KALENDARZ

skarbowy

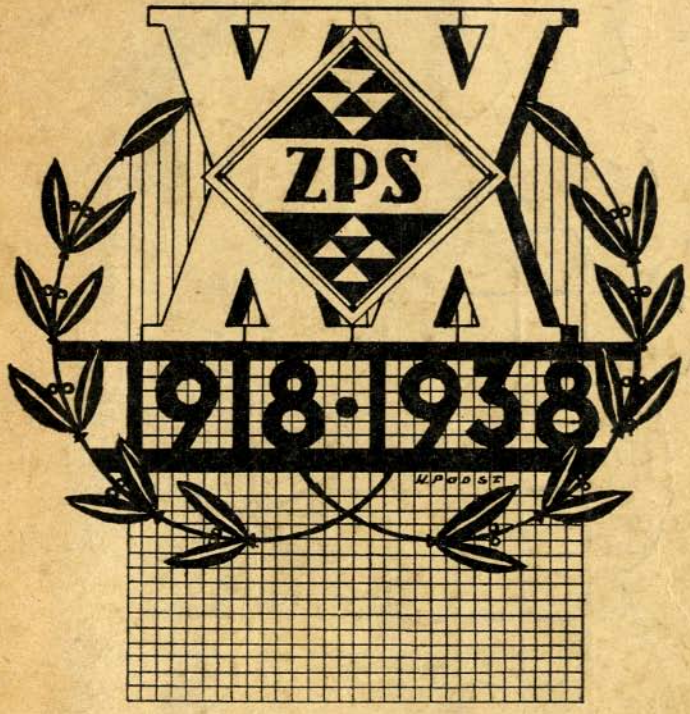

rok 1939 rok

Dubl. do 24.27.14.2
20 VIII 58 r.

KALENDARZ SKARBOWY

NA 1939 ROK

Opracowany pod redakcją
ZYGMUNTA MACHAJA
Przewodniczącego Sekcji Wydawniczej
Związku Pracowników Skarbowych R. P.

1994.
IV-1

WARSZAWA 1939 ROK

WYDAWCA: ZWIĄZEK PRACOWNIKÓW SKARBOWYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Z. G. Z. Z. P. F.
Nab. 580

O-96/88

BIBLIOTEKA Wydz. Hum.

100108

Nr inw. 580

Czcionkami Salezjańskiej Szkoły Rzemiosł Dział Grafiki
Warszawa, ul. Ks. Siemca 6, telefon 5-37-72

Przy opracowaniu kalendarza na r. 1939 łaskawą współpracę zaofiarowali — opracowując poszczególne działy:

Mgr Tadeusz Dietrich — Naczelnik Wydziału Ministerstwa Skarbu
Organizacja aparatu skarbowego, Postępowanie egzekucyjne.

Jerzy Ditkowski — Naczelnik Urzędu Skarbowego
Prawo podatkowe formalne, Ordynacja podatkowa.

Łucjusz Galuchowski — Inspektor Ceł w Gdańsku
Artykuł pt. „Gdańsk".

Mgr Tadeusz Jerzmanowski — Kierownik Referatu Państw. Zakł. Emerytaln.
Ubezpieczenia społeczne.

Stefan Kołakowski — Inspektor Ministerstwa Skarbu
Kalendarz podatkowy.

Stefan Królikowski — Dyrektor Ceł
Ustawodawstwo celne w okresie 1918 — 1938 r.

Władysław Krzychowiec — Referendarz w Ministerstwie Skarbu
Państwowy podatek przemysłowy, Scalony podatek przemysłowy, Zryczałtowany podatek przemysłowy, Państwowy podatek od energii elektrycznej, Państwowy podatek od uboju.

Mgr Bolesław Litwa — Radca Ministerstwa Skarbu
Podatki pośrednie.

Dr Jerzy Opydo — Inspektor Ministerstwa Skarbu
Podatek dochodowy, Podatek od tantiem, Dodatki do podatku dochodowego, Nadzwyczajny podatek od niektórych zajęć zawodowych. Podatek od kapitałów i rent, Specjalny podatek od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszów publicznych, Podatek wojskowy, Fundusz pracy, Ulgi inwestycyjne.

Adam Palatzka — Radca Ministerstwa Skarbu
Zaopatrzenie emerytalne.

Jan Pietkiewicz — Wiceprezes Zarządu Centralnego ZPS.
Spółdzielczość.

Wojciech Rodzynkiewicz — Kierownik Referatu Organizacyjn. Min. Skarbu
Monopole.

Lucjan Szwedowski — Sekretarz Generalny Z. P. S.
Dwadzieścia lat ZPS.

Tomaszewski Bolesław — Radca Ministerstwa Skarbu
Opłaty stemplowe.

Wiktor Wierzchowski — Radca Ministerstwa Skarbu
Państwowy podatek gruntowy, Podatek od nieruchomości, Podatek od lokali.

Opracowania pt. „Miary i wagi" tabela odległościowa połączeń kolejowych oraz dział „Ustrój Państwa" i „Schemat organizacyjny" przedrukowany z „Kalendarza Skarbowego" z 1938 r. za zezwoleniem autora Józefa Szkandery, Naczelnika Wydziału w Ministerstwie Skarbu.

Zygmunt Machaj — Przewodniczący Sekcji Wydawniczej ZPS.
Cło i pozostałe artykuły.

BANAN - IMPORT
Sp. z ogr. odp.
GDYNIA, STAROWIEJSKA 7
tel.: 21-72 — po godz. biur 10-29, 22-09
WŁASNA DOJRZEWALNIA BANANÓW,
EKSPORT
PRODUKTÓW
KRAJOWYCH
IMPORT OWOCÓW POŁUDNIOWYCH

Proszek od BÓLU GŁOWY

DLA DOROSŁYCH ZE ZN. FABR.
KOWALSKINA
stosuje się również
PRZY PRZEZIĘBIENIU GRYPIE i KATARZE

Mechaniczna Fabryka Obuwia
I. J. LEJZEROWICZ
p. f. «MERKUR» SOSNOWIEC
ulica Wiejska 9
Tel. 62771 P.K.O. 300,062

Żywiecka Fabryka
PAPIERU
„SOLALI" S. A.
ŻYWIEC
POLECA SPECJALNOŚCI
tutki „gilzy" i bibułki do papierosów:

L. MIODOWNIK DYKTY i FORNIERY
SOSNOWIEC, ul. Targowa 10

SUCHARD
CZEKOLADY, KAKAO
CUKRY, WAFLE
NAJLEPSZE
FABRYKA w KRAKOWIE

Słowo wstępne

Zgodnie z tradycją ubiegłych lat Związek Pracowników Skarbowych R. P. również i w tym roku przystępuje do wydania Kalendarza Skarbowego, z którego według swoich najgorętszych pragnień chce uczynić oddanego i szczerego przyjaciela i pomocnika dla tych wszystkich, którzy z racji swego zawodu czy zajmowanego stanowiska spotykają się codziennie na niwie swej pracy z zagadnieniami skarbowości polskiej. Moment wartości utylitarnej »Kalendarza Skarbowego« utrwalił w nas przeświadczenie, że wydawnictwo to znajduje się w rękach nie tylko grupy specjalistów skarbowców czy przedstawicieli handlu, przemysłu i wolnych zawodów, ale że musi ono stanowić pożyteczne narzędzie pracy dla tych wszystkich, którzy doszukiwać się będą w nim rozwiązania szeregu zagadnień z dziedziny skarbowości i dla których informacje zasięgnięte z jego szpalt będą drogowskazem do właściwego postępowania i źródłem rozwiązania częstokroć dość zawiłych zagadnień skarbowych. Dlatego też układ i ujęcie treści »Kalendarza Skarbowego« dostosowane zostały do potrzeb jak najszerszych mas.

W układzie zebranego materiału kierowaliśmy się niezmiernie ważną tak dla redakcji, jak i czytelników, zasadą ciągłości wydawnictwa. Pragnąc dać każdemu z czytelników jak największy zakres materiału, stanęliśmy na stanowisku, że wyczerpanie całości zagadnień związanych z objawami administracji skarbowej jest w obecnym stanie niezmiernie trudne tak z uwagi na ogromną ilość, jak też płynność przepisów. Z tego też względu wydawnictwo to budową swoją stanowi dalszy etap wydanych w ubiegłych latach »Kalendarzy Skarbowych«, rozbudowaniem i uzupełnieniem ich treści przez prowadzenie aktualnych zmian w ustawodawstwie, bądź też umieszczenie tych działów, których brak dał się poważnie odczuć. Te względy zdecydowały, że przy układaniu części specjalnych umieszczone zostały odsyłacze do »Kalendarzy« z lat ubiegłych.

Jeszcze jeden poważny moment zadecydował o układzie treści tegorocznego «Kalendarza». Momentem tym jest owoc działalności Sekcji Wydawniczej Z.P.S.R.P. wyrażającej się w postaci wypuszczonych na rynek wydawnictw specjalnych takich jak: «Kodeks Podatkowy» i »Zbiór przepisów akcyzowo—monopolowych». Obydwa te wydawnictwa objęły całość przepisów prawnych, obowiązujących na odcinkach podatków bezpośrednich, pośrednich i monopolowych, i są stale aktualizowane przez «Czasopismo Skarbowe», które jest dotychczas jedynym wydawnictwem aktualizującym obowiązujące przepisy prawno-skarbowe.

Z uwagi na ukazanie się tych dwu wydawnictw, całkowicie wyczerpujących zagadnienie ugrupowania i odpowiedniego ułożenia obowiązujących przepisów, odpadła konieczność podawania tych przepisów in extenso w »Kalendarzu Skarbowym«, który z natury rzeczy nie mógł wyczerpać tego zagadnienia i dostarczyć całego materiału czytelnikowi. Dlatego w działach specjalnych Kalendarza ograniczyliśmy się do przedstawienia niektórych ważniejszych ustaw podatkowych i skarbowych li tylko w formie narracyjnej, odsyłając jednocześnie P. T. Czytelników w kwestiach szczegółowych do wskazanych wyżej wydawnictw specjalnych.

Zasada ciągłości i rozbudowa wydawnictw specjalnych zadecydowały o budowie części specjalnej »Kalendarza«, która uległa pewnemu skróceniu i streszczeniu. W ogólnym jednak układzie treści »Kalendarza« zadecydował ponad wszystko fakt niezmiernie ważny dla każdego obywatela, a mianowicie zakończenie dwudziestolecia niepodległego naszego bytu państwowego. Ogromny wysiłek pracy i potężne jej rezultaty, jakie naród polski osiągnął w tym pierwszym okresie swego niezależnego politycznego bytu, zdecydowały, że uznaliśmy za niezbędne i pożyteczne zapoznać bliżej P. T. Czytelników z tymi zdobyczami, jakie skarbowość polska przez okres 20-lecia osiągnęła.

Nie każdy okres wytężonej pracy i wysiłków może podlegać jednemu i takiemu samemu kryterium oceny. Istnieją bowiem okresy pracy opartej o zdobyte już przedtem podstawy i zasady, są też i okresy, kiedy te zasady i podstawy są budowane od początku. Ten drugi okres jest okresem budowy fundamentów, na których mają się oprzeć działania przyszłych pokoleń, i w których wartość musi odpowiadać nie tylko współczesnym potrzebom i warunkom, ale ma stanowić punkt wyjścia dla dalszej linii rozwojowej. Taki właśnie okres tworzenia przeżyła skarbowość polska na przestrzeni lat 1918—1938.

Z chwilą odzyskania przez Polskę niepodległości politycznej i niezależności państwowej, skarbowość polska znajdowała się w stanie kompletnego chaosu. Różnorakość przepisów prawnych obowiązujących na poszczególnych obszarach kraju, prowizorium gospodarki wojennej, niechęć obywateli do władz zaborczych i dezorganizacja systemu skarbowego, a nadewszystko brak własnego aparatu administracyjnego, spowodowały, że konieczność organizowania natychmiastowego własnej skarbowości w 1918 r. stała się równą konieczności obrony narodowej. Trudności jednak, jakie spiętrzyły się przed ówczesnymi kierownikami nawy państwowej z prospektywy obecnego już rozbudowanego systemu, wprost przekraczają granice naszych wyobrażeń. Dość przytoczyć: brak specjalistów skarbowców i jednolitych przepisów prawnych; waluta chwiejna i oparta na niczym nie zabezpieczonej gwarancji państw zaborczych; kraj zniszczony działaniami wojennymi i ciągłymi rekwizycjami; przemysł, handel i rolnictwo w kompletnej ruinie; prawie całkowita niezdolność obywatela do materialnych świadczeń na rzecz Państwa; upadek moralności płatnika, zmuszanego dotychczas do świadczeń na rzecz okupantów; konieczność prowadzenia przez Państwo wojny obronnej i wreszcie niebywale niska stopa życiowa społeczeństwa oraz obniżenie wartości gospodarstwa narodowego — były powodami, że jakikolwiek plan gospodarczy, odpowiadający potrzebom wielkiego Państwa, w dodatku prowadzącego wojny obronne, nie mógł być realny. Sytuacja tego rodzaju musiała być bezwzględnie i natychmiast usunięta, chociażby kosztem jak największych ofiar. I na tym to odcinku społeczeństwo polskie dobrze złożyło swój egzamin: ofiary, jakie dobrowolnie i chętnie na siebie przyjęło, stworzyły podstawę do realnego działania, która wyraziła się w formie ustalenia trwałego aparatu administracji skarbowej i stworzenia pewnych podstaw do dalszej działalności. Przed aparatem administracji skarbowej otworzyły się teraz zadania normalizacji i unifikacji przepisów prawnych, oraz zastępowania ustawodawstwa zaborczego autonomicznym prawem polskim.

Przebieg ubiegłego 20-lecia jest bezspornie wyrazem gigantycznych wprost wysiłków, na jakie zdobyć się musiała odrodzona skarbowość polska. Jest on jednocześnie dowodem sił i tężyzny organizacyjnej narodu polskiego, który z tego chaosu w tak niedługim czasie i w tak trudnych do pokonania warunkach potrafił doprowadzić do stworzenia własnych systematów prawnych, będących dziś niejednokrotnie wzorem dla innych narodów. W szczególności na niwie organizacji i dziedziny skarbowej naród polski dokonał dzieła o niepospolitych wprost rozmiarach. Nie należy bowiem zapominać, że o ile na innych odcinkach organizacyjnych istniały pewne wzory, na których można się było oprzeć, to na polu polityki skarbowej zarysowały się po wojnie światowej nowe, niespotykane dotąd warunki, zmierzające do konieczności całkowitej przebudowy istniejących ustrojów. Ogólne warunki okresu powojennego doprowadziły na całym prawie obszarze kuli ziemskiej do zerwania z klasycznym liberalizmem gospodarczym i zastąpienia go interwencjonizmem, który w końcu znów przekształcił się w trwałą dążność do praktycznego stosowania zasad gospodarki planowej. Szczególnie ciężkie warunki polskie domagały się dokonania natychmiastowego wyboru kierunku polityczno gospodarczego, a brak własnej tradycji skarbowej i gospodarczej, w zrozumieniu niezależnej gospodarki państwowej, utrudniał dokonanie tego wyboru i wzbudził szereg zastrzeżeń co do wartości nowych poczynań. Dlatego też skarbowość polska zmuszona była działać szczególnie roztropnie i zdobycze, jakie osiągnęła, są dowodem jej wielkiej prężności organizacyjnej.

W okresie minionego 20-lecia Polska zbudowała wszystkie działy

skarbowości i utrwaliła systemy prawne tak na odcinku podatków bezpośrednich, jak też ceł, akcyz i monopolów. Stan w jakim obecnie znajduje się skarbowość polska możnaby nazwać punktem wejścia w okres rozbudowy i uzupełnienia tego wszystkiego, co dotychczas zostało stworzone. Mimo, że na tym polu pozostało do wykonania jeszcze bardzo dużo, zadania jakie się przed nami obecnie otwierają, będą bez porównania łatwiejsze do rozwiązania, aniżeli te, które stoją poza nami. Dlatego też otwierająca się przed nami przyszłość nie budzi w nas żadnych obaw i stwarza głęboką wiarę, że twórcza zdolność narodu polskiego uprawnia nas do zajęcia stanowiska w rzędzie najbardziej twórczych narodów świata.

Związek Pracowników Skarbowych R. P. jednoczący w sobie prawie wszystkich członków administracji skarbowej, poczytuje sobie za zaszczyt, że jego członkowie pracą swą przyczynili się do stworzenia tak potężnego dzieła odbudowy administracji skarbowej. Zdajemy sobie sprawę, że dalszy rozwój wypadków wymaga od nas wielkiej energii, doświadczenia i rozsądnego działania. Dlatego, dając do rąk P. T. Czytelników przegląd 20-lecia w obecnym roku jubileuszowym, pragniemy zobowiązać się wobec narodu polskiego, że, tak jak dotychczas dołożymy wszelkich starań i wysiłków aby ułatwić czynnikom państwowym skorygowanie tego wszystkiego, co praktyka dotychczasowa uznała za niedostosowane do potrzeb życia państwowego.

Tak, jak dotychczas braliśmy udział w budowie praw, tak teraz brać będziemy udział w ich udoskonalaniu. Pragnieniem naszym jest osiągnięcie takiego stanu na niwie polskiej skarbowości, aby stworzyć pełnię zaufania obywatela do Państwa, zrozumienie wagi świadczeń na rzecz dobra publicznego i być w swej pracy dobrym wzorem dla wszystkich członków społeczeństwa. Musimy dać niezbity dowód i przekonać wszystkie narody świata, że przebrzmiała opinia o wartości polskiej gospodarki, sugerowana przez nieprzychylne nam czynniki, była tylko tragicznym nieporozumieniem, wynikającym z przyczyn od nas zupełnie niezależnych:

ZARZĄD CENTRALNY
ZWIĄZKU PRACOWNIKÓW SKARBOWYCH
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawskie Towarzystwo Transportowe Sp. z o. o.

Adres telegraf.: „WARTRANS"
Gdynia ul. Świętojańska 9, tel. 29-46
Gdańsk ul. Hundegasse 117 tel. 22951

Ekspedycja morska i lądowa

Specjalność: przeładunek towarów masowych jak ruda, fosfory, siarczan amonu, sole potasowe, ryż, cukier, tomasyna cement, węgiel itd.

Specjalny dział bawełny

Ekspedycja wszelkiego rodzaju drobnicy, warantowanie towarów

UWAGA!

prosimy zważać przy zakupnie sukna na ten znak ochronny:

MARKA KFS OCHR.
KONWENCJA

Ten znak GWARANTUJE wyroby włókiennicze **BIELSKIE**
Konwencja Fabrykantów Sukna w BIELSKU.

BRANKA
FABRYKA CUKRÓW
CZEKOLADY i KAKAO
SPÓŁKA AKCYJNA
POLECA SWOJE WYROBY.

DOSKONAŁY I TANI
POWIELACZ

Gestetner

POLSKIE TOWARZYSTWO
GESTETNER · SPÓŁKA Z O.O
WARSZAWA
UL. KRÓLEWSKA · NR. 41
TELEFON: 2-45-15 i 6-25-15

W KOSTKACH JEDNOKILOWYCH
znakomite
FILETY RYBNE
z ŻYWYCH DORSZY

MROŻONE, CZYSTO BIAŁE MIĘSO — bez ości, bez skóry, bez głów, bez wnętrzności, gotowe do smażenia i gotowania. Nie brudzą rąk, naczyń i stołów.
Jeden kg zastępuje cztery kg ryby żywej; Poza tym poleca się mączkę rybną i oleje rybne,
HALA I CHŁODNIA RYBNA W GDYNI.

WARSZAWSKA FABRYKA
WYROBÓW GUMOWYCH
„WARGUM"
SPÓŁKA AKCYJNA
CZERNIAKOWSKA 84. Telef.: 9-65-57, 7.37-01.

„BANDERA"
TOWARZYSTWO TRANSPORTOWE Sp. z o. o.
Maklerka i Ekspedycja
GDYNIA – PORT – WOLNA STREFA
ul. Czechosłowacka Nr 1, tel. 23-14

Spis rzeczy

Słowo wstępne 3

Kalendarz

Ogólny 22
Historyczny 22
Podatkowy 23
Terminy płatności podatków oznaczone nie kalendarzowo 46

Dział ogólny

Wiadomości o Polsce 49
Ustrój pieniężny 107
Wykaz walut świata 108
Miary i wagi 109
Dwadzieścia lat istnienia ZPS. 114
Spółdzielczość 130

Taryfy i opłaty

Taryfa pocztowa 179
Taryfa radiofoniczna 183
Taryfa telefoniczna 185
Taryfa telegraficzna 187
Taryfa kolejowo - osobowa 191
Taryfa lotnicza 213
O morskich opłatach portowych 216
Regulamin eksploatacji państwowych urządzeń przeładunkowych w Gdyni 221
O oznaczaniu wagi na ładunkach przewozowych na statkach . . . 225
O taryfie niektórych cpłat portowych 226
Taryfa opłat portowych 226
Taryfa opłat za korzystanie z magazynów portowych w Gdyni . . . 232
Taryfa opłat portowych portu Gdańskiego 235
Regulamin eksploatacji nabrzeży, składów itd. w Gdańsku . . . 241
Taryfa opłat składowych 246
Regulamin używania dźwigów 251
Taryfa na dzierżawę terenów wodnych w Gdańsku 254
Taryfa cpłat dla żeglugi i spławu na Wiśle Elbląskiej 255
Taryfa opłat za używanie przystani i punktów ładunkowych na Wiśle Elbl. 257
Taryfa opłat za most zwodzony Tiegenort 258
Taksa notarialna 259
Opłaty za czynności komorników 266
Opłaty sądowe 271
Opłaty w NTA 287

Opłaty za czynności adwokatów 289
Opłaty za sporządzenie protestu 292
Opłaty stemplowe 293

Ustrój państwa

Władza zwierzchnia 321
Organa Państwa 325
Rząd 325
Sejm 328
Senat 332
Sejm Śląski 334
Siły zbrojne 334
Sądy 335
Kontrola Państwa 340
Komisja Kontroli Długów Państwa 341
Godła i barwy państwowe 341
Święto Niepodległości 346
Ordery i odznaczenia: 346
Order Orła Białego 346
Order Virtuti Militari 347
Order Odrodzenia Polski 348
Krzyż i Medal Niepodległości 349
Krzyż Walecznych 349
Krzyż Zasługi za Dzielność 350
Krzyż Zasługi 350
Medal za Ratowanie Ginących 350
Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918 — 1921 351
Medal Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości . . 352
Medal za Długoletnią Służbę 352
Odznaka za rany i kontuzje 353
Odznaka za pobyt na froncie 353
Odznaki pamiątkowe 353
Przepisy o noszeniu orderów i odznaczeń 354
Odznaczenia cudzoziemskie 357

Schemat organizacyjny

Prezes Rady Ministrów 359
Minister Spraw Wewnętrznych 360
Wykaz województw i powiatów 362
Wykaz miast Rzeczypospolitej 365
Organizacje i zakres działania władz admin. ogól. . . 370
O samorządzie gminy m. st. Warszawy 378
O wyborze radnych miejskich 396
O wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych . 410
Policja państwowa 430
Korpus Ochrony pogranicza 430

Minister Spraw Zagranicznych 431
Polskie urzędy dyplomatyczne i konsularne za granicą . 431
Zagraniczne urzędy dyplomatyczne i konsularne w Polsce . 434
Generalny Inspektor Sił Zbrojnych 437
Minister Spraw Wojskowych 438
Minister Skarbu 441
Organizacja aparatu skarbowego 441
Wykaz Izb i Urzędów skarbowych 461
Wykaz Dyrekcji Ceł i Urzędów celnych 462
Minister Sprawiedliwości 471
Sądy Rzeczypospolitej 471
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 472
Okręgi szkolne 474
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych 474
Izby Rolnicze 475
Minister Przemysłu i Handlu 475
Izby Przemysłowo - Handlowe 476
Minister Komunikacji 477
Minister Opieki Społecznej 478
Minister Poczt i Telegrafów 479
Samorząd 479
Fundusz Kultury Narodowej 480
Polski Czerwony Krzyż 481
Polska Akademia Literatury 484
Zakład Ubezpieczeń Społecznych 485
Państwowy Instytut Kultury Wsi 488

Cło

Ustawodawstwo celne w okresie 1918 — 1938 491
Reglamentacja dewizowa 497
Reglamentacja towarowa 531
Pozwolenia przywozu 563
Polski Instytut Rozrachunkowy 572
Państwa clearingowe: 575
Niemcy 575
Szwajcaria 588
Rumunia 591
Jugosławia 600
Węgry 602
Bułgaria 604
Włochy 605
Turcja 607
Czecho - Słowacja 609
Umowy handlowe i gospodarcze 610
Ważniejsze przepisy celne 614
Gdańsk 624

Monopole i podatki pośrednie

Część ogólna 633
Część szczegółowa — podatki pośrednie 642
Podatek od cukru 645
Podatek od cukru skrobiowego 649
Podatek od drożdży 651
Podatek od piwa 652
Podatek od wina i miodu syconego 655
Podatek od olejów mineralnych 661
Podatek od tłuszczów 665
Podatek od kwasu węglowego 668
Podatek od kwasu octowego 669
Podatek od zapalniczek ze złota i srebra 671
Sztuczne środki słodzące 672
Monopol tytoniowy 674
Monopol solny 684
Monopol spirytusowy 689
Monopol zapałczany 706
Monopol loterii 709

Podatki bezpośrednie

Ustawa o państwowym podatku dochodowym — rys historyczny . . 713
Podatek od tantiem — rys historyczny 730
Dodatki do podatku dochodowego — rys historyczny 732
Nadzwyczajny podatek od niektórych zajęć zawodowych — rys historyczny 737
Państwowy podatek dochodowy — rys systematyczny 737
Podatek od kapitałów i rent — rys historyczny 778
Podatek od kapitałów i rent — rys systematyczny 781
Specjalny podatek od wynagrodzeń wypłacanych z fund. publiczn. . . 781
Podatek wojskowy — rys historyczny 786
Fundusz pracy 788
Państwowy podatek przemysłowy — rys historyczny 790
Scalony podatek przemysłowy od obrotu 823
Scalony podatek przemysłowy od cementu 824
Scalony podatek przemysłowy od cukru 825
Scalony podatek przemysłowy od zapałek 826
Scalony podatek przemysłowy od obrotów piwem, napojami winnymi, wódkami gatunkowymi, octem, kwasem octowym i drożdżami. 826
Zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu 828
Zryczałtowany podatek przemysłowy na r. 1934 . . . 830
Zryczałtowany podatek przemysłowy na r. 1935 . . . 831
Zryczałtowany podatek przemysłowy na r. 1936 i 1937 . . 832
Zryczałtowany podatek przemysłowy na r. 1938 . . . 835
Państwowy podatek od energii elektrycznej 845
Państwowy podatek od uboju 848
Państwowy podatek gruntowy do roku 1936 850

Państwowy podatek gruntowy od roku 1936 870
Podatek od nieruchomości do roku 1936 897
Podatek od nieruchomości od roku 1936 913
Podatek od lokali do roku 1936 930
Podatek od lokali od roku 1936 945
Prawo podatkowe formalne przed dniem 1 października 1934 r. . . 954
Ordynacja podatkowa 960
Postępowanie egzekucyjne 967
Ulgi inwestycyjne 996

Dział pracowniczy

Państwowa służba cywilna 1031
Tabela stanowisk 1031
Przepisy o uposażeniu 1036
Zasiłek wyrównawczy 1041
Diety i koszty podróży 1042
Umundurowanie 1044
Pomoc lekarska 1046
Zaopatrzenie emerytalne 1050
Ubezpieczenia społeczne 1075

CENTRALNA MAŁOPOLSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI we LWOWIE
(dawniej GALICYJSKA KASA OSZCZĘDNOŚCI
Rok założenia 1843
Instytucja prawa publicznego
Wydaje książeczki oszczędnościowe imienne i na okaziciela
z PORĘKĄ PAŃSTWA
Prowadzi rachunki bieżące i czekowe
Fundusze rezerwowe: zł. 5,668.000. ● Zamiejscowe wpłaty — PKO 500.198.

KOMUNALNA KASA OSZĘDNOŚCI MIASTA GDYNI
BANK DEWIZOWY
ODDZIAŁY:
Orłowo, ul. Orłowska, tel. 91-97
Chylonia, ul. Chylońska, „ 97-00
TELEFON 29-51 ADRES TELEGRAFICZNY „KASOBANK" Inkaso, Przekazy, Skup walut obcych.

Przemysł Drzewny
i Tartaczny

J. Ph. Glesinger

WŁAŚCICIEL
Z. GLESINGER I SKA
BROSZNIÓW

TELEFON 3

Uniwersytet Warszawski BIBLIOTEKA Wydz. Hum. Filia w Białymstoku
100109

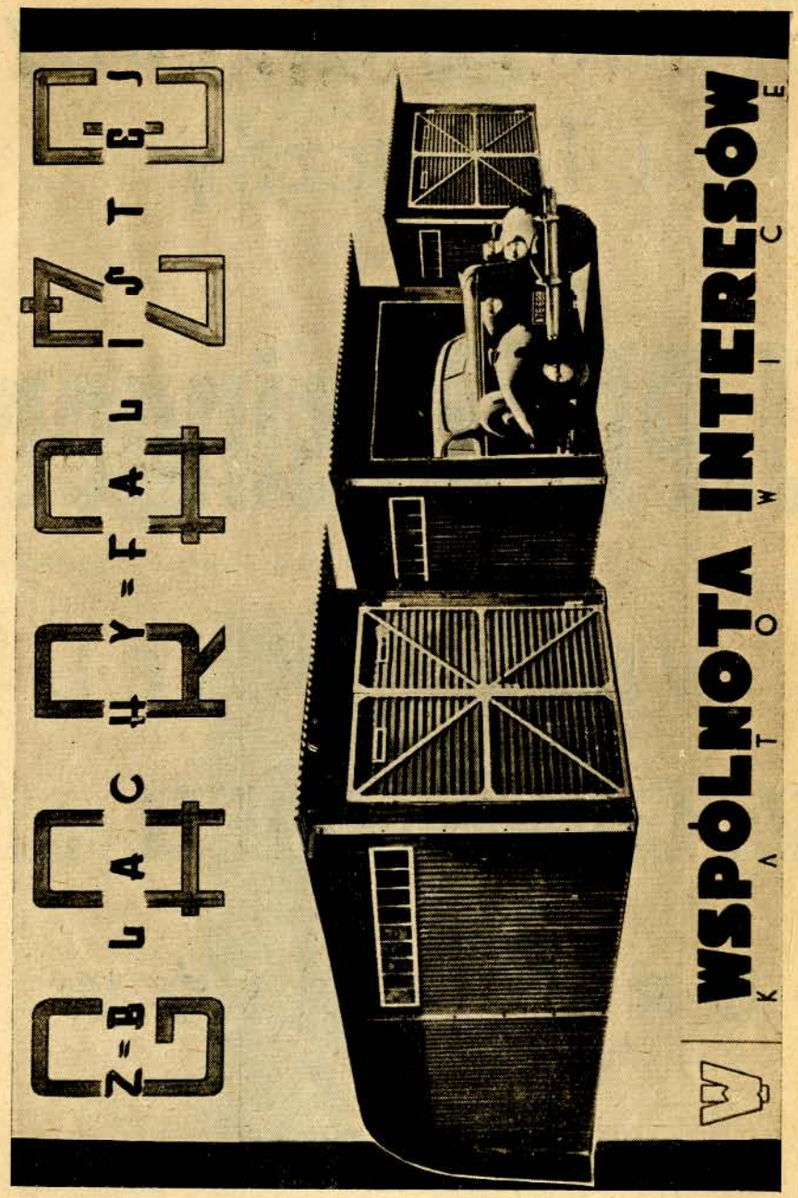

ROK 1939

Rok 1939 obowiązujący w Polsce (od r. 1583) kalendarza gregoriańskiego odpowiada latom:

7447 = 8 ery bizantyńskiej,
6652 okresu juliańskiego, używanego w chronologii oraz w astronomii,
5699 = 5700 według kalendarza żydowskiego,
2692 od założenia Rzymu (sposób liczenia lat używany w Europie do r. 527 po narodzeniu Chrystusa),
1938 = 9 według kalendarza juliańskiego,
1655 = 6 ery Dioklecjana,
1357 = 8 według kalendarza mahometańskiego,
147 = 8 według kalendarza republikańskiego francuskiego,
Rok 1939 liczy 365 dni i jest rokiem zwyczajnym.

Rodzaje kalendarza

Za podstawę rachuby lat przyjmujemy, ze względu na okresowość zmian klimatycznych na ziemi, rok zwrotnikowy, który stanowi okres czasu upływający pomiędzy dwoma kolejnymi przejściami słońca przez punkt równonocy wiosennej. Rok zwrotnikowy liczy 365 dni 5 godzin 48 min. 46,5 sek. średnich, czyli 365,2422 dni średnich.

Kalendarz juliański (starego stylu), wprowadzony przez Juliusza Cezara w r. 47 przed Chrystusem, liczy średnio 365.2500 dni średn. Jest on jeszcze dziś używany przez katolików obrządku greckiego.

Kalendarz gregoriański (nowego stylu), wprowadzony w r. 1582 przez Grzegorza XIII, za podstawę rachuby czasu przyjmuje długość roku 365,2425 dni średnich, a więc zaledwie o 0,0003 dnia większą od długości roku zwrotnikowego.

Kalendarze juliański i gregoriański posiadają rok o 12 miesiącach, liczących (za wyjątkiem lutego) po 30 lub 31 dni. Normalna długość roku wynosi 365 dni (wówczas luty liczy 28 dni). Lata, których liczba jest podzielona przez 4, czyli tak zwane lata przestępne, liczą 366 dni (wówczas luty ma 29 dni). Rachuba czasu według starego stylu pozostaje systematycznie w tyle za rachubą czasu według nowego stylu. Obecnie różnica ta wynosi 13 dni (od roku 1900).

Kalendarz żydowski zaczyna rachubę lat od roku biblijnego stworzenia świata (r. 3761 prz. Chr.). Opiera się na roku księżycowym, wprowadzonym przez Mojżesza ok. r. 1500 prz. Chr. Rok zwyczajny liczy 12 miesięcy na przemian 30 i 29 dniowych. Rok przestępny liczy dodatkowy 13-ty miesiąc (Weadar). Tak lata zwyczajne, jak i przestępne, mogą być, zależnie od swej długości: niezupełne, prawidłowe i nadliczbowe. Lata zwyczajne liczą wówczas odpowiednio: 353, 354 i 355 dni, lata zaś przestępne odpowiednio: 383, 384 i 385 dni. Lata zwyczajne i przestępne następują po sobie w takim porządku, by po upływie 19 lat początek roku przypadł znowu na ten sam dzień roku słonecznego. Początek roku żydowskiego przypada na różne daty roku gregoriańskiego (pierwszy znów po równonocy jesiennej).

Kalendarz muzułmański zaczyna rachubę lat od dnia ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny, która miała nastąpić 15 lipca 622 r. po Chr. Opiera się on wyłącznie na ruchach księżyca. Miesiące mają na przemian po 30 i 29 dni. Rok składa się z 12 miesięcy i liczy, albo 354 dni (rok zwyczajny), albo 355 dni (rok przestępny). Kolejność lat zwyczajnych i przestępnych powtarza się w okresie 30-letnim. Początek roku muzułmańskiego przypada na różne dni roku gregoriańskiego.

Kalendarz chiński opiera się na ruchach słońca i księżyca. Lata liczą po 12 względnie 13 miesięcy. Rok zaczyna się pierwszym miesiącem po zimowym przesileniu. W chronologii chińskiej używane są cykle 60-letnie. Początek tej cyklicznej rachuby czasu przypada na r. 2636 prz. Chr. W r. 1923 rozpoczął się cykl 77-my, w którym r. 1939 jest 16-ty z rzędu.

Kalendarz świąt i obchodów

Święto Państwowe

Dn. 3 maja, w rocznicę Konstytucji z 1791 r. (Wprowadzone zostało uchwałą Sejmu z dnia 29 kwietnia 1919 r.).

Święto Niepodległości

Dn. 11 listopada jako rocznicę odzyskania przez Naród Polski niepodległego bytu państwowego i jako dzień po wsze czasy związany z wielkim imieniem Józefa Piłsudskiego, zwycięskiego Wodza Narodu w walkach o wolność Ojczyzny.

Obchody Narodowe

Święto wojsk polskich: dn. 6 sierpnia. (W rocznicę wymarszu kompanii kadrowej Legionów w r. 1914 z Krakowa przez granicę rosyjską na teren b. zaboru ros.).

Święto morza: dn. 28 czerwca. (Zainicjowane w r. 1932, ma na celu propagandę znaczenia morza dla Państwa).

Inne stałe obchody

Dzień żołnierza: dn. 15 sierpnia. (W rocznicę zwycięstwa w r. 1920 nad Wisłą).
Święto lotnicze: dn. 11 listopada.
Święto korpusu policji państwowej: dn. 10 listopada. (Od r. 1918 poległo na posterunku 568 funkcjonariuszów P.P., w tym 26 od 10.XI. 1933 — 10.XI. 1934 r.).
Dzień opieki polskiej nad rodakami za granicą: dn. 5 listopada.
Dzień matki: w ostatnią niedzielę maja.
Święto lasu (od r. 1933): w ostatnią niedzielę kwietnia.

Święta Rzymsko-Katolickie

Nowy Rok 1 stycznia.
Trzech Króli 6 stycznia.
M. B. Gromnicznej 2 lutego.
Niedziela Wielkanocna (ruchome).
9 kwietnia.
Poniedziałek Wielkanocny. 10 kwietnia.
Wniebowstąpienie (ruchome) 18 maja.
Zielone Święta (ruchome) 28 maja.
2. dzień Ziel. Świąt 29 maja.
Boże Ciało (ruchome) 8 czerwca.
Św. Piotra i Pawła 29 czerwca.
Wniebowstąpienie 15 sierpnia.
Wszystkich Świętych 1 listopada.
Niepokalane Poczęcie 8 grudnia.
Boże Narodzenie 25 grudnia.
Św. Szczepana 26 grudnia.

Jako **święto kościelne** obchodzone jest w Polsce dn. 3 maja **święto Królowej Korony Polskiej,** wprowadzone w 1925 r.

Kalendarz stały

Określenie dnia tygodnia dla każdej daty w ciągu lat 1801 — 1980

A							B												C. Nazwa dni						
1801— —1900				1910— —1980			Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	Niedziela	Poniedz.	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek	Sobota
01	29	57	85		25	53	4	0	0	3	5	1	3	6	2	4	0	2	1	2	3	4	5	6	7
02	30	58	86		26	54	5	1	1	4	6	2	4	0	3	5	1	3	8	9	10	11	12	13	14
03	31	59	87		27	55	6	2	2	5	0	3	5	1	4	6	2	4	15	16	17	18	19	20	28
04	32	60	88		28	56	0	3	4	0	2	5	0	2	5	0	3	5	22	23	24	25	26	27	21
05	33	61	89	01	29	57	2	5	5	1	3	6	1	3	6	1	4	6	29	30	31	32	33	34	35
06	34	62	90	02	30	58	3	6	6	2	4	0	2	4	0	2	5	0	35	37					
07	35	63	91	03	31	59	4	0	0	3	5	1	3	5	1	3	6	1							
08	36	64	92	04	32	60	5	1	1	4	6	2	4	6	2	4	0	2							
09	37	65	93	05	33	61	0	3	2	5	0	3	5	0	3	5	1	3							
10	38	66	94	06	34	62	1	4	3	6	1	4	6	1	4	6	2	4							
11	39	67	95	07	35	63	2	5	4	0	2	5	0	2	5	0	3	5							
12	40	68	96	08	36	64	3	6	5	1	3	6	1	3	6	1	4	6							
13	41	69	97	09	37	65	5	1	6	2	4	0	2	4	0	2	5	0							
14	42	70	98	10	38	66	6	2	0	3	5	1	3	5	1	3	6	1							
15	43	71	99	11	39	67	0	3	1	4	6	2	4	6	2	4	0	2							
16	44	72		12	40	68	1	4	3	5	0	3	5	0	3	5	1	3							
17	45	73		13	41	69	3	6	4	6	1	4	6	1	4	6	2	4							
18	46	74		14	42	70	4	0	5	0	3	5	1	3	6	1	4	6							
19	47	75		15	43	71	5	1	6	1	4	6	2	4	0	2	5	0							
20	48	76		16	44	72	6	2	0	3	5	1	3	5	1	3	6	1							
21	49	77	00	17	45	73	1	4	1	4	6	2	4	6	2	4	0	2							
22	50	78		18	46	74	2	5	2	5	0	3	5	0	3	5	1	3							
23	51	79		19	47	75	3	6	3	6	1	4	6	1	4	6	2	4							
24	52	80		20	48	76	4	0	4	0	2	5	0	2	5	0	3	5							
25	53	81		21	49	77	6	2	5	1	3	6	1	3	6	1	4	6							
26	54	82		22	50	78	0	3	6	2	4	0	2	4	0	2	5	0							
27	55	83		23	51	79	1	4	0	3	5	1	3	5	1	3	6	1							
28	56	84		24	52	80	2	5	1	4	6	2	4	6	2	4	0	2							

OBJAŚNIENIE

Odnajdujemy w tablicy A rok, o który nam chodzi i odszukujemy w tablicy B liczbę w równej linii leżącą pod odpowiednim miesiącem. Do liczby tej dodajemy datę miesiąca. Otrzymaną w ten sposób cyfrę odszukujemy w tablicy C. Znajdujący się nad nią dzień, będzie dniem, o który nam chodzi.

Przykład I. Którego dnia w tygodniu została uchwalona przez Sejm Ustawa o obowiązku ubezpieczenia na wypadek choroby (19 maja 1920 r.)?

Odpowiedź: Tablica A: (19) 20. Tablica B (maj) : 6 + 19 = 25. Tablica C : 25 pod **środa.**

STYCZEŃ 1939 — 31 dni

Trzeba budzić poszanowanie dla pracy, która nie jest karą, ale najwyższą pochwałą człowieka.

Kalendarz ogólny

			Słońce Wsch. 7.45	Zach. 15.33
1	N.	N. Rok, Obrzez. P. Jez.		
2	P.	Makarego op.	7.45	15.34
3	W.	Genowefy p., Daniela	7.45	15.35
4	Ś.	Tytusa b., Eugen. m.	7.45	15.36
5	C.	Telesfora p. m.	7.45	15.37
6	**P.**	**Trzech Króli**	7.45	15.39
7	S.	Lucjana m.	7.44	15.40
8.	**N.**	**św. Rodziny**	7.44	15.42
9	P.	Juliana m.	7.43	15.43
10	W.	Jana Dobrego	7.43	15.45
11	Ś.	Hygina p., Honoraty p.	7.42	15.46
12	C.	Arkadiusza	7.42	15.47
13	P.	Leoncjusza b.	7.41	15..48
14	S.	Hilarego b. D. K., Fel.	7.40	15.50
15	**N.**	**Imienia Jezus**	7.39	15.51
16	P.	Marcelego, Akkurzego	7.39	15.53
17	W.	Antoniego op.	7.38	15.55
18	Ś.	Katedry św. Piotra	7.37	15.57
19	C.	Henryka bm., Mar.m.	7.36	15.58
20	P.	Fabiana i Sebast.	7.35	16.00
21	S.	Agnieszki p. m.	7.34	16.01
22	**N.**	**Wincentego m.**	7.33	16.03
23	P.	Zaślubiny N. M. P.	7.32	16.05
24	W.	Tymoteusza bm., Felic.	7.30	16.07
25	Ś.	Nawróc. św. Pawła ap.	7.28	16.08
26	C.	Polikarpa b. m.	7.27	16.10
27	P.	Jana Złotoustego b.	7.26	16.11
28	S.	Flawiana m., Waler.	7.25	16.13
29	**N.**	**Franciszka Salezego**	7.23	16.15
30	P.	Martyny p. m.	7.21	16.17
31	W.	Jana Bosko	7.20	16.19

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Pełnia dnia 5 o godzinie 22.30. Ostatnia kwadra dnia 12 o godz. 14.10. Nów dnia 20 o godz. 14.27. I kwadra dnia 28 o godz. 16.00.

Kalendarz historyczny

5	1719	Traktat Wiedeński Augusta II Mocnego z Austrią przeciw Moskwie
8	1918	Orędzie Prezydenta Wilsona w sprawie odbudowy Polski z dostępem do morza.
8	1922	Wybory do Sejmu wileńskiego.
9	1927	Inauguracja Towa Badań Zagadnień Międzynarodowych w Warszawie.
10	1921	W Wilnie powstaje Komisja Rządząca.
15	1582	Koniec układów z Moskwą i podpisanie rozejmu, w którym Batory odzyskuje Inflanty i Połock.
17	1920	Powołanie do życia Zarządu Cywilnego Wołynia i Ziem frontu podolskiego.
19	1831	Michał Radziwiłł naczelnym wodzem powstania.
19	1874	Zgon ostatniego wodza w powstaniu listopadowym, gen. Rybińskiego.
20	1919	Ustawa o obywatelstwie Państwa Polskiego.
21	1826	Zgon Stanisława Sztaszica.
23	1919	Najazd Czechów na Śląsk Cieszyński.
25	1924	Utworzenie Banku Polskiego przez rząd Wład. Grabskiego.
26	1919	Wybory do Sejmu Ustawodawczego.
27	1926	Konwencja o zatwierdzeniu granicy polsko - niemieckiej.
30	1919	Stany Zjednoczone A. P. uznają Polskę de iure.
31	1928	Otwarcie Instytutu Badań Chemicznych w Warszawie.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

STYCZEŃ

Dzień miesiąca	RODZAJ CZYNNOŚCI
5.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 16—31 grudnia 1938 r.
7.	Ostateczny termin wpłacenia potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dział II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców w grudniu 1938 r.
7.	Ostateczny termin płatności specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych, wypłaconych w grudniu 1938 r.
10.	Ostateczny termin płatności scalonego podatku przemysłowego od obrotu za grudzień 1938 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej, oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
20.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 1 do 15 stycznia b. r.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na podatek przemysłowy od obrotu za 1938 r. w wysokości podatku, przypadającego od obrotu osiągniętego w grudniu 1938 r. przez przedsiębiorstwa sprawozdawcze oraz przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kategorii i przemysłowe I—V kategorii, prowadzące prawidłowe księgi handlowe.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki kwartalnej na podatek przemysłowy od obrotu za 1938 r. w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego w IV kwartale 1938 r. (październik, listopad, grudzień) przez pozostałych płatników, prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek przemysłowy od obrotu za 1938 r.: 1) od cementu, 2) od cukru — obliczonej od przychodu brutto, osiągniętego przez cukrownie względnie cementownie w miesiącu grudniu 1938 r., 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rzecz osoby trzeciej: od całkowitej wartości sprzedażnej.
31.	Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach umówionych o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu grudniu 1938 r.

Fabryka Odlewów Żelaznych

Zakłady Mechaniczne i Chromoniklownia „NEPTUN" J. Mintz KOŃSKIE woj. Kieleckie

Adres telegr.: „Neptun-Końskie" R-k żyrowy w Banku Polskim—Radom

Telefon 21 Konto Czekowe P.K.O. Nr 100.742

LUTY 1939 — 28 dni

Kto sobie powie: „złamię przeszkodę!" — złamie ją: ale kto się zawaha, musi ustąpić.

Kalendarz ogólny

		Słońce Wsch.	Zach.
1	Ś. Ignacego b. m.	7.19	16.21
2	**C. M. B. Gromnicznej**	7.19	16.21
3	P. Błażeja b.m.	7.16	16.25
4	S. Andrzeja Kors. b.	7.15	16.27
5	**N. Starozapustna**	7.13	16.29
6	P. Tytusa b., Doroty p.m.	7.12	16.30
7	W. Romualda op.	7.10	16.32
8	Ś. Jana z Maty w.	7.08	16.34
9	C. Apolonii p.m.	7.06	16.36
10	P. Scholastyki p.	7.04	16.33
11	S. Zjawienie NMP.w Lurd.	7.02	16.40
12	**N. Mięsopust.** 7 Zał. Serw.	7.00	16.42
13	P. Grzegorza II pap.	6.58	16.44
14	W. Walentego m.	6.56	16.46
15	Ś. Faustyna i Jowity mm.	6.54	16.47
16	C. Julianny p.m.	6.52	16.49
17	P. Jaliana z Kappui	6.50	16.51
18	S. Symeona b.m.	6.47	16.53
19	**N. Zapustna,** Konrada w.	6.45	16.55
20	P. Leona b.	6.44	16.57
21	W. Feliksa b.w.	6.42	16.59
22	Ś. Popiel., Stol. św.Piotra	6.40	17.01
23	C. Piotra Damiana o.L.K.	6.38	17.02
24	P. Macieja ap.	6.35	17.04
25	S. Cezariusza, Zygfryda	6.33	17.06
26	**N. Wstępna, Aleks. b.**	6.31	17.07
27	P. Gabriela w.	6.29	17.09
28	W. Teofila m., Romana	6.27	17.11

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Pełnia dnia 4 o godz. 8.55. Ostatnia kwadra dnia 11 o godz. 5.12. Nów dnia 19 o godz. 9.28. I kwadra dnia 27 o godz. 4.26.

Kalendarz historyczny

1	1922	Otwarcie Sejmu w Wilnie.
3	1923	Podział pasa neutralnego między Polską a Litwą.
6	1921	Zawarcie przez Polskę przymierza z Francją.
9	1919	Pierwszy Sejm Rzeczypospolitej rozpoczyna obrady.
10	1920	Objęcie przez Polskę Pomorza do Bałtyku.
10	1925	Zawarcie konkordatu ze Stolicą Apostolską.
12	1929	Protokuł delimitacji granicy polsko - łotewskiej.
14	**1831**	**Zwycięska bitwa pod Stoczkiem** w powstaniu listopadowym.
15	1386	Chrzest Jagiełły.
16	1919	Zawieszenie broni w walkach z Niemcami w Poznańskim.
20	1919	Sejm Rz. Polskiej uznaje się „władzą suwerenną i ustawodawczą" i powierza Józefowi Piłsudskiemu w dalszym ciągu urząd Naczelnika Państwa.
20	1922	Sejm w Wilnie stwierdza nierozerwalność ziemi wileńskiej z Polską.
22	1846	Manifest Rządu Narodowego Rzeczypospolitej Krakowskiej — Wybuch powstania.
23	1859	Zgon Zygmunta Krasińskiego
24	1919	Francja uznaje Polskę de iure.
25	1831	Bitwa pod Grochowem.
25	1919	Anglia uznaje Polskę de jure.
27	1578	Hołd pruski złożony Batoremu.
27	1919	Włochy uznają Polskę de iure.
28	1812	Zgon Hugona Kołłątaja, głośnego pisarza politycznego.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

LUTY

Dzień miesiąca	RODZAJ CZYNNOŚCI
5.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie od 16 do 31 stycznia b. r.
7.	Ostateczny termin wpłacenia potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dział II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców w styczniu b. r.
7.	Ostateczny termin płatności specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych, wypłaconych w styczniu b. r.
10.	Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za styczeń 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za sprytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
15.	Ostateczny termin płatności zaliczki kwartalnej na podatek przemysłowy od obrotu za IV kwartał 1938 r. przez płatników nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych.
15.	**Ostateczny termin płatności IV raty zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu za 1938 r.**
20.	Ostateczny termin płatności podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 1 do 15 lutego b. r.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na podatek obrotowy na 1939 r. w wysokości podatku, przypadającego od obrotu osiągniętego w styczniu przez płatników, będących kupcami rejestrowymi oraz przez pozostałych płatników prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy na 1939 rok: 1) od cementu, 2) od cukru — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnie cukrownie w miesiącu styczniu b. r., 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej: od całkowitej wartości sprzedażnej.
28.	Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu styczniu b. r.

Adolf Margulies, Jasło
SKŁAD ARTYKUŁÓW TECHNICZNYCH, BUDOWLANYCH
i ELEKTROTECHNICZNYCH
Rok założenia 1872
Poczt Kasa Oszcz. KRAKÓW 405.786
Telefon sklepu nr 42
Adres telegraficzny A. Margulies, Jasło
Telef. mieszkania 44

MARZEC 1939 — 31 dni

Chcesz zasłużyć się społeczeństwu, więc sam pracuj i zachęcaj innych do pracy.

Kalendarz ogólny

			Słońce Wsch.	Zach.
1	Ś.	Suche dni, Albina b.	6.25	17.13
2	C.	Pawła m.	6.22	17.15
3	P.	Such. Kunegundy ces.	6.20	17.17
4	S.	Such. Kazimierza kr.	6.18	17.19
5	**N.**	**Sucha**, Jana od Krzyża	6.16	17.21
6	P.	Felicyty i Perpetuy	6.13	17.23
7	W.	Tomasza z Akw.	6.11	17.25
8	Ś.	Winc. Kadl., J. Bożego	6.09	17.26
9	C.	Franciszki Rz.	6.07	17.28
10	P.	40 Męczenników	6.04	17.30
11	S.	Konstantyna w.	6.02	17.32
12	**N.**	**Głucha**, Grzegorza W.	6.00	17.33
13	P.	Krystyny p. m.	5.57	17.35
14	W.	Matyldy ces.	5.55	17.37
15	Ś.	Klemensa Dworzaka	5.53	17.38
16	C.	Cyriaka m., Tacjana m.	5.50	17.40
17	P.	Patrycjusza, Gertrudy	5.48	17.42
18	S.	Cyryla Jeroz. b. D. K.	5.46	17.44
19	**N.**	**Środopostn.**, Józefa O.	5.44	17.46
20	P.	Archippa	5.41	17.47
21	W.	Benedykta op.	5.39	17.49
22	Ś.	Katarzyny, Bazylego	5.37	17.51
23	C.	Feliksa m.	5.35	17.53
24	P.	Gabriela Archanioła	5.33	17.55
25	S.	Zwiastowanie NMP.	5.30	17.56
26	**N.**	**Czarna**, Tekli, Eman.	5.28	17.58
27	P.	Jana Dam. D. K.	5.25	17.59
28	W.	Jana Kapistrana	5.23	18.01
29	Ś.	Eustazjusza	5.21	18.03
30	C.	Kwiryna m.	5.18	18.04
31	P.	M. B. Bolesnej	5.16	18.06

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Pełnia dnia 5 o godz. 19.00. Ostatnia kwadra dnia 12 o godz. 22.37. Nów dnia 21 o godz. 2.49. I kwadra dnia 28 o godz. 13.16. —

Początek wiosny dnia 21 o godz. 13.29.

Kalendarz historyczny

1	1933	Inauguracja magistrali kolejowej Górny Śląsk — Bałtyk.
3	1921	Zawarcie przez Polskę przymierza z Rumunią.
3	1922	Podpisanie aktu przyłączenia Wileńszczyzny do Polski.
4	1386	Koronacja Władysława Jagiełły na króla polskiego.
4	1928	Głosowanie do Sejmu.
6	1932	Zgon ks. Biskupa Bandurskiego.
6	1919	Belgia uznaje Polskę de iure.
9	1863	Ludwik Narbutt pobił Moskali pod Rudnikami w Wileńskim.
10	1863	Langiewicz ogłosił się dyktatorem powstania styczniowego.
11	1928	Głosowanie do Senatu.
15	1923	Uznanie przez państwa koalicyjne wschodnich granic Rz. P.
16	1929	Otwarcie Instytutu Radiotechnicznego w Warszawie.
17	1921	Uchwalenie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
17	1938	Nawiązanie stosunków z Litwą.
18	1863	Zwycięstwo Langiewicza pod pod Prochowiskami w krakowskim
18	1921	Podpisanie traktatu polsko - niemieckiego w Rydze.
19	1920	Józef Piłsudski zostaje Marszałkiem Polski.
24	1794	Przysięga Kościuszki na rynku krakowskim
26	1799	Legioniści biorą udział w krwawej bitwie pod Weroną i Legstano.
20	1921	Plebiscyt na Górnym Śląsku.
30	1919	Stol. Apostolska uznaje Polskę de iure.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

MARZEC

Dzień miesiąca — RODZAJ CZYNNOŚCI

1. Ostateczny termin a) składania zeznań do wymiaru podatku przemysłowego od obrotu za 1938 r. i podatku dochodowego na 1939 r. przez osoby fizyczne i spadki wakujące, b) płatności przedpłaty na podatek dochodowy (Dz. I) na 1939 rok przez osoby fizyczne i spadki wakujące, obowiązane do składania zeznań o dochodzie.
5. Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie od 16—28 lutego b. r.
7. Ostateczny termin wpłacenia potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dz. II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłacanych przez służbodawców w lutym b. r.
7. Ostateczny termin płatności specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych wypłaconych w lutym b. r.
10. Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za luty 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
20. Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie 1—15 marca b. r.
25. Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na podatek obrotowy na r. 1939 w wysokości podatku, przypadającego od obrotu osiągniętego w lutym b. r. przez płatników, będących kupcami rejestrowymi oraz przez pozostałych płatników, prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25. Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy na 1939 rok: 1) od cementu, 2) od cukru, — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnie cukrownie w miesiącu lutym b. r., 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży, — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej, od całkowitej wartości sprzedażnej.
31. Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu lutym b. r.
31. Termin ukończenia wymiarów:
    a) podatku gruntowego na 1939 r.
    b) podatku od lokali za 1939 r.,
    c) podatku przemysłowego od obrotu za 1937 r. i dochodowego na 1938 r. dla osób prawnych podlegających kompetencji izb skarbowych.

P. KOŁODNY — S-wie, PIŃSK P. K. O. ul. Kościuszki Nr. 5. Składy zapasowe. Nadbrzeże 23 (bocznica). Żelazo, blacha, gwoździe, drut, cement, papa dachowa, wyroby żelazne i inne artykuły techniczno-budowlane.

KWIECIEŃ 1939 — 30 dni

Życie — to wyścig: kto choć na chwilę zatrzyma się, sądząc, że przeszedł bardzo wiele i że należy mu się wypoczynek, ten zostanie bez miłosierdzia wyścignięty.

Kalendarz ogólny

			Słońce Wsch.	Zach.
1	S.	Hugona b.	5.14	18.08
2	N.	**Palmowa**, Franc. z P.	5.11	18.10
3	P.	Ryszarda b.	5.09	18.11
4	W.	Izydora b. D. K.	5.07	18.13
5	Ś.	Wincentego Fer. w	5.04	18.15
6	C.	W. Czwartek Celestyn.	5.02	18.16
7	W.	Piątek, Epifaniusza	5.00	18.18
8	S.	W. Sobota. Dionizego	4.58	18.20
9	N.	**Wielkanoc.** Marii Kl.	4.55	18.22
10	P.	**Pon. Wielk.**, Ezechiela	4.53	18.23
11	W.	Leona W. pap. D. K.	4.51	18.25
12	Ś.	Juliusza pap.	4.48	18.27
13	C.	Hermenegilda m.	4.46	18.28
14	P.	Justyna m.	4.44	18.30
15	S.	Anastazji m.	4.42	18.32
16	N.	**Przewodnia**, Bened. L.	4.40	18.34
17	P.	Aniceta pap. m.	4.37	18.35
18	W.	Apoloniusza m.	4.35	18.37
19	Ś.	Jerzego b.m.	4.32	18.39
20	C.	Teodora w.	4.30	18.40
21	P.	Anzelma b. D. K.	4.28	18.42
22	S.	Sotera i Kajusa p.mm.	4.26	18.44
23	N.	Wojciecha	4.24	18.45
24	P.	Fidelisa m.	4.21	18.47
25	W.	Marka Ewang.	4.19	18.49
26	Ś.	M. B. Dobrej Rady	4.17	18.50
27	C.	Piotra Kaniz. D. K.	4.15	18.52
28	P.	Pawła od Krzyża w.	4.13	18.54
29	S.	Piotra z Werony m.	4.11	18.56
30	N.	Op. św. Józefa	4.09	18.58

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Pełnia dnia 4 o godz. 5.18. Ostatnia kwadra dnia 11 o godz. 17.11. Nów dnia 19 o godz. 17.35. I kwadra dnia 26 o goz. 19.25. 19 IV — częściowe zaćmienie słońca.

Kalendarz historyczny

1	1663	Przymierze z Austrią zawarte przez Jana III Sobieskiego.
2	1627	Koniecpolski zmusza Puck i Szwedów do kapitulacji
3	1849	Zgon Juliusza Słowackiego
4	1794	Bitwa pod Racławicami
5	1656	Stefan Czarniecki znosi Szwedów pod Warką
5	1923	Stany Zjednoczone A. P. uznają wschodnie granice Polski.
9	1241	Nieszczęśliwa dla Polski bitwa z Tatarami pod Lignicą
10	1525	Hołd pruski
15	1919	Rozwiązanie Komitetu Narodowego w Paryżu.
16	1340	Pierwsza wyprawa Kazimierza Wielkiego na Ruś Czerwoną.
17	1577	Zwycięstwo polskie pod Lubieszowem nad zbuntowanym Gdańskiem
17	1794	Wybuch powstania w Warszawie
19	1773	Protest T. Rejtana przeciw rozbiorowi Polski na Sejmie warszawskim
19	1809	Bitwa pod Raszynem ks. Józefa Poniatowskiego z Austriakami
19	1809	Zgon Cypriana Godebskiego pod Raszynem
19	1919	Zajęcie Wilna przez wojska polskie.
23	1935	Uchwalenie Konstytucji R. P.
25	1920	Podjęcie ofenzywy na froncie bolszewickim.
26	1919	Polska uznaje atamana Petlurę.
27	1831	Dwernicki przekroczył granicę Galicji.
28	1924	Otwarcie Banku Polskiego.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

KWIECIEŃ

Dzień miesiąca — RODZAJ CZYNNOŚCI

5. Ostateczny termin wpłacania podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie 16—31 marca b. r.
7. Ostateczny termin wpłacenia potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dz. II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców w marcu b. r.
7. Ostateczny termin wpłacenia specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych, wypłaconych w marcu b. r.
10. Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za marzec 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
15. Ostateczny termin złożenia zeznania i zapłacenia I półrocznej raty podatku dochodowego od uposażeń z tytułu różnicy, wynikającej z kumulacji uposażeń, otrzymanych w 1938 r. (art. 45 u. p. d.).
20. Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie 1—15 kwietnia b. r.
25. Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na podatek obrotowy na 1939 r. w wysokości podatku przypadającego od obrotu osiągniętego w marcu b. r. przez płatników będących kupcami rejestrowymi oraz przez pozostałych płatników, prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25. Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy od obrotu na 1939 rok: 1) od cementu, 2) od cukru — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnia cukrownie w miesiącu marcu b. r., 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej od całkowitej wartości sprzedażnej.
30. Ostateczny termin płatności I raty podatku gruntowego za 1939 r., oraz wymierzonej dodatkowo za 1938 rok kwoty przypadającej na uczestnika podatkowej jednostki zbiorowej.
30. Ostateczny termin płatności I raty podatku gruntowego za 1939 rok, oraz wymierzonej dodatkowo za 1938 rok kwoty, przypadającej na uczestnika podatkowej jednostki zbiorowej na skutek uwzględnienia — po dniu 15. X. 1938 r. — odwołań innych uczestników.
30. Ostateczny termin płatności I półrocznej raty podatku od lokali.
30. Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu marcu b. r.

JONASZ KUHMÄRKER właściciele: ADOLF KIESLER i inż. MARIAN KIESLER Tartak Parowy i Fabryka Parkietów DROHOBYCZ
Telefon 7183 Biuro. LWÓW, ul. Nabielaka 35. Rachunek Żyrowy. Bank Polski, Oddział Lwów. P. K. O. Nr. 500-141.

MAJ 1939 — 31 dni

Wartość społeczeństwa nie zależy od bezwzględnej liczby mieszkańców, ale od stosunkowej liczby jednostek produkcyjnych i od sił, jakie jednostka wkłada w pracę.

Kalendarz ogólny

			Słońce Wsch.	Zach.
1	P.	Filipa i Jakuba ap.	4.07	18.59
2	W.	Atanazego, Zygmunta	4.05	19.01
3	**Ś.**	**Królowej Korony Pol.**	4.04	19.03
4	C.	Znal. św. Krzyża	4.02	19.05
5	P.	Piusa V pap.	4.00	19.07
6	S.	Jana w Oleju	3.58	19.08
7	**N.**	Flawii p. m.	3.56	19.10
8	P.	Stanisława b. m.	3.54	19.11
9	W.	Grzegorza z Naz.b.D.K.	3.53	19.13
10	Ś.	Izydora oracza	3.51	19.15
11	C.	Franciszka w.	3.49	19.16
12	P.	Pankracego m.	3.47	19.18
13	S.	Królowej Męczenników	3.46	19.19
14	**N.**	Bonifacego	3.44	19.21
15	P.	Dni Krzyż. Zofii m.	3.43	19.23
16	W.	Dni Krz. Andrz. Boboli	3.41	19.24
17	S.	Dni Krzyż. Paschalisa	3.40	19.26
18	**C.**	**Wniebowstąp. Pańskie**	3.38	19.27
19	P.	Piotra Celestyna	3.37	19.29
20	S.	Bernardyna z Sienny	3.35	19.30
21	**N.**	Tymoteusza	3.34	19.32
22	P.	Heleny p.	3.33	19.33
23	W.	Dezyderiusza b. m.	3.31	19.34
24	Ś.	N.M.P. Wspom. Wiern.	3.30	19.36
25	C.	Grzegorza VII pap.	3.29	19.37
26	P.	Filipa Neriusza	3.28	19.39
27	S.	Wig. Beddy w. D. K.	3.27	19.40
28	**N.**	**Zesł. Ducha Św.**, Aug.	3.26	19.41
29	**P.**	**Pon. Świąt.**, Marii M.	3.25	19.42
30	W.	Feliksa pap. m.	3.24	19.43
31	Ś.	Such. N.M.P. Pośred.	3.23	19.45

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Pełnia dnia 3 o godz. 16.15. Ostatnia kwadra dnia 11 o godz. 11.40. Nów dnia 19 o godzinie 5.25. I kwadra dnia 26 o godz. 0.20.

Kalendarz historyczny

2	1921	Wybuch trzeciego powstania górnośląskiego.
3	1791	Uchwalenie Konstytucji 3 - go Maja
3	1798	Legiony polskie wkraczają do Rzymu
4	1573	Pierwszy dzień wolnej elekcji pod Warszawą, na której wybrano Henryka Walezego
6	1656	Porażka Czarnieckiego i Lubomirskiego pod Gnieznem w bitwie ze Szwedami.
7	1920	Zajęcie Kijowa przez wojska polskie.
8	1933	Prof. Ign. Mościcki po raz wtóry obrany Prezydentem R. P.
12	1935	Zgon I Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego.
14	1926	Rezygnacja Prez. R. P. St. Wojciechowskiego.
14	1926	Objęcie władzy przez Marsz. J. Piłsudskiego.
16—25	1915	Boje Legionów pod Konarami
16	1929	Otwarcie Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu.
17	1609	Zamojski zdobywa Felin na Szwedach
18	1802	Trzy bataliony legionistów polskich odpływają z Livorno do San Domingo
18	1919	Niemcy uznają Polskę de iure.
20	1901	Skatowanie dzieci polskich we Wrześni
26	1831	Bitwa pod Ostrołęką
28	1919	Czechosłowacja uznaje Polskę de iure.
29	1861	Zgon Joachima Lelewela
30	1434	Zgon Władysława Jagiełły

Kalendarz podatkowy na miesiąc

MAJ

Dzień miesiąca	RODZAJ CZYNNOŚCI
1.	Ostateczny termin składania zeznań do wymiaru podatku przemysłowego od obrotu za 1938 rok i podatku dochodowego na 1939 rok przez osoby prawne.
1.	Ostateczny termin płatności przedpłaty na podatek dochodowy (Dział I) na 1939 rok przez osoby prawne.
1.	Ostateczny termin ukończenia wymiarów podatku przemysłowego od obrotu za 1938 r. dla osób fizycznych nie prowadzących ksiąg handlowych lub gospodarczych.
5.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie od 16 do 30 kwietnia b. r.
7.	Termin płatności podatku dochodowego (Dz. II) od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych w miesiącu kwietniu b. r.
7.	Ostateczny termin wpłacenia specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych wypłaconych w kwietniu b. r.
10.	Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za kwiecień 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
20.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie od 1 do 15 maja b. r.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na podatek obrotowy na 1939 r. w wysokości podatku, przypadającego od obrotu osiągniętego w miesiącu kwietniu przez płatników, będących kupcami rejestrowymi, oraz przez pozostałych płatników prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy od obrotu za 1939 rok: 1) od cementu 2) od cukru — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnie cukrownie w miesiącu kwietniu b. r. 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej: od całkowitej wartości sprzedażnej.
31.	Ostateczny termin płatności podatku przemysłowego od obrotu za 1938 rok o ile nakaz płatniczy ostał doręczony przynajmniej na 30 dni przed upływem terminu płatności.
31.	Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu kwietniu b.r.
31.	Ostateczny termin ukończenia wymiaru podatku od nieruchomości za 1939 rok.

„AGRICOLA" Pierwsza podolska krupiarnia parowa Rok zał. 1905. TARNOPOL, Fedkowicza 9
Adres telegr. AGRICOLA, TARNOPOL, tel. 265
Konta bankowe:
Rk. żyrowy w Banku Polskim, Pow. Bank Związkowy, Lwów
PKO WARSZAWA Nr. 142.417
PKO LWÓW Nr. 503.727
WŁASNA BOCZNICA KOLEJOWA

CZERWIEC 1939 — 30 dni

Istotna wielkość narodu polega na wynalezieniu i utrzymaniu takiego stanu równowagi społecznej, w którym by istniało najwięcej pracy, szczęścia, doskonałości, wymiany usług.

Kalendarz ogólny

			Słońce Wsch.	Zach.
1	C.	Jakuba Strzemię b.	3.22	19.46
2	P.	Such. Sadoka	3.21	19.47
3	S.	Such. Klotyldy p.	3.20	19.48
4	**N.**	**Urocz. Trójcy Przen.**	3.19	19.49
5	P.	Bonifacego b.m.	3.19	19.50
6	W.	Norberta b.	3.18	19.51
7	Ś.	Roberta op.	3.17	19.52
8	**C.**	**Boże Ciało**, Medarda b.	3.17	19.53
9	P.	Felicjana m.	3.16	19.54
10	S.	Małgorzaty król.	3.16	19.55
11	**N.**	Barnaby	3.15	19.55
12	P.	Onufrego w.	3.15	19.56
13	W.	Antoniego Padewsk.	3.15	19.57
14	Ś.	Bazylego b. D.K.	3.15	19.57
15	C.	Wita w.	3.14	19.58
16	P.	N. Serca Jezus wego	3.14	19.59
17	S.	Adolfa b.	3.14	19.59
18	**N.**	Efrema	3.14	19.59
19	P.	Juliany z Falk. p.	3.14	20.00
20	W.	Sylweriusza pap.	3.14	20.00
21	Ś.	Alojzego Gonzagi	3.14	20.01
22	C.	Paulina b.	3.14	20.01
23	P.	Zenona m.	3.15	20.01
24	S.	Nar. Jana Chrz.	3.15	20.01
25	**N.**	Wilhel.	3.15	20.01
26	P.	Jana i Pawła mm.	3.16	20.01
27	W.	Władysława króla	3.16	20.01
28	Ś.	Ireneusza b. m.	3.17	20.01
29	**C.**	**Piotra i Pawła Ap.**	3.17	20.01
30	P.	Wspomn. św. Pawła	3.18	20.01

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Pełnia dnia 2 o godz. 4.11. Ostatnia kwadra dnia 10 o godz. 5.07. Nów dnia 17 o godz. 14.37. I kwadra dnia 24 o godz. 5.35.

Początek lata dnia 22 o godz. 8.40.

Kalendarz historyczny

1	1921	Nawiązanie stosunków dyplomatycznych z Z. S. R. R.
1	1926	Ignacy Mościcki obrany Prezydentem R. P.
2	1924	Objęcie przez Polskę granicy na Orawie.
4	1926	Objęcie władzy przez Prezydenta R. P. Ign. Mościckiego.
6	1674	Hetman Jan Sobieski obrany królem
6.	1920	Odwrót wojsk polskich z Kijowa.
7	1921	Utworzenie linii demarkacyjnej na G. Śląsku.
9	1815	Kongres wiedeński uchwala utworzenie Królestwa Kongresowego
13	1611	Zygmunt III zdobywa Smoleńsk
16	1922	Przyłączenie Śląska do Polski.
17	1696	Zgon króla Jana III Sobieskiego
19	1205	Leszek Biały zwycięża ks. ruskiego Romana pod Zawichostem
21	1919	Rumunia uznaje Polskę de iure.
22	1818	Pogrzeb Tadeusza Kościuszki w Krakowie
24	1768	Konfederacja krakowska
27	1629	Świetne zwycięstwo hetmana Koniecpolskiego pod Trzcianą nad Szwedami
28	1812	Wjazd Napoleona do Wilna
28	1919	Traktat wersalski przyznaje Polsce Poznańskie i Prusy Zachodnie.
28	1927	Prochy Juliusza Słowackiego złożone na Wawelu.
30	1656	Odzyskanie Warszawy z rąk Szwedów.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

CZERWIEC

Dzień miesiąca — RODZAJ CZYNNOŚCI

5. Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie od 16 do 31 maja b. r.
7. Ostateczny termin wpłacenia potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dział II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców w maju b. r.
7. Ostateczny termin wpłacenia specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych wypłaconych w maju b. r.
10. Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za maj 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
15. Ostateczny termin płatności zaliczki kwartalnej na podatek obrotowy za I kwartał 1939 r. przez płatników nie prowadzących ksiąg handlowych.
15. Ostateczny termin płatności I raty zryczałtowanego podatku obrotowego za 1939 rok.
20. Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie od 1 do 15 czerwca b. r.
25. Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na podatek obrotowy za 1939 r. w wysokości podatku, przypadającego od obrotu osiągniętego w maju przez płatników, będących kupcami rejestrowymi oraz przez pozostałych płatników, prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25. Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy na 1939 rok: 1) od cementu, 2) od cukru, — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnie cukrownie w miesiącu maju b. r., 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej od całkowitej wartości sprzedażnej.
30. Ostateczny termin płatności I półrocznej raty podatku od nieruchomości za 1939 rok.
30. Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu maju b. r.

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE
A. JĘDRZEJOWICZA w Zaczerniu, Staromieściu i Rzeszowie
BROWAR PAROWY, FABRYKA WODY SODOWEJ i LEMONIAD
FABRYKA CUKRÓW, CZEKOLADY i PRZETWORÓW OWOCOWYCH
POLECAJĄ SWOJE WYROBY.

LIPIEC 1939 — 31 dni

Człowiek powinien wszystko umieć i robić, a przynajmniej niczego się nie lękać.

Kalendarz ogólny

			Słońce Wsch.	Zach.
1	S.	Przen. Krwi P. Jezusa	3.18	20.00
2	N.	Naw. NMP.	3.19	20.00
3	P.	Leona pap.	3.20	20.00
4	W.	Teodora b.	3.20	19.59
5	Ś.	Antoniego Marii Zach.	3.21	1959
6	C.	Łucji m. Tomasza Mor.	3.22	19.58
7	P.	Cyryla i Metodego bb.	3.23	19.58
8	S.	Elżbiety król.	3.24	19.57
9	N.	Weroniki	3.25	19.56
10	P.	7 Braci Męczenników	3.26	19.56
11	W.	Piusa I pap. m.	3.27	19.55
12	Ś.	Jana Gwalberta op.	3.28	19.54
13	C.	Anakleta pap. m.	3.29	19.53
14	P.	Bonawentury D.K.	3.30	19.52
15	S.	Roz. Ap. Henryka ces.	3.31	1951
16	N.	7 po Ziel. Św.	3.33	19.50
17	P.	Aleksego w.	3.34	19.49
18	W.	Szymona z Lipnicy	3.35	19.48
19	Ś.	Wincen. a Paulo w.	3.36	19.47
20	C.	Czesława w.	3.37	19.46
21	P.	Praksedy p.	3.39	19.45
22	S.	Marii Magdaleny	3.40	19.43
23	N.	Apolinarego	3.42	19.42
24	P.	Kunegundy	3.43	19.41
25	W.	Jakuba Ap.	3.43	19.39
26	Ś.	Anny, matki N. M. P.	3.46	19.38
27	C.	Natana, Pantaleona	3.47	19.37
28	P.	Wiktora pap. m.	3.49	19.35
29	S.	Marty p.	3.50	19.33
30	N.	Abdona m.	3.52	19.32
31	P.	Ignacego z Loyoli	3.53	19.31

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Pełnia dn. 1 o godz. 17.16. Ostatnia kwadra dn. 9 o godz. 20.49. Nów dn. 16 o godz. 22.03. I kwadra dn. 23 o godz. 12.34. Pełnia dn. 31 o godz. 7.37.

Kalendarz historyczny

1	1569	Unia Lubelska
1	1920	Ustanowienie Rady Obrony Państwa.
1	1924	Wprowadzenie złotego, jako prawnego środka płatniczego.
4	1920	Podjęcie przez bolszewików generalnej ofenzywy.
6	1930	Otwarcie Międzynarodowej wystawy Komunikacji i Turystyki w Poznaniu.
7	1578	Założenie Uniwersytetu w Wilnie przez króla Stefana Batorego.
9	1927	Otwarcie Kanału Ogińskiego.
10	1922	Objęcie Górnego Śląska przez władze Polskie.
11	1920	Niekorzystny dla Polski plebiscyt w Prusach Wschodnich.
14	1920	Zajęcie Wilna przez wojska sowieckie.
15	1410	Bitwa pod Grunwaldem z Krzyżakami
15	1920	Uchwalenie przez Sejm Rz. Polskiej statutu autonom. dla Śląska Górnego i Cieszyńskiego.
15	1937	Wygaśnięcie konwencji Genewskiej na Górnym Śląsku.
17	1792	Kościuszko okrywa się chwałą w bitwie pod Dubienką
17	1919	Wyparcie sił nieprzyjacielskich z Małopolski Wschodniej.
19	1920	Zajęcie Grodna przez wojska sowieckie.
27	1920	Rozgraniczenie przez Konferencję Ambasadorów Śląska Cieszyńskiego, Spiszu i Orawy między Polską a Czechosłowacją.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

LIPIEC

Dzień miesiąca	RODZAJ CZYNNOŚCI
5.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 16 do 30 czerwca b. r.
7.	Ostateczny termin wpłacenia potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dział II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców w czerwcu b. r.
7.	Ostateczny termin wpłacenia specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych wypłaconych w czerwcu b. r.
10.	Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za czerwiec 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
20.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie od 1 do 15 lipca b. r.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na podatek obrotowy na 1939 r., w wysokości podatku, przypadającego od obrotu osiągniętego w czerwcu przez płatników, będących kupcami rejestrowymi, oraz przez pozostałych płatników prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy na 1939 rok; 1) od cementu, 2) od cukru — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnie cukrownie, w miesiącu czerwcu b. r.; 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej: od całkowitej wartości sprzedażnej.
31.	Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu czerwcu b. r.

ŁAŃCUCHY

dla celów technicznych spawane ręcznie i elektrycznie, żelazne stalowe i utwardzane (cementowane) oraz łańcuchy przegubowe i dla celów gospodarskich, spawane elektrycznie i wiązane patent „WICTOR" wykonywa fabryka

„Jan Rehne i Synowie"

w BĘDZINIE, ul. Zagórska 26. Tel. 7-18-34.

SIERPIEŃ 1939 — 31 dni

Ciągłe doskonalenie się jest prawem świata.

Kalendarz ogólny

		Słońce Wsch.	zach.
1	W. Piotra w okowach	3.55	19.29
2	Ś. M. B. Aniel., Alfonsa	3.56	19.27
3	C. Znal. rel. św Szczepana	3.58	19.25
4	P. Dominika w.	3.59	19.24
5	S. N.M.P. Śnieżnej	4.01	19.22
6	**N. Przem. Pańskie**	4.03	19.20
7	P. Kajetana w.	4.04	19.18
8	W. Cyriaka m.	4.06	19.17
9	Ś. Jana Vianney w.	4.07	19.15
10	C. Wawrzyńca m.	4.09	19.13
11	P. Tyburcjusza m. Zuzan.	4.11	19.11
12	S. Klary p.	4.12	19.09
13	**N. Hipolita**	4.14	19.07
14	P. Wig. Euzebiusza b.	4.15	19.05
15	**W. Wniebowzięcie N.P.M.**	4.17	19.03
16	Ś. Joachima, ojca N.M.P.	4.19	19.01
17	C. Jacka Odrowąża w.	4.20	18.59
18	P. Agapita m.	4.22	18.57
19	S. Ludwika Toloz.	4.23	18.55
20	**N. Bernarda**	4.25	18.53
21	P. Joanny Fr.	4.27	18.51
22	W. Tymoteusza m.	4.28	18.49
23	Ś. Filipa Benic. w.	4.30	18.47
24	C. Bartłomieja ap.	4.32	18.45
25	P. Ludwika kr.	4.33	18.42
26	S. M. B. Częstochowskiej	4.35	18.40
27	**N. Józefa Kal.**	4.37	18.37
28	P. Augustyna b. D.K.	4.38	18.35
29	W. Ścięcie Jana Chrzc.	4.40	18.32
30	Ś. Róży Limańskiej p.	4.41	18.30
31	C. Rajmunda w.	4.43	18.28

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Ostat. kwadra dn. 8 o godz. 10.18. Nów dn. 15 o godz. 4.53. I kwadra dn. 21 o godz. 22.21. Pełnia dn. 29 o godz. 23.09.

Kalendarz historyczny

2	1926	Ustawa zmieniająca i uzupełniająca Konstytucję Rz. P. z dn. 17. III. 21.
3	1598	Zygmunt III Waza, król polski i szwedzki, rusza z Gdańskiem do Szwecji celem bronienia swego tronu
5	1831	Zgon Generała Sowińskiego w obronie Woli
6	1914	Wymarsz Legionów
8	1919	Wojska polskie zajmują Mińsk.
13	1920	Początek bitwy pod Radzyminem.
14	1018	Bolesław Chrobry zajął Kijów, przy czym uderzył mieczem w bramę miasta, na której miecz się wyszczerbił
14	1920	Drugi dzień bitwy pod Radzyminem.
15	1920	Trzeci dzień bitwy pod Radzyminem. Zwycięstwo Polaków nad Rosją Sowiecką — „Cud nad Wisłą".
16	1920	Natarcie marsz. Piłsudskiego na armię sowiecką z nad rz. Wieprza.
21	1531	Zwycięstwo Hetmana Tarnowskiego pod Obertynem nad Wołochami
22	1674	Zwycięstwo Jana III Sobieskiego pod Lwowem nad Turkami i Tatarami
24	1109	Bitwa na „Psim Polu" z cesarzem Henrykiem V
25	1920	Zajęcie Wilna przez Litwinów.
26	1671	Hetman, Jan Sobieski, bije Tatarów pod Brasławiem
30	1930	Rozwiązanie Sejmu i Senatu.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

SIERPIEŃ

Dzień miesiąca	RODZAJ CZYNNOŚCI
5.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 16 do 31 lipca b. r.
7.	Ostateczny termin wpłacenia potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dział II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców w lipcu b. r.
7.	Ostateczny termin wpłacenia specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych wypłaconych w lipcu b. r.
10.	Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za lipiec 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
15.	Ostateczny termin płatności II zaliczki kwartalnej na podatek obrotowy na 1939 rok przez płatników nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na poczet pod. obrotowego na 1939 r. od 1 do 15 sierpnia b. r.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na poczet podatku obrotowego na 1939 rok w wysokości podatku, przypadającego od obrotu, osiągniętego w lipcu przez płatników, będących kupcami rejestrowymi oraz przez pozostałych płatników, prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy na 1939 rok: 1) od cementu 2) od cukru — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnie cukrownie w miesiącu lipcu b. r., 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej: od całkowitej wartości sprzedażnej.
31.	Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał, kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu lipcu b. r.

Nr inw. 580

NORBERT LIPPÓCZY Poleca doskonałe, szlachetne wina tokajskie, wyprodukowane we własnych winnicach w Tállya koło Tokaju na Węgrzech. Własne piwnice i składy w Polsce w Tarnowie.
ADRES: Lippóczy Tarnów — Skrytka pocztowa 112

A. GELLER w GORLICACH
TARTAK PAROWY, FABRYKA SKRZYŃ I HEBLARNIA
TELEFON 20

WRZESIEŃ 1939 — 30 dni

Ludziom zdaje się, że świat potrzebuje tylko dzieł nadzwyczajnych, a bodajby rojeń o nich. Świat zaś przede wszystkim potrzebuje twórców choćby w najszczuplejszym zakresie pracy.

Kalendarz ogólny

			Słońce Wsch.	Zach.
1	P.	Idziego op.	4.45	18.26
2	S.	Stefana kr.	4.46	18.24
3	N.	Bronisławy	4.48	18.21
4	P.	Rozalii	4.49	18.19
5	W.	Wawrzyńca Justyn. b.	4.51	18.17
6	Ś.	Zachariasza pr.	4.53	18.14
7	C.	Melchiora Grodz.	4.54	18.12
8	P.	Narodzenie N. M. P.	4.56	18.10
9	S.	Piotra Klawera w.	4.58	18.07
10	N.	Mikołaja	5.00	18.05
11	P.	Prota m.	5.02	18.03
12	W.	Imienia N.M.P.	5.04	18.00
13	Ś.	Filipa m.	5.05	17.58
14	C.	Podwyż. Krzyża św.	5.07	17.56
15	P.	Nikodema m.	5.08	17.54
16	S.	Kornela pap.	5.10	17.51
17	N.	M. B. Bolesnej	5.12	17.49
18	P.	Józefa z Kupertynu	5.14	17.46
19	W.	Januarego b.	5.15	17.44
20	Ś.	Such. Eustachego	5.17	17.42
21	C.	Mateusza Ap.	5.18	17.39
22	P.	Such. Tomasza z Will.	5.20	17.37
23	S.	Such. Tekli p. m.	5.22	17.35
24	N.	N. M. P. Ok.	5.23	17.32
25	P.	Ładysława z Giel.	5.25	17.30
26	W.	Cypriana m.	5.26	17.28
27	Ś.	Kosmy i Damiana mm.	5.28	17.25
28	C.	Wacława kr.	5.30	17.23
29	P.	Michała Archanioła	5.32	17.21
30	S.	Hieronima D.K.	5.33	17.18

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Ostat. kwadra dn. 6 o godz. 21.24. Nów dn. 13 o godz. 12.22. I kwadra dn. 20 o godz. 11.34. Pełnia dn. 28 o godz. 15.27. Początek jesieni dn. 23 o godz. 23.50.

Kalendarz historyczny

1	1435	Bitwa nad Świętą pod Wilkomierzem z Krzyżakami, zwycięska dla Polaków i Litwinów.
1	1919	Złączenie wojsk gen. Hallera z armią polską.
3	1592	Początek sejmu „inkwizycyjnego".
4	1633	Król Władysław IV przybywa z odsieczą Smoleńskowi, zagrożonemu przez Moskali
6	1580	Stefan Batory zdobył Wielkie Łuki
8	1717	Koronacja M. B. Częstochowskiej
9	1929	Powtórny wybór Polski do Rady Ligi Narodów.
	1930	Zwołanie Sejmu Śląskiego.
10	1770	Pułaski zajmuje Częstochowę.
12	1683	Odsiecz Wiednia
13	1934	Wypowiedzenie przez Polskę traktatu mniejszościowego.
13	1938	Rozwiązanie Sejmu i Senatu.
16	1926	Polska wybrana do Rady Ligi Narodów z jednoczesnym przyznaniem prawa reelekcji.
18	1772	Pierwszy rozbiór Polski
27	1331	Władysław Łokietek zwycięża Krzyżaków pod Płowcami
27	1605	Zwycięstwo pod Kircholmem
27	1612	Zgon ks. Piotra Skargi.
27	1923	Liga Narodów uznaje wschodnie granice Polski.
30	1617	Królewicz polski, zarazem car moskiewski, Władysław IV, w wyprawie na Moskwę łączy się z hetmanem Chodkiewiczem.
30	1921	Pierwszy powszechny spis ludności w Polsce.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

WRZESIEŃ

Dzień miesiąca — RODZAJ CZYNNOŚCI

5. Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 16 do 31 sierpnia b. r.
7. Ostateczny termin wpłacenia potrąconego prawnikom podatku dochodowego (Dział II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców w sierpniu b. r.
7. Ostateczny termin wpłacenia specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych wypłaconych w sierpniu b. r.
10. Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za sierpień 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
15. Ostateczny termin płatności II raty zryczałtowanego podatku obrotowego za 1939 rok.
20. Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie od 1 do 15 września b. r.
25. Ostateczny termin płatności zaliczki na poczet podatku obrotowego na 1939 rok w wysokości podatku przypadającego od obrotu, osiągniętego w sierpniu przez płatników, będących kupcami rejestrowymi oraz przez pozostałych płatników, prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25. Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy na 1939 rok. 1) od cementu, 2) od cukru — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnie cukrownie w miesiącu sierpniu b. r. 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej: od całkowitej wartości sprzedażnej.
30. Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu sierpniu b. r.

Browar Parowy Sedelmajera

Ska z ogr. odp. w STANISŁAWOWIE
zał. w roku 1767
Poleca znakomite piwo
jasne i ciemne (bok)

PAŹDZIERNIK 1939 31 dni

W pracy społecznej potrzeba być artystą i jak rzeźbiarz lepić, albo wyciosywać z ludzkich gromad posągi.

Kalendarz ogólny

		Słońce Wsch.	Zach.
1 N.	M. B. Różańcowej	5.35	17.16
2 P.	Aniołów Stróżów	5.36	17.14
3 W.	Teresy od Dziec. Jez.	5.38	17.11
4 Ś	Franciszka Serafic.	5.40	17.09
5 C.	Placyda m.	5.42	17.07
6 P.	M. B. Król. Pokoju	5.43	17.04
7 S.	Marka p. w.	5.45	17.02
8 N.	Brygidy	5.47	17.00
9 P.	Dionizego	5.48	16.58
10 W.	Franciszka Borgiasza	5.50	16.56
11 Ś.	Macierzyństwa M.B.	5.52	16.53
12 C.	Maksymiliana b.	5.54	16.51
13 P.	Edwarda kr. w.	5.55	16.49
14 S.	Kaliksta pap. m.	5.57	16.47
15 N.	Teresy p.	5.59	16.44
16 P.	Dziewictwa N.M.P.	6.00	16.42
17 W.	Małgorzaty Alacoque	6.02	16.40
18 Ś.	Łukasza ewang.	6.04	16.38
19 C.	Piotra z Alkantary	6.06	16.36
20 P.	Jana Kantego	6.07	16.34
21 S.	Urszuli p.	6.09	16.32
22 N.	Kordula p.	6.11	16.29
23 P.	Seweryna	6.13	16.27
24 W.	Rafała Archanioła	6.14	16.25
25 Ś.	Kryspina m.	6.16	16.23
26 C.	Ewarysta pap. m.	6.18	16.20
27 P.	Sabiny	6.20	16.18
28 S.	Szymona i Tadeusza	6.23	16.16
29 N.	Chrystusa Króla	6.23	16.14
30 P.	Anioła z Orkio w.	6.25	16.13
31 W.	Wig. Lucylli p. m.	6.27	16.11

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Ostat. kwadra dn. 6 o godz. 6.27. Nów dn. 12 o godz. 21.30. I kwadra dn. 20 o godz. 4.24. Pełnia dn. 28 o godz. 7.42.

28 X — częściowe zaćmienie księżyca.

Kalendarz historyczny

2	1938	Przyłączenie Śląska Zaolziańskiego do Polski.
3	1932	Reclekcja Polski do Rady Ligi Narodów.
9	1920	Zajęcie Wilna przez gen. Żeligowskiego.
10	1922	Zwołanie Sejmu Śląskiego w Katowicach.
10	1928	Protokół delimitacji granicy polsko-rumuńskiej.
10	1936	Prezydent R. P. wręcza gen. insp. sił zbrojnych E. Śmigłemu-Rydzowi buławę marszałkowską.
11	1926	Inauguracja Towarzystwa Szerzenia Sztuki Polskiej za granicą.
12	1920	Ogłoszenie w Wilnie Litwy Środkowej.
12	1920	Podpisanie preliminariów i rozejmu między Polską i Rosją Sowiecką.
12	1921	Przynanie Polsce przez Ligę Narodów części Górnego Śląska.
18	192-	Zawieszenie broni między Polską a Z. S. R. R.
20	1921	Decyzja konferencji Ambasadorów w sprawie podziału G. Śląska.
24	1921	Umowa polsko-gdańska, t. zw. warszawska.
27	1920	Konferencja Ambasadorów proklamuje Gdańsk Wolnym Miastem.
28	1920	Postanowienie przez Radę Ligi Narodów plebiscytu na Wileńczyźnie.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

PAŹDZIERNIK

Dzień miesiąca	RODZAJ CZYNNOŚCI
5.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 16 do 30 września b. r.
7.	Ostateczny termin wpłacenia potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dział II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców we wrześniu b. r.
7.	Ostateczny termin wpłacenia specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych wypłaconych we wrześniu b. r.
10.	Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za wrzesień 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
15.	Ostateczny termin płatności III zaliczki kwartalnej na podatek obrotowy na 1939 rok przez płatników nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych.
15.	Ostateczny termin płatności II raty podatku dochodowego od skumulowanych uposażeń służbowych (art. 45 u. p. d.) otrzymanych w 1938 r.
20.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 1 do 15 października b. r.
25.	Ostateczny termin płatności: zaliczki miesięcznej na poczet podatku obrotowego na 1939 rok w wysokości podatku przypadającego od obrotu osiągniętego we wrześniu przez płatników, będących kupcami rejestrowymi oraz przez pozostałych płatników, prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy na 1939 rok: 1) od cementu, 2) od cukru — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnie cukrownie w miesiącu wrześniu b. r., 3) od piwa, napojów winnych wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej od całkowitej wartości sprzedażnej.
31.	Ostateczny termin płatności: drugiej raty podatku od lokali.
31.	Ostateczny termin ukończenia wymiaru podatku dochodowego (Dział I) na 1939 rok dla osób fizycznych i spadków wakujących nie prowadzących ksiąg handlowych lub gospodarczych.
31.	Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych wydobytych w miesiącu wrześniu b. r.

„WEKATA" WELTSCH i BELLER
PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY
TARNÓW, Bernardyńska 15. Telefon Nr. 326.

LISTOPAD 1939 — 30 dni

Niezgadzanie się z wolą ogółu psuje karność publiczną.

Kalendarz ogólny

			Słońce Wsch.	Zach
1	Ś.	**Wszystkich Świętych**	6.29	16.09
2	C.	Dzień Zaduszny	6.31	16.07
3	P.	Huberta b.	6.32	16.05
4	S.	Karola Boromeusza b.	6.34	16.03
5	N.	Zachariasza	6.36	16.01
6	P.	Leonarda	6.38	16.00
7	W.	Antoniego Bal.	6.40	15.58
8	Ś.	Gotfryda b.	6.42	15.56
9	C.	Teodora m.	6.43	15.55
10	P.	Andrzeja z Awelinu	6.45	15.53
11	S.	Marcina b.	6.47	15.51
12	N.	Marcina	6.49	15.50
13	P.	Stanisława Kostki	6.51	15.48
14	W.	Jozefata b. m.	6.53	15.47
15	Ś.	Alberta W. b. D. K.	6.55	15.45
16	C.	M. B. Ostrobramskiej	6.57	15.44
17	P.	Salomei p.	6.59	15.43
18	S.	Romana m.	7.00	15.41
19	N.	Elżbiety	7.02	15.40
20	P.	Feliksa Walez. w.	7.04	15.39
21	W.	Ofiarowanie N. M. P.	7.05	15.37
22	Ś.	Cecylii p. m.	7.07	15.36
23	C.	Klemensa pap. m.	7.09	15.35
24	P.	Jana od Krz. w. D. K.	7.10	15.34
25	S.	Katarzyny p. m.	7.12	15.33
26	N.	Berchmana	7.14	15.32
27	P.	Waleriana b.	7.15	15.31
28	W.	Zdzisławy p.	7.17	15.30
29	Ś.	Saturnina b. m.	7.18	15.29
30	C.	Andrzeja ap.	7.20	15.29

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Ostat. kwadra dn. 4 o godz. 14.12. Nów dn. 11 o godz. 8.54. I kwadra dn. 19 o godz. 0.21 Pełnia dn. 26 o godz. 22.54.

Kalendarz historyczny

1	1919	Opanowanie Lwowa przez Ukraińców.
5	1922	Wybory do Sejmu.
6	1938	Wybory do Sejmu.
9	1920	Podpisanie w Paryżu konwencji polsko-gdańskiej.
10	1918	Przyjazd do Warszawy kom. Józefa Piłsudskiego wypuszczonego z twierdzy magdeburskiej.
11	1918	Rozbrojenie Niemców.
12	1922	Wybory do Senatu.
14	1918	Rada Regencyjna przekazuje władzę państwową Józefowi Piłsudskiemu. Dekret J. Piłsudskiego o republikańskiej formie ustroju Polski.
16	1918	Rząd Polski dokonywuje notyfikacji Państwom istnienia Państwa Polskiego.
	1930	Wybory do Sejmu.
21	1918	Niemcy uznają Państwo Polskie de facto.
22	1918	Wyparcie Ukraińców ze Lwowa.
	1918	J. Piłsudski wydaje dekret o najw. władzy reprezent. Republiki Polskiej.
23	1918	Wojska polskie przystępują do walki z Ukraińcami.
	1922	Wytknięcie granicy polsko-sowieckiej.
	1930	Wybory do Senatu.
28	1918	J. Piłsudski wydaje dekret o ordynacji wybor. do Sejmu ustawodawcz.
29	1920	Ustanowienie linii demarkacyjnej polsko-litewskiej.
	1920	Zgon Stefana Żeromskiego.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

LISTOPAD

Dzień miesiąca — RODZAJ CZYNNOŚCI

1. Ostateczny termin płatności podatku dochodowego na 1939 r. o ile nakaz płatniczy został doręczony przynajmniej na 30 dni przed upływem terminu płatności.
5. Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 16 do 31 października b. r.
7. Ostateczny termin wpłacenia potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dział II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych przez służbodawców w październiku b. r.
7. Ostateczny termin wpłacenia specjalnego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych, wypłaconych w październiku b. r.
10. Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za październik 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Sprytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
15. Ostateczny termin płatności II półrocznej raty podatku gruntowego za 1939 rok oraz wymierzonej dodatkowo kwoty, przypadającej na uczestnika podatkowej jednostki zbiorowej na skutek uwzględnienia — przed dniem 16. X. 1939 r. — odwołań innych uczestników.
15. Ostateczny termin płatności III raty zryczałtowanego podatku obrotowego za 1939 r.
20. Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 1 do 15 listopada b. r.
25. Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na poczet pod. obrotowego na 1939 r. w wysokości podatku przypadającego od obrotu, osiągniętego w październiku b. r. przez płatników, będących kupcami rejestrowymi oraz przez pozostałych płatników prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25. Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy na 1939 rok: 1) od cementu, 2) od cukru — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnie cukrownie w miesiącu październiku b. r. 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej: od całkowitej wartości sprzedażnej.
30. Ostateczny termin płatności: II półrocznej raty podatku od nieruchomości, za 1939 rok.
30. Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówonych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu październiku b. r.

Kopalnie Nafty „JERZY“ w Krygu „BUŻYCA“ w Lipinkach Zarząd w GORLICACH

GRUDZIEŃ 1939 — 31 dni

Dobremu sprzyjaj i pomagaj, złego unikaj; dopiero, gdy wyczerpiesz wszelkie perswazje i ustępstwa, walcz, ale już twardo.

Kalendarz ogólny

			Słońce Wsch.	Zach.
1	P.	Eligiusza b.	7.21	15.28
2	S.	Bibiany p.	7.23	15.27
3	N.	Francisz. Ksaw.	7.24	15.27
4	P.	Barbary p. m.	7.25	15.26
5	W.	Sabby op.	7.27	15.26
6	Ś.	Mikołaja b.	7.28	15.25
7	C.	Ambrożego b. D.K.	7.29	15.25
8	P.	**Niepok Pocz. N.M.P.**	7.31	15.24
9	S.	Leokadii p. m.	7.32	15.24
10	N.	N.M.P. Lerettańskiej	7.33	15.24
11	P.	Damazego pap.	7.34	15.24
12	W.	Aleksandra m.	7.35	15.23
13	Ś.	Łucji p. m.	7.36	15.23
14	C.	Wiatora b. Agnellego	7.37	15.23
15	P.	Waleriana b.	7.38	15.23
16	S.	Euzebiusza b. m.	7.39	15.24
17	N.	Łazarza b.	7.40	15.24
18	P.	Oczekiwanie N.M.P.	7.41	15.24
19	W.	Nemezjusza b.	7.41	15.24
20	Ś.	Such. Teofila m.	7.42	15.25
21	C.	Tomasza ap.	7.43	15.25
22	P.	Such. Zenona b.	7.43	15.25
23	S.	Such. Wiktorii p. m.	7.44	15.26
24	N.	Adama i Ewy	7.44	15.27
25	P.	**Boże Narodzenie**	7.44	15.27
26	W.	**Szczepana m.**	7.45	15.28
27	Ś.	Jana ap. i ewang.	7.45	15.29
28	C.	Młodzieniaszków	7.45	15.29
29	P.	Tomasza b. m.	7.45	15.30
30	S.	Eugeniusza b.	7.45	15.31
31	N.	Sylwestra I pap.	7.45	15.32

ZMIANY KSIĘŻYCA:

Ostatnia kwadra dnia 3 o godz. 21,40. Nów dnia 10 o godz. 22.45. I kwadra dnia 18 o godz. 22.04. Pełnia dnia 26 o godz. 12.28.

Początek zimy dnia 22 o godz. 19.06.

Kalendarz historyczny

1	1921	Koleje gdańskie przechodzą pod zarząd P. K. P.
2	1922	G. Śląsk wydzielony z diecezji wrocławskiej przez Stolicę Apost.
3	1918	Otwarcie Sejmu Dzielnicowego w Poznaniu.
8	1919	Ustanowienie „Linii Cuzzona".
9	1922	Gabriel Narutowicz obrany Prezydentem R. P.
	1930	Otwarcie Sejmu i Senatu.
	1931	Drugi powszechny spis ludności w Polsce.
10	1918	W Cieszynie powstaje tymczasowy Rząd krajowy.
14	1922	Prezydent R. P. Gabriel Narutowicz przyjmuje władzę od Naczelnika Państwa J. Piłsudskiego.
16	1922	Zamordowanie Pierwszego Prezydenta R. P. Gabriela Narutowicza.
17	1920	Utworzenie pasa neutralnego między Polską a Litwą.
20	1922	Stanisław Wojciechowski obrany Prezydentem R. P.
22—26	1914	Bój Legionów pod Łowczówkiem
23	1918	Rząd litewski występuje z żądaniem uznania przez Polskę niezawisłości Litwy ze stolicą w Wilnie.
27	1655	Odstąpienie Szwedów spod Częstochowy.
27	1918	Wybuch powstania w Wielkopolsce, które przyczyniła się do przejęcia władzy w ręce polskie; objęcie władzy przez Narodową Radę Ludową.

Kalendarz podatkowy na miesiąc

GRUDZIEŃ

Dzień miesiąca	RODZAJ CZYNNOŚCI
5.	Ostateczny termin wpłacania podatku od energii elektrycznej pobranego w okresie od 16 do 30 listopada b. r.
7.	Ostateczny termin wpłacania potrąconego pracownikom podatku dochodowego (Dział II) od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę wypłaconych przez służbodawców w listopadzie b. r.
7.	Ostateczny termin płatności specjanego podatku od wynagrodzeń z funduszów publicznych, wypłaconych w listopadzie b. r.
10.	Ostateczny termin płatności scalonego podatku obrotowego za listopad 1939 r. od artykułów objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej, bydlęcej i przemysłowej, zapałek, losów loterii państwowej oraz octu spirytusowego, obliczonego od sumy uiszczonej lub należnej Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus wydany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego.
20.	Ostateczny termin wpłacenia podatku od energii elektrycznej, pobranego w okresie od 1 do 15 grudnia b. r.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na poczet podatku obrotowego na 1939 rok w wysokości podatku przypadającego od obrotu osiągniętego w listopadzie przez płatników, będących kupcami rejestrowymi oraz przez pozostałych płatników, prowadzących prawidłowe księgi handlowe.
25.	Ostateczny termin płatności zaliczki miesięcznej na scalony podatek obrotowy na 1939 rok: 1) od cementu, 2) od cukru — obliczonej od zapłaty należnej za spełnione świadczenia będące przedmiotem podatku przez cementownie względnie cukrownie w miesiącu listopadzie b. r., 3) od piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu (z wyjątkiem octu spirytusowego), kwasu octowego i drożdży — obliczonej od obrotu, osiągniętego przez wytwórcę, a w razie wytworzenia na rachunek osoby trzeciej: od całkowitej wartości sprzedażnej.
31.	Ostateczny termin: a) ukończenia wymiaru podatku przemysłowego od obrotu za 1938 rok dla osób fizycznych prowadzących księgi handlowe lub gospodarcze oraz dla osób prawnych podlegających kompetencji urzędów skarbowych; b) ukończenia wymiaru podatku dochodowego (Dział I) na 1939 rok dla osób fizycznych i spadków wakujących prowadzących księgi handlowe lub gospodarcze oraz dla osób prawnych podlegających kompetencji urzędów skarbowych.
31.	Ostateczny termin płatności podatku od kapitałów i rent, przypadającego od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywanie ciał kopalnych z cudzego gruntu o ile te świadczenia należą się od ciał kopalnych, wydobytych w miesiącu listopadzie b. r.

KONFEKCJA MĘSKA i DZIECINNA
P. F. CHA-KA-TE
L. SIEDMAN
TARNÓW, LWOWSKA 2
Konta Żyrowe: POWSZECHNY BANK ZWIĄZKOWY, TARNÓW
SPÓŁDZ. TOWARZ. WZAJ. KRED. „
TOW. ESKONTOWE „

UWAGA. W myśl przepisów art. 15 ust. (2) i (3) ustawy o podatku obrotowym z dnia 4 maja 1938 r. o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 292) część należności za nabyte na rok podatkowy 1939 świadectwo przemysłowe, odpowiadającą cenie zasadniczej świadectwa (część III zał. do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym) wraz z 15% dodatkiem pobieranym na podstawie ustawy z dn. 26 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 127) a uiszczoną przez osoby opłacające podatek obrotowy — potrąca się z kwoty podatku obrotowego za rok podatkowy 1939. Potrącenie to następuje przy uiszczaniu zaliczek na podatek obrotowy za rok podatkowy 1939, przy czym od każdej zaliczki miesięcznej odjęta będzie jedna dziesiąta, a od każdej zaliczki kwartalnej — jedna czwarta podlegającej potrąceniu kwoty; jeżeli w sposób powyższy nie zostanie odjęta od podatku obrotowego cała podlegająca potrąceniu kwota należności za świadectwo przemysłowe, pozostałość tej kwoty potrącona zostanie przy uiszczaniu należności, ustalonej przy wymiarze podatku obrotowego za rok podatkowy 1939.

Terminy płatności podatków oznaczone nie kalendarzowo, ale w inny sposób:

Nr kolejny	Rodzaj należności z podaniem okoliczności powodujących jej płatność
1.	**Świadectwa przemysłowe i opłaty rejestracyjne** a) przedsiębiorstwa, rozpoczynające działalność w ciągu roku podatkowego, mają nabyć przed rozpoczęciem działalności: 1) świadectwo lub kartę roczną z ważnością do końca roku, jeżeli działalność rozpoczęła się przed 1 lipca, 2) półroczne z ważnością do końca roku podatkowego, w razie rozpoczęcia działalności po dniu 30 czerwca 1939 r. względnie 3) półroczne z ważnością na okres 6 miesięcy, licząc od dnia wydania świadectwa, lecz nie dłużej niż do końca roku podatkowego, jeżeli wydanie następuje przed dniem 1 lipca, a świadectwo dotyczy przedsiębiorstwa sezonowego w miejscowości klimatycznej lub leczniczej albo jeśli wprawdzie przedsiębiorstwo sezonowe jest wykonywane w miejscowości innego rodzaju, ale urząd skarbowy zezwolił na nabycie świadectwa półrocznego. b) przed przeniesieniem przedsiębiorstwa, podlegającego podatkowi przemysłowemu, do miejscowości klasy wyższej winna nastąpić dopłata do ceny pierwotnie wykupionego świadectwa przemysłowego. c) w razie zmian w przedsiębiorstwie, uzasadniających zaliczenie do wyższej kategorii, winna nastąpić dopłata do ceny pierwotnie wykupionego świadectwa przemysłowego przed wprowadzeniem zmian w życie np.: 1) przed wprowadzeniem do handlu towaru, którego sprzedaż uzasadnia wykupienie świadectwa przemysłowego wyższej kategorii, 2) przed zatrudnieniem nowej grupy robotników, której przyjęcie powoduje przekroczenie ilości robotników, przewidzianej jako maximum dla kategorii świadectwa przemysłowego, pierwotnie wykupionego i t. p.

Nr kolejny	Rodzaj należności z podaniem okoliczności powodujących jej płatność
2.	**Podatek od kapitałów i rent,** obciążający specjalne rachunki bieżące (on callowe), ma być uiszczony w ciągu 14 dni po dniu zamknięcia rachunków; zamknięcie to ma się odbywać nie rzadziej niż w terminach półrocznych.
3.	**Podatek dochodowy** W ciągu 2 tygodni od dnia doręczenia nakazu płatniczego w przedmiocie podatku dochodowego wymierzonego po raz pierwszy, mają uiścić ten podatek: a) nowopowstałe na obszarze Polski „towarzystwa i zakłady, obowiązane do publicznego składania rachunków", b) osoby fizyczne lub prawne, — które przeniosły swe mieszkanie lub siedzibę z zagranicy do Polski lub w Polsce otworzyły przedsiębiorstwo, a przed tym nie pobierały żadnych dochodów ze źródeł, znajdujących się w Polsce.
4.	**Wszystkie te podatki, których termin płatności jest w ustawie kalendarzowo określony,** a płatność jest zależna od uprzedniego zawiadomienia płatnika za pomocą nakazu płatniczego lub innego wezwania i faktycznie nakaz płatniczy lub inne wezwanie zostały doręczone płatnikowi później niż 30 dni przed upływem ustawowego terminu płatności, to **termin płatności upływa dopiero z 30-ym dniem po doręczeniu nakazu lub wezwania.**
5.	**Normalne terminy płatności** może władza skarbowa na wniosek płatnika lub osoby, odpowiedzialnej za podatek **przedłużyć** mianowicie bądź odroczyć płatne należności podatkowe tj. zamiast terminu normalnego zgodzić się na jeden termin późniejszy bądź rozłożyć na raty. Odroczenie lub rozłożenie na raty, dozwolone co do właściwej należności podatkowej obejmuje tym samym dodatki i należności uboczne.

Pierwsza Małopolska Mechaniczna Fabryka Wstążek Jedwabnych
SALIK I REIFER W JAROSŁAWIU
Konto poczt. kasy oszcz. P.K.O. Lwów 507.769
Konto poczt. kasy oszcz P.K.O. Warszawa 14 1532
Konto żyrowe w Banku Polskim
Adres telegraficzny: Fabryka Wstążek Jarosław
Telefon Nr 97

„S T E L L A"
NAFTOWA SPÓŁKA z ogr. odp.
B O R Y S Ł A W
TELEFON 1320

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE **„TARNOWIANKA"**
B. Safier, E. Ekstein i S-ka **w TARNOWIE**
obejmują: 1) Fabrykę dachówek, cegieł i drzewa **oraz** 2) Fabrykę drutu i gwoździ

„HUTA POKÓJ"

ŚLĄSKIE ZAKŁADY GÓRNICZO-HUTNICZE

SPÓŁKA AKCYJNA

ZARZĄD GŁÓWNY:

KATOWICE, UL. ZAMKOWA NR 3

ZAKŁADY

HUTA „POKÓJ" W NOWYM BYTOMIU

HUTA „BAILDON" W KATOWICACH

DZIAŁ OGÓLNY

Dane statystyczne i tablice zaczerpnięte z Małego Rocznika Statystycznego z 1938 r.

WIADOMOŚCI O POLSCE

Położenie geograficzne Polski

Najdalsze wysunięcie granicy państwowej:
- na północ 55° 51' szerokości północnej (w pow. brasławskim woj. wileńskiego)
- na południe 47° 44' szerokości północnej (w pow. kosowskim woj. stanisławowskiego)
- na zachód 15° 47' długości wschodniej od Greenwich (w pow. międzychodzkim woj. poznańskiego)
- na wschód 28° 22' długości wschodniej od Greenwich (w pow. dziśnieńskim woj. wileńskiego).

Rozciągłość z południa na północ wynosi 8° 07', co odpowiada 903 km.
Rozciągłość z zachodu na wschód wynosi 12° 35', co odpowiada 864 km. liczonym na równoleżniku 52°.

Układ pionowy powierzchni Polski

Średnie wzniesienie nad poziom morza w *m*	Wzniesienie nad poziom morza w *m*				
	0—150	150—300	300—500	500—1000	ponad 1000
	w odsetkach ogólnej powierzchni				
223	38	49	9	2	2

Granice Polski

Odcinki granic	Długość granic	
	w *km*	%
Ogółem	5 529	100.0
Morskie (wybrzeże)[a]	140	2.5
w tym Zatoka Pucka	68	1.2
Lądowe	5 389	97.5
z Niemcami	1 912	34.5
w tym z Prusami Wschodnimi	607	11.0
ze Związkiem Socjalistycznych Republik Rad	1 412	25.5
z Czechosłowacją	984	17.8
z Litwą	507	9.2
z Rumunią	347	6.3
z Wolnym Miastem Gdańskiem	121	2.2
z Łotwą	106	2.0

a Granica wód terytorialnych wynosi 104 km.

Powierzchnia dorzeczy w Polsce

Nazwa dorzecza	Ogółem w tysiącach km²	w tym w Polsce w tysiącach km²	w odsetkach-a A	w odsetkach-a B
Polska	×	388.6	×	100.0
Zlewisko morza Bałtyckiego	×	289.9	×	74.6
Dorzecze Wisły	198.5	180.3	90.9	46.4
„ Niemna	90.5	51.6	57.0	13.3
„ Odry	120.0	45.6	38.0	11.7
„ Dźwiny	85.0	10.4	12.2	2.7
Małe rzeki pobrzeża morskiego	×	2.0	×	0.5
Zlewisko morza Czarnego	×	98.7	×	25.4
Dorzecze Dniepru	527.0	61.5	11.7	15.8
„ Dniestru	76.9	31.8	41.4	8.2
„ Dunaju	817.0	5.4	0.7	1.4

a A — w odsetkach ogólnej powierzchni danego dorzecza, B—w odsetkach ogólnej powierzchni Polski.

Powierzchnia, podział administracyjny i ludność.

Podział administracyjny w dn. 1. IV. 1938

Województwa	Powierzchnia w tys. km	Liczba powiatów ogółem	Liczba powiatów w tym grodzkich	Liczba miast	Liczba gmin wiejskich	Liczba gromad	Ludność w 1931 r. ogółem w tysiącach	Ludność w 1931 r. miejska w tysiącach	Ludność w 1931 r. wiejska w tysiącach
Polska	388,6 *a*	264	23	602	3 120	40529	32107 3 *b*	8791.9	23123 9
Centralne	127,0	85	10	192	1 165	20739	12339.8	4198.4	8 141.4
Centralne	*137,8*	*92*	*10*	223	*1 281*	22932	*13377.3*	*4463 8*	*8 913.5*
M. st. Warszawa	0.12	4	4	1	—	—	1 171.9	1171.9	—
Warszawskie	25.0	20	—	46	254	5 676	2 116.7	470.1	1 646.6
Warszawskie	*29 5*	*23*	—	59	*303*	6 645	*2 529.2*	*585.3*	*1 943.9*
Łódzkie	12.7	9	1	28	154	2 287	2 007.0	973.3	1 033.7
Łódzkie	*19.0*	*13*	*1*	46	*221*	3 518	*2 632.0*	*1125.6*	*1 506.4*
Kieleckie	25.6	20	3	40	313	4 289	2 935.7	750.0	2 185.7
Lubelskie	31.2	19	1	33	274	3 983	2 464.6	441,6	2 023 0
Białostockie	32.4	13	1	44	170	4 504	1 643.9	391,5	1 252.4
Wschodnie	124.4	37	1	59	365	7 125	5 551.0	789.0	4 762.0
Wileńskie	29.0	9	1	15	96	880	1 276.0	263.2	1 012.8
Nowogródzkie	23 0	8	—	10	87	1 717	1 057.2	102.8	954.4
Poleskie	36,7	9	—	12	79	1 785	1 132.2	146,5	985.7
Wołyńskie	35.7	11	—	22	103	2 743	2 085.6	276.5	1 809.1
Zachodnie	58 0	68	10	182	855	6 510	5 519.1	1885.4	3 633.7
Zachodnie	*47.2*	*61*	*10*	152	*742*	4 297	*4 481.6*	*1611.1*	*2 870.5*
Poznańskie	28.1	29	2	100	239	3 643	2 339.6	784.8	1 554.8
Poznańskie	26.6	31	*4*	99	205	2 855	*2 106.5*	*838.4*	*1 268 1*
Pomorskie	25.7	28	5	64	234	2 867	1 884.5	677.5	1 207.0
Pomorskie	16.4	*19*	*3*	35	153	1 442	*1 080.1*	*353.7*	*726.4*
Śląskie	4.7	11	3	18	382	—	1 295.0	423,1	871.9
Południowe	79.2	74	2	169	735	6 155	8 505.9	1919.1	6 586.8
Krakowskie	17.4	18	1	47	195	1 798	2 297.8	579.5	1 718.3
Lwowskie	28.4	27	1	58	252	2 234	3 127.4	775.9	2 351.5
Stanisławowskie	16.9	12	—	28	119	909	1 480.3	295.2	1 185.1
Tarnopolskie	16.5	17	–	36	169	1 214	1 600.4	268.5	1 331.9

a Bez Zatoki Puckiej (394 km²), wód terytorialnych (493 km²) i pasa przyległego do wód terytorialnych (494 km²). *b* W tym 191,5 wojska skoszarowanego, nie uwzględnionego w danych dla województw i dla grup województw oraz w podziale na ludność miejską i wiejską.

U w a g a. Pochyłym drukiem podano dla województw warszawskiego, łódzkiego, poznańskiego, pomorskiego oraz dla województw centralnych ogółem i zachodnich ogółem liczby dotyczące podziału administracyjnego obowiązującego w dn. 1. I. 1938.

Granice niektórych krajów europejskich

Kraje	Długość granic ogółem w km	Długość granic w tym morskich w km	Długość granic w tym morskich %	Na 1 km granic ogółem przypada km² powierzch.	Na 1 km granic morskich przypada km² powierzch.
Włochy	9 862	7 945	80.6	31	39
Szwecja	9 817	7 624	77.7	46	59
Niemcy *a*	8 080	1 729	21.4	58	272
Norwegia	5 970	3 400	57.0	54	95
Polska	5 529	140	2.5	70	2 776
Francja	5 190	3 120	60.1	106	177
Hiszpania	4 808	3 144	65.4	105	161
Finlandia	4 661	1 646	35.3	83	236
Czechosłowacja	4 125	—	—	34	—
Rumunia	2 870	450	15.7	103	656
Bułgaria	2 158	311	14.4	48	332
Portugalia	2 047	832	40.6	45	111
Łotwa	1 895	494	26.1	35	133
Szwajcaria	1 886	—	—	22	—
Litwa	1 457	90	6.2	38	619
Belgia	1 445	65	4 5	21	469

a Bez Austrii

Liczba gmin wiejskich według powierzchni i ludności

Podział administracyjny w dn. 1. IV. 1938

A. Według powierzchni

Województwa	Ogółem	Gminy o powierzchni km²: 50 i mniej	50—100	100—150	150—200	200—250	250—300	powyżej 300
Polska	3 120	556	1 095	819	226	141	89	194
Centralne	1 165	99	550	366	92	84	7	17
Wschodnie	365	—	1	6	37	76	75	170
Poznańskie i pomorskie	473	15	210	180	48	17	2	1
Śląskie	382	379 *a*	2	1	—	—	—	—
Południowe	735	63	332	266	49	14	5	6

B. Według ludności obecnej w 1931 r.

Województwa	Ogółem	Gminy o ludności w tysiącach: 2 i mniej	2—4	4—6	6—8	8—10	10—12	12—14	powyżej 14
Polska	3 120	299	283	666	704	473	305	156	234
Centralne	1 165	5	117	352	364	178	92	30	27
Wschodnie	365	—	1	5	38	68	60	55	138
Poznańskie i pomorskie	473	3	80	202	127	37	16	8	—
Śląskie	382	288 *b*	52	12	6	5	4	4	11
Południowe	735	3	33	95	169	185	133	59	58

a W tym 111 gmin liczących poniżej 5 km², 135 gmin liczących 5—10 km² i 133 gminy liczące 10—50 km². *b* W tym 66 gmin liczących poniżej 500 osób, 120 gmin liczących 500—1000 osób i 102 gminy liczące 1000—2000 osób.

POLSKIE ZAKŁADY RADIOWE
„CAPELLO“ Katowice, ul. 3 Maja 23
Telef. 3.27-14 i 3.21-11

Rozwój ludności

Województwa	Ludności ogółem					Ludność miejska			
	1870[1]	1900	1921 *a*	1931 *a*	1938	1870	1900	1921	1931 *b*
	w milionach					w milionach			
Polska	16.9	25.1	27.2	32.1	34.5	2.79	4.93	6.54	8.78
Centralne	6 2	9.9	11.4	13.5	14.5	1.09	2,24	3.44	4.46
Wschodnie	2.5	4.4	4.2	5.6	6.1	0.23	0.45	0.47	0.79
Zachodnie	2.7	3.5	4.1	4.5	4.8	0.60	0.91	1.14	1,61
Południowe	5.5	7.3	7.5	8.5	9.1	0.87	1.33	1.49	1,92
	na 1 km²					w odsetkach ogółu ludności			
Polska	44	65	70	83	89	16	20	24	27
Centralne	45	72	83	98	105	17	23	30	33
Wschodnie	20	36	33	45	49	9	10	11	14
Zachodnie	58	73	87	96	103	22	26	27	36
Południowe	69	92	95	108	115	16	18	20	22

a Z wojskiem skoszarowanym. Wojsko skoszarowane podzielono na grupy województw na podstawie szacunku. *b* Podział administracyjny w dniu 1. I. 1938.

Przeciętny przyrost roczny ludności

Województwa	Ludność ogółem			Ludność miejska	
	1870—1900	1921—1931	1931—1938	1870—1900	1921—1931
	w odsetkach				
Polska	1.3	1.7	1.2	1.9	2.9
Centralne	1.6	1.7	1.2	2.4	2.5
Wschodnie	1.9	2.9	1.4	2.2	4.9
Zachodnie	0.8	0.9	1.2	1.4	3.4
Południowe	1.0	1.2	0.8	1.4	2.5

WODOCIĄGI
I
KANALIZACJE

Zakład Wodociągów i Kanalizacji
miasta GDYNI

ul. Wiłomińska 19 Tel. 19-64.

Ludność według wyznania i języka ojczystego w 1931 r.

Wyznanie	Ogółem	Język ojczysty							
		polski	ukraiński	ruski	białoruski	rosyjski	niemiecki	żydowski i hebrajski	inny i nie podany
	w tysiącach								
Ogółem	31915.8	21993.4	3222.0	1219 6	989.9	138.7	741.0	2732.6	878.6
Rz. kat. obrz. łac.	20670.1	20333.3	12.6	12.9	77.8	1.9	118.5	—	113.1
„ „ „ gr. kat.	3336.2	487.0	1676.8	1163.8	2.3	0.9	0.3	—	5.1
Prawosławne	3762.5	497.3	1501.3	38.7	903 6	99.6	0.1	—	721.9
Ewangelickie[a]	835.2	219.0	6.7	0.5	0.5	0.7	598.9	—	8.9
Inne chrześcijańskie	145 4	55.1	23.2	2.7	4.2	35.0	15.9	—	9.3
Mojżeszowe	3113.9	371.9	0.2	0.3	0 2	0.4	6.8	2731.4	2.7
Inne niechrześcijańskie	6.8	4.4	0.1	0.1	1.0	0.1	0.0	—	1.1
Nie określone i nie podane	45 7	25.4	1.1	0.6	0.3	0.1	0.5	1.2	16.5

a Wyznania ewangelickie: augsburskie, reformowane i unijne.

Ludność według źródła utrzymania i stanowiska społecznego w 1931 r.

Zawodowo czynni i bierni

Województwa Działy zawodu	Ogółem	W miastach	Na wsi	Samodzielni	Najemni		
					razem	pracown. umysłowi	robotnicy
	w tysiącach						
Polska	31.915.8	8.731.1	23.184.7	20.333.7	10.522.1	1.386.1	9.136.0
Rolnictwo	19.346.9	609.7	18.737:2	16.494 3	2.852.6	36.7	2.815.9
Przemysł	6.177.9	3.772.9	2.405.0	2.015.7	4.162.2	238.9	3.923.3
Handel	1.943.2	1.485 0	458.2	1.414.5	528.7	166.9	361.8
Komunikacja	1.153.1	730.4	422.7	174.2	978.9	178.8	800.1
Inne zawody	3.294.7	2.133.1	1.161.6	235.0	1.999.7	764.8	1.234.9

„PANTAREI"

POWSZECHNE ZAKŁADY
MAGAZYNOWE I TRANSPORTOWE

Spółka akcyjna w Gdyni Tel. 29-77 (centrala) adr. telegraf. „PANTAREI"

Publiczny dom składowy. Maklerstwa okrętowe. Ubezpieczenie. Warranty.
Międzynarodowa ekspedycja.

WŁASNE SKŁADY TOWAROWE W POLSCE
Generalne zastępstwo na Polskę i Z.S.S.R.

Ludność według działów i niektórych gałęzi zawodu w 1931 r.

Działy zawodu Ważniejsze gałęzie zawodu	Zawodowo czynni i bierni				Zawodowo czynni			
	Ogółem	Samodzielnie	Prac. umysł.	Robotnicy [a]	Ogółem	Samodzielni	Prac. umysł.	Robotnicy [a]
	w tysiącach							
Ludność ogółem	**31.915.8**	**20.333.7**	**1.386.1**	**9.136.0**	—	—	**664.5**	**4217.0**
A. Rolnictwo [b]	19.346.9	16.494.3	36.7	2.815.9	—	—	17.3	1411.6
B. Ogrodn. ryb. i leśn.	234.0	42.4	23.0	168.6	81.5	16.0	9.1	56.4
C. Górnictwo i przem.	6.177.9	2.015.7	238.9	3.923.3	2537.7	756.2	106.2	1675.3
Górnictwo	562.6	0.8	24.7	537.1	175.1	0.3	8.6	166.2
Hutn. i przem. metal.	806.1	245.6	46.5	514.0	331.7	89.0	21.4	221.3
Przemysł chemiczny	144.9	12.0	17.3	115.6	57.8	4.2	8.4	45.2
„ mineralny	226.1	23.4	8.8	193.9	83.8	8.0	3.7	72.1
„ drzewny	555.3	243.9	18.6	292.8	222.7	85.6	7.5	129.6
„ papierniczy	48.3	4.9	3.5	39.9	19.2	1.7	1.6	15.9
„ włókienniczy	497.9	49 5	23.5	424.9	251.0	20.9	10.8	219.3
„ skórzany	92.8	43.1	1.9	47.8	33.5	14.1	0.9	18.5
„ odzieżowy	1.074.0	757.7	3.5	312.8	504.6	312.8	1.8	190.0
„ spożywczy	735.4	311.3	39.5	384.6	288.1	112.1	16.7	159.3
„ poligraficzny	71.3	22.6	5.4	43.3	35.2	8.9	2.8	23.5
„ budowlany	647.9	293.4	20.1	334.4	235.8	95.7	10.5	129.6
Wodociągi, elektr. i gaz.	65.6	0.2	11.3	54.1	22.0	0.1	4.6	17.3
D. Handel i ubezp.	1.943.2	1.414.5	166.9	361.8	813.2	548.0	85.6	179.6
Handel towarowy	1.375.1	1.101.2	82.6	191.3	562.2	417.5	43.4	101.3
Domy czynsz. i zakł. gastronomiczne	414.9	246 0	16.1	152.8	186.9	107.8	7.7	71.4
Obrót pieniężny	66.2	2.2	51.3	12.7	31.2	0.9	25.6	4 7
Pryw. zakłady ubezp.	10.6	1.0	8.6	1.0	5.0	0.3	4.3	0.4
Pośrednictwo	71.0	62.0	6.2	2 8	25.?	20.6	3.3	1,3
E. Komunik. i transp.	1.153.1	174.2	178.8	800.1	340.5	51.0	67.1	222.4
Poczta, telef., telegr.	108.3	—	44.7	63.6	40.3	—	22.0	18.3
Żegluga wodna i powietrzna	9.9	1.8	1.6	6.5	4.0	0.6	0.8	2.6
Koleje	700.0	—	115.7	584.3	187.8	—	37.4	150.4
Tramwaje i autobusy w miastach	38.9	0.0	3.1	35.8	12.0	0.0	1.1	10.9
Inny transp. i kom.	253.8	172.4	6.6	74.8	83.9	50.4	3.3	30.2
Dozór drog. i wodny	42.2	—	7.1	35.1	12.5	—	2.5	10.9
F. Służba publ. i kościół	713.1	20.9	367.4	324.8	294.8	8.0	169.1	117.7
Administracja publ.	304.3	—	192.5	111.8	116.7	—	81.3	35.4
Sądow i adwokatura	86.2	20.9	53.6	11.7	38.0	8.0	26.4	3.6
Służba bezp. publ.	181.5	0.0	15.9	165.6	70.4	0.0	5.8	64.6
Kościół i zw. wyzn.	118.2	—	89.1	29.1	58.5	—	47.2	11.3
Organiz. społeczne	21.4	—	15.2	6.2	10.4	—	7 8	2.6
H. Szkolnictwo i kult.	338.1	56.6	227.4	54.1	181.1	27.4	129.2	24.5
Szkolnictwo	234.0	3 8	195.7	34.5	122.9	1.4	107.8	13.7
Wychow pozaszkolne	51.3	35 2	9.7	6.4	30.9	17.8	8.5	4.6
Prasa, wydawnictwa i czytelnie	11.7	0.9	7.9	2.9	6.5	0.4	4.5	1.6
Widowiska	31.9	13.2	11.1	7.6	16.0	5.7	6.7	3.6
I. Leczn. utrzym. czyst., zakłady opieki społ.	275.3	113.9	55.2	106.2	151.9	55.7	32.9	63·3
Lecz. i profilaktyka	124.7	41.4	49.1	34.2	70.7	20.8	29.0	20.9
Higiena osobista i utrzym. czystości	137.1	72.5	2.2	62.4	71.4	34.9	1.0	35.5
J. Służba domowa	441.1	—	—	441.1	415.4	—	—	415.4
K. Utrzym. się bez pracy	1.042.9	—	—	—	411.0	—	—	—

a Łącznie z chałupnikami. *b* W opracowaniu spisu 1931 r. dla ludności samodzielnej w rolnictwie nie został uwzględniony podział na czynnych i biernych z uwagi na trudności metodyczne jego przeprowadzenia.

Ludność największych miast

Wyszczególnienie	Warszawa	Łódź	Lwów	Poznań	Kraków	Wilno	Katowice
	w tysiącach						
1921 Ogółem	936,7	452,0	219,4	169,4	183,7	129,0 [a]	45,4 [a]
Mężczyźni	422,2	204,9	99,3	77,3	83,5	—	—
Kobiety	514,5	247,1	120,1	92,1	100,2	—	—
1931 Ogółem	1 171,9	604,6	312,2	246,5	219,3	195,1	126,1

Ludność wielkich miast *a*

Miasta	1900	1910	1921	1931	1938
	w tysiącach				
M. st. Warszawa	594 [b]	781	937	1172	1262
Łódź	310 [b]	408	452	605	665
Lwów	150	196	219	312	318
Poznań	110	150	169	245	269
Kraków	85	143	184	219	255
Wilno	139 [b]	181	129 [c]	195	208
Bydgoszcz	47	53	88	117	137
Częstochowa	41 [b]	73	80	117	136
Katowice	32	43	50	126	133
Sosnowiec	—	99	86	109	125
Lublin	46 [b]	66	94	112	120
Gdynia	—	0,9	1,3	30	114
Chorzów	58 [d]	73 [d]	73 [d]	81	109

a W każdorazowych granicach administracyjnych; bez wojska. *b* 1897. *c* 1919. *d* Królewska Huta.

Ludność miast liczących powyżej 10 000 mieszkańców

Miasta	Ludność 1921	Ludność 1931
	w tys.	
M. st. Warszawa	936,7	1171.9
Woj. warszawskie.		
Włocławek [a]	40,3	56,0
Płock	25,8	33.0
Żyrardów	21,3	25,1
Pruszków	15,1	23,7
Kutno	16,0	23,4
Skierniewice	15,3	20,1
Mława	17,0	19,6
Łowicz	15,8	17,6
Pułtusk	13,5	16,8
Grodzisk Mazowiecki	11,3	15,7
Otwock	08,6	15,1
Ciechanów	12,0	13,9
Mińsk Mazowiecki	10,5	13,5
Wołomin	6,2	13,1
Sochaczew	5,1	10,8
Wyszków	9,1	10,8
Lipno [a]	8,5	10,8
Płońsk	9 2	10,4
Sierpc	6,7	10,0
Woj. lubelskie		
Lublin	94,4	112,3
Siedlce	30,7	36.9
Chełm	23.2	29,1
Zamość	19,0	24.7
Biała Podlaska	13,0	17,4
Międzyrzec Podlaski	12,6	16,8
Łuków	12,6	14,0
Hrubieszów	9,6	13.2
Puławy	7,2	12,1
Sokołów Podlaski	8,1	11,9
Kraśnik	8,3	11,6
Tomaszów Lubelski	7,1	10,5
Krasnystaw	8,9	10,4
Woj. białostockie		
Białystok	76.8	91.1
Grodno	34.7	49.7
Łomża	22.0	25 0
Suwałki	16.8	21.8
Ostrów Mazowiecka	13.4	17,6
Wołkowysk	11.1	15.1
Ostrołęka	9.1	14.1
Augustów	8.8	12.1
Woj. wileńskie		
Wilno	129,0 [e]	195.1
Woj. nowogródzkie		
Baranowicze	28.1	22.8
Lida	13.4	19 3
Słonim	9.6	16.3
Woj. poleskie		
Brześć n Bugiem	29.5	50.7
Pińsk	23.5	31.9
Dawidgródek	9.8	11.5
Kobryń	8.2	10.1
Woj. wołyńskie		
Równe	30.5	41.9
Łuck	21.2	35.6

Miasta	Ludność 1921	Ludność 1931
	w tys.	
Kowel	20.8	29.1
Włodzimierz	11.6	25.6
Krzemieniec	16.1	21.9
Dubno	9.1	15.3
Ostróg	13.0	13.4
Zdołbunów	7.3	10.2
Woj. łódzkie		
Łódź	452,0	604.6
Kalisz[b]	44,6	68,3
Piotrków Trybunalski	41,0	51,3
Pabianice	30,0	45,7
Tomaszów Mazowiecki	28,3	38,0
Zgierz	21.1	26,6
Radomsko	18,7	23,0
ZduńskaWola	18,9	22,9
Ozorków	12,6	15.0
Wieluń	11,0	14,0
Koło[b]	11,4	13,8
Brzeziny	10,6	13,0
Ruda Pabianicka	5,1	12,1
Aleksandrów Łódzki	8,2	11,6
Łęczyca	10,3	10,6
Sieradz	9,3	10,5
Konin[b]	10,0	10,3
Woj. poznańskie		
Poznań	169,4	246,5
Bydgoszcz[d]	87,6	117,2
Inowrocław[d]	24,3	34,4
Gniezno	25,7	30,7
Ostrów Wielkopolski	16.4	24,4
Leszno	16,5	19,4
Krotoszyn	11,1	13,0
Nakło n. Notecią[d]	7,4	10,3
Kościan	7,8	10,2
Woj. pomorskie		
Grudziądz	33.5	54.0
Toruń	39.4	54.0
Gdynia	1.3	38.6[e]
Tczew	16.2	22.5
Chojnice	10.4	14.1
Starogard	10.5	13.2
Chełmno	10.2	12.5
Wejherowo	8.8	12.5
Chełmża	10.7	11.0
Woj. śląskie		
Katowice	45.4[c]	126.1
Chorzów	74.8[c]	102.0
Siemianowice Śląskie	19.6[c]	37.8
Rybnik	11.3[c]	23.0
Mysłowice	17.8[c]	22.7
Bielsko	19,8	22.3
Cieszyn	15.3	17.5
Tarnowskie Góry	14.4[c]	15.5
Mikołów	8.4[c]	11.9
Woj. krakowskie		
Kraków	183.7	219.3
Tarnów	35.3	44.9
Nowy Sącz	26.3	30.3
Biała Krakowska	7.7	22.7
Jaworzno	15.9	19.1
Chrzanów	11.4	17.9
Zakopane	8.8	16.3
Bochnia	11.0	12.1
Oświęcim	12.2	12.0
Nowy Targ	8.1	10.7
Jasło	10.4	10.0
Woj. Kieleckie		
Częstochowa	80,5	117,2
Sosnowiec	86.5	109.0
Radom	61,6	77.9
Kielce	41,3	58.2
Będzin	27,9	47.6
Dąbrowa Górnicza	39,9	36.9
Zawiercie	29,5	32.9
Ostrowiec Swiętokrzys	19,7	25.9
Czeladź	17,[illegible]	21.0
Skarżysko Kamienna	8,2	14,3
Jędrzejów	11,7	12.9
Końskie	8,3	11.1
Szydłowiec	7,2	10.7
Woj. lwowskie		
Lwów	219.4	312,2
Przemyśl	48.0	51,0
Borysław	16.1	41,5
Drohobycz	26.7	32,3
Rzeszów	24.9	26,9
Jarosław	20.0	22,2
Sambor	19.4	21,9
Sanok	9.6	14,3
Gródek Jagielloński	10.5	12,9
Krosno	6.3	12,1
Sokal	10.2	12,0
Rawa Ruska	9.0	11,0
Jaworów	8.9	10,7
Żółkiew	7.9	10,3
Turka n. Stryjem	10.0	10,1
Woj. stanisławowskie		
Stanisławów	28,2	60,0
Kołomyja	31,7	33,8
Stryj	27,4	30,5
Horodenka	9,9	12,2
Kałusz	6,6	12,1
Śniatyn	10,6	10,8
Bolechów	3,1	10,7
Nadwórna	6,1	10,4
Woj. tarnopolskie		
Tarnopol	30.9	33.9
Czortków	5.2	19.0
Brody	10.9	16.4
Złoczów	11.1	13.0
Brzeżany	10.7	11.6
Buczacz	7.5	11.1

a Od 1. IV. 1938 należy do woj. pomorskiego. *b* Od 1. IV. 1938 należy do woj. poznańskiego.

U w a g a. Dla 1931 ludność podana w granicach miast według stanu w dniu 1. I. 1938, dla 1921 w ówczesnych granicach miast.

c Według spisu 1919. *d* Od dnia 1. IV. 1938 należy do woj. pomorskiego. *e* Według spisu z 1936 — 83,8 tys.

Rozwój ludności

Lata	Polska	Województwa[a] centralne	wschodnie	zachodnie	południowe
	w tysiącach				
Ludność					
1.I 1895	24 019	9 589	4 338	3 256	6 836
1.I 1914	30 310 *b*	12 563 *b*	5 377 *b*	4 152	8 218
1.I 1919	26 282	10 948	3 852	3 987	7 495
1.I 1924	28 774	11 975	4 812	4 089	7 898
1.I 1931	31 685	13 261	5 489	4 472	8 463
1.I 1938	34 534	14 471	6 074	4 861	9 128
Przyrost rzeczywisty					
1895—1937	**10 515**	**4 882**	**1 736**	**1 605**	**2 292**
1895—1913	6 291 *b*	2 974 *b*	1 039 *b*	896	1 382
1914—1918	— 4 028 *b*	— 1 615 *b*	— 1 525 *b*	— 165	— 723
1919—1923	2 492	1 027	960	102	403
1924—1930	2 911	1 286	677	383	565
1931—1937	2 849	1 210	585	389	665
Przyrost naturalny					
1895—1937	**16 293**	**7 078**	**2 952**	**2 554**	**3 709**
1895—1913	8 826	3 717	1 485	1 413	2 211
1914—1918	— 365 *b*	75 *b*	— 150 *b*	10	— 300 *b*
1919—1923	1 508	659	249	282	318
1924—1930	3 411	1 421	748	454	788
1931—1937	2 913	1 206	620	395	692
Przyrost (+) lub strata (—) na skutek wędrówek					
1895—1937	— 5 778	— 2 196	— 1 216	— 949	— 1 417
1895—1913	— 2 535 *b*	— 743 *b*	— 446 *b*	— 517	— 829
1914—1918	— 3 663 *b*	— 1 690 *b*	— 1 375 *b*	— 175	— 423 *b*
1919—1923	+ 984	+ 368	+ 711	— 180	+ 85
1924—1930	— 500	— 135	— 71	— 71	— 223
1931—1937	— 64	+ 4	— 35	— 6	— 27

a W 1895 — 1914 terytoria odpowiadające obecnym grupom województw. *b* Liczby niepewne.

„Józef Fetter“

SPÓŁKA AKCYJNA
Gdynia—Port
Nabrzeże Polskie
Telefon 29-87 Centr.

Zakłady uszlachetniania śliwek suszonych. Dojrzewalnia bananów. Łuszczarnia pestek morelowych. Import towarów kolonialnych, owoców suszonych i świeżych z krajów południowych.

Ruch naturalny ludności

Poszczególne lata.

Lata Województwa	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony ogółem	Zgony w tym niemowląt	Przyrost naturalny	Małżeństwa	Urodzenia żywe	Zgony	Przyrost naturalny	Zgony niemowląt na 100 urodzeń żywych
	w tysiącach					na 1000 mieszkańców				
Polska 1921	317	890	568	—	322	11,7	32,8	20,9	11,9	—
1922	319	983	555	—	428	11,5	35,3	19,9	15,4	—
1923	287	1015	494	—	521	10,0	35,6	17,3	18,3	—
1924	269	1000	519	—	481	9,3	34,5	17,9	16,6	—
1925	239	1036	492	—	544	8,1	35,2	16,7	18,5	—
1926	257	989	533	—	456	8,6	33,1	17,8	15,3	—
1927	258	959	526	145	433	8,5	31,6	17,3	14,3	15,1
1928	295	991	504	144	487	9,6	32,3	16,4	15,9	14,5
1929	299	994	519	149	475	9,6	32,0	16,7	15,3	14,9
1930	296	1023	489	146	534	9,4	32,5	15,5	17,0	14,2
1931	271	965	494	137	471	8,5	30,2	15,5	14,7	14,2
1932	269	935	487	135	448	8,3	28,8	15,0	13,8	14,4
1933	274	869	466	111	403	8,3	26,5	14,2	12,3	12,8
1934	277	882	480	124	402	8,3	26,5	14.4	12,1	14,1
1935	280	877	471	111	406	8,3	26,1	14,0	12,1	12,7
1936	284	892	482	126	410	8,4	26,2	14,2	12,0	14,1
1937	**276**	**856**	**482**	**117**	**374**	**8,0**	**24,9**	**14,0**	**10,9**	**13,6**
Centralne	115	353	200	48	153	8,0	24,5	13,9	10,6	13,4
Wschodnie	49	161	80	20	81	8,0	26,6	13,2	13,4	12,3
Zachodnie	40	115	64	16	51	8,3	23,9	13,3	10,6	14,1
Południowe	72	227	138	33	89	7,9	24,9	15,2	9,7	14,6

Zakłady Przemysłu Tłuszczowego i Olejarskiego

„UNION" S. A. Gdynia

Wyrób tłuszczów i olejów roślinnych z surowca egzotycznego, krajowego a mianowicie: palmowego, kokosowego, rzepakowego, lnianego, konopnego oraz pokostu.

Eksport makuchów

Utwardzalnia Olejów Ciekłych

Adres dla listów: Gdynia. skrzynka pocztowa 125

„ „ przes. wagon. Gdynia—Port strona półn. boczn. własna.

„ „ depesz: Olejarnia Gdynia, telefon Centrala 2941

Wychodztwo, powrót wychodźców i repatriacja

Wyszczególnienie	1919—1925 *a*	1926—1930	1931—1935	1934	1935	1936	1937
	w tysiącach						
Wychodztwo	**577.8**	**964.1**	**229.3**	**42.6**	**53.8**	**54.6**	**102.4**
Do krajów europejskich	230 0	679.1	135.3	21.8	19.2	29.7	78.6
w tym do Francji	217.9	285.1	57.3	8.0	1.4	8.4	33.0
do Niemiec *b*	—	362.6	35.4	0.9	1.0	1.1	12.2
do Łotwy *b*	—	—	36.6	12.0	16.1	19.6	22.8
Do krajów pozaeuropejskich	347.8	285.0	94.0	20.8	34.6	24.9	23.8
w tym: do Stanów Zj. Am.	215.5	42.7	6.8	1.5	1.2	1.0	1.6
do Kanady	—	103.7	6.3	1.4	1.4	1.5	2.0
do Ameryki Połud.	—	119.6	25 8	4.7	6.6	11.0	16.5
do Palestyny	—	12.3	52.2	12.7	24.8	10.6	2.9
Wyznanie:							
rz. kat.: obrz. łac.	—	341.7 *c*	112.9	17.3	12.6	21.1	65.2
obrz. gr. kat.	—	71.2 *c*	11.6	1.4	1.1	3.2	8.3
prawosławne	—	33.0 *c*	12.7	2.6	7.0	10.9	16.5
ewangelickie	—	13.2 *c*	4.0	1.0	1.2	1.7	2.6
mojżeszowe	—	76.6 *c*	83.9	19.0	30.7	16.9	8.9
inne i niewiadome	—	88.5 *c*	4.2	1.3	1.2	0.8	0.9
Powrót wychodźców	—	**459.7**	**232.5**	**34.0**	**53.4**	**43.7**	**40.8**
z krajów europejskich	—	426.5	211.5	31.8	51.7	41.5	39.0
w tym: z Francji	—	38.8	117.1	20.2	35.5	23.2	7.6
z Niemiec *b*	—	320.2	48.6	0.5	0.2	0 3	11.0
z Łotwy *b*	—	—	28.8	10.1	15.3	17.3	19.2
Z krajów pozaeuropejskich	162.5	32.2	21.0	2.2	1.7	2.2	1.8
w tym: ze Stanów Zj. Am.	—	8.4	2.4	0.3	0.2	0.4	0.2
z Kanady	—	5.0	6.6	0.6	0.5	0.5	0.4
z Ameryki Połud.	—	7.7	8.4	0.8	0.5	0.7	0.8
z Palestyny	—	5.6	0.9	0.2	0.3	0.5	0.4
Repatriacja	**1 181.8**	—	—	—	—	—	—

a Dane dotyczące wychodztwa i powrotu wychodźców są niekompletne. *b* Wychodztwo sezonowe. *c* 1927 — 1930.

U w a g a. Osoby, które emigrowały parokrotnie np. robotnicy sezonowi, liczone są tyle razy, ile razy emigrowały.

Repatriacja do Polski *a*

Okresy	Razem repatriantów	Narodowość: Polacy	Rosjanie	Litwini	Rusini	Białorusini	Żydzi	Inni i niewiadomi
	w tysiącach							
Ogółem	**1.265**	**470**	**122**	**9**	**124**	**492**	**33**	**15**
11. XI 1918—30. IX 1921 *b*	735	337	114	6	85	181	12	—
1918 11.XI—31.XII	83	22	55	0	6	—	0	—
1919	286	193	50	3	33	6	1	—
1920	86	50	3	1	15	15	2	—
1921 1.I—30.IX	280	72	6	2	31	160	9	—
1.X 1921—30.VI 1924 *c*	530	133	8	3	39	311	21	15
1921 1.X—31.XII	203	41	2	1	14	140	5	—
1922	279	66	3	2	23	160	15	10
1923	34	18	2	0	2	10	1	1
1924 1.I—30.VI	14	8	1	0	0	1	0	4

a Powrót osób, które opuściły Polskę w związku z wypadkami wielkiej wojny. Dla 1918—1922 podano repatriację tylko ze wschodu. *b* Przed spisem ludności 1921. *c* Po spisie ludności 1921.

Wyjazdy z Polski za granicę [a]

Lata	Ogółem	Kwartały				M. st. Warszawa	Województwa			
		I	II	III	IV		centralne[b]	wschodnie	zachodnie	południowe
	w tysiącach osób									
1936	46.8	7.5	14.7	16.7	7.9	12.9	5.9	1.1	17.5	9.4
1937	65.2	8 1	14.6	30.4	12.1	24.9	8.8	1.8	16 7	13.0

a Na podstawie liczby wydanych paszportów zagranicznych. Paszporty zbiorowe liczone są według liczby osób, dla których zostały wydane; poszporty wielokrotne liczone są jak paszporty jednorazowe. Liczby nie obejmują wyjazdów za paszportami emigracyjnymi. b Bez m. st. Warszawy.

Budynki mieszkalne w miastach według materiału ścian i pokrycia w 1931 r.

Województwa Grupy miast A — do 20 tys. mieszk. B — 20 tys. i więcej Największe miasta		Ogółem w tys.	Materiał ścian			Materiał pokrycia			
			mur kamień	drzewo, mur pruski	glina ziemia	ogniotrwały		nieogniotrwały	
						prócz papy	papa	drzewo	słoma i inne
		w tysiącach							
Ogółem		618,1[a]	283.5	309.4	23,0	273,3	164,5	112,9	64,5
		w odsetkach ogółu budynków							
Ogółem		×	45,9	50,0	3,7	44,2	26,6	18,3	10,4
Centralne	A	127,5	35,2	63,5	1,1	36,7	27,2	20,9	14,8
	B	119,5	60,4	39,0	0,2	32,5	55,4	9,4	2,0
Wschodnie	A	46'8	10,7	88,7	0:4	30,8	2,1	48,2	18,4
	B	35,8	20,5	78,9	0,4	52,0	6,0	36,2	5,4
Zachodnie	A	57,5	90,6	4,6	4,5	59,3	38,5	0,1	1,7
	B	32,4	91,4	7,1	0,7	28,9	69,8	0,1	0,5
Południowe	A	136,5	28,8	58,7	12,1	49,2	7,0	22,0	21,5
	B	62,1	53,3	43,6	2,7	71,0	10,1	15,1	3,4
M. st. Warszawa		24,8	69,1	30,5	0,0	54,7	36,0	8,0	0,3
Łódź		17,9	66,1	33,2	0,0	2,9	95,8	0,2	0,3
Lwów		13,7	79,2	19,2	1,0	83,9	3,1	11,3	1,0
Poznań		6,2	90,1	7,9	1,2	29,8	68,8	0,1	0,6
Kraków		7.8	85,5	14,2	0,0	64,8	31,6	0,9	2,4
Wilno		11,9	26,6	73,1	0,3	70,4	2,9	22,7	3,9

a W tym o niewiadomym materiale ścian 2,2 tys. (0,4%) oraz o niewiadomym pokryciu 2,9 tys. (0,5%).

Przędzalnia wełny czesankowej i garbarnia skór baranich
TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU WŁÓKIENNICZEGO
FRANCUSKA SPÓŁKA AKCYJNA
w CZĘSTOCHOWIE
SOCIÉTÉ ANONYME DE L'INDUSTRIE TEXTILE
CZENSTOCHOVA
Zarząd w Paryżu 76, Rue de la Victoire. Kapitał Fr. Fr. 36,000,000

Mieszkania i ich zaludnienie według liczby izb w 1931 r.

Miasta Województwa Wieś	Mieszkania					Ludność w mieszkaniach				
	ogółem w tys.[a]	w tym o liczbie izb				ogółem w tys [a]	w tym o liczbie izb			
		1	2	3	4 i więcej		1	2	3	4 i więcej
	w tysiącach									
Miasta	1930,3	705,0	622,5	325.5	272,8	8 524	2 716	2 799	1 560	1 430
	w odsetkach									
Miasta	×	36,5	32,3	16,9	14,1	×	31,9	32,8	18.3	16,8
Centralne	986,9	46,3	29,6	13,5	10,4	4 360	41,7	30,9	14,8	12,4
Wschodnie	158.4	25,7	27,5	24,6	22,0	741	21,8	26,3	25,2	26,3
Zachodnie	353,3	17,5	33,8	24,1	24,4	1 560	12.7	32,9	25,9	28,4
Południowe	431,7	33,8	38,7	15,8	11,4	1 863	29,0	39,9	17,3	13,5
	w tysiącach									
Wieś	4472,2	2298,7	1580,8	378,2	200,9	23 097	11 023	8 574	2 196	1 238
	w odsetkach									
Wieś	×	51,4	35,3	8,5	4.5	×	47,7	37,1	9,5	5,4
Centralne	1716,8	52,7	36,6	7,3	3,2	8 913	48,7	39,0	8,3	3.8
Wschodnie	890,4	62,1	27,9	6.1	3,6	4 763	59,6	29,5	6,5	4,1
Zachodnie	555,4	19,1	40,8	23,7	16,2	2 858	13,7	39,5	27.0	19,7
Południowe	1309,6	56,2	36,4	5,1	1,9	6 563	52,6	39,0	5,8	2,2

a W tym mieszkań o niewiadomej liczbie izb: w miastach 4,5 tys., na wsi 13,6 tys., ludności w nich zamieszkałej: w miastach 19 tys., na wsi 66 tys.

Gęstość zaludnienia mieszkań w 1931 r.

Województwa	Mieszkania									
	ogółem	o liczbie izb				ogółem	o liczbie			
		1	2	3	4 i więcej		1	2	3	4 i więcej
	w miastach					na wsi				
	Przeciętna liczba osób na izbę									
Polska	2.0	3.9	2.2	1.6	1.1	3.1	4.8	2.7	1.9	1.3
Centralne	2.3	4.0	2.3	1.6	1.1	3.2	4.8	2.8	2.0	1.3
Wschodnie	1.8	4.0	2.2	1.6	1.2	3.5	5.1	2,8	1.9	1.3
Zachodnie	1.6	3.2	2.1	1.6	1.1	2.1	3.7	2.5	1.9	1.3
Południowe	2.0	3.7	2.2	1.6	1.1	3.3	4,7	2.7	1.9	1.2
	Odsetek mieszkań liczących ponad 2 osoby na izbę[a]									
Polska	44.7	71.9	45.0	18 9	3.7	70.5	86.1	63.8	34.8	9.9
Centralne	51.9	74 9	47.1	19.5	3.6	72.7	85.7	66.3	36.2	11,1
Wschodnie	36.2	71.9	41.2	17.9	4.7	77.5	90.3	67.3	32.0	8.1
Zachodnie	29.4	57.2	40.6	19.2	3.5	44.7	65.5	53 6	35.5	10.4
Południowe	43.7	68.5	44.5	17.7	3.3	73.9	86.4	63.5	33.0	7.9
	Odsetek ludności w mieszkaniach liczących ponad 2 osoby na izbę[a]									
Polska	56.2	87.9	63·2	31.9	7.0	80.6	95.0	78.5	49.7	16.3
Centralne	63·6	89.3	65.2	32.9	6.9	82.8	94.8	80.2	50.7	18.0
Wschodnie	45.7	88.2	62.2	29.8	8.3	85.6	96.6	80.8	46.9	13.6
Zachodnie	40.4	79.8	59.2	72.7	6.9	57.4	85.3	71.4	50.7	16.7
Południowe	56.4	86.0	62.7	30.0	6.3	84.0	94.9	78.0	48,0	13.6

a Uwzględniono tylko mieszkania zamieszkane przez mniej niż 12 osób, które stanowią 99,3% w stosunku do ogółu mieszkań w Polsce.

ISAKA LANGSAMA WDOWA I SPADKOBIERCY
HURTOWNIA TOWARÓW ŻELAZNYCH
w PRZEMYŚLU, WYB. J. PIŁSUDSKIEGO
Telefon Nr. 13-74. P. K. O. 507.899. Skrytka pocztowa 49.

Mieszkania i gęstość zaludnienia mieszkań w największych miastach w 1931 r.

Wyszczególnienie	Warszawa	Łódź	Lwów	Poznań	Kraków	Wilno	Katowice
Mieszkania i ich zaludnienie							
Mieszkania w tysiącach	249.1	145.2	72.0	50.7	48.5	40.1	27.4
w tym o liczbie izb:							
1	106.0	91.6	23.0	7.3	16.0	12.8	3.4
2	60.7	28.0	24.3	14.8	14.6	9.0	11.7
3	40.4	13.1	12.2	13.1	8,8	7.6	6.1
4 i więcej	41.0	12.1	12.4	15.4	8.9	10.7	6.2
Ludność w mieszkaniach w tysiącach							
w tym o liczbie izb:	1 144	599	298	240	206	186	124
1	422	351	79	24	56	52	10
2	287	123	102	67	64	40	52
3	207	61	55	65	41	35	31
4 i więcej	223	63	61	84	45	59	30
Gęstość zaludnienia mieszkań							
w odsetkach ogółu mieszkań *a*							
Mieszkania o liczbie osób na izbę.							
2 i mniej	52,1	42.3	62.9	71.3	62.4	62.8	69 1
2—4	31.5	37.3	28.6	24.2	27.6	24.5	27.4
4—6	11.8	15.5	6.7	3.6	7.5	8.8	3.9
powyżej 6	4.6	4.9	1.8	0.9	2.5	3.9	0.5
w odsetkach ogółu ludności *a*							
Ludność w mieszkaniach o liczbie osób na izbę:							
2 i mniej	41.7	31.6	52.6	61.9	51.5	55.0	56 8
2—4	34.9	38.2	34.5	31.5	33.1	27.1	37.3
4—6	15.4	20 9	9.5	5.1	10.7	11.2	5.1
powyżej 6	8.0	9.3	3.4	1.5	4.7	6.7	0.8
przeciętna liczba osób na izbę							
Ogółem	2.1	2.5	1,8	1.6	1,8	1.8	1.7
W mieszkaniach o liczbie izb:							
1	4.0	3.8	3.4	3.3	3.5	4.1	2.9
2	2.4	2.2	2.1	2.2	2.2	2.3	2.2
3	1.7	1.6	1.5	1 6	1.5	1.5	1.7
4 i wiecej	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.1	1.0

a Uwzględniono tylko mieszkania zamieszkałe przez mniej niż 12 osób.

Fabryka Lin i Drutu dawniej **A. Deichsel**

S. A w Sosnowcu Tel. 621-77 i 621-78 **oraz Zakłady Przemysłu**

Stalowego MEYERHOLD S. A. w BĘDZINIE, produkują

wszelkiego rodzaju liny stalowe i żelazne dla wszelkich przemysłów, kopalń, lotnictwa, marynarki i t. d., druty stalowe i żelazne wszelkiej wytrzymałości i wszelkich średnic, druty kolczaste i siatki do różnych celów oraz wszelkiego rodzaju pilniki od najmniejszych do największych

Mieszkania i gęstość zaludnienia mieszkań w stolicach niektórych krajów

Miasta	Rok spisu	Mieszkania ogółem w tys.	Mieszkania o liczbie izb: 1 (w odsetkach ogółu mieszkań)	2	3	4	5 i więcej	Przeciętna liczba osób na izbę	Mieszkania liczące ponad 2 osoby na izbę (w odsetkach)	Ludność w mieszkaniach (w odsetkach)
Berlin	1927	1210.6	4 4	29 6	35.4	12.8	17.8	1.01	5.0	8.8
Haga	1930	129.7	11.3	7.9	9.9	17.3	53.6	0.74	—	—
Helsinki	1930	67.9	34.1	34.3	13 3	7.1	11.2	1 49	—	—
Kopenhaga	1935	281.5	7.5	40.0	23.7	16.5	12.3	0.98	4.7	9.2
Londyn	1931	1548 7	0.7	3.3	7.4	16 2	72.4	0.89	5.4	9.4
Oslo	1930	63.5	4.4	26.3	32.0	15 8	21.5	1.10	9.3	15.9
Paryż	1926	992.5	26.3	29.8	22.7	10.3	10.9	1.05	5,3	8.7
Praga	1930	226.5	27.3	39.4	15.4	8.5	9.4	1.44	24,9	33.2
Ryga	1933	99.3	49.0	22.6	12.8	7.1	8.5	1 61	30,9	38.3
Rzym	1931	155,3	10.8	17.7	21.2	19.7	30.6	1.33	—	—
Sztokholm	1935	173.8	17.2	36.9	24 2	9.4	12.3	1.07	—	—
Tallin	1934	43.4	39.3	22 6	18.6	10.0	9.5	1.29	20.3	25.9
Warszawa	1931	249.1	42.7	24.5	16.3	8.0	8.5	2.07	47.9*a*	58.3*b*

a Bez mieszkań zamieszkanych przez 12 i więcej osób. *b* Bez ludności w mieszkaniach zamieszkanych przez 12 i więcej osób.

Gospodarstwa (zespoły rolnicze) na wsi według powierzchni użytków rolnych w 1931 r.

Województwa	Ogółem	Powierzchnia użytków rolnych w *ha*: Mniej niż 2	2—5	5—10	10—15	15—50	50 i więcej	Niewiadoma
Liczba gospodarstw w tysiącach								
Polska	3 196.4	747.1	1 136.2	728.8	191.0	118.2	14.7	260.4
Gospodarstwa zatrudniające siły najemne	299.4	23.6	71.1	80.6	39.8	45.6	14.7	24.0
Gospodarstwa nie zatrudniające sił najemnych	2 897.0	723.5	1 065 1	648.2	151.2	72.6	—	236.4
Ludność w gospodarstwach w tysiącach								
Polska	15696.5	2 998.4	5 531.5	3 944,0	1 105.1	694.1	57.3	1 366.1
Liczba gospodarstw w odsetkach (bez gospodarstw o niewiadomej powierzchni)								
Polska	100.0	25.5	38.7	24.8	6.5	4.0	0.5	—

Częstochowski Przemysł Leśny

WEISFELNER i MASS, Sp. z ogr. odp.

w Częstochowie, Aleja Wolności 19 — Telefon 13-38

Konto czekowe Nr 304.317.

TARTAK PAROWY oraz FABRYKA KOSZYKÓW Herby Śl. — Telefon Nr 41

SKŁADY: Lubliniec, ul. Częstochowska — Telefon Nr 56

Tarnowskie-Góry, ul. Nakielska—Telefon 54022

Użytkowanie gruntów w 1931 r.

Województwa Gospodarstwa	Ogółem	Ziemia użytkowana rolniczo: Razem	Grunty orne	Łąki	Pastwiska	Sady i ogrody	Lasy	Inne grunty i nieużytki
	w tysiącach *ha*							
Polska	37 897	25 589	18 557	3 804	2 676	552	8 322	3 986
Warszawskie	2 910	2 254	1 867	175	186	26	373	283
Łódzkie	1 888	1 394	1 136	120	120	18	309	185
Kieleckie	2 539	1 738	1 436	146	132	24	570	231
Lubelskie	3 046	2 212	1 697	294	178	43	581	253
Białostockie	3 096	2 007	1 430	316	220	41	739	350
Wileńskie	2 726	1 753	1 065	338	297	53	525	448
Nowogródzkie	2 126	1 401	903	276	181	41	517	208
Poleskie	3 543	1 899	809	689	368	33	913	731
Wołyńskie	3 449	2 207	1 501	433	192	81	799	443
Poznańskie	2 657	1 965	1 669	199	65	32	503	189
Pomorskie	1 638	1 063	889	104	55	15	406	169
Śląskie	421	240	178	31	25	6	138	43
Krakowskie	1 733	1 198	904	111	162	21	399	136
Lwowskie	2 816	1 965	1 414	273	233	45	698	153
Stanisławowskie	1 687	1 006	575	201	202	28	587	94
Tarnopolskie	1 622	1 287	1 084	98	60	45	265	70
Gospodarstwa: poniżej 50 ha	21 817	19 515	14 891	2 717	1 446	461	1 043	1 259
50 ha i więcej	9 780	4 622	3 213	826	511	72	4 164	994
Grunty związków prawa publicz	6 300	1 452	453	261	719	19	3 115	1 733
	w odsetkach ogólnej powierzchni							
Polska	100.0	67.5	49.0	10.0	7.0	1.5	22.0	10 5

Powierzchnia zasiewów, zbiory, plony z ha ważniejszych ziemiopłodów

Przeciętne roczne 1928—1937.

Województwa	Ogółem	W tym ziemiopłody: pszenica	żyto	jęczmień	owies	ziemniaki	buraki cukrowe
	Powierzchnia zasiewów w tysiącach *ha*						
Polska	16 850	1 654	5 720	1 211	2 199	2 745	152
	zbiory w tysiącach *q*						
Polska	×	19 580	64 047	14 649	25 313	320 080	32 450
	plony z jednego *ha* w *q*						
Polska	×	11.8	11.2	12.1	11.5	117	213

Powierzchnia lasów w 1937 r.

Województwa	Ogółem: w tys. *ha*	Ogółem: w odsetkach powierzchni ogólnej	Niepaństwowe: 1. I 1937	Państwowe: 1. X 1936	Państwowe: 1. X 1937
			w tys. *ha*		
Polska	8 493.6	21.9	5 298.0	3 195.6	3 338.6 *b*
w tym lasy zagospodarowane	6 277.3	×	3 081.7	3 195.6	3 338.6

L. Handelsman CHEŁM-LUBELSKI ul. Kopernika 12 Tel. 104 Handel zbożem, ziemiopłodami, nasionami, mąką i otrębami

Zwierzęta gospodarskie w 1937 r.

Miasta. Wieś Wielkość gospodarstw Województwa	Konie	Bydło rogate ogółem	Bydło rogate w tym krowy	Trzoda chlewna	Owce	Kozy	Konie	Bydło rogate	Trzoda chlewna	Owce
	w tysiącach sztuk						Na 100 *ha* ziemi użytkowanej rolniczo przypada szt.			
Polska	3 890	10 572	7 053	7 696	3 188	406	15,2	41.3	30.1	12.5
Miasta	183	341	261	272	26	77	×	×	×	×
Wieś	3 707	10 231	6 792	7 424	3 162	329	14,9	41.2	29.9	12.7
Gospodarstwa: poniżej 50 *ha*	3 310	9 495	6 375	6 989	2 727	327	—	—	—	—
50 *ha* i więcej	397	736	417	435	435	2	—	—	—	—

Rybołówstwo morskie.

A. Rybacy i sprzęt rybacki

Wyszczególnienie	1933	1934	1935	1936	1937	Wyszczególnienie	1933	1934	1935	1936	1937
Liczba rybaków	1631	1687	1730	1780	1822	Przeciętny roczny połów jednego rybaka: w q	85.6	86.0	98.9	131.0	76.9
Liczba łodzi: motorowych	173	189	206	217	209						
niemotorowych	713	733	603	817	744						
Sieci w tys. sztuk.	32.6	31.4	33.0	35.0	35.6	w tys. zł	2.8	2.4	2.0	2.2	2.8

B. Połowy.

Gatunki ryb	1933	1934	1935	1936	1937	1933	1934	1935	1936	1937
	w tysiącach kwintali					wartość w tysiącach zł				
Ogółem	**139.6**	**145.0**	**171.1**	**243.2**	**140.1**	**4589.4**	**3991.8**	**3431.7**	**3986.0**	**5127.3**
Połowy przybrzeżne										
Śledzie	5.5	6.5	8.0	10.4	8.4	139.3	215.5	195.0	230.6	264.0
Płastugi	8.7	8.4	8.4	8.5	11.2	338.6	335.3	318.2	282.5	410.0
Łososie	1.0	0.7	0.7	0.7	0.3	337.5	278.6	290.5	274.3	175.4
Pomuchle	2.6	5.4	5.1	9,3	17.3	79.8	116.8	108.4	201.6	276.5
Szproty	55.5	74.4	101.1	150.8	29.1	496.9	901.8	935.0	1150.3	560.6
Węgorze	1.2	1.4	1.1	1.6	1.5	236.9	269.0	238.3	361.5	312.1
Inne	1.7	1.7	1.3	1.4	2.7	106.9	124.8	104.8	95.3	183.0
Połowy dalekomorskie										
Śledzie	63.4	46.5	42.4	50.5	68.7	2853.5	1750.0	1241.5	1389.9	2897.9
Inne	—	—	—	—	0.9	—	—	—	—	47.8

PRZEDSIĘBIORSTWA

Świadectwa przemysłowe wykupione dla zakładów przemysłowych według kategorii

Lata Województwa	Ogółem	Kategoria świadectw przemysłowych: I—VII razem	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Polska 1933	203 709	25 255	186	122	268	1 799	3 611	7 421	11 848	178 454
1934	211 778	26 276	196	128	304	2 036	3 864	7 802	11 946	185 502
1935	221 710	26 511	202	122	354	1 902	3 438	7 758	12 735	195 199
1936	234 697	26 728	194	128	337	1 659	3 527	8 039	12 844	207 969
1937	252 351	28 594	200	117	363	1 753	3 830	8 453	13 878	223 757

Świadectwa przemysłowe wykupione dla zakładów handlowych według kategorii

Lata Województwa	Ogółem	Kategorie świadectw przemysłowych				
			II	III	IV	V
Polska 1932	427 871	764	29 475	208 200	187 709	6 723
1933	405 930	703	23 274	151 664	224 950	5 339
1934	403 504	553	19 863	118 838	259 309	4 941
1935	415 351	576	19 227	100 923	290 381	4 244
1937	456 015	759	22 329	98 353	330 421	4 330

Rzemiosło w 1936 r.

Liczba kart rzemieślniczych wystawionych przez Izby Rzemieślnicze.

Rodzaje rzemiosła	Polska	Województwa				Rodzaje rzemiosła	Polska
		centralne	wschodnie	zachodnie	południowe		
Ogółem	354 449	184 678	46 613	60 528	62 630	Inne razem	39 563
Szewstwo	55 686	31 602	6 687	7 672	9 725	w tym:	
Krawiectwo	54 439	30 091	8 259	7 355	8 734	Kuśnierswo	3 612
Rzeźnictwo i wędliniarstwo	45 378	21 870	4 942	8 578	9 988	Cukiernictwo	3 486
Kowalstwo	29 857	13 660	5 698	5 285	5 214	Czapnictwo	3 379
Stolarstwo	27 934	14 212	3 756	5 032	4 934	Szklarstwo	2 663
Piekarstwo	17 644	8 042	1 945	4 766	2 891	Fotografowanie	2 576
Fryzjerstwo	14 660	6 883	1 437	3 407	2 933	Kapelusznictwo	2 459
Mularstwo	12 629	7 792	1 759	1 759	1 329	Zduństwo	1 915
Slusarstwo	10 246	4 646	1 282	2 490	1 828	Garbarstwo	1 765
Ciesielstwo	8 632	6 033	1 080	801	718	Tapicerstwo	1 710
Kołodziejstwo	7 803	3 668	513	2 611	1 011	Bednarstwo	1 599
Cholewkarstwo	7 724	5 893	1 053	279	499	Introligatorstwo	1 435
Malarstwo	6 893	3 191	818	1 590	1 294	Jubilerstwo i złot.	1 233
Blacharstwo	6 168	2 678	740	830	1 920	Tokarstwo w drzewie i metalu	1 229
Rymarstwo	4 771	2 413	641	1 181	536	Powroźnictwo	893
Żegarmistrzostwo	4 412	2 033	553	745	1 081	Garncarstwo	887
Inne	39 563	19 971	5 450	6 147	7 995	Dekarstwo	874

RADOMSKIE TOWARZYSTWO ELEKTRYCZNE
SPÓŁKA AKCYJNA

RADOM TRAUGUTTA 53
TEL. 21-00, 21-01, 12-16
WIECZORNY DYŻUR MONTERÓW
W GODZ. OD 17 DO 20

Spółki akcyjne

Krajowe[a] spółki akcyjne i udział w nich kapitałów zagranicznych

Lata / Grupy działalności gospodarczej	Ogółem spółki czynne: Liczba spółek	Kapitały własne[b] razem (w milionach zł)	w tym kapitał zakładowy (w milionach zł)	W tym spółki posiadające kapitały zagraniczne: Liczba spółek	Kapitały własne[b] razem (w milionach zł)	w tym zagraniczne (w milionach zł)	Kapitały zagraniczne w odsetkach kapitałów własnych: spółek akcyjnych ogółem	spółek z udziałem zagranicy
Ogółem 1933	1 130	4 070.1	3 378.8	466	2 897.4	1 848.6	45,4	63,8
1934	1 123	3 926.1	3 360.1	481	2 903.7	1 849.6	47,1	63,7
1935	1 118	3 880.1	3 346.0	446	2 557.3	1 714.5	44,2	67,0
1936	1 110	3 910.7	3 339.1	427	2 447.0	1 503 3	38,4	61,4
Górnictwo[c] i hutnictwo	38	968.9	812.1	22	721.4	467.7	48,3	64,8
Górnictwo naftowe	25	244.3	213.0	17	237.5	207.7	85,0	87,5
Przemysł:								
mineralny	63	99.3	93.1	19	53.7	23.8	24,0	44,3
metalowy	129	250.7	221.5	49	152.2	68.4	27,3	44,9
w tym elektrotechn.	28	66 3	63.1	18	59.1	38.1	57,5	64,5
chemiczny	105	288.2	238.7	58	238.1	171,4	59,5	72,0
włókienniczy	135	538.5	492.6	44	243.5	127,7	23,5	52,4
papierniczy	25	93.7	76.7	11	63.4	20.8	22,2	32,8
drzewny	56	45.7	39.9	31	24.3	19,5	42,7	80,2
spożywczy	150	401.0	313.3	40	139.1	33,6	8,4	24.2
w tym cukrownie	55	234.6	174 5	16	83.0	11,3	4,8	13,6
poligraficzny	32	42.1	32.4	4	2.5	2,0	4,8	80,0
budowlany	47	29.6	21.8	14	13.6	9,2	31,1	67,6
Elektrownie i wodociągi	22	228.7	210.4	18	220.2	195,0	85.3	88,6
Handel towarowy	112	66.5	58.4	41	21.7	12,9	19.4	59,4
Handel pieniężny	38	241.8	198.1	15	109.4	42,6	17,6	38,9
Ubezpieczenia	16	26.5	21.3	12	24.0	18,4	69,4	76,7
Transport, komunikacja, ekspedycja	55	259.0	230.1	20	160.7	68,6	26,5	42,7
Pozostałe grupy	62	86.2	65.7	12	21.7	14,0	16,2	64,5

a Spółki, których zarząd znajduje się w Polsce. *b* Kapitały: zakładowy i rezerwowe (bez amortyzacyjnych). *c* Bez naftowego.

MAGGIego

kostki bulionowe
powszechnie uznane za najlepsze

Zagraniczne *a* spółki akcyjne działające w Polsce

LATA Grupy działalności gospodarczej		Liczba spółek czynnych	Fundusze przeznaczone na działalność w Polsce			
			Ogółem	Kapitał zakład.	Kapitały rezerwowe.	Kredyty *b* otrzymane od centrali zagranicznych
			w milionach złotych			
Ogółem	**1933**	**46**	**322.9**	**157.0**	**49.9**	**116.0**
	1934	46	311.6	155.5	37.1	119.0
	1935	46	301.2	154.7	38.0	108.5
	1936	**43**	**281.1**	**141.6**	**36.0**	**103.5**
Górnictwo *c* i hutnictwo		7	103.9	52.1	21.6	29.7
Górnictwo naftowe		1	0.6	0.6	—	—
Przemysł		15	124.4	57.6	14.2	52.6
w tym:						
metalowy		4	12.9	9.8	1.3	1.8
chemiczny		5	8.4	7.7	0.0	0.7
włókienniczy		5	100.0	38.0	12.9	49.1
Handel towarowy		4	16.3	1.3	0.1	14.9
Handel pieniężny		4	8.7	8.6	0.1	—
Ubezpieczenia		6	6.6	6.6	—	—
Transport, komunikacja, ekspedycja		6	21.1	14.8	0.0	6.3

a Spółki, których zarząd znajduje się za granicą. *b* Gotówkowe i towarowe. *c* Bez naftowego.

Przetwórnia Olejów Roślinnych

SPÓŁKA AKCYJNA

W RADOMIU

FARBY OLEJNE

EMALIE I LAKIERY

KLEJ KOLODIANOWY

BIUROWY

SPÓŁDZIELCZOŚĆ

Spółdzielnie związkowe i członkowie spółdzielni

Stan w dn. 31. XII.

LATA Związki rewizyjne Województwa		SPÓŁDZIELNIE								
		ogółem	spożywców	rolniczo-spożywcze	rolniczo-handlowe	mleczarskie	kredytowe razem	kredytowe w tym rolnicze	mieszkaniowe	pozostałe typy
		Liczba spółdzielni								
Ogółem	**1928**	**10.212**	**1.185**	**2.022**	**339**	**1.430**	**4.586**	**—**	**167**	**483**
	1933	11.669	1.253	2.580	378	1.275	5.490	3.602	189	504
	1935	11.402	1.391	2.586	352	1.216	5.243	3.535	216	398
	1936	**12.004**	**1.552**	**2.659**	**392**	**1 323**	**5.423**	**3.649**	**235**	**420**
Związki: polskie		7.199	1.412	416	217	1.084	3.624	2.806	235	211
żydowskie		765	—	—	8	—	728	—	—	29
ukraiń. i ruskie		3.272	135	2.243	—	135	659	510	—	100
niemieckie		768	5	—	167	104	412	333	—	80
M. st. Warszawa		272	23	—	1	—	77	—	133	38
Warszawskie		723	137	—	22	201	342	206	4	17
Łódzkie		485	99	—	21	60	293	150	8	4
Kieleckie		655	193	2	9	80	360	231	2	9
Lubelskie		874	328	41	18	142	320	220	7	11
Białostockie		433	97	—	14	51	258	163	2	19
Wileńskie		335	86	1	11	48	173	108	3	13
Nowogródzkie		290	87	—	8	29	160	111	—	6
Poleskie		267	74	13	13	28	137	90	—	2
Wołyńskie		741	69	245	14	84	312	243	3	14
Poznańskie		816	41	—	157	90	429	226	25	74
Pomorskie		447	32	—	61	87	214	143	20	33
Śląskie		306	38	—	4	4	224	135	7	29
Krakowskie		735	50	55	16	84	507	407	11	12
Lwowskie		2.039	99	868	12	179	783	572	10	88
Stanisławowskie		1.123	51	592	8	65	377	283	—	30
Tarnopolskie		1.463	48	842	3	91	457	361	—	22
		Członkowie spółdzielni w tysiącach								
Ogółem	**1928**	**2.475**	**519**	**252**	**98**	**211**	**1.320**	**—**	**12**	**63**
	1933	2.629	355	292	60	306	1.553	750	15	48
	1935	2.668	311	319	61	438	1.479	762	22	38
	1936	**2.804**	**333**	**326**	**64**	**543**	**1.471**	**774**	**22**	**45**
Związki: polskie		2.005	316	77	53	371	1.144	681	22	22
żydowskie		144	—	—	1	—	142	—	—	1
ukraiń. i ruskie		598	16	249	—	166	148	72	—	19
niemieckie		57	1	—	10	6	37	21	—	3
M. st. Warszawa		76	17	—	0	—	49	—	8	2
Warszawskie		150	24	—	4	44	75	42	0	3
Łódzkie		128	36	—	3	23	65	29	1	0
Kieleckie		169	48	1	2	29	85	50	0	4
Lubelskie		192	53	3	5	61	68	50	0	2
Białostockie		117	23	—	7	24	62	41	0	1
Wileńskie		87	12	0	2	15	57	38	0	1
Nowogródzkie		74	14	—	3	11	46	32	—	0
Poleskie		58	7	1	2	12	35	24	—	1
Wołyńskie		150	7	37	2	32	69	50	0	3
Poznańskie		150	21	—	12	6	103	12	4	4
Pomorskie		57	3	—	6	5	39	12	2	2
Śląskie		76	27	—	1	0	45	16	2	1
Krakowskie		279	12	19	13	49	179	110	1	1
Lwowskie		489	15	92	1	95	268	143	4	14
Stanisławowskie		262	8	83	0	66	101	59	—	4
Tarnopolskie		295	7	90	1	71	125	66	—	2

Członkowie spółdzielni związkowych według zawodów

Lata. Związki rewizyjne. Typy spółdzielni	Ogółem	Rolnicy	Robotnicy	Rzemieślnicy	Kupcy i przemysłowcy	Urzędnicy i wolne zawody	Inni i niewiadomi
	w tysiącach						
Ogółem · · 1928	2 475	1 462	297	306		226	184
1933	2 629	1 781	189	107	169	232	151
1934	2 565	1 786	169	87	155	214	155
1935	2 668	1 848	183	86	149	241	161
1936	**2 804**	**2 009**	**193**	**92**	**133**	**232**	**145**
Związki rewizyjne:							
polskie · · ·	2 005	1 422	177	51	40	208	107
żydowskie · ·	144	7	2	30	85	3	17
ukraińskie i ruskie	598	538	13	7	4	18	18
niemieckie · ·	57	42	1	4	4	3	3
Typy spółdzielni:							
spożywców · ·	333	127	103	1	0	67	35
rolniczo-spożywcze	326	292	12	3	3	8	8
rolniczo-handlowe ·	64	54	1	1	1	2	5
mleczarskie · ·	543	524	12	1	0	1	5
kredytowe · ·	1 471	993	58	85	128	128	79
w tym rolnicze ·	774	693	19	15	9	22	16
mieszkaniowe[a] ·	22	0	5	0	1	12	4
inne spółdzielnie ·	45	19	2	1	0	14	9

a Razem z mieszkaniowo-budowlanymi.

Obroty central handlowych spółdzielni związkowych

Wyszczególnienie	Ogółem	Spożywców		Rolniczo-spożywcze	Rolniczo-Handlowe		Mleczarskie	Zbytu bydła
		razem	w tym „Społem"		razem	w tym „Centrala Rolników"		
	w tysiącach złotych							
Liczba central ·	16	2	1	2	5	1	6	1
Przychód towarów								
1935	218 086	77.207	71.819	11.236	84.665	33.465	44.637	341
1936	250.279	83.870	78 448	20.831	84.846	41.109	59.921	811
1937	**316.942**	**95.404**	**90.740**	**41.086**	**100.975**	**37.102**	**78.211**	**1.266**
w tym:								
własna produkcja	8.632	7.609	7.609	703	162	—	158	—
nabyte od członk.	92.923	812	—	17.074	16.548	—	57.832	657
Sprzedaż towarów								
1935	227.634	78.520	72.772	13.350	88.074	34.406	47.339	351
1936	257.890	85.554	79.659	21.493	87.342	41.614	62.734	767
1937	**323.953**	**97.086**	**92.050**	**43.053**	**101.970**	**37.341**	**80.457**	**1 387**
w tym:								
spółdzielniom ·	148.956	64.873	63.668	37.320	45.011	23.660	1.752	—
we własn. sklepach	23.555	3.325	—	1,505	2.820	—	15.905	—
wywóz za granicę	45.336	1.444	1.444	4.228	16.683	13.681	22.226	755

Spółka Przemysłowo Leśna
„BERKOS"
Spółka z ogr. odpowiedzialnością

CHEŁM LUBELSKI
Tartak parowy
Heblarnia

Adr. telegraf. Berkos. Chełm-Lub.
Telefon 117 i 38, Skrzynka poczt 91
Rachunki
K.K.O. w Chełmie, P.K.O. 142173

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

Rozmieszczenie przemysłu na podstawie liczby zatrudnionych robotników w zakładach I—VII kategorii w 1936 r.

Gałęzie i ważniejsze rodzaje przemysłu	Ogółem w liczbach bezwzględnych	Województwa					
		centralne	W tym Warszawa	wschodnie	poznańskie i pomorskie	śląskie	południowe
		w odsetkach					
Górnictwo, przemysł i roboty publiczne . .	847.464	52.8	9.2	4.7	10.3	15.1	17.1

Zasoby sił wodnych

Wyszczególnienie	Polska	w tym dorzecza				
		Wisły	Dniestru	Dunaju	Niemna	Dniepru
		w tysiącach KM				
Zasoby ogółem · ·	3.650	2.055	760	286	223	145
w tym I kategorii[a] ·	1.318	485	523	230	80	—
Moc zainstalowana w 1937 r. · · ·	128	73	17	4	14	7
% *wyzyskania* · · ·	*3,5*	*3,6*	*2,2*	*1,3*	*6,3*	*4,7*

a Odcinki rzek o spadku 0,5‰ i więcej oraz zasób mocy 200 KM i więcej na 1 km bieżący rzeki.

Zakłady wodne[a] w 1937 r.

Moc zakładów	Polska	Województwa			
		centralne	wschodnie	zachodnie	południowe
Liczba zakładów wodnych					
Ogółem	6 736	2.465	1.230	484	2.557
Zakłady o mocy do 100 KM ·	6.635	2.440	1.217	457	2.521
„ „ 100—1000 KM ·	97	25	12	24	36
„ „ ponad 1000 KM ·	4	—	1	3	—
Moc zainstalowana w 1000 KM					
Ogółem	127,8	35,1	21,0	36,6	35,1
W zakładach o mocy do 100 KM	86,2	31,6	17,0	9,0	28,6
„ „ 100 - 1000 KM	18,9	3,5	2,0	6,9	6,5
„ „ ponad 1000 KM	22,7	—	2,0	20,7	—

a Ponadto 5 zakładów (Rożnów, Porąbka, Czchów, Myczkowce, Soliny) o mocy 150 tys. KM, znajdujących się w budowie lub w stadium przygotowania.

Odlewnia Stali, Wyrobów Lano-kutych i Żeliwnych
„W U L K A N" Sp. z ogr. odp.
w Częstochowie. Tartakowa 3137. Telefon 13-93, bocznica własna.
Wszelkie odlewy lano - kute i żeliwne w stanie surowym i obrobionym według modeli, rysunków lub wzorów
Specjalność: Części rowerowe lano-kute, obrobione idealnie na specjalnych automatach,
części zamkowe, do wag, wyżymaczek oraz części do maszyn rolniczych
Poleca się: pasowe wiertarki szybkobieżne oraz piły mechaniczne w pierwszorzędnym wykonaniu.

Produkcja górnicza i hutnicza

Wyszczególnienie	1913	1928	1929	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Kopalnie węgla kamiennego										
Liczba zakład. [ab]	90	96	98	89	85	82	77	73	68	64
Robotnicy zatrudnieni w tys.[b]	123,4	117,2	134,2	108,5	87,8	76,7	75,1	71,1	71,5	79,5
Produkcja węgla kam. w tys. ton	40972	40616	46236	38265	28835	27356	29233	28545	29748	36218
Zagłębia:	32182	30448	34444	28747	21501	19941	21961	21132	22092	27402
śląskie	6819	7635	8948	7194	5500	5594	5388	5433	5663	6475
dąbrowskie	1971	2533	2844	2324	1834	1821	1884	1980	1993	2341
krakowskie										
Kopalnie ropy naftowej										
Liczba zakład. [ab]	444	642	655	685	723	723	785	816	835	812
Robotnicy zatrudnieni w tys.[b]	8,6	11,4	11,0	9,2	8,6	8,6	8,9	9,2	9,6	10,3
Produkcja ropy naftowej w tys. t	1114	743	675	631	557	551	529	515	511	501
Okręgi górnicze:										
Drohobycz	1004	624	556	486	421	422	399	380	350	337
Jasło	67	76	74	98	96	96	95	99	108	118
Stanisławów	43	43	45	47	40	33	35	36	53	46
Kopalnie soli kamiennej i warzelnie										
Liczba zakład. [ab]	12	15	15	14	13	13	13	13	13	12
Robotnicy zatrudnieni w tys.[b]	—	3,6	3,6	3,1	2,9	2,8	2,8	2,7	2,6	2,7
Prod. soli w tys. t.	—	548	570	561	492	450	506	515	552	590
kamiennej	—	266	265	299	245	223	245	245	245	259
warzonej	—	131	142	141	142	116	127	123	133	140
zawartej w solance i przerob. w fabr. sody	—	151	163	121	105	111	134	147	174	191
Kopalnie soli potasowych										
Liczba zakład. [ab]	1	2	2	3	3	3	3	3	3	3
Robotnicy zatrudnieni w tys.[b]	—	1,3	1,2	1,1	1,1	1,3	1,4	1,5	1,7	2,0
Produk. soli potasow. w tys. t.	14	342	359	261	299	299	302	384	434	521
Kopalnie rud żelaza										
Liczba zakład. [ab]	37	25	23	13	5	8	15	15	22	21
Robotnicy zatrudnieni w tys.[b]	4,4	6,1	5,7	1,0	0,9	1,3	2,1	2,6	4,8	7,0
Produkcja rud żelaza w tys. ton.	493	699	660	285	77	161	247	332	468	678
Kopalnie rud cynku i ołowiu										
Liczba zakład. [ab]	18	13	10	4	3	4	5	4		2
Robotnicy zatrudnieni w tys.[b]	13,3	6,9	6,5	2,2	0,9	1,4	1,3	1,3	1,3	1,9
Produkcja koncentratów rud w tys. ton.										
cynku	502	321	374	210	73	125	161	138	143	191
ołowiu	57	17	17	9,8	5,5	8,0	8,4	6,1	5,9	8,9

Wyszczególnienie	1913	1928	1929	1631	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Huty żelaza										
Liczba zakład. [ab]	—	28	25	25	25	25	24	24	24	23
Robotn. zatrud.[b]	48000	53800	48090	35600	27000	28800	31900	33400	37400	45050
Prod. w tys. ton:										
surówki	1055	684	704	347	199	306	382	394	584	724
stali	1677	1438	1377	1037	564	833	856	946	145	1451
wytworów gorąco walcow.	1244	1048	962	753	404	592	619	674	826	1043
rur bez szwu i spawanych (z półwytworów i z blachy)	—	112	124	63	34	46	54	60	61	96
Huty cynku i ołowiu										
Liczba zakład. [ab]	31	19	16	13	12	10	10	10	9	9
Robotn. zatrud.[b]	—	12900	11900	6600	4600	4800	4800	4300	4600	5098
Produk. w tys. ton										
cynku	192	162	169	131	85	83	93	85	93	107
ołowiu	45	37	37	32	12	12	10	19	15	18

a Czynnych. *b* Łącznie z zakładami związanymi organizacyjnie z hutami. Stan w dniu 31. XII.

Wskaźniki produkcji przemysłowej w niektórych krajach

Rok 1928 = 100.

Kraje	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Wskaźnik produkcji światowej: z Z.S.R.R.	87	89	95	100	107	94	84	74	83	91	102	117	·
bez Z.S.R.R.	89	90	96	100	106	91	79	67	75	81	90	101	108
Europa bez Z.S.R.R.	85	83	97	100	104	95	84	73	79	88	95	103	113
Ameryka Płn.	93	97	95	100	107	87	73	58	69	72	82	95	100
Anglia	·	·	101	100	106	98	89	88	94	105	112	123	132
Belgia	·	87	94	100	101	90	82	70	73	74	83	88	95
Czechosłowacja	82	80	93	100	104	93	84	66	63	69	73	84	101
Dania	·	·	92	100	108	117	108	98	114	126	135	141	145
Estonia	·	·	91	100	101	99	91	79	82	97	107	121	139
Finlandia	·	81	92	100	98	89	78	81	94	114	122	130	141
Francja	85	99	87	100	110	110	98	76	84	78	74	78	81
Grecja	89	85	94	100	102	105	109	103	112	127	143	142	152
Hiszpania	·	·	·	100	112	111	104	99	93	96	97	·	·
Holandia	77	79	88	100	103	94	81	64	71	72	68	74	93
Japonia	·	·	92	100	111	106	102	109	126	143	158	168	·
Kanada	76	85	90	100	108	92	77	63	65	79	88	97	108
Niemcy	80	81	101	100	101	87	68	54	62	81	95	108	119
Norwegia	71	88	90	100	111	112	87	103	104	109	120	129	142
Polska	73	71	88	100	100	82	69	54	56	63	66	72	85
Rumunia	59	80	91	100	107	104	109	95	109	133	131	139	140
Stany Zj. Am.	94	97	95	100	107	86	73	58	68	72	81	94	99
Szwecja[a]	·	·	·	·	100	100	95	88	93	112	125	135	149
Węgry	·	·	98	100	102	96	89	79	86	100	113	131	140
Włochy	·	·	·	100	109	100	85	73	81	87	100	96	109
Z.S.R.R.	49	70	80	100	126	165	203	231	250	300	369	481	·

a 1929 = 100.

Ruch budowlany w miastach

Budynki i kubatura.

Rodzaje budynków Lata Województwa	Liczba budynków				Kubatura budynków			
	rozpoczętych		zakończonych		rozpoczętych		zakończonych	
	nowe	nadbudowy i dobudowy	nowe	nadbudowy i dobudowy	nowe	nadbudowy i dobudowy	nowe	nadbudowy i dobudowy
					w tysiącach m3			
Wszystkie miasta								
Budynki mieszkalne								
1933	12 361	1 032	9 038	852	7 374	378	5 157	315
1934	11 528	935	10 018	756	7 318	377	6 064	286
1935	12 620	1 203	10 549	855	9 769	513	6 974	329
1936	15 073	389	9 792	939	13 802	635	7 818	429

Handel wewnętrzny, spożycie

Województwa	Ludność czynna zawodowo w handlu i ubezpieczeniach 9. XII 1931					Zakłady handlowe na 1000 mieszk. 1936[a]
	Razem	w % ogółu mieszk.	Samodzielni	Najemni		
				umysłowi	fizyczni	
Polska	813 246	2,55	548 048	85 614	179 584	14,5

a Na podstawie świadectw przem. wykupionych dla zakładów handlowych.

Bilans handlowy Polski [a]

Wyszczególnienie	1927[b]	1928[b]	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
	w milionach złotych										
Przywóz	2.862	3.362	3.111	2.246	1.468	862	827	799	861	1.003	1.254
Wywóz	2.515	2.508	2.813	2.433	1.879	1.084	960	975	259	1.026	1.195
Saldo	3 7	864	— 298	+ 187	+ 411	+ 222	+ 133	+ 176	+ 64	+ 23	— 59

a Bez złota i srebra oraz monet. b Bez obrotu uszlachetniającego.

Zarząd Dóbr Księcia Sanguszki TARNÓW—GUMNISKA

Rolnictwo, Lasy, Ogrody, Hodowla koni arabskich i ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE

jednoczące protokołowane firmy

Książęcy Browar — dostarcza piwo jasne „ZDRÓJ", dubeltowe „BAWARSKIE" i Porter „KONSTANCJA". Fabryka dachówek i dren „ROMAN" — Młyn i tartak parowy, skład materiałów budowlanych, ul. Focha 36

Pierwsza Tarnowska Cegielnia, Stolarnia, Parkieciarnia i Tartak Parowy. „RUDY". Warsztaty mechaniczne.

Handel Polski z wyodrębnieniem obrotów drogą lądową i drogą morską

Lata	Ogółem	Droga lądowa	Droga morska			Ogółem	Droga lądowa	Droga morska		
			razem	przez Gdynię	przez Gdańsk			razem	przez Gdynię	przez Gdańsk
	Waga w tysiącach ton i w odsetkach					Wartość w milionach złotych i w odsetkach				
	Przywóz i wywóz — razem									
1930	22.493	11.155	11.338	3.275	8.063	4.679	3.359	1.320	231	1.089
	100,0	49,6	50,4	14,6	35,8	100,0	71,8	28,2	4,9	23,3
1931	21.634	8.453	13.181	5.080	8.101	3.347	2.222	1.125	389	736
	100,0	39,1	60,9	23,5	37,4	100,0	66,4	33,6	11,6	22,0
1932	15.291	4.930	10.361	4.894	5.467	1.946	1.125	821	351	470
	100,0	32,2	67,8	32,0	35,8	100,0	57,8	42,2	18,0	24,2
1933	15.342	4.702	10.640	5.687	4.953	1.787	842	945	536	409
	100,0	30,6	69,4	37,1	32,3	100,0	47,1	52,9	30,0	22,9
1934	17.120	4.762	12.358	6.724	5.634	1.774	698	1.076	654	422
	100,0	27,8	72,2	39,3	32,9	100,0	39,3	60.7	36,9	23,8
1935	16.015	4.274	11.741	7.119	4.622	1.786	669	1.117	762	355
	100,0	26,7	73,3	44,4	28,9	100,0	37,4	62,6	42,7	19,9
1936	16.030	3.661	12.369	7.420	4.949	2.029	704	1.325	948	377
	100.0	22,8	77,2	46.3	30,9	100,0	34,7	65,3	46.7	18 6
1937	18.682	4.133	14.549	8.626	5.923	2.449	836	1.613	1.197	416
	100,0	22,1	77,9	46,2	31,7	100,0	34,2	65,8	48,8	17,0
	Przywóz									
1930	3.571	2.496	1.075	343	732	2.246	1.687	559	84	475
	100,0	69,9	30,1	9,6	20,5	100,0	75,1	24.9	3,7	21,2
1931	2.931	1.976	955	507	448	1.468	1.099	369	106	263
	100,0	67,4	32,6	17,3	15,3	100,0	74,9	25,1	7,2	17,9
1932	1.787	1.095	692	346	345	862	550	312	134	178
	100,0	61,3	38,7	19,4	19,3	100,0	63,8	36,2	15,5	20,7
1933	2.356	1.295	1.061	699	362	827	406	421	297	124
	100,0	55,0	45,0	29,6	15,4	100,0	49.1	50,9	35,9	15,0
1034	2.555	1.402	1.153	776	377	799	320	479	385	94
	100,0	54,9	45,1	30,4	14.7	100,0	40,0	60,0	48,2	11,8
1935	2.573	1.311	1.262	866	396	861	333	528	451	77
	100,0	50,9	49,1	33,7	15,4	100,0	38,7	61,3	52,3	9,0
1936	3.066	1.380	1.686	1.160	526	1.003	354	649	578	71
	100,0	45,0	55,0	37,8	17,2	100,0	35,3	64,7	57,6	7,1
1937	3.685	1.410	2.275	1.475	800	1.254	433	821	721	100
	100,0	38,3	61.7	40,0	21,7	100,0	34,5	65,5	57,5	8,0
	Wywóz									
1930	18.922	8.659	10.263	2.932	7.331	2.433	1.672	761	147	614
	100,0	45,8	54,2	15,5	38,7	100,0	68,7	31,3	6,0	25,3
1931	18.703	6.477	12,226	4.573	7.653	1.879	1.123	756	283	473
	100,0	34,6	65,4	24,5	40,9	100,0	59,8	40,2	15,1	25,1
1932	13.504	3.835	9.669	4.547	5.122	1.084	575	509	217	292
	100,0	28,4	71,6	33.7	37,9	100,0	53,0	47,0	20,0	27,0
1933	12.986	3.407	9.579	4.988	4.591	960	436	524	239	285
	100,0	26.2	73.7	38,4	35,4	100,0	45,5	54,5	24,9	29,6
1934	14.565	3.360	11.205	5.948	5.257	975	378	597	269	328
	100,0	23,1	76.9	40,8	36,1	100,0	38,8	61,2	27,6	33,6
1935	13.442	2.963	10.479	6.253	4.226	925	336	589	311	278
	100,0	22,0	78,0	46,5	31,5	100,0	36,3	63.7	33.6	30.1
1936	12.964	2.281	10.683	6.260	4.423	1.026	350	676	370	306
	100,0	17,6	82,4	48,3	34,1	100,0	34,1	65,9	36,1	29,8
1937	14.997	2.723	12.274	7.151	5 123	1.195	403	792	476	316
	100,0	18,2	81,8	47,7	34,1	100,0	33,8	66,2	39,8	26,4

Handel Polski według ważniejszych grup towarów z wyodrębnieniem handlu przez porty Gdynię i Gdańsk

Grupy towarów	1936				1937			
	Przywóz		Wywóz		Przywóz		Wywóz	
	w tys. ton	w mil. zł	w tys. ton	w mil. zł	w tys. ton	w mil. zł	w tys. ton	w mil. zł
Ogółem	**3 066**	**1 003**	**12 964**	**1 026**	**3 685**	**1 254**	**14 988**	**1 195**
w tym: przez Gdynię	1 161	578	6 259	370	1 475	721	7 151	476
przez Gdańsk	526	71	4 423	306	800	100	5 123	316
Wytwory pochodzenia roślinnego i zwierzęcego	296	169	1 632	404	338	206	859	387
w tym: przez Gdynię	197	94	221	153	203	114	200	182
przez Gdańsk	63	33	1 081	151	86	41	399	92
Zwierzęta żywe[a]	3	0,4	1 551	40	4	1	1 553	49
w tym: przez Gdynię	0,1	0,1	1	0,3	0,0	0,0	0,3	0,2
przez Gdańsk	—	—	2	1	1	0,0	1	0,4
Wytwory pochodzenia mineralnego	1 741	38	9 029	172	2 050	61	11 751	233
w tym: przez Gdynię	185	8	5 503	84	224	15	6 420	109
przez Gdańsk	396	10	2 378	44	625	19	3 615	71
Przetwory chemiczne i farmaceutyczne; farby	222	64	186	29	256	67	220	35
w tym: przez Gdynię	167	19	37	10	202	21	59	11
przez Gdańsk	37	9	94	10	37	10	108	13
Skóry, futra, wyroby skórzane	29	85	4	18	28	97	9	32
w tym: przez Gdynię	25	55	1	8	24	66	2	13
przez Gdańsk	0,1	1	1	2	0,1	2	2	5
Surowce włókiennicze i wyroby z nich	146	313	43	72	146	348	41	89
w tym: przez Gdynię	131	260	10	30	130	283	10	45
przez Gdańsk	0,5	1	2	3	1	3	2	7
Kauczuk, jego surogaty; wyroby z tych materiałów	6	16	0,1	1	8	23	0,3	2
w tym: przez Gdynię	5	11	0,1	0,3	6	16	0,2	1
przez Gdańsk	1	2	0,0	0,1	2	4	0,0	0,1
Drewno, korek, wyroby z nich; wyroby koszykarskie	10	5	1 679	165	19	6	1 696	202
w tym: przez Gdynię	1	1	303	38	1	1	235	35
przez Gdańsk	3	1	850	87	4	2	972	116
Papier i wyroby z niego	40	19	19	8	56	26	14	8
w tym: przez Gdynię	23	5	12	4	29	8	9	4
przez Gdańsk	8	1	4	1	9	1	3	2
Metale nieszlachetne i wyroby z nich	535	129	357	97	729	203	391	138
w tym: przez Gdynię	419	72	171	38	645	141	214	09
przez Gdańsk	15	8	12	5	34	12	21	8
Maszyny i aparaty, sprzęt elektrotechniczny	18	90	3	7	23	118	4	8
w tym: przez Gdynię	6	34	0,5	1	5	32	1	2
przez Gdańsk	0,3	1	1	1	0,4	2	0,4	1
Środki transportowe	6	32	4	3	10	43	1	1
w tym: przez Gdynię	2	13	0,0	0,3	4	16	0,0	0,1
przez Gdańsk	0,3	1	0,0	0	0,5	2	0,0	0,0

a W tysiącach sztuk. Wagi zwierząt żywych nie wlicza się do sum ogólnych.

Handel Polski według ważniejszych towarów

Towary	1928	1932	1936	1937	1928	1932	1396	1937		
	w tysiącach ton				w milionach złotych				%	wskaźnik a
	P R Z y W Ó Z									
Ogółem	5 165	1 787	3 066	3 685	3362	862	1 003	1 254	*100,0*	*37,3*
Bawełna i odpadki	76	51	74	78	326	86	127	142	*11,4*	*43,7*
Maszyny i aparaty; sprzęt elektrotechniczny	82	9	18	23	391	64	90	118	*9,4*	*30,2*
Wełna i odpadki	17	18	27	23	181	66	103	107	*8,5*	*59,1*
Żelastwo	531	123	451	643	75	8	37	87	*6,9*	*115,7*
Przetwory chemiczne i farmac.; farby	687	118	222	256	217	71	64	67	*5,4*	*31,1*
Skóry surowe	22	16	25	24	74	18	40	47	*3,8*	*63,8*
Środki transportowe	19	2	6	10	124	15	32	43	*3,4*	*34,3*
Skóry futrzane	3	3	3	3	65	28	33	37	*3,0*	*57,5*
Owoce, jagody,—jadalne	32	33	61	60	36	23	33	35	*2,8*	*97,4*
Rudy, żużle, popioły	835	229	552	856	85	12	18	34	*2,7*	*39,7*
Przędza, niedoprzęd	7	3	3	8	157	41	28	31	*2,5*	*20,0*
Tytoń i wyroby tytoniowe	10	9	6	8	36	33	23	31	*2,5*	*86,3*
Szmaty	23	16	24	24	36	8	23	29	*2,3*	*81,5*
Miedź, blacha miedz.	11	5	15	18	32	6	16	29	*2,3*	*90,9*
Papier i wyroby	71	31	40	56	67	24	19	26	*2,1*	*39,5*
Wyroby włók., odzież	6	2	2	3	151	44	22	25	*2,0*	*16,6*
Śledzie świeże, selone	71	45	52	60	45	19	19	23	*1,8*	*50,6*
Kawa, herbata, kakao	15	15	15	14	71	32	19	23	*1,8*	*32,2*
Tłuszcze i oleje roślinne i zwierzęce	53	46	27	26	93	36	19	21	*1,7*	*23,1*
Inne towary	2 594	1 013	1 443	1 497	1100	228	238	299	*23,7*	*27,0*
	W y W Ó Z									
Ogółem	20424	13504	12964	14997	2508	1084	1026	1195	*100,0*	*47,7*
Drewno i wyroby	4888	1 043	1 676	1 693	589	119	163	199	*16,7*	*33,8*
Węgiel	12863	10223	8 362	11003	363	210	130	185	*15,5*	*51,0*
Szynki, polędwice wieprzowe w opakowaniu hermetycznym	—	—	11	19	—	—	33	60	*5,0*	—
Bekony	1	54	15	21	2	72	39	46	*3,8*	*2340,3*
Wyroby włók., odzież	9	6	8	8	70	41	27	40	*3,4*	*57,0*
Jęczmień	111	146	377	192	46	25	46	40	*3,3*	*86,3*
Cynk i pył cynkowy	133	78	65	75	144	36	26	39	*3,2*	*26,9*
Jaja	55	37	24	26	145	57	28	34	*2,8*	*23,4*
Trzoda chlewna[b]	1279	193	197	230	208	23	26	29	*2,4*	*14,1*
Żelazo i stal	32	54	142	117	10	15	24	28	*2,3*	*265,5*
Mięso świeże, mrożone, solone	29	5	13 22	16	69	6	17	23	*2,0*	*33,9*
Len i odpadki	16	7	11	18	17	4	23	20	*1,7*	*120,0*
Masło	11	1	2	8	66	4	21	19	*1,6*	*28,5*
Przędza, niedoprzęd	3	5	3	2	46	36	14	19	*1,6*	*40,1*
Skóry surowe	7	12	50	6	22	13	8	18	*1,5*	*80,3*
Blacha żelazna, stalowa	36	19		51	22	9	13	16	*1,3*	*74,0*
Żyto	7	219	277	74	3	35	34	16	*1,3*	*425,2*
Rury żelazne stalowe	58	21	27	37	35	14	8	14	*1,2*	*40,5*
Nasiona	31	27	31	54	48	28	24	14	*1,1*	*28 8*
Szyny kolejowe	26	42	27	368	8	10	7	13	*1,1*	*171,8*
Koks	163	197	357	12	7	8	11	12	*1,0*	*181,4*
Nawozy	63	89	120	152	8	9	12	11	*0,9*	*145,9*
Cukier	186	185	62	54	102	34	7	9	*0,7*	*8,3*
Inne towary	1 696	1 034	1 278	1 029	478	276	285	291	*24,6*	*61,2*

a Przywóz względnie wywóz danego towaru w 1928 = 100. b W tysiącach sztuk. Wagi zwierząt żywych nie wlicza się do sum ogólnych.

KOMUNIKACJA

Sieć komunikacyjna

Województwa	Linie kolejowe *a*			Drogi o twardej nawierzchni			Liczba instytucji pocztowych		
	ogółem	na 100 km²	na 10000 mieszk.	ogółem	na 100 km²	na 10000 mieszk.	ogółem	na 100 km²	na 10000 mieszk.
	stan 31 XII 1937			stan 1.IV 1937			stan 31.III 1938		
	w km								
Polska	20118	5.2	5.8	60788	15.6	17.6	4911	1.3	1.4
Warszawskie	1 548*b*	5.2*b*	3.9*b*	5 811	19.6	14:5	379*b*	1.3*b*	0.9*b*
Łódzkie	909	4.8	3.2	3 992	21.0	14.0	223	1,2	0.8
Kieleckie	1 254	4,9	4.0	4 502	17.6	14.2	320	1.3	1.0
Lubelskie	1 236	4.0	4.6	3 611	11.6	14.6	307	1.0	1 2
Białostockie	1 377	4.2	7.7	3 380	10.4	16.0	214	0.7	1.2
Wileńskie	1 097	3,8	7.9	1 905	6.6	13.6	204	0.7	1.5
Nowogródzkie	713	3.1	6.2	2 134	9.3	18.6	155	0.7	1.3
Poleskie	1 063	2,9	8 6	1 037	2.8	8.4	128	0 3	1.0
Wołyńskie	1 211	3.4	5.3	1 397	3.9	6,1	226	0.6	1.0
Poznańskie	2 684	10,1	11,7	8 874	33.4	38,8	684	2.6	3.0
Pomorskie	1 887	11.4	16.1	5 094	31.0	43.5	472	2.9	4.0
Śląskie	781	18.5	5.6	2 327*c*	55,2*c*	16.6*c*	253	6.0	1.8
Krakowskie	1 138	6.5	4.6	5 087	29.3	20.6	517	3.0	2.1
Lwowskie	1 534	5.4	4.6	5 263	18.5	15,7	445	1.6	1.3
Stanisławowskie	755	4.5	4.8	3 148	18.6	19,8	176	1.0	1.1
Tarnopolskie	931	5 6	5.4	3 226	19.5	18.8	208	1.3	1.2

a Normalno — i wąskotorowe (bez dojazdowych, samorządowych i prywatnych). *b* Łącznie z m. st. Warszawą. *c* Stan w dniu 1. IV. 1936.

POLSKA KONWENCJA WĘGLOWA

KATOWICE

UL. POWSTAŃCÓW 44 TEL. 349-61

Przewóz pasażerów na kolejach

Wyszczególnienie	1934	1935	1936	1937 Ogółem	1937 Klasa I	1937 Klasa II	1937 Klasa III
Koleje normalnotorowe							
Pasażerowie w tysiącach							
Ogółem	145 880	144 206	172 742	211 184	43	12 977	198164
w pociągach.							
osobowych	144 169	142 645	170 998	208 991	27	12 639	196325
pośpiesznych	1 711	1 561	1 744	2 193	16	338	1839
za biletami:							
jednorazow. bez zniżek	27 525	18 404	45 941	48 744	11	1 279	47454
zniżkowymi jednoraz.	51 224	57 489	26 721	29 589	30	1 928	27631
w tym za podmiejskimi*a*	27 508	31 419	—	—	—	—	—
wycieczkowymi	—	—	2 045	2 812	0	38	2774
okresowymi	67 131	68 313	98 035	130 039	2	9 732	120305
Pasażero-km w milionach							
Ogółem	5 275	5 530	5 941	6 948	13	536	6 399
w pociągach.							
osobowych	4 902	5 188	5 599	6 565	8	455	6 102
pośpiesznych	373	342	342	383	5	81	297
za biletami							
jednorazow. bez zniżek	1 857	1 659	2 197	2 323	3	142	2 178
zniżkowymi jednoraz.	2 340	2 728	2 070	2 178	10	242	1 926
w tym za podmiejskimi*a*	536	653	—	—	—	—	—
wycieczkowymi	—	—	31	269	0	3	266
okresowymi	1 078	1 143	1 643	2 178	0	149	2 029
Koleje wąskotorowe							
Pasażerowie w tys.	874	951	973	1 110	—	31	1 079
Pasażero-*km* w mil.	21 029	22 335	23 716	24 819	—	877	23 942

a Taryfa podmiejska została skasowana 1. I. 1936.

Przewóz towarów na kolejach normalnotorowych

Lata / Rodzaje przewozów / Towary	Ogółem	Nadanie: wewnętrzne *a*	Nadanie: za granicę razem	Nadanie: za granicę w tym do portów *b*	Przyjęcie zza granicy razem	Przyjęcie zza granicy w tym z portów *b*	Tranzyt
	w tysiącach ton						
Ogółem . 1928	80 727	52 052	20 237	9 223	2 581	1 037	5 857
1929	85 862	54 918	21 452	10 108	3 488	1 792	6 004
1930	69 514	43 788	17 936	10 014	2 209	1 050	5 581
1931	63 767	37 641	18 520	12 601	2 018	1 056	5 588
1932	48 716	30 878	13 186	9 745	1 126	616	3 526
1933	48 825	30 491	13 150	10 061	1 417	865	3 767
1934	54 897	34 843	14 278	11 339	1 450	1 007	4 326
1935	56 203	36 740	12 695	10 180	1 599	1 151	5 169
1936	57 851	39 456	12 671	10 795	1 867	1 512	3 857
1937	72 827	49 557	14 438	12 077	2 705	2 104	6 127

a łącznie z W. M. Gdańsk *b* Porty Gdynia i Gdańsk (stacje portowe)

BROWAR PAROWY i Fabryka Wód Gazowych

„JELEŃ" w Lublinie telefon 2263

Tranzyt kolejowy przez obszar Polski łącznie z W. M. Gdańskiem

Według towarów i kierunków.

Rodzaje przesyłek handlowych / Rodzaje tranzytu	1928	1935	1936						1937
			ogółem	węgiel i koks	drewno i wyroby z drew.	rudy wszelkie	nawozy sztuczne	inne towary	
	w tysiącach ton								
Przesyłki zwyczajne	5 608	4 880	3 611	783	582	340	300	1 606	5 832
Tranzyt niem. uprzywi.[a]	4 261	3 909	2 520	769	267	—	233	1 251	3 876
Przez Pomorze	1 355	1 334	1 982	587	224	—	211	960	3 876
Innymi drogami	2 906	2 575	538	182	43	—	22	291	—
Tranzyt zwykły	1 347	971	1 091	14	315	340	67	355	1 956
Przez porty[b]	200	652	794	5	167	331	67	224	1 435
Innymi drogami	1 147	319	297	9	148	9	—	131	521
Przesyłki Pośpieszne	249	289	246	—	—	—	—	246	295

a Przewozy między Prusami Wschodnimi a innymi dzielnicami Niemiec. *b* Gdynia i Gdańsk.

Zarejestrowane pojazdy mechaniczne [a] i rowery

Stan w dn. 1. I.

Lata	Pojazdy mechaniczne [a]								Rowery
		Samochody [b]							
				w tym					
				osobowe			ciężarowe	Motocykle	
	Ogółem	Razem	na 10 000 mieszkańców	razem	w tym taksówki	w tym autobusy			
Polska 1928	25 656	21 922	7.2	18 316	3 973	1 544	3 494	3 734	—
1929	34 298	29 701	9,6	24 527	6 016	2 841	4 896	4 597	—
1932	36 737	28 690	8,9	22 163	5 152	3 047	5 801	8 047	—
1935	34 173	25 868	7,8	19 876	4 578	1 542	4 945	8 305	—
1936	34 129	25 734	7,7	19 659	4 298	1 499	5 000	8 395	—
1937	37 468	28 570	8,4	21 881	4 453	1 543	5 545	8 898	—
1938	44 200	34 324	9,9	26 248	4 946	1 754	6 843	9 876	1001549

a Bez wojskowych. *b* Wliczono cysterny pożarnicze, sikawki, traktory, sanitarki itd.

Polska i gdańska flota handlowa

A. Rzeczna.

Stan w dn. 1. I.

Rodzaje statków	Liczba statków i łodzi				Zdolność przewozowa w tys. ton			
	Polska		Gdańsk		Polska		Gdańsk	
	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937
Ogółem	2 014	2 455	490	490	128,0	145,3	59,9	59,6
Parowe	120	122	82	81	5,3	5,8	3,9	3,8
Motorowe	28	32	17	19	0,6	0,8	3,1	1,8
Bez napędu mechanicznego [a]	1 866	2 301	391	390	122,1	138,7	54,7	54,0

B. Morska. *b*

Liczba statków i pojemność ogólna [c]
Stan w dn. 1. I.

Lata	Polska		Gdańsk	
	Liczba statków	tys. BRT	Liczba statków	tys. BRT
1930	25	41	46	151
1931	31	65	53	204
1932	33	68	51	213
1933	39	66	53	260
1934	56	65	52	274
1935	57	65	52	276
1936	63	80	27 *d*	13 *d*
1937	58	95	23	11
1938	59	95	24	9

Podział statków według pojemności.
Stan w dn. 1. I. 1938.

Napęd, pojemność BRT	Polska	Gdańsk
	Liczba statków	
Statki ogółem	94	43
parowe	50	38
motorowe	44	5
Pojemność BRT: do 100	35	19
powyżej 100	59	24
101— 500	27	18
501—1 000	5	3
1 001—2 000	15	3
2 001—3 000	6	—
powyżej 3 000	6	—

a Barki otwarte i zakryte, krypy, galary, łodzie przewozowe i statki nie służące do przewozów. *b* Statki o napędzie mechanicznym. *c* Statki o pojemności pow. 100 BRT. *d* Zmniejszenie spowodowane zostało skreśleniem z rejestru statków należących do „Baltisch-Amerikanische-Petroleum-Import-Gesellschaft".

WYDAWNICTWO „REPUBLIKA"

Spółka z ogr. odp. Łódź, Piotrkowska 49

Telefony Administracji: 122-14, 123-14, 243-33

Telefony Redakcji: 136-43, 18-444, 189-00, 189-11, 136-56, 127-24, 133-23, 211-56, 136-56

Telefon Drukarni: 180-80

REPUBLIKA — organ gospodarczy, polityczny, społeczny i literacki. Bezpartyjny dziennik o najwyższym nakładzie porannym w Łodzi.

EXPRESS ILUSTROWANY — popularny dziennik poranny o masowym zasięgu sprzedażnym w całej Polsce — 20 mutacyj regionalnych.

EXPRESS WIECZORNY ILUSTROWANY — popularny dziennik ilustrowany dla Łodzi, czytany przez wszystkich. Rekord nakładów całej prasy łódzkiej.

Gazeta 5 Groszy dla Wszystkich — popularny dziennik łódzki dla najszerszych mas robotniczych.

Co Tydzień Powieść — tygodnik powieściowy popularny

PANORAMA — tygodnik — magazyn.

KARUZELA — ilustracyjny tygodnik dla dzieci i młodzieży

WĘDROWIEC — tygodnik ilustracyjny dla wszystkich

KALENDARZ EKSPRESU — rocznik

Skład Żelaza SZOL WOLMAN i S-ka w Lublinie

ul. PEOWIAKÓW 3, tel. 2207 Wyroby żelazne, belki żelazne, blachy żelazne cynkowe i ocynkowane, oraz rury wodociągowe i gazowe.

Porty Gdynia i Gdańsk

Wyszczególnienie	Gdynia			Gdańsk		
	1928	1936	1937	1913	1936	1937
Urządzenia portowe. Stan w dn. 31.XII						
Ogólna powierzchnia portu w *ha*	—	897*a*	897*a*	—	—	—
w tym powierzchnia wodna w *ha*	120*a*	224*a*	224*a*	176*b*	211*b*	212*b*
Największa głębokość portu w *m*	10	12	12	9,5	10	10
Długość nabrzeży ogólna w *km*	1,2	12,5	12,5	—	30,8	31,0
w eksploatacji w *km*	—	12,5	12,5	—	21,1	21,2
w tym głębokość 8 *m* i więcej w *km*	—	10,6	10,6	—	1,7	—
Tory kolejowe w *km*	49	172	184	—	339	339
Powierzchnia placów skład. w tys. m^2	—	35	35	—	—	2
Magazyny portowe — liczba	2	48	51	—	—	—45
„ „ powierzchnia w tys. m^2	5,2	213,3	224,5	—	299	291,8
Śpichrze zbożowe — pojemność w tys *t*	—	—	10,0	—	115,0	115,8
Zasobniki do olejów mineral. w tys. *hl*	—	24,6	24,6	—	100,1*c*	100,1*c*
Zasobniki do melasy w tys. *t*	—	15,5	15,5	—		
Urządzenia przeładunkowe mechaniczne	6	71	76	21	91	97
Nośność dźwigów w tonach	34,4	273,7	288,7	—	—	—
Ruch statków						
Weszło statków	1 108	4911	5766	2983	5 404	5 935
Pojemność w tys. NRT	981,9	4919,8	5638,3	981,9*d*	3294,6	4025,7
Bandery: polska	100,6	798,6	815,5	—	239,1	263,2
angielska	60,6	431,8	465,1	82,2	235,5	262,6
duńska	101,8	468,5	446,5	59,3	551,4	541,3
finlandzka	7,0	223,0	400,9	—	205,1	355,7
grecka	—	212,9	237,3	—	82,5	114,6
łotewska	107,1	55.8	251,6	—	53,8	126,6
niemiecka	146,8	408,7	546,3	530,6	780,8	821,2
norweska	66,8	339,3	380,1	133,3	282,1	272,0
Stanów Zjedn. Am.	—	358,5	311.4	0,9	—	7,9
szwedzka	230,1	961,9	941,3	108,9	546,2	712,6
inna	164,1	660,8	842,3	66,7	318,1	548,0
Przeciętna poj. statku w NRT	889	1002	978	339	610	678
Ruch pasażerów bez ruchu przybrzeżnego						
Przyjechało osób	3 216	15 682	13 180	·	235	453
Wyjechało osób	20 066	25 640	32 083	·	144	488
Ruch pasażerów w ruchu przybrzeżnym						
Przywieziono pasażerów	100295	231729	—	—	—	—
Obrót towarowy morski w tys. tone						
Weszło	193	1 336	1 718	1 234	953	1 516
w tym: złom żelazny	11	447	678	6	7	22
fosforyty i żużle Thomasa	105	166	210	—	54	39
wełna i odpadki	—	26	21	—	0	0
bawełna i odpadki	—	94	96	1	0	0
rudy i piryty	3	152	198	211	612	1 062
ryż	57	50	47	14	5	6
śledzie solone	—	34	38	41	24	42
Wyszło	1 765	6 408	7 288	878	4 675	5 685
w tym węgiel i koks	1 758	5 543	6 407	—	2 343	3 734
drewno i wyroby	2	313	251	212	975	1 182
zboże	—	1	0	323	727	279
cukier	—	62	46	227	0	1
bekony i przetwory mięsne	—	36	49	—	4	2
nawozy sztuczne	—	28	58	—	79	77
produkty destylacji ropy naft.	—	0	—	—	29	28

a Bez redy. Powierzchnia redy 517 ha. *b* Powierzchnia portu morskiego. *c* Pojemność w tys. ton. *d* Dane przeciętne wejścia i wyjścia z 1912. *e* Łącznie z tranzytem i obrotem wolnoskładowym (waga brutto).

Komunikacja autobusowa

Wyszczególnienie	Ogółem							w tym PKP		
	1928	1929	1932	1934	1935	1936	1937	1935	1936	1937
Liczba linii autobusow.	2 041	1.607	1.193	868	847	799	921	32	35	34
„ przedsiębiorstw	1.717	2.009	1.399	620	262*a*	247	261	1	1	1
„ autobusów	2.121	3.224	2.170	1.383	1247	1238	1436	115	118	129
Długość dróg*b* w tysiącach *km*	20,3	25,7	22,2	20,4	19,2	22,6	25,9	3,0	3,1	2,7
Przeciętnie na dobę autobuso-*km* w tys.	286	431	236	151	150	140	179	11,8	12,7	13,5
Pasażerowie w tys.	41600*c*	56900*c*	—	—	—	23506	28813	1660	2403	3061
Pasażero-*km* w mil.	673*c*	1082*c*	—	—	—	500	634	47	56	70
Średnia opłata za 1 osobo-*km* w groszach	10,0	12,1	9,0	8,0	7,7	7,5	7,1	7,4	7,1	7,5

a Zmniejszenie nastąpiło częściowo na skutek akcji scaleniowej przedsiębiorstw. *b* Po których kursowały autobusy. *c* Liczby przybliżone.

Polskie Linie Lotnicze „Lot"

Wyszczególnienie	Wszystkie loty			Loty według rozkładu			
				Razem	Odcinki		
					w granicach Polski	przekraczające granice Polski	poza granicami Polski
	1929	1936	1937			1937	
Liczba samolotów komunikacyjnych w regularnej obsłudze linii*a*	20	13*b*	16	16	×	×	×
w tym wielosilnikowe	—	13	16	16	×	×	×
Długość szlaków lotn. w *km*^{ac}	2.870	4.275	5.696	5.696	1.849	830	3.017
Liczba linii*a*	7	6	6	6	2	4	—
Liczba odcinków	13	14	17	17	6	3	8
Liczba lotów wykonanych	6.584	7.409	8.963	6.014	3.228	942	1.844
Przebyta droga w tys. *km*	1.422	1.655	2.189	1.870	963	272	635
Liczba przewiezionych pasażerów	16.428	33.204	37.497	33.308	18.094	3.927	11.287
Pasażoro-*km* w tys.	3.841	8.812	10.654	10.267	5.475	1.100	3.692
Przewiezione ładunki w tonach: towary i bagaże w ton.	318	544	705	677	317	125	235
poczta i gazety w tonach	53	122	227	222	126	29	67
Obciążenie samolotów w tys. tono-*km*	—	—	—	1.042	543	122	377
w % maksymalnego obciążenia	—	—	—	*46,4*	*51,8*	*37,3*	*43,3*

a Stan w dn. 31. XII. *b* W 1936 skasowano samoloty o przestarzałym typie. *c* Odległości loksodromiczne (najkrótsze).

„POLCARBO" Sp. z. o. o. Centrala: KRAKÓW Krowoderska 6 ODDZIAŁ W RZESZOWIE
Tel. Centrali Kraków Nr 107.38. Tel. Oddziału Rzeszów Nr 91
Hurtowa i detaliczna sprzedaż węgla i drzewa.

Wyszczególnienie	1928	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Personel w tysiącach								
P.P.T.T. ogółem[ab]	34,8	35,8	34,5	34,4	33,8	36,4	39,5	40,1
Urzędnicy	18,3	19,0	18,4	18,2	17,6	18,5	19,7	20,7
Niżsi funkcjonariusze	16,5	16,8	16,1	16,2	16,2	18,1	19,8	19,4
w tym listonosze wiejscy	—	—	—	2,4	2,4	2,4	3,5	5,8
P.A.S.T. ogółem[b]	2,0	2,2	1,9	1,6	1,6	1.4	1,3	1,5
P o c z t a								
Liczba instytucji[b]	3.770	4.066	4.064	4.021	4.171	4.253	4.658	4.915
„ skrzynek pocztowych[b]	16.354	17.160	16.876	17.298	18.159	19.415	22.455	35.060
Przesyłki listowe w mil. szt.	934	847	691	677	741	735	885	908
obrót krajowy	760	700	577	580	647	652	784	809
z Polski za granicę	73	64	49	40	37	35	44	36
zza granicy do Polski	101	83	65	57	57	48	57	63
Czasopisma w mil. szt.	162	172	181	183	155	186	188	261
w tym obrót krajowy	147	162	173	173	144	175	176	248
Listy wartościowe w mil. szt.	4,7	3,1	2,5	2,3	2,0	1,8	1,8	0.9
w tym obrót krajowy	2,1	1,9	1,6	1,5	1,5	1,3	1,3	0.7
Paczki w mil. szt.	12,2	12,2	10,2	10,2	10,0	12,1	13,0	14,1
w tym obrót krajowy	10,9	10,9	9,5	9,8	9.7	11,6	12,7	13,8
Przesyłki za pobraniem[c]								
nadesłane w tys. szt	3.671	3.800	3.156	2.670	2.653	3.238	3.440	3.840
wykupione w tys. szt.	3.213	3.342	2.861	2.312	2.393	3.086	3.085	3.514
Przekazy wpłacone[d] w tys. szt.	16.039	15.312	13.316	12.514	13.006	15.475	17.306	19.476
w tym obrót krajowy	16.020	15.168	13.185	12.347	12.824	15.300	17.235	19.462
Przekazy wpłacone w mil. zł	1.867	1.534	1.142	936	900	1.149	1.393	1.650
w tym obrót krajowy	1.863	1.513	1.125	919	884	1.134	1.386	1.648
Zlecenia pocztowe wykupione:								
w tys. szt.	3.524	2.389	1.545	869	1.068	1.364	2.015	2.564
w mil. zł	549	320	193	108	118	178	223	292
Zlecenia inkasowe wykupione:								
w tys. szt.	—	—	—	—	130	418	645	992
w mil. zł	—	—	—	—	2	8	8	13
Weksle zainkasow. w tys. szt.	—	1 800	1.180	833	970	1.554	1.973	2.523
„ „ w mil. zł	—	255	154	104	112	176	221	279
T e l e f o n								
Liczba sieci miejskich[b]	2.397	2.759	2.862	2.886	2.589	2.585	2.659	2.708
długość drutów w tys. *km*	674,3	837,9	849,6	863,6	905,9	900,9	976,8	1011,5
Obwody międzymiastowe[b]								
długość drutów w tys. *km*	263,9	354,8	321.0	325,3	444,1	470,3	484,3	560.8
Liczba central[b]	2.466	2.913	3.018	3.307	3 396	3 431	3.483	404,9
Aparaty w tys.	162	194	184	189	207	230	245	272
Liczba rozmównic publiczn.[b]	3.767	4.408	4.422	4.618	4.586	4.680	4.862	5.179
Abonenci w tys.[b]	126	145	137	138	157	174	186	206
w tym na sieciach automat.	—	—	—	71	93	117	130	144
Rozmowy w milionach:								
miejscowe	518	537	506	511	503	494	504	533
międzymiastowe	24	26	19	20	22	24	25	26
międzynarodowe	2	2	2	1	1	1	1	2
T e l e g r a f								
Liczba stacji telegraficznych[bc]	4.214	4.972	4.898	4.795	4.770	4.818	4.875	5.339
Długość przewodów w tys. *km*[b]	82,0	75,4	74,3	74.8	71,8	78,5	75,8	90,5
Telegramy[f] nadane w mil. szt.	7,4	4.8	3.6	3,1	3,1	3,7	3,6	3,3
w obrocie krajowym	5,6	3,5	2.6	2,2	2,3	2,8	2,7	2,9
„ zagranicznym	1,8	1.3	1.0	0,9	0,8	0,9	0,9	0,4

a Administracyjny i wykonawczy. *b* Stan w dn. 31.XII. (31.III. 1938 dla 1937). *c* W obrocie krajowym. *d* Pocztowe i telegraficzne. *e* Urzędy i kolejowe stacje telegraficzne. *f* Oprócz wolnych od opłaty.

PIENIĄDZ I KREDYT

Sieć instytucji kredytowych

Stan w dn. 31. XII.

Instytucje	1928	1936	1937					
			Polska	Województwa: m. st. Warszawa	centralne *a*	wschodnie	zachodnie	południowe	Zagranica i W. M. Gdańsk
Bank Polski	1	1	1	1	—	—	—	—	—
oddziały	52	50	50	1	17	6	15	11	—
Banki państwowe	2	2	2	2	—	—	—	—	—
oddziały	32	30	32	2	7	6	8	9	—
Banki komunalne	4	3	3	1	—	—	2	—	—
Bank Akceptacyjny	—	1	1	1	—	—	—	—	—
Banki prywatne:									
krajowe[b]	55	33	33	10	5	2	11	5	×
oddziały	162	81	81	12	15	4	23	23	4
zagraniczne	6	4	4	×	×	×	×	×	4
oddziały	14	11	11	1	—	—	8	—	2
Domy bankowe	31	28	29	9	8	3	3	6	—
Kantory wymiany[c]	63	46	44	16	9	6	5	8	—
oddziały	—	2	2	2	—	—	—	—	—
Bank Polska Kasa Op	—	1	1	1	—	—	—	—	—
oddziały	—	21	21	—	—	—	—	—	21
P. K. O.	1	1	1	1	—	—	—	—	—
oddziały	3	8	8	2	1	1	2	2	—
zbiornice pocztowe	3363	3757	4038[d]	48	1288	616	983	1103	—
Kasy oszczędności:									
komunalne	314	362	357	2	92	38	131	94	—
oddziały[e]	—	76	102	3	29	4	58	8	—
niekomunalne	2	2	2	—	—	—	—	2	—
Gmin. kasy poż.-oszcz.[f]	700	905	—	—	790	115	—	—	—
Centrale kredytowe:									
spółdzielni związk.[g]	6	10	10	3	—	1	1	4	1
spółdzielnie	5	9	9	2	—	1	1	4	1
oddziały	1	2	2	—	1	—	1	—	—
Centr. Kasa Sp. Roln.	1	1	1	1	—	—	—	—	—
oddziały	6	6	7	1	1	2	1	2	—
Spółdzieln. kredytowe[h]	4586	5433	5 514	86	1589	742	883	2214	—
Kasy bezprocent. poż.:									
chrześcijańskie[i]	—	—	357	22	158	39	43	95	—
żydowskie[k]	527	799	826	29	386	190	10	211	—
Zakłady zastawnicze	30	24	23	2	2	1	3	15	—
oddziały	4	6	6	3	1	—	—	1	1
Tow. kredytowe	17	19	19	3	11	1	2	2	—
ziemskie	3	3	3	1	—	—	1	1	—
miejskie	13	15	15	1	11	1	1	1	—
Tow. Kredytowe Przemysłu Polskiego	1	1	1	1		—	—	—	—

a Bez m. st. Warszawy. *b* W tym 4 banki hipoteczne. *c* W 1936 i 1937 łącznie z kantorami wymiany komunalnych kas oszczędności. *d* Stan w dniu 31. III. 1938. *e* Bez kantorów wymiany i zakładów zastawniczych. *f* Podział terytorialny podano dla 1936. *g* Bez banków. *h* Zrzeszone w związkach rewizyjnych. *i* Centrale: Polska Centralna Kasa Kredytu Bezprocentowego, Zjednoczenie Chrześcijańskich Kas Bezprocentowego Kredytu, Pomorski Związek Polskich Kas Pożyczek Bezprocentowych. *k* Centrala: American Joint Distribution Com. *l* Łącznie z zakładami zastawniczymi komunalnych kas oszczędności.

U w a g a. Tablica obejmuje instytucje, których zarządy lub oddziały (agencje) znajdują się w Polsce. Przy nazwie instytucji lub grup instytucyj podano liczbę central (zarządów). Jeżeli instytucja posiada oddział główny, włączono go do liczby oddziałów. Oddziały podano łącznie z agencjami, subagencjami, ekspozyturami, wpłatniami, zbiornicami i biurami pomocniczym.

Obieg pieniężny

Stan w dn. 31. XII.

Wyszczególnienie	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
	w milionach złotych									
Ogółem	1 539	1 600	1 569	1 459	1 325	1 346	1 365	1 411	1 462	1 497
Bilety Banku Polskiego	1 295	1 340	1 328	1 218	1 003	1 004	981	1 007	1 034	1 059
Bilety zdawkowe	99	64	3	1	—	—	—	—	—	—
Bilon	145	196	238	240	322	342	384	404	428	438
	w odsetkach									
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bilety Banku Polskiego	84,2	83,8	84,6	83,5	75,7	74,6	71,9	71,4	70,7	70,8
Bilety zdawkowe	6,4	4,0	0,2	0,1	—	—	—	—	—	—
Bilon	9,4	12,2	15,2	16,4	24,3	25,4	28,1	28,6	29,3	29,2

Obrót czekowy w Pocztowej Kasie Oszczędności

Wyszczególnienie	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Konta w tys. (31 XII)	57,3	62,4	65,1	64,8	67,1	72,3	74,8	76,5	78,0	74,9
Wypłaty w mil. *zł*	10667	12013	11915	11312	10896	12644	13635	13728	14046	16385
Wpłaty w mil. *zł*	10606	11995	11948	11312	10895	12615	13609	13759	14017	16361
Obrót ogólny w mil. *zł*	21273	24008	23863	22624	21791	25259	27244	27487	28063	32746
w tym bezgotówkowy	13009	14665	14939	14642	14731	18455	20220	21012	21269	24763
Obrót bezgotówkowy w odsetkach obrotu ogóln.	*61*	*61*	*63*	*65*	*68*	*73*	*74*	*76*	*76*	*76*

Patentowane
ZWIJKI
Flornitan
PATENT Nr. 72057–18 i Nr. 309–4
ze specjalnej
czysto roślinnej bibułki

POLSKA ŻEGLUGA RZECZNA
„VISTULA"
utrzymuje regularne linie pasażersko–towarowe na rzece Wiśle
WARSZAWA – PUŁAWY – SANDOMIERZ
WARSZAWA – TCZEW – GDAŃSK
i przez zatokę gdańską do Gdyni.

Załatwia przewozy ładunków masowych drobnicy, oraz przejazdy pasażerów na całe linii Wisły. Posiada magazyny własne w Warszawie, Bydgoszczy, Gdańsku i Gdyni
Informacji na linii udzielają agentury, a w Warszawie Centrala, Mazowiecka 12
Sprawy towarowe tel. 216-32. Sprawy pasażerskie tel. 216-31.

Wkłady w instytucjach kredytowych i oszczędnościowych

Stan w dn. 31. XII.

Instytucje Rodzaje wkładów	1928	1929	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
	w milionach złotych								
Ogółem	**2686**	**3009**	**2654**	**2693**	**2732**	**3004**	**3042**	**3243**[a]	**3888**[a]
Bank Polski	451	446	196	208	239	217	188	237	294
Rachunki żyrowe	451	446	196	208	239	217	188	237	294
w tym kas państwowych	268	269	6	12	15	29	1	1	35
Bank Gospodarstwa Krajowego	325	255	238	261	236	314	287	378	540
Wkłady terminowe	136	116	98	97	67	92	84	115	175
„ a vista	162	107	88	106	101	145	133	190	276
„ na książecz. oszczędn.	19	24	46	53	55	63	58	50	54
Różne salda kredytowe	8	8	6	5	13	14	12	23	35
Państwowy Bank Rolny	50	68	60	60	95	110	108	130	178
Wkłady terminowe	23	25	32	32	58	64	59	71	100
„ a vista	22	41	27	27	35	43	46	57	74
„ na książecz. oszczędn.	5	2	1	1	2	3	3	2	4
Banki komunalne	30	30	28	29	31	40	39	45	59
Wkłady terminowe	14	19	12	11	12	16	16	16	21
„ a vista	10	6	8	9	10	8	10	12	7
„ na książecz. wkładkowe	—	—	0	0	0	1	1	3	5
Salda kredytowe r-ków bież.	6	5	8	9	9	15	12	14	26
Banki prywatne i większe domy bankowe	866	959	609	512	447	455	463	465	556
Wkłady terminowe	303	364	215	182	125	126	114	100	118
„ a vista	253	246	144	121	120	128	129	131	143
„ na książecz. wkładkowe i asygnaty kasowe	104	123	81	76	68	81	96	87	108
Salda kredytowe r-ków bież.	206	226	169	133	134	120	124	147	187
Oddziały banków zagranicznych	75	78	55	52	54	48	48	63	62
Wkłady terminowe	11	24	8	9	6	10	11	12	18
„ a vista	14	9	12	12	8	11	8	10	9
„ na książecz. wkładkowe i asygnaty kasowe	6	7	4	—	—	—	—	—	—
Salda kredytowe r-ków bież.	44	38	31	31	40	27	29	41	35
Bank Polska Kasa Opieki	—	—	2	3	8	21	37	30	30
Wkłady terminowe	—	—	0	0	1	3	3	8	6
„ a vista	—	—	—	—	6	14	32	19	20
„ na książecz. oszczędn.	—	—	2	3	—	—	—	—	—
Salda kredytowe r-ków bież.	—	—	0	0	1	4	2	3	4
Pocztowa Kasa Oszczędności	315	384	510	623	714	858	881	896	1038
Wkłady na książecz. oszczędn.	122	173	332	445	507	624	679	664	782
„ czekowe	193	211	178	178	207	234	202	232	256
Komunalne kasy oszczędności[b]	359	442	603	628	615	665	711	720	830
Wkłady na książecz. oszczędn.	325	397	558	583	571	612	651	640	735
„ na r-kach bież., czekowych i żyrowych	34	45	45	45	44	53	60	80	95
Gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe	2	4	7	7	7	8	8	8	9
Spółdzielnie kredytowe[c]	210	339	342	307	282	263	266	263[a]	281[a]
Centralna Kasa Spółek Rolnicz.	3	4	4	3	4	5	6	8	11
Wkłady na książecz. oszczędn.	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Salda kredytowe r-ków bież.	2	3	3	2	2	2	2	2	2
Lokaty Kas Stefczyka	—	—	—	—	1	2	3	5	8

a Wkłady w spółdzielniach kredytowych według biuletynów Rady Spółdzielczej *b* Łącznie z dwiema niekomunalnymi. *c* Zrzeszone w związkach rewizyjnych.

Wkłady na książeczki oszczędnościowe w kasach oszczędności

Stan w dn. 31. XII.

Wyszczególnienie	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Wkłady w milionach złotych										
Ogółem	447	570	789	891	1 027	1 077	1 236	1 331	1 304	1 517
Na 1 mieszkańca w zł	*14,5*	*18,2*	*24,9*	*27,7*	*31,5*	*32,6*	*37,0*	*39,3*	*38,1*	*43,9*
Na 1 książeczkę w zł	*411*	*416*	*449*	*454*	*463*	*441*	*433*	*395*	*339*	*329*
P. K. O.	122	173	254	332	445	506	624	679	664	782
Komunalne kasy oszczędności	296	362	491	522	544	541	581	617	607	700
miejskie	210	256	342	355	372	357	385	410	396	456
powiatowe	86	106	149	167	172	179	191	203	207	240
związków międzykomunalnych	—	—	—	—	—	4	4	3	3	3
wojewódzka	—	—	—	—	—	1	1	1	1	1
Woj. centralne	45	44	70	86	95	104	124	141	156	194
„ wschodnie	2	3	7	8	8	8	9	11	12	15
„ zachodnie	113	129	175	188	194	208	228	245	242	271
„ południowe	136	186	239	240	247	221	220	220	197	220
Inne kasy[a]	29	35	44	37	38	30	31	35	33	35
Książeczki oszczędnościowe w tysiącach										
Ogółem	1 088	1 370	1 757	1 960	2 217	2 443	2 857	3 367	3 850	4 611
P.K.O.	298	434	606	761	953	1 155	1 479	1 892	2 287	2 920
Komunalne kasy oszczędności	666	811	1 028	1 079	1 146	1 178	1 272	1 378	1 470	1 598
Inne kasy[a]	124	125	123	120	118	110	106	97	93	93

a Galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie i Ukraińska Szczadnicia w Przemyślu.

Obroty na książeczkach oszczędnościowych w P. K. O.

Wyszczególnienie	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
Wpłata w milionach zł	167	209	315	425	505	551	680	822	804	917
Wypłaty w milionach zł	130	164	236	344	388	487	559	764	817	796
Przewyżka wpłat lub wypłat (—) w milionach zł	37	45	79	81	115	64	121	58	— 13	121
Przewyżka wpłat lub wypłat (—) na 1 mieszkańca w zł	*1.20*	*1.46*	*2.52*	*2.53*	*3.56*	*1.96*	*3.63*	*1.73*	*0.38*	*3.52*

Obroty na książeczkach oszczędnościowych w K. K. O. *a*

Wyszczególnienie	1933	1934	1935	1936	1937
Wpłaty w milionach zł	523	549	590	655	744
Wypłaty w milionach zł	539	508	560	666	649
Przewyżka wpłat lub wypłat (—) w milionach zł	— 16	41	30	— 11	95
Przewyżka wpłat lub wypłat (—) na 1 mieszkańca w zł	*— 0.49*	*1.25*	*0,90*	*— 0.33*	*2.75*

a Łącznie z dwiema niekomunalnymi.

Eksport Bacon OSKAR ROBINSON
Fabryka Bekonów i Przetwórnia Szynek i Konserw
ZŁOCZÓW TELEFON 55

Wkłady oszczędnościowe w kasach oszczędności w niektórych krajach

Stan w dn. 31. XII.

Kraje	Waluta	1928	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
		w milionach jednostek waluty danego kraju							w milionach zł
Polska	zł	447	891	1 027	1 077	1 236	1 331	1 304	1 517	1 517
Anglia[a]	£	409	432	460	498	537	588	645	694	18 325
Austria	szyl.	1 524	1 805	1 828	1 806	1 938	2 048	2 106	2 195	2 185
Belgia	fr.	4 170	9 115	9 813	9 964	10 452	10 584	11 456	12 490	2 241
Czechosłow.	kč	16 891	21 626	21 819	20 639	20 614	21 325	21 258	21 748	4 034
Dania[b]	kor.	2 041	2 192	2 185	2 203	2 208	2 202	2 180	2186[c]	2574[c]
Francja	fr.	27 047	50 861	57 283	5 [illegible]859	60 736	62 808	59 030	60 247	10 808
Holandia	flor.	695	888	958	995	1 024	1 024	1 041	—	3011[d]
Japonia	jen	2 984	4 252	4 381	4 623	4 831	5 157	5 195	5 803	8 928
Niemcy	RM	7 205	10 123	10 195	11 953	12 814	13 819	14 615	16 050	34 113
StanyZj.Am.[e]	$	10 386	11 581	11 798	11 696	11 787	11 956	12 123	12 312	65 007
Szwajcaria	fr.	1 702	2 386	2 628	2 618	2 752	2 736	2 718	2 883	3 519
Włochy	lira	24 082	29 884	32 761	36 143	37 414	36 253	39 368	42 145	11 700

a Stan w dniu 20. XI. *b* Stan w dniu 31. III. następnego roku. *c* Stan w dniu 28. II. następnego roku. *d* 1936. *e* Stan w dniu 30. VI.

Bilans płatniczy.

A. Zestawienie ogólne (saldo obrotów płatniczych).

Wyszczególnienie	1935	1936
	w milionach złotych	
Obrót bieżący i kapitałowy (łącznie z niewydzielonymi pozycjami bilansu płatniczego)	— 38.6	.
Obrót bieżący	+ 51,1	+ 35.46
Obrót kapitałowy	+ 12.9	— 62.7
Nie wydzielone pozycje bilansu płatniczego[a]	+ 23,2	.
Złoto, dewizy, waluty[b]	+ 38,6	.

NOWOŚĆ!
DOMIESZKA DO KAWY ZAMIAST CYKORII
w KRĄŻKACH PORCJOWYCH
Abisynki
PATENT FABRYKI „STELLA" WŁOCŁAWEK
LUKSUSOWA MIESZANKA "STELLA"

POLNA FABRYKA MASZYN I ODLEWNIA ŻELAZA
Joachim Klagsbald i Synowie
Przemyśl, Skrytka Pocztowa 79 — Telefony 1291, 1362, 1452
MASZYNY ROLNICZE, MASZYNY DO SZYCIA

B. Obrót bieżący.

Wyszczególnienie	1935			1936		
	Przychód	Rozchód	Saldo	Przychód	Rozchód	Saldo
	w milionach złotych					
Ogółem	1 220,2	1 169,1	+ 51,1	1 223.1	1 187,7	+ 35,4
I. Obroty towarowe[a]	873,0	816.0	+ 57,0	880,7	855,6	+ 25,1
II. Usługi	339,4	200,1	+139,3	336,5	201,2	+135,3
Emigracja	168,5	64.0	+104,5	168,6	58.9	+109.7
Turystyka	34,0	48.6	— 14.6	35.7	50.0	— 14.3
Usługi komunikacyjne	106,8	37,6	+ 69,2	100.9	41.3	+ 59.6
kolejowe	76,8	24.0	+ 52,8	63.7	24.3	+ 39.4
pocztowe	1,9	1,8	+ 0,1	1.5	1.1	+ 0.4
morskie	28,1	11,8	+ 16,3	35.7	15.9	+ 19.8
Usługi ubezpieczeniowe	3,7	5,5	— 1,8	3.7	3.9	— 0.2
Usługi różne	26,4	44,4	— 18,0	27.6	47.1	— 19.5
III. Odsetki. prowizje, dywidendy, tantiemy itd.	7.8	153,0	—145,2	5.9	130.9	—125.0
Odsetki od długów Państwa	—	49,3	— 49,3	—	30.1	— 30.1
Odsetki od długów samorządu	—	9.1	— 9,1	—	10.1	— 10.1
Dywidendy i zyski od udziałów w kapitałach banków i przedsiębiorstw oraz tantiemy	0,4	14.4	— 14,0	0.9	20.2	— 19.3
Odsetki od kredytów emisyjnych[b] banków i przedsiębiostw	—	21.5	— 21,5	—	20.4	— 20.4
Odsetki i prowizje od kredytów bankowych	4,5	12.6	— 8,1	2 2	13.8	— 11.6
Odsetki i prowizje od kredytów przedsiębiorstw prywatnych	2,9	35.4	— 32,5	2.7	24.0	— 21.6
w tym gotówkowych	0,3	31.3	— 31,0	0.2	21.7	— 21.5
Odsetki i prowizje od kredytów przedsiębiorstw państwowych	0,0	5.5	— 5,5	0.0	5.6	— 5.6
Zyski i odsetki oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych	0,0	5.2	— 5,2	0.1	6.7	— 6.6

a Bez złota, po potrąceniu obrotów kompensacyjnych (clearingowych). *b* W listach zastawnych i obligacjach.

Młyny Turbinowo-Wodne Artura Hrabiego Potockiego

Dzierż. **„MERKURY"** Spółka Handlowo-Przemysłowa

w Buczaczu Telefon biura 27, tel. młyna 45

Bezkonkurencyjnie najlepsza DACHÓWKA TŁOCZONA
z Fabryki S.A. Radziwiłł, Wimmer i Zeleńscy, w Kołomyji

Zamówienia przyjmują: CENTRALA: Lwów, Bodnarówka 8, tel. 204-37

FABRYKA: Kołomyja, Zygmuntowska, tel. 103

WYROBY: Dachówka tłoczona, Dachówka ciągniona, Cegły maszynowe, Cegły ręczne, Cegły dziurawki, Dreny różnych kalibrów. ŻĄDAJCIE OFERT!

C. Obrót kapitałowy.

Wyszczególnienie	1935			1936		
	Przychód	Rozchód	Saldo	Przychód	Rozchód	Saldo
	w milionach złotych					
Ogółem	—	—	**—112,9**	—	—	**—62.7**[a]
I. Kredyty otrzymane przez Polskę i lokaty dokonane w Polsce	—	—	**—104,3**	—	—	**—97.6**[a]
A. Długoterminowe	105.0	151.4	—46.4	128.6	216.8	- 88.2
Długi Państwa	—	23.5	—23.5	—	14.4	—14.4
Długi samorządu	0.0	3.1	— 3.1	—	3.1	— 3.1
Udział zagranicy w powiększeniach kapitałów banków i przedsiębiorstw krajowych	68.5	—	+68.5	18.8	—	+18.8
Obroty akcjami i udziałami przedsiębiorstw krajowych	19.5	43.4	--23.9	3.8	109.0	—105.2
Kredyty emisyjne[a] banków i przedsiębiorstw krajowych	0.8	8.4	— 7.6	80.0	12.4	+67.6
Obroty kraj. papierami procent.[b]	—	46.5	—46.5	0.5	64.3	—63.8
Kapitały i kredyty oddz. przedsięb. zagr. (rozrachunki z centr.)	16.2	26.5	—10.3	25.5	13.6	+11.9
B. Krótkoterminowe	—	—	—57.9	—	—	—9.4[a]
Kredyty banków	—	—	+16.8	—	—	—55.5
Kredyty przedsięb. prywatnych	—	—	—93.3	—	—	+ 9.7
gotówkowe	126.0	203.3	—77.3	120.3	110.6	+ 9.7
towarowe	—	—	—16.0	—	—	—
Kredyty przedsiębiostw państw.	58.0	32.5	+25.5	54.5	24.3	+30.2
Kredyty oddziałów przedsięb. zagranicznych (poza centralą)	10.8	17.7	— 6.9	17.9	11.7	+ 6.2
II. Kredyty udzielone przez Polskę i lokaty dokonane za granicą	—	—	**— 8.6**	—	—	**+34.9**[a]
A. Dł igoterminowe	21.9	5.5	+16.4	30.7	3.5	+27.2
Udział w powiększeniach kapitałów przedsięb. zagranicznych	18.6	1.6	+17.0	25 1	1.7	+23.4
Obroty akcjami i udziałami przedsiębiorstw zagranicznych						
Obroty zagr. papierami procent.[b]	3.3	3.9	— 0.6	5.6	1.8	+ 3.8
B. Krótkoterminowe	—	—	—13.0	—	—	+7.7[a]
Kredyty banków	—	—	—17.3	—	—	+ 5.2
Kredyty przedsięb. prywatnych	—	—	+ 4.1	—	—	+ 2.6
gotówkowe	13.8	18.1	— 4.3	5.9	3.3	+ 2.6
towarowe	—	—	+ 8.4	—	—	—
Kredyty przedsiębiorstw państw.	1.2	1.9	— 0.7	—	—	—
Kredyty oddziałów przedsiębiorstw zagr. (udzielone centrali)	1.8	1.0	+ 0.8	0.0	0.1	— 0.1
Kredyty oddziałów przedsięb. zagr. (udzielone poza centralą)	0.1	—	+ 0.1	0.0	0.0	0.0
C. Zamrożone należności towarowe	—	—	—12.0	—	—	—

a Bez kredytów towarowych. *b* Obligacje i listy zastawne.

Wskaźniki cen

Przeciętne. Rok 1928 = 100.

Grupy artykułów	1929	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938 III
Ceny hurtowe								
Ogółem	96	66	59	56	53	54	59	57
Żywność i używki	94	63	57	52	49	51	58	55
w tym: art. rolne krajowe	93	59	52	47	44	45	54	50
ziemiopłody	75	50	41	36	34	38	53	46
zwierzęta rzeźne	105	44	43	37	35	39	44	39
nabiał	98	55	47	41	41	40	48	51
mięso i słonina	107	51	50	44	41	44	48	46
cukier, spirytus, piwo	102	103	90	89	79	72	71	71
art. kolonaline	104	79	71	68	70	74	73	71
tytoń	104	106	100	100	97	97	97	97
Surowce przemysłowe	97	62	58	58	54	56	63	59
w tym: paliwo mineralne	111	111	94	91	83	78	78	81
złom i ruda żelazna	112	72	66	61	59	62	82	65
surowce włókiennicze	88	36	38	38	37	40	41	34
drewno surowe	93	38	39	44	44	52	68	66
skóry surowe	72	28	34	35	30	39	43	32
Półfabrykaty przemysłowe	97	65	60	57	55	55	59	58
w tym: oleje mineralne	108	105	95	94	86	83	80	80
żelazo	101	92	85	82	78	71	75	80
inne metale	111	52	50	45	45	51	58	42
materiały budowl. miner.	98	76	59	45	48	46	48	49
drewno obrobione	97	47	39	41	40	44	55	53
nawozy sztuczne	107	80	78	74	70	69	69	69
chemikalia	101	86	79	77	73	68	71	68
przędza	92	50	49	47	46	50	53	49
skóry wyprawione	91	51	45	45	42	46	51	48
papier	99	83	73	68	63	56	56	56
Wyroby gotowe	101	74	65	63	61	60	61	60
w tym: dla produkcji rolnej	104	90	85	80	73	65	64	66
dla prod. przemysłowej	105	92	87	84	81	75	75	77
tkaniny	100	70	60	59	57	56	58	57
odzież i obuwie	100	63	52	48	47	48	49	47
mydło	102	77	69	64	65	72	73	71
Art. przemysłowe ogółem	99	67	61	59	57	57	61	59
Surowce i półfabr. przemysł	97	64	59	57	55	56	61	58
w tym skartelizowane	108	103	92	88	82	75	77	78
Art. przemysłowe nabywane przez rolników	101	81	73	70	66	65	66	66
ceny płacone producentom za ziemiopłody								
Ogółem	76	48	40	34	33	35	52	49
Koszty utrzymania rodzin robotniczych w Warszawie								
Ogółem	100	75	67	63	60	58	62	61
żywność	97	65	58	52	50	48	54	52
opał i oświetlenie	116	114	98	90	83	73	73	72
komorne	109	113	109	107	105	98	97	96
odzież i obuwie	101	68	60	58	57	58	61	63
pozostałe	109	106	100	96	92	92	92	91
Koszty utrzymania rodzin pracowników umysłowych w Warszawie								
Ogółem	103	77	70	66	64	61	63	63
żywność	101	62	56	51	50	48	52	52
opał i oświetlenie	108	107	92	87	81	72	71	70
mieszkanie	103	90	84	81	79	73	73	73
odzież i obuwie	102	71	61	57	56	56	57	58
pozostałe	106	94	90	87	84	82	82	82

Grupy artykułów	1929	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938 III
Ceny detaliczne w Warszawie [a]								
Towary	102	71	63	58	57	55	58	58
w tym: pochodz. roślin kraj.	94	63	56	48	49	46	53	51
pochodz. zwierzęcego	105	55	49	45	44	43	47	47
kolonialne	100	87	79	75	74	76	79	79
przemysłowe	104	83	72	68	65	64	65	65
Usługi i świadczenia	105	81	84	81	79	75	74	74
w tym: komorne [b] A	105	111	111	111	110	94	94	94
w tym: komorne [b] B	100	75	67	63	60	54	58	57
Koszty żywności w miastach								
Wszystkie miasta	97	62	56	51	48	47	53	51
miasta ponad 100 tys. mieszk.	99	63	57	51	49	48	53	51
„ od 25 do 100 tys. mieszk.	96	62	56	51	48	46	53	51
„ poniżej 25 tys. mieszk.	96	62	56	50	48	47	52	51

a Wskaźniki obliczone według norm przyjętych w schemacie budżetu rodzin pracowników umysłowych. *b* A—w domach podlegających ustawie o ochronie lokatorów. B—w domach nie podlegających ustawie o ochronie lokatorów.

Ceny hurtowe żywności

Artykuły	jednostka	1928	1929	1932	1934	1935	1936	1937	1938 III
		przeciętne ceny w złotych							
Pszenica [a]	100 kg	47.4	42.8	24.6	17.8	16.1	21.6	28,7	24.5
Żyto [a]	100 kg	40.9	28,4	20.7	15.4	13.3	15.1	23.1	17 8
Jęczmień browarn. [a]	100 kg	40.3	31.5	21.1	18.9	18,3	19,8	24,4	—
Owies [a]	100 kg	37 1	27.1	17.9	14,3	14.7	15,1	21,4	18.2
Mąka pszen. 65 % [a]	100 kg	68.6	63 8	38,9	27,1	24,7	32.6	42.1	36.3
Mąka żytnia 65 % [a]	100 kg	57,7[b]	41,4[b]	31.5	21.0	19.5	23,9[c]	31.9	26,7
Kasza jęczmienna [d]	100 kg	62.8	48,3	35.3	25,5	26.1	26.3	34.2	29,0
Cukier kryształ [e]	100 kg	134.8	141.4	141,8	130,9[f]	118,9[f]	96.0[f]	96,0[f]	96,0[f]
Sól biała	100 kg	31.3	31.5	32.4	32.5	32.8	29.1	29.1	29.1
Wół żywej wagi [d]	100 kg	139.3	137.8	72.2	66.7	59,7	63.7	73,0	70,0
Wieprz żywej wagi [d]	100 kg	212.3	239.3	108,8	79,1	77,1	89,7	101,5	88,0
Mięso wołowe [d]	100 kg	247 4	278,4	115,9	117.3	107.8	107.5	105.8	112.0
Mleko [d]	100 l	41.7	40 1	22.4	15.7	16.0	15,6	19.6	20.0
Masło [d]	10 kg	68,8	63,7	35.6	28.0	27.4	27.6	31,2	36.7
Jaja świeże [d]	1 skrzg	255,0	289.4	140 2	103.3	104.9	97.0	122.0	79,2
Ryż [d]	100 kg	80,0	82.4	66.0	49.3	50.8	50.6	53.8	58,0
Herbata [d]	10 kg	154,0	156.9	129.6	125,8	132 5	151.8	150,0	141.0
Kawa naturalna [d]	10 kg	61.8	65.1	42.8	34.2	38.1	47.1	49,6	41.0
Pieprz [d]	10 kg	95.5	98.5	47.3	46.6	51.7	52.2	46,5	33,0
Śledzie solone	1 becz	115.0[h]	102.0[h]	81.9[h]	80,1[h]	88.2[i]	80.5[i]	73,5[i]	72,0

a Giełda poznańska. *b* 70%. *c* 50%. *d* Loco Warszawa. *e* Parytet Poznań. *f* Loco stacja odbiorcza. *g* 1 440 sztuk. *h* Bez cła, loco Gdańsk. *i* Wraz z cłem, loco Gdynia.

Młyn Handlowy „PRZYWALICHA"
Dr Herman Parnass, D. Horowitz i S. Fischer
TARNOPOL Telefon 217 Skrytka 1
Wszelkie gatunki mąki pszennej i żytniej

Porównanie kosztów żywności w miastach
Wskaźniki. Kozsty żywności w Warszawie = 100.

Miasta	1914	1928	1932	1936	1937
Woj. centralne					
Miasta ponad 100 tys. m	97	96	95	97	97
Częstochowa	94	84	88	88	91
Lublin	86	85	88	86	87
Łódź	94	93	90	95	97
Sosnowiec	98	91	89	91	93
Warszawa	100	100	100	100	100
Miasta od 25 do 100 tys. m.	87	84	86	86	87
Miasta poniżej 25 tys. m.	—	82	82	84	85
Woj. wschodnie					
Miasta ponad 100 tys m.	84	92	92	88	90
Wilno	84	92	92	88	90
Miasta od 25 do 100 tys. m.	87	81	83	81	85
Miasta poniżej 25 tys. m	—	82	81	80	82

Miasta	1914	1928	1932	1936	1937
Woj. zachodnie					
Miasta ponad 100 tys. m.	115	91	94	97	97
Bydgoszcz	119	89	92	96	97
Gdynia	—	—	—	103	101
Katowice	118	95	98	99	100
Poznań	110	90	91	95	96
Miasta od 25 do 100 tys.m.	105	92	91	95	96
Miasta poniżej 25 tys. m.	—	86	86	91	90
Woj. południowe					
Miasta ponad 100 tys m.	127	90	95	93	91
Kraków	123	90	99	97	96
Lwów	130	89	92	90	88
Miasta od 25 do 100 tys.m.	106	84	87	85	87
Miasta poniżej 25 tys. m.	—	81	84	83	84

U w a g a. Obliczenia według norm typowego budżetu rodziny robotniczej.

Uposażenie miesięczne funkcjonariuszów państwowych, wojskowych zawodowych oraz pracowników przedsiębiorstw państwowych

A. Administracja cywilna i nauczycielstwo.

Grupa uposażenia	Uposażenie zasadnicze w złotych	Liczba etatów [a] ogółem	Liczba etatów [a] w tym nauczyciele
I	3 000	1	—
II	2 000	13	—
III	1 500	40	—
IV	1 000	732	566
V	700	1 177	345
VI	450	6 522	3 495
VII	335	14 987	9 706
VIII	260	24 894	16 401
IX	210	46 029	33 844
X	160	26 518	9 425
XI	130	25 444	15 349
XII	100	3 955	—

B. Sędziowie i prokuratorzy.

Grupa uposażenia	Uposażenie zasadnicze w zł	Liczba etatów [b]
I	1 100	199
II	800	489
III	575	1 546
IV	425	1 366

C. Policja państwowa.

Stopnie	Upos. zasad w złotych
Inspektor	700
Nadkomisarz	430
Komisarz	335
Podkomisarz	270
Asirant	240
Starszy przodownik	200
Przodownik	180
Starszy posterunkowy	160
Posterunkowy	150

Kazimierz Kocowicz SKUP I EKSPORT TRZODY CHLEWNEJ W CZORTKOWIE
ulica Szpitalna 21a Telefon 29

D. Wojskowi zawodowi.

Stopnie	Uposażenie zasadnicze dla samotnych (w złotych)	Uposażenie zasadnicze dla utrzymujących rodz. (w złotych)
Marszałek	3 000	
Gener. broni	2 000	
Gener. dyw.	1 500	
Gener. bryg.	1 000	
Pułkownik	632	713
Podpułkow.	524	580
Major	435	490
Kapitan	345	400
Porucznik	265	324
Podporuczn.	206	266
Chorąży	230	300
Starszy sierżt	194	264
Sierżant	171	241
Plutonowy	151	201
Kapral	137	167

E. Polskie Kol. Państwowe.

Grupa uposażenia	uposażenie zasadnicze w złotych	Liczba etatów
1	1 000	10
2	700	50
3	550	116
4	450	397
5	390	490
6	335	968
7	295	2 130
8	260	5 775
9	225	9 372
10	200	15 292
11	175	23 803
12	150	45 752
13	125	31 157
14	100	7 008

F. Polska Poczta, Telegr. i Tel.

Grupa uposażenia	uposażenie zasadnicze w złotych	Liczba etatów
1	1 000	9
2	700	40
3	450	170
4	350	1 058
5	280	1 671
6	240	2 840
7	205	6 231
8	175	9 756
9	145	8 112
10	120	2 951
11	100	1 666

a Urzędnicy i niżsi funkcjonariusze administracji ogólnej oraz nauczyciele i funkcjonariusze straży więziennej. *b* Sądownictwo powszechne i administracyjne. *c* W miejscowościach poza stolicą.

U w a g a. Liczby etatów podano na podstawie preliminarza budżetowego na 1938/39 (dla przedsiębiorstwa Polskie Koleje Państwowe — preliminarz na 1938), przy czym nie uwzględniono etatów, dla których w preliminarzu budżetowym nie oznaczono grupy uposażenia.

Struktura budżetów rodzin robotniczych i pracowników umysłowych w niektórych krajach

Kraje	Lata	Liczba zbadanych budżetów	Rozchody ogółem	Rozchody żywn. i używki	Rozchody komorne	Rozchody opał i oświetl.	Rozchody odzież, obuwie i t. d	Rozchody inne
			w odsetkach					
Rodziny robotnicze								
Polska[a]	1927	40	100.0	66.2	6.4	4.5	10.9	12.0
Belgia	1928/29	116	100.0	58.2	9.1	4.9	15.4	12.4
Czechosłowacja	1931/32	414	100.0	51.0	5 7	5·3	12.1	25.9
Holandia[b]	1934/35	75	100.0	37.5	17.6	5.3	8.3	31.3
Niemcy	1927/28	896	100.0	45.3	10.0	3.6	12.7	28.4
Stany Zj. Am.[c]	1934	—	100.0	33 6	25.1[d]	5.3	15.3	20.7
Szwecja	1932/33	610	100,0	35.8	13.5	4.0	13.0	33.7
Rodziny pracowników umysłowych								
Polska[a]	1932	71	100,0	32.7	13.0	5.1	12.1	37.1
Belgia	1928/29	57	100.0	48.9	16.0	5 3	15.1	14.7
Czechosłowacja	1931/32	379	100.0	35 3	7.9	4.3	14.3	38.2
Holandia[b]	1934/35	109	100,0	22 4	13.1	3.8	8.6	52.1
Niemcy	1927/28	498	100.0	33.2	12.0	3.7	13.9	37 2
Stany Zj. Am.[c]	1934	—	100.0	31.5	25 2[d]	4.7	18.9	19.7
Szwecja[e]	1932/33	90	100.0	24.4	14.3	3.7	12.2	45.4

a Budżet typowy w Warszawie. *b* Budżety w Amsterdamie. *c* Budżety w Kalifornii. *d* Łącznie z wydatkami na umeblowanie i utrzymywanie mieszkania. *e* Stan średni.

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE

Osoby podlegające ubezpieczeniom społecznym

Rodzaje ubezpieczeń. Województwa	1928	1929	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
	przeciętna roczna liczba ubezpieczonych w tysiącach								
Na wypadek choroby	2 518	2 662	2 391	2 150	2 068	1 816*a*	1 859	1 957	2 171
Centralne	1 001	1 042	953	859	860	843	871	922	1 023
Wschodnie	112	136	129	118	115	124	131	139	156
Poznańskie i pomor.	603	620	543	500	444	226	230	249	278
Śląskie	312	331	275	226	206	215	215	228	250
w tym Górny Śląsk	267	280	238	192	172	178	180	190	209
Południowe	490	533	491	447	443	408	412	419	464
Na wypadek braku pracy	1 169	1 251	1 072	949	931	1 042	1 099	1 210	1 375
Robotników	944	1 002	816	709	699	775	822	918	1 060
Centralne	475	490	414	373	370	407	431	471	534
Wschodnie	34	35	29	26	30	38	44	53	66
Poznańskie i pomor.	107	115	253	207	191	205	215	102	118
Śląskie	191	209						139	161
Południowe	137	153	120	103	108	125	132	153	181
Pracown. umysłow *b*	225	249	256	240	232	267	277	292	315
Emerytalne	1 144	1 181	1 032	934	903	2 031	2 109	2 205	—
Robotników	919	932	776	694	671	1 764*c*	1 830	1 911	—
Centralne	—	—	—	—	—	—	732	783	874
Wschodnie	—	—	—	—	—	—	102	110	125
Poznańskie i pomor.	660	651	544	—	—	—	429	439	—
Śląskie	249	270	223	—	—	—	219	224	270
w tym Górny Śląsk	248	269	222	—	—	—	189	192	235
Południowe	10	11	9	—	—	—	348	355	395
Pracown. umysłow.	225	249	256	240	232	267	279	294	318
Centralne	104*d*	119*d*	122*d*	—	—	—	128	135	147
Wschodnie				—	—	—	24	25	28
Poznańskie i pomor.	45	47	47	—	—	—	47	50	52
Śląskie	—	—	—	—	—	—	28	30	32
w tym Górny Śląsk	—	—	—	—	—	—	24	25	27
Południowe	37*e*	42*e*	46*e*	—	—	—	52	54	59
Od wypadków w zatrudnieniu — dział przemysłowy *f*	1 740	1 865	1 479	1 211	1 087	1 829*c*	1 890	1 973	2 183
Centralne	—	—	—	—	—	—	888	946	1 049
Wschodnie	—	—	—	—	—	—	131	140	157
Poznańskie i pomor.	259	260	170	—	—	—	248	254	282
Śląskie	—	—	—	—	—	—	208	211	229
w tym Górny Śląsk	217	222	172	—	—	—	172	172	187
Południowe	—	—	—	—	—	—	415	422	466

a Spadek liczby ubezpieczonych wskutek wyłączenia robotników rolnych. *b* Podział według województw ob. ubezpieczenie emerytalne. *c* Wzrost liczby ubezpieczonych spowodowany zwiększeniem zakresu ubezpieczenia. *d* Bez woj. wołyńskiego i części woj. kieleckiego (Zagłębie Dąbrowskie). *e* Razem z woj. wołyńskim. *f* W dziale rolnym statystyka ubezpieczonych nie jest prowadzona: w przybliżeniu ubezpieczenie w tym dziale obejmuje około 2 mil. osób, w tym około 1 100 tys. właścicieli gospodarstw i parcel rolnych i zatrudnionych w gospodarstwach członków ich rodzin w woj. poznańskim i pomorskim oraz na Górnym Śląsku, 350 tys. pracowników najemnych na tymże obszarze i 500 tys. pracowników najemnych w pozostałej części Polski (w gospodarstwach od 30 ha).

FABRYKA FARB MINERALNYCH I CHEMICZNYCH
BRACIA INWALD i A. SERCARZ SPADK.
BĘDZIN ul. KOŚCIUSZKI 40 tel. 713-24

Dochody ze składek i świadczeń na jednego ubezpieczonego w Zakładach Ubezpieczeń Społecznych.

Rodzaje ubezpieczeń	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936
	w złotych								
Dochody ze składek na jednego ubezpieczonego *a*									
Na wypadek choroby: *b*	111,5	119,7	118,2	109,7	99,1	92,5	64,0	62,5	59,9
Na wypadek braku pracy:									
robotników	51,6	50,8	51,5	51,8	48,1	46,9	44,9	46,7	47,3
pracowników umysłowych	64,7	74,9	73,9	75,7	68,8	84,2	89,1	77,3	62,2
Emerytalne:									
robotników *c*	38,2	40,8	40,1	40,4	37,4	36,6	49,8	51,7	45,5
pracowników umysłowych	283,3	321,5	315,0	321,5	289,7	295,9	239,9	239,7	194,0
Od wypadków w zatrud.	13,2	14,5	14,5	14,9	15,2	14,2	11,6	14,2	12,7
Świadczenia na jednego ubezpieczonego									
Na wypadek choroby *b*	86,2	97,9	101,4	93,7	81,1	73,8	60,4	46,9	45,9
Na wypadek braku pracy									
robotników	22,2	49,6	112,1	122,4	98,6	37,9	26,4	31,2	29,2
pracowników umysłowych	6,8	22,2	64,7	113,8	165,3	96,8	49,1	41,5	36,2
Emerytalne:									
robotników *c*	23,3	27,7	29,1	36,7	41,7	43,5	18,7	20,7	23,8
pracowników umysłowych	29,6	49,7	59,1	63,4	81,5	107,0	108,8	119,1	137,8
Od wypadków w zatrudn.	7,1	8,4	9,8	11,0	12,0	11,3	10,0	11,4	11,7

a Sumy przypisu składek w okresie sprawozdawczym. *b* Bez Górnego Śląska. *c* Bez dodatkowego ubezpieczenia górników i kolejarzy.

SZKOLNICTWO

Wydatki na oświatę z budżetu Skarbu Państwa, Skarbu Śląskiego i Związków Samorządu Terytorialnego

Wydatki	1928–1929	1929–1930	1930–1931	1931–1932	1932–1933	1933–1934	1934–1935	1935–1936	1936–1937	1937–1938*a*
	w milionach złotych									
Ogółem	588 7	643 2	595.(	477.0	424.6	422.6	412 2	411.2	417.4	438.7
zwyczajne	505.9	548.9	544.1	459.2	413.3	410.1	397 0	396.2	400.6	418.5
nadzwyczajne	82.8	94 3	50 9	17.8	11.3	12.5	15.2	15.0	16.8	20.2
Skarb Państwa *b*	416.1	450.2	437.2	355.7	321.7	329.3	316 4	317.7	319.8	329 9
zwyczajne	380,3	416.3	426.7	352.7	321.2	325.0	313.8	316.2	316.9	327.5
w tym szkoł. powszechne										
spec. i przedszk.	230.0	248.9	261.8	217.0	195.8	192.7	171.8	179.2	182.2	190.4
średnie ogólnokształcące	32.4	35.4	35.8	29 3	24.7	24.5	21.2	21.2	22.4	23.9
kształ. naucz.	15.4	16.8	17.1	12.9	9.7	9.0	7.4	7.1	6.3	6.1
zawodowe	24.2	28.0	27.7	19.9	16.4	15.9	14.1	13.9	13.6	14.2
wyższe	33.7	37.1	33.8	29.4	28.3	27.9	24.9	23.8	24.1	24 7
nadzwyczajne	35.8	33.9	10.5	3 0	0.5	4.3	2 6	1.5	9.0	2.4
Skarb śląski	39.1	44.0	50.3	35.3	26.7	24.7	24.0	22.8	25.7	28.4
zwyczajne	38.1	39.7	41.5	34.9	26.6	24 6	24.0	22.8*c*	25.7	28.4
nadzwyczajne	1.0	4.3	8.8	0.4	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
Samorząd ter. *d*	133.5	149.0	107.5	86.0	76.2	68.6	71 8	70 7	72.9	80.4
zwyczajne	87.5	92 9	75.9	71.6	65.5	60.5	59.2	57.2*e*	56 0	62.6
nadzwyczajne	46.0	56 1	31.6	14 4*f*	10.7*f*	8.1	12.6	13,5	15.9	17.8*f*

a Preliminowane. *b* Łącznie z wydatkami z funduszów specjalnych M. W. R. i O.P. które nie zostały podzielone na poszczególne typy szkół. *c* W tym na przedszkola i szkolnictwo powszechne około 17 mil. zł, na średnie ogólnokształcące około 2,3 mil. zł, na zawodowe około 1,4 mil. zł. *d* Bez wydatków na szkolnictwo zawodowe; wydatki na szkolnictwo w 1929/30 wynosiły: zwyczajne około 15 mil. zł, nadzwyczajne około 5 mil. zł, w 1935/36 około 7 mil. zł i około 0,2 mil. zł. *e* W tym na przedszkola i szkolnictwo powszechne około 49 mil. zł, na średnie ogólnokształcące około 4 mil. zł. *f* Łącznie z wydatkami na kulturę i sztukę.

Szkoły i uczniowie

Typy szkół	1925-1926	1927-1928	1929-1930	1931-1932	1933-1934	1934-1935	1935-1936	1936-1937	1937-1938
Liczba szkół									
Przedszkola[a]	·	1430	1765	1920	1752	1876	1849	1715	1651
Szkoły powszechne	27431	26483	26542	26932	27270	27757	27988	28337	28722
„ ćwiczeń	111	124	136	144	122	109	96	61	·
„ specjalnie	57	62	69	79	88	89	99	98	103
„ średnie ogólnokształcące[b]	780	791	759	748	783	770	755	763	777
gimnazja[c]	×	×	×	×	×	763	753	756	769
średnie dawn. ustr.	×	×	×	×	×	676	682	682	684
Szkoły kształc. naucz.	220	239	236	231	198	187	172	42	74
„ zawod. zakłady	·	·	725	751	743	714	699	71	·
„ wydziały	994	·	1237	1240	1184	1172	1158	1216	·
Ludowe szkoły rolnicze	117	129	128	146	141	143	145	152	·
Szkoły zawod. dokszt.	478	573	·	733	642	637	608	611	·
„ wyższe	18	20	22	22	24	24	24	24	27
Uczniowie w tysiącach									
Przedszkola	·	83.9	100.5	103.7	93.7	98.2	96.4	87.4	83.1
Szkoły powszechne	3242.9	3363.4	3691.9	4244.7	4628.4	4655.4	4681.3	4743.0	4851.5
„ ćwiczeń	12.0	14.0	16.8	18.9	22.5	21.5	19.9	15.0	·
„ specjalne	4.6	5.8	6.4	7.2	8.3	9.2	10.6	11.0	12.3
„ średnie ogólnokształcące	216.6	209.2	203.4	202.8	60.8	166.1	181.1	200.6	221.2
gimnazja	×	×	×	×	×	130.8	141.8	158.4	181.3
średnie dawn. ustr.[d]	×	×	×	×	×	35.8	36.3	42.2	39.3
Szkoły kształc. naucz.	37.8	39.2	36.8	33.3	17.9	12.0	7.3	2.9	4.9
„ zawodowe	52.9	·	83.9	70.2	65.7	70.8	79.9	90.8	·
Ludowe szkoły rolnicze	4.3	4.8	5.7	4.6	4.5	5.1	5.5	5.8	·
Szkoły zawod. dokszt.	79.7	90.4	·	103.9	79.8	84.1	87.4	97.6	·
„ wyższe	37.5	41.7	45.5	49.8	49.6	48.1	47.2	48.2	48.2

a Dane dla 1936/37 i 1937/38 są częściowo nieporównywalne. *b* Ponieważ szkoła, jako zakład, może posiadać równocześnie gimnazjum i klasy dawnego ustroju lub kl. I liceum, liczba szkół jest mniejsza od sumy składników. *c d* Szkoły posiadające: *e*—kl. III—VI dawnego ustroju oraz kl. I—IV gimnazjum. *d*—kl. VII—VIII dawnego ustroju oraz kl. I liceum i kl. VIII dawnego ustroju. *e* Łącznie z kursami.

„PROGRESS“ Zjednoczone Kopalnie Górnośląskie Spółka z o. o.
KATOWICE, ul. Zamkowa Nr. 10. Telefon zbiorowy N 33-961. Adres telegr., PROGRESS-KATOWICE
Wyłączne biuro sprzedaży węgla kopalń: Siemianowice, Dąbieńsko, Łagiewniki Katowice, Mysłowice, Matylda, Andaluzja, Radzionków.— Własne urządzenia portowe w Gdyni pod firmą „PROGRESS“ Zjednoczone Kopalnie Górnośląskie Spółka z o. o. Oddział w Gdyni
Udział w ogólnym wydobyciu węgla na G. Śląsku około 23%. Węgiel kamienny tylko pierwszorzędnej jakości
Specjalne gatunki dla opału domowego i wszelkiego rodzaju przemysłu. Pierwszorzędny węgiel gazowy.—

Jakób Tempelsman PRZEMYSŁ DRZEWNY
Żółkiew Telefon 35
Dostawy kolejowe — podkładów i materiałów tartych oraz eksport za granicę.

ELEKTROBUDOWA WYTWÓRNIA MASZYN ELEKTRYCZNYCH SPÓŁKA AKCYJNA
ŁÓDŹ, ulica KOPERNIKA № 56/58
SILNIKI—TRANSFORMATORY—SPAWARKI

Wydziały, katedry, studenci i wolni słuchacze szkół wyższych państwowych i prywatnych

Kierunek studiów	1933/34 Szkoły państwowe liczba wydziałów	1933/34 Szkoły państwowe liczba katedr	1933/34 Szkoły państwowe słuchacze[a] w tys.	1933/34 Szkoły prywatne liczba wydziałów	1933/34 Szkoły prywatne słuchacze[a] w tys.	1936/37 Szkoły państwowe liczba wydziałów	1936/37 Szkoły państwowe liczba katedr	1936/37 Szkoły państwowe słuchacze[a] w tys.	1936/37 Szkoły prywatne liczba wydziałów	1936/37 Szkoły prywatne słuchacze[a] w tys.
Ogółem	63	794	43.0	25	6.6	61	782	39.2	26	9.0
Teologia i prawo kanoniczne	6	62	1.0	2	0.0	6	58	1.1	2	0.0
Prawo i nauki polit.	5	84	12.7	8	2.6	5	76	11.0	9	3.3
Medycyna	5	117[b]	4.2	—	—	5	113[b]	4.0	—	—
Farmaceutyka	5	4[c]	1.3	—	—	5	4[c]	1.1	—	—
Weterynaria	2	23	0.9	—	—	2	24	0.9	—	—
Dentystyka	1	4	0.5	—	—	1	4	0.5	—	—
Filozofia	9	247[d]	11.7	9	0.9	9	253[d]	9.9	10	1.8
Rolnictwo	7	83	2.6	—	—	7	79	2.4	—	—
Technika	11	138	7.2	—	—	11	143	7.4	—	—
Sztuki piękne	10	32	0.6	—	—	8	28	0.7	—	—
Nauki handlowe	—	—	—	5	2.9	—	—	—	4	3.6
Wychowanie fizyczne	2	*b*	0.3	—	—	2	*b*	0.2	—	—
Dziennikarstwo	—	—	—	1	0.2	—	—	—	1	0.3

Wydziały, studenci i wolni słuchacze szkół wyższych

Właściciele szkół Kierunek studiów	1928/29 Liczba wydziałów	1928/29 Studenci i wolni słuchacze w tys. ogółem	1928/29 w tym kobiety	1933/34 Liczba wydziałów	1933/34 Studenci i wolni słuchacze w tys. ogółem	1933/34 w tym kobiety	1936/37 Liczba wydziałów	1936/37 Studenci i wolni słuchacze w tys. ogółem	1936/37 w tym kobiety
Ogółem	82	43.6	11.9	88	49.6	14.1	87	48.2	13.1
Szkoły państwowe	59	37.9	10.3	63	43.0	12.0	61	39.2	10.4
„ „ prywatne	23	5.7	1.6	25	6.6	2.1	26	9.0	2.7
Technologia i prawo kanoniczne	8	1.0	0.0	8	1.0	0.0	8	1.1	0.0
Prawo i nauki polit.	12	11.0	1.2	13	15.3	2.6	14	14.3	2.4
Medycyna	5	3.8	0.7	5	4.2	0.8	5	4.0	0.9
Farmaceutyka	4	0.8	0.4	5	1.3	0.7	5	1.1	0.6
Weterynaria	2	0.7	0.0	2	0.9	0.0	2	0.9	0.1
Dentystyka	1	0.4	0.4	1	0.5	0.4	1	0.5	0.3
Filozofia	15	13.6	7.5	18	12.6	7.3	19	11.7	6.3
Rolnictwo	7	1.8	0.3	7	2.3	0.5	7	2.4	0.5
Technika	14	6.3	0.3	11	7.2	0.4	11	7.4	0.4
Sztuki piękne	9	0.7	0.2	10	0.6	0.3	8	0.7	0.3
Nauki handlowe	4	3.4	0.9	5	2.9	0.8	4	3.6	1.1
Wychowanie fizyczne	1	0.1	—	2	0.3	0.2	2	0.2	0.1
Dziennikarstwo	—	—	—	1	0.2	0.1	1	0.3	0.1

a Studenci i wolni słuchacze. *b* Łącznie z wychowaniem fizycznym i częściowo z farmaceutyką. *c* Tylko Uniwersytet Józefa Piłsudskiego w Warszawie. *d* Łącznie z farmaceutyką.

Czasopisma według częstości wychodzenia

Stan w dn. 31. XII.

Lata Województwa	Ogółem	Czasopisma wychodzące					
		codziennie	raz na tydzień	2—3 razy na mies.	raz na miesiąc	raz na 3 miesiące	w innych okresach
Polska 1933	1855	156	353	218	724	109	295
1934	1859	152	334	217	713	107	336
1935	2186	165	389	230	860	126	416
1936	2583	152	415	249	953	220	554
M. st. Warszawa	1043	46	117	123	416	108	233
Centralne [a]	296	44	68	23	100	16	45
Wschodnie	170	18	32	13	56	13	38
Zachodnie	585	62	121	42	191	34	135
Południowe	489	22	77	48	190	49	103

a Bez m. st. Warszawy.

SEJM I SENAT

Wybory do Sejmu i Senatu w 1935 r.

Wyszczególnienie	Polska	Województwa			
		centr.	wschod.	zachod.	płd.
Sejm					
Uprawnieni do głosowania w tys.	16 330	6 811	2 682	2 409	4 428
Złożono kartek w tys. [a]	7 504	2 659	1 598	1 227	2 020
Ogólna liczba ważnych kartek w tys. [b]	7 060	2 542	1 558	979	1 981
„ „ „ głosów „ [b]	12 278	4 225	2 866	1 596	3 591
Słosunek złożonych kartek do uprawnionych do głosowania w % [a]	45,9	39,0	59,6	50,9	45,6
Senat					
Zgromadzenia obwodowe	267	116	31	51	69
Uprawnieni do głosowania w tys. [c]	61	26	8	14	13
z tytułu: zasługi osobistej	124	53	13	22	36
wykształcenia	82	37	10	15	20
zaufania obywateli	167	71	21	34	41
Głosujący w tys.					
Stosunek głosujących do uprawnionych w %	62,4	61,7	66,3	66,7	58,6
Wojewódzkie kolegia wyborcze					
Delegaci wybrani	2.577	1.126	299	487	665
„ obecni	2.557	1.117	299	484	657
Stosunek obecnych do wybran. w %	99,2	99,2	100,0	99,4	98,8

a Dane nie obejmują wszystkich głosujących, gdyż nie uwzględniono złożonych do urn kopert bez kartek do głosowania. *b* Wyborca ma prawo złożenia na jednej kartce dwóch głosów na dwóch kandydatów, może z tego prawa nie skorzystać i głosować na jednego kandydata. *c* Obywatele, mający prawo wybierania z tytułu zasługi osobistej lub wykształcenia, wciągani są do spisów, jeżeli udowodnią, że im to prawo przysługuje; posiadający to prawo z tytułu zaufania obywateli wciągani są do spisów z urzędu.

ADMINISTRACJA PUBLICZNA

Liczba stanowisk administracji cywilnej *a* i nauczycielskich przewidzianych w budżetach Państwa Polskiego

Kategorie funkcjonariuszów Ministerstwa	1930-1931	1931-1932	1932-1933	1933-1934	1934-1935	1935-1936	1936-1937	1937-1938	1938-1939
	w tysiącach								
Administracja cywilna		67	69.2	70.2	72.4	72.1	76.7	75.8	74.1
Funkcjonariusze wyżsi	48	47	46.7	47.7	49.0	48.3	50.2	49.4	50.7
w tym Ministerstwa:									
Spraw Wewnętrznych	6	6	6.9	6.1	5.6	5.8	5.7	5 8	5.9
Skarbu	15	14	13.8	14.4	17.3	17.3	17.8	18.3	18.3
Sprawiedliwości	14	14	13.7	13.8	14.6	14.6	14.3	13.4	13.5
w tym sędziowie i prokuratorzy	4	2	3.6	3.6	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5
Wyznań Rel. i Oświec. Publicznego	3	8	3.0	3.3	3.3	2.6	3.3	2.8	2.8
Funkcjonariusze niżsi	24	20	22.5	22.5	23.4	23.8	26.5	26.4	23,4
w tym Ministerstwa:									
Spraw Wewnętrznych	2	2	1.9	1.7	1 9	2.0	1.8	1.8	1.9
Skarbu	8	8	7.6	7.4	7 6	7.6	7.5	7.4	7.5
Sprawiedliwości	7	7	6.2	6.0	6 2	6.5	6.3	6.1	6 2
Wyznań Rel. i Oświec. Publicznego	4	3	3.4	3 4	3.6	3.6	3.6	3.7	3.8
Nauczycielstwo	80	82	76.8	77.5	77.0	77.2	77 4	84.0	89.1

a Bez etatów M. S. Wojsk., Korpusu Ochrony Pogranicza i Policji Państwowej. Od 1935/36 uwzględniono również pracowników opłacanych poprzednio z kredytów rzeczowych.

Wydatki na zaopatrzenia emerytalne *a* ze Skarbu Państwa, Państwowego Zakładu Emerytalnego oraz z funduszów przedsiębiorstw i monopolów państwowych

Wyszczególnienie	1928—1929	1931—1932	1932—1933	1933—1934	1934—1935	1935—1936	1936—1937	1937—1938 *b*	1938—1939 *b*
	w tysiącach złotych								
Ogółem	176428	263275	275930	266367	284541	290695	271378	280655	237.106 *c*
Skarb Państwa	122276	155917	163107	154171	162949	172438	162078	167400	175900
Państwowy Zakład Emerytalny	—	—	—	—	253	458	822	1 330	1 603
Przedsiębiorstwa:									
P. K. P. *d*	50 894	88 792	89 610	88 643	89 010	89 868	83 319	84 830	85 180
Poczta, Telegraf i Telefon	—	10 895	15 591	15 263	23 585	19 083	16 386	17 228	17 028
Lasy Państwowe *e*	—	2 051	1 851	1 965	2 068	2 101	2 116	2 500	·
Monopole:									
Solny	1 362	1 834	2 143	2 646	2 817	2 646	2 608	2 787	2 850
Spirytusowy	—	21	49	104	223	369	302	410	375
Tytoniowy	1 896	3 765	3 579	3 575	3 636	3 732	3 747	4 170	4 170

a Z sum formalnie zaliczanych w budżetach do wydatków na emerytury i zaopatrzenia uwzględniono wydatki na emerytury, na pensje wdowie i sieroce oraz na zaopatrzenia wyjątkowe, koszty przesiedlenia, odprawy pośmiertne. Dane dla P.K.P. nie obejmują odszkodowań za nieszczęśliwe wypadki w służbie (około 3,5 mil. zł rocznie). *b* Budżet. *c* Bez wydatków Lasów Państwowych. *d* Od 1932 rok budżetowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym. *e* Lata budżetowe od 1. X. do 30. IX. następnego roku.

Osoby pobierające zaopatrzenia emerytalne ze Skarbu Państwa, Państwowego Zakładu Emerytalnego oraz z funduszów przedsiębiorstw i monopolów państwowych

Wyszczególnienie	1933	1934	1935	1936	1937		
	Stan w dniu 31.XII					w ciągu roku	
						przybyło	ubyło
Ogółem	171825	184791	192967	201205	207590	19 476	13 091
Emeryci	99 173	109172	114195	118211	120574	8 804	6 441
Wdowy	46 791	49 065	51 493	54 466	57 246	5 415	2 635
Sieroty	25 861	26 554	27 279	28 528	29 770	5 257	4 015
Skarb Państwa	79 453	84 697	89 389	92 931	95 733	7 093	4 291
Cywilni (administracja)	61 943	65 963	69 208	71 722	73 660	5 170	3 232
Państwa Polskiego	49 204	53 886	57 573	60 515	62 911	5 032	2 636
Emeryci	32 774	36 374	38 828	40 529	41 377	2 834	1 986
Wdowy	9 492	10 370	11 357	12 322	13 327	1 500	495
Sieroty	6 938	7 142	7 388	7 664	8 207	698	155
Państw zaborczych	12 739	12 077	11 635	11 207	10 749	138	596
Emeryci	3 496	3 328	3 146	3 004	2 841	13	176
Wdowy	8 237	7 980	7 745	7 461	7 170	107	393
Sieroty	1 006	769	744	742	738	18	22
Wojskowi	16 117	17 331	18 790	19 857	20 699	1 827	985
Państwa Polskiego	14 081	15 437	16 990	18 125	19 017	1 806	914
Emeryci	11 003	12 283	13 619	14 424	14 969	1 245	700
Wdowy	1 893	2 100	2 348	2 648	2 941	399	106
Sieroty	1 185	1 054	1 023	1 053	1 107	162	108
Państw zaborczych	2 036	1 894	1 800	1 732	1 682	21	71
Emeryci	643	610	585	543	525	3	21
Wdowy	1 214	1 184	1 150	1 133	1 099	15	49
Sieroty	179	100	65	56	58	3	1
Zaopatrz. wyjątkowe	1 393	1 403	1 391	1 352	1 374	96	74
Państwowy Zakład Emerytalny	—	371	805	1 288	1 653	422	57
Emeryci	—	214	479	733	903	206	36
Wdowy	—	47	104	200	281	86	5
Sieroty	—	110	222	355	469	130	16
Administr. (cyw. i wojsk.)	—	220	440	748	948	242	42
w tym emeryci	—	147	287	457	546	121	32
Poczta, Telegraf i Telefon	—	37	70	90	124	35	1
w tym emeryci	—	17	27	34	47	13	—
Lasy Państwowe	—	114	295	450	581	145	14
w tym emeryci	—	50	165	242	310	72	4
Poczta, Telegraf i Telefon	9095	10 163	10 874	10 706	11150*a*	23 69*b*	1 925*b*
w tym państw zaborczych	1950	1 865	1 805	1 707	1 550	248	405
Emeryci	5516	6 435	6 944	6 903	7 154	1 432	1 181
Wdowy	3178	3 341	3 448	3 558	3 738	826	646
Sieroty	401	387	482	245	258	111	98
Lasy Państwowe	1415	1 568	1 732	1 852	1 834	44	62
w tym państw zaborczych	285	282	285	282	250	—	32
Emeryci	742	857	953	1 040	1 032	17	25
Wdowy	510	538	568	581	582	23	22
Sieroty	163	173	211	231	220	4	15
Koleje Państwowe	74578*c*	80054*c*	82076*c*	86 129	88 694	9 137	6 572
w tym państw zaborczych	12241	12 373	12 306	11777*c*	11418*c*	—	—
Emeryci	38397	41 955	42 455	43 813	44 458	2 739	2 094
Wdowy	21075	22 201	23 389	25 118	26 585	2 370	903
Sieroty	15106	15 898	16 232	17 198	17 651	4 028	3 575
Monopole	7284	7 938	8 091	8 299	8 526	411	184
w tym państw zaborczych	2927	2 908	2 867	2 766	2536*d*	10	93
Emeryci	5209	5 713	5 795	5 870	5941*d*	219	148
Wdowy	1192	1 304	1 384	1 445	1523*d*	89	11
Sieroty	883	921	912	984	1062*d*	103	25

a Stan w dniu 31. III. 1938. *b* W okresie od 31. XII. 1936 do 31. III. 1938. *c* Stan w dniu 1. VII. *d* Uwzględniono częściową weryfikację emerytur.

Liczba stanowisk pracowników oraz zaopatrzenia emerytalne przewidziane w budżetach Skarbu Państwa

Wyszczególnienie	1933-1934	1937-1938	1938-1939	Wyszczególnienie	1933-1934	1937-1938	1938-1939
Liczba stanowisk	7 659	7 954	8 098	Emeryci	696	1 100	1 133
w tym nauczycielstwo	5 468	5 592	5 689	Wdowy	319	435	466
Liczba osób pobierających zaopatrzenia emerytalne*a*	1 363	1 990	2 127	Sieroty	348	455	528
Państwa Polskiego	1 267	1 927	2 074	Wydatki na zaopatrzenia w			
Państw zaborczych	96	63	53	tys. zł.	3914*b*	4 450	4 615

a Stan z trzeciego kwartału roku poprzedzającego okres budżetowy. *b* Według zamknięć rachunkowych.

Zadłużenie długoterminowe Skarbu Państwa, Skarbu Śląskiego i Samorządu Terytorialnego

Stan w dn. 1. I. lub 31. III.

Długi	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
	W milionach złotych						
Ogółem*ab*	5 393	6 037	5 997	5 144	5 458	5 465	5 405
wewnętrzne*ab*	1 169	1 218	1 241	1 382	1 902	1 973	2 228
zagraniczne	4 224	4 819	4 756	3 762	3 556	3 492	3 177
Skarb Państwa (1.I)	4 413	5 009	4 964	4 105	4 402	4 371	4 340*c*
wewnętrzne	421	459	450	561	1 057	1 089	1 363
zagraniczne	3 992	4 570	4 514	3 544	3 345	3 282	2 977
Skarb Śląski (31.III)*a*	97	96	95	93	92	90	88
Samorząd terytorialny (31.III)*b*	883	932	938	946	964	1 004	977
wewnętrzne*b*	748	779	791	821	845	884	865
zagraniczne	135	153	147	125	119	120	112
	Na jednego mieszkańca w złotych						
Ogółem*ab*	170	188	184	156	163	162	158
wewnętrzne*ab*	37	38	38	42	57	59	65
zagraniczne	133	150	146	114	106	103	93
w tym:							
Skarb Państwa (1.I)	139	155	152	124	132	129	127*c*
wewnętrzne	13	14	14	17	32	32	40
zagraniczne	126	141	138	107	100	97	87
Samorząd terytorialny (31.III)*b*	28	29	29	29	29	31	28
wewnętrzne*b*	24	24	24	25	25	27	25
zagraniczne	4	5	5	4	4	4	3

a Bez zadłużenia wewnętrznego Skarbu Śląskiego: zadłużenie to w dniu 31. III. 1937 wynosiło 19 mil. zł. Bez zadłużenia gmin wiejskich, zadłużenie to w dniu 31. III. 1937 wynosiło 35 mil. zł. Stan w dniu 1. IV. 1937.

U w a g a. Dane dla Skarbu Państwa nie obejmują długu z tytułu emisji biletów skarbowych i zadłużenia w Banku Polskim, które nie mają charakteru zadłużenia długoterminowego.

EKSPORT BACON
OSKAR ROBINSON
FABRYKA BEKONÓW I PRZETWÓRNIA SZYNEK
EKSPORT JAJ
ZŁOCZÓW
TELEFON 109

Dochody z danin publicznych Skarbu Państwa, Skarbu Śląskiego i Samorządu

Daniny publiczne	1928--1929	1930--1931	1932--1933	1933--1934	1934--1935	1935--1936	1936--1937
	W milionach złotych						
Ogółem	3 293[a]	2 920	2 021	1 999	1 995	2 038	2275
Podatki wymierzone od dochodu	—	—	294	260	268	325	527
„ „ „ majątku *b*	—	—	266	315	322	321	322
„ „ „ obrotu	—	—	415	376	364	353	411
„ „ „ spożycia	—	—	839	861	859	884	881
w tym monopole	899	805	625	628	624	641	638
Cło	424	258	108	94	80	83	92
Podatki różne	—	—	99	93	102	72	42
Skarb Państwa	2 627	2 271	1 610	1 595	1 588	1 640	1851
Podatki wymierzone od dochodu	259	275	201	179	188	248[c]	426[cd]
„ „ „ majątku *b*	175	138	131	165	163	160	163[d]
„ „ „ obrotu	535	463	292	265	258	255	302[d]
„ „ „ spożycia	1 072	988	788	809	808	830	835
w tym monopole	890	805	625	628	624	641	638
Cło	424	258	108	94	80	83	92
Podatki różne[e]	162[f]	149[f]	90	83	91	64	33[d]
Skarb Śląski	131	139	78	69	72	69	79
Podatki wymierzone od dochodu	54	67	33	28	30	30	37
„ „ „ majątku *b*	2	2	2	2	1	2	1
„ „ „ obrotu	63	58	34	31	32	30	33
„ „ „ spożycia	9	9	6	6	6	6	6
Podatki różne	3	3	3	2	3	1	2
Samorząd terytorialny	531[a]	503	328	328	327	321	337
Podatki wymierzone od dochodu	—	—	60	53	50	47	64[c]
„ „ „ majątku *b*	—	—	132	145	154	155	154
„ „ „ obrotu	—	—	85	76	70	64	72
„ „ „ spożycia	—	—	45	46	45	48	49
Podatki różne	—	—	6	8	8	7	7
Samorząd gospodarczy	4	7	5	7	8	8	8
Podatki wymierzone od majątku *b*	1	2	1	3	4	4	4
„ „ „ obrotu	3	5	4	4	4	4	4
	Na jednego mieszkańca w złotych						
Ogółem	106,5[a]	92,2	61,9	60,5	59,7	60,2	66,4
Podatki wymierzone od dochodu	—	—	9,0	7,9	8,0	9,6[c]	15,4[cd]
„ „ „ majątku *b*	—	—	8,2	9,5	9,6	9,5	9,4[d]
„ „ „ obrotu	—	—	12,7	11,4	10,9	10,4	12,0[d]
„ „ „ spożycia	—	—	25,7	26,1	25,7	26,1	25,7
w tym monopole	28,8	25,4	19,1	19,1	18,7	19,0	18,6
Cło	13,7	8,1	3,3	2,8	2,4	2,4	2,7
Podatki różne	—	—	3,0	2,8	3,1	2,2	1,2[d]
Skarb Państwa i Skarb Śląski	89,2	76,0	51,7	50,9	49,7	50,5	56,4
Samorząd terytorialny	17,2[a]	16,0	10,0	9,9	9,8	9,5	9,9
Samorząd gospodarczy	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1

a Łącznie z opłatami administracyjnymi pobieranymi przez samorząd terytorialny; opłaty te w 1930/31 wynosiły 11 mil. zł. *b* Do podatków wymierzonych od majątku wliczono: podatek gruntowy, od nieruchomości, daniny majątkowe oraz podatek spadkowy i od darowizn, a ponadto w samorządzie terytorialnym opłaty drogowe, podatek wyrównawczy, dopłaty itp. *c* Łącznie ze specjalnym podatkiem od wynagrodzeń wypłacanych z funduszów publicznych. *d* Z powodu zmian w systemie podatków dane te są nieporównywalne z poprzednimi. *e* 10% (15%) dodatek do danin publicznych oraz odsetki zwłoki, kary i grzywny od podatków bezpośrednich. *f* Łącznie z należytościami egzekucyjnymi.

FINANSE SKARBU PAŃSTWA

Długi państwowe *a*

Stan w dn. 1. I.

Długi	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1936*b*	1937*b*
	w milionach złotych										
Ogółem	4 161	4 170	4 073	4 413	5 029	5 054	4 303	4 691	4 757	4 663	4 762
Wewnętrzne	299	360	382	421	459	540	759	1 346	1 475	1 739	2 130
Zagraniczne	3 862	3 810	3 691	3 992	4 570	4 514	3 544	3 345	3 282	2 921	2 632

a W długach wewnętrznych nie uwzględniono bonów Funduszu inwestycyjnego (I.X.1937 —1 mil. zł). *b* Stan w dn. I.X.

Wydatki i dochody budżetowe Państwa według grup i części budżetu

Wyszczególnienie	Wydatki				Dochody			
	Rzeczywiste			Budżet	Rzeczywiste			Budżet
	1935—1936	1936—1937	1937—1938	1938—1939	1935—1936	1936—1937	1937—1938	1938—1939
	w milionach złotych							
Ogółem	2 337	2 213	2335[ab]	2 475	2 030	2 217	2 373[a]	2 475
Administracja	2 331	2 207	2 327[a]	1 468	1 325	1 508	1 605[a]	1 645
w tym fundusze	113	88	40[a]	128	117	106	41[a]	108
Władze naczelne	16	15	16	17	1	0	0	1
Ministerstwa:								
Spraw Zagraniczn.	40	37	38	39	6	6	8	9
Spraw Wojskowych	768	768	770	800	2	5	1	1
Spraw Wewnętrznych	197	197	212	211	15	14	16	15
Skarbu	135	122	178	139	1 105	1 281	1 432	1 394
w tym fundusze	17	6	3	7	29	19	14	20
Sprawiedliwości	91	86	92	91	35	37	37	39
Przem. i Handlu	57	47	50	53	22	27	31	28
Komunikacji	46	42	51	74	31	26	22	25
w tym fundusze	29	25	29	50	29	24	20	23
Roln. i Ref. Roln.	76	58	46[a]	92	29	28	2[a]	35
w tym fundusze	34	25	—[a]	40	28	27	—[a]	34
Wyzn. Rel. i Ośw. P.	342	345	334[a]	376	32	37	9[a]	32
w tym fundusze	33	32	8[a]	31	31	36	7[a]	31
Opieki społecznej	60	44	47	67	7	7	8	22
Poczt i Telegrafów	1	2	2	2	0	0	0	0
Emerytury	172	163	166	177	40	40	39	44
Renty inwalidzkie i pensje	105	98	100	105	—	—	—	—
Długi państwowe	225	183	225	225	—	—	—	—
Przedsiębiorstwa[c]	2	6	8	7	64	71	104	138
Koleje państwowe	—	—	—	—	8	10	29	42
Poczta, telegraf, telefon	—	—	—	—	22	24	25	32
Lasy państwowe	—	—	—	—	30	32	46	59
Przedsięb. przemysł.-handlowe i górniczo-hutnicze	—	—	—	—	3	5	4	5
Inne	2	6	8	7	1	0	0	0
Monopole[c]	—	—	—	—	641	638	664	692
Solny	—	—	—	—	46	44	47	45
Tytoniowy	—	—	—	—	340	322	331	345
Spirytusowy	—	—	—	—	220	236	250	269
Zapałczany	—	—	—	—	13	12	13	10
Loteryjny	—	—	—	—	22	24	23	23
Fundusze *c*	4	—	—	—	—	—	—	—

a Bez wydatków i dochodów funduszów: obrotowego reformy rolnej (Min. Roln. i Ref. Roln.) oraz opłat studenckich i taksy administracyjnej (Min. W. R. i O. P.). *b* Bez wydatków okresu ulgowego. *c* Dopłaty ze Skarbu lub wpłaty do Skarbu Państwa.

U w a g a: Dane w układzie budżetu 1938/39.

Podział wpływów z ceł między Polską i W. M. Gdańskiem *a*

Wyszczególnienie	1929—1930	1930—1931	1931—1932	1932—1933	1933—1934	1934—1935	1935—1936	1936—1937
Wpływy celne do podziału,								
miliony złotych	368.2	226.5	143.0	100.2	82.5	70.1	82,0	98.5
„ guldenów	32.8	26.3	16.6	11.1	10.1	10.0	5.9	0.0
Udział Polski,								
miliony złotych	338.4	207.8	131.8	93.1	76.7	65.1	76,2	91,5
„ guldenow	30.2	24.1	15.3	10.3	9.4	9.3	5,5	0.0
% *b*	92	92	92	93	93	93	93	93
Udział W. M. Gdańska.								
miliony złotych	29.8	18.7	11.2	7.1	5.8	5.0	5:8	7.0
„ guldenów	2.6	2.2	1.3	0.8	0.7	0.7	0,4	0.0
% *b*	8	8	8	7	7	7	7	7

a Sposób podziału określa umowa z dn. 24. X. 1921. *b* W stosunku do całości wpływów podlegających podziałowi.

FINANSE SKARBU ŚLĄSKIEGO

Zadłużenie długoterminowe Skarbu Śląskiego

Stan w dniu 31. III.

Długi	1935	1936	1937	1938
	w tysiącach złotych			
Ogółem	105 049	107 165	107 439	72 471
Pożyczka amerykańska *a*	91 791	90 200	88 493	51 531
„ z Funduszu Emerytalnego Ubezpieczenia Pracowników Umysłowych	2 234	4 196	4 158	4 158
Pożyczki z Funduszu Pracy	11 024	12 769	14 788	16 782

a W 1935 — 1937 przeliczona według parytetu. 1$ = 8,914 zł. w roku 1938 — według kursu 1$ = 5.30 zł.

FINANSE ZWIĄZKÓW SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zadłużenie długoterminowe Związków Samorządu Terytorialnego *a*

Typy Związków Samorządowych	1930—1931	1931—1932	1932—1933	1933—1934	1934—1935	1935—1936	1936—1937
Liczba związków samorządowych							
Ogółem	897	897	880	880	846	846	846
Uwzględnionych w opracowaniu tym	889	870	870	878	846	846	846
posiadających długi w końcu roku budżetowego	751	764	761	763	757	768	768
zaciągających pożyczki w okresie budżetowym	358	280	195	287	385	374	480
Stan zadłużenia w końcu roku budżetowego w milionach złotych *b*							
Ogółem	883.2	932,1	937.9	945.5	964.3	1003.7	977.3
Miasta	771.8	816.8	813 0	817·3	836,9	872.6	844.9
Powiatowe związki samorządowe	93.0	96,2	103 9	107.0	108,7	102.7	103.5
Wojewódzkie związki samorządowe	18.4	19.1	21.0	21.2	18,7	28.4	28.9
Pożyczki zaciągnięte w okresie budżetowym w milionach złotych *c*							
Ogółem	98.3	82.8	46.6	63.1	63.3	82.6	117.7
Miasta	85 3	71 8	38.4	52.5	51.2	59,7	100.5
Powiatowe związki samorządowe	9 0	10.3	7.0	10.1	11.5	11.8	16.2
Wojewódzkie zw ą zki samorządowe	4.0	0.7	1.2	0.5	0.6	11,1	1.0

a Bez danych dla gmin wiejskich, w których zadłużenie długoterminowe wynosiło według stanu w dniu 31. III.: w 1936—33,3 mil. zł, w 1937—34,9 mil. zł. *b* Łącznie z zadłużeniem długoterminowym przedsiębiorstw samorządowych. c Łącznie z konwersją.

Ustrój pieniężny

Wybijanie monet należy do praw zwierzchniczych Państwa i jest wyłącznie jego przywilejem.

Wybijane są monety:

1) złote: po 100 zł, 50 zł i 25 zł;

2) srebrne: po 10 zł, 5 zł i 2 zł;

3) niklowe: po 1 zł oraz po 50 gr, 20 gr i 10 gr;

4) brązowe: po 5 gr, 2 gr i 1 gr.

Monety złote po 25 zł otrzymują nazwę „dukata".

Monety złote są wybijane ze stopu, zawierającego na 1.000 części ogólnej wagi 900 części złota i 100 części miedzi.

Z jednego kilograma tego stopu wybija się 5.332 złote.

Waga monet po 100 zł wynosi 18,7546 grama, średnica 30 mm. Waga monet po 50 zł wynosi 9,3773 grama, średnica 24 mm. Waga monet po 25 zł wynosi 4,68865 grama, średnica 19,5 mm.

Monety srebrne wybijane są ze stopu zawierającego na 1.000 części ogólnej wagi 750 części srebra.

Waga monet po 10 zł wynosi 22 gramy, średnica 34 mm.

Waga monet po 5 zł wynosi 11 gramów, średnica 28 mm.

Waga monet po 2 zł wynosi 4,4 grama, średnica 22 mm.

Monety niklowe wybijane są z czystego niklu. Waga monet po 1 zł wynosi 7 gramów, średnica 25 mm. Waga monet po 50 gr wynosi 5 gramów, średnica 23 mm. Waga monet po 20 gr. wynosi 3 gramy, średnica 20 mm. Waga monet po 10 gr wynosi 2 gramy, średnica 17,6 mm.

Monety brązowe wybijane są ze stopu, zawierającego na 1.000 części ogólnej wagi 950 części miedzi, 40 części cyny i 10 części cynku. Waga monet po 5 gr wynosi 3 gramy, średnica 20 mm. Waga monet po 2 gr wynosi 2 gramy, średnica 17,6 mm. Waga monet po 1 gr wynosi 1,5 grama, średnica 14,7 mm.

Przy wybijaniu monet złotych i srebrnych odchylenia poniżej i powyżej norm co do próby i wagi, nie mogą przekraczać dla monet złotych: co do próby — dwóch tysięcznych części, co do wagi — dla monet po 100 zł i 50 zł jednej tysięcznej części ich wagi i po 25 zł — dwóch tysięcznych części ich wagi; dla monet srebrnych co do próby — trzech tysięcznych części, do wagi — dziesięciu tysięcznych części ich wagi.

Na rachunek osób prywatnych mogą być wybijane, na warunkach przez Ministra Skarbu oznaczonych, za pokryciem kosztów wybicia te spośród monet złotych, które Minister Skarbu uzna za potrzebne dla obiegu.

Monety z innych metali są wybijane wyłącznie na rachunek Skarbu Państwa.

Wzory monet ustala Minister Skarbu w drodze rozporządzeń, podając jako załączniki wizerunki odnośnych monet w graficznej reprodukcji.

O ile zapłata w myśl obowiązujących przepisów nie jest przewidziana w inny sposób, monety, wypuszczone na podstawie powołanego rozporządzenia, są środkami płatniczymi, mającymi moc umarzania zobowiązań przez zapłatę: monety złote bez ograniczenia kwoty, monety po 10 zł do kwoty tysiąca złotych, monety po 5 zł do kwoty 500 złotych, monety po 2 zł do kwoty stu złotych, monety niklowe po 1 zł do kwoty pięćdziesięciu złotych, pozostałe monety niklowe i brązowe łącznie do kwoty dziesięciu złotych przy każdej wypłacie Kasy państwowe przyjmują monety wszelkich rodzajów w każdej ilości przy wszystkich wpłatach z wyjątkiem tych, które w myśl obowiązujących przepisów winny być uiszczane w monetach złotych.

Nikt nie jest obowiązany do przyjmowania jako środka płatniczego monet, których wizerunek jest całkowicie zatarty, oraz monet widocznie uszkodzonych, jak również monet złotych, w których waga zmniejszyła się wskutek zużycia w stosunku do najmniejszej wagi dopuszczalnej przy wybiciu więcej niż o pięć tysięcznych części.

Monety złote, które utraciły większą od wyżej wskazanej części wagi, zostają przez Skarb wycofane z obiegu z zapłatą 5,33 zł, za każdy gram pozostałej w nich wagi.

Ustrój pieniężny normują przepisy zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 5 listopada 1927 r. w sprawie zmiany ustroju pieniężnego (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 855), zmienione rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 sierpnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 74, poz. 668).

WYKAZ WALUT ŚWIATA *(kurs przybliżony)*

Państwo	Jednostka	Zawiera	Średni kurs w złotych za 100 jedn.
Afryka Płd.	Funt Afr. (£)	20 szylingów	2.675.—
Anglia	Funt szterlingów (£)	20 szylingów (Sh)	2.606.—
	Gwinea	21 szylingów	—
	Szyling	12 pensów (d)	—
Argentyna	Peso	100 centawos	153.—
Australia	Austr. funt szterling.	20 szylingów	2.189.—
Belgia	Belg	5 papier. frank. = 500 cent.	89.—
Boliwia	Boliwiano	100 centawos	133.—
Brazylia	Milrejs	1000 rejsów	32.—
Bułgaria	Lew	100 stotinek	6.—
Chile	Peso	100 centawos	54.—
Chiny	Tael (Liana)		182.—
	Srebrny dolar	100 centów	—
Czechosłowacja	Korona (Kć)	100 halerzy	18.—
Dania	Korona (Kr)	100 örów	116.—
Egipt	Egipski funt (ŁE)	100 piastrów	2.681.—
Estonia	Korona (Ekr)	100 sentów	26.—
Finlandia	Marka fińska (Fmk)	100 penni	11.—
Francja	Frank (Fr)	100 centimów = 20 soo	20.—
Gdańsk	Gulden (G)	100 fenigów	99.—
Grecja	Drachma	100 lepta	5.—
Hiszpania	Peseta (Ps)	100 centymów	36.—
Holandia	Gulden (Hfl)	100 centów	290.90
Indie Bryt.	*(Jak Anglia)*	100 örów	117.—
Irlandia	Rupia	16 annas = 192 pies	202.—
Islandia	Isl. korona		—
Japonia	Jen	100 sen = 1000 rin	152.—
Jugosławia	Dinar	100 para	11.—
Kanada	Dolar ($)	100 centów	525.—
Litwa	Litas (Lit)	100 centas	84.—
Luksemburg	*(Jak Belgia)*		—
Łotwa	Łat	100 santim	103.—
Niemcy	Marka	100 fenigów	131.—
Norwegia	Korona (Kr)	100 örów	130.—
Palestyna	Funt (Łp)	1000 mil	2.585.—

Paragwaj	Peso	100 centawos	10.—
Persja	Real	100 dinarów	32.—
Peru	Sol de Oro	100 centawos	123.—
Polska	Złoty	100 groszy	—
Portugalia	Eskudo	100 centawos	223.—
Rosja	Czerwoniec	100 rubli = 1000 kopiejek	70.—
Rumunia	Lea	100 bani	3.20
Szwajcaria	Frank (Fr. Szw.)	100 rapp	120.—
Szwecja	Korona (Kr)	100 örów	134.—
Turcja	Tur. funt (£)	100 piastrów (piastr = 40 para)	390.—
Urugwaj	Peso	100 centesimo	319.—
USA.	Dolar ($)	100 centów	526.—
Węgry	Pengö (P)	100 filler	103.—
Włochy	Lira (L)	100 centesimi	28.—

Miary i wagi

Jednostką zasadniczą układu metryczego jest metr — odpowiednik przybliżony dziesięciomilionowej części ćwiartki południka paryskiego. Przewaga miar metrycznych nad innymi polega na systemie dziesiętnym, oraz na łączności pomiędzy miarami długości i miarami objętości, a wagą; przy tym system metryczny jest wzięty z przyrody, a więc w razie zaginięcia metra urzędowego, tenże może być pierwotnie określony.

Pierwszy pomiar południka dokonany w roku 1799 dał wynik 5.130.704 dawnych sążni paryskich (toazów) dla ćwiartki południka stąd 1 metr = 0,513,074 toaza. Pomiary nowsze zakończone w r. 1842 wykazały, że ćwiartka południka wynosi 5.131.800 toazów, czyli 10.000.856 metrów zamiast poprzednio przyjętych 10.000.000. Pomimo, że długość metra, określona z pierwszego pomiaru, okazała się nieco za mała, błąd ten jest mało znaczący (zaledwie ¾ milimetra) i za urzędową jednostkę długości przyjęto długość z pomiarów 1799 r.; prototyp platynowy, dający wartość legalną przy temperaturze topniejącego lodu, został złożony w archiwum paryskim dnia 4 Messidora VII r. (22 czerwca 1799). Do czasu obecnego wszystkie państwa Europy przyjęły system metryczny z wyjątkiem Anglii i Danii.

Wskazówki, dotyczące pisowni liczb i znaków arytmetycznych, zestawione przez Główny Urząd Miar i Wag przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Opiewają one:

W ułamku dziesiętnym mieszanym oddziela się część ułamkową od części całkowitej albo za pomocą przecinka w dole wiersza (np. 3,14), albo też za pomocą kropki w górze wiersza (np. 3·14).

Liczby całkowite, zawierające więcej niż trzy cyfry, należy dzielić odstępami na grupy trzycyfrowe, zaczynając od końca (np. 21 248 345). Liczby dziesiętne ułamkowe dzieli się na grupy trzycyfrowe, zaczynając od przecinka, względnie kropki (np. 3,141 59 lub 258 663·147 8). Podziału na grupy nie należy uskuteczniać za pomocą kropek lub przecinków. Prawidło podziału może nie być stosowane do liczb porządkowych (numerów).

Mnożenie oznacza się albo krzyżykiem × albo kropką, przy czym kropkę stawia się w połowie wysokości wiersza (np. 3 × 4 lub 3 · 4).

Dzielenie oznacza się albo znakiem dwukropkowym :, albo linijką poziomą —, albo linijką skośną (np. $1 : 2 = \frac{1}{2} = ½$). Ostatniego znaku używa się, gdy to jest potrzebne dla dogodności, albo dla oszczędzenia miejsca.

Oznaczenie metra przyjęte przez Kongres Międzynarodowy

Miary długości

Metryczne.

Miriametr (mrm) = 10 kilometrów, kilometr (km) = 10 hektometrom, hektometr (hm) = 100 metrom, metr (m) = 10 decymetrom, decymetr (dm) = 10 centymetrom, centymetr (cm) =10 milimetrom, milimetr (mm) = 1 000 mikronów.

Inne.

Stopień równika = 15 milom geograficznym = 111,3 km, mila geograficzna = 4 milom morskim = 7 420 m, mila morska = 1 852 m.

Mila polska = 8 stajom = 8.534 m, staje = 246 prętom = 1 066,75 m, pręt = 2,5 sążniom = 4,32 m, sążeń = 3 łokciom = 1,73 m, łokieć = 2 stopom = 57,6 cm, stopa = 12 calom = 28,8 cm, cal = 12 liniom = 2,4 cm, linia = 2 mm.

Mila rumuńska = 7 848 m.

Mila austriacka = 7 586 m.

Mila niemiecka = 7 500 m.

Mila francuska = 4 445 m.

Mila angielska = 8 furlongs (stajom) = 1 609 m, furlong = 10 chains (łańcuchom) = 760,8 m, chain = 4 poles wzgl. perches (prętom) = 76,08 m, pole wzgl. perch = 11 fathoms (sążniom) = 19,02 m, fathom = 2 yardom = 1,82 m, yard = 3 foot (stopom) = 0,91 m, foot = 12 inches (calom) = 30,5 cm, inch = 12 linies (liniom) = 30,48 mm, line = 2,54 mm.

Wiorsta = 500 sążniom = 1 067 m, sążeń = 3 arszynom = 7 stopom = 2,13 m, arszyn = 16 werszkom = 28 calom = 71,12 cm, stopa = 12 calom = 30,5 cm, werszek = 44,45 mm, cal = 12 liniom = 30,48 mm, linia = 2,54 mm.

Miary powierzchni

Metryczne

Kilometr kwadr. (km^2) = 1 000 000 metrów kwadr., metr kwadr. (m^2) = 100 decymetrom kwadr., decymetr kwadr. (dm^2) = 100 centymetrom kwadr., centymetr kwadr. (cm^2) = 100 milimetrom kwadr. (mm^2).

Hektar (ha) = 100 arom = 10 000 m^2, ar (a) = 100 centarom = 100 m^2, centar (ca) = 1 m^2.

Inne

Włóka polska = 30 morgom = 16 796 ha, morg = 300 prętom kwadr. = 5 600 m^2, pręt kwadr. = 6,25 sążniom kwadr. = 18,66 m^2, sążeń kwadr. = 9 łokciom kwadr. = 2,99 m^2, łokieć kwadr. = 4 stopom kwadr. = 0,33 m^2, stopa kwadr. = 144 calom kwadr. = 0,08 m^2, cal kwadr. = 5,76 cm^2.

Dziesięcina = 10 925 m^2.

Morg austriacki = 5 735 m^2.

Morg pruski = 2 553 m^2.

Akr = 4 047 m^2.

Miary objętości

Metryczne

Kilometr sześć. (km^3) — 1 000 000 000 metrów sześć., metr sześć. (m^3) = 1 000 decymetrów sześć., decymetr sześć. (dm^3) = 1 000 centymetrów sześć., centymetr sześć. = 1 000 milimetrów sześć., (mm^3).

Ster = 10 decysterom = 1 m^3.

Kilolitr (kl) = 10 hektolitrom, hektolitr (hl) = 10 dekalitrom, dekalitr (dkl) = 10 litrom, litr (l) = 10 decylitrom, decylitr (dl) = 10 centylitrom, centylitr (cl) = 10 mililitrom (ml).

Inne

Sążeń sześć. rosyjski = 9,71 m^3.

Sążeń sześć. austriacki = 6,82 m^3.

Sążeń sześć. polski = 2 sągom = 5,16 m^3.

Sążeń sześć. pruski = 3,34 m^3.

Tona rejestracyjna angielska = 100 stopom sześć. = 2,83 m^3.

Tona okrętowa angielska = 42 stopom sześć. = 1,19 m^3.

Arszyn sześć. = 0,36 m^3.

Łokieć sześć. = 0,19 m^3.

Cal sześć. = 13,82 cm^3.

Łaszt rosyjski = 16 ćwierciom = 3 358 l, ćwierć = 8 czetwierykom = 209,87 l, czetwieryk = 8 garncom = 26,23 l, garniec = 3,28 l.

Last angielski = 80 buszlom = 2 908 l, buszel = 8 gallonom = 36,35 l, gallon = 4,54 l.

Beczka rosyjska = 40 wiadrom = 492 l, wiadro = 10 sztofom = 12,30 l, sztof = 1,23 l.

Okseft pruski = 200 — 240 l.

Korzec polski = 4 ćwierciom = 128 l, ćwierć = 8 garncom = 32 l, garniec = 4 kwartom = 4 l, kwarta = 4 kwaterkom 1 l, kwaterka = 0,25 l.

Wiadro austriackie = 56,6 l.

Bela papieru = 10 ryzom, ryza = 20 librom, libra 25 arkuszom.

Gros = 12 tuzinom, tuzin = 12 sztukom.

Kopa = 4 mendlom, mendel = 15 sztukom.

Wagi

Metryczne

Tona (t) = 10 kwintalom, kwintal (q) — 10 miriagramom, miriagram (mrg) = 10 kilogramom, kilogram (kg) = 100 dekagramom, dekagram (dkg) = 10 gramom, gram (g) = 10 decygramom, decygram (dg) = 10 centygramom, centygram (cg) = 10 miligramom (mg).

Inne

Centnar polski = 4 kamieniom = 40,55 kg, kamień = 25 funtów = 10,14 kg, funt = 16 uncjom = 405,5 g, uncja = 2 lutom = 25,34 g, łut = 4 drachmom = 12,67 g, drachma = 2,61 skrupułom = 3,14 g, skrupuł = 26,48 granom = 11,85 g, gran = 0,04 g.

Pud rosyjski = 40 funtom = 16,38 kg, funt = 32 łutom = 409,5 g, łut = 3 zołotnikom = 12,79 g, zołotnik = 96 dolom = 4,26 g, dola = 0,18 g.
Funt austriacki = 560 g.
Funt angielski = 453,6 g.
Karat = 200 mg.

Miary angielskie

1 yard = 3 stopy = 36 cali	= 0,9143 metrów
1 stopa = 12 calom	= 0,3479 metra
1 cal	= 2,5399 centymetrów
1 pręt = 5½ yardów	= 5,02911 metrów
1 mila ang. = 1760 yardów	= 1609,3149 metrów
1 akr = 48 840 yardów kwadrat.	= 0,4046 hektara.

Miary polskie

Sążeń = 3 łokciom	= 1,726 metrom
Łokieć = 2 stopom	= 0,576 metra
Stopa = 12 calom	= 0,288 metra
Cal = 12 liniom	= 24 milimetrom
Linia	= 2 milimetrom
Pręt = 15 stopom = 10 pręcikom	= 4,32 metrom
Pręt kwadratowy	= 18,6624 metr. kwadr.
Morga = 300 prętom kwadr.	= 55,9872 arom (hektar = 1,7861 morga)
Włóka = 30 morgom	= 16,7559 hektarom
Korzec = 32 garncom	= 1,28 hektolitrom
Garniec = 4 kwartom	= 4 litrom
Kwarta = 4 kwaterkom	= 1 litrowi
Kwaterka	= 0,25 litra
Funt = 32 łutom	= 405,504 gramom
Łut = 288 granom	= 12,672 gramom
Gran	= 0,044 grama
Kamień = 25 funtom	= 10,1376 kilograma
Centnar = 100 funtom	= 40,5504 kilograma
Sążeń sześcienny drzewa	= 51,1598 metrów sześciennych.

Wagi aptekarskie:

1 funt aptek. = 7/8 handl. = 12 uncji = 358,3333 gramom,
1 uncja = 8 drachmom = 29,8600 gramom,
1 drachma = 3 skrupułom = 3,7326 gram.
1 skrupuł = 20 granom = 1,2442 gramom,
1 gran = 0,0622 grama.

Wykaz określeń najważniejszych sztuk towarów:

Arkusz = 1 sztuce papieru, blachy itp.
Beczka śledzi = 800 sztuk.
Bela papieru = 10 ryz.
Bela sukna = 14 sztuk.
Bela skór = 30 sztuk.
Decher = 10 sztuk skór futrzanych.
Gros setny = 12 tuzinów.
Gros tysiączny = 12 setek.
Kipa = 4 sztygi ryb suszonych (=80 sztuk).
Libra = 24 arkuszom papieru do pisania.

Libra = 25 arkuszy do druku.
Łaszt = 12 beczek soli, śledzi itp.
Motowidło = 10 lub 20 wiązek.
Obręcz = 4 kopy klepek.
Paka papieru pakowego = 2 bele.
Pęk skór = 10 sztuk.
Rąb sukna = 22 sztuki.
Rola skór = 10 sztuk.
Rola sztokfiszów = 180 sztuk.
Ryza papieru do pisania = 20 liber 480 arkuszy.
Ryza papieru do druku = 20 liber = 500 arkuszy.
Skrzynia zapałek = 20 pak = 500 paczek po 10 pudełek = 5000 pudełek.
Skrzynia jaj = 1 440 sztuk.
Sztuka przędzy = 4 lub 6 motków.
Sztuka sukna = 50 metrów.
Sztyga klepek = 20 sztuk.
Tuzin = 12 sztuk.
wiorsta = 500 sążniom = 1.067 m.
sążeń = 7 stopom = 3 arszynom = 2.133 m.
stopa = 12 calom = 30.48 cm.
cal = 10 liniom = 2,54 cm.
arszyn = 16 werszkom = 28 calom = 71,12 cm.
werszek = 1,75 cala = 4,44 cm.
dziesięcina = 2.400 sążni kw. = 109,25 arom.
wiadro = 12,299 litrom.
1 funt = 32 łutom = 96 zołotnikom = 409.51 gramom.
1 zołotnik = 96 dolom = 4,2658 g.
1 dola = 0,0443 grama.
1 pud = 40 funtom = 16,38 kb.

Waga korca przyjęta w handlu

1 korzec bobiku	102,45	1 korzec owoców	122,95
„ buraków	122,95	„ owsa	65,57
„ grochu	102,45	„ pszenicy	98,36
„ gryki	81,96	„ rzepaku	86,06
„ jęczmienia	81,66	„ seradeli	65,57
„ koniczyny	102,45	„ tymotki	73,77
„ łubinu	102,45	„ ziemniaków	98,36=114,75
„ lucerny	102,45	„ żyta	94,26
„ marchwi	122,95		

Różne

1 mila geograficzna = 7.421,7 m.
1 mila morska = 1.852 m.
1 morga magdeb. = 25.532 a.
1 kilogramometr lub Joule = praca potrzebna do podniesienia 1 kg na 1 m.
P. S. (siła końska) = 75 kg m/sek. = praca potrzebna do podniesienia 75 kg w 1 sek. na wysokość 1 m.

Porównanie ciał ciepłoty.

Réaumur (R), Fahrenheit (F).

−30 C = −24 R = −22 F	+ 5 C = + 4 R = + 41 F
−25 C = −20 R = −13 F	+ 10 C = + 8 R = + 50 F
−20 C = −16 R = − 4 F	+ 15 C = +12 R = + 59 F
−15 C = −12 R = + 5 F	+ 20 C = +16 R = + 68 F
−10 C = − 8 R = +14 F	+ 25 C = +20 R = + 77 F
− 5 C = − 4 R = +25 F	+ 30 C = +24 R = + 80 F
0 C = 0 R = +32 F	+100 C = +80 R = +212 F

Dwadzieścia lat istnienia Z.P.S.

Pierwsze miesiące Polski Niepodległej, to okres zamętu gospodarczego i finansowego. Państwo otrzymało resztki pozostałości kasowych po zaborcach wystarczające zaledwie na opędzenie niezbędnych potrzeb wojska i administracji. Kraj zniszczony dewastacyjną polityką okupantów wymagał inwestycji. Chaos ustawodawczy nie pozwalał na ujednostajnienie czynności administracji z konieczności bowiem musiały pozostać stare zaborcze przepisy.

Listopad 1918 r. nie zastał kraju nieprzygotowanym do zorganizowania skarbowości, prace t. zw. „Biura Organizacyjnego Departamentu Skarbu Tymczasowej Rady Stanu", organizowane kursa pozwoliły na szybkie i zdecydowane ujęcie steru. Niemniej jednak nie można było jeszcze dokonać unifikacji administracji skarbowej we wszystkich trzech zaborach.

Ministerstwo Skarbu dopiero na mocy ustawy z dn. 8 kwietnia 1919 r. objęło zarząd nad dzielnicą austriacką, administracja zaś skarbowa na obszarze b. dzielnicy pruskiej została przekazana z rąk Ministra b. dzielnicy pruskiej dopiero na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 21. XII. 1921 r. Te momenty najzupełniej nie sprzyjały w tworzeniu się jakiejkolwiek organizacji zawodowej pracowników skarbowych o charakterze ogólnopolskim, ponadto brak było czasu na tego rodzaju pracę. Zapał i urok jaki miała podówczas praca nad budową młodej państwowości polskiej pochłaniały wszystkie zainteresowania pracowników skarbowych nie troszczących się wtedy o warunki materialne.

Będąca w lepszych warunkach organizacyjnych b. Kongresówka pierwsza myśli o stworzeniu ogólnej organizacji pracowniczej skarbowców.

W dniu 30. XII. 1918 r. uchwałą zgromadzenia skarbowców w Warszawie postanowiono założyć Związek Pracowników Skarbowych, jednocześnie też przyjęto statut organizacji opracowany przez kol.kol. J. Ochrymowicza, R. Batogowskiego, L. Hejdukowskiego, P. Skargi i Al. Morozewicza. W dn. 5. I. 1919 r. Statut zarejestrowano w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych p. n. „Statut Związku Zawodowego Pracowników Skarbowych".

Pierwszy Zarząd Związku stanowili:

Prezes — kol.Piotr Skarga, wiceprezesi: Józef Ochrymowicz i Leon Hejdukowski, członkowie Zarządu: Malicki, Kaliński, Kozłowski, Dziewulski, Orłowski, Kulczycki, Olicki i Broniatowski.

Pierwszy oddział Związku powstaje w Sierpcu z prezesem kol. Kasperskim na czele, po czym szybko organizują się inne oddziały na terenie województwa warszawskiego.

Najlepiej została zorganizowana Łódź dzięki niespożytej energii kol. Mazurowskiego, który na czele tej organizacji stoi przez szereg lat. Koło liczące w początkowym stadium założenia 75 członków posiada już w r. 1923 522 członków.

W dniu 22 września 1919 r. miał miejsce pierwszy zjazd delegatów połączony z zebraniem członków Związku zamieszkałych w W-wie. Na tym to zjeździe prowincję reprezentuje między innymi: Łódź, Sierpc, Mława, Janów Lub., Włocławek, Siedlce. Poruszono sprawy: uregulowania sześciogodzinnego dnia pracy, przyznania pracownikom urlopów miesięcznych, dodatków drożyźnianych, stworzenia kasy pożyczkowej, dodatków na wpisy szkolne, przyznania emerytury po 5-cio letniej pracy oraz sprawę aprowizacji, na co została wyasygnowana przez min. Karpińskiego suma 150.000 Mrk.

Co najbardziej charakterystyczne to wniosek Koła w Janowie Lub. „o zrównanie pracowników w Min. Skarbu z urzędnikami innych ministerstw pod względem rang i płacy". Postulat ten, niestety, będzie już wysuwany poprzez wszystkie lata aż do ostatnich chwil.

Nowoobrany zarząd wyłonił z siebie prezydium z kol. Morozowiczem na czele. Lokal Związku mieścił się wtedy przy ul. Wspólnej 39.

Główną troską zarządu jest zorganizowanie odpowiedniej pomocy aprowizacyjnej dla członków. Jeśli przypomnimy sobie te straszne lata braku najbardziej powszednich artykułów, przyznamy, że były to sprawy wówczas najbardziej żywotne i ważkie. Nic więc dziwnego, że pierwsza utworzona Komisja Porozumiewawcza w listopadzie 1919 r. przedstawiając p. Prezesowi Ministrów nagłe potrzeby ogółu pracowników państwowych za najbardziej palące i wymagające szybkiego załatwienia uważa:

„wydanie deputatów w ilości poprzedniej za miesiąc wrzesień, październik i listopad, zaopatrzenie urzędników w opał".

O intensywnych pracach zarządu świadczy choćby odbycie 16 posiedzeń w okresie od 22. IX. 1919 r. do 29. XII. 1919 r. oraz urządzenie dwóch zebrań członków środowiska warszawskiego, następnie zapoczątkowanie wydawania „Czasopisma Pracowników Skarbowych" pod redakcją kol. Ochrymowicza.

W dniu 20. V. 1920 r. Związek obchodzi uroczystość poświęcenia sztandaru. Ojcami Chrzestnymi są Minister Skarbu Władysław Grabski i znakomity kooperatysta, ówczesny poseł na sejm ks. Bliziński.

Wypadki wojenne przerywają prace zaczęte i tak „Czasopismo" po wydaniu kilkunastu numerów przestaje wychodzić, brak jest stałego Zarządu. Śmiało można powiedzieć, że do początku 1922 r. Związek przeszedł dość ostry kryzys. Wybrany zarząd w dn. 25 marca 1922 r. bierze na siebie ciężar żmudnej pracy organizacyjnej powołując do życia cały szereg nowych komórek związkowych. Zarządowi temu jak i późniejszym przez wiele lat przewodniczy W. Kozłowski. Już na Walnym Zjeździe Delegatów Kół w Warszawie, odbytym w dn. 2 maja 1921 r. obecnych jest 61 delegatów z głosem decydującym i 20 uczestników z głosem doradczym. Niezwoływanie przez dłuższy okres czasu Walnych Zjazdów tłumaczy się przepracowaniem wszystkich skarbowców, czas ten bowiem należy zaliczyć do pierwszego okresu sanacyjnego Skarbu Państwa.

Mimo to Związek w pewnych momentach wykazał dużą żywotność i załatwił szereg poważnych spraw.

Rok 1923 zapisał się wprowadzeniem w życie ustawy o uposażeniu pracowników państwowych, obowiązującej do 1935 r., tj. do t. zw. „Ustawy jędrzejewiczowskiej". Projektu ustawy nie uzgodniono z Komisją Porozumiewawczą Związków Zawodowych Pracowników Państwowych, tak samo ze względów merytorycznych budził on w sferach pracowniczych wiele zastrzeżeń. Kiedy bezustanne interwencje u czynników miarodajnych nie odniosły pożądanego skutku, mimo ostrej kampanii prasowej — rzucono hasło strajku generalnego.

Stanowisko jednak naszego Stowarzyszenia*) w tej sprawie było dowodem całkowitego uświadomienia i dało wyraz tej prawdzie, że dobro Państwa jest naszym prawem naczelnym. Stowarzyszenie U. Sk. jakkolwiek uznało żądania wysunięte przez związki pracownicze odnośnie postulatów materialnych, to jednakże w okresie niezmiernie ciężkim dla Skarbu Państwa nie mogło pogodzić się z tak radykalnym środkiem walki jak strajk generalny.

Można bez przesady stwierdzić, że skarbowcy w wytrwałej pracy dla Państwa przodują. Nikt inny, tylko my zorganizowaliśmy liczną sieć kół propagandowych w sprawie

---

*) Na mocy uchwały z dn. 5. III. 1922 r. zmieniono nazwę związku na „Stowarzyszenie Urzędników Skarbowych R. P.".

utrwalenia podwalin Banku Polskiego, myśmy pierwsi zebrali ok. 25.000 zł na zakup samolotu „Skarbowiec".

Praca w kierunku dobra stowarzyszonych również nie leżała odłogiem. Wnioski co do zasad stabilizacji urzędników zostały przyjęte przez Rząd; wniesiono uwagi co do przesunięcia urzędników skarbowych w poznańskim i na Pomorzu do wyższych stopni służbowych, uwagi co do wynagrodzenia za zajęcia w godzinach pozaurzędowych; zorganizowano wykłady w związku z egzaminami oraz wydano skróty tychże wykładów; wydano również cały szereg podręczników fachowych; stale powiększano bibliotekę w W-wie imienia Bolesława Markowskiego; zorganizowano cały szereg kas pożyczkowo-oszczędnościowych i tak poza Bankiem urzędniczym w Poznaniu w 1926 roku istnieje 18 kas pożyczkowo-oszczędnościowych, z których najpomyślniej rozwijały się kasy w Łodzi, Wilnie, Łucku, Lublinie i Warszawie; Zarząd Centralny współdziałał w budowie domów dla urzędników skarbowych w Łodzi, gdzie w amerykańskim prawie tempie zbudowano w ciągu niespełna 18 miesięcy 31 domów dwumieszkaniowych. Praca mrówcza — organizacyjna wre, i tak na dzień 1 maja 1926 r. Stowarzyszenie liczy 3.850 członk.

Od tego czasu zaczyna się faktyczny rozwój Stowarzyszenia. Godną podkreślenia jest dążność Stowarzyszenia do stworzenia silnej, jednej reprezentacji pracowniczej, co wyraziło się w uchwale Walnego Zjazdu z dn. 2. V. 1926 r.:

„Walny Zjazd Delegatów S.U.S. wzywa Zarząd Centralny do podjęcia inicjatywy w kierunku stworzenia w porozumieniu z innymi organizacjami urzędniczymi Związku Stowarzyszeń urzędników państwowych, samorządowych i komunalnych, którego członkami byłyby wszystkie stowarzyszenia całej Rzplitej tylko jako osoby prawne, a Zarząd Główny Związku tego, stanowiliby delegaci głównych zarządów poszczególnych Stowarzyszeń".

Nie poprzestano tylko na uchwale. Na dzień 10 grudnia 1926 r. Zarząd Centralny S.U.S. zwołał pierwsze posiedzenie organizacyjne, zapraszając na nie około 30 związków i stowarzyszeń pracowniczych. Uchwalono statut Ogólnego Zrzeszenia, przy czym na przewodniczącego Komitetu Organizacyjnego powołano Prezesa S.U.S. kol. Kozłowskiego.

Wobec pogarszających się warunków bytu zwołano na dz. 29 i 30 października 1927 r. Kongres Zrzeszeń Pracowników Państwowych i Samorządowych. W Kongresie wzięli udział delegaci 20 organizacji. Na Kongresie obecnym był również p. Wicepremier Bartel, który wygłosił dłuższe przemówienie na temat sytuacji finansowej Państwa. Warto przypomnieć jeden motyw tego przemówienia:

„W referacie, który omawia sprawę uposażenia urzędników, ujęta została rzecz w sposób zupełnie obiektywny i słuszny. Gdybyście mnie kazali wygłosić referat w tej sprawie, to ja mógłbym się podpisać pod tym wszystkim, co było powiedziane.

Jest tylko kwestia możliwości i ta możliwość została podkreślona z dostateczną siłą".

Skreśliwszy stan dochodów Państwa na przestrzeni lat 1924 — 1927, p. Wicepremier doszedł do wniosku, że dochody z 1927 r. są mniejsze od dochodów z 1924 r., wobec zaś tego, że Rząd stoi na straży wszystkich interesów Państwa i społeczeństwa, przeto jeśli czasem czegoś odmawia, przyczyna leży w lepszej znajomości stanu gospodarczego Państwa.

Kongres powziął szereg uchwał, które niestety do dnia dzisiejszego nie doczekały się realizacji i trzeba będzie zapewne długo czekać zanim rumieniec życia ożywi je. Nie mamy miejsca na przytoczenie nawet części tych uchwał. Zaznaczyć jednak trzeba, że w miarę postępującego czasu i jednoczesnego pogarszania się sytuacji materialnej pracowników państwowych, wysuwane postulaty leżą w sferze tylko marzeń ogółu pra-

cowniczego. Niektóre z nich w ogóle nie tylko, że nie doczekały się rozszerzenia, ale zostały usunięte, jak szczeblowanie, dodatki rodzinne, zwroty wpisów szkolnych, dodatki mieszkaniowe itp.

W dniu 6 grudnia 1927 r. p. Wicepremier Bartel przyjął delegację Komitetu Wykonawczego Kongresu. Delegacja spotkała się z dużym zrozumieniem doli i potrzeb pracowników państwowych ze strony p. Wicepremiera, który przyrzekł, iż uczyni wszystko, co będzie ze względu na położenie Skarbu możliwe.

Rezultatem starań było przyznanie w początkach roku 1928 — 45% dodatku do uposażenia płatnego w dniach 25. I. i 10. III. 1928 r. oraz skasowanie z dniem 1. IV. 1928 r. pobierania 3% podatku samorządowego od urzędników w b. dzielnicy pruskiej. Został wprowadzony również dodatek kresowy, jednak tylko dla m. Gdyni.

Wobec braku zarządzeń co do dalszej wypłaty przyznanego na I kwartał 45% zasiłku, delegacja Ogólnego Zrzeszenia, w której bierze udział również kol. Kozłowski, udała się do p. Wicepremiera na specjalną audiencję, rezultatem której było przyznanie za II kwartał zasiłku płatnego w dwóch ratach.

Dalsza akcja o poprawę bytu wyraziła się złożeniem p. Wicepremierowi w dn. 31. V. 1928 r. postulatu 25% podwyżki uposażeń, oraz jeszcze przed uchwaleniem budżetu zostały złożone we wszystkich klubach sejmowych memoriały w sprawach postulatów pracowniczych.

Niezależnie od akcji prowadzonej przez Ogólne Zrzeszenie Zarząd Centralny S.U.S. prowadził samodzielne starania w kierunku poprawy bytu samych pracowników skarbowych, opierając się na tym, iż pracownicy skarbowi, jako najbardziej przeciążeni pracą, winni należeć do kategorii pracowników najlepiej płatnych. Działalność ta spowodowana została dającymi się zaobserwować faktami przyznawania urzędnikom innych resortów czy to dodatków, czy przeszeregowania z pominięciem resortu skarbowego.

Odpowiednie uchwały w tej sprawie zostały sformułowane i miały być złożone przez specjalną delegację panu Ministrowi Skarbu, delegacja jednak w dn. 18. VI. 1928 r. nie została przyjęta. Zarząd Centralny w celu nadania swym postulatom zasadniczego znaczenia, protestacyjnie złożył mandaty i opublikował ten fakt w prasie. W związku z tym p. Minister zaprosił nazajutrz przedstawicieli Zarządu Centralnego na konferencję. Nieprzyjęcie delegacji w dn. 18 czerwca nastąpiło ze względu na nawał prac państwowych (posiedzenie Rady Ministrów) i nie wiedząc o udziale delegatów z prowincji p. Minister uważał odłożenie audiencji na drugi dzień za wskazane.

Również z początkiem 1929 r. rozpoczęły się starania o poprawę bytu. Akcję prowadziło Ogólne Zrzeszenie w formie składanych memoriałów klubom sejmowym, domagając się przyznania prócz ustalonej 15% podwyżki, jeszcze dalszego 15% dodatku, oraz wysuwając postulat wyrównania dodatku mieszkaniowego za rok 1928 i odpowiedniej reformy stawek tego dodatku. Zrealizowana z tego została tylko sprawa przyznania od 1. I. 1929 r. ustawowo należnej podwyżki dodatku mieszkaniowego, niezrealizowano natomiast innych żądań.

Dalsza akcja zeszła później na nieco inne tory. W związku z ogłoszeniem przez istniejącą podówczas C.K.P. komunikatu z przebiegu audiencji u p. Premiera Świtalskiego, który miał odnieść się nie przychylnie do postulatów pracowniczych — zorganizowano we wszystkich większych miastach wiece urzędnicze w dn. 23. XI. 1929 r. Zarówno w odezwie wydanej przez C.K.P., jak też i z przebiegu zorganizowanych wieców wynikało dość wyraźnie, iż chodziło pewnym czynnikom o podkreślenie, że w walce opozycji z rządem, pracownicy państwowi stoją po stronie opozycji sejmowej.

Stowarzyszenie nasze postanowiło w akcji tej nie wziąć udziału. Decyzja ta powzięta została nie dlatego, jakoby Stowarzyszenie nie doceniało krytycznego położenia

ogółu pracowników państwowych, lecz wyłącznie dlatego, że nie chciano brać udziału w rozgrywce toczącej się między rządem a Sejmem.

Tymczasem obietnice i gorące zapewnienia przedstawicieli poszczególnych stronnictw sypały się jak z rogu obfitości. Ze względu na nadchodzącą sesję budżetową parlamentu wyraźnie obiecywano poprawę bytu pracowników państwowych przy rozpatrywaniu budżetu na rok 1930/31. Sądząc po tych zapewnieniach pracownicy państwowi w większości przypuszczali, że wreszcie przyszła chwila, kiedy słuszne ich postulaty mają zapewnioną większość sejmową. Na rozczarowanie nie trzeba było długo czekać. Kiedy przyszedł czas realizowania obietnic, kiedy z cyfr trzeba było wykuć odpowiednią pozycję na poprawę bytu pracowników państwowych — ukazało się prawdziwe oblicze tych wszystkich, którzy nie tak dawno deklamowali o zrozumieniu dla postulatów urzędniczych. Dla zachowania pozorów przyzwoitości, zgłoszone były przez poszczególne stronnictwa sejmowe wnioski oszczędnościowe. W czasie głosowania jednak tak się zawsze składało, że nie wiele z tych wniosków przechodziło, a skoro udało się zaoszczędzić jakąś sumę, oddawano ją z lekkim sercem na inne cele. To doświadczenie oczywiście b. przykre nauczyło masę pracowniczą, jak złudną jest budowa dążeń do poprawy bytu na stronnictwach politycznych.

Jak już wspomnieliśmy Stowarzyszenie nasze oszczędziło sobie tego rozczarowania wychodziło bowiem zawsze z tego założenia, że wytrwale będzie dążyć do poprawy bytu pracowników bądź samo, głównie zaś wspólnie z innymi organizacjami pracowniczymi.

Ale byłoby zbytnim upraszczaniem sobie poglądu na sprawę uposażeń urzędniczych, gdybyśmy cały ciężar naszych niepowodzeń złożyli na barki partyj politycznych.

Polska jak większość krajów znalazła się w orbicie kryzysu światowego, który w tym czasie dość mocno swymi kleszczami ścisnął życie gospodarcze kraju. Zastosowano środki zaradcze w celu zmniejszenia rozpiętości „nożyc cen" w postaci ulg podatkowych dla rolnictwa, popierania eksportu, premiowania wywozu zboża itd., kwestia obniżki cen artykułów przemysłowych nie schodziła z łam prasy i była przedmiotem dyskusyj gospodarczych.

Przy stosowaniu różnych pomysłów nie zapomniano o urzędnikach, zresztą przykłady państw innych mogły same podziałać zachęcająco. I tak dotychczas przeprowadziły obniżkę płac urzędniczych: Niemcy o 6%, Włochy o 10%, Grecja o 6%, Bułgaria i Rumunia o 10%. Jeśli zważymy, że w Polsce stosowano podobne metody walki z kryzysem jak i za granicą, było więc do przewidzenia, że dyskusja nad tym jest nieuniknio na. I stało się. W dn. 16. XII. 1930 r. w Sejmie poseł Róg imieniem pięciu stronnictw „Centrolewu" w swoim przemówieniu stwierdził, iż stronnictwa te w pierwszym rzędzie uważają za konieczne obniżenie płac urzędniczych.

Na łamach naszego „Czasopisma" w szeregu artykułach starano się sprostować mylne poglądy. Udawadniano, że obniżka płac w naszych warunkach jest niemożliwą do przeprowadzania, na tego rodzaju eksperymenty mogły sobie pozwolić państwa, gdzie pobory urzędnicze w chwilach dobrej koniunktury poszły w górę, nie może zaś sobie pozwolić nasze Państwo, gdzie pensje pracownicze są daleko niższe od pensyj przedwojennych i w wielu wypadkach nie dają pracownikowi państwowemu minimum egzystencji. Tłumaczono przykładami. Jeślibyśmy ustalili wskaźnik płac urzędników w roku 1927 cyfrą 100, to wskaźnik określający wysokość uposażeń w styczniu 1925 r. wynosiłby 145,6. Obecnie po obniżce wskaźnika, jaka w maju 1926 r. doszła do cyfry 69,9, od roku 1929 do 1931 wskaźnik pozostaje bez zmiany na poziomie 112,8, a zatem daleko mniejszy od wskaźnika w styczniu 1925 r.

Zapadłe w dn. 1. II. 1931 r. tj. w drugim dniu Zjazdu Delegatów Kół S.U.S. w tej

dziedzinie uchwały były pierwszym protestem rzesz pracowniczych, protestem powziętym i ogłoszonym w czasie najbardziej odpowiednim, bo w czasie dyskusji budżetowej w Sejmie. Poszły za nimi w ślad i inne protesty, uchwały związków i centrali pracowniczych. Zaprotestowały wszystkie centrale ruchu pracowniczego.

Zapowiadana obniżka płac przez cofnięcie 15% dodatku do uposażeń pracowników państwowych stała się jednak faktem dokonanym. Odnośna uchwała Rady Ministrów zapadła na posiedzeniu w dniu 10 kwietnia 1931 r.

Komunikat Prezydium Rady Min., motywujący powyższe zarządzenie ogłoszony został w dziennikach dopiero w dn. 12. IV.

Rząd uzasadniał obniżkę deficytem wynoszącym za rok 1930/31 53 miljonów zł. Cofnięcie 15% dodatku od uposażeń miało przynieść 11,8 milionów zł oszczędności, ponadto oszczędności z tego tytułu uzyskane w przedsiębiorstwach i monopolach miały pozwolić na uregulowanie budżetów tychże instytucji, oraz na podniesienie ich wpłat do skarbu państwa.

Obniżka uzyskała niejako charakter ogólny. W ślad za obniżkami uposażeń pracowników przedsiębiorstw państwowych, banków, pracowników państwowych poszły obniżki płac w przedsiębiorstwach prywatnych. Ten ogólny charakter obniżki wymagał bezwzględnie i ogólnej wspólnej akcji wszystkich pracowników tak państwowych, jak prywatnych i samorządowych.

W związku z uchwałą zapadłą na plenarnym posiedzeniu Zarządu Centralnego S.U.S. w dn. 26. IV. 1931 r. zwołany został do Warszawy na dzień 17. V. 1931 r. Nadzwyczajny Walny Zjazd Delegatów Kół, który przyjął do wiadomości sprawozdanie Zarządu Centralnego odnośnie jego działalności w sprawie obniżki płac.

Przed tym w dn. 29. IV. 1931 r. z inicjatywy Zjednoczenia Związków i Stow. Pracowników Państwowych, w którego skład wchodziło również S.U.S., odbył się t. zw. „Mały Kongres".

Kongres zagaił Prezes Zjednoczenia Dr. Filipek. Jednomyślnie uchwalono oświadczenie w sprawie obniżki płac, w którym między innymi powiedziano:

„Pracownicy nie mogą uznać obniżki płac za słuszną i sprawiedliwą. Zarówno wzgląd na konsekwencje tej obniżki na dłuższą metę dla Skarbu, jak i dla położenia gospodarczego kraju stanowią dostateczną podstawę uzasadniającą konieczność wycofania się w porę z drogi, w naszym rozumieniu niebezpiecznej dla życia gospodarczego i społecznego Państwa.

Według bowiem głębokiego przekonania organizacji pracowniczych istnieją inne środki ratowania równowagi budżetu Państwowego.

Podpisane organizacje deklarują gotowość przedstawienia wniosków, które mogłyby skuteczniej doprowadzić do zachowania równowagi budżetowej".

Oświadczenie to podpisały:

1) Zjednoczenie Związków i Stow. Pracown. Państw. reprezentujące 7 związków,
2) Rada Naczelna Związków Pracown. Samorządowych reprezentująca 4 związki,
3) Polska Konfederacja Prac. Umysłowych reprezentująca 10 związków,
4) Związek Nauczycielstwa Polskiego.

Hasło naczelne dnia wyrażające się w bezwzględnym dążeniu do osiągnięcia równowagi budżetowej osiągnęło naprawdę imponujące wyniki, szkoda tylko, że hasło to dotyczyło jednej grupy wydatków państwowych tj. wydatków personalnych na administrację skarbową. Zmniejszenie uposażeń o 15% nie było tylko odosobniowym faktem, do tej metody zmniejszenia nie tylko minimum egzystencji ale wegetacji zaliczyć należy również efektywne zmniejszenie poborów przez zwiększenie składek emerytalnych z 3 na 5% miesięcznie, zmniejszenie diet przy podróżach służbowych i delegacjach, wstrzy-

manie od grudnia 1930 r. awansów urzędniczych, oraz zawieszenie od 1 lipca 1936 r. prawa do uzyskiwania co trzy lata wyższych szczebli w danej grupie uposażeń. Wreszcie redukcja personelu była nie mniej ważkim momentem pogarszającym dolę pracowniczą.

Nie od rzeczy będzie przypomnieć sobie jak cyfrowo przedstawiał się resort skarbowy w tym czasie.

Otóż na dzień 31. III. 1931 r. jak to wynika z opracowanej przez Ministerstwo Skarbu statystyki było 11.782 urzędników zatrudnionych w Izbach Skarbowych i urzędach podległych, w Dyrekcjach Ceł i podległych urzędach stan faktyczny urzędników wynosił 1494 osoby. Jeśli chodzi o grupy uposażeń to w służbie skarbowej było:

w	III i IV	stopniu	11 urzędników
„	V	„	49 „
„	VI	„	317 „
„	VII	„	1008 „
„	VIII	„	1998 „
„	IX	„	2736 „
„	X	„	2802 „
„	XI	„	2562 „
„	XII	„	141 „
za	wynagr. ryczałt.		158 „

W Dyrekcjach Ceł sprawa ta wyglądała w ten sposób:

w	IV	stopniu	3 urzędników
„	V	„	7 „
„	VI	„	31 „
„	VII	„	76 „
„	VIII	„	207 „
„	IX	„	420 „
„	X	„	523 „
„	XI	„	196 „
„	XII	„	23 „

Dane powyższe mówią same za siebie, jeśli zliczymy ilości urzędników w stopniach od IX w dół. Żaden komentarz nie uwypukliłby istotniej tragicznego stanu jak te suche cyfry.

Oczywiście nie potrzebujemy dodawać, jak te obniżki płac wpłynęły na dalszą realizację zamierzeń gospodarczych Stowarzyszenia. Aby sobie to uprzytomnić wspomnimy w jakim czasie zostały zapoczątkowane prace nad budową letnisk, Centralnej Kasy Kredytowo-oszczędnościowej, spółdzielni mieszkaniowych, budowy własnego domu itp. i jak daleko prace te się posunęły i co zdołano zrealizować.

Otóż do końca 1929 r. jeden tylko Okręg lubelski z własnych funduszów postawił na terenie Łaskarzewa dwie wille o 28 ubikacjach (Hermanówka i Kotarbówka). W 1930 r. zapoczątkowano budowę dalszych willi „Świt" i „Fedorówki" (murowanej) i z trudnością zdołano je wykończyć całkowicie dopiero w 1932 r. Kwoty na budowę składały się głównie z ofiar kolegów i tak z loterii fantowych wpłynęło netto 157.769 zł 22 gr., ze składek na wewnętrzne urządzenia 1966 zł 40 gr., wkład Okręgu lubelskiego wyniósł 71.821 zł 32 gr., wkład Zarządu Centralnego 121.583,59 zł. Kiedy pierwsze dwie loterie dały dochodu 155.605 zł 86 gr. w 1931 r., to już w 1932 r. (po obniżce) dochód z loterii III wyniósł zaledwie 1.163 zł 36 gr.

Ze względu na coraz trudniejszą sytuację materialną pracowników skarbowych nie można było przystąpić do stworzenia Centralnej kasy pożyczkowo-oszczędnościowej opartej na realnych podstawach, zaniechano też budowy własnego domu. Pięknie zapo-

wiadające się prace nad budową mieszkań poprzez Spółdzielnię Mieszkaniową doprowadziły do budowy kilku domów. Inicjatywa z naszej strony była duża, nie kto inny tylko Stowarzyszenie było inicjatorem założenia Związku Spółdzielni Budowlanych, przekształconego następnie w Związek Spółdzielni i Zrzeszeń Pracowniczych R. P.

Wyżej zakomunikowane redukcje płac nie były ostatnimi. Zanotowano znowu obcięcie dodatku stołecznego, zmniejszenie dodatku śląskiego i gdyńskiego o 20%, wstrzymano wypłatę dodatku mundurowego dla kontroli skarbowej i zmniejszono o 50—70% ryczałty przyznawane dla Kontroli skarbowej.

Pytania ze strony masy urzędniczej coraz głośniej poczęły się rozlegać, dlaczego Związek zawodowy nie zapobiegł obniżkom, dlaczego im nie przeciwdziałał? Rosło z tego powodu rozgoryczenie. A czy istotnie ostrze tego rozgoryczenia należało skierować tylko w Związek?

Związek pracowników państwowych zrzeszający ludzi, których pracodawcą jest Państwo, ma wytrąconą najważniejszą broń z ręki, którą w związkach pracowników prywatnych stanowi strajk. Nam zostały tylko takie drogi: przedstawianie ujemnych skutków wydanych zarządzeń czynnikom miarodajnym, urabianie opinii społecznej, współpraca nad wyszukaniem odpowiednich źródeł zaradczych i samoobrona polegająca na tworzeniu kas samopomocowych i innych instytucji przynoszących kolegom pewną pomoc materialną.

Wszystkie zaś wyliczone drogi zostały wykorzystane.

Wspomnieć należałoby o realnym projekcie w dziedzinie wzmożenia dochodów skarbu Państwa, jaki w formie momeriału Zarząd Centralny S.U.S. przedstawił w dniu 28 lipca 1931 r. panu Ministrowi Skarbu. Memoriał ten został sporządzony na podstawie materiałów dostarczonych przez wszystkie Koła S.U.S., oraz miał na celu wykazać, iż istnieją możliwości powiększenia dochodów Skarbu Państwa, bez uciekania się do obniżki poborów pracowników państwowych, oraz równocześnie bez pogłębiania kryzysu gospodarczego.

W wysuwanych projektach wychodzono z założenia, że jeżeli jest źle, to istotnie zachodzi naturalna potrzeba poniesienia ofiar, jednak do tych ofiar należało pociągnąć wszystkie warstwy społeczne, a nie tylko pracowników państwowych.

Szukając dróg do równomiernego pociągnięcia jak najszerszych warstw obywateli do świadczeń na rzecz Państwa wysunięto następujące postulaty:

1) Podwyższenie podatku dochodowego od uposażeń w ogóle o 100% z równoczesnym przywróceniem 15% dodatku od uposażeń pracowników państwowych. W ten sposób obniżka przy uposażeniu miesięcznym od 210 zł — 500 zł wyniosłaby zaledwie 1,5% do 3,1%, a dopiero przy uposażeniu ponad 6000 zł obniżka wyniosłaby 15%, przy uposażeniu 16.000 zł miesięcznie 25%; niewątpliwie dla ostatniej kategorii osób podwyżka pod. dochod. byłaby dotkliwą, jednak nieszkodliwą dla życia gospodarczego

2) Podwyższenie o 100% specjalnego podatku od tantiem, nie odbiłoby się ujemnie na życiu gospodarczym, ponieważ trafiałoby w zasoby pieniężne, które wcale lub w małej mierze przyczyniają się do rozwoju gospodarczego kraju.

3) Ograniczenie norm wynagrodzenia przy większych kapitałach akcyjnych, oraz ograniczenie normy wynagrodzenia wolnej od opodatkowania dla jednej osoby np. do 60.000 rocznie. Postulat ten skutecznie zapobiega od eliminowania od podatku zysków otrzymanych w dużych przedsiębiorstwach.

4) Dodatkowe obciążenie podatkiem dochodowym dochodów z nieruchomości miejskich, zajęć zawodowych i innych zatrudnień o celach zarobkowych.

5) Upaństwowienie stanowisk rejentów, pisarzy hipotecznych i komorników. Za-

robki wspomnianej kategorii pracowników są niewspółmiernie wysokie do jakości świadczeń.

6) Wskazano na możliwości wzmożenia wpływów budżetowych w dziale podatków pośrednich.

Ciągłe wypadki obniżek płac coraz to naglej stawiały przed Związkiem konieczność wspólnej obrony. Powstają znowu pomysły stworzenia wspólnej reprezentacji pracowników państwowych, samorządowych i prywatnych t. zw. Naczelnej Rady Zawodowej. Częściowo rezultaty tych wysiłków były udatne, nic jednak trwałego nie udało się stworzyć. Ruch pracowniczy był rozbity, nie mówiąc o pracownikach samorządowych i prywatnych, ruch pracowników państwowych w tym czasie skupiał się w 3 centralach: Zjednoczeniu Związków i Stowarzyszeń, Ogólnym Zrzeszeniu i C.K.P., a poza tym istniał cały szereg związków nie wchodzących do żadnej centrali.

Ze względu na trudności porozumienia się Central zaczęto pracować nad wyłonieniem jakiegoś wspólnego porozumienia już między poszczególnymi związkami pracowników państwowych. Do takiego porozumienia doszło, a rezultatem tego było wyłonienie 4 komisji. Komisje te wniosły szereg memoriałów czynnikom miarodajnym na terenie parlamentarnym, a więc memoriał w sprawie szczeblowania, w sprawie nowelizacji ustawy o podatku dochodowym i inne.

Mimo trudności piętrzących się przed pracownikami skarbowymi, byliśmy przedmiotem ataków i tak „Ilustrowany Kurjer Codzienny" w artykule „Miliard złotych zaległości zdemoralizowany podatnik i co z tego wynika?" między innymi pisał:

> „Przyczyną zaległości podatkowych jest system nagród pieniężnych, przyznawanych kierownikom urzędów skarbowych za dokonanie wymiarów podatków w odpowiedniej wysokości".

Z pewnymi upiększeniami artykuł ten przedrukował „Przegląd Kupiecki" w Nr 32 z dnia 23 października 1931 r. i „Kurier Poznański". Na szczęście ukazały się oficjalne sprostowania władz skarbowych odpierające te insynuacje.

A tymczasem pogłoski o zamierzonej dalszej redukcji uposażeń pracowników państwowych nie cichły. Co prawda sfery urzędowe drogą półoficjalną zaprzeczały stanowczo istnieniu jakichkolwiek tendencji w tym kierunku, jednak masy pracownicze nie mogły się uspokoić, skoro po tych zapewnieniach bezpośrednio wpłynęły do Sejmu projekty podnoszące znowu składkę emerytalną z 3 na 8 proc. oraz pogarszające uprawnienia emerytalne. Jeszcze przed uchwaleniem noweli do ustawy emerytalnej dość już sprawnie funkcjonujący Międzyzwiązkowy Komitet Pr. Państw. przygotował całą kampanię w celu zapobieżenia uchwaleniu projektowanej noweli. Wszelkie jednak wysiłki spełzły na niczym.

Rozgoryczenie zapanowało wielkie, szczególnie wśród licznej grupy pracowników skarbowych jako najgorzej uposażonej. W „Czasopiśmie Skarbowym" coraz częściej ukazują się liczne artykuły przepojone żalem. W Nr 4 1932 r. w art. pod tyt. „Najcięższe ofiary" czytamy:

> „...kto dźwiga więc na swych barkach ciężar kryzysu?
>
> ...Na to pytanie nie padła dotychczas w Polsce prawdziwa i uczciwa odpowiedź. Czytamy bowiem codziennie, że rosną zaległości podatkowe dochodzące do zawrotnych miliardowych sum, dowiadujemy się, w jaki sposób kartele przemysłowe przeprowadzają bezwzględną obronę swych interesów. Raz po raz dochodzą wieści o ulgach podatkowych, jakie Państwo stosuje i o pomocy, jakiej udziela tym najsilniejszym pod względem możności gospodarczego przetrwania grupom. Ale przecież te braki ktoś wyrównuje, te niedobory ktoś pokrywa w bezwzględnym i bezpośrednim rachunku!

Ten ogromny trud i bolesny zaszczyt przypadł w udziale urzędnikom państwowym.

> ...Nędzarz musiał składać ofiarę, aby zamożniejsi przetrwali ciężkie czasy. Rujnuje swe zdrowie i odmawia wszystkiego swym najbliższym, by inni ratowali swe majątki i ...dochody.
>
> ...W tym oświetleniu widać wyraźnie, jak nierównomiernie i niejednolicie zostały rozłożone w społeczeństwie „kryzysowe" ciężary. Krzywda urzędnicza przekroczyła w Polsce normalne ramy kryzysu. Jest to proste stwierdzenie faktu, za którym kryje się więcej, aniżeli niesprawiedliwość".

Na barki urzędnicze spadł jeszcze jeden cios. Zapowiadana obniżka stała się faktem dokonanym. Gdyż w dn. 1 czerwca 1932 r. pracownicy państwowi (poza Warszawą) otrzymali pobory mniejsze o 10%. I ta obniżka tradycyjnym zwyczajem nastąpiła w tempie błyskawicznym i bez wysłuchania i rozważenia głosów zainteresowanych stron.

Ruch pracowniczy mimo tylu niepowodzeń nie załamał rąk. Nasze Stowarzyszenie prowadziło w dalszym ciągu pracę na terenie pracowniczym w kierunku unifikacji wszystkich związków zawodowych pracowniczych. Rok 1932 sprawę tę posunął daleko naprzód. Pracownicy państwowi skupili się w Międzyzwiązkowym Komitecie, zostały połączone obie centrale pracowników prywatnych, tworząc jedną centralę pod nazwą „Unii pracowników Umysłowych", stworzono Naczelną Radę Samorządową. Wszystkie te centrale utworzyły Centralną Radę Pracowniczą z prezesem Romanem Krukowskim na czele.

I znowu 4 lipiec 1933 r.... Nastąpiło zniesienie zwrotu opłat szkolnych w szkolnictwie średnim. Natychmiast po podaniu przez półurzędową agencję „Iskra" wiadomości o zamiarze cofnięcia dodatków szkolnych, delegacja M. K. P. P. została przyjęta przez p. Wiceministra Pierackiego, który, lojalnie przyznajemy, nie próbował nawet kontrargumentować z przedstawionymi wywodami delegacji, tym nie mniej audiencja dała wynik negatywny. P. Wiceminister oświadczył, że uchwała Rady Ministrów już zapadła i wynikła z konieczności zmniejszenia wydatków państwowych w związku ze zmniejszającymi się jeszcze dochodami.

Mimo tego pewna nadzieja zaświtała na horyzoncie życia urzędniczego, zaczęto coraz głośniej mówić o zmianie ustawy uposażeniowej... W dn. 2 września 1933 r. P. Minister Skarbu Zawadzki przyjął delegację M. K. P. P. i oświadczył, że istotnie od szeregu miesięcy przeprowadzane są w Ministerstwie Skarbu studia nad nową ustawą uposażeniową, które zmierzają do uproszczenia ówczesnego systemu obliczania uposażeń, przy czym jednak zupełnie stanowczą tendencją Ministerstwa Skarbu jest przeprowadzenie zmian w ten sposób, aby nie wynikło z nich pogorszenie sytuacji uposażeniowej pracowników państwowych, ani obniżenie podstawy wymiaru zaopatrzeń emerytalnych.

Nadzieja więc poprawy bytu prysła, uzyskano tylko miarodajną zapowiedź, że nowa ustawa nie przyniesie ze sobą nowej obniżki uposażeń.

Wszakże, kiedy w dn. 7 września 1933 r. ogłoszono subskrypcję Pożyczki Narodowej, Świat Pracy mimo materialnego zubożenia stanął jak zwykle pierwszy do apelu. Natychmiast po ukonstytuowaniu się Ogólnopolskiego Komitetu Pracowniczego Pożyczki Narodowej, zorganizowano Stołeczny Komitet Pożyczki, a potem poszczególne komitety pokryły siecią swą całą Polskę, dotarły wszędzie, gdzie tylko znajdował się jakikolwiek ośrodek pracy. Ale Świat Pracy nie tylko włożył swój wysiłek i pracę w samą akcję na rzecz Pożyczki, subskrybując 44% ogólnej sumy subskrypcji, stwierdził, że w ofiarności na rzecz Państwa nikt nie może go prześcignąć.

Jakżeż w tej akcji wyszliśmy my skarbowcy? Administracja ściśle skarbowa, li-

cząca 20.649 osób, subskrybowała 3.517.712 zł, poza tym nasze Koła i Okręgi subskrybowały na kwotę z górą 15.000 zł.

Komisarz Generalny Pożyczki Narodowej w specjalnym piśmie skierowanym do S. U. S. między innymi pisze:

„Niezależnie od udziału Stowarzyszenia Urzędników Skarbowych w tym wielkim zbiorowym wysiłku, w którym nigdy nie tylko nie brak skarbowców, ale często wysuwają się oni na czoło akcji społecznej, wielka liczba skarbowców została powołana do ścisłej współpracy w dziele Pożyczki Narodowej.

Z wielką satysfakcją stwierdzam, że nici łączące mnie z ogółem skarbowców są wyjątkowo silne, gdyż w przeciwnym razie nie mógłbym się spotkać z tak wielkim entuzjazmem w tej sprawie i z tak wielką pomocą, jakiej od wszystkich urzędników skarbowych zajmujących się sprawą Pożyczki Narodowej doznałem".

W tym samym prawie czasie znowu dokonana została operacja, której skutki do dnia dzisiejszego pracownicy odczuwają boleśnie. Dla całkowitego obrazu przypomnijmy sobie dokładnie bieg całej sprawy.

Jak już wspomnieliśmy we wrześniu wiadomem się stało, że prace nad ustawą uposażeniową są prowadzone, wszakże oświadczono, że prace te wymagają dłuższych studiów i dlatego nie należy oczekiwać zakończenia ich w najbliższym czasie. Jednakże w następnym miesiącu t. j. 18 października 1933 została przyjęta przez p. Wiceministra Jędrzejewicza delegacja Centralnej Rady Pracowniczej. Delegacji tej p. Wiceminister wręczył projekt nowej ustawy uposażeniowej i po omówieniu projektu upoważnił delegację do przedstawienia swej opinii o tym projekcie do dnia następnego t. j. do dnia 19 października godz. 15 w południe. Mimo tak krótkiego terminu odpowiedź ujęta w formie memoriału, została w wyznaczonym terminie złożona. Uwagi te jednak nie zostały uwzględnione, gdyż dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. 10. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 1678) ogłoszono ustawę pokrywającą się w zupełności z projektem; różniła się tylko od niego postanowieniem, które dopuszczało możliwość przyznania zniżek kolejowych nie tylko samym pracownikom, lecz również i ich małżonkom.

Zdawałoby się, że ogłoszenie nowej ustawy uposażeniowej nie powinno specjalnie zaskoczyć rzesz pracowniczych, było jednak przeciwnie — ustawa była dla wszystkich wielką niespodzianką. Po tylokrotnym pogarszaniu warunków materialnych pracownicy państwowi, mogli oczekiwać kresu pogorszeń. Stało się inaczej. Nikt wprawdzie nie oczekiwał, że w ustawie zostanie dokonany wyłom z zasady, że wszyscy pracownicy bez wyjątku powinni ponieść ofiary na ołtarzu Państwa. Za taki wyłom należało uznać znaczne polepszenie sytuacji materialnej wyższych grup z jednoczesnym pogorszeniem sytuacji niżej uposażonych.

W związku z ogłoszeniem rozporządzenia o zaszeregowaniu pracowników państwowych, Centralna Rada Pracownicza złożyła na ręce Pana Prezesa Rady Ministrów memoriał, w którym jeszcze raz podkreślono, że praktycznie nowa ustawa uposażeniowa wprowadziła 7% obniżkę płac dla ogromnej części funkcjonariuszów państwowych oraz postawiono postulat spowodowania uchylenia nowej ustawy.

Niezależnie od powyższego memoriału C. R. Pr. zwołała na dzień 21. I. 1934 r. Kongres przedstawicieli zarządów głównych wszystkich organizacji wchodzących w skład C. R. Pr. Na Kongres przybyło ok. 400 osób.

Obecny na Kongresie p. Wiceminister Skarbu Wacław Jędrzejewicz wygłosił przemówienie. Oto kilka charakterystycznych wyjątków z tego przemówienia:

„...Obecne przepisy uposażeniowe domagały się rewizji od dawna. Trzeba było uprościć tę dziwną chińszczyznę, która cechowała starą ustawę z r. 1923.

...Daje ona (nowa ustawa), naszym zdaniem, racjonalną rozpiętość pomiędzy poszczególnymi grupami uposażeniowymi, daje perspektywę, że urzędnik zdolny, pracowity, który poświęca swą pracę dla Państwa, będzie mógł już dziś w obecnych warunkach ekonomicznych posuwać się naprzód.

„Tendencją Rządu, która znalazła swój wyraz w wywiadzie p. Ministra Skarbu, jest znalezienie takiego rozwiązania, któreby umożliwiło jak najszersze utrzymanie praw emerytalnych.

...Dodatek wyrównawczy wchodzi do uposażenia, jako integralna część. Będzie on tak długo wypłacany, dopóki przyznany urzędnikowi awans do wyższej grupy uposażeniowej nie pochłonie automatycznie dodatku wyrównawczego.

...Dlatego też Rząd zdecydował wprowadzenie ustawy z dnia 1. II. 1934 r. czyniąc to w przeświadczeniu, że odpowiada ona nie tylko interesom administracji państwowej, lecz również leży na linii dobrze zrozumianych interesów stanu urzędniczego".

Niezależnie od akcji prowadzonej przez C. R. Pr. Zarząd Centralny SUS interweniował na terenie Ministerstwa Skarbu w sprawie przeszeregowania pracowników skarbowych. Zdołano w ten sposób wprowadzić pewne korektywy i zwiększyć nieco liczbę pracowników przeszeregowanych do wyższych grup.

Rok 1935 również nie był kresem dokonywania obniżeń uposażeń pracowniczych. Dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 został wprowadzony na pokrycie niedoboru budżetowego podatek specjalny. Podatek ten wprowadzono początkowo na 2 lata, ściśle na okres od 1 grudnia 1935 r. do 31 grudnia 1937 r.

W obliczu tego nowego obciążenia świata pracy oraz podwyższenia podatku dochodowego C. R. P. zorganizowała w dn. 24 listopada 1935 r. II Ogólnopolski Kongres Pracowniczy. Przeprowadzone zostały równocześnie trzy konferencje z P. Prezesem Rady Ministrów oraz jedna z P. Ministrem Skarbu.

Kongres Pracowniczy nie dał jednak pozytywnych rezultatów, boć zwolnienie od obciążeń pracowników zarabiających do 100 zł i rozszerzenia obniżki komornego na sublokatorów — były poprawkami nieistotnymi.

Kongres jeszcze wykazał, że mimo wysiłków organizacyjnych w celu skupienia warstwy pracowniczej, nadal warstwa ta niezdolna jest do jednolitego, wspólnego wystąpienia. Okazało się, że między poszczególnymi związkami nie było trwałych więzów, brak było w ogóle fundamentów ideologicznych. Łączono się dla sporadycznego załatwienia pewnych konkretnych zadań bez wymaganego przygotowania i doświadczenia w działaniu zbiorowym. W ocenie ujemnej bezskutecznej działalności Centralnej Rady Pracowniczej możnaby podkreślić fakt, że C. R. P. opierała się w swym działaniu na jednomyślności, co jakżeż łatwo przeradzało się w staropolskie zgubne „liberum veto".

W tym stanie rzeczy stało się koniecznością niejako sformułowanie sposobem najprostszym przekonań grupy ludzi związanych wspólnym poglądem na sprawy najżywiej obchodzących Świat Pracy w Polsce.

I oto w dniu 10 września 1936 uroczyście została ogłoszona deklaracja społeczno-gospodarcza. Ogłoszenie deklaracji stało się faktem przełomowym w dziejach ruchu pracowniczego w Polsce. Deklaracja oparłszy się na szerokiej podstawie, dała wyraz tęsknocie ludzi pracy, że w swych dążeniach nie ograniczają się tylko do obrony swoich bezpośrednich żądań, ale również zdolni są do stworzenia własnej koncepcji w rozwiązaniu najbardziej istotnych zagadnień polityki społecznej i gospodarki narodowej.

Jednocześnie z ogłoszeniem deklaracji, którą podpisało 41 związków, w tej liczbie

i Z. P. S.*) wybrana została Centralna Komisja Porozumiewawcza Związków Pracowniczych, powołana do realizowania uchwalonego programu.

Oczywiście, że po podpisaniu deklaracji wrześniowej przez najliczniejsze związki, tym samym Centralna Rada Pracownicza przestała istnieć, na jej miejsce przyszła C. K. P. jednocząca pracowników państwowych, samorządowych i prywatnych, obecnie w liczbie 230.000 członków.

Celem przyśpieszenia realizacji i rozwiązania palących zagadnień C. K. P. zwołała w styczniu 1938 r. Kongres Pracowniczy, który stał się wielką manifestacją polskiego pracownika umysłowego, i zwrócił uwagę całej polskiej opinii publicznej na katastrofalne położenie pracowników w Polsce.

Wynikiem pozytywnym Kongresu był zwrot opinii publicznej, która zrozumiała w jakim stopniu pracownicy zostali odsunięci od uczestniczenia w dobrodziejstwach płynących z poprawy koniunktury.

Zamykając rok 1938, stwierdzić wypadnie, że uchwały Kongresu styczniowego nie zostały zrealizowane....

Świat pracowniczy w dalszym ciągu trwa w oczekiwaniu lepszej przyszłości.

20 lat Polska żyje i pracuje jako Wolne Niepodległe Państwo. Nie ma dziś w Polsce zakątka, aby coś nie zmieniło się na lepsze. W każdej dziedzinie życia państwowego, społecznego, kulturalnego itd. widać śmiały, żywy pęd parcia w zwyż. Olbrzymi dorobek wspólnego wysiłku narodowego jest dziś tak widoczny, że nawet najzagorzalszy pesymista musi przyznać, że Polska urosła, wzmocniła się i tężeje, szybko kroczy ku Wielkości.

My zaś pracownicy państwowi w tym najwspanialszym marszu szliśmy w pierwszym szeregu. Trudna sytuacja materialna, w jakiej znalazło się kiedykolwiek Państwo odbijała się przede wszystkim na urzędniku, on też musiał pierwszy i zawsze przed wszystkimi składać ofiarę. Dziś, obliczając bilans dwudziestolecia pracownik publiczny znajduje w nim swoją pozycję, pozycję, na którą składają się lata niedostatku, odmawiania sobie i bliskim najniezbędniejszych potrzeb. Rzadko w dziejach spotyka się tyle bezinteresownej ofiarności, szczerego patriotyzmu i oddania się w służbie dla Państwa, jakie cechują pracownika publicznego w Polsce.

Dziś stwierdzając z dumą Wielkość Polski wierzyć należy, że Państwo rozpoczynając drugi okres twórczej pracy, nie zapomni o tym czynniku, który w codziennej i żmudnej, a cichej pracy kładąc cegłę po cegle, pragnie tylko sprawiedliwej oceny swego wysiłku.

Tę wiarę w przyszłość posiada nasz Związek, który z kilkuset osób z r. 1919 przerodził się w wielki Związek liczący dziś przeszło 17.000 członków, płacących regularnie składki, który licząc w stadium początkowym parę Kół, dziś posiada 303 komórki rozrzucone w całej Rzeczypospolitej.

Wspominając dwadzieścia lat naszej pracy, stwierdzamy, że nie szliśmy luzem. Losy nasze złączone były z całym światem pracowniczym, to też nie do pomyślenia jest rozłączyć naszą historię od zmagań i pracy ogółu pracowniczego. Obecnie nie jesteśmy tylko zwykłą składową częścią zorganizowanej masy pracowników publicznych, stanowimy jej rdzeń, a w chwilach zasadniczych potrafimy zająć stanowisko przodujące, jak

---

*) Na mocy decyzji Komisarza Rządu na m. st. Warszawę z dnia 25. I. 1936 Stowarzyszenie U. S. zostało wpisane do rejestru jako „Związek Pracowników Skarbowych R. P." Z. P. S.

to miało miejsce w czasie tworzenia miejscowych komisji porozumiewawczych w styczniu 1938 r.

Nie znaczy to, by Związek prowadząc pracę o szerszym zakresie zaniedbywał interesy szczególnie obchodzące pracowników skarbowych. W tym krótkim zarysie wspominaliśmy o naszej akcji bezpośredniej, a ostatni memoriał z sierpnia 1938 r. w sprawie przeszeregowania, jest dowodem, że Związek nasz całkowicie doceniał szczególne warunki służby skarbowej. Historia pozwala patrzeć z perspektywy na fakty i kwestią rozumu jest wyciągnąć z niej słuszne wnioski. Dając ten krótki zarys naszych wysiłków niewątpliwie pominięte zostały sprawy ważne, dotyczące naszego dorobku gospodarczego, wszakże licząc się z momentem najważniejszym, a więc należytego wyciągnięcia wniosków z przeszłości, daliśmy krótki obraz zmagań pracowników skarbowych na tle ogólnej sytuacji pracowniczej, aby każdy związkowiec mógł ocenić wysiłek organizacji w sprawie najważniejszej t. j. bytu. Wszelkie inne sprawy są wtórne. Wskazywaliśmy, jak jednocześnie z pogarszaniem się sytuacji materialnej upadały śmiałe projekty w zakresie np. tworzenia Centralnej Kasy Pożyczkowej, Pogrzebowej, wczasów, budowy letnisk, domów akcji kulturalnej itp. W wielu wypadkach placówki zorganizowane przez Związek skutkiem kryzysu musiały się usamodzielniać i stwarzać sobie własne warunki rozwoju, jak Bank Skarbowców, Wspólnota Skarbowców i Spółdzielnie budowlane. Mimo trudnych warunków zdołaliśmy utrzymać takie placówki niezbędne dla ogółu skarbowców jak domy wypoczynkowe w Łaskarzewie i Jamnej, dom mieszkalny w Łodzi, wydawnictwa Związku starannie opracowane służą pomocą w pracy codziennej, kasy zaś pożyczkowe znajdują się bodaj w każdym Kole spełniając wielką rolę w bezpośredniej pomocy materialnej członków; działalność świetlicowa rozwija się z roku na rok, może zbyt powoli, ale i tu przeszkodą zasadniczą jest brak odpowiednich środków, których nie można zmobilizować w obecnych warunkach. Mimo to, członkowie Związku wykazali wielką ofiarność na cele społeczne lub państwowe. Eskadra samolotów ufundowana przez członków Z.P.S., przeszło 30.000 zł zebranych na uczczenie Dwudziestolecia Niepodległości, przeszło 10.000 zł na Fundusz Prasowy, przeszło 22.000 zł miesięcznie regularnie płaconych składek na różne organizacje społeczne, świadczą o wielkim uświadomieniu społecznym naszych członków. I to w czasie rozpamiętywania dwudziestu lat pracy trzeba było przypomnieć, nie mówiąc już o najwyższym wysiłku w czasie składania ofiar na rzecz Pożyczki Narodowej, Inwestycyjnej i mobilizowania opinii społecznej na rzecz tej akcji.

Z rozbicia organizacyjnego doszliśmy do jednej wspólnej organizacji a rok 1934, w którym dokonano połączenia się ze Stowarzyszeniem Urzędników Kontroli Skarbowej, był ostatecznym stadium zespolenia.

Pracowaliśmy zawsze, mając na celu Dobro Powszechne i będziemy to robić dalej Nie sposób, aby wysiłek naszej organizacji nie został należycie oceniony. Może dziś odczuwamy osamotnienie, szczególnie z tego powodu, że nie widzimy, aby ktoś nas wziął w swoją obronę i że brak jest dla naszych wysiłków należnego zrozumienia. Nie wolno jednak popaść w apatię i dlatego zaczynając drugie dwudziestolecie pracy w Odrodzonej Polsce, wierzymy i wzywamy do tej wiary wszystkich, że prawda i słuszność muszą zwyciężyć!

Stan liczbowy członków ZPS.

Okręg Białostocki posiada 13 Kół z następującą ilością członków: Augustów 31, Białystok 254, Bielsk Podl. 26, Grajewo 25, Grodno 94, Łomża 58, Ostrołęka 19, Ostrów Maz. 32, Sokółka 27, Suwałki 38, Siemiatycze 24, Wołkowysk 49, Wysokie Maz. 29. **Razem 706.**

Okręg Kielecki Kół 20 z następującą ilością członków: Będzin 39, Busk 32, Częstochowa 109, Dąbrowa G. 37, Jędrzejów 33, Kielce 227, Końskie 29, Kozienice 27, Miechów 39, Olkusz 32, Opatów 35, Opoczno 28, Ostrowiec —, Pinczów 30, Radom 79, Sandomierz 33, Sosnowiec 70, Wierzbnik 33, Włoszczowa 24, Zawiercie 30. **Razem 966.**

Okręg Lubelski Kół 18 z następującą ilością członków: Biała Podl. 40, Biłgoraj 24, Chełm 54, Garwolin 25, Hrubieszów 41, Janów Lub. 29, Krasnystaw 22, Lubartów 28, Lublin 260, Łuków 35, Puławy 38, Radzyń 31, Siedlce 67, Sokołów 30, Tomaszów Lub. 29, Węgrów 27, Włodawa 33, Zamość 59. **Razem 872.**

Okręg Łódzki Kół 12 z ilością członków: Brzeziny 18, Łask 26, Łęczyca 31, Łódź 449, Piotrków 59, Radomsko 43, Sieradz 51, Wieluń 32, Pabianice 27, Tomaszów Maz. 29, Zduńska Wola 19, Zgierz 19. **Razem 803.**

Okręg Warszawski Stołeczny 1. Członków 1203.

Okręg Warszawski Kół 22 z ilością członków: Ciechanów 36, Działdowo 23, Gostynin 24, Grodzisk 38, Grójec 31, Kutno 46, Łowicz 24, Maków 28, Mińsk Maz. 43, Mława 41, Otwock 38, Płock 61, Płońsk 27, Przasnysz 24, Pułtusk 48, Radzymin 33, Rawa Maz. 17, Skierniewice 29, Sierpc 30, Sochaczew 25, Warszawa 297, Żyrardów 24. **Razem 987.**

Okręg Poznański Kół 32 z ilością członków: Chodzież 24, Czarnków 17, Gniezno 26, Gostyń 20, Jarocin 27, Kalisz 71, Kępno 30, Koło 34, Konin 58, Kościan 39, Krotoszyn 27, Leszno 35, Leszno Akc. 29, Międzychód 28, Mogilno 39, Nowy Tomyśl 35, Oborniki 20, Ostrów Pozn. 37, Ostrów Akc. 23, Poznań 422, Słupca 19, Śrem 16, Środa 22, Szamotuły 24, Turek 23, Rawicz 22, Węgrowiec 29, Węgrowiec Akc. 17, Wolsztyn 15, Września 23, Żnin 16, Gniezno Akc. 24. **Razem 1291.**

Okręg Pomorski Kół 26 z ilością członków: Aleksandrów 22, Bydgoszcz 141, Brodnica 30, Chełmno 23, Chełmża 14, Chojnice 38, Gdynia 161, Grudziądz 223, Inowrocław 45, Kartuzy 24, Kościerzyna 21, Lipno 40, Nakło 21, Nowe Miasto 26, Rypin 39, Sępolno 18, Starogard 38, Świecie 36, Szubin 24, Tczew 60, Toruń 83, Tuchola 21, Wąbrzeźno 27, Wejherowo 26, Włocławek 84, Wyrzysk 24. Razem 1309.

Okręg Śląski Kół 13 z ilością członków: Bielsko 70, Chorzów I 86, Cieszyn 80, Lubliniec 27, Katowice 420, Mikołów —, Mysłowice 35, Pszczyna 41, Rybnik 71, Siemianowice 25, Świętochłowice 43, Tarnowskie Góry 41, Wodzisław 24. **Razem 963.**

Okręg Nowogródzki Kół 8 z ilością członków: Baranowicze 35, Nieśwież 37, Nowogródek 119, Lida 50, Słonim 37, Stołpce 35, Szczuczyn 32, Wołożyn 31. **Razem 376.**

Okręg Poleski Kół 9 z ilością członków: Brześć n/B. 149, Drohiczyn Pol. 27, Kamień Kosz. 27, Kobryń 33, Kosów Pol. 23, Łuniniec 33, Pińsk 67, Prużana 37, Stolin 29. **Razem 425.**

Okręg Wileński Kół 8 z ilością członków: Bracław 35, Głębokie 41, Mołodeczno 32, Oszmiana 29, Postawy 33, Święciany 40, Wilejka 46, Wilno 305. **Razem 561.**

Okręg Wołyński Kół 11 z ilością członków: Dubno 47, Horochów 5, Kostopol 33, Kowel 54, Krzemieniec 53, Luboml 22, Łuck 201, Równe 114, Sarny 37, Włodzimierz 48, Zdołbunów 39. **Razem 653.**

Okręg Krakowski Kół 19 z ilością członków: Biała 41, Bochnia 25, Brzesko 15, Chrzanów 53, Dąbrowa 6, Dębica 32, Gorlice 33, Jasło 28, Kraków 607, Limanowa 25, Mielec 28, Myślenice 32, Nowy Sącz 69, Nowy Targ 35, Oświęcim 21, Tarnów 60, Wadowice 42, Zakopane 28, Żywiec 36. **Razem 1216.**

Okręg Lwowski Kół 49 z ilością członków: Bóbrka 25, Brzozów 17, Borysław 36, Dobromil 23, Drohobycz 71, Gródek Jag. 27, Jarosław 36, Jaworów 22, Kolbuszowa 21, Krosno 38, Lesko 31, Lubaczów 18, Lwów 300, Lwów Cło 58, Lwów Akc. 60, Łańcut 21, Mościska 24, Nisko 20, Przemyśl 88, Przeworsk 24, Rawa Ruska 29, Rudki 26, Rzeszów 59, Rzeszów Akc. 26, Sambor 42, Sanok 43, Sokal 36, Tarnobrzeg 3, Turka 23,

Żółkiew 45, Śniatyń Cło 15, Borszczów 21, Brody 18, Brzeżany 33, Buczacz 34, Czortków 22, Czortków Akc. 17, Kamionka Str. 25, Kopyczyńce 22, Podhajce 16, Przemyślany 23, Radziechów 19, Skałat 27, Tarnopol 50, Trembowla 28, Zaleszczyki 30, Zbaraż 19, Zborów 25, Złoczów 30. **Razem 1766.**

Okręg Stanisławowski Kół 12 z ilością członków: Dolina 38, Horodenka 36, Kałusz 25, Kołomyja 80, Kosów Pok. 38, Nadwórna 50, Rohatyn 41, Śniatyń 30, Stryj 62, Tłumacz 30, Stanisławów 161, Żydaczów 34. **Razem 626.**

Okręg Mysłowicki Celny Kół 15, z ilością członków: Bielsko 24, Bytom 31, Cieszyn 46, Chebzie 26, Chorzów III 44, Katowice 50, Lubliniec 26, Łagiewniki 25, Makoszowy 23, Mysłowice 55, Ruda Śl. 23, Sosnowiec 19, Sumina 30, Tarnowskie Góry 32, Zebrzydowice 52. **Razem 506.**

Okręg Poznański Celny Kół 9 z ilością członków: Bydgoszcz 37, Chojnice 48, Gdynia 302, Grudziądz 20, Leszno 15, Poznań 112, Rawicz 12, Sośnie 27, Zbąszyń 52. **Razem 625.**

Okręg Warszawski Celny Kół 6 z ilością członków: Białystok 20, Gdańsk 40, Łódź 45, Stołpce 14, Warszawa 268, Wilno 21. **Razem 408.**

Ogółem 303 Koła, liczące 17.262 członków.

ZAKŁADY CERAMICZNE
Witolda X. CZARTORYSKIEGO
SZÓWSKO poczta Jarosław

TELEF. № 52. P. K. O. LWÓW 507.766. TELEF. № 52,
STACJA KOLEJOWA JAROSŁAW lub SUROCHÓW.

polecają swoje wyroby — jak następuje:

kafle szamotowe, kuchenne i piecowe w różnych kolorach glazurowane — kompletne piece w różnych wielkościach stale na składzie,
cegłę ręczną paloną i cegłę pustakową
dreny, dachówkę, gąsiory.

Zastępcy :

Firma „SZÓWSKO" we Lwowie, ul. Chocimska 1.2, tel. 115-47
„ŻELAZNY BAZAR" — L. Chomiak
w Samborze, Konarskiego 8 tel. 85
Stanisław Sikora w Przemyślu, ul. Kraszewskiego, tel. 11-01
Materiał Budowlany" — Rzeszów u. Zamkowa 20

Spółdzielczość

Ustawa z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach, której jednolity tekst ogłoszony został w Dz. U. R. P. Nr 55 z roku 1934, poz. 495 daje następującą definicję spółdzielni:

„Za spółdzielnię uważa się zrzeszenie nieograniczonej liczby osób o zmiennym kapitale i składzie osobowym, mające na celu podniesienie zarobku lub gospodarstwa członków przez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa.

Służąc powyższym zadaniom gospodarczym, spółdzielnia może również mieć na celu podniesienie poziomu kulturalnego swych członków".

Powstanie spółdzielczości przypada na pierwszą połowę dziewiętnastego wieku. Zbiegło się to z rozwojem gospodarstwa wielkokapitalistycznego, a raczej powstała spółdzielczość jako podświadoma reakcja akcji wielkokapitalistycznej.

Kapitał w walce o zdobycze rynków wprowadza początkowo konkurencję, ulepszenia techniczne, a następnie łączy się w najrozmaitsze związki stwarzając potężne zbiornice kapitałowe.

Te wielkie zasoby kapitału pozwalały przygotowywać zapasy towarów w okresie t. zw. martwego sezonu, kiedy ceny zarówno surowca jak i robocizny są tańsze, przechować je do głównego sezonu i dawały możność sprzedaży po stosunkowo niskich cenach przy jednocześnie dość znacznym zysku.

Drobni rzemieślnicy w większości wypadków metody tej zastosować nie mogli z braku środków kapitałowych.

Jak twierdzi prof. St. Grabski, właśnie „konieczność dostosowania się do metody handlowo-kapitalistycznej gospodarki skłoniła część drobnych przedsiębiorców przemysłowych do łączenia się w kooperatywy kredytowe, handlowe i wytwórcze".

Dla umożliwienia pracy drobnym przedsiębiorcom przemysłowym w sezonach martwych, Schultze z Delitzsch w Niemczech dał inicjatywę zakładania spółek kredytowych t. zw. „zaliczkowych", których celem była zbiorowa samopomoc w postaci kredytu potrzebnego dla pokrycia kosztów bieżących i nabycia materiałów.

Zdobycie potrzebnego kapitału przez drobnych przedsiębiorców w połowie XIX wieku w drodze pożyczek bankowych było rzeczą bardzo trudną, korzystanie zaś z pożyczek prywatno-lichwiarskich czyniło całe przedsiębiorstwo nierentownym.

Schultze z Delitzsch dla zapobieżenia wyzyskowi rozpoczął w roku 1850 propagowanie akcji zakładania kas oszczędnościowo-zaliczkowych początkowo na terenie Saksonii, a następnie na terenie całych Niemiec.

Ten typ kasy przyjął się w ciągu II poł. XIX i I poł. XX wieku w całej niemal Europie.

Ponieważ instytucja spółdzielcza z samej swej istoty nie może być prowadzona przez właściciela, lub osobę skupiającą w swym ręku większość udziałów i korzystającą z tego tytułu ze zwiększonych zysków, musi ona opierać się na elemencie wyrobionym ideowo.

Brak ideowego czynnika w pracy spółdzielczej uniemożliwia jej należyty rozwój.

Przystąpienie do pracy w tej dziedzinie, na terenie naszych ziem zachodnich, ludzi tak oddanych sprawie jak np. ks. Wawrzyniak — sprawiło, że kasy nasze stanęły na b. wysokim poziomie.

„Wszyscy pisarze niemieccy, studiujący stosunki rzemieślnicze Rzeszy na przełomie XIX i XX stulecia, podnosili z uznaniem, a jednocześnie nietajoną zawiścią, o wiele wyższą sprawność polskich rzemieślniczych spółek kredytowych — t. zw. „banków ludowych" — od niemieckich".

To pozwoliło im stać się nie tylko gospodarczą lecz i narodową ostoją samodzielności naszego zachodniego rzemiosła.

Na terenie zaboru Austriackiego kasy tego typu takiego dobroczynnego wpływu nie wywarły.

W bardzo wielu wypadkach brak zrozumienia i czynnika ideowego doprowadzały do tego, że zapisujący się do kasy wpłacał pierwszą ratę udziału, zaciągał pożyczkę i dalszej należności udziałowej już nigdy nie wpłacał. Takie podejście sprawiało, że udział stawał się jak gdyby podwyższeniem oprocentowania kapitału.

W wielu wypadkach pod firmami takich kas, kryły się prywatne kapitały lichwiarskie.

Rozwój współczesnego handlu wytwarza kosztowne pośrednictwo hurtowników, półhurtowników, detalistów i wreszcie punktów drobnej sprzedaży. Prowadząc walkę konkurencyjną firmy posługują się pośrednikami i komiwojażerami (pomocnikami podróżującymi). To wszystko w wielkim stopniu podraża wyroby przemysłu i to tym bardziej im nabywca jest mniej zamożny i nabywa towary w dalszym ogniwie tego łańcucha pośrednictwa.

Sprowadza to tę anomalię, że ceny w drobnej sprzedaży z biegiem czasu coraz bardziej wzrastają w stosunku do cen produkcji i pochłaniają wszelkie dobrodziejstwa ulepszeń technicznych.

Wzrost kosztów pośrednictwa wywołuje kontrakcję ze strony konsumentów w formie organizowania się w spółdzielnie spożywców.

W roku 1844 kilkunastu tkaczy w Rochdale założyło spółkę spożywczą opartą na udziałach oprocentowanych umiarkowanie. Zysk uzyskany w ciągu roku dzielono pomiędzy członków w zależności od wysokości zakupów dokonanych przez danego członka w ciągu roku.

Z biegiem czasu spółdzielnie zaczęły powstawać w różnych gałęziach gospodarstwa, a więc w dziedzinie przemysłu, handlu, rolnictwa i pracy.

Musimy zwrócić uwagę na fakt, że spółdzielnia zasadniczo różni się od wszelkich typów spółek.

Najbardziej charakterystycznymi cechami są nieograniczona ilość udziałowców przystępujących imiennie, co powoduje niezbywalność udziału. Prawa głosu są przywiązane do osoby a nie do ilości zakupionych udziałów. Jest więc spółdzielnia wyrazem spółki wybitnie osobowej, a nie kapitałowej.

Równość głosu, bez względu na wpłaconą wysokość udziału powoduje grupowanie się w spółdzielni bardziej jednolitego elementu, na którego dobór wpływa w znacznym stopniu, poza dziedziną pracy jeszcze i wysokość ustalonego udziału.

Spółdzielczość grupuje jednak z reguły przedstawicieli mniejszej lub średniej zamożności.

Wielki kapitał stroni i woli formę Spki Akc. lub ewentualnie Spki z o. o., gdzie może uzyskać wpływ na bieg spraw w stopniu odpowiadającym wysokości wniesionego kapitału.

To, co tu po krótce powiedzieliśmy o spółdzielczości, już wskazuje na to, że muszą one z tytułu samego swego przeznaczenia przeciwstawiać się przedsiębiorstwom powołanym przez kapitał t. zw. „prywatny", czyli stanowiący własność nielicznych jednostek fizycznych zasobniejszych, wspomaganych nieraz przez anonimowy kapitał akcyjny,

Równość głosu, bez względu na ilość udziałów, czyni ze spółdzielczości wzór i szkołę prawdziwej demokracji, a zatem mamy tu do czynienia, nie tylko ze zjawiskiem gospodarczym, ale i społeczno-politycznym. To jak powiedzieliśmy wyżej wymaga specjalnie ideowego podejścia w pracy spółdzielczej.

Ustawodawstwo polskie doceniając wielką rolę idei spółdzielczej w życiu gospodarczo-społecznym szerokich mas mniej zamożnych obywateli, przewiduje cały szereg ulg podatkowych, aby tą drogą umożliwić jak największy rozrost.

Same jednak ulgi podatkowe wszystkiego nie dokonają.

Kardynalną zasadą w spółdzielniach handlowych musi być odpowiedni dobór towarów, ich jakość, kalkulacja cen, dobór personelu i odpowiednia propaganda.

Każda nowa spółdzielnia spotka się z wojną ze strony istniejących sklepów prywatnych, które będą wspólnymi siłami dążyły do zlikwidowania niebezpiecznego konkurenta.

W niektórych miejscowościach walki te prowadzone przez element nie przebierający w środkach, posuwają się do metod nawet nieuczciwych, jak obniżanie cen niektórych artykułów poniżej cen własnych specjalnie dla osób które często kupują w spółdzielni, rozsiewanie najrozmaitszych oszczerstw o osobach kierownictwa itp.

Jedną z większych plag młodych spółdzielni jest kredytowanie towarów, które doprowadza do zupełnego wyczerpania kapitału obrotowego, a co za tym idzie i do likwidacji samej spółdzielni. A za tym kredyt — zguba spółdzielni.

Zadaniem tych wszystkich, którzy zdają sobie dokładnie sprawę z wielkiego znaczenia rozwoju spółdzielczości zarówno pod względem gospodarczym jak i społecznym, jest czynna współpraca z istniejącymi spółdzielniami.

Zadaniem działaczy społecznych należących do świata pracy jest czynna rola organizatorska w ruchu spółdzielczym.

Ujęcie inicjatywy przez element wyrobiony ułatwi sfinansowanie zamierzenia i zaoszczędzi zbędnych niepowodzeń.

W pracy spółdzielczej działacze ci poznają dokładnie swoje środowisko, dając jednocześnie i otoczeniu możność należytej oceny ich pracy.

Chcąc chociaż częściowo przyjść z pomocą w pracy organizacyjnej zamieszczamy poniżej najniezbędniejsze materiały, oraz adresy tych związków, do których należy zwracać się o bliższe informacje.

OBWIESZCZENIE MINISTRA SKARBU

z dnia 16 czerwca 1934 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach.

Na podstawie art. 4 ustawy z dnia 13 marca 1934 r. w sprawie zmiany ustawy o spółdzielniach (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 342) ogłaszam jednolity tekst ustawy z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach (Dz. U. R. P. Nr 111, poz. 733) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych do niej ustawą z dnia 4 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 135, poz. 1119) i ustawą z dnia 13 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 342), z odpowiednią zmianą numeracji działów i artykułów zarówno w tytułach, jak i w treści.

Załącznik do obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 16 czerwca 1934 r. (poz. 495).

U S T A W A

z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach.

DZIAŁ I.

Zasady ogólne.

Art. 1.

Za spółdzielnię uważa się zrzeszenie nieograniczonej liczby osób o zmiennym kapitale i składzie osobowym, mające na celu podniesienie zarobku lub gospodarstwa członków przez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa.

Służąc powyższym zadaniom gospodarczym, spółdzielnia może również mieć na celu podniesienie poziomu kulturalnego swych członków.

Art. 2.

Spółdzielnia działa na podstawie ustawy niniejszej oraz statutu zarejestrowanego.

Statut nie może zawierać postanowień sprzecznych z niniejszą ustawą.

Postanowienia takie nie mają skutku prawnego.

Art. 3.

Z chwilą wciągnięcia do rejestru spółdzielnia staje się osobą prawną. Może odtąd nabywać i zbywać wszelki majątek, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywaną.

Za czynności, dokonane w imieniu spółdzielni przed zarejestrowaniem, działający odpowiadają solidarnie.

Art. 4.

Spółdzielnia uważa się za handlującego w zrozumieniu prawa handlowego.

Spółdzielnia podlega przepisom prawa handlowego, o ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej.

DZIAŁ II.

Postanowienia szczegółowe.

Rozdział 1.

Założenie spółdzielni.

Art. 5.

Do założenia spółdzielni potrzeba zarejestrowania statutu.

Zarząd spółdzielni zgłosić winien statut, podpisany (art. 18) przez pierwszych członków, do sądu rejestrowego, w którego okręgu spółdzielnia ma mieć siedzibę. Do zgłoszenia dołączyć nadto należy dwa odpisy statutu tudzież odpisy dokumentów, stwierdzających powołanie zarządu i rady nadzorczej, jak również oświadczenie Rady Spółdzielczej lub związku rewizyjnego (art. 60 ust. 2), stwierdzające, że celowość założenia spółdzielni oraz jej zamierzenia gospodarcze, ujawnione w statucie, nie nasuwają zastrzeżeń. Zgłoszenie podpisują wszyscy członkowie zarządu; podpisy ich winny być uwierzytelnione bądź przez sąd, bądź przez notariusza, bądź przez urząd gminny.

Po stwierdzeniu zgodności statutu z przepisami prawa, sąd zarządzi wciągnięcie statutu do rejestru. Jeżeli dostrzeże braki, zażąda uzupełnienia lub zmiany statutu i wyznaczy w tym celu stosowny termin, po którego bezskutecznym upływie wyda rozstrzygnięcie stanowcze. Tak co do pierwotnego zgłoszenia, jak i co do zgłoszonych później uzupełnień lub zmian, winien powziąć uchwałę w ciągu dwóch miesięcy od wniesienia zgłoszenia. Po bezskutecznym upływie tego czasu sąd zobowiązany jest dokonać zarejestrowania spółdzielni.

Sąd, uchwalając wciągnięcie statutu do rejestru, zarządzi zarazem przesłanie bezpłatnie po jednym poświadczonym przez siebie odpisie statutu zarządowi spółdzielni i Radzie Spółdzielczej.

Art. 6.

Statut musi oznaczyć:

1) firmę, (art. 11) i siedzibę spółdzielni;

2) cel spółdzielni oraz przedmiot przedsiębiorstwa i czas trwania spółdzielni;

3) rodzaj i zakres odpowiedzialności członków (art. 14);
4) wysokość udziału, wpłat na udział i czas ich dokonywania (art. 21);
5) zasady, obowiązujące co do przyjmowania, ustępowania i wykluczania członków (art. 26);
6) sposób powoływania zarządu i rady nadzorczej (art. 33 i 40);
7) sposób zwoływania walnych zgromadzeń, obradowania na nich i zapadania uchwał (art. 47 — 49);
8) zasady, dotyczące umarzania wartości bilansowych (art. 54 L. 1);
9) zasady rozdziału zysków i pokrywania strat (art. 57 i 58);
10) pismo, w którym mają być zamieszczane ogłoszenia spółdzielni (art. 10).

Statut spółdzielni, mającej na celu dostarczanie członkom mieszkań, winien przewidywać tworzenie funduszu budowlanego, regulować prawa członków do mieszkań, oznaczyć zasady użytkowania mieszkań, oraz zasady wpłaty i zwrotu wkładów budowlanych. Za wkład budowlany uważa się sumy, wniesione przez członka na pokrycie kosztów, związanych z budową.

Rozdział 2.

Rejestr spółdzielni i ogłoszenia.

Art. 7.

Przy założeniu spółdzielni do rejestru wciągnąć należy:
1) firmę i siedzibę spółdzielni;
2) przedmiot przedsiębiorstwa oraz ograniczenia co do zawierania interesów z nieczłonkami (art. 36 ust. 1);
3) czas trwania spółdzielni, jeżeli ją założono na czas ograniczony;
4) oznaczenie rodzaju i zakresu odpowiedzialności;
5) wysokość udziału, wpłat na udział i czas ich dokonywania;
6) liczbę członków zarządu tudzież ograniczenia uprawnień zarządu (art. 35) i postanowienia o zastępcach (art. 38);
7) pismo, przeznaczone do ogłoszeń spółdzielni;
8) rok obrachunkowy, jeżeli się różni od roku kalendarzowego;
9) przepisy o likwidacji (art. 78 i 79).

Równocześnie wciąga się do rejestru imiona i nazwiska członków pierwszego zarządu.

Wszystkie powyższe dane prócz zasad, dotyczących likwidacji, których ogłoszenie nastąpi z chwilą postanowienia o rozwiązaniu, ogłasza sąd na koszt spółdzielni w piśmie, przeznaczonym do ogłoszeń spółdzielni.

Art. 8.

Osoby trzecie nie mogą zasłaniać się nieznajomością danych, które zostały zarejestrowane i ogłoszone, chyba że dowiodą, że o nich wiedzieć nie mogły.

Dane, których zarejestrowanie i ogłoszenie nakazuje ustawa niniejsza, a które nie zostały zarejestrowane i ogłoszone, nie mają znacznia prawnego wobec osób trzecich, chybaby im udowodniono, że skądinąd o nich wiedziały.

Art. 9.

Szczegółowe przepisy co do sądu rejestrowego, formy ogłoszeń, sposobu prowadzenia rejestru, jawności rejestru i sposobu postępowania w sprawach, dotyczących rejestracji, wyda Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 10.

Organem do ogłoszeń spółdzielni, należącej do związku rewizyjnego, jest czasopismo, będące organem związku; gdyby ogłoszeń spółdzielni nie można było umieszczać w tym piśmie, wtedy umieszcza się je w piśmie, wyznaczonym przez Radę Spółdzielczą do ogłoszeń rejestrowych.

Spółdzielnie, nie należące do związku rewizyjnego, winny ogłoszenia swe umieszczać w piśmie, wyznaczonym przez Radę Spółdzielczą do ogłoszeń rejestrowych.

Rozdział 3.

Firma.

Art. 11.

Firma spółdzielni nie może zawierać nazwisk członków.

Ma zawierać dodatek: „Spółdzielnia" lub przymiotnik: „spółdzielczy" oraz oznaczenie siedziby i rodzaju odpowiedzialności (odpowiedzialność udziałami, odpowiedzialność ograniczona, odpowiedzialność nieograniczona).

Winna odróżniać się wyraźnie od firm innych zarejestrowanych już spółdzielni, mających siedzibę w tej samej miejscowości.

Rozdział 4.

Oddziały.

Art. 12.

Zarząd spółdzielni zgłosić winien każdy jej oddział (filię) do sądu rejestrowego, w którego okręgu oddział ten się znajduje. O ile oddział znajduje się poza okręgiem sądu rejestrowego zakładu głównego, do zgłoszenia dołączyć należy całkowity wyciąg z rejestru, do którego wciągnięto zakład główny. W tym przypadku sąd, rejestrujący oddział, dokona ogłoszenia w myśl art. 7 ust. 3 i o zarejestrowaniu zawiadomi sąd rejestrowy zakładu głównego.

Wszelkie dane, które ustawa niniejsza nakazuje zgłosić do rejestru, zgłoszone być winny także do rejestru każdego oddziału.

Skutki prawne wpisów w rejestrze oddziału ocenia się według art. 8, przy czym co do czynności, zawieranych z osobami trzecimi przez oddziały, miarodajne są dla tychże osób wpisy i ogłoszenia, dokonane przez sąd rejestrowy oddziału.

Sklepy i magazyny spółdzielni, o ile nie mają istotnych cech oddziałów, nie podlegają rejestracji.

Rozdział 5.

Członkowie.

Art. 13.

Członkiem spółdzielni może być każda osoba fizyczna lub prawna, o ile statut nie stanowi inaczej.

Spółdzielnia musi liczyć co najmniej 10 członków, o ile statut nie wymaga liczby większej.

Spółdzielnia, której członkami w myśl statutu mogą być wyłącznie osoby prawne, musi liczyć co najmniej trzech członków.

Art. 14.

Członkowie odpowiadają za zobowiązania spółdzielni zadeklarowanymi udziałami. Oprócz tego ponoszą odpowiedzialność dodatkową, o ile ją ustanowi statut. Odpo-

wiedzialność ta może być nieograniczona (całym majątkiem) lub ograniczona. Wysokość odpowiedzialności ograniczonej oznaczy statut w stosunku do udziału.

Art. 15.

Członek odpowiada także za zobowiązania spółdzielni, przed jego przyjęciem zaciągnięte.

Umowa przeciwna nie ma skutków prawnych.

Art. 16.

Udziały muszą być jednakowej wysokości.

Wysokość udziału, wpłat na udział i czas ich dokonywania określi statut.

Każdy członek spółdzielni musi zadeklarować przynajmniej jeden udział. Może on posiadać dowolną ilość udziałów, o ile statut nie stanowi inaczej.

Art. 17.

Przystępujący do spółdzielni winien podpisać oświadczenie (deklarację), w której wymieni swe imię i nazwisko, miejsce zamieszkania, ilość zadeklarowanych udziałów, dzień podpisania i poda zakres odpowiedzialności.

Przy deklarowanu dalszych udziałów należy to również uczynić pisemnie, podając ilość nowych udziałów.

Sposób przechowywania deklaracji członków określa instrukcja, wydana przez Radę Spółdzielczą.

Art. 18.

Osoba, nie umiejąca lub nie mogąca pisać, może przystąpić do spółdzielni lub deklarować dalszy udział przez umieszczenie na oświadczeniu swego znaku. Znak ten zastępuje podpis, jeżeli położenie go stwierdzili na tymże oświadczeniu bądź sąd, bądź notariusz, bądź naczelnik gminy, bądź też dwaj umiejący pisać członkowie spółdzielni.

Przy przystąpieniu do spółdzielni z odpowiedzialnością nieograniczoną stwierdzenia powyższego dokonać może tylko sąd, notariusz lub naczelnik gminy.

Art. 19.

Do spółdzielni z odpowiedzialnością ograniczoną może samodzielnie przystępować lub deklarować dalsze udziały każdy, kto ukończył 18 rok życia.

Do spółdzielni z odpowiedzialnością nieograniczoną może samodzielnie przystępować każdy pełnoletni.

Kto może samodzielnie przystąpić do spółdzielni lub deklarować dalsze udziały, ten musi to uczynić osobiście.

Imieniem osób, nie mających pełnej zdolności do działań prawnych, podpisują oświadczenia ich ustawowi zastępcy. Jeżeli chodzi o przystąpienie do spółdzielni z odpowiedzialnością nieograniczoną, wymaga się nadto zgody sądu.

Art. 20.

Osoby, które statut podpisały, stają się członkami spółdzielni z chwilą jej zarejestrowania. Przystępujący po zarejestrowaniu statutu stają się członkami dopiero z chwilą przyjęcia ich przez spółdzielnię. Przyjęcie winno być stwierdzone na oświadczeniu podpisem zarządu z podaniem daty. To samo obowiązuje przy deklarowaniu dalszych udziałów.

Art. 21.

Członek winien wpłacić w gotówce udział stosownie do postanowień statutu. Poszczególnych członków nie może spółdzielnia zwolnić od tego obowiązku.

Członek nie może żądać zwrotu dokonanych na udział wpłat przed swym wystąpieniem lub wypowiedzeniem udziału (art. 23 — 26).

Wierzytelności spółdzielni do członka z tytułu wpłat na udział lub z tytułu uchwalonych dopłat nie podlegają zajęciu na rzecz wierzycieli spółdzielni.

Art. 22.

Za niedopełnienie statutowych obowiązków przez członków może statut ustanowić kary umowne, o ile są one dopuszczalne podług zasad prawa cywilnego.

Art. 23.

Każdy członek może najpóźniej na sześć miesięcy przed rozwiązaniem spółdzielni wystąpić z niej za pisemnym wypowiedzeniem. Wypowiedzenia należy dokonać w terminie w statucie oznaczonym. W braku odpowiednich postanowień statutu, wypowiedzenie winno nastąpić co najmniej na trzy miesiące przed końcem roku obrachunkowego. Za datę wystąpienia uważa się ostatni dzień tego roku obrachunkowego, w którym upływa termin wypowiedzenia.

O ile statut nie stanowi inaczej, członek, posiadający większą ilość udziałów, może je z zachowaniem warunków ust. 1 wypowiadać, nie przestając być członkiem spółdzielni, jak długo mu pozostanie przynajmniej jeden pełno wpłacony udział.

Wypowiedzenie członkostwa lub udziału, dokonane w czasie trwania w spółdzielni odroczenia wypłat lub postępowania zapobiegającego upadłości (ugodowego), uważa się za zgłoszone w dniu, następującym bezpośrednio po upływie terminu odroczenia wypłat lub po ukończeniu postępowania zapobiegającego upadłości (ugodowego).

Art. 24.

Jeżeli egzekucja na majątku członka okazała się bezowocna, wierzyciel członka może zająć należność, przypadającą członkowi w razie wystąpienia ze spółdzielni, lub wypowiedzenia udziału, a następnie wykonać w miejsce członka prawo wypowiedzenia. W żadnym razie egzekucji nie podlega ta ilość udziałów, która jest warunkiem należenia członka do spółdzielni, o ile należność, przypadająca członkowi z tych udziałów, nie przekracza kwoty pięćdziesiąt złotych polskich.

Zajęcie należności, przypadającej członkowi w razie wystąpienia ze spółdzielni lub wypowiedzenia udziału, nie może nastąpić na podstawie nieprawomocnego orzeczenia.

Art. 25.

Członka, zmarłego przed rozwiązaniem spółdzielni, uważa się za występującego z końcem tego roku obrachunkowego, w którym śmierć nastąpiła.

Aż do tego czasu prawa majątkowe zmarłego członka wykonywa w jego miejsce spadkobierca. Jeżeli spadkobierców jest więcej, muszą w tym celu ustanowić wspólnego pełnomocnika.

Art. 26.

Wykluczenie członka może nastąpić przed rozwiązaniem spółdzielni z przyczyn i w sposób, wskazany w statucie. O wykluczeniu zarząd zawiadomi niezwłocznie członka pisemnie za osobistym jego pokwitowaniem lub też listem poleconym, wysłanym pod adresem, ostatnio przez członka wskazanym.

Wykluczenie ma skutek z końcem roku obrachunkowego, w którym nastąpiło. Od chwili jednakowoż wysłania zawiadomienia o wykluczeniu, członek nie ma prawa brać udziału w walnych zgromadzeniach, ani wchodzić w skład innego organu spółdzielni.

Art. 27.

Udział byłego członka wypłaca się na podstawie zatwierdzonego bilansu tego roku, z którego końcem członek przestał należeć do spółdzielni. Czas wypłaty wskazuje statut. W braku odpowiednich postanowień w statucie, wypłata na żądanie byłego członka nastąpić winna najpóźniej w trzy miesiące od zatwierdzenia bilansu.

Spółdzielnia może potrącić przy wypłacie swe roszczenia z tytułu czynności, wchodzących w zakres statutowej działalności spółdzielni, a to bez względu na terminy ich płatności. Poza tym o dopuszczalności potrącenia stanowi prawo cywilne.

Jeżeli strata bilansowa przewyższa sumę wpłaconych udziałów, funduszu zasobo-

wego i innych funduszów własnych z wyjątkiem rezerwy na amortyzację, wówczas były członek zapłacić winien spółdzielni przypadającą na niego w stosunku do ogólnej ilości zadeklarowanych udziałów część tej przewyżki strat, o ile część ta mieści się w granicach ciążącej na nim odpowiedzialności.

Roszczenia o wypłatę udziału ulegają przedawnieniu z upływem lat pięciu. Kwoty przedawnione przekazane będą w całości do funduszu zasobowego.

Byłemu członkowi nie przysługuje żadne prawo do funduszu zasobowego lub innego majątku spółdzielni.

Przepisy powyższe stosują się odpowiednio przy wypowiedzeniu udziału (art. 23 i 24).

Art. 28.

W razie otwarcia postępowania upadłościowego w ciągu jednego roku od dnia, w którym członek przestał należeć do spółdzielni, ponosi on aż do ostatecznego ukończenia postępowania upadłościowego odpowiedzialność na równi z członkami pozostałymi.

Jeżeli spółdzielnia w ciągu okresu, wskazanego w ust. 1, uzyskała odroczenie wypłat, bądź wszczęto co do niej postępowanie zapobiegające upadłości (ugodowe), okres jednego roku przedłuża się o czas trwania odroczenia wypłat lub postępowania zapobiegającego upadłości (ugodowego).

Przepisy te stosuje się odpowiednio przy wypowiedzeniu udziału (art. 23 i 24).

Art. 29.

Udziały są niezbywalne i nie mogą być oddawane w zastaw. Jeżeli atoli członek przestał już należeć do spółdzielni lub wypowiedział udział, roszczenie, jakie ma do spółdzielni na podstawie art. 27, może być zbyte i zastawione.

Art. 30.

Zarząd spółdzielni winien w jej siedzibie prowadzić rejestr członków według instrukcji, wydanej przez Radę Spółdzielczą. Do rejestru tego wciągnąć należy dane, wymienione w oświadczeniu członka (art. 17 ust. 1), jako też zmiany tychże danych.

Do rejestru wpisać nadto należy niezwłocznie datę wypowiedzenia członkowstwa lub udziału, datę śmierci lub wykluczenia oraz dzień, w którym członek przestał należeć do spółdzielni lub uczestniczyć w niej z wypowiedzianym udziałem; osobno należy oznaczyć datę dokonania tych wpisów.

W razie zniszczenia lub zaginięcia rejestru członków lub deklaracji — członkostwo może być stwierdzone za pomocą innych dowodów.

Każdy członek i wierzyciel spółdzielni ma prawo przeglądać rejestr.

Art. 31.

Członek, względnie jego spadkobiercy, mają prawo żądać, aby zarząd wypowiedzenie, śmierć lub wykluczenie wpisał zgodnie z prawdą do rejestru.

Okres, przez który na zasadzie art. 28 były członek odpowiada za zobowiązania spółdzielni, rozpoczyna się od dnia, w którym według wpisu w rejestrze przestał należeć do Spółdzielni. Jeżeli wpis ten nastąpi w późniejszym roku obrachunkowym, czas trwania odpowiedzialności rozpoczyna się dopiero od końca tego roku obrachunkowego.

Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do przypadku wypowiedzenia udziału (art. 23 i 24).

Art. 32.

Zarząd winien wydać każdemu członkowi na żądanie odpis statutu z wszelkiemi zmianami i uzupełnieniami za zwrotem kosztów.

SKŁAD ŻELAZA
RZESZÓW, Telefon 42
M. Birmann

Rozdział 6.

Władze (organy) spółdzielni.

Zarząd.

Art. 33.

Spółdzielnia winna mieć zarząd (dyrekcję), który ją przedstawia i prowadzi jej sprawy w sądzie i poza sądem.

Członkowie zarządu muszą mieć pełną zdolność do działań prawnych i być członkami spółdzielni. Jeżeli członkiem danej spółdzielni jest inna spółdzielnia, członkowie tejże mogą wchodzić w skład zarządu.

Statut określi sposób powoływania członków zarządu oraz wyznaczy uprawniony do tego powoływania organ.

Organ, który powołuje członków zarządu, może ich w każdej chwili odwołać. Odwołanie nie narusza umownych praw członków zarządu do wynagrodzenia.

Art. 34.

Każdą zmianę członków zarządu należy zgłosić niezwłocznie do sądu rejestrowego. Zgłoszenie uskuteczni zarząd, dołączając odpis dokumentów, stwierdzających dokonanie zmiany. Nowi członkowie zarządu podadzą zarazem swe podpisy w formie wierzytelnej (art. 5 ust. 2).

Wpis zmiany ogłosi sąd rejestrowy w sposób, przepisany w art. 7 ust. 3.

Art. 35.

Zarząd winien w czynnościach swych stosować się do ograniczeń, jakie mu nakłada statut lub uchwała walnego zgromadzenia.

Jeżeli zarząd nie jest jednoosobowy, wówczas oświadczenia woli w imieniu spółdzielni składają co najmniej dwaj członkowie zarządu, o ile statut nie stanowi inaczej. Oświadczenia, skierowane do spółdzielni, a złożone w lokalu spółdzielni albo na piśmie jednemu członkowi zarządu — mają skutek prawny względem spółdzielni. To samo dotyczy wszelkich doręczeń.

O ile ograniczenie zakresu uprawnień zarządu nie wynika z ustawy niniejszej, ma ono skutek w stosunku do osób trzecich tylko wówczas, jeżeli jest zamieszczone w statucie, zarejestrowane i ogłoszone (art. 8).

Art. 36.

Zarząd spółdzielni może zawierać wszelkiego rodzaju umowy, wchodzące w zakres statutowej działalności spółdzielni, również z nieczłonkami, o ile statut nie stanowi inaczej.

Kredyty, udzielone jednemu członkowi, nie mogą, bez zgody walnego zgromadzenia, przewyższać sumy 10 razy większej od uiszczonych już przez danego członka wpłat na poczet zadeklarowanych udziałów.

Spółdzielnie, udzielające według statutu pożyczek, mogą udzielać ich tylko członkom, — nieczłonkom zaś tylko przy zabezpieczeniu rzeczowym, o ile statut na to zezwala.

Statut może udzielanie kredytu członkom zarządu lub przyjmowanie od nich poręczeń wykluczyć lub uzależnić je od innych jeszcze warunków, prócz tych, które wynikają z art. 41 ust. 3.

Przekroczenie zakazów, objętych artykułem niniejszym, nie pociąga za sobą nieważności umowy, lecz jedynie karę, ustanowioną w art. 123 lub 124.

Art. 37.

Przez czynności zarządu spółdzielnia nabywa prawa i przyjmuje zobowiązania bez

względu na to, czy dana czynność wyraźnie została zawarta w imieniu spółdzielni, czy też z okoliczności wynika, iż taki był zamiar stron.

Za spółdzielnię zarząd podpisuje w ten sposób, że do firmy podpisujący dołączają swe podpisy.

Art. 38.

Przepisy, dotyczące członków zarządu, stosują się również do ich zastępców, o ile ustanowienie ich przewiduje statut.

Statut musi przewidzieć ustanowienie zastępcy, jeżeli zarząd spółdzielni jest jednoosobowy.

Art. 39.

Zarząd może ustanowić pełnomocników bądź do prowadzenia całego przedsiębiorstwa lub oddziału, bądź też do dokonywania czynności pewnego rodzaju. Pełnomocnicy tacy nie mogą bez osobnego upoważnienia nabywać, zbywać i obciążać nieruchomości, podpisywać weksli, zaciągać pożyczek oraz prowadzić procesów.

Spółdzielnia nie może udzielać prokury.

Rada nadzorcza.

Art. 40.

Spółdzielnia winna mieć radę nadzorczą, złożoną co najmniej z trzech osób. Członkowie rady muszą mieć pełną zdolność do działań prawnych i być członkami spółdzielni; jeżeli członkiem danej spółdzielni jest inna spółdzielnia lub osoba prawna, członkowie tej spółdzielni lub przedstawiciele osoby prawnej mogą być powoływani do rady nadzorczej.

Członków rady nadzorczej wybiera i odwołuje walne zgromadzenie. Odwołanie ich przed terminem, do którego zostali wybrani, walne zgromadzenie uchwalić może tylko większością 3/4 głosów oddanych.

Art. 41.

Rada nadzorcza winna czuwać z całą starannością nad prowadzeniem interesów przez zarząd, w szczególności badać roczne zamknięcie rachunków, a wyniki badań przedstawiać walnemu zgromadzeniu. W tym celu może każdej chwili w pełnym składzie lub przez delegowanych członków przeglądać księgi i dowody oraz bezpośrednio sprawdzać stan wszelkich części majątku; może w razie potrzeby przybrać rzeczoznawców.

Rada nadzorcza może w każdej chwili zawieszać w czynnościach członków zarządu; w tym wypadku winna zarządzić tymczasowo co potrzeba, celem prawidłowego prowadzenia przedsiębiorstwa. W razie zawieszenia w czynnościach zarządu, wybranego przez walne zgromadzenie, winno być walne zgromadzenie niezwłocznie zwołane.

Rada nadzorcza w imieniu spółdzielni zawiera wszelkie umowy z członkami zarządu i prowadzi przeciw nim procesy, o ile walne zgromadzenie nie wybrało osobnych pełnomocników.

Art. 42.

Tytułem wynagrodzenia dla członków rady nadzorczej nie można zastrzegać stosunkowego udziału w zysku (tantiemy).

Przepisy wspólne dla zarządu i rady nadzorczej.

Art. 43.

Nie można być równocześnie członkiem zarządu i rady nadzorczej, rada nadzorcza może jednak powierzyć swemu członkowi czasowe zastępowanie członka zarządu. Byli

członkowie zarządu mogą być powołani do rady nadzorczej dopiero po uzyskaniu skwitowania (absolutorium). Członek rady nadzorczej nie może być równocześnie urzędnikiem spółdzielni.

Członkowie zarządu i rady nadzorczej nie mogą pozostawać między sobą w związku małżeńskim; nie mogą również być ze sobą spokrewnieni ani spowinowaceni bądź w linii prostej, bądź też do drugiego stopnia linii bocznej.

Nie mogą oni bez zgody powołanych do ich wyborów organów być członkami zarządu, ani rady nadzorczej innej spółdzielni, mającej ten sam przedmiot przedsiębiorstwa i siedzibę w tej samej miejscowości.

Art. 44.

Każdy członek zarządu i rady nadzorczej, winny czynu lub zaniedbania, przez które spółdzielnia poniosła szkodę, odpowiada za nią osobiście. Jeżeli winnych jest więcej — odpowiadają solidarnie. Odpowiedzialność ta ulega przedawnieniu po upływie 5 lat od stwierdzenia szkody.

W przypadku ogłoszenia upadłości przed upływem przedawnienia winny nie może wobec zarządcy masy zasłaniać się tym, że wyrządził szkodę, wykonywując uchwałę walnego zgromadzenia, lub że przez spółdzielnię został zwolniony od odpowiedzialności.

Walne zgromadzenie.

Art. 45.

Prawa przysługujące ogółowi członków w sprawach spółdzielni, wykonywują w drodze uchwał obecni na walnym zgromadzeniu członkowie.

Członek może brać udział w walnym zgromadzeniu tylko osobiście. Osoby, które nie mogą samodzielnie przystępować do spółdzielni, biorą udział przez ustawowych zastępców, osoby prawne przez ustanowionych w tym celu pełnomocników. Pełnomocnik nie może zastępować więcej niż jednego członka.

Każdy członek ma jeden głos bez względu na ilość posiadanych udziałów. Ograniczenie to nie dotyczy spółdzielni, o których mowa w art. 70 niniejszej ustawy.

Członkowie spółdzielni nie uczestniczą w głosowaniu, skoro ma zapaść uchwała co do uwolnienia ich od zobowiązań lub odpowiedzialności za zrządzoną spółdzielni szkodę, co do wyznaczenia im wynagrodzenia lub odwołania ich z urzędu.

W walnym zgromadzeniu mają prawo uczestniczyć z głosem doradczym: przedstawiciel związku rewizyjnego, do którego spółdzielnia należy, a przy spółdzielniach niezwiązkowych przedstawiciel Rady Spółdzielczej. Na żądanie winien zarząd zawiadomić związek rewizyjny, względnie Radę Spółdzielczą o zwołaniu walnego zgromadzenia.

Art. 46.

Do wyłącznej kompetencji walnego zgromadzenia należy:

1) wybór i odwołanie członków rady nadzorczej;

2) oznaczenie granic najwyższego kredytu, jaki może być udzielony jednemu członkowi;

3) oznaczenie najwyższej sumy zobowiązań, jakie spółdzielnia może zaciągnąć;

4) zatwierdzanie bilansów, sprawozdań rocznych oraz budżetu;

5) podział zysków i oznaczenie sposobu pokrycia strat w granicach, w jakich statut mu to przekazuje;

6) powzięcie uchwał w przedmiocie sprawozdania rewizyjnego;

7) zmiana statutu;

8) powzięcie uchwały co do rozwiązania i likwidacji spółdzielni.

Art. 47.

Walne zgromadzenie zwołuje organ spółdzielni, przez statut do tego uprawniony. W braku odpowiednich postanowień w statucie walne zgromadzenie zwołuje zarząd.

Walne zgromadzenie należy zwołać przynajmniej raz do roku w terminie, przez statut oznaczonym, najpóźniej jednak w sześć miesięcy po upływie roku obrachunkowego.

Prócz tego organ, uprawniony do zwołania walnego zgromadzenia, winien to uczynić na żądanie:

a) innego organu spółdzielni;

b) związku rewizyjnego, do którego spółdzielnia należy, lub Rady Spółdzielczej, o ile spółdzielnia do związku takiego nie należy;

c) jednej dziesiątej lub w statucie wskazanej większej części ogółu członków, którzy żądanie swe wyrazili we wniosku, przez nich podpisanym i podającym cel zgromadzenia oraz uzasadnienie żądania.

W przypadku, wskazanym w ustępie 3, walne zgromadzenie zwołać należy w taki sposób, aby mogło się odbyć najpóźniej w sześć tygodni od dnia zażądania. O ile to nie nastąpiło, walne zgromadzenie zwołać może ten organ, który z żądaniem wystąpił, związek rewizyjny, do którego spółdzielnia należy, lub Rada Spółdzielcza, o ile spółdzielnia do związku takiego nie należy.

Art. 48.

Walne zgromadzenie winno się odbyć w siedzibie spółdzielni lub w miejscowości, wskazanej przez poprzednie walne zgromadzenie. Przy zwoływaniu walnego zgromadzenia zawiadomić należy członków o czasie, miejscu i porządku obrad zgromadzenia w sposób, oznaczony w statucie spółdzielni, co najmniej na tydzień przed terminem zgromadzenia.

Kto może żądać zwołania walnego zgromadzenia w myśl art. 47 ust. 3, może również żądać zamieszczenia pewnych spraw na porządku obrad zgromadzenia, byleby z żądaniem tym wystąpił w terminie, przez statut oznaczonym, a w braku odpowiednich postanowień statutu przynajmniej na miesiąc przed terminem zgromadzenia.

Art. 49.

Uchwały na walnym zgromadzeniu zapadać mogą jedynie w sprawach, objętych porządkiem obrad.

Walne zgromadzenie, należycie zwołane, jest zdolne do uchwał bez względu na ilość obecnych, o ile statut nie stanowi inaczej.

Sposób obradowania i warunki zapadania uchwał określi statut. O ile ani ustawa niniejsza, ani statut nie zawiera odmiennych postanowień w tym względzie, uchwały zapadają zwykłą większością głosów oddanych.

Protokół walnego zgromadzenia winien zawierać uchwały, na walnym zgromadzeniu powzięte, oraz ewentualne sprzeciwy, zgłoszone przeciw tym uchwałom. Protokół ten winien być wpisany do osobnej księgi i podpisany przez przewodniczącego oraz osoby, wskazane w statucie. Księgę protokółów mogą przeglądać członkowie spółdzielni. Odpis protokółu zarząd spółdzielni przesyła w ciągu miesiąca od dnia walnego zgromadzenia związkowi rewizyjnemu, do którego spółdzielnia należy, jeżeli zaś spółdzielnia do związku takiego nie należy — Radzie Spółdzielczej.

Art. 50.

Prawomocne uchwały walnego zgromadzenia obowiązują wszystkich członków.

Każdą uchwałę można zaskarżyć z powodu jej niezgodności z prawem lub statutem. Powództwo należy wnieść przeciw spółdzielni w terminie 6 tygodni od daty walnego zgromadzenia do sądu okręgowego, w którego okręgu znajduje się siedziba spółdzielni.

Do wniesienia powództwa uprawniony jest każdy członek, który na walnym zgromadzeniu zgłosił sprzeciw do protokółu, a członek nieobecny wtedy, gdy nieprawnie na zebranie dopuszczony nie został, gdy zebranie zwołane zostało wbrew przepisom ustawy niniejszej lub statutu, albo gdy uchwała zapadła w przedmiocie, nie objętym porządkiem obrad.

Prawo wytoczenia powództwa przysługuje również zarządowi, względnie radzie nadzorczej, a poszczególnym członkom tych organów wówczas, gdy skutkiem wykonania uchwały mogliby ulec karze lub stać się odpowiedzialnymi przed spółdzielnią. Nadto może wystąpić z powództwem związek rewizyjny, a przeciw spółdzielniom niezwiązkowym Przewodniczący Rady Spółdzielczej, przy czym w tych przypadkach termin sześciotygodniowy do wniesienia powództwa liczy się od dnia otrzymania przez Radę Spółdzielczą lub przez związek odpisu protokółu walnego zgromadzenia (art. 49 i 59).

Wyrok, uznający nieważność, ma moc prawną względem wszystkich członków.

Jeżeli uchwałę zaskarżoną wciągnięto do rejestru, zarząd winien zgłosić odpis prawomocnego wyroku, uznającego nieważność, do sądu rejestrowego. Sąd ogłosi unieważnienie o tyle, o ile zaskarżona uchwała była ogłoszona.

Art. 51.

W statucie spółdzielni można umieścić przepis, że o ile liczba członków przekroczy 500, walne zgromadzenie na mocy powziętej w tym celu uchwały będzie zastąpione przez zebranie przedstawicieli, wybieranych przez członków z pośród siebie. Taki przepis statutu winien określić liczbową lub stosunkową ilość przedstawicieli, których nie może być mniej niż 30, czas trwania ich pełnomocnictw, który nie może być dłuższy niż trzy lata, oraz warunki biernego prawa wyboru.

Członek zarządu lub rady nadzorczej nie może być równocześnie przedstawicielem.

Sposób dokonywania wyborów określi uchwała walnego zgromadzenia członków. Takiej uchwały potrzeba również do zmiany tego sposobu.

Do zebrania przedstawicieli stosują się przepisy ustawy niniejszej i statutu o walnym zgromadzeniu.

Zmianę przepisów statutowych o zebraniu przedstawicieli, o których mowa w ustępie 1, może uchwalić tylko walne zgromadzenie.

Zmianę postanowień statutu o walnym zgromadzeniu może zebranie przedstawicieli uchwalić z tym jedynie dodatkiem, że zmiana ta odnosi się wyłącznie do zebrań przedstawicieli.

Rozdział 7.

Rachunkowość.

Art. 52.

Zarząd spółdzielni winien prowadzić księgi i rachunki tak, jak handlujący, którego prawo do tego zobowiązuje.

Wiadomości, dotyczące wkładców oraz złożonych przez nich w spółdzielni wkładów oszczędnościowych, winny być zachowane w tajemnicy przed osobami trzecimi, za które nie uważa się rewidentów właściwego związku rewizyjnego lub rewidentów, wyznaczonych przez Przewodniczącego Rady Spółdzielczej; mogą one być ujawnione tylko na żądanie sądu.

Księgi, rachunki i wszelkie dokumenty powinny zawsze znajdować się w lokalu spółdzielni i mogą być wydane tylko na żądanie sądu.

Art. 53.

Zarząd winien sporządzić zamknięcie rachunkowe za ubiegły rok obrachunkowy w takim czasie, aby mogło ono być przedmiotem uchwały walnego zgromadzenia, o którym mowa w art. 47 ust. 2.

Inwentarz, bilans oraz rachunek strat i zysków winny być podpisane przez zarząd i radę nadzorczą. Odmówienie podpisania wraz z motywami odmowy winno być zaznaczone w zamknięciu rachunkowym.

Rok obrachunkowy obejmuje co najwyżej 12 miesięcy. O ile statut nie stanowi inaczej, rok kalendarzowy jest zarazem obrachunkowym.

Jeżeli spółdzielnia rozpoczęła swą działalność w drugiej połowie roku obrachunkowego, pierwszy okres obrachunkowy może trwać do końca następnego roku obrachunkowego.

Art. 54.

Przy zestawieniu bilansu rocznego należy przestrzegać przepisów następujących:

1) poszczególne części majątku winny być podawane w sumie, nie przekraczającej ceny nabycia lub kosztów wytworzenia. Przy nieruchomościach i przy przedmiotach, przeznaczonych do stałego użytku w przedsiębiorstwie, należy corocznie dokonywać umorzenia według norm, ustanowionych przez statut, poniżej których nie wolno schodzić;

2) papiery wartościowe i towary należy szacować podług ceny rynkowej, nie wyżej wszakże ceny ich nabycia;

3) wierzytelności wykazywać należy tylko w takiej sumie, na jakiej uzyskanie można liczyć, te zaś, których mimo dwóch lat od prawomocnego zasądzenia nie można było wyegzekwoweć, należy odpisywać na straty;

4) udziały wolno wykazywać tylko w sumie, rzeczywiście na nie wpłaconej;

5) niewypłacone należności oraz dochody, pobrane na rachunek okresu przyszłego, należy w bilansie odpowiednio ujawnić.

Art. 55.

Z zamknięciem rachunkowym winien zarząd połączyć sprawozdanie pisemne z czynności spółdzielni za rok ubiegły. Szczegółowe przepisy co do sposobu układania sprawozdań wyda Rada Spółdzielcza.

Sprawozdanie, bilans oraz rachunek strat i zysków należy wyłożyć w lokalu spółdzielni co najmniej na dwa tygodnie przed terminem walnego zgromadzenia. Każdy członek ma prawo przejrzeć je i odpisać.

Art. 56.

Z zysku rocznego przekazywać należy corocznie co najmniej dziesięć od sta do funduszu zasobowego, o ile fundusz ten nie dosięga wysokości wpłaconych udziałów. Statut może przepisać wyższą granicę oraz wskazać inne jeszcze sposoby zasilania funduszu zasobowego oprócz tych, jakie wynikają z ustawy niniejszej (art. 27 ust. 4 i art. 57 ust. 5). W każdym razie do funduszu tego powinno być zaliczone wpisowe (wstępne), które, jeżeli statut je przewiduje, nie może przewyższać połowy udziału.

Fundusz zasobowy służy wyłącznie do pokrycia strat bilansowych.

Art. 57.

Zasady użycia reszty zysków określi statut, który może przekazać rozrządzanie nią w całości lub w części walnemu zgromadzeniu.

Z części zysku, przeznaczonej do podziału między członków, dywidendę od wpłaconych udziałów można wyznaczyć co najwyżej o dwa od sta wyższą, niż wynosiła w tym roku obrachunkowym najwyższa stopa dyskontowa Banku Polskiego.

Podstawy rachunkowe podziału reszty zysków między członków określi statut.

Kwoty, przypadające członkowi z tytułu podziału zysków, zalicza się na poczet jego niepełnych udziałów. Jeżeli udziały członka są już wpłacone w pełni, kwoty powyższe nie zwiększają jego udziałów, lecz stanowią jego wierzytelność do spółdzielni.

Roszczenia o wypłatę udziału w zyskach ulegają przedawnieniu z upływem lat pięciu. Kwoty przedawnione przekazane będą w całości do funduszu zasobowego.

Art. 58.

Wykazane w zatwierdzonym bilansie straty należy pokryć z funduszów spółdzielni (udziałowego, zasobowego i innych) w porządku, wskazanym przez statut, który może oznaczenie tego porządku przekazać walnemu zgromadzeniu. Straty pierwszego roku obrachunkowego można pozostawić do pokrycia w roku następnym.

Gdyby fundusze spółdzielni nie wystarczały do pokrycia strat, walne zgromadzenie może uchwalić bezwzględną większością głosów, że członkowie zobowiązani będą do wcześniejszego wpłacenia udziałów, niż to przewiduje statut, a nawet do potrzebnych na ten cel dopłat, gdyby i wcześniejsza wpłata udziałów nie wystarczała na pokrycie straty.

Dopłaty ustanowić można tylko w granicach przyjętej odpowiedzialności dodatkowej i tylko w stosunku do ilości zadeklarowanych udziałów. Dopłaty, uiszczone przez członka, zmniejszają rozmiar jego odpowiedzialności, o ile mu ich nie zwrócono w myśl ust. 5.

Wierzytelności z tytułu uchwalenia dopłat nie można wykazywać w stanie czynnym bilansu.

Statut lub uchwała walnego zgromadzenia może postanowić, że zyski lat następnych mają być użyte przede wszystkim na przywrócenie odpisanych udziałów, a następnie na zwrot dopłat. Przywrócenie udziałów następuje w stosunku do kwot odpisanych, zwrot dopłat w stosunku do kwot wpłaconych. W tym przypadku aż do ukończenia zwrotu dopłat nie stosuje się przepisu art. 57; aż do całkowitego przywrócenia udziałów nie stosuje się również przepisu art. 56 ust. 1. Osoba, która przestała należeć do spółdzielni, traci od tej chwili prawo do zwrotu dopłat.

W braku wskazanego w ustępie poprzednim postanowienia statutu lub uchwały walnego zgromadzenia, przypadającą członkowi na podstawie art. 57 ust. 2 i 3 dywidendę w latach następnych zalicza się na poczet odpisanych jego udziałów.

W rejestrze członków winien zarząd uwidocznić tak uiszczenie dopłaty, jak i zwrócenie jej członkowi.

Art. 59.

W ciągu miesiąca od daty zatwierdzenia zamknięcia rachunkowego zarząd spółdzielni przesyła odpis sprawozdania (art. 55), zamknięcia rachunkowego i protokółu walnego zgromadzenia, które dokonało zatwierdzenia, Radzie Spółdzielczej za pośrednictwem związku rewizyjnego lub bezpośrednio, o ile spółdzielnia do związku takiego nie należy.

W tym samym terminie winien zarząd ogłosić zatwierdzony bilans w piśmie, przeznaczonym do ogłoszeń spółdzielni.

Rozdział 8.

Rewizja.

Art. 60.

W każdej spółdzielni przynajmniej raz na rok winna być dokonana rewizja, jeżeli Rada Spółdzielcza nie ustali dla danej spółdzielni innego okresu rewizji. Przepis ten stosuje się również w czasie likwidacji spółdzielni.

Rewizji dokonywują związki lub spółdzielnie (art. 70 ust. 1), którym Minister Skarbu przyzna prawo rewizji (związki rewizyjne).

Rewizji dokonywują związki lub spółdzielnie (art. 70 ust. 1), którym Minister Skarbu przyzna prawo rewizji (związki rewizyjne).

Jeżeli spółdzielnia do związku rewizyjnego nie należy, rewizji dokonywa Przewodniczący Rady Spółdzielczej.

Przewodniczący Rady Spółdzielczej może dokonać rewizji spółdzielni, należącej do związku rewizyjnego, której członkami są inne spółdzielnie lub zrzeszenia. W wypadku, gdyby taka spółdzielnia do związku nie należała, Minister Skarbu może przyznać jej ulgi podatkowe, przysługujące spółdzielniom, należącym do związków rewizyjnych.

Przewodniczący Rady Spółdzielczej może przeprowadzenie rewizji spółdzielni niezwiązkowych powierzyć wyznaczonym przez siebie rewidentom, związkom rewizyjnym, organom samorządu gospodarczego lub innym organizacjom i instytucjom, jako to związkom zawodowych rewidentów itp.

Podczas likwidacji rewizję przeprowadza ten związek rewizyjny, do którego spółdzielnia należała w chwili rozwiązania (art. 76), lub jeżeli spółdzielnia nie należała do związku — Przewodniczący Rady Spółdzielczej.

Art. 61.

Związki lub spółdzielnie (art. 70 ust. 1), którym Minister Skarbu przyznał prawo rewizji (związki rewizyjne), wyznaczają dla należących do nich spółdzielni rewidentów, których zatwierdza Przewodniczący Rady Spółdzielczej.

Rewident jest obowiązany do zachowania w tajemnicy wszelkich wiadomości o interesach, obrotach i nieprawidłowościach, dostrzeżonych przy rewizji. Od obowiązku zachowania tajemnicy rewident jest zwolniony wobec władz rewidowanej spółdzielni, organu, który go wyznaczył i sądu.

Rewident nie może przeprowadzać rewizji spółdzielni, której jest członkiem.

Jeżeli działalność rewidenta jest niezgodna z obowiązującymi go przepisami, Przewodniczący Rady na podstawie uchwały Rady Spółdzielczej pozbawia rewidenta prawa przeprowadzania rewizji na stałe lub na oznaczony przez siebie czas.

Rada Spółdzielcza ustali normy kwalifikacyjne dla rewidentów, przeprowadzających rewizję w spółdzielniach.

Art. 62.

Związek rewizyjny, względnie Rada Spółdzielcza, mogą w razie potrzeby zarządzić rewizję częściej, niż raz na rok.

Organy spółdzielni obowiązane są udzielać rewidentowi wszelkich żądanych wyjaśnień i zezwolić mu na przeglądanie ksiąg i dowodów, na bezpośrednie sprawdzanie stanu wszelkich części majątku, jak również udzielać mu wszelkiej pomocy przy rewizji. Do rewizji należy zawezwać radę nadzorczą.

Koszty rewizji uiszcza spółdzielnia rewidowana organowi, wyznaczającemu rewidenta, według norm, ustalanych dla spółdzielni związkowych przez związki rewizyjne, a dla spółdzielni niezwiązkowych przez Radę Spółdzielczą.

Art. 63.

Z dokonanej rewizji rewident sporządza sprawozdanie, którego odpis otrzymuje spółdzielnia rewidowana.

Sprawozdanie z dokonanej rewizji winno być zamieszczone na porządku obrad najbliższego posiedzenia rady nadzorczej, a następnie najbliższego walnego zgromadzenia i odczytane na nim przez zatwierdzeniem zamknięcia rachunkowego i przed dokonaniem wyborów do organów spółdzielni. Sprawozdanie to winno stać się przedmiotem uchwał walnego zgromadzenia.

Art. 64.

Celem rewizji jest sprawdzenie, czy spółdzielnia przestrzega zasad spółdzielczości i czy organizacja jej lub działalność nie jest w sprzeczności z obowiązującymi przepisami prawa, wydanymi na ich podstawie zarządzeniami oraz postanowieniami statutu. Ponadto rewizja winna wykazać, czy spółdzielnia nie naraża interesów osób trzecich, a przede wszystkim Skarbu Państwa, oraz czy jest administrowana zgodnie z założeniami statutu w interesie dobra ogółu członków.

Rada Spółdzielcza wyda szczegółowe instrukcje, dotyczące przeprowadzania rewizji oraz sporządzania sprawozdania rewizyjnego.

Art. 65.

Jeżeli działalność spółdzielni wykazuje poważne uchybienia przeciwko prawu lub statutowi, a spółdzielnia nie usunie ich w terminie, wskazanym przez organ, wyznaczający rewidenta, sąd rejestrowy może na wniosek tego organu orzec w trybie postępowania niespornego (incydentalnego) rozwiązanie spółdzielni.

W tym samym trybie może nastąpić rozwiązanie spółdzielni na wniosek Przewodniczącego Rady Spółdzielczej, jeżeli spółdzielnia w ciągu trzech lat od chwili jej zarejestrowania, pomimo żądania Rady Spółdzielczej, nie przystąpiła do związku rewizyjnego.

Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w przypadku zaprzestania przez spółdzielnię prowadzenia wspólnego przedsiębiorstwa.

Rozdział 9.

Związki rewizyjne.

Art. 66.

Celem dokonania rewizji spółdzielnie mogą łączyć się w związki.

Związki takie nadto mogą mieć na celu doskonalenie urządzeń i pracy należących do ich spółdzielni oraz popieranie ich stosunków handlowych.

Do związków takich należeć mogą również inne zrzeszenia dobrowolne, służące rozwojowi ruchu spółdzielczego.

Związki spółdzielcze, służące innym celom, a nie rewizyjnym, o ile same nie są spółdzielniami, nie podlegają niniejszej ustawie.

Art. 67.

Statut takiego związku winien oznaczyć jego cele, nazwę i siedzibę, najniższą liczbę spółdzielni, jakiej potrzeba do istnienia związku, zasady przyjmowania, występowania i wykluczania członków, sposób powoływania zarządu i zakres jego działania, zasady, dotyczące walnych zgromadzeń, wreszcie sposób ustanawiania rewidentów, tudzież sposób i zakres rewizji. Statut Związku ma być przedłożony Ministrowi Skarbu do zatwierdzenia.

Art. 68.

Oznaczonemu w art. 66 i 67 związkowi może Minister Skarbu, po wysłuchaniu opinii Rady Spółdzielczej, przyznać prawo dokonywania rewizji, o której mowa w art. 60.

Przyznanie prawa rewizji może Minister Skarbu, po wysłuchaniu opinii Rady Spółdzielczej, uzależnić od zastosowania się związku do żądań Ministra co do zwężenia lub rozszerzenia działalności związku.

Jeżeli związek obowiązkowi rewizji nie czyni zadość, rozszerza swą działalność

na cele, nie objęte statutem oraz art. 66 ustawy niniejszej, lub nie stosuje się do przepisów prawa i wydanych na ich podstawie zarządzeń, Minister Skarbu może mu, po wysłuchaniu opinii Rady Spółdzielczej, prawo rewizji odebrać. W tym przypadku Minister Skarbu wskaże spółdzielniom, należącym do związku, pozbawionego prawa rewizji, instytucję, która przejmie prawo przeprowadzania rewizji tych spółdzielni.

W zakresie spółdzielczości rolniczej Minister Skarbu działa w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Związek rewizyjny, o ile nie jest jeszcze osobą prawną, uzyskuje osobowość prawną na czas posiadania prawa rewizji.

Każde nadanie i odebranie prawa rewizji Minister Skarbu ogłasza w Monitorze Polskim.

Art. 69.

O każdym przyjęciu lub wykreśleniu spółdzielni ze związku rewizyjnego winien związek niezwłocznie zawiadomić Radę Spółdzielczą, podając zarazem datę przyjęcia spółdzielni, bądź datę ustania przynależności jej do związku. Prócz tego w styczniu każdego roku winien związek przesłać Radzie Spółdzielczej wykaz spółdzielni, należących do związku w ostatnim dniu roku sprawozdawczego, wraz z wykazem spółdzielni, w tym roku zrewidowanych.

O czasie i miejscu oraz porządku obrad walnego zgromadzenia związku winna być zawiadomiona Rada Spółdzielcza przynajmniej na 15 dni przed walnym zgromadzeniem. Delegat Rady Spółdzielczej może być obecny na zgromadzeniu.

O każdej zmianie składu osobowego władz winien zarząd związku zawiadomić Radę Spółdzielczą, a każdą zmianę statutu przedstawić Ministrowi Skarbu do zatwierdzenia.

Prócz tego winien związek w ciągu miesiąca od daty zatwierdzenia rocznego sprawozdania związku przez walne zgromadzenie przesłać Radzie Spółdzielczej odpis tego sprawozdania wraz z odpisem protokółu z obrad walnego zgromadzenia, tudzież szczegółowy budżet związku na rok następny.

Działalność związków rewizyjnych podlega nadzorowi Przewodniczącego Rady Spółdzielczej. Koszty nadzoru pokrywają związki w wysokości oznaczonej przez Ministra Skarbu.

Art. 70.

Spółdzielnie, których członkami są wyłącznie inne spółdzielnie lub zrzeszenia, określone w art. 66 ust. 3, mogą także uzyskać prawo rewizji i utracić je w sposób, wskazany w art. 68.

Do spółdzielni tych stosują się, oprócz innych postanowień ustawy niniejszej, także przepisy rozdziału niniejszego.

Rozdział 10.

Zmiana statutu.

Art. 71.

Zmiana statutu wymaga uchwały walnego zgromadzenia.

Zarząd winien uchwałę o zmianie zgłosić niezwłocznie do sądu rejestrowego, dołączając trzy odpisy protokółu. Sąd postąpi ze zgłoszeniem stosownie do przepisów art. 5.

Jeżeli zmiana odnosi się do danych, wymienionych w art. 7, sąd zarządzi wciągnięcie ich do rejestru i ogłoszenie.

Zmiana statutu nie ma skutków prawnych przed jej zarejestrowaniem.

Art. 72.

Uchwała o zmianie statutu zapada bezwzględną większością głosów oddanych, o ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej. Statut może przepisać wyższe wymagania.

Zmianę statutu, dotyczącą celu spółdzielni lub przedmiotu przedsiębiorstwa, przedłużenia trwania spółdzielni poza czas, pierwotnie oznaczony, podwyższenia udziału, podwyższenia obowiązkowych wpłat na udział lub przyśpieszenia terminu tychże wpłat, ustanowienia lub podwyższenia odpowiedzialności dodatkowej, oraz w spółdzielniach, mających na celu dostarczanie członkom mieszkań, zmianę przepisów statutu, dotyczących praw członka do mieszkania i zasad wpłaty i zwrotu wkładu budowlanego, uchwalić można tylko większością ¾ głosów oddanych.

Art. 73.

Przy zarejestrowaniu zmian statutu w przedmiocie zniżenia udziałów, zmniejszenia wpłat na udział i przedłużenia terminu tychże wpłat oraz zmniejszenia lub usunięcia odpowiedzialności dodatkowej, obowiązują następujące zasady:

1) uchwałę o zmianie winien zarząd spółdzielni ogłosić trzykrotnie w piśmie, przeznaczonym do ogłoszeń spółdzielni. W ogłoszeniu tym należy podać do wiadomości, że spółdzielnia gotowa jest na żądanie zaspokoić wszystkich wierzycieli, których wierzytelności istnieć będą w dniu ostatniego ogłoszenia, względnie złożyć do depozytu sądowego kwoty, potrzebne na zabezpieczenie wierzytelności niepłatnych lub spornych, że jednak wierzycieli, którzy nie zgłoszą się do spółdzielni w przeciągu trzech miesięcy od tego dnia, uważać się będzie za zgadzających się na zamierzoną zmianę;

2) do wniosku o zarejestrowanie dołączyć należy dowody, że upłynął już termin, pod L. 1 oznaczony;

3) na skutek wniosku sąd rejestrowy zaznaczy w rejestrze, że wniosek taki wpłynął, wyznaczy termin do rozprawy nad zamierzoną zmianą i przez ogłoszenie w piśmie, przeznaczonym do ogłoszeń spółdzielni, zawezwie na nią wszystkich wierzycieli, którzy mimo zgłoszenia się w terminie nie zostali zaspokojeni lub zabezpieczeni;

4) wierzyciele powyżsi mogą na rozprawie zgłosić sprzeciw, a wówczas sąd po wysłuchaniu zarządu orzeknie, czy zmiana ma być zarejestrowana.

Art. 74.

Zniżenie odpowiedzialności ograniczonej przy równoczesnym podwyższeniu udziału nie podlega przepisom art. 73, jeżeli skutkiem tego łączna suma odpowiedzialności członków pozostaje bez zmiany.

Rozdział 11.

Rozwiązanie.

A. Przyczyny rozwiązania.

Art. 75.

Rozwiązanie spółdzielni następuje:

1) skutkiem upływu czasu, na który spółdzielnię utworzono;

2) skutkiem zmniejszenia się liczby członków poniżej normy, wskazanej w statucie, a w braku odpowiednich wskazań poniżej norm, wskazanych w art. 13;

3) z mocy orzeczenia sądowego, wydanego na podstawie art. 65;

4) skutkiem ogłoszenia upadłości;

5) skutkiem zgodnych uchwał walnego zgromadzenia w przedmiocie rozwiązania spółdzielni, zapadłych większością ¾ głosów oddanych na dwóch kolejno po sobie następujących zgromadzeniach w odstępie co najmniej dwóch tygodni. Statut może zawierać dalej idące postanowienia w tym względzie.

Spółdzielnia, rozwiązana na podstawie ust. 1 pkt. 5, może przed upływem roku od dnia powzięcia drugiej uchwały o rozwiązaniu przywrócić swą działalność na podstawie uchwały walnego zgromadzenia, zapadłej większością ¾ głosów oddanych. W tym przypadku przypadające w okresie likwidacji ustanie członkowstwa lub uczestnictwa z wypowiedzianym udziałem odzyskuje z powrotem utraconą skuteczność z tym, że skutkuje ono najwcześniej z końcem roku obrachunkowego, następującego po uchwale o przywróceniu działalności.

Zarząd lub likwidatorowie winni uchwałę o przywróceniu działalności zgłosić niezwłocznie do sądu, dołączając odpis protokółu walnego zgromadzenia. Dokonany wpis sąd ogłosi. W tym przypadku stosuje się odpowiednio przepisy art. 7 ust. 2 i art. 34.

Jeżeli spółdzielnia nie rozpoczęła prowadzenia wspólnego przedsiębiorstwa, bądź od lat pięciu zaprzestała je prowadzić, a nie posiada majątku, może ona ulec wykreśleniu z rejestru na wniosek Przewodniczącego Rady Spółdzielczej bez potrzeby rozwiązywania i przeprowadzania likwidacji. Sąd orzeknie wykreślenie w trybie postępowania niespornego (incydentalnego).

B. Likwidacja.

Art. 76.

O ile nie zachodzi upadłość, zarząd zgłosi bezzwłocznie rozwiązanie do rejestru. Równocześnie zawiadomi o rozwiązaniu Radę Spółdzielczą, a to przy spółdzielniach związkowych za pośrednictwem związku rewizyjnego. Potrzeba zawiadomienia odpada w przypadku art. 75 L. 3.

W tym ostatnim przypadku zgłosić może rozwiązanie do rejestru związek rewizyjny, do którego spółdzielnia należy, względnie Rada Spółdzielcza, a nawet każdy członek lub wierzyciel rozwiązanej spółdzielni.

Sąd winien ogłosić dokonany wpis, a zarazem statutowe postanowienia (art. 7 L. 9) lub uchwałę walnego zgromadzenia (art. 78 ust. 1) w przedmiocie likwidacji, o dokonanym zaś wpisie zawiadomić Radę Spółdzielczą.

O rozwiązaniu ogłosi zarząd trzykrotnie w piśmie, przeznaczonym do ogłoszeń spółdzielni, wzywając równocześnie wierzycieli do zgłoszenia swych roszczeń.

Art. 77.

Po rozwiązaniu nastąpić winna likwidacja, o ile nie zachodzi upadłość.

W miejsce zmarłego członka, który w chwili rozwiązania należał do spółdzielni (art. 25), uczestniczy w likwidacji spadkobierca. Jeżeli spadkobierców jest więcej — prawa swe wykonywać mogą tylko przez wspólnego pełnomocnika.

Przepisy o organach i o rachunkowości spółdzielni stosują się także podczas likwidacji, o ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej.

Szczegółowe przepisy co do sposobu przeprowadzania likwidacji wyda Rada Spółdzielcza.

Art. 78.

Likwidatorami są członkowie ostatniego zarządu, jeżeli ani statut, ani uchwała walnego zgromadzenia nie powierza likwidacji innym osobom. O ile statut nie stanowi inaczej, walne zgromadzenie może powołać dowolną liczbę likwidatorów.

Z ważnych przyczyn może sąd rejestrowy na wniosek związku rewizyjnego, do którego spółdzielnia należy, względnie Rady Spółdzielczej, jednego z organów spółdzielni lub co najmniej 1/10 części członków spółdzielni — ustanowić likwidatorów, przez co dotychczasowi likwidatorowie tracą swe pełnomocnictwa. Likwidatorowie, ustanowieni przez sąd, mogą być odwołani w każdej chwili jedynie przez tenże sąd. Mianowanym przez się likwidatorom sąd może wyznaczyć wynagrodzenie z funduszów spółdzielni.

Likwidatorowie mogą nie być członkami spółdzielni.

Odwołując likwidatorów, należy równocześnie ustanowić innych.

Art. 79.

Likwidatorowie wstępują w prawa i obowiązki członków zarządu, o ile z przepisów o likwidacji nie wynika co innego.

Nie mogą oni zawierać nowych interesów, chyba że jest to konieczne do likwidacji. Dalej idące ograniczenia może im każdej chwili nałożyć organ spółdzielni względnie sąd, który ich ustanowił. Ograniczenia takie muszą być przez pierwszych likwidatorów, których dotyczą, zgłoszone do rejestru i przez sąd ogłoszone.

Za spółdzielnię podpisują likwidatorowie, dodając do firmy wzmiankę: „w likwidacji" oraz swe podpisy.

Art. 80.

Przystępując do likwidacji, winni pierwsi likwidatorowie sporządzić bilans.

Pieniędzy, znajdujących się w kasie spółdzielni w chwili rozwiązania tudzież wpływających w czasie likwidacji, użyć należy po pokryciu kosztów administracyjnych przede wszystkim do zaspokojenia wierzycieli, o ile zaś wierzytelności nie są jeszcze płatne, lub są sporne — należy zatrzymać kwotę potrzebną do ich pokrycia.

Majątku, pozostałego po wyrównaniu długów i złożeniu do depozytu sądowego kwot, zatrzymanych na podstawie ust. 2 na zabezpieczenie wierzytelności niepłatnych oraz spornych, nie wolno rozdzielać między członków przed upływem roku od dnia ostatniego ogłoszenia, wzywającego wierzycieli.

Wierzyciele, którzy zgłosili swe roszczenia po upływie powyższego terminu, mogą ich dochodzić jedynie na nierozdzielonym jeszcze majątku spółdzielni.

Art. 81.

W czasie likwidacji nie stosuje się przepis art. 56 ust. 1.

Z majątku pozostałego po spłaceniu długów i złożeniu do depozytu sądowego kwot, zatrzymanych na zabezpieczenie roszczeń wierzycieli, dokonywa się przede wszystkim zwrotów, określonych w art. 58 ust. 5, a potem stosunkowej wypłaty udziałów, przy czym członkowie otrzymują także dywidendę od tych udziałów za czas likwidacji w wysokości określonej art. 57 ust. 2, o ile przez wypłatę tej dywidendy nie zmniejsza się fundusz zasobowy.

Pozostałą część majątku przeznacza się na cele użyteczności publicznej, stosownie do posłanowień statutu lub uchwały ostatniego walnego zgromadzenia członków. W braku odnośnych postanowień statutu lub uchwały walnego zgromadzenia o przeznaczeniu pozostałej części majątku spółdzielni decyduje Rada Spółdzielcza.

Art. 82.

Sąd, właściwy dla spółdzielni w chwili rozwiązania, pozostaje właściwym do ukończenia likwidacji.

Art. 83.

Po ukończeniu likwidacji zgłoszą likwidatorowie do sądu rejestrowego wniosek o wykreślenie firmy z rejestru. Wykreślenie będzie przez sąd ogłoszone i podane do wiadomości Rady Spółdzielczej.

Po wykreśleniu firmy z rejestru odpowiadają likwidatorowie osobiście wobec wierzycieli spółdzielni za szkody, wyrządzone im przez niedopełnienie swych ustawowych obowiązków. Jeżeli winnych jest więcej, odpowiadają solidarnie. Odpowiedzialność ta ulega przedawnieniu po upływie lat pięciu od stwierdzenia szkody.

Przepisy ust. 2 stosuje się odpowiednio do członków ostatniego zarządu w przypadku wykreślenia firmy spółdzielni z rejestru w trybie, wskazanym w art. 75 ust. 4.

Art. 84.

Po ukończeniu likwidacji likwidatorowie winni oddać książki i dokumenty rozwiązanej spółdzielni sądowi rejestrowemu do przechowania na przeciąg lat dziesięciu. Sąd może zezwolić poszczególnym członkom jako też wierzycielom spółdzielni na przeglądanie tych ksiąg i dokumentów.

C. Upadłość.

Art. 85.

Ogłoszenie upadłości spółdzielni następuje w razie jej niewypłacalności.

Art. 86.

Jeżeli według bilansu, zestawionego przez zarząd, strata przewyższa sumę wpłaconych udziałów, funduszu zasobowego i innych funduszów własnych z wyjątkiem rezerwy na amortyzację, zarząd winien niezwłocznie zwołać walne zgromadzenie, na którego porządku obrad zamieści sprawę dalszego istnienia spółdzielni.

Jeżeli walne zgromadzenie uzna istnienie wyżej określonej przewyżki strat, a nie uchwali pokrycia jej sposobem, określonym w art. 58 ust. 2, wówczas o ile chodzi o spółdzielnię z odpowiedzialnością udziałami, uważa się, że istnieje stan niewypłacalności.

O ile chodzi o spółdzielnię z odpowiedzialnością ograniczoną, wówczas uważa się, że stan niewypłacalności w przypadku, określonym w ustępie poprzednim, istnieje dopiero wtedy, gdy przewyżka strat przenosi 1/5 kwoty łącznej odpowiedzialności dodatkowej wszystkich członków, albo 1/5 część wszystkich zobowiązań spółdzielni.

Przy spółdzielni z odpowiedzialnością nieograniczoną uważa się, że stan niewypłacalności w przypadku ust. 2 istnieje dopiero wówczas, gdy przewyżka strat przenosi 1/5 część wszystkich zobowiązań spółdzielni.

W toku likwidacji stan niewypłacalności przyjąć należy zawsze, skoro według zatwierdzonego bilansu strata przewyższa sumę wpłaconych udziałów, funduszu zasobowego i innych funduszów własnych, a walne zgromadzenie nie uchwali pokrycia przewyżki strat w sposób, określony w art. 58 ust. 2.

W przypadkach ust. 2 do 5 uważa się, że istnieje stan niewypłacalności także wtedy, gdy wprawdzie uchwalono pokrycie strat w sposób, określony art. 58 ust. 2, ale w ciągu roku obrachunkowego, następującego po uchwale, strata nie została jeszcze pokryta. Sąd rejestrowy może na wniosek zarządu lub likwidatorów okres ten z ważnych powodów przedłużyć.

Jeżeli spółdzielnia posiada majątek nieruchomy, przedstawiający wartość wyższą, niż to wykazane zostało w bilansie stosownie do wymagań art. 54 pkt. 1, a stosunek strat bilansowych do funduszów własnych oraz do sumy łącznej odpowiedzialności członków lub do sumy zobowiązań znamionuje przez to stan niewypłacalności, majątek ten może spółdzielnia przeszacować i podać do bilansu w sumie, odpowiadającej rzeczywistej wartości. Zasady i sposób przeszacowania wartości nieruchomości ustali Rada Spółdzielcza.

Art. 87.

Postępowanie upadłościowe przeprowadzone będzie według obowiązujących przepisów o upadłości, o ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej.

Art. 88.

Zgłoszenie imieniem spółdzielni wniosku o ogłoszenie upadłości należy do zarządu, względnie likwidatorów.

Zarząd, względnie likwidatorowie winni to uczynić niezwłocznie, skoro zachodzi stan niewypłacalności.

Art. 89.

Wniosek o ogłoszenie upadłości ma prawo zgłosić także każdy członek zarządu, względnie likwidator. W tym przypadku sąd przesłucha pozostałych członków zarządu, względnie likwidatorów i w razie niezgodności zdań, przychyli się do wniosku jedynie wówczas, gdy go dostatecznie uzasadniono.

Art. 90.

Ogłoszenie upadłości spółdzielni z odpowiedzialnością dodatkową nastąpić może nawet mimo istnienia jednego tylko wierzyciela osobistego i nawet w braku środków na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego.

Art. 91.

Ogłoszenie upadłości zgłosi zarządca upadłości do rejestru i zawiadomi o nim niezwłocznie Radę Spółdzielczą.

Art. 92.

Przepisy o organach spółdzielni stosują się także podczas postępowania upadłościowego, o ile z przepisów o upadłości nie wynika co innego.

Art. 93.

Po ogłoszeniu upadłości członkowie spółdzielni winni na żądanie zarządcy upadłości niezwłocznie uiścić niepłaconą jeszcze część udziałów.

Skoro tylko w toku postępowania upadłościowego okaże się, że majątek spółdzielni nie wystarcza na pokrycie tak niespornych, jak i spornych roszczeń wierzycieli oraz przypuszczalnych kosztów postępowania upadłościowego, zarządca upadłości sporządzi niezwłocznie obrachunek dopłat, które członkowie spółdzielni, w granicach przyjętej odpowiedzialności dodatkowej i w stosunku do zadeklarowanych udziałów, mają wnieść na pokrycie niedoboru.

Przy obrachunku tych dopłat należy uwzględnić dokonane poprzednio na zasadzie art. 27 ust. 3 lub 58 ust. 2 dopłaty w ten sposób, że doliczy się je do niedoboru, a następnie z kwot, przypadających na poszczególnych członków, potrąci się dopłaty przez nich dokonane.

Art. 94.

Obrachunek dopłat należy tak zestawić, by wystarczyły na pokrycie niedoboru, chociażby nie uiścili dopłat ci członkowie, których niemożność zapłacenia daje się przewidzieć.

Art. 95.

Obrachunek przedstawia zarządca sądowi, który ogłosił upadłość, do zatwierdzenia.

Art. 96.

Do podania, przy którym obrachunek przedstawiono, dołączyć należy statut spółdzielni, bilans i wyciąg z rejestru członków z danymi, które dotyczą członków, ponoszących jeszcze odpowiedzialność.

Art. 97.

Termin rozprawy do zatwierdzenia obrachunku winien być wyznaczony nie później, niż w trzy miesiące od daty złożenia podania. Na termin ten wzywa się zarząd względnie likwidatorów oraz członków, w obrachunku wymienionych, według ich miejsca zamieszkania (art. 30); prócz tego o terminie sąd ogłasza w piśmie, przeznaczonym do ogłoszeń spółdzielni.

Art. 98.

Przed terminem, o którym mowa w art. 97, każdy zainteresowany ma prawo przeglądać obrachunek.

Art. 99.

Aż do zamknięcia rozprawy, o której mowa w art. 97, osoby, wymienione w obrachunku, mają prawo zgłosić sprzeciw.

Sąd po wysłuchaniu zarządu, względnie likwidatorów spółdzielni, tudzież zarządcy upadłości, rozpatruje sprzeciwy, przeprowadza potrzebne dowody i zatwierdza obrachunek po dokonaniu niezbędnych poprawek, które może uskutecznić sam lub których uskutecznienie polecić może zarządcy upadłości. O zatwierdzeniu obrachunku ogłosi sąd w piśmie, przeznaczonym do ogłoszeń spółdzielni, wzywając członków do uiszczenia dopłat w terminie 14 dni od ogłoszenia.

Zatwierdzony obrachunek dopłat stanowi tytuł egzekucyjny.

Obrachunek zatwierdzony wolno zainteresowanym przeglądać.

Art. 100.

Po upływie terminu, wyznaczonego w ogłoszeniu, zarządca masy przystąpi niezwłocznie do ściągnięcia niezapłaconych kwot w drodze, prawem przewidzianej.

Członkowie, zobowiązani do dopłat, mogą obowiązkowi temu uczynić zadość przez potrącenie swych rosszczeń do spółdzielni w takiej tylko części, jaka przypadłaby im z dokonanego na podstawie obrachunku rozdziału sum przeznaczonych na pokrycie wierzytelności.

Art. 101.

Każdy członek spółdzielni, w obrachunku wymieniony, jeśli zgłosił sprzeciw lub w terminie, w art. 99 oznaczonym, nie był w możności tego uczynić, ma prawo w ciągu miesiąca od ogłoszenia o zatwierdzeniu obrachunku odwołać się od decyzji sądu do instancji wyższej. Orzeczenie prawomocne wywiera skutek zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść wszystkich członków spółdzielni, wymienionych w obrachunku.

Art. 102.

Skoro majątek masy został już całkowicie spieniężony, a uzyskana stąd suma wraz z sumą ściągniętych dopłat nie pokrywa niedoboru, zarządca upadłości może sporządzić dodatkowy obrachunek, jeżeli zachodzi obawa, że zalegające jeszcze dopłaty bądź nie dadzą się wyegzekwować, bądź nawet w razie wyegzekwowania nie starczą na pokrycie niedoboru.

Dopłaty, przypadające od członków, co do których postępowanie poprzednie wykazało niemożność uiszczenia zapłaty, rozkłada się na pozostałych. Poza tym przy obrachunku tym stosują się art. 93—101.

Koszty postępowania upadłościowego nie mogą być ściągane drogą dalszych dopłat o tyle, o ileby przekraczały sumę, zamieszczoną na ten cel w obrachunku dodatkowym.

Art. 103.

Jeżeli po sześciu miesiącach od ogłoszenia o zatwierdzeniu dodatkowego obrachunku niedobór nie został jeszcze całkowicie pokryty, zarządca upadłości może drogą procesu dochodzić całej brakującej kwoty na poszczególnych członkach spółdzielni, jako dłużnikach solidarnych, w granicach odpowiedzialności każdego z nich.

Art. 104.

Sumę, pozostałą po zaspokojeniu roszczeń wierzycieli i pokryciu kosztów postępowania upadłościowego, zwraca się członkom w stosunku do uskutecznionych przez nich dopłat.

Art. 105.

Upadłość spółdzielni nie może być zakończona układem, o ile się nań nie zgodzili wszyscy wierzyciele upadłej spółdzielni.

Art. 106.

Dalsze prowadzenie spółdzielni jest niedopuszczalne, chociażby postępowanie upadłościowe ukończone zostało układem.

Po ukończeniu upadłości zarządca zgłosi do sądu rejestrowego wniosek o wykreślenie firmy.

DZIAŁ III.

Łączenie się spółdzielni.

Art. 107.

Spółdzielnia może każdego czasu połączyć się z inną spółdzielnią w sposób, przez ustawę niniejszą określony.

Połączenie takie może nastąpić i wówczas, gdy spółdzielnia, mająca wejść do innej spółdzielni, jest w likwidacji.

Art. 108.

Połączenie następuje przez uchwały walnych zgromadzeń łączących się spółdzielni, powzięte bezwzględną większością głosów oddanych.

Uchwała o połączeniu musi obejmować:

a) oznaczenie spółdzielni przejmującej,

b) przyjęcie statutu, stanowiącego podstawę połączenia, co zarazem stanowi potrzebną do uzgodnienia zmianę dotychczas obowiązującego statutu.

Art. 109.

Podstawę rachunkową połączenia stanowią bilanse łączących się spółdzielni, które muszą być sprawdzone przez rewizje (art. 60).

Wszystkie te bilanse winny być wyłożone w lokalu każdej z łączących się spółdzielni co najmniej na tydzień przed terminem jej walnego zgromadzenia, a każdy członek ma prawo przejrzeć je i odpisać.

Art. 110.

Uchwały o połączeniu zgłosić należy do rejestrów wszystkich łączących się spółdzielni. Dla spółdzielni, posiadających wspólny sąd rejestrowy, wystarczy jedno zgłoszenie.

Zgłoszenia dokonywują zarządy spółdzielni łącznie.

Połączenie oraz wynikające z niego zmiany statutu uzyskują skuteczność prawną od chwili, kiedy je wpisano w rejestrze wszystkich łączących się spółdzielni. W przypadkach, przewidzianych w art. 73, zastosować należy przepisy tegoż artykułu.

O dokonanym wpisie sądy rejestrowe spółdzielni przejętych zawiadomią sąd spółdzielni przejmującej, który następnie ogłosi wpis połączenia oraz wyciąg statutu, stanowiącego podstawę połączenia, i zawiadomi o tym Radę Spółdzielczą.

Po uprawomocnieniu się uchwał o połączeniu zgłoszą zarządy łącznie wykreślenie przejętych spółdzielni, które to wykreślenie sądy ogłoszą.

Art. 111.

Wszyscy członkowie, którzy w chwili skuteczności połączenia należeli do spółdzielni przejętej, stają się członkami spółdzielni przejmującej z taką liczbą udziałów, jaka wypada z podzielenia dokonanych przez nich wpłat na udziały w spółdzielni przejętej przez wysokość udziału w spółdzielni przejmującej.

Wpłaty na udziały wpisuje się członkom przechodzącym w takiej wysokości, jaka wynika z ustalonej bilansem kwoty przejętego kapitału udziałowego. Gdyby wpłaty nie czyniły zadość przepisom statutu, stanowiącego podstawę połączenia, co do najniższej wpłaty, obowiązującej przy wstąpieniu lub deklarowaniu udziału, członkowie przecho-

dzący winni uzupełnić je do wysokości, przewidzianej w tym statucie, najdalej w ciągu roku od skuteczności połączenia. Gdyby przeciwnie członkowi po pełnym pokryciu wszystkich jego udziałów przypadała nadwyżka, wynikająca z różnicy wysokości udziałów, to nadwyżka ta stanowi wierzytelność członka względem spółdzielni.

Art. 112.

W razie wypowiedzenia członkowstwa lub udziału, jak również w razie śmierci lub wykluczenia członka przed skutecznością połączenia, stosuje się odpowiednio przepisy art. 23, 25 i 26 o ustaleniu daty ustania członkowstwa lub uczestnictwa z wypowiedzianym udziałem, przyjmując za podstawę statut, obowiązujący przed połączeniem.

Art. 113.

Skutkiem połączenia majątek czynny spółdzielni przejętej przechodzi na spółdzielnię przejmującą, a wierzyciele pierwszej stają się wierzycielami drugiej.

Art. 114.

Zarząd i rada nadzorcza spółdzielni przejętej pozostają jej organami aż do skuteczności połączenia, jednakże od chwili uchwały o połączeniu mogą one wykonywać należące do nich czynności jedynie za zgodą organów spółdzielni przejmującej.

Uchwały o połączeniu mogą przewidzieć inny sposób tymczasowego łącznego kierownictwa łączących się spółdzielni.

Od chwili skuteczności połączenia zarząd spółdzielni przejętej przechodzi w ręce organów spółdzielni przejmującej.

Art. 115.

Połączenie spółdzielni na zasadzie ustawy niniejszej nie podlega podatkom i należytościom, wymierzanym od przeniesień majątkowych oraz od wzrostu kapitału udziałowego.

DZIAŁ IV.

Rada Spółdzielcza.

Art. 116.

Celem spółdziałania z Rządem w zakresie spraw spółdzielczych, utworzona będzie państwowa Rada Spółdzielcza przy Ministerstwie Skarbu.

Członków Rady Spółdzielczej powołuje na przeciąg dwóch lat Minister Skarbu z pośród osób, przedstawionych mu przez związki rewizyjne, z uwzględnieniem możliwie wszystkich działów ruchu spółdzielczego; jednego członka Rady powołuje Minister z pośród osób, przedstawionych przez izby rolnicze. Oprócz tego w skład Rady wchodzą delegaci Ministerstw: Skarbu, Spraw Wewnętrznych, Sprawidliwości, Rolnictwa i Reform Rolnych, Przemysłu i Handlu, Opieki Społecznej oraz Spraw Wojskowych, po jednym od każdego Ministerstwa. Liczba członków, powołanych z pośród osób, przedstawionych przez związki, winna stanowić co najmniej 2/3 ogółu członków Rady Spółdzielczej.

Przewodniczącego Rady Spółdzielczej wyznacza Minister Skarbu z pośród urzędników swego Ministerstwa. Przewodniczący jest zarazem wykonawcą zarządzeń Ministra Skarbu i uchwał Rady Spółdzielczej w sprawach, przewidzianych w ustawie niniejszej oraz dotyczących ruchu spółdzielczego. Czynności swe spełnia Przewodniczący przy pomocy osobnego biura, poddanego jego nadzorowi.

Szczegółowe przepisy o organizacji Rady Spółdzielczej wyda Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 117.

Do kompetencji Rady Spółdzielczej należy:

1) przedstawianie Ministrowi Skarbu opinii w sprawie przyznawania związkom prawa rewizji lub pozbawiania ich tego prawa,

2) rozpatrywanie projektów, dotyczących ustawodawstwa spółdzielczego, oraz projektów innych ustaw, mających znaczenie dla ruchu spółdzielczego,

3) wydawanie instrukcyj, przez ustawę niniejszą przewidzianych,

4) układanie planów użycia wszelkich funduszów, przeznaczonych na cele ruchu spółdzielczego przez ustawę niniejszą lub Państwo,

5) rozpoznawanie spraw, związanych z rozwojem ruchu spółdzielczego, i podejmowanie inicjatywy w tym względzie oraz ustalanie wytycznych dla prac związków rewizyjnych,

6) troszczenie się o poddawanie rewizji spółdzielni niezwiązkowych,

7) opiniowanie statutów, przedstawianych przez spółdzielnie, co do celowości założenia spółdzielni oraz jej zamierzeń gospodarczych (art. 5).

Art. 118.

Do kompetencji Przewodniczącego Rady Spółdzielczej należy:

1) nadzór nad działalnością związków rewizyjnych (art. 69),

2) nadzór i rewizja spółdzielni niezwiązkowych (art. 60),

3) występowanie z wnioskami o rozwiązanie spółdzielni niezwiązkowych na zasadzie art. 65 i 75,

4) zatwierdzanie rewidentów i pozbawianie ich prawa przeprowadzania rewizji (art. 61),

5) utrzymywanie ogólnych wykazów, dotyczących ruchu spółdzielczego, dla celów statystycznych,

6) wykonywanie uchwał Rady Spółdzielczej.

Przewodniczący przedstawia Radzie Spółdzielczej zestawienia ze sprawozdań z działalności związków rewizyjnych oraz wnioski w sprawach, związanych z rozwojem ruchu spółdzielczego.

Art. 119.

Opłaty, przewidziane w art. 62 i 69, jak również wszelkie inne opłaty, uchwalane przez Radę Spółdzielczą za specjalne świadczenia Rady, zarachowuje się na Fundusz Rady Spółdzielczej.

Sposób administrowania i użycia Funduszu Rady, ustali rozporządzenie Ministra Skarbu.

Budżet Funduszu Rady Spółdzielczej, układany przez Radę Spółdzielczą i zatwierdzony przez Ministra Skarbu, stanowi załącznik każdorazowego budżetu Ministerstwa Skarbu.

Nieuiszczone we właściwym terminie opłaty i kary oraz koszty rewizji lub nadzoru, przypadające Radzie Spółdzielczej lub Przewodniczącemu Rady, przewidziane w art. 62 i 69 ustawy niniejszej, będą ściągane w trybie, ustanowionym dla należności skarbowych, a określonym przez obowiązujące przepisy.

Orzeczenia, wykazy zaległości i nakazy płatnicze Rady Spółdzielczej, zaopatrzone przez Przewodniczącego Rady zaświadczeniem, stwierdzającym ich wykonalność, stanowią tytuł wykonawczy.

Art. 120.

Do prawomocności uchwał Rady Spółdzielczej potrzeba obecności nie mniej niż połowy ogólnej liczby członków.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów. W razie równości głosów rozstrzyga głos Przewodniczącego.

DZIAŁ V.

Kary.

Art. 121.

Sąd rejestrowy ma prawo zmuszać karami porządkowymi od 10 do 200 złotych:

1) członków zarządu względnie likwidatorów (art. 79 ust. 1) do dokonania zgłoszeń do rejestru oraz do uskutecznienia ogłoszeń (art. 55 ust. 2, art. 59 ust. 2);

2) członków zarządu względnie likwidatorów do przestrzegania przepisów ustawy niniejszej w przedmiocie prowadzenia rejestru członków oraz księgi protokółów;

3) członków zarządu względnie likwidatorów (art. 79 ust. 1) do zezwolenia na przeglądanie i przepisywanie pewnych dokumentów osobom, według ustawy niniejszej do tego uprawnionym (art. 30 ust. 2, 49 ust. 4, 55 ust. 2 oraz art. 109 ust. 2);

4) członków organów, mających zwoływać walne zgromadzenia, do zastosowania się do przepisów ustawowych w tym względzie.

W wypadkach, objętych ust. 1, sąd bądź może wezwać członków wymienionych organów do dopełnienia ciążących na nich obowiązków z zagrożeniem kary, bądź wymierzyć karę za uchybienie bez uprzedniego zagrożenia.

Od orzeczenia można odwołać się do wyższej instancji.

Kara może być powtarzana i nie stoi na przeszkodzie wymiarowi kary na podstawie przepisów karnych.

Kary wpływają do Skarbu Państwa i podlegają zarachowaniu na specjalny Fundusz Rady Spółdzielczej. Fundusz ten winien być użyty na cele ruchu spółdzielczego stosownie do uchwał Rady Spółdzielczej.

O wymierzeniu kary sąd zawiadomi Radę Spółdzielczą.

Art. 122.

Na wniosek związku rewizyjnego lub Przewodniczącego Rady Spółdzielczej może sąd rejestrowy wymierzyć taką samą karę:

1) członkom zarządu lub likwidatorom, którzy nie dopełnili obowiązku zawiadomienia względem związku rewizyjnego lub Rady Spółdzielczej (art. 45 ust. 5, art. 69, 70 i 76 ust. 1), albo obowiązku przesłania im odpisu lub wykazu (art. 49 ust. 4, art. 59 ust. 1, art. 69 i 70);

2) członkom zarządu lub likwidatorom, którzy nie zastosowali się do przepisów ustawy niniejszej o prowadzeniu rejestru członków, ksiąg i rachunków oraz księgi protokółów, o sporządzaniu w przepisanym czasie zamknięć rachunkowych, względnie bilansów i sprawozdań, tudzież o rozdziale pieniędzy w toku likwidacji, albo nie zastosowali się do instrukcji Rady Spółdzielczej w przedmiotach, określonych w art. 17 ust. 3 i art. 55 ust. 1, albo też przy rewizji nie uczynili zadość przepisom art. 62 ust. 2;

3) organom, przyjmującym członków, jeżeli przyjmowały deklaracje wbrew przepisom art. 16—19, oraz organom, uprawnionym do zwoływania walnych zgromadzeń, jeżeli nie uczyniły zadość przepisom art. 47 i 63 ust. 2;

4) członkom zarządu lub likwidatorom, którzy nie zastosowali się do poleceń związku rewizyjnego lub Przewodniczącego Rady Spółdzielczej, wydanych na skutek rewizji, przeprowadzonej w spółdzielni, a dotyczących postępowania niezgodnego z przepisami statutu, ustawy niniejszej oraz uchwałami walnych zgromadzeń.

Przepisy art. 121 ust. 3—6 stosuje się odpowiednio.

Art. 123.

Kto:

1) jako członek zarządu, udziela pożyczek osobom, którym ustawa lub statut udzielać ich nie pozwala, bądź też udziela kredytu wbrew przepisom prawa, statutu lub

uchwałom walnego zgromadzenia albo zawiera umowę z nieczłonkami spółdzielni wbrew zakazowi statutu,

2) wbrew zakazowi statutu umyślnie dokonywa w spółdzielni sprzedaży towarów nieczłonkom,

3) jako członek spółdzielni, która według statutu może sprzedawać towary tylko członkom, świadomie umożliwia nabywanie ich nieczłonkom, bądź też towary, dla siebie nabyte, z zarobkiem w niezmienionym stanie odprzedaje nieczłonkom,

— podlega, jeżeli za czyn ten nie grozi kara surowsza, karze grzywny do 500 złotych.

Art. 124.

Kto:

1) jako członek zarządu przedsiębierze imieniem spółdzielni czynności, zmierzające do innych celów, niż wymienione w art. 1 ustawy niniejszej lub statucie,

2) jako członek zarządu wbrew statutowi korzysta z kredytu w spółdzielni,

3) jako członek zarządu,rady nadzorczej lub likwidator dopuszcza do tego, że spółdzielnia dłużej niż przez 3 miesiące pozostaje bez zdolnej do wydawania uchwały rady nadzorczej,

4) jako członek zarządu lub likwidator wbrew obowiązkowi nie zgłasza upadłości spółdzielni,

5) jako członek zarządu, rady nadzorczej, likwidator lub pracownik spółdzielni wykracza przeciw przepisom art. 52 ust. 2,

— podlega, jeżeli za czyn ten nie grozi kara surowsza, karze aresztu do 3 miesięcy lub grzywny do 3 000 złotych.

Art. 125.

Kto, prowadząc przedsiębiorstwo, oznacza je jako spółdzielcze lub używa innego równoznacznego wyrażenia, chociaż przedsiębiorstwo to nie jest spółdzielnią w rozumieniu ustawy niniejszej, podlega, jeżeli za czyn ten nie grozi kara surowsza, karze aresztu do 6 tygodni lub grzywny do 1.000 złotych.

Art. 126.

Kto:

1) umyślnie przez fałszywe przedstawienie stosunków, określonych w art. 43 ust. 2 i 3, uzyskuje powołanie do zarządu lub rady nadzorczej lub też ułatwia innym osobom uzyskanie powołania,

2) przyjmuje korzyść majątkową albo osobistą lub takiej korzyści żąda za głosowanie w umówiony sposób na walnym zgromadzeniu,

3) dokona umyślnie fałszywych wpisów w rejestrze członków,

4) jako członek zarządu, rady nadzorczej lub likwidator umyślnie podaje fałszywą wiadomość lub zataja prawdziwy stan rzeczy na walnym zgromadzeniu, w zamknięciu rachunków lub w sprawozdaniu z czynności, jeżeli przez to postępowanie może wprowadzić w błąd co do stanu interesów i majątku spółdzielni,

5) przeprowadzając rewizję, zataja rozmyślnie w sprawozdaniu z rewizji dostrzeżone nadużycia, bądź świadomie fałszywie przedstawia stan interesów spółdzielni,

— podlega, jeżeli za czyn ten nie grozi kara surowsza, karze aresztu do 6 miesięcy lub grzywny do 5.000 złotych.

Art. 127.

Sprawy o przestępstwa, przewidziane w art. 123—126, należą do właściwości sądów grodzkich.

Fabryka maszyn, pomp parowych i wodociągowych, odlewnia żelaza i metali
S. ZWEIGA w Rzeszowie
Rok zał. 1830. — Adres telegr. Fabryka Zweiga. Rzeszów. — Telefon Nr 14

DZIAŁ VI.

Wejście w życie i wykonanie ustawy.

Art. 128.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1921 r.

Przepisy działu IV wchodzą w życie z dniem ogłoszenia ustawy.

Od tej chwili spółdzielnie tworzyć się mogą tylko na zasadzie ustawy niniejszej.

Wszelkie przepisy prawa prywatnego, odnoszące się do spółdzielni, tracą z chwilą powyższą moc obowiązującą, o ile ustawa niniejsza nie zawiera wyjątków.

W szczególności tracą moc obowiązującą:

a) ustawy austriackie z 9 kwietnia 1873 Dz. u. p. L. 70 i z 10 czerwca 1903 Dz. u. p. L. 133;

b) ustawa niemiecka z 1 maja 1889 r. w brzmieniu ust. z 20 maja 1898 (Zbiór Praw Rzeszy z r. 1898, strona 370, 810 i nast.);

c) rosyjska Ustawa Kredytowa (Zbiór Praw T. XI Cz. II Rozdział 10 art. 37 — 49 i 86—114[26]), tudzież wszelkie statuty normalne;

d) dekret Naczelnika Państwa z dnia 8 lutego 1919 r. (Dziennik Praw z 1919 r. Nr 17, poz. 223).

Art. 129.

Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Wskazówki do założenia spółdzielni w terenie.*)

W terenie możemy spotkać się z warunkami sprzyjającymi założeniu najrozmaitszego rodzaju spółdzielni, których rodzaj winien być uzależniony od potrzeb miejscowych.

Najbardziej znanymi typami spółdzielni są:

1. Spółdzielnie handlowe „Rolnik",
2. Spółdzielnie spożywcze,
3. Spółdzielnie rolniczo-spożywcze,
4. Spółdzielnie mleczarskie,

oraz z kredytowych instytucyj spółdzielczych:

1. Kasy Stefczyka,
2. Banki Spółdzielcze itp.

Aby uchronić działaczy terenowych od przeoczenia jakiej formalności, która mogłaby spowodować niepotrzebne trudności zamieszczamy poniższe wskazówki.

Po należytym przygotowaniu gruntu do założenia spółdzielni trzeba przystąpić do załatwienia następujących czynności organizacyjnych:

a) przeprowadzenia zgromadzenia założycielskiego,

b) odbycia pierwszego posiedzenia rady nadzorczej,

c) uzyskania ze Związku Spółdzielni lub Rady Spółdzielczej oświadczenia o celowości założenia spółdzielni,

d) zarejestrowania statutu w Sądzie.

*) Materiały łaskawie nadesłały Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P. oraz „Społem".

A. Zgromadzenie założycielskie.

Obrady na Zgromadzeniu odbywają się według porządku, podanego we wzorze protokółu.

Rozpoczyna je odpowiednim zagajeniem jeden z organizatorów. Na przewodniczącego należy zawczasu upatrzyć człowieka poważnego, posiadającego pewną wprawę w prowadzeniu obrad. Przewodniczący zaprasza sekretarza do spisania protokółu i 2-ch ławników. Następnie jeden z organizatorów powinien przedstawić w krótkim, najwyżej 20 minut trwającym przemówieniu, zadania spółdzielni i jej znaczenie dla drobnego rolnictwa oraz wyjaśnić przepisy statutu. Po tym przemówieniu przewodniczący zarządza 15 minutową przerwę i zawiadamia zebranych, że w czasie przerwy będą przyjmowane zapisy na członków.

Przy zapisywaniu się na członków przystępujący powinni podpisywać odpowiednie deklaracje oraz wpłacać wpisowe i udziały.

W części drugiej zebrania, po przerwie, mogą brać udział wszyscy, lecz głosować tylko ci, którzy zapisali się na członków spółdzielni i podpisali deklaracje. Jeden z organizatorów odczytuje projekt statutu i wyjaśnia te ustępy statutu, które wymagają uzupełnienia przez Zgromadzenie, przyczym należy uchwalić, wpisać natychmiast do odpowiednich artykułów statutu i zaprotokółować uchwały dotyczące:

a) nazwy i siedziby spółdzielni,

b) okręgu działalności, przyczym należy wymienić wsie, z których będą przyjmowani członkowie do spółdzielni,

c) wysokość udziału — naprzykład 25 zł, ponadto w spółdzielniach rolniczych należy oznaczyć ilość hektarów ziemi, powyżej której członek obowiązany będzie wpłacić więcej niż jeden udział (za normę taką przyjąć można, na przykład 5, 8 lub 10 ha), wymaganie to jest słuszne, bo im kto ma więcej ziemi, tym w większym stopniu będzie korzystał z usług spółdzielni; — trzeba też określić obszar ziemi, na jaki powinien przypadać jeden dalszy udział, obszarem tym powinno być każde 5 lub 10 pełnych hektarów, a to w zależności od wysokości udziału; wreszcie trzeba oznaczyć górną granicę ilości udziałów od większych posiadaczy, np. 10 lub 15 udziałów; w tymże artykule trzeba dalej oznaczyć, jaką część udziału członek obowiązany jest wpłacić przy zadeklarowaniu i w ilu ratach kwartalnych będzie wpłacał resztę; część udziału wpłacana przy zadeklarowaniu powinna wynosić 1/5 do 1/2, a to w zależności od wysokości udziału, (najlepiej 1/3), a wpłatę reszty należy rozłożyć na 2 lub 3 raty kwartalne, tak aby pełny udział wpłacony był w całości w przeciągu roku;

d) liczby członków Rady Nadzorczej. Ilu ma być członków Rady Nadzorczej — to zależy od miejscowych warunków. Ponieważ co rok ustępuje 1/3 część członków Rady, liczba członków Rady powinna być podzielna przez 3, a więc 3, 6, 9 i t.d. Zaleca się określić liczbę członków Rady na 6 lub 9. Zbyt wielka ich liczba utrudniałaby bowiem zwoływanie posiedzeń. Zbyt mała (np. 3), nie jest również wskazana. Bardzo wskazane jest wybranie do Rady przynajmniej paru osób, znających się na rachunkowości..

Po uchwaleniu statutu i przeprowadzeniu wyborów do Rady Nadzorczej powinny być przez Zgromadzenie uchwalone inne sprawy, związane z rozpoczęciem działalności spółdzielni.

Do tych spraw należą zwłaszcza następujące:

1. Oznaczenie wysokości wpisowego. Wpisowe nie powinno utrudniać zapisywania się do spółdzielni i dlatego nie powinno być wyższe, niż 10 do 20 proc. wysokości udziału bez względu na to, ile udziałów członek deklaruje.

2. Zatwierdzenie planu pracy i budżetu. Organizatorzy spółdzielni powinni przedstawić Zgromadzeniu do zatwierdzenia plan pracy i projekt budżetu na najbliższe półrocze. Układanie budżetu na okres dłuższy (cały rok) byłoby na razie bardzo utrudnione z braku danych co do przewidywanych obrotów handlowych, więc też lepiej układać budżet na okresy krótsze. Gdy organizatorzy nie mogą przedstawić projektu budżetu, to Zgromadzenie Założycielskie może upoważnić Radę Nadzorczą do tymczasowego zatwierdzenia budżetu, który na najbliższe półrocze opracuje nowopowołany Zarząd.

3. Oznaczenie najwyższej sumy zobowiązań w gotówce lub towarach, jakie spółdzielnia będzie zmuszona zaciągać. Sumę zobowiązań spółdzielni najlepiej ograniczyć do wysokości funduszów własnych (udziałów członkowskich i funduszu zasobowego).

4. Uchwalenie przystąpienia spółdzielni do innych spółdzielni i spółdzielczych central gospodarczych.

Każda rolnicza spółdzielnia handlowa dla ułatwienia sobie pracy oraz dla skuteczniejszego wypełniania swoich zadań powinna pracować z najbliższą większą spółdzielnią rolniczo-handlową w zakresie obrotu artykułami rolniczymi, a w artykuły spożywcze powinna zaopatrywać się w najbliższej składnicy Związku Spółdzielni Spożywców „Społem". Z powyższych względów Walne Zgromadzenie powinno uchwalić przystąpienie spółdzielni w charakterze członka do najbliższej okręgowej lub powiatowej spółdzielni rolniczo-handlowej oraz do hurtowni Związku Spółdzielni Spożywców „Społem".

Przed zakończeniem obrad należy podpisać statut, który podpisują własnoręcznie członkowie, biorący udział w Zgromadzeniu w liczbie co najmniej 10 osób.

Ustawa o spółdzielniach nie wymaga uwierzytelnienia (poświadczenia) podpisów na statucie. Jeżeli w statucie wzorowym drukowanym cośkolwiek skreślono lub zmieniono, to należy to przed podpisaniem na końcu statutu szczegółowo opisać.

Z obrad Zgromadzenia powinien być sporządzony od razu protokół, który wpisuje się do osobnej księgi, przeznaczonej do protokółów Walnych Zgromadzeń. Protokół powinien być podpisany przez przewodniczącego, sekretarza oraz dwóch członków, biorących udział w Zgromadzeniu w charakterze ławników.

B. Pierwsze posiedzenie Rady Nadzorczej.

Niezwłocznie po Walnym Zgromadzeniu, najlepiej tego samego dnia, powinno odbyć się pierwsze posiedzenie Rady Nadzorczej. Na posiedzeniu tym powinny być przeprowadzone wybory przewodniczącego Rady Nadzorczej, jego zastępcy i sekretarza, a nadto należy powołać Zarząd.

Z posiedzenia Rady spisać należy niezwłocznie protokół według wzoru podanego niżej.

C. Uzyskanie ze Związku Spółdzielni oświadczenia o celowości założenia.

Zgodnie z art. 5 Ustawy o spółdzielniach do zarejestrowania statutu potrzeba złożyć w Sądzie oświadczenie Związku, że celowość założenia spółdzielni oraz jej zamierzenia gospodarcze, ujawnione w statucie, nie nasuwają zastrzeżeń. Po odbyciu Zgromadzenia Założycielskiego i posiedzenia Rady Nadzorczej powinien Zarząd uzyskać takie oświadczenie od Związku Spółdzielni. Wskazane jest, aby organizatorzy spółdzielni jeszcze przed Zgromadzeniem Założycielskim porozumieli się, ze Związkiem, czy nie będzie miał zastrzeżeń co do założenia spółdzielni.

Celem uzyskania wspomnianego wyżej oświadczenia należy wysłać do Związku następujące dokumenty:

1) oryginał statutu z podpisami założycieli oraz jeden jego odpis (niepoświadczony),
2) wykaz członków założycieli z podaniem ich zawodu i adresów,
3) odpisy protokółów Zgromadzenia Założycielskiego i pierwszego posiedzenia Rady Nadzorczej,
4) wykaz członków Rady Nadzorczej i Zarządu z podaniem ich zawodu i adresów,
5) plan pracy i budżet spółdzielni,
6) oświadczenie stwierdzające, jaką sumę tytułem udziałów i wpisowego członkowie już wpłacili oraz jaka suma udziałów będzie jeszcze wpłacona do dnia rozpoczęcia działalności,
7) odpis dowodu wpłaty na konto Związku w P.K.O. (Nr 19) lub do kasy Związku kwoty zł 10 na pokrycie kosztów związanych z wydaniem oświadczenia,
8) deklarację przystąpienia do Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P.

Po zbadaniu tych dokumentów i po stwierdzeniu, że celowość założenia spółdzielni nie budzi zastrzeżeń, Związek umieści treść oświadczenia na oryginale statutu i odeśle go spółdzielni, a pozostałe dokumenty zatrzyma u siebie.

D. Zarejestrowanie statutu.

Po otrzymaniu ze Związku oryginału statutu wraz z oświadczeniem o celowości założenia, należy przygotować podanie do Sądu Okręgowego o zarejestrowanie statutu i członków Zarządu wg. wzoru podanego niżej. Podanie podpisują wszyscy trzej członkowie Zarządu dwa razy: jeden raz obok wyraźnie napisanych swych imion, nazwisk i adresów, a drugi raz pod pieczęcią lub odręcznie wypisaną nazwą spółdzielni, a podpisy ich powinny być poświadczone przez wójta, burmistrza, sędziego lub rejenta.

Podpisów założycieli na oryginale statutu urzędowo poświadczać nie trzeba. Tak samo nie trzeba urzędowo poświadczać zgodności odpisów statutu z oryginałem. Zgodność odpisów protokółów Zgromadzenia Założycielskiego i pierwszego posiedzenia Rady Nadzorczej powinna być poświadczona przez członków Zarządu, którzy kładą swe podpisy pod pieczątką lub wypisaną odręcznie nazwą spółdzielni.

Podanie do Sądu wysłać można pocztą listem poleconym lub złożyć osobiście.

Spółdzielnia, organizowana na terenie Sądu Okręgowego, mającego tę siedzibę co i Okręgowy Związek, może nadesłać do Związku jednocześnie z dokumentami, potrzebnymi do uzyskania oświadczenia o celowości założenia, także i podanie do Sądu (wraz z załącznikami). Związek po umieszczeniu swego oświadczenia na statucie sam złoży podanie do Sądu.

Po stwierdzeniu zgodności statutu z przepisami prawa Sąd zarządzi wciągnięcie statutu do rejestru. Jeżeli dostrzeże braki, zażąda uzupełnienia lub zmiany i wyznaczy w tym celu termin, po którego bezskutecznym upływie wyda rozstrzygnięcie stanowcze. Tak co do pierwotnego zgłoszenia, jak i co do zgłoszonych później uzupełnień lub zmian, powinien Sąd powziąć uchwałę w ciągu dwóch miesięcy od wniesienia zgłoszenia. Po bezskutecznym upływie tego czasu Sąd obowiązany jest dokonać zarejestrowania spółdzielni.

Po wciągnięciu spółdzielni do rejestru Sąd zawiadamia o tym spółdzielnię, przesyłając jej jednocześnie jeden poświadczony przez siebie egzemplarz statutu, oraz rachunek kosztów rejestracji i ogłoszenia o zarejestrowaniu w piśmie przeznaczonym dla spółdzielni.

Po ostrzymaniu statutu z Sądu, formalności, związane z prawnym powstaniem spół-

dzielni są ukończone i spółdzielnia może już rozpocząć działalność gospodarczą. Powinna więc podpisać deklarację przystąpienia do tych spółdzielni i central handlowych, do których Walne Zgromadzenie uchwaliło przystąpić oraz nawiązać z nimi stosunki handlowe lub kredytowe.

Kończąc te omawiania, chcemy zwrócić uwagę na jeszcze jeden rodzaj spółdzielni — Spółdzielnie Zdrowia.

Cele spółdzielni zdrowia.

Mieszkańcy wsi i ci wszyscy, którzy ze wsią mają łączność, wiedzą doskonale, że wieś nasza w większości wypadków pozbawiona jest pomocy lekarskiej. Lekarze głównie zamieszkują miasta — wieś ma daleki dojazd do miast, a w nagłych wypadkach sprowadzenie lekarza na wieś kosztuje tak wiele, że przeciętny drobny rolnik nie może sobie na to pozwolić.

Kto zna życie wiejskie, widzi, że duży procent ludzi tej wsi umiera przedwcześnie i to tylko z braku, iż nie ma na czas, odpowiedniej pomocy lekarskiej. Wiemy też, że na wsi głównymi „lekarzami" są różni znachorzy i „babki". Tak dalej być nie może. Wieś tak samo jak i miasto musi mieć do swojej dyspozycji lekarza fachowca, musi nauczyć się myśleć o zdrowiu jeszcze wtedy, kiedy jest zdrowa. Wiemy dobrze, że w pojedynkę nikt z drobnych rolników nie sprowadzi lekarza na wieś. Natomiast bez trudności może to uskutecznić dla tych celów specjalnie zorganizowana spółdzielnia zdrowia.

Jak przystąpić do zorganizowania spółdzielni zdrowia.

Aby spółdzielnia zdrowia miała gwarancję dobrego rozwoju, trzeba przede wszystkim wybrać na jej siedzibę odpowiednie miejsce. Na siedzibę spółdzielni zdrowia najlepiej obrać taką wieś, w promieniu której w odległości 10 km będzie zamieszkiwać najmniej 10 tysięcy mieszkańców. We wsi, w której ma pracować spółdzielnia zdrowia lub też w jej sąsiedztwie, powinny być inne spółdzielnie dobrze się rozwijające, jak: kasa Stefczyka, spółdzielnia mleczarska, spółdzielnia spożywców itp.

Inicjatorzy powinni przed przystąpieniem do prac organizacyjnych gruntownie zapoznać się z ideą spółdzielni zdrowia i potrzebami zdrowia w ogóle. Następnie należy w każdej wiosce wyłonić Komitet Propagandowy. Kierownicy wioskowych Komitetów Propagandowych wyłaniają z siebie Wydział Organizacyjny Spółdzielni Zdrowia, składający się z 3—5 osób.

Gdy w poszczególnych wioskach Komitety Propagandowe zbiorą co najmniej dwieście deklaracyj członkowskich, podpisanych przez tych, którzy chcą być założycielami spółdzielni zdrowia, i gdy akcja pod każdym względem jest gruntownie przygotowana, wtedy Wydział Organizacyjny Spółdzielni Zdrowia powinien przystąpić do zwołania zebrania założycielskiego.

Na zebranie założycielskie należy zaprosić jak największą ilość obywateli, nie zapominając o kobietach i młodzieży starszej.

O dniu i miejscu odbycia Zebrania Założycielskiego należy zawiadomić Władze Administracyjne, posługując się poniższym wzorem, z takim wyliczeniem, aby pismo wpłynęło do starostwa co najmniej na 48 godz. przez zebraniem (wzór):

. . . . . dnia . . . . . 19.... r.

Do Pana Starosty Powiatowego

w . . . . . .

Uprzejmie zawiadamiamy Pana Starostę, że dnia . . . . . 19 .... r. o godz. .... odbędzie się we wsi . . . . . gm. . . . . pow. . . . . w lokalu . . . . . zebranie założycielskie spółdzielni . . . . . Referat - pogadankę na temat zadania i zasady organizacji wygłosi p. . . . . .

Z poważaniem

Organizatorzy (dwa podpisy).

Wzór protokółu:

Zgromadzenia Założycielskiego . . . . . Spółdzielni . . . . . w . . . . . z odpowiedzialnością udziałami, odbytego w dniu . . . . . 19 . . . r. w lokalu . . . . . Zgromadzenie zagaił o godz . . . p. . . . . w obecności . . . osób. Na przewodniczącego Zgromadzenia powołano p. . . . . na ławników p.p. . . . . na sekretarza p. . . . . .

Następnie został odczytany następujący porządek obrad Zgromadzenia:

1) Wyjaśnienie zadań i zasad organizacji spółdzielni . . . . . .
2) Odczytanie i wyjaśnienie statutu
3) Ustalenie nazwy, siedziby, terenu działalności, wysokości udziału i liczby członków Rady Nadzorczej.
4) Przyjęcie i podpisanie statutu.
5) Wybory Rady Nadzorczej.
6) Ustalenie wysokości wpisowego.
7) Uchwalenie planu pracy i budżetu na najbliższy okres.
8) Oznaczenie najwyższej sumy zobowiązań Spółdzielni.
9) Przystąpienie na członka do innych spółdzielni i spółdzielczych central gospodarczych.
10) Inne sprawy, związane z rozpoczęciem działalności Spółdzielni.

1. Po przyjęciu porządku obrad p. . . . . zapoznał zebranych z zadaniami i zasadami organizacji spółdzielni . . . . . .

2. P. . . . . odczytał statut spółdzielni . . . . . opracowany przez Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo Gospodarczych Rz. P., oraz wyjaśnił poszczególne przepisy tego statutu.

3. Uchwalono jednomyślnie wpisać do statutu wzorowego (w odpowiednich artykułach) uzupełnienia, dotyczące nazwy i siedziby spółdzielni, miejscowości lub terenu, z którego członkowie będą mogli należeć do spółdzielni, wysokość udziału, ilość członków Zarządu i Rady Nadzorczej i t. p.

U w a g a: W protokóle należy wymienić oddzielnie każdy artykuł statutu, w którym czyni się zmianę lub uzupełnienie.

4. Uzupełniony w powyższy sposób statut Spółdzielni został w całości przez zgromadzenie przyjęty i przez członków założycieli podpisany.

5. Stosownie do art. . . . statutu wybrano na członków Rady Nadzorczej bezwzględną większością głosów p. p.:

. . . . . ,

(wymienić imiona, nazwiska, miejsce zamieszkania)

6. Wpisowe od członków uchwalono w wysokości zł . . . . .

7. Zatwierdzono przedstawiony przez organizatorów następujący plan pracy oraz projekt budżetu na czas do . . . . . (Gdyby organizatorzy nie przedstawili projektu budżetu, to uchwała Zgromadzenia powinna być następująca: „Zgromadzenie Założycielskie upoważnia Radę Nadzorczą do tymczasowego zatwierdzenia budżetu, który na okres do . . . . . opracuje powołany Zarząd Spółdzielni").

8. Upoważniono Zarząd do zaciągania zobowiązań do wysokości wpłaconych udziałów członkowskich i funduszu zasobowego łącznie.

9. Uchwalono jednogłośnie przystąpienie spółdzielni, na członka (powiatowej lub okręgowej) spółdzielni rolniczo-handlowej w . . . . . (podać pełną nazwę w brzmieniu statutowym) oraz do Związku Spółdzielni Spożywców R. P. „Społem" jako do centrali handlowej artykułów spożywczych.

10. Polecono, aby Zarząd złożył podanie o zarejestrowanie Spółdzielni w Sądzie i upoważniono jednocześnie Radę Nadzorczą do poczynienia zmian w statucie na wypadek zażądania tego przez Sąd Rejestrowy lub Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P.

Polecono też Zarządowi wydać odezwę do ogółu rolników na terenie działalności Spółdzielni, aby przystępowali na członków i zwrócić się do istniejących na terenie kółek rolniczych, kas Stefczyka, spółdzielni mlecz. i innych spółdzielni rolniczych oraz organizacyj samorządowych (gromady), aby przystępowały na członków spółdzielni oraz zachęcały swych członków do czynnego popierania Spółdzielni.

Po wyczerpaniu porządku obrad i odczytaniu niniejszego protokółu przewodniczący zamknął zebranie o godzinie . . . (podpisy: przewodniczącego, 2 ławników i sekretarza).

WZÓR PROTOKÓŁU

pierwszego posiedzenia Rady Nadzorczej Rolniczej Spółdzielni Handlowej w . . . . z odpowiedzialnością udziałami, odbytego dnia . . . . . w lokalu . . . .

Na posiedzenie przybyli następujący członkowie Rady Nadzorczej, wybrani przez Zgromadzenie Założycielskie Spółdzielni w dniu . . . . . 193.... r.

p. p. . . . . .

Posiedzenie zagaił o godz. . . . p. . . . . .

stwierdzając, że wobec przybycia na posiedzenie . . . . członków, uchwały Rady, w myśl art. (wpisać odpowiedni artykuł cyframi) będą prawomocne.

Na przewodniczącego posiedzenia do czasu wyboru przewodniczącego Rady powołano p. . . . . .

Następnie przystąpiono do rozpatrywania spraw zamieszczonych w poniższym porządku obrad:

1. Wybór przewodniczącego Rady, jego zastępcy i sekretarza.
2. Wybór członków Zarządu i podział między nimi obowiązków.
3. Pierwsze czynności Zarządu.

Do p. 1. Zgodnie z art. . . . . statutu Spółdzielni wybrano na przewodniczącego Rady p. . . . . na jego zastępcę p. . . . . a na sekretarza Rady p. . . . . Po dokonaniu wyborów przewodnictwo objął p. . . . . .

Do p. 2. Na podstawie art. . . . statutu Spółdzielni powołano na członków Zarządu p. p. . . . . nie wchodzących w skład Rady oraz p. . . . . spośród członków Rady, wobec czego na jego miejsce

wchodzi do Rady zastępca p. . . . . Następnie dokonano między członkami Zarządu podziału obowiązków w ten sposób, że przewodniczącym będzie p. . . . . jego zastępcą p. . . . . , a skarbnikiem p. . . . . .

Do p. 3. Ustalono, że pierwszymi czynnościami Zarządu powinno być uzyskanie ze Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P. oświadczenia o celowości założenia Spółdzielni, a następnie złożenie do Sądu podania o zarejestrowanie statutu i Zarządu Spółdzielni. Równocześnie Zarząd powinien prowadzić pracę zmierzającą do pozyskania jaknajwiększej liczby członków.

Na tym posiedzenie zakończono.

Członkowie: Przewodniczący Rady Nadzorczej:

WZÓR PODANIA O ZAREJESTROWANIE SPÓŁDZIELNI.

(Przyłożyć pieczęć lub napisać pełną nazwą Spółdzielni) poczta . . . . . ., dnia . . . . . .

Do
SĄDU OKRĘGOWEGO

jako rejestrowego

w . . . . . .

Załączając, stosownie do art. 5 Ustawy o spółdzielczości:

1) oryginał statutu . . . . . (wpisać pełną nazwę Spółdzielni) wraz z oświadczeniem Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P., Okręgowego Związku w . . . . . o celowości założenia Spółdzielni i jej zamierzeń gospodarczych,
2) dwa odpisy tego statutu,
3) odpis protokółu Zgromadzenia Założycielskiego,
4) odpis protokółu Rady Nadzorczej o powołaniu Zarządu,

prosimy o zarejestrowanie załączonego statutu oraz nazwisk członków Zarządu, którzy podpisywać będą jak następuje: (imiona i nazwiska) (adresy) (podpisy).

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

(przyłożyć pieczęć lub napisać pełną nazwę Spółdzielni, a pod nią zamieścić podpisy wszystkich członków Zarządu)

5 załączników.

Uwierzytelnienie podpisów wszystkich członków Zarządu przez Sąd lub Zarząd Gminy.

Poniżej podajemy wzorowy statut spółdzielni handlowej, który w razie potrzeby może być dostosowany do odpowiedniego typu drogą poczynienia niektórych zmian.

Mozes Koch
Wyrób czapek cywilnych i studenckich
Tarnów, Pl. Wolności 10
Konto PKO Nr 407.753.

STATUT

Spółdzielni pod firmą: . . . . . .

. . . . . .

I. Zasady ogólne.

Art. 1. Nazwa Spółdzielni brzmi: . . . . . .

. . . . . .

. . . . . z odpowiedzialnością udziałami".

Art. 2. Spółdzielnia ma siedzibę w . . . . . pow . . . . woj. . . . . .

Art. 3. Celem Spółdzielni jest podniesienie *) dobrobytu członków przez prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa.

Art. 4. Przedmiotem przedsiębiorstwa Spółdzielni jest:**)

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Art. 5. Czas trwania Spółdzielni jest nieograniczony.

II. Członkowie.

Art. 6. Członkami Spółdzielni mogą być osoby fizyczne zamieszkałe w . . .

. . . . . .

. . . . . .

oraz działające na tym terenie Spółdzielnie i inne osoby prawne.

Nie mogą należeć do Spółdzielni osoby, mające taki sam zakres działania jak Spółdzielnia.

Członkowie Spółdzielni nie mogą należeć bez wyraźnej na to zgody Rady Nadzorczej do innej Spółdzielni lub przedsiębiorstwa, mającego taki sam lub podobny przedmiot działalności gospodarczej.

Art. 7. Członków do spółdzielni przyjmuje Zarząd. Przystępujący do Spółdzielni powinien podpisać deklarację oraz wpłacić wpisowe w wysokości ustalonej przez Walne Zgromadzenie.

Dotyczy to również Spółdzielni Rolniczo-Spożywczych.

Art. 8. Udział wynosi . . . . . zł. Każdy członek powinien przy przystąpieniu do Spółdzielni zadeklarować przynajmniej jeden udział *).

Zadeklarowane udziały wpłaca się w . . . części przy zadeklarowaniu, a resztę w . . . . równych ratach kwartalnych.

---

*) W „Rolniku" Spółdzielni handlowej i Spółdzielni Rolniczo-Spożywczej: „dochodowości gospodarstw i".

**) W „Rolniku" Spółdzielni handlowej i Spółdzielni Rolniczo-Spożywczej „skup od członków, przeróbka i zbyt płodów na własny i komisowy rachunek oraz kupno i sprzedaż przedmiotów i towarów, potrzebnych członkom w ich gospodarstwach rolnych i domowych".

W Spółdzielniach Rolniczo-handlowych i Rolniczo-spożywczych może być wprowadzony ustęp:

Jeżeli członek posiada więcej niż . . . . hektarów ornej ziemi, to od każdych następnych pełnych . . . . . hektarów obowiązany jest zadeklarować po jednym następnym udziale, aż do łącznej sumy . . . . udziałów.

Art. 9. Członkowie mają prawo:

1) brać udział w obradach Walnych Zgromadzeń, wybierać i być wybieranymi do władz Spółdzielni;
2) korzystać z urządzeń i usług Spółdzielni, wchodzących w zakres statutowej działalności;
3) uczestniczyć w podziale nadwyżek Spółdzielni.

Art. 10. Członkowie są obowiązani:

1) zadeklarować i wpłacić udział, stosownie do przepisów art. 8 statutu;
2) odpowiadać za zobowiązania Spółdzielni zadeklarowanymi udziałami;
3) popierać zadania Spółdzielni oraz stosować się do przepisów niniejszego statutu, regulaminów i uchwał władz Spółdzielni;

***) 4) dostarczać do Spółdzielni całą ilość ziemiopłodów oraz innych produktów rolnych, przeznaczonych do sprzedaży, których zakup Spółdzielnia prowadzi i dostarczane produkty powinny być w dobrym gatunku;

***) 5) zakupywać w Spółdzielni wszystkie artykuły, potrzebne w gospodarstwie rolnym i domowym, które Spółdzielnia sprzedaje.

**) Art. 11. Członek może wystąpić ze Spółdzielni za pisemnym wypowiedzeniem, które powinien złożyć co najmniej na . . . . . przed końcem roku obrachunkowego. Za datę wystąpienia uważa się ostatni dzień tego roku obrachunkowego, w którym upływa termin wypowiedzenia.

Członek przestaje należeć do Spółdzielni jeżeli:

a) przez lat 5 nie utrzymuje ze Spółdzielnią żadnych stosunków;
b) wyprowadził się poza teren określony w art. 6 statutu.

Art. 12. Członek może być wykluczony ze Spółdzielni na mocy uchwały Rady Nadzorczej powziętej na wniosek Zarządu w razie:

1) niezgodnych z prawdą oświadczeń przy przystąpieniu do Spółdzielni;
2) niewypełnienia zobowiązań, przyjętych wobec Spółdzielni lub niewypełnienia obowiązków przepisanych statutem, regulaminem i uchwałami Spółdzielni;
3) działania na szkodę Spółdzielni czynem lub słowem;
4) popełnienia czynu nieuczciwego lub uwłaczającego honorowi;
5) utraty prawa do samodzielnego zarządzania swym majątkiem.

Uchwała Rady Nadzorczej o wykluczeniu jest ostateczna.

O wykluczeniu Zarząd zawiadamia niezwłocznie członka pisemnie za osobistym pokwitowaniem lub też listem poleconym, wysłanym pod adresem, ostatnio przez członka wskazanym.

Wykluczenie ma skutek z końcem roku obrachunkowego, w którym nastąpiło, jednak od chwili wysłania zawiadomienia o wykluczeniu, członek nie ma prawa brać udziału w Walnych Zgromadzeniach ani wchodzić w skład Zarządu lub Rady Nadzorczej.

Art. 13. Członka zmarłego uważa się za występującego z końcem tego roku obrachunkowego, w którym śmierć nastąpiła.

Aż do tego czasu prawa majątkowe zmarłego członka wykonywuje spadkobierca. Jeżeli spadkobierców jest więcej, muszą w tym celu ustanowić wspólnego pełnomocnika.

**) Niektóre Spółdzielnie art. 11 formułują w sposób następujący: „Członek może wystąpić ze spółdzielni za dwuletnim pisemnym wypowiedzeniem. Za datę wystąpienia uważa się ostatni dzień tego roku obrachunkowego, w którym upływają dwa lata od daty zgłoszenia wystąpienia".

***) Dotyczy Spółdzielni Rolniczych.

Art. 14. Udziały byłego członka wypłaca się na podstawie zatwierdzonego bilansu tego roku, z końcem którego członek przestał należeć do Spółdzielni. Wypłata powinna nastąpić na żądanie byłego członka najpóźniej w trzy miesiące od zatwierdzenia bilansu. Spółdzielnia może potrącić przy wypłacie swe roszczeniu z tytułu kar umownych i czynności, wchodzących w zakres statutowej działalności Spółdzielni, a to bez względu na termin ich płatności.

III. WŁADZE SPÓŁDZIELNI.

A. Zarząd.

Art. 15. Zarząd składa się z 3 osób, powołanych przez Radę Nadzorczą spośród członków Spółdzielni na 3 lata.

W każdym roku po Walnym Zgromadzeniu sprawozdawczym ustępuje jeden członek Zarządu w kolei starszeństwa wyboru. W pierwszym i drugim roku członkowie ustępują przez losowanie. Członek ustępujący może być wybrany ponownie.

Art. 16. Przewodniczącego Zarządu i jego zastępcę wyznacza Rada Nadzorcza. O wynagrodzeniu członków Zarządu rozstrzyga Rada Nadzorcza. Wynagrodzenie może być przyznawane tylko w granicach budżetu, uchwalonego przez Walne Zgromadzenie.

Członek Zarządu może być przez Radę Nadzorczą w każdym czasie zawieszony w czynnościach, lub odwołany. Nadto powinien być natychmiast odwołany, o ile nie uzyskał na Walnym Zgromadzeniu skwitowania.

Art. 17. Zarząd przedstawia Spółdzielnię i prowadzi jej sprawy w sądzie i poza sądem bez osobnych pełnomocnictw.

Art. 18. Zarząd podpisuje za Spółdzielnię w ten sposób, że pod firmą Spółdzielni podpisują łącznie co najmniej dwaj członkowie Zarządu.

Art. 19. Zarząd kieruje gospodarką Spółdzielni i wszystkich zakładów pomocniczych oraz prowadzi księgowość, kasę, korespondencję i wykonywuje wszelkie czynności, wchodzące w zakres przedsiębiorstwa Spółdzielni z zachowaniem ograniczeń, przepisów i wymagań, nałożonych przez prawo, statut niniejszy, regulaminy oraz uchwały Walnych Zgromadzeń i Rady Nadzorczej Spółdzielni.

Zarząd składa Radzie Nadzorczej przynajmniej co kwartał sprawozdania ze swoich czynności i stanu Spółdzielni.

Zarząd wykonywuje budżet, uchwalony przez Walne Zgromadzenie, przy czym w razie niedostatecznych dochodów obowiązany jest obniżyć wydatki celem uchronienia Spółdzielni od strat.

Zarząd wykonywuje i pilnuje wykonywania zleceń Związku Rewizyjnego, którego Spółdzielnia jest członkiem.

Art. 20. Posiedzenia Zarządu odbywają się w miarę potrzeby, co najmniej jednak raz na dwa tygodnie. Zwołuje je przewodniczący Zarządu.

Do ważności uchwał potrzeba obecności i zgody przynajmniej dwóch członków. Uchwały powinny być niezwłocznie wpisane do księgi protokółów i podpisane przez obecnych na posiedzeniu członków Zarządu.

Art. 21. Zarządowi nie wolno:

1) przyjmować wkładów oszczędnościowych,
2) udzielać kredytu,
3) udzielać komukolwiek gwarancyj i żyr grzecznościowych,
4) brać od kogokolwiek grzecznościowych: weksli, żyr lub innych gwarancyj,
5) nabywać i zbywać nieruchomości bez zezwolenia Rady Nadzorczej,
6) zaciągać zobowiązań bez zezwolenia Rady Nadzorczej.

B. Rada Nadzorcza.

Art. 22. Rada Nadzorcza składa się z . . . . członków, wybranych na trzy lata przez Walne Zgromadzenie bezwzględną większością głosów oddanych. Co rok ustępuje z kolei starszeństwa wyboru ⅓ część członków. W pierwszym i drugim roku członkowie ustępują przez losowanie. Ustępujący członek może być wybrany ponownie.

Byli członkowie Zarządu mogą być wybrani do Rady Nadzorczej dopiero po uzyskaniu skwitowania.

Członek Rady Nadzorczej nie może być równocześnie członkiem Zarządu i pracownikiem Spółdzielni.

Art. 23. Rada Nadzorcza wybiera ze swego grona co rok lub w razie potrzeby przewodniczącego, jego zastępcę i sekretarza.

Art. 24. Rada Nadzorcza powinna czuwać nad prowadzeniem interesów przez Zarząd, w szczególności pilnować gospodarki budżetowej Zarządu, badać okresowe sprawozdania gospodarcze oraz inwentarze roczne i zamknięcia rachunków, a wyniki badań przedstawiać Walnemu Zgromadzeniu. W tym celu może w każdej chwili, a przynajmniej raz na kwartał jest obowiązana w pełnym składzie lub przy pomocy wyłonionej spośród siebie Komisji Rewizyjnej przeglądać księgi i dowody oraz bezpośrednio sprawdzać stan wszelkich części majątku i żądać od Zarządu wszelkich wyjaśnień; może w razie potrzeby przybrać rzeczoznawców.

Z dokonanej kontroli powinna Rada Nadzorcza lub wyłoniona przez nią Komisja Rewizyjna sporządzić protokół.

Prócz tego Rada Nadzorcza wykonywuje następujące obowiązki:

1) wybiera i odwołuje członków Zarządu, wyznacza im wynagrodzenie, wyznacza przewodniczącego Zarządu i jego zastępcę oraz w razie potrzeby zawiera z nimi umowy;
2) uchwala regulamin dla Zarządu, pracowników oraz zakładów Spółdzielni;
3) upoważnia Zarząd:
   a) do zaciągania zobowiązań i obciążania nieruchomości stosownie do uchwał Walnego Zgromadzenia,
   b) po zasięgnięciu opinii Związku Rewizyjnego do dzierżawienia, kupna, budowy i przeróbki nieruchomości i magazynów lub ich sprzedaży na podstawie zezwolenia Walnego Zgromadzenia,
   c) do przyjmowania i zwalniania kierownika Spółdzielni oraz wyznaczania mu wynagrodzenia w granicach budżetu,
   d) do wprowadzania nowych działów pracy (handlu),
   e) do przystępowania do innych spółdzielni lub organizacyj na podstawie każdorazowej uchwały Walnego Zgromadzenia (art. 36 p. 6);
4) rozpatruje budżet Spółdzielni, opracowany przez Zarząd i przedkłada go Walnemu Zgromadzeniu do zatwierdzenia;
5) przedstawia Walnemu Zgromadzeniu wnioski w sprawach, zamieszczonych na porządku obrad, a w szczególności w sprawie udzielenia Zarządowi skwitowania, podziału nadwyżki lub pokrycia straty;
6) wyklucza na wniosek Zarządu członków ze Spółdzielni.

Za Radę Nadzorczą podpisuje przewodniczący lub jego zastępca w ten sposób, że pod słowami „Rada Nadzorcza" umieszcza swój podpis.

Art. 25. Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się w miarę potrzeby co najmniej raz na kwartał. Zwołuje je przewodniczący lub jego zastępca, podając jednocześnie porządek obrad. Przewodniczący powinien zwołać posiedzenie najpóźniej w ciągu 14 dni, na pisemny wniosek Zarządu lub trzech członków Rady Nadzorczej albo Związku Rewizyjnego.

Rada jest zdolna do uchwał, jeżeli w posiedzeniu uczęstniczy więcej niż połowa członków Rady Nadzorczej, w tej liczbie przewodniczący lub jego zastępca. Uchwały zapadają większością głosów.

Powołanie i odwołanie członków Zarządu uchwalić można tylko bezwzględną większością głosów w głosowaniu tajnym.

Protokóły z posiedzeń Rady Nadzorczej wpisuje się do oddzielnej księgi i po odczytaniu podpisują je wszyscy obecni na posiedzeniu członkowie Rady a przede wszystkim przewodniczący i sekretarz.

Art. 26. Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej odpowiadają majątkowo osobiście i solidarnie za swoje czyny i zaniedbania, przez które spółdzielnia poniosła szkodę.

Art. 27. Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej nie mogą być członkami władz innych spółdzielni lub przedsiębiorstw, mających taki sam lub podobny przedmiot działalności gospodarczej i siedzibę na terenie, oznaczonym w art. 6 statutu.

C. Walne Zgromadzenie.

Art. 28. Prawa, przysługujące ogółowi członków w sprawach Spółdzielni, wykonywują w drodze uchwał obecni na Walnym Zgromadzeniu członkowie.

Członek może brać udział w Walnym Zgromadzeniu tylko osobiście. Osoby prawne biorą udział przez ustanowionych w tym celu pełnomocników. Pełnomocnik nie może zastępować więcej niż jednego członka i powinien legitymować się pisemnym upoważnieniem.

Każdy członek ma jeden głos bez względu na ilość posiadanych udziałów.

Art. 29. Członkowie Spółdzielni nie uczestniczą w głosowaniu, jeśli ma zapaść uchwała co do uwolnienia ich od zobowiązań lub odpowiedzialności za wyrządzoną Spółdzielni szkodę, co do oznaczenia im wynagrodzenia lub odwołania ich ze stanowisk, zajmowanych we władzach Spółdzielni.

W Walnych Zgromadzeniach ma prawo uczestniczyć z głosem doradczym przedstawiciel Związku Rewizyjnego, którego Spółdzielnia jest członkiem.

Art. 30. Zarząd zwołuje raz do roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie, przy czym powinno ono się odbyć najpóźniej w sześć miesięcy po upływie roku obrachunkowego. W razie potrzeby Zarząd zwołuje Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie, a powinien to uczynić na żądanie Rady Nadzorczej, Związku Rewizyjnego lub jednej piątej części ogółu członków, którzy swe żądanie wyrazili we wniosku przez nich podpisanym i podającym cel zgromadzenia oraz uzasadnienie żądania.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie powinien Zarząd zwołać w taki sposób, aby mogło się odbyć najpóźniej w 6 tygodni od dnia żądania. O ile to nie nastąpiło, Walne Zgromadzenie może zwołać Rada Nadzorcza lub Związek Rewizyjny, którego Spółdzielnia jest członkiem.

Art. 31. O czasie, miejscu i porządku obrad każdego Walnego Zgromadzenia członkowie powinni być zawiadomieni przez Zarząd przynajmniej na dwa tygodnie przed terminem Zgromadzenia, za pomocą imiennych zawiadomień oraz ogłoszeń, wywieszonych w lokalu Spółdzielni i w każdym zakładzie Spółdzielni.

W tym samym terminie powinien Zarząd zawiadomić Związek Rewizyjny o czasie, miejscu i porządku obrad każdego Walnego Zgromadzenia.

Walne Zgromadzenie zwołane prawidłowo, jest prawomocne przy każdej ilości członków.

Art. 32. Uchwały na Walnym Zgromadzeniu zapadać mogą jedynie w sprawach, objętych porządkiem obrad.

Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów oddanych. Głosowanie odbywa się przez podniesienie rąk. Na żądanie jednej dziesiątej części członków, obecnych na Walnym Zgromadzeniu lub przedstawiciela Związku Rewizyjnego, powinno być zarządzone głosowanie tajne.

Art. 33. Walne Zgromadzenie otwiera i przewodniczy mu Przewodniczący Rady Nadzorczej lub jego zastępca. W razie ich nieobecności Walne Zgromadzenie może wybrać innego przewodniczącego.

Przewodniczący powołuje sekretarza i dwóch ławników.

Art. 34. Zmianę statutu uchwalić można — po uprzednim uzyskaniu na to pisemnej zgody Związku — bezwzględną większością głosów, oddanych na Walnym Zgromadzeniu. Zmianę Statutu, dotyczącą celu lub przedmiotu przedsiębiorstwa, podwyższenia udziału, podwyższenia obowiązkowych wpłat na udział lub przyspieszenia terminu tychże wpłat, ustanowienia lub podwyższenia odpowiedzialności dodatkowej, uchwalić można tylko większością ¾ głosów oddanych.

Do odwołania członków Rady Nadzorczej przed upływem terminu, na jaki zostali wybrani, wymagana jest większość ¾ głosów oddanych.

Art. 35. Protokół Walnego Zgromadzenia powinien zawierać uchwały, powzięte na Walnym Zgromadzeniu oraz sprzeciwy, jeżeli były zgłoszone przeciw tym uchwałom.

Protokół powinien być wpisany do oddzielnej księgi, opatrzony kolejną liczbą i podpisany przez przewodniczącego, sekretarza, ławników i dwóch członków, obecnych na Zgromadzeniu. Odpis protokółu powinien być wysłany do Związku w ciągu miesiąca od dnia Walnego Zgromadzenia.

Art. 36. Do wyłącznej kompetencji Walnego Zgromadzenia należy:

1) wybór i odwołanie członków Rady Nadzorczej oraz uchwalanie dla Rady Nadzorczej regulaminów;
2) oznaczenie najwyższej sumy zobowiązań, jakie Spółdzielnia może zaciągnąć;
3) uchwalanie budżetu, zatwierdzanie bilansu, sprawozdania rocznego, podziału nadwyżki lub pokrycia strat oraz udzielanie Zarządowi i Radzie Nadzorczej skwitowania;
4) ustalanie wysokości wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej w granicach sum przewidzianych na ten cel w budżecie;
5) powzięcie uchwał w przedmiocie sprawozdania rewizyjnego;
6) decydowanie o przystąpieniu Spółdzielni na członka do innej spółdzielni lub organizacji;
7) zezwolenie na nabywanie, obciążanie i zbywanie nieruchomości;
8) uchwalanie zmian statutu, rozwiązania lub likwidacji Spółdzielni.

Art. 37. Jeśli liczba członków Spółdzielni przekroczy 500, Walne Zgromadzenie na mocy powziętych w tym celu uchwał będzie zastąpione przez Zgromadzenie przedstawicieli, wybranych na przeciąg lat trzech spośród członków Spółdzielni w liczbie 1 przedstawiciela na każdych 15 członków. Przedstawicielem może być osoba pełnoletnia i nie należąca do składu Zarządu lub Rady Nadzorczej Spółdzielni. Przedstawiciel może brać udział w Walnym Zgromadzeniu tylko osobiście. Do zgromadzenia przedstawicieli stosują się przepisy o Walnych Zgromadzeniach, zawarte w niniejszym statucie i Ustawie o spółdzielniach.

IV. RACHUNKOWOŚĆ, PODZIAŁ NADWYŻEK I POKRYCIE STRAT.

Art. 38. Zarząd powinien prowadzić księgi Spółdzielni zgodnie z kodeksem handlowym i sporządzić zamknięcie rachunkowe w takim czasie, aby mogło ono być przedmiotem obrad i uchwałyZwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

Rok obrachunkowy trwa od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia.

Art. 39. Wysokość umorzeń wartości budynków powinna wynosić co najmniej 2% dla murowanych i 5% dla budynków z innego materiału.

Wysokość umorzeń wartości maszyn, sprzętów i urządzeń, będących w normalnym użyciu, nie może być niższa, aniżeli 10%.

Art. 40. Do funduszu zasobowego przekazuje się:

1) darowizny;
2) wpisowe;
3) niepodjęte w ciągu 5 lat kwoty udziałowe byłego członka, dywidendy i dopłaty;
4) wszystko, co ściągnięto na umorzone pretensje po ich umorzeniu;
5) co najmniej 20% czystej nadwyżki;
6) część nadwyżki przypadająca na obroty z nieczłonkami;
7) sumy, wpływające z kar umownych, nakładanych na członków.

Fundusz zasobowy służy wyłącznie do pokrycia strat bilansowych.

Art. 41. Z wykazanej w zatwierdzonym bilansie rocznym nadwyżki, należy przekazać co najmniej 20% do funduszu zasobowego. Z pozostałej nadwyżki wydziela się część, przypadającą na obroty z nieczłonkami i przelewa się ją do funduszu zasobowego.

O użyciu reszty nadwyżki rozstrzyga Walne Zgromadzenie zgodnie z przepisami Ustawy o spółdzielniach.

Wykazane w zatwierdzonym bilansie straty pokrywa się z funduszu udziałowego, zasobowego i z innych, stosownie do uchwały Walnego Zgromadzenia.

V. OGŁOSZENIA.

Art. 42. Wszelkie ogłoszenia, wymagane przez Ustawę o Spółdzielniach, powinny być umieszczane w organie oficjalnym Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P.

VI. ROZWIĄZANIE I LIKWIDACJA.

Art. 43. Rozwiązanie i likwidacja Spółdzielni następuje w wypadkach, określonych przez ustawę o spółdzielniach. Rozwiązanie, likwidację i postępowanie upadłościowe przeprowadza się według przepisów Ustawy o spółdzielniach i ustaw ogólnych.

VII. PRZYNALEŻNOŚĆ DO ZWIĄZKU REWIZYJNEGO.

Art. 44. Spółdzielnia przystępuje do Związku Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych Rzeczypospolitej Polskiej oraz poddaje się ustawowej rewizji tegoż Związku.

My niżej podpisani stwierdzamy swoimi podpisami, iż powyższy statut został przez Walne Zgromadzenie członków Spółdzielni w dniu . . . . . 193.... r. przyjęty i uchwalony.

1. . . . . .
2. . . . . .
3. . . . . .
4. . . . . .
5. . . . . .
6. . . . . .
7. . . . . .
8. . . . . .
9. . . . . .
10. . . . . .

Na podstawie ust. 2 art. 5 Ustawy o spółdzielniach (Dz. U. R. P. Nr 55 z 1934 r. poz. 495) Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych Rzeczypospolitej Polskiej, Okręgowy Związek w . . . . . oświadcza, że celowość założenia spółdzielni pod firmą . . . . . , , , i jej zamierzenia gospodarcze, ujawnione w niniejszym statucie, nie nasuwają zastrzeżeń.

. . . . . ., dnia . . . . 193 . . r.

Przy organizowaniu i zakładaniu większych spółdzielni spożywczych, Rolniczo-Handlowych, Mleczarskich, Zdrowia lub kas pożyczkowo-oszczędnościowych należy zwrócić się po odpowiednie materiały instrukcyjne i druki do jednej z następujących central spółdzielczych lub ich oddziałów, których siedziby podajemy.

I. Związek Spółdzielni Rolniczych i Zarobkowo-Gospodarczych R. P. Warszawa, ul. Warecka 11-A.

Adresy Okręgowych Związków: w Białymstoku, ul. Sienkiewicza 22; w Krakowie, ul. Franciszkańska 1; w Lublinie, ul. Krak.-Przedm. 56; we Lwowie, ul. Kopernika 20; w Łucku, ul. Piłsudskiego 13; w Poznaniu, Plac Wolności 18; w Toruniu, ul. Krasińskiego 44; w Warszawie, Warecka 11-a; w Wilnie, ul. Jagiellońska 3.

II. SPOŁEM. Związek Spółdzielni Spożywców Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa — Mokotów, Grażyny 13, skrzynka pocztowa 38.

Rady Okręgowe „SPOŁEM" Zw. Spółdz. Spoż. R. P.

1. Baranowicze	Mińska, róg Wojew., sk. poczt. 34, tel. 14.
2. Będzin	T. Kościuszki 102, tel. 710-66, 710-64
3. Biała	Plac Wolności 2, tel. 30-23
4. Białystok	Stalowa 6, tel. 702
5. Biłgoraj	„Hurtownia Spółdzielcza"
6. Brześć n. Bugiem	Zamojskiego 7, tel. 360
7. Chełm Lubelski	Kolejowa 59, tel. 14
8. Częstochowa	1 Maja 4, tel. 22-69
9. Garwolin	„Okręg. Związek Spółdz. Stow. Spoż."
10. Gdynia-Port	Polska 13, tel. 12-64, 33-55, 13-76
11. Grodno	Plac Batorego 2, tel. 617
12. Hrubieszów	3-go Maja 10, tel. 100
13. Kalisz	Mariańska 2, tel. 361
14. Katowice	Marsz. Piłsudskiego 13, tel. 301-40
15. Kielce	Młynarska 54, tel. 10-16
16. Końskie	Jatkowa 12, tel. 20
17. Kraków	Św. Jana 13, tel. 1-23-13, 1-68-46
18. Krasnystaw	„Okręgowy Związek Spółdzielczy"
19. Kutno	Kochanowskiego 26, tel. 146
20. Lida	ul. Kolejowa 7, tel. 71
21. Lubartów	„Okręgowy Związek S. S. S.", tel. 26
22. Lublin	Spółdzielcza 4, tel. 20-41
23. Lwów 2	Al. Marszałka Focha, tel. 214-56
24. Łódź	Naftowa 3, t. 133-89, 186-09, sk. poczt. 267
25. Łomża	Al. Legionów 28, tel.6
26. Łuck	Kolejowa 3, tel. 94

27. Miechów	Sienkiewicza 36, tel. 61
28. Ostrowiec	3 Maja 67, tel. 31
29. Piotrków-Opoczno	„Okręg. Zw. Spółdz.", Narutowicza 2
30. Pińsk	Nadbrzeżna 39, tel. 87
31. Poznań	ul. Półwiejska 4, tel. 41-87
32. Puławy	Pilsudskiego 6, tel. 34, skrz. poczt. 19
33. Radom	St. Zbrowskiego 2, tel. 17-61
34. Siedlce	Świętojańska 5, tel. 92, skrz. poczt. 21
35. Stanisławów	
36. Warszawa 12	Grażyny 13, tel. 8-27-24, 8-39-68, skrz. pocz. 38
37. Wieluń	Turowska 1, Spółdz. Centrala Handlowa
38. Wilno	Zaułek Rossa 3, tel. 56
39. Włocławek	Starodębska 41, tel. 16-11, skrz. poczt. 105
40. Zamość	Łukasińskiego 1, tel. 33

WŁÓKIENNICZA

SPÓŁKA AKCYJNA

„N. EITINGON i S-ka"

ŁÓDŹ, ul. Sienkiewicza 82/84/86

Adr. telegr. „BOVENATOGA"

Fabryka Wyrobów Bawełnianych

Fabryka Pończoch i Rękawiczek

„N E K A"

KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI MIASTA KRAKOWA

Rok założenia 1866

Zakład Główny: SZPITALNA 15. Tel 103-56, 120-65

Odział w Podgórzu: JÓZEFIŃSKA 18. Tel 102-80

Wkłady oszczędnościowe Rachunki czekowe Inkaso weksli Lombard papierów wartościowych

Godziny urzędowe od 8 - 13 tudzież (wyłącznie dla wkładów w Zakładzie Głównym) od 17.30 — 19.30

Wkładów zł 55.000000 Oszczędzających 83.000

Za wkłady i ich oprocentowanie ręczy Gmina miasta Krakowa całym swoim majątkiem.

ZYGMUNT RITTER EKSPORT KONI

W JAROSŁAWIU

Telefon 19

Bank Gospodarstwa Krajowego

Załatwia wszystkie operacje bankowe.

Przyjmuje wszelkiego rodzoju wkłady, zapewniając wkładcom korzystne oprocentowanie, pełne bezpieczeństwo i całkowitą tajemnicę.

Emituje listy zastawne i obligacje, dające nabywcom zupełną pewność i wysoką rentowność lokaty.

Udziela z nagromadzonych kapitałów i powierzonych przez Skarb Państwa funduszów różnego rodzaju kredytów, finansując rozwój gospodarczy kraju.

Kapitał zakładowy i rezerwy	Zł.	200.618.530
Wkłady i lokaty	Zł.	903.617.229
Udzielone kredyty	Zł.	2.2.4.028.456
Suma bilansowa w dn. 30.VI.1938	Zł.	2.645.653.862

CENTRALA I ODDZIAŁ GŁÓWNY

WARSZAWA

ALEJA JEROZOLIMSKA 1

ADRES TELEGRAFICZNY: **Krajobank**

CENTRALA TELEFONICZNA: **802-60**

Bank posiada 19 Oddziałów prowincjonalnych w Polsce i korespondentów w całym świecie

znak fabr.

S. J & Co

EKSPORTOWA PRZETWÓRNIA MIĘSA

STANISŁAW JAUGSCH i S-KA

TORUŃ

Telefon Biura Handlowego 1433
Telefon Biura Fabrycznego 1542

EKSPORT:

Produktów hodowlanych — szynki konserwowanej — drobnych konserw i przetworów mięsnych — bekonów — smalcu i t. p.

WAŻNE DLA ROLNIKÓW

na ustalonych punktach skupu nabywamy trzodę chlewną po najwyższych cenach

PRZEDSTAWICIELSTWA:

w Anglii, Francji, Belgii, Italii, Czechosłowacji Austrii, Stanach Zjednoczonych Ameryki, Północnej i w Portach Wolnocłowych.

TARYFY i OPŁATY

Taryfa pocztowa

(wyciąg).

Obrót wewnętrzny i z W. M. Gdańskiem		Obrót zagraniczny	
Waga — wymiar i inne warunki	groszy	Waga — wymiar i inne warunki	groszy
Listy			
a) miejscowe do 20 g	15		
ponad 20 — 250 „	30	do wagi 20 g	55
„ 250 — 500 „	40	za każde dalsze 20 g	30
„ 500 — 1000 „	55	do Czechosłowacji, Rumunii i Węgier	
„ 1000 — 2000 „	75	do 20 g	45
b) zamiejscowe do 20 g	25	za każde dalsze 20 g	30
ponad 20 — 250 „	50	Najwyższa dopuszczalna waga 2000 g.	
„ 250 — 500 „	75		
„ 500 — 1000 „	100	W sumie, tj. długość, szerokość i wysokość razem 90 cm, największy wymiar 60 cm. Rulony: w sumie tj. długość i podwójna średnica 100 cm, największy wymiar 80 cm.	
„ 1000 — 2000 „	175		
c) zamiejscowe niezawodowych podoficerów i szeregowców służby czynnej do 20 g	15		
ponad 20 — 100 g	20		
d) miejscowe wezwania płatnicze do 20 g	10		
ponad 20 do 250 g	20		
Wymiary w sumie tj. długość, szerokość i wysokość razem 90 cm, największy wymiar 60 cm. Rulony: w sumie, tj. długość i podwójna średnica 100 cm, największy wymiar 80 cm.			
Kartki Pocztowe			
a) miejscowe pojedyńcze	10	pojedyńcze	30
z odpowiedzią	20	z odpowiedzią	60
b) zamiejscowe pojedyńcze	15	do Czechosłowacji, Rumunii i Węgier	
z odpowiedzią	30	pojedyńcze	25
c) zamiejscowe niezawodowych podoficerów i szeregowców służby czynnej pojedyńcze	10	z odpowiedzią	50
d) miejscowe wezwania płatnicze pojedyńcze	5		
Wymiary: największe 15×10,5 cm najmniejsze 10× 7 cm		Wymiary jak w obrocie wewnętrznym.	

Obrót wewnętrzny i z W. M. Gdańskiem		Obrót zagraniczny	
waga — wymiar — i inne warunki	groszy	waga — wymiar — i inne warunki	groszy

Opłaty dodatkowe

1. Polecenie przesyłki listowej .	30	1. Polecenie przesyłki listowej .	45
2. Poświadczenie odbioru (doręczenia żądane przy nadaniu przesyłki	25	2. Poświadczenie odbioru, żądane przy nadaniu . . .	50
3. Opłata za przesyłki listowe adresowane „poste-restante" .	10	3. Pośpieszne doręczenie przesyłki listowej	110
4. Przyjęcie przesyłki listowej polec. poza godzinami urzędowymi	30	4. Przyjęcie przesyłki list. polec. poza godzinami urzędowymi	30
5. Pośpieszne doręczenie przesyłek listowych w miejscowym obszarze pocztowym (exprés)	50		

Próbki towarów

a) wysyłane pojedyńczo		do 100 g	20
do 100 g	10	za każde dalsze 50 g	5
ponad 100 — 250 g	20		
„ 250 — 500 g	30	Najwyższa waga 500 g.	
b) wysyłane jednocześnie w ilości		Wymiary jak dla listów zagranicznych.	
ponad 100 — 500 szt. 70%			
„ 500 — 1000 szt. 65%			
„ 1000 szt. 60%			
opłaty za próbki odpowiedniej wagi.			
Wymiary dla listów.			

Przesyłki mieszane

(druki, próbki towarów, papie ry handlowe)

a) wysyłane pojedyńczo		do 100 g	20
do 100 g	15	za każde dalsze 50 g	5
ponad 100 — 250 „	25	jeżeli przesyłka zawiera również papiery handlowe najmniej	55
„ 250 — 500 „	35	Najwyższa waga 2 kg.	
„ 500 — 1000 „	50	Waga i wymiary poszczególnych części składowych przesyłki nie mogą przekraczać norm przepisanych dla danej części.	
b) przesyłki mieszane tylko z zawartością druków i próbek towarów wysyłanych jednocześnie w ilości:			
ponad 100 — 500 szt.—70%			
„ 500 — 1000 szt.—65%			
„ 1000 szt. —60%			
opłat za przesyłki mieszane odpowiedniej wagi.			
Najwyższa waga 1 kg.			
Waga i wymiary poszczególnych części składowych przesyłki nie mogą przekraczać norm przepisanych dla danej części.			

(Patrz przesyłki listowe).

Obrót wewnętrzny i z W. M. Gdańskiem		Obrót zagraniczny	
waga — wymiar — i inne warunki	groszy	waga — wymiar — i inne warunki	groszy

Lotnicze przesyłki listowe

Opłata dodatkowa za przewóz lotniczy pobierana oprócz zwykłych taryfowych opłat pocztowych wynosi:		**Wszystkie kraje europejskie z wyjątkiem Rosji Sowieckiej.**	
karta pocztowa pojedyńcza i z opłaconą odpowiedzią . . .	5	Opłata dodatkowa za przewóz lotniczy pobierana oprócz zwykłych taryfowych opłat pocztowych wynosi:	
inne przesyłki listowe (listy, druki, papiery handlowe, próbki towarów przesyłki mieszane):		karta pocztowa pojedyńcza i z opłaconą odpow.	20
do 20 g	5	inne przesyłki listowe za każde 20 g	25
ponad 20 — 100 „	10		
„ 100 — 250 „	20	Opłaty za przewóz lotniczy do Rosji Sowieckiej i innych krajów pozaeuropejskich podane są w taryfie lotniczej.	
„ 250 — 500 „	30		
„ 500 — 1000 „	60		
za każde dalsze 500 g	30		

Listy wartościowe prywatne i urzędowe wagi do 2000 gr.

Opłaty składają się z:

a) opłaty za list odpowiedniej wagi,
b) opłaty za polecenie 30 gr.
c) opłaty asekuracyjnej za każde 100 zł podanej wartości lub ich część przy:
nadaniu listu w stanie zamkniętym 10 gr.
nadaniu listu w stanie otwartym 30 gr.

Maksimum wagi 2000 g wartości przy listach prywatnych 10.000 zł, przy listach urzędowych 100.000 zł.

Druki nadawane w ilościach:

ponad	500 szt. do 1000 szt.	70%	opłat za druki odpowiedniej wagi.
„	1000 szt. do 5000 szt.	65%	
„	5000 szt. do 10000 szt.	60%	
„	10000 szt.	50%	

Druki bezadresowe i ulotki nadawane w ilościach:

bezadresowe wagi do 50 g				ulotki wagi do 15 g
za każde 1000 szt.				za każde 1000 szt.
800 gr		1000 szt	do 5000 szt.	700 gr
750 gr	ponad	5000 szt	— 10000 szt.	650 gr
700 gr	„	10000 szt	— 50000 szt.	600 gr
650 gr	„	50000 szt	— 100000 szt.	550 gr
600 gr	„	100000 szt		500 gr

Fabryka Wyrobów Lnianych
w Częstochowie „LEWLEN"

Paczki wagi do 20 kg

zwykłe

wysyłane na odległość

waga	od 100 km	ponad 100—300 km	ponad 300 km
do 1 kg	50 gr.	50 gr.	60 gr.
ponad 1 kg — 3 kg	70 gr.	80 gr.	120 gr.
„ 3 kg — 5 kg	90 gr.	130 gr.	180 gr.
„ 5 kg — 10 kg	130 gr.	230 gr.	300 gr.
„ 10 kg — 15 kg	170 gr.	300 gr.	450 gr.
„ 15 kg — 20 kg	200 gr.	380 gr.	580 gr.

Ochronne.

Za paczki wartościowe — oprócz opłaty od wagi, opłata asekuracyjna za każde
a) zwykłe, podwójna opłata taryfowa dla paczek zwykłych,
b) ochronne, podwójna opłata taryfowa ustalona dla paczek zwykłych zwiększona o opłatę dla paczek ochronnych.

Wartościowe

Za paczki wartościowe — oprócz opłaty od wagi, opłata asekuracyjna za każde 100 zł podanej wartości lub ich część — 10 gr.

Wartość podana nie może przekraczać przy paczkach prywatnych 10.000 zł, a przy paczkach władz i urzędów 100.000 zł.

Opłaty za doręczenie.

Opłata za doręczenie wynosi:

a) dla paczek żywnościowych i z oprzędami jedwabnymi . . . . . 30 gr
Opłaty tej nie pobiera się za paczki nadane jako pośpieszne lub odbierane bezpośrednio po ich nadejściu w urzędach pocztowych albo z ambulansów pocztowych.

b) dla wszystkich innych paczek krajowych i zagranicznych — do 5 kg . 30 gr
ponad 5 do 10 kg . 40 gr
ponad 10 do 20 kg . 60 gr
od każdej paczki.

Przewóz lotniczy paczek.

Opłata za przewóz lotniczy paczek wynosi za każdy kilogram lub część kg między wszystkimi lotniskami w Polsce i do W. M. Gdańska . . . 30 gr

Pobrania pocztowe.

a) opłaty przewidziane dla danego rodzaju przesyłek bez pobrania,
b) opłata manipulacyjna:
1. dla paczek żywnościowych . . . . . 30 gr
2. dla listów wartościowych i innych paczek . . . . . 50 gr
c) za przekazanie zainkasowanej kwoty pobrania przekazem pobraniowym potrąca urząd oddawczy z zainkasowanej kwoty opłatę za przekaz pocztowy, a za przekazanie kwoty blankietem nadawczym P. K. O. opłatę za przekaz oraz opłatę manipulacyjną na rzecz P. K. O.

Paczki żywnościowe

wysyłane na odległość.

waga	do 100 km	ponad 100—300 km	ponad 300 km
do 5 kg	50 gr	50 gr	100 gr
ponad 5 kg — 6 kg	50 gr	50 gr	120 gr
„ 6 kg — 7 kg	50 gr	70 gr	130 gr
„ 7 kg — 8 kg	50 gr	80 gr	150 gr
„ 8 kg — 9 kg	60 gr	90 gr	160 gr
„ 9 kg — 10 kg	60 gr	120 gr	200 gr
„ 10 kg — 15 kg	80 gr	160 gr	300 gr
„ 15 kg — 20 kg	100 gr	220 gr	400 gr

Przekazy do 5000 zł

pocztowe

do 20 zł 20 gr
ponad 20 zł — 50 zł 40 gr
„ 50 zł — 100 zł 60 gr
„ 100 zł — 500 zł 100 gr
ponad 500 zł — 1000 zł 150 gr
„ 1000 zł — 2000 zł 200 gr
„ 2000 zł — 3000 zł 300 gr

telegraficzne

opłaty za przekaz telegraficzny składają się z: opłaty za przekaz pocztowy
opłaty telegraficznej za telegram

Przesyłane pocztą lotniczą

opłata dodatkowa za przesłanie przekazu pocztowego pocztą lotniczą . . 5 gr

Zlecenia inkasowe do 5 i 2000 zł.

za drobne miejscowe zlecenia inkasowe
do 5 zł — 15 gr
za zlecenia inkasowe do 10 zł — 20 gr
ponad 10 — 30 zł 30 gr
„ 30 — 50 zł 40 gr
50 — 2000 zł — 55 gr

łącznie z opłatą za przekazanie zainkasowanej kwoty ponadto opłata za przekaz.

Taryfa radiofoniczna

(w y c i ą g).

1.

Od radiofonicznych urządzeń odbiorczych w mieszkaniach prywatnych i obiektach ruchomych (samochodach), autobusach, parostatkach, pociągach itp.) pobiera się, bez względu na ilość urządzeń odbiorczych:

a) normalną opłatę, o ile urządzenia odbiorcze zawierają jedną lub więcej lamp katodowych, rocznie . . . . . zł 36.—

b) ulgową opłatę, o ile urządzenia odbiorcze nie zawierają lamp katodowych, rocznie . . . . . zł 12.—

Opłaty te są pobierane z góry i mogą być uiszczane za okresy: miesięczny, kwartalny, półroczny lub roczny, zależnie od życzenia płatników, na początku każdego z tych okresów, obliczonych kalendarzowo.

2.

Od urządzeń odbiorczych w lokalach zakładów naukowych, wychowawczych, leczniczych i dobroczynnych, utrzymywanych z funduszów publicznych i społecznych:

a) za każdy odbiornik z lampami katodowymi łącznie z dołączonymi punktami odbiorczymi, założonymi w pomieszczeniach zakładu, rocz. zł 36.—
b) za każdy odbiornik bez lamp katodowych łącznie z dołączonymi punktami odbiorczymi, założonymi w pomieszczeniach zakładu, rocz. zł 12.—
c) za punkty odbiorcze, niezależnie od ich ilości, jeżeli opłata oznaczona w punktach a) i b) nie jest uiszczana, rocznie . . . . . zł 12.—

3.

Od urządzeń odbiorczych we wszelkich innych lokalach nie wymienionych w p. p. 1 i 2 pobiera się:

a) od każdego odbiornika, zawierającego jedną lub więcej lamp katodowych, rocznie . . . . . zł 36.—
b) od każdego odbiornika, nie zawierającego lam katodowych, rocznie zł 12.—
c) od punktów odbiorczych, znajdujących się w jednej izbie, niezależnie od ich ilości, rocznie . . . . . zł 12.—

przy czym punkty odbiorcze założone w izbie, w której umieszczony został radioodbiornik, nie podlegają opłacie.

Okresy i terminy płatności jak w p. 1.

Za wydanie radiofonicznej karty rejestracyjnej pobiera się prócz opłat pod poz. 1), 2) i 3) opłatę rejestracyjną jednorazowo . . . . . zł 1.—

4.

Opłata radiofoniczna z użyciem dostarczonych odbiorników „Detefon" lub „Echo" wynosi:

A) w abonamencie normalnym, t. j. o ile odbiorniki założone zostały razem z dodatkowymi urządzeniami lampowymi:

przy użyciu odbiornika „Detefon" . . . . . zł 49.50
przy użyciu odbiornika „Echo" . . . . . zł 38.50

B) w abonamencie ulgowym, t. j. o ile odbiorniki założone zostały same, bez żadnych dodatkowych urządzeń lampowych:

przy użyciu odbiornika „Detefon" . . . . . zł 42.35
przy użyciu odbiornika „Echo" . . . . . zł 31.35

Ponadto zamawiający odbiorniki „Detefon" lub „Echo" uiszcza przy złożeniu w urzędzie p. t. zgłoszenia lub zobowiązania tytułem opłaty rejestracyjnej . . zł 1.—
a przy odbiorze kompl. odbiorczego i wydaniu zezwolenia tyt. opłaty wstępnej zł 2.—

Opłaty w pkt. A) i B) powinny być uiszczone w równych ratach w ciągu 11 następujących po sobie miesięcy.

Po uiszczeniu w całości wymienionych w pkt. A) i B) opłat radiofonicznych, komplet odbiorczy „Detefon" lub „Echo" przechodzi na własność abonenta, po czym abonent uiszcza opłatę radiofoniczną normalną lub ulgową.

Taryfa telefoniczna

(wyciąg)

Opłaty jednorazowe za poszczególne rozmowy.

Za rozmowy miejscowe, przeprowadzane z rozmównic publicznych ze stacjami abonentowymi, załączonymi do tej samej centrali co i rozmównica, za każdą rozmowę zł 0,15

Za rozmowy miejscowe z aparatów wrzutowych, załączonych do central automatycznych: za każdą rozmowę . . . . . zł 0,20

Za rozmowy miejscowe z wezwaniem do rozmównicy osoby nie abonującej telefonu, a zamieszkałej w miejscowym obszarze pocztowym:

za każdą rozmowę . . . . . zł 0,15
ponadto za przyjęcie zamówienia z wezwaniem . . . . . zł 0,10
oraz opłatę za posłańca w miejscowym obszarze pocztowym według stawki ustalonej w poz. 10, ust. 1, rubr. 9.

Za rozmowy okręgowe, przeprowadzane z rozmównic publicznych i z aparatów wrzutowych na terenie Warszawskiej sieci okręgowej (jeśli to nie jest rozmowa miejscowa):

za każde 3 minuty rozmowy lub ich część bez względu na godziny ruchu przy odległościach między centralami obwodowymi lub centralą obwodową a okręgową i odwrotnie:

do 15 km . . . . . zł 0,20
ponad 15 km do 25 km . . . . . „ 0,40
ponad 25 km . . . . . „ 0,60

Opłata za posłańca przy rozmowach z wezwaniem do rozmównicy w miejscowym obszarze pocztowym pobiera się według stawki, ustalonej w poz 10, ust. 1, rubr. 9.

Za rozmowy okręgowe, przeprowadzane z rozmównic publicznych i aparatów wrzutowych na terenie sieci okręgowej Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego, uiszcza się:

za każde 3 minuty rozmowy lub ich część bez względu na godziny ruchu . zł 0,20
opłatę za posłańca przy rozmowach z wezwaniem do rozmównicy w miejscowym obszarze pocztowym . . . . . zł 0,50

„Dąbrówka"
ELEKTRYCZNY MŁYN WALCOWY ORAZ WYTWÓRNIA PŁATKÓW OWSIANYCH
M. BARTH i L. STRASSBERG
DĄBRÓWKA POLSKA ad SANOK. TEL. 109

M. IROM
PRZEMYSŁ NAFTOWY
Centrala RYMANÓW, Telefon 21

ABRAHAM REICH
TARNÓW, Wałowa 34.
Towary galanteryjne i przybory krawieckie
P.K.O. Warszawa Nr 154.475.

Opłaty za rozmowy międzymiastowe krajowe.

Odległość (w km) między centralami do których załączeni są wzywający i wzywany			Za 3-minutową rozmowę: w godz. silnego ruchu — zwykłą	w godz. silnego ruchu — pilną	w godz. słab ruch od 19 do 24 i od 6 do 8 — zwykłą	w godz. słab ruch od 19 do 24 i od 6 do 8 — pilną	w godz. nocnego ruchu od 24 do 6	prasową i Pol. Ag. Tel między godz. 18—24 i 6—9	Za przesłanie uprzedzenia lub wezwania do rozmównicy przy rozm. zwykłej	Za przesłanie uprzedzenia lub wezwania do rozmównicy przy rozm. pilnej	Za posłańca przy rozmowach z wezw. do rozm.	Za informację lub gdy rozmowa zamów. zwykła, pilna prasowa nie doszła do skutku z winy abonenta	Za uprzedzenie wezwanie informację lub niedojście do skutku zamów. rozmowy z winy abon. w g. 2 — 6
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			groszy										
	do	10 km	20	40	15	30	15	10	5	10	Dodatk. opł. za posłańca w miejsc. obszarze poczt. 50 gr.	5	5
ponad	10	„ 15 „	30	60	20	40	20	15	5	10		5	5
„	15	„ 20 „	40	80	25	50	25	20	10	20		10	10
„	20	„ 25 „	50	100	30	60	30	25	10	20		10	10
„	25	„ 50 „	100	200	60	120	40	50	20	40		20	15
„	50	„ 100 „	200	400	120	240	80	100	40	80		40	25
„	100	„ 200 „	300	600	180	360	80	150	60	120		60	25
„	200	„ 300	350	700	210	420	120	175	70	140		70	40
„	300	„ 400 „	400	800	240	480	120	200	80	160		80	40
„	400	„ 500 „	450	900	270	540	200	225	90	180		90	70
„	500	„ 600 „	500	1000	300	600	200	250	100	200		100	70
„	600	„ 700 „	550	1100	330	660	200	275	110	220		110	70
„	700	„ 800 „	600	1200	360	720	200	300	120	240		120	70
„	800	„ 900 „	650	1300	390	780	200	325	130	260		130	70

Opłaty dodatkowe (uprzedzenie, wezwanie, posłaniec, niedojście do skutku rozmowy i informacje) przy rozmowach zamówionych w okresie słabego ruchu, t. j. od 19 do 24 i od 6 do 8 pobiera się według stawek, wykazanych w rubrykach 7, 8, 9 i 10, a w okresie nocnego ruchu, t. j. od godz. 24 do 6 — według stawek wykazanych w rubrykach 9 i 11.

W godzinach nocnego ruchu podział rozmów na zwykłe i pilne nie ma zastosowania.

Za rozmowy prasowe przy odległościach ponad 25 km, prowadzone między godz. 24 a 6 pobiera się opłaty, podane w rubryce 5.

(2) Opłaty za telefoniczne rozmowy zagraniczne są podane w „Zagranicznej taryfie telefonicznej".

„PETROPOL"
POLSKA AKCYJNA
SPÓŁKA GÓRNICZA
DROHOBYCZ, TELEFON 7292 i 7547

WYTWÓRNIA KONFEKCJI MĘSKIEJ I DAMSKIEJ
D. HEIMBERG i J. REICH
Ul. Wałowa 24. TARNÓW Telefon Nr. 222

Taryfa telegraficzna

(wyciąg).

I. OBRÓT WEWNĘTRZNY.

Telegramy zwykłe.

Za telegramy zamiejscowe (państwowe i prywatne) opłata od wyrazu . . . 15 gr
nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata . . . . . 25 „

Telegramy morskie.

Za telegramy morskie:
(1) Taksa nadbrzeżna radiostacji Gdynia-Radio:
a) za korespondencję ze statkami, znajdującymi się na Bałtyku, od wyrazu 36 gr
b) za korespondencję ze statkami znajdującymi się poza Bałtykiem, od wyrazu 54 „
c) za korespondencję ze statkami żeglugi przybrzeżnej od wyrazu . . . 9 „
(2) Taksa pokładowa statków:
a) Batory, Kościuszko, Levant, Piłsudski, Polonia, Pułaski, Wisła, od wyrazu 36 „
b) Katowice, Kraków, Poznań, Toruń, Wilno od wyrazu . . . . . 27 „
c) Cieszyn, Hel, Lech — SPBU, Lublin, Lwów, Puck, Robur III, IV, V i VI, Śląsk, Warszawa, od wyrazu . . . . . 18 „
d) Gdańsk, Gdynia, (statki żeglugi przybrzeżnej), od wyrazu . . . . . 9 „
(3) Za przebieg lądowy — jak za telegramy zwykłe, zamiejscowe.

Telegramy lotnicze.

Za telegram lotniczy opłata od wyrazu . . . . . 50 gr

Telegramy nadane w pociągu.

Za telegram nadany w pociągu do wszystkich miejscowości w Polsce, zawierający najwyżej 14 wyrazów . . . . . 295 gr

Telegramy miejscowe.

Za telegramy miejscowe (państwowe i prywatne) opłata od wyrazu . . . 5 „
nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata . . . . . 25 „

Telegramy w języku umówionym.

Za telegramy zamiejscowe (państwowe i prywatne) napisane bądź w całości w języku umówionym —CDE—, bądź częściowo w języku jawnym, częściowo zaś w języku umówionym, najmniej za pięć wyrazów . . . . . 50 „
opłata od każdego dalszego wyrazu . . . . . 10 „
nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata . . . . . 25 „
Za telegramy morskie —CDE— taksy:
(1) nadbrzeżna i (2) pokładowa:
2/3 opłaty — jak za telegram morski zwykły.
(3) za przebieg lądowy:
jak za telegram zamiejscowy —CDE— zwykły.

Telegramy prasowe.

Za telegramy prasowe:
a) lądowe:
opłata od wyrazu . . . . . 8 gr
nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata . . . . . 25 „
b) morskie: taksy:
(1) nadbrzeżna i (2) pokładowa 50% opłaty — jak za telegram morski zwykły.
(3) za przebieg lądowy wg. punktu a).

Telegramy listowe.

Za telegramy listowe —ELT— najmniej za 25 wyrazów . . . . . 100 gr
opłata od każdego dalszego wyrazu . . . . . 5 „
nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata . . . . . 25 „

Telegramy morskie listowe.

Za telegramy morskie listowe —SLT—:
1) Taksa nabrzeżna radiostacji Gdynia-Radio:
a) za telegramy ze statków, znajdujących się na Bałtyku, najmniej za 20 wyrazów . . . . . 300 gr
od każdego dalszego wyrazu . . . . . 12 „
b) za telegramy ze statków, znajdujących się poza Bałtykiem najmniej za 20 wyrazów . . . . . 450 „
od każdego dalszego wyrazu . . . . . 18 „
(2) Taksa pokładowa:
a) statków znajdujących się na Bałtyku, najmniej za 20 wyrazów . . . 200 „
od każdego dalszego wyrazu . . . . . 8 „
b) statków znajdujących się poza Bałtykiem, najmniej za 20 wyrazów . . 300 „
od każdego dalszego wyrazu . . . . . 12 „
(3) Za przebieg lądowy — jak za telegram —ELT— listowy zwykły.

Telegramy okolicznościowe.

Za telegramy okolicznościowe —XLT—, tj. gratulacyjne i kondolencyjne:
najmniej za 15 wyrazów . . . . . 75 „
opłata od każdego dalszego wyrazu . . . . . 5 „
nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata . . . . . 25 „

Telegramy do zaoferowania i zamawiania produktów żywnościowych.

Za telegramy „Pd" oraz za „Zm":
a) opłata od wyrazu treści telegramu i podpisu . . . . . 2 gr
b) za każdy umówiony lub skrócony adres pocztowy, zarejestrowany przez nadawany przez nadawców paczek żywnościowych, bez względu na miejscowość . . . . . 200 „
c) za podanie przy nadawaniu telegramu „Zm", adresu z nazwą urzędu, w którym jest zarejestrowany skrót adresu pocztowego . . . . . 50 „
d) za podanie w telegramach żywnościowych „Pd" adresu z nazwą siedziby województwa lub za podanie w telegramach żywnościowych „Up" adresu z nazwą urzędu poczt.-tel., poza siedzibą starostwa, opłata za każdą oddzielnie podaną miejscowość . . . . . 25 „

Telegramy pilne.

Za telegramy zamiejscowe (państwowe i prywatne) opłata od wyrazu . . . 30 gr
nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata . . . . . 25 „
Za telegramy zamiejscowe (państwowe i prywatne), napisane w języku umówionym —CDE—, bądź częściowo w języku jawnym, częściowo zaś w języku umówionym najmniej za 5 wyrazów . . . . . 100 „
opłata od każdego dalszego wyrazu . . . . . 20 „
nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata . . . . . 25 „
Za telegramy prasowe opłata od wyrazu . . . . . 15 „
nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata . . . . . 25 „
Za telegramy miejscowe (państwowe i prywatne) opłata od wyrazu . . . 10 „
nadto od każdego telegramu zasadnicza opłata . . . . . 25 „
Za telegramy morskie pilne i pilne w języku umówionym —D—CDE— taksy:
(1) nadbrzeżna
(2) pokładowa
jak za telegram morski zwykły lub za telegram morski —CDE— zwykły
(3) za przebieg lądowy — jak za telegram pilny zamiejscowy lub pilny —CDE— zamiejscowy.

Opłaty dodatkowe

Za opłaconą odpowiedź —RPx— opłata w dowolnej wysokości.
Za telegramy o kilku adresach —TMx— oprócz normalnej opłaty za telegram, dopłata za każdy odpis do 50 wyrazów i za każde dalsze 50 wyrazów odpisu lub ich część:
za telegram zwykły i pilny . . . . . 50 gr
Za telegramy nadawane przez telefon za każde 100 słów lub część tychże . . 30 „
Za każdy umówiony lub skrócony adres we wszystkich urzędach rocznie . . 3000 „
Za doręczenie telegramów pod różnymi adresami (biuro, mieszkanie itd.) w zależności od pory dnia, w tej samej miejscowości, we wszystkich urzędach rocznie . . . . . 3000 „
Za doręczenie telegramu na blankiecie ozdobnym w zaklejonej kopercie . . . 50 „
Za doręczenie przez posłańca odtelefonowanego telegramu . . . . . 30 „
Za wyrażone przez nadawcę, wskazówką —GPR—, zlecenie pozostawienia telegramu, jako listu poleconego w oddawczym urzędzie poczt.-tel. do odebrania przez adresata lub za wyrażone przez nadawcę, wskazówką —PR—, zlecenie doręczenia adresatowi przez pocztę telegramu jako listu poleconego pobiera się opłatę, ustaloną za polecenie listu.
Za wyrażone przez nadawcę wskazówką —FS— życzenie, by w razie wyjazdu adresata z miejscowości wskazanej w adresie telegramu, był on przesłany telegraficznie za adresatem do nowego miejsca pobytu, tylokrotna, zniżona o 50% opłata za dany telegram ilokrotnie będzie on dosyłany.
Za telegramy ze wskazówką —XPT— i —XPP— opłaca się prócz normalnej należności za sam telegram:
a) jako zaliczkę (depozyt) na koszty doręczenia umyślnym posłańcem . . 300 „
b) za telegraficzne doniesienie —XPT— do urzędu nadawczego o wysokości wypłaconej posłańcowi należności na żądanie nadawcy . . . . 100 „
c) za pocztowe doniesienie —XPP— do urzędu nadawczego o wysokości

wypłaconej posłańcowi należności, jak za list zwykły zamiejscowy (jak w taryfie pocztowej).

Za poświadczenie odbioru:
a) telegraficznie —PC— . . . . . 115 gr
b) pocztą —PCP—, jak za list zwykły zamiejscowy (jak w taryfie pocztowej).

Za sprawdzenie telegramu —TC— 50% opłaty telegramu zwykłego od tej samej ilości wyrazów.

Za duplikat pokwitowania nadanego telegramu . . . . . 50 „
Za wydanie uwierzytelnionego odpisu telegramu nadanego, do 100 wyrazów . . 100 „
Za każde dalsze 50 wyrazów lub ich część . . . . . 50 „

Za wniesienie reklamacji z powodu niedoręczenia lub opóźnienia telegramu itp. pobiera się takie same opłaty jak za reklamacje pocztowe.

Za udzielenie osobom uprawnionym informacji co do nadanego lub doręczonego telegramu, względnie za okazanie telegramu . . . . . 50 „
Za cofnięcie telegramu jeszcze nie odtelegrafowanego . . . . . 30 „

PRIMA
AIDA
TUTKI
ŚWIATOWEJ
SŁAWY

Inż. Józef DAWIDOWICZ FABRYKA NARZĘDZI WIERTNICZYCH
Telefon 14-95. BORYSŁAW Telefon 14-95
Żurawie i narzędzia wiertnicze nowe i używane. Wyciągi tłokowe. Zbiorniki nitowane i spawane. Urządzenia gazoliniarniane. Ekonomizacja ciepła maszyn i wyciągów parowych. Naprawa urządzeń i narzędzi wiertniczych, kotłów parowych, maszyn i motorów. Wszelkie roboty kotlarskie. Montaż motorów i maszyn.
Rachunki bieżące: Bank Gospodarstwa Krajowego, Drohobycz. P. K. O. Nr. 511835

Taryfa kolejowa - osobowa

(LINIE NORMALNOTOROWE)

Wyciąg z regulaminu przewozu osób i bagażu na kolejach żelaznych.

Obowiązek przewozu.

Kolej nie może odmówić przewozu:
a) jeżeli podróżny lub nadawca zastosuje się do przepisów regulaminu niniejszego, do obowiązujących taryf i do ogólnie obowiązujących zarządzeń kolejowych;
b) jeżeli przewozu można dokonać zwykłymi środkami przewozowymi;
c) jeżeli przewóz na mocy prawnie wydanych zarządzeń lub ze względu na zachowanie porządku publicznego nie jest wzbroniony;
d) jeżeli przewozowi nie stoją na przeszkodzie okoliczności, których kolej nie mogła uniknąć i którym nie mogła zapobiec.

Odchylenia od regulaminu dla linii położonych na obszarze W. M. Gdańska.

Odprawa podróżnych, którzy udają się ze stacyj linii kolejowych, położonych na obszarze W. M. Gdańska, do stacyj, położonych w Polsce, odbywa się tylko na przejazdy najdalej od stacyj Gdynia, Kartuzy, Kokoszki, Skarszewy i Tczew. Podróżni, udający się poza te stacje, powinni na tych stacjach zaopatrzyć się w bilety na dalszy przejazd. Powyższe nie dotyczy biletów okresowych okręgowych i odcinkowych oraz miesięcznych szkolnych.

Jeżeli podróżni żądają na stacjach linii kolejowych, położonych na obszarze W. M. Gdańska, wydania biletów bezpośrednich do którejkolwiek innej stacji, leżącej w Polsce, za uiszczeniem należności w złotych zgodnie z przepisami § 7 pkt. 1 regulaminu, kolej uwzględnia takie życzenia.

Powyższe przepisy stosują się odpowiednio także do bagażu i przesyłek ekspresowych.

Spory. Zażalenia.

Spory między podróżnymi, jak również spory między podróżnymi a służbą kolejową, rozstrzyga na stacjach właściwy urzędnik nadzorczy, w drodze zaś kierownik pociągu.

Zażalenia na działalność organów kolejowych można zgłaszać ustnie lub piśmiennie.

A. PRZEWÓZ PODRÓŻNYCH.

Podróżny, rozpoczynający podróż, musi posiadać bilet na przejazd.

Podróżny jest obowiązany sprawdzić, czy otrzymał właściwy bilet i zachować go przez cały czas podróży. Bilet ten należy na żądanie okazać i wręczyć dla sprawdzenia upoważnionym do kontroli organom przy wejściu do poczekalni, przy wejściu na peron i przy wyjściu z peronu, przy wsiadaniu do wagonu, a także w każdym czasie podczas jazdy, oraz oddać go przed samym ukończeniem podróży lub po jej ukończeniu, zależnie od urządzeń, istniejących na końcowym odcinku podróży.

Na pięć minut przed odjazdem pociągu kolej ma prawo odmówić sprzedaży biletu.

Kolej ma prawo odmówić na 15 minut przed odjazdem pociągu wydania biletów do stacyj, nieuwidocznionych w wykazie, wywieszonym w widocznym miejscu na stacji.

Kolej może żądać, aby kupujący bilet uiścił należność już odliczoną.

Bilet wolno odstąpić drugiej osobie tylko wtedy, gdy nie jest imienny i jeżeli podróż nie została jeszcze rozpoczęta.

Jeżeli na podstawie biletu bagaż został nadany do przewozu, uważa się podróż za rozpoczętą.

Przy biletach na przejazd tam i z powrotem wyjazd w kierunku pierwotnym (tam) uważa się za rozpoczęcie podróży.

Zniżka opłat za przejazd dzieci.

Podróżny może wieźć ze sobą bezpłatnie bez biletu dwoje dzieci w wieku do ukończonego czwartego roku życia, jeżeli nie żąda dla nich osobnego miejsca.

Dzieci po ukończeniu czterech lat aż do ukończenia lat dziesięciu przewozi się za połowę normalnej opłaty za przejazd. Taką samą opłatę uiszczać należy za dzieci w wieku do ukończonego czwartego roku życia, dla których zażądano osobnych miejsc. Zniżki tej nie stosuje się przy przejazdach za biletami wydanymi na podstawie taryfy ulgowej, chyba że dana taryfa wyraźnie to przewiduje.

Czas ważności biletów.

Jeżeli taryfy nie przewidują dłuższego czasu ważności biletów, czas ten wynosi:

przy biletach na przejazd w jednym kierunku:

za odległość do 150 km włącznie . . . . . 1 dzień

za każde dalsze rozpoczęte 200 km odległości . . . . . 1 „

przy biletach na przejazd tam i z powrotem:

za odległość do 75 km włącznie . . . . . 1 dzień

za każde dalsze rozpoczęte 100 km odległości . . . . . 1 „

Dzień, oznaczony datą na bilecie, uważa się jako pierwszy pełny dzień jego ważności. Bilet wydany na pociąg, odchodzący według rozkładu jazdy o północy, otrzymuje datę dnia następującego po północy.

Podróż powinna być rozpoczęta w pierwszym dniu ważności biletu, jeżeli taryfy nie przewidują, że podróż za biletami pewnego rodzaju może być rozpoczęta dowolnego dnia czasu ważności biletu.

Jeżeli podróżny nie może wyjechać w pierwszym dniu ważności biletu, albo pociągiem oznaczonym na bilecie lub w oznaczonej na bilecie porze, właściwy organ stacyjny obowiązany jest, na żądanie podróżnego, poświadczyć bilet na odpowiedni dzień późniejszy, na odpowiedni późniejszy pociąg lub na odpowiednią późniejszą porę dnia, wskazaną przez podróżnego. Żądanie takie musi być zgłoszone przed upływem pierwszego dnia ważności biletu lub pory dnia, oznaczonej na bilecie. Czas ważności biletów nie ulega przy tym przedłużeniu, jednakże czas ważności biletów, ważnych na jeden dzień, można, w razie potrzeby, przedłużać w takich przypadkach na dzień następny.

Podróż powinna być ukończona najpóźniej o północy ostatniego dnia ważności biletu. Podróżny jednak z biletem o jednodniowej ważności, jeżeli rozpoczął podróż w pierwszym dniu ważności biletu, ma prawo dojechać bez przerwy do stacji przeznaczenia, nawet po północy.

W razie spóźnienia się pociągu termin ukończenia podróży odpowiednio się przedłuża.

Przerwy podróży na stacjach pośrednich.

Bilety ważne na jeden dzień nie dają prawa przerwy podróży; bilety ważne na dwa dni uprawniają do jednorazowej, a bilety z ważnością dłuższą do dwurazowej przerwy podróży. Na przystankach, na których nie wydaje się biletów, przerwa podróży nie jest dozwolona.

Podróżny, który przerywa podróż, musi przedstawić swój bilet do poświadczenia właściwemu organowi stacyjnemu zaraz po przybyciu pociągu, którym przyjechał, i to pod rygorem utraty ważności biletu.

Nie uważa się za przerwę podróży:

a) zatrzymania się stosownie do rozkładu jazdy w oczekiwaniu na najbliższy pociąg, dający bezpośrednio połączenie, chociażby nawet podróżny zmuszony był nocować z tego powodu;

b) zatrzymania się celem przejścia z pociągu, nie zatrzymującego się na stacji przeznaczenia lub na stacji, na której ma się zatrzymać podróżny do najbliższego pociągu, dającego bezpośrednie połączenie i zatrzymującego się na tej stacji;

c) zatrzymania się celem przejścia do pociągu, który wcześniej przybywa do stacji przeznaczenia, niż pociąg użyty przedtem, lub do takiego, w którym opłata za przejazd jest niższa.

Przerwa podróży nie przedłuża czasu ważności biletu.

Przerwaną podróż można na nowo podjąć także z innej stacji, leżącej na tej samej drodze bliżej stacji przeznaczenia.

Jeżeli podróżny, posiadający bilet ważny na kilka dróg, przerwie podróż na jednej z tych dróg, to może wznowić podróż ze stacji przerwy lub też z innej stacji, położonej bliżej stacji przeznaczenia, ale na tej samej drodze, którą wybrał przy rozpoczęciu podróży.

W okresie czasu ważności biletu nie ogranicza się długości trwania przerwy.

Wyznaczanie i zamawianie miejsc. Przedziały dla kobiet, niepalących i podróżnych z psami. Otwieranie okien. Podnoszenie oparć.

Podróżnym nie wolno wsiadać do wagonu z chwilą ruszenia pociągu.

Podróżni powinni przy zajmowaniu miejsc w pociągach stosować się do wskazówek właściwego personelu kolejowego; na żądanie podróżnego personel kolejowy obowiązany jest wskazać mu miejsce w pociągu.

Wsiadając, podróżny ma prawo założyć wolne miejsce dla siebie i dla każdej jadącej z nim osoby, której bilet może okazać. Nie wolno zajmować miejsca, już zajętego przez inną osobę, jeżeli dowód zajęcia jest widoczny.

Kto opuszcza miejsce, nie założywszy go w sposób wyraźny, traci do niego prawo.

Założenie miejsca czasopismami nie jest uważane za założenie miejsca w sposób wyraźny.

Podróżnym płci męskiej w wieku powyżej lat 10 nie wolno zajmować miejsc w przedziałach dla kobiet nawet za ich zgodą; jednakże takim podróżnym może konduktor przydzielić miejsca w przedziałach dla kobiet w razie przepełnienia w innych przedziałach.

W przedziałach dla kobiet i dla niepalących nie wolno palić nawet za zezwoleniem współpodróżnych.

W wagonach, przeznaczonych w całości dla nie palących, nie wolno palić tytoniu nawet na korytarzach.

Do przedziałów i wagonów dla nie palących nie wolno wchodzić z zapalonym cygarem, papierosem lub fajką.

Nie stosujący się do zakazu palenia tytoniu obowiązany jest zapłacić 1 zł.

W każdym pociągu powinien być przynajmniej jeden przedział 3-iej klasy, przeznaczony dla podróżnych z psami każdego rodzaju i każdej wielkości. Przy zajmowaniu miejsc w takich przedziałach mają pierwszeństwo podróżni, jadący z psami. Inni podróżni mogą zajmować wolne miejsca w takich przedziałach tylko do czasu, gdy miejsca te nie okażą się potrzebne dla podróżnych z psami. Konduktor powinien uprzedzić podróżnych, jadących bez psów, a zajmujących miejsca w takich przedziałach, o obowiązku zwolnienia tych miejsc z chwilą, gdy okażą się one potrzebne dla podróżnych z psami.

Otwieranie okien wagonu dozwolone jest tylko za zgodą wszystkich podróżnych, jadących w przedziale.

Warunki podnoszenia oparć ruchomych w wagonach określa taryfa.

Ruchome oparcia w przedziałach klasy 1 i 2 mogą być podnoszone przez podróżnych po wyjściu pociągu ze stacji początkowej tylko w porze nocnej i za zgodą podróżnych, jadących w przedziale. Na wezwanie konduktora oparcia powinny być niezwłocznie opuszczone.

Przejście do klasy wyższej lub do pociągu o taryfie wyższej.

Na stacji wyjazdu podróżny ma prawo żądać wymiany swego biletu na bilet klasy wyższej lub do pociągu o taryfie wyższej za dopłatą różnicy cen.

Za dopłatą różnicy cen, ustalonej w taryfie, podróżny może, po uprzednim zgłoszeniu konduktorowi, jechać całą drogę lub tylko część w klasie wyższej lub w pociągu o taryfie wyższej, niż to wskazano na bilecie.

Zmiana klasy lub pociągu nie jest dozwolona, jeżeli podróżny posiada bilet, wydany na zasadzie taryfy, zawierającej pod tym względem ograniczenia.

Podróżny bez ważnego biletu.

Podróżny, który nie może okazać ważnego biletu na przejazd, obowiązany jest, niezależnie od odpowiedzialności karnej, zapłacić według taryfy normalnej podwójną cenę biletu za drogę przebytą, jeżeli zaś stacji wyjazdu nie można natychmiast ustalić bez wszelkiej wątpliwości, podwójną cenę biletu za całą drogę, którą przebył pociąg, jednakże w obu przypadkach nie mniej niż 5 zł.

Bilet, którego tekst bezprawnie zmieniono, personel kolejowy odbiera jako nieważny.

Podróżny, który bez wezwania uprzedzi konduktora, że nie mógł kupić biletu, powinien uiścić cenę pojedyńczą biletu według taryfy normalnej oraz dopłatę w wysokości 1 zł, ogółem jednak nie więcej, niż podwójną cenę tego biletu. Jeżeli takiemu podróżnemu konduktor nie wystawi natychmiast biletu na zgłoszony przejazd, podróżny ma prawo zażądać od konduktora poświadczenia o zgłoszeniu braku biletu.

Do żadnych dopłat nie jest obowiązany:

a) podróżny, któremu kolejowa kasa biletowa nie wydała bezpośredniego biletu do stacji przeznaczenia i poświadczyła to na wydanym mu bilecie, jeżeli na stacji pośredniej, do której opiewa jego bilet, z powodu krótkiego postoju nie mógł kupić nowego biletu i bez wezwania uprzedził o tym konduktora;

b) podróżny, który rozpoczął podróż swą na przystanku, na którym nie wydaje się biletów;

c) podróżny, który zajmie miejsce w klasie wyższej danego pociągu lub w pociągu o taryfie wyższej, jeżeli uprzedził o tym konduktora.

Bilety peronowe.

Osoby, wchodzące do zamkniętych części stacji bez ważnego biletu na przejazd, powinny posiadać bilet peronowy, który należy okazać przy wejściu i oddać przy opuszczaniu tych części stacji. Kto bez ważnego biletu wchodzi do zamkniętych części stacji, powinien zapłacić 1 zł. Bilet peronowy nie daje prawa wstępu do pociągu.

Bez ważnego biletu jazdy nie wolno wchodzić do pociągu przygotowanego do odjazdu. Posiadacz biletu peronowego może wejść do wagonu jedynie w celu umieszczenia w wagonie osób chorych i innych osób, potrzebujących opieki, poczym powinien natychmiast opuścić wagon.

Osoby wyłączone od przejazdu lub przewożone warunkowo. Uszkodzenie wagonu.

Nie przyjmuje się do pociągu lub można usunąć z pociągu w czasie podróży:

a) osoby w stanie nietrzeźwym, osoby, które zachowaniem swym obrażają przyzwoitość publiczną, zakłócają spokój lub które nie stosują się do przepisów ustawowych, regulaminu, taryf lub do zarządzeń kolei; osoby te nie mają prawa żądać zwrotu ceny biletu ani należności, pobranej za bagaż.

b) osoby, które wskutek choroby lub innych przyczyn mogłyby być przykre lub niebezpieczne dla współpodróżnych, chyba że wynajęto dla nich uprzednio osobny przedział lub że taki przedział może im być oddany do użytku za opłatą, określoną w taryfie. Jednakowoż osoby, które zachorowały w czasie jazdy, należy dowieźć przynajmniej do pierwszej takiej stacji, gdzie mogą otrzymać konieczną opiekę. Opłatę za przejazd i za przewóz bagażu zwraca się im po potrąceniu należności za przejechaną drogę.

Pozatem przy przewozie osób chorych obowiązują osobne przepisy, wydane w tym względzie przez właściwą władzę.

Wszelkie szkody, powstałe skutkiem uszkodzenia albo zanieczyszczenia przez podróżnych wagonu lub inwentarza kolejowego, powinny być przez nich pokryte. Kolei ma prawo wymagać bezzwłocznej zapłaty lub zabezpieczenia należności.

Przedmioty, wyłączone od przewozu w wagonach osobowych.

Nie wolno zabierać do wagonów osobowych przedmiotów, zagrażających niebezpieczeństwem, w szczególności nabitej broni palnej, materiałów wybuchowych, łatwo zapalnych, żrących lub zaraźliwych, jak również przedmiotów, które mogłyby być niedogodne lub przykre dla współpodróżnych.

Osobom, mającym pozwolenie na noszenie broni palnej, wolno jest wziąć ze sobą również podręczną amunicję.

Osobom, które, pełniąc służbę publiczną, noszą broń palną, wolno jest mieć przy sobie broń nabitą w czasie przejazdu służbowego.

Zabieranie bagażu ręcznego i zwierząt do wagonów osobowych.

Podróżnym wolno brać ze sobą bezpłatnie do wagonów osobowych przedmioty łatwe do przenoszenia (bagaż ręczny), jeżeli nie sprzeciwiają się temu przepisy celne, podatkowe, skarbowe, policyjne lub inne przepisy administracyjne i jeżeli te przedmioty nie mogą uszkodzić wagonu. Każdy podróżny ma dla swego bagażu ręcznego do dyspozycji tylko przestrzeń nad miejscem i pod miejscem, które zajmuje. Podróżni, którym nie można było przydzielić miejsca, obowiązani są przy umieszczeniu swego bagażu ręcznego stosować się do wskazówek personelu kolejowego.

Rowerów rozebranych i nierozebranych nie wolno zabierać do wagonów osobowych jako bagażu ręcznego.

Narty i saneczki wolno zabierać do wagonów osobowych jako bagaż ręczny, jeżeli to nie przeszkadza współpodróżnym i nie powoduje zanieczyszczenia lub uszkodzenia wagonu.

Kajaki składane (składaki), rozebrane i opakowane w kilku pokrowcach płóciennych, wolno zabierać do wagonów jako bagaż ręczny, jeżeli to nie przeszkadza współpodróżnym i nie powoduje zanieczyszczenia lub uszkodzenia wagonu.

Wózki dla dzieci, używane, składane mogą być zabierane do wagonów klasy 3, jeżeli mieszczą się na półkach i nie powodują zanieczyszczenia lub uszkodzenia wagonu.

Do wagonów osobowych 3 klasy, oznaczonych specjalnym napisem, wolno podróżnym zabierać jako bagaż ręczny ciężkie przedmioty (narzędzia rzemieślnicze, plecaki, ciężary w koszach, workach itp.), jeżeli podróżni ci mogą je sami unieść. Do takich wagonów wolno również zabierać przedmioty, przekraczające normalną pojemność miejsca, przeznaczonego dla bagażu. Taki bagaż ręczny może się składać z kilku sztuk o wadze łącznej nie przewyższającej 50 kg na osobę.

Zwierząt żywych nie wolno zabierać do wagonów osobowych; zwierzęta wykryte należy usunąć z wagonu na najbliższej stacji.

Wyjątek stanowią:

a) małe psy i ptaki, tudzież inne małe zwierzęta domowe na ręku lub w klatkach, jeżeli nie zabraniają tego przepisy policyjne, a współpodróżni nie sprzeciwiają się zabraniu ich do przedziału;
b) psy każdego rodzaju i każdej wielkości, jeżeli nie zabraniają tego przepisy policyjne, a współpodróżni wyrażą zgodę na zabranie ich do przedziału lub gdy właściciele psów jadą z nimi w osobnym przedziale albo w przedziale dla podróżnych z psami.

B. PRZEWÓZ BAGAŻU.

Określenie bagażu.

Podróżny może nadać do przewozu jako bagaż przedmioty, zawarte w kufrach, koszach podróżnych, walizkach, trokach, pudłach do kapeluszy i w innym podobnym opakowaniu.

Podróżny może nadać do przewozu jako bagaż także następujące przedmioty bez opakowania, jeżeli poniżej co do poszczególnych przedmiotów nie postanowiono inaczej:

a) fotele dla chorych, przenośne lub na kołach; fotele na kołach, poruszane przez chorego, z silnikiem pomocniczym lub bez niego; nosze;
b) wózki dziecięce, wózki ręczne i taczki;
c) próbki towarów;
d) instrumenty muzyczne, łatwo przenośne, w skrzynkach, futerałach lub w innym opakowaniu;
e) przedmioty służące do przedstawień artystów, pod warunkiem, że ich stan, opakowanie, objętość i waga dozwalają na szybkie załadowanie i umieszczenie w wagonie bagażowym;
f) instrumenty miernicze długości do 4 m i ręczne narzędzia rzemieślnicze;
g) ręczne i sportowe saneczki jednomiejscowe i dwumiejscowe, narty i żagle łyżwiarskie;
h) kajaki składane (składaki), opakowane w pokrowce płócienne, łodzie sportowe

długości do 3 m oraz kajaki nieskładane bez opakowania na warunkach określonych w taryfie;
i) rowery z silnikiem pomocniczym lub bez niego, jednomiejscowe motocykle z dodatkowym siedzeniem lub bez niego pod warunkiem usunięcia przyborów dodatkowych; zbiorniki pojazdów mechanicznych mogą zawierać materiały pędne, jeżeli przewód od gaźnika (karburatora) jest zamknięty, a gaźnik opróżniony pracą silnika aż do wyczerpania materiału pędnego;
j) przy wyjeździe na letnisko i powrocie z letniska niezbędne do użytku domowego krzesła, leżaki, łóżka składane i rozebrane, kołyski, wanny itp.;
k) produkty spożywcze w odpowiednim opakowaniu w ilości nie przewyższającej 50 kg na bilet;
l) psy i inne małe zwierzęta w klatkach, skrzyniach itp., jeżeli przewóz tych zwierząt nie pociąga za sobą konieczności odkażenia wagonu;
m) zwierzyna świeżo ubita, jeżeli części krwawiące są tak zabezpieczone, że inny bagaż nie może być przez nie zanieczyszczony;
n) filmy;
o) inne przedmioty, wymienione w taryfie i na warunkach w niej określonych.

Podróżny obowiązany jest na żądanie kolei pomagać przy załadowaniu, przeładowaniu i wyładowaniu przedmiotów, wymienionych wyżej.

Bagaż powinien być należycie przygotowany do przewozu a w szczególności powinien być bezpiecznie i trwale opakowany.

Kolej przyjmuje bagaż do przewozu tylko za okazaniem biletu na przejazd, ważnego co najmniej do stacji przeznaczenia bagażu.

Bagaż powinien być nadany w czasie przewidzianym do sprzedaży biletów. Jednakże kolej może odmówić przyjęcia bagażu, dostarczonego później, niż na 15 minut przed czasem odejścia odnośnego pociągu.

Podróżny może wskazać pociąg, którym bagaż powinien być wysłany. Jeżeli podróżny nie skorzysta z tego prawa, bagaż przewozi się najbliższym odpowiednim pociągiem.

Kolej ma prawo bagaż, nieodebrany w ciągu 30 dni od chwili przybycia na stację przeznaczenia, sprzedać z zachowaniem odpowiednich przepisów, jeżeli nie sprzeciwiają się temu przepisy celne, podatkowe, skarbowe, policyjne oraz innych władz administracyjnych. Przedmioty łatwo psujące się albo takie, przy których koszty przechowania byłyby zbyt wielkie w stosunku do wartości przesyłki, kolej może sprzedać przed upływem powyższego terminu.

Na zabezpieczenie należności przewozowych, opłat dodatkowych, wydatków w gotowiźnie i dopłat służy kolei prawo zastawu na bagażu, dopóki znajduje się on w jej posiadaniu lub u osoby trzeciej, która go dzierży w imieniu kolei.

Ulgi taryfowe.

Bilety okręgowe.

Wydaje się następujące bilety okręgowe kl. 1, 2 i 3:

a) bilety 15-to dniowe na okres 15 dni, poczynając od daty, jaką wskaże nabywca;
b) bilety miesięczne, ważne na okres jednego miesiąca, od dnia jaki wskaże nabywca do tego samego dnia następnego miesiąca włącznie;
c) bilety półroczne na okres sześciu następujących po sobie miesięcy kalendarzowych, z ważnością od pierwszego dnia miesiąca, jaki wskaże nabywca;
d) bilety roczne na okres dwunastu następujących po sobie miesięcy kalendarzowych, z ważnością od 1 stycznia, 1 kwietnia, 1 lipca lub 1 października.

Ważność biletów okręgowych 15-to dniowych rozciąga się na obszar wszystkich okręgów dyrekcyjnych, biletów zaś miesięcznych, półrocznych i rocznych może się rozciągać na obszar jednego, względnie dwóch, trzech lub czterech sąsiadujących ze sobą okręgów dyrekcyjnych albo na wszystkie okręgi dyrekcyjne.

Bilety okręgowe uprawniają do nieograniczonej ilości przejazdów w dowolnych relacjach, w okręgach, na które opiewają, we wszystkich pociągach osobowych i pośpiesznych, objętych rozkładem jazdy, jeżeli ze względów przewozowych nie będą wprowadzone pewne ograniczenia co do używania niektórych pociągów i jeżeli pociągi te nie są prowadzone na specjalnych warunkach.

Ceny biletów okręgowych podane są w niniejszym Rozkładzie Jazdy w tabeli IV.

Bilety odcinkowe.

Wydaje się następujące bilety odcinkowe:

a) bilety miesięczne klasy 2 i 3 na okres jednego miesiąca kalendarzowego z ważnością od pierwszego danego miesiąca do pierwszego następnego miesiąca do godziny 24 włącznie;

b) bilety tygodniowe 2 i 3 klasy ważne na siedem przejazdów tam i z powrotem w ciągu tygodnia, licząc od poniedziałku do niedzieli.

Bilety tygodniowe należy nabyć w stacjach, skąd wyjeżdża się rano i dokąd się następnie powraca, nie zaś na stacjach, stanowiących cel codziennych dojazdów.

Bilety odcinkowe uprawniają do przejazdów drogą najkrótszą we wszystkich pociągach osobowych, objętych rozkładem jazdy.

Jeżeli bilet odcinkowy ma służyć do przejazdu więcej niż jedną drogą, uiszcza się opłatę za drogę najdłuższą.

Ceny biletów odcinkowych podane są w niniejszym Rozkładzie Jazdy w tabeli V.

Przepisy, dotyczące innych ulg udzielanych ze względów socjalnych, oświatowych, kulturalnych, religijnych, krajoznawczych, dla osób zasłużonych itp. zawarte są w Cz. II taryfy osobowej, którą można nabyć wraz z Tabelami Opłat w Administracji Wydawnictw M. K. (Warszawa, Chałubińskiego 4) oraz w Dyrekcjach O. K. P.

Ponadto P. K. P. udzielają na zasadzie osobnych zarządzeń szereg ulg pozataryfowych dla przejazdów w celach religijnych, wychowawczych, kulturalnych, oświatowych, na zjazdy organizacyj naukowych, kulturalno-oświatowych, zawodowych, społecznych, sportowych, turystycznych i gospodarczych itp. Turyści i narciarze korzystają na P.K.P. przy przejazdach zbiorowych w uznanych przez kolej relacjach turystycznych i narciarskich ze zniżek na podstawie legitymacyj członkowskich. Szczegóły dotyczące stosowania odnośnych ulg pozataryfowych udzielają zainteresowanym do wiadomości Dyrekcje O. K. P. i biura podróży oraz Liga Popierania Turystyki.

Opłaty za miejsca numerowane.

Opłaty za miejsca numerowane, zamówione przez podróżnych w pociągach, w których skład wchodzą wagony z miejscami numerowanymi, wynoszą w pociągach pośpiesznych i osobowych: za miejsce w kl. 1 — zł 2.00, w kl. 2 — zł 1.50, w kl. 3 — zł 1.00.

Przewóz psów.

Za psy, zabierane przez podróżnych do osobnych przedziałów dla podróżnych z psami lub też za zgodą podróżnych do zwykłych przedziałów wagonów osobowych jak również za psy przewożone w osobnych pomieszczeniach wagonów bagażowych — bez względu na rodzaj pociągu użytego do przewozu uiszcza się opłaty w kasie biletowej według osobnej tabeli opłat za przewóz psów.

Za psy nadane do przewozu w klatkach, skrzyniach itp., jako bagaż pobiera się opłaty bagażowe.

Za inne małe zwierzęta domowe, przewożone w wagonach osobowych na ręku lub w klatkach itp., w granicach dopuszczalnych rozmiarów bagażu ręcznego, nie pobiera się żadnych opłat.

Przewóz psów jak również bagażu i przesyłek ekspresowych w pociągach motorowych zwykłych i ekspresowych zasadniczo nie jest dopuszczony; odchylenia od tej zasady podaje się do wiadomości publicznej za pomocą ogłoszeń na stacjach.

Opłaty za przejazd w pociągach motorowych zwykłych (MT) i w pociągach motorowych ekspresowych (MTE).

Za przejazd w pociągu motorowym zwykłym stosuje się opłaty należne za klasę 2 lub 3-ą pociągów osobowych według tabeli opłat normalnych lub według tabel opłat ulgowych, stosownie do uprawnień podróżnego do danej ulgi, bez żadnych dopłat za użycie pociągu motorowego.

Za przejazd w pociągu motorowym ekspresowym pobiera się:

a) opłatę za bilet ważny na jednorazowy przejazd w klasie 3-ej pociągu pośpiesznego, obliczoną według tabeli opłat normalnych lub ulgowych, stosownie do uprawnień podróżnego do korzystania z ulg na przejazd w pociągach pośpiesznych. Nie można korzystać z pociągów motorowych ekspresowych na podstawie biletów odcinkowych miesięcznych, lub tygodniowych, grupowych i bezpłatnych oprócz służbowych.

b) opłatę za kupon na miejsce w pociągu motorowym ekspresowym w cenie 50 groszy za każde rozpoczęte 50 km przejazdu.

UWAGA:

1) Kilometry podane w tabelach rozkładu jazdy mają tylko znaczenie informacyjne, gdyż wyrażają odległość rzeczywistą, która jest niekiedy mniejszą od odległości taryfowej przyjętej za podstawę w obliczaniu opłaty. Właściwe odległości taryfowe podane są w Wykazie Odległości Taryfowej.

2) Opłaty podane w złotych obowiązują również na stacjach P. K. P., położonych na obszarze W. M. Gdańska. Opłaty te pobiera się na tych stacjach w ruchu wewnętrznym w guldenach gdańskich według kursu urzędowego, ustalonego przez kolej. Na życzenie płacącego opłaty na wspomnianych stacjach pobiera się w złotych. Przy wyjeździe jednak do Polski bilety bezpośrednie są wydawane tylko za uiszczeniem opłaty za przejazd w złotych polskich.

Ważniejsze informacje taryfowe.

Opłaty za przejazd osób, oraz przewóz psów i bagażu oblicza się za odległości taryfowe, wskazane w „Wykazie Odległości Taryfowych" (Nr 11 Spisu taryf), które w pewnych przypadkach są większe od odległości technicznych (rzeczywistych), podanych przy stacjach niniejszego Rozkładu Jazdy.

Opłaty pobierane w odnośnych przypadkach za przejazd osób oraz za przewóz psów i bagażu, jak również przesyłek ekspresowych, czasopism, broszur i książek wyszczególnione są w poszczególnych tabelach opłat, stanowiących załącznik do Cz. II Taryfy osobowej, bagażowej i ekspresowej P. K. P. Przed kasami wywieszony jest cennik najczęściej sprzedawanych biletów.

Opłaty normalne za przejazd osób w pociągach osobowych i pośpiesznych podane są nadto w tabelach I i Ia niniejszego Rozkładu Jazdy.

TABELA I

CENY BILETÓW NORMALNYCH ZA PRZEJAZD W POCIĄGACH OSOBOWYCH

Za odległość kilometrów	Klasa 1 (złotych)	Klasa 2 (złotych)	Klasa 3 (złotych)	Za odległość kilometrów	Klasa 1 (złotych)	Klasa 2 (złotych)	Klasa 3 (złotych)	Za odległość kilometrów	Klasa 1 (złotych)	Klasa 2 (złotych)	Klasa 3 (złotych)
1—6	0.60	0.50	0 30	381—390	35.60	26.70	17.80	941—950	66.00	49.50	33.00
7—8	0,80	0.60	0.40	391—400	36.40	27.30	18.20	951—960	66.80	50.10	33.40
9—10	1.00	0.80	0,50	401—410	37.20	27.90	18.60				
								961—970	67.20	50.40	33.60
11—12	1,20	0.90	0.60	411—420	38.00	28.50	19.00	971—980	67.60	50.70	33.80
13—14	1.40	1.10	0.70	421—430	38.40	28.80	19,20	981—990	68 00	51.00	34.00
15—16	1.60	1.20	0.80	431—440	39.20	29,40	19.60	991—1000	68,40	51.30	34.20
17—18	1.80	1.40	0.90	441—450	39.60	29.70	19.80	1001—1010	69.20	51.90	34.60
19—20	2.00	1.50	1.00	451—460	40.40	30.30	20.20				
								1011—1020	69.60	52.20	34.80
21—22	2.40	1.80	1,20	461—470	41.20	30,90	20.60	1021—1030	70.00	52.50	35.00
23—24	2.60	2.00	1.30	471—480	41.60	31.20	20.80	1031—1040	70.40	52.80	35,20
25—26	2.80	2.10	1.40	481—490	42.40	31.80	21.20	1041—1050	70.80	53,10	35 40
27—28	3.00	2.30	1.50	491—500	42.80	32.10	21.40	1051—1060	71.60	53.70	35.80
29—30	3.20	2.40	1.60	501—510	43.60	32.70	21.80				
								1061—1070	72.00	54.00	36.00
31—34	3.60	2.70	1.80	511—520	44.40	33.30	22.20	1071—1080	72.40	54.30	36.20
35—38	4.00	3.00	2.00	521—530	44.80	33.60	22.40	1081—1090	72.80	54.60	36.40
39—42	4.40	3.30	2.20	531—540	45.60	34.20	22.80	1091—1100	73.20	54.90	36.60
43—46	4.80	3.60	2.40	541—550	46.00	34.50	23.00	1101—1110	74.00	55.50	37.00
47—50	5.20	3.90	2.60	551—560	46.80	35.10	23.40				
								1111—1120	74.20	55.80	37.20
51—55	6.00	4.50	3.00	561—570	47.60	35 70	23.80	1121—1130	74.80	56.10	37.40
56 - 60	6.40	4.80	3.20	571—580	48.00	36 00	24.00	1131—1140	75.20	56.40	37.60
61—65	6.80	5.10	3.40	581—590	48.80	36.60	24.40	1141—1150	75.60	56.70	37.80
66—70	7.20	5.40	3.60	591—600	49.20	36.90	24.60	1151—1160	76.40	57.30	38.20
71—75	8.00	6.00	4.00	601—610	50.00	37.50	25.00				
								1161—1170	76.80	57.60	38.40
76—80	8.40	6.30	4.20	611—620	50.40	37.80	25.20	1171—1180	77.20	57 90	38.60
81—85	8.80	6.60	4.40	621—630	50.80	38.10	25.40	1181—1190	77.60	58.20	38 80
86—90	9.20	6.90	4 60	631—640	51.20	38.40	25.60	1191—1200	78 00	58.50	39.00
91 - 95	10.00	7,50	5.00	641—650	51.60	38.70	25.80	1201—1210	78.80	59.10	39.40
96—100	10.40	7.80	5.20	651—660	52.40	39,30	26.20				
								1211—1220	79.20	59.40	39.60
101—110	11.60	8.70	5.80	661—670	52.80	39.60	26.40	1221—1230	79.60	59.70	39.80
111—120	12.40	9.30	6.20	671—680	53.20	39.90	26.60	1231—1240	80 00	60.00	40.00
121—130	13.60	10 20	6 80	681—690	53 60	40.20	26.80	1241—1250	80.40	60.30	40.20
131—140	14.40	10.80	7.20	691—700	54.00	40.50	27.00	1251—1260	81.20	60.90	40.60
141—150	15.60	11.70	7.80	701—710	54.80	41.10	27.40				
151—160	16.40	12,30	8.20					1261—1270	81.60	61.20	40.80
				711—720	55.20	41.40	27.60	1271 - 1280	82.00	61.50	41.00
161—170	17.60	13.20	8.80	721—730	55.60	41.70	27.80	1281—1290	82 40	61.80	41.20
171—180	18.40	13.80	9.20	731—740	56 00	42.00	28.00	1291—1300	82.80	62.10	41.40
181—190	19.60	14.70	9.80	741—750	56.40	42.30	28.20	1301—1310	83.60	62.70	41.80
191—200	20.40	15.30	10.20	751—760	57.20	42.90	28.60				
201—210	21.20	15.90	10.60					1311—1320	84.00	63.00	42 00
				761 - 770	57.60	43.20	28.80	1321—1330	84.40	63.30	42.20
211—220	22.00	16.50	11.00	771—780	58.00	43.50	29.00	1331—1340	84.80	63.60	42.40
221—230	22.80	17.10	11.40	781 - 790	58.40	43.80	29.20	1341—1350	85.20	63.90	42.60
231—240	23.60	17.70	11.80	791—800	58.80	44.10	29.40	1351—1360	86.00	64.50	43.00
241—250	24.40	18.30	12.20	801—810	59.60	44.70	29.80				
251—260	25.20	18.90	12.60					1361—1370	86.40	64.80	43.20
				811—820	60.00	45.00	30.00	1371—1380	86.80	65.10	43.40
261—270	26.00	19.50	13.00	821—830	60.40	45.30	30.20	1381—1390	87.20	65 40	43.60
271—280	26.80	20.10	13.40	831—840	60.80	45.60	30.40	1391—1400	87.60	65.70	43 80
281—290	27.60	20.70	13.80	841—850	61 20	45.90	30.60	1401—1410	88.40	66.30	44.20
291—300	28.40	21 30	14.20	851—860	62.00	46.50	31.00				
301—310	29 20	21.90	14.60					1411—1420	88.80	66 60	44.40
				861—870	62.40	46.80	31.20	1421—1430	89.20	66 90	44.60
311—320	30.00	22.50	15.00	871—880	62.80	47 10	31 40	1431—1440	89 60	67.20	44.80
321—330	30.80	23.10	15.40	881—890	63.20	47.40	31.60	1441—1450	90 00	67 50	45.00
331—340	31.60	23.70	15.80	891—900	63.60	47.70	31.80	1451—1460	90.80	68.10	45.40
341—350	32 40	24.30	16.20	901—910	64.40	48.30	32.20				
351—360	33.20	24.90	16.60					1461—1470	91.20	68.40	45.60
				911—920	64.80	48 60	32.40	1471—1480	91.60	68.70	45.80
361—370	34.00	25.50	17.00	921—930	65.20	48.90	32.60	1481—1490	92.00	69.00	46.00
371—380	34.80	26.10	17.40	931—940	65.60	49.20	32.80	1491—1500	92.40	69.30	46.20

TABELA Ia.

Ceny normalnych biletów dodatkowych na pociągi pośpieszne

za odległość km.	w klasie 1	w klasie 2	w klasie 3	za odległość km.	w klasie 1	w klasie 2	w klasie 3	za odległość km.	w klasie 1	w klasie 2	w klasie 3
1—50	1.60	1.20	0.80	501—550	11 60	8.70	5.80	1001—1050	18.00	13.50	9.00
51—100	2.80	2.10	1.40	551—600	12.40	9.30	6.20	1051—1100	18.40	13.80	9.20
101—150	4.00	3.00	2.00	601—650	13.20	9.90	6.60	1101—1150	19.20	14 40	9 60
151—200	5.20	3.90	2.60	651—700	13 60	10 20	6.80	1151—1200	19.60	14.70	9.80
201—250	6.40	4.80	3.20	701—750	14.40	10 80	7.20	1201—1250	20.40	15.30	10.20
251—300	7.20	5.40	3.60	751—800	14 80	11 10	7.40	1251—1300	20.80	15.60	10.40
301—350	8.40	6.30	4.20	801—850	15.60	11.70	7.80	1301—1350	21.60	16.20	10.80
351—400	9.20	6.90	4.60	851—900	16.00	12.00	8.00	1351—1400	22.00	16.50	11.00
401—450	10.00	7.50	5.00	901—950	16 80	12.60	8.40	1401—1450	22.80	17.10	11 40
451—500	10.80	8.10	5.40	951—1000	17.20	12.90	8.60	1451—1500	23.20	17.40	11.60

TABELA II

Opłaty ulgowe ze zniżką 33% za przejazd w pociągach osobowych.

Za odległość km	w klasie 1	w klasie 2	w klasie 3	Za odległość km	w klasie 1	w klasie 2	w klasie 3	Za odległość km	w klasie 1	w klasie 2	w klasie 3
1— 6	0.40	0.30	0.20	201—210	14.00	10.50	7.00	551—560	31.40	23.55	15.70
				11— 20	14.60	10.95	7.30	61— 70	31.80	23.85	15.90
7— 9	0.60	0 45	0.30	21— 30	15 20	11.40	7.60	71— 80	32.40	24.30	16.20
10— 12	0.80	0.60	0.40	31— 40	15.80	11.85	7.90	81— 90	32.80	24.60	16.40
13— 15	1.00	0.75	0.50	241—250	16.40	12.30	8.20	591—600	33.20	24.90	16 60
16— 17	1.20	0.90	0.60								
18— 20	1.40	1.05	0.70	251—260	16 80	12.60	8.40	601—610	33.40	25.05	16.70
				61— 70	17 40	13.05	8 70	11— 20	33.80	25.35	16.90
21— 23	1.60	1.20	0.80	71— 80	18.00	13.50	9.00	21— 30	34.00	25.50	17.00
24— 26	1.80	1.35	0.90	81 - 90	18.60	13 95	9.30	31— 40	34 40	25.80	17.20
27— 29	2.00	1.50	1.00	291—300	19.00	14.25	9.50	641—650	34.60	25.95	17.30
30— 32	2.20	1.65	1.10								
33 - 35	2.40	1.80	1.20	301—310	19.60	14.70	9.80	651—660	35.00	26 25	17.50
				11— 20	20.20	15.15	10.10	61— 70	35 20	26 40	17.60
36 - 38	2 60	1.95	1 30	21— 30	20.80	15.60	10.40	71— 80	35.60	26.70	17.80
39— 41	2.80	2.10	1 40	31— 40	21 40	16.05	10.70	81— 90	36 00	27.00	18.00
42— 44	3.00	2.25	1.50	341—350	21.80	16.35	10.90	691—700	36.20	27.15	18.10
45— 47	3.20	2.40	1.60								
48— 50	3.40	2.55	1.70	351— 360	22.40	16.80	11.20	701—710	36.60	27.45	18 30
				61— 70	23.00	17.25	11.50	11— 20	36.80	27.60	18.40
51— 55	3.80	2.85	1,90	71— 80	23.40	17.55	11.70	21— 30	37.20	27.90	18.60
56— 60	4.20	3.15	2 10	81— 90	24.00	18.00	12.00	31— 40	37.40	28.05	18.70
61— 65	4.40	3.30	2.20	391—400	24.60	18.45	12.30	741—750	37.80	28.35	18 90
66— 70	4.80	3 60	2 40								
71— 75	5.20	3.90	2.60	401—410	25.00	18.75	12 50	751—760	38 00	28 50	19 00
				11— 20	25.40	19.05	12.70	61— 70	38 40	28.80	19 20
76— 80	5.60	4.20	2.80	21— 30	26.00	19 50	13.00	71— 80	38.60	28.95	9 30
81— 85	5.80	4.35	2.90	31— 40	26.40	19 80	13.20	81— 90	39.00	29.25	19.50
86— 90	6.20	4.65	3.10	441—450	26.80	20.10	13.40	791—800	39.20	29.40	19.60
91— 95	6.60	4.95	3.30								
96—100	6,80	5.10	3.40	451—460	27.20	20.40	13.60	801—810	39.60	29.70	19.80
				61— 70	27.60	20.70	13.80	11— 20	39.80	29 85	19.90
101—110	7.60	5.70	3.80	71— 80	28.00	21.00	14 00	21— 30	40.20	30.15	20.10
11— 20	8.20	6 15	4.10	81— 90	28.40	21.30	14 20	31— 40	40 40	30.30	20 20
21— 30	8.80	6.60	4.40	491—500	28.80	21.60	14.40	841 850	40.80	30.60	20.40
31— 40	9.40	7.05	4.70								
141—150	10.20	7.65	5.10	501— 510	29.20	21.90	14.60	851—860	41.20	30.90	20.60
				11— 20	29.60	22 20	14.80	61— 70	41 40	31.05	20.70
151—160	11.00	8.25	5.50	21— 30	30.20	22.65	15.10	71— 80	41.80	31 35	20 90
61 - 70	11.60	8 70	5.80	31— 40	30.60	22.95	15.30	81— 90	42.00	31.50	21.00
71— 80	12.20	9.15	6.10	541—550	31.00	23.25	15.50	891 - 900	42.40	31.80	21.20
81— 90	12.80	9.60	6.40								
191—200	13.60	10.20	6.80								

dalszy ciąg na str. 202

Dokończenie ze str. 201

Za odległość km	w klasie 1	2	3	Za odległość km	w klasie 1	2	3	Za odległość km	w klasie 1	2	3
901— 910	42.60	31.95	21.30	1101—1110	48.80	36.60	24.40	1301—1310	54.80	41.10	27.40
11— 20	43.00	32.25	21 50	11— 20	49.00	36.75	24.50	11— 20	55.20	41.40	27.60
21— 30	43.20	32.40	21.60	21— 30	49.40	37.05	24.70	21— 30	55.40	41.55	27.70
31— 40	43.60	32.70	21.80	31— 40	49.60	37.20	24.80	31— 40	55.80	41.85	27.90
941— 950	43.80	32.85	21.90	1141—1150	50.00	37.50	25 00	1341—1350	56.00	42.00	28.00
951— 960	44.20	33.15	22.10	1151—1160	50.20	37.65	25.10	1351—1360	56 40	42.30	28.20
61— 70	44.40	33.30	22.20	61— 70	50.60	37.95	25.30	61— 70	56.80	42 60	28.40
71— 80	44.80	33.60	22.40	71— 80	50.80	38.10	25.40	71— 80	57.00	42.75	28.50
81— 90	45.00	33.75	22.50	81— 90	51.20	38.40	25.60	81— 90	57.40	43 05	28.70
991—1000	45.40	34.05	22.70	1191—1200	51.60	38.70	25.80	1391—1400	57.60	43.20	28.80
1001—1010	45.60	34.20	22.80	1201—1210	51.80	38 85	25.90	1401—1410	58.00	43.50	29.00
11— 20	46.00	34.50	23.00	11— 20	52.20	39.15	26.10	11— 20	58.20	43.65	29.10
21— 30	46.40	34.80	23.20	21— 30	52.40	39.30	26.20	21— 30	58.60	43.95	29.20
31— 40	46.60	34.95	23.30	31— 40	52 80	39.60	26.40	31— 40	58.80	44.10	29.40
1041—1050	47.00	35.25	23.50	1241—1250	53.00	39.75	26.50	1441—1450	59.20	44.40	29.60
1051—1060	47.20	35.40	23.60	1251—1260	53.40	40.05	26.70	1451—1460	59.40	44.55	29.70
61— 70	47.60	35.70	23.80	61— 70	53.60	40.20	26.80	61— 70	59.80	44.85	29.90
71— 80	47.80	35 85	23.90	71— 80	54.00	40.50	27.00	71— 80	60 00	45.00	30.00
81— 90	48.20	36.15	24.10	81— 90	54.20	40.65	27.10	81— 90	60.40	45.30	30.20
1091—1100	48.40	36.30	24.20	1291—1300	54.60	40.95	27.30	1491—1500	60.60	45.45	30.30

TABELA IIa

Ceny biletów dodatkowych na pociągi pośpieszne przy zniżce 33%

za odległość km.	w klasie 1	2	3	za odległość km.	w klasie 1	2	3	za odległość km.	w klasie 1	2	3
1— 50	1.00	0.75	0.50	501— 550	7.80	5 85	3.90	1001—1050	11.80	8.85	5.90
51—100	1.80	1.35	0.90	551— 600	8.40	6.30	4.20	1051—1100	12.20	9.15	6.10
101—150	2.60	1.95	1.30	601— 650	8.80	6.60	4.40	1101—1150	12 60	9.45	6.30
151—200	3.40	2.55	1.70	651— 700	9.20	6.90	4.60	1151—1200	13.00	9.75	6.50
201—250	4.20	3.15	2.10	701— 750	9.60	7.20	4.80	1201—1250	13.40	10.05	6.70
251—300	4.80	3.60	2.40	751— 800	9.80	7.35	4.90	1251—1300	13.80	10.35	6.90
301—350	5.60	4.20	2.80	801— 850	10.20	7.65	5.10	1301—1350	14.00	10.50	7.00
351—400	6.20	4.65	3.10	851— 900	10.60	7.95	5.30	1351—1400	14.40	10.80	7.20
401—450	6.80	5.10	3.40	901— 950	11.00	8.25	5.50	1401—1450	14.80	11.10	7.40
451—500	7.20	5.40	3.60	951—1000	11.40	8.55	5.70	1451—1500	15.20	11.40	7.60

TABELA III

Opłaty ulgowe ze zniżką 75% (specjalną) za przejazd w pociągach osobowych.

Za odległość km	W klasie 1	2	3	Za odległość km	W klasie 1	2	3	Za odległość km	W klasie 1	2	3
1— 8	0.20	0.15	0.10	101—110	2.80	2.10	1.40	241—250	6.00	4.50	3.00
9— 19	0.40	0.30	0.20	11— 20	3.00	2.25	1.50	251—260	6.20	4,65	3 10
20— 27	0.60	0.45	0.30	21— 30	3.20	2.40	1.60	61— 70	6.40	4.80	3.20
28— 35	0.80	0.60	0.40	31— 40	3.60	2.70	1.80	71— 80	6.60	4.95	3.30
36— 43	1.00	0.75	0.50	141—150	3.80	2.85	1 90	81— 90	6.80	5.10	3.40
44— 50	1.20	0.90	0.60	151—160	4.00	3.00	2.00	291—300	7.00	5.25	3.50
51— 55	1.40	1.05	0.70	61— 70	4.20	3.15	2 10	301—310	7.20	5.40	3.60
56— 60	1.60	1.20	0.80	71— 80	4.60	3.45	2.30	11— 20	7.40	5.55	3.70
61— 65	1.60	1.20	0.80	81— 90	4.80	3.60	2.40	21— 30	7.60	5.70	3.80
66— 75	1.80	1.35	0.90	191—200	5.00	3.75	2.50	31— 40	7.80	5.85	3.90
76— 80	2.00	1.50	1.00	201—210	5.20	3.90	2.60	341—350	8.00	6.00	4.00
81— 90	2.20	1.65	1.10	11— 20	5.40	4.05	2.70	51 - 60	8.20	6.15	4.10
91— 95	2.40	1.80	1.20	21— 30	5.60	4.20	2.80	61— 70	8.40	6.30	4.20
96—100	2.60	1.95	1.30	31— 40	5.80	4.35	2.90	371—380	8.60	6.45	4.30

dalszy ciąg na str. 203

Dokończenie ze str. 202

Za pdległość km	W klasie 1	2	3	Za odległość km	W klasie 1	2	3	Za odległość km	W klasie 1	2	3
381—390	8.80	6.60	4.40	701— 720	13.20	9.90	6.60	1141—1160	17.60	13.20	8.80
391—400	9.00	6,75	4.50	21— 40	13.40	10.05	6.70	1161—1180	17.80	13.35	8.90
401—410	9.20	6.90	4.60	741— 760	13.60	10.20	6.80	1181—1200	18.00	13.50	9.00
11— 30	9.40	7.05	4.70	761— 780	13.80	10.35	6.90	1201—1210	18.20	13.65	9.10
31— 40	9.60	7.20	4.80	781— 800	14.00	10 50	7.00	11— 30	18.40	13.80	9.20
441—450	9.80	7.35	4.90	801— 820	14.20	10.65	7.10	1231—1250	18.60	13.95	9.30
451—470	10.00	7.50	5.00	21— 40	14.40	10.80	7.20	1251—1260	18.80	14.10	9.40
71— 80	10.20	7.65	5.10	841— 860	14.60	10.95	7.30	61— 80	19.00	14.25	9,50
81— 90	10.40	7.80	5 20	861— 880	14.80	11.10	7.40	1281—1300	19.20	14.40	9.60
491—510	10.60	7.95	5.30	881— 900	15.00	11.25	7.50	1301—1310	19.40	14.55	9.70
511—520	10.80	8 10	5.40	901— 920	15.20	11.40	7.60	11— 30	19 60	14.70	9.80
21— 30	11.00	8.25	5.50	21— 40	15.40	11.55	7.70	1331—1350	19.80	14.85	9.90
531—550	11.20	8.40	5.60	941— 960	15.60	11.70	7.80	1351—1360	20.00	15.00	10.00
551—560	11.40	8.55	5.70	961— 980	15.80	11.85	7.90	61— 80	20 20	15.15	10.10
61— 70	11.60	8 70	5.80	981—1000	16.00	12.00	8.00	1381—1400	20.40	15.30	10.20
71— 90	11.80	8.85	5.90	1001—1020	16.20	12.15	8.10	1401—1410	20.60	15.45	10.30
591—600	12.00	9.00	6 00	21— 40	16.40	12.30	8.20	11— 30	20.80	15.60	10.40
601—620	12:20	9.15	6,10	1041—1060	16.60	12.45	8.30	1431—1450	21.00	15.75	10.50
21— 40	12.40	9.30	6.20	1061—1080	16.80	12.60	8.40	1451—1460	21.20	15.90	10.60
641—660	12.60	9.45	6.30	1081—1100	17.00	12.75	8.50	61 — 80	21.40	16.05	10.70
661—680	12.80	9.60	6.40	1101—1120	17.20	12.90	8.60	1481 —1500	21.60	16.20	10.80
681 — 700	13.00	9.75	6.50	21— 40	17 40	13 05	8.70				

TABELA IIIa

Ceny biletów dodatkowych na pociągi pośpieszne przy zniżce 75% (specjalną)

za odległość km	w klasie 1	2	3	za odległość km	w klasie 1	2	3	za odległość km	w klasie 1	2	3
1—100	0.60	0.45	0.30	501— 600	3.00	2.25	1.50	1001—1100	4.20	3.15	2.10
101—200	1.20	0.90	0.60	601— 700	3.20	2.40	1.60	1101—1200	4.60	3.45	2.30
201—300	1.80	1.35	0.90	701— 800	3.60	2.70	1.80	1201—1300	4.80	3.60	2.40
301—400	2.20	1.65	1.10	801— 900	3.80	2.85	1.90	1301—1400	5.20	3.90	2.60
401—500	2.60	1.95	1.30	901—1000	4.00	3.00	2.00	1401—1500	5.40	4.05	2.70

TABELA IV

CENY BILETÓW OKRĘGOWYCH

Bilety 15 dniowe:

Ważne na okręgi dyrekcyjne	Klasy 1	2	3
	złotych		
wszystkie	200.00	150.00	100.00
Bilety miesięczne:			
jeden	220.00	165.00	110.00
dwa	260.00	195.00	130.00
trzy	300.00	225.00	150.00
cztery	340.00	255.00	170.00
wszystkie	380.00	285.00	190.00

Bilety półroczne:

Cena biletu półrocznego wynosi 5-krotną cenę odnośnego biletu miesięcznego.

Bilety roczne:

Cena biletu rocznego wynosi 9-krotną cenę odnośnego biletu miesięcznego.

TABELE OPŁAT ZA BILETY ODCINKOWE.

Tabela opłat za bilet odcinkowe miesięczne i tygodniowe ogólnie dostępne.

Za odległość kilometrów	Ceny biletów odcinkowych miesięcznych klasy 2 (złotych)	Ceny biletów odcinkowych miesięcznych klasy 3 (złotych)	Ceny biletów odcinkowych tygodniowych klasy 2 (złotych)	Ceny biletów odcinkowych tygodniowych klasy 3 (złotych)
1—5	9,35	7,00	2,70	2,00
6	9,35	7,00	2,70	2,00
7	9,35	7,00	2,70	2,00
8	10,70	8,00	3,10	2,30
9	12,00	9,00	3,50	2,60
10	13,35	10,00	3,75	2,80
11	14,70	11,00	4,15	3.10
12	16,00	12,00	4,55	3,40
13	17,35	13,00	4,95	3,70
14	18,70	14,00	5,35	4,00
15	20,00	15,00	5,60	4,20
16	21,35	16,00	6,00	4,50
17	22,70	17,00	6,40	4.80
18	23,50	17,60	6,55	4,90
19	24,00	18,00	6,80	5,10
20	24,55	18,40	6,95	5,20
21	25,10	18,80	7,10	5,30
22	25,90	19 40	7,20	5,40
23	26,40	19,80	7,50	5,60
24	26,95	20,20	7,60	5,70
25	27,50	20.60	7,75	5,80
26	28,30	21,20	7,90	5,90
27	28,80	21,60	8,15	6,10
28	29,10	21,80	8,30	6,20
29	29.60	22,20	8,30	6,20
30	29,90	22,40	8,40	6,30
31	30,40	22,80	8,55	6,40
32	30,70	23,00	8,70	6,50
33	31,20	23,40	8,80	6,60
34	31,50	23,60	8,95	6,70
35	32,00	24,00	8,95	6,70
36	32,30	24,20	9,10	6,80
37	32,80	24.60	9,20	6.90
38	33,10	24,80	9,35	7,00
39	33.60	25,20	9,50	7,10
40	33.90	25,40	9,60	7,20
41	34,40	25,80	9,60	7,20
42	34.70	26.00	9,75	7,30
43	35,20	62 40	9,90	7,40
44	35,50	26,60	10,00	7,50
45	36,00	27,00	10,15	7,60
46	36,30	27,20	10,30	6,70
47	36,80	27,60	10.30	7,70
48	37,10	27,80	10,40	7,80
49	37,60	28,20	10,55	7,90
50	37,90	28,40	10,70	8.00
51 - 55	40,00	30,00	11,20	8,40
56 - 60	41,90	31,40	11,75	8,80
61 - 65	44,00	33.00	12,40	9,30
66—70	45,90	34,40	12,95	9,70
71 - 75	48,00	36,00	13,50	10,10
76—80	49,90	37,40	14,00	10,50
81—85	52,00	39,00	14,55	10,90
86—90	53,90	40,40	15,20	11,40
91 - 95	56,00	42,00	15,75	11,80
96—100	57,90	43,40	16,30	12,20

»WUDETA« MAŁOPOLSKIE ZAKŁADY GUMOWE w Krośnie wł. Wurzel i Daar

KROSNO, TEL. 78 i 79 KONTO P. K. O. 409491, 154334

1) Obuwie gumowe, kalosze, deszczowce, śniegowce buty rybackie i robotnicze, obuwie gimnastyczne i sportowe oraz obuwie skórzane.

2) Skórguma i płyty gumowe. 3) Opony i dętki rowerowe. 4) Piłki gumowe.

HANDEL GALANTERYJNY

MARKUS GOLDFARB

ul. Wałowa 22 — TARNÓW — Konto P K.O. Kraków 405.5

Tabela opłat za bilety odcinkowe miesięczne szkolne i tygodniowe robotnicze *).

Za odległość kilometrów	Ceny biletów odcinkowych miesięcznych szkolnych klasy 2 (złotych)	Ceny biletów odcinkowych miesięcznych szkolnych klasy 3 (złotych)	Ceny biletów odcinkowych tygodniowych robotniczych klasy 3 (złotych)
1—5	4,80	3,60	1,20
6	4.80	3,60	1,20
7	4,80	3,60	1,20
6	5,35	4,00	1,35
9	6,15	4,60	1,50
10	6,70	5,00	1,65
11	7,50	5,60	1,85
12	8,00	6,00	2.00
13	8,80	6,60	2,15
14	9,35	7,00	2,35
15	10,15	7,60	2,50
16	10,70	8,00	2,65
17	11,50	8,60	2,80
18	11,75	8,80	2,95
19	12,00	9,00	3,15
20	12,30	9,20	3,25
21	12,55	9,40	3,45
22	13,10	9,80	3,55
23	13,35	10,00	3,80
24	13,60	10,20	3,95
25	13,90	10,40	4,10
26	14,15	10,60	4,30
27	14,40	10,80	4,45
28	14.70	11,00	4,60
29	14,95	11,20	4,75
30	14.95	11,20	4,95
31	15,20	11,40	5,10
32	15,50	11,60	5.25
33	15,75	11,80	5,40
34	15,75	11,80	5,55
35	16,00	12,00	5,75
36	16,30	12,20	5,90
37	16,55	12,40	6,05
38	16,55	12,40	6,20
39	16,80	12,60	6,40
40	17,10	12,80	6,55
41	17,35	13,00	6,70
42	17,35	13,00	6,85
43	17,60	13,20	7,05
44	17,90	13,40	7,20
45	18,15	13,60	7,35
46	18,15	13 60	7,50
47	18,40	13,80	
48	18,70	14,00	
49	18,95	14,20	
50	18,95	14,20	
51—55	20,00	15,00	
56—60	21,10	15,80	
61—65	22,15	16,60	
66 - 70	22,95	17,20	
71 — 75	24,00	18,00	
76— 80	25,10	18,80	
81— 85	26,15	19,60	
86— 90	26,95	20,20	
91— 95	28,00	21,00	
96—100	29,10	21,80	
101—110	30,95	23,20	
111—120	33,10	24,80	

*) Określenie robotników.

(1) Przez określenie „robotnik" rozumie się w niniejszej taryfie pracownika bez względu na wiek i płeć, zatrudnionego na podstawie umowy o pracę robotników, podlegającego w myśl ustawy o ubezpieczeniu społecznym ubezpieczeniu na wypadek choroby i mogącego wylegitymować się legitymacją ubezpieczeniową Ubezpieczalni Społecznej, według wzoru ustalonego dla robotników, t. j. w okładkach koloru czarnego z wytłoczoną na zewnętrznej stronie literą „R" lub też na obszarze W. M. Gdańska i na Górnośląskiej części Województwa Śląskiego — kartą kwitową.

(2) Pod pojęcie robotnika podpadają w szczególności: robotnicy zatrudnieni w zarejestrowanych przedsiębiorstwach fabrycznych, górniczych, budowlanych, handlowo-przemysłowych itp., to jest robotnicy fabryczni, czeladnicy, terminatorzy, górnicy, hutni-

cy, drukarze, szoferzy, monterzy, elektromonterzy, tragarze, służba domowa, pracownicy domowi, posługacze, posługaczki i dozorcy domowi.

(3) Za robotników w rozumieniu niniejszej taryfy nie uważa się:

pracowników umysłowych,

robotników zatrudnionych pracą w rolnictwie, leśnictwie, ogrodownictwie oraz w zakładach pracy ściśle z rolnictwem związanych, a nie posiadających przeważającego charakteru przemysłowego lub handlowego, jeżeli nie są oni ubezpieczeni na podstawie ustawy o ubezpieczeniu społecznym,

osób, zatrudnionych w urzędach państwowych i komunalnych oraz w szkołach państwowych, a pełniących czynności analogiczne do czynności niższych funkcjonariuszów państwowych,

osób pracujących przeważnie umysłowo, spełniających czynności nadzorcze i kierownicze, w szczególności: zarządców, kierowników, inżynierów, techników, praktykantów technicznych, konstruktorów, sztygarów, kontrolerów, werkmistrzów, mistrzów, mechaników, faktorów i nadzorców,

osób, spełniających czynności rachunkowe, buchalteryjne, rysunkowe, kalkulacyjne, telefonistów, telegrafistów, kasjerów, ekspedytorów itp.

Bilety tygodniowe robotnicze.

1. U p r a w n i e n i :

Robotnicy w rozumieniu przepisów wyżej wymienionych korzystający ze stałych przejazów między stacją miejsca zamieszkania, a stacją miejsca pracy.

2. O b s z a r i z a k r e s ważności:

(1) Bilety **odcinkowe tygodniowe robotnicze** wydaje się na okres jednego tygodnia z ważnością od poniedziałku do niedzieli włącznie, na przejazd jedynie od stacji miejsca zamieszkania robotnika do stacji miejsca pracy lub odwrotnie, w klasie 3 pociągów osobowych, przewidzianych w rozkładzie jazdy, na odcinku o długości najwyżej do 46 km i tylko w relacjach, w których według uznania kolei istnieje stałe lub przez czas dłuższy trwające zapotrzebowanie na takie bilety.

(2) Bilet odcinkowy tygodniowy robotniczy uprawnia codziennie do dwóch jednorazowych przejazdów w dowolnym kierunku i w dowolnej kolejności drogą najkrótszą lub wskazaną na bilecie, pomiędzy stacjami początkową i końcową odcinka na jaki jest wydany.

3. W a r u n k i s t o s o w a n i a:

(1)Bilety tygodniowe robotnicze wydaje się na podstawie legitymacji robotniczej według ustalonego wzoru, której formularz nabywa się w kasie biletowej, po cenie, wskazanej w Wykazie Opłat Dodatkowych, w pkt. 11.

(2) Legitymację robotniczą wypełnia pracodawca atramentem, przy czym musi ona być następnie podpisana przez robotnika atramentem lub ołówkiem chemicznym czytelnie pełnym imieniem i nazwiskiem. Właściwie wypełnioną i podpisaną legitymację poświadcza Urząd Gminy miejsca pracy robotnika (miejski lub wiejski), a na obszarze W. M. Gdańska władze policyjne, zaopatrując równocześnie fotografię w pieczęć w ten sposób, ażeby część pieczęci odbiła się na legitymacji. Poświadczenie Urzędu Gminnego uzyskać mogą tylko ci robotnicy, którzy wylegitymują się legitymacją ubezpieczeniową, typu ustalonego dla robotników w okładkach koloru czarnego z wytłoczoną na zewnętrznej stronie literą „R".

Na górnośląskiej części Województwa Śląskiego oraz na obszarze W. M. Gdańska legitymację ubezpieczeniową zastępuje karta kwitowa.

(3) Przy nabyciu na podstawie legitymacji robotniczej pierwszego biletu, oprócz legitymacji robotniczej należy okazać w kasie biletowej również legitymację ubezpieczeniową Ubezpieczalni Społecznej (kartę kwitową).

(4) Zależnie od warunków miejscowych kolej może zwolnić od obowiązku poświadczenia legitymacyj robotniczych przez Urzędy gminne. W szczególności nie jest potrzebne poświadczenie urzędu gminnego, jeżeli legitymację robotniczą wystawiła instytucja lub przedsiębiorstwo państwowe, albo instytucja wojskowa i zaopatrzyła ją w okrągłą pieczęć z Godłem Państwa lub pieczęcią podłużną. W tym przypadku fotografię na legitymacji robotniczej stempluje kasa biletowa datownikiem w sposób, przewidziany pod (2).

(5) Bilet tygodniowy robotniczy można nabyć na jednej ze stacyj końcowych odcinka na jaki bilet ma być wydany.

(6) Bilet tygodniowy robotniczy, który jest ważny od poniedziałku, można nabyć już poczynając od piątku tygodnia poprzedzającego.

Jakub Schmer

Kopalnia Nafty

„SZMERÓWKA"

w Krygu

Zarząd w Jaśle Telefon 121

Koncesjonowane Przedsiębiorstwo Autobusowe

„P A Ż" Spółka z ogr. odpow. w ŻÓŁKWI

telefony: we Lwowie nr 222-45, w Żółkwi nr 34 i 71, w Kubkowie nr 16, w Mostach W. nr 10

SPIS LINII: 1. Żółkiew -Kulików—Lwów 2. Rawa Ruska—Żółkiew—Lwów 3. Uhnów Rawa Ruska—4. Niemirów Zdrój—Magierów—Żółkiew—Lwów 5. Niemirów Zdrój—Rawa Ruska 6. Tartaków—Sokal—Mosty W.—Żółkiew—Lwów 7. Lwów—Brzuchowice 8, Jaryczów Nowy—Lwów 9. Radziechów Kamionka Str.—Lwów. 10. Bełz—Sokal—Żółkiew—Lwów

TABELA VI

Opłaty za przewóz bagażu i przesyłek ekspresowych w wagonach bagażowych.

Za odległość kilometrów	NALEŻNOŚCI WYLICZONE ZA WAGĘ				Opłaty od każdych 10 kg przy wadze przesyłki powyżej 20 kg. (Stawki przewozowe)
	5 kg	10 kg	15 kg	20 kg	
	złotych				
1— 10	0,50	0,50	0,50	0,50	0,11
11— 20	0,50	0,50	0,50	0,50	0,15
21— 30	0,50	0,50	0,50	0,50	0,19
31— 40	0,50	0,50	0,50	0,50	0,22
41— 50	0,50	0,50	0,50	0,60	0,26
51— 60	0,50	0,50	0,50	0,60	0,30
61— 70	0,50	0,50	0,60	0,70	0,34
71— 80	0,50	0,50	0,60	0,80	0,38
81— 90	0,50	0,60	0,70	0,90	0,41
91— 100	0,50	0 60	0 70	0,90	0,45
101— 110	0,50	0,70	0 80	1,00	0,49
11— 20	0,50	0,70	0,80	1,10	0,52
21— 30	0,50	0,80	0,90	1,10	0,55
31— 40	0,50	0,80	0,90	1,20	0,59
141— 150	0,50	0 90	1,00	1,30	0,62
151— 160	0,50	0,90	1,00	1,30	0,65
61— 70	0,60	1,00	1,10	1,40	0,68
71— 80	0,60	1,10	1,10	1,50	0,72
81— 90	0,60	1,10	1,20	1,50	0,75
191— 200	0,60	1,10	1,20	1,60	0,79
201— 210	0,70	1,20	1,30	1,70	0,82
11— 20	0,70	1,30	1,30	1,80	0,86
21— 30	0,70	1,30	1,40	1,80	0,89
31— 40	0,80	1,30	1,40	1,90	0,92
241— 250	0,80	1,40	1,50	2,00	0,96
251— 260	0,80	1,50	1,50	2,00	0,99
61— 70	0,80	1,50	1,60	2,10	1,02
71— 80	0,90	1,60	1,60	2,20	1,06
81— 90	0,90	1,60	1,70	2,20	1,09
291— 300	0,90	1,70	1,70	2,30	1,12
301— 350	1,00	1,80	2,00	2,60	1,29
351— 400	1,10	2,00	2,20	3,00	1,46
401— 450	1,20	2,00	2,50	3,30	1,62
451— 500	1,30	2,00	2,70	3,60	1,78
501— 550	1,30	2,00	2,90	3,90	1,91
551— 600	1,30	2,10	3,10	4,10	2,04
601— 650	1,30	2,20	3,20	4,30	2,13
651— 700	1,30	2,30	3,40	4,50	2,23
701— 750	1,30	2,40	3,50	4,70	2,31
751— 800	1,30	2,40	3,60	4,80	2,38
801— 850	1,30	2,50	3,70	4,90	2,43
851— 900	1,30	2,50	3,80	5,00	2,48
901— 950	1,30	2,50	3,80	5,00	2,50
951— 1000	1,30	2,60	3,80	5,10	2,52
1001— 1050	1,30	2,60	3,90	5,10	2,54
1051—1100	1,30	2,60	3,90	5,20	2,57
1101—1150	1,30	2,60	3,90	5,20	2,59
1151—1200	1,40	2,70	4,00	5,30	2,61
1201—1250	1,40	2,70	4,00	5,30	2,63
1251—1300	1,40	2,70	4,00	5,40	2,66
1301—1350	1,40	2,70	4,10	5,40	2,68
1351—1400	1,40	2,70	4,10	5,40	2,70
1401—1450	1,40	2,80	4,10	5,50	2,72
1451—1500	1,40	2,80	4,20	5,50	2,75

TABELA VII

Opłaty za przewóz psów.

Za odległość kilometrów	Opłata za przewóz jednego psa	Za odległość kilometrów	Opłata za przewóz jednego psa	Za odległość kilometrów	Opłata za przewóz jednego psa
	złotych		złotych		złotych
1— 8	0.05	371—380	2.15	1041—1060	4.15
9— 19	0.10	381—390	2.20	1061—1080	4.20
20— 27	0.15	391—400	2.25	1081—1100	4.25
28— 35	0.20	401—410	2.30	1101—1120	4.30
36— 43	0.25	411—430	2.35	1121—1140	4.35
44— 50	0.30	431—440	2.40	1141—1160	4.40
51— 55	0.35	441—450	2.45	1161—1180	4.45
56— 65	0.40	451—470	2.50	1181—1200	4.50
66— 75	0.45	471—480	2.55	1201—1210	4.55
76— 80	0.50	481—490	2.60	1211—1230	4.60
81— 90	0.55	491—510	2.65	1231—1250	4.65
91— 95	0.60	511—520	2.70	1251—1260	4.70
96—100	0.65	521—530	2.75	1261—1280	4.75
101 110	0.70	531—550	2.80	1281—1300	4.80
111—120	0.75	551—560	2.85	1301—1310	4.85
121—130	0.80	561—570	2.90	1311—1330	4.90
131—140	0.90	971—590	2.95	1331—1350	4.95
141—150	0.95	591—600	3.00	1351—1360	5.00
151—160	1.00	601—620	3.05	1361—1380	5.05
161—170	1.05	621—640	3.10	1381—1400	5.10
171—180	1.15	641—660	3.15	1401—1410	5.15
181—190	1.20	661—680	3.20	1411—1430	5.20
191—200	1.25	681—700	3.25	1431—1450	5.25
201—210	1.30	701—720	3.30	1451—1460	5.30
211—220	1.35	721—740	3.35	1461—1480	5.35
221—230	1.40	741—760	3.40	1481—1500	5.40
231—240	1.45	761—780	3.45		
241—250	1.50	781—800	3.50		
251—260	1.55	801—820	3.55		
261—270	1.60	821—840	3.60		
271—280	1.65	841—860	3.65		
281—290	1.70	861—880	3.70		
291—300	1.75	881—900	3.75		
301—310	1.80	901—920	3.80		
311—320	1.85	921—940	3.85		
321—330	1.90	941— 960	3.90		
331—340	1.95	961— 980	3.95		
341—350	2.00	981—1000	4.00		
351—360	2.05	1001—1020	4.05		
361—370	2.10	1021—1040	4.10		

„NASIONA" Spółka Rolniczo-Handlowa

M. Krakowski, Ch. L. Tchórz i S-ka. Włocławek, Zamcza 14. Telefon 11-33.

Kupno i sprzedaż nasion, specjalność koniczyny. Maszyny najnowszych systemów do czyszczenia nasion. Przedstawicielstwo w Gdańsku „NASIONA" Langemarkt Telefon 274-91 i 274-92.

Przedsiębiorstwo Budowlane

EMANUEL ROST

Tartak, Cegielnia i Stolarnia Parowa

Biała

„ROGOLITH" FABRYKA GUZIKÓW Spółka Akcyjna

wyrób guzików męskich i damskich

BIAŁA Krak., pl. Ratuszowy 2. Telefon 28-55

Najkrótsze połączenia kolejowe w kilometrach

STACJE	Warszawa	Baranowicze	Białystok	Bielsko	Brześć n/B.	Bydgoszcz	Częstochowa	Dęblin	Gdynia	Gniezno	Grodno	Grudziądz	Jarosław	Kalisz	Katowice	Kielce	Kobryń
Warszawa																	
Baranowicze	397																
Białystok	183	214															
Bielsko	378	775	561														
Brześć n/B.	214	202	132	525													
Bydgoszcz	285	682	468	432	499												
Częstochowa	230	627	413	148	404	325											
Dęblin	103	349	286	377	147	388	257										
Gdynia	407	804	590	613	621	181	506	510									
Gniezno	279	676	462	393	493	102	286	382	283								
Grodno	266	216	83	644	215	551	496	369	673	545							
Grudziądz	256	653	439	480	470	74	345	359	151	152	522						
Jarosław	367	580	550	305	379	592	342	264	774	613	633	623					
Kalisz	252	649	435	305	466	238	198	355	457	136	518	388	531				
Katowice	318	667	501	60	465	372	88	317	553	333	584	420	286	215			
Kielce	187	490	370	236	288	421	116	141	594	402	453	443	259	314	176		
Kobryń	263	199	181	574	49	548	453	196	670	542	64	519	428	515	514	337	
Kowel	335	327	257	636	125	620	489	232	742	614	340	591	254	587	549	373	174
Kraków	322	706	505	97	504	450	134	357	729	463	588	498	208	323	78	134	553
Lublin	175	388	358	449	186	460	329	72	582	454	441	431	192	427	389	215	235
Lwów	138	516	455	438	323	725	475	397	845	792	538	694	133	664	419	392	372
Łomża	152	313	99	530	231	437	382	255	559	431	182	408	519	404	470	339	280
Łódź	140	537	323	307	354	227	159	243	408	221	406	238	365	112	247	194	403
Łuck	418	387	340	616	208	703	572	315	825	697	423	674	311	670	597	456	257
Modlin	43	440	226	421	257	328	273	146	364	322	309	213	410	295	361	230	306
Piotrków	144	541	327	233	358	301	85	247	482	295	410	277	369	186	173	198	407
Poznań	304	701	487	395	518	133	288	407	333	50	570	202	621	124	335	404	567
Przemyśl	402	615	585	340	421	627	377	299	809	681	668	658	36	566	321	294	470
Radom	103	406	286	320	204	388	200	57	510	382	379	369	255	302	260	84	253
Równe	469	310	391	645	259	754	623	366	876	748	474	725	340	721	626	507	308
Siedlce	93	318	155	471	121	378	323	96	500	372	238	349	338	345	411	237	170
Skierniewice	66	463	249	312	280	226	164	169	407	221	332	237	433	186	252	198	329
Stanisławów	578	656	595	578	463	865	615	537	985	932	678	834	273	804	559	532	512
Tarnopol	578	554	595	578	463	865	615	537	985	932	678	834	273	804	559	532	512
Toruń	235	632	418	419	449	50	284	338	231	91	501	61	542	227	359	371	498
Wilno	423	200	240	801	372	708	653	526	830	702	157	679	790	675	741	610	414
Zakopane	466	850	649	134	648	594	278	501	873	607	732	642	352	467	222	278	697
Zamość	291	398	328	603	196	576	445	188	698	570	411	547	186	543	472	329	245

PRZEDSIĘBIORSTWO NAFTOWE

Emanuel Lockspeiser

BORYSŁAW

Telefon 1236 i 1742

Przedsiębiorstwo Autobusowe „PODOLE"

CZORTKÓW, ul. Potockiego 2. Telefon 96

obsługuje następujące linie:

1) Czortków—Zaleszczyki 2) Stanisławów—Czortków—Zaleszczyki 3) Mielnica—Borszczów—Czortków 4) Zaleszczyki—Czortków—Borszczów—Mielnica 5) Potok Złoty—Buczacz 6) Jazłowiec—Buczacz 7) Zaleszczyki—Okopy Św. Trójcy 8) Czortków—Trembowla

Najkrótsze połączenia kolejowe w kilometrach

	Kowel	Kraków	Lublin	Lwów	Łomża	Łódź	Łuck	Modlin	Piotrków	Poznań	Przemyśl	Radom	Równe	Siedlce	Skierniewice	Stanisławów	Tarnopol	Toruń	Wilno	Zakopane
Kowel	539																			
Kraków	160	429																		
Lublin	198	341	263																	
Lwów	405	474	327	590																
Łomża	475	293	315	498	292															
Łódź	83	519	243	178	439	558														
Łuck	378	365	218	481	195	183	461													
Modlin	479	219	319	502	296	74	562	187												
Piotrków	639	413	479	742	456	245	722	347	310											
Poznań	296	243	227	98	554	400	276	445	404	656										
Przemyśl	289	219	129	388	255	190	372	146	194	407	290									
Radom	134	548	294	207	490	609	77	512	617	773	305	423								
Równe	246	372	146	471	164	233	329	136	237	397	373	153	380							
Siedlce	401	298	241	504	218	75	484	109	78	245	468	169	535	159						
Skierniewice	338	481	403	140	730	638	318	621	642	882	238	528	347	611	644					
Stanisławów	338	481	403	140	730	638	318	621	642	882	238	528	245	611	644	139				
Tarnopol	570	437	410	673	387	177	653	278	216	141	577	338	704	328	176	813	813			
Toruń	497	745	598	717	339	563	580	466	567	727	825	524	510	395	489	857	755	658		
Wilno	633	144	514	435	618	437	613	509	363	557	387	363	642	597	442	535	575	581	889	
Zakopane	143	394	116	165	443	431	226	334	435	595	221	245	304	262	357	305	305	526	561	600

Poczta peronowa

Poczta peronowa czynna jest na następujących stacjach kolejowych:

Baranowicze
Białystok
Brześć Central.
Bydgoszcz
Częstochowa
Dęblin
Dziedzice
Gdynia
Gdynia Dw. Morski
Grodno
Inowrocław
Jastarnia w okresie letnim
Hel w okresie letnim
Katowice
Koluszki
Kołomyja
Kowel
Kraków Dw. Zach.
Kutno
Leszno
Lida
Lublin
Lwów
Łódź Kal.
Łuniniec
Małkinia
Ostrów Wkp.
Poznań Gł.
Przemyśl
Radom
Równe
Siedlce
Skarżysko Kam.
Sosnowiec
Stanisławów
Stołpce
Stryj
Śniatyń Zał.
Tarnów
Tczew
Toruń
Turmont
Warszawa Gł.
Warszawa Wsch.
Wilno
Wielka Wieś w okresie letnim
Zbąszyń
Zebrzydowice
Zdołbunów

Na tych stacjach podróżni mogą nie opuszczając wagonu, wysyłać kartki pocztowe, listy krajowe i zagraniczne zwykłe i polecone, telegramy krajowe i zagraniczne, nadając je u listonosza poczty peronowej. U niego można również nabyć kartki pocztowe, znaczki i blankiety telegramów.

Informacje o nadawaniu telegramów w pociągach.

1) Podróżni mogą nadawać telegramy tylko w pociągach ekspresowych, pośpiesznych i osobowych dalekobieżnych.
2) Przyjmowanie telegramów w pociągach odbywa się za pośrednictwem konduktorów.
3) Telegramy w pociągach przyjmuje się tylko na ryzyko i odpowiedzialność nadawcy, który powinien osobiście wpisać uwagę „na moje ryzyko" oraz podać swe imię i nazwisko i dokładny adres stałego zamieszkania.
4) W pociągach przyjmowane są tylko telegramy zwyczajne krajowe i zagraniczne; nie mogą one zawierać żadnych płatnych wskazówek służbowych, z wyjątkiem wskazówek GP = do odebrania na poczcie (poste restante) lub TR = do odebrania w telegrafie (Telegraphe restante).
5) Telegram może zawierać najwyżej 14 wyrazów łącznie z adresem i podpisem.
6) Odpowiedzialność za właściwe podanie adresu telegramu ponosi sam nadawca.
7) Telegram może być napisany na formularzu ustanowionego wzoru, który dostarczy konduktor bezpłatnie lub też może być napisany na zwyczajnym papierze, jednakże należy go nakleić na właściwy formularz.
8) Adres telegramu powinien zawierać wszelkie szczegóły potrzebne do zapewnienia doręczenia telegramu adresatowi.

9) Telegramy nadawane przez podróżnych w pociągu powinny być jawne, t. j. napisane całkowicie tak, aby treść telegramu tworzyła zdanie zrozumiałe w jednym z języków przyjętych w korespondencji telegraficznej.
   Telegramy powinny być pisane wyraźnie i alfabetem łacińskim.
10) Kwitu na przyjęty w pociągu telegram nie wydaje się.

Tabela opłat telegraficznych za telegramy nadawane w pociągach.

Za telegramy wewnętrzne (krajowe) za 14 wyrazów zł 2,95.

Za telegramy zagraniczne:

do Anglii	10 zł 45 gr
Belgii	7 „ 20 „
Czechosłowacji	4 „ 90 „
Francji	7 „ 70 „
Niemiec	6 „ 20 „
Rumunii	3 „ 65 „
Szwajcarii	7 „ 20 „
Węgier	4 „ 90 „
Włoch	9 „ 70 „

Taryfa lotnicza

Informacje

Czas. Tabele rozkładu lotów zawarte w niniejszym informatorze podają czas lokalny.

Bilety powrotne. Przy nabywaniu biletu jest rzeczą wskazaną **równoczesne** nabycie biletu powrotnego, przysługuje bowiem wtedy 20% zniżki od normalnej ceny biletu powrotnego.

Rezerwowanie miejsc. Ze względu na ograniczoną ilość miejsc w samolotach jest rzeczą wskazaną uprzednie rezerwowanie miejsc, przez wpłatę pełnej należności za bilet. Pasażer może nabyć bilet z nieoznaczoną z góry datą podróży (bilet taki jest ważny 12 miesięcy), powinien jednak wtedy pamiętać o zarezerwowaniu miejsca przed podjęciem podróży.

Bagaż. Bilet samolotowy upoważnia do bezpłatnego przewozu 15 kg bagażu. (Pasażerom do Lyddy, Rodosu i z powrotem 25 kg). Bagaż ponad 15 kg przewozi się za opłatą ¾% ceny biletu od 1 kg. Walizki należy zaopatrzyć w wywieszki z nazwiskiem i adresem właściciela. Służba LOTU przenosi bagaż pasażerów do (z) samolotów i autobusów bezpłatnie. Bilet samolotowy upoważnia w Polsce do nadania bagażu koleją (pociągiem pośpiesznym).

Przewóz do (z) lotnisk. W większości miast LOT przewozi bezpłatnie pasażerów swymi autobusami do (z) lotnisk. Do biur LOTU należy przybyć na 10 minut przed odjazdem autobusu, celem załatwienia formalności. Pasażerowie nie korzystający z dowozu autobusami LOTU powinni przybywać na lotnisko na 15 minut przed startem samolotu.

Paszporty. Biura LOTU udzielają ogólnych informacyj odnośnie paszportów zagranicznych i wiz, nie pośredniczą jednak w ich wyrabianiu.

Waluty. Przypominamy, że w większości krajów pasażerowie obowiązani są do deklarowania walut w urzędach portów lotniczych bezpośrednio przed odlotem (po przylocie) zagranicę.

Aparaty fotograficzne. Ze względu na istniejące w większości państw przepisy, należy aparaty fotograficzne, filmowe i radiowe przed rozpoczęciem podróży bezwzględnie oddać w Kierownictwie Ruchu, celem przewozu pod specjalnym dozorem.

Dzieci. Za dzieci w wieku lat 3—7 płaci się 50% ceny biletu. Za dzieci do lat 3-ch (jeżeli nie rezerwuje się dla nich osobnych miejsc) płaci się tylko 10% ceny biletu, nie przysługuje im jednak wtedy prawo do bezpłatnego przewozu 15 kg bagażu.

Samoloty. Na liniach lotniczych LOTU kursują nowoczesne dwu i trzymotorowe samoloty typów Douglas DC 2, Lockheed Electra, Lockheed 14 i Junkers Ju 52, mieszczące 10—15 pasażerów i rozwijające szybkość max. 400 km/godz. Samoloty są ogrzewane. Specjalne urządzenia zapewniają w kajucie pasażerskiej jednostajną temperaturę, dobrą wentylacje i ciszę.

INFORMACJE O TARYFACH.

Taryfy. Podane taryfy obliczone są na podróże jedynie wg. obok oznaczonych tras. Ceny przelotów innymi liniami oblicza się przez dodawanie cen poszczególnych odcinków *). Cena zawiera kolację, nocleg i śniadanie w Athinai.

Zniżki. Ze zniżki 30% korzystają:

Senatorowie i Posłowie na Sejm R. P.

Członkowie Sejmu Śląskiego.

Radni miast i urzędnicy tych samorządów, które są udziałowcami P. L. L. „LOT".

Urzędnicy państwowi R. P. w służbie czynnej.

Oficerowie i Podoficerowie zaw. W. P. w służbie czynnej.

Inwalidzi wojenni W. P.. Młodzież szkolna.

Ze zniżki 15% korzystają: rzeczywiści członkowie L.O.P.P., którzy opłacili składki za ostatnie 6 miesięcy oraz członkowie Aeroklubu R. P. i Klubów afiliowanych (zniżka ta nie przysługuje na odcinku Poznań—Berlin).

UWAGI:

Bilety ulgowe nabywane być mogą po przedstawieniu legitymacji jedynie w biurach i w agenturach krajowych LOTU. (Za granicą, gdzie nie ma biur LOTU bilety ulgowe sprzedawane nie będą; należy je nabywać wcześniej w jednym z biur LOTU, przy czym data podróży może nie być wyznaczona z góry).

Kontrola. Dowody legitymacyjne upoważniające do korzystania ze zniżek należy przedstawiać na każde żądanie; nieokazanie ich spowoduje bądź wykluczenie z przewozu bez prawa do zwrotu opłaty uiszczonej za bilet podróży, bądź też dwukrotną dopłatę do pełnej ceny biletu.

Abonament lotniczy CDB i BTV:

dla firm i osób prywatnych, ważny pół roku na całą Europę daje zasadniczą zniżkę **15%**

przy podróży powrotnej **25%**

przy podróży powrotnej z targów, kongresów itd., dla których przyznano dodatkowe zniżki **35%**

Wszelkich informacyj udzielają Biura P.L.L. „LOT".

Towary. Stawka za przewóz 1 kg towaru wynosi na liniach LOTU zasadniczo 1% ceny biletu.

Taryfy mogą ulec zmianie bez uprzedniego zawiadomienia.

Zmiany. Towarzystwa Żeglugi Powietrznej zastrzegają sobie prawo wprowadzenia zmian bez uprzedniego zawiadomienia. Za ścisłość danych zawartych w niniejszym rozkładzie, ani za ewentualne opóźnienia ruchu P. L. L. LOT nie biorą odpowiedzialności.

Zwrot pieniędzy za bilet może nastąpić w pewnych warunkach (patrz wyciąg z przepisów P.L.L. „LOT", znajdujący się wewnątrz każdego biletu).

	Cena biletu Zł	Tam i z powrotem Zł	Bagaż Zł	Nr linii
Poznań:				
Amsterdam	192.—	345.60	1.45	1513/880
Athinai	426.—	766.80	3.20	1513/1578
Berlin	59.—	106.20	0.45	1513
Bruxelles	196.—	352.80	1.45	1513/1010
Bucuresti	181.—	325.80	1.35	1513/1570
Budapest	146.—	262.80	1.10	1513/1580
Helsinki	191.—	343.80	1.45	1513/1549
Kaunas	97.50	175.50	0.75	1513/1549
Kobenhavn	176.—	316.80	1.30	1513/5
London przez Bruxelles	298.—	536.40	2.25	1513/1010/31 ret. 880/1513
*Lydda	666.—	1198.80	5.—	1513/1578
Paris przez Bruxelles	291.—	523.80	2.20	1513/1010/1008 ret. 6/1513
Riga	127.—	228.60	0.95	1513/1549
Tallinn	162.—	291.60	1.20	1513/1549
Warszawa	46.—	82.80	0.35	1513
Warszawa:				
Amsterdam przez Berlin	233.—	419.40	1.75	1513/880
Amsterdam przez Pragę	233.—	419.40	1.75	222/910/935
Athinai	380.—	684.—	2.85	1578
Berlin	105.—	189.—	0.80	1513
Bruxelles przez Berlin	233.—	419.40	1.75	1513/1010
Bucuresti	135.—	243.—	1.—	1571
Budapest	100.—	180.—	0.75	1580
Frankfurt a/M.	222.—	399.60	1.65	1513/23
Hamburg	158.—	284.40	1.20	1513/141
Helsinki	145.—	261.—	1.10	1549
Kaunas	51.50	92.70	0.40	1549
Kobenhavn	222.—	399.60	1.65	1513/5
London przez Berlin	336.—	604.80	2.50	1513/880
London przez Berlin, Bruxelles	336.—	604.80	2.50	tam 1513/1010/31 powr. 880/1513
*Lydda	620.—	1116.—	4.65	1578
Mannheim	242.—	435.60	1.80	1513/48
München	254.—	457.20	1.90	1513/10
Nürnberg	209.—	376.20	1.55	1513/10
Paris przez Berlin, Bruxelles	310.—	558.—	2.35	1513/1010/1008 pow. 6/1513
Paris przez Pragę	310.—	558.—	2.35	222/221
Poznań	46.—	82.80	0.35	1513
Praha	70.—	126.—	0.50	222
Riga	81.—	145.80	0.60	1549
Roma (przez Berlin)	380.—	684.—	2.85	1513/9

Rotterdam (przez Berlin) . .	243.—	437.40	1.80	1513/880/967
Rotterdam (przez Pragę) . .	225.—	405.—	1.40	222/910
Tallin	116.—	208.80	0.85	1549
Wien (przez Pragę)	140.—	252.—	1.05	222/221
Zürich	305.—	549.—	2.30	1513/12

O morskich opłatach portowych

Ustawa z dnia 15 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 32/34 poz. 286).

Art. 1. (1) W państwowych morskich portach handlowych mogą być pobierane następujące opłaty portowe:

a) za wejście i wyjście statku,
b) za postój statku (postojowe),
c) za przystanie i nabrzeża (przystaniowe),
d) za wylądowanie lub przyjęcie pasażera (pasażerskie),
e) za wyładowanie lub naładowanie towaru (ładunkowe),
f) za służbę pilotową (pilotowe),
g) za korzystanie z administrowanych przez władze portowe urządzeń portowych, jak: magazynów, urządzeń przeładunkowych i innych.

(2) Całkowite lub częściowe wprowadzenie powyższych opłat należy do Ministra Przemysłu i Handlu.

Art. 2. (1) Taryfy opłat portowych, terminy i sposób pobierania tych opłat, jak również środki odwoławcze ustala Minister Przemysłu i Handlu w drodze rozporządzeń, ogłaszanych w Monitorze Polskim.

(2) Rozporządzenia te mogą przewidzieć zarazem przypadki lub warunki częściowego lub całkowitego zwalniania od niektórych opłat.

(3) Uprawnienia, zawarte w ustępach poprzedzających, Minister Przemysłu i Handlu może w całości lub części przekazać Dyrektorowi Urzędu Morskiego.

Art. 3. Opłaty portowe, wymienione w art. 1 pkt. a) — f), nie mogą być pobierane od okrętów wojennych i statków, pozostających w zarządzie marynarki wojennej.

Art. 4. (1) Do uiszczania opłat, wymienionych w art. 1, obowiązani są:

a) właściciel statku lub przedsiębiorca żeglugowy (armator), o ile statek nie jest eksploatowany bezpośrednio przez właściciela — co do opłat, wymienionych w pkt. a)—f);
b) osoba, korzystająca z danego urządzenia — co do opłat, wymienionych w pkt. g).

(2) Opłaty portowe korzystają z przywilejów, służących podatkom państwowym.

(3) Nieuiszczone w terminie opłaty portowe ściągają powiatowe władze administracji ogólnej w trybie, określonym przez obowiązujące przepisy o postępowaniu przymusowym w administracji.

(4) przez czas obowiązywania ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) ściąganie opłat portowych przeprowadzają zamiast organów, wymienionych w ustępie poprzedzającym, urzędy skarbowe, zgodnie z przepisami, dotyczącymi postępowania egzekucyjnego władz skarbowych.

Art. 5. Taryfy opłat dla portów, stanowiących własność gminną, zatwierdza Urząd Morski.

Art. 6. (1) Pisma, stwierdzające należność lub uiszczenie opłat, wymienionych w art. 1 pkt. a)—f), są wolne od opłat stemplowych.

(2) Minister Skarbu władny jest zwolnić od opłat stemplowych pisma, stwierdzające zawarcie lub wykonanie umów, przewidzianych w art. 1 pkt. g), i to także wówczas, gdy urządzenie portowe jest własnością gminną.

Art. 7. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Art. 8. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. Jednocześnie traci moc obowiązującą ustawa z dnia 25 lipca 1924 r. o morskich opłatach portowych (Dz. U. R. P. Nr 79, poz. 764). Taryfy opłat, ustalone na podstawie ustawy z dnia 25 lipca 1924 r., obowiązują do czasu wejścia w życie taryf, wydanych na podstawie art. 2 ustawy niniejszej.

W SPRAWIE WYKONANIA USTAWY Z DNIA 15 MARCA 1934 r. O MORSKICH OPŁATACH PORTOWYCH.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 kwietnia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 39/36, poz. 295).

Na podstawie art. 1 ust. 2, art. 2 i art. 7 ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o morskich opłatach portowych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 286) zarządzam co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. W państwowych morskich portach handlowych pobiera się następujące opłaty portowe:

a) za wejście i wyjście statku (tonażowe),
b) za postój statku (postojowe),
c) za przystanie i nabrzeża (przystaniowe),
d) za wylądowanie lub przyjęcie pasażera (pasażerskie),
e) za wyładowanie lub naładowanie towaru (ładunkowe),
f) za służbę pilotową (pilotowe),
g) za korzystanie z administrowanych przez władze portowe urządzeń portowych, jak magazynów, urządzeń przeładunkowych i innych.

§ 2. Morskie opłaty portowe wymierzają i pobierają w porcie handlowym w Gdyni Urząd Morski, w pozostałych portach właściwe Kapitanaty Portów.

Wymierzanie i pobieranie niektórych opłat w porcie gdyńskim Urząd Morski może przekazać Kapitanatowi Portu.

§ 3. Opłaty portowe wymierza się na podstawie obowiązujących taryf po złożeniu zgłoszeń i dokumentów, przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym lub w taryfach opłat.

W razie niezłożenia w terminie wymaganych dokumentów i zgłoszeń albo podania nieprawdziwych danych, właściwa władza ustala wysokość opłat na podstawie posiadanych przez nią danych, a w razie ich braku stosuje najwyższe stawki taryfowe, niezależnie od dalszej odpowiedzialności obowiązanego do uiszczenia opłat za uszczuplenie tych opłat.

Ulgi przewidziane w taryfach opłat dla towarów tranzytowych są stosowane na podstawie zgłoszenia płatnika i dopiero przy lub po wywozie towarów z portu. Zgłoszenie to powinno być uskutecznione w nieprzekraczalnym terminie dni 30 od dnia wyjścia towaru z portu zrównoczesnym przedstawieniem dowodów, stwierdzających przywóz i wywóz towaru.

Nadpłacone opłaty portowe podlegają zwrotowi w drodze wymiaru dodatkowego.

§ 4. Od wymiaru opłat portowych, dokonanego przez Kapitanat Portu, służy odwołanie do Urzędu Morskiego, zaś od wymiaru dokonanego przez Urząd Morski w porcie w Gdyni (§ 2 ust. 1) — do Ministra Przemysłu i Handlu.

Odwołanie należy wnieść w terminie dni 14 od daty doręczenia zawiadomienia o wymiarze do władzy, która dokonała wymiaru. W razie uznania odwołania za uzasadnione, władza która dokonała wymiaru, może zmienić pierwotną swoją decyzję. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje uiszczenia opłaty.

Wymiar opłat ustalony przez władzę odwoławczą jest ostateczny w administracyjnym toku instancyj.

§ 5. Od opłat nieuiszczonych w terminach płatności pobiera się odsetki zwłoki w wysokości, przewidzianej przepisami skarbowymi dla zaległości w podatkach bezpośrednich.

Nieuiszczone w terminie opłaty portowe ściągają powiatowe władze administracji ogólnej w trybie określonym przez obowiązujące przepisy o postępowaniu przymusowym w administracji. Przez czas obowiązywania ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) ściąganie opłat portowych przeprowadzają zamiast organów wymienionych w ustępie poprzedzającym, urzędy skarbowe, zgodnie z przepisami, dotyczącymi postępowania egzekucyjnego władz skarbowych.

§ 6. Ilekroć rozporządzenie niniejsze przewiduje złożenie zabezpieczenia może to być dokokane przez złożenie sumy gotówkowej, papierów wartościowych posiadających prawa pupilarne lub listów gwarancyjnych uznanych przez Ministerstwo Skarbu jako dostatecznie zabezpieczające.

Wysokość i sposób zabezpieczenia oznacza Urząd Morski.

Jednocześnie z zabezpieczeniem osoba zainteresowana składa deklarację, upoważniającą władze wymienione w § 2 do zrealizowania zabezpieczeń.

§ 7. Taryfy opłat portowych: tonażowych, postojowych, przystaniowych, pasażerskich, ładunkowych i pilotowych ustala Minister Przemysłu i Handlu.

Ustalanie taryf opłat za korzystanie z administrowanych przez władze portowe urządzeń portowych, jak również ustalanie regulaminów korzystania z tych urządzeń, przekazuje się Dyrektorowi Urzędu Morskiego.

Taryfy opłat będą ogłaszane w Dzienniku Urzędowym „Monitor Polski".

W przypadkach gospodarczo uzasadnionych Dyrektor Urzędu Morskiego może stosować zniżki taryfowe, które w odniesieniu do opłat, wymienionych w ust. 1 nie mogą przekraczać 50% stawek ustalonych w taryfach.

II. Przepisy dotyczące opłat: tonażowych, postojowych, przystaniowych, pasażerskich, ładunkowych i pilotowych.

§ 8. Opłaty portowe: tonażowe, postojowe, przystaniowe, pasażerskie, ładunkowe i pilotowe wymierza się dla każdego statku oddzielnie.

Opłaty tonażowe wymierza się oddzielnie za wejście i oddzielnie za wyjście.

Na żądanie płatnika opłaty pilotowe mogą być wymierzane oddzielnie przy wejściu i oddzielnie przy wyjściu.

§ 9. Najpóźniej następnego dnia powszedniego po przyjściu statku, a w przypadkach przewidzianych w § 14 najpóźniej dnia czwartego kapitan statku lub jego zastępca składa w Kapitanacie Portu zgłoszenie przybycia (wzór Nr 1), certyfikat okrętowy, świadectwo pomiarowe, listę pasażerów oraz spis załogi według roli zaciągowej.

W tym samym czasie i miejscu należy zgłosić ilość pasażerów oraz ładunki przeznaczone do wyładowania (wyokrętowania w porcie) (wzór Nr 2), z dołączeniem wszystkich dokumentów dotyczących tych ładunków (manifest, spis ładunku, konosamenty).

§ 10. Przed wyjściem statku z portu, kapitan lub jego zastępca składa w Kapitanacie Portu zgłoszenie wyjścia (wzór Nr 1a) i listę pasażerów; jednocześnie należy zgłosić ilość pasażerów oraz ładunki przeznaczone do załadowania (zaokrętowania) (wzór Nr 2).

W przypadkach wymienionych w § 14 zgłoszenie może być dostarczone do Kapitanatu Portu w ciągu trzech dni po wyjściu statku.

§ 11. Niezależnie od zgłoszeń przewidzianych w §§ 9 i 10 podlegają zgłoszeniu najpóźniej w dni 30 po wywiezieniu — ładunki tranzytowe, przywożone i wywożone drogą morską (tranzyt morski — wzór Nr 3), jak również ładunki przywożone lub wywożone drogą morską a wywożone lub przywożone drogą lądową (tranzyt morsko-lądowy — wzór Nr 3a).

§ 12. Władza przyjmująca zgłoszenia przewidziane w §§ 9, 10 i 11 sprawdza niezwłocznie zgodność zgłoszeń z przedstawionymi dokumentami, poczym dokumenty te zwraca.

§ 13. Zawiadomienie o wymiarze opłat wymienionych w § 8 powinno być przez władzę wymiarową doręczone płatnikowi nie później niż w terminie dni 5-ciu od dnia dostarczenia potrzebnych dokumentów i zgłoszeń.

Opłaty muszą być uiszczone w ciągu 2-ch dni od daty doręczenia zawiadomienia o wymiarze, a w każdym razie przed wyjściem statku z portu, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w §§ 14 i 17.

§ 14. Armatorzy, utrzymujący stałą komunikację morską między portami polskimi lub portami polskimi i zagranicznymi, mogą otrzymać do odwołania zezwolenie Urzędu Morskiego na regulowanie opłat portowych, wymienionych w § 8, miesięcznie z dołu, najpóźniej ostatniego dnia każdego miesiąca kalendarzowego.

Armatorzy, którzy mają swoją siedzibę w jednym z portów polskiego obszaru celnego lub tutaj utrzymują swój oddział, mogą uzyskać takie zezwolenie po złożeniu pisemnego zobowiązania regularnego uiszczania opłat. W razie braku takiej siedziby lub oddziału, zezwolenie będzie udzielone po złożeniu zabezpieczenia (§ 6).

Poza przypadkami przewidzianymi w ustępach poprzedzających Urząd Morski może udzielać ważnych do odwołania zezwoleń na regulowanie wspomnianych opłat w okresach dwutygodniowych ustalonych w tych zezwoleniach. Udzielanie takich zezwoleń jest uzależnione od złożenia zabezpieczenia oraz zobowiązania regularnego uiszczania opłat.

§ 15. Opłaty tonażowe, pasażerskie, postojowe, przystaniowe i pilotowe mogą być uiszczane ryczałtem rocznie od statków stale używanych w obrębie portu, oraz od statków polskich i gdańskich używanych w żegludze przybrzeżnej do miejscowości położonych na wybrzeżu polskim i gdańskim, jak również od polskich i gdańskich holowników i statków rybackich.

Opłaty ryczałtowe roczne, uiszczone w jednym z portów polskich, obejmują odpowiednie opłaty we wszystkich portach polskich. Przepis ten — z zastrzeżeniem wzajemności — ma zastosowanie również do statków, używanych w żegludze przybrzeżnej między Gdynią i Gdańskiem, a które uiściły opłatę ryczałtową w porcie gdańskim.

§ 16. Opłaty tonażowe, postojowe, przystaniowe i pilotowe mogą być również uiszczane ryczałtem każdorazowo od statków polskich i gdańskich, używanych w żegludze morsko-wiślanej lub w żegludze przybrzeżnej do miejscowości położonych na wy-

brzeżu polskim i gdańskim, od wszelkich holowników i statków rybackich oraz od wszelkich statków długości do 20 m.

§ 17. Statki, od których mają być uiszczone opłaty ryczałtem rocznie, należy zgłosić we właściwym Kapitanacie Portu zasadniczo w grudniu każdego roku kalendarzowego (wzór Nr 4) dla ustalenia i pobrania opłaty na rok następny. Przy zgłoszeniu muszą być przedstawione: świadectwo pomiarowe, certyfikat okrętowy oraz świadectwo bezpieczeństwa lub inne dokumenty zastępcze, właściwe dla danego rodzaju statku.

W razie zgłoszenia statku do opłaty ryczałtowej rocznej po rozpoczęciu roku kalendarzowego, pobiera się opłatę w pełnej wysokości jak za cały rok.

Ryczałtowa opłata roczna winna być uiszczona w ciągu 10 dni, licząc do dnia doręczenia wymiaru.

Po uiszczeniu opłaty, urząd powołany do wymiaru wydaje dowód uiszczenia (wzór Nr 5). Dowód ten powinien stale znajdować się na statku i być okazywany na każde żądanie władz portowych.

§ 18. Statki, od których mają być uiszczone opłaty ryczałtem jednorazowo, należy zgłosić we właściwym Kapitanacie Portu (wzór Nr 6) wraz z dokumentami statku (certyfikat okrętowy, świadectwo pomiarowe lub inne dokumenty zastępcze).

§ 19. Nie podlegają każdorazowemu zgłoszeniu:

1) statki zwolnione na podstawie obowiązującej taryfy od opłat portowych, wymienionych w § 8,

2) statki posiadające dowód uiszczenia opłaty ryczałtowej rocznej o ile nie trudnią się przewozem towarów lub pasażerów, a jeśli trudnią się przewozem pasażerów — jeżeli uiściły opłatę ryczałtową roczną od tych przewozów.

§ 20. Zezwolenie na wyjście statku z portu udziela Kapitanat Portu po przedstawieniu dowodu uiszczania opłat, z wyjątkiem przypadków wymienionych w § 14 oraz po przedstawieniu dowodu dokonania odprawy celnej.

Dokumenty okrętowe przechowuje Kapitanat Portu przez cały czas postoju statku w porcie i zwraca je kapitanowi statku lub jego zastępcy przy udzielaniu zezwolenia na wyjście z portu.

§ 21. Właściciel, armator lub kapitan statku lub też ich zastępcy są obowiązani udzielać władzom wymienionym w § 2 wszelkich wyjaśnień potrzebnych do wymiaru opłat wymienionych w § 8 oraz przedstawiać na żądanie dodatkowe dokumenty.

Jeżeli osoba składająca zgłoszenie do wymiaru tych opłat uzyska wiadomość lub spostrzeże zaszły w zgłoszeniach błąd, który spowodował niższy wymiar opłaty, niż przewidziany na podstawie obowiązujących stawek taryfowych, obowiązana jest niezwłocznie złożyć dodatkowe zgłoszenia i przedłożyć potrzebne dokumenty dla dokonania dodatkowego wymiaru.

§ 22. Jeżeli w dokumentach złożonych dla wymiaru opłat portowych nie jest podana waga ładunku, wagę tę określa władza wymiarowa według swego uznania.

Obliczenie załadowania statku w m^3 netto ustala się według zasady, że na pomieszczenie 1 tony ładunku zużywa się 2 m^3 przestrzeni statku netto, z wyjątkiem ładunków drzewa, przy których 1 m^3 drzewa przyjmuje się na 1 m^3 przestrzeni statku netto.

III. Przepisy dotyczące opłat za korzystanie z administrowanych przez władze portowe urządzeń portowych.

§ 23. Z wyjątkiem przypadków przewidzianych w § 24 opłaty za korzystanie z urządzeń portowych muszą być uiszczane w terminie 2-ch dni od daty doręczenia zawiadomienia o wymiarze, a w każdym razie — jeśli chodzi o opłaty za magazyny portowe — przed odbiorem towaru z magazynu.

W razie złożenia towaru w magazynie na czas dłuższy niż dni 30 opłaty wymierza się okresowo za każde 30 dni składowania. Termin ten może być przedłużony przez Urząd Morski jednak nie więcej jak o dalsze dni 30.

§ 24. Urząd Morski może udzielać ważnych do odwołania zezwoleń na regulowanie opłat za korzystanie z wszystkich lub niektórych urządzeń portowych w okresach 2-tygodniowych ustalonych w tych zezwoleniach.

Udzielanie takich zezwoleń jest uzależnione od złożenia zabezpieczenia oraz zobowiązania regularnego uiszczania opłat (§ 6).

IV. Przepisy końcowe.

§ 25. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 10 dni po ogłoszeniu. Jednocześnie tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy wykonawcze w sprawach unormowanych rozporządzeniem niniejszym, w szczególności rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu z dnia 27 marca 1925 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 25 lipca 1924 r. o morskich opłatach portowych (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 268), oraz rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 1 marca 1929 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie ustalenia wysokości i pobierania opłat za złożenie przesyłek i ładunków w państwowych hangarach portowych w Gdyni (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 128) w brzmieniu rozporządzenia z dnia 2 kwietnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 330) — z wyjątkiem § 2, do którego stosuje się przepis ustępu następnego rozporządzenia niniejszego.

Obowiązujące w chwili wydania rozporządzenia niniejszego taryfy opłat portowych i regulaminy korzystania i eksploatacji urządzeń portowych, tracą moc z dniem wejścia w życie taryf i regulaminów,wydanych w myśl § 7 rozporządzenia niniejszego.

Regulamin eksploatacji

państwowych urządzeń przeładunkowych w porcie w Gdyni

(Monitor Polski Nr 288/33, poz. 313).

§ 1.

Przydział urządzenia przeładunkowego następuje po uprzednim złożeniu przez firmę zamawiającą do Urzędu Morskiego pisemnego zgłoszenia na formularzu według ustalonego przez Urząd Morski wzoru.

Zgłoszenie winno być podpisane przez firmę lub jej upoważnionego przedstawiciela.

§ 2.

Urządzenia przeładunkowe w zasadzie są przydzielane według kolejności zgłoszeń. W razie wpłynięcia paru zgłoszeń na ten sam termin, przydział uskutecznia się w następującej kolejności:

A. w zależności od rodzaju statku:

1) statkom linii regularnych w żegludze pozaprzybrzeżnej:
   a. pasażersko-towarowym,
   b. towarowym,
2) innym statkom morskim w żegludze pozaprzybrzeżnej,
3) statkom żeglugi przybrzeżnej,
4) lichtugom i berlinkom;

B. w zależności od rodzaju towaru statkom, których ładunek stanowią:

1) materiały wybuchowe i łatwopalne,

2) towary łatwopsujące się i bydło,
3) towary drobnicowe,
4) masowe, przy czym rudy mają pierwszeństwo przed węglem.

§ 3.

Jeżeli przeładunek statku przeprowadzany jest przy pomocy kilku dźwigów, Urząd Morski uprawniony jest w razie koniecznej potrzeby przydzielić dźwigi dla innego przeładunku z pozostawieniem przynajmniej jednego dźwigu dotychczasowemu użytkownikowi. Cofnięcie przydziału dźwigu nie może nastąpić przed ukończeniem pierwszej połowy zmiany.

Cofnięcie przydziału, spowodowane koniecznością rozpoczęcia nowego przeładunku, Urząd Morski uskutecznia po uprzednim uprzedzeniu firmy lub jej przedstawiciela na miejscu przeładunku przynajmniej na godzinę przed odebraniem dźwigu.

§ 4.

Urządzenia przeładunkowe przydziela Urząd Morski wraz z personelem technicznym, obsługującym mechanizmy. Innych pracowników potrzebnych do pracy przeładunkowej wraz z odpowiedzialnym za pracę przeładunkową kierownikiem wyznacza firma.

§ 5.

Firma ładująca, korzystająca z urządzeń przeładunkowych, winna się stosować do przepisów dla personelu technicznego Urzędu Morskiego. Wyciąg z tych przepisów umieszczony będzie na formularzu wniosku o przydział urządzeń przeładunkowych.

§ 6.

Używanie dźwigów państwowych do innych celów, niż wykonywanie przeładunku (np. przetaczanie wagonów) oraz podnoszenie ciężarów, przekraczających ustaloną dla każdego z dźwigów maksymalną normę, jest wzbronione.

Urząd Morski uprawniony jest w każdej chwili kontrolować wagę podnoszonych ciężarów; czas kontroli zostaje wliczony do opłacanego przez firmę czasu korzystania z dźwigu.

W razie stwierdzenia uchybień przepisom niniejszego paragrafu, Urząd Morski może wykluczyć firmę winną uchybienia od korzystania z danego dźwigu, zaś przy powtórzeniu się uchybień ma prawo odmówić jej przydziału dźwigów na czas określony.

§ 7.

W wypadku niezastosowania się firmy ładującej do postanowień niniejszych przepisów, odpowiada ona wobec Skarbu za wszelkie straty i szkody, powstałe z tego powodu (uszkodzenia dźwigu, wagonów, statków).

Obowiązek dowodu, iż przepisy regulaminu były przestrzegane, ciąży na firmie ładującej.

Za nieszczęśliwe wypadki, wydarzające się przy ładowaniu z personelem zatrudnionym przez firmę ładującą, odpowiada wyłącznie ta ostatnia.

§ 8.

Zamawianie urządzeń przeładunkowych na pracę w niedziele i dnie świąteczne winno następować w dniu poprzedzającym do godz. 13-tej.

§ 9.

Za czas pracy urządzenia przeładunkowego przyjmuje się czas od chwili ustawienia tego urządzenia na wskazanym w zgłoszeniu miejscu lub w razie zamówienia na określony termin od tego terminu do chwili zwrotu przez firmę w Urzędzie Morskim zgłoszenia z adnotacją dźwigowego z odliczeniem czasu, potrzebnego na odniesienie zgłoszenia, który nie może przekraczać:

dla nabrzeża Szwedzkiego — 30 minut,
dla innych nabrzeży — 20 minut.

W wypadkach, przewidzianych w §§ 3 i 6 niniejszych przepisów, zakończenie pracy liczy się od chwili odebrania firmie urządzenia przeładunkowego.

§ 10.

Przy obliczaniu należności odlicza się czas, w którym urządzenie przeładunkowe było nieczynne z przyczyn uniemożliwiających jego pracę (warunki atmosferyczne, powodujące niebezpieczeństwo pracy, jak burza, mgła, zamieć śnieżna itp., oraz przyczyny natury technicznej). Urząd Morski winien niezwłocznie powiadomić firmę o przerwach w pracy, spowodowanych powyższymi przyczynami.

Odlicza się również czas przerw, zarządzonych na wniosek firmy na skutek warunków atmosferycznych, uniemożliwiających przeładunek towaru ze względu na jego właściwości.

Na wypadek, jeśli warunki atmosferyczne, uniemożliwiając przeładunek towaru firmy zamawiającej, pozwalają jednak na przeładunek innego towaru innej firmy, to Urząd Morski może przydzielić tej ostatniej urządzenie przeładunkowe z tym, że po zaistnieniu warunków umożliwiających przeładunek pierwszej firmy przeładunek drugiej po ukończeniu połowy zmiany winien być przerwany.

§ 11.

Jako podstawa do obliczenia czasu pracy urządzenia przeładunkowego służy Urzędowi Morskiemu zwrócone przez firmę zgłoszenie, posiadające adnotację z pieczęciami zegarowymi oraz na odwrocie — raport dźwigowego.

Przy pracy przeładunkowej, obliczanej od tony, firma obowiązana jest na żądanie Urzędu Morskiego przedłożyć dodatkowo odpisy konosamentów i listów przewozowych, zaświadczeni. Urzędu Celnego lub świadectwo przysięgłego rzeczoznawcy.

§ 12.

W razie opóźnienia lub przerw w korzystaniu z urządzenia przeładunkowego przez firmę zamawiającą, wynikłych z opóźnienia, podstawienia przez kolej wagonów lub niezawinionego przez firmę niedostarczenia towaru do przeładunku, zamówione urządzenie przeładunkowe będzie trzymane w pogotowiu do dyspozycji firmy aż do czasu odwołania zamówienia. Trzymanie w pogotowiu nie może jednak trwać dłużej, jak 4 godziny.

Za czas trzymania urządzenia przeładunkowego w pogotowiu będzie pobierana zniżkowa opłata w/g taryfy zamieszczonej niżej w § 15.

§ 13.

Każdą rozpoczętą godzinę pracy urządzenia przeładunkowego zaokrągla się przy obliczeniu należności do pełnej godziny, odliczając czas przerw natury technicznej, z przyczyn siły wyższej itd.

§ 14.

Należność za pracę urządzeń przeładunkowych winna być przez firmę wpłacona do Kasy Urzędu Morskiego w terminie dwudniowym, licząc od daty otrzymania zawiadomienia rachunkowego.

§ 15.

Opłaty za korzystanie z państwowych portowych urządzeń przeładunkowych wynoszą:

A. dla towarów drobnicowych:

1) dźwigi bramowe i półbramowe o sile nośnej do 3 t. włącznie — zł 8,50 za godzinę,

2) dźwigi bramowe i półbramowe o sile nośnej 3/5 t., z przekładnią 3 t. — zł 8,50 za godzinę, z przekładnią 5 t. — 10,50 za godzinę,

3) dźwigi bramowe i półbramowe o sile nośnej 7 t. — zł 16.— za godzinę.

B. dla towarów masowych z wyjątkiem wymienionych w p. C.:

1) dźwigi bramowe i półbramowe o sile nośnej do 3 t. włącznie — zł 6.25 za godzinę,

2) dźwigi bramowe i półbramowe o sile nośnej 3/5 t. z przekładnią 3 t. — zł 6.25 za godzinę, z przekładnią 5 t. — zł 8,25 za godzinę,

3) dźwigi bramowe i półbramowe o sile nośnej 7 t. — zł 12.50 za godzinę.

C. dla towarów masowych: złomu żelaznego szyn kolejowych, żelaza walcowanego w sztabach, wiązkach i kręgach, rur żelaznych ciągnionych i lanych:

1) dźwigi bramowe i półbramowe o sile nośnej do 3 t. włącznie — zł 5.65 za godzinę,

2) dźwigi bramowe i półbramowe o sile nośnej 3/5 t. z przekładnią 3 t. — zł 5,65 za godzinę, z przekładnią 5 t. zł 7,50 za godzinę, z przekładnią na 5 t. i polipem zł 12,50 za godzinę,

3) dźwigi bramowe i półbramowe o sile nośnej 7 t. praca zwykła zł 10,00 za godzinę, praca z polipem zł 13,50 za godzinę, praca tobami zł 7,00 za godzinę.

D. Dla towarów masowych przy pracy chwytakiem po zł 0,50 od tony, nie mniej jednak za godzinę pracy, jak:

1) dźwigi bramowe o sile nośnej 7 t. — zł 16,00 za godzinę,

2) dźwigi mostowe o sile nośnej 2,6 t. — zł 14,00 za godzinę,

3) dźwigi mostowe o sile nośnej 7,5 t. — zł 18,00 za godzinę.

E. Za urządzenie taśmowe do przeładunku węgla po zł 0,25 od tony, nie mniej jednak za godzinę pracy, jak zł 40,00.

Uwaga do pkt. E. Przerwa w pracy, spowodowana niepodstawieniem przez kolej zamówionych wagonów, uważana jest przerwę w pracy z przyczyn natury technicznej w rozumieniu § 10.

F. Za korzystanie z wagi zasobnika — zł 0,10 od tony.

G. Za trzymanie w pogotowiu zamówionych urządzeń przeładunkowych (§ 12) — za każde rozpoczęte 1/2 godziny:

1) dźwigów bramowych i mostowych po zł 2.—,

2) urządzenia taśmowego zł 6.—,

3) wagi zasobnika zł 3.—.

H. Za godziny świąteczne do opłat normalnych dolicza się za każdą godzinę:

1) dla dźwigów bramowych i mostowych po zł 2,50,

2) urządzenia taśmowego zł 3.—,

3) wagi zasobnika zł 4.—.

Uwaga: Dla urządzenia taśmowego i wagi zasobnika godziny świąteczne oblicza się minimalnie za 4 godziny.

§ 16.

Do towarów masowych lub takich, które ze względu na charakter masowego przeładunku opłacają stawkę w/g § 15 litera B i D, zalicza się:

bawełna,
bekony,
cegła, dachówka, dreny,
celuloza,
cement, gips, kreda,

cukier,
drzewo eksportowe, nieobrobione i półobrobione (kloce, deski, podkłady, slipry,
drzewo opałowe i papierówka),
kainit i sole potasowe,
kamienie brukowe,
kości i mąka kostna,
makuchy, wytłoki i otręby,
mąka,
nawozy sztuczne,
piasek, piryty,
ruda żelazna,
siarka luzem,
sól kamienna,
wapno,
węgiel, koks i brykiety węglowe,
zboże,
ziemniaki okopowe,
żeliwo (surówka).

Dalsze zaszeregowywanie towarów do wyżej wymienionej kategorii uskutecznia Dyrektor Urzędu Morskiego, w drodze zarządzeń ogłaszanych w Dzienniku Wojewódzkim.

§ 17.

Niniejszy regulamin wchodzi w życie 7-go dnia po ogłoszeniu. Jednocześnie przestaje obowiązywać regulamin eksploatacji dźwigów państwowych w porcie Gdynia („Monitor Polski" z 1927 r. Nr 23, poz. 53) ze zmianami wprowadzonymi postanowieniami Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1929 r. („Monitor Polski" Nr 160, poz. 402) i z dnia 17 listopada 1928 r. („Monitor Polski" Nr 271, poz. 669).

O oznaczaniu wagi na ładunkach przewozowych na statkach

Ustawa z dnia 31 stycznia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 18/35, poz. 99).

Art. 1. (1) Na każdej przesyłce opakowanej częściowo lub w całości, mającej tysiąc lub więcej kilogramów wagi brutto, oraz na każdym innym przedmiocie tejże wagi, przeznaczonych do przewiezienia morzem lub drogą wodną śródlądową, nadanych na obszarze Rzeczypospolitej, powinna być przed załadowaniem na statek oznaczona waga z wierzchu ładunku lub w innym miejscu łatwo dostrzegalnym, cyframi i literami nie mniejszymi niż 8 cm długości, o barwie wybitnie odróżniającej się od barwy opakowania towaru lub od barwy towaru nie dającej się zmyć wodą.

(2) Obowiązek oznaczania wagi w sposób, wskazany w ust. (1), ciąży na wysyłającym ładunek, jeśli zaś ładunek nadaje ekspedytor — na ekspedytorze.

Art. 2. W przypadkach wyjątkowych, gdy trudno jest oznaczyć wagę ładunku ściśle, wysyłający lub ekspedytor będą mogli wskazać wagę przybliżoną.

Art. 3. Nad przestrzeganiem przepisów ustawy niniejszej czuwa Urząd Morski w Gdyni oraz inspekcja pracy, a w żegludze śródlądowej organa powołane do inspekcji tej żeglugi oraz inspekcja pracy.

Art. 4. W przypadku, gdy wysyłający lub ekspedytor nie oznaczyli wagi ładunku,

IV. Opłaty za wylądowanie lub przyjęcie pasażera (pasażerskie).

W żegludze przybrzeżnej między punktami wybrzeża polskiego i gdańskiego pobiera się za wylądowanie lub przyjęcie na pokład pasażerów każdorazowo od osoby zł 0,05

V. Opłata za wyładowanie lub naładowanie towaru (ładunkowe).

1. Od naładowanego lub wyładowanego towaru pobiera się opłatę w zależności od zaszeregowania go do jednej z niżej wymienionych grup mianowicie:

Grupa A — węgiel kamienny, brykiety, koks, za każde 100 kg w eksporcie . zł 0,02
w imporcie . . . . . „ 0,075*)

Grupa B. — apatyty, blacha żelazna i stalowa, cegła, celuloza, cement, dachówka, drut żelazny, fosforyty, glinki fajansowe i farbiarskie, kamienie brukowe (kostka tłuczeń), kaolina, koncentraty, nawozy azotowe (saletry itp.) i potasowe (z wyjątkiem siarczanu potasu), odpadki papierowe i skór wapniowych, makulatura, piryty i wypałki pirytowe, piasek, rudy i pokrewne surowce hutnicze, siarczan amonu, sól kuchenna, słoma, szlaka wszelka, szpat polny w kawałkach lub mielony, szyny żelazne lub stalowe, torf, trociny, walcowiny (zendra itp.), wapno, warzywa i okopowizny, ziemia, ziemniaki, żelazo i stal sztabowe, fasonowe i profilowe, żwir, prócz gatunków specjalnych, żużle Thomasa (tomasyna), za każde 100 kg „ 0,025

Grupa C. — Asfalt, blacha cynkowa, cynk, dekstryna, dreny, cukier, kości, krochmal, mąka kostna, ziemniaczana i rybna, melasa, płatki kartoflane, pył cynkowy, rury żelazne i żelbetonowe, siano, słód, tłuczeń szkla, wytłoki buraczane, żelazo surowe (bloki), jak ferochromowe, wolframowe, wanadiowe itp., złom żelazny za każde 100 kg . . . . . „ 0,035

Grupa D. — Beczki żelazne i drewniane, bisulfat sodu, biel cynkowa, cegła szamotowa i magnetyzowa, cyna, chlorek wapnia, gips, juta, kalafonia, kamienie blokowe do budowy, kredy, krzemień mielony, magnezyt, makuchy, mąka makuchowa, mąka ryżowa i wszelka zbożowa oraz pastewna, marmur nieszlifowany, materiał na skrzynki gotowy w wiązkach, nafta, naftalina, oleje ziemne, gazowe, opałowe, wrzecionowe, ołów, otręby, pak smołowy, papier gazetowy, półfabrykaty drzewne, jak bednarskie, ciesielskie, kołodziejskie, stolarskie, nadto gonty, klepki bednarskie, posadzki itp., ropa naftowa, rury żelazne izolowane, siarczan potasu, soda, smoła, spirytus eksportowy, śrut soi, szmaty, talk mielony, tektura, trawa morska, węgiel drzewny i wywarowy, węglokrzym, zboże, ziarna strączkowe, ziemia okrzemkowa (folarska), żywica, za każde 100 kg . . . . . „ 0,05

Grupa E. — Chlorek potasu, dykty, forniery, gorczyce, karbid, kasza jęczmienna i krupy, kory, owoce i rośliny garbarskie, nasiona buraczane, nasiona i surowce oleiste, rzepak, rzepik, soja, kopra, orzechy ziemne, ziarna palmowe, sezamowe itp., odpadki gumowe i opony samochodowe zużyte, papier do pakowania, płatki owsiane, ryż surowy, siarka, tyczki sosnowe i inne w wiązkach (dla winorośli itp.) za każde 100 kg . . . . . „ 0,075

Grupa F. — Drzewo nieobrobione (prócz drzewa egzotycznego) nawpół obrobione, o ile nie zostanie zaliczone do grupy „D":

---

*) *Według brzmienia ustalonego obwieszczeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 27 lipca 1937 r. (Monitor Polski Nr 177/37, poz. 292).*

cukier,
drzewo eksportowe, nieobrobione i półobrobione (kloce, deski, podkłady, slipry,
drzewo opałowe i papierówka),
kainit i sole potasowe,
kamienie brukowe,
kości i mąka kostna,
makuchy, wytłoki i otręby,
mąka,
nawozy sztuczne,
piasek, piryty,
ruda żelazna,
siarka luzem,
sól kamienna,
wapno,
węgiel, koks i brykiety węglowe,
zboże,
ziemniaki okopowe,
żeliwo (surówka).

Dalsze zaszeregowywanie towarów do wyżej wymienionej kategorii uskutecznia Dyrektor Urzędu Morskiego, w drodze zarządzeń ogłaszanych w Dzienniku Wojewódzkim.

§ 17.

Niniejszy regulamin wchodzi w życie 7-go dnia po ogłoszeniu. Jednocześnie przestaje obowiązywać regulamin eksploatacji dźwigów państwowych w porcie Gdynia („Monitor Polski" z 1927 r. Nr 23, poz. 53) ze zmianami wprowadzonymi postanowieniami Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1929 r. („Monitor Polski" Nr 160, poz. 402) i z dnia 17 listopada 1928 r. („Monitor Polski" Nr 271, poz. 669).

O oznaczaniu wagi na ładunkach przewozowych na statkach

Ustawa z dnia 31 stycznia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 18/35, poz. 99).

Art. 1. (1) Na każdej przesyłce opakowanej częściowo lub w całości, mającej tysiąc lub więcej kilogramów wagi brutto, oraz na każdym innym przedmiocie tejże wagi, przeznaczonych do przewiezienia morzem lub drogą wodną śródlądową, nadanych na obszarze Rzeczypospolitej, powinna być przed załadowaniem na statek oznaczona waga z wierzchu ładunku lub w innym miejscu łatwo dostrzegalnym, cyframi i literami nie mniejszymi niż 8 cm długości, o barwie wybitnie odróżniającej się od barwy opakowania towaru lub od barwy towaru nie dającej się zmyć wodą.

(2) Obowiązek oznaczania wagi w sposób, wskazany w ust. (1), ciąży na wysyłającym ładunek, jeśli zaś ładunek nadaje ekspedytor — na ekspedytorze.

Art. 2. W przypadkach wyjątkowych, gdy trudno jest oznaczyć wagę ładunku ściśle, wysyłający lub ekspedytor będą mogli wskazać wagę przybliżoną.

Art. 3. Nad przestrzeganiem przepisów ustawy niniejszej czuwa Urząd Morski w Gdyni oraz inspekcja pracy, a w żegludze śródlądowej organa powołane do inspekcji tej żeglugi oraz inspekcja pracy.

Art. 4. W przypadku, gdy wysyłający lub ekspedytor nie oznaczyli wagi ładunku,

IV. Opłaty za wylądowanie lub przyjęcie pasażera (pasażerskie).

W żegludze przybrzeżnej między punktami wybrzeża polskiego i gdańskiego pobiera się za wylądowanie lub przyjęcie na pokład pasażerów każdorazowo od osoby zł 0,05

V. Opłata za wyładowanie lub naładowanie towaru (ładunkowe).

1. Od naładowanego lub wyładowanego towaru pobiera się opłatę w zależności od zaszeregowania go do jednej z niżej wymienionych grup mianowicie:

Grupa A — węgiel kamienny, brykiety, koks, za każde 100 kg w eksporcie . zł 0,02
w imporcie . . . . . „ 0,075*)

Grupa B. — apatyty, blacha żelazna i stalowa, cegła, celuloza, cement, dachówka, drut żelazny, fosforyty, glinki fajansowe i farbiarskie, kamienie brukowe (kostka tłuczeń), kaolina, koncentraty, nawozy azotowe (saletry itp.) i potasowe (z wyjątkiem siarczanu potasu), odpadki papierowe i skór wapniowych, makulatura, piryty i wypałki pirytowe, piasek, rudy i pokrewne surowce hutnicze, siarczan amonu, sól kuchenna, słoma, szlaka wszelka, szpat polny w kawałkach lub mielony, szyny żelazne lub stalowe, torf, trociny, walcowiny (zendra itp.), wapno, warzywa i okopowizny, ziemia, ziemniaki, żelazo i stal sztabowe, fasonowe i profilowe, żwir, prócz gatunków specjalnych, żużle Thomasa (tomasyna), za każde 100 kg „ 0,025

Grupa C. — Asfalt, blacha cynkowa, cynk, dekstryna, dreny, cukier, kości, krochmal, mąka kostna, ziemniaczana i rybna, melasa, płatki kartoflane, pył cynkowy, rury żelazne i żelbetonowe, siano, słód, tłuczeń szkla, wytłoki buraczane, żelazo surowe (bloki), jak ferochromowe, wolframowe, wanadiowe itp., złom żelazny za każde 100 kg . . . . . „ 0,035

Grupa D. — Beczki żelazne i drewniane, bisulfat sodu, biel cynkowa, cegła szamotowa i magnetyzowa, cyna, chlorek wapnia, gips, juta, kalafonia, kamienie blokowe do budowy, kredy, krzemień mielony, magnezyt, makuchy, mąka makuchowa, mąka ryżowa i wszelka zbożowa oraz pastewna, marmur nieszlifowany, materiał na skrzynki gotowy w wiązkach, nafta, naftalina, oleje ziemne, gazowe, opałowe, wrzecionowe, ołów, otręby, pak smołowy, papier gazetowy, półfabrykaty drzewne, jak bednarskie, ciesielskie, kołodziejskie, stolarskie, nadto gonty, klepki bednarskie, posadzki itp., ropa naftowa, rury żelazne izolowane, siarczan potasu, soda, smoła, spirytus eksportowy, śrut soi, szmaty, talk mielony, tektura, trawa morska, węgiel drzewny i wywarowy, węglokrzym, zboże, ziarna strączkowe, ziemia okrzemkowa (folarska), żywica, za każde 100 kg . . . . . „ 0,05

Grupa E. — Chlorek potasu, dykty, forniery, gorczyce, karbid, kasza jęczmienna i krupy, kory, owoce i rośliny garbarskie, nasiona buraczane, nasiona i surowce oleiste, rzepak, rzepik, soja, kopra, orzechy ziemne, ziarna palmowe, sezamowe itp., odpadki gumowe i opony samochodowe zużyte, papier do pakowania, płatki owsiane, ryż surowy, siarka, tyczki sosnowe i inne w wiązkach (dla winorośli itp.) za każde 100 kg . . . . . „ 0,075

Grupa F. — Drzewo nieobrobione (prócz drzewa egzotycznego) nawpół obrobione, o ile nie zostanie zaliczone do grupy „D":

a) sosnowe, świerkowe, jodłowe, topolowe, wierzbowe za każdy metr sześc. „ 0,25
b) dębowe, bukowe, grabowe, akacjowe, jaworowe, jesionowe, modrzewiowe, lipowe, orzechowe, brzozowe, olszowe, osikowe, tarcica drzewa twardego oraz inne niewymienione pod „a" za każdy metr sześc. . „ 0,50

Grupa G. — Śledzie solone w beczkach — za 1/1 beczkę . . . . . „ 0,16

Grupa H. — Towary niewymienione w jednej z grup poprzednich, o ile ze względu na swoją naturę nie podlegają zaszeregowaniu do jednej z tych grup za każde 100 kg . . . . . „ 0,10

Uwaga: Za każde niepełne 100 kg ładunku pobiera się opłatę, jak za pełne.

2. Od towaru przeładowywanego bezpośrednio:
   a) ze statku morskiego żeglugi pozabrzeżnej na takiż statek pobiera się za wyładowanie i naładowanie łącznie, tylko od statku, wyładowującego opłatę ustaloną w ust. 1 zmniejszoną o 50%
   b) ze statku morskiego żeglugi pozaprzybrzeżnej na statek żeglugi przybrzeżnej i wiślanej lub odwrotnie pobiera się za wyładowanie i naładowanie łącznie tylko od statku morskiego żeglugi pozaprzybrzeżnej opłatę ustaloną w ust. 1 zmniejszoną o 50%
3. Od towaru przeładowywanego ze statku morskiego na takiż statek oraz ze statku na nabrzeże lub odwrotnie w obu wypadkach przy użyciu portowych statków pomocniczych (holowniki, barki itp.) pobiera się łącznie tylko jedną opłatę w wysokości ustalonej w ust. 1.
4. Od towaru przewożonego w żegludze przybrzeżnej między portami i punktami wybrzeża polskiego i gdańskiego taryfa wymieniona w ust. 1 zmniejsza się o 50%
5. *Skreślono**).
6. Od towaru tranzytowego, przywiezionego drogą morską, następnie wywożonego drogą lądową lub też od towaru tranzytowego przywiezionego drogą lądową, następnie wywożonego drogą morską, z wyjątkiem towarów wymienionych wyżej w grupie A, oraz fosforytów i fosfatów, soli potasowych, pirytów i wypałków pirytowych, rud i pokrewnych surowców hutniczych, pobiera się opłatę ustaloną w ust. 1 zmniejszoną o . . . 50%

VI. Opłaty za służbę pilotową (pilotowe).

1. Od statków ponad 100 ton pojemności netto pobiera się przy wejściu i wyjściu łącznie:
   a) od statków o pojemności do 1000 m^3 netto . . . . . zł 30,—
   b) od statków o pojemności od 1000 m^3 do 2000 m^3 netto . . . . „ 60,—
   c) od statków o pojemności ponad 2000 m^3 netto:
   aa) za pierwsze 2000 m^3 . . . . . „ 60,—
   bb) za każde rozpoczęte 500 m^3 . . . . . „ 15,—
2. Za każde przeprowadzenie statku wewnątrz portu z jednego miejsca na drugie, wykonane na żądanie kapitana statku, pobiera się opłatę tylko przy pierwszej zmianie miejsca — w wysokości 40% opłat ustalonych w ust. 1.
3. Od statków:
   a) linii żeglugi regularnej,

*) *Według brzmienia ustalonego obwieszczeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 27 lipca 1937 r. (Monitor Polski Nr 177/37, poz. 292).*

*) *Według brzmienia ustalonego obwieszczeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 17 lutego 1937 r. (Monitor Polski Nr 42 z dnia 22 lutego 1937 r.).*

O taryfie opłat za korzystanie z magazynów portowych w Gdyni

Obwieszczenie Dyrektora Urzędu Morskiego z dnia 15 maja 1936 r.

Stosownie do § 7 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 kwietnia 1936 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o morskich opłatach portowych (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 39, poz. 295), ogłaszam poniższą taryfę opłat za korzystanie z administrowanych przez Urząd Morski magazynów w porcie w Gdyni, obowiązującą od dnia 26 maja 1936 r.

W myśl § 25 ust. 2 powołanego rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 23 kwietnia 1936 r. taryfa niniejsza zastępuje z dniem 26 maja 1936 r. taryfę ustaloną rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 1 marca 1929 r., wydanym w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie ustalenia wysokości i pobierania opłat za złożenie przesyłek i ładunków w państwowych hangarach portowych w Gdyni (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 128), zmienionym rozporządzeniem z dnia 2 kwietnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 330).

Taryfa opłat za korzystanie z magazynów portowych w Gdyni

I. W magazynach krótkoterminowych.

Magazynami krótkoterminowymi w rozumieniu taryfy niniejszej są magazyny położone zasadniczo w pierwszej linii nabrzeży, przeznaczone przez Urząd Morski do przejściowego składania towarów.

1. Podstawa obliczenia opłat.

Z wyjątkiem przypadków wymienionych w taryfie C. za podstawę obliczenia opłaty przyjmuje się każde rozpoczęte 100 kg wagi brutto towaru i każdy rozpoczęty okres taryfowy podany w poszczególnych pozycjach.

Najniższa opłata wynosi 1 zł.

2. Okres wolnego złożenia.

Nie pobiera się żadnej opłaty za korzystanie z magazynów krótkoterminowych:

a) przy przywozie — przez okres pierwszych 5 dni,

b) przy przewozie tranzytowym, owoców świeżych, jagód i pomidorów — przez 5 dni, innych towarów — przez okres pierwszych 30 dni,

c) przy wywozie — przez okres od chwili złożenia towaru do dnia odejścia najbliższego statku linii regularnej w kierunku przeznaczenia towaru.

O ile w poszczególnych pozycjach taryfy nie powiedziano inaczej, termin złożenia liczy się od dnia rozpoczęcia wyładunku towaru do magazynu z tym, że termin ten przesuwa się o jeden dzień, o ile wyładunek był rozpoczęty po godzinie 15-tej.

Jeżeli 5-dniowy okres wolnego złożenia obejmuje niedzielę lub święto, okres ten przedłuża się dodatkowo o jeden dzień.

3. Taryfa A.

Po upływie okresu wolnego pobiera się następujące opłaty za każdy rozpoczęty okres taryfowy:

a) sosnowe, świerkowe, jodłowe, topolowe, wierzbowe za każdy metr sześc., „ 0,25

b) dębowe, bukowe, grabowe, akacjowe, jaworowe, jesionowe, modrzewiowe, lipowe, orzechowe, brzozowe, olszowe, osikowe, tarcica drzewa twardego oraz inne niewymienione pod „a" za każdy metr sześc. . „ 0,50

Grupa G. — Śledzie solone w beczkach — za 1/1 beczkę . . . . . „ 0,16

Grupa H. — Towary niewymienione w jednej z grup poprzednich, o ile ze względu na swoją naturę nie podlegają zaszeregowaniu do jednej z tych grup za każde 100 kg . . . . . „ 0,10

Uwaga: Za każde niepełne 100 kg ładunku pobiera się opłatę, jak za pełne.

2. Od towaru przeładowywanego bezpośrednio:

a) ze statku morskiego żeglugi pozabrzeżnej na takiż statek pobiera się za wyładowanie i naładowanie łącznie, tylko od statku, wyładowującego opłatę ustaloną w ust. 1 zmniejszoną o 50%

b) ze statku morskiego żeglugi pozaprzybrzeżnej na statek żeglugi przybrzeżnej i wiślanej lub odwrotnie pobiera się za wyładowanie i naładowanie łącznie tylko od statku morskiego żeglugi pozaprzybrzeżnej opłatę ustaloną w ust. 1 zmniejszoną o 50%

3. Od towaru przeładowywanego ze statku morskiego na takiż statek oraz ze statku na nabrzeże lub odwrotnie w obu wypadkach przy użyciu portowych statków pomocniczych (holowniki, barki itp.) pobiera się łącznie tylko jedną opłatę w wysokości ustalonej w ust. 1.

4. Od towaru przewożonego w żegludze przybrzeżnej między portami i punktami wybrzeża polskiego i gdańskiego taryfa wymieniona w ust. 1 zmniejsza się o 50%

5. *Skreślono**).

6. Od towaru tranzytowego, przywiezionego drogą morską, następnie wywożonego drogą lądową lub też od towaru tranzytowego przywiezionego drogą lądową, następnie wywożonego drogą morską, z wyjątkiem towarów wymienionych wyżej w grupie A, oraz fosforytów i fosfatów, soli potasowych, pirytów i wypałków pirytowych, rud i pokrewnych surowców hutniczych, pobiera się opłatę ustaloną w ust. 1 zmniejszoną o 50%

VI. Opłaty za służbę pilotową (pilotowe).

1. Od statków ponad 100 ton pojemności netto pobiera się przy wejściu i wyjściu łącznie:

a) od statków o pojemności do 1000 m³ netto . . . . . zł 30,—

b) od statków o pojemności od 1000 m³ do 2000 m³ netto . . . . . „ 60,—

c) od statków o pojemności ponad 2000 m³ netto:

aa) za pierwsze 2000 m³ . . . . . „ 60,—

bb) za każde rozpoczęte 500 m³ . . . . . „ 15,—

2. Za każde przeprowadzenie statku wewnątrz portu z jednego miejsca na drugie, wykonane na żądanie kapitana statku, pobiera się opłatę tylko przy pierwszej zmianie miejsca — w wysokości 40% opłat ustalonych w ust. 1.

3. Od statków:

a) linii żeglugi regularnej,

---

*) *Według brzmienia ustalonego obwieszczeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 17 lutego 1937 r. (Monitor Polski Nr 42 z dnia 22 lutego 1937 r.).*

O taryfie opłat za korzystanie z magazynów portowych w Gdyni

Obwieszczenie Dyrektora Urzędu Morskiego z dnia 15 maja 1936 r.

Stosownie do § 7 ust. 2 i 3 rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 23 kwietnia 1936 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o morskich opłatach portowych (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 39, poz. 295), ogłaszam poniższą taryfę opłat za korzystanie z administrowanych przez Urząd Morski magazynów w porcie w Gdyni, obowiązującą od dnia 26 maja 1936 r.

W myśl § 25 ust. 2 powołanego rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 23 kwietnia 1936 r. taryfa niniejsza zastępuje z dniem 26 maja 1936 r. taryfę ustaloną rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 1 marca 1929 r., wydanym w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie ustalenia wysokości i pobierania opłat za złożenie przesyłek i ładunków w państwowych hangarach portowych w Gdyni (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 128), zmienionym rozporządzeniem z dnia 2 kwietnia 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 330).

Taryfa opłat za korzystanie z magazynów portowych w Gdyni

I. W magazynach krótkoterminowych.

Magazynami krótkoterminowymi w rozumieniu taryfy niniejszej są magazyny położone zasadniczo w pierwszej linii nabrzeży, przeznaczone przez Urząd Morski do przejściowego składania towarów.

1. Podstawa obliczenia opłat.

Z wyjątkiem przypadków wymienionych w taryfie C. za podstawę obliczenia opłaty przyjmuje się każde rozpoczęte 100 kg wagi brutto towaru i każdy rozpoczęty okres taryfowy podany w poszczególnych pozycjach.

Najniższa opłata wynosi 1 zł.

2. Okres wolnego złożenia.

Nie pobiera się żadnej opłaty za korzystanie z magazynów krótkoterminowych:

a) przy przywozie — przez okres pierwszych 5 dni,

b) przy przewozie tranzytowym, owoców świeżych, jagód i pomidorów — przez 5 dni, innych towarów — przez okres pierwszych 30 dni,

c) przy wywozie — przez okres od chwili złożenia towaru do dnia odejścia najbliższego statku linii regularnej w kierunku przeznaczenia towaru.

O ile w poszczególnych pozycjach taryfy nie powiedziano inaczej, termin złożenia liczy się od dnia rozpoczęcia wyładunku towaru do magazynu z tym, że termin ten przesuwa się o jeden dzień, o ile wyładunek był rozpoczęty po godzinie 15-tej.

Jeżeli 5-dniowy okres wolnego złożenia obejmuje niedzielę lub święto, okres ten przedłuża się dodatkowo o jeden dzień.

3. **Taryfa A.**

Po upływie okresu wolnego pobiera się następujące opłaty za każdy rozpoczęty okres taryfowy:

za okres pierwszych	10	dni	— groszy	12
za okres następnych	15	„	— „	18
za okres dalszych	15	„	— „	20
za okres dalszych	15	„	— „	25
za okr. każdych dalsz.	15	„	— „	35

4. **Taryfa B.**

Za złożenie niżej wymienionych towarów pobiera się opłaty według taryfy A., zwiększonej w procentowym stosunku mianowicie:

a) od towarów: alkohol metylowy, anyż, balsamy, bambus, cebula, cerata, chmiel w belach prasowanych maszynowo, cykoria, drut miedziany, drzewo korkowe, elektryczne materiały instalacyjne, emaliowane wyroby, fajansowe wyroby, farby, forniery, fosfor, figi, gumy żywiczne, jelita, kable, kakao, kamionkowe wyroby, kapusta świeża, karbolowy kwas, kawa, kora wszelkiego rodzaju, kwas benzoesowy, kwas salicylowy, lakiery, lane wyroby, leżaki, lignina, meble rozkładane w skrzyniach, mosiężne wyroby, mydło do prania, narzędzia, nasiona traw, odpadki drzewa korkowego, odpadki gumy, oleje jadalne, oliban, oliwa, orzechy, pałeczki do zapałek, papier pergaminowy, pasy napędne, pergamin, piwo, pokosty, porcelanowe wyroby, porter, przędza bawełniana, wełniana, jutowa, pierze w belach prasowanych, radiatory, rury lane, sadze, sago, sanitarne wyroby metalowe, ser, słonina, smalec, szczecina, szelak, szkło lustrzane, szmaty, szynki, śliwki suszone, świece, tapioka, trzcina, tygle ogniotrwałe, wata, węgiel aktywowany, włosie o 20%

b) od towarów: alabastrowe wyroby, aluminiowe wyroby, artykuły farmaceutyczne, balony szklane, beczki próżne, cebulki kwiatowe, chmiel w belach prasowanych zwyczajnie, cukiernicze wyroby, części maszyn, cynamon, części samochodowe, daktyle, drogeryjne wyroby, fiszbin, goździki, grzyby suszone, gumowe wyroby, guziki, herbata, imbir, jagody suszone, jedwab, kassia, konserwy, koper, kwas siarczany w balonach szklanych, kwas solny w balonach szklanych, kwiat muszkat., goździkowy i lipowy, lekarstwa, liście bobkowe, makulatura w belach nieprasowanych, manufaktura, maszyny, meble oprócz rozkładanych w skrzyniach, miedziane wyroby, migdały, miód w beczkach, mleko kondensowane, mydło toaletowe, nasiona buraczane, nasiona koniczyny, nasiona seradeli, tymotki i omłotowe, nasiona warzyw i ogrodowe, nożownicze wyroby, olejki eteryczne, owoce suszone, prócz śliwek, papryka, pasmanteria, pieprz, przędza, jedwabna i ze sztucznego jedwabiu, radiowe części, rodzynki i koryntki, rtęć, samochodowe części, sardynki, skóry surowe, zajęcze i królicze, skóry surowe suche, skóry wyprawione, soki owocowe, szczotki, szklane wyroby, spirytualia, tekstylne wyroby, wanilia, wino, wódka, o 40%

c) od towarów: celuloidowe wyroby i odpadki, cygara, dętki, futra, galanteria, kosmetyka, obręcze drewniane, opony, papierosy, pierze w belach nieprasowane, rośliny żyjące, rzeczy przesiedlenia domowego użytku, skórki futrzane, o 100%

5. **Taryfa C.**

a) Za złożenie samochodów nieopakowanych i opakowanych oraz podwozi pobiera się następujące opłaty od każdej sztuki i rozpoczętego okresu taryfowego:

za okres pierwszych	10	dni	— zł	10,—
za okres następnych	15	„	— „	20,—
za okres każdych dalszych	15	„	— „	30,—

a) od statków próżnych, z balastem i ładujących lub wyładowujących towary do 25% swej pojemności netto, jakoteż od statków pasażerskich po 0,10 G

b) od statków ładujących lub wyładowujących ponad 25% swej pojemności netto, po . . . . . 0,20 G

2. Dla statków linii regularnych, odpowiadających art. 4 „Przepisów Wykonawczych", stawki wymienione w punkcie 1 zmniejszają się:

a) w komunikacji z portami europejskimi, Morza Śródziemnego i Czarnego oraz portami atlantyckimi Afryki Północnej do 25-stopnia szerokości północnej, o 40%

b) w komunikacji z wszystkimi innymi portami, o 50%

3. Dla statków, wymienionych w punkcie 2, zawijających w ramach i bez przerywania swego rejsu stale do Gdańska i do Gdyni, i podlegających opłatom w obydwu portach, stawki wymienione w punktach 1 i 2 zmniejszają się o 50%

tak że ulga wynosi 70 wzgl. 75%.

Zwolnienia

Od opłat poz. 1 są zwolnione:

1. w ruchu morskim statki o pojemności netto do 4 m³,
2. statki zachodzące do portu bez ładunku w poszukiwania frachtu i opuszczające port bez ładunku, w ciągu 48 godzin,
3. statki, które nie wyładowując ani nie zabierając pasażerów lub towarów, zachodzą, do portu jedynie celem zasięgnięcia informacji lub otrzymania dyspozycji i opuszczają port w ciągu 48 godzin,
4. statki zachodzące do portu jako do portu ratunkowego, t. j. takie, które nie mogą dalej odbywać podróży na skutek uszkodzeń lub nieszczęśliwych wypadków — co na żądanie należy udowodnić — lub z powodu lodów, burzy, przeciwnych wiatrów, lub też zmuszone do tego przez inne nieprzewidziane niepomyślne okoliczności, jak np. chorobę lub utratę części załogi, jeżeli wychodzą drogą morską z tym samym ładunkiem, z jakim przyszły, i nie pozostają dłużej w porcie, niż to jest koniecznie potrzebne.
5. statki zachodzące do portu wyłącznie celem zabrania paliwa potrzebnego dla dalszej jazdy, jeżeli wychodzą niezwłocznie drogą morską bez zmiany ładunku,
6. statki zachodzące do portu dla naprawy, dla rozbiórki na złom lub celem dopełnienia swego wyekwipowania lub zaprowiantowania i pobyt w porcie ograniczają do czasu, niezbędnego dla dokonania wymienionych czynności, jeżeli opuszczają port drogą morską z tym samym ładunkiem,
7. statki, uiszczające opłatę roczną w myśl poz. IV, które wychodzą dla niesienia pomocy statkom rozbitym lub znajdującym się w niebezpieczeństwie i powracają nie osiągnąwszy celu,
8. statki, wykonywujące jazdy próbne (przy ostatecznym wyjeździe należy jednak uiścić opłatę za wyjście),
9. statki pilotowe, lodołamacze i statki promowe, o ile są używane dla celów im właściwych,
10. statki uiszczające opłatę roczną w myśl pozycji IV, o ile odbywają podróże w zachodniej części Zatoki Gdańskiej (na zachód od lini Hel—Nickelswalde),
11. łodzie należące do statków podlegających niniejszej taryfie (łodzie pomocnicze),
12. statki, będące własnością Zarządu Portu, Rzeczypospolitej Polskiej lub Wolnc-

za okres pierwszych 10 dni — groszy 12
za okres następnych 15 „ — „ 18
za okres dalszych 15 „ — „ 20
za okres dalszych 15 „ — „ 25
za okr. każdych dalsz. 15 „ — „ 35

4. **Taryfa B.**

Za złożenie niżej wymienionych towarów pobiera się opłaty według taryfy A., zwiększonej w procentowym stosunku mianowicie:

a) od towarów: alkohol metylowy, anyż, balsamy, bambus, cebula, cerata, chmiel w belach prasowanych maszynowo, cykoria, drut miedziany, drzewo korkowe, elektryczne materiały instalacyjne, emaliowane wyroby, fajansowe wyroby, farby, forniery, fosfor, figi, gumy żywiczne, jelita, kable, kakao, kamionkowe wyroby, kapusta świeża, karbolowy kwas, kawa, kora wszelkiego rodzaju, kwas benzoesowy, kwas salicylowy, lakiery, lane wyroby, leżaki, lignina, meble rozkładane w skrzyniach, mosiężne wyroby, mydło do prania, narzędzia, nasiona traw, odpadki drzewa korkowego, odpadki gumy, oleje jadalne, oliban, oliwa, orzechy, pałeczki do zapałek, papier pergaminowy, pasy napędne, pergamin, piwo, pokosty, porcelanowe wyroby, porter, przędza bawełniana, wełniana, jutowa, pierze w belach prasowanych, radiatory, rury lane, sadze, sago, sanitarne wyroby metalowe, ser, słonina, smalec, szczecina, szelak, szkło lustrzane, szmaty, szynki, śliwki suszone, świece, tapioka, trzcina, tygle ogniotrwałe, wata, węgiel aktywowany, włosie o 20%

b) od towarów: alabastrowe wyroby, aluminiowe wyroby, artykuły farmaceutyczne, balony szklane, beczki próżne, cebulki kwiatowe, chmiel w belach prasowanych zwyczajnie, cukiernicze wyroby, części maszyn, cynamon, części samochodowe, daktyle, drogeryjne wyroby, fiszbin, goździki, grzyby suszone, gumowe wyroby, guziki, herbata, imbir, jagody suszone, jedwab, kassia, konserwy, koper, kwas siarczany w balonach szklanych, kwas solny w balonach szklanych, kwiat muszkat., goździkowy i lipowy, lekarstwa, liście bobkowe, makulatura w belach nieprasowanych, manufaktura, maszyny, meble oprócz rozkładanych w skrzyniach, miedziane wyroby, migdały, miód w beczkach, mleko kondensowane, mydło toaletowe, nasiona buraczane, nasiona koniczyny, nasiona seradeli, tymotki i omłotowe, nasiona warzyw i ogrodowe, nożownicze wyroby, olejki eteryczne, owoce suszone, prócz śliwek, papryka, pasmanteria, pieprz, przędza, jedwabna i ze sztucznego jedwabiu, radiowe części, rodzynki i koryntki, rtęć, samochodowe części, sardynki, skóry surowe, zajęcze i królicze, skóry surowe suche, skóry wyprawione, soki owocowe, szczotki, szklane wyroby, spirytualia, tekstylne wyroby, wanilia, wino, wódka, o 40%

c) od towarów: celuloidowe wyroby i odpadki, cygara, dętki, futra, galanteria, kosmetyka, obręcze drewniane, opony, papierosy, pierze w belach nieprasowane, rośliny żyjące, rzeczy przesiedlenia domowego użytku, skórki futrzane, o 100%

5. **Taryfa C.**

a) Za złożenie samochodów nieopakowanych i opakowanych oraz podwozi pobiera się następujące opłaty od każdej sztuki i rozpoczętego okresu taryfowego:

za okres pierwszych 10 dni — zł 10,—
za okres następnych 15 „ — „ 20,—
za okres każdych dalszych 15 „ — „ 30,—

a) od statków próżnych, z balastem i ładujących lub wyładowujących towary do 25% swej pojemności netto, jakoteż od statków pasażerskich po **0,10 G**

b) od statków ładujących lub wyładowujących ponad 25% swej pojemności netto, po . . . . . **0,20 G**

2. Dla statków linii regularnych, odpowiadających art. 4 „Przepisów Wykonawczych", stawki wymienione w punkcie 1 zmniejszają się:
   a) w komunikacji z portami europejskimi, Morza Śródziemnego i Czarnego oraz portami atlantyckimi Afryki Północnej do 25-stopnia szerokości północnej, o **40%**
   b) w komunikacji z wszystkimi innymi portami, o **50%**
3. Dla statków, wymienionych w punkcie 2, zawijających w ramach i bez przerywania swego rejsu stale do Gdańska i do Gdyni, i podlegających opłatom w obydwu portach, stawki wymienione w punktach 1 i 2 zmniejszają się o **50%**
   tak że ulga wynosi 70 wzgl. 75%.

Zwolnienia

Od opłat poz. 1 są zwolnione:

1. w ruchu morskim statki o pojemności netto do 4 m³,
2. statki zachodzące do portu bez ładunku w poszukiwania frachtu i opuszczające port bez ładunku, w ciągu 48 godzin,
3. statki, które nie wyładowując ani nie zabierając pasażerów lub towarów, zachodzą, do portu jedynie celem zasięgnięcia informacji lub otrzymania dyspozycji i opuszczają port w ciągu 48 godzin,
4. statki zachodzące do portu jako do portu ratunkowego, t. j. takie, które nie mogą dalej odbywać podróży na skutek uszkodzeń lub nieszczęśliwych wypadków — co na żądanie należy udowodnić — lub z powodu lodów, burzy, przeciwnych wiatrów, lub też zmuszone do tego przez inne nieprzewidziane niepomyślne okoliczności, jak np. chorobę lub utratę części załogi, jeżeli wychodzą drogą morską z tym samym ładunkiem, z jakim przyszły, i nie pozostają dłużej w porcie, niż to jest koniecznie potrzebne.
5. statki zachodzące do portu wyłącznie celem zabrania paliwa potrzebnego dla dalszej jazdy, jeżeli wychodzą niezwłocznie drogą morską bez zmiany ładunku,
6. statki zachodzące do portu dla naprawy, dla rozbiórki na złom lub celem dopełnienia swego wyekwipowania lub zaprowiantowania i pobyt w porcie ograniczają do czasu, niezbędnego dla dokonania wymienionych czynności, jeżeli opuszczają port drogą morską z tym samym ładunkiem,
7. statki, uiszczające opłatę roczną w myśl poz. IV, które wychodzą dla niesienia pomocy statkom rozbitym lub znajdującym się w niebezpieczeństwie i powracają nie osiągnąwszy celu,
8. statki, wykonywujące jazdy próbne (przy ostatecznym wyjeździe należy jednak uiścić opłatę za wyjście),
9. statki pilotowe, lodołamacze i statki promowe, o ile są używane dla celów im właściwych,
10. statki uiszczające opłatę roczną w myśl pozycji IV, o ile odbywają podróże w zachodniej części Zatoki Gdańskiej (na zachód od lini Hel—Nickelswalde),
11. łodzie należące do statków podlegających niniejszej taryfie (łodzie pomocnicze),
12. statki, będące własnością Zarządu Portu, Rzeczypospolitej Polskiej lub Wolnego Miasta Gdańska, albo służące celom nadzoru państwowego lub budownictwa wodnego, jeżeli nie są używane dla celów przemysłowych i posiadają odpowiednią legitymację wystawioną przez Radę Portu,
13. jachty żaglowe i motorowe, o ile służą wyłącznie dla celów sportowych i posiadają urzędową legitymację stwierdzającą, że nie są używane dla celów handlowo-przemysłowych,
14. statki marynarek wojennych i statki szkolne służące wyłącznie dla celów szkolenia,
15. gdańskie i polskie statki turystyczne i wycieczkowe w komunikacji z zagranicą, uskuteczniające tylko odprawę pasażerów,
16. statki przybywające do portu celem rozbiórki,
17. statki za dowodem, że w Gdyni uiszczają opłatę roczną obsługujące komunikację tylko między Gdynią a portem gdańskim i opuszczające port gdański drogą morską; o ile chodzi o statki wycieczkowe, to należy je zgłosić w Urzędzie Pilotów co najmniej na 24 godziny przedtem.

Opłaty od towarów i zwierząt

przywożonych lub wywożonych drogą morską, wyładowanych lub załadowanych w obrębie portu gdańskiego:

1. **Grupa A:**
   węgiel, brykiety węglowe i koks w eksporcie i w tranzycie do Prus Wschodnich, za każde pełne 100 kg . . . . . **0,02 G**
2. **Grupa B:**
   apatyty, cegła, celuloza, cement, dachówka, dolomit, fosforyty, glinki fajansowe i farbiarskie, hutnicze półfabrykaty wg. listy znajdującej się w Kasie Głównej Rady Portu, kamienie brukowe, kaolina, koncentraty, makulatura, nawozy azotowe i potasowe (saletra, superfosfat i t. p. z wyjątkiem siarczanu potasu), odpadki papierowe, okopowizna, piryty i wypałki pirytowe, piasek, rudy i pokrewne surowce hutnicze, siarczan amonu, skóra odpadkowa wapniona, słoma, szlaka wszelka, szpat polny w kawałkach lub mielony, tomasyna, torf, trociny, walcowiny (zendra), wapno, ziemia, ziemniaki, żelazo walcowane, żwir oprócz gatunków specjalnych, za każde pełne 100 kg . . . . . **0,025 G**
3. **Grupa C:**
   asfalt, blacha cynkowa, cynk, dekstryna, dreny, cukier, kości, krochmal, kwasy naftowe, mąka kostna, ziemniaczana, rybna, melasa, płatki kartoflance, pył cynkowy, rury żelazne i żelbetowe, siano, słód, tłuczeń szkła, wytłoki buraczane, żelazo surowe, złom żelazny, za każde 100 kg . . **0,035 G**
4. **Grupa D:**
   azotan amonu, beczki, żelazne i drewniane, benzyna, benzol, bisulfat sodu, biel cynkowa, boran wapnia, cegła szamotowa i magnezytowa, cyna, chlorek wapnia, dziegieć, esparceta, gips, juta, kalafonia, kamienie blokowe do budowy, koks naftowy, kreda, kreozot, krzemień mielony, kukurydza, litopony, magnezyt, makuchy z nasion bawełny również mielone, mąka ryżowa i wszelka zbożowa, marmur nieszlifowany, materiał na skrzynki gotowy w wiązkach, mazut, nafta, naftalina, odpadki koniczyny, oleje gazowe, skalne, smarowe, smołowcowe z węgla kamiennego, wrzecionowe, ołów, otręby, owoce oleiste mielone, pak smołowy, papier gazetowy, płyty i ka-

4. Sumę należnych opłat zaokrągla się wzwyż do pełnych fenigów.
5. 1 tona ładunku = 2 m^3 pojemności netto.
6. Ładowność statków, wymierzonych tylko w pomiarach morskich, oblicza się według wzoru:
największa długość pomnożona przez największą szerokość pomnożona przez wysokość przestrzeni pomiarowej pomnożona przez współczynnik zapełnienia 0,8 (t = d. s. w. 0,8).
7. Statki, których pomiary podane są w tonach, uiszczają opłaty na podstawie przeliczenia: 1 tona = 1,5 m. sześc. pojemności netto.
8. Dla pomiaru statków miarodajne są pomiary angielskie.

Zgłaszanie statków rzecznych i tratew

Statki i tratwy przybywające drogami wodnymi śródlądowymi należy przed przejściem przez śluzę w Einlage zgłosić w tamtejszym biurze meldunkowym. Zgłoszenia winien dokonać kierownik statku. Śluzowania poza ustalonymi godzinami ruchu śluzy należy zgłosić w godzinach urzędowych z podaniem przypuszczalnego czasu śluzowania. Śluzowań nie zgłoszonych w godzinach urzędowych nie uskutecznia się. Wyjątki możliwe są tylko w udowodnionych wypadkach nagłych.

Śluzowanie statków policyjnych i celnych w czasie pełnienia służby następuje o każdej porze, również bez uprzedniego zgłoszenia.

Odbiorca tratwy obowiązany jest powiadomić biuro meldunkowe w Einlage o przypuszczalnym dniu nadejścia tratwy oraz o jej zawartości przez wypełnienie i nadesłanie formularza według wzoru VI. Tratwy, które nie zostały zameldowane według wzoru VI, zostają po przejściu przez śluzę zatrzymane do czasu złożenia deklaracji.

Na specjalne zarządzenie Rady Portu, tratwy mogą być przytrzymane dla zabezpieczenia ciążących na nich opłat portowych. Zwolnienie przytrzymanych tratew może być uzależnione od złożenia odpowiedniej gwarancji.

Urząd meldunkowy wystawia świadectwo zameldowania według wrozu III albo IV, które niezwłocznie, najpóźniej jednak w ciągu następującego po wejściu dnia roboczego musi być przedstawione Kasie Głównej Rady Portu przez kierownika albo przedstawiciela statku lub tratwy, z jednoczesnym przedłożeniem meldunku według wzoru V; w przeciwnym razie Kasa Główna Rady Portu ustala należne opłaty portowe na podstawie odnośnych stawek maksymalnych. W urzędzie meldunkowym w Einlage i w Kasie Głównej Rady Portu, należy przedłożyć świadectwo pomiarowe statku wzgl. dokument przewozowy tratwy.

Odprawa statków i tratew wychodzących

Przy zgłoszeniu odejścia należy przedłożyć Kasie Głównej Rady Portu listy pomiarowe statków wzgl. dokumenty przewozowe tratew. Zaświadczenie odmeldowania wydaje się po uiszczeniu wszelkich opłat portowych od statku i ładunku wzgl. od tratwy lub złożeniu gwarancji wzgl. odroczeniu opłat.

Zaświadczenie powyższe posiada ważność do 2 dni, i winno być doręczone w biurze meldunkowym w Einlage przed przejściem przez śluzę.

W specjalnych wypadkach, Kasa Główna Rady Portu może zezwolić na wyrównanie należnych opłat portowych w biurze meldunkowym w Einlage.

A. POTASCHMAN
właść. J. FABER
Tarnów, Marcina 21
FABRYKA WYROBÓW TEKTUROWYCH I PAPIEROWYCH
wyrabia: Tacki tekturowe, spluwaczki higieniczne, pudełka dla wszystkich gałęzi przemysłu, koszyczki papierowe dla branży cukierniczej.

go Miasta Gdańska, albo służące celom nadzoru państwowego lub budownictwa wodnego, jeżeli nie są używane dla celów przemysłowych i posiadają odpowiednią legitymację wystawioną przez Radę Portu,
13. jachty żaglowe i motorowe, o ile służą wyłącznie dla celów sportowych i posiadają urzędową legitymację stwierdzającą, że nie są używane dla celów handlowo-przemysłowych,
14. statki marynarek wojennych i statki szkolne służące wyłącznie dla celów szkolenia,
15. gdańskie i polskie statki turystyczne i wycieczkowe w komunikacji z zagranicą, uskuteczniające tylko odprawę pasażerów,
16. statki przybywające do portu celem rozbiórki,
17. statki za dowodem, że w Gdyni uiszczają opłatę roczną obsługujące komunikację tylko między Gdynią a portem gdańskim i opuszczające port gdański drogą morską; o ile chodzi o statki wycieczkowe, to należy je zgłosić w Urzędzie Pilotów co najmniej na 24 godziny przedtem.

Opłaty od towarów i zwierząt

przywożonych lub wywożonych drogą morską, wyładowanych lub załadowanych w obrębie portu gdańskiego:

1. **Grupa A:**
węgiel, brykiety węglowe i koks w eksporcie i w tranzycie do Prus Wschodnich, za każde pełne 100 kg . . . . . 0,02 G
2. **Grupa B:**
apatyty, cegła, celuloza, cement, dachówka, dolomit, fosforyty, glinki fajansowe i farbiarskie, hutnicze półfabrykaty wg. listy znajdującej się w Kasie Głównej Rady Portu, kamienie brukowe, kaolina, koncentraty, makulatura, nawozy azotowe i potasowe (saletra, superfosfat i t. p. z wyjątkiem siarczanu potasu), odpadki papierowe, okopowizna, piryty i wypałki pirytowe, piasek, rudy i pokrewne surowce hutnicze, siarczan amonu, skóra odpadkowa wapniona, słoma, szlaka wszelka, szpat polny w kawałkach lub mielony, tomasyna, torf, trociny, walcowiny (zendra), wapno, ziemia, ziemniaki, żelazo walcowane, żwir oprócz gatunków specjalnych, za każde pełne 100 kg . . . . . 0,025 G
3. **Grupa C:**
asfalt, blacha cynkowa, cynk, dekstryna, dreny, cukier, kości, krochmal, kwasy naftowe, mąka kostna, ziemniaczana, rybna, melasa, płatki kartoflance, pył cynkowy, rury żelazne i żelbetowe, siano, słód, tłuczeń szkła, wytłoki buraczane, żelazo surowe, złom żelazny, za każde 100 kg . . 0,035 G
4. **Grupa D:**
azotan amonu, beczki, żelazne i drewniane, benzyna, benzol, bisulfat sodu, biel cynkowa, boran wapnia, cegła szamotowa i magnezytowa, cyna, chlorek wapnia, dziegieć, esparceta, gips, juta, kalafonia, kamienie blokowe do budowy, koks naftowy, kreda, kreozot, krzemień mielony, kukurydza, litopony, magnezyt, makuchy z nasion bawełny również mielone, mąka ryżowa i wszelka zbożowa, marmur nieszlifowany, materiał na skrzynki gotowy w wiązkach, mazut, nafta, naftalina, odpadki koniczyny, oleje gazowe, skalne, smarowe, smołowcowe z węgla kamiennego, wrzecionowe, ołów, otręby, owoce oleiste mielone, pak smołowy, papier gazetowy, płyty i ka-

4. Sumę należnych opłat zaokrągla się wzwyż do pełnych fenigów.
5. 1 tona ładunku = 2 m³ pojemności netto.
6. Ładowność statków, wymierzonych tylko w pomiarach morskich, oblicza się według wzoru:
   największa długość pomnożona przez największą szerokość pomnożona przez wysokość przestrzeni pomiarowej pomnożona przez współczynnik zapełnienia 0,8 (t = d. s. w. 0,8).
7. Statki, których pomiary podane są w tonach, uiszczają opłaty na podstawie przeliczenia: 1 tona = 1,5 m. sześc. pojemności netto.
8. Dla pomiaru statków miarodajne są pomiary angielskie.

Zgłaszanie statków rzecznych i tratew

Statki i tratwy przybywające drogami wodnymi śródlądowymi należy przed przejściem przez śluzę w Einlage zgłosić w tamtejszym biurze meldunkowym. Zgłoszenia winien dokonać kierownik statku. Śluzowania poza ustalonymi godzinami ruchu śluzy należy zgłosić w godzinach urzędowych z podaniem przypuszczalnego czasu śluzowania. Śluzowań nie zgłoszonych w godzinach urzędowych nie uskutecznia się. Wyjątki możliwe są tylko w udowodnionych wypadkach nagłych.

Śluzowanie statków policyjnych i celnych w czasie pełnienia służby następuje o każdej porze, również bez uprzedniego zgłoszenia.

Odbiorca tratwy obowiązany jest powiadomić biuro meldunkowe w Einlage o przypuszczalnym dniu nadejścia tratwy oraz o jej zawartości przez wypełnienie i nadesłanie formularza według wzoru VI. Tratwy, które nie zostały zameldowane według wzoru VI, zostają po przejściu przez śluzę zatrzymane do czasu złożenia deklaracji.

Na specjalne zarządzenie Rady Portu, tratwy mogą być przytrzymane dla zabezpieczenia ciążących na nich opłat portowych. Zwolnienie przytrzymanych tratew może być uzależnione od złożenia odpowiedniej gwarancji.

Urząd meldunkowy wystawia świadectwo zameldowania według wrozu III albo IV, które niezwłocznie, najpóźniej jednak w ciągu następującego po wejściu dnia roboczego musi być przedstawione Kasie Głównej Rady Portu przez kierownika albo przedstawiciela statku lub tratwy, z jednoczesnym przedłożeniem meldunku według wzoru V; w przeciwnym razie Kasa Główna Rady Portu ustala należne opłaty portowe na podstawie odnośnych stawek maksymalnych. W urzędzie meldunkowym w Einlage i w Kasie Głównej Rady Portu, należy przedłożyć świadectwo pomiarowe statku wzgl. dokument przewozowy tratwy.

Odprawa statków i tratew wychodzących

Przy zgłoszeniu odejścia należy przedłożyć Kasie Głównej Rady Portu listy pomiarowe statków wzgl. dokumenty przewozowe tratew. Zaświadczenie odmeldowania wydaje się po uiszczeniu wszelkich opłat portowych od statku i ładunku wzgl. od tratwy lub złożeniu gwarancji wzgl. odroczeniu opłat.

Zaświadczenie powyższe posiada ważność do 2 dni, i winno być doręczone w biurze meldunkowym w Einlage przed przejściem przez śluzę.

W specjalnych wypadkach, Kasa Główna Rady Portu może zezwolić na wyrównanie należnych opłat portowych w biurze meldunkowym w Einlage.

A. POTASCHMAN
właśc. J. FABER
Tarnów, Marcina 21
FABRYKA WYROBÓW TEKTUROWYCH I PAPIEROWYCH
wyrabia: Tacki tekturowe, spluwaczki higieniczne, pudełka dla wszystkich gałęzi przemysłu, koszyczki papierowe dla branży cukierniczej.

Zwolnienie statków rzecznych i tratew od obowiązku zgłaszania przy wejściu i wyjściu

Zwolnione od zgłaszania przyjazdu i odejścia w Gdańsku są:
1. statki wymienione w poz. I, zwolnienia 11, 12 i 14,
2. statki posiadające legitymacje okresowe.

W Einlage zgłaszanie wejścia i wyjścia obowiązuje w każdym wypadku.

Obowiązek płacenia i odpowiedzialność

Opłaty portowe w myśl taryfy opłat obowiązany jest uiścić:
od statków w ruchu morskim — kierownik lub przedstawiciel statku,
od statków w ruchu rzecznym — właściciel,
od ładunku wchodzącego i wychodzącego — kierownik lub przedstawiciel statku przewożącego dany ładunek,
od tratew — odbiorca wzgl. nadawca,
Za uiszczenie opłat od statku odpowiada statek,
od ładunku — ładunek,
od tratwy — tratwa.

Uiszczenie opłat przez obowiązanych do zapłaty odbywa się na rachunek następujących dłużników:
od statku — jego właściciela,
od wchodzącego ładunku wzgl. wchodzącej tratwy — ich odbiorcy,
od wychodzącego ładunku wzgl. wychodzącej tratwy — ich nadawcy,
opłat składowych w myśl poz. VII taryfy opłat — właściciela statku.

Za odbiorcę ładunku przychodzącego wzgl. nadawcę ładunku wychodzącego w myśl niniejszej taryfy uważany jest ten, kto w granicach swej kompetencji ładunek przejmuje lub nadaje (t. j. wyładowuje wzgl. — o ile to jest w zwyczaju — dostawia do statku celem zafrachtowania), a przy tratwach zgłaszający je do śluzowania według wzoru VI lub nadawca

Zwraca się uwagę na to, że przedstawiciel statku może żądać od odbiorcy względnie nadawcy na podstawie § 354 HGB. — nawet bez uprzedniego porozumienia się - wynagrodzenia w wysokości odpowiadającej miejscowym zwyczajom, za zaliczkowe uiszczenie opłat od ładunku, ściągnięcie ich od odbiorcy wzgl. nadawcy i rozliczenie z Radą Portu.

Regulamin eksploatacji

nabrzeży, składów i placów składowych lądowych i wodnych, administrowanych przez Zarząd Kejów Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku

Ogólne

§ 1.

Publiczne składy i place składowe lądowe i wodne służą dla przejściowego składania towarów przychodzących do portu i wychodzących z portu. Administracja składów i placów wykonywana jest przez Zarząd Kejów Rady Portu.

Składanie i odbiór towarów

§ 2.

Przydział przestrzeni składowej uskutecznia Zarząd Kejów na podstawie wniosku (formularz według wzoru I), w którym należy podać rodzaj i wagę towarów jakoteż potrzebną przestrzeń składową. Wniosek musi być podpisany przez składającego lub jego pełnomocnika specjalnie do tego upoważnionego (formularz według wzoru nr II). Wnioski o zamagazynowanie zboża w spichlerzu zbożowym Zarządu Nabrzeży należy zgłaszać na specjalnym formularzu I. Towary wolno składać dopiero po otrzymaniu przydziału od Zarządu Kejów i tylko na miejscach przez Zarząd Kejów wyznaczonych.

Dyspozycje składającego w myśl § 7, ostatni rozdział, cyfra II, należy zgłaszać do Zarządu Nabrzeży pisemnie na specjalnym formularzu II. Specjalne formularze I i II można otrzymać w Zarządzie Nabrzeży.

Bez uprzedniego przydziału można składać towary mające być załadowane na statek lub wyładowane ze statku na nabrzeżach znajdujących się bezpośrednio przy wyznaczonym miejscu postoju statku, o ile nabrzeże to podlega administracji Rady Portu. W takich wypadkach wniosek należy złożyć najpóźniej w ciągu 24 godzin po rozpoczęciu składania. Zarząd Kejów decyduje w każdym poszczególnym wypadku, jak długo złożone towary mogą pozostać na nabrzeżu i ma prawo żądać natychmiastowego usunięcia ich. W razie niezastosowania się, Zarząd Kejów ma prawo zarządzić przeniesienie towarów na rachunek i ryzyko składającego.

§ 3.

Na przestrzeniach składowych wodnych, składanie i odbiór towarów można uskuteczniać równocześnie ze zgłoszeniem złożenia i odbioru stosownie do wzoru I. W razie nieprawidłowości w zgłoszeniu, opóźnieniu ponad jeden dzień lub zaniedbaniu zgłoszenia, Zarząd Kejów ustala sam długość okresu złożenia i wielkość zajętej przestrzeni składowej. Składającemu nie przysługuje wówczas prawo sprzeciwu odnośnie do długości zaliczonego okresu składowego.

W wypadku odgraniczenia przestrzeni wodnej przeznaczonej dla złożenia drzewa, za pomocą kładek, granice należy przystosować każdorazowo do zajmowanej przestrzeni. Opłaty składowe uiszcza się zasadniczo za przestrzeń znajdującą się w obrębie kładek. Zarząd Kejów może jednak, w razie częściowego lub zupełnego opróżnienia zajętej przestrzeni udzielić pisemnej zgody na chwilowe pozostawienie dotychczasowych granic, jeżeli w niedługim czasie mają być na niej złożone nowe transporty drzewa, zezwolenie to Zarząd Kejów może odwołać każdego czasu. W takim wypadku opłaty uiszcza się tylko za faktycznie zajętą przestrzeń.

Przed uiszczeniem opłat składowych, drzewa podlegającego opłatom nie wolno wywozić poza obręb portu.

§ 4.

Odbiór towarów złożonych w magazynach lub na placach składowych Rady Portu uskuteczniać można tylko na podstawie wniosku podpisanego przez składającego lub jego pełnomocnika mogącego się wykazać upoważnieniem stosownie do wzoru II, po zatwierdzeniu wniosku przez Zarząd Kejów i uiszczeniu opłat lub odroczeniu zgodnie z § 5.

§ 5.

Opłaty składowe oblicza Zarząd Kejów na podstawie obowiązującej każdorazowo taryfy opłat. Należy je wpłacić w Kasie Głównej Rady Portu w ciągu 120 godzin po otrzymaniu rachunku. Najpóźniej jednak po ukończonym składowaniu. Sprzeciwy dotyczące wysokości opłat należy kierować do Zarządu Kejów, najpóźniej w 3 miesiące po

otrzymaniu rachunku. Sprzeciw nie zwalnia od obowiązku uiszczenia rachunku. Z odroczenia płatności korzystają tylko firmy posiadające konto kredytowe w Kasie Głównej Rady Portu.

Minimalna kwota rachunku wynosi 0,35 G.

W razie przekroczenia terminu płatności, kwota podlegająca poborowi na zasadzie taryfy, podwyższa się za pierwsze 10 dni zwłoki o ¼%, za każde dalsze rozpoczęte 10 dni o ⅓%, conajmniej jednak o 0,80 G.

W razie nieuiszczenia opłat i w braku odroczenia, Zarząd Kejów ma prawo sprzedać złożone towary w drodze publicznego przetargu, po uprzednim zawiadomieniu składającego z podaniem odpowiedniego terminu. Uzyskaną sumę po potrąceniu opłat składowych i kosztów własnych, zwraca się składającemu.

Za uiszczenie opłat składowych odpowiada składający i złożone przez niego towary.

Jakie towary można składać

§ 6.

Na skład, tj. do magazynów i na place składowe przyjmuje się tylko towary, które ze względu na rodzaj, wagę i objętość się do tego nadają. O przyjęciu lub odrzuceniu decyduje Zarząd Kejów.

W magazynach nie wolno składać towarów cuchnących lub podejrzanych w tym względzie, dalej towarów mokrych, źle opakowanych i takich, któreby mogły zaszkodzić innym znajdującym się w pobliżu towarom, wreszcie wszelkie towary łatwopalne i materiały wybuchowe, które wolno składać tylko na specjalnie dla tego celu urządzonych placach.

Listę towarów, łatwopalnych i materiałów wybuchowych i wykaz przeznaczonych dla tych towarów placów składowych można przejrzeć w Zarządzie Kejów.

Otwieranie przesyłek i badanie towarów przeznaczonych do złożenia naogół nie jest praktykowane. Zarząd Kejów ma jednak prawo żądać otwarcia przesyłek celem zbadania ich zawartości. Otwarcie i zapakowanie odbywa się na koszt składającego.

Ogólne przepisy eksploatacyjne

§ 7.

Złożenie i odbiór towarów odbywa się z reguły siłami roboczymi składającego, pod dozorem i według wskazówek Zarządu Kejów. Składający i zatrudnione przez niego osoby muszą bezwzględnie stosować się do wskazówek Zarządu Kejów, szczególnie co do sposobu składania, transportu towarów itd. Po odebraniu towarów zajmowane przestrzenie oddać należy oczyszczone.

Zarząd Kejów ma prawo, w wypadkach przewidzianych w §§ 11 i 12 regulaminu jak również w innych nagłych wypadkach, np. gdy towar lub hala składowa znajdują się w niebezpieczeństwie, użyć własnych sił roboczych i zabronić robotnikom obcym wstępu do składów lub innych miejsc pracy.

Korzystanie z urządzeń Zarządu Kejów w basenie portowym Westerplatte odbywa się zgodnie z przepisami niniejszego regulaminu, w ramach przewidzianych postanowieniami umowy polsko-gdańskiej z dnia 4 sierpnia 1928 r. w sprawie eksploatacji Westerplatte.

Na wszystkich nabrzeżach wyposażonych w dźwigi itp. przeładunek towarów może się odbywać tylko przy użyciu tych urządzeń. Wyjątki są dozwolone odnośnie do przeładunku zboża za pomocą elewatorów, jako też załadunku mniejszych statków, dokonywanego za pomocą zsuwni, o ile nie powoduje to trudności dla ruchu przetokowego.

Dla spichlerza zbożowego zamiast powyższych przepisów eksploatacyjnych obowiązują następujące postanowienia:

I. Wszelkie prace w spichlerzu wykonuje personel Zarządu Nabrzeży na zasadzie rozdziału B taryfy opłat.

II. Wnioski o zamagazynowanie w myśl specjalnego formularza I i wszelkie inne dyspozycje w myśl specjalnego formularza II będą załatwiane z reguły w kolejności zgłoszeń; Zarząd Nabrzeży jest jednak upoważniony do czynienia wyjątków, o ile zajdzie tego potrzeba dla zabezpieczenia interesów ogółu składających. W razie równoczesnego zgłoszenia kilku wniosków o zamagazynowanie w myśl specjalnego formularza I wzgl. innych dyspozycyj w myśl specjalnego formularza II, o kolejności załatwienia decyduje Zarząd Nabrzeży, kierując się ogólnymi potrzebami ruchu.

III. Zarząd Nabrzeży może uzależnić przyjęcie wniosku:

1. od uprzedniego złożenia kaucji w gotówce, która przepada, jeżeli prace, które winien wykonać składający, nie zostaną rozpoczęte lub ukończone zgodnie z wnioskiem,
2. od złożenia dowodu, że zboże będzie dostarczone zgodnie z wnioskiem.

Poza tym w razie opóźnienia Zarząd Nadbrzeży może pobrać opłatę za trzymanie urządzeń w pogotowiu w wysokości 20.— G. za ½ godziny opóźnienia rozpoczęcia lub ukończenia pracy. Wnioskodawca ponosi odpowiedzialność za szkody wynikające dla Zarządu Nabrzeży lub osób trzecich z powodu nierozpoczęcia lub nieukończenia swoich prac zgodnie z wnioskiem.

Zarząd Nabrzeży jest uprawniony użyć do przyspieszenia tych prac własnego personelu, o ile wnioskodawca nie przeprowadza ich w dość szybkim tempie. Wnioskodawca obowiązany jest pozwolić na użycie tego personelu i zwrócić Zarządowi Nabrzeży koszta robocizny wraz z dodatkiem za zwłokę w wysokości 100%.

§ 8.

Przekładanie złożonych towarów w halach składowych w myśl taryfy opłat A I na inne miejsce, dzielenie ich, sortowanie, oczyszczanie oraz wyjmowanie próbek jest dozwolone w razie wystarczającej dla tego przestrzeni, jednakże tylko za uprzednią zgodą Zarządu Kejów. Czynności powyższe nie wpływają na wysokość opłat, o ile przeprowadzane są w tej samej strefie opłat i bez zmiany powierzchni składowej. W razie powiększenia się z tego powodu powierzchni składowej, nie przekraczającego przy przestrzeniach do 100 m² — 10 m², zaś przy przestrzeniach większych, 10% pierwotnie zajętej powierzchni, liczy się za dodatkową powierzchnię od dnia jej zajęcia stawki w tej wysokości, jaka według zróżniczkowanej taryfy wypada dla pierwotnie zajętej powierzchni.

Inne zmiany przestrzeni składowych uważane są za nowe składanie i wymagają specjalnego wniosku do Zarządu Kejów, według wzoru III.

Obróbka złożonych towarów i sprzedaż detaliczna są wykluczone.

Dla spichlerza zbożowego obowiązują odnośne postanowienia taryfowe.

§ 9.

Zarząd Kejów dba o otwieranie i zamykanie składów, pilnuje porządku i spokoju pomiędzy zatrudnionymi tam osobami, które bezwzględnie stosować się muszą do jego zarządzeń. Wstęp do składów i na place składowe jest dopuszczalny tylko za zezwoleniem Zarządu Kejów. Palenie tytoniu i używanie niezasłoniętego otwartego światła w obrębie budynków i placów składowych jest surowo wzbronione.

§ 10.

Wstęp do składów i na place składowe jak również wykonywanie tam robót jest dozwolone tylko w celach przewidzianych w regulaminie, w czasie od godziny 7 do 15.

Wnioski o pozostawienie składów otwartych podczas 2-ej i 3-ej zmiany należy zgłaszać w Zarządzie Kejów do godziny 12-ej odnośnego dnia powszedniego lub, jeśli składy mają być otwarte w niedzielę i święta, do godziny 12-ej poprzedniego dnia powszedniego.

§ 11.

W magazynach i na placach składowych Rady Portu położonych bezpośrednio przy brzegach, towary nie powinny w ogólności pozostawać dłużej niż 20 dni.

Po upływie tego okresu Zarząd Kejów jest upoważniony przenieść odnośne towary na inne miejsce na rachunek i ryzyko składającego, lub oddać je na skład spedytorowi. Zarząd Kejów zawiadamia o tym o ile możności składającego, nie jest jednak do tego zobowiązany. Termin ten nie ma zastosowania do składów i placów składowych przeznaczonych przez Radę Portu dla składania długoterminowego. Zarządowi Kejów przysługuje jednak prawo żądania opróżnienia przydzielonych przestrzeni składowych w ciągu jednego miesiąca, a w wyjątkowo nagłych wypadkach w ciągu 8-miu dni, o ile, według uznania Rady Portu, wymaga tego interes publiczny (np. przeprowadzenie robót związanych z naprawą lub nowe budowle).

§ 12.

Zarząd Kejów jest również uprawniony do przymusowego usunięcia na koszt składającego lub złożenia na innym miejscu tych towarów, które złożone zostały w sprzeczności z §§ 2 i 7 lub w sposób nieodpowiadający zarządzeniom Zarządu Kejów.

Za czas niezgodnego z przepisami złożenia oblicza się, nie przesądzając przez to ewentualnych innych pretensji o odszkodowanie, trzykrotne, a za towary złożone wbrew zakazowi na drogach dla straży ogniowej i na szynach dźwigowych dziesięciokrotne opłaty przewidziane w § 5.

§ 13.

O ile towary przymusowo złożone na innym miejscu przez Zarząd Kejów w myśl §§ 2, 11 i 12 nie zostaną po uiszczeniu należnych opłat i kosztów odebrane w ciągu sześćdziesięciu dni od chwili przymusowego ich złożenia, lub też wcześniej, jeśli zachodzi obawa, że uzyskana ze sprzedaży towarów kwota nie wystarczy na pokrycie opłat i kosztów Zarząd Kejów jest uprawniony do sprzedania tych towarów w drodze publicznego przetargu za uprzednim zawiadomieniem składającego z podaniem określonego terminu.

Pozostałość osiągniętej sumy po potrąceniu opłat składowych i kosztów własnych zwraca się składającemu.

Odpowiedzialność

§ 14.

Rada Portu nie przejmuje żadnej odpowiedzialności za przyjęte na skład towary, a w szczególności nie odpowiada za straty i zmniejszenie się wartości i ilości przez kradzież, ogień, wodę lub za uszkodzenia wszelkiego rodzaju.

Składający jest odpowiedzialny wobec Rady Portu za wszelkie szkody wyrządzone wskutek przeładunku, przez złożenie jego towarów lub przez ludzi zatrudnionych przy składaniu. W szczególności jest on odpowiedzialny wobec ewentualnych pretensji o odszkodowanie ze strony innych składających.

Za szkody wyrządzone podczas wykonywania prac w spichlerzu zbożowym Rada Portu odpowiada tylko w wypadkach udowodnienia jej przewinienia, za które winna odpowiadać.

Książki Księgarni św. Wojciecha najlepsze upominki na każdą okazję

Postanowienia końcowe

§ 15.

W obrębie publicznych składów i placów składowych oraz powierzchni wodnych przeznaczonych dla składania mają również zastosowanie ogólne przepisy policyjne o ruchu w porcie gdańskim, a w szczególności rozporządzenie policyjne dla portu w Gdańsku oraz przepisy dotyczące budownictwa i ruchu kolejowego.

Taryfa opłat składowych

Opłaty ustalone w guldenach gdańskich mogą być uiszczane również w złotych polskich oraz w walutach obcych. Złoty polski przyjmuje się obecnie po kursie 1 złoty = 1 gulden. Dla innych walut obowiązują kursy kupna notowane na giełdzie wzgl. ustalone przez Wydział Finansowy Rady Portu. Zmiany zastrzeżone.

Za składanie towarów pobiera się od m² zajętej powierzchni:

I. W publicznych składach Rady Portu:

	Za pierwsze 15 dni	Za każdy dalszy dzień
	fenigów	
1. Wolna Strefa:		
a) w Iej strefie hal składowych	5,0	10,0
b) w IIej strefie hal składowych	5,0	5,0
c) w piwnicy hali południowej II	2,5	2,5
2. Dworzec Wiślany	5,0	10,0
3. Kanał Portowy i Westerplatte	5,0	5,0
4. Marinekohlenlager, Schellmühl i Holm	3,5	3,5
5. w składach przeznaczonych przez Radę Portu dla składania długoterminowego	3,0	3,0

A. OPŁATY ZA KORZYSTANIE ZE SKŁADÓW I PLACÓW SKŁADOWYCH.

II. Na publicznych placach składowych Rady Portu:

1. Wolna Strefa, Kanał Portowy i Dworzec Wiślany:		
a) w Iej strefie	2,5	4,0
b) w IIej strefie	1,0	1,0
2. Marinekohlenlager i basen w Wisłoujściu	1,0	1,0
3. Holm:		
a) w Iej strefie	0,4	0,4
b) w IIej strefie	0,25	0,25
c) w IIIej strefie	0,1	0,1
d) w IVej strefie	0,05	0,05
4. na placach wyżej niewymienionych, m. in. na placu dla towarów łatwopalnych, w północnej części Wolnej Strefy, na placu położonym na południe od śpichlerza firmy Prowe nad Kanałem Portowym i na placu koło basenu portowego Westerplatte	1,0	1,0
5. na placach przeznaczonych przez Radę Portu dla składania długoterminowego (por. Dodatki ogólne, cyfr. 5)	0,5	0,5

III. Na publicznych wodnych placach składowych przeznaczonych do składania długoterminowego:

a) poniżej mostu Breitenbacha	0,48	za rozp. 4 dni
b) na przestrzeni od mostu Breitenbacha do Plehnendorf na brzegu północnym, w pasie nie szerszym jak 20 m od brzegu	0,24	za rozp. 4 dni
c) od mostu Breitenbacha do Plehnendorf, na brzegu południowym	0,12	za rozp. 4 dni
d) powyżej Plehnendorf	0,24	za rozp. 15 dni

B. OPŁATY ZA KORZYSTANIE ZE ŚPICHLERZA ZBOŻOWEGO OD TONY:

IV. Na publicznych placach wodnych, przeznaczonych doraźnie dla przejściowego składania drzewa, zgodnie z obowiązującymi przepisami policji portowej:

a) poniżej mostu Breitenbacha	1,2	za rozp. 5 dni
b) od mostu Breitenbacha do Plehnendorf	0,96	za rozp. 5 dni
c) powyżej Plehnendorf	—	
1. Za zamagazynowanie od miejsc odbioru, do których zboże winno być dostarczone przez składającego, łącznie z wolnym nieubezpieczonym składem na okres 30 dni bieżących, wymagazynowanie i ważenie, jednakże bez stawienia zaprzysiężonego próbobiorcy:		
a) od żyta	3,60 G	
b) od pszenicy	3,75 G	
c) od jęczmienia, kukurydzy, gryki i ziarna strączkowego	4,00 G	
d) od owsa i prosa	4,55 G	
e) od wszelkich innych artykułów spichlerzowych	5,00 G	
2. Za przesyp zboża itp. przez urządzenie do workowania w worki dostarczone przez ekspedytora — dodatkowo do opłat poz. 1 a)—e)	0,20 G	
3. Za bezpośredni przeładunek z miejsc odbioru (p. cyfr. 1) do rury wysypowej, łącznie z ważeniem, od artykułów wyszczególnionych w poz. 1 a)—c):		
przy dowozie od strony lądowej	2,00 G	
przy dowozie od strony wodnej	1,75 G	
4. Składowe po upływie okresu wolnego od opłat składowych (p. cyfr. 1), bez ubezpieczenia, za każde rozpoczęte 15 dni	0,48 G	
5. Jednorazowa przeróbka ręczna	0,80 G	
6. Jednorazowe przetransportowanie z jednej składnicy do drugiej (Za przetransportowanie na życzenie drogą okólną pobiera się dodatek, którego wysokość należy przedtem uzgodnić).	0,80 G	
7. Do stawek poz. 2—6 pobiera się dodatkowo:		
a) od owsa i prosa	10 %	
b) od wszelkich artykułów spichlerzowych nie wyszczególnionych w poz. 1 a)—d)	20 %	
8. Suszenie wilgotnego zboża wszelkich gatunków (Przy zawartości wilgoci ponad 18% odpowiednio więcej).	10,00 G	
9. Czyszczenie i sortowanie jęczmienia	od 1,60 do	2,80 G
10. Gazowanie:		
a) zboża itp. (przy zawartości wilgoci ponad 18% odpowiednio więcej)	5,00 G	
b) worków próżnych	8,00 G	
11. Odpylanie zboża w odpylni	0,12 G	

Dodatki

1. W razie workowania zboża pobiera się składowe udziałowo dopóty, dopóki towar zaworkowany nie jest wymagazynowany.

2. Wiązanie i wyładunek worków należy do ekspedytora.

3. Składowe od artykułów nie wyszczególnionych w poz. B, 1 pobiera się według stawek poz. A. I, 1 b).

4. Opłaty z tytułu poz. B 1, 2 i 3 należy uiszczać w ciągu 24 godzin po zatwierdzeniu odnośnego wniosku.

Wyjątki

1. Za składanie towarów pobiera się od m² zajętej powierzchni za każdy rozpoczęty dzień:

a) w składach IX, XI, XII, XIV i XV, i na poddaszu składu V na Holmie, oraz w składzie V przy dworcu w Brzeźnie . . . . . 0,85 fen.

b) na poddaszach składów XXV, A, B i C w Wolnej Strefie . . . 2,2 fen.

2. Za składanie fabrykatów drzewnych, mączki kartoflanej i towarów wymienionych w taryfie opłat portowych z dnia 28 czerwca 1937 r. w pozycji V, 1 do 4 i 6 (za wyjątkiem benzyny, blachy, ołowiu, chlorku wapnia, beczułek żelaznych, spirytusu eksportowego, glinki fajansowej i farbiarskiej, mąki rybnej, pastewnej, żywicy, półfabrykatów hutniczych, kości, marmuru nieszlifowanego, olei surowych i smarowych, beczułek do spirytusu, cementu i cyny) pobiera się od m² zajętej powierzchni za każdy rozpoczęty dzień:

a) w składach wymienionych w wyjątkach pod cyfrą 1a . . . . . 0,75 fen.

b) w składach wymienionych tamże pod cyfrą 1b . . . . . 1,5 fen.

c) w składach położonych nad Kanałem Portowym, w Schellmühl na Holmie i koło Marinekohlenlager, jako też w IIej strefie składów w Wolnej Strefie i na Dworcu Wiślanym . . . . . 2,3 fen.

3. Za składanie na wodnych placach składowych tratew służących dla przeładunku i we wniosku wyraźnie jako takie oznaczonych, pobiera się 50% opłat ustalonych pod cyfrą IV.

4. Za składanie przyrządów przeładunkowych oraz materiałów do opakowania, służących dowodnie do opakowania towarów przychodzących, wychodzących, na terenach przez Zarząd Kejów wskazanych, pobiera się 20% stawek ustalonych w taryfie z tym, że okres złożenia odnośnie narzędzi pracy odnawia się po upływie każdego miesiąca.

5. W razie przymarznięcia drzewa stosuje się zniżkę opłat należnych według III i IV, mianowicie:

a) 50% od drzewa złożonego powyżej mostu Kolejowego.

b) 25% od drzewa złożonego poniżej mostu Kolejowego.

Zniżka ta ma zastosowanie tylko do okresu, co do którego Zarząd Kejów na odnośne podanie stwierdził, że drzewo istotnie było przymarznięte.

6. Na nabrzeżach służących dla przeładunku towarów masowych na północnej stronie Wolnej Strefy, koło basenu portowego w Wisłoujściu i koło Dworca Wiślanego na odcinku wyposażonym w dźwigi, pobiera się za m. kw. zajętej powierzchni dziennie za złożenie węgla eksportowego w pierwszej linii 0,6 fen., w drugiej linii 0,5 fen., a za złożenie towarów masowych luzem nieopakowanych, wyszczególnionych w taryfie opłat za używanie dźwigów w dodatku 3, oraz bloków granitowych, w drugiej linii — 0,75 fen.

7. Za składanie bawełny w składach pobiera się na wniosek po upływie 5 dni

wolnych od opłat, za pierwsze chociażby rozpoczęte tylko 30 dni 1.— G, a za każdy dalszy dzień 4,0 fen. od m² zajętej powierzchni.

8. Za składanie dziegciu w składzie XXIV nad Kanałem Portowym, pobiera się od m² zajętej powierzchni, za każdy rozpoczęty dzień — 1,0 fen.

9. Za składanie drzewa, ziemniaków, nasion oleistych, mąki wszelkiego rodzaju, celulozy, cementu i cukru w składach pierwszej linii na Dworcu Wiślanym, pobiera się 4,0 fen. za metr kw. dziennie, a za składanie kainitu i siarczanu amonu w magazynach na Westerplatte 3,5 fen. za m. kw. dziennie.

10. Za składanie drzewa na placach składowych w I strefie na Dworcu Wiślanym pobiera się od m² zajętej powierzchni, za każdy rozpoczęty dzień — 2,5 fen.

11. Stawki pozycji II, 3 a—d stosuje się tylko do składania drzewa. W razie składania innych towarów pobiera się dodatek w wysokości 50%.

Dodatki ogólne

1. Zamiast terenów składowych, za które pobiera się opłaty składowe zależnie od ilości m² zajętej powierzchni, Zarząd Kejów przydziela dla składania drzewa również wymierzone place wraz z nabrzeżem, którego głębokość odpowiada warunkom lokalnym. Za place te pobiera się opłaty odpowiadające zajęciu co najmniej 50% nadającej się do użytku powierzchni za cały czas od dnia przydziału do dnia definitywnego oddania placu. W razie wykorzystania placu ponad 80%, nadwyżki są wolne od opłat. Zarząd Kejów ma prawo cofnąć przydział placu każdego czasu z 14-dniowym terminem wypowiedzenia.

W terminie tym nie wolno bez zezwolenia Zarządu Kejów składać na wymówionym placu żadnych nowych transportów.

W razie pisemnego zawiadomienia Zarządu Kejów o zamiarze zwolnienia placu, lub wymówienia placu przez Zarząd Kejów, nie stosuje się opłat minimalnych, odpowiadających 50%-owemu zajęciu placu, o ile pozostałe na placu drzewo nie zajmuje więcej niż 20% powierzchni placu i złożone jest według wskazówek Zarządu Kejów.

Wielkość powierzchni użytkowej placu składowego ustala Zarząd Kejów. Przez przejęcie przydzielonego placu uznaje się bez zastrzeżeń decyzję Zarządu Kejów co do wielkości powierzchni. Reklamacje należy zgłaszać przed przejęciem placu.

Zarząd Kejów przydziela również place dla składania drzewa na podstawie specjalnych umów. Warunki można przejrzeć w biurze Zarządu Kejów.

2. Jeśli przestrzeń składowa eksploatowana jest równocześnie przez kilku interesantów, każdy z nich opłaca za użytą powierzchnię te same opłaty taryfowe.

3. Jeśli składanie przesyłek zbiorowych wyszczególnionych we wniosku o przyjęcie na skład lub o zmianę składu, trwa kilka dni, to dla uproszczenia rachunku opłat, zamiast obliczania poszczególnych etapów składania, Zarząd Kejów może ustalić średnią datę złożenia dla całej zajętej powierzchni.

4. Za otwarcie składów w niedzielę i święta pobiera się dodatkowo 3.— G za każde rozpoczęte ½ godziny.

5. Dla długoterminowego składania przeznacza się następujące składy i place:

1. hale składowe na Holmie i hale położone w drugiej linii Wolnej Strefy i Dworca Wiślanego, magazyny III i XVIII w Wolnej Strefie, magazyny XXIV i XXVIII nad Kanałem Portowym, o ile nie są wynajęte,
2. place składowe w III strefie Wolnej Strefy,
3. a) przestrzenie wodne między brzegiem a ściankami oporowymi w Kaiserhafen na lewym brzegu, od ujścia Motławy do promu kolejowego,

b) wodne place składowe według planów, które można przejrzeć w Zarządzie Kejów.

6. Podział składów i terenów składowych na strefy uwidoczniony jest na mapach, które są wyłożone do wglądu w Zarządzie Kejów

Zwolnienia

1. Wolne od opłat składowych są:
   a) towary wyładowane ze statku lub przeznaczone do przeładunku na statek, odebrane ze składu najpóźniej w ciągu następnego dnia roboczego po złożeniu,
   b) towary złożone w składach wymienionych w pozycji I, 1 do 3, w szczególności:
      1. przy przywozie drogą morską — przez okres pierwszych 5 dni roboczych,
      2. przy wywozie drogą morską — przez okres od chwili złożenia do dnia odejścia statku regularnego, uznanego przez Radę Portu zgłoszonego w wniosku o przydział przestrzeni składowej z tym, że o ile w wniosku nie jest podany statek linii regularnej, lub towar nie zostanie przejęty przez zgłoszony statek, należy uiścić taryfową opłatę składową od dnia złożenia.

Ze zwolnienia ad 1. i 2. nie korzystają towary, przenoszone z jednego składu do drugiego.

2. Wolne od opłat składowych są tratwy, sprowadzone z wodnych placów składowych położonych powyżej mostu Breitenbacha w oczekiwaniu załadunku na określone statki, przez okres 72 godzin; tratwy zatrzymane prowizorycznie celem umieszczenia w obrębie odgraniczonych placów wodnych, korzystają z analogicznego zwolnienia w ciągu 24 godzin.

3. Zwrotowi podlegają na wniosek opłaty składowe za okres pierwszych 40 dni uiszczone za składanie towarów, przywiezionych do portu gdańskiego z krajów poza polskim obszarem celnym położonych i do takichże krajów wywiezionych.

Wyjątek stanowią przesyłki towarów luźnych nieopakowanych, wymienionych w poz. V, 1, 2, 3, 5 i 6 obowiązującej taryfy opłat z tym, że transporty żelaza surowego złożone na otwartych placach, na wniosek mogą być zwolnione od opłaty składowej.

Dla wszelkich innych towarów przewożonych luzem bez opakowania zwolnienie przy złożeniu w halach pierwszej linii w Wolnej Strefie odnosi się tylko do drugiej strefy tych hal.

Celem uzyskania zwrotu składający winien przedłożyć dowody pochodzenia, identyczności wzgl. wyładunku towarów, dla przesyłek eksportowych w ciągu 8 dni po złożeniu zaś dla importowanych w ciągu jednego miesiąca po odebraniu ich ze składu. W razie przedłożenia niewątpliwych dowodów już przy składaniu względnie odbiorze towarów, Zarząd Kejów może nie pobrać opłat za okres podlegający zwolnieniu. O tym czy dowody mogą być uznane za dostateczne, decyduje definitywnie Rada Portu z wyłączeniem drogi prawnej.

„ŁOMNICA“ SPÓŁKA NAFTOWA
z ograniczoną odpowiedzialnością
w BORYSŁAWIU. Telefon 10-03

Regulamin używania dźwigów

administrowanych przez Zarząd Kejów Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku

(Wyciąg)

Wynajem dźwigów odbywa się na podstawie pisemnego wniosku, skierowanego do Zarządu Kejów na formularzu według wzoru I. Wniosek musi być podpisany przez zamawiającego lub jego pełnomocnika, upoważnionego stosownie do wzoru III.

Dźwigi przydziela się na ogół według kolejności zgłoszeń. Jeżeli równocześnie wpływa kilka zamówień na ten sam termin, dźwigi przydziela się z reguły w następującej kolejności:

A. zależnie od rodzaju statku:
   a) statkom morskim,
   b) lichterom morskim,
   c) statkom rzecznym,
   d) szkutom,
   e) promom i bordingom;

B. zależnie od rodzaju towarów, które mają być dźwigane:
   a) statkom, których ładunek składa się z amunicji, prochu i materiałów wybuchowych,
   b) statkom z towarami łatwo się psującymi lub bydłem,
   c) statkom z towarami, których szybkie wyładowanie leży w interesie publicznym,
   d) statkom, które ładunek składają do publicznych składów lub ładunek z nich odbierają,
   e) statkom, które ładują lub wyładowują bezpośrednio do, wzgl. z wagonów kolejowych.

Przydział dźwigów może być poza tym uzależniony od spełnienia specjalnych warunków jak np. praca na kilka zmian, złożenie kaucji itp.

Taryfa opłat za używanie dźwigów

Opłaty, ustalone w taryfach portu gdańskiego w guldenach gdańskich, można uiszczać również w złotych polskich oraz w walutach obcych. Dla złotych polskich obowiązuje obecnie kurs 1zł = 1 gulden gdański, dla innych walut kursy kupna notowane na giełdzie wzgl.ustalone przez Wydział Finansów Rady Portu. Zmiany zastrzeżone.

Opłaty za używanie dźwigów wynoszą:

A. Dla drobnicy od:

1.	15-tonowych mostów przeładunkowych za każde rozpoczęte ½ godziny	26.00 G
2.	10-tonowych mostów przeładunkowych lub dźwigów za każde rozpoczęte ½ godziny	19.00 G
3.	7-tonowych dźwigów za każde rozpoczęte ½ godziny	13.00 G
4.	5-tonowych dźwigów za każde rozpoczęte ½ godziny	8.50 G
5.	3-tonowych dźwigów za każdy rozpoczęty kwadrans	2.50 G
6.	dźwigów o nośności do 2½ t za każdy rozpoczęty kwadrans	2.00 G

z tym, że przy opłatach wymienionych pod 4, 5 i 6 nie pobiera się w żadnym wypadku więcej niż 0.60 G od t. o ile najmobiorca po ukończeniu prac dźwigów udowodni niewątpliwie przeładowaną ilość.

B. Dla towarów masowych od:

I. mostów przeładunkowych lub dźwigów o nośności 10 i 15 t:

a) z chwytaczami od t. . . . . 0,52 G

najmniej jednak od mostu przeładunkowego lub dźwigu i rozpoczętej godziny:

1. Przy użyciu mostów przeładunkowych o nośności 15 t. . . . 27.00 G
2. Przy użyciu mostów przeładunkowych b dźwigów o nośności 10 t 24.00 G

b) bez chwytaczy:

od mostu lub dźwigu i rozpoczętej godziny . . . . . 13.00 G

II. od dźwigów do 7 ton:

a) z chwytaczem:

od t . . . . . 0.50 G

conajmniej jednak za każdą rozpoczętą godzinę przy użyciu:

1. dźwigu 7-tonowego . . . . . 17.00 G
2. dźwigu 5-tonowego . . . . . 15.00 G
3. dźwigu do 3 ton . . . . . 13.00 G

b) bez chwytacza:

od t. . . . . 0,43 G

conajmniej jednak za każdą rozpoczętą godzinę przy użyciu:

1. dźwigu 7-tonowego . . . . . 11.00 G
2. dźwigu 5-tonowego . . . . . 8.00 G
3. dźwigu 3-tonowego . . . . . 7.00 G
4. dźwigu do 2½ ton . . . . . 4.00 G

III. urządzeń dla przeładunku węgla (taśmowców).

od t. . . . . 0,25 G

C. Za używanie 25-tonowego dźwigu pływającego:

a) Opłata za podsztawienie:

za jednorazowe podstawienie na jedno miesce pracy przy czasie pracy do jednej godziny . . . . . 17.000 G

Przy czasie pracy powyżej jednej godziny do 2 godzin . . . . . 34.00 G

przy czasie pracy powyżej 2 godzin . . . . . 43.00 G

Opłatę za podstawienie uiszcza się od każdego statku lub każdej zwartej przesyłki przy każdym zamówieniu dźwigu i przy każdym zażądanym przeholowaniu dźwigu na nowe miejsce pracy. Jeśli zatem zamówiono dźwig dla obsługi kilku kolejno ładujących statków, opłaty za podstawienie uiszcza się od każdego z powyższych statków, nawet gdyby dźwig nie zmieniał miejsca postoju. Najmujący ponosi również koszta przesuwania dźwigu w obrębie miejca pracy.

Za użycie dźwigu poza obszarem portu, a więc poza molo wejściowym lub mostem kolejowym koło Kirrhaken pobiera się oprócz opłat za podstawienie dodatkowe koszta powstające za przeholowanie dźwigu w obydwie strony, poza wyżej określone granice portu.

b) Opłaty za używanie dźwigów:

1. Od drobnicy w sztukach poniżej 10 t. wagi pojedyńczej oraz towarów masowych za każde rozpoczęte ½ godziny . . . . . 17.00 G
2. Od drobnicy ponad 10 t. wagi pojedyńczej dodatkowo do opłat wymienionych pod 1) od sztuki . . . . . 15.00 G

z tym, że przeciętnie za cały czas pracy nie pobiera się więcej jak na godzinę. . . . . 60.00 G

3. Za przeładunek żelaza od t. . . . . 0,50 G

najmniej jednak za każdą rozpoczętą godzinę . . . . . 10.00 G

Przy najmie dziennym dla załadowania statku na specjalny wniosek od t. . . . . 5,00 G

przy czym odpadają opłaty za trzymanie w pogotowiu. Namniej jednak za każde rozpoczęte ½ godziny . . . . . 5.00 G

najmniej jedna za każdy rozpoczęty dzień kalendarzowy . . . 52.00 G

Najmujący nie może mieć jednak pretensji do trzymania dźwigów w pogotowiu jeśli by się okazało, że w interesie ruchu dźwig jest niezbędnie potrzebny na innym miejscu.

D. Za używanie zasobnika z automatem do ważenia pobiera się od tony . . 0.10 G

E. Za używanie:

a) traktora elektrycznego, za każde rozpoczęte ½ godziny . . . . 2.00 G
b) traktora dla lor kolejki polowej za każde rozpoczęte ¼ godziny . . 1,30 G
c) caru elektrycznego, za każde rozpoczęte ½ godziny . . . . . 2.00 G
d) przyczepki wzgl. wózka do podważania, za każde rozpoczęte ½ godz. 0,43 G

F. Za użycie wind, przyrządów do układania i zsuwni do worków, dla składania lub odbioru towarów w piętrowych składach położonych w drugiej linii w południowej części Wolnej Strefy pobiera się od przyrządu za każdą rozpoczętą zmianę

G. Za trzymanie w pogotowiu zamówionych dźwigów, urządzeń i przyrządów przeładunkowych i t. d., i to do chwili użycia ich zgodnie z zamówieniem lub w inny sposób pobiera się za każde rozpoczęte ½ godziny:

1. od mostu przeładunkowego wzgl. dźwigu do 15 t. i od zasobnika z automatem do ważenia . . . . . 2.60 G
2. od taśmowca dla przeładunku węgla i dźwigu pływającego . . . . 8.00 G
3. od traktora elektrycznego, caru elektrycznego, traktora dla lor kolejki polowej . . . . . 1,30 G

H. Za używanie linowych urządzeń przetokowych i przesuwnicy na zachodnim nabrzeżu dla towarów masowych we Wisłoujściu pobiera się od tony obliczonej według rachunku za używanie dźwigów . . . . . 0,04 G

Wyjątki

1. przy przeładunku węgla eksportowego i koksu pobiera się przy użyciu mostów przeładunkowych wzgl. dźwigów 10-cio lub 15-tonowych opłatę za dźwigi 7-tonowe.
2. Za przeładunek drzewa w myśl pozycji taryfowej V, obowiązującej taryfy opłat portowych pobiera się stawki godzinne wymienione w pozycji taryfowej B. II., b) 1—4.
3. Za przeładunek towarów, które ze względów bezpieczeństwa składowane są na zlecenie Zarządu Kejów w piwnicach hali południowej II w wolnej strefie, może być udzielona na wniosek 25% znika opłat taryfowych.
4. Przy przeładunku brykietów z rudy pobiera się tylko stawki tonowe.
5. Przy przeładunku nawozów sztucznych w workach pobiera się na wniosek przy minimalnej ilości 50 t. stawki wymienione po pozycją II b).
6. Przy przeładunku towarów na zachodnim nabrzeżu basenu we Wisłoujściu, o ile użycie linowych urządzeń przetokowych i przesuwnic okaże się zbędne, Zarząd Kejów

za uprzednim wnioskiem może orzec dla poszczególnych zwartych przesyłek zwolnienie od opłat pozycji H.

Dodatki

1. Za używanie i pogotowie dźwigów wzgl. urządzeń i przyrządów przeładunkowych w niedziele i dni świąteczne, jakoteż podczas przerw w pracy, dolicza się do stawek poz. A, B I i II, i J 1) i 3) dodatek D, F, G 1) i 3), H w wysokości 3,— G, a do stawek poz. B III, C i G 8,— G. za każdą rozpoczętą godzinę, w żadnym wypadku jednak nie więcej, niż 25% samych stawek.
2. a) za używanie 5-tonowych dźwigów na Westerplatte, elektrycznych dźwigów parowozowych i 1½ tonowego dźwigu parowozowego pobiera się opłaty ustalone dla dźwigów 2,5 t.
   b) za używanie pozostałych dźwigów parowozowych — opłaty ustalone dla dźwigów 3-tonowych.
   c) za używanie dźwigów składowych o zdolności udźwigu poniżej 2,5 t.
   — za każde rozpoczęte ½ godziny . . . . . 2.00 G
3. Do kategorii towarów masowych zalicza się następujące towary przewożone luzem, bez opakowania:
   Agiomeraty, brykiety, cynk, drut żelazny, fosfaty, kamienie za wyjątkiem płyt marmurowych, granitowych itp., koks, makuchy, okopowiznę, otręby, piasek, piryty, rudy, siarkę, smołę, sole nawozowe, sól kamienną, strączkowe, torf, wapno, węgiel, zboże, ziemie, żelastwo, żelazo, żużle i żwir.
4. Koszta transportu przyrządów itp. z placu, na którym są złożone, do miejsca pracy i z powrotem ponosi najmujący.
5. Używanie wind w hali południowej II w Wolnej Strefie i kolejki polowej nad Kanałem Portowym, za wyjątkiem użycia traktora jest bezpłatne.

Taryfa

na dzierżawę terenów wodnych administrowanych przez Radę Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku

Za wydzierżawienie terenów wodnych w porcie pobiera się od m² rocznie:

1. poniżej mostu Breitenbacha za wyjątkiem Martwej Wisły koło Holmu . 0,14 G
2. na Martwej Wiśle koło Holmu . . . . . 0,12 G
3. powyżej mostu Breitenbacha, na brzegu północnym, aż do wjazdu do śluzy w Plehnendorf . . . . . 0,10 G
4. Powyżej mostu Breitenbacha na stronie południowej i w korycie północnym koło Plehnendorf . . . . . 0.05 G
5. od śluzy w Plehnendorf do śluzy w Einlage . . . . . 0,03 G

Stawki powyższe ulegają zniżce, jeżeli wydzierżawienie następuje głównie celem urządzenia placu składowego dla drzewa, mianowicie:

ad 1. na . . . . . 0,12 G
ad 2. na . . . . . 0,10 G
ad 3. na . . . . . 0,07 G

Spółka dla handlu i eksportu L. Waller, Patkowski i S-ka
Bydła i Trzody Chlewnej **w Kołomyi, ul. Wałowa 65 tel. 259**

Taryfa opłat

dla gdańskich śródlądowych dróg wodnych powyżej śluzy w Einlage

A. Taryfa opłat dla żeglugi i spławu na Wiśle Elbląskiej (śluza Danziger Haupt).
B. Taryfa opłat za używanie przystani i punktów ładunkowych na Wiśle Elbląskiej w miejscowościach Fürstenwerder (serownia i szosa) Schönbaum, Freienhuben, Jankendorf, Junkertroyl, Brunau i Fischerbabke.
C. Taryfa opłat za most zwodzony w Tigenort.
D. Spis artykułów do taryfy opłat za żeglugę i spław na Wiśle Elbląskiej (śluza Danziger Haupt) z dnia 1 maja 1930 r.

Taryfa opłat

dla żeglugi i spławu na Wiśle Elbląskiej (śluza Danziger Haupt)

I. za każde przejście śluzy Danziger Haupt od statków z ładunkiem:
   1. od statków żeglugi śródlądowej za każde rozpoczęte 1000 kg wiezionych towarów:
      w klasie towarowej 1 . . . . . 0,25 G
      w klasie towarowej 2 . . . . . 0,20 G
      w klasie towarowej 3 . . . . . 0,15 G
      w klasie towarowej 4 . . . . . 0,10 G
      jednakże nie mniej. niż wynosi opłata od statku bez ładunku według II.
   2. od statków morskich za każdy m. sześc. pojemności netto:
      jeśli ładunek składa się wyłącznie z towarów I i II klasy . . . . 0,16 G
      w innym razie . . . . . 0,08 G

II. od statków bez ładunku:
   1. od statków żeglugi śródlądowej za każdą tonę nośności . . . . 0,005 G
      conajmniej jednak . . . . . 0,50 G
   2. od statków morskich, za każdy ³ pojemności netto . . . . . 0,0025 G
      conajmniej jednak . . . . . 3,50 G

III. Od holowników: z doczepem . . . . . 2,50 G
      bez doczepu . . . . . 1,25 G

IV. Od statków osobowych: o ile wiozą conajmniej jednego pasażera, za każdego pasażera w granicach maksymalnej ilości osób dozwolonej policyjnie 0,01 G
o ile nie wiozą żadnego pasażera, opłatę uiszcza się według poz. tar. II.
Statki osobowe, które uiszczają opłatę roczną według IV i odbywają podróże poza śluzę Danziger Haupt według ustalonego rozkładu jazdu, opłacają powyższe stawki tylko za pierwszą podróż każdego tygodnia.

V. Od łodzi rybackich, drebli rybackich, łodzi sportowych i tym podobnych:
niewymierzonych i nieprzeznaczonych do przewozu towarów lub pasażerów, małych jednostek pływających, gdy są śluzowane jednocześnie z wymierzonym statkiem parowym lub osobowym . . . . . 0,30 G
w innym razie . . . . . 0,50 G

VI. Od drzewa w tratwach za każde 10 m. kw. powierzchni licząc w tym tabor flisacki i przestrzeń wodną:

1. gdy tratwy składają się w całości lub częściowo z belek lub drzewa czworobocznie ociosanego . . . . . 0,30 G
2. w innym razie . . . . . 0,25 G
3. gdy tratwy są wiązane w dwu lub więcej warstwach, opłaty należne według VI, 1 i 2 z 30-procentowym dodatkiem.

VII. Od przewożonych na tratwach towarów: za wyjątkiem wanczosów, drewna na sprychy i desek za każdą składowaną plenicę . . . . . 1,25 G

VIII. Za pierwszeństwo śluzowania:
1. od statków z ładunkiem, statków pasażerskich z conajmniej jednym pasażerem, holowników bez doczepu i tratew dodatek 50% do innych opłat.
2. od statków bez ładunku i osobowych bez pasażerów:
   a) od statków żeglugi śródlądowej za każdą tonę nośności . . . . 0,10 G
   b) od statków morskich za każdy m sześc. pojemności netto . . . 0,05 G

IX. Za śluzowanie poza ustalonymi godzinami ruchu:
w niedziele i święta urzędowe od godz. 3 do 5 i 20—24.
w soboty od godz. 3—5 i 19—24.
we wszystkie inne dni od 3—5 i 19—22.
a w czasie od 1 października do 31 marca:
w niedziele i święta urzędowe od godz. 4—6 i 19—22.
we wszystkie inne dni od godz. 4—6 i 18—22.
a) od statków wszelkiego rodzaju o nośności ponad 250 t. dodatek w wys. 20.00 G
b) od wszelkich innych statków, nie wyłączając tratew, dodatek w wys. . 10,00 G
do opłat należnych wedł. I do VIII.

2. W niedziele i święta urzędowe od godz. 8—14:
   a) od statków z ładunkiem, statków pasażerskich, mających przynajmniej 1 pasażera, od holowników bez doczepu i tratew 100% dodatek do zwyczajnych opłat, conajmniej jednak . . . . . 2,50 G
   b) od statków bez ładunku i osobowych bez pasażerów:
      1. od statków żeglugi śródlądowej za każdą tonę nośności .. . 0,20 G
      co najmniej jednak . . . . . 5,00 G
      2. od statków morskich za każdy m. sześc. pojemności netto . . 0,10 G
      conajmniej jednak . . . . . 5,00 G
      3. Za śluzowanie w czasie pozostającym jeszcze poza czasami pod 1. i 2. poza ustalonymi godzinami ruchu pobiera się zamiast dodatków, przewidzianych pod 1 a) i b) dodatek w wysokości 50,00 wzgl. 25,00 G a w razie spóźnienia wskutek udowodnionej awarii dodatek w wysokości 25,00 wzgl. 12,50 G do opłat należnych wedł. I do VIII.
      4. Za śluzowanie statków pasażerskich w czasie od 1 kwietnia do 30 września od godz. 19—20 podczas dni roboczych obniża się dodatek należny wedł. 1, b) na . . . . . 5,00 G
      5. Yachty motorowe o długości do 20 m oraz yachty żaglowe opłacają za prześluzowanie w czasie wymienionym pod 1, 2 i 3 stawki wedł. pozycji tar. V, jeśli śluzowanie ich odbywa się razem z innym statkiem i nie wymaga specjalnego otwarcia mostu.
      6. Dodatki pod 1 i 3 pobiera się od yachtów motorowych o długości do 20 m oraz od yachtów żaglowych przy wspólnym prześluzowaniu tylko raz, mianowicie w odpowiednim stosunku od wszystkich statków razem bez względu na ich wielkość.

Zwolnienia

Zwolnione od opłat są:
1. Statki będące własnością Zarządu Portu, Rzplitej Polskiej lub Wolnego Miasta Gdańska lub służące dla celów państwowej inspekcji wodnej lub budownictwa wodnego, o ile:
   a) nie służą żadnym celom zarobkowym,
   b) są w posiadaniu odpowiedniego wykazu wydanego przez Radę Portu.
2. Łodzie ręczne idące w doczepie i należące do większego statku i z nim jednocześnie przechodzące przez śluzę (łódź okrętową).

Uwagi

1. Statki morskie uważa się za próżne, o ile prowadzą tylko balast.
2. Rozpoczęte jednostki uważa się za pełne.
3. Należności z opłat zaokrągla się na pełne 5 fenigów guldenowych w górę.
4. Śluza pracuje normalnie:
   w okresie od 1 kwietnia do 30 września włącznie, w dni powszednie od godz. 5—19, w okresie od 1 października do 31 marca włącznie, od godz. 6—18, w niedziele i święta w okresie od 1 kwietnia do 30 września włącznie od godz. 5—8 i od 14 do 20, a w okresie od 1 października do 31 marca włącznie od godz. 6—8 i od 14—19.

Taryfa opłat

za używanie przystani i punktów ładunkowych na Wiśle Elbląskiej, w miejscowościach Fürstenwerder (serownia i szosa), Schönbaum, Freienhuben, Jankendort, Junkertroyl, i Fischerbabke.

I. Opłaty

Należy opłacać:

A. Postojowe:

1. od statków osobowych i motorówek za każdy przystanek . . . . . 0,10 G

Wyjątki.

   a) statki regularnie kursujące według z góry ustalonego rozkładu, opłacają za każdy poszczególny kurs za używanie przystani i punktów ładunkowych wedle potrzeby . . . . . 0,25 G
   b) od statków kursujących regularnie według z góry ustalonego rozkładu, korzystających najwyżej mniejwięcej z każdej trzeciej przystani lub ładowni, pobiera się następujące ryczałtowe opłaty miesięczne:
      jeśli kursują trzy razy tygodniowo . . . . . 3,00 G
      jeśli kursują cztery razy tygodniowo . . . . . 4,00 G
      jeśli kursują pięć razy tygodniowo .. . . . . 5,00 G
      jeśli kursują sześć razy tygodniowo . . . . . 6.00 G
2. od statków towarowych i parostatków towarowych za każdy dzień postoju w punkcie ładunkowym licząc również dzień przybicia i odbicia.
   a) do 50 ton nośności . . . . . 0,10 G

b) ponad 50 do 100 ton nośności . . . . . 0,20 G
c) ponad 100 ton nośności . . . . . 0,30 G
3. od statków, które przezimowują w punkcie ładunkowym, za każdy rozpoczęty miesiąc przestoju zimowego . . . . . 2,00 G

B. Składowe

za korzystanie z placu składowego do towarów wszelkiego rodzaju, pozostających na składzie przed załadowaniem na statek lub po wyładowaniu ze statku dłużej niż 24 godz.:
1. w okresie żeglugi za każdy rozpoczęty tydzień i każdy m. kw. powierzchni 0,05 G
2. po zamknięciu żeglugi aż do czasu otwarcia, za każdy rozpoczęty miesiąc i m. kw. . . . . 0,08 G

II. Zwolnienia

Zwolnione od opłat są wszystkie statki i towary łącznie z drzewem w tratwach będące własnością Zarządu Portu, Rzplitej Polskiej lub Wolnego Miasta Gdańska lub służące dla celów państwowej inspekcji wodnej lub budownictwa wodnego, o ile:
a) nie służą żadnym celom zarobkowym,
b) są w posiadaniu odpowiedniego wykazu wydanego przez Radę Portu.

III. Postanowienia dodatkowe

1. Statki nawiązujące pośrednią łączność z lądem przez przybycie do innych statków, uiszczają te same stawki taryfowe co statki stojące bezpośrednio przy nadbrzeżu.
2. Rozpoczęte jednostki wymiarowe uważa się za pełne.
3. Przy statkach niewymierzonych według nośności liczy się 2 m^3 pojemności równe 1 t. nośności.

Taryfa opłat za most zwodzony Tiegenort

I. Opłaty

Należy opłacać:
1. od statków i innego taboru pływającego za każde przejście mostu:
a) za otwarcie obydwu zwodów . . . . . 0,80 G
b) za otwarcie jednego zwodu . . . . . 0,50 G
2. za otwarcie zwodów poza regularnym czasem służby opłatę ustaloną pod a) i b) w podwójnej wysokości.

II. Zwolnienia

Zwolnione od opłat są:
Statki, będące własnością Zarządu Portu, Rzplitej Polskiej lub Wolnego Miasta Gdańska lub służące dla celów państwowej inspekcji wodnej lub budownictwa wodnego, o ile:
a) nie służą żadnym celom zarobkowym,
b) są w posiadaniu odpowiedniego wykazu wydanego przez Radę Portu.

J. Bankier GDYNIA, PORT RYBACKI. Telefony: 11-96 i 11-97.
Adres telegr. „BANKIER". Banki: Bank Gospodarstwa
Import-Eksport śledzi Krajowego Gdynia. Powsz. Bank. Związk. Gdynia, P K O Warszawa 144.199

III. Czas ruchu

Regularny czas ruchu mostu trwa:
w okresie od 1 kwietnia do 30 września w dni robocze od godz. 5 do 19,
w okresie od 1 października do 31 marca od godz. 6 do 18,
w niedziele i święta urzędowe w ciągu całego roku od godz. 14 do 20.

Taksa notarialna

(Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 listopada 1935 r. Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 517).

Przepisy ogólne

§ 1. Za czynności, dokonywane w zakresie prawa o notariacie, notariusz pobiera wynagrodzenie oraz zwrot wyłożonych wydatków według przepisów rozporządzenia niniejszego.

§ 2. Wynagrodzenie jest stosunkowe lub stałe.

§ 3. Wysokość wynagrodzenia stosunkowego zależna jest od wartości przedmiotu i wynosi przy wartości przedmiotu:
1) do 2.000 zł włącznie 1,5%
2) ponad 2.000 zł do 10.000 zł włącznie:
od pierwszych 2.000 zł . . . . . 30 zł
od reszty 1%
3) ponad 10.000 zł do 40.000 włącznie:
od pierwszych 10.000 zł . . . . . 110 zł
od reszty 0,8%
4) ponad 40.000 zł do 100.000 zł włącznie:
od pierwszych 40.000 zł . . . . . 350 zł
od reszty 0,6%
5) ponad 100.000 zł do 300.000 zł włącznie:
od pierwszych 100.000 zł . . . . . 710 zł
od reszty 0,4%
6) ponad 300.000 zł do 600.000 zł włącznie:
od pierwszych 300.000 zł . . . . . 1.510 zł
od reszty 0,3%
7) ponad 600.000 zł do 1.000.000 zł:
od pierwszych 600.000 zł . . . . . 2.410 zł
od reszty 0,2%
8) ponad 1.000.000 zł:
od pierwszych 1.000.000 zł . . . . . 3.210 zł
od reszty 0,1%

każde rozpoczęte 100 złotych wartości przedmiotu, a w przypadku, gdy wartość przedmiotu przewyższa 10.000 zł, każde rozpoczęte 1.000 zł liczy się za pełne.

§ 4. Wartość przedmiotu określa się według zasad przewidzianych w ustawie o opłatach stemplowych.

Przy umowach zamiany przyjmuje się wartość jednego z zamienionych przedmiotów, a mianowicie tego, którego wartość jest wyższa.

Przy działach przyjmuje się ogólną wartość majątku podlegającego działowi.

Przy obliczeniu wartości przedmiotu nie uwzględnia się obciążeń.

Przy ustąpieniu pierwszeństwa hipotecznego wartość przemiotu określa się według sumy pozycji posuwającej się naprzód, a jeżeli suma pozycji ustępującej jest niższa według tej niższej sumy.

§ 5. Groszowe końcówki wynagrodzenia niepodzielne przez pięćdziesiąt zaokrągla się wzwyż do kwoty w ten sposób podzielnej. Końcówek do 25 gr włącznie nie dolicza się.

§ 6. Poza wynagrodzeniem przewidzianym w rozporządzeniu niniejszym nie wolno notariuszowi ani osobom, pracującym w jego kancelarii, pobierać żadnych kwot za dokonane czynności.

§ 7. Notariusz obowiązany jest na każdym sporządzonym przez siebie dokumencie wymienić wysokość pobranego wynagrodzenia i wyłożonych wydatków z powołaniem odpowiedniego przepisu rozporządzenia niniejszego, na którego podstawie wynagrodzenie zostało pobrane.

Akty notarialne

§ 8. Pełne wynagrodzenie stosunkowe notariusz pobiera za sporządzenie aktu:

1) zbycia nieruchomości, zbycia lasu na wyrąb, zbycia przedsiębiorstwa,
2) działu,
3) darowizny,
4) dzierżawy,
5) umowy o dostawy i wykonania robót,
6) zawiązanie spółki,
7) przelewu praw spadkowych.

§ 9. Połowę wynagrodzenia stosunkowego notariusz pobiera za sporządzenie aktu:

1) umowy majątkowej małżeńskiej,
2) zapisu sąd polubowny.

§ 10. Jedną czwartą wynagrodzenia stosunkowego notariusz pobiera za sporządzenie aktu rozporządzenia ostatniej woli, którego wartość przedmiotu da się określić.

§ 11. Jedną piątą wynagrodzenia stosunkowego, notariusz pobiera za sporządzenie aktu pokwitowania łącznie z zezwoleniem wykreślenia zabezpieczenia hipotecznego.

§ 12. Jedną dziesiątą wynagrodzenia stosunkowego notariusz pobiera:

1) za akt, którego treść stanowi podstawę wpisu ostrzeżenia, zastrzeżenia, adnotacji,
2) za akt zezwolenia za wykreślenie kaucji hipotecznej (hipoteki zabezpieczającej),
3) za akt ustąpienia pierwszeństwa hipotecznego lub zwolnienia nieruchomości od obciążeń,
4) za akt przystąpienia uczestników do oświadczenia zawartego już w spisanym akcie, nie więcej jednak niż 50 zł.

Przepis ten nie ma zastosowania do przyjęcia oferty.

§ 13. Za sporządzenie aktów, których przedmiot da się ocenić, a które nie podlegają wynagrodzeniu szczególnemu, notariusz pobiera połowę wynagrodzenia stosunkowego.

§ 14. Najniższe wynagrodzenie notariusza za sporządzenie aktów wymienionych w §§ 8, 9, 10 i 13 wynosi przy wartości przedmiotu:

do 1.000 zł włącznie	20 zł
ponad 1.000 zł do 1.500 zł włącznie	25 zł
ponad 1.500 zł	30 zł

Najniższe wynagrodzenie za sporządzenie aktów wymienionych w § 11 i 12 wynosi 20 zł.

§ 15. Za sporządzenie aktów, w których wartość przedmiotu nie da się określić sumą pieniężną, notariusz pobiera wynagrodzenie następujące:

1) 15 zł za akt ustąpienia pierwszeństwa hipotecznego lub zwolnienia nieruchomości od obciążeń,

2) 30 zł za akt:
   a) potwierdzenia dopełnienia zobowiązań,
   b) zrzeczenia się prawa,

3) 50 zł za akt rozporządzenia ostatniej woli.

§ 16. Wynagrodzenie wynosi:

1) 10 zł — za akt pełnomocnictwa szczególnego,
2) 20 zł — za akt pełnomocnictwa ogólnego.

§ 17. Wynagrodzenie wynosi:

1) 15 zł — za akt uznania dziecka nieślubnego lub przysposobienia własnego dziecka nieślubnego,

2) 30 zł — za akt:
   a) odwołania rozporządzenia ostatniej woli,
   b) przystąpienia uczestników do oświadczenia zawartego w spisanym już akcie, którego wartość przedmiotu nie da się ocenić,
   c) odstąpienie od umowy niewykonanej przez żadną ze stron,

3) 50 zł — za akt:
   a) przysposobienia, jeżeli nie należy się niższe wynagrodzenie według punktu 1),
   b) sporządzenia protokółu przyjęcia pisemnego rozporządzenia ostatniej woli.

Wynagrodzenie określone w punkcie 2) nie może jednak przewyższać wynagrodzenia, któreby przypadało za sporządzenie rozporządzenia ostatniej woli, które odwołane zostało, bądź za sporządzenie aktu lub umowy, do którego uczestnicy przystąpili lub od której strony odstąpiły.

§ 18. Wynagrodzenie wynosi:

1) za sporządzenie protokółu zgromadzenia spólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i walnego zgromadzenia akcjonariuszy, jeżeli nie umówiono wyższego wynagrodzenia . . . . . 100 zł,

2) za sporządzenie protokółu walnego zgromadzenia uczestników zrzeszeń, dotyczących drobnego przemysłu, drobnego kredytu, budowy tanich mieszkań, oprócz wymienionych w punkcie 1) oraz walnego zgromadzenia członków spółdzielni spożywczych i mieszkaniowych i instytucyj społecznych i dobroczynnych . . . . . 50 zł

3) za sporządzenie protokółu walnego zgromadzenia wszelkich innych zrzeszeń prócz wymienionych w punkcie 1) i 2) . . . . . 100 zł

§ 19. Jeżeli w jednym akcie sporządzono kilka czynności między tymi samymi osobami, dotyczących tego samego przedmiotu i pozostających ze sobą w takim stosunku, że jedna z nich ma charakter czynności głównej, a inne czynności ubocznych, nie mogących same przez się istnieć bez czynności głównej, wynagrodzenie za sporządzenie aktu określa się według czynności głównej. W przypadku, gdy poszczególne czynności między tymi samymi osobami dotyczą różnych przedmiotów, wartość tych przedmiotów się zlicza, jeżeli sporządzone czynności podlegają tej samej stawce, jeżeli natomiast podlegają różnym stawkom, wynagrodzenie oblicza się od wartości każdego przedmiotu z osobna.

Jeżeli akt zawiera kilka czynności zawartych między różnymi osobami, wynagrodzenie oblicza się od każdej czynności z osobna.

Wypisy i odpisy

§ 20. Za sporządzenie wpisu lub odpisu aktu lub protokółu notariusz pobiera wynagrodzenie za każdą rozpoczętą stronicę:

przy wartości przedmiotu do 500 zł . . . . . 1 zł
najmniej jednak 3 zł.
we wszystkich innych przypadkach . . . . . 2 zł
najmniej jednak 5 zł.

Za stronicę uważa się nie mniej niż 25 wierszy pisma po 45 liter w wierszu na stronicy arkusza.

Poświadczenia

§ 21. Wynagrodzenie wynosi:

1) za poświadczenie własnoręczności podpisu lub odcisku palca osoby niepiśmiennej lub nie mogącej pisać:
   a) na dokumentach, jeżeli przedmiot jest oznaczony sumą pieniężną — 1/10 wynagrodzenia, jakie należałoby się, gdyby dokument był sporządzony w formie aktu notarialnego, nie mniej jednak niż 3 zł i nie więcej niż 100 zł,
   b) na dokumentach z sumą nieoznaczoną, na dokumentach natury niemajątkowej lub na pełnomocnictwach . . . . . 3 zł
   W obu powyższych przypadkach za każdy drugi i następny podpis lub odcisk palca po . . . . . 2 zł
   c) na wekslach wydanych w związku ze sporządzonym aktem . . . 1 zł
2) za poświadczenie zgodności:
   a) wyciągu z ksiąg handlowych od pierwszej pozycji . . . . . 3 zł
   za każdą następną . . . . . 10 gr
   b) innych odpisów z okazanym dokumentem za każdą stronicę (§ 20 ust. 2) 1 zł
   lecz nie mniej niż 3 zł;
3) za poświadczenie czasu okazania dokumentu . . . . . 3 zł
4) za poświadczenie pozostawania przy życiu:
   a) w celu otrzymania emerytury lub zaopatrzenia . . . . . 1 zł
   b) w innym celu . . . . . 5 zł
5) za poświadczenie:
   a) stawiennictwa stron i złożonego przez nie oświadczenia . . . . 20 zł
   b) niestawiennictwa jednej ze stron . . . . . 10 zł

Jeżeli treść oświadczenia zajmuje więcej niż stronicę protokółu, wynagrodzenie zwiększa się za każdą następną choćby rozpoczętą stronicę (§ 20 ust. 2) o . . 5 zł

Doręczenie oświadczeń

§ 22. Wynagrodzenie wynosi:

1) za doręczenie stronie przeciwnej oświadczenia wniesionego ustnie do protokółu albo wręczonego lub przesłanego notariuszowi . . . . . 15 zł
   za każde dalsze doręczenie w tym samym domu . . . . . 5 zł
2) za dokonane zaofiarowanie zapłaty . . . . . 15 zł
   i ponadto 0,1%
   od zaofiarowanej sumy;
3) za zamieszczenie w protokóle odpowiedzi strony przeciwnej . . . 5 zł

Przepis ustępu ostatniego paragrafu poprzedzającego stosuje się do ustnych oświadczeń i odpowiedzi.

Protokół

§ 23. Za sporządzenie protokółu licytacji łącznie z przeprowadzeniem licytacji notariusz pobiera połowę wynagrodzenia stosunkowego, nie mniej jednak niż . 30 zł
Za sporządzenie protokółu niedojścia do skutku licytacji notariusz pobiera 30 zł

Protesty

§ 24. Wynagrodzenie notariuszów za sporządzenie protestów weksli, warantów i innych dokumentów oraz zwrot wydatków z tym połączonych normują odrębne przepisy.

PRZYJMOWANIE DOKUMENTÓW, PIENIĘDZY LUB PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH NA PRZECHOWANIE

§ 25. Wynagrodzenie wynosi:

1) za przyjęcie dokumentu, pieniędzy lub papierów wartościowych na przechowanie . . . . . 5 zł
2) za przechowanie dokumentu za każdy rozpoczęty kwartał . . . 5 zł
3) za przechowanie pieniędzy lub papierów wartościowych 0,1%
4) za poświadczenie o przyjęciu na przechowanie . . . . . 3 zł
5) za złożenie w sądzie dokumentu lub depozytu przechowywanego u notariusza . . . . . 5 zł

Inne czynności

§ 26. Za dokonanie czynności niewymienionych w rozporządzeniu niniejszym notariusz może pobrać wynagrodzenie według umowy. Jeżeli umowy nie zawarto, wynagrodzenie wynosi najmniej 10 zł, a najwięcej 200 zł.

Wynagrodzenie w przypadkach szczególnych

§ 27. Jeżeli dokonanie czynności przewidzianych w §§ 8—18 i 23 wymagało wyjątkowo dużego nakładu pracy i czasu, notariusz może pobrać wynagrodzenie wyższe, lecz nieprzenoszące dwukrotnego wynagrodzenia, przewidzianego w rozporządzeniu niniejszym.

§ 28. Jeżeli czynności dokonano poza kancelarią, wynagrodzenie stosunkowe lub stałe, określone za tę czynność zwiększa się o ¼ część, nie mniej jednak niż o 10 zł za sporządzenie aktu lub protokółu i nie mniej niż o 5 zł za sporządzenie poświadczenia, lecz nie więcej niż o 50 zł.

Jeżeli notariusz dokonywa czynności poza swą siedzibą, pobiera nadto wynagrodzenie za każdą choćby rozpoczętą godzinę od chwili opuszczenia kancelarii do chwili powrotu:

w porze dziennej . . . . . 6 zł
w porze nocnej . . . . . 10 zł
jednak nie więcej niż 100 zł za czas stracony w ciągu doby.

Zaporę dzienną liczy się czas między godziną 7 a 21.

Przepisu paragrafu niniejszego nie stosuje się do takich czynności, które z natury swej w kancelarii notarialnej odbyć się nie mogą (doręczenie oświadczeń, złożenie w sądzie dokumentu, depozytu itp.).

Czynności, dokonane w dniach oznaczonych w miejscu, w którym notariusz obo-

wiązany jest odbywać periodyczne roki (art. 18 ust. 2 pr. not.), uważa się za dokonane w kancelarii.

§ 29. W razie niedojścia do skutku czynności z przyczyn od notariusza niezależnych, wynagrodzenie notariusza wynosi jedną trzecią wynagrodzenia, jakie przypadłoby mu, gdyby czynność została dokonana. Należności określone w § 28 ustęp 2 otrzymuje notariusz w całości.

Jeżeli w przyszłości ta sama czynność dojdzie do skutku, jedną trzecią wynagrodzenia, otrzymaną przez notariusza, odlicza się od wynagrodzenia, przypadającego za wykonaną czynność.

§ 30. Za czynności, podlegające wynagrodzeniu stosunkowemu, w których wartość przedmiotu przewyższa 10.000 zł, a stroną jest Skarb Państwa i Skarb opłaca wynagrodzenie notariusza, wynagrodzenie wynosi:

za pierwsze 10.000 zł, według ogólnych zasad należne wynagrodzenie,

od nadwyżki — jedną czwartą według ogólnych zasad należnego wynagrodzenia.

Przepisy ustępu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do:

1) instytucyj, zakładów, monopoli i przedsiębiorstw państwowych,

2) instytucyj ubezpieczeń społecznych,

3) cechów i izb rzemieślniczych,

4) związków samorządowych i międzykomunalnych, jeżeli zawierane przez nie czynności dotyczą zakładów użyteczności publicznej nieobliczonej na zysk, np. szpitale, przytułki, domy ubogich, schroniska, domy ratunkowe, ochronki i inne zakłady dobroczynności, czytelnie ludowe, zakłady naukowe, straże pożarne.

W razie wątpliwości Minister Sprawiedliwości rozstrzyga ostatecznie, czy dany zakład ma charakter użyteczności publicznej i czy jest obliczony na zysk.

Wydatki

§ 31. Notariusz ma prawo do zwrotu wszelkich wydatków gotówkowych, jak opłaty pocztowe, telegraficzne i telefoniczne zamiejscowe, koszty przejazdu w IIej klasie koleją, Iej parowcem lub umiarkowane koszty innej lokomocji z powodu dokonywania czynności poza kancelarią oraz innych wydatków gotówkowych, wyłożonych przy wykonywaniu danego notariuszowi zlecenia.

Przepisy szczególne

§ 32. Notariusz pobiera wynagrodzenie:

1) na obszarze mocy obowiązującej Kodeksu Napoleona za akt napisu na testamencie mistycznym — według § 17 ust. 1 punk. 3 rozporządzenia niniejszego;

2) na obszarze mocy obowiązującej tomu X cz. I Zb. Pr. za poświadczenie do oblaty — połowę wynagrodzenia, jakie należałoby się za sporządzenie czynności w formie aktu notarialnego;

3) na obszarze mocy obowiązującej kodeksu Napoleona i tomu X cz. I Zw. Pr. za zaprojektowanie treści w księdze hipotecznej przy sporządzaniu aktu bądź przy wniosku z aktu przezeń sporządzonego od każdej treści projektowanej . . . 1 zł 50 gr,

4) na obszarze mocy obowiązującej kodeksu cywilnego z 1896 r. za akt powstania, odrębny od umowy podstawowej — wynagrodzenie według § 10 i 14 rozporządzenia niniejszego;

5) na obszarze mocy obowiązującej kodeksu cywilnego 1811 r. i kodeksu cywilnego 1896 r. za przybranie go w roli świadka aktu — połowę wynagrodzenia należnego notariuszowi sporządzającemu akt, a w odpowiednim przypadku także wynagrodzenia według § 28 rozporządzenia niniejszego.

§ 33. Na obszarze mocy obowiązującej kodeksu cywilnego 1811 r. za czynności dokonane w charakterze komisarza sądowego notariusz pobiera:

1) 4 złote za sporządzenie aktu zejścia,

2) połowę wynagrodzenia stosunkowego najmniej 20 zł:

a) za sporządzenie inwentarza spadkowego wraz z dokonaniem oszacowania, spisaniem oświadczeń do spadku i sporządzeniem wykazu spadkowego celem wymierzenia podatku spadkowego;

b) za przeprowadzenie publicznej sprzedaży ruchomości i nieruchomości wraz ze spisaniem protokółu licytacji;

c) za sporządzenie układu spadkowego (objęcie spadku), jeżeli w skład spadku wchodzą wyłącznie ruchomości;

3) pełne wynagrodzenie stosunkowe według § 8 i 14 rozporządzenia niniejszego za sporządzenie układu spadkowego (objęcie spadku), jeżeli w skład spadku wchodzą nieruchomości.

Przepisy §§ 27, 28 i 31 rozporządzenia niniejszego stosuje się również przy czynnościach notariusza w charakterze komisarza sądowego.

Notariusz jako komisarz sądowy ma prawo pobrać od stron zaliczkę do wysokości należnego mu wynagrodzenia i poniesionych wydatków. Nie może jednak odmówić sporządzenia czynności z powodu niezłożenia zaliczki.

Za czynności komisarza sądowego, niewymienione w ustępie pierwszym, notariusz pobiera wynagrodzenie określone przez sąd z uwzględnieniem wymaganego dla nich nakładu pracy i czasu.

Za czynności wymienione w ustępie pierwszym pkt. 1, 2 a), b), notariusz nie pobiera żadnego wynagrodzenia, jeżeli wartość majątku spadkowego według inwentarza nie przenosi dwustu złotych bez uwzględnienia długów.

Przepisy końcowe

§ 34. Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc obowiązującą:

1) ustawa z dnia 23 marca 1929 r. o taksie notarialnej (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 275);

2) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, z dnia 12 marca 1930 r. o taksie wynagrodzenia notariuszów na obszarze Sądów Apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz Sądu Okręgowego w Cieszynie (Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 159);

3) rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 kwietnia 1930 r. o taksie wynagrodzenia notariuszów na obszarze Sądów Apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz Sądu Okręgowego w Katowicach (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 259).

§ 35. Jeżeli poszczególne ustawy i rozporządzenia powołują się na przepisy uchylone paragrafem poprzedzającym, albo ogólnie odsyłają do tych przepisów, zamiast uchylonych stosuje się odpowiednio przepisy rozporządzenia niniejszego.

§ 36. Pozostają w mocy przepisy o wynagrodzeniu notariuszów wydane na podstawie art. 89 ustawy o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr 1, poz. 1).

§ 37. Utrzymuje się w mocy:

1) przepisy o wynagrodzeniu notariuszów zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 kwietnia 1927 r. o należnościach za sporządzenie protestu (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 381);

2) przepisy o wynagrodzeniu notariuszów, prowadzących licytacje nieruchomości we własnym zakresie przez Bank Rolny (rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 lipca 1933 r. Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 421);

3) przepisy o wynagrodzeniu notariuszów, prowadzących licytację nieruchomości egzekwowanych przez niektóre towarzystwa kredytowe ziemskie i miejskie (rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1933 r. Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 761).

§ 38. Ulgi w zakresie wynagrodzenia notariuszów, przyznane w stosunku procentowym lub ułamkowym do ogólnie obowiązujących norm, zawarte w poszczególnych ustawach i rozporządzeniach, a w szczególności:

1) w art. 24 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. w sprawie segregacji wierzytelności na nieruchomościach ziemskich parcelowych w celu spłaty uciążliwych zobowiązań (Dz. U. R. P. z roku 1933 Nr 55, poz. 424);

2) w art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o ulgach dla nowowznoszonych budowli (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 173);

3) w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 55, poz. 423);

4) w art. 20 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o własności lokali (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 848);

5) w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1934 r. o opłatach sądowych, notarialnych i pisarzy hipotecznych za czynności związane z działalnością Banku Akceptacyjnego (Dz. U. R. P. Nr 109, poz. 969)

utrzymuje się w mocy jedynie w stosunku do stawek wynagrodzenia stosunkowego i stawek określonych w § 14 rozporządzenia niniejszego.

§ 39. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1936 r.

Opłaty za czynności komorników

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 kwietnia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 277).

Rozdział I. Przepisy ogólne

§ 1. Komornik pobiera za swe czynności opłaty oraz należności na pokrycie wydatków.

§ 2. Osoba, której sąd przyznał prawo ubogich, wolna jest od uiszczania komornikowi opłat i należności na pokrycie wydatków.

Skarb Państwa oraz podmioty prawne, za które działa Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej, wolne są od uiszczania tej części opłat, która przypada Skarbowi Państwa.

§ 3. Strona, która wnosi o podjęcie przez komornika czynności, połączonej z opłatą lub wydatkami, obowiązana jest wpłacić mu zaliczkę na pokrycie tej opłaty lub tych wydatków.

Od obowiązku złożenia zaliczki na pokrycie opłat wolny jest Skarb Państwa oraz podmioty prawne, za które działa Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.

Komornik nie pobiera zaliczki na opłatę za dokonanie sprzedaży.

§ 4. Komornik nie podejmuje czynności, dopóki strona nie złoży zaliczki.

W razie niezłożenia zaliczki komornik wezwie stronę do uiszczenia zaliczki w terminie tygodniowym od dnia doręczenia wezwania pod rygorem zwrotu wniosku.

Po bezskutecznym upływie terminu komornik zwróci wniosek stronie.

§ 5. Opłaty i wydatki, od których strona była uwolniona lub których nie uiściła, komornik pobierze od dłużnika.

Opłaty i wydatki, nieuiszczone przez dłużnika, komornik wyegzekwuje od strony, która żądała wykonania czynności, chyba że służy jej uwolnienie (§ 2). W tym celu komornik wyda postanowienie, w którym wezwie stronę do uiszczenia należności w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia postanowienia. Postanowienie to podlega wykonaniu w drodze egzekucji bez zaopatrywania go klauzulą wykonalności.

Rozdział II. O opłatach w ogólności.

§ 6. Opłata jest stosunkowa lub stała.

Wysokość opłaty stosunkowej, jeżeli rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej, zależna jest od wartości roszczenia, obliczonego wraz z odsetkami, kosztami i innymi należnościami.

Cała opłata stosunkowa wynosi:

przy wartości do 50 zł włącznie	2 zł
przy wartości ponad 50 zł do 100 zł włącznie	3 „
przy wartości ponad 100 zł do 200 zł włącznie	4 „
przy wartości ponad 200 zł do 400 zł włącznie	6 „
przy wartości ponad 400 zł do 600 zł włącznie	7 „
przy wartości ponad 600 zł do 1000 zł włącznie	8 „
przy wartości ponad 1000 zł do 5000 zł włącznie:	
od pierwszych 100 zł	8 „
od nadwyżki za każde rozpoczęte 1000 zł	3 „
przy wartości ponad 5000 zł do 10.000 zł włącznie:	
od pierwszych 5000 zł	20 „
od nadwyżki za każde rozpoczęte 1000 zł	2 „
przy wartości ponad 10.000 zł do 100.000 zł włącznie:	
od pierwszych 10.000 zł	30 „
od nadwyżki za każde rozpoczęte 1000 zł	1 „
przy wartości ponad 100.000 zł:	
od pierwszych 100.000 zł	120 „
od nadwyżki za każde rozpoczęte 10.000 zł	5 „
Suma opłaty stosunkowej nie może wynosić mniej niż	2 „

Rozdział III. Opłaty w sprawach spornych i egzekucyjnych

§ 7. Całą opłatę stosunkową pobiera się:

1) za zajęcie ruchomości, za zajęcie wierzytelności lub innych praw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu, wymienionych w art. 630 k. p. c.;

2) za dokonanie przez publiczną licytację sprzedaży ruchomości, nieruchomości i praw, za dokonanie sprzedaży z wolnej ręki ruchomości, za objęcie ruchomości przez wierzyciela — opłatę oblicza się od uzyskanej ceny;

3) za dokonanie opisu nieruchomości, niemniej jednak niż . . . . 6 zł

Jeżeli czynność wymieniona w p. 1)—3) trwała ponad 3 godziny, komornik za każdą następną rozpoczętą godzinę pobiera dodatkowo opłatę w wysokości 2 „

Opłatę za dokonanie sprzedaży pobiera się, choćby sprzedaż uznano za niedoszłą do skutku z powodu nieuiszczenia w terminie reszty ceny nabycia (art. 613 k. p. c.).

§ 8. Połowę opłaty stosunkowej pobiera się:

1) za zajęcie ruchomości, wierzytelności lub innych praw majątkowych, związanych z posiadaniem dokumentu, wymienionych w art. 630 k. p. c., jeżeli zajęcie nastąpiło przez zaznaczenie w protokóle poprzedniego zajęcia (art. 587 § 1, 641 § 1 k. p. c.);

2) za zajęcie wierzytelności lub innych praw majątkowych poza wymienionymi w art. 630 k. p. c., a w szczególności za zajęcie uposażenia służbowego, zaopatrzenia emerytalnego, wynagrodzeń, diet;

3) za sprawdzenie zajętych ruchomości bez równoznacznego dokonania zajęcia (art. 587 § 2 k. p. c.);

4) za opis zajętego prawa lub ruchomości (art. 634, 817 § 3 k. p. c.);

5) za oszacowanie;

6) za wezwanie o zapłatę długu przy egzekucji z nieruchomości (art. 654 k. p. c.), nie więcej jednak niż . . . . . 10 zł

Opłata za oszacowanie nie należy się, jeżeli oszacowania dokonywa komornik przy zajęciu, opisie lub sprzedaży.

Jeżeli oszacowania dokonywa komornik w toku egzekucji celem zniesienia współwłasności, opłatę oblicza się od sumy oszacowania.

§ 9. Opłata stała wynosi:

1) za doręczenie dokonane przez komornika, jeżeli obecność komornika przy doręczeniu jest konieczna i stanowi ono samoistną czynność (np. doręczenia na wniosek towarzystw kredytowych) . . . . . 1 zł

2) za wykonanie przymusu osobistego . . . . . 10 „

3) za przyjęcie przez komornika sumy od dłużnika wierzytelności (art. 631 k. p. c.), raty na pokrycie długu wraz z przekazaniem ich wierzycielowi lub do depozytu . . . . . 1 „

Od opłaty tej wolne są sumy do 10 zł włącznie.

4) za odebranie dłużnikowi dokumentów lub rzeczy ruchomych wraz z oddaniem ich wierzycielowi, do depozytu lub na skład (art. 638, 650, 812, 862 k. p. c.) . . . . . 3 „

5) za czynności związane z przeniesieniem zajętych ruchomości na inne miejsce . . . . . 3 „

6) za udział przy usunięciu oporu (art. 820 k. p. c.) . . . . . 5 „

Jeżeli czynność, wymieniona w p. 4)—6), trwała ponad godzinę, komornik za każdą następną rozpoczętą godzinę pobiera dodatkowo opłatę w wysokości 2 „

Za doręczenie do rąk pełnomocnika lub kuratora, ustanowionych dla kilku uczestników, należy się opłata za jedno doręczenie.

§ 10. Opłata stała wynosi:

1) za wprowadzenie w posiadanie nieruchomości, usunięcie z niej ruchomości, wprowadzenie zarządcy w zarząd lub sekwestr nad nieruchomością:

a) przy nieruchomościach ziemskich obszaru:

do 3 ha	7 zł
do 8 ha	10 „
do 15 ha	13 „
do 30 ha	16 „
ponad 30 ha od każdych dalszych rozpoczętych 10 ha dodatkowo po	1 „

b) przy nieruchomościach miejskich lub zakładach fabryczno-przemysłowych według szacunku ubezpieczeniowego:

do 3 000 zł	7 zł
do 10 000 zł	10 „
do 20 000 zł	13 „
do 100 000 zł	16 „
ponad 100 000 zł od każdych rozpoczętych 10 000 zł dodatkowo po	1 „

2) za dokonanie eksmisji z lokalu:

od każdej izby . . . . . 2 zł,

Pomieszczeń pobocznych jak: przedpokoje, korytarze, werandy, łazienki, spiżarnie, alkowy i pokoje dla służby nie uwzględnia się przy obliczaniu opłaty.

Jeżeli czynność, wymieniona w p. 1), trwała ponad 3 godziny, a czynność, wymieniona w p. 2), — ponad godzinę, komornik za każdą następną rozpoczętą godzinę pobiera dodatkowo opłatę w wysokości . . . . . 2 zł

§ 11. Jeżeli czynność, dla której wykonania komornik przybył na miejsce, nie doszła do skutku, należy mu się opłata w wysokości . . . . . 2 zł

Rozdział IV. Opłata w innych sprawach

§ 12. Za dokonanie sprzedaży na podstawie kodeksu handlowego (art. 510, 547 i 670) oraz prawa upadłościowego (art. 116) komornik pobiera opłatę stosunkową, przewidzianą w § 7 p. 2) rozporządzenia niniejszego.

§ 13. Komornik pobiera opłatę stałą:

1) za ofiarowanie pieniędzy wierzycielowi w imieniu dłużnika:

do 500 zł	3 zł
ponad 500 zł	5 „

2) a) za dokonanie spisu majątku lub jego części;

b) za opieczętowanie lub zdjęcie pieczęci bez dokonania jednocześnie spisu:

za pierwszą godzinę	5 „
za każdą następną rozpoczętą godzinę	2 „

Do innych czynności komornika w postępowaniu niespornym i upadłościowym stosuje się odpowiednio przepisy §§ 6 — 11 rozporządzenia niniejszego.

Rozdział V. Należności na wydatki

§ 14. Komornikowi należy się w całości zwrot wszelkich wydatków gotówkowych jako to: na opłaty pocztowe, opłaty za doręczenia, uskuteczniane przez organa sądowe i gminne, na należności biegłych, koszty ogłoszeń w dziennikach, koszty przeniesienia i przechowania oraz należności osób przywołanych do czynności.

§ 15. Za doręczenie, dokonywane zamiast organów doręczających, komornik ma prawo pobrać na rzecz swoją wynagrodzenie w wysokości 40 gr.

Wynagrodzenie to nie należy się, jeżeli komornik dokonywa doręczeń przy innej czynności egzekucyjnej w toku tego samego postępowania egzekucyjnego.

§ 16. Za sporządzenie wezwań, zawiadomień, ogłoszeń, protokółów i innych pism, które w postępowaniu egzekucyjnym należy sporządzić z urzędu, komornik pobiera na rzecz swoją tytułem zwrotu wydatków ryczałt kancelaryjny.

Ryczałt kancelaryjny wynosi:

1) od wniosku o wszczęcie egzekucji należności pieniężnych:

a) przy egzekucji z ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych—połowę stawek, wymienionych w § 6, nie mniej niż 3 zł, a nie więcej niż 15 zł;

b) przy egzekucji z nieruchomości — czwartą część stawek, wymienionych w § 6, nie mniej niż 3 zł, a nie więcej niż 15 zł;

2) od wyznaczenia terminu opisu i oszacowania nieruchomości — czwartą część stawek, wymienionych w § 6, nie mniej niż 5 zł, a nie więcej niż 15 zł;

3) od wniosku o wszczęcie egzekucji roszczeń niepieniężnych:

a) celem zniesienia współwłasności nieruchomości	15 zł
b) innych roszczeń niepieniężnych	3 „

4) od wniosku:

a) o wykonanie zarządzenia tymczasowego (zabezpieczenia powództwa);

b) o podjęcie zawieszonej lub wstrzymanej egzekucji;

— połowę wynagrodzenia, wymienionego w p. 1) i 3), zależnie od rodzaju zarządzenia tymczasowego lub egzekucji, nie mniej niż 1 zł 50 gr., a nie więcej niż 7 zł 50 gr.

Ryczałt kancelaryjny nie należy się, jeżeli wniosek z powodu braków formalnych lub niezłożenia opłaty (zaliczki) nie mógł być załatwiony.

§ 17. Za sporządzenie wezwań, zawiadomień, ogłoszeń, protokółów, odpisów i zaświadczeń w postępowaniu niespornym i upadłościowym komornik pobiera na rzecz swoją wynagrodzenie w wysokości 50 groszy za każdą choćby rozpoczętą stronę tych pism.

Strona pisma powinna zawierać przeciętnie 25 wierszy, a każdy wiersz 45 liter pisma.

W postępowaniu egzekucyjnym wynagrodzenie powyższe komornik pobiera tylko za sporządzenie na żądanie strony odpisów i zaświadczeń. Za pisma, które komornik w myśl przepisów kodeksu postępowania cywilnego powinien sporządzić z urzędu, oraz za wezwania o zaliczkę, nie pobiera on wynagrodzenia, unormowanego paragrafem niniejszym.

§ 18. Jeżeli komornik na żądanie strony wykonywa czynność poza granicą administracyjną miejscowości, w której ma siedzibę, należy mu się wynagrodzenie za przejazd w kwocie 20 groszy za każdy rozpoczęty kilometr, licząc drogę najkrótszą od jego siedziby do miejsca dokonania czynności i z powrotem.

Jeżeli komornik wykonywa czynności w kilku sprawach w tej samej miejscowości, położonej poza granicą administracyjną jego siedziby, należy mu się wynagrodzenie tylko za jeden przejazd. Wynagrodzenie to dzieli się równo między poszczególne sprawy.

Komornikowi nie służy prawo do diet i kosztów przejazdu, należnych funkcjonariuszom państwowym w czasie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym.

Rozdział VI. Opłaty i wydatki w sprawach egzekucyjnych wszczętych z urzędu

§ 19. W sprawach egzekucji grzywien, kar pieniężnych, opłat sądowych i kosztów postępowania, wszczętej w trybie art. VII przepisów wprowadzających prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym, stosuje się przepisy poprzedzające z następującymi zmianami:

1) komornik nie pobiera zaliczki na pokrycie opłat i wydatków;

2) jeżeli egzekucja nie dała wyniku, Skarb Państwa zwraca komornikowi tylko wydatki poniesione w gotówce;

3) w przypadku prowadzenia egzekucji z ruchomości, wierzytelności i innych praw majątkowych o należność nie przewyższającą 20 złotych, komornikowi nie służy prawo do pobierania wymienionego w §§ 16 i 18 ryczałtu kancelaryjnego oraz wynagrodzenia za przejazd; w sprawach tych komornik pobiera ryczałt kancelaryjny w wysokości 1 zł.

Rozdział VII. Przepisy przejściowe i końcowe

§ 20. W sprawach, wszczętych przed 1 stycznia 1933 r., stosuje się obowiązujące wówczas przepisy. Na obszarze Sądów Apelacyjnych w Krakowie i Lwowie oraz Sądu Okręgowego w Cieszynie w sprawach tych nie pobiera się opłaty sądowej od pism i załączników, wnoszonych do komornika; do spraw tych natomiast stosuje się przepisy rozdziału V z tą zmianą, że wynagrodzenie za sporządzenie z urzędu pism, wezwań, zawiadomień i obwieszczeń pobiera komornik według § 17. Poza tym w tych sprawach

komornik ma prawo do wynagrodzenia, ustalonego rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 lutego 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 129), niezależnie od miejsca, gdzie czynność jest wykonywana.

§ 21. W sprawach, wszczętych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego, a niewymienionych w paragrafie poprzedzającym, stosuje się przepisy rozporządzenia niniejszego co do opłat i należności na pokrycie wydatków, pobieranych po tym dniu.

W sprawach tych komornik nie pobiera ryczałtu kancelaryjnego, przewidzianego w § 16 p. 2.

W sprawach egzekucyjnych, wszczętych z urzędu i wymienionych w p. 3) § 19, komornik nie będzie egzekwował przypadłego mu przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego wynagrodzenia z tytułu zwrotu wydatków lub przejazdu (§§ 16 i 18).

§ 22. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 20 maja 1936 r.

Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 grudnia 1932 r. o taksie czynności komorników (Dz. U. R. P. Nr 114, poz. 948).

Opłaty sądowe

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 93 z 1934, poz. 837 — Dz. U. R. P. Nr 3 z 1936 r., poz. 19).

Art. 1. W sprawach cywilnych i karnych wymienionych w rozporządzeniu niniejszym, pobiera się opłaty sądowe na rzecz Skarbu Państwa oraz koszty postępowania. Opłaty sądowe i koszty postępowania stanowią koszty sądowe.

Art. 2. Jeżeli rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej, do uiszczenia kosztów sądowych obowiązana jest strona, która dokonywa czynności, powodującej opłatę sądową lub koszty postępowania.

Przepis powyższy nie uchybia przepisom kodeksu postępowania cywilnego i innych ustaw co do ponoszenia kosztów sądowych.

Art. 3. Uwolnienie od kosztów sądowych służy:

1) stronie, której sąd przyznał prawo ubogich;

2) kuratorowi, wyznaczonemu przez sąd do danej sprawy.

Za stronę ubogą koszty postępowania uiszcza tymczasowo Skarb Państwa, a za kuratora — jeżeli obowiązujące przepisy nie stanowią inaczej, strona, dla której kurator został ustanowiony, lub też, gdyby to było niemożliwe, strona, która swym wnioskiem lub swą czynnością spowodowała ustanowienie kuratora.

Do przyznania prawa ubogich stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego, a w sprawach karnych — przepisy kodeksu postępowania karnego.

Art. 4. Uwolnienie od opłat sądowych służy:

1) Skarbowi Państwa i podmiotom prawnym, za które działa Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej;

2) instytucjom ubezpieczeń społecznych w sprawach, związanych z ich ustawową działalnością;

3) Pocztowej Kasie Oszczędności;

4) Bankowi Gospodarstwa Krajowego i Państwowemu Bankowi Rolnemu.

Minister Sprawiedliwości może w porozumieniu z Ministrem Skarbu i innymi zainteresowanymi ministrami przyznać według swego uznania uwolnienie od opłat sądowych, instytucjom, stowarzyszeniom i fundacjom, zasługującym na to uwolnienie ze

względu na ich działalność dobroczynną, społeczną, naukową, oświatową lub samopomocową. Uwolnienie może być każdej chwili odwołane.

Art. 5. Koszty sądowe, od których strona ubogich była uwolniona, będą ściągnięte z urzędu po uprawomocnieniu się orzeczenia sądu w danej sprawie od przeciwnika albo od strony ubogiej z zasądzonego jej roszczenia według przepisów art. 120 §§ 2 i 3 kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 6. Opłaty sądowe, od których uwolniony był kurator (art. 3 ustęp 1 pkt. 2) lub podmioty wymienione w art. 4, będą ściągnięte z urzędu po uprawomocnieniu się orzeczenia sądu w danej sprawie od przeciwnika w takim stosunku, w jakim zostały włożone na niego koszty procesu lub innego postępowania.

Jeżeli strona, zastąpiona przez kuratora, posiada majątek, opłaty, które nie zostały włożone na jej przeciwnika lub też nieściągnięte, będą ściągnięte od tej strony.

Art. 7. W razie cofnięcia prawa ubogich lub uchylenia kurateli należne od strony koszty sądowe będą ściągnięte z urzędu z zastosowaniem odpowiednio przepisu art. 119 § 1 kodeksu postępowania cywilnego.

Art. 8. Jeżeli o obowiązku uiszczenia kosztów sądowych w myśl przepisów art. 5—6 sąd nie orzekł w toku postępowania w danej sprawie, postanowienie w tej mierze wyda sąd, w którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji.

Art. 9. Należności Skarbu Państwa z tytułu powstałych w toku procesu kosztów sądowych, a włożonych na przeciwnika strony, uwolnionej od kosztów sądowych lub opłat sądowych, będą w postępowaniu egzekucyjnym lub upadłościowym zaspokojone w tym samym stopniu i w tych samych granicach, jak koszty procesu, przyznane stronie uwolnionej.

Art. 10. Postępowanie o przyznanie prawa ubogich i postępowanie przed sądem polubownym wolne jest od opłat sądowych.

Art. 11. Opłatę sądową należy uiścić przy wniesieniu do sądu pisma lub przy złożeniu wniosku, podlegającego opłacie.

Art. 12. W każdym piśmie lub wniosku należy podać wartość przedmiotu sprawy, jeżeli od tej wartości zależy wysokość opłaty, a przedmiotem sprawy nie jest oznaczona kwota pieniężna.

Pisma lub wnioski, dotyczące części przedmiotu sprawy, podlegają opłacie tylko w stosunku do wartości tej części.

Art. 13. Sąd nie podejmie żadnej czynności na skutek pisma od którego nie została uiszczona należna opłata sądowa. Pismo takie będzie zwrócone, jeżeli wnoszący je w terminie tygodniowym od dnia doręczenia mu wezwania o uiszczenie należnej opłaty, opłaty tej nie uiści. Termin tygodniowy może być odpowiednio przedłużony tylko wówczas, jeżeli pismo wniosła osoba, zamieszkała za granicą, nie mająca w kraju zastępcy.

Sąd nie przyjmie wniosku ustnego, podlegającego opłacie, zgłoszonego bez jednoczesnego uiszczenia należnej opłaty.

Art. 14. Przepis artykułu poprzedzającego stosuje się odpowiednio, gdy w wyniku sprawdzenia wartości przedmiotu sprawy albo wskutek zmiany lub rozszerzenia żądania należy uiścić opłatę wyższą od poprzednio wniesionej.

Art. 15. Przewodniczący wydaje zarządzenia co do wezwania o uiszczeniu opłaty, zwrotu pisma nieopłaconego należycie, zwrotu opłaty, wymiaru opłaty z urzędu i ściągnięcia opłaty.

Postanowienie co do zwrotu pisma wydaje sąd na posiedzeniu niejawnym, jeżeli opłata przypada od skargi kasacyjnej lub od skargi o wznowienie wniesionej do sądu drugiej instancji albo do Sądu Najwyższego, lub wreszcie od zażalenia do Sądu Najwyższego.

Na zarządzenie co do wezwania strony do uiszczenia należnej opłaty nie ma zażalenia.

Art. 16. Opłatę, wymierzoną z urzędu, należy pod rygorem egzekucji uiścić w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia stronie wezwania do zapłaty.

Art. 17. W postępowaniu, związanym z uiszczeniem i zwrotem, wymiarem lub ściągnięciem kosztów sądowych stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego, jeżeli rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej.

W sprawach zaś, w których tryb postępowania normują inne ustawy, przepisy kodeksu postępowania cywilnego stosuje się tylko w braku odpowiednich przepisów tych ustaw.

Ponadto obowiązują przepisy następujące:

1) na zarządzenie i postanowienie sądu pierwszej instancji, dotyczące obowiązku uiszczenia kosztów sądowych (art. 8) oraz wymiaru lub zwrotu kosztów, służy zawsze zażalenie;

2) w sprawach, wymienionych w punkcie 1) skarga kasacyjna nie służy.

Art. 18. Zażalenie, dotyczące wyłącznie wymiaru opłaty sądowej w postępowaniu cywilnym, podlegają jedynie opłacie od podań i załączników i za doręczenie.

Podanie o zwrot opłaty, jak również zażalenia w tych sprawach wolne są od wszelkich opłat sądowych.

Art. 19. Opłatę, uchyloną w całości lub części prawomocnym orzeczeniem, zwraca się stronie z urzędu.

Art. 20. Prawo Skarbu Państwa do żądania nieuiszczonej opłaty sądowej przedawnia się z upływem lat trzech, licząc od dnia, w którym opłatę należało uiścić.

Prawo strony do żądania zwrotu opłaty sądowej przedawnia się z upływem lat trzech od dnia powstania tego prawa.

Art. 21. Groszowe końcówki opłat, niepodzielne przez pięćdziesiąt, zaokrągla się wzwyż do kwoty, w ten sposób podzielnej. Końcówek do 25 groszy włącznie nie dolicza się.

Art. 22. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi sposób uiszczenia opłat sądowych.

Art. 23. W postępowaniu spornym i egzekucyjnym pobiera się opłaty następujące:

1) wpis;
2) opłatę od podań i załączników;
3) opłatę kancelaryjną;
4) opłatę za doręczenie;
5) kaucję kasacyjną.

Art. 24. Wpis jest stosunkowy i stały.

Art. 25. Wysokość wpisu stosunkowego zależna jest od wartości przedmiotu sprawy i wynosi:

1) przy wartości przedmiotu do 5 000 zł włącznie — 2%;
2) przy wartości przedmiotu do 50 000 zł włącznie:
   od pierwszych 5 000 zł — 100 zł,
   od nadwyżki — 1½%;
3) przy wartości przedmiotu ponad 50 000 zł:
   od pierwszych 50 000 zł — 775 zł,
   od nadwyżki — 1½%.

Każde rozpoczęte 100 zł, a w przypadku, gdy wartość przedmiotu przewyższa 50 000 zł, każde rozpoczęte 1000 zł liczy się za pełne.

Art. 26. Wartość przedmiotu sporu oznacza się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

W sporach o istnienie, unieważnienie albo rozwiązanie umowy najmu lub dzierżawy, których czas trwania nie jest oznaczony, podstawą obliczenia wpisu stosunkowego jest suma czynszu, przypadająca za okres, potrzebny do wypowiedzenia.

Jeżeli wartość przedmiotu sporu lub jego części nie podlega oszacowaniu na pieniądze albo w chwili wytoczenia powództwa nie da się określić, wpis stosunkowy oznaczy tymczasowy przewodniczący; w sądzie okręgowym w wysokości od 20 zł do 500 zł, a w sądzie grodzkim — od 2 zł do 40 zł.

Na zarządzenie co do tymczasowego oznaczenia wpisu nie ma zażalenia.

Wpis, tymczasowo oznaczony, należy uiścić w terminie tygodniowym od dnia doręczenia zarządzenia stronie interesowanej.

Sumę wpisu określi sąd z urzędu przy wydaniu orzeczenia, kończącego postępowanie w pierwszej instancji przy czym zaliczy kwotę, tymczasowo pobraną.

Art. 27. W postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym podstawą obliczenia opłaty jest suma roszczenia, które jest egzekwowane lub ma być zabezpieczone.

Jeżeli jednak przedmiot, poddany egzekucji lub zabezpieczeniu, ma mniejszą wartość to ta mniejsza wartość będzie podstawą obliczania opłaty.

Jeżeli egzekucja ma na celu zaspokojenie roszczeń niepieniężnych, wówczas wartość przedmiotu sprawy, ustalona w postępowaniu poprzedzającym egzekucję, będzie także podstawą obliczenia opłaty w postępowaniu egzekucyjnym dotyczącym tego samego roszczenia.

Art. 28. Suma wpisu stosunkowego lub wszystkich wpisów stosunkowych, w razie zgłoszenia równocześnie w jednym piśmie lub w jednym oświadczeniu kilku wniosków, podlegających opłacie wpisu stosunkowego, nie może wynosić w sprawach, należących w pierwszej instancji do właściwości sądu grodzkiego, mniej niż 2 zł, w sprawach zaś, należących w pierwszej instancji do właściwości sądu okręgowego lub wyższego — mniej niż 10 zł.

Art. 29. Cały wpis stosunkowy pobiera się od:

1) powództwa głównego;
2) powództwa wzajemnego;
3) interwencji głównej;
4) apelacji;
5) apelacji wzajemnej;
6) skargi kasacyjnej;
7) skargi o wznowienie;
8) skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego.

Wpisu stosunkowego nie pobiera się od apelacji na wyrok, wydany przez sąd pierwszej instancji po uchyleniu poprzedniego wyroku (art. 412 § 1 kodeksu postępowania cywilnego), jeżeli założyła ją ta sama strona, która zaskarżyła poprzedni wyrok.

Art. 30. Połowę wpisu stosunkowego pobiera się od:

1) sprzeciwu od wyroku zaocznego;
2) powództwa w trybie postępowania nakazowego lub upominawczego;
3) zarzutów w postępowaniu nakazowym;
4) wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi zagranicznemu;
5) wniosku o wszczęcie egzekucji, skierowanego do sądu.

Jeżeli w postępowaniu upominawczym na skutek sprzeciwu ma nastąpić rozprawa, powód powinien uiścić dodatkowo drugą połowę wpisu. Jeżeli powód nie uzupełnił

wpisu w terminie tygodniowym od dnia doręczenia mu wezwania, sąd umorzy postępowanie. Przez umorzenie postępowania zabezpieczenie powództwa traci moc.

Przepisy ustępu poprzedzającego stosuje się odpowiednio w postępowaniu nakazowym i upominawczym w przypadku odmowy wydania nakazu i skierowania sprawy do zwykłego postępowania.

Art. 31. Piątą część wpisu stosunkowego pobiera się od:

1) zgłoszenia interwencji ubocznej, jeżeli zgłoszenie nie jest połączone z czynnością procesową, podlegającą opłacie wpisu stosunkowgo takiego samego lub wyższego;
2) zażalenia, jeżeli nie jest połączone z innych środkiem odwoławczym;
3) powództwa, apelacji, skargi kasacyjnej oraz skargi o wznowienie w sporach działowych;
4) wniosku o nadanie klauzuli wykonalności wyrokowi sądu polubownego lub ugodzie, zawartej przed tym sądem.

Jeżeli zażalenie zostało złożone albo interwencja uboczna zgłoszona przed oznaczeniem wpisu, wpis od zażalenia lub interwencji oblicza się według tymczasowo oznaczonego wpisu od powództwa.

Art. 32. Dziesiątą część wpisu stosunkowego pobiera się od:

1) wniosku o zabezpieczenie dowodu;
2) wniosku o wydanie zarządzenia tymczasowego;
3) wniosku o nadanie klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu;
4) sprzeciwu od wyroku zaocznego, zgłoszenia interwencji ubocznej i zażalenia w sporach działowych.

Wnioski o zabezpieczenie powództwa, zgłoszone w pozwie lub w toku sporu, wolne są od opłaty wpisu stosunkowego.

Art. 33. Piątą część wpisu stosunkowego pobiera się od:

1) wartości przedmiotu ugody, zawartej przed sądem bez uprzedniego wytoczenia powództwa, lub tej części wartości przedmiotu ugody, zawartej w toku sporu, która przewyższa wartość przedmiotu sporu;
2) tej części sumy, uzyskanej z egzekucji lub stanowiącej odszkodowanie za wywłaszczenie, która w podziale sądowym przypada wierzycielom.

Opłatę tę pobiera się na podstawie urzędowego wymiaru. Jeżeli masa działowa znajduję się w przechowaniu sądu, należy opłatę z niej potrącić.

Art. 34. Piątą część wpisu stosunkowego od ceny nabycia pobiera się w razie wydania postanowienia o udzieleniu przybicia nieruchomości lub innych przedmiotów i praw, z których egzekucję prowadzi się według przepisów o egzekucji z nieruchomości.

Opłatę tę nabywca powinien wnieść w terminie miesięcznym od dnia uprawomocnienia się postanowienia o przybiciu. W razie uchylenia przybicia w nadlicytacji zwraca się uiszczoną opłatę.

Wydanie postanowienia o przysądzeniu własności może nastąpić dopiero po wykazaniu przez nabywcę, że opłatę uiścił.

Art. 35. Podstawą obliczenia wpisu stosunkowego od zarzutów w postępowaniu nakazowym, sprzeciwu od wyroku zaocznego, apelacji, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie, skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego i zażalenia jest wartość przedmiotu zaskarżenia, objętego danym pismem procesowym.

Art. 36. Wpis stały wynosi:

1) od powództwa i apelacji w sprawie o ochronę zakłóconego lub przywrócenia utraconego posiadania	10 zł
od sprzeciwu od wyroku zaocznego w tej sprawie	5 „
od zgłoszenia interwencji ubocznej i od zażalenia w tej sprawie	2 „

2) od powództwa, apelacji, skargi kasacyjnej i skargi o wznowienie w sprawie o wyjawnienie majątku pod przysięgą, jeżeli powód nie żąda jednocześnie zasądzenia należności, a sprawa jest wszczęta w Sądzie Okręgowym . . 40 zł
w sądzie grodzkim . . . . . 15 „
od sprzeciwu od wyroku zaocznego w tej sprawie, wszczętej w Sądzie Okręgowym 20 „
w sądzie grodzkim . . . . . 8 „
od zgłoszenia interwencji ubocznej i zażalenia w tej sprawie, wszczętej w Sądzie Okręgowym . . . . . 8 „
w sądzie grodzkim . . . . . 3 „

3) od wniosku o uznanie zapisu na sąd polubowny za wygasły i od zażalenia na postanowienie w tej sprawie jeżeli sprawa jest wszczęta w Sądzie Okręgowym . . . . . 25 „
w sądzie grodzkim . . . . . 12 „

4) od wniosku strony o wyznaczenie, wezwanie opieszałego i usunięcie sędziego polubownego, od wniosku sędziego polubownego o oznaczenie wynagrodzenia oraz zażalenia w tej sprawie i od wniosku sądu polubownego o wykonanie czynności przez sąd, jeżeli wniosek został zgłoszony w Sądzie Okręgowym . . . . . 10 „
w sądzie grodzkim . . . . . 5 „

5) od wniosku o złożenie wykazu majątku i przysięgi w postępowaniu egzekucyjnym oraz od wszelkich zażaleń w postępowaniu o wyjawienie majątku w toku egzekucji . . . . . 5 „

6) od skargi na czynności komornika, jeżeli wartość przedmiotu sprawy nie przewyższa 1 000 zł . . . . . 1 „
w innych przypadkach . . . . . 3 „

Art. 37. Wpis, uiszczony od powództwa, odrzuconego z powodu niewłaściwości sądu, zalicza się przy ponownym wniesieniu tegoż powództwa, jeżeli to nastąpi w terminie tygodniowym od daty uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu powództwa.

Wpis, uiszczony od powództwa cywilnego, pozostawionego w postępowaniu karnym bez rozpoznania, zalicza się przy wniesieniu powództwa o to samo roszczenie przed sąd cywilny, jeżeli to nastąpi w ciągu trzech lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia sądu karnego.

Art. 38. Na żądanie strony zwraca się:

1) wpis od pisma, zwróconego lub odrzuconego z powodów formalnych;

2) wpis od powództwa, które przed doręczeniem stronie pozwanej zostało odrzucone z powodu niedopuszczalności drogi procesu cywilnego, braku zdolności procesowej, ustawowego zastępstwa (asystencji) lub upoważnienia do prowadzenia sprawy;

3) wpis od apelacji wzajemnej, która utraciła moc wskutek cofnięcia apelacji lub odrzucenia jej z powodów formalnych;

4) wpis od powództwa, zarzutów w postępowaniu nakazowym, sprzeciwu od wyroku zaocznego, apelacji, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie i zażalenia w razie cofnięcia ich przed wysłaniem stronie przeciwnej.

Art. 39. Na żądanie strony zwraca się połowę wpisu od powództwa, zarzutów w postępowaniu nakazowym, sprzeciwu od wyroku zaocznego, apelacji, skargi kasacyjnej, skargi o wznowienie i zażalenia w razie cofnięcia ich przed rozpoczęciem rozprawy, jeżeli zaś rozprawa nie ma się odbyć — przed posiedzeniem, na które sprawa została skierowana.

Połowę wpisu zwraca się również w razie zawarcia ugody w danej instancji.

Art. 40. Przepisy, dotyczące powództwa i apelacji, stosuje się odpowiednio do powództwa wzajemnego i apelacji wzajemnej.

Art. 41. Od każdego podania i wniosku do protokółu, złożonego poza rozprawą, i w ogóle od każdego pisma, nie podlegającego opłacie wpisu, pobiera się opłatę:

w postępowaniu przed sądami grodzkimi i przed komornikami w wysokości 50 gr.,
w postępowaniu przed wszystkimi innymi sądami . . . . . 2 zł.

Art. 42. Od każdego załącznika do pisma lub protokółu pobiera się opłatę w wysokości 50 gr.

Opłaty nie pobiera się w postępowaniu nakazowym od dołączonych do pozwu dokumentów, które uzasadniają żądanie pozwu.

Art. 43. Od opłaty od podań i załączników wolne są:

1) pisma, odpisy i załączniki, składane przez stronę z przeznaczeniem dla strony przeciwnej lub innych uczestników postępowania;

2) pisma i wnioski do protokółu, zawierające sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym;

3) pisma i wnioski do protokółu oraz załączniki, składane przez świadków, biegłych i osoby trzecie, wezwane do złożenia dokumentów lub okazania przedmiotu oględzin;

4) pisma stron, zawierające wyłącznie wskazane miejsca zamieszkania;

5) pisma stron, zawierające wyłącznie prośbę o przyśpieszenie postępowania;

6) pisma sądu polubownego lub sędziów polubownych;

7) sprawozdania, pisma i załączniki, składane przez nadzorcę sądowego.

Art. 44. Za klauzulę wykonalności, wypisy, odpisy, zaświadczenia, wyciągi oraz inne dokumenty, wydawane na wniosek, na podstawie akt, pobiera się opłatę kancelaryjną w wysokości 1 zł, a w sądzie grodzkim w wysokości 50 gr.

Opłatę powyższą pobiera się za każdą stronę wydanego dokumentu, licząc 25 wierszy za stronę.

Każdą rozpoczętą stronę liczy się za całą.

Jeżeli pismo jest sporządzone w obcym języku lub zawiera tabelę, pobiera się opłatę w podwójnej wysokości.

Art. 45. Nie pobiera się opłaty kancelaryjnej za pismo, które doręcza się z urzędu.

Za wypis wyroku, doręczony na żądanie strony (art. 354 kodeksu postępowania cywilnego), pobiera się opłatę w wysokości 2 zł.

Art. 46. Opłata za doręczenie jest stosunkowa lub stała.

Art. 47. Wysokość opłaty stosunkowej zależna jest od wysokości wpisu stosunkowego lub stałego.

Art. 48. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określi:

1) przypadki, w których pobiera się opłatę za doręczenie;

2) osoby, obowiązane do jej uiszczenia;

3) wysokość opłaty;

4) sposób jej uiszczania;

5) sposób użycia sum, uzyskanych z tej opłaty.

Minister Sprawiedliwości może ponadto w drodze rozporządzenia określić przypadki, w których niezłożenie opłaty za doręczenie powoduje skutki odmienne, niż to przewiduje art. 13 i 14 rozporządzenia niniejszego.

Art. 49. Wysokość kaucji, którą należy wpłacić przy wniesieniu skargi kasacyjnej, wynosi, jeżeli jest zaskarżone orzeczenie Sądu Okręgowego — 100 zł, jeżeli jest zaskarżone orzeczenie Sądu Aplacyjnego — 300 zł.

Art. 50. Kaucję zwraca się z urzędu stronie:

1) jeżeli skarga kasacyjna uwzględniona w całości lub w części;

2) jeżeli skarga kasacyjna została zwrócona lub odrzucona z powodów formalnych, nie wyłączając przypadku niedopuszczalności skargi kasacyjnej;

3) jeżeli skarga kasacyjna została cofnięta przed posiedzeniem, na którym miała być rozpoznana.

W innych przypadkach kaucję przelewa się do Skarbu Państwa.

Art. 51. O zwrocie kaucji orzeka Sąd Najwyższy, w przypadku zaś gdy przyczyna, usprawiedliwiająca zwrot kaucji, zaszła w sądzie drugiej instancji — sąd drugiej instancji na posiedzeniu niejawnym.

Na postanowienie sądu drugiej instancji służy stronie zażalenie do Sądu Najwyższego w terminie tygodniowym od daty doręczenia zawiadomienia o odmowie zwrotu kaucji.

Art. 52. W postępowaniu upadłościowym i układowym pobiera się opłaty następujące:

1) wpis;
2) opłatę stosunkową;
3) opłatę od podań i załączników;
4) opłatę kancelaryjną;
5) opłatę za doręczenie;
6) kaucję kasacyjną.

Art. 53. Uwolnienie od opłat sądowych w postępowaniu upadłościowym i układowym służy:

1) syndykowi, zarządcy odrębnego majątku, członkom rady wierzycieli, zastępcom tych osób, nadzorcy sądowemu oraz kuratorowi celem nadzoru nad wykonaniem układu — od wszelkich opłat;

2) upadłemu i dłużnikowi w postępowaniu układowym — od opłat od podań i załączników.

Art. 54. Wpis stały pobiera się:

1) w wysokości 40 zł:

od wniosku wierzyciela o ogłoszeniu upadłości;

2) w wysokości 20 zł:

od wszelkich zażaleń na postanowienia sądu i od skarg kasacyjnych w postępowaniu upadłościowym i układowym, od zarzutów przeciw układowi i przeciw planowi podziału jak również od wniosków wierzyciela o uchylenie układu;

3) w wysokości 10 zł:

od wszelkich zażaleń na postanowienia lub zarządzenia sędziego-komisarza w postępowaniu upadłościowym i układowym.

Art. 55. Piątą część wpisu stosunkowego pobiera się od sprzeciwu co do uznania lub odmowy uznania zgłoszonych wierzytelności, jak również zażaleń na postanowienia w tej sprawie.

Podstawą obliczenia wpisu stosunkowego jest wartość przedmiotu zaskarżenia, objętego sprzeciwem lub zażaleniem.

Art. 56. Za przeprowadzenie postępowania upadłościowego pobiera się opłatę stosunkową:

1) w przypadku ukończenia postępowania przez podział masy — w wysokości całego wpisu stosunkowego;

2) w przypadku ukończenia postępowania przez zawarcie zatwierdzonego przez sąd układu — w wysokości dwóch piątych części wpisu stosunkowego;

3) przez uchylenie lub umorzenie postępowania z innych przyczyn — w wysokości od 10 zł do 5.000 zł według uznania sądu, który bierze pod uwagę majątek upadłego i czas trwania postępowania.

Art. 57. Opłaty stosunkowej nie pobiera się w przypadku umorzenia postępowania z powodu braku majątku masy na zaspokojenie kosztów postępowania.

Art. 58. Opłatę stosunkową oblicza się:

1) w przypadku, wymienionym w punkcie 1) art. 56 — od sumy, przypadającej według każdorazowego planu podziału na zaspokojenie wierzytelności,

2) w przypadku wymienionym w punkcie 2) art. 56 — od sumy, która według układu ma być wypłacona na zaspokojenie wierzytelności.

Do podstawy wymiaru opłaty nie wlicza się sum, potrzebnych na zaspokojenie wierzytelności, należących do kategorii pierwszej i drugiej.

Art. 59. Opłatę stosunkową uiszcza:

1) w przypadku ukończenia postępowania upadłościowego przez podział — syndyk z majątku masy;

2) we wszystkich innych przypadkach — upadły na podstawie urzędowego wymiaru.

Art. 60. Zatwierdzenie układu, jak również wydanie postanowienia o umorzenie postępowania może nastąpić dopiero po odpowiednim zabezpieczeniu należnych opłat sądowych.

Art. 61. Przepiy art. 54 — 60 stosuje się odpowiednio w przypadku wznowienia postępowania upadłościowego.

Artł 62. Od skarg na czynności komornika lub notariusza w toku postępowania upadłościowego pobiera się opłatę przewidzianą w art. 36 punkt 6) rozporządzenia niniejszego.

Art. 63. W postępowaniu o sprzedaż majątku, która ma być przeprowadzona według przepisów kodeksu postępowania cywilnego (art. 118 prawa upadłościowego), pobiera się opłaty, przewidziane w rozdziale II rozporządzenia niniejszego.

Art. 64. Wnioski wierzyciela o wydanie zarządzenia tymczasowego (art. 12 prawa upadłościowego) oraz o zastosowaniu do upadłego przymusu osobistego podlegają tylko opłacie od podań i załączników.

Art 65. Za przeprowadzenie postępowania układowego pobiera się opłatę stosunkową:

1) w przypadku ukończenia postępowania przez zawarcie zatwierdzonego przez sąd układu — w wysokości piątej części wpisu stosunkowego;

2) w przypadku umorzenia postępowania — w wysokości od 10 zł do 5.000 zł według uznania sądu, który bierze pod uwagę majątek dłużnika i czas trwania postępowania.

Opłatę, przewidzianą w punkcie 1) ustępu poprzedzającego, oblicza się od sumy, która według układu ma być wypłacona na zaspokojenie wierzytelności.

Opłatę uiszcza dłużnik na podstawie urzędowego wymiaru.

Zatwierdzenie układu może nastąpić dopiero po odpowiednim bezpieczeniu należnych opłat sądowych.

Art. 66. Wnioski wierzyciela o nakazanie dłużnikowi złożenia przysięgi (art. 10 prawa o postępowaniu układowym) podlegają tylko opłacie od podań i załączników.

Art. 67. Za dokonane w toku postępowania upadłościowego i układowego wpisy w księgach hipotecznych i innych księgach, jak również w rejestrach pobiera się opłaty według obowiązujących w tej mierze przepisów.

Art. 68. W sprawach, wymienionych w rozdziale niniejszym, stosuje się odpowiednie przepisy art. 25, 28 i 37 — 51 rozporządzenia niniejszego.

Art. 69. Do kosztów postępowania należą:

1) koszty opłat telefonicznych i telegraficznych;

2) diety i koszty podróży, należne sędziom, urzędnikom i funkcjonariuszom sądowym z powodu dokonywania czynności poza budynkiem sądowym;

3) należności świadków, biegłych i tłumaczów;

4) koszty przewozu osób, zwierząt i rzeczy, utrzymywania ich lub przechowywania;

5) koszty ogłoszeń w pismach;

6) opłaty, należne innym władzom i urzędnikom;

7) koszty pobytu w areszcie.

Art. 70. Na pokrycie kosztów postępowania obowiązana jest złożyć zaliczkę strona, która wnosiła o podjęcie czynności, połączonej z wydatkami; jeżeli obie strony wnosiły o podjęcie czynności lub sąd z urzędu czynność zarządził, zaliczkę powinny uiścić obie strony w równych częściach lub w innym stosunku według uznania sądu.

Sąd oznaczy wysokość zaliczki i termin jej złożenia.

Wykonanie czynności zależne jest od uiszczenia zaliczki.

Art. 71. Koszty przeprowadzenia dowodu na żądanie sądu polubownego ponoszą obie strony. Co do złożenia zaliczki i skutków jej niezłożenia stosuje się art. 70 rozporządzenia niniejszego.

Art. 72. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości określa:

1) wysokość należności świadków z tytułu zwrotu wydatków koniecznych, związanych ze stawiennictwem do sądu;

2) wysokość wynagrodzenia biegłych za stawiennictwo w sądzie i wykonaną pracę;

3) wysokość należności strony z tytułu zwrotu kosztów podróży i wynagrodzenia za utratę zarobku w przypadku wezwania strony do osobistego stawiennictwa.

Art. 73. Wyrok skazujący w sprawie karnej pociąga za sobą obowiązek uiszczenia przez każdego skazanego opłaty sądowej w zależności od wymierzonej mu kary według przepisów następujących.

Art. 74. Skazany w pierwszej instancji obowiązany jest tytułem opłaty uiścić w razie skazania na karę pozbawienia wolności:

do 1 miesiąca	5 zł
do 3 miesięcy	10 zł
do 6 miesięcy	20 zł
do 1 roku	40 zł
do 2 lat	80 zł
do 4 lat	160 zł
do 6 lat	320 zł
ponad 6 lat	600 zł

Art. 75. Skazany w pierwszej instancji na grzywnę (karę pieniężną), obowiązany jest uiścić tytułem opłaty 10% od kwoty wymierzonej mu grzywny (kary pieniężnej), nie mniej jednak niż 1 zł.

Art. 76. W razie skazania łącznie na karę pozbawienia wolności i karę grzywny (karę pieniężną) pobiera się obie opłaty, przewidziane w artykułach poprzedzających.

Art. 77. W przypadku orzeczenia kary łącznej na podstawie kilku wyroków opłaty sądowe, wymierzone w tych wyrokach, ulegają zsumowaniu.

Art. 78. Jeżeli zostanie orzeczona grzywna (kara pieniężna), a kara pozbawienia wolności była wyznaczona tylko na przypadek niemożności ściągnięcia grzywny, opłatę pobiera się według art. 75 rozporządzenia niniejszego.

Art. 79. W razie nieuwzględnienia apelacji, założonej przez skazanego lub jego obrońcę, sąd wymierza za drugą instancję opłatę podwójną w stosunku do należnej za instancję pierwszą.

W razie uwzględnienia apelacji, założonej przez skazanego lub jego obrońcę, sąd

wymierza opłaty za obie instancje według kary przez siebie wyrzeczonej, przy czym opłata za drugą instancję wynosić będzie połowę opłaty za pierwszą.

W razie podwyższenia wymiaru kary lub skazania dopiero w instancji apelacyjnej na skutek apelacji, założonej przez oskarżyciela, sąd wymierza opłaty za obie instancje według kary przez siebie wyrzeczonej, w jednakowej wysokości za każdą instancję (art. 74 — 78).

Art. 80. Opłaty w Sądzie Najwyższym pobierane będą od skazanego jedynie w przypadku oddalenia kasacji, założonej przez skazanego lub jego obrońcę. Opłatę tę wymierzać należy w takiej samej wysokości, w jakiej pobrać ją powinien sąd, który wydał zaskarżony wyrok.

Art. 81. W sprawach z oskarżenia prywatnego lub w sprawach z oskarżenia publicznego, w których wyłącznym oskarżycielem był pokrzywdzony (art. 67 kodeksu postępowania karnego), nakłada się w razie wyroku uniewinniającego na oskarżyciela prywatnego lub pokrzywdzonego opłatę sądową w wysokości od 5 zł do 100 zł za każdą instancję.

W tej samej wysokości pobiera się od oskarżyciela prywatnego lub pokrzywdzonego opłatę za instancję odwoławczą w razie oddalenia środka odwoławczego, założonego przez nich lub ich pełnomocników na niekorzyść oskarżonego.

Art. 82. Wysokość przypadającej opłaty oznacza sąd w wyroku. Nieuiszczona w terminie dwutygodniowym od dnia uprawomocnienia się wyroku opłata będzie ściągnięta z urzędu.

Art. 83. Sąd może w wyroku zwolnić skazanego, oskarżyciela prywatnego lub pokrzywdzonego w całości lub części od opłaty, jeśli uzna, że uiszczenie jej będzie dla nich zbyt uciążliwe.

Art. 84. Koszty postępowania karnego oraz opłaty za odpisy wyroków i postanowień pobiera się według obowiązujących w tej mierze przepisów. Do innych dokumentów stosuje się przepis art. 44 rozporządzenia niniejszego.

Art. 85. W razie dochodzenia w procesie karnym roszczeń majątkowych, wynikających z przestępstwa, opłaty sądowe pobiera się według przepisów rozdziałów I i II rozporządzenia niniejszego, pisma jednak i załączniki, wnoszone przez powoda cywilnego w toku dochodzeń wstępnych, są wolne od opłaty od podań i załączników, nie pobiera się opłaty za doręczenie, obowiązek zaś opłaty wpisu od powództwa powstaje z chwilą wytoczenia powództwa cywilnego.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej Kodeksu Napoleona i tomu X cz. 1 Zwodu praw

Art. 86. Wpis stały w wysokości 10 zł pobiera się od skargi kasacyjnej w sprawie o ochronę zakłóconego lub przywrócenie utraconego posiadania.

Art. 87. Cały wpis stosunkowy pobiera się od sporów, wynikłych w postępowaniu działowym, prowadzonym w drodze incydentalnej.

Art. 88. Połowę wpisu stosunkowego pobiera się od postępowania wykonawczego w sprawach o działy spadkowe.

Art. 89. Wpis stały pobiera się:

1) w wysokości 20 zł:

od działów, prowadzonych w drodze incydentalnej;

od zatwierdzenia testamentów (art. 1060 i nast. tomu X cz. 1 Zwodu praw);

od zatwierdzenia praw do spadku (art. 1408 u. p. c., art. 1239 i nast. tomu X cz. 1 Zwodu praw);

od przyznania prawa własności na zasadzie przedawnienia (art. 533 tomu X cz. 1 Zwodu praw);

2) w wysokości 8 zł:

od każdego podania, rozpoczynającego postępowanie sądowe, nie podlegające opłacie wpisu stosunkowego lub stałego w sumie wyższej — w sprawie, należącej do właściwości sądu okręgowego;

od podań, wymienionych w art. 1, 7 i 12 ustawy z dnia 26 lipca 1919 r. o utraconych tytułach na okaziciela (Dz. U. R. P. Nr 67, poz. 406) i od sprzeciwów osób trzecich, przewidzianych w tej ustawie;

3) w wysokości 3 zł:

od każdego podania, rozpoczynającego postępowanie sądowe, nie podlegającego opłacie wpisu stosunkowego lub stałego w sumie wyższej — w sprawie, należącej do właściwości sądu grodzkiego.

Art. 90. Wpis stały w tej samej wysokości (20 zł, 8 zł i 3 zł) pobiera się od zażaleń i podań o uchylenie wyroku w przedmiotach, wymienionych w artykule poprzedzającym.

Do podań o uchylenie wyroku stosuje się ponadto przepisy rozporządzenia niniejszego o kaucji kasacyjnej.

Art. 91. Skargi członków rad familijnych na decyzje tych rad wolne są od opłat.

Art. 92. W sprawach o uznanie za zmarłe osób, zaginionych na wojnie (art. 1777—1777[10] u. p. c.), wolne są od opłat wszelkie podania i pisma.

Art. 93. Od każdej projektowanej do wykazu hipotecznego treści pobiera się opłatę hipoteczną stałą lub stosunkową.

Art. 94. Opłatę stałą w wysokości 3 zł pobiera się od każdej treści, której przedmiotem jest wpis praw następujących: 1) prawa własności nieruchomości, 2) praw, opierających się wyłącznie na spadku, zapisie lub darowiźnie, 3) prawa, którego wartość pieniężna nie da się oznaczyć, 4) kaucji. Opłatę w takiej samej wysokości pobiera się od treści, dotyczących ostrzeżeń, hipotek sądowych, prawnych, wpisów związanych z egzekucją i wykreśleń.

Art. 95. Od treści, niewymienionych w artykule poprzedzającym, pobiera się opłatę stosunkową od wartości w wysokości ½%. Wartość ustala się w kwocie, która jest podstawą wymiaru opłaty stemplowej od czynności prawnej, z której wynika prawo, będące przedmiotem treści.

Art. 96. Jeżeli treść, podlegająca opłacie stosunkowej, projektuje się do kilku miejsc tego samego wykazu hipotecznego lub nawet do różnych wykazów hipotecznych, pobiera się od niej opłatę stosunkową raz jeden, poza tym opłatę stałą.

Art. 97. Opłata stosunkowa nie może wynosić mniej niż 3 zł.

Art. 98. Opłata hipoteczna od środków odwoławczych na orzeczenia wydziałów hipotecznych przy sądach grodzkich wynosić będzie 5 zł, przy sądach okręgowych — 20 zł, od skarg zaś kasacyjnych: w pierwszym przypadku — 20 zł, w drugim — 50 zł.

Art. 99. Od wszelkich dokumentów, wydawanych przez pisarzów hipotecznych (kopii, świadectw z wykazów i ksiąg hipotecznych itp.), nie pobiera się opłaty stemplowej; dokumenty te podlegają opłacie kancelaryjnej w myśl przepisów art. 44 rozporządzenia niniejszego.

Zwolnienie od opłaty stemplowej nie stosuje się do dokumentów, wydawanych na podstawie akt stanu cywilnego.

Art. 100. Opłaty od treści, stosunkowe i stałe, pobiera projektujący treść notariusz lub pisarz hipoteczny, a opłaty kancelaryjne i opłaty od środków odwoławczych

na orzeczenia wydziałów hipotecznych — pisarz hipoteczny z obowiązkiem przelewania tych opłat do właściwych kas państwowych.

Art. 101. Na obszarze mocy obowiązującej tomu X cz. 1 Zwodu praw nie pobiera się opłaty stosunkowej od projektowanej przy pierwiastkowym zaprowadzeniu hipoteki do wykazu treści, jeżeli dotyczy ona prawa, które było uprzednio zarejestrowane w rejestrze wieczystym.

Art. 102. W sprawach, wymienionych w rozdziale niniejszym, stosuje się odpowiednio przepisy art. 25, 28, 37 — 51 i 69 — 72 rozporządzenia niniejszego.

Art. 103. Uwolnienie od kosztów sądowych służy obrońcy węzła małżeńskiego i innym zastępcom, zajmującym podobne stanowisko.

Art. 104. Piątą część wpisu stosunkowego pobiera się na podział fizyczny wspólnej nieruchomości, dział spadku lub innej masy majątkowej, tudzież za odnowienie lub sprostowanie spornej granicy — od wartości przedmiotu działu.

Art. 105. Za czynności w księgach gruntowych oraz sądu, prowadzącego rejestr, spowodowane w toku postępowania egzekucyjnego, pobiera się opłaty według obowiązujących w tej mierze przepisów.

Art. 106. W sprawach, wymienionych w rozdziale niniejszym, stosuje się odpowiednio przepisy art. 25, 28, 37 — 48 i 69 — 72 rozporządzenia niniejszego.

Przepisy szczególne dla obszaru mocy obowiązującej Kodeksu cywilnego z 1896r.

Art. 107. Od opłat sądowych wolne jest postępowanie o uznanie za zmarłe osób, zaginionych na wojnie (§§ 960—970 u. p. c.).

Art. 108. Piątą część wpisu stosunkowego pobiera się od podań o wszczęcie postępowania wywoławczego (§ 947 u. p. c.) oraz od podań o zamknięcie wypłat (§ 1020 u. p. c.).

Art. 109. Wpis stały w wysokości 20 zł pobiera się od wniosków o pozbawienie własnej woli lub uchylenie takiego pozbawienia, jeżeli dla tych spraw właściwe są sądy grodzkie.

Art. 110. Za czynności w księgach gruntowych oraz sędziego, prowadzącego rejestr okrętowy, spowodowane w toku postępowania egzekucyjnego, nie pobiera się żadnych opłat z wyjątkiem opłat za wpis prawa własności nabywcy, wpis hipoteki zabezpieczającej oraz wpis prawa zastawu dla roszczeń przeciwko nabywcy.

Art. 111. W postępowaniu przymusowej likwidacji jednostki kolejowej pobiera się wpis stały:

1) w wysokości 40 zł od podań o otwarcie przymusowej likwidacji;

2) w wysokości 20 zł od zażaleń w tym postępowaniu.

Art. 112. Za przeprowadzenie przymusowej likwidacji jednostki kolejowej (§ 49 ustawy z dnia 19 sierpnia 1895 r. w brzmieniu obwieszczenia z dnia 8 lipca 1902 r. Zb. ustaw pruskich str. 237) pobiera się opłatę stosunkową w wysokości całego wpisu stosunkowego, a jeżeli przymusowa likwidacja została umorzona (§ 50 tej ustawy) — w wysokości połowy wpisu stosunkowego.

Opłatę oblicza się od ogólnej wartości części składowych jednostki kolejowej, a uiszczenie tej opłaty nastąpi z masy likwidacyjnej przez likwidatora. Uchylenie likwidacji lub jej umorzenie nie może nastąpić przed zabezpieczeniem opłaty.

Art. 113. W sprawach, wymienionych w rozdziale niniejszym, stosuje się odpowiednio przepisy art. 25, 28, 37 — 48 i 69 — 72 rozporządzenia niniejszego.

Art. 117[1]). „Upoważnia się Ministra Sprawiedliwości do umarzania oraz rozkłada-

———————

[1]) (Dz. U. R. P. Nr 3 z 1936 r., poz. 19).

nia na raty i odraczania zapłaty zaległych w postępowniu cywilnym, a należnych Skarbowi Państwa kosztów sądowych,jeżeli ściągnięcie ich byłoby połączone z niewspółmiernymi trudnościami lub groziłoby dłużnikowi zbyt ciężkimi skutkami.

Minister Sprawiedliwości może przekazać prezesom sądów apelacyjnych prawo umarzania takich kosztów do 1 000 zł, a kierownikom sądów — prawo rozkładania na raty i odraczania zapłaty kosztów sądowych".

Uiszczanie opłat sądowych

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 109, poz. 971).

§ 1. Opłaty sądowe uiszcza się, jeżeli wysokość tych opłat nie przewyższa 50 zł, znaczkami sądowymi z napisem „opłata sądowa".

§ 2. Gotówką, uiszcza się wszelkie opłaty, których wysokość przewyższa 50 zł, a ponadto, bez względu na ich wysokość — opłaty, ściągane w drodze egzekucji, kaucje kasacyjne oraz opłaty w postępowaniu karnym.

W braku znaczków sądowych każdą opłatę sądową można uiścić w gotówce.

Opłaty gotówkowe wpłaca się do kas sądowych na podstawie szczegółowych przepisów o tych kasach.

§ 3. Opłacający znaczkami sądowymi nakleja je na podaniu i na załącznikach, wnoszonych do sądu. Znaczki należy naklejać na egzemplarzach, przeznaczonych dla sądu.

Kto opłaca na wezwanie sądu lub dodatkowo, wnosi opłatę do sądu przez naklejenie znaczków na otrzymanym wezwaniu; może nakleić znaczki również na karcie czystego papieru, podając na nim numer sprawy i swe nazwisko. Można nakleić znaczki także osobiście na odnośnym piśmie w sekretariacie właściwego wydziału (oddziału).

Opłatę za sporządzenie dokumentu, spisanie ugody lub za dokonanie innej czynności sądowej uiszcza się przez naklejenie znaczków na odpowiedniej karcie akt sprawy, stwierdzającej tę czynność; na wydanych stronie dokumentach należy zaznaczyć wysokość pobranej opłaty. Jeżeli z czynności sądowej nie spisuje się protokółu, należy znaczki nakleić na dokumencie, wydanym stronie.

Znaczki nakleja się na pierwszej stronie pisma lub załącznika jedne obok drugich lub jedne nad drugimi, w miarę możności bez odstępu.

§ 4. Opłacający znaczkami nie może ich kasować. Znaczki przez niego skasowane nie będą przyjmowane.

Znaczki kasować będzie sędzia lub urzędnik, upoważniony do przyjmowania pism w sądzie lub do wydawania dokumentów zaraz po otrzymaniu w sądzie pisma, zaopatrzonego znaczkami.

Znaczki kasuje się kasownikiem lub przekreśleniem na krzyż atramentem tak, aby końce kresek przechodziły na papier, na którym naklejono znaczki, przy czym należy na każdym z nich zaznaczyć datę skasowania, a obok znaczków wypisać sumę, na jaką skasowano znaczki, oraz położyć podpis kasującego.

Przy składaniu ustnych oświadczeń znaczki nakleja się na odpowiedniej karcie akt i zaraz kasuje sędzia lub urzędnik, który oświadczenie przyjął.

Każdy urzędnik obowiązany jest nakleić i skasować znaczek, jeżeli załatwiając sprawę dostrzeże znaczek nienaklejony lub nieskasowany.

Przed skasowaniem znaczków należy zbadać, czy nie są one sfałszowane lub powtórnie użyte. Jeżeli istnieje co do tego podejrzenie, nie należy znaczków kasować; natomiast o istniejącym podejrzeniu trzeba bezwłocznie zawiadomić kierownika sądu. Jeżeli

kierownik uzna podejrzenie za uzasadnione, wydaje zarządzenie co do ponownego uiszczenia opłaty oraz wszczyna właściwe dochodzenie, przesyłając znaczki do Oddziału Ekspertyz Banku Polskiego przy Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych w Warszawie. Do akt sprawy załącza się uwierzytelnione odpisy pism, które były zaopatrzone podejrzanymi znaczkami.

O każdym stwierdzonym fakcie użycia znaczków sfałszowanych należy zawiadomić Ministerstwo Sprawiedliwości.

§ 5. Na żądanie osoby interesowanej należy wydać jej bezpłatnie poświadczenie wysokości opłaty, uiszczonej znaczkami.

Opłaty za doręczenie w sprawach cywilnych

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 109, poz. 972 i Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 335 z 1935 r.).

§ 1. Powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia: artykuły odnoszą się do przepisów o kosztach sądowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 93, poz. 837), paragrafy zaś — do rozporządzenia niniejszego.

§ 2. Opłata stosunkowa za doręczenie wynosi piątą część sumy, którą według przepisów o kosztach sądowych należy uiścić tytułem wpisu stosunkowego lub stałego albo opłaty stosunkowej.

Suma opłaty stosunkowej za doręczenie lub wszystkich opłat stosunkowych za doręczenie, w razie zgłoszenia równocześnie w jednym piśmie lub w jednym oświadczeniu kilku wniosków, podlegających tej opłacie, nie może być niższa od 2 zł 50 gr ani wyższa nad 100 zł.

Przy współuczestnictwie w sporach przewidzianych w art. 69 p. k. L. 2 K. p. c. opłatę stosunkową za doręczenie oblicza się dla każdego współuczestnika osobno biorąc za podstawę sumę wpisu, którą należałoby uiścić ze względu na roszczenie, dotyczące danego współuczestnika. Opłata ta nie może być w stosunku do każdego współuczestnika niższa od 2.50 zł ani wyższa nad 100 zł.

§ 3. Jeżeli obowiązujące przepisy zwalniają poszczególne sprawy lub czynności bądź tylko od wpisu, bądź też od opłat sądowych w ogóle z wyłączeniem jednak opłaty za doręczenie, wówczas opłatę stosunkową za doręczenie oblicza się według sumy, którą należałoby uiścić tytułem wpisu, gdyby nie zachodził przypadek uwolnienia.

§ 4. Jeżeli wpis stosunkowy nie został jeszcze oznaczony, opłatę stosunkową za doręczenie oblicza się tymczasowo według tymczasowo oznaczonego wpisu od powództwa.

§ 5. Opłatę stosunkową za doręczenie pobiera się we wszystkich sprawach, podlegających opłacie wpisu stosunkowego lub stałego albo opłacie stosunkowej, z wyjątkami zawartymi w §§ 6 — 8.

§ 6. Opłatę stałą za doręczenie pobiera się:

w wysokości 2 zł 50 gr. od:

1) skargi kasacyjnej;

2) zażalenia, jeżeli nie jest połączone z innym środkiem odwoławczym;

3) wniosku o ponowne wydanie tytułu wykonawczego wzamian utraconego (art. 537 k. p. c.);

w wysokości 1 zł od:

skargi na czynności komornika lub notariusza.

§ 7. Opłatę stałą za doręczenie w wysokości 50 gr od każdego doręczenia pobiera się:

1) w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności, z wyjątkiem zażaleń, które podlegają opłacie stałej, przewidzianej w § 6;

2) w sprawach, wymienionych w art. 89, 90 i 109;

3) w postępowaniu hipotecznym na obszarze mocy obowiązującej Kodeksu Napoleona i tomu X cz. 1 Zwodu praw;

4) we wszystkich sprawach cywilnych, nieobjętych przepisami o kosztach sądowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 93, poz. 837).

§ 8. Opłaty za doręczenie nie pobiera się od wniosków o zabezpieczenie powództwa, zgłoszonych w pozwie lub w toku sporu (art. 32 ust. 2), oraz w razie zawarcia ugody przed sądem w przypadkach (przewidzianych w art. 33 ust. 1 pkt. 1).

§ 9. Opłatę za doręczenie, przewidzianą w §§ 5 i 6, uiszcza osoba, obowiązana do uiszczenia wpisu opłaty stosunkowej.

Jeżeli rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej, do uiszczenia, wymiaru, zwrotu i skutków nieuiszczenia opłaty za doręczenie stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące wpisu lub opłaty stosunkowej, z wyjątkami następującymi:

1) nie stosuje się przepisów art. 37 — 39;

2) w przypadkach, przewidzianych w art. 30 ust. 2 i 3, powód, uiszczając drugą połowę wpisu, winien równocześnie uzupełnić uiszczoną już opłatę za doręczenie w ten sposób, aby suma tych opłat odpowiadała opłacie, obliczonej według całego wpisu;

3) w przypadkach, przewidzianych w art. 37, powód obowiązany jest przy ponownym wniesieniu powództwa uiścić opłatę za doręczenie w wysokości, obliczonej według całego wpisu od powództwa.

§ 10. Opłatę za doręczenie, przewidzianą w § 7, uiszcza osoba, która wnosiła o podjęcie czynności, powodującej doręczenie, w sprawach zaś, które prowadzi się z urzędu — osoba, w której interesie postępowanie się toczy.

Doręczenie, które następuje tylko na wniosek, będzie zaniechane, jeżeli opłata za doręczenie nie została uiszczona bądź przy zgłoszeniu wniosku, bądź w terminie tygodniowym od dnia doręczenia osobie obowiązanej wezwania o uiszczeniu opłaty.

Jeżeli w myśl przepisów obowiązujących doręczenie winno nastąpić z urzędu, doręczenie należy uskutecznić, choćby opłata nie została uiszczona, a zarazem zarządzić ściągnięcie opłaty od osoby, obowiązanej do jej uiszczenia.

§ 11. Opłatę za doręczenie, przewidzianą w § 7, pobiera sąd, w którym sprawa się toczy.

Opłatę za doręczenie, które ma być dokonane przez sąd wezwany, pobiera sąd wzywający, zawiadamiając o tym sąd wezwany przy przesłaniu sprawy. Jeżeli zajdzie potrzeba dalszych doręczeń w sądzie wezwanym, sąd ten pobiera opłaty od osoby, obowiązanej do ich uiszczenia.

§ 12. Opłatę za doręczenie stosunkową i stałą uiszcza się, jeżeli wysokość opłaty nie przewyższa 50 zł, znaczkami z napisem „opłata za doręczenie".

W razie braku znaczków, jak również w przypadku, gdy wysokość opłaty przewyższa 50 zł, opłatę za doręczenie uiszcza się gotówką według obowiązujących w tej mierze przepisów.

PRZEDSIĘBIORSTWO GÓRNICZE
MAKS STERN
BORYSŁAW, TELEFON 1599

Opłaty w N. T. A.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 806).

Art. 92. (1) Opłata od skargi do Trybunału wynosi:

1) przy wartości przedmiotu sporu do 1 000 zł — 40 zł,

2) przy wartości przedmiotu sporu od 1 000 zł do 10 000 zł — 60 zł,

3) przy wartości wyższej niż 110 000 zł — od pierwszych 10 000 zł — 60, a od reszty 0,4%, przy czym rozpoczęty tysiąc liczy się za cały.

(2) Od skarg o nieokreślonej wartości przedmiotu sporu opłatę oznacza Trybunał w kwocie od 40 zł do 200 zł.

Art. 93. (1) Skarżący winien przy wniesieniu skargi uiścić opłatę, obliczoną według zasad art. 92, a od skargi o nieokreślonej wartości przedmiotu sporu — opłatę w kwocie 40 zł.

(2) Trybunał wymierzy skarżącemu opłatę dodatkową i wyznaczy mu termin trzydziestodniowy do jej uiszczenia w przypadkach, gdy w toku postępowania uzna:

1) że wartość przedmiotu sporu została podana w skardze zbyt nisko,

2) że wartość przedmiotu sporu, podana w skardze jako nieokreślona, może być określona pieniężnie i przekracza 1 000 zł,

3) że od skargi o nieokreślonej wartości przedmiotu sporu należy się opłata wyższa niż 40 zł.

(3) Nie wniesienie w terminie opłaty dodatkowej powoduje pozostawienie skargi bez rozpoznania.

Art. 94. Opłaty, wymierzone przy wydaniu wyroków, a nieuiszczone w ciągu dni czternastu od dnia doręczenia decyzji, ściąga się w drodze postępowania przymusowego w administracji.

Art. 95. (1) W razie uwzględnienia skargi w całości lub w części, albo w razie umorzenia postępowania z powodu cofnięcia przez władzę administracyjną zaskarżonego orzeczenia lub zarządzenia, Trybunał zarządzi zwrot wniesionej opłaty.

(2) W razie oddalenia skargi, Trybunał może, mając na względzie okoliczności sprawy, zarządzić zwrot części opłaty, jednak nie więcej niż połowę.

Art. 96. W razie pozostawienia skargi bez rozpoznania z powodu innych przyczyn, aniżeli z powodu nie złożenia opłaty, oraz w razie umorzenia postępowania z powodu cofnięcia skargi przed otrzymaniem zawiadomienia o wyznaczeniu rozprawy lub przed rozstrzygnięciem sprawy na posiedzeniu niejawnym, Trybunał zarządzi zwrot połowy opłaty.

Art. 97. (1) Podania, wnoszone do Trybunału, z wyjątkiem skargi, odpowiedzi na skargę i uzupełnień tych pism w terminie przepisanym, oraz pism, które strona wnosi na skutek rozstrzygnięć Trybunału. lub które dotyczą cofnięcia skargi, wreszcie pism w sprawie przyznania prawa ubogich, podlegają opłacie w wysokości 5 zł od pierwszego egzemplarza podania i opłacie 50 gr od każdego dalszego załącznika, jako też od dalszego egzemplarza lub odpisu podania wraz z nim złożonych.

(2) Nieopłacone należycie podania pozostawia się bez rozpoznania.

Art. 98. (1) Za wydawane przez Trybunał zaświadczenia pobiera się opłatę w wysokości 3 zł bez względu na ilość arkuszy.

(2) Za wypisy, odpisy i wyciągi oraz inne dokumenty, wydawane na podstawie akt procesowych, a przez Trybunał sporządzane i poświadczane, pobiera się opłatę w wysokości 2 zł za każdą stronę pełną lub zaczętą wydanego dokumentu.

(3) Nie pobiera się opłaty za pisma, które doręczane są z urzędu.

Art. 99. Od opłat wolne są władze i urzędy państwowe i samorządowe oraz osoby, którym Trybunał przyznał prawo ubogich.

Art. 100. Opłaty uiszcza się znaczkami stemplowymi. Prezes Rady Ministrów może zarządzić w porozumieniu z Ministrem Skarbu uiszczanie gotówką opłat, przewidzianych w niniejszym rozporządzeniu, jak również pobieranie dodatku do tych opłat w wysokości 10%.

Art. 101. Przyznania prawa ubogich domagać się może osoba fizyczna lub prawna, która wykaże swe zupełne ubóstwo na podstawie zaświadczenia władzy publicznej o jej stanie rodzinnym, majątku i dochodach; od Trybunału zależy uznanie tego zaświadczenia za dostateczny dowód zupełnego ubóstwa tej osoby.

Art. 102. Strona, której przyznano prawo ubogich, wolna jest od opłat oraz ma prawo żądać ustanowienia dla siebie adwokata.

Art. 103. (1) Przewodniczący izby może również ustanowić dla osoby, której przyznane zostało prawo ubogich, adwokata celem wniesienia skargi. Prośbę wnieść należy w terminie dni czternastu od doręczenia albo ogłoszenia orzeczenia lub zarządzenia, które dana osoba zamierza zaskarżyć.

(2) Adwokata tego przewodniczący izby wyznaczy — w miarę możności — spośród adwokatów, wykonywujących czynności zawodowe w siedzibie władzy administracyjnej, której orzeczenie lub zarządzenie ma być zaskarżone.

Art. 104. Ustanowienie adwokata z urzędu ma znaczenie pełnomocnictwa procesowego.

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie opłat w postępowaniu przed N. T. A.

z dnia 14 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 100, poz. 843).

§ 2. Do opłat, przewidzianych w art. 92, 93, 97 i 98 będzie pobierany dodatek w wysokości 10%.

§ 3. Opłatę od skargi, gdy wartość przedmiotu sporu może być określona pieniężnie (art. 92 ust. 1) oraz opłatę w kwocie 40 zł, przewidzianą w art. 93 ust. 1, uiszcza skarżący zasadniczo przez naklejenie znaczków stemplowych na skardze.

Jeżeli opłata przy wartości przedmiotu sporu przewyższającej 10 000 zł (art. 92 ust. 1 pkt. 3), wynosi (przed doliczeniem dodatku 10%) więcej niż 300 zł, to może być uiszczona gotówką w kasie któregokolwiek urzędu skarbowego lub urzędu opłat stemplowych albo na konto takiej kasy za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności; w tym przypadku należy do skargi dołączyć (art. 59 ust. 1 pkt. 3) pokwitowanie kasy urzędu skarbowego (urzędu opłat stemplowych) lub „potwierdzenie dla wpłacającego", wydane w obrocie Pocztowej Kasy Oszczędności — stwierdzające wyraźnie, że uiszczenie nastąpiło tytułem opłaty od skargi wniesionej do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

§ 4. Celem uiszczenia opłaty od podania (art. 97) winien petent na pierwszej stronicy, a w razie wniesienia w dwu lub więcej egzemplarzach, na pierwszej stronicy jednego egzemplarza nakleić znaczki stemplowe, których wartość równa się sumie opłat, należących się od wszystkich egzemplarzy, tudzież od odpisów podania oraz od wszystkich załączników.

§ 5. Opłatę dodatkową, przewidzianą w art. 93 ust. 2, jak również opłatę od zaświadczenia (art. 98 ust. 1 i 2), uiszcza się przez dostarczenie znaczków stemplowych

kancelarii Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Kancelaria nakleja znaczki stemplowe na skardze bądź na zaświadczeniu.

Jeżeli opłata dodatkowa, wymierzona w myśl art. 93 ust. 2 pkt. 1 lub 2, wynosi (przed doliczeniem dodatku 10%) więcej niż 300 zł, to można ją uiścić gotówką w kasie któregokolwiek urzędu skarbowego lub urzędu opłat stemplowych albo na konto takiej kasy za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności; w tym przypadku należy złożyć kancelarii Najwyższego Trybunału Administracyjnego pokwitowanie, określone w § 3 ust. 2 niniejszego rozporządzenia.

§ 6. Celem uiszczenia opłaty znaczkami stemplowymi (§§ 3—5 niniejszego rozporządzenia), należy użyć znaczków, których wartość nominalna równa się kwocie, należnej w myśl art. 92, 93, 97 lub 98, bez dodatku 10%.

§ 7. Kancelaria Najwyższego Trybunału Administracyjnego kasuje znaczki stemplowe — jeżeli nie nasuwa się podejrzenie, iż je podrobiono lub przerobiono lub usunięto z nich oznaki skasowania poprzedniego. Skasowanie następuje przez wyciśnięcie pieczęci urzędowej w ten sposób, aby część pieczęci znajdowała się na znaczku stemplowym, część zaś poza nim na papierze; nadto należy na każdym znaczku wypisać datę skasowania.

§ 8. Najwyższy Trybunał Administracyjny zaświadczy na żądanie skarżącego, że skarga została wniesiona oraz w jakiej kwocie i w jaki sposób (§§ 3 i 5 niniejszego rozporządzenia) wniesiono opłatę. Zaświadczenie to podlega opłacie w kwocie 3 zł (art. 98 ust. 1).

§ 9. Opłaty wymierzone przy wydawaniu wyroków, a nie uiszczone w ciągu dni czternastu od dnia doręczenia decyzji (art. 94), ściągane są — dopóki obowiązuje ustawa z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) — w trybie wskazanym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 roku o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580).

§ 10. O zarządzeniu zwrotu opłaty (art. 95 i 96) Najwyższy Trybunał Administracyjny zawiadamia izbę skarbową, w której okręgu ma zamieszkanie lub siedzibę osoba, której należy się zwrot; jeżeli jednak opłatę uiszczono gotówką w kasie urzędu skarbowego (urzędu opłat stemplowych) lub na konto takiej kasy za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności (§§ 3 i 5 niniejszego rozporządzenia), to zawiadomienie ma być wystosowane do tej izby skarbowej, w której okręgu znajduje się kasa urzędu skarbowego (urzędu opłat stemplowych), do której wpłynęła opłata.

Zawiadomienie ma wymienić: datę i liczbę zarządzenia o zwrocie, nazwisko i imię (firmę, nazwę) oraz dokładny adres osoby, której należy się zwrot, tudzież kwotę, która ma być zwrócona oraz podać, czy opłatę uiszczono znaczkami stemplowymi czy gotówką, w kasie urzędu skarbowego (urzędu opłat stemplowych, czy na konto takiej kasy za pośrednictwem Pocztowej Kasy Oszczędności; w razie uiszczenia gotówką w kasie urzędu skarbowego (urzędu opłat stemplowych) zawiadomienie ma nadto wymienić: kasę, w której uiszczono, datę uiszczenia i pozycję zarachowania.

Izba skarbowa zarządza — bez dalszego wniosku strony — zwrot nadpłaty w gotówce lub zaliczenie jej na poczet należności Skarbu Państwa.

Opłaty za czynności adwokatów

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 kwietnia 1933 r.
(Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 201).

§ 1. Adwokat pobiera od klienta honorarium według umowy, w braku zaś umowy — według przepisów rozporządzenia niniejszego.

§ 2. Wynagrodzenie należy się adwokatowi bez względu na wynik sprawy.

§ 3. We własnej sprawie adwokat może żądać od strony przeciwnej, obowiązanej do zwrotu kosztów, ttych należności, które przypadłyby adwokatowi, działającemu w charakterze pełnomocnika.

§ 4. Umowa między adwokatem, a klientem nie ma wpływu na wysokość kosztów prowadzenia sprawy ulegających zasądzeniu od osoby, która według przepisów prawa obowiązana jest je ponosić.

§ 5. Sąd podwyższy wynagrodzenie adwokata nie więcej jednak niż 100% w sprawach zawiłych bądź wymagających zwiększonego nakładu pracy lub straty czasu adwokata, albo jeżeli adwokat prowadzi sprawę w zastępstwie więcej niż jednej osoby, bądź przeciw kilku przeciwnikom.

§ 6. W sprawach, nieobjętych przepisami niniejszymi, lub do których przepisy niniejsze nia dadzą się zastosować, sąd określi wynagrodzenie adwokata, mając na względzie nakład pracy i czasu, wagę sprawy i wartość przedmiotu.

§ 7. W razie nieusprawiedliwionego odwołania pełnomocnictwa lub w razie zrzeczenia się pełnomocnictwa przez adwokata z winy klienta należy się adwokatowi wynagrodzenie za instancję, w której odwołanie nastąpiło, oraz za instancje poprzednie.

W innych przypadkach ustania pełnomocnictwa należy się adwokatowi odpowiednie wynagrodzenie za wykonane czynności.

§ 8. Podstawą wynagrodzenia w postępowaniu spornym jest wartość przedmiotu sporu, a w postępowaniu egzekucyjnym — wartość egzekwowanego roszczenia.

§ 9. Jeżeli podstawa wynagrodzenia oszacowaniu na pieniądze nie podlega, lub przepis paragrafu poprzedzającego nie wystarcza do jej określenia, sąd określi wynagrodzenie adwokata, kierując się zasadami wyrażonymi w § 6.

§ 10. W razie zmiany w toku postępowania wartości, stanowiącej o podstawie wynagrodzenia, bierze się pod uwagę wartość zmienioną, począwszy od instancji następnej.

§ 11. Zasadnicze wynagrodzenie wynosi przy wartości:

1) do 150 zł włącznie	15 zł
2) ponad 150 zł do 250 zł włącznie	25 zł
3) ponad 250 zł do 500 zł włącznie:	
za pierwsze 250 zł	25 zł
od nadwyżki za każde rozpoczęte 50 zł	5 zł
4) ponad 500 zł do 1 000 zł włącznie:	
za pierwsze 500 zł	50 zł
od nadwyżki za każde rozpoczęte 100 zł	8 zł
5) ponad 1 000 zł do 5 000 zł włącznie:	
za pierwsze 1 000 zł	90 zł
od nadwyżki za każde rozpoczęte 100 zł	6 zł
6) ponad 5 000 zł do 10 000 zł włącznie:	
za pierwsze 5 000 zł	330 zł
od nadwyżki za każde rozpoczęte 100 zł	3 zł
7) ponad 10 000 zł do 50 000 zł włącznie:	
za pierwsze 10 000 zł	480 zł
od nadwyżki za każde rozpoczęte 1 000 zł	20 zł
8) ponad 50 000 zł do 100 000 zł włącznie:	
za pierwsze 50 000 zł	1280 zł
od nadwyżki za każde rozpoczęte 1 000 zł	10 zł
9) ponad 100 000 zł:	
za pierwsze 100 000 zł	1780 zł
od nadwyżki za każde rozpoczęte 1 000 zł	5 zł

§ 12. Wynagrodzenie, przewidziane w paragrafie poprzedzającym, należy się adwokatowi za ogół czynności, związanych z prowadzeniem sprawy w pierwszej instancji, jako to: opracowanie i wnoszenie pism procesowych, udzielanie informacyj, przeglądanie akt, ogół korespondencji i konferencyj, obrona na rozprawie aż do wydania orzeczenia kończącego tę instancję.

Jeżeli jednak wskutek orzeczenia instancji wyższej sprawa doszła do ponownego rozpatrywania w pierwszej instancji, adwokatowi należy się połowa wynagrodzenia zasadniczego za ponowne prowadzenie sprawy w tej instancji. Przepisu tego nie stosuje się w przypadku wznowienia.

§ 13. Połowa zasadniczego wynagrodzenia za prowadzenie sprawy w danej instancji, lecz nie mniej niż 15 zł, należy się adwokatowi, jeżeli:

a) sprawa zakończyła się wyrokiem zaocznym,

b) pozwany uznał na pierwszej rozprawie roszczenia powodowe,

c) postępowanie zostało zakończone ugodą stron na pierwszej rozprawie,

d) sąd odrzucił pozew na pierwszej rozprawie z powodu niedopuszczalności drogi procesu cywilnego, niewłaściwości sądu, istnienia sporu sądowego o to samo roszczenie między tymi samymi stronami, powagi rzeczy osądzonej, braku zdolności procesowej powoda, braku jego ustawowego zastępstwa lub upoważnienia zastępcy do prowadzenia sprawy,

e) nie później niż na pierwszej rozprawie powód cofnął pozew lub strona zrzekła się środka odwoławczego.

§ 14. 30% zasadniczego wynagrodzenia, lecz nie mniej niż 15 zł, otrzymuje adwokat w postępowaniu nakazowym, w którym nie doszło do rozprawy oraz w postępowaniu pojednawczym (art. 392 k. p. c.).

25% zasadniczego wynagrodzenia, lecz nie mniej niż 10 zł, otrzymuje adwokat w postępowaniu upominawczym, jeżeli nie doszło do rozprawy.

Jeżeli w postępowaniu nakazowym lub upominawczym na skutek zarzutów lub sprzeciwu doszło do rozprawy, wynagrodzenie adwokata, oznaczone w ustępach poprzedzających za czynności w tym postępowaniu będzie zaliczone na wynagrodzenie, należne za tę instancję.

§ 15. Za prowadzenie sprawy (§ 12) w trybie zażalenia należy się adwokatowi 25%, w trybie apelacji — 60%, w trybie kasacji 75% zasadniczego wynagrodzenia.

§ 16. Za prowadzenie sprawy przed sądem polubownym należy się adwokatowi wynagrodzenie jak za pierwszą instancję.

§ 17. Za ogół czynności w postępowaniu egzekucyjnym należy się adwokatowi, jeżeli są prowadzone w pierwszej instancji lub u komornika:

1) przy egzekucji toczącej się według przepisów o egzekucji nieruchomości — 60% zasadniczego wynagrodzenia;

2) przy egzekucji przez przymusowy zarząd — 40% zasadniczego wynagrodzenia;

3) przy egzekucji innego rodzaju — 30% zasadniczego wynagrodzenia.

§ 18. Za zastępstwo przy przetargu nieruchomości oraz na terminie załatwienia zarzutów przeciw planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji prowadzonej według przepisów o egzekucji z nieruchomości i przez zarząd przymusowy, należy się adwokatowi wynagrodzenie osobne w wysokości 10% zasadniczego wynagrodzenia.

§ 19. Za prowadzenie sprawy egzekucyjnej w trybie zażalenia należy się adwokatowi za każdą instancję 25% zasadniczego wynagrodzenia.

§ 20. W postępowaniu upadłościowym, w postępowaniu zapobiegającym upadłości i w postępowaniu ugodowym, sąd określa wynagrodzenie adwokata za czynności kuratora, syndyka, zarządcy masy upadłościowej, nadzorcy sądowego, zarządcy ugodowego, w zależności od nakładu pracy i straty czasu, w kwocie, nieprzekraczającej jednak 3 000 zł miesięcznie.

Jeżeli kilka osób pełni funkcje wymienione w poprzedzającym ustępie, każdej z nich należy się wynagrodzenie oddzielne.

Przepis § 5 niniejszego rozporządzenia nie stosuje się.

Za prowadzenie poszczególnych sporów i egzekucyj w imieniu masy należy się adwokatowi odrębne wynagrodzenie.

W przypadkach, gdy prawo nie przewiduje określonych terminów zarządu masą, sąd może odmówić wynagrodzenia za poszczególne miesiące, jeżeli uzna, że czas trwania zarządu był dłuższy, niż wymagała tego okoliczności sprawy.

§ 21. W sprawach karnych wynagrodzenie adwokata zależy od charakteru sprawy, ilości i jakości włożonej pracy i czasu oraz celowości przedsięwziętych czynności.

Najniższe wynagrodzenie, obejmujące zasadniczo ogół czynności związanych z obroną sprawy w jednej instancji wynosi:

w postępowaniu przed sądem grodzkim — 15 zł,
w postępowaniu przed sądem okręgowym — 30 zł,
w postępowaniu przed sądem apelacyjnym — 50 zł,
w postępowaniu przed Sądem Najwyższym — 75 zł.

§ 22. Adwokatowi należy się zwrot opłat pocztowych, telegraficznych i telefonicznych i innych wydatków, które wyłożył przy wykonywaniu zlecenia.

§ 23. W razie wyjazdu do innej miejscowości, na zlecenie klienta, adwokatowi należy się prócz zwykłych stawek wynagrodzenia, zwrot kosztów podróży oraz wynagrodzenie specjalne.

Wynagrodzenie specjalne wynosi najmniej 50 złotych za każdy rozpoczęty dzień.

Opłaty za sporządzenie protestu

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 kwietnia 1927 r.
(Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 381).

Art. 1. Za sporządzenie protestu weksli bądź wszelkiego innego dokumentu, którego protest stosownie do właściwych przepisów prawnych sporządza się na zasadach protestu wekslowego, będzie pobierana należność w wysokości jednakowej bez względu na organ sporządzający protest.

Art. 2. Opłata za sporządzenie protestu przez notariusza wynosi:

Jeżeli kwota ulegająca zaprotestowaniu nie przekracza 100 złotych — 2 zł

powyżej	100 —	do	300 zł —	2 zł 50 gr.
„	300 —	„	400 zł —	4 zł
„	400 —	„	600 zł —	5 zł
„	600 —	„	1 000 zł —	7 zł
„	1 000 —	„	5 000 zł —	10 zł
„	5 000 —	„	10 000 zł —	15 zł

Przy sumie przekraczającej 10 000 zł, do opłaty 15 zł za pierwsze 10 000 zł, dodaje się po 30 groszy za każde choćby rozpoczęte dalsze 1 000 zł.

Art. 3. Niezależnie od opłaty za sporządzenie prostestu notariusz pobiera należne w myśl przepisów właściwych ustaw i rozporządzeń opłaty stemplowe.

Art. 4. Sądy oraz urzędy pocztowe pobierać będą za sporządzenie protestu opłatę w wysokości równej łącznej sumie opłat, pobieranych przez notariusza za czynność protestową oraz z tytułu opłaty stemplowej.

Art. 5. Opłaty komunalne od zaprotestowanych weksli będą pobierane niezależnie od tego, kto protest sporządza, w wysokości, przewidzianej w art. 14 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 747).

Art. 6. Jeżeli protest ma nastąpić poza siedzibą urzędową sporządzającego protest w miejscu, gdzie niema organu uprawnionego do sporządzenia protestu, domagający się dokonania protestu obowiązany będzie uiścić diety i zwrot kosztów podróży, według norm, przewidzianych dla urzędników państwowych VIII grupy uposażenia za podróże służbowe.

Art. 7. Sporządzający protest może zażądać uprzedniego wpłacenia należności za dokonanie czynności.

Art. 8. Jeżeli osoba, przeciwko której protest ma być skierowany, uczyni zadość wezwaniu przed sporządzeniem protestu, to od protokółu, który stwierdzi ten stan rzeczy, będzie pobrana należność w wysokości połowy tej opłaty, jakaby przypadała za sporządzenie prostestu (art. 2—4).

Diety i zwrot kosztów podróży w każdym razie będą pobrane w całości, opłaty zaś komunalne wcale należeć się nie będą.

Art. 9. Należność za sporządzenie protestu (art. 2), o ile organem, sporządzającym protest, nie jest notariusz bądź urzędnik, nieuprawniony do pobierania uposażenia z funduszów państwowych, wpływa na rzecz Skarbu Państwa.

Art. 10. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrom: Sprawiedliwości, Skarbu oraz Poczt i Telegrafów.

Art. 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie piętnastego dnia po dniu ogłoszenia, jednocześnie tracą moc przepisy dotychczasowe w przedmiotach unormowanych rozporządzeniem niniejszym.

Opłaty stemplowe

Ustawa o opłatach stemplowych z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. 1935 r. Nr 64, poz. 404), zmieniona dekretem z dnia 14 stycznia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 15).

Do opłat stemplowych (z wyjątkiem opłat stemplowych od spółek, przewidzianych w art. 102), pobiera się 10% dodatek na podstawie ustawy z dnia 26 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 127).

Akcje. Patrz: spółki (art. 102) papiery wartościowe (art. 75—80).

Akta stanu cywilnego. Wyciągi i inne świadectwa z akt stanu cywilnego (z ksiąg metrykalnych) podlegają opłacie w wysokości:

a) 3 zł o ile koszty utrzymania urzędu stanu cywilnego ponosi Państwo (w województwach południowych starosta dla bezwyznaniowców, w Warszawie Komisariaty Policji dla wyznań niechrześcijańskich oraz duszpasterze wojskowi). Nie dotyczy to obszaru, na którym obowiązuje Kodeks Cywilny Niemiecki.

b) 1 zł w innych przypadkach.

Podanie o wydanie wyciągów i innych świadectw z akt stanu cywilnego jest wolne od opłaty stemplowej (art. 142, pkt. 25).

Alimentacyjna umowa (art. 114, 130, 133). Umowa, na mocy której jeden z kontrahentów zobowiązuje się ponosić koszty utrzymania drugiego kontrahenta lub osoby trzeciej jeżeli nie ma charakteru darowizny lub jeżeli nie została zawarta w formie ugody w sądowym postępowaniu spornym (art. 133) podlega opłacie 0,5% (np. umowa o utrzymanie współmałżonka lub dzieci). Za podstawę przyjmuje się wartość świadczeń (art. 6 do 11).

Autorskie prawo. Patrz: prawo autorskie (art. 66—71).

Asekuracja. Patrz: ubezpieczenia (art. 96—101).

Asygnacja (art. 128). Zlecenie wypłaty (tzw. kasa wypłaci), które ma być wykonane przez samego wystawcę lub przez inny oddział przedsiębiorstwa wystawcy 0,3% od sumy zlecenia, jeżeli odbiorca otrzymał zlecenie niedatowane, albo z datą późniejszą,

lub jeżeli zlecenie ma być wykonane nie za okazaniem lecz w oznaczonym terminie; poza tym wolna od opłaty stemplowej.

Bilety. Patrz: dokumenty przewozowe (art. 92, 93).

Cesja. Patrz: przelew (art. 66).

Ciała kopalne (art. 64, 65) 2% od pisma stwierdzającego umowę:

1) o ustanowienie lub przelew prawa wydobywania ciał kopalnych (żywic ziemnych, kamieni, piasku, gliny, wapna, marglu, gipsu, żwiru itp.) w szczególności także o przeniesienie kuksów dawnego typu (art. 228 i 229 powsz. ust. górniczej pruskiej), oraz

2) o ustalenie wysokości odszkodowania należnego właścicielowi gruntu jeżeli nadanie prawa wydobywania ciał kopalnych z tego gruntu nastąpiło drogą orzeczenia władzy. Natomiast od pisma stwierdzającego umowę o przelew prawa do liczbowo lub procentowo oznaczonej części wydobytych ciał kopalnych, albo do ich pieniężnej równowartości (do olbory procentów brutto itp.) opłata wynosi — 1%.

Czeki (art. 128) zasadniczo wolne od opłaty stemplowej. Jeżeli jednak:

1) wręczone zostały przez wystawcę innej osobie przed dniem oznaczonym datą wystawienia, albo

2) jeżeli w czeku na rzecz określonej osoby lub na jej zlecenie wystawca jest zarazem trasatem

podlegają opłacie stemplowej w wysokości 0,3% od sumy czeku.

Nie podlegają opłacie stemplowej czeki, w których wystawcą i trasatem są dwa oddziały tego samego przedsiębiorstwa.

Cudzoziemcy. Patrz: obcokrajowcy.

Darowizna nie podlega opłacie stemplowej lecz podatkowi od darowizn.

Deklaracja. Patrz: notarialne akta.

Depozyt. Patrz: skład.

Dług. Patrz: obligi.

Dokumenty przewozowe (art. 92, 93). Bilet lub inny dokument, uprawniający do jazdy statkiem morskim, z wyjątkiem biletów uprawniających do jazdy statkami żeglugi przybrzeżnej, wystawione przez przedsiębiorcę okrętowego z sedzibą w Polsce lub działającego w Polsce przez przedstawicielstwo, pełnomocnika lub komisanta, a wręczony bądź w Polsce, bądź za granicą osobie w Polsce zamieszkałej — podlega opłacie w wysokości 2% od sumy wynagrodzenia za przewóz ewentualnie także za inne usługi do których przedsiębiorca się zobowiązuje. Bilety, tyczące sę przewozu osób kolejami, autobusami, samolotami, nie podlegają opłacie stemplowej.

List przewozowy lub inny tego rodzaju dokument sporządzony przez wysyłającego. a wręczony przewoźnikowi podlega:

1) w wysokości 10 gr od każdego arkusza, gdy chodzi o przesyłki kolejowe drobne oraz o wszelkiego rodzaju przesyłki niekolejowe.

2) w wysokości 1 zł o ile chodzi o przesyłki kolejowe, nienależące do kategorii drobnych.

Takiej samej opłacie podlega pismo, w którym przewoźnik stwierdza, że otrzymał rzecz do przewozu (dowód ładunkowy, recepis, kwit bagażowy itp.), o ile nie wystawiono dokumentu, o którym mowa w ustępie poprzednim.

Dokument przewozowy, sporządzony za granicą, podlega opłacie, jeżeli odbiór przesyłki następuje w Polsce.

Dokumenty przewozowe na przesyłki pocztowe i abonamentowe przesyłki mleka są wolne od opłaty stemplowej.

Dostawa. Patrz: sprzedaż ruchomości.

Dowód lokacyjny (art. 118). Pisma, stwierdzające przyjęcie pieniędzy na oprocentowane przez przedsiębiorstwo, trudniące się czynnościami bankowymi, podlegają opłacie

w wysokości 20 gr. Opłatę uiszcza wystawca przed wydaniem pisma. (Wpis odsetek w książeczkach oszczędnościowych nie podlega opłacie stemplowej).

Dowody do wysokości 100 zł wolne są od opłaty stemplowej, jak również bez względu na wysokość kwoty, wystawione przez P.K.O., Bank Polski, Centralną Kasę Spółek Rolniczych, Gminne Kasy Pożyczkowo-Oszczędnościowe oraz Spółdzielnie, należące do Związku Rewizyjnego, oraz stwierdzające przyjęcie pieniędzy od przedsiębiorstwa, trudniącego się czynościami bankowymi.

Dożywocie. Patrz: prawa rzeczowe na rzeczy cudzej.

Duplikaty. Patrz: odpisy i wtóropisy.

Dział majątku wspólnego (art. 131, 132). Opłacie stemplowej w wysokości 4% jeżeli chodzi o nieruchomości, zaś w wysokości 1% o ile chodzi o ruchomości podlegają:

1) pisma stwierdzające umowę o dział majątku wspólnego, mocą których bądź każdy ze współwłaścicieli otrzymuje część fizyczną, bądź też — jeden lub kilku współwłaścicieli otrzymuje część lub cały majątek w naturze, a innych współwłaściciele spłacają.

2) sprzedaż drogą licytacji celem zniesienia współwłasności, jeżeli majątek nabywa jeden ze współwłaścicieli.

3) orzeczenia sądowe, dokonywujące działa majątku wspólnego.

Opłatę oblicza się co do każdego uczestnika działów otrzymującego część fizyczną o wartości wyższej od wartości części idealnej, którą posiadał przed działem.

Długów nie potrąca się.

Pisma powyższe nie podlegają opłacie, jeżeli mają za przedmiot:

a) dział wspólności, która wynikła wyłącznie z dziedziczenia, zapisu lub darowizny,

b) podział wspólnoty gruntowej podlegający zatwierdzeniu przez władze ziemskie.

Dzierżawa (najem art. 88). Pisma, stwierdzające umowę o dzierżawę lub najem rzeczy, przedłużenie takiej umowy, albo przelew praw dzierżawcy lub biorącego w najem, podlegają opłacie w wysokości 1%. Jeżeli dotyczą nieruchomości położonej za granicą 5 zł.

Pisma stwierdzające dzierżawę prawa wydobywania ciał kopalnych lub przelew podlegają opłacie w myśl art. 64 (patrz ciała kopalne).

Dzierżawa wieczysta (Emphiteuza) podlega opłacie według zasad dla nabycia nieruchomości (art. 12, 52, 58),

Ewikcja. Patrz: hipoteka zastaw.

Faktura. Patrz: rachunki.

Fundacja (art. 16). Fundacje, zakłady i zrzeszenia prawnie istniejące z siedzibą w Polsce, których zadanie stanowi wyłącznie wykonywanie kultu religijnego albo działalność naukowa, oświatowa lub dobroczynna są wolne od opłaty stemplowej procentowej w granicach określonych w art. 16 od pism, stwierdzających umowę obustronnie obowiązującą (drugi kontrahent płaci połowę opłaty) oraz w art. 86 ustęp drugi (ustanowienie zastawu lub hipoteki), w art. 112, p. 3) (pełnomocnictwa), w art. 120, p. 1) i 2) (obligacje obligi), w art. 139, p. 1) (pisma sporządzane lub uwierzytelnione sądownie lub notarialnie, stwierdzające czynności prawne, unormowane przez prawo prywatne, a niepodlegające innym opłatom stemplowym), w art. 144, p. 1) (podania) i w art. 160, p. 3) i ustęp ostatni (świadectwa im wydane).

Godziny policyjne (art. 145, 154 i 156, p. 6). Podania 5 zł. Zezwolenia na przedłużenie godzin wstępu na czas dłuższy niż trzy doby 50 zł, na czas krótszy 5 zł.

Górnictwo. Podania o nadanie uprawnień górniczych 10 zł (art. 146, p. 2) od każdego załącznika, dalszego egzemplarza i odpisu po 50 gr. Akt nadania górniczego 25 zł (art. 156, p. 7).

Gwarancja. Patrz: poręka.

Gwarectwa. Patrz: spółki.

Hipoteka. I. Pisma stwierdzające umowę o ustanowienie zastawu lub hipoteki tytu-

łem kaucji podlegają: a) 0,1%; b) 5 zł: 1) na zabezpieczenie kredytu wekslowego, 2) służbowej, 3) na zabezpieczenie prawidłowego wykonania obowiązku opiekuna lub kuratora, 4) kaucji zapobiegającej uchyleniu się odbwinionego od śledztwa i kary, 5) kaucji na zabezpieczenie należności ubocznych przy wierzytelności z pisma, podlegającego opłacie, jeżeli opłatę od tego pisma uiszczono, 6) kaucji na zabezpieczenie otwartego kredytu, jeżeli od tego pisma uiszczono opłatę stemplową przewidzianą w art. 134.

11. Ustanowienie zastawu nieruchomego lub hipoteki przez dłużnika dla wierzytelności **już istniejących** podlega opłacie stemplowej w wysokości: a) 0,5%, b) 5 zł, jeżeli wierzytelność stwierdzono uprzednio pismem, podlegającym opłacie i należną opłatę od niego uiszczono.

Nie podlega opłacie — jeżeli zabezpieczenie mieści się w treści obligu, który podlega opłacie stemplowej oraz jeżeli tyczy się zabezpieczenia wierzytelności, co do których ustawa zwalna oblig od opłaty stemplowej (art. 86 i 120).

III. Ustanowienie zastawu lub hipoteki dla wierzytelności **już istniejącej** nie przez dłużnika ale przez **osobę trzecią** w wysokości: a) 0,5% jeżeli wierzytelność nie została uprzednio pisemnie stwierdzona albo od pisma tego nie uiszczono opłaty; b) 0,1% jeżeli wierzytelność została uprzednio stwierdzona pismem i od pisma tego uiszczono należną opłatę.

Zezwolenie na wykreślenie z hipoteki (art. 139):

1) do 100 zł wolne,

2) 100 zł do 1.000 zł — 2 zł,

3) ponad 1.000 zł — 5 zł.

IV. A) Pismo stwerdzające umowę:

1) między wierzycielem a dłużnikiem o ustanowienie zastawu ruchomego,

2) lub ustanowienie zastawu ruchomego przez osobę trzecią, podlega opłacie stemplowej jak oblig (art. 114 i 115 tj. w wysokości 0,5%, względnie 0,3% gdy zastawem są towary osoby ustanawiającej zastaw, a wykonywującej sprzedaż towarów tego rodzaju i z tego powodu podlegającej podatkowi przemysłowemu lub ustawowo zwolnionej od tego podatku.

Pismo ad 1) jest wolne od opłaty stemplowej, jeżeli wierzytelność stwierdzono uprzednio pismem podlegającym opłacie i uiszczono od niego należną opłatę stemplową (art. 83), zaś pismo ad 2) w przypadku takim podlega opłacie w wysokości 0,1% (art. 85).

B) Jeżeli przedmiotem zastawu są papiery wartościowe opłatę stemplową od obligu, stwierdzającego pożyczkę, oblicza się według zasad, dotyczących sprzedaży papierów wartościowych (patrz: papiery wartościowe).

Indos. a) patrz papiery wartościowe,

b) (art. 69) wolne od opłaty indosy na wekslach, przekazach, czekach, na obligach na zlecenie, na dokumentach przewozowych, na składowym dowodzie posiadania oraz indos drugi i następne na składowym dowodzie zastawniczym (warrancie).

c) (art. 115) podlega opłacie stemplowej w wysokości 0,1% pierwszy indos na składowym dowodzie zastawniczym (warrancie).

Intercyza. Patrz: umowa majątkowa małżeńska.

Honoraria. Patrz: usługi.

Kara umowna (wadialna) w piśmie stwierdzającym zobowiązanie, jako czynność uboczna, wolna od opłaty stemplowej (art. 2); ustanowiona w osobnym piśmie 0,5% (art. 114).

Karty łowieckie. Podanie 5 zł (art. 145).

Karta łowiecka na czas do dni 14-tu — 5 zł (art. 154).

Na czas dłuższy 10 zł (art. 156 p. 8).

Wolne są od opłaty karty, wydawane funkcjonariuszom zarządów lasów państwowych oraz straży łowieckiej prywatnej, zatwierdzonej i zaprzysiężonej przez władze państwowe.

Karty rybackie i wędkarskie wydawane dzierżawcom odbwodu rybackiego lub właścicielowi obwodu własnego, wykonywującego rybołóstwo oraz ich zastępcom — wolne od opłaty stemplowej. Karta wędkarska — wolna. Tymczasowe karty rybackie i wędkarskie — 5 zł.

Podania 5 zł (art. 145), od każdego załącznika 50 gr.

Karta umowy. Patrz: sprzedaż II.

Kaucja. Patrz: hipoteka.

Komis. Patrz: usługi. Umowa między komisantem, a komitetem o sprzedaż, kupno, zamianę papierów wartościowych (art. 75 ustęp trzeci, patrz: papiery wartościowe).

Komorne. Patrz: najem rzeczy, pokwitowania.

Komplanacja. Patrz: ugoda.

Koncesja: Patrz: świadectwa.

Konwencjonalna kara. Patrz: kara umowna.

Konwersja. Patrz: obligi.

Kopalnie. Patrz: ciała kopalne.

Koszty utrzymania. Patrz: alimentacyjna umowa.

Kredit-nota. Patrz: rachunek.

Kredytu otwarcie (art. 134). Pismo, stwierdzające umowę w przedmiocie otwarcia kredytu, podlega o ile chodzi o kredyt wekslowy, opłacie w wysokości 5 zł, w innych przypadkach 0,1% od sumy kredytu.

Książeczki oszczędnościowe. Patrz: dowód lokacyjny.

Książeczki grzbietowe (§ 48 r. w. s.). Z ksiąg grzbietowych z pozostawieniem talonu winny być wydawane świadectwa depozytowe, składowe dowody posiadania itp. pisma, stwierdzające umowę składu, o ile podlegają opłacie w wysokości 1 zł z art. 95 p. b.).

Uiszczenie opłaty stemplowej, znaczki stemplowe nakleja się pionowo na linii, oddzielającej talon od pisma przeznaczonego do wycięcia. Talon należy przechowywać przez 5 lat.

Gdy osoba nie wymieniona wyżej wydaje pisma z księgi grzbietowej z pozostawieniem kopii, znaczki stemplowe nakleja się na kopii pozostającej w księdze i kasuje się przez przepisanie początkowymi lub końcowymi wyrazami tekstu, albo datą i nazwiskiem lub firmą kasującego. Na wydanym piśmie należy stwierdzić, że opłatę stemplową uiszczono na kopii.

Kupno. Patrz: sprzedaż.

Kwity. Patrz: pokwitowania.

Leczenie. Patrz: rachunki.

Legalizacja. Patrz: podpisy.

Licytacja. Patrz: sprzedaż.

Listy przewozowe. Patrz: dokumenty przewozowe.

Łowiectwo. Patrz: karty łowieckie.

Małżeńskie umowy majątkowe. Patrz: umowa majątkowa małżeńska.

Metryki. Patrz: akta stanu cywilnego.

Nabycie. Patrz: sprzedaż.

Najem usług. Patrz: usługi.

Nieruchomości. Patrz: sprzedaż.

Nota dyskontowa. Wolna od opłaty stemplowej.

Notarialne akta (art. 139). Pisma, stwierdzające czynności prawne, unormowane przez prawo prywatne, jeżeli je sporządzono lub uwierzytelniono sądownie lub no-

tarialnie albo zgłoszono do rejestracji (na obszarze, na którym obowiązuje prawo cywilne rosyjskie), o ile nie podlegają innej opłacie wymienionej w rozdziale X do XXVII u. o. s. — podlegają zasadniczo opłacie w wysokości 5 zł.

Jeżeli jednak wartość przedmiotu może być określona:

1) do 100 zł — wolne.

2) ponad 100 zł do 1000 zł — 2 zł.

3) ponad 1000 zł — 5 zł.

Wolne są:

1) zezwolenie na wykreślenie wpisu w księdze wieczystej, gdy pokwitowanie: a) stwierdza odbiór sumy pieniężnej, nie przewyższającej 100 zł, b) stwierdza odbiór papierów wartościowych lub innych rzeczy, nie będących pieniędzmi i zarazem wymienia wartości tych papierów wartościowych lub innych rzeczy, nie przewyższającą 100 zł, c) zostało wydane przez Bank Polski.

Wolne jest również od opłaty stemplowej pismo zawierające oprócz pokwitowania zezwolenie na wykreślenie wpisu w księdze wieczystej i zarazem: a) wystawcą pisma jest Skarb Rzeczypospolitej lub osoba, wymieniona w art. 16 u. o. s. (patrz fundacja), albo b) pismo dotyczy wierzytelności powstałej w ramach pomocy kredytowej, przewidzianej w ustawach o scaleniu gruntów, o państwowym funduszu kredytu na melioracje rolne, o wykonaniu reformy rolnej, o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego, o rozbudowie miast oraz o pomocy państwowej na odbudowę budynków, zniszczonych lub uszkodzonych wskutek działań wojennych.

2) wszelkie pisma wymienione w ustępie pierwszym (art. 139 ustęp pierwszy) jeżeli wystawcą pisma jest wyłącznie Bank Polski.

Najem rzeczy. Patrz: dzierżawa.

Obcokrajowcy. Podania o nabycie nieruchomości 5 zł (art. 145).

Zezwolenie na nabycie nieruchomości 1%, nie więcej jednak jak 500 zł (art. 156 p. 3).

Podanie o nadanie obywatelstwa — 5 zł (art. 145).

Akt nadania obywatelstwa polskiego 50 zł (art. 156 p. 1).

Obligi (art. 114 do 121). Zasadniczo 0,5% od sumy zobowiązania (obligacje, listy zastawne, obligacje fundowane, obligacje spółek akcyjnych i inne pisma, stwierdzające przyjęcie nowego lub uznanie dawnego długu, jak: obligi, skrypty dłużne, rewersy). Takiej samej opłacie podlegają obligacje wypuszczone za granicą, a wniesione do Polski.

Obligi, stwierdzające pożyczkę pod zastaw towarów osoby, wykonywującej sprzedaż towarów tego rodzaju i z tego powodu podlegającej podatkowi przemysłowemu lub ustawowo zwolnionej od tego podatku, podlegają opłacie stemplowej w wysokości 0,3%.

Opłata od obligu, stwierdzającego pożyczkę pod zastaw papierów wartościowych, nie może być wyższą od tej, jaka by przypadała, gdyby dłużnik sprzedał te papiery wierzycielowi (patrz: papiery wartościowe).

Obligi na zlecenie podlegają jak weksle (art. 115 ustęp 3).

Pierwszy indos na składowym dowodzie zastawniczym (warrancie) podlega 0,1% od kwoty pieniężnej, na której zabezpieczenie ustanawia się prawo zastawu na towarze.

Obligi, stwierdzające pożyczki udzielane przez gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe lub instytucje drobnego kredytu (spółdzielnie, należące do związku rewizyjnego, których podstawowym zadaniem jest udzielanie członkom pożyczek) jednemu członkowi w ograniczonej wysokości (oraz przyjmowanie wkładów pieniężnych), podlegają opłacie stemplowej 0,3%.

Wolne są obligi, stwierdzające pożyczkę w listach zastawnych lub obligacjach fundowanych, jeżeli pożyczkę daje instytucja emitująca te listy lub obligacje, — listy

zastawne Państwowego Banku Rolnego, — obligi, zawierające zobowiązania do zwrotu stypendium zwrotnego, — obligacje oraz innego rodzaju obligi Skarbu Państwa, zakładów i przedsiębiorstw państwowych, będących odrębnymi osobami prawnymi, związków komunalnych, innych związków przymusowych, Banku Polskiego, fundacyj, zakładów i zrzeszeń (art. 16).

Obligacje oraz innego rodzaju obligi stwierdzające zaciągnięcie nowej pożyczki na umorzenie poprzednich wierzytelności (konwersja) podlegają opłacie tylko od nadwyżki.

Obywatelstwo polskie. Patrz: obcokrajowcy.

Odpisy zasadniczo wolne (art. 3).

Zaświadczenie zgodności odpisu i z pierwopisem przez sąd podlega opłatom sądowym, przez notariusza 50 gr od każdej nawet zaczętej stronicy, zaś przez urząd państwowy 1 zł (o ile są to odpisy lub wyciągi sporządzone przez same strony).

Wypisy z aktów notarialnych oraz sporządzone przez urzędy państwowe drugie i dalsze egzemplarze dokumentów urzędowych 2 zł od każdej pełnej lub zaczętej stronicy (art. 157).

Zaświadczenie umieszczone na odpisie, stwierdzające uiszczenie opłaty stemplowej od pierwopisu przez urząd skarbowy — 5 zł. (art. 154).

Odwołania. Przy sumie spornej do 50 zł wolne, do 100 zł — 50 gr, wyżej — 2 zł. Od załączników, od egzemplarza drugiego i następnych oraz odpisów opłata się nie należy.

Podanie innej treści tyczące się danin publicznych 3 zł oraz po 50 gr od każdego załącznika, dalszego egzemplarza i odpisu (art. 147).

Otwarcie kredytu. Patrz: kredytu otwarcie.

Papiery wartościowe (art. 75).

1) Emisja, patrz spółki,

2) Sprzedaż: podlegają opłacie:

a) umowa o sprzedaży papierów wartościowych lub o ich zamianę na inne papiery wartościowe, nie wyłączając umów o dostawę takich papierów,

b) pisma wymienione w art. 66 p. 2) i 3) o ile tyczą się papierów wartościowych (licytacja), gdy w toku postępowania egzegucyjnego papiery wartościowe przechodzą na wierzyciela lub zostaną sprzedane z wolnej ręki itp.,

c) oddanie papierów wartościowych wierzycielowi celem spłacenia długu pieniężnego,

d) oddanie papierów wartościowych i otrzymanie wzamian częściowo sumy pieniężnej, częściowo innych papierów (zamiana).

Jeżeli umowę o sprzedaż lub zamianę zawarł komisant na rachunek komitenta to opłacie podlega również wykonanie umowy zawartej między komisantem a komitentem.

Jeżeli choć jeden z kontrahentów, którzy zawarli umowę sprzedaży lub zamiany, względnie umowę komisową, wykonywa czynności bankowe, jak również jeśli umowę zawarto za pośrednictwem maklera przysięgłego, opłata należy się bez względu na to, czy czynność prawna została stwierdzona pismem, czy zawarto ją ustnie.

W innych przypadkach opłacie podlega pismo stwierdzające czynność prawną. Za takie pismo uważa się również świadectwo pochodzenia.

Do kuksów dawnego typu stosują się postanowienia art. 64 (patrz ciała kopalne).

Opłata stemplowa wynosi:

a) o ile chodzi o akcje, kuksy, lub inne papiery wartościowe o niestałym oprocentowaniu — 0,2% (0,1% do końca roku 1937).

b) o ile chodzi o papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu 0.05%, jeżeli

jednak obaj kontrahenci wykonywują czynności bankowe to ad a) 0,05%. ad b) 0,01%.

Jeżeli poza przypadkami, wymienionymi w ustępie poprzednim, umowa zawarta za pośrednictwem maklera przysięgłego nie jest tranzakcją giełdową, jak również, gdy kontrahenci nie wykonujący czynności bankowych zawarli umowę za pośrednictwem maklera przysięgłego opłata wynosi: ad a) 0,5%, ad b) 0,1%.

Za pismo, stwierdzające umowę, uważa się również:

a) indos na imiennym papierze wartościowym,

b) pismo, którym bądź posiadacz imiennego papieru wartościowego zawiadamia instytucję emitującą o przelewie, bądź instutucja ta przelew przyjmuje.

Pełnomocnictwa. Pełnomocnictwa (art. 111 do 113) podlegają zasadniczo opłacie stemplowej — 5 zł.

Pełnomocnictwo, upoważniające wyłącznie do zastępstwa przed sądem lub innym urzędem publicznym — 3 zł. Jeżeli jednak pełnomocnictwo upoważnia wyłącznie do zastępstwa w sprawach w pierwszej instancji do sądu grodzkiego lub sędziego pokoju albo do sądu przemysłowego, kupieckiego, do sądu pracy lub urzędu rozjemczego do spraw najmu, jak również upoważnienie do odbioru sumy pieniężnej przewyższającej 500 zł — podlega opłacie stemplowej w wysokości 1 zł.

Opłatom powyższym podlega każdy egzemplarz oraz każdy odpis zaświadczony bądź urzędowo, bądź przez mocodawcę lub pełnomocnika.

Odpisy pełnomocnictw składane w postępowaniu należącym w pierwszej instancji do Sądu Grodzkiego itp. bez względu na swą treść 1 zł.

Pełnomocnictwo udzielone w jednym piśmie, w jednej sprawie przez dwie lub więcej osób albo dwu lub więcej upełnomocnionych uważa się za jedno pełnomocnictwo.

Jeżeli pełnomocnictwo zawiera zarazem umowę o wynagrodzeniu pełnomocnika podlega opłacie jako umowa o świadczenie usług (patrz usługi), jeżeli opłata od pełnomocnictwa nie jest wyższa.

Podania (art. 140—145) wnoszone do urzędów państwowych podlegają zasadniczo opłacie stemplowej w wysokości 5 zł.

Od każdego załącznika, jako też każdego dalszego egzemplarza lub odpisu podania po 50 gr.

Podanie, wniesione przez jedną osobę, choćby dotyczyło dwu lub więcej przedmiotów, podlega jednokrotnej opłacie najwyższej (art. 148). Podanie, wniesione przez dwie lub więcej osób, podlega opłacie stemplowej jednokrotnej tylko wówczas, gdy pochodzi od współwłaścicieli i dotyczy ich majątku wspólnego lub jeżeli wyrażone w podaniu żądanie opiera się na tych samych tytułach prawnych (art. 148).

Podanie ponowne, przy którym zostają złożone tylko załączniki nie podlega opłacie, natomiast od załączników po 50 gr. od sztuki.

Opłacie w wysokości 10 zł (art. 146) podlegają podania:

1) o zezwolenie na prowadzenie przedsiębiorstwa zarobkowego albo na urządzenie lub zmianę instalancji w zakładzie tego przedsiębiorstwa, jeżeli załatwienie podania wymaga oględzin na miejscu.

2) o nadanie uprawnień górniczych,

3) o wpis do księgi wodnej.

Podania, tyczące się danin publicznych (oprócz odwołań), podlegają opłacie stemplowej w wysokości 3 zł oraz po 50 gr od każdego załącznika, dalszego egzemplarza i odpisu (art. 147).

Podpisy. Poświadczenie własnoręczności podpisu lub znaku ręcznego przez urząd państwowy podlega opłacie 1,50 zł od każdego podpisu jednak nie więcej niż 5 zł. Poświadczenie podpisu przez notariusza nie podlega opłacie. Przez sąd podlega opłatom sądowym.

Pokwitowania podlegają opłacie stemplowej:

I. Z odbioru podania 20 gr. (art. 149).

II. Pokwitowanie, którym wierzyciel stwierdza odbiór rzeczy oddanych mu w zastaw, patrz: zastaw (art. 87).

Pokwitowanie, którym przewoźnik stwierdza, że otrzymał rzeczy do przewozu (dowód ładunkowy, recepis, kwit bagażowy itp.) patrz: dokumenty przewozowe (art. 93).

Pokwitowanie, stwierdzające przyjęcie rzeczy na skład, patrz: (art. 95).

Pokwitowanie, którym dłużnik stwierdza otrzymanie pożyczki, patrz: obligi (art. 114 do 116).

Pokwitowanie, którym przedsiębiorstwo bankowe stwierdza przyjęcie pienędzy na oprocentowanie — jak dowód lokacyjny (art. 118).

Pokwitowanie zadatkowe, patrz: umowy przygotowawcze (art. 134).

III. Pokwitowania, stwierdzające odbiór pieniędzy (np. za rzecz sprzedaną, za usługi, czynszu najmu albo dzierżawnego lub kwoty uiszczonej przez dłużnika wierzycielowi celem całkowitego lub częściowego uiszczenia długu z tytułu pożyczki) lub papierów wartościowych lub innych rzeczy, jeżeli sporządzono je w formie aktu notarialnego lub sądowego albo uwierzytelniono notarialnie:

a) do 100 zł — wolne od opłaty stemplowej,

b) ponad 100 zł do 1.000 zł — podlegają opłacie 2 zł.

c) ponad 1.000 zł — podlegają opłacie 5 zł.

Poręka podlega opłacie 5 zł (art. 117). Opłata od poręczenia względnie suma opłat od wszystkich poręczeń tyczących się tego samego zobowiązania nie może przewyższać połowy opłaty od pisma, stwierdzającego zobowiązanie, dla którego udzielono poręki.

Wolne są od opłaty: poręka wekslowa i na czeku: przy pożyczce udzielonej przez spółdzielnię członkowi, za zobowiązanie stwierdzone obligiem, który ustawa (art. 120) zwalnia od opłaty stemplowej.

Prawo autorskie. Umowa o nakład oraz o publiczne wystawienie dzieła scenicznego lub wykonanie dzieła muzycznego — jak sprzedaż ruchomości.

Prawo na rzeczy cudzej (art. 81). Pismo stwierdzające umowę o ustanowienie względnie przeniesienie służebności gruntowej, prawa użytkowania, prawa używania lub mieszkania, albo służebności ograniczonej, ciężaru rzeczowego — podlega opłacie w wysokości 1%, jeżeli ustanowienie względnie przeniesienie nie ma charakteru darowizny.

Pisma, tyczące się nieruchomości, położonej za granicą — 5 zł.

Za stwierdzenie umów uważa sę również wniosek o wpis prawa rzeczowego w księdze wieczystej lub w rejestrze okrętowym na obszarze b. zaboru niemieckiego.

Promesa. Przyrzeczenie udzielenia pożyczki w sumie ściśle określonej wolne od opłaty.

Protesty (art. 159) weksli, czeków i innych dokumentów sporządzone przez notariusza do 250 zł włącznie — wolne, do 500 zł — 50 gr., do 1000 zł — 1 zł do 2000 zł — 2 zł, ponad 2000 zł — 3 zł.

Przechowanie rzeczy. Patrz: skład.

Przekaz (art. 126), to jest pismo, którym wystawca zleca komuś, by odbiorcy pisma wypłacił sumę pieniężną albo wydał papiery wartościowe lub inne rzeczy zamienne, podlega opłacie:

1) w wysokości 0,3% od przekazanej sumy względnie od wartości przekazanych papierów wartościowych lub innych rzeczy zamiennych, jeżeli:

a) jest przenośny za pomocą indosu lub
b) został pisemnie przyjęty przez osobę, której przekaz wykonać zlecono lub
c) jest płatny okazicielowi,
2) w kwocie 1 zł w innych przypadkach.

Przekaz wymieniony pod 1) jest wolny:
a) gdy osoba, której przekaz wykonać zlecono, wykonywa czynności bankowe,
b) gdy przekaz został wystawiony za granicą, i jeżeli tamże znajduje się: miejsce płatności oraz miejsce zamieszkania lub siedziba osoby, której przekaz wykonać zlecono; podlega jednak, gdy w Polsce nastąpiła zapłata całkowita, albo częściowa lub gdy przez sąd polski wytoczono skargę o pretensję z przekazu.

Przekaz wymieniony pod 2) jest wolny:
a) gdy przekazana kwota nie przewyższa 500 zł,
b) gdy przekazującym jest Skarb Państwa lub osoby wymienione w art. 16 (fundacje, zakłady, zrzeszenia),

Przekazy pod 1) lub 2) są wolne, gdy przekazującym jest Bank Polski.

(Art. 126 nie ma zastosowania do czeków).

Przelew.

1) prawa, które w zakresie opłat stemplowych uważa się za nieruchomość — patrz sprzedaż,

2) prawa do ciał kopalnych — patrz: ciała kopalne,

3) praw dzierżawcy — patrz: dzierżawa,

4) papieru wartościowego — patrz: papiery wartościowe,

5) wierzytelności pieniężnej i innych praw, patrz: sprzedaż ruchomości.

Przyrzeczenie sprzedaży. Patrz: umowa przygotowawcza.

Rachunek, wiążący się z (pisemną lub ustną) umową sprzedaży rzeczy ruchomej lub z umową o świadczenie usług tj. pismo sporządzone przez sprzedawcę bądź przez osobę, która zobowiązała się do usług, wymieniające należności za rzecz sprzedaną bądź należność tytułem wynagrodzenia za usługi nie podlega opłacie stemplowej (dekret z dn. 14 stycznia 1936 r. Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 15).

Nie podlega również opłacie pismo, sporządzone przez kupującego bądź przez osobę, na rzecz której ktoś zobowiązał się do usług, stwierdzające, ze wystawca pisma otrzymał rzecz sprzedaną i wymieniające należność za rzecz sprzedaną, bądź należność tytułem wynagrodzenia za usługi (tzw. kredit-nota).

Pisma wymienione wyżej nie podlegają opłacie stemplowej także wówczas, gdy ani wystawca takiego pisma, ani osoba, do której dane pismo jest wystosowane, nie zawarli umowy sprzedaży, bądź umowy o świadczenie usług, z którą dane pismo się wiąże, w zakresie swego przedsiębiorstwa, podlegającego podatkowi przemysłowemu lub przedsiębiorstwa ustawowo zwolnionego od tego podatku.

Nie podlegają również opłacie wyciągi z rachunku bieżącego (kontokorentowego), stwierdzające saldo debetowe, bądź kredytowe, wydane przez przdsiębiorstwo, trudniące się czynnościami bankowymi oraz takie wyciągi, wydane przez przemysłowca lub kupca innemu przemysłowcowi lub kupcowi.

Renta dożywotnia (art. 101) z wyjątkiem umów zawartych z zakładem ubezpieczeń (patrz ubezpieczenia) opłata przypada od wartości rzeczy, którą otrzymuje osoba zobowiązująca się płacić rentę — wysokości 2% z zastosowaniem art. 7 i 10, jeżeli zaś chodzi o nieruchomość 4%.

Roboty. Patrz: usługi.

Rybackie karty. Patrz: karty rybackie.

Skład (art. 95). Pismo stwierdzające umowę o przechowanie rzeczy ruchomych przez osobę, trudniącą się zawodowo przechowywaniem rzeczy cudzych (świadectwa

depozytowe, składowy dowód posiadania itp., podlegają:
a) w wysokości 0,02% od nominalnej wartości papierów wartościowych,
b) 1 zł od innych rzeczy ruchomych.

Pismo takie wystawione przez Bank Polski lub kolejowe przechowalnie bagażowe jest wolne od opłaty stemplowej.

Skrzynki depozytowe (art. 89). Umowa o najem skrzynki lub przedłużenie najmu podlega opłacie w wysokości 10% od umówionej ceny za cały czas trwania stosunku najmu bez względu na to, czy została zawarta pisemnie czy ustnie.

Spółdzielnie (art. 103). Wpłaty na udziały dokonane przez członków spółdzielni bez względu na to, czy zostały, czy też nie zostały stwierdzone pokwitowaniem, podlegają opłacie w wysokości 2% (do końca roku 1937 — 1%). Opłata winna być uiszczona przez spółdzielnię gotówką bez wymiaru urzędowego od ogólnej sumy wypłat dokonanych w ciągu roku obrachunkowego z doliczeniem sum, jakie zostały członkom zaliczone na poczet udziałów.

Wolne są od opłaty stemplowej wpłaty na udziały w tych spółdzielniach, które według swych statutów mogą zawierać umowy, wchodzące w zakres ich działalności podstawowej, tylko ze swymi członkami, albo nawet nie z członkami, jeżeli nadpłaty i zwroty, przypadające na osoby będące członkami, są przelewane w całości do funduszu zasobowego lub do innych funduszów, podlegających podziałowi między członków.

W razie połączenia spółdzielni nie będzie pobierana opłata ani od tej części kapitału, której użyto do przejęcia, ani z powodu przeniesienia majątku spółdzielni przejętej na spółdzielnię przejmującą.

Wolne są od opłaty stemplowej:

1) Pisma stwierdzające przejęcie pieniędzy na oprocentowanie wystawione przez spółdzielnie, należące do związku rewizyjnego (art. 118).

2) podania wnoszone przez spółdzielnie i przez związki rewizyjne do rady spółdzielczej w zakresie jej właściwości, jako też wnoszone przez zwiąki rewizyjne do innych władz państwowych w sprawach spółdzielni (art. 142 p. 13).

3) poręki przy pożyczce, udzielonej przez spółdzielnię członkowi (art. 117).

Obligi, patrz: obligi.

Spółki (art. 102 do 110). 2% (1% do końca roku 1937), podlegają:
a) pisma stwierdzające umowę o zawiązanie spółki akcyjnej lub komandytowo-akcyjnej, mającej siedzibę w Polsce (art. 102).
b) uchwała o powiększenie kapitału zakładowego spółek tego rodzaju — bądź drogą nowej emisji akcyj, bądź drogą zwiększenia wkładów spólników osobiście odpowiedzialnych w spólce komandytowo-akcyjnej, bądź drogą dopłat innego rodzaju (art. 102).

Opłatę uiszcza się:

1) przy zawiązaniu spółki od kapitału zakładowego tj. od wartości nominalnej wszystkich akcyj, które pierwsi nabywcy akcyj wydali za gotówkę, wpłacają ponad wartość nominalną, względnie z doliczeniem czystej wartości wkładów spólników osobiście odpowiedzialnych oraz innego rodzaju,

2) przy powiększeniu kapitału od wartości nowych akcyj względnie od wartości nowych wkładów spólników osobiście odpowiedzialnych oraz od wartości dopłat innego rodzaju.

Zatwierdzenie statutu spółki akcyjnej lub komandytowo-akcyjnej albo zmian w statucie podlega opłacie w wysokości 100 zł (art. 156, p. 4).

Umowa o zawiązanie spółki nieakcyjnej (z wyjątkiem spółdzielni lub o powiększenie kapitału zakładowego podlega opłacie w wysokości 2% (1% do końca roku 1937).

Pismo stwierdzające umowę o przedłużenie pierwotnego terminu trwania spółki, jest wolne od opłaty stemplowej (art. 105).

Pismo, stwierdzające umowę o wniesienie nieruchomości, znajdującej się w Polsce do spółki tytułem wkładu rzeczowego, podlega opłacie w wysokości 2%. W razie wniesienia tytułem wkładu rzeczowego prawa wydobywania ciał kopalnych w Polsce — 1%, w razie zaś wniesienia prawa do części ciał kopalnych w Polsce wydobywanych — 0,5% (odnosi się zarówno do spółek akcyjnych, komandytowo-akcyjnych oraz spółek wszelkiego rodzaju).

Opłaty powyższe należy uiścić niezależnie od opłat przewidzianych w art. 102 i 105.

Przekształcenie spółki (umowa lub uchwała) już istniejącej na spółkę innego rodzaju podlega połowie opłat stemplowych (art. 107 ustęp pierwszy i drugi).

Fuzja spółek. Pismo, stwierdzające powiększenie kapitału spółki (z wyjątkiem spółdzielni, spowodowane przejęciem majątków jednej lub kilku już istniejących spółek, podlega opłacie w wysokości połowy opłat wymienionych w art. 102, 105 oraz 106.

W razie utworzenia nowej spółki celem przejęcia majątków spółek już istniejących, wymierza się opłatę od tej części kapitału, której użyto do przejęcia, w takiej kwocie, jaka by się znalazła w przypadku fuzji od przejęcia majątku przez spółkę posiadającą kapitał największy (art. 107 ustęp trzeci, czwarty i piąty).

Spółki oraz inne zrzeszenia zagraniczne winny być przed rozpoczęciem działalności w Polsce, jako też przed każdym faktycznym powiększeniem kapitału przeznaczonego do owej działalności uiścić opłatę w myśl art. 102 i 105, którą wymierza Minister Skarbu.

Zezwolenie spółce zagranicznej na działalność w Polsce lub powiększenie kapitału 100 zł (art. 156 p. 4).

Sprzedaż.

1. Nieruchomości (art. 7, 12, 13, 52, 53, 55, 56, 58 opłata stemplowa przypada zasadniczo od wartości (ceny kupna) rzeczy nieruchomej (art. 6 do 10).

Opłacie stemplowej podlegają:

1) pisma, stwierdzające umowę o nabycie nieruchomości (art. 12),

2) pisma, stwierdzające sprzedaż nieruchomości drogą licytacji,

3) orzeczenia sądowe, na mocy których w toku postępowania egzekucyjnego nieruchomość dłużnika przechodzi na własność wierzyciela lub nadlicytanta,

4) wyroki, zastępujące umowę o przejście własności rzeczy nieruchomej oraz uznające własność na podstawie zasiedzenia,

5) wyroki sądów polubownych,

6) akty wywłaszczenia rzeczy nieruchomej lub inne orzeczenia władz administracyjnych,

7) pisma stwierdzające wykonanie prawa odkupu, odsprzedaży, lub pierwokupu nieruchomości.

Przy zamianie nieruchomości na inną nieruchomość przyjmuje się za podstawę wymiaru:

a) od wartości jednej z nich: jeżeli wartości nie są równe — kwotę wyższą,

b) przy zamianie nieruchomości, znajdującej się w Polsce, na nieruchomość zagraniczną — od wartości nieruchomości znajdującej się w Polsce (art. 6 do 10 oraz 12).

Jeżeli przedmiotem sprzedaży jest nieruchomość z przynależnościami, opłata wynosi 4% od tej części ceny sprzedaży, która przypada na nieruchomość, oraz 1% od części ceny sprzedażnej przypadającej na przynależności.

Jeżeli nie podano ani w akcie, ani organowi wymierzającemu, ile przypada na nieruchomość, a ile na przynależności, opłata stemplowa 4% należy się od całej sumy.

Przy sprzedaży gospodarstwa rolnego opłata 4% przypada od 9/10 części ceny sprzedaży, a 1% od 1/10 części (art. 12).

Na podstawie ustawy z dnia 28 kwietnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 276) (z

dniem ogłoszenia), zamiast stawki 4% przewidzianej w art. 58 ust. 1 do końca 1940 r. stawka 1% do pism stwierdzających nabycie nieruchomości (art. 52 ust. 1), jeżeli podstawa wymiaru (wart. nieruch.) nie przekracza 10.000 zł W wypadku zaś, o ile podstawa wymiaru (wart. nieruch.) nie przekracza 25.000 zł, to 1% stawka stosuje się do sumy zł 10.000, powyżej zaś tej kwoty obowiązuje stawka normalna — 4%. Ulgowa stawka 1% przy nabywaniu nieruchomości ma zastosowanie tylko w tym wypadku, o ile na podstawie zaświadczenia właściwego zarządu miejskiego lub gminnego stwierdzono, że dana nieruchomość nie znajduje się w obrębie granic ochrony sanitarnej uzdrowisk, uznanych za posiadające charakter użyteczności publicznej, oraz że dana nieruchomość nie jest objęta prawomocnym ogólnym lub szczególnym planem zabudowania. Omawiane zaświadczenie winno być przedstawione notariuszowi sporządzającemu akt kupna-sprzedaży nieruchomości.

Sprzedaż idealnej części nieruchomości nabytej przez sprzedawcę drogą dziedziczenia, zapisu lub darowizny osobie mającej udział w tejże nieruchomości z tych samych tytułów, podlega opłacie 0,5%.

Pisma stanowiące tytuł przejścia własności przy parcelacji — 1% (na zasadzie przepisów o reformie rolnej).

Przelew prawa nabytego na licytacji w ciągu trzech tygodni po licytacji — 0,2%.

Państwa obce — zastrzeżeniem wzajemności — wolne są od uiszczenia opłaty stemplowej od nabycia nieruchomości w Polsce dla celów urzędowania przedstawicielstwa dyplomatycznego i konsularnego. Drugą połowę opłaty uiszcza drugi kontrahent (art. 55).

Pisma, tyczące się nieruchomości położonej za granicą — 5 zł,

Wniesienie do spółki nieruchomości jako wkładu rzeczowego patrz: spółki.

Umowa przyrzeczenia kupna-sprzedaży, oraz kwity zadatkowe tyczące się nabycia nieruchomości 0,2% (art. 134). Opłaty tej nie potrąca się przy ostatecznym akcie kupna-sprzedaży.

II. Sprzedaż i zamiana rzeczy ruchomych podlega opłacie w wysokości 1%.

Opłacie tej podlega:

1) pismo, stwierdzające zawarcie umowy sprzedaży rzeczy ruchomych nie wyłączając dostawy oraz przelewu (cesji) wierzytelności i innych praw, jeżeli ani sprzedawca, ani kupujący nie zawarli danej umowy sprzedaży w zakresie swego przedsiębiorstwa, podlegającego podatkowi przemysłowemu (na rzecz Państwa Polskiego) lub w zakresie przedsiębiorstwa ustawowo zwolnionego od tego podatku (art. 66 p. 1) w związku z art. 69 p. 4).

2) pismo, stwierdzające zamianę rzeczy ruchomych na rzecz ruchomą, lub na taką nieruchomość, której wartość jest niższą od wartości rzeczy ruchomej, choćby taka umowa zamiany została zawarta w zakresie przedsiębiorstwa podlegającego podatkowi przemysłowemu lub ustawowo zwolnionego od tego podatku (art. 66 p. 1) i art. 70 ustęp drugi).

3) pismo, stwierdzające, oddanie rzeczy ruchomej na własność celem spłacenia długu, choćby dana rzecz należała do takich, jakie zbywca wytwarza w swym przedsiębiorstwie przemysłowym lub jakie sprzedaje w swym przedsiębiorstwie handlowym (art. 66 p. 4).

4) pisma, stwierdzające zrzeczenie się prawa do rzeczy ruchomej wzamian za sumę pieniężną lub za inną rzecz ruchomą — choćby owe rzeczy ruchome należały do takich, jakie jedna lub druga strona wytwarza w swym przedsiębiorstwie przemysłowym lub jakie sprzedaje w swym przedsiębiorstwie handlowym (art. 66 p. 4).

5) pismo, stwierdzające sprzedaż rzeczy ruchomej drogą licytacji (art. 66 p. 2),

6) sprzedaż rzeczy ruchomej drogą licytacji, dokonanej przez przedsiębiorcę, za-

wodowo zajmującego się licytacjami, choćby ta sprzedaż nie była stwierdzona pisemnie (art. 71 ustęp drugi).

7) pismo, stwierdzające, że w toku postępowania egzekucyjnego rzecz ruchoma, będąca własnością dłużnika przechodzi na rzecz wierzyciela albo zostaje sprzedana z wolnej ręki lub drogą nadlicytacji albo, że nastąpiła sprzedaż, przewidziana w artykule 510, 547 lub 670 kodeksu handlowego (art. 66 p. 3),

W przypadkach, wymienionych pod 5), 6) i 7), należy się opłata stemplowa, choćby sprzedana rzecz ruchoma należała do takich, jakie nabywca przetwarza w swym przedsiębiorstwie przemysłowym, lub jakie sprzedaje w swym przedsiębiorstwie handlowym.

Za stwierdzenie przelewu wierzytelności w przypadkach wyżej wymienionych pod 1) i 4) uważa się także pismo cedenta, zawiadamiające dłużnika o przelewie lub pismo dłużnika zawiadamiające o przyjęciu przelewu.

Na obszarze, na którym obowiązuje kodeks cywilny niemiecki za stwierdzenie przelewu uważa się również wniosek o wpis przelewu w księdze wieczystej lub w rejestrze okrętowym.

Z pośród pism wymienionych wyżej podlegają 0,5% pisma, stwierdzające umowę o sprzedaż idealnej części rzeczy ruchomej nabytej przez sprzedawcę drogą dziedziczenia, zapisu lub darowizny, osobie, mającej udział w tejże rzeczy z tych samych tytułów.

Przy zamianie ruchomości na inne ruchomości za podstawę wymiaru przyjmuje się wartość świadczenia tylko jednej strony, a gdy wartości są nierówne — kwotę wyższą. Przy zamianie ruchomości na nieruchomości opłata przypada od nieruchomości 4%, a od różnicy, w przypadku, gdy wartość ruchomości jest wyższą od nieruchomości — 1%.

Karty umowy, sporządzone przez maklera przysięgłego, a tyczące się transakcyj giełdowych zawartych na giełdzie towarowej 50 gr (art. 67 ustęp drugi).

Wolne są jednak od opłaty stemplowej, gdy dotyczą transakcyj, zawartych na giełdzie mięsnej (§ 113 r. w. s.).

Wolne są od opłaty (art. 69) pisma stwierdzające:

1) sprzedaż na ogólną sumę nieprzewyższającą 20 zł,

2) sprzedaż monet zagranicznych, srebra i złota w sztabach,

3) umowę sprzedaży, którą bądź sprzedawca, bądź nabywca zawarł w zakresie swego przedsiębiorstwa podlegającego podatkowi przemysłowemu lub ustawowo zwolnionego od tego podatku,

4) przelew wkładki w P.K.O.

Świadectwa urzędowe (art. 154 do 157), wydawane przez urzędy państwowe nie wyłączając notariuszów, zasadniczo — 5 zł.

Świadectwa wydawane przez sądy — 3 zł (art. 157).

Akt nadania obywatelstwa polskiego — 50 zł (art. 156).

Akt zezwolenia na zmianę nazwiska — 200 zł (art. 156).

Zezwolenie na prowadzenie przedsiębiorstwa zarobkowego 40 zł (może być obniżone do 3 zł (art. 156).

Ubezpieczenia (art. 96 do 101).

Wpłaty przyjęte przez zakłady ubezpieczeń z tytułu stosunków ubezpieczeniowych podlegają opłacie w wysokości 2%, wypłaty 1%. Za podstawę wymiaru przyjmuje się roczną sumę wpłat względnie wypłat.

Wpłaty względnie wypłaty wolne są od opłaty stemplowej, jeżeli są dokonywane z tytułu:

1) ubezpieczenia przymusowego lub nawet dobrowolnego zawartego z instytucją ubezpieczeń przymusowych, powołaną do życia przez ustawę. Podlegają jednak opłacie w zakresie wszelkich, czy to przymusowych, czy dobrowolnych ubezpieczeń (od ognia, gradu, ubezpieczeń transportowych itd.), zawierane z zakładami ubezpieczeń przymusowych od ognia oraz w zakresie ubezpieczeń przewidzianych w §§ 845, 1029 i 1198, niemieckiej ordynacji ubezpieczeniowej z 19 lipca 1911 r. (Dz. Praw Rzeszy Niemieckiej stronica 509).

2) takiego ubezpieczenia dobrowolnego, które zwalnia od ubezpieczenia przymusowego,

3) umowy między pracodawcą a pracownikiem zapewniającej pracownikowi lub jego rodzinie emeryturę, pensję wdowią lub sierocą,

4) umowy między pracodawcą a pracownikiem, a osobą trzecią, która zapewnia pracownikowi lub jego rodzinie emeryturę, pensję wdowią lub sierocą, jeżeli umowa taka stanowi wykonanie obowiązku, przewidzianego w kontrakcie służbowym,

5) ubezpieczenia w zarejestrowanej kasie zapomogowej albo w kasie majsterskiej (na obszarze b. zaboru austriackiego) albo w kasie zapomogowej zorganizowanej przez cech lub związek cechów (na obszarze b. zaboru pruskiego).

6) reasekuracji,

7) ubezpieczenia zawartego poza granicami Polski przez zagraniczny oddział polskiego, zakładu ubezpieczeń,

8) ubezpieczenia obligacyj Państwa Polskiego od strat na kursie i od wylosowania.

Ugoda (art. 133) zawierająca uznanie zobowiązania, które wynikło z uprzednio sporządzonej czynności prawnej, podlega takiej samej opłacie, jaka się należy od pisma stwierdzającego ową uprzednio sporządzoną czynność prawną.

Ugoda zawierająca uznanie zobowiązania, które wynikło nie z czynności prawnej, lecz z innego tytułu 0,5% (art. 114).

Wolne są od opłaty stemplowej ugody zawarte w sądowym postępowaniu spornym oraz układy w postępowaniu upadłościowym i układowym z wyjątkiem ugód i układów, powodujących przejście własności nieruchomości lub prawa do ciał kopalnych.

Układ pojednawczy. Patrz: ugoda.

Umowy majątkowe małżeńskie (art. 130, 52, 58, 64, 65, 81, 172).

Pismo stwierdzające umowę o wspólność majątkową małżeńską między żyjącymi podlega opłacie w wysokości 1% od wartości poddanego wspólności majątku, o ile wartość ta przewyższa 10.000 zł. O ile wartość ta nie przewyższa 10.000 zł lub jeżeli wspólność dotyczy majątku przyszłego (dorobkowego) opłata wynosi 10 zł.

Umowy o ponoszenie kosztów utrzymania współmałżonka lub dzieci, patrz alimentacyjna umowa.

Umowy przygotowawcze (art. 134).

Pismo, stwierdzające umowę przygotowawczą, obowiązującą do zawarcia w przyszłości umowy ostatecznej, podlega opłacie w wysokości 0,2% od sumy, która ma być podstawą wymiaru umowy ostatecznej. Za pismo, stwierdzające umowę przygotowawczą, uważa się również pokwitowanie z otrzymania zadatku.

Umowa o otwarciu kredytu. Patrz: kredytu otwarcie.

Usługi (art. 90).

Pismo stwierdzające umowę o świadczeniu usług z wyjątkiem dokumentów przewozowych oraz pism stwierdzających umowę o przechowanie lub depozyt nieprawidłowy (art. 118), podlega opłacie w wysokości 1% od umówionego wynagrodzenia.

Warrant. Patrz: indos.

Wędkarstwo. Patrz: karty rybackie i wędkarskie.

Weksle (art. 122—125) podlegają opłacie:

a) 20 gr przy sumie do 50 zł,

b) 30 gr od każdych pełnych i zaczętych 100 zł przewyższającej 50 zł.

Przepis powyższy tyczy się również pism zawierających oprócz nazwy weksel jedynie podpis wystawcy lub akceptanta albo indos.

Weksel blanco. Jeżeli na blankiecie opiewającym na pewną sumę pieniężną wystawiono następnie sumę wyższą od tej, która odpowiada uiszczonej opłacie, zostanie wymierzona podwyżka stemplowa. Jeżeli jednak we właściwym terminie uiszczono tytułem opłaty 30 zł lub więcej a przed wpisaniem sum wekslowych dopłacono opłatę do wysokości odpowiadającej sumie, jaka ma być wpisana na wekslu, podwyżka nie zostanie wymierzona.

Opłacie w myśl zasad powyższych podlega każdy wtóropis; takiej samej opłacie podlega również każdy odpis zaopatrzony bądź w indos, bądź w w poręke wekslową. Nie podlega jednak opłacie wtóropis, na którego poprzedniej stronie zaznaczono, że został sporządzony celem przesłania do przyjęcia, a którego stronę odwrotną przekreślono.

Opłatę stemplową od wekslu uiszcza się zasadniczo przez napisanie go na urzędowym blankiecie wekslowym, bądź też uiszcza się gotówką, albo przez skasowanie znaczków stemplowych przez urząd skarbowy.

Do uiszczenia opłaty stemplowej obowiązani są solidarnie wystawca, remitent, wszyscy dłużnicy wekslowi oraz posiadacz wekslu, jednak tylko wówczas, jeżeli weksel znajdował się w ich ręku na obszarze Polski.

Opłata winna być uiszczoną zasadniczo przed położeniem podpisu. O ile chodzi o weksel trasowany płatny na własne zlecenie wystawcy lub na jego rzecz opłata winna być uiszczona przed przyjęciem lub przed umieszczeniem pierwszgo indosu.

Opłatę od wekslu, wystawionego za granicą, należy uiścić zanim na obszarze Polski nastąpiło: przyjęcie, umieszczenie indosu, wypełnienie indosu in blaco, wręczenie wekslu zaopatrzonego w indos in blanco innej osobie, przyjęcie zapłaty całkowitej lub częściowej, wytoczenie skargi o pretensję z wekslu.

Weksel wystawiony za granicą, obowiązana jest opłacić osoba, która weksel ten do Polski wprowadziła lub otrzymała w Polsce, w ciągu tygodnia od wprowadzenia wekslu, lub otrzymania go, o ile przedtem nie została dokonana żadna z czynności wyżej wymienionych.

Wspólność majątkowa małeżeńska. Patrz: umowy majątkowe małżeńskie.

Wtóropisy (art. 3) zasadniczo wolne (patrz: pełnomocnictwo, weksle, podania).

Za wtóropis uważa się pismo równobrzmiące z pierwszym pismem, choćby tylko co do treści.

Wyciągi z rachunku bieżącego (kontokorentowe), stwierdzające saldo debetowe względnie kredytowe, wydane przez przedsiębiorstwa trudniące się czynnościami bankowymi albo przez przemysłowca lub kupca innemu przemysłowcowi lub kupcowi nie podlegają opłacie stemplowej.

Wypisy. Patrz: odpisy.
Zadatek: Patrz: umowy przygotowawcze.
Zamiana. Patrz: sprzedaż i papiery wartościowe.
Zastaw. Patrz: hipoteka.
Zlecenie wypłaty. Patrz: asygnacja.
Zmiana nazwiska. Patrz: świadectwo.
Zrzeszenie. Patrz: fundacja.

Balta
Fabryka Przetworów Owocowych
GDYNIA, Telefon 1370
Dostawy okrętowe

Prezydent Rzeczypospolitej Prof. Ignacy Mościcki

Pierwszy Marszałek Polski Józef Piłsudski

Generalny Inspektor Sił Zbrojnych Marszałek Edward Śmigły - Rydz

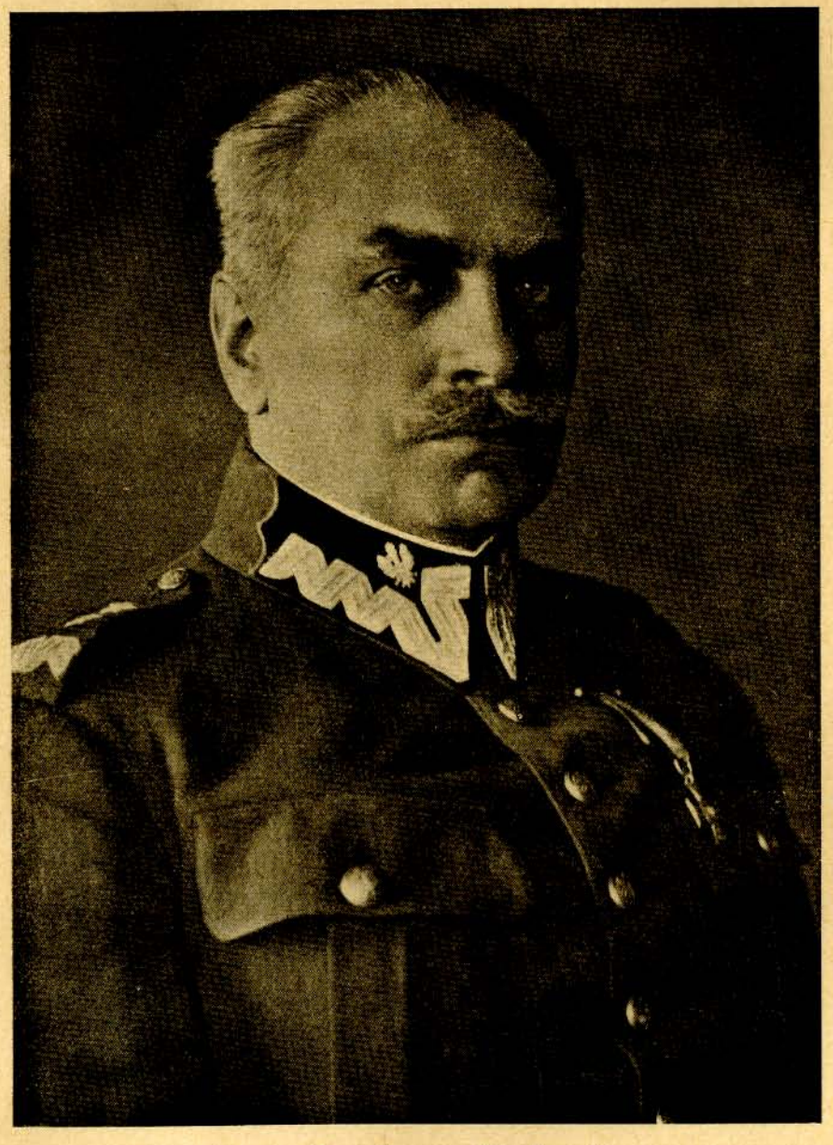

Premier Gen. Sławoj - Składkowski

Wicepremier i Minister Skarbu Inż. Eugeniusz Kwiatkowski

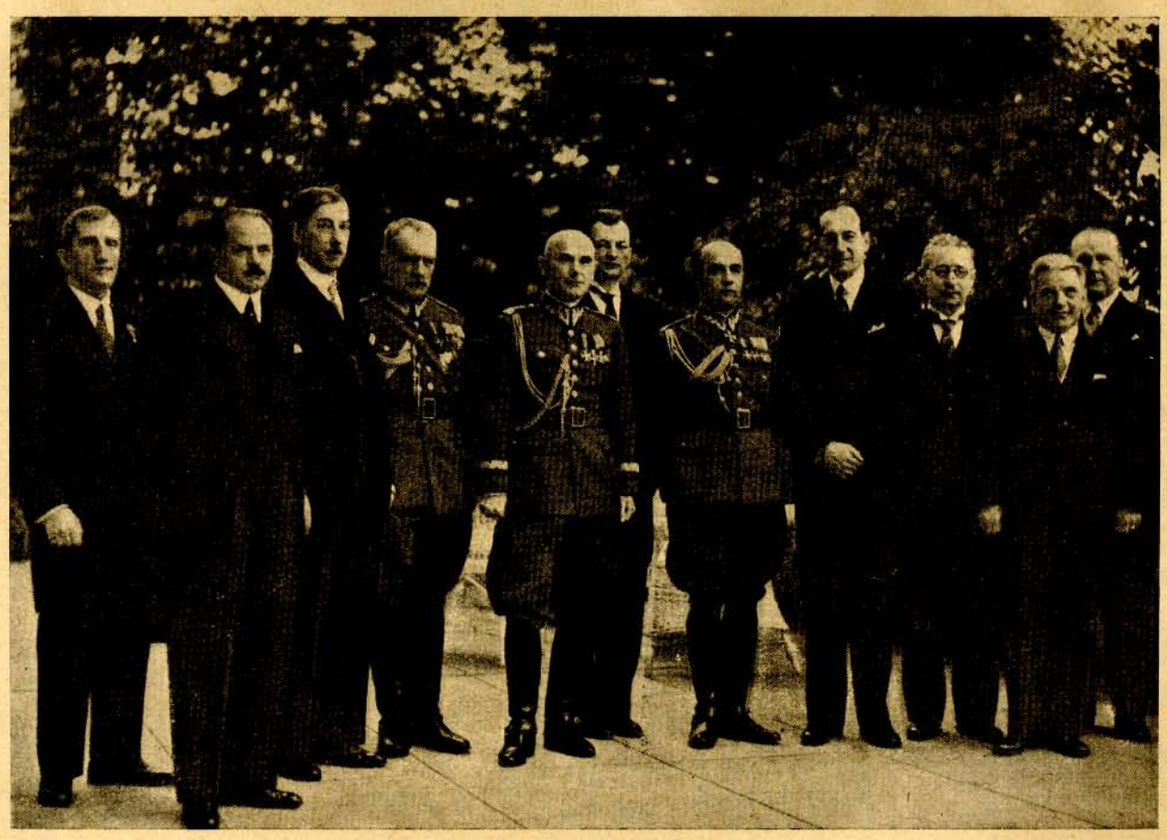

Rząd. Stoją od lewej Min. Min. J. Poniatowski, M. Kościałkowski, E. Kwiatkowski, Premier gen. Sławoj-Składkowski, Marszałek E. Śmigły-Rydz, Min. W. Grabowski, Minister gen. T. Kasprzycki, Min. J. Beck, Min. W. Świętosławski, Min. J. Ulrych, i Minister E. Kaliński.

USTRÓJ PAŃSTWA

Władza zwierzchnia

Prezydent Rzeczypospolitej

Prof. Ignacy Mościcki.

Urodził się dnia 1 grudnia 1867 r. w Mierzanowie, ziemi płockiej. Szkoły średnie skończył w Warszawie, politechnikę zaś (wydział chemiczny) w Rydze, po czym powrócił do Warszawy, biorąc wybitny udział w ruchu niepodległościowym. W r. 1892 zmuszony przez Rosjan do opuszczenia kraju, udał się najpierw do Londynu, gdzie przebył lat pięć, odgrywając nader wybitną rolę w ruchu politycznym. Z Londynu jesienią 1897 roku udał się do Fryburga w Szwajcarii, gdzie zajął stanowisko asystenta przy katedrze fizyki na tamtejszym uniwersytecie. Jesienią r. 1901 obejmuje kierownictwo prac w laboratoriach elektrotechnicznych i elektrochemicznych tego uniwersytetu i pracuje tam do r. 1912. Powołany na katedrę elektrochemii we Lwowie, przenosi się w r. 1913 do Lwowa, gdzie m. in. powołuje do życia Chemiczny Instytut Badawczy. Od chwili objęcia przez Państwo „Państwowej Fabryki Związków Azotowych" w Chorzowie był jej naczelnym kierownikiem. Dnia 1 czerwca 1926 po rezygnacji Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego i nie przyjęciu wyboru na Prezydenta R. P. przez Marszałka Piłsudskiego został przez Zgromadzenie Narodowe wybrany Prezydentem Rzeczypospolitej po raz pierwszy, a w dniu 8 maja 1932 r. ponownie.

W dniu 7 grudnia 1934 r. obchodził P. Prezydent Rzeczypospolitej 30-lecie swej pracy naukowej, a w dniu 1 czerwca 1936 — dziesięciolecie swych rządów jako Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.

Poprzedni Prezydenci.

Gabriel Narutowicz
9. XII. 1922 r. † dnia 16. XII. 1922 r.

Stanisław Wojciechowski.
20. XII. 1922 r. do dnia 14. V. 1926 r.

Marszałkowie Polski.

Piłsudski Józef, b. naczelny wódz i Naczelnik Państwa, mianowany marszałkiem 19. III. 1920 r. (zm. 12. V. 1935).

Foch Ferdynand, naczelny wódz wojsk koalicyjnych w wojnie światowej, marszałek Francji (mian. w r. 1918) i Anglii (mian. w sierpniu 1919), mian. marszałkiem Polski dn. 13. IV. 1923 r. (zm. 20. II. 1929).

Śmigły-Rydz Edward, mianowany marszałkiem 10. XI. 1936 r.

Królowie Polscy.

Mieczysław I	962— 992	Aleksander	1501—1506
Bolesław I Chrobry	992—1025	Zygmunt I Stary	1506—1548
Mieczysław II Gnuśny	1025—1034	Zygmunt II August	1548—1572
Kazimierz Odnowiciel	1040—1058	Henryk Walezy	1573—1574
Bolesław II Śmiały	1058—1080	Stefan Batory	1576—1586
Władysław Herman	1080—1102	Zygmunt III Waza	1587—1632
Bolesław III Krzywousty	1102—1138	Władysław IV	1632—1648
Bezkrólewie	1138—1296	Jan II Kazimierz	1648—1668
Władysław Łokietek	1296—1333	Michał Korybut Wiśniowiecki	1669—1673
Kazimierz Wielki	1333—1370	Jan III Sobieski	1674—1696
Ludwik Węgierski	1370—1382	August II	1697—1704
Jadwiga	1384—1386	Stanisław Leszczyński	1704—1709
Władysław Jagiełło	1386—1434	August II	1709—1733
Władysław Warneńczyk	1434—1444	August III	1733—1763
Kazimierz Jagiellończyk	1447—1492	Stanisław Poniatowski	1764—1795
Jan I Olbracht	1492—1501		

Zakres działania Prezydenta Rzeczypospolitej.

Prezydent Rzeczypospolitej stoi na czele Państwa. W osobie Prezydenta Rzeczypospolitej skupia się jednolita i niepodzielna władza państwowa. Jego obowiązkiem naczelnym jest troska o dobro Państwa, gotowość obronna i stanowisko wśród narodów Świata. Prezydent Rzeczypospolitej jako czynnik nadrzędny w Państwie, harmonizuje działania naczelnych organów państwowych.

Do uprawnień Prezydenta Rzeczypospolitej należy:

a) mianowanie i odwoływanie według swego uznania Prezesa Rady Ministrów, a na jego wniosek mianowanie i odwoływanie Ministrów;

b) zwoływanie i rozwiązywanie Sejmu i Senatu, przy czym rozwiązanie Sejmu przed upływem kadencji wymaga wskazania powodu;

c) zarządzenie otwarcia, odroczenia i zamknięcia sesji Sejmu i Senatu;

d) zwierzchnictwo sił zbrojnych;

e) reprezentowanie Państwa na zewnątrz, przyjmowanie przedstawicieli państw obcych i wysyłanie przedstawicieli Państwa Polskiego;

f) stanowienie o wojnie i pokoju;

g) zawieranie i ratyfikowanie umów z innymi państwami, przy czym umowy z innymi państwami: handlowe, celne obciążające stale Skarb Państwa, zawierające zobowiązanie nałożenia nowych ciężarów na obywateli albo powodujące zmianę granic Państwa — wymagają przed ratyfikacją zgody Izb Ustawodawczych, wyrażonej w ustawie.

W przypadkach nie cierpiących zwłoki Prezydent Rzeczypospolitej może przed ratyfikacją, na wniosek Rady Ministrów, wprowadzić tymczasowo w życie wszystkie lub niektóre postanowienia, zawarte w umowach handlowych lub celnych;

h) obsadzenie urzędów państwowych, Jemu zastrzeżonych.

Do prerogatyw Prezydenta Rzeczypospolitej należy:

a) wskazywanie jednego z kandydatów na Prezydenta Rzeczypospolitej i zarządzenie głosowania powszechnego;

b) wyznaczanie na czas wojny następcy Prezydenta Rzeczypospolitej;

c) mianowanie i odwoływanie Prezesa Rady Ministrów, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli;

d) mianowanie i zwalnianie Naczelnego Wodza i Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych;

e) powoływanie sędziów Trybunału Stanu;

f) powoływanie senatorów, piastujących mandat z wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej;

g) mianowanie i zwalnianie Szefa i urzędników Kancelarii Cywilnej;

h) rozwiązywanie Sejmu i Senatu przed upływem kadencji;

i) oddawanie członków Rządu pod sąd Trybunału Stanu;

j) stosowanie prawa łaski.

Ponadto Prezydentowi Rzeczypospolitej służy prawo:

1) wydawanie dekretów, dotyczących organizacji Rządu, zwierzchnictwa Sił Zbrojnych, administracji rządowej oraz zakresu działania jej organów.

2) wydawanie dekretów w zakresie zwierzchnictwa Sił Zbrojnych, a w szczególności organizacji naczelnych władz wojskowych i oznaczanie sposobu kontrasygnowania aktów, wydawanych przez Siebie, jako Zwierzchnika Sił Zbrojnych.

3) wydawanie dekretów w tych przypadkach, gdzie Konstytucja lub ustawy dla unormowania poszczególnej dziedziny, z zakresu ustawodawstwa, wymagają ustawy,

4) wydawanie, na podstawie upoważnienia ustawowego, dekretów w czasie i zakresie przez upoważnienie oznaczonym z tym jednak, że upoważnieniem tym nie może być objęta zmiana Konstytucji.

5) wydawanie w razie konieczności państwowej — w czasie, gdy Sejm jest rozwiązany — dekretów w zakresie ustawodawstwa państwowego z wyjątkiem: zmiany Konstytucji, ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu, budżetu, nakładania podatków i ustanawiania monopoli, systemu monetarnego, zaciągania pożyczek państwowych oraz zbywania i obciążania nieruchomego majątku państwowego, oszacowanego na kwotę ponad 100.000 zł.

6) zarządzania stanu wojennego w całości lub części Państwa, w razie konieczności używania Sił Zbrojnych do obrony Państwa.

Podczas trwania stanu wojennego Prezydent Rzeczypospolitej ma prawo bez upoważnienia Izb Ustawodawczych wydawać dekrety w zakresie ustawodawstwa państwowego z wyjątkiem zmiany Konstytucji, przedłużać kadencję Izb Ustawodawczych, do czasu zawarcia pokoju oraz otwierać, odraczać i zamykać sesje Sejmu i Senatu w terminach, dostosowanych do potrzeb obrony Państwa, jak również powoływać do rozstrzygania spraw wchodzących w zakres działania Izb Ustawodawczych, Sejm i Senat w zmniejszonym składzie, wyłonionym przez te Izby.

7) Zezwolenia na wprowadzenie stanu wyjątkowego w całości lub części Państwa w razie zagrożenia Państwa z zewnątrz, jak również w razie rozruchów wewnętrznych lub rozległych knowań o charakterze zdrady stanu, zagrażających ustrojowi lub bezpieczeństwu Państwa albo bezpieczeństwu obywateli. Stan wyjątkowy może Sejm uchylić.

8) Zarządzenia corocznie poboru rekruta w granicach ustalonego kontyngentu, przy czym zmiana kontyngentu wymaga aktu ustawodawczego.

9) Inicjatywy zmiany Konstytucji.

Wniosek postawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej, może być głosowany tylko w całości i bez zmian lub ze zmianami, na które Rząd imieniem Prezydenta Rzeczypospolitej wyrazi zgodę.

Ustawa, zmieniająca Konstytucję z inicjatywy Prezydenta Rzeczypospolitej, wymaga zgodnych uchwał Sejmu i Senatu, powziętych zwykłą większością głosów.

Akty urzędowe Prezydenta Rzeczypospolitej wymagają do swej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów i właściwego Ministra. Akty urzędowe, wypływające z prerogatyw Prezydenta Rzeczypospolitej, nie wymagają kontrasygnaty. Dekrety Prezydenta Rzeczypospolitej mają moc ustawy i są ogłaszane w Dzienniku Ustaw z powołaniem się na podstawę konstytucyjną.

Prezydent Rzeczypospolitej nie jest odpowiedzialny za swe akty urzędowe. Za czyny niezwiązane ze sprawowaniem urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej nie może być pociągnięty do odpowiedzialności w okresie urzędowania.

Moc ustaw konstytucyjnych uchwalonych stwierdza podpisem Prezydent Rzeczypospolitej oraz zarządza ich ogłoszenie w Dzienniku Ustaw.

Prezydent Rzeczypospolitej może jednak w ciągu 30 dni od otrzymania projektu ustawy zwrócić go Sejmowi z żądaniem ponownego rozpatrzenia, które może nastąpić nie wcześniej niż na najbliższej sesji zwyczajnej. Jeżeli Izby Ustawodawcze większością ustawowej liczby posłów i senatorów uchwalą ponownie projekt bez zmian, Prezydent Rzeczypospolitej, stwierdziwszy podpisem moc ustawy, zarządzi jej ogłoszenie.

Jeżeli natomiast chodzi o projekt ustawy, zmieniającej Konstytucję, to Prezydent Rzeczypospolitej może go w ciągu trzydziestu dni od otrzymania zwrócić Sejmowi z żądaniem ponownego rozpatrzenia, które może nastąpić nie wcześniej niż na następnej kadencji. Jeżeli Izby Ustawodawcze uchwalą ponownie projekt bez zmian Prezydent Rzeczypospolitej stwierdziwszy podpisem moc ustawy, zarządzi jej ogłoszenie, chyba że rozwiąże Sejm i Senat.

Wybór Prezydenta Rzeczypospolitej odbywa się w sposób następujący: Kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej wybiera Zgromadzenie Elektorów. Zgromadzenie Elektorów składa się z Marszałka Senatu, jako przewodniczącego, Marszałka Sejmu, jako jego zastępcy, z Prezesa Rady Ministrów, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych oraz 75 elektorów wybranych z pośród obywateli najgodniejszych w 2/3 przez Sejm i w 1/3 przez Senat. Mandaty Elektorów wygasają z mocy samego prawa w dniu objęcia urzędu przez nowoobranego Prezydenta Rzeczypospolitej. Ustępującemu Prezydentowi służy prawo wskazania innego kandydata. Jeżeli ustępujący Prezydent Rzeczypospolitej z tego uprawnienia skorzysta, wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej dokonają obywatele w głosowaniu powszechnym z pomiędzy dwóch kandydatów: Zgromadzenia Elektorów i ustępującego Prezydenta Rzeczypospolitej. Jeżeli ustępujący Prezydent oświadczy, że nie zamierza skorzystać z prawa wskazania kandydata, albo w ciągu siedmiu dni od dokonanego przez Zgromadzenie Elektorów wyboru nie wskaże innego kandydata i nie zarządzi głosowania powszechnego — kandydat Zgromadzenia Elektorów uznany będzie za obranego na Prezydenta Rzeczypospolitej.

Prezydent Rzeczypospolitej składa przed objęciem urzędu przysięgę treści następującej:

Świadom odpowiedzialności wobec Boga i historii za losy Państwa, przysięgam Panu Bogu Wszechmogącemu, w Trójcy Świętej Jedynemu, na urzędzie Prezydenta Rzeczypospolitej: praw zwierzchniczych Państwa bronić, jego godności strzec, ustawę konstytucyjną stosować, względem wszystkich obywateli równą kierować się sprawiedliwością, zło i niebezpieczeństwo od Państwa odwracać, a troskę o jego dobro za naczelny poczytywać sobie obowiązek. Tak mi dopomóż Bóg i Święta Syna Jego Męka. Amen.

Akt złożenia przysięgi stwierdzają podpisem: nowoobrany Prezydent Rzeczypospolitej oraz osoby urzędowe, obecne przy zaprzysiężeniu.

Okres urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej trwa lat siedem, licząc od dnia objęcia urzędu. Okres ten przedłuża się o czas niezbędny do ukończenia postępowania

wyborczego w przypadku, gdy dla dokonania wyboru nowego Prezydenta Rzeczypospolitej będzie zarządzone głosowanie powszechne.

Jeżeli przed upływem siedmioletniego okresu urzędowania nastąpi zgon Prezydenta Rzeczypospolitej, albo Prezydent zrzeknie się urzędu — Marszałek Senatu zwoła niezwłocznie Zgromadzenie Elektorów celem wskazania przez nie kandydata na Prezydenta Rzeczypospolitej, a w razie wskazania ze swej strony innego kandydata, zarządzi głosowanie powszechne.

Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może trwale sprawować urzędu, Marszałek Senatu zwoła połączone Izby Ustawodawcze celem rozstrzygnięcia, czy urząd Prezydenta należy uznać za opróżniony. Uchwała, uznająca urząd za opróżniony, zapada większością 3/5 ustawowej liczby członków izb połączonych.

W przypadku powzięcia powyższej uchwały, Marszałek Senatu zwoła niezwłocznie Zgromadzenie Elektorów.

W czasie, gdy urząd Prezydenta Rzeczypospolitej jest opróżniony, funkcje Prezydenta sprawuje zastępczo Marszałek Senatu, a gdyby Senat był rozwiązany — Marszałek rozwiązanego Senatu; korzysta on wówczas ze wszystkich uprawnień z urzędem Prezydenta Rzeczypospolitej związanych.

W razie wojny okres urzędowania Prezydenta Rzeczypospolitej przedłuża się do upływu trzech miesięcy od zawarcia pokoju. Prezydent Rzeczypospolitej osobnym aktem, ogłoszonym w gazecie rządowej, wyznaczy wówczas swego następcę na wypadek opróżnienia się urzędu przed zawarciem pokoju. W razie objęcia przez następcę urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej, okres jego urzędowania trwa do upływu trzech miesięcy od zawarcia pokoju.

Organa Państwa

Organami Państwa, pozostającymi pod zwierzchnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej są:

Rząd,
Sejm,
Senat,
Siły Zbrojne,
Sądy,
Kontrola Państwowa.

Naczelnym zadaniem organów państwa jest służenie Rzeczypospolitej.

Rząd

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wewnętrznych — Dr Felicjan Sławoj-Składkowski, gen. dyw.

Wiceprezes R. M. i Minister Skarbu — Inż. Eugeniusz Kwiatkowski.

Ministrowie:

Spraw Zagranicznych — Józef Beck.
Min. Spraw Wojskowych — Tadeusz Kasprzycki, gen. dyw.
„ Sprawiedliwości — Witold Grabowski.
„ Przemysłu i Handlu — Antoni Roman.
„ Komunikacji — Juliusz Ulrich, płk. dypl.
„ Poczt i Telegrafów — inż. Emil Kaliński.
„ Wyznań Religijnych i Ośw. Publicznego — dr Wojciech Świętosławski.

Min. Opieki Społecznej — Marian Zyndram-Kościałkowski.
„ Rolnictwa i Ref. Rolnych — Juliusz Poniatowski.

Sprawami Państwa, nie zastrzeżonymi innym organom władzy, kieruje Rząd. Organizację Rządu, a w szczególności zakres działania Prezesa Rady Ministrów, Rady Ministrów i Ministrów określać będzie dekret Prezydenta Rzeczypospolitej.

Radę Ministrów tworzą Ministrowie pod przewodnictwem Prezesa Rady Ministrów. Rada Ministrów jest Rządem, rozstrzygającym sprawy, wymagające uchwały wszystkich członków Rządu. Rada Ministrów ma prawo wydawania rozporządzeń celem wykonania aktów ustawodawczych. Rozporządzenia te nie mogą stać w sprzeczności z aktami ustawodawczymi i powinny być ogłaszane w Dzienniku Ustaw.

Prawo inicjatywy ustawodawczej służy Rządowi. Przy czym inicjatywa ustawodawcza w sprawach budżetu, kontyngentu rekruta i ratyfikacji umów międzynarodowych, należy wyłącznie do Rządu. — W wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej w sprawach budżetu Rząd jest obowiązany złożyć Sejmowi projekt budżetu nie później niż na 4 miesiące przed rozpoczęciem się roku budżetowego. Bez zgody Rządu nie mogą być uchwalane wydatki, nie zaprojektowane w budżecie.

Rząd nie może jednak czynić wydatków bez upoważnienia ustawowego, chyba, że zachodzi konieczność państwowa; w tym przypadku Rząd, na podstawie uchwały Rady Ministrów, dokona niezbędnego wydatku, przesyłając do Sejmu w terminie siedmiodniowym od powzięcia uchwały projekt ustawy o przyznaniu kredytów dodatkowych. Uchwała Rady Ministrów powinna być jednocześnie ogłoszona w gazecie rządowej i podana do wiadomości Najwyższej Izby Kontroli.

Jeżeli z powodu rozwiązania Izb Ustawodawczych budżet lub przynajmniej prowizorium budżetowe do dnia, w którym rozpoczyna się nowy okres budżetowy, nie jest uchwalony, — Rząd ma prawo pobierać dochody i czynić wydatki w granicach zeszłorocznego budżetu aż do czasu uchwalenia prowizorium budżetowego lub budżetu, który Rząd złoży nowoobranemu Sejmowi na pierwszym posiedzeniu.

Zasadę powyższą stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy Sejm złożony mu projekt budżetu w całości odrzuci, z tym, że Rząd w ciągu dni siedmiu od odrzucenia prześle do Sejmu nowy projekt budżetu lub prowizorium budżetowego i że wydatki, czynione przez Rząd według zeszłorocznego budżetu, nie mogą być wyższe w poszczególnych pozycjach od zaprojektowanych w budżecie odrzuconym.

Do Rządu należy również nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego i gospodarczego.

Za zezwoleniem Prezydenta Rzeczypospolitej Rząd może zarządzić stan wyjątkowy na obszarze całego Państwa lub części zagrożonej. Sejm może żądać uchylenia stanu wyjątkowego. Wniosek taki nie może być głosowany na posiedzeniu, podczas którego został zgłoszony. Jeżeli Senat wypowie się za uchwałą Sejmu, Rząd powinien niezwłocznie uchylić stan wyjątkowy.

Ogłoszenie stanu wyjątkowego daje Rządowi prawo zawieszania na czas trwania tego stanu swobód obywatelskich oraz możność korzystania z uprawnień szczególnych, przewidzianych ustawą o stanie wyjątkowym.

Rząd składa się z Prezesa Rady Ministrów i Ministrów. Prezesa Rady Ministrów mianuje i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej, a na jego wniosek Ministrów. Prezes Rady Ministrów i Ministrowie są odpowiedzialni politycznie przed Prezydentem Rzeczypospolitej i mogą być przez Niego w każdym czasie odwołani. — Niezależnie od odpowiedzialności politycznej przed Prezydentem Rzeczypospolitej i parlamentarnej przed Sejmem (Sejm może zażądać ustąpienia Rządu lub Ministra) Prezes Rady Ministrów i Ministrowie ponoszą odpowiedzialność konstytucyjną przed Trybunałem Stanu

za umyślne naruszenie Konstytucji lub innego aktu ustawodawczego dokonane w związku z urzędowaniem.

Prezes Rady Ministrów i Ministrowie mają prawo brać udział w posiedzeniach Sejmu i Senatu oraz przemawiać poza koleją mówców.

Prezes Rady Ministrów

Dr Felicjan Sławoj - Składkowski gen. dyw.

Wiceprezes Rady Ministrów

Inż. Eugeniusz Kwiatkowski

Dotychczasowi Prezesi Rady Ministrów

Za czasów okupacji

7. XII 1917 — 27. II. 1918 Kucharzewski Jan,
27. II. 1918 — 4. IV. 1918 Ponikowski Antoni,
4. IV. 1918 — 5. X. 1918 Steczkowski Jan Kanty,
26. X. 1918 — 4. XI. 1918 Świerzyński Józef (pierwszy gabinet bez aprobaty okupantów),
4. XI. 1918 — 14. XI. 1918 Wróblewski Władysław (gabinet urzędniczy, utworzony z kierowników ministerstw).

W Rzeczypospolitej:

1.	Jędrzej Moraczewski	17.11.1918—16. 1.1919.
2.	Ignacy Paderewski	16. 1.1919— 9.12.1919.
3.	Leopold Skulski	13.12.1919— 9. 6.1920.
4.	Władysław Grabski (I)	23. 6.1920—24. 7.1920.
5.	Wincenty Witos (I)	24. 7.1920—13. 9.1921.
6.	Antoni Ponikowski (I)	19. 9.1921— 5. 3.1922.
7.	Antoni Ponikowski (II)	10. 3.1922— 6. 6.1922.
8.	Artur Śliwiński	28. 6.1922— 7. 7.1922.
9.	Julian Nowak	31. 7.1922—14.12.1922.
10.	Władysław Sikorski	16.12.1922—26. 5.1923.
11.	Wincenty Witos (II)	28. 5.1923—14.12.1923.
12.	Władysław Grabski (II)	19.12.1923—14.11.1925.
13.	Aleksander Skrzyński	20.11.1925— 5. 5.1926.
14.	Wincenty Witos (III)	10. 5.1926—15. 5.1926.
15.	Kazimierz Bartel (I)	15. 5.1926— 4. 6.1926.
16.	Kazimierz Bartel (II)	8. 6.1926—24. 9.1926.
17.	Kazimierz Bartel (III)	27. 9.1926—30. 9.1926.
18.	Józef Piłsudski (I)	2.10.1926—27. 6.1928.
19.	Kazimierz Bartel (IV)	27. 6.1928—13. 4.1929.
20.	Kazimierz Świtalski	14. 4.1929— 7.12.1929.
21.	Kazimierz Bartel (V)	29.12.1929—17. 3.1930.
22.	Walery Sławek (I)	29. 3.1930—25. 8.1930.
23.	Józef Piłsudski (II)	25. 8.1930— 4.12.1930.
24.	Walery Sławek (II)	4.12.1930—26. 5.1931.
25.	Aleksander Prystor	27. 5.1931— 9. 5.1933.

26.	Janusz Jędrzejewicz	10. 5.1933—13. 5.1934.
27.	Leon Kozłowski	15. 5.1934—28. 3.1935.
28.	Walery Sławek (III)	28. 3.1935—12.10.1935.
29.	Marian Zyndram-Kościałkowski	13.10.1935—15. 5.1936.
30.	Felicjan Sławoj-Składkowski	15. 5.1936

Zakres działania Prezesa Rady Ministrów

Prezesa Rady Ministrów mianuje i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej (odpowiedzialność polityczna). Prezes Rady Ministrów reprezentuje Rząd, kieruje jego pracami oraz ustala ogólne zasady polityki państwowej. Prezes Rady Ministrów ma prawo wydawania rozporządzeń celem wykonania aktów ustawodawczych i z powołaniem się na nie. — Rozporządzenia te nie mogą być w sprzeczności z aktami ustawodawczymi i powinny być ogłaszane w Dzienniku Ustaw. Do uprawnień Prezesa Rady Ministrów należy ponadto stawianie wniosków o mianowanie i odwoływanie Ministrów, podpisywanie, ewentualnie wraz z właściwym Ministrem, aktów rządowych Prezydenta Rzeczypospolitej (z wyjątkiem aktów urzędowych, wypływających z prerogatyw Prezydenta Rzeczypospolitej), zwoływanie i przewodniczenie Radzie Ministrów, czuwanie nad wykonywaniem uchwał Rady Ministrów, oraz działalnością poszczególnych ministrów, składanie Prezydentowi Rzeczypospolitej sprawozdań z działalności Rządu, przedstawianie Sejmowi, przyjętych przez Radę Ministrów projektów ustaw, składanie Sejmowi ogólnych sprawozdań z działalności Rządu.

Organem pracy Prezesa Rady Ministrów jest Prezydium Rady Ministrów (Krakowskie Przedmieście 46/48), Prezesowi Rady Ministrów podlega Polska Agencja Telegraficzna.

Zakres działania Ministrów

Ministrów mianuje i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Rady Ministrów. Ministrowie kierują poszczególnymi działami administracji państwowej albo spełniają poruczane im zadania szczególne. W granicach upoważnień mają prawo wydawać w swoim zakresie działania rozporządzenia wykonawcze, zarządzenia, rozkazy i zakazy. Rozporządzenia te nie mogą stać w sprzeczności z aktami ustawodawczymi i powinny być ogłaszane w Dzienniku Ustaw.

Sejm

Obecny Sejm jest szóstym z rzędu Sejmem Rzeczypospolitej, a piątym Sejmem zwyczajnym.

I. Sejm ustawodawczy: wybory 26. I. 1919 r. I-sze posiedzenie 10. II. 1919 r., rozwiązanie 27. XI. 1922 r. Rozwiązany został na mocy własnej uchwały.

I. Sejm zwyczajny: wybory 5. XI. 1922 r. I-sze posiedzenie 28. XI. 1922 r., rozwiązanie 28. XI. 1927 r.

II. Sejm zwyczajny: wybory 4. III. 1928 r. I-sze posiedzenie 27. III. 1928 r., rozwiązanie 30. VIII. 1930 r.

III. Sejm zwyczajny: wybory 16. XI. 1930 r. I-sze posiedzenie 9. XII. 1930 r., rozwiązanie 10. VII. 1935 r.

IV. Sejm zwyczajny: wybory 8. IX. 1935 r. I-sze posiedzenie 4. X. 1935 r.

V. Sejm zwyczajny: wybory 6. XI. 1938 r. I-sze posiedzenie 28. XI. 1938 r.

Prezydium Sejmu

Marszałek: Dr Prof. Wacław Makowski.

Wicemarszałkowie:

Wacław Długosz, Jan Jedynak, Leon Surzyński, Zygmunt Wenda, Wasyl Mudryj.

Dotychczasowi Marszałkowie Sejmu

Wojciech Trąmpczyński 1. II. 1919—1922; Maciej Rataj 1. XII. 1922—1927, Ignacy Daszyński 27. III. 1928—1930; Dr Kazimierz Świtalski 9. XII. 1930—1935; Stanisław Car 4. X. 1935—18. VI. 1938; Walery Sławek 22. VI.—13. IX. 1938 r.

Organizacja i zakres działania Sejmu

Sejm sprawuje funkcje ustawodawcze i kontrolę nad działalnością Rządu; nadto do Sejmu należy ustalanie budżetu i nakładanie ciężarów na obywateli.

Kontrola nad działalnością Rządu wyraża się w prawie Sejmu:

a) żądania ustąpienia Rządu lub Ministra;
b) pociągania wespół z Senatem Prezesa Rady Ministrów lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej, przy czym uchwała oddająca Prezesa Rady Ministrów lub Ministra pod Sąd Trybunału Stanu, zapada większością 3/5 głosów przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby członków Izb połączonych;
c) interpelowanie Rządu;
d) zatwierdzanie corocznie zamknięć rachunków państwowych i udzielanie Rządowi absolutorium;
e) udziału w wykonaniu kontroli nad długami Państwa.

Funkcje rządzenia Państwem nie należą do Sejmu.

Sejm, w wykonywaniu prawa kontroli parlamentarnej nad działalnością Rządu, może zażądać ustąpienia Rządu lub Ministra. Wniosek taki może być zgłoszony tylko podczas sesji zwyczajnej, a głosowanie nad nim nie może odbywać się na posiedzeniu, podczas którego został zgłoszony. Jeżeli za wnioskiem wypowie się Sejm zwykłą większością głosów, a Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzech dni nie odwoła Rządu lub Ministra, ani też Izb Ustawodawczych nie rozwiąże — wniosek będzie rozpatrzony przez Senat na najbliższym posiedzeniu.

Sejmowi służy prawo inicjatywy ustawodawczej, z wyjątkiem inicjatywy ustawodawczej w sprawach budżetu, kontyngentu rekruta i ratyfikacji umów międzynarodowych, która należy wyłącznie do Rządu. Sejm nie może bez zgody Rządu uchwalić ustawy, pociągającej za sobą wydatki ze Skarbu Państwa, dla których nie ma pokrycia w budżecie.

Zaciągnięcie pożyczki państwowej, zbycie lub obciążenie nieruchomego majątku państwowego, oszacowanego na kwotę ponad 100.000 złotych, nałożenie podatków lub opłat publicznych, ustanowienie ceł lub monopoli, ustalenie systemu monetarnego, jak również przyjęcie gwarancji finansowej przez Skarb Państwa — może nastąpić tylko na mocy aktu ustawodawczego.

Umowy z innymi państwami: handlowe, celne, obciążające stale Skarb Państwa, zawierające zobowiązania nałożenia nowych ciężarów na obywateli albo powodujące zmianę granic Państwa — wymagają przed ratyfikacją zgody Izb Ustawodawczych, wyrażonej w ustawie.

Na rozpatrzenie budżetu pozostawiono Sejmowi 90 dni od złożenia projektu przez

Rząd, zaś na rozpatrzenie zmian, zaproponowanych przez Senat 10 dni od upływu terminu, przepisanego dla Senatu.

Wniosek o kredyty dodatkowe winien być wniesiony do Sejmu w terminie 7-dniowym od powzięcia uchwały Rady Ministrów.

Sejmowi służy prawo żądania uchylenia zarządzenia o wprowadzenie stanu wyjątkowego.

Sejmowi przysługuje również prawo inicjatywy zmiany Konstytucji z tym, że złożenie wniosku wymaga ¼ ustawowej liczby posłów.

Do uprawnień Sejmu należy również wybór 50 elektorów oraz orzekanie wspólnie z Senatem o opróżnieniu urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej.

Sejm składa się z 208 posłów, wybranych w głosowaniu powszechnym, tajnym, równym i bezpośrednim.

Kadencja Sejmu trwa lat pięć, licząc od dnia zwołania.

Rozwiązanie Sejmu przed upływem kadencji wymaga wskazania powodów.

Nowe wybory zarządza Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu trzydziestu dni od rozwiązania Sejmu.

Głosowanie odbędzie się nie później, niż sześćdziesiątego dnia po zarządzeniu wyborów.

W głosowaniu nie biorą udziału wojskowi, należący do zmobilizowanej części wojska lub marynarki wojennej.

Prawo wybierania ma każdy obywatel bez różnicy płci, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 24 oraz korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich.

Prawo wybieralności ma każdy obywatel, mający prawo wybierania, jeżeli ukończył lat 30.

Ordynacja wyborcza do Sejmu ustaliła podział Państwa na 104 okręgi wyborcze.

Sejm wybiera ze swego grona Marszałka na okres kadencji. Do czasu ukonstytuowania się następnego Sejmu, Marszałek zachowuje uprawnienia, służące mu przy wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej, tzn. prawo do zwołania Sejmu już rozwiązanego, celem wyboru elektorów.

Sejm powinien być zwołany na pierwsze posiedzenie w nowej kadencji nie później niż trzydziestego dnia po ogłoszeniu wyniku wyborów do Izb Ustawodawczych.

Sesja zwyczajna Sejmu powinna być otwarta corocznie najpóźniej w listopadzie i nie może być zamknięta przed upływem czterech miesięcy, chyba że budżet będzie uchwalony w terminie wcześniejszym.

Sesja zwyczajna może być odroczona na dni trzydzieści.

Odroczenie na okres dłuższy lub ponowne odroczenia wymagają zgody Sejmu.

Okresu przerwy, spowodowanej odroczeniem sesji, nie wlicza się do biegu terminów, przepisanych Konstytucją dla czynności Sejmu.

Sesję nadzwyczajną Sejmu może zwołać w każdym czasie według swego uznania Prezydent Rzeczypospolitej, a powinien to uczynić w ciągu dni trzydziestu na wniosek co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Podczas sesji nadzwyczajnej przedmiotem obrad Sejmu mogą być wyłącznie sprawy wymienione w zarządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej albo we wniosku o otwarcie takiej sesji, zgłoszonym przez posłów, oraz sprawy, których załatwienia na najbliższej sesji wymagają ustawy lub regulaminy, albo które Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Rady Ministrów lub Marszałka Sejmu uzna za nagłe.*)

*) *Sejm obecny powołany został orędziem Prezydenta Rzeczypospolitej dla zmiany ordynacji wyborczej.*

Uchwały Sejmu zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej ⅓ ustawowej liczby posłów, jeżeli Konstytucja inaczej nie stanowi, a w szczególności art. 22 (orzekanie o opróżnieniu urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej, większością 3/5 ustawowej liczby członków Izb Połączonych), art. 30 (oddawanie Prezesa Rady Ministrów lub Ministra pod Sąd Trybunału Stanu większością 3/5 głosów przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby członków Izb Połączonych), art. 53 (odrzucanie poprawek Senatu większością 3/5 głosów), art. 54 (ponowne uchwalenie ustaw, zwróconych przez Prezydenta Rzeczypospolitej do ponownego rozpatrzenia, większością ustawowej liczby posłów), oraz art. 80 (uchwalanie zmian Konstytucji z inicjatywy Rządu lub Sejmu, większością ustawowej liczby posłów i senatorów).

Posiedzenia Sejmu są jawne.

Sejm może uchwalić tajność obrad.

Protokół i stenogram, wydawany z polecenia Marszałka, są wyłącznym stwierdzeniem przebiegu obrad Sejmu.

Nikogo nie można pociągać do odpowiedzialności za ogłaszanie i rozpowszechnianie sprawozdań z jawnych obrad Sejmu, jeżeli odtwarzają one w pełni i ściśle przebieg tych obrad.

Posłowie składają przed objęciem mandatu ślubowanie treści następującej:

„Świadom obowiązku wierności wobec Państwa Polskiego, ślubuję uroczyście i zaręczam honorem, jako poseł na Sejm Rzeczypospolitej, w pracy na rzecz dobra Państwa nie ustawać, a troskę o jego godność, zwartość i moc za pierwsze mieć sobie przykazanie".

Odmowa ślubowania lub ślubowanie z zastrzeżeniem równoznaczne jest z nieprzyjęciem mandatu.

Posłowie otrzymują diety i mają prawo do bezpłatnego korzystania z państwowych środków komunikacji w granicach Państwa.

Posłowie korzystają tylko z takich rękojmi nietykalności, jakich wymaga ich uczestnictwo w pracach Sejmu.

Za treść wygłoszonych w Sejmie przemówień lub zgłoszonych wniosków i interpelacyj oraz za niewłaściwe zachowanie się podczas obrad — posłowie odpowiadają przed Sejmem.

Jednakże za wystąpienia sprzeczne z obowiązkiem wierności wobec Państwa Polskiego albo zawierające znamiona przestępstwa, ścigane z urzędu, — poseł może być uchwałą Sejmu albo na żądanie Marszałka Sejmu lub Ministra Sprawiedliwości oddany pod Sąd Trybunału Stanu i orzeczeniem tego Trybunału pozbawiony mandatu poselskiego.

Za naruszenie praw osoby trzeciej podczas obrad Sejmu poseł może być pociągnięty do odpowiedzialności sądowej tylko za zezwoleniem Sejmu.

Posłowie odpowiadają za działalność nie związaną z uczestnictwem w pracach Sejmu, na równi z innymi obywatelami.

Jednakże karne postępowanie sądowe lub administracyjne, a także postępowanie dyscyplinarne, wszczęte przeciw posłowi przed lub po uzyskaniu mandatu, należy na żądanie Sejmu zawiesić do wygaśnięcia mandatu.

Przedawnienie nie biegnie w czasie zawieszenia postępowania karnego lub dyscyplinarnego.

Poseł, zatrzymany w czasie trwania sesji nie z nakazu sądu, — będzie na żądanie Marszałka Sejmu niezwłocznie wypuszczony na wolność.

Poseł nie może sprawować mandatu senatorskiego.

Ustawa oznaczy urzędy i stanowiska, których przyjęcie pociąga za sobą utratę mandatu poselskiego.

Posłowi nie wolno wykonywać czynności, nie dających się pogodzić ze sprawowaniem mandatu, pod skutkami określonymi w ustawie.

Posłowi nie wolno na swoje, ani na obce imię, ani też w imieniu przedsiębiorstw, spółek lub towarzystw na zysk obliczonych, nabywać dóbr państwowych, ani uzyskiwać ich dzierżaw, podejmować się dostaw i robót rządowych, ani otrzymywać od Rządu koncesyj lub innych korzyści osobistych.

Za naruszenie powyższych zakazów poseł będzie na żądanie Marszałka Sejmu lub Prezesa Najwyższej Izby Kontroli oddany pod Sąd Trybunału Stanu i orzeczeniem tego Trybunału pozbawiony mandatu poselskiego i korzyści osobistych od Rządu otrzymanych.

Marszałek Sejmu może napodstawie uchwały Komisji Regulaminowej, powziętej większością 3/5 głosów udzielić posłowi w poszczególnym przypadku zezwolenia na wejście z Rządem w stosunek prawny, jeżeli stosunek ten nie jest sprzeczny z dobrymi obyczajami.

Posłowie mogą zwracać się do Prezesa Rady Ministrów i Ministrów z interpelacjami w sprawach dotyczących ich zakresu działania, w sposób określony regulaminem.

Senat

Obecny Senat jest piątym z rzędu Senatem Rzeczypospolitej.

I Senat: wybory 12. XI. 1922, pierwsze posiedzenie 28. XI. 1922, rozwiązanie 28. XI. 1927 r.

II Senat: wybory 11. III. 1928, pierwsze posiedzenie 27. III. 1928, rozwiązanie 30. VIII. 1930 r.

III Senat: wybory 23. XI. 1930, pierwsze posiedzenie 9. XII. 1930, rozwiązanie 10. VII. 1935 r.

IV Senat: wybory 15. IX. 1935, pierwsze posiedzenie 4. X. 1935 r.

V Senat: wybory 13. XI. 1938, pierwsze posiedzenie 28. XI. 1938 r.

Prezydium Senatu

Marszałek: Bogusław Miedziński.

Wicemarszałkowie:

Płk. Stefan Dąbkowski, Alojzy Pawełec, Błażej Stolarski.

Dotychczasowi Marszałkowie Senatu

Wojciech Trąmpczyński 1922—1927, Dr Julian Szymański 1928—1930, Władysław Raczkiewicz 1930—1935, Aleksander Prystor 1935—1938.

Organizacje i zakres działania Senatu

Senat, jako druga Izba Ustawodawcza, rozpatruje budżet i projekty ustaw, uchwalone przez Sejm, oraz uczestniczy w wykonywaniu kontroli nad długami Państwa.

Nadto Senat na równi z Sejmem, choć bez prawa początkowania, bierze udział w rozstrzyganiu następujących spraw:

a) o wniosku, żądającym ustąpienia Rządu lub Ministra;

b) o ustawach, zwróconych Izbom Ustawodawczym przez Prezydenta Rzeczypospolitej do ponownego rozpatrzenia;

c) o zmianie Konstytucji;

d) o uchylaniu zarządzeń, wprowadzających stan wyjątkowy.

Senat nie ma prawa żądania ustąpienia Rządu lub Ministra, prawo tu przysługuje Sejmowi. Jeżeli jednak Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Sejmu uchwalony większością głosów, w ciągu trzech dni nie odwoła Rządu lub Ministra, ani też Izb Ustawodawczych nie rozwiąże, wniosek Sejmu powinien być rozpatrzony przez Senat na najbliższym posiedzeniu. Jeżeli Senat wypowie się za wnioskiem Sejmu, Prezydent Rzeczypospolitej odwoła Rząd lub Ministra, chyba że rozwiąże Sejm i Senat.

Prawo natomiast pociągania Prezesa Rady Ministrów lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej przed Trybunałem Stanu służy także Senatowi, lecz łącznie z Sejmem w tzw. Izbach Połączonych. Ustawa Izb Połączonych zapada większością 3/5 głosów przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby członków Izb Połączonych.

Do uprawnień Senatu należy również wybór 25 elektorów oraz orzekanie wspólnie z Sejmem o opróżnieniu urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej.

Każdy projekt ustawy, uchwalony przez Sejm podlega rozpatrzeniu przez Senat. Poprawki lub zmiany uchwalone przez Senat, mogą być odrzucane przez Sejm jedynie większością 3/5 głosów.

Na rozpatrzenie budżetu pozostawiono Senatowi 20 dni od upływu terminu, przepisanego dla Sejmu.

W razie wprowadzenia stanu wyjątkowego Rząd obowiązany jest uchylić stan wyjątkowy na wniosek Sejmu, potwierdzony przez Senat.

Uchwały Senatu zapadają zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej ⅓ ustawowej liczby senatorów, jeżeli Konstytucja inaczej nie stanowi, a w szczególności art. 22 (orzekanie o opróżnieniu urzędu Prezydenta Rzeczypospolitej, większością 3/5 ustawowej liczby członków Izb Połączonych), art. 30 (oddawanie Prezesa Rady Ministrów lub Ministra pod Sąd Trybunału Stanu, większością 3/5 głosów przy obecności co najmniej połowy ustawowej liczby członków Izb Połączonych), art. 54 (ponowne uchwalanie ustaw, zwróconych przez Prezydenta Rzeczypospolitej do ponownego rozpatrzenia, większością ustawowej liczby posłów), oraz art. 80 (uchwalanie zmian Konstytucji z inicjatywy Rządu lub Sejmu, większością ustawowej liczby posłów i senatorów).

Senat składa się z 96 senatorów, powołanych w ⅓ przez Prezydenta Rzeczypospolitej, a w 2/3 w drodze wyborów.

Kadencja Senatu rozpoczyna się i kończy jednocześnie z kadencją Sejmu.

Senat wybiera ze swego grona Marszałka na okres kadencji.

Do czasu ukonstytuowania się następnego Senatu, Marszałek zachowuje uprawnienia, służące mu przy wyborze Prezydenta Rzeczypospolitej.

Ponadto do uprawnień Marszałka Senatu należy:

1) Sprawowanie funkcji Prezydenta w czasie, gdy urząd Prezydenta Rzeczypospolitej jest opróżniony. Marszałek Senatu korzysta w tym czasie ze wszystkich uprawnień z urzędem Prezydenta Rzeczypospolitej związanych.

2) Przewodniczenie Zgromadzeniu Elektorów.

Senat powinien być zwołany na pierwsze posiedzenie w nowej kadencji nie później jak w listopadzie, które nie może być zamknięte przed upływem czterech miesięcy, chyba że budżet będzie uchwalony w terminie wcześniejszym.

Sesja zwyczajna może być odroczona na dni trzydzieści.

Odroczenie na okres dłuższy lub ponowienie odroczenia wymaga zgody Senatu.

Okresu przerwy, spowodowanej odroczeniem sesji, nie wlicza się do biegu terminów, przepisanych Konstytucją dla czynności Senatu.

Sesję nadzwyczajną Senatu może zwołać w każdym czasie według swego uznania Prezydent Rzeczypospolitej; a powinien to uczynić w ciągu dni trzydziestu na wniosek co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

Podczas sesji nadzwyczajnej przedmiotem obrad Senatu mogą być wyłącznie sprawy, wymienione w zarządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej albo we wniosku o otwarcie takiej sesji, zgłoszonym przez senatorów, oraz sprawy, których załatwienia na najbliższej sesji wymagają ustawy lub regulaminy, albo które Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Rady Ministrów lub Marszałka Senatu uzna za nagłe.

Prawa i obowiązki Senatorów są takie same jak prawa i obowiązki Posłów.

Sejm Śląski

Obecny Sejm Śląski jest czwartym z rzędu.

I Sejm konstytucyjny: wybory 24. IX. 1922, pierwsze posiedzenie 10. X. 1922, rozwiązanie na mocy dekretu Prezydenta Rzplitej 12. II. 1929.

II Sejm: wybory 11. V. 1930, pierwsze posiedzenie 27. V. 1930, rozwiązanie 26. IX. 1930.

III Sejm: wybory 23. XI. 1930, pierwsze posiedzenie 9. XII. 1930, rozwiązanie 14. VII. 1935.

IV Sejm: wybory 8. IX. 1935, pierwsze posiedzenie 24. IX. 1935.

Prezydium Sejmu Śląskiego

Marszałek: Grzesik Karol.

Wicemarszałkowie: dr Dąbrowski Włodzimierz, Kot Alojzy.

Sekretarze: Dziuba Jan, Fesser Franciszek, Gajdzik Karol, Kubik Paweł.

W roku ubiegłym w skład Sejmu Śląskiego weszli posłowie z przyłączonych ziem Zaolzia.

Siły zbrojne

Na straży bezpieczeństwa i praw zwierzchniczych Rzeczypospolitej stoją Siły Zbrojne.

Zwierzchnikiem Sił Zbrojnych jest Prezydent Rzeczypospolitej. Postanawia On o ożyciu sił zbrojnych do obrony Państwa.

W razie mianowania Naczelnego Wodza na czas wojny, prawo dysponowania siłami zbrojnymi przechodzi na Niego.

Za akty związane z dowództwem Naczelny Wódz odpowiada przed Prezydentem Rzeczypospolitej.

Ze względu na wielką ilość przepisów dotyczących sił zbrojnych i szczupłość miejsca, powołany tylko następujące:

Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 maja 1936 r. o sprawowaniu zwierzchnictwa nad Siłami Zbrojnymi i organizacji naczelnych władz wojskowych w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 286).

Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lipca 1936 r. o ustanowieniu Inspektora Obrony Powietrznej Państwa (Dz. Ust. R. P. Nr 52, poz. 368).

Sądy

Sądy wymierzają sprawiedliwość w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Przez wymiar sprawiedliwości sądy strzegą ładu prawnego w Państwie i kształtują poczucie prawne społeczeństwa.

Sędziowie są w sprawowaniu swego urzędu sędziowskiego niezawiśli.

Orzeczenia sądowe nie mogą być zmieniane ani uchylane przez inne organa władzy.

Sądy nie mają prawa badać ważności aktów ustawodawczych, należycie ogłoszonych.

Sędzia może być złożony z urzędu, zawieszony w urzędowaniu, przeniesiony na inne miejsce lub w stan spoczynku, wbrew swojej woli jedynie mocą orzeczenia sądowego i tylko w przypadkach ustawą przewidzianych. Zasada ta nie dotyczy przypadku, gdy przeniesienie sędziego na inne miejsce urzędowania lub w stan spoczynku jest wywołane zmianą w organizacji sądów, postawioną przez akt ustawodawczy.

Sędzia nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego, ani zatrzymany bez nakazu sądu, chyba że został schwytany na gorącym uczynku.

Sądy wyjątkowe są dopuszczalne tylko w przypadkach, przewidzianych w ustawie.

Sprawy karne, w których karę orzeka władza administracyjna, powinny być na żądanie strony przekazane na drogę postępowania sądowego.

Prezydent Rzeczypospolitej władny jest aktem łaski darować lub złagodzić skazanemu karę, wymierzoną orzeczeniem prawomocnym, tudzież uchylić skutki skazania.

Amnestia jednak wymaga aktu ustawowadczego.

Zakres działania i organizację sądów powszechnych w Polsce określają przepisy „Prawa o ustroju sądów powszechnych" (tekst jednolity ogłoszono obwieszczeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 listopada 1932 r. — Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 863).

Do wymiaru sprawiedliwości w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej, strzeżenia ładu prawnego w Polsce i kształtowania poczucia prawnego społeczeństwa powołane są:

Sąd Najwyższy

Sąd Najwyższy rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń sądów apelacyjnych, sądów okręgowych w II-ej instancji, sądów przysięgłych i sądów okręgowych w I-ej instancji w przypadkach prawem przewidzianych. Poza tym Sąd Najwyższy na wniosek Ministra Sprawiedliwości, pierwszego prezesa lub prezesa danej izby Sądu Najwyższego (Sąd Najwyższy dzieli się na dwie izby: karną i cywilną) wyjaśnia — w składzie całej danej izby — prepisy prawne, ustalając zasady prawne, które wpisuje się do księgi zasad.

Regulamin Sądu Najwyższego ustala rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 911).

Sąd Najwyższy ma siedzibę w Warszawie, Plac Krasińskich 5.

Sądy Apelacyjne

Sądy Apelacyjne rozpoznają środki odwoławcze od orzeczeń sądów okręgowych, o ile ustawy szczególne inaczej nie przewidują.

Sądów apelacyjnych istnieje 7: w Warszawie, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Lwowie, Poznaniu i Wilnie.

Dom Handlowy POMMER I THOMSEN SPÓŁKA Z O. O.
Gdynia. Port Rybacki. tel. 30-35
Adr. Telegr. THOMSE GDYNIA
Import śledzi solonych i Towarów Kolonialnych

Sądy Okręgowe.

Sądy Okręgowe rozpoznają w pierwszej instancji sprawy im powierzone przez ustawy o postępowaniu sądowym i przez ustawy szczególne oraz wszelkie sprawy nie należące do właściwości innych sądów. Nadto sądy te rozstrzygają środki odwoławcze od orzeczeń sądów grodzkich i postanowień sędziów śledczych.

Sądy okręgowe, którym podlegają miejscowości o znacznym ruchu handlowym rozpoznają sprawy handlowe w I-ej instancji w komplecie 3-osobowym, składającym się z 1 sędziego sądu okręgowego i 2 sędziów handlowych.

Sądy Grodzkie

Sądy Grodzkie rozpoznają w pierwszej instancji sprawy powierzone im przez ustawy postępowania sądowego i inne ustawy szczególne. Nadto sądy wykonują czynności zlecone przez inne sądy (np. przesłuchanie świadka, biegłego itp).

Urzędowanie wewnętrzne sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich uregulowane jest następującymi przepisami:

1) Regulamin ogólny wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich — rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 905).
2) Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach karnych — rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 909).
3) Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów apelacyjnych, okręgowych i grodzkich w sprawach cywilnych — rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 114, poz. 941).

Sądy Pracy

Sądy Pracy rozpoznają spory cywilne, w których wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 10.000 zł, a które wynikają ze stosunku pracy, ze stosunku chałupniczego, z umowy o naukę zawodową, i ze wspólnej pracy w tym samym zakładzie pracy oraz z należenia do instytucji ubezpieczeń społecznych, ich instytucyj zastępczych lub kas zapomogowych, jeżeli ustawa lub statut takiej instytucji lub kasy nie przekazuje rozstrzygania tych spraw sądom szczególnym lub komisjom rozjemczym.

Nie podlegają sądom pracy sprawy:

1) pracowników umysłowych, zatrudnionych na podstawie umowy w urzędach i szkołach państwowych i samorządu terytorialnego;
2) pracowników i praktykantów rolnych.

Komplet sądzący w sądzie pracy składa się z 1 sędziego zawodowego i 2 ławników po jednym z grupy pracodawców i pracowników).

Organizację i zakres działania sądów pracy określa „Prawo o sądach pracy — rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 854).

Prokuratura

Prokurator stoi na straży ustaw; w czynnościach swoich podlega on zleceniom swej zwierzchności.

Naczelnym Prokuratorem jest Minister Sprawiedliwości.

Przy Sądzie Najwyższym urzędują pierwszy prokurator i prokuratorowie Sądu Najwyższego.

Przy sądach apelacyjnych urzędują prokuratorowie i wiceprokuratorowie sądu apelacyjnego.

Przy sądach okręgowych urzędują prokuratorowie, podprokuratorowie i wiceprokuratorowie sądu okręgowego.

Minister Sprawiedliwości może ustanowić podprokuratorów sądów okręgowych przy niektórych sądach grodzkich.

Regulamin urzędowania prokuratorów sądów apelacyjnych i okręgowych ustala rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lipca 1935 r. (Dz. U. 55, poz. 357).

Sędziowie Okręgowi Śledczy

Zakres działania Sędziów Okręgowych Śledczych normują przepisy wyżej powołanego prawa o ustroju sądów powszechnych i art. 261 do 279 kodeksu postępowania karnego.

Przy niektórych sądach apelacyjnych urzędują Sędziowie Śledczy do spraw wyjątkowego znaczenia.

Najwyższy Trybunał Administracyjny

N. T. A. powołany jest do rozstrzygania o legalności aktów administracyjnych.

(N. T. A. ma siedzibę w Warszawie, ul. Miodowa 24).

Organizację i zakres działania N. T. A. określa rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 806).

Z pod orzecznictwa N.T.A. wyłączone są: sprawy, podlegające właściwości sądów powszechnych lub sądów szczególnych oraz sprawy rozpoznawane przez ogólne zgromadzenie lub kolegia administracyjne wszelkich sądów;

sprawy, w których władze administracyjne uprawnione są do rozstrzygania według swobodnego uznania, w granicach pozostawionych temu uznaniu;

sprawy mianowania na publiczne urzędy i stanowiska, o ile nie dotyczą naruszenia prawa ich obsadzania lub przedstawiania na nie kandydatów;

sprawy, dotyczące reprezentacji Państwa i obywateli wobec państw i władz obcych oraz sprawy bezpośrednio z powyższymi związane;

sprawy dotyczące działań wojennych, ustroju siły zbrojnej i mobilizacji, z wyjątkiem spraw zaopatrzenia i uzupełnienia armii;

sprawy dotyczące odpowiedzialności służbowej;

inne sprawy, jeżeli przepisy szczególne tak stanowią.

N. T. A. nie ma prawa badania ważności ustaw należycie ogłoszonych oraz sam z urzędu czuwa nad swoją właściwością.

Do zaskarżenia orzeczenia lub zarządzenia do N. T. A. uprawniony jest każdy, kto stwierdzi, że naruszono jego prawa, lub że obciążono go obowiązkiem bez podstawy prawnej.

Osobę, na niekorzyść której skarżący żąda uchylenia orzeczenia względnie zarządzenia, może N. T. A. na wniosek skarżącego, władzy pozwanej, albo z urzędu dopuścić do udziału w sporze w charakterze osoby przypozwanej.

W postępowaniu przed N. T. A. skarżący i osoba przypozwana winni być zastąpieni przez adwokata.

Wszczęcie postępowania następuje przez wniesienie skargi na piśmie. Skargę należy wnieść bezpośrednio do N. T. A. w terminie dwumiesięcznym, licząc od dnia prawidłowego doręczenia lub ogłoszenia zaskarżonego orzeczenia lub zarządzenia.

Przywrócenie terminu na wniesienie skargi jest niedopuszczalne.

Skarga winna być wniesiona przez adwokata i zawierać: 1) imię, nazwisko i dokładne miejsce zamieszkania skarżącego i jego pełnomocnika, 2) oznaczenie zaskarżonego orzeczenia z podaniem dnia doręczenia lub ogłoszenia, 3) oznaczenie wartości sporu z jej uzasadnieniem, 4) dokładne oznaczenie powodów zaskarżenia, 5) podpis wnoszącego skargę.

Do skargi należy dołączyć: 1) pełnomocnictwo, 2) odpisy skargi i załączników w tylu egzemplarzach, ile jest stron pozwanych i przypozwanych, 3) dowód uiszczenia opłaty w przepisanej wysokości. N. T. A. może zwolnić skarżącego od obowiązku dołączenia odpisów.

Skarga do N. T. A. nie wstrzymuje wykonania zaskarżonego orzeczenia lub zarządzenia. Jeżeli jednak skarżący po wniesieniu skargi zwróci się do władzy o wstrzymanie wykonania, władza winna żądaniu temu zadość uczynić, o ile względy publiczne nie stoją temu na przeszkodzie, a skarżący mógłby w razie wykonania ponieść szkodę niepowetowaną.

Wyroki N. T. A. są ostateczne.

Inwalidzki Sąd Administracyjny

Inwalidzki Sąd Administracyjny przy Najwyższym Trybunale Administracyjnym utworzony został ustawą z dnia 26 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 177).

Sąd ten orzeka o legalności orzeczeń, wydanych w sprawach zaopatrzeń inwalidów wojennych i wojskowych oraz osób pozostałych po tych inwalidach, po poległych, zaginionych i zmarłych w związku ze służbą wojskową.

Trybunał Kompetencyjny

Trybunał Kompetencyjny rozstrzyga sprawy o właściwości między władzami i sądami administracyjnymi z jednej strony, a innymi sądami z drugiej strony.

Spory takie powstają: w wypadku, gdy zarówno sądy jak i władze administracyjne uznają się za właściwe do rozstrzygania danej sprawy (konflikt pozytywny) oraz wówczas,, gdy ani sądy, ani władze administracyjne nie uznają się za właściwe do rozstrzygania danej sprawy (konflikt negatywny).

W wypadku konfliktu pozytywnego właściwą do wytoczenia sporu przed Trybunałem Kompetencyjnym jest władza administracyjna drugiej instancji.

W wypadku konfliktu negatywnego do wytoczenia sporu przed Trybunałem Kompetencyjnym uprawniona jest osoba zainteresowana, po uprawomocnieniu się orzeczeń sądu i władzy administracyjnej.

Ustrój i postępowanie przed T. K. normuje ustawa z dnia 25 listopada 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 126, poz. 897).

Trybunał Stanu

Trybunał Stanu powołany jest do orzekania w sprawach Prezesa Rady Ministrów, Ministrów, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, senatorów i posłów, pociągniętych do odpowiedzialności konstytucyjnej.

Ustrój i postępowanie przed Trybunałem Stanu normuje ustawa z dnia 14 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 403).

Trybunał Stanu składa się z Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, jako przewodniczącego, oraz sześciu sędziów i tyluż zastępców.

Sędziów Trybunału Stanu i ich zastępców powołuje na okres trzyletni Prezydent

Rzeczypospolitej z pośród sędziów sądów powszechnych w stanie czynnym, przedstawionych w liczbie podwójnej w połowie przez Sejm, a w połowie przez Senat z równomiernym uwzględnieniem kandydatów każdej z Izb Ustawodawczych.

Sądy Wojskowe

Sądy Wojskowe sprawują w wojsku i marynarce wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych.

Właściwości sądów wojskowych podlegają: żołnierze w czynnej służbie wojskowej i w stanie nieczynnym;

osoby, przebywające przy jednostce wojskowej zmobilizowanej lub będącej poza granicami Rzeczypospolitej;

osoby, należące do załogi lub wzięte w charakterze służbowym na pokład okrętu należącego do marynarki wojennej, albo też statku wcielonego do niej w czasie mobilizacji lub wojny;

jeńcy wojenni lub zakładnicy, pozostający pod nadzorem wojskowym;

osoby, które na zasadzie stosunku publiczno-prawnego lub umownego pełnią służbę w poszczególnych działach administracji wojskowej — za popełnione w czasie trwania tego stosunku przestępstwa, przewidziane w art. 100 i 104 kodeksu karnego oraz za przestępstwa, przewidziane w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 851);

osoby wyżej niewymienione, a mogące się dopuścić przestępstw wojskowych — za dotyczące przestępstwa wojskowe;

inne osoby na podstawie szczególnych przepisów — za przestępstwa, określone w tych przepisach.

Najwyższy Sąd Wojskowy

Najwyższy Sąd Wojskowy z siedzibą w Warszawie rozpoznaje środki odwoławcze od orzeczeń wojskowych sądów okręgowych i sądów admiralskich oraz orzeka i wydaje opinie w innych sprawach, w przypadkach prawem przewidzianych.

Ustrój i zakres działania sądów wojskowych oraz postępowanie przed tymi sądami regulują:

Prawo o ustroju sądów wojskowych — dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 września 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 536).

Kodeks wojskowego postępowania karnego; dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 września 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 537).

Wojskowe Sądy Okręgowe

Wojskowe Sądy Okręgowe rozpoczynają w pierwszej instancji sprawy nie należące do właściwości wojskowych sądów rejonowych oraz środki odwoławcze od orzeczeń tych sądów.

Sądy admiralskie są odpowiednikiem wojskowych sądów okręgowych dla spraw żołnierzy pełniących służbę w marynarce wojennej oraz osób podlegających dowódcom w marynarce wojennej.

Cysterny-wagony-specjalne
wynajmuje
LWÓW, Jagiellońska Nr. 2

POLSKIE TOWARZYSTWO
NAJMU WAGONÓW I KOMUNIKACJI, S.A.
Telegramy: WAGONPOL, Lwów

Wojskowe Sądy Rejonowe

Wojskowe Sądy Rejonowe rozstrzygają: sprawy szeregowców, podoficerów i osób cywilnych o występki wojskowe i pospolite zagrożone karą pozbawienia wolności na czas do 1 roku;

o występki wojskowe zagrożone karą pozbawienia wolności na czas do lat 3, lub o występki pospolite, zagrożone karą pozbawienia wolności ponad 1 rok — jeżeli ze względu na okoliczności czynu nie należy oczekiwać kary surowszej niż pozbawienie wolności na czas do 1 roku;

o wykroczenia:

w sprawach żołnierzy pełniących służbę w marynarce wojennej i innych osób, podlegających dowódcom w marynarce wojennej — wojskowe sądy rejonowe sprawują wymiar sprawiedliwości jako wojskowe sądy marynarki, jeżeli nie został utworzony osobny wojskowy sąd marynarski.

Kontrola Państwowa

Kontrola Państwowa oparta jest na przepisach art. 77 Konstytucji i ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwowej (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 314).

Zadaniem Kontroli Państwowej jest rewizja dochodów i wydatków Państwa oraz jego stanu majątkowego, a w miarę uznania Rządu — rewizja finansowej gospodarki ciał samorządowych i instytucyj, działających przy udziale finansowym Skarbu Państwa lub pod jego gwarancją.

W skład Kontroli Państwa wchodzą:

Prezes Najwyższej Izby Kontroli,

Najwyższa Izba Kontroli,

Izby Okręgowe Kontroli.

Prezes Najwyższej Izby Kontroli jest równorzędny Ministrowi. Mianuje go i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej. Prezes N. I. K. ma prawo w sprawach Kontroli Państwowej zabierać głos na posiedzeniach Sejmu i Senatu osobiście lub przez delegatów i jest obowiązany udzielać informacyj i wyjaśnień na żądanie Sejmu lub Senatu. Nadto przysługuje mu prawo żądania oddania Posła pod sąd Trybunału Stanu za naruszenie zakazu nabywania na swoje względnie obce imię lub w imieniu przedsiębiorstw, spółek lub towarzystw na zysk obliczonych, dóbr państwowych, uzyskiwania ich dzierżaw, podejmowania się dostaw i robót rządowych oraz innych korzyści osobistych. Za czynności swe Prezes N. I. K. odpowiada według zasad przewidzianych dla odpowiedzialności ministrów.

Najwyższa Izba Kontroli

Najwyższa Izba Kontroli oparta jest na zasadach kolegialności i niezawisłości członków jej kolegium.

N. I. K. składa się z:

Kolegium, które jest w obrębie Kontroli Państwa najwyższą kalegialną instancją;

Departamentów, których jest 4, oraz Wydziału Personalnego.

N. I. K. bada pod względem finansowym gospodarkę Państwa oraz wydaje opinie o wykonaniu budżetu za okres ubiegły i przedstawia ją Prezydentowi Rzeczypospolitej, Sejmowi i Senatowi z wnioskiem o udzielenie względnie odmówienie Rządowi absolutorium. Członków Kolegium N. I. K. mianuje i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek i z kontrasygnatą Prezesa N. I. K.

Izby Okręgowe Kontroli (równorzędne Departamentom N. I. K.), kontrolują urzędy miejscowe, podległe ministerstwom i władzom centralnym.

N. I. K. ma siedzibę w Warszawie, Al. Szucha 25, Izb Okręgowych Kontroli jest 8: w Brześciu, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Warszawie i Wilnie.

Komisja Kontroli Długów Państwa

Komisja Kontroli Długów Państwa na zasadzie ustawy z dnia 2 stycznia 1936 r. (Dz. U. Nr 2, poz. 3) powołana jest do wykonywania kontroli długów Państwa.

Komisja składa się z przewodniczącego i 8 członków. Sejm i Senat w ciągu miesiąca od dnia zwołania wybierają po 4 członków Komisji, ci zaś z poza swego grona, lecz z pośród posłów lub senatorów wybierają przewodniczącego. Wybrani wykonują swe czynności honorowo, przez czas trwania mandatu poselskiego względnie senatorskiego.

Kontrola rozciąga się na:

długi emisyjne Państwa,

długi gotówkowe, zaciągnięte na zasadzie umów z innymi państwami lub zobowiązań wobec poszczególnych wierzycieli, gwarancje finansowe przyjęte przez Państwo i emisję znaków pieniężnych, dokonywaną przez Państwo.

Komisja Kontroli Długów Państwa bada:

czy dług został zaciągnięty względnie gwarancja przejęta zgodnie z upoważnieniem ustawowym;

czy emisja znaków pieniężnych została dokonana zgodnie z upoważnieniem ustawowym;

czy dług i gwarancje zostały wpisane do właściwych ksiąg.

Godła i barwy państwowe

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. R. P. Nr 115, poz. 980). Z uwzględnieniem zmian wprowadzonych rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 629) oraz ustawami z dnia 14 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 246) i z dnia 3 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 111).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji oraz ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Tytuł I. Godła i barwy państwowe

Art. 1. Godłami państwowymi są:

1) herb państwowy tj. wizerunek orła białego z głową zwróconą w prawo (dla patrzącego w lewo), ze skrzydłami rozpiętymi, z koroną i dziobem oraz szponami złotymi (orzeł państwowy na prostokątnej tarczy w polu czerwonym (wzór Nr 1),

2) chorągiew Rzeczypospolitej, przysługująca wyłącznie Prezydentowi Rzeczypospolitej, tj. chorągiew barwy czerwonej z wizerunkiem orła państwowego pośrodku i z obramieniem dokoła. Stosunek szerokości do długości chorągwi wynosi 5 : 6, wysokość wizerunku orła państwowego w stosunku do szerokości chorągwi 3 : 5 (wzór Nr 2).

Art. 2. Barwami państwowymi są kolory biały i czerwony w dwóch poziomych równoległych pasach o równej szerokości i długości, z których górny jest biały, dolny zaś czerwony. Kolor czerwony odpowiada barwie cynobru.

Tytuł II. Oznaki władz, urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw i korporacyj publicznych

Art. 3. Dla władz i urzędów państwowych w kraju i za granicą oraz dla zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych ustanawia się oznaki, złożone z herbu państwowego i napisu, odpowiadającego ich nazwie.

Art. 4. Dla władz i urzędów, zakładów, instytucji i przedsiębiorstw samorządu terytorialnego ustanawia się oznaki, złożone z herbu województwa, do którego należą, i z napisu odpowiadającego ich nazwie *).

Związki samorządu terytorialnego mogą w oznakach swych władz i urzędów oraz zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw w miejscu, przewidzianym dla herbu wojewódzkiego umieścić swój własny herb, nadany względnie zatwierdzony w myśl przepisu ustępu następnego*).

Miastom, odznaczonym orderem, oraz województwom nadaje herby, względnie zatwierdza je Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Prezesa Rady Ministrów, przedstawiony w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Poza tym herby związków samorządu terytorialnego zatwierdza względnie nadaje według swobodnego uznania Minister Spraw Wewnętrznych po porozumieniu się z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek organu zarządzającego i organu stanowiącego odnośnego związku samorządu terytorialnego.

Prezydenci i burmistrze miast, naczelnicy gmin wiejskich, sołtysi oraz w razie powzięcia odpowiedniej uchwały przez organ stanowiący związku samorządowego, zatwierdzonej przez władzę nadzorczą, inne organa związków samorządowych mogą przy wykonywaniu czynności służbowych i przy wystąpieniach reprezentacyjnych nosić specjalne oznaki, ustanowione przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Prezydenci oraz burmistrze miast będą mogli nadal używać dotychczas przez nich używanych oznak innego rodzaju, o ile uzyskają na to zezwolenie państwowej władzy nadzorczej.

Oznaki dla związków samorządu gospodarczego i zawodowego oraz innych instytucyj prawnopublicznych zatwierdza właściwy minister w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych*).

Tytuł III. Flagi, bandery, chorągwie i sztandary

Art. 5 **) Flagą państwową jest płachta o barwach państwowych.

Władze, urzędy i instytucje państwowe za granicą używają flagi państwowej z herbem państwowym w środku białego pasa. Wysokość herbu państwowego w stosunku do szerokości flagi wynosi 2 : 5.

Art. 6. Flagą marynarki wojennej jest bandera wojenna czyli płachta o barwach państwowych z wcięciem trójkątnym od strony przeciwległej do drzewca. W środku

---

*) *W brzmieniu ustawy z dnia 3 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 111).*

**) *W brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24. XI. 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 629).*

białego pasa w połowie odległości od drzewca do wcięcia umieszczony jest herb państwowy. Stosunek szerokości do długości bandery wynosi 5 : 10½. Głębokość wcięcia wynosi połowę szerokości. Wysokość herbu państwowego w stosunku do szerokości bandery wynosi 2 : 5 (wzór Nr 4).

Art. 7. Chorągwią pułków piechoty i saperów oraz szkół piechoty i saperów jest płachta kwadratowa barwy białej z wizerunkiem krzyża kawalerskiego barwy czerwonej na każdej stronie. Bok płachty mierzy 1 metr.

Na prawej stronie chorągwi tj. na lewo od drzewca znajduje się pośrodku krzyża kawalerskiego wizerunek orła państwowego, otoczony wieńcem laurowym. Pomiędzy ramionami krzyża umieszczony jest w rogach w mniejszych wieńcach laurowych numer pułku.

Na lewej stronie chorągwi tj. na prawo od drzewca znajduje się pośrodku krzyża kawalerskiego napis trzywierszowy „Honor i Ojczyzna", otoczony wieńcem laurowym. W rogach, tak samo jak na stronie prawej, umieszczony jest numer pułku. Wieńce w rogach i liczby pułku na lewej stronie chorągwi mogą być zastąpione innymi emblematami, umieszczonymi na tarczach, wzory których zatwierdza Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Spraw Wojskowych.

Płachta chorągwi przybita jest 21 gwoździami do drzewca długości 2½ metrów, zakończonego u góry tabliczką z numerem pułku, nad którą umieszczony jest metalowy orzeł państwowy, mierzący wraz z tabliczką 25 cm wysokości. Dolny koniec drzewca zakończony jest metalowym okuciem.

Na drzewcu pod orłem przywiązana jest kokarda o barwach państwowych szerokości 15 cm, której oba końce dochodzą do dolnego brzegu płachty. Końce kokardy i chorągiew z trzech stron oszyte są frendzlą złotą szerokości 5 cm (wzór Nr 5).

Art. 8. Sztandarem pułków i szkół kawalerii jest płachta kwadratowa, której bok mierzy 65 cm. Szczegóły sztandaru, kokardy i drzewca odpowiadają tymże szczegółom chorągwi (art. 7), lecz są stosunkowo mniejsze i płachta sztandaru przybita jest 14 gwoździami do drzewca długości 2½ metra.

Art. 9. Flagą forteczną i proporcem marynarki wojennej jest płachta o barwach państwowych z krzyżem kawalerskim pośrodku, którego ramiona położone w białym pasie są czerwone, zaś ramiona położone w czerwonym pasie białe. Po środku krzyża na okrągłej tarczy czerwonej znajduje się ramię zbrojne, zwrócone mieczem od drzewca. Stosunek szerokości do długości wynosi 5 : 6, wysokość krzyża kawalerskiego w stosunku do szerokości chorągwi 4 : 5 (wzór Nr 6).

Art. 10. Znakiem okrętów wojennych, będących w kampanii i pod dowództwem oficera marynarki wojennej, jest wstęga o barwach państwowych z głębokim wcięciem na końcu oraz krzyżem kawalerskim przy drzewcu o barwie podwójnej (jak w art. 9), lecz bez ramienia zbrojnego. Stosunek szerokości do długości znaku wynosi 1 : 25, wysokość krzyża kawalerskiego w stosunku do szerokości znaku 1 : 2 (wzór Nr 7).

Art. 11. Inne znaki wojskowe, używane przez armię lądową lub marynarkę wojenną ustali rozporządzenie wykonawcze Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 12. Banderą handlową morską jest płachta o barwach państwowych.

W środku białego pasa umieszczony jest herb państwowy. Stosunek szerokości do długości wynosi 5 : 8, wysokość herbu państwowego w stosunku do szerokości bandery 2 : 5 (wzór Nr 8).

Statki handlowe morskie, przewożące pocztę, wywieszają na przednim maszcie polski znak pocztowy, mianowicie płachtę o barwach państwowych w kształcie trójkąta równoramiennego, na której w pośrodku umieszczona jest trąbka pocztowa, przecięta

strzałką błyskawicy, w kolorze żółtym. Stosunek podstawy trójkąta do jego wysokości wynosi 1 : 1½*).

Art. 13. Dla wszelkich niewojennych statków państwowych ustanawia się taką samą banderę, jak w art. 12, a nadto osobną białą flagę, zakładaną w czasie pełnienia służby, z godłem ministerstwa, w dyspozycji którego statek się znajduje. Godła ministerstw względnie poszczególnych ich działów ustanawia Rada Ministrów na wniosek właściwego ministra, przedstawiony w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 14*). Flagą statków handlowych żeglugi śródlądowej jest płachta o barwach państwowych. Stosunek szerokości do długości wynosi 5 : 8.

Art. 14a*). W miastach posiadających w chwili wejścia w życie niniejszego rozporządzenia własne flagi miejskie, używanie tych flag będzie nadal dopuszczalne po uzyskaniu na to zgody państwowej władzy nadzorczej, która decyduje według swego swobodnego uznania.

Tytuł IV. Pieczęcie

Art. 15. Pieczęcią państwową jest tłoczona pieczęć okrągła średnicy 77 mm z wyobrażeniem orła państwowego pośrodku na tle heraldycznym i napisem „Rzeczpospolita Polska" w otoku (wzór Nr 9).

Art. 16. Pieczęcią Prezydenta Rzeczypospolitej jest pieczęć okręgła średnicy 62 mm z wyobrażeniem orła państwowego pośrodku i napisem „Prezydent Rzeczypospolitej" w otoku.

Art. 17. Pieczęcią urzędową Marszałków Sejmu i Senatu jest pieczęć okrągła średnicy 50 mm z wyobrażeniem orła państwowego pośrodku i napisem „Marszałek Sejmu" względnie „Marszałek Senatu" w otoku.

Art. 18. Pieczęcią urzędową władz i urzędów oraz zakładów, instytucyj i przedsiębiorstw państwowych jest pieczęć okrągła z wyobrażeniem orła państwowego pośrodku i napisem odpowiadającym nazwie danej władzy (urzędu, zakładu, instytucji, przedsiębiorstwa), w otoku.

Art. 19*). Pieczęcią urzędową władz i urzędów oraz zakładów, instytucji i przedsiębiorstw samorządu terytorialnego jest pieczęć owalna z dłuższą osią owalu pionową.

W pieczęciach urzędowych władz i urzędów samorządowych znajduje się orzeł państwowy oraz pod nim napis, odpowiadający nazwie danej władzy względnie urzędu.

W pieczęciach zakładów, instytucji i przedsiębiorstw samorządu terytorialnego znajduje się herb województwa, do którego należą, oraz pod herbem napis, odpowiadający nazwie danego zakładu, instytucji lub przedsiębiorstwa.

Związki samorządu terytorialnego mogą w pieczęciach swych zakładów, instytucji i przedsiębiorstw w miejscu, przewidzianym dla herbu wojewódzkiego, umieścić swój własny herb, nadany względnie zatwierdzony w myśl przepisów art. 4, ust. 3. Miasta, posiadające historycznie uzasadnione herby zatwierdzone na podstawie art. 4 ust. 3, mogą w pieczęciach władz i urzędów miejskich używać tych herbów zamiast orła państwowego**).

Pieczęcie dla związków samorządu gospodarczego i zawodowego oraz innych instytucji prawno-publicznych zatwierdza właściwy minister w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

———————

*) *W brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24. XI. 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 629).*

**) *W brzmieniu ustawy z dnia 3 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 111).*

Art. 20. Uchylony rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 629).

Tytuł V.*) Zezwolenie na używanie herbów

Art. 21. Osobom i instytucjom prywatnym nie wolno używać pieczęci z orłem państwowym, ani też nie wolno im używać w celach handlowych oraz na blankietach i szyldach herbu państwowego.

Przepis ustępu pierwszego stosuje się także do herbów wojewódzkich oraz do herbów powiatowych lub gminnych związków samorządu terytorialnego.

Właściwe związki samorządowe mogą za zgodą wojewody, a m. st. Warszawa za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych — udzielać zezwoleń na używanie swych herbów osobom i instytucjom prywatnym w celach handlowych oraz na blankietach i szyldach.

Zezwolenie można cofnąć, jeżeli wymaga tego interes publiczny*).

Tytuł VI.*) Przepisy karne

Art. 22. Kto bezprawnie używa godła państwowego, oznaki władzy państwowej, samorządowej lub korporacji publiczno-prawnej, bandery handlowej morskiej, polskiego znaku pocztowego oraz flagi niewojennych statków państwowych,

podlega w drodze administracyjnej karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 złotych, albo jednej z tych kar*).

Art. 23. Winny naruszenia przepisów, wydanych na podstawie art. 24, a dotyczących wyrobu pieczęci oraz nadzoru nad ich wyrobem, ulegnie karze grzywny od 50 do 500 złotych albo aresztu od tygodnia do sześciu miesięcy albo obu tym karom łącznie, o ile dany czyn nie stanowi przestępstwa zagrożonego karą surowszą.

Właściwymi do orzekania są sądy powiatowe (pokoju).

Tytuł VII.*) Postanowienia końcowe

Art. 24. Przepisy szczegółowe w sprawach, unormowanych rozporządzeniem niniejszym, nie wyłączając przepisów, dotyczących pieczęci poszczególnych władz (urzędów, zakładów, instytucyj, przedsiębiorstw, korporacyj) oraz używania, wyrobu i nadzoru nad wyrobem tych pieczęci, — ustali rozporządzenie Rady Ministrów*).

Rozporządzenie to może również postanowić, że oznaki i pieczęcie poszczególnych korporacyj publiczno-prawnych nie będą podlegały przepisom niniejszego rozporządzenia.

Art. 25. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Prezesowi Rady Ministrów i wszystkim ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 26. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 3 miesiące po ogłoszeniu.

Równocześnie tracą moc obowiązującą ustawa z dnia 1 sierpnia 1919 r. o godłach i barwach Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. Nr 69, poz. 416) oraz wszystkie na jej podstawie wydane rozporządzenia. Obowiązujące przepisy, w myśl których napisy w pieczęciach urzędowych powinny zawierać imię i nazwisko pieczętującego, pozostają w mocy.

Z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia tracą ważność zezwolenia, wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych, względnie w innej drodze uzyskane uprawnienia na używanie przez osoby i instytucje prywatne godeł, chorągwi, bander oraz pieczęci z orłem państwowym.

———————

*) *W brzmieniu ustawy z dnia 3 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 111).*

Władze, urzędy, zakłady, instytucje i przedsiębiorstwa samorządu terytorialnego dostosują swe oznaki i pieczęcie do przepisów rozporządzenia niniejszego najpóźniej z końcem roku następującego po roku, w którym herby odnośnych województw lub inne herby związków samorządu terytorialnego będą nadane lub zatwierdzone*).

Chorągwie i sztadary oddziałów wojskowych (art. 7 i 8) nadane im przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, jak również wizerunki orła państwowego w orderach i odznaczeniach, ustanowionych przed jego wejściem w życie, nie ulegają zmianie.

Święto Niepodległości

Ustawa z dn. 23 kwietnia 1937 r. o Święcie Niepodległości (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 255).

Art. 1. Dzień 11 listopada, jako rocznica odzyskania przez Naród Polski niepodległego bytu państwowego i jako dzień po wsze czasy związany z wielkim imieniem Józefa Piłsudskiego, zwycięskiego Wodza Narodu w walkach o wolność Ojczyzny — jest uroczystym Świętem Niepodległości.

Art. 2. Dzień 11 listopada jest dniem wolnym od pracy.

Art. 3. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Prezesowi Rady Ministrów i wszystkim ministrom.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia (tj. 30 kwietnia 1937 r.).

Ordery i odznaczenia

Order Orła Białego

(Dz. U. R. P. Nr 24/21 poz. 136, Nr 33/32 poz. 346 i Nr 68/35 poz. 424).

Ustanowiony przez króla Augusta II w dniu 1 września 1705 roku, a przywrócony w dniu 4 lutego 1921 roku, order Orła Białego ma na celu nagradzanie znamienitych zasług cywilnych lub wojskowych podczas pokoju lub wojny dla chwały i pożytku Rzeczypospolitej.

Order Orła Białego jako najwyższa odznaka honorowa zostaje nadany osobom, które istotnie i wybitnie przyczyniły się do odzyskania lub utrwalenia niepodległości i zjednoczenia albo rozkwitu Rzeczypospolitej.

Odznakami orderu są:

a) krzyż orderowy,

b) gwiazda orderowa srebrna, noszona na lewej piersi,

c) wstęga orderowa z błękitnej mory jedwabnej, przewieszona przez lewe ramię do prawego boku,

d) łańcuch orderowy złoty, złożony z połączonych naprzemian orłów, medalionów z wizerunkiem Matki Boskiej z Dzieciątkiem Jezus na ręku i medalionów z monogramem „Maria".

Order Orła Białego nadaje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów.

Kawalerowie orderu Orła Białego tworzą Zgromadzenie Kawalerów z Wielkim Mistrzem Orderu i Kapitułą Orderu na czele.

Wielkim Mistrzem Orderu jest z urzędu Prezydent Rzeczypospolitej, którego uroczystą odznaką jest łańcuch orderowy.

*) *W brzmieniu ustawy z dnia 3. III. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 111).*

Kapituła Orderu składa się z 3 członków i 1 zastępcy, wyznaczanych co 3 lata przez Prezydenta Rzeczypospolitej.

Statut orderu zawiera rozp. Prez. Rzplitej w Mon. Pol. Nr 245/24, poz. 775.

Order Virtuti Militari.

(Dz. U. R. P. Nr 33/33, poz. 28582/34).

Ustanowiony przez króla Stanisława Augusta w 1792 roku i potwierdzony przez konstytucję Sejmu Rzeczypospolitej z dnia 23 listopada 1793 roku, a przywrócony w dniu 1 sierpnia 1919 roku, order Virtuti Militari ma na celu nagradzanie wybitnych czynów wojennych, połączonych z całkowitą ofiarnością w myśl hasła „Honor i Ojczyzna".

Odznakami orderu są:

a) krzyż orderowy,

b) gwiazda orderowa,

c) wstęga orderowa z niebieskiej mory jedwabnej z czarnymi wzdłuż brzegów prążkami.

Order Virtuti Militari posiada 5 klas, z których:

Kl. I. Krzyż Wielki, zawieszony na wstędze orderowej, przepasanej przez prawe ramię do lewego boku z gwiadą orderową, noszoną na lewej piersi, może być nadany naczelnemu wodzowi za zwycięską wojnę, wyjątkowo zaś dowódcy armii lub wyższemu dowódcy, po zakończonej zwycięsko wojnie za całokształt pracy wojennej przy wykazaniu wybitnych rezultatów poszczególnych kampanii.

Kl. II. Krzyż Komandorski, noszony na wstędze na szyi, może być nadany dowódcy armii lub wyższemu dowódcy, wyjątkowo zaś dowódcy grupy i dywizji (równorzędnemu) za śmiałe i pełne inicjatywy prowadzenie operacji wojennej o dużym znaczeniu dla przebiegu wojny, wyjątkowo zaś oficerowi, który się przyczynił wybitnie i stanowczo do rozstrzygającego zwycięstwa.

Kl. III. Krzyż Kawalerski może być nadany dowódcy oddziału do armii włącznie za nadzwyczajne czyny bojowe lub wybitną inicjatywę połączoną z umiejętnym i skutecznym dowodzeniem, wyjątkowo zaś oficerowi sztabu za współpracę z dowódcą, jeżeli współpraca przyczyniła się wybitnie do rozstrzygającego zwycięstwa w bitwie.

Kl. IV. Krzyż Złoty może być nadany żołnierzowi, posiadającemu już Krzyż Srebrny, zą umiejętne i skuteczne dowodzenie oddziałem do dywizji włącznie lub za wybitną inicjatywę, zapewniającą duży sukces bojowy, wyjątkowo zaś żołnierzowi nie posiadającemu Krzyża Srebrnego.

Kl. V. Krzyż Srebrny może być nadany dowódcy za śmiały i pełen inicjatywy czyn bojowy i osobistego męstwa, połączony z umiejętnym i skutecznym dowodzeniem, lub żołnierzowi, który przykładem wpłynął na towarzyszy, doprowadzając ich do wybitnego czynu bojowego, wzgl. był przykładem niezwykłego męstwa osobistego.

Ponadto Krzyżem Srebrnym mogą być odznaczone osoby cywilne oraz jednostki zbiorowe (oddziały, miasta, korporacje itd.) za okazanie niezwykłego męstwa.

Nadanie orderu Virtuti Militari stwarza dla odznaczonych prawo do tytułu kawalera orderu Virtuti Militari.

Kawalerowie orderu Virtuti Militari nabywają:

a) prawo pierwszeństwa do honorów ze strony osób wojskowych równych stopni, nie posiadających orderu (oraz do oficerskich honorów wojskowych przy pogrzebie*),

*) *Honory wojskowe dla zmarłych kawalerów orderu Virtuti Militari ustala zarz. M. S. Wojsk. w Dz. Rozk. Nr 32/25, poz. 326 i Nr 13/33, poz. 204.*

b) prawo do otrzymania od Państwa pracy, zapewniającej im utrzymanie,

c) prawo do zaopatrzenia przez Państwo w przypadku niezdolności do pracy.

Ponadto kawalerom orderu Virtuti Militari przysługuje:

a) prawo do dożywotniej pensji orderowej w wysokości 300 zł rocznie, wolnej od wszelkich podatków i zajęć sądowych,

b) prawo pierwszeństwa przy obsadzaniu urzędów państwowych i samorządowych,

c) prawo pierwszeństwa przy nadawaniu ziemi,

d) prawo pierwszeństwa przy przyjmowaniu do zakładów inwalidów,

e) prawo do leczenia na koszt Skarbu Państwa,

f) prawo do 80 proc. zniżki kolejowej.

Szeregowiec odznaczony Krzyżem Złotym może być mianowany sierżantem, podoficer podporucznikiem.

Dzieciom ślubnym, uprawnionym i przysposobionym kawalerów orderu Virtuti Militari przysługuje prawo pierwszeństwa przy przyjmowaniu do państwowych i samorządowych zakładów naukowych oraz w przypadku niezamożności zwolnienia od wszelkich opłat administracyjnych.

Order Virtuti Militari nadaje naczelny wódz, w czasie zaś pokoju były naczelny wódz wzgl. jeden z najwyższych dowódców wojennych, kawalerów orderu, wybrany przez Kapitułę Orderu.

Nadawanie orderu I, II i III klasy następuje na wniosek Kapituły Orderu, orderu IV i V klasy na wniosek dowódcy oddziału.

Naczelnemu wodzowi i byłemu naczelnemu wodzowi nadaje order Virtuti Militari Prezydent Rzeczypospolitej.

Kawalerowie orderu Virtuti Militari, obywatele polscy, tworzą Zgromadzenie Kawalerów Orderu Wojennego Virtuti Militari z Kanclerzem i Kapitułą na czele.

Kanclerzem jest jeden z kawalerów orderu I i II klasy, mianowany co 2 lata przez naczelnego wodza wzgl. generalnego inspektora sił zbrojnych.

Kapituła składa się z kawalerów orderu I klasy oraz z 12 kawalerów orderu II—V klasy, po 3 z każdej klasy, powołanych przez naczelnego wodza wzgl. generalnego inspektora sił zbrojnych.

Statut orderu nie został jeszcze ogłoszony.

Dniem święta orderu jest dzień 11 listopada.

Order Odrodzenia Polski

(Dz. U. R. P. Nr 24/21 poz. 137, Nr 31/22 poz. 255, Nr 109/32 poz. 899 i Nr 68/35 poz. 425).

Order Odrodzenia Polski ma na celu nagradzanie zasług położonych w służbie dla Państwa i społeczeństwa, w szczególności czynów wybitnych w zakresie twórczości na polu nauki, literatury i sztuki, służby publicznej, rządowej i samorządowej, oraz działalności społecznej i gospodarczej.

Odznakami orderu są:

a) krzyż orderowy,

b) gwiazda orderowa,

c) wstęga orderowa z pąsowej mory jedwabnej z białymi wzdłuż brzegów prążkami.

Order Odrodzenia Polski posiada 5 klas, mianowicie:

Kl I. Krzyż Wielki, noszony na wstędze orderowej, przepasanej przez prawe ramię do lewego boku, z gwiazdą orderową na lewej piersi.

Kl II. Krzyż Komandorski z gwiazdą, noszony na wstędze na szyi, z gwiazdą orderową na prawej piersi.

Kl. III. Krzyż Komandorski, noszony na wstędze na szyi.

Kl. IV. Krzyż Oficerski, noszony na lewej piersi, z rozetką na wstędze.

Kl. V. Krzyż Kawalerski, noszony na lewej piersi.

Order Odrodzenia Polski nadaje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek właściwych ministrów w porozumieniu z prezesem Rady Ministrów.

Wielkim Mistrzem Orderu jest z urzędu Prezydent Rzeczypospolitej.

Kapituła Orderu składa się z 8 członków i 4 zastępców, powołanych co 3 lata przez Wielkiego Mistrza Orderu.

Statut orderu zawiera rozp. Prez. Rzplitej w Mon. Pol. Nr 100/23, poz. 110.

Krzyż i Medal Niepodległości

(Dz. U. R. P. Nr 75/30 poz. 591, Nr 31/31 poz. 216, Nr 94/32 poz. 817, Nr 18/37, poz. 117, Nr 28/37, poz. 209 i Nr 39/37, poz. 305).

Krzyż i Medal Niepodległości mają na celu nagradzanie osób, które zasłużyły się czynnie dla niepodległości Rzeczypospolitej przed wojną światową lub podczas wojny światowej i w okresie orężnych walk polskich w latach 1918—1921 z wyjątkiem wojny polsko-rosyjskiej na obszarze Polski, przy czym osobom, które walczyły z bronią wręku o niepodległość przed wojną światową lub poza szeregami armii albo wspomnianą walką kierowały, może być przyznany Krzyż Niepodległości z Mieczami.

Krzyż i Medal Niepodległości jest noszony na wstędze czarnej z czerwonymi wzdłuż brzegów prążkami na lewej piersi.

Odznaczonym Krzyżem Niepodległości z Mieczami przysługuje prawo do 80 proc. zniżki kolejowej, odznaczonym Krzyżem Niepodległości i Medalem Niepodległości przysługuje prawo do 50 proc. zniżki kolejowej, ponadto może im przysługiwać prawo do zaopatrzenia ze Skarbu Państwa w przypadkach, które określa dekret Prez. Rzplitej w Dz. U. R. P. Nr 3/36 poz. 8.

Krzyż i Medal Niepodległości nadaje Prezydent Rzeczypospolitej na przedstawienie prezesa Rady Ministrów na podstawie wniosków Komitetu Krzyża i Medalu Niepodległości.

Komitet składa się z 10 najstarszych kolejnością odznaczonych.

Krzyż Walecznych

(Dz. U. R. P. Nr 87/20, poz. 572 i Nr 119/20, poz. 790 oraz Dz. Rozk. Nr 35/20, poz. 751).

Krzyż Walecznych ma na celu nagradzanie czynów męstwa i odwagi, wykazanych w boju.

Krzyż Walecznych jest noszony na wstędze amarantowej z białymi wzdłuż brzegów prążkami na lewej piersi.

Krzyż Walecznych może być nadany czterokrotnie oficerom i szeregowym bez względu na odstęp czasu, wyjątkowo również osobom cywilnym, współdziałającym z armią czynną.

Dwu, trzy lub czterokrotne nadanie oznacza się nałożeniem jednego, dwu lub trzech okuć brązowych z wytłoczonymi na nich splotami liści dębowych na wstędze posiadanego już krzyża.

Odznaczonym Krzyżem Walecznych przysługuje:

a) prawo pierwszeństwa do honorów ze strony osób wojskowych równych stopni, nie posiadających odznaczenia.

b) prawo niezwłocznego awansu o jeden stopień w miarę kwalifikacji i w granicach etatów.

c) prawo pierwszeństwa przy obsadzaniu urzędów państwowych i samorządowych w miarę kwalifikacji, przy nadawaniu ziemi, przy przyjmowaniu do zakładów inwalidów i przy uzyskiwaniu stypendiów w państwowych zakładach wychowawczych.

Krzyż Walecznych nadaje naczelny wódz wzgl. upoważnione przez niego władze na wniosek bezpośrednich przełożonych.

Krzyż Zasługi za Dzielność

(Dz. U. R. P. Nr 30/28, poz. 279 i Nr 84/33, poz. 631).

Krzyż Zasługi za Dzielność ma na celu szczególne wyróżnienie oficerów i szeregowych policji państwowej (wraz z policją województwa śląskiego), straży granicznej oraz korpusu ochrony pogranicza za czyny spełnione w specjalnie ciężkich warunkach z wykazaniem wyjątkowej odwagi, z narażeniem życia lub zdrowia, w obronie prawa, nietykalności granic oraz życia i mienia obywateli.

Krzyż Zasługi za Dzielność jest noszony na wstędze Krzyża Zasługi (patrz niżej) z niebiesko-zielonym paskiem biegnącym ukośnie od prawego górnego do lewego dolnego rogu na lewej piersi.

Krzyż Zasługi za Dzielność może być nadany trzykrotnie.

Dwu lub trzykrotne nadanie oznacza się nałożeniem jednego lub dwóch okuć srebrnych z polerowanymi krawędziami na wstęgę posiadanego już krzyża.

Odznaczonym Krzyżem Zasługi za dzielność przysługuje przy pierwszym i drugim nadaniu prawo do dożywotniej pensji w wysokości 200 zł rocznie.

Krzyż Zasługi za Dzielność nadaje prezes Rady Ministrów na wniosek właściwych ministrów.

Krzyż Zasługi

(Dz. U. R. P. Nr 62/23, poz. 458).

Krzyż Zasługi ma na celu nagradzanie osób, które od chwili wskrzeszenia Państwa Polskiego położyły względem niego lub jego obywateli zasługi, spełniając czyny, nie leżące w zakresie ich zwyczajnych obowiązków, a przynoszące znaczną korzyść państwu lub obywatelom.

Krzy Zasługi posiada 3 stopnie, mianowicie:

Krzyż Złoty,

Krzyż Srebrny,

Krzyż Brązowy.

Krzyż Zasługi jest noszony na wstędze amarantowej z niebieskimi wzdłuż brzegów prążkami na lewej piersi.

Krzyż Zasługi może być nadany czterokrotnie w każdym stopniu w rocznych co najmniej odstępach.

Dwu, trzy lub czterokrotne nadanie oznacza się nałożeniem jednego, dwu lub trzech okuć metalowych (złotych, srebrnych lub brązowych) na wstęgę posiadanego już krzyża.

Złoty Krzyż Zasługi nadaje Prezydent Rzeczypospolitej na przedstawienie prezesa Rady Ministrów na podstawie wniosków właściwych ministrów. Srebrny i Brązowy Krzyż Zasługi nadaje prezes Rady Ministrów na wniosek właściwych ministrów.

Medal za Ratowanie Ginących

(Dz. U. R. P. Nr 37/28, poz. 351).

Medal za Ratowanie Ginących ma na celu nagradzanie zasług przy ratowaniu tonących oraz ofiar katastrof żywiołowych.

Medal może być nadany obywatelom Rzeczypospolitej oraz cudzoziemcom, którzy bądź na obszarze Rzeczypospolitej bądź przy ratowaniu obywateli polskich za granicą, nieśli ratunek z narażeniem życia własnego.

Medal jest noszony na wstędze białej z czerwonymi brzegami i czerwonym prążkiem przez środek wstęgi na lewej piersi.

Medal może być nadany wielokrotnie.

Następne nadania oznacza się nałożeniem pięcioramiennej gwiazdki brązowej na wstęgę posiadanego już medalu.

Medal za Ratowanie Ginących nadaje Minister Spraw Wewnętrznych wzgl. upoważnieni przez niego wojewodowie.

Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918—1921

(Monitor Polski Nr 233/28, poz. 533, Nr 253/28, poz. 600, Nr 240/29, poz. 549 i Nr 255/29, poz. 597 oraz Dz. Rozk. Nr 15/30, poz. 189).

Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918 — 1921 ma na celu przekazanie potomnym wysiłku Narodu o utrwalenie niepodległości i zabezpieczenie granic w wojnie 1918 — 1921.

Prawo do medalu mają osoby, które w okresie od 1 listopada 1918 do 18 marca 1921:

a) jako żołnierze:

1) poległy, były ranny, zmarły skutkiem choroby nabytej w polu lub z powodu niesienia rannym i chorym żołnierzom pomocy sanitarnej, bez względu na czas trwania ich służby,

2) pełniły służbę w formacjach liniowych w polu co najmniej przez trzy miesiące względnie jako ochotnicy po wezwaniu Rady Obrony Państwa z dnia 3 lipca 1920 roku co najmniej przez dwa miesiące lub też w ogóle pełniły służbę czynną co najmniej przez pięć miesięcy,

b) jako osoby cywilne:

1) poległy, były ranne, współdziałając z wojskiem w polu, zmarły skutkiem choroby nabytej przy współdziałaniu z wojskiem w polu lub przez niesienie żołnierzom pomocy sanitarnej, bez względu na czas trwania ich służby;

2) co najmniej przez pięć miesięcy współdziałały z wojskiem w polu wzgl. niosły żołnierzom pomoc sanitarną lub duchową w polu, lub też co najmniej przez dziewięć miesięcy niosły pomoc sanitarną żołnierzom w kraju, albo współdziałały z wojskiem w kraju w zabezpieczeniu mienia wojskowego.

c) jako cudzoziemcy współdziałały z wojskiem polskim w polu;

d) jako żołnierze lub osoby cywilne:

1) poległy, były ranne w oddziałach powstańczych lub przy współdziałaniu z tymi oddziałami, zmarły wskutek choroby powstałej w związku z pełnieniem służby w oddziałach powstańczych, lub wskutek choroby nabytej przy współdziałaniu z oddziałami powstańczymi wzgl. przy niesieniu im pomocy sanitarnej, bez względu na czas trwania ich służby;

2) pełniły służbę w oddziałach powstańczych co najmniej przez dwa miesiące lub współdziałały z odziałami powstańczymi wzgl. niosły im pomoc sanitarną co najmniej przez trzy miesiące.

Medal jest noszony na wstędze, której środek stanowią barwy orderu Virtuti Militari, brzegi stanowią barwy Krzyża Walecznych, na lewej piersi.

Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918—1921 nadaje Minister Spraw Wojskowych wzgl. upoważnione przez niego władze.

Medal Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości

(Monitor Polski Nr 237/28, poz. 543, i Nr 250/28, poz. 593 oraz Dz. Rozk. Nr 32/28, poz. 354).

Medal Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości ma na celu upamiętnienie dziesięciolecia odrodzenia Państwa Polskiego.

Prawo do Medalu mają osoby, które pełniąc nienagannie służbę państwową, wojskową albo cywilną, służbę samorządową, albo służbę w innych instytucjach publiczno-prawnych w czasie od 11 listopada 1918 do dnia 11 listopada 1928:

a) odbyły czynną służbę wojskową w charakterze wojskowych zawodowych lub niezawodowych, albo

b) pełniły faktyczną służbę w urzędach (instytucjach) państwowych, samorządowych lub w innych instytucjach publiczno-prawnych, a to przez okres co najmniej pięciu lat, licząc służbę określoną w punktach a) i b) łącznie.

Medalu nie mogą otrzymać osoby, które w wyżej wymienionym okresie popełniły przestępstwa, ograniczające je w używaniu praw obywatelskich lub też zostały ukarane sądownie za dezercję.

Medal jest noszony na wstędze chabrowej na lewej piersi.

Medal Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości nadaje prezes Rady Ministrów i poszczególni ministrowie, którzy to prawo mogą przelewać na podległe im władze.

Medal za Długoletnią Służbę

(Dz. U. R. P. Nr 3/38, poz. 11 z dnia 8 stycznia 1938 r.).

Medal o średnicy 35 mm brązowy, srebrny lub złoty nosi na stronie czołowej wyobrażenie orła państwowego w otoku stylizowanego ornamentu oraz napis „Za Długoletnią Służbę", na odwrocie zaś cyfrę: na medalu brązowym „X", na medalu srebrnym „XX", na medalu złotym „XXX", opartą na gałązce laurowej.

Medal nosi się na lewej piersi, bezpośrednio po odznaczeniach państwowych polskich, a przed odznaczeniami zagranicznymi, na wstążce amarantowej o szerokości 37 mm z podłużnym pasem białym po środku o szerokości 11 mm.

Prawo do medalu uzyskuje się z tytułu pracy w służbie Państwa lub instytucji publicznoprawnych.

Po dziesięciu latach służby, pełnionej po dniu 11 listopada 1918 r., otrzymuje się medal brązowy, po dwudziestu latach — medal srebrny, po trzydziestu latach — medal złoty.

Przerwy w okresach służby, zmiany stosunku służbowego lub opuszczenie służby nie stanowią przeszkód do otrzymania medalu.

Nie otrzymują medalu osoby, skazane prawomocnym wyrokiem sądowym lub dyscyplinarnym, jeżeli w wyniku skazania nastąpiło rozwiązanie stosunku służbowego.

Osoby, wymienione w ust. (1), przyjęte ponownie do służby, mają prawo do otrzymania medalu po przesłużeniu okresów, przewidzianych w art. 3, liczonych od dnia ponownego objęcia służby.

Przepisy poprzedzające stosuje się odpowiednio do osób, z którymi rozwiązano z ich winy umowę o pracę.

Medal nadają właściwi ministrowie, a w działach służby nie podlegających ministrom — właściwa władza naczelna.

Ministrowie mogą uprawnienia swe w tym zakresie przekazać władzom bezpośrednio podległym.

Odznaka za rany i kontuzje.

(Dz. U. R. P. Nr 83/20, poz. 555 oraz Dz. Rozk. Nr 28/20, poz. 639).

Prawo do odznaki mają żołnierze, którzy odnieśli rany i kontuzje podczas walk w wojsku polskim po 1 listopada 1918, jak również żołnierze, którzy otrzymali rany i kontuzje w wojnie światowej przed 1 listopada 1918, walcząc:

a) w b. Legionach Polskich,

b) w b. I, II i III korpusach wschodnich,

c) w b. armii gen. Hallera oraz

d) w innych polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Rzeczpospolitą Polską.

Wstążeczka barwy wstęgi orderu Virtuti Militari, rozmiaru połowy szerokości normalnej wstęgi (długości 4—7 cm zależnie od ilości gwiazdek, noszona 1 cm nad lewą kieszenią w linii prostej nad guzikiem, zamykającym kieszeń lub 9 cm niżej kołnierza kurtki na lewej piersi. Przy orderach noszona ma być 1 cm nad wstążkami w środku.

Ilość zranień oznacza się za pomocą gwiazdek z tym, że na jednej wstążeczce mogą być umieszczone tylko trzy gwiazdki. Zraniony po raz czwarty otrzymuje drugą wstążeczkę, którą nosi o 1 cm niżej od pierwszej.

Przyznanie prawa do wstążki z 3-ma gwiazdkami daje odznaczonemu prawo do jednorazowego awansu poza kolejką.

Odznakę zatrzymuje się stale, nawet w wypadku utraty praw obywatelskich lub pozbawienia stopnia oficerskiego.

Odznaka za czas pobytu na froncie.

(Dz. U. R. P. Nr 83/20, poz. 554 i Dz. Rozk. Nr 28/20, poz. 640).

Prawo do odznaki mają żołnierze, którzy byli na froncie w wojsku polskim po 1 listopada 1918 w bezpośredniej styczności bojowej z nieprzyjacielem, jak również żołnierze, którzy brali udział w wojnie światowej przed 1 listopada 1918, walcząc:

1) w b. Legionach Polskich,

2) w b. I, II i III korpusach wschodnich,

3) w b. armii gen. Hallera,

4) w innych formacjach uznanych przez Rzeczpospolitą Polską.

Za każde 6 miesięcy pobytu na froncie jedna naszywka z galonu srebrnego na prawym rękawie kurtki w kształcie kąta prostego z ramionami 3 cm każda, kątem do góry.

Odznaki pamiątkowe.

(Dz. Rozk. Nr 10/28, poz. 123 i Nr 2/33, poz. 22).

Prawo do odznaki pamiątkowej przysługuje:

A. Oficerom i szeregowym poszczególnych formacyj, którzy pozostawali w szeregach formacji w czasie działań wojennych polskich od dnia 1 listopada 1918 do dnia 21 marca 1921 niemniej niż:

a) na froncie przez 3 miesiące lub

b) w formacji przez 1 rok.

B. W czasie pokoju oficerom i podoficerom zawodowym po przesłużeniu faktycznym w formacji co najmniej przez 2 lata, oficerom niezawodowym po odbyciu 2 ćwiczeń w rezerwie lub odbyciu 1 ćwiczenia w rezerwie, jeżeli oficer uprzednio służył w formacji jako szeregowiec lub podoficer.

Prawo do odznaki pamiątkowej może być przyznane:

A. Szeregowym niezawodowym w czasie pokoju po przesłużeniu w formacji co najmniej przez jeden rok, z wyjątkiem karanych sądownie karą więzienia za czyny hańbiące, karanych sądownie za dezercję i karanych sądownie lub dyscyplinarnie za samowolne oddalenie się. Odznakę tę nadaje dowódca pułku na wniosek dowódcy kompanii, szwadronu, baterii, zatwierdzony przez dowódcę baonu i zastępcę dowódcy pułku. Czasokresy powyższe stanowią minimalny warunek co do czasu służby w formacji do otrzymania odznaki pamiątkowej, z wyjątkiem odznak pamiątkowych szkół i kursów wojskowych, dla których czasokresy powyższe mogą być odpowiednio skrócone. Regulaminy odznak poszczególnych formacji mogą te czasokresy odpowiednio zwiększyć.

B. Innym osobom fizycznym lub prawnym, które położyły specjalne zasługi dla dobra formacji lub wojska, na podstawie uchwały ogólnego zebrania oficerskiego, zatwierdzonej przez dowódcę formacji.

Wręczenie odznaki pamiątkowej odbywa się w zasadzie w dniu Święta pułkowego względnie w terminie zwolnienia roczników do rezerwy.

Prawo noszenia odznak pamiątkowych tracą:

a) karani sądownie lub dyscyplinarnie za dezercję lub samowolne oddalenie się,

b) karani sądownie za czyny hańbiące karą więzienia,

c) oficerowie wykluczeni z korpusu oficerskiego prawomocnym orzeczeniem oficerskiego sądu honorowego,

d) inne osoby fizyczne lub prawne na podstawie uchwały ogólnego zebrania oficerskiego, zatwierdzonej przez dowódcę okręgu korpusu i orzekającej pozbawienie tych osób prawa noszenia odznaki.

Odznaki pamiątkowe nosi się niżej orderów pomiędzy górną klapą kieszeni a pasem na kartce oficerskiej, 15 cm niżej kołnierza na kurtce żołnierskiej, w żadnym jednak razie na wysokości orderów, przy czym należy nosić znaki pułkowe oraz za kampanie i obrony na lewej piersi, a naukowe i szkolne na prawej piersi.

Celem uniknięcia przeładowania ubioru znakami wolno nosić równocześnie najwyżej trzy znaki, według uznania posiadania.

Przepisy o noszeniu orderów i odznaczeń

(Dz. Rozk. Nr 19/29, poz. 187, Nr 13/31, poz. 152 i Nr 18/31, poz. 217).

Starszeństwo orderów i odznaczeń.

a) Ordery i odznaczenia polskie: Order Orła Białego, Order Virtuti Militari, Order Odrodzenia Polski, Krzyż Niepodległości (jednak przed Krzyżem Oficerskim i Kawalerskim Odrodzenia Polski), Krzyż Walecznych, Krzyż Zasługi Złoty, Medal Niepodległości, Krzyż Zasługi za Dzielność, Krzy Zasługi Srebrny i Brązowy, Krzyż Zasługi Wojsk Litwy Środkowej i Krzyż na Śląskiej Wstędze Waleczności i Zasługi (w kolejności otrzymania), Medal za Ratowanie Ginących, Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918—1921, Medal Pamiątkowy Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości, Medal „Za Długoletnią Służbę", Medal 3-go Maja.

b) Ordery i odznaczenia zagraniczne, które nosi się w kolejności otrzymania przy zachowaniu starszeństwa orderów i odznaczeń, przy czym odznaczenia Stolicy Apostolskiej nosi się przed innymi odznaczeniami zagranicznymi.

M. Kühla Synowie Fabryka Wyrobów Metalowych w Sokalu (Woj. Lwowskie) Telefon Nr. 9
Specjalność: Plomby Blaszane do zabezpieczenia przesyłek pocztowych i kolejowych

Sposób noszenia.

Ogólnie.

Ordery i odznaczenia pełne.

Wszystkie odznaczenia pełne, nieprzewidziane do noszenia na szyi, nosi się na lewej piersi, na wstążkach przepisanej barwy, zawieszonych na sznureczkach koloru kurtki, naszytych na niej. Długość wstążki 5 cm. Górny skraj wstążek znajduje się na wysokości dziurki pierwszego guzika kurtki, wstążki zapinane przy pomocy haftek (względnie zatrzasków), przymocowanych do nich na częściach wstążek przylegających do kurtki.

Większą liczbę odznaczeń na piersiach nosi się, jak następuje:

1) od 2 — 4 w jednym rzędzie, jeden obok drugiego,

2) od 5 — 10 w jednym rzędzie, przy czym wstążka każdego następnego odznaczenia podsunięta mniej lub więcej, zależnie od ich ilości, pod wstążkę poprzedniego odznaczenia, tak, aby wszystkie zajęły taką szerokość, jaką zajmują cztery obok siebie umieszczone (14—15 cm),

3) ponad 10 w dwóch rzędach, szerokość pierwszego rzędu, jak wyżej, przy czym drugi rząd zawieszony o 1 i pół cm pod pierwszym, a w nim każde odznaczenie między dwoma odznaczeniami pierwszego rzędu. Liczba odznaczeń w pierwszym rzędzie większa o jeden od liczby drugiego rzędu przy ogólnej nieparzystej liczbie odznaczeń, a większa o dwa od liczby drugiego rzędu przy ogólnej parzystej liczbie odznaczeń.

Ordery (komandorie) przewidziane do noszenia na szyi nosi się w porządku starszeństwa. Komandorie orderów Stolicy Apostolskiej nosi się poniżej komandorii polskich, a powyżej komadorii zagranicznych orderów.

Można nosić tylko jedną wstęgę wielką. Należy przeto nakładać przede wszystkim wstęgę orderu polskiego, a w razie jej nieposiadania, wstęgę orderu zagranicznego. W razie posiadania dwóch wstęg polskich nakłada się wstęgę orderu starszego. Wyjątek stanowi posiadanie orderów Orła Białego i Virtuti Militari. Wówczas nakłada się wstęgę orderu Virtuti Militari, natomiast gwiazdę orderu Orła Białego umieszcza się powyżej oraz bliżej środka piersi od gwiazdy orderu Virtuti Militari.

Gwiazdy klasy I-szej nosi się na lewej piersi, zaś gwiazdy klasy 2-giej na prawej piersi, jednakowoż osoby, co do których stanowiska względnie hierarchii nie ma wątpliwości, że posiadają gwiazdy klasy I-szej, w celu niknięcia nadmiaru gwiazd na lewej piersi, mogą część gwiazd przenieść na prawą pierś, zwłaszcza orderów, których bądź wymiar, bądź rysunek nie nasuwa wątpliwości odnośnie ich klasy (ordery belgijskie, duńskie, ,finlandzkie, holenderskie, rumuńskie, skandynawskie, włoskie).

Wstążeczki.

Wstążeczki (baretki) wysokości 1 cm naszyte na czarnej aksamitnej podkładce, naszywa się na lewej piersi bezpośrednio pod linią górnego rzędu sznureczków, służących do zawieszania pełnych odznaczeń. W wypadku posiadania odznaczeń w ilości do czterech, wstążeczki naszywa się w jednym rzędzie bezpośrednio jedna za drugą. W razie posiadania odznaczeń w ilości ponad cztery, naszywa się je w dwa lub więcej rzędów, przy czym przy ilości poniżej czterech w dolnym rzędzie wstążeczki powinny być naszyte tak, by wypadały pod środkiem górnego rzędu.

Wstążeczki krzyża kawalerskiego (orderu kl. V-ej) są gładkie. Na wstążeczkach krzyża oficerskiego (orderu kl. IV-ej) jest umieszczony bączek (rozetka) z wstążki orderowej. Na wstążeczkach Komandorii (kl. III-ej) bączek (rozetka) ma podłożony wąziutki galonik srebrny. Wstążeczka komandorii wielkiej wzgl. oficera wielkiego (kl. II-ej) ma

podkładkę z galonika w połowie długości złotego, a w połowie srebrnego. Na wstążeczce wstęgi wielkiej względnie krzyża wielkiego (kl. 1-szej) bączek ma podkładkę z galonika złotego.

Wstążeczki naszywa się według starszeństwa orderów i odznaczeń.

Wstążeczka odznak za rany i kontuzje ma być noszona 1 cm nad lewą górną kieszenią kurtki oficerskiej w linii prostej nad guzikiem, kieszeń zamykającym, lub 9 cm niżej kołnierza kurtki żołnierskiej na lewej piersi. Przy orderach noszona ma być 1 cm nad linią wstążek pośrodku.

Na mundurach wojskowych.

Ordery i odznaczenia pełne.

Wszystkie posiadane odznaczenia (polskie i cudzoziemskie) nosi się w dni Nowego Roku, świąt narodowych, w czasie meldowań się z powodu zmian przydziału, w czasie uroczystości, na których jest przewidziana obecność przedstawicieli państw, akredytowanych przy rządzie polskim, oraz na przyjęciach urzędowych, na które są rozsyłane zaproszenia z zaznaczeniem obowiązku występowania w orderach.

Wszystkie polskie oraz jedno lub kilka cudzoziemskich nosi się:

1) Przy pełnieniu garnizonowej służby inspekcyjnej, dokonywaniu przeglądów wojskowych, w czasie świąt formacji, uroczystych zamknięć roku szkolnego w szkołach itp. oraz w czasie innych uroczystości i przyjęć bez udziału cudzoziemców.

W tych wypadkach, posiadając krzyż wielki (wstęgę wielką), można wstęgi wielkiej nie nakładać, wystarcza gwiazda, noszona na lewej piersi. W razie nakładania wstęgi wielkiej na mundurze lub płaszczu przechodzi ona pod pasem głównym, przy czym pasek przez ramię odpina się.

W razie występowania w płaszczach, oficerowie, posiadający odznaki komandorskie, rozpinają klapy płaszcza tak, aby był widoczny jeden krzyż komandorski.

2) W wypadku bądź przebywania na obszarze państwa, którego odznaczenia się posiada, bądź wystąpień wobec przedstawicieli danego państwa.

W wypadkach uroczystych wystąpień wobec przedstawicieli państwa, którego odznaczenie się posiada, oficerowie, odznaczeni wielkimi wstęgami cudzoziemskimi, nie nakładają wielkich wstąg polskich, lecz wielką wstęgę cudzoziemską.

W każdym razie zarówno ordery (kl. IV i kl. V), jak też komandorie (kl. II i III) polskie, mają zawsze pierwszeństwo przed orderami i komandoriami cudzoziemskimi.

Jedynie w momencie dekorowania orderami cudzoziemskimi należy je przypinać na pierwszym miejscu przed orderami polskimi.

Wstążeczki (baretki).

W innych wyżej niewymienionych przypadkach wolno nosić wstążeczki (baretki), jednak obowiązują zawsze pełne odznaki orderu Virtuti Militari.

Na płaszczach żadnych orderów i odznaczeń oraz wstążek nie nosi się. Wyjątek stanowi wstążka orderu Virtuti Militari lub Krzyża Walecznych, którą nosi się przeciągniętą przez trzecią dziurkę (licząc od kołnierza) i klapę płaszcza pod kątem 45. Wstążkę Krzyża Walecznych nosi się na płaszczu bez okuć. W wypadku posiadania orderu Virtuti Militari i Krzyża Walecznych nosi się wyłącznie wstążkę orderu Virtuti Militari.

Na ubraniach cywilnych.

Przy stroju galowym (na frakach) mogą być noszone odznaczenia pełne.

Poza tym na ubraniach cywilnych można jedynie nosić wstążki w butonierkach lub miniatury odznaczeń na łańcuszkach.

Odznaczenia cudzoziemskie

(Ustawa z dnia 9 kwietnia 1936 r. Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 261 z 1936 r.).

Obywatelowi Rzeczypospolitej nie wolno przyjmować bez zezwolenia Prezydenta Rzeczypospolitej żadnych odznaczeń cudzoziemskich.

Obywatele Rzeczypospolitej, którzy przed wejściem w życie ustawy niniejszej otrzymali odznaczenia cudzoziemskie, a nie uzyskali zezwolnia Prezydenta Rzeczypospolitej na ich przyjęcie, zachowują prawo do tych odznaczeń, jeżeli zezwolenia takie uzyskają do dnia 1 lipca 1937 r.

Przepisy wykonawcze.

(Rozporządzenie Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 1 maja 1936 r. Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 271, z 1936 r.).

Odznaczeniami cudzoziemskimi są wszelkie ordery, krzyże, medale i odznaki zaszczytne, nadawane w uznaniu zasług przez Głowy obcych i organa z mocy prawa do tego upoważnione.

Obywatel polski, któremu nadano odznaczenie cudzoziemskie, obowiązany jest przed przyjęciem wnieść prośbę do Prezydenta Rzeczypospolitej o zezwolenie na przyjęcie odznaczenia.

Prośba powinna zawierać:

a) imię, nazwisko, zawód i miejsce zamieszkania osoby wnoszącej prośbę;

b) nazwę i rodzaj odznaczenia;

c) dowód nadania.

Prośby należy wnosić w następującej drodze:

Funkcjonariusze państwowi, samorządowi i pracownicy kontraktowi, zatrudnieni we władzach i urzędach państwowych i samorządowych, oraz żołnierze w czynnej służbie — w drodze służbowej przez właściwego ministra.

Wszyscy inni obywatele:

a) zamieszkali w kraju — przez powiatową władzę administracji ogólnej, która w drodze służbowej prześle prośbę przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych;

b) zamieszkali za granicą — przez terytorialnie właściwy urząd konsularny Rzeczypospolitej, który za pośrednictwem przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej prześle prośbę przez Ministra Spraw Zagranicznych.

O udzieleniu zezwolenia na przyjęcie odznaczenia cudzoziemskiego i o odmowie zawiadamia się osobę, która wniosła prośbę, za pośrednictwem właściwego ministra.

RZEŹNIA i TARGOWISKO ZWIERZĘCE w GDYNI, Sp. z o. o. | GDYNIA IV, ul. Pogórska Tel. 97-22

Łazar LEDERMAN i Józef ROLNIK dawniej Młyn Industria - G. Michalenko i S-ka
CHEŁM, Lubelska 105 | Konto P. K. O. Nr. 68.056
Skrzynka poczt. 85, tel. 65 | Adr. telegr. „ROLED"—Chełm

Towarzystwo Górniczo-Przemysłowe

„SATURN"

Spółka Akcyjna

Poczta Sosnowiec — Telefony: 6-11-35 dla rozmów międzymiastowych 6-11-38

Poza węglem z kopalni: SATURN, JOWISZ i MARS — posiada

Cementownię „SATURN"

z której poleca:

1) Cement wyborowego gatunku, na mocy analizy Politechniki Warszawskiej Nr 1004 z dn. 19 czerwca 1935 r. o wytrzymałości na rozciąganie 43,5 do 51,1 kg/cm² oraz o wytrzymałości na ściskanie od 570 do 652 kg/cm², czyli znacznie wyżej przepisowych norm.

2) Wibrowaną kostkę betonową „S a t u r n i t" do ulepszonych nawierzchni drogowych.

Obok nawierzchni betonowych płaszczowych, na Zachodzie, zwłaszcza w Belgii i Francji coraz więcej stosują na drogach o większym ciężkim ruchu bruki z kostek betonowych.

Po kilkuletnich doświadczeniach, uwieńczonych pomyślnym rezultatem, stwierdzonym przez Drogowy Instytut Badawczy w Warszawie — Towarzystwo „S a t u r n" przystąpiło do fabrykacji na większą skalę kostek betonowych specjalnie wytrzymałych na ścieralność i ciśnienie o minimalnej nasiąkliwości, pod nazwą „Saturnit". Kostki te, wykonywane fabrycznie, systemem wibracyjnym, w górnej części narażonej na ścieranie, posiadają drobny tłuczeń twardych skał bazaltu, dzięki czemu są niezmiernie odporne na ścieralność, a mianowicie: 0.16 cm³/cm² na tarczy Bohme'go.

Pod tym względem przewyższają kostki z granitów wołyńskich, których ścieralność wynosi 0,21 do 0,46 cm³/cm², zaś znacznie odporniejsze od innych kostek kamiennych.

odporne są również na nasiąkliwość wodą ± 1,6%.

Wielokrotne próby na ściskanie dały przeciętną wytrzymałość — 850 kg/cm²

Kostki te układa się na podłożu z grubego tłucznia małowartościowego, dobrze uwałowanego.

Wykonywane fabrycznie — posiadają bardzo prawidłowy kształt i równą powierzchnię górną, dzięki czemu mogą być ułożone przy minimalnych spoinach i dają gładką — lecz nie śliską drogę i pozwalają na bardzo szybkie układanie nawierzchni.

Przez zalanie spoin zaprawą cementową otrzymuje się po ułożeniu zwarte jednolite, mocne sklepienie, co zabezpiecza równość powierzchni drogowej oraz równomierne ścieranie.

Normy belgijskie dla powszechnie używanych tam kostek betonowych wynoszą:

Wytrzymałość na ściskanie minimum 500 kg/cm².

Nasiąkliwość maks. 6%, ścieralność maks. 0,7 cm³/cm².

Wyniki osiągane przez „Saturnit" znacznie przewyższają te normy.

Wymiary obecnie fabrykowanej kostki 11 × 22 cm. Wysokość 10 cm.

Waga jednej sztuki kostki 6,12 kg.

Na 1 m² powierzchni wychodzi 40 szt. kostki.

Dotychczas ułożone odcinki z kostki wibrowanej „Saturnit" tak na ulicach jak i na drogach dały doskonałe rezultaty.

Cena nawierzchni z „Saturnitu" jest znacznie niższą od innych ulepszonych nawierzchni drogowych.

SCHEMAT ORGANIZACYJNY

Prezes Rady Ministrów

Dr Felicjan Sławoj - Składkowski

Wiceprezes Rady Ministrów

Inż. Eugeniusz Kwiatkowski

Prezydium Rady Ministrów

(Krakowskie Przedmieście 46/48, tel. 5.55.00).

Urząd Prezydium Rady Ministrów składa się z Biura Personalnego, Biura Prawnego, Biura Ekonomicznego, Biura Usprawnienia Administracji, Wydziału Budżetowo-gospodarczego oraz Biura Planowania.

Urząd Prezydium Rady Ministrów przygotowuje i opracowuje materiały polityczne dla Prezesa Rady Ministrów, załatwia sprawy interpelacyj, rezolucyj oraz uchwał sejmowych i senackich; sprawy związane z ustaleniem przez Prezesa Rady Ministrów porządków dziennych posiedzeń Rady Ministrów; sprawy etykiety i posłuchań; sprawy prasowe i nadzoru politycznego nad działalnością Polskiej Agencji Telegraficznej i Wydawnictwami Państwowymi; opracowuje projekty ustaw i rozporządzeń, zlecone mu przez Radę Ministrów, na zlecenie zaś Prezesa Rady Ministrów opracowuje projekty ustaw i rozporządzeń, nie należących do zakresu działania poszczególnych Ministrów; rozpatruje projekty ustaw i rozporządzeń, przedkładane Radzie Ministrów i opiniuje te projekty pod względem prawnym; w miarę potrzeby zwołuje konsultacje prawne, odbywane przy współudziale zainteresowanych Ministrów; uzgadnia projekty według zleceń Rady Ministrów lub Prezesa Rady Ministrów, ustala redakcję zmian uchwalonych przez Radę Ministrów w złożonych jej projektach ustaw i rozporządzeń, referuje Prezesowi Rady Ministrów sprawy, wprowadzone przez Prezesa Rady Ministrów na porządek dzienny posiedzeń Rady Ministrów, a opiniowane przez Biuro Prawne wydaje opinie prawne w sprawach zleconych przez Prezesa Rady Ministrów, załatwia czynności poprzedzające zarządzenie ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzplitej Polskiej ustaw, rozporządzeń i zarządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej, Rady Ministrów i Prezesa Rady Ministrów, załatwia sprawy ogłaszania rozporządzeń, zarządzeń i obwieszczeń władz naczelnych w „Monitorze Polskim", prowadzi wykazy wniosków ustawodawczych, uzgadnia z ogólnymi zasadami polityki gospodarczej Rządu sprawy o charakterze ekonomicznym, wpływające z poszczególnych Ministerstw do decyzji Rady Ministrów, Komitetu Ekonomicznego, Ministrów oraz Prezesa Rady Ministrów; opracowuje wnioski na Radę Ministrów i Komitet Ekonomiczny Ministrów w sprawach o charakterze ekonomicznym, które z natury swej wymagają inicjatywy Prezesa Rady Ministrów, sporządza dla Prezesa Rady Ministrów sprawozdania o potrzebach życia gospodarczego, wykonywania powziętych uchwał w sprawach gospodarczych i o skutkach tych uchwał dla życia gospo-

darczego; załatwia wszystkie sprawy administracyjne, wynikające z działalności Komitetu Ekonomicznego Ministrów; załatwia sprawy, dotyczące usprawnienia administracji publicznej, dekoncentracji administracji, metod pracy w urzędach, organizacji i zakresu działania władz i urzędów oraz systemu kształcenia personelu urzędniczego; współdziała z zainteresowanymi Ministerstwami, a w szczególności z Ministrem Skarbu w sprawach etatów personalnych władz i urzędów, w sprawach dotyczących stosunków służbowych i uposażenia funkcjonariuszów państwowych, załatwia sprawy personalne, poruczone w myśl obowiązujących przepisów Prezesowi Rady Ministrów oraz sprawy personalne Prezydium Rady Ministrów, urzędów i zakładów podległych Prezesowi Rady Ministrów, rozpatruje i opiniuje przedkładane Radzie Ministrów wnioski w powyższych sprawach, tudzież załatwia sprawy orderowe i odznaczeń.

Prezesowi Rady Ministrów podlega Polska Agencja Telegraficzna oraz Zarząd Funduszu Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego.

Minister Spraw Wewnętrznych

Dr Felicjan Sławoj - Składkowski

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

(Nowy Świat 69, tel. 6.62.50).

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych dzieli się na 4 Departamenty: Polityczny, Samorządowy, Administracyjny, Techniczno-Budowlany oraz Gabinet Ministra, Biuro Personalne, Biuro Wojskowe, Biuro Aprowizacyjne i Biuro Inspekcji.

Zakres działania Ministerstwa Spraw Wewnętrznych obejmuje: sprawy ogólno-polityczne, narodowościowe i bezpieczeństwa, sprawy organizacji związków komunalnych, oraz ich organów, wykonywanie nadzoru nad administracją samorządową związków komunalnych ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki finansowej i działalności ekonomicznej tych związków; sprawy administracyjno-budowlane; orzecznictwo w toku instancji i wykonywanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów przez podległe Ministerstwu urzędy; sprawy nadzoru budowlanego i zabudowania osiedli, techniki budowlanej i sanitarnej, sprawy ogólnego zarządu gmachów i placów państwowych; sprawy związane z poborem wojskowym, z mobilizacją i demobilizacją; sprawy osobistych i rzeczowych świadczeń wojennych i zasiłków wojskowych, sprawy związane z przysposobieniem wojskowym, sprawy pieczy nad stanem zaopatrzenia ludności w artykuły żywnościowe i inne przedmioty powszechnego użytku, zwalczanie lichwy, nadzór nad gospodarką aprowizacyjną związków komunalnych oraz sprawy mobilizacji gospodarczej dla celów wojskowych.

Przepisy dotyczące organizacji Ministerstwa są zawarte w Statucie, stanowiącym załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. (Monitor Polski Nr 148 z 1932 r. poz. 182).

Urzędy podległe Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Główny Urząd Statystyczny, Dowództwo Korpusu Ochrony Pogranicza oraz Komenda Główna Policji Państwowej.

Urzędy podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

Wojewódzkie Sądy Administracyjne w Toruniu, Poznaniu i w Katowicach, Urzędy Wojewódzkie, Komisariat Rządu na m. st. Warszawę oraz Państwowe Zakłady Wodociągowe na G. Śląsku.

Ogólne zestawienie jednostek administracyjnych.

Miasto st. Warszawa, 16 województw, 264 powiaty (w tym 23 miejskie*), 602 miasta, 3121 gmin wiejskich, 40.529 gromad

Województwa	Ilość powiatów	Ilość miast	Ilość gmin wiejskich	Ilość gromad
1. Białostockie	13	44	170	4504
2. Kieleckie	20	40	313	4289
3. Krakowskie	18	47	195	1798
4. Lubelskie	19	33	275	3983
5. Lwowskie	27	58	252	2234
6. Łódzkie	9	28	154	2287
7. Nowogródzkie	8	10	87	1717
8. Poleskie	9	12	79	1785
9. Pomorskie	28	64	234	2861
10. Poznańskie	29	100	239	3643
11. Stanisławowskie	12	28	119	909
12. Śląskie	11	18	382	—
13. Tarnopolskie	17	36	169	1214
14. Warszawskie	20	46	254	5680
15. Wileńskie	9	15	96	880
16. Wołyńskie	11	22	103	2743
17. Warszawa-miasto	4	1	—	—
Razem	264	602	3121	40527

*) Powiaty miejskie: Białystok, Bielsko, Bydgoszcz, Chorzów, Częstochowa, Gdynia, Gniezno, Grudziądz, Inowrocław, Katowice, Kraków, Lublin, Lwów, Łódź, Poznań, Radom, Sosnowiec, Toruń, Wilno, Śródmiejsko-Warszawski, Południowo-Warszawski, Północno-Warszawski, Prasko-Warszawski.

„WISŁA" Fabryka Maszyn Rolniczych i Motorów, Odlewnia Żelaza
S. GÓRSKI i E. HRYNKIEWICZ
dzierżawcy: Fabryki Maszyn i Narzędzi Rolniczych Z. Podlasek. Włocławek, ul. Toruńska 26
Fabryka produkuje wszelkie maszyny rolnicze, motory spalinowe i na gaz ssany, wykonywuje roboty konstrukcyjne i odlewy żeliwne agronomiczne i maszynowe.

Województwa i powiaty.

Powierzchnia 388.634 km² [1]) (w tym m. st. Warszawa 125 km²). Ludność 32.152.429²) [3]) [4])) (w tym m. st. Warszawa 1.171.898). Miasto stołeczne Warszawa, 16 województw, 264 powiaty (w tym 23 powiaty miejskie), 602 miasta (w tym 53 wydzielone z pow. związku samorz.), 3.121 gmin wiejskich, 40.527 gromad.

Miasto stoł. Warszawa.

4 powiaty miejskie: Starostwo Śródmiejsko-Warszawskie, Południowo-Warszawskie, Północno-Warszawskie, Prasko-Warszawskie.

Województwo Białostockie
Augustowski
Białostocki
Białostocki miejski
Bielski
Grodzieński
Łomżyński*)
Ostrołęcki *)
Ostrowski *)
Sokólski
Suwalski
Szczuczyński (siedziba starostwa w Grajewie)
Wołkowyski
Wysokomazowiecki

Województwo Kieleckie
Będziński
Częstochowski
Częstochowski miejski
Iłżecki (siedziba starostwa w Wierzbniku)
Jędrzejowski
Kielecki
Konecki **)
Kozienicki
Miechowski
Olkuski
Opatowski
Opoczyński **)
Pińczowski
Radomski
Radomski miejski
Sandomierski
Sosnowiecki miejski
Stopnicki (siedziba starostwa w Busku Zdroju)
Włoszczowski
Zawierciański

Województwo Krakowskie
Bialski
Bocheński
Brzeski
Chrzanowski
Dąbrowski
Dębicki
Gorlicki
Jasielski
Krakowski
Krakowski miejski
Limanowski
Mielecki
Myślenicki
Nowosądecki
Nowotarski
Tarnowski
Wadowicki
Żywiecki

Województwo Lubelskie
Bialski
Biłgorajski
Chełmski
Garwoliński *)
Hrubieszowski
Janowski
Krasnystawski
Lubartowski

---

[1]) Bez obszaru ziem odzyskanych w r. 1938, których powierzchnia wynosi około 1050 km².

²) Ogólna liczba ludności różni się od liczby podawanej w wydawnictwach Głównego Urzędu Statystycznego o 45.177, ponieważ w nin. wydawnictwie podano liczbę ludności Gdyni wg. stanu obecnego.

[3]) W tym 191.437 wojska skoszarowanego. Cyfra ta nie figuruje w liczbie ludności podanej przy województwach i powiatach.

[4]) Wg. przybliżonych obliczeń Gł. Urzędu Statystycznego liczba ludności w roku 1938 wzrosła do ca 34.500.000 mieszkańców.

*) Z dniem 1 kwietnia 1939 r. przyłączono do województwa warszawskiego.

**) Z dniem 1 kwietnia 1939 r. przyłączony do województwa łódzkiego z wyjątkiem gmin wiejskich Bliżyn i Szydłowiec oraz miast Skarżysko — Kamienna i Szydłowiec (w pow. koneckim).

Lubelski
Lubelski miejski
Łukowski
Puławski
Radzyński
Siedlecki
Sokołowski *)
Tomaszowski
Węgrowski *)
Włodawski
Zamojski

Województwo Lwowskie
Bóbrecki
Brzozowski
Dobromilski
Drohobycki
Gródecki
Jarosławski
Jaworowski
Kolbuszowski
Krośnieński
Leski
Lubaczowski
Lwowski
Lwowski miejski
Łańcucki
Mościski
Niżański
Przemyski
Przeworski
Rawski
Rudecki
Rzeszowski
Samborski
Sanocki
Sokalski
Tarnobrzeski
Turczański
Żółkiewski

Województwo Łódzkie
Brzeziński
Łaski
Łęczycki
Łódzki
Łódzki miejski
Piotrkowski
Radomszczański
Sieradzki
Wieluński

Województwo Nowogródzkie
Baranowicki
Lidzki
Nieświeski
Nowogródzki
Słonimski
Stołpecki
Szczuczyński
Wołożyński

Województwo Poleskie
Brzeski
Drohicki
Kobryński
Kosowski
Koszyrski
Łuniniecki
Piński
Prużański
Stoliński

Województwo Pomorskie
Brodnicki
Bydgoski
Bydgoski miejski
Chełmiński
Chojnicki
Gdyński miejski
Grudziądzki
Grudziądzki miejski
Inowrocławski
Inowrocławski miejski
Kartuski
Kościerski
Lipnowski
Lubawski (siedziba starostwa w Nowym Mieście Lubawskim)
Morski (siedziba starostwa w Wejherowie)
Nieszawski (siedziba starostwa w Aleksandrowie Kujawskim)
Rypiński
Sępoleński
Starogardzki
Szubiński
Świecki
Tczewski
Toruński
Toruński miejski
Tucholski
Wąbrzeski
Włocławski
Wyrzyski

Województwo Poznańskie
Chodzieski
Czarnkowski
Gnieźnieński
Gnieźnieński miejski
Gostyński
Jarociński
Kaliski
Kępiński
Kolski
Koniński
Kościański
Krotoszyński
Leszczyński
Międzychodzki
Mogileński
Nowotomyski
Obornicki
Ostrowski
Poznański

---

*) Z dniem 1 kwietnia 1939 r. przyłączono do województwa warszawskiego.

OTTO JOST
Fabryka beczek i tartak
Wejherowo-Pom. Wilsona 14. tel. 74
Beczki, kubełki, wanienki do tłuszczów, miodu, marmolady, mydła i t. p.
Specjalność: standartowe komplety beczkowe do masła

Poznański miejski
Rawicki
Szamotulski
Śremski
Średzki
Turecki
Wągrowiecki
Wolsztyński
Wrzesiński
Żniński

Województwo Stanisławowskie

Doliński
Horodeński
Kałuski
Kołomyjski
Kosowski
Nadwórniański
Rohatyński
Stanisławowski
Stryjski
Śniatyński
Tłumacki
Żydaczowski

Województwo Śląskie

Bielski
Bielski miejski
Chorzowski miejski
Cieszyński
Katowicki
Katowicki miejski
Lubliniecki
Pszczyński
Rybnicki
Świętochłowicki
Tarnogórski

Województwo Tarnopolskie

Borszczowski
Brodzki
Brzeżański
Buczacki
Czortkowski
Kamionecki
Kopyczyniecki
Podhajecki
Przemyślański
Radziechowski
Skałacki
Tarnopolski
Trembowelski
Zaleszczycki
Zbaraski
Zborowski
Złoczowski

Województwo Warszawskie

Błoński (siedziba starostwa w Grodzisku Mazow.)
Ciechanowski
Działdowski
Gostyniński
Grójecki
Kutnowski **)
Łowicki **)
Makowski
Miński
Mławski
Płocki
Płoński
Przasnyski
Pułtuski
Radzymiński
Rawski **)
Sierpecki
Skierniewicki **)
Sochaczewski
Warszawski

Województwo Wileńskie

Brasławski
Dzisnieński (siedziba starostwa w Głębokiem)
Mołodecki
Oszmiański
Postawski
Święciański
Wilejski
Wileński miejski
Wileńsko-trocki

Województwo Wołyńskie

Dubieński
Horochowski
Kostopolski
Kowelski
Krzemieniecki
Lubomelski
Łucki
Równieński
Sarneński
Włodzimierski
Zdołbunowski

**) Z dniem 1 kwietnia 1939 r. przyłączone do województwa łódzkiego.

Pierwsza Kujawska Garbarnia
JAKUB JABŁONKA
WŁOCŁAWEK, Telefon 1691—Prywatny 1232
P. K. O. Warszawa 68478
Rachunki bieżące: w Banku Handlowym w Warszawie, Oddział we Włocławku.
Wyrabia skóry podeszwowe, blankowe i t. d.

U. GENAUER
CHEŁM, PIERACKIEGO Nr 20
EKSPORT KLEPEK DĘBOWYCH (FASSHOLZEXSPORT)

Miasta Rzeczypospolitej

(Tłustym oznaczono miasta wydzielone z powiatowego związku samorządowego).

Województwo Białostockie

Augustów
Białystok
Bielsk Podlaski
Brańsk
Brok *)
Choroszcz
Ciechanowiec
Dąbrowa Grodzieńska
Drohiczyn n. Bugiem
Druskieniki
Goniądz
Grajewo
Grodno
Indura
Jedwabne *)
Kleszczele
Knyszyn
Kolno *)
Krynki
Łapy
Łomża *)
Nowogród *)
Ostrołęka *)
Ostrów Mazowiecka *)
Rajgród
Sejny
Siemiatycze
Skidel
Sokoły
Sokółka
Starosielce
Stawiski *)
Suchowola
Supraśl
Suraż
Suwałki
Szczuczyn Białostocki
Świsłocz
Tykocin
Wasilków
Wołkowysk
Wysokie Mazowieckie
Zabłudów
Zambrów *)

Województwo Kieleckie

Będzin
Busko-Zdrój
Chęciny
Chmielnik
Czeladź
Częstochowa
Dąbrowa Górnicza
Działoszyce
Iłża
Jędrzejów
Kielce
Kłobuck
Końskie **)
Kozienice
Krzepice
Miechów
Olkusz
Opatów
Opoczno **)
Ostrowiec Świętokrzyski
Pińczów
Proszowice
Przedbórz **
Radom
Sandomierz
Skalbmierz
Skaryszew
Skarżysko-Kamienna
Słomniki
Sosnowiec
Staszów
Szczekociny
Szydłowiec
Wierzbnik
Włoszczowa
Wolbrom
Wyśmierzyce
Zawichost
Zawiercie
Zwoleń

Województwo Krakowskie

Andrychów
Biała Krakowska
Biecz
Bochnia
Brzesko
Chrzanów
Dąbrowa Tarnowska
Dębica
Dobczyce
Gorlice
Grybów
Jasło
Jaworzno
Jordanów
Kalwaria Zebrzydowska
Kęty
Kraków
Krynica
Krzeszowice
Limanowa
Maków Podhalański
Mielec
Muszyna
Myślenice
Niepołomice
Nowy Sącz
Nowy Targ
Oświęcim
Pilzno
Piwniczna
Radomyśl Wielki
Ropczyce
Sędziszów
Skawina
Stary Sącz
Sucha
Szczakowa

*) Z dniem 1 kwietnia 1939 r. przyłączono do województwa warszawskiego.
**) Z dniem 1 kwietnia 1939 r. przyłączone do województwa łódzkiego.

Tarnów
Trzebinia
Tuchów
Wadowice
Wieliczka
Wilamowice
Zakopane
Zator
Żabno
Żywiec

Województwo Lubelskie
Biała Podlaska
Biłgoraj
Chełm
Dubienka
Garwolin *)
Hrubieszów
Janów Lubelski
Janów Podlaski
Kazimierz Dolny
Kock
Krasnystaw
Kraśnik
Lubartów
Lublin
Łęczna
Łosice
Łuków
Międzyrzec Podlaski
Mordy
Ostrów Lubelski
Parczew
Puławy
Radzyń Podlaski
Siedlce
Sokołów Podlaski *)
Stoczek Łukowski
Szczebrzeszyn
Terespol
Tomaszów Lubelski
Węgrów *
Włodawa
Zamość
Żelechów *)

Województwo Lwowskie
Baranów Sandomierski
Bełz
Błażowa
Borysław
Bóbrka
Brzozów
Chodorów
Chyrów
Cieszanów
Dobromil
Drohobycz
Dukla
Głogów
Gródek Jagielloński
Janów Lwowski
Jarosław
Jaryczów Nowy
Jaworów
Kańczuga
Kolbuszowa
Komarno
Krakowiec
Krosno
Kulików
Lesko
Leżajsk
Lubaczów
Lwów
Łańcut
Mosty Wielkie
Mościska
Niemirów Lwowski
Nisko
Przemyśl
Przeworsk
Radymno
Rawa Ruska
Rozwadów
Rudki
Rudnik
Rymanów
Rzeszów
Sambor
Sanok
Sądowa Wisznia
Sieniawa
Sokal
Sokołów Małopolski
Stary Sambor
Strzyżów
Szczerzec
Tarnobrzeg
Turka n. Stryjem
Tyczyn
Uhnów
Ustrzyki Dolne
Winniki
Żółkiew

Województwo Łódzkie
Aleksandrów Łódzki
Bełchatów
Brzeziny
Głowno
Koniecpol
Konstantynów Łódzki
Łask
Łęczyca
Łódź
Ozorków
Pabianice
Piotrków Trybunalski
Poddębice
Praszka
Radomsko
Ruda Pabianicka
Sieradz
Stryków
Sulejów
Szadek
Tomaszów Mazow.
Tuszyn
Warta
Wieluń
Wieruszów
Zduńska Wola
Zgierz
Złoczew

---

*) Z dniem 1 kwietnia 1939 przyłączone do województwa warszawskiego.

Województwo Nowogródzkie
Baranowicze
Kleck
Lachowicze
Lida
Nieśwież
Nowogródek
Słonim
Stołpce
Wołożyn
Zdzięcioł

Województwo Poleskie
Bereza Kartuska
Brześć n. B.
Dawidgródek
Kamieniec Litewski
Kobryń
Kosów Poleski
Łuniniec
Pińsk
Prużana
Różana
Stolin
Wysokie Litewskie

Województwo Pomorskie
Aleksandrów Kujawski
Barcin
Brodnica
Brześć Kujawski
Bydgoszcz
Chełmno
Chełmża
Chodecz
Chojnice
Ciechocinek
Czersk
Dobrzyń n. Drwęcą
Dobrzyń n. Wisłą
Fordon
Gdynia
Gniew
Gniewkowo
Golub
Górzno
Grudziądz
Inowrocław
Kamień Pomorski
Kartuzy
Kcynia
Koronowo
Kościerzyna
Kowal
Kowalewo Pomorskie
Kruszwica
Lipno
Lubawa
Lubień Kujawski
Lubraniec
Łabiszyn
Łasin
Łobżenica
Miasteczko Krajńskie
Mrocza
Nakło nad Notecią
Nieszawa
Nowe
Nowe Miasto Lubawskie
Pelplin
Przedecz
Puck
Radziejów
Radzyn Chełmiński
Rypin
Sępolno Krajńskie
Skarszewy
Skórcz
Solec Kujawski
Starogard
Szubin
Świecie
Tczew
Toruń
Tuchola
Wąbrzeźno
Wejherowo
Więcbork
Włocławek
Wyrzysk
Wysoka

Województwo Poznańskie
Błaszki
Bojanowo
Borek
Buk
Chodzież
Czarnków
Czempiń
Czerniejewo
Dąbie
Dobra
Dolsk
Gniezno
Golina
Gołańcz
Gostyń
Grabów n. Prosną
Grodzisk Wielkopolski
Janowiec Wielkopolski
Jarocin
Jutrosin
Kalisz
Kępno
Kleczew
Kłecko
Kłodawa
Kobylin
Koło
Konin
Kostrzyn
Kościan
Koźmin
Kórnik
Krobia
Krotoszyn
Krzywiń
Książ Wielkopolski
Leszno
Lwówek
Margonin
Miejska Górka
Międzychód
Mikstat
Miłosław
Mogilno
Mosina
Murowana Goślina
Nowy Tomyśl
Oborniki
Odolanów
Opalenica
Osieczna
Ostroróg
Ostrów Wielkopolski
Ostrzeszów

Pakość
Pleszew
Pniewy
Pobiedziska
Pogorzela
Poniec
Poznań
Pyzdry
Rakoniewice
Raszków
Rawicz
Rogoźno
Rychwał
Rydzyna
Sarnowa
Sieraków
Skoki
Słupca
Stawiszyn
Stęszew
Strzelno
Sulmierzyce
Swarzędz
Szamocin
Szamotuły
Ślesin
Śmigiel
Śrem
Środa
Trzemeszno
Tuliszków
Turek
Ujście
Uniejów
Wągrowiec
Wieleń
Wielichowo
Witkowo
Wolsztyn
Wronki
Września
Zagórów
Zbąszyń
Zduny
Żerków
Żnin

Województwo Stanisławowskie

Bohorodczany
Bolechów
Bołszowce
Bursztyn
Delatyn
Dolina
Halicz
Horodenka
Kałusz
Kołomyja
Kosów Huculski
Kuty
Mikołajów
Nadwórna
Otynia
Peczeniżyn
Rohatyn
Rozdół
Rożniatów
Skole
Stanisławów
Stryj
Śniatyn
Tłumacz
Tyśmienica
Zabłotów
Żurawno
Żydaczów

Województwo Śląskie

Bielsko
Bieruń Stary
Chorzów
Cieszyn
Katowice
Lubliniec
Miasteczko Śląskie
Mikołów
Mysłowice
Pszczyna
Rybnik
Siemianowice Śląskie
Skoczów
Strumień
Tarnowskie Góry
Wodzisław Śląski
Woźniki
Żory

Województwo Tarnopolskie

Barysz
Borszczów
Brody
Brzeżany
Buczacz
Budzanów
Busk
Chorostków
Czortków
Gliniany
Grzymałów
Husiatyn
Kamionka Strumiłowa
Kopyczyńce
Kozowa
Łopatyn
Mielnica Podolska
Mikulińce
Monasterzyska
Olesko
Podhajce
Podwołoczyska
Pomorzany
Przemyślany
Radziechów
Sasów
Skała Podolska
Skałat
Tarnopol
Tłuste
Trembowla
Zaleszczyki
Załoźce
Zbaraż
Zborów
Złoczów

Hurtowy Skład Towarów Galanteryjnych
J. Szojchet, Kowel
ul. Warszawska 94 Konto czek. PKO 806.61 Skrz. pocz. 49

Województwo Warszawskie

Biała Rawska **)
Błonie
Chorzele
Ciechanów
Działdowo
Gąbin
Gostynin
Góra Kalwaria
Grodzisk Mazowiecki
Grójec
Kałuszyn
Krośniewice **)
Kutno **)
Lidzbark
Łowicz
Maków Mazowiecki
Mińsk Mazowiecki
Mława
Mogielnica
Mszczonów
Nasielsk
Nowe Miasto n. Pilicą**)
Nowy Dwór Mazowiecki
Otwock
Piaseczno
Płock
Płońsk
Pruszków
Przasnysz
Pułtusk
Raciąż
Radzymin
Rawa Mazowiecka**)
Różan
Serock
Sierpc
Skierniewice **)
Sochaczew
Warka
Wołomin
Wyszków
Wyszogród
Zakroczym
Żuromin
Żychlin **)
Żyrardów

M. St. Warszawa

Warszawa

Województwo Wileńskie

Dokszyce
Dzisna
Głębokie
Mołodeczno
Nowe Święciany
Nowa Wilejka
Oszmiana
Podbrodzie
Radoszkowice
Raków Mołodecki
Smorgonie
Święciany
Troki
Wilejka
Wilno

Województwo Wołyńskie

Beresteczko
Bereźne
Dąbrowica
Dubno
Horochów
Korzec
Kostopol
Kowel
Krzemieniec
Luboml
Łuck
Ołyka
Ostróg
Radziwiłłów
Ratno
Rokitno
Rożyszcze
Równe
Sarny
Uściług
Włodzimierz
Zdołbunów

**) Z dniem 1 kwietnia 1939 r. przyłączone do województwa łódzkiego.

HELIA
Fabryka wyrobów czekoladowych i wafli
Sp. z o. o.
Kraków XXII
ul. Kolejowa 12 Telefon 187-70

SKŁAD FABRYCZNY ARTYKUŁÓW TECHNICZNYCH
JULIUSZ EIFERMANN W DROHOBYCZU
SKŁAD W BORYSŁAWIU
Adres telegraficzny: EIFERMANN DROHOBYCZ
Konto P. K. O. Nr. 506.452. Telefon Drohobycz Nr. 7174. Telefon Borysław Nr. 1028
WSZELKIE ARTYKUŁY DLA WIERTNICTWA NAFTOWEGO

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. Dz. U. R. P. Nr 80 z 1936 r. poz. 555).

Władzami administracji ogólnej są:

wojewodowie, Komisarz Rządu na m. st. Warszawę, starostowie powiatowi i starostowie grodzcy;

organa związków samorządu terytorialnego, które spełniają zadania administracji ogólnej w zakresie, ustalonym przez rozporządzenie niniejsze oraz inne przepisy prawne.

Właściwość miejscowa władz wyżej wymienionych obejmuje w zasadzie ich okrąg administracyjny.

Organa, których zakres czynności obejmuje dwa lub więcej okręgów administracyjnych, podlegają pod względem osobowym tej władzy administracji ogólnej, w której okręgu mają swoją siedzibę urzędową, pod względem służbowym zaś tym władzom, na których obszarach spełniają czynności urzędowe.

W sprawach administracji reform rolnych, dotyczących obszaru położonego w dwu lub więcej powiatach względnie województwach, właściwy będzie starosta, względnie wojewoda, wyznaczony w każdym poszczególnym przypadku przez władzę bezpośrednio wyższą.

Wojewodowie

Na czele województwa stoi wojewoda, mianowany przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, uchwalony przez Radę Ministrów.

Wojewoda podlega pod względem osobowym Ministrowi Spraw Wewnętrznych, pod względem służbowym zaś, zależnie od rodzaju spraw, wchodzących w zakres jego działania, Prezesowi Rady Ministrów oraz poszczególnym ministrom, właściwym dla danego działu administracji.

Wojewoda jest na obszarze województwa:

1) przedstawicielem Rządu, sprawującym z tego tytułu funkcje, przekazane mu rozporządzeniem niniejszym lub specjalnie zlecone przez Rząd;

2) szefem administracji ogólnej, tj. administracji spraw wewnętrznych oraz innych działów administracji, bezpośrednio zespolonych we władzach administracji ogólnej.

Jako przedstawiciel Rządu wojewoda ma obowiązek i prawo:

1) wyłącznego reprezentowania Rządu przy uroczystych wystąpieniach, o ile Prezes Rady Ministrów nie wyśle osobnego delegata;

2) uzgadniania działalności całej administracji rządowej na obszarze województwa w myśl zasadniczej linii działalności Rządu;

3) ogólnego nadzoru nad sprawami osobowymi funkcjonariuszów państwowych ze stanowiska wymogów bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego;

4) uzgadniania działalności administracji cywilnej, jako też interesów gospodarczych województwa, z potrzebami obrony Państwa.

Naczelnicy wszystkich władz i urzędów rządowych, podległych bezpośrednio władzom centralnym, są obowiązani uzgadniać z wojewodą projekty swych zarządzeń natury ogólnej lub też takich, które mają szczególne znaczenie dla polityki Rządu na obszarze województwa.

W sprawach, o których wyżej mowa, wojewodzie przysługuje również prawo występowania wobec właściwej władzy z inicjatywą wydania przez nią zarządzenia.

O ile w sprawach, wyżej wymienionych nie dojdzie do uzgodnienia poglądów, wojewody i naczelnika właściwej władzy, rozstrzyga w tym względzie właściwy minister.

Przepisy te nie dotyczą wypadków, w których poszczególna władza wydaje zarządzenie na podstawie specjalnego polecenia otrzymanego od właściwego ministra.

Wojewoda jest uprawniony żądać wyjaśnień od naczelników władz i urzędów rządowych oraz zakładów państwowych położonych na obszarze województwa.

W wypadkach szczególnie ważnych, gdy zwłoka zagraża interesowi publicznemu, wojewoda może osobiście wejrzeć w tok spraw tych instytucyj z wyjątkiem zakładów naukowych i przedsiębiorstw państwowych.

Na zaproszenie wojewody i pod jego przewodnictwem naczelnicy władz i urzędów rządowych, podlegających bezpośrednio władzom centralnym, a nie zespolonych z administracją ogólną, odbywają periodyczne zebrania w celu stałego uzgadniania działalności wszystkich działów administracji rządowej między sobą i zasadniczą linią działalności Rządu. W wyjątkowych wypadkach zebrania takie mogą się odbywać wspólnie dla kilku województw.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami wyda regulamin tych zebrań.

We wszystkich działach administracji rządowej nie zespolonych z administracją ogólną, wojewoda jest uprawniony uczestniczyć osobiście w posiedzeniach wszystkich kolegialnych organów administracyjnych (rad, komisyj itd.), działających na obszarze województwa, zabierać głos poza zwykłą koleją mówców, a także objąć przewodnictwo obrad.

O ile wojewoda przewodniczy, wchodzi on we wszystkie prawa i obowiązki przewodniczącego, przewidziane w przepisach o ustroju tych organów kolegialnych.

Rada Ministrów jest uprawniona w drodze rozporządzenia wydawać w razie potrzeby przepisy, mające na celu dostosowanie postanowień dotychczas obowiązujących do przepisów artykułu niniejszego.

Przepisy te nie dotyczą w żadnym razie podatkowych komisji odwoławczych, organów ubezpieczeń społecznych oraz komisji rozjemczych, powoływanych w zatargach o pracę i płacę.

Przyjęcie do służby państwowej osób, podlegających przepisom o państwowej służbie cywilnej, wymaga uprzedniego zasięgnięcia opinii właściwego wojewody.

O ile chodzi o inne osoby, opinia właściwego wojewody winna być zasięgana przed uzyskaniem charakteru funkcjonariusza stałego.

We wszystkich działach administracji rządowej wyznaczanie funkcjonariuszów na stanowiska samoistne lub kierownicze, z wyjątkiem funkcjonariuszów władz centralnych, wymaga uprzedniego zasięgnięcia opinii właściwego wojewody.

O ile wyznaczenie nie należy do kompetencji władzy naczelnej, może być w razie ujemnej opinii wojewody dokonane dopiero na skutek decyzji właściwego ministra.

W wypadkach wyżej przewidzianych właściwym do wyrażenia opinii jest wojewoda tego województwa, w którego obrębie ma być obsadzone stanowisko.

Każda władza rządowa jest obowiązana bezzwłocznie rozpatrzeć skierowany do niej wniosek właściwego wojewody o usunięcie lub przeniesienie podległego tej władzy funkcjonariusza pełniącego funkcje na terenie województwa.

O ile odnośna władza uzna wniosek za nieuzasadniony, winna przedłożyć sprawę do decyzji właściwemu ministrowi.

Odznaczenia (ordery, krzyże, medale), z wyjątkiem orderów i odznaczeń za zasługi wojskowe oraz odznaczeń funkcjonariuszów władz centralnych, mogą być nadawane jedynie po uprzednim zasięgnięciu opinii właściwego wojewody.

Rada Ministrów może w drodze uchwały upoważnić wszystkich lub poszczegól-

nych wojewodów, na czas określony lub do odwołania, do żądania wstrzymania całkowitego lub częściowego wykonania:

a) zarządzeń władz centralnych, które wojewoda uważa za sprzeczne z równoczesnymi zarządzeniami innej władzy centralnej, albo też za niekorzystne dla Państwa wobec zmiany stanu faktycznego, w zarządzeniu nie uwzględnionej;

b) zarządzeń władz i urzędów rządowych na obszarze województwa, które wojewoda uważa za wyraźnie sprzeczne z zasadami, wytkniętymi przez władze centralne, albo za niedopuszczalne z innych powodów, wyżej wymienionych.

W razie nieuzgodnienia poglądów między wojewodą a właściwym naczelnikiem władzy rozstrzyga w tym względzie właściwy minister.

Na wypadek częściowej lub całkowitej mobilizacji, albo w innych wypadkach, w których ze względu na interes Państwa Rada Ministrów uzna to za konieczne, w szczególności na wypadek ogłoszenia stanu wyjątkowego, wojewoda od dnia, wskazanego uchwałą Rady Ministrów, obejmuje naczelne kierownictwo całej administracji rządowej na obszarze województwa, z wyjątkiem administracji wojskowej oraz administracji wymiaru sprawiedliwości, kolejnictwa oraz poczt i telegrafów.

W tym charakterze sprawuje on czynności zwierzchnika wszystkich władz, urzędów i organów rządowych oraz jest służbowym przełożonym ich funkcjonariuszów za pośrednictwem naczelników tych władz i urzędów.

We wszystkich sprawach, wynikających ze stanowiska wojewody jako przedstawiciela Rządu służy wojewodzie prawo bezpośredniego porozumiewania się ze wszystkimi władzami, zarówno centralnymi jak lokalnymi, w szczególności prawo bezpośredniego przedkładania spostrzeżeń i wniosków właściwym ministrom.

Do zakresu działania wojewody jako szefa administracji ogólnej należą wszystkie sprawy:

1) administracji spraw wewnętrznych, t. j. administracji z zakresu działania bezpośredniego podległego Ministrowi Spraw Wewnętrznych;

2) administracji przemysłu i handlu, z wyjątkiem spraw przekazanych administracji górniczej, urzędom probierczym i służbie legalizacji narzędzi mierniczych oraz władzom i urzędom morskim;

3) administracji rolnictwa i reform rolnych z wyjątkiem administracji lasów państwowych, państwowych zakładów chowu koni, państwowych instytutów i zakładów badawczo-naukowych oraz innych spraw, które stosownie do obowiązujących przepisów wojewodzie nie podlegają;

4) administracji opieki społecznej z wyjątkiem spraw przekazanych inspekcji pracy; stosunek wojewody do spraw ubezpieczeń społecznych i do Funduszu Pracy regulują osobne przepisy;

5) administracji komunikacji z wyjątkiem kolejnictwa; stosunek wojewody do spraw lotnictwa cywilnego regulują osobne przepisy;

6) administracji wyznań religijnych i oświecenia publicznego w zakresie spraw wyznaniowych oraz spraw sztuki i kultury (ochrona zabytków, ochrona przyrody i t. d.);

7) administracji skarbowej w zakresie spraw daniny lasowej oraz pomocy państwowej na odbudowę budynków zniszczonych lub uszkodzonych wskutek działań wojennych;

8) poza wymienionymi w punktach 1—7, w których wojewoda jest właściwy na podstawie przepisów specjalnych.

W zakresie spraw administracji ogólnej wojewoda jest:

1) odpowiedzialnym wykonawcą zleceń właściwych ministrów;

2) służbowym zwierzchnikiem odnośnych władz, urzędów i organów oraz przełożonym funkcjonariuszów tych władz, urzędów i organów;

3) organem zarządzającym, orzekającym, rozstrzygającym i stawiającym wnioski;

4) przewodniczącym wszystkich organów kolegialnych (rad, komisyj itd.), powołanych przez obowiązujące przepisy do współdziałania w powyższych działach administracji rządowej.

Wojewoda mianuje, przenosi na inne miejsce służbowe, zwalnia oraz przenosi w stan spoczynku w ramach obowiązujących przepisów podległych mu funkcjonariuszów.

Wojewoda spełnia swoje zadania jako szef administracji ogólnej przez:

1) udzielanie wskazówek i poleceń władzom administracji ogólnej oraz innym władzom i urzędom, jemu podległym;

2) rozstrzyganie odwołań od orzeczeń i zarządzeń władz powiatowych, organów ustrojowych związków samorządowych oraz innych władz i urzędów, wojewodzie podległych, w ramach przepisów prawnych, regulujących właściwość i tok instancji w postępowaniu administracyjnym;

3) wydawanie orzeczeń i zarządzeń w I instancji w wypadkach, przewidzianych przez przepisy prawne;

4) wykonywanie nadzoru nad działalnością władz administracji ogólnej oraz innych władz i urzędów, wojewodzie podległych; decyzje tych władz i urzędów wojewoda może uchylać z urzędu lub zmieniać w drodze nadzoru w wypadkach, przewidzianych przez przepisy prawne;

5) przez wydawanie powszechnie obowiązujących rozporządzeń.

Zastępcą wojewody jest wicewojewoda.

Wicewojewodę mianuje Minister Spraw Wewnętrznych za zgodą Prezesa Rady Ministrów.

Wicewojewoda zastępuje wojewodę w zakresie ustalonym przez rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

Jeżeli wojewoda nie może pełnić obowiązków służbowych, zakres zastępstwa rozciąga się na wszystkie czynności spełniane przez wojewodę.

Urząd wojewódzki

Wszyscy funkcjonariusze w urzędzie wojewódzkim oraz we władzach i urzędach rządowych, podległych wojewodzie, są na etacie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, z wyjątkiem funkcjonariuszów fachowych, pozostających na etatach innych ministerstw, a przydzielonych do załatwiania spraw, wymagających zawodowej wiedzy fachowej.

Wewnętrzna organizacja urzędów wojewódzkich opiera się na następujących zasadach:

1) urzędy wojewódzkie dzielą się na niezbędną ilość wydziałów;

2) wydziały dzielą się w razie koniecznej potrzeby na oddziały;

3) w poszczególnych wydziałach łączy się w miarę możności sprawy jednorodne pod względem prawnym względnie faktycznym;

4) w jednym wydziale łączy się sprawy, dotyczące organizacji administracji wojewódzkiej, a w szczególności: sprawy osobowe, budżetowe, gospodarcze, inspekcyjne i nadzoru nad tokiem urzędowania, jako też sprawy, wynikające ze stanowiska wojewody jako przedstawiciela Rządu; sprawy funduszu obrotowego reformy rolnej są załatwiane w urzędzie wojewódzkim łącznie ze sprawami administracji reform rolnych.

Wojewódzkie organa kolegialne

Do współdziałania z wojewodą w wykonywaniu zadań administracji ogólnej w zakresie ustalonym przez przepisy prawne, powołuje się czynnik obywatelski, reprezentowany przez organa samorządu wojewódzkiego.

Do czasu zorganizowania samorządu wojewódzkiego, zostały utworzone przy wojewodzie rady wojewódzkie i wydział wojewódzki, które współdziałają z wojewodą w wykonywaniu jego zadań w zakresie administracji ogólnej.

Rada wojewódzka składa się z członków, wybranych przez rady powiatowe i rady miejskie miast, wydzielonych z powiatowych związków samorządowych, na obszarze województwa, po jednym przez każdą radę powiatową względnie radę miejską.

W skład rady wojewódzkiej może wejść każdy mieszkaniec odnośnego powiatu względnie miasta, który może być członkiem rady gminnej względnie miejskiej, z wyjątkiem czynnych funkcjonariuszów administracyjnych państwowych oraz samorządowych.

Ograniczenie to nie odnosi się do funkcjonariuszów rządowej administracji centralnej.

Mandat członka rady wojewódzkiej trwa tak długo, jak długo trwa kadencja organu, który dokonał wyboru.

Na miejsce opróżnionego w czasie trwania kadencji dokonywa się wyboru uzupełniającego.

Posiedzenia rady wojewódzkiej odbywają się przynajmniej raz na rok.

Wojewoda zwołuje posiedzenia rady i sprawuje przewodnictwo.

Zastępcą przewodniczącego jest wicewojewoda.

Na zaproszenie, względnie za zgodą wojewody, mogą brać udział w obradach bez prawa głosowania przedstawiciele władz, podległych bezpośrednio władzom centralnym, a nie zespolonych z administracją ogólną, jako też urzędnicy podlegli wojewodzie.

Do prawomocności uchwał rady niezbędna jest obecność przewodniczącego i połowy ogólnej liczby członków rady; uchwały zapadają większością głosów obecnych członków rady; przewodniczący nie głosuje.

Przynajmniej raz na rok wojewoda obowiązany jest na posiedzeniu rady przedstawić sprawozdanie o ogólnym stanie województwa, działalności administracji państwowej na obszarze województwa w ciągu ostatniego roku i ważniejszych zamierzeń na przyszłość, tudzież wysłuchać opinii rady co do ogólnych potrzeb województwa oraz projektów, zarówno przedłożonych radzie przez wojewodę, jak i zgłoszonych przez członków rady.

Rada wojewódzka jest organem opiniodawczym.

Rada wojewódzka opiniuje na żądanie wojewody w sprawach natury ogólnej, należących do kompetencji wojewody, a dotyczących ludności całego województwa lub poszczególnych jej grup.

Dla opracowania opinii i projektów w poszczególnych sprawach rada może wybierać specjalne komisje.

O ile sprawa jest pilna albo mniejszej wagi, wojewoda może zamiast opinii rady zasięgnąć opinii wydziału wojewódzkiego.

Wypadki, w których rada wojewódzka współdziała z głosem stanowczym, określają przepisy prawne.

Sprawy, w których rada wojewódzka współdziała z głosem stanowczym, wojewoda może przekazać wydziałowi wojewódzkiemu, jeżeli zwłoka, związana ze zwołaniem rady, zagraża interesowi publicznemu lub jeżeli posiedzenie rady, na którego porządku dziennym postawiono daną sprawę, nie doszło do skutku z braku kompletu

członków, albo wreszcie jeżeli rada, mimo wezwania, ostatecznej uchwały nie powzięła.

W skład wydziału wojewódzkiego wchodzą:

a) wojewoda względnie wicewojewoda jako przewodniczący;

b) dwaj inni urzędnicy państwowi;

c) trzej członkowie, wybrani przez radę wojewódzką w głosowaniu stosunkowym z pośród mieszkańców województwa, posiadających bierne prawo wyborcze do rady wojewódzkiej.

Oprócz trzech członków rada wojewódzka wybiera w oddzielnym głosowaniu trzech zastępców. Każdy członek wydziału z wyboru ma swego zastępcę, którego wyznacza się według stosunku otrzymanych głosów.

Wybrani członkowie wydziału wojewódzkiego pełnią swoje funkcje przez przeciąg lat czterech, względnie aż do czasu dokonania przez radę wojewódzką wyboru następców.

Gdy mandat członka wydziału wygaśnie z innych powodów, aniżeli rozwiązanie wydziału lub upływ kadencji, miejsce jego w wydziale zajmuje zastępca.

Jeżeli wskutek nowych wyborów do rad powiatowych, względnie rad miejskich, skład rady wojewódzkiej zmieni się więcej niż w połowie, wojewoda zarządzi nowe wybory członków wydziału wojewódzkiego i ich zastępców przez radę wojewódzką przed upływem czterolecia.

Posiedzenia wydziału wojewódzkiego zwołuje wojewoda w miarę potrzeby.

Uchwały zapadają większością głosów obecnych członków wydziału: w razie równości głosów rozstrzyga to zdanie, za którym głosował przewodniczący.

Wydział wojewódzki ma głos doradczy w przypadkach, przewidzianych przez przepisy obowiązujące, jako też we wszystkich sprawach, które wojewoda wydziałowi do zaopiniowania przekaże.

Wydział wojewódzki współdziała z głosem stanowczym stosownie do postanowień rozporządzenia niniejszego względnie innych przepisów prawnych, w szczególności w sprawach dotyczących:

1) zatwierdzenia uchwał organów związków samorządowych w takim zakresie, w jakim prawo to przysługuje według przepisów wojewodzie samemu lub wojewodzie w porozumieniu z dyrektorem izby skarbowej;

2) rostrzygania w toku instancji odwołań od orzeczeń i zarządzeń organów związków samorządowych, o ile według przepisów rozstrzyganie takich odwołań służy wojewodzie;

3) rozstrzyganie odwołań w toku instancji od orzeczeń i zarządzeń, które w niższej instancji zostały lub powinny były być wydane przy udziale kolegium, o ile według obowiązujących przepisów takie odwołanie jest dopuszczalne;

4) sprawowania nadzoru nad samorządem terytorialnym w takim zakresie, w jakim według przepisów nadzór ten należy do wyłącznej kompetencji wojewody, z wyłączeniem bieżących czynności nadzorczych o charakterze przygotowawczym, ogólnych zarządzeń instrukcyjnych oraz stosowania środków przymusowych o charakterze porządkowym;

SAMUEL TROCKI
WILNO, ul. Zawalna 14, Tel. 17-45
PRZEDSTAWICIELSTWA i SKŁADY FABRYCZNE FIRM.
CENTRA FABRYKA ELEMENTÓW i BATERII w POZNANIU
ELIDA, Warszawa — MYDŁA TOALETOWE i KOSMETYCZNY

5) orzekania we wszystkich sprawach, które w myśl dotychczasowych przepisów są lub mogą być przekazane decyzji wojewody w zastępstwie organów samorządu wojewódzkiego;

6) orzekania we wszystkich sprawach zastrzeżonych przez ustawy i rozporządzenia wyraźnie wydziałowi wojewódzkiemu;

7) określenia sposobu wykonywania uchwał rady wojewódzkiej w sprawach, w których ona współdziała z głosem stanowczym.

Rada wojewódzka i wydział wojewódzki podejmują uchwały wyłącznie na podstawie stanu faktycznego ustalonego w aktach.

Członkowie rady wojewódzkiej i wydziału wojewódzkiego są w wykonywaniu swoich funkcji niezależni i nie mogą być pociągani do odpowiedzialności za swoją działalność w radzie względnie wydziale, wchodzącą w zakres ich funkcji a zgodną z prawem i obowiązkami służby.

Decyzje wojewody, powzięte przy współudziale rady lub wydziału, wprowadza wojewoda w życie przy pomocy podległych sobie władz i urzędów.

Uchwały rady i wydziału, naruszające obowiązujące przepisy, wojewoda winien zawiesić i przedłożyć bezzwłocznie do rozstrzygnięcia właściwemu ministrowi.

Przepisy o środkach prawnych od decyzji wojewodów odnoszą się również do wypadków, w których decyzje te zostały wydane przy współudziale czynnika obywatelskiego stosownie do przepisów rozporządzenia niniejszego.

Minister Spraw Wewnętrznych może rozwiązać radę wojewódzką względnie wydział wojewódzki przed upływem kadencji i zarządzić ponowne ich skompletowanie.

Po rozwiązaniu rady wojewódzkiej a przed zebraniem się nowej, wszystkie sprawy, należące do zakresu działania rady wojewódzkiej, załatwia wydział wojewódzki, a gdy wydział jest rozwiązany — wojewoda samodzielnie.

Członkowie rady wojewódzkiej oraz członkowie wydziału wojewódzkiego, pochodzący z wyboru, mają jedynie prawo do zwrotu kosztów podróży i poboru diet za dni posiedzeń według zasad przyjętych dla urzędników państwowych, pobierających uposażenie według grupy VI.

Wydatki na diety i koszty podróży członków rady wojewódzkiej ponoszą te związki samorządowe, które ich wybrały. Koszty, związane z urzędowaniem członków wydziału wojewódzkiego pochodzących z wyboru, rozkłada wydział wojewódzki w równych częściach na wszystkie powiatowe związki samorządowe i miasta, wydzielone z ich obszaru na terenie województwa.

Każdy członek względnie tegoż zastępca, wybrany do rady wojewódzkiej lub wydziału wojewódzkiego, który mimo należytego zawiadomienia o terminie posiedzenia rady względnie wydziału, nie jawi się na posiedzeniu bez usprawiedliwionej przyczyny, podlega grzywnie do stu złotych, którą nakłada wojewoda. Od orzeczenia wojewody, nakładającego grzywnę nie ma odwołania.

Nieusprawiedliwiona nieobecność na pięciu posiedzeniach rady względnie wydziału, albo też na trzech posiedzeniach, po sobie następujących, powoduje utratę mandatu.

„W. AJZENSZTADT“ Spół. Inż. J. Kapłan i A. Dawidowicz Przedsiębiorstwo Handlowo-Przemysłowe Wilno. ul. Zawalna 45. Telefony: 10-89 i 11-70
Surowce i półfabrykaty: dla branży cukierniczej, mydlarskiej, garbarsko-futrzanej, do wyrobu napojów chłodzących wszelkie artykuły chemiczno-techniczne. gazy sprężone. akcesoria do spawania i cięcia metali

TARTAK PAROWY „Wołyniec i Zanuchowski“ Brześć n/B., Puchaczewska Nr 1 Telefon. 5-16

Powiatowe władze administracji ogólnej

Na czele powiatu stoi starosta powiatowy, mianowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Starosta powiatowy podlega pod względem osobowym, w granicach przepisów regulujących stosunki państwowej służby cywilnej, wojewodzie względnie Ministrowi Spraw Wewnętrznych, pod względem służbowym zaś — bezpośrednio wojewodzie.

Do zakresu działania starosty powiatowego jako szefa administracji ogólnej należą wszystkie sprawy administracji państwowej na obszarze powiatu, o ile na mocy obowiązujących przepisów nie są zastrzeżone właściwości władz naczelnych, wojewody i innych władz rządowych, ani nie należą do zakresu działania powiatowych związków samorządowych, gmin wiejskich i miejskich, oraz sprawy, w których nie da się ustalić właściwości rzeczowej innej władzy, albo jeżeli obowiązujące przepisy przewidują właściwość władz już istniejących, a nie można ustalić, kto przejął ich uprawnienia.

W zakresie spraw administracji ogólnej starosta powiatowy jest odpowiedzialnym wykonawcą zleceń wojewody.

Stosunek starosty powiatowego do organów związków samorządowych normują osobne przepisy prawne.

Starosta powiatowy załatwia sprawy, należące do jego kompetencji, przy pomocy starostwa oraz przy pomocy innych podległych mu na obszarze powiatu władz, urzędów i organów.

Starostę powiatowego zastępuje jeden z urzędników starostwa wyznaczony przez wojewodę.

Dla ułatwienia urzędowania oraz utrzymania ścisłego wzajemnego stosunku między władzami administracyjnymi a ludnością, niektóre sprawy, określone bliżej dla każdego powiatu przez wojewodę, mogą być załatwiane periodycznie poza miejscem urzędowej siedziby starosty powiatowego przez starostę lub wyznaczonych przez wojewodę urzędników starostwa.

Urzędnicy ci mogą być upoważnieni przez wojewodę do wydawania zarządzeń i orzeczeń za starostę powiatowego i ze skutkiem prawnym równych zarządzeniom i orzeczeniom starosty.

Miasta, liczące na podstawie powszechnego spisu ludności więcej niż 75.000 mieszkańców, tworzą odrębne powiaty miejskie dla celów administracji rządowej.

O ile od powszechnego spisu ludności minie więcej aniżeli pięć lat, Minister Spraw Wewnętrznych może zezwolić na przeprowadzenie osobnego spisu ludności na obszarze gminy.

Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia tworzyć wyjątkowo powiaty miejskie dla celów administracji rządowej z miast liczących mniej aniżeli 75.000 mieszkańców.

Na czele powiatu miejskiego stoi starosta grodzki mianowany przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Funkcje starosty grodzkiego Minister Spraw Wewnętrznych może powierzyć staroście powiatowemu powiatu sąsiadującego z powiatem miejskim.

Powiatowe organa kolegialne

Do współdziałania ze starostą powiatowym w wykonywaniu zadań administracji ogólnej powołany jest czynnik obywatelski, reprezentowany przez organa samorządu powiatowego.

O Samorządzie gminy m. st. Warszawy

Ustawa z dnia 16 sierpnia 1938 r.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Gmina m. st. Warszawy jest jednostką samorządu terytorialnego gminnego, powiatowego i wojewódzkiego oraz osobą publicznoprawną.

Art. 2. Przez użyte w ustawie niniejszej określenie „miasto", „Rada Miejska", „Zarząd Miejski", „Prezydent Miasta" — należy rozumieć gminę m. st. Warszawy, Radę Miejską, Zarząd Miejski i Prezydenta m. st. Warszawy; przez określenie „Magistrat" — należy rozumieć Zarząd Miejski, działający kolegialnie; przez określenie członkowie Zarządu Miejskiego — Prezydenta i tymczasowego Prezydenta Miasta, wiceprezydentów i tymczasowych wiceprezydentów oraz ławników, chyba że z przepisów ustawy niniejszej wynika inaczej.

Obszar m. st. Warszawy.

Art. 3. (1) Miasto obejmuje obszar zamknięty granicami, istniejącymi w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej.

(2) Zmienić granice miasta można tylko w drodze ustawy.

(3) W razie włączenia do obszaru miasta całej gromady, gminy lub powiatu, ich majątek oraz wszelkie prawa i obowiązki przechodzą na miasto.

(4) Jeżeli zmiany obejmą tylko część gromady, gminy, powiatu lub jeżeli część obszaru zostanie wydzielona z granic miasta, sprawy majątkowe będą uregulowane w drodze układów bezpośrednich. W przypadku niezawarcia układu decyzję dotyczącą rozrachunku wyda Minister Spraw Wewnętrznych. Układ rozrachunkowy, bądź prawomocne orzeczenie Ministra Spraw Wewnętrznych stanowią podstawę do wpisów hipotecznych.

(5) Przepisy miejskie obowiązujące na obszarze miasta będą obowiązywać na obszarze włączonym do jego granic od dnia włączenia, jeżeli Rada Miejska nie postanowi inaczej.

Obywatelstwo honorowe m. st. Warszawy.

Art. 4. (1) Rada Miejska może w drodze uchwały nadać obywatelowi Rzeczypospolitej Polskiej obywatelstwo honorowe stolicy.

(2) Cudzoziemcowi może Rada Miejska nadać obywatelstwo honorowe jedynie za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych.

(3) Nadanie obywatelstwa honorowego nie pociąga za sobą żadnych zobowiązań ze strony miasta.

(4) Pozbawienie obywatelstwa honorowego następuje w ten sposób, jak nadanie.

Zakres działania miasta.

Art. 5. (1) Do zakresu działania miasta należą wszystkie sprawy, dotyczące kultury, zdrowia i dobrobytu materialnego mieszkańców, jeżeli te sprawy nie zostały aktami ustawodawczymi zastrzeżone władzom rządowym, samorządowi gospodarczemu lub innym instytucjom prawa publicznego. W szczególności do zakresu działania miasta należy:

1) zarządzanie majątkiem miejskim oraz jego dochodami i wydatkami,

2) zakładanie i utrzymywanie miejskich dróg, mostów, ulic, placów, ogrodów itp. urządzeń,

3) zakładanie i utrzymywanie środków miejskiej komunikacji,

4) zakładanie i utrzymywanie urządzeń, służących do zaopatrywania mieszkańców w wodę, gaz i elektryczność oraz do usuwania śmieci, odpadków i wszelkich nieczystości,

5) opieka społeczna,

6) ochrona zdrowia publicznego, a zwłaszcza zakładanie, utrzymywanie i prowadzenie zakładów leczniczych, leczniczo-zapobiegawczych oraz innych zakładów i urządzeń zdrowia publicznego,

7) zakładanie i utrzymywanie rzeźni, targowisk i hal targowych,

8) sprawy nadzoru budowlanego oraz rozbudowy miasta, a w szczególności dostarczanie ludności zdrowych i tanich mieszkań,

9) popieranie handlu, przemysłu i rzemiosła,

10) tworzenie i utrzymywanie kas oszczędności i zakładów zastawniczych,

11) szerzenie oświaty i kultury przez zakładanie i utrzymywanie szkół publicznych, przede wszystkim szkół powszechnych i zawodowych dokształcających, a poza tym innych szkół oraz bibliotek, muzeów, teatrów, innych instytucyj i zakładów oświatowych bądź kulturalnych,

12) piecza nad obyczajnością publiczną,

13) popieranie wychowania fizycznego i sportu.

(2) Zadania powyższe, z wyjątkiem wymienionych w pkt. 1), miasto spełnia bezpośrednio we własnym zarządzie lub pośrednio przez popieranie instytucyj społecznych, które z tego tytułu podlegają kontroli Zarządu Miejskiego.

(3) W zakresie wskazanym w ust. (1) i (2) miasto działa w granicach obowiązujących aktów ustawodawczych samodzielnie, a jego organa są od innych władz państwowych hierarchicznie niezależne.

Art. 6. (1) Zakres, w jakim organa miejskie spełniają funkcje administracji rządowej oraz współdziałają w czynnościach innych organów państwowych, określają akty ustawodawcze oraz wydane w ich granicach rozporządzenia.

(2) W zakresie działalności, wymienionej w ust. (1), organa miejskie podlegają organom administracji rządowej bądź też innym właściwym organom państwowym.

Organa miasta.

Art. 7. Organami miasta są: Rada Miejska, Rady Dzielnicowe i Zarząd Miejski.

Rada Miejska.

Art. 8. (1) Rada Miejska jest organem stanowiącym i kontrolującym miasta.

(2) Członkami Rady Miejskiej są radni miejscy i członkowie Zarządu Miejskiego.

(3) Radni miejscy pełnią swe czynności honorowo.

(4) Radnych miejskich wybiera się na lat 5. Kadencja Rady Miejskiej biegnie od chwili ukonstytuowania się tego organu.

Art. 9. Radny miejski, wybrany na członka Zarządu Miejskiego, traci mandat radnego.

Art. 10. (1) Na miejsce radnych miejskich, którzy ubyli z grona radnych, wchodzą zastępcy w porządku, ustalonym w prawie wyborczym.

(2) Radni miejscy powołani z listy zastępców sprawują mandaty tylko do końca kadencji Rady Miejskiej.

Art. 11. (1) Nie mogą być radnymi miejskimi pozostający w służbie czynnej: żołnierze, funkcjonariusze działających na terenie miasta władz administracji ogólnej, funkcjonariusze policji państwowej i straży granicznej oraz funkcjonariusze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

(2) Pracownik miasta lub jego przedsiębiorstw, zakładów, instytucyj i urządzeń, nie wyłączając tych, które posiadają odrębną osobowość prawną, wybrany na radnego miejskiego, zrzeka się swego stanowiska, jeżeli w ciągu 7 dni po wyborze złoży na ręce Pre-

zydenta Miasta oświadczenie o przyjęciu wyboru. Niezłożenie tego oświadczenia powoduje utratę mandatu.

(3) Osoba, która w chwili wyboru na radnego miejskiego pozostaje, poza przypadkami wymienionymi w ust. (2), w stosunkach prywatnoprawnych z miastem, powodujących dlań zobowiązania, nie może objąć mandatu, dopóki trwają te stosunki i dopóki rozrachunki z nich wynikające nie są ostatecznie uregulowane. Wyjątek stanowią stosunki prawne, wynikające z korzystania z zakładów, przedsiębiorstw, instytucyj i urządzeń miejskich na warunkach ogólnych, ustalonych dla mieszkańców stolicy oraz stosunki, wynikające z najmu pomieszczeń dla własnych celów mieszkaniowych lub handlowo-przemysłowych i dzierżawy drobnych parcel, jeżeli najem lub dzierżawa oparte są na warunkach, ustalonych powszechnie dla danego typu przedmiotu najmu lub dzierżawy. Nierozwiązanie trwających stosunków i nie uregulowanie rozrachunków z nich wynikających w ciągu 2 miesięcy od daty wyboru powoduje utratę mandatu.

Art. 12. (1) Radny miejski traci mandat, jeżeli w okresie jego sprawowania zajdzie albo wiadoma się stanie okoliczność, która wyłączyłaby jego wybieralność.

(2) Sprawowanie mandatu radnego zawiesza się z mocy prawa na czas trwania postępowania karnego w sprawach o zbrodnie, zagrożone karą dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, a to od chwili doręczenia aktu oskarżenia aż do zakończenia postępowania karnego wyrokiem prawomocnym lub umorzenia tego postępowania. Sprawowanie mandatu radnego miejskiego podlega także zawieszeniu w razie skazania wyrokiem choćby nieprawomocnym Sądu Wojskowego na karę wydalenia z wojska lub marynarki wojennej albo z korpusu oficerskiego — na czas aż do prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy.

(3) Fakt zawieszenia, wygaśnięcia lub utraty mandatu stwierdza Prezydent Miasta, podając to na piśmie do wiadomości interesowanemu radnemu oraz Radzie Miejskiej na najbliższym jej posiedzeniu. Interesowanemu radnemu przysługuje w ciągu 14 dni po otrzymaniu zawiadomienia prawo wniesienia odwołania do władzy nadzorczej.

Art. 13. (1) Kto wyraził zgodę na postawienie swej kandydatury na stanowisko radnego miejskiego, obowiązany jest przyjąć mandat i sprawować go do końca kadencji, bądź dopóki mieszka na obszarze miasta i posiada prawo wybieralności.

(2) Do złożenia mandatu przed upływem kadencji uprawniony jest z mocy ustawy każdy, kto objął urząd publiczny, bądź przyjął mandat w innym związku samorządu terytorialnego.

(3) Magistrat zezwoli na złożenie mandatu przed upływem kadencji Rady Miejskiej osobom, które:

1) wskutek ułomności fizycznej lub znacznie nadwątlonego zdrowia, bądź też złego położenia gospodarczego nie mogą sprawować obowiązków publicznych,

2) są stale zatrudnione poza obszarem miasta, albo mają zajęcie, połączone z częstym i dłuższym wydalaniem się poza obszar miasta,

3) podadzą inne ważne powody, zasługujące na uwzględnienie.

(4) Magistrat ma prawo nałożyć na osobę, która bezprawnie odmówiła przyjęcia mandatu lub złożyła go przed upływem kadencji, nie będąc do tego uprawniona w myśl ust. (2), ani nie mając zezwolenia, przewidzianego w ust. (3), jednorazowe świadczenie w wysokości od 100 do 1000 zł na korzyść miasta. Stronie służy prawo wniesienia odwołania od decyzji Magistratu w ciągu 14 dni po dniu doręczenia do Ministra Spraw Wewnętrznych. Ściąganie nałożonego świadczenia odbywa się w sposób, przewidziany dla danin samorządowych.

(5) Przepisów artykułu niniejszego nie stosuje się, jeżeli radny nie może wykonywać mandatu w myśl art. 11, 12 i 60.

Art. 14. (1) Do zakresu działania Rady Miejskiej należy stanowienie norm i zasad, dotyczących zarządu sprawami miasta i jego gospodarki, podejmowanie również innych uchwał w poszczególnych sprawach, zastrzeżonych Radzie Miejskiej ustawą niniejszą oraz kontrola nad działalnością Zarządu Miejskiego; w szczególności do zakresu działania Rady Miejskiej należy:

1) stanowienie o dobrowolnym podejmowaniu zadań o charakterze publicznym, jeżeli nie sprzeciwiają się temu przepisy prawne,

2) wybór komisyj Rady Miejskiej,

3) uchwalanie regulaminów obrad Rady Miejskiej, Rad Dzielnicowych oraz komisyj Rady Miejskiej,

4) ustanawianie rodzaju i ilości stanowisk służbowych oraz wysokości przywiązanych do nich uposażeń,

5) ustanawianie norm wynagrodzeń lub odszkodowania dla członków Zarządu Miejskiego oraz norm dotyczących diet i kosztów podróży,

6) uchwalanie przepisów o obowiązkach i prawach pracowników miejskich tudzież ustanawianie dla nich przepisów dyscyplinarnych,

7) uchwalanie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym Prezydenta Miasta i wiceprezydentów oraz pracowników miejskich, tudzież pozostałych po nich wdów i sierot,

8) uchwalanie przepisów miejscowych (statutów miejscowych) w przypadkach i zakresie, przewidzianych aktami ustawodawczymi,

9) decydowanie o nabyciu, zamianie i zbyciu praw i nieruchomości, jeżeli wartość przedmiotu umowy przewyższa 50.000 zł,

10) decydowanie o oddaniu w dzierżawę (najem) na okres ponad 6 lat wszelkich nieruchomości oraz przedsiębiorstw, zakładów, instytucyj i urządzeń miejskich, jak również o udzieleniu na nie koncesji ponad powyższy okres,

11) decydowanie o przyjęciu darowizny i zapisu o wartości ponad 20.000 zł, uczynieniu darowizny o wartości ponad 5.000 zł, oraz ustanowieniu bądź objęciu zarządu fundacji,

12) stanowienie o założeniu, przekształceniu i zwinięciu przedsiębiorstw i zakładów miejskich oraz o wznoszeniu i znoszeniu budowli o wartości ponad 50.000 zł,

13) decydowanie o udzieleniu przez miasto poręki finansowej oraz zaciągnięciu pożyczki ponad sumę 50.000 zł, oddaniu w zastaw przedmiotu wartości ponad 50.000 zł oraz innym obciążeniu miasta ponad tę sumę,

14) uchwalenie preliminarza budżetowego miasta,

15) ustanawianie zasad lokaty kapitałów oraz zasad zarządu i użytkowania majątku, jak również wszelkich przedsiębiorstw, zakładów, instytucyj i urządzeń,

16) ustanawianie danin komunalnych, stanowienie o obowiązku innych świadczeń na cele miasta oraz ustalanie sposobu poboru tych danin i świadczeń,

17) podejmowanie uchwał w sprawie ustalania i zmiany nazw dzielnic, ulic i placów oraz w sprawie wznoszenia pomników na placach publicznych,

18) ustanawianie norm postępowania w sprawach przetargów publicznych przy robotach i dostawach, sprzedaży, kupnie i oddawaniu w dzierżawę nieruchomości i ruchomości miejskich,

19) decydowanie o umarzaniu należności, przypadających miastu z tytułów publiczno i prywatnoprawnych w przypadkach, gdy należność przewyższa 5.000 zł,

20) zatwierdzanie sprawozdań z wykonania budżetu oraz rocznych zamknięć i bilansów przedsiębiorstw, zakładów, instytucyj i urządzeń miejskich,

21) uchwalanie wniosków oraz wydawanie opinii w sprawie zmiany granic miasta,

22) wydawanie opinii w sprawach potrzeb miasta oraz uchwalanie w tym zakresie wniosków,

23) inne sprawy, przewidziane obowiązującymi przepisami, jeżeli nie mają charakteru czynności zarządzających i wykonawczych.

(2) W sprawach powyższych Rada Miejska podejmuje uchwały na wniosek Magistratu lub radnych.

(3) Uchwałę, której wykonanie należeć będzie do Zarządu Miejskiego, Rada Miejska może podjąć na wniosek swych członków dopiero po uprzednim wypowiedzeniu się Magistratu, chyba że Magistrat nie zajmie stanowiska w ciągu 7 dni po zgłoszeniu wniosku przez członków Rady Miejskiej na ręce przewodniczącego.

Art. 15. (1) Posiedzenia Rady Miejskiej zwołuje Prezydent Miasta w miarę potrzeby, obowiązany jest jednak zwoływać je przynajmniej raz na 2 miesiące.

(2) Prezydent Miasta zwoła posiedzenie Rady Miejskiej, jeżeli żąda tego co najmniej ⅕ część ustawowej liczby radnych miejskich, Komisja Rewizyjna lub Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 16. (1) Na posiedzeniach Rady Miejskiej przewodniczy Prezydent Miasta lub wyznaczony przez niego wiceprezydent.

(2) W przypadkach, gdy chodzi o wybory Komisji Rewizyjnej, jak również gdy Rada Miejska rozpatruje sprawozdania i wnioski Komisji Rewizyjnej lub podejmuje w tym zakresie uchwały, przewodniczy jeden z radnych, wybierany każdorazowo w tym celu przez Radę Miejską zwykłą większością głosów obecnych na posiedzeniu.

Art. 17. (1) Do ważności posiedzeń wymagana jest obecność przynajmniej 2/5 ustawowej liczby członków Rady Miejskiej.

(2) Do powzięcia uchwał w sprawach regulaminu Rady Miejskiej, statutów miejscowych, zbycia praw i nieruchomości o wartości przewyższającej 250.000 zł oraz pozbawienia mandatu radnego niezbędna jest obecność co najmniej 3/5 ustawowej liczby członków Rady Miejskiej.

Art. 18. (1) Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, z wyjątkiem przypadków, w których ustawa niniejsza wymaga kwalifikowanej większości głosów. W razie równości głosów wniosek upada.

(2) Głosowanie jest jawne. Na żądanie ¼ obecnych przewodniczący zarządza głosowanie tajne. Głosowanie przy wyborach jest zawsze tajne.

(3) Na żądanie ¼ obecnych przewodniczący zarządza głosowanie imienne.

Art. 19. (1) Posiedzenia Rady Miejskiej są jawne.

(2) Na wniosek jednak Prezydenta Miasta lub przynajmniej ¼ obecnych może Rada Miejska większością 2/3 głosów obecnych uchwalić posiedzenie tajne.

(3) Podczas obrad nad budżetem i rozpatrywania rachunków miejskich posiedzenia muszą być zawsze jawne.

Art. 20. Jawnym obradom Rady Miejskiej może się przysłuchiwać publiczność dopuszczona na galerię sali posiedzeń za kartkami wstępu, wydanymi przez biuro Zarządu Miejskiego. W razie zakłócenia porządku przewodniczący może zarządzić opróżnienie galerii.

Art. 21. Członek Rady Miejskiej może być zarządzeniem przewodniczącego usunięty z sali obrad, jeśli mimo dwukrotnego ostrzeżenia nie stosuje się do regulaminu obrad. Zarządzenie przewodniczącego może być uchylone uchwałą Rady, powziętą większością 2/3 głosów obecnych.

Art. 22. (1) Rada Miejska większością 3/5 głosów obecnych na posiedzeniu może radnego miejskiego pozbawić mandatu za czyn hańbiący.

(2) Rada Miejska może podjąć uchwałę w powyższej sprawie nie inaczej, jak na

wniosek powołanej przez siebie komisji, która przeprowadzi dochodzenie, zbada dokumenty i przesłucha interesowanego radnego.

(3) Od uchwały o pozbawieniu mandatu służy interesowanemu radnemu miejskiemu w ciągu dni 14 po dniu doręczenia mu uchwały prawo wniesienia odwołania do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 23. (1) Radny miejski i ławnik nie przybywający na posiedzenia Rady Miejskiej bez usprawiedliwionych powodów podlega karze od 10 do 100 zł; karę nakłada Prezydent Miasta.

(2) Opuszczenie przez radnego miejskiego lub ławnika bez usprawiedliwionych powodów 3 kolejnych posiedzeń Rady Miejskiej powoduje utratę mandatu; o utracie mandatu orzeka Rada Miejska.

(3) Radnemu miejskiemu, bądź ławnikowi przysługuje w ciągu 14 dni po doręczeniu mu orzeczenia o utracie mandatu prawo wniesienia odwołania do Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 24. Uchwały Rady Miejskiej będą podawane do wiadomości publicznej w sposób, ustalony przez Radę Miejską, oraz w odpisach udzielane Ministrowi Spraw Wewnętrznych i innym zainteresowanym ministrom — w ciągu 14 dni po ich powzięciu.

Art. 25. (1) Rada Miejska może powoływać na okres swej kadencji albo na krótszy czas do poszczególnych spraw komisje spośród swych członków i w miarę potrzeby spośród innych mieszkańców miasta, posiadających prawo wybieralności na radnego miejskiego. Komisje mogą powoływać ze swego grona podkomisje. Rada Miejska może z zakresu swego działania przekazać komisji rozpatrywanie i opiniowanie poszczególnych spraw, dotyczących administracji i gospodarki miejskiej, przygotowywanie wniosków na Radę Miejską, jak również decyzje w poszczególnych sprawach, wymagających uchwały Rady Miejskiej. W tym ostatnim przypadku komisje mogą składać się jedynie z członków Rady Miejskiej.

(2) Przewodniczenie w komisjach należy do Prezydenta Miasta lub członka Zarządu Miejskiego, przez niego wyznaczonego.

(3) Przepisy powyższe nie dotyczą Komisji Rewizyjnej.

(4) Do członków komisyj, nie wyłączając członków Komisji Rewizyjnej, stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 i 12.

Art. 26. (1) Stałym organem Rady Miejskiej w zakresie kontroli nad działalnością finansową i gospodarczą Zarządu Miejskiego jest Komisja Rewizyjna.

(2) Komisja Rewizyjna na czas kadencji Rady Miejskiej w składzie 15 osób wybierają radni miejscy spośród siebie lub spoza swego grona tajnie, z uwzględnieniem zasady stosunkowego podziału mandatów. Radni miejscy wybierają jednocześnie 9 zastępców członków Komisji Rewizyjnej. Członkowie Zarządu Miejskiego nie mogą być wybierani do Komisji Rewizyjnej.

(3) Komisja Rewizyjna jest organem kolegialnym. Pracami Komisji Rewizyjnej kieruje przewodniczący, wybrany przez Komisję spośród jej członków. Rada Miejska uchwala odpowiednią liczbę stanowisk płatnych pracowników stałego biura Komisji Rewizyjnej.

Art. 27. (1) Do zakresu działania Komisji Rewizyjnej należy:

1) kontrola nad finansową i gospodarczą działalnością miasta zarówno w zakresie administracji, jak i jego przedsiębiorstw, zakładów, instytucyj i urządzeń pod względem legalności, zgodności z uchwałami Rady Miejskiej i budżetem oraz celowości i przestrzegania zasad oszczędności w gospodarce publicznej, jak również

2) składanie Radzie Miejskiej sprawozdań z wyników kontroli.

(2) Z zakresu działania Komisji Rewizyjnej wyłączone są sprawy, wymienione w

art. 6; nie podlegają jednak wyłączeniu wykonanie budżetu, związanego z tymi sprawami, oraz czynności kasowo-rachunkowe, dotyczące tych spraw.

(3) Komisja Rewizyjna, jak również z jej upoważnienia co najmniej 2 jej członkowie łącznie, mają — po uprzednim porozumieniu z Prezydentem Miasta — dostęp do biur i innych lokali Zarządu Miejskiego, zakładów, przedsiębiorstw, instytucyj i wszelkich urządzeń miejskich, do kas oraz wszystkich ksiąg i dokumentów rachunkowych i kasowych w biurach Zarządu Miejskiego, oraz w zakładach, przedsiębiorstwach, instytucjach i urządzeniach miejskich.

(4) Komisja Rewizyjna może korzystać z pomocy powołanych przez siebie rzeczoznawców.

(5) Jeżeli przewodniczący Komisji Rewizyjnej nie jest radnym miejskim, może brać udział z głosem doradczym w posiedzeniach Rady Miejskiej, na których są rozpatrywane wnioski i sprawozdania Komisji Rewizyjnej.

(6) Jeżeli Komisja Rewizyjna nie zażąda wcześniejszego zwołania Rady Miejskiej (art. 15 ust. (2)) celem przedstawienia jej sprawozdania, Prezydent Miasta obowiązany jest przedstawić sprawozdanie Komisji Rewizyjnej wraz z ewentualnymi wyjaśnieniami Zarządu Miejskiego na najbliższym po otrzymaniu tego sprawozdania normalnie zwołanym posiedzeniu Rady Miejskiej.

Art. 28. Do członków Komisji Rewizyjnej stosuje się odpowiednio przepisy art. 46 ust. (2).

Art. 29. (1) W razie, gdy Rada Miejska po wysłuchaniu opinii Komisji Rewizyjnej odmówi przyjęcia do wiadomości rocznego sprawozdania z wykonania budżetu (zatwierdzenia rocznych zamknięć rachunkowych i bilansów), Przewodniczący Rady Miejskiej (art. 16 ust. (2)) prześle niezwłocznie uchwałę Rady Miejskiej Ministrowi Spraw Wewnętrznych, który zbada zarzuty, podniesione przeciw Zarządowi Miejskiemu i wyda lub spowoduje wydanie odpowiednich zarządzeń. O wyniku badań i treści swych zarządzeń Minister Spraw Wewnętrznych niezwłocznie zawiadomi Radę Miejską.

(2) W razie podniesienia przez Radę Miejską na tle innych sprawozdań Komisji Rewizyjnej zarzutów przeciwko Zarządowi Miejskiemu, Prezydent Miasta prześle uchwałę Rady Miejskiej Ministrowi Spraw Wewnętrznych, jeżeli Rada Miejska tak postanowi. Uchwały w tej sprawie mogą zapadać tylko po wysłuchaniu Prezydenta Miasta.

Art. 30. Minister Spraw Wewnętrznych może wzywać przewodniczącego Komisji Rewizyjnej do składania sprawozdań i wyjaśnień w zakresie czynności Komisji.

Rady Dzielnicowe.

Art. 31. Rada Miejska uchwałą, wymagającą zatwierdzenia Ministra Spraw Wewnętrznych, podzieli obszar miasta na dzielnice. W razie niepowzięcia takiej uchwały w ciągu 6 miesięcy po ukonstytuowaniu się Rady Miejskiej, wybranej po wejściu w życie ustawy niniejszej, podziału miasta na dzielnice dokona Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 32. (1) Stosownie do podziału na dzielnice ustanawia się w każdej dzielnicy radę dzielnicową.

(2) W skład Rady Dzielnicowej wchodzą radni miejscy oraz ich zastępcy, wybrani w okręgach wyborczych z danej dzielnicy.

(3) W skład Rady Dzielnicowej Magistrat powoła nadto radnych dzielnicowych spośród mieszkańców dzielnicy w ilości nie większej niż ⅓ liczby członków Rady Dzielnicowej, wchodzących do niej na podstawie ust. (2).

(4) Kadencja Rady Dzielnicowej odpowiada kadencji Rady Miejskiej.

(5) Przewodniczących rad dzielnicowych wybierają rady dzielnicowe na zebraniach

zwołanych przez Zarząd Miejski i odbytych pod przewodnictwem delegowanych członków Zarządu Miejskiego spośród radnych wybranych w okręgu danej dzielnicy.

(6) Sposób powołania radnych dzielnicowych, o których mowa w ust. (3), oraz ukonstytuowania się rad dzielnicowych określi Rada Miejska nie później, niż w ciągu 6 miesięcy od chwili ukonstytuowania się organów zarządzających gminy. Uchwała ta wymaga zatwierdzenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 33. (1) Radni dzielnicowi powinni odpowiadać warunkom wybieralności na radnych miejskich.

(2) Przepisy art. 11 — 13 ustawy niniejszej stosuje się odpowiednio do radnych dzielnicowych.

Art. 34. (1) Do zakresu działania Rady Dzielnicowej należy:

1) ustalanie potrzeb dzielnicy i uchwalanie stosownych wniosków do Rady Miejskiej i Zarządu Miejskiego,

2) opiniowanie spraw dotyczących dzielnicy, przekazywanych Radzie Dzielnicowej przez Radę Miejską lub Zarząd Miejski.

(2) Wniosek Rady Dzielnicowej musi być rozpatrzony przez właściwy organ miejski i o sposobie załatwienia tego wniosku powinna być Rada Dzielnicowa zawiadomiona. Zawiadomienie to nie ma charakteru aktu administracyjnego, od którego by służył środek prawny.

(3) Rada Miejska uchwałą, wymagającą zatwierdzenia Ministra Spraw Wewnętrznych, może zwiększyć zakres działania poszczególnych bądź wszystkich rad dzielnicowych, oraz powołać dzielnicowe organa wykonawcze.

Art. 35. Radni dzielnicowi mogą być za ich zgodą powoływani przez Zarząd Miejski do współdziałania w wykonywaniu zadań administracji miejskiej.

Art. 36. (1) Rada Dzielnicowa może powoływać spośród swych członków komisje dla przygotowywania poszczególnych spraw.

(2) Przewodniczących komisyj powołuje Rada Dzielnicowa ze swego grona.

Art. 37. Do ważności posiedzeń Rady Dzielnicowej wymagana jest obecność przynajmniej 2/5 ogólnej liczby członków Rady Dzielnicowej.

Art. 38. W ciągu 6 miesięcy po ukonstytuowaniu się Rady Miejskiej, wybranej po wejściu w życie ustawy niniejszej, Rada ta uchwali regulaminy obrad rad dzielnicowych. Jeżeli w terminie powyższym tego nie uczyni, regulamin obrad uchala dla siebie rady dzielnicowe. Zmiana regulaminu wymaga zgody Rady Miejskiej.

Zarząd Miejski.

Art. 39. Zarząd Miejski jest organem zarządzającym i wykonawczym miasta.

Art. 40. (1) Zarząd Miejski składa się z Prezydenta Miasta, 5 wiceprezydentów i 9 ławników. W razie niedokonania wyboru ławników pomimo wezwania ze strony władzy nadzorczej i wyznaczenia radnym w tym celu co najmniej 14 dniowego terminu, w skład Zarządu Miejskiego wchodzą tylko Prezydent Miasta i wiceprezydenci.

(2) Prezydenta Miasta oraz wiceprezydentów wybierają na 10 lat radni miejscy w głosowaniu tajnym większością głosów ustawowej ich liczby. Przy zachowaniu tej zasady należy w razie potrzeby zastosować głosowanie ściślejsze.

(3) Ławników wybierają radni w głosowaniu tajnym i stosunkowym. Na zebraniu radnych, zwołanych w celu dokonania wyboru członków Zarządu Miejskiego, przewodniczy jeden z radnych, wybrany przez obecnych radnych. Kadencja ławników biegnie równolegle do końca kadencji Rady Miejskiej.

(4) Członkowie Zarządu Miejskiego, ustępującego wskutek upływu kadencji, urzędują od chwili ukonstytuowania się nowo wybranego Zarządu Miejskiego.

(5) Przepisy szczegółowe w zakresie ust. (2) — (4) ustalą regulaminy wyborcze wydane przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 41. (1) Ławnicy powinni odpowiadać warunkom wybieralności na radnych miejskich. Do wszystkich członków Zarządu Miejskiego stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 i 12, przepisy zaś art. 13 tylko do ławników. W stosunku do Prezydenta Miasta i wiceprezydentów decyzję, przewidzianą w art. 12 ust. (3) wydaje Minister Spraw Wewnętrznych, powiadamiając o niej Radę Miejską na najbliższym posiedzeniu za pośrednictwem przewodniczącego Rady.

(2) Na urząd Prezydenta Miasta i wiceprezydentów mogą być powoływane tylko osoby, które obok warunków wybieralności na radnych miejskich, w którymkolwiek mieście na obszarze Państwa, posiadają wyższe wykształcenie, zakończone przepisanymi egzaminami oraz wykażą się co najmniej pięcioletnią pracą w charakterze członka zarządu miejskiego lub na samodzielnym stanowisku w administracji samorządu terytorialnego, bądź też na stanowisku urzędnika państwowego I kategorii we władzach administracji rządowej.

(3) Prezes Rady Ministrów może zwolnić osobę, wybraną na Prezydenta Miasta, zaś Minister Spraw Wewnętrznych osobę wybraną na wiceprezydenta — od wymaganego cenzusu wykształcenia, bądź od wykazania się uprzednią praktyką.

Art. 42. (1) Wybór Prezydenta Miasta wymaga zatwierdzenia Prezesa Rady Ministrów, a wybór wiceprezydenttów — zatwierdzenia Ministra Spraw Wewnętrznych.

(2) Jeżeli radni miejscy nie dokonali wyboru Prezydenta Miasta lub wiceprezydentów, bądź zwlekają z wyborem, Minister Spraw Wewnętrznych nakazuje dokonanie go w terminie co najmniej dwutygodniowym, jeżeli zaś i w tym terminie wybór nie doszedł do skutku władza, powołana do zatwierdzenia wyboru, obsadza wakujące stanowiska przez tymczasowego Prezydenta Miasta oraz tymczasowych wiceprezydentów, którzy sprawują urząd do czasu zatwierdzenia wyboru. Radni miejscy mogą dokonać wyboru w każdym czasie.

(3) Jeżeli władza odmówiła zatwierdzenia wyboru Prezydenta Miasta lub wiceprezydenta, następuje nowy wybór.

(4) Jeżeli ponowny wybór nie doszedł do skutku w terminie oznaczonym przez Ministra Spraw Wewnętrznych, lub nie uzyskał zatwierdzenia, władza, powołana do zatwierdzenia, ustanawia tymczasowego Prezydenta Miasta lub także tymczasowych wiceprezydentów, którzy sprawują urząd do czasu zatwierdzenia ponownego wyboru. Radni miejscy mogą dokonać wyboru w każdym czasie.

(5) Nowych wyborów nie można zarządzić przed upływem 2 miesięcy od dnia podania radnym miejskim do wiadomości decyzji odmawiającej zatwierdzenia. Prawo zaskarżenia tej decyzji służy radnym miejskim w ilości 2/5 ich ustawowej liczby. Jeżeli radni miejscy wniosą skargę — nowych wyborów nie można zarządzić przed upływem 4 miesięcy od daty złożenia skargi. Zrzeczenie się prawa wniesienia skargi oraz wycofanie już wniesionej, powoduje utratę prawa do wniesienia skargi oraz uprawnia do zarządzenia wyborów przed upływem wymienionych terminów.

(6) Jeżeli w ciągu roku od dnia powołania tymczasowego Prezydenta Miasta i tymczasowych wiceprezydentów w myśl przepisów ust. (4) nie zostanie obsadzone w drodze wyboru stanowisko Prezydenta Miasta i co najmniej 3 wiceprezydentów, — Radę Miejską należy rozwiązać. W tym przypadku stosuje się odpowiednio przepisy art. 70 ust. (4).

(7) Wybory do nowej Rady Miejskiej powinny się odbyć przy odpowiednim zachowaniu co do terminów ich zarządzenia przepisów ust. (5), w ciągu roku od daty rozwiązania.

Art. 43. Prezydent Miasta i wiceprezydenci składają na ręce Ministra Spraw Wewnętrznych przysięgę. Osoby, którym ich religia nie pozwala na składanie przysięgi oraz osoby, nie należące do żadnego prawnie uznanego wyznania, składają przyrzeczenie. Rotę przysięgi i przyrzeczenia ustala Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 44. Prezydent Miasta lub wiceprezydent zamierzając ustąpić z zajmowanego stanowiska, zgłasza zamiar ustąpienia Radzie Miejskiej, jeżeli nie jest ona rozwiązana i Prezesowi Rady Ministrów, jeżeli chodzi o Prezydenta Miasta, a Ministrowi Spraw Wewnętrznych, jeżeli chodzi o wiceprezydenta miasta. Prezes Rady Ministrów, względnie Minister Spraw Wewnętrznych może uzależnić przyjęcie zgłoszenia od przekazania funkcyj zastępcy i wprowadzenia go w urzędowanie. Ustępującemu należy w każdym razie dać możność opuszczenia stanowiska przed upływem miesiąca od dnia zgłoszenia zamiaru ustąpienia.

Art. 45. (1) Czynności służbowe Prezydenta Miasta i wiceprezydentów powinny stanowić ich główne zajęcie. Nie mogą oni oddawać się poza urzędem płatnym zajęciom, których wykonywanie pozostawałoby w sprzeczności z ich obowiązkami służbowymi albo mogłoby wywołać uzasadnione podejrzenie o stronniczość lub interesowność. Decyzje w tych sprawach w stosunku do Prezydenta Miasta należą do Ministra Spraw Wewnętrznych, a w stosunku do wiceprezydentów — do Prezydenta Miasta.

(2) Prezydenta Miasta w czasie jego nieobecności lub niemożności pełnienia przez niego czynności służbowych zastępuje wiceprezydent przez niego wyznaczony. Przechodzą nań wszystkie prawa i obowiązki Prezydenta Miasta. Pozostali wiceprezydenci są pomocnikami Prezydenta Miasta i zastępują go w zakresie przez niego ustalonym.

(3) Praca ławników ogranicza się do udziału w posiedzeniach Magistratu oraz w posiedzeniach komisyj, wyłonionych przez Zarząd Miejski lub Radę Miejską, a ponadto do opracowywania i referowania na posiedzeniach Magistratu na zlecenie Prezydenta Miasta poszczególnych spraw bieżących. Przepisy te nie wyłączają szerszego dobrowolnego udziału ławników w pracach bieżących Zarządu Miejskiego z zastrzeżeniem, że wszelkie ich prace w tym zakresie są honorowe.

Art. 46. (1) Tytułem wynagrodzenia za wykonywanie obowiązków służbowych Prezydent Miasta i wiceprezydenci pobierają przez czas sprawowania mandatu stałe uposażenie z funduszów miasta według norm, określonych w obowiązujących przepisach lub uchwalonych przez Radę Miejską i zatwierdzonych przez Ministra Spraw Wewnętrznych przed dokonaniem wyboru. Rada Miejska może przyznać Prezydentowi Miasta oraz wiceprezydentom dodatek funkcyjny, nie przekraczający 100% uposażenia, stanowiącego podstawę do wymiaru zaopatrzenia emerytalnego. Uchwała w sprawie przyznania, zmniejszenia lub cofnięcia tego dodatku wymaga zatwierdzenia przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

(2) Ławnikom można przyznać jedynie diety za udział w posiedzeniach Magistratu oraz w poszczególnych przypadkach odszkodowanie z tytułu wykonywanej pracy, odpowiadające jej rodzajowi i ilości czasu poświęconego miastu, jeżeli wskutek tej pracy ponoszą znaczny uszczerbek w zarobkach w swoim zawodzie.

(3) Prezydentowi Miasta i wiceprezydentom oraz pozostałym po nich wdowom i sierotom służy prawo do zaopatrzenia emerytalnego (pensji wdowiej i sierocej) i do odprawy z funduszów emerytalnych w wymiarze i na zasadach, dotyczących pracowników administracyjnych miasta, jeżeli Rada Miejska nie poweźmie w tej sprawie przed dokonaniem wyboru Prezydenta Miasta i wiceprezydentów specjalnej uchwały, która podlega zatwierdzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych.

Art. 47. Zarząd Miejski działa bądź kolegialnie, jako Magistrat pod przewodnictwem Prezydenta Miasta, bądź też jednoosobowo przez Prezydenta Miasta.

Art. 48. (1) Do zakresu działania Magistratu należą sprawy następujące:

1) przygotowanie spraw, o których stanowi Rada Miejska,

2) ustalanie planu wykonania budżetu,

3) uchwalanie regulaminów Magistratu i jego komisyj,

4) decydowanie o zbyciu, zamianie i nabyciu praw i nieruchomości, jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przewyższa 50.000 zł,

5) decydowanie o udzieleniu przez miasto poręki finansowej, o zaciągnięciu pożyczki do sumy 50.000 zł, o oddaniu w zastaw przedmiotów wartości do 50.000 zł oraz innym obciążeniu majątku miasta do tej wysokości,

6) ustanawianie opłat za korzystanie z przedsiębiorstw, zakładów, instytucyj i urządzeń miejskich, jak również ustalanie opłat administracyjnych,

7) umarzanie należności, przypadających gminie z tytułów publiczno oraz przywatnoprawnych, do sumy 5.000 zł,

8) decydowanie w sprawach oddania w dzierżawę (najem) nieruchomości przedsiębiorstw, zakładów, instytucyj i urządzeń miejskich na okres do 6 lat, jak również udzielanie na okres nie dłuższy koncesyj na zakłady, przedsiębiorstwa, instytucje i urządzenia zgodnie z zasadami i warunkami, ustalonymi przez Radę Miejską,

9) decydowanie o wznoszeniu i znoszeniu budowli o wartości do 50.000 zł,

10) rozpatrywanie i zatwierdzanie ofert, składanych przy wszelkich przetargach publicznych w myśl zasad, ustalonych przez Radę Miejską,

11) decydowanie o wszczęciu i odstąpieniu od sporu sądowego oraz ustalanie warunków układu pojednawczego w sprawach prywatno-prawnych, w których wartość przedmiotu sporu przewyższa 5.000 zł, oraz w tych sprawach publicznoprawnych, w których na zawarcie takich układów zezwalają przepisy obowiązujące.

12) decydowanie o przyjęciu darowizny i zapisu o wartości do 20.000 zł, oraz uczynieniu darowizny o wartości do 5.000 zł,

13) decydowanie o dokonaniu wydatku do sumy 50.000 zł, nie przewidzianego w budżecie bądź też uwzględnionego w niedostatecznej wysokości w przypadkach, gdy obowiązujące przepisy uprawniają Zarząd Miejski do takiej decyzji,

14) powoływanie i odwoływanie członków rad dzielnicowych, przewidzianych w art. 32 ust. (3),

15) inne sprawy, zastrzeżone do decyzji Magistratu w myśl przepisów ustawy niniejszej.

(2) Prezydent Miasta w sprawach, wymagających jego decyzji, może zasięgać opinii Magistratu.

Art. 49. (1) Magistrat, za zgodą Ministra Spraw Wewnętrznych, może udzielić Prezydentowi Miasta lub wiceprezydentom upoważnienia do decydowania w sprawach mniejszej wagi spośród objętych art. 48 ust. (1) pkt. 4), 7), 8), 10) — 13). Upoważnienie to należy ogłosić w Dzienniku Zarządu m. st. Warszawy.

(2) Niezależnie od upoważnień, wymienionych w ust. (1), Magistrat może uchwałą ogłoszoną w Dzienniku Zarządu m. st. Warszawy, upoważnić Prezydenta Miasta do wydawania decyzji również w innych sprawach, zastrzeżonych Magistratowi. Upoważnienie takie dotyczyć może jedynie poszczególnych spraw, umieszczonych na porządku obrad danego posiedzenia Magistratu albo też spraw jednego i tego samego typu, załatwianych na podstawie uchwalonych przez Magistrat zasad.

(3) Upoważnienie, wymienione w niniejszym artykule, może być przez Magistrat cofnięte lub zmienione.

Art. 50. (1) Do powzięcia uchwały przez Magistrat niezbędna jest obecność więcej niż połowy ogólnej liczby członków kolegium.

(2) Uchwały zapadają większością głosów obecnych. Przewodniczący bierze udział w głosowaniu.

(3) Prezydent Miasta obowiązany jest udzielać członkom Zarządu Miejskiego informacji i wyjaśnień w sprawach, dotyczących gospodaki miejskiej. Członkowie Zarządu Miejskiego mają prawo stawiać wnioski na posiedzeniach Magistratu.

(4) Członkowie Zarządu Miejskiego działający kolegialnie, jako Magistrat, są w wykonywaniu swych funkcyj w kolegium niezawiśli.

Art. 51. (1) Magistrat może powoływać komisje spośród swych członków z udziałem radnych, a w razie potrzeby również z udziałem innych mieszkańców miasta, posiadających prawo wybieralności na radnych miejskich.

(2) Komisjom z udziałem tylko członków Magistratu i radnych — Magistrat może powierzać na określony przez siebie przeciąg czasu decydowanie w niektórych sprawach, należących do jego kompetencji (art. 48), bądź też decydowanie we wszystkich lub niektórych sprawach, należących do kompetencji Magistratu, a odnoszących się do poszczególnych urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw miejskich. Komisje z udziałem także innych mieszkańców miasta mogą wyłącznie udzielać opinii i przygotowywać wnioski w sprawach administracji i gospodarki miejskiej, wymagających uchwały Zarządu Miejskiego lub decyzji Prezydenta Miasta.

(3) Przewodnictwo w komisjach, powołanych w myśl ust. (1), należy do Prezydenta Miasta lub wyznaczonego przezeń członka Zarządu Miejskiego.

Art. 52. (1) Zarząd Miejski, poza sprawami, zastrzeżonymi ustawą niniejszą kolegialnemu załatwieniu, działa jednoosobowo. W tym zakresie Prezydent Miasta działa samodzielnie pod osobistą odpowiedzialnością, przy pomocy innych członków Zarządu Miejskiego i pracowników miejskich.

(2) W przypadkach niecierpiących zwłoki dla uniknięcia szkody, jakiej mógłby doznać interes publiczny, a także dla uniknięcia niepowetowanej szkody dla interesu prywatnego, Prezydent Miasta jest obowiązany wydać decyzję również w sprawach, nie objętych upoważnieniem Magistratu, określonym w art. 49 ust. (1) i (2). Powinien jednak bezzwłocznie zwołać posiedzenie Magistratu celem uzyskania zatwierdzenia wydanej decyzji. W razie odmowy zatwierdzenia Prezydent Miasta cofnie decyzję, jeżeli nie została wykonana lub nie uprawomocniła się; jeżeli natomiast decyzja została wykonana lub uprawomocniła się, a dotyczy finansowej czy gospodarczej działalności miasta, Prezydent Miasta prześle sprawę wraz z aktami w ciągu miesiąca od powzięcia uchwały przez Magistrat do Komisji Rewizyjnej.

Art. 53. (1) Prezydent Miasta jest przełożonym gminy m. st. Warszawy i kierownikiem administracji i gospodarki miejskiej.

(2) Prezydent Miasta jest zwierzchnikiem wiceprezydentów w zakresie ich urzędowania, jako zastępców i pomocników przełożonego gminy, oraz zwierzchnikiem pracowników miejskich.

(3) Urlopu udziela Prezydentowi Miasta Minister Spraw Wewnętrznych, Wiceprezydentom udziela urlopów Prezydent Miasta.

Art. 54. (1) Miasto reprezentuje wyłącznie Prezydent Miasta, jeżeli nie upoważni on do tego innego członka Zarządu Miejskiego albo pracownika miejskiego.

(2) Zarząd Miejski działa na zewnątrz tylko przez Prezydenta Miasta i upoważnionych przez niego wiceprezydentów lub pracowników miejskich.

(3) Korespondencje i wszelkie dokumenty urzędowe Zarządu Miejskiego podpisuje Prezydent Miasta, który może upoważnić do podpisywania w swoim zastępstwie — ściśle określonych rodzajów pism i dokumentów urzędowych — wiceprezydentów oraz poszczególnych pracowników miejskich. Dokumenty, przez które miasto zaciąga zobo-

wiązania, powinny być opatrzone urzędową pieczęcią Zarządu Miejskiego oraz podpisem Prezydenta Miasta, bądź innej osoby upoważnionej przez Prezydenta Miasta i jednego z członków Zarządu. W przypadku, gdy mandaty członków Zarządu Miejskiego uległy zawieszeniu lub wygasły, dokumenty powyższe w miejsce członka Zarządu Miejskiego podpisuje jeden z pracowników miejskich, upoważniony przez Magistrat. Wykaz osób, upoważnionych do podpisywania dokumentów, przez które miasto zaciąga zobowiązania, należy ogłaszać w Dzienniku Zarządu m. st. Warszawy.

(4) Prezydent Miasta wydaje Dziennik Zarządu m. st. Warszawy, w którym zamieszcza się uchwały i postanowienia organów miejskich, wymagające ogłoszenia w myśl przepisów ustawy niniejszej, oraz inne ogłoszenia, według zasad, ustalonych przez Radę Miejską. Na żądanie Ministra Spraw Wewnętrznych zamieszczone będą w Dzienniku Zarządu m. st. Warszawy decyzje i inne ogłoszenia, związane z wykonywaniem nadzoru.

Art. 55. Prezydent Miasta załatwia jednoosobowo i pod osobistą odpowiedzialnością wszelkie czynności Zarządu Miejskiego w zakresie, wskazanym w art. 6, przy pomocy wiceprezydentów i pracowników miejskich.

Art. 56. Organizację biur Zarządu Miejskiego normuje statut, uchwalony przez Magistrat i zatwierdzony przez Ministra Spraw Wewnętrznych. Statut ten może nadać kierownictwu miejskich biur dzielnicowych charakter organu administracji I instancji, w sprawach, wymagających, w myśl przepisów instancyjnego załatwienia, a to w zakresie działalności działalności miasta, unormowanym w art. 5 i 6. Władzą orzekającą w II instancji (odwoławczej) w tych sprawach będzie wówczas Prezydent Miasta, któremu wobec miejskich biur dzielnicowych przysługują również uprawnienia, przewidziane dla władz nadzorczych w myśl przepisów o postępowaniu administracyjnym.

Komisje Dyscyplinarne.

Art. 57. (1) Do czasu wydania w drodze ustawodawczej przepisów o odpowiedzialności służbowej funkcjonariuszów w samorządzie terytorialnym — Zarządowi Miejskiemu służy władza dyscyplinarna nad pracownikami miejskimi według poniższych zasad.

(2) Władzę dyscyplinarną nad pracownikami miejskimi wykonywują komisje dyscyplinarne. Komisje dyscyplinarne orzekają w składzie sędziego, jako przewodniczącego, delegowanego przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie, oraz 2 członków, powołanych przez Prezydenta Miasta, z których jeden powołany będzie z listy, ustalonej przez Prezydenta Miasta na podstawie spisów, przedłożonych przez pracownicze związki (stowarzyszenia) zawodowe.

(3) Komisja Dyscyplinarna może nakładać następujące kary:

1) upomnienia,
2) nagany,
3) nagany obostrzonej grzywną do 100 zł,
4) pozbawienia prawa awansu na przeciąg 1 roku do lat 3,
5) odliczenia lat służby, jednak nie więcej jak 3,
6) obniżenia uposażenia, nie więcej jednak niż o 2 grupy,
7) przeniesienia w stan spoczynku bez zmniejszenia lub ze zmniejszeniem o 10 do 50% emerytury lub odprawy, jeżeli oskarżony miał do niej prawo,
8) wydalenia ze służby z utratą wszelkich praw, wynikających ze stosunku służbowego.

(4) Oskarżenie przed Komisją Dyscyplinarną popierają rzecznicy dyscyplinarni, powoływani przez Prezydenta Miasta spośród pracowników miejskich, o kwalifikacjach

sędziowskich. Na wniosek rzecznika dyscyplinarnego Prezydent Miasta może umorzyć sprawę z braku podstaw oskarżenia.

(5) Oskarżony ma prawo przybrania sobie obrońcy spośród funkcjonariuszów samorządu terytorialnego lub państwowych, bądź też adwokatów.

(6) W razie pozbawienia praw do emerytury może być przez Magistrat — na wniosek Prezydenta Miasta — przyznane wdowie i sierotom, żonie i dzieciom zaopatrzenie do wysokości normalnej pensji statutem emerytalnym przewidzianej.

(7) Oskarżony może być zawieszony w urzędowaniu najdalej aż do prawomocnego zakończenia sprawy. Tryb zawieszenia i jego skutki określą osobne przepisy (art. 14 pkt. 6).

Art. 58. (1) Rzecznikowi dyscyplinarnemu, a także skazanemu orzeczeniem Komisji Dyscyplinarnej służy w ciągu 14 dni po doręczeniu orzeczenia prawo wniesienia odwołania do Wyższej Komisji Dyscyplinarnej.

(2) Wyższa Komisja Dyscyplinarna będzie powołana na zasadach i w trybie, przewidzianym w art. 57.

(3) Osoby, zasiadające w Komisji Dyscyplinarnej I instancji, nie mogą być powoływane w tej samej sprawie do Wyższej Komisji Dyscyplinarnej.

Art. 59. Członkowie komisji dyscyplinarnej są w wykonywaniu swoich funkcyj samodzielni i niezawiśli.

Stosunki prywatnoprawne członków organów miasta z miastem.

Art. 60. (1) Członkowie organów miasta nie mogą wchodzić w stosunki prywatnoprawne z miastem.

(2) Jeżeli członek organu miasta wszedł w tego rodzaju stosunki w czasie sprawowania mandatu, mandat ten z samego prawa ulega zawieszeniu, dopóki trwają te stosunki i dopóki rozrachunki z nich wynikające nie będą ostatecznie uregulowane.

(3) W sprawach, unormowanych przepisami ust. (1) i (2), stosuje się odpowiednio przepisy art. 11 ust. (3).

(4) Jeżeli w sprawie interesowany jest materialnie członek organu miasta, nie może on być obecny przy rozważaniu sprawy i brać udziału w głosowaniu nad nią. Przepis ten stosuje się również, jeżeli interesowani są małżonek członka organu, jego krewni lub powinowaci pierwszych trzech stopni, osoby pozostające pod jego opieką, przysposabiający bądź przysposobiony, albo jeżeli chodzi o sprawę, w której pomiędzy członkiem organu a osobą trzecią zachodzi stosunek przedstawicielstwa, bądź zastępstwa prawnego.

(5) Uchwały organów miasta, powzięte w obecności osób, wymienionych w ust. (2) i (4), może Minister Spraw Wewnętrznych unieważnić.

(6) Przepisy artykułu niniejszego stosuje się odpowiednio do członków komisyj, powoływanych przez Radę Miejską, rady dzielnicowe i Zarząd Miejski.

Nadzór rządowy.

Art. 61. Nadzór nad działalnością organów miasta sprawuje Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 62. (1) Minister Spraw Wewnętrznych oraz w porozumieniu z nim inni właściwi ministrowie mają prawo dokonywać inspekcji urzędów, przedsiębiorstw, zakładów, instytucji, i urządzeń miejskich, w tej liczbie i tych, które mają odrębną osobowość prawną, badać na miejscu i poddawać rewizji całokształt oraz poszczególne działy gospodarki miejskiej, tak pod względem legalności, jak i celowości, a ponadto mogą na miejscu lub przez żądanie nadesłania akt wejrzeć w tok załatwienia poszczególnych spraw.

O wyniku inspekcji lub rewizji władza, która jej dokonała, zawiadomi Radę Miejską najpóźniej w ciągu 60 dni po ukończeniu inspekcji lub rewizji.

(2) W przypadkach, wymienionych w ust. (1), Prezydent Miasta jest obowiązany udostępnić właściwym władzom, ich organom i delegatom księgi i dokumenty oraz dopuścić ich do rewizji kas, ksiąg, składów i innych urządzeń, jak również udzielić wszelkiej pomocy i wyjaśnień.

(3) Minister Spraw Wewnętrznych oraz w porozumieniu z nim inni ministrowie mogą delegować swego przedstawiciela na posiedzenie organów miasta, tudzież wyłonionych przez nie komisyj, z wyjątkiem komisyj dyscyplinarnych. Osoby delegowane mają prawo żądać wyjaśnień co do gospodarki miasta oraz działalności poszczególnych jego organów.

Art. 63. (1) Nieważne są postanowienia organów miasta i powołanych przez nie komisyj oraz postanowienia organów tymczasowych, powzięte z naruszeniem obowiązujących przepisów.

(2) Postanowienia, wymienione w ust. (1), Prezydent Miasta jest obowiązany zawiesić i przesłać bezzwłocznie Ministrowi Spraw Wewnętrznych, który orzeka o ich ważności.

(3) Minister Spraw Wewnętrznych może również z urzędu powziąć decyzję o unieważnieniu postanowień, wymienionych w ust. (1), nie wyłączając postanowień Prezydenta Miasta.

Art. 64. Magistrat z urzędu lub na wezwanie Ministra Spraw Wewnętrznych wstrzyma w ciągu 14 dni wykonanie uchwały Rady Miejskiej, która zdaniem Magistratu lub Ministra Spraw Wewnętrznych jest niewykonalną lub sprzeczną z interesem miasta. To samo prawo ma Prezydent Miasta w stosunku do uchwał Magistratu. Wstrzymana w powyższy sposób uchwała staje się ważna, jeżeli ten sam kolegialny organ miasta powezmie ją ponownie większością 2/3 głosów ustawowej liczby członków na najbliższym posiedzeniu, na które sprawa ta powinna być wniesiona.

Art. 65. (1) Uchwały Rady Miejskiej w sprawach — wymienionych w art. 14 ust. (1) pkt. 4) — 8) i 17 — zbycia, oddania w zastaw, obciążenia praw i nieruchomości, gdy wartość przedmiotu aktu przewyższa 100.000 złotych, zaciągnięcia pożyczki, przyjęcia lub uczynienia darowizny ponad sumę 100.000 złotych oraz uchwały Magistratu, w sprawach, wymienionych w art. 48 ust. (1) pkt. 4) — 6), uzyskują moc prawną po zatwierdzeniu ich przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

(2) Minister Spraw Wewnętrznych wyda decyzję w przeciągu 60 dni po dniu nadesłania uchwały. Stosuje się tu odpowiednio przepisy art. 39 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 62, poz. 454).

(3) Poza przypadkami, przewidzianymi w ust. (1), zatwierdzenia Ministra Spraw Wewnętrznych, wymagają uchwały podejmowane po rozwiązaniu Rady Miejskiej w trybie określonym w art. 71 ust. (3) i (5), dotyczące spraw, wymienionych w art. 14 ust. (1) pkt. 9), 10), 12), 13), 15), 18) i 19) oraz podejmowane po rozwiązaniu Magistratu decyzje w sprawach, wymienionych w art. 48 ust. (1) pkt. 8) i 9).

Art. 66. Jeżeli Rada Miejska nie wstawia do budżetu lub nie uchwala poza nim wydatku, który miasto obowiązane jest pokryć w myśl istniejących aktów ustawodawczych lub umów, wydatek ten może wstawić do budżetu Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, wskazując sposób pokrycia tego wydatku.

Art. 67. Minister Spraw Wewnętrznych może wezwać Zarząd Miejski do dokonania w określonym terminie wydatku, do poniesienia którego miasto jest obowiązane na podstawie przepisów ustawowych i który wstawiony został do budżetu miejskiego. W razie

bezskuteczności wezwania Minister Spraw Wewnętrznych może wydać na koszt miasta niezbędne zarządzenia i zająć w tym celu odpowiednią, określoną przez siebie część dochodów miasta.

Art. 68. (1) Członek Zarządu Miejskiego może być złożony z urzędu, jeżeli:

1) ze szkodą dla interesu publicznego nie wykonywa ciążących na nim obowiązków, bądź też spełnia je niedbale lub nieudolnie,
2) postępuje w sposób obniżający powagę i zaufanie, jakiego wymaga zajmowane przezeń stanowisko.

(2) Ławników miejskich składa z urzędu Minister Spraw Wewnętrznych, Prezydenta Miasta i wiceprezydentów — Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych.

(3) Władze wydają decyzję w sprawach, przewidzianych w ust. (1), po przeprowadzeniu — przez urzędnika, wyznaczonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych — postępowania wyjaśniającego, kierując się zasadami, zawartymi w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341). W toku postępowania tego należy dać stronie możność złożenia wyjaśnień i przedstawienia dokumentów oraz przesłuchać świadków, wskazanych przez stronę w celu ustalenia, związanych bezpośrednio ze sprawą okoliczności faktycznych. Interesowanego należy zawiadomić o terminie przesłuchania świadków; ma on prawo być obecny przy przesłuchaniu i może świadkom zadawać pytania, ma ponadto prawo przybrać sobie w toku postępowania obrońcę spośród członków organów lub pracowników związku samorządu terytorialnego, bądź też spośród funkcjonariuszów państwowych albo adwokatów.

(4) Przed wydaniem decyzji w sprawie złożenia z urzędu powinien interesowany mieć możność złożenia osobiście Ministrowi Spraw Wewnętrznych ustnych wyjaśnień co do okoliczności faktycznych, które mają służyć za podstawę do wydania decyzji. Przy składaniu tych wyjaśnień interesowany nie może korzystać z obrońcy.

(5) Decyzja władz orzekających w sprawie złożenia z urzędu członka Zarządu Miejskiego powinna zawierać prawne i faktyczne uzasadnienie.

(6) W razie złożenia członka Zarządu Miejskiego z urzędu następuje nowy wybór, przy czym co do terminu zarządzenia nowy wyborów stosuje się odpowiednio przepisy art. 42 ust. (5).

Art. 69. (1) W przypadku, gdy przeciwko członkowi Zarządu Miejskiego wszczęto postępowanie karno-sądowe lub dochodzenie służbowe w sprawie złożenia go z urzędu, właściwa władza ma prawo zawiesić go w pełnieniu służby, jeżeli ze względu na rodzaj i doniosłość zarzucanego mu przestępstwa lub naruszenia obowiązków służbowych wskazane jest usunięcie go od wykonywania obowiązków służbowych. W przypadku zarządzenia względem powyższej osoby tymczasowego aresztowania należy zawiesić ją w pełnieniu służby.

(2) W razie zawieszenia w sprawowaniu mandatu w myśl przepisów art. 12 ust. (2), art. 41 ust. (1) lub wszczęcia przeciwko zawieszonemu postępowania karnego w sprawie o przestępstwo, zagrożone karami dodatkowymi, przewidzianymi w §§ 1 lub 2 art. 47 kodeksu karnego, właściwa władza może na czas zawieszenia ograniczyć uposażenia Prezydenta Miasta i wiceprezydentów najwyżej do połowy, począwszy od dnia 1 miesiąca następującego po zawieszeniu. Jeżeli Prezydenta Miasta lub wiceprezydenta skazano prawomocnym wyrokiem na kary powyższe, czasu zawieszenia w służbie nie zalicza się do czasu służby czynnej. W tych przypadkach nie służy mu również prawo do otrzymania części wstrzymanego uposażenia.

(3) Do orzekania o zawieszeniu członka Zarządu Miejskiego w sprawowaniu man-

datu i ograniczeniu wynagrodzenia służbowego, powołane są: w stosunku do Prezydenta Miasta — Rada Ministrów, a w przypadku przewidzianym w zdaniu ostatnim ust. (1) Minister Spraw Wewnętrznych, zaś w stosunku do wiceprezydentów i ławników — Minister Spraw Wewnętrznych.

Art. 70. (1) Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych może rozwiązać Magistrat i Radę Miejską równocześnie, albo też każdy z tych organów oddzielnie, jeżeli:

1) wskutek przekroczenia właściwości lub innego istotnego naruszenia obowiązujących przepisów albo statutów miejskich dany organ naraża na szkodę interes jubliczny,

2) wskutek bezczynności, bądź też nieudolnego lub niedbałego wykonywania ciążących na nim zadań, organ naraża miasto na straty materialne, bądź też powoduje w gospodarce miejskiej istotne nieprawidłowości,

3) organ dopuszcza się albo toleruje wśród swych członków liczne wystąpienia, które uwłaczają powadze lub obniżają zaufanie, jakie posiadać powinny organa administracji miasta.

(2) Przepisy powyższe stosuje się wówczas, gdy dany organ pomimo wezwania ze strony Ministra Spraw Wewnętrznych nie usunie stwierdzonych przez niego uchybień, braków i nieprawidłowości w wyznaczonym terminie lub pomimo upomnienia nie zaniecha niewłaściwego postępowania. Rozwiązanie Rady Miejskiej powoduje jednoczesne rozwiązanie rad dzielnicowych.

(3) Rada Miejska może być rozwiązaną, niezależnie od przyczyn, przewidzianych w ust. (1), jeżeli w ciągu jej kadencji liczba radnych zmniejszy się o 25 proc.

(4) Decyzje, powzięte w myśl ust. (1) i (3), powinny być wydawane w formie umotywowanych zarządzeń. Podlegają one natychmiastowemu wykonaniu, dany jednak organ może po jego rozwiązaniu odbyć jedno posiedzenie tajne, wyłącznie tylko w celu przyjęcia decyzji Rady Ministrów do wiadomości lub powzięcia uchwały w sprawie podjęcia środków prawnych przeciwko tej decyzji i powołania w tym celu pełnomocników. Prawo podjęcia środków prawnych nie służy radom dzielnicowym, rozwiązanym wskutek rozwiązania Rady Miejskiej.

Art. 71. (1) Przed upływem roku od daty rozwiązania Rady Miejskiej Minister Spraw Wewnętrznych zarządzi przeprowadzenie nowych wyborów.

(2) W sprawie terminów zarządzenia nowych wyborów do Rady Miejskiej stosuje się odpowiednio przepisy art. 42 ust. (5).

(3) W razie rozwiązania Rady Miejskiej, a nierozwiązania Magistratu zakres działania Rady Miejskiej, z wyjątkiem spraw wymienionych w art. 4, 14 ust. (1) pkt. 2), 3), 5) — 7), 20), art. 22, 32 ust. (5), art. 34, 38 — przechodzi na Magistrat (art. 48).

(4) W razie rozwiązania Rady Miejskiej i Magistratu, a niezarządzenia nowych wyborów do Rady Miejskiej przed upływem 3 miesięcy od daty jej rozwiązania — Rada Ministrów ustanowi Tymczasową Radę Miejską. Członków Tymczasowej Rady Miejskiej powołuje Minister Spraw Wewnętrznych spośród osób, posiadających prawo wyborczego na radnych miejskich.

(5) W razie rozwiązania Rady Miejskiej i Magistratu zakres działania Rady Miejskiej w granicach, ustalonych w ust. (3), przechodzi na kolegium, złożone z Prezydenta Miasta i wiceprezydentów, jeżeli Prezydent i co najmniej trzej wiceprezydenci sprawują swe mandaty. W tym przypadku Tymczasowa Rada Miejska pełni jedynie funkcje opiniodawcze. Przy mniejszym składzie kolegium zakres działania Rady Miejskiej w granicach ustalonych w ust. (3), przechodzi na Tymczasową Radę Miejską, a do czsau jej powołania na Prezydenta Miasta.

(6) Uprawomocnienie się wyborów do nowej Rady Miejskiej powoduje z samego prawa wygaśnięcie uprawnień Tymczasowej Rady Miejskiej. Poszczególnych członków Tymczasowej Rady Miejskiej Minister Spraw Wewnętrznych może odwołać w każdym czasie. Do członków Tymczasowej Rady Miejskiej nie stosuje się przepisy art. 23.

Art. 72. (1) Rozwiązanie Magistratu powoduje utratę mandatów ławników. Prezydent Miasta i wiceprezydenci pozostają na stanowiskach, jeżeli nie zostaną złożeni z urzędu w trybie, określonym art. 68.

(2) W razie rozwiązania Magistratu, a nierozwiązania Rady Miejskiej, wybory brakujących członków Zarządu Miejskiego nastąpią najpóźniej w ciągu 2 miesięcy po upływie terminów, określonych art. 42 ust. (5). Jeżeli zaś Rada Miejska jest również rozwiązana, wybory odbędą się w ciągu 3 miesięcy od dnia ukonstytuowania się nowej Rady Miejskiej.

(3) Po rozwiązaniu Magistratu w sprawach, zastrzeżonych Magistratowi, działa kolegium, złożone z Prezydenta Miasta i wiceprezydentów, jeżeli co najmniej 3 wiceprezydentów pozostaje na swych stanowiskach. W innych przypadkach zakres działania Magistratu przechodzi na Prezydenta Miasta.

Art. 73. (1) W przypadku, gdy mandat Prezydenta Miasta wygasł, Prezydenta Miasta sam go złożył, bądź go utracił, jest zawieszony lub nie może pełnić funkcyj z powodu choroby, czasowej nieobecności, czy też innej przyczyny, a również nie urzęduje żaden z wiceprezydentów — Rada Ministrów powołuje tymczasowego Prezydenta Miasta, na którego przechodzi zakres działania Prezydenta Miasta.

(2) Tymczasowego wiceprezydenta może powołać Minister Spraw Wewnętrznych, gdy zwolni się stanowisko wiceprezydenta wskutek wygaśnięcia, złożenia lub utraty mandatu, a Rada Miejska jest rozwiązana. Może to nastąpić również, gdy wiceprezydent jest zawieszony w sprawowaniu mandatu niezależnie od tego,, czy Rada Miejska jest rozwiązana.

(3) Tymczasowy Prezydent Miasta i tymczasowi wiceprezydenci zostają odwołani w razie uprawomocnienia się wyboru Prezydenta Miasta i wiceprezydentów oraz w przypadku przywrócenia do urzędowania Prezydenta Miasta, czy też wiceprezydentów wskutek cofnięcia zawieszenia lub powrotu do urzędowania wskutek ustania przeszkód, które je uniemożliwiły. Władza, która powołała tymczasowego Prezydenta Miasta i tymczasowych wiceprezydentów, może ich w każdym czasie odwołać.

Art. 74. (1) Uposażenie tymczasowego Prezydenta Miasta i tymczasowych wiceprezydentów wyznacza z funduszów miasta Minister Spraw Wewnętrznych w granicach norm rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. o dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 118, poz. 1073) z uwzględnieniem dodatku funkcyjnego, uchwalonego ostatnio dla Prezydenta Miasta i wiceprezydentów.

(2) W przypadku odwołania tymczasowego Prezydenta Miasta lub tymczasowego wiceprezydenta otrzymują oni trzymiesięczną odprawę z funduszów miejskich, jeżeli nie służy im prawo powrotu do służby państwowej lub służby w instytucjach prawa publicznego.

Art. 75. Osobom interesowanym służy prawo wniesienia odwołania od decyzji lub uchwały Rady Miejskiej lub Zarządu Miejskiego, naruszającej ich prawa lub prawnie chronione interesy, w ciągu 14 dni do Ministra Spraw Wewnętrznych, a w przypadkach przewidzianych w zdaniu ostatnim art. 56, — do Prezydenta Miasta, jeżeli roszczenie nie podlega rozpatrzeniu na drodze postępowania sądowego.

L. ROMM i L. LEWIN PRZEMYSŁ DRZEWNY
WILNO, ul. Gdańska 1/8 Telef. 866 i 891

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 76. W ciągu 2 lat od chwili wejścia w życie ustawy niniejszej Rada Ministrów po wysłuchaniu opinii Rady Miejskiej oraz organów stanowiących innych interesowanych jednostek samorządu terytorialnego może przeprowadzić jednorazowo zmianę granic miasta. W tym przypadku stosuje się odpowiednio przepisy art. 3 ust. (3) — (5).

Art. 77. Tymczasowe organa ustrojowe miasta, powołane na podstawie przepisów, wymienionych w art. 79 pkt. 3), działają w dotychczasowym zakresie do czasu ukonstytuowania się Rady Miejskiej, wybranej po wejściu w życie ustawy niniejszej, po czym do czasu ukonstytuowania się nowego Zarządu Miejskiego, pełnią jedynie funkcje Zarządu Miejskiego.

Art. 78. (1) Przepisy ustawy niniejszej nie naruszają mocy obowiązującej dotychczasowych przepisów szczególnych — w sprawach związków międzykomunalnych, szkolnych, opieki społecznej, sanitarnych, przemysłowych, budowlanych, drogowych, wodnych, zatwierdzania fundacji, darowizn, zapisów i innych — zastrzegających władzom właściwym prawo decyzji w stosunku do uchwał i postanowień organów miasta oraz inne uprawnienia nadzorcze. Również pozostają w mocy dotychczasowe uprawnienia władz skarbowych i nadzorczych w sprawach budżetowych i finansowych.

(2) Przy wydawaniu decyzji w sprawach, o których mowa w ust. (1), stosuje się odpowiednio przepisy art. 65 ust. (2).

Art. 79. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc w stosunku do gminy m. st. Warszawy wszelkie przepisy prawne, dotyczące spraw, unormowanych ustawą niniejszą. W szczególności tracą moc obowiązującą:

1) dekret Naczelnika Państwa z dnia 4 lutego 1919 r. o samorządzie miejskim (Dz. P. P. P. Nr 13, poz. 140).

2) ustawa z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294), z wyjątkiem przepisów art. 68,

3) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. o tymczasowych organach ustrojowych gminy miasta st. Warszawy (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 778) z późniejszymi zmianami.

Art. 80. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 81. Ustawa niniejsza wchodzi w życie po upływie 30 dni po dniu jej ogłoszenia.

O wyborze radnych miejskich

Ustawa z dnia 16 sierpnia 1938 r.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Wybory radnych miejskich są oparte na zasadzie głosowania powszechnego, równego, tajnego i bezpośredniego na nazwiska kandydatów, uprzednio należycie zgłoszonych.

Art. 2. Potrójne terminy poszczególnych czynności wyborczych, wymienione w ustawie niniejszej, należy rozumieć w ten sposób, iż liczba pierwsza określa termin dla miast do 15.000 mieszkańców, liczba druga — dla miast ponad 15.000 do 60.000 mieszkańców, liczba zaś trzecia—dla miast ponad 60.000 mieszkańców, chyba że z przepisów ustawy niniejszej wynika inaczej.

TARTAK i MŁYN PAROWY
JAKUB LUBASZEWSKI
Pińsk, ul. Poleska 1, Nr. tel. 135.

Liczba radnych.

Art. 3. (1) Liczba radnych wynosi w miastach:

1) do 5.000 mieszkańców — dwunastu;
2) ponad 5.000 do 10.000 mieszkańców — szesnastu;
3) ponad 10.000 do 25.000 mieszkańców — dwudziestu czterech;
4) ponad 25.000 do 40.000 mieszkańców — trzydziestu dwóch;
5) ponad 40.000 do 60.000 mieszkańców — czterdziestu;
6) ponad 60.000 do 120.000 mieszkańców — czterdziestu ośmiu;
7) ponad 120.000 do 180.000 mieszkańców — pięćdziesięciu sześciu;
8) ponad 180.000 do 400.000 mieszkańców — siedemdziesięciu dwóch;
9) ponad 400.000 mieszkańców — osiemdziesięciu czterech;
10) w m. st. Warszawie — stu.

(2) Liczbę mieszkańców ustala się na podstawie ostatniego urzędowego powszechnego spisu ludności.

Prawo wybierania.

Art. 4. (1) Prawo wybierania do rady miejskiej służy każdemu obywatelowi polskiemu bez różnicy płci, który ma prawo wybierania do Sejmu i przynajmniej od roku, licząc wstecz od przedednia zarządzenia wyborów, mieszka na obszarze miasta.

(2) Warunek jednorocznego zamieszkania nie dotyczy:

1) zamieszkałych w przededniu zarządzenia wyborów na obszarze miasta właścicieli lub posiadaczy nieruchomości, położonych na obszarze miasta;
2) pracowników umysłowych i fizycznych, niezależnie od rodzaju i charakteru pełnionej pracy, pozostających w stosunku służbowym do Państwa lub instytucji publicznoprawnych, tudzież żołnierzy służby stałej, duchowieństwa świeckiego i zakonnego, jeżeli osoby te pełnią swe funkcje na obszarze miasta i mieszkały na tym obszarze w przededniu zarządzenia wyborów;
3) członków rodzin osób, wymienionych w pkt. 2), zamieszkałych z nimi we wspólnocie gospodarczej na obszarze miasta w przededniu zarządzenia wyborów;
4) obywateli honorowych miasta.

(3) Przy ustalaniu faktu zamieszkania stosuje się przepisy o ewidencji i kontroli ruchu ludności, przy czym na równi z zapisanymi do rejestru mieszkańców traktuje się osoby, które powinny być zapisane do tego rejestru.

(4) Prawo wybierania ulega zawieszeniu na czas trwania postępowania karnego w sprawach o zbrodnie, zagrożone karą dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych, od chwili doręczenia aktu oskarżenia.

(5) Prawo wybierania nie przysługuje żołnierzom, pozostającym w czynnej służbie wojskowej, a nie będącym żołnierzami służby stałej.

Prawo wybieralności.

Art. 5. Prawo wybieralności służy każdemu obywatelowi, mającemu prawo wybierania, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 30 i włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Okręgi wyborcze i obwody głosowania.

Art. 6. (1) Miasto dzieli się na okręgi wyborcze, a okręgi na obwody głosowania, liczące najwyżej 3.000 mieszkańców.

(2) Okręg wyborczy, liczący do 3.000 mieszkańców, może stanowić jeden obwód głosowania.

(3) Każdy okręg wyborczy oraz każdy obwód głosowania powinien tworzyć jedną ciągłą całość terytorialną; warunek ten nie dotyczy części miasta, stanowiących enklawy na obszarze gmin sąsiednich.

(4) Miasto, liczące do 5.000 mieszkańców, może stanowić jeden okręg wyborczy.

(5) W mieście, podzielonym na okręgi wyborcze, na jeden okręg nie może przypadać więcej niż 8 mandatów.

Art. 7. (1) Podziału na okręgi i obwody głosowania dokonywa przed zarządzeniem wyborów władza zarządzająca wybory, a na obszarze m. st. Warszawy — Komisarz Rządu, ustalając dla każdego okręgu ilość mandatów w zależności od liczby mieszkańców.

(2) Liczbę mieszkańców w okręgu i obwodzie ustala się na podstawie prowadzonej przez miasto ewidencji ludności.

(3) Okręgi wyborcze oznacza się cyframi rzymskimi, a obwody głosowania — cyframi arabskimi.

Zarządzenie wyborów.

Art. 8. Wybory zarządza w miastach nie wydzielonych z powiatowego związku samorządowego starosta powiatowy, w miastach wydzielonych wojewoda, a w m. st. Warszawie — Minister Spraw Wewnętrznych, ustalając dzień zarządzenia wyborów i dzień głosowania.

Art. 9. (1) Nadzór nad czynnościami wyborczymi sprawuje władza, zarządzająca wybory.

(2) Nadzór uprawnia do żądania wyjaśnień, uchylania sprzecznych z prawem uchwał komisyj wyborczych lub postanowień przewodniczących oraz do usuwania lub żądania usunięcia dostrzeżonych uchybień.

Komisje wyborcze.

Art. 10. (1) Do przeprowadzenia wyborów w miastach, podzielonych na okręgi wyborcze i obwody głosowania, powołuje się: główną, okręgowe i obwodowe komisje wyborcze.

(2) W miastach, stanowiących jeden okręg wyborczy, czynności okręgowych komisyj wyborczych spełnia główna komisja wyborcza, w miastach zaś, stanowiących jeden okręg wyborczy i jeden obwód głosowania, czynności głównej, okręgowych i obwodowych komisyj wyborczych spełnia jedna komisja wyborcza; w okręgach, stanowiących jeden obwód głosowania, czynności okręgowej i obwodowej komisyj wyborczych, spełnia jedna komisja wyborcza.

(3) Główna, okręgowe i obwodowe komisje wyborcze składają się z przewodniczącego i 4 członków. Przewodniczącego oraz 1 członka każdej komisji wyborczej powołuje władza, zarządzająca wybory; pozostałych członków wybiera magistrat. W m. st. Warszawie przewodniczącego głównej komisji wyborczej powołuje Minister Spraw Wewnętrznych, przewodniczących zaś okręgowych i obwodowych komisyj wyborczych oraz po 1 członku każdej komisji wyborczej powołuje Komisarz Rządu na m. st. Warszawę.

(4) Przewodniczący i członkowie komisyj wyborczych powinni być powołani nie później niż 7—12 — 16 dnia po zarządzeniu wyborów.

(5) W razie niepowołania przez Magistrat członków komisyj w terminie ustawowym, przewodniczący odnośnych komisyj uzupełniają ich skład członkami przez siebie powołanymi; mandat tych członków wygasa z chwilą otrzymania przez przewodniczącego zawiadomienia o powołaniu członków w trybie, przewidzianym w ust. (3).

Art. 11. (1) Przewodniczącym lub członkiem komisji wyborczej może być tylko wyborca, władający językiem polskim w słowie i piśmie.

(2) W miastach, stanowiących siedzibę sądów powszechnych, przewodniczącego głównej komisji wyborczej powołuje się w miarę możności spośród sędziów; powołanie na przewodniczącego głównej komisji wyborczej sędziego sądu grodzkiego może nastąpić tylko w porozumieniu z prezesem sądu okręgowego, sędziów zaś sądu okręgowego, apelacyjnego i Najwyższego — w porozumieniu z prezesem właściwego sądu.

(3) Wyborca, zgłoszony na kandydata lub wpisany na listę kandydatów, traci z chwilą podpisania oświadczenia o wyrażeniu zgody na zgłoszenie jego kandydatury prawo piastowania godności przewodniczącego lub członka komisji wyborczej.

Art. 12. (1) Od przyjęcia godności członków komisyj wyborczych nikt nie może się uchylać bez usprawiedliwionych przyczyn.

(2) Zezwolenia na złożenie godności członka komisji może udzielić władza, która go powołała.

(3) Władza, wskazana w ust. (2), ma prawo nałożyć na osobę, która uchyli się od przyjęcia lub złoży godność członka komisji wyborczej bez zezwolenia, jednorazowo świadczenie pieniężne w wysokości od 10 do 100 zł na korzyść miasta. Stronie służy prawo wniesienia odwołania do władzy bezpośrednio wyższej bądź do właściwej władzy nadzorczej.

(4) Świadczenie pieniężne, nakładane w myśl przepisu ust. (3), ściąga się w trybie postępowania przymusowego w administracji.

Art. 13. (1) Godność przewodniczącego i członków komisji wyborczej jest honorową.

(2) Przewodniczący i członkowie komisji wyborczej, którzy utrzymują się z zarobku dziennego, pobierają diety za dnie rzeczywistej pracy w komisji, nadto przewodniczącemu i członkom komisji wyborczej, zamieszkałym poza miejscem urzędowania, służy prawo do zwrotu kosztów podróży.

(3) Wysokość diet i kosztów podróży oraz zasady pobierania tych należności ustala wydział powiatowy dla miast nie wydzielonych z powiatowego związku samorządowego, wojewoda przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym — dla miast wydzielonych, a Minister Spraw Wewnętrznych — w m. st. Warszawie.

Art. 14. (1) Jednocześnie z przewodniczącymi i członkami komisyj wyborczych będą powołani w tym samym trybie i tej samej liczbie ich zastępcy.

(2) Zastępcom służy prawo obecności na posiedzeniach właściwych komisyj; w głosowaniu zastępcy biorą udział tylko w razie nieobecności osób, które zastępują.

(3) Przepisy art. 11, 12 i 13 stosuje się odpowiednio do zastępców przewodniczących i zastępców członków komisyj wyborczych.

Art. 15. (1) Do ważności uchwał komisyj wyborczych niezbędna jest obecność przewodniczącego i co najmniej 2 członków. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych. W razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

(2) Jeden z członków komisji sporządza protokół obrad; protokóły podpisują przewodniczący oraz członkowie komisji, obecni na posiedzeniu.

Art. 16. Po uprawomocnieniu się aktu wyborczego komisje wyborcze rozwiązują się z samego prawa.

TOWARZYSTWO NAFTOWE „RITA" Spółka z ogr. odpow.
Zarząd Kopalni Nafty „K S. J Ó Z E F"
w TUSTANOWICACH **Tel. 1523.**

Spis wyborców.

Art. 17. (1) Spisy wyborców, oddzielne dla każdego obwodu głosowania, sporządzi w 2 egzemplarzach przełożony gminy.

(2) Obywatele honorowi będą wciągnięci do spisu pierwszego obwodu pierwszego okręgu.

(3) Przełożony gminy doręczy właściwe spisy wyborców przewodniczącym okręgowych komisyj wyborczych nie później niż 14—20—25 dnia po zarządzeniu wyborów.

Ogłoszenie o czynnościach wyborczych.

Art. 18. (1) Najpóźniej 10 — 16 — 20 dnia po zarządzeniu wyborów główna komisja wyborcza ogłosi plakatami:

1) podział miasta na okręgi wyborcze i obwody głosowania;
2) skład głównej, okręgowych i obwodowych komisyj wyborczych;
3) lokale i godziny urzędowania głównej i okręgowych komisyj;
4) dnie, godziny i miejsce wyłożenia spisu wyborców i wnoszenia reklamacyj;
5) liczbę radnych, jaka ma być wybrana w każdym okręgu wyborczym;
6) dnie, godziny i miejsce zgłaszania kandydatów lub list kandydatów;
7) liczbę wyborców uprawnionych do zgłoszenia kandydatów lub list kandydatów dla każdego okręgu wyborczego.

(2) W ogłoszeniu należy podać treść art. 19 i 23 ust. (2).

Wyłożenie spisów i wnoszenie reklamacyj.

Art. 19. (1) Spisy wyborców będą wyłożone w lokalu okręgowej komisji od 16 — 22 — 27 dnia po zarządzeniu wyborów nieprzerwanie przez dni 5 w godzinach od 10 do 12 i od 17 do 21

(2) Podczas wyłożenia spisów każdy obywatel, mający prawo wybierania, może je przeglądać, robić z nich wyciągi oraz wnosić reklamacje.

Art. 20. (1) Reklamacje można wnosić z powodu:

1) pominięcia w spisie uprawnionego do głosowania;
2) wciągnięcia do spisu osoby nie uprawnionej do głosowania.

(2) Reklamacje będą wnoszone na piśmie lub ustnie do protokółu ze wskazaniem przyczyn.

(3) Komisja okręgowa załatwia reklamacje niezwłocznie; w razie potrzeby komisja może zażądać przedłożenia, a także uzupełnienia dowodów.

Art. 21. Komisja okręgowa po załatwieniu reklamacji z powodu pominięcia w spisie uprawnionego do głosowania:

1) uzupełni spis wyborców, bądź
2) zawiadomi osobę, pominiętą w spisie, że reklamacja nie została uwzględniona.

Art. 22. (1) Komisja okręgowa po załatwieniu reklamacji z powodu wciągnięcia do spisu osoby nie uprawnionej do głosowania:

1) zwróci reklamację, jako nieuwzględnioną, bądź
2) zawiadomi osobę, której reklamacja dotyczy, że będzie skreślona ze spisu wyborców.

(2) Każdy, kogo dotyczy reklamacja, ma prawo w ciągu następnych 2 dni po doręczeniu zawiadomienia wnieść sprzeciw do okręgowej komisji wyborczej.

(3) Komisja okręgowa po rozpatrzeniu sprzeciwu:

1) uchyli swą poprzednią uchwałę, bądź
2) potwierdzi ją.

Art. 23. (1) Okręgowa komisja wyborcza nie później niż 25—31 — 40 dnia po zarządzeniu wyborów poczyni w spisach wyborców zmiany, dokonane wskutek reklamacyj; z tą chwilą spisy wyborców będą uznane za ostatecznie ustalone i odtąd żadnych zmian czynić w nich nie wolno.

(2) Do głosowania będą uprawnione tylko osoby, wpisane do ustalonego ostatecznie spisu wyborców.

(3) Ostatecznie ustalony spis wyborców będzie wyłożony do publicznego przeglądu w lokalu okręgowej komisji wyborczej przez 2 dni, począwszy od 27 — 33 — 42 dnia po zarządzeniu wyborów, w godzinach, określonych w art. 19 ust. (1).

(4) W razie podziału na obwody głosowania przewodniczący okręgowej komisji wyborczej prześle przewodniczącym obwodowych komisyj wyborczych przed dniem głosowania ustalone spisy wyborców właściwych obwodów.

Zgłaszanie kandydatów i list kandydatów.

Art. 24. Najpóźniej 20 — 26 — 32 dnia po zarządzeniu wyborów wyborcy mają prawo zgłaszania w godzinach urzędowania do głównej komisji wyborczej:

1) kandydatów w okręgach o 1 i 2 mandatach;
2) list kandydatów w okręgach o 3 i więcej mandatach.

Art. 25. (1) Kandydaci powinni posiadać prawo wybieralności w którymkolwiek okręgu wyborczym.

(2) Kandydować można tylko w jednym okręgu.

(3) W okręgach o 3 i więcej mandatach kandydować można tylko z jednej listy. Jeżeli tego samego kandydata zamieszczono na kilku listach, uznaje się go za prawidłowo zgłoszonego na tej liście, do której dołączona jest jego zgoda z datą najpóźniejszą.

Art. 26. (1) Zgłoszenie kandydatów lub lista kandydatów powinny zawierać numer okręgu wyborczego, imię, nazwisko, wiek, zawód i dokładny adres zamieszkania każdego kandydata. Nazwiska kandydatów opatruje się kolejno numerami. Do zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów należy dołączyć oświadczenie każdego kandydata, opatrzone datą i własnoręcznym podpisem, że zgadza się na zgłoszenie jego kandydatury w danym okręgu wyborczym i że posiada prawo wybieralności.

(2) Zgłoszenie kandydatów lub lista kandydatów powinna zawierać liczbę nazwisk kandydatów, odpowiadającą podwójnej ilości mandatów, przypadającej na dany okręg wyborczy.

(3) Każde zgłoszenie i każda lista kandydatów powinna być podpisana własnoręcznie co najmniej przez 25 — 50 — 75, a w miastach: Krakowie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, m. st. Warszawie i Wilnie przez 100 wyborców, wpisanych do spisu wyborców okręgu.

(4) Każdy wyborca może podpisać tylko jedno zgłoszenie lub jedną listę, podając miejsce swego zamieszkania. Zgłoszenie lub listę może podpisać również i ten wyborca, który został wpisany do spisu wyborców dopiero w drodze reklamacji. W razie podpisania 2 lub więcej zgłoszeń bądź list ważny jest tylko podpis na zgłoszeniu lub liście najwcześniejszej. Śmierć wyborcy lub utrata przezeń prawa wybierania nie powoduje nieważności uprzednio złożonego podpisu.

(5) Po podpisaniu zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów nie można wpisywać nowych kandydatów pod rygorem nieważności wpisanej kandydatury.

(6) Cofnięcie przez wyborcę podpisu nie ma żadnego skutku prawnego.

(7) Wnoszący zgłoszenie lub listę mogą wyznaczyć spośród siebie pełnomocnika, upoważnionego do porozumiewania się z komisją wyborczą. W razie niewyznaczenia za pełnomocnika uważa się wyborcę, podpisanego na pierwszym miejscu zgłoszenia lub listy.

Art. 27. (1) Przewodniczący głównej komisji wyborczej wyda na żądanie pełnomocnika pisemne poświadczenie wniesienia zgłoszenia lub listy i złożenia oświadczenia kandydatów.

(2) Lista kandydatów otrzymuje numer porządkowy w kolejności jej zgłoszenia. Numeracja list odbywa się dla każdego okręgu wyborczego oddzielnie.

Ustalenie zgłoszeń kandydatów i list kandydatów.

Art. 28. (1) Główna komisja wyborcza bada, czy zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów odpowiadają obowiązującym przepisom.

(2) Przewodniczący może wezwać bezpośrednio lub za pośrednictwem pełnomocnika listy wyborcę, który podpisał zgłoszenie lub listę i zbadać własnoręczność jego podpisu oraz uznać za nieważny podpis tego, który nie stawił się na wezwanie w odpowiednio wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 3 dni.

(3) W przypadku uzasadnionej wątpliwości przewodniczący głównej komisji wyborczej celem stwierdzenia, czy kandydat włada językiem polskim w słowie i piśmie, może go wezwać bezpośrednio lub za pośrednictwem pełnomocnika, wyznaczając mu odpowiedni termin, nie krótszy niż 3 dni. Główna komisja wyborcza może skreślić kandydata, który nie zjawi się na wezwanie w tym terminie.

(4) Wystarczającym dowodem władania językiem polskim w słowie i piśmie jest stwierdzenie uczęszczania co najmniej przez 3 lata do szkoły powszechnej bądź innej równorzędnej lub wyższej, jeżeli język polski był wykładowy, albo nauka tego języka była obowiązkowa. W braku takiego dowodu sprawdzianem jest napisanie w obecności przewodniczącego głównej komisji wyborczej paru zdań po polsku, przy czym ani charakter pisma, ani błędy gramatyczne i ortograficzne nie mogą wpływać na ocenę władania językiem.

Art. 29. (1) Główna komisja wyborcza skreśli kandydata:

1) jeżeli brak jest jego oświadczenia, wymaganego w myśl art. 26 ust. (1);
2) jeżeli zamieszczono go na kilku listach, a oświadczenia jego są opatrzone jednakową datą;
3) wpisanego po podpisaniu zgłoszenia lub listy.

(2) W przypadku stwierdzenia innych braków lub wad, mogących spowodować nieważność zgłoszenia lub listy, bądź nieważność poszczególnych kandydatów, główna komisja wyborcza wezwie pełnomocnika najpóźniej 26 — 32 — 41 dnia po zarządzeniu wyborów do usunięcia tych braków lub wad, przy czym może zwrócić zgłoszenie lub listę, a obowiązana jest wymienić, jakie braki lub wady zawiera.

(3) Jeżeli pełnomocnik nie usunie wskazanych przez główną komisję wyborczą braków i wad najpóźniej 29 — 35 — 44 dnia po zarządzeniu wyborów, główna komisja wyborcza stwierdzi nieważność zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów w całości bądź nieważność tych kandydatur, co do których stwierdziła braki i wady.

(4) O decyzjach, wydanych na podstawie przepisów ustępów poprzedzających, komisja zawiadomi pełnomocników.

Ogłoszenie kandydatur i termin głosowania.

Art. 30. (1) Nie później niż 3 — 5 — 7 dnia przed dniem głosowania główna komisja wyborcza ogłosi plakatami:

1) w okręgach o 3 lub więcej mandatach listy kandydatów, a w okręgach o 1 i 2 mandatach kandydatury, uznane za ważne — z podaniem imienia i nazwiska kandydatów, ich wieku, zawodu i adresu zamieszkania; listy kandydatów będą umieszczone w ogłoszeniu w kolejności numerów, które im nadano, a kandydaci na nich w kolejności, ustalonej na listach; podpisów osób zgłaszających kandydatów lub listy nie zamieszcza się; kandydatury w okręgach o 1 i 2 mandatach zamieszcza się w ogłoszeniu w kolejności alfabetycznej nazwisk;
2) dzień i czas trwania głosowania;
3) lokale, w których odbędzie się głosowanie;
4) treść art. 33, 36 i 43.

(2) Głosowanie odbędzie się w niedzielę lub dzień świąteczny jednego dnia we wszystkich okręgach wyborczych najpóźniej 34 — 45 — a w miastach, liczących ponad 60.000 mieszkańców — nie wcześniej niż 60 i nie później niż 78 dnia po zarządzeniu wyborów.

Głosowanie.

Art. 31. (1) Głosowanie odbędzie się w lokalach obwodowych komisyj wyborczych i trwać będzie bez przerwy od godziny 9 do 21, głosowanie może być jednak zamknięte wcześniej, jeżeli wszyscy wyborcy oddali swe głosy.

(2) Od chwili rozpoczęcia głosowania aż do ustalenia jego wyniku w lokalu wyborczym będą obecni bez przerwy przewodniczący i co najmniej 2 członkowie komisji.

Art. 32. Podczas sprawdzania urny wyborczej (art. 35 i 39), aktu głosowania i ustalania jego wyniku w lokalu wyborczym mogą być obecni mężowie zaufania lub ich zastępcy, zgłoszeni przez pełnomocników po jednym dla każdej komisji. Mąż zaufania (zastępca) powinien mieć prawo wybierania w danym mieście i okazać przewodniczącemu komisji wyborczej imienne pismo delegacyjne, wydane przez pełnomocnika i potwierdzone przez przewodniczącego okręgowej komisji wyborczej.

Art. 33. W dniu głosowania nie wolno:

1) wygłaszać przemówień, rozdawać ulotek ani też w inny sposób agitować tak wewnątrz jak i na zewnątrz lokalu wyborczego w promieniu 100 metrów;
2) wchodzić do lokalu wyborczego osobom, nie biorącym udziału w głosowaniu lub czynnościach wyborczych.

Art. 34. (1) Przewodniczący komisji wyborczej czuwa nad zapewnieniem porządku w czasie głosowania.

(2) Przewodniczący może:

1) usunąć z lokalu wyborczego każdego wykraczającego przeciwko przepisom porządkowym, zawartym w artykule poprzedzającym, wszakże nie pozbawiając go, w miarę możności, prawa oddania głosu, w szczególności wezwać go do wypełnienia karty do głosowania poza lokalem wyborczym;
2) wydawać zarządzenia, zmierzające do zapewnienia wyborcom dostępu do lokalu i urny wyborczej.

(3) W celu zapewnienia wykonania zarządzeń przewodniczącego, zmierzających do zabezpieczenia spokoju i porządku głosowania, starostowie (Komisarz Rządu na m. st. Warszawę) oddadzą do jego rozporządzenia straż w odpowiedniej sile.

Art. 35. (1) Przed rozpoczęciem głosowania komisja wyborcza zbada, czy urna jest próżna, po czym urnę zamknie.

(2) Od tej chwili aż do ukończenia głosowania urny otwierać nie wolno.

Art. 36. (1) Wyborca głosuje osobiście.

(2) Głosowanie odbywa się przez oddanie karty do głosowania.

(3) Karty do głosowania nie mogą być koloru oczywiście innego niż biały. Treść karty do głosowania może być odbita mechanicznie bądź pisana ręcznie w lokalu wyborczym lub poza nim.

(4) W lokalu wyborczym będą urządzane osłony, zabezpieczające tajność głosowania.

(5) Kartę do głosowania wkłada wyborca do koperty, otrzymanej od komisji wyborczej, po czym kopertę oddaje przewodniczącemu, który wrzuca ją do urny.

(6) Wszystkie koperty są sporządzane z papieru nieprzezroczystego o jednakowej arwie, posiadają jednakowy format i są ostemplowane pieczęcią zarządu miejskiego; prócz pieczęci koperty nie mogą być oznaczone żadnym znakiem odróżniającym.

(7) Przewodniczący głównej komisji wyborczej dostarcza wszystkim komisjom ostemplowanych kopert.

Art. 37. (1) Przewodniczący oraz członkowie komisji mogą przed oddaniem przez wyborcę głosu zażądać ustalenia jego tożsamości.

(2) Wyborca, nie posiadający dokumentów, uznanych przez komisję za wystarczające, może się powołać na świadectwo 2 wiarogodnych osób, znanych komisji.

Art. 38. Przewodniczący, członkowie obwodowej komisji wyborczej, osoby pełniące straż przy komisjach wyborczych oraz mężowie zaufania i ich zastępcy mogą zamiast we właściwym obwodzie oddać głos w obwodzie, w którym w dzień głosowania urzędują; w tym celu obwodowa komisja wyborcza wciągnie ich do spisu wyborców dodatkowo, po przedstawieniu zaświadczenia właściwej komisji, że zostali skreśleni ze spisu w swoim obwodzie.

Art. 39. (1) Głosowania przerywać nie wolno.

(2) Komisja wyborcza może odroczyć głosowanie jedynie z powodu wydarzeń siły wyższej i nie dłużej niż do dnia następnego. Zarządzenie takie powinno być natychmiast ogłoszone publicznie w sposób, w danym mieście zwyczajem przyjęty.

(3) W przypadku odroczenia głosowania komisja wyborcza opieczętuje akty i urnę wyborczą i odda na przechowanie przewodniczącemu pod jego osobistą odpowiedzialnością.

(4) Przed ponownym podjęciem głosowania komisja zbada, czy pieczęcie nie zostały naruszone.

Art. 40. (1) Przewodniczący zarządzi o godzinie 21 zamknięcie lokalu wyborczego.

(2) Odtąd głosować mogą ci tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu przed godziną 21.

Art. 41. (1) W okręgach o 1 i 2 mandatach wyborca może głosować tylko na jednego ze zgłoszonych w danym okręgu kandydatów na radnego oraz tylko na jednego kandydata na zastępcę radnego. Kandydaci zgłoszeni na radnych są jednocześnie kandydatami na zastępców radnych.

(2) Na karcie do głosowania wyborca wpisuje: u góry pod tytułem „na radnego" nazwisko kandydata na radnego, u dołu pod tytułem „na zastępcę radnego" nazwisko kandydata na zastępcę radnego.

(3) Obok nazwiska niezbędne jest podanie imienia tylko wówczas, jeżeli zgłoszono w okręgu 2 lub więcej kandydatów tego samego nazwiska. W przypadku zgłoszenia 2 lub więcej kandydatów tego samego nazwiska i imienia, należy podać również wiek i adres kandydata.

(4) W razie nieoznaczenia na karcie, na którego kandydata wyborca głosuje jako na radnego, na którego zaś jako na zastępcę radnego, komisja wyborcza uzna kandydata wpisanego na początku karty, jako kandydata na radnego, następnego zaś w kolejności wpisania jako kandydata na zastępcę radnego.

Art. 42. (1) W okręgach o 3 lub więcej mandatach wyborca rozporządza tylu głosami, ilu radnych wybiera się w okręgu wyborczym, może jednak oddać swe głosy na mniejszą ilość kandydatów na radnych, rezygnując w ten sposób z pozostałych rozporządzalnych swych głosów.

(2) Wyborca może głosować na nazwiska kandydatów danego okręgu wyborczego,

ogłoszonych plakatami komisji wyborczej, bez względu na to, na jakich listach nazwiska te są umieszczone. Na 1 kandydata wyborca może oddać tylko 1 głos.

(3) Karta do głosowania powinna zawierać nazwiska kandydatów, na których wyborca oddaje głos.

(4) Przepis art. 41 ust. (3) stosuje się tu odpowiednio.

Nieważne karty do głosowania.

Art. 43. (1) Nieważność karty do głosowania stwierdza komisja wyborcza, przed którą odbyło się głosowanie.

(2) Nieważne są karty do głosowania:

1) włożone do koperty urzędownie nieostemplowanej lub wrzucone do urny bez kopert;
2) koloru oczywiście innego niż biały;
3) niewypełnione lub zupełnie nieczytelne.

3) Z kilku znalezionych w kopercie prawidłowo wypełnionych i o jednakowej treści kart do głosowania komisja wyborcza uzna za ważną tylko jedną kartę; jeżeli zaś w kopercie znaleziono 2 lub więcej kart różnej treści, łączna zaś suma nazwisk kandydatów przekracza rozporządzalną przez wyborcę ilość głosów, komisja wyborcza wszystkie znajdujące się w kopercie karty uzna za nieważne.

(4) Umieszczenie na karcie do głosowania nazwisk kandydatów w ilości, przekraczającej liczbę głosów, jaką wyborca rozporządza, nie powoduje nieważności karty. Nadliczbowe nazwiska kandydatów, umieszczone na końcu, komisja wyborcza skreśla.

(5) Umieszczenie na karcie do głosowania poza nazwiskami kandydatów również nazwisk osób, których nie zgłoszono ważnie, nie powoduje unieważnienia karty do głosowania, nazwiska jednak tych osób komisja wyborcza skreśla. Jeżeli karta zawiera 2 lub więcej razy nazwisko tego samego kandydata, komisja uwzględni to nazwisko tylko raz jeden.

(6) Nazwiska kandydatów, wpisane na kartę do głosowania w sposób, nie ustalający niewątpliwie osoby kandydata, komisja wyborcza skreśla.

(7) Błędy i niedokładności pisowni nie powodują nieważności głosu, jeżeli nie ma wątpliwości co do tożsamości kandydata.

Ustalenie wyniku głosowania.

Art. 44. (1) Obliczenia oddanych głosów dokonywują te same komisje wyborcze, przed którymi odbywa się głosowanie. Obliczenie jest dokonywane zaraz po zakończeniu głosowania.

(2) Komisja wyborcza, wskazana w ust. (1), sporządzi protokólarne zestawienie:

1) składu komisji wyborczej i nazwisk obecnych mężów zaufania;
2) liczby osób, uprawnionych do głosowania;
3) liczby wszystkich oddanych kart do głosowania;
4) liczby oddanych nieważnych kart do głosowania;
5) liczby wszystkich oddanych ważnych kart do głosowania;
6) liczby głosów ważnych, oddanych w okręgach o 3 i więcej mandatach na poszczególnych kandydatów, a w okręgach o 1 i 2 mandatach oddzielnie na poszczególnych kandydatów na radnych i na zastępców radnych;
7) w okręgach o 3 lub więcej mandatach liczby podsumowane ważnych głosów, oddanych na wszystkich kandydatów każdej listy.

(3) Każdy z obecnych podczas ustalania wyniku głosowania może zgłosić uwagi do protokółu.

(4) Jeżeli głosowanie odbyło się przed obwodową komisją wyborczą, komisja ta prześle niezwłocznie protokólarne zestawienie wyniku głosowania wraz z aktami wyborczymi okręgowej komisji wyborczej.

Art. 45. Okręgowa komisja wyborcza po zestawieniu wyników głosowania w okręgu wyborczym ustala, którzy kandydaci zostali wybrani na radnych miejskich.

Art. 46. (1) W okręgach o 1 mandacie za wybranego uznaje się tego kandydata, który otrzymał największą ilość głosów, co najmniej ¼ wszystkich ważnych głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

(2) W okręgach o 2 mandatach za wybranych uznaje się tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największe ilości głosów, co najmniej po ⅛ wszystkich ważnych głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

(3) Jeżeli w sposób, przewidziany w ustępach poprzedzających, nie wszystkie mandaty w okręgu zostały obsadzone, wówczas wyboru radnego albo radnych, których mandaty nie zostały obsadzone, dokonywa się w głosowaniu ściślejszym, przy czym skreśla się kandydatury, które w pierwszym głosowaniu otrzymały najmniejsze ilości głosów, w ten sposób, ażeby ilość pozostałych kandydatur nie była większa od podwójnej liczby mandatów, pozostałych do obsadzenia. Wybór kandydata w pierwszym głosowaniu na zastępcę radnego nie wyłącza jego kandydatury na radnego w głosowaniu ściślejszym; jeżeli w wyniku głosowania ściślejszego kandydat ten nie zostanie wybrany na radnego, zachowuje mandat zastępcy radnego. Głosowanie ściślejsze jest ostateczne i za wybranego lub wybranych uważa się tego lub tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą ilość głosów.

(4) Okręgowa komisja wyborcza ustali termin głosowania ściślejszego i ogłosi plakatami najpóźniej na 3 dni przed terminem tego głosowania, podając ewentualnie imię i nazwisko, wiek, zawód i adres wybranego w pierwszym głosowaniu kandydata oraz imiona i nazwiska, wiek zawód i adres kandydatów, na których można będzie głosować w ściślejszym głosowaniu, oddzielnie jako na radnych, oddzielnie zaś jako na zastępców radnych. Jeżeli na podstawie przepisu ust. (3) kandydat, wybrany w głosowaniu pierwszym na zastępcę radnego, będzie kandydował na radnego w głosowaniu ściślejszym, wówczas komisja wyborcza zamiast niego uwzględni w miarę potrzeby na liście kandydatów na zastępców radnych kandydata, który w pierwszym głosowaniu na zastępców radnych otrzymał z kolei największą ilość głosów. Głosowanie ściślejsze odbędzie się w niedzielę lub święto, nie później aniżeli 14 dnia po dniu pierwszego głosowania.

(5) W okręgach o 1 i 2 mandatach zastępców radnych wybiera się w ilości, odpowiadającej liczbie mandatów w okręgu. Przepisy, dotyczące wyboru radnych, stosuje się również do wyboru zastępców radnych. Kandydata, wybranego na radnego i na zastępcę radnego, uznaje się za wybranego na radnego. Zastępców powołuje się w kolejności otrzymanej ilości głosów.

Art. 47. (1) W okręgach o 3 lub więcej mandatach okręgowa komisja wyborcza dokonywa podziału mandatów między listy kandydatów w sposób następujący: ogólną ilość ważnych głosów, oddanych w danym okręgu wyborczym na kandydatów każdej listy, dzieli się kolejno przez 1, 2, 3 itd, aż do chwili, gdy w ten sposób da się uszeregować tyle kolejno największych liczb (ilorazów), ile jest mandatów w okręgu do podziału. Poszczególnej liście kandydatów przyznaje się tyle mandatów, ile liczb (ilorazów) przypada na nią spośród ustalonego w powyższy sposób ich szeregu. O przyznaniu mandatów jednej z 2 lub więcej list, wykazujących jednakowe ilorazy końcowe, rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

(2) O pierwszeństwie i kolejności wyboru poszczególnych kandydatów na radnych miejskich z danej listy w danym okręgu wyborczym rozstrzyga kolejna względna większość głosów ważnych, oddanych w tym okręgu na kandydatów tej listy. W razie oddania jednakowej ilości głosów na 2 lub więcej kandydatów, o pierwszeństwie do uzyskania mandatu rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

Art. 48. (1) Jeżeli lista w wyniku obliczenia głosów na podstawie przepisów art. 47 ust. (1) nie otrzymała ani jednego mandatu, a ilość głosów, oddanych na któregokolwiek kandydata takiej listy, przekracza połowę wspólnego ilorazu wyborczego dla całego okręgu, wówczas kandydat taki otrzymuje mandat radnego, przypadający innej liście, lecz nie obsadzony w myśl przepisów art. 47. Jeżeli jednak wszystkie mandaty w myśl przepisów art. 47 zostaną obsadzone, w takim razie kandydat, który z listy nie uprawnionej do żadnego mandatu skupił powyżej określoną ilość głosów, otrzymuje mandat zamiast kandydata, uzyskującego z innej listy mniejszą ilość głosów i przy tym najmniejszą spośród kandydatów innych list, którzy mają prawo do mandatu w ostatniej kolejności, według przepisów art. 47 ust. (2). W przypadku, gdy 2 lub więcej listy albo 2 lub więcej kandydatów z innych list odpowiadałoby jednakowym warunkom, uzasadniającym utratę mandatu, wówczas traci mandat lista albo kandydat z listy, która otrzymała najmniejszą ilość głosów, a przy równej ilości głosów, otrzymanej przez 2 lub więcej list, o utracie mandatu rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego. Wspólny iloraz wyborczy dla całego okręgu uzyskuje się przez podzielenie ogólnej sumy ważnych głosów, oddanych na kandydatów wszystkich list, przez liczbę przypadających na okręg mandatów.

(2) W okręgach o 3 lub więcej mandatach na zastępców radnych w poszczególnych okręgach będą uznani ci kandydaci z listy w ilości uzyskanych przez kandydatów tej listy mandatów radnych, którzy otrzymali z kolei po kandydatach, wybranych na radnych, największą ilość głosów.

(3) Jeżeli liczba kandydatów, na których głosowano z danej listy, nie wyczerpie pełnej ilości przypadającej na tę listę mandatów zastępców radnych, wówczas pozostałe mandaty zastępców radnych przypadają innym kandydatom tej listy, w kolejności umieszczenia ich nazwisk na liście.

Wybory bez głosowania.

Art. 49. (1) Jeżeli w okręgu o 1 lub 2 mandatach zostanie dokonane tylko jedno zgłoszenie kandydatów głosowanie nie odbędzie się; w takim przypadku za wybranych na radnych uznaje się kandydatów, umieszczonych na początku zgłoszenia, w kolejności w nim ustalonej, a to w liczbie, odpowiadającej ilości mandatów w okręgu, na zastępców radnych zaś — pozostałych kandydatów.

(2) Jeżeli w okręgu o 3 lub więcej mandatach zostanie zgłoszona tylko jedna lista kandydatów, głosowanie nie odbędzie się, a za wybranych na radnych uznaje się kandydatów, umieszczonych na początku listy w liczbie, odpowiadającej ilości mandatów w okręgu, na zastępców radnych zaś — kandydatów w tej samej ilości w dalszej kolejności umieszczenia ich nazwisk na liście.

(3) Zastępców radnych do rady miejskiej powołuje się w kolejności, ustalonej w ust. (1) i (2).

Najlepszy Towar Najniższe Ceny
Perfumerie S. FEDERA
LWÓW, Sykstuska Nr 7 Kopernika Nr 15a Halicka Nr 19

Protokół wyborczy.

Art. 50. (1) Okręgowa komisja wyborcza sprawdza protokóły i obliczenia wyników głosowania, przy czym może wezwać przewodniczących obwodowych komisyj wyborczych do udzielenia wyjaśnień. Okręgowa komisja wyborcza może uchylić decyzję obwodowej komisji wyborczej o unieważnieniu lub uznaniu za ważną karty do głosowania lub poszczególnych głosów oraz powinna poprawić błędy arytmetyczne.

(2) Po ustaleniu wyniku wyborów okręgowa komisja wyborcza sporządzi protokół wyborczy, który winien zawierać prócz danych, wymienionych w art. 44 ust. (2):

1) liczbę mandatów, uzyskanych przez poszczególne listy kandydatów:

2) imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszania wybranych radnych;

3) imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszkania zastępców radnych.

(3) Okręgowa komisja wyborcza niezwłocznie po ustaleniu wyniku wyborów prześle głównej komisji wyborczej protokół wyborczy wraz z aktami.

Ustalenie i ogłoszenie ogólnego wyniku wyborów.

Art. 51. (1) W przypadku wybrania kandydata w 2 lub więcej okręgach główna komisja wyborcza unieważnia jego wybór we wszystkich okręgach.

(2) Nie później niż 10 dnia po dniu ostatecznego głosowania główna komisja wyborcza ogłosi wyniki wyborów, podając dane, wymienione w art. 44 ust. (2) pkt. 5)—7) oraz w art. 50 ust. (2) pkt. 1)—3) w stosunku do każdego okręgu oddzielnie.

Protesty wyborcze i unieważnienie wyborów.

Art. 52. Wybory są nieważne jeżeli:

1) zostanie stwierdzone, że dopuszczono się przy wyborach przestępstw przeciwko głosowaniu w sprawach publicznych, a popełnione przestępstwa mogły wpłynąć na wynik wyborów;

2) wybory zostały przeprowadzone niezgodnie z przepisami ustawy, a popełnione uchybienia mogły wpłynąć na wynik wyborów.

Art. 53. O unieważnieniu wyborów w całości lub części orzeka władza zarządzająca wybory z urzędu, bądź wskutek protestu.

Art. 54. (1) Protest przeciwko wyborom z żądaniem unieważnienia ich w całości albo też wyboru poszczególnego radnego ma prawo wnieść w ciągu 7 dni po ogłoszeniu ostatecznego wyniku wyborów przez główną komisję wyborczą co najmniej taka liczba wyborców danego okręgu wyborczego, jaka była uprawniona do zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów. Zbadanie własnoręczności podpisów, umieszczonych na proteście, może nastąpić tylko w sposób, wskazany w art. 28. Protesty przeciwko wyborom wnosi się na piśmie do głównej komisji wyborczej, która w terminie 7 dni prześle je z odpowiednimi wyjaśnieniami i aktami wyborczymi władzy, powołanej do rozstrzygnięcia protestu. Wniesienie protestu przeciwko wyborom wstrzymuje ukonstytuowanie się nowowybranej rady miejskiej.

(2) Decyzje komisyj wyborczych i ich przewodniczących oraz zarządzenia nadzorcze, wydane na podstawie art. 9, mogą być zaskarżone jedynie łącznie z protestem wyborczym.

Art. 55. (1) O unieważnieniu wyborów z urzędu bądź wskutek protestu, starosta powiatowy orzeka przy współudziale wydziału powiatowego z głosem stanowczym, a wojewoda przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym.

(2) Decyzje, rozstrzygające protesty, są ostateczne w administracyjnym toku instancyj.

(3) Utrzymuje się w mocy przepisy art. 97 ust. (2) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) dla obszaru województw pomorskiego i poznańskiego w granicach sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 12 czerwca 1937 r. o zmianie granic województw: poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego i łódzkiego (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 350).

Art. 56. (1) W razie unieważnienia wyboru poszczególnych radnych wstępują w ich miejsce kolejno zastępcy.

(2) W razie unieważnienia wyborów w danym okręgu wyborczym, władza zarządzająca wybory zarządzi w ciągu 14 dni nowe wybory w tym okręgu, lub w takim samym terminie zarządzi podjęcie niektórych czynności wyborczych, wskazując czynność, od której należy ponowić postępowanie wyborcze.

Art. 57. W razie niewniesienia protestu przeciwko wyborom w przepisanym terminie główna komisja wyborcza przekaże wszystkie akty wyborcze zarządowi miejskiemu do przechowania w archiwum.

Wybory uzupełniające.

Art. 58. (1) Jeżeli w ciągu kadencji liczby zastępców radnych w okręgach zostaną wyczerpane, a liczba radnych w mieście zmniejszy się nie więcej niż o 25%, władza zarządzająca wybory może zarządzić wybory uzupełniające w tychże okręgach. Władza jest obowiązana to uczynić, jeżeli liczba radnych zmniejszy się więcej niż o 25%, rada zaś nie będzie rozwiązana.

(2) Wybory uzupełniające przeprowadza się na podstawie przepisów ustawy niniejszej. Podział na okręgi wyborcze może być utrzymany lub zmieniony zależnie od zmiany liczby mieszkańców.

Koszty wyborów.

Art. 59. (1) Koszty przeprowadzenia wyborów ponosi miasto.

(2) Lokalu, urny, sprzętów i przyborów do pisania dla komisyj wyborczych dostarczy na koszt własny miasto.

(3) Wszelkie pisma, podania, odpisy i pełnomocnictwa w sprawach wyborczych są wolne od opłat stemplowych oraz opłat administracyjnych związków samorządowych.

(4) Zarząd miejski w miarę potrzeby przydzieli funkcjonariuszów miejskich do pracy głównej i okręgowej komisyj wyborczych.

Przepisy końcowe.

Art. 60. (1) Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc przepisy art. 34 i 39 — 41 oraz w zakresie spraw unormowanych ustawą niniejszą — art. 3, 4, 42 i 97 ust. (1) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294).

(2) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1930 r. o ustroju miasta Gdyni (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 630) w brzmieniu ustawy z dnia 28 marca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 190) pozostaje w mocy.

Art. 61. Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze całego Państwa z wyjątkiem województwa śląskiego.

Art. 62. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 63. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Maszyny Rolnicze — Odlewy Żeliwne
R. Dratt i S-ka. Sp. Akc.
Chełm-Lub. ul. Lwowska Nr. 16 telefon 1-15

O wyborze radnych gromadzkich, gminnych i powiatowych.

Ustawa z dnia 16 sierpnia 1938 r.

WYBORY RADNYCH GROMADZKICH

System wyborczy.

Art. 1. Wybory radnych gromadzkich odbywają się na zasadzie głosowania powszechnego, równego, tajnego i bezpośredniego na nazwiska kandydatów, uprzednio należycie zgłoszonych.

Liczba radnych gromadzkich.

Art. 2. (1) Liczba radnych wynosi w gromadach:

1) do 500 mieszkańców — dwunastu,
2) ponad 500 — 1.000 mieszkańców — szesnastu,
3) ponad 1.000 — 1.500 mieszkańców — dwudziestu,
4) ponad 1.500 — 2.000 mieszkańców — dwudziestu czterech,
5) ponad 2.000 mieszkańców — trzydziestu.

(2) Liczbę mieszkańców ustala się na podstawie prowadzonej przez gminę ewidencji ludności.

Prawo wybierania.

Art. 3. (1) Prawo wybierania służy każdemu obywatelowi polskiemu bez różnicy płci, który ma prawo wybierania do Sejmu i przynajmniej od roku, licząc wstecz od przedednia zarządzenia wyborów, mieszka na obszarze gromady.

(2) Warunek jednorocznego zamieszkania nie dotyczy:

1) zamieszkałych w przededniu zarządzenia wyborów na obszarze gromady właścicieli lub posiadaczy nieruchomości, położonych na obszarze gromady,
2) pracowników umysłowych i fizycznych, niezależnie od rodzaju i charakteru pełnionej pracy, pozostających w stosunku służbowym do Państwa lub instytucyj publicznoprawnych, tudzież żołnierzy służby stałej, duchowieństwa świeckiego i zakonnego, jeżeli osoby te pełnią swe funkcje na obszarze gromady i mieszkały na tym obszarze w przededniu zarządzenia wyborów,
3) członków rodzin osób, wymienionych w pkt. 2), zamieszkałych z nimi we wspólnocie gospodarczej na obszarze gromady w przededniu zarządzenia wyborów.

(3) Przy ustalaniu faktu zamieszkania stosuje się przepisy o ewidencji i kontroli ruchu ludności, przy czym na równi z zapisanymi do rejestru mieszkańców traktuje się osoby, które powinny być zapisane do tego rejestru.

(4) Prawo wybierania ulega zawieszeniu na czas trwania postępowania karnego w sprawach o zbrodnie, zagrożone karą dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych od chwili doręczenia aktu oskarżenia.

(5) Prawo wybierania nie przysługuje żołnierzom, pozostającym w czynnej służbie wojskowej, a nie będącym żołnierzami służby stałej.

Prawo wybieralności.

Art. 4. Prawo wybieralności służy każdemu obywatelowi, mającemu prawo wybierania, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 27.

Okręgi wyborcze.

Art. 5. (1) Gromada może stanowić jeden lub kilka okręgów wyborczych.

(2) Każdy okręg wyborczy powinien tworzyć jedną ciągłą całość terytorialną. Warunek ten nie dotyczy części gromady, stanowiących enklawy na obszarze gromad lub gmin sąsiednich.

(3) Podziału na okręgi wyborcze dokonywa starosta powiatowy przed zarządzeniem wyborów, ustalając dla każdego okręgu ilość mandatów w zależności od liczby mieszkańców.

(4) Liczbę mieszkańców w okręgu ustala się na podstawie prowadzonej przez gminę ewidencji ludności.

(5) W gromadzie podzielonej na okręgi wyborcze, na jeden okręg nie może przypadać mniej niż 2 mandaty.

Zarządzenie wyborów.

Art. 6. (1) Wybory zarządza starosta powiatowy, ustalając dzień zarządzenia wyborów i dzień głosowania.

(2) Dzień głosowania nie może przypadać na okres pilnych robót polnych oraz na czas uroczystych świąt.

Art. 7. (1) Nadzór nad czynnościami wyborczymi sprawuje władza zarządzająca wybory.

(2) Nadzór uprawnia do żądania wyjaśnień, uchylania sprzecznych z prawem uchwał komisyj wyborczych lub postanowień przewodniczących oraz usuwania lub żądania usunięcia dostrzeżonych uchybień.

Komisje wyborcze.

Art. 8. (1) Do przeprowadzenia wyborów w gromadach, podzielonych na okręgi wyborcze, powołuje się gromadzką i okręgowe komisje wyborcze.

(2) W gromadach, stanowiących jeden okręg wyborczy, czynności okręgowych komisyj wyborczych spełnia gromadzka komisja wyborcza.

(3) Każda komisja wyborcza składa się z przewodniczącego i 2 członków.

(4) Przewodniczący i członkowie komisyj wyborczych powinni być powołani nie później, niż 7 dnia po zarządzeniu wyborów.

(5) Przewodniczącego powołuje starosta powiatowy spośród mieszkańców danej gminy wiejskiej, odpowiadających warunkom, określonym w art. 3, jak również spośród osób, posiadających prawo wybierania radnych miejskich w mieście, będącym siedzibą tej samej gminy wiejskiej.

(6) Członków komisji wybiera kolegium zarządu gminnego spośród mieszkańców gromady, posiadających prawo wybierania. W razie niepowołania przez kolegium zarządu gminnego członków komisyj wyborczych w terminie ustawowym, przewodniczący tych komisyj uzupełniają ich skład członkami przez siebie powołanymi; mandat tych członków wygasa z chwilą wejścia do komisji członków, wybranych przez kolegium zarządu gminnego.

(7) Wyborca, zgłoszony jako kandydat na radnego, z chwilą wyrażenia zgody na zgłoszenie jego kandydatury, traci prawo piastowania godności przewodniczącego lub członka komisji wyborczej w tej samej gromadzie.

Art. 9. (1) Nikt nie może się uchylić od przyjęcia godności członka komisji bez usprawiedliwionych przyczyn.

(2) Zezwolenia na złożenie godności członka komisji może udzielić władza, która go powołała.

(3) Wydział powiatowy ma prawo nałożyć na osobę, która uchyli się od przyjęcia lub złoży godność członka komisji wyborczej bez zezwolenia, jednorazowo świadczenie pieniężne w wysokości od 10 do 100 zł na rzecz gminy lub gromady. Stronie służy prawo

wniesienia odwołania do wojewody, który orzeka przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym.

(4) Świadczenia pieniężne, nakładane w myśl przepisu ust. (3), ściąga się w trybie postępowania przymusowego w administracji.

Art. 10. Godność przewodniczącego i członków komisyj wyborczych jest honorowa. Mogą oni jedynie otrzymać zwrot kosztów przejazdu, jeżeli nie posiadają własnych środków przejazdu, przy czym wysokość tych kosztów nie może przekraczać norm, ustalonych w danej miejscowości dla podwód.

Art. 11. (1) Jednocześnie z przewodniczącymi i członkami komisyj wyborczych będą powołani w tym samym trybie i liczbie ich zastępcy.

(2) Zastępcom służy prawo obecności na posiedzeniach właściwych komisyj; w głosowaniu zastępcy biorą udział tylko w razie nieobecności osób, które zastępują.

(3) Przepisy art. 8 ust. (5) — (7) oraz art. 9 i 10 stosuje się odpowiednio do zastępców przewodniczących i zastępców członków komisyj wyborczych.

Art. 12. (1) Do ważności uchwał komisji wyborczej jest niezbędna obecność przewodniczącego i 2 członków. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów obecnych. W razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

(2) Jeden z członków komisji sporządza protokół obrad; protokóły podpisują przewodniczący oraz członkowie komisji, obecni na posiedzeniu.

Art. 13. Po uprawomocnieniu się aktu wyborczego komisje wyborcze rozwiązują się z samego prawa.

Spisy wyborców.

Art. 14. (1) Najpóźniej 14 dnia po zarządzeniu wyborów, wójt sporządzi w 2 egzemplarzach spis wyborców gromady, a w razie podziału obszaru gromady na okręgi wyborcze — spisy wyborców dla każdego okręgu.

(2) Najpóźniej 15 dnia po zarządzeniu wyborów wójt doręczy podpisane przez siebie spisy wyborców przewodniczącemu gromadzkiej komisji wyborczej.

Ogłoszenie o czynnościach wyborczych.

Art. 15. (1) Nie później aniżeli 18 dnia przed dniem ogłoszenia wójt ogłosi na obszarze gromady — w sposób na miejscu zwyczajem przyjęty oraz przez wywieszenie na przeciąg co najmniej 3 dni przed mieszkaniem sołtysa, a w większych gromadach ponadto w kilku innych widocznych miejscach — obwieszczenia o zarządzeniu wyborów.

(2) W obwieszczeniu wójt poda:

1) liczbę mandatów, przypadającą na gromadę,
2) podział gromady na okręgi wyborcze,
3) liczbę mandatów w każdym okręgu,
4) skład komisyj wyborczych,
5) lokale oraz dnie i godziny urzędowania gromadzkiej komisji wyborczej,
6) dnie, godziny i miejsce wyłożenia spisu wyborców i wnoszenia reklamacyj (art. 16) oraz ponownego wyłożenia tych spisów do publicznego przeglądu (art. 20),
7) Dnie, godziny i miejsce zgłaszania kandydatów (art. 21),
8) liczby wyborców, uprawnionych do zgłoszenia kandydatów (art. 23),
9) miejsce, dzień i godziny głosowania,
10) treść art. 16 i 20 ust. (2).

Wyłożenie spisów wyborców i wnoszenie reklamacyj.

Art. 16. (1) Spisy wyborców będą wyłożone w lokalu gromadzkiej komisji wyborczej nazajutrz po dniu ogłoszenia przez wójta obwieszczenia o zarządzeniu wyborów nieprzerwanie przez 3 dni, a w tym czasie najmniej przez 5 godzin dziennie.

(2) Podczas wyłożenia spisów każdy obywatel może przeglądać je, robić z nich wyciągi, a osoby, mające prawo wybierania, mogą wnosić reklamacje do gromadzkich komisyj wyborczych.

Art. 17. (1) Reklamacje można wnosić z powodu:

1) pominięcia w spisie uprawnionego do głosowania,
2) wciągnięcia do spisu osoby, nieuprawnionej do głosowania.

(2) Reklamacje będą wnoszone na piśmie lub ustnie do protokółu ze wskazaniem przyczyn.

3) Komisja gromadzka załatwia reklamacje niezwłocznie; w razie potrzeby komisja może zażądać przedłożenia, a także uzupełnienia dowodów.

Art. 18. Komisja gromadzka po załatwieniu reklamacji z powodu pominięcia w spisie uprawnionego do głosowania:

1) uzupełni spis wyborców, bądź
2) zawiadomi osobę pominiętą w spisie, że reklamacja nie została uwzględniona.

Art. 19. (1) Komisja gromadzka po załatwieniu reklamacji z powodu wciągnięcia do spisu osoby, nieuprawnionej do głosowania:

1) zwróci reklamację, jako nieuwzględnioną, bądź
2) zawiadomi osobę, której reklamacja dotyczy, że będzie skreślona ze spisu wyborców.

(2) Każdy, kogo dotyczy reklamacja, ma prawo w ciągu następnego dnia po doręczeniu zawiadomienia wnieść sprzeciw do gromadzkiej komisji wyborczej:

(3) Komisja gromadzka po rozpatrzeniu sprzeciwu:

1) uchyli swą poprzednią uchwałę, bądź
2) potwierdzi ją.

Art. 20. (1) Gromadzka komisja wyborcza najpóźniej 3 dnia po upływie okresu, przewidzianego w art. 16 ust. (1), poczyni w spisach wyborców zmiany, dokonane wskutek reklamacyj; z tą chwilą spisy wyborców będą uznane za ostatecznie ustalone i odtąd żadnych zmian czynić w nich nie wolno.

(2) Do głosowania będą uprawnione tylko osoby, wpisane do ustalonego ostatecznie spisu wyborców.

(3) W razie podziału gromady na okręgi wyborcze, przewodniczący gromadzkiej komisji wyborczej prześle przed dniem głosowania, a po ogłoszeniu, o którym mowa w art. 26, przewodniczącym okręgowych komisyj wyborczych ustalone spisy wyborców właściwych okręgów.

(4) Ostatecznie ustalone spisy wyborców będą wyłożone do publicznego przeglądu w lokalu gromadzkiej komisji wyborczej przez 5 godzin dziennie w ciągu okresu, przeznaczonego do zgłaszania kandydatów (art. 21).

Zgłaszanie kandydatów.

Art. 21. Począwszy od następnego dnia po okresie, przeznaczonym do wyłożenia spisów, wyborcy w ciągu dalszych 3 dni mają prawo zgłaszania do gromadzkiej komisji wyborczej kandydatów na radnych, którzy są jednocześnie kandydatami na zastępców radnych.

Art. 22. (1) Kandydaci na radnych powinni posiadać prawo wybieralności w którymkolwiek okręgu wyborczym gromady.

(2) Można kandydować tylko w jednym okręgu.

Art. 23. (1) Zgłoszenie kandydatów powinno zawierać imię i nazwisko, imiona rodziców, wiek i miejsce zamieszkania każdego kandydata. Komisja wyborcza, przyjmując zgłoszenie kandydatów, zaprotokółuje dzień, godzinę i liczbę porządkową zgłoszenia, po czym nazwiska kandydatów opatrzy kolejno numerami.

(2) Każdy kandydat powinien oświadczyć, iż zgadza się na zgłoszenie jego kandydatury i że posiada prawo wybieralności. Uczynić to może bądź w pisemnej deklaracji, opatrzonej datą i własnoręcznym podpisem, którą dołącza się do zgłoszenia bądź przez oświadczenie ustne do protokółu komisji wyborczej.

(3) Liczba nazwisk kandydatów na jednym zgłoszeniu powinna odpowiadać podwójnej ilości mandatów, przypadających na dany okręg wyborczy.

(4) Każde zgłoszenie powinno być podpisane własnoręcznie lub zgłoszone osobiście do protokółu komisji wyborczej przez co najmniej 10 wyborców, wpisanych do spisu wyborców okręgu, bez uwzględnienia zmian, spowodowanych reklamacjami.

(5) Każdy wyborca może wziąć udział w jednym tylko zgłoszeniu. Zgłoszenie może podpisać lub wnieść również i ten wyborca, który został wpisany do spisu wyborców dopiero w drodze reklamacji. W razie podpisania 2 lub więcej zgłoszeń przez jednego wyborcę ważny jest tylko podpis na zgłoszeniu najwcześniejszym. Śmierć wyborcy i utrata przezeń prawa wybierania nie powoduje nieważności uprzednio złożonego podpisu lub ustnego zgłoszenia.

(6) Po podpisaniu zgłoszenia kandydatów nie można wpisywać nowych kandydatów pod rygorem nieważności wpisanej kandydatury.

(7) Cofnięcie przez wyborcę podpisu nie ma żadnego skutku prawnego.

(8) Wnoszący zgłoszenie kandydatów mogą wyznaczyć spośród siebie pełnomocnika, upoważnionego do porozumiewania się z komisją wyborczą. W razie niewyznaczenia za pełnomocnika uważa się wyborcę, podpisanego na pierwszym miejscu zgłoszenia.

Ustalanie kandydatów.

Art. 24. (1) Gromadzka komisja wyborcza bada, czy zgłoszenia kandydatów odpowiadają obowiązującym przepisom.

Gromadzka komisja wyborcza może wezwać bezpośrednio lub za pośrednictwem pełnomocnika wyborcę, który podpisał zgłoszenie i zbadać własnoręczność jego podpisu oraz uznać za nieważny podpis tego, który nie stawił się na wezwanie w odpowiednio wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 1 dzień.

Art. 25. (1) Gromadzka komisja wyborcza skreśli kandydata:

(1) jeżeli brak jest jego oświadczenia, wymaganego w myśl art. 23 ust. (2),

2) wpisanego po podpisaniu zgłoszenia.

(2) W przypadkach stwierdzenia innych braków lub wad, mogących spowodować nieważność zgłoszenia bądź nieważność poszczególnych kandydatur, gromadzka komisja wyborcza wezwie pełnomocnika najpóźniej 3 dnia po ostatnim dniu, przeznaczonym do zgłaszania kondydatów, do usunięcia tych braków lub wad, przy czym może zwrócić zgłoszenie, a obowiązana jest wymienić jakie braki lub wady zawiera.

(3) Jeżeli pełnomocnik nie usunie wskazanych przez gromadzką komisję wyborczą braków i wad najpóźniej następnego dnia po otrzymaniu wezwania, komisja wyborcza stwierdzi nieważność zgłoszenia w całości, bądź nieważność tych kandydatur, co do których komisja stwierdziła braki i wady. W okresie, przeznaczonym do usunięcia braków i wad w zgłoszeniu kandydatów, komisja wyborcza na żądanie pełnomocnika okaże mu do przejrzenia ostatecznie ustalony spis wyborców.

(4) O decyzjach, wydanych na podstawie przepisów ustępów poprzedzających, komisja zawiadomi pełnomocników.

Ogłoszenie kandydatur i termin głosowania.

Art. 26. (1) Najpóźniej na 3 dni przed dniem głosowania przewodniczący gromadzkiej komisji wyborczej ogłosi w sposób na miejscu zwyczajem przyjęty oraz przez wywieszenie obwieszczenia przed mieszkaniem sołtysa, a w większych gromadach ponadto w kilku innych widocznych miejscach:

1) kandydatury, uznane za ważne dla każdego okręgu wyborczego oddzielnie, z podaniem imienia i nazwiska, wieku i miejsca zamieszkania każdego kandydata; kandydatury zamieszcza się w ogłoszeniu w kolejności adfabetycznej nazwisk; podpisów osób zgłaszających nie umieszcza się,

2) dzień i czas trwania głosowania,

3) lokale, w których odbędzie się głosowanie,

4) treść art. 29, 32, 36 i 37.

(2) W razie podziału gromady na okręgi wyborcze przewodniczący gromadzkiej komisji wyborczej przesyła przed dniem głosowania wykazy ustalonych kandydatur właściwym okręgowym komisjom wyborczym.

Głosowanie.

Art. 27. (1) Głosowanie odbędzie się w lokalach okręgowych komisyj wyborczych i trwać będzie bez przerwy od godz. 8 do 18; głosowanie może być jednak zamknięte wcześniej, jeżeli wszyscy wyborcy oddali swe głosy.

(2) Od chwili rozpoczęcia głosowania, aż do ustalenia jego wyniku w lokalu wyborczym będą obecni bez przerwy przewodniczący i 2 członkowie komisji wyborczej.

Art. 28. Podczas sprawdzania urny wyborczej (art. 31 i 34), aktu głosowania i ustalania jego wyniku w lokalu wyborczym mogą być obecni pełnomocnicy.

Art. 29. W dniu głosowania nie wolno:

1) wygłaszać przemówień, rozdawać ulotek, ani też w inny sposób agitować tak wewnątrz jak i na zewnątrz lokalu wyborczego w promieniu 100 metrów.

2) wchodzić do lokalu wyborczego osobom, nie biorącym udziału w głosowaniu lub w czynnościach wyborczych.

Art. 30. (1) Przewodniczący komisji wyborczej czuwa nad zapewnieniem porządku w czasie głosowania.

(2) Przewodniczący może:

1) usunąć z lokalu wyborczego każdego wykraczającego przeciwko przepisom porządkowym, zawartym w artykule poprzedzającym, wszakże nie pozbawiając go, w miarę możności, prawa oddania głosu, w szczególności wezwać go do wypełnienia karty do głosowania poza lokalem wyborczym,

2) wydawać zarządzenia, zmierzające do zapewnienia wyborcom dostępu do lokalu wyborczego i urny wyborczej.

Art. 31. (1) Przed rozpoczęciem głosowania komisja wyborcza zbada, czy urna jest próżna, po czym urnę zamknie.

(2) Od tej chwili, aż do ukończenia głosowania urny otwierać nie wolno.

Art. 32. (1) Wyborca głosuje osobiście.

(2) Głosowanie odbywa się przez oddanie karty do głosowania.

(3) Karty do głosowania nie mogą być koloru oczywiście innego niż biały. Treść karty do głosowania może być odbita mechanicznie, bądź pisana ręcznie w lokalu wyborczym lub poza nim.

(4) W lokalu wyborczym będą urządzone osłony, zabezpieczające tajność głosowania.

(5) Kartę do głosowania wkłada wyborca do koperty, otrzymanej od komisji wyborczej, po czym kopertę oddaje przewodniczącemu, który wrzuca ją do urny.

(6) Wszystkie koperty są sporządzone z papieru nieprzezroczystego o jednakowej barwie, posiadają jednakowy format i są ostemplowane pieczęcią gminy; prócz pieczęci koperty nie mogą być oznaczone żadnym znakiem odróżniającym.

(7) Kopert dostarcza komisjom wyborczym zarząd gminy przy zastosowaniu przepisów art. 102 ust. (1).

(8) Wyborca może oddać głos przez wymienienie ustne do protokółu komisji wyborczej nazwisk kandydatów z zaznaczeniem, na których kandydatów głosuje jako radnych, na których zaś jako na zastępców radnych.

Art. 33. (1) Przewodniczący oraz członkowie komisji mogą przed oddaniem przez wyborcę głosu zażądać ustalenia jego tożsamości.

(2) Wyborca, nie posiadający dokumentów, uznanych przez komisję za wystarczające, może się powołać na świadectwo 2 wiarogodnych osób, znanych komisji.

Art. 34. (1) Głosowania przerywać nie wolno.

(2) Komisja wyborcza może odroczyć głosowanie jedynie z powodu wydarzeń siły wyższej i nie dłużej niż do dnia następnego. Zarządzenie takie powinno być natychmiast ogłoszone publicznie w sposób, na miejscu zwyczajem przyjęty.

(3) W przypadku odroczenia głosowania komisja wyborcza opieczętuje akty i urnę wyborczą i odda na przechowanie przewodniczącemu pod jego osobistą odpowiedzialnością.

(4) Przed ponownym podjęciem głosowania komisja zbada, czy pieczęcie nie zostały naruszone.

Art. 35. (1) O godzinie 18 przewodniczący zarządzi zamknięcie lokalu wyborczego.

(2) Odtąd głosować mogą tylko wyborcy, którzy przybyli do lokalu przed godziną 18.

Art. 36. (1) Przy wyborze 2, 3 i 4 radnych wyborca może głosować tylko na jednego kandydata na radnego oraz na jednego kandydata na zastępcę radnego. W okręgach o większej liczbie mandatów oraz w gromadach, nie podzielonych na okręgi wyborcze, wyborca może głosować na kandydatów na radnych w ilości, nie przekraczającej 1/4 liczby mandatów obsadzanych i na tyluż kandydatów na zastępców radnych. Przy ustalaniu 1/4 ułamek zaokrągla się w górę do pełnej jedynki. Wyborca może oddać swe głosy na mniejszą liczbę kandydatów na radnych, rezygnując w ten sposób z pozostałych rozporządzalnych swych głosów.

(2) Na jednej karcie do głosowania wyborca wpisuje u góry pod tytułem „na radnych" nazwiska kandydatów na radnych, u dołu pod tytułem „na zastępców radnych" — nazwiska kandydatów na zastępców radnych.

(3) Obok nazwiska niezbędne jest podanie imienia tylko wówczas, jeżeli zgłoszono 2 lub więcej kandydatów tego samego nazwiska. W przypadku zgłoszenia 2 lub więcej kandydatów tego samego nazwiska i imienia, należy podać również imię ojca lub matki.

(4) W razie nieoznaczenia na karcie, na których kandydatów wyborca głosuje, jako na radnych, na których zaś jako na zastępców radnych, komisja wyborcza uzna kandydatów, wpisanych na początku karty jako kandydatów na radnych, następnych zaś w kolejności wpisania jako kandydatów na zastępców radnych, — każdych w ilości, nie przekraczającej liczby rozporządzalnych przez wyborcę głosów.

Nieważne karty do głosowania.

Art. 37. (1) Nieważność kart do głosowania stwierdza komisja wyborcza, przed którą odbyło się głosowanie.

(2) Nieważne są karty do głosowania:

1) włożone do kopert urzędowo nieostemplowanych lub wrzucone do urny bez kopert,

2) koloru oczywiście innego niż biały,

3) niewypełnione lub zupełnie nieczytelne.

(3) Z kilku znalezionych w kopercie, prawidłowo wypełnionych i o jednakowej treści kart do głosowania, komisja wyborcza uzna za ważną tylko jedną kartę; jeżeli zaś w kopercie znaleziono 2 lub więcej kart do głosowania, o różnej treści, łączna zaś suma nazwisk kandydatów przekracza rozporządzalną przez wyborcę ilość głosów, komisja wyborcza wszystkie znajdujące się w kopercie karty uzna za nieważne.

(4) Umieszczenie na karcie do głosowania nazwisk kandydatów w ilości, przekraczającej liczbę głosów, jaką wyborca rozporządza, nie powoduje nieważności karty. Nadliczbowe nazwiska kandydatów, umieszczone na końcu, komisja wyborcza skreśla.

(5) Umieszczenie na karcie do głosowania poza nazwiskami kandydatów również nazwisk osób, których nie zgłoszono ważnie, nie powoduje unieważnienia karty do głosowania, nazwiska jednak tych osób komisja wyborcza skreśla. Jeżeli karta zawiera 2 lub więcej razy nazwisko tego samego kandydata, komisja uwzględnia to nazwisko tylko raz jeden.

(6) Nazwiska kandydatów, wpisane na kartę do głosowania w sposób, nie ustalający niewątpliwie osoby kandydata, komisja wyborcza skreśla.

(7) Błędy i niedokładności w pisowni nie powodują nieważności głosu, jeżeli nie ma wątpliwości co do tożsamości kandydata.

Ustalenie wyniku głosowania.

Art. 38. (1) Zaraz po ukończeniu głosowania komisja wyborcza ustala wynik głosowania oddzielnie dla radnych i dla zastępców radnych.

(2) Za wybranych na radnych gromadzkich uznaje się tych spośród ważnie zgłoszonych wandydatów, którzy uzyskali kolejno największe ilości ważnych głosów, nie mniejsze jednak od 1/10 liczby wszystkich osób ważnie głosujących.

(3) W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

(4) W sposób, określony w ust. (1) — (3), ustala się również wynik głosowania na zastępców radnych w liczbie, odpowiadającej liczbie radnych.

(5) Kandydata, wybranego na radnego i na zastępcę radnego, uznaje się za wybranego tylko na radnego.

Art. 39. (1) Jeżeli w sposób, przewidziany w art. 38, nie wszystkie mandaty w okręgu zostały obsadzone, wówczas wybory radnego albo radnych, których mandaty nie zostały obsadzone, dokonywa się w głosowaniu ściślejszym, przy czym komisja wyborcza skreśli z listy ważnie zgłoszonych kandydatów osoby, które w pierwszym głosowaniu uzyskały najmniejsze ilości głosów, w ten sposób, ażeby liczba kandydatów nie była większa od podwójnej liczby mandatów radnych, pozostałych do obsadzenia; wybór kandydata w pierwszym głosowaniu na zastępcę radnego nie wyłącza jego kandydatury na radnego w głosowaniu ściślejszym. Jeżeli w wyniku głosowania ściślejszego kandydat ten nie zostanie wybrany na radnego, wówczas zatrzymuje on mandat zastępcy radnego.

(2) Przy tym głosowaniu stosuje się odpowiednio przepisy art. 36.

(3) Głosowanie ściślejsze jest ostateczne. Za wybranych na radnych w głosowaniu ściślejszym uznaje się tych kandydatów, którzy uzyskali kolejno największą ilość głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego komisji wyborczej.

(4) Przepisy ust. (1) — (3) stosuje się przy wyborze zastępców radnych.

(5) Termin głosowania ściślejszego ustala komisja wyborcza, o czym ogłasza w sposób na miejscu zwyczajem przyjęty zaraz po ustaleniu pierwszego głosowania, podając ewentualnie imiona i nazwiska wybranych na radnych i na zastępców radnych w pierwszym głosowaniu oraz kandydatów, na których można będzie głosować w ściślejszym głosowaniu, oddzielnie jako na radnych, oddzielnie zaś jako na zastępców radnych. Jeżeli na podstawie przepisu ust. (1) kandydat, wybrany w głosowaniu pierwszym na zastępcę radnego, będzie kandydował na radnego w głosowaniu ściślejszym, wówczas komisja wyborcza zamiast niego uwzględni w miarę potrzeby na liście kandydatów na zastępców radnych tego kandydata, który w pierwszym głosowaniu na zastępców radnych otrzymał z kolei największą ilość głosów.

(6) Głosowanie ściślejsze przeprowadza się nie później, niż 7 dnia po dniu pierwszego głosowania.

Wybór bez głosowania.

Art. 40. Jeżeli w okręgu wyborczym zostanie dokonane tylko jedno zgłoszenie kandydatów, głosowanie nie odbędzie się. W takim przypadki za wybranego na radnych uznaje się kandydatów, umieszczonych na początku zgłoszenia, w kolejności w nim ustalonej, w liczbie odpowiadającej ilości mandatów w okręgach, na zastępców zaś radnych — pozostałych kandydatów w dalszej kolejności, o czym gromadzka komisja wyborcza ogłosi w sposób na miejscu zwyczajem przyjęty.

Protokół wyborczy.

Art. 41. (1) Po ustaleniu wyniku wymorów komisja wyborcza sporządza protokół, który powinien zawierać:

1) skład komisji wyborczej i nazwiska obecnych pełnomocników,
2) liczbę uprawnionych do głosowania wyborców,
3) liczbę głosujących,
4) imiona i nazwiska ważnie zgłoszonych kandydatów,
5) oddzielnie liczby ważnych głosów, oddanych na poszczególnych kandydatów na radnych i na zastępców radnych,
6) liczbę głosów nieważnych,
7) imię, nazwisko, wiek i miejsce zamieszkania wybranych na radnych i na zastępców radnych,

(2) Każdy z obecnych podczas ustalania wyniku głosowania może zgłosić uwagi do protokółu.

Ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 42. Okręgowa komisja wyborcza następnego dnia po dniu ostatecznego głosowania ogłosi w sposób, wskazany w art. 26 ust. (1), wynik wyborów w okręgu, podając imię, nazwisko, wiek i miejsce zamieszkania wybranych na radnych i na zastępców radnych.

KRESOWA FABRYKA ROWERÓW I MOTOCYKLI
„NIEMEN" N. STAROWOLSKI i S-KA GRODNO
Żądajcie katalogów i prospektów

Protesty wyborcze i unieważnienie wyborów.

Art. 43. (1) Wybory są nieważne, jeżeli:

1) zostanie stwierdzone, że dopuszczono się przy wyborach przestępstw przeciwko głosowaniu w sprawach publicznych, a popełnione przestępstwa mogły wpłynąć na wynik wyborów.

2) Wybory zostały przeprowadzone niezgodnie z przepisami ustawy, a popełnione uchybienia mogły wpłynąć na wynik wyborów.

(2) Nieważny jest wybór kandydata dokonany w 2 lub więcej okręgach.

Art. 44. O unieważnieniu wyborów w całości lub części orzeka władza zarządzająca wybory z urzędu, bądź wskutek protestu.

Art. 45. (1) Protest przeciwko wyborom z żądaniem unieważnienia wyborów w całości albo też wyboru poszczególnych osób ma prawo wnieść w ciągu 7 dni po ogłoszeniu ostatecznego wyniku wyborów co najmniej taka liczba wyborców, jaka była uprawniona do zgłoszenia kandydatów. Zbadanie własnoręczności podpisów może nastąpić tylko w sposób, wskazany w art. 24. Protesty wnosi się na piśmie do gromadzkiej komisji wyborczej, która w terminie 3 dni prześle je z odpowiednimi wyjaśnieniami i aktami staroście powiatowemu. Wniesienie protestu przeciwko wyborom wstrzymuje ukonstytuowanie się nowowybranej rady gromadzkiej.

(2) Decyzje komisji wyborczych i ich przewodniczących oraz zarządzenia nadzorcze, wydane na podstawie art. 7, mogą być zaskarżone jedynie łącznie z protestem wyborczym.

Art. 46. (1) O unieważnieniu wyborów z urzędu, bądź wskutek prostestu orzeka starosta powiatowy przy współudziale wydziału powiatowego z głosem stanowczym.

(2) Decyzje, rozstrzygające protesty, są ostateczne w administracyjnym toku instancji.

(3) Utrzymanie się w mocy przepisu art, 97 ust. (2) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294) dla obszaru województw pomorskiego i poznańskiego w granicach sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 12 czerwca 1937 r. o zmianie granic województw: poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego i łódzkiego (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 350).

Art. 47. (1) W razie unieważnienia wyboru poszczególnych radnych, wstępują w ich miejsce zastępcy kolejno według ilości otrzymanych głosów.

(2) W razie unieważnienia wyborów w danym okręgu wyborczym starosta powiatowy w ciągu 14 dni zarządzi nowe wybory w tym okręgu lub w takim samym terminie zarządzi podjęcie niektórych czynności wyborczych, wskazując czynność, od której należy ponowić postępowanie wyborcze.

Art. 48. W razie niewniesienia protestu przeciwko wyborom w przepisanym terminie, komisja wyborcza przekaże wszystkie akty wyborcze wójtowi do przechowania w archiwum gminy.

Wybory uzupełniające.

Art. 49. (1) Jeżeli w ciągu kadencji liczba zastępców radnych zostanie wyczerpana, a liczba radnych zmniejszy się nie więcej niż o 25%, starosta powiatowy może zarządzić wybory uzupełniające. Jeżeli liczba radnych zmniejszy się więcej niż o 25%, starosta powiatowy obowiązany jest zarządzić wybory uzupełniające lub po zasięgnięciu opinii wydziału powiatowego rozwiązać radę gromadzką.

(2) Przy wyborach uzupełniających podział na okręgi wyborcze może być utrzymany lub zmieniony, zależnie od zmian liczby mieszkańców.

Liczba radnych.

Art. 50. (1) Liczba radnych wynosi w gminach wiejskich:

1) do 5.0000 mieszkańców — dwunastu,

2) od 5.000 do 10.000 mieszkańców — szesnastu,

3) powyżej 10.000 mieszkańców — dwudziestu.

(2) Liczbę mieszkańców ustala się na podstawie prowadzonej przez gminę ewidencji ludności.

Wybory radnych gminnych w gminach podzielonych na gromady.

Sposób wybierania.

Art. 51. (1) Radnych w gminach, nie podzielonych na okręgi wyborcze, wybiera w głosowaniu tajnym gminne kolegium wyborcze.

(2) Radnych w gminach, podzielonych na okręgi wyborcze, wybierają w głosowaniu tajnym okręgowe kolegia wyborcze.

(3) W skład gminnego kolegium wyborczego wchodzą:

1) z gromad, które posiadają rady gromadzkie — radni gromadzcy,

2) z innych gromad — delegaci w liczbie od 2 —10, ustalonej przez starostę powiatowego, zależnie od liczby mieszkańców gromady,

3) sołtysi i podsołtysi.

(4) W skład okręgowego kolegium wyborczego wchodzą sołtysi, podsołtysi, radni gromadzcy i delegaci gromad z obszarów, które położone są w granicach danego okręgu wyborczego.

(5) Przy wyborze delegatów gromad stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące wyboru radnych gromadzkich.

Prawo wybieralności.

Art. 52. Prawo wybieralności posiada każdy obywatel bez różnicy płci, który przed dniem zarządzenia wyborów ukończył lat 30, mieszka na obszarze danej gminy i odpowiada warunkom, określonym w art. 3.

Okręgi wyborcze.

Art. 53. (1) Gmina może stanowić jeden lub więcej okręgów wyborczych.

(2) Każdy okręg wyborczy powinien tworzyć jedną ciągłą całość terytorialną. Warunek ten nie dotyczy części gminy, stanowiących enklawy na obszarze gmin sąsiednich.

(3) Przy tworzeniu okręgów wyborczych obszar gromady nie może być dzielony.

(4) Przepisy art. 5 ust. (3) i (4) stosuje się tu odpowiednio.

(5) W gminie, podzielonej na okręgi wyborcze, na jeden okręg nie może przypadać mniej niż 3 mandaty.

Zarządzenie wyborów.

Art. 54. (1) Wybory zarządza starosta powiatowy, ustalając dzień zarządzenia wyborów i dzień głosowania.

(2) Przepisy art. 6 ust. (2) i art. 7 stosuje się tu odpowiednio.

Zakład Garbarski „Falura"
Spółka jawna, GRODNO ul. Lipowa 29. telefon 178 i 515
wyrabia: skóry podeszwowe i waszledrowe Krupony — karki — boki w różnych wagach, skóry chromowe, czarne i kolorowe.

Komisje wyborcze.

Art. 55. (1) Do przeprowadzenia wyborów w gminach, podzielonych na okręgi wyborcze, powołuje się gminne i okręgowe komisje wyborcze.

2) W gminach, stanowiących jeden okręg wyborczy, czynności okręgowych komisji wyborczych spełnia gminna komisja wyborcza.

3) Przepisy art. 8 ust. (3), (5) i (7) stosuje się tu odpowiednio.

(4) Członków komisji wybiera kolegium zarządu gminnego spośród członków właściwego kolegium wyborczego. W razie niepowołania przez kolegium zarządu gminnego członków komisji wyborczej, przewodniczący komisji na początku zebrania wyborczego uzupełni skład komisji wyborczej członkami przez siebie powołanymi spośród członków danego kolegium wyborczego, obecnych na zebraniu wyborczym.

Art. 56. Przy wyborach radnych gminnych stosuje się odpowiednio art. 9 — 13.

Zawiadomienie o zebraniu wyborczym.

Art. 57. Na podstawie zarządzenia starosty powiatowego wójt za pośrednictwem sołtysów zawiadomi na piśmie za potwierdzeniem odbioru najpóźniej na 6 dni przed dniem zebrania wyborczego wszystkich członków kolegium wyborczego o miejscu, dniu i godzinie zebrania wyborczego, podając liczbę mandatów, przypadających na daną gminę, podział na okręgi wyborcze, liczbę mandatów w każdym okręgu i nazwiska przewodniczących komisyj wyborczych.

Art. 58. (1) Do ważności wyborów jest niezbędna obecność więcej niż połowy wszystkich członków danego kolegium.

(2) W razie nieprzybycia niezbędnej do przeprowadzenia wyborów liczby członków kolegium wyborczego, zebranie wyborcze odbywa się w drugim terminie, wyznaczonym przez komisję, nie wcześniej niż 7 dnia po terminie pierwszego zebrania. Jeżeli i w tym terminie wybory nie dojdą do skutku z powodu braku kompletu członków kolegium wyborczego, radnych gminnych w liczbie, odpowiadającej ilości mandatów, przypadających na to kolegium, wybiera wydział powiatowy, o czym przewodniczący komisji wyborczej powinien uprzedzić członków kolegium wyborczego w zawiadomieniu o drugim terminie zebrania wyborczego. Radni gminni, wybrani w takim przypadku przez wydział powiatowy, piastują mandaty do czasu wejścia w ich miejsce radnych, wybranych przez właściwe kolegium wyborcze, które musi być zwołane zarządzeniem starosty powiatowego na żądanie pisemne więcej niż 1/4 członków kolegium.

Zgłaszanie list kandydatów.

Art. 59. Przewodniczący komisji wyborczej, po stwierdzeniu obecności niezbędnej liczby członków kolegium wyborczego, wezwie zebranych do zgłaszania list kandydatów, wyznaczając im w tym celu co najmniej jedną godzinę.

Art. 60. (1) Przy wyborach radnych gminnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 22 i 23 ust. (1), (2), (5) — (8).

(2) Lista kandydatów powinna zawierać liczbę nazwisk kandydatów, odpowiadającą podwójnej ilości mandatów, przypadających na dane kolegium wymorcze.

(3) Można kandydować tylko z jednej listy. Jeżeli tego samego kandydata zamieszczono na kilku listach, uznaje się go za prawidłowo zgłoszonego na tej liście, do której jest dołączona jego zgoda z datą najpóźniejszą.

(4) Każda lista kandydatów powinna być podpisana własnoręcznie lub zgłoszona osobiście do protokółu komisji wyborczej przez co najmniej:

1) 10 członków gminnego kolegium wyborczego — w gminach nie podzielonych na okręgi wyborcze.

2) 5 członków okręgowego kolegium wyborczego — w okręgach wyborczych.

Ustalanie list kandydatów.

Art. 61. (1) Komisja wyborcza bada, czy listy kandydatów odpowiadają obowiązującym przepisom.

(2) Przewodniczący może wezwać bezpośrednio lub za pośrednictwem pełnomocnika wyborcę, który podpisał listę kandydatów i zbadać własnoręczność jego podpisu oraz uznać za nieważny podpis tego, który nie stawił się na wezwanie.

Art. 62. (1) Komisja wyborcza skreśli kandydata:

1) jeżeli brak jest jego oświadczenia wymaganego w myśl art. 60 w związku z art. 23, ust. (2),

2) jeżeli zamieszczono go w 2 lub kilku listach kandydatów, a oświadczenia jego są opatrzone jednakową datą,

3) wpisanego po podpisaniu listy kandydatów.

(2) W przypadku stwierdzenia innych braków lub wad, mogących spowodować nieważność listy kandydatów, bądź nieważność poszczególnych kandydatur, komisja wyborcza wezwie pełnomocnika do usunięcia tych braków, przy czym może zwrócić listę, a obowiązana jest wymienić, jakie braki lub wady zawiera.

(3) Jeżeli pełnomocnik nie usunie wskazanych przez komisję wyborczą braków i wad w ciągu jednej godziny, komisja wyborcza stwierdzi nieważność listy kandydatów w całości, bądź nieważność tych kandydatur, co do których komisja stwierdziła braki i wady.

(4) O decyzjach, wydanych na podstawie przepisów ustępów poprzedzających, komisja zawiadomi pełnomocników.

Ogłoszenie list kandydatów.

Art. 63. (1) Zaraz po ustaleniu list kandydatów komisja wyborcza ogłosi na zebraniu wyborczym:

1) listy kandydatów, uznane za ważne — z podaniem imienia i nazwiska kandydatów oraz ich wieku i miejsca zamieszkania; listy kandydatów będą umieszczone w ogłoszeniu w kolejności numerów, które im nadano, a kandydaci na nich w kolejności, ustalonej na listach; podpisów osób, zgłaszających listę, nie zamieszcza się,

2) czas trwania głosowania,

3) treść art. 29, 32, 37 i 65 z treścią art. 36 ust. (3).

(2) Komisja wyborcza wywiesi ogłoszenie do przejrzenia w miejscu widocznym i dostępnym dla wyborców.

Głosowanie.

Art. 64. Przy głosowaniu na radnych gminnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 27 ust. (2) — 34.

Art. 65. (1) Wyborca rozporządza tylu głosami, ilu radnych wybiera kolegium wyborcze, może jednak oddać swe głosy na mniejszą ilość kandydatów na radnych, rezygnując w ten sposób z pozostałych rozporządzalnych swych głosów. Na jednego kandydata wyborca może oddać tylko jeden głos.

(2) Wyborca może głosować na nazwiska ważnie zgłoszonych kandydatów bez względu na to, na jakich listach nazwiska te są umieszczone.

(3) Karta do głosowania powinna zawierać nazwiska kandydatów, na których wyborca oddaje głos.

(4) Przepis art. 36 ust. (3) stosuje się tu odpowiednio.

MŁYN GOLDWERTHA w KAŁUSZU Telefon 49

Nieważne karty do głosowania.

Art. 66. Przy wyborze radnych gminnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 37.

Ustalenie wyniku głosowania.

Art. 67. (1) Po oddaniu głosów przez zebranych przewodniczący komisji wyborczej zapyta, czy wszyscy już głosowali i uprzedzi, iż głosowanie zostanie zamknięte, po czym w braku zgłaszających się zamknie głosowanie.

(2) Po zamknięciu głosowania komisja wyborcza ustali wynik wyborów.

Art. 68. (1) Podziału mandatów pomiędzy listy kandydatów komisja dokonywa w sposób następujący: ogólną ilość ważnych głosów, oddanych na kandydatów każdej listy, dzieli się kolejno przez 1, 2, 3 itd. aż do chwili, gdy w ten sposób da się uszeregować tyle kolejno największych liczb (ilorazów), ile mandatów jest do obsadzenia. Poszczególnej liście kandydatów przyznaje się tyle mandatów, ile liczb (ilorazów) przypada na nią spośród ustalonego w powyższy sposób, ich szeregu. O przyznaniu mandatu jednej z 2 lub więcej list, wykazujących jednakowe ilorazy końcowe, rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

(2) O pierwszeństwie i kolejności wyboru poszczególnych kandydatów na radnych z danej listy rozstrzyga kolejna względna większość głosów ważnych, oddanych na kandydatów tej listy. W razie oddania jednakowej ilości głosów na 2 lub więcej kandydatów, o pierwszeństwie do uzyskania mandatu rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

Art. 69. (1) Jeżeli lista w wyniku obliczenia głosów na podstawie przepisów art. 68 ust. (1) nie otrzymała ani jednego mandatu, a ilość głosów, oddanych na któregokolwiek kandydata takiej listy, przekracza połowę wspólnego ilorazu wyborczego dla całego okręgu, wówczas kandydat taki otrzymuje mandat radnego, przypadający innej liście, lecz nieobsadzony w myśl przepisów art. 68. Jeżeli jednak wszystkie mandaty w myśl przepisów art. 68 zostaną obsadzone, w takim razie kandydat, który z listy nieuprawnionej do żadnego mandatu skupił powyżej określoną ilość głosów, otrzymuje mandat zamiast kandydata, uzyskującego z innej listy mniejszą ilość głosów i przy tym najmniejszą spośród kandydatów innych list, którzy mają prawo do mandatu w ostatniej kolejności według przepisów art. 68 ust. (2). W przypadku, gdy 2 lub więcej list albo 2 lub więcej kandydatów z innych list odpowiadałoby jednakowym warunkom, uzasadniającym utratę mandatu, wówczas traci mandat lista albo kandydat z listy, która otrzymała najmniejszą ilość głosów, a przy równej ilości głosów, otrzymanej przez 2 lub więcej list, o utracie mandatu rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego. Wspólny iloraz wyborczy dla całego okręgu uzyskuje się przez podzielenie ogólnej sumy ważnych głosów, oddanych na kandydatów wszystkich list, przez liczbę przypadających na okręg mandatów.

(2) Na zastępców radnych będą wybrani ci kandydaci z listy w ilości uzyskanych przez kandydatów tej listy mandatów radnych, którzy otrzymali z kolei po kandydatach wybranych na radnych największą ilość głosów.

(3) Jeżeli liczba kandydatów, na których głosowano z danej listy, nie wyczerpie pełnej ilości, przypadającej na tę listę mandatów zastępców radnych, wówczas pozostałe mandaty zastępców radnych przypadają innym kandydatom z tej listy w kolejności umieszczenia ich nazwisk na liście.

Zakłady Graficzne i Pierwsza Krajowa Fabryka KART DO GRY
ALEKSANDER ŁAPIN i S-KA GRODNO ul. Jagiellońska 56 Telefon 239

Wybór bez głosowania.

Art. 70. Jeżeli zgłoszona zostanie tylko jedna lista kandydatów, głosowanie nie odbędzie się, a za wybranych na radnych uznaje się kandydatów, umieszczonych na początku listy w liczbie, odpowiadającej ilości mandatów w okręgu, na zastępców radnych zaś — kandydaci w tej samej ilości w dalszej kolejności umieszczenia ich nazwisk na liście. W tej samej kolejności powołuje się do rady gminnej zastępców radnych.

Protokół wyborczy.

Art. 71. (1) Po ustaleniu wyników wyborów komisja sporządza protokół, który powinien zawierać:

1) skład komisji wyborczej i nazwiska obecnych pełnomocników,
2) liczbę osób, uprawnionych do głosowania,
3) liczbę wszystkich oddanych kart do głosowania,
4) liczbę oddanych nieważnych kart do głosowania,
5) liczbę wszystkich ważnych kart do głosowania,
6) liczby głosów ważnych, oddanych na poszczególnych kandydatów.
7) liczby podsumowane ważnych głosów, oddanych na wszystkich kandydatów każdej listy oraz liczby mandatów, uzyskanych przez poszczególne listy kandydatów,
8) imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszkania wybranych radnych,
9) imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszkania wybranych zastępców radnych.

(2) Przepisy art. 41 ust. (2) stosuje się tu odpowiednio.

Ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 72. Komisja wyborcza następnego dnia po dniu ostatecznego głosowania ogłosi w sposób na miejscu zwyczajem przyjęty oraz przez wywieszenie przed mieszkaniem sołtysów i lokalem urzędu gminnego wynik wyborów, podając dane, wymienione w art. 71 ust. (1) pkt. 8) i 9).

Protesty wyborcze i unieważnienie wyborów.

Art. 73. Przy wyborach radnych gminnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 43 — 48.

Wybory uzupełniające.

Art. 74. Jeżeli w ciągu kadencji liczby zastępców radnych zostaną wyczerpane, a liczba radnych zmniejszy się nie więcej niż o 25%, starosta powiatowy może zarządzić wybory uzupełniające. Starosta powiatowy jest obowiązany to uczynić, jeżeli liczba radnych zmniejszy się więcej niż o 25%. Przy obliczaniu 25% ułamek zaokrągla się w górę do pełnej jedynki.

Art. 75. (1) Delegatami gromad, nie posiadających rad gromadzkich, do gminnych lub okręgowych kolegiów wyborczych mogą być przy wyborach uzupełniających ci sami delegaci, którzy byli wybrani do przeprowadzenia wyborów ogólnych.

2) Starosta powiatowy, zarządzając wybory uzupełniające, może zarządzić wybór nowych delegatów gromad.

(3) W razie zarządzenia wyborów nowych delegatów wybór ich przeprowadza się na podstawie przepisów, według których dokonano wyboru delegatów przy wyborach ogólnych. Liczba delegatów poszczególnych gromad może być utrzymana ta, która obowiązywała przy wyborach ogólnych, może być jednak zmieniona w zależności od zmiany liczby mieszkańców, stwierdzonej na podstawie danych o ewidencji ludności.

Art. 76. Przy wyborach radnych gminnych i zastępców w wyborach uzupełniających stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące wyborów ogólnych.

Wybory radnych gminnych w gminach nie podzielonych na gromady.

Art. 77. Przepisy art. 1, 3 — 49 stosuje się odpowiednio przy wyborach radnych gminnych w gminach, nie podzielonych na gromady.

WYBORY RADNYCH POWIATOWYCH

Liczba radnych i sposób wybierania.

Art. 78. (1) Radnych powiatowych wybierają w głosowaniu tajnym kolegia wyborcze, złożone z radnych i członków zarządu gmin wiejskich i miast, nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych w ilości: od każdej gminy wiejskiej, jak również od miasta, liczącego do 10.000 mieszkańców — po 2 radnych powiatowych; od miasta, liczącego powyżej 10.000 do 15.000 mieszkańców — po 3 radnych powiatowych; od miasta, liczącego ponad 15.000 do 20.000 mieszkańców — po 4 radnych powiatowych; od miasta zaś liczącego powyżej 20.000 mieszkańców — po 5 radnych powiatowych.

(2) Do ważności wyborów jest niezbędna obecność więcej niż połowy ustawowej liczby członków danego kolegium wyborczego.

Art. 79. (1) Kolegium wyborcze może obejmować wyborców z jednej gminy bądź z 2 i więcej gmin (wiejskich i miejskich).

(2) O łączeniu wyborców z kilku gmin w jedno kolegium wyborcze rozstrzyga wojewoda.

(3) Wyborcy jednej gminy nie mogą wchodzić w skład różnych kolegiów wyborczych.

Prawo wybieralności.

Art. 80. Wybrany na radnego może być każdy, kto mieszka na obszarze powiatowego związku samorządowego i w przededniu zarządzenia wyborów odpowiada warunkom wybieralności na radnego gminnego lub radnego miejskiego oraz włada językiem polskim w słowie i piśmie.

Zarządzenie wyborów.

Art. 81. (1) Wybory radnych zarządza wojewoda, ustalając dzień zarządzenia wyborów i dzień głosowania.

(2) Na podstawie zarządzenia wojewody starosta powiatowy co najmniej na 14 dni przed terminem zebrania wyborczego zawiadomi przełożonego lub przełożonych gmin o liczbie radnych, jaką właściwe kolegium ma wybrać oraz o miejscu, dniu i godzinie zebrania wyborczego. Treść zawiadomienia starosty powiatowego przełożeni gmin podadzą do wiadomości wszystkim wyborcom co najmniej na 7 dni przed terminem zebrania wyborczego na piśmie za potwierdzeniem odbioru.

Art. 82. Przy wyborach radnych powiatowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 7.

Komisja wyborcza.

Art. 83. (1) Do przeprowadzenia wyborów powołuje się komisje wyborcze dla każdego kolegium wyborczego.

(2) Każda komisja wyborcza składa się z przewodniczącego i 2 członków.

(3) Przewodniczącym komisji wyborczej dla kolegium wyborczego z jednej gminy jest przełożony tej gminy. Przewodniczącego komisji wyborczej dla kolegium wyborczego, obejmującego 2 lub więcej gmin, powołuje wojewoda spośród przełożonych tych samych gmin.

(4) Członków komisji wyborczej wybiera kolegium wyborcze.

(5) Wyborca, zgłoszony na kandydata, traci z chwilą wyrażenia zgody na zgłoszenie jego kandydatury prawo piastowania godności przewodniczącego lub członka komisji wyborczej.

Zgłaszanie kandydatów i list kandydatów.

Art. 84. Przewodniczący komisji wyborczej, po stwierdzeniu obecności niezbędnej liczby członków kolegium wyborczego, wezwie zebranych, wyznaczając im w tym celu co najmniej jedną godzinę, do zgłoszenia:

1) kandydatów w okręgach o 2 mandatach,

2) list kandydatów w okręgach o większej ilości mandatów.

Art. 85. Przy wyborach radnych powiatowych stosuje się odpowiednio art. 22 i 23 ust. (1), (2), (6) i (8).

Art. 86. (1) Zgłoszenie kandydatów i lista kandydatów powinny zawierać tyle nazwisk, ile mandatów jest do obsadzenia.

(2) Każde zgłoszenie kandydatów lub lista kandydatów powinna być podpisana własnoręcznie lub zgłoszona osobiście do protokółu komisji wyborczej:

1) przy wyborze 3 lub więcej radnych — co najmniej przez 1/6 ustawowej liczby członków kolegium wyborczego, jeżeli kolegium to obejmuje tylko jedną gminę, bądź 1/8 — jeżeli kolegium obejmuje 2 lub więcej gmin,

2) przy wyborze 2 radnych — co najmniej przez 1/6 ustawowej liczby członków kolegium wyborczego.

(3) Każdy wyborca może wziąć udział tylko w jednym zgłoszeniu pod rygorem nieważności udziału we wszystkich zgłoszeniach.

Ustalenie zgłoszeń kandydatów i list kandydatów.

Art. 87. (1) Komisja wyborcza bada, czy zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów odpowiadają obowiązującym przepisom.

(2) Przewodniczący może wezwać wyborcę, który podpisał zgłoszenie kandydatów lub listę kandydatów i zbadać własnoręczność jego podpisu oraz uznać za nieważny podpis tego, który nie stawił się na wezwanie.

(3) W przypadku uzasadnionej wątpliwości przewodniczący komisji wyborczej celem stwierdzenia, czy kandydat włada językiem polskim w słowie i piśmie, może wezwać kandydata bezpośrednio lub za pośrednictwem pełnomocnika, wyznaczając mu odpowiedni termin. Komisja wyborcza może skreślić kandydata, który nie zjawi się na wezwanie.

(4) Wystarczającym dowodem władania językiem polskim w słowie i piśmie jest stwierdzenie uczęszczania co najmniej przez 3 lata do szkoły powszechnej bądź innej równorzędnej lub wyższej, jeżeli język polski był wykładowy albo nauka tego języka była obowiązkowa. W braku takiego dowodu sprawdzianem jest napisanie w obecności przewodniczącego komisji wyborczej paru zdań po polsku, przy czym ani charakter pisma, ani błędy gramatyczne i ortograficzne nie mogą wpływać na ocenę umiejętności władania językiem.

Art. 88. (1) Komisja wyborcza skreśli kandydata:

1) jeżeli brak jest jego oświadczenia, wymaganego w myśl art. 85 w związku z art. 23 ust. (2),

2) jeżeli zamieszczono go w 2 lub kilku listach kandydatów, a oświadczenia jego opatrzone są jednakową datą,

3) wpisanego po podpisaniu zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów.

(2) W przypadku stwierdzenia innych braków lub wad, mogących spowodować nieważność zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów, bądź nieważność poszczególnych kandydatur, komisja wyborcza wezwie pełnomocnika do usunięcia tych braków, przy czym może zwrócić zgłoszenie lub listę, a obowiązana jest wymienić, jakie braki lub wady zawiera.

(3) Jeżeli pełnomocnik nie usunie wskazanych przez komisję wyborczą braków i wad w ciągu jednej godziny, komisja wyborcza stwierdzi nieważność zgłoszenia kandydatów lub listy kandydatów w całości bądź nieważność tych kandydatur, co do których komisja stwierdziła braki i wady.

(4) O decyzjach, wydanych na podstawie przepisów ustępów poprzedzających, komisja zawiadomi pełnomocników.

Ogłoszenie kandydatur.

Art. 89. (1) Zaraz po ustaleniu kandydatur lub list kandydatów komisja wyborcza ogłosi na zebraniu wyborczym:

1) przy wyborach 3 lub więcej radnych listy kandydatów, przy wyborach 2 radnych kandydatury uznane za ważne — z podaniem imienia i nazwiska kandydatów oraz ich wieku i miejsca zamieszkania; listy kandydatów będą umieszczone w ogłoszeniu w kolejności numerów, które im nadano, a kandydaci na nich w kolejności, ustalonej na listach; podpisów osób, zgłaszających listę, nie ogłasza się; kandydatury przy wyborach 2 radnych zamieszcza się w ogłoszeniu w kolejności alfabetycznej nazwisk,

2) czas trwania głosowania,

3) treść art. 29, 37 i 91 z treścią art. 36 ust. (3).

(2) Komisja wyborcza wywiesi ogłoszenie do przejrzenia w miejscu widocznym i dostępnym dla wyborców.

Głosowanie.

Art. 90. Przy głosowaniu na radnych powiatowych przepisy art. 27 ust. (2) — 32 i art. 34 stosuje się odpowiednio.

Art. 91. (1) Przy wyborze 2 radnych wyborca może głosować tylko na jednego z ważnie zgłoszonych kandydatów.

(2) Na karcie do głosowania wyborca wpisuje nazwisko tego kandydata, na którego głosuje.

(3) Przepisy art. 36 ust. (3) stosuje się tu odpowiednio.

Art. 92. Przy wyborze 3 lub więcej radnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 65.

PRZEMYSŁ GUMOWY „ARDAL" SPÓŁKA AKCYJNA
Zarząd i Dyrekcja w Lidzie, ul. Fabryczna 8 Zakłady własne w Lidzie i Dzierżawa Zakładów „PEPEGE" w Grudziądzu
Oddziały i Składy we wszystkich większych miastach
Zakres Produkcji: obuwie gumowe, obuwie na spodach skórzanych, opony, dętki i utensylia rowerowe, artykuły techniczne, skórguma, artykuły chirurgiczne i sanitarne, zabawki gumowe, artykuły kąpielowe
Wszelkie części gumowe dla potrzeb wojska i kolejnictwa

Ustalenie wyniku głosowania.

Art. 93. (1) Przy wyborze 2 radnych za wybranych uznaje się tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największe ilości głosów, a co najmniej po 1/5 wszystkich ważnych głosów. W razie równości głosów rozstrzyga los, wyciągnięty przez przewodniczącego.

(2) Jeżeli w sposób, przewidziany w ustępie poprzedzającym, nie wszystkie mandaty zostały obsadzone, wówczas wybory radnego albo radnych, których mandaty nie zostały obsadzone dokonywa się w głosowaniu ściślejszym, przy czym skreśla się kandydatury, które w pierwszym głosowaniu otrzymały najmniejsze ilości głosów w ten sposób, ażeby ilość pozostałych kandydatur nie była większa od podwójnej liczby mandatów pozostałych do obsadzenia. Głosowanie ściślejsze jest ostateczne, a za wybranego lub wybranych uważa się tego lub tych kandydatów, którzy otrzymali kolejno największą ilość głosów.

(3) Głosowanie ściślejsze zarządzi komisja wyborcza zaraz po ustaleniu wyniku pierwszego głosowania, ogłaszając ewentualnie jednocześnie imię i nazwisko kandydata, wybranego w pierwszym głosowaniu oraz imiona i nazwiska kandydatów, na których można będzie głosować w głosowaniu ściślejszym.

Art. 94. Przy ustalaniu wyniku głosowania na radnych stosuje się odpowiednio przepisy art. 37, 67, 68 i art. 69 ust. (1).

Wybór bez głosowania.

Art. 95. (1) W razie zgłoszenia ważnie tylko 2 kandydatów przy wyborze 2 radnych głosowanie nie odbędzie się, a komisja wyborcza uzna za wybranych na radnych zgłoszonych 2 kandydatów.

(2) W razie zgłoszenia przy wyborze 3 lub więcej radnych jednej tylko ważnej listy, zawierającej tyle nazwisk kandydatów, ilu radnych ma wybrać kolegium wyborcze, albo jeżeli łączna liczba nazwisk kandydatów, umieszczonych na wszystkich ważnie zgłoszonych listach, równa się liczbie radnych, jaką ma wybrać kolegium wyborcze — głosowanie nie odbędzie się, a komisja wyborcza uzna za wybranych na radnych zgłoszonych kandydatów.

Protokół wyborczy.

Art. 96. (1) Po ustaleniu wyniku wyborów komisja wyborcza sporządza protokół który powinien zawierać:

1) skład komisji wyborczej i nazwiska obecnych pełnomocników,
2) liczbę osób, uprawnionych do głosowania,
3) liczbę wszystkich oddanych kart do głosowania,
4) liczbę oddanych nieważnych kart do głosowania,
5) liczbę wszystkich, oddanych ważnych kart do głosowania,
6) liczbę głosów ważnych oddanych na poszczególnych kandydatów,
7) przy wyborze 3 lub więcej radnych liczby podsumowane ważnych głosów, oddanych na wszystkich kandydatów każdej listy oraz liczby mandatów, uzyskanych przez poszczególne listy kandydatów,
8) imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszkania wybranych radnych.

(2) Przepis art. 41 ust. (2) stosuje się tu odpowiednio.

Ogłoszenie wyniku wyborów.

Art. 97. Komisja wyborcza następnego dnia po dniu ostatecznego głosowania ogłosi w sposób na miejscu zwyczajem przyjęty oraz przez wywieszenie przed mieszkaniem

sołtysów i lokalem urzędu gminnego wynik wyborów, podając imiona, nazwiska, wiek i miejsce zamieszkania wybranych radnych.

Protesty wyborcze i unieważnienie wyborców.

Art. 98. (1) Przepisy art. 43—45 stosuje się przy wyborach radnych powiatowych.

(2) O unieważnieniu wyborów z urzędu bądź wskutek protestu orzeka wojewoda przy współudziale wydziału wojewódzkiego (izby wojewódzkiej) z głosem stanowczym.

(3) Przepisy art. 46 ust. (2) i (3) stosuje się tu odpowiednio.

Art. 99. W razie unieważnienia wyborów wojewoda w ciągu 14 dni zarządzi nowe wybory lub w takim samym terminie zarządzi podjęcie niektórych czynności wyborczych, wskazując czynność, od której należy ponowić postępowanie wyborcze.

Art. 100. Po uprawomocnieniu się aktu wyborczego przewodniczący komisji wyborczej przekaże akty wyborcze staroście powiatowemu.

Wybory uzupełniające.

Art. 101. (1) Jeżeli kolegium wyborcze, obejmujące tylko jedną gminę, zostanie odnowione wskutek rozwiązania albo zakończenia kadencji rady, wówczas wszyscy radni powiatowi, wybrani przez to kolegium, tracą mandaty, a wojewoda zarządzi w ciągu 30 dni wybory uzupełniające. Radny powiatowy traci również mandat, albo podlega zawieszeniu w wykonywaniu mandatu, jeżeli utracił mandat członka, organu ustrojowego gminy, wchodzącego w skład danego kolegium wyborczego, albo został w wykonywaniu tego mandatu zawieszony.

(2) Wojewoda zarządzi w ciągu 30 dni wybory uzupełniające również w przypadku, jeżeli kolegium wyborcze nie wybierze wszystkich radnych lub wybór poszczególnych radnych zostanie unieważniony, albo jeżeli w okresie kadencji mandat radnego powiatowego wygaśnie.

(3) Wyborów uzupełniających dokonywa właściwe kolegium wyborcze, przy czym przy wyborze jednego radnego stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące wyboru 2 radnych.

Koszty wyborów.

Art. 102. (1) Koszty wyborów radnych gromadzkich pokrywa gromada, a w braku środków — gmina wiejska, wyborów radnych gminnych — gmina wiejska, wyborów radnych powiatowych — powiatowy związek samorządowy.

(2) Lokalu, urny, sprzętów i przyborów do pisania dla komisji wyborczych dostarczy gmina.

(3) Podania i świadectwa w sprawach wyborczych są wolne od opłat stemplowych oraz opłat administracyjnych związków samorządowych.

Przepisy końcowe.

Art. 103. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej tracą moc przepisy art. 11 ust. (2), art. 26—30, art. 32, art. 57 ust. (1) — (4) oraz w zakresie spraw, unormowanych ustawą niniejszą — art. 3, 4, 19 ust. (3), art. 31 i 57 ust. (6) oraz art. 58 i art. 97 ust. (1) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294).

Art. 104. Ustawa niniejsza obowiązuje na obszarze całego Państwa z wyjątkiem województwa śląskiego.

Art. 105. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

Art. 106. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Policja państwowa

Policja państwowa jest organem wykonawczym władz administracji ogólnej w zakresie utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, tudzież organem wykonawczym władz sądowych i prokuratorskich w zakresie dochodzenia i ścigania przestępstw.

Policja państwowa jest zorganizowana w sposób wojskowy w komendy, komisariaty i posterunki policji państwowej oraz oddziały specjalne.

Na czele policji państwowej stoi podległa ministrowi spraw wewnętrznych Komenda Główna Policji Państwowej: Warszawa (Nowy świat 67).

Komendantowi głównemu policji państwowej podlegają Komenda Policji Państwowej m. st. Warszawy: Warszawa (Krak.-Przedmieście 1) oraz komendy wojewódzkie policji państwowej: Białystok, Brześć n. B., Kielce, Kraków, Lublin, Lwów, Łódź, Łuck, Nowogródek, Poznań, Stanisławów, Tarnopol, Toruń, Warszawa (Al. Jerozolimskie 12) i Wilno.

Komendantom wojewódzkim policji państwowej podlegają miejskie i powiatowe komendy policji państwowej.

Miejskie komendy policji państwowej obejmują miasta, które stanowią odrębne jednostki narówni z powiatami.

Powiatowe komendy policji państwowej obejmują powiaty.

Miejskim i powiatowym komendantom policji państwowej podlegają komisariaty w większych miastach oraz posterunki w mniejszych miastach i gminach wiejskich.

Przy wojewódzkich komendach policji państwowej istnieją urzędy śledcze.

Przy niektórych miejskich i powiatowych komendach policji państwowej istnieją wydziały śledcze.

Ponadto komendantowi głównemu policji państwowej podlegają — Szkoła dla Oficerów Policji Państwowej: Warszawa (Krochmalna 56) i normalne szkoły fachowe dla szeregowych policji państwowej: Mosty Wielkie, oraz rezerwa szeregowych przy Komendzie Głównej: Golędzinów.

Na czele policji w województwie śląskim stoi podległa wojewodzie śląskiemu Główna Komenda Policji Województwa Śląskiego: Katowice.

Korpus Ochrony Pogranicza

W skład korpusu ochrony pogranicza wchodzą dowództwo korpusu, brygady, dywizjon żandarmerii i szkoły korpusu ochrony pogranicza.

Dowództwo Korpusu Ochrony Pogranicza

Warszawa (Chałubińskiego 3b).

Dowódca korpusu sprawuje dowództwo nad wszystkimi wchodzącymi w skład korpusu ochrony pogranicza jednostkami i podlega w zakresie ochrony granic bezpośrednio ministrowi spraw wewnętrznych.

Dowódcy korpusu bezpośrednio podlegają brygady, dywizjon żandarmerii i szkoły korpusu ochrony pogranicza.

Bezpośrednim organem dowódcy korpusu jest sztab korpusu z szefem sztabu na czele.

Brygady Korpusu Ochrony Pogranicza

W skład brygady korpusu ochrony pogranicza wchodzą dowództwo brygady, zmienna ilość pułków oraz batalionów piechoty i szwadronów kawalerii.

Minister Spraw Zagranicznych

Józef Beck

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

(Wierzbowa 1, tel. 5-55-60).

Ministerstwo Spraw Zagranicznych dzieli się na 3 departamenty: Polityczno-Ekonomiczny, Konsularny, Administracyjny, oraz Gabinet Ministra i Wydział Osobowy.

Zakres działania Ministerstwa Spraw Zagranicznych obejmuje sprawy w zakresie stosunku do państw obcych, Ligi Narodów i Stolicy Apostolskiej, sprawy wyznaniowe, sprawy mniejszości w Polsce w zakresie polityki zagranicznej, polityczno-gospodarczej, sprawy gdańskie, sprawy z dziedziny międzynarodowej konwencji komunikacyjnej i tranzytowych oraz innych urządzeń organizacyj i instytucyj międzynarodowych, sprawy umów międzynarodowych, sprawy ratyfikacji umów międzynarodowych, sprawy prasowe i agencyj zagranicznych, sprawy propagandy gospodarczej i kulturalnej w stosunku do zagranicy, sprawy konwencyj konsularnych, sprawy uprawnień i przywilejów konsulów państw obcych, sprawy opieki kulturalnej i oświatowej nad Polakami za granicą, sprawy legalizacji dokumentów, sprawy rekwizycyj administracyjnych i sądowych, sprawy pretensyj obywateli polskich do państw obcych i odwrotnie, sprawy emigracji i imigracji, sprawy repatriacji oraz sprawy interwencji u państw obcych w sprawach wydalonych obywateli polskich.

Przepisy dotyczące organizacji ministerstwa są zawarte w statucie, stanowiącym załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 26 marca 1928 r. (Monitor Polski Nr 82 z 1928 r., poz. 130) oraz uchwały Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1931 r. (Monitor Polski Nr 48 z 1931 r., poz. 76).

Urzędy podległe Ministrowi Spraw Zagranicznych

Komisariat Generalny Rz. P. w Gdańsku. Urzędy dyplomatyczne polskie za granicą oraz Urzędy konsularne polskie za granicą.

Polskie urzędy dyplomatyczne i konsularne za granicą

Ambasady

1. **Francja.** Paryż (VII, rue Saint Dominique).
2. **Italia.** Rzym (18 Via delle Botteghe Oscure 32).
3. **Japonia.** Tokio (9, Mita Tsuna-machi Schiba-ku).
4. **Niemcy.** Berlin (Kurfürstenstrasse 136).
5. **Państwo Kościelne.** Rzym (Piazza Pilotta 3).
6. **Rumunia.** Bukareszt (Alea Alexandru 23).
7. **Stany Zjednoczone A. Pn.** Waszyngton (D. C. 2640, 16-th Street N. W.);
8. **Turcja.** Angora (Kawakli Dere).
9. **W. Brytania.** Londyn (W. 1. 47. Portland Place).
10. **Związek Soc. Republik Rad.** Moskwa (Spiridonowska 30).

KONRAD GEYER skład skór i przyborów szewskich Biała Podlaska ul. 11 Listopada 49

Poselstwa i konsulaty

Afganistan. Konsulat — Kabul.

Algier. Konsulat hon. — Algier (Algierie 24, Bld Carnot).

Argentyna. Poselstwo — Buenos Aires (Calle Tucuman 462).

Australia. Konsulaty honorowe — Sydney (Beresford Chambers 76 —78. Pitt Street, dla koresp. Box 2911 NN. ▫ Melbourne (C. 1 Burke House 340, Colins Street).

Belgia. Poselstwo — Bruksela (29, Avenue des Gaulols). Konsulat — Bruksela (13, Rue de Florence). Konsulat Generalny — Antwerpia (Avenue d'Amerique 30).

Boliwia. Poselstwo — La Paz.

Brazylia. Poselstwo — Rio de Janeiro (Praia de Botafoko 246). Konsulat Generalny — Kurytyba (Rua Andre de Barros Nr 528).

Bułgaria. Poselstwo — Sofia (IV. 6, Rue San Stefano). Konsulat hon. — Warna (Pevenska b 11).

Chile. Poselstwo — Santiago. Konsulat hon. — Santiago de Chile (Calle Augustinas 1111. Oficina 610).

Chiny. Poselstwo — Szanghaj (83, Route Pichon).

Costa Rica. Poselstwo i konsulat hon. — San Jose.

Cuba. Poselstwo i konsulat hon. — Habana (O'Reilly 49).

Czechosłowacja. Poselstwo — Praga (III. Valdstynska 10). Konsulat Generalny — Praga (II. Jungmannova 7 (II), konsulat — Bratislava (M. Palisady 27), Morawska Ostrawa (Johnnyho trida 13).

Dania. Poselstwo — Kopenhaga (Frederiksgade 17). Konsulaty hon. — Aalborg (Annaegade 16), Aarhus (Sóndergade 76. I.), Haderslev (Nórregade 30), Odense (Nórrebro 47). Wicekonsulaty hon. — Hasle a Bornholm (villa „Lysvang"), Nakskov (Loll Handels og Landbrugsbank), Horsens (Sóndergade 8).

Dominika. Poselstwo — Ciudad Trujillo. Konsulat hon. — Ciudad Trujillo (Calle Duarde 6).

Egipt. Poselstwo — Kair (Zamalek 3, rue Amir Toussoun). Konsulat hon. — Aleksandria (B. P. 390, 14, Rue Nabi Daniel).

Ekwador. Poselstwo i konsulat hon. — Quito (14 Plazza del Teatro, Casilla 29).

Estonia. Poselstwo — Tallin (Kohtu 10). Konsulaty hon. — Tallin — Pärnu, Narwa Malmi 5, Tartu (Suurturg 3).

Finlandia. Poselstwo — Helsingfors (Satamakatu 5). Konsulaty hon. — Viipuri (Kannaksenkatu 1), Tampere (O. Y. Lokomo A. B.).

Francja. Konsulat Generalny — Paryż (XVII, 19 rue Alphonse de Neuville), Lille 45 Bld Carnot), Lyon (2, rue Jacques de Boissieu), Marsylia (2 Pl. St. Ferréol), Strassburg (10, rue du General de Castelnau), Tuluza (Hte Garonne) 72 Bld de Strasbourg. Konsulaty hon. — Bordeaux (Gironde 5 rue Pommed'on), Nicea (6, rue du Congres), Nantes, Le Havre (19, Bld Foch), Boulogne sur mer, Dunkierque (12, rue Albert 1-er).

Grecja. Poselstwo — Ateny (3 odos Patission 71). Konsulat hon. — Saloniki (odos Hermou 6), Pireus (odos Homirou 16).

Guatemala. Poselstwo i konsulat hon. (4-a Avenida Norte, 3).

Haiti. Poselstwo i konsulat hon. — Portau Prince (P. O. Box 75).

Hiszpania. Poselstwo — Madryt (Calle Lista 16). Konsulaty hon. — Barcelona (Fontanella 10), Bilbao (Alameda de Mazarredo 17/19), Vigo (Avenida de la Libertad 3), Las Palmas (General Vives 62), Malaga (Alame da Principal 18), Valencia.

Holandia. Poselstwo — Haga (25, Alexandrestraat). Konsulat Generalny — Amsterdam (Vessiusstradt 54/55), konsulat hon. — Rotterdam (Maaskade 124), Dordrecht (Singel 287), Heerlen (Nobelstraat 28), Arnhem (Velperweg 77).

Honduras. Poselstwo — Tegucigalpa.

Indie. Konsulat — Bombaj (I, Whiteaway Bldg, Hornby Road, Fort).

Indie Holenderskie. Konsulat hon. — Batawia (Batawia, Java, Indes Neerlandaises, Welwreden Molenvliet Oost 36).

Irak. Bagdad — Poselstwo.

Iran. Poselstwo — Teheran (Parc Amin ed Dowleh Darvaze Chimram).

Islandia. Konsulat hon. — Reykjavik.

Japonia. Konsulat hon. — Osaka (20, Dojima — hamadori l—chome, Kita—ku), Yokohama (31—chome Motohama-machi, Naka—ku).

Jugosławia. Poselstwo —Belgrad (Milosa Velikog 4). Konsulat Generalny — Zagreb (Haulikowa 6). Konsulaty hon. — Banja — Luka (Kralja Alfonsa 18—A II), Split (Vrazova 8), Suszak (Pećine 51), Dubrownik, Lublana (Narodni Muzej, Blieiweissowa cesta).

Kanada. Konsulaty: Generalny — Ottawa (381 Stewart Str.), Winnipeg (Man. 139 Roslyn Road), konsulat hon. Montreal (1410 Stanley Street).

Kolumbia. Poselstwo — Bogota. Konsulat hon. — Bogota (Oficina nr 32, Carrera 7-a), Cali (Edificio Relator, Calle 12).

Liga Narodów. Delegacja — Genewa (Munier Romilly 4).

Litwa. Kowno — Poselstwo (Hotel Metropolis, Daukantogvé 9).

Luxemburg. Poselstwo Luxemburg. Konsulat hon. — Luxemburg (9 av. de la Libertè).

Łotwa. Poselstwo — Ryga (Mednieku iela 6-b). Konsulaty — Ryga (przy poselstwie), Dyneburg (Daugavpils, Brieża iela 10).

Mandżuria. Konsulat — Charbin (Manchou-Kuo, P.O. Box 51).

Meksyk. Poselstwo — Meksyk (Calle de Londres nr 213). Konsulaty hon. — Meksyk (D. F. Calle Ramón Guzman 86), Veracruz.

Monaco. Konsulat hon. — Monaco (22, rue de Millo).

Nicaragua. Managua — Poselstwo i konsulat honorowy.

Niemcy. Konsulat Generalny — Berlin (W. 35, Kurfürstenstrasse 137). Konsulat — Düsseldorf (Goldsteinstr. 12), Elk (Luissenplatz 2), Konsulat Generalny — Frankfurt n. M. (Schaumainkai 43), Hamburg (Johnsallee 13), Konsulat Generalny — Królewiec (Mitteltragheim 24), Kwidzyń — (Marienburgerstrasse 26), Lipsk (Vächterstr. 32), Konsulat Generalny Monachium (Pienzenauerstrasse 15). Konsulaty — Olsztyn (Friedrich Wilhelmplatz 5), Opole (Eichstrasse 1), Piła (Brauerstrasse 7), Szczecin (Arndtstrasse 30), Konsulaty Generalne — Wrocław (Charlettenstr. 24), Wiedeń (III, Rennweg 1).

Norwegia. Poselstwo — Oslo (Josefinegate 33). Konsulaty hon. — Oslo (Tollbodgaten 20), Bergen (Nygaten 1), Stavanger (Knut Holmsvei 14), Tonsberg.

Palestyna. Konsulat Generalny — Jerozolima (Musrara Quarter). Konsulat — Tel-Aviv (Montefiore str. 43, P.O.B. 225). Konsulat hon.—Limassel (Cypr) P.O. Box 18i.

Panama. Poselstwo i konsulat hon. — Colon (City P. O. Box 256).

Paragwaj. Poselstwo i konsulat hon. — Asuncion (Avenida Colombia nr 1152).

Peru. Poselstwo i konsulat hon. — Lima (Casilla de Correo nr 147).

Persja. patrz Iran.

Portugalia. Poselstwo — Lizbona (Rua das Amoreiras 105). Konsulaty hon. — Lizbona (Rua dos Luziadas 15), Porto (Almeida Garrett 25), Funchal — Madera (Rua do Carmo 33).

Rumunia. Konsulaty — Bukareszt (Strada Polona nr 27), Czerniowce (Str. Archimandrit Eusebie Popovici 18b), Kiszyniów (Str. Viilor 77). Konsulaty hon. — Galac (Pasajul Bursei 2), Konstanza (Bld Ferdinand 34), Braila (Strada Imperatul Traian 8).

San Salvador. Poselstwo i konsulat hon. — San Salvador (Rep. de El Salvador, C. A.).

Stany Zjednoczone A. Pn. Konsulaty Generalne — Chicago Illinois (1444 Lake Shore Drive), New York (149-151 East 67-th Street), Kons. Pittsburg Pennsylvania (249, N. Graig Street).

Szwajcaria. Poselstwo — Bern. (Elfenstr. nr 20). Konsulat hon. — Zurych (Talacker 35), Bazylea — (Rittergasse 12), Genewa — (14, rue de l'Hotel de Ville).

Szwecja. Poselstwo — Sztokholm (Karlavägen 35). Konsulaty hon. — Sztokholm, Göteborg (O. Hamngatan 19), Norrköping (Sandgatan 12).

Turcja. Konsulat Generalny — Stambuł (Taksim Ay Yildiz palais 5).

Urugwaj. Poselstwo i Konsulat hon. — Montevideo (Calle Ituzaingó 1309).

Venezuela. Poselstwo — Caracas.

Węgry. Poselstwo — Budapeszt (I. Orszaghaz-utca 13). Konsulat — Budapeszt (IV, Vâci utca 34).

W. Brytania. Konsulat Generalny — Londyn (W. C. 1, 2, Thornhaugh Street, Russel Square). Konsulaty hon. — Manchester (1, Brazennose Street), Glasgow (99, Glassford Street), Hull (Commercial Road), Southampton (1, Southeliff Road), Cardiff (77, Saint Mary Street), Dublin, Ireland (14 st. Kewin's Park), La Valette, Malta (Strada Mezzodi).

Włochy. Konsulaty Generalne — Rzym (via Gerolamo Fracastoro 2), Mediolan (Via San Paolo 18), Konsulat — Triest (via Luigi Cadorna 3), Konsulaty hon. — Florencja (Viale Michelangelo 11), Neapol (via del Museo 90), Bolonia (via Saragozza 210 bis), Wenecja.

Związek Socjalistycznych Republik Rad. Wydział konsularny — Moskwa (3-eme Miechtchanskaja 32/34). Konsulaty Gen. — Kijów (Liebknecht 1), Leningrad (Nabereżnaja Krasnavov Flota 14), Mińsk (Sowietskaja 84).

W. M. Gdańsk. Komisariat Generalny (Neugarten 27).

Zagraniczne urzędy dyplomatyczne i konsularne w Polsce.

Ambasady

Francja. Warszawa (ul. Frascati 22).
Italia. Warszawa (Pl. Dąbrowskiego 6).
Japonia. Warszawa (ul. Pierackiego 10).
Niemcy. Warszawa (ul. Piusa XI nr 17).
Państwo Kościelne. Warszawa (Al. Szucha 12).
Rumunia. Warszawa (Al. Ujazdowskie 47).
Stany Zjednocz. A. Pn. Warszawa (Al. Ujazdowskie 29).
Turcja. Warszawa (ul. Szopena 2-a).
W. Brytania. Warszawa (ul. Nowy Świat 18).
Związek Socj. Republik Rad. Warszawa (ul. Poznańska 15).

Poselstwa i Konsulaty.

Afganistan. Poselstwo — Paryż (57 Avenue Henri Martin, 16-éme Art.).

Argentyna. Poselstwo — Warszawa (ul. Służewska 3). Konsulaty Generalne — Warszawa (Al. Ujazdowskie 32), Gdańsk (Gralathstrasse 3).

Belgia. Poselstwo — Warszawa (Al. Ujazdowskie 23), Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Sosnowiec (3-go Maja nr 15), Lwów (Nabielaka 37-a), Łódź (ul. Wigury 30), Poznań (Słowackiego 55), Gdańsk (Holzmarkt 15).

Bolivia. Konsulaty — Warszawa (ul. Królewska 7/1), Gdańsk (Horst Hoffmanis-wall).

Brazylia. Poselstwo — Warszawa (Wiejska 16). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Gdańsk (Karenwall 5).

Bułgaria. Poselstwo — Warszawa (Al. Ujazdowskie 33). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Gdańsk (Jaschkentalerweg 7/8).

Chiny. Wydział Konsularny i Poselstwo — Warszawa (Rozbrat 28).

Costarica. Konsulat — Warszawa (Elektoralna 16).

Czecho-Słowacja. Poselstwo — Warszawa (Koszykowa 18), Konsulaty—Warszawa (przy poselstwie), Kraków (Andrzeja Potockiego 8), Lwów (Kornela Ujejskiego 4), Gdynia (Świętojańska 120).

Dania. Poselstwo — Warszawa (Królewska 3), Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Gdańsk (Elisabethwall 7), Gdynia (Świętojańska), Katowice (Katowice-Welnowiec), Lwów (29 Listopada nr 96), Łódź (Piotrkowska 135), Poznań (Plac Wolności 6). Konsulat hon. — Warszawa (Bielańska 2).

Dominika. Konsulat — Gdańsk (Langfuhr, Am Johanisberg 16/17). Konsulat hon.— Warszawa (6 Sierpnia nr 20).

Egipt. Poselstwo i Konsulat — Warszawa (Piusa XI nr 1-b).

Estonia. Poselstwo — Warszawa (Al. Róż 1). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Kraków (Urzędnicza 30), Gdynia (Świętojańska 10), Gdańsk (Hundegasse 35/1), Lwów (Racławicka 3), Wilno (Zygmuntowska 4).

Finlandia. Poselstwo — Warszawa (Pl. Napoleona 3). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Gdańsk (Werftgasse 4), Gdynia (ul. Waszyngtona, gmach Żeglugi Polskiej), Katowice (ul. Lompy 14, Syndykat Hut. Zel.), Łódź (Piotrkowska 293), Poznań (Marszałka Focha 18).

Francja. Konsulaty — Warszawa (Al. Róż 2), Gdańsk (Langermarkt 17), Gdynia (10 Lutego), Kraków (Studencka 1), Lwów (Czarnieckiego 4), Łódź (Al. Kościuszki 3), Poznań (Berwińskiego 1), Toruń (Mostowa 36), Katowice (3 Maja nr 23).

Grecja. Poselstwo — Warszawa (Matejki 5). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Kraków (Józefów 10), Łódź (Zachodnia 41), Poznań (Rzeczypospolitej 1), Gdynia (Mściwoja 3).

Gwatemala. Konsulat — Gdańsk (Hundegasse 65).

Haiti. Poselstwo — Berlin (Landgrafenstrasse 4). Konsulat — Warszawa (Widok 10), Gdańsk (Jäschkentalerweg 14/15).

Hiszpania. Poselstwo — Warszawa (Hotel Europejski). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Gdańsk (Hundegasse 89), Katowice (Pl. Wolności 11), Lwów (Herburtów 3), Poznań (Jackowskiego 41), Wilno (Wielka 44), Gdynia, Wicekonsul. hon. („Robur — Polskarob").

Holandia. Poselstwo — Warszawa (Al. Ujazdowskie 23). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Gdańsk (Langermarkt 9/11), Kraków (Grottgera 12), Lwów (Nabielaka 20), Łódź (ul. Kopernika 40), Poznań (ul. Rzeczypospolitej 2), Wicekonsul. hon. — Gdynia (Centralna „Ackermans van Haaren").

Honduras. Konsulat — Gdańsk (Hundegasse 65).

Iran. Poselstwo — Warszawa (Krak. Przedmieście 30). Wydz. Kons. (Al. Ujazdowskie 36).

Japonia. Konsulat — Warszawa (przy ambasadzie), Gdynia Konsulat hon. (Waszyngtona, Gmach Żeglugi Polskiej).

Jugosławia. Poselstwo — Warszawa (Al. Ujazdowskie 34). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Poznań (Wjazdowa 11), Lwów (Pasaż Mikolascha), Gdynia (Kwiatkowskiego 21).

Kolumbia. Poselstwo — Berlin (W. 35 Admiral von Schröder Str. 10). Konsulaty— Warszawa (Skorupki 4), Gdańsk (Kastanienweg 9/10).

Kuba. Konsulat — Gdańsk (Stadtgraben 14).

Liberia. Konsulat Generalny— Warszawa (Widok 10).

Litwa. Poselstwo — Warszawa (Koszykowa 12).

Łotwa. Poselstwo — Warszawa (Szkolna 6). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Gdańsk (Langfuhr, Jäschkentalerweg 3/1), Katowice (Zamkowa 14), Lwów (Romanowicza 1), Łódź (Piotrkowska 81), Poznań (Franciszka Ratajczaka 12), Wilno (Sierakowskiego 4) Gdynia (Nabrzeże Duńskie „Skarbopol").

Meksyk. Poselstwo — Warszawa (Natolińska 6). Konsulaty — Warszawa (Górskiego 6), Gdańsk (Hundegasse 56/57).

Monaco. Konsulaty —W arszawa (Wspólna 26 dla m. Warszawy i woj. warszawskiego), Warszawa (Górnośląska 22 dla całej Polski z wyjątkiem j. w.).

Niemcy. Konsulaty — Warszawa (Al. Ujazdowskie 41), Gdańsk (Dominikswall 3), Katowice (Sokolska 8), Łódź (Piotrkowska 260), Poznań (Marszałka J. Piłsudskiego 34), Toruń (Bydgoska 34/36), Gdynia (Jana z Kolna 2).

Nikaragua. Konsulat — Gdańsk (Hundegasse 65). Kons. hon. Generalny — Warszawa (Pl. Napoleona 9). Kons. hon. (Wiejska 19).

Norwegia. Poselstwo — Warszawa (Pierackiego 3). Konsulaty: Generalny honorowy — Warszawa (Hipoteczna 1), Gdańsk (Langermarkt 3), Gdynia (Pl. Kaszubski 1), Wicekonsulat — Łódź (Piotrkowska 151).

Panama. Konsulaty — Gdańsk (Grosse Allee 27), Warszawa (Złota 39).

Paragwaj. Konsulat — Warszawa (Al. Ujazdowskie 37).

Peru. Konsulat — Warszawa (Nowogrodzka 40).

Portugalia. Poselstwo — Warszawa (Plac Małachowskiego 4). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Kons. hon. — Warszawa (Pierackiego 14), Gdańsk (Poggenefuhl 57), Łódź (Zawadzka 16). Wicekonsul. hon. — Gdynia (ul. Kwiatkowskiego dom „Pagedu").

Rumunia. Konsulaty — Warszawa (przy ambasadzie), Gdańsk (Hundegasse 85), Lwów (Pl. Mariacki 8), Poznań (Podgórna 10). Kons. hon. — Gdynia (Świętojańska 44), Katowice, W. Hajduki (Kościelna 54), Łódź (Wólczańska 31/33), Wilno (Św. Anny 3).

Salwador. Konsulat honorowy — Warszawa (ul. Górskiego 6).

Stany Zjednoczone Am. Płn. Konsulaty: Generalny — Warszawa (Jasna 11), Gdańsk (Elisabethwall 9).

Stolica Apostolska. Nuncjatura Apostolska — Warszawa (Al. Szucha 12).

Szwajcaria. Poselstwo — Warszawa (Smolna 25). Konsulaty — Warszawa (przy poselstwie), Gdańsk (Elisabethwall 9), Łódź kons. hon. (Kościuszki 8).

Szwecja. Poselstwo — Warszawa (Al. Szucha 8). Konsulaty — Warszawa (Królewska 3), Gdańsk (Hansaplatz 2), Gdynia (Korzeniowskiego 8/10), Katowice (Rymera 3), Łódź (Śródmiejska 13), Poznań (Matejki 59).

Turcja. Konsulat — Warszawa (przy ambasadzie).

Urugwaj. Poselstwo — Praga (III. Pod Ruskou 147/3). Konsulat — Warszawa (Wiejska 16).

Wenezuela. Poselstwo — Berlin (In den Zelten 18). Konsulaty: Warszawa (Mazowiecka 11), Gdańsk (Stadgraben 6/7).

Węgry. Poselstwo — Warszawa (Koszykowa 10). Konsulaty — Warszawa (Mokotowska 55), Kraków (Iereno Fenna 1), Lwów (Plac Mariacki 8), Poznań (Grochowe Łąki 4), Gdynia (Nabrzeże Francuskie Warta).

W. Brytania. Konsulaty — Warszawa (Al. Róż 10/2), Gdańsk (Elisabethwall 9), Gdynia (Waszyngtona, Gmach Żeglugi Polskiej), Katowice (3-go Maja nr 33), Lwów (Koralnicka 8), Łódź (Piotrkowska 271), Poznań (Uniwersytet).

Włochy. Konsulaty — Warszawa (Plac Dąbrowskiego 6), Gdańsk (Karrenwall 1/II), Katowice (3-go Maja nr 23), Łódź Kilińskiego 222), Gdynia Agen. Kons. (Świętojańska 1).

Związek Socj. Rep. Rad. Konsulaty — Warszawa (Poznańska 15), Gdańsk (Langarten 74), Lwów (Nabielaka 27).

Generalny Inspektor Sił Zbrojnych

Marszałek Edward Śmigły-Rydz

Generalny inspektor sił zbrojnych jest przewidziany na naczelnego wodza, obarczony kierownictwem prac nad obroną państwa i przygotowaniem sił zbrojnych do działań wojennych.

Generalny inspektor wchodzi w skład Komitetu Obrony Państwa, którego z urzędu jest głównym referentem i który nie może powziąć uchwały bez wysłuchania opinii generalnego inspektora.

Organami generalnego inspektora są:

1. Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych,
2. Sztab Główny.

Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych

Warszawa (Al. Ujazdowska 1/3/5).

Organem generalnego inspektora w zakresie kontroli przygotowań wojennych i inspekcji wyszkolenia oraz w zakresie prac Komitetu Obrony Państwa jest Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych.

W skład Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych wchodzą inspektorowie armii i generałowie do prac.

Przy Generalnym Inspektoracie Sił Zbrojnych znajduje się Wojskowe Biuro Historyczne.

Ponadto przy Generalnym Inspektoracie Sił Zbrojnych mieści się Biuro Kapituły Orderu Virtuti Militari.

Sztab Główny

Warszawa (Plac Józefa Piłsudskiego 3 i 7).

Organem generalnego inspektora w zakresie przygotowania sił zbrojnych do wojny jest Sztab Główny z szefem Sztabu Głównego na czele.

Organem szefa Sztabu Głównego są attachés wojskowi przy placówkach dyplomatycznych za granicą.

SKŁAD FUTER B-CIA TRACHTENBERG
HURT WILNO Centrala: WIELKA 39 Telefon 7-12. Filia: Wielka 19, Telefon 29-12 DETAL
WŁASNA WYTWÓRNIA FUTER DAMSKICH NAJNOWSZE MODELE CENY KONKURENCYJNE

Minister Spraw Wojskowych

Gen. dyw. Tadeusz Kasprzycki

Minister spraw wojskowych dowodzi podczas pokoju siłami zbrojnymi i kieruje całokształtem administracji wojskowej, ponosząc odpowiedzialność konstytucyjną i parlamentarną za swoją działalność.

Zastępcami i pomocnikami ministra w sprawach dowodzenia i administracji są wiceministrowie, którzy kierują z ramienia ministra całokształtem powyższych spraw oraz posiadają stałe upoważnienie do wydawania w imieniu ministra rozkazów w powyższych sprawach siłom zbrojnym na podstawie wytycznych generalnego inspektora sił zbrojnych i wniosków szefa Sztabu Głównego, mianowicie:

I-szy wiceminister, który skupia w swym ręku całość rozkazodawstwa w zakresie dowodzenia z wyjątkiem spraw, wchodzących w zakres działania generalnego inspektora sił zbrojnych i szefa Sztabu Głównego,

II-gi wiceminister, który skupia w swym ręku całość rozkazodawstwa w zakresie administracji.

Kontrolę całokształtu administracji wojskowej z ramienia ministra wykonuje szef Korpusu Kontrolerów przez podległych mu oficerów kontrolerów.

Nadzór nad należytym wymiarem sprawiedliwości z ramienia ministra pełni naczelny prokurator wojskowy (szef Departamentu Sprawiedliwości M. S. Wojsk.).

Ministerstwo Spraw Wojskowych

Warszawa (6-go Sierpnia 1/3/5 i Marszałkowska 26, tel. 8-04-20).

W skład Ministerstwa Spraw Wojskowych wchodzą: Gabinet Ministra, Biuro Personalne, Departament Dowodzenia Ogólnego, Departament Uzupełnień, Biuro Ogólno-Administracyjne, Biuro Budżetowe, Departamenty i dowództwa broni i służb. Kierownictwo Marynarki Wojennej. Gabinet Ministra jest bezpośrednim organem ministra w sprawach, związanych z reprezentacją, oraz w sprawach, wymagających współpracy z izbami ustawodawczymi i centralnymi władzami administracyjnymi, oraz we wszystkich sprawach duszpasterstwa wojskowego. Biuro Personalne jest bezpośrednim organem ministra w sprawach personalnych. Departament Dowodzenia Ogólnego jest bezpośrednim organem I-go wiceministra w sprawach dowodzenia. Departament Uzupełnień jest bezpośrednim organem I-go wiceministra w sprawach uzupełnienia sił zbrojnych. Biuro Ogólno-Administracyjne jest bezpośrednim organem II-go wiceministra w sprawach administracji. Biuro Budżetowe jest bezpośrednim organem II-go wiceministra w sprawach budżetu, kredytów i rachunkowości, zaś szefa Korpusu Kontrolerów w sprawach kontroli. Departamenty i dowództwa broni i służb są organami wiceministrów w sprawach broni i służb. Kierownictwo Marynarki Wojennej. Ponadto organem ministra są niewchodzące w skład ministerstwa: Polowa Kuria Biskupia — Warszawa (Miodowa 24) i Biuro Wyznań Niekatolickich — Warszawa (Al. Jerozolimskie 41). Przy M. S. Wojsk. znajduje się Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego.

Dowództwa Okręgów Korpusów jako władze okręgowe

Nr I — Warszawa, Nr II — Lublin. Nr III Grodno. Nr IV — Łódź. Nr V — Kraków. Nr VI — Lwów. Nr VII — Poznań. Nr VIII — Toruń. Nr IX — Brześć n/B. Nr X — Przemyśl.

Dowódca okręgu korpusu sprawuje z ramienia ministra spraw wojskowych władzę na obszarze podległego okręgu wojskowego.

Komendy Garnizonów

Komendant garnizonu sprawuje z ramienia dowódcy okręgu korpusu władzę na obszarze garnizonu.

Organami Komendantów garnizonów są:

1) komendy miasta w siedzibach dowództw okręgów korpusów i większych garnizonach,

2) komendy placu względnie oficerowie placu w mniejszych garnizonach.

Bronie

Do broni należą piechota, kawaleria, artyleria, bronie poncerne, aeronautyka, saperzy i łączność, ponadto formacje taborowe i samochodowe oraz żandarmeria.

Piechota

Piechota składa się z pułków piechoty, pułków strzelców podhalańskich i batalionów strzelców.

Szkołami piechoty są Centrum Wyszkolenia Piechoty, Szkoła Podchorążych Piechoty, Szkoła Podchorążych Rezerwy Piechoty, dywizyjne kursy podchorążych rezerwy piechoty i szkoły podoficerskie piechoty dla małoletnich.

Kawaleria

Kawaleria składa się z pułków szwoleżerów, pułków ułanów, pułków strzelców konnych i szwadronów pionierów.

Szkołą kawalerii jest Centrum Wyszkolenia Kawalerii ze Szkołą Podchorążych Kawalerii i Szkołą Podchorążych Rezerwy Kawalerii.

Artyleria

Artyleria składa się z grup artylerii, pułków i samodzielnych dywizjonów artylerii lekkiej, pułków artylerii motorowej, dywizjonów artylerii konnej, pułków artylerii ciężkiej, pułków artylerii najcięższej, pułków i samodzielnych dywizjonów artylerii przeciwlotniczej oraz jednostek pomiarów artylerii.

Szkołami artylerii są Centrum Wyszkolenia Artylerii ze Szkołą Podchorążych Artylerii, Centrum Wyszkolenia Artylerii Przeciwlotniczej i Szkoła Podchorążych Rezerwy Artylerii.

Bronie pancerne

Bronie pancerne składają się z batalionów czołgów i samochodów pancernych oraz dywizjonów pociągów pancernych.

Szkołą broni pancernych jest Cenrum Wyszkolenia Broni Pancernych.

Aeronautyka

Aeronautyka składa się z grup aeronautycznych, pułków lotniczych i batalionów balonowych.

Szkołami aeronautyki są Centrum Wyszkolenia Oficerów Lotnictwa, Centrum Wyszkolenia Podoficerów Lotnictwa i Lotnicza Szkoła Strzelania i Bombardowania.

Saperzy

Saperzy składają się z brygad saperów, batalionów saperów, batalionów mostowych, batalionów mostów kolejowych, batalionu elektrotechnicznego i batalionu silnikowego.

Szkołami saperów są Szkoła Podchorążych Saperów i Centrum Wyszkolenia Saperów.

Łączność

Łączność składa się z grup łączności, batalionów wzgl. kadr batalionów telegraficznych, kompanii telegraficznych przy dywizjach piechoty, plutonów telegraficznych przy brygadach kawalerii, pułku radiotelegraficznego i plutonów radiotelegraficznych.

Szkołą łączności jest Centrum Wyszkolenia Łączności.

Formacje taborowe

Formacje taborowe składają się z dywizjonów wzgl. kadr dywizjonów taborów.

Formacje samochodowe

Formacje samochodowe składają się z dywizjonów wzgl. kadr dywizjonów samochodowych.

Żandarmeria

Żandarmeria składa się z dywizjonów żandarmerii.

Szkołą żandarmerii jest Cenrum Wyszkolenia Żandarmerii.

Marynarka Wojenna

W skład marynarki wojennej wchodzą:

Kierownictwo Marynarki Wojennej, Flota, Flotylla rzeczna, Szkoła Podchorążych Marynarki Wojennej, Zakłady marynarki wojennej.

Kierownictwo Marynarki Wojennej

Warszawa (Wawelska 7).

Flota

W skład floty wchodzą dowództwo floty i jednostki taktyczne marynarki wojennej.

Dowódca floty stoi na czele floty i sprawuje równocześnie władzę terytorialną na wybrzeżu morskim.

Jednostkami floty są:

a) kontrtorpedowce: Burza 1540 ton, 34 węzłów, Wicher 1540 ton, 34 węzłów;

b) torpedowce: Kujawiak 365 ton, 25 węzłów, Ślązak 365 ton, 25 węzłów, Mazur 360 ton, 25 węzłów, Krakowiak 365 ton, 24 węzłów, Podhalanin 365 ton, 24 węzłów;

c) łodzie podwodne: Ryś 980/1250 ton, 14/9 węzłów*), Wilk 980/1250 ton, 14/9 węzłów*), Żbik 980/1250 ton, 14/9 węzłów*), Orzeł i Sęp;

*) W liczniku wyporność i szybkość nad wodą, w mianowniku wyporność i szybkość pod wodą.

d) kanonierki Komendant Piłsudski 342 ton, 14½ węzłow, Generał Haller 342 ton, 14½ węzłów;

e) stawiacz min: Gryf 2250 ton, 20 węzłów;

f) statek minowy: Gen. Sosnkowski 170 ton, 7 węzłów;

g) traulery: Czajka 180 ton, Jaskółka 180 ton, Mewa 180 ton, Rybitwa 180 ton;

h) jednostki pomocnicze: statek szkolny: Iskra 500 ton, statek hydrograficzny: Pomorzanin 196 ton, 13 węzłów, transportowiec wojenny: Wilia 8720 ton, 13 węzłów;

i) szkoła specjalistów morskich z bazą szkolną: Bałtyk 7355 ton;

j) morski dywizjon lotniczy.

Dowódcy floty podlega bezpośrednio dowódca obrony wybrzeża z podległą komendą portu wojennego Gdynia.

Flotylla rzeczna

W skład flotylli wchodzą dowództwo flotylli i jednostki:

a) monitory: Horodyszcze 110 ton, 12 km/godz., Pińsk 110 ton, 12 km/godz., Toruń 110 ton, 12 km/godz., Warszawa 110 ton, 12 km/godz., Kraków 75 ton, 12 km/godz., Wilno 75 ton, 12 km/godz.;

b) statki uzbrojone: Admirał Dickman 169 ton, 16 km/godz., Generał Sikorski 30 ton, 10 km/godz., General Szeptycki 87 ton, 15 km/godz., Hetman Chodkiewicz 35 ton, 12 km/godz.;

c) kutry uzbrojone;

d) hydroglissery;

e) płatowce rzeczne;

f) szkoła specjalistów rzecznych.

Dowódcy flotylli podlega komenda portu wojennego Pińsk.

Minister Skarbu

Inż. Eugeniusz Kwiatkowski

Ministerstwo Skarbu

Warszawa (Rymarska 3/5, tel. 12.12.27).

ORGANIZACJA APARATU SKARBOWEGO.

I. uwagi ogólne

Struktura aparatu skarbowego pozostaje w dużej zależności od struktury życia gospodarczego kraju. Różna była struktura tego życia w trzech państwach zaborczych, różna też struktura aparatów skarbowych tych państw. W Rosji np. przewaga dochodów z monopolu spirytusowego i akcyz wywołała silny rozwój aparatu podatków pośrednich, niedorozwój zaś aparatu podatków bezpośrednich, w Austrii natomiast rozdrobnienie podatkowe wynikające ze słabego rozwoju gospodarczego kraju wymagało silnej rozbudowy aparatu skarbowego w ogóle, aby mógł on dotrzeć do dołów i objąć najszerszą warstwę płatników.

Nietylko jednak wpływy gospodarcze oddziaływują na linie kierunkowe organizacji administracji skarbowej. Często administracja ta organizuje się pod wpływami politycznymi. Tak np. w Niemczech podział Rzeszy na państwa związkowe wywoływał

uwzględnianie w organizacji administracji skarbowej potrzeb Rzeszy jako całości oraz potrzeb odnośnych państw związkowych.

W tych warunkach systemy organizacyjne aparatów skarbowych odziedziczonych po zaborcach różniły się w sposób zasadniczy, do tego zaś doszły jeszcze rozróżnienia w łonie jednolitego, do wybuchu wojny, aparatu administracji rosyjskiej dokonane przez okupantów niemieckich i austriackich.

W pierwszych więc latach swego niepodległego bytu Rzeczpospolita zmuszona była zająć się nietylko skupieniem administracji skarbowej pod jedną władzą centralną ale także ujednoliceniem jej organizacji. Prace te nie były oczywiście ani proste ani łatwe.

II. organizacja centrali

Organizowanie polskiego aparatu skarbowego rozpoczyna się właściwie dopiero z dniem przewrotu listopadowego. Nie można bowiem za początek taki, w ścisłym tego słowa znaczeniu, uważać Departamentu Skarbu przy Tymczasowej Radzie Stanu (r. 1917), ponieważ Departament ten nie miał żadnych uprawnień w zakresie organizacii aparatu wymiarowo-poborowego, ani Królewsko-Polskiego Ministerstwa Skarbu, gdyż ograniczyło się ono do studiów nad obowiązującym na terenie b. zaboru rosyjskiego systemem podatkowym. Wprawdzie w Ministerstwie tym utworzono we wrześniu 1918 r. komisję, której zadaniem było zorganizowanie niższych instancyj władz administracji skarbowej i przygotowanie przejęcia tej administracji od okupantów, jednakże przejęcie to nastąpiło dopiero z dniem przewrotu listopadowego, a więc z dniem 5. XI. 1918 r. na terenie b. zaboru austriackiego, z dniem 11. XI. 1918 r. na terenie b. zaboru rosyjskiego i z dniem 27. XII. 1918 r. na terenie b. zaboru pruskiego.

Przejęcia administracji skarbowej od okupantów dokonały t. zw. delegacje Ministerstwa Skarbu, których było 12. Poza tym utworzono dwa zarządy skarbowe (w Warszawie i Łodzi). Delegacje te sformowane były w związku z powołaniem komisji, o której była mowa, a więc jeszcze przed przewrotem listopadowym.

Dwie okupacje, dwa różne terminy przewrotów wywołały powstanie dwu rządów polskich i dwu Ministerstw Skarbu: w Lublinie i Warszawie. Stan ten obrazujący dobitnie chaos pierwszych dni odzyskania niepodległości nie trwał jednak długo, gdyż już w końcu grudnia 1918 r. Wydział Skarbowy w Lublinie został zlikwidowany i agendy jego włączone do Ministerstwa Skarbu w Warszawie. W ten sposób uporządkowano administrację naczelnych władz skarbowych dla zaboru rosyjskiego.

Sprawa podporządkowania administracji skarbowej w pozostałych dzielnicach Państwa nie odrazu znalazła rozwiązanie.

W b. dzielnicy pruskiej utrzymywała się jeszcze aż do dnia 1. I. 1922 r. administracja niemiecka, którą kierował początkowo Komisariat Naczelny Rady Ludowej w Poznaniu, a następnie utworzone dla tej dzielnicy odrębne Ministerstwo (Ministerstwo b. dzielnicy Pruskiej).

W b. zaborze austriackim rządy spoczywały do kwietnia 1919 r. w rękach tymczasowej Komisji Rządzącej. Na ziemiach tych również pozostawiono na razie administrację zaborczą.

Administracja skarbowa utworzona na ziemiach b. zaboru rosyjskiego obejmowała oczywiście tylko ten obszar, który znajdował się w rękach władz polskich. Granice wschodnie objęte były działaniami wojennymi. Na ich obszarze tworzone były pod różnymi nazwami zarządy cywilne, których zadaniem było obejmowanie w zarząd ziem zdobywanych przez wojsko polskie (Zarząd Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego, Zarząd Terenów Przyfrontowych i Etapowych, Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich i Zarząd Litwy Środkowej). W tych warunkach proces wcielania ziem wschodnich trwał dość długo i zakończony został dopiero w połowie roku 1922.

Scalone pod jedną władzą centralną ziemie Polski przedstawiały w zakresie administracji skarbowej wielką różnolitość systemów organizacyjnych.

Nietylko jednak aparat władz I i II instancji nie był skrystalizowany.

Zmianom i fluktuacjom podlegała także struktura samego Ministerstwa Skarbu.

W swym początkowym istnieniu Ministerstwo Skarbu dzieliło się na cztery sekcje. Już jednak w początkach 1919 r. znajdujemy osiem sekcji: prezydialną, kredytowo-walutową, budżetową, podatków pośrednich, podatków bezpośrednich, opłat, ceł i monopolową. Ponadto podlegały ministerstwu: dyrekcje monopolu spirytusowego, tytoniowego, loterii państwowej, urząd pożyczek państwowych i urząd nadzoru nad prywatnymi towarzystwami ubezpieczeń.

W roku 1920 podzielono Ministerstwo Skarbu na departamenty. Rozporządzenie ministra ustaliło przy tym wewnętzną organizację departamentów: ceł, kredytowego, budżetowego i administracyjnego. Dawne sekcje podatków bezpośrednich, opłat i akcyzowo monopolowa pozostały narazie niezorganizowane wewnętrznie.

Nowy statut z 1921 r. dostosowany do rozporządzenia Rady Ministrów o zasadach organizacji ministerstw dzieli Ministerstwo Skarbu na 6 departamentów, które co do zakresu działania odpowiadają w przybliżeniu obecnemu stanowi rzeczy. Należy nadmienić, iż forma zależności monopolów, w szczególności monopolu spirytusowego przybierała od 1919 do 1926 r. różne fazy. Agendy tego monopolu już to były w ręku (sekcji) departamentu akcyzowo-monopolowego, już to stanowiły odrębną dyrekcję podległą tylko Ministerstwu.

Dalsze zmiany przynosi statut z 1924 r. Jego ideą przewodnią było ześrodkowanie w poszczególnych departamentach spraw osobowych i administracyjno-organizacyjnych. Dążono w ten sposób do większej elastyczności i sprężystości w załatwianiu tych spraw a przez włożenie na dyrektorów departamentów odpowiedzialności za administrowanie personelem do większego związania ich z poruczonymi agendami. Statut ten stwarza zarazem nowy departament kasowy, który zastępuje istniejący od roku 1921 główny urząd kasowy.

W roku 1926 ukazuje się rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zasad organizacji i urzędowania ministerstw. Rozporządzenie to ustala podział wszystkich ministerstw na departamenty a tych na wydziały, stanowi o prawach i obowiązkach dyrektorów departamentów, naczelników wydziałów i referentów a jako jedną z głównych zasad wskazuje, iż kierownictwa departamentów administracyjnych powinny spoczywać w rękach podsekretarzy stanu.

Tego ostatniego postulatu nie wprowadzono dotychczas w życie na terenie Ministerstwa Skarbu.

Niezależnie od zmian dokonanych tym rozporządzeniem szereg ustaw Rady Ministrów wydanych po roku 1924 szczególnie ustaw o monopolach państwowych wprowadziło siłą rzeczy zmiany w obowiązującym statucie Ministerstwa Skarbu. Tak więc podporządkowano ministrowi skarbu dyrekcje monopolów oraz Prokuratorię Generalną Rz. P. nadto zaś w roku 1927 wcielono do Ministerstwa Skarbu Główny Urząd Likwidacyjny.

W tych warunkach we wrześniu 1927 r.*) opracowano i wydano nowy statut organizacyjny Ministerstwa Skarbu nadając wcielonemu Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu formę departamentu, a przez zmniejszenie ilości wydziałów osiągając większą koncentracje pracy i nadzoru nad nią.

---

*) Monitor Polski Nr. 208.

Do zasadniczych zmian statutu należy zaliczyć: 1) skoncentrowanie sprawy doboru i nadzoru nad personelem w departamencie ogólnym, który je załatwia na wnioski departamentów fachowych oraz 2) wyłączenie i przeniesienie spraw karnych z departamentu akcyz i monopolów do departamentu ogólnego, który z biegiem czasu objął wszystkie sprawy karne skarbowe z wyjątkiem spraw karnych z zakresu podatków bezpośrednich.

Statut ten z małymi zmianami przetrwał do roku 1932. W styczniu tego roku ukazuje się nowy statut Ministerstwa Skarbu*). Zasadniczą zmianą wprowadzoną przez ten statut jest utworzenie Biura Personalnego oraz skasowanie departamentu likwidacyjnego i przekształcenie go na wydział w departamencie ogólnym. W tym czasie w skład Ministerstwa Skarbu weszła Komenda Straży Granicznej i Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń. Ministrowi Skarbu podlegają dyrekcje monopolów, urząd Długów Państwa i Mennica.

W roku 1935 utworzono Gabinet Ministra któremu zlecono sprawy związane z pracami Izb Ustawodawczych, Komitetu Ekonomicznego Ministrów, prasowe oraz przedsiębiorstw mieszanych i państwowych.

Obecna organizacja Ministerstwa Skarbu opiera się o statut uchwalony przez Radę Ministrów w dniu 15 listopada 1938 r.**).

Zasadnicze zmiany w porównaniu z poprzednim statutem przedstawiają się następująco: a) dotychczasowy urząd długów państwa wcielono pod nazwą zarządu długów państwa w skład departamentu II, b) przebudowano departament ogólny przez utworzenie w nim wydziału organizacyjnego i ochrony skarbowej, oraz ześrodkowanie inspekcji władz I i II instancji pod kierownictwem Dyrektora Departamentu I, c) do departamentu III dodano sprawy inwentaryzacji majątku państwowego, d) departamentowi V zlecono nadzór nad postępem prac klasyfikacji gruntów, wreszcie e) stworzono w miejsce dotychczasowego wydziału emerytalnego — biuro emerytur i rent.

Ministerstwo Skarbu dzieli się na: Gabinet Ministra, Biuro Personalne, 6 departamentów: I Organizacyjno - Administracyjny II Obrotu Pieniężnego, III Budżetu i Majątku Państwa, IV Ceł, V Podatków i Opłat, VI Akcyz i Monopolów, Biuro Emerytur i Rent oraz Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń.

Podział czynności w Ministerstwie Skarbu grupuje się w wydziałach a mianowicie:

Gabinet Ministra.

Wydział 1 Prezydialny załatwia sprawy stosunku do Izb Ustawodawczych, Prezesa Rady Mnistrów, Rady Ministrów, o charakterze społecznym i politycznym, prasy i propagandy.

Wydział 2 Ekonomiczny opracowuje wnioski i materiały na Komitet Ekonomiczny Ministrów, opracowuje materiały do wytycznych ogólnej polityki gospodarczej, uzgadnia prace departamentów w zakresie zagadnień samorządu terytorialnego.

Wydział 3 Prawny opiniuje pod względem prawnym projekty norm prawnych, opracowanych przez departamenty, koordynuje prace Ministerstwa Skarbu związane z uzgadnianiem norm prawnych opracowanych przez inne ministerstwa.

Do wydziału tego należy redakcja Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu.

Wydział 4 Wojskowy załatwia sprawy związane z obroną Państwa, sprawy obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Wydział 5 Inspekcji Przedsiębiorstw Państwowych i Mieszanych załatwia sprawy tworzenia, nabywania, wydzierżawiania i zbywania przedsiębiorstw państwowych, udziałów Państwa w przedsiębiorstwach prywatnych, sprawy bilansów tych przedsiębiorstw.

*) Monitor Polski Nr 37
**) Monitor Polski Nr 268

Biuro Personalne.

Referat Osobowy załatwia sprawy osobowe wszystkich funkcjonariuszów podległych Ministerstwu Skarbu prowadzi ich ewidencję i statystykę, szkolenie personelu, sprawy układania preliminarzy wydatków osobowych.

Referat Dyscyplinarny załatwia sprawy wynikające z naruszenia obowiązków służbowych oraz prowadzi obronę prawną przed N. T. A..

Departament Organizacyjno - Administracyjny.

Wydział 1 Organizacyjny załatwia sprawy ustroju Ministerstwa Skarbu oraz podległych Ministrowi władz, urzędów i organów wykonawczych, sprawy podziału administracyjnego, sprawy racjonalizacji pracy, sprawy koordynacji inspekcji, sprawy postępowania biurowego, uzgadnia z właściwymi departamentami fachowymi korespondencję z Najwyższą Izbą Kontroli, oraz załatwia inne sprawy nienależące do pozostałych wydziałów.

Wydział ten obejmuje sekretariaty Ministra i Podsekretarzy Stanu, Kancelarię Główną i Bibliotekę.

Wydział 2 Budżetowo-Gospodarczy w porozumieniu z departamentami układa i wykonuje budżet Ministerstwa Skarbu, załatwia sprawy utrzymania i budowy gmachów w administracji skarbowej zaopatrzeń materiałowych oraz prowadzi administrację znaków wartościowych. Do tego wydziału należy Rachuba i Administracja Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu.

Wydział 3 Ochrony Skarbowej załatwia sprawy związane z nadzorem i kierownictwem akcji śledzenia i ścigania przestępstw skarbowych.

Wydział 4 Karny Skarbowy załatwia sprawy wynikające ze stosowania przepisów prawa karnego skarbowego, przyznawania nagród za wykrycie przestępstw karnych skarbowych oraz przeprowadza lustrację agend karnych władz I i II instancji.

Wydział 5 Likwidacyjny załatwia sprawy likwidacji stosunków majątkowych wynikłych z dawnej przynależności ziem polskich do państw zaborczych oraz w związku z ratyfikacją granicy polsko czesko-słowackiej, likwidacji roszczeń przejętych po państwach zaborczych.

Ponadto departament I czuwa nad stanem inspekcji władz I i II instancji. Przydzielenie inspektorów z poszczególnych departamentów i koordynacja działalności inspekcyjnej w departamencie I jest w nowym statucie zasadniczym zwrotem w dotychczasowym stanie rzeczy.

Departament II Obrotu Pieniężnego.

Wydział 1 Kredytu Wewnętrznego załatwia sprawy obiegu pieniężnego, obrotu wekslowego i czekowego, giełd pieniężnych, wewnętrznych długów emisyjnych Państwa, spółek akcyjnych, nadzoru nad Mennicą Państwową.

Wydział 2 Kredytu Zagranicznego załatwia sprawy długów zagranicznych Państwa, operacji kredytowych zagranicą, związków samorządowych, przedsiębiorstw i instytucji państwowych i prywatnych, funduszów państwowych i prywatnych, zagranicznych stosunków kredytowych i pieniężnych.

Wydział 3 Bankowy — sprawy związane z organizacją, nadzorem państwowym i polityką kredytową prywatnych instytucyj bankowych i kredytowych, stosunków prywatnych instytucji kredytu długo i krótkoterminowego, emisji listów zastawnych i obligacyj prywatnych instytucyj.

Wydział 4 Polityki Kredytowej — sprawy związane z akcją kredytowo-gospodarczą, nadzoru nad polityką kredytową, emisyjną i lokacyjną banków państwowych i

P. K. O., polityką lokacyjną instytucyj publiczno - prawnych, polityką kredytową samorządów, banków komunalnych, komunalnych kas oszczędności, polityki kredytowej i wkładowej spółdzielni.

Wydział 5 Obrotu Płatniczego — sprawy polityki dewizowej obrotu zagranicznymi środkami płatniczymi i złotem, rejestracji i kontroli zapotrzebowań władz przedsiębiorstw i instytucji państwowych na zagraniczne środki płatnicze, związane z bilansem płatniczym.

Ponadto Departamentowi II podlega:

Inspektorat Bankowy załatwiający sprawy ogólnej kontroli nad instytucjami kredytowymi, bilansów i statystyki bankowej.

Zarząd Długów Państwa — sprawy administracji długów państwowych, prowadzi księgi długów oraz gwarancyj Państwa.

Radca Prawny Departamentu opiniuje akty prawne sporządzane przez departament oraz współdziała w ich opracowaniu.

Departament III Budżetu i Majątku Państwa.

Wydział 1 Polityki Budżetowej — sprawy układania preliminarzy budżetowych, budżetów miesięcznych, związane z budżetami związków prawno-publicznych, z inwentaryzacją majątku państwowego, sprawy spadków bezdziedzicznych i przepadłości.

Wydział 2 Budżetów załatwia sprawy układania, wykonywania i kontroli administracyjnej budżetów Prezydenta Rzeczypospolitej, Sejmu, Senatu, Kontroli Państwa, Prezydium Rady Ministrów, Ministerstw: Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Opieki Społecznej oraz długów Państwa.

Wydział 3 Budżetów załatwia sprawy układania, wykonywania i kontroli administracyjnej budżetów Ministerstw: Przemysłu i Handlu, Komunikacji, Rolnictwa i Reform Rolnych, Poczt i Telegrafów, emerytur i zaopatrzeń, rent inwalidzkich i pensyj, sprawy zasad uposażeń funkcjonariuszów państwowych, osób wojskowych oraz pracowników funduszów państwowych oraz współdziała z właściwymi departamentami w układaniu, wykonywaniu i kontroli administracyjnej planów finansowo-gospodarczych monopolów i przedsiębiorstw państwowych oraz w sprawach ustalania zasad wynagradzania pracowników monopolów i przedsiębiorstw państwowych.

Wydział 4 Administracji Kasowej załatwia sprawy:

a) przepisów rachunkowo - kasowych dla władz i urzędów państwowych oraz dla izb skarbowych i kas urzędów skarbowych, dla władz wojskowych, władz polskich w Gdańsku, przedsiębiorstw i monopolów państwowych, specjalnych kas i specjalnych poborców przy władzach i urzędach państwowych dla związków samorządowych oraz władz i urzędów celnych,

b) stałego nadzoru nad działalnością wydziałów rachunkowo-kasowych izb skarbowych i kas urzędów skarbowych,

c) nadzoru nad działalnością Zarządu Długów Państwa w zakresie rachunkowo-kasowym oraz nad rachunkowo-kasową stroną działalności urzędów opłat stemplowych, władz i urzędów celnych, administracji znaków wartościowych i Mennicy Państwowej,

d) normowania obrotów i zapasów gotowizny, tudzież znaków wartościowych w kasach państwowych, oraz obroty kasowe władz i urzędów państwowych za pośrednictwem Banku Polskiego i P. K. O.,

e) normowania pod względem rachunkowo-kasowym obrotów papierami wartościowymi z tytułu emisji, skupu, wymiany, realizacji kuponów, wylosowanych premii i t. p.

Wydział 5 Centralnej Księgowości załatwia sprawy zakreślone przepisami rachunkowo-kasowymi dla Centralnej Księgowości Ministerstwa Skarbu.

Departament IV Ceł.

Wydział 1 Administracji i Postępowania Celnego załatwia sprawy nadzoru i orzecznictwa w zakresie postępowania celnego, udzielania koncesyj dla agentów celnych, przepisów rachunkowych oraz kontroli rachunkowej wpływów celnych.

Wydział 2 Taryfowy—sprawy taryf celnych, metod badania towarów, zwrotu ceł, zniżek celnych, obrotu uszlachetniającego i reparacyjnego, doświadczalni towaroznawczej.

Wydział 3 Prawodawstwa Celnego — sprawy ustawodawstwa celnego, uczestniczy w rokowaniach handlowych dotyczących obrotu z zagranicą, nadzoru organów celnych na obszarze W. M. Gdańska.

Departament V Podatków i Opłat.

Wydział 1 Administracji Podatkowej załatwia sprawy: ustawodawstwa, orzecznictwa i nadzoru w zakresie postępowania podatkowego, egzekucji podatków bezpośrednich i opłat stemplowych, statystyki podatków i opłat.

Wydział 2 Podatku Dochodowego załatwia sprawy ustawodawstwa, orzecznictwa i nadzoru w zakresie podatku dochodowego, od kapitałów i rent oraz specjalnego podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszów publicznych.

Wydział 3 Podatków Realnych i Danin Komunalnych załatwia sprawy ustawodawstwa, orzecznictwa i nadzoru w zakresie podatku: gruntowego, od nieruchomości, od lokali, nadzwyczajnej daniny majątkowej i danin komunalnych oraz sprawy nadzoru nad postępem prac klasyfikacji gruntów oraz współdziała z Gabinetem Ministra i z Departamentem III w zakresie finansów samorządowych.

Wydział 4 Podatku Obrotowego załatwia sprawy: ustawodawstwa, orzecznictwa i nadzoru w zakresie podatku obrotowego od energii elektrycznej oraz od uboju.

Wydział 5 Opłat Stemplowych i Podatku Spadkowego załatwia sprawy ustawodawstwa, orzecznictwa i nadzoru w zakresie opłat stemplowych oraz podatku spadkowego i od darowizn.

Departament VI Akcyz i Monopolów.

Wydział 1 Administracji Monopolów załatwia sprawy ustawodawstwa, orzecznictwa oraz zastrzeżone dla Min. Skarbu sprawy organizacji, administracji, gospodarki monopolu tytoniowego, solnego i loteryjnego, sprawy normowania nadzoru skarbowego nad tymi monopolami wreszcie sprawy planów finansowo-gospodarczych i zamknięć rachunkowych, sprawy ogólne i robotnicze wymagające jednolitego normowania wszystkich monopolów.

Wydział 2 Administracji Monopolów załatwia sprawy ustawodawstwa, orzecznictwa i normowania nadzoru skarbowego nad monopolem spirytusowym i zapałczanym, sprawy gospodarcze, administracyjne tych monopolów zastrzeżone dla Min. Skarbu oraz polityki w zakresie przemysłu wyrobu i przerobu spirytusu oraz sprzedaży spirytusu i wyrobów spirytusowych.

Wydział 3 Podatków Pośrednich — sprawy ustawodawstwa, orzecznictwa i nadzoru w sprawach podatków pośrednich, regulacji gospodarki cukrowej i buraczanej.

Wydział 3 Służby Akcyzowej załatwia sprawy stałych nadzorów w przedsiębiorstwach akcyzowo-monopolowych oraz zaopatrzenia służby akcyzowej w potrzebne przyrządy i narzędzia kontrolne, opracowuje zagadnienia techniczne, związane z działalnością służby akcyzowej i udziela w tym zakresie opinii zainteresowanym wydziałom, sprawy akcyzowo-monopolowe, wynikające ze stosunku do W. M. Gdańska, nad-

zoru służbowego nad podległymi władzami i urzędami w zakresie służby akcyzowej.

Biuro Emerytur i Rent dzieli się na 4 referaty:

1) Administracyjny ,2) Emerytur, 3) Rent, 4) Zaopatrzeń.

Biuro Emerytur i Rent obejmuje sprawy emerytalne wszystkich funkcjonariuszów państwowych, osób wojskowych, pracowników monopolów, oraz pracowników Lasów Państwowych i przedsiębiorstwa: „Polska Poczta, Telegraf i Telefon", tudzież rodzin pozostałych po tych funkcjonariuszach, osobach wojskowych i pracownikach, sprawy zaopatrzeń pieniężnych inwalidów wojennych i wojskowych i osób po nich pozostałych, sprawy zaopatrzeń b. skazańców politycznych, uczestników walk o niepodległość, weteranów powstań narodowych i innych wyjątkowych zaopatrzeń.

Biuro Emerytur i Rent sprawuje nadzór nad Państwowym Zakładem Emerytalnym.

Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń dzieli się na 3 Wydziały: 1) Techniczno-Ubezpieczeniowy, 2) Prawno-Administracyjny, 3) Kontroli Finansowej.

Państwowy Urząd Kontroli Ubezpieczeń obejmuje sprawy nadzoru nad zakładami ubezpieczeń, z wyjątkiem zakładów ubezpieczeń społecznych oraz współdziała z Departamentem II przy ustalaniu ogólnych wytycznych polityki w zakresie ruchu funduszów ubezpieczeniowych, podległych nadzorowi Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń.

III. organizacja władz I i II instancji

A. Organizacja aparatu podatków bezpośrednich i pośrednich.

Znacznie trudniejszy był problem ujednolicenia administracji skarbowej władz I i II instancji.

W podstawach organizacji tych władz przyjęto zasadę wyodrębnienia władz skarbowych z administracji ogólnej oraz zasadę jednakowego potraktowania administracji podatków bezpośrednich i pośrednich. W związku z tym ustalono organizacyjne zespolenie władz administracji podatków bezpośrednich i pośrednich we władzach II instancji, wprowadzając rozróżnienia organizacyjne tylko we władzach I instancji.

Owocem tych prac stała się ustawa z dnia 31. 7. 1919 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 391) o tymczasowej organizacji władz i urzędów skarbowych.

Ustawa z 31. 7. 1919 r. załatwiła jednak tylko stronę ustrojową ujednolicenia aparatu skarbowego, wewnętrzne ujednolicenie aparatu było kwestią dalszą, wymagającą osobnych przepracowań.

Na podstawie tej ustawy, wprowadzonej na razie na terenie województw środkowych i rozszerzanej stopniowo na pozostałe ziemie Polski utworzono izby skarbowe, jako władze skarbowe II instancji oraz urzędy skarbowe podatków i opłat skarbowych, urzędy skarbowe akcyz i monopolów państwowych, urzędy opłat stemplowych oraz kasy skarbowe jako władze skarbowe I instancji.

Zaznaczyć należy, iż na terenie b. zaboru austriackiego do dnia 1 czerwca 1925 r. działały w zakresie podatków pośrednich i monopolów dyrekcje okręgów skarbowych. Z chwilą zniesienia tych dyrekcyj dla agend podatków pośrednich i monopolów utworzono urzędy skarbowe akcyz i monopolów państwowych. Do zakresu działania dyrekcyj okręgów skarbowych należał również wymiar i pobór (należytości) opłat stemplowych. Z chwilą zniesienia tych dyrekcyj wymiar i pobór opłat stemplowych przekazano urzędom skarbowym wzgl. urzędom opłat stemplowych. (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr 38, poz. 263).

Całkowita unifikacja organizacji ustroju aparatu wymiarowo-poborowego nastąpiła jednak na terenie wszystkich trzech zaborów dopiero z dniem 1 stycznia 1926 r., tj.

z dniem podporządkowania Ministerstwu Skarbu administracji katastru gruntowego na terenie b. zaboru pruskiego.

Struktura wewnętrzna aparatu skarbowego pozostawała jeszcze przez pewien czas różną w różnych częściach Rzeczypospolitej. Struktura ta bowiem zależna była od systemu podatkowego obowiązującego na danym terenie oraz od systemów prawnych związanych z poborem podatków jak prawo cywilne, procedura cywilna itd. Dlatego też organizację wewnętrzną i zakres działania izb i urzędów skarbowych określały pierwotnie rozporządzenia Ministra Skarbu, które równocześnie stanowiły o ich utworzeniu.

Gdy jednak proces ujednolicenia systemu podatkowego czynił znaczne postępy i zakończony został w 1926 r. zebraniem i ujednostajnieniem przepisów dotyczących postępowania egzekucyjnego władz skarbowych oraz wydaniem jednolitej ustawy o opłatach stemplowych, tedy nic nie stało na przeszkodzie ujednoliceniu struktury wewnętrznej aparatu wymiarowo-poborowego. Dokonało tego rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 20. VI. 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 588) o organizacji i zakresie działania izb i urzędów skarbowych. Rozporządzenie uregulowało szczegółowo organizację i zakres działania izb i urzędów skarbowych, dzieląc izby skarbowe na 5 wydziałów, urzędy skarbowe zaś na działy: podatku przemysłowego, dochodowego, podatków realnych i opłat stemplowych.

Poza urzędami skarbowymi rozporządzenie przewidziało jako odrębne jednostki administracyjne kasy skarbowe i nałożyło na nie między innymi obowiązek prowadzenia ksiąg rachunkowych przeznaczonych do zapisywania sum wymiarów i uiszczeń podatków (księgi biercze). Kwoty wymierzonych przez urząd podatków otrzymywać miały kasy skarbowe od urzędów skarbowych w drodze pisemnych zawiadomień.

Nadto kasy skarbowe miały obowiązek przeprowadzenia przez sekwestratorów przymusowego ściągania zaległości podatkowych i opłat stemplowych na mocy każdorazowych upoważnień naczelników urzędów skarbowych. Nadzór nad egzekucją i nad prawidłowym oraz terminowym prowadzeniem ksiąg bierczych należał do tychże naczelników.

W większych miastach rozporządzenie przewidywało nadto osobne urzędy opłat stemplowych.

Również w większych miastach, przeważnie w siedzibach sądów okręgowych, utworzono urzędy skarbowe akcyz i monopolów państwowych. Działały one na obszar kilku powiatów i dzieliły się na cztery działy: administracyjny, akcyzowo-monopolowy, karny i rachunkowy.

Urzędom tym, jako ich organ wykonawczy, dodano kontrolę skarbową *).

Powstała ona właściwie z t. zw. Straży Skarbowej, działającej na terenie b. zaboru austriackiego.

W roku 1919 (Monitor Polski Nr 39) ukazuje się rozporządzenie Ministra Aprowizacji i Skarbu o rozgraniczeniu kompetencji i stosunku Straży Skarbowej do Straży Granicznej, podległej Ministrowi Aprowizacji. Według tego rozporządzenia obowiązki Straży Skarbowej na pograniczu polegają na spełnianiu funkcji pomocniczych przy urzędach celnych, kontroli ruchu osobowego i towarowego na drogach. Obie te straże pełnią swe funkcje niezależnie jako jednostki równorzędne.

Oprócz organów Straży Granicznej istniała w b. zaborze austriackim t. zw. kontrola techniczna spełniająca nadzór nad przedsiębiorstwami produkcji artykułów akcyzowo-monopolowych (gorzelniami, rafineriami nafty, cukru itp.).

W styczniu 1920 r. Minister Skarbu zarządził zmianę nazwy Straży Skarbowej na

---

*) Organizacja tego aparatu kontrolnego przechodziła przez różne fazy.

Kontrolę Skarbową, a w roku 1925 ukazuje się pierwsze rozporządzenie Ministra Skarbu o organizacji Kontroli Skarbowej (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 27, poz. 581) w dzisiejszym jej zrozumieniu.

W ujęciu powołanego rozporządzenia organa Kontroli Skarbowej są organem wykonawczym władz skarbowych. Przy każdym urzędzie skarbowym akcyz i monopolów państwowych ustanowiono stanowiska Inspektorów Kontroli urzędujących w miastach powiatowych, którym podlegali komisarze oraz rewidenci.

Kontrola Skarbowa spełniała bądź ruchomy nadzór nad przedsiębiorstwami, bądź też poszczególni urzędnicy byli stale delegowani na odnośne placówki kontrolne.

Stanowiska inspektorów pod względem organizacyjnym nie były celowe. Uważani oni byli za instancję pośrednią między urzędami a organami kontroli co stwarzało zbędną przewlekłość w załatwianiu spraw. Powinni oni być powołani przede wszystkim do kontrolowania czynności niższych organów.

Przy izbach skarbowych ustanowiono wówczas t. zw. rewizorów akcyzowych, których zadaniem było bezpośrednie i nieustanne nadzorowanie działalności inspektorów i organów kontroli skarbowej przy wykonywaniu służby.

Oprócz rewizorów akcyzowych, do dyspozycji naczelnika wydziału IV oddane były t. zw. lotne brygady kontroli skarbowej powołane do szkolenia urzędników kontroli skarbowej, nadzorowania ich działalności służbowej oraz zwalczania przestępstw skarbowych.

Zaznaczyć należy, iż brygady te nie zdały egzaminu w zakresie szkolenia personelu, a zajmowały się przede wszystkim zwalczaniem przestępczości skarbowej.

W 1927 r. następuje zmiana organizacji kontroli skarbowej (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 36, poz. 379). Ustanowiono dla każdego inspektora t. zw. obwód kontrolny, a dla komisarzy i rewidentów określone rejony. Inspektor był przełożonym komisarzy i rewidentów i był odpowiedzialny za działalność całego obwodu, komisarze zaś i rewidenci odpowiedzialni byli za należyte spełnianie czynności w powierzonym im rejonie. Przeprowadzono tutaj zasadę odpowiedzialności za należyte spełnianie czynności służbowych w określonych granicach terytorialnych.

W dalszej fazie organizacji kontroli skarbowej (rozp. Min. Sk. z 23 czerwca 1933 r. Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 465) przeprowadzono podział czynności tego organu wykonawczego. Utworzono t. zw. rejony kontroli skarbowej o obsadzie przynajmniej dwóch urzędników pod kierownictwem kierownika rejonu i brygady kontroli skarbowej z kierownikiem brygady na czele. Rejony spełniają nadzór nad przedsiębiorstwami produkcji artykułów akcyzowo-monopolowych a dorywczo przy sposobności wykonywania normalnych swych czynności tępią nadużycia porządkowe i współdziałają z urzędami skarbowymi.

Brygady kontroli skarbowej ścigały nadużycia i dozorowały obrót artykułami akcyzowo-monopolowymi.

Stan ten przetrwał trzy lata. W r. 1936 (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 664) wyłączono brygady kontroli skarbowej z organizacji kontroli skarbowej i kompetencji urzędów skarbowych akcyz i monopolów państwowych. Akcję ścigania i ujawniania przestępstw skarbowych a więc z dziedziny akcyzowo-monopolowej przejęła ochrona skarbowa, o której już była mowa wyżej.

Z chwilą ukazania się powołanego wyżej rozporządzenia z dnia 20. VI. 1927 r. administracja skarbowa polska otrzymała jednolity, skoordynowny ustrój aparatu wymiarowo-poborowego, dostosowany do potrzeb politycznych i gospodarczych kraju, wchodząc w ten sposób na drogę ewolucji własnej, rozwijającej się pod wpływem stawianych administracji skarbowej przez życie, w miarę rozwoju stosunków, zadań i celów.

Drogę tej ewolucji rozpoczęło zniesienie kas skarbowych jako oddzielnych władz skarbowych I instancji i utworzenie w zamian nich, działów rachunkowo-kasowych w urzędach skarbowych jako cząstek ogólnego aparatu poborowego, pozostającego pod bezpośrednim zarządem naczelników urzędów skarbowych.

Równocześnie wydzielono spod kompetencji działów rachunkowo-kasowych czynności egzekucji podatków, tworząc dla tych czynności osobne komórki organizacyjne, na razie bez specjalnej organizacji i nazwy.

Powyższych zmian organizacyjnych dokonało rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 13 sierpnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 613).

Zaledwie dokonano tej reformy życie zmuszało do wprowadzenia nowej. Były to lata kryzysu gospodarczego i zmniejszających się dochodów Skarbu Państwa. Egzekucja danin publicznych przysługiwała różnym władzom i instytucjom, które prowadziły ją bądź to przez własne organa wykonawcze, bądź też za pośrednictwem sądów lub władz samorządu gminnego. Odbywało się rujnujące często obywatela współzawodnictwo o jego zdolność płatniczą. We współzawodnictwie tym Skarb Państwa nie zajmował zazwyczaj pierwszego miejsca i bardzo często nie zostawało dlań już nic. Problem egzekucyjny wymagał uporządkowania i oddania go pod jedno planowe kierownictwo, któreby zaspakajało pretensje wszystkich instytucji w kolejności ich hierarchicznego znaczenia dla Państwa i w granicach możliwości płatniczych gospodarstwa narodowego.

Uczyniła to ustawa z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) oraz rozporządzenie Rady Ministrów o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580).

W wyniku tych reform jedynie urzędy skarbowe stały się właściwe do przymusowego ściągania wszelkich danin publicznych. Instytucje i władze inne zmuszone zostały do egzekwowania swych należności jedynie za pośrednictwem urzędów skarbowych.

W ten sposób czynności urzędów skarbowych w zakresie egzekucji niepomiernie się rozrosły, co wymagało powołania do życia w tych urzędach osobnych działów egzekucyjnych o strukturze uregulowanej w oddzielnej instrukcji egzekucyjnej.

Po takim uregulowaniu odcinka egzekucyjnego nasuwała się z kolei konieczność zreformowania odcinka wymiaru podatków bezpośrednich. Procedura wymiaru każdego z podatków określona była w tym czasie odrębnie w akcie prawodawczym ustanawiającym dany podatek i w rozporządzeniach wykonawczych do tych aktów. Niezależnie od tego wymiar i pobór podatku od nieruchomości poruczony był organom samorządu terytorialnego, co jeszcze bardziej utrudniało wytworzenie jednolitości postępowania.

Powstała w tych warunkach mozaika proceduralna stała się niezrozumiała często dla obywateli, trudna do zapamiętania dla urzędników, w swoich rozbieżnościach zaś często niczym nieuzasadniona.

Powierzenie wymiaru i poboru podatku od nieruchomości samorządom terytorialnym umożliwiało nadto niektórym samorządom przetrzymywanie sum skarbowych dla pokrycia najpilniejszych swych potrzeb lub zaniedbywanie egzekucji sum skarbowych przy intensywnym ściągnięciu dodatków komunalnych do tego podatku, co oczywiście niekorzystnie odbijało się na interesach Skarbu Państwa. Nasuwała się więc konieczność przejęcia przez władze skarbowe wymiaru podatku od nieruchomości.

Przejęcia tego dokonano w r. 1933. Nie wpłynęło to oczywiście na polepszenie sytuacji w zakresie zagadnień proceduralnych, gdyż procedura każdego z podatków pozostawała ciągle jeszcze bez zmiany. Zgodnie z tą procedurą wymiaru dwu głównych podatków: dochodowego i obrotowego dokonywały komisje szacunkowe złożone z przedstawicieli płatników. Komisje te okazały się organem niesprawnym, a przy tym zmniejszającym, dzięki swym kompetencjom, odpowiedzialność kierowników władz I instancji.

Wydana w początkach 1934 r. ordynacja podatkowa zniosła komisje szacunkowe, nałożyła na urzędy skarbowe obowiązek oparcia wymiarów na materiale faktycznym uzasadniającym te wymiary oraz wprowadziła dla wszystkich niemal podatków bezpośrednich jednolitą procedurę wymiarową i odwoławczą.

Wejście w życie ordynacji podatkowej umożliwiło połączenie w urzędach skarbowych wszystkich dotychczasowych referatów podatków bezpośrednich w jeden dział wymiarowy z zakresem działania i strukturą określoną w odrębnej instrukcji podatkowej (jesień 1934 r.).

W ten sposób w urzędach skarbowych wytworzył się podział na trzy zasadnicze działy: 1) wymiarowy, 2) rachunkowo-kasowy i 3) egzekucyjny.

W jednolitym już niemal w tym czasie systemie podatkowym wyłom stanowiły: 1) podatek spadkowy oparty o różne w poszczególnych dzielnicach Państwa kodeksy cywilne i 2) podatek gruntowy oparty w b. zaborach niemieckim i austriackim o kataster gruntowy (różny w tych dwu zaborach) w b. zaborze zaś rosyjskim częściowo o tabele pomiarowe (b. Król. Kongresowe) częściowo zaś o system repartycyjny (ziemie wschodnie). Rok 1935 przynosi zapowiedź doniosłej w dziedzinie podatku gruntowego reformy. Ukazuje się ustawa o klasyfikacji gruntów w całym Państwie.

Ustawa ma doprowadzić do utworzenia jednolitego polskiego katastru gruntowego, który stworzy podstawę do jednolitego polskiego podatku gruntowego.

W wykonaniu tej ustawy powołana zostaje do życia Główna Komisja Klasyfikacyjna przy Ministerstwie Skarbu, Wojewódzkie Komisje Klasyfikacyjne przy Izbach Skarbowych oraz Powiatowe Komisje Klasyfikacyjne przy Urzędach Skarbowych.

W obecnej chwili organizacja aparatu wymiarowo-poborowego podatków obejmuje poza Ministerstwem Skarbu, o którym była mowa izby skarbowe, jako władze skarbowe II instancji oraz urzędy skarbowe, urzędy opłat stemplowych i urzędy akcyz i monopolów państwowych, jako władze skarbowe I instancji.

Główna Komisja Klasyfikacyjna składa się z przewodniczącego, którym jest przedstawiciel Ministra Skarbu oraz 14 członków w składzie: 3 przedstawicieli Ministra Skarbu, 3 przedstawicieli Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, 2 przedstawicieli Ministra Spraw Wewnętrznych oraz 6 przedstawicieli organizacyj rolniczych powołanych przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Główna Komisja Klasyfikacyjna sprawuje nadzór nad komisjami wojewódzkimi i powiatowymi co do należytego wykonywania przez nie ich czynności.

Izby skarbowe dzielą się na wydziały, będące najczęściej odpowiednikami departamentów Ministerstwa Skarbu zaś wydziały dzielą się na oddziały, będące w większości wypadków odpowiednikami wydziałów w departamentach Ministerstwa Skarbu.

Dla załatwienia odwołań od wymiarów podatku obrotowego i dochodowego istnieją przy izbach skarbowych komisje odwoławcze, składające się z przewodniczącego, którym jest urzędnik Ministerstwa Skarbu oraz z 25—36 członków w połowie powoływanych w połowie zaś mianowanych przez Ministra Skarbu na okres 2-letni spośród płatników podatków przemysłowego od obrotu i dochodowego Dział I.

Izby skarbowe rządzone są w sposób biurokratyczny. Na czele izby skarbowej stoi dyrektor izby skarbowej odpowiedzialny za wyniki pracy swego okręgu bezpośrednio przed Ministrem Skarbu. Okręg izby skarbowej obejmuje jedno województwo, za wyjątkiem izby skarbowej we Lwowie, która obejmuje województwa lwowskie i tarnopolskie. W Warszawie urzędują dwie izby skarbowe: Grodzka dla miasta Warszawy i Okręgowa dla województwa warszawskiego.

Dyrektor izby skarbowej jest zarazem przewodniczącym wojewódzkiej Komisji Klasyfikacyjnej. W skład Wojewódzkiej Komisji Klasyfikacyjnej wchodzi nadto zastępca przewodniczącego, wyznaczony przez Ministra Skarbu, kierownik oddziału 4 w Wydziale II Izby Skarbowej, przedstawiciel Ministra Spraw Wewnętrznych oraz czterej delegaci izby rolniczej, z których dwaj powinni być przedstawicielami większej a dwaj mniejszej własności.

Wojewódzkie Komisje Klasyfikacyjne sprawują nadzór nad komisjami powiatowymi oraz załatwiają odwołania od ich orzeczeń.

Urzędy skarbowe spełniają wymiar, pobór i kontrolę uiszczeń podatków bezpośrednich. W większych miastach czynne są nadto specjalne urzędy opłat stemplowych.

Urzędy skarbowe pokrywają się w zasadzie z powiatami politycznymi. Zachodzą jednak wyjątki. W większych ośrodkach w powiatach bardziej gospodarczo ożywionych lub w większych ośrodkach położonych w znacznej odległości od miasta powiatowego istnieją osobne urzędy skarbowe. W Małopolsce istnieją jeszcze w niektórych powiatach ekspozytury urzędów skarbowych, jako działy katastralne tych urzędów.

W miastach dużych jak: Lwów, Poznań, Wilno, Łódź, Warszawa istnieje po kilka, kilkanaście lub kilkadziesiąt urzędów skarbowych w zależności od potrzeb miejscowych (np. Lwów — 8 urzędów miejskich, Łódź 13 urzędów miejskich, Warszawa — 33 urzędy miejskie).

Urzędy skarbowe dzielą się na działy: wymiarowy, egzekucyjny i rachunkowo-kasowy. W urzędach powiatowych istnieją poza tym samodzielne referaty opłat stemplowych i podatku spadkowego.

Do działu wymiarowego należy wymiar wszystkich podatków bezpośrednich a w szczególności podatku obrotowego, dochodowego, od nieruchomości i gruntowego oraz załatwianie (do 300 zł spornej kwoty) bądź przedstawianie do załatwienia odwołań od tych wymiarów izbie skarbowej lub komisji odwoławczej. Nie należy jednak do kompetencji działu wymiarowego wymiar podatku dochodowego z działu I i obrotowego dla tych osób prawnych, które podlegają kompetencji wymiarowej oddziałów bilansowych w wydziałach II izb skarbowych.

Do działu wymiarowego należy także orzecznictwo w sprawach karnych w podatkach bezpośrednich. W tym zakresie współpracuje z urzędami skarbowymi ochrona skarbowa, instytucja powołana do życia zarządzeniem Ministra Skarbu z dnia 26 sierpnia 1936 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 23, poz. 711). Ochronę skarbową tworzy: Wydział Ochrony Skarbowej w Departamencie I Ministerstwa Skarbu, okręgowe inspektoraty ochrony skarbowej przy izbach skarbowych oraz podlegające tym ostatnim brygady ochrony skarbowej.

Ochrona skarbowa śledzi, bada przyczyny i ujawnia przestępstwa skarbowe.

Nie wszystkie podatki bezpośrednie są wymierzane i pobierane wprost przez organa władz skarbowych. W licznych przypadkach ustawy wprowadziły pobór zastępczy. Tak np. niektóre opłaty stemplowe wymierzają i pobierają sądy i notariusze, podatek dochodowy od uposażeń i wynagrodzeń za najemną pracę wymierzają i pobierają służbodawcy, potrącając go z pensji wypłacanych swym pracownikom, podatek gruntowy dla drobnych rolników wymierzają, pobierają i prowadzą rachunkowość tego podatku zarządy gmin. Mimo to, te czynności wymiaru i poboru podatków bezpośrednich, które urzędy skarbowe muszą spełniać własnymi siłami są jeszcze bardzo liczne i wymagają pokaźnego liczbowo personelu.

Do działu egzekucyjnego należy przymusowe ściąganie w trybie administracyjnym należności wierzycieli. Wierzycielem jest każda instytucja lub władza, której na mocy

Kup los u Braci Safier w Krakowie

odnoszących się do niej przepisów przysługuje prawo egzekucji administracyjnej. Wierzycielem jest zatem także sam urząd skarbowy.

Personel działów egzekucyjnych dzieli się na wewnętrzny (referenci egzekucyjni) i zewnętrzny (poborcy skarbowi). Personel egzekucyjny jest liczny, dostosowany do ilości wniosków egzekucyjnych napływających od wierzycieli. Każdy referent ma wydzielony sobie rejon oraz przydzieloną odpowiednią liczbę poborców skarbowych.

Do działu rachunkowo-kasowego należy, w zakresie podatków bezpośrednich, prowadzenie rachunkowości tych podatków które wymierzone zostały przez dany urząd skarbowy oraz zgłaszanie do działu egzekucyjnego wniosków egzekucyjnych co do tych należności.

Urzędy Opłat Stemplowych powołane są do kontroli i wymiaru opłat stemplowych i podatku spadkowego tylko w tych miastach, w których ilość tego rodzaju spraw uzasadnia wyłączenie ich z urzędów skarbowych i stworzenie samodzielnych komórek.

Urzędy te dzielą się na dwa działy: 1) opłat stemplowych oraz 2) podatku spadkowego i od darowizn.

Urzędy skarbowe oraz urzędy opłat stemplowych rządzone są systemem biurokratycznym. Na czele urzędu stoi naczelnik urzędu, odpowiedzialny za wyniki pracy bezpośrednio przed dyrektorem izby skarbowej, na czele poszczególnych działów stoją kierownicy tych działów odpowiedzialni bezpośrednio przed naczelnikiem urzędu.

Naczelnik Urzędu Skarbowego jest zarazem przewodniczącym Powiatowej Komisji Klasyfikacyjnej. Nadto w skład Komisji wchodzą: zastępca przewodniczącego, wyznaczony przez Ministra Skarbu, przedstawiciel Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, dwaj członkowie i dwaj ich zastępcy, delegowani przez izbę rolniczą oraz dwaj członkowie i dwaj ich zastępcy spośród miejscowych płatników państwowego podatku gruntowego, powołani przez urząd skarbowy z listy, przedstawionej przez radę powiatową; z tych ostatnich jeden powinien być przedstawicielem większej a jeden mniejszej własności gruntowej.

Powiatowe Komisje Klasyfikacyjne przeprowadzają klasyfikację gruntów w swych okręgach w celu ustalenia jednolitych podstaw dla równomiernego wymiaru podatku gruntowego.

Urzędy skarbowe akcyz i monopolów państwowych ze względu na charakter danin jakie obsługują (podatki pośrednie i monopole) spełniają zupełnie innego rodzaju czynności aniżeli urzędy skarbowe. Podczas gdy czynności urzędów skarbowych polegają przeważnie na wymiarze w dalszej zaś kolejności na rachunkowości wymierzonych podatków i ich przymusowym ściągnięciu, to urzędy skarbowe akcyz i monopolów państwowych przede wszystkim spełniają ustawiczną kontrolę produkcji i obrotu artykułów obciążonych podatkiem pośrednim (akcyzą) bądź artykułów monopolowych oraz artykułów podlegających ograniczeniom w obrocie. Skutkiem charakteru tych danin praca w urzędach skarbowych akcyz i monopolów państwowych jest w zasadzie pracą zewnętrzną o charakterze kontrolnym i rachunkowym.

Urzędy akcyz i monopolów państwowych obejmują w zasadzie okręgi pokrywające się z obszarami sądów okręgowych.

Wewnętrznie dzielą się na trzy działy: administracyjny, akcyzowo-monopolowy i karny.

Do działu administracyjnego należą sprawy inspekcji organów kontroli skarbowej, sprawy urządzeń technicznych w przedsiębiorstwach akcyzowo-monopolowych, zaopatrywanie organów kontroli skarbowej i przyrządy kontrolne i inne czynności o charakterze administracyjnym.

Oddział akcyzowo-monopolowy załatwia sprawy orzecznictwa w zakresie poboru

podatków pośrednich i monopolów oraz kontroli obrotu artykułów podlegających reglamentacji wreszcie sprawy obrotu między Polską a W. M. Gdańskiem.

Oddział karny załatwia sprawy karne skarbowe w zakresie przewidzianym prawem karnym skarbowym z dziedziny podatków pośrednich i monopolów.

Opisana powyżej organizacja aparatu wymiarowo-poborowego nie odnosi się do Śląska. Śląsk rządzi się własnym statutem organicznym nadającym mu autonomię terytorialną. Funkcje izby skarbowej na Śląsku spełnia Wydział Skarbowy Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego z kompetencjami nieco szerszymi, niż kompetencje izb skarbowych. W zakresie jednak państwowych podatków bezpośrednich kompetencje Wydziału Skarbowego są analogiczne do kompetencyj izb skarbowych. Również budowa i kompetencje poszczególnych komórek organizacyjnych w urzędach skarbowych na Śląsku nie przedstawiają niemal odchyleń od norm ogólno-polskich..

B. Organizacja aparatu celnego.

Władze polskie w pierwszym okresie ich istnienia siłą rzeczy musiały się oprzeć na przejętym od zaborców aparacie celnym. Już od 1919 r. zaczynają pojawiać się, jeśli je tak można określić, przepisy polskiego ustawodawstwa celnego. Powołano przede wszystkim Komisję taryf celnych, Komitet ulg celnych. W tym czasie pojawiają się przepisy dotyczące zniesienia linii celnej między Król. Kongr. a Wielkopolską, włączenia części Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, do obszaru celnego Rzeczypospolitej, o wolnym przewozie między b. dzielnicą pruską a resztą Rzeczypospolitej, o przekazaniu Ministrowi Skarbu zarządu spraw celnych na obszarze b. dzielnicy pruskiej itp.

Właściwych początków tworzenia się polskich przepisów celnych szukać należy w dekrecie z dnia 7 lutego 1919 r. o wywozie towarów za granicę, przywozie z zagranicy i przewozie tranzytowym (Dz. U. R. P. Nr 15/216) stanowiącym, iż przywóz i wywóz towarów za granicę bez zezwolenia jest zakazany. Zezwoleń takich udziela komisja utworzona przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu z udziałem przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Aprowizacji i Skarbu. Rozporządzenie zaś Ministrów Skarbu i Przemysłu i Handlu o taryfie celnej (11. VI. 1920 r.) tworzy podstawę do organizowania urzędów celnych.

Następny przepis prawny pochodzący z 15 lipca 1920 r. o obrocie towarowym z zagranicą (Dz. U. R. P. Nr 79/527) stanowi, iż obrotem towarowym z zagranicą kieruje podległy Ministerstwu Przemysłu i Handlu Główny Urząd Przywozu i Wywozu. Organem tego urzędu były Izby Przywozu i Wywozu i Okręgowe Urzędy Przywozu i Wywozu jako organizacje o charakterze gospodarczym.

Głównym Urzędem Przywozu i Wywozu kierował przewodniczący mianowany przez Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu. W skład tego urzędu wchodzili przedstawiciele Ministerstwa Przemysłu i Handlu, Skarbu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Aprowizacji i Kolei Żelaznych.

Przy Izbach Przywozu i Wywozu urzędowali komisarze rządowi.

Przepisy te jednak nie stanowią o powołaniu polskich władz celnych.

Podstawową normą prawną o organizacji władz i urzędów skarbowych, o czym już była mowa wyżej jest ustawa z dnia 31 lipca 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr 65, poz. 391). Na tej podstawie pojawia się w roku 1921 rozporządzenie Ministra Skarbu o ustroju władz i urzędów celnych w b. dzielnicy pruskiej. Rozporządzenie to utrzymuje dotychczasowe (zaborcze) władze i urzędy celne, tj. Dyrekcję Ceł w Poznaniu i podległe jej urzędy celne, zastrzegając pewne kategorie spraw wyłącznej kompetencji Ministra Skarbu.

Do zakresu działania Dyrekcji Ceł w Poznaniu należał bezpośredni nadzór nad

urzędami celnymi i organami Straży Celnej, orzecznictwo w I i II instancji w sprawach niezastrzeżonych Ministerstwu Skarbu, możność przedkładania Min. Skarbu projektów ustawodawczych, spełnianie czynności administracyjnych związanych z ochroną granic oraz sprawy budżetowe.

W roku 1922 (ustawa z dnia 16 czerwca 1922 r. Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 388) powołano do sprawowania zarządu ceł na obszarze województwa śląskiego Dyrekcję Ceł w Mysłowicach, a w tymże samym roku ukazuje się rozporządzenie Rady Ministrów (z dnia 11 października 1922 r. Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 846) o utworzeniu Dyrekcji Ceł w b. zaborze rosyjskim i austriackim. Powołano wówczas Dyrekcje Ceł w Warszawie, Wilnie i Lwowie.

Zakres działania tych dyrekcyj ustalono analogicznie jak Dyrekcji Ceł w Poznaniu — bardzo ramowo, zapowiadając, iż wewnętrzną organizację określi osobny statut organizacyjny. Statut ten okazał się w formie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 24 marca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 258) dzieląc dyrekcję ceł na cztery wydziały: administracyjny, postępowania celnego, rachunkowy i kontroli fachowej.

Powołane wyżej rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 października 1922 r. wyłączyło sprawy celne z zakresu działania izb skarbowych we Lwowie i Krakowie przekazując je utworzonej Dyrekcji Ceł we Lwowie.

Wszystkie dotychczasowe przepisy noszą na sobie znamię chwili w jakiej je wydawano, znamię tymczasowości. Szukano nowych dróg ustroju władz, chcąc dostosować je do potrzeb polskich, lecz z konieczności musiano wzorować się lub nawet przejmować przepisy państw zaborczych.

Polska racja stanu wymagała silnego aparatu skarbowego, musiała się jednak liczyć z bieżącymi potrzebami kraju zniszczonego działaniami wojennymi i tworzyć skutkiem tego liczne odstępstwa w wytkniętej linii polityki celnej.

Przełomową datą w organizacji służby celnej i niejako początkiem ustawodawstwa celnego jest rok 1924. Dopiero bowiem ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 777) w przedmiocie uregulowania stosunków celnych jest pierwszym generalnych, aczkolwiek bardzo ogólnym ujęciem zagadnień celnych.

Ustawa ta wprowadza zasadę, iż cały teren Rzeczypospolitej stanowi jednolity obszar celny, że zarząd ceł sprawuje Minister Skarbu przez władze celne II instancji i urzędy celne oraz straż celną jako organ wykonawczy, powołany do ochrony celnej granic, oraz zapobiegania nielegalnemu przekraczaniu granicy.

Minister Skarbu ustala w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych cła wywozowe, ustanawia ulgi (dotyczące wysokości cła) na okres przejściowy, uzupełnia przepisy celne, reguluje opłaty manipulacyjne, wydaje zezwolenia na prowadzenie składów celnych itp.

Powołane wyżej przepisy utrzymały się do roku 1933 z tym, że jeszcze w 1930 r. zlikwidowano Dyrekcję Ceł w Wilnie, a jej agendy włączono do Dyrekcji Ceł w Warszawie (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 418 z 1930 r.).

Obowiązujący obecnie ustrój celny w Rzeczypospolitej Polskiej ustalony został rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 610).

Na podstawie tego rozporządzenia naczelny zarząd na całym obszarze celnym, którego granica (celna) obejmuje terytorium Państwa Polskiego i terytorium Wolnego Miasta Gdańska sprawuje Minister Skarbu.

Organami Ministra Skarbu w zakresie zarządu ceł są:

1. okręgowe władze celne II instancji,
2. inspektorat ceł w Gdańsku,

3. urzędy celne, jako miejscowe władze I instancji, oraz podurzędy celne i posterunki celne,
4. Straż Graniczna, pełniąca ochronę granicy celnej.

1. Okręgowe władze celne II instancji.

Zakres działania i organizację okręgowych władz celnych II instancji określa rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 926).

Okręgowymi władzami celnymi II instancji są dyrekcje ceł, ustanowione na wniosek Ministra Skarbu przez Radę Ministrów, a mianowicie:

a) **Dyrekcje Ceł we Lwowie** — na obszar województw: lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, wołyńskiego oraz krakowskiego z wyjątkiem powiatów: chrzanowskiego, bielskiego i żywieckiego.

b) **Dyrekcje Ceł w Mysłowicach** — na obszar województwa śląskiego oraz powiatów: częstochowskiego, zawierciańskiego i będzińskiego w województwie kieleckim oraz powiatów chrzanowskiego, bielskiego i żywieckiego w województwie krakowskim.

c) **Dyrekcja Ceł w Poznaniu** — na obszar województw pomorskiego i poznańskiego oraz powiatu wieluńskiego w województwie łódzkim.

d) **Dyrekcja Ceł w Warszawie** — na obszar m. st. Warszawy i województw: wileńskiego, nowogródzkiego, białostockiego, poleskiego, lubelskiego, warszawskiego, łódzkiego z wyjątkiem powiatu wieluńskiego oraz województwa kieleckiego z wyjątkiem powiatu częstochowskiego, zawierciańskiego i będzińskiego.

e) **Dyrekcja Ceł w Gdańsku — na obszar W. M. Gdańska.**

Dyrekcje Ceł dzielą się na trzy wydziały: ogólny, celny i rachunkowo-kasowy, które z kolei dzielą się na oddziały, których ilość ustala Minister Skarbu.

Na czele dyrekcji ceł stoi Dyrektor Ceł, podległy Ministrowi Skarbu.

Dyrektor Ceł, do którego należy kierownictwo i nadzór nad działalnością dyrekcji ceł, jest odpowiedzialny za prawidłowy bieg czynności urzędowych zarówno w samej dyrekcji ceł jak i w podległych jej urzędach.

Na czele wydziału stoi naczelnik wydziału.

Do zakresu działania dyrekcji ceł należy orzekanie:

1) w pierwszej instancji — w sprawach niezastrzeżonych Ministerstwu Skarbu, a nienależących do zakresu działania urzędów celnych,

2) w drugiej i ostatniej instancji — w sprawach należących do zakresu działania podległych jej urzędów z wyjątkiem orzecznictwa taryfowego, które należy do wyłącznej kompetencji Ministerstwa Skarbu.

Organizacja Dyrekcji Ceł w Gdańsku należy do Senatu Wolnego Miasta Gdańska, który ma prawo i obowiązek zorganizowania na swoim obszarze służby celnej w wykonaniu polskiego prawodawstwa i obowiązujących umów oraz decyzyj.

Dyrekcja Ceł w Gdańsku ma taki sam zakres działania jak inne okręgowe władze II instancji (dyrekcje ceł) z uwzględnieniem umownego stanu prawnego.

2. Inspektorat Ceł w Gdańsku.

Inspektorat Ceł w Gdańsku utworzony został na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 stycznia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 145).

Inspektorat utworzony został w celu wykonywania zadań administracyjnych i praw przysługujących Państwu Polskiemu według postanowień art. 14 konwencji polsko-gdańskiej, zawartej w Paryżu dnia 9 listopada 1920 r. oraz części VI umowy, zawartej

dnia 24 października 1921 r. między Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem w celu wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z dnia 9 listopada 1920 r.

Na czele Inspektoratu stoi Naczelny Inspektor Ceł, który wykonuje nadzór nad służbą celną na obszarze Wolnego Miasta Gdańska w granicach przewidzianych w części VI umowy z dnia 24 października 1921 r., zawartej między Polską a Wolnym M. Gdańskiem.

Naczelny Inspektor Ceł podlega Ministrowi Skarbu i jest przed nim odpowiedzialny za czynności Inspektoratu.

3. Urzędy Celne.

Ustanawianie i znoszenie urzędów celnych należy do kompetencji Ministra Skarbu.

Urzędy celne są dwojakiego rodzaju:

1) graniczne urzędy celne, ustanawiane przy granicy celnej,

2) wewnętrzne urzędy celne, ustanawiane wewnątrz kraju.

Urzędy celne podlegają bezpośrednio dyrekcjom ceł.

Na czele ich stoją naczelnicy urzędów.

Urzędy celne powołane są do wymiaru i poboru należności celnych oraz do wykonywania wszelkich czynności urzędowych przy odprawie celnej, do wykrywania przestępstw celnych i prowadzenia dochodzeń oraz we właściwym zakresie do orzecznictwa w sprawach karnych skarbowych.

Urzędy celne stosownie do swego zakresu działania dzielą się na urzędy pierwszej klasy i urzędy drugiej klasy.

Zakres działania urzędów celnych pierwszej klasy obejmuje odprawę celną wszystkich przywożonych i wywożonych towarów, za wyjątkiem niektórych przypadków gdy szczególne przepisy ograniczają przywóz niektórych towarów tylko do poszczególnych urzędów celnych.

Zakres działania urzędów celnych II klasy obejmuje zasadniczo odprawę wywożonych towarów zwolnionych od cła oraz przywożonych towarów, wymienionych w specjalnych tabelach rozporządzenia wykonawczego do prawa celnego (z dnia 3 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820).

Które urzędy celne uprawnione są do przeprowadzania śledztwa w sprawach karnych skarbowych, ustala Minister Skarbu, określając jednocześnie ich okręgi terytorialnej właściwości.

Ze względu na specjalne właściwości i wymogi Urzędu Celnego w Gdyni a w szczególności ze względu na konieczność szybkiej decyzji i sprawnego załatwienia tak różnorodnych spraw w przywozie i wywozie drogą morską Urząd Celny w Gdyni posiada specjalne uprawnienia, określone w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 27 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 890) dotyczące odpraw celnych, a przysługujące władzom II instancji i tym samym wyłączające wspomniany urząd pod tym względem spod właściwości Dyrekcji Ceł w Poznaniu.

Poza tym specjalne uprawnienia dla Urzędu Celnego w Gdyni dotyczą wyłączenia spod właściwości Dyrekcji Ceł w Poznaniu rozstrzygania zażaleń na postanowienia i zarządzenia wydane w I-szej instancji przez ten Urząd w sprawach stosowania przepisów celnych; w ten sposób drugą instancją dla rozstrzygania tych spraw w tym wypadku jest Ministerstwo Skarbu.

Z końcem grudnia 1938 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej było 163 urzędów celnych oraz 37 oddziałów w tym:

23 urzędy celne w okręgu Dyrekcji Ceł we Lwowie oraz 6 oddziałów,

25 urzędów celnych w okręgu Dyrekcji Ceł w Mysłowicach oraz 8 oddziałów,

60 urzędów celnych w okręgu Dyrekcji Ceł w Poznaniu oraz 15 oddziałów,

25 urzędów celnych w okręgu Dyrekcji Ceł w Warszawie, oraz 8 oddziałów,

Od dnia 15 czerwca 1938 r. rozpoczął urzędowanie pierwszy urząd celny na granicy polsko-litewskiej, a mianowicie Urząd Celny w Landwarowie.

Utworzenie urzędów celnych na odzyskanych terenach na Zaolziu nastąpiło w październiku 1938 r.

Odprawa celna towarów w urzędach celnych, położonych przy kolejach, w portach i przystankach morskich i rzecznych oraz na lotniskach odbywa się zasadniczo w godzinach urzędowych, ustalonych ogólnie dla władz i urzędów państwowych, jednak dyrekcje ceł mogą zmienić godziny urzędowe, jeżeli tego wymagają miejscowe warunki.

Przewóz osób i towarów przez granicę celną, dokonywany przez publiczne przedsiębiorstwa przewozowe odbywa się w godzinach wyznaczonych w rozkładzie jazdy.

W granicznych urzędach celnych, ustanowionych przy drogach kołowych, godziny urzędowe dla ruchu osobowego i towarowego ustalone są:

a) od 1 października do końca lutego od godz. 8 do 12 i od 13 do 18,

b) w pozostałych miesiącach — od godz. 7 do 12 i od 14 do 19.

Jednak, jeżeli warunki miejscowe tego wymagają, mogą dyrekcje ceł w porozumieniu z właściwą władzą administracyjną ustalić odmienne godziny urzędowania.

Również mogą być ustalone odmienne godziny urzędowania na podstawie umów z sąsiednimi państwami o małym ruchu granicznym (umowy takie Polska zawarła z Czecho-Słowacją, Niemcami i Rumunią).

Poza tym w przypadkach istotnej potrzeby graniczne urzędy celne urzy drogach kołowych mogą odprawiać osoby zgłaszające się po godzinach urzędowych.

Podurzędy celne.

Dla odprawy pewnych towarów sprowadzanych z zagranicy wyłącznie dla potrzeb przedsiębiorstw przemysłowych oraz dla odprawy wywozowej wytworzonych przez nie towarów mogą być ustanawiane w siedzibach tych przedsiębiorstw podurzędy celne za specjalnym zezwoleniem Ministra Skarbu i na warunkach określanych przez Ministra Skarbu (rozporz. Min. Sk. z dnia 23 października 1934 r. Dz. Urz. Min. Sk. Nr 90, poz. 352).

Podurzędy celne są oddziałami swych urzędów macierzystych i dokonywują odpraw celnych przywozowych i wywozowych w zakresie udzielonych im uprawnień.

Koszty utrzymania podurzędów celnych ponoszą zainteresowane przedsiębiorstwa.

Podurzędów celnych z końcem grudnia 1938 r. było 18, w tym:

3 podurzędy w okręgu Dyrekcji Ceł we Lwowie,

10 „ „ „ „ w Mysłowicach,

3 „ „ „ „ w Poznaniu,

2 „ „ „ „ w Warszawie.

Szczegółowy spis urzędów celnych (podurzędów) i posterunków celnych, z uwzględnieniem zakresu ich działania, ogłaszany jest w Monitorze Polskim.

Posterunki celne.

Przy drogach kołowych przecinających granicę celną w miejscach przeznaczonych wyłącznie dla ruchu mieszkańców granicznego pasa celnego i podróżnych, ustanawiane są przez Ministra Skarbu posterunki celne. Przewóz towarów przez te posterunki jest wzbroniony.

Posterunki celne obsługiwane są przez funkcjonariuszów Straży Granicznej.

Z końcem grudnia 1938 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonowało 62 posterunków celnych, w tym:

16 posterunków celnych w okręgu Dyrekcji Ceł we Lwowie,
15 „ „ „ „ „ w Mysłowicach,
25 „ „ „ „ „ w Poznaniu,
6 „ „ „ „ „ w Warszawie.

4. Straż Graniczna.

Ustawa z dnia 14 grudnia 1923 r. o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr 5, poz. 37) przewidziała organa skarbowe do przeprowadzania dodatkowej kontroli celnej poza urzędami celnymi. Dopiero jednak ustawa z dnia 31 lipca 1924 r. powołała straż celną do ochrony granic oraz upoważniła Ministra Skarbu do określenia jej zakresu działania i sposobu wykonywania służby..

Rozporządzeniem z 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 105) Minister Skarbu określił zakres działania Straży celnej stanowiąc, że do tego organu należy ochrona całego obszaru celnego z wyjątkiem granic z Rosją, Litwą i Łotwą, które to odcinki granicy pod względem ich ochrony należą do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych strzeże części granicy przez Korpus Ochrony Pogranicza. Istnienie K.O.P. nie ma dotychczas podstawy prawnej. Jest jedynie usankcjonowane przez Izby Ustawodawcze przez uchwalenie wydatków na utrzymanie korpusu.

Niedługo po tym, bo już w następnym roku Minister Skarbu rozporządzeniem z dnia 31 sierpnia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 716) wydaje nowe rozporządzenie o Straży Celnej.

W myśl tego rozporządzenia do Straży Celnej należy: zapobieganie przestępstwom przez nadzorowanie granicznego ruchu towarowego poza urzędami celnymi, śledzenie i ujawnianie przemytnictwa i innych przekroczeń przepisów celnych, walutowych, o obrocie towarowym z zagranicą, ściganie czynów karygodnych w zakresie podatków bezpośrednich i monopolów o ile zostaną one wykryte przez Straż Celną oraz wykonywanie innych czynności zleconych przez władzę. Straży Celnej służy prawo użycia broni.

Straż Celna dzieli się organizacyjnie na:

Naczelny Inspektorat, Inspektoraty Okręgowe, te zaś na Inspektoraty, Komisariaty i Placówki.

Naczelny Inspektorat podlega Ministrowi Skarbu.

I ta organizacja nie przetrwała długo. W dążeniu do stworzenia silnego organu wykonawczego, wyposażonego w egzekutywę i opartego na dyscyplinie przekształcono Straż Celną w Straż Graniczną, zorganizowaną na wzór wojskowy (Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 22 marca 1928 r. o Straży Granicznej—Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 349). Straż Graniczna jest organem powołanym do ochrony granic Państwa w szczególności do ochrony celnej. Odcinki granicy, których ochrona powierzona jest Straży Granicznej określa Minister Skarbu.

Straż Graniczna składa się z korpusu oficerów i szeregowych. Dowódcę Straży Granicznej mianuje Prezydent R. P., innych oficerów Minister Skarbu, szeregowych zaś dowódca Straży Granicznej.

Organizacyjnie Straż Graniczna dzieli się na Komendę Straży Granicznej, Inspektoraty Okręgowe, Komisariaty i Placówki.

„FAWORYT" Spółka Naftowa z o. o. w DROHOBYCZU
Tel. 71-28

Urzędy skarbowe.

Izba Skarbowa w Białymstoku: Augustów, Białystok, Bielsk Podlaski, Grajewo, Grodno, Łomża, Ostrołęka, Ostrowia Mazowiecka, Siemiatycze, Sokółka, Suwałki, Wysokie Mazowieckie, Wołkowysk.

Izba Skarbowa w Brześciu n. B.: Brześć n. B., Drohiczyn, Kamień Koszyrski, Kobryń, Kosów Poleski, Łuniniec, Pińsk, Prużana, Stolin.

Izba Skarbowa w Grudziądzu: Aleksandrów Kujawski, Brodnica, Bydgoszcz, Chełmno, Chełmża, Chojnice, Gdynia, Grudziądz, Inowrocław, Kartuzy, Kościerzyna, Lipno, Nakło n. Notecią, Nowe Miasto Lubawskie, Rypin, Sępolno Krajńskie, Starogard, Świecie, Szubin, Tczew, Toruń, Tuchola, Wąbrzeźno, Wejherowo, Włocławek, Wyrzysk.

Izba Skarbowa w Kielcach: Będzin, Busk-Zdrój, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Jędrzejów, Kielce, Końskie, Kozienice, Miechów, Olkusz, Opatów, Opoczno, Ostrowiec Świętokrzyski, Pińczów, Radom, Sandomierz, Sosnowiec, Wierzbnik, Włoszczowa, Zawiercie.

Izba Skarbowa w Krakowie: Biała Krakowska, Bochnia, Brzesk, Chrzanów, Dąbrowa Tarnowska, Dębica, Gorlice, Jasło, Kraków, Limanowa, Mielec, Myślenice, Nowy Sącz, Nowy Targ, Oświęcim, Tarnów, Wadowice, Zakopane, Żywiec.

Izba Skarbowa w Lublinie: Biała Podlaska, Biłgoraj, Chełm, Garwolin, Hrubieszów, Janów Lubelski, Krasnystaw, Lubartów, Lublin, Łuków, Puławy, Radzyń Podlaski, Siedlce, Sokołów Podlaski, Tomaszów Lubelski, Węgrów, Włodawa, Zamość.

Izba Skarbowa we Lwowie: Bóbrka, Borszczów, Borysław, Brody, Brzeżany, Brzozów, Buczacz, Czortków, Dobromil, Drohobycz, Gródek Jagielloński, Jarosław, Jaworów, Kamionka Strumiłowa, Kolbuszowa, Kopyczyńce, Krosno, Lesk, Lubaczów, Lwów, Łańcut, Mościska, Nisk, Podhajce, Przemyśl, Radziechów, Rawa Ruska, Rudki, Rzeszów, Sambor, Sanok, Skałat, Sokal, Tarnobrzeg, Tarnopol, Trembowla, Turka n. Stryjem, Zaleszczyki, Zbaraż, Zborów, Złoczów, Żółkwia.

Izba Skarbowa w Łodzi: Brzeziny, Łask, Łęczyca, Łódź, Pabianice, Piotrków Trybunalski, Radomsk, Sieradz, Tomaszów Mazowiecki, Wieluń, Zduńska Wola, Zgierz.

Izba Skarbowa w Łucku: Dubno, Horochów, Kostopol, Kowel, Krzemieniec, Lubomi, Łuck, Równe, Sarny, Włodzimierz. Zdołbunów.

Izba Skarbowa w Nowogródku: Baranowicze, Lida, Nieśwież, Nowogródek, Słonim, Stołpce, Szczuczyn, Wołożyn.

Izba Skarbowa w Poznaniu: Chodzież, Czarnków, Gniezno, Gostyń, Jarocin, Kalisz, Kępno, Koło, Konin, Kościana, Krotoszyn, Leszno, Międzychód, Mogilno, Nowy Tomyśl, Oborniki, Ostrów Wielkopolski, Poznań, Rawicz, Słupca, Szamotuły, Śrem, Środa, Turek, Wągrowiec, Wolsztyn, Września, Żnin.

Izba Skarbowa w Stanisławowie: Dolina, Horodenka, Kałusz, Kołomyja, Kosów Huculski, Nadwórna, Rohatyn, Stanisławów, Stryj, Śniatyń, Tłumacz, Żydaczów.

Izba Skarbowa Grodzka w Warszawie: Warszawa.

Izba Skarbowa Okręgowa w Warszawie: Ciechanów, Działdowo, Gostynin, Grodzisk Mazowiecki, Grójec, Kutno, Łowicz, Maków Mazowiecki, Mińsk Mazowiecki, Mława, Otwock, Płock, Płońsk, Przasnysz, Pułtusk, Radzymin, Rawa Mazowiecka, Skierniewice, Sierpc, Sochaczew, Warszawa, Żyrardów.

Izba Skarbowa w Wilnie: Brasław, Głębokie, Mołodeczno, Oszmiana, Postawy, Święciany, Wilejka, Wilno.

Urząd Wojewódzki Śląski — Wydział Skarbowy w Katowicach: Bielsko, Chorzów, Cieszyn, Katowice, Lubliniec, Mikołów, Mysłowice, Pszczyna, Rybnik, Siemianowice Śląskie, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, Wodzisław.

Urzędy Skarbowe Akcyz i Monopoli Państwowych.

Białystok, Grodno, Brześć n. B., Pińsk, Bydgoszcz, Chojnice, Gdynia, Grudziądz, Starogard, Toruń, Włocławek, Częstochowa, Kielce, Miechów *), Opatów, Radom, Kraków, Nowy Sącz, Tarnów, Wadowice, Lublin, Siedlce, Zamość, Brody, Czortków, Lwów, Przemyśl, Rzeszów, Sambor, Sanok, Tarnopol, Żółkiew, Łódź, Piotrków Trybunalski, Sieradź, Skierniewice, Łuck, Równe, Baranowicze, Lida, Września, Kalisz, Leszno, Międzychód, Ostrów Wlkp., Poznań, Wągrowiec, Kołomyja, Stanisławów, Stryj, Warszawa, Mława, Płock, Łomża, Wilejka, Wilno, Cieszyn, Katowice, Rybnik.

Urzędy Opłat Stemplowych.

Bydgoszcz, Gdynia, Kraków, Lublin, Lwów, Łódź, Poznań, Warszawa, Wilno, Katowice.

Urzędy Celne.

a) Dyrekcja lwowska.

Barwinek, Chochołów**), Chyżne, Czarny Dunajec, Jasieniów Polny, Jurgów**), Okopy Św. Trójcy, Kraków, Kułaczyn, Kuty, Lwów, Ławoczne, Łupków, Łysa Polana**), Muszyna, Podwołoczyska, Niedzica, Przemyśl, Sianki, Śniatyń-Załucze, Woronienka, Zaleszczyki, Zdołbunów.

b) Dyrekcja mysłowicka.

Bielsko, Bogumin, Bogumin-Most, Boruszowice, Brzeziny, Buków, Bytom Dw. Główny, Chebdzie, Chorzów, Chwałęcie, Cieszyn, Dębicz, Dolne Toszonowice**), Gnojnik, Godula, Glinica, Katowice, Knurów, Kończyce, Korbielów, Krywałd, Lublińiec, Łagiewniki-Wschód, Łagiewniki-Zachód, Makoszowy, Mosty**), Olza, Pawłów, Pawonków (Kolejowy), Pawonków (drogowy I), Pawonków (drogowy II), Pietwałd, Przyszowice, Pusta Kuźnia, Radzionków-Wiktor, Raszyce, Repty Nowe, Rojca, Ruda-Płd., Ruda—Wsch., Ruda—Zach., Ruda Śląska, Rybna, Rychwałd, Sosnowiec, Strzybnica, Sumina, Szarlej—Wsch., Szarlej—Zach., Szumbark, Tarnowice Stare, Wierzbica, Wilcza-Dolna, Zebrzydowice**), Zwardoń**).

c) Dyrekcja poznańska.

Bądecz, Brzeżno, Bydgoszcz, Chełst, Chojnice, Czarnków, Dębno-Polskie, Długie-Nowe, Dobrzec, Dorotowo, Drawski-Młyn, Fitowo, Gardeja, Gdynia, Gola, Gołaszyn, Gorzycko, Gowidlin, Grudziądz, Jamielnik, Janowo, Jeziorka, Kaszczor, Konarzyny, Kopanica, Korzeniowo, Książęcy-Las, Leszno, Łęka, Łobżonka, Miasteczko, Międzychód, Nowe n. Wisłą, Obra, Pawłowo, Poznań, Praszka, Rakowice, Rawicz, Rodzone, Siemianice, Silno, Skoroszew, Słupia, Sośnie, Strzebielin, Strzebielin-Rogatka, Tczew, Tczciel, Ujście, Wieleń, Władysławek, Wojsko, Wygoda, Zamarte, Zamostne, Zbąszyń, Zduny, Zduny-Rogatka, Zarnowiec.

d) Dyrekcja warszawska.

Bakałarzew, Białystok, Bogusze, Chorzele, Czarnówek, Dąbrowy, Druja, Filipowo, Grajewo, Gromadziszki, Krasnołęka, Landwarów, Lipówka, Łódź, Mikaszewicze, Orany, Pepłówek, Raczki, Stołpce, Turmont, Warszawa, Wądzyń, Wilno, Wincent, Zawiasy.

---

* Projektowane jest skasowanie.

**) Zostaną zlikwidowane.

e) Dyrekcja gdańska.

Gdańsk 1) do spraw obrotu uszlachetniającego, 2) do spraw karnych, Dubaschacken, Einlage, Freibezirk, Hafenkanal, Hauptbahnhof, Hofenstein, Holm, Kalthof, Leegetor, Neue Welt, Packhof, Pieckel, Post, Simonsdorf, Stutthof, Weichselbahnhof. Zoppot.

Państwowa Rada Ubezpieczeniowa.

P. R. U. jest organem opiniodawczym Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń. Dyrektor P. R. K. U. zwołuje Radę w miarę potrzeby w sprawach, które uzna za wskazane oddać pod jej rozpatrzenie.

Przepisy, dotyczące Państw. Rady Ubezpieczeń art. 94 rozporządzenia Prezydenta R. P. o kontroli ubezpieczeń z dn. 26 stycznia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 64) oraz rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 1 lutego 1929 r. (Monitor Polski Nr 37, poz. 72).

Mennica Państwowa.

M. P. wykonywa wybijanie monet na mocy przywileju Państwa, ustanowionego w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 5 listopada 1927 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 97, poz. 855) oraz załatwia sprawy związane z zakupem i przeróbką metali szlachetnych, dokonywa ekspertyzy monet, pieczęci i znaczków probierczych oraz narzędzi służących do ich wyrobu. Mennica Państwowa może przyjmować od osób uprawnionych zamówienia krajowe i zagraniczne na wyrób monet, medali, stempli, pieczęci, orderów, odznak itp.

Mennica Państwowa jest przedsiębiorstwem nieskomercjalizowanym. Organizację jej i zakres działania normuje rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 3 z 1935 r., poz. 18).

Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego.

D. P. M. T. jest władzą przedsiębiorstwa państwowego „Polski Monopl Tytoniowy", podporządkowany Ministrowi Skarbu. Dyrekcję P. M. T. stanowią dyrektor i wicedyrektorzy, Dyrektor P. M. T. stoi na czele dyrekcji i odpowiada wobec Ministra Skarbu za całokształt działalności przedsiębiorstwa.

Przepisy dotyczące organizacji D. P. M. T. zawarte są w rozporządzeniach Ministra Skarbu z dnia 10 stycznia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 25) i z dnia 5 stycznia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 81), z dnia 10 stycznia 1933 r. (Monitor Polski Nr 23, poz. 31), z dnia 28 sierpnia 1934 r. (Monitor Polski Nr 206, poz. 272), z dnia 5 stycznia 1935 r. (Monitor Polski Nr 70, poz. 97), z dnia 28 sierpnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 66, poz. 505) i z dnia 28 sierpnia 1937 r. (Monitor Polski Nr 210, poz. 351).

Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego.

D. P. M. S. jest władzą przedsiębiorstwa „Państwowy Monopol Spirytusowy", podporządkowaną Ministrowi Skarbu. Na czele D. P. M. S. stoi Dyrektor P. M. S. odpowiedzialny wobec Ministra Skarbu za całokształt działalności przedsiębiorstwa. Członkami Dyrekcji są Szefowie Działów.

Przepisy dotyczące organizacji D. P. M. S. zawarte są w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 10 stycznia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 27), z dnia 10 stycznia 1933 r. (Monitor Polski Nr 22, poz. 29) i z dnia 28 sierpnia 1934 r. (Monitor Polski Nr 206, poz. 270).

Dyrekcja Polskiego Monopolu Loteryjnego.

D. P. M. L. prowadzi zarząd i kierownictwo monopolu loteryjnego, a w szczególności Polskiej Państwowej Loterii Klasowej na całym obszarze Rzeczypospolitej. Ustawa z dnia 9 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 398). Na czele Dyr. L. P. stoi Dyrektor Loterii Państwowej.

Przepisy dotyczące organizacji zawarte są w statucie państwowego przedsiębiorstwa „Polski Monopol Loteryjny" nadanym zarządzeniem Ministra Skarbu z dnia 30 stycznia 1937 r. (Monitor Polski Nr 39, poz. 54).

Dyrekcja Polskiego Monopolu Solnego.

D. P. M. S. jest władzą przedsiębiorstwa „Polski Monopol Solny", podporządkowaną Ministrowi Skarbu. Na czele Dyrekcji P. M. Sol. stoi Dyrektor P. M. Sol., odpowiedzialny wobec Ministra Skarbu za całokształt działalności przedsiębiorstwa. Członkami Dyrekcji są Szefowie Działów.

Przepisy, dotyczące organizacji D. P. M. Sol. zawarte są w rozporządzeniach Ministra Skarbu z dnia 19 stycznia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 26), z dnia 10 stycznia 1933 r. (Monitor Polski Nr 25, poz. 35) i z dnia 28 sierpnia 1934 r. (Monitor Polski Nr 206 poz. 271).

Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.

P. G. R. P. powołana została do zastępstwa interesów prawnych Skarbu Państwa w sprawach sądowych i wydawania opinii prawnych w sprawach dotyczących interesów majątkowych Państwa.

Prokuratoria Generalna R. P. podlega Ministrowi Skarbu.

Ustrój i zakres działania Prokuratorii Gen. normują przepisy zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 grudnia 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 107, poz. 967) i w takimże rozporządzeniu z dn. 24 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 151).

Rada Spółdzielcza.

R. S. powołana jest do współdziałania z Rządem w zakresie spraw spółdzielczych.

Organizację i zakres działania Rady Spółdzielczej normują przepisy zawarte w ustawie z dnia 29 października 1920 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 55 z 1934 r., poz. 495) i w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 26 września 1934 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 89, poz. 817).

Państwowy Zakład Emerytalny.

P. Z. E. powołany jest do udzielania zaopatrzeń emerytalnych stałym funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym mianowanym po dniu 31 stycznia 1934 r. prowizorycznym funkcjonariuszom państwowym oraz tym kategoriom funkcjonariuszów i pracowników, na które zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy emerytalnej rozszerzona zostanie jego działalność.

Organizację i zakres działania P. Z. E. normują przepisy zawarte w rozporządzeniach Rady Ministrów z dnia 6 marca 1934 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 31, poz. 276 i 277).

TUSTANOWICKA SPÓŁKA WODOCIĄGOWA
S. A. NAFTA, B. SUCHESTOW i S-ka
w BORYSŁAWIU

Pocztowa Kasa Oszczędności.

P. K. O. jest instytucją państwową z oddzielną osobowością prawną. Prowadzi ona obrót czekowy, przyjmuje wkłady oszczędnościowe oraz przeprowadza różne transakcje bankowe. Poza tym P.K.O. prowadzi działalność ubezpieczeniową w dziale ubezpieczeń na życie.

P.K.O. działa przy pomocy urzędów pocztowych.

Władzami są:

Przezes, mianowany przez Prezydenta Rzeczypospolitej, Rada Zakładowa oraz Komisja Rewizyjna mianowana przez Ministra Skarbu.

Przepisy, dotyczące P.K.O. zawarte są w: rozporządzeniach Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 55, poz. 545), z dnia 21 lutego 1927 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 15, poz. 111) i z dnia 15 lutego 1928 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 18, poz. 154) oraz rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 9 marca 1928 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 45, poz. 444) i z dnia 19 czerwca 1933 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 46, poz. 362) dotyczące działalności ubezpieczeniowej. Nadto mają tu również zastosowanie przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 864).

Bank Gospodarstwa Krajowego.

Bank Gospodarstwa Krajowego jest instytucją państwową, której przesługuje osobowość prawna i uprawnienie do używania samoistnego przedstawicielstwa prawnego oraz używania w swej pieczęci godła państwowego. Siedzibą Banku jest m. st. Warszawa, obszarem działalności cała Rzeczpospolita.

Bak w zakresie swoich czynności posiada dwa odrębne działy: dział kredytów długoterminowych oraz dział innych operacyj bankowych.

W dziale długoterminowych kredytów Bank udziela pożyczek na nieruchomości ziemskie i domy murowane, na przedsiębiorstwa przemysłowe oraz pożyczek komunalnych i kolejowych. Z pożyczek tych korzystać mogą osoby fizyczne i prawne z wyłączeniem Skarbu Państwa i przedsiębiorstw państwowych, nieposiadających osobowości prawnej. Pożyczki długoterminowe udzielane będą w listach zastawnych względnie obligacjach lub w gotówce i podlegają stopniowej amortyzacji drogą opłacania annuitetów lub rat kapitałowych, bądź jednorazowej spłacie w umówionym terminie, nieprzekraczającym jednak dziesięciu lat.

W dziale innych operacyj bankowych Bank może wykonywać wszelkie czynności bankowe; w działalności tej Bank uwzględnia przede wszystkim interesy o znaczeniu państwowym.

Władzami Banku są:

1) Prezes Banku i Wiceprezes Banku,
2) Rada Nadzorcza,
3) Dyrekcja,
4) Komisja Rewizyjna.

Prezesa Banku, który jest przewodniczącym Rady Nadzorczej, powołuje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony przez Ministra Skarbu, na okres pięciu lat.

Wiceprezesa Banku powołu Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony przez Ministra Skarbu, na okres pięciu lat.

Wiceprezes zastępuje Prezesa Banku w razie jego nieobecności, poza tym pełni obowiązki, przekazane mu przez Prezesa.

Rada Nadzorcza składa się z Prezesa, z Wiceprezesa i 9 do 15 członków.

Dziewięciu członków powołuje i zwalnia Minister Skarbu, pozostałych sześciu członków powołują samorządy lub ich związki, w miarę deklarowania w sposób oznaczony statutem wpłat na kapitał zakładowy Banku w granicach ich maksymalnego udziału w tym kapitale.

Szczegółowy zakres działalności B. G. K. normują przepisy, zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 maja 1924 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 59 z 1936 r. poz. 438) oraz statucie B.G.K. stanowiącym załącznik do rozp. Ministra Skarbu z dnia 21 lipca 1936 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 59, poz. 436).

Państwowy Bank Rolny.

Państwowy Bank Rolny jest osobą prawną i podlega Ministrowi Skarbu.

Państwowemu Bankowi Rolnemu służy prawo używania pieczęci z godłem państwowym.

Państwowemu Bankowi Rolnemu służy prawo do używania samoistnego zastępstwa prawnego, z zachowaniem jednak wszelkich uprawnień i przywilejów, zastrzeżonych dla instytucyj państwowych w postępowaniu sądowym i administracyjnym.

Bank może otwierać i zwijać oddziały i przedstawicielstwa w kraju i za granicą.

Zadaniem Państwowego Banku Rolnego jest: popieranie i prowadzenie parcelacji, osadnictwa i regulacyj rolnych, popieranie rozwoju rolnictwa i współdziałanie w organizacji kredytu rolniczego, tudzież administrowanie funduszami, przeznaczonymi na powyższe cele, na zasadach ustalonych przez władze, powołane do dysponowania tymi funduszami.

Bankowi może być powierzona w drodze rozporządzenia Rady Ministrów likwidacja spraw instytucyj państwowych bądź przez Państwo gwarantowanych, które udzielają kredytu na cele agrarne.

Nie przesądza to jednak przeznaczenia majątku, uzyskanego z likwidacji tych instytucyj.

Państwowy Bank Rolny może dokonywać wszelkich czynności bankowych.

Kapitał zakładowy Państwowego Banku Rolnego, powstały z bezprocentowych niewycofanych dotacyj Skarbu Państwa, wynosi 130 milionów złotych. Kapitał zakładowy Banku może być powiększany na mocy uchwały Rady Ministrów.

Fundusze własne Państwowego Banku Rolnego stanowią:

a) kapitał zakładowy,
b) ogólny fundusz rezerwowy i specjalne rezerwy, tworzone na mocy Statutu Banku,
c) inne fundusze własne Państwowego Banku Rolnego, tworzone w związku z wykonaniem jego zadań.

Państwowy Bank Rolny udziela pożyczek długoterminowych amortyzacyjnych w papierach wartościowych, wypuszczanych przez Bank, jak również w gotówce.

Władzami Banku są: Prezes Banku, Rada Nadzorcza i Dyrekcja; organem pomocniczym władz nadzorczych Banku jest Komisja Rewizyjna. Zakres działania tych władz ustala statut Banku.

Zwierzchni nadzór nad Bankiem wykonywuje Minister Skarbu, który ma prawo mianować swego Komisarza i jego zastępców.

W celu przestrzegania zgodności działalności Banku z odnośnymi przepisami prawnymi, wydanymi w zakresie przebudowy ustroju rolnego, oraz celem utrzymania łączności między Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych a władzami Banku w sprawach polityki gospodarczej w zakresie rolnictwa i polityki agrarnej, Minister Rolnictwa i Reform Rolnych ma prawo mianować swego komisarza i jego zastępców.

Prezesa Banku mianuje na przeciąg lat 5 Prezydent Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek Ministrów Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Prezes Banku nie może być równocześnie posłem lub senatorem, ani sprawować żadnego płatnego państwowego lub komunalnego urzędu, ani zajmować płatnego stanowiska prywatnego, ani należeć do organów kierowniczych lub nadzorczych jakiegokolwiek przedsiębiorstwa. Ograniczenie to nie dotyczy brania udziału w Radzie Banku Polskiego i Banku Gospodarstwa Krajowego oraz z ramienia Banku w radach i komisjach rewizyjnych tych przedsiębiorstw, w których udział Banku uznany zostanie za potrzebny.

Prezesem Banku nie może być osoba, do której majątku wdrożono postępowanie upadłościowe lub ugodowe oraz osoba pozbawiona zdolności do działań prawnych lub pełni praw obywatelskich.

Uposażenie, zaopatrzenie emerytalne oraz inne warunki służbowe Prezesa Banku ustala Minister Skarbu. Uposażenie Prezesa Banku jest płatne z funduszów Banku.

Prezes Banku może być odwołany przez Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek Ministrów Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych może powołać na czas przez siebie określony Wiceprezesa Banku.

Rada Nadzorcza Banku składa się:

a) z Prezesa Banku jako prawodniczącego oraz Wiceprezesa Banku, jako zastępcy przewodniczącego, o ile Wiceprezes został powołany.
b) z 7-miu członków, powołanych na 3 lata przez Ministra Skarbu po porozumieniu się z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Członkowie Rady Nadzorczej mogą być każdego czasu odwołani przez władzę, która ich powołuje.

Rada Nadzorcza może poszczególne sprawy poruczać do opracowania i uchwalania komitetom specjalnym, złożonym z członków Rady.

Członek Rady Nadzorczej nie może być równocześnie posłem ani senatorem. Członkiem Rady Nadzorczej nie może być osoba, do której majątku wdrożono postępowanie upadłościowe lub ugodowe, oraz osoba pozbawiona zdolności do działań prawnych lub pełni praw obywatelskich.

Komisja Rewizyjna Banku składa się z pięciu członków, których na dwa lata powołuje Minister Skarbu, w tej liczbie dwóch w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Dyrekcję Banku stanowią powołani przez Ministra Skarbu po porozumieniu się z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych Naczelny Dyrektor i Dyrektorowie Banku.

Szczegółowy zkres działania P. B. R. normują przepisy zawarte w ustawie z dnia 10 czerwca 1921 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 117 z 1932 r., poz. 966), zmieniony dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 września 1936 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 77, poz. 539) oraz w statucie tegoż Banku (Dz. Ust. R. P. Nr 117 z 1932 r., poz. 967).

„Bracia Lange“ Spółka Akcyjna
Fabryka maszyn i odlewnia żelaza
Łódź, ul. Andrzeja Nr. 21
Wytwórnie pieców przemysłowych do termicznej obróbki metali oraz maszyn dla przemysłu włókienniczego

Bank Akceptacyjny.

W związku z akcją oddłużeniową rolnictwa, oraz ułatwieniami dla instytucyj kredytowych, przyznającym dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych, Skarb Państwa za pośrednictwem stworzonego w tym celu Banku Akceptacyjnego wypłaca instytucjom wierzycielskim odpowiednie sumy, tytułem pomocy Skarbu Państwa wzamian za obniżenie przez te instytucje odsetek, pobieranych od dłużników przy zawieraniu układów konwersyjnych.

Przepisy, dotyczące organizacji i zakresu działania Banku Akceptacyjnego zawarte są w ustawie z dnia 24 marca 1933 r. (jednolity tekst ogłoszono obwieszczeniem Ministra Skarbu z dnia 21 grudnia 1934 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 109. poz. 973), zaś zasady udzielania pomocy instytucjom zawierającym układy z dłużnikami w zakresie wierzytelności rolniczych — w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 11 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 109, poz. 967).

Bank Polski.

Bank Polski został zawiązany celem utrzymania stałości pieniądza oraz regulowania obiegu pieniężnego i kredytu, przy czym został wyposażony przez Państwo w przywilej emisji biletów bankowych.

Bank jest osobą prawną i ma prawo używania pieczęci z godłem państwowym i z napisem w otoku „Bank Polski".

Kapitał zakładowy Banku wynosi sto milionów złotych; składa się z 1.000.000 akcyj po 100 złotych. —

Kapitał zakładowy, stosownie do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 stycznia 1924 r. w przedmiocie ustanowienia statutu dla banku emisyjnego (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 75), wynosił sto milionów złotych. W drodze emisji 500.000 sztuk akcyj, objętej w całości przez Skarb Państwa, po cenie złotych 150 za akcję wartości nominalnej złotych 100, zwiększony został o 50 mlionów złotych, a kwota złotych 25 milionów wpłacona została na fundusz zapasowy Banku.

Kapitał zakładowy ulega zmniejszeniu o 50 milionów złotych, tj. do pierwotnej wysokości stu milionów złotych, w drodze odkupu od Skarbu Państwa wspomnianych akcyj drugiej emisji po cenie nabycia. Kwota złotych 50 milionów pokryta zostanie przez wyżej wspomniane zmniejszenie kapitału zakładowego kwota zaś 25 milionów złotych — z funduszu zapasowego Banku.

Umorzenie akcyj i zmniejszenie kapitału zakładowego uważane będzie za dokonane z chwilą odkupu akcyj.

Powiększenie kapitału zakładowego może nastąpić na mocy uchwały Walnego Zebrania Akcjonariuszów.

Akcje Banku są imienne lub na okaziciela. Każdą wydaną akcję imienną wpisuje się do prowadzonej przez Bank księgi akcjonariuszów z oznaczeniem imienia i nazwiska, miejsca zamieszkania i zawodu właściciela,

Bank posiada do 31 grudnia 1944 r. wyłączny przywilej wypuszczania biletów bankowych, będących prawnym środkiem płatniczym i posiadających nieograniczoną moc umarzania zobowiązań przez zapłatę, wyjąwszy wypadki, w których na mocy wyraźnego postanowienia ustawy lub umowy zapłata ma nastąpić w inny sposób.

Przywilej ten może być przedłużony na mocy osobnej ustawy.

Bank będzie miał obowiązek wymiany wypuszczonych biletów bankowych na każde żądanie i w nieograniczonych ilościach na monety złote.

Moment rozpoczęcia przez Centralę Banku w Warszawie obowiązkowej wymiany

biletów na złoto według ustawy monetarnej zostanie oznaczony rozporządzeniem Rady Ministrów, wydanym na wniosek Ministra Skarbu, opierający się na uchwale Rady Banku.

Do czasu wejścia w życie wymiany w myśl ustępu pierwszego niniejszego artykułu, Bank wymienia bilety bankowe podług swego wyboru:

a) na monety złote;
b) na sztaby złote w stosunku 5924,44 złotych za 1 kg czystego złota;
c) na czeki zagraniczne w walucie wymienialnej na złoto w stosunku równi monetarnej, przy czym Bank ma prawo doliczać koszty przesyłki znaczniejszych ilości złota z Warszawy do miejsca płatności czeku.

Wymiana odbywa się tylko w Centrali Banku w Warszawie, przy czym tylko w kwotach powyżej 20.000 złotych.

Bilety bankowe mogą być wypuszczane w odcinkach, których wysokość ustali Rada Banku za zgodą Ministra Skarbu. Każdorazowo przed wypuszczaniem nowych odcinków musi być w Monitorze Polskim ogłoszony ich dokładny opis.

Wycofanie z obiegu poszczególnych odcinków lub też wszystkich kategoryj biletów bankowych ustala Rada Banku za zgodą Ministra Skarbu. Terminy wymiany, po których upływie wycofane bilety zostają umorzone, ogłaszane będą w Monitorze Polskim i nie mogą być krótsze niż 6 miesięcy od dnia ich ogłoszenia.

Równowartość nie przedstawionych w terminie do wymiany biletów przelewa się na dobro rachunku Skarbu.

Fałszowanie biletów Banku podlega karom, przewidzianym w rozdziale XXVII kodeksu karnego z 1932 r.

Obieg biletów bankowych oraz suma natychmiast płatnych zobowiązań Banku, przekraczająca 100 milionów złotych, mają być pokryte co najmniej w wysokości 33% zapasem złota w monetach lub sztabach.

Przy obliczaniu pokrycia potrąca się:

a) sumy, uzyskane z pożyczek, zabezpieczonych złotem Banku;
b) zobowiązania Banku w walutach zagranicznych, płatne w przeciągu 90 dni.

Ilekroć pokrycie, obliczone w myśl art. 51, spadnie poniżej 30%. Bank płacić będzie Skarbowi podatek od nadwyżki ponad sumę, pokrytą w ysokości 30%, według następujących norm:

2% rocznie przy pokryciu poniżej 30%,
4% „ „ „ „ 25%.

Obliczanie podatku odbywa się co dziesięć dni przy sporządzaniu dekadowych bilansów.

Jeżeli procent pokrycia spadnie poniżej 30%, stopa dyskontowa musi być wyższa ponad 5% przynajmniej o ¼ część stopy podatku, płaconego Skarbowi.

Bilety bankowe, znajdujące się w obiegu, które nie są pokryte złotem, muszą być pokryte:

a) pieniędzmi zagranicznymi i dewizami;
b) wekslami i wskazanymi niżej w punkcie a) innymi wartościami:
c) zapasem polskich monet srebrnych i bilonu, który to zapas nie może jednak przekraczać 5% ogólnej sumy emisji biletów bankowych;
d) pożyczkami, zabezpieczonymi wartościami, wyszczególnionymi w art. 63;
e) zapasem papierów procentowych, wyszczególnionych niżej w punkcie e);
f) długiem Skarbu Państwa na rachunku bezprocentowego kredytu, z którego Skarb korzysta do sumy nie wyższej nad 100 milionów złotych przez cały czas trwania przywileju Banku.

Do dewiz w myśl punktu a) zalicza się: wierzytelności w bankach zagranicznych,

czeki i przekazy na banki zagraniczne, oraz weksle, akceptowane przez firmy zagraniczne i płatne w ciągu 6 miesięcy.

Bank wymienia na każde żądanie złoto na bilety bankowe według ustawowego stosunku, z potrąceniem kosztów bicia, badania technicznego i innych opłat w wysokości pobieranej za te czynności przez Rząd.

Do zakresu działania Banku, poza czynnościami emisyjnymi, należy:

a) dyskonto weksli, warrantów, papierów wartościowych i kuponów;
b) kupno i sprzedaż złota i srebra;
c) kupno i sprzedaż pieniędzy zagranicznych oraz dewiz, utrzymywanie za granicą rachunków oraz korzystanie z kredytów, potrzebnych do wykonywania tych czynności, przy czym Bank ma prawo oddawać w zastaw swój portfel wekslowy oraz inne wartości i dyskontować weksle krajowe lub zagraniczne;
d) kupno i sprzedaż na rachunek własny papierów procentowych państwowych, komunalnych i hipotecznych, notowanych na giełdach krajowych. Ogólna suma, zużyta na zakup tych papierów, nie może przekraczać 150 milionów złotych;
e) przyjmowanie wkładów i otwieranie rachunków żyrowych;
f) sprzedaż przekazów i wypłat na własne Oddziały;
g) inkasowanie weksli i innych dokumentów;
h) przyjmowanie depozytów na przechowanie i do administracji (art. 71);
i) załatwianie wszelkich zleceń komisowych z dziedziny bankowej.

Z całego czystego rocznego zysku przeznacza się 10% na fundusz zapasowy aż do chwili, gdy fundusz ten dojdzie do 20% kapitału zakładowego; w następnych latach przeznacza się na ten cel 5% aż do chwili, gdy fundusz zapasowy dojdzie do połowy kapitału zakładowego.

Z reszty wydziela się przede wszystkim akcjonariuszom dywidendę niewyższą niż 8%. Jeśli, po potrąceniu na fundusz zapasowy, zysk nie przekroczy 12% kapitału zakładowego, to z części zysku, pozostałej po odliczeniu 8% dywidendy, przeznacza się połowę dla akcjonariuszów na superdywidendę, a połowę dla Skarbu. O ile zysk, wykazany po potrąceniu na fundusz zapasowy, przekracza 12% kapitału zakładowego, to z nadwyżki, pozostałej po odliczeniu 8% dywidendy, 2% superdywidendy i 2% dla Skarbu, przypada 1/3 na dalszą superdywidendę, a 2/3 dla Skarbu.

O ile zyski roczne nie wystarczają na wydzielenie dywidendy w wysokości 4%, zaś fundusz zapasowy wynosi więcej niż 10% kapitału zakładowego, to można z niego uzupełnić dywidendę do 4%.

Bank Polski jest wolny od wszelkich podatków państwowych i samorządowych, jako też od wszelkich opłat stemplowych, z wyjątkiem podatku od nieruchomości i podatku gruntowego.

Władzami Banku są: Walne Zebranie, Rada Banku, Prezes Banku, Dyrekcja Banku oraz Komisja Rewizyjna.

Szczegółowy zzkres działania Banku Polskiego normują przepisy, zawarte w statucie Banku Polskiego, stanowiącym załącznik do obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 30 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 455).

TARTAKI PAROWE, FABRYKA KOPYT SZEWSKICH
WEŁNY DRZEWNEJ
Pariser i Weiss
TARNÓW
KONTO PKO Nr 404926 TELEFON Nr 282

Minister Sprawiedliwości

Witold Grabowski

Ministerstwo Sprawiedliwości.

(Długa 7, tel. 12.18.67).

Ministerstwo Sprawiedliwości dzieli się na 3 Departamenty: Ustawodawczy, Administracyjny, Karny, Biuro Personalne oraz Główny Inspektorat Straży Więziennej.

Zakres działania Ministerstwa Sprawiedliwości obejmuje wszelkie prace ustawodawcze, dotyczące organizacji sądownictwa i zawodów pokrewnych, jak to: notariatu, adwokatury itp., następnie postępowania sądowego tudzież prawa notarialnego, cywilnego, handlowego, wekslowego i hipotecznego, karnego, administracyjnego i międzynarodowego, sprawy związane z organizacją sądów i urzędów podległych Ministerstwu, kontrolę nad działalnością sądów i urzędów, sprawy osobowe urzędników i funkcjonariuszów Ministerstwa Sprawiedliwości, Sądu Najwyższego oraz sądów i urzędów wymiaru sprawiedliwości, wreszcie notariuszów, adwokatów i obrońców, ewidencję osób skazanych oraz statystykę przestępczości i statystykę procesową (karną i cywilną), sprawy dotyczące zarządu więzieniami i domami karnymi, sprawy związane z organizacją więzień, sprawy gospodarcze tychże więzień i zakładów, sprawy higieny więzień oraz sprawy, dotyczące ułaskawień, amnestii, abolicji, warunkowych zwolnień itp. aktów łaski.

Przepisy, dotyczące organizacji ministerstwa są zawarte w statucie, stanowiącym załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 1924 r. (Monitor Polski Nr 26 z 1924 r., poz. 88).

Ministrowi Sprawiedliwości podlegają: Nadzór Prokuratorski, za jego pośrednictwem Prokuratorowie Sądu Najwyższego i Prokuratorowie Sądów Apelacyjnych, za pośrednictwem Prokuratora Sądu Apelacyjnego Prokuratorowie Sądów Okręgowych. Prezes Sądu Najwyższego w zakresie administr. Prezesi Sądów Apelacyjnych w zakr. adm., za ich pośrednictwem Prezesi Sądów Okręgowych i Naczelnicy Sądów również w zakr. adm. Główny Inspektor Straży Więziennej.

Ministerstwu Sprawiedliwości podlegają: Redakcja Dziennika Ustaw, Instytut Ekspertyz Sądowych, Więzienia i Zakłady Wychowawczo-Poprawcze, Straż Więzienna.

W skład Ministerstwa wchodzi Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej.

Komisja Kodyfikacyjna Rzeczypospolitej Polskiej przygotowuje projekty jednolitego ustawodawstwa dla wszystkich ziem w skład Państwa wchodzących w dziedzinie prawa cywilnego i karnego oraz inne projekty ustawodawcze, które Komisja Kodyfikacyjna wypracuje bądź na skutek uchwały Sejmu, bądź też w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości.

Sądy Rzeczypospolitej

Sąd Najwyższy, 7 Sądów Apelacyjnych, 45 Sądów Okręgowych, 546 Sądów Grodzkich

Sąd Najwyższy w Warszawie

Sąd Apelacyjny w Katowicach
Sądy Okręgowe: Cieszyn, Katowice.

Sąd Apelacyjny w Krakowie
Sądy Okręgowe: Jasło, Kielce, Kraków, Nowy Sącz, Rzeszów, Tarnów Wadowice.

Sąd Apelacyjny w Lublinie

Sądy Okręgowe: Lublin, Łuck, Równe, Radom, Zamość.

Sąd Apelacyjny we Lwowie

Sądy Okręgowe: Brzeżany, Czortków, Kołomyja, Lwów, Przemyśl, Sambor, Stanisławów, Stryj, Tarnopol, Złoczów.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu

Sądy Okręgowe: Bydgoszcz, Chojnice, Gdynia, Gniezno, Grudziądz, Kalisz, Ostrów Wlkp., Poznań, Toruń.

Sąd Apelacyjny w Warszawie

Sądy Okręgowe: Białystok, Łomża, Łódź, Piotrków Trybunalski, Płock, Siedlce, Sosnowiec, Warszawa.

Sąd Apelacyjny w Wilnie

Sądy Okręgowe: Grodno, Nowogródek, Pińsk, Wilno.

Minister Wyznań Rel. i Ośw. Publ.

Prof. dr Wojciech Świętosławski

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(Al. Szucha 25. tel. 8-02-20).

Ministerstwo Wyznań Rel. i Ośw. Publ. dzieli się na 5 departamentów: Ogólny, Szkolnictwa Ogólnokształcącego, Szkolnictwa Zawodowego, Nauki i Szkół Wyższych, Wyznań Religijnych, Biuro Personalne oraz nie wchodzące w skład departamentów: Wydział Prezydialny, Wydział Sztuki i Wydział Archiwów Państwowych.

Departament Ogólny obejmuje sprawy nadzoru nad pracami ustawodawczymi Ministerstwa,sprawy jednolitej wykładni ustawodawstwa. sprawy budżetowe, sprawy fundacyjne, sprawy budownictwa szkolnego, sprawy statystyczne, sprawy administracji wydawnictw, obsługę kancelaryjną i inne sprawy administracyjne i gospodarcze nieobjęte zakresem działania innych jednostek organizacyjnych, oraz inspekcje administracyjną w powyższym zakresie.

Departament Szkolnictwa Ogólnokształcącego załatwia w zakresie wychowania przedszkolnego, szkolnictwa powszechnego i specjalnego, szkolnictwa średniego ogólnokształcącego i zakładów kształcenia wychowawczyń przedszkoli i nauczycieli szkół powszechnych oraz oświaty pozaszkolnej — sprawy ustawodawstwa, organizacji oraz nadzoru nad wykonywaniem ustaw i przepisów, sprawy ustrojowo-programowe, opracowuje instrukcje i zarządzenia normatywne, dotyczące nauczania i wychowania, sprawuje nadzór i opiekę nad akcją społeczno-wychowawczą oraz kulturalno-oświatową prowadzoną przez instytucje państwowe, instytucje samorządowe oraz społeczne, załatwia sprawy, związane z oceną książek i pomocy naukowych, nadzoru nad wychowaniem i nauczaniem, sprawy pomieszczeń szkolnych i zaspakajania potrzeb rzeczowych, sprawy dokształcania nauczycieli i pracowników pedagogicznych administracji szkolnej, jako też pracowników oświatowych, oraz sprawy kwalifikacyj wychowawczyń przedszkoli, nauczycieli szkół powszechnych oraz szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli.

Departament Szkolnictwa Zawodowego załatwia w zakresie szkół i kursów zawodowych — sprawy ustawodawstwa, organizacji oraz nadzoru nad wykonywaniem ustaw

i przepisów, sprawy ustrojowo-programowe, opracowuje instrukcje i zarządzenia normatywne, dotyczące nauczania, załatwia sprawy, związane z oceną książek i pomocy naukowych oraz sprawy urządzeń warsztatów szkolnych, sprawy nadzoru nad wychowaniem i nauczaniem, sprawy pomieszczeń szkolnych i zaspakajania potrzeb rzeczowych; sprawy kształcenia i dokształcania nauczycieli i instruktorów oraz pracowników pedagogicznych administracji szkolnej, sprawy kwalifikacji nauczycieli.

Departament Nauki Szkół Wyższych załatwia w zakresie nauki — sprawy, związane z organizacją nauki i popieraniem polskiej twórczości naukowej w kraju i za granicą, sprawy ochrony przyrody i opieki nad zabytkami bibliotecznymi, przedhistorycznymi i paleontologicznymi, — w zakresie szkolnictwa wyższego — sprawy ustawodawstwa, organizacji oraz nadzoru nad wykonywaniem ustaw i przepisów, oraz opieki nad młodzieżą akademicką.

Departament Wyznań Religijnych załatwia sprawy, wynikające ze stosunku Państwa do wyznań religijnych.

Biuro Personalne obejmuje sprawy osobowe funkcjonariuszów Ministerstwa i wszystkich podległych władz, urzędów, instytucyj i zakładów oraz sprawy organizacyjne Ministerstwa i podległych mu władz i urzędów.

Wydział Prezydialny obejmuje sekretariat osobisty Ministra i sprawy reprezentacyjne, sprawy, wynikające ze stosunku Ministra do Prezydenta Rzeczypospolitej, Sejmu i Senatu, Prezesa Rady Ministrów i poszczególnych Ministrów, sprawy polityki narodowościowej i wyznaniowej w zakresie oświaty, szkolnictwa polskiego za granicą i opieki kulturalnej nad wychodźtwem polskim, sprawy prasowe i sprawy zlecone przez Ministra.

Wydział Sztuki załatwia w zakresie sztuki sprawy opieki nad twórczością w dziedzinie sztuk plastycznych, literatury, muzyki i teatru oraz sprawy udostępnienia społeczeństwu dorobku wymienionej twórczości, — w zakresie szkolnictwa artystycznego, — sprawy ustawodawstwa, organizacji programów, nadzoru nad nauczaniem i wychowaniem oraz sprawy zaspakajania potrzeb rzeczowych tego szkolnictwa, tudzież sprawy opieki nad zabytkami z wyłączeniem zabytków wymienionych w § 5 i 10.

Wydział Archiwów Państwowych obejmuje zarząd archiwów państwowych i ich kompletowanie oraz rewindykację państwowych zbiorów archiwalnych w kraju i z zagranicy, obronę zabytków archiwalnych i opiekę naukową i techniczną nad archiwami i zbiorami archiwalnymi niepaństwowymi.

Minister Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. przeprowadza podział Departamentów (Biura Personalnego) na Wydziały i referaty oraz ustala szczegółowy zakres czynności jednostek organizacyjnych Ministerstwa i regulamin ministerstwa (Monitor Polski Nr 158 z 1936 r., poz. 285).

Ministerstwu Wyznań Rel. i Oświecenia Publicznego podlegają: Uniwersytet Józefa Piłsudskiego w Warszawie, Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie, Uniwersytet Poznański w Poznaniu, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie, Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie, Akademia Stomatologiczna w Warszawie, Akademia Górnicza w Krakowie, Akademia Medycyny Weterynaryjnej we Lwowie, Politechnika w Warszawie i we Lwowie, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Archiwa Państwowe, Dyrekcja Państwowych Zbiorów Sztuki, Konserwatorium Muzyczne w Warszawie, Państw. Muzeum Zoologiczne w Warszawie, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, oraz Liceum Krzemienieckie, Kuratorowie Szkolni w Warszawie, Lublinie, Wilnie, Brześciu n. B., Równem, Poznaniu, Katowicach, Krakowie i we Lwowie; za ich pośrednictwem Szkoły Średnie, Zawodowe i inne oraz Inspektorowie Szkolni, za pośrednictwem tych ostatnich Szkoły Powszechne, Ciało Doradcze przy Ku-

ratoriach: Rada Szkolna Okręgowa, Ciało Doradcze przy Inspektorach: Rada Szkolna Powiatowa, Dyrekcja Państwowych Zbiorów Sztuki w Warszawie, Centralne Prace Dydaktyczne, Muzeum Oświaty i Wychowania, Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych we Lwowie.

Okręgi Szkolne:

1) **Brzeski** — woj. białostockie (za wyj. pow. Augustów, Grodno, Suwałki, Wołkowysk) i woj. poleskie.
2) **Krakowski** — woj. krakowskie i kieleckie
3) **Lubelski** — woj. lubelskie
4) **Lwowski** — woj. lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie
5) **Pomorski** — woj. pomorskie
6) **Poznański** — woj. poznańskie
7) **Warszawski** — Warszawa i woj. warszawskie i łódzkie
8) **Wileński** — woj. nowogródzkie, wileńskie oraz pow. Augustów, Grodno, Suwałki i Wołkowysk
9) **Wołyński** — woj. wołyńskie

Na Śląsku — Wydział Oświecenia Publicznego w Urzędzie Wojewódzkim w Katowicach,

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych

Juliusz Poniatowski

Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych.

(Senatorska 15, tel. 6-39-01).

Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych dzieli się na 3 departamenty: Ekonomiczny, Produkcji Rolnej i Weterynarii, Urządzeń Rolnych, oraz Gabinet Ministra, Biuro Personalne. Poza tym Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych podlegają Biuro Wojskowe i Centralne Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych, Główna Komisja Ziemska, Biuro Projektu Melioracji Polesia, Biuro Komitetu do Spraw Kultury Wsi oraz Państwowy Instytut Kultury Wsi.

Zakres działania Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych obejmuje sprawy potrzeb rolnictwa w zakresie obrotu, zbytu i przerobu produktów rolnych, w zakresie ceł, taryf, podatków, kredytów, ubezpieczeń i zagadnień socjalnych, oraz potrzeb rolnictwa w zakresie gospodarczych umów międzynarodowych, sprawy podniesienia kultury rolniczej wsi i racjonalizacji wytwórczości rolnej, a w szczególności sprawy wytwórczości gospodarstw wiejskich i ich organizacji oraz stosunku Ministerstwa do zrzeszeń rolników, sprawy weterynaryjne i leśnictwa, oraz państwowych zakładów chowu koni, sprawy przebudowy ustroju rolnego i finansowania tej przebudowy, oraz regulowania stosunków wodnych dla potrzeb rolnictwa, a w szczególności: sprawy scalania, znoszenia służebności, regulacyj rolnych, parcelacji i obrotu ziemią, melioracji, budownictwa, sprawy wodne i pomiarowe, oraz sprawy przygotowania rolnictwa, leśnictwa i weterynarii do potrzeb obrony Państwa.

Przepisy, dotyczące organizacji Ministerstwa są zawarte w statucie, stanowiącym załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. (Monitor Polski Nr 148 z 1932 r., poz. 184).

Ministerstwu Rolnictwa i Reform Rolnych podlegają: Rada Weterynaryjna, jako

organ opiniodawczy-doradczy Ministra, Dyrekcja Naczelna Lasów Państwowych, Warszawa (Wawelska 54) z podległymi jej Dyrekcjami lasów państwowych: Białowieża Lwów, Łuck, Poznań, Radom, Siedlce, Toruń, Warszawa (Wawelska 54) i Wilno oraz nadleśnictwami, ponadto zarządami tartaków, kolejek itd., Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach i w Bydgoszczy, Państwowe Zakłady Przemysłowo-Zbożowe, Państwowe Zakłady chowu koni, w szczególności stadniny: Janów Podlaski, Kozienice i Racot oraz stada: Berdówka, Białka, Bogusławice, Drogomyśl, Gniezno, Janów Podlaski, Łąck, Sądowa Wisznia, Sieraków i Starogard.

Organizacje samorządu gospodarczego:

Izby Rolnicze.

Białostocka (Pierackiego 57a) — Prezes: Mystkowski Stanisław, dyrektor: Lipski Roman.

Kielecka (Sienkiewicza 47) — prezes: Kozłowski Tomasz, dyrektor: Ślaski Ludwik.

Krakowska (plac Szczepański 8) — prezes: Kleszczyński Edward, dyrektor: vacat.

Lubelska (ul. 3-go Maja 20) — prezes: Lechnicki Felicjan, dyrektor: Pajdowski Mikołaj.

Lwowska (Kopernika 20) — prezes: dr Papara Kazimierz, dyrektor: vacat.

Łódzka (Piotrkowska 96) — prezes: Piotrowski Jan, dyrektor: Kawczak Jan.

Poleska (Brześć n. B., Pierackiego 19) — prezes: Roth Wiktor, dyrektor: Cygański Ignacy.

Pomorska (Toruń, Sienkiewicza 10) — prezes: Donimirski Jan, dyrektor: Buczek Józef.

Śląska (Katowice, Jul. Ligonia 36) — komisarz: Młodzianowski Bolesław, dyrektor: Zarzycki Zbigniew.

Warszawska (Kopernika 30) — prezes: Przedpełski Bolesław, dyrektor: Sieroszewski Stanisław.

Wielkopolska (Poznań, Mickiewicza 33) — prezes: Morawski Jan, dyrektor: dr Rościszewski Karol.

Wileńska (Wilno, Ofiarna 2) — prezes: Kamiński Władysław, dyrektor: Czerniewski Jan.

Minister Przemysłu i Handlu

Antoni Roman

Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

(Elektoralna 2, tel. 5-47-20).

Ministerstwo Przemysłu i Handlu dzieli się na 5 Departamentów: Ogólny, Górniczo-Hutniczy, Przemysłu i Rzemiosł, Handlowy, Morski, oraz Biuro Personelne, Biuro Inspekcji Izb Przemysłowo-Handlowych, Biuro Spraw Finansowych, Przemysłu i Handlu, Biuro Elektryfikacji i Biuro Wojskowe.

Zakres działania Ministerstwa Przemysłu i Handlu obejmuje całokształt spraw górnictwa i hutnictwa, sprawy rafineryjne przemysłu naftowego, sprawy przemysłu przetwórczego, ludowego i artystycznego, rzemiosł oraz cła i probiernictwa, sprawy polityki handlowej wewnętrznej i zewnętrznej, stosunków gospodarczych z poszczególnymi krajami, stosunków gospodarczych polsko-gdańskich, sprawy morskie, a w szczególności:

sprawy handlowej żeglugi morskiej, organizację i eksploatację portów, rybołówstwo morskie, ochronę wybrzeża, sprawy przygotowania przemysłu, handlu i górnictwa do potrzeb obrony Państwa, oraz sprawy elektryfikacji Państwa.

Przepisy dotyczące organizacji Ministerstwa są zawarte w statucie, stanowiącym załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. (Monitor Polski Nr 148, poz. 185) oraz uchwały Rady Ministrów z dnia 17 lutego 1936 r. (Monitor Polski Nr 39, poz. 68).

Ministerstwu Przemysłu i Handlu podlegają: Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie, Państw. Instytut Eksportowy w Warszawie, Główny Urząd Miar w Warszawie, za jego pośrednictwem Okręgowe Urzędy Miar w Warszawie, Katowicach, Lublinie, Wilnie, Poznaniu i we Lwowie, za pośrednictwem tych ostatnich miejscowe Urzędy Miar, Urząd Patentowy w Warszawie, Urzędy Probiercze w Warszawie, Wilnie, Krakowie i we Lwowie, Rada Portu w Gdyni, Polski Komitet Normalizacyjny, Generalna Komisja Przywozowa, Państwowa Szkoła Morska w Gdyni, Państwowa Szkoła Górnicza w Katowicach, Polski Instytut Rozrachunkowy, Urząd Marynarki Handlowej w Gdańsku, Urząd Morski w Gdyni, a za jego pośrednictwem Kapitanat Portu, Wyższe Urzędy Górnicze, w Katowicach, Krakowie i we Lwowie, a za ich pośrednictwem Okręgowe Urzędy Górnicze, Morski Urząd Ryb. w Gdyni Państwowe Kopalnie węgla w Brzeszczu, Kolegium Górnicze, Państwowa Szkoła Morska w Gdyni, Instytut Badania Koniunktur Gospodarczych i Cen. Państwowa fabryka olejów mineralnych we Lwowie, oraz Zjednoczone fabryki związków mineralnych w Chorzowie i Mościcach.

Izby Przemysłowo-Handlowe.

Związek Izb przemysłowo-handlowych (ukonstytuowany dnia 2 sierpnia 1935 r.). Prezes: inż. Klarner Czesław (prezes Izby warszawskiej),wiceprezesi: inż. Sowiński Zygmunt (prezes Izby sosnowieckiej) i Tor Stanisław (prezes Izby gdyńskiej), dyrektor: Jakubowski Józef (Warszawa).

Gdynia (Świętojańska 56) — prezes: Tor Stanisław, dyrektor: dr Kulikowski Józef.
Katowice (Plac Wolności 12a) — prezes: inż. Cybulski Józef, dyrektor: Drozdowski Marian.
Kraków (Długa 1) — prezes: inż. Brzozowski Jan, dyrektor: inż. Mianowski Henryk.
Lublin (Okopowa 7) — prezes: inż. Papiewski Franciszek, dyrektor: Miller Teodor.
Lwów (Akademicka 17) — prezes: dr Szarski Marcin, dyrektor: Jasiński Michał.
Łódź (Al. Kościuszki 4) — prezes: dr Maciszewski Feliks, dyrektor: inż. Bajer Karol.
Poznań (Mickiewicza 31) — prezes: Kałamajski Stefan, dyrektor: dr Waschko Stanisław.
Sosnowiec (3-go Maja 28) prezes: inż. Sowiński Zygmunt, dyrektor: mgr Gadomski Kazimierz.
Warszawa (Wiejska 10) — prezes: inż. Klarner Czesław, dyrektor: Jakubowski Józef.
Wilno (Mickiewicza 32) — prezes: Rusiński Roman, dyrektor: inż. Barański Władysław.

PRZEMYSŁ SUKIENNY **KATZ i FLEISCHER**
TARNÓW, Telefon 167 i 107
BIAŁA KOŁO BIELSKA, ULICA WENZELIA Nr. 626. TELEFON Nr. 38-83

Ministerstwo Komunikacji

Juliusz Ulrych.

Ministerstwo Komunikacji.

(Chałubińskiego 4 i Nowy Świat 14, tel. 5-52-00 i 5-55-86).

Ministerstwo Komunikacji dzieli się na 8 departamentów: Ogólny, Finansowy, Handlowo-Taryfowy, Ruchu Kolejowego, Utrzymania i Budowy Kolei, Mechaniczny i Zasobów Kolejowych, Dróg Kołowych, Lotnictwa Cywilnego, oraz Główną Inspekcję Komunikacji i tranzytu, Biuro Sanitarno-Kolejowe, Biuro Personalne, Biuro wojskowe, Instytut Hydrograficzny i Biuro Komunikacji Samochodowej, Biuro Dróg wodnych, Biuro Pomiarowe, Biuro Projektów i Studiów, Biuro Elektryfikacji Węzła Kolejowego Warszawskiego i Wydziału Turystyki.

Zakres działania Ministerstwa Komunikacji obejmuje sprawy z dziedziny komunikacji i tranzytu, wynikające z traktatów pokojowych, ze stosunku do W. M. Gdańska, do Rady Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku, do Ligi Narodów, sprawy wynikające z konwencji Górnośląskiej, sprawy ogólnej polityki komunikacyjnej, sprawy budowy nowych linii komunikacyjnych, sprawy przedsiębiorstw zarobkowych na dworcach, sprawy koncesyj kolejowych, sprawy nadzoru nad kolejami prywatnymi ze stanowiska ogólnego, sprawy propagandy turystyki polskiej w kraju i za granicą, sprawy taryf w komunikacji wewnętrznej i zagranicznej, kolejowej, drogowej, wodnej, lotniczej, oraz kombinowanej, sprawy badania kosztów własnych przewozu, sprawy regulowania stosunków konkurencyjnych w komunikacji międzynarodowej, sprawy przepisów o przewozie osób, bagażów i towarów w komunikacji wewnętrznej i międzynarodowej, sprawy organizacji służby ekspedycyjnej, magazynowej, przewozowej, kolejowo-celnej i przedsiębiorstw pomocniczych, sprawy przepisów i instrukcyj ogólno-ruchowych, sprawy zdolności przelotowej i przewozowej, sprawy rozwoju sieci kolejowej, ustalania planów przewozów, organizacji ruchu i kontroli jego wykonania, nadzór nad eksploatacją kolei wąskotorowych i tramwajów, sprawy gospodarki drogowej, sprawy ruchu kołowego, sprawy przedsiębiorstw przewozowych, sprawy środków lokomocji urzędów państwowych, sprawy budowy i utrzymania dróg i mostów państwowych i samorządowych, sprawy ustawodawstwa lotniczego oraz związków lotniczych międzynarodowych i krajowych, sprawy służb lotniczych, członków załóg statków powietrznych, lotnictwa sanitarnego, słabosilnikowego i szybowcowego, sprawy organizacji i eksploatacji komunikacji lotniczej przez przedsiębiorstwa krajowe i zagraniczne, sprawy przemysłu lotniczego, nadzoru technicznego nad sprzętem lotniczym, sprawy służby meteorologicznej i łączności, budowy i utrzymania lotnisk, portów i dróg lotniczych, wszelkie zagadnienia dotyczące przygotowania kolejnictwa, dróg kołowych, koncesjonowanego ruchu samochodowego, dróg wodnych do celów obrony Państwa, oraz studia ogólne w dziedzinie wodno-komunikacyjnej, oraz sprawy, związane z budową sztucznych i naturalnych dróg wodnych i zbiorników.

Przepisy, dotyczące organizacji Ministerstwa, są zawarte w statucie do obwieszczenia Ministra Komunikacji z dnia 1 sierpnia 1932 r. (Monitor Polski Nr 180 z 1932 r. poz. 214).

Ministerstwu Komunikacji podlegają: Państwowa Rada Komunikacyjna, Państwowy Instytut Meteorologiczny; Instytut Hydrograficzny; Państwowe Zarządy Dróg Wodnych w Warszawie, Płocku, Puławach i w Wyszkowie n. B.; Kierownictwo Portu Czerniakowskiego w Warszawie; Centralne Biuro Obrachunków Wagonowych w Warszawie; Cen-

tralne Biuro Staytystyki Przewozów w Warszawie; Cywilne Porty Lotnicze i Centralne Biuro Rozrachunkowe w Bydgoszczy; oraz Dyrekcje Okręgowe Kolei Państwowych w Toruniu, Katowicach, Krakowie, Lwowie, Poznaniu, Radomiu, Wilnie i Warszawie, za ich pośrednictwem Urzędy i jednostki adm. kolejowej.

Minister Opieki Społecznej

Marian Zyndram Kościałkowski

Ministerstwo Opieki Społecznej.

(Długa 38/40, tel. 5-61-60).

Ministerstwo Opieki Społecznej dzieli się na 4 Departamenty: Pracy, Opieki Społecznej, Ubezpieczeń Społecznych, Służby Zdrowia, oraz Gabinet Ministra i Biuro Personalne.

Zakres działania Ministerstwa Opieki Społecznej obejmuje sprawy związane z zagadnieniem polityki i ochrony pracy najemnej we wszystkich jej dziedzinach, sprawy inspekcji pracy i urzędów rozjemczych pracy, sprawy pośrednictwa pracy, bezrobocia, imigracji wewnętrznej i sprawy emigracyjne w kraju i transportu emigrantów, sprawy ubezpieczeń społecznych: na wypadek choroby, inwalidztwa, starości, śmierci, od wypadków przy pracy oraz ubezpieczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych, sprawy opieki społecznej nad dorosłymi, dziećmi i młodzieżą, sprawy opieki nad osobami, względem których Państwo ma specjalne obowiązki z tytułu publicznego zwłaszcza nad inwalidami wojennymi, sprawy profilaktyki. Sprawy samopomocy społecznej, sprawy z zakresu administracji zdrowia publicznego, lecznictwa i higieny, sprawy zarządu państwowych zakładów, uzdrowisk i instytucyj działających w tym zakresie oraz sprawy pomocy lekarskiej dla pracowników państwowych.

Przepisy dotyczące organizacji Ministerstwa są zawarte w statucie, stanowiącym załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. (Monitor Polski Nr 148 z 1932 r., poz. 183).

Ministerstwu Opieki Społecznej podlegają: Główny Inspektor Pracy w Warszawie, za jego pośrednictwem Okręgowi Inspektorowie Pracy w Warszawie (2), Łodzi, Kielcach, Lublinie, Białymstoku, Krakowie, Lwowie, Katowicach, Poznaniu, Toruniu i w Wilnie, za pośrednictwem tych ostatnich Obwodowi Inspektorowie Pracy, Wyższy Sąd Rozjemczy dla Spraw Górnośląskich Bractw Górniczych, Centrala Zaopatr. Inst. Ubezpieczeń Społecznych, Instytut Spraw Społecznych, Państwowe szkoły położnych, oraz Szpitale dla psychicznie chorych. Wyższy Urząd Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, Toruniu i w Poznaniu; Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, a za jego pośrednictwem Ubezpieczalnie Społeczne, Dyrekcja Funduszu Pracy, Trybunał dla spraw ubezpieczeń w Poznaniu, Państwowy Zakład Higieny w Warszawie, Państwowe Zakłady Badania Żywności i przedmiotów użytku w Warszawie, Gdyni, Katowicach, Lublinie, Lwowie, Toruniu, Wilnie, Łodzi, Poznaniu i w Krakowie, oraz Państwowe Zakłady Zdrojowe w Busku, Burkut, Ciechocinku, Krynicy, Druskiennikach i w Szkle.

HANDEL DRZEWNY p. f. „ROJAL"
W Ł. SZ. ROJTER i S-ka
CHEŁM - LUB. UL. LWOWSKA 12
telefon 178 i 86

Minister Poczt i Telegrafów

Emil Kaliński

Ministerstwo Poczt i Telegrafów

(Warecka 16, tel. 5-55-20).

Ministerstwo Poczt i Telegrafów dzieli się na 3 Departamenty: Administracyjny, Pocztowy, Techniczny, oraz Gabinet Ministra, Biuro Personalne i Biuro Wojskowe.

Zakres działania Ministerstwa Poczt i Telegrafów obejmuje sprawy związane z kierownictwem Ministerstwa i państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon", sprawy inspekcji, sprawy polityki taryfowej, nadzoru nad przedsiębiorstwami zależnymi od Ministra Poczt i Telegrafów lub przezeń koncesjonowanymi, sprawy przygotowania poczty, telefonu, telegrafu i radiotelegrafu do potrzeb obrony Państwa, sprawy budowlane i pomieszczeń dla organów pocztowo-telegraficznych, sprawy budżetowo-finansowe, sprawy eksploatacji poczty i komunikacji pocztowej, oraz sprawy budowy, konserwacji i eksploatacji urządzeń telekomunikacyjnych.

Przepisy dotyczące organizacji Ministerstwa są zawarte w statucie — stanowiącym załącznik do uchwały Rady Ministrów z dnia 17 czerwca 1933 r. (Monitor Polski Nr 143, poz. 185), oraz uchwały Rady Ministrów z dnia 18 września 1936 r. (Monitor Polski Nr 226, poz. 397).

Ministerstwu Poczt i Telegrafów podlegają: Państwowe Zakłady Tele-Radiotechniczne w Warszawie; Państwowa Szkoła Tele-Komunikacyjna; Państwowy Instytut Tele-Komunikacyjny w Warszawie; Polskie Radio; Izba Kontroli Rachunkowej Poczt i Telegrafów w Bydgoszczy, oraz Dyrekcje Okręgowe Poczt i Telegrafów w Warszawie, Wilnie, Poznaniu, Bydgoszczy, Katowicach, Gdańsku, Lublinie, Krakowie i we Lwowie, a za ich pośrednictwem Urzędy i Agencje Pocztowo-Telegraficzne.

Samorząd

Samorząd terytorialny.

Obok administracji rządowej istnieje samorząd terytorialny, którego przedstawicielstwom przysługuje prawo stanowienia w określonym zakresie administracji publicznej.

Jednostki terytorialne administracji rządowej są zasadniczo jednostkami terytorialnymi samorządu (województwa, powiaty, gminy).

Organem uchwalającym i kontrolującym samorządu są rady obieralne, organem wykonawczym samorządu są organa kolegialne, wybierane przez przedstawicielstwa samorządu, pod przewodnictwem przedstawicieli władz rządowych.

Organa samorządu wojewódzkiego: w województwach pomorskim i poznańskim; sejmik wojewódzki i wydział wojewódzki pod przewodnictwem wojewody, w województwie śląskim: sejm śląski i rada wojewódzka pod przewodnictwem wojewody.

W szczególności sejm śląski jest władzą ustawodawczą w zakresie, który ustala statut organiczny województwa śląskiego.

Organa samorządu powiatowego:
rada powiatowa i wydział powiatowy pod przewodnictwem starosty.
Organa samorządu gminnego:

w gminach miejskich: rada miejska i zarząd miejski (prezydent wzgl. burmistrz, wiceprezydent wzgl. wiceburmistrz i ławnicy),

w gminach wiejskich: rada gminna i zarząd gminy (wójt, podwójci i ławnicy), ponadto w gromadach: rady gromadzkie i sołtysi.

Nadzór nad działalnością samorządu sprawuje państwo przez organa samorządu wyższego stopnia, jeżeli nie jest on przekazany ustawowo sądownictwu administracyjnemu.

Samorząd gospodarczy.

Dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego istnieje samorząd gospodarczy, który wykonywują izby rolnicze, rzemieślnicze, przemysłowo-handlowe itd

Samorząd zawodowy.

Dla poszczególnych dziedzin życia zawodowego istnieje samorząd zawodowy, który wykonują izby adwokackie, inżynierskie, lekarskie itd.

Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego

Fundusz Kultury Narodowej otrzymał nazwę Jego Twórcy i od dnia 22 lipca 1937 r. zwie się Funduszem Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego.

Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego ma za zadanie:

a) popieranie narodowej twórczości naukowej i artystycznej oraz

b) wprowadzanie jej wyników do życia kulturalnego, społecznego i gospodarczego Rzeczypospolitej przez współpracę z organami rządowymi, samorządowymi a także z instytucjami społecznymi.

Fundusz jest osobą prawną z siedzibą w m. st. Warszawie.

W budżecie Państwa będzie umieszczona corocznie pozycja na potrzeby Funduszu.

Wpływy ze zwrotu subwencyj, udzielanych przez Fundusz albo z rozprzedaży wydawnictw itp. stanowią własność Funduszu, chociażby na subwencje lub wydawnictwa użyto środków Skarbu Państwa.

Fundusz pozostaje pod protektoratem Prezydenta Rzeczypospolitej.

Organami Funduszu są:

a) Kuratorium,

b) Rada,

c) Dyrektor.

Kuratorium rozważa zagadnienia, związane z zadaniami i działalnością Funduszu, rozpatruje program jego prac oraz sprawozdanie dyrektora, ustala na 3 lata skład Rady i zatwierdza jej regulamin.

Kuratorium obraduje pod przewodnictwem Protektora Funduszu.

Członkami Kuratorium z urzędu są: Prezes Rady Ministrów, Marszałkowie Izb Ustawodawczych oraz Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Przewodniczący może powołać do udziału w posiedzeniu Kuratorium również innych ministrów.

W razie nieobecności Protektora na posiedzeniu przewodnictwo obejmuje zastępczo Prezes Rady Ministrów.

Rada udziela opinii w sprawach, dotyczących potrzeb nauki oraz sztuki, nadto w sprawach przedstawionych jej przez dyrektora.

Dyrektor przedstawia do wiadomości Kuratorium ważniejsze opinie Rady.

Rada składa się:

a) z delegatów instytucyj, które wskaże Kuratorium,

Wnioski w sprawie wyboru instytucyj oraz powołania do Rady innych osób przedstawia Kuratorium dyrektor.

b) z innych osób powołanych przez Kuratorium.

Radzie przewodniczy Dyrektor.

Rada układa regulamin swych prac.

Funduszem zarządza dyrektor, mianowany na wniosek Prezesa Rady Ministrów przez Prezydenta Rzeczypospolitej.

Dyrektor Funduszu podlega Prezesowi Rady Ministrów. Stanowisko dyrektora jest równorzędne ze stanowiskiem podsekretarza stanu.

Urzędnicy i niżsi funkcjonariusze Funduszu podlegają przepisom o państwowej służbie cywilnej.

Przepisy szczegółowe o organizacji i o środkach działania Funduszu określa statut, wydany przez Prezesa Rady Ministrów.

Prawa i zobowiązania Skarbu Państwa, wynikłe z działalności Funduszu Kultury Narodowej, przechodzą na Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego.

Sprawy, nieukończone przez Fundusz Kultury Narodowej do dnia 22 lipca 1937 r. obejmuje Fundusz Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego.

Przepisy o Funduszu Kultury Narodowej Józefa Piłsudskiego są zawarte w ustawie z dnia 16 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 424).

Polski Czerwony Krzyż

Stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż" ma na celu:

w czasie wojny — udzielanie pomocy i opieki żołnierzom, którzy ucierpieli na zdrowiu na skutek działań wojennych, należącym zarówno do armii ojczystej i sprzymierzonych, jak i do armii nieprzyjacielskich, udzielanie takiej samej pomocy jeńcom wojennym, prowadzenie ewidencji strat w ludziach poległych, zmarłych, rannych i zaginionych oraz pośredniczenie w wymianie tych danych między stronami walczącymi, współdziałanie z organami wojskowej służby zdrowia, wreszcie niesienie pomocy ludności cywilnej, dotkniętej wojną w ogóle;

w czasie pokoju — przygotowanie się do zadań, oczekujących Stowarzyszenie w czasie wojny, niesienie wszelkiej pomocy ludności cywilnej w wypadkach klęsk żywiołowych, epidemii itp. oraz współpraca z władzami rządowymi i samorządowymi nad podniesieniem zdrowotności wśród społeczeństwa i krzewienie haseł humanitarnych.

Dla osiągnięcia powyższych celów „Polski Czerwony Krzyż" w szczególności:

a) prowadzi wśród społeczeństwa odpowiednią propagandę i werbuje członków;

b) organizuje odczyty i kursy z zakresu swych zadań;

c) gromadzi fundusze i zasoby, zwłaszcza materiałów sanitarnych;

d) przeprowadza szkolenie, zarówno teoretyczne jak i praktyczne, ochotniczego personelu sanitarnego i pielęgniarskiego w zakresie i według programów, ustalonych przez właściwe władze państwowe;

e) zakłada i prowadzi przychodnie, uzdrowiska, szpitale, punkty i stacje sanitarno-odżywcze, drużyny ratownicze, schroniska itp.;

f) organizuje akcję ratownictwa przeciwgazowego;

g) organizuje i uruchamia akcje ratownicze dla ludności poszkodowanej na skutek

epidemii lub klęsk żywiołowych, zarówno z własnej inicjatywy jak na żądanie odpowiednich władz rządowych i zgodnie z instrukcją władz;

h) czyni zabiegi i prowadzi pertraktacje w granicach określonych przez władze w sprawach wymiany, względnie zwolnienia jeńców wojennych i politycznych, zakładników itp. i dokonywuje tej wymiany.

Czynności swe Stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż" wykonywuje zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi pod stałą kontrolą delegata Rządu dla spraw „Polskiego Czerwonego Krzyża", którego zakres działania i uprawnienia określa osobna instrukcja.

Stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż" rozciąga swą działalność na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej.

Siedziba władz centralnych Stowarzyszenia „Polski Czerwony Krzyż" znajduje się w Warszawie.

Stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż" jest osobą prawną, może posiadać, nabywać i zbywać majątek ruchomy i nieruchomy, zawierać wszelkie umowy i akty hipoteczne, przyjmować i czynić zobowiązania, zapisy i darowizny, występować i odpowiadać sądownie.

Stowarzyszenie posiada swój znak — równoramienny krzyż czerwony na białym polu, pozostający pod ochroną prawną.

Stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż" posiada prawo nadawania odznak honorowych za zasługi położone na polu urzeczywistniania zadań Stowarzyszenia.

Członkowie dzielą się na honorowych, rzeczywistych, dożywotnich i wspierających.

Członkami honorowymi są osoby, którym tę godność nada Rada Główna na wniosek Zarządu Głównego za szczególne zasługi w zakresie działalności, przewidzianej przez statut. Członkowie honorowi zwolnieni są od opłacania obowiązkowych składek.

Członkami rzeczywistymi są osoby, przyjęte przez odnośne władze Stowarzyszenia i opłacające na rzecz Stowarzyszenia stałe składki roczne w wysokości określonej przez Radę Główną.

Członkowie, którzy jednorazowo wpłacą trzydziestokrotną roczną składkę członków rzeczywistych osobom nie opłacającym składek, oddającym natomiast Stowarzyszeniu rocznych.

Zarządy okręgowe mogą na wniosek zarządów oddziałów przyznawać prawa członków rzeczywistych osobom nie opłacających składek, oddającym natomiast Stowarzyszeniu usługi pracą osobistą lub innymi świadczeniami.

Członkami wspierającymi są osoby opłacające składki roczne niższe od składek członków rzeczywistych.

Członkowie honorowi i dożywotni posiadają prawo udziału w walnych zgromadzeniach oddziałów Stowarzyszenia i korzystają z czynnego i biernego prawa wyborczego do władz Stowarzyszenia. Członkowie dożywotni mogą uczestniczyć w posiedzeniach rad okręgowych, nie biorą oni jednak udziału w głosowaniu.

Członkowie rzeczywiści uzyskują prawo udziału w walnych zgromadzeniach oddziałów oraz czynne prawo wyborcze do władz stowarzyszenia — po upływie sześciu miesięcy od daty przyjęcia w poczet członków. Ograniczenie to nie stosuje się do pierwszego walnego zgromadzenia oddziałów nowoutworzonych. Członkowie wspierający nie posiadają prawa udziału w walnych zgromadzeniach oddziałów, jak również czynnego i biernego prawa wyborczego do władz Stowarzyszenia.

Członkami Stowarzyszenia mogą być również osoby niepełnoletnie, lecz nie korzystają one z czynnego i biernego prawa wyborczego do władz i nie biorą udziału w walnych zgromadzeniach oddziałów.

Członkowie, nie posiadający obywatelstwa polskiego, nie mogą być wybierani do władz Stowarzyszenia.

Członkowie Stowarzyszenia obowiązani są:

a) brać w miarę możności udział w pracach Stowarzyszenia i w ogóle współdziałać dla rozwoju Stowarzyszenia i osiągnięcia jego celów;

b) przestrzegać statutu, regulaminów i instrukcji oraz stosować się do uchwał władz Stowarzyszenia;

c) płacić regularnie składki.

Organizacja Polskiego Czerwonego Krzyża obejmuje zasadniczo oddziały i okręgi.

Oddziały obejmują obszar powiatu; Zarząd Główny na wniosek zarządu okręgowego może wyznaczyć oddziałowi mniejszy lub większy obszar działania.

Oddział winien składać się co najmniej z 50 członków rzeczywistych.

Utworzenie oddziału wymaga uchwały zarządu okręgowego.

Likwidacja oddziału może nastąpić na mocy decyzji walnego zgromadzenia oddziału zarządu okręgowego lub Zarządu Głównego; decyzja zarządu okręgowego wymaga zatwierdzenia przez Zarząd Główny.

Okręgi są tworzone decyzją Rady Głównej na wniosek Zarządu Głównego. Likwidacja okręgu następuje z decyzji Rady Głównej na wniosek Zarządu Głównego po zażądaniu opinii rady okręgowej interesowanego okręgu.

Władze oddziału stanowią: a) walne zgromadzenie członków oddziału, b) zarząd oddziału, c) komisja rewizyjna oddziału.

Walne zgromadzenie oddziału składa się z członków honorowych, dożywotnich i rzeczywistych, zarejestrowanych w oddziale.

Zarząd oddziału składa się z 5 — 20 członków, wybieranych przez walne zgromadzenie oddziału. Jeżeli do zarządu oddziału wybrana zostanie mniejsza liczba członków, niż 20, zarządowi oddziału służy prawo uzupełnienia swego składu w drodze kooptacji do liczby, jaką uchwali walne zgromadzenie. Mandaty członków kooptowanych trwają do czasu najbliższego walnego zgromadzenia. Kooptowani członkowie ustępują, jeżeli na najbliższym walnym zgromadzeniu nie zostaną wybrani do zarządu oddziału. Członkowie zarządu wybierają spośród siebie corocznie prezesa, 2 wiceprezesów, sekretarza i skarbnika.

Co rok ustępuje ⅓ członków zarządu, a to w pierwszych dwóch latach z losowania, następnie na zasadzie starszeństwa wyboru. Ustępujący tą drogą członkowie spełniają swe czynności do czasu wyboru ich następców. Ustępujący mogą być ponownie wybrani.

Posiedzenia zarządu odbywają się niemniej, jak raz na miesiąc, jednakże prezes, a w jego zastępstwie wiceprezes, może zwołać posiedzenie zarządu w każdym czasie.

Posiedzenia zarządu są prawomocne przy obecności ⅓ członków oraz prezesa lub zastępującego go wiceprezesa.

W razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego.

Szczegółowe przepisy o uprawnieniach Polskiego Czerwonego Krzyża są zawarte w załączniku „Statutu" do zarządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1936 r. (Monitor Polski Nr 293, poz. 523).

EHRENBERG i HOLLÄNDER
RAFINERIA NAFTY W GORLICACH.
KONTO CZEKOWE P. K. O. W KRAKOWIE Nr. 404.889. ⊙ Adres telegraficzny: RAFINERIA GORLICE. Nr TEL. 80

Polska Akademia Literatury

Ustanowienie Polskiej Akademii Literatury ma na celu zapewnienie literaturze polskiej należnego stanowiska w życiu narodu, odpowiednio do jej wielkich zasług w podtrzymywaniu ducha narodowego w czasach walki o niepodległość, oraz wywyższenia jej jako narzędzia, poprzez które wypowiada się dusza narodu w najbardziej idealnych pierwiastkach, jak również umożliwia pisarzom polskim oddziaływania na społeczeństwo w kierunku wzmożenia poczucia państwowości polskiej oraz współpracę z Rządem nad budową świetnej przyszłości Państwa Polskiego.

Członkowie Polskiej Akademii Literatury noszą tytuł Akademików Literatury, oraz odznakę honorową, ustaloną przez Ministra Wyznań Religijnych i Ośw. Publicznego.

Polska Akademia Literatury: reprezentuje polskie piśmiennictwo artystyczne, występuje wobec Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z inicjatywą poczynań, zdążających do podniesienia poziomu literatury polskiej oraz mających na celu opiekę nad literatami, współdziała z Rządem we wszystkich jego poczynaniach dla dobra kultury i sztuki polskiej, wypowiada opinie na życzenie władz państwowych w sprawach dotyczących języka, literatury i kultury polskiej, przyznaje nagrody literackie, oraz stypendia dla literatów, podejmuje wszelkiego rodzaju wydawnictwa, poświęcone rozwojowi polskiej sztuki literackiej, oraz wyróżnia utwory literackie i decyduje o przyznaniu im kwalifikacji: „odznaczone przez Polską Akademię Literatury".

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może ustanowić odznakę, w celu wyróżniania osób zasłużonych dla literatury polskiej.

Odznakę przyznawać będzie Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek Polskiej Akademii Literatury.

Polska Akademia Literatury składa się z 21 dożywotnich członków.

Nowy członek Polskiej Akademii Literatury mianowany być może tylko na wniosek Polskiej Akademii Literatury wspólnym zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów i Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z pośród wybitnych pisarzy, zasłużonych na polu literatury.

Wybrany przez Polską Akademię Literatury kandydat wyrazić musi pośmienną zgodę na wybór, poczem Prezes Polskiej Akademii Literatury przedstawia odpowiedni wniosek o mianowanie wraz z szczegółowym pisemnym umotywowaniem oraz zgodą kandydata — Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Władzami Polskiej Akademii Literatury są: ogólne zebranie członków Akademii, prezydium Akademii, komisja rozjemcza.

Ogólne zebranie członków Akademii wybiera kandydatów na nowych członków Akademii oraz na członków prezydium Akademii, jak również powołuje osoby z poza członków Akademii na godności honorowe; dokonywa wyborów członków komisji rozjemczej; decyduje we wszystkich sprawach, wymagających uchwały Polskiej Akademii Literatury.

Prezydium Akademii składa się z prezesa, wiceprezesa i sekretarza generalnego, wybieranych z pośród członków Akademii na przeciąg lat pięciu.

Komisja rozjemcza składa się z trzech członków Akademii, wybranych przez ogólne zgromadzenie na przeciąg lat pięciu; rozstrzyga ona wszelkie spory między członkami Akademii.

Zebrania Polskiej Akademii Literatury są publiczne i zamknięte.

Szczegółowe przepisy o uprawnieniach P. A. L. są zawarte w rozp. Rady Ministrów z dnia 29 września 1933 r. (Monitor Polski Nr 234, poz. 254) i ustawie z dnia 2 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 404).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Zakład Ubezpieczeń Społecznych powołany jest do wykonywania zadań, wymienionych w art. 56 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 396) w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 855).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych obejmuje swym działaniem cały obszar Rzeczypospolitej, z zastrzeżeniem art. 317 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym.

Siedzibą Zakładu jest Warszawa.

Nadzór nad Zakładem sprawuje Minister Opieki Społecznej.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest osobą prawa publicznego.

Do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy zarząd funduszami ubezpieczeniowymi o odrębnej osobowości prawno-publicznej, a mianowicie:

Funduszem Ubezpieczenia Emerytalnego Robotników,

Funduszem Ubezpieczenia Emerytalnego Pracowników Umysłowych,

Funduszem Ubezpieczenia od Wypadków i Chorób Zawodowych,

Funduszem Ubezpieczenia na Wypadek Braku Pracy Pracowników Umysłowych,

Ogólnym Funduszem Ubezpieczenia na Wypadek Choroby i Macierzyństwa.

Prezes rady Zakładu reprezentuje nazewnątrz Zakład i fundusze ubezpieczeniowe. Prezesowi rady przysługuje prawo przekazywania swoich czynności reprezentacyjnych wiceprezesom, dyrektorowi naczelnemu i na jego wniosek pracownikom Zakładu.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest powołany:

a) do wykonywania wszelkich czynności w zakresie ubezpieczeń, określonych ustawą z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym i rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych poza czynnościami przekazanymi ubezpieczalniom społecznym,

b) do normowania, koordynowania, kontrolowania, usprawniania i uzupełniania działalności ubezpieczalni społecznych oraz instytucyj działających na podstawie art. 93.

Poza tym do zakresu działania Zakładu należy:

1) reprezentowanie instytucyj ubezpieczeń społecznych na fachowych zjazdach i konferencjach krajowych i zagranicznych oraz przy zawieraniu porozumień, przewidzianych w konwencjach i umowach międzynarodowych w zakresie ubezpieczeń społecznych;

2) prowadzenie akcji zapobiegania wypadkom w zatrudnieniu i chorobom zawodowym; w tym celu Zakład jest uprawniony do badania na miejscu stanu bezpieczeństwa pracy w poszczególnych zakładach pracy;

3) rozstrzyganie sporów pomiędzy ubezpieczalniami oraz sporów, pomiędzy ubezpieczalniami i instytucjami, działającymi na podstawie art. 93.

Organami Zakładu Ubezpieczeń Społecznych są:

1) rada,

2) naczelny dyrektor,

3) komisja rewizyjna,

4) przedstawicieli pracodawców.

Ponadto przy Zakładzie istnieją komisje świadczeniowe.

Członkowie rady, pochodzący z wyboru, wybierani są przez właściwe zgromadzenie wyborcze, przewidziane w art. 91 ustawy o ubezpieczeniu społecznym.

Członkowie rady, komisji rewizyjnej, komisyj rozjemczych oraz komisyj świadczeniowych, pochodzący z wyborów, powinni posiadać bierne prawo wyborcze.

Rada Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składa się z prezesa i 32 członków, w tym:
12 przedstawicieli robotników,
4 „ pracowników umysłowych,
8 „ pracodawców,
8 członków mianowanych przez Ministra Opieki Społecznej.

Okres urzędowania rady Zakładu Ubezpieczeń Społecznych trwa lat 5.

Uchwały rady zapadają w pełnym komplecie, bądź w dwóch kompletach specjalnych: do spraw ubezpieczenia emerytalnego i na wypadek braku pracy pracowników umysłowych i do spraw ubezpieczenia emerytalnego robotników.

W skład kompletu do spraw ubezpieczenia emerytalnego i na wypadek braku pracy pracowników umysłowych wchodzą wszyscy członkowie rady będący przedstawicielami pracowników umysłowych oraz 2 przedstawicieli pracodawców i 2 mianowanych członków rady.

W skład kompletu do spraw ubezpieczenia emerytalnego robotników wchodzą wszyscy członkowie rady, będący przedstawicielami robotników, oraz 6 przedstawicieli pracodawców i 6 członków rady mianowanych.

Członkowie kompletów specjalnych z grupy pracodawców i z grupy członków mianowanych wybierają właściwe grupy na konstytuującym posiedzeniu rady; o ile wybory nie dadzą wyników, przeprowadza się losowanie.

Organem wykonawczym Zakładu jest naczelny dyrektor, który kieruje z zastrzeżeniem kompetencji rady całą działalnością Zakładu. Naczelny dyrektor jest zwierzchnikiem całego personelu Zakładu.

Naczelnego dyrektora powołuje i zwalnia rada Zakładu.

Przy naczelnym dyrektorze istnieje jako organ doradczy dyrekcja, w skład której poza naczelnym dyrektorem wchodzą dyrektorzy centrali oraz kierownik prac matematyczno-ubezpieczeniowych Zakładu.

Komisja rewizyjna Zakładu składa się z 6-ciu członków, w tym:
4 przedstawicieli pracodawców,
1 przedstawiciela pracowników umysłowych i
1 przedstawiciela robotników.

Wyboru członków komisji rewizyjnej dokonywa rada Zakładu na okres lat 5, bezpośrednio po swym ukonstytuowaniu się przez głosowanie w poszczególnych grupach. W ten sam sposób wybiera rada zastępców po jednym na każdego członka komisji rewizyjnej.

Komisja rewizyjna kontroluje czynności Zakładu, opiniuje roczne zamknięcia rachunkowe oraz dokonywa rewizji ksiąg, dokumentów i zasobów Zakładu oraz funduszów ubezpieczeniowych, zarządzanych przez Zakład.

Komisje rozjemcze Zakładu rozstrzygają odwołania od decyzji dyrektora Zakładu w sprawach świadczeń, przyznawanych z ubezpieczeń wykonywanych przez Zakład.

Przewodniczących komisyj rezjemczych i ich zastępców mianuje Minister Opieki Społecznej.

Komisje rozjemcze orzekają w zespołach, których liczbę dla każdego rodzaju ubezpieczenia ustala przewodniczący komisyj.

W skład każdego zespołu komisji rozjemczej, poza przewodniczącym komisji lub jego zastępcą, wchodzą 2 przedstawiciele ubezpieczonych i 1 przedstawiciel pracodawców.

Członków komisyj rozjemczych, poza przewodniczącym i zastępcami, wybiera rada Zakładu na okres trzech lat, z pośród osób nie należących do jej grona. Po upływie pierwszego i drugiego roku kalendarzowego od czasu powołania komisji, członkowie

jej pierwotnie powołani ustępują w jednej-trzeciej na podstawie przeprowadzonego losowania.

Ustępujący członkowie komisji mogą być ponownie wybrani.

Wybierani członkowie komisyj rozjemczych powinni posiadać bierne prawo wyborcze.

Członkowie komisji rozjemczych nie mogą być równocześnie członkami komisji rewizyjnej Zakładu.

Jako organ doradczy w sprawach świadczeń z poszczególnych rodzajów ubezpieczeń istnieją przy Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych 4 komisje świadczeniowe.

Komisje świadczeniowe wypowiadają opinie, każda we właściwym jej zakresie ubezpieczeń, w następujących sprawach:

1) przedłożeń Zakładu do władz państwowych co do zmian zakresu i poziomu świadczeń,
2) zasad postępowania przy przyznawaniu i udzielaniu świadczeń;
3) planu akcji zapobiegania wypadkom w zatrudnieniu i chorobom zawodowym,
4) w sprawach wskazanych w § 11 ust. 1 pkt. 8 i 10,
5) świadczeniowej części budżetu Zakładu.

Skład komisji dla świadczeń z ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa oraz komisji dla świadczeń z ubezpieczenia od wypadków i chorób zawodowych jest następujący: 3 przedstawicieli robotników, 1 przedstawiciel pracowników umysłowych i 1 przedstawiciel pracodawców.

Skład komisji dla świadczeń z ubezpieczenia emerytalnego i na wypadek braku pracy pracowników umysłowych oraz komisji dla świadczeń z emerytalnego ubezpieczenia robotników jest następujący: 1 przedstawiciel pracodawców oraz odpowiednio 3 przedstawiciele pracowników umysłowych lub robotników.

Przedstawicieli robotników, pracowników umysłowych i pracodawców oraz ich zastępców wybiera rada Zakładu z poza grona członków rady, w poszczególnych grupach reprezentowanych w komisji świadczeniowej, na okres lat 3.

Posiedzenia komisyj świadczeniowych zwołuje i przewodniczy na nich dyrektor naczelny Zakładu lub w jego zastępstwie wyznaczony przez niego pracownik Zakładu.

Przy Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych istnieje stała Rada Naukowo-Lekarska, jako ciał badawcze, opiniodawcze i wnioskodawcze w zakresie lecznictwa ubezpieczeniowego i profilaktyki.

Zadaniem Rady jest opracowywanie metod i dawanie wskazań dla stosowania w lecznictwie ubezpieczeniowym każdorazowej zdobyczy wiedzy i sztuki lekarskiej oraz wzbogacanie tej wiedzy i sztuki dorobkiem i doświadczeniem lecznictwa ubezpieczeniowego.

Członków Rady Naukowo-Lekarskiej powołuje na lat trzy Minister Opieki Społecznej na wniosek:

a) Wydziałów Lekarskich Uniwersytetów w Polsce, po jednym od każdego uniwersytetu . . . . . , 5
b) Naczelnej Izby Lekarskiej 1
c) Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (a mianowicie jednego przedstawiciela Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i dwóch lekarzy naczelnych Ubezpieczalni Społecznych, jednej dużej i jednej średniej wielkości) 3
d) Ministra Spraw Wojskowych 1

a ponadto trzech lekarzy, których działalność zaznaczyła się wybitnie na polu medycyny społecznej.

W skład Rady Naukowo-Lekarskiej wchodzi również Dyrektor Departamentu Służby Zdrowia Ministerstwa Opieki Społecznej.

Na posiedzeniach Rady Naukowo-Lekarskiej może być obecnym delegat Ministra Opieki Społecznej.

Majątek i wpływy, związane z wykonywaniem poszczególnych rodzajów ubezpieczeń stanowią wyłączną własność właściwych funduszów ubezpieczeniowych; za zobowiązania tych rodzajów ubezpieczeń odpowiadają wyłącznie właściwe fundusze ubezpieczeniowe.

Zasoby danego funduszu ubezpieczeniowego nie mogą być używane na pokrycie wydatków, związanych z wykonywaniem innych rodzajów ubezpieczeń.

Wydatki budżetowe Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz koszty ubezpieczalni społecznych rozkłada się na poszczególne fundusze ubezpieczeniowe wg. klucza, ustalonego przez radę Zakładu i zatwierdzonego przez władzę nadzorczą.

Szczegółowe przepisy o organizacji i zakresie działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych są zawarte w załączniku „Statucie" do zarządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 3 marca 1937 r. (Monitor Polski Nr 85, poz. 122).

Państwowy Instytut Kultury Wsi

Przedmiotem badań Instytutu są warunki życia, potrzeby i dążenia wieśniaka i zbiorowości wiejskich. Instytut bada zarówno materialne, jak społeczne i duchowe przejawy życia wiejskiego w ich wzajemnym związku. W szczególności do zakresu działania Instytutu należy badanie:

1) wpływu ekonomicznych warunków życia wsi na jej kulturę;
2) zbiorowego życia wsi;
3) potrzeb społeczno-kulturalnych wsi;
4) akcji społecznej na wsi.

Przez stały kontakt i współpracę z pokrewnymi instytucjami naukowymi oraz z organizacjami pracującymi na wsi Instytut dąży do koordynowania akcji naukowo-badawczej w zakresie zagadnień wiejskich.

W zakresie metod pracy nad podniesieniem kultury wsi Instytut opracowuje:

1) metody organizowania ziorowości wiejskiej dla działania zespołowego;
2) metody wychowania jednostki dla działania zespołowego;
3) wzory różnych urządzeń społeczno-kulturalnych, jak np. dom ludowy, biblioteka oraz metody podniesienia sprawności tych urządzeń;
4) projekty planowego zaspakajania potrzeb wsi w różnych dziedzinach jej życia społeczno-kulturalnego.

W zakresie poradnictwa poza działalnością doradczą i pomocniczą dla potrzeb administracji Instytut:

1) udziela informacyj o badaniach nad wsią i jej życiem społeczno-kulturalnym, o urządzeniach społeczno-kulturalnych oraz metodach ich działania;
2) opiniuje plany działania, zgłoszone przez władze samorządowe i organizacje, służące podniesieniu życia kulturalnego wsi;
3) ułatwia wymianę doświadczeń i koordynację działań instytucyj i osób, pracujących nad wzmożeniem życia kulturalnego na wsi.

Wyniki badań i prac Instytutu ogłaszane są w formie:

1) oryginalnych prac naukowych,
2) materiałów,
3) wydawnictw popularnych i informacyjnych oraz w innej formie ustalonej przez zarząd.

Instytut może również udzielać pomocy w opracowywaniu i wydawaniu prac badawczych, wchodzących w zakres zadań Instytutu.

Dla celów badawczo-naukowych Instytut prowadzi archiwum materiałów, pracownię naukową i bibliotekę.

W zakresie swej działalności Instytut może organizować kursy, konferencje, odczyty publiczne oraz akcję prasową.

Prace Instytutu wykonywane są przez:

1) zarząd,
2) dyrektora Instytutu,
3) radę naukową,
4) stały personel naukowy Instytutu,
5) dorywczych pracowników naukowych.

Celem utrzymania ścisłej łączności z terenem, oraz zapewnienia stałego dopływu materiałów i informacyj opartych na bezpośredniej obesrwacji Instytut utrzymuje korespondentów.

Szczegółowe przepisy o zakresie działania Instytutu są zawarte w załączniku „Statucie" do ustawy Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1936 r. (Monitor Polski Nr 284, poz. 508).

Zarząd Instytutu stanowią: dyrektor Instytutu oraz dwaj członkowie, powołani do odwołania przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Dyrektora Instytutu mianuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i za zgodą Prezesa Rady Ministrów.

Dyrektor opracowuje i wykonuje program prac Instytutu i przewodniczy na zebraniach zarządu.

Do kompetencji dyrektora należy kierownictwo biur Instytutu, archiwum i biblioteki.

Za całokształt pracy Instytutu dyrektor odpowiada bezpośrednio wobec Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych i składa mu periodyczne sprawozdania z działalności Instytutu.

Do zadań rady naukowej należy:

1) inicjatywa w sprawach programu działalności Instytutu;
2) opiniowanie całokształtu działalności Instytutu, a w szczególności spraw przedstawionych przez zarząd;
3) dążenie do koordynowania akcji badawczo-naukowej instytucyj naukowych w zakresie zagadnień wiejskich.

Uchwały swoje rada naukowa przedstawia Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych.

Rada naukowa składa się z prezesa i 15 członków, powołanych na okres 3 lat przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministrem Opieki Społecznej spośród osób pracujących naukowo nad zagadnieniami związanymi z kulturą wsi i spośród osób zajmujących się działalnością praktyczną w dziedzinach związanych z kulturą wsi. Corocznie ustępuje ⅓ członków rady według starszeństwa powołania. W pierwszym i drugim roku istnienia rady o ustąpieniu członków decyduje losowanie.

U. & J. Mansberg, Złoczów
Telefon 27. Skup i eksport jaj. Rynek 29.
Filie: w Przemyślanach, te 35, w Zbarażu
w Stojanowie i w Bukaczowicach

Biuro sprzedaży
Lwów, ulica Zamknięta Nr. 3
Telefon 1385
Adres telegraficzny: Mansberg Złoczów

Polski Instytut Rozrachunkowy

Polski Instytut Rozrachunkowy jest instytucją prawa publicznego i posiada osobowość prawną. Siedzibą Polskiego Instytutu Rozrachunkowego jest m. st. Warszawa, ulica Szopena 1. Działalność Instytutu obejmuje polski obszar celny. Instytut posiada delegatury w kraju (w tych miastach, w których znajdują się Izby Przemysłowo-Handlowe) oraz delegatury zagranicą. Zakres działalności Instytutu obejmuje:

1. czynności związane z wykonywaniem umów rozrachunkowych, zawartych przez Państwo lub uprawnione instytucje z państwami lub instytucjami zagranicznymi, w zakresie, jakim zostaną przekazane przez Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z właściwymi ministrami;

2. zawieranie — na zlecenie Ministra Przemysłu i Handlu wydane w porozumieniu z właściwymi ministrami — umów wykonawczych, dotyczących techniki rozrachunkowej, z instytucjami zagranicznymi oraz wykonywanie tych umów;

3. czynności wynikające z przeprowadzenia obrotu kompensacyjnego i rozrachunkowego z zagranicą — w zakresie zleconym przez Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z właściwymi ministrami;

4. czynności powierzone w zakresie kontroli obrotu towarowego z zagranicą i z Wolnym Miastem Gdańskiem przez Komisję Obrotu Towarowego.

Organami Instytutu są: prezes, rada, dyrekcja i komisja rewizyjna.

Prezesa Instytutu powołuje i odwołuje Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych spośród sfer gospodarczych. Do zakresu działania prezesa Instytutu należy wykonywanie zwierzchniego nadzoru nad działalnością Instytutu. Rada Polskiego Instytutu Rozrachunkowego składa się: 1) z prezesa Instytutu, jako przewodniczącego, 2) z dziesięciu członków i z dziesięciu ich zastępców. Do zakresu działania rady między innymi należy:

1) uchwalanie wniosków do władz odnośnie projektów umów rozrachunkowych;
2) uchwalanie preliminarzy budżetowych;
3) uchwalanie sprawozdań rocznych;
4) uchwalanie zamknięć rachunkowych z obowiązkiem przedstawienia ich Ministrowi, Przemysłu i Handlu oraz Ministrowi Skarbu do zatwierdzenia;
5) ustalanie opłat manipulacyjnych;
6) uchwalanie regulaminu rady i regulaminu dyrekcji;
7) zdecydowanie w sprawach: a) lokowania funduszów i zaciągania pożyczek, b) donywania inwestycji, przekraczających 30.000 złotych.

Dyrekcja składa się z naczelnego dyrektora oraz dyrektorów. Członków dyrekcji powołuje i odwołuje Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami: Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych. Naczelny dyrektor lub upełnomocniony dyrektor reprezentują Instytut wobec władz sądów i osób trzecich.

Komisja rewizyjna składa się: z przewodniczącego, jego zastępcy oraz trzech członków powołanych przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Szczegółowe przepisy o zakresie działania i uprawnieniach Polskiego Instytutu Rozrachunkowego są zawarte w Dekrecie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1936 r. (Dziennik Ustaw R. P, Nr. 84 poz. 582). Dekret ten wszedł w życie 5 listopada 1936 roku.

Rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu oraz Skarbu z dnia 8 stycznia 1937 r. wydanym w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw Zagranicznych (Dziennik Ustaw R. P. Nr. 4 poz. 34) Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu został nadany statut.

CŁO

Ustawodawstwo celne w okresie 1918 – 38

Rozwój naszego ustawodawstwa celnego w ciągu dwudziestolecia 1918—38 można podzielić na 4 okresy:

Okres I, od dnia wejścia w życie na całym ówczesnym obszarze politycznym Rzeczypospolitej pierwszej polskiej taryfy celnej, tj. od dnia 10 stycznia 1920 r., do dnia wejścia w życie drugiej taryfy celnej, tj. do dn. 12 lipca 1924 r. włącznie;

Okres II, od dnia wprowadzenia w życie drugiej taryfy celnej w dniu 13 lipca 1924 r. do wejścia w życie trzeciej, obecnie obowiązującej taryfy, tj. do dn. 10 października 1933 r. włącznie;

Okres III od tej ostatniej daty (11. X. 1933 r.) do dnia wprowadzenia w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie celnym, tj. do dn. 29. X. 1934 r. włącznie i

Okres IV od wejścia w życie prawa celnego w dniu 30. X. 1934 r. do chwili obecnej.

Punktem zwrotnym w każdym z powyższych okresów jest data wejścia w życie nowej taryfy celnej, jako podstawowego aktu z punktu widzenia polityki celnej; jedynie okres IV wyróżniliśmy od III nie na podstawie nowej taryfy (przeciwnie, taryfa z 1932 r., wprowadzona w życie w III okresie, dotychczas obowiązuje), lecz z powodu wprowadzenia w życie prawa celnego, które skodyfikowało wszystkie dotychczasowe różnorodne przepisy celne, istniejące poza taryfą celną, i w ten sposób ukończyło budowę systemu celnego — system ten bowiem w Polsce, podobnie jak i w większości krajów, polega na istnieniu aktu o taryfie celnej (Zolltarifgesetz) i aktu o prawie celnym (Zollgesetz). Przepisy (rozporządzenia) wykonawcze grupują się naokoło obu powyższych aktów nadrzędnych, przy czym na rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z 1932 r. o taryfie celnej opiera się tylko jedno rozporządzenie wykonawcze, a na rozp. Prezydenta R. P. z 1933 r. o prawie celnym opiera się cały szereg rozporządzeń wykonawczych.

Data wejścia w życie pierwszej polskiej taryfy celnej (10. I. 1920 r.) stanowi jednocześnie datę powstania jednolitego polskiego obszaru celnego, przedtem bowiem w różnych częściach Rzeczypospolitej obowiązywały jeszcze taryfy i przepisy celne państw zaborczych, a zatem państwo nie reprezentowało jednolitego obszaru celnego. Łatwo sobie wyobrazić jakie z tego powodu powstawały trudności dla handlu i jak różnej ochronie celnej podlegała produkcja krajowa, ponieważ cła płacono podług takiej taryfy, jaka istniała w miejscu clenia towaru (austriacka, niemiecka, rosyjska i niemiecka taryfa okupacyjna, zwana taryfą Hindenburga). Pierwsza polska taryfa celna położyła kres temu stanowi rzeczy i to jednak niecałkowicie, bo likwidacja innych przepisów celnych, poza taryfami, trwała szereg lat, dopóki ostatecznie prawo celne z 1933 r. nie odebrało mocy obowiązującym jeszcze resztkom przepisów celnych państw zaborczych (patrz art. 136 p. 2 lit. f tego prawa).

Unifikacja taryf celnych odbyła się w drodze aktów administracyjnych. Rząd otrzymał odnośne upoważnienie (które należy traktować raczej jako wezwanie do takiej czynności) w uchwale sejmowej z dnia 1 sierpnia 1919 r. Na podstawie tej uchwały rozporządzeniami ministerialnymi (ogłoszonymi w Dzienniku Ustaw) wprowadzono w życie pierwszą taryfę i pierwsze przepisy celne. Aby sumieniu prawniczemu stało się zadość ustawa z 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych w art. 6 zatwier-

dziła ex post wszystkie rozporządzenia, ogłoszone na podstawie uchwały sejmowej z dn. 1 sierpnia 1919 r.

W początkowym okresie obowiązywały zatem następujące ważniejsze akty z zakresu polskiego ustawodawstwa celnego:

1) rozporządzenie Ministrów Skarbu i Przemysłu i Handlu z dn. 4 listopada 1919 r. o taryfie celnej (Dz. U. R. P. Nr 95 z 1919 r. poz. 510). Taryfa celna stanowi załącznik do wymienionego rozporządzenia, samo zaś rozporządzenie zawiera pierwsze zasady clenia towarów, rozwinięte w przepisach wykonawczych, które wkrótce otrzymały formę rozporządzenia Ministra Skarbu o postępowaniu celnym (1921 r.),

2) przepisy wykonawcze z dn. 4 listopada 1919 r. do rozporządzenia o taryfie celnej, z dołączoną tabelą tarową (Dz. U. R. P. Nr 95 jak wyżej, poz. 511),

3) rozporządzenie Ministrów Skarbu i Przemysłu i Handlu w przedmiocie czasowego zawieszenia cła od niektórych towarów z dn. 4 listopada 1919 r. (Dz. U. R. P. jak wyżej, poz. 512) — rozporządzenie to zapoczątkowało prawie stały u nas potem system autonomicznych ulg i zniżek celnych.

O ile sama taryfa celna z 1919 r. została zastąpiona przez nową taryfę dopiero w 1924 r. (II okres), o tyle towarzyszące jej rozporządzenie zostało zastąpione już w następnym roku przez rozporządzenie Ministrów Skarbu i Przemysłu i Handlu z dn. 11 czerwca 1920 r. o taryfie celnej (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 314). To ostatnie rozporządzenie przetrwało (jeżeli nie w całości, to przynajmniej w większości artykułów) aż do chwili wejścia w życie prawa celnego z 1933 r. (patrz IV okres).

Podobnie stosunkowo krótko obowiązywały przepisy wykonawcze z 1919 r. do rozporządzenia o taryfie celnej, bo już w 1921 r. były zastąpione przez rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 13 grudnia 1920 r. o postępowaniu celnym (Dz. U. R. P. Nr 11 z 1921 r., poz. 64). Rozporządzenie o postępowaniu celnym w formie znowelizowanej (dwa razy całkowicie: raz jako rozp. z dn. 14 marca 1930 r. — Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 276) i drugi raz jako rozp. z dn. 4 października 1933 r. — Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 552) przetrwało również do chwili wejścia w życie prawa celnego.

Należy nadmienić, że zarówno taryfa celna z 1919 r., jak rozporządzenia o taryfie celnej i o postępowaniu celnym nosiły charakter przejściowy, tymczasowość ich jednak trwała stosunkowo długo, bo taryfę zastąpiono dopiero w 1924 r. (II okres), a obydwa wspomniane rozporządzenia (przy czym rozporządzenie o postępowaniu celnym kilkakrotnie nowelizowane) ostatecznie dopiero w 1934 r. (IV okres). Braki obu tych rozporządzeń (przy czym rozp. o taryfie celnej nosiło charakter nadrzędny, a rozp. o postępowaniu celnym — wykonawczy) postarano się w II okresie uzupełnić przez ogłoszenie nowych całkowicie aktów prawnych, obowiązujących obok starych, dlatego system przepisów celnych, aż do chwili kodyfikacji przez prawo celne, nosił charakter mozaiki.

W II okresie obowiązywały następujące akty:

1) rozporządzenia o taryfie celnej i o postępowaniu celnym, jak wyżej,

2) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 26 czerwca 1924 r. w sprawie taryfy celnej (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 540) — rozporządzenie to ograniczyło się do wprowadzenia w życie nowej taryfy celnej na miejsce taryfy z 1919 r., nie stwarzając żadnych innych norm prawnych,

Biuro Rewizyjno - Buchalteryjne
WŁODZIMIERZ NEIMITZ
KIELCE ul. P. O. W. 7. Telefon 10-52

3) ustawa z dn. 31 lipca 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 777), przy pomocy której potwierdzono moc obowiązującą wszystkich rozporządzeń ogłoszonych na podstawie uchwały sejmowej z 1919 r. oraz upoważniono (w art. 7) rząd do stosowania takich środków i instytucji celnych, których dotychczas z powodu niedostatecznych podstaw w rozporządzeniu z 1920 r. o taryfie celnej przeważnie stosować nie mógł. W szczególności rząd uzyskał prawo wydawania rozporządzeń z dziedziny zwrotu ceł (od tej pory zaczęło się popieranie wywozu przy pomocy zwrotu ceł), z dziedziny ceł wywozowych (dzięki temu poczęto regulować pewne rodzaje eksportu przy pomocy ceł wywozowych i zwalniania od tych ceł pod pewnymi warunkami), dalej prawo zezwalania na prowadzenie składów celnych (wolnocłowych) itp. Do czasu prawa celnego ustawa w przedmiocie uregulowania stosunków celnych była główną ramową podstawą dla wielu zarządzeń z dziedziny polityki celnej i handlowej w ogóle (np. dla ogłaszania zakazów przywozu). Ustawę tę częściowo znowelizowano rozporządzeniem Przezydenta Rzeczypospolitej z dn. 9 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 554);

4) ustawa z dn. 10 marca 1932 r. o wolnych obszarach celnych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 330), która stworzyła podstawę prawną do wydania rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 11 marca 1933 r. o ustanowieniu w Gdyni wolnego obszaru celnego (po raz pierwszy!);

5) ustawa karna skarbowa z dn. 2 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 105, poz. 609), która stworzyła pierwsze polskie normy karne za przestępstwa natury celnej, uchylając w tym względzie działanie przepisów państw zaborczych; ustawa ta była jeszcze w tym okresie zastąpiona przez ustawę karną skarbową z dn. 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 355).

Należy nadmienić, że obie pierwsze nasze taryfy celne, zarówno z 1919 r., jak z 1924 r., zachowały zasadniczą budowę taryfy celnej rosyjskiej z 1903 r., gdy rozwój życia gospodarczego w Rzeczypospolitej, a jednocześnie postęp techniki wytwarzania wymagały stworzenia bardziej nowoczesnej nomenklatury celnej, w której ramach łatwiej można było by realizować postulaty ochrony celnej nowych gałęzi produkcji. Dlatego przystąpiono do opracowania taryfy celnej, opartej na nowych zasadach. Taryfa ta (z 1932 r.) rozpoczyna III okres w historii naszego ustawodawstwa celnego (patrz podział na początku niniejszego szkicu).

W III okresie obowiązuje zatem rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 23 sierpnia 1932 r. o ustanowieniu taryfy celnej przywozowej (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 732) wraz z załącznikiem, stanowiącym nową taryfę celną. Aktem tym zostaje uchylone rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 26 czerwca 1924 r. w sprawie taryfy celnej, poza tym jednak w dalszym ciągu obowiązują wymienione poprzednio akty prawne (z wyjątkiem art. 7 ustępy 2—5 i art. 8 rozp. Ministrów Skarbu i Przemysłu i Handlu z dn. 11 czerwca 1920 r. o taryfie celnej — bowiem ustępy te zostały zastąpione przez nowe określenie wagi wymiarowej towaru w rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 23 sierpnia 1932 r. o ustanowieniu taryfy celnej przywozowej).

Dopiero prawo celne przynosi ostateczne wykończenie zrębów budowy naszego systemu przepisów celnych, prawo, które rozpoczyna IV okres w rozwoju celnictwa, podług naszej systematyki.

W IV zatem okresie obowiązują:

1) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27 października 1933 r. o prawie celnym (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 610). Ponieważ jednocześnie z wejściem w życie tego rozporządzenia (30. X. 1934 r.) tracą moc wszystkie różnorodne akty prawne z zakresu celnictwa z poprzednich okresów (o ile jeszcze obowiązywały), z wyjątkiem roz-

porządzenia Prezydenta R.P. 1932 r. o taryfie celnej i ustawy karnej skarbowej z 1932 r., przeto z dniem tym powstała w budowie systemu luka, którą niezwłocznie wypełniono przez wydanie szeregu nowych rozporządzeń, często o analogicznej treści do dawnych, jednak z oparciem na nowy akt nadrzędny, tj. na prawo celne. Dotyczy to w szczególności wszystkich tych rozporządzeń, które powoływały się na zniesioną obecnie przez prawo celne ustawę z 1924 r. w przedmiocie uregulowania stosunków celnych. A więc rozporządzenia o zakazach przywozu, zniżkach celnych, zwrotach ceł, cłach wywozowych, ogłoszono na nowo, z powołaniem nowej podstawy prawnej (tj. prawa celnego);

2) rozp. Prezydenta R. P. z 1932 r. o ustanowieniu taryfy celnej przywozowej (z poprzedniego okresu). Jako nową rzecz ogłoszono rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 9 października 1934 r. zawierające przepisy wykonawcze do powyższego rozporządzenia (z załącznikiem stanowiącym tabelę tarową). Wydanie tych przepisów wykonawczych było konieczne, ponieważ rozp. z 1920 r. o taryfie celnej i oparte na nim rozp. z 1933 r. o postępowaniu celnym (wraz z tabelą tarową) zostały przez prawo celne uchylone. Należy nadmienić, że przepisy wykonawcze z 1934 r. do rozp. Prezydenta R. z 1932 r. o taryfie celnej były później kilkakrotnie częściowo nowelizowane, przy czym jedna z nowel (rozp. Ministra Skarbu z dn. 5 maja 1938 r. — Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 313) nadała całkowicie nowe brzmienie załącznikowi, tj. tabeli tarowej. Treść rozp. Prezydenta z 1932 r. o taryfie celnej i przepisu wykonawczego z 1934 r. (z późniejszymi nowelami) do rozp. Prezydenta R.P. o taryfie celnej ogranicza się w zasadzie do komentowania taryfy celnej (objaśnienie stosowania dwuch kolumn stawek w taryfie celnej z 1932 r., objaśnienie wagi wymiarowej towaru, podanie zasad taryfikacji przedmiotów złożonych lub niewymienionych w taryfie).

Nowelizacji ulegał nie tylko przepis wykonawczy, lecz i samo rozp. Prezydenta R. P. o taryfie celnej, zwłaszcza, że prawo celne upoważniło Radę Ministrów do czynienia zmian w drodze rozporządzenia w obowiązującej taryfie celnej przywozowej;

3) ustawa karna skarbowa z 18 marca 1932 r. od dn. 1 kwietnia 1937 r. zostaje zastąpiona przez dekret Prezydenta R. P. z dn. 3 listopada 1936 r. o prawie karnym skarbowym (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 581). Na prawie karnym skarbowym opierają się przepisy wykonawcze, ogłoszone jako rozporządzenie Ministrów Skarbu i Sprawiedliwości z dn. 1 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 398).

W ten sposób w IV okresie systemu naszego ustawodawstwa celnego otrzymał budowę wykończoną (przynajmniej u góry, w zakresie aktów zasadniczych) i zbliżoną do budowy systemu ustawodawstwa celnego w Europie, a różniącą się od tych ostatnich tym, że sprawy karno-celne znalazły się poza ramami prawa celnego. Budowę naszą skutkiem tego można by nazwać tryalistyczną, gdy budowa zachodnio-europejska jest dualistyczna (Zolltarifgesetz i Zollgesetz, gdy u nas nadto odrębne prawo karne skarbowe).

NAJLEPSZE PAPIERY CYKLOSTYLOWE
ZE ZNAKIEM WODNYM
„MERKUR" LUB „WARTA"
wszędzie do nabycia

Nie można zapominać, że istnieją jeszcze osobne źródła prawne regulujące stosunek celny Wolnego Miasta Gdańska do Rzeczypospolitej Polskiej, a nadto traktaty i umowy handlowe, skąd w pierwszym rzędzie czerpiemy cła konwencyjne.

Nie będziemy wspominali o tych elementach wiedzy i praktyki celnika, które rozwój nowoczesnego interwencjonizmu państwowego dorzucił do jego pracy, jakkolwiek nie są przepisami ściśle celnymi. Mamy tu na myśli nasze przepisy o specjalnej kontroli rozrachunku towarowego z niektórymi państwami (zaświadczenia rozrachunkowe przywozowe i wywozowe), nasze przepisy dewizowe i wreszcie łączące się z nimi przepisy o kontroli obrotu towarowego z zagranicą i W. M. Gdańskiem przy pomocy zaświadczeń walutowych na wywóz towarów.

Nie będziemy również omawiali stosowanych także na granicy podatków pośrednich (akcyz) i podatku scalonego.

Natomiast wspomnimy o niższej „kondygnacji" systemu przepisów celnych, mianowicie o rozporządzeniach wykonawczych.

Gdy na rozporządzenie Prezydenta R. P. o taryfie celnej przywozowej powołuje się tylko jedno rozporządzenie wykonawcze, to na prawo celne powołuje się cały szereg rozporządzeń, a nawet zarządzeń i niekiedy wprost tylko okólników i decyzyj. Ten splot rozporządzeń wykonawczych do prawa celnego można by rozsegregować, podług materii, mniej więcej w sposób następujący:

a) rozporządzenia i zarządzenia o charakterze formalno-celnym, jak w pierwszym rzędzie rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 9 października 1934 r. zawierające przepisy wykonawcze do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820), zarządzenie Ministra Skarbu o instrukcji manipulacyjnej i poszczególne instrukcje specjalne, dotyczące formalności celnych związanych z różnymi rodzajami transportu (instrukcja morsko-celna, pocztowo-celna, żeglugowo-celna, kolejowo-celna, itp.),

b) rozporządzenia i zarządzenia o charakterze organizacyjnym, jak rozp. Rady Ministrów z dn. 19 października 1934 r. o wolnym obszarze celnym w Gdyni, rozp. Rady Ministrów z dn. 13 listopada 1934 r. o organizacji i zakresie działania okręgowych władz celnych II instancji, rozp. Ministra Skarbu z dn. 27 października 1934 r. w sprawie nadania urzędowi celnemu w Gdyni niektórych uprawnień okręgowych władz celnych II instancji, itp.,

c) rozporządzenia i zarządzenia o charakterze rachunkowo-kasowym, jak zarządzenie Ministra Skarbu z dn. 26 lutego 1937 r. w sprawie przepisów rachunkowo-kasowych dla władz i urzędów celnych, i wreszcie

d) rozporządzenia o charakterze polityczno-celnym, a nawet szerzej, polityczno-handlowym, jak rozp. Rady Ministrów w sprawie zakazu przywozu, rozp. Ministra Skarbu w sprawie zwrotów ceł, rozp. Ministra Skarbu w sprawie zniżek celnych, rozp. Ministra Skarbu w sprawie ceł wywozowych.

Segregacja podług charakteru materii na zasadach powyższych nie może być przeprowadzona z całą dokładnością, ponieważ istnieją rozporządzenia, które zawierają jednocześnie rozmaitego charakteru postanowienia i przepisy, a więc postanowienia formalno-celne obok polityczno-handlowych itp. Już jednak wyżej naszkicowana próba klasyfikacji rozporządzeń wykonawczych wskazuje na to, jak znacznie rozbudowane jest niższe piętro w budowie systemu przepisów celnych.

Trzeba mieć na uwadze, że rozbudowa tego piętra nie została jeszcze ukończona.

Załączony rysunek daje schematyczne ujęcie obecnego systemu przepisów celnych.

SCHEMAT BUDOWY SYSTEMU PRZEPISÓW CELNYCH

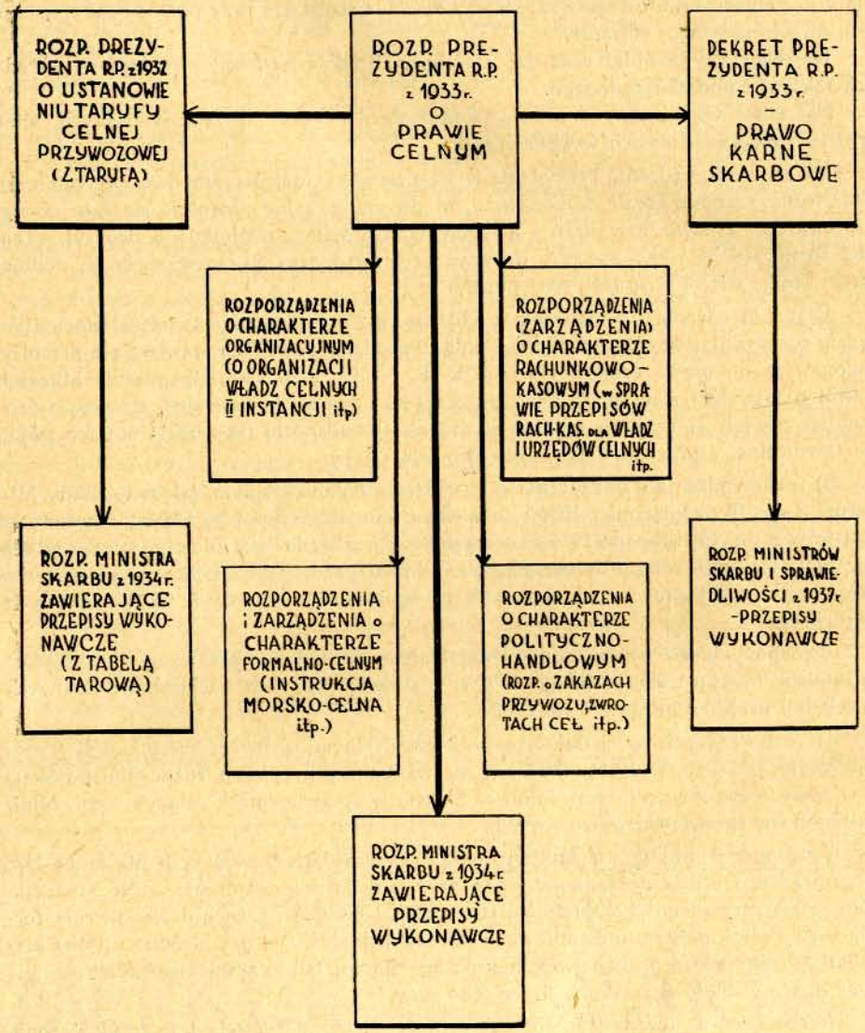

Reglamentacja dewizowa

Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi*).

Na podstawie art. 55 ust. (1) ustawy konstytucyjnej i ustawy z dnia 30 marca 1936 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania dekretów (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 186) postanawiam co następuje:

Art. 1.

(1) Środkami płatniczymi w rozumieniu dekretu niniejszego są pieniądze (monety, banknoty oraz wszelkie znaki pieniężne papierowe), tudzież weksle, czeki, asygnaty kasowe, akredytywy, polecenia wypłat i przekazy. Pieniądze, nie mające w kraju obiegu ustawowego (pieniądze zagraniczne), oraz weksle, czeki, asygnaty kasowe, akredytywy, polecenia wypłat i przekazy, opiewające na waluty zagraniczne i płatne za granicą (dewizy), stanowią środki płatnicze zagraniczne.

(2) Przez wyrażenie „handel zagranicznymi środkami płatniczymi" rozumie się zawieranie lub wykonywanie wszelkich umów, w których wyniku ma nastąpić lub następuje przeniesienie własności lub posiadania zagranicznych środków płatniczych.

(3) Cudzoziemcem w rozumieniu dekretu niniejszego jest osoba fizyczna lub prawna, mająca miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą, nie wyłączając zagranicznych oddziałów (filii, agentur, przedstawicielstw) przedsiębiorstw i instytucyj krajowych.

(4) Jako osoby, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, uważa się również położone na terytorium Polski przedsiębiorstwa i zakłady przemysłowe, handlowe itp., których zarządy lub właściciele mają miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą, oraz znajdujące się w Polsce oddziały (filie, agentury, przedstawicielstwa) przedsiębiorstw i instytucyj zagranicznych.

(5) Przepisy dekretu niniejszego oraz wydanych na jego podstawie rozporządzeń wykonawczych stosuje się do obszaru W. M. Gdańska analogicznie jak do terytorium zagranicznego.

(6) Zawarte w dekrecie niniejszym oraz w wydanych na jego podstawie rozporządzeniach wykonawczych zakazy przekazywania, wysyłania i wywozu za granicę lub sprowadzania z zagranicy stosują się do wolnego obszaru celnego analogicznie jak do terytorium zagranicznego.

Art. 2.

(1) Wszelkie zakazy i ograniczenia, zawarte w dekrecie niniejszym oraz w wydanych na jego podstawie rozporządzeniach wykonawczych, nie mają zastosowania do Banku Polskiego.

(2) Podlegają jednak zakazom i ograniczeniom, zawartym w dekrecie niniejszym oraz w wydanych na jego podstawie rozporządzeniach wykonawczych, obroty dokonywane na prowadzonych przez Bank Polski rachunkach cudzoziemców.

Art. 3.

(1) Jako organ wykonywujący przepisy dekretu niniejszego w zakresie, ustalonym

*) *Według brzmienia ustalonego obwieszczeniem Ministra Skarbu z dnia 7. XI. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 86/38, poz. 584).*

w rozporządzeniach wykonawczych, powołana zostaje Komisja Dewizowa. Liczbę członków Komisji Dewizowej oraz sposób ich powoływania określi rozporządzenie wykonawcze z tym, że przewodniczącego Komisji mianuje Minister Skarbu.

(2) Komisja Dewizowa rozstrzyga ostatecznie według swobodnego uznania bez obowiązku uzasadniania swych decyzyj. Decyzje Komisji mogą być bądź ogólne, bądź też dotyczyć poszczególnych spraw. Decyzje ogólne Komisja Dewizowa wydaje w formie zarządzeń, ogłaszanych w „Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu". Decyzje Komisji Dewizowej mogą uzależniać zezwolenie na czynności zabronione lub zwolnienie od obowiązków, ustanowionych w dekrecie niniejszym albo w wydanych na jego podstawie rozporządzeniach wykonawczych, od dopełnienia określonych warunków.

(3) Komisja Dewizowa jest uprawniona do pobierania opłat manipulacyjnych od poszczególnych swoich czynności urzędowych w oznaczonej przez siebie wysokości.

(4) Podania i zgłoszenia, wnoszone do Komisji Dewizowej, oraz udzielane przez nią zezwolenia, jak również wszelka z tą Komisją korespondencja, wolne są od opłat stemplowych.

Art. 4.

Jeżeli w dekrecie niniejszym lub w wydanych na jego podstawie rozporządzeniach wykonawczych jest mowa o zezwoleniu, rozumieć należy, — o ile z brzmienia lub treści danego przepisu inaczej nie wynika, — zezwolenie Komisji Dewizowej.

Art. 5.

(1) Handel zagranicznymi środkami płatniczymi, jeżeli jedną ze stron nie jest Bank Polski lub przedsiębiorstwo bankowe, które uzyskało od Ministra Skarbu odpowiednie uprawnienia (uprawnienia dewizowe), jest bez zezwolenia zabroniony.

(2) Minister Skarbu ustala warunki i zakres udzielanych uprawnień dewizowych i może je na podstawie swobodnego uznania, bez obowiązku podania powodów, ograniczyć, zawiesić lub cofnąć.

(3) Listę przedsiębiorstw bankowych, uprawnionych do handlu zagranicznymi środkami płatniczymi, oraz jej zmiany ogłasza Minister Skarbu w dziale urzędowym „Monitora Polskiego".

Art. 6.

(1) Handel złotem, sprowadzanie go z zagranicy i wywóz za granicę, jak również stawianie go do dyspozycji cudzoziemców, są bez zezwolenia zabronione. Przez wyrażenie „handel złotem" rozumie się zawieranie lub wykonywanie wszelkich umów, w których wyniku ma nastąpić lub następuje przeniesienie własności lub posiadania złota.

(2) Przepis ustępu poprzedzającego stosuje się do złota w monetach, zarówno stanowiących w jakimkolwiek kraju ustawowy środek płatniczy (art. 1), jak i nie mających nigdzie obiegu ustawowego, tudzież w sztabach, w postaci odlewów i przedmiotów, nie posiadających znamion gotowego do użytku wyrobu, oraz w stanie nieprzerobionym we wszelkiej postaci.

(3) Wysyłanie i wywóz za granicę złota w stanie przerobionym we wszelkiej postaci, platyny w postaci zarówno przerobionej jak i nieprzerobionej oraz kamieni szlachetnych i innych klejnotów są bez zezwolenia zabronione w zakresie ustalanym rozporządzeniami Ministra Skarbu.

Art. 7.

Nabywanie zagranicznych papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów od takich papierów, sprowadzanie tych walorów z zagranicy, jak również nabywanie od cudzoziemców oraz sprowadzanie z zagranicy polskich papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów od takichże papierów—jest bez zezwolenia zabronione.

Art. 7a.

Sprowadzanie do kraju z zagranicy bez zezwolenia środków płatniczych w zakresie ustalanym rozporządzeniami Ministra Skarbu jest zabronione.

Art. 8.

(1) Wszelkiego rodzaju przekazywanie, wysyłanie i wywóz za granicę środków płatniczych, bez względu na walutę, na jaką one opiewają, są bez zezwolenia zabronione.

(2) Stawianie przez osoby fizyczne lub prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, do dyspozycji cudzoziemców wszelkiego rodzaju środków płatniczych, w szczególności zaś dokonywanie z polecenia lub na rzecz cudzoziemców przekazów, przelewów, wpłat i wypłat jest bez zezwolenia zabronione. Stawianiem do dyspozycji cudzoziemca środków płatniczych jest również udzielenie mu pełnomocnictwa do odbioru lub dysponowania środkami płatniczymi.

(3) Przelew wierzytelności, należnej cudzoziemcowi od osoby fizycznej lub prawnej, mającej miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, jak również wstąpienie osoby trzeciej w prawa zaspokojonego wierzyciela — cudzoziemca wobec dłużnika, mającego miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, są bez zezwolenia zabronione.

(4) Wszelkiego rodzaju dysponowanie przez osoby fizyczne lub prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, posiadanymi za granicą środkami płatniczymi, złotem (art. 6 ust. (2), papierami procentowymi, dywidendowymi i kuponami od takich papierów, książeczkami oszczędnościowymi i wkładkowymi, należnościami od zagranicy z wszelkich tytułów, posiadanymi za granicą nieruchomościami, jak również wszelkiego rodzaju innymi prawami majątkowymi, jest bez zezwolenia zabronione bez względu na to, czy następuje w kraju, czy też za granicą. Nie jest dysponowaniem w rozumieniu powyższego przepisu przyjęcie należnego świadczenia, jeżeli przedmiot tego świadczenia zostaje sprowadzony do kraju.

(5) Wysyłanie i wywóz za granicę papierów procentowych i dewidendowych, kuponów od takich papierów oraz książeczek oszczędnościowych i wkładkowych, są bez zezwolenia zabronione.

(6) Stawianie przez osoby fizyczne lub prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, do dyspozycji cudzoziemców papierów procentowych i dywidendowych, kuponów od takich papierów oraz książeczek oszczędnościowych i wkładkowych, jak również wykonywanie dyspozycyj cudzoziemców, dotyczących powyższych wartości, są bez zezwolenia zabronione.

(7) Wysyłanie pocztą za granicę środków płatniczych, papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów od takich papierów, jak również książeczek oszczędnościowych i wkładkowych, może odbywać się z zachowaniem przepisów ustępów poprzedzających wyłącznie w listach lub paczkach wartościowych oraz w listach poleconych, nadawanych na pocztę w stanie otwartym. Komisja Dewizowa może zezwolić na wysyłanie pocztą za granicę powyższych wartości także w przesyłkach zamkniętych.

P. Lustman i Synowie
Przemysł i Handel Drzewny
Tartak w Sokalu Lwów, Zamknięta Nr. 9
Telefon 88

Art. 9.

(1) Udzielanie kredytu cudzoziemcom lub poręki za spłatę takich kredytów przez osoby fizyczne i prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, jest bez zezwolenia zabronione.

(2) Uzyskanie kredytu od cudzoziemca oraz udzielenie poręki za spłatę takiego kredytu, przez osobę fizyczną lub prawną, mającą miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, wymaga zgłoszenia w Banku Polskim.

(3) Przepis ustępu poprzedzającego nie dotyczy kredytów, udzielanych nabywcom przez sprzedawców w postaci towaru (tzw. „kredyty towarowe").

Art. 10.

(1) Osoby fizyczne i prawne, mające miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, są obowiązane:

a) zgłosić oraz zaofiarować do skupu bądź zlecić do sprzedaży lub inkasa instytucjom, które wskażą rozporządzenia wykonawcze, posiadane za granicą zagraniczne środki płatnicze i złoto (art. 6, ust. (2), zagraniczne i krajowe opiewające na walutę zagraniczną papiery procentowe i dywidendowe oraz kupony od takich papierów, należności od zagranicy z wszelkich tytułów, posiadane za granicą nieruchomości jak również wszelkiego rodzaju inne prawa majątkowe;

b) udowodnić wobec instytucyj, które wskażą rozporządzenia wykonawcze, dopełnienie powyższych obowiązków.

(2) Przepis ustępu poprzedzającego obowiązuje w zakresie ustalanym rozporządzeniami Ministra Skarbu, które określą również, w jakiej postaci nastąpić winno zaspokojenie należności od zagranicy oraz sposób, w jaki udowodnić należy dopełnienie obowiązków przewidzianych w artykule niniejszym.

(3) Komisja Dewizowa może zwolnić od obowiązków przewidzianych w ustępach (1) i (2).

Art. 11.

Każde przedsiębiorstwo bankowe i instytucja kredytowa, nie wyłączając przedsiębiorstw i instytucyj spółdzielczych, oraz te przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe, które prowadzą z zagranicą interesy handlowe albo swoją działalnością poważnie oddziaływują na obrót pieniężny z zagranicą — mogą być poddawane nadzorowi specjalnych komisarzy rządowych, wyznaczanych przez Ministra Skarbu na koszt danego przedsiębiorstwa lub instytucji.

Art. 12.

(1) We wszystkich przypadkach, w których spełnienie świadczenia pieniężnego wymaga zezwolenia stosownie do przepisów dekretu niniejszego lub wydanych na jego podstawie rozporządzeń wykonawczych, dłużnikowi służy prawo na żądanie wierzyciela wpłacenia równowartości takiego świadczenia w walucie krajowej do Banku Polskiego lub do banku, posiadającego odpowiednie uprawnienia dewizowe, na rachunek wierzyciela.

(2) Zasądzone oraz wyegzekwowane od dłużnika po dniu wejścia w życie dekretu niniejszego świadczenia, wymagające zezwolenia w myśl tego dekretu lub wydanych na jego podstawie rozporządzeń wykonawczych, winny być na wniosek wierzyciela przez dłużnika lub organy egzekucyjne w równowartości tych świadczeń w walucie krajowej wpłacone do Banku Polskiego lub do banku, posiadającego odpowiednie uprawnienia dewizowe, na rachunek wierzyciela.

(3) Warunki dysponowania przez wierzyciela sumami, wpłaconymi na jego rachunek na zasadzie artykułu niniejszego, ustali rozporządzenie wykonawcze.

Art. 13.

(1) Dla wszelkich obrotów i rozrachunków w zagranicznych środkach płatniczych obowiązują kursy banknotów zagranicznych lub dewiz, notowane w cedule urzędowej Giełdy Pieniężnej w Warszawie (dla pieniędzy zagranicznych — kursy — podawane w rubryce ceduły „Bilety bankowe", dla dewiz zaś — kursy w rubryce „Czeki i wypłaty"). W razie braku notowań w cedule urzędowej Giełdy Pieniężnej w Warszawie obowiązuje kurs zagranicznych środków płatniczych ustalany i ogłaszany przez Bank Polski w dziale urzędowym „Monitora Polskiego".

(2) Do obrotów i rozrachunków w zagranicznych środkach płatniczych, których kursy nie są ogłoszone ani w urzędowej cedule giełdowej, ani przez Bank Polski, mogą być stosowane odpowiednie kursy zagraniczne.

(3) Komisja Dewizowa może zezwolić na stosowanie do obrotów i rozrachunków w zagranicznych środkach płatniczych kursów innych niż obowiązujące na podstawie ustępów poprzedzających.

Art. 14.

Poza kursami notowanymi w cedule urzędowej Giełdy Pieniężnej w Warszawie oraz ustalanymi i ogłaszanymi przez Bank Polski, ogłaszanie innych kursów krajowych lub zagranicznych, określających stosunek zagranicznych środków płatniczych lub złota do złotego, jest bez zezwolenia zabronione. Zakazu tego nie stosuje się do Banku Polskiego, któremu wolno ogłaszać również kursy zagraniczne złotego, oraz nie dotyczy ustalania i ogłaszania stosunku zagranicznych środków płatniczych lub złota do złotego przez właściwe władze państwowe w przypadkach ustawowo przewidzianych.

Art. 14a.

Ministrowie Skarbu i Sprawiedliwości mogą określić w drodze rozporządzenia sposób stosowania przepisów dekretu niniejszego w postępowaniu egzekucyjnym i zabezpieczającym.

Art. 14b.

Rozporządzenia Ministra Skarbu określą sposób kontroli nad wykonywaniem przepisów dekretu niniejszego przy przekraczaniu granicy.

Art. 15.

Minister Skarbu władny jest w drodze rozporządzeń, pod warunkami przez siebie ustalanymi, zezwalać na wykonywanie czynności, dekretem niniejszym zakazanych lub ograniczonych, oraz zwalniać od ustanowionych w tym dekrecie obowiązków.

Art. 16.

(1) Kto bez zezwolenia Ministra Skarbu (art. 15) lub Komisji Dewizowej (art. 4) albo wbrew warunkom takiego zezwolenia dokonywa czynności, której zabraniają przepisy art. 5 ust. (1), art. 6, art. 7, art. 7a, art. 8, art. 9 ust. (1),

podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

(2) Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze aresztu do lat 2 i grzywny, albo jednej z tych kar.

(3) Sąd może zastosować karę przewidzianą w ust. (2) także wtedy, gdy zachodzi przypadek mniejszej wagi, zasługujący na szczególne uwzględnienie.

(4) Sąd orzeka karę nie niższą niż 3 lata więzienia i 100.000 złotych grzywny, jeżeli sprawca uczynił sobie proceder z popełniania przestępstw, określonych w artykule

niniejszym; w tym przypadku sąd może również wymierzyć grzywnę do wysokości nieograniczonej.

(5) Karom, przewidzianym w ust. (1) i (3), podlegają również osoby upoważnione do rozstrzygania o działalności instytucji, które dowiedziawszy się o zamiarze popełnienia przestępstwa, określonego w artykule niniejszym, przez pracownika tej instytucji, nie starały się zapobiec jego popełnieniu lub powstaniu skutku przestępnego, albo też dowiedziawszy się o takim już popełnionym przestępstwie, nie zawiadomiły o tym Komisji Dewizowej.

(6) Przepisu art. 6 kodeksu karnego nie stosuje się do przestępstw, polegających na wykroczeniu przeciwko przepisom art. (4) i art. 9 ust. (1).

Art. 17.

(1) Kto wykracza przeciwko przepisom art.10 lub rozporządzeń na jego podstawie wydanych, albo nie dopełnia warunków, pod jakimi otrzymał zwolnienie od obowiązków określonych w tych przepisach,

podlega karze więzienia do lat 5 i grzywny.

(2) Przepisy art. 16 ust. (2) — (4) stosuje się tu odpowiednio.

Art. 18.

(1) W razie skazania za przestępstwo określone w art. 16 lub 17 na więzienie, sąd orzeka przepadek będących przedmiotem przestępstwa: złota, pieniędzy, papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów od takich papierów, bez względu na to, czyją stanowią własność. W razie skazania za powyższe przestępstwa na karę aresztu i grzywny lub jedną z tych kar, sąd orzec może przepadek tych przedmiotów.

(2) W razie skazania za powyższe przestępstwa sąd może orzec przepadek także innych wartości i praw majątkowych, będących przedmiotem przestępstwa, bez względu na to, czyją stanowią własność.

Art. 19.

(1) Kto bez zezwolenia Ministra Skarbu (art. 15) lub Komisji Dewizowej (art. 4) albo wbrew warunkom takiego zezwolenia:

a) stosuje do obrotów lub rozrachunków w zagranicznych środkach płatniczych kurs wyższy od obowiązującego w myśl art. 13,

b) ogłasza kursy krajowe lub zagraniczne, których ogłaszanie jest zabronione przepisami art. 14,

podlega karze więzienia do lat 2 i grzywny,

(2) Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze aresztu do roku i grzywny,

albo jednej z tych kar.

(3) Sąd może zastosować karę przewidzianą w ust. (2) także wtedy, gdy zachodzi przypadek mniejszej wagi, zasługujący na szczególne uwzględnienie.

(4) Karom, przewidzianym w ust. (1) i (3) podlegają również osoby upoważnione do rozstrzygania o działalności instytucji, które, dowiedziawszy się o zamiarze popełnienia przestępstwa, określonego w artykule niniejszym, przez pracownika tej instytucji, nie starały się zapobiec jego popełnieniu, lub powstaniu skutku przestępnego albo też, dowiedziawszy się o takim już popełnionym przestępstwie, nie zawiadomiły o tym Komisji Dewizowej

Art. 20.

Kto wykracza przeciwko przepisowi art. 9 ust. (2),

podlega karze aresztu do roku i grzywny,

lub jednej z tych kar.

Art. 20a.

(1) Kto w celu uzyskania dla siebie lub innej osoby zezwolenia, wymaganego przez przepisy dekretu niniejszego, przytacza dane niezgodne z rzeczywistością lub przedstawia fałszywe dowody,

podlega karze aresztu i grzywny.

(2) Tym samym karom podlega, kto czynu, określonego w ust. (1), dopuszcza się w celu uzyskania zwolnienia od obowiązków, wynikających z art. 10 lub rozporządzeń na jego podstawie wydanych.

Art. 20b.

Kto wykracza przeciwko nakazom lub zakazom, zawartym w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 14b,

podlega karze aresztu do roku i grzywny,

lub jednej z tych kar.

Art. 21.

Przestępstwa, przewidziane w dekrecie niniejszym, należą do właściwości sądów okręgowych, z wyjątkiem przestępstw, przewidzianych w art. 20b, które należą do właściwości sądów grodzkich.

Art. 21a.

(1) Dochodzenia w sprawach o przestępstwa, przewidziane w dekrecie niniejszym oraz w dekrecie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 maja 1936 r. w sprawie kontroli obrotu towarowego z zagranicą i z Wolnym Miastem Gdańskiem (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 279), prowadzi prokurator bezpośrednio bądź za pośrednictwem władz skarbowych i ich organów wykonawczych.

(2) Minister Skarbu określi w drodze rozporządzenia, które władze skarbowe i ich organy wykonawcze uprawnione są do powyższych czynności.

(3) Do prowadzenia dochodzeń stosuje się przepisy postępowania karnego, przy czym władzom skarbowym oraz ich organom wykonawczym służą uprawnienia policji państwowej.

(4) Policja państwowa działa w zakresie ścigania przestępstw określonych w ust. (1) w zastępstwie nieobecnych organów władz skarbowych. O wykryciu przestępstwa i o przedsięwziętych czynnościach policja państwowa zawiadamia niezwłocznie właściwego prokuratora i właściwą władzę skarbową.

Art. 22.

Wykonanie dekretu niniejszego porucza się w części objętej art. 16—21 Ministrowi Sprawiedliwości, w odniesieniu do art. 14a Ministrom Skarbu i Sprawiedliwości, w odniesieniu do art. 12 Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, w części pozostałej Ministrowi Skarbu.

Art. 23.

(1) Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lutego 1928 r. w sprawie wywozu za granicę złota (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 156).

FARYKA WYROBÓW CELLULOIDOWYCH
Berkowicz, Szpitz i Kintlicher
Częstochowa Puławskiego 1/7
Telefon 1886
Rok założenia 1895

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 24 lipca 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi.

Na podstawie art. 22 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 roku w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 249) zarządza się co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. (1) Przedsiębiorstwa bankowe, uprawnione przez Ministra Skarbu do zajmowania się handlem zagranicznymi środkami płatniczymi, otrzymują nazwę banków dewizowych lub agentów dewizowych, zależnie od zakresu udzielonych im uprawnień. Uprawnienia banku lub agenta dewizowego są udzielane indywidualnie w formie pisemnych dekretów.

(2) Uzyskanie uprawnień banku dewizowego pociąga za sobą dla przedsiębiorstwa bankowego obowiązek odsprzedawania posiadanych zagranicznych środków płatniczych Bankowi Polskiemu na jego żądanie.

(3) Uprawnienia banku dewizowego, o ile dekret o udzieleniu rzeczonych uprawnień żadnych w tym względzie ograniczeń nie zawiera, obejmują: dokonywanie wszelkich transakcyj zagranicznymi środkami płatniczymi z Bankiem Polskim i z innymi bankami dewizowymi, nieograniczony skup w kraju zagranicznych środków płatniczych, jak również — przy zachowaniu właściwych przepisów niniejszego rozporządzenia — zakup zagranicznych środków płatniczych za granicą, sprzedaż ich oraz wykonywanie zleceń, wchodzących w zakres obrotu pieniężnego z zagranicą.

(4) Agenci dewizowi są uprawnieni tylko do skupu w kraju pieniędzy zagranicznych z obowiązkiem odsprzedaży ich Bankowi Polskiemu lub bankom dewizowym w terminie ustalonym przez Bank Polski.

§ 2. (1) Komisja Dewizowa składa się z przewodniczącego, dwóch członków oraz dwóch zastępców członków. Przewodniczącego oraz jednego członka i jednego zastępcę członka mianuje Minister Skarbu. Prezes Banku Polskiego mianuje jednego członka i jednego zastępcę członka, przy czym członek mianowany przez Prezesa Banku Polskiego jest zastępcą przewodniczącego. W miarę potrzeby zarządzeniami Ministra Skarbu może być powyższa liczba członków i ich zastępców zwiększona, jak również mogą być tworzone ekspozytury Komisji w składzie, ustalonym temiż zarządzeniami.

(2) Szczegółowy zakres działania Komisji Dewizowej, tryb urzędowania oraz charakter jej decyzyj określi osobny regulamin, zatwierdzony przez Ministra Skarbu.

(3) We wszystkich przypadkach, w których Komisja Dewizowa jest uprawniona do udzielania zezwoleń na wykonywanie czynności zakazanych lub ograniczonych, zezwolenia rzeczone mogą być przez Komisję udzielane również generalnie zarówno w odniesieniu do pewnej kategorii osób, jak i w odniesieniu do pewnych rodzajów czynności.

II. Kupno sprzedaż zagranicznych środków płatniczych, walorów i złota oraz przekazywanie pieniędzy za granicę.

§ 3. Osoby fizyczne i prawne, nie posiadające uprawnień banku lub agenta dewizowego, mogą kupować pieniądze zagraniczne oraz dewizy dla celów i w granicach

przewidzianych w rozporządzeniu niniejszym, wyłącznie w bankach dewizowych. Sprzedawać posiadane dewizy mogą te osoby tylko bankom dewizowym, pieniądze zaś zagraniczne — bankom dewizowym lub agentom dewizowym.

§ 4. Do wysokości kwot, dozwolonych do wywozu za granicę na zasadzie przepisów § 12, bankom dewizowym wolno sprzedawać osobom, do takiego wywozu upranionym, pieniądze zagraniczne i dewizy na koszty podróży za granicę przy zanotowaniu sprzedanej kwoty na paszporcie zagranicznym lub innym dowodzie osobistym, uprawniającym do przekroczenia granicy.

§ 5. Za zgodą Banku Polskiego bankom dewizowym wolno na rachunek własny zamieniać drogą kupna — sprzedaży posiadane za granicą zagraniczne środki płatnicze na inne środki płatnicze zagraniczne lub krajowe (operacje arbitrażowe).

§ 6. (1) Przekazywanie sum pieniężnych za granicę jest dozwolone tylko za pośrednictwem banków dewizowych i poczty z zachowaniem przepisów, zawartych w paragrafie niniejszym.

(2) Banki dewizowe mogą przekazywać pieniądze za granicę bez zezwolenia tylko w kwotach i na warunkach, ustalonych przez Komisję Dewizową.

(3) Przyjmując zlecenie przekazania sumy pieniężnej za granicę, bank dewizowy jest obowiązany odebrać od zleceniodawcy dokumenty, udowadniające cel przekazu i postąpić z nimi w myśl dyspozycyj, udzielonych przez Komisję Dewizową.

(4) Na równi z przekazywaniem sum pieniężnych za granicę traktuje się sprzedaż dewiz. Sprzedanych przez siebie dewiz banki dewizowe nie mogą wydawać do rąk nabywców, nie posiadających uprawnień banku dewizowego z wyjątkiem wypadków dewiz na koszty podróży za granicę na podstawie § 12.

(5) Przekazywanie sum pieniężnych za granicę za pośrednictwem poczty wymaga zezwolenia Komisji Dewizowej.

§ 7. Stawianie do dyspozycji cudzoziemców wszelkich środków płatniczych oraz uskutecznianie jakichkolwiek wypłat w kraju z polecenia cudzoziemców uważa się za równoznaczne z przekazywaniem sum pieniężnych za granicę i jest dozwolone tylko za pośrednictwem banków dewizowych z zachowaniem przepisów § 6 ust. (2) i ust. (3). Przepis ten nie dotyczy wypłat z polecenia cudzoziemców z ich rachunków, prowadzonych na zasadzie przepisów § 15.

§ 8. (1) Bankom dewizowym i agentom dewizowym wolno kupować w kraju złoto w postaci sztab oraz monet, zarówno stanowiących w jakimkolwiek kraju ustawowy środek płatniczy, jak i nie mających nigdzie obiegu ustawowego. Sprzedawać posiadane złoto w powyższych postaciach mogą banki i agenci dewizowi wyłącznie Bankowi Polskiemu oraz za jego zezwoleniem na cele przetwórcze.

(2) Wywóz złota za granicę oraz przywóz jego z zagranicy w postaci monet, sztab, odlewów i przedmiotów, nie posiadających znamion gotowego do użytku wyrobu oraz w stanie nieprzerobionym we wszelkiej postaci — wymaga zezwolenia.

§ 9. Wykonywanie dyspozycyj cudzoziemców co do papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów od takich papierów, złożonych przez nich na przechowanie u osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju — jest bez zezwolenia zabronione.

DROŻDŻE STANISŁAWOWSKIE **FILIP i BABETA LIEBERMANN**
Fabryka Spirytusu i Drożdży Prasowanych Spółka Akcyjna w STANISŁAWOWIE Tel. 24 i 530.

III. Wysyłanie za granicę środków płatniczych, walorów i książeczek oszczędnościowych za pośrednictwem poczty.

§ 10. (1) Wysyłanie pocztą za granicę krajowych i zagranicznych środków płatniczych, papierów procentowych i dywidendowych, kuponów od takich papierów oraz książeczek oszczędnościowych jest dozwolone tylko za zezwoleniem Komisji Dewizowej w listach (paczkach) wartościowych i poleconych, nadawanych na pocztę do wysłania w stanie otwartym.

(2) Banki dewizowe mogą bez specjalnego zezwolenia wysyłać pocztą za granicę zagraniczne środki płatnicze, a w ramach generalnych lub specjalnych zezwoleń Komisji Dewizowej także krajowe środki płatnicze, papiery procentowe i dywidendowe, kupony od takich papierów oraz książeczki oszczędnościowe — bez obowiązku okazywania zawartości takich przesyłek przy nadawaniu ich na pocztę.

§ 11. (1) Weksle i czeki, wysyłane za granicę na podstawie generalnego lub specjalnego zezwolenia Komisji Dewizowej, powinny być przed wysłaniem opatrzone przez bank dewizowy przewidzianą w zezwoleniu na wysłanie adnotacją, pod którą umieścić należy stempel firmowy banku.

(2) Przepis ustępu (1) nie ma zastosowania do zwracanych za granicę weksli i czeków, które były nadesłane do kraju w celu zainkasowania.

IV. Wywóz za granicę środków płatniczych, walorów i książeczek oszczędnościowych.

§ 12. (1) Wywóz za granicę krajowych i zagranicznych środków płatniczych jest dozwolony bez specjalnego zezwolenia do wysokości równowartości 200 zł na każdą osobę, legitymującą się osobnym paszportem zagranicznym, lub na jeden paszport zagraniczny. Jeżeli osoba, wyjeżdżająca za granicę, posiada w paszporcie wizę, uprawniającą do wielokrotnego przejścia granicy, wówczas nie może ona wywieźć w ciągu jednego miesiąca kalendarzowego więcej jak równowartość 200 zł. Zasady powyższe nie mają zastosowania w wypadkach, kiedy Komisja Dewizowa ustanowiła normy odrębne, określające zarówno rodzaje, jak i wysokość kwoty środków płatniczych, dozwolonych do wywozu bez specjalnego zezwolenia przy wyjeździe do określonych krajów.

(2) Osoby, przekraczające granicę na podstawie przepustek granicznych, kart cyrkulacyjnych itp. mają prawo przenieść każdorazowo za granicę sumę, odpowiadającą równowartości 10 zł.

(3) Osoby uprawnione do przekroczenia granicy na podstawie legitymacyj członkowskich związków turystycznych mają prawo przenieść każdorazowo za granicę sumę, odpowiadającą równowartości 50 zł, łącznie jednak w ciągu miesiąca kalendarzowego nie więcej jak równowartość 100 zł.

(4) Z uprawnień przewidzianych w ustępach poprzedzających mogą korzystać tylko osoby fizyczne, nie będące cudzoziemcami, jeżeli przekraczają granicę w miejscach do tego przeznaczonych i zgłaszają całkowitą wywożoną kwotę środków płatniczych organom celnym lub granicznej kontroli skarbowej, pełniącym służbę w miejscach do przekraczania granicy przeznaczonych.

(5) Do wywozu środków płatniczych na kwoty wyższe, niż dozwolone na podstawie ustępów (1), (2) i (3), jak również do wywozu papierów procentowych i dywidendowych, kuponów od takich papierów oraz książeczek oszczędnościowych jest wymagane zezwolenie Komisji Dewizowej. Osoba fizyczna, nie będąca cudzoziemcem, o ile posiada takie zezwolenie, może jednocześnie wywieźć oprócz środków płatniczych, wa-

lorów i książeczek oszczędnościowych wymienionych w zezwoleniu, również kwotę dozwoloną do wywozu w myśl ustępów (1), (2) i (3), jeżeli w zezwoleniu inaczej nie zastrzeżono.

(6) Przy udzielaniu przez Komisję Dewizową zezwoleń na wywóz za granicę weksli i czeków, stosuje się analogicznie przepis § 11 ust. (1).

(7) Osoby, przekraczające granicę, są obowiązane zgłosić organom celnym, a na granicy polsko-gdańskiej granicznej kontroli skarbowej: przy wyjeździe z kraju — całkowitą kwotę wywożonych środków płatniczych, jak również złota, papierów procentowych i dywidendowych, kuponów od takich papierów oraz książeczek oszczędnościowych, a przy wjeździe do kraju — złota, papierów procentowych i dywidendowych oraz kuponów od takich papierów przywożonych do Polski.

§ 13. Cudzoziemiec może wywieźć bez specjalnego zezwolenia środki płatnicze i książeczki oszczędnościowe zgłoszone przy wjeździe do Polski i uwidocznione na imiennym zaświadczeniu właściwego urzędu celnego lub placówek granicznej kontroli skarbowej, stwierdzającym poprzedni przywóz tych wartości do kraju. Zaświadczenie takie w terminie czteromiesięcznym od daty jego wystawienia uprawnia do wywozu tych samych wartości, na które opiewa, przez wszystkie urzędy celne, a na granicy polsko-gdańskiej przez wszystkie placówki granicznej kontroli skarbowej.

V. Obrót z zagranicą walutą polską.

§ 14. (1) Cudzoziemcy mogą posiadać rachunki tylko w bankach dewizowych oraz za zezwoleniem w innych instytucjach. Rachunki cudzoziemców noszą nazwę rachunków zagranicznych i mogą być: 1) wolne, 2) zablokowane i 3) inne o specjalnym charakterze na warunkach określonych przez Komisję Dewizową (specjalne). Prowadzenie tych rachunków w walucie obcej jest bez zezwolenia Komisji Dewizowej zabronione.

(2) Przepis ustępu poprzedzającego nie dotyczy rachunków, jakie inne osoby fizyczne i prawne w kraju prowadzą dla cudzoziemców, z którymi mają rozliczenia pieniężne z obrotów towarowych lub innych tytułów. Prowadzenie tych rachunków nie uwalnia od obowiązku uzyskania wymaganego zezwolenia na same czynności, będące treścią księgowania jak wpłaty, wypłaty, przelewy, przeliczenia itp. Księgowanie nie może prowadzić do kompensaty należności wzajemnych, jeżeli na ich skompensowanie nie uzyskano zezwolenia.

§ 15. Obroty na zagranicznych rachunkach wolnych mogą się odbywać tylko zgodnie z następującemi przepisami:

a) wpłaty osób fizycznych i prawnych, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, powinny być traktowane na równi z przekazywaniem sum pieniężnych za granicę i mogą być przyjmowane tylko z zachowaniem przepisów § 6 ust. (2) i ust. (3);
b) wpłaty cudzoziemców (przesyłki banknotów z zagranicy) wymagają zezwolenia;
c) kredytowanie równowartością zagranicznych środków płatniczych nabytych za granicą od posiadacza rachunku (§ 17), jest dozwolone;
d) kredytowanie z tytułu inkasa nadesłanego z zagranicy wekslu lub czeku jest dozwolone, o ile uprawnienie to wynika z adnotacji umieszczonej na wekslu lub czeku zgodnie z § 11 ust. (1); w braku takiej adnotacji zakredytowanie rachunku z powyższego tytułu jest dopuszczalne wyłącznie za zezwoleniem;
e) w granicach znajdującego się na rachunku pokrycia są dozwolone wypłaty na

rzecz sób, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w kraju, oraz przelewy na inne rachunki zagraniczne wolne, prowadzone w tej samej lub innej instytucji;

f) kupno dewiz na ciężar rachunku wymaga zezwolenia Komisji Dewizowej.

§ 16. Wpłaty na rzecz cudzoziemców nie odpowiadające przepisom § 15 mogą być przez banki dewizowe przyjmowane wyłącznie na rachunki zagraniczne zablokowane, z których wszelka dyspozycja wymaga zezwolenia, chyba że na warunkach określonych przez Komisję Dewizową jest dozwolone przyjęcie ich na rachunek zagraniczny specjalny.

§ 17. (1) Sprzedaż za granicę wypłat na Polskę w jakiejkolwiek bądź formie jest dozwolona tylko Bankowi Polskiemu i za jego zgodą bankom dewizowym.

(2) Przez pojęcie sprzedaży za granicę wypłaty na Polskę rozumie się zarówno efektywną wypłatę w złotych z polecenia cudzoziemca, jak i wszelkie postawienie sumy pieniężnej w walucie polskiej do dyspozycji cudzoziemca w zamian za otrzymaną od niego do dyspozycji za granicą równowartość w walucie zagranicznej.

§ 18. Zapłata w walucie polskiej długu osobie trzeciej z polecenia wierzyciela — cudzoziemca jest bez zezwolenia zabroniona. Zakaz ten nie dotyczy wypłat z polecenia cudzoziemców z ich rachunków, prowadzonych na zasadzie § 15.

VI. Obowiązek zaofiarowania należności zagranicznych.

§ 19. (1) Eksporterzy są obowiązani zaofiarować do skupu Bankowi Polskiemu lub bankowi dewizowemu bezzwłocznie po otrzymaniu całkowitą należność, przypadającą im za sprzedane za granicę towary bądź zaliczkę otrzymaną na poczet tej należności, podług kursu odnośnej dewizy w dniu wypłaty lub wykazać się otrzymaniem tej należności z rachunku zagranicznego wolnego.

(2) Eksporterzy są obowiązani — na żądanie — do składania Bankowi Polskiemu sprawozdań, które powinny obejmować rodzaj i cenę jednostkową towarów, sprzedanych przez eksporterów za granicę, sumy należności zagranicznych za te towary oraz stwierdzenie, kiedy i jakiemu bankowi dewizowemu rzeczone należności zostały lub zostaną zaofiarowane do skupu.

(3) Bankowi Polskiemu służy prawo rewidowania ksiąg eksporterów celem stwierdzenia, czy eksporterzy wywiązali się z obowiązków, ustanowionych w paragrafie niniejszym.

§ 20. Przepis § 19 ust. (1) odnosi się w równej mierze do należności, przypadających za sprzedane lub zastawione za granicą wszelkie papiery procentowe i dywidendowe oraz za kupony od tych papierów.

§ 21. Uzyskane od cudzoziemców kredyty oraz udzielona poręka za spłatę takich kredytów podlegają zgłoszeniu w Banku Polskim w terminie dni 7 od dnia uzyskania kredytu lub udzielenia poręki.

VII. Wykonanie rozporządzenia i nadzór nad wykonaniem.

§ 22. Nadzór nad wykonaniem przepisów rozporządzenia niniejszego sprawują wyznaczone przez Ministra Skarbu władze, urzędy i instytucje. W stosunku do banków i agentów dewizowych nadzór sprawuje Bank Polski — niezależnie od powierzenia nadzoru innym władzom, bankom i instytucjom.

§ 23. Przedsiębiorstwa bankowe są obowiązane stosować się do instrukcji, wydawanych w ramach rozporządzenia niniejszego przez Komisję Dewizową i Bank Polski. Przedsiębiorstwa te są obowiązane na każde żądanie Komisji Dewizowej, Banku Polskiego oraz władz, urzędów i instytucyj, przewidzianych w § 22, dostarczyć wszelkich danych, wyjaśnień i wykazów, odnoszących się do transakcyj zagranicznymi środkami płatniczymi oraz obrotu pieniężnego z zagranicą.

§ 24. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 sierpnia 1936 r. Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 26 kwietnia 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250) oraz § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 14 maja 1936 r. o obowiązku zgłoszenia i zaofiarowania do skupu należności za sprzedane za granicę towary (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 296).

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 27 lipca 1936 r. Nr 57, poz. 419).

Regulamin Komisji Dewizowej z dnia 7 kwietnia 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 26/37, poz. 808).

Na podstawie § 2 ust. (2) rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 24 lipca 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 419), zatwierdzam Regulamin Komisji Dewizowej o treści następującej:

I. Skład, zakres działania i charakter decyzyj Komisji Dewizowej.

1. Komisja składa się z przewodniczącego oraz dwóch członków i dwóch zastępców.

2. Zadaniem Komisji jest wykonywanie przepisów dekretu Prezydenta R. P. z dn. 26 kwietnia 1936 r. w zakresie, ustalonym w rozporządzeniach wykonawczych, przez wydawanie orzeczeń i decyzyj.

3. Orzeczenia i decyzje mogą być bądź ogólne, dotyczące pewnego zakresu czynności lub pewnej kategorii osób, bądź też — dotyczyć poszczególnych spraw.

Wydawane na podstawie decyzyj zezwolenia mogą zawierać upoważnienie do jednorazowego, wielokrotnego lub ciągłego wykonywania czynności, objętych zezwoleniem, jak również — obejmować czynności przez wnioskodawcę już dokonane.

Zezwolenia Komisji mogą być ograniczone terminem lub uzależnione od spełnienia postawionych warunków.

4. Komisja nie jest obowiązana do uzasadniania swych decyzyj, od których nie przysługuje zainteresowanym prawo odwołania.

Decyzje i orzeczenia natury ogólnej, jak również decyzje indywidualne, upoważniające do wielokrotnego lub ciągłego wykonywania czynności, wymagających zezwolenia — mogą być w każdej chwili odwołane lub zmienione.

II. Tryb urzędowania.

5. Komisja urzęduje w Warszawie i zbiera się na posiedzenia w miarę potrzeby, jednak nie rzadziej, niż dwa razy na tydzień.

Posiedzenia zwołuje przewodniczący lub zastępca przewodniczącego.

Zastępcy członków mogą brać udział we wszystkich posiedzeniach Komisji.

Uchwały zapadają większością głosów obecnych, przy czym w razie równości przeważa głos przewodniczącego.

W posiedzeniach może brać udział z głosem doradczym delegat Ministra Przemysłu i Handlu.

6. Do ważności uchwał zawierających: orzeczenia i decyzje natury ogólnej (generalne) lub ogłaszane w formie okólników, ustalanie kontyngentów dewizowych i udzielanie upoważnień do wydawania decyzyj w imieniu Komisji (p. 7) — potrzebna jest obecność trzech osób z pośród członków Komisji lub ich zastępców. Do ważności uchwał, zawierających orzeczenia lub decyzje, dotyczące poszczególnych spraw (zezwolenia indywidualne), — wystarcza obecność dwóch członków lub ich zastępców.

7. Komisja ma prawo upoważnić poszczególnych członków Komisji, ich zastępców oraz urzędników Biura Komisji do wydawania — w ściśle określonych granicach w imieniu Komisji — decyzyj w poszczególnych sprawach.

8. Naczelnik Biura Komisji i osoby przez niego powołane z pośród urzędników Biura referują na posiedzeniach Komisji sprawy przedstawione do jej decyzji.

Z przebiegu posiedzenia Komisji sporządza się protokół uchwał generalnych i tych uchwał indywidualnych, przy których Komisja nie ujawniła swej decyzji lub orzeczenia na aktach, dotyczących danej sprawy. Protokół ma być podpisany przez przewodniczącego lub jego zastępcę.

9. Uchwały Komisji podawane są wiadomości ogólnej lub zainteresowanych osób w formie:

a) okólników i instrukcyj,

b) pism,

c) decyzyj umieszczonych na kopiach wniosków.

Okólniki Komisji ogłaszane są w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu.

Wszelką korespondencję oraz zawiadomienia o uchwałach Komisji, powziętych według zasad, określonych w rozdziałach I i II, podpisuje Naczelnik Biura lub łącznie dwaj urzędnicy upoważnieni do tego przez Komisję.

10. Członkowie Komisji i ich zastępcy mogą otrzymywać wynagrodzenie w wysokości zatwierdzonej przez Ministra Skarbu.

III. Biuro Komisji Dewizowej.

11. Organem wykonawczym Komisji jest jej Biuro, którego organizację powierza się Bankowi Polskiemu.

Komisja przyjmuje i zwalnia pracowników Biura na wniosek Naczelnika Biura.

12. Komisja uchwala wysokość opłat manipulacyjnych oraz budżet swych wydatków.

Kasę i rachunkowość Komisji Dewizowej prowadzi Bank Polski.

Dysponowanie sumami z rachunku Komisji w ramach budżetu lub na podstawie specjalnych uchwał Komisji następuje za łącznym podpisem Naczelnika Biura z jednym z urzędników Biura, upoważnionych przez Komisję lub dwóch urzędników Biura upoważnionych przez Komisję.

KOMUNALNY BANK KREDYTOWY POZNAŃ, ul. Grudnia 8
Telefon zbiorowy 45-51
Instytucja prawa publicznego o pupilarnej pewności.

Instrukcja Ministra Skarbu z dnia 8 sierpnia 1936 r. L. D. IV. 18876/3/36 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 21/36, poz. 680) w sprawie wykonywania przez urzędy celne i placówki granicznej kontroli skarbowej przepisów o obrocie pieniężnych z zagranicą.

Do Dyrekcyj Ceł: we Lwowie, Mysłowicach, Poznaniu i Warszawie, wszystkich urzędów Celnych, podległych tym Dyrekcjom Ceł oraz do Izby Skarbowej w Grudziądzu.

Dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 249) zostały wprowadzone ograniczenia przywozu i wywozu złota, papierów procentowych, dywidendowych oraz kuponów od tych papierów, jak również ograniczenia wywozu krajowych i zagranicznych środków płatniczych. Dekret ten jest rozwinięty przez rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu z dnia 24 lipca 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 419). Celem należytego wykonania przepisów dekretu oraz rozporządzenia, Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, co następuje:

I. Zakaz przywozu i wywozu złota (art. 6 dekretu).

1) Zakazany jest przywóz z zagranicy i wywóz za granicę złota:

a) w monetach, zarówno stanowiących w jakimkolwiek kraju ustawowy środek płatniczy, jak i niemający nigdzie ustawowego obiegu;

b) w sztabach i w postaci odlewów niemających znamion gotowego do użytku wyrobu;

c) w stanie nieprzerobionym we wszelkiej postaci.

2) Folia złota, blacha złota dla celów dentystycznych i złom złota jako przedmioty, nie mające znamion gotowego do użytku wyrobu, podlegają ograniczeniom przywozowym i wywozowym.

3) Zezwoleń na przywóz i wywóz złota udziela Komisja Dewizowa.

4) Wystawiać zaświadczeń uprawniających do powrotnego wywozu bez specjalnych pozwoleń (§ 13 rozp. Ministra Skarbu) na przywiezione złoto (w tym i monety złote) nie należy nawet wówczas, gdy podróżny posiada zezwolenie na przywóz Komisji Dewizowej.

II. Zakaz przywozu i wywozu papierów wartościowych (art. 7 i 8 dekretu).

1) Zakazany jest przywóz z zagranicy i wywóz za granicę papierów wartościowych, papierów dywidendowych oraz kuponów od tych papierów i to zarówno zagranicznych, jak i krajowych.

2) Pozwoleń na przywóz i wywóz tych papierów oraz kuponów od tych papierów udziela Komisja Dewizowa; narówni z zezwoleniami Komisji Dewizowej należy traktować zaświadczenia Banku Polskiego i jego oddziałów, stwierdzające udzielenie takiego zezwolenia przez Komisję.

3) Wystawianie zaświadczeń, uprawniających do powrotnego wywozu bez osobnych pozwoleń (§ 13 rozp. Ministra Skarbu) na wymienione papiery, nie jest dopuszczalne nawet wówczas, gdy strona posiada pozwolenie na przywóz Komisji Dewizowej.

4) Papiery procentowe, dywidendowe oraz kupony od tych papierów, nadsyłane

pod adresem banków dewizowych nie mogą być wydawane bez pozwolenia Komisji Dewizowej.

5) Funkcjonariusze polskich urzędów zagranicznych (dyplomatycznych i konsularnych) mogą przywozić bez osobnych pozwoleń obligacje pożyczek: „Pożyczka Narodowa" i „3% Pożyczka Inwestycyjna", jeżeli okażą poświadczenie urzędu zagranicznego, że obligacje te były przez nich subskrybowane i są ich własnością. To samo prawo służy funkcjonariuszom urzędów i przedsiębiorstw państwowych, czynnych na obszarze W. M. Gdańska na podstawie analogicznych zaświadczeń Komisarza Generalnego R. P. w Gdańsku lub Polskiej Kasy Rządowej w Gdańsku.

III. Zakaz wywozu krajowych i zagranicznych środków płatniczych i książeczek oszczędnościowych (art. 8 dekretu i § 12 rozporządzenia).

1) a) Wysyłanie za granicę środków płatniczych i książeczek oszczędnościowych, niezależnie od wysokości sumy, oraz

b) wywóz tych środków w ruchu osobowym ponad normy, ustalone w § 12 ust. 1—3 rozporządzenia Ministra Skarbu — są bez pozwolenia zakazane.

2) Środkami płatniczymi, podlegającymi zakazowi wywozu w myśl art. 1 dekretu niezależnie od waluty, na którą opiewają, są:

a) pieniądze (monety, banknoty oraz wszelkie znaki pieniężne papierowe;

b) weksle i czeki (z wyjątkiem przewidzianym w ust. 9), jeżeli są podpisane, chociażby nie były wypełnione;

c) asygnaty kasowe, akredytywy, polecenia wypłaty i przekazy; są to zlecenia wypłaty pieniężnej osobie określonej lub okazicielowi, wystawione przez banki w operacjach bankowych (akredytywy), firmy handlowe w operacjach handlowych (przekazy) lub osoby prywatne (zlecenie wypłaty, asygnaty kasowe lub kwity kasowe). Środki te są wystawiane przeważnie na zwykłym papierze firmowym, a nie na blankietach (jak np. weksle i czeki).

3) Książeczki oszczędnościowe podlegają zakazowi wywozu bez względu na to, czy są krajowe, czy zagraniczne, z wyjątkiem książeczek oszczędnościowych załogi polskich statków morskich, które są wolne od zakazu wywozu.

4) Pozwoleń na wywóz książeczek oszczędnościowych udziela Komisja Dewizowa; narówni z zezwoleniem Komisji Dewizowej należy traktować zaświadczenia Banku Polskiego lub jego oddziałów, stwierdzające udzielenie takiego zezwolenia przez Komisję.

5) Pozwoleń na wywóz środków płatniczych ponad normy dopuszczone do wywozu bez zezwoleń (§ 12 rozp. Ministra Skarbu oraz uchwały Komisji Dewizowej, wydane na podstawie ust. 1 tego paragrafu), udziela Komisja Dewizowa; narówni z zezwoleniami Komisji Dewizowej należy traktować adnotacje banków dewizowych, umieszczane w paszportach, a przy przejeździe do W. M. Gdańska w dowodach osobistych, stwierdzające udzielenie przez Komisję Dewizową zezwolenia na wywóz oraz wysokość i rodzaj środków płatniczych, dozwolonych do wywozu.

6) Stosownie do decyzji Komisji Dewizowej, urzędnicy, wyjeżdżający za granicę z polecenia Ministerstwa Spraw Zagranicznych i zaopatrzeni w zezwolenia, wystawione przez wymienione Ministerstwo według załączonego wzoru Nr 1, mogą wywozić za granicę środki płatnicze, wyszczególnione w tym zezwoleniu.

7) T. zw. „kwity na złożony depozyt" i żetony, wydawane uczestnikom wycieczek zbiorowych przez linię Gdynia—Ameryka, Linie Żeglugowe S. A., jako środki płatnicze

używane tylko do wewnętrznego użytku na statkach tej linii, nie podlegają przy wywozie ograniczeniom.

8) Wykazy bankowe t. zw. „Bankbooks" przywożone przez obywateli angielskich i amerykańskich, nie są książeczkami oszczędnościowymi i nie podlegają ograniczeniom przy wywozie.

9) Stosownie do uchwały Komisji Dewizowej, imienne czeki podróżnicze (travelers cheque) wystawione za granicą a wywożone przez cudzoziemców, będących ich pierwotnymi właścicielami, mogą być wywożone bez pozwolenia Komisji Dewizowej względnie bez zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów. Ulga ta nie może być stosowana, jeżeli osoba wywożąca czek podróżniczy nie jest zgodna co do nazwiska i imienia z osobą, podpisaną na pierwszej stronie czeku, jako właściciel czeku.

IV. Wywóz środków płatniczych bez osobnych pozwoleń.

a) wskazówki ogólne.

1) Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 24 lipca 1936 r. § 12 ustala kwotę środków płatniczych, dozwolonych do wywozu bez osobnych pozwoleń, w ruchu podróżnych, granicznym i turystycznym, oraz określa warunki, na jakich wywóz tych środków jest dozwolony.

2) Z prawa wywozu bez osobnych pozwoleń środków płatniczych w granicach określonych mogą korzystać **tylko osoby fizyczne, nie będące cudzoziemcami,** jeżeli:

a) przekraczają granicę w miejscach do tego przeznaczonych,

b) i zgłoszą całkowitą, wywożoną kwotę środków płatniczych, organom celnym lub skarbowym, pełniącym służbę w miejscach, przeznaczonych do przekraczania granicy.

3) Cudzoziemcy nie mają prawa wywozić z Polski żadnych środków płatniczych bez pozwolenia Komisji Dewizowej lub zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów; jedynie w ruchu podróżnych (za paszportami) mogą być przepuszczane cudzoziemcom drobne kwoty do równowartości 10 zł bez pozwolenia lub zaświadczenia.

4) Pojęcie „cudzoziemiec" jest określone w art. 3 ust. 3) dekretu Prezydenta z dnia 26 kwietnia 1936 r. W myśl tego przepisu za cudzoziemca należy uważać osobę, mającą miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą, przy czym przepis ten nie wiąże pojęcia cudzoziemca z kwestią obywatelstwa. Z powyższego wynika, że obywatel polski, zamieszkały za granicą, jest cudzoziemcem w rozumieniu przepisów dewizowych, natomiast obywatel Państwa obcego, zamieszkały w Polsce nie powinien być uważany za cudzoziemca w zakresie stosowania tychże przepisów.

5) Funkcjonariusze polskich urzędów dyplomatycznych i konsularnych powinni być traktowani narówni z cudzoziemcami.

b) wywóz w ruchu podróżnych.

1) Osoby, zaopatrzone w paszporty zagraniczne, mogą wywozić za granicę według obecnie obowiązujących przepisów środki płatnicze (krajowe i zagraniczne) o równowartości 200 zł na jeden paszport; jeżeli osoba, wyjeżdżająca za granicę, posiada paszport, uprawniający do wielokrotnego przekraczania granicy, wówczas nie może wywieźć w miesiącu kalendarzowym więcej, niż równowartość 200 zł.

2) Pod pojęciem „paszport zagraniczny" należy rozumieć:

a) paszport polski, wystawiony przez władze polskie **w kraju** i uprawniający do wyjazdu za granicę; paszporty polskie, wystawione przez władze konsularne za granicą, nie dają prawa wywozu wymienionej w ust. 1 kwoty, gdyż osoby, zaopatrzone w takie paszporty jako zamieszkałe za granicą są cudzoziemcami w rozumieniu przepisów dewizowych;

b) paszport, wystawiony przez władze państwa obcego, uprawniający do wyjazdu za granicę, jeżeli dany obywatel państwa obcego posiada miejsce zamieszkania w Polsce.

3) Zwolnienie powyższe jest przyznane na jeden paszport, bez względu na to, ile osób jest objętych jednym paszportem; tę samą zasadę stosuje się również do wycieczek zbiorowych, których uczestnicy nie posiadają indywidualnych paszportów, lecz jeden dowód zbiorowy.

4) Załogi statków morskich, statków rzecznych i statków powietrznych oraz obsługę wagonów sypialnych i restauracyjnych, jeżeli ta ostatnia udaje się dalej, niż do pierwszej stacji zagranicznej, należy traktować, co do wywozu ich prywatnych pieniędzy, narówni z osobami, zaopatrzonymi w paszporty zagraniczne; jeżeli wymienione osoby przekraczają granicę częściej w ciągu miesiąca kalendarzowego, mają do nich zastosowanie przepisy, dotyczące osób, posiadających paszporty, uprawniające do wielokrotnego przekraczania granicy.

5) Celem prowadzenia kontroli, aby osoby posiadające paszporty uprawniające do wielokrotnego przekraczania granicy, nie wywiozły w ciągu miesiąca kalendarzowego środków płatniczych więcej ponad dopuszczalną normę 200 zł, należy takim osobom przy każdorazowym wyjeździe notować w paszporcie wywożoną ilość środków płatniczych, przeliczoną na złote polskie. Adnotacje takie należy uskuteczniać na ostatnich stronicach paszportów, a gdyby w paszporcie miejsca nie było, na osobnych kartkach, trwale dołączonych do paszportu. W miejscu złączenia kartki z paszportem należy wycisnąć pieczęć urzędową w ten sposób, aby część pieczęci była na paszporcie, część na dołączonej karcie. Drobnych kwot, nieprzekraczających 10 zł, nie należy notować, chyba, żeby dana osoba przekraczała granicę codziennie. Podróżnych należy uprzedzać, że w wypadku, gdy podróżny daną kartkę usunie, to nie będzie mógł w danym miesiącu kalendarzowym, w którym przekracza granicę, wywieźć za granicę bez pozwolenia żadnych środków płatniczych.

6) Za miesiąc kalendarzowy, w ciągu którego jest dozwolony wywóz środków płatniczych o równowartości 200 zł, należy uważać okres czasu od pierwszego do ostatniego dnia miesiąca.

7) Przy wycieczkach zbiorowych przewodnicy wycieczek powinni posiadać pozwolenia na wywóz walut, jeżeli ogólna kwota posiadanych przez uczestników pieniędzy, przekracza kwotę dozwoloną do wywozu bez pozwolenia (obecnie 200 zł na jeden paszport). W pozwoleniach są wskazywane kwoty, dozwolone do wywozu na jedną osobę. Uczestnicy wycieczek zbiorowych nie mogą, poza wymienioną w pozwoleniu kwotą, wywozić za granicę więcej pieniędzy, nawet w granicach kwoty dozwolonej do wywozu bez pozwolenia. Natomiast, jeżeli przewodnik wycieczki nie posiada pozwolenia na wywóz walufy, suma wywożonych przez wszystkich uczestników pieniędzy nie może przekraczać kwoty, dozwolonej do wywozu bez pozwolenia.

8) Stosownie do § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Skarbu, Komisja Dewizowa jest władna ustanawiać odmienne normy, określające zarówno rodzaje, jak i wysokość kwoty środków płatniczych, dozwolonych do wywozu bez specjalnego zezwolenia, przy

wyjeździe do niektórych krajów. Odnośne uchwały Komisji Dewizowej o tym względzie będą podawane do wiadomości urzędów celnych w drodze ogłaszania tych uchwał w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu, lub w drodze specjalnych zarządzeń.

c) wywóz w ruchu granicznym.

1) Osoby, przekraczające granicę na podstawie przepustek granicznych, kart cyrkulacyjnych itp. mają prawo przenieść każdorazowo za granicę sumę, odpowiadającą równowartości 10 zł.

2) Drużyny konduktorskie kolejowe należy traktować narówni z osobami, przekraczającymi granicę na podstawie przepustek granicznych.

d) wywóz w ruchu turystycznym.

1) Osoby przekraczające granicę na podstawie przepustek turystycznych Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego i Polskiego Związku Narciarskiego, przewidzianych w konwencji turystycznej między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Czecho-Słowacką, podpisanej w Pradze dnia 30 maja 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 333 z 1926 r.), mają prawo wywieźć za granicę każdorazowo sumę, odpowiadającą równowartości 50 zł, łącznie jednak w ciągu miesiąca kalendarzowego nie więcej, jak równowartość 100 zł.

2) Celem utrzymania ewidencji, aby osoby, o których jest mowa w ust. 1 nie wywiozły w ciągu miesiąca kalendarzowego więcej środków płatniczych, niż równowartość 100 zł, należy prowadzić ewidencję według zasad ustalonych w dziale X (Ruch polsko-gdański) niniejszej instrukcji. Ewidencji takiej nie prowadzi się w stosunku do osób, przekraczających granicę na drogach turystycznych, nie będących drogami celnymi.

e) wywóz do W. M. Gdańska.

Sprawa wywozu środków płatniczych do W. M. Gdańska jest omówiona w dziale X niniejszej instrukcji.

f) przeliczanie walut obcych na walutę polską.

1) Jeżeli w adnotacjach umieszczonych w dokumentach podróży (jak np. w paszportach) przez banki dewizowe przy sprzedaży obcych walut, względnie w pokwitowaniach banków dewizowych, stwierdzających sprzedaż walut, są wskazane kursy, po jakich waluty obce zostały sprzedane, to waluty te należy przeliczać na złote polskie według kursów, wskazanych w adnotacjach lub pokwitowaniach. Jeżeli w adnotacji banku dewizowego, lub w pokwitowaniu nie ma wskazanego kursu, waluty obce należy przeliczać na złote polskie po kursie urzędowym.

2) Ta sama zasada przeliczania walut obcych na walutę polską według kursów, wskazanych w adnotacjach lub pokwitowaniach banków dewizowych, dotyczy również przeliczania wartości czeków podróżnych (travelers cheque), opiewających na marki niemieckie (na tzw. registermarki). Jeżeli w adnotacjach lub pokwitowaniach banków dewizowych niema wskazanego kursu, wówczas wartość czeków należy przeliczać po kursie 1 mkn. = 1.40 zł.

3) Wyciągi z cedułу urzędowej Giełdy Pieniężnej w Warszawie są ogłaszane w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu.

V. Zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów (§ 13 rozporządzenia Ministra Skarbu).

1) Zaświadczenia, uprawniające do powrotnego wywozu środków płatniczych i książeczek oszczędnościowych **mogą być wystawiane w ruchu podróżnych i granicznym tylko cudzoziemcom** (dział IV ust. a p. 4). Wystawianie zaświadczeń tych osobom, nie będącym cudzoziemcami nie jest dopuszczalne. Zaświadczeń na drobne kwoty do równowartości 10 zł w ruchu podróżnych (dz. IV ust. a p. 3) nie należy wystawiać.

2) Zaświadczenia mogą być wystawiane na środki płatnicze i książeczki oszczędnościowe — natomiast nie mogą być wystawiane na złoto (w tym i monety złote), papiery procentowe, dywidendowe oraz kupony od tych papierów, choćby strona posiadała zezwolenie Komisji Dewizowej na przywóz złota i papierów.

3) Zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów należy wystawiać na formularzach według załączonego wzoru Nr 2, w dwóch egzemplarzach, z których jeden otrzymuje podróżny, drugi pozostaje w urzędzie celnym (placówce granicznej kontroli skarbowej). Zaświadczenia powinny być wypełniane dokładnie według rubryk i mogą być wypisywane atramentem lub ołówkiem kopiowym; mogą być one wypełniane (przygotowane) przez samych podróżnych. Przed wystawieniem i potwierdzeniem zaświadczenia należy sprawdzić, czy podróżny posiada zadeklarowane pieniądze i walory. Czeki i weksle należy dokładnie w zaświadczeniu wyszczególniać. Rubryki niewypełnione należy przekreślić, tak, aby uniemożliwić dodatkowe wpisywanie kwot w zaświadczeniu.

4) a) Zaświadczenie o przywozie pieniędzy i walorów, uprawnia w zasadzie do wywozu bez osobnego pozwolenia w terminie **czteromiesięcznym** od daty jego wystawienia, tylko tych pieniędzy i walorów, które są wymienione w poświadczeniu, a nie ich równowartości. Jeżeli zatem wystawiono zaświadczenie na dolary, to mogą być wywiezione dolary, a nie ich równowartość w walucie innej. Natomiast przywiezione środki płatnicze w gotówce mogą być wywożone w innych odcinkach tej samej waluty np. za przywiezione banknoty polskie można wywieźć tę samą ilość złotych polskich w bilonie lub srebrze; za przywiezione dolary w odcinkach po 50 — można wywieźć tą samą ilość dolarów w odcinkach innych np. po 10 lub 5. Wyjątki od powyższej zasady są przewidziane niżej w ust. b, c i d.

b) wywóz innych środków płatniczych, niż wymienione w zaświadczeniu o przywozie pieniędzy i walorów, jest dopuszczalny tylko wówczas, gdy na zaświadczeniu tym umieszczona jest adnotacja banku dewizowego, stwierdzająca zamianę przywiezionych środków płatniczych na inne środki płatnicze, np. zmienione dolary na złote lub inną walutę; wymienione dolary na czeki podróżnicze (travelers cheque) lub odwrotnie; wymienione akredytywy względnie czeki podróżnicze zamienne na czeki podróżnicze lub pieniądze. W razie stwierdzenia na zaświadczeniu przez bank dewizowy zamiany w całości lub części, cudzoziemiec ma prawo wywieźć zamienione środki płatnicze w formie i wysokości wskazanych w adnotacji banku.

c) Jeżeli bank dewizowy stwierdzi na zaświadczeniu o przywozie pieniędzy i walorów, iż część przywiezionych środków płatniczych została zużyta na zapłatę eksportu lub na inne cele, wówczas cudzoziemiec ma prawo wywieźć za granicę na podstawie takiego zaświadczenia tylko pozostałą część środków płatniczych.

d) Jeżeli cudzoziemiec przywiózł środki płatnicze i książeczki oszczędnościowe i posiada nadto zaświadczenie, a część lub całość pieniędzy wpłacił na przywiezioną książeczkę, to ma prawo wywieźć książeczkę na sumę wyższą o kwotę wpłaconą, natomiast

o tę samą kwotę zmniejsza się suma środków płatniczych dozwolona do wywozu na podstawie tego zaświadczenia.

5) Przy wyjeździe należy sprawdzić zaświadczenie, jego termin ważności oraz, czy podróżny wywozi środki płatnicze i książeczki oszczędnościowe, wymienione w zaświadczeniu. Zaświadczenie urząd celny przy wywozie waluty zatrzymuje i stwierdza na nim wywiezienie za granicę pieniędzy i walorów; jeżeli wywóz pieniędzy i walorów nastąpił przez inny urząd celny, zatrzymane zaświadczenie należy zwrócić urzędowi celnemu, który je wystawił, przy czym urząd ten powinien przeglądnąć otrzymane zaświadczenia, celem sprawdzenia, czy nie zostały one sfałszowane. Wykorzystane zaświadczenia należy przechowywać w osobnej teczce i po 2-ch miesiącach je niszczyć, jeżeli nie zajdą okoliczności, wymagające dłuższego przechowywania zaświadczenia dla wszczętej sprawy.

6) Jeżeli cudzoziemiec posiada drobną kwotę pieniędzy (do 50 zł), urząd celny zamiast wystawić zaświadczenie o przywozie pieniędzy i walorów, może zanotować w paszporcie przywóz pieniędzy. Adnotacja taka uprawnia do powrotnego wywozu wymienionych w niej pieniędzy narówni ze wspomnianym zaświadczeniem. Wywóz pieniędzy należy zaznaczyć w paszporcie przez przekreślenie adnotacji i napisanie „wywieziono dnia . . . . .". Powyższe adnotacje w paszportach mogą być wypisywane ręcznie lub umieszczane za pomocą stempla:

„Przywieziono dnia . . . . . pieniądze w kwocie . . . . . .
Pieniądze te mogą być wywiezione za granicę w ciągu 4 miesięcy.
Urząd Celny w . . . . . ."

7) Zachodzą wypadki, że podróżni, zagraniczni turyści, nie wiedząc o istniejących w Polsce ograniczeniach dewizowych, nie zgłaszają w przywozie środków płatniczych i książeczek oszczędnościowych, celem uzyskania zaświadczenia i przy wyjeździe napotykają z tego powodu na trudności. Celem zapobieżenia tego rodzaju wypadkom, **należy przy przejeździe zwracać uwagę cudzoziemcom na możność otrzymania zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów,** które uprawnia do powrotnego wywozu, bez osobnego pozwolenia, przywiezionych środków płatniczych i książeczek oszczędnościowych.

8) Zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów, wystawione przed dniem 1 sierpnia 1936 r. osobom, nie będącym cudzoziemcami, zachowują swą ważność w terminach w nich wskazanych.

9) Przedłużanie terminu ważności zaświadczeń o przywozie pieniędzy i walorów należy do kompetencji Ministerstwa Skarbu (Departament Obrotu Pieniężnego, Wydział Dewizowy).

VI. Ruch tranzytowy przez Polskę.

a) Przewóz środków płatniczych:

Celem umożliwienia osobom, jadącym tranzytem przez Polskę, wywiezienia posiadanych pieniędzy i książeczek oszczędnościowych, należy przy wjeździe wystawiać na środki płatnicze oraz książeczki oszczędnościowe zaświadczenie lub czynić adnotację według zasad, ustalonych w dziale V.

Okružnyj Sojuz Ukrainskich Kooperatyw - kooperatywa z widpowidalnistiu udiłamy
w Stanisławowie Batorego 7 — Tel. Nr. 550
Eksport jaj — Magazyn zbożowy Wojskowa rampa — Telefon 216 Składnice: Delatyn — Tel. 37 · Tłumacz — Tel. 7

b) Przewóz złota i papierów wartościowych:

Złoto i papiery wartościowe, zakazane do przywozu, mogą być przepuszczane tylko osobom, posiadającym wizę tranzytową. Dla zapewnienia kontroli, czy przedmioty te zostaną istotnie wywiezione za granicę, należy w paszportach notować dokładnie ilość i jakość złota, papierów wartościowych oraz kuponów od tych papierów. Urząd celny wyjściowy powinien sprawdzić, na podstawie takich adnotacyj, czy podróżny wywozi złoto oraz papiery wyszczególnione w paszporcie i uczynić o wywozie odpowiednią wzmiankę. W tym celu urzędy celne wyjściowe powinny przeglądać paszporty podróżne. W razie stwierdzenia braku złota lub papierów wartościowych, należy przeciw takiemu podróżnemu wdrożyć postępowanie karne, chyba że podróżny wykaże się zaświadczeniem banku dewizowego, stwierdzającym, że złoto zostało sprzedane temu bankowi.

VII. Traktowanie obsługi statków powietrznych i rzecznych, wagonów sypialnych i restauracyjnych.

1) Obsługa statków powietrznych i rzecznych, wagonów sypialnych i restauracyjnych powinna być traktowana narówni z osobami, przekraczającymi granicę na podstawie paszportów zagranicznych. Obsługa zatem krajowych środków może wywieźć bez pozwolenia Komisji Dewizowej w ciągu miesiąca kalendarzowego nie więcej środków płatniczych, jak równowartość 200 zł, obsługa zaś zagranicznych środków przewozowych nie może poza drobną kwotą do równowartości 10 zł — wywieźć bez pozwolenia Komisji Dewizowej lub bez zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów za granicę, żadnych środków płatniczych. Urząd celny może obsłudze zagranicznych statków powietrznych i rzecznych oraz wagonów sypialnych i restauracyjnych albo wydawać zaświadczenia według załączonego wzoru Nr 2, albo też, jeżeli powrót następuje przez ten sam urząd celny, może prowadzić zapisek, w którym należy notować imię i nazwisko członka obsługi (konduktora), numer wozu, datę i ilość przywiezionych pieniędzy; w zapisku należy również zaznaczyć powrotny wywóz pieniędzy za granicę.

VIII. Tramwaje i autobusy krajowe kursujące przez granicę Państwa.

Na obszarze Górnego Śląska kursują przez granicę celną krajowe tramwaje i autobusy. Celem otrzymania ewidencji, aby pieniądze, uzyskane ze sprzedaży biletów nie zostały wywiezione za granicę, należy zaprowadzić w urzędzie celnym zapisek, w którym konduktorzy przy każdorazowym wyjeździe i wjeździe powinni notować ilość wywiezionych i przywiezionych pieniędzy. Przy przywozie konduktor powinien wykazać się posiadaniem, co najmniej tej ilości pieniędzy, którą wywiózł za granicę. Urząd Celny powinien sprawdzać od czasu do czasu, czy konduktor posiada istotnie zgłoszoną kwotę pieniędzy.

IX. Odprawa osób i przesyłek dyplomatycznych.

1) Osoby, zaopatrzone w paszporty dyplomatyczne, podlegają przepisom o ograniczeniach obrotu pieniężnego z zagranicą. Osoby te, jeżeli wywożą środki płatnicze, ponad normę dozwoloną do wywozu bez pozwolenia, powinny posiadać: albo pozwolenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych, albo też adnotację banku dewizowego, stwierdzającą udzielenie pozwolenia na wywóz. Kontrolę tych osób należy ograniczać w zasadzie tylko do zapytania i sprawdzenia paszportu. Ewidencji wywozu pieniędzy nie należy prowadzić w paszporcie. Bagaże osób dyplomatycznych należy zwalniać również od kontroli dewizowej, chyba, żeby urząd celny miał podejrzenie uzasadnione, że dana osoba usiłuje wywieźć bez pozwolenia złoto i wartości zakazane do wywozu.

2) Przesyłki urzędowe, wymienione w § 14 ust. a — c instrukcji Ministra Skarbu z dnia 31 stycznia 1935 r. w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych w sprawie postępowania przy odprawach celnych przedmiotów, przeznaczonych dla osób, korzystających z prawa eksterytorialności itd. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 6, poz. 114) — są wolne od kontroli dewizowej.

X. Ruch Polsko-Gdański.

a) Wywóz do W. M. Gdańska.

1) Wysokość środków płatniczych, dozwolona do wywozu bez osobnego pozwolenia do W. M. Gdańska jest określona w uchwale Komisji Dewizowej, powziętej na podstawie § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 24 lipca 1936 r. (okólnik Komisji Dewizowej Nr 27 z dnia 30 lipca 1936 r.).

2) Osoby, nie będące cudzoziemcami, wyjeżdżające do W. M. Gdańska, o ile legitymują się zwyczajnym dowodem osobistym, mają prawo wywieźć jednorazowo **kwotę 500 zł lub jej równowartość w guldenach gdańskich,** nie więcej jednak w ciągu miesiąca kalendarzowego jak równowartość 500 zł. Osoby te nie mają prawa wywieźć do W. M. Gdańska środków płatniczych w innych walutach, jak tylko w polskiej i gdańskiej.

3) Pod pojęciem zwyczajnego dowodu osobistego należy rozumieć dowód osobisty krajowy (nieuprawniający do wyjazdu za granicę) oraz legitymacje służbowe (urzędnicze, wojskowe, uczniowskie itp.), uprawniające do przekroczenia granicy polsko-gdańskiej.

4) Celem utrzymania ewidencji, aby wymienione wyżej osoby nie wywiozły w ciągu miesiąca kalendarzowego więcej środków płatniczych ponad dopuszczoną normę 500 zł należy osobom tym wydawać karty ewidencji wywożonej waluty, według załączonego wzoru Nr 3. O wydaniu takiej karty należy na przepustce (karcie) uczynić adnotację: „kartę ewidencyjną wywozu waluty wydano dnia . . . . . Placówka Granicznej Kontroli Skarbowej w . . . . .". W karcie ewidencji wywożonej waluty należy zapisywać dzień wywozu oraz kwotę wywożonej waluty, przeliczoną na złote polskie, przyczym urzędnik rewidujący potwierdza to własnym podpisem. Zapisy należy uskuteczniać atramentem lub ołówkiem kopiowym. W wymienionej karcie nie należy zapisywać kwot 10 zł i mniejszych oraz przy kwotach większych — końcówek groszowych. Gdy jednak jakaś osoba przekraczała granicę kilka razy dziennie i mogła w ten sposób, wioząc każdorazowo kwoty do 10 zł, wywieźć w ciągu miesiąca kalendarzowego więcej niż 500 zł, wówczas należy notować w kartach ewidencji, również kwoty mniejsze.

5) Przy wydawaniu wymienionych kart należy uprzedzać strony, że w razie nieprzedstawienia tej karty przy kontroli dewizowej, nie będzie mogła wywozić kwot większych ponad 5 zł w razie zaś zgubienia karty, drugą kartę będzie mogła otrzymać dopiero w następnym miesiącu kalendarzowym, zaś do tego czasu będą przepuszczane tylko kwoty do 5 zł.

6) Jeżeli osoba nie będąca cudzoziemcem przy wyjeździe na obszar W. M. Gdańska legitymuje się paszportem zagranicznym, uprawniającym do wyjazdu za granicę cel-

ną, to może wywieźć środki płatnicze w wysokości 500 zł, przyczym w walucie obcej (niepolskiej i niegdańskiej) może posiadać tylko równowartość do 200 zł.

7) Podróżni, przyjeżdżający na statkach i schodzący na ląd na podstawie przepustek lądowych (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 525 z 1934 r.), mogą korzystać przy przekraczaniu granicy z Polski do W. M. Gdańska i odwrotnie z ułatwień w zakresie prowadzenia ewidencji przewożonych środków płatniczych. Ułatwienia te ustala Izba Skarbowa w Grudziądzu w porozumieniu z Urzędem Celnym w Gdyni.

b) Przejazd z Polski do Polski przez W. M. Gdańsk.

1) Podróżnych jadących z Polski do Polski przez obszar W. M. Gdańska (np. z Tczewa do Gdyni i odwrotnie), należy w zasadzie traktować narówni z osobami wyjeżdżającymi na obszar W. M. Gdańska z następującymi wyjątkami:

a) książeczki wkładkowe (oszczędnościowe) PKO. mogą być przewożone przez obszar W. M. Gdańska przez podróżnych zamieszkałych w kraju bez żadnych ograniczeń;

b) osoby, jadące pociągami komunikacji bezpośredniej z Polski do Polski przez obszar W. M. Gdańska, o ile są pomieszczone w osobnych wagonach, bez prawa opuszczania wagonów na obszarze W. M. Gdańska, nie podlegają ograniczeniom co do przewozu środków płatniczych (pieniędzy, weksli, czeków itp.), papierów wartościowych i książeczek oszczędnościowych.

c) podróżni przybywający do Gdyni drogą morską na podstawie zagranicznych paszportów po otrzymaniu zaświadczenia o przywozie wydanego przez Urząd Celny w Gdyni (§ 13 rozporządzenia z dnia 24 lipca 1936 r.) mają prawo przewieźć uwidocznione na zaświadczeniu o przywozie środki płatnicze i książeczki oszczędnościowe do miejscowości leżących w Polsce, o ile przejazd przez obszar W. M. Gdańska odbywają w wagonach zamkniętych (bez prawa opuszczania wagonu na obszarze W. M. Gdańska). Podróżni ci przy przejeździe przez W. M. Gdańsk mają zatem prawo zatrzymać wydane przez Urząd Celny zaświadczenie, celem wykorzystania prawa powrotnego wywozu przywiezionych z zagranicy środków płatniczych i walorów;

d) osoby, jadące w wagonach sypialnych pociągami bezpośredniej komunikacji z Polski do Polski przez obszar W. M. Gdańska, mogą przewieźć ze sobą, bez ograniczeń co do wysokości kwoty, środki płatnicze (pieniądze, weksle, czeki itp.), papiery wartościowe, oraz książeczki oszczędnościowe na następujących warunkach:

I. wszystkie posiadane środki płatnicze, papiery wartościowe i książeczki oszczędnościowe powinny być zgłoszone przez podróżnego placówce granicznej kontroli skarbowej na granicy polsko-gdańskiej, która wyda zaświadczenie stwierdzające przewóz posiadanych kwot środków płatniczych, papierów wartościowych i książeczek oszczędnościowych;

II. podróżny jest obowiązany otrzymane zaświadczenie wraz ze środkami płatniczymi, papierami wartościowymi i książeczkami oszczędnościowymi zgłosić wejściowej placówce kontroli skarbowej po przejeździe przez obszar W. M. Gdańska, która to placówka po sprawdzeniu wyda pisemne potwierdzenie wypełnienia przez niego warunków przewozu. W razie niewypełnienia przez podróżnego warunków przewozu należy sprawę taką traktować, jako nielegalny wywóz w Polski środków płatniczych, papierów wartościowych i książeczek oszczędnościowych;

III. dokumenty przekazowe ustali Izba Skarbowa w Grudziądzu we własnym zakresie; druki te są bezpłatne.

2) a) Wywóz do obszaru W. M. Gdańska środków płatniczych i walorów na podstawie zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów w innych przypadkach, niż przewidzianych w ust. 1-c, należy traktować, jako wywóz za granicę. Placówka kontroli skarbowej przy wyjeździe podróżnego z Polski zatrzymuje zaświadczenie urzędu celnego, podróżny zaś może uzyskać nowe zaświadczenie w placówce kontroli skarbowej po przybyciu z obszaru W. M. Gdańska i zgłoszeniu posiadanych środków płatniczych i walorów.

b) Osoby, które posiadają zezwolenie Komisji Dewizowej na wywóz złota, papierów wartościowych i książeczek oszczędnościowych a przed udaniem się za granicę przejeżdżają z Polski do Polski przez obszar W. M. Gdańska, i nie jadą pociągami komunikacji bezpośredniej, nie oddają placówce granicznej kontroli skarbowej zezwolenia; placówka graniczna powinna stwierdzić na zezwoleniu wywóz złota i walorów do W. M. Gdańska, pozostawiając je podróżnemu. Podróżny przy wyjeździe z Gdańska do Polski powinien zezwolenie to okazać wejściowej placówce granicznej kontroli skarbowej, która na zezwoleniu stwierdza przywóz z Gdańska do Polski złota i walorów oraz ich ilość. Bez tej adnotacji placówki wejściowej zezwolenie przy ostatecznym wyjeździe za granicę nie może być honorowane.

3) Osoby, odbywające podróż z Polski do Polski statkami powietrznymi, lądującymi w Gdańsku, mogą zabrać ze sobą kwoty, w wysokości norm, przysługujących im w zależności od posiadanego dokumentu podróży. Wyższe kwoty oraz wartości, niedozwolone do wywozu, mogą być przewożone pod zamknięciem przedsiębiorstwa i wydane na lotnisku w Polsce.

4) Podróżnych, jadących statkami rzecznymi z Tczewa do Gdyni i odwrotnie, traktuje się na równi z osobami, wyjeżdżającymi na obszar W. M. Gdańska. Sposób kontroli i w razie potrzeby jej uproszczenie ustala Izba Skarbowa w Grudziądzu w porozumieniu z Urzędem Celnym w Gdyni, na warunkach przez siebie określonych.

c) Przejazd z W. M. Gdańska przez Polskę do W. M. Gdańska lub za granicę.

Do osób, przejeżdżających z Gdańska przez obszar Polski do Gdańska lub za granicę, należy stosować przepisy, jak do osób przejeżdżających tranzytem przez Polskę (patrz dział VI).

d) Ograniczenie honorowania zaświadczeń o przywozie z Gdańska waluty polskiej.

W. M. Gdańsk, na zasadzie porozumienia z Polską w sprawach dewizowych, zakazał wywozu ze swego obszaru za granicę celną waluty polskiej i innych środków płatniczych, opiewających na walutę polską. Zakaz ten, jak stwierdzono, jest obchodzony w ten sposób, że walutę polską wywozi się z Gdańska za granicę przez Polskę, uzyskując na granicy polsko-gdańskiej zaświadczenie o przywozie pieniędzy i walorów, po czym środki te wywozi się za granicę przez inny odcinek granicy na podstawie tego zaświadczenia. Wobec powyższego urzędy celne nie powinny uznawać zaświadczeń o przywozie pieniędzy i walorów, wystawionych przez placówki granicznej kontroli skarbowej na przywiezione z Gdańska złoto polskie i inne środki płatnicze, opiewające na walutę polską, honorując jednakże te zaświadczenia na inne waluty. Waluta polska i inne środki płatnicze, opiewające na walutę polską, przywiezione z Gdańska, mogą być na podstawie wspomnianych zaświadczeń wywożone z powrotem tylko do W. M. Gdańska.

XI. Przyjmowanie depozytów.

1) Należy w miarę możności unikać przyjmowania do depozytów w urzędach celnych, nadwyżek pieniędzy, złota, papierów wartościowych, na których wywóz względnie przywóz strona nie posiada ani wymaganego pozwolenia ani zaświadczenia, uprawniającego do powrotnego wywozu bez pozwolenia.

2) Przyjęcie do depozytów może mieć miejsce:

a) w wywozie — gdyby strona nie miała możności zdeponowania wymienionych przedmiotów gdzieindziej, względnie odesłania ich do kraju, a powrót strony do kraju byłby dla niej utrudniony (np. ze względu na odległość, porę dnia itp.);

b) w przywozie — gdyby powrót strony za granicę napotykał na trudności.

3) Pieniądze obce, papiery wartościowe, kupony od tych papierów, książeczki oszczędnościowe i złoto należy przyjmować do depozytów rzeczowych.

4) Pieniądze polskie mogą być przyjmowane, jako depozyty rzeczowe, jeżeli kwota depozytu nie przekracza 200 zł i pieniądze mają być odebrane najpóźniej w ciągu 3 dni. Kwoty złotych polskich, nieodebrane w tym terminie, jak również kwoty przekraczające granicę 200 zł, należy zarachowywać do sum depozytowych.

5) Na zdeponowane pieniądze, papiery wartościowe, książeczki oszczędnościowe i złoto należy wydawać zaświadczenia według wzoru Nr 1 do § 22 ust. 10 przepisów wykonawczych do prawa celnego, z tym, że należy w zaświadczeniach tych skreślić ustęp dotyczący sprzedaży w drodze przetargu przedmiotów, nieodebranych w wyznaczonym terminie, jak również nie należy wyznaczać terminu do odbioru. Jeżeliby depozyty mogły być wydane tylko w godzinach urzędowych, należy zaznaczać o tym w wydawanych zaświadczeniach.

6) Złoto, papiery wartościowe i kupony od tych papierów, zdeponowane w przywozie, mogą być wywiezione za granicę bez specjalnych pozwoleń.

7) Poza tym mają zastosowanie przepisy § 23—29 instrukcji rachunkowo-kasowej dla władz i urzędów celnych (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 24 z 1922 r.). W szczególności zwraca się uwagę na przepis § 28 instrukcji, który daje możność naczelnikowi urzędu celnego odesłania depozytów rzeczowych na przechowanie do kasy urzędu skarbowego. Urzędy celne powinny wykorzystywać ten przepis w jak najszerszym zakresie.

XII. Ruch pocztowy.

a) Przywóz z zagranicy.

1) Przy rewizji celnej zagranicznych przesyłek pocztowych, — zarówno paczek jak i przesyłek listowych, — dokonywanej w urzędach pocztowo-celnych na ogólnej zasadzie, funkcjonariusze celni obowiązani są zwracać pilną uwagę na to, czy wśród przedmiotów, znajdujących się w przesyłkach, nie są zapakowane papiery wartościowe, złoto lub inne walory, objęte ograniczeniami dewizowymi.

2) Gdyby w przesyłce zostały ujawnione papiery wartościowe, złoto lub inne walory, objęte ograniczeniami dewizowymi, niewymienione w dokumentach przewozowych i deklaracjach celnych a zapakowane w sposób, wskazujący na zamiar nadawcy ukrycia ich do rewizji, funkcjonariusze celni sporządzają protokół karny w 2 egzemplarzach, podając w nim wszystkie okoliczności, towarzyszące wykryciu przestępstwa, który to protokół podpisują również uczestniczący w rewizji funkcjonariusze pocztowi; jeden egzemplarz protokółu wraz z doniesieniem przesyła się w ciągu 24 godzin do prokuratora właściwego sądu okręgowego, papiery zaś wartościowe, złoto lub inne walory, stanowiące przedmiot przestępstwa, zatrzymuje się jako depozyt rzeczowy, złożony do dyspozycji władz sądowych.

3) Przy braku znamion chęci ukrycia papierów wartościowych, walorów względnie złota (pkt. 2), z przesyłką postępuje się tak, jak i z każdą inną przesyłką, zawierającą towary, podlegające ograniczeniom przywozowym, to znaczy żąda się od odbiorcy za pośrednictwem urzędu pocztowo-celnego dostarczenia zezwolenia Komisji Dewizowej.

b) Wywóz za granicę.

1) Do przeprowadzania kontroli dewizowej listów poleconych oraz listów i paczek wartościowych, zgłaszanych do wywozu przez nadawców w stanie otwartym, powołani są przyjmujący przesyłki urzędnicy pocztowi, a to w myśl punktu 1 zarządzenia Ministerstwa Poczt i Telegrafów (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 12, poz. 411). Nie wyklucza to jednak kontroli celnej paczek wartościowych, nadawanych do wywozu w urzędach pocztowo-celnych.

2) Przy nadawaniu przez strony do wywozu w urzędach pocztowo-celnych paczek zwykłych oddziały celne poddają je odprawie wywozowej na ogólnej zasadzie, pilnując jednak, by wśród innych przedmiotów nie były wysłane środki płatnicze, złoto lub inne walory, objęte ograniczeniami dewizowymi, i w razie ich ujawnienia stosują postanowienia działu XI Instrukcji Min. Skarbu z dnia 11 maja 1936 r.

3) Ze względu na to, że paczki zwykłe, nie podlegają należnościom celnym i ograniczeniom wywozowym, mogą być nadawane do wywozu w urzędach pocztowych poza urzędami pocztowo-celnymi, urzędy celne, znajdujące się w siedzibie pocztowych urzędów wymiany, winny wzmocnić kontrolę nad tymi przesyłkami, rewidując je wyrywkowo i w każdym razie rewidując te z nich, które wzbudzają najmniejsze nawet podejrzenie, iż zawierają objęte ograniczeniami środki płatnicze, inne walory lub złoto.

4) Paczki wartościowe, nadawane do wywozu poza siedzibą urzędów pocztowo-celnych, a zaopatrzone na stronie adresowej w adnotację nadawczego urzędu pocztowego „kontrola dewizowa przeprowadzona" (podpis urzędnika i odcisk datownika), mogą być poddawane kontroli pod względem celnym przez urzędy celne, znajdujące się w siedzibie pocztowych urzędów wymiany.

c) Ruch pocztowy Polsko-Gdański.

1) Paczki pocztowe, wywożone za granicę przez polską pocztę via Tczew i Gdańsk 3, a poddawane kontroli celnej w Tczewie, podlegają równoczesnemu badaniu przez Urząd Celny w Tczewie pod względem dewizowym. W tym wypadku urząd celny kieruje się wymienionymi na wstępie przepisami oraz wskazówkami, zawartymi w dziale XII ust. b) niniejszej instrukcji.

2) Wykonywanie kontroli dewizowej w ruchu pocztowym Polsko-Gdańskim i to zarówno w obrocie z urzędami pocztowymi gdańskimi, jak i w obrocie z polską pocztą w Gdańsku, należy do obowiązku kontroli skarbowej w Tczewie, sprawującej kontrolę akcyzowo-monopolową.

Spółka Akcyjna Wyrobów Bawełnianych
S. ROSENBLATTA w ŁODZI
ROK ZAŁOŻENIA 1858
ŁÓDŹ, UL. KPT.-PIL. ŻWIRKI nr. 36, CENTR. TEL. 19.784

XIII. Wdrożenie postępowania karnego.

1) Do czasu wydania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w myśl art. 22 dekretu, należy przy wdrożeniu postępowania karnego postępować w sposób następujący:

2) W razie wykrycia przez urząd celny przestępstwa, podlegającego ukaraniu w myśl dekretu, należy osobę zatrzymać i spisać protokół na zwykłym papierze w 2-ch egzemplarzach, podając w nim wszelkie okoliczności, towarzyszące wykryciu przestępstwa. Obwinionego wraz z jednym egzemplarzem protokółu oraz doniesieniem należy odstawić w ciągu 24 godzin do prokuratora właściwego sądu okręgowego, za pośrednictwem organów policji państwowej. Urząd celny może zarządzić odstawienie obwinionego do najbliższego sądu grodzkiego, leżącego w okręgu właściwego sądu okręgowego, jeżeli siedziba sądu grodzkiego leży bliżej urzędu celnego, niż siedziba sądu okręgowego.

3) Środki płatnicze, złoto, papiery wartościowe i książeczki oszczędnościowe, stanowiące przedmiot przestępstwa karnego, należy zatrzymać, jako depozyt rzeczowy, złożony do dyspozycji władz sądowych.

XIV. Wywóz za granicę pieniędzy zwróconych jako zabezpieczenie celne.

Zwrot stronie zabezpieczenia celnego w odprawach warunkowych nie uprawnia jeszcze do wywozu za granicę tej kwoty. Jeżeli zabezpieczenie celne zostało złożone przez cudzoziemca, to może być ono wywiezione albo na podstawie i w ramach zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów, albo na podstawie zezwolenia Komisji Dewizowej. Dlatego też cudzoziemcom należy wystawiać zaświadczenia o przywozie pieniędzy i walorów również na kwotę, składaną tytułem zabezpieczenia celnego. Osoby, nie będące cudzoziemcami, mogą otrzymane zabezpieczenie celne wywieźć za granicę w ramach przysługujących im praw albo na podstawie zezwolenia Komisji Dewizowej.

XV. Przepisy końcowe.

1) Gdzie instrukcja niniejsza zleca wykonywanie czynności urzędom celnym, to czynności te na granicy polsko-gdańskiej wykonywują placówki granicznej kontroli skarbowej. Inne organa kontroli ruchu granicznego, zwłaszcza Straż Graniczna, współdziałają z Urzędami Celnymi i Kontrolą Skarbową.

2) Organa kontrolne, przystępując do kontroli, powinny zapytać podróżnego, czy posiada złoto, środki płatnicze, względnie inne walory, objęte ograniczeniem obrotu dewizowego z zagranicą, wymieniając szczegółowo wartości, podlegające ograniczeniom w przywozie względnie wywozie.

3) Instrukcja niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu. Jednocześnie uchyla się:

instrukcję Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 11800/3/36 z dnia 11 maja 1936 r. w sprawie wykonywania przez urzędy celne i placówki granicznej kontroli skarbowej przepisów obrocie pieniężnym z zagranicą (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 12, poz. 412), zmienioną i uzupełnioną okólnikiem L. D. IV 13295/3/36 z dnia 29 maja 1936 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 14, poz. 474).

okólnik L. D. IV. 12304/3/36 z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie wykonywania przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą w związku z ruchem pocztowym (Dz. Urz. Min. Skarbu, Nr 13, poz. 439);

okólnik L. D. IV. 12223/3/36 z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie wywozu za granicę środków płatniczych przez urzędników, wyjeżdżających z polecenia Ministerstwa Spraw Zagranicznych (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 13, poz. 436);

okólniki: L. D. IV. 14212/3/36 z dnia 17 czerwca 1936 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 16, poz. 522) oraz L. D. IV. 15116/3/36 z dnia 30 czerwca 1936 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 17, poz. 549), w sprawie wykonania przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą;

okólnik L. D. IV. 18733/3/36 z dnia 28 lipca 1936 r. w sprawie wywozu z W. M. Gdańska przez Polskę za granicę waluty polskiej (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 20, poz. 636).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 maja 1936 r. o obowiązku zgłoszenia i zaofiarowania do skupu należności za sprzedane za granicą towary (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 13/36, poz. 417).

Na podstawie art. 10 i 22 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 249) zarządza się co następuje:

§ 1. Uchylony rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 24 lipca 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 57/36, poz. 419).

§ 2. Od ustanowionego w § 19 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 26 kwietnia 1936 r. o obrocie pieniężnym z zagranicą oraz o obrocie zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250) obowiązku zaofiarowania do skupu należności, przypadającej eksporterom za sprzedane za granicę towary, zwolnieni są eksporterzy w przypadkach wywozu towarów wymienionych w § 6 rozporządzenia Ministrów Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów za granicę i do Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 285).

§ 3. W terminie do dnia 30 czerwca 1936 r. eksporterzy obowiązani są złożyć w Polskim Towarzystwie Handlu Kompensacyjnego w Warszawie wykaz należności, płatnych po dniu 26 kwietnia 1936 r. za wywóz dokonany przed dniem 25 maja 1936 r. wraz ze wskazaniem kiedy i jakiemu bankowi dewizowemu należności te zostały lub zostaną zaofiarowane do skupu.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 27 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą za pośrednictwem poczty. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 12/36, poz. 410).

Na mocy art. 18 ustawy z dnia 3 czerwca 1924 r. o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 63, poz. 481), oraz zgodnie z art. 1, 6 i 8 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r., w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 249) zarządzam co następuje:

§ 1. (1) Wysyłanie za granicę za pośrednictwem poczty, krajowych i zagranicznych środków płatniczych, książeczek oszczędnościowych, wszelkich papierów procentowych

i dywidendowych oraz kuponów od takich papierów może się odbywać w nadawanych w stanie otwartym listach lub paczkach z podaną wartością, oraz w listach poleconych i tylko na podstawie zezwolenia Banku Polskiego.

(2) Wywóz za granicę w przesyłkach pocztowych złota w monetach, zarówno stanowiących w jakimkolwiek kraju ustawowy środek płatniczy jak i nie mających nigdzie obiegu ustawowego, tudzież w sztabach w postaci odlewów i przedmiotów nie posiadających znamion gotowego do użytku wyrobu, oraz w stanie nieprzerobionym we wszelkiej postaci, jest bez zezwolenia Komisji Dewizowej zabroniony.

§ 2. Przekazywanie za granicę środków płatniczych przekazami pocztowymi, bez względu na walutę, na jaką one opiewają, dozwolone jest jedynie za zezwoleniem Banku Polskiego.

§ 3. Środkami płatniczymi krajowymi w rozumieniu niniejszego rozporządzenia są pieniądze (monety, banknoty oraz wszelkie znaki pieniężne papierowe), tudzież weksle, czeki, asygnaty kasowe, akredytywy, polecenia wypłat i przekazy. Pieniądze, nie mające w kraju obiegu ustawowego (pieniądze zagraniczne, oraz weksle, czeki, asygnaty kasowe, akredytywy, polecenia wypłat i przekazy, opiewające na waluty zagraniczne i płatne za granicą (dewizy), stanowią środki płatnicze zagraniczne.

§ 4. (1) Przywóz z zagranicy w przesyłkach pocztowych złota w postaci określonej w § 1-ym ustęp 2, jest bez zezwolenia Komisji Dewizowej zabroniony.

(2) Przesyłki pocztowe, nadchodzące z zagranicy, zawierające złoto w postaci wymienionej w ustępie 2-im § 1-go, mogą być wydane adresatom jedynie po przedłożeniu zezwolenia Komisji Dewizowej. Aż do czasu uzyskania przez adresata przesyłki zezwolenia urząd pocztowy oddaje takie przesyłki do depozytu do najbliższego Oddziału Banku Polskiego.

§ 5. Bankowi Polskiemu oraz bankom dewizowym, wymienionym w obwieszczeniu Ministra Skarbu, wolno wysyłać pocztą za granicę środki płatnicze bez specjalnego zezwolenia i bez obowiązku okazywania zawartości takich przesyłek przy nadaniu ich na pocztę.

§ 6. Bank Polski udzielając zezwolenia na wysyłanie za granicę płatnych w kraju weksli i czeków, zaopatrzony każdy mający być wysłanym czek lub weksel w adnotację następującej treści: „zezwolono na wysłanie za granicę dnia . . . . . 193... r. L . . . Bank Polski — Oddział w . . . . . " (stempel firmowy banku).

§ 7. Rozporządzenie niniejsze oraz wydane na jego podstawie przepisy wykonawcze stosuje się do obszaru W. M. Gdańska analogicznie jak do terytorium zagranicznego.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. Poczt i Telegrafów z dnia 27 kwietnia 1936 r. Nr 8, poz. 15).

Przepisy wykonawcze w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą za pośrednictwem poczty. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 12/36, poz. 411).

1. Listy polecone oraz listy i paczki z podaną wartością z przeznaczeniem za granicę muszą być nadawane w stanie otwartym dla przeprowadzenia kontroli dewizowej. Kontrolę dewizową przeprowadza urzędnik przyjmujący przesyłkę badając czy przesyłka nie zawiera środków płatniczych objętych zakazem wywozu (§ 1 i § 3 rozp. M. P. i T. z dnia 27 kwietnia 1936 r.).

Nadawca przesyłki (listu poleconego oraz listu lub paczki z podaną wartością) wręcza urzędnikowi przyjmującemu przesyłkę w stanie otwartym.

Urzędnik przyjmujący bada zawartość przesyłki, a stwierdziwszy, że nie zawiera środków płatniczych objętych zakazem wywozu uznaje przesyłkę za nadającą się do wysłania za granicę. Czynności związane z opakowaniem i zamknięciem przesyłki wykonuje nadawca w nieprzerwanej obecności urzędnika przyjmującego przesyłkę.

Na dowód przeprowadzonej kontroli urzędnik umieszcza na stronie adresowej przesyłki klauzulę „Kontrola dewizowa przeprowadzona" i umieszcza swój podpis oraz odcisk datownika. Powyższe adnotacje nie mogą szkodzić jasności adresu.

W przypadku wysyłania za granicę środków płatniczych objętych zakazem wywozu, nadawca przesyłki obowiązany jest przedstawić urzędnikowi zezwolenie Banku Polskiego na wywóz. Urzędnik sprawdza, czy zawartość przesyłki, składająca się ze środków płatniczych objętych zakazem wywozu, odpowiada zezwoleniu Banku Polskiego, t. zn., czy rodzaje środków płatniczych i ich wysokość są zgodne z przedłożonym zezwoleniem Banku Polskiego, względnie Komisji Dewizowej.

Jeżeli okaże się, że stwierdzona zawartość jest zgodna względnie mniejsza, aniżeli opiewa zezwolenie, przesyłkę należy przyjąć. Jeżeli natomiast stwierdzona zawartość przesyłki przekracza wymiar podany w zezwoleniu Banku Polskiego (Komisji Dewizowej), urzędnik odmawia przyjęcia przesyłki.

Po dokonaniu wymienionych wyżej czynności urzędnik umieszcza na przesyłce klauzulę „Kontrola dewizowa przeprowadzona", po czym umieszcza swój podpis oraz odcisk datownika.

Na zezwoleniu urzędnik notuje znamiona przesyłki, podając również rodzaj przesyłki (list polecony, list lub paczka z podaną wartością) i umieszcza swój podpis oraz odcisk datownika. Zezwolenie po wykorzystaniu przesyła urząd Bankowi Polskiemu (Komisja Dewizowa). Czynności zamknięcia i opakowania przesyłki wykonuje nadawca w nieprzerwanej obecności urzędnika.

Czynności kontroli dewizowej urzędnika przyjmującego przesyłkę nie mogą w niczym naruszać tajemnicy korespondencji.

2. Listy polecone znalezione w skrzynkach pocztowych lub innym materiale listowym wyłącza się od przewozu i wzywa nadawcę, celem stwierdzenia zawartości, postępując w sposób określony w punkcie 1-ym.

Listy polecone, na których brak adresu nadawcy, traktuje się jako niedoręczalne.

3. Przekazywanie za granicę sum pieniężnych bez względu na rodzaj waluty przekazami pocztowymi dozwolone jest wyłącznie za zezwoleniem Banku Polskiego.

Urzędnik przyjmujący przekaz sprawdza, czy suma przekazowa odpowiada co do wysokości zezwoleniu Banku Polskiego i odnotowuje w rubryce „Uwaga" księgi przyjętych przekazów znamiona zezwolenia.

W razie nieprzedstawienia zezwolenia Banku Polskiego urzędnik odmawia przyjęcia przekazu.

4. Przywóz z zagranicy w przesyłkach pocztowych złota w jakiejkolwiek postaci (§ 4 rozp. Min. P. i T. z dnia 27 kwietnia 1936 r.) bez zezwolenia Komisji Dewizowej jest zabroniony.

Rewizję przeprowadzają organa celne w urzędach pocztowo-celnych na ogólnych zasadach, dotyczących przywozu z zagranicy.

Przesyłki listowe oraz listy wartościowe uzasadniające podejrzenie, że zawierają złoto w jakiejkolwiek postaci winny być skierowane do właściwych urzędów pocztowo-

celnych. W razie stwierdzenia w przesyłce zawartości złota, urząd pocztowo-celny wzywa adresata do przedstawienia zezwolenia Komisji Dewizowej na przywóz. Aż do czasu przedstawienia przez adresata przesyłki zezwolenia Komisji Dewizowej urząd pocztowo-celny oddaje przesyłkę do depozytu najbliższego Oddziału Banku Polskiego za potwierdzeniem odbioru.

Po przedstawieniu zezwolenia Komisji Dewizowej urząd pocztowo-celny podejmuje przesyłkę z depozytu Banku Polskiego i zarządza jej doręczenie adresatowi.

Jeżeli w siedzibie urzędu pocztowo-celnego niema Oddziału Banku Polskiego, przesyłkę taką przesyła się jako służbową do najbliższego Oddziału Banku Polskiego za zwrotnym potwierdzeniem odbioru.

Nr PZ 920 z dnia 27 kwietnia 1936 r.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. Poczt i Telegrafów z dnia 27 kwietnia 1936 r. Nr 8, poz. 16).

Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 26 sierpnia 1936 r. o organach i zakresie działania Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu *). (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 23/36, poz. 711).

§ 1.

Do zapobiegania, ujawnienia i ścigania przestępstw, wynikających z naruszenia dekretu Prezydenta R. P. z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 249), dekretu Prezydenta R. P. z dnia 7 maja 1936 r. w sprawie kontroli obrotu towarowego z zagranicą i W. M. Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 279) oraz wszelkich przestępstw skarbowych, wynikających z naruszenia obowiązujących przepisów o podatkach bezpośrednich, opłatach stemplowych oraz z uwzględnieniem postanowień § 5 niniejszego zarządzenia — przepisów akcyzowych i monopolowych powołany jest Inspektorat Dewizowy Ministerstwa Skarbu.

§ 2.

Inspektorat Dewizowy Ministerstwa Skarbu podlega bezpośrednio Ministrowi Skarbu.

§ 3.

Do zakresu działania Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu należy w szczególności:

a) kierownictwo całokształtem walki z przestępstwami wymienionymi w § 1 prowadzonej przez podległe mu organa śledcze skarbowe,
b) koordynowanie w tym zakresie działalności organów śledczych skarbowych z działalnością innych organów, powołanych do współdziałania z nimi w zwalczaniu tej przestępczości,
c) gromadzenie informacji o przestępczości, o przyczynach sprzyjających jej rozwojowi, o wynikach walki z nią oraz prowadzenie właściwych statystyk i rejestracji,
d) preliminowanie wydatków na organizacje walki z przestępczością wymienioną w § 1 i na nagrody za wykrycie tych przestępstw, dysponowanie funduszami oraz kontrola nad celowością ich zużytkowania. Przyznawanie nagród w związku z postanowieniami § 5 niniejszego zarządzenia w trybie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 6 marca 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 188) należy do służby akcyzowej w porozumieniu z organami Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu,
e) inicjatywa co do kierunku i metod fachowego szkolenia organów śledczych skarbowych oraz opiniowanie ich,
f) inicjatywa w sprawach legislatywnych w okresie wymienionej przestępczości i jej zwalczania,
g) nadzór na zlecenie Ministra Skarbu oraz na wniosek Komisji Obrotu Towarowego, nad importem i eksportem pod względem cen, warunków kredytowych, potrąceń eksporterów z należności zagranicznych za towary na wydatki za granicą oraz kontrola zaofiarowanych przez eksporterów należności zagranicznych do skupu.
h) kontrola, na zlecenie Ministra Skarbu oraz na wniosek Komisji Obrotu Towarowego, instytucji upoważnionych do wydawania zaświadczeń walutowych oraz poszczególnych eksporterów i przedsiębiorstw, prowadzących interesy handlowe z zagranicą.

§ 4.

Organem śledczym skarbowym podległym Inspektoratowi Dewizowemu Ministerstwa Skarbu są ustanowieni po jednym przy każdej Izbie Skarbowej inspektorzy (do walki z przestępczością) i brygady kontroli skarbowej.

§ 5.

W związku z powołaniem brygad kontroli skarbowej do czynności, określonych w niniejszym zarządzeniu, przestają one sprawować kontrolę obrotu handlowego artykułami akcyzowo-monopolowymi (kontrola nad miejscami legalnej sprzedaży)—czynności te przechodzą na rejony kontroli skarbowej, do których należy, niezależnie od działalności służby śledczej skarbowej, czuwanie nad zabezpieczeniem interesów Skarbu Państwa przed przestępstwami akcyzowo-monopolowymi i zwalczanie tych przestępstw w zakresie do nich należącym.

§ 6.

Inspektor (do walki z przestępczością) podlega bezpośrednio Dyrektorowi Izby Skarbowej i jest jego organem fachowym śledczym do walki z przestępczością wymienioną w § 1.

Dyrektor Izby Skarbowej udzieli inspektorowi (do walki z przestępczością) prawa decyzji i podpisu w zakresie przez siebie ustalonym z tym, że korespondencja kierowana do Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu powinna być podpisywana przez Dyrektora Izby Skarbowej.

§ 7.

Inspektorat Dewizowy Ministerstwa Skarbu może wydawać inspektorowi (do walki z przestępczością) wprost polecenia doraźne w zakresie wywiadu i dochodzeń, udzielając równocześnie odpisu wydanych poleceń Dyrektorowi Izby Skarbowej. Bezpośredni stosunek Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu do inspektora (do walki z przestępczością) nie może uchybiać hierarchicznej jego zależności od Dyrektora Izby Skarbowej.

§ 8.

Zakres czynności inspektora (do walki z przestępczością) jest w ramach Izby Skar-

*) Vide zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 9. VI. 1937 r. zamieszczone na str. 530.

bowej analogiczny do zakresu działania Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu, podanego w § 3 pkt. a, b i c. Należy do niego również dysponowanie funduszem przekazywanym na walkę z przestępczością, na nagrody za wykrywanie ich oraz kontrola nad celowością zużytkowania tych funduszów.

§ 9.

Inspektorzy (do walki z przestępczością) współpracują z poszczególnymi Wydziałami Izb Skarbowych, uwzględniając w swej pracy śledczej postulaty tych Wydziałów.

§ 10

Organem wykonawczym inspektora (do walki z przestępczością) są bezpośrednio jemu podległe brygady kontroli skarbowej.

Kierunek pracy brygadom kontroli skarbowej nadaje inspektor (do walki z przestępczością).

§ 11.

Wszystkie urzędy, instytucje, zakłady monopolowe podległe Ministerstwu Skarbu obowiązane są do współpracy z organami Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu i do udzielania im wszelkiej pomocy.

§ 12.

Spośród personelu brygad kontroli skarbowej wydzielą Dyrektorzy Izb Skarbowych, w porozumieniu z inspektorem (do walki z przestępczością) dla każdej Izby Skarbowej po pięciu funkcjonariuszów i przydzielą ich do Izby Skarbowej, podporządkowując ich bezpośrednio inspektorowi (do walki z przestępczością), jako jego bezpośredni organ wykonawczy.

§ 13.

O ile w niniejszym zarządzeniu jest mowa o Dyrektorze Izby Skarbowej, dotyczy to również Naczelnika Wydziału Skarbowego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego, o ile zaś jest mowa o Izbie Skarbowej, Wydziale, dotyczy to również Wydziału (Oddziału) Skarbowego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego.

Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 9 czerwca 1937 r. o zmianie nazwy Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu i jego organów (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 17/37, poz. 570).

§ 1. Utworzony zarządzeniem z dnia 26 sierpnia 1936 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 23, poz. 711) Inspektorat Dewizowy Ministerstwa Skarbu i jego organy otrzymują następującą nazwę:

1) Inspektorat Dewizowy Ministerstwa Skarbu otrzymuje nazwę: „Inspektorat Główny Ochrony Skarbowej".

2) Inspektorat (do walki z przestępczością) otrzymuje nazwę: „Inspektorat Okręgowy Ochrony Skarbowej".

3) Brygada Kontroli Skarbowej otrzymuje nazwę: „Brygada Ochrony Skarbowej".

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

245.000 książeczek oszczędnościowych
153.000.000.— zł wkładów oszczędnościowych
KOMUNALNE KASY OSZCZĘDNOŚCI WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO
oprocentowują wysoko oszczędności, udzielają tanich pożyczek
zapewniają tajemnicę i bezpieczeństwo. wydają podróżne książeczki oszczędności.
CZY MASZ JUŻ KSIĄŻECZKĘ K. K. O.

Reglamentacja towarowa

Zarządzenie Ministra Skarbu (wraz z instrukcją) z dn. 28 grudnia 1937 r. w sprawie wykonywania nadzoru nad obrotem towarowym i ruchem z W. M. Gdańskiem (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 1/38, poz. 17).

W związku z zarządzeniem Ministra Skarbu z dnia 28 grudnia 1937 r. o zniesieniu rejonów przekazowych w Gdyni i Tczewie (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 1, poz. 16 z 1938 r.), zarządzam co następuje:

1) siedzibę Brygady Ochrony Skarbowej w Starogardzie przenosi się do Tczewa,

2) dotychczasowy skład osobowy i zaopatrzenie materiałowe i techniczne rejonu przekazowego w Gdyni przenosi się do Brygady Ochrony Skarbowej w Gdyni, a rejonu przekazowego w Tczewie — do Brygady Ochrony Skarbowej w Tczewie,

3) zakres działania Brygad Ochrony Skarbowej w Gdyni i Tczewie obejmuje działalność przewidzianą w zarządzeniu Ministra Skarbu z dnia 26 sierpnia 1936 r., o organach i zakresie działania Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 23, poz. 711), zmienionym zarządzeniem Ministra Skarbu z dnia 9 czerwca 1937 roku, o zmianie nazwy Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu i jego organów (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 17, poz. 570). Brygady te sprawują ponadto kontrolę nad obrotem towarowym i ruchem osobowym z W. M. Gdańskiem,

4) sprawy nadzoru przez organa Ochrony Skarbowej nad obrotem akcyzowo-monopolowym z W. M. Gdańskiem, reguluje instrukcja, stanowiąca załącznik do niniejszego zarządzenia. Czynności przekazowe wykonują urzędy przekazowe,

5) pracą Brygad Ochrony Skarbowej w Gdyni i Tczewie kieruje Inspektorat Okręgowy Ochrony Skarbowej w Grudziądzu przez inspektora, mającego siedzibę w Gdyni, wyznaczonego ze stanu osobowego Ochrony Skarbowej.

6) Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1938 r.

Załącznik do zarz. Min. Sk. z dnia 28 grudnia 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 1, poz. 17).

INSTRUKCJA.

1) Nadzór nad obrotem towarowym z W. M. Gdańskiem sprawują organa Ochrony Skarbowej, które w zakresie czynności, dotyczących artykułów podległych podatkom pośrednim lub stanowiących przedmiot monopolu, działają zgodnie ze wskazówkami władz akcyzowo-monopolowych.

2) Do organów Ochrony Skarbowej w zakresie wymienionym w pkt. 1) należy:

a) nadzór nad obrotem między Rzecząpospolitą Polską a W. M. Gdańskiem towarów podległym podatkom pośrednim lub stanowiących przedmiot monopolu;

b) zapobieganie przestępstwom akcyzowo-monopolowym i zwalczanie tych przestępstw;

c) badanie przesyłek nadchodzących z obszaru W. M. Gdańska drogą kolejową, kołową, wodną, pocztową i lotniczą, w celu ustalenia czy nie zawierają one wyrobów podlegających podatkom pośrednim lub stanowiących przedmiot monopolu;

d) czuwanie nad tym, by podróżni, przekraczający punkty kontrolne, wyszczególnione w umowie polsko-gdańskiej, nie przewozili wyrobów podlegających podatkom pośrednim lub stanowiących przedmiot monopolu ponad normę przewidzianą w umowie polsko-gdańskiej z ominięciem postępowania przekazowego;

e) Konwojowanie gdańskich towarów akcyzowo-monopolowych, przewożonych tranzytem przez teren Rzeczypospolitej Polskiej;

f) odprawianie na placówce wyjściowej i wejściowej polskich towarów akcyzowo-monopolowych, które tranzytem przechodzą przez obszar W. M. Gdańska;

g) przyjmowanie transportów i zwalnianie ich po załatwieniu czynności przewidzianych w p. 1 i 2 niniejszej instrukcji oraz po dokonaniu właściwych czynności przez urzędy przekazowe.

3) Organa Ochrony Skarbowej prowadzą oparafowany zapisek depozytów artykułów akcyzowo-monopolowych pochodzenia gdańskiego według wzoru Nr 1.

4) Zarządzenia władz akcyzowo-monopolowych o charakterze ogólnym, wydawane organom Ochrony Skarbowej na linii gospodarczej polsko-gdańskiej, będą komunikowane w odpisach Inspektoratowi Okręgowemu Ochrony Skarbowej w Grudziądzu.

5) Inspekcja działalności akcyzowo-mońopolowej Brygad Ochrony Skarbowej w Gdyni i Tczewie będzie wykonywana przez właściwe władze akcyzowo-monopolowe w porozumieniu z Inspektorem Okręgowym Ochrony Skarbowej w Grudziądzu, przy czym urzędnicy wykonywujący inspekcję nie wydają zarządzeń tym Brygadom, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w art. 65 b) ust. 3 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 maja 1936 r. w sprawie kontroli obrotu towarowego z zagranicą i z Wolnym Miastem Gdańskiem.

Na podstawie art. 55 ust. (1) ustawy konstytucyjnej i ustawy z dnia 30 marca 1936 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania dekretów (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 186) postanawiam co następuje:

Art. 1. (1) W związku z przepisami dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 249) wprowadza się kontrolę obrotu towarowego z zagranicą i Wolnym Miastem Gdańskiem.

(2) Kontrolę obrotu towarowego powierza się Komisji Obrotu Towarowego.

(3) Ministrowie: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych określą w drodze rozporządzeń przypadki, w których obrót towarowy z zagranicą i z Wolnym Miastem Gdańskiem będzie uzależniony od uzyskania zaświadczeń Komisji Obrotu Towarowego.

Art. 2. (1) Komisja Obrotu Towarowego składa się z przewodniczącego i jego zastępcy, wyznaczonych przez Ministra Przemysłu i Handlu, z jednego członka i dwóch jego zastępców, wyznaczonych przez Ministra Skarbu, oraz z jednego członka i jego zastępcy, wyznaczonych przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

(2) Komisja Obrotu Towarowego w ramach swych uprawnień decyduje ostatecznie na podstawie swobodnego uznania bez obowiązku podawania powodów. Orzeczenia i decyzje tej Komisji mogą być bądź to ogólne, bądź też dotyczyć poszczególnych spraw.

(3) Komisja Obrotu Towarowego jest uprawniona do pobierania na pokrycie kosztów manipulacyjnych opłat od poszczególnych swoich czynności urzędowych w oznaczonej przez siebie wysokości.

(4) Podania i zgłoszenia wnoszone do Komisji Obrotu Towarowego, oraz udzielane przez nią zaświadczenia, jak również wszelka z tą Komisją korespondencja wolna jest od opłat stemplowych.

Art. 3. (1) Kto w obrocie towarowym z zagranicą lub W. M. Gdańskiem narusza

przepisy rozporządzeń, wydanych na podstawie art. 1 ust. (3), podlega karze przewidzianej w art. 16 i 19 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 249). Przepis art. 20 tego dekretu ma tu zastosowanie.

(2) Odpowiedzialność z mocy ust. (1) nie znosi odpowiedzialności za naruszenie przepisów o obrocie towarowym z zagranicą lub W. M. Gdańskiem, przewidzianej w ustawie karnej skarbowej z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 355).

Art. 4. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami: Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 5. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dn. 8 maja 1936 r. Nr 36, poz. 279).

Rozporządzenie Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r.

o kontroli wywozu towarów za granicę i do Wolnego Miasta Gdańska.

Na podstawie art. 1 ust. 3 art. 4 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 maja 1936 r. w sprawie kontroli obrotu towarowego z zagranicą i z Wolnym Miastem Gdańskiem (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 279) zarządza się co następuje:

§ 1. Eksporterzy obowiązani są zgłosić Kontroli Obrotu Towarowego każdy wywóz towarów poza granice polskiego obszaru celnego, a w przypadkach, które określi zarządzenie Ministra Skarbu, również do obszaru Wolnego Miasta Gdańska w celu uzyskania zaświadczenia (zaświadczenie walutowe), które musi być przedstawione urzędowi celnemu lub placówce granicznej kontroli skarbowej przy wywozie towarów.

Eksporterzy zamieszkali lub mający siedzibę na terenie Wolnego Miasta Gdańska mogą zgłaszać wywóz towarów za granicę w celu uzyskania zaświadczenia (zaświadczenie walutowe) do Izby Handlu Zagranicznego w Gdańsku; uprawnienie to dotyczy jedynie towarów produkcji lub pochodzenia polskiego, przychodzących do Gdańska bez zaświadczeń walutowych, uzyskanych w trybie ust. 1 paragrafu niniejszego i wywożonych z Gdańska za granicę celną w stanie nieprzerobionym lub przerobionym.

Eksporterzy wywożący z obszaru Wolnego Miasta Gdańska za granicę celną towary produkcji lub pochodzenia niepolskiego nie są obowiązani uzyskiwać zaświadczeń walutowych, o ile udowodnią pochodzenie niepolskie towarów odpowiednim zaświadczeniem Izby Przemysłowo-Handlowej (Industrie- und Handelskammer) lub Izby Wołściańskiej (Bauernkammer) w Gdańsku *).

§ 2. W zgłoszeniu (zgłoszenie wywozowe) należy podać: nazwisko i imię lub firmę eksportera oraz dokładny adres, rodzaj i ilość wywożonego towaru, kraj przeznaczenia, cenę jednostkową i wartość fakturową towaru (suma należności zagranicznych za towar), umówiony z odbiorcą termin płatności oraz sposób jej dokonania (weksel, czek, przekaz itp.).

§ 3. Minister Przemysłu i Handlu w drodze zarządzeń ogłaszanych w „Monitorze Polskim" ustalać będzie wykaz instytucyj, do których należy składać zgłoszenia wywozowe (§ 2) i które będą doręczać eksporterom zaświadczenia walutowe (§ 1), jak rów-

*) *Według brzmienia Rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 16 czerwca 1936 r. Dz. U. R. P. Nr 16/36, poz. 503).*

nież wzory tych zgłoszeń i zaświadczeń oraz podawać do wiadomości wysokość opłaty manipulacyjnej przewidzianej w art. 2 ust. 3 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 maja 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 279).

§ 4. Urząd celny lub placówka granicznej kontroli skarbowej przy wywozie towaru stwierdza na zaświadczeniu walutowym (§ 1 ust. 1 i 2) dokonanie wywozu *).

§ 5. Wywóz poza granice polskiego obszaru celnego i do wolnych obszarów celnych, a w przypadkach, które określi zarządzenie Ministra Skarbu (§ 1 ust. 1), również do obszaru Wolnego Miasta Gdańska, bez przedstawienia zaświadczeń wymienionych w § 1 ust. 1 — 3 jest zabroniony*).

§ 6. Składanie zgłoszeń wywozowych oraz uzyskiwanie zaświadczeń walutowych nie jest wymagane przy wywozie następujących towarów:

1) wywożonych w ramach układów rozrachunkowych i zaopatrzonych w zaświadczenia upoważnionych do tego przez Ministra Skarbu instytucyj.

2) objętych umowami o ułatwieniach w małym ruchu granicznym.

3) przewożonych w ruchu osobowym (w rozumieniu § 22 p. 4 przepisów wykonawczych z dnia 9 października 1934 r. do prawa celnego — Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820, w każdoczesnym ich brzmieniu),

4) stanowiących używane zwykle w handlu wewnętrzne jak i zewnętrzne opakowania, które są wolne od cła,

5) zwolnionych od obowiązku przedstawiania zaświadczeń walutowych na skutek zarządzenia Ministra Skarbu.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie w 14 dni po ogłoszeniu.

Instrukcja Ministerstwa Skarbu z dnia 17 czerwca 1936 r. L. D. IV. 14987/3/36 w sprawie kontroli wywozu towarów z Polski do W. M. Gdańska za granicę celną.

Do

wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych, do Izby Skarbowej w Grudziądzu oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Stosownie do rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 16 czerwca 1936 r., zmieniającego rozporządzenie z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów za granicę i do obszaru W. M. Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 338) kontrola wywozu towarów z Polski do W. M. Gdańska zostaje ograniczona tylko do pewnych towarów, a ponadto kontrola ta zostaje rozciągnięta na wywóz towarów z Gdańska za granicę celną.

Ministerstwo Skarbu w związku z powyższym zarządza co następuje:

---

*) *Według brzmienia Rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 16 czerwca 1936 r. Dz. U. R. P. Nr 16/36, poz. 503).*

FABRYKA SUKNA i KOŁDER
IZRAEL D. SZPIRO
BIAŁYSTOK, SIENKIEWICZA 42 TEL. 13 i 1-75

A. Kontrola wywozu towarów z Polski do W. M Gdańska.

§ 1.

1) Począwszy od dnia 19 czerwca 1936 r. kontrola wywozu towarów do obszaru W. M. Gdańska, przewidziana w rozporządzeniu Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów za granicę i do W. M. Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 285) zostaje ograniczona do wywozu towarów, wymienionych w załączniku do zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 17 czerwca 1936 r. w sprawie ustalenia listy towarów, przy których wywozie do W. M. Gdańska są wymagane zaświadczenia walutowe oraz w sprawie zmiany zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 16, poz. 509).

2) Przy wywozie towarów, o których jest mowa w ust. 1, z Polski do W. M. Gdańska są nadal wymagane zaświadczenia walutowe. Przypadki zwolnień od zaświadczeń walutowych są wymienione w § 2 powołanego w ust. 1 zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 17 czerwca 1936 r. Przepisy dotychczasowe, dotyczące postępowania z zaświadczeniami walutowymi pozostają bez zmian.

3) Począwszy od dnia 19 czerwca 1936 r. przy wywozie z Polski do W. M. Gdańska towarów, innych niż wymienione w ust. 1, zaświadczenia walutowe nie są wymagane.

B. Kontrola wywozu towarów z W. M. Gdańska za granicę celną.

I. Kontrola wywozu towarów za granicę celną przez urzędy celne, podległe Dyrekcji Ceł w Gdańsku.

§ 2.

1) Przy wywozie towarów za granicę celną z obszaru W. M. Gdańska przez urzędy celne, podległe Dyrekcji Ceł w Gdańsku, powinno być przedstawione:

a) albo zaświadczenie walutowe, według wzoru, ustalonego zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie przyjmowania zgłoszeń wywozowych przy wydawaniu zaświadczeń walutowych.

2) albo zaświadczenie, według załączonego wzoru (zał. I), wystawione przez Izbę Przemysłowo-Handlową (Industrie u. Handelskammer) w Gdańsku lub przez Izbę Włościańską (Bauernkammer) w Gdańsku, stwierdzające, że wywożony towar jest produkcji niepolskiej (gdańskiej lub zagranicznej),

c) albo zaświadczenie według załączonego wzoru (zał. II), wystawione przez Izbę Handlu Zagranicznego w Gdańsku (Kammer für Aussenhandel zu Danzig).

2) Wyjątki od przepisów ust. 1 są zawarte w § 5 niniejszej instrukcji.

II. Honorowanie zaświadczeń, wystawionych w Gdańsku przez urzędy celne położone w Polsce.

§ 3.

1) Urzędy celne położone w Polsce są obowiązane honorować zaświadczenia, wymienione w § 2 ust. 1—b, c. W przypadku przedstawienia tych zaświadczeń strony są zwolnione od obowiązku przedstawienia zaświadczenia walutowego, wystawionego przez instytucje polskie (§ 2 ust. 1a).

2) Urzędy celne powinny honorować zaświadczenia wymienione w § 2 ust. 1 — b,

c tylko wtedy, gdy towar nadszedł z Gdańska w komunikacji bezpośredniej do stacji, gdzie ma być dokonana odprawa celna wywozowa.

III. Rodzaje odpraw celnych, przy których jest wymagane przedstawienie zaświadczeń.

§ 4.

1) Obowiązek przedstawienia zaświadczeń wymienionych w § 2 istnieje:
a) przy odprawie celnej ostatecznej wywozowej towarów, pochodzących z wolnego obrotu;
b) przy powrotnym wywozie towarów zagranicznych uszlachetnionych w Polsce lub Gdańsku (powrotny wywóz w obrocie uszlachetniającym czynnym);
c) przy odprawie celnej warunkowej wywozowej towarów, przeznaczonych na wystawy, targi, jarmarki, konkursy itp.;
d) przy odprawie warunkowej w obrocie biernym uszlachetniającym i reperacyjnym.

2) Przy wywozie wymienionych towarów, dopóki jedno z zaświadczeń, wymienionych w § 2 nie zostanie przedstawione, odprawa celna nie może być dokonana i towar nie może być wypuszczony za granicę.

IV. Zwolnienia od obowiązku przedstawiania zaświadczeń.

§ 5.

Nie jest wymagane przedstawianie zaświadczeń ,wymienionych w § 2 ust. 1 przy wywozie z obszaru W. M. Gdańska za granicę celną:

a) towarów, wymienionych w ust. 1 — 4 § 6 wspomnianego rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 285);

b) towarów, wymienionych w części I § 1 zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie zwolnienia od obowiązku przedstawiania zaświadczeń walutowych przy wywozie niektórych towarów (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 13, poz. 424) w brzmieniu każdocześnie obowiązującym;

c) towarów, wymienionych w § 1 ust. 1 niniejszej instrukcji, t. j. tych towarów, przy których wywozie z Polski do Gdańska jest wymagane przedłożenie zaświadczenia walutowego.

V. Postępowanie z zaświadczeniami.

§ 6.

1) W sprawie postępowania z zaświadczeniami walutowymi, wystawionymi przez instytucje polskie i przez Izbę Handlu Zagranicznego w Gdańsku (§ 2 ust. 1 a, c), mają zastosowanie przepisy § 6 i 7 instrukcji Ministerstwa Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. L. D. IV. 11438/3/36 w sprawie postępowania z zaświadczeniami walutowymi (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 13, poz. 436). Poza tym mają zastosowanie następujące okólniki Ministerstwa Skarbu:

L. D. IV. 13765/3/36 z dnia 2 czerwca 1936 r. w sprawie numeracji formularza zaświadczeń walutowych (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 15, poz. 495),

L. D. IV. 13856/3/36 z dnia 8 czerwca 1936 r. w sprawie zaświadczeń walutowych, dotyczących towarów, odprawionych do wywozu w wewnętrznych urzędach celnych (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 15, poz. 497).

2) Zaświadczenia Izby Przemysłowo-Handlowej lub Izby Włościańskiej w Gdańsku (§ 2 ust. 1 b) będą wystawiane tylko w jednym egzemplarzu, który po dokonaniu odprawy celnej urzędy celne powinny dołączyć do dokumentów odprawy. Przepisy § 6 i 7 ust. 2 instrukcji L. D. IV. 11438/3/36 z dnia 15 maja 1936 r. mają analogiczne zastosowanie.

C. Przepisy końcowe.

§ 7.

Instrukcja niniejsza wchodzi w życie z dniem 19 czerwca 1936 r.

Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 16 lipca 1936 r. w sprawie ustalenia listy towarów, przy których wywozie z Polski do W. M. Gdańska są wymagane zaświadczenia walutowe.

Na podstawie § 1 rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów za granicę i do Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 285), w brzmieniu, nadanym rozporządzeniem z dnia 16 czerwca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 338) zarządza się, co następuje:

§ 1.

Eksporterzy są obowiązani zgłaszać Komisji Obrotu Towarowego, celem uzyskania zaświadczenia walutowego, wywóz z Polski do obszaru W. M. Gdańska towarów, wymienionych w załączniku do niniejszego zarządzenia. Przy wywozie tych towarów do W. M. Gdańska zaświadczenie walutowe powinno być przedstawione placówce granicznej kontroli skarbowej.

§ 2.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 25 lipca 1936 r. Jednocześnie uchyla się zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 17 czerwca 1936 r. w sprawie ustalenia listy towarów, przy których wywozie z Polski do W. M. Gdańska są wymagane zaświadczenia walutowe oraz w sprawie zmiany zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. (Monitor Polski Nr 141 z dnia 19 czerwca 1936 r., poz. 253).

Załącznik do zarządzenia Ministra Skarbu
z dnia 16 lipca 1936 r.

Lista towarów, przy których wywozie z Polski do W. M. Gdańska jest wymagane przedłożenie zaświadczeń walutowych.

„I. Drewno (poz. tar. celnej wywozowej 14, 15, 16, 17, 18 i 19 oraz poz. tar. celnej przywozowej 747 p. 3 i 4, 748, 749, 757 p. 3)." *)

II. a) Trzoda chlewna (poz. tar. celnej wywozowej 20 i 21),
b) bekony (poz. tar. celnej wywozowej 25).

III. a) węgiel kamienny i koks (poz. tar. celnej przyw. 180 i 182),
b) brykiety z węgla kamiennego i koksu (poz. tar. celn. przyw. 184 pkt. 2),

*) *wg. brzmienia zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 3 sierpnia 1936 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 22/36, poz. 696).*

IV. a) zboża i nasiona roślin strączkowych (poz. tar. celn. przyw. od 1 do 13 i od 15 do 16),

b) mąka i produkty przemiału (poz. T. C. przyw. 27, 28, 285 i 286).

Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 10 lipca 1936 r. w sprawie zwolnienia od obowiązku przedstawiania zaświadczeń walutowych przy wywozie niektórych towarów (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 19/36, poz. 584).

Na podstawie § 6 pkt. 5) rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów za granicę i do Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 285) zarządza się co następuje:

§ 1. Poza wypadkami, przewidzianymi w pkt. 1 — 4) § 6 powołanego rozporządzenia, nie należy również wymagać przedstawienia zaświadczeń walutowych:

I. Przy odprawie wywozowej za granicę następujących towarów:

1) towarów, wywożonych przez mieszkańców polskiego lub sąsiedniego pasa granicznego, dla własnego użytku lub na drobny handel (np. na targi miejscowe);

2) towarów, podlegających cłu wywozowemu, wywożonych w ilościach nie przekraczających norm wolnych od cła w myśl taryfy celnej wywozowej;

3) wydawnictw periodycznych, wysyłanych za granicę do poszczególnych abonentów, w ilości nie większej niż 10 egzemplarzy;

4) wydawnictw i dzieł naukowych wysyłanych za granicę w drodze międzynarodowej wymiany przez wyższe zakłady naukowe, muzea i biblioteki publiczne, o ile sądząc z charakteru przesyłki oraz jej nadawcy i odbiorcy przeznaczenie nie budzi wątpliwości; dotyczy to również egzemplarzy t. zw. autorskich;

5) towarów, wysyłanych przez przedstawicielstwa dyplomatyczne państw obcych, urzędy konsularne państw obcych, oraz przez polskie władze i urzędy państwowe, pod adresem władz i urzędów za granicę;

6) wzorów i prób towarów;

7) rzeczy przesiedlenia, przedmiotów, stanowiących wyprawy ślubne i przedmiotów, otrzymanych w spadku (analogicznie do przypadków, wymienionych w art. 22 ust. II pp. 14, 15 i 16 prawa celnego);

8) towarów wywożonych w przypadkach analogicznych do przypadków wymienionych w art. 22 ust. I pp. 3, 4, 5, 7, 9; ust. II pp. 8, 11, 17, 18, 19, 20, 23 i 24;

9) towarów zagranicznych, przewożonych w tranzycie, choćby łamanym (połączonym z przechowaniem lub przeładowaniem w Polsce pod dozorem celnym);

10) towarów pochodzenia zagranicznego, przechowywanych w kraju pod dozorem celnym (np. w składach celnych, magazynach celnych) również odprawionych, jeżeli stronie nie został wydany kwit celny;

11) towarów zagranicznych oclonych i wypuszczonych do wolnego obrotu, a zwracanych za granicę za zwrotem uiszczonego cła; udzielenie jednak zezwolenia Ministerstwa Skarbu na powrotny wywóz za zwrotem uiszczonego cła (art. 73 prawa celnego i § 129 ust. 7 przepisów wykonawczych do prawa celnego) będzie uzależnione od przedstawienia zaświadczenia walutowego w tym przypadku, gdy importer ma otrzymać z powrotem uiszczoną za zwrócony towar należność;

12) wszelkich towarów o wartości nieprzekraczającej kwoty 50 zł;

13) materiałów i przedmiotów, wysyłanych za granicę z przeznaczeniem do uzupełnienia zapasów i osprzętu polskich i gdańskich statków rybołówczych (np. beczek, przypraw do przyrządzania połowów, sieci, prowiantów dla załogi itp.).

II. Przy wywozie na obszar Wolnego Miasta Gdańska następujących towarów:

1) towarów, wywożonych przez mieszkańców pasa nadgranicznego dla własnego użytku lub na drobny handel (np. na targi miejscowe);

2) wzorów i prób towarów;

3) przedmiotów, wysyłanych w darze do własnego użytku pogorzelców, osób dotkniętych powodzią lub poszkodowanych wskutek innych klęsk żywiołowych;

4) wszelkich towarów idących w postępowaniu przekazowym urzędów celnych;

5) wszelkich towarów, przeznaczonych do bezpośredniego przewozu przez publiczne przedsiębiorstwa przewozowe przez obszar W. M. Gdańska z Polski do Polski;

6) towarów, wywożonych do obszaru W. M. Gdańska i pokrytych świadectwami rozrachunkowymi, wskazującymi na przeznaczenie towaru do wywozu za granicę celną;

7) wszelkich towarów o wartości nieprzekraczającej kwoty 50 zł;

8) towarów, zaopatrzonych w zaświadczenia Komisji Rozdzielczej dla obrotu produktami spożywczymi z W. M. Gdańskiem w Toruniu.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Monitorze Polskim. Jednocześnie traci moc obowiązującą zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie zwolnienia od obowiązku przedstawiania zaświadczeń walutowych przy wywozie niektórych towarów (Monitor Polski Nr 119, poz. 214), zmienione § 2 zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 17 czerwca 1936 r. (Monitor Polski Nr 141, poz. 253).

(Przedruk z „Monitora Polskiego" z dnia 15 lipca 1936 r. Nr 162, poz. 295).

Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie przyjmowania zgłoszeń wywozowych oraz wydawania zaświadczeń walutowych. (Dz. U. Min. Sk. Nr 13/36, poz. 425).

Na zasadzie § 3 rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów za granicę i do Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 37, p. 285), zarządzam co następuje:

§ 1.

Ustalam następujący wykaz instytucyj, do których należy składać zgłoszenia wywozowe według załączonego wzoru Nr 1 i które będą doręczać eksporterom zaświadczenia walutowe według wzoru Nr 2:

1) Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego w Warszawie, ul. Moniuszki Nr 10 oraz jego delegatury — na wszystkie towary, z wyjątkiem: żelaznych wyrobów hutniczych, produktów naftowych, drewna okrągłego, liściastego i iglastego, drewna opałowego, materiałów drzewnych tartych, wszelkich iglastych i liściastych, kopalniaków, podkładów kolejowych, sliprów iglastych i liściastych i wszelkich materiałów ciosanych, papierówki świerkowej, jodłowej, sosnowej i osikowej w szczapach i okrąglakach, mebli giętych i ich części, wikliny, łyka z drzew, zwierząt gospodarskich żywych i bitych, mięsa,

wszelkich przetworów mięsnych, słoniny, smalcu, drobiu żywego i bitego, dziczyzny, jaj i cukru *);

2) Komisja Rozdzielcza dla Obrotu Produktami Spożywczymi z W. M. Gdańskiem w Toruniu — na produkty, których obrót objęty jest układem z dnia 6 sierpnia 1934 r. pomiędzy Rządem Polskim a Senatem W. M. Gdańska o obrocie produktami rolnictwa, ogrodnictwa, rybołówstwa;

3) Polska Konwencja Węglowa w Katowicach — na węgiel, koks i brykiety z węgla i koksu*);

4) Związek Eksportowy Polskich Hut Żelaznych w Katowicach — na wszystkie żelazne wyroby hutnicze;

5) Polski Związek Przemysłowców Metalowych w Warszawie — na wszystkie wyroby przemysłu metalowego przetwórczego;

6) Unia Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego w Katowicach — na wszystkie metale (oprócz żelaza) i ich przeroby hutnicze, węglo-pochodne oraz materiały wybuchowe;

7) Polski Eksport Naftowy we Lwowie — na produkty naftowe;

8) Związek Przemysłu Chemicznego R. P. w Warszawie — na wszystkie artykuły chemiczne;

9) Konwencja Przędzalń Wełny Czesankowej w Polsce, w Łodzi — na wełnę czesaną, przędzę czesankową oraz wyczeski i odpadki wełniane*);

10) Syndykat Eksportu Odzieży w Łodzi — na konfekcję*);

11) Związek Papierni Polskich w Warszawie — na papier, tekturę wszelką, bibułkę papierosową i obicia papierowe**);

12) Naczelna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie — na produkty eksportowane przez Administrację Lasów Państwowych oraz Polską Agencję Drzewną „Paged" Sp. z. Ogr. Odp.**);

13) Komitet Eksportowy Materiałów Tartych przy Radzie Naczelnej Związków Drzewnych w Warszawie — na materiały drzewne tarte, wszelkie iglaste i liściaste, fryzy, komplety skrzynkowe, piasty, dzwona, szprychy, forniery, boazerie, parkiety, wyroby stolarskie, meble gięte i stolarskie, beczki do piwa oraz inne wyroby z drzewa;

14) Komitet Eksportowy Papierówki przy Radzie Naczelnej Związków Drzewnych w Warszawie — na papierówkę świerkową, jodłową, sosnową i osikową w szczapach i okrąglakach oraz kopalniaki;

15) Komitet Eksportowy Sliprów i Podkładów przy Zrzeszeniu Związków Właścicieli Lasów w Warszawie — na podkłady kolejowe, slipry liściaste i iglaste i wszelkie materiały ciosane;

16) Komisja Parytetowa przy Zrzeszeniu Związków Właścicieli Lasów w Warszawie — na drewno okrągłe, liściaste i iglaste, drewno opałowe, klepki łupane, wiklinę, łyko z drzew i nasiona leśne;

---

*) *Według brzmienia ustalonego obwieszczeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 4 czerwca 1936 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15/36, poz. 432).*

**) *Według brzmienia zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 2. VII. 1936 r. o zmianie zarządzenia z dn. 15. V. 1936 r. w sprawie przyjmowania zgłoszeń wywozowych oraz wydawania zaświadczeń walutowych („Monitor Polski" z dn. 4. VII. 1936 r. Nr 153, poz. 270).*

17) Komitet Eksportowy Dykt przy Związku Fabrykantów Dykt i Fornierów w Warszawie — na dykty i forniery;

18) Polsko-Gdański Przemysł Ryżowy w Krakowie — na ryż łuszczony i pochodne **);

19) Związek Eksporterów Zboża R. P. w Poznaniu — na zboża, przetwory zbożowe, słód, strączkowe, nasiona oleiste, nasiona koniczyny i inne nasiona;

20) Polski Związek Eksporterów Bekonu i Artykułów Zwierzęcych w Warszawie —na zwierzęta gospodarskie żywe i bite, mięso, wszelkie przetwory mięsne, słoninę, smalec, drób bity i jaja;

21) Polski Związek Eksporterów Drobiu w Warszawie — na drób żywy i dziczyznę;

22) Związek Zawodowych Zrzeszeń Eksporterów Jaj w Warszawie — na jaja;

23) Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie—na masło i sery;

24) Zrzeszenie Producentów Spirytusu w Warszawie — na spirytus;

25) Bank Cukrownictwa Sp. Akc. w Poznaniu — na cukier;

26) Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego w Poznaniu — na melasę i wysłodki buraczane;

27) Ogólno-Polskie Zrzeszenie Przemysłowców-Eksporterów Przetworów Ziemniaczanych — na przetwory ziemniaczane **).

Uzupełnia się wyżej wymieniony wykaz przez dodanie w porządku kolejnym instytucyj następujących *):

„28) Zrzeszenie Producentów Przędzy Bawełnianej w Polsce, w Łodzi — na przędzę i tkaniny bawełniane;

29) Związek Eksporterów Przemysłu Włókienniczego, Spółdzielnia z o. o. w Bielsku — na wszystkie artykuły włókiennicze;

30) Związek Polskich Fabryk Portland Cementu w Warszawie — na wszelki cement;

31) Związek Przemysłowców w Białymstoku — na wszystkie artykuły włókiennicze;

32) Biuro Sprzedaży Wyrobów Fabryk Jutowych w Warszawie—na wyroby jutowe;

33) Związek Hut Szklanych w Polsce, w Warszawie — na wszelkie szkło i wszelkie wyroby szklane;

34) Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego w Warszawie — na wyroby Państwowego Monopolu Spirytusowego".

§ 2.

Każdy transport związany z jednym dokumentem odprawy celnej winien być zaopatrzony w zaświadczenie walutowe, przeznaczone dla tego transportu. Transporty, za które należność nie przenosi zł 50,— są wolne od obowiązku przedstawiania zaświadczeń.

§ 3.

Za wystawianie zaświadczenia walutowego Komisja Obrotu Towarowego pobierać będzie opłatę manipulacyjną w wysokości zł 1 od transportu wagi do 15.000 kg wraz z bezpośrednim opakowaniem. O ile transport związany z jednym zaświadczeniem prze-

---

*) *Według brzmienia ustalonego obwieszczeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 4 czerwca 1936 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15/36, poz. 482).*

**) *Według brzmienia zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 2. VII. 1936 r. o zmianie zarządzenia z dn. 15. V. 1936 r. w sprawie przyjmowania zgłoszeń wywozowych oraz wydawania zaświadczeń walutowych („Monitor Polski" z dn. 4. VII. 1936 r. Nr 153, poz. 270).*

kracza tę wagę, wówczas od każdych następnych rozpoczętych 15.000 kg jest pobierana opłata zł 1.

Opłata od transportu, za który należność nie przenosi zł 200, wynosić będzie zł 0,50. Opłaty przy wywozie węgla oraz drewna opałowego wynosić będą zł 0,50 od jednego wagonu, względnie od transportu wagi mniejszej.

(„Monitor Polski" z dnia 18 maja 1936 r. Nr 116, poz. 209).

Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie zwolnienia od obowiązku przedstawiania zaświadczeń walutowych przy wywozie niektórych towarów (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 13/36, poz. 424).

Na podstawie § 6 ust. 5 rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów za granicę i do Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 285) i (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 13, poz. 418) zarządza się co następuje:

§ 1. Poza wypadkami, przewidzianymi w ust. 1—4 § 6 powołanego rozporządzenia nie należy również wymagać przedstawienia zaświadczeń walutowych:

I. Przy odprawie wywozowej za granicę następujących towarów:

1) towarów, wywożonych przez mieszkańców polskiego lub sąsiedniego pasa granicznego, dla własnego użytku lub na drobny handel (np. na targi miejscowe);

2) towarów, podlegających cłu wywozowemu, wywożonych w ilościach nieprzekraczających norm wolnych od cła w myśl taryfy celnej wywozowej;

3) wydawnictw periodycznych, wysyłanych za granicę do poszczególnych abonentów, w ilości nie większej niż 10 egzemplarzy;

4) wydawnictw i dzieł naukowych wysyłanych za granicę w drodze międzynarodowej wymiany przez wyższe zakłady naukowe, muzea i biblioteki publiczne, o ile sądząc z charakteru przesyłki oraz jej nadawcy i odbiorcy przeznaczenie nie budzi wątpliwości; dotyczy to również egzemplarzy t. zw. autorskich;

5) towarów, wysyłanych przez przedstawicielstwa dyplomatyczne państw obcych, urzędy konsularne państw obcych, oraz przez polskie władze i urzędy państwowe, pod adresem władz i urzędów za granicą;

6) wzorów i prób towarów;

7) rzeczy przesiedlenia, przedmiotów, stanowiących wyprawy ślubne i przedmiotów, otrzymanych w spadku; (analogicznie do przypadków, wymienionych w art. 22 ust. II pp. 14, 15 i 16 prawa celnego);

8) towarów wywożonych w przypadkach analogicznych do przypadków wymienionych w art. 22 ust. I pp. 3, 4, 5, 7, 9; ust. II pp. 8, 11, 17, 18, 19, 20, 23 i 24;

9) towarów zagranicznych, przewożonych w tranzycie, choćby łamanym (połączonym z przechowaniem lub przeładowaniem w Polsce pod dozorem celnym);

10) towarów, pochodzących z W. M. Gdańska a przewożonych w bezpośrednim tranzycie przez obszar Rzeczypospolitej za granicę;

11) towarów pochodzenia zagranicznego, przechowywanych w kraju pod dozorem celnym (np. w składach celnych, magazynach celnych);

12) towarów zagranicznych oclonych i wypuszczonych do wolnego obrotu, a zwracanych za granicę za zwrotem uiszczonego cła; udzielenie jednak zezwolenia Ministerstwa Skarbu na powrotny wywóz za zwrotem uiszczonego cła (art. 73 prawa celnego i § 129 ust. 7 przepisów wykonawczych do prawa celnego) będzie uzależnione od przedstawienia zaświadczenia walutowego w tym przypadku, gdy importer ma otrzymać z powrotem uiszczoną za zwrócony towar należność;

13) wszelkich towarów o wartości nieprzekraczającej kwoty 50 zł.

II. Przy wywozie na obszar Wolnego Miasta Gdańska następujących towarów:

1) towarów, wywożonych przez mieszkańców pasa nadgranicznego dla własnego użytku lub na drobny handel (np. na „targi" miejscowe);

2) wydawnictw periodycznych, wysyłanych za granicę do poszczególnych abonentów, w ilości nie większej niż 10 egzemplarzy;

3) wydawnictw i dzieł naukowych wysyłanych za granicę w drodze międzynarodowej wymiany przez wyższe zakłady naukowe, muzea i biblioteki publiczne, o ile sądząc z charakteru przesyłki oraz jej nadawcy i odbiorcy przeznaczenie nie budzi wątpliwości; dotyczy to również egzemplarzy t. zw. autorskich;

4) towarów wysyłanych przez przedstawicielstwa dyplomatyczne państw obcych, urzędy konsularne państw obcych oraz przez polskie władze i urzędy państwowe pod adresem władz i urzędów w W. M. Gdańsku i za granicą;

5) wzorów i prób towarów;

6) rzeczy przesiedlenia, przedmiotów, stanowiących wyprawy ślubne i przedmiotów otrzymanych w spadku, o ile spisy i charakter tych rzeczy są potwierdzone przez polskie władze administracyjne;

7) rzeczy potrzebnych przy rokowaniach, rozprawach i dochodzeniach władz publicznych lub stanowiących przedmiot postępowania tych władz;

8) materiałów budowlanych, przyborów potrzebnych do utrzymania ruchu i w ogóle do wykonywania służby na drogach wodnych, łącznikowych torach, stacjach granicznych, wywożonych przez Polskie Koleje Państwowe i Zarządy Dróg Wodnych;

9) dokumentów i aktów nawet w oprawie;

10) towarów, będących przedmiotem monopolów państwowych i wysyłanych przez Zarządy tych monopolów;

11) orderów i medali, oraz dyplomów i odznak;

12) honorowych upominków oraz nagród, uzyskanych na kongresach, konkursach, wystawach, zawodach sportowych itp.;

13) materiałów pędnych i smarów, znajdujących się w środkach przewozowych;

14) przedmiotów używanych (odzież, obuwie, bielizna), wysyłanych w darze;

15) przedmiotów wysyłanych w darze do własnego użytku pogorzelców, osób dotkniętych powodzią lub poszkodowanych wskutek innych klęsk żywiołowych;

16) przedmiotów wysyłanych w darze dla potrzeb ubogich kościołów, cerkwi i innych domów modlitwy;

17) blankietów tryptyków i książeczek z przepustkami dla ruchu środków lokomocji; plakatów i prospektów propagandowych, wydawanych w związku z kongresami naukowymi, zawodami sportowymi itp.;

18) biletów zagranicznych przedsiębiorstw przewozowych, wydawnictw taryfowych oraz wszelkich druków, wydawanych przez zarządy kolejowe, pocztowe, radiofoniczne itp.;

19) wszelkich towarów idących w postępowaniu przekazowym urzędów celnych;

20) wszelkich towarów, przeznaczonych do bezpośredniego przewozu przez publiczne przedsiębiorstwa przewozowe przez obszar W. M. Gdańska z Polski do Polski;

21) wszelkich środków przewozowych, będących w użyciu osób wyjeżdżających do obszaru Wolnego Miasta Gdańska;

22) towarów, wywożonych do obszaru W. M. Gdańska i pokrytych świadectwami rozrachunkowymi, wskazującymi na przeznaczenie towaru do wywozu za granicę celną;

23) wszelkich towarów o wartości nieprzekraczającej kwoty 50 zł.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 25 maja 1936 r.

Instrukcja Ministerstwa Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. L.D.IV. 11438/3/36 w sprawie postępowania z zaświadczeniami wlutowymi. (Dz. U. Min. Sk. Nr 13/36, poz. 426).

Do

Dyrekcyj Ceł we Lwowie, Mysłowicach, Poznaniu, Warszawie, wszystkich podległych tym Dyrekcjom Urzędów Celnych oraz do Izby Skarbowej w Grudziądzu.

Nawiązując do rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów za granicę i do Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 285), zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie przyjmowania zgłoszeń wywozowych oraz wydawania zaświadczeń walutowych (Monitor Polski Nr 116, poz. 209), oraz zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie zwolnienia od obowiązku przedstawiania zaświadczeń walutowych przy wywozie niektórych towarów (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 13, poz. 424) zarządza się, co następuje:

A. Wywóz za granicę celną.

I. Obowiązek przedstawienia zaświadczenia walutowego.

§ 1.

1) Obowiązek przedstawienia zaświadczenia walutowego, według wzoru, ustalonego wymienionym wyżej zarządzeniem istnieje:

a) przy odprawie celnej ostatecznej wywozowej towarów, pochodzących z wolnego obrotu;

b) przy powrotnym wywozie towarów zagranicznych, uszlachetnionych w Polsce (powrotny wywóz w obrocie uszlachetniającym czynnym);

c) przy odprawie celnej warunkowej wywozowej towarów, przeznaczonych na wystawy, targi, jarmarki, konkursy i t. p.;

d) przy odprawie warunkowej w obrocie biernym uszlachetniającym i reparacyjnym.

2) Przy wywozie wymienionych towarów, dopóki zaświadczenie walutowe nie zostanie przedłożone, odprawa celna nie może być dokonana i towar nie może być wypuszczony za granicę.

3) Przy odprawie warunkowej wywozowej towarów krajowych jak również przy powrotnym wywozie towarów zagranicznych, odprawionych warunkowo — poza wypadkami przewidzianymi w ust. 1 lit. b, c, d — nie wymaga się przedstawienia zaświadczenia walutowego.

§ 2.

1) Zwolnienia od obowiązku przedkładania zaświadczeń walutowych — są przewidziane w powołanych na wstępie: rozporządzeniu Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych oraz w zarządzeniu Ministra Skarbu.

2) Jeżeli przy wywozie do Rzeszy Niemieckiej strona przedstawi deklarację o wywozie towarów poza obrotem rozrachunkowym według wzoru Nr 3 do obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 18 kwietnia 1935 r. o specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Monitor Polski Nr 264, poz. 327), wówczas powinna przedstawić zaświadczenie walutowe.

II. Postępowanie z zaświadczeniami walutowymi.

§ 3.

1) Zaświadczenia walutowe wystawia Komisja Obrotu Towarowego i doręcza je stronom za pośrednictwem swych delegatów, względnie za pośrednictwem instytucyj gospodarczych, wymienionych w powołanym na wstępie zarządzeniu Ministra Przemysłu i Handlu.

2) Zaświadczenie walutowe składa się z 3-ch kart, a mianowicie: z karty I, którą przesyła się, po dokonaniu wywozu towaru, do Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego, z karty II, która pozostaje w Urzędzie Celnym oraz z karty III, wydawanej eksporterowi zaraz przy wystawianiu zaświadczenia. Zaświadczenia walutowe, przedkładane urzędom celnym, zawierać będą zatem tylko karty I i II.

§ 4.

Zaświadczenie walutowe jest ważne w ciągu 3-ch miesięcy od daty wydania i służy tylko do jednorazowej odprawy celnej; jest ono dokumentem, stwierdzającym, że eksporter dopełnił obowiązku zgłoszenia eksportu, zgodnie z § 1 ust. 1 powołanego na wstępie rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych i nie zwalnia strony od przedstawienia wszelkich dokumentów, wymaganych przepisami celnymi i innymi (pozwolenie wywozu, zaświadczenia Min. Przemysłu i Handlu, uprawniające do zwolnienia od cła wywozowego i t. p.).

§ 5.

Zaświadczenia walutowe powinny być przez instytucję, wydającą zaświadczenie, wypełnione według rubryk pismem czytelnym, (ręcznym lub maszynowym) i zaopatrzone w podpisy i pieczęć Komisji Obrotu Towarowego, jak również w podpisy i pieczęć instytucji, za pośrednictwem której zostały doręczone. Podpisy członków Komisji Obrotu Towarowego mogą być zastąpione pieczątką (facsimile). Na karcie II (kopia dla urzędu celnego) nie będą umieszczane pieczęcie i podpisy Komisji Obrotu Towarowego.

§ 6.

Urzędy Celne przy stosowaniu zaświadczeń walutowych, powinny przestrzegać następujących przepisów:

a) towar wywożony powinien odpowiadać nazwie towaru, wskazanej w zaświadczeniu walutowym;

b) jeżeli jest mniej towaru, niż wskazano w zaświadczeniu, nie stanowi to przeszkody do uznania zaświadczenia i to bez względu na różnicę; jeżeli natomiast zgłoszono do odprawy celnej więcej towaru, niż wymieniono w zaświadczeniu, to urząd celny może wypuścić za granicę nadwyżki towaru nieprzekraczające przy drzewie — 10% ponad wagę, wskazaną w zaświadczeniu, przy innych zaś towarach — 5% ponad wagę, wskazaną w zaświadczeniu;

c) urząd celny nie jest obowiązany badać, czy osoby wymienione w zaświadczeniach walutowych są zgodne z osobami, wymienionymi w dokumentach przewozowych, jak również nie bada, poza nazwą i ilością towaru, prawdziwości innych danych, wskazanych w zaświadczeniach.

§ 7.

1) Na karcie I zaświadczenia urząd celny wypisuje ilość (wagę) odprawionego towaru, i poświadcza odcinek ten po wywiezieniu towaru za granicę, poczym odcinek należy przesłać następnego dnia do Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego w Warszawie; opłatę pocztową od przesyłek zawierających te odcinki, będzie uiszczać Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego, wobec czego na opakowaniach należy umieszczać uwagę „opłatę pocztową uiści adresat". Kartę II, po wypisaniu na niej ilości odprawionego towaru i zaopatrzeniu w datę i podpis należy dołączyć do dokumentów odprawy celnej.

2) Przy wywozie towarów do wolnego obszaru celnego w Gdyni, zaświadczenie walutowe powinno być przedstawione w chwili zgłoszenia i wywozu towaru do wolnego obszaru celnego. Na karcie I urząd celny powinien zaznaczyć, że towar wywieziono do wolnego obszaru celnego.

3) Przy wywozie towarów wymienionych w § 1 w przesyłkach pocztowych, tok postępowania jest następujący:

a) towary wolne od cła i ograniczeń wywozowych, jak również towary, niekorzystające ze zwrotów ceł, mogą być nadawane do wywozu we wszystkich urzędach pocztowych; jeżeli towary te są nadawane w urzędach pocztowo-celnych, to podlegają odprawie w tych urzędach, jeżeli zaś są nadawane w zwykłych urzędach pocztowych, to podlegają odprawie celnej w urzędach wymiany, których staraniem i środkami odbywa się otwarcie przesyłki i zapakowanie z powrotem towaru i osznurowanie;
b) zaświadczenia walutowe powinny być dołączane przy nadawaniu przesyłki;
c) urząd celny poświadcza kartę II po dokonaniu odprawy celnej, natomiast kartę I poświadcza dopiero po otrzymaniu od organów pocztowych potwierdzenia wywozu towarów za granicę.

B. Wywóz do obszaru W. M. Gdańska.

§ 8.

1) Obowiązek przedstawienia zaświadczenia walutowego przy wywozie do obszaru W. M. Gdańska istnieje przy wywozie wszelkich towarów bez względu na sposób ich przewozu, z wyjątkiem zwolnień przewidzianych w § 6 rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych oraz w części II zarządzenia Ministra Skarbu. Dopóki zaświadczenie walutowe nie będzie przedstawione, towar nie może być wypuszczony do obszaru Wolnego Miasta.

2) Zaświadczenia walutowe powinny być dołączone w zasadzie do dokumentów przewozowych, aby nie powodować zatrzymania towaru na granicy polsko-gdańskiej. Jeżeli przewóz jest dokonywany nie przez publiczne przedsiębiorstwo przewozowe, wówczas, obowiązek przedstawienia zaświadczenia walutowego ciąży na osobie przewożącej towar.

§ 9.

Wszystkie towary wywożone do obszaru W. M. Gdańska podlegają kontroli przez

placówki granicznej kontroli skarbowej, które sprawdzają, czy tam, gdzie istnieje obowiązek przedstawienia zaświadczenia walutowego, zaświadczenie takie zostało przedstawione i czy ilość i rodzaj towaru wywożonego odpowiada ilości i rodzajowi towaru, podanych w zaświadczeniu.

Przewóz towarów przez publiczne przedsiębiorstwo przewozowe.

§ 10.

1) Publiczne przedsiębiorstwa przewozowe są obowiązane przedstawić placówce kontroli skarbowej wszystkie dokumenty przewozowe, odnoszące się do towarów wywożonych z Polski.

2) Sprawdzanie rodzaju i ilości wywożonego towaru z zaświadczeniem walutowym następuje przez porównanie danych z dokumentów przewozowych z danymi w zaświadczeniu walutowym. W razie wątpliwości, lub gdy z dokumentów przewozowych nie można ustalić rodzaju lub ilości towaru, należy przeprowadzić rewizję wewnętrzną przesyłki i w razie potrzeby sprawdzić ilość towaru przez faktyczne wyważenie.

§ 11.

1) Na dowód przeprowadzenia kontroli placówka kontroli skarbowej umieszcza na dokumentach przewozowych stempel.

„Zaświadczenie walutowe Nr . . . . . .
przedstawiono dnia . . . . . .
Placówka kontroli skarbowej w . . . . . "

2) Jeżeli przy wywozie towarów nie jest wymagane przedłożenie zaświadczenia walutowego, wówczas umieszcza się stempel:

„Wolne od zaświadczenia walutowego dnia . . . . . .
Placówka kontroli skarbowej w . . . . . "

Przewóz towarów przez osoby i firmy prywatne.

§ 12.

Kontrolę towarów przewożonych nie przez publiczne przedsiębiorstwo przewozowe, przeprowadza się przez faktyczne sprawdzenie ilości i rodzaju towaru.

Postępowanie z zaświadczeniami walutowymi.

§ 13.

Przepisy §§ 3—7 niniejszej instrukcji mają zastosowanie również do zaświadczeń walutowych na towary wywożone do obszaru W. M. Gdańska.

Karty II zaświadczenia walutowego, przechowują placówki kontroli skarbowej w oddzielnych teczkach. Okres przechowania ustali późniejsze zarządzenie.

C. Przewóz z Polski do Polski.

§ 14.

1) Wszelkie towary, przeznaczone do bezpośredniego przewozu przez publiczne przedsiębiorstwa przewozowe (kolej, poczta, lotnictwo), są wolne od zaświadczeń walutowych.

2) Dla przewozów z Polski do Polski drogą kołową i wodną przez osoby i firmy

prywatne będą wydane dodatkowe przepisy, dopuszczające przewóz pod pewnymi warunkami bez zaświadczeń walutowych.

D. Przepisy końcowe.

§ 15.

Przepisy powołanego na wstępie rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych wchodzą w życie z dniem 25 maja 1936 r. i nie dotyczą one tych przesyłek, które zostały nadane do przewozu przed dniem 25 maja 1936 r.

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 2 czerwca 1936 r. L. D. IV. 13765/3/36 w sprawie numeracji kart formularza zaświadczenia walutowego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15/36, poz. 495).

Do Dyrekcyj Ceł w Warszawie, Poznaniu, Mysłowicach, we Lwowie, wszystkich podległych tym Dyrekcjom Urzędów Celnych oraz do Izby Skarbowej w Grudziądzu.

Nawiązując do Instrukcji Ministerstwa Skarbu z dnia 15 maja b. r. L. D. IV. 11438/3/36 w sprawie postępowania z zaświadczeniami walutowymi (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 13, poz. 426), Ministerstwo Skarbu wyjaśnia dodatkowo, że wydrukowane formularze zaświadczenia walutowego zostały oznaczone w następujący sposób: właściwe zaświadczenie — cyfrą II, zamiast cyfrą I, kopia zaś tego zaświadczenia — cyfrą III, zamiast cyfrą II.

Okólnik C 129 Ministerstwa Skarbu z dnia 22 marca 1938 r. L. D. IV. 3847/3/38 w sprawie postępowania z zaświadczeniami walutowymi i świadectwami rozrachunkowymi przy odprawie celnej wywozowej przesyłek pocztowych. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 9/38, poz. 226).

Do wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

W myśl przepisu § 7 pkt. 3 lit. „c" instrukcji Ministerstwa Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. L. D. IV. 11438/3/36 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 13, poz. 426) w sprawie postępowania z zaświadczeniami walutowymi, częściowo zmienionego okólnikiem Ministerstwa Skarbu z dnia 2 czerwca 1936 r. L. D. IV. 13765/3/36 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15, poz. 495) w sprawie numeracji kart formularza zaświadczenia walutowego, podurząd celny przy wywozie towarów w przesyłkach pocztowych poświadcza kartę III po dokonaniu odprawy celnej, natomiast kartę II poświadcza dopiero po otrzymaniu od organów pocztowych potwierdzenia wywozu towarów za granicę.

W celu uproszczenia manipulacyj z zaświadczeniami walutowymi przy wywozie towarów pocztą, Ministerstwo Skarbu, zmieniając powołany na wstępie przepis instrukcji, zarządza aby podurzędy celne przy urzędach pocztowo-celnych i pocztowych urzędach wymiany, po dokonaniu odprawy celnej, poświadczały obie karty zaświadczenia walutowego (karty II i III) i, nie żądając potwierdzenia przez organa pocztowe wywozu przesyłek za granicę, przesyłały kartę II zaświadczenia walutowego do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego. W związku z tym zbędne jest potwierdzanie przez organa pocztowe wywozu towarów za granicę, przewidziane w § 7 pkt. 3 lit. c wspomnianej instrukcji.

Analogicznie należy postępować również przy poświadczaniu i wysyłaniu do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego odcinków świadectw rozrachunkowych na towary wywożone w przesyłkach pocztowych, tj. i w tym przypadku nie należy żądać od organów pocztowych potwierdzania wywozu towarów za granicę. Postanowienia obowiązujących w tym względzie przepisów o świadectwach rozrachunkowych ulegają tym samym odpowiedniej zmianie.

Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 10 lutego 1938 r. w sprawie przyjmowania zgłoszeń wywozowych oraz wydawania zaświadczeń walutowych (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 6/38, poz. 137).

Na podstawie § 3 rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów za granicę i do Wolnego Miasta Gdańska (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 285 i Nr 46, poz. 338), zarządzam co następuje:

§ 1. Ustalam następujący wykaz instytucyj, do których należy składać zgłoszenia wywozowe według załączonego wzoru Nr 1 i które będą doręczać eksporterom zaświadczenia walutowe według załączonego wzoru Nr 2:

1) **Polski Instytut Rozrachunkowy** w Warszawie oraz jego delegatury — na wszystkie towary z wyjątkiem: żelaznych wyrobów hutniczych, produktów naftowych, wyrobów przemysłu metalowego przetwórczego, wełny czesanej, przędzy czesankowej oraz wyczesków i odpadków wełnianych, papieru, tektury wszelkiej, bibułki papierosowej, obić papierowych, drewna okrągłego liściastego i iglastego; drewna opałowego, materiałów drzewnych tartych wszelkich: iglastych i liściastych; kopalniaków; podkładów kolejowych i sliprów: iglastych i liściastych, wszelkich materiałów ciosanych, papierówki: świerkowej, jodłowej, sosnowej i osikowej w szczapach i okrąglakach, mebli giętych i ich części, wikliny, łyka z drzew, dykt i fornierów, ryżu łuszczonego i pochodnych, zboża, przetworów zbożowych, słodu, strączkowych nasion oleistych, nasion koniczyny i innych nasion, zwierząt gospodarskich żywych i bitych, mięsa, wszelkich przetworów mięsnych, słoniny, smalcu, drobiu żywego i bitego, dziczyzny, cukru, jaj, masła i sera, melasy i wysłodków buraczanych, przetworów ziemniaczanych i cementu wszelkiego;

2) **Polska Konwencja Węglowa** w Katowicach — na węgiel, koks i brykiety z węgla i koksu;

3) **Związek Eksportowy Polskich Hut Żelaznych w Katowicach** — na wszystkie żelazne wyroby hutnicze;

4) **Polski Związek Przemysłowców Metalowych** w Warszawie — na wszystkie wyroby przemysłu metalowego przetwórczego;

5) **Unia Polskiego Przemysłu Górniczo-Hutniczego** w Katowicach — na wszystkie metale (oprócz żelaza) i ich przeroby hutnicze, węglo-pochodne oraz materiały wybuchowe;

6) **Polski Eksport Naftowy** we Lwowie — na produkty naftowe;

7) **Związek Przemysłu Chemicznego R. P.** w Warszawie — na wszystkie artykuły chemiczne;

8) **Konwencja Przędzalń Wełny Czesankowej w Polsce,** w Łodzi — na wełnę czesaną, przędzę czesankową oraz wyczeski i odpadki wełniane;

9) **Syndykat Eksportu Odzieży** w Łodzi — na konfekcję;

10) **Związek Papierni Polskich** w Warszawie — na papier, tekturę wszelką, bibułkę papierosową i obicia papierowe;

11) **Dyrekcja Naczelna Lasów Państwowych** w Warszawie — na produkty eksportowane przez Administrację Lasów Państwowych, Polską Agencję Drzewną „Paged", Sp. z o. o., oraz Liceum Krzemienieckie;

12) **Komitet Eksportowy Materiałów Tartych** przy Radzie Naczelnej Związków Drzewnych w Polsce, w Warszawie — na materiały drzewne tarte wszelkie: iglaste i liściaste, fryzy, komplety skrzynkowe, piasty, dzwona, szprychy, forniery, boazerie, parkiety, wyroby stolarskie, meble gięte i stolarskie, beczki do piwa oraz inne wyroby z drzewa;

13) **Komitet Eksportowy Papierówki** przy Radzie Naczelnej Związków Drzewnych w Polsce w Warszawie — na papierówkę świerkową, jodłową, sosnową i osikową: w szczapach i okrąglakach oraz kopalniaki;

14) **Komitet Eksportowy Sliprów i Podkładów** przy Zrzeszeniu Związków Właścicieli Lasów w Warszawie — na podkłady kolejowe, slipry: liściaste i iglaste i wszelkie materiały ciosane;

15) **Komisja Parytetowa** przy Zrzeszeniu Związków Właścicieli Lasów w Warszawie — na drewno okrągłe liściaste i iglaste, drewno opałowe, klepki łupane, wiklinę, łyko z drzew i nasiona leśne;

16) **Komitet Eksportowy Dykt** przy Związku Fabrykantów Dykt i Fornierów w Warszawie na dykty i forniery;

17) **Polsko-Gdański Przemysł Ryżowy** w Krakowie — na ryż łuszczony i pochodne;

18) **Związek Eksporterów Zboża R. P.** w Poznaniu — na zboża, przetwory zbożowe, słód, strączkowe, nasiona oleiste, nasiona koniczyny i inne nasiona;

19) **Polski Związek Eksporterów Bekonu i Artykułów Zwierzęcych** w Warszawie— na zwierzęta gospodarskie żywe i bite, mięso, wszelkie przetwory mięsne, słoninę, smalec, drób bity, jaja, przetwory warzywne, przetwory grzybowe, przetwory owocowe, miąższe i soki;

20) **Zrzeszenie Eksporterów Drobiu i Ubocznych Artykułów Rolnych** w Warszawie — na drób żywy, dziczyznę, grzyby świeże i suszone, raki i jagody;

21) **Związek Zawodowych Zrzeszeń Eksporterów Jaj** w Warszawie — na jaja;

22) **Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich** w Warszawie—na masło i sery;

23) **Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego** w Warszawie — na wyroby Państwowego Monopolu Spirytusowego;

24) **Bank Cukrownictwa Sp. Akc.** w Poznaniu — na cukier;

25) **Związek Zachodnio-Polskiego Przemysłu Cukrowniczego** w Poznaniu — na melasę i wysłodki buraczane;

26) **Ogólno-Polskie Zrzeszenie Przemysłowców-Eksporterów Przetworów Ziemniaczanych w Poznaniu** — na przetwory ziemniaczane;

27) **Zrzeszenie Producentów Przędzy Bawełnianej w Polsce** w Łodzi — na przędzę i tkaniny bawełniane;

28) **Zrzeszenie Eksporterów Wyrobów Włókienniczych** w Bielsku — na wszystkie artykuły włókiennicze;

29) **Związek Polskich Fabryk Portland Cementu** w Warszawie — na wszelki cement;

30) **Zrzeszenie Przemysłowców** w Białymstoku — na wszystkie artykuły włókiennicze;

31) **Związek Hut Szklanych** w Polsce w Warszawie — na wszelkie szkło i wszelkie wyroby szklane;

32) **Dyrekcja Państwowego Monopolu Solnego** w Warszawie — na wyroby Państwowego Monopolu Solnego;

33) **Rada Naczelna Przemysłu Filmowego w Polsce**, w Warszawie — na naświetlone wstęgi kinematograficzne, negatywy i pozytywy, dźwiękowe i nieme;

34) **Ogólnopolski Związek Przetwórców i Eksporterów Pierza i Puchu** w Warszawie — na pierze, puch i pióra ozdobne oraz szypułki;

35) **Zrzeszenie Wytwórców Konserw** w Warszawie — na konserwy rybne, przetwory warzywne, przetwory grzybowe, przetwory owocowe, miąższe i soki.

§ 2. Komisja Obrotu Towarowego może według uznania, w wypadkach wyjątkowych, przyznać Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu i jego delegaturom prawo doręczania zaświadczeń walutowych na artykuły wyłączone w § 1 p. 1 spod kompetencji Polskiego Instytutu Rozrachunkowego.

§ 3. Zaświadczenie walutowe służy do jednorazowej odprawy celnej lub skarbowej. Przy odprawach towarów, których wartość nie przenosi zł 50 i których waga nie przenosi 2 kg, nie wymaga się przedstawiania zaświadczeń walutowych.

§ 4. Za wystawienie zaświadczenia walutowego Komisja Obrotu Towarowego pobierać będzie następujące opłaty: od transportów wagi do 15.000 kg wraz z bezpośrednim opakowaniem: a) węgla, koksu i brykietów oraz drewna opałowego — zł 0,50; b) od wszelkich innych towarów, przy wartości do 200 zł włącznie — zł 0,50, przy wartości wyższej — zł 1.

O ile transport związany z jednym zaświadczeniem walutowym przekracza wagę 15.000 kg, wówczas od każdych następnych rozpoczętych 15.000 kg jest pobierana opłata według norm wyżej podanych.

§ 5. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 21 lutego 1938 r. Jednocześnie traci moc obowiązującą zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 22 stycznia 1937 roku w sprawie przyjmowania zgłoszeń wywozowych oraz wydawania zaświadczeń walutowych (Monitor Polski Nr 21, poz. 33) w brzmieniu zarządzenia z dn. 19 maja 1937 r. (Monitor Polski Nr 117, poz. 179).

Zgłoszenia wywozowe, złożone — oraz zaświadczenia walutowe, doręczone przed dniem 21 lutego 1938 r. według wzorów podanych jako załączniki do zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 22 stycznia 1937 r. (Monitor Polski Nr 21, poz. 33) zachowują swoją ważność.

(Przedruk z „Monitora Polskiego" z dnia 19 lutego 1938 r. Nr 40, poz. 48).

Uchwała Komisji Obrotu Towarowego z dnia 20 listopada 1937 r. w sprawie instrukcji o doręczaniu zaświadczeń walutowych na wywóz towarów za granicę i do W. M. Gdańska, obowiązkach eksporterów oraz kontroli wpływu i rozliczeń waluty eksportowej (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 33/37, poz. 938).

Na podstawie art. 1 ust. 2 i art. 2 ust. 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 maja 1936 r. w sprawie kontroli obrotu towarowego z zagranicą i z Wolnym Miastem Gdańskiem (Dz. Ust. R. P. Nr 36, poz. 279), rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 37, poz. 285) oraz art. 2 ust. 4 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada

1936 r. o Polskim Instytucie Rozrachunkowym (Dz. Ust. R. P. Nr 84, poz. 582) Komisja Obrotu Towarowego postanawia, co następuje:

Celem wykonania przepisów § 1 i 2 rozporządzenia Ministrów: Przemysłu i Handlu, Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 maja 1936 r. o kontroli wywozu towarów za granicę i do Wolnego Miasta Gdańska (Dz. Ust. R. P. Nr 37, poz. 285) w brzmieniu nadanym rozporządzeniem z dnia 16 czerwca 1936 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 46, poz. 338) Komisja Obrotu Towarowego wprowadza z dniem 1 stycznia 1938 r. dołączoną do niniejszej uchwały instrukcję o doręczaniu zaświadczeń walutowych na wywóz towarów za granicę i do W. M. Gdańska, obowiązkach eksporterów, oraz kontroli wpływu i rozliczeń waluty eksportowej.

Instrukcja o doręczaniu zaświadczeń walutowych na wywóz towarów za granicę i do W. M. Gdańska, obowiązkach eksporterów oraz kontroli wpływu i rozliczeń waluty eksportowej.

OBJAŚNIENIA WSTĘPNE.

W rozumieniu niniejszej instrukcji:

Cudzoziemcem jest osoba fizyczna lub prawna, mająca miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą, nie wyłączając zagranicznych oddziałów (filii, agentur, przedstawicielstw) przedsiębiorstw i instytucyj krajowych. Nie uważa się za cudzoziemców przedsiębiorstw i zakładów przemysłowych, handlowych itp., położonych na terytorium Polski, których zarządy lub właściciele mają miejsce zamieszkania lub siedzibę za granicą, jak również znajdujących się w Polsce oddziałów (filii, agentur, przedstawicielstw) przedsiębiorstw i instytucyj zagranicznych.

Zagranicznymi środkami płatniczymi są pieniądze zagraniczne i dewizy.

Pieniędzmi zagranicznymi są monety, banknoty oraz wszelkie znaki pieniężne, opiewające na obcą walutę.

Dewizami są: weksle, czeki, asygnaty kasowe, akredytywy, polecenia wypłat i przekazy oraz wszelkie inne należności, opiewające na walutę zagraniczną i płatne za granicą. Dokument płatny za granicą z konta zablokowanego przez zagraniczne władze dewizowe — nie jest dewizą w rozumieniu niniejszej instrukcji.

Towarem jest każdy przedmiot ruchomy tak nowy jak i używany, bez względu na swe przeznaczenie.

Walutą eksportową jest należność od zagranicy za sprzedane za granicą towary; zapłata tej należności powinna być umówiona tak, aby mogła nastąpić zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Transakcją zamienną jest transakcja, w której eksporter w zamian należności za wywieziony za granicę towar otrzymuje inny towar zza granicy.

Transakcją wiązaną jest transakcja, w której przywóz towaru zza granicy uzależniony jest od wywozu innego towaru na podstawie zarządzenia właściwych władz.

Przez autonomię dewizową rozumie się prawo nadane generalnie danej organizacji lub instytucji przez Komisję Dewizową na zużywanie dewiz na cele określone w zezwoleniu Komisji Dewizowej.

Rachunkiem walutowym „E" jest konto firmy eksportującej za granicę towary z surowca importowanego na ten cel, otwarte w banku dewizowym na podstawie specjalnego zezwolenia Komisji Dewizowej; firma, która uzyskała takie zezwolenie, ma prawo zatrzymać na rachunku walutowym „E", na pokrycie kosztów eksportu i należności za importowane surowce, określony procent waluty eksportowej, resztę zaś musi odsprzedawać bankowi dewizowemu w myśl ogólnie obowiązujących przepisów.

Bankiem dewizowym jest Bank Polski, Polska Kasa Rządowa w Gdańsku oraz wszystkie banki, którym uprawnienia banków dewizowych nadał Minister Skarbu.

Świadectwem rozrachunkowym na wywóz jest dokument wydany przez upoważnioną do tego instytucję, a stwierdzający, że wywóz następuje w ramach układów rozrachunkowych.

Kompletem formularzy jest komplet obejmujący:

a) zgłoszenie wywozowe (egz. I),
b) zaświadczenie walutowe (egz. II),
c) kopię zaświadczenia dla Urzędu Celnego (egz. III),
d) kopię zgłoszenia wywozowego dla eksportera (egz. IV),
e) potwierdzenie banku dewizowego (egz. V),
f) rozliczenie transakcji eksportowej (egz. VI).

Instytucją — jest instytucja, upoważniona zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu do doręczania zaświadczeń walutowych.

A. Warunki doręczania zaświadczeń walutowych.

Klauzula dewizowa w umowach eksportowych.

§ 1.

1) Zaświadczenie walutowe na wywóz towarów za granicę eksporter może otrzymać tylko wówczas, gdy należność za te towary ma być zapłacona w zagranicznych środkach płatniczych otrzymanych z zagranicy, co powinno być zastrzeżone w umowach kupna-sprzedaży i fakturach; wyjątek od tej zasady jest przewidziany w § 2.

2) Eksporterzy, zawierając transakcję eksportową z odbiorcami, u których są zadłużeni z jakichkolwiekbądź tytułów, są obowiązani upewnić się i zastrzec, że odbiorcy ich uregulują należności efektywnie, a nie skorzystają z możliwości zaliczenia wzajemnych należności; zaliczenie należności (kompensata), może nastąpić tylko za osobnym zezwoleniem Komisji Dewizowej lub w ramach przepisu § 2 pkt. e).

Wyjątki od klauzuli dewizowej.

§ 2.

W następujących przypadkach eksporter może otrzymać zaświadczenie walutowe, pomimo zgłoszenia przez niego, iż należności za wywożony towar nie otrzyma w zagranicznych środkach płatniczych:

a) gdy zapłata ma nastąpić w złotych z zagranicznych rachunków wolnych;

Biuro buchalteryjno - rewizyjne
IZYDORA ROSENBAUMA
w Rzeszowie, ul. Szpitalna 10
Zakłada i nadzoruje księgi handlowe, przeprowadza różnego rodzaju, rozliczenia, organizuje biurowość.

b) gdy wywóz następuje w obrocie rozrachunkowym, nie kontrolowanym przy pomocy świadectw rozrachunkowych;

c) gdy eksporter przedkłada pozwolenie Komisji Dewizowej na otrzymanie należności w złotych z konta zablokowanego;

d) gdy — przy wywozie do obszaru W. M. Gdańska towarów kontrolowanych na granicy polsko-gdańskiej — eksporter zaznaczy w zgłoszeniu wywozowym, że towar jest przeznaczony na konsumcję wewnętrzną w Gdańsku; w tym przypadku eksporter jest obowiązany dopilnować, aby Izba Handlu Zagranicznego w Gdańsku w terminie do 6 miesięcy zawiadomiła P. I. R. o zużyciu tego towaru na wewnętrznym rynku gdańskim;

e) gdy eksporter przedkłada zezwolenie Komisji Obrotu Towarowego na dokonanie wymiennej transakcji (towar za towar) i zobowiązuje się w zgłoszeniu wywozowym przedstawić Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu w określonym terminie kwit celny przywozowy, oraz kopię pozwolenia przywozu (kopia dla banku dewizowego), celem udowodnienia dokonania importu i uczynienia odpowiedniej wzmianki na wymienionych dokumentach;

f) gdy eksporter dostarcza towar na statki polskie na ich zaopatrzenie, a należność za ten towar otrzyma w złotych, co obowiązany jest udowodnić zamówieniem polskiej linii żeglugowej, lub potwierdzeniem pisemnym kapitana statku;

g) gdy eksporter wysyła towar do polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych, a zapłatę otrzymuje w złotych w kraju, co obowiązany jest udowodnić zamówieniem Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ambasady, Poselstwa, Konsulatu lub potwierdzeniem tych instytucyj;

h) gdy eksporter zgłasza wywóz za granicę za zaliczeniem kolejowym (kasa kolejowa zawiadamia P. I. R. o wypłacie złotych z tytułu wysyłki towaru za zaliczeniem, podając w odpowiednim wykazie Nr zaświadczenia walutowego, którego wypłata dotyczyła); wywóz do obszaru W. M. Gdańska towarów kontrolowanych na granicy polsko-gdańskiej za zaliczeniem kolejowym, o ile te towary nie są przeznaczone na konsumcję gdańską, — jest dopuszczalny tylko w tym przypadku, gdy odbiorca towaru w Gdańsku zaofiaruje równowartość zaliczenia w dewizach Polskiej Kasie Rządowej w Gdańsku;

i) gdy eksporter zgłasza wywóz towaru za granicę za pobraniem pocztowym, zobowiązując się złożyć w P. I. R. odcinek dla odbiorcy przekazu, na którym urząd pocztowy wpisze numer zaświadczenia walutowego; ograniczenia co do wysyłki za zaliczeniem do Gdańska, zawarte w p. h), stosuje się analogicznie;

j) gdy eksporter zgłasza wywóz towaru płatnego międzynarodowym przekazem pocztowym, zobowiązując się do przedłożenia odnośnego odcinka przekazu bankowi dewizowemu w celu uzyskania potwierdzenia na egz. V (§ 11).

§ 3.

1) Jeżeli eksporterem jest cudzoziemiec (w rozumieniu przepisów dewizowych), to zaświadczenie walutowe może otrzymać pod warunkiem, że przedstawi dolny odcinek egz. V nabytego poprzednio kompletu zaświadczenia walutowego, na którym bank dewizowy potwierdził ,że eksporter:

a) albo zaofiarował do skupu zagraniczne środki płatnicze przywiezione lub otrzymane z zagranicy albo

b) należność za eksport została pokryta z zagranicznego rachunku wolnego, albo

c) otrzymał zezwolenie Komisji Dewizowej na inny sposób pokrycia należności za eksport (np. z konta zablokowanego),

2) W przypadku, gdy cudzoziemiec przywiózł ze sobą zagraniczne środki płatnicze i posiada na to „zaświadczenie o przywozie pieniędzy i walorów", wydane przez graniczne władze celne lub skarbowe (o czym te władze umieszczają wzmiankę w paszporcie) i część tych środków zużywa na zapłacenie eksportu, wówczas bank dewizowy powinien przed potwierdzeniem skupu dewiz na egz. V umieścić na „zaświadczeniu o przywozie pieniędzy i walorów" odpowiednią wzmiankę w tym celu, aby cudzoziemiec nie mógł wywieźć z powrotem na podstawie tego „zaświadczenia" całej przywiezionej kwoty.

3) Firmy gdańskie mogą otrzymywać zaświadczenia walutowe na ogólnych warunkach ustanowionych dla firm mających siedzibę w kraju.

Wywóz do krajów, z którymi obrót podlega kontroli przy pomocy świadectw rozrachunkowych.

§ 4.

Zaświadczenie walutowe na wywóz do krajów, do których wywóz podlega kontroli przy pomocy świadectw rozrachunkowych, może być doręczone tylko w tym przypadku, gdy eksporter w zgłoszeniu wywozowym:

a) zadeklaruje, iż należność za wywóz będzie pokryta w zagranicznych środkach płatniczych, otrzymanych z zagranicy, lub w formie wypłaty z zagranicznego rachunku wolnego, oraz

b) zrzeknie się prawa otrzymania zapłaty w drodze rozrachunku.

Wywóz w odprawie warunkowej.

§ 5.

1) Zaświadczenie walutowe na wywóz w odprawie warunkowej może być wydane pod warunkiem, że eksporter zobowiąże się na zgłoszeniu wywozowym przywieźć wywożony towar z powrotem i przedstawić kwit celny przywozowy.

2) Przy powrotnym wywozie za granicę towarów zagranicznych uszlachetnionych w Polsce (obrót uszlachetniający czynny) w zaświadczeniu walutowym może być zadeklarowana, jako wartość towaru, tylko kwota dewiz, przypadająca za uszlachetnienie; w tym przypadku eksporter powinien okazać kwit odprawy warunkowej przywozowej towaru uszlachetnionego, na dowód, iż za przywieziony towar dewizy nie były przekazane za granicę. W innych przypadkach powrotnego wywozu towarów uszlachetnionych, jako wartość towaru, którą eksporter obowiązuje się zaofiarować do skupu, należy wskazać rzeczywistą wartość uszlachetnionego (gotowego) towaru.

3) W zaświadczeniach walutowych, doręczonych na wywóz towarów naprawionych w kraju (powrotny wywóz w obrocie reparacyjnym czynnym) jako wartość towaru powinna być wskazana należność przypadająca za naprawę.

Wysyłka za granicę pod tytułem darmym i zwroty towarów zagranicznych.

§ 6.

1) Zaświadczenie walutowe na wysyłkę pod tytułem darmym i zwrot towarów zagranicznych doręcza Polski Instytut Rozrachunkowy i jego delegaci.

2) Instytucja, w zakresie swoich uprawnień, może doręczyć zaświadczenie walutowe na przedmioty wysyłane za granicę przez firmy eksportujące jako zwroty próbki, wzory, reklamy itp., o ile nie ma podejrzeń co do bezpłatnego charakteru wysyłki.

Wypełnienie zgłoszeń wywozowych.

§ 7.

1) Celem otrzymania zaświadczenia walutowego, eksporter powinien zgłosić wywóz przez wypełnienie kompletu formularzy zgłoszenia wywozowego, wykonanych nakładem Komisji Obrotu Towarowego i zaopatrzonych w numer kolejny.

2) Przy wypełnianiu zgłoszenia wywozowego eksporter jest obowiązany przestrzegać w szczególności następujących przepisów:

a) rubryki zgłoszenia wywozowego powinny być wypełnione czytelnie (o ile możności pismem maszynowym), stosownie do wskazówek podanych w formularzu;

b) nazwa towaru powinna być dokładnie określona w rubryce 2-ej z podaniem gatunku, tak, aby dane te pozwoliły na zorientowanie się co do ceny; jeżeli przesyłka składa się z różnych gatunków towaru, wówczas eksporter powinien dołączyć do zgłoszenia wywozowego specyfikację lub fakturę, wymieniającą dokładnie gatunki towaru, z podaniem ilości i ceny poszczególnego gatunku; w tym przypadku eksporter powinien wypisać w zgłoszeniu nazwy gatunków z dodatkiem „według specyfikacji";

c) w rubryce 4 (Wartość według faktury) **eksporter powinien podać całą wartość brutto wywożonego towaru, wymieniając wyraźnie warunki transakcji (np. loco, franko, f. o. b., c. i. f).** Za wartość brutto uważa się sumę, którą odbiorca zagraniczny powinien postawić do dyspozycji eksportera, choćby część tej sumy od razu była zużytkowana za granicą na koszty przewozu, składowego itp.; wartość **ta zatem obejmuje cenę towaru oraz koszty uboczne, jak koszty przewozu itd., poniesione przez eksportera. O ile eksporter otrzymał zaliczkę na eksport, zaliczki tej nie należy potrącać z wartości faktury.** Wskazanie ceny jednostkowej towaru (część pierwsza rubryki 4 zgłoszenia) jest w zasadzie obowiązkowe. W wyjątkowych przypadkach, za zgodą instytucji doręczającej, cena jednostkowa może nie być wskazana w zgłoszeniu wywozowym, np. przy wywozie towarów różnych gatunków (patrz p. b);

d) w rubryce 5 (Umówiony termin płatności) eksporter powinien podać co najmniej miesiąc, w którym zapłata ma nastąpić; w razie wysyłki towaru na skład, eksporter powinien podać zamiast terminu umówionego, przewidywany termin zapłaty;

e) jeżeli eksporter nie może w chwili wysyłania towaru podać wartości brutto i kraju przeznaczenia z tego powodu, że towar jest wysyłany na skład, wówczas powinien podać przewidywaną sumę brutto wpływu za eksport, a ponadto w rubryce 7 (Kraj przeznaczenia) powinien umieścić wzmiankę: „Na skład do . . . . . ";

f) eksporter, który wysyła towar do kraju rozrachunkowego, do którego wywóz nie podlega kontroli przy pomocy świadectw rozrachunkowych, a należność za towar ma otrzymać z konta clearingowego w kraju, powinien w rubryce 6 (Sposób i waluta zapłaty) podać: „W rozrachunku przez . . . . . ", wymieniając instytucję rozrachunkową;

g) w razie wysyłki za granicę pod tytułem darmym, należy w rubryce „Wartość"

podać wartość orientacyjną wywożonego przedmiotu, a w rubryce 6-ej uczynić wzmiankę: „Bez zapłaty".

3) Eksporter (lub instytucja doręczająca) powinien umieszczać w zaświadczeniu walutowym Nr serii (instytucji) i Nr konta eksportera (nadany przez Polski Instytut Rozrachunkowy i podany eksporterowi do wiadomości przez instytucję doręczającą). Dane te należy wypisywać czytelnie w ten sposób, że po numerze serii następuje Nr konta tak, aby obydwie numeracje były przez przebitkę widoczne na wszystkich sześciu egzemplarzach kompletu formularzy (patrz: Objaśnienia wstępne).

4) O wszelkich zmianach danych, dotyczących treści zgłoszenia wywozowego, zaszłych po doręczeniu zaświadczenia walutowego, eksporter obowiązany jest zawiadomić Polski Instytut Rozrachunkowy lub instytucję (patrz § 14) w momencie rozliczania należności za wywieziony towar.

Doręczanie zaświadczeń walutowych.

§ 8.

1) Instytucje, upoważnione zarządzeniami Ministra Przemysłu i Handlu do doręczania zaświadczeń walutowych, są obowiązane przed doręczeniem zaświadczenia walutowego sprawdzić, czy zgłoszenie wywozowe zostało należycie wypełnione i czy treść zgłoszenia odpowiada przepisom §§ 1—7.

Ponadto instytucje mają obowiązek sprawdzać, czy cena, termin płatności, sposób zapłaty itp., podane w zgłoszeniu wywozowym, odpowiadają warunkom sprzedaży danego artykułu na rynku zagranicznym lub zgadzają się z umową wówczas, gdy warunki umowne odbiegają od normalnych warunków sprzedaży i czy rozbieżność między warunkami normalnymi a umownymi jest uzasadniona.

2) Przed doręczeniem zaświadczenia walutowego instytucja wymieniona w ust. 1 powinna sprawdzić drogą wylegitymowania tożsamość i miejsce zamieszkania eksportera, o ile okoliczności te nie są znane instytucji.

3) W razie wątpliwości, co do podanych w zgłoszeniu wywozowym warunków sprzedaży, instytucja wymieniona w ust. 1 może zażądać od eksportera przedstawienia umowy lub faktury oraz ewentualnie innych dokumentów, celem sprawdzenia tych warunków.

4) W razie stwierdzenia, iż zgłoszenie wywozowe nie odpowiada warunkom §§ 1—7, lub gdy eksporter odmawia udzielenia wyjaśnień bądź okazania dokumentów, instytucja powinna odmówić doręczenia zaświadczenia walutowego, od decyzji odmownej eksporterowi służy prawo odwołania się do Komisji Obrotu Towarowego za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego.

5) Wszelkie poprawki w zgłoszeniu wywozowym powinny być uskutecznione przez przekreślenie pierwotnego tekstu i wypisanie nowego, a ponadto powinny być omówione i potwierdzone na zgłoszeniu wywozowym przez eksportera, a na zaświadczeniu walutowym przez instytucję doręczającą.

6) Po sprawdzeniu zgłoszenia wywozowego instytucja wymieniona w ust. 1 zaopatruje zaświadczenie walutowe w datę wydania, pieczęć instytucji i podpis osoby, upoważnionej do podpisywania i doręcza zaświadczenie walutowe eksporterowi.

B. SZEPIENIEC i SYNOWIE **Garbarnia w Rymanowie Tel Nr. 4**

Wyrabia skóry chromowe i podeszwowe

Doręczanie zaświadczeń walutowych podpisanych in blanco.

§ 9.

1) Gdy warunki eksportu tego wymagają, instytucje upoważnione do doręczania zaświadczeń walutowych mogą doręczać eksporterom, zasługującym w zupełności na zaufanie, zaświadczenia walutowe podpisane in blanco, pod warunkiem, że eksporter złoży pisemne zobowiązanie:

a) przestrzegania przepisów niniejszej instrukcji w brzmieniu każdocześnie obowiązującym, a w szczególności przepisów §§ 1—7;

b) przesyłania instytucji wypełnionych i podpisanych zgłoszeń wywozowych niezwłocznie po wysłaniu lub złożeniu zaświadczeń walutowych do odprawy celnej;

c) zwrócenia niezużytych zaświadczeń walutowych niezwłocznie po upływie ich ważności, oraz na każdorazowe żądanie instytucji lub Polskiego Instytutu Rozrachunkowego.

2) Przed doręczeniem zaświadczeń walutowych podpisanych in blanco na kompletach formularzy powinny być wypisane: nazwisko lub firma oraz adres eksportera, numer konta eksportera, numer serii i data doręczenia zaświadczenia walutowego.

3) Instytucje, które doręczają zaświadczenia walutowe podpisane in blanco, powinny prowadzić osobną ewidencję zaświadczeń wydanych in blanco, w której należy notować: nazwiska eksporterów, numery zaświadczeń wydanych, datę wydania oraz numery zaświadczeń wykorzystanych i zwróconych.

4) Doręczanie cudzoziemcom (§ 3 ust. 1—3) zaświadczeń walutowych podpisanych in blanco nie jest dozwolone.

B. Kontrola wpływu waluty eksportowej.

Obowiązki eksporterów.

§ 10.

1) Eksporter obowiązany jest zaofiarować do skupu Bankowi Polskiemu lub bankowi dewizowemu, niezwłocznie po otrzymaniu, całą należność za sprzedane za granicą towary, bądź zaliczkę otrzymaną na poczet tej należności. Wszelkie potrącenia z tej należności są dozwolone tylko w ramach zezwoleń generalnych lub indywidualnych Komisji Dewizowej.

2) Celem udowodnienia zaofiarowania do skupu należności za sprzedany za granicą towar eksporter jest obowiązany:

a) uzyskać potwierdzenie banku dewizowego w sposób przewidziany w § 11 niniejszej instrukcji;

b) dokonać rozliczenia transakcji eksportowej i potrąceń z należności za sprzedany towar w sposób przewidziany w § 12 niniejszej instrukcji;

c) na żądanie instytucyj powołanych do kontroli wpływu waluty eksportowej (§ 14) okazywać wszelkie księgi i dokumenty oraz udzielać żądanych wyjaśnień.

J. I. SZTUL
Współwłaściciel Młyna
G. MICHALENKO i S-ka
dawniej Młyn INDUSTRIA—G.MICHALENKO i S-ka
HEŁM-LUB
ul. Lubelska Nr. 105 tel. 7, tel. pryw. 51
Adr. teleg.: „SztulIndustria" Chełm

Potwierdzanie skupu waluty eksportowej.

§ 11.

1) Potwierdzenie zaofiarowania do skupu należności lub zaliczki na poczet należności za sprzedane za granicą towary powinno być uskutecznione na egz. V kompletu formularzy zgłoszenia wywozowego.

2) Obowiązek uzyskania potwierdzenia na egz. V istnieje również wówczas:

a) gdy eksporter otrzymuje należność w złotych w przypadkach przewidzianych w § 2 pkt. a), b), c), j);

b) gdy eksporter na podstawie generalnego lub indywidualnego zezwolenia Komisji Dewizowej otrzymane z zagranicy zagraniczne środki płatnicze odprowadza na specjalny rachunek walutowy (autonomia dewizowa, rachunek walutowy „E" — patrz: Objaśnienia wstępne).

3) Potwierdzenie wpływu waluty eksportowej z zagranicy przez bank dewizowy powinno nastąpić z reguły na tym egz. V kompletu formularzy, który posiada ten sam numer, co zaświadczenie walutowe (egz. II).

4) Jeżeli eksporter otrzymuje należność z zagranicy ratami za towar wywieziony na podstawie jednego zaświadczenia walutowego, wówczas bank potwierdza skup każdej raty na oddzielnym egz. V, na którym należy podać Nr zaświadczenia walutowego, którego wpływ dotyczy, oraz Nr serii i konta (jak w ust. 3).

5) W przypadku, gdy eksporter dostarcza do banku walutę z wywozu bez zaświadczeń walutowych, wówczas na oddzielnym egz. V powinien podać Nr rejestracyjny lub inny Nr, który pozwoli Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu utożsamić wpływ z dokonanym wywozem (np. Nr świadectwa rozrachunkowego łamany przez nazwę kraju — przy dostarczaniu do banku dewiz za koszty przewozu do kraju rozrachunkowego).

6) Eksporter, który otrzymuje należność z zagranicy jednorazowo za wywozy dokonane na podstawie szeregu zaświadczeń walutowych, może uzyskać potwierdzenie zaofiarowania do skupu całego wpływu na jednym egz. V, zaopatrując go w Nr serii i konta (patrz ust. 3).

7) Za zgodą instytucji (§ 14) eksporter może uzyskiwać od banku dewizowego potwierdzenie wpływu waluty eksportowej za okres miesięczny (kalendarzowy). Potwierdzenia banku dewizowego wydane eksporterowi za okres miesięczny powinny wymieniać numer konta eksportera nadany przez Polski Instytut Rozrachunkowy oraz rodzaj waluty eksportowej, jak np. dewizy, złote z zagranicznych rachunków wolnych itd., według wzoru ustalonego w porozumieniu z Polskim Instytutem Rozrachunkowym. Jeżeli eksporter ma prawo uzyskać potwierdzenie okresowo o wpływie należności, które podlegają kontroli kilku instytucyj, wówczas powinien żądać potwierdzenia okresowego oddzielnie dla sum odpowiadających wywozowi kontrolowanemu przez poszczególne instytucje. Banki dewizowe mogą wystawiać tylko raz potwierdzenia okresowe, obejmujące całość waluty eksportowej, która wpłynie w danym okresie miesięcznym, nie mogą natomiast w przypadku wystawienia potwierdzenia okresowego potwierdzać wpływu na egz. V części lub całości waluty, objętej potwierdzeniem okresowym.

8) Eksporter, który nie może dostarczyć waluty w terminie wymienionym w zgłoszeniu wywozowym, powinien niezwłocznie zawiadomić Polski Instytut Rozrachunkowy wzgl. instytucję (§ 14) o przyczynach zwłoki, podając przewidywane nowe terminy odprowadzenia waluty, a dowody uzasadniające zwłokę zachować dla kontroli Polskiego Instytutu Rozrachunkowego wzgl. instytucji (§ 14) lub przesłać je na żądanie.

Eksporterzy, którym Polski Instytut Rozrachunkowy wzgl. instytucja zezwoliła na rozliczanie należności eksportowych za okresy miesięczne (stosownie do przepisów § 12 ust. 3), mogą zawiadamiać Polski Instytut Rozrachunkowy wzgl. instytucję o prolongacie terminu zapłaty i jej przyczynach na rozliczeniu miesięcznym. Polski Instytut Rozrachunkowy wzgl. instytucja może uznać dowody uzasadniające niemożność dostarczenia waluty za niewystarczające i utrzymać w mocy pierwotny termin zapłaty należności eksportowej. W razie stwierdzenia przez instytucję, iż eksporter, pomimo utrzymania przez instytucję pierwotnego terminu zapłaty, nie odprowadził do skupu waluty eksportowej, jest ona obowiązana zawiadomić o tym niezwłocznie Polski Instytut Rozrachunkowy.

Rozliczanie transakcyj eksportowych.

§ 12.

1) Eksporterzy są obowiązani dokonać rozliczenia transakcji i potrąceń z należności za sprzedany towar według wzoru dołączonego do kompletu formularzy zgłoszenia wywozowego. Rozliczenie może obejmować należność za wywóz dokonany na podstawie bądź jednego zaświadczenia walutowego, bądź szeregu zaświadczeń, których numery powinny być w rozliczeniu wyszczególnione;

2) Rozliczenie powinno nastąpić niezwłocznie po dokonaniu obrachunku z odbiorcą zagranicznym.

3) Za zgodą Polskiego Instytutu Rozrachunkowego lub instytucji (§ 14) eksporter może rozliczać należności eksportowe za okresy miesięczne (okresy kalendarzowe), podając do 10-go każdego następnego miesiąca:

a) numery zaświadczeń walutowych, objętych rozliczeniem miesięcznym,

b) wysokość wpływów, które na podstawie faktury, umów itp. powinny wpłynąć w rozliczonym okresie,

c) wysokość wpływów waluty eksportowej potwierdzonej przez bank dewizowy za rozliczany okres,

d) potrącenia z waluty eksportowej,

e) wytłumaczenie różnicy pomiędzy przewidywanymi wpływami a walutą potwierdzoną przez banki dewizowe i potrąceniami, t. j. podanie sumy, która zalega jeszcze z rozliczenia okresu u odbiorców zagranicznych (wyjaśnienia).

Formę tego rozliczenia i jego dokładną treść ustali Polski Instytut Rozrachunkowy.

4) Eksporterzy powinni ze starannością dobrego kupca przechowywać dokumenty stwierdzające potrącenia z waluty eksportowej (frachty, rozliczenia prowizyjne, rachunki za składowe, kwity ubezpieczeniowe itp.), a na żądanie powinni je przesłać do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego wzgl. instytucji (§ 14).

5) Rozliczenia przewidziane w niniejszym paragrafie eksporterzy są obowiązani przesyłać do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego. W przypadku powierzenia kontroli rozliczeń waluty eksportowej instytucji doręczającej zaświadczenia walutowe (§ 14), eksporter powinien rozliczenia przesyłać do tej instytucji, jeżeli zaświadczenia walutowe, które są objęte rozliczeniem, zostały mu doręczone przez tę instytucję.

SALOMON BERGMAN Eksportjaj
Tarnów, ul. Urszulańska 16
P.K-O. Kraków Nr. 40.582. ● Telegr.: Bergman, Tarnów ● Code: Intern. Eier-Code. ● TELEFON Nr. 253.

Zaliczki.

§ 13.

1) Zaliczki na eksport jeszcze nie dokonany eksporter obowiązany jest niezwłocznie po otrzymaniu zaofiarować do skupu i uzyskać potwierdzenie na egz. V bez numeru zaświadczenia walutowego. W tym przypadku eksporter powinien wypisać na tym egz. V nr serii organizacji, od której ma otrzymać zaświadczenie walutowe, numer swego konta, nadany przez Polski Instytut Rozrachunkowy i podany eksporterowi do wiadomości przez instytucję doręczającą, oraz umieścić wzmiankę: „Zaliczka na eksport nie dokonany".

2) Jeżeli eksporter za zgodą instytucji może uzyskiwać potwierdzenie wpływu waluty eksportowej za okres miesięczny (w myśl przepisów § 11 ust. 7), wówczas skup zaliczek otrzymanych na eksport nie dokonany powinien być potwierdzony przez bank dewizowy nie na egz. V, lecz na potwierdzeniu okresowym z zaznaczeniem, że dane wpływy stanowią zaliczki na eksport nie dokonany.

3) Rozliczenie zaliczek powinno nastąpić niezwłocznie po dokonaniu eksportu i obrachunku z odbiorcą zagranicznym w myśl przepisów § 12.

Instytucje upoważnione do wykonywania kontroli wpływu i rozliczeń waluty eksportowej.

§ 14.

1) Polski Instytut Rozrachunkowy prowadzi kontrolę wpływu waluty eksportowej i rozliczeń eksporterów.

2) Polski Instytut Rozrachunkowy upoważniony jest do badania ksiąg instytucyj oraz poszczególnych eksporterów, jak również dokumentów i wszelkich materiałów odnoszących się do transakcyj eksportowych. Kontrolę tę Polski Instytut Rozrachunkowy wykonywać może przez delegowane przez siebie osoby.

3) Na zlecenie Komisji Obrotu Towarowego Polski Instytut Rozrachunkowy może przy wykonywaniu czynności kontrolnych korzystać z usług instytucyj doręczających zaświadczenia walutowe. W takim przypadku wszelkie dowody i rozliczenia (§ 12) powinien eksporter składać na żądanie danej instytucji. Nie zwalnia to jednak eksportera od obowiązku okazania dokumentów Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu na jego żądanie.

4) Instytucja, która podjęła się wykonywania czynności z zakresu kontroli wpływu waluty eksportowej, bada, czy suma należności otrzymanej z zagranicy oraz złożone rozliczenia należności zawierające potrącenia (np. wydatki zagraniczne, bonifikaty, manca itp.) odpowiadają warunkom sprzedaży, zwyczajom handlowym — lub wynikają z innych okoliczności faktycznych.

5) Instytucja może zastosować sankcje, wyrażające się w odmowie doręczania zaświadczeń walutowych w stosunku do eksportera, który — po uprzednim wyznaczeniu odpowiedniego terminu przez instytucję — odmawia udzielenia wyjaśnień i okazania dokumentów, koniecznych dla wykonania kontroli wpływu waluty eksportowej. In-

Biuro ekspedycyjne Józef Kornwasser Częstochowa
Aleja Nr. 11.— Tel. 20-59, 23-70. Rok założenia 1914. Konto czekowe PKO 146342
Ekspedycja, magazynowanie, winkulacje i ubezpieczenie transportów, Ruch zbiorowy z Warszawą, Łodzią, Białymstokiem
Krakowem, Lwowem, Poznaniem, Bydgoszczą, Gdynią i Gdańskiem

stytucja powinna natychmiast zawiadomić za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego Komisję Obrotu Towarowego o wstrzymaniu doręczania zaświadczeń walutowych. Ostateczna decyzja o odmowie doręczania zaświadczeń walutowych firmom eksportowym należy do Komisji Obrotu Towarowego.

C. Opłaty K. O. T.

§ 15.

1) Instytucje pobierają opłaty na rzecz Komisji Obrotu Towarowego w wysokości określonej w zarządzeniu Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 10 lutego 1938 r. (Monitor Polski Nr 40, poz. 48*).

2) Z reguły pobiera się opłatę za komplet formularzy zgłoszenia wywozowego: Komplet, którego pierwsza strona ma kolor różowy, dotyczy przesyłek o wartości nie przekraczającej zł 200,— oraz przesyłek drzewa opałowego, przy których opłata wynosi zł 0,50. Komplet, którego pierwsza strona ma kolor zielony, dotyczy wszystkich innych przesyłek, przy których opłata wynosi 1 zł.

3) W sprawie kompletów formularzy instytucja winna korespondować z Polskim Instytutem Rozrachunkowym, który te druki rozsyła.

4) Instytucja otrzymując formularze z Polskiego Instytutu Rozrachunkowego powinna z góry wpłacić całą należność za te druki na rachunek Komisji Obrotu Towarowego w P. K. O. Nr 260, zawiadamiając ją o tym i zaznaczając na odwrocie odcinka P. K. O., iż zapłata dotyczy kompletów formularzy zgłoszeń wywozowych.

5) O ile na podstawie zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu istnieje, po stwierdzeniu wagi dokonanego wywozu, przyczyna do pobrania wyższej kwoty niż gr 50 lub 1 zł, należy pobrać odpowiednią dopłatę.

6) Instytucja pobiera dopłaty w gotówce i wpłaca je co miesiąc na konto Komisji Obrotu Towarowego, zaznaczając jednocześnie na odwrocie odcinka P. K. O., iż wpłata dotyczy dopłat na rzecz Komisji Obrotu Towarowego.

7) Na podstawie specjalnego zezwolenia Komisji Obrotu Towarowego eksporterzy, którzy otrzymują zaświadczenia walutowe w instytucji, mogą uiszczać dopłatę bezpośrednio na konto Komisji Obrotu Towarowego w P. K. O. Nr 260, zaznaczając na odwrocie blankietu P. K. O., jaki jest tytuł wpłaty, oraz wymieniając nazwę instytucji, która doręczyła zaświadczenie (o ile możności wymieniając także numery zaświadczeń walutowych, których wpłata dotyczy).

8) Komisja Obrotu Towarowego może umówić się z instytucją doręczającą zaświadczenia walutowe co do innego sposobu pobierania opłat za zaświadczenia walutowe, w ramach przepisów zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 10 lutego 1938 r. w sprawie przyjmowania zgłoszeń wywozowych oraz wydawania zaświadczeń walutowych (Monitor Polski Nr 40, poz. 48)*).

9) W razie zwrotu uszkodzonych lub wypełnionych a niezużytych kompletów formularzy, można otrzymać wzamian nowe.

*) *Wg. brzmienia ustalonego w obwieszczeniu K.O.T. z dnia 19. II. 1938 r. (Dz. U. Min. Sk. Nr 11/38, poz. 287).*

KSIĄŻNICA—ATLAS S. A.
LWÓW, Czarnieckiego 12 WARSZAWA 1, Nowy Świat 59
POLECA:
F. Czekowskiego, Zarys ogólnej rachunkowości państwowej 5.60
T. Seiferta: Polskie bilansoznawstwo 12.—
Zasady techniki badanie bilansu —3.60
Wszelkie katalogi przesyłamy na żądanie bezpłatnie

D. Przepisy porządkowe

§ 16.

Z końcem każdego miesiąca instytucja przesyła do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego wszystkie zgłoszenia wywozowe, złożone przez eksporterów w związku z doręczeniem zaświadczeń walutowych, dołączając jednocześnie wykaz numerów tych zgłoszeń. Nie dotyczy to tych instytucyj, które na podstawie upoważnienia Polskiego Instytutu Rozrachunkowego będą prowadziły całkowitą kontrolę rozliczeń waluty eksportowej (§ 14).

(Przedruk z „Monitora Polskiego" z dnia 22 grudnia 1937 r. Nr 294, poz. 462).

Pozwolenia przywozu

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 maja 1936 r. w sprawie zakazu przywozu towarów.

Na podstawie art. 30 ust. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o prawie celnym (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 610) zarządza się co następuje:

§ 1. Przywóz do polskiego obszaru celnego towarów, objętych taryfą celną przywozową, zawartą w załączniku do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o ustanowieniu taryfy celnej przywozowej (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 732) w brzmieniu każdocześnie obowiązującym, jest zabroniony.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze nie dotyczy towarów:

a) objętych konwencją niemiecko-polską, dotyczącą Górnego Śląska, podpisaną w Genewie dnia 15 maja 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 44, poz 371);
b) objętych umowami o małym ruchu granicznym;
c) podlegających przepisom o obrocie warunkowym uszlachetniającym czynnym i biernym oraz o obrocie warunkowym reparacyjnym czynnym i biernym;
d) do których mają zastosowanie zniżki celne lub zwolnienia od cła, przewidziane w rozporządzeniach, wydanych na podstawie art. 23 ust. 1 lit. a prawa celnego (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 84, poz. 610) a uzależniane w myśl tych rozporządzeń od pozwoleń Ministra Skarbu;
e) stanowiących używane zwykle w handlu wewnętrzne jak i zewnętrzne opakowania, które są wolne od cła.

§ 3. Upoważnia się Ministra Przemysłu i Handlu do zezwalania na przywóz towarów zabronionych do przywozu (§ 1) oraz do ustalania warunków, na jakich zezwolenia te będą wydawane.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie 5 dnia po ogłoszeniu. Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 października 1934 r. w sprawie zakazu przywozu niektórych towarów (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 871) w brzmieniu rozporządzeń: z dnia 6 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 107, poz. 951), z dnia 13 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 94), z dnia 11 kwietnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 195), z dnia 24 lipca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 369), oraz z dnia 29 kwietnia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 264), przy czym pozwolenia przywozu wystawione na podstawie tych rozporządzeń są ważne w terminach na nich oznaczonych. (Dz. U. R. P. Nr 36/36, poz. 280).

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 8 maja 1936 r. o warunkach udzielania pozwoleń na prawo przywozu towarów objętych zakazami przywozu. (Dz. U. Min. Sk. Nr 12/36, poz. 378).

Na podstawie art. 30 ust. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o prawie celnym (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 610) oraz w związku z § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 maja 1936 r. w sprawie zakazu przywozu towarów (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 280) zarządzam co następuje:

§ 1. Wydanie pozwolenia na przywóz z krajów, które ograniczają lub utrudniają przekazywanie należności pieniężnych do polskiego obszaru celnego, może być uzależnione od uiszczenia lub zabezpieczenia tychże należności.

§ 2. Pozwolenie na przywóz wydaje się na oznaczony okres czasu. Termin ważności pozwolenia jest dochowany, jeżeli towar zostaje zgłoszony do odprawy celnej ostatecznej przywozowej przed upływem terminu ważności pozwolenia. W poszczególnych przypadkach Ministerstwo Przemysłu i Handlu może zezwolić w drodze wyjątku, aby termin ważności pozwolenia uważać za dochowany również wtedy, gdy towar zostaje zgłoszony do odprawy na skład celny przed upływem terminu ważności pozwolenia. W tych przypadkach w pozwoleniu przywozu będzie umieszczona klauzula: „Pozwolenie przywozu ważne również wtedy, gdy towar przed upływem terminu ważności pozwolenia zostanie zgłoszony do odprawy na skład celny".

§ 3. Towar, zgłoszony do odprawy celnej, na który wydano pozwolenie przywozu, powinien odpowiadać co do rodzaju towarowi, wymienionemu w pozwoleniu oraz pozycji taryfy celnej, jeżeli pozycja ta jest oznaczona w pozwoleniu.

§ 4. Kraj pochodzenia towaru powinien odpowiadać nazwie kraju wymienionej w pozwoleniu, a kierunek, droga i sposób przewozu towaru (np. bez przeładunku w drodze) powinny być zgodne z zastrzeżeniem, jeżeli takie zastrzeżenie jest umieszczone w pozwoleniu.

Świadectwa, stwierdzające pochodzenie towarów, powinny być przedstawiane w przypadkach, gdy pozwolenie albo osobny przepis tego wymaga. Świadectwa takie powinny być wystawiane w kraju pochodzenia towaru i mogą być wydawane przez urzędy celne, izby przemysłowo-handlowe i inne instytucje gospodarcze.

Dla towarów pochodzących z kolonij świadectwa pochodzenia mogą wystawiać wyżej wymienione instytucje krajów macierzystych, za wyjątkiem urzędów celnych, nawet wówczas, gdy towar nie przechodzi przez kraj macierzysty.

Jeżeli w warunkach pozwolenia przywozu nie zastrzeżono inaczej, to w przypadku przywozu towaru nie bezpośrednio z kraju pochodzenia, lecz za pośrednictwem kraju innego, świadectwa pochodzenia mogą być również wystawiane w tym innym kraju przez izby przemysłowo-handlowe i inne instytucje gospodarcze.

Wyżej wymienione świadectwa pochodzenia, o ile są wystawione przez izby przemysłowo-handlowe lub inne instytucje gospodarcze, powinny być wizowane przez właściwe konsulaty polskie.

Dla towarów, pochodzących z krajów pozaeuropejskich, które nadejdą do polskiego obszaru celnego drogą morską, za bezpośrednim dokumentem przewozowym i bez przeładunku, mogą być wystawiane świadectwa pochodzenia przez krajową izbę przemysłowo-handlową, mającą swą siedzibę w porcie polskiego obszaru celnego, do którego towary nadeszły.

Jeżeli zastrzeżenie w pozwoleniu zawiera obowiązek przedstawienia innych dokumentów, dokumenty te powinny być przedstawione przy odprawie celnej.

§ 5. Oznaczoną w pozwoleniu przywozu wagę towarów przyjmuje się według takiej podstawy, jaka jest ustalona w taryfie celnej dla danego towaru do wymiaru cła.

§ 6. Pozwolenie przywozu jest imienne i nie może być odstąpione innej osobie. Jeżeli świadectwo pochodzenia oraz dokumenty handlowe lub przewozowe są wystawione na inne osoby, niż wymienione w pozwoleniu przywozu, nie stanowi to przeszkody do zastosowania pozwolenia przy odprawie celnej towaru.

§ 7. Wzór pozwoleń na przywóz towarów zabronionych do przywozu ustala Minister Przemysłu i Handlu i podaje do publicznej wiadomości w Monitorze Polskim.

§ 8. Od wydawanych pozwoleń na prawo przywozu z zagranicy towarów, objętych zakazem przywozu, pobiera się, z wyjątkami przytoczonymi w § 13 niniejszego rozporządzenia, osobną opłatę manipulacyjną, której wysokość w procentowym stosunku do wartości krajowej towarów, objętych pozwoleniem, ustala się jak następuje:

a) od pozwoleń wydawanych instytucjom o charakterze dobroczynnym — 0,1% wartości krajowej towarów,

b) od pozwoleń na przywóz towarów podlegających cłu według niżej podanych pozycyj i punktów taryfy celnej przywozowej: 90, 92, 93, 94, 97, 100, 101, 104, 113, 136, 149, 157, 161, 169, 170, 171, 178, 203, 210, 217, 424, 425, 426, 473 p. 3, 477, 492, 493, 589, 590, 606, 624, 626, 719, 779, 792, 870 p. 3, 931 — 0,5% wartości krajowej towarów,

c) od wszystkich innych pozwoleń na przywóz towarów — 1% wartości krajowej towarów.

§ 9. Wartość krajową towarów określa Minister Przemysłu i Handlu.

§ 10. W razie niewykorzystania wydanych pozwoleń, pobranych opłat nie zwraca się.

§ 11. Każdy wniosek o prolongatę pozwolenia uważa się za nowy i podlega opłacie manipulacyjnej.

§ 12. W razie nieprawidłowego wystawienia pozwolenia z winy petenta, za każde nowe pozwolenie wydane w zmienionej formie pobiera się opłatę w wysokości połowy pierwotnie pobranej opłaty, nie więcej jednak niż 30 zł.

§ 13. Wolne są od osobnej opłaty manipulacyjnej:

a) pozwolenia na przywóz, wydawane zakładom naukowym oraz zakładom i instytucjom państwowym z wyłączeniem jednak skomercjalizowanych przedsiębiorstw państwowych, wydzielonych z administracji państwowej na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1927 r. (Dz. U.R.P. Nr 25, poz. 195);

b) pozwolenia wydawane na przywóz z zagranicy drobnych przesyłek o wadze 5 kg włącznie, zawierających przedmioty nie przeznaczone na handel;

c) pozwolenia na przywóz z zagranicy przesyłek, zawierających przedmioty nie przeznaczone na handel, o ile petent może się wykazać świadectwem ubóstwa;

d) pozwolenia na przywóz towarów podlegających cłu według niżej podanych pozycyj, punktów i uwag taryfy celnej przywozowej: uwaga do poz. 7; uwaga do poz. 18; uwaga do poz. 19; uwaga do poz. 23; uwaga do poz. 36; uwaga do poz. 57; uwaga do poz. 63; uwaga po p. 8 poz. 82; uwaga do poz. 83; uwaga po poz. 112; uwaga do poz. 119; 117; uwagi: 1, 2 do poz. 187; uwaga do poz. 209; uwaga do poz. 255; uwaga do poz. 280; uwaga do poz. 289; uwaga do p. 4

poz. 298; uwaga do poz. 310; 391; uwaga do poz. 403; uwaga do poz. 442; uwaga do poz. 449; uwaga do poz. 491; 512 p. 1; 515; uwaga i pp. 2, 4 poz. 595; uwaga do poz. 619; uwagi: 1, 2, 3, 4 do poz. 630; 659; uwaga do poz. 667; 671; 672; 673; 720; uwaga do poz. 723; uwaga 1 do poz. 812; uwaga do poz. 815; uwaga do poz. 823; uwaga 2 do poz. 836; uwaga 1 do poz. 837; 913 p. 5; uwaga 1 do poz. 925; 927; uwaga 2 do poz. 930; 966 p. 1a; uwagi: 1, 2 do poz. 968; 977 pp. 1, 2; 978 pp. 1, 2; uwaga i pp. 1, 2 poz. 979; 980 pp. 1, 2; uwaga 1 do poz. 984; uwaga 1 do poz. 1032; uwaga do poz. 1085; uwaga 2 do poz. 1098; uwaga do poz. 1137; uwaga do poz. 1145; uwaga do poz. 1154; uwaga 1 do poz. 1168; uwaga do poz. 1269; 1275;

e) pozwolenia na przywóz towarów, do których mają zastosowanie zniżki celne lub zwolnienia od cła, przewidziane w wydawanych rozporządzeniach na podstawie art. 23 ust. 1 lit. a prawa celnego, a nie objęte punktem d) § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 maja 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 280).

§ 14. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 13 maja 1936 r. (Dz. U. R. P. z dnia 8 maja 1936 r. Nr. 36, poz. 281).

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 8 lutego 1937 r. L. D. IV. 2749/3/37 w sprawie postępowania z pozwoleniami przywozu (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 4/37, poz. 122).

Do wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

1) Ministerstwo Skarbu komunikuje, że pozwolenia przywozu są wydawane przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu albo bezpośrednio albo też za pośrednictwem Izb Przemysłowo-Handlowych lub Izby Handlu Zagranicznego w Gdańsku.

2) Oryginały i duplikaty pozwoleń przywozu, wydanych za pośrednictwem Izb wymienionych w pkt. 1 zaopatrzone są na odwrotnej stronie w pieczęć Izby za której pośrednictwem zostały wydane.

3) Pozwolenia przywozu, wydane przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu bezpośrednio jak również za pośrednictwem określonych w pkt. 1 Izb mogą być zaopatrzone w klauzulę „przez porty polskiego obszaru celnego".

Pozwolenia te wydawane są w trzech jednobrzmiących egzemplarzach, z których egzemplarz pierwszy (oryginał) wręczany jest stronie, zaś egzemplarz drugi i trzeci przesyłane są oddzielnie do Urzędu Celnego w Gdyni i do Dyrekcji Ceł w Gdańsku.

4) Przy odprawie celnej towarów pokrytych pozwoleniami przywozu, określonymi w pkt. 3 należy stosować niżej przytoczone postanowienia:

a) Odprawa celna towaru, pokrytego wspomnianym pozwoleniem przywozu (pkt. 3) może być dokonana albo w Urzędzie Celnym w Gdyni albo w jednym z urzędów celnych morskich położonych w okręgu Dyrekcji Ceł w Gdańsku.

b) Odprawę celną towaru urząd celny (w Gdyni lub Gdańsku) może uskutecznić po przedstawieniu przez stronę oryginału pozwolenia, przy czym ma tu zastosowanie postanowienie zawarte w zdaniu trzecim ust. 4 § 16 instrukcji manipulacyjnej.

c) W przypadkach gdy towar wymieniony w pozwoleniu przywozu strona zgłasza partiami, urząd celny dołącza do pierwszego zgłoszenia celnego otrzymany egzemplarz (drugi lub trzeci) pozwolenia przywozu a na oryginale otrzymanym od strony uczyni adnotacje analogicznie do postanowień ust. 3 § 37 instrukcji manipulacyjnej.

d) Jeżeli następną odprawę strona chce dokonać w urzędzie celnym położonym

w drugim porcie polskiego obszaru celnego, urząd celny, który posiada oryginał pozwolenia, przesyła go w drodze urzędowej na pisemny wniosek strony do urzędu celnego znajdującego się w drugim porcie polskiego obszaru celnego.

Urząd celny w Gdyni przesyła oryginał pozwolenia do Dyrekcji Ceł w Gdańsku, która przydziela go właściwemu urzędowi celnemu.

e) Urząd celny, dokonywujący odprawę celną towaru na podstawie pozwolenia, które było częściowo wykorzystane w urzędzie celnym położonym w drugim porcie polskiego obszaru celnego, odnotuje na posiadanym egzemplarzu (drugim względnie trzecim) odprawę poprzednią, uwidocznioną na oryginale pozwolenia. Egzemplarz ten (drugi względnie trzeci) urząd celny dołącza do zgłoszenia celnego, przy czym na oryginale uczyni adnotację analogicznie do postanowień ust. 3 § 37 instrukcji manipulacyjnej.

f) Dalsze odprawy celne (po dołączeniu drugiego lub trzeciego egzemplarza pozwolenia przywozu do pierwszego zgłoszenia celnego w danym porcie) mogą być dokonywane tylko na podstawie oryginału pozwolenia przywozu, przy czym strona obowiązana jest za każdym razem dostarczyć urzędowi celnemu odpis pozwolenia przywozu, sporządzonego jej staraniem i na jej koszt.

Na każdym odpisie strona powinna oznaczyć wszystkie poprzednio dokonane odprawy ściśle według adnotacyj, znajdujących się na drugiej stronie oryginału pozwolenia przywozu, przy czym odpis ten powinien być potwierdzony przez urząd celny w sposób wskazany w ust. 2 § 16 instrukcji manipulacyjnej.

Sporządzony przez stronę odpis pozwolenia przywozu urząd celny dołącza do danego zgłoszenia celnego zaś na oryginale uczyni adnotację analogicznie do postanowień ust. 3 § 37 instrukcji manipulacyjnej.

g) Przy każdej odprawie urząd celny powinien sprawdzić czy pozwolenie przywozu nie zostało wyczerpane.

h) Oryginał pozwolenia przywozu przechowuje urząd celny, w którym była dokonywana ostatnia odprawa celna, do czasu następnej odprawy celnej albo do czasu złożenia przez stronę wniosku o przekazanie oryginału do urzędu celnego położonego w drugim porcie polskiego obszaru celnego.

i) Zwrotowi do Ministerstwa Przemysłu i Handlu podlega oryginał pozwolenia przywozu **(zamiast duplikatu** — patrz ust. 7 § 37 instrukcji manipulacyjnej) i zwraca go ten urząd celny, w którego posiadaniu znajduje się pozwolenie przywozu z chwilą jego wyczerpania lub upływu terminu jego ważności.

k) W zapisku prowadzonym w myśl ust. 9 § 37 instrukcji manipulacyjnej urząd celny, przy przesyłaniu oryginału czy to do Urzędu Celnego położonego w drugim porcie polskiego obszaru celnego czy to do Ministerstwa Przemysłu i Handlu, powinien oznaczyć ilość odprawionego towaru i numery odnośnych zgłoszeń celnych, przy których wykorzystywano pozwolenie. Poza tym należy oznaczyć datę i numer pisma, przy którym wysłano lub w końcu zwrócono pozwolenie.

l) Urząd Celny portu, w którym wcale nie wykorzystano danego pozwolenia przywozu, obowiązany jest swój (drugi względnie trzeci) egzemplarz pozwolenia przesłać po terminie jego ważności do Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

m) W razie potrzeby Urząd Celny w Gdyni i Dyrekcja Ceł w Poznaniu z jednej strony oraz Dyrekcja Ceł w Gdańsku z drugiej strony będą wzajemnie udzielały sobie informacyj odnośnie poszczególnych pozwoleń.

5) Jednocześnie Ministerstwo Skarbu komunikuje, że zwrotne egzemplarze pozwoleń przywozu Ministerstwa Przemysłu i Handlu, niezależnie od tego czy były wydane

przez Ministerstwo bezpośrednio, czy za pośrednictwem Izby, powinny być przesyłane pod adresem: Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Referat Reglamentacyjny, — Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście Nr 47/49. Natomiast w razie stwierdzenia rozbieżności w pozwoleniu przywozu między nazwą towaru a pozycją taryfy celnej Urząd Celny przesyła je albo do Ministerstwa Przemysłu i Handlu albo do Izby, jeżeli pozwolenie to wydane było za pośrednictwem danej Izby.

Okólnik C. 60 Ministerstwa Skarbu z dnia 26 lipca 1937 r. L. D. IV. 18063/3/37 w sprawie ogólnego pozwolenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu na przywóz niektórych towarów z zagranicy (Dz. Urz. M. S. Nr 19/37, poz. 662).

Do wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

I. W związku z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 maja 1936 r. w sprawie zakazu przywozu towarów (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 280) Ministerstwo Przemysłu i Handlu wydało ogólne pozwolenie na przywóz następujących towarów:

Nazwa towaru	Pozycja t. c. przywoz.
1) Ryżu niewyłuszczonego oraz wyłuszczonego w błonce, sprowadzanego do wyrobu ryżu polerowanego, przez porty polskiego obszaru celnego, — za pozwoleniem Ministra Skarbu	Uwaga 1 do poz. 30
2) Ryżu łamanego, zawierającego całe ziarna najwyżej w ilości 5% wagi, przeznaczonego do wyrobu krochmalu, araku, — za pozwoleniem Ministra Skarbu .	Uwaga 2 do poz. 30
3) Grzybni	52 p. 3
4) Zwierząt, ptaków, płazów, owadów — osobno niewymienionych, nadsyłanych pod adresem ogrodów zoologicznych — oraz pijawek*)	114
5) Rud, szlamów, żużli, zendry, oprócz osobno wymienionych — wszystko w kawałkach, proszku, brykietach, również wzbogaconych	177
6) Drożdży — sprowadzanych za pozwoleniem Ministra Skarbu	284
7) Kultur bakteryjnych	391 p. 2
8) Bawełny, odpadków i wyczesek bawełnianych, oprócz osobno wymienionych, — surowych; końców tkackich bawełnianych, stanowiących krótkie splątane, często różnokolorowe kawałki przędzy, — za pozwoleniami Ministra Skarbu . . . . . Uwaga do pkt. 8: Ogólne pozwolenie na przywóz nie dotyczy materiału włóknistego „kapok"**).	Uwaga do p. 1 poz. 606

*) *Wg. brzmienia ustalonego okólnikiem Nr 145 Min. Skarbu z dnia 15. 6. 1938 r. L. D. IV. 15591/3/38 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 18/38, poz. 447).*

**) *W brzmieniu ustalonym w okólniku C 106 Ministerstwa Skarbu z dnia 9. XII. 1937 r. L. D. IV. 28092/3/37 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 33/37, poz. 940).*

Nazwa towaru	Pozycja t. c. przywoz.
9) Juty, wyczesek jutowych — za pozwoleniem Ministra Skarbu	Uwaga 2 do poz. 624
10) Reklamowych plakatów firm zagranicznych, o wszelkich konturach i rysunku, również z podpórkami, z uwidocznioną nazwą i siedzibą firmy	z 834 p. 1
11) Książek, broszur, również z ilustracjami w tekście .	836 i ewent. uwaga 1 po poz. 847
12) Czasopism ilustrowanych w językach obcych . .	837 p. 1 lit. b i ewent. uwaga 1 po poz. 847
13) Czasopism nieilustrowanych i dzienników w językach obcych	837 p. 2 lit. b i ewent. uwaga 1 po poz. 847
14) Czasopism ilustrowanych w języku polskim — za pozwoleniem Ministra Skarbu	uwaga 1 do poz. 837 i ewent. uwaga 1 po poz. 847
15) Czasopism nie ilustrowanych oraz dzienników w języku polskim, których redakcje mają stałą siedzibę poza granicami polskiego obszaru celnego . . .	uwaga 2 do poz. 837 i ewent. uwaga 1 po poz. 847
16) Kalendarzy książkowych z działem literackim w języku słowackim	z 838
17) Nut	839 i ewent. uwaga 1 po poz. 847
18) Wykonanych ręcznie: obrazów, rysunków, map, planów, nut oraz manuskryptów, tudzież wypełnionych ręcznie lub pismem maszynowym ksiąg handlowych, rachunkowych, różnych blankietów, kwitów itp. .	840 i ewent. uwaga 1 po poz. 847
19) Fotografij, nawet w postaci pocztówek, w pojedyńczych egzemplarzach oraz fotografij nadsyłanych jako materiał redakcyjny dla dzienników i czasopism .	Uwaga do poz. 841
20) Map, planów, również w atlasach, chociażby podklejonych, oprawionych, w połączeniu z listwami, oprócz osobno wymienionych	843
21) Reklamowych: książek, broszur, plakatów, cenników, katalogów, prospektów itp. firm zagranicznych . .	845 p. 1 lit. c
22) Reklamowych: książek, broszur, plakatów, cenników, katalogów, prospektów, dotyczących zagranicznej propagandy turystycznej	845 p. 1 lit. d
23) Książeczek czekowych banków zagranicznych . .	Uwaga do p. 3 poz. 845 i ewent. uwaga 1 po poz. 847

Nazwa towaru	Pozycja t. c. przywoz.
24) Biletów kolejowych zagranicznych oraz biletów dla komunikacji z zagranicą	845 p. 4 lit. a i ewent. uwaga 1 po poz. 847
25) Rozkładów jazdy dla wszelkiej komunikacji, z wyjątkiem komunikacji w granicach polskiego obszaru celnego	845 p. 4 lit. b i ewent. uwaga 1 po poz. 847
26) Znaczków pocztowych dla celów filatelistycznych .	847
27) Matryc tekturowych gotowych, ogłoszeniowych i ilustracyjnych, w pojedyńczych egzemplarzach . .	Uwaga do p. 6 poz. 1009
28) Dzieł sztuki, broni muzealnej oraz wszelkich przedmiotów muzealnych — za pozwoleniem Ministra Skarbu	1275
29) Etykiet, rysunków, pieczątek itp. towarów odprawianych warunkowo w myśl postanowień ust. 5 paragrafu 78 przepisów wykonawczych do prawa celnego.	
30) Odpadków towarów, zużytych opakowań oraz nie nadających się do użytku części statków ich wyposażenia lub osprzętu, — usuwanych ze statków na ląd *).	

II. W związku z powyższym wyjaśnia się, że przy odprawie celnej wymienionych wyżej towarów nie należy żądać pozwoleń na przywóz, wydawanych przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

III. Równocześnie Ministerstwo Skarbu nadmienia, że niektóre urzędy celne otrzymały szereg okólników w sprawie automatycznego stosowania zniżek celnych na pewne maszyny nie wyrabiane w kraju, podług załączonych do tych okólników list i katalogów, o ile maszyny te pochodzą z państw, które zawarły z Polską odnośne osobne porozumienia.

W związku z tym wyjaśnia się, że stosując zniżki celne przy odprawie celnej tych maszyn urząd celny, aż do odwołania, nie powinien wymagać pozwoleń przywozu Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

IV. Okólnik niniejszy należy stosować od dnia ogłoszenia. Jednocześnie uchyla się okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 10 czerwca 1936 r. L. D. IV. 14491/3/36 (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 16, poz. 515), zmieniony okólnikami: z dnia 20 lipca 1936 r. L. D. IV. 15958/3/36 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 20, poz. 630), z dnia 29 września 1936 r. L. D. IV. 23887/3/36 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 26, poz. 795), z dnia 6 lutego 1937 r. L. D. IV. 369/3/37 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 4, poz. 120), z dnia 26 lutego 1937 r. L. D. IV. 4898/3/37 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 6, poz. 189), z dnia 21 maja 1937 r L. D. IV. 10624/3/37 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 14, poz. 459) i z dnia 7 lipca 1937 r. L. D. IV. 16383/3/37 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 17, poz. 590) oraz okólnik z dnia 26 listopada 1936 r. L. D. IV. 28808/3/36 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 32, poz. 972).

*) *W brzmieniu okólnika C 78 Min. Skarbu z dn. 31. VIII. 1937 r. L. D. IV. 19221/3/37 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 23/37, poz. 758).*

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 27 listopada 1936 r. L. D. IV. 23149/3/36 w sprawie zwalniania od zakazu przywozu towarów, nadsyłanych w przesyłkach pocztowych (Dz. U. M. Sk. Nr 32/36, poz. 973).

Do wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

W myśl § 27 ust. 1 c przepisów wykonawczych do prawa celnego, urzędy celne mają prawo zwalniać od zakazu przywozu towary, nadsyłane w przesyłkach pocztowych o wadze w jednej przesyłce nieprzekraczającej 250 g pod warunkiem jednak, że towary nie stanowią przedmiotów zbytku i nie mają charakteru handlowego. Celem ujednostajnienia postępowania urzędów celnych — przy wykorzystywaniu powyższego uprawnienia, — Ministerstwo Skarbu udziela wskazówek następujących:

1) Okólnikiem L. D. IV. 17661/3/35 z dnia 17 lipca 1935 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 21, poz. 495) wyjaśniono, jakie przedmioty należy uważać za przedmioty zbytku, i jakie tym samym nie mogą być zwalniane od zakazu przywozu. W myśl tego okólnika do przedmiotów zbytku należy zaliczać: skóry futrzane cenne, koronki i hafty, perfumy, biżuterię prawdziwą, kamienie szlachetne i półszlachetne oraz wyroby z nich, perły prawdziwe, wyroby z metali szlachetnych oraz towary, objęte grupą 89 taryfy celnej, wykonane z materiałów kosztownych lub z dodatkiem takich materiałów.

2) Przy ustalaniu, czy towar nadesłany w przesyłce pocztowej, a nie będący przedmiotem zbytku, nie posiada charakteru towaru handlowego i może być przeto zwolniony od zakazu przywozu, należy przyjąć jako zasadę, że za towary nie mające charakteru handlowego należy uważać takie towary, **które są przeznaczone do użycia przez sprowadzającego a nie do dalszej sprzedaży,** choćby sprzedaż miała nastąpić dopiero po dokonaniu obróbki lub przeróbki, względnie łącznie z innym towarem. Następnie przy określaniu, czy towar jest przeznaczony do dalszej sprzedaży, czy też do własnego użytku odbiorcy, należy brać pod uwagę rodzaj towaru i jego przeznaczenie. Zgodnie z tym, zwolnienia od zakazu przywozu, przewidziane w powołanym § 27 ust. 1 c przepisów wykonawczych do prawa celnego, mogą być stosowane do przesyłek nadchodzących pod adresem:

a) osób instytucji nie zajmujących się handlem lub przemysłem;

b) firm handlowych i przemysłowych, pod warunkiem jednak, że sprowadzony towar nie jest przedmiotem handlu lub przemysłu danej firmy.

Jeżeli natomiast sprowadzony towar jest przedmiotem handlu lub przemysłu odbiorcy, wówczas istnieje słuszne domniemanie, że towar jest przeznaczony do sprzedaży, skutkiem czego towar taki nie może być zwolniony od zakazu przywozu, np. tkaniny lub artykuły konfekcyjne nie mogą być zwolnione od zakazu dla zakładów konfekcyjnych i krawieckich.

Z drugiej strony ważną wskazówką przy ustalaniu przeznaczenia towaru (do sprzedaży, czy do własnego użytku), może być okoliczność, czy i jak często jeden i ten sam odbiorca otrzymuje tego samego rodzaju towar.

3) Zwolnienia od zakazu przywozu, o których jest mowa w ustępie poprzednim, należy w zasadzie stosować z urzędu, bez wymagania od stron uprzednich wniosków. Jeżeli jednak zachodzi podejrzenie, że towar jest przeznaczony do sprzedaży, wówczas

urząd celny uzależnia zwolnienie od zakazu przywozu od udowodnienia przez stronę w osobnym wniosku, że towar nie stanowi obiektu handlu lub przemysłu tejże strony.

4) Wnioski o zwolnienie od zakazu przywozu, zgłaszane na podstawie § 27 ust. 1 c przepisów wykonawczych do prawa celnego, są wolne od opłaty stemplowej, jak to wyjaśniono okólnikiem L. D. IV. 13796/3/36 z dnia 20 lipca 1936 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 20, poz. 629).

Polski Instytut Rozrachunkowy

Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1936 r. o Polskim Instytucie Rozrachunkowym (Dz. U. R. P. Nr 84/36, poz. 582 z 5. XI. 1936 r.).

Na podstawie art. 55 ust. (1) ustawy konstytucyjnej i art. 1 pkt. a) ustawy z dnia 2 lipca 1936 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania dekretów (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 363) postanawiam co następuje:

Art. 1. Tworzy się Polski Instytut Rozrachunkowy jako instytucję prawa publicznego, posiadającą osobowość prawną.

Art. 2. Do zakresu działania Polskiego Instytutu Rozrachunkowego należą:

1) czynności, związane z wykonywaniem umów rozrachunkowych, zawartych przez Państwo lub uprawnione instytucje z państwami lub instytucjami zagranicznymi, w zakresie, w jakim zostaną przekazane przez Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z właściwymi ministrami;

2) zawieranie — na zlecenie Ministra Przemysłu i Handlu wydane w porozumieniu z właściwymi ministrami — umów wykonawczych, dotyczących techniki rozrachunkowej, z instytucjami zagranicznymi oraz wykonywanie tych umów;

3) czynności, wynikające z przeprowadzania obrotu kompensacyjnego i rozrachunkowego z zagranicą — w zakresie zleconym przez Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z właściwymi ministrami;

4) czynności, powierzone w zakresie kontroli obrotu towarowego z zagranicą i Wolnym Miastem Gdańskiem przez Komisję Obrotu Towarowego działającą na zasadzie dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 maja 1936 r. w sprawie kontroli obrotu towarowego z zagranicą i z Wolnym Miastem Gdańskiem (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 279).

Art. 3. Za zobowiązania Polskiego Instytutu Rozrachunkowego gwarantuje Skarb Państwa.

Art. 4. Polski Instytut Rozrachunkowy działa na podstawie dekretu niniejszego oraz statutu, nadanego w drodze rozporządzenia przez Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Spraw Zagranicznych.

Art. 5. Organami Polskiego Instytutu Rozrachunkowego są: prezes, rada, dyrekcja i komisja rewizyjna.

Art. 6. (1) Prezesa powołuje i odwołuje Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych spośród sfer gospodarczych.

(2) Prezes ma zwierzchni nadzór nad działalnością Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, zwołuje posiedzenia rady Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, przewodniczy radzie i czuwa nad wykonaniem jej uchwał.

Art. 7. (1) Rada składa się z prezesa oraz z dziesięciu członków i z dziesięciu ich zastępców.

(2) Po jednym członku i jednym zastępcy powołują Ministrowie: Przemysłu i Handlu, Skarbu, Rolnictwa i Reform Rolnych, Spraw Zagranicznych oraz Prezes Banku Polskiego; dwóch członków i dwóch zastępców powołuje Minister Przemysłu i Handlu na wniosek samorządu przemysłowo-handlowego, — jednego członka i jego zastępcę — na wniosek samorządu rzemieślniczego; pozostałych dwóch członków i dwóch zastępców powołuje Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych na wniosek samorządu rolniczego.

(3) W zakresie, przewidzianym przez porozumienia polsko-gdańskie, w skład rady może wchodzić przedstawiciel Wolnego Miasta Gdańska.

(4) Zastępca członka rady bierze udział w posiedzeniach rady i w głosowaniu w razie nieobecności członka, którego zastępuje.

Art. 8. Do właściwości rady należy:

1) ustalanie wytycznych działalności Polskiego Instytutu Rozrachunkowego,

2) nadzór nad działalnością Instytutu,

3) uchwalanie preliminarzy budżetowych,

4) uchwalanie sprawozdań rocznych,

5) uchwalanie zamknięć rachunkowych z obowiązkiem przedstawiania ich Ministrowi Przemysłu i Handlu oraz Ministrowi Skarbu do zatwierdzenia,

6) ustalanie opłat manipulacyjnych (art. 15),

7) uchwalanie regulaminu rady i regulaminu dyrekcji,

8) decydowanie w sprawach:

a) lokowania funduszów i zaciągania pożyczek na zasadzie oddzielnego regulaminu, zatwierdzonego przez Ministra Skarbu,

b) dokonywania inwestycyj, przekraczających 30.000 złotych.

Art. 9. (1) Dyrekcja jest organem wykonawczym Instytutu.

(2) Na czele dyrekcji stoi naczelny dyrektor.

(3) W skład dyrekcji wchodzą ponadto dyrektorzy, których liczbę i zakres czynności określi regulamin.

(4) Członków Dyrekcji powołuje i odwołuje Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami Skarbu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

(5) Naczelny Dyrektor lub upełnomocniony dyrektor reprezentuje Instytut wobec władz, sądów i osób trzecich.

Art. 10. Do zakresu działania dyrekcji należy załatwianie wszelkich spraw, nie zastrzeżonych innym organom Instytutu.

Art. 11. Komisja rewizyjna składa się z przewodniczącego, jego zastępcy oraz trzech członków, powoływanych przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Art. 12. Komisja rewizyjna kontroluje czynności finansowe Instytutu, bada stan jego gospodarki oraz dokonywa rewizji ksiąg, dokumentów i zasobów kasowych.

Art. 13. Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu określi wysokość wynagrodzenia prezesa, członków rady, dyrekcji i komisji rewizyjnej.

Art. 14. Pracownicy Polskiego Instytutu Rozrachunkowego są zatrudniani na podstawie umów o pracę i wynagradzani w sposób przyjęty w przedsiębiorstwach prywatnych.

Art. 15. Na pokrycie wydatków Polski Instytut Rozrachunkowy ma prawo pobierania opłat manipulacyjnych za swe czynności. Odsetki od administrowanych przez Instytut funduszów przypadają na jego rzecz.

Art. 16. Od czynności wymienionych w art. 2 Polski Instytut Rozrachunkowy wolny jest od wszelkich danin publicznych w takim zakresie, w jakim wolny jest od nich Skarb Państwa.

Art. 17. Budżet oraz roczne zamknięcia rachunkowe Polskiego Instytutu Rozrachunkowego zatwierdza Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 18. (1) Instytucje, które wykonywują czynności, przewidziane w art. 2 pkt. 1), 2) i 4) mogą je wykonywać do czasu, który określi w drodze rozporządzenia Minister Przemysłu i Handlu.

(2) Po tym terminie instytucje te likwidują jednak zobowiązania, wynikłe z dokonanych czynności.

Art. 19. (1) Sumy, jakie zostały wpłacone do wspomnianych w art. 18 instytucji, na ich rachunki w kraju i za granicą, z tytułu obrotu rozrachunkowego, przechodzą — z dniem określonym w rozporządzeniu przewidzianym w art. 18 — na Polski Instytut Rozrachunkowy, na warunkach, na jakich powyższe instytucje przyjęły te sumy.

(2) Jednocześnie przechodzą na Polski Instytut Rozrachunkowy gwarancje (gwarancje bankowe, weksle gwarancyjne i inne zabezpieczenia) ustanowione dla wspomnianych instytucji z tytułu obrotu rozrachunkowego z zagranicą.

Art. 20. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Przemysłu i Handlu oraz Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 21. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. (Dz. U. R. P. z dnia 5 listopada 1936 r. Nr 84, poz. 582).

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 18 stycznia 1937 r. L. D. IV. 1400/3/37 w sprawie wysyłania zaświadczeń walutowych oraz świadectw rozrachunkowych do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 2/37, poz. 64).

Do wszystkich Dyrekcyj Ceł, Izby Skarbowej w Grudziądzu, oraz wszystkich Urzędów Celnych.

W związku z częściowym przejmowaniem czynności, spełnianych dotychczas przez Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego w Warszawie w zakresie specjalnej kontroli obrotu towarowego (świadectwa rozrachunkowe) oraz w zakresie kontroli wywozu towarów za granicę i do W. M. Gdańska (zaświadczenia walutowe) — przez Polski Instytut Rozrachunkowy, utworzony dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 582 oraz Dz. Urz. Min. Sk. Nr 30, poz. 894), Ministerstwo Skarbu zarządza co następuje:

Począwszy od dnia 1 lutego 1937 r. należy wysyłać do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie:

a) odcinki kontrolne świadectw rozrachunkowych używanych w obrocie towarowym polsko-niemieckim; oraz

b) zaświadczenia walutowe i to bez względu na to, kiedy świadectwa rozrachunkowe i zaświadczenia walutowe zostały wystawione.

Odcinki kontrolne świadectw rozrachunkowych, używanych w obrocie z innymi państwami clearingowymi (Włochy, Bułgaria, Jugosławia, Rumunia, Turcja, Węgry, Szwajcaria) należy do czasu wydania odmiennych zarządzeń nadal wysyłać do Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego w Warszawie.

Ministerstwo Skarbu zawiadamia jednocześnie, że w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego będą wydane: nowe obwieszczenie i nowa instrukcja; instrukcja obejmie wszystkie uzupełnienia, wydane dotychczas w sprawie tej kontroli i zasadniczych zmian zawierać nie będzie; instrukcja zostanie ogłoszona w Dzienniku Urzędowym Nr 3 z dnia 31 stycznia 1937 r., z mocą obowiązującą od dnia 1 lutego 1937 r.

Państwa clearingowe

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 22 stycznia 1937 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 3/37, poz. 78).

Na podstawie § 48 ustęp 11, § 56 ust. 8 i § 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dnia 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481), podaje się do wiadomości co następuje:

§ 1. Obrót towarami, pochodzącymi z polskiego obszaru celnego i towarami, pochodzącymi z Rzeszy Niemieckiej, między polskim obszarem celnym a Rzeszą Niemiecką podlega specjalnej kontroli, przewidzianej w §§ 48 ust. 11, 56 ust. 8 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481).

§ 2. W celu wykonania tej kontroli przy odprawie celnej (ostatecznej jak też warunkowej, dotyczącej obrotu uszlachetniającego czynnego lub biernego i obrotu reparacyjnego czynnego lub biernego) towarów, pochodzących z Rzeszy Niemieckiej, a przywożonych do polskiego obszaru celnego, jak również towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego a wywożonych do Rzeszy Niemieckiej, wymagane będą od stron:

a) przy odprawie przywozowej — świadectwa rozrachunkowe według załączonego wzoru Nr 1,

b) przy odprawie wywozowej — świadectwa rozrachunkowe według wzoru Nr 2.

§ 3. Świadectwa rozrachunkowe wystawiane będą na polskim obszarze celnym przez Komisję Rządową Kontroli Obrotu Towarowego Polsko-Niemieckiego.

§ 4. Prowadzenie ewidencji dokumentów wymienionych w § 2 powierza się Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu w Warszawie, któremu Urząd Celny, po dokonaniu odprawy towarów, przesyła odcinki kontrolne świadectw według wzorów Nr 1 i 2.

§ 5. Obwieszczenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1937 r. Jednocześnie traci moc obowiązującą obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 18 listopada 1935 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Monitor Polski Nr 264 z dnia 18 listopada 1935 r. poz. 327), zmienione obwieszczeniem Ministra Skarbu z dnia 17 lipca 1936 r. (Monitor Polski Nr 166 z dnia 20 lipca 1936 r., poz. 307).

Instrukcja Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 1727/3/37 r. z dnia 22 stycznia 1937 r. o specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 3/37, poz. 81).

Do wszystkich Dyrekcji Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Nawiązując do obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 22 stycznia 1937 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Monitor Polski Nr 22, poz. 35 oraz Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 3, poz. 78), Ministerstwo Skarbu wyjaśnia:

I. Rodzaje odpraw celnych, przy których są wymagane świadectwa rozrachunkowe.

A. P r z y w ó z.

§ 1.

1) Świadectwa rozrachunkowe są wymagane:

a) przy odprawie celnej ostatecznej przywozowej oraz przy odprawie warunkowej w obrotach czynnych: uszlachetniającym i reparacyjnym towarów, pochodzących z Rzeszy Niemieckiej;

b) przy powrotnym przywozie towarów uszlachetnionych lub naprawionych w Rzeszy Niemieckiej (powrotny przywóz w obrotach biernych: uszlachetniającym i reparacyjnym);

2) Przy odprawach warunkowych przywozowych w innych przypadkach (poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym) nie wymaga się przedstawienia świadectwa rozrachunkowego, pod warunkiem, że strona, oprócz zabezpieczenia należności celnych, złoży dodatkowe zabezpieczenie w wysokości wartości towaru, o ile nie złożyła już dodatkowego zabezpieczenia z innego tytułu (np. dla towarów zakazanych do przywozu); odnośnie dodatkowego zabezpieczenia w wysokości wartości towaru, jako gwarancji powrotnego wywozu, mają analogiczne zastosowanie postanowienia § 67 przepisów wykonawczych do prawa celnego oraz przepisy § 51 instrukcji manipulacyjnej dla władz i urzędów celnych.

B. W y w ó z.

§ 2.

1) Świadectwa rozrachunkowe są wymagane:

a) przy odprawie celnej ostatecznej oraz odprawie warunkowej w obrotach biernych: uszlachetniającym i reparacyjnym towrów, pochodzących z polskiego obszaru celnego a wywożonych do Rzeszy Niemieckiej;

b) przy powrotnym wywozie do Rzeszy Niemieckiej towarów zagranicznych, poddanych uszlachetnieniu lub naprawie na polskim obszarze celnym (powrotny wywóz w obrotach czynnych: uszlachetniającym i reparacyjnym).

2) Jeżeli strona przy wywozie towarów do Rzeszy Niemieckiej nie przedstawi świadectwa rozrachunkowego, to towar może być odprawiony do wywozu na podstawie zaświadczenia walutowego.

BRACIA LANGER TARTAKI I MŁYNY PAROWE SAMBOR
Telefony Nr. 72 i 70. ● Telegr. Bracia Langer, Sambor. ● Konto PKO Nr. 504.447
Rudolf Mosse Holzcode. ● Zebra Code 3-rd Ed.

II. Zwolnienia od świadectw rozrachunkowych.

A. P r z y w ó z.

§ 3.

1) Nie wymaga się przedstawienia świadectw rozrachunkowych przy przywozie:

a) towarów przewożonych w ruchu podróżnych (w rozumieniu § 22 ust. 4 przepisów wykonawczych do prawa celnego);

b) towarów, stanowiących zwykle używane w handlu wewnętrzne jak i zewnętrzne opakowania, które są wolne od cła;

c) towarów zwalnianych od cła na podstawie art. 22 ust. I pp. 1—6, 8—11; ust. II pp. 1—10, 13—20, 22—25 prawa celnego;

d) towarów, objętych umowami o małym ruchu granicznym.

2) Ponadto nie należy wymagać świadectw rozrachunkowych przy przywozie następujących towarów:

a) towarów, pochodzących z kraju innego a przewożonych za bezpośrednim dokumentem przewozowym tranzytem przez Rzeszę Niemiecką do polskiego obszaru celnego;

b) towarów, pochodzących z kraju innego a nadanych do przewozu do polskiego obszaru celnego w Rzeszy Niemieckiej — pod warunkiem jednak zachowania przepisów ust. 3 niniejszego paragrafu;

c) towarów polskich, zwalnianych od cła, jako zwracane z Rzeszy Niemieckiej, poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym (art. 72 prawa celnego oraz powrotny przywóz w innych odprawach warunkowych);

d) towarów w drobnych ilościach, podlegających ocleniu, a znajdujących się w przesyłkach z towarami zwalnianymi od cła na podstawie art. 22 ust. I pp. 1—6, 8—11; ust. II p. 1—10, 13—20 i 22—25 prawa celnego — jeżeli towary te zostają zwalniane od zakazu przywozu na mocy postanowień § 27 ust. 1 —f przepisów wykonawczych do prawa celnego; powyższe zwolnienie od obowiązku przedstawienia świadectwa rozrachunkowego może być zastosowane tylko wówczas, gdy urząd celny nie ma podejrzeń, że towary te są przeznaczone dla osób innych a nie dla sprowadzającego;

e) towarów o wadze nieprzekraczającej 2 kg brutto, nadsyłanych w przesyłkach pocztowych i lotniczych w darze dla własnego użytku obdarowanych — jeżeli towary te zostają zwalniane od zakazu przywozu na mocy postanowień § 27 ust. 1 — h przepisów wykonawczych do prawa celnego, w brzmieniu obecnie obowiązującym;

f) artykułów handlu księgarskiego, objętych poz. taryfy celnej przywozowej: 836; 837; 838; 839; z 840 — wykonane ręcznie: obrazy olejne, akwarele, rysunki, mapy, plany, nuty i rękopisy; 842 p. 1, 2 i 3; 843; z 845 — formularze do tryptyków; 847 i z 1163 — globusy; *)

g) towarów, objętych poz. taryfy celnej przyw. 845 p. 1—c, d;

h) książeczek czekowych banków niemieckich, objętych (uwagą po p. 3 poz. 845 t. c.);

i) matryc tekturowych, objętych uwagą do p. 6 poz. 1009 taryfy celnej;

j) prób towarów, stanowiących przedmiot monopolów państwowych, a nadchodzących pod adresem zarządu monopolu, jeżeli zarząd monopolu poświadczy na piśmie, że próby te zostały przesłane bezpłatnie;

---

*) *W brzmieniu ustalonym okólnikiem M. Skarbu C 134 z dnia 28. III. 1938 r. L. D. IV. 7851/3/38 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 10/38, poz. 274).*

k) drobnych ilości towarów, nadsyłanych w przesyłkach wszelkiego rodzaju, a nie przedstawiających żadnej wartości, względnie przedstawiających wartość nie większą od 3 zł, jeżeliby towary te nie korzystały ze zwolnień przewidzianych w niniejszym paragrafie; przy określaniu wartości należy kierować się wartością podaną w dokumentach przewozowych i celnych; gdyby dokumentów tych nie było, wartość określa urząd celny według swego uznania; ulgi tej nie należy stosować w tych przypadkach, gdy pod adresem jednej i tej samej osoby lub firmy nadchodzą zbyt często drobne przesyłki, co wskazywałoby na chęć uchylenia się od rozrachunku.

3) I. Zwolnienie od obowiązku przedstawienia świadectwa rozrachunkowego przy odprawie celnej towarów, pochodzących z kraju innego, a nadanych do przewozu w Rzeszy Niemieckiej (ust. 2—b) może być zastosowane:

a) jeżeli z rodzaju towaru wynika niewątpliwie, że pochodzi z innego kraju, a nie z Rzeszy Niemieckiej (np. owoce południowe, bawełna, juta, kawa, kakao itp.),

b) przy towarach, które mogą być produkowane zarówno w Rzeszy Niemieckiej, jak i w kraju trzecim — jeżeli zostanie przedstawione bądź zaświadczenie o nie wejściu towaru w Rzeszy Niemieckiej do wolnego obrotu, wystawione stosownie do przepisów § 9 ust. 1—2 okólnika L. D. IV. 16979/3/35 z dnia 28 maja 1935 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15, poz. 361), bądź też świadectwo pochodzenia, wystawione zgodnie z przepisami cytowanego okólnika, w brzmieniu nadanym okólnikiem L. D. IV. 30521/3/35 z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 32, poz. 720), przy czym w tym przypadku obojętne jest, czy towar wszedł w Rzeszy Niemieckiej do wolnego obrotu, czy nie.

II. W przypadku przedstawienia przy odprawie celnej świadectwa pochodzenia (a nie zaświadczenia o nie wejściu do wolnego obrotu) urząd celny, w razie wątpliwości powinien zażądać zbadania pochodzenia towaru przez biegłych (§ 9 ust. 5—7 powołanego wyżej okólnika L. D. IV. 30521/3/35). Jeżeli pochodzenie towaru, które wzbudzało wątpliwości, zostało zbadane przez biegłych, a przesyłki z takim samym towarem nadchodzą do urzędu celnego częściej, urząd celny może odstąpić od badania przez biegłych pochodzenia każdej z następnych przesyłek pod warunkiem pozostawienia w urzędzie próby towaru z przesyłki zbadanej i ustalenia, przez porównanie próby tej z towarem nadeszłym później, że chodzi o taki sam towar. Nie wyklucza to jednak możliwości zażądania zbadania pochodzenia następnych przesyłek.

B. Wywóz.

§ 4.

1) Nie wymaga się przedstawienia świadectw rozrachunkowych przy wywozie do Rzeszy Niemieckiej:

a) towarów, przewożonych w ruchu podróżnych (w rozumieniu § 22 ust. 4 przepisów wykonawczych do prawa celnego);

b) towarów, stanowiących zwykle używane w handlu zewnętrzne jak i wewnętrzne opakowania, które są wolne od cła;

c) towarów, wywożonych w przypadkach analogicznych do przypadków, przewidzianych w art. 22 ust. I pp. 1—6; 8—11; ust. II pp. 1—10; 13—20; 22—25 prawa celnego;

d) towarów, objętych umowami o małym ruchu granicznym.

2) Ponadto nie należy wymagać przedstawienia świadectw rozrachunkowych przy wywozie do Rzeszy Niemieckiej następujących towarów:

a) towarów, pochodzących z kraju innego a przewożonych tranzytem przez polski obszar celny za bezpośrednim dokumentem przewozowym;

b) towarów, pochodzących z kraju innego a nadawanych do przewozu do Rzeszy Niemieckiej na polskim obszarze celnym, jeżeli na tym obszarze nie weszły do wolnego obrotu;

c) towarów pochodzenia niemieckiego a powracających do Rzeszy Niemieckiej poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym (art. 73 prawa celnego oraz powrotny wywóz w innych przypadkach odprawy warunkowej);

d) towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego a wywożonych do Rzeszy Niemieckiej w innych przypadkach odprawy warunkowej, poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym;

e) „artykułów handlu księgarskiego, objętych poz. taryfy celnej przywozowej 836; 837; 838; 839; z 840 — wykonane ręcznie: obrazy olejne, akwarele, rysunki, mapy, plany, nuty i rękopisy; 842 p. 1, 2 i 3; 843; z 845 — formularze do tryptyków; 847 i z 1163 — globusy" *).

f) towarów wysyłanych do Rzeszy Niemieckiej pod adresem polskich lub obcych przedstawicielstw dyplomatycznych oraz urzędów konsularnych;

g) matryc tekturowych, objętych uwagą do p. 6, poz. 1009 taryfy celnej przyw.;

h) wszelkich towarów o wadze wymiarowej do 2 kg, których wartość nie przekracza kwoty 50 zł, gdyby towary te nie korzystały ze zwolnień przewidzianych w niniejszym paragrafie**), jeżeli w grupie tych towarów strona przedstawi świadectwo rozrachunkowe, to urząd celny powinien je załatwić w myśl obowiązujących przepisów. Przy określaniu wartości towarów należy kierować się wartością, wskazaną w dokumentach przewozowych, a gdyby tych nie było, cenami towarów na rynku krajowym. Nieprzedstawienie świadectwa rozrachunkowego przy odprawie celnej towarów o wartości wyżej wskazanej, oznacza, że eksporter rezygnuje z otrzymania zapłaty w drodze rozrachunku polsko-niemieckiego.

i) wszelkich towarów o wartości nie przekraczającej kwoty 50 zł, wywożonych przez mieszkańców polskiego lub sąsiadniego pasa granicznego dla własnego użytku lub na drobny handel (np. na targ miejscowy) *).

III. Kraj pochodzenia.

§ 5.

Pochodzenie towaru określa się podług zasad, ustalonych w art. 19 prawa celnego oraz w § 12 przepisów wykonawczych do prawa celnego. Orientacyjną wskazówką co do pochodzenia towaru, w razie braku świadectwa pochodzenia, jest nadejście towaru z Rzeszy Niemieckiej. Przy towarach, nadchodzących przez inny odcinek granicy (z innych państw) w razie braku świadectwa pochodzenia, za towar, pochodzący z Rzeszy Niemieckiej należy uważać również taki towar, którego cechy względnie opakowanie wskazują na pochodzenie z Rzeszy.

---

*) *Wg. brzmienia ustalonego okólnikiem Min. Sk. C 134 z dnia 28. III. 1938 r. L. D. IV. 7851/3/38 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 10/38, poz. 274).*

**) *Wg. brzmienia ustalonego okólnikiem C 154 Min. Skarbu z dnia 13. 7. 1938 r. L. D. IV. 13650/3/38 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 20/38, pozb. 487).*

IV. Ogólne przepisy o świadectwach rozrachunkowych.

§ 6.

Składane przy odprawie celnej świadectwa rozrachunkowe wystawiane będą przez Komisję Rządową Kontroli Obrotu Towarowego Polsko-Niemieckiego (instytucja wystawiająca) i doręczane zainteresowanym importerom i eksporterom za pośrednictwem izb przemysłowo-handlowych oraz innych instytucyj lub organizacyj gospodarczych (instytucje wydające świadectwa).

§ 7.

Świadectwo rozrachunkowe według wzoru Nr 1 (na przywóz) składa się z 2-ch części, a mianowicie z właściwego świadectwa, które pozostawia się w urzędzie celnym, oraz z odcinka kontrolnego, wysyłanego po dokonaniu odprawy celnej do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie.

§ 8.

Świadectwo rozrachunkowe według wzoru Nr 2 (na wywóz) składa się z 3-ch części: z właściwego świadectwa, które pozostawia się w urzędzie celnym, odcinka kontrolnego, wysyłanego do wymienionej w § 7 instytucji po dokonaniu wywozu oraz odcinka, przeznaczonego dla eksportera, który wydaje się stronie, zgłaszającej towar do odprawy wywozowej.

§ 9.

1) Świadectwo rozrachunkowe ważne jest w ciągu miesiąca od daty wystawienia i służy tylko do jednorazowej odprawy celnej (z wyjątkami, przewidzianymi w ust. 2 niniejszego paragrafu); jest ono w ruchu towarowym polsko-niemieckim dokumentem, stwierdzającym wyłącznie dopełnienie warunków kontroli i nie zwalnia strony od obowiązku przedstawiania innych dokumentów, wymaganych przepisami przy odprawie danego towaru (np. pozwolenia na przywóz Ministerstwa Przemysłu i Handlu, zaświadczenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu, uprawniającego do zwolnienia od cła wywozowego itd.);

2) częściowe wykorzystanie świadectw rozrachunkowych, nie więcej jednak, jak przy 5 odprawach celnych, jest dopuszczalne:

a) w urzędach celnych morskich tego samego portu — przy wywozie i przywozie drogą morską towarów jednogatunkowych, podlegających ocleniu według jednej pozycji taryfy celnej; w tych przypadkach odcinek kontrolny oraz odcinek dla eksportera załatwia urząd celny, który dokonał ostatniej odprawy celnej;

b) przy odprawie celnej wywozowej i przywozowej przesyłek pocztowych, zgłaszanych do odprawy celnej w jednym i tym samym urzędzie celnym;

c) przy odprawie celnej wywozowej i przywozowej towarów jednogatunkowych, przewożonych drogą powietrzną, zgłaszanych do odprawy w jednym i tym samym urzędzie celnym.

3) Przy częściowym wykorzystywaniu świadectw rozrachunkowych należy postępować analogicznie, jak przy częściowym wykorzystywaniu pozwoleń na prawo przywozu.

§ 10.

Świadectwa rozrachunkowe powinny być wypełnione według rubryk pismem czytelnym (ręcznym lub maszynowym) oraz powinny być zaopatrzone w podpis i pieczęć Komisji Rządowej Kontroli Obrotu Towarowego Polsko-Niemieckiego, jak również w podpis i pieczęć instytucji, za której pośrednictwem zostały wydane. Podpisy członków

Komisji Rządowej mogą być zastąpione pieczątką (facsimile), natomiast podpisy członków instytucji wydającej świadectwo, powinny być oryginalne.

§ 11.

Przy stosowaniu świadectw rozrachunkowych, należy przestrzegać następujących przepisów:

a) jeżeli w świadectwie rozrachunkowym nie ma wskazanej pozycji taryfy celnej, to świadectwo mimo to jest ważne; jeżeli zachodzi wyraźna rozbieżność między nazwą towaru, a ewentualnie wymienioną w świadectwie pozycją taryfy celnej, należy takie świadectwo zwrócić stronie celem poprawienia tego świadectwa lub uzyskania nowego;

b) rubryki: „wymiarowa ilość sztuk, tuzinów, par itp. i „waga fakturowa w kg" powinny być wypełniane w zależności od tego, co jest podstawą wymiaru cła; gdy podstawą wymiaru cła jest waga, wówczas powinna być wypełniona rubryka „waga fakturowa"; rubryka „wymiarowa ilość sztuk, tuzinów par itp." powinna być wypełniona wówczas, gdy podstawę do wymiaru cła stanowią sztuki, tuziny par itp.

c) gdy podstawą wymiaru cła jest waga, powinny być podane w rubryce odpowiedniej w zasadzie obie wagi: brutto i netto; gdy jednak towar podlega ocleniu według wagi brutto, lub gdy towar nadchodzi bez opakowania (luzem), to wówczas może być podana tylko jedna waga;

d) urząd celny może wypuścić do wolnego obrotu lub odprawić za granicę celną nadwyżki towaru, nieprzekraczające 5% ponad wagę odpowiednią wskazaną w świadectwie (z wyjątkiem wskazanym niżej w punkcie e); jeżeli waga wymiarowa jest wyższa od wagi netto-fakturowej, wskazanej w świadectwie rozrachunkowym o więcej niż 5%, przy czym różnica ta spowodowana jest tym, że do wymiaru cła przyjęto wagę netto z bezpośrednim opakowaniem, lub wagę, obliczoną przez potrącenie opustu tarowego, urząd celny porównywa wagę brutto towaru z wagą brutto, podaną w świadectwie rozrachunkowym, z możnością uwzględnienia nadwyżek, nieprzekraczających 5% ponad wagę, wskazaną w świadectwie;

e) przy wywozie za granicę drzewa urzędy celne są uprawnione do uwzględniania nadwyżek, nieprzekraczających 10% ponad odpowiednią wagę, wskazaną w świadectwie rozrachunkowym;

f) towar powinien co do jakości odpowiadać nazwie towaru wskazanej w świadectwie rozrachunkowym oraz pozycji taryfy celnej, jeżeli ta jest podana w świadectwie;

g) urząd celny nie bada, czy osoby lub firmy, wymienione w świadectwach rozrachunkowych, są zgodne z osobami lub firmami, wymienionymi w dokumentach przewozowych, handlowych i innych;

h) również urząd celny nie jest powołany do badania, czy wartość towaru wskazana w świadectwach rozrachunkowych jest prawdziwa; świadectwa rozrachunkowe, w których wskazano wartość „0" lub tylko wartość uszlachetnienia względnie naprawy są ważne i powinny być honorowane;

i) jeżeli w świadectwie rozrachunkowym wskazano, że towar ma być odprawiony warunkowo, to na podstawie takiego świadectwa nie może być dokonana odprawa ostateczna;

j) świadectwa rozrachunkowe, zawierające ślady wycierań, wymazywań, względnie poprawki nieomówione, nie mogą być przez urząd celny honorowane; wszelkie poprawki powinny być uskutecznione przez przekreślenie tekstu pierwotnego i wypisanie nowego, a ponadto omówione przez instytucję wydającą świadectwo.

V. Postępowanie ze świadectwami rozrachunkowymi.

A. Przywóz.

§ 12.

Po dokonaniu odprawy celnej przywozowej, odcinek kontrolny świadectwa rozrachunkowego powinien być wypełniony według rubryk, pismem czytelnym i zaopatrzony podpisem naczelnika urzędu celnego, względnie upoważnionego przez niego urzędnika oraz pieczęcią urzędu celnego. Gdyby, z powodu znacznej ilości pozycyj w wyniku rewizji, nie można było ich wypisać w rubrykach, należy wyszczególnić je na odwrotnej stronie odcinka, względnie na osobnej kartce, którą należy dołączyć trwale do odcinka kontrolnego. Adnotacje na odwrotnej stronie odcinka względnie na osobnej kartce powinny być zaopatrzone rówież w podpis i pieczęć. W rubryce: „pozycja taryfy celej" podaje się tylko pozycję i punkt bez liter i uwag. Po wypełnieniu, odcinki kontrolne powinny być odłączone od świadectw i wysłane następnego dnia do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie. Właściwe świadectwa rozrachunkowe dołącza się do zgłoszeń celnych (ustnych względnie pisemnych).

B. Wywóz.

§ 13.

Przy wywozie towarów, podlegających specjalnej kontroli, należy stosować się do następujących wskazówek:

a) odcinki kontrolne oraz odcinki przeznaczone dla eksporterów wypełnia się po dokonaniu odprawy celnej wywozowej i zaopatruje się je w podpis i pieczęć urzędu celnego, po wywozie towaru za granicę; w tym celu, jeżeli towar został odprawiony w wewnętrznym urzędzie, należy odczekać potwierdzenia wywozu za granicę z granicznego urzędu celnego;

b) po stwierdzeniu wywozu za granicę, odcinki kontrolne przesyła się na drugi dzień do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie; odcinki przeznaczone dla eksporterów doręcza się stronie, która zgłaszała towar do odprawy celnej wywozowej;

c) właściwe świadectwa rozrachunkowe urząd celny dołącza do dokumentów celnych, a jeżeli na dany towar nie został wystawiony żaden dokument celny, przechowuje się je łącznie z deklaracjami wywozowymi na towary wolne od cła wywozowego (§ 55 ust. 3 przep. wykon. do prawa celnego);

d) właściwe świadectwo rozrachunkowe (pozostające w urzędzie celnym) zawiera u spodu rubrykę: „towar wywieziono za granicę dnia . . . . ."; rubrykę tę urząd celny wypełnia wtedy, gdy na dany towar nie wystawiono żadnego dokumentu celnego, tj. ani kwitu celnego ani deklaracji wywozowej;

e) jeżeli eksporter wywozi towar do Rzeszy Niemieckiej za pośrednictwem wolnego obszaru celnego (wolnej strefy celnej), to może przedstawić świadectwo rozrachunkowe, albo:

I. w chwili odprawy celnej i wywozu do wolnego obszaru celnego, albo

II. w chwili wywozu z wolnego obszaru celnego do Rzeszy Niemieckiej.

W każdym przypadku potwierdzenie odcinków świadectw może mieć miejsce dopiero po wywiezieniu towaru z wolnego obszaru celnego do Rzeszy Niemieckiej w myśl zasady przyjętej w ust. a).

§ 14.

Przy wywozie towarów do Rzeszy Niemieckiej w przesyłkach pocztowych tok postępowania jest następujący:

a) towary podlegające specjalnej kontroli wolne od cła i ograniczeń wywozowych, mogą być nadawane do przywozu we wszystkich urzędach pocztowych; jeżeli towary te są nadawane w urzędach pocztowo-celnych, to podlegają odprawie w tych urzędach — jeżeli zaś są nadawane w zwykłych urzędach pocztowych, to podlegają odprawie celnej w urzędach wymiany, których staraniem i środkami odbywa się otwarcie przesyłek, zapakowanie z powrotem towaru i osznurowanie;

b) eksporter, nadając taki towar, oprócz innych dokumentów wymaganych przepisami celnymi i pocztowymi powinien dołączyć do przesyłki również świadectwo rozrachunkowe, jeżeli nie dołączył zaświadczenia walutowego;

c) urząd celny wypełnia odcinki świadectwa rozrachunkowego (wzór Nr 2) po dokonaniu rewizji celnej i poświadcza je dopiero po otrzymaniu od organów pocztowych potwierdzenia wywozu towarów za granicę, po czym odcinki kontrolne należy wysłać do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie. Odcinki przeznaczone dla eksportera, urząd celny doręcza zgłaszającemu się eksporterowi, jeżeli przesyłka odprawiona została w urzędzie pocztowo-celnym, albo wydaje urzędowi pocztowemu, jeżeli przesyłkę odprawiono w urzędzie wymiany.

VI. Przepisy końcowe.

§ 15.

Jeżeli towar, odprawiony pierwotnie na podstawie świadectwa rozrachunkowego według wzoru Nr 1 lub 2, zostaje zwrócony za granicę względnie przywieziony z zagranicy i korzysta z tego tytułu, na zasadzie art. 72 i 73 prawa celnego ze zwolnienia od cła, należy o tym fakcie po dokonaniu odprawy celnej, zawiadomić Polski Instytut Rozrachunkowy w Warszawie,, podając: a) nazwę firmy, b) nazwę towaru i pozycję taryfy celnej, c) ilość towaru, d) serię i numer świadectwa rozrachunkowego, na którego podstawie został odprawiony pierwotnie towar. Przy powrotnym przywozie względnie wywozie tych towarów, zgodnie z przepisami § 3 ust. 2-c i § 4 ust. 2-c, nie należy wymagać świadectw rozrachunkowych.

§ 16.

Swiadectwa rozrachunkowe według wzoru dawnego, który w drobnych tylko szczegółach odbiega od wzoru nowego, będą używane do czasu wyczerpania zapasów, z tą zmianą, że na odcinku kontrolnym będzie umieszczona pieczęć: „Do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego" zamiast dotychczasowego adresu: „Do Polskiego Towarzystwa Handlu Kompensacyjnego w Warszawie".

§ 17.

Instrukcja niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1937 r. Jednocześnie przestaje obowiązywać okólnik Min. Skarbu L. D. IV. 32501/3/35 z dnia 18 listopada 1935 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 32, poz. 721) wraz ze wszystkimi późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

„ESTEHA" Spółka techniczno-handlowa w Krośnie Telefon № 74 telegraf „ESTEHA" Krosno.
Skład artykułów technicznych i elektrotechnicznych, rur i narzędzi wiertniczych, rur pompowych i gazowych.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 13 stycznia 1937 r. w sprawie czynności związanych z wykonywaniem układu rozrachunkowego niemiecko-polskiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 2/37, poz. 45).

Na podstawie art. 18 ust. (1) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1936 r. o Polskim Instytucie Rozrachunkowym (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 582) zarządzam co następuje:

§ 1. Instytucje, które spełniały dotychczas czynności, związane z wykonywaniem niemiecko-polskiego układu rozrachunkowego, mogą je pełnić do dnia 31 stycznia 1937 r. włącznie.

§ 2. Czynności, o których mowa w § 1, będzie od dnia 1 lutego 1937 r. wykonywał Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. (Dz. U. R. P. z dnia 18 stycznia 1937 r. Nr 4, poz. 35).

Rozrachunek z Sudetami:

Okólnik Min. Sk. N.C. 168 z dnia 29. 10. 1938 r. L. D. IV. 28917/3/38 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 29/38, poz. 697) w sprawie przywozu towarów z obszaru sudeckiego i wywozu towarów do tego obszaru.

W związku z przyłączeniem do Rzeszy Niemieckiej obszaru sudeckiego, który poprzednio stanowił część terytorium Czechosłowacji, Ministerstwo Skarbu poleca przy przywozie towarów z tego obszaru i wywozie towarów do tego obszaru, stosować następujące zasady:

1) przy przywozie towarów, pochodzących z obszaru sudeckiego, jak i przy wywozie towarów do tego obszaru, zgłoszonych do ostatecznej lub warunkowej odprawy celnej po dniu 26 października 1938 r., należy wymagać przedstawienia świadectw rozrachunkowych na przywóz, względnie na wywóz, zgodnie ze wskazówkami podanymi w p. 6 okólnika Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 20764/3/38 z dnia 17 sierpnia 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 23, poz. 586). Przedstawienia świadectwa rozrachunkowego na przywóz należy wymagać bez względu na okoliczność, czy towar odprawiany jest na podstawie pozwolenia na przywóz z Niemiec czy też z Czechosłowacji;

2) w stosunku do towarów, pochodzących z obszaru sudeckiego, które przed otrzymaniem niniejszego okólnika zostały wydane do wolnego obrotu, nie należy wymagać przedstawienia świadectw rozrachunkowych. To samo dotyczy towarów wywiezionych do obszaru sudeckiego przed otrzymaniem niniejszego okólnika;

3) począwszy od dnia 27 października 1938 r., pozwolenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu na przywóz towarów z Niemiec służą również jako pozwolenia na przywóz towarów z obszaru sudeckiego;

4) przywóz towarów, pochodzących z obszaru sudeckiego może mieć miejsce na podstawie wydanych przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu pozwoleń przywozu z Czechosłowacji, o ile pozwolenia takie zostały wydane przed dniem 27 października 1938 r. — aż do wygaśnięcia tych pozwoleń;

5) pozwolenia na przywóz z Czechosłowacji po dniu 27 października 1938 r., nie mogą służyć za podstawę do przywozu towarów pochodzących z obszaru sudeckiego.

LANDWIRTSCHAFTLICHE ZENTRAL-GENOSSENSCHAFT
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Poznaniu.

Okólnik C 159 Ministerstwa Skarbu z dnia 17 sierpnia 1938 r. L. D. IV. 20764/3/38 w sprawie Umowy Gospodarczej między Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką, podpisanej w Berlinie dnia 1 lipca 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 23/38, poz. 586).

(wyciąg

5) Istniejąca dotychczas specjalna kontrola obrotu towarowego polsko-niemieckiego nie ulegnie wskutek wprowadzenia Umowy Gospodarczej polsko-niemieckiej z dnia 1 lipca 1938 r. zmianie. Należy rozumieć, iż obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 22 stycznia 1937 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 3 z 1937 r., poz. 78) oraz obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 23 lutego 1937 r. w sprawie nowych wzorów świadectw rozrachunkowych, przeznaczonych dla kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 6 z 1937 r., poz. 171) dotyczą, od chwili wejścia w życie Umowy Gospodarczej polsko-niemieckiej z dnia 1 lipca 1938 r., obecnego terytorium Rzeszy Niemieckiej (tj. również b. Austrii).

6) Dotychczasowy tryb postępowania przy wykonywaniu specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego pozostanie po wejściu w życie Umowy Gospodarczej polsko-niemieckiej z dnia 1 lipca 1938 r. nie zmieniony. Miarodajną w tym przedmiocie pozostanie nadal instrukcja Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 1727/3/37 r. z dnia 22 stycznia 1937 r. o specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 3 z 1937 r., poz. 81) z uzupełnieniem i zmianą wprowadzonymi okólnikami Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 7851/3/38 z dnia 28 marca 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 10 z 1938 r., poz. 274) oraz L. D. IV. 13650/3/38 z dnia 13 lipca 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 20 z 1938 r., poz. 487).

Postępowanie przewidziane przez wspomnianą instrukcję należy od chwili wejścia w życie Umowy Gospodarczej polsko-niemieckiej z dnia 1 lipca 1938 r. stosować do towarów pochodzących z obecnego terytorium Niemiec (tj. również z b. Austrii).

Układ między Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką w sprawie płatności za obroty towarowe (Polsko-Niemiecki Układ Rozrachunkowy). (Dz. U. R. P. Nr 62/38, poz. 478).

W celu uregulowania płatności za wzajemny obrót towarowy Rządy Polski i Niemiecki postanowiły co następuje:

Artykuł 1.

Płatności między Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką podlegające temu układowi, regulowane będą w Polsce wyłącznie za pośrednictwem Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, w Niemczech wyłącznie za pośrednictwem Niemieckiej Kasy Rozrachunkowej (Deutsche Verrechnungskasse).

Artykuł 2.

Postanowieniom niniejszego układu podlegają z zastrzeżeniem dalszych porozumień, następujące zobowiązania dłużników niemieckich wobec polskich wierzycieli oraz polskich dłużników wobec niemieckich wierzycieli:

1. Płatności wynikające z przywozu niemieckich towarów do Polski i z przywozu polskich towarów do Niemiec,

2. Prowizje i podróże handlowe,
3. Opłaty patentowe i licencje,
4. Koszty robocizny w obrocie uszlachetniającym i reparacyjnym,
5. Rabaty, bonifikaty i odszkodowania: mogą one być rozrachowywane bezpośrednio z należnościami towarowymi.

Artykuł 3.

Obustronny ruch tranzytowy nie podlega postanowieniom niniejszego układu.

Artykuł 4.

Płatności za obustronny transport morski nie podlegają postanowieniom niniejszego układu.

Artykuł 5.

Obrotem towarowym w myśl niniejszego układu jest:

a) przywóz polskich towarów do obszaru gospodarczego Niemiec; za towary polskie uważane będą takie towary, które są w Polsce wytworzone lub które według ustawodawstwa niemieckiego są uważane lub traktowane jako towary polskie;
b) przywóz niemieckich towarów do obszaru Rzeczypospolitej Polskiej; za towary niemieckie uważane będą takie towary, które są w Niemczech wytworzone lub które według ustawodawstwa polskiego są uważane lub traktowane jako towary niemieckie.

Artykuł 6.

Dłużnicy, którzy stosownie do postanowień niniejszego układu uskuteczniają do Polski płatności w markach niemieckich, winni wpłacać kwoty dłużne w dniu ich płatności na specjalne konto Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Niemieckiej Kasie Rozrachunkowej. Jeżeli zobowiązanie nie opiewa na marki niemieckie, to równowartość winna być obliczona w markach niemieckich po ostatnio znanym w chwli płatności średnim kursie urzędowym danej waluty, notowanym w Berlinie. Niemiecka Kasa Rozrachunkowa będzie stale komunikowała Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu o kwotach wpłacanych w markach niemieckich.

Artykuł 7.

Dłużnicy, którzy stosownie do postanowień niniejszego układu uskuteczniają do Niemiec płatności w złotych, winni wpłacać kwoty dłużne w dniu ich płatności na specjalne konto Niemieckiej Kasy Rozrachunkowej w Polskim Instytucie Rozrachunkowym. Jeżeli zobowiązanie nie opiewa na złote, to równowartość winna być obliczona w złotych po ostatnio znanym w chwili płatności średnim kursie urzędowym danej waluty, notowanym w Warszawie, oraz wpłacona w złotych. Polski Instytut Rozrachunkowy będzie stale komunikował Niemieckiej Kasie Rozrachunkowej o kwotach wpłacanych w złotych.

Artykuł 8.

Polski Instytut Rozrachunkowy i Niemiecka Kasa Rozrachunkowa dokonywują wypłat wierzycielom po wpływie kwot na konta specjalne powyższych instytucyj.

Artykuł 9.

Straty kursowe i na procentach, które powstają przy wpłatach dokonywanych w ustalony sposób, mogą być zapłacone według postanowień niniejszego układu jedynie wtedy, o ile istnieje co do tego porozumienie między odnośnymi prywatnymi stronami, przeprowadzającymi transakcje.

Artykuł 10.

Polskiemu Instytutowi Rozrachunkowemu i Niemieckiej Kasie Rozrachunkowej pozostawia się ustalenie, w drodze obustronnego porozumienia, tych norm techniki płatności, jakie wydadzą im się konieczne.

Artykuł 11.

Wpłaty na konto specjalne Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Niemieckiej Kasie Rozrachunkowej mogą być dokonywane tylko na podstawie zezwoleń wymaganych przez niemieckie przepisy.

Urzędy nadzoru (Überwachungsstellen) wystawiają zaświadczenia dewizowe, które uprawniają do wpłaty w oznaczonych miesiącach, w ramach specjalnie ustalonego planu importowego, a mianowicie w wysokości, która odpowiada rozwojowi zarachowań na dobro na koncie specjalnym Niemieckiej Kasy Rozrachunkowej w Polskim Instytucie Rozrachunkowym.

Wpłaty na specjalne konto Niemieckiej Kasy Rozrachunkowej w Polskim Instytucie Rozrachunkowym mogą być dokonywane tylko na podstawie zezwoleń, wymaganych przez polskie przepisy.

Artykuł 12.

Niniejszy układ ma zastosowanie również do płatności z obszaru byłego Państwa Związkowego Austrii do Polski i odwrotnie, które będą dokonane po dniu 31 sierpnia 1938.

Artykuł 13.

Zobowiązania dłużników austriackich w szylingach austriackich płatne są według kursu 101,01 szylingów austriackich = 100 zł. Zobowiązania dłużników polskich w szylingach austriackich płatne są według kursu zł 99 = 100 szylingom austriackim.

Artykuł 14.

Stosowanie niniejszego układu nadzorują Komisje Rządowe wymienione w artykule 17 polsko-niemieckiej Umowy Gospodarczej z dnia dzisiejszego.

Artykuł 15.

Obydwie Układające się Strony zobowiązują się do nadzorowania w ramach ich ustawodawstw, aby importerzy i eksporterzy ich krajów dokonywali względnie przyjmowali płatności zgodnie z postanowieniami niniejszego układu i aby, w celu ominięcia rozrachunku, sprzedaż towarów z jednego kraju do drugiego nie następowała przez kraj trzeci.

Artykuł 16.

Prywatne transakcje kompensacyjne mogą być dopuszczone jedynie za zgodą obydwóch Komisyj Rządowych.

O ile po obustronnym porozumieniu okaże się, że jest korzystnym dokonywać w dalszym ciągu płatności wynikających z istniejących już stosunków gospodarczych między Polską a Niemcami przez specjalne konta cudzoziemców (istniejące lub nowe) Rząd Niemiecki zastrzega sobie prawo ograniczenia tych płatności wyłącznie do obrotu towarowego.

Artykuł 17.

Obydwa Rządy są zgodne co do tego, że odprawa celna towarów polskich w myśl artykułu I drugiego rozporządzenia wykonawczego do niemieckiej ustawy o reglamentacji dewizowej z dnia 24 lipca 1935 r. następować będzie tylko w wypadku, gdy importer niemiecki przedstawi zezwolenie na zapłatę towarów (zaświadczenia dewizowe)

wydane przez jeden z urzędów nadzoru (Überwachungsstelle) albo dokument zastępczy dopuszczony przez niemieckie przepisy dewizowe.

Artykuł 18.

Układ niniejszy stanowi część składową podpisanej dnia dzisiejszego Umowy Gospodarczej między Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką w brzmieniu z dzisiejszego dnia. W żadnym wypadku nie może układ niniejszy obowiązywać dłużej od wspomnianej wyżej Umowy.

Artykuł 19 wymienionej Umowy ma do niniejszego układu odpowiednie zastosowanie.

Artykuł 19.

O ile układ niniejszy przestanie obowiązywać to zobowiązania powstałe przed dniem jego wygaśnięcia i podlegające rozrachunkowi będą jeszcze uregulowane w drodze płatności według postanowień niniejszego układu. Konta specjalne obu stron muszą być rozwikłane zgodnie z zasadami niniejszego układu. Obydwie Komisje Rządowe porozumieją się co do szczegółów, chroniąc interesy importerów i eksporterów obydwóch Stron.

1) Świadectwa rozrachunkowe są wymagane przy następujących odprawach cel-

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 17 lipca 1936 r. w sprawie kontroli specjalnej przywozu do polskiego obszaru celnego towarów, pochodzących ze Szwajcarii. (Dz. U. M. S. Nr 19/36, poz. 582).

Na podstawie § 48 ust. 11 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dnia 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 481) podaje się do wiadomości, co następuje:

§ 1.

Począwszy od dnia 25 lipca 1936 r. przywóz do polskiego obszaru celnego towarów, pochodzących ze Szwajcarii podlegać będzie kontroli specjalnej, przewidzianej w §§ 48 ust. 11 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 481).

§ 2.

W celu wykonania tej kontroli przy odprawie celnej ostatecznej oraz warunkowej w obrotach czynnych: uszlachetniającym i reparacyjnym towarów pochodzących ze Szwajcarii będzie wymagane od stron przedstawienie świadectwa rozrachunkowego według załączonego wzoru.

§ 3.

Świadectwa rozrachunkowe będą wystawiane przez Komisję Obrotu Towarowego:

§ 4.

Prowadzenie ewidencji świadectw rozrachunkowych powierza się aż do odwołania Polskiemu Towarzystwu Handlu Kompensacyjnego w Warszawie, któremu urzędy celne, po dokonaniu odprawy celnej towarów, przesyłają odcinki kontrolne świadectw rozrachunkowych.

Zjednoczone Młyny Krupiarskie „Tatarczanka" w Tarnopolu
Adres telegr. „Tatarczanka", Tarnopol. Telefon Nr 151.
R-k żyrowy w Banku Polskim. R-k bieżący w P. K. O Lwów, 503 31/. R-k bieżący w Akc. Banku Hip. oddział w Tarnopolu.

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 17 lipca 1936 r. L. D. IV. 16931/3/36 w sprawie kontroli specjalnej przywozu do polskiego obszaru celnego towarów, pochodzących ze Szwajcarii. (Dz. U. M. S. Nr 19/36, poz. 595).

Do
wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Nawiązując do obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 17 lipca 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli przywozu do polskiego obszaru celnego towarów, pochodzących ze Szwajcarii (Monitor Polski Nr. 166, poz. 1308 oraz Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 19, poz. 582), Ministerstwo Skarbu wyjaśnia, co następuje:

I. Rodzaje odpraw celnych, przy których są wymagane świadectwa rozrachunkowe.

§ 1.

1) Świadectwa rozrachunkowe są wymagane przy następujących odprawach celnych towarów, pochodzących ze Szwajcarii:

a) przy odprawie celnej ostatecznej przywozowej,

b) przy odprawie warunkowej w obrocie czynnym uszlachetniającym i reparacyjnym;

c) przy powrotnym przywozie towarów uszlachetnionych lub naprawionych w Szwajcarii (powrotny przywóz w obrotach biernych: uszlachetniającym i reparacyjnym).

2) Dopóki świadectwo rozrachunkowe nie zostanie przedstawione, żadna z powyższych odpraw nie może być dokonana i towar nie może być wydany do wolnego obrotu,

3) Przy odprawach warunkowych towarów szwajcarskich w innych przypadkach, poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym, mają analogiczne zastosowanie przepisy § 3 ust. 1-C okólnika L. D. IV. 32501/3/35 z dnia 18 listopada 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko - niemieckiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 32, poz. 721).

II. Zwolnienie od świadectw rozrachunkowych

§ 2.

1) Nie wymaga się przedstawienia świadectw rozrachunkowych przy przywozie:

a) towarów przewożonych w ruchu podróżnych (w rozumieniu § 22 ust. 4 przepisów wykonawczych do prawa celnego);

b) towarów stanowiących używane zwykle w handlu wewnętrzne i zenętrzne opakowania, które są wolne od cła;

c) towarów zwalnianych od cła na podstawie art. 22 ust. pp. 1 — 6, 8 — 11, ust. II pp. 1 — 10, 13 — 20, 22 — 25 prawa celnego.

2) Ponadto nie należy wymagać przedstawienia świadectw rozrachunkowych przy przywozie następujących towarów:

a) wydawnictw periodycznych (dzienników, tygodników i miesięczników), przesyłanych w pojedyńczych egzemplarzach wprost pod adresem odbiorców (prenumeratorów);

b) drobnych ilości towarów, przesyłanych w przesyłkach pocztowych a nie przed-

stawiających żadnej wartości, względnie przedstawiających wartość nie większą od 3 zł; ulgi tej nienależy stosować w tych przypadkach, gdy pod adresem jednej i tej samej osoby lub firmy nadchodzą zbyt często drobne przesyłki, co wskazywałoby na chęć uchylenia się od rozrachunku (analogicznie do p. 2 okólnika L. D. IV. 33299/3/35 z dnia 27 listopada 1935 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko - niemieckiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 33, poz. 761);

c) rysunków konstrukcyjnych maszyn i aparatów z poz. 843 t. c. przywozowej, nadsyłanych pod adresem krajowych fabryk maszyn i aparatów; towarów objętych poz. 845 p. 1 c, d, taryfy celnej przywozowej*).

d) wydawnictw i dzieł naukowych oraz innych przedmiotów, nadsyłanych bezpłatnie lub w drodze wymiany dla zakładów naukowych, muzeów, bibliotek publicznych oraz urzędów i instytucji państwowych i samorządowych, jeżeli zarząd zakładu, muzeum, lub biblioteki, względnie urząd, instytucja państwowa albo samorządowa poświadczy na piśmie, że przedmioty te zostały nadesłane bezpłatnie lub w drodze wzajemnej wymiany;

e) prób towarów, stanowiących przedmiot monopolów państwowych, a nadchodzących pod adresem zarządu monopolu, jeżeli zarząd monopolu poświadczy na piśmie, że próby te zostały przesłane bezpłatnie;

f) książeczek czekowych banków szwajcarskich (uwaga do p. 3 poz. 845 taryfy celnej), nadsyłanych do polskiego obszaru celnego;

g) matryc tekturowych, objętych uwagą do p. 6 poz. 1009 taryfy celnej, przywożonych (nadsyłanych) ze Szwajcarii do polskiego obszaru;

h) towarów polskich, zwalnianych od cła, jako zwracane ze Szwajcarii poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym (art. 72 prawa celnego oraz powrotny przewóz w innych przypadkach odprawy warunkowej);

i) towarów, pochodzących z kraju trzeciego a przewożonych za bezpośrednim dokumentem przewozowym przez Szwajcarię do polskiego obszaru celnego;

k) towarów, pochodzących z kraju trzeciego a nadanych w Szwajcarii do przewozu do polskiego obszaru celnego; przepisy p. II okólnika L. D. IV. 1969/3/36 z dnia 29 stycznia 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko - niemieckiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 3, poz. 96) powinny być przestrzegane.

III. Postępowanie z świadectwami rozrachunkowymi

§ 4.

W sprawie postępowania z świadectwami rozrachunkowymi mają analogiczne zastosowanie przepisy następujących okólników, wydanych w specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko - niemieckiego:

D. IV. 32501/3/35 z dnia 18 listopada 1935 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 32, poz. 721) — §§ 2, 5, 6, 8, 9, 10, 12 i 15.

D. IV. 35968/3/35 z dnia 21 grudnia 1935 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 36, poz. 836) — pp. VI i VII.

D. IV. 1969/3/36 z dnia 29 stycznia 1936 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 3, poz. 96) — pp. III.

---

*) *W brzmieniu ustalonym okólnikiem Min. Sk. z dnia 29. 9. 36 r. L. D. IV. 23513/3/36 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 26/36, poz. 793).*

Przepisy końcowe

§ 5.

Przepisy o kontroli specjalnej przywozu towarów szwajcarskich do polskiego obszaru celnego mają zastosowanie do przesyłek zgłaszanych do odprawy celnej począwszy od dnia 25 lipca 1936 r.

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 16 lutego 1937 r. o zmianie obwieszczenia z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier. (Dz. U. M. Sk. Nr 5/37, poz. 138).

Na podstawie § 56 ust. 8 i § 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dnia 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481), podaje się do wiadomości co następuje:

§ 1.

W tytule i tekście obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier (Monitor Polski Nr 119 z dnia 22 maja 1936 r. poz. 215) skreśla się słowa „Rumunii".

§ 2.

Obwieszczenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 25 lutego 1937 r.

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 16 lutego 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-rumuńskiego (Dz. U. M. Sk. Nr 5/37, poz. 139).

Na podstawie § 48 ust. 11, § 56 ust. 8 i § 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dnia 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481), podaje się do wiadomości co następuje:

§ 1.

Obrót towarami, pochodzącymi z polskiego obszaru celnego i towarami, pochodzącymi z Rumunii, między polskim obszarem celnym a Rumunią podlega kontroli specjalnej, przewidzianej w §§ 48 ust. 11, 56 ust. 8 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481).

§ 2.

W celu wykonania tej kontroli przy odprawie celnej (ostatecznej, jak też warunkowej, dotyczącej obrotu uszlachetniającego czynnego lub biernego i obrotu reparacyjnego czynnego lub biernego towarów, pochodzących z Rumunii a przywożonych do polskiego obszaru celnego, jak również towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego a wywożonych do Rumunii, wymagane będzie od stron przedstawienie:

a) przy odprawie przywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 1,

b) przy odprawie wywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 2.

§ 3.

Świadectwa rozrachunkowe wystawiane będą na polskim obszarze celnym przez Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 4.

Obwieszczenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 25 lutego 1937 r.

Instrukcja Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 3747/3/37 z dnia 16 lutego 1937 o specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-rumuńskiego. (Dz. U. M. Sk. Nr 5/37, poz. 140).

Do

wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Z dniem 25 lutego 1937 r. wchodzi w życie obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 16 lutego 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko - rumuńskiego (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 5, poz. 139). W myśl tego obwieszczenia kontroli specjalnej podlegać będzie, począwszy od dnia 25 lutego 1937 r. cały obrót towarowy polsko - rumuński, a za tym, nietylko wywóz towarów do Rumunii, jak jest dotychczas, ale również i przywóz towarów rumuńskich do polskiego obszaru celnego. W związku z powyższym Ministerstwo Skarbu zarządza, co następuje:

I. Rodzaje odpraw celnych, przy których są wymagane świadectwa rozrachunkowe

A. P r z y w ó z.

§ 1.

1) Świadectwa rozrachunkowe są wymagane:

a) przy odprawie celnej ostatecznej przywozowej oraz przy odprawie warunkowej w obrotach czynnych: uszlachetniającym i reparacyjnym towarów, pochodzących z Rumunii;

b) przy powrotnym przywozie towarów uszlachetnionych lub naprawionych w Rumunii (powrotny przywóz w obrotach biernych: uszlachetniającym i reparacyjnym).

2) Przy odprawach warunkowych przywozowych w innych przypadkach (poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym) nie wymaga się przedstawienia świadectwa rozrachunkowego, pod warunkiem, że strona, oprócz zabezpieczenia należności celnych, złoży dodatkowe zabezpieczenie w wysokości wartości towaru, o ile nie złożyła już dodatkowego zabezpieczenia z innego tytułu (np. dla towarów zakazanych do przywozu); odnośnie dodatkowego zabezpieczenia w wysokości wartości towaru, jako gwarancji powrotnego wywozu, mają analogiczne zastosowanie postanowienia § 67 przepisów wykonawczych do prawa celnego oraz przepisy § 51 instrukcji manipulacyjnej dla władz i urzędów celnych.

JAKÓB GLASBERG
MŁYN MOTOROWY
JAROSŁAW — ul. Brzostków 22, Tel. 223
przyjmuje do przemiału wszelkie gatunki zboża na mąki pytlowe, śrutowe, pęcak i kaszę.

B. W y w ó z.

1) Świadectwa rozrachunkowe są wymagane:

a) przy odprawie celnej ostatecznej oraz odprawie warunkowej w obrotach biernych: uszlachetniającym i reparacyjnym towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego, a wywożonych do Rumunii;

b) przy powrotnym wywozie do Rumunii towarów zagranicznych, poddanych uszlachetnieniu lub naprawie na polskim obszarze celnym (powrotny wywóz w obrotach czynnych: uszlachetniającym i reparacyjnym).

2) Jeżeli strona przy wywozie towarów do Rumunii nie przedstawi świadectwa rozrachunkowego, to towar może być odprawiony do wywozu na podstawie zaświadczenia walutowego.

II. Zwolnienia od świadectw rozrachunkowych

A. P r z y w ó z.

§ 3.

1) Nie wymaga się przedstawienia świadectw rozrachunkowych w myśl § 48 ust. 11 przepisów wykonawczych do prawa celnego, przy przywozie:

a) towarów przewożonych w ruchu podróżnych (w rozumieniu § 22 ust. 4 przepisów wykonawczych do prawa celnego);

b) towarów, stanowiących zwykle używane w handlu wewnętrzne jak i zewnętrzne opakowania, które są wolne od cła;

c) towarów zwalnianych od cła na podstawie art. 22 ust. I pp. 1 — 6, 8 — 11; ust. II pp. 1 — 10, 13 — 20, 22 — 25 prawa celnego;

d) towarów, objętych umowami o małym ruchu granicznym.

2) Ponadto nie należy wymagać świadectw rozrachunkowych przy przywozie następujących towarów:

a) towarów, pochodzących z kraju innego, a przewożonych za bezpośrednim dokumentem przewozowym tranzytem przez Rumunię do polskiego obszaru celnego;

b) towarów, pochodzących z kraju innego, a nadanych do przewozu do polskiego obszaru celnego w Rumunii — pod warunkiem jednak zachowania przepisów ust. 3 niniejszego paragrafu;

c) towarów polskich, zwalnianych od cła, jako zwracane z Rumunii, poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym (art. 72 prawa celnego oraz powrotny przywóz w innych odprawach warunkowych);

d) towarów w drobnych ilościach, podlegających ocleniu, a znajdujących się w przesyłkach z towarami zwalnianymi od cła na podstawie art. 22 ust. I pp. 1 — 6, 8 — 11; ust. II pp. 1 — 10, 13 — 20 i 22 — 25 prawa celnego — jeżeli towary te zostają zwalniane od zakazu przywozu na mocy postanowień § 27 ust. 1-f przepisów wykonawczych do prawa celnego; powyższe zwolnienie od obowiązku przedstawienia świadectwa rozrachunkowego może być zastosowane tylko wówczas, gdy urząd celny nie ma podejrzeń, że towary te są przeznaczone dla osób innych a nie dla sprowadzającego.

e) towarów o wadze nie przekraczającej 2 kg brutto, nadsyłanych w przesyłkach pocztowych i lotniczych w darze dla własnego użytku obdarowanych — je-

żeli towary te zostają zwalniane od zakazu przywozu na mocy postanowień § 27 ust. 1-h przepisów wykonawczych do prawa celnego, w brzmieniu obecnie obowiązującym;

f) artykułów handlu księgarskiego, objętych poz. tar. celnej przywozowej; 836, 837, 838, 839 i 840 — wykonane ręcznie: rysunki, mapy, plany, nuty i rękopisy: 842 p. 1, 2 i 3; 843 i 845 — formularze do tryptyków; 847 i 1163 — globusy;

g) towarów, objętych poz. taryfy celnej przyw. 845 p. 1-c, d;

h) książeczek czekowych banków rumuńskich objętych uwagą po p. 3 poz. 845 t. c.);

i) matryc tekturowych, objętych uwagą do p. 6 poz. 1009 taryfy celnej;

j) prób towarów, stanowiących przedmiot monopolów państwowych, a nadchodzących pod adresem zarządu monopolu, jeżeli zarząd monopolu poświadczy na piśmie, że próby te zostały przesłane bezpłatnie;

k) drobnych ilości towarów, nadsyłanych w przesyłkach wszelkiego rodzaju, a nie przedstawiających żadnej wartości, względnie przedstawiających wartość nie większą od 3 zł, jeżeliby towary te nie korzystały ze zwolnień przewidzianych w niniejszym paragrafie; przy określaniu wartości należy kierować się wartością podaną w dokumentach przewozowych i celnych; gdyby dokumentów tych nie było, wartość określa urząd celny według swego uznania; ulgi tej nie należy stosować w tych przypadkach, gdy pod adresem jednej i tej samej osoby lub firmy nadchodzą zbyt często drobne przesyłki, co wskazywałoby na chęć uchylenia się od rozrachunku.

3) I. Zwolnienie od obowiązku przedstawienia świadectwa rozrachunkowego przy odprawie celnej towarów, pochodzących z kraju innego, a nadanych do przewozu w Rumunii (ust. 2-b) może być zastosowane:

a) jeżeli z rodzaju towaru wynika niewątpliwie, że pochodzi z innego kraju, a nie z Rumunii (np. bawełna, kawa, kakao itp).

b) przy towarach, które mogą być produkowane zarówno w Rumunii, jak i w kraju trzecim — jeżeli zostanie przedstawione bądź zaświadczenie o nie wejściu towaru w Rumunii do wolnego obrotu, wystawione stosownie do przepisów § 9 ust. 1 — 2 okólnika L. D. IV. 16979/3/35 z dnia 28 maja 1935 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 35, poz. 361), bądź też świadectwo pochodzenia, wystawione zgodnie z przepisami cytowanego okólnika, w brzmieniu nadanym okólnikiem L. D. IV. 30521/3/35 z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 32, poz. 720), przy czym w tym przypadku obojętne jest, czy towar wszedł w Rumunii do wolnego obrotu, czy nie.

II. W przypadku przedstawienia przy odprawie celnej świadectwa pochodzenia (a nie zaświadczenia o nie wejściu do wolnego obrotu) urząd celny, w razie wątpliwości powinien zażądać zbadania pochodzenia towaru przez biegłych (§ 9 ust. 5 — 7 powołanego wyżej okólnika L. D. IV. 30521/3/35). Jeżeli pochodzenie towaru, które wzbudzało wątpliwości, zostało zbadane przez biegłych, a przesyłki z takim samym towarem nadchodzą do urzędu celnego częściej, urząd celny może odstąpić od badania przez biegłych pochodzenia każdej z następnych przesyłek pod warunkiem pozostawienia w urzędzie próby towaru z przesyłki zbadanej i ustalenia, przez porównanie próby tej z towarem nadeszłym później, że chodzi o taki sam towar. Nie wyklucza to jednak możliwości zażądania zbadania pochodzenia następnych przesyłek.

MAJER SINGER i S-ka HANDEL i EKSPORT JAJ w STANISŁAWOWIE – Telefon 42

B. W y w ó z.

§ 4.

1) Nie wymaga się przedstawienia świadectw rozrachunkowych w myśl § 56 ust. 8 przepisów wykonawczych do prawa celnego przy wywozie do Rumunii:

a) towarów przewożonych w ruchu podróżnych (w rozumieniu § 22 ust. 4 przepisów wykonawczych do prawa celnego);

b) towarów, stanowiących zwykle używane w handlu zewnętrzne jak i wewnętrzne opakowania, które są wolne od cła;

c) towarów, wywożonych w przypadkach analogicznych do przypadków, przewidzianych w art. 22 ust. I pp. 1 — 6; 8 — 11; ust. II pp. 1 — 10; 13 — 20; 22 — 25 prawa celnego;

d) towarów, objętych umowami o małym ruchu granicznym;

2) Ponadto nie należy wymagać przedstawienia świadectw rozrachunkowych przy wywozie do Rumunii następujących towarów:

a) towarów, pochodzących z kraju innego a przewożonych tranzytem przez polski obszar celny za bezpośrednim dokumentem przewozowym;

b) towarów, pochodzących z kraju innego a nadawanych do przewozu do Rumunii na polskim obszarze celnym, jeżeli na tym obszarze nie weszły do wolnego obrotu;

c) towarów pochodzenia rumuńskiego a powracających do Rumunii poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym (art. 73 prawa celnego oraz powrotny wywóz w innych przypadkach odprawy warunkowej);

d) towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego a wywożonych do Rumunii w innych przypadkach odprawy warunkowej, poza obrotem uszlachetniającym i reparacyjnym;

e) artykułów handlu księgarskiego, objętych poz. taryfy celnej przyw.: 836, 837, 838, 839 i 840 — wykonane ręcznie: rysunki, mapy, plany, nuty i rękopisy; 842 p. 1, 2 i 3; 843 i 845 — formularze do tryptyków; 847 i 1163 — globusy;

f) towarów, wysyłanych do Rumunii pod adresem polskich lub obcych przedstawicielstw dyplomatycznych oraz urzędów konsularnych;

g) matryc tekturowych, objętych uwagą do p. 6 poz. 1009 taryfy celnej przyw.:

h) wszelkich towarów o wadze wymiarowej do 2 kg, których wartość nie przekracza kwoty 50,— zł, gdyby towary te nie korzystały ze zwolnień przewidzianych niniejszym paragrafem*), jeżeli w grupie tych towarów strona przedstawi świadectwo rozrachunkowe to urząd celny powinien je załatwić w myśl obowiązujących przepisów. Przy określaniu wartości towarów należy kierować się wartością wskazaną w dokumentach przewozowych, a gdyby tych nie było cenami towarów na rynku krajowym. Nieprzedstawienie świadectwa rozrachunkowego przy odprawie celnej towarów o wartości wyżej wskazanej, oznacza, że eksport rezygnuje z otrzymania zapłaty w drodze rozrachunku polsko-rumuńskiego;

i) wszelkich towarów o wartości nie przekraczającej kwoty 50,— zł, wywożonych przez mieszkańców polskiego lub sąsiedniego pasa granicznego dla własnego użytku lub na drobny handel (np. na targ miejscowy) *).

*) *W brzmieniu ustalonym okólnikiem C 154 Min. Skarbu z dnia 13. 7. 38 r. L. D. IV. 13650/3/38 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 20/38, poz. 487).*

III. Kraj pochodzenia.

§ 5.

Pochodzenie towaru określa się podług zasad, ustalonych w art. 19 prawa celnego oraz w § 12 przepisów wykonawczych do prawa celnego. Orientacyjną wskazówką co do pochodzenia towaru, w razie braku świadectwa pochodzenia, jest nadejście towaru z Rumunii. Przy odprawach, nadchodzących przez inny odcinek granicy (z innych państw) w razie braku świadectwa pochodzenia, za towar, pochodzący z Rumunii należy uważać również taki towar, którego cechy względnie opakowanie wskazują na pochodzenie z tego kraju.

IV. Ogólne przepisy o świadectwach rozrachunkowych

§ 6.

Składane przy odprawie celnej świadectwa rozrachunkowe wystawiane będą przez Polski Instytut Rozrachunkowy (instytucja wystawiająca) i doręczane zainteresowanym importerom i eksporterom za pośrednictwem izb przemysłowo - handlowych oraz innych instytucyj lub organizacyj gospodarczych (instytucje wydające świadectwa).

§ 7.

Świadectwo rozrachunkowe według wzoru Nr 1 (na przywóz) składa się z dwóch części, a mianowicie z właściwego świadectwa, które pozostawia się w urzędzie celnym, oraz z odcinka kontrolnego, wysyłanego po dokonaniu odprawy celnej do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie.

§ 8.

Świadectwo rozrachunkowe według wzoru Nr 2 (na wywóz) składa się z trzech części: z właściwego świadectwa, które pozostawia się w urzędzie celnym, odcinka kontrolnego, wysyłanego do wymienionej w § 7 instytucji po dokonaniu wywozu oraz odcinka, przeznaczonego dla eksportera, który wydaje się stronie, zgłaszającej towar do odprawy wywozowej.

§ 9.

1) Świadectwo rozrachunkowe ważne jest od dnia wydania do końca następnego miesiąca kalendarzowego i służy tylko do jednorazowej odprawy celnej (z wyjątkami, przewidzianymi w ust. 2 niniejszego paragrafu); jest ono w ruchu towarowym polsko-rumuńskim dokumentem, stwierdzającym wyłącznie dopełnienie warunków kontroli i nie zwalnia strony od obowiązku przedstawienia innych dokumentów, wymaganych przepisami przy odprawie danego towaru (np. pozwolenia na przywóz Ministerstwa Przemysłu i Handlu, zaświadczenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu, uprawniającego do zwolnienia od cła wywozowego itd.);

2) Częściowe wykorzystanie świadectw rozrachunkowych, nie więcej jednak jak przy 5 odprawach celnych, jest dopuszczalne:

a) w urzędach celnych morskich tego samego portu — przy wywozie i przywozie drogą morską towarów jednogatunkowych, podlegających ocleniu według jednej pozycji taryfy celnej; w tych przypadkach odcinek kontrolny oraz odcinek dla eksportera załatwia urząd celny, który dokonał ostatniej odprawy celnej;

b) przy odprawie celnej wywozowej i przywozowej przesyłek pocztowych, zgłaszanych do odprawy celnej w jednym i tym samym urzędzie celnym;

c) przy odprawie celnej wywozowej i przywozowej towarów jednogatunkowych, przewożonych drogą powietrzną, zgłaszanych do odprawy w jednym i tym samym urzędzie celnym.

3) Przy częściowym wykorzystywaniu świadectw rozrachunkowych należy postępować analogicznie, jak przy częściowym wykorzystywaniu pozwoleń na prawo przywozu.

§ 10.

Świadectwa rozrachunkowe powinny być wypełnione według rubryk pismem czytelnym (ręcznym lub maszynowym) oraz powinny być zaopatrzone w podpis i pieczęć Polskiego Instytutu Rozrachunkowego, jak również w podpis i pieczęć instytucji, za której pośrednictwem zostały wydane. Podpisy członków Instytutu mogą być zastąpione pieczątką (facsimile), natomiast podpisy członków instytucji wydającej świadectwo, powinny być oryginalne.

§ 11.

Przy stosowaniu świadectw rozrachunkowych, należy przestrzegać następujących przepisów:

a) jeżeli w świadectwie rozrachunkowym niema wskazanej pozycji taryfy celnej, to świadectwo mimo to jest ważne; jeżeli zachodzi wyraźna rozbieżność między nazwą towaru, a ewentualnie wymienioną w świadectwie pozycją taryfy celnej, należy takie świadectwo zwrócić stronie celem poprawienia tego świadectwa lub uzyskania nowego;

b) rubryki: „wymiarowa ilość sztuk, tuzinów, par itp" i „waga fakturowa w kg" powinny być wypełniane w zależności od tego, co jest podstawą wymiaru cła; gdy podstawą wymiaru cła jest waga, wówczas powinna być wypełniona rubryka „waga fakturowa"; rubryka „wymiarowa ilość sztuk, tuzinów par itp." powinna być wypełniona wówczas, gdy podstawę do wymiaru cła stanowią sztuki, tuziny par itp.;

c) gdy podstawą wymiaru cła jest waga, powinny być podane w rubryce odpowiedniej w zasadzie obie wagi: brutto i netto; gdy jednak towar podlega ocleniu według wagi brutto, lub gdy towar nadchodzi bez opakowania (luzem), to wówczas może być podana tylko jedna waga;

d) urząd celny może wypuścić do wolnego obrotu lub odprawić za granicę celną nadwyżki towaru, nie przekraczające 5% ponad wagę odpowiednią wskazaną w świadectwie (z wyjątkiem wskazanym niżej, w punkcie e); jeżeli waga wymiarowa jest wyższa od wagi netto-fakturowej, wskazanej w świadectwie rozrachunkowym o więcej niż 5%, przy czym różnica ta spowodowana jest tym, że do wymiaru cła przyjęto wagę netto z bezpośrednim opakowaniem, lub wagę, obliczoną przez potrącenie opustu taryfowego, urząd celny porównywa wagę brutto towaru z wagą brutto, podaną w świadectwie rozrachunkowym, z możnością uwzględnienia nadwyżek, nie przekraczających 5% ponad wagę wskazaną w świadectwie;

e) przy wywozie za granicę drzewa urzędy celne są uprawnione do uwzględnienia nadwyżek, nieprzekraczających 10% ponad odpowiednią wagę, wskazaną w świadectwie rozrachunkowym;

f) towar powinien co do jakości odpowiadać nazwie towaru wskazanej w świadectwie rozrachunkowym oraz pozycji taryfy celnej, jeżeli ta jest podana w świadectwie;

g) urząd celny nie bada, czy osoby lub firmy, wymienione w świadectwach rozrachunkowych, są zgodne z osobami lub firmami, wymienionymi w dokumentach przewozowych, handlowych i innych;

h) również urząd celny nie jest powołany do badania, czy wartość towaru wskazana w świadectwach rozrachunkowych jest prawdziwa; świadectwa rozrachunkowe,

w których wskazano wartość „o" lub tylko wartość uszlachetnienia względnie naprawy są ważne i powinny być honorowane;

i) jeżeli w świadectwie rozrachunkowym wskazano, że towar ma być odprawiony warunkowo, to na podstawie takiego świadectwa nie może być dokonana odprawa ostateczna;

j) świadectwa rozrachunkowe, zawierające ślady wycierań, wymazywań, względnie poprawki nieomówione nie mogą być przez urząd celny honorowane; wszelkie poprawki powinny być uskutecznione przez przekreślenie tekstu pierwotnego i wypisanie nowego, a ponadto omówione przez instytucję wydającą świadectwo.

V. Postępowanie ze świadectwami rozrachunkowymi.

A. Przywóz.

§ 12.

Po dokonaniu odprawy celnej przywozowej, odcinek kontrolny świadectwa rozrachunkowego powinien być wypełniony według rubryk, pismem czytelnym i zaopatrzony podpisem naczelnika urzędu celnego, względnie upoważnionego przez niego urzędnika oraz pieczęcią urzędu celnego. Gdyby, z powodu znacznej ilości pozycyj w wyniku rewizji, nie można było ich wypisać w rubrykach, należy wyszczególnić je na odwrotnej stronie odcinka, względnie na osobnej kartce, którą należy dołączyć trwale do odcinka kontrolnego. Adnotacje na odwrotnej stronie odcinka względnie na osobnej kartce powinny być zaopatrzone również w podpis i pieczęć. W rubryce: „pozycja taryfy celnej" podaje się tylko pozycję i punkt bez liter i uwag. Po wypełnieniu, odcinki kontrolne powinny być odłączone od świadectw i wysłane następnego dnia do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie. Właściwe świadectwa rozrachunkowe dołącza się do zgłoszeń celnych (ustnych względnie pisemnych).

B. Wywóz.

§ 13.

Przy wywozie towarów, podlegających specjalnej kontroli, należy stosować się do następujących wskazówek:

a) odcinki kontrolne oraz odcinki przeznaczone dla eksporterów wypełnia się po dokonaniu odprawy celnej wywozowej i zaopatruje się je w podpis i pieczęć urzędu celnego, po wywozie towaru za granicę; w tym celu, jeżeli towar został odprawiony w wewnętrznym urzędzie, należy odczekać potwierdzenia wywozu za granicę z granicznego urzędu celnego;

b) po stwierdzeniu wywozu za granicę, odcinki kontrolne przesyła się na drugi dzień do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie; odcinki przeznaczone dla eksporterów doręcza się stronie, która zgłaszała towar do odprawy celnej wywozowej;

c) właściwe świadectwa rozrachunkowe urząd celny dołącza do dokumentów celnych, a jeżeli na dany towar nie został wystawiony żaden dokument celny, przechowuje się je łącznie z deklaracjami wywozowymi na towary wolne od cła wywozowego (§§ 55 ust. 3 przep. wykon. do prawa celnego);

d) właściwe świadectwo rozrachunkowe (pozostające w urzędzie celnym) zawiera u spodu rubrykę: „towar wywieziono za granicę dnia . . . . "; rubrykę tę urząd celny wypełnia wtedy, gdy na dany towar nie wystawiono żadnego dokumentu celnego, tj. ani kwitu celnego ani deklaracji wywozowej;

e) jeżeli eksporter wywozi towar do Rumunii za pośrednictwem wolnego obszaru celnego (wolnej strefy celnej), to może przedstawić świadectwo rozrachunkowe, albo:

I. w chwili odprawy celnej i wywozu do wolnego obszaru celnego, albo

II. w chwili wywozu z wolnego obszaru celnego do Rumunii.

W każdym przypadku potwierdzenie odcinków świadectw może mieć miejsce dopiero po wywiezieniu towaru z wolnego obszaru celnego do Rumunii w myśl zasady przyjętej w ust. a).

§ 14.

Przy wywozie towarów do Rumunii w przesyłkach pocztowych tok postępowania jest następujący:

a) towary podlegające specjalnej kontroli wolne od cła i ograniczeń wywozowych, mogą być nadawane do przywozu we wszystkich urzędach pocztowych; jeżeli towary te są nadawane w urzędach pocztowo-celnych, to podlegają odprawie w tych urzędach — jeżeli zaś są nadawane w zwykłych urzędach pocztowych, to podlegają odprawie celnej w urzędach wymiany, których staraniem i środkami odbywa się otwarcie przesyłek, zapakowanie z powrotem towaru i osznurowanie;

b) eksporter, nadając taki towar, oprócz innych dokumentów wymaganych przepisami celnymi i pocztowymi powinien dołączyć do przesyłki świadectwo rozrachunkowe, jeżeli nie dołączył zaświadczenia walutowego;

c) urząd celny wypełnia odcinki świadectwa rozrachunkowego (wzór Nr 2) po dokonaniu rewizji celnej i poświadcza je dopiero po otrzymaniu od organów pocztowych potwierdzenia wywozu towarów za granicę, po czym odcinki kontrolne należy wysłać do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie. Odcinki przeznaczone dla eksportera, urząd celny doręcza zgłaszającemu się eksporterowi, jeżeli przesyłka odprawiona została w urzędzie pocztowo-celnym, albo wydaje urzędowi pocztowemu, jeżeli przesyłkę odprawiono w urzędzie wymiany.

VI. Przepisy końcowe.

§ 15.

Jeżeli towar, odprawiony pierwotnie na podstawie świadectwa rozrachunkowego według wzoru Nr 1 lub 2, zostaje zwrócony za granicę względnie przywieziony z zagranicy i korzysta z tego tytułu, na zasadzie art. 72 i 73 prawa celnego ze zwolnienia od cła, należy o tym fakcie po dokonaniu odprawy celnej, zawiadomić Polski Instytut Rozrachunkowy w Warszawie, podając: a) nazwę firmy, b) nazwę towaru i pozycję taryfy celnej, c) ilość towaru, d) serię i numer świadectwa rozrachunkowego, na którego podstawie został odprawiony pierwotnie towar. Przy powrotnym przywozie tych towarów, zgodnie z przepisami § 3 ust. 2-c i § 4 ust. 2-c, nie należy wymagać świadectw rozrachunkowych.

§ 16.

1) Świadectwa rozrachunkowe na wywóz, według wzoru dawnego (tj. wystawione przez Komisję Obrotu Towarowego), będą używane, aż do czasu wyczerpania nakładu i urzędy celne powinny świadectwa te honorować. Odcinki kontrolne tych świadectw, powinny być, począwszy od dnia 25 lutego 1937 r. wysyłane do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie (§ 13 ust. b).

2) Świadectwa rozrachunkowe na wywóz, wystawione przed dniem 25 lutego 1937 r. zachowują swą ważność w terminie wyznaczonym (tj. jednomiesięcznym); odcinki kontrolne tych świadectw, należy, począwszy od dnia 25 lutego 1937 r. wysyłać do instytucji wymienionej w ust. 1).

§ 17.

1) Instrukcja niniejsza wchodzi w życie z dniem 25 lutego 1937 r.

2) W tytule i tekście okólnika Min. Skarbu L. D. IV. 12215/3/36 z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie kontroli specjalnej wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 13, poz. 438) — skreśla się wyrazy „Rumunii".

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 13 lutego 1937 r. w sprawie czynności rozrachunkowych związanych z obrotem towarowym polsko-rumuńskim (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 6/37, poz. 165).

Na podstawie art. 18 ust. (1) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1936 r. o Polskim Instytucie Rozrachunkowym (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 582) zarządzam co następuje:

§ 1. Instytucje, które spełniały dotychczas czynności rozrachunkowe związane z obrotem towarowym polsko-rumuńskim, mogą je pełnić do dnia 24 lutego 1937 r. włącznie.

§ 2. Czynności, o których mowa w § 1, będzie od dnia 25 lutego 1937 r. wykonywał Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 3. Instytucje, o których mowa w § 1, mogą po dniu 24 lutego 1937 r. dokonywać czynności rozrachunkowych celem zlikwidowania sald powstałych z dotychczasowych obrotów.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia. (Dz. U. R. P. z dnia 19 lutego 1937 r. Nr 11, poz. 78).

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 2 kwietnia 1937 r. o zmianie obwieszczenia z dn. 15 maja 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 9/37, poz. 291).

Na podstawie § 56 ust. 8 i § 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dnia 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481), podaje się do wiadomości co następuje:

§ 1.

W tytule i tekście obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier (Monitor Polski Nr 119 z dnia 22 maja 1936 r. poz. 215), w brzmieniu ustalonym obwieszczeniem Ministra Skarbu z dnia 16 lutego 1937 r. o zmianie obwieszczenia z dnia 15 maja 1936 r. (Monitor Polski Nr 43 z dn. 23. II. 1937 r. poz. 59) skreśla się słowo „Jugosławii".

§ 2.

Obwieszczenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 15 kwietnia 1937 r.

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 2 kwietnia 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-jugosłowiańskiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 9/37, poz. 292).

Na podstawie § 48 ust. 11, § 56 ust. 8 i § 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dnia 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481), podaje się do wiadomości co następuje:

§ 1.

Obrót towarami, pochodzącymi z polskiego obszaru celnego i towarami, pochodzącymi z Jugosławii, między polskim obszarem celnym a Jugosławią podlega kontroli specjalnej, przewidzianej w §§ 48 ust. 11, 56 ust. 8 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481).

§ 2.

W celu wykonania tej kontroli przy odprawie celnej (ostatecznej, jak też warunkowej, dotyczącej obrotu uszlachetniającego), czynnego lub biernego i obrotu reparacyjnego czynnego lub biernego towarów, pochodzących z Jugosławii a przywożonych do polskiego obszaru celnego, jak również towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego, a wywożonych do Jugosławii, wymagane będzie od stron przedstawienie:

a) przy odprawie przywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 1,

b) przy odprawie wywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 2.

§ 3.

Świadectwa rozrachunkowe wystawiane będą na polskim obszarze celnym przez Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 4.

Obwieszczenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 15 kwietnia 1937 r.

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 2 kwietnia 1937 r. L. D. IV. 8051/3/37 w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-jugosłowiańskiego. (Dz. U. R. P. Nr 9/37, poz. 300).

Do

wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Z dniem 15 kwietnia 1937 r. wchodzi w życie obwieszczenie Ministra Skarbu z dn. 2 kwietnia 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-jugosłowiańskiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 9, poz. 292). W myśl tego obwieszczenia, kontroli specjalnej podlegać będzie, począwszy od dnia 15 kwietnia 1937 r., cały obrót towarowy polsko-jugosłowiański, a zatem, nie tylko wywóz towarowy do Jugosławii, jak jest dotychczas, ale również i przywóz towarów jugosłowiańskich do polskiego obszaru celnego.

W związku z powyższym Ministerstwo Skarbu zarządza:

Przy wykonywaniu kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-jugosłowiańskiego ma analogiczne zastosowanie w całości instrukcja Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 3747/3/37 z dnia 16 lutego 1937 r. o specjalnej kontroli obrotu towarowego **polsko-rumuńskiego** (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 5, poz. 140).

Jednocześnie skreśla się wyrazy „Jugosławii" w tytule i tekście okólnika Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 12215/3/36 z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie kontroli specjalnej wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 13, poz. 438).

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 3 kwietnia 1937 r. o czynnościach rozrachunkowych związanych z obrotem towarowym i turystycznym polsko-jugosłowiańskim.

Na podstawie art. 18 ust. (1) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1936 r. o Polskim Instytucie Rozrachunkowym (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 582) zarządzam co następuje:

§ 1. Instytucje, które spełniały dotychczas czynności rozrachunkowe związane z obrotem towarowym i turystycznym polsko-jugosłowiańskim, mogą je pełnić do dnia 14 kwietnia 1937 r. włącznie.

§ 2. Czynności, o których mowa w § 1, będzie od dnia 15 kwietnia 1937 r. wykonywał Polski Instytut Rozrachunkowy.

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 25 czerwca 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-węgierskiego. (Dz. U. Min. Sk. Nr 16/37, poz. 519).

Na podstawie § 48 ust. 11, § 56 ust. 8 i § 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dn. 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481), podaje się do wiadomości co następuje:

§ 1.

Obrót towarami, pochodzącymi z polskiego obszaru celnego i towarami, pochodzącymi z Węgier, między polskim obszarem celnym a Węgrami podlega kontroli specjalnej, przewidzianej w §§ 48 ust. 11, 56, ust. 8 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych do prawa celnego. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481).

§ 2.

W celu wykonania tej kontroli przy odprawie celnej (ostatecznej, jak i warunkowej, dotyczącej obrotu uszlachetniającego czynnego lub biernego i obrotu reparacyjnego czynnego lub biernego) towarów, pochodzących z Węgier a przywożonych do polskiego obszaru celnego, jak również towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego a wywożonych do Węgier, wymagane jest od stron przedstawienie:

a) przy odprawie przywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 1,

b) przy odprawie wywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 2.

§ 3.

Świadectwa rozrachunkowe będą wystawiane na polskim obszarze celnym przez Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 4.

Obwieszczenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1937 r. Jednocześnie

skreśla się wyrazy „Węgier" — w tekście i tytule obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier (Monitor Polski Nr 119, z dnia 22 maja 1936 r., poz. 215).

Okólnik C 37 Ministerstwa Skarbu z dnia 25 czerwca 1937 r. L. D. IV. 15915/3/37 w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-węgierskiego (Dz. U. Min. Sk. Nr 16/37, poz. 550).

Do

wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Z dniem 1 lipca 1937 r. wchodzi w życie nowe obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 25 czerwca 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-węgierskiego (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 16, poz. 519). W myśl tego obwieszczenia kontroli specjalnej podlegać będzie, począwszy od dnia 1 lipca 1937 r., cały obrót towarowy polsko-węgierski, a zatem nie tylko wywóz do Węgier, jak to jest dotychczas, ale również przywóz towarów węgierskich do polskiego obszaru celnego.

W związku z tym obwieszczeniem Ministerstwo Skarbu wyjaśnia:

1) Przy wykonywaniu kontroli obrotu towarowego polsko-węgierskiego ma analogiczne zastosowanie w całości instrukcja Min. Skarbu L. D. IV. 3747/3/37 z dnia 16 lutego 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego **polsko-rumuńskiego**. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 5, poz. 140).

2) Świadectwa rozrachunkowe będą wystawiane, począwszy od dnia 1 lipca 1937 r., przez Polski Instytut Rozrachunkowy w Warszawie; świadectwa te są ważne od dnia wydania do końca następnego miesiąca kalendarzowego.

3) Świadectwa rozrachunkowe, wystawione przed dniem 1 lipca 1937 r. są ważne i powinny być honorowane w terminach ich ważności; odcinki kontrolne powinny być począwszy od dnia 1 lipca 1937 r. wysyłane do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie.

Jednocześnie skreśla się wyrazy „Węgier" w tekście i tytule okólnika Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 12215/3/36 z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie kontroli specjalnej wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 13, poz. 438).

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 25 czerwca 1937 r. o czynnościach rozrachunkowych związanych z obrotem towarowym i turystycznym polsko-węgierskim.

Na podstawie art. 18 ust. (1) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1936 r. o Polskim Instytucie Rozrachunkowym. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 582) zarządzam co następuje:

§ 1. Czynności rozrachunkowe związane z obrotem towarowym i turystycznym polsko-węgierskim, spełniane do dnia 30 czerwca 1937 r. włącznie przez odnośne instytucje — wykonywa od dnia wejścia w życie rozporządzenia niniejszego Polski Instytut Rozrachunkowy.

(Dz. U. R. P. z dnia 1 lipca 1937 r. Nr 49, poz. 380).

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 18 listopada 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-bułgarskiego. (Dz. U. Min. Sk. Nr 30/37, poz. 876).

Na podstawie § 48 ust. 11, § 56 ust. 8 i § 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dn. 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481), podaje się do wiadomości co następuje:

§ 1.

Obrót towarami pochodzącymi z polskiego obszaru celnego i towarami pochodzącymi z Bułgarii między polskim obszarem celnym a Bułgarią podlega kontroli specjalnej, przewidzianej w §§ 48 ust. 11, 56 ust. 8 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481).

§ 2.

W celu wykonania tej kontroli przy odprawie celnej (ostatecznej, jak i warunkowej, dotyczącej obrotu uszlachetniającego czynnego lub biernego i obrotu reparacyjnego czynnego lub biernego) towarów pochodzących z Bułgarii a przywożonych do polskiego obszaru celnego jak również towarów pochodzących z polskiego obszaru celnego a wywożonych do Bułgarii, wymagane jest od stron przedstawienie:

a) przy odprawie przywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 1,

b) przy odprawie wywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 2.

§ 3.

Świadectwa rozrachunkowe będą wystawiane na polskim obszarze celnym przez Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 4.

Obwieszczenie niniejsze wchodzi w życie **z dniem 20 listopada 1937 r.** Jednocześnie skreśla się wyrazy „Bułgarii" — w tekście i tytule obwieszczenia Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier (Monitor Polski Nr 119, z dnia 22 maja 1936 r., poz. 215).

Okólnik C. 100 Ministerstwa Skarbu z dnia 18 listopada 1937 r. L. D. IV. 29332/3/37 w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-bułgarskiego. (Dz. U. Min. Sk. Nr 30/37, poz. 884).

Do
wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Z dniem 20 listopada 1937 r. wchodzi w życie obwieszczenie Ministra Skarbu z dn. 18 listopada 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-bułgarskiego (Mon. Pol. Nr 267, poz. 421). W myśl tego obwieszczenia kontroli specjalnej podlegać będzie, począwszy od dnia 20 listopada 1937 r. cały obrót towarowy polsko-

„LUBICZ" Spółka Handlowo-Przemysłowa
dzierż. młyna turbinowo-walcowego w Rukomyszu Biuro: w BUCZACZU Telefon 54
Adres dla listów i telegramów „LUBICZ" Buczacz.

bułgarski, a zatem nie tylko wywóz do Bułgarii, jak to jest dotychczas, ale również przywóz towarów bułgarskich do polskiego obszaru celnego.

W związku z tym obwieszczeniem Ministerstwo Skarbu wyjaśnia:

1) Przy wykonywaniu kontroli obrotu towarowego polsko-bułgarskiego ma analogiczne zastosowanie w całości instrukcja Min. Skarbu L. D. IV. 3747/3/37 z dnia 16 lutego 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego **polsko-rumuńskiego.** (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 5, poz. 140).

2) Swiadectwa rozrachunkowe będą wystawiane, począwszy od dnia 20 listopada 1937 r., przez Polski Instytut Rozrachunkowy w Warszawie; świadectwa te są ważne od dnia wydania do końca następnego miesiąca kalendarzowego.

3) Swiadectwa rozrachunkowe, wystawione przed dniem 20 listopada 1937 r. są ważne i powinny być honorowane w terminach ich ważności; odcinki kontrolne powinny być począwszy od dnia 20 listopada 1937 r., wysyłane do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie.

Jednocześnie skreśla się wyrazy „Bułgarii" w tekście i tytule okólnika Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 12215/3/36 z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie kontroli specjalnej wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 13, poz. 438).

O czynnościach rozrachunkowych związanych z obrotem towarowym polsko-bułgarskim — rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 19 listopada 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 31/37, poz. 892).

§ 1. Czynności rozrachunkowe związane z obrotem towarowym polsko-bułgarskim wykonywa począwszy od dnia 20 listopada 1937 r. jedynie Polski Instytut Rozrachunkowy.

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 4 czerwca 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-włoskiego. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15/37, poz. 481).

Na podstawie § 48 ust. 11, § 56 ust. 8 i § 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dn. 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481), podaje się do wiadomości co następuje:

§ 1.

Obrót towarami pochodzącymi z polskiego obszaru celnego i towarami pochodzącymi z Włoch i posiadłości włoskich, między polskim obszarem celnym a Włochami i posiadłościami włoskimi, podlega kontroli specjalnej, przewidzianej w §§ 48 ust. 11, 56 ust. 8 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481).

§ 2.

W celu wykonania tej kontroli przy odprawie celnej (ostatecznej, jak też warunkowej, dotyczącej obrotu uszlachetniającego czynnego lub biernego i obrotu reparacyjnego czynnego lub biernego) towarów, pochodzących z Włoch lub posiadłości włoskich, a przywożonych do polskiego obszaru celnego, jak również towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego a wywożonych do Włoch lub posiadłości włoskich, wymagane będzie od stron przedstawienie:

a) przy odprawie przywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 1,

b) przy odprawie wywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 2.

§ 3.

Świadectwa rozrachunkowe będą wystawiane na polskim obszarze celnym przez Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 4.

Obwieszczenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 16 czerwca 1937 r. Jednocześnie przestaje obowiązywać obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 18 września 1936 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-włoskiego (Monitor Polski Nr 223 z dnia 25 września 1936 r., poz. 392).

Okólnik C. 24 Ministerstwa Skarbu z dnia 4 czerwca 1937 r. L. D. IV. 13935/3/37 w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-włoskiego. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15/37, poz. 491).

Do

wszystkich Dyrekcyj Ceł, Urzędów Celnych oraz Inspektoratu Ceł w Gdańsku.

Z dniem 16 czerwca 1937 r. wchodzi w życie nowe obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 4 czerwca 1937 r. w sprawie kontroli obrotu towarowego polsko-włoskiego (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 15, poz. 481). Nowe obwieszczenie wprowadza tę zmianę, że świadectwa rozrachunkowe w obrocie polsko-włoskim będą wystawiane przez Polski Instytut Rozrachunkowy, a nie jak dotychczas, przez Komisję Obrotu Towarowego; świadectwa te będą ważne od dnia wydania do końca następnego miesiąca kalendarzowego.

W związku z tym obwieszczeniem Ministerstwo Skarbu zarządza:

1) Przy wykonywaniu kontroli obrotu towarowego polsko-włoskiego ma analogiczne zastosowanie w całości instrukcja Min. Skarbu L. D. IV. 3747/3/37 z dnia 16 lutego 1937 r. o specjalnej kontroli obrotu towarowego **polsko-rumuńskiego** (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 5, poz. 140).

2) Przy wywozie węgla i koksu do Włoch i posiadłości włoskich świadectw rozrachunkowych nie należy wymagać.

3) Posiadłościami włoskimi, z którymi obrót towarowy podlega specjalnej kontroli, są: Wyspy Egejskie, Libia (Trypolitania, Cyreneika), Erytrea, Somalia włoska).

4) Świadectwa rozrachunkowe wystawione przed dniem 16 czerwca 1937 r. zachowują swą ważność w terminie wyznaczonym; odcinki kontrolne powinny być, począwszy od dnia 16 czerwca 1937 r., wysyłane do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie.

Jednocześnie uchyla się okólnik Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 23189/3/36 z dnia 18 września 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-włoskiego (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 25, poz. 764).

Wileński Prywatny Bank Handlowy S. A. BANK DEWIZOWY Założony w 1873 r.
Centrala: WILNO, MICKIEWICZA 9. Telefony: 408, 445, 816, 20-29
Oddziały: WARSZAWA, LIDA, UWAŁKI
Załatwia wszelkie operacje wchodzące w zakres bankowości. Przyjmuje wkłady na oprocentowanie. Uskutecznia przekazy krajowe i zagraniczne. Wynajmuje kasetki (safes) w podziemnym skarbcu stalowym.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 5 czerwca 1937 r. o czynnościach rozrachunkowych związanych z obrotem towarowym polsko-włoskim.

Na podstawie art. 18 ust. (1) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1936 r. o Polskim Instytucie Rozrachunkowym (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 582), zarządzam co następuje:

§ 1. Instytucje, które spełniały dotychczas czynności rozrachunkowe związane z obrotem towarowym polsko-włoskim, mogą je pełnić do dnia 15 czerwca 1937 r. włącznie.

§ 2. Czynności, o których mowa w § 1, będzie od dnia 16 czerwca 1937 r. wykonywał Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(Dz. U. Min. Sk. Nr 16/37, poz. 513).

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 11 stycznia 1938 r. o czynnościach rozrachunkowych związanych z obrotem towarowym polsko-tureckim. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 3, poz. 64).

Na podstawie art. 18 ust. (1) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1936 r. o Polskim Instytucie Rozrachunkowym (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 582) zarządzam co następuje:

§ 1. Instytucje, które spełniały dotychczas czynności rozrachunkowe związane z obrotem towarowym polsko-tureckim, mogą je pełnić do dnia 31 stycznia 1938 r. włącznie.

§ 2. Czynności, o których mowa w § 1, wykonywa od dnia 1 lutego 1938 r. Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 28 stycznia 1938 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-tureckiego. (Dz. U. Min. Sk. Nr 3/38, poz. 67).

Na podstawie § 48 ust. 11, § 56 ust. 8 i § 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dn. 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481) podaje się do wiadomości co następuje:

§ 1.

Obrót towarami, pochodzącymi z polskiego obszaru celnego i towarami, pochodzącymi z Turcji, między polskim obszarem celnym a Turcją, podlega kontroli specjalnej, przewidzianej w §§ 48, ust. 11, 56 ust. 8 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481).

§ 2.

W celu wykonania tej kontroli przy odprawie celnej (ostatecznej, jak i warunkowej, dotyczącej obrotu uszlachetniającego czynnego lub biernego i obrotu reparacyjnego czynnego lub biernego) towarów pochodzących z Turcji a przywożonych do polskie-

go obszaru celnego, jak również towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego a wywożonych do Turcji, wymagane jest od stron przedstawienie:

a) przy odprawie przywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 1,

b) przy odprawie wywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 2.

§ 3.

Świadectwa rozrachunkowe będą wystawiane na polskim obszarze celnym przez Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 4.

Obwieszczenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1938 r. Jednocześnie, w związku z niniejszym obwieszczeniem oraz obwieszczeniami Ministra Skarbu: z dnia 16 lutego 1937 r. (Monitor Polski Nr 43, poz. 59 oraz Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 5, poz. 139), z dnia 2 kwietnia 1937 r. (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu Nr 9, poz. 291), z dnia 25 czerwca 1937 r. (Monitor Polski Nr 146, poz. 244 oraz Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 16, poz. 519) oraz z dnia 18 listopada 1937 r. (Monitor Polski Nr 267, poz. 421 oraz (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 30, poz. 876), uchyla się obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie specjalnej kontroli wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier (Monitor Polski Nr 119, poz. 215 oraz Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 13, poz. 422) jako bezprzedmiotowe.

Okólnik C. 119 Ministerstwa Skarbu z dnia 28 stycznia 1938 r. L. D. IV. 2180/3/38 w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-tureckiego. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 3/38, poz. 77).

Z dniem 1 lutego 1938 r. wchodzi w życie obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 28 stycznia 1938 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-tureckiego (Monitor Polski Nr 25, poz. 17). W myśl tego obwieszczenia kontroli specjalnej podlegać będzie, począwszy od dnia 1 lutego 1938 r., cały obrót towarowy polsko-turecki, a zatem nie tylko wywóz do Turcji, jak to jest dotychczas, ale również przywóz towarów tureckich do polskiego obszaru celnego.

W związku z tym obwieszczeniem Ministerstwo Skarbu wyjaśnia:

1) Przy wykonywaniu kontroli obrotu towarowego polsko-tureckiego ma analogiczne zastosowanie w całości instrukcja Min. Skarbu L. D. IV. 3747/3/37 z dnia 16 lutego 1937 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-rumuńskiego (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 5, poz. 140).

2) Świadectwa rozrachunkowe będą wystawiane, począwszy od dnia 1 lutego 1938 r. przez Polski Instytut Rozrachunkowy w Warszawie; świadectwa te są ważne od dnia wydania do końca następnego miesiąca kalendarzowego.

3) Świadectwa rozrachunkowe, wystawione przed dniem 1 lutego 1938 r. są ważne i powinny być honorowane w terminach ich ważności; odcinki kontrolne powinny być począwszy od dnia 1 lutego 1938 r. wysyłane do Polskiego Instytutu Rozrachunkowego w Warszawie.

4) Jednocześnie, w związku z niniejszym okólnikiem oraz w związku z postanowieniem § 17 ust. 2 instrukcji Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 3747/3/37 z dnia 16 lutego

1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 5, poz. 140), jak również postanowieniami okólników: L. D. IV. 8051/3/37 z dnia 2 kwietnia 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 9, poz. 300) L. D. IV. 15915/3/37 z dnia 25 czerwca 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 16, poz. 550), L. D. IV. 29332/3/37 z dnia 18 listopada 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 30, poz. 884), uchyla się okólnik Minjsterstwa Skarbu L. D. IV. 12215/3/36 z dnia 15 maja 1936 r. w sprawie kontroli specjalnej wywozu towarów z polskiego obszaru celnego do Bułgarii, Jugosławii, Rumunii, Turcji i Węgier (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 13, poz. 438) jako bezprzedmiotowy.

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 5 stycznia 1939 r. w sprawie kontroli specjalnej obrotu towarowego polsko-czesko-słowackiego. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 1/39, poz. 15).

Na podstawie § 48 ust. 11, § 56 ust. 8 i § 62 ust. 6 przepisów wykonawczych z dnia 9 października 1934 r. do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 820) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem z dnia 7 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481), podaje się do wiadomości co następuje:

§ 1.

Obrót towarami, pochodzącymi z polskiego obszaru celnego i towarami, pochodzącymi z Czecho-Słowacji, między polskim obszarem celnym a Czecho-Słowacją, podlega kontroli specjalnej, przewidzianej w §§ 48 ust. 11, 56 ust. 8 i 62 ust. 6 przepisów wykonawczych do prawa celnego (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 481).

§ 2.

W celu wykonania tej kontroli przy odprawie celnej (ostatecznej, jak i warunkowej, dotyczącej obrotu uszlachetniającego czynnego lub biernego i obrotu reparacyjnego czynnego lub biernego) towarów, pochodzących z Czecho-Słowacji, a przywożonych do polskiego obszaru celnego, jak również towarów, pochodzących z polskiego obszaru celnego, a wywożonych do Czecho-Słowacji, wymagane jest od stron przedstawienia:

a) przy odprawie przywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 1,

b) przy odprawie wywozowej — świadectw rozrachunkowych według załączonego wzoru Nr 2.

§ 3.

Świadectwa rozrachunkowe będą wystawiane na polskim obszarze celnym przez Polski Instytut Rozrachunkowy.

§ 4.

Obwieszczenie niniejsze wchodzi w życie trzeciego dnia po dniu ogłoszenia.

(„Monitor Polski“ z dnia 13 stycznia 1939 r. Nr 10, poz. 16).

WILHELM BRASS i S-WIE
CZĘSTOCHOWA, UL. TARGOWA Nr 29

Umowy i konwencje handlowe i gospodarcze

Anglia:
Traktat handlowy i nawigacyjny — D. U. R. P. Nr 57, p. 582/24 r.
Umowa handlowa — D. U. R. P. Nr 59, p. 380/35, 69, p. 517/37 i 46 p. 348/37 r.
Układ dotyczący komiwojażerów i prób — D. U. R. P. Nr 11, p. 56/35 r.
Porozumienie dotyczące taryfikacji biegaczy do maszyn. — D. U. R. P. Nr 84, p. 609/38 r.
Porozumienie w sprawie clenia opon pneumatycz. — D. U. R. P. Nr 29, p. 219/37 r.
Porozumienie w sprawie częściowej zmiany umowy handlowej — D. U. R. P. Nr 78, p. 570/37 r.
Porozumienie w sprawie clenia pewnych wyr. chemicz. — D. U. R. P. Nr 67, p. 508/37 i 48, p. 381/38 r.
Zmiana tekstu listy pierwszej do umowy handlowej — D. U. R. P. Nr 13, p. 91/37 r.

Afganistan:
Traktat przyjaźni — D. U. R. P. Nr 55, p. 523/28 r. art. 3.
Ratyfikacja protokółu celnego — D. U. R. P. Nr 4, p. 25/38 r.

Bulgaria:
Porozumienie handlowe i nawigac. — D. U. R. P. Nr 6, p. 32/27 r.
Konwencja dotycząca eksploatacji linii lotniczej — D. U. R. P. Nr 13, p. 80/ 32 r.

Belgia i ks. Luksemburg:
Traktat handlowy — D. U. R. P. Nr 106, p. 836/ 23 r.
Układ dodatkowy — D. U. R. P. Nr 21, p. 170/36 r.
Protokół dodatkowy — D. U. R. P. Nr 7, p. 57/37 r.

Brazylia:
Układ prowizoryczny — Dz. Urz. M. Sk. Nr 18, p. 288/ 32 r.

Czecho-Słowacja:
Konwencja handlowa i nawigacyjna z dnia 10. II. 34 r. — D. U. R. P. Nr 22, p. 142 i 3/37 r.
Protokół dodatkowy — D. U. R. P. Nr 73, p. 457/35 r.
Protokół dodatkowy — D. U. R. P. Nr 63, p. 458/36 r.
Protokół dodatkowy — D. U. R. P. Nr 14, p. 94/37 r.
Protokół dodatkowy D. U. R. P. Nr 14, p. 98/38 r.

Chiny:
Traktat przyjaźni, handlowy i nawigac. — D. U. R. P. Nr 62, p. 499/31 r.

Dania:
Traktat handlowy i nawigacyjny — D. U. R. P. Nr 74, p. 736/24 r.
Protokół dodatkowy — D. U. R. P. Nr 74, p. 673/34 r.
Protokół dotyczący stosunków handlowych — D. U. R. P. Nr 70, p. 673/ 34 r.
Porozumienie dotyczące prot. taryf. — D. U. R. P. Nr 53, p. 344/35 r.

Egipt:
Porozumienie handlowe — D. U. R. P. Nr 50, p. 419/31 r.

Estonia:
Traktat handlowy i nawigacyjny — D. U. R. P. Nr 38, p. 298/31 r.
Protokół taryfowy — D. U. R. P. Nr 25, p. 203/36 r.
Protokół taryfowy — D. U. R. P. Nr 18, p. 118/37 r.

Protokół dodatkowy do prot. taryf. — D. U. R. P. Nr 49, p. 377/37 r.
Uzupełnienie protokółu taryfowego — Dz. U. R. P. Nr 39, p. 327/38 r.

Francja:
Traktat handlowy — D. U. R. P. Nr 54, p. 423/37 r.
Obwieszczenie w sprawie sprostowania błędu w trakt. handl.—D. U. R. P. Nr 86, p. 624/37 r.
Układ płatniczy — D. U. R. P. Nr 14, p. 97/38r.

Finlandia:
Traktat handlowy i nawigacyjny — D. U. R. P. Nr 81, p. 781/24.
Protokół dodatk. dotyczący komiwojażerów — D. U. R. P. Nr 87, p. 540/35 r.
Protokół taryfowy — D. U. R. P. Nr 63, p. 456/36 r.
Porozumienie dotycz. clenia olejów żywicznych — D. U. R. P. Nr 17, p. 126/38 r.
Porozumienie dotyczące clenia serów — D. U. R. P. Nr 26, p. 234/38 r.
Porozumienie o cleniu serów poch. finlandzkiego — D. U. R. P. Nr 63, p. 482/38 r.

Grecja:
Konwencja handlowa i nawigacyjna — D. U. R. P. Nr 63, p. 509/31 r.
Konwencja dotycząca eksploatacji linii lotniczej — D. U. R. P. Nr 56, p. 437/37 r.
Traktat przyjaźni, koncyliacyjny i arbitrażowy — D. U. R. P. Nr 66, p. 614/32 r.
Protokół dodatkowy do konwencji handlowej — D. U. R. P. Nr 29, p. 260/38 r.

Holandia:
Traktat handlowy i nawigacyjny — D. U. R. P. Nr 60, p. 422/25 r.
Konwencja taryfowa dotycząca stawek konwenc. — D. U. R. P. Nr 29, p. 238/36 r.
Układ taryfowy — D. U. R. P. Nr 79, p. 489/35 r.

Hiszpania:
Konwencja handlowa i nawigacyjna — D. U. R. P. Nr 35, p. 273/36 r.

Irak:
Porozumienie handlowe — D. U. R. P. Nr 37, p. 280/37 r.

Islandia:
Traktat handlowy i nawigacyjny — D. U. R. P. Nr 74, p. 734/24 r.

Indie:
Konwencja dotycząca stosunków handlowych — D. U. R. P. Nr 55, p. 535/32 r.

Jugosławia:
Konwencja handlowa — D. U. R. P. Nr 35, p. 373/24 r.
Protokół dodatkowy w sprawach kontyg. i stawek konwenc. — D. U. R. P. Nr 57, p. 461/31 r.

„WANDA" ZAKŁADY CHEMICZNE I PRZEMYSŁ DRZEWNY W KRYSTYNOPOLU
Telefony № 8 i 9 — P. K. O. № 503.990
WYROBY CHEMICZNE: żywica sosnowa, kalafonia, terpentyna, olej żywiczny i wosk adhezijny do pasów.

Japonia: Porozumienie w sprawie zniżek celnych — D. U. R. P. Nr 77, p. 532/38 r.

Kanada: Konwencja handlowa — D. U. R. P. Nr 61, p. 446/36 r.

Łotwa: Traktat handlowy i nawigacyjny — D. U. R. P. Nr 31, p. 217/31 r.
Protokół taryfowy — D. U. R. P. Nr 26, p. 235/38 r.

Niemcy: Umowa gospodarcza z dn. 1. VII. 38 r. — D. U. R. P. Nr 62, p. 478/38 r.
Rozporządzenie o tymczasowym wprowadzeniu w życie niektórych postanowień Umowy gospodarczej z dn. 1. VII. 38 r. — D. U. R. P. Nr 81, p. 552/38 r.
Porozumienie Polsko-Niemieckie w sprawie dróg celnych — D. U. R. P. Nr 61, p. 518/34 r.

Norwegia: Traktat handlowy i nawigacyjny — D. U. R. P. Nr 84, p. 747/27 r.
Protokół dodatkowy dotycz. zniżek konw. na śledzie oraz ryby w oliwie lub w sosie pomidorowym gat. „clupea spratus" i clupea harengus" — D. U. R. P. Nr 31, p. 296/29 r.
Porozumienie dotyczące clenia syropu i melasy — D. U. R. P. Nr 77, p. 721/34 r.
Protokół taryfowy dotyczący zniżek konwencyjnych — D. U. R. P. Nr 74, p. 463/35 r.
Protokół taryfowy dotyczący zniżek konw. na tłuszcze — D. U. R. P. Nr 34, p. 262/36 r.
Porozumienie w sprawie clenia serów norweskich — D. U. R. P. Nr 55, p. 428/37 r.
Porozumienie dotyczące zmiany tekstu porozum. taryfowego z dn. 14. III. 36 r. — D. U. R. P. Nr 81, p. 550/38 r.

Persja: Umowa handlowa — D. U. R. P. Nr 73, p. 580/30 r.
Układ dodatkowy do konw. handlowej — D. U. R. P. Nr 59, p. 478/31 r.
Protokół wprowadzający (nowy tekst art. IV umowy i ogr. klauzuli) — D. U. R. P. Nr 45, p. 303/35 r.

Portugalia: Konwencja handlowa i nawigacyjna — D. U. R. P. Nr 37, p. 289/31 r.

Rumunia: Konwencja handlowa — D. U. R. P. Nr 84, p. 726/32 r.
Protokół dotyczący konwencji weterynaryjnej — D. U. R. P. Nr 84, p. 726/32 r.
II-gi protokół dodatkowy do konwenc. handl. — D. U. R. P. Nr 64, p. 485/38 r.
I-szy protokół dodatkowy do konwenc. handl. — D. U. R. P. Nr 41, p. 336/38 r.
Konwencja dotycząca ułatwień płatniczych w ruchu turystycznym i podróżnych — D. U. R. P. Nr 43, p. 337/37 r.

Szwecja: Traktat handlowy i nawigacyjny — D. U. R. P. Nr 70, p. 490/25 r.
Protokół dotyczący stosunków handlowych — D. U. R. P. Nr 70, p. 671/34 r.
Protokół w sprawie zmiany i uzupełn. w zniżkach konwenc. — D. U. R. P. Nr 63, p. 457/36 r.

Porozumienie w sprawie clenia produktu „Renad Tallolja" — D. U. R. P. Nr 29, p. 261/38 r.

Szwajcaria: Konwencja handlowa — D. U. R. P. Nr 83, p. 744/22 r.
Układ dodatkowy do konwencji handlowej — D. U. R. P. Nr 46, p. 312/35 r.
Protokół dodatkowy w sprawie zniżek na produkty chemiczne — D. U. R. P. Nr 34, p. 263/36 r.
Porozumienie dotyczące udzielania kontyngentów na tkaniny i plecionki — D. U. R. P. Nr 91, p. 633/36 r.
Protokół dodatkowy do układu dodatkowego — D. U. R. P. Nr 21, p. 132/37 r.
Porozumienie dodatkowe i prot. dodatkowy — D. U. R. P. Nr 62, p. 483/37 r.
Protokół dotyczący zniżek na produkty chemiczne — D. U. R. P. Nr 11, p. 75/38 r.
Okóln. wyjaśniający D. IV. 5149/3/38 — Dz. Urz. Min. Sk. Nr 9, p 227/38 r.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej: Traktat przyjaźni, handlowy i konsularny — D. U. R. P. Nr 49, p. 384/33 r.
Sprostowanie błędu — D. U. R. P. Nr 36, p. 310/38 r.

Turcja: Konwencja handlowa — D. U. R. P. Nr 82, p. 753/34 i 12, p. 68/35 r.

Włochy: Konwencja handlowa — D. U. R. P. Nr 29, p. 181/23 r.

Węgry: Umowa handlowa — D. U. R. P. Nr 98, p. 656/25 r.
Protokół dodat. zawierający nowe listy zniżek konw. — D. U. R. P. Nr 75, p. 606/31 r.
Drugi prot. dodat. zawierający zmianę konwencji i poroz. w sprawach kom. — D. U. R. P. Nr 81/31 r.
Trzeci prot. dodat. zawierający zmiany zniżek — D. U. R. P. Nr 44, p. 325/36 r.
Czwarty prot. dodatkowy do konwencji handlowej — D. U. R. P. Nr 55, p. 427/37 r.
Piąty prot. dodatkowy do konw. handlowej — D. U. R. P. Nr 55, p. 435/38 r.

ORDYNACJA ŁAŃCUCKA

POLECA:

PIWA I WÓDKI

WYROBU FABRYKI

ALFREDA HR. POTOCKIEGO
ORDYNATA W ŁAŃCUCIE

Ważniejsze przepisy celne

Przepisy dotyczące odpraw celnych środków przewozowych.

(Samochody, motocykle, rowery, motorówki, łodzie, pojazdy i konie).

D. U. R. P. Nr 60, poz. 387/35 r. — Rozporządzenie o odprawie środków przewo-
D. U. R. P. Nr 52, poz. 410/37 r. zowych.

D. U. R. P. Nr 69, poz. 404/26 r. — O sposobie odpraw samochodów, motocykli i innych pojazdów motorowych, wprowadzanych do Polski na podstawie tryptyków oraz zaświadczeń i przepustek.

D. U. R. P. Nr 21, poz. 177/30 r. — Konwencja międzynarodowa dotycząca ruchu samochodowego.

D. U. R. P. Nr 98, poz. 900/34 r. — Konwencja międzynarodowa o sposobie opodatkowania obcokrajowych pojazdów mechanicznych.

D. U. R. P. Nr 52. poz. 397/33 r. — Opłaty od pojazdów mechanicznych na Pań-
D. U. R. P. Nr 81, poz. 553/38 r. stwowy Fundusz Drogowy.

D. U. M. S. Nr 27, poz. 808/36 r. — O sposobie pobierania opłat na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego od zagranicznych pojazdów mechanicznych, wprowadzanych na czasowy pobyt.

D. U. R. P. Nr 85, poz. 616/37 r. — O ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych.

D. U. M. S. Nr 33, poz. 996/36 r. — O zwalnianie od opłat celnych samochodów i motocykli, jako rzeczy przesiedlenia.

D. U. R. P. Nr 52, poz. 410/37 r. — O odprawie celnej środków przewozowych — zmiana rozporządzenia ogłoszonego w D. U. R. P. Nr 60, poz. 387/35 r.

Przepisy kolejowo-celne

1. Instrukcja kolejowo-celna z dn. 22. V. 1930 r.—Dz. Urz. Min. Sk. Nr 17, poz. 326/30.
2. Umowa o komunikacji kolejowej między Polską a Litwą z dn. 25. V. 38 r. Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 363/38 r. art. 21 do 23.
3. Regulamin przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych. Dz. U. R. P. Nr 73, poz. 521/38 r. i Dz. U. R. P. Nr 75, poz. 527/38 r.
4. Regulamin przewozu osób, bagażu i przesyłek ekspresowych na kolejach żelaznych. Dz. U. R. P. Nr 73, poz. 520/38 r.
5. Konwencja Międzynarodowa o przewozie osób i bagażu kolejami żelaznymi. — Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 300/33 r.
6. Zarządzenie o odraczaniu należności celnych i innych, przypadających od towarów,

ŻYWNOŚĆ
J. Kapłan, Z. Marcinkowska i S-ka
Grodno, Plac Batorego 5 telefon 168
Hurtowa sprzedaż towarów spożywczo-kolonialnych

zgłaszanych do odprawy celnej przez ajencje celne P.K.P. — Dz. U. M. S. Nr 34, poz. 1010/36 r.

7. O zakazie tranzytowego przewozu niektórych towarów przez obszar celny Rzeczypospolitej Polskiej. — Dz. U. M. S. Nr 7, poz. 60/33 r.

Broń, amunicja, materiały wybuchowe

1. Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych — D. U. R. P. Nr 94, poz. 807/32 r. art. 30—36, 43, 46 i 57.
2. Rozporządzenie o broni białej i o ograniczeniu handlu bronią — D. U. R. P. Nr 10, poz. 96/36 r.
3. Okólnik w sprawie zaświadczeń oględzin przy wywozie materiałów wybuchowych— D. U. M. S. Nr 4, poz. 64/35 r.
4. Pozwolenia na broń do użytku osób oraz pozbywanie się broni — D. U. R. P. Nr 22, poz. 179/33 r.
5. Okólnik Min. Skarbu z dn. 28. II. 33 r. L. D. IV. 4163/3/33 r. w sprawie ograniczeń tranzytowego przewozu niektórych towarów przez obszar celny Rzeczypospolitej Polskiej — D. U. M. S. Nr 7, poz. 60/33 r.

Przepisy karne skarbowe

D. U. R. P. Nr 84, poz. 581/36 r. — Prawo karne skarbowe.

D. U. R. P. Nr 51, poz. 398/37 r. — Przepisy wykonawcze do prawa karnego skarbowego.

D. U. R. P. Nr 20, poz. 164/38 r. — Upoważnienie urzędów celnych do orzecznictwa w sprawach karnych skarbowych oraz ustalenie ich terytorialnej właściwości.

D. U. M. S. Nr 6, poz. 141/38 r. — O właściwościach rzeczowych władz skarbowych w sprawach o przestępstwa objęte p. k. s.

D. U. M. S. Nr 32, poz. 965/36 r. — W sprawie uiszczania należności celnych za towary będące przedmiotem postęp. karnego skarb.

D. U. M. S. Nr 1, poz. 24/37 r. — O zarachowywaniu skonfiskowanych walut, złota i papierów wartościowych.

D. U. M. S. Nr 28, poz. 835/36 r. — Wdrażanie postępowania karnego skarbowego przeciw obywatelom państw obcych o przestępstwa dewizowe.

D. U. M. S. Nr 31, poz. 933/36 r. — Wszczynanie postępowania karnego skarbowego z powodu naruszenia przepisów dewizowych.

D. U. M. S. Nr 21, poz. 724/37 r. — Postępowanie z walorami zatrzymanymi z powodu przestępstw dewizowych.

D. U. M. S. Nr 6, poz. 142/38 r. — Wykładnia art. 46 i 47 p. k. s.

D. U. M. S. Nr 10, poz. 271/38 r. — Inkasowanie kwot składanych tytułem dobrowolnego poddania się karze w postęp. karn. skarb.

D. U. M. S. Nr 14, poz. 363/38 r. — Wykładnia art. 20 p. k. s.

D. U. M. S. Nr 14, poz. 364/38 r. — O umarzaniu postęp. karnego skarbowego z powodu śmierci przestępcy.

D. U. M. S. Nr 16, poz. 395/38 r. — Wykładnia art. 12, 20 i 217 p. k. s.

D. U. M. S. Nr 16, poz. 396/38 r. — O sposobie przekazywania nagród przyznanych funkcjonariuszom policji państwowej.

D. U. M. S. Nr 16, poz. 397/38 r. — O zakładaniu i rozstrzyganiu środków obrony w postępowaniu karnym skarbowym.

D. U. M. S. Nr 17, poz. 420/38 r. — Wykładnia przepisów prawa karnego skarbowego o dobrowolnym poddaniu się karze.

D. U. M. S. Nr 23, poz. 583/38 r. — Wykładnia art. 80 p. b prawa karn. skarbowego

D. U. M. S. Nr 23, poz. 584/38 r — W sprawie obliczania podstawy wymiaru grzywien orzekanych za naruszenie przepisów prawa celnego.

D. U. M. S. Nr 27, poz. 655/38 r. — Sprzedaż z przetargu kart do gry.

D. U. M. S. Nr 21, poz. 530/38 r. — W sprawie opodatkowania nagród za wykrycie wszelkiego rodzaju przestępstw skarbowych.

D. U. M. S. Nr 17, poz. 421/38 r. — O stosowaniu ustawy o amnestii z dn. 2. I. 1936 r. w postępowaniu karnym skarbowym.

D. U. M. S. Nr 16, poz. 399/38 r. — W sprawie przedstawiania do kontroli zgłoszeń celnych, dołączanych do spraw karnych skarbow.

D. U. M. S. Nr 16, poz. 398/38 r. — O ewidencji opłat za upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych.

D. U. R. P. Nr 43, poz. 340/37 r. — Rozporządzenie o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (D. U. R. P. Nr 62, poz. 580/32 r.).

D. U. R. P. Nr 85, poz. 571/38 r. — Odpowiedzialności za naruszenie przepisów w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi.

Ustawy i przepisy celne

Prawo celne, normujące całokształt spraw celnych — D. U. R. P. Nr 84, poz. 610/33r.

Przepisy wykonawcze do prawa celnego — D. U. R. P. Nr 90, poz. 820/34 r.

Rozporządzenie o ustanowieniu taryfy celnej przywozowej — D. U. R. P. Nr 85, poz. 732/32 r.

Przepisy wykonawcze do rozp. o ustanow. taryfy celnej przywozowej — D. U. R. P. Nr 92, poz. 833/34 r.

Rozporządzenie o ustanowieniu taryfy celnej wywozowej — D. U. R. P. Nr 96, poz. 873—4/34 r.

Rozporządzenie o organizacji i zakresie działania urzędów celnych, podurzędów celnych i posterunków celnych — D. U. M. S. Nr 34, poz. 453/34 r.

Instrukcja manipulacyjna dla władz i urzędów celnych — D. U. M. S. Nr 5, poz. 89/35 r.

Instrukcja kolejowo-celna — D. U. M. S. Nr 17, poz. 326/30 r.

Instrukcja pocztowo-celna — D. U. M. S. Nr 20, poz. 684/37 r.

Instrukcja żeglugowo-celna — D. U. M. S. Nr 24, poz. 601/38 r.

Instrukcja w sprawie statystyki celnej — D. U. R. P. Nr 40, poz. 350/30 r.

Instrukcja Min. Skarbu w sprawie odpraw celnych przedmiotów dla osób dyplomatycznych — D. U. M. S. Nr 27, poz. 661/38 r.

Tabela tarowa — D. U. M. S. Nr 15, poz. 378/38 r.

Rozporządzenie w sprawie zakazu przywozu towarów — D. U. R. P. Nr 36, poz. 280/36.

Rozporządzenie o warunkach udzielania pozwoleń na prawo przywozu towarów objętych zakazami przywozu — D. U. R. P. Nr 36, poz. 281/36 r.

Okólnik Min. Skarbu w sprawie ogólnego pozwolenia M. P. i H. na przywóz niektórych towarów z zagranicy — D. U. M. S. Nr 19, poz. 662/37 r., D. U. M. S. Nr 23, poz. 758/37 r., D. U. M. S. Nr 33, poz. 940/37 r. i D. U. M. S. Nr 18, poz. 447/38 r.

Rozporządzenie w sprawie osobnych opłat za wykonywane czynności przez funkcjonariuszów celnych poza miejscem urzędowym lub poza czasem urzędowym oraz za konwojowanie i strzeżenie towaru — D. U. R. P. Nr 48, poz. 375/37 r.

Przepisy lotniczo-celne i związane z celnictwem

1. Przepisy wykonawcze do prawa celnego — § 179—201 — D. U. R. P. Nr 90, poz. 820/34 r.
2. Kontrola graniczna w komunikacji lotniczej — D. U. R. P. Nr 65, poz. 489/38 r.
3. Instrukcja o tryptykach samolotowych i przepustkach lotniczych — D. U. R. P. Nr 78, poz. 620/31 r. § 2.
4. Rejestr ruchu statków powietrznych — D. U. R. P. Nr 78, poz. 620/31 r. § 4.
5. Prawo lotnicze — D. U. R. P. Nr 69, poz. 437/35 r.
6. Instrukcja w sprawie dzienników podróży statków powietrznych — D. U. R. P. Nr 18, poz. 140/38 r.
7. Współpraca władz celnych z policją na lotniskach paszportowo-celnych — D. U. R. P. Nr 65, poz. 489/38 r.
8. Miejsca przelotu granic Państwa przez statki powietrzne — D. U. R. P. Nr 21, poz. 173/36 r.
9. Rozporządzenie w sprawie licencyj lotniczych (w lotnictwie cywilnym) — D. U. R. P. Nr 35, poz. 323/29 r.
10. Rozporządzenie o lotnictwie szybowcowym — D. U. R. P. Nr 75, poz. 547/37 r.
11. Okólnik o wywozie materiału lotniczego przez Polskie Linie Lotnicze „Lot" — D. U. M. S. Nr 7, poz. 207/37 r.
12. Okólnik w sprawie odprawy przesyłek lotniczych, nadawanych koleją z powodu przerwy w komunikacji lotniczej — D. U. M. S. Nr 14, poz. 456/37 r.
13. Międzynarodowa Konwencja Sanitarna, dotycząca żeglugi powietrznej—D. U. R. P. Nr 8, poz. 84/36 r. i D. U. R. P. Nr 44, poz. 365/38 r.
14. Konwencja międzynarodowa o ujednostajnieniu niektórych prawideł, dotyczących przewozu lotniczego — D. U. R. P. Nr 8, poz. 49/33 r.
15. Międzynarodowa Konwencja o urządzeniu żeglugi powietrznej — D. U. R. P. Nr 108, poz. 837/31 r.
16. Rozporządzenie o zapobieganiu zderzeniom statków powietrznych w trudnych warunkach atmosferycznych — D. U. R. P. Nr 16, poz. 111/38 r.

Sojusz Ukraińskich Kooperatyw Spółdzielnia z odpowiedzialnością udziałami **w Kopyczyńcach,** z siedzibą **w CZORTKOWIE**
Handel Zboża, Eksport Jaj, Hurtownia Towarów mieszanych w Kopyczyńcach, Czortkowie i Chorostkowie
Telefon 4 i 47 Telefon 50 Telefon 19

17. O rejestrze państwowym statków powietrznych oraz o sposobie ich rejestracji i systemie znaczenia — D. U. R. P. Nr 69, poz. 635/32 r.
18. Okólnik Min. Skarbu L. D. IV. 25908/3/38 z dn. 5. X. 38 r. o odprawie celnej sprzętu lotniczego, jego części i materiałów do obsługi linii dla P.L.L. „Lot".
19. O tranzycie części samolotowych przez obszar celny polski — D. U. M. S. Nr 7, poz. 168/38 r.
20. W sprawie odraczania terminów odlotu za granicę statków powietrznych, odprawianych warunkowo przy przylocie — D. U. M. S. Nr 17, poz. 541/36 r.

Przepisy w sprawie ograniczeń dewizowych

D. U. R. P. Nr 32, p. 249 i 250/36 r. — Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 26. IV. 1936 r. i jego późniejsze zmiany w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi.
D. U. R. P. Nr 67, poz. 488/36 r.
D. U. R. P. Nr 76, poz. 528/38 r.
D. U. R. P. Nr 85, poz. 571/38 r.

D. U. M. S. Nr 12, poz. 412/36 r. — Instrukcja w sprawie wykonywania przez urzędy celne i placówki granicznej kontroli skarbowej przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą.

D. U. M. S. Nr 12, p. 410 i 411/36 r. — W sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą za pośrednictwem poczty.

D. U. M. S. Nr 13, poz. 436/36 r. — O wywozie za granicę środków płatniczych przez urzędników wyjeżdżających z polecenia Min. Sp. Zagranicznych.

D. U. M. S. Nr 16, p. 522 i 527/36 r. — O wykonywaniu przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą.

D. U. M. S. Nr 17, poz. 549/36 r. — W sprawie wykonania przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą.

D. U. M. S. Nr 20, poz. 636/36 r. — W sprawie wywozu z W. M. Gdańska przez Polskę za granicę waluty polskiej.

D. U. M. S. Nr 21, poz. 680/36 r. — Instrukcja w sprawie wykonywania przez urzędy
D. U. M. S. Nr 23, poz. 719/36 r. celne i placówki graniczne kontroli skarbowej przepisów o obrocie pieniężnym z zagranicą.

Ok. Min. Sk. Nr B. P. 3962/37 r. — z dn. 21. IV. 37 r. w sprawie wynagrodzeń za pracę w godzinach pozaurzędowych w związku z kontrolą dewizową.

D. U. M. S. Nr 21, poz. 684/36 r. — O wywozie środków płatniczych w ruchu podróżnych do Bułgarii, Jugosławii i Węgier.

D. U. M. S. Nr 23, poz. 711/36 r. — O organach i zakresie działania Inspektoratu Dewizowego Ministerstwa Skarbu.

D. U. M. S. Nr 23, poz. 718/36 r. — Generalne zezwolenie na przywóz z zagranicy złota.

D. U. M. S. Nr 24, poz. 725/36 r. — Uprawnienia dewizowe Banku Polskiego.

D. U. M. S. Nr 28, poz. 835/36 r. — Wdrażanie postępowania karnego skarbowego przeciw obywatelom państw obcych o przestępstwa dewizowe.

D. U. M. S. Nr 31, poz. 933/36 r. — Wszczynanie postępowania karnego skarbowego z powodu naruszenia przepisów dewizowych.

D. U. M. S. Nr 9, poz. 296/37 r. — Wywóz do Gdańska waluty polskiej na podstawie zaświadczeń o przywozie pieniędzy i walorów.

D. U. M. S. Nr 14, poz. 450/37 r. — Wywóz środków płatniczych i ks. oszczędnościowych w transportach zbiorowych (np. emigracja).

D. U. M. S. Nr 14, poz. 451/37 r. — W sprawie zaświadczeń o przywozie pieniędzy.

D. U. M. S. Nr 16, poz. 506/37 r. — Konwencja z Rumunią, dotycząca ułatwień płatniczych w ruchu turystów i podróżnych.

D. U. M. S. Nr 16, poz. 526/37 r. — W sprawie pozwoleń na wwóz środków płatniczych i walorów.

D. U. M. S. Nr 21, poz. 724/37 r. — Postępowanie z walorami zatrzymanymi z powodu przestępstw dewizowych.

D. U. M. S. Nr 1, poz. 17/38 r. — Nadzór nad obrotem towarowym i ruchem osobowym z Gdańskiem.

D. U. M. S. Nr 10, poz. 273/38 r. — Wywóz przez cudzoziemców listów kredytowych wystawionych za granicą na ich imię.

D. U. M. S. Nr 12, poz. 328/38 r. — W sprawie rewizji celnej i walutowej w kolejowym ruchu podróżnych.

D. U. M. S. Nr 27, poz. 646/38 r. — W sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi.

D. U. M. S. Nr 27, poz. 652/38 r. — Wprowadzenie zakazu przywozu pieniędzy w walucie czesko-słowackiej.

Przepisy w związku z obrotem towarowym i rozrachunkowym

D. U. R. P. Nr 36, poz. 279/36 r. — Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej w sprawie
D. U. R. P. Nr 85, poz. 571/38 r. kontroli obrotu towarowego z zagranicą i W. M. Gdańskiem.

D. U. M. S. Nr 30, poz. 894/36 r. — Polski Instytut Rozrachunkowy — P.I.R. —

D. U. M. S. Nr 3, poz. 81/37 r. — Instrukcja o kontroli obrotu towarowego polsko-
D. U. M. S. Nr 10, poz. 274/38 r. — niemieckiego.

D. U. M. S. Nr 5, poz. 140/37 r. — Instrukcja o specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-rumuńskiego.

D. U. M. S. Nr 9, poz. 292 i 300/37 r. — Kontrola specjalna obrotu towarowego polsko-jugosłowiańskiego.

D. U. M. S. Nr 15, poz. 491/37 r. — Kontrola specjalna obrotu towarowego polsko-
D. U. M. S. Nr 16, poz. 519/37 r. włoskiego.

D. U. M. S. Nr 16, poz. 550/37 r. — Kontrola specjalna obrotu towarowego polsko-węgierskiego.

D. U. M. S. Nr 30, p. 876 i 884/37 r. — Kontrola specjalna obrotu towarowego polsko-bułgarskiego.

D. U. M. S. Nr 3, p. 67 i 77/38 r. — Kontrola specjalna obrotu towarowego polsko-tureckiego.

D. U. M. S. Nr 19, p. 582 i 595/36 r. — Kontrola specjalna przywozu do polskiego obszaru celnego towarów, poch. ze Szwajcarii.

D. U. M. S. Nr 22, p. 696 i 509/36 r. — Lista towarów, przy wywozie których z Polski do Gdańska są wymagane zaświadczenia walu-

towe. (D. U. R. P. Nr 37, p. 285/36 r. i D. U. R. P. Nr 46, p. 338/36 r.)

D. U. M. S. Nr 16, poz. 512/36 r. — Instrukcja o kontroli wywozu i przywozu towarów z Polski do Gdańska i odwrotnie.

D. U. M. S. Nr 25, poz. 768/36 r. — Kontrola dewizowa przesyłek pocztowych, zawierających karty do gry.

D. U. M. S. Nr 28, poz. 833/36 r. — Postępowanie z zaświadczeniami walutowymi przy eksporcie drzewa.

D. U. S. M. Nr 29, poz. 874/36 r. — Zwolnienie od zaświadczeń walutowych niektórych towarów wywożonych do Gdańska.

D. U. M. S. Nr 29, poz. 875/36 r. — Zwalnianie od obowiązku przedstawienia świadectw rozrachunkowych w obrocie księgarskim z Niemcami.

D. U. M. S. Nr 33, poz. 993/36 r. — O zaświadczeniach walutowych nie wypełnionych należycie.

D. U. M. S. Nr 2, poz. 64/37 r. — O wysyłaniu zaświadczeń walutowych oraz świadectw rozrachunkowych do P.I.R.

D. U. M. S. Nr 6, poz. 171/37 r. — Wzory świadectw rozrachunkowych w obrocie z Niemcami.

D. U. M. S. Nr 8, poz. 256/37 r. — Sprzedaż towarów podlegających kontroli specjalnej.

D. U. M. S. Nr 21, poz. 722/37 r. — Kontrola dewizowa przesyłek z artyk. monopolowymi i akcyzowymi wysyłanymi za granicę lub do obszaru W. M. Gdańska.

D. U. M. S. Nr 19, poz. 584/36 r. — Zwolnienia od obowiązku przedstawienia za-
D. U. M. S. Nr 6, poz. 137/38 r. świadczeń walutowych przy wywozie niektórych
D. U. M. S. Nr 13, poz. 426/36 rr towarów (Monitor Polski Nr 162, p. 295 z 1936 r.)

D. U. M. S. Nr 13, poz. 426/36 r. — Instrukcja o postępowaniu z zaświadczeniami wa-
D. U. M. S. Nr 13, poz. 418/36 r. lutowymi.

D. U. M. S. Nr 1, poz. 17/38 r. — Nadzór nad obrotem towarowym i ruchem osobowym z W. M. Gdańskiem.

D. U. M. S. Nr 6, poz. 137/38 r. — Przyjmowanie zgłoszeń wywozowych oraz wydawanie zaświadczeń walutowych.

D. U. M. S. Nr 9, poz. 226/38 r — Postępowanie z zaświadczeniami walutowymi i świadectwami rozrachunkowymi przy odprawach celnych wywozowych przesyłek pocztowych.

D. U. M. S. Nr 12, p. 316 i 317/38 r. — Polsko-gdańskie porozumienie w związku z polską gospodarką dewizową.

D. U. M. S. Nr 14, poz. 366/38 r. — Zaświadczenia dla potrzeb rozrachunkowych o cleniu towarów tureckich.

Tylko z tym znakiem znak Ć fa bryczny jest prawdziwa
OD 150 LAT ZNANA PORCELANA „ĆMIELÓW"

D. U. M. S. Nr 20, poz. 487/38 r. — Zmiana instrukcji o specjalnej kontroli obrotów towarowych: polsko-niemieckich i polsko-rumuńskich.

D. U. M. S. Nr 21, poz. 523/38 r. — W sprawie ograniczeń wywozu zwierząt przy różnicy wagi rzeczywistej z wystawioną w świadectwie rozrach. lub zaświadczeniu walutowym.

D. U. M. S. Nr 24, poz. 594/38 r. — Cz. wprowadzenie w życie umowy gospodarczej polsko-niemieckiej wraz z układem w sprawie płatności (rozrachunku) za obroty towarowe.

D. U. M. S. Nr 24, poz. 614/38 r. — Zmiana okólników w sprawie obrotu płatniczego z Niemcami.

Sprawy celno-weterynaryjne

1. Ograniczenia obrotu towarowego z zagranicą ze względu na ochronę zwierząt — § 24 cz. IV przepisów wykonawczych do prawa celnego — D. U. R. P. Nr 90, p. 820/34 r.
2. Rozporządzenia o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych — D. U. R. P. Nr 77, p. 673/27 r., art. 1, 10—15, Nr 114, p. 975/27 r., Nr 50, p. 360/36 r. i Nr 27, p. 245/38 r.
3. O badaniu mięsa i przetworów mięsnych przywożonych z zagranicy — D. U. R. P. Nr 54, p. 443/31 r., Nr 110, p. 988/34 r. i Nr 92, p. 643/36 r. § 42.
4. Rozporządzenie o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa — D. U. R. P. Nr 60, p. 454/33 r., art. 22—28 i Nr 18, p. 132/38 r., art. 10.
5. Rozporządzenie w sprawie przywozu tłuszczów i wełny — D. U. R. P. Nr 77, p. 673/27 r.
6. Postępowanie ze zwierzętami zabłąkanymi — D. U. M. S. Nr 13, p. 357/24 r.
7. Przywóz włosia i szczeciny — D. U. R. P. Nr 76, p. 572/29 r. i Nr 42, p. 411/28 r.
8. O przewozie (tranzycie) i przywozie paszy objętościowej (słoma, siano, sieczka) z Z. S. R. R., Łotwy i Litwy — D. U. M. S. Nr 16, p. 179/29 r.
9. O przewozie zwierząt, surowców i przetworów pochodzenia zwierzęcego, paszy objętościowej oraz niektórych przetworów z obszarów Z. S. R. R., Łotwy i Litwy — D. U. R. P. Nr 42, p. 411/28 r.
10. Przywóz koni do uczestnictwa w wyścigach — D. U. R. P. Nr 53, p. 454/30 r.
11. O przywozie i przewozie z zagranicy **psów i kotów** — D. U. R. P. Nr 18, p. 99/31 r.
12. Rozporządzenie o przywozie z zagranicy niektórych zwierząt, surowców i przetworów pochodzenia zwierzęcego — D. U. R. P. Nr 75, p. 704/34 r.
13. Rozporządzenie w sprawie przywozu i przewozu papug — D. U. R. P. Nr 10, p. 71/30 r.
14. O przewozie przez terytorium polskie ryb, raków i innych skorupiaków oraz surowców i przetworów pochodzenia zwierzęcego — D. U. R. P. Nr 75, p. 705/ 34 r.
15. Opłaty weterynaryjne za badanie zwierząt przywożonych i przewożonych zza granicy — D. U. R. P. Nr 42, p. 410/28 r., Nr 11, p. 73/33 r. i Nr 38, p. 345/34 r.
16. Opłaty weterynaryjne za badanie mięsa i przetworów mięsnych wprowadzanych zza granicy — D. U. R. P. Nr 54, p. 443/31 r. i Nr 60, p. 454/31 r.
17. Zniesienie obowiązku przedstawiania świadectw zdrowotności przy przywozie skór surowych z Anglii — D. U. M. S. Nr 2, p. 54/38 r.
18. Zakaz tranzytowego przewozu gołębi żywych — D. U. M. S. Nr 7, p. 60/33 r

Konwencje i umowy weterynaryjne

Anglia: Protokół — część VI-ta do umowy handlowej — D. U. R. P. Nr 59, p. 380/35 r.

Belgia: Konwencja weterynaryjna — D. U. R. P. Nr 96, p. 827/32 r.

Czecho-Słowacja: Konwencja sanitarno-weterynaryjna—D. U. R. P. Nr 111, p. 644/26 r. Nr 73, p. 457/35 r. i Nr 22, p. 142/37 r.

Estonia: Konwencja weterynaryjna — D. U. R. P. Nr 63, p. 528/34 r.

Francja: Konwencja weterynaryjna — D. U. R. P. Nr 55, p. 537/32 r., Nr 101, p. 861/32 r. i Nr 54, p. 423/37 r. art. 43.

Niemcy: Umowa gospodarcza — załącz. „C" i „D" — D. U. R. P. Nr 62, p. 478/38 r. art. 7.

Rumunia: Konwencja weterynaryjna — D. U. R. P. Nr 84, p. 726/32 r.

Włochy: Konwencja weterynaryjna — D. U. R. P. Nr 65, p. 535/31 r.

Przepisy probierczo-celne i o legalizacji wag

1. Rozporządzenie o urzędach probierczych i zakresie ich działania — D. U. R. P. Nr 113, p. 659/26 r. i D. U. R. P. Nr 18, p. 143/38 r.
2. Sposób postępowania z przesyłkami pocztowymi, zawierającymi przedmioty z metali szlachetnych — zobacz § 26 instrukcji pocztowo-celnej — D. U. M. S. Nr 20, p. 684/37 r.
3. O zwalnianiu od powinności probierczych wzorów towarów z metali szlachetnych, przywożonych przez komiwojażerów niemieckich i odprawianych warunkowo — zobacz art. 9 pkt. g Umowy Gospodarczej Polsko-Niemieckiej — D. U. R. P Nr 62, p. 478/38 r.
4. Rozporządzenie o państwowych cechach probierczych — D. U. R. P. Nr 41, p. 306/36 r.
5. Okólnik w sprawie legalizacji miar i wag — D. U. Min. Sk. Nr 17, p. 548/36 r.
6. Rozporządzenie o opłatach za legalizację narzędzi mierniczych — D. U. R. P. Nr 32, p. 281/38 r.
7. Rozporządzenie o ważności legalizacji pojemników dokładniejszych i granic uchybień obiegowych dla narzędzi mierniczych — D. U. M. S. Nr 14, p. 375/38 r.
8. Okólnik Min. Skarbu Nr D. IV. 28335/3/38 z dn. 31. X. 38 r. Wyjaśnienia do § 26 instrukcji pocztowo-celnej, w sprawie podawania kwoty należności celnych w szczegółowych spisach przedmiotów podlegających zgłoszeniu w urzędzie probierczym.

Ważniejsze okólniki Ministerstwa Skarbu w sprawie zniżek konwencyjnych i świadectw pochodzenia

D. U. M. S. Nr 18, poz. 419/35 r. — Stosowanie zniżek konwencyjnych przy kombinowanych stawkach celnych.

D. U. M. S. Nr 19, poz. 447/35 r. — Stosowanie ceł konwencyjnych do przedmiotów nie mających samoistnych stawek celnych.

D. U. M. S. Nr 15, poz. 361/35 r. — Stwierdzanie pochodzenia i przechodzenia towarów przy odprawach celnych.

D. U. M. S. Nr 32, poz. 720/35 r.

D. U. M. S. Nr 36, poz. 834/35 r.

D. U. M. S. Nr 9, poz. 184/35 r. — Honorowanie świadectw pochodzenia, gdy nie są w nich wymienieni odbiorcy w Polsce.

D. U. M. S. Nr 22, poz. 512/35 r. — Świadectwa pochodzenia wystawiane względnie wizowane po wysłaniu towarów do polskiego obszaru celnego.

D. U. M. S. Nr 15, poz. 496/36 r. — Wzory świadectw pochodzenia.

D. U. M. S. Nr 21, poz. 673/36 r. — Dochowania warunków specjalnych, zastrzeżonych w pozwoleniach przywozu.

D. U. M. S. Nr 21, poz. 683/36 r. — Świadectwa pochodzenia przedkładane przy stosowaniu zniżek celnych lub zwolnień od cła.

D. U. M. S. Nr 34, poz. 1026/36 r. — Nazwy towarów w świadectwach pochodzenia.

D. U. M. S. Nr 34, poz. 1027/36 r. — Świadectwa pochodzenia, przedstawiane w związku z pozwoleniami na prawo przywozu.

D.U. M. S. Nr 3, poz. 93/37 r. — Stosowanie pozwoleń przywozu.

D. U. M. S. Nr 3, poz. 94/37 r. — Stawki celne, uzależnione od przywozu towarów zza granicy w pewnych okresach czasu, oraz odprawa celna towarów w wyznaczonych przez umowy handlowe urzędach celnych.

D. U. M. S. Nr 16, poz. 529/37 r. — Stosowanie świadectw pochodzenia w razie różnicy między wagą w świadectwie pochodzenia, a wagą przesyłki.

D. U. M. S. Nr 32, poz. 910/37 r. — Honorowanie świadectw pochodzenia wystawianych przez burmistrzów miast francuskich.
Okólnik Dyrekcji Ceł w Warszawie z dnia 3. VIII. 1937 r. L. II. 4/1/539/37 normujący tryb postępowania przy ujawnieniu różnic pomiędzy danymi świadectwa pochodzenia, a towarem.

D. U. M. S. Nr 9, poz. 303/37 r. — Stosowanie ceł konwencyjnych, gdy konwencja zastrzega, że cła konwencyjne dotyczą towarów pochodzących z kolonii.

D. U. M. S. Nr 22, poz. 741/37 r. — Stosowanie zniżek celnych konwencyjnych ustanowionych w umowach dla określonych kontyngentów danego towaru.

Filmy

1) Konwencja dla ułatwienia międzynarodowego obiegu filmów o charakterze wychowawczym — Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 601/37 r.
2) Rozporządzenie w sprawie przechowywania (składowania) filmów — D. U. R. P. Nr 36, poz. 327/29 r.
3) Ustawa o filmach i ich wyświetlaniu — D. U. R. P. Nr 36, poz. 323/34 r.
4) Rozporządzenie o przedstawianiu do zatwierdzenia środków reklamowych filmów — D. U. R. P. Nr 110, poz. 982/34 r.
5) Rozporządzenie o Komisjach Filmowych — D. U. R. P. Nr 68, poz. 427/35 r.
6) Okólnik D. IV. 8089/4/28 — w sprawie clenia filmów naukowych poza Urzędem Celnym w Warszawie.

Gdańsk

Dość spojrzeć na mapę Europy, by stwierdzić, że życie Gdańska i jego rozwój jest ściśle złączony z Polską, że Polska i tylko Polska jest tym sercem, które ożywia energię życia i pracy Gdańska. Jest to tak naturalne i tak rzucające się w oczy, iż nie przełamią tej prawdy żadne wybiegi polityczne, żadne inne mniej czy więcej fantastyczne teorie i doktryny — związek Gdańska z Polską jest tak prosty i niezaprzeczalny, iż nie potrzeba nawet w tej sprawie przeprowadzać jakichkolwiek dyskusji i dowodów a każdy, kto zapozna się z dziejami tego miasta, gdy spojrzy na mapę, gdy porówna rozpiętość pracy Gdańska teraz i przed wojną, musi tę ścisłą łączność i zależność uznać czy mu się to podoba czy nie, czy mu to jest wygodne czy nie, czy jest w tej sprawie zainteresowany czy nie.

Ten pewnik zawisłości Gdańska od Polski jest największym prawem Polski do tego miasta, a prawo to zostało uznane (jakkolwiek w ograniczonej formie) przez narody europejskie, a nawet całego świata, co zostało wyrażone w art. 104 działu XI Traktatu Wersalskiego:

Artykuł ten brzmi:

„Pomiędzy Rządem Polskim a Wolnym Miastem Gdańskiem zawarta zostanie konwencja; w ułożeniu jej brzmienia zobowiązują się pośredniczyć Główne Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone; otrzyma ona moc obowiązującą jednocześnie z ukonstytuowaniem się Wolnego Miasta Gdańska; konwencja ta:

1) włączy Wolne Miasto Gdańsk do obszaru celnego polską granicą celną i zapewni ustanowienie w porcie strefy wolnej;
2) zapewni Polsce bez żadnych zastrzeżeń swobodne używanie i korzystanie z dróg wodnych, doków, basenów, nadbrzeży i innych budowli na terytorium Wolnego Miasta, koniecznych dla wwozu i wywozu z Polski;
3) zapewni Polsce nadzór i zarząd Wisły i całej sieci kolejowej w granicach Wolnego Miasta, z wyjątkiem tramwajów i innych kolei służących głównie potrzebom Wolnego Miasta, jako też nadzór i zarząd komunikacji pocztowych, telegraficznych i telefonicznych między Polską i portem gdańskim;
4) zapewni Polsce prawo rozwijania i ulepszania dróg wodnych, doków, basenów nadbrzeży, dróg żelaznych i innych budowli i środków komunikacji wyżej wzmiankowanych oraz prawo wydzierżawiania lub nabywania w tym celu na odpowiednich warunkach koniecznych terenów i wszelkiej własności;
5) zapewni, iż żadne różnice nie będą czynione w Wolnym Mieście Gdańsku na niekorzyść obywateli polskich i innych osób polskiego pochodzenia lub mówiących po polsku;
6) **zapewni prowadzenie spraw zagranicznych Wolnego Miasta Gdańska oraz ochronę jego obywateli za granicą przez Rząd Polski".**

Jakkolwiek więc obszar Wolnego Miasta jest terenem politycznie samodzielnym, jakkolwiek ograniczony jest polityczną granicą, postanowienia wyżej cytowanego artykułu Traktatu Wersalskiego wskazują na obowiązek Gdańska służenia Polsce i ograniczają jego samodzielność.

Już pierwszy punkt tego artykułu przełamuje niejako granicę polityczną włączając obszar Wolnego Miasta w granice polskiego obszaru celnego jednocząc go w jedną gospodarczą całość Polski. Punkty od 2—5 jeszcze bardziej zacierają to rozgraniczenie przez przyznanie Polsce praw wyłącznej własności jak kolej, poczta dla komunikacji z Polską, dalej praw swobodnego korzystania i administrowania portem, drogami wodnymi, prawa rozbudowy portu; zapewnienie pełnych praw obywateli polskich, osób pochodzenia polskiego, a nawet osób mówiących po polsku.

Uwypukleniem zaś praw Polski jest punkt 6 oddający Rządowi Polskiemu wyłączność reprezentowania i obrony Gdańska na terenie międzynarodowym. Uwzględniając te wszystkie postanowienia i fakt wykorzystywania przez Polskę wszystkich tych praw dochodzi się do wniosku, iż właściwie obszar Gdańska jest niczym innym jak dzielnicą Polski o specjalnych szerszych prawach autonomicznych, a wyrazem tego jest to, że reprezentantem Rządu Polskiego w Gdańsku jest Komisarz Generalny R. P., stanowisko o charakterze zbliżonym do wojewody.

Wszystkie postanowienia artykułu 104 Traktatu Wersalskiego zostały wykonane i został zawarty cały szereg umów i porozumień, z których najważniejszą jest konwencja pomiędzy Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem, zawarta w Paryżu dnia 9 listopada 1920 r.; Umowa Polsko-gdańska w Warszawie z dnia 24 października 1921 r. celem wykonania i uzupełnienia polsko-gdańskiej konwencji z 9 listopada 1920 r. (tak zwana Umowa Warszawska) oraz układ pomiędzy Rządem Polskim a Senatem W. M. Gdańska o uregulowaniu niektórych spraw celnych z dnia 6 sierpnia 1934 r. (tak zwana umowa sierpniowa).

Jak wyżej powiedziano, Rząd Rzeczypospolitej Polskiej reprezentuje Komisariat Generalny R. P., obejmujący działalnością swą całokształt interesów polskich oraz czuwający nad przestrzeganiem praw Polski.

Własność Polski stanowią:

1) Koleje,
2) Cło,
3) Poczta dla komunikacji z Polską.

Kolej. Wszystkie urządzenia kolejowe są własnością P.K.P. i administracyjnie należą do Dyrekcji P.K.P. w Toruniu. Zaznaczyć tu należy, że każdy pracownik kolejowy musi znać język polski i w tym języku załatwiać interesantów, gdy się do niego w tym języku zwracają. Cała administracja kolejami gdańskimi tak pod względem gospodarczym, technicznym, handlowym jak i personalnym należy do Dyrekcji P.K.P. w Toruniu.

Cło. Cło będące własnością Skarbu Państwa Polskiego, jest obsługiwane przez Dyrekcję Ceł w Gdańsku (Landeszollamt) podległą bezpośrednio Ministerstwu Skarbu. Dyrekcja Ceł terytorialnie obejmuje cały obszar Wolnego Miasta Gdańska. Organizacja administracji celnej jest nieco różna od administracji polskiej i tak:

Do zadań służby celnej w Gdańsku należy nie tylko pobór ceł, sprawy karno-skarbowe i wykonywanie postanowień polskich przepisów celnych w przywozie i wywozie towarów, ale również i ochrona celna granicy celnej.

Organizacja służby celnej w Gdańsku przedstawia się następująco:

Cło: Cło pozostające pod zarządem Ministerstwa Skarbu jest w Gdańsku wykonywane przez Dyrekcję Ceł w Gdańsku (Landeszollamt) podległą w sprawach dotyczących wykonywania prawa celnego bezpośrednio Ministerstwu Skarbu w Warszawie, natomiast w sprawach personalnych (oraz w sprawach poboru niektórych podatków gdańskich — połączone tu z czynnościami u. c.) kompetencja jest pozostawiona Dyrekcji Ceł w Gdańsku i Senatowi W. M. Gdańska. Personel urzędniczy urzędów i Dyrekcji Ceł rekrutuje się z obywateli gdańskich.

Do zadań Dyrekcji Ceł w Gdańsku należy również ochrona granicy celnej na odcinku wybrzeża gdańskiego i granicy gdańsko-niemieckiej (Prus Wschodnich), która pokrywa się z granicą polityczną Gdańska i granicą obszaru celnego polskiego.

Organizacja służby celnej w Gdańsku jest następująca:

1) Dyrekcja Ceł w Gdańsku (Landeszollamt),

2) urzędy celne morskie:
   1. Wolna strefa (Freibezirk) również kolejowy,
   2. Kanał portowy (Hafenkanal) również kolejowy,
   3. Dworzec wiślany (Weichselbanhof) również kolejowy,
   4. Holm (Holm) również kolejowy.
   5. Packhof tylko morski.
3) urzędy wewnętrzne:
   1. Leegetor,
   2. Dworzec główny (Hauptbahnhof),
   3. Poczta,
   4. Oliwa,
   5. Sopoty (Zoppot) z ekspozyturą w przystani statków,
   6. Pszczółki (Hohenstein).
4) urzędy specjalne:
   1. urząd dla spraw obrotu uszlachetniającego w Gdańsku,
   2. urząd dla spraw karnych (przy Dyrekcji Ceł),
   3. główny urząd badania towarów (Hauptstelle für Warenuntersuchung) („skrót nazwy „Hawa"),
5) urzędy graniczne:
   1. Dubashaken (urząd rzeczny),
   2. Stuthof (urząd rzeczny),
   3. Einlage drogowy (nad Nogatem — na szlaku Gdańsk-Elbląg),
   4. Kałdowo (Kalthof) na szosie Gdańsk—Marienburg),
   5. Szymonowo (Siminsdorf) graniczny kolejowy Gdańsk—Marienburg),
   6. Piekło (Pickel) drogowo-rzeczny u wierzchołka delty Wisły).
6) Placówki i posterunki ochrony celnej granicy (wybrzeże i granica gdańsko-niemiecka—Prusy Wschodnie).

Nadzór nad prawidłowym wykonywaniem przepisów celnych przez Dyrekcję Ceł i urzędy celne sprawują polscy inspektorzy celni z ramienia Ministerstwa Skarbu, zgrupowani w Inspektoracie Ceł w Gdańsku pozostającym pod kierownictwem Naczelnego Inspektora Ceł na obszar Wolnego Miasta Gdańska. Uprawnienia polskich inspektorów celnych w Gdańsku są określone w Umowie Warszawskiej z 1920 r. i Umowie sierpniowym z roku 1934. Uprawnienia te niemal pokrywają się z uprawnieniami takich samych inspektorów w Polsce z prawem nie tylko kontroli dokonanych odpraw, ale i z prawem interwencji jeszcze w toku załatwiania odprawy. Różnice poglądów reguluje Ministerstwo Skarbu w Warszawie na zasadzie przedkładanych przez inspektorów protokółów różnicy zdań. Ponadto polscy inspektorzy celni są uprawnieni do kontrolowania prawidłowego stosowania przepisów z dziedziny niektórych specjalnych uprawnień tak zwanych rezerwatów oraz niedopuszczania do ich przekroczeń.

Koleje. Koleje są własnością Zarządu Polskich Kolei Państwowych i jako takie należą w zupełności do terytorialnego okręgu Dyrekcji P. K. P. w Toruniu.

Szkolnictwo. Szkolnictwo polskie w Gdańsku jest utrzymywane przez „Macierz Szkolną w Gdańsku". Utrzymuje ona na terenie Gdańska: gimnazjum, wyższą szkołę handlową, kilka szkół powszechnych, konserwatorium muzyczne oraz roztacza opiekę i pomoc młodzieży polskiej studiującej Gdańską Politechnikę.

Życie religijne — koncentruje się w parafii św. Stanisława we Wrzeszczu i w Kościele Chrystusa Króla w Gdańsku.

Bankowość. Bankowość polska jest reprezentowana przez kilka banków jak „Bank Polsko-Brytyjski", Bank Ludowy, Bank Związku Spółek Zarobkowych, zaś przy

Komisariacie Generalnym R. P. działa „Polska Kasa Rządowa przy Komisariacie Generalnym R. P." dla wpłat i wypłat z rachunku Ministerstwa Skarbu.

Sprawy społeczne i polityczne koncentrują się w Gminie Polskiej Związku Polaków posiadającej własny dom tak zwany „Dom Polski" przy ulicy Wallgasse.

Sport. Sportem kieruje i opiekuje się „Polska Rada Sportowa w Gdańsku" pozostająca w kontakcie z władzami wychowania fizycznego w Polsce.

Najważniejszym obiektem wartościowym jest port gdański.

Zarząd portu gdańskiego spoczywa w rękach „Rady Portu i Dróg Wodnych" ukonstytuowanej na zasadzie postanowień Konwencji Polsko-gdańskiej.

Zarząd ten jest instytucją autonomiczną i składa się z równej ilości komisarzy R. P. Polskiej i Wolnego Miasta Gdańska a mianowicie po 5 z każdej strony. Na czele Rady stoi prezydent obierany przez Rząd Rzp. Polskiej i Senat Wolnego Miasta Gdańska a w wypadku nie osiągnięcia porozumienia co do jego wyboru, prezydenta mianuje Rada Ligi Narodów; w tym wypadku musi on być obywatelem szwajcarskim.

Do kompetencji Rady Portu należą wszelkie sprawy dotyczące administracji i rozbudowy portu a zadania te wykonuje za pośrednictwem podległych jej Dyrekcji a mianowicie Handlowej i Technicznej oraz wydziałów administracyjnego i finansowego.

Językami urzędowymi Rady Portu są języki: polski, niemiecki i francuski, jednak można z Radą korespondować i w innych językach jak: angielskim, rosyjskim i holenderskim, gdyż Rada Portu posiada urzędników znających ten język.

Bezpośrednio podległymi organami Rady Portu są:
1) Dyrekcja handlowa,
2) Dyrekcja techniczna,
3) Wydział administracyjny,
4) Wydział finansowy.

Dyrekcja handlowa. Do zadań prac tej dyrekcji należy: eksploatacja portu gdańskiego, sprawy odnoszące się do wymogów handlu, żeglugi, przeładunku towarów i propaganda.

Prace te dyrekcja wykonuje za pośrednictwem podległych jej wydziałów i tak:

I. Wydział ruchu zajmuje się sprawą eksploatacji portu posługując się podległymi urzędami:
   a) urzędem pilotów — którego obowiązkiem i zadaniem jest regulowanie ruchu statków w porcie i na redzie;
   b) zarządem kejów (nadbrzeży) — zajmującym się urządzeniami przeładunkowymi i składami będącymi własnością Rady Portu.

II. Wydział ekonomiczny — opracowuje taryfy opłat portowych, wnioski z dziedziny portowych taryf kolejowych, statystykę, sprawy prasowe i propagandy, załatwia reklamacje stron oraz bada stawki przewozowe do Gdańska w porównaniu z innymi portami a na życzenie klientów oblicza kalkulacje przewozowe.

III. Agencja handlowa Rady Portu w Warszawie, — zadaniem tej instytucji jest utrzymywanie kontaktu z interesentami obszaru ciążenia portu, udzielanie wszelkich informacji oraz propaganda.

Dyrekcja Techniczna. W zakres tej dyrekcji wchodzą wszelkie sprawy budowy,

Browar „PRZYWALICHA" Dr Herman Parnass
TARNOPOL Telefon 257 Skrytka 1
Piwo eksportowe i czarne w doborowym gatunku!

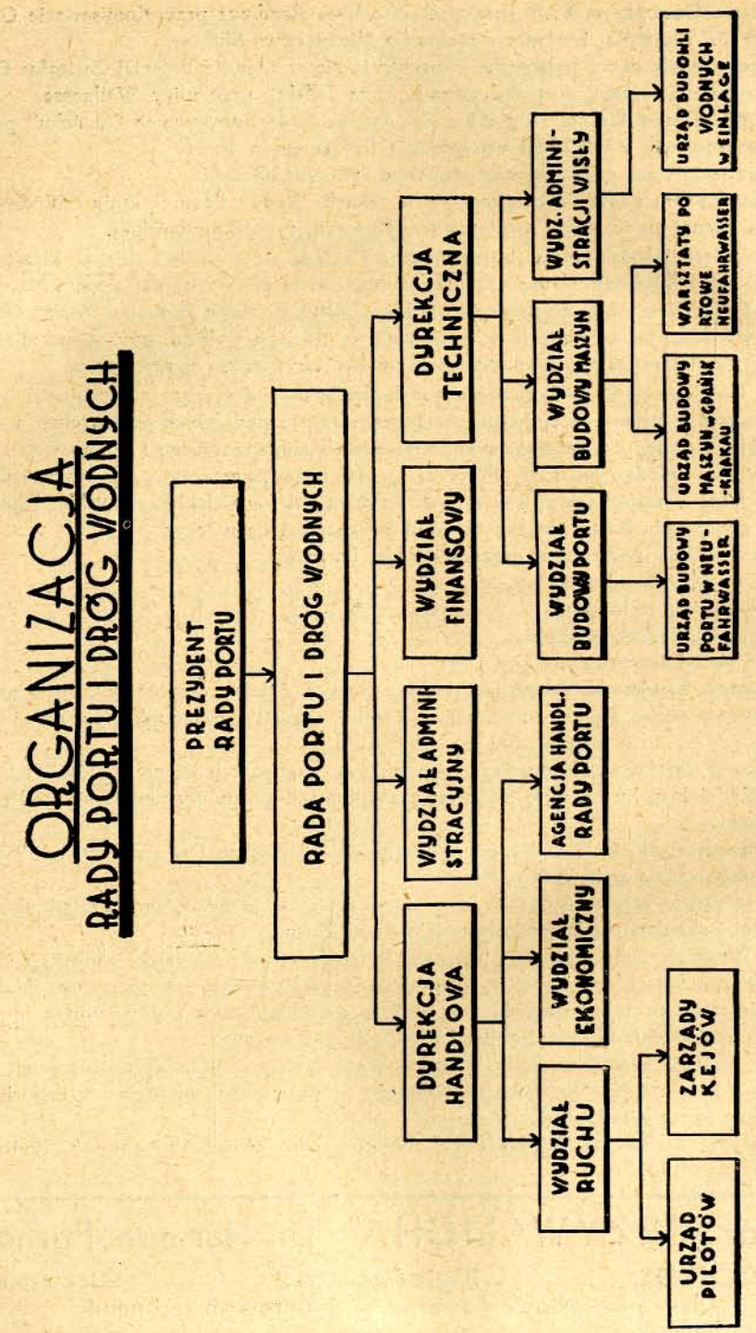

konserwacji, naprawy urządzeń i obiektów portowych oraz utrzymanie w stanie używalności dróg wodnych.

Dyrekcja ta dzieli się na wydziały:

1) Wydział budowy portu — który w porozumieniu z Dyrekcją Handlową opracowuje plany rozbudowy portu i w razie realizacji kieruje tymi robotami. Prócz tego do wydziału tego należy konserwacja umocnień brzegowych, hal składowych, oraz portowych dróg komunikacyjnych łącznie z wydziałem budowy maszyn opiekuje się urządzeniami sygnałowymi i znaków morskich jak również sprawą oświetlenia portu,
2) wydział budowy maszyn — zadaniem tego wydziału opieka, administrowanie i utrzymanie w stanie używalności wszelkich mechanicznych urządzeń przeładunkowych jak dźwigi, żurawie, elewatory itp. oraz maszyn i urządzeń służących do budowy lub konserwacji jak: kafary, pogłębiarki, lodołamacze itp.,
3) Wydział administracji Wisły — zadaniem jego jest utrzymanie Wisły na odcinku gdańskim (obszaru gdańskiego) w stanie używalności żeglugowej, opieka nad innymi drogami wodnymi (Nogat) a to przez regulację, pogłębianie, uwalnianie od lodów, pomiary hydrometryczne, sondowanie itp.

Organami wykonawczymi tych wydziałów są:

1) Urząd budowy portu w Neufahrwasser (Gdańsk),
2) Urząd budowy maszyn w Gdańsku — Krakau,
3) Warsztaty portowe w Neufahrwasser (Gdańsk),
4) Urząd budowy dróg wodnych w Einlage.

III. Wydział administracyjny — bezpośrednio podlega Radzie Portu a w zakres jego działalności i zadań wchodzą wszelkie sprawy personalne, administracja budynków biurowych, zaopatrywanie biur w materiały biurowe, sprawy ubezpieczeniowe personelu itp.

IV. Wydział finansowy — również bezpośrednio podległy Radzie Portu, obejmuje wszelkie sprawy kasowe, kontroli rachunków itp. Wydział ten opracowuje budżet Rady Portu. Zaznaczyć tu należy, że wydatki Rady Portu są pokrywane z dochodów eksploatacji portu, a ewentualne nadwyżki wydatków pokrywane są przez Rząd Polski i Senat Wolnego Miasta w stosunku po 50 proc. każda ze stron.

W ten sposób przedstawia się organizacja zarządu portu gdańskiego a interesy Polski są tam pilnowane przez komisarzy delegatów Rządu R. P. oraz liczny personel urzędników Polaków obywateli polskich (50%).

Przemysł: Tu należy wymienić duże zakłady przemysłowe jak Stocznię Gdańską, gdzie udział posiada Skarb Państwa Polskiego, Gdańską fabrykę wagonów, Stocznię „Schichau", Fabrykę przetworów tłuszczowych „Amada", fabrykę nawozów sztucznych „Chemische Fabrik" w dzielnicy Kaiserhafen.

Jeżeli chodzi o stocznie, to wypada zaznaczyć, że Stocznia Gdańska (Danziger Werft) prócz budowy statków produkuje również maszyny, zwłaszcza silniki elektryczne, wykonuje instalacje chłodnicze, wodociągowe, buduje mosty, różne konstrukcje żelazne itp. i zużywa do tego celu przede wszystkim materiały polskie (blachy okrętowe, żelazo sztabowe, profilowe, drzewo itp., a wobec obecnie silnego natężenia pracy w związku z zamówieniami, zapotrzebowanie stoczni na te materiały jest bardzo znaczne, trzeba również nadmienić, że Stocznia Gdańska dokonuje wszelkich remontów i napraw statków polskich i to tak handlowych jak i wojennych.

Przeciwnie Stocznia Schichau pracuje przede wszystkim surowcami i półfabrykatami zagranicznymi (przeważnie niemieckimi). Jest to zresztą nie uniknione, gdyż stocznia Schichau w Gdańsku nie jest przedsiębiorstwem samodzielnym, lecz oddziałem zakła-

dów Schichau w Elblągu i tam właściwie odbywa się produkcja (z wyjątkiem korpusów statków), tam przygotowuje się półfabrykaty jak blachy okrętowe, żelazo profilowe, tam buduje się maszyny napędowe dla statków i stamtąd nadchodzą one do Gdańska, gdzie dokonuje się tylko budowa korpusu statku i montaż maszyn napędowych.

Jeżeli chodzi o fabrykę chemiczną, to pracuje ona niemal wyłącznie dla potrzeb rolnictwa w Prusach Wschodnich, wysyłając tam niemal całą produkcję superfosfatu.

Fabryka przetworów tłuszczowych „Amada" produkuje margarynę oraz trudni się rafinerią olejów roślinnych.

Poza tym jest jeszcze cały szereg mniejszych zakładów przemysłowych nie odgrywających w dziedzinie przemysłu na polskim obszarze celnym wielkiego znaczenia.

Poza tym port gdański jest niemal wyłącznym portem eksportu polskiego drzewa i na ten cel są przeznaczone aż trzy tereny nadbrzeżne a mianowicie niemal cała wyspa Holm z nadbrzeżem Kaiserhafen (Urząd celny Holm), tereny tak zwane Strohdeich i Breitenbachbrücke (Urząd celny Packhof oraz nadbrzeże Troyl (urząd celny Weichselbahnhof). Z firm eksportowych polskich z tej branży należy wymienić firmę „Paged", Polska Agencja eksportu drzewa, eksportującą niemal wyłącznie drzewo, pochodzące z lasów państwowych w Polsce.

Drugim najważniejszym artykułem wywozowym jest węgiel z urządzeniami przeładunkowymi w Kaiserhafen, Troyl. Urządzenia te zostały w ostatnich latach wydatnie zmodernizowane i dziś posiadają bardzo wysoką zdolność przeładunkową.

Zboże jest trzecim zasadniczym artykułem eksportowym, a liczne spichrze zbożowe (na wyspie śpichrzy — Speicherinsel, Holmie i duży elewator przy Weichselbahnhof), posiadają dużą pojemność i znaczną zdolność przeładunkową.

Z towarów przywożonych przez port gdański wymienić należy towary kolonialne jak herbata, kawa, korzenie, oraz samochody, zaś masowymi towarami są śledzie, rudy zwłaszcza żelazne oraz niektóre surowce dla potrzeb przemysłu gdańskiego.

Po porównaniu statystyki portów bałtyckich okazuje się, że po Gdyni — Gdańsk jest dominującym portem w obrotach towarowych, co jest dowodem silnie pulsującego życia gospodarczego Polski, która w ciągu dwudziestu lat swego samodzielnego istnienia potrafiła tak silnie rozwinąć swe życie gospodarcze, że, dla obsługi morskiej wymiany towarów w pełni zatrudnia aż dwa porty, z których jeden będący Jej dumą i chwałą uznawaną i przez nas i przez obcych, jest największym portem Bałtyku.

Dziwny jest Gdańsk — niby obcy a jednak nasz, niby niemiecki, a jednak polski i chociaż nieraz spowity w czerwień flag z czarną swastyką w białym polu, zawsze jednak wpatrzony na południe, na swoje naturalne i wyłączne zaplecze — Polskę, dającą mu życie i chleb, dającą mu możność rozwoju, dającą mu możność pomnażania dóbr.

Że Gdańsk, choć na zewnątrz mówiący po niemiecku, polskim był kiedyś, polskim jest teraz i polskim pozostanie na zawsze, o tym wie nie tylko każdy Polak, ale wie o tym i każdy realnie myślący (a jest takich wielu) Gdańszczanin.

Dziś dzieli Gdańsk od Polski cieniutka i wątła niteczka granicy politycznej, lecz wcześniej czy później nadejdzie czas, że sprawiedliwość dziejowa i żelazna konsekwencja życia usunie i tę cieniutką zaporę, a Gdańsk tak jak był ongiś klejnotem Korony

„Lubań - Wronki" S. A. Poznań, ul. Cieszkowskiego nr 5 tel. 34-00 i 34-06 Adr tel. Lubanta-Poznań
Wytwórnie: w Luboniu, Toruniu, Wronkach, Wągrowcu, Stawie, Bronisławiu i Lublinie.
produkuje: mąkę ziemniaczaną, syropy ziemniaczane, cukier gronowy jadalny oraz skażony dla celów garbarskich, dekstryny białe i żółte, kleje roślinne suche i w paście oraz specjalny klej malarski „Sichel", płatki ziemniaczane, karmel i cegłę. Własne Biura Sprzedaży Wojewódzkich miastach.

Polskiej, stanie się znowu pełnym klejnotem odrodzonej Rzeczypospolitej Polskiej, która z dnia na dzień zdecydowanym wysiłkiem woli i pracy dąży i dążyć będzie do zdobycia należnego Jej miejsca w rodzinie narodów.

Przyjdzie czas, że Wisła płynąca dziś, z polską pieśnią fal od źródeł na Śląsku aż do Tczewa przez polskie ziemie, dalej tę pieśń poniesie przez polskie ziemie, by ją złączyć z pieśnią rozszerzonego „Polskiego Morza Bałtyku".

Gdańsk był, jest i zawsze będzie polski.

Władze i urzędy polskie w Gdańsku:

Komisarz Generalny Rzplitej Polskiej: minister Chodacki Marian.
Biuro: Neugarten 27, tel. 210-51,
Mieszkanie: Gralatstr. 2, tel. 239-79.
Polskie Biuro Paszportowe: Neugarten 27, tel. 210-51.
Wydział Wojskowy: Neugarten 27, tel. 210-51.
Delegat Ministerstwa Przemysłu i Handlu: Neugarten 27, tel. 210-51.
Urząd Marynarki Handlowej: Neugarten 27, tel. 210-51.
Delegat Ministerstwa Przemysłu i Handlu: Neugarten 27, tel. 210-51.
Oddział administracji majątku państw.: Neugarten 27, tel. 210-51.
Polska Kasa Rządowa: Reitbahn 4, tel. 267-73, 267-74, 267-75 i 274-85.
Naczelny Inspektorat Ceł i ekspozytura celna: Opitzstrasse 2, tel. 261-51.
Biuro gdańskie PKP: Am. Olivaer Tor 2—4.
Dyrekcja Okręgu Poczt i Telegrafów: Heveliusplatz 1—2, tel. 282-51.

BRACIA
GROEDEL
SKOLE — GROEDLOWO

BANK POLSKA KASA OPIEKI S. A. (BANK P.K.O.)

CENTRALA: **WARSZAWA,** róg Marszałkowskiej i Świętokrzyskiej (Gmach P. K. O.)
Telefony: 271-77, 525.08. 692.52, 319-29, 343-58
ADRES TELEGR.: **„BANKPEKAO"** Konto w P.K.O. Nr. 22.000

PLACÓWKI ZAGRANICZNE

Francja: Oddział Główny w PARYŻU, Paris IX, 23, róg Boulevard Haussmann (gmach własny)
Oddział Miejski: Paris, VIII, 29, rue Jean Goujon (gmach włas.)
ODDZIAŁY: Lens, 2/4, rue Séraphin Cordier (gmach własny)
Metz. 18, rue des Augustins. Montceau-les-Mines, 7, rue Rouget de l'Isle. Toulouse, 8, rue Bayard.

Argentyna: BANCO POLACO POLSKA KASA OPIEKI S. A. BUENOS AIRES, Av. Tucuman Nr. 462/466 (gmach własny)
Oddział Miejski: C. Corrientes 2700. Agencja Objazdowa Berisso. Agencje na s/s „KOŚCIUSZKO" i s/s „PUŁASKI" (między Montevideo i Buenos Aires)

Palestyna: Oddział Główny w TEL-AVIV, Allenby Str. 88
Oddział w Haifie, 41, Kingsway

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI PÓŁNOCNEJ: Biuro Przekazowe Gdynia America Line, Inc., NEW YORK, 32, Pearl Street W organizacji: Oddział Główny w NEW YORKU, 903 Broadway

Bank P. K. O. posiada ogółem 28 placówek zagranicznych

BANK P.K.O. W RAMACH PRZEPISÓW DEWIZOWYCH:

WYDAJE akredytywy i czeki kompensacyjno-turystyczne na Francję, Niemcy, Jugosławię, Bułgarię, Węgry, Czechosłowację, Rumunię, Włochy etc
WYKONYWA przekazy do Francji, Anglii, Belgii, Holandii, Ameryki, Australii, Palestyny oraz innych krajów europejskich i zamorskich,
KUPUJE I SPRZEDAJE wszelkie waluty i czeki zagraniczne, oraz travelers czeki (American Express Company) w dolarach i funtach,
ZAŁATWIA inkaso weksli, dokumentów, konosamentów, etc.,
SKUPUJE dewizy i traty pochodzące z eksportu polskiego.
UDZIELA kredytów emigrantom, na cele rolniczo - osadnicze, kredytów handlowych, kredytów pod zastaw papierów wartościowych, etc.,
REDYSKONTUJE weksle kupieckie (banków) z tranzakcji handlowych z zagranicą
OTWIERA rachunki bieżące i czekowe,
PRZYJMUJE wkłady na książeczki za pośrednictwem Oddziałów zagranicznych
CHRONI wychodźców oraz swoich klientów przed wyzyskiem i stratą,
UDZIELA bezpłatnie informacji i porad,
PRZEPROWADZA wszelkie tranzakcje bankowe w ramach statutu,
WYNAJMUJE na korzystnych warunkach schowki (safes)

w Oddziale Głównym w PARYŻU PARIS IX, 23, rue Taitbout, róg Boulevard Haussmann i w Oddziale w LENS, 2/4, rue Séraphin Cordier.

BANK P.K.O. zastępuje na terenie Francji, Ameryki i Palestyny—Pocztową Kasę Oszczędności (P. K. O.)

Zwracamy uwagę P. T. eksporterom na nasze oddziały we Francji, Ameryce i Palestynie

MONOPOLE i PODATKI POŚREDNIE

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

W chwili odzyskania niepodległości i zjednoczenia obecnych ziem Rzeczypospolitej Polskiej istniała na ich obszarze w zakresie podatków spożywczych wielka różnorodność organizacyjna i rzeczowa, powstała na tle głębokich różnic i odrębności politycznych, gospodarczych i społecznych, jakie istniały w ustroju państw zaborczych. Tymczasem gigantyczne zadania i potrzeby, w obliczu których stanęło Państwo Polskie już od pierwszych chwil odrodzenia, wysuwały nakaz natychmiastowego uruchomienia i sprawnego działania aparatu skarbowego. W tych warunkach z początku musiano się oprzeć w zakresie podatków spożywczych na obowiązujących w poszczególnych dzielnicach przepisach władz zaborczych i okupacyjnych. Stawiało to administrację skarbową wobec niesłychanie trudnych zadań na tym odcinku. Różnorodność systemów podatkowych na terenie poszczególnych dzielnic kraju polegała nie tylko na tym, że opodatkowanie jakiegoś artykułu stosowane w jednej dzielnicy np. drożdży prasowanych w b. dzielnicy rosyjskiej lub wód mineralnych czy środków do oświetlenia w b. dzielnicy pruskiej nie było znane na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej, lecz nadto pogłębiała ją okoliczność, iż nawet te podatki, które istniały na terenie całej Polski, różniły się na obszarze poszczególnych ziem pod względem najbardziej podstawowych zasad konstrukcyjnych. Za przykład w tym względzie może posłużyć podatek od piwa, a mianowicie: na obszarze ziem zachodnich pobierano ten podatek według przepisów nowoczesnej ustawy niemieckiej z dnia 26 lipca 1918 r. od gotowego produktu, podczas gdy na obszarze Małopolski według przepisów austriackiego cesarskiego rozporządzenia z dnia 17 lipca 1899 r. opodatkowaniu podlegała brzeczka piwna, czyli półprodukt, a wreszcie na obszarze ziem centralnych i wschodnich opodatkowanie piwa, oparte na przepisach rosyjskiej ustawy akcyzowej z 1901 r. odbywało się poprzez opodatkowanie słodu, a więc surowca. Jeśli do tego dodać poważne różnice organizacyjne w poszczególnych dzielnicach kraju, otrzymuje się pełny obraz trudności, wobec których stanęła administracja skarbowa od pierwszej chwili odrodzenia Rzeczypospolitej. Trzeba było natychmiast przystąpić do organizowania aparatu skarbowego, który na pewnych terenach kraju, po odejściu władz okupacyjnych niemal całkowicie przestał istnieć oraz do budowy jednolitego, słusznego w warunkach nowej rzeczywistości systemu podatkowego na terenie ziem polskich.

Pozostawiając na uboczu kwestię możliwości postawienia obecnej skarbowości polskiej zarzutów na odcinku akcyzowo-monopolowym, pamiętając zwłaszcza, że utrzymanie stopnia doskonałości w dziedzinie skarbowej w ogóle jest praktycznie niemal nieosiągalne wobec zmienności warunków politycznych, gospodarczych i społecznych, trzeba stwierdzić, że wielkie zadanie budowy jednolitego ustroju i systemu akcyzowo-monopolowego na zjednoczonych ziemiach polskich zostało całkowicie wykonane, w krótkim dwudziestoletnim okresie odzyskanej niepodległości.

Prace nad wykonaniem tego dzieła zostały podjęte bezpośrednio po odzyskaniu niepodległości. Oczywiście, na przebiegu procesu unifikacji skarbowości na ziemiach polskich zaciążyły przez dłuższy czas niepomyślne warunki polityczne i gospodarcze kraju. Pod wpływem tych okoliczności, a zwłaszcza prowadzonych działań wojennych, reorganizacja skarbowości musiała się odbywać przez pewien czas przy uwzględnianiu doraźnych potrzeb i możliwości na poszczególnych terenach. I tak, już dekret Naczelnika Państwa z dnia 7 stycznia 1919 r. (Dziennik Praw Państwa Polskiego Nr 7, poz. 104) stanowi:

„Przepisy skarbowe obecnie obowiązujące na obszarze b. cesarsko-niemieckiego Generał-Gubernatorstwa Warszawskiego rozciąga się niniejszym na obszary Polski, które podlegały władzy b. cesarsko-niemieckiego naczelnego dowódcy na wschodzie".

Niezadługo ukazują się w tymże roku dwie ustawy z dziedziny organizacyjnej, a mianowicie:

Ustawa z dnia 8 kwietnia 1919 r. (Dziennik Praw Państwa Polskiego Nr 31, poz. 261) postanawia, iż „naczelne kierownictwo całej administracji skarbowej na ziemiach polskich, które wchodziły w skład b. monarchii Austriacko-Węgierskiej, obejmuje Ministerstwo Skarbu". Ustawa ta przeprowadza odrębność organizacyjną administracji skarbowej, stanowiąc: „Administrację skarbową oddziela się w zupełności od administracji politycznej". Jednakże proces scalenia administracji skarbowej rozpoczyna się narazie tylko na najwyższym szczeblu władzy centralnej, której kompetencje określa na podstawie omawianej ustawy, jeśli chodzi o ziemie małopolskie, rozporządzenie wykonawcze Min. Skarbu z dnia 12 kwietnia 1919 r. (Dziennik Praw Państwa Polskiego Nr 39, poz. 287). Natomiast co do niższych instancyj ustawa ta postanawia: „w organizacji i rozmieszczeniu władz i urzędów skarbowych nie zachodzą narazie żadne zmiany z tym, że bezpośrednie sprawowanie administracji skarbowej na omawianym terenie należy do Dyrekcji Skarbu we Lwowie".

Wkrótce jednak ukazuje się ustawa z dnia 31 lipca 1919 r. o tymczasowej organizacji władz i urzędów skarbowych (Dz. Praw Państwa Polskiego Nr 65, poz. 391), która — aczkolwiek ma mieć charakter normy tymczasowej, jak to wynika z tytułu — tym nie mniej — stwarza fundament pod przyszły gmach organizacji jednolitej administracji skarbowej dla całego obszaru połączonych ziem polskich. Ze zrozumiałych przyczyn ustawa ta upoważnia Ministra Skarbu do oznaczenia terminu wprowadzenia w życie jej postanowień w poszczególnych częściach Państwa. Stanowi ona, że: „Naczelną władzą kierowniczą, nadzorczą i w ostatniej instancji orzekającą na całym obszarze Państwa jest Ministerstwo Skarbu. Zarząd Skarbowy w poszczególnych częściach obszaru państwowego sprawują: A. izby skarbowe, B. urzędy skarbowe, a mianowicie: a) podatków i opłat skarbowych, b) akcyz i monopolów państwowych, tudzież c) kasy skarbowe".

Rok 1920 zaznaczył się bardzo poważnym dorobkiem w dziedzinie skarbowości, jednakże dotyczy to głównie podatków bezpośrednich. Na odcinku podatków spożywczych wprowadzono jedynie ustawą z dnia 6 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 666) jednolite opodatkowanie kart do gry.

Pod wpływem nastrojów demokratycznych po wojnie światowej ujawniła się w Polsce wybitna tendencja do rozwinięcia systemu podatków bezpośrednich. Lecz praktyka przekonała wkrótce, że w kraju pozbawionym licznej, zamożnej warstwy średniej, nie można z dobrym skutkiem oprzeć dochodów Skarbu Państwa na podatkach bezpośrednich. Rolę tę miały spełnić podatki spożywcze i rzeczywiście w dalszych latach budżet Rzeczypospolitej został oparty i opiera się dotąd na dochodach z tego działu opodatkowania.

W tych warunkach dała się odczuć nagląca potrzeba przystąpienia do uzdrowienia działu podatków spożywczych. Rok 1921 zastaje ten dział skarbowości w stanie opisanej wyżej różnorodności. Jak wynika z zestanienia podanego w załączniku do art. 207 i 208 umowy polsko-gdańskiej z dnia 24 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 139 z 1922 r.): I) na obszarze województw zachodnich przedmiot monopolu stanowią: spirytus i cukier, podatkowi zaś pośredniemu podlegają: piwo, zapałki, karty do gry, sacharyna, tytoń, papierosy, gilzy i bibułki do papierosów, wino zwykłe i musujące, wody mineralne, środki do oświetlania, kwas octowy i sól; II) w Małopolsce monopolem objęte są: spirytus, cukier, sól, sacharyna, tytoń i wyroby tytoniowe oraz oleje mineralne, podatkowi zaś pośredniemu podlegają: piwo, zapałki, karty do gry, wino zwykłe i musujące; wreszcie III) na obszarze województw centralnych i północno-wschodnich przedmiotem monopolu są: spirytus, cukier, sól, sacharyna, tytoń i wyroby tytoniowe oraz oleje mineralne, a podatkowi pośredniemu podlegają: piwo, zapałki, karty do gry, gilzy i bibułki do papierosów, drożdże prasowane i węgiel kamienny. W dodatku, wskutek dewaluacji marki polskiej wpływy z podatków spożywczych oparte na stałej wysokości stopy podatku lub opłaty monopolowej, dawały Skarbowi Państwa coraz mniejsze korzyści. Dla naprawy tego stanu rzeczy konieczne było ujednostajnienie systemu akcyzowo-monopolowego na całym obszarze Państwa oraz podniesienie poziomu opodatkowania. W obu tych kierunkach można było działać normalnie tylko w drodze ustawodawczej. Dla uzdrowienia akcyzowo-monopolowego działu służby skarbowej potrzebne były liczne akty pracodawcze, skierowanie zaś tej akcji na drogę ustawodawczą przesądzałoby o jej długatrwałości przy ówczesnym nawale i powolności prac parlamentarnych.

Ażeby akcja naprawy mogła się odbyć z należytym pośpiechem, ustawą z dnia 10 maja 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 248) upoważniono Radę Ministrów do regulowania w czasie do 31 grudnia 1931 r. tych podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji, które zostały zaprowadzone na ziemiach polskich przez b. rządy zaborcze w drodze ustawodawczej. Rada Ministrów została mianowicie uprawniona na tym odcinku skarbowym do: 1) zrównania stawek podatkowych na całym obszarze Rzeczypospolitej, 2) rozszerzenia ustaw obowiązujących w poszczególnych dzielnicach w miarę potrzeby również i na inne dzielnice Rzeczypospolitej, 3) uchylenia obowiązujących w poszczególnych dzielnicach ustaw i rozporządzeń, 4) podwyższenia stawek podatkowych do wysokości odpowiadającej stosunkowi procentowemu podatku z lat 1912, 1913 i 1914 do ówczesnej ceny sprzedażnej odnośnego artykułu oraz 5) podwyższenia grzywien i kar pieniężnych przewidzianych w odnośnych ustawach.

TRUSKAWIEC ZDROJOWISKO SIARCZANO-SOLANKOWE
Sezony letnie od dnia 1 kwietnia do 31 października
Sezon zimowy od dnia 1 grudnia do końca lutego
W listopadzie i marcu Zakład nieczynny
Naczelne wód pitnych „NAFTUSIA" oraz zdrój wód gorzkich „BARBARA".
Naturalne kąpiele solankowe, siarczane, borowinowe, kwasowęglowe (impregnowane), okłady borowinowe, inhalatorium, przepłukiwanie jelit, irygacje.
Wszelkich informacji udziela odwrotnie ZARZĄD ZDROJOWY
„NAFTUSIA" w butelkach oraz sól gorzka „BARBARA" do nabycia w aptekach składach aptecznych.

Rada Ministrów bezzwłocznie przystąpiła do wykorzystania uprawnień zawartych w tej ustawie.

Rozporządzeniem z dnia 30 maja 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 289) podwyższono opłaty od patentów na wyrób trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych oraz drożdży, a także opłaty od patentów na sprzedaż trunków na obszarze b. zaboru rosyjskiego.

Rozporządzeniem z dnia 30 maja 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 304) wprowadzono jednolitą stawkę podatku od zapałek oraz ujednostajniono sposób zapłaty tego podatku, a mianowicie wprowadzono system banderolowania pudełek z zapałkami opaskami podatkowymi.

Rozporządzeniem z dnia 30 maja 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 305 i 306) podwyższono poziom opodatkowania piwa na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego.

Rozporządzeniem z dnia 30 maja 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 307) wprowadzono jednolite opodatkowanie drożdży prasowanych na obszarze województw centralnych i północno-wschodnich oraz na obszarze Małopolski.

Rozporządzeniem z dnia 5 sierpnia 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 69, poz. 455) uchylono przepisy rosyjskiej ustawy akcyzowej dotyczące opodatkowania miodu do picia na obszarze b. zaboru rosyjskiego.

Rozporządzeniem z dnia 26 września 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 584) podwyższono podatek od cukru i ustanowiono jednolitą stopę tego podatku dla całego obszaru Rzeczypospolitej. Ponadto uchylono wspomnianym rozporządzeniem na obszarze województw centralnych i północno-wschodnich przepisy wydane przez władze okupacyjne, a także i polskie w przedmiocie monopolu handlu względnie sekwestru cukru, a równocześnie przywrócono na tym terenie moc obowiązującą przepisów ustawy akcyzowej rosyjskiej o podatku od cukru. Wreszcie wspomniane rozporządzenie uchyliło przepisy austriackiej ustawy, dotyczące opodatkowania cukru innego rodzaju, aniżeli cukier trzcinowy i buraczany, oraz podwyższyło grzywny i kary przewidziane za przekroczenie przepisów o opodatkowaniu cukru.

Rozporządzeniem z dnia 6 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 596) uchylono na obszarze województw centralnych i północno-wschodnich przepisy w przedmiocie podatku od gilz i bibułek papierosowych i postanowiono zaprzestać z dniem 1 listopada 1921 r. poboru tego podatku.

Wskutek postępującej dewaluacji marki polskiej powstawała konieczność rewizji ustanowionych stawek podatkowych. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 września 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 610 i 611) podwyższono podatek od piwa na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego.

Rozporządzeniem z dnia 19 września 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 612) zmieniono stawki niemieckiej ustawy o opodatkowaniu piwa, obowiązującej wówczas na obszarze województw zachodnich.

Rozporządzeniem z dnia 14 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 615) podwyższono podatek od tytoniu i od wyrobów tytoniowych na obszarze województw zachodnich.

Rozporządzeniem z dnia 14 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 628) wprowadzono zmiany w obowiązujących na terenie wszystkich ziem polskich przepisach, dotyczących opodatkowania spirytusu i wyrobów wódczanych.

Rozporządzeniem z dnia 17 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 659) rozciągnięto na województwa północno-wschodnie przepisy w przedmiocie opodatkowania wyrobów tytoniowych, obowiązujące wówczas na terenie województw centralnych.

Rozporządzeniem z dnia 14 listopada 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 700) rozciągnięto na cały obszar Rzeczypospolitej przepisy niemieckiej ustay o opodatkowaniu wina musującego, a równocześnie podwyższono stawki tego podatku.

Rozporządzeniem z dnia 17 listopada 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 100, poz. 717) rozciągnięto na cały obszar Rzeczypospolitej przepisy niemieckiej ustawy o opodatkowaniu o opodatkowaniu oleju skalnego, a równocześnie podwyższono stawkę tego podatku.

Rozporządzeniem z dnia 24 listopada 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 100, poz. 718 i 719) podwyższono stawkę podatku od zapałek, a na obszarze Małopolski także stawkę podatku od zapalniczek.

Rozporządzeniem z dnia 5 grudnia 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 105, poz. 764) rozciągnięto na cały obszar Rzeczypospolitej moc obowiązującą niemieckiej ustawy o opodatkowaniu wina.

Rozporządzeniem z dnia 22 grudnia 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 108, poz. 787) zniesiono na obszarze województw zachodnich opodatkowanie środków do oświetlania, oparte na przepisach niemieckich.

Rozporządzeniem z dnia 22 grudnia 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 108, poz. 788) zniesiono z dniem 1 stycznia 1922 r. na obszarze województw zachodnich pobór podatku od gilz i bibułek papierosowych, oparty na przepisach niemieckich.

Rozporządzeniem z dnia 22 grudnia 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 2, poz. 9 z 1922 r.) rozciągnięto moc obowiązującą przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 1921 r. w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania drożdży prasowanych na obszar województw zachodnich.

Jak z powyższego widać, ustawa ramowa z dnia 10 maja 1921 r. stała się źródłem obfitej działalności prawodawczej Rządu w dziedzinie podatków spożywczych. Naprawa systemu akcyzowo-monopolowego została poważnie rozpoczęta, lecz dla przeprowadzenia reorganizacji tego systemu choćby tylko w ramach istniejącego wówczas zespołu przepisów zaborczych termin 31 grudnia 1921 r. zakreślony w tej ustawie okazał się o wiele za krótki.

Z początkiem roku 1922 proces ujednostajnienia przepisów akcyzowo-monopolowych na ziemiach polskich ulega przerwie. Doniosły natomiast moment następuje w tym czasie w dziedzinie organizacyjnej. Mianowicie rozporządzeniem z dnia 22 stycznia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 11 poz. 101) Minister Skarbu przejmuje w swoje ręce administrację skarbową na obszarze województw zachodnich i odtąd Ministerstwo Skarbu skupia w sobie naczelne kierownictwo administracji skarbowej na obszarze wszystkich ziem polskich.

Dopiero w końcu pierwszego półrocza 1922 r. ukazuje się ustawa z dnia 1 czerwca 1922 r. o monopolu tytoniowym (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 409), która ufundowała największe dotąd źródło dochodów Skarbu Państwa w dziedzinie podatków spożywczych.

Ażeby przyspieszyć prawodawstwo w dziedzinie akcyzowo-monopolowej, co szczególnie z uwagi na postępującą dewaluację marki polskiej było konieczne, ustawą z dnia 4 sierpnia 1922 r. ogłoszoną w Dzienniku Ustaw R. P. z dnia 22 sierpnia 1922 r. Nr 67, pod poz. 607 przywrócono na czas do 31 grudnia 1922 r. moc obowiązującą ustawy ramowej z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Na tej podstawie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 849) podwyższono podatek od wina musującego.

Rozporządzeniem z dnia 11 października 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 850) podwyższono podatek spożywczy od cukru.

Rozporządzeniem z dnia 11 października 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 851) podwyższono podatek od piwa.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 października 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 879) rozciągnięto na cały obszar Rzeczypospolitej przepisy rosyjskiej ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu i drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków, na fabryki zapałek i wytwórnie gilz i bibułki papierosowej. Równocześnie opłaty od tych patentów zostały wspomnianym rozporządzeniem znacznie podwyższone w walucie markowej.

Rozporządzeniem z dnia 30 października 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 891) podwyższono opłatę spożywczą od soli jadalnej, pobieraną na obszarze województw zachodnich na podstawie przepisów niemieckich.

Rozporządzeniem z dnia 30 października 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 899) uchylono z dniem 31 grudnia 1922 r. moc obowiązującą niemieckiej ustawy z dnia 26 lipca 1918 r. o opodatkowaniu wód mineralnych i sztucznie wyrabianych napojów na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego.

Rozporządzeniem z dnia 6 listopada 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 904) podwyższono dwunastokrotnie stopę podatku od drożdży prasowanych.

Rozporządzeniem z dnia 30 października 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 99, poz. 909) rozciągnięto na obszar całej Rzeczypospolitej z dniem 1 listopada 1922 r. moc obowiązującą niemieckiej ustawy o podatku od węgla z dnia 8 kwietnia 1917 r. (Dz. U. Rz. Niem. str. 340), zmienionej ustawami z dnia 8 grudnia 1917 r. (Dz. U. Rz. Niem. str. 9) i z dnia 20 kwietnia 1922 r. (Dz. U. Rz. Niem. str. 378).

Rozporządzeniem z dnia 3 listopada 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 99, poz. 910) podwyższono trzykrotnie stopę podatku od zapałek.

Rozporządzeniem z dnia 20 listopada 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 952) dwukrotnie podwyższono podatek spożywczy od cukru.

Rozporządzeniem z dnia 20 listopada 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 953) podwyższono podatek spożywczy od spirytusu.

Rozporządzeniem z dnia 23 listopada 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 112, poz. 1015) rozciągnięto na cały obszar Rzeczypospolitej z dniem 1 stycznia 1923 r. moc obowiązującą przepisów niemieckiej ustawy o opodatkowaniu spirytusu z dnia 15 lipca 1909 r. zmienionej ustawą z dnia 14 czerwca 1912 r., dotyczących opodatkowania kwasu octowego z równoczesnym podwyższeniem tego podatku.

Rozporządzeniem z dnia 21 grudnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 115, poz. 1037) podwyższono sześciokrotnie opłatę patentową od fabryk wódek i likierów.

Rozporządzeniem z dnia 21 grudnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 116, poz. 1054) podwyższono podatek od olejów mineralnych.

Rozporządzeniem z dnia 21 grudnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 116, poz. 1056) rozszerzono na cały obszar Rzeczypospolitej z wyłączeniem województwa śląskiego rosyjskie przepisy o trybie wyrobu, sprzedaży i używania sztucznych substancyj słodkich.

Ponowna akcja prawodawcza Rządu, oparta na ustawie ramowej, doprowadziła do całkowitego niemal wyrównania systemu podatków spożywczych na obszarze wszystkich ziem polskich z wyłączeniem województwa śląskiego. Aczkolwiek podatki te były nadal pobierane z nielicznymi wyjątkami na podstawie przepisów b. państw zaborczych, to jednak pierwszy etap pracy mianowicie wyrównanie systemu akcyzowo-monopolowego na całym obszarze Rzeczypospolitej z upływem 1922 r. dobiegał końca.

Rozporządzeniem z dnia 18 stycznia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 54) Minister Skarbu oraz Przemysłu i Handlu, korzystając z przysługujących im uprawnień na gruncie przepisów o opodatkowaniu węgla, podwyższyli podatek od węgla kamiennego.

Ponowne wygaśnięcie pełnomocnictw, jakie dawała Radzie Ministrów ustawa ramowa, uniemożliwiało utrzymanie wysokości podatków pośrednich na odpowiednim poziomie wobec coraz bardziej pogłębiającej się deprecjacji waluty polskiej.

Z uwagi na to ustawą z dnia 16 marca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 183) została powtórnie przywrócona moc obowiązująca ustawy z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej na okres do dnia 31 grudnia 1923 r. Przy tym ustawa ta przyznała Radzie Ministrów oprócz dotychczasowych uprawnień, także prawo:

1) dostosowania przepisów ustawowych o podatkach pośrednich, obowiązujących w przedmiocie ustroju władz i ich uprawnień wykonawczych w poszczególnych b. zaborach, w razie rozszerzenia tych przepisów na dalszy obszar Rzeczypospolitej do obowiązujących tamże ustaw w dziedzinie podatków pośrednich.

2) uzupełnienie przepisów o karalności przekroczeń przepisów, objętych rozporządzeniami Rady Ministrów jako też rozporządzeniami wykonawczymi, wydanymi na podstawie omawianej ustawy.

Ponadto Rada Ministrów została upoważniona tą ustawą do uzgodnienia obowiązujących dotychczas na obszarze województwa śląskiego ustaw i rozporządzeń regulujących podatki od spożycia, zużycia względnie produkcji z takimiż ustawami i rozporządzeniami, obowiązującymi na pozostałym obszarze Rzeczypospolitej, do uchylenia poszczególnych ustaw i rozporządzeń — i wreszcie do zrównania stawek podatkowych na całym obszarze Rzeczypospolitej.

Na tej podstawie rozporządzeniem z dnia 26 marca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 209) podwyższono podatek od spirytusu.

Rozporządzeniem z dnia 26 marca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 210) podwyższono na obszarze całej Rzeczypospolitej podatek od piwa.

Również na obszarze całej Polski podwyższono podatek od cukru rozporządzeniem z dnia 26 marca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 211).

Rozporządzeniem z dnia 26 marca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 222, 223 i 224) podwyższono na obszarze całego Państwa podatki od wina musującego, kwasu octowego i drożdży prasowanych.

Rozporządzeniem z dnia 9 marca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 238) podwyższono podatek od zapałek. Równocześnie na obszarze Województwa Śląskiego został wprowadzony system banderolowania zapałek.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 331) utrzymano na obszarze Województwa Śląskiego opodatkowanie węgla według ustawy niemieckiej, a rozporządzeniem Ministrów: Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 9 maja 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 332) została ustalona wysokość podatku od węgla dla obszaru Województwa Śląskiego.

Rozporządzeniem Ministra Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dnia 26 kwietnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 354) został podwyższony podatek od węgla dla kopalń poza obszarem Województwa Śląskiego.

Rozporządzeniem z dnia 24 maja 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 401) rozciągnięto na obszar całej Rzeczypospolitej rosyjskie przepisy o patentach akcyzowych na fabryki i rafinerie cukru, a nadto na obszar Województwa Śląskiego inne przepisy rosyjskie o patentach akcyzowych, rozciągnięte poprzednio na ziemie polskie.

Rozporządzeniem z dnia 7 czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 419, 420 i 421) ponownie podwyższono podatek od cukru, spirytusu i olejów mineralnych, a nadto

rozciągnięto na obszar Województwa Śląskiego przepisy o opodatkowaniu olejów mineralnych, obowiązujące na innych ziemiach polskich.

Rozporządzeniem z dnia 14 czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 467 i 468) podwyższono podatek od zapałek i wina musującego.

Rozporządzeniem z dnia 14 czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 469) wprowadzono zmiany w przepisach o opodatkowaniu spirytusu, piwa, cukru i zapałek.

Wzrastające tempo dewaluacji marki polskiej zmusza w drugiej połowie 1923 r. do coraz częstszego podwyższania stawek podatków pośrednich. Dotyczą tego mianowicie rozporządzenia Rady Ministrów: z dnia 2 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 68, poz. 527 — podatek od piwa), z dnia 2 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 68, poz. 528 — podatek od kwasu octowego), z dnia 2 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 69, poz. 541 — podatek od drożdży), z dnia 26 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 612 — spirytus), z dnia 23 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 87, poz. 679) — spirytus), z dnia 23 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 87, poz. 680 —piwo), z dnia 23 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 87, poz. 681 — kwas octowy), z dnia 20 września 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 761 — zapałki), z dnia 20 września 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 762 — drożdże), z dnia 20 września 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 763 — sól na obszarze województw zachodnich), z dnia 20 września 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 764 — oleje mineralne), z dnia 2 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 798 — wino musujące), z dnia 11 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 809 — spirytus), z dnia 11 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 810—cukier), z dnia 11 października 1923 roku (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 811 — wino musujące), z dnia 11 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 812—piwo), z dnia 11 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 813 — zapałki), z dnia 11 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 814 — kwas octowy), z dnia 11 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 815 — oleje mineralne), z dnia 8 listopada 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 114, poz. 913 — spirytus), z dnia 8 listopada 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 114, poz. 914 — wino musujące), z dnia 8 listopada 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 114, poz. 915 — zapałki), z dnia 8 listopada 1923 roku (Dz. U. R. P. Nr 114, poz. 916 — kwas octowy), z dnia 8 listopada 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 114, poz. 917 — piwo), z dnia 26 listopada 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 124, pozycja 1000 — akcyzowe opłaty patentowe), z dnia 3 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 126, poz.1022 — spirytus), z dnia 3 grudnia 1923 r. ((Dz. U. R. P. Nr 126, poz. 1023 — wino musujące), z dnia 3 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 126, poz. 1024 — piwo), z dnia 3 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 126, poz. 1025 — drożdże), z dnia 3 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 126, poz. 1026 — zapałki), z dnia 3 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 126, poz. 1027 — kwas octowy), z dnia 3 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 126, poz. 1028 — oleje mineralne).

Zawrotna i ciągle postępująca szybkość dewaluacji marki polskiej zmuszała administrację skarbową do skupienia uwagi w dziedzinie akcyzowo-monopolowej na utrzymanie opodatkowania na odpowiednim poziomie. Stopy podatkowe zostały już doprowadzone do cyfr milionowych i nadal musiałyby wzrastać w okresach coraz krótszych, gdyby nie została wytworzona w tym względzie nowa sytuacja przez zmianę i stabilizację waluty.

FABRYKA SCYZORYKÓW I NOŻYCZEK
NATAN DZIAŁOSZYŃSKI
CZĘSTOCHOWA, ALEJA KOŚCIUSZKI 12. —•— TELEFON 2454 P. K. O. 61779

Ustawą z dnia 6 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 127, poz. 1044):

1) ustanowiono do czasu wprowadzenia w obieg pieniężny stałej polskiej jednostki monetarnej obliczanie podstaw wymiaru, jako też wymierzanie tudzież zarachowywanie podatków, opłat, kar i grzywien oraz wszelkich innych świadczeń pieniężnych o charakterze publiczno-prawnym na rzecz Skarbu Państwa na podstawie franka złotego;

2) postanowiono przerachowanie kwot pieniężnych, wyrażonych w markach polskich w obowiązujących przepisach, dotyczących dochodów państwowych, na franki złote.

Rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 132, poz. 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076 i 1077) dokonano ostatniej podwyżki stawek podatków pośrednich w markach polskich, a rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 24 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 137, poz. 1148) przerachowano stawki tych podatków począwszy od dnia 1 stycznia 1924 r. na franki złote, przy czym ceny artykułów monopolowych obowiązujące w markach polskich w dniu 1 stycznia 1924 r. ulegały automatycznie zmianie co tydzień stosownie do kursu franka złotego.

W ten sposób z upływem 1923 r. zakończył się pierwszy okres w dziedzinie akcyzowo-monopolowej, w którym doprowadzono do wyrównania systemu podatków spożywczych na całym obszarze Rzeczypospolitej w oparciu o przepisy obce. W dalszych latach następuje stopniowe ujednostajnienie stanu prawnego na odcinku akcyzowo-monopolowym; przepisy obce zostają zastąpione nowymi przepisami polskimi.

Już w drugim półroczu 1924 r. ukazuje się jednolita dla całego obszaru Rzeczypospolitej ustawa z dnia 12 czerwca 1924 r. o opodatkowaniu piwa (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 635) oraz przepisy wykonawcze Ministra Skarbu z dnia 25 sierpnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 90, poz. 850).

Ustawą z dnia 31 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 756) zostaje wprowadzony z dniem 1 stycznia 1925 r. monopol spirytusowy. Oprócz tego ustawa ta uregulowała jednolicie dla całego kraju opodatkowanie drożdży i kwasu octowego.

Rozporządzeniem Ministra Skarbu i Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 sierpnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 821) zostaje wstrzymany od dnia 15 lipca 1924 r. pobór podatku od węgla.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 117, poz. 1043) wprowadzono jednolity monopol sprzedaży soli na obszarze całej Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawą z dnia 1 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 75, poz. 531) ujednostajniono opodatkowanie wina i miodu syconego.

Ustawą z dnia 15 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 561) został wprowadzony w Polsce monopol zapałczany oraz opodatkowanie zapalniczek.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 700) uchylono dotychczasowe obce przepisy dotyczące opodatkowania cukru oraz wprowadzono w całym kraju jednolite przepisy polskie w tej dziedzinie.

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 797) uchylono dotychczasowe obce przepisy w przedmiocie sztucznych środków słodzących oraz uregulowano obrót tymi środkami jednolicie dla całego kraju nowymi przepisami polskimi.

Wreszcie rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 252) uregulowano jednolicie na całym obszarze Państwa opodatkowanie olejów mineralnych z równoczesnym uchyleniem dotychczasowych przepisów obcych w tym przedmiocie.

Od tego czasu został prawie całkowicie ujednolicony na całym obszarze Rzeczypospolitej stan prawny w dziedzinie podatków spożywczych.

W dalszych latach system podatków pośrednich w Polsce został rozszerzony, a mianowicie:

Ustawą z dnia 17 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 112, poz. 880) wprowadzono państwowy podatek od energii elektrycznej, ustawą z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 614) — podatek od uboju, ustawą z dnia 18 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 170) — podatek od cukru skrobiowego, ustawą z dnia 18 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 151) — podatek od kwasu węglowego i ustawą z dnia 26 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 130) — podatek od tłuszczów.

CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

Podatki pośrednie

Uwagi ogólne.

Na system podatków pośrednich w Polsce składa się obecnie opodatkowanie: 1) cukru, 2) olejów mineralnych, 3) piwa, 4) wina i miodu syconego, 5) cukru skrobiowego, 6) tłuszczów, 7) kwasu węglowego, 8) drożdży, 9) kwasu octowego i 10) zapalniczek ze złota i srebra.

Do kategorii podatków pośrednich należą również: podatek od uboju, energii elektrycznej i od kart do gry, jednakże podatki te znajdują się administracyjnie w dziale podatków bezpośrednich, wobec czego nie będą w tym miejscu szczegółowo rozważane.

Przepisy prawne w poszczególnych podatkach pośrednich zawierają wiele zasad zbliżonych, a nawet zupełnie jednolitych dla wszystkich podatków.

Zwolnienie od podatku. Podatki pośrednie nie są pobierane od objętych opodatkowaniem produktów, wywiezionych za granicę lub na obszar W. M. Gdańska, jeżeli przy wywozie zostanie zachowany przepisowy tryb postępowania. Przedsiębiorca wytwórni lub wolnego składu powinien mianowicie zgłosić wywóz produktu urzędnikowi skarbowemu, sprawującemu nadzór nad przedsiębiorstwem, lub właściwemu rejonowi kontroli skarbowej i wręczyć jednocześnie sporządzone według przepisowego wzoru świadectwo przewozowe i wtórnik tegoż. Urzędnik skarbowy sprawdza świadectwo przewozowe i przesyłkę, nakłada na opakowania lub na środki przewozowe zamknięcia urzędowe w sposób uniemożliwiający dostęp do wysłanego produktu bez naruszenia tych zamknięć, zaznacza na obu egzemplarzach świadectwa przewozowego ilość i rodzaj nałożonych plomb urzędowych oraz ich znaki i numery, jak również znaki i numery środków przewozowych, zwraca świadectwo przewozowe przedsiębiorcy wytwórni lub wolnego składu celem dołączenia do dokumentów przewozowych, a wtórnik przesyła listem poleconym do wyjściowego urzędu celnego. Przedsiębiorca wytwórni lub wolnego składu obowiązany jest zapisać wysyłaną przesyłkę do ksiąg na rozchód. Po nadejściu przesyłki urząd celny sprawdza ją i odprawia za granicę, potwierdza wtórnik świadectwa przewozowego i zwraca organowi skarbowemu, który go nadesłał celem dołączenia do ksiąg wytwórni lub wolnego składu na dowód rozchodu produktu bez opłaty podatku. Przesyłki produktów objętych opodatkowaniem, wywożone na obszar W.M. Gdańska, podlegają postępowaniu przekazowemu w myśl umowy polsko-gdańskiej z dnia 24 października 1921 r., zatwierdzonej ustawą z dnia 17 grudnia 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 139 z 1922 r.).

Obowiązek uiszczenia podatku. Do zapłaty podatku pośredniego od produktu wyrobionego w kraju obowiązany jest wytwórca. Od produktu sprowadzonego zza granicy powinna uiścić podatek osoba uprawniona do rozporządzania towarem w rozumieniu przepisów celnych. Natomiast od produktu przywiezionego z obszaru W. M. Gdańska obowiązana jest zapłacić podatek osoba, dla której przeznaczona jest przesyłka według dowodów przekazowych.

Termin płatności podatku. Od produktów wyrobionych w kraju podatek pośredni powinien być zapłacony przed wydaniem towaru z wytwórni lub z wolnego składu do wolnego obrotu.

Wyjątek od tej zasady wprowadzają jedynie przepisy o opodatkowaniu piwa. Mianowicie od piwa, wywiezionego z browaru w ciągu pierwszej połowy miesiąca, podatek powinien być zapłacony najpóźniej 22 tego samego miesiąca, a od piwa wywiezionego z browaru w ciągu drugiej połowy miesiąca podatek powinien być zapłacony najpóźniej 7 dnia następnego miesiąca. Doceniając jednak niebezpieczeństwo, wypływające dla Skarbu Państwa z szerokiego zastosowania tego wyjątku, ustawodawca postanowił zarazem, iż w razie powtarzania się zwłoki w uiszczaniu podatku lub obawy, że podatek nie będzie zapłacony, władza skarbowa może żądać uiszczenia podatku przed wydaniem piwa z browaru. Uprawnienie do wysunięcia pod adresem browaru takiego żądania przysługuje urzędowi skarbowemu akcyz i monopolów państwowych.

Od produktów sprowadzonych zza granicy podatek płatny jest razem z cłem.

Przy przywozie zaś opodatkowanych produktów z obszaru W. M. Gdańska podatek powinien być uiszczony przy odprawie przekazowej.

Sposób uiszczenia podatku. Podatki pośrednie uiszcza się gotówką. Kwit z uiszczenia podatku bezpośrednio w kasie urzędu skarbowego lub za pośrednictwem P. K. O. stanowi z reguły wystarczający dowód w tym względzie. Wyjątki stanowią podatki: od drożdży piekarnianych, wina musującego oraz od zapalniczek ze złota i srebra. Mianowicie: podatek spożywczy od drożdży piekarnianych (prasowanych) i wina musującego uiszcza się przez zakup w kasie urzędu skarbowego opasek (banderoli) podatkowych i naklejenie ich na opakowanych cegiełkach drożdżowych względnie na butelkach z winem musującym. Stanowiąc znak uiszczenia podatku, banderola powinna być tak naklejona, ażeby bez jej naruszenia nie było możliwe rozpakowanie drożdży lub odkorkowanie butelki z winem musującym, tudzież powinna pozostawać na opakowaniu od chwili wypuszczenia produktu z wytwórni do wolnego obrotu, aż do chwili nabycia towaru przez spożywcę. Natomiast uiszczenie podatku od zapalniczek musi być stwierdzone przez wyciśnięcie znaczka podatkowego na zapalniczce; zapalniczki niezaopatrzone znaczkiem podatkowym nie są dopuszczone do obrotu, jako też zabronione jest posiadanie takich zapalniczek.

Kredyt podatkowy. Podatki pośrednie z wyjątkiem podatku od tłuszczów oraz od zapalniczek ze złota i srebra mogą być kredytowane przez władze skarbowe za odpowiednim zabezpieczeniem. W praktyce okres kredytowania był różny dla poszczególnych podatków, a nawet zmieniał się w czasie dla tego samego podatku; wynosił on mianowicie od kilku tygodni do sześciu miesięcy.

Właściwość orzecznictwa. Orzekanie o należności i wymiar podatków pośrednich należy do wyłącznej właściwości władz skarbowych. Co do produktów wyrobionych

WŁADYSŁAW SWIĄTECKI inż. konstr.
Wytwórnia wyrzutników do bomb
LUBLIN
Telef.: Dyrekcja 26-61, Warsztaty 26-76

w kraju wymiar podatku w pierwszej instancji należy do urzędów skarbowych akcyz i monopolów państwowych.

Od produktów przywiezionych zza granicy wymierzają podatki pośrednie urzędy celne dokonywujące odprawy celnej przesyłek, a od produktów przywiezionych z obszaru W. M. Gdańska — urzędy przekazowe odbioru.

Od wszelkich orzeczeń władzy skarbowej wydanych w pierwszej instancji można wnieść odwołanie do władzy bezpośrednio wyższej, której decyzja w administcyjnym toku instancji jest ostateczna. Odwołanie powinno być wniesione za pośrednictwem władzy, która wydała orzeczenie, w ciągu 14 dni, licząc od dnia następnego po doręczeniu orzeczenia.

Odpowiedzialność rzeczowa za podatek. Według obowiązujących przepisów podatkowych należność podatkowa ciąży na produkcie podlegającym opodatkowaniu. W następstwie tego — w razie nieuiszczenia podatku przypadającego od danego produktu — władza skarbowa może go zająć bez względu na prawa osób trzecich i sprzedać z licytacji celem pokrycia należności podatkowej. Najnowsze przepisy, a mianowicie o opodatkowaniu cukru skrobiowego, kwasu węglowego i tłuszczów wprowadzają postanowienie, że zajęcia produktu nie stosuje się, gdy osoby trzecie nabyły swe prawa w dobrej wierze. W takim przypadku pozostaje władzy skarbowej wykorzystanie osobistej odpowiedzialności wytwórcy lub sprowadzającego produkt podlegający opodatkowaniu.

Zaległości podatkowe. Władzy skarbowej przysługuje prawo ściągnięcia nieuiszczonego w terminie podatku pośredniego wraz z odsetkami od zaległości w trybie administracyjnym przez zajęcie i sprzedaż znajdujących się w wytwórni zapasów gotowych produktów bez względu na jakiekolwiek prawa osób trzecich, a następnie w drodze zajęcia i sprzedaży wszelkiego innego majątku przedsiębiorcy obowiązanego do uiszczenia podatku.

Przedawnienie. Prawo żądania zwrotu podatku nienależnie pobranego przedawnia się z upływem roku, licząc od dnia uiszczenia podatku. Po upływie tego terminu władza skarbowa może odmówić zwrotu podatku.

Natomiast Państwu służy prawo żądania należnego podatku bez względu na to, czy jego wymiar został dokonany, czy przez zatajenie wstrzymany, w ciągu dziesięciu lat, licząc od dnia powstania obowiązku podatkowego. W najnowszych przepisach podatkowych, a mianowicie o opodatkowaniu cukru skrobiowego, kwasu węglowego i tłuszczów prawo żądania przez Państwo zapłaty podatku przedawnia się w ciągu 5 lat od chwili powstania obowiązku podatkowego. W każdym razie bieg przedawnienia przerywa każda czynność podjęta przez władzę skarbową w celu ściągnięcia podatku.

Kontrola skarbowa. Przedsiębiorstwa wyrabiające produkty objęte opodatkowaniem podlegają nadzorowi skarbowemu. W niektórych działach produkcji nadzór ten jest stały, a więc: w cukrowniach, drożdżowniach, rafineriach olejów mineralnych, fabrykach kwasu octowego, a nadto w czasie wyrobu produktów także w wytwórniach cukru skrobiowego, kwasu węglowego oraz tłuszczów. Wymienione przedsiębiorstwa obowiązane są w związku z tym dostarczyć bezpłatnie na żądanie władzy skarbowej mieszkań w obrębie wytwórni dla urzędników skarbowych, powołanych do wykonywania stałego nadzoru, wraz z opałem i oświetleniem. Nad browarami, wytwórniami win i miodu syconego oraz zapalniczek ze złota i srebra nadzór skarbowy odbywa się w zasadzie dorywczo. Jednakże w przypadku ujawnienia nadużyć podatkowych władza skarbowa może wprowadzić stały nadzór skarbowy nad browarami oraz wytwórniami win i miodu syconego.

Przedsiębiorca wytwórni obowiązany jest zgłosić urzędowi skarbowemu akcyz

i monopolów państwowych zamiar wyrobu opodatkowanego produktu na 14 dni przed uruchomieniem wytwórni oraz złożyć opis i plan sytuacyjny pomieszczeń i urządzeń wytwórni. Urządzenie wytwórni musi odpowiadać wymaganiom przepisów podatkowych, mających na celu łatwość i skuteczność kontroli skarbowej. Przed uruchomieniem wytwórnia podlega protokólarnemu sprawdzeniu przez urzędników skarbowych.

Jak to zostanie przedstawione w części szczegółowej, na wyrób olejów mineralnych, drożdży i kwasu octowego potrzebne jest odpowiednie zezwolenie.

Tylko w dziedzinie opodatkowania tłuszczów sprawa zgłoszenia wytwórni względnie uzyskania zezwolenia na wyrób jest normowana według przepisów prawa przemysłowego.

Przedsiębiorcy wytwórni opodatkowanych produktów obowiązani są prowadzić przepisowe księgi kontrolne oraz udzielać urzędnikom skarbowym wyjaśnień i pomocy przy wykonywaniu czynności kontrolnych.

Podatek od cukru

Podstawa prawna: a) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 września 1927 r. o opodatkowaniu cukru (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 700), zmienione ustawą z dnia 27 lutego 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 136), rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 74, poz. 665) i z dnia 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976) oraz dekretem Prezydenta R. P. z dnia 27 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 86/531), b) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 17 kwietnia 1928 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o opodatkowaniu cukru (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 564), zmienione rozporządzeniami z dnia 9 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 12, poz. 76) i z dnia 16 kwietnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 237); c) instrukcja z dnia 15 czerwca 1928 r. o zastosowaniu rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 17 kwietnia 1928 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o opodatkowaniu cukru (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 564).

Przedmiot podatku. Podatkowi spożywczemu od cukru podlega wszelki cukier buraczany i trzcinowy oraz cukier o tym samym składzie chemicznym, wyrobiony w kraju oraz przywieziony zza granicy i z obszaru W. M. Gdańska.

Przez cukier buraczany rozumie się cukier, otrzymany z buraków w stanie stałym lub płynnym wraz z sokami buraczanymi, syropem i odpadkami z wyjątkiem melasy. Cukier taki podlega opodatkowaniu chociażby przy jego wyrobie użyto pozostałości z poprzedniej kampanii lub innych materiałów zawierających cukier.

Melasą w rozumieniu przepisów o opodatkowaniu cukru jest odciek cukrowy o współczynniku czystości do 65⁰ włącznie. Współczynnik czystości oblicza się, dzieląc 100-krotną liczbę zawartości cukru w odcieku przez sumę składników stałych zawartych w tym odcieku; iloraz daje współczynnik czystości.

Zwolnienie od podatku. Oprócz cukru wywiezionego za granicę lub na obszar W. M. Gdańska nie podlega opłacie podatku spożywczego nadto: a) cukier przeznaczony dla przemysłu nie produkującego środków spożywczych, b) cukier w stanie skażonym przeznaczony do karmienia bydła i pszczół, c) próbki cukru nie przekraczające wagi 100 gramów.

Na pobór nieopodatkowanego cukru do celów przemysłowych oraz na paszę potrzebne jest zezwolenie urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych. W tych przypadkach cukier zwolniony od podatku podlega skażeniu przed wydaniem z cukrowni. Zezwolenia na pobór nieopodatkowanego cukru dla podkarmiania pszczół mo-

gą być wydawane tylko na podstawie zaświadczeń właściwych izb rolniczych, stwierdzających, jaką ilość uli pszczół posiadają osoby, ubiegające się o wydanie zezwolenia. W wyjątkowych przypadkach izba skarbowa może zezwolić na dokonanie skażenia cukru poza cukrownią, w przedsiębiorstwie zużywającym cukier.

Cukier, cukrzyca lub odcieki przeznaczone na paszę powinny być skażone przez dodanie na 100 kg co najmniej:

a) 3 kg makuchu lnianego, 5 kg soli bydlęcej i 2 kg miału węgla drzewnego, albo

b) 2 kg lnianego oleju, 3 kg soli bydlęcej i 1 kg miału węgla drzewnego, albo

c) jednego z następujących środków: makuchów mielonych, mielonej paszy mięsnej lub rybnej, pulpy ziemniaczanej lub płatków mielonych w ilości 20%, albo otrąb żytnich lub pszennych w ilości 40% na wagę cukru, cukrzycy lub odcieków.

Cukier przeznaczony do podkarmiania pszczół powinien być skażony przez dodanie doń 5% płókanego piasku oraz 3% trocin z twardego drzewa (dąb, grab, buk).

Cukier, przeznaczony do celów przemysłowych, podlega skażeniu następującymi środkami:

1) do wyrobu płynu ochronnego dla roślin lub błyszczu 5% sproszkowanego siarczanu miedzi.

2) do wyrobu sztucznego jedwabiu i sztucznego włosia — 5% ługu sodowego lub potasowego, albo 10% węglanu sodowego lub 27 % sody krystalicznej, albo 13% węglanu potasowego.

3) do wyrobu mydła — 1% proszku mydlanego lub 5% ługu sodowego, albo potasowego, lub 10% węglanu sodowego, albo 27% sody krystalicznej, albo 13% węglanu potasowego lub 1% nafty.

4) do wyrobu taniny — 1% sproszkowanej taniny o zawartości garbnika najmniej 4%.

Do stosowania innych środków skażenia cukru zwolnionego od podatku potrzebne jest zezwolenie Ministra Skarbu.

Nadto Minister Skarbu może zwolnić od podatku cukier zaofiarowany i nabywany na rzecz Funduszu Pracy (art. 31 ustawy z dnia 16 marca 1933 r. o Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 163), władza zaś skarbowa II instancji uprawniona jest do zwalniania od podatku w porozumieniu z wojewódzką władzą administracji ogólnej i na warunkach przez siebie ustanowionych cukru przeznaczonego do produkcji przemysłowej środków spożywczych, podlegających z mocy innych przepisów prawnych podatkom spożywczym.

Wysokość podatku. Podatek spożywczy od cukru wynosi: a) 37 zł od 100 kg wagi netto cukru kontyngentu wewnętrznego i b) 125 zł od 100 kg wagi netto cukru, wprowadzonego do wolnego obrotu poza ilością określoną kontyngentem.

Do podatku spożywczego od cukru w głowach, kostkach i kawałkach dolicza się dodatek w wysokości 3,50 zł od 100 kg.

Podatek spożywczy od cukru w głowach, kostkach i kawałkach, opakowanego w drobne paczki papierowe, pobiera się od wagi brutto łącznie z papierem i sznurem.

Ponadto wszelki cukier podlega opłacie na Fundusz Pracy w wysokości 0,50 zł od 100 kg (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 163/1933 r.).

Wymiar podatku. Za podstawę do wymiaru podatku przyjmuje się wagę cukru. Niegotowe produkty, jak kryształ żółty, cukrzyca, syropy, odcieki (oprócz melasy), podlegają ważeniu i opodatkowaniu według tych samych zasad co i cukier. Ubytek cukru powstały w czasie przechowywania w magazynie wytwórni do 0,3% wagi cukru w poszczególnych opakowaniach lub naczyniach nie podlega opodatkowaniu.

Od cukru przywożonego zza granicy oraz z obszaru W. M. Gdańska pobiera się podatek według wyższej stopy, jako od cukru pozakontyngentowego.

Przy opodatkowaniu cukru zawartego w wyrobach cukrowych przywożonych zza granicy lub z obszaru W. M. Gdańska, przyjmuje się następującą zawartość cukru:

a) dla wszelkich cukierków, pomadek, pastylek i drażetek — 80% wagi,

b) dla czekolady, czekoladek, kakao z cukrem, masy kakaowej z cukrem i marcepanów — 60% wagi,

c) dla mleka zgęszczonego i mączki mlecznej z cukrem, mączki Nestle'a, fosfatyny, śmietany i śmietanki z cukrem itp. przetworów — 20% wagi.

d) dla łakoci tureckich: rahatłukum, chałwy, czurczeli itp. — 50% wagi,

e) dla ciast cukierniczych — 20% z dodatkiem czekolady — 40% wagi,

f) dla miąższu, kompotów, soków — 40% wagi,

g) dla marmelady i powideł — 50% wagi,

h) dla konfitur, serków i galaretek owocowych — 70% wagi,

i) dla owoców w cukrze i cykaty z cukrem — 60% wagi,

j) dla miodu sztucznego — 80% wagi,

k) dla proszków i pastylek z cukrem, używanych do wyrobu ciast, wódek i wód — 60% wagi,

l) likiery w stosunku 35% wagi przy ciężarze gatunkowym likieru 1 litr = 1.050 gramów, wszelkie wódki słodzone w stosunku 20% wagi przy ciężarze gatunkowym wódek słodzonych 1 litr = 1 kilogram.

Wagę importowanego towaru oblicza się łącznie z wagą bezpośredniego opakowania.

Jeżeli obowiązany do zapłaty podatku uważa wymiar powyższej zawartości cukru w wyrobach za wygórowany, wtedy pobiera się próbki towaru, przeprowadza urzędową analizę na zawartość cukru i według tego wymierza podatek.

Opłata patentowa. Oprócz podatku spożywczego cukrownie uiszczają opłatę specjalną, zwaną opłatą patentową od każdej tony, wyprodukowanego buraczanego cukru białego lub surowego, nadto zaś taką samą opłatę od każdej tony wyrobionej rafinady. Opłata ta wynosi 0,40 zł od każdej wyprodukowanej względnie rozpoczętej tony cukru białego lub surowego oraz taką samą kwotę od każdej wyrobionej względnie rozpoczętej tony rafinady.

Opłata patentowa płatna jest z góry i to: 400 zł od pierwszych 1.000 ton cukru surowego lub białego, oraz taką samą kwotę od pierwszych 1.000 ton rafinady, następnie zaś po 40 zł od każdych dalszych 100 ton.

Kwoty wpłacane tytułem opłaty patentowej nie podlegają zwrotowi, choćby odnośna ilość cukru, od której opłatę uiszczono, nie została wyrobiona.

Zwrot podatku. Jeżeli cukier,wypuszczony z cukrowni do wolnego obrotu za opłatą podatku, zostanie następnie użyty do wyrobów cukrowych, napojów i pokarmów słodzonych, wywiezionych za granicę, wytwórcy tych wyrobów przysługuje zwrot podatku od cukru przy zachowaniu następujących zasadniczych warunków:

Wywożone wyroby powinny zawierać co najmniej 10% cukru w stosunku do swojej wagi. Wywóz wyrobów powinien być zgłoszony rejonowi kontroli skarbowej, celem pobrania próbek towaru i dokonania urzędowej odprawy. Po nadejściu dowodu odprawy wyrobów za granicę lub na obszar W. M. Gdańska oraz po ewentualnym przeprowadzeniu analizy próbki wyrobów przedsiębiorca powinien wnieść podanie o zwrot podatku od cukru do izby skarbowej. Zamiast korzystania ze zwrotu podatku przedsiębiorcy służy prawo nabycia odpowiedniej ilości cukru bez opłaty podatku.

Jeżeli przedsiębiorca wywozi wyroby produkowane według wzoru złożonego władzy skarbowej, analizę próbek towaru przeprowadza się zaledwie od czasu do czasu.

Wolne składy cukru. W wolnym składzie może być przechowywany cukier bez opłaty podatku aż do chwili wypuszczenia do wolnego obrotu lub wywozu za granicę. Na prowadzenie wolnego składu potrzebne jest zezwolenie Ministra Skarbu. Przed uruchomienieniem wolnego składu przedsiębiorca obowiązany jest złożyć zabezpieczenie w wysokości sumy podatku przypadającego od najwyższego zapasu składowego.

Nadzór skarbowy. Wyrób, ważenie, magazynowanie i wywóz cukru z cukrowni odbywa się pod stałym nadzorem urzędnika kontroli skarbowej. Zapasy cukru w magazynie cukrowni są sprawdzane przez organy skarbowe.

Oprócz cukrowni i wolnych składów podlegają nadzorowi skarbowemu także przedsiębiorstwa hurtowego handlu oraz przemysłowego przerobu cukru. Przedsiębiorstwa te obowiązane są posiadać dowody stwierdzające pochodzenie znajdującego się u nich cukru.

Na każdą ilość cukru wydawanego z cukrowni lub wolnego składu powinno być wystawione świadectwo przewozowe przepisowego wzoru, które dołącza się do przesyłki.

Cukier

Okres kamp.	Ilość czynnych cukrowni	Produkcja q	Spożycie cukru w kraju q	Wywóz za granicę q	Wpływy z podatku od cukru zł	UWAGI
1934/35	63	4.013.790	2.973.459	997.853	*Okr. budż.* 1934/35 zł. 127 003.202	Obrót cukrem i wpływy z podatku od cukru obejmują obszar całej Rzeczypospolitej
1935/36	61	4.000.870	3.388.688	730.744	*Okr. budż.* 1935/36 zł. 123 160.052	
1936/37	60	4.120.628	3.671.439	370.772	*Okr. budż.* 1936/37 zł. 133.050.333	Dane co do cukru wyrażone w przeliczeniu na cukier biały
1937/38	61	5.058.649	4.049.440	807.122	*Okr. budż.* 1937/38 zł. 142.516.336	

Kopalnia Nafty
„Blochòwka"
w Borysławiu
Zarząd w Drohobyczu,
ul. Szaszkiewicza 17, Telef. 71-38

Podatek od cukru skrobiowego

Podstawa prawna: ustawa z dnia 18 marca 1935 r. o opodatkowaniu cukru skrobiowego (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 170) i rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 9 kwietnia 1935 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 18 marca 1935 r. o opodatkowaniu cukru skrobiowego (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 174).

Przedmiot podatku. Podatkowi spożywczemu podlega cukier skrobiowy otrzymany ze skrobi (krochmalu), choćby przy jego wyrobie użyto innych cukrów lub produktów zawierających cukier z wyjątkiem cukru buraczanego i trzcinowego. Jeżeli przy wyrobie cukru skrobiowego zostanie użyty surowiec, zawierający cukier buraczany lub trzcinowy, wówczas otrzymany produkt podlega w całości opodatkowaniu według stawki dla cukru buraczanego. Opodatkowaniu podlega cukier skrobiowy, zarówno wyrobiony w kraju, jak i przywieziony zza granicy lub z obszaru W. M. Gdańska czy to w stanie naturalnym, czy w przetworach. W razie wątpliwości Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu określają, czy dany produkt podlega podatkowi spożywczemu od cukru skrobiowego.

Zwolnienie od podatku. Oprócz wywiezionego za granicę lub na obszar W. M. Gdańska wolny jest także od podatku cukier skrobiowy w stanie skażonym, przeznaczony dla przemysłu nie produkującego środków spożywczych. W tym przypadku zwolnienie od podatku spożywczego cukru skrobiowego zależne jest od uzyskania zezwolenia urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych na nabycie nieopodatkowanego cukru w stanie skażonym. Celem uzyskania takiego pozwolenia przedsiębiorstwo przemysłowe powinno złożyć podanie do wspomnianego urzędu, wskazując: firmę i siedzibę przedsiębiorstwa, miejsce przechowania i zużycia nieopodatkowanego cukru, cel, na jaki cukier skrobiowy ma być zużyty i przebieg techniczny przerobu oraz wytwórnię, w której cukier ma być nabyty i środek skażenia. Skażenie odbywa się w wytwórni cukru, a w wyjątkowych przypadkach — za zezwoleniem urzędu w przedsiębiorstwie zużywającym cukier przez dodanie do cukru jednego z następujących środków: skrobi co najmniej 5%, ałunu chromowego lub chromianu co najmniej 1%, taniny o zawartości garbnika powyżej 40% co najmniej 1%, ługu sodowego lub potasowego co najmniej 5%, węglanu sodu co najmniej 10%, węglanu potasu co najmniej 10%, proszku mydlanego co najmniej 1%, boraksu, chlorku cynku, lub chlorku wapnia co najmniej 1%, formaliny, fenolu, kresolu lub kwasu salicylowego co najmniej 2‰, mąki ryżowej lub otrąb ryżowych co najmniej 10%, dwuchromianu potasowego, albo sodowego, B-naftolu lub chlormetakresolu co najmniej 1% na wagę cukru skrobiowego. Zwolniony od podatku spożywczego, jako przeznaczony do przemysłowego przerobu cukier skrobiowy, zarówno skażony, jak i nieskażony, wysyła się z wytwórni pod zamknięciem urzędowym i za świadectwem przewozowym.

Wysokość podatku. Podatek od cukru skrobiowego wynosi 15 zł od 100 kg. Do tego podatku nie dolicza się żadnych dodatków.

Wymiar podatku. Podatek od cukru skrobiowego wyrobionego w kraju wymierza urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych na podstawie wagi netto produktu. Ubytek cukru powstały w czasie przechowywania w magazynie wytwórni do 2% wagi nie podlega opodatkowaniu. Cukier skrobiowy zawarty w wyrobach przywiezionych zza granicy lub z obszaru W. M. Gdańska podlega opodatkowaniu na podstawie wyniku analizy próbki wyrobu. Jeżeli przy tym przywiezione wyroby zawierają oprócz cukru skrobiowego także cukier buraczany, a osoba uprawniona do rozporządzania przesyłką nie żąda przeprowadzenia analizy próbek wyrobów, wówczas do opodatkowania

cukru skrobiowego przyjmuje się jego zawartość w wyrobach w wysokości 10% wagi wyrobów.

Zwrot podatku. Podatek od cukru skrobiowego, użytego po wprowadzeniu do wolnego obrotu do wyrobów przemysłowych wywiezionych za granicę lub na obszar W. M. Gdańska, podlega zwrotowi na zasadach stosowanych przy zwrocie podatku od cukru buraczanego (saharozy).

Nadzór skarbowy. Wyrób cukru skrobiowego odbywa się pod stałym nadzorem skarbowym, w czasie nieczynności wytwórni stały nadzór może być zastąpiony doryw-czą kontrolą. O każdorazowym zamiarze rozpoczęcia wyrobu cukru skrobiowego przedsiębiorca obowiązany jest zawiadomić rejon kontroli skarbowej na 24 godziny przed uruchomieniem wytwórni. Wyrobiony cukier skrobiowy podlega zważeniu pod nadzorem urzędnika kontroli skarbowej, zapisaniu do przepisowej księgi i złożeniu do magazynu. Do wolnego obrotu cukier skrobiowy może być wydawany z wytwórni tylko między godzinami 7—19 i dopiero po uiszczeniu przypadającego podatku oraz zapisaniu do księgi na rozchód, przy czym na każdą przesyłkę cukru przedsiębiorca wytwórni obowiązany jest wystawić przepisowe świadectwo przewozowe.

Oprócz wytwórni cukru skrobiowego również wytwórnie skrobi (krochmalu) mączki skrobiowej i dekstryn podlegają zgłoszeniu urzędowi skarbowemu akcyz i monopolów państwowych i kontroli w celu sprawdzenia, czy nie wyrabiają cukru skrobiowego.

Cukier skrobiowy

Okres budżetowy	Ilość czynnych wytwórni	Wyrób w kraju i przywóz zza granicy q	Wypuszczono na rynek za opłatą podatku q	Wpływy z podatku od cukru skrobiowego zł	Wywieziono za granicę q	UWAGI
		Krajowy 137.637	123.944		5840	Obrót i wpływy z podatku od cukru skrobiowego obejmują całą Rzeczpospolitą
		przywieziony zza granicy 249	249			
1935/36	16	137.886	124.193	1.751.591	5840	
		Krajowy 140.774	123.040		4 834	
		przywieziony zza granicy 225	225			Podatek od cukru skrobiowego pobiera się od 1 kwietnia 1935 r.
1936/37	18	104.999	123.265	1.934.768	4.836	
		Krajowy 146.092	126.483		5.584	
		przywieziony zza granicy 290	290			
1937/38	17	146.382	126.773	1.840.189	5.584	

Podatek od drożdży

Podstawa prawna: art. 56—59 rozp. Prezydenta R. P. z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 63/586) w brzmieniu dekretu Prezydenta R. P. z dnia 28 grudnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 96 z r. 1935, poz. 599) i §§ 267—285 rozp. Min. Skarbu z dnia 10 września 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 88/746).

Na wyrób drożdży potrzebne jest zezwolenie (koncesja), którego udziela Ministerstwo Skarbu, a zakłady produkujące drożdże nazywają się drożdżowniami. Podlegają one stałemu dozorowi kontroli skarbowej, a ich urządzenia muszą być dostosowane do obowiązujących przepisów. Drożdże piekarniane mogą być wydawane do obrotu tylko w stanie prasowanym. Jedynie drożdże przeznaczone do celów leczniczych lub przetwórczych mogą być za zezwoleniem izby skarbowej wydawane w stanie płynnym. Dodawanie do drożdży piekarnianych mączki (skrobi), drożdży piwnych lub jakichkolwiek innych surogatów jest niedozwolone. Również nie wolno używać do wypieku drożdży piwnych.

Drożdże podlegają podatkowi w wysokości 1 zł 85 gr od 1 kg zwiększonemu o 10% dodatku na rzecz Skarbu Państwa i o 15% dodatku na rzecz związków komunalnych. Podatek uiszcza się przez oklejanie opakowań opaskami podatkowymi (banderolami), które drożdżownia nabywa w kasie skarbowej. Podatek płaci od drożdży wyrobionych w kraju — wytwórca, przed wypuszczeniem towaru do obrotu, od przywiezionych zza granicy — odbiorca przy odprawie celnej. Drożdże są formowane w cegiełki 100 lub 500 gramowe. Poza drożdżownią nie wolno zmieniać formy i przerabiać drożdży. Minister Skarbu może krajowym drożdżowniom zezwalać na urządzenie w miejscach większego zbytu osobnych składnic, w których można magazynować drożdże wyprodukowane w wytwórni, formować je w cegiełki i banderolować. Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu uprawniony jest do określania w drodze rozporządzeń ceny drożdży.

DLACZEGO NALEŻY OSZCZĘDZAĆ

w Komunalnej Kasie Oszczędności Miasta Lwowa

ul. Wałowa 7 i 9, oraz w jej Oddziałach ul. Gródecka 60, Żółkiewska 75 i Łyczakowska 55

DLATEGO ŻE: jedynie oszczędnością zdobędziesz dobrobyt i przyczynisz się do potęgi gospodarczej kraju... przeto:

BĄDŹ PRZEZORNYM i lokuj oszczędności w M.K.K.O. we Lwowie, gdzie pieniądze Twe zabezpieczone są całym majątkiem Miasta Lwowa.

BĄDŹ MĄDRYM, bo oszczędzając w M. K. K. O. we Lwowie pomnażasz bez żadnego wysiłku złożone i procentujące się pieniądze.

BĄDŹ PRZEWIDUJĄCYM, bo grosz zaoszczędzony daje Ci pewność, że w potrzebie nie będziesz musiał oglądać się na pomoc innych a możność każdorazowego ich wycofania daje niezależność.

BĄDŹ CZYNNYM I DOBRYM OBYWATELEM, miasta Lwowa z którego dobrodziejstw na każdym kroku korzystasz bo grosz Twój zaoszczędzony idzie na ożywienie ruchu gospodarczego naszego miasta i wraca w tej czy innej formie do Twej kieszeni Twoich najbliższych czy też znajomych.

BUDUJ PRZYSZŁOŚĆ własną i miasta — oszczędzając **w M. K. K. O. we Lwowie**

POELS & CO.

FABRYKA BEKONÓW I SZYNEK,

EKSPORT TRZODY CHLEWNEJ, BYDŁA, MIĘSA, DROBIU I JAJ

Lublin—Rzeźnia Miejska. Tel. 20-81 i 21-26

Adres telegraficzny „P o e l s c o" — Lublin

Drożdże

Okres budżetowy	Ilość czynnych wytwórni	Wyrób w kraju i przywóz zza granicy kg.	Wypuszczono na rynek za opłatą podatku kg	Wpływy z podatku od drożdży zł	Wywieziono za granicę kg	UWAGI
		Krajowe 8.737.212	6.913.318		124.026	Obrót drożdży i wpływy z podatku od drożdży obejmują całą Rzeczpospolitą
		przywiezione zza granicy 205.286	205.286			
1934/35	16	8.942.468	7.118.604	10.719.172	124.026	
		Krajowe 9.746.312	7.822.192		111.313	
		przywiezione zza granicy 219.209	219.209			
1935/36	16	9.965.521	8.041.401	13.268.167	111.313	
		Krajowe 9.555 865	7.638.709		104.546	
		przywiezione zza granicy 176.580	176 580			
1936/37	16	9.732.445	7.815.289	14.307.398	104.546	
		Krajowe 9.350.960	7.070.481		137.398	
		przywiezione zza granicy 169.644	169.644			
1937/38	17	9.520.604	7.240.125	13.410.511	137.398	

Podatek od piwa

Podstawa prawna: ustawa z dnia 22 października 1931 r. o opodatkowaniu piwa (Dz. U. R. P. Nr 99/762), zmieniona rozp. Prezydenta R. P. z dnia 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976),

rozporządzenie (wykonawcze) Ministra Skarbu z dnia 22 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 113/886),

ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 106/884 z 1932 r.) — art. 10,

ustawa z dnia 26 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 22/127) o poborze 10% dodatku do podatków pośrednich.

Przedmiot podatku. Podatkowi od piwa podlega piwo wyrobione w kraju i sprowadzone zza granicy i obszaru W. M. Gdańska. Za piwo uważa się napój, otrzymany w drodze fermentacji alkoholowej za pomocą drożdży, ze słodu, z dodatkiem chmielu wzgl. wszelkiego rodzaju cukru.

Ustawa rozróżnia piwo dubeltowe, pełne i mocne i w zależności od tego ustala stawki podatkowe. Piwo nie może zawierać mniej niż 9% ekstraktu w podstawowej brzeczce. Na wyjątki od tej zasady zezwala izba skarbowa.

Podstawę do odróżnienia piwa pełnego, dubeltowego i mocnego stanowi zawartość ekstraktu, t. j. ciał stałych rozpuszczalnych, pochodzących z użycia słodu, chmielu i ewentualnie cukru, w brzeczce podstawowej, z której dane piwo zostało wyrobione.

Brzeczką podstawową jest brzeczka piwna w stanie, w jakim się znajduje bezpośrednio przed dodaniem drożdży.

Zawartość ekstraktu określa się w procentach wagowych za pomocą studzielnego cukromierza przy ciepłocie + 20° C.

Wysokość podatku.

Podatek wynosi dla piwa pełnego:

od pierwszych 2.000 hl, wydanych do obrotu za opłatą podatku w ciągu roku obrachunkowego po 8,30 zł od 1 hektolitra,

od następnych 8.000 hl po 8,75 zł od 1 hektolitra,

od dalszych ilości po 9,20 zł od 1 hektolitra.

Od piwa pełnego przywiezionego zza granicy lub z obszaru W. M. Gdańska opłaca się podatek według stawki 9,20 zł od 1 hl.

Od dubeltowego piwa krajowego i importowanego płaci się podatek o połowę wyższy, a od takiegoż piwa mocnego — dwukrotnie wyższy od podatku, ustalonego dla piwa pełnego. Za piwo pełne uważa się piwo o zawartości ekstraktu do 13%, za piwo dubeltowe — piwo o zawartości ekstraktu ponad 13% do 20%, zaś za piwo mocne — piwo o zawartości ekstraktu ponad 20% w podstawowej (ochłodzonej) brzeczce, z której piwo wyrobiono.

Do tak obliczonego podatku dolicza się 10% tytułem dodatku na rzecz Skarbu Państwa i 30% tytułem dodatku na rzecz związków komunalnych.

Oprócz tego od piwa pobiera się opłatę na Fundusz Pracy w kwocie 25 gr od 1 hl.

Zwolnienie od podatku. Wolne jest od podatku piwo wywożone pod kontrolą skarbową za granicę lub na obszar W. M. Gdańska oraz piwo, wydawane bezpłatnie pracownikom browaru jako deputat w ilości nieprzekraczającej 1 litra na jednego pracownika za jeden dzień pracy.

Wymiar podatku od piwa następuje według pojemności naczyń.

Zwrot podatku od piwa następuje w przypadkach zwrotu w stanie niezmienionym do browaru piwa pozostałego z rozwózkowej sprzedaży, dokonywanej bezpośrednio z wozów we własnym zarządzie browaru.

Wyrób piwa odbywa się w przedsiębiorstwach zwanych browarami. Przed rozpoczęciem produkcji przedsiębiorca obowiązany jest przynajmniej na 30 dni zawiadomić o tym urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych, który zarządza sprawdzenie (weryfikację) browaru, przedkładając następnie odpowiedni protokół sprawdzenia izbie skarbowej do zatwierdzenia.

Piwo może być wyrabiane za pomocą dolnej lub górnej fermentacji.

Do wyrobu piwa dolnej fermentacji wolno używać tylko słodu jęczmiennego, chmielu, drożdży i wody. Przy wyrobie piwa górnej fermentacji wolno używać słodu

z innego zboża, nadto cukru technicznie czystego, sacharozy, cukru przemienionego, skrobiowego, jak również barwnika, sporządzonego z powyższych rodzajów cukru.

Minister Skarbu określa warunki wyrobu piwa przy użyciu cukru.

Piwo barwiące. Browary mogą używać do piwa swojego wyrobu piwa barwiącego, sporządzonego tylko ze słodu jęczmiennego, chmielu, drożdży i wody; wyrób, sprzedaż i kupno takiego piwa barwiącego są dozwolone pod warunkiem i ograniczeniami, przewidzianymi w obowiązujących przepisach o przeciwdziałaniu produkcji i sprzedaży szkodliwych dla zdrowia artykułów żywności i przedmiotów.

Przez słód rozumie się każde zboże sztucznie kiełkowane.

Warunki sprzedaży piwa normują przepisy o monopolu spirytusowym w dziale traktującym o sprzedaży napojów alkoholowych. Sprzedaż piwa odbywa się w trybie zgłoszenia w urzędzie skarbowym akcyz i monopolów nie później niż na 24 godziny przed rozpoczęciem sprzedaży. Poza browarem piwo może być nalewane do butelek w hurtowniach, a za zezwoleniem urzędu także i w detalicznych miejscach sprzedaży, jednak w oddzielnych na ten cel przeznaczonych pomieszczeniach. Butelki muszą być zaopatrzone w etykiety wskazujące oprócz pochodzenia piwa także miejsce rozlewu. W zakładach sprzedaży piwa z prawem wyszynku nie wolno mieszać piwa z innymi napojami, naśladującymi piwo, a od których nie uiszcza się podatków na podstawie ustawy o opodatkowaniu piwa.

Kontrola skarbowa. Przedsiębiorcy browarów obowiązani są zgłaszać organom skarbowym rodzaj i ilość surowców, przeznaczonych do każdej warki, dzień i godzinę zacierania, rozpoczęcia i ukończenia warki oraz ilość brzeczki gorącej i gatunek piwa jaki z podanych surowców zamierzają wyrobić. Zgłoszenie należy wnieść do rejonu kontroli skarbowej tak, ażeby urzędnicy kontroli skarbowej mogli przybyć przed rozpoczęciem zacieru. Browar prowadzi księgę warek, rozchodu piwa i księgę podatku, piwa wydanego pracownikom browaru, kredytu, ilości zwróconego piwa i księgę piwa barwiącego.

W przypadku ujawnienia nadużyć izba skarbowa może zarządzić stały nadzór kontroli skarbowej w browarze.

Państwowa Kopalnia Węgla

BRZESZCZE

Województwo Krakowskie, telefon: Oświęcim № 25

SPRZEDAŻ WĘGLA DLA INSTYTUCYJ PAŃSTWOWYCH KOMUNALNYCH I DLA UŻYTKU DOMOWEGO

„ALIMA"

FABRYKA CUKRÓW CZEKOLADY I PRZETWORÓW OWOCOWYCH

RZESZÓW

SKR. POCZT. 14 ul. ŚNIADECKICH TELEFON 299

Okres budżetowy	Ilość czynnych wytwórni	Wyrób w kraju i przywóz z zagranicy ha	Wypuszczono na rynek za opłatą podatku ha	Wpływy z podatku od piwa. zł.	Wywieziono za granicę ha	UWAGI
		Krajowe 1.138.052	1.100.173		3.714	Obrót piwa i wpływy z podatku od piwa obejmują całą Rzeczpospolitą
		przywiezione zza granicy 1.454	1.454		—	
1934/35	162	1.139.506	1.101.627	10.013.222	3.714	
		Krajowe 1.117.375	1.086.127		3.573	
		przywiezione zza granicy 1. 268	1.268		—	
1935/36	160	1.118.643	1.087.395	9.796.934	3.573	
		Krajowe 1.123.537	1.119.369		3.928	
		przywiezione zza granicy 2. 140	2.140		—	
1936/37	148	1. 125. 677	1.121.509	9.936.672	3.928	
		Krajowe 1.449.313	1.352.099		4.356	
		przywiezione zza granicy 2.421	2.421		—	
1937/38		1.451 734	1.354 520	12.160.951	4.356	

Podatek od wina i miodu syconego

Podstawa prawna: ustawa z dnia 22 października 1931 r. o opodatkowaniu wina i miodu syconego (Dz. U. R. P. Nr 99/763) zmieniona rozp. Prezydenta R. P. z dnia 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976).

rozp. Ministra Skarbu z dnia 24 maja 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 50/471);

rozp. Min. Skarbu z dnia 23 listopada 1931 r. w sprawie stawek podatku spożywczego od wina (Dz. U. R. P. Nr 103/798);

rozp. Min. Skarbu z dnia 30 września 1932 r. w sprawie obniżenia stawek podatku spożywczego od win musujących (Dz. U. R. P. Nr 82/720);

rozp. Min. Skarbu z dnia 28 lipca 1936 r. o obniżeniu stawek podatku spożywczego od napojów winnych (Dz. U. R. P. Nr 58/431);

ustawa z dnia 26 marca 1935 r. o poborze 10% dodatku do podatków pośrednich (Dz. U. R. P. Nr 22/127);

ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 106/884 z 1932 r.) — art. 10.

Przedmiot opodatkowania. Do napojów winnych podlegających w myśl powyższych przepisów podatkowi spożywczemu zalicza się:

a) wina naturalne (gronowe, owocowe i rodzynkowe), tj. napoje, powstałe z przefermentowania świeżych gron, owoców i jagód lub ich soków, rodzynek lub innych owoców suszonych;

b) wina gazowane tj. napoje winne, o zawartości alkoholu ponad 4% objętościowych, nasycone w sposób mechaniczny kwasem węglowym;

c) wina musujące, tj. napoje winne, o zawartości alkoholu ponad 4% objętościowych, z których po otwarciu naczynia uchodzi kwas węglowy, powstały w drodze dodatkowej fermentacji butelkowej, burząc zawarte w nich wino;

d) miód sycony, tj. napój, powstały z przefermentowania brzeczki miodowej z dodatkiem lub bez dodatku chmielu, soków owocowych i jagodowych, ziół i cukru;

e) moszcze gronowe lub owocowe, tj. napoje, wymienione w punkcie a), a zawierające od 1½% do 6 % objętościowych alkoholu;

f) napoje podobne do wina, a wyrabiane z jakichkolwiek innych, niewymienionych wyżej surowców, t. zw. wina sztuczne.

Napoje winne zawierające mniej niż 1½% objętościowych alkoholu nie podlegają podatkowi spożywczemu od wina, napoje zaś winne o zawartości powyżej 25% objętościowych alkoholu podlegają podatkowi na równi z wódkami gatunkowymi.

Wysokość podatku. Podatek wynosi od:

I.	win gronowych stołowych, zawierających do 16% alkoholu	0,90 zł od litra
	win mocnych, zawierających ponad 16% alkoholu . . .	2,00 „ „ „
II.	win rodzynkowych	0,90 „ „ „
III.	win owocowych	0,20 „ „ „
IV.	miodu syconego	0,20 „ „ „
V.	moszczu winnego	0,50 „ „ „
	moszczu owocowego	0,10 „ „ „
VI.	win gazowanych:	
	1) gronowych	1,50 „ „ „
	2) owocowych	0,50 „ „ „
VII.	win musujących:	
	1) gronowych 4 zł od całej butelki i 2 zł od półbutelki;	
	2) owocowych 1,00 zł od całej butelki i 0,50 zł od półbutelki.	

Do wymienionych stawek podatkowych dolicza się 10% tytułem dodatku na rzecz Skarbu Państwa i 30% zasadniczej stawki tytułem dodatku na rzecz związków komunalnych.

Dla napojów podobnych do wina (tzw. win sztucznych) obowiązuje stawka podatkowa jak od win gronowych, zawierających do 16% alkoholu.

Mieszanina dwóch lub kilku gatunków win podlega opodatkowaniu według stawki tego rodzaju wina, zawartego w mieszaninie, które jest najwyżej opodatkowane; Minister Skarbu może zezwalać na wyjątki od tego przepisu.

Przy odprawie celnej przyjmuje się do opodatkowania 1 kg brutto za 0,8 litra

wina; na życzenie przywożącego przyjmowana będzie rzeczywista zawartość wina nie musującego w naczyniach ustalona za pomocą cechowanych pojemników lub sposobem wagowym; w takim przypadku z przesyłki lub jej części zawierającej butelki o jednakowej pojemności i kształcie należy pobrać dla pomiaru tylko jedną butelkę według wyboru urzędnika dokonywującego odprawy. Po dokonaniu pomiaru należy butelkę zakorkować i po opatrzeniu jej pieczęcią lakową oraz kartką z notatką o wyniku dokonanego pomiaru dołączyć do przesyłki.

Przy opodatkowaniu win musujących za butelki w znaczeniu niniejszej ustawy uważa się wszelkie naczynia, zawierające wino musujące, przy czym ½ butelki zawierać może najwyżej 425 cm sześcien., a cała butelka powyżej 425 do 850 cm sześcien. O ile chodzi o butelki, których pojemność jest większa niż 850 cm sześcien., liczy się za każde dalsze, choćby tylko rozpoczęte 425 cm sześcien. połowę stopy podatkowej, wyznaczonej od całej butelki.

W celu uszlachetnienia wina owocowego może być doń dodawane wino gronowe lub rodzynkowe, lecz już opodatkowane. W tym przypadku, o ile dodanie tych win następuje w obecności organów skarbowych, podatek pobiera się w wysokości ustalonej dla wina owocowego wedle ilości tego wina, zmniejszonej o ilość dodanego wina gronowego lub rodzynkowego. Wino takie uważa się za wino owocowe. Moszcz rodzynkowy podlega stawce podatkowej ustalonej dla moszczu gronowego. Do win gronowych, rodzynkowych, owocowych i miodu można dodawać spirytusu w celu wzmocnienia półfabrykatów z zakończoną już fermentacją, bądź w celu konserwacji.

Wymiar podatku. Podatek od napojów winnych uiszcza się od napojów wyrobionych w kraju — przed wywiezieniem do wolnego obrotu z wytwórni, względnie ze składów fabrycznych, od napojów sprowadzonych zza granicy — przy odprawie celnej, od napojów sprowadzonych z W. M. Gdańska — przy odbiorze w urzędzie przekazowym odbiorczym.

Podatek od wina musującego uiszcza się przez naklejenie opasek (banderoli) podatkowych na szyjkach butelek przez korek w taki sposób, ażeby nie można otworzyć butelki bez zerwania opaski. Opaski podatkowe nabywa się w kasie urzędu skarbowego. Bezzwłocznie po zakupieniu opasek muszą one być oznaczone stemplem przedsiębiorstwa. Podatek od innych napojów winnych uiszcza się gotówką w kasie urzędu skarbowego bezpośrednio lub za pośrednictwem P. K. O.

Zwolnienie od podatku. Wolne od podatku są napoje winne wyrobione we własnym gospodarstwie, nie na sprzedaż, w ilości nieprzekraczającej w ciągu roku, łącznie z posiadanym już zapasem 100 litrów, a poza tym napoje winne, wywiezione pod kontrolą skarbową za granicę lub na obszar W. M. Gdańska, napoje zniszczone wobec kontroli skarbowej, jako niezdatne do spożycia, wino i moszcz przeznaczone do wyrobu win musujących, spirytusu i octu, napoje winne zniszczone wskutek nieprzewidzianego wypadku, o zniszczeniu których zostaną zawiadomione w przepisowym czasie władze skarbowe i wreszcie napoje winne wolne od cła przy przywozie zza granicy bądź jako bagaż, bądź jako próbki bezpłatne stosownie do obowiązujących przepisów celnych.

Kredyt podatku. Podatek od napojów winnych może być pokredytowany, jednak na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy. Kredytu do wysokości 5,000 zł udziela urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych, powyżej tej kwoty izba skarbowa.

Wolne składy. Jak już zaznaczono wyżej podatek od napojów winnych uiszcza się przed wywiezieniem napojów z wytwórni. Celem magazynowania napojów winnych poza lokalami wytwórni bez uiszczenia podatku, mogą być urządzane tzw. wolne składy. Przed wypuszczeniem napojów winnych z tych składów do wolnego obrotu musi być uiszczony podatek.

Zezwolenia na prowadzenie wolnego składu udziela Ministerstwo Skarbu i to tylko takim firmom, których przewidywany stały zapas napojów winnych wynosi przynajmniej 5.000 litrów. Mogą one być otwierane tylko w większych miejscowościach, w których znajduje się siedziba rejonu kontroli skarbowej. Szczegółowe przepisy określają, jakim warunkom powinno odpowiadać urządzenie takiego składu oraz jakie zabezpieczenie należności Skarbu Państwa należy złożyć za znajdujące się w wolnym składzie napoje winne. W zasadzie wysokość tego zabezpieczenia powinna odpowiadać połowie sumy podatku przypadającego od całej ilości napojów winnych, które w dniu miesięcznego obrachunku znajdują się lub będą znajdowały przeciętnie w wolnym składzie.

Wytwórnie napojów winnych są to przedsiębiorstwa, które wytwarzają wymienione na wstępie napoje winne. Na uruchomienie takiej wytwórni nie potrzeba koncesji władzy skarbowej, wystarczy tylko na 14 dni przed rozpoczęciem po raz pierwszy robót wytwórczych, zgłosić zamiar uruchomienia wytwórni w urzędzie skarbowym akcyz i monopolów państwowych. Wytwórca powinien uprzednio uzyskać zatwierdzenie wytwórni przez władze przemysłowe. Zgłoszenie o rozpoczęciu robót wytwórczych należy w 2 egzemplarzach złożyć urzędowi skarbowemu akcyz i monopolów państwowych, podając imię i nazwisko przedsiębiorcy oraz siedzibę wytwórni, plan sytuacyjny i szczegółowy plan wszystkich pomieszczeń, opis tych pomieszczeń, przyrządów i naczyń, opis postępowania technicznego. Urząd otrzymawszy takie zgłoszenie zarządza sprawdzenie (weryfikację) przedsiębiorstwa. Odpis protokółu sprawdzenia przesyła izbie skarbowej, a uruchomienie wytwórni może nastąpić dopiero po stwierdzeniu przez izbę skarbową że wytwórnia odpowiada przepisowym wymogom.

O każdym rozpoczęciu fermentacji soków filtrowanych wzgl. zacieru wytwórnia powinna co najmniej na 3 dni zgłosić organom kontroli skarbowej oraz zawiadamiać o każdej zmianie okoliczności podanych w zgłoszeniu.

Gotowe wyroby mają być przechowywane w osobnym pomieszczeniu oraz w ten sposób, ażeby naczynia z gotowymi wyrobami układane były oddzielnie, stosownie do stawek przypadającego podatku, a butelki według pojemności. Wytwórnie prowadzą księgę produkcji, magazynową i podatkową. Produkcja podlega kontroli władz skarbowych, które w razie niestosowania się do obowiązujących przepisów mogą ustanowić stały dozór wytwórni. Naczynia z napojami winnymi wypuszczonymi do wolnego obrotu, mają być opatrzone etykietami, w których należy podać rodzaj napoju, przy moszczach — czy moszcz jest gronowy, owocowy, rodzynkowy, a także jego moc. Naczynia zawierające moszcz o mocy do 4½0 alkoholu powinny być zaopatrzone w napis: „Moszcz o zawartości do 4½° alkoholu", przy wszystkich rodzajach wyrobów zawartość napoju w butelce, nazwę wytwórni i jej siedzibę, a w razie rozlewu poza wytwórnią (w wolnym składzie, hurtowni, w składzie detalicznym) adres firmy rozlewającej.

Obrót napojami winnymi podlega kontroli skarbowej, przy czym każda przesyłka wywożona z wytwórni, wolnego składu i hurtowni musi być zaopatrzona w przepisowe świadectwo przewozowe.

Na sprzedaż tak hurtową jak i detaliczną napojów winnych o zawartości powyżej 4½% alkoholu potrzebne jest zezwolenie urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych i w tym względzie stosuje się przepisy o sprzedaży napojów alkoholowych z tą różnicą, że za sprzedaż hurtową napojów winnych uważa się sprzedaż od 15 litrów wzwyż, za detaliczną poniżej tej ilości.

W lokalach hurtowych i detalicznych sprzedaży napojów winnych mogą być nalewane te napoje do butelek za zezwoleniem izby skarbowej. Nalewanie jednak musi się odbywać w oddzielnym, specjalnie na ten cel przeznaczonym pomieszczeniu.

Opłaty od wyrobu i magazynowania.

Wyrób i magazynowanie podlega opłatom według podanej niżej taryfy. Przy produkcji w jednej wytwórni różnych gatunków napojów winnych uiszcza się najwyższą z przewidzianych dla tych gatunków opłat. Wyszczególnionym opłatom nie podlegają składy fabryczne przy wytwórniach. Przedsiębiorstwa sprzedaży i hurtowych składów napojów winnych uiszczają opłatę według zasadniczej taryfy.

Wytwórnie, wolne składy oraz fabryczne i hurtowe składy sprzedaży mogą sprzedawać napoje winne tylko w ilościach od 15 litrów wzwyż i nie inaczej, jak za świadectwami przewozowymi. Opłaty od wyrobu i magazynowania przedsiębiorstwa obowiązane są uiścić z góry za cały rok kalendarzowy przed rozpoczęciem danego roku. Od zakładów, otwartych dopiero w drugim półroczu roku kalendarzowego, płaci przedsiębiorca połowę opłaty. W razie nie uiszczenia tych opłat w przepisowych terminach, zakład ulega czasowemu zamknięciu niezależnie od obowiązku uiszczenia zaległej opłaty.

Opłaty od wyrobu i magazynowania napojów winnych wynoszą:

A) Wyrobu:

1) od wytwórni wina musującego	400 zł
2) od wytwórni wina gronowego, rodzynkowego, tzw. sztucznego i gazowanego	60 „
3) od wytwórni wina owocowego i miodu syconego	30 „
B) Magazynowania pod węzłem podatku	100 „

Opłaty od sprzedaży napojów winnych wynoszą:

	w miejscowościach I kl.	II kl.	III kl.
I sprzedaż hurtowa	96 zł	48 zł	24 zł
II sprzedaż detaliczna:			
1) wyłącznie w naczyniach zamkniętych	36 „	18 „	9 „
2) w naczyniach zamkniętych i na kieliszki	72 „	36 „	12 „
3) bufety stałe	24 „	12 „	6 „
4) bufety czasowe	5 „	3 „	2 „

Detaliczna sprzedaż win owocowych i miodu nie podlega opłacie.

Nadto rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 31 grudnia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 13 z 1939 r.) została zwolniona od opłaty na rok 1939 detaliczna sprzedaż wszelkich napojów winnych w naczyniach zamkniętych i w bufetach stałych, prowadzona w miejscowościach liczących do 3.000 mieszkańców.

Napoje winne

Okres budżetowy	Ilość czynnych wytwórni	Gatunek napoju	Wyrób w kraju i przywóz zza granicy l.	Wypuszczono na rynek za opłatą podatkiem l.	Wpływy z podatku od wina zł	Wywieziono za granicę: l.	Uwagi
			Krajowe				
1934/35		wino gronowe	103.644	84.931		200	
		„ owocowe	743.881	644.480		1.928	
		miód	714.000	603.467		3.807	
		„ lane	170.681	156.735		3.442	
			razem 1.732.206	razem 1.489.613		razem 9.377	

Okres budżetowy	Ilość czynnych wytwórni	Gatunek napoju	Wyrób w kraju i przywóz zzagranicy l.	Wypuszczono na rynek za opłatą podatkiem l.	Wpływy z podatku od wina zł	Wywieziono za granicę: l.	Uwagi
			Przywiezione zza granicy				
		wino					
		gronowe	1.577.622	1.577.622		—	
		owocowe	—	—		—	
	wytwórni	miód	—	—		—	
	257	inne	15.892	15 892		—	
	wolnych		razem 1.593.514	razem 1.593.514		—	
1934/35	składów 27		Ogółem 3.325.720	Ogółem 3.083.127	2.137.462	Ogół. 9.377	
			Krajowe				
		wino	85.766	86.013		796	
		gronowe	754.048	794.751		48	
		owocowe	800.082	782.961		9	
		miód	287.740	268.163		2.259	
		inne	razem 1.927.636	razem 1.931.878		r-m 3.112	
			Przywiezione zza granicy				
		wino					
		gronowe	1.553.516	1.553.516		—	
	wytwórni	owocowe	—	—		—	
	269	miód	—	—		—	
	wolnych	inne	14 221	14.221		—	
	składów		razem 1.567.737	razem 1.567.737		—	
1935/36	13		Ogółem 3.495.373	Ogółem 3.499.615	2.237.365	Ogół. 3.112	
			Krajowe				
		wino	101.097	89.454		701	
		gronowe	1.651.519	1.486 158		213	
		owocowe	852.036	827.143		212	
		miód	404.760	314.156		1.150	
		inne	razem 3.009.412	razem 2.716.911		r-m 2.276	
			Przywiezione zza granicy				
		wino					
		gronowe	1.585.140	1.585.140		—	
	wytwórni	owocowe	—	—		—	
	270	miód	—	—		—	
	wolnych	inne	13.405	13.405		—	
	składów		razem 1.598.545	razem 1.598 545		—	
1936/37	11		Ogółem 4.607.957	Ogółem 4 315.456	2.256.408	Ogół. 2.276	
			Krajowe				
		wino	153.306	107.745		533	
		gronowe	2.347.638	1.751.323		7.454	
		owocowe	845.180	675.096		4.560	
		miód	481.277	246.447		6.093	
		inne	razem 3.827.401	razem 2.780.611		r-m 18.640	
			Przywiezione zza granicy				
		wino					
		gronowe	1.847.693	1.847.693		—	
	wytwórni	owocowe	—	—		—	
	250	miód	—	—		—	
	wolnych	inne	15.055	15 055		—	
	składów		razem 1.862.748	1.862.748		—	
1937/38	10		Ogó m 5.690.149	Ogółem 4.643.359	2.379.969	Ogół. 18.640	

Obrót wina i wpływy z podatku od wina obejmują całą Rzeczpospolitą. „Inne" oznacza moszcz owocowy i winny, wino rodzynkowe, wino musujące i gazowane.

Podatek od olejów mineralnych

Podstawa prawna: a) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o podatku od olejów mineralnych (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 252), zmienione rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 września 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 764), z dnia 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976); z dnia 29 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 427) i ustawą z dnia 7 kwietnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 28/208); b) rozporządzenie Min. Skarbu z dnia 13 października 1928 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1928 r. o podatku od olejów mineralnych, wydane co do §§ 8—31 w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 862) uzupełnione rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 16 grudnia 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 2 z 1930 r. i z dnia 31 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 432), c) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 7 sierpnia 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu i Ministrem Spraw Zagranicznych w sprawie zwalniania od podatku olejów mineralnych na potrzeby przedstawicielstw dyplomatycznych i zawodowych, przedstawicielstw konsularnych obcych państw (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 482); d) instrukcja z dnia 24 listopada 1928 r. o zastosowaniu rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 13 października 1928 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od olejów mineralnych (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 398).

Przedmiot podatku. Podatkowi od olejów mineralnych podlegają przetwory ropy naftowej i gazu ziemnego, zarówno wyrobione w kraju, jak i przywiezione zza granicy lub z obszaru W. M. Gdańska.

Należą tu oprócz gazoliny, benzyny i nafty także:

1) ropał — każdy olej mineralny o ciężarze gatunkowym 890°—975° areometru (Ar.) przy + 15° C z wyjątkiem smarów wozowych i odpadkowych produktów olejowych ze specjalnych systemów rozkładowych (cracking);

2) wazelina — produkt destylacji, rafinowania lub filtracji ropy naftowej lub jej pochodnych w stanie stałym lub półstałym o konsystencji mazi, nie zawierającej domieszek tłuszczów, olejów tłuszczowych lub roślinnych oraz mydeł, o punkcie kroplenia powyżej +30° C;

3) parafina — przetwór naftowy w stanie stałym, którego punkt krzepnięcia leży w granicach od +40° do +80° C włącznie;

4) gudron podlegający opodatkowaniu (maź) — przetwór naftowy barwy czarnej o ciężarze gatunkowym 920°—975° Ar. przy +15° C, który poddany destylacji sposobem Englera wykaże najwyżej 5% płynu wrzącego do 300° C i zawiera ponad 1% twardego asfaltu;

5) smary wozowe (do wózków kopalnianych, lin, kół zębatych itp.) oraz oleje drogowe podlegające opodatkowaniu—przetwory naftowe płynne lub półpłynne o ciężarze gatunkowym 890°—975° Ar. przy +15° C o zawartości twardego asfaltu powyżej 3%;

6) smar Tovotte'a (smar stały) — produkt barwy żółtej do czarnej o konsystencji stałej lub mazistej, zawierającej domieszki olejów roślinnych lub zwierzęcych w postaci mydeł alkalicznych lub wapniowych, o punkcie kroplenia powyżej 65° C;

7) odpadkowe produkty olejowe ze specjalnych systemów rozkładowych (cracking) o ciężarze gatunkowym do 965° Ar. przy +15° C i temperaturze zapłonienia poniżej +110° C.

Wszelkie inne przetwory naftowe w stanie płynnym podlegają opodatkowaniu stosownie do ich ciężaru gatunkowego, a takie przetwory w stanie stałym podlegają podatkowi według stopy stosowanej do parafiny i świec.

Wysokość podatku. Podatek od 100 kg produktu wynosi:

a) od oleju o c. g. do 790° Ar. przy +15° C — 9 zł,

b) od oleju o c. g. 790—865° Ar. przy +15° C — 8 zł,

c) od oleju o c. g. 865—890° Ar. przy +15° C — 1.80 zł,

d) od oleju o c. g. ponad 890° Ar. przy +15° C oraz od ropału i wazeliny — 7 zł,

e) od parafiny i świec parafinowych — 10,50 zł,

f) od gudronu poolejowego (mazi) o c. g. do 975° przy +15° C, smarów wozowych i smaru Tovotte'a (tzw. smarów stałych) oraz od odpadków produktów olejowych, pochodzących ze specjalnych systemów rozkładowych (cracking) o c. g. do 965° Ar. przy +15° C włącznie — 1,80 zł.

Do powyższych stawek dolicza się 10% dodatek na rzecz Skarbu Państwa na podstawie ustawy z dnia 26 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 127).

Ponadto na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1931 r. o Państwowym Funduszu Drogowym (Dz. U. R. P. Nr 45, poz. 352 z 1933 r.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21. I. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 7/58) pobiera się wraz z podatkiem od olejów mineralnych dodatek drogowy na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego:

a) od produktów o c. g. do 790° Ar. przy +15° C w wysokości 10,86 gr od 1 kg i b) od produktów o c. g. 865—880° Ar. przy +15° C w wysokości 4 gr od 1 kg.

Wymiar podatku. Podatek od olejów mineralnych wymierza się od wagi netto produktu. Za podstawę zaś opodatkowania produktów przywiezionych zza granicy w blaszankach, słojach itp. drobnych opakowaniach przyjmuje się wagę towaru ustaloną dla wymiaru cła.

Mieszaniny olejów mineralnych z olejami rośinnymi podlegają opodatkowaniu w stosunku do zawartości w mieszaninie oleju mineralnego i według stawki dla olejów mineralnych o c. g. ponad 890° Ar. przy +15° C.

Wyroby, zawierające olej mineralny (np. lakier), przywożone zza granicy lub z obszaru W. M. Gdańska, podlegają opodatkowaniu według rzeczywistej zawartości oleju na podstawie wyniku analizy.

Zwolnienie od podatku. Poza zwolnieniem od podatku olejów mineralnych, wywiezionych za granicę lub na obszar W. M. Gdańska, władze skarbowe uprawnione są do zwalniania od podatku lub do obniżenia podatku od olejów mineralnych, przeznaczonych do poruszania silników w przemyśle i rolnictwie, do oczyszczania szybów naftowych, do nawęglania gazu świetlnego, do naprawy dróg, na potrzeby wojska, władz i przedsiębiorstw państwowych, wreszcie jako środek opałowy, rozczyniający, zmiękczający lub wyciągowy w przemyśle. Oleje używane do oświetlenia oraz do napędu prywatnych samochodów osobowych nie mogą być zwalniane w całości ani w części od podatku. Pod pojęciem zaś „przemysł" należy rozumieć najszersze jego znaczenie, a więc również przemysł rolny, młynarski, wytwarzanie energii elektrycznej, poruszanie samochodów ciężarowych, należących do przedsiębiorstw przemysłowych itp.

Korzystanie ze zwolnienia lub obniżki podatku jest zależne od uzyskania odnośnej ulgi od właściwej władzy skarbowej, a mianowicie:

a) urzędy skarbowe akcyz i monopolów państwowych właściwe dla przedsiębiorstwa korzystającego z ulgi podatkowej mają prawo przyznawać opust: 80% podatku od olejów o c. g. do 865° Ar. przy +15° C oraz 50% podatku od olejów o c. g. 865° — 890° Ar. przy +15° C; b) prawo zwalniania w całości od podatku olejów wyszczególnionych w punkcie a) oraz olejów o c. g. ponad 890° Ar. przy +15° C służy Ministrowi Skarbu.

Podanie o zwolnienie olejów od podatku w całości lub w części należy w każdym przypadku wnosić do urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych, w którego okręgu znajduje się przedsiębiorstwo, mające zużywać olej.

Ponadto od dnia 1 września 1937 r. podlegają zwolnieniu od podatku i dodatku drogowego oleje mineralne przeznaczone do poruszania pojazdów mechanicznych zarejestrowanych w Polsce jako własność przedstawicielstw dyplomatycznych i konsularnych państw obcych (samochody, motocykle, łodzie motorowe i samoloty). Prawo korzystania z oleju mineralnego za zwolnieniem od podatku przysługuje: a) Nuncjaturze Apostolskiej, ambasadom oraz poselstwom państw obcych, uwierzytelnionym przy Rządzie Polskim, b) misjom zagranicznym specjalnym, c) konsulatom generalnym, konsulatom, wicekonsulatom i agencjom konsularnym zawodowym państw obcych, d) członkom wymienionych pod lit. a) i b) przedstawicielstw dyplomatycznych i misyj specjalnych, o ile należą oni do personelu korzystającego z prawa zakrajowości i posiadają legitymację urzędową wydaną przez M. S. Z., e) konsulom generalnym, wicekonsulom, konsulom, agentom konsularnym i urzędnikom konsularnym, o ile posiadają obywatelstwo państwa wysyłającego, są urzędnikami zawodowymi i posiadają legitymację urzędową wydaną przez M. S. Z. Pobór oleju mineralnego za zwolnieniem od podatku może nastąpić tylko na podstawie książeczki blokowej wydanej przez M. S. Z. z zachowaniem zasady wzajemności. Olej pobiera się na stacji benzynowej wprost do zbiornika wmontowanego w sposób trwały do pojazdu i połączonego z motorem napędowym. Przed wydaniem oleju mineralnego lub mieszanki napędowej sprzedawca powinien zażądać dwu wypełnionych i nierozdzielonych odcinków książeczki blokowej na zapotrzebowaną ilość oleju lub mieszanki napędowej. Przedsiębiorcy stacji benzynowej służy prawo nabycia w rafinerii lub w wolnym składzie na podstawie odcinków książeczki blokowej takiej samej ilości i gatunku oleju mineralnego zwolnionego od podatku, jaką sprzedał po tańszej cenie właścicielowi książeczki blokowej. W tym celu przedsiębiorca stacji po zebraniu pewnej ilości odcinków książeczki blokowej przesyła je do rafinerii lub wolnego składu olejów mineralnych, gdzie jeden odcinek książeczki blokowej pozostaje dla udokumentowania rozchodu olejów bez opłaty podatku, a drugi odsyła urzędnik stałego nadzoru skarbowego do Ministerstwa Skarbu. Przy sprzedaży mieszanek napędowych przyjmuje się, że 1 litr mieszanki zawiera 85% benzyny i 15% spirytusu.

Wolne składy olejów mineralnych. W wolnym składzie mogą być przechowywane oleje mineralne wywiezione z wytwórni, bez opłaty podatku aż do chwili wydania do wolnego obrotu lub wywozu za granicę albo na obszar W. M. Gdańska. Na prowadzenie wolnego składu potrzebne jest zezwolenie Ministra Skarbu. Przed uruchomieniem wolnego składu przedsiębiorca obowiązany jest złożyć zabezpieczenie w wysokości sumy podatku przypadającego od najwyższego zapasu składowego.

Nadzór skarbowy. Na prowadzenie wytwórni olejów mineralnych (rafinerii olejów mineralnych) potrzebne jest zezwolenie Ministra Skarbu udzielone w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

W czasie trwania produkcji, wytwórnie olejów mineralnych podlegają stałemu nadzorowi skarbowemu.

Wywóz olejów mineralnych z wytwórni i wolnego składu może się odbywać tylko w ściśle określonej porze. Każdą wysyłkę oleju mineralnego przedsiębiorca wytwórni obowiązany jest zgłosić urzędnikowi skarbowemu sprawującemu nadzór nad przedsiębiorstwem oraz wręczyć mu jednocześnie świadectwo przewozowe przepisowego wzoru. Urzędnik skarbowy sprawdza treść świadectwa przewozowego, gatunek wywożonego oleju, fakt uiszczenia lub zakredytowania podatku, podpisuje świadectwo przewozowe i odprawia przesyłkę po zapisaniu jej do ksiąg kontrolnych przez przedsiębiorstwo.

Świadectwo przewozowe towarzyszy przesyłce.

Mieszanie olejów poza wytwórnią. Mieszanie olejów mineralnych różnych gatunków poza obrębem wytwórni celem spowodowania zmiany ich pierwotnej własności, służącej za podstawę ich opodatkowania, jest zabronione.

Oleje mineralne

Okres budżetowy	Ilość czynnych wytwórni	Gatunek olejów mineralnych	Wypuszczono na rynek za opłatą podatku q	Wpływy z podatku od olejów mineralnych zł	Wywieziono za granicę q	Uwaga
		Olej mineralny do 790°=benzyna	568.630		575.745	Obrót olejów mineralnych i wpływy z podatku od olejów mineralnych obejmują całą Rzeczypospolitą
		Olej mineralny do 865°=nafta	1.169.834		431.682	
		Olej mineralny do 890°=olej gaz.	625.035		271.869	
		Olej mineralny ponad 890°=oleje smarowe	305.467		363.349	
	rafinerii	Parafina i świece	73.981		189.682	
	59	Gudron, asfalt i inne	35.006		60 912	
1934/35	wolnych składów 12	razem	2.773.953	22.699.344	1 893.239	
		Olej mineralny do 790=benzyna	580.794		530.094	
		Olej mineralny do 865=nafta	1.240.041		536.691	
		Olej mineralny do 890=olej gazowy	626 907		135.255	
		Olej mineralny ponad 890=oleje smarowe	325.637		327.688	
	rafinerii	Parafina i świece	87,393		189.403	
	55	Gudron, asfalt i inne	41.889		42.312	
1935/36	wolnych składów 8	razem	2.902.661	24.277.137	1.761.443	
		Olej mineralny do 790=benzyna	637.066		538.326	
		Olej mineralny do 865=nafta	1.297.652		343.531	
		Olej mineralny do 890=olej gazowy	673.676		112.692	
		Olej mineralny ponad 890=oleje smarowe	337.021		402.410	
	refinerii	Parafina i świece	95.253		117.007	
	55	Gudron, asfalt i inne	46.954		39.194	
1936/37	wolnych składów 8	razem	3.087.622	21.334.043	1.553.160	
		Olej mineralny do 790°=benzyna	809.049		407.141	
		Olej mineralny do 865°=nafta	1.337.353		91.868	
		Olej mineralny do 890°=olej gaz.	707.430		110.706	
		Olej mineralny ponad 890°=oleje smarowe	380.249		200.317	
	rafinerii	Parafina i świece	93.812		169.341	
	54	Gudron, asfalt i inne	44.161		45.590	
1937/38	wolnych składów 7	razem	3.372.054	22.469.984	1.024.963	

Podatek od tłuszczów

Podstawa prawna: a) ustawa z dnia 26 marca 1935 r. o opodatkowaniu tłuszczów (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 130), b) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1935 r. w sprawie zwolnienia tłuszczu kakaowego spod opodatkowania (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 406), c) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 lutego 1937 r. o zwolnieniu niektórych rodzajów tłuszczów spod opodatkowania (Dz. U. R. P. Nr 11, poz. 77) i d) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 kwietnia 1935 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 26 marca 1935 r. o opodatkowaniu tłuszczów, wydane co do §§ 13—17, 24—31 i 45—47 w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 234), e) rozp. Min. Skarbu z dnia 20. IV. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 35/271) i f) z dnia 25. V. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 41/326).

Przedmiot podatku. Przez tłuszcze rozumie się produkty, składające się z substancji tłuszczowej, otrzymane drogą przeróbki tkanek zwierzęcych lub roślinnych, mające w temperaturze +15° C konsystencję stałą lub mazistą.

Takie same produkty, mające w temperaturze +15° C konsystencję płynną, noszą nazwę „olejów".

Podatkowi podlegają następujące tłuszcze, zarówno wyrobione w kraju jak i sprowadzone zza granicy lub z obszaru W. M. Gdańska:

1) tłuszcze roślinne (kokosowy, palmowy i inne) o zawartości wolnych kwasów tłuszczowych poniżej 2,5%;

2) tłuszcze zestalone (utrwalone), a zawierające poniżej 2,5% wolnych kwasów tłuszczowych;

3) tłuszcze mieszane, tj. mieszaniny tłuszczów, wymienionych w punktach 1 i 2, oraz mieszaniny tych tłuszczów z innymi tłuszczami i olejami pochodzenia zwierzęcego lub roślinnego, jako też wszelkie inne sztuczne tłuszcze mieszane jadalne (margaryny, sztuczny smalec itp.).

Podane w punktach 1 i 2 normy zawartości wolnych kwasów tłuszczowych oznaczają procentową zawartość tych kwasów w obliczeniu na kwas olejowy.

Do kategorii tłuszczów wymienionych w punkcie 3 należą wszelkie mieszaniny stanowiące sztuczne tłuszcze jadalne w odróżnieniu od naturalnych tłuszczów zwierzęcych.

W razie wątpliwości czy dany produkt podlega opodatkowaniu, rozstrzyga Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Produkty, zwane „olejami" w rozumieniu powyższej ustawy, nie są objęte obecnie opodatkowaniem.

Rada Ministrów może w drodze rozporządzeń:

a) zwalniać spod opodatkowania niektóre rodzaje tłuszczów spośród wymienionych powyżej w punktach 1—3;

b) objąć tym opodatkowaniem oleje, zarówno pochodzenia roślinnego, jak i zwierzęcego, oraz inne tłuszcze zwierzęce lub roślinne, niewymienione powyżej w punktach 1 — 3.

Na tej podstawie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 406) został zwolniony spod opodatkowania tłuszcz kakaowy, należący do kategorii tłuszczów roślinnych, o których mowa powyżej w punkcie 1.

Rozporządzeniem zaś Rady Ministrów z dnia 10 lutego 1937 r. zostały zwolnione spod opodatkowania: a) tłuszcze zestalone, wyprodukowane z olejów: rzepakowego, lnianego lub konopnego, b) tłuszcze mieszane, wyprodukowane ze smalcu, łoju, olejów: rzepakowego, lnianego lub konopnego, a także z tłuszczów zestalonych, wyrobionych z tych olejów, z dodatkiem przepisowego środka rozpoznawczego i ewentualnie także innych składników nietłuszczowych, jak: mleko, woda, żółtka itp.

Zwolnienie od podatku. Produkty objęte opodatkowaniem wolne są od podatku jedynie w tym przypadku, gdy z zachowaniem przepisowych warunków zostaną wywiezione za granicę lub na obszar W. M. Gdańska. Przepisy o opodatkowaniu tłuszczów nie wprowadzają natomiast zwolnienia od podatku produktów używanych do przemysłowej produkcji środków niespożywczych. Ustawodawca wychodzi z założenia, iż, obejmując opodatkowaniem tylko tłuszcze o zawartości wolnych kwasów tłuszczowych poniżej 2,5%, pominął tym samym tłuszcze stosowane z reguły w produkcji przemysłowej niespożywczej.

Wysokość podatku. Podatek od tłuszczów wynosi 50 gr od 1 kg.

Do podatku od tłuszczów nie dolicza się 10% dodatku na rzecz Skarbu Państwa, a natomiast pobiera się 15% dodatku na rzecz związków komunalnych na podstawie art. 10 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 747).

Wymiar podatku. Za podstawę do wymiaru podatku od tłuszczów służy waga produktu. Jeżeli tara opakowania z tłuszczami jest wyraźnie oznaczona i nie nasuwa wątpliwości, wagę tłuszczów wyprowadza się z różnicy pomiędzy wagą brutto opakowania z tłuszczami i tarą. Gdyby na opakowaniu z tłuszczami tara nie była oznaczona lub podana jej wysokość wzbudzała wątpliwość, wówczas władza skarbowa wymierzająca podatek określi tarę naczynia, posługując się porównaniem z wagą innych podobnych opakowań. Od tłuszczów w paczkach papierowych pobiera się podatek od wagi brutto.

Zwolnienie tłuszczów od powtórnego opodatkowania. W systemie opodatkowania tłuszczów została bezwzględnie przeprowadzona zasada, że od produktów wyrobionych w kraju uiszcza podatek przedsiębiorca w chwili wywozu produktu z wytwórni. A ponieważ znaczna część tłuszczów zwłaszcza roślinnych podlega dalszemu przerobowi w innym przedsiębiorstwie na tłuszcze mieszane, podlegające, jako takie, opodatkowaniu, przeto przepisy przewidują w takim przypadku zwolnienie tłuszczów od powtórnego opodatkowania pod warunkiem zachowania następującego trybu postępowania:

a) przedsiębiorstwo przerabiające tłuszcze powinno przedstawić zaświadczenie urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych właściwego dla wytwórni tłuszczów, że podatek od nich został już uiszczony;
b) przewóz tych tłuszczów do innej wytwórni do przerobu na produkty podlegające opodatkowaniu powinien nastąpić w trybie stosowanym przy przewozie produktu pod węzłem podatku tj. pod zamknięciem urzędowym i za świadectwem przewozowym;
c) po nadejściu przesyłki na miejsce przerobu przedsiębiorca wytwórni obowiązany jest złożyć tłuszcze odebrane w obecności urzędnika kontroli skarbowej do osobnego magazynu i zapisać je na przychód w księdze prowadzonej dla tego magazynu według przepisowego wzoru;
d) użycie tłuszczów do przerobu należy zgłosić urzędnikowi kontroli skarbowej, nadzorującemu wytwórnię i zapisać do księgi na rozchód;
e) z chwilą zużycia tych tłuszczów do wyrobu mieszanin przedsiębiorca uzyskuje prawo do wypuszczenia do wolnego obrotu takiej samej ilości mieszanin bez opłaty podatku.

Wyrób, pakowanie, ważenie i wywóz tłuszczów. Wyrób tłuszczów odbywa się pod stałym nadzorem kontroli skarbowej; w czasie nieczynności przedsiębiorstwa stały nadzór może być zastąpiony dorywczą kontrolą. O każdorazowym zamiarze wyrobu tłuszczów przedsiębiorca wytwórni obowiązany jest zawiadomić rejon kontroli skarbowej najpóźniej na 24 godziny przed uruchomieniem wytwórni.

Wyrobione tłuszcze, przeznaczone do obrotu handlowego, jako gotowy produkt

powinny być opakowane w formie kostek lub bloków o wadze po ⅛, ¼, ½, 1 i 5 kg. Nie dotyczy to tłuszczów przesyłanych z jednej wytwórni do drugiej.

Opakowane tłuszcze podlegają zważeniu pod nadzorem urzędnika kontroli skarbowej, zapisaniu do ksiąg na przychód i złożeniu do magazynu.

Do wolnego obrotu tłuszcze mogą być wydawane z magazynu wytwórni tylko w określonych godzinach dopiero po zapłaceniu przypadającego od nich podatku i po zapisaniu na rozchód w przepisowej księdze. Na każdą przesyłkę tłuszczów przedsiębiorca wytwórni obowiązany jest wystawić przepisowe świadectwo przewozowe, które towarzyszy przesyłce.

Obrót handlowy tłuszczami. Również w obrocie handlowym tłuszcze podlegają sprawdzaniu przez organy kontroli skarbowej co do pochodzenia, wagi i opakowania.

Przedsiębiorstwa hurtowego handlu oraz zakłady przemysłowe, zużywające tłuszcze, obowiązane są posiadać dowody nabycia znajdujących się u nich tłuszczów, wskazujące wytwórnię, z której tłuszcze pochodzą, oraz rodzaj i nazwę tłuszczów. W obrocie handlowym tłuszcze mogą się znajdować wyłącznie w opakowaniach ⅛, ¼, ½, 1 i 5 kg i mogą być sprzedawane wyłącznie w oryginalnych opakowaniach, których nie wolno dzielić na części. Wprowadzenie do obrotu handlowego i posiadanie w miejscach sprzedaży tłuszczów, na których opakowaniach brak przepisowego oznaczenia rodzaju i nazwy produktu wytwórni lub wagi jest zabronione.

Tłuszcze

Okres budżetowy	Ilość czynnych wytwórni	Wyrób w kraju i przywóz zzagranicy kg	Wypuszczono na rynek za opłatą podatku kg	Wpływy z podatku od tłuszczów zł	Wywieziono za granicę	UWAGI
		Krajowe 1.399.399	1.703.614		9.152	Obrót tłuszczów i wpływy z podatków od tłuszczów obejmują całą Rzeczpospolitą
		przywiezione zza granicy 3.744.602	3.744.602			
1935/36	7	5.147.001	5.447.216	2.794.480	9.152	
		Krajowe 1.001.808	898.716		6.260	
		przywiezione zza granicy 3.867.309	3.867.309			Podatek od tłuszczów pobiera się od 1 maja 1935.
1936/37	6	4.869.117	4.766.025	2.341.542	6.260	
		Krajowe 1.097.670	1.040.358		61.982	
		przywiezione zza granicy 1.267.514	1.267.514			
1937/38	6	2.365.184	2.307.872	1.152.633	61.982	

Podatek od kwasu węglowego

Podstawa prawna: a) ustawa z dnia 18 marca 1935 r. o opodatkowaniu kwasu węglowego (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 151), b) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1935 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 18 marca 1935 r. o opodatkowaniu kwasu węglowego (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 156).

Przedmiot podatku. Podatkowi podlega bezwodnik kwasu węglowego (CO_2) w stanie skroplonym, wyrobiony w kraju oraz przywieziony zza granicy lub z obszaru W. M. Gdańska.

W przypadkach wątpliwych Minister Skarbu rozstrzyga w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, czy dany produkt podlega opodatkowaniu.

Minister Skarbu jest uprawniony w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej do wprowadzenia w drodze rozporządzenia zakazu stosowania przy wyrobie napojów gazowanych innego kwasu węglowego, niż skroplony z butli stalowych. Na tej podstawie rozporządzeniem z dnia 7 marca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 138) został wprowadzony zakaz używania do gazowania napojów innego kwasu węglowego, niż skroplony z butli stalowych.

Zwolnienie od podatku. Oprócz zwolnienia od podatku kwasu węglowego, wywiezionego za granicę i na obszar W. M. Gdańska, przepisy uprawniają Ministra Skarbu do zwalniania od opodatkowania kwasu węglowego, przeznaczonego do przemysłowego wyrobu artykułów chemicznych.

Wysokość podatku. Podatek od kwasu węglowego wynosi 40 gr od 1 kg. Do tego podatku dolicza się 10% dodatku (art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 marca 1935 r. Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 127) na rzecz Skarbu Państwa i 15% dodatku na rzecz związków komunalnych (art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 947).

Wymiar podatku. Za podstawę do wymiaru podatku służy waga kwasu węglowego. Jeżeli tara naczynia z kwasem węglowym jest wyraźnie oznaczona i nie nasuwa wątpliwości, wagę kwasu węglowego wyprowadza się z różnicy pomiędzy wagą brutto i tarą. Gdyby na naczyniu z kwasem węglowym tara nie była oznaczona lub podana jej wysokość wzbudzała uzasadnione wątpliwości, wówczas władza skarbowa wymierzająca podatek, określi tarę naczynia, posługując się porównaniem z wagą innych podobnych naczyń.

Kontrola skarbowa. Wyrób kwasu węglowego odbywa się pod stałym nadzorem skarbowym; w czasie nieczynności wytwórni stały nadzór może być zastąpiony doryw-czą kontrolą. O każdorazowym zamiarze rozpoczęcia wyrobu kwasu węglowego przedsiębiorca wytwórni obowiązany jest zawiadomić rejon kontroli skarbowej najpóźniej na 24 godziny przed uruchomieniem wytwórni. Wyrobiony kwas węglowy spręża się aż do stanu skroplenia, po czym napełnia się nim butle stalowe o różnej pojemności. Zważony i zapisany do ksiąg na przychód kwas węglowy przenosi się do specjalnego magazynu. Do wolnego obrotu kwas węglowy może być wydawany z wytwórni tylko pomiędzy godzinami 7 i 19 i to dopiero po zapłaceniu przypadającego podatku i zapisaniu do ksiąg na rozchód. Przy przesyłkach kolejowych przedsiębiorstwo wytwórni obowiązane jest podawać na obu egzemplarzach kolejowego listu przewozowego numery butli stalowych i wagę kwasu węglowego. Na każdą zaś przesyłkę kwasu węglowego wywożoną z wytwórni do wolnego obrotu inną drogą, przedsiębiorstwo obowiązane jest wystawić spis wywozowy w 2 egzemplarzach, z których jeden pozostaje przy zeszycie przechowywanym w wytwórni, a drugi towarzyszy przesyłce dla kontroli.

Kwasy węglowe

Okres budżetowy	Ilość czynnych wytwórni	Wyrób w kraju i przywóz zza granicy kg	Wypuszczono na rynek za opłatą podatku kg	Wpływy z podatku od kwasu węglowego zł	Wywieziono za granicę kg	UWAGI
		Krajowy				
		1.882.786	1.948.856		1.460	Obrót i wpływy z podatku od kwasu węglowego obejmują całą Rzeczypospolitą
		przywieziony zza granicy				
		342.828	342.828			
1935/36	7	2.225.614	2.291.684	916 670	1.460	
		Krajowy				
		2.082.545	2.090.315			
		przywieziony zza granicy				Podatek od kwasu węglowego pobiera się od 1 kwietnia 1935 r.
		310.839	310.839			
1936/37	8	2.393.384	2.401.154	967.481		
		Krajowy				
		2.463.072	2.418.850		—	
		przywieziony zza granicy				
		424.015	424.015			
1937/38	8	2.887.087	2.842.865	1.134.658	—	

Podatek od kwasu octowego

Podstawa prawna: art. 56 i 59 rozp. Prez. R. P. z dnia 11. VII. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 63/586) i §§ 286 — 303 rozp. Min. Skarbu z dnia 10. IX. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 88/746).

Na wyrób kwasu octowego potrzebne jest zezwolenie Ministerstwa Skarbu. Kwas octowy z wyjątkiem kwasu octowego otrzymanego w drodze fermentacji octowej płynów alkoholowych podlega opodatkowaniu w wysokości 40 gr. od 1 litra kwasu bezwodnego zwiększonemu o 10% dodatku na podstawie ustawy z dnia 26. III. 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 22/127 na rzecz Skarbu Państwa i 15% dodatku na rzecz związków komunalnych na podstawie art. 10 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 106, poz. 884 z 1932 r.).

Do uiszczenia podatku obowiązany jest przy wyrobie w kraju — wytwórca, przed wypuszczeniem towaru z wytwórni do wolnego obrotu, przy przywozie zza granicy — odbiorca przy odprawie celnej.

Kwas octowy nie nadający się do celów spożywczych nie podlega podatkowi.

Kwas octowy o mocy 60% i wyżej uznaje się za kwas octowy nadający się do celów spożywczych.

Kwas octowy o mocy niższej od 60% ma być w miarę otrzymywania z aparatu badany na czystość dla stwierdzenia, czy nadaje się do celów spożywczych.

Kwas octowy może być wypuszczany do wolnego obrotu do spożycia o ile posiada moc 80% wagowych lub wyższą (esencja octowa).

Kwas octowy o mocy niższej niż 80%, nadający się do spożycia, może być wydawany tylko do dalszego przerobu. Przed wydaniem do przerobu na kwasie tym ciąży podatek spożywczy.

Kwas octowy nie nadający się do spożycia (kwas techniczny) nie podlega podatkowi spożywczemu, skażaniu i kontroli nad zużyciem.

Kwas octowy, nadający się do celów spożywczych, może być wydawany do dalszego przerobu na cele niekonsumcyjne bez podatku, jedynie za zezwoleniem izby skarbowej, właściwej dla miejsca zakładów przerobu, w stanie skażonym; w wyjątkowych przypadkach, gdy wymaga tego proces przerobu, izba skarbowa może zezwolić na wydanie takiego kwasu w stanie nieskażonym.

Wytwarzanie kwasu octowego o koncentracji niższej niż 80% jest wzbronione, nie dotyczy to jednak kwasu octowego przeznaczonego do dalszego przerobu na cele niekonsumcyjne.

Nieskażonego kwasu octowego, zdatnego do spożycia, a zwolnionego od podatku do dalszego przerobu, można używać tylko w tym przedsiębiorstwie i do tych celów, jakie w zezwoleniu izby skarbowej wymieniono.

Zakłady przerabiające nieskażony kwas octowy, nadający się do spożycia, obowiązane są przechowywać go w miejscu oznajmionym, w zbiornikach dokładnie wymierzonych i zaopatrzonych w laski lub szkła wzierne względnie w naczyniach wytarowanych.

Naczynia, w których przechowuje się w miejscu przerobu nieskażony kwas octowy nadający się do spożycia, mają być urzędowo zabezpieczone; z miejsc tych urzędnik K. S. wydaje kwas octowy do przerobu w miarę faktycznej potrzeby.

Na etykietach naczyń, napełnionych esencją octową ma być uwidoczniona dokładnie nazwa i adres zakładu, w którym dokonano rozlewu, moc esencji i waga netto.

Kwas octowy, nadający się do spożycia wolno przechowywać, rozlewać i pakować tylko w pomieszczeniach zgłoszonych władzy skarbowej. Poszczególne rodzaje kwasu gotowego należy przechowywać każdy osobno w osobnych pomieszczeniach lub osobnych oddziałach wspólnego magazynu.

Skażaniu podlega tylko kwas octowy zdatny do spożycia, wydany do dalszego przerobu na cele niekonsumcyjne.

Skażanie odbywa się w miejscu odprawy, przed wydaniem z wytwórni lub z zakładu oczyszczania.

PISCHINGER
Wafle – Keksy – Czekolada
AUSTRIACKA SPÓŁKA AKCYJNA
Vôslauska Fabryka
Przędzy Czesankowej
Filia w BIAŁEJ

Kwas octowy

Okres budżetowy	Ilość czynnych wytwórni	Wyrób w kraju i przywóz zza granicy kg	Wypuszczono na rynek za opłatą podatku kg	Wpływy z podatku od kwasu octowego zł	Wywieziono za granicę kg	UWAGI
		Krajowy 857.735	578.123		8.964	Obrót kwasu octowego i wpływy z podatku od kwasu octowego obejmują całą Rzeczpospolitą
		przywieziony zza granicy 1.224	1.224		—	
1934/45	2	858.959	579.347	225.837	8.964	
		Krajowy 789.119	501.179		32.236	
		przywieziony zza granicy 5	5		—	
1935/36	2	789.124	501.184	205.420	32.236	
		Krajowy 851.048	610.411		49.513	
		przywieziony zza granicy [illegible]	21		—	
1936/37	2	851.[illegible]	610.443	248 844	49 513	
		Krajowy 829 13[illegible]	645.2[illegible]5		15.644	
		przywieziony zza granicy 18	183		—	
1937/38	3	829.32	645.448	255.281	15.644	

Podatek od zapalniczek ze złota i srebra

Podstawa prawna: a) ustawa z dnia 30 stycznia 1931 r. o monopolu zapałczanym (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 45), zmieniona dekretem Prezydenta R. P. z dnia 14. I. 1936 (Dz. U. R. P. Nr 3, poz 12); b) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 stycznia 1931 r w sprawie wykonania ustawy o monopolu zapałczanym (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 51), zmienione rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 16 stycznia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 55) i c) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 25 czerwca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 376).

Przedmiot podatku. Podatkowi podlegają zapalniczki ze złota i srebra, zarówno wyrobione w kraju, jak i przywiezione zza granicy lub z obszaru W. M. Gdańska (zapalniczki wyrobione z innych metali względnie materiałów są objęte monopolem).

Wysokość i sposób zapłaty podatku. Podatek od zapalniczek ze złota i srebra wynosi 5 zł od sztuki. Do tego podatku dolicza się 10% dodatku na rzecz Skarbu Państwa na podstawie ustawy z dnia 26 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 127) oraz 15% dodatku na rzecz związków komunalnych na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 747). Minister Skarbu jest upoważniony do obniżania w drodze rozporządzenia tego podatku.

Pobranie podatku powinno być stwierdzone przez wyciśnięcie znaczka podatkowego na zapalniczce. Zapalniczki niezaopatrzone znaczkiem podatkowym nie są dopuszczone do obrotu, a sprzedaż, nabywanie i posiadanie takich zapalniczek są zabronione.

Na uiszczenie podatku od zapalniczek, przywiezionych zza granicy przez podróżnych na osobisty użytek, wystawia się kwit, który zastępuje znaczek podatkowy w ciągu miesiąca, po czym przywiezioną zapalniczkę należy zgłosić wraz z kwitem w urzędzie skarbowym akcyz i monopolów państwowych celem zaopatrzenia w znaczek podatkowy.

Kontrola skarbowa. Wyrób zapalniczek ze złota i srebra podlega kontroli skarbowej. Za wytwórcę uważa się również tego, kto składa zapalniczki z części wyrobionych przez inną osobę. Zamiar wyrobu zapalniczek ze złota i srebra powinien być zgłoszony urzędowi skarbowemu akcyz i monopolów państwowych. Wyrobione zapalniczki powinny być bezzwłocznie po wyrobieniu zgłoszone do zaopatrzenia cechą urzędu probierczego. Przed wypuszczeniem zapalniczek z wytwórni przedsiębiorca jest obowiązany zapłacić przypadający od nich podatek, a następnie przesłać zapalniczki wraz z kwitem kasowym do urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych celem wybicia znaczka pocztowego.

Sztuczne środki słodzące

Podstawa prawna: a) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1927 r. o sztucznych środkach słodzących (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 797), zmienione ustawą z dnia 25 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 286) oraz rozporządzeniami Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976); b) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 7 grudnia 1927 r. w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Sprawiedliwości w celu wykonania Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1927 r. o sztucznych środkach słodzących (Dz. U. R. P. Nr 117, poz. 1008) zmienione obwieszczeniem z dnia 17 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 289) i rozporządzeniem z dnia 12 marca 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 300).

Według tych przepisów sztucznymi środkami słodzącymi są wszelkie związki chemiczne, otrzymywane syntetycznie, a przewyższające swą słodyczą rafinowany cukier trzcinowy, względnie buraczany, jak: sacharyna (sulfinid kwasu benzoesowego i jego sole), dulcyna, glucyna itp. Omawiane przepisy obejmują także te związki chemiczne, które za pomocą prostych zabiegów chemicznych mogą być przetworzone na sacharynę lub na środki do niej zbliżone.

Wyrób oraz przerób sztucznych środków słodzących wymaga zezwolenia Ministra Skarbu, wydanego w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej oraz Przemysłu i Handlu.

Wyrób oraz przerób tych środków podlega stałemu nadzorowi kontroli skarbowej.

Na przywóz sztucznych środków słodzących zza granicy lub z obszaru W. M. Gdańska potrzebne jest zezwolenie Ministra Skarbu.

Sztucznych środków słodzących wolno używać tylko do celów leczniczych, higienicznych i do badań naukowych. Zabronione jest natomiast używanie ich do słodzenia artykułów żywności.

Wytwórnie sztucznych środków słodzących mogą sprzedawać je tylko: a) aptekom, b) hurtowym składom materiałów aptecznych, posiadającym zezwolenie władz administracji ogólnej na nabywanie i sprzedaż tych środków, c) zakładom przemysłowym, posiadającym zezwolenie Ministra Skarbu na używanie sztucznych środków słodzących do wyrobów leczniczych i higienicznych.

Aptekom wolno sprzedawać sztuczne środki słodzące w stanie czystym lub w przetworach, lecz tylko z przepisu lekarza.

Przedsiębiorstwa zajmujące się sprzedażą lub przerobem sztucznych środków słodzących podlegają kontroli skarbowej.

Nie wolno używać ani przechowywać sztucznych środków słodzących w przedsiębiorstwach, nie posiadających zezwoleń na sprzedaż, bądź na wyrób lub przerób tych środków. Osoby prywatne mogą posiadać sztuczne środki słodzące do własnego użytku tylko w ilości przepisanej receptą lekarza.

Rytownia Walców miedzianych i stalowych dla przemysłu włókienniczego, ceratowego, gumowego, papierowego oraz wałów stalowych na szkło ornamentowe.

CAMILLE AST SPADKOBIERCY
ŁÓDŹ, SENATORSKA 26/28. TEL. 120-68

NAJWIĘKSZA FABRYKA MYDŁA W POLSCE
PRZEMYSŁ TŁUSZCZOWY
SCHICHT-LEVER S. A.

WARSZAWA, NOWY ZJAZD № 1
WYRABIA ŚWIATOWEJ SŁAWY MARKI
MYDŁO-JELEŃ SCHICHT
RADION — Idealny środek samopiorący
LUX — do prania delikatnych tkanin
Vim—proszek do czyszczenia i szorowania
CERES-TŁUSZCZ JADALNY—OLEJE JADALNE
GLICERYNA CHEMICZNIE CZYSTA I TECHNICZNA

Monopol tytoniowy

(Podstawa prawna: ustawa z dnia 1 czerwca 1922 r. o monopolu tytoniowym (Dz. U. R. P. Nr 47/409) w brzmieniu ustalonym ustawami z dnia 4. II. 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 19/137) z dnia 22. VII. 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 83/569) i z dnia 18. III. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 26/240).

Organizacja monopolu

Podstawa prawna: ustawa z dnia 18. III. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 26/240) w brzmieniu rozp. Prez. R. P. z dnia 27. X. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 84/617), rozporz. Min. Skarbu z dnia 10. I. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 25) w brzmieniu rozp. Min. Sk. z dnia 5. I. 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 81) i rozp. Min. Sk. z dnia 28. VIII. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 66/505).

Monopol tytoniowy wprowadzono w 1922 r. na całym obszarze Państwa Polskiego. Właściciele istniejących przedsiębiorstw wyrobu i sprzedaży artykułów objętych monopolem obowiązani byli sprzedać je monopolowi, który znowu obowiązany był wykupić zapasy gotowych wyrobów i przedmiotów produkcji (fabryki, maszyny). Do ustalenia ceny wykupu powołano specjalne komisje szacunkowe, a w przypadku nie przyjęcia ceny ustalonej przez komisję szacunkową, dotychczasowi właściciele mogli odwołać się do władz sądowych. Wykupione nieruchomości przeszły na własność monopolu.

Sama struktura monopolu do roku 1932 była dosyć dziwna. Aczkolwiek monopol był bezwątpienia przedsiębiorstwem, to jednak na podstawie aktów prawnych możnaby o nim mówić raczej jako o urzędzie.

Dopiero ustawa z dnia 18 marca 1932 r. powierzyła eksploatację na rzecz Skarbu Państwa monopolu tytoniowego przedsiębiorstwu pn. „Polski Monopol Tytoniowy", prowadzonemu na zasadach handlowych.

Przedsiębiorstwo Polski Monopol Tytoniowy, dalej P. M. T. zwane, wpisane jest do rejestru handlowego. Wpisaniu podlega firma, siedziba, przedmiot i władze przedsiębiorstwa.

P. M. T. przejęło na własność cały majątek państwowy tak ruchomy jak i nieruchomy, również majątek tak ruchomy jak i nieruchomy nabywa w przyszłości P.M.T. na własność.

Zbywanie i zamiana majątku nieruchomego może nastąpić jedynie na podstawie upoważnienia ustawowego.

Zarząd przedsiębiorstwa P. M. T. należy do Dyrekcji, podporządkowanej Ministrowi Skarbu. Dyrekcję stanowią dyrektor i wicedyrektorzy. Dyrekcja P. M. T. dzieli się organizacyjnie na działy z szefami działów na czele, te zaś na biura z kierownikami biur.

Minister Skarbu w drodze rozporządzeń może uprawniać Dyrekcję i podległe jej organa przedsiębiorstwa do załatwiania w trybie postępowania administracyjnego w charakterze władz i organów skarbowych spraw związanych z nadawaniem, cofaniem i wygasaniem koncesyj na uprawę tytoniu oraz z prowadzeniem uprawy przez osoby prywatne. Minister Skarbu ustala również w drodze rozporządzeń przepisy, normujące stosunek służbowy, uposażenie i zaopatrzenie emerytalne pracowników P. M. T.

Przedsiębiorstwo Samochodowe „ZDRÓJ" Sp. z ogr. odp.
Kielce, ul. Okrzei 11. Telefon 16-26 Sosnowiec, telefon 628-56
Obsługa linii: Kielce—Włoszczowa—Zawiercie. Myszków – Sosnowiec.
Sosnowiec— Busko — Jędrzejów. Działoszyce—Pińczów.

P. M. T. pokrywa wszelkie swoje wydatki z własnych dochodów i funduszów i prowadzi swą gospodarkę na podstawie rocznych planów finansowo-gospodarczych, zatwierdzanych przez Ministra Skarbu. Do ogólnego budżetu państwowego wchodzi kwota wpłaty przedsiębiorstwa do Skarbu Państwa. Sprawozdania zaś zawierające bilans i rachunek zysków i strat oraz plan finansowo-gospodarczy dołączane są do państwowego preliminarza budżetowego.

P. M. T. może zaciągać krótkoterminowe pożyczki do 10 proc. ogólnego dochodu eksploatacyjnego brutto, wykazanego w ostatnim rocznym zamknięciu rachunkowym. Zaciąganie pożyczek wyższych oraz zobowiązań obciążających nieruchomości P. M. T. wymaga upoważnienia ustawowego.

Do ważności zobowiązań zaciągniętych w imieniu przedsiębiorstwa P. M. T. bez osobnych pełnomocnictw, oraz do ważności pełnomocnictw, czeków i zleceń wypłat, wystawianych w imieniu tego przedsiębiorstwa wymagane są podpisy dwóch członków dyrekcji, bądź innych pracowników przedsiębiorstwa, zgłoszonych przez dyrekcję do rejestru handlowego. Podpisy te mają być umieszczone pod pieczęcią przedsiębiorstwa, którą stanowi pieczęć z godłem państwowym i oznaczeniem firmy przedsiębiorstwa w otoku pieczęci.

Dyrekcja P. M. T. decyduje samodzielnie we wszystkich sprawach związanych z działalnością przedsiębiorstwa. Do Ministra Skarbu zaś należy: nadzór nad działalnością przedsiębiorstwa i ustalanie ogólnej polityki gospodarczej; ustalanie organizacji wewnętrznej Dyrekcji P. M. T., decydowanie o tworzeniu i kasowaniu zakładów przedsiębiorstwa, ustalanie planu finansowo-gospodarczego, decydowanie o podziale czystego zysku itp.

P. M. T. posiada kapitał zakładowy, obrotowy, fundusze inwestycyjny, rezerwowy, wykupu fabryk prywatnych, amortyzacyjny, ubezpieczeniowy i opieki nad pracownikami przedsiębiorstwa. Ponadto posiadać będzie fundusz emerytalny, wspólny z przedsiębiorstwami: Polski Monopol Loteryjny, Państwowy Monopol Spirytusowy i Polski Monopol Solny.

Dyrekcji P. M. T. podlegają: fabryki tytoniu, magazyny surowców, zakłady sprzedaży wyrobów tytoniowych, zakłady uprawy tytoniu i inne ewentualnie uruchomione zakłady, służące do wykonywania zadań przedsiębiorstwa. Organizację wewnętrzną zakładów monopolowych, ich zakres czynności, prawa i obowiązki kierowników normuje Dyrekcja P. M. T.

Przedmiotem monopolu tytoniowego jest produkcja, przywóz z zagranicy oraz sprzedaż surowca tytoniowego i wyrobów tytoniowych.

Przez tytoń rozumie się zarówno surowiec tytoniowy jako też gotowe wyroby tytoniowe. Surowiec tytoniowy stanowi nieprzerobione liście, łodygi, korzenie, odpadki rośliny tytoniowej i nasienie tytoniowe. Wyroby zaś tytoniowe są to artykuły służące do palenia, jako to: cygara, cygaretki, tytoń krajany, papierosy itp., do zażywania jako tabaka, do żucia, oraz do celów rolniczych lub lekarskich, a sporządzone bądź wyłącznie z części składowych rośliny tytoniowej, bądź przy użyciu oprócz tytoniu również przymieszki innych materiałów. Do wyrobów tytoniowych zalicza się również nikotyna i jej pochodne (siarczan nikotyny, szczawian nikotyny itp.) oraz ekstrakty tytoniowe.

WYROBY **POLSKIEGO MONOPOLU TYTONIOWEGO**
ZDOBYŁY UZNANIE NA CAŁYM ŚWIECIE
PAMIĘTAJCIE, że polskie cygara i papierosy znane ze starannego doboru wysokowartościowych surowców i doskonałego wykonania, w niczym nie ustępują wyrobom zagranicznym.

Artykuły, które nie zawierają części składowych rośliny tytoniowej, lecz służą do palenia pod postacią surogatów tytoniowych mogą być wytwarzane, przywożone z zagranicy i sprzedawane tylko na podstawie zezwolenia Ministerstwa Skarbu. Takie samo zezwolenie wymagane jest również do nabycia surogatów tytoniowych, przewożenia ich, przesyłania oraz przyjmowania do przewozu lub przesyłki w ilościach przekraczających normę, ustanowioną przez Ministra Skarbu.

Ustawa zabrania osobom prywatnym bez zezwolenia władzy skarbowej uprawy tytoniu, pielęgnowania roślin tytoniowych, choćby one wyrosły bez uprawy — wyjątek stanowią rośliny tytoniowe w celach zdobniczo-ogrodniczych w postaci: Nicotiana affinis vel alata, Nicotiana glaca, Nicotiana silvestris, Nicotiana colos (Nicotiana albo Lehmannia tomentosa) i Nicotiana atropurpurea grandiflora.

Dalej ustawa zakazuje przywozu tytoniu z zagranicy z wyjątkiem wyrobów przeznaczonych do użytku osobistego, nie przekraczających 1 kg wagi; wytwarzania wyrobów tytoniowych i przerabiania gotowych z wyjątkiem niezawodnego wyrabiania papierosów do własnego użytku; przechowywania i posiadania narzędzi i chemicznych przymieszek, służących do zawodowej fabrykacji wyrobów tytoniowych. Podróżni mogą przewozić do własnego użytku bez cła i opłat monopolowych do 50 gramów tytoniu, przyrządzonego do palenia, 10 gramów tabaki, albo 50 sztuk papierosów lub 20 cygar.

Opłata monopolowa mieści się już w cenie towaru (tytoniu, papierosów), natomiast od tytoniu sprowadzonego z zagranicy przez osoby prywatne, pobiera się należność monopolową:

1) od tytoni w liściach i wiązkach z łodygami lub bez łodyg tytoniowych, odpadków, miału po 12 zł za 1 kg netto;
2) od tabaki do zażywania po 20 zł za 1 kg netto;
3) od tytoniu grubo krajanego do fajek, tytoniu w krążkach i zwitkach po 250 zł za 1 kg netto;
4) od cygar i cygaretek (tytoniu krajanego zwijanego w liście tytoniowe) po 250 zł za 1 kg netto;
5) od tytoniu cienko krajanego do papierosów po 250 zł za 1 kg netto;
6) od papierosów po 350 zł za kg netto;
7) od nikotyny i jej pochodnych (siarczan nikotyny, szczawian nikotyny itp.) po 2 zł 50 gr za 1 kg netto;
8) od ekstraktów tytoniowych po 1 zł 50 gr za 1 kg netto.

Niezależnie od tych opłat pobierane są i należności celne. Wyroby te sprowadzane z zagranicy przez osoby prywatne zaopatrzone są w nalepki monopolowe, stwierdzające prawidłowe wprowadzenie ich na obszar Rzeczypospolitej.

Obrót wyrobami tytoniowymi

(Rozp. Prez. R. P. z dnia 27 października 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 84/617) w brzmieniu ustawy z dnia 9 kwietnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 29/218 i (wykonawcze) rozp. Min. Skarbu z dnia 31 sierpnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 71/521).

Sprzedawane być mogą tylko wyroby tytoniowe wprowadzone do obrotu przez przedsiębiorstwo: Polski Monopol Tytoniowy, które wprowadza te wyroby do obrotu bądź przez własne zakłady sprzedaży, bądź też przez hurtowników.

Rozróżnia się sprzedaż **hurtową** tj. sprzedaż przeważnie większej ilości innym kupcom, i sprzedaż detaliczną. Ta ostatnia dzieli się na detaliczną **zwykłą** i detaliczną **drobną**. Sprzedaż detaliczna zwykła jest to zbyt w mniejszych ilościach zarówno innym kupcom jak i spożywcom, sprzedaż detaliczna drobna jest to zbyt wyłącznie spożywcom.

Sprzedaż detaliczna zwykła może być prowadzona w **specjalnym sklepie tytoniowym** lub też w **sklepie mieszanym.** Sprzedaż detaliczna **drobna** może być prowadzona jako sprzedaż sklepowa w specjalnym sklepie tytoniowym, albo jako sprzedaż domowa w zakładzie hotelarskim lub gastronomicznym, wreszcie jako sprzedaż **uliczna, dworcowa lub ruchoma.**

Uliczna jest to taka sprzedaż, przy której kupujący nabywa wyroby bez konieczności wejścia do pomieszczenia, w którym wyroby są sprzedawane.

Dworcowa jest to sprzedaż prowadzona w pomieszczeniach i peronach dworców kolejowych, lotniczych, autobusowych i morskich przeznaczonych dla ruchu osobowego.

Ruchoma jest to sprzedaż ze skrzynek, wózków w pociągach, na wystawach itp.

Sprzedaż hurtowa, zwykła detaliczna, oraz drobna detaliczna, a mianowicie sklepowa i domowa może się odbywać na podstawie umowy, zawartej z Polskim Monopolem Tytoniowym.

Przy zawieraniu umów o sprzedaż wyrobów tytoniowych przy równych warunkach pierwszeństwo mają inwalidzi wojenni, wdowy po nich i po poległych na wojnie oraz uczestnicy walk o Niepodległość i ich organizacje.

Sprzedaż zaś drobna detaliczna, a mianowicie: uliczna, dworcowa i ruchoma może się odbywać na podstawie zezwolenia (koncesji) wydawanego przez urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych.

Nie mogą zawrzeć umowy o sprzedaż wyrobów tytoniowych ani otrzymać zezwolenia następujące osoby:

a) posłowie i senatorowie,
b) pracownicy państwowi, samorządowi i instytucyj publiczno-prawnych bez względu na charakter stosunku służbowego, z wyjątkiem pracowników, pełniących funkcję bezpłatnie,
c) osoby, przeciw którym toczy się postępowanie karne-sądowe, karne-skarbowe lub upadłościowe,
d) skazane prawomocnym wyrokiem sądu karnego na dodatkową karę utraty praw publicznych,
e) skazane prawomocnie za przemytnictwo, nielegalną fabrykację lub sprzedaż wyrobów monopolowych, oszustwo i inne przestępstwa z chęci zysku, bądź za przestępstwa przeciwko Państwu,
f) niezdolne według prawa cywilnego do zaciągania zobowiązań lub swobodnego rozporządzania swym majątkiem,
g) nie posiadające obywatelstwa polskiego,
h) stale zamieszkałe poza granicami Państwa.

Zezwolenia na drobną sprzedaż (uliczną, dworcową, ruchomą), są przywiązane do osób, którym zostały wydane i nie mogą być odstępowane pod żadnym tytułem.

Zezwolenia te mogą być cofnięte za trzymiesięcznym wypowiadaniem w przypadku stwierdzenia naruszenia przez sprzedawcę przepisów o monopolu tytoniowym i o sprzedaży wyrobów tytoniowych o ile takie naruszenie nie daje podstawy do cofnięcia zezwolenia bez wypowiedzenia.

Cofnięcie zezwolenia bez wypowiedzenia może nastąpić:

a) gdy bez zgody urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych sprzedaż nie jest wykonywana dłużej, niż 7 dni,

„ŚLĄSKI ZAKŁAD KREDYTOWY SPÓŁKA AKCYJNA"
Bielsko, ul. Kolejowa 16 oddział w KATOWICACH ul. Marszałka Piłsudskiego 8
WŁASNE KAPITAŁY: Zł 5.700.000
Bank dewizowy — przeprowadza tranzakcje bankowe, przyjmuje wkłady na korzystnych warunkach

b) w razie ujawnienia, że sprzedaż nie jest wykonywana na własne ryzyko i rachunek posiadacza zezwolenia,
c) gdy ogłoszono upadłość posiadacza zezwolenia,
d) gdy wyroby tytoniowe są sprzedawane po innej cenie niż ustalona przez Min. Skarbu,
e) w razie utrudniania lub uniemożliwiania władzom nadzorczym przeprowadzania kontroli,
f) gdy zajdą lub zostaną ujawnione okoliczności, które wykluczają daną osobę od otrzymania zezwolenia.

Należy tu jeszcze zaznaczyć, iż zezwolenia na sprzedaż wyrobów tytoniowych wygasają w razie:

1) nie rozpoczęcia sprzedaży w ciągu dwóch miesięcy od terminu określonego w zezwoleniu,
2) śmierci osoby,
3) zrzeczenia się,
4) upływu czasu, na jaki wydano zezwolenie.

Orzekanie w sprawach wygaśnięcia i cofnięcia zezwolenia na drobną sprzedaż wyrobów tytoniowych oraz w innych sprawach z tą organizacją związanych, należy do Urzędów Skarbowych akcyz i monopolów państwowych. Odwołania zaś rozstrzygają właściwe Izby Skarbowe (Wydział Skarbowy Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego). Odwołania należy wnosić za pośrednictwem właściwego urzędu w ciągu dni 14-tu. Wniesienie odwołania wstrzymuje wykonanie orzeczenia.

Do obowiązków wszystkich sprzedawców wyrobów tytoniowych należy: sprzedaż tych wyrobów w dniach i godzinach określonych dla handlu, utrzymywanie stale na składzie zapasu i gatunku ustalonego przez Dyrekcję P.M.T., wyłączanie ze sprzedaży wyrobów zepsutych lub nieświeżych, okazywanie na żądanie cennika, umieszczanie zewnątrz lokalu wywieszki, sporządzonej według ustalonego wzoru, posiadanie książki rewizyjnej, prowadzenie księgi przychodu i rozchodu, udzielanie organom nadzorczym wyjaśnień dotyczących sprzedaży wyrobów tytoniowych oraz zabezpieczanie wyrobów tytoniowych od wpływów ujemnie na nie działających.

W razie zmiany ceny sprzedawcy mogą w ciągu 10 dni sprzedawać wyroby tytoniowe według dawnych cen.

W razie obniżenia ceny Polski Monopol Tytoniowy wyrówna różnicę ceny zakupu od zapasu wyrobami tytoniowymi; w razie zaś podwyższenia ceny sprzedawcy wyrównają w gotówce P.M.T. różnicę ceny od posiadanego zapasu.

Nadzór nad sprzedażą wyrobów P. M. T. należy do władz skarbowych i organów P. M. T.

Spożywcy nabywają wyroby P. M. T. po cenach ustalonych przez Min. Skarbu (taryfowych), hurtownicy, detaliści i drobni sprzedawcy po cenach taryfowych, zmniejszonych o rabat handlowy. Rabat ten dla hurtowników ustala się w drodze umowy, dla detalistów wynosi on:

	od tytoni krajowych	od innych wyrobów
1) dla detalistów	6%	8%
2) dla drobnych sprzedawców w sprzedaży sklepowej (specjalne sklepy tytoniowe)	6%	8%
3) dla drobnych sprzedawców w sklepach mieszanych	5%	6%
4) dla drobnych sprzedawców w sprzedaży ulicznej, dworcowej, ruchomej	5%	7%
5) dla drobnych sprzedawców w sprzedaży domowej	—	6%

Hurtownicy, detaliści i drobni sprzedawcy mogą sprzedawać wszystkie wyroby wprowadzone do obrotu przez P.M.T. z tym jednak, że drobni sprzedawcy w sprzedaży sklepowej, ulicznej i dworcowej tylko papierosy i cygara wyrobu P. M. T., a za zgodą Dyrekcji P.M.T. względnie urzędu akcyz i monopolów państwowych również i tytoń wyrobu P.M.T., a w sprzedaży domowej i ruchomej tylko cygara i papierosy wprowadzone do obrotu przez P. M. T.

Wyroby tytoniowe mogą być sprzedawane tylko w oryginalnych opakowaniach, zaopatrzonych etykietą lub banderolą monopolową. Za zgodą Dyrekcji P.M.T. mogą sprzedawcy umieszczać na opakowaniach własne oznaczenia lub napisy. Wyrabiane przez P.M.T. cygara i papierosy oraz skrętki i tytoń do żucia mogą być sprzedawane na sztuki, a presówka i tabaka na wagę.

Oprócz wyrobów Polskiego Monopolu Tytoniowego znajdują się na rynku wyroby zagranicznego pochodzenia, wpuszczane na rynek wewnętrzny na podstawie umów z monopolami zagranicznymi. Nadmienić należy, iż także osoby prywatne mogą sprowadzić zza granicy tytoń i wyroby tytoniowe na podstawie zezwolenia Dyrekcji P.M.T.; sprowadzone zza granicy wyroby podlegają opłacie monopolowej i należytości celnej. Podania należy wnosić przez miejscowo właściwy urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych, podając ilość, gatunek tytoniu wzgl. rodzaj wyrobów tytoniowych, źródło nabycia, cel do którego sprowadzony tytoń ma być użyty i urząd celny, przez który ma być wprowadzony na obszar Rzeczypospolitej. Wyroby takie muszą znajdować się w oryginalnych opakowaniach. Postanowienia powyższe nie mają zastosowania do wyrobów tytoniowych nie przekraczających wagi 1 kg netto, które podróżni przekraczający granicę celną, przewożą ze sobą.

Cennik wyrobów tytoniowych

I. Wyroby Polskiego Monopolu Tytoniowego.

1. Cygara	Cena za 1 sztukę
a) specjalne	
Coronas	1 zł 20 gr
Favoritas	65 „
Hawańskie Virginia (ze słomką)	60 „
Ligia	20 „
b) zwykłe	
Pro Patria	1 zł 00 gr
Belweder	90 „
Ratuszowe	65 „
Excelsiores	50 „
Kopernik, Wawel	40 „
Trabuko	35 „
Kuba, Sennora	30 „
La Pintura	25 „
Portoriko, Mieszane Zagraniczne	20 „
Cigarillos	15 „
Garcia	12 „

2. Papierosy

a) specjalne

1) bezustnikowe	Cena za 1 sztukę
Nil	25 gr
Egipskie Specjalne	20 „

2) ustnikowe

Triumf	12,5 gr
Gabinetowe	15 „
Złota Pani	10 „

b) zwykłe

1) bezustnikowe

Sfinks	12 „
Egipskie przednie	9 „
Hel	7,5 „
Egipskie	6,5 „
Silesia, Mentolowy	6 „
Sport, Mewa	5 „
Śląski i Pomorski Rarytas	4,5 „
Caporal	4 „
Cow-boy, Wiarus	3 „

2) ustnikowe

Dames, Corale	9 „
Pani	7 „
Wisła, Zuch, Machorkowe	2 „
Cienkie	1,5 „
Maden, Obstalunkowe, Zefir, Lot, Płaskie, Extra	6 „
Ergo, Płaskie	5 „
Prezydent	4,5 „
Grand Prix, Klub	4 „
Damskie	3,5 „
Aromatica, Avanti	3 „
Popularne	2,5 „
Junak	1,5 „
Wanda, Nasze	1,25 „

c) odnikotynowane

Egipskie przednie odnikotynowane	10 „
Egipskie odnikotynowane	7,5 „
Ergo odnikotynowane, Płaskie odnikotynowane	6 „
Śląski Rarytas odnikotynowany	5,5 „

d) kolekcje

Kolekcje papierosowe:	
w wytwornej szkatułce drewnianej 100 sztuk papierosów	18 zł
w wytwornej szkatułce drewnianej 200 sztuk papierosów	33 „
w ozdobnej szkatułce z masy 100 sztuk papierosów	13 „ 50 gr

3. Tytonie

a) specjalne

1) do papierosów	Cena za 1 kg
Hercegowina, Pursiczan	150 zł

2) do fajki

Specjalny Fajkowy	40 zł

b) zwykłe

1) do papierosów

Kir	120 zł
Ksanti	100 „
Najprzedniejszy Macedoński	76 „
Najprzedniejszy Turecki	56 „
Przedni Turecki	44 „
Średni Turecki	36 „
Kresowy, Obywatelski	24 „
Machorka Najprzedniejsza	15 „ 20 gr
Machorka Przednia	12 „
Machorka	10 „

2) do fajki

Przedni Fajkowy	16 „
Zwyczajny Fajkowy, Presówka	12 „
Skrętki zwyczajne, Skrętki śląskie	96 gr

4. Tytoń do żucia	Cena za 1 kg
Do żucia w rolkach (cena za 1 sztukę 32 gr)	25 zł 60 gr
Do żucia w laskach (cena za 1 sztukę 28 gr)	22 „ 40 „

5. Tabaka do zażywania	Cena za 1 kg
Napoleonka	14 zł
Wirgińska jasna, Wirgińska ciemna	10 „
Zdrowia	7 „ 20 gr
Pomorska jasna, Pomorska ciemna	4 „ 80 „

II. Wyroby Francuskiego Monopolu Tytoniowego:

1. Papierosy	Cena za 1 sztukę
Gitanes Vizir	7 gr
Week-End	7 „
Gitanes Maryland	8 „
Balto	7,5 „

Pierwsza Małopolska Wytwórnia Wag i Odważników Mosiężnych
K. HOŁUBICZKO w PRZEMYŚLU, ul. Malczewskiego Nr 4
Skr. poczt. 150. Konto czekowe PKO 142.86.
wytwarza wagi bydlęce, pomostowe i inne.

2. Tytoń do fajki

	Cena za 1 kg
Scaferlati Virgine	50 zł

III. Wyroby Gdańskiego Monopolu Tytoniowego:

1. Cygara

	Cena za 1 sztukę
Bella Flor, Goldona	50 gr
Manila	30 „

2. Tytonie

1) do papierosów

	Cena za 1 kg
Russen Tabak Nr 4	22 zł

2) do fajki

Holländ. Kanaster Tabak, Sorte Nr 3	18 „

IV. Inne wyroby importowane:

1. Cygara

Firma	Nazwa wyrobu	
Suerdieck Co Bahia	Prima Dona, Ouro de Cuba	1 zł 70 gr

2. Papierosy

R. J. Reynaolds Tab. Comp. Winston-Salem U. S. A.	Camel	20 gr

3. Tytonie

		Cena za 1 kg
British American Tabaco Co Ltd. London	Capstan Navy-Cut . . .	162 zł
	Waverley Mixture . . .	126 „
	Glasgow, Smoking, Mixture .	126 „

4. Ekstrakt tytoniowy

Cena za 1 kg . . .	8 zł

Uprawa tytoniu

(Rozp. Min. Skarbu z dnia 19 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 67/623) i z dnia 30 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 27/207).

Przez uprawę tytoniu rozumie się wszystkie czynności produkcji surowca tytoniowego, w tej liczbie także pielęgnowanie roślin tytoniowych choćby nieposianych ani nieposadzonych przez użytkownika gruntu. Prowadzenie uprawy tytoniu wymaga uzyskania koncesji, a osobę, która ją otrzymała nazywa się plantatorem. Koncesje na uprawę tytoniu nadaje właściwy terytorialnie zakład uprawy tytoniu, zaś Dyrekcja P.M.T., poza tymi okręgami w celach naukowych, doświadczalnych i próbnych. Koncesje mogą być jednoroczne, okresowe z ważnością na kilka lat, nie dłużej jednak niż 10, koncesje na hodowlę rozsady tytoniowej oraz na dokończenie kampanii uprawy tytoniu. Koncesje nie mogą być nadawane na plantacje mniejsze niż 600 m²; ograniczenie to nie dotyczy koncesyj wydanych na uprawę tytoniu w celach naukowych, doświadczalnych lub próbnych. Nadanie koncesji następuje przez doręczenie dokumentu wskazującego osobę plantatora, rodzaj koncesji i czas jej trwania, gatunek tytoniu dozwolony do uprawy, obszar plantacji i oznaczenie położenia gruntu z podaniem wielkości poszczególnych parcel gruntowych. Koncesje te wygasają: w razie śmierci plantatora, gdy przestaje istnieć osoba

prawna, której dano koncesję, w razie pozbycia lub utraty przez plantatora gruntu, na którym są uprawiane rośliny tytoniowe, w razie zrzeczenia się koncesji przez plantatora oraz z upływem terminu, do którego koncesja została nadana. Koncesje mogą być cofnięte w przypadkach nie stosowania się plantatora do warunków koncesji i obowiązujących przepisów.

Szczegółowe obowiązki plantatora określa powołane wyżej rozporządzenie Ministra Skarbu o uprawie tytoniu.

Cały wyprodukowany tytoń musi być oddany właściwemu zakładowi uprawy tytoniu w terminach oznaczonych przez Dyrekcję P.M.T. Do zakładów przeprowadzających wykup tytoniu należy odbiór tytoniu od plantatorów przy udziale komisyj szacunkowych, ustalanie należności przypadającej plantatorom itp. Ustalanie tej należności odbywa się na podstawie ramowych przepisów, wydanych przez Ministra Skarbu o normach szacunku i cenach wykupu krajowego surowca tytoniowego (obecnie Dz. U. R. P. Nr 16/182 z roku 1938). Jeżeli plantator z jakiegokolwiek powodu nie zgadza się z orzeczeniem eksperta, wówczas dostarczone przez plantatora liście tytoniowe poddaje się ponownemu szacunkowi, dokonywanemu przez komisję szacunkową. Komisja ta składa się z trzech członków: jednego wyznaczonego przez Ministra Skarbu jako przewodniczącego, drugiego wybranego przez przewodniczącego komisji z pośród ekspertów i trzeciego, powołanego z pośród plantatorów tytoniu lub innych osób obznajmionych z uprawą tytoniu przez Izbę Rolniczą.

Od decyzji zakładu, przeprowadzającego wykup tytoniu, ustalającej należność za dostarczony tytoń może plantator wnieść odwołanie do Dyrekcji P.M.T. z powodu obliczenia tej należności niezgodnie z ostatecznym orzeczeniem szacunkowym lub nieodpowiednio do cen i zasad określonych przez Ministra Skarbu. Rozstrzygnięcie zapadłe w II instancji jest ostateczne.

Należność za dostarczony tytoń wypłaca się plantatorowi bezzwłocznie. W razie wniesienia przez plantatora odwołania od decyzji ustalającej należność za tytoń wypłaca się ją dopiero po rozstrzygnięciu odwołania przez Dyrekcję P.M.T. Plantator, który przyjął należność ustaloną przez zakład wykupu tytoniu nie ma prawa odwołania. Tytoń, uznany za nieużyteczny oraz tytoń, na którego produkcję plantator nie miał zezwolenia, ulega zniszczeniu.

P.M.T. posiada zakłady uprawy tytoniu w Borszczowie, Jagielnicy, Monasterzyskach, Tarnopolu, Żabłotowie, Krzemieńcu, Lublinie, Grodnie, Grudziądzu, Krakowie i Wodzisławiu.

Sprzedaż Towarów Manufakturnych

H. STROCHLIC

BĘDZIN

ul. Potockiego Nr. 6

Telefon 714-67

Monopol solny

Podstawa prawna: rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 3 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 117, poz. 1043) zmienione rozp. Prezydenta R. P. z dnia 8 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 873).

Organizacja monopolu

Podstawa prawna: Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 21 czerwca 1932 r. o przedsiębiorstwie „Polski Monopol Solny" (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 497).

Rozporządzenie Min. Skarbu z dnia 10 stycznia 1933 r. o organizacji przedsiębiorstwa państwowego „Polski Monopol Solny" (Dz. U. R. P. Nr 4, poz. 26).

Rozporządzenie Min. Skarbu z dnia 10 stycznia 1933 r. o organizacji wewnętrznej Dyrekcji Polskiego Monopolu Solnego (Monitor Polski Nr 25/35), zmiana Monitor Polski Nr 206/271 z 1934 r.

Pierwszym zarządzeniem w Państwie Polskim wydanym w sprawie handlu solą było rozporządzenie b. władz austriackich z dnia 21 maja 1917 r. o monopolu przywozu i handlu solą (Nr 46 Dz. Rozp. c. k. zarządu wojskowego w Polsce).

Na terenach zaś okupowanych przez władze niemieckie wprowadzono monopol sprzedaży, ściślej mówiąc monopol przywozu soli rozporządzeniem z dnia 9 sierpnia 1917 r. a następnie ustawą z dnia 25 stycznia 1918 r. (Dz. Rozp. Jen. Gub. Warsz. Nr 104/444).

Prawo przywozu soli przysługiwało jedynie szefowi administracji przy Jen. Gub. Warsz. z wyjątkiem soli, która nadchodziła w postaci podarunków dla niemieckich i austriackich wojsk oraz dla Polskiej Siły Zbrojnej, została sprowadzona przez osoby przynależne do armii sprzymierzonych lub do niemieckiego zarządu cywilnego dla użytku własnego tych osób i znajdowała się w posiadaniu podróżnych w ilości do 500 gr.

Rozporządzeniem wykonawczym do tej ustawy utworzono przy zarządzie solanek w Ciechocinku urząd solny, który wprowadzał sól do obrotu przez hurtowych sprzedawców.

W jesieni 1918 r. kierownik polskiego Ministerstwa Skarbu utrzymał w mocy przepisy okupantów, a Naczelnik Państwa dekretem z 7. I. 1919 r. rozciągnął przepisy b. ces. niem. Jen. Gub. Warsz. na obszar Polski, który podlegał niemieckiemu naczelnemu dowódcy na wschodzie.

Tutaj trzeba zaznaczyć, że na terenie b. zaboru austriackiego istniał tylko monopol produkcji soli, sprzedaż zaś nie była krępowana żadnymi przepisami. Celem utrzymania jednolitego systemu na całym obszarze Państwa, ówczesna Komisja Likwidacyjna wprowadziła także i na te obszary monopol sprzedaży soli.

Początkowo sprzedaż odbywała się w ten sposób, że Ministerstwo Skarbu nabywało całą ilość wyprodukowanej soli od Ministerstwa Przemysłu i Handlu, jako producenta i sprzedawało ją Ministerstwu Aprowizacji, a różnica ceny jako zysk monopolowy wpłacana była do Skarbu Państwa.

Wyjątek stanowiła b. dzielnica pruska, która zaopatrywała się w sól w Inowrocławiu.

Minister Aprowizacji przelał swe uprawnienia kupna i sprzedaży soli Państwowemu Urzędowi Zakupu Artykułów Pierwszej Potrzeby, gdzie stworzono specjalny wydział solny, który wprowadzał sól do obrotu przez koncesjonowanych przez Ministerstwo Aprowizacji hurtowników.

W roku 1921 przekazano agendy sprzedaży i kupna soli Ministerstwu Skarbu, przy którym utworzono Biuro Sprzedaży Soli.

Hurtowa sprzedaż soli odbywała się za pośrednictwem hurtowników, którzy uzyskiwali koncesję z izby skarbowej. W zasadzie w każdym powiecie była hurtownia soli. Stan ten trwał do roku 1927 kiedy to utworzono t. zw. wolne składy soli w zasadzie po jednym w każdym województwie. Składów tych było 30. Przez utworzenie wolnych składów wprowadzono do handlu solą jeszcze jednego pośrednika, gdyż hurtownik, który dotychczas pobierał sól w salinie, odtąd musiał się w nią zaopatrywać w wolnym składzie soli.

I ten stan nie trwał długo, gdyż w 1930 r. skasowano wojewódzkie wolne składy soli a utworzono powiatowe wolne składy soli. Tak powiatowe jak i wojewódzkie wolne składy soli otrzymywały sól w komis z Biura Sprzedaży Soli.

Biuro Sprzedaży Soli przestało istnieć z chwilą utworzenia (1. VII. 1932 r.) przedsiębiorstwa Polski Monopol Solny.

Hurtowy Handel solą uległ dalszym zmianom i od 1 stycznia 1934 r. prowadzony jest na podstawie umów zawieranych z przedsiębiorstwem P. M. Sol.

Detaliczna sprzedaż soli nie podlega żadnym ograniczeniom z punktu widzenia organizacji sprzedaży.

Jak z powyższego widać, organizacja monopolu solnego przechodziła różne fazy aż ostatecznie skrystalizowała się w przedsiębiorstwo państwowe pn. „Polski Monopol Solny".

Przedsiębiorstwu temu, dalej oznaczonemu P. M. Sol. powierzono eksploatację na rzecz Skarbu Państwa wyłącznego przywileju określonego rozp. Prez. R. P. z 30 grudnia 1924 r. oraz eksploatację państwowych salin i warzelni soli oraz pól górniczych, nadanych na sól, objętą monopolem sprzedaży soli. Z chwilą powołania przedsiębiorstwa oddano mu w zarząd i eksploatację wszystkie państwowe saliny i warzelnie soli, pozostające dotychczas pod zarządem Dyrekcji Salin Państwowych. W przyszłości oddanie przedsiębiorstwu w zarząd i eksploatację państwowych salin i warzelni oraz pól górniczych, nadanych na sól, następować będzie na podstawie uchwały Rady Ministrów.

Przedsiębiorstwo P. M. Sol. wpisane jest do rejestru handlowego. Wpisaniu podlega firma, siedziba, przedmiot i władze przedsiębiorstwa. Władzą przedsiębiorstwa jest Dyrekcja, podporządkowana Ministrowi Skarbu. Na czele dyrekcji stoi dyrektor, członkami zaś dyrekcji są szefowie działów.

Do ważności zobowiązań oraz wszelkich aktów prawnych podpisywanych lub zeznawanych bez osobnych pełnomocnictw w imieniu przedsiębiorstwa P. M. Sol., wymagane są podpisy dyrektora i jednego członka dyrekcji lub dwóch członków dyrekcji albo ich zastępców.

Podpisy te mają być umieszczone pod pieczęcią przedsiębiorstwa, którą stanowi pieczęć z godłem państwowym i oznaczeniem firmy przedsiębiorstwa w otoku pieczęci.

Dyrekcja dzieli się na działy z szefami działów na czele. Działy dzielą się na biura z kierownikami biur.

Dyrekcja P. M. Sol. decyduje samodzielnie we wszystkich sprawach związanych z działalnością przedsiębiorstwa, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych dla Ministra Skarbu.

Do spraw zastrzeżonych należą: ustalanie planu finansowo-gospodarczego, zatwierdzanie obrachunków rocznych, decydowanie o podziale czystego zysku, tworzenie funduszów, ich wysokości i dokonywanie odpisów na nie, ustalanie zasad stosunku służbowego pracowników, tworzenie i kasowanie zakładów, ustalanie organizacji przedsiębiorstwa, nadzór nad działalnością i ustalanie ogólnej polityki gospodarczej, ustalanie zasad zaciągania pożyczek krótkoterminowych itp.

Okresy obrachunków rocznych odpowiadają rocznym okresom budżetowym Państwa. Dyrekcji P. M. Sol., podlegają zakłady produkcji soli (kopalnie i warzelnie), sprzedaży soli oraz ew. inne zakłady uruchamiane przez P. M. Sol., a służące do wykonywania zadań przedsiębiorstwa.

Obecnie P. M. Sol. podlegają oprócz kilkunastu zakładów sprzedaży soli (hurtownie), kopalnie soli w Wieliczce i Bochni, warzelnia w Wieliczce, Lacku, Dolinie, Drohobyczu, Bolechowie, Kosowie i Inowrocławiu.

Przedmiot monopolu solnego stanowi: kupno i sprzedaż soli jadalnej, wywóz i przywóz tejże z zagranicy oraz wszelki inny obrót solą. Przyrządzanie względnie przetwarzanie soli jadalnej w celach odsprzedaży jest dozwolone tylko w przypadkach określonych przez Ministra Skarbu.

Jak z powyższego widać, wydobywanie soli względnie wytwarzanie jej drogą wyparowywania czyli produkcja soli nie jest objęta monopolem i prowadzona jest bądź przez Polski Monopol Solny we własnym zakresie i we własnych salinach, bądź przez osoby prywatne, które albo dzierżawią saliny państwowe (T-wo „Real") w Łanczynie), albo też eksploatują saliny własne (T-wo Solvay w Wapnie), a wyprodukowaną sól na szczególnych warunkach dostarczają monopolowi. Poza tymi zakładami sól jadalną produkuje państwowa warzelnia soli w Ciechocinku, będąca pod zarządem Ministerstwa Opieki Społecznej. Sól wyprodukowana w tych zakładach może być odstępowana tylko monopolowi solnemu, poza tym Ministerstwo Skarbu może zezwalać na wywóz jej za granicę.

Opłata monopolowa od soli wprowadzonej do obrotu przez P. M. Sol. oraz przywiezionej zza granicy lub W. M. Gdańska wynosi od 100 kg soli białej 13 zł 50 gr.

Od soli szarej 8 zł 50 gr.

Sól kąpielowa, bydlęca, rybacka, przemysłowa, solanka oraz sól wywożona za granicę lub na obszar W. M. Gdańska jest wolna od opłaty monopolowej.

Obrót solą

Podstawa prawna: Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 27 października 1933 o sprzedaży soli (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 616).

Rozp. Min. Skarbu z dnia 24 października 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 83/575) o cenie soli użytej do artykułów wywiezionych za granicę.

Rozporządzenie Min. Skarbu z dnia 4 maja 1937 r. o obrocie solą (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 283).

Rozporządzenie Min. Skarbu z dnia 18 czerwca 1936 r. w sprawie cen soli (Dz. U. R. P. Nr 48/347) zmienione rozp. Min. Skarbu z dnia 20 lutego 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 100) i z dnia 18 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 158).

Obrót solą stanowi istotę monopolu solnego, dlatego też w obrocie może znajdować się tylko sól wprowadzona przez przedsiębiorstwo P. M. Sol. Polski Monopol Solny wprowadza sól do obrotu bądź za pośrednictwem własnych zakładów bądź też za pośrednictwem osób, z którymi zawarł odpowiednie umowy o charakterze prywatno-prawnym.

Detaliczna sprzedaż soli kuchennej i kąpielowej nie podlega żadnym ograniczeniom.

Sól bydlęca sprzedawana jest jako skażona mielona bądź jako sól w bryłach (sól spiżowa w kruchach i omoki).

Skażanie soli bydlęcej odbywa się tlenkiem żelaza w stosunku 0,5 na 1 q soli. Do nabycia tej soli nie potrzeba zezwolenia. Sól bydlęca w bryłach (sól spiżowa w kruchach i omoki) sprzedawana jest tylko tym osobom, które przedstawią zaświadczenie zarządu gminy o ilości głów posiadanego inwentarza żywego, dla którego sól ma być przeznaczona. Zaświadczenie takie wydaje się z ważnością na jeden rok, przy czym nie wolno sprzedawać więcej niż po 7 kg soli w bryłach na konia lub krowę i po 3 kg na owcę lub kozę.

Nieskażoną sól bydlęcą sprzedają tylko zakłady przedsiębiorstwa „Polskiego Monopolu Solnego".

Sól bydlęcą skażoną (mieloną i w bryłach) oprócz zakładów przedsiębiorstwa: „Polski Monopol Solny", hurtowni soli, może być sprzedawana także i przez inne osoby, które zgłoszą tę sprzedaż w urzędzie skarbowym akcyz i monopolów państwowych.

Sól rybacka wprowadzona jest do obrotu w postaci soli białej mielonej lub warzonej. Przeznaczona ona jest do przemysłu rybackiego do solenia ryb i krabów. Może ona być nabywana tylko na podstawie zezwolenia właściwego urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych, udzielonego osobom trudniącym się zawodowo soleniem ryb i krabów oraz chłodniom.

Sól ta sprzedawana jest tylko przez zakłady P. M. Sol. i przez te hurtownie, które uzyskają na to zezwolenie P. M. Sol.

Sól przemysłowa wydawana jest we wszelkich postaciach w zależności od celu, jakiemu ma służyć.

Sól przemysłowa biała i szara skażona szczególnym środkiem, biała skażona ogólnym środkiem i nieskażona tak biała jak i szara może być nabywana na podstawie zezwolenia Izby Skarbowej.

Sól przemysłowa nieskażona oraz skażona ogólnym środkiem jest sprzedawana tylko przez zakłady P. M. Sol.

Koszty skażania soli ponosi odbiorca.

Solanka czyli roztwór soli, pochodzący z naturalnych źródeł jest sprzedawana dla celów hodowlano-rolniczych, do kąpieli leczniczych oraz do przerobu na inne związki chemiczne.

Ceny detaliczne soli ustala Minister Skarbu. Są one następujące:

1) Sól przeznaczona do spożycia przez ludzi oraz do wyrobu środków konserwujących artykuły żywności (sól kuchenna):
   a) sól biała za 1 kg — 32 gr,
   b) sól szara za 1 kg — 20 gr,
   c) sól biała w opakowaniu monopolowym w paczkach 1 kg — 46 gr
      „ ½ kg — 25 gr
   d) sól jodowana w opakowaniu monopolowym za 1 kg —100 gr
2) Sól przeznaczona do kąpieli leczniczych (sól kąpielowa): sól zwykła w opakowaniu monopolowym — 30 gr za 1 kg, sól aromatyczna — 40 gr, sól zwykła — 22 gr
3) Sól przeznaczona do celów hodowlano-rolniczych (sól bydlęca): sól w bryłach 6,5 gr za 1 kg, sól mielona skażona — 5,5 gr.
4) Sól przeznaczona do solenia ryb i krabów (sól rybacka) w cenie: sól biała bez opakowania loco wagon, stacja załadowania, przy nabyciu nie mniej niż 100 kg — 3,3 gr. za 1 kg, sól biała bez opakowania w hurtowni — 6,5 gr. za 1 kg.
5) Sól przeznaczona dla celów przemysłowo-technicznych (sól techniczna): sól nieskażona — 4 gr za 1 kg, sól skażona ogólnym środkiem skażenia w żupie solnej — 4,75 gr za 1 kg, sól skażona, bez opakowania, w hurtowni — 7,5 gr za 1 kg; przy skażeniu innymi środkami dolicza się koszty skażenia w wysokości ustalanej przez P. M. Sol.

6) Sól przeznaczona dla specjalnych przemysłów chemicznych (sól chemiczna) w cenie 3,3 gr za 1 kg, loco wagon stacji załadowczej przy nabyciu nie mniej niż 10.000 kg.

7) Solanka przeznaczona do kąpieli leczniczych (solanka kąpielowa) po 0,3 gr za 1 litr.

8) Solanka przeznaczona dla celów hodowlano-rolniczych (solanka bydlęca), zawierająca:

do 10% soli — 0,3 gr za 1 ltr
od 10%—20% „ — 0,6 „ za 1 ltr
ponad 20% „ — 0,8 „ za 1 ltr

Hurtownicy obowiązani są udzielać nabywcom soli przy zakupie nie mniej, niż 50 kg jednorazowo rabaty od cen ustalonych cennikiem w wysokości: od soli ad 1 a)—c) 10%, ad 1 d) — 20%, ad 2) — 20% i ad 3) (sól mielona skażona) — 8%. Hurtownicy mogą sprzedawać sól białą i szarą tylko w zaplombowanych workach monopolowych, a do ceny soli mogą doliczać wartość worka, ustaloną przez Dyrekcję P. M. Sol. Przy zwrocie worka przez nabywców hurtownicy obowiązani są zwrócić pobraną wartość worka.

Przywóz soli z zagranicy lub z obszaru W. M. Gdańska, oraz wywóz za granicę lub na obszar W. M. Gdańska, wymaga, gdy osobą przywożącą lub wywożącą sól nie jest P. M. Sol., zezwolenia Ministra Skarbu. Sól przywożona z zagranicy lub W. M. Gdańska podlega opłacie monopolowej w wysokości określonej na wstępie.

Cenę soli użytej do wywiezionych za granicę przetworów mięsnych, grzybów, ogórków i masła obniżona jest w porównaniu z ceną tej soli obowiązującą w kraju o 0,135 zł za 1 kg.

Do korzystania z obniżonej ceny soli uprawnione są osoby, które wywiozły za granicę jednorazowo przynajmniej taką ilość przetworów, która by zawierała nie mniej niż 100 kg soli.

Przyjmuje się, że ilość soli zawartej:

a) w bekonach wynosi — 9%,

b) w peklowanych: szynkach i innych przetworach mięsnych oraz w wędzonych boczkach wieprzowych — 7%,

c) w przetworach mięsnych wędzonych (oprócz boczków wieprzowych) lub w konserwowanych, również w puszkach — 3½%,

d) w ogórkach i grzybach — 3%,

e) w maśle — 2%,

wagi netto tych artykułów.

Osoby zainteresowane powinny zwracać się pisemnie do Dyrekcji P. M. Sol. o zwrot różnicy ceny soli w ciągu trzech miesięcy od daty wywozu, przedkładając zaświadczenie urzędu celnego o dokonanym wywozie.

FOTOGRAFICZNE APARATY — MATERIAŁY
RADIOODBIORNIKI UCHTNT - TELEFUNKIEN - HORNY
Pospieszna PRACOWNIA ROBÓT FOTOGRAFICZNYCH
„FOTO - RADIO - PALACE"
LWÓW, PL. MARIACKI 8 (Gmach Spredem) Dogodne warunki — Skarbowcom 10% opustu

Monopol spirytusowy

Podstawa prawna:

rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 11 lipca 1932 r. o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz sprzedaży napojów alkoholowych (Dz. U. R. P. Nr 63/586), zmienione rozp. Prez. R. P. z dnia 27. X. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 84/615) i dnia 24. X. 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 96/863), dekretem Prez. R. P. z dnia 28. XII. 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 599) i ustawą z dnia 25. III. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 21/168).

rozp. Min. Skarbu z dnia 18. XII. 1933 r. w sprawie zmian w opłatach od hurtowej i detalicznej sprzedaży spirytusu i napojów alkoholowych (Dz. U. R. P. Nr 100/766) i rozp. Min. Skarbu z dnia 22. XII. 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 93/652),

rozp. Min. Skarbu z dnia 18. XII. 1937 r. w sprawie zwolnienia niektórych zakładów detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych od obowiązku uiszczania opłat z tytułu prowadzenia tej sprzedaży (Dz. U. R. P. Nr 88/637),

rozp. Min. Skarbu z dnia 10. IX. 1932 r. w sprawie wykonania rozp. Prez. R. P. o monopolu spirytusowym (Dz. U. R. P. Nr 88/746) w brzmieniu rozp. Min. Skarbu z dnia 30. XII. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 3/12 z 1934 r.), z dnia 16. IV. 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 33/235), z dnia 31. XII. 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 4 z r. 1936, poz. 32), z dnia 27. I. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 60) i z dnia 30. X. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 79/575),

rozp. Min. Skarbu z dnia 31. XII. 1935 r. w sprawie ustalenia wysokości ogólnego kontyngentu odpędu na trzechlecie 1936/37, 1937/38 i 1938/39 dla gorzelń rolniczych oraz podziału tegoż kontyngentu na poszczególne województwa (Dz. U. R. P. Nr 4 z r. 1936, poz. 33).

rozp. Min. Skarbu z dnia 26. I. 1936 r. o ustaleniu podstawowej ceny na spirytus na kampanie 1937/38 (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 41).

rozp. Min. Skarbu z dnia 16. II. 1935 r. o ustaleniu kosztów własnych, opłaty monopolowej oraz cen sprzedażnych spirytusu na cele konsumcyjne i wyrobów P. M. S. (Dz. U. R. P. Nr 13/70),

rozp. Min. Skarbu z dnia 26. III. 1935 r. o ustaleniu cen sprzedażnych czystej wódki monopolowej o mocy 55° (Dz. U. R. P. Nr 24/167),

rozp. Min. Skarbu z dnia 10. VI. 1933 r. o ustaleniu cen sprzedażnych spirytusu na cele niekonsumcyjne (Dz. U. R. P. Nr 46/361), z dnia 7. III. 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 17/195), z dnia 31. I. 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 11/110) ze zmianami wprowadzonymi rozp. Min. Skarbu z dnia 17. VII. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 59/465),

rozp. Min. Skarbu z dnia 17. VII. 1937 r. o ustaleniu opłaty monopolowej od spirytusu na niektóre cele niekonsumcyjne (Dz. U. R. P. Nr 59/466),

rozp. Min. Skarbu z dnia 6. VIII. 1936 r. o warunkach wywozu drogą morską spirytusu i wyrobów spirytusowych (Dz. U. R. P. Nr 75/535),

rozp. Rady Min. z dnia 19. XII. 1932 r. o utworzeniu przymusowego zrzeszenia producentów spirytusu (Dz. U. R. P. Nr 1/1 z 1933 r.),

rozp. Min. Skarbu z dnia 15. III. 1933 r. w sprawie zatwierdzenia statutu „Zrzeszenie Producentów Spirytusu" (Monitor Pol. 76/98),

rozp. Min. Skarbu z dnia 16. IV. 1935 r. o ustaleniu wysokości odszkodowania dla gorzelń rolniczych, które utraciły charakter rolniczy (Dz. U. R. P. Nr 33/236),

ustawa przeciwalkoholowa z dnia 21. III. 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 51/423) ze zmianami wprowadzonymi rozp. Prez. R. P. z dnia 24. X. 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 96/863),

rozp. Min. Spraw Wewn. i Skarbu z dnia 30. VII. 1934 r. w sprawie wykonania ustawy przeciwalkoholowej (Dz. U. R. P. Nr 73/595) i z dnia 23. III. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 55/416),

rozp. Min. Skarbu z dnia 10. I. 1933 r. o organizacji przedsiębiorstwa państwowego „Państwowy Monopol Spirytusowy" (Dz. U. R. P. Nr 4/27),

rozp. Min. Skarbu z dnia 10. I. 1933 r. organizacji wewnętrznej Dyrekcji P. M. S. (Monitor Polski Nr 22/29) w brzmieniu rozp. Min. Skarbu z dnia 28. VIII. 1934 r. Monitor Polski Nr 206/270),

ustawa z dnia 18. III. 1935 r. o pobieraniu odsetek od zaległości w podatkach państwowych i innych daninach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 22/129),

§ 2 rozp. Rady Min. z dnia 26. III. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 48/380),

§§ 14 i 16 rozp. Min. Komunikacji i Skarbu z dnia 12. V. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 52/397 w sprawie opłat od materiałów pędnych na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego.

Organizacja Monopolu.

W zasadzie pełny monopol spirytusowy w Państwie Polskim wprowadzono w 1924 r. Do tego czasu obowiązywały przepisy b. państw zaborczych ze zmianami wprowadzanymi w czasie działań wojennych na ziemiach polskich. Do takich przepisów zaliczyć należy rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich, ustawę okowiciana b. Jen. Gubernatora Warszawskiego (10. X. 1915 r.) rozporządzenia Komisji Rządzącej we Lwowie, wreszcie ustawę z 10. V. 1921 r. o uregulowaniu podatku od spożycia, zużycia i produkcji spirytusu i wyrobów spirytusowych i szereg rozporządzeń Rady Ministrów i Ministra Skarbu.

Dopiero jednak ustawa z 1924 r. powołała do życia pełny monopol i utworzyła przedsiębiorstwo Państwowy Monopol Spirytusowy.

Według obecnie obowiązujących przepisów do tego przedsiębiorstwa należy eksploatowanie na rzecz Skarbu Państwa monopolu spirytusowego.

Państwowy Monopol Spirytusowy stanowi samoistną osobę prawną z siedzibą w m. st. Warszawie. Wpisaniu do rejestru handlowego podlega firma, siedziba, przedmiot i władze przedsiębiorstwa.

Majątek tak nieruchomy jak i ruchomy, nabywany przez Państwowy Monopol Spirytusowy, stanowi własność tegoż przedsiębiorstwa.

Zbywanie i zamiana majątku nieruchomego Państwowego Monopolu Spirytusowego może nastąpić jedynie na podstawie upoważnienia ustawowego.

Zastępstwo sądowe w sprawach dotyczących spraw i interesów majątkowych P.M.S. należy do Prokuratorii Generalnej R. P.

Państwowy Monopol Spirytusowy pokrywa wszelkie swoje wydatki z własnych dochodów i funduszów i prowadzi swą gospodarkę na podstawie rocznych planów finansowo-gospodarczych, zatwierdzonych przez Ministra Skarbu.

Z końcem każdego roku obrachunkowego Państwowy Monopol Spirytusowy zestawia bilans i rachunek zysków i strat według zasad księgowości handlowej wyprowadzając czysty zysk przedsiębiorstwa po potrąceniu wszelkich wydatków eksploatacyjnych, opłat monopolowych w wysokości, ustalanej przez Ministra Skarbu, oraz wszystkich podatków i opłat skarbowych i samorządowych, także i takich, od których przedsiębiorstwo jest zwolnione.

W bilansie oraz w rachunku zysków i strat Państwowego Monopolu Spirytusowego winny być uwidocznione wyniki gospodarki spirytusem na cele niekonsumcyjne.

Bilans i rachunek zysków i strat zatwierdza Minister Skarbu.

Do ogólnego budżetu państwowego wchodzi kwota wpłaty przedsiębiorstwa do Skarbu Państwa, ustalana na podstawie planu finansowo-gospodarczego.

Sprawozdanie zawierające bilans i rachunek zysków i strat za ostatni okres sprawozdawczy oraz plan finansowo-gospodarczy na nowy okres budżetowy będą dołączane do państwowego preliminarza budżetowego.

1% dochodu Skarbu Państwa z czystego zysku handlowego przedsiębiorstwa Państwowego Monopolu Spirytusowego przeznacza się do dyspozycji Ministra Pracy i Opieki Społecznej na walkę z alkoholizmem, szpitale i schroniska dla alkoholików.

Państwowy Monopol Spirytusowy jest wolny od wszelkich danin publicznych, z wyjątkiem opłat na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego, podatków komunalnych od gruntów i budynków, opłat komunalnych od przeniesienia własności nieruchomości zaprotestowanych weksli, plakatów i anonsów, tudzież podatków komunalnych, ustanowianych na podstawie art. 20 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

Państwowy Monopol Spirytusowy może zaciągać na swe potrzeby krótkoterminowe pożyczki, nieprzewyższające w sumie 10% ogólnego dochodu eksploatacyjnego brutto, wykazanego w ostatnim rocznym zamknięciu rachunkowym. Pożyczki będą spłacane z dochodów przedsiębiorstwa. Ogólne zasady, na jakich pożyczki mogą być zaciągane, ustala Minister Skarbu.

Zaciąganie pożyczek wyższych lub długoterminowych oraz zaciąganie jakichkolwiek pożyczek przez emitowanie obligacyj, wreszcie zaciąganie wszelkich zobowiązań, obciążających nieruchomości przedsiębiorstwa, może nastąpić tylko w granicach upoważnień ustawowych.

Państwowemu Monopolowi Spirytusowemu przysługuje wyłączne prawo nabywania na warunkach i po cenach określonych przez Ministra Skarbu spirytusu, z jakichkolwiek powodów zajętego i podlegającego przymusowej sprzedaży w kraju.

Za zgodą Ministra Skarbu i na warunkach przez niego ustalanych Państwowy Monopol. Spirytusowy jest uprawniony do brania udziału w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych, mających znaczenie dla zwiększenia zbytu spirytusu.

Zarząd Państwowym Monopolem Spirytusowym należy do Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego z dyrektorem na czele, podporządkowanej Ministrowi Skarbu. Członkami dyrekcji są szefowie działów. Do ważności zobowiązań i wszelkich aktów prawnych, podpisywanych lub zeznawanych bez osobnych pełnomocnictw w imieniu przedsiębiorstwa P. M. S. wymagane są podpisy Dyrektora i jednego członka Dyrekcji lub dwóch członków Dyrekcji albo ich zastępców. Podpisy te mają być umieszczone pod pieczęcią przedsiębiorstwa, którą stanowi pieczęć z godłem państwowym i oznaczeniem firmy przedsiębiorstwa w otoku pieczęci.

We wszystkich sprawach związanych z działalnością przedsiębiorstwa decyduje Dyrekcja samodzielnie z wyjątkiem spraw zastrzeżonych dla Ministra, jak: nadzór nad działalnością przedsiębiorstwa i ustalanie ogólnych wytycznych polityki gospodarczej, decydowanie o tworzeniu i kasowaniu zakładów, ustalanie zasad stosunku służbowego pracowników, planu finansowo-gospodarczego, decydowanie o podziale czystego zysku itp.

Okresy obrachunków rocznych przedsiębiorstwa odpowiadają rocznym okresom budżetowym Państwa. Przedsiębiorstwo posiada kapitały: zakładowy i obrotowy oraz fundusze: inwestycyjny, rezerwowy, amortyzacyjny, ubezpieczeniowy i opieki nad pracownikami przedsiębiorstwa oraz fundusze: emerytalny wspólny z przedsiębiorstwem Polski Monopol Solny, Polski Monopol Loteryjny i Polski Monopol Tytoniowy.

Dyrekcja P. M. S. dzieli się organizacyjnie na działy z szefami działów na czele, działy zaś na biura z kierownikami biur.

Przedmiotem monopolu jest zakup i sprzedaż spirytusu do zużycia w granicach Państwa, wyrób i sprzedaż czystych wódek, skażanie spirytusu ogólnym środkiem skażenia i rozlew spirytusu skażonego. Przez spirytus rozumie się tak surowy alkohol etylowy o różnej koncentracji, zawierającej zanieczyszczenia pochodzące z procesów fabrykacyjnych, jak też i produkt otrzymany przez oczyszczenie, koncentrowanie i odwadnianie surowego alkoholu etylowego. Produkcja i obrót alkoholem etylowym podlega nadzorowi skarbowemu, produkcja zaś i obrót innymi alkoholami niż etylowy może być poddana kontroli na podstawie zarządzenia Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Produkcja spirytusu

Państwowy Monopol Spirytusowy (P. M. S.) otrzymuje surowiec przeważnie, bo w 90% z produkcji krajowej tj. z gorzelń, które ustawa dzieli na gorzelnie rolnicze, przemysłowe, pejsachowe oraz owocowe. Gorzelnią rolniczą jest gorzelnia stanowiąca część składową gospodarstwa rolnego o obszarze od 120 — 150 ha, przy czym grunta powinny być położone w promieniu 10 km od gorzelni, stanowią własność, pozostają w dzierżawie lub administracji poręczającej jednej i tej samej osoby, a wywar i obornik uzyskany przy odpędzie spirytusu powinien być przez gorzelnię zużyty w gospodarstwie połączonym z gorzelnią. Gorzelnia, która przestaje odpowiadać tym warunkom traci charakter rolniczy i staje się gorzelnią przemysłową.

Do gorzelni przemysłowych zalicza się gorzelnie melasowe, drożdżowe i te gorzelnie rolnicze, które utraciły charakter rolniczy.

Jako podstawowy produkt do wyrobu spirytusu służą ziemniaki i zboże na słód jedynie przy produkcji spirytusu na kontyngent zakupu, tj. zapotrzebowanie na spirytus przeznaczony na cele konsumcyjne. Wypęd zaś spirytusu ponad wyznaczony kontyngent zakupu może się odbywać z dowolnych surowców.

Produkcję gorzelń rolniczych reguluje Minister Skarbu, który na każde trzechlecie ustala kontyngent odpędu na poszczególne województwa. Kontyngent wojewódzki dzielą izby skarbowe na poszczególne gorzelnie. Kontyngent odpędu jest to ogólna ilość spirytusu, jaką dana gorzelnia rolnicza może wyprodukować w danej kampanii. Na trzechlecie 1936/37/38/39 najwyższy kontyngent odpędu, jaki może posiadać poszczególna gorzelnia rolnicza, oznaczony został na 1,500 hl alkoholu, najniższy zaś na 400 hl alkoholu. Ogólny kontyngent odpędu dla gorzelń rolniczych dla całego Państwa na poszczególne kampanie tego trzechlecia ustalony został w wysokości 1.080.000 hektolitrów alkoholu, zaś 216.000 hektolitrów pozostawiono jako rezerwę specjalną.

Co roku w styczniu Minister Skarbu ustala kontyngent zakupu spirytusu, tj. ilość jaką P. M. S. zakupi w ciągu kampanii na cele konsumcyjne od gorzelń rolniczych. Kontyngent zakupu przydziela się w stosunku proporcjonalnym do kontyngentu odpędu.

Produkcja gorzelń przemysłowych nie jest ograniczona żadnymi kontyngentami tylko możliwościami zbytu. Gorzelnie te produkują jedynie spirytus na cele niekonsumcyjne.

Gorzelnie owocowe produkują spirytus z owoców, jagód oraz z wina, pejsachowe zaś z melasy i owoców, przy czym jeśli pędzą spirytus z melasy, muszą całą ilość uzyskanego wywaru przerobić na węgiel wywarowy. P. M. S. nie zakupuje jednak tego spirytusu lecz odstępuje go fabrykom wódek.

Ogólna ilość gorzelni wynosi 1480.

Zakup spirytusu

Jak już wyżej zaznaczono przeprowadza P. M. S. ustalając kontyngenty zakupu (dla celów konsumcyjnych) dla gorzelń rolniczych P. M. S. może jednak zakupić spirytus dla tych celów w drodze dodatkowego zapotrzebowania lecz tylko w gorzelniach rolniczych. Różnica polega na tym, że P. M. S. w tym przypadku nie jest ograniczony kontyngentami lecz zakupuje go na warunkach ustalonych przez Ministra Skarbu i po niższej cenie.

Za spirytus dostarczony na poczet kontyngentu zakupu P. M. S. wypłaca cenę, która składa się z ceny podstawowej i z dodatków lub potrąceń, zależnie od wysokości produkcji. Podstawę do obliczenia ceny stanowi gorzelnia o produkcji 700 hl. Cena podstawowa obliczana jest oddzielnie dla każdego województwa, jednak tak, aby pokrywała przeciętnie koszty produkcji dobrze prowadzonej gorzelni, produkującej 700 hl, przy czym wywar pozostaje gorzelni jako zysk.

Na kampanię 1937/38 podstawowa cena za 1 hl. 100° spirytusu wynosi od 62.40 zł do 73,03 zł, zależnie od województwa. Za spirytus dostarczony na poczet dodatkowego zapotrzebowania wypłacona jest cena równa przeciętnej arytmetycznej podstawowych wojewódzkich cen.

Spirytus ponad kontyngent zakupu, jednak w granicach kontyngentu odpędu, mogą gorzelnie rolnicze produkować na cele niekonsumcyjne (na własne potrzeby, na eksport, na potrzeby P. M. S.). Na te cele może być spirytus produkowany z dowolnych surowców. Przed przystąpieniem do produkcji tego spirytusu gorzelnie muszą zapewnić sobie jego zbyt.

Zakup spirytusu niekonsumcyjnego przeprowadzany jest obecnie za pośrednictwem Zrzeszenia Producentów Spirytusu, które kieruje całą produkcją tego spirytusu, ustala ceny nabycia itp. lecz czynności takie jak magazynowanie, odbiór, oczyszczanie należy do P. M. S.

Celem użycia spirytusu we własnym gospodarstwie gorzelni należy uzyskać zezwolenie P. M. S., które udziela się na użycie spirytusu na cele napędowe, oświetleniowe, grzejne itp.

Wyprodukowany spirytus gorzelnia dostarcza we własnych naczyniach do najbliższej stacji kolejowej lub przystani. Koszt przewozu koleją lub statkiem ponosi P. M. S.

Dostarczony P. M. S. spirytus używany jest bądź na cele konsumcyjne, bądź też przemysłowe tj. do dalszej przeróbki na rozmaite artykuły wzgl. używany na cele napędowe.

Spirytus wyprodukany przez gorzelnie idzie następnie do zakładów oczyszczających go, tzw. **zakładów rektyfikacyjnych**, bądź prywatnych, bądź też prowadzonych przez P. M. S. Obecnie istnieje 31 rektyfikacyj spirytusu.

Oczyszczanie spirytusu przez rektyfikacje prywatne odbywa się na podstawie umów zawieranych przez P. M. S.

W ostatnich czasach powstały trzy zakłady odwadniania spirytusu, przeznaczonego do celów napędowych doprowadzające spirytus do mocy 99,6° i jedna fabryka butanolu.

W tym miejscu należy zaznaczyć, iż podlegają **koncesjonowaniu:** wyrób, oczyszczanie, odwadnianie spirytusu, wyrób wódek gatunkowych, octu, kwasu octowego, drożdży, magazynowanie spirytusu i wyrobów wódczanych, przerób spirytusu na eter, politurę, lakier, estry i artykuły kosmetyczno-perfumeryjne. Zezwolenie takie wydaje się osobie fizycznej lub prawnej na oznaczone miejsce i ściśle określony rodzaj czynności w zasadzie na czas nieokreślony. Oprócz wyżej wymienionych zezwoleń również koncesjonowaniu podlega sprzedaż napojów alkoholowych.

Wyrób wódek czystych i fabryki wódek oraz przerób spirytusu na cele spożywcze

P. M. S. wyrabia i sprzedaje wódki czyste zwykłe o mocy 40 i 45° w butelkach o pojemności 1, 0,50, 0,25 i 0,10 litra; wódki czyste zwykłe o mocy 55° w butelkach o pojemności 1, 0,50 i 0,25 litra; wódki wyborowe o mocy 45° w butelkach o pojemności 1, 0,50 i 0,25 litra; wódki luksusowe o mocy 45° w butelkach o pojemności 1 i 0,50 litra; spirytus na cele domowo lecznicze o mocy 90° w butelkach o pojemności 1., 0,50 i 0,10 litra, oraz spirytus na cele domowo lecznicze o mocy 95° w butelkach o pojemności 1, 0,50, 0,25 i 0,10 litra.

Fabryki wódek są w rękach prywatnych. Wyrabiają one wódki gatunkowe tj. napoje spirytusowe, które oprócz alkoholu etylowego i wody zawierają różne domieszki smakowe i aromatyczne pochodzenia roślinnego w postaci wyciągów z owoców, traw, korzeni lub soków, bądź też sztuczne domieszki aromatyczne wzgl. barwniki lub cukier. Likiery, rum, arak, koniak, naturalne wódki zbożowe i owocowe oraz wyroby ze spirytusu pejsachowego zalicza się do wódek gatunkowych. Wódki gatunkowe powinny posiadać moc nie niższą niż 25% i powinny być nalewane do naczyń o pojemności 1, 0,75, 0,5, 0,25 i 0,10 litra. Spirytus pejsachowy, owocowy (śliwowica) musi posiadać swą naturalną moc t. zn. taką, jaka została wyprodukowana (nie może być zatem rozcieńczany), spirytus pejsachowy wyprodukowany z melasy powinien posiadać moc nie niższą niż 95%. Fabryki wódek gatunkowych pobierają do wyrobu tych wódek spirytus z P. M. S. po cenie 7 zł 50 gr za litr 100°. Wobec tak wysokiej ceny ilość fabryk wódek stale spada nie mogąc konkurować z wyrobami monopolowymi a także i między sobą, gdyż każda fabryka opłaca 2.500 zł tytułem opłaty od wyrobu niezależnie od dodatków komunalnych, dochodzących do 100% tej opłaty.

Wódki gatunkowe przed wypuszczeniem ich do obrotu handlowego winny być zgłaszane w P. M. S. celem zbadania i zarejestrowania.

Zabronione jest wypuszczanie do obrotu handlowego wódek gatunkowych, zawierających mniej domieszek smakowych i barwnika niż wzór zarejestrowany oraz mniejszą moc i pojemność niż oznaczona na etykiecie.

Minister Skarbu ustala granice dopuszczalnych wahań mocy i zawartości płynu w naczyniu oraz tryb postępowania przy zgłaszaniu do rejestracji wódek gatunkowych.

Każde naczynie, zawierające wyroby wódczane przeznaczone do obrotu handlowego winno być zaopatrzone w etykietę z oznaczeniem nazwy wyrobu, jego mocy, zawartości płynu, numeru rejestracyjnego, firmy i jej siedziby. Nie wolno używać do wódek gatunkowych opakowań i etykiet, mogących wzbudzić mniemanie, że są to wyroby Państwowego Monopolu Spirytusowego.

Posługiwanie się przez firmy krajowe na etykietach i opakowaniach językiem obcym jest dozwolone, jeżeli firma wytwórcza i jej siedziba są oznaczone również w języku polskim literami tej samej wielkości, jak oznaczenie w języku obcym.

Obecnie istnieje 84 fabryk wódek.

TOWARZYSTWO OKRĘTOWE DALEKOMORSKICH POŁOWÓW

„MEWA" Spółka akcyjna

Centrala: Gdynia —Molo Rybackie

BIURA. Port rybacki — dom własny — telefon 76-8-57 adres telegr „Mewaryb". Własny magazyn śledziowy
ODDZIAŁY, Warszawa, Aleje Jerozolimskie 8. Tel. 5-08-32. Adr. Tel. „Mewaryb"
CHEVENINGEN (Holandia) OSTENDA (Belgia)
BANKI: Bank Gosp. Krajowego, Oddział w Gdyni P. K. O. Warszawa Nr. 5295
Polskie śledzie solone z własnych połowów na morzu Północn. Własna flotyla rybacka.

Wolne składy spirytusu i wyrobów wódczanych

Wolne składy przeznaczone są do magazynowania spirytusu i wyrobów wódczanych, oraz wyrobu, rozlewu i magazynowania wódek gatunkowych bez pobierania opłaty monopolowej do chwili wypuszczenia ich do wolnego obrotu.

Wolne składy dzielą się na:

a) wolne składy eksportowe, spirytusu i wyrobów wódczanych,

b) wolne składy wyrobów wódczanych typu A,

c) wolne składy wyrobów wódczanych typu B.

Wolne składy eksportowe są to przedsiębiorstwa uprawnione do magazynowania spirytusu i wyrobów wódczanych, obciążonych opłatą monopolową, a przeznaczonych na wywóz za granicę. Wolnym składom eksportowym nie wolno wprowadzać magazynowanego spirytusu i wyrobów wódczanych do obrotu w kraju. Za wolne składy wyrobów wódczanych typu A uznaje się przedsiębiorstwa uprawnione do magazynowania wyrobów wódczanych ze spirytusu, na którym ciąży opłata monopolowa. Za wolne składy wyrobów wódczanych typu B uznaje się przedsiębiorstwa, uprawnione do wyrobu, nalewu i magazynowania wyrobów wódczanych ze spirytusu, na którym ciąży opłata monopolowa.

Zezwolenia na wolne składy wyrobów wódczanych typów A i B mogą być wydawane tylko fabrykom wódek gatunkowych, przy czym zezwolenia na wolne składy typu B mogą być wydawane tylko takim fabrykom, których roczny przerób w wyrobach wódczanych wynosił w dwóch ostatnich latach co najmniej po 500 hl 100% spirytusu.

Zezwolenia na wolne składy typów A i B mogą być cofnięte w każdej chwili. Zezwolenia na wolne składy eksportowe mogą być cofnięte:

a) bez wypowiedzenia — w razie, gdy przedsiębiorca wolnego składu naruszy obowiązujące przepisy,

b) bez podania powodów — za 12 miesięcznym wypowiedzeniem.

Wolne składy mogą być otwierane tylko w takich miejscowościach, w których znajduje się siedziba urzędowa rejonu kontroli skarbowej.

Minister Skarbu, udzielając pozwolenia, podaje równocześnie warunki i sposób zabezpieczenia należności monopolowych.

Szczególne przepisy regulują jak mają być urządzone wolne składy oraz dozór nad nimi przez organy kontroli skarbowej.

Sprzedaż napojów alkoholowych wymaga uzyskania zezwolenia (koncesji). Hurtowa sprzedaż wyrobów P. M. S. prowadzona jest przeważnie przez hurtownie prywatne, działające na podstawie umów zawartych z P. M. S. Natomiast hurtowa sprzedaż wszelkich napojów alkoholowych oraz detaliczna sprzedaż tych napojów wymaga uzyskania zezwolenia (koncesji) ze strony urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych.

Zezwoleń udziela się oznaczonej osobie i na ściśle określone miejsce sprzedaży z prawem odwołania zezwolenia każdego czasu. Zezwolenia na detaliczną sprzedaż napojów alkoholowych uprawniają do sprzedaży wszelkich napojów alkoholowych oraz spirytusu na cele domowo-lecznicze i mogą być z prawem lub bez prawa wyszynku.

Sprzedawcy obowiązani są utrzymywać stale na składzie odpowiednią ilość wyrobów P. M. S. w ilości ustalonej według oceny właściwego urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych. Obowiązani są również do ciągłego prowadzenia zakładu, gdyż nie wykonywanie tej sprzedaży przez okres 2 miesięcy powoduje wygaśnięcie zezwolenia.

Koncesjonariusz obowiązany jest do osobistego prowadzenia przedsiębiorstwa.

Z ważnych przyczyn urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych może zezwolić na wykonywanie sprzedaży przez tzw. zastępcę. W żadnym jednak przypadku nie można odstępować zezwolenia innej osobie.

Sprzedaż napojów alkoholowych o zawartości do 4½% alkoholu oraz piwa odbywa się tylko na podstawie zgłoszenia wniesionego do urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych nie później niż na 24 godziny przed rozpoczęciem sprzedaży. O zaniechaniu sprzedaży należy również zawiadomić w ciągu 24 godzin od zaniechania sprzedaży tenże urząd.

Ilość miejsc detalicznej sprzedaży napojów alkoholowych jest ograniczona, a ilość tych miejsc sprzedaży dla każdego województwa jest ustalana przez Ministerstwo Skarbu — jest to tzw. wojewódzki kontyngent miejsc sprzedaży.

W ramach wojewódzkich kontyngentów na miejsca sprzedaży z prawem wyszynku może być przeznaczone najwyżej ¾ punktów.

Do wyznaczonych wyżej punktów nie zalicza się koncesyj udzielanych na prowadzenie bufetów klubowych, bufetów i restauracyj kolejowych, kasyn wojskowych oraz zakładów detalicznej sprzedaży napojów o zawartości do 4½% alkoholu.

Podział kontyngentów wojewódzkich na poszczególne miejscowości przeprowadzają Izby Skarbowe.

Od wyrobu i przerobu spirytusu oraz sprzedaży spirytusu na cele domowo-lecznicze i napojów alkoholowych, tudzież od wyrobu drożdży uiszcza się specjalną opłatę państwową według podanej niżej taryfy. Od wyrobu i przerobu uiszcza się opłatę stałą i dodatkową.

Wyszczególnionym dopłatom nie podlegają państwowe zakłady monopolowe, rektyfikacje, zatrudnione wyłącznie na rzecz monopolu, składy fabryczne przy wytwórniach, oraz dokonywana przez browary rozwózkowa sprzedaż piwa, tudzież składy służące wyłącznie do przechowywania spirytusu i wyrobów spirytusowych, sprowadzanych z zagranicy lub wywożonych za granicę.

Opłaty stałe od wyrobu i przerobu uiszcza przedsiębiorca zakładu z góry za cały rok obrachunkowy.

Dodatkowe opłaty od wyrobu spirytusu oraz przerobu spirytusu uiszcza przedsiębiorca przed wyrobem, względnie przerobem następnych ilości spirytusu ponad objęte opłatą stałą.

Rektyfikacje nie opłacają dodatkowej opłaty za oczyszczanie spirytusu wywiezionego za granicę.

Od sprzedaży napojów alkoholowych opłatę można uiszczać w dwóch ratach półrocznych z góry przed 1 stycznia za pierwsze półrocze i przed 1 lipca za drugie półrocze.

Od sprzedaży napojów alkoholowych rozpoczętej w ciągu półrocza uiszcza się opłatę za czas od pierwszego dnia miesiąca, w którym sprzedaż rozpoczęto, przy czym wysokość opłaty za dane półrocze będzie obliczona w stosunku do ilości miesięcy pozostałych do końca tego półrocza.

Od sprzedaży spirytusu i napojów alkoholowych, wykonywanej sezonowo, uiszcza się opłatę w wysokości połowy stawek przewidzianych w dołączonej taryfie.

W razie nie uiszczenia w przepisanych terminach opłat, zakład ulega czasowemu zamknięciu, niezależnie od obowiązku uiszczenia zaległej opłaty.

Minister Skarbu może zaliczyć w zakresie opłaty od przerobu zakłady magazynujące spirytus żytni i nalewające wyrobioną zeń starkę do grupy III ust. 1 dołączonej taryfy, przy czym fabryki wódek, magazynujące spirytus żytni i nalewające wyrobioną zeń starkę, opłacają jedynie opłatę, określoną dla wyrobu wódek.

Ustawa upoważniła Ministra Skarbu do przeprowadzenia zmian w opłatach. Obecnie obowiązujące opłaty przedstawia załączona tabela z tym, że na rok 1938 zwolniono od tych opłat zakłady detalicznej sprzedaży wszelkich napojów alkoholowych w naczyniach zamkniętych w miejscowościach liczących do 3000 mieszkańców włącznie.

Detaliczna sprzedaż piwa, win owocowych i miodu jest wolna od tych opłat.

Opłaty od wyrobu i przerobu spirytusu, wyrobu drożdży oraz od sprzedaży spirytusu i napojów alkoholowych wynoszą:

Od wyrobu

a) spirytusu:	
1) opłata stała za odpęd pierwszych 100.000 litrów spirytusu 100^2	100 zł
2) opłata dodatkowa za odpęd każdych następnych 100.000 litrów spirytusu 100^2	10 zł
b) drożdży w drożdżowniach niepędzących spirytusu stała	15 zł

Od przerobu spirytusu

a) w fabrykach wódek opłata stała zł 2.500,	
b) w rektyfikacjach:	
1) opłata stała za oczyszczenie pierwszych 100.000 litrów spirytusu surowego przyjętego do oczyszczenia	520 zł
2) opłata dodatkowa za każde następne 100.000 litrów spirytusu surow.	52 zł
c) w innych przedsiębiorstwach:	
1) opłata stała za przerób pierwszych 10.000 litrów	10 zł
2) opłata dodatkowa za przerób każdych następnych 10.000 litrów	10 zł

Sprzedaż hurtowa

	w miejscowościach I kl.	II kl.	III kl.
1) wszelkich napojów alkoholowych	300	180	132 zł
2) wina, miodu i piwa	96	48	24 zł

	w miejscowościach I kl.	II kl.	III kl.
1) wyłącznie w naczyniach zamkniętych			
a) wszelkich napojów alkoholowych oraz spirytusu	132	48	18 zł
b) wina, miodu i piwa	36	18	9 zł

Sprzedaż detaliczna

A. wszelkich napojów alkoholowych oraz spirytusu w naczyniach zamkniętych:			
a) w zakładach restauracyjnych zatrudniających ponad 20 pracowników	720	408	144 zł
b) w zakładach restauracyjnych zatrudniających do 20 pracowników	268	96	36 zł
c) w cukierniach bez podawania potraw kuchennych, w karczmach, w domach zajezdnych itp.	132	48	18 zł
B. wina, miodu i piwa	72	36	12 zł

Zakłady Przemysłowe — Drzewne R a d o m ul. 1 Maja 3
ROMUALD GIERYCZ Telefon 1100

3) bufety stałe ze sprzedażą:

a) wszelkich napojów alkoholowych	60	36	12 zł
b) wina, miodu i piwa	24	12	6 zł

4) bufety czasowe ze sprzedażą:

a) wszelkich napojów alkoholowych na dobę . .	10	7	5 zł
b) wina, miodu i piwa na dobę	5	3	2 zł

Minister Skarbu może wydać bliższe przepisy w sprawie zaliczenia zakładów, wyszczególnionych w ust. 2, do poszczególnych grup.

Pod względem wymiaru opłat od sprzedaży zalicza się:

a) do klasy I — miasta: Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań i Warszawę,
b) do klasy II — miasta, liczące ponad 10.000 mieszkańców,
c) do klasy III — wszelkie inne miejscowości.

Przy zaliczeniu miejscowości do poszczególnych klas, miarodajne są wyniki urzędowo ogłoszonego spisu ludności.

Prawo do wymiaru i poboru należnych opłat monopolowych oraz należnych P.M.S. wpłat przedawnia się w ciągu 5 lat.

Jeżeli na stronie ciąży obowiązek dostarczenia danych, mających służyć za podstawę do wymiaru, bieg tego okresu rozpoczyna się od upływu roku obrachunkowego, w którym strona tych danych dostarczyła, gdy zaś strona danych do wymiaru nie dostarczyła, bieg przedawnienia rozpoczyna się od upływu tego roku, w którym władza miała możność dokonania wymiaru. Jeżeli strona nie miała obowiązku dostarczenia danych do wymiaru, bieg przedawnienia rozpoczyna się od upływu tego roku obrachunkowego, w którym należność powstała.

Przedawnienie prawa do poboru opłat lub wpłat monopolowych przerywa każdy urzędowy krok, podjęty przez właściwą władzę skarbową lub P. M. S. w celu ściągania należności wymierzonej lub zatajonej przeciw obowiązanemu do jej uiszczenia.

Prawo żądania zwrotu niezależnie uiszczonych opłat monopolowych oraz niezależnie dokonanych na rzecz P M. S. wpłat przedawnia się w ciągu jednego roku od dnia powstania tego prawa.

Powyższe postanowienia odnoszą się również do opłat tzw. patentowych z tym, że prawo do wymiaru i poboru ich przedawnia się w ciągu 10 lat. Od nieuiszczonych w terminie należności pobiera się kary za zwłokę i odsetki za odroczenie oraz koszty egzekucyjne w wysokości i w trybie przewidzianym dla podatków bezpośrednich.

Obecnie obowiązujące ceny sprzedażne wyrobów monopolowych wynoszą:

wódki czyste	1.00,	0,75,	0,50,	0,25,	0,10 litra
			— złotych —		
zwykłe o mocy 35 %	3,00	—	1,55	0,85	0,35
„ „ 40 %	3,70	—	1,90	1,00	0,40
„ „ 45 %	4,10	—	2,10	1,10	0,50
„ „ 55 %	5,00	—	2,55	1,35	—
wyborowe „ 40 %	4,40	—	2,25	1,15	—
„ „ 45 %	4,90	3,75	2,50	1,30	—
luksusowe „ 45 %	6,00	4,50	3,00	—	—
spirytus na cele domowo-lecznicze					
o mocy 90 %	8,50	—	4,30	—	0,90
o mocy 95 %	9,00	—	4,55	2,35	1,05

Ceny powyższe rozumieją się łącznie z butelką. P. M. S. jednak skupuje butelki po wyrobach monopolowych z wyjątkiem butelek po denaturacie. Butelki te skupuje każdy sklep sprzedający napoje alkoholowe i dostarcza je następnie do wytwórni wódek za pośrednictwem hurtowni wyrobów P. M. S., w której detalista zaopatruje się w wyroby. Za swą czynność detalista otrzymuje oprócz zwrotu ceny za butelki prowizję w wysokości 30% cen wypłaconych konsumentowi za zwrotne butelki, w przypadku zaś gdy hurtownia sama zabiera ze składu detalisty te butelki, otrzymuje on tytułem prowizji tylko 15% tych cen.

Konsument za dostarczone butelki otrzymuje:

za butelkę o pojemności	1	litra	— 7 groszy
„ „ „	0,5	„	— 4 grosze
„ „ „	0,25	„	— 3 „
„ „ „	0,10	„	— 2 „

Butelki te powinny posiadać oznaki charakteryzujące ich monopolowe pochodzenie jak kształt, etykietę lub jej część z nieuszkodzonym stemplem wytwórni P. M. S., zamieszczonym od strony wewnętrznej z datą nalewu nie wcześniejszą jak 1. IV. 1934 r. Butelki nie mogą być popękane, poplamione, wyszczerbione, nie mogą być zanieczyszczone piaskiem, pleśnią, ziemią, naftą, terpentyną itp. Obowiązek przyjmowania od konsumentów zwrotnych butelek po wyrobach monopolowych zawieszono aż do odwołania.

Spirytus na cele niekonsumcyjne

Ceny sprzedażne spirytusu do zużycia w kraju na poszczególne cele niekonsumcyjne określa Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu oraz Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych. Sprzedaż spirytusu na poszczególne cele niekonsumcyjne prowadzi P. M. S. bezpośrednio, bądź też za pośrednictwem zrzeszenia producentów spirytusu lub innych sprzedawców, na zasadach ustalonych przez Ministra Skarbu.

Uzyskiwane w zakresie zakupu i sprzedaży spirytusu na cele niekonsumcyjne nadwyżki dochodów będą mogły być używane przez P. M. S. wyłącznie na cele rozwoju produkcji i zbytu spirytusu na cele niekonsumcyjne w sposób, zatwierdzony przez Ministra Skarbu.

Rada Ministrów może wprowadzić w drodze rozporządzenia przymus mieszania spirytusu do płynnych materiałów napędowych w zakresie i na warunkach przez siebie ustalonych. Rada Ministrów będzie regulowała następnie w drodze rozporządzeń zakres i warunki stosowania przewidzianego w ustępie poprzednim przymusu, jak również będzie uprawniona do jego zawieszenia.

Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu może określać normy zużycia spirytusu w zakładach przerobu spirytusu. Za spirytus, zużyty ponad oznaczone normy, będzie pobierana na rzecz Skarbu Państwa opłata wyrównawcza do wysokości każdocześnie obowiązującej ceny spirytusu do wyrobu wódek gatunkowych. Zabronione jest używanie spirytusu do celów uzasadniających pobranie wyższej ceny niż ta, jaką faktycznie przy nabyciu zapłacono. W przypadkach użycia spirytusu wbrew temu postanowieniu pobiera się odpowiednią należność wyrównawczą według obowią-

WYBREDNY KONSUMENT
PIJE KONIAK Carcheau

zujących cen. Spirytus sprzedawany na cele niekonsumcyjne będzie ulegał skażeniu w sposób, ustalony przez Ministra Skarbu. Nie dotyczy to spirytusu wywożonego za granicę. Minister Skarbu może zezwalać na użycie w kraju na cele niekonsumcyjne spirytusu nieskażonego. Minister Skarbu na warunkach przez siebie ustalanych zwalnia na wywóz za granicę znajdujące się w kraju nadwyżki spirytusu ponad zapotrzebowanie P. M. S.

Spirytus przeznaczony do dalszego przerobu względnie do bezpośredniego użycia na cele niekonsumcyjne, wydaje się w stanie skażonym ogólnymi lub szczególnymi środkami skażenia, bądź też w stanie nieskażonym. Skażenie spirytusu ma na celu uczynienie go możliwie niezdatnym do spożycia. Skażenie następuje w zasadzie w miejscu poboru spirytusu t. zn. w zakładach monopolowych z wyjątkiem spirytusu przeznaczonego do wyrobu octu oraz spirytusu używanego na potrzeby własne gospodarstw gorzelniczych, w których to przypadkach skażanie odbywa się w miejscu przerobu względnie zużycia.

Ogólne środki skażające oraz środki skażające dla mieszanek napędowych (samochodowych i traktorowych), dostarcza P. M. S. za opłatą ustaloną przez siebie do miejsc skażenia bądź w postaci gotowej mieszaniny, bądź też jako jej poszczególne części składowe; środki te przysyłane są pod urzędowym zabezpieczeniem i za świadectwem przewozowym. Szczególnych środków skażających dostarczają zainteresowane przedsiębiorstwa i w razie nabycia ich w handlu środki te mają być pokryte rachunkiem (fakturą). Środki szczególnego skażenia mogą być użyte do skażania dopiero po uprzednim zbadaniu ich i zakwalifikowaniu przez P. M. S.

Recepty skażania spirytusu za pomocą szczególnych środków, jak również skład tych środków i normy ilościowe przeróbek określa Minister Skarbu; warunki, jakim mają odpowiadać szczególne środki skażające oraz sposób ich badania, ustala P. M. S.

Skażenie spirytusu ma się odbywać pod nadzorem urzędników skarbowych.

O zamierzonym skażeniu przedsiębiorstwo ma zawczasu zawiadomić właściwy rejon kontroli skarbowej.

Urzędnicy, w obecności których dokonano skażenia, prowadzą ewidencję wziętych do skażenia środków i zabezpieczają za każdym razem pozostałość środka skażającego urzędowym zamknięciem.

Jeżeli urzędowe zabezpieczenie naczynia ze zbadanym już środkiem skażającym okazało się naruszone, lub też dostęp do wnętrza naczynia był możliwy bez naruszenia zabezpieczenia — należy pobrać ponownie dwie próby tego środka skażającego i przesłać je do chemicznego zbadania.

Skażać jednorazowo można nie mniej niż 2 hl alkoholu łącznie. Urząd skarbowy może jednak w uzasadnionych przypadkach zezwolić na wyjątki.

Skażanie jest skończone, gdy środek skażający rozpuścił się całkowicie w spirytusie względnie utworzył emulsję i otrzymany roztwór został starannie wymieszany.

O dokonanym skażeniu spirytusu urzędnicy skarbowi sporządzają protokół. W protokóle zaznacza się ilość i rodzaj środków skażających. Ilość skażonego spirytusu zapisuje się na przychód do ksiąg kontrolnych. W protokóle skażania spirytusu środkiem szczególnym zaznacza się również wskazanie alkoholomierza i temperaturę otrzymanej mieszaniny niezależnie od wskazania mocy wziętego do skażenia spirytusu. W każdym przypadku dokonania skażenia urzędnicy skarbowi biorą próbę do naczynia o pojemności przynajmniej 1 litra. Po urzędowym zabezpieczeniu tego naczynia pieczęcią urzędową i przedsiębiorcy oraz oznaczeniu etykietą doręcza się próbę przedsiębiorcy, który powinien ją przechowywać w ciągu trzech miesięcy, licząc od dnia dokonania skażenia. Po tym okresie czasu przedsiębiorca może próbę użyć do celu, do którego spirytus był przeznaczony.

Przy skażeniu ilości mniejszej niż 200 litrów, próba pobierania wynosi 1/200 część skażonego płynu, nie mniej jednak niż pół litra.

Zezwolenia na zakup spirytusu na cele niekonsumcyjne oraz na zakup spirytusu na cele eksportowe wydaje:

a) urząd skarbowy — na spirytus nieskażony, w którego cenie mieści się opłata monopolowa nie mniejsza aniżeli opłata ustalona na spirytus konsumcyjny,
b) izba skarbowa — na spirytus skażony szczególnymi środkami,
c) Minister Skarbu — na spirytus skażony, za pomocą innych niewymienionych w rozporządzeniu środków skażających, oraz w wyjątkowych przypadkach na spirytus nieskażony po cenie, w której nie mieści się opłata ustalona na spirytus konsumcyjny, tudzież na zakup spirytusu eksportowego, przeznaczonego na wywóz lub na przerób na artykuły przeznaczone do wywozu za granicę.

Zwolnienie spirytusu do zużycia w stanie skażonym w majątkach połączonych z gorzelniami rolniczymi na cele napędu, oświetlania i ogrzewania uskutecznia P. M. S. na skutek opinii urzędu skarbowego.

Na zakup spirytusu, przeznaczonego do przerobu na artykuły spożywcze oraz do wzmacniania lub konserwacji napojów winnych i soków wydają zezwolenia urzędy skarbowe.

Przedsiębiorca, zamierzający zakupić spirytus na cele niekonsumcyjne powinien złożyć podanie w urzędzie skarbowym z odpowiednim uzasadnieniem, ilości żądanego spirytusu, podać środek skażenia, wymienić produkt, jaki zamierza wyrabiać i sposób technicznego postępowania przy jego wyrobie, oraz przybliżoną ilość surowca niezbędną do wyprodukowania jednostki wyrobu, miejsce, w którym zamierza skażać spirytus oraz miejsce przechowywania spirytusu skażonego, jak również pobranego lecz jeszcze nieskażonego. Przy zakupie spirytusu po cenach niższych od ceny na wódki gatunkowe do wyrobu środków leczniczych należy dołączyć ponadto orzeczenie Ministerstwa Opieki Społecznej, stwierdzające, do jakiej grupy preparatów dany środek należy oraz normę zużycia spirytusu na jednostkę wyrobu. Jeżeli w przebiegu fabrykacji odzyskuje się z powrotem część spirytusu, należy również podać, jaki jest przybliżony procentowy stosunek otrzymywanego z powrotem spirytusu do całej ilości spirytusu, wziętego do przerobu.

Przed pobraniem przydzielonego spirytusu, w przypadkach, gdy spirytus ma być skażony nie w miejscu jego poboru, przedsiębiorca, pobierający spirytus, jest obowiązany zabezpieczyć należność monopolową w wysokości różnicy pomiędzy ceną wyznaczoną na spirytus do wyrobu wódek gatunkowych, a ceną nabywanego spirytusu. Złożone przez przedsiębiorcę zabezpieczenie będzie zwrócone dopiero po przedłożeniu protokółu o dokonanym skażaniu oraz po uiszczeniu opłaty za ewentulne nadmierne ubytki drogowe spirytusu. Minister Skarbu może w wyjątkowych przypadkach zezwolić na odstąpienie od żądania zabezpieczenia, jak również na odmienne regulowanie wysokości i formy zabezpieczenia.

Władza wydająca zezwolenia na zakup spirytusu może żądać zabezpieczenia należności monopolowych od zakładów przerobu spirytusu w wysokości, jaką uzna za stosowną, jednak nie większej od różnicy pomiędzy ceną spirytusu na wódki gatunkowe, a ceną zapłaconą przez dany zakład przerobu, przyjmując przeciętne zapasy spirytusu w stanie nieprzerobionym.

Centrala Handlowa Morskich Ryb
GDYNIA — PORT RYBACKI
„HAMORYB" Spółka z ogr. odp.
RYBY świeże, mrożone, wędzone, ŚLEDZIE solone

Przerób spirytusu może się odbywać ściśle według opisu technicznego postępowania zgłoszonego przez przedsiębiorstwo.

Nie wolno:

a) wydzielać spirytusu z ogólnej masy skażonego spirytusu lub z wyrobów zawierających spirytus,

b) wydzielać całkowicie lub częściowo ze skażonego spirytusu środka skażającego lub dodawać do skażonego spirytusu środków mogących zmniejszyć działanie środka skażającego pod względem smaku, zapachu lub zabarwienia,

c) ułatwiać innym osobom całkowite lub częściowe odkażanie spirytusu,

d) przechowywać, używać lub ułatwiać innym osobom używanie lub przechowywanie spirytusu skażonego do innych celów, niż te, do jakich został wydany.

Powyższy zakaz w dosłownym jego brzmieniu ma być wywieszony w miejscu widocznym we wszystkich przedsiębiorstwach, przerabiających spirytus skażony.

Powrotnie otrzymany spirytus względnie odpadki od fabrykacji, zawierające spirytus, mogą być używane jedynie do tego samego celu, do jakiego spirytus pierwotnie był wydany, względnie do wyrobu artykułów należących do tej samej grupy cennikowej. Odpadki mogą być zniszczone tylko w obecności 2 urzędników K. S. Powrotnie otrzymany spirytus ma być przed wydaniem go z magazynu do przerobu skażony w ten sam sposób, jak przed pierwszym użyciem, względnie odpowiednio do przeznaczenia. Spirytus, otrzymywany powrotnie w toku fabrykacji, należy zapisywać na przychód do ksiąg kontrolnych danego przedsiębiorstwa na mocy sporządzonych przez K. S. protokółów, stwierdzających ilość otrzymanego spirytusu oraz dokonanie skażenia.

Spirytus skażony, jak również i czysty, przeznaczony do skażenia lub przerobu w stanie nieskażonym na inne wyroby, należy przechowywać w miejscu zgłoszonym urzędowi skarbowemu i uznanym przez ten urząd za odpowiednie. Od obowiązku tego wolne są apteki, szpitale, zakłady sanitarne, zakłady naukowe i doświadczalne. Spirytus nieskażony ma być przechowywany pod urzędowym zamknięciem. Urząd skarbowy może zarządzić przechowywanie spirytusu skażonego szczególnymi środkami pod urzędowym zamknięciem i wydawanie tego spirytusu do przerobu po uprzednim dodatkowym skażeniu w miejscu przerobu w obecności K. S. za pomocą środków wchodzących w skład produkowanego artykułu. O dokonaniu dodatkowego skażenia należy sporządzić odpowiedni protokół. Naczynia przeznaczone do przechowywania spirytusu mają być wytarowane względnie wymierzone płynem. Gdy w przedsiębiorstwie przechowuje się spirytus, skażony różnymi środkami, należy uwidocznić na każdym naczyniu, jakim środkiem skażony był spirytus w nim zawarty.

Artykuły perfumeryjno-kosmetyczne

Zezwolenia na wyrób artykułów perfumeryjno-kosmetycznych udziela Ministerstwo Skarbu.

Moc wyrobów perfumeryjno-kosmetycznych płynnych, wyrobionych przy użyciu spirytusu nie może być niższa od 60%, a wód fryzjerskich — najmniej 45%.

Przepis ten nie dotyczy wszelkiego rodzaju mydeł i innych środków kosmetycznych do skóry (przeciw poceniu się, do masażu, do nacierania i barwienia skóry, szminek), środków do włosów, które mogą być produkowane o mocy niższej niż 60 względnie 45%.

Wyroby kosmetyczno-perfumeryjne mogą być wypuszczone z wytwórni do wolnego obrotu tylko w stanie zupełnie wykończonym w naczyniach zamkniętych w sposób w handlu przyjęty. Na każdym opakowaniu wyrobów, wypuszczanych do obrotu handlowego ma być wyraźnie i czytelnie oznaczona firma wytwórni i jej siedziba, zaś na naczyniach o pojemności 1 kg także moc spirytusu i waga netto płynu, przy czym dopuszczalna różnica mocy nie może przekraczać 2% alkoholu.

Rozlew wody kolońskiej itp. wyrobów ze spirytusu, poza wytwórnią, może odbywać się tylko na podstawie zezwolenia izby skarbowej. Przedsiębiorstwa trudniące się rozlewem, podlegają kontroli skarbowej na równi z wytwórniami. Rozlewnie takie mają stanowić zupełnie samoistne zakłady i nie mogą mieć połączenia z innymi przedsiębiorstwami magazynującymi, rozlewającymi lub przerabiającymi spirytus, względnie wyroby spirytusowe i przed uruchomieniem mają być zgłoszone właściwemu urzędowi skarbowemu, celem urzędowego sprawdzenia (weryfikacji). Do zgłoszenia należy dołączyć wykaz przyrządów i naczyń oraz podać ich wymiary i przeznaczenie. W zakładach takich wolno rozlewać wyroby perfumeryjno-kosmetyczne, sprowadzone w stanie zupełnie wykończonym z wytwórni, bez zmieniania w jakikolwiek sposób składu i mocy tych wyrobów. Rozlewnie muszą posiadać niezbędne legalizowane lub uwierzytelnione narzędzia miernicze i przyrządy dla badania ilości płynu i mocy rozlewanych wyrobów, oraz prowadzić księgę kontrolną, uwidaczniając w niej obroty z rozlewni, tudzież księgę odbiorców. Apteki, składy apteczne (drogerie) i składy perfumeryjne mogą na żądanie kupującego sprzedawać wyroby perfumeryjno-kosmetyczne na wagę lub miarę, z naczyń, w których wyroby te były dostarczone przez wytwórnie względnie rozlewnie.

Spirytus na te cele sprzedawany jest w cenie 5 zł za litr.

Obecnie istnieje około 120 wytwórni.

Obecnie istnieje 132 fabryk perfumeryjno-kosmetycznych.

Politury i lakiery spirytusowe

Zezwolenia na wyrób politury i lakierów udziela Ministerstwo Skarbu z wyjątkiem przerobu przez rzemieślników spirytusu skażonego ogólnym środkiem (denaturatu) na lakier i politurę przeznaczoną do dalszego przerobu we własnych zakładach przemysłowych wytwórców tych artykułów.

Spirytus do tych celów nabywa się w cenie 60 gr za litr spirytusu surowego lub 70 gr za litr spirytusu rektyfikowanego lub odwodnionego.

Politury spirytusowe mają zawierać co najmniej 10% wagowych szelaku, lakiery spirytusowe co najmniej 10% wagowych substancyj żywicznych lub kopali.

Ilość wytwórni politury i lakierów spirytusowych wynosi 45.

Eter etylowy

Zezwolenia na wyrób eteru udziela Ministerstwo Skarbu. Spirytus do wyrobu eteru sprzedaje P. M. S. w cenie takiej samej, jak do wyrobu politury (70 lub 60 gr za litr). Istnieje 6 eterowni.

Estry etylowe

Zezwoleń na wyrób estrów udziela Ministerstwo Skarbu. Estry etylowe mają zawierać w gotowym stanie najwyżej 10° objętościowych alkoholu niezwiązanego. Produkowanie estrów etylowych o wyższym odsetku alkoholu wymaga specjalnego zezwolenia Ministra Skarbu.

Istnieje 8 wytwórni estrów etylowych. Cena spirytusu do wyrobu estrów etylowych wynosi 90 gr za litr.

Inne cele przemysłowe

Najpoważniejszymi odbiorcami spirytusu tej grupy są zakłady wyrobów środków leczniczych, syntetycznych i preparatów organoterapeutycznych i materiałów wybuchowych dla potrzeb prywatnych. Cena wynosi 70 lub 60 gr. Spirytus dla aptek, szpitali, na cele naukowe, laboratoryjne i dezynfekcyjne dla zakładów leczniczych, do wyrobu galenowych środków leczniczych i specyfików farmaceutycznych.

Spirytus na te cele sprzedawany jest po zł 7 gr 50 i sprzedawany jest z reguły w stanie nieskażonym.

Spirytus dla wyższych zakładów naukowych i szkół zawodowych na cele naukowo-laboratoryjne

Sprzedawany jest po cenie 1 zł 90 gr za litr w stanie nieskażonym na podstawie zezwoleń Ministerstwa Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Ocet

Zezwolenia na wyrób octu udziela Ministerstwo Skarbu. Spirytus do wyrobu octu sprzedawany jest po 1 zł 20 gr za litr. Corocznie P.M.S. wyznacza przydziały spirytusu do przerobu na ocet dla każdej octowni, stosownie do zgłoszonego zapotrzebowania. W tym celu każda wytwórnia octu składa w terminie do 15 listopada każdego roku prośbę do urzędu skarbowego akcyz i monopolów państwowych podając produkcję octu w ostatnim okresie obrachunkowym i produkcję przewidzianą, ilość przerobionego spirytusu, ilość czynnych stojaków i ich pojemność w litrach. Przyznany przez P.M.S. spirytus wydawany jest octowniom w miarę przerobu w ilości za każdym razem co najmniej 2 hl. Spirytus skażany jest w octowni przez znaczne rozcieńczenie go wodą i dodanie 10% kwasu octowego.

Skażanie odbywa się pod kontrolą władz skarbowych. Gotowy ocet nie podlega już kontroli.

Ogółem istnieje około 104 octowni i 4 wytwórnie kwasu octowego.

Denaturat

Denaturat jest to spirytus skażony ogólnym środkiem skażenia. Skażenie i rozlew denaturatu odbywa się w wytwórniach monopolowych.

Sprzedaż denaturatu odbywa się luzem w wytwórni w ilościach ponad 100 litrów i w naczyniach zamkniętych. Ta ostatnia jest koncesjonowana na terenie województw: wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego. Zezwoleń (koncesyj) udzielają właściwe urzędy skarbowe akcyz i monopolów państwowych.

Na terenach pozostałych województw sprzedaż denaturatu odbywa się w trybie zgłoszenia.

Denaturat sprzedawany jest obecnie o mocy 92%. Ceny detaliczne wynoszą w butelkach (łącznie z butelką):

za 1 litr — 0,95 zł
„ 0,75 „ — 0,75 zł
„ 0,5 „ — 0,55 zł

w blaszankach (bez wartości blaszanki) po 0,75 zł za litr.

Spirytus na cele napędowe

Stosowanie spirytusu do celów napędowych datuje się od niedawnych czasów. W jednych krajach, nie mających własnego paliwa (benzyny) celem zastąpienia tego środka, w innych, jak np. w Polsce, która jest w tym położeniu, że posiada ropę naftową, celem znalezienia ujścia dla wciąż wzrastającej produkcji spirytusu i poprawy położenia rolnictwa. Zagadnienie mieszania spirytusu z benzyną zostało rozwiązane z chwilą wynalezienia metody zupełnego, bo do 99,6% odwodnienia spirytusu.

Obecnie P. M. S. dostarcza spirytus odwodniony przemysłowi naftowemu, który na podstawie odpowiedniej umowy dostarcza spirytus w postaci mieszanek. Cena spirytusu odwodnionego dostarczanego przemysłowi naftowemu uzależniona jest od cen benzyny i wynosi obecnie za rektyfikat I gat. lub spirytus odwodniony 0,45 zł, za spirytus surowy lub pośrednich gatunków 0,33 zł za litr. Zawartość spirytusu w mieszance wynosi od 15 — 85%, zależnie od przeznaczenia mieszanki.

Na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego spirytus etylowy przeznaczony do napędu pojazdów mechanicznych, benzo i syntetyczny, spirytus etylowy podlega opłacie w wysokości 12 gr od 1 kg.

Istnieje 9 wytwórni mieszanek napędowych.

Fuzle

Przy oczyszczaniu spirytusu pozostaje szereg odpadków, tzw. olejów fuzlowych, które przedstawiają dużą wartość w fabrykacji farb, alkoholu etylowego, masy filmowej itp. Ceny fuzli ustala Dyrekcja P. M. S. Ze względu na ich zastosowanie w przemyśle, zapotrzebowanie fuzli stale wzrasta.

Spirytus użyty do wyrobu artykułów wywiezionych za granicę

Spirytus ten korzysta ze specjalnych ulg w postaci zwrotu opłaty monopolowej. Zamiast zwrotu opłaty monopolowej przedsiębiorca może uzyskać zezwolenie na zakup spirytusu eksportowego w ilości faktycznie wywiezionej w wyrobach.

Zrzeszenie producentów spirytusu

Zrzeszenie to posiada osobowość prawną. Należą do niego właściciele wzgl. użytkownicy zakładów przemysłowych, posiadających zezwolenie na wyrób spirytusu oraz drożdżowni, produkujących spirytus na sprzedaż. Zrzeszenie normuje i kontroluje produkcję i zbyt spirytusu niekonsumcyjnego w zakresie zapotrzebowania P. M. S. oraz spirytusu eksportowego, tudzież prowadzi na prawach wyłączności zakup i wywóz za granicę spirytusu eksportowego.

Zakup spirytusu na potrzeby P. M. S. na spirytus niekonsumcyjny przeprowadza Zrzeszenie w ten sposób, iż zawiera umowę z P. M. S., regulującą cenę, rodzaj, warunki techniczne spirytusu, warunki dostawy itp. Następnie Zrzeszenie opracowuje regulamin dostaw i zwraca się do zakładów wyrabiających spirytus o zadeklarowanie produkcji i dostawy. O ile deklaracje przewyższają zapotrzebowanie, wówczas przeprowadza podział pomiędzy gorzelnie. Spirytus dostarczany jest przez gorzelnie loco stacja kolejowa lub przystań, dalsze zaś koszty ponosi P. M. S.

Cała zaś gospodarka eksportowa należy wyłącznie do Zrzeszenia.

Wywóz za granicę

Wywóz z obszaru Państwa Polskiego za granicę drogą morską na statkach o pojemności od 100 — 500 ton rejestrowych netto spirytusu i napojów wyrobionych ze spirytusu, przewożonych tranzytem, może się odbywać tylko po uzyskaniu zezwolenia urzędu celnego.

Wywóz takiego towaru na statkach o pojemności mniej niż 100 ton rejestrowych netto jest zakazany.

Urząd celny wydaje zezwolenie wówczas, gdy jest widoczne, że nie chodzi o obrót przemytniczy i gdy kapitan statku dowiedzie poświadczeniem władzy celnej miejsce przeznaczenia, że spirytus i napoje wyrobione ze spirytusu, przewożone poprzednio danym statkiem, zostały przeznaczone do portu przeznaczenia.

Monopol Zapałczany

Podstawa prawna: ustawa z dnia 30 stycznia 1931 r. o monopolu zapałczanym (Dz. U. R. P. Nr 9/45), zmieniona dekretem Prezydenta R. P. z dnia 14.I. 1936 r; (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 12).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 stycznia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 10/51) zmienione rozp. Min. Skarbu z dnia 16 stycznia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 7/55),

Rozporządzenie Min. Skarbu z dnia 25. VI. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 48/376),

Rozporządzenie Min. Skarbu z dnia 15 stycznia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 6/42),

Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 stycznia 1931 r. o hurtowej cenie zapałek (Monitor Polski Nr 26/48).

Organizacja monopolu

Monopol zapałczany wprowadzono w 1925 r. (ustawa z dnia 15. VII. 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 83/561). Na podstawie tej ustawy, która następnie została zmieniona ustawą z 1931 r. Właściciele istniejących na obszarze Państwa przedsiębiorstw wyrobu przedmiotów objętych monopolem obowiązani byli sprzedać je monopolowi, który znowu obowiązany był wykupić zapasy gotowych wyrobów, maszyn itp. Wykup następuje zasadniczo po cenie ugodzonej, w razie niedojścia do porozumienia celem ustalenia ceny wykupu powołana została przez Ministra Skarbu Komisja szacunkowa. Niezadowoleni z wysokości wynagrodzenia ustalonej przez Komisję szacunkową mogą różnicę ceny dochodzić w drodze sądowej.

Wykupione w ten sposób nieruchomości zostały przepisane na rzecz Państwowego Monopolu Zapałczanego.

Państwowy Monopol Zapałczany, posiada odrębną osobowość prawną, a naczelny zarząd sprawuje Minister Skarbu. W odróżnieniu jednak od innych monopolów (solnego, tytoniowego, spirytusowego i loterii) monopol zapałczany nie jest prowadzony we własnym zarządzie, lecz Minister Skarbu na podstawie upoważnienia ustawowego wydzierżawił eksploatację tego monopolu szwedzkiej Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapałczanego. Spółka ta wpłaca do Skarbu Państwa czynsz dzierżawny łącznie z opłatą monopolową i ryczałtem podatkowym. Oprócz tego wpłaca Spółka do Skarbu Państwa ryczałt tytułem opłaty monopolowej od zapalniczek i podatek od importowanych zapałek (górniczych).

Minister Skarbu upoważniony jest do zapewnienia dzierżawy, tj. Spółce Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapałczanego na czas trwania umowy: że zapalniczki i ich części zamienne, objęte monopolem, oraz w wyjątkowych przypadkach zapałki sprowadzone przez dzierżawcę z zagranicy na potrzeby monopolu, będą wolne od cła; że dzierżawcy służyć będzie prawo wywozu przedmiotów, objętych monopolem, ze zwolnieniem od jakichkolwiek opłat i ceł, z wyjątkiem opłat statystycznych, oraz prawo swobodnego przekazywania walut i dewiz; że w razie wprowadzenia nowych zakazów przywozu na surowce, półfabrykaty, narzędzia i maszyny, potrzebne do wyrobu zapałek, będą udzielane dzierżawcy zezwolenia na przywóz kontyngentów niezbędnych dla produkcji: że dla maszyn zapałczanych nie będą wprowadzane specjalne pozycje taryfy celnej: że przedmioty objęte monopolem zapałczanym nie będą obciążone żadnymi akcyzami lub innymi podatkami; że przemysł zapałczany nie będzie pod względem ustawodawstwa krajowego gorzej traktowany jak inne gałęzie krajowego przemysłu chemicznego.

Podatki bezpośrednie przypadające od dzierżawcy pobierane są w formie ryczałtu, który obejmuje podatki: przemysłowy, dochodowy wraz z dodatkami komunalnymi, oraz samoistne daniny komunalne. Ryczałt ten obejmować będzie i te podatki bezpośrednie państwowe i komunalne, które w przyszłości byłyby wprowadzone wzamian dla uzupełnienia lub obok podatku przemysłowego lub dochodowego oraz podatku od majątku. Ryczałt ten jednak ustalono w ten sposób, że nie może być wyższy niż 84 zł za każdy milion sztuk zapałek sprzedawanych na potrzeby rynku krajowego.

Przedmiotem monopolu zapałczanego jest wyrób w kraju, przywóz z zagranicy lub z obszaru W. M. Gdańska oraz wywóz z kraju:

1) zapałek wszelkiego rodzaju, zarówno zwykłych (szwedzkich), jak bengalskich, wiatrowych, świeczkowych, papierowych, używanych w górnictwie i wszelkich innych;
2) pręcików z drzewa, używanych na zapałki;
3) taśmy drzewnej, używanej na pudełka do zapałek;
4) gotowych pudełek do zapałek;
5) zapalniczek i ich części zamiennych wraz z kamykami zapałowymi z wyjątkiem:
   a) zapalniczek elektrycznych, umocowanych we wszelkiego rodzaju środkach lokomocji oraz
   b) zapalniczek wyrobionych ze złota i srebra i zaopatrzonych cechą urzędu probierczego.

Te ostatnie obciążone są podatkiem pośrednim.

Przez zapałki rozumie się wszelkiego rodzaju pręciki z drzewa, tektury, kartonu, słomy, stearyny, wosku i innych materiałów, powleczone masą, która daje się zapalić przez potarcie. Zapalniczki zaś są to wszelkie przyrządy służące do niecenia ognia, a zastępujące zapałki.

Nie wolno bez zezwolenia Ministra Skarbu wyrabiać w kraju, przywozić z zagranicy oraz wywozić z kraju przedmiotów monopolu. Zakaz ten nie ma zastosowania do przywozu z zagranicy zapałek i zapalniczek przez podróżnych na osobisty użytek w ilości nie przekraczającej jednak dwóch pudełek zapałek po 75 sztuk w pudełku i jednej zapalniczki na osobę. Od zapalniczki należy jednak uiścić opłatę monopolową wzgl. podatek.

Opłata monopolowa wynosi 268 zł od każdego miliona sztuk zapałek, 1 zł od jednej zapalniczki kieszonkowej (o wadze do 60 g), 3 zł od jednej zapalniczki ściennej lub stołowej (o wadze ponad 60 g). Pobranie opłaty monopolowej stwierdza się przez wyciśnięcie znaczka podatkowego na zapalniczce. Wolne od opłaty monopolowej są zapalniczki elektryczne umocowane we wszelkiego rodzaju środkach lokomocji oraz zapalniczki ze złota i srebra, które obciążone są podatkiem pośrednim. Podatek od zapalniczek ze złota i srebra wynosi 5 zł od jednej zapalniczki. Zabroniona jest sprzedaż, nabywanie i posiadanie tak w obrocie handlowym jak i na własny użytek zapalniczek nie zaopatrzonych w znaczek podatkowy.

Wyrób zapałek i zapalniczek. Wyrób zapałek odbywa się w fabrykach dzierżawcy w ten sposób, że cała dzienna produkcja przechodzi do oddzielnego pomieszczenia (pakowni), a następnie do magazynów, które są pod stałym dozorem władz skarbowych, a cała dzienna produkcja wpisywana do księgi magazynowej. Na każdym pudełku za-

pałek przeznaczonych na sprzedaż w kraju musi znajdować się napis „Polski Monopol Zapałczany". Zapałki zaś przeznaczone dla zagranicy powinny na skrzyni (opakowaniu) być zaopatrzone znakami ich polskiego pochodzenia. Wywóz odbywa się również pod dozorem władz skarbowych za świadectwami przewozowymi.

Nikt poza dzierżawcą nie może bez zezwolenia Ministra Skarbu wyrabiać i wywozić z kraju pręcików z drzewa, używanych do wyrobu zapałek oraz zapalniczek z wyjątkiem złotych, srebrnych, elektrycznych, służących do umocowania w środkach lokomocji i przyrządów, służących do zapalania takich lamp górniczych, których nie można zapalać zapałkami.

Kto zamierza wyrabiać zapalniczki ze złota i srebra musi na 8 dni przed rozpoczęciem wyrobu zawiadomić o tym urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych podając imię i nazwisko, miejsce wytwórni, przewidywaną produkcję tygodniową wzgl. miesięczną, nazwisko kierownika oraz dołączyć w dwóch egzemplarzach opis i plan wytwórni. Urząd ten sprawdza plan lokali, a o wyniku sprawdzenia spisuje protokół. Przedsiębiorca musi zawiadomić o każdej zmianie kierownika wytwórni oraz o zmianie miejsc wyrobu, przechowywania i sprzedaży zapalniczek. Zapalniczki nieopodatkowane nie mogą być przechowywane razem z opodatkowanymi. Również nie wolno przechowywać zapalniczek nieopodatkowanych w lokalach sprzedaży. Wytwórca prowadzi oddzielne księgi zapalniczek wyrobionych, opodatkowanych, sprzedanych wzgl. wysłanych bez opłaty za granicę, a kontrola skarbowa ma w każdej chwili dostęp do przedsiębiorstwa.

Również ten, kto wyrabia zapalniczki elektryczne, przeznaczone do umocowania we wszelkiego rodzaju środkach lokomocji jest obowiązany w opisany wyżej sposób zawiadomić urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych.

Obecnie istnieją 4 fabryki zapałek, 1 fabryka zapalniczek i 1 fabryka kamieni zapałowych do zapalniczek.

Obrót zapałkami, zapalniczkami i kamykami zapałowymi. Sprzedaż zapałek nie jest uregulowana żadnymi przepisami i regulowana jest przez dzierżawcę z tym, że hurtowa cena zapałek normalnego typu w obrocie krajowym, franco stacja odbiorcza, nie może wynosić więcej niż 421 zł za skrzynię o zawartości 5.000 pudełek przy jednorazowym odbiorze co najmniej 100 skrzyń wzgl. 436 zł za skrzynię o zawartości 5.000 pudełek przy jednorazowym odbiorze poniżej 100 skrzyń bezpośrednio z magazynów monopolowych. Ilość zapałek jaka powinna znajdować się w każdym pudełku oraz cenę za pudełko ustala na podstawie umowy dzierżawnej Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z dzierżawcą.

Sprzedaż zapalniczek monopolowych i zapalniczek ze złota i srebra oraz zapalniczek elektrycznych, przeznaczonych do umocowania w środkach lokomocji, części zamiennych zapalniczek i kamyków zapałowych należy zgłosić kontroli skarbowej podając imię i nazwisko wzgl. firmę i dokładnie miejsce prowadzenia handlu. Kontrola skarbowa wpisuje otrzymane zgłoszenia do wykazu sprzedawców zwracając jeden egzemplarz zgłaszającemu z odpowiednią adnotacją.

Zapalniczki bez opłaty podatku może wywozić za granicę tylko wytwórca i to przez publiczny zakład przewozowy. Każdą wysyłkę należy zgłosić urzędnikowi kontroli skarbowej, pełniącemu nadzór nad przedsiębiorstwem, który po sprawdzeniu nakłada zabezpieczenie urzędowe i przekazuje właściwemu urzędowi celnemu wraz z jednym egzemplarzem zgłoszenia. Urząd celny bada całość zabezpieczenia urzędowego, robi adnotację na otrzymanym egzemplarzu zgłoszenia, odprawia przesyłkę za granicę i zwraca zgłoszenie organowi kontroli skarbowej, który je wysłał. Kontrola skarbowa zaś zwraca otrzymane z urzędu celnego zgłoszenie wytwórcy celem dołączenia go do ksiąg wytwórni.

Gdyby zgłoszenie takie nie zostało zwrócone w ciągu trzech tygodni wówczas urząd skarbowy akcyz i monopolów państwowych zarządza odpowiednie dochodzenie.

Kamyczki zapałowe mogą być sprzedawane jedynie w zamkniętych opakowaniach (w handlu spotyka się je przeważnie w szklanych probówkach, zawierających co najmniej 10 sztuk. Opakowania muszą być zaopatrzone w opaskę ze znakiem Spółki Akcyjnej do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapałczanego w Polsce, dostarczoną przez Spółkę. Kamyki zapałowe nie mogą być sprzedawane po cenie innej niż oznaczona na opakowaniu.

Monopol Loterii

Podstawa prawna: ustawa z dnia 9 lipca 1936 r. o monopolu loteryjnym (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 398), rozp. Min. Skarbu z dnia 26. II. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 21/134).

Organizacja Polskiego Monopolu Loteryjnego

Ustawa z 1920 r. postanowiła iż organizowanie i prowadzenie wszelkiego rodzaju gry loteryjnej jest monopolem Państwa. W tym celu założono przedsiębiorstwo p. n. Polska Państwowa Loteria Klasowa a zarząd i kierownictwo zlecono Generalnej Dyrekcji Loterii Państwowej. Jakkolwiek ustawa powołała do życia przedsiębiorstwo Polskiej Państwowej Loterii Klasowej, to jednak nie było to przedsiębiorstwo w ścisłym tego słowa znaczeniu. Był to raczej urząd loterii klasowej.

Dopiero ustawa z dnia 9 lipca 1936 r. powołała do życia właściwe przedsiębiorstwo stanowiąc, że eksploatowanie na rzecz Skarbu Państwa monopolu należy do państwowego przedsiębiorstwa „Polski Monopol Loteryjny" z dyrektorem na czele, podporządkowanym Ministrowi Skarbu. Statut organizacyjny P. M. L. wydaje Minister Skarbu.

Polski Monopol Loteryjny posiada samoistną osobowość prawną z siedzibą w Warszawie i prowadzony jest na zasadach handlowych. Przedsiębiorstwo podlega wpisaniu do rejestru handlowego. Pol. Mon. Loteryjnemu służy prawo używania pieczęci urzędowej. Majątek nieruchomy nabywany przez P. M. L. stanowi własność Skarbu Państwa. Polski Monopol Loteryjny pokrywa swe wydatki z własnych dochodów i funduszów; prowadzi gospodarkę na podstawie rocznego planu finansowo-gospodarczego, który wchodzi do ogólnego budżetu państwowego. Minister Skarbu zatwierdza: roczny bilans przedsiębiorstwa oraz rachunek zysków i strat, plany prowadzonych przez P. M. L. loteryj i sposób ich rozgrywania oraz określa wysokość opłaty monopolowej na rzecz Skarbu Państwa od tych loteryj i sposób jej pobierania. Minister Skarbu wydaje przepisy, normujące prawa i obowiązki pracowników P. M. L.

Przedmiot monopolu

Prowadzenie wszelkiego rodzaju loteryj stanowi wyłączny przywilej (monopol) Państwa. Za loterię uważa się grę losową, prowadzoną według z góry określonych warunków. W razie wątpliwości Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych decyduje, czy pewna gra jest loterią.

Wszelka działalność loteryj zagranicznych, współudział w tej działalności oraz nabywanie, zbywanie i posiadanie losów loteryj zagranicznych są wzbronione. Również wzbronione są: 1) sprzedaż losów loteryjnych na raty lub na dniówki, 2) sprzedaż samych możliwości wygrania na poszczególne losy loteryjne (szans), 3) premiowanie losami loteryjnymi innych tranzakcyj.

Ochrona przywileju (monopolu) Państwa należy do władz skarbowych. W zakresie tej ochrony z władzami skarbowymi winny współdziałać inne władze i organy pań-

stwowe (w szczególności Policja Państwowa, żandarmeria, Straż Graniczna i Korpus Ochrony Pogranicza) oraz władze i organy samorządowe.

Prowadzenie loterii

Prowadzenie loteryj odbywa się na podstawie planu zatwierdzonego przez Ministra Skarbu. P. M. L. urządza corocznie loterie t. zw. klasowe.

P. M. L. sprzedaje losy za pośrednictwem placówek sprzedaży tzw. kolektorów, z którymi zawiera umowy na sprzedaż losów. Umowy te mają charakter umów prywatno-prawnych, a wyrazem zawartej umowy jest pisemne zezwolenie P. M. L., wydane kolektorowi, uprawniające go do sprzedaży losów określonej loterii. Stosunek kolektora do P. M. L. i odwrotnie reguluje regulamin dla kolektora, wydany przez P. M. L. Kolektor otrzymuje losy bądź za gotówkę, bądź też na kredyt zabezpieczony kaucją w wysokości pełnej należności za losy jednej klasy. Losy do klasy następnej otrzymuje kolektor po uiszczeniu należności za klasę poprzednią. Kaucje mogą być składane wyłącznie w gotówce, na książeczkach oszczędnościowych P. K. O., B. G. K. i komunalnych kas oszczędności, państwowych papierach wartościowych, przechowywanych w Banku Polskim oraz w gwarancjach bankowych za każdorazowym zezwoleniem Ministra Skarbu. W przypadku niepokrycia należności w terminie P. M. L. realizuje kaucję kolektora według kursu giełdowego. Kolektor otrzymuje losy na własny rachunek i obowiązany jest je sprzedać, gdyż P. M. L. zwrotu losów nie przyjmuje. Wyjątkowo za zezwoleniem P. M. L. kolektor może odstąpić niesprzedane losy innemu kolektorowi na przeciąg tej samej loterii.

Sprzedaż losów odbywać się może tylko w lokalu kolektora. Sprzedaż poza lokalem kolektora może się odbywać za zezwoleniem P. M. L., przez tzw. subkolektora. Subkolektor jest uprawniony do sprzedaży losów jedynie tego kolektora, na prośbę którego został zatwierdzony. Losów innych kolektur sprzedawać nie wolno. Kolektor ponosi pełną odpowiedzialność za swego subkolektora tak w stosunku do P. M. L., jak i do graczy. Zezwolenia na subkolektora wydaje P. M. L. na przeciąg jednej loterii wraz ze specjalną legitymacją, uprawniającą go do sprzedaży losów. Kolektor może za zezwoleniem P. M. L. otwierać oddziały swej kolektury.

Stosunek umowny pomiędzy P. M. L. a kolektorem rozwiązuje się z końcem bieżącej loterii, o ile jedna ze stron w terminie go wypowie; przez śmierć, utratę własnowolności lub ogłoszenie upadłości kolektora, przy spółkach zaś lub innych osobach prawnych przez ogłoszenie upadłości lub rozwiązanie; przez odebranie prawa sprzedaży losów bez wypowiedzenia za przekroczenia przeciw obowiązującym przepisom i ustawom jak: sprzedaż losów za cenę niższą lub wyższą od ceny ustanowionej w planie, sprzedaż losów na raty, szans wygrania (gra na dniówkę) lub też w inny sposób, sprzeczny z obowiązującymi przepisami, uskutecznianie nienależnych potrąceń przy wypłacie wygranych, dopuszczenie się zwłoki przy regulowaniu należności P. M. L., prawomocne zasądzenie za zbrodnię, występek lub przekroczenie z chęci zysku pochodzące albo przestępstwo skarbowe.

Plan każdej loterii ustala Minister Skarbu. Niejako uzupełnieniem tego planu są przepisy określające prawa i obowiązki gracza i kolektora. Plan i przepisy każdej loterii są wyłącznie miarodajne dla stosunku prawnego między graczami a P. M. L.

Cena losu oznaczona jest na każdym losie. Kolektor nie ma prawa doliczać do ceny losów żadnych dopłat, z wyjątkiem opłaty za porto w razie wymaganej przesyłki losów. Los daje prawo do udziału w ciągnieniu danej klasy oraz do nabycia u tego samego kolektora, w terminie na losie oznaczonym, losu z tym samym numerem do klasy następnej, za cenę jednej klasy. Kto nie ma losu do klasy poprzedniej z tym samym numerem, płaci cenę oznaczoną na losie dla nowonabywcy. Kolektor jest obowiązany dostarczyć graczowi, żądającemu odnowienia losu od II do IV klasy bieżącej loterii w terminie oznaczonym, los tej samej wartości i z tym samym numerem. Jeżeli tego z jakichkolwiek powodów uczynić nie może, obowiązany jest dostarczyć graczowi dwa losy z innymi numerami za uiszczeniem normalnej opłaty klasowej za jeden los lub wypłacić odpowiednią kwotę. Poza tym grający nie ma prawa do żadnych dalszych roszczeń. Losy nieodnowione w terminie przez gracza, należą do kolektora.

Daty wsypywania zwitków z numerami do koła i daty ciągnień ogłaszane są w Monitorze Polskim. Ciągnienie przeprowadza publicznie Komisja Rządowa przy współudziale dwóch przedstawicieli Prezydenta m. st. Warszawy. Tabele wygranych wydaje P. M. L. w kilka dni po ukończeniu ciągnienia danej klasy. Jedynie tabele wydane przez P. M. L. uprawniają do żądania wypłaty wygranych.

Wszystkie wygrane przewyższające za cały los 300 zł płatne są w P. M. L., wszystkie zaś niższe u kolektora wzgl. subkolektora oznaczonego na losie. Od każdej wygranej potrąca się obecnie 20 proc. na rzecz Skarbu Państwa. Żadnych innych potrąceń kolektorowi czynić nie wolno. Wygrane wypłaca się okazicielowi losu. P. M. L. nie ma obowiązku badania uprawnienia okaziciela, może jednak wstrzymać wypłatę wygranej, jeżeli na podstawie odpowiednich zastrzeżeń zachodzą istotne wątpliwości co do uprawnień okaziciela do rozporządzenia losem. P. M. L. przyjmuje zastrzeżenia jedynie na te losy, przy których kupnie gracz podał swój adres i nazwisko. Wypłaty nie uskuteczni się na takie losy, których numeru lub autentyczności nie można stwierdzić z całą pewnością. Wypłatę dokonuje się w ciągu 4 miesięcy od ostatniego dnia ciągnienia danej klasy. Po upływie tego terminu gaśnie prawo do żądania wypłaty wygranych. Ostateczny termin wypłaty wygranych jest uwidoczniony na losie. Reklamacji z powodu utraty lub zniszczenia losu P. M. L. nie uwzględnia.

Wygrane wolne są od zajęcia i egzekucji wierzycieli. Wypłata wygranych nie może być wstrzymana przez orzeczenia sądów ani rozporządzenia administracyjne.

Oprócz loteryj urządzanych przez P. M. L. mogą być urządzane loterie fantowe, tj. gry loteryjne, przy których ciągnięciu wygrane składają się z przedmiotów ruchomych, z wyjątkiem gotówki, papierów wartościowych, przedmiotów monopolu państwowego, złota, srebra i platyny w stanie nieprzerobionym i nieruchomości.

Zezwoleń na urządzanie loteryj fantowych udziela przy kapitale gry:

1) ilość losów, które mają być wydane,
2) do kwoty 3.000 zł — Izba Skarbowa,
3) ponad 3.000 zł — Polski Monopol Loteryjny.

Prośby o zezwolenie na urządzanie loteryj fantowych wnosi się do odnośnych władz, podając w nich:

1) ilość losów, które mają być wydane,
2) cenę losu,
3) przedmiot i ogólną wartość wygranych,
4) cel, na który ma przypaść czysty dochód i
5) termin ciągnienia.

Od zezwoleń pobiera się na rzecz Skarbu Państwa tzw. opłatę koncesyjną, która wynosi 10% kapitału gry.

Przy urządzaniu loteryj fantowych kapitał gry ograniczony jest do 10.000 zł. Nie wydaje się zezwoleń na urządzanie loteryj fantowych o kapitale gry niższym niż 100 zł.

Wartość wygranych na loteriach fantowych musi wynosić co najmniej 20% kapitału gry. Wynagrodzenie sprzedawców, którym osoba urządzająca loterię fantową poruczyłaby sprzedaż losów, nie może przekraczać 10% ceny sprzedanych przez nich losów.

Czesalnie Przędzalnie Skręcalnie i Farbiarnie Wełny Czesankowej „UNION TEXTILE“

CENTRALA w CZĘSTOCHOWIE

Kapitał zł. 16.000.000.-

Fabryki: w Częstochowie ul. Narutowicza 80 - tel. 22.29, 16-1
w Łodzi „ Wólczańska 219 - „ 196-50
w Lublińcu „ Powstańców „ 55

Największe przedsiębiorstwo swego rodzaju w Polsce.
2 Czesalnie 155 Czesarek
3 Przędzalnie 100.000 wrzecion
Liczba robotników 4.000
Zdolność produkcji 4.500.000 kg. rocznie

Produkują: Przędzę czesankową wszelkich gatunków dla tkalni i wytwórni trykotaży surową i farbowaną. Wełny i włóczki do robót ręcznych w powszechnie znanych gatunkach marki P. D. M i U. T.

Żądajcie wszędzie naszych gatunków:
Angolana, Buklana. Italana, Perlana, Amazona, Espera, Milana, Cellana, Kordonetta, Monika, Goldrone, Superlana, Unitex Orlana, Włoskana, Tosca, Graziella, Tamara, „Qual. P“ Skilana, Galicjana, Wełna domowa, Wełna Ludowa, Wełna Narodowa, Przędza Kilimowa i Dywanowa.

Stale na składzie w 90-ciu pięknych kolorach,

Agencji i przedstawicielstw w Polsce: 10
za granicą: 40

PODATKI BEZPOŚREDNIE

Ustawa o państwowym podatku dochodowym

Rys historyczny

Podatek dochodowy znany był w okresie przedwojennym w b. zaborze pruskim (od r. 1891) i austriackim (od r. 1898). W Prusach połączony on był z podatkiem majątkowym, który miał za zadanie uchwycenie pod względem podatkowym tych podatników, którzy dla podatku dochodowego nie byli uchwytni.

W okresie powojennym głosy za wprowadzeniem u nas t. j. w Polsce jednolitego podatku dochodowego odezwały się bardzo wcześnie. Spodziewano się, że nowy polski podatek dochodowy będzie ogólny. Wykazywano potrzebę zespolenia wszystkich rodzajów dochodów i nierozbijania ich na dochody fundowane i niefundowane. Niektórzy stali na stanowisku zrealizowania postulatów silniejszego opodatkowania dochodów fundowanych powołując się na ustawę włoską. W ogóle jednak żądano wraz z zaprowadzeniem podatku dochodowego zmniejszenia stawek procentowych podatku przemysłowego od obrotu.

Rozszerzenie podatku dochodowego na b. zabór rosyjski znalazło wielu przeciwników. Przytaczano, że gospodarstwo pieniężne nie jest jeszcze na obszarze b. zaboru rosyjskiego dostatecznie rozwinięte a u przeważnej części ludności normą jest typ gospodarstwa naturalnego, samowystarczalnego pozbawionego gotówki, konsumującego cały dochód, a więc typ z natury rzeczy nie nadający się do tego podatku. Antykapitalistyczne właściwości tego podatku, zwłaszcza przy jego progresji, podnoszono również jako specjalnie ujemne dla kraju ubogiego w kapitały jak Polska. Dalszym argumentem przeciwników wprowadzenia podatku dochodowego miał być niedoświadczony aparat administracyjny i ludność nienależycie do tego podatku wychowana.

Mimo tych argumentów, które można przytoczyć przeciw wielu podatkom wprowadzono podatek dochodowy.

Polska ustawa o podatku dochodowym z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 550) poszła po linii kompromisowej opierając się na wzorze pruskim i na zbliżonym do niego austriackim. Przewidywała ona łączne opodatkowanie dochodów fundowanych i niefundowanych i ustanawiała dla obydwóch źródeł dochodu jedną skalę podatkową oraz wprowadzała uzupełniający podatek majątkowy. Dochody ze źródeł niefundowanych ustawa preferowała przyjmując za dochód z tych źródeł 7/10 dochodu rzeczywistego.

Obszar Rzeczypospolitej rozbito na cztery klasy miejscowości. Minimum egzystencji było w każdej klasie inne. I tak w pierwszej klasie miejscowości o 10.000 mieszkańców minimum wynosiło 2500 mkp., w drugiej klasie — 3000 mkp., w trzeciej klasie — 4000 mkp. i wreszcie w czwartej klasie (miejscowości o zaludnieniu powyżej 100 tys. mieszkańców) — 6000 mkp. Te minima mogły być jeszcze przez Radę Ministrów podwyższane i to w dwóch pierwszych klasach do 6000 mkp., a w pozostałych do 12.000 mkp. Osoby prawne opłacały na całym obszarze państwa podatek przy dochodzie po-

nad 2500 mkp. Skala podatkowa rozpoczynała się na 15 mkp. przy dochodzie od 2500 mkp. do 3000 mkp., a kończyła się na 125 tys. mkp. przy dochodzie 490 tys. mkp. do 500 tys. mkp. W przerachowaniu na walutę złotową moglibyśmy przyjąć, że powyższa skala rozpoczynała się mniej więcej na 9 zł. przy dochodzie ponad 1500 zł, a kończyła się na 95 tys. zł przy dochodzie ponad 300 tys. zł. Stopni podatkowych było w pierwszej klasie aż 87, w drugiej klasie 86, w trzeciej klasie 84, zaś w czwartej 80.

Wraz z wprowadzeniem ustawy o podatku dochodowym uchylono w art. 156 do 162 obowiązującego w przedmiocie podatku dochodowego przepisy b. państw zaborczych na obszarach b. dzielnic austriackiej i pruskiej.

A teraz kilka słów o podatku majątkowym.

Przedmiotem tego podatku był majątek nieruchomy i ruchomy po potrąceniu długów i ciężarów zmniejszających majątek. Podmiotem podatkowym były osoby fizyczne, krajowe od całego majątku a zagraniczne od majątku znajdującego się w Polsce. Majątek do 20.000 mkp. był zwolniony od podatku. Osoby, których dochód roczny nie przekraczał minimum egzystencji opłacały podatek dopiero przy majątku przenoszącym wartość 50.000 mkp. Skala podatkowa została skonstruowana według wartości majątku.

Rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu z dnia 14 maja 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 278) było bardzo obszerne, zawierając 273 paragrafów, z czego na podatek dochodowy przypadało 190 paragrafów, reszta na podatek majątkowy i przepisy przejściowe.

Ustawa o podatku dochodowym była wielokrotnie nowelizowana — o czym będziemy obszernie poniżej pisali.

Ustawą z dnia 20 maja 1921 r. o tymczasowym poborze państwowego podatku dochodowego (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 287) zarządzono tymczasowy pobór podatku za lata 1919 i 1920.

Ustawa z dnia 4 kwietnia 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 550) o państwowym podatku dochodowym i podatku majątkowym (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 232) wprowadza podwyższenie dziesięciokrotne minimum opodatkowania oraz stawek podatkowych z uwagi na zmiany koniunkturalne i dewaluację marki. Nowela zalicza do potrącalnych kosztów (art. 6) koszty wyżywienia rodziny stale zatrudnianej w gospodarstwie rolnym, leśnym albo w przedsiębiorstwach handlowych i przemysłowych, znosi dotychczasowy podział skali według klas miejscowości i ustala minimum podatkowe na 180 tys. mkp.; podnosi stawki podatku od tantiem, wprowadza w gminach wiejskich i miejskich instytucje tak zw. podkomisji, mających ułatwić płatnikom składanie zeznań. Do zakresu działania podkomisji należało oprócz przyjmowania zeznań od drobniejszych płatników, ustalanie dochodu z tych źródeł i stawianie wniosków w tym przedmiocie komisjom szacunkowym.

Wspomniana nowela dzieli dochody na fundowane i niefundowane i ustala dla tych ostatnich odrębność podatkową. Minimum egzystencji dla dochodów niefundowa-

Lubelska fabryka maszyn i narzędzi rolniczych
POLECA: kieraty, młocarnie sztyftowe, cepowe „PLON"
szerokomłotne, wialnie, przystawki uniwersalne
oraz narzędzia rolnicze. Wykonanie pierwszorzędne. Ceny konkurencyjne.

nych ustala na 300 tys. mkp. a podatek od 0,2% do 3,5%. Obowiązek potrącania podatku ciąży na służbodawcach. Termin zapłaty podatku ustalono na 14 dni. Nowela poza tym zawiera przepisy normujące sprawy: wymiarów, odwołań, kontroli podatku a wreszcie przepisy karne.

Rozporządzenie wykonawcze z dn. 22 kwietnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 301) zawierało również przepisy co do fungowania podkomisji — w formie specjalnej instrukcji, poza tym w §§ 19 do 25 przepisy w sprawie podatku dochodowego dla Działu II.

Należy tu podkreślić, że ustawa z dnia 16 grudnia 1921 r. o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej (Dz. U. R. P. z r. 1922 Nr 1, poz. 1) w art. 56 zawiesza z dniem 1 stycznia 1921 r. pobór państwowego podatku majątkowego wprowadzonego ustawą z dnia 16 lipca 1920 r.

Następna z kolei nowela zawarta w ustawie z dnia 9 marca 1923 r. w przedmiocie zmiany w przepisach o państwowym podatku dochodowym obowiązującym na zasadzie ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 232) i ustawy z dnia 6 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 550), (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 228) wprowadziła szereg dalszych zmian: podwyższa minima z Działu I i II podatku dochodowego z uwagi na dalsze zmiany koniunkturalne i dewaluację marki, uchyla przepisy ustawy z r. 1922 w przedmiocie fungowania podkomisji, uzupełnia art. 10 ustęp 5 dozwalając na odliczanie wpłaconych sum z tytułu nadzwyczajnej daniny państwowej, o której była wyżej mowa oraz podatku od wzbogacenia się, które ujawniło się przez nabycie nieruchomości i przez spłatę długów hipotecznych (ustawa z dn. 31 marca 1922 r. Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 238).

Nowela wprowadziła po raz pierwszy przepisy ograniczające opodatkowanie gospodarstw rolnych poniżej 15 ha położonych w odległości ponad 5 klm od granic miasta z ludnością ponad 100 tys. mieszkańców, polecając przyjęcie dla nich dochodów w wysokości nie przekraczającej wartości 2 cetnarów metrycznych żyta z jednego morga gruntu po cenach przeciętnych z roku 1922.

Nowela uchyliła dotychczasowe przepisy art. 21 zezwalające na potrącenie z dochodów 4% od kapitału uwidocznionego w sprawozdaniu za ostatni rok operacyjny.

Skala podatku dochodowego Dział II jest ruchomą w zależności od wykładnika wzrostu cen hurtowych, które ustala Minister Skarbu. Wykładnik cen hurtowych, był również stosowany przy obliczeniu wpłat podatku dochodowego Dział I.

Bliższe wyjaśnienia w przedmiocie zmian wprowadzonych nowelą z dnia 9 marca 1923 r. przynosi rozporządzenie wykonawcze z dnia 5 maja 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 278).

W rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 14 lipca 1923 r. ogłoszono jednolity tekst ustawy o podatku dochodowym w brzmieniu obowiązującym od czasu wejścia w życie ustawy z dnia 9 marca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 607). Powyższy tekst jednolity zawiera tylko przepisy odnoszące się do podatku dochodowego.

W rozporządzeniu z dnia 21 września 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 768) Minister Skarbu unormował sposób potrącania podatku dochodowego od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną służbę.

Ustawa z dnia 10 stycznia 1924 r. w przedmiocie przepisów o państwowym podatku dochodowym obowiązujących na całym obszarze Rzeczypospolitej (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 110) przynosi nowe zmiany w podatku dochodowym:

1) zawiera upoważnienia dla Ministra Skarbu w przedmiocie przekazania w b. dzielnicy pruskiej oraz w górnośląskiej części woj. śląskiego zarządom gmin o ile chodzi o czynności wstępne przy wymiarze,

2) rozszerza niepotrącalność odliczeń (art. 10 pkt. 5) na daninę lasową (ustawa

z dnia 6 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 87, poz. 676) i podatek majątkowy (ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 746).

3) wprowadza zmiany w art. 15 część druga ustawy,

4) ustala na rok 1924 specjalny dodatek w wysokości 20% dla działu I ustawy i dla Dz. II ustawy począwszy od 4 stopnia skali podatkowej,

5) postanawia, że na obszarze b. dzielnicy pruskiej i górnośląskiej części woj. śląskiego nie pobiera się 20% dodatku lecz pobiera się dodatek do podatku dochodowego na rzecz gmin i powiatowych związków komunalnych.

Dodatek ten ustala na:

A) w wysokości 4—5% w stosunku do skali z art. 23 — dla dochodów z Działu I.

B) w wysokości 3% w pod. doch. Dz. II dopiero od 4 stopnia skali tj. przy dochodzie rocznym ponad 1.138.800 mkp.

6) nakłada na osoby prawne obowiązane do publicznego składania rachunków obowiązek ogłaszania bilansów oraz rachunków strat i zysków w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu,

7) zawiera przepisy w przedmiocie wpłaty zaliczek na podatek dochodowy w wysokości podatku od całego zeznanego dochodu, o ile chodzi o osoby obowiązane do składania zeznań,

8) skalę z Dz. II ustala Min. Skarbu na każdy miesiąc począwszy od grudnia 1923 r.

9) zamiast wykładników cen hurtowych wprowadza wykładniki wyrażające wzrost kosztów utrzymania,

10) skraca termin wpłacenia potrąconych kwot w pod. doch. Dz. II z dni 14 do 7.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 15 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 19, poz. 193) zawiera bliższe wyjaśnienia w przedmiocie powołania podkomisji szacunkowych.

Ustawa z dnia 6 grudnia 1923 r. o zastosowaniu stałej jednostki podatkowej do obliczenia danin i niektórych innych dochodów publicznych i kredytów udzielanych przez instytucje państwowe i samorządowe (Dz. U. R. P. Nr 127, poz. 1044) wprowadza — jako jednostkę franka złotego — do czasu wprowadzenia w obieg pieniężny stałej jednostki monetarnej — obliczenie podstaw wymiaru jakoteż wymierzanie wzgl. obliczenie i zarachowanie podatków, opłat i grzywien oraz innych świadczeń pieniężnych o charakterze prawno-publicznym na rzecz Skarbu Państwa. Wartość franka obliczano na podstawie cen czystego złota na giełdzie w Londynie i przeciętnego w tym samym okresie czasu kursu funta szterlinga w postaci czeków na Londyn na giełdzie w Warszawie.

Bliższe wyjaśnienie w tym przedmiocie przyniosło rozp. Min. Skarbu z dnia 15 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 165). Ustala ono wartość franka dla wymiaru pod. doch. na r. 1924. Skalę z art. 23 przelicza na franki złote, podobnie jak i grzywny.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 20 stycznia 1924 r. w przedmiocie systemu monetarnego (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 65) wprowadza jednostkę monetarną złotego z dniem 23 stycznia 1924 r., zaś rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 kwietnia 1924 r. o zmianie ustroju pieniężnego (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 361) wprowadza relację marki do złotego 1.800.000.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 9 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 200) zawiera przepisy w przedmiocie przeliczenia na złote markowych podstaw wymiaru państwowego podatku dochodowego na rok 1925.

Dalsze z kolei zmiany w przepisach ustawy o podatku dochodowym wprowadza ustawa z 19 marca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 242).

Usława ta przynosi następujące zmiany:

1) ustala minimum opodatkowania w Dziale I na 1500 zł,

2) dodaje nowe ustępy do art. 3, nakazujące opodatkowanie dochodów z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę wypłaconych na obszarze obcego Państwa na podstawie przepisów z Działu I ustawy, z tym, że stosuje się do nich skalę z Działu II ustawy. Do tych dochodów nie stosuje się odliczeń z art. 10, tudzież zniżek i zwyżek z art. 26, 28 i 29,

3) Kółka rolnicze należące do związków rewizyjnych lub Związku Ekonomicznego Kółek rolniczych, a mające charakter spółdzielni zwalnia od podatku dochodowego do końca roku 1929; a po tym terminie poleca je traktować jako spółdzielnie,

4) odliczenia przewidziane w art. 10 odnośnie kas zapomogowych, emerytalnych chorych itp. rozszerza do granicy 300 zł, zaś od ubezpieczeń na wypadek śmierci lub dożycie do 300 wzgl. 600 zł,

5) przyznaje ulgi w opodatkowaniu dla spółdzielni (art. 10 ust. 6),

6) uzupełnia przepisy art. 21 ustawy odnośnie opodatkowania osób prawnych postanowieniami w przedmiocie niepotrącalności nadwyżek pensyj i wszelkiego rodzaju wynagrodzeń osób, biorących czynny udział w zarządzie przedsiębiorstwa i zarazem wchodzących do składu Zarządu, Rad Nadzorczych, Komitetów dyskontowych i Komisji Rewizyjnych w charakterze członków lub ich zastępców oraz osób, upełnomocnionych do samodzielnego prowadzenia przedsiębiorstwa, przekraczających sumarycznie 10% kapitału zakładowego, a przy kapitale zakładowym do 500 tys. — 15% kapitału zakładowego; przy kapitale zakładowym od 500 tys. do 750 tys. przekraczające sumę 75 tys. zł,

7) zmienia skalę z art. 23, 24 oraz 112 na złote,

8) granice dochodów podane w art. 26 ustala na 3600, w art. 27 na 7200 i w art. 29 na 12.000 zł,

9) przyznaje kompetencje wymiarowe odnośnie spółek akcyjnych Izbom Skarbowym,

10) wprowadza obowiązek sporządzenia imiennych list płatników podatku dochodowego i wyłożenia tych list na okres 5 tygodni,

11) określa kompetencje załatwiania odwołań w własnym zakresie przez Komisje Szacunkowe na sumę 200 zł,

12) wprowadza porządkowy obowiązek rozstrzygnięcia odwołań w ciągu 6 miesięcy od dnia ich wniesienia,

13) ustala terminy płatności podatku na 1 maja i 1 listopada,

14) upoważnia Ministra Skarbu do zezwalania związkom rewizyjnym posiadającym prawo rewizji na składanie zeznań o dochodzie, wyjaśnień i odwołań imieniem spółdzielni do tych związków rewizyjnych należących oraz do uiszczania ich imieniem podatku dochodowego,

15) poza tym uchyla niektóre przepisy ustawy z dnia 10 stycznia 1924 r.

Zmiany powyższe weszły w życie od dnia 1 stycznia 1925 r. na całym obszarze Rzeczypospolitej.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 kwietnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 338) przynosi wyjaśniające przepisy regulujące opodatkowanie spółdzielni, pojęcia kapitału zakładowego osób prawnych oraz ustala kompetencje izb skarbowych do wy-

MARIA HOROWITZ
KOŁOMYJA, KOŚCIUSZKI 39.
Artystyczna wytwórnia
stor, firanek, kap i t. p.

miaru podatku dochodowego, odnośnie osób prawnych nie będących spółkami akcyjnymi o kapitale ponad 100 tys. zł.

Jednolity tekst ustawy o państwowym podatku dochodowym w brzmieniu obowiązującym od czasu wejścia w życie ustawy z dnia 18 marca 1925 r. zawiera rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 kwietnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 411).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. w sprawie uzupełnienia art. 24 ustawy (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 871) rozciąga z dniem 1. IV. 1928 r. zwolnienie od dodatku komunalnego z art. 24 ustawy na uposażenia służbowe, emerytury i wynagrodzenia za najemną pracę wypłacane z funduszów Państwa.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 lutego 1928 r. w sprawie uzupełnienia art. 73 ustawy o podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 106) wprowadza przepisy stanowiące, iż przy rozstrzyganiu odwołań i sprzeciwów Komisja Odwoławcza nie jest związana ani uchwałą I instancji, ani wnioskiem Przewodniczącego Komisji Szacunkowej, lecz zatwierdza lub zmienia zaskarżoną uchwałę zależnie od stanu faktycznego i prawnego. Rozporządzenie to przyznaje Komisji Odwoławczej prawo odrzucenia odwołania i zwrócenia sprawy I instancji celem przeprowadzenia uzupełniającego wymiaru, jeśli Komisja dojdzie do przekonania, że podatek wymierzono w kwocie za niskiej. Zawiera ono wyraźny przepis, przyznający Przewodniczącemu Komisji prawo wniesienia skargi do Najw. Tryb. Admin.

Powyższe przepisy, których brak dotkliwie odczuwała praktyka wymiarowa, weszły w życie z mocą wsteczną od 1 stycznia 1925 r.

Ustawą z dnia 17 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 192) rozciągnięto zwolnienie od dodatku komunalnego z art. 24 ustawy na uposażenia, wypłacane z funduszów związków komunalnych.

Dalsze ważne zmiany ustawodawcze w dziedzinie ustawy o państwowym podatku dochodowym wprowadza ustawa z dnia 7. XI. 1931 r. o zmianie niektórych postanowień ustawy o podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 771).

Zmiany te dotyczą:

I) odmiennego od dotychczasowego określenia dochodu z tantiem w związku z tym, odmiennego od dotychczasowego określenia dochodu z uposażeń służbowych,

II) łącznego opodatkowania z upływem każdego roku uposażeń otrzymywanych w ciągu ubiegłego roku od różnych służbodawców czyli tzw. **kumulacji.**

ad I) Ponieważ zasady opodatkowania podatkiem od tantiem będą przedmiotem oddzielnego omówienia dlatego w tym miejscu ograniczymy się do omówienia sprawy,

ad II) tzw. „kumulacji uposażeń".

W myśl dotychczasowych przepisów ustawy o podatku dochodowym wypłata uposażenia u każdego służbodawcy (pracodawcy) podlegała odrębnym potrąceniom z tytułu podatku dochodowego, jeżeli obliczona w stosunku rocznym przekraczała kwotę 2500 zł jako minimum opodatkowania w Dz. II podatku dochodowego. Z dniem 1. I. 1932 r., a więc z dniem wejścia ustawy z dn. 7. XI. 1931 r. został wprowadzony przepis (art. 112a), mocą którego osoby otrzymujące wynagrodzenie od różnych służbodawców, obowiązane są po upływie każdego roku kalendarzowego uiścić różnicę pomiędzy podatkiem dochodowym od uposażeń, przypadających do zapłaty według skali z art. 111 ustawy od łącznego wynagrodzenia otrzymanego od wszystkich służbodawców razem, a sumą podatku potrąconego w ciągu roku ubiegłego przez poszczególnych służbodawców. Ponieważ ustawa weszła w życie z dniem 1. I. 1932 r. pierwszym ubiegłym okresem był rok 1931 wobec tego już uposażenia otrzymane w tym roku podlegały obowiązkowi kumulacji.

Pod wynagrodzeniem w rozumieniu ustawy należy rozumieć każdą wypłatę, od której przypada podatek dochodowy od uposażeń a więc uposażenia, emerytury i wszelkie wynagrodzenia za najemną pracę.

Różnica z tytułu kumulacji uposażeń przypadała również do zapłaty wówczas, gdy uposażenia wypłacane u każdego poszczególnego służbodawcy obliczone w stosunku rocznym, nie przekroczyły kwoty 2.500 zł. Obowiązek obliczenia różnicy nie istniał jednak wtedy, gdy łączna suma wynagrodzeń otrzymanych w ciągu ubiegłego roku od wszystkich służbodawców razem nie przekraczała kwoty 2.500 zł.

Różnica podatku była płatna w 4-ch ratach kwartalnych: 5 marca, 5 czerwca, 5 września i 5 grudnia każdego roku.

Nowela normuje poza tym kwestie wymiaru różnicy, który z reguły nie ma miejsca (wyjątek, gdy otrzymujący wynagrodzenie od więcej służbodawców nie wpłacił rat wcale lub obliczył i wpłacił za mało), oraz kwestie wnoszenia odwołań (30 dni od daty doręczenia nakazu na wymiar różnicy).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 29. XII. 1931 r. (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 8, poz. 50) przyniosło bliższe wyjaśnienia przepisów ustawowych.

Dalsze z kolei zmiany w ustawie o podatku dochodowym przyniosła ordynacja podatkowa z dnia 15 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 346) wchodząca w życie z dniem 1. X. 1934 r.

Zmiany te można podzielić na dwie grupy:

I) grupa. Zmiany w ustawie o podatku dochodowym polegają na skreśleniu i utraceniu mocy obowiązującej następujących przepisów ustawy (Dz. U. R. P. z r. 1925 Nr 58, poz. 411): 30—75, 83 ust. 2, 85, 86, 87 ust. ostatni, 90—108, 113—124, 126 i 128. Są to przepisy natury proceduralnej, karne materialnie i karno-procesowe, które zostały przez ordynację podatkową będącą niejako kodeksem postępowania w dziedzinie podatków bezpośrednich — wchłonięte. W ustawie zatem o podatku dochodowym pozostały tylko przepisy materialne.

II) grupa. Druga grupa polega na zmianach w samym tekście ustawy, tj. w tych przepisach, które nadal obowiązują. Zmiany te wynikają ze struktury ordynacji podatkowej np. zniesienia komisji szacunkowych, a wprowadzenia urzędów skarbowych jako władz wymiarowych itp.

Po wprowadzeniu zmian w ordynacji podatkowej zachodziła konieczność wydania jednolitego tekstu ustawy z uwzględnieniem wszelkich dotychczasowych zmian. Postulatowi temu czyni zadość rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 9 sierpnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 715). Równocześnie wyłania się również konieczność opracowania nowego rozporządzenia wykonawczego. Rozporządzenie takie zostaje opracowane w dniu 14 września 1934 r. i ogłoszone w Dzienniku Ustaw Rz. P. w Nr 85, pod poz. 769.

Nowe rozporządzenie wykonawcze ustawy o podatku dochodowym różni się znacznie od starego rozporządzenia obowiązującego od roku 1921 z podanymi już powyżej zmianami. Jednolity tekst tego rozporządzenia z r. 1921 nie został opracowany oficjalnie. Nowy tekst czyni zadość temu wymogowi, usuwa jednocześnie z rozporządzenia wszelkie przepisy proceduralne, uwzględnia w międzyczasie zapadłe orzecznictwo przy interpretacji poszczególnych przepisów ustawy. Nowe rozporządzenie wykonawcze w odróżnieniu od dotychczasowego ujęte zostało w ścisłej kolejności artykułów ustawy co zwiększyło znakomicie jego przejrzystość. Unika ono niepotrzebnego powtarzania przepisów ustawowych ograniczając się jedynie do interpretacji ustawy i rozwinięcia norm prawnych.

Najważniejsze zmiany i uzupełnienia są następujące:

Wprowadza zasadę, że dochód osiągnięty w ciągu niepełnego roku podatkowego

nie przekraczający zł 1500 jest wolny od podatku, gdy stare rozporządzenie polecało opodatkować tego rodzaju dochód według tej stawki podatkowej jaka odpowiadała temu dochodowi doprowadzonemu do stosunku rocznego, co przecież nie było zgodne z przepisami art. 13 ustawy. Również wprowadza zasadę, że wolny jest od opodatkowania dochód, który po częściowym zwolnieniu (np. przez potrącenia sum wyłożonych na budowę domu) nie przekracza sumy 1500 zł.

Rozporządzenie wykonawcze w § 14 podaje normy szacunkowe dla odpisów z tytułu zużycia budynków gospodarczych, fabrycznych itp.

W § 17 został wyjaśniony przepis ostatni art. 10 zezwalający na odliczenie od ogólnego dochodu odsetek od długów oraz rent i trwałych ciężarów opartych na tytułach prawnych — o tyle o ile ciążą na źródłach dochodów podlegających podatkowi i pozostają w związku gospodarczym z tymi źródłami. Przepis ten był do czasu ukazania się rozporządzenia różnie komentowany i wywoływał cały szereg nieporozumień pomiędzy płatnikami a władzami skarbowymi. Nowe rozporządzenie normowało zagadnienie to w ten sposób, że ustaliło, iż wydatki te są odliczalne zawsze, gdy ciążą na jednym ze źródeł dochodu, a zaciągnięcie wzgl. ich powstanie pozostawało w związku gospodarczym z podlegającymi opodatkowaniu źródłami dochodu będącymi w posiadaniu płatników w okresie zaciągania zobowiązania.

Następnie rozporządzenie ustaliło zasadę, że dochód osiągnięty w okresie operacyjnym (gospodarczym) obejmującym mniej niż 12 miesięcy lub też więcej niż 12 miesięcy podlega opodatkowaniu według stawek skali z art. 23 ustawy, jaka przypada od faktycznie osiągniętego w tym okresie dochodu. Ma to zastosowanie w przypadkach przejścia przy księgach handlowych lub gospodarczych z roku kalendarzowego na rok operacyjny nie pokrywający się z rokiem kalendarzowym lub też zmiany okresu operacyjnego na okres krótszy lub dłuższy od roku. Stare rozporządzenie nakazywało w tych przypadkach doprowadzenie wysokości dochodu do stosunku rocznego celem zastosowania odpowiedniej skali podatkowej.

Przepisy wykonawcze do art. 21 ustawy (opodatkowanie osób prawnych) potraktowano wyczerpująco opierając się na orzecznictwie NTA.

W szczególności przepisy te ujęte § 38 rozp. postanawiały, że:

1) dochód osób prawnych ustala się na podstawie rachunku strat i zysków oraz na podstawie uchwały walnego zgromadzenia zatwierdzającej zamknięcie rachunkowe i zawierającej postanowienia co do podziału zysków,

2) z zysku bilansowego wykazanego w zatwierdzonym zamknięciu rocznym nie są potrącalne wydatki odpisań i odliczeń nieobjęte w tym zatwierdzonym zamknięciu,

3) wydatków w zasadzie niepotrącalnych nie dolicza się do zysku bilansowego, o ile są one pokrywane z zysków nagromadzonych z lat ubiegłych opodatkowanych w tych latach,

4) pod normy wynagrodzenia z art. 21 ust. 3 wolne od opodatkowania podpadają wszelkiego rodzaju wynagrodzenia osób w tym ustępie wymienionych bez względu na to czy są tantiemami czy też uposażeniem lub wynagrodzeniem za najemną pracę,

5) w razie wątpliwości co do wysokości kapitału zakładowego miarodajny jest kapitał ujawniony w rejestrze handlowym,

6) dochód osób prawnych, których siedziba znajduje się za granicą Rz. P., a które w związku z działalnością zarobkową w Polsce prowadzą księgi handlowe, obejmu-

PRZEMYSŁ WEŁNIANY
I. P. Birencwajg, Łódź
FABRYKA: ul. Kopernika 53a tel. 148-37
SKŁAD: ul. 6-go Sierpnia 3. tel. 151-6
BIURO: ul. 6-go Sierpnia 3. tel. 151-59

jące wyniki tej działalności ustala się przy zastosowaniu przepisów obowiązujących dla ustalenia dochodów dla krajowych osób prawnych. Tytułem udziału w kosztach ogólnych centrali należy uznawać za potrącalną taką część tych kosztów, jaka odpowiada rozmiarom działalności zarobkowej prowadzonej w Polsce.

Dalsze z kolei zmiany w ustawie o podatku dochodowym przynosi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 18 marca 1935 r. o zmianie ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 162).

Zmiany te polegają:

1) na dodaniu do art. 21 ustawy nowych ustępów 5 i 6, które przynoszą pewne zmiany w opodatkowaniu osób prawnych.

Nowo dodane ustępy brzmią:

„Jeżeli osoba prawna pozostająca w bezpośrednim lub pośrednim związku gospodarczym z osobą, mającą siedzibę lub miejsce zamieszkania za granicą, tak układa bieg swych interesów, że dzięki temu związkowi, uzależniającemu jedną z tych osób od drugiej, lub będącemu szczególnie korzystnym dla osoby, mającej siedzibę lub miejsce zamieszkania za granicą, wcale nie wykazuje zysków, albo też wykazuje zyski mniejsze od tych, jakichby należało oczekiwać, gdyby wspomniany związek nie istniał, wówczas dochód podatkowy danej osoby prawnej należy ustalić bez uwzględnienia obciążeń szczególnych, wynikających z powyższego związku.

Jeżeli przewidziane w ustępie piątym ustalenie kwoty dochodu na podstawie ksiąg handlowych natrafia na trudności, wówczas dochód będzie ustalony na podstawie obrotu przy zastosowaniu norm średniej zyskowności dla przedsiębiorstw takiego samego lub podobnego rodzaju".

Nowelizacja powyższa jest jedną z prób uzupełnienia niektórych przepisów ustawy w kierunku zapewnienia równomierności opodatkowania osób prawnych nie tylko w interesie Skarbu Państwa, ale i płatników, ponoszących w stosunku do swych dochodów pełny ciężar podatkowy. Progresja w dochodzie niejednokrotnie powodowała, spółki szczególnie, mające związek zagranicą do takiego ukształtowania swej sytuacji prawnej, aby mieć największą możność zmniejszania swych dochodów podatkowych.

Dotychczasowe przepisy podatkowe ani nie zabezpieczały interesów fiskalnych, ani też nie gwarantowały równomierności świadczeń. Zachodziło to w tych wypadkach, gdy wydatki nie nasuwały pod względem formalnym żadnych zastrzeżeń i jako koszty handlowe zmniejszały opodatkowany dochód, natomiast merytorycznie były udziałem w zyskach, które w Polsce nie podlegały opodatkowaniu. Miało to miejsce przede wszystkim w przedsiębiorstwach, bądź będących istotnie oddziałami przedsiębiorstw zagranicznych, bądź finansowanych przez osoby zagraniczne, ale także w przedsiębiorstwach faktycznie krajowych, które przez stosunki za granicą unikały właściwego opodatkowania.

Sposoby dowolnego regulowania zysków przez takie osoby prawne były i są różne i zależały od rodzaju przedsiębiorstwa; sposoby te mogą być następujące:

a) zakup towarów po cenach fikcyjnie wyższych od rzeczywistych wskutek czego krajowe przedsiębiorstwo sprzedaje towary ze stratą lub minimalnym zyskiem i odwrotnie — sprzedaż towarów za granicę poniżej cen rynkowych,

b) uiszczanie opłat za korzystanie ze znaku towarowego, za udzielone licencje, za porady techniczne, zrzeczenie się konkurencji na rynku polskim, ułatwianie kredytów, wyszukiwanie rynków zbytu, ułatwianie zakupów lub sprzedaży surowców czy towarów itp.. wynagrodzenia za tego rodzaju usługi określane są bądź z góry kwotowo, bądź w pewnym procencie do dochodu lub obrotu, a same umowy są zwykle pisemne lub ustne. Ponieważ kontrahentami są faktycznie te same osoby, przeto wyso-

kość tych opłat jest dowolna; istotne korzyści, jakie stąd płyną dla osoby prawnej krajowej mogą być znikome lub w ogóle nie istnieć.

c) finansowanie przedsiębiorstw w formie kredytów na inwestycje, kredytu towarowego lub kapitału obrotowego; sumy kredytów przewyższają 10, 20 i więcej razy nieznaczne kapitały własne nawet przedsiębiorstw przemysłowych. Do odsetek od udzielonego kredytu dochodzą niejednokrotnie świadczenia dodatkowe jak; wyłączność dostaw surowców, zakupu produkcji itp., przy czym wyłączność ta jest czasem obwarowana karami konwencjonalnymi wskutek czego dochodzi do niezwykłego zjawiska opłacania kar od zakupów surowców na rynku polskim. Poza tym istnieją obciążenia z tytułu gwarancji kredytowej nie posiadające częstokroć wartości materialnej, ponieważ sam gwarant nie jest odpowiedzialny majątkowo.

Ustawodawstwo zagraniczne przeciwdziałało ujemnym tym zjawiskom na odcinku podatkowym, tak np. Anglia w ustawie o podatku dochodowym z roku 1918, Niemcy w ustawach o podatku dochodowym z dnia 10 września 1925 r. (Reichsgesetzblatt T. I Seite 189) i z dnia 16 października 1934 r. (Reichsgesetzblatt Nr 119 Seite 1105), Francja w ustawie z dnia 31 maja 1933 r. (Biuletin de Statistique et de Legislation Comparée Nr 6, 1933 str. 1265).

Ustawodawstwo obce podobnie jak i polska nowela do ustawy o podatku dochodowym nie zawiera dokładnych określeń umożliwiających ściśle ustalenie na czym polega związek z osobą zagraniczną oraz kwoty uszczuplonego dochodu. Tłumaczy się to tym, że związek ten jest związkiem natury faktycznej. Określenie zaś wysokości kosztów które byłyby uznane za normalne i potrącalne od dochodu nie jest ani możliwe ani uzasadnione. Niemożliwe jest dlatego, gdyż np. ocena wysokości procentów, ceny licencyj, surowców itp. zależy od stanu faktycznego, który zasadniczo jest inny w każdym wypadku. Określenie granicy byłoby także nieuzasadnione, bowiem w najprostszym zdawaćby się mogło wypadku, a mianowicie przy oprocentowaniu kapitałów obcych dla uznania tej czy innej wysokości ceny kapitałów za normalną, nie można przyjąć tylko stopy dyskontowej instytucyj emisyjnych, czy też stopy rynku prywatnego, lecz należy także uwzględnić fruktyfikację kapitału w danej gałęzi życia gospodarczego i jej rodzaju zarówno w Polsce jak i w kraju macierzystym dla zagranicznego kapitału zaangażowanego w krajowym przedsiębiorstwie. Gdyby było inaczej, to niewątpliwie ustawodawstwo skarbowe zagraniczne nie nosiłoby charakteru nieograniczonych prawnie uprawnień władz skarbowych.

Pragnąc atoli możliwie najdokładniej określić zakres przysługujący władzom skarbowym z mocy ustawy uprawnień w przytoczonych wyżej przepisach, ustawodawca polski oznaczył w noweli wyraźnie (czego nie zawierają przepisy obce), iż przy ocenie wyników w związku podatnika z osobą zagraniczną, mogą być brane pod uwagę wyłącznie obciążenia szczególne, nie zaś obciążenia powstałe wskutek transakcyj zawieranych w warunkach normalnych. Tak np. w wypadku wypłacania za granicę nadmiernych opłat licencyjnych, opłaty te — o ile posiadają istotne znaczenie dla osoby prawnej krajowej — podzielone zostają na dwie części, przy czym jedna odpowiadająca rzeczywistej wartości eksploatacyjnych uprawnień patentowych nie będzie brana pod uwagę przy opodatkowaniu, druga natomiast — oceniana będzie przez porównanie z analogicznymi lub podobnymi przedsiębiorstwami, bądź przez biegłych, jako powstała

„Łódzka Manufaktura" ŁÓDŹ, wł. Sz. H. Rabinowicz Wyłączna sprzedaż wyrobów firmy „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURY" Sp. Akc. w Łodzi.
Oddział w Sosnowcu Targowa 12. Tel: 614.29 i 613.23 Rachunek przekazowy: Bank Polski P. K. O. 310.664
wł. cegielń w Strzemieszycach tel. 20 wł. cegielni w Kielcach, Poniatowskiego 52 tel. 11-44

wskutek zależności gospodarczej osoby prawnej krajowej od osoby zagranicznej i związanej z tym możliwości dowolnego kształtowania zakresu obopólnych zobowiązań — włączona zostanie do dochodu podatkowego osoby prawnej krajowej na podstawie postanowień ustawy. Jak widzimy nowela umożliwia bezsprzecznie realizację właściwego zakresu podatkowego odnośnie do omawianych osób prawnych.

2) Na dodaniu w art. 6 ustępu uprawniającego osoby prawne prowadzące prawidłowe księgi handlowe do jednorazowego odpisania całkowitej wartości przedmiotów, nabywanych od roku 1935 począwszy, których zwykły okres zużycia w przedsiębiorstwie nie przekracza lat pięciu.

Przepis ten jest jak gdyby koncesją dla osób prawnych za wprowadzenie zmian podanych pod 1), mających charakter fiskalny właściwy zresztą naturze przepisów skarbowych. Ustawodawca stanął na stanowisku, że inwestycje trwające krócej (do pięciu lat) będą miały większy wpływ na wzrost obrotów, bowiem inwestycje takie wytwarza się w ogromnej większości w przedsiębiorstwach krajowych, w ten sposób zapobiegł również częstym sporom pomiędzy władzami skarbowymi a płatnikami, które jak z praktyki wymiarowej wynikało — najczęściej miały miejsce w wypadkach kwalifikacji podatkowej krótkotrwałych nakładów inwestycyjnych.

3) W art. 24 dodano przed ustępem oznaczonym lit. B nowy ustęp o następującej treści:

„Gdyby na podstawie ulg przyznanych w art. 27 i 29 wypadło zmniejszyć stopę podatku poniżej pierwszego stopnia, następuje zupełne zwolnienie od podatku".

Zmiana ta została wprowadzona z inicjatywy Sejmu.

Dotychczasowa (przed omawianą nowelą) redakcja art. 24 nie rozstrzygała wyraźnie co dzieje się w przypadkach, gdy na skutek obniżek zastosowanych na podstawie art. 27 i 29 (zniżki rodzinne i zniżki z powodu nadzwyczajnych okoliczności), płatnik został zwolniony od podatku dochodowego. Kwestia była otwarta i była przedmiotem sporów między podatnikiem a władzami samorządowymi, bowiem płatnicy kwestionowali w tych wypadkach obowiązek płacenia dodatków, samorządy zaś, wychodząc z założeń fiskalnych utrzymywały, że na obowiązek uiszczenia dodatku zniżka z art. 27 i 29 nie ma żadnego wpływu. Wprowadzona zmiana położyła kres tym sporom, rozstrzygając sprawę na korzyść płatników.

4) W art. 44 dodano dwa nowe ustępy o następującej treści:

„Służbodawca wypłacający osobie u niego zatrudnionej obok wynagrodzeń periodycznych również wynagrodzenie jednorazowe obowiązany jest, jeśli łączna suma wynagrodzeń periodycznych i jednorazowych za dany rok kalendarzowy przekracza 10.000 zł obliczyć podatek, przyjmując za podstawę łączną sumę tych wynagrodzeń.

O ile obliczony w ten sposób podatek przekracza kwotę przypadającą do potrącenia zgodnie z art. 43 różnicę należy potrącić dodatkowo najpóźniej przy ostatniej wypłacie wynagrodzenia za dany rok kalendarzowy".

Powyższe przepisy były niejako początkiem rozszerzenia instytucji, „kumulacji uposażeń", na uposażenia wypłacane u tego samego, a nie różnych służbodawców — które dopiero w swoistym zakresie wprowadził dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listopada 1935 r. (o czym będzie jeszcze niżej mowa). Wedle podanego powyżej przepisu obowiązek dokonania tej kumulacji ciążył na służbodawcy, a nie na pracowniku.

Z kolei omówimy dalsze zmiany ustawy o państwowym podatku dochodowym, które wprowadzają do tekstu ustawy szereg zmian o istotnym znaczeniu zarówno ze względu na swe tendencje jak i na wpływ na konstrukcję samej ustawy.

Zmiany te przynosi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 518).

Zmiany te przynosi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listopada 1935 r. dochodowego od uposażeń.

1) Rozporządzenie znosi oddzielny podatek od tantiem skreślając obydwa artykuły zawierające w tej materii przepisy prawne a więc art. 18 i 25.

Poczynając od 1. I. 1936 r. wszelkie tantiemy uważa ustawa jako wynagrodzenia podlegające Dz. II podatku dochodowego. W związku z tą zmianą otrzymuje nowe brzmienie art. 20, w którym dodano, że za dochód z uposażeń emerytur i najemnej pracy uważa się „...również i wszelkiego rodzaju wynagrodzenia, wypłacane osobom, należącym do składu zarządów, rad, komitetów nadzorczych i komisyj rewizyjnych osób prawnych".

Również w związku z tą zmianą uległ przeredagowaniu art. 1, 3, 4 i 41 ustawy. Tantiemy wypłacone przed 1. I. 1936 r. podlegały podat. od tantiem a niezależnie od tego zostały opodatkowane Dz. I ustawy w roku podatkowym 1936.

2) Znowelizowano art. 11 ustawy traktujący o opodatkowaniu członków rodziny. Mianowicie, artykuł ten w brzmieniu przed nowelizacją stanowił, że dochody członków rodziny dolicza się do dochodu głowy rodziny, o ile głowie rodziny służy prawo rozporządzania dochodami ze źródeł, należnych do członków rodziny lub prawo użytkowania tych dochodów. Otóż zakres tych praw podlegał ocenie na podstawie przepisów prawa cywilnego, które — o ile chodzi zwłaszcza o dochody małżonków — nie normowały tej sprawy na obszarze całego Państwa w sposób jednolity, przyczyniając się do znacznych różnic w zakresie obowiązku podatkowego. Przede wszystkim obowiązujący na obszarze b. Królestwa Polskiego Kodeks Cywilny Polski przyznaje mężowi: prawo zarządu i użytkowania majątku wniesionego przez żonę w chwili zawarcia małżeństwa, wyłącza natomiast spod tego prawa majątek później przez żonę nabyty. Takie same uprawnienia przysługują mężowi według kodeksu cywilnego niemieckiego w odniesieniu do majątku wniesionego, jak również — z pewnymi zastrzeżeniami — majątku, później przez żonę nabytego. Natomiast obowiązujące na obszarze ziem wschodnich przepisy Tomu X Zbioru praw b. Cesarstwa Rosyjskiego nie przyznają mężowi żadnych praw co do majątku żony; kodeks cywilny austriacki zaś stanowi, iż dopóki żona nie zaprzeczyła, domniemanie prawne przemawia za tym, że mężowi, jako swemu ustawowemu zastępcy powierzyła zarząd swego wolnego majątku. Sprawę komplikowały ponad to przepisy międzydzielnicowego prawa prywatnego, stanowiące, iż zmiana miejsca zamieszkania sama przez się nie wpływa na zmianę ustawowego ustroju majątkowego małżonków, który nadal podlega prawu męża z czasu zawarcia ślubu — wobec czego możliwe było, iż dwa małżeństwa zamieszkałe w jednej miejscowości były opodatkowane na różnych zasadach zależnie od miejsca zawarcia ślubu. Również nie było (i nie jest dziś dalej) jednolicie unormowana sprawa układów małżeńskich majątkowych: o ile bowiem na obszarze b. Królestwa Polskiego intercyza zawarta być może przed zawarciem małżeństwa, to prawo cywilne niemieckie i austriackie nie znały (i nie znają) takich ograniczeń czyli że pod rządem tych praw małżonkowie mogą przez zawieranie układów wpłynąć na zakres obowiązku podatkowego.

Ten stan rzeczy wysoce niepożądany z punktu widzenia jednolitości opodatkowania w całym Państwie został drogą nowelizacji przepisu art. 11 usunięty. Znowelizowany przepis przewiduje łączne opodatkowanie dochodu małżonków jako regułę, niezależnie od uprawnień przysługujących mężowi w odniesieniu do majątku żony, z wyjątkiem jednak tych wypadków, gdy małżonkowie pozostają w orzeczonej przez sąd separacji.

3) Nowela rozciągała na osoby fizyczne postanowienia uprzedniej noweli z dnia 18 marca 1935 r. przewidującej wyjątkowe zasady ustalenia dochodów w wypadkach szczególnej zależności od kontrahentów zagranicznych, tudzież prawo do jednorazowego odpisania wartości przedmiotów inwestycyjnych, których zwykły okres zużycia nie przekracza lat pięciu. Postanowienia te zostały już powyżej szczegółowo omówione.

Rozciągnięcie tych postanowień na osoby fizyczne nie nasuwało żadnych zastrzeżeń, skoro te same względy, które przemawiały za zastosowaniem ich do osób prawnych istnieją również o ile chodzi o osoby fizyczne.

4) Wolne od opodatkowania minimum egzystencji wynoszące dotychczas dla dochodów niefundowanych opodatkowanych na podstawie Działu II ustawy 2500 zł obniżyła nowela do kwoty 1500 zł, tj. do wysokości minimum przewidzianego dla dochodów fundowanych.

Skala podatkowa z art. 23 ustawy została (dla dochodów fundowanych) podwyższona o 40%, zaś dla dochodów niefundowanych (skala z art. 43) o 100%. Równocześnie zostały zniesione pobierane dotychczas dodatki do podatku dochodowego, a więc 15% i kryzysowy (o czym piszemy oddzielnie).

Według skal dotychczasowych obciążenie dochodów fundowanych rozpoczynało się od 2% przy dochodzie rocznym od 1500 do 1550 zł, natomiast obciążenie płac — od 1,5% przy dochodzie 2500 do 2600 zł. W następnych stopniach skal obydwu działów obciążenie płac było niższe aniżeli dochodów fundowanych i dopiero przy dochodach ponad 15 tys. zł ulegało wyrównaniu, dochodząc — przy wzrastającej stale progresji — do 25% dla dochodów obydwu kategorii w wysokości 200 tys. zł. Według nowych skal podatkowych najniższa stopa podatku wynosiła przy jednakowym minimum, 2,8% dla dochodów fundowanych oraz 1% dla płac, następnie obciążenie płac jest niższe aniżeli dochodów fundowanych aż do kwoty dochodu w wysokości około 4300 zł, po czym obciążenie to wzrasta w porównaniu z dochodami fundowanymi dochodząc w najwyższym stopniu skali tj. przy dochodzie rocznym zł 200 tys. do 50%, podczas gdy obciążenie dochodów fundowanych w górnym stopniu skali wynosi tylko 35%.

Z porównania skal dotychczas obowiązujących ze skalami nowymi wynika tendencja do silniejszego opodatkowania płac. Nadmienić należy jednak, że nowe skale przewidują — jak to już wyżej zaznaczono — słabsze opodatkowanie płac najniższych kategorii w porównaniu z dochodami fundowanymi, wyrównując w ten sposób do pewnego stopnia te straty, jakie ponoszą podatnicy, osiągający dochody z uposażeń, na skutek pozbawienia ich prawa do ulg rodzinnych, przysługujących podatnikom opodatkowanym według Działu I ustawy.

Silniejsze opodatkowanie dochodów z uposażeń znalazło już wyraz przy ustanowieniu dodatku kryzysowego większego dla dochodów z płac niż dla dochodów fundowanych. Tendencja ta została utrzymana i w nowej stali dla dochodów niefundowanych.

W przepisach Działu II podwyższenie stopy procentowej nastąpiło w związku ze zniesieniem z dniem 1 stycznia 1936 r. ustawy z dnia 22 października 1931 r. o dodatku kryzysowym.

W związku z wprowadzeniem nowej skali podatku dla Dz. I — nowela obniża zniżkę z art. 26 — z 20% na 14%.

Towarzystwo Ekspedycyjne i Agentura Morska FERDYNAND PROWE sp. z o. o.
Maklerstwo
Zafrachtowanie
Telegr. Prowe Gdynia
GDYNIA
Starowiejska 7.
Cenie
Ekspedycja
Tel. 1878, 2078, 2378, 2678

5) Nowela rozszerza zasady tak zwanej „kumulacji" obowiązującej dotychczas w odniesieniu do wynagrodzeń otrzymanych od kilku służbodawców również i na te wypadki, w których podatnik otrzymuje od jednego służbodawcy dwa lub więcej wynagrodzeń periodycznych lub też wynagrodzenia periodyczne i jednorazowe, o ile łączna suma wynagrodzeń za dany rok przekracza 4.800 zł.

Dwa nowe ustępy art. 44 wprowadzone ustawą z dnia 18 marca 1935 r. przestały z dniem 1 stycznia 1936 r. obowiązywać, bowiem nie znalazły się w nowym brzmieniu art. 44 ustalonym dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listopada 1935 r. Obowiązywały one do dnia 31 grudnia 1935 r. i służbodawcy, którzy wypłacili w ciągu 1935 r. osobom, u nich zatrudnionym, obok wynagrodzeń periodycznych również wynagrodzenia jednorazowe, obowiązani byli, jeżeli suma łączna wynagrodzeń periodycznych i jednorazowych w r. 1935 przekroczyła 10.000 zł obliczyć podatek, przyjmując za podstawę łączną sumę tych wynagrodzeń. O ile obliczony podatek przekroczył kwotę przypadającą do potrącenia zgodnie ze skalą z art. 43 ustawy, służbodawca winien był potrącić dodatkowo różnicę najpóźniej przy ostatniej wypłacie wynagrodzenia za rok 1935.

Nowela rozszerzająca ten obowiązek podatkowy stanowi logiczną korektywę przepisów dotychczasowych całkowicie uzasadnioną ze względu na konieczność wyrównania sytuacji pracowników otrzymujących wynagrodzenia od jednego pracodawcy z pracownikami zatrudnionymi u kilku pracodawców.

6) Nowela wprowadziła nowy sposób obliczenia podatku dochodowego, zastosowanie właściwej stopy podatkowej, obliczenie podstawy do ustalenia właściwej stopy od osób, które nie otrzymują wynagrodzeń periodycznych. W tych wypadkach należy celem ustalenia właściwej stopy procentowej i obliczenia podatku dodawać do kwoty bieżąco wypłacanej, kwoty wypłat już dokonanych i na podstawie łącznej sumy ustalać stopę procentową i obliczać podatek. Od tak ustalonej kwoty podatku potrąca się podatek poprzednio pobrany, a pozostała różnica stanowi podatek, przypadający bieżąco do potrącenia. Wprowadzono tu analogiczny sposób obliczania podatku jak przy obliczaniu podatku od tantiem.

7) Wreszcie do art. 43 wprowadziła nowela nowy przepis, przewidujący sposób obliczania podatków w tych wypadkach, gdy procodawca nie potrąca podatku od wypłacanego pracownikowi wynagrodzenia, lecz ponosi go z własnych funduszów. W podobnych wypadkach obowiązany jest pracodawca przyjąć za podstawę obliczenia podatku taką kwotę wynagrodzenia, by po potrąceniu od tej kwoty obliczonego podatku pozostała różnica wyrażała kwotę przypadającą pracownikowi do wypłaty. Przez zawieranie bowiem umów, mocą których pracodawca zobowiązuje się ponosić należny od wypłacanych wynagrodzeń podatek z własnych funduszów, obowiązek podatkowy zostaje uszczuplony, co ma znaczenie istotne, zwłaszcza po wejściu w życie nowej skali przewidującej znaczne stosunkowo obciążenie wysokich wynagrodzeń. Np. pracownikowi należy się wynagrodzenie miesięczne 4000 zł czyli w stosunku rocznym 48.000 zł. Od tego wynagrodzenia podatek według nowej skali wynosi 23.8% czyli za cały rok 11.424 zł, pracownik więc po potrąceniu podatku otrzymał netto sumę 36.576 zł. Jeżeli natomiast pracodawca wypłaci pracownikowi sumę 36.576 zł przypadający zaś od tej sumy podatek zobowiąże się pokryć z własnych funduszów, wówczas przyjmując tę sumę jako podstawę obliczenia podatku, uiści tytułem należności podatkowych 7.827,26 zł czyli o 3.596,74 zł mniej, aniżeli w pierwszym przypadku.

Obwieszczeniem Ministra Skarbu z dnia 14 grudnia 1935 r. ogłoszono jednolity tekst ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. z r. 1936 r. Nr 2, poz. 6).

W Dzienniku Ustaw Nr 40 pod. poz. 301 ukazało się nowe rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 27 kwietnia 1936 r. w sprawie wykonania ustawy o państwowym podatku dochodowym.

Rozporządzenie to przyniosło nieznaczne zmiany w uprzednio obowiązującym rozporządzeniu do ustawy o podatku dochodowym.

Do ważniejszych zmian należy zaliczyć: skreślenie przepisów o tak zwanych wydatkach zbytkowych (dawny § 11 ust. 3), zmiany w dawnym § 13 obecnym § 14 odnośnie przepisów amortyzacyjnych, skreślenie dawnego § 15 zawierającego przepisy wykonawcze do art. 8, zmiana w § 18 rozporządzenia wykonawczego odnośnie opodatkowania członków rodziny w związku z nowelizacją tegoż artykułu, skreślenie przepisów wykonawczych do art. 18 i 25 w przedmiocie opodatkowania tantiem, zmiany w § 52 (obecnie 49) w przedmiocie obliczenia podatku dochodowego od uposażeń w związku z wprowadzonymi zmianami w Dziale II ustawy o podatku dochodowym, zmiany w przepisach wykonawczych odnośnie łącznego opodatkowania wynagrodzeń itp.

Rozporządzeniem z dnia 13 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 44), Minister Skarbu zmienił przepisy § 17 i 19 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o podatku dochodowym a to: odnośnie opodatkowania spółdzielni, (§ 17) oraz przepisy wykonawcze w sprawie opodatkowania wspólnych dochodów (§ 19 ust. 1). Ostatnia zmiana miała charakter raczej sprostowania błędnego wyrażenia (różnych na „równych") w treści § 19 rozporządzenia.

Ostatnią wreszcie zmianę w dotychczasowej strukturze podatku dochodowego przynosi ustawa z dnia 24 kwietnia 1938 r. o zmianie ustawy o państwowym podatku dochodowym. Wprowadza ona trzy zasadnicze zmiany:

1) zmianę polegającą na zniesieniu dwukrotnego opodatkowania dywidend od akcyj i udziałów w spółkach akcyjnych, spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielniach oraz gwarectwach, posiadających osobowość prawną.

Jak wiadomo, w myśl przepisów o podatku dochodowym dotąd obowiązujących, podatkowi temu podlegały obok osób fizycznych i spadków wakujących również osoby prawne. Ponieważ zaś część zysku rocznego osób prawnych (spółek akcyjnych, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielni itp.), dzielona bywa w postaci dywidendy pomiędzy akcjonariuszów i udziałowców, przeto ta część zysku opodatkowana już raz u spółki podlegała następnie poraz drugi opodatkowaniu u akcjonariusza, udziałowca jako jego dochód osobisty. Wolne były od podatku jedynie dywidendy wypłacane akcjonariuszom i udziałowcom krajowych spółek zamieszkałym za granicą.

Dwukrotne opodatkowanie zysku osoby prawnej, przeznaczonego na dywidendę znajduje swe uzasadnienie w osobistym charakterze podatku dochodowego i istnieje do dziś dnia w systemach podatkowych prawie wszystkich państw europejskich. Zasada ta opiera się teoretycznie i konstrukcyjnie na tym, że podmiotem prawnym osiągającym dochód jest zarówno osoba fizyczna jak i prawna. O ile więc chodzi o spółkę akcyjną i jej akcjonariusza, to spółka uzyskuje dochód z przedsiębiorstwa wyrażający się w zysku bilansowym, akcjonariusz zaś — dochód z akcyj, dających mu prawo do udziału w tym zysku. W obydwu zatem wypadkach występują z prawnego punktu widzenia dwa odrębne źródła dochodu to jest przedsiębiorstwo u spółki i akcje u akcjonariusza, chociaż w istocie rzeczy dochód wygospodarowany został tylko raz jeden przez przedsiębiorstwo.

Ten stan rzeczy nie dawałby się zapewne silniej odczuwać i nie wywołałby poważniejszych konsekwencyj dla życia gospodarczego przy niskim obciążeniu podatkowym zarówno dochodów osób fizycznych jak i prawnych, praktycznie bowiem rzecz biorąc nie tyle chodzi o zasadę, czy dywidenda ma być opodatkowana raz jeden, czy

dwa razy, ile o to, by wysokość tego obciążenia była znośna i usprawiedliwiona. W naszych warunkach po przeprowadzonej w r. 1935 podwyżce stawek podatkowych, maksymalne obciążenie łącznie wypłacanej dywidendy spółce i u akcjonariusza dochodziło do 70%, a w pewnych warunkach mogło nawet przekraczać tę granicę. Tak wysokie obciążenie przychodów z lokat kapitałowych w spółkach akcyjnych nie mogło pozostać bez konsekwencyj, które przede wszystkim znalazły swój wyraz w dążeniu do możliwie najniższego wydzielenia dywidendy, przy równoczesnym zapewnieniu akcjonariuszom udziału w zyskach pod innymi postaciami wpływającymi na obniżenie ciężaru podatkowego. Wyznaczono więc akcjonariuszom, będącym jednocześnie członkami zarządów i rad nadzorczych oraz pełniącym inne funkcje w przedsiębiorstwach, nadmiernie wysokie wynagrodzenia zmniejszające oczywiście zyski bilansowe spółek, aczkolwiek ustawa o podatku dochodowym przewiduje maksymalne granice wynagrodzeń władz kierowniczych spółki w zależności od kapitału zakładowego, w wielkich jednak przedsiębiorstwach granice te są bardzo rozległe i praktycznie nie mają większego znaczenia. Następnie główni akcjonariusze, zamiast powiększać kapitał akcyjny lokowali swe fundusze w spółkach w postaci pożyczek, wskutek czego zyski bilansowe uległy zmniejszeniu o wypłacane od tych pożyczek procenty, wreszcie pobierali wysokie wynagrodzenia za gwarancje, udzielone wierzycielom spółki, za patenty itp. Oczywiście korzyści tego rodzaju nie były dostępne dla drobnych akcjonariuszów, dla których jedynym zyskiem z posiadanych akcyj jest dywidenda.

Istniejący zatem stan rzeczy przed nowelizacją nie zachęcał szerszych mas do lokowania kapitałów w akcjach przedsiębiorstw przemysłowych, zwłaszcza, że inne rodzaje lokat, jak np. akcje Banku Polskiego, obligacje większości pożyczek państwowych, budownictwo mieszkaniowe korzystały z zupełnego zwolnienia od podatku dochodowego. Same zresztą spółki akcyjne zamiast lokować wygospodarowane zyski w inwestycjach przemysłowych, budowały domy mieszkalne w miastach, uzyskując w ten sposób przywileje podatkowe.

Uznając więc, że nadmierne obciążenie dywidend wskutek dwukrotnego opodatkowania jest nieracjonalne, przystąpiono do reformy obciążenia w tej dziedzinie. Istniały tutaj dwie możliwości: 1) albo zwolnić od podatku zyski osób prawnych, pozostawiając nadal opodatkowanie dywidend, 2) albo też znieść tylko obowiązek podatkowy osób, otrzymujących dywidendę. Pierwszy system istniejący w Holandii, jest niewątpliwie teoretycznie najbardziej uzasadniony, ponieważ prowadzi w konsekwencji do opodatkowania wyłącznie dochodu konsumowanego, natomiast zwalnia od podatków dochód pozostawiony w przedsiębiorstwie, w naszych jednak warunkach spowodowałby on niewątpliwie zbyt wielki ubytek w dochodach Skarbu Państwa. Dlatego też omawiana nowela pozostawiła opodatkowanie osób prawnych w dotychczasowych rozmiarach, poprzestając na zwolnieniu dywidendy u akcjonariuszów. Zwolnienie to dotyczy dywidend wypłaconych już w roku 1937, a więc na rok podatkowy 1938, i przysługiwać będzie nie tylko osobom fizycznym, posiadającym akcje przedsiębiorstw krajowych, ale również osobom prawnym, które w swych zyskach bilansowych wykazują przychody z posiadanych przez nie akcyj i udziałów.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY

„BORUTA"

Spółka Akcyjna w Zgierzu

2) Poza ulgami dla dywidend, zwalnia nowela od opodatkowania alimenty, wsparcia itp. przychody otrzymywane od osób opodatkowanych podatkiem dochodowym od uposażeń, które wypłacanych z tego tytułu kwot nie mogą potrącić ze swych dochodów, ponieważ dokonywanie jakichkolwiek potrąceń z dochodów z uposażeń służbowych i wynagrodzeń za najemną pracę nie jest dopuszczalne.

3) Wreszcie nowela wprowadza tzw. „ryczałt" w podatku dochodowym na wzór istniejącego od kilku lat ryczałtu w podatku przemysłowym od obrotu.

Wprowadzenie instytucji „ryczałtu" w podatku dochodowym podyktowane zostało z jednej strony dążeniem do uproszczenia i usprawnienia postępowania wymiarowego i poborowego, z drugiej — dążeniem do usunięcia przypadkowości i co za tym idzie częstych sporów przy określaniu obowiązku podatkowego z roku na rok w tych wypadkach, gdy brak materiału informacyjnego nie pozwala w sposób ścisły ustalić wysokości rzeczywiście osiągniętego dochodu.

Obowiązujące przepisy proceduralne zapewniają wprawdzie płatnikowi współudział w postępowaniu (postępowanie wyjaśniające), mającym na celu ustalenie dochodu podatkowego, o ile chodzi o dostarczenie władzom skarbowym potrzebnego w tym celu materiału wymiarowego, zebranie jednak takiego materiału, poza wypadkami prowadzenia ksiąg lub wiarygodnych zapisków, nie jest z reguły w przeważającej większości wypadków możliwe i wówczas władze skarbowe posiłkują się tzw. normami średniej zyskowności ustalanymi bez współudziału płatnika. Ponieważ dochodowość drobnych przedsiębiorstw i warsztatów rzemieślniczych oraz mniejszych gospodarstw rolnych i nieruchomości budynkowych nie wykazuje z roku na rok większych wahań, przeto wymierzanie w tych wypadkach podatku przy współudziale płatnika i za jego zgodą — zamiast na podstawie norm — oraz z mocą obowiązującą na okres dwu lub trzech lat, stanowić będzie dla osób objętych tym „ryczałtem" niewątpliwie korzyść w porównaniu ze stanem przed nowelizacją. W razie, gdy porozumienie nie dojdzie do skutku — ze względu na brak zgody płatnika na zastosowanie ryczałtu — ustalenie dochodu i wymiar podatku nastąpi według zasad ogólnie obowiązujących.

Rozporządzenie o ryczałcie w podatku dochodowym dotychczas jeszcze się nie ukazało.

Na zakończenie zarysu historycznego podatku dochodowego należy wspomnieć, jakie postulaty stawia obecnie publicystyka i ciała publiczne pod adresem podatku dochodowego. Otóż postulatami tymi są: złagodzenie progresji, obniżenie stawek, sprawa kwoty wolnej od opodatkowania (minimum opodatkowania), obniżenie podatku od uposażeń, oparcie opodatkowania osób prawnych na odrębnych przepisach.

Fabryka Łączników i Wyrobów Lano-Kutych
„Ernest Erbe" Sp. Akc.

Zawiercie, ul. Min. Br. Pierackiego 7 tel. 6 i 57 Adres telegraf. „ERBE" Zawiercie
Rok założenia 1886

Oddziały własne:
w Warszawie, ul. Leszno 44, tel. 11-57-19 w Poznaniu, ul. Przemysłowa 21, tel 71-80
w Katowicach, ul. Zabrska 13 tel. 335-15

Zakłady produkują:
Z żelaza ciągliwego (lano kutego), jako specjalność, znane na całym świecie łączniki (złącza) do rur wodnych i gazowych marki „EE" oraz wszelkie odlewy z żeliwa ciągliwego o białym złomie (europejskie) w najwyższym gatunku, o wytrzymałościach Rr do 50 kg/mm², A5 do 7% i o czarnym złomie (amerykańskie) w najwyższym gatunku o wytrzymałościach Rr do 38 kg/mm², A5 do 16%.

Podatek od tantiem

Rys historyczny

Podatek od tantiem aczkolwiek nie unormowany osobną ustawą, miał charakter odrębnego podatku i dlatego wymaga oddzielnego omówienia, choć dziś już należy do historii.

Przepisy materialne w przedmiocie podatku od tantiem zawierała ustawa o podatku dochodowym. W miarę zmian ustawy o podatku dochodowym doznają zmian i przepisy dotyczące podatku od tantiem, ma to miejsce w szczególności o ile chodzi o stawki podatku od tantiem, minimum opodatkowania.

Definicja podatku od tantiem i jego podstawy wymiaru nie ulegały zasadniczej zmianie aż do wydania ustawy z dnia 7 listopada 1931 r. o zmianie niektórych postanowień ustawy o podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 771).

Dla uwypuklenia wprowadzonych tą ustawą zmian i zorientowania się co do stanu prawnego poprzednio obowiązującego zanalizujmy przepisy art. 18 i 25 ustawy o podatku dochodowym (Dz. U. R. P. z r. 1925 Nr 58, poz. 411).

Art. 18 wspomnianej ustawy uważa za dochód z tantiem wszelkie procentowe wynagrodzenia wypłacane osobom, nie biorącym stale czynnego udziału w zarządzie przedsiębiorstwem, a należącym do składu zarządu, rad, komitetów nadzorczych i komisji rewizyjnych. Tantiemami zatem w rozumieniu ustawy były tylko wynagrodzenia **procentowe,** czyli obliczane w stosunku do obrotu zysku itp. wypłacane osobom wyższej administracji przedsiębiorstw handlowych lub przemysłowych, **niebiorącym stale czynnego udziału w zarządzie przedsiębiorstwa.** Jeżeli zatem dana osoba brała czynny udział w zarządzie przedsiębiorstwa, to całe jej wynagrodzenie, bez względu na sposób i formę wypłaty uważane było za uposażenie służbowe, od którego potrącało się państwowy podatek dochodowy wg. Działu II ustawy.

W myśl art. 25 ustawy osoby, które osiągnęły dochód z tantiem przekraczający 1.500 zł (tj. minimum opodatkowania) opłacały obok tj. niezależnie od podatku dochodowego z Dz. I specjalny podatek od tantiem. Skala podatku wynosiła 50% stawki przypadającej według skali przewidzianej dla podatku dochodowego z Dz. I (art. 23 ustawy) jednak najmniej 16 zł. Gdy jedna osoba pobierała tantiemy w kilku instytucjach lub przedsiębiorstwach, wówczas podatek obliczał się osobno od każdej tantiemy przekraczającej 1.500 zł. Mogło się zatem zdarzyć, że pobierający w kilku przedsiębiorstwach tantiemy nie opłacali od nich specjalnego podatku od tantiem, jeżeli żadna z nich nie przekroczyła minimum opodatkowania tj. 1.500 zł.

Specjalny podatek od tantiem potrącała instytucja lub przedsiębiorstwo wypłacające tantiemę i wpłacała go w ciągu 7 dni po upływie tego miesiąca, w którym dokonano potrącenia.

Art. 1 ustawy z dnia 7 listopada 1931 r. zmienił—jak to już wyżej podkreśliliśmy—z dniem 1. 1932 r. dotychczasową definicję tantiemy w ten sposób, że z dniem tym uważa się za dochód z tantiem wszelkiego rodzaju wynagrodzenia otrzymane przez członków zarządu, rad, komitetów i komisji rewizyjnych za wyjątkiem stałych periodycznych i w sumie absolutnej cyfrowo określonych poborów wypłacanych stale zatrudnionym osobom wyższej administracji, przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych, wobec powyższego również i procentowe wynagrodzenia wypłacane tego rodzaju osobom uważano odtąd za tantiemy. W myśl tej nowej definicji dochodu z tantiem — tantiemami były procentowe wynagrodzenia zawsze, chociażby były wypłacane czynnym stale członkom wyższej administracji, poza tym były tantiemami wszelkiego rodzaju wynagrodzenia niestałe, nieperiodyczne, i nie określone z góry cyfrowo w sumie absolutnej, wreszcie nawet i stałe, periodyczne i cyfrowo z góry określone wynagrodzenia, wypłacane osobom wyższej administracji przedsiębiorstw, jeżeli te osoby nie były stale czynne w zarządzie przedsiębiorstwa.

Z porównania starej definicji dochodu z tantiem z definicją wprowadzoną przez wspomnianą ustawę, widzimy, że określenie dochodu z tantiem zostało rozszerzone i że rozszerzenie to dokonane zostało z równoczesnym zacieśnieniem pojęcia dochodu z uposażeń służbowych. Dotychczas całe wynagrodzenie czynnych członków zarządu, rad i komitetów nadzorczych uważane było za uposażenie i od wynagrodzenia tego był potrącany podatek doch. według Działu II ustawy, po nowelizacji tylko stałe, periodyczne i w sumie absolutnej cyfrowo określone wynagrodzenie tego rodzaju osób podlegało opodatkowaniu według Działu II ustawy, natomiast każde inne wynagrodzenie tego rodzaju osób było nie dochodem z uposażeń, ale dochodem z tantiem, podlegającym tak specjalnemu podatkowi od tantiem jak i ogólnemu podatkowi dochodowemu z Działu I ustawy.

Do tantiem wypłaconych w r. 1931 miała zastosowanie stara definicja to też tantiemy w potocznym tego słowa znaczeniu od których w r. 1931 potrącono podatek dochodowy z Działu II podlegały na równi z innymi uposażeniami tzw. kumulacji. Dopiero tantiemy wypłacone po 1.I. 1932 r. były traktowane na nowych zasadach.

Paragraf 40 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 14 września 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 769) zapodał przykłady w jaki sposób następuje obliczenie podatku od tantiem w przypadkach powtarzających się w ciągu roku wypłat tytułem tantiemy. Otóż celem zastosowania właściwej stawki podatkowej poleca rozporządzenie do bieżąco wypłacanej kwoty z tytułu tantiemy dodawać kwoty wypłat dokonanych uprzednio i na podstawie łącznej sumy dokonanych wypłat obliczyć kwotę specjalnego podatku od tantiem. Od tak obliczonej kwoty podatku potrąca się podatek poprzednio potrącony i wpłacony, pozostała różnica stanowi specjalny podatek od tantiem przypadający do wypłaty.

Do podatku od tantiem nie był pobierany dodatek kryzysowy, tylko najpierw 10% później 15% nadzwyczajny dodatek.

Specjalny podatek od tantiem znosi dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 518). Dekret ten znosi art. 18 i 25 ustawy z dniem 1. I. 1936 r. Wszelkie tantiemy wypłacone po tym terminie uważa ustawa za dochód podlegający podatkowi dochodowemu według Działu II ustawy. Tantiemy wypłacone przed 1. I. 1936 r. podlegały opodatkowaniu podatkiem od tantiem a niezależnie od tego podatkowi dochodowemu Dz. I w r. podatkowym 1936.

Krakowskie Towarzystwo Ubezpieczeń „Florjanka" S.A.
w Krakowie, ul. Basztowa 6/8. Telefon Nr. 120-57, 133-42
przyjmuje na dogodnych warunkach ubezpieczenia od:

szkód ogniowych
kradzieży i rabunku
następstw wypadków
odpowiedzialności prawnej
grad obicia

ODDZIAŁY:
we Lwowie ul. 3-go Maja 16
w Warszawie ul. Mazowiecka 4
w Poznaniu ul. 27 Grudnia 9
w Katowicach ul. Pocztowa 6
w Łodzi ul. Piotrkowska 99

Reprezentacje i Ajencje na całym obszarze Państwa Polskiego.

Dodatki do podatku dochodowego

Rys historyczny

Rys historyczny podatku dochodowego nie byłby zupełny i posiadałby znaczną lukę gdybyśmy nie omówili oddzielnie historii dodatków do podatku dochodowego jakie pobierano do niego w czasie od roku 1926 aż do początku roku 1936.

Art. 5 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o uzupełnieniu prowizorium budżetowego od 1 maja do 30 czerwca 1926 r. i prowizorium budżetowego od 1 lipca do 30 września 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 376) przyniósł Radzie Ministrów pełnomocnictwa do poboru 10% nadzwyczajnego dodatku.

Z upoważnienia tego skorzystała Rada Ministrów wydając w dniu 8 lipca 1926 r. rozporządzenie (Dz. U. R. P. Nr 67, poz. 398), które wprowadziło w czasie od 16 lipca 1926 r. do 31 grudnia 1926 r. pobór 10% dodatku. Dodatek ten dotyczył również podatku dochodowego z wyjątkiem Dz. II ustawy. Pobór i obliczenie podatku następowało przez organy powołane do wymiaru podatku bez osobnych zawiadomień. Dodatek ten pobierano też od zaległości na dzień 16 lipca 1926 r.

Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 121, poz. 697) przedłuża pobór dodatku 10% — na rok 1927.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 grudnia 1927 r. w sprawie pobierania w okresie od 1 stycznia 1928 r. do 31 marca 1929 r. nadzwyczajnego 10% dodatku do podatków bezpośrednich, podatków pośrednich, opłat stemplowych, podatku spadkowego i od darowizn, jakoteż wpłacanych względnie ściąganych zaległości wyżej wymienionych danin (Dz. U. R. P. Nr 114, poz. 972) przedłuża pobór 10% dodatku we wspomnianym czasie również odnośnie podatku dochodowego z wyjątkiem Dz. II.

Art. 10 ustawy skarbowej z dnia 25 marca 1929 r. za okres od 1 kwietnia 1929 r. do 31 marca 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 183) upoważnia Ministra Skarbu do poboru w czasie od 1 kwietnia 1929 r. do 31 marca 1930 r. — 10% dodatku do podatków a między nimi również do podatku dochodowego z wyjątkiem Dz. II.

Minister Skarbu wykorzystał powyższe uprawnienie i wydał w dniu 30 marca 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 272) rozporządzenie wprowadzające pobór tegoż dodatku w podanym wyżej czasokresie.

Art. 12 ustawy skarbowej z dnia 29 marca 1930 r. na okres od 1 kwietnia 1930 r. do 31 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 221) zawiera upoważnienie dla Ministra Skarbu do zarządzenia poboru 10% dodatku do podatków.

Minister Skarbu wydaje na powyższej podstawie rozporządzenie w dniu 1. IV. 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 251) przedłużające pobór 10% dodatku na okres do końca roku budżetowego 1930/31.

Ustawa z dnia 12 lutego 1931 r. o poborze 10% dodatku do niektórych podatków i opłat stemplowych (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 82) kładzie kres przedłużaniu dodatku z roku na rok budżetowy w ustawie skarbowej. Ustawa zawiera stałe upoważnienie dla Ministra Skarbu do poboru tegoż dodatku. Ma on być pobierany od podatku dochodowego tak z Dz. I jak i Dz. II. Ustawa ta wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1931 r.

Minister Skarbu na podstawie powołanego uprawnienia wydaje w dniu 6 marca 1931 r. rozporządzenie wykonawcze (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 138) normujące pobór 10% dodatku.

I tak dodatek ten mający tylko doraźnie stanowić zasiłek funduszów Skarbu Państwa na krótki okres czasu stało się dodatkiem stałym.

Ustawa z dnia 22 października 1931 r. o kryzysowym dodatku do podatku dochodowego (Dz. U. R. P. Nr 99, poz. 760) wprowadza w dotychczasowym stanie prawnym istotne zmiany.

Ustawa ta wprowadza nowy dodatek do podatku nazwany „dodatkiem kryzysowym" zasadniczo w miejsce 10% dodatku.

Wysokość dodatku kryzysowego wynosi:

1) od ustalonych dochodów dla wymiaru podatku dochodowego według Działu I ustawy (dochody fundowane) 0,5% przy dochodach ponad 1.500 zł do 3.600 zł i w sposób progresywny dochodzi do 4% przy dochodach ponad 160.000 zł.

2) od dochodów niefundowanych tj. opodatkowanych według Działu II ustawy (uposażenia, emerytury i renty) 5% przy dochodach obliczonych w stosunku rocznym ponad 2.500 zł do 3.600 zł i dochodzi do 10% przy uposażeniach obliczonych w stosunku rocznym ponad 250.000 zł.

ad 1) Kryzysowy dodatek pobierało się poczynając od dochodów osiągniętych w r. 1931, o ile zaś rok gospodarczy nie pokrywał się z rokiem kalendarzowym, poczynając od dochodów osiągniętych w tym roku gospodarczym, który służy za podstawę wymiaru podatku dochodowego na rok podatkowy 1932.

Za podstawę obliczenia dodatku kryzysowego służyła podstawa dla wymiaru podatku dochodowego; nie było zatem odrębnego ustalania dochodu. Każda zmiana w wysokości dochodu dla wymiaru podatku dochodowego pociągała za sobą zmianę równoczesną w wysokości dodatku. O wysokości dodatku byli płatnicy zawiadamiani w nakazach płatniczych.

Zwyżki z art. 26 oraz zniżki z art. 27 i 29 ustawy pozostawały bez wpływu na wysokość kryzysowego dodatku z uwagi na to, że dochód podatkowy nie ulegał zmianie. W wypadku zatem, gdy płatnicy nie opłacali podatku na skutek zniżek podatkowych, obowiązek opłacania dodatku kryzysowego pozostawał bez zmiany.

Wysokość dodatku kryzysowego pozostawała bez wpływu na uprawnienia komisji szacunkowych do rozstrzygania odwołań.

Kryzysowy dodatek płatny był w terminach tych samych co podatek dochodowy.

ad. 2) Dodatek kryzysowy od dochodów z uposażeń służbowych, rent i wynagrodzeń za najemną pracę przypadał do zapłaty od wynagrodzeń za miesiąc styczeń 1932 r. oraz od wynagrodzeń wypłacanych po 1 stycznia 1932 r. Miarodajny zatem był tu dla obliczenia dodatku moment wypłaty, a nie moment okresu za jaki następuje wypłata.

Podstawę obliczenia dodatku kryzysowego od wynagrodzeń stanowiła wysokość wynagrodzeń bieżących, obliczona w stosunku rocznym tj. ustalona dla potrącenia podatku dochodowego według Dz. II ustawy o podatku dochodowym.

Do potrącania dodatku obowiązani byli służbodawca przy każdorazowej wypłacie wynagrodzenia, a to równocześnie z potrąceniem podatku dochodowego Dz. II. Obliczenie następowało na tych samych zasadach co i podatku.

W myśl art. 2 ustawy wolne były od dodatku dochody z uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłacane z funduszów Skarbu Państwa — z wyjątkiem dochodów wypłacanych przez przedsiębiorstwa państwowe wymienione w rozporządzeniu wykonawczym z dnia 29 grudnia 1931 r. w sprawie wykonania ustawy z dnia 22 października 1931 r. o kryzysowym dodatku do podatku dochodowego (Dz. U. R. P. z r. 1932 Nr 8, poz. 51).

Również wolne były od dodatku kryzysowego dochody z uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłacane z funduszów związków komunalnych, a pobierane na tych samych zasadach na jakich oblicza się pobory fun-

cjonariuszów państwowych tj. oparte ściśle na postanowieniach Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30 grudnia 1924 r. dostosowaniu uposażenia członków zarządu i pracowników związków komunalnych do uposażenia funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 118, poz. 1073).

Przy podatku dochodowym, przypadającym do zapłaty od dochodów podlegających kryzysowym dodatkowi do podatku dochodowego, nie pobierano 10% dodatku w myśl ustawy z dnia 12 lutego 1931 r. W związku z tym 10% dodatek pobierano nadal przy podatku dochodowym od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę wypłacanych z funduszów przedsiębiorstw wymienionych — jak o tym już wyżej mówiliśmy — w rozporządzeniu wykonawczym. Również tenże 10% dodatek pobierano nadal od uposażeń służbowych, emerytur, rent i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłacanych z funduszów komunalnych, o ile nie przypada do zapłaty dodatek kryzysowy.

Należy przypomnieć, że wbrew praktyce władz skarbowych stojących na stanowisku, że wobec nie dostosowania uposażeń wypłacanych przez związki komunalne do przepisów nowej ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86 z r. 1933 poz. 663) winny opłacać dodatek kryzysowy—NTA orzekł, że obliczanie uposażeń pracowników samorządowych po dniu 1. II. 1934 r. nadal na zasadach ustawy z dnia 9 października 1923 r. czyni zadość wymogom w zakresie zwolnienia tych poborów od dodatku kryzysowego. (Wyrok NTA z dnia 3 listopada 1937 r. L. Rej. 2681/36).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 868) przynosi zmiany w ustawie o dodatku kryzysowym polegające na tem, że:

1) przyznaje dodatkowi kryzysowemu takie same prawa i przywileje co podatkowi dochodowemu poza tym

2) postanawia, iż ustalony w myśl art. 9 ust. 1 i 2 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. z r. 1932 Nr 106, poz. 884) udział we wpływach dodatku dochodowego nie służy związkom komunalnym we wpływach z dodatku kryzysowego.

Wydanie tego aktu prawnego o ile chodzi o pierwszą zmianę okazało się konieczne z uwagi na konieczność przyznania dodatkowi kryzysowemu tych samych praw co podatkowi dochodowemu a w szczególności w sądowym postępowaniu egzekucyjnym przy podziale ceny uzyskanej z licytacji. Druga zmiana była o tyle konieczna, że związki komunalne wysunęły żądania w przedmiocie uprawnień do udziału we wpływach z dodatku kryzysowego, a nawet uzyskały w tej materii przychylne wyroki w Najwyższym Trybunale Administracyjnym. Ponieważ w ustawie w tym zakresie była oczywista luka należało tą lukę najśpieszniej usunąć, tym bardziej, że nie było zupełnie intencją ustawodawcy przyznać związkom komunalnym takiego udziału we wpływach w dodatku kryzysowym.

Ustawa z dnia 26 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 128) przynosi dalsze zmiany w ustawie o dodatku kryzysowym.

Browar Parowy w Kałuszu
POLECA swe wyborne piwa w beczkach i flaszkach.

Zmiany te polegają na:

1) wprowadzeniu przepisu, iż gdy płatnik zostanie zwolniony od podatku dochodowego wskutek zastosowania zniżek z art. 27 i 29 ustawy o podatku dochodowym — następuje również zwolnienie od dodatku kryzysowego.

Zmiana ta była konieczna z uwagi na obciążenie bezproduktywne dodatkiem słabych ekonomicznie płatników od których sumy wymierzane tytułem dodatku kryzysowego były przeważnie nieściągalne. W ten sposób nastąpiło zrównanie podatkowe tych płatników tak w podatku jak i w dodatku. Przepis ten został zastosowany po raz pierwszy przy wymiarze pod. na r. 1935.

2) podwyższeniu skali dodatku kryzysowego w podatku doch. Dz. II przy progresywnej skali od uposażeń ponad 3.600 zł z 0,5% do 1% aż przy uposażeniach ponad 250.000 zł z 10% na 13%.

Dodatek podwyższony został pobierany od uposażeń wypłacanych po dniu 1. IV. 1935 r.

Bliższe wyjaśnienia w omawianym zakresie podaje rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 13 czerwca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 45, poz. 311).

Równocześnie z ustawą o zmianie przepisów o dodatku kryzysowym ukazała się ustawa z dnia 26 marca 1935 r. o poborze 10% dodatku do opłat i podatków bezpośrednich oraz 15% dodatku do podatków bezpośrednich oraz podatku spadkowego i od darowizn (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 127). O ile chodzi o podatek dochodowy to ustawa ta zawiera postanowienia, że w okresie obowiązywania ustawy o dodatku kryzysowym dodatek ten nie będzie pobierany od tych dochodów, od których pobiera się dodatek kryzysowy.

Poza tym od dodatku kryzysowego nie pobiera się, ani 10% ani 15% dodatku.

Dodatek 15% zastępuje dodatek 10% pobierany na podstawie ustawy z dnia 12 lutego 1931 r. (która traci moc obowiązującą z dniem 1. IV. 1935 r.).

We wpływach 10% i 15% dodatku nie biorą udziału związki samorządowe.

Jednolity tekst ustawy o dodatku kryzysowym do podatku dochodowego ogłoszono w Dz. U. R. P. Nr 45 z r. 1935, pod poz. 311.

Ostatnim ogniwem w ustawodawstwie regulującym dodatki do podatku dochodowego jest ustawa z dnia 22 listopada 1935 r. w sprawie zmiany ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 518).

Ustawa ta podnosząc skale podatku dochodowego tak w Dz. I jak i II i kalkulując w podwyżce stawek dodatek kryzysowy i 15% dodatek (o czym obszernie mówiliśmy przy omawianiu rysu historycznego ustawy o podatku dochodowym) —

a) wyłącza podatek dochodowy spod obciążenia 15% dodatkiem,

b) znosi moc obowiązującą ustawy o dodatku kryzysowym do podatku dochodowego.

Zmiany te weszły w życie z dniem 1 stycznia 1936 r.

Zaległości w podatku dochodowym, dodatku kryzysowym, 15% dodatku figurujące w księgach bierczych na dzień 31. XII. 1935 r. poleca ustawa złączyć w jedną całość, to samo poleca ustawa zastosować do należności i dodatków za lata do r. 1935 włącznie, które powstaną po 31. XII. 1935 r.

BANK ZWIĄZKU SPÓŁEK ZAROBKOWYCH
Spółka Akcyjna

Nadzwyczajny podatek od niektórych zajęć zawodowych

Rys historyczny

Ustawa z dnia 19 grudnia 1931 r. o nadzwyczajnym podatku od niektórych zajęć zawodowych (Dz. U. R. P. Nr 112, poz. 882) jest ustawą mającą na celu wzmożenie czasowe wpływów budżetowych Skarbu Państwa.

Ustawa postanawia, że podatkowi temu podlegać będą notariusze (rejenci), pisarze hipoteczni, oraz komornicy — od dochodu osiąganego z tytułu spełniania swych czynności. Za podstawę obliczenia podatku służył dochód, osiągnięty przy spełnianiu danego zajęcia, a ustalony przy obliczaniu dochodu dla podatku dochodowego.

Obciążenie podatkowe zawiera skala podatkowa progresywna rozpoczynająca się przy dochodzie 12.000 zł. Stawka podatkowa wynosi od 3% do 25% przy dochodzie ponad 176.000 zł.

Podatek był w ten sposób obliczany, aby z dochodu wyższego stopnia po potrąceniu podatku nie pozostawało nigdy mniej, niż pozostaje z najwyższego dochodu bezpośredniego niższego stopnia po potrąceniu podatku przypadającego na ten stopień (tzw. stopa pośrednia).

Obliczanie i poboru podatku dokonywują urzędy skarbowe w okręgach których wymierza się płatnikowi podatek dochodowy.

Nakazy płatnicze były doręczane do 1 października każdego roku podatkowego

Płatnikowi od wymiaru podatku służyło odwołanie do komisji odwoławczej podatku dochodowego w ciągu dni 30 od doręczenia nakazu.

Płatnicy obowiązani byli do opłacania zaliczek miesięcznych. Ustawa zawierała upoważnienie Ministra Skarbu do zwalniania płatników od uiszczania zaliczek, w przypadkach, w których przyjąć należy, że dochód nie przekroczy 12.000 zł rocznie.

Ustawa weszła w życie z dniem 1. I. 1932 r.

Przepisy wykonawcze do tej ustawy zawierały rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 18 lutego 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 115).

Od podatku tego nie pobierano 10% dodatku nadzwyczajnego.

Wprowadzenie tego podatku — jak to już wyżej podkreślono — podyktowane zostało koniecznością znalezienia nowych środków budżetowych a w szczególności na cele związane ze zwalczaniem bezrobocia. W tym celu nastąpiło opodatkowanie kręgu osób, które z racji swojego zawodu mają uprzywilejowane stanowisko w osiąganiu dochodów. To uprzywilejowane stanowisko znajdowało swój wyraz w wyłączności spełniania pewnych czynności publiczno-prawnych, przyczym wynagrodzenie za te czynności określone w drodze publiczno-prawnej ie były zależne ani od wahań konjunkturalnych, ani też od wpływu, jaki na wysokość wynagrodzenia za daną czynność wywiera wolna konkurencja.

Ponieważ ordynacja podatkowa z dnia 15 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 343) zawierała przepisy proceduralne odnośnie nadzwyczajnego podatku od niektórych zajęć zawodowych, wobec powyższego zostały uchylone wszelkie przepisy proceduralne objęte ustawą z dnia 19 grudnia 1931 r.

W związku z tym Minister Skarbu ogłosił jednolity tekst ustawy w obwieszczeniu z dnia 9 sierpnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 719).

Nowe rozporządzenie wykonawcze wydał Minister Skarbu w dniu 14 września 1934 r. (Dz. U.R. P. Nr 85, poz. 773).

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 listopada 1935 r. w sprawie zniesienia nadzwyczajnego podatku od niektórych zajęć zawodowych (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 524) postanawia (zgodnie z upoważnieniem zawartym w art. 12 ustawy z dnia 19 grudnia 1931 r. do określenia terminu wygaśnięcia ustawy) utracenie mocy obowiązującej ustawy z dniem 1 stycznia 1936 r.

Obliczenie oraz wymiar podatku nastąpiły zatem po raz ostatni na rok podatkowy 1936 od dochodów osiągniętych w roku kalendarzowym 1935.

Nie od rzeczy będzie nadmienić, że komornicy od chwili, gdy stali się urzędnikami państwowymi pobierającymi tylko część tj. 40% opłat za swe czynności — nie podlegali obowiązkowi opłacania podatku (rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 107, poz. 886).

Podatek dochodowy

Rys systematyczny

Istotą podatku dochodowego jest ciążenie podatku na dochodzie. Przez dochód w znaczeniu ekonomicznym rozumie się periodyczny przychód po potrąceniu wszystkich kosztów związanych z osiągnięciem dochodu. Ustawa o podatku dochodowym konstruuje pojęcie dochodu po linii powyższego określenia, jednakże dla celów fiskalnych linia ta nie jest zupełnie czysta. Odchylenia od tej linii będą omówione przy analizowaniu konstrukcji pojęcia dochodu podatkowego. Gdy podatek przemysłowy ciąży na obrocie, którym jest suma przychodów brutto, gdy podatki realne jak podatek od nieruchomości i gruntowy ciążą również na przychodzie brutto, nie licząc się z momentem osiągnięcia przez podatnika dochodu czy też straty, o tyle podatek dochodowy jedynie wówczas pociąga do opodatkowania obywatela, gdy osiągnął on dochód i to dochód w znaczeniu socjalnym tj. dochód przekraczający pewne minimum niezbędne do wyżywienia podatnika i jego rodziny.

Ze względu na znaczenie gospodarcze podatku dochodowego należy rozważyć jego stronę fiskalną i ogólno gospodarczą.

Z punktu widzenia fiskalnego podatek dochodowy co do znaczenia budżetowego jest równy podatkowi przemysłowemu. Te dwie daniny rywalizują ze sobą w zakresie wielkości wpływów dostarczanych Skarbowi Państwa. Łącznie dają one około 60% wszystkich wpływów z podatków bezpośrednich.

Ze podatek dochodowy stanowi trzon budżetu danin i podatków bezpośrednich na to wskazują następujące cyfry:

Wykonanie budżetu			Budżet	Stosunek wykonania do budżetu	Stosunek wykonania w r. 1937/38 do wykonania w r. 1936/37
	1936/37	1937/38	1937/38	1937/38	
	w milionach złotych				
Daniny Pod. bezpośrednie	1212.7	1.384.6	1.306.5	105.6	+ 14.2%
pod. doch.	647.7	723.2	717.5	100.8	+ 11.2%
przemysłowy	246.2	279.4	300	93.1	+ 13.3%
	225.2	261.9	245	106.9	+ 16.3%

W roku budżetowym 1938/39 preliminowano tytułem wpływów z podatku dochodowego 295 milionów zł.

Podatek dochodowy jest jednak powszechniejszą formą opodatkowania aniżeli podatek przemysłowy. Podlegają bowiem mu nietylko osoby prowadzące przedsiębiorstwa, ale wogóle każdy, kto osiąga dochód przekraczający minimum egzystencji. Normalnie więc grupa podatników podatku dochodowego winna być ilościowo większa od grupy podatników podatku przemysłowego. W praktyce jednak nie zawsze tak jest. Tłumaczy się to stosunkowo niskimi zarobkami i niskim standartem życia naszego drobnego rzemiosła, przemysłu i handlu, które nie wygospodarują dochodu podatkowego i nie dochodzą do opodatkowania podatkiem dochodowym. Poza tym odgrywają tu niepoślednią rolę niedostatecznie dobrze wykształcone formy wymiaru podatku dochodowego, przez co oszacowanie dochodu bywa często niższe od dochodu rzeczywiście osiągniętego. Ma to miejsce przy zastosowaniu norm średniej dochodowości, a więc dotyczy w większości drobnych płatników. —Zagadnienie to typowo występuje przy opodatkowaniu podatkiem dochodowym podatników, którym wymierzono zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu. Zwykle zastosowanie norm średniej dochodowości w tych wypadkach zawodzi. Obrót bądź norma okazują się za niskie. W ostatnich latach notujemy silne tendencje do stosowania norm średniej zyskowności jedynie w ostateczności w braku innych materiałów faktycznych, a dążność oparcia podstaw wymiaru na wiarygodnych zeznaniach płatników, prowadzonych zapiskach, postępowaniu wyjaśniającym.

Fazy konjunkturalne odgrywają bardzo poważną rolę w wymiarze podatku dochodowego. Nie trzeba też tego osobno udowadniać. Musimy zwrócić uwagę na tę okoliczność, że w zależności od fazy konjunkturalnej równomierność opodatkowania bywa mniej lub więcej prawidłowa. Przez stosowanie metod szacunkowych zdarza się w okresie kryzysu, że np. majątek ziemski prowadzący księgi handlowe lub gospodarcze nie podlega opodatkowaniu, gdyż nie wykazuje zysków, natomiast mały warsztat rolny nie rozporządzający takimi środkami dowodowymi bywa pociągany do opłacania podatku. To samo dzieje się w obrębie przemysłu i handlu. Z tego też względu postulat wprowadzenia podatku dochodowego jako jedynego podatku mającego zastąpić wszystkie inne podatki, który tak często jest wysuwany, nie nadaje się do zrealizowania. Pozbawiałby on Państwo podatków od licznych często dużych objektów gospodarczych faworyzując je na niekorzyść drobnych objektów. Otóż korekturą w tym zakresie są podatki przychodowe z podatkiem przemysłowym a od 1. I. 1939 r. z obrotowym na czele.

Powyższe uwagi wskazują na rolę przepisów proceduralnych w podatku dochodowym.

Procedura ta mimo znacznych i widocznych bezwątpienia postępów jest jeszcze jednak niedostatecznie doskonała. Stosunkowo najbardziej doskonała byłaby ona wówczas, gdyby ustalenie dochodu można było oprzeć na zeznaniach płatników. Ten materiał jest podstawą opodatkowania np. w Anglii. U nas ze względu na niezwykłą rozpiętość kultury materialnej i duchowej poszczególnych części kraju materiał ten aż zbyt często zawodzi. Próby zastosowania go jako bazy podstawowej w okresie przed wprowadzeniem ordynacji podatkowej nie dały oczekiwanych wyników. Nowo wykształcone formy procedury podatkowej z okresu przed wprowadzeniem ordy-

TEICHER i Ska PRZEMYSŁ DRZEWNY SPÓŁKA Z OGR. ODP
TARTAK PAROWY i FABRYKA PARKIETÓW obok st kol. SAPIEŻANKA
TELEFONY: Biura we Lwowie Nr 208-01 FABRYKI w KAMIONCE STRUM. Nr 35
BIURA: LWÓW, ul. Słowackiego 16 SAPIEŻANKA p. KAMIONKA STR.

nacji podatkowej stały się przedmiotem ożywionej krytyki za strony ludzi nauki (prof. E. W. Kemerer) jak i płatników. Ordynacja podatkowa przynosi na tym odcinku znaczne postępy dozwalając coraz bardziej na zrealizowanie w praktyce zasady sprawiedliwości podatkowej. Jako dalszą dążność do zrealizowania tej zasady należy skwalifikować wprowadzenie instytucji ryczałtu w podatku dochodowym dla drobnych przedsiębiorstw.

Wielką zaletą podatku dochodowego z punktu widzenia teoretycznego jest jego trudna przerzucalność. Podatek przemysłowy daje się stosunkowo dość łatwo przerzucić na odbiorcę towaru, podatek zaś dochodowy o wiele trudniej. Jednak pobór tego podatku jest bezsprzecznie wiele trudniejszy niż pobór podatku przemysłowego. Ponieważ podstawę wymiaru oblicza się dopiero prawie że w końcu następnego roku po danym roku operacyjnym, przeto moment osiągnięcia dochodu oddzielony jest często od momentu poboru podatku prawie okresem dwuletnim, który sam przez się często wystarcza, aby w przedsiębiorstwie mogły zajść tak istotne zmiany, któreby uczyniły to przedsiębiorstwo częściowo lub całkowicie niewypłacalnym. System zaliczkowego poboru podatku dochodowego jest w naszych warunkach wobec zawodzenia instytucji zeznań słabo wykształcony. Podatek dochodowy jako nie rzeczowy, lecz osobisty nie może być najczęściej ściągany poza nielicznymi wyjątkami (art. 128 Ord. Pod.) w trybie odpowiedzialności osób trzecich.

Ustawy fiskalne a więc również i ustawa o państwowym podatku dochodowym są to zbiory norm prawnych tangujące specjalnie blisko o życie gospodarcze. Jako postulat przy ustawie o podatku przemysłowym wysuwa się, że ustawa ta winna liczyć się z obiegiem gospodarczym i ekonomicznym i zawisać na danych fazach obrotowych. Wzgląd ten nie zachodzi przy opodatkowaniu podatkiem dochodowym. Z uwagi na liczenie się właśnie z tym obiegiem, którego interes, równowaga wyobrażana jest przez moment konkurencyjności, ustawa o podatku dochodowym czyni szereg odstępstw od ogólnych reguł prawa prywatnego zadawalając życie gospodarcze na danych odcinkach.

Prawo prywatne odnosi się tylko do osób w granicach danego państwa. Względy fiskalne nakazują w podatku dochodowym zasadę tę obalić i rozciągnąć obowiązek podatkowy także na osoby zamieszkujące za granicą, jeżeli one osiągają dochody na terenie Rzeczypospolitej, z małymi wyjątkami.

Tam gdzie ustawa w konkretnym przypadku nie liczyłaby się z interesem życia gospodarczego, życie samo wytwarza pewne formy korygujące przepisy prawne. Tak bywa z progresją podatkową. Rozdzielenie zakresu interesów handlowych przez przedsiębiorstwa udziałowe na kilka poszczególnych również udziałowych przedsiębiorstw wystarcza dla skorygowania tej progresji. Podobnym polem między życiem gospodarczym a ustawą staje się często pojęcie czystego dochodu.

Ustawa postanawia (art. 6), że za dochód uważa się przychód po potrąceniu zeń kosztów osiągnięcia zachowania i zabezpieczenia, jednakże potrącenia te często ogranicza. Wynagrodzenia wyższej administracji w przedsiębiorstwach, należących do osób prawnych bywają honorowane tylko do pewnej granicy. Sumy ponad tę granicę wypłacone dolicza się do dochodu. I tutaj podział przedsiębiorstwa na kilka poszczególnych przedsiębiorstw koryguje ten przepis ustawowy.

Specjalnymi preferencjami gospodarczymi cieszy się w ustawie o podatku docho-

CONCORDIA IMPORT EKSPORT Sp. Akc. | Hurtownia Towarów Aptecznych Drogeryjnych, Kolonialnych Spożywczych
Katowice, Sokolska 4

dowym drobne rolnictwo oddalone od większych ośrodków miejskich. Przy obliczaniu mianowicie ogólnego dochodu z gospodarstw rolnych poniżej 15 ha użytkowego gruntu, położonych w odległości ponad 5 klm. od granicy miast z ludnością 100.000 mieszkańców, przyjmuje się dochód w wysokości nieprzekraczającej 4 cetnarów metrycznych żyta z 1 ha gruntu po cenach przeciętnych w roku osiągnięcia dochodu.

To postanowienie ustawy ogranicza ilość płatników rolników polepszając ich sytuację gospodarczą na rynku handlowym. Poza znaczeniami natury czysto gospodarczej ustawa miewa też niekiedy na oku znaczenia socjalno-gospodarcze. Przede wszystkim należy tu wymienić chęć zrealizowania pewnej sprawiedliwości w opodatkowaniu. Następnie teorie szkół psychologicznych w ekonomice o zmniejszeniu się użyteczności dóbr w miarę ich ilościowego zwiększania się znajdują swój wyraz w progresji stawek podatkowych. Poza tym do powyższych zagadnień zaliczyć należy odrębność podatkową dochodów fundowanych i niefundowanych. Nowela do ustawy z dnia 22 listopada 1935 r. zerwała z zasadą niższego opodatkowania dochodów niefundowanych i przeciwnie obciążyła te dochody wyższą stopą podatku. Jest to wytłumaczalne chęcią uzyskania dla Skarbu Państwa wpływu natychmiastowego, który mógł dać przede wszystkim podatek od uposażeń i wynagrodzeń za najemną pracę pobieranych przy wypłacie danego uposażenia. Z reguły każdego pierwszego dnia danego miesiąca.

Należy tu także odrębność podatkowa wyrębów leśnych uregulowana w art. 15 ustawy.

Należy tu silniejsze opodatkowanie osób samotnych, nie mających na swem utrzymaniu rodzin, a preferowanie pod względem podatkowym osób obarczonych licznymi rodzinami przez system ulg podatkowych (zniżki z art. 27 ustawy).

Również nowela z dnia 9 kwietnia 1938 r. wprowadzająca zniesienie dwukrotnego opodatkowania dywidend od akcyj i udziałów w spółkach akcyjnych, spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielniach oraz gwarectwach posiadających osobowość prawną ma wybitne znaczenie gospodarcze. Zachęci ono bowiem szerokie masy społeczeństwa do lokowania kapitałów w akcjach przedsiębiorstw. Ważne zmiany w samym systemie ustalenia dochodu wprowadza ostatnia nowela przez rozciągnięcie instytucji ryczałtu również na podatek dochodowy.

O ile chodzi o budowę ustawy o podatku dochodowym to dzieli ona się na dwa działy.

Dział I traktuje o opodatkowaniu „dochodów fundowanych", zaś dział II o opodatkowaniu „dochodów niefundowanych".

Przez „dochody fundowane" rozumiemy dochody ze stałych źródeł kapitałowych jak: nieruchomości, przedsiębiorstwa i t. d., zaś przez „dochody niefundowane" — dochody z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę. Rozwijając zasadę opodatkowania „dochodów fundowanych", Dział I ustawy ustala pojęcia podmiotu i przedmiotu opodatkowania, podstawę opodatkowania, początku i końca obowiązku podatkowego, skali podatkowej.

Dział II omawia podstawę opodatkowania, skalę podatkową „dochodów niefundowanych" oraz zawiera osobne przepisy o kumulacji „dochodów niefundowanych".

Opodatkowanie dochodów fundowanych (Dz. I ustawy).

Podmiot podatkowy.

Zanim przystąpimy do omówienia przepisów ustawy o pod. doch. objętych tzw. Dz. I — podamy kilka ciekawych cyfr statystycznych z ostatniego dziesięciolecia.

Tablica I

Wymiary podatku dochodowego z Dz. I ustawy w tysiącach zł.

Rok podatkowy	Ogólna ilość pozycyj wymiarowych	Wymierzony dochód: z gruntów do 60 ha**	z gruntów ponad 60 ha**	z budynków	z przedsiębiorstw	z zajęć zawodowych	z kapitałów i praw majątk.	z tantiem	z innych źródeł	Wymierzony podatkowy: z art. 92 O.P.	z 5/6 nadzw. wyrębu lasu	z uposażeń zagranicą	Razem	Podatek	Dodatek kryzysowy
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1928	597 527	822 383		323.932	2,022.923	188.323	69.995	7.352	55.316		20.353	—	3.510.577	301.855	—
1929	653 423				brak danych								3.909.000	357.836	—
1930	626.227				„	„							3.670.752	314.596	—
1931	606 088				„	„							3.249.833	251 082	—
1932	617.230				„	„							2.803.615	176.807	brak dan.
1933	564.856				„	„							2.468.825	129.236	26.567
1934	567.372	150.845	128.948	378.093	1.300.335	166.092	81.338	13.482	24.550	32.518	brak danych		2.276.201	128.340	27 766
1935	453.099	85 942	113.150	316.759	1.202.659	159.675	72.741	15.453	28.936	17.090	„	„	2.012.405	151.409	27.538
1936	411.328	74 654	110.343	277.494	1.097.051	151.830	67.019	—	36.698	10.461	2.702	1.385	1 829.617	167.230	—
1937	415.648	89.508	127.547	257.505	1.263.591	160.097	66.711	—	25.901	13.559	3.796	1.880	2 010.095	195.715	—

*UWAGI: *) od roku 1936 — do 50 ha,*
***) „ „ „ — ponad 50 ha,*
****) Stan 15. X. 1938 r.*

Podmiotem opodatkowania są osoby fizyczne, osoby prawne i spadki wakujące.

Za osobę fizyczną należy rozumieć zgodnie z zasadami obowiązujących na terenie Rzeczypospolitej kodeksów cywilnych — każdego żywo narodzonego człowieka.

Osoba prawna jest to zrzeszenie osób fizycznych lub majątku nabywające dla osiągnięcia pewnego celu jednoosobowość z mocy prawa. Nie są w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym osobami prawnymi spółki firmowe i firmowo-komandytowe, które zgodnie z art. 22 nie podlegają obciążeniu podatkiem dochodowym. Dochód tego rodzaju spółek opodatkowuje się odrębnie, jako dochód poszczególnych uczestników. Dochód cichych spólników traktowany jest jako dochód z „kapitałów".

W jakich przypadkach spadek należy uważać za wakujący to jest nieobjęty określają przepisy prawa spadkowego. I tak:

a) na obszarze b. Królestwa Kongresowego za spadek wakujący należy uważać w myśl art. 724, 778 i 811 Kodeksu Napoleona spadek w razie niezgłoszenia się do niego po trzech miesiącach, braku spadkobierców albo ich rezygnacji.

b) na obszarze b. zaboru pruskiego — tylko na żądanie interesanta stwierdza się dokumentem (Erbschein), że spadek należy się sukcesorowi (§§ 2353—2370 niem. kod. cyw.), zresztą spadek tylko w ściśle oznaczonych wypadkach uważany jest za nieobjęty, tj. w razie kurateli spadku na żądanie wierzycieli, braku spadkobiercy i konkursu (§§ 1922, 1960, 2353—2370 niem. kod. cyw.)

c) w b. zaborze i b. dzielnicy austriackiej — do objęcia spadku wymagany jest dekret dziedzictwa, dopóki nie został on wydany, spadek uważany jest jako nieobjęty (§§ 536, 597, 810 austr. kod. cyw.).

Osoby fizyczne opłacają podatek zależnie od tego, gdzie zamieszkują lub przebywają, bo zamieszkanie stałe lub siedziba płatnika w Polsce (a nie obywatelstwo) decyduje o rozmiarze obowiązku podatkowego. I tak osoby fizyczne stale mieszkające w Polsce albo przebywające tu dłużej niż rok opłacają podatek od całego swego dochodu bez względu na to, gdzie znajduje się majątek z którego płynie dochód. Jest to regułą, wyjątkiem są tu przypadki uregulowania umowami międzynarodowemi o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu. W myśl tych umów takie osoby nie płacą podatku w Polsce od źródeł za granicą położonych, lecz płacą podatek ten za granicą. W braku umowy źródła położone za granicą tylko wówczas nie podlegają opodatkowaniu, gdy obce Państwo stosuje zasadę wzajemności. Jednak zwolnienie to jest ograniczone tylko do osób fizycznych do dochodów z nieruchomości i stałych przedsiębiorstw położonych za granicą oraz do płac służbowych i emerytur, pobieranych z funduszów innego państwa, obcych związków samorządowych oraz innych tego rodzaju funduszów publicznych (art. 4). Jednakowoż płatnik musi udowodnić przed uprawomocnieniem się wymiaru podatku, że dochody te **podlegają** za granicą podatkom tego samego rodzaju. Stwierdzenie, że obce państwo stosuje zasady wzajemności należy do obowiązków władz wymiarowych. Stwierdzenie, iż dochód z danego źródła został faktycznie opodatkowany nie jest konieczne.

Osoby fizyczne, które nie posiadają na obszarze Rzeczypospolitej miejsca zamieszkania opłacają podatek dochodowy tylko od pewnych taksatywnie w ustawie wyliczonych źródeł, a więc:

a) nieruchomości, wierzytelności zahipotekowanych na nieruchomościach majątków przywiązanych do obszarów Rzeczypospolitej fideikomisem lub innymi przepisami prawnymi,

b) przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe lub udział w takich przedsiębiorstwach w charakterze spólnika (przy czym faktu posiadania akcyj, udziałów i podobnych papierów wartościowych ustawa nie uważa za udział),

c) płace lub emerytury wypłacane bądź przez służbodawców prywatnych bądź z funduszów państwa, związków samorządowych oraz innych tego rodzaju funduszów publicznych.

Osoby fizyczne przybyłe do Polski dla zarobku np. artyści, komiwojażerowie itd. opłacają podatek dochodowy od całego osiągniętego w Polsce w tym czasie dochodu (art. 1 p. 3 i § 4 rozp. wyk.). Pobyt w Polsce dłuższy niż rok pod względem skutków podatkowych równa się zamieszkiwaniu na stałe.

Rozmiar podatkowy osób prawnych zależny od tego, gdzie znajduje się zarząd tych osób, a mianowicie osoby prawne, których zarząd znajduje się na obszarze Rzeczypospolitej opłacają podatek od całego dochodu, inne osoby prawne od dochodu osiągniętego na obszarze Rzeczypospolitej ze źródeł wymienionych wyżej pod a) i b).

Rozmiar obowiązku podatkowego dla spadków wakujących określa się według rozmiaru obowiązku opłacania podatku przez spadkodawcę.

Wyjątki od powyższych reguł stawia art. 2 i 5.

Wedle art. 2 wolne są od podatku osoby fizyczne, spadki wakujące i osoby prawne, których dochód roczny nie przekracza 1500 zł.

Szereg zwolnień ze względu na osoby i na pewne cele, które ustawa specjalnie uprzywilejowuje zawiera art. 5 ustawy. Otóż po myśli tego artykułu od podatku dochodowego wolni są:

1) uwierzytelnieni przy Rządzie Rzeczypospolitej zastępcy obcych Państw oraz przydani im urzędnicy i osoby, pozostające u nich w służbie, o ile są cudzoziemcami, z wyjątkiem podatku ze źródeł wymienionych wyżej pod a), b) i c),
2) inne osoby, którym na podstawie układów międzypaństwowych lub w ogóle według zasad prawa międzynarodowego służy prawo do zwolnienia od podatku dochodowego, z wyjątkiem podatku od dochodu ze źródeł wymienionych wyżej pod a), b) i c),
3) weterani powstań z 1831, 1848 i 1863 roku, co do pensyj pobieranych na mocy obowiązujących ustaw;
4) osoby pobierające ze Skarbu Państwa pensje i dodatki, przywiązane do odznaczeń za waleczność, za rany itp., co do tych pensyj i dodatków,
5) szeregowi wojsk Polskich co do ich żołdu w służbie czynnej łącznie ze wszystkimi dodatkami,
6) oficerowie, duchowni i urzędnicy wojskowi w czasie wojny, należący do oddziałów postawionych na stopie bojowej, co do uposażenia wypłacanego z etatu wojennego,
7) Państwo i Związki Samorządowe,
8) osoby prawne, których dochody są obracane **w całości** na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, wyznaniowe i dobroczynne,
9) kółka rolnicze należące do związków rewizyjnych lub Związku Ekonomicznego Kółek Rolniczych, a mające charakter spółdzielni (ustawa z dnia 29 października 1920 r. Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 55, poz. 495) wolne były od podatku dochodowego do końca roku 1929, zaś po tym okresie w zakresie nadwyżek bilansowych od obrotów dokonanych z członkami.

Gdy naogół powyższe zwolnienia nie nasuwają wątpliwości, to stosunkowo w praktyce najróżnorodniej rozumiane są zwolnienia z art. 5 pkt. 8 ustawy. Zatem na chwilę należy się nad nimi zastanowić.

Otóż zwolnienie z art. 5 pkt. 8 ma miejsce wówczas, gdy:

1) osoby korzystające ze zwolnienia są osobami prawnymi,

2) dochody, osiągnięte przez te osoby są **w całości** obracane na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, dobroczynne oraz wyznaniowe.

Co należy rozumieć przez te cele?

Obowiązujące ustawodawstwo jak i judykatura Sądów Najwyższych nie ustaliła pojęcia **„celów ogólnie użytecznych"**. Wobec powyższego przy zdefiniowaniu tego pojęcia należy posługiwać się znaczeniem potocznym, mając na względzie intencję ustawodawcy zawartą w tymże przepisie. Otóż cele ogólne użyteczne są to cele, które mają na widoku dobro społeczne w najszerszym tego słowa znaczeniu. Celami takimi będą zatem np. popieranie obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, budowa floty narodowej, popieranie szkolnictwa, popieranie pewnych kierunków wiedzy, hygieny, eugeniki, wychowania fizycznego itd. Możnaby zatem nawet twierdzić, że gdyby ustawa mówiła tylko o celach ogólnie użytecznych to i tak pod to pojęcie możnaby podciągnąć wszystkie cele, o których będzie mowa poniżej.

Przez **„cele naukowe"** należy rozumieć cele spełniane przez instytucje zajmujące się działalnością, polegającą na samej twórczości naukowej, a nie działalnością rozpowszechniania jej objawów.

Przez **„cele oświatowe"** należy rozumieć cele spełniane przez instytucje oświatowe w ścisłym tego słowa znaczeniu, których zadaniem jest nie rozpowszechnianie wiedzy w ogóle, ale rozpowszechnianie tejże wiedzy wedle programu, którego zadaniem jest zasadniczo **wykształcenie umysłowe**.

Ponieważ obowiązujące ustawodawstwo jak i judykatura Sądów Najwyższych nie określiła pojęcia **„celów kulturalnych"** należy przy zdefiniowaniu tego pojęcia posługiwać się znaczeniem potocznym mając tu również na względzie intencję ustawodawcy zawartą w art. 5 pkt. 8 ustawy. Otóż przez „cele kulturalne" należy rozumieć — wobec wyeliminowania z nich elementu naukowego i oświatowego, wymienionych w art. 5 pkt. 8 odrębnie — zakres działalności pewnych instytucji w kierunku rozpowszechniania wiedzy, podniesienia etyki, estetyki itp. Będzie tu zatem należała m. in. akcja odczytowa, działalność polegająca na walce z alkoholizmem, na podniesieniu obyczajności, szerzeniu kultury scenicznej, muzycznej oraz sztuk pięknych, popieraniu objawów regionalizmu itd. Oczywiście wiele z tych celów kulturalnych może się pokrywać z pojęciem celów ogólnie użytecznych, a ściśle rozgraniczenie tych pojęć jest praktycznie niemożliwe.

Za **„cele dobroczynne"** w ogólnie przyjętym tego słowa znaczeniu oraz zgodnie z intencją art. 5 pkt. 8 ustawy należy uważać cele takich instytucyj, które z pobudek charytatywnych postawiły sobie dobrowolnie za zadanie dopomagać cierpiącej ludzkości.

Za **„cele wyznaniowe"** należy uważać przeznaczenie dochodów na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu tj. nabycie i utrzymanie przedmiotów majątkowych użytkowanych wyłącznie przy spełnianiu czynności należących do objawów kultu religijnego.

Nie tylko bezpośrednio ale i pośrednio przekazywanie uzyskanych dochodów innej osobie celem zużycia tych dochodów na wspomniane cele czyni zadość warunkom zwolnienia od podatku dochodowego. Pokrycie wydatków na stworzenie nowych wartości, służących również tymże celom jak np. jeżeli chodzi o cele oświatowe przez inwestycje w zakładach oświatowych, budowanie nowych budynków o tychże celach, również należy uważać za obracanie dochodu na te cele.

Częściowe obracanie dochodów osoby prawnej na wspomniane cele, a częściowe na inne cele nie czyni zadość warunkom do zwolnienia od podatku dochodowego, stawianym przez art. 5 pkt. 8 ustawy.

Poza zwolnieniami zamieszczonymi w art. 5 ustawy znajdujemy szereg zwolnień

rozsianych po różnych specjalnych przepisach. Przepisy te w sposób wyczerpujący podaliśmy w Tomie I Kodeksu Podatkowego przy art. 5 ustawy i systematycznie je bieżąco uzupełniamy. Z powodu wielkiej ich ilości dla braku miejsca nie możemy ich tu powtarzać.

Początek i koniec obowiązku podatkowego

Początek obowiązku podatkowego dla osób fizycznych i prawnych rozpoczyna się z reguły od najbliższego roku po nastaniu stosunków uzasadniających ten obowiązek. Natomiast osoby fizyczne i prawne, które mieszkały lub miały siedzibę poza obszarem Rzeczypospolitej i nie pobierały dotychczas żadnych dochodów ze źródeł na obszarze tym się znajdujących, a otworzyły w Polsce przedsiębiorstwo, obrały sobie w Polsce miejsce zamieszkania lub siedzibę (osoby prawne) albo przybyły do Polski dla zarobku i osiągają dochody podlegające opodatkowaniu, podlegają obowiązkowi podatkowemu wyjątkowo już z początkiem najbliższego miesiąca po zajściu wyżej wymienionych wydarzeń (art. 30).

Obliczenie podatku dla osób fizycznych następuje drogą szacowania dochodu spodziewanego do końca roku kalendarzowego. Do ustalenia stawki podatkowej służy dwudziestokrotna miesięcznego dochodu przeciętnego dla tego okresu. Na podstawie tej stawki oblicza się podatek od dochodów z pierwszego operacyjnego miesiąca i miesięcy do końca roku kalendarzowego. Dwunastokrotna tego podatku jest podatkiem na przyszły rok kalendarzowy.

Nowopowstające na obszarze Rzeczypospolitej towarzystwa i zakłady obowiązane do publicznego składania rachunków, których siedziba prawna znajduje się za granicą, podlegają opodatkowaniu dopiero po złożeniu pierwszego sprawozdania rachunkowego za okres od początku działalności do końca roku, jak to ma miejsce dla osób fizycznych. Równocześnie wymierza się podatek na podstawie szacunku z poprzedniego roku na rok następny (art. 32 i § 42 p. 4 rozp. wyk.).

Osoby fizyczne i prawne mające w Polsce miejsce zamieszkania lub siedzibę, przestają podlegać obowiązkowi podatkowemu z końcem tego roku podatkowego, który następuje po zaistnieniu okoliczności uzasadniających zgaśnięcie obowiązku podatkowego. A więc np. nie z końcem tego roku kalendarzowego, w którym nastąpiła śmierć płatnika, zaniechanie przez niego przedsiębiorstwa, pozbycie źródła dochodu itd., lecz dopiero na koniec roku podatkowego następującego po tym okresie kalendarzowym.

Śmierć podatnika nie umarza obowiązku podatkowego. Dochód z roku śmierci podlega opodatkowaniu. Podatek wymierza się na imię zmarłego podatnika a do uiszczenia podatku zobowiązana jest masa spadkowa względnie spadkobiercy, ci ostatni w stosunku do udziału w spadku.

Dla osób wymienionych w ustępie 2 art. 30 tj. dla zagranicznych osób fizycznych i prawnych gaśnie obowiązek podatkowy z końcem miesiąca, w którym nastąpiła śmierć podatnika, jeżeli wskutek tego dochód jego zupełnie przestanie płynąć, z powodu wyprowadzenia się z obszaru Rzeczypospolitej i utraty dochodów na tym obszarze, z powodu ustania lub zmniejszenia się stałych uposażeń poniżej wysokości uzasadniających obowiązek podatkowy, jeśli chodzi o osoby prawne obowiązane do publicznego składania rachunków, z końcem następnego miesiąca po zaniechaniu działalności.

O ile chodzi o początek i koniec obowiązku podatkowego spadków wakujących, to stosuje się analogiczne przepisy, dotyczące osób fizycznych.

HARZ, BRACIA SEILBALD I PIPPER
MŁYN PIOTRA WAŻNEGO. Kołomyja, ul. Skupniewicza Nr. 53
Telefony: Młyn Nr. 135 od 7 rano do 7 wieczór, mieszkanie Nr. 117 od 7 wieczór do 7 rano

Przedmiot opodatkowania.

Opodatkowaniu podlega dochód roczny przekraczający u danego podmiotu podatkowego kwotę 1500 zł.

Ustawa podaje w art. 3, co należy uważać za dochód z danego źródła.

Za taki dochód uważa dochody płynące:

1) z nieruchomości, gruntowej własnej, posiadanej, użytkowanej lub dzierżawionej,
2) z budynków,
3) a) z przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych;
   b) z zajęć zawodowych i wszelkich innych zatrudnień o celach zarobkowych;
4) z kapitałów pieniężnych i praw majątkowych;
5) z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę;
6) z wszelkiego rodzaju źródeł dochodu nie wymienionych wyżej pod pkt. 1—5).

Wymienione dochody z wyjątkiem dochodów z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę podlegają łącznemu opodatkowaniu na podstawie zasad Działu I ustawy. Dochody z uposażeń opodatkowuje się według zasad Działu II. Jednakowoż dochody z uposażeń, o ile wypłacane są na obszarze obcego państwa podlegają opodatkowaniu na podstawie przepisów Działu I ustawy, z tym jednakowoż, że stosuje się do tych dochodów skalę obowiązującą według Działu II, przy czym nie stosuje się do nich ani odliczeń (art. 10) ani zwyżek i zniżek podatkowych (art. 26, 27 i 29).

Za dochód uważa się sumę wszystkich przychodów w pieniądzach lub wartościach pieniężnych, otrzymywanych ze źródeł powyżej podanych, po strąceniu kosztów osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia tych przychodów łącznie z corocznym prawidłowym odpisaniem na zużycie budynków, maszyn i wszelkiego rodzaju martwego inwentarza, oraz po potrąceniu strat częściowych lub całkowitych w przedmiotach, podlegających zużyciu lub służących do osiągnięcia dochodu, o ile odpisów na zużycie nie uwzględniono już w kosztach wyżej wymienionych (art. 6).

Dochody w naturze ocenia się w wartości pieniężnej odpowiadającej ich wartości według przeciętnych cen ubiegłego roku (art. 14).

Przez **koszty osiągnięcia przychodu tj. koszty eksploatacyjne** należy rozumieć wydatki poniesione w tym celu, aby z danego źródła osiągnąć dochód, nie zaś wydatki związane z nabyciem samego źródła dochodu, jego powiększeniem lub ulepszeniem. Tak więc ulegają strąceniu koszty utrzymania członków rodziny stale zatrudnionych w przedsiębiorstwie lub gospodarstwie rolnym lub leśnym płatnika, pensje personelu, koszty reklamy itd., nie podlegają natomiast potrąceniu koszty poszukiwań, mających na celu założenie nowej lub rozszerzenie istniejącej kopalni wymiany toru kolejowego o szynach lekkich na tor o szynach ciężkich itd.

Wydatki na uzupełnienie martwego inwentarza wzgl. jego reperację w celu utrzymania maszyn w stanie zdolnym do pracy stanowią koszt handlowy potrącalny.

Przez **koszty zachowania przychodu** należy rozumieć koszta związane z utrzymaniem źródła dochodu w stanie zapewniającym powstanie dochodu, jak np. koszty konserwacji budynków, ochronę lasu itp.

Przez **koszty zabezpieczenia przychodu** należy rozumieć koszta związane z zabezpieczeniem tworzącego się przychodu przed zdarzeniami mogącymi go zniszczyć, jak koszta ubezpieczenia od szkód elementarnych budynków gospodarczych, koszta budowy brandmurów (murów ochraniających przed przedostaniem się ognia), instalacji, urządzeń przeciwpożarowych itp.

Potrącalne są koszta faktycznie poniesione tj. rzeczywiście uiszczone, a nie kwoty zaliczone a potem otrzymane z powrotem. Również niepotrącalne są takie koszty, które mógłby ponieść płatnik lub wśród pewnych okoliczności musiałby ponieść

oraz takie, które zaoszczędził sobie własną pracą lub też pracą bezpłatną członków rodziny.

Wyjątkowo tylko przedsiębiorstwa handlowe, przemysłowe i gospodarstwa rolne, które prowadzą prawidłowe księgi handlowe lub gospodarcze mogą potrącać pozycje książkowo zarachowane a jeszcze niewydatkowane zgodnie z zasadami prawidłowej buchalterii. Nadają się do potrącenia koszty, które zostały poniesione w roku operacyjnym a nie koszty poniesione przed tym rokiem lub po nim. Podatki za lata ubiegłe, tak samo jak i świadczenia społeczne można potrącać w tym okresie, w którym poniesione zostały, o ile płatnik prowadzi prawidłowe księgi handlowe. Zasadniczo podatki winny być księgowane z chwilą otrzymania odnośnych nakazów płatniczych i w ten sposób zaksięgowane podatki powinny być wzięte pod uwagę przy ustalaniu dochodu podatkowego za miarodajny okres operacyjny. Jeżeli jednak płatnik prowadząc księgi gospodarcze stale księguje podatki bezpośrednie nie z chwilą otrzymania nakazów płatniczych, lecz w miarę wpłacania tych podatków, nie należy tego rodzaju księgowania kwestionować przy ustalaniu dochodu na podstawie ksiąg.

Do potrącalnych kosztów eksploatacyjnych zalicza orzecznictwo NTA: opłaty gestyjne tj. prowizje od obrotu, od faktur lub od poszczególnych wyrobów, wypłacane zagranicznemu przedsiębiorstwu macierzystemu przy udowodnieniu wzajemnych świadczeń, opłaty licencyjne za prawo korzystania z cudzego patentu, wydatki na reklamę, koszty sporządzenia planu gospodarstwa leśnego, koszty prawidłowego zalesienia, koszty administracji przedsiębiorstwa prowadzonej przez syndyka lub kuratora, składki do związków zawodowych i reprezentacji gospodarczych (nie są potrącalne składki na rzecz stronnictwa politycznego), wydatki na książki i czasopisma fachowe, koszty wprowadzenia akcyj na giełdy zagraniczne, koszty procesu, związane z uzyskaniem dochodu (a nie związane ze źródłem dochodu), kwoty nieściągalnych wierzytelności, o ile słuszność spisania na straty została odpowiednio uprawdopodobniona, przy czym zasadność odpisu winna być oceniona w odniesieniu do warunków tego okresu operacyjnego, którego dotyczy odnośne zamknięcie rachunkowe, kwoty na podatek dochodowy od uposażeń pracowników płaconych i wykładanych przez płatnika itd.

Przez **prawidłowe odpisanie na zużycie** należy rozumieć odpisy amortyzacyjne. Ustawa pozwala na amortyzację budynków, maszyn i wszelkiego inwentarza martwego. Amortyzacja koni, inwentarza żywego nie jest dopuszczalna. Amortyzacja dróg i bruków nie jest również dopuszczalna.

Miarą wysokości dopuszczalnych odpisów danego przedmiotu jest wyłącznie jego faktyczne zużycie.

Rozporządzenie wykonawcze do ustawy (§ 14) podaje normalne stawki procentowe dla poszczególnej grupy przedmiotów, pozostawiając żądanie wyższej stawki amortyzacyjnej wnioskowi podatnika i orzeczeniu biegłych.

Normy te wynoszą:

1) przy budynkach mieszkalnych murowanych	1 %
2) przy budynkach mieszkalnych drewnianych i z tzw. muru pruskiego	2 %
3) przy budynkach gospodarczych murowanych	1,5%
4) przy budynkach gospodarczych drewnianych i z pruskiego muru	3 %
5) przy budynkach fabrycznych murowanych	3 %
6) przy budynkach fabrycznych drewnianych	6 %
7) przy ruchomościach	5 %
8) przy maszynach, narzędziach, piecach fabrycznych itp.	10 %
9) przy samochodach i traktorach	20 %

Poza tym Ministerstwo Skarbu ustaliło normy amortyzacyjne dla gospodarstw rolnych. I tak:

I. Przy budowlach ziemnych i urządzeniach w gospodarstwach rybnych oraz przy urządzeniach wodno-melioracyjnych gospodarstw rolnych przyjęto:

1) przy budowlach drzewnych jak mnichy, upusty, przewały, śluzy, mosty . 10 %
2) urządzenia, wymienione w p. 1) murowane i betonowe 3,3%
3) groble oprócz wymienionych poniżej . . . . . 5 %
4) dreny . . . . . 4 %

Nie podlega amortyzacji wartość grobli mineralnych na podłożu mineralnym i rowów, jako urządzeń, które przy ponoszonych w miarę potrzeby nakładach, zapewniających ich zdolność do użytku według przeznaczenia, nie tracą stopniowo na wartości i teoretycznie mogą trwać okres nieograniczony.

II. Dla innych urządzeń gospodarstwa rolnego przyjęto normy:

1) budynki z pecy (glina ze słomą) 3%
2) ogrodzenia z siatki drucianej i murowane 5%
3) studnie drewniane 10%
4) studnie murowane 2%
5) silosy i doły murowane do kiszonek 5%
6) inne doły murowane 5%

III. Dla długotrwałych plantacji handlowych przyjęto normy:

1) plantacje wikliny i chmielniki 10%
2) plantacje krzewów, warzyw, kwiatów, szparagów 20%

— od udowodnionych kosztów założenia.

Amortyzacja rozpoczyna się w zasadzie od roku 1924, w którym to roku ułożono nowe bilanse w złotych polskich, podając w nich rzeczywistą wartość przedmiotów. Koniec amortyzacji następuje wówczas, gdy suma odpisań w latach ubiegłych osiągnie sumę przyjętych wartości jako podstawy do amortyzacji. O ile chodzi o sposób amortyzacji w przedsiębiorstwach prowadzących księgi, istnieją dwa sposoby amortyzacji. System bezpośredni polegający na odliczeniu amortyzacji od aktywów przez ich książkowe zmniejszenie oraz system pośredni przez stworzenie w pasywach funduszu amortyzacyjnego, który powiększa się przez wstawienie kwot amortyzacyjnych, przy czym wartość przedmiotów amortyzowanych pozostaje w aktywach pełna. Uprawniony do amortyzacji jest tylko właściciel posiadanych przedmiotów a nigdy dzierżawca.

Podstawą do amortyzacji jest cena wytworzenia, nabycia, wartość przyjęta przy wymiarze podatku spadkowego, wartość przyjęta do ubezpieczenia od ognia przy pierwszym ubezpieczeniu lub orzeczenie biegłych. Podstawa amortyzacji musi być jedna i ta sama w ciągu poszczególnych lat podatkowych. Nieczynne maszyny podlegają również amortyzacji, bowiem ulegają pewnemu zużyciu.

U osób fizycznych prowadzących księgi handlowe dostateczną podstawę do żądania amortyzacji stanowi przepis art. 6 ust. 1 ustawy, aczkolwiek nawet amortyzacja nie została przeprowadzona przez księgi handlowe. Inaczej jest u osób prawnych opodatkowanych na zasadzie art. 21 ustawy, które nie mogą żądać potrącenia z tytułu odpisania, na zużycie, które nie zostało wykazane w zatwierdzonym zamknięciu rachunkowym. U tych osób żądanie potrącenia na amortyzację może nastąpić przez sprostowanie zamknięcia i bilansu.

Amortyzacja winna być uwzględniana z urzędu.

Udziały brutto naftowe nie podlegają amortyzacji. Płatnikom, którzy prowadzą prawidłowe księgi handlowe, księgi handlowe uproszczone oraz księgi gospodarcze, przysługuje prawo do jednorazowego odpisania wartości przedmiotu o okresie zużycia nieprzekraczającym lat 5-ciu. Odpisanie to może być dokonane wyłącznie w tym roku operacyjnym, w którym odpisany przedmiot został nabyty. Ministerstwo Skarbu w okól-

niku z dnia 10 kwietnia 1937 r. L. D. V. 20380/2/37 podało wykaz przedmiotów, których okres zużycia nie przekracza 5-ciu lat, również dopuszczalne jest odpisanie jednorazowe przedmiotów wartości poniżej 200 zł nie zamieszczonych w wykazie. Wykaz ten został uzupełniony, o ile chodzi o gospodarstwa rolne w okólniku Min. Skarbu z dnia 19 maja 1937 r. L. D. V. 22016/2/37.

Nowy wykaz tych przedmiotów ważny od roku podatkowego 1939 podało Ministerstwo Skarbu w okólniku z dnia 2. I. 1939 r. L. D. V. 27277/2/38.

Przez **straty częściowe lub całkowite w przedmiotach podlegających zużyciu i służących do osiągnięcia dochodu,** należy rozumieć zniszczenie maszyn przez pożar, pęknięcie narzędzi z pozbawieniem ich zdolności produkcyjnej itp. Wydatki na nowe urządzenia potrzebne do zastąpienia w ten sposób zużytych, nadają się do potrącenia z przychodów tylko o tyle, o ile przewyższają wartość względnie część wartości starego urządzenia zamortyzowaną przez dokonane uprzednio prawidłowe odpisania na zużycie. Straty pokryte sumą ubezpieczeniową nie są stratami potrącalnymi. Nadają się tylko do potrącenia straty w tym roku, w którym rzeczywiście nastąpiły. Strata z powodu obniżenia się ceny rynkowej amortyzowanego przedmiotu nie jest dopuszczalna. Potrącalnymi są straty, które zmniejszają lub całkowicie pochłaniają wyniki eksploatacyjne danego źródła, nie zaś takie, które powodują ubytek samej substancji źródła. Strata w kapitale stanowiącym źródło dochodu jest niepotrącalna. Strata spowodowana kradzieżą jako dotykająca wyłącznie substancji źródła dochodu nie ma charakteru straty eksploatacyjnej i nie ulega potrąceniu.

Dochód inaczej określa się, o ile chodzi o osobę fizyczną, a inaczej o ile chodzi o osobę prawną.

Z powyższego przedstawienia wynika, że ustawa określając pojęcie dochodu nawiązuje do pojęć ekonomiki. Według zasad ekonomiki dochodem nazywa się periodycznie powtarzający się wzrost wartości, ujawniający się w gospodarstwie danej jednostki, przewidziany a pochodzący ze ściśle określonej części majątku po potrąceniu kosztów związanych z jego osiągnięciem.

W logicznym nawiązaniu do tych zasad ustawa nie uznaje za dochód podlegający opodatkowaniu:

1) nadzwyczajnych przychodów w postaci spadków, legatów, posagów, kapitałów wypłaconych za ubezpieczenie życia, o ile te przychody nie stanowią periodycznych wpływów;
2) wpływów wskutek częściowego lub całkowitego spieniężenia majątków;
3) zysków, wynikających ze sprzedaży przedmiotów majątkowych, jeżeli sprzedaż nie nastąpiła w wykonywaniu przedsiębiorstwa zarobkowego lub interesu spekulacyjnego;
4) wygranych loteryjnych i losowych;
5) wpłat z tytułu umarzania wierzytelności i
6) w ogóle przychodów, które stanowią zwiększenie lub zwrot majątku, lecz nie stanowią dochodu.

Jeżeli przychody, o których mowa wyżej są periodyczne albo w wykonywaniu zawodu mają charakter częstotliwy, chociażby nawet nie periodyczny, wówczas zatracają charakter nadzwyczajnych przychodów i podlegają opodatkowaniu na równi z innymi zwyczajnymi przychodami, np. dobrowolne datki na rzecz duszpasterzy, datki dla portierów, kelnerów, woźnych itp.

Zyski ze sprzedaży przedmiotów majątkowych, tak ruchomości jak i nieruchomości, wyłącza się z dochodu podlegającego opodatkowaniu osób fizycznych, natomiast zyski z sprzedaży takich przedmiotów osiągnięte w wykonywaniu przedsiębiorstwa zarobkowego

lub interesu spekulacyjnego zalicza się do dochodu. Dochodem z interesów spekulacyjnych jest zysk osiągnięty rzeczywiście z interesów, zawartych w celach spekulacyjnych i z uczestnictwa w takich interesach — po potrąceniu poniesionych strat. Samo zwiększenie się wartości przedmiotów spekulacyjnych (zwyżka kursu, wartości obiegowej) nie stanowi dochodu, tak jak zmniejszenie się wartości nie uzasadnia potrącenia tego zmniejszenia z wyjątkiem przypadków prowadzenia ksiąg handlowych lub gospodarczych i uwidocznienia tego w księgach.

Sprzedaż lasu tylko wówczas uważana jest za spieniężenie majątku, gdy nie tylko drzewostan, ale i grunt tj. źródło dające przychody, sprzedane zostanie. Obojętną rzeczą jest czy nabywca gruntu jest tą samą czy też inną osobą, która nabyła drzewostan. Nie jest przeszkodą do uznania transakcji za spieniężenie majątku, że sprzedaż drzewostanu wyprzedziła sprzedaż gruntu lub też, że grunt pod lasem został zbyty we wcześniejszym okresie gospodarczym aniżeli drzewostan.

U osób fizycznych nie podlegają opodatkowaniu t. zw. **„zyski sanacyjne"** tj. bonifikaty i opusty uzyskiwane generalnie w drodze postępowania ugodowego, czy też konkursowego wynikające z położenia majątkowego dłużnika — płatnika. Nie należą do zysków sanacyjnych bonifikaty i opusty wynikające z podaży i popytu towaru.

Jak wyżej podaliśmy ustawa określa koszty nadające się do strącenia w sposób całkiem ogólnikowy. I inaczej być nie może. Szczegółowe wyliczenie takich kosztów jest nie możliwe bowiem życie jest bogatsze od wszelkich przepisów. Dla uniknięcia jednak dowolności i bliższego skonkretyzowania pojęcia kosztów nadających się do potrącenia ustawa nie ogranicza się do strony pozytywnej definicji, lecz przeprowadza także stronę negatywną definicji tych kosztów.

Ustawa postanawia (art. 8), że z przychodów osiągniętych z poszczególnych źródeł nie mogą być potrącone:

1) wydatki na powiększenie i ulepszenie źródła dochodu;
2) wydatki na umorzenie długów kapitałów włożonych w przedsiębiorstwo przez uczestników i na pokrycie strat za lata ubiegłe;
3) wydatki na prowadzenie gospodarstwa domowego podatnika i na utrzymanie jego rodziny;
4) procenty od własnego kapitału włożonego w gospodarstwo lub przedsiębiorstwo podatnika;
5) wydatki na osiągnięcie dochodu ze źródeł za granicą położonych, a na mocy ustawy nie podlegających opodatkowaniu, ze względu na zasadę wzajemności międzypaństwowej;
6) inne wydatki i straty nie związane z osiągnięciem dochodu.

Ponieważ wyliczenie wyprowadzone w art. 8 nie jest kompletne, gdyż kończą się słowami „inne wydatki i straty nie związane z osiągnięciem dochodu", przeto należy rozumieć, że wyliczenia te mają tylko charakter przykładowy, a istota zagadnienia spoczywa na określeniu, że nie podlegają potrąceniu wydatki nie związane z osiągnięciem dochodu. Słów tych nie należy rozumieć błędnie. W istocie rzeczy chodzi tu nie tylko o wydatki nie związane z osiągnięciem przychodu, ale także i nie związane z zachowaniem i zabezpieczeniem tego przychodu, gdyż — jak łatwo spostrzec w art. 6 — mowa jest o kosztach osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia **przychodu,** podczas gdy w art. 8, mowa jest o kosztach osiągnięcia **dochodu,** które to koszta mieszczą w sobie wszystkie poprzednie.

Judykatura do art. 8 ustaliła dalsze przykłady niepotrącalności kosztów: **Inwestycjami** są wydatki związane z nabyciem, zorganizowaniem, powiększeniem, rozszerzeniem, ulepszeniem, usprawnieniem lub zwiększeniem wydajności źródła dochodu.

Kosztami niepotrącalnymi są: koszty organizacyjne, jak opłaty stemplowe, porada prawna przy organizacji, propaganda finansowa; koszty poszukiwań górniczych przedsięwzięte przez istniejące kopalnie w celu ich rozszerzenia; koszty rewindykacji maszyn wywiezionych przez okupantów; koszty zaciągnięcia pożyczki inwestycyjnej; koszty nabycia przedsiębiorstwa, licencji lub patentu, koszty pokrycia długów przejętych przy nabyciu bez względu, czy nadają się do aktywowania w księgach; wydatki na dodatkowe wózki kopalniane, mimo, że służą do utrzymywania dochodu na tym samym poziomie; wydatki na przebudowę magazynu i centralne ogrzewanie, mimo aktywowania w księgach i zwiększania dochodu; koszty obrony w postępowaniu karnym z powodu przekroczeń ustawy celnej; wydatki na fundusz odnowienia czynione poza normalną amortyzacją choćby nakazane aktem koncesyjnym; różnice kursowe osoby prawnej na akcjach; zyski osoby prawnej na realizacji aktywów; wydatki osobiste niezwiązane z dochodem; wydatki na rozrzutny tryb życia; strata na sprzeniewierzeniu zainkasowanej gotówki; wydatki na remont nabytego domu; wydatki na połączenie kanalizacyjne i wodociągi; opłaty alienacyjne; wydatki na leczenie choroby oczu u adwokata itp.

Jeżeli przy obliczeniu dochodu z różnych źródeł okaże się przewyżka wpływów nad wydatkami w jednym, a w drugim straty to winna nastąpić kompensata strat. Nie ma kompensaty, gdy źródło usunięte jest w ogóle od opodatkowania (art. 9).

Ustawa nie ogranicza się do podanych wyżej uwag ogólnych określających pojęcie dochodu, lecz daje w odniesieniu do pewnych częściej spotykanych typów dochodów wskazania bardziej konkretne. Do takich najczęściej spotykanych typów dochodów należą dochody z gruntów, budynków, z przedsiębiorstw i zajęć zawodowych, z kapitałów i praw majątkowych.

Dochód z gruntów

Za dochód z gruntów **we własnym zarządzie,** uważa się rzeczywiście osiągnięty czysty przychód z całego rolnego i leśnego gospodarstwa, jako też z produkcji i uprawnień mających związek gospodarczy z posiadłością gruntową, łącznie z wartością pieniężną produktów, użytych w gospodarstwie domowym podatnika.

Do ogólnych przychodów należą: cena za produkty sprzedane, wartość produktów zużytych na potrzeby domowe podatnika, członków rodziny i sług trzymanych do potrzeb osobistych, wartość pieniężna korzyści i użytków płynących z uprawnień do cudzych gruntów (serwituty, prawo rybołówstwa, polowania, pobierania wody, itp.) oraz wartość pieniężna zapasów produktów gospodarczych pozostałych w gospodarstwie z końcem okresu gospodarczego.

Do kosztów potrącalnych należą: konserwacja budynków, utrzymanie w dobrym stanie inwentarza żywego i martwego, ubezpieczenie budynków i inwentarza, opał i oświetlenie pomieszczeń gospodarczych, nasiona, pasza, nawóz itp. dokupione, uposażenia, emerytury i inne wynagrodzenia za najemną pracę, koszty leczenia pracowników, opłaty ubezpieczeniowe tych pracowników, podatki pośrednie, odpisanie na zużycie oraz wartość zapasów objętych z poprzedniego na teraźniejszy okres gospodarczy.

Przy **wydzierżawionych gospodarstwach** gruntowych lub prawach z nimi związanych, za dochód właściciela uważa się rzeczywiście otrzymany czynsz dzierżawny wraz z wartością pieniężną wszelkich świadczeń ze strony dzierżawcy i korzyści zastrzeżonych na rzecz właściciela, po uwzględnieniu potrąceń, które wpływają na zmniejszenie czynszu dzierżawnego.

Dochód dzierżawy z gruntów dzierżawionych ustala się w sposób wskazany wyżej dla gruntów we własnym zarządzie, po potrąceniu jednak z tego dochodu czynszu dzierżawnego oraz innych świadczeń w pieniądzach i w naturze, obciążających dzierżawcę na korzyść właściciela.

Za **dochód z lasu** uważa się czysty przychód uzyskany z wyrębów i wszelkich użytków leśnych oraz wynagrodzenia otrzymane za odstąpione osobom trzecim prawo użytkowania lasu. Do przychodów z lasu zalicza się: sumy uzyskane z wyrębów dokonanych według racjonalnego planu gospodarczego albo odpowiadających naturalnemu przyrostowi i sumy uzyskane od osób trzecich za prawo użytkowania lasu (zbieranie grzybów, jagód, ściółki itp.).

Do rozchodów z lasu zalicza się: koszty kultury leśnej, zarządu lasu, ochrony lasu, obróbki, zbiórki, wywozu drzewa, konserwacji budynków leśnych itp.

Jeżeli **wyręby** uskutecznia się w ilości przewyższającej plan prawidłowego gospodarstwa lub naturalny przyrost lasu, to do ogólnego dochodu podatnika dolicza się tylko sumę osiągniętą z wyrębu tej części lasu, która była przeznaczona do wyrębu według planu lub odpowiada naturalnemu przyrostowi.

Za **nadzwyczajne wyręby** uważa się wyręby tej części lasu, która według planu prawidłowego gospodarstwa była przeznaczona do wyrębu dopiero w latach przyszłych. Wyręby, które w planie prawidłowego gospodarstwa były przewidziane na lata poprzednie, a w tych latach nie zostały zrealizowane tj. zostały zaoszczędzone uważa się za wyręby zwyczajne. Wyrębami nadzwyczajnymi są wyręby dokonane ponad plan prawidłowego gospodarstwa bez względu na powody ich dokonania (zmiana kultury, wyręby wskutek klęsk żywiołowych itp.).

Dochód osiągnięty z nadzwyczajnego wyrębu podlega oddzielnemu opodatkowaniu w następujący sposób:

Cały **czysty dochód** uzyskany z wyrębu nadzwyczajnego dzieli się na 6 równych części: 1/6 część dolicza się do ogólnego dochodu, zaś od dochodu z pozostałych 5/6 części wymierza się podatek w stosunku procentowym odpowiadającym podatkowi od ogólnego dochodu. Gdyby jednak **ogólny** dochód był mniejszy od dochodu podlegającego opodatkowaniu tj. mniejszy niż 1500 zł, wówczas od tych 5/6 części dochodu wyznacza się stawkę podatkową w stosunku procentowym według pierwszego stopnia skali z art. 23 ustawy.

W ten sposób dochód z nadzwyczajnego wyrębu lasu opodatkowany jest łagodniej, niźli dochód z normalnego wyrębu.

Przykład:

Dochód właściciela posiadłości gruntowej wynosi:

1) z kapitałów	10.000.— zł
2) z gruntów	20.000.— zł
3) z nadzwyczajnego **wyrębu lasu**	60.000.— zł
Razem . . .	90.000.— zł

Opodatkowanie wyglądać będzie w sposób następujący:

1) z kapitałów przyjmie się	10.000.— zł
2) z gruntów przyjmie się	20.000.— zł
3) z nadzwyczajnego wyrębu lasu (1/6) . .	10.000.— zł
Razem . . .	40.000.— zł

Przyjmując, że z tego dochodu przypada 4.000.— zł na odliczenia z art. 10 ustawy, pozostaje do opodatkowania 36.000.— zł. Od tego dochodu przypada podatek według stopnia 46 — 5192 zł.

Z kolei należy obliczyć podatek z nadzwyczajnego wyrębu lasu. W tym celu należy użyć reguły trzech:

Jeżeli od 36.000 zł przypada podatek 5.192 zł, to od 1 zł 36.000 razy mniej, a od 50.000 zł (60.000 minus 10.000 już opodatkowane) — 50.000 razy więcej.

Tak więc $\frac{5192 \times 50.000}{36.000} = 7211.11$ zł.

W ten sposób ogółem przypada tytułem podatku 12.403.11 zł, podczas, gdy normalnie od 86.000 zł przypadałby podatek wg. stopnia 59 w kwocie 19.836 zł.

Gdyby w przytoczonym przykładzie odliczenia wynosiły nie 4.000 zł ale 39.000 zł, wtedy pozostały dochód wolny byłby od podatkowania. Natenczas podatek od wskazanych wyżej 50.000 zł obliczylibyśmy przez zastosowanie następujących działań:

Od 1500 zł — podatek 44 zł.

Od 50.000 zł podatek — X.

Skąd $X = \frac{44 \times 50.000}{1500} = 1466.66$ zł.

Dlaczego ustawodawca chroni dochody z nadzwyczajnych wyrębów lasów? Bowiem przyjmuje, że trzebież lasu ponad plan racjonalnej gospodarki lasu jest dewastacją samej substancji majątku. Tego rodzaju trzebież odbija się niekorzystnie na całości gospodarstwa leśnego. Nikt też nie dokonuje takiej trzebieży nie zmuszony nadzwyczajnymi okolicznościami. Ustawodawca daje nawet przykłady takich wypadków: wyręby dla zmiany kultury leśnej — za zezwoleniem właściwej władzy — na inną kulturę (łąka, rola, itp.) wyręby niezależne od woli posiadacza lasu (zdjęcia pomiarowe, badania geologiczne itp., wyręby dokonywane z powodu wydarzeń żywiołowych pożar, śnieżyca, huragan, owady itp.).

Jak to już wyżej podkreśliliśmy, art. 15 zawiera ograniczenia co do ustalenia dochodu dla gospodarstw rolnych poniżej 15 ha użytkowego gruntu (a więc dużej ilości naszego włościaństwa), położonych w odległości ponad 5 km od granicy miast z ludnością wyżej niż 100.000 mieszkańców, postanawiając, iż dochodu nie wolno przyjąć wyżej niż w wartości 4 centnarów metrycznych żyta po cenach przeciętnych w roku osiągnięcia dochodu służącego za podstawę opodatkowania.

Kwestia opodatkowania dochodów z gruntów na podstawie norm szacunkowych nie należy właściwie do tematu podatku dochodowego, gdyż w rozporządzeniu wykonawczym do ordynacji podatkowej z dnia 25 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 270) zaliczone zostały w sposób przesądzający zagadnienie do podatkowego prawa proceduralnego — dlatego też nie będziemy jej tu omawiać.

Dochód z budynków

Za dochód z budynków wynajętych uważa ustawa (art. 16) **rzeczywiście** osiągnięty całoroczny czysty czynsz za domy, lokale, ogrody przy domach itp. Nieściągnięte czynsza najmu nie stanowią dochodu, stanowi natomiast dochód czynsz osiągnięty z ubiegłych lat.

Do ogólnych **przychodów** z budynków należą oprócz czynszu, wartości pieniężnej świadczeń ubocznych obciążających najemcę na korzyść wynajmującego czysta wartość użytkowania budynków oddanych do bezpłatnych użytkowań.

Do ogólnych **rozchodów** zalicza się:

1) koszty naprawy i utrzymania budynków w dobrym stanie i w porządku,
2) koszty utrzymania instalacji gazowej, wodociągowej, ogrzewania centralnego, windy,
3) wynagrodzenie administratora, rządcy, dozorcy, domu,
4) opłaty za ubezpieczenie budynku lub poszczególnych części tegoż od ognia i innych szkód.
5) stosowny procent wartości budynku na zużycie tegoż,

6) koszty urządzeń mających na celu dostosowanie budynku do wymogów obrony przeciwgazowej i przeciwlotniczej.

Za dochód z budynków zajmowanych w całości lub w części przez właściciela lub członków rodziny tudzież z wszelkich bezpłatnych użytkowań budynków uważa się czystą wartość użytkowania, jaką budynek lub część tegoż stanowią ze względu na ich jakość, położenie oraz miejscowe stosunki najmu.

O ile posiadacz używa swego budynku lub części tegoż wyłącznie do celów własnego gospodarstwa rolnego, leśnego lub do celów przemysłowych, nie należy brać w rachubę wartości użytkowania ani przy obliczaniu dochodów ani przy obliczaniu odnośnych kosztów produkcji.

Judykatura Najw. Tryb. Adm. ustaliła, iż czynsze pobrane z góry podlegają opodatkowaniu w roku ich faktycznego otrzymania przez najmodawcę. Wpływy za wykończenie mieszkań otrzymane przez właściciela nieruchomości od lokatorów są dochodami podlegającymi opodatkowaniu. Przy ustaleniu wartości użytkowej budynku zajętego przez właściciela należy wziąć pod uwagę nie tylko wartość użytkową brutto i koszty, ale i potrącenie za zużycie budynku (amortyzacja). Kwestia, czy remont wzgl. przeróbki o charakterze inwestycyjnym dokonane przez lokatora w cudzym pomieszczeniu stanowią element czynszu dzierżawnego zależna jest wyłącznie od stanu prawnego, jaki wynika z zawartej umowy. Wydatek niezbędny do prowadzenia fabryki w wynajętym lokalu dokonany zastępczo za właściciela a stanowiący integralną część czynszu za lokal stanowi dochód właściciela domu.

Dochód z przedsiębiorstw i zajęć

Za dochód z przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych oraz wszelkiego rodzaju zajęć zawodowych i innych zatrudnień o celach zarobkowych (art. 17) uważa się różnicę między sumą przychodu a sumą potrąceń, stosownie do art. 6 ustawy.

Przy ustalaniu dochodu z przedsiębiorstw związanych z kapitałem zagranicznym stosuje się nadto, analogicznie jak do osób prawnych, specjalne postanowienia (art. 21), o których będzie mowa niżej przy opodatkowaniu **osób prawnych**.

Do **ogólnych przychodów** z przedsiębiorstw, zajęć i zatrudnień należą: wynagrodzenia, prowizje, odsetki i inne świadczenia za usługi, cena otrzymana ze sprzedaży surowców, towarów i wyrobów, wartość pieniężna zapasu towarów i wyrobów, wziętych z przedsiębiorstwa do jakiegokolwiek bądź użytku lub spożycia przez podatnika, jego rodzinę, tudzież służbę użytą wyłącznie do posług osobistych i wszelkich innych domowników, oraz wartość pieniężna zapasu towarów i wyrobów znajdujących się z końcem roku miarodajnego do wymiaru podatku.

Do **ogólnych rozchodów** przedsiębiorstw zajęć i zatrudnień należą: koszty utrzymania w dobrym stanie i przywrócenia do pierwotnego stanu budynków, służących do wykonywania przedsiębiorstwa i innych zakładów, oraz utrzymania i uzupełnienia żywego i martwego inwentarza, koszty ubezpieczenia podanych powyżej przedmiotów oraz zapasu towarów i produktów od ognia i innych szkód, stosowny procent wartości na zużycie budynków, maszyn, narzędzi itp., czynsz dzierżawny z najmu za grunta, budynki, narzędzia, przybory i prawa, koszty opału i oświetlenia w przedsiębiorstwie (lecz nie w mieszkaniu prywatnym podatnika), koszty nabycia surowców, materiałów pomocniczych, towarów oraz wszelkich innych przedmiotów, potrzebnych do prowadzenia przedsiębiorstwa, płace i wynagrodzenia z zajętych w przedsiębiorstwie pracowników łącznie z wartością pieniężną dostarczanych im naturalii, opłaty, które przedsiębiorca uiszcza na mocy ustawy lub umowy za osoby pracujące u niego do ubezpieczalni społecznych i kas zaopatrzenia, podatki pośrednie i opłaty, które stanowią koszty przedsiębiorstwa, procenty od długów bieżących, wartość pieniężna zapasu towarów i wyrobów, przejętych z poprzedniego roku na rok miarodajny do wymiaru podatku.

Pomijamy tutaj kwestię opodatkowania dochodów przedsiębiorstw na podstawie norm szacunkowych, jednak nadmienimy kilka słów w sprawie wpływu podstaw wymiaru podatku przemysłowego, na podstawy wymiaru podatku dochodowego.

Otóż jako zasadę należy postawić, że pod rządem ordynacji podatkowej między podstawą dla wymiaru podatku przemysłowego a podstawą dla wymiaru podatku dochodowego winna istnieć łączność nie tylko z uwagi na identyczność władz wymiarowych i odwoławczych, ale i podstawową zasadę ordynacji podatkowej „zasadę prawdy materialnej". Odstąpienie zatem od ustaleń dokonanych dla celów podatku przemysłowego jest przy wymiarze podatku dochodowego **w zasadzie** niedopuszczalne. Odstąpienia od tej zasady muszą być należycie w każdym konkretnym wypadku uzasadnione. Wyjątki od tej zasady nie ograniczają się tylko do przypadków, gdy wymiar podatku dochodowego oparto na kwocie obrotu wyższej od ustalonej prawomocnym wymiarem podatku przemysłowego od obrotu wskutek dokonania dodatkowego wymiaru tego podatku w myśl art. 98 ordynasji podatkowej, ale dotyczą również przypadków, gdy władza wymiarowa nie wykorzystała będącego do jej dyspozycji konkretnego materiału, znajdującego się w aktach podatku przemysłowego od obrotu, a wskazującego, że przyjęty do wymiaru podatku przemysłowego obrót jest niższy aniżeli wynika z tegoż materiału, a zatem, gdy nie zachodzą później ujawnione konkretne okoliczności faktyczne, uzasadniające w myśl art. 98 ordynacji podatkowej dodatkowy wymiar podatku przemysłowego od obrotu.

Żaden przepis ustawowy nie nakazuje czekać z wymiarem podatku dochodowego aż do uprawomocnienia się wymiaru podatku przemysłowego. Natomiast, o ile w czasie wydawania orzeczenia w II instancji w sprawie podatku dochodowego władza odwoławcza rozporządzała materiałem świadczącym o zmianie na korzyść płatnika danych, przyjętych za podstawę wymiaru podatku przemysłowego przez pierwszą instancję, to zmiany te winny być uwzględnione. Ustalenia bowiem podatku przemysłowego są póty wiążące dla władzy wymierzającej podatek dochodowy, póki ona nie może uważać za istotne okoliczności faktyczne uzasadniające odstąpienie od tamtych ustaleń.

Dowód z biegłych na zyskowność przedsiębiorstwa jest dopuszczalny.

A teraz kilka słów o obliczaniu dochodu przedsiębiorstw prowadzących **prawidłowe księgi handlowe.**

Otóż dochód takich przedsiębiorstw oblicza się na podstawie zamknięcia rachunkowego za miarodajny okres operacyjny (gospodarczy) przy zachowaniu postanowień art. 6, 7, 8, 10 i 13 ustawy. W szczególności ustawowo niedopuszczalne potrącenia, odliczenia i odpisania, jeżeli zostały przeprowadzone przez rachunek strat i zysków lub w inny sposób zmniejszają wynik danego roku operacyjnego, dolicza się do zysku bilansowego natomiast ustawowo dopuszczalne potrącenia odliczenia i odpisania, jeżeli nawet nie zostały przeprowadzone przez rachunek strat i zysków, należy uwzględnić przy ustaleniu dochodu z danego przedsiębiorstwa. Zasady te należy stosować oczywiście jedynie wtedy, gdy niewłaściwy sposób ich księgowania nie dyskwalifikuje ksiąg z powodu naruszenia przepisów kodeksu handlowego, zasad prawidłowej księgowości i zwyczajów handlowych (kupieckich).

Dla szacowania przedmiotów majątkowych i wierzytelności przy sporządzaniu inwentarza oraz dla uwzględnienia stosowności odpisań w ogóle dopuszczalnych należy stosować przepisy kodeksu handlowego, a jeżeli kodeks handlowy nie zawiera konkretnych przepisów — zasady przyjęte przez zwyczaj kupiecki w ramach prawidłowej księgowości. Według tych samych zasad należy postępować przy odpisywaniu niepew-

nych wierzytelności, jak również przy tworzeniu rezerw na pokrycie dających się przewidzieć i konkretnie ustalić strat.

W razie zasadnego uznania ksiąg handlowych za **nieprawidłowe** — według judykatury Najw. Tryb. Adm. — okoliczność ta nie uzasadnia sama przez się pominięcia ksiąg jako środka dowodowego. Dochód przedsiębiorstwa w takim wypadku winien być ustalony w wysokości rzeczywiście osiągniętej w myśl art. 17 ustawy, przez wykorzystanie ksiąg jako zapisków. Jedynie w razie ustalenia niewiarygodności ksiąg dochód płatnika może być ustalony z pominięciem ksiąg, wówczas wolno sięgać do norm średniej dochodowości.

Zapiski mogą być wtedy potraktowane za zdatny materiał rachunkowy, jeśli zawierają wpisy pierwiastkowe t. j. wpisy dokonywane bieżąco z odnośnymi zaszłościami gospodarczymi. Zapiski odtworzone ex post nie mają mocy dowodowej. Zapiski poza tym muszą być prowadzone w sposób wzbudzający zaufanie do ich dokładności i wiarygodności.

Dochód z kapitałów pieniężnych i innych praw majątkowych

Za dochód z kapitałów pieniężnych i praw majątkowych uważa się: procenty od pożyczek, wkładów lub rachunków bieżących i od innych lokat pieniężnych, procenty od procentów i innych nieotrzymanych w terminie sum; kary konwencjonalne za niezwrócony w terminie kapitał lub niezapłacony w terminie procent, procenty z interesów wekslowych oraz z innych zobowiązań pieniężnych, według których kapitał ma być zwrócony po upływie oznaczonego terminu w kwocie przewyższającej pierwotną sumę kapitałów, procenty od wszelkiego rodzaju papierów wartościowych, dywidendy od akcyj i udziałów z wyjątkiem zwolnionych w myśl art. 5 ustawy dywidend od akcyj spółek akcyjnych oraz dochodów z udziałów w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielniach i w tych gwarectwach, które są osobami prawnymi — jeżeli siedziba spółki znajduje się na obszarze Rzeczypospolitej, wpływów pieniężnych lub mających wartość pieniężną z wszelkiego rodzaju lokat kapitałów, wreszcie renty i dochody z innych praw majątkowych.

Nie podlegają podatkowi przychody na pokrycie kosztów utrzymania, otrzymywane od zamieszkałych na obszarze Rzeczypospolitej osób fizycznych, których dochody nie podlegają opodatkowaniu na podstawie przepisów Działu I ustawy.

O zwolnieniu od opodatkowania podanych wyżej dywidend i przychodów na pokrycie kosztów utrzymania, bliżej pisaliśmy przy omawianiu części historycznej ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym. Wywodów tych nie będziemy tu powtarzać.

Dochody z kapitałów podatnika, które zostały ulokowane na jego nieruchomości lub w jego handlu i przemyśle uważa się za dochody osiągnięte z nieruchomości lub z przemysłu i handlu.

Przy ustalaniu dochodu z papierów wartościowych nie bierze się pod uwagę zmiany ich wartości kursowej z wyjątkiem papierów będących w posiadaniu takich przedsiębiorstw, których obroty papierami wartościowymi są przedmiotem interesu handlowego.

Od dochodu z kapitałów pieniężnych należy potrącić rzeczywiście poniesione koszty przechowania i administracji (np. opłata za schowki) łącznie z uiszczonymi opłatami stemplowymi jak również premie za ubezpieczenie od losowania. Jako koszty osiągnięcia dochodów kapitałów są potrącalne w stosunkowej części także wydatki, które nie są wyłącznie związane z przychodami kapitałów (koszty procesowe rewindykacji odsetek).

Dochód z kapitałów pieniężnych podlega opodatkowaniu bez względu na to, czy kapitały te są własnością płatnika, czy też osoby trzeciej, byleby płatnik z nich ciągnął korzyści.

Judykatura Najwyższego Trybunału Administracyjnego wyjaśniła pewne sporne zagadnienia w przedmiocie opodatkowania kapitałów. I tak:

NTA wyjaśnił, że dochód pobierany przez doliczanie procentów do kapitałów i pozostawiony nadal u dłużnika podlega opodatkowaniu.

Odsetki ponad dozwoloną stopę również podlegają opodatkowaniu.

Sam fakt zapisania należności z tytułu odsetek w księgach dłużnika nie wyklucza jeszcze obrony wierzyciela w tym kierunku, że należność z tytułu odsetek nie stanowiła u niego dochodu podatkowego.

Straty na kapitale nie są potrącalne.

Odsetki z góry doliczone do sumy weksla stanowią dochód dopiero w momencie wykupienia weksla. Zwaloryzowane odsetki od ceny sprzedaży majątku stanowią dochód z kapitału. Nawet w wypadku wymiaru zaocznego władza wymiarowa musi ustalić potrącalne koszty, czy to indywidualnie, czy to drogą zastosowania pewnych przeciętnych norm. Samo domniemanie władzy, że kapitał daje dochody bez stwierdzenia faktów uzyskania dochodów w formie procentów od wypożyczonych kapitałów nie wystarcza do prawidłowego ustalenia dochodu z tego źródła.

Przychody z udziałów brutto naftowych są dochodem z praw majątkowych, amortyzacja ich przeto nie jest dopuszczalna.

Udziały brutto naftowe stanowią prawa hipoteczne i są ciężarami realnymi, przywiązanymi przepisami prawa naftowego do nieruchomości, zatem osoby prawne zamieszkałe za granicą obowiązane są opłacać podatek dochodowy od dochodów z udziałów brutto naftowych.

Odrębnego omówienia wymaga kwestia opodatkowania rent.

Rozporządzenie wykonawcze do ustawy o podatku dochodowym omawiając zagadnienie opodatkowania rent, zajmuje się nim łącznie z pojęciem „innych praw majątkowych".

Do dochodów z rent i innych praw majątkowych zalicza:

a) renty (dziedziczne, dożywotnie, terminowe), jakie wypłacają zakłady ubezpieczenia i zaopatrzenia, kasy emerytalne, kasy wdowie lub inne kasy i zakłady podobnego rodzaju, albo których tytuł prawny polega na darowiźnie, fundacji, rozporządzeniu ostatniej woli lub na kupnie renty,
b) renty z tytułu wykupu lub odszkodowania, świadczenia tytułem odstępnego i dożywocia, dochody z praw użytkowania służebności jak użytkowania i prawa mieszkania, z ciężarów gruntowych i podobnych uprawnień;
c) udziały, które posiadacze przedsiębiorstw skartelowanych (kartelem objętych) pobierają wtedy, gdy ruch swego przedsiębiorstwa wstrzymują lub ograniczają;
d) wszelkie inne powtarzające się periodycznie świadczenia i wsparcia wszelkiego rodzaju, jeżeli świadczący zobowiązał się ważnie do ich wypłacania, albo też do tego obowiązany jest na mocy ustawy lub wyroku sądowego, jak alimentacja, apanaże itp.
e) powtarzające się periodycznie dochody za zaniechanie lub wykonanie uprawnień, patentów, przywilejów, wynalazków, praw do przedstawień i wszelkich praw autorskich. Co do tych ostatnich to, jeśli spieniężenie praw autorskich przedstawia się jako stałe, zysk przynoszącę zatrudnienie, uważa się dochód z takiego zatrudnienia za dochód, o którym mowa w art. 17. ustawy (przedsiębiorstwa, zajęcia i inne zatrudnienia).

Opodatkowanie na podstawie zewnętrznych oznak (art. 92, O. P.)

Nie od rzeczy będzie tutaj przypomnieć postanowienia art. 92 ordynacji podatkowej w przedmiocie opodatkowania podatkiem dochodowym na podstawie zewnętrznych oznak. Otóż, jeżeli przy wymiarze podatku dochodowego władza wymiarowa dojdzie do przekonania, że zebrany przez nią materiał faktyczny nie wystarcza do obliczenia ogólnego dochodu podlegającego opodatkowaniu, to może ustalić dochód płatnika na podstawie zewnętrznych znamion, świadczących o jego położeniu ekonomicznym. Przy tej ocenie władza wymiarowa bierze pod uwagę wydatki domowe i osobiste płatnika oraz stosunek ich do znanych źródeł dochodu. Wysokość ustalenia wydatków stanowi tu tylko podstawę oszacowania dochodów, a nie przedmiot opodatkowania. Nie można wymierzać podatku na podstawie wydatków, chyba, że zostało stwierdzone, iż wydatki nie zostały w całości lub w części pokryte z majątku albo z dochodów, nie podlegających opodatkowaniu. Jeżeli np. płatnik pokrywa swoje wydatki całkowicie lub w części ze swego majątku w kapitałach, to sumy pochodzące z tego źródła nie mogą być włączone do dochodu podlegającego opodatkowaniu.

O dochodzie z uposażeń, emerytur i najemnej pracy będzie mowa oddzielnie.

Opodatkowanie osób prawnych

Jak już wyżej mieliśmy sposobność podkreślić, opodatkowanie osób prawnych odbiega nieco od reguł stosowanych do opodatkowania podatkiem dochodowym osób fizycznych.

Za podlegający opodatkowaniu dochód osób prawnych zarówno obowiązanych jak i nieobowiązanych do publicznego składania rachunków, lecz prowadzących prawidłowe księgi handlowe uważa art. 21 ustawy zyski bilansowe, wykazane w zatwierdzonym uchwałą Walnego Zgromadzenia zamknięciu bilansowym i rachunku strat i zysków. Zamknięcie roczne ulega sprostowaniu w myśl przepisów art. 6 (pojęcie dochodu), 8 — (wydatki niepotrącalne), 10 — (odliczenia), 13 — (okres wymiarowy). Wydatki odpisania i odliczenia, które w myśl wymienionych artykułów ustawy nie są potrącalne przy ustaleniu dochodu dolicza się do zysku bilansowego. Z zysku bilansowego wykazanego w zatwierdzonym zamknięciu rocznym nie są potrącalne wydatki, odpisania i odliczenia nieobjęte zatwierdzonym zamknięciem rocznym.

Za zyski bilansowe uznaje ustawa zysk wykazany w zamknięciu a rozdzielony lub przeznaczony do rozdziału pomiędzy akcjonariuszów, członków, spólników, udziałowców w formie dywidendy, procentów itp. Nadto zalicza ustawa do zysku bilansowego również sumy na umorzenie długów lub kapitału zakładowego, na ulepszenie lub rozszerzenie przedsiębiorstwa, na utworzenie wszelkiego rodzaju funduszów rezerwowych z wyjątkiem kwot odkładanych przez towarzystwa ubezpieczeniowe na wypłatę sum ubezpieczeniowych, a ponadto w towarzystwach na wzajemności opartych na zwroty premij dla członków ubezpieczonych.

Za zyski bilansowe wreszcie uważa ustawa kwoty pensyj i wszelkiego rodzaju wynagrodzenia osób, biorących czynny udział w zarządzie przedsiębiorstwa i zarazem wchodzących do składu zarządu, rad nadzorczych, komitetów dyskontowych i komisji rewizyjnych w charakterze członków lub ich zastępców, oraz osób upełnomocnionych do samodzielnego prowadzenia całego przedsiębiorstwa, które przekraczają sumarycznie 10% kapitału zakładowego, a przy kapitale zakładowym do 500.000 — 15% od kapitału zakładowego. Przy kapitale zakładowym od 500.000 zł do 750.000 zł ustawa dopuszcza potrącenie z tego tytułu do kwoty 75.000 zł (art. 21 ust. 3).

Minister Skarbu może powyższe granice rozszerzyć w wypadkach szczegółowo uzasadnionych.

Zagranicznymi osobami w związku gospodarczym pozostające krajowe osoby prawne podlegają surowszym przepisom, świadczenia bowiem szczególne na rzecz tych osób zagranicznych, wynikające z powyższego związku mogą nie być uwzględnione a doliczone do zysku, jeżeli osoba krajowa prawna stale nie wykazuje zysków lub wykazuje zyski mniejsze od tych, jakichby należało oczekiwać, gdyby tego związku nie było, wreszcie jeżeli ustalenie dochodu na podstawie ksiąg handlowych natrafiło na trudności, wówczas dochód ustala się na podstawie obrotu przy zastosowaniu norm zyskowności dla przedsiębiorstw takiego samego lub podobnego rodzaju. Powyższe przepisy wprowadziła nowela do ustawy o podatku dochodowym z dnia 18 marca 1935 r., które zostały obszernie omówione przy zarysie historycznym ustawy o podatku dochodowym.

Bogate orzecznictwo NTA do art. 21 ustawy uregulowało cały szereg spornych kwestii, z których najważniejsze przytoczymy.

Jak już podkreśliliśmy, bilans podatkowy różni się od bilansu handlowego, który dla celów podatkowych zostaje sprostowany. Np. bilans handlowy sporządzony według kodeksu handlowego i zasad bilansowania obejmuje dochody z czasu przed powstaniem spółki akcyjnej, podatkowy zaś bilans zestawiony według przepisów skarbowych nie może tych dochodów obejmować. Tak samo ma się rzecz z wydatkami: zamknięcie bilansowe zawiera pozycje na zorganizowanie, rozszerzenie lub ulepszenie źródła dochodu, na umorzenie długów lub kapitału zakładowego, na utworzenie funduszów rezerwowych, na pokrycie strat z lat ubiegłych, na wydatki niezwiązane bezpośrednio z eksploatacją źródła dochodu. Zysk podatkowy nie może obejmować tych pozycji, muszą one zatem być doliczone do wykazanego zysku bilansowego lub odliczone od straty bilansowej. Tak samo wydatek zamknięcia bilansowego na podatek dochodowy lub majątkowy nie nadaje się do potrącenia z zysku i zysk podatkowy tej pozycji obejmować nie może, musi ona być zatem doliczona do zysku bilansowego. Koszty nabycia źródła dochodu, założenia spółki mogą być od zysku bilansowego pod pewnymi warunkami potrącone, przeciwnie przy obliczeniu dochodu podatkowego osoby prawnej nie są potrącone.

Doliczenie sum przeznaczonych na pokrycie strat przez osobę prawną (spółkę z o. o.) z opodatkowanych a nie rozdzielonych zysków między spólników z lat poprzednich nie jest prawnie uzasadnione.

Należy podkreślić, iż art. 7 nie ma zastosowania do osób prawnych, zatem zysk na sprzedaży przedmiotów majątkowych stanowi dochód spółki podległy opodatkowaniu, tak samo wszelkie straty poniesione przez spółkę w związku ze sprzedażą przedmiotów majątkowych są potrącalne przy wyprowadzeniu zysków.

Przeznaczenie odszkodowania ubezpieczeniowego za spalone objekty wzgl. nadwyżki ponad wartość utraconych przedmiotów majątkowych na odbudowę czy nabycie nowych przedmiotów w miejsce utraconych nie odbiera mu charakteru dochodu podatkowego.

Tak zwany, zysk sanacyjny, o którym wyżej mówiliśmy, przy omawianiu dochodu osób fizycznych podlega zawsze opodatkowaniu przy osobach prawnych.

Straty na udziałach w obcym przedsiębiorstwie nie są potrącalne, natomiast są potrącalne straty przy realizowaniu np. pożyczek zaciągniętych w listach zastawnych.

Jak to już wyżej podaliśmy, za zyski bilansowe uważa ustawa sumy przeznaczone na utworzenie wszelkiego rodzaju **funduszów rezerwowych.** Za takie fundusze uważać należy wszelkie sumy nagromadzone kosztem wyniku danego roku operacyjnego (gospodarczego), które są pomnożeniem majątku danej osoby prawnej, natomiast — bez względu na nazwę — nie są funduszami rezerwowymi sumy, będące odpowiednikiem już istniejących konkretnych zobowiązań lub strat, powstałych w danym okresie opera-

cyjnym (gospodarczym). Pomnożeniami majątku będą między innymi również odpisania z tytułu amortyzacji, przekraczające normy faktycznego zużycia w danym okresie operacyjnym oraz tak zwane „ciche rezerwy" tworzone przez nieuzasadnione niskie oszacowanie remanentu towarów, surowców i półfabrykatów.

Nie każda rezerwa zatem ma charakter funduszu rezerwowego doliczalnego do zysków bilansowych, lecz charakter ten musi być w każdym wypadku stwierdzony w świetle konkretnych okoliczności. Np. rezerwa na wypłatę odsetek od sum subskrybowanych na nowe akcje nie jest potrącalna. Rezerwy tworzone na odszkodowanie i renty dla robotników w razie nieszczęśliwych wypadków przez kopalnię węgla podlegają opodatkowaniu. Podobnie podlega opodatkowaniu fundusz rezerwowy na zabezpieczenie zobowiązań.

Różnica kursowa na zobowiązaniach krótkoterminowych, płatnych w ciągu najbliższego okresu operacyjnego nie ma cech rezerwy wówczas, o ile obliczona została z uwzględnieniem zasad prawidłowej księgowości w takiej wysokości, w jakiej uwzględniając starannie wszystkie okoliczności znane i dające się z dostateczną pewnością w dniu bilansowym przewidzieć, spodziewać się należy, iż dłużnik będzie ją w terminie płatności musiał rzeczywiście ponieść. Pozycja taka nie byłaby rezerwą, gdyby z okoliczności sprawy wynikało, iż tak buchalteryjnie jak i gospodarczo należy ją traktować, jako niewątpliwy koszt bieżącego okresu bilansowego.

Rezerwa na rabaty odbiorców, mających przypaść odbiorcom za objęty zamknięciem okres czasu — stanowi niepotrącalną rezerwę.

Jak to już wyżej wskazaliśmy osoby prawne są pod względem możności potrącania sum z dochodu swojego w niektórych wypadkach gorzej postawione od osób fizycznych. Do tych wypadków należy obok podanej wyżej kwestii realizacji majątku i opodatkowania funduszów rezerwowych, kwestia **wynagrodzeń członków zarządu.** Wynagrodzenia członków zarządu osób prawnych są potrącalne tylko w ograniczonej mierze. Normy te podaliśmy powyżej. Należy podkreślić, że tylko czynny udział w zarządzie przedsiębiorstwa stanowi warunek potrącalności nawet w ograniczonej mierze kwot, wypłaconych członkom zarządu z tytułu wynagrodzeń. Jeżeli osoby te nie są czynne w zarządzaniu przedsiębiorstwem, to taki wydatek, jako niezwiązany z osiągnięciem dochodu nie jest wygóle potrącalny. Celem wspomnianego przepisu jest ochrona Skarbu Państwa przed wyczerpywaniem zysku i zmniejszeniem podstaw opodatkowania nadmiernymi pensjami kierowniczymi osoby prawnej.

Członkami zarządu są członkowie rad nadzorczych, komisji rewizyjnych, komitetów wykonawczych oraz osoby upełnomocnione do samodzielnego kierownictwa całym przedsiębiorstwem, jak dyrektorowie, prokurenci (jednakowoż nie prokurenci z ograniczoną prokurą), kierownicy filii, oddziału, upełnomocnieni do samodzielnego prowadzenia oddziałów itp.

Do wszelkiego rodzaju wynagrodzeń powyższych osób, o których mówi ustawa należą również wydatki reprezentacyjne o ile na uzasadnienie tych wydatków osoba prawna posiada jedynie pokwitowanie osób, do rąk których kwoty przeznaczone na reprezentacje zostały wypłacone, jednakowoż bez rozliczenia się tych osób z otrzymanych kwot w sposób, któryby umożliwił ocenę tych wydatków w ramach art. 6 ustawy. Wówczas traktuje się takie kwoty, jako kwoty przeznaczone na uzupełnienie wynagrodzeń osób wyższej administracji i potrącalność tych kwot ocenia się w ramach norm ustawowych, powyżej przytoczonych (art. 21 ust. 3 ustawy). Kwoty powyższe, o czem zresztą będzie jeszcze później mowa, podlegają opodatkowaniu według działu II ustawy o podatku dochodowym. Również przewidziane statutem ryczałtowe zwroty kosztów członkom rady nadzorczej podpadają pod przepis art. 21 ust. 3 ustawy.

Odrębne wynagrodzenie członka zarządu związanego osobną umową o najem

usług (np. architekta, buchaltera) wynagrodzenia, otrzymywane zupełnie niezależnie od udziału w zarządzie podlegają potrąceniu jako koszt osiągnięcia dochodu i nie wpadają w ograniczoną kwotę potrącalnych wynagrodzeń członków zarządu.

Za kapitał zakładowy w rozumieniu art. 21 ust. 3 ustawy uważać należy kapitał akcyjny, udziałowy i inne tym podobne kapitały. Za kapitał zakładowy instytucyj kredytowych, emitujących listy zastawne lub obligacje i nieposiadających kapitału zakładowego uważa się dziesiątą część listów zastawnych i obligacyj, wypuszczonych w obieg przez te instytucje. Kapitałem zakładowym przedsiębiorstw należących do towarzystw i spółek zagranicznych, których zarządy znajdują się poza obszarem Rzeczypospolitej Polskiej jest suma kapitału, przeznaczona na działalność w Polsce.

W razie wątpliwości, co do wysokości kapitału zakładowego należy przyjąć kapitał zakładowy figurujący w rejestrze handlowym w dniu zamknięcia bilansu.

O ile osoba prawna nie posiada wpisanego do rejestru handlowego kapitału zakładowego (oddziały osób prawnych zagranicznych) przepisy art. 21 ust. 3 nie mogą być zastosowane.

A teraz kilka słów o ustaleniu dochodu dla osób prawnych, które nie prowadzą prawidłowych ksiąg handlowych. Uznanie ksiąg handlowych prowadzonych przez osoby prawne za nieprawidłowe, nie uprawnia władz skarbowych do zupełnego pominięcia tych ksiąg, jako środka dowodowego na wysokość osiągniętego dochodu, lecz nakłada na władzę skarbową obowiązek ustalenia dochodu na podstawie art. 17 ustawy tj. według zasad ustalonych dla osób fizycznych przy uwzględnieniu ewentualnych ksiąg jako zapisków. Jedynie w razie niewiarygodności ksiąg w ogóle, mogą władze skarbowe ustalić dochód z pominięciem danych w tych księgach zawartych przy zastosowaniu norm średniej zyskowności w stosunku do obrotu.

Spółki firmowe i firmowo-komandytowe a więc spółki handlowe i komandytowe nie podlegają obciążeniu podatkowemu jako odrębne podmioty podatkowe. Ustawa przyjmuje zgodnie z doktryną, iż powyższe spółki nie posiadają osobowości prawnej. Ustalony z tych spółek dochód podatkowy opodatkowuje się jako dochód poszczególnych spólników jawnych. W spółkach komandytowych opodatkowuje się ponadto komandytariuszy od dochodów z ich wkładów w spółkę, jako od dochodu z kapitałów i praw majątkowych.

Dochód z uposażenia służbowego spólnika jawnego nie jest dochodem z uposażeń, ale dochodem uczestnika spółki.

Podstawa opodatkowania dochodów fundowanych (Dz. I ustawy).

Podstawą opodatkowania (art. 13) jest dochód osiągnięty w ostatnim roku kalendarzowym lub w ostatnim roku operacyjnym wzgl. gospodarczym poprzedzającym rok podatkowy.

W poszczególnym roku podatkowym w zasadzie wymierza się podatek od dochodu, osiągniętego w ostatnim roku kalendarzowym. Jeżeli jednak płatnik prowadzi księgi handlowe lub księgi gospodarcze, a przyjęty przez niego rok operacyjny (gospodarczy) nie pokrywa się z rokiem kalendarzowym, wówczas podatek wymierza się od dochodu, osiągniętego w ostatnim roku operacyjnym (gospodarczym) poprzedzającym rok podatkowy. Jeżeli księgi handlowe lub gospodarcze nie obejmują wszystkich źródeł dochodu płatnika, wówczas dochód ze źródeł nieobjętych księgami podlega opodatkowaniu w wysokości osiągniętej w ostatnim roku kalendarzowym, poprzedzającym rok podatkowy.

W przypadkach przejścia przy księgach handlowych lub gospodarczych z roku kalendarzowego na rok operacyjny (gospodarczy), który nie pokrywa się z rokiem

kalendarzowym, lub też w wypadku zmiany okresu roku operacyjnego (gospodarczego) i powstania w związku z tym faktu, że okres gospodarczy (operacyjny) obejmuje mniej niż 12 miesięcy, lub też więcej niż 12 miesięcy, dochód, osiągnięty w okresie operacyjnym (gospodarczym) podlega opodatkowaniu według stawki tej skali podatkowej, jaka przypada od faktycznie osiągniętego w tym okresie dochodu, a zatem nie doprowadza się dochodu do skali w stosunku rocznym i nie oblicza się w ten sposób podatku. Wspomniane zasady stosuje się również w razie założenia ksiąg handlowych lub gospodarczych.

Poniesione poza okresem operacyjnym wydatki nie zmniejszają w zasadzie dochodu uzyskanego w okresie operacyjnym, a więc straty i wydatki z czasu, który poprzedza okres operacyjny, tak samo z czasu po jego zamknięciu. Rok operacyjny tworzy odrębną całość i stosunki poza tym rokiem nie mogą świadczyć ani za ani przeciw płatnikowi. Taka jest zasada u osób fizycznych nie prowadzących ksiąg; u osób prawnych i fizycznych prowadzących księgi należy się kierować zasadami prawidłowej buchalterii. U osób prawnych prowadzących prawidłowe księgi handlowe za okres operacyjny (gospodarczy) uważa się okres, objęty odrębnym zamknięciem rachunkowym. W tych warunkach i ponieważ art. 21 ustawy traktujący o opodatkowaniu osób prawnych nakazuje przyjmowanie za podstawę dochodu zysków bilansowych wykazanych w zamknięciu rachunkowym, a więc obejmujących dochody w ostatnim roku kalendarzowym wzgl. gospodarczym, poprzedzającym rok podatkowy nie może być wprowadzony przez władze skarbowe dla celów podatku dochodowego, dochód za całe 12 miesięcy, gdyż zamknięcie rachunkowe osoby prawnej nie obejmuje okresu całego roku, lecz okres kilku miesięcy. W tych warunkach również dla osoby prawnej, prowadzącej prawidłowe księgi, obowiązek podatkowy powstaje konkretnie dopiero po upływie całego roku operacyjnego zamkniętego pierwszym zamknięciem rachunkowym, a nie już po upływie pierwszego roku kalendarzowego, na który przypada część jej roku operacyjnego.

Przy opodatkowaniu płatników, zmieniających okresy opodatkowania należy baczyc, aby ciągłość opodatkowania istniała.

Dochody z udziałów w spólnej własności, w spólnym posiadaniu lub użytkowaniu opodatkowuje się osobno dla każdego uczestnika w stosunku do jego udziałów. Przy udziałach, których wysokości nie można określić, uczestnictwo przyjmuje się w równych częściach. Zasady powyższe mają zastosowanie również przy opodatkowaniu dochodów spółek jawnych oraz spółek komandytowych.

Dochód i straty ustala się z osobna dla każdego źródła dochodu podlegającego opodatkowaniu. Po ustaleniu dochodu lub straty z każdego źródła sumuje się dochody z tych źródeł, które dały dochód oraz oddzielnie sumuje się straty z tych źródeł, które dały straty, i po potrąceniu sumy strat od sumy dochodów otrzymuje się dopiero ogólny dochód podatnika. Nie bierze się pod uwagę przy ustalaniu ogólnego dochodu strat ze źródeł zwolnionych od opodatkowania, np. nowe budowle zwolnione od podatku, źródła położone zagranicą itp.

Wartość pieniężną dochodów w naturze oblicza się według przeciętnych cen z roku ubiegłego w miejscu, gdzie znajduje się źródło tych dochodów (art. 14 ustawy).

Do dochodów głowy rodziny dolicza się dochód małżonka sądownie nierozłączonego oraz dochody krewnych zstępnych, (dzieci, wnuków) o ile dochodami tych ostatnich głowa rodziny ma prawo rozporządzać lub je użytkować (art. 11).

Przez prawo rozporządzania dochodami wzgl. przez prawo ich użytkowania należy rozumieć swobodne dysponowanie dochodami na mocy przepisów prawa cywilnego, czy też prawomocnego wyroku władzy sądowej lub innego tytułu prawnego. Jeżeli

chodzi o majątek dzieci małoletnich, to ustawa o podatku dochodowym nie przesądza kwestii, jakie prawa służą ojcu w odniesieniu do majątku małoletniego dziecka, lecz tylko określa konsekwencję stanu prawnego, wynikającego z obowiązujących ustaw.

Również strata ze źródeł członka rodziny jest potrącalna od dochodów głowy rodziny.

Nie wliczany jest dochód członków rodziny, który płynie z zajęć zawodowych, wszelkich zatrudnień o celach zarobkowych, z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, natomiast omawiane przepisy mają zastosowanie gdy dochody członka rodziny ustalono na podstawie zewnętrznych oznak (art. 92 ordynacji podatkowej).

Z podstawy opodatkowania tj. ogólnego dochodu wolno jest płatnikowi odliczyć niezależnie od potrąceń, o których była mowa wyżej (koszty osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia dochodu, tj. koszty eksploatacyjne i kwoty amortyzacyjne) pewne w ustawie (art. 10) określone kwoty, jak odsetki od długów, renty i ciężary, składki i premie ubezpieczeniowe oraz pewne podatki. **Odliczenia** te są potrącalne, gdy zostały rzeczywiście w danym okresie poniesione.

Odsetki od długów, renty i ciężary wolno jest odliczyć od dochodów, pod warunkiem, że oparte są na tytule prawnym, że ciążą prawnie choćby na jednym ze źródeł dochodu płatnika, oraz że pozostają w związku gospodarczym opodatkowanymi źródłami.

Odliczalnymi są **odsetki od długów,** zaciągniętych:

1) na powiększenie wzgl. polepszenie któregokolwiek, z istniejących źródeł dochodu,
2) na spłatę już istniejących zobowiązań, ciążących na którymkolwiek ze źródeł dochodu,
3) na konwersje pożyczek,
4) na pokrycie poniesionych strat,
5) na spłatę zaległości podatkowych oraz innych należności publiczno-prawnych,
6) na uregulowanie spraw związanych z podziałem majątku.

Niepotrącalne są odsetki, gdy pożyczka została zużyta w związku ze źródłem niepodlegającym podatkowi wzgl. od pożyczek, zaciągniętych na cele niemające nic wspólnego z posiadanymi źródłami dochodu, a będące wynikiem rozrzutnego trybu życia itp. np. na niecelowe wyjazdy zagranicę, nabycie przedmiotów zbytkowych, procenty wypłacane z tytułu należnego posagu, odsetki od sum hipotecznych, zużytych na budowę domu zwolnionego od podatku, odsetki od weksli grzecznościowych.

Koszty administracyjne wierzycielskich instytucyj kredytowych doliczane do odsetek są potrącalne.

Daninami, które można odliczyć od podstaw dochodu są bezpośrednie podatki państwowe i samorządowe z dodatkami, odsetkami i grzywnami, przymusowe lub ustawowe świadczenia pieniężne, wreszcie bezpłatne świadczenia przymusowe innego rodzaju na cele publiczne (podwody dla policji lub wojska, obowiązkowe egzemplarze biblioteczne, koszty statystyk dla władz).

Nieodliczalne są wydatki na podatek dochodowy, majątkowy, daninę lasową, opłatę stemplową od podwyższenia kapitału akcyjnego, opłaty alienacyjne, komunalne opłaty od umów, od przeniesienia własności, podatki od przyrostu wartości nieruchomości, podatek spadkowy, z tego powodu, że nie jest uważany za podatek bezpośredni.

Składki do instytucji społecznych, uiszczane przez płatnika, na podstawie umowy lub ustawy są odliczalne od ogólnego dochodu. Celem tych składek jest zapewnienie płatnikowi lub członkom rodziny pewnych świadczeń. Wysokość rocznych świadczeń, które można odliczać, jest ograniczona, mianowicie można je odliczać w kwocie najwyżej 300 zł rocznie za każdą ubezpieczoną osobę. Z chwilą, gdy ta granica maksymal-

na zostanie przekroczona, składki wogóle są niepotrącalne. Są odliczalne poza tym od ogólnego dochodu premie asekuracyjne, ubezpieczające płatnika lub członków rodziny na wypadek śmierci lub na dożycie. I tu wysokość odliczalnych świadczeń rocznych jest ograniczona i wynosi 300 zł, gdy umowa została zawarta na rachunek tylko płatnika, zaś 600 zł gdy zawarcie nastąpiło na rachunek płatnika i członków rodziny.

Opodatkowanie spółdzielni

Art. 10 w ustępie 6 przyznaje pewne ulgi podatkowe spółdzielniom, polegające na tym, iż od ogólnego dochodu podlegają odliczeniu te nadwyżki (zyski bilansowe), które pochodzą z obrotów z członkami.

Uzyskanie wymienionych ulg uzależnione jest od szeregu różnych warunków, w zależności od tego, czy spółdzielnia działa wyłącznie wśród członków, czy też rozszerza swą działalność i na nieczłonków.

I tak dla uzyskania ulg podatkowych przez **spółdzielnie, działające wyłącznie wśród członków** niezbędne jest, aby:

1) spółdzielnia działała na zasadzie ustawy z dnia 29.X. 1920 r. o spółdzielniach (Dz. U. R. P. Nr 55 z r. 1934, poz. 495),
2) spółdzielnia należała do związku rewizyjnego, posiadającego na podstawie art. 66 ustawy prawo rewizji tj. by była członkiem takiego związku rewizyjnego, któremu Minister Skarbu przyznał prawo dokonywania rewizji z działalności spółdzielni,
3) spółdzielnia działała faktycznie i statutowo wśród swych członków, tj. aby spółdzielnia swą działalność ograniczała faktycznie li tylko do członków i aby działalności jej była zgodna z działalnością uwidocznioną w jej statucie; uwidocznioną w statucie działalność, dla której spółdzielnia została założona, nazywamy działalnością podstawową spółdzielni. W spółdzielni kredytowej np. czynnością taką w pierwszym rzędzie jest udzielanie kredytu członkom, natomiast wkłady oszczędnościowe odgrywają rolę bierną. Dlatego podstawą dla oceny, czy spółdzielnia działa wyłącznie wśród członków nie może być czynność przyjmowania wkładów lecz czynność udzielania kredytu. W spółdzielni mleczarskiej, która przerabia mleko na inne produkty będzie dostarczanie mleka podstawową czynnością spółdzielni.

Dla uzyskania ulg podatkowych przez **spółdzielnie, działające nie tylko wśród członków,** lecz rozszerzające swą działalność i na nieczłonków — poza warunkami wymienionymi powyżej w punkcie 1) i 2), konieczne jest, aby spółdzielnie te:

a) działały w pewnej choćby części wśród członków, przy czym stosunek działalności wśród członków i nieczłonków jest obojętny, byleby tylko statut nie zakazywał w sposób wyraźny działalności wśród nieczłonków. Wedle stosowanej przez dłuższy okres czasu praktyki uważano, że wówczas spółdzielnia rozszerza swą działalność, gdy przynajmniej połowę obrotów dokonuje z członkami. Jeśli obrót dokonany z nieczłonkami był większy niż z członkami, wtedy nie przyznawano spółdzielni ulg, traktując, że spółdzielnia prowadzi działalność wśród nieczłonków a nie rozszerza swej działalności na nieczłonków. Dopiero ostatnie orzecznictwo NTA ustaliło (wyrok z dnia 3 kwietnia 1936 r. L. Rej. 7258/34), że dla przyznania ulgi w podatku dochodowym art. 10 p. 6 ustawy nie jest konieczne, by spółdzielnia w przeważnej części działała pomiędzy swymi członkami. Ustawa bowiem nigdzie nie daje pojęcia „rozszerzenia" działalności podstawowej spółdzielni należy więc przyjąć, że słowo to winno być interpertowane gramatycznie, a więc bez względu

na stosunek działalności wśród członków i nieczłonków, byle tylko spółdzielnia nie działała tylko wśród nieczłonków. Jednakowoż księgi handlowe spółdzielni winny dawać możność ścisłego stwierdzenia obrotów z członkami i nieczłonkami, w przeciwnym bowiem razie spółdzielnia nie może korzystać z ulg;

b) przelewały przypadające na nieczłonków nadpłaty i zwroty w całości do funduszów, nie podlegających według statutu podziałowi między członków.

Dla wyjaśnienia ostatniego warunku należy zastanowić się nad tym, co uważa się pod pojęciem:

1) nadpłat i zwrotów,
2) funduszów nie podlegających według statutu podziałowi między członków.

Ad 1). Przez **„zwrot"** należy rozumieć różnicę pomiędzy uiszczoną przez członka lub nieczłonka spółdzielni zapłatę za otrzymane świadczenie (sprzedane towary, lub inne świadczenie) a poniesionymi przez spółdzielnie kosztami własnymi tego świadczenia (spółdzielnie towarowe i kredytowe). Przez **nadpłatę** zaś różnicę osiągniętą między sumą, otrzymaną przez spółdzielnie ze sprzedaży dostarczonego przez członka lub nieczłonka towaru, a kosztem tego towaru, na który składa się należność członka lub nieczłonka za dostawę, oraz inne koszty własne (spółdzielnie przetwórcze, mleczarskie, spółdzielnie zbytu produktów rolnych itp.).

Różnica nie obejmująca zysku bilansowego po zakończeniu roku i po potrąceniu przewidzianej w art. 56 ustawy o spółdzielniach części na fundusz zasobowy, może być podzielona między członków.

Podział zwrotów lub nadpłat między członków spółdzielni następuje w formie wypłacenia członkom poza dywidendą części nadwyżek w zależności od wysokości dokonanych przez spółdzielnie z nimi tranzakcji w zakresie podstawowej działalności spółdzielni.

Prawo do zwrotów i nadpłat przysługuje wyłącznie członkom spółdzielni, natomiast nieczłonkowie w żadnym wypadku ze zwrotów lub nadpłat korzystać nie mogą, jeżeli spółdzielnia ma korzystać z ulg. Nie stoi natomiast na przeszkodzie temu, aby spółdzielnia udzielała opustów i rabatów handlowych potrącalnych od dochodów jako koszt handlowy przy obrotach z nieczłonkami, byleby te opusty i rabaty w istocie swojej odpowiadały pojęciu rabatu handlowego, a nie stanowiły zwrotu części zysków spółdzielni.

Przez przypadające na nieczłonków zwroty rozumiemy zatem tę część nadwyżek poza zyskiem bilansowym, która uzyskana została przez spółdzielnie przy transakcjach z nieczłonkami i która nie może zgodnie z przepisami statutu być im wypłacona. Z nadpłat i zwrotów przypadających na nieczłonków, nie mogą członkowie spółdzielni czerpać jakichkolwiek korzyści, a w szczególności nie mogą być one obracane na pokrycie niedoborów lat przeszłych oraz udziałów członków uszczuplonych wskutek strat poniesionych przez spółdzielnie w latach uprzednich. Przy stosowaniu ulg dla spółdzielni należy pamiętać, że ustawa odróżnia sumę nadwyżek bilansowych od sumy „nadpłat i zwrotów".

Za sumę nadwyżek bilansowych (zyski bilansowe) należy przyjąć zysk spółdzielni, skorygowany pod kątem widzenia przepisów ustawy o podatku dochodowym (jak dla osób prawnych). Skorygowany ten zysk będzie podstawą do ustalenia wysokości podatku.

Sumę nadpłat i zwrotów wyprowadza się z bilansu spółdzielni nieskorygowanego pod kątem widzenia przepisów ustawy o podatku dochodowym. Ten bilans będzie podstawą do ustalenia sumy, która powinna być przelana do funduszów nie podlegających podziałowi między członków.

W jaki sposób ustala się przypadające na nieczłonków zwroty?

Zaznaczyć należy, że zagadnienie to mimo tego, iż niejednokrotnie było przez Najwyższy Trybunał Administracyjny rozważane, nie zostało jeszcze dotychczas dostatecznie jasno sprecyzowane i wywołuje nadal szereg wątpliwości i nieporozumień.

Zgodnie z praktyką władz skarbowych, dla ustalenia przypadających na nieczłonków zwrotów, należy w pierwszym rzędzie ustalić stosunek procentowy transakcyj (obrotów) dokonanych przez spółdzielnię z członkami lub nieczłonkami.

Przykład:

Spółdzielnia handlowa osiągnęła obrót w wysokości 81.419 zł.

Obroty osiągnięte z członkami wynosiły 45.032 zł.

Obroty osiągnięte z nieczłonkami wynosiły 36.387 zł.

Stosunek procentowy obrotów w zakresie podstawowej działalności spółdzielni z członkami wynosi 55,4%, zaś obrotów z nieczłonkami 44,6% ogólnych obrotów spółdzielni.

Nadwyżka bilansowa spółdzielni wyniosła 3.215 zł.

Kwota zwrotów przypadających na nieczłonków wynosić będzie 44,6% kwoty 3.215 zł tj. kwotę 1.433 zł 91 gr.

Celem uzyskania ulg podatkowych co najmniej ta kwota musi być przelana do funduszów niepodzielnych, tym niemniej jednak korzystać ona będzie z ulg podatkowych.

Ad 2). **Za fundusze nie podlegające podług statutu podziałowi pomiędzy członków** należy rozumieć w pierwszym rzędzie fundusze zasobowe, do których w myśl art. 56 ustawy o spółdzielniach, obowiązane są spółdzielnie corocznie przekazywać z nadwyżek bilansowych co najmniej 10%, przy czym statut może tę granicę rozszerzyć. Pod to pojęcie należy podciągnąć i inne fundusze rezerwowe, jak np. fundusz budowy domów na użytek spółdzielni itp. jeśli tylko statut spółdzielni zawiera przepis co do niepodzielności tych funduszów między członków.

Ustalony stosunek obrotów, dokonanych przez spółdzielnię z członkami i nieczłonkami stanowi podstawę do obliczenia podlegających podatkowi dochodowemu dochodów, pochodzących z obrotów z nieczłonkami.

Dla jaśniejszego zrozumienia powyższego zagadnienia podamy kilka przykładów, ilustrujących przypadki zastosowania lub niezastosowania ulg podatkowych w odniesieniu do spółdzielni.

Przykład I. Obrót dokonany przez spółdzielnię w zakresie podstawowej czynności spółdzielni (spółdzielni działającej na podstawie ustawy o spółdzielniach i należącej do związku rewizyjnego) wynosi 80.000 zł, przy czym cały ten obrót przypadał na obrót z członkami.

Zysk bilansowy wyniósł 12.000 zł.

Ponieważ obrót dokonany został wyłącznie z członkami spółdzielnia będzie wolna całkowicie od podatku dochodowego.

Przykład II. Obrót spółdzielni, działającej na podstawie ustawy o spółdzielniach i należącej do związku rewizyjnego wyniósł 600.000 zł, z tego przypadło:

a) na obroty z członkami . . . . . 450.000 zł = 75%
b) na obroty z nieczłonkami . . . . . 150.000 zł = 25%

Nadwyżka bilansowa wyniosła 24.000 zł i została podzielona przez Walne Zgromadzenie udziałowców jak następuje:

1) na fundusz zasobowy	6.000 zł
2) na dywidendę od udziałów	3.000 „
3) na zwroty od zakupów	12.000 „
4) na cele kulturalno-oświatowe	3.000 „
	24.000 zł

Dla ustalenia, czy spółdzielni przysługują w ogóle ulgi, należy sprawdzić, czy spółdzielnia spełniła warunek przelania przypadających na nieczłonków zwrotów do funduszów niepodzielnych. Ponieważ stosunek procentowy obrotów z nieczłonkami do ogólnych obrotów spółdzielni wynosi 25%, przypadające na nieczłonków zwroty wynoszą 25% zysku bilansowego tj. z kwoty 24.000 zł — 6.000 zł.

Wobec przelania do funduszu zasobowego właśnie kwoty 6.000 zł spółdzielnia korzysta w podatku dochodowym z ulgi przez odliczenie od zysku bilansowego (24.000 zł) sumy nadwyżek bilansowych, pochodzących z obrotów z członkami (75 % zysku bilansowego), tj. kwotę 18.000 zł, i pozostaje do opodatkowania jedynie kwota 6.000 zł zysku, pochodzącego z obrotów z nieczłonkami.

Przykład III. Obrót dokonany przez spółdzielnię spożywców działającą na podstawie ustawy o spółdzielniach i należącą do związku rewizyjnego wyniósł ogółem 200.000 zł, z czego przypadało:

a) na obroty z członkami — 80.000 zł czyli 40%,
b) i na obroty z nieczłonkami — 120.000 zł czyli 60 %.

Zysk bilansowy wyniósł 25.000 zł, i został podzielony przez Walne Zgromadzenie członków w sposób następujący:

1) na fundusz zasobowy	16.000 zł
2) na dywidendę od udziałów	2.000 „
3) na zwroty towarowe	4.000 „
4) na gratyfikację zarządu	1.500 „
5) na gratyfikację personelu	700 „
6) rezerwa na podatek dochodowy	300 „
7) na cele społeczne	500 „
Razem	25.000 zł

Dla ustalenia, czy spółdzielni przysługują faktyczne ulgi należy najpierw sprawdzić, czy przelana została odpowiednia kwota do funduszów niepodzielnych. W konkretnym przypadku należy przelać do tych funduszów 60% zysku bilansowego tj. 15.000 zł. Wobec przelania do funduszu zasobowego kwoty 16.000 zł spółdzielnia korzysta z ulg w podatku dochodowym.

Od zysku bilansowego		25.000 zł
należy odliczyć stosownie do przepisów art. 6 ustawy o pod. doch.:		
1) gratyfikację zarządu	1.500 zł	
2) gratyfikację pracowników	700 „	2.200 zł
Pozostaje nadwyżka podatkowa		22.800 zł
z której to kwoty podlega odliczeniu suma nadwyżek bilansowych, pochodząca z obrotów z członkami tj. 40% od kwoty 22.800 czyli		9.120 „
a podlegać będzie podatkowi kwota nadwyżek bilansowych, pochodzących z obrotów z nieczłonkami, czyli kwota		13.680 „

Przykład IV. Obrót dokonany przez spółdzielnię w zakresie podstawowej czynności wynosi 180.000 zł, z czego przypada:

a) na obroty z członkami . . . . . 120.000 zł czyli 66,67%
b) na obroty z nieczłonkami . . . . . 60.000 „ czyli 33.33%

Nadwyżka bilansowa spółdzielni wynosiła 21.000 zł i została podzielona przez Walne Zgromadzenie udziałowców jak następuje:

1) na fundusz zasobowy	8.000 zł
2) na dywidendę od udziałów	2.100 „

3) na zwroty towarowe	8.400 „
4) na gratyfikację personelu	1.500 „
5) na cele społeczne	1.000 „
Razem	21.000 zł

Nadto władze podatkowe przy rewizji ksiąg spółdzielni ustaliły następujące pozycje doliczalne do zysku bilansowego w myśl przepisów ustawy o podatku dochodowym:

1) wynagrodzenie członków zarządu ponad ustawową normę (art. 21 ustęp 3 ustawy)	4.000 zł
2) ofiary	200 „
3) podatek dochodowy zapłacony w roku sprawozdawczym	800 „
Razem	5.000 zł

Dla ustalenia, czy w ogóle spółdzielni przysługują ulgi, należy w pierwszym rzędzie sprawdzić, czy przelana została odpowiednia kwota tytułem zwrotów do funduszów niepodzielnych. W konkretnym przypadku należało przelać z zysku bilansowego 21.000 zł, 33.33% tj. 7.000 zł.

Wobec przelania do funduszu zasobowego kwoty 8.000 zł spółdzielnia korzysta z ulg podatkowych w podatku dochodowym.

Sposób obliczenia dochodu podatkowego.

Do zysku bilansowego spółdzielni	21.000 zł
doliczyć należy:	
a) wynagrodzenia członków zarządu ponad normę ustawową (art. 21 ust. 3 ustawy)	4.000 zł
b) ofiary	200 „
c) podatek dochodowy	800 „
wobec czego dochód spółdzielni wyniesie	26.000 zł
i odliczyć stosownie do przepisów art. 6 ustawy przyznaną z zysku bilansowego gratyfikację personelu	1.500 zł
pozostaje zysk podatkowy	24.500 zł
z której to kwoty podlegać będzie odliczeniu w myśl art. 16 ust. 6 kwota nadwyżek bilansowych, pochodząca z obrotów z członkami tj. 66.67% od zł 24.500 =	16,333,66 zł
a podlegać będzie opodatkowaniu kwota nadwyżek bilansowych pochodząca z obrotów z nieczłonkami, czyli	8.166,34 zł

Przykład V. Obrót dokonany przez spółdzielnię spożywców wyniósł 205.414 zł, z czego przypadło:

a) na obroty z członkami	154.061 zł czyli 75%
b) na obroty z nieczłonkami	51.353 zł czyli 25%

Nadwyżka bilansowa wyniosła 8.395 zł 77 gr i została podzielona przez Walne Zgromadzenie udziałowców jak następuje:

a) na fundusz zasobowy	839,58 zł
b) na dywidendę od udziałów	210,95 „
c) na zwroty od zakupów	3.794,63 „
d) na 1,5% od obrotu dla zarządu	1.027,07 „
e) na wynagrodzenia personelu	170,00 „
f) na podatek	90,54 „

g) na cele społeczne	1.948,00 „
h) na pomoc zimową	315,00 „
Razem	8.395,77 zł

Dla ustalenia, czy spółdzielni przysługują ulgi sprawdzamy, czy przelana została odpowiednia kwota tytułem zwrotów do funduszów niepodzielnych. W danym przypadku należało przelać 25% zysku bilansowego, wynoszącego zł 8.395,77 zł, a więc kwotę 2.098,94 zł. Wobec przelania do funduszu zasobowego tylko kwoty 839,58 zł, spółdzielnia w ogóle z ulg nie korzysta.

Skala podatkowa dla dochodów fundowanych (Dz. I ustawy)

Skala podatkowa dla dochodów fundowanych podana jest w art. 23 ustawy, Minister Skarbu posiada uprawnienia do obniżenia tej skali (art. 46a). Dla wszystkich podatników, osoby fizyczne, prawne, spadki wakujące, osiągających dochód ponad granicę minimum egzystencji (1.500 zł) aż do dochodu 200.000 zł wyznacza ustawa podatek w stałych progresywnych stawkach. Stopni dochodu jest 73. Każdy ze stopni ma górną i dolną granicę rocznego dochodu, i przypadającą od dochodu właściwego stopnia kwotę podatkową.

Przy dochodzie ponad 200.000 zł podatek wynosi 70.000 zł, a prócz tego 3.500 zł od każdych pełnych 10.000 zł ponad 200.000 zł, a o ile chodzi o osoby fizyczne i spadki wakujące jeszcze nadto od 1,5% do 15% od całego podlegającego podatkowi dochodu. Np. dochód osoby fizycznej wynosi 400.200 zł.

Obliczenie podatku:	
od 200.000 zł wynosi podatek	70.000 zł
od każdych następnych pełnych 10.000 zł po 3.500 zł czyli 3.500zł×20 =	70.000 „
Nadto od 400.200 zł 4% =	16.008 „
Razem	156.008 zł

Podatek dla osoby prawnej przy tym samym dochodzie wynosił by tylko 140.000 zł.

Podatek należy obliczać w ten sposób, aby z dochodu wyższego stopnia, po potrąceniu podatku na ten stopień przypadającego nie zostawało nigdy mniej, niż zostaje z najwyższego dochodu poprzedniego stopnia, po potrąceniu podatku, przypadającego na ten ostatni stopień. Jeżeli z dochodu, ustalonego do wymiaru podatku, po potrąceniu przypadającej kwoty podatkowej pozostanie mniej, niż wynosi najwyższy dochód wolny od podatku, wówczas należy podatek wymierzyć i pobrać tylko wysokości nadwyżki z dochodu ponad tę najwyższą granicę.

Jest to tak zwana **„stopa pośrednia"**.

Stopa pośrednia ma zastosowanie również przy wymiarze podatku od dochodu przekraczającego 200.000 zł.

Przykład:	
Dochód podlegający opodatkowaniu wynosi	80.100 zł
od dochodu 80.100 zł winien przypadać podatek (stopień 59) w kwocie	19.836 „
po potrąceniu jednak tego podatku od podlegającego podatkowi dochodu pozostaje (80.100 zł mniej 19.836 zł dochodu)	60.264 zł
od najwyższego dochodu poprzedniego stopnia tj. 80.000 zł (stopień 58) przypada podatek	17.472 „
a ponieważ po potrąceniu tego podatku od podlegającego podatkowi dochodu pozostaje (80.000 mniej 17.472)	62.528 „
przeto od dochodu 80.100 zł wymierza się tytułem podatku tylko różnicę między 80.100 zł a 62.528 zł tj. zamiast 19.836 zł	17.572 „

Zwyżki i zniżki podatkowe.

Stopę podatkową podwyższa się o 14%, gdy płatnik ma dochód, przekraczający rocznie 3.600 zł, a w roku, którego dochód ma być opodatkowany nie miał na swym utrzymaniu żadnego członka rodziny (nieżonaci, niezamężne, wdowy, wdowcy, księża art.. 26).

Wyższe opodatkowanie osób niezamężnych lub nieżonatych nie wynika w ustawie polskiej z postulatów polityki populacyjnej (skłanianie do wstępowania w związki małżeńskie), lecz z postulatów fiskalno-podatkowych, które każą obciążać w wyższym stopniu osoby, o większej zdolności płatniczej, pochodzącej z braku rodziny i ciężarów rodzinnych. Dlatego też postanowienia powyższe odnoszą się również do duchownych, obowiązanych do zachowania celibatu.

Natomiast, o ile na utrzymaniu głowy rodziny, której dochód podlegający opodatkowaniu nie przekracza 7.200 zł, znajduje się więcej niż jeden członek rodziny, wówczas przypadającą stopę podatkową obniża się o dwa stopnie na każdego następnego członka rodziny. Gdyby na podstawie tej ulgi przypadło zmniejszyć stopę podatkową poniżej pierwszego stopnia następuje zupełne zwolnienie od podatku (art. 27).

Za **członków rodziny** ustawa uważa: małżonków, dzieci ślubne, nieślubne i przysposobione, krewnych męża i żony w linii wstępnej i zstępnej, rodzeństwo męża i żony oraz dzieci rodzeństwa tychże (art. 28).

Przygodne zasilenie członka rodziny nie jest równoznaczne z jego utrzymaniem. Zniżka z art. 27 służy również spadkowi wakującemu. Ustalenie stanu członków rodziny w granicach i pod warunkami art. 27 jest obowiązkiem władz wymiarowych, o ile posiadają dane uzasadniające przyznanie tych ulg, natomiast nie nakładają one obowiązku zbierania przez te władze tych danych z urzędu.

Instancja odwoławcza, obniżając dochód poniżej 7.200 zł obowiązana jest z urzędu uwzględnić prawa płatnika do zniżki z art. 27.

Może również nastąpić obniżenie podatku obok zniżek rodzinnych nie więcej jednak jak o 3 stopnie z urzędu lub na prośbę płatnika z powodu nadzwyczajnych okoliczności (nadmierne obciążenia rodziną, długotrwała choroba, pożar, powódź, itp.). Ulga ta może być przyznana, gdy dochód nie przekracza 12.000 zł. Przyznanie ulgi należy do zakresu swobodnego uznania władz skarbowych.

Do stawek państwowego podatku dochodowego nie mogą być w zasadzie pobierane żadne dodatki na rzecz związków samorządowych. Od tej zasady czyni ustawa wyjątek, o ile chodzi o województwa poznańskie, pomorskie, oraz górnośląską część województwa śląskiego, gdzie gminy i powiatowe związki samorządowe mogą pobierać na podstawie uchwał organów stanowiących dodatki samorządowe do podatku dochodowego od 4% do 5%.

W razie zwolnienia płatnika od podatku z powodu zniżek rodzinnych i nadzwyczajnych okoliczności (art. 27 i 29) następuje zwolnienie również od dodatku.

Przedpłata na podatek dochodowy płatna jest równocześnie ze złożeniem zeznan o dochodzie. Osoby nie obowiązane do składania zeznań nie są obowiązane do uiszczenia przedpłaty (§ 93 rozp. wyk. do ord. podatkowej).

Różnica wymiaru płatna jest 1 listopada, o ile płatnik otrzyma nakaz płatniczy na 30 dni przed tym terminem, w przeciwnym razie po 30 dniach od doręczenia nakazu.

O ile chodzi o inne ulgi, zawarte w samej ustawie o podatku dochodowym, to jeszcze zawiera takie ulgi art. 38 ustawy. Stawia on zasadę, że zmiany, jakie zachodzą w ciągu roku podatkowego, jeśli wskutek nieszczęśliwych okoliczności lub nadzwyczajnych wydarzeń zdolność płatnicza osoby fizycznej znacznie osłabia, urząd skarbowy

może na prośbę podatnika wniesioną najpóźniej do końca roku podatkowego umorzyć odpowiednią część wymierzonego podatku, gdy uzna, że podatnik tej ulgi potrzebuje. Jako takie nieszczęśliwe okoliczności i nadzwyczajne wydarzenia należy uważać długotrwałe choroby, śmierć członków rodziny, powódź, grad, kradzież, pożar i inne wydarzenia żywiołowe itp.

Opodatkowanie dochodów niefundowanych (Dz. II ustawy).

Zanim przystąpimy do omówienia przepisów normujących opodatkowanie „dochodów niefundowanych", podajemy kilka ciekawych danych statystycznych ujętych w poniżej zamieszczonej tablicy.

Tablica II

Podatek dochodowy — Dz. II ust.

Wymiar i pobór						Wpływy		Uwagi
Okres podatkowy	Ilość służbodawców opłacających podatek	Ilość pracowników podatków	Kwota podatku (w tys.zł) wpłaconego	wymierzonego	Razem	Rok budżetowy	Kwota w tysiąc. zł	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1928	brak dan.	507,390	brak danych		66.237	1928/29	75.400	Dane rubr. 4—6 i 8 odnośnie lat 1928-1935 nie obejmują danych odnośnie dodatków nadzwyczajnych 10% wzgl. 15% i dodatku kryzysowego
1929	brak		danych			1929/30	91,500	
1930	27.822	487.106	84.194	6 084	90.278	1930/31	96.900	
1931/32	30.250	388.867	65.093	6.230	71,323	1931/32	71.700	
1932/33	28.794	338.883	53 457	6.062	59.519	1932/33	60.500	
1933/34	29.141	349.064	48.083	5.311	53,394	1933/34	56 900	
1934	brak		danych			1934/35	63.700	
1935	23,878	281.289	48.023	3.363	51.386	1935/36	77.300	
1936	46 707	592.791	100.995	5.941	106.936	1936/37	105.900	
1937	48.873	693.953	122.138	4.097	126.235	1937/38	123.000	Dane przybliżone

Za dochód z uposażeń, emerytur i z najemnej pracy uważa się (art. 20) wszelkiego rodzaju wynagrodzenia w pieniądzach lub w naturze, jakie podatnik uzyskuje ze swego stosunku służbowego lub z tytułu najmu pracy łącznie ze wszystkimi dodatkami, jak również wszelkiego rodzaju wynagrodzenia, wypłacane osobom, należącym do składu zarządu, rad, komitetów nadzorczych i komisji rewizyjnych osób prawnych.

Przez stosunek służbowy należy rozumieć stosunek prawno-publiczny.

Najem pracy jest stosunkiem prawno-prywatnym, który kodeks zobowiązań nazywa umową o pracę (art. 441 k. z.).

Głównymi zasadami ustawy, dotyczącymi opodatkowania dochodu z uposażeń emerytur i najemnej pracy są:

a) dochodów tych nie włącza się do ogólnego dochodu płatnika,
b) przedmiotem opodatkowania jest dochód bieżący a nie osiągnięty w roku ubiegłym, poprzedzającym rok podatkowy,
c) za podstawę opodatkowania przyjmuje się wysokość uposażenia, emerytur lub wynagrodzenia za pracę, obliczoną w stosunku rocznym,
d) dochody, przewidziane w Dziale II opodatkowuje się w całości i nie uwzględnia się odliczeń, zwyżek i zniżek podatkowych, o których była wyżej mowa,
e) podatek z dochodów opodatkowanych z Działu II oblicza służbodawca i pobiera drogą potrącenia.

Do dochodów z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za pracę zalicza ustawa wszelkiego rodzaju wynagrodzenia w pieniądzach lub w naturze, a w szczególności, uposażenia służbowe, dodatki służbowe, remuneracje, tantiemy, czesne, taksy egzaminacyjne, promocyjne, wynagrodzenia od sztuki, akordowe, żetonowe, prowizje i inne dodatki, jakąkolwiek bądź nazwę mające, pobierane przez oficerów, duchownych, urzędników wojskowych, pracowników państwowych, samorządowych i innych instytucyj publicznych, oraz przez pracowników, pozostających w prywatnym stosunku najmu pracy, a także osoby, należące do składów zarządów, rad, komitetów nadzorczych i komisji rewizyjnych osób prawnych, dopłaty, wyznaczone na utrzymanie księżom świeckim i członkom zakonów regularnych z funduszów Państwa, samorządów lub innych funduszów publicznych, emerytury i zaopatrzenia, jakie pobierają podane wyżej osoby z powodu czasowego lub stałego przeniesienia w stan spoczynku lub po wystąpieniu z czynnej służby, albo po zaprzestaniu pełnienia obowiązków z innych przyczyn oraz zaopatrzenia, jakie wdowy i sieroty po wspomnianych osobach pobierają od służbodawcy, albo też z funduszów i kas, do których służbodawcy składają wkłady na emerytury lub zaopatrzenia.

Oprócz świadczeń w gotówce zalicza ustawa do dochodów z uposażeń, wynagrodzeń i emerytur także wartość czynszową udzielonego bezpłatnie przez służbodawcę mieszkania i wartość innych naturalii.

Wynagrodzenie z tytułu umowy o pracy, stanowiące świadczenia wyłącznie za wynik pracy, albo za wykonaną pracę, a nie wytwarzające w czasie trwania pracy stosunku zależności do pracodawcy i wskutek tego niepochodzące od służbodawcy należą do kategorii dochodów, płynących z zajęcia zawodowego lub zatrudnienia o celach zarobkowych i podpadają pod dochód, opodatkowany według Działu I ustawy. Należą tu wynagrodzenia za roboty na zamówienie (umowa o dzieło), wynagrodzenia za pracę płatną od sztuki a wykonaną dla potrzeb przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego, poza nakładem tegoż (przemysł domowy), dochód duchownych z opłat stuły (iura stolae), dochód woźnych, portierów, kelnerów, otrzymywany w postaci datków, lub podatków nie od służbodawcy (nie chodzi tu u kelnerów o 10% dodatek inkasowany od gości, który stanowi dochód z tytułu umowy o pracę, podlegający podatkowi dochodowemu Dział II).

Jest uposażeniem odszkodowanie wypłacane miesięcznie za przedwczesne rozwiązanie umowy, wynagrodzenie oglądacza zwierząt, potrącane przez niego z opłat, nałożonych na posiadaczy zwierząt, opłaty ubezpieczeniowe, płacone przez służbodawcę za pracownika.

Na podstawie specjalnych przepisów uwolnione zostały od podatku dochodowego uposażenia czynnych pracowników państwowych, wojska, sędziów, policji, straży granicznej, pracowników Polskie Koleje Państwowe i Polska Poczta, Telegraf i Telefon. Nie jest uwolnione wynagrodzenie komisarzy, członków zarządu rad nadzorczych, będących urzędnikami państwowymi, uposażenia pracowników państwowych kontraktowych oraz emerytów, których przeniesiono na emeryturę **przed** 1 lutym 1934 r. (emeryci, przeniesieni na emeryturę **po** tym terminie są zwolnieni od podatku dochodowego od uposażeń).

Nie stanowią dochodu tak zwane **koszty służbowe,** t. j. wydatki, związane z wykonywaniem obowiązków służbowych, w szczególności u oficerów, wojskowych, urzędników państwowych i samorządowych, choćby coś zaoszczędzili z przeznaczonej sumy lub choćby te sumy, określone były jako ryczałt. Osoby poza powyższym kołem muszą na żądanie władzy udowodnić kwoty rzeczywiście na koszty służbowe wydane, nadto zawartą umowę, że odszkodowanie za koszty służbowe jest w ogóle należne. To

samo dotyczy **kosztów reprezentacyjnych.** W razie niemożności przedłożenia na niektóre wydatki dowodu, winno być przynajmniej w wyjaśnieniu podane, ile wynosiły poszczególne pozycje i gdzie zostały wydatkowane, a to celem umożliwienia władzy skarbowej przeprowadzenia krytycznej oceny ich wysokości.

Odprawy, wypłacane przez pracodawcę pracownikom z tytułu rozwiązania stosunku służbowego, bądź to na podstawie obowiązujących norm prawnych, bądź też na podstawie specjalnie zawartych umów o pracę, podlegają opodatkowaniu według Działu II, jako dochód uzyskany z tytułu umowy o pracę. Odprawy natomiast, wypłacane przez służbodawcę wdowom i sierotom po śmierci pracownika nie podlegają opodatkowaniu ani według Działu I, ani według Działu II, bowiem osoby, które otrzymują te odprawy, nie łączy z pracodawcą żaden stosunek służbowy, a o ile chodzi o Dział I ustawy, to odprawy nie są dochodem, podlegającym opodatkowaniu (art. 7).

Jak już powyżej wskazano, podstawę opodatkowania przy uposażeniach, emeryturach lub wynagrodzeniach stanowi bieżący dochód tak w pieniądzach jak i w naturze, obliczony w stosunku rocznym (art. 42 ust. 1).

Wartość pieniężną dochodów w naturze oblicza się według ceny w dniu 1 stycznia roku podatkowego (art. 42 ust. 3).

Minimum dochodu, niepodlegające podatkowi wynosi 1.500 zł.

Podatek pobiera się drogą potrącenia przez służbodawcę, przy każdej wypłacie uposażenia.

Skalę podatkową podaje art. 43 ustawy. Zawiera ona 80 stopni, każdy z nich z górną i dolną granicą rocznego wynagrodzenia i ze stopą procentową, która winna być zastosowana przy obliczeniu podatku od dochodu danego stopnia. Tzw. „stopy pośredniej" przy obliczaniu podatku dochodowego od uposażeń ustawa nie przewiduje.

Podstawę do ustalenia stopy procentowej, przypającego do potrącenia podatku stanowi wysokość wypłacanego wynagrodzenia, obliczona w stosunku rocznym.

Jeżeli wysokość uposażenia ulega zmianie, należy ją już przy najbliższej wypłacie uwzględnić i za podstawę potrącenia przyjąć kwotę zmienionego uposażenia, obliczoną w stosunku rocznym.

Stopę procentową podatku, przypadającego od jednorazowych wynagrodzeń ustala się w ten sposób, że jednorazowe wynagrodzenie dodaje się do sumy dochodu, obliczonego w stosunku rocznym na podstawie ostatniego periodycznego uposażenia. Podatek potrąca się według otrzymanej w ten sposób stopy procentowej od sumy jednorazowo wypłacanego wynagrodzenia.

Przy obliczaniu podatku od uposażeń pracowników, otrzymujących zarobki codziennie, celem doprowadzenia do stosunku rocznego mnoży się otrzymaną wypłatę przez 300, przy dekadowych wypłatach mnożnik ten wynosi 36, zaś przy tygodniowych 52.

Przykłady:

1) Pracodawca wypłaca pracownikowi miesięcznie uposażenie za styczeń w kwocie 600 zł. Wysokość tego uposażenia obliczona w stosunku rocznych wynosi (600 × 12), tj. 7.200 zł. Stopa procentowa od rocznego dochodu wynosi 6,8%, służbodawca zatem przy wypłacie 600 zł potrącić winien podatek 40,80 zł.
2) Pracodawca wypłaca temu pracownikowi miesięczne uposażenie za luty, podwyższone z 600 zł na 800 zł wysokość tego uposażenia obliczona w stosunku rocznym (800 × 12), wynosi 9.600 zł. Stopa procentowa od tego dochodu wynosi 8,2%, zatem służbodawca przy wypłacie wspomnianych 800 zł winien potrącić podatek w kwocie 65,60 zł.
3) Służbodawca wypłaca za marzec uposażenie temuż samemu pracownikowi w

sumie 800 zł i jednorazowe wynagrodzenie w wysokości 1.000 zł, razem 1.800 zł. Celem ustalenia stopy procentowej obliczamy wysokość periodycznego uposażenia w stosunku rocznym (800× 12) tj. 9.600 zł, do której to sumy dodajemy jednorazowe wynagrodzenie, otrzymując razem sumę 10.600 zł. Stopa procentowa od rocznego dochodu 10.600 zł wynosi 9,2%, służbodawca zatem potrąca przy wypłacie wspomnianych 1.800 zł podatek w kwocie 165,60 zł.

W stosunku do osób, które nie otrzymują periodycznych wynagrodzeń, podstawę do ustalenia stopy procentowej stanowi kwota, wypłaconego wynagrodzenia. Jeżeli dana osoba otrzymuje w ciągu roku z jednego źródła dwa lub więcej tego rodzaju wynagrodzeń, wówczas celem ustalenia właściwej stopy procentowej i obliczenia podatku należy do kwoty bieżąco wypłaconej dodawać kwoty wypłat uprzednio w danym roku dokonanych i na podstawie łącznej sumy ustalać stopę procentową i obliczać podatek. Od tak ustalonej kwoty podatku potrąca się podatek poprzednio pobrany, a pozostała różnica stanowi podatek, przypadający bieżąco do potrącenia.

Celem należytego zrozumienia powyższych zasad obliczenia podatku, zobrazujemy je przykładem.

4) Członek rady nadzorczej spółki akcyjnej nie otrzymujący wynagrodzeń periodycznych, otrzymał otrzymał w roku 1937 od spółki następujące kwoty:

a) w lutym za udział w posiedzeniu rady . . . . . 300 zł
b) w kwietniu za udział w posiedzeniu rady . . . . . 200 „
c) w maju jednorazową wypłatę podziałów zysku spółki za rok 1936 . . . . . 30.000 „
d) w lipcu za udział w posiedzeniu . . . . . 3.000 „
e) we wrześniu jednorazową gratyfikację . . . . . 4.000 „
f) w listopadzie za udział w posiedzeniu rady . . . . . 300 „
g) w grudniu jednorazową gratyfikację . . . . . 2.000 „

Podatek od tych wynagrodzeń obliczy się i potrąci w sposób następujący:

a) w lutym i kwietniu nie przypada do potrącenia tytułem podatku żadna kwota, ponieważ dokonane wypłaty nie przekraczają 1.500 zł,
b) w maju przypada do potrącenia 5.814 zł (suma wypłat z miesięcy ubiegłych łącznie z wypłatą bieżącą — 30.600 zł, od tej kwoty podatek według 51 stopnia skali wynosi 5.814 zł),
c) w lipcu przypada do potrącenia 57 zł (suma wypłat z miesięcy ubiegłych łącznie z wypłatą bieżącą — 30.900 zł; od tej kwoty podatek wg. 51 stopnia skali wynosi 5.871 zł mniej dotychczas wpłacone 5.814 = 57 zł),
d) we wrześniu przypada do potrącenia 1318.40 zł (suma wypłat z miesięcy ubiegłych łącznie z wypłatą bieżącą wynosi 34900 zł; od tej kwoty podatek wg. 53 stopnia skali wynosi 7189.40 mniej potrącone dotychczas 5871 zł tj. 1318.40 zł),
e) w listopadzie przypada do potrącenia 61.80 zł (suma wypłat z miesięcy ubiegłych łącznie z wypłatą bieżącą wynosi 35.200 zł; od tej kwoty podatek wg. 53 stopnia skali wynosi 7251.20 zł mniej potrącone dotychczas 7189.40 zł tj. 61.80),
f) w grudniu przypada do potrącenia 709.60 zł (suma wypłat z miesięcy ubiegłych łącznie z wypłatą bieżącą wynosi 37.200 zł; od tej kwoty podatek wg. 54 stopnia skali wynosi 7960.80 zł mniej potrącone dotychczas 7251.20 zł tj. 709.60 zł).

Jeżeli służbodawca nie potrąca należnego podatku od wypłacanego wynagrodzenia, lecz ponosi go z własnych funduszów, wówczas obowiązany jest przyjąć za podstawę obliczenia podatku taką kwotę wynagrodzenia, by po potrąceniu od tej kwoty obliczonego podatku, pozostała różnica wyrażała sumę przypadającą pracownikowi do wypłaty.

Jeżeli pracodawca opłaca za pracownika z funduszów własnych nie tylko podatek dochodowy, ale i inne świadczenia, które winien ponosić sam pracownik (ubezpieczenie społeczne, Fundusz Pracy itd.) wówczas za „sumę przypadającą pracownikowi do wypłaty" należy rozumieć kwotę rzeczywiście przez pracownika otrzymaną łącznie z wyżej wymienionymi świadczeniami.

Obliczenie podatku jest bardzo skomplikowane, dlatego też opracowano dla ułatwienia powyższych obliczeń specjalną skalę (zobacz ok. Min. Sk. z dnia 8 lipca 1936 r. L. D. V. 21454/2/36), opartą na regule matematycznej:

$$W.b. = \frac{W.n. \times 100}{100 - p}$$

gdzie W. b. oznacza wynagrodzenie brutto; W. n. — sumę, przypadającą pracownikowi do wypłaty, a p — stopę procentową według skali z art. 43.

Przykład:

Pracownikowi wypłacono wynagrodzenie miesięczne 5000 zł, czyli rocznie 60.000 zł. Według 67 stopnia skali podanej w okólniku Min. Sk. stopa procentowa wynosi 33,2%. Obliczenie podatku:

$$W.b. = \frac{5000 \times 100}{100 - 33.2} = \frac{5000 \times 100}{66.8} = 7.485.03 \text{ zł}.$$

mniej wypłacone wynagrodzenie	5.000
różnica zatem przypadająca do zapłacenia podatku wyniesie	2.485.03 zł.

Potrącone kwoty podatku służbodawcy wpłacają w ciągu 7 dni po upływie miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiła wypłata wynagrodzenia, w kasie właściwego urzędu skarbowego. Przy wpłacie składają służbodawcy wykaz potrąceń lub odpis listy płac.

Podatek od skumulowanych uposażeń.

Dochody z uposażeń, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę opodatkowane są zrazu u każdego służbodawcy odrębnie. Po upływie jednak roku kalendarzowego osoby, które:

a) otrzymują wynagrodzenia od różnych służbodawców,
b) otrzymują od **jednego służbodawcy dwa lub więcej wynagrodzeń periodycznych, bądź też obok wynagrodzenia periodycznego również wynagrodzenia jednorazowe,** o ile łączna suma wynagrodzeń za dany rok kalendarzowy przekracza **4800 zł,**

— obowiązane są zesumować (skumulować) po upływie danego roku swoje dochody i obliczyć różnicę w podatku, powstałą wskutek tego, że opodatkowanie miało miejsce u każdego służbodawcy odrębnie i że skutkiem tego do każdego wynagrodzenia była stosowana skala niższa od tej, któraby była zastosowana wobec obowiązującej progresji dla łącznej sumy pobranych uposażeń (art. 45).

Obowiązek kumulacji nie istnieje, gdy pracownik nawet kilkakrotnie w ciągu roku zmieniał miejsce zatrudnienia, przy czym nie istniał fakt równoczesnego pełnienia pracy u dwóch pracodawców.

Pracodawca może za zgodą pracownika potrącać od uposażenia podatek w kwotach wyższych niźli wynika ze skali art. 43, gdy pracownik w przewidywaniu obowiązku

kumulacji godzi się na potrącenie podatku w kwotach wyższych, aby przedterminowo różnicę w podatku uiścić w ratach.

W wypadkach, gdy ze złożonego przez płatnika obliczenia różnicy po zastosowaniu do sumy łącznych wynagrodzeń odpowiedniej stopy procentowej — wynika, iż służbodawcy potrącali podatku więcej, niźli wypada po skumulowaniu wynagrodzeń, nadpłacone w ten sposób sumy są zaliczane na inne zaległości podatkowe danego płatnika, bądź te zwracane w gotówce, o ile ten płatnik nie posiada zaległości. Ten sposób postępowania również stosuje się, gdy płatnik nie był obowiązany do złożenia zeznania z tytułu kumulacji, a mimo to zeznanie złożył i z zeznania wynika różnica na jego korzyść. Zasady powyższe zostaną zgodnie z poleceniami Ministerstwa Skarbu zastosowane poraz pierwszy do wynagrodzeń wypłaconych w ciągu roku kalendarzowego 1938.

Również emerytura, od której potrąca się podatek dochodowy winna być skumulowana z innym wynagrodzeniem, a różnica w podatku uiszczona. Komulacji podlegają zgodnie z orzecznictwem NTA wynagrodzenia za granicą pobierane z wynagrodzeniem, pobieranym w Polsce.

Kumulacja nie dotyczy dodatku komunalnego z art. 24 ustawy. Przy kumulacji istnieje „stopa pośrednia" podobnie jak przy obliczeniu podatku dochodowego według Działu I ustawy.

Różnica w kumulacji płatna jest w dwu ratach półrocznych: do dnia 15 kwietnia i do dnia 15 października każdego roku.

Podatek od kapitałów i rent

Rys historyczny

Podatek od kapitałów i rent nie odgrywał w naszym systemie podatkowym w ogóle, a w szczególności obecnie większej roli. W okresie największego rozwoju wpływy z tego podatku nie przekroczyły kwoty 16 milionów złotych.

Powyższy podatek wprowadza ustawa z dnia 16 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 517).

Przepisy tej ustawy są wzorowane na rosyjskiej ustawie z r. 1855 o podatku od dochodów z kapitałów pieniężnych i ustawie z r. 1887 r. o podatku od specjalnych rachunków bieżących (Tom V. Zb. Praw. z 1903 r.).

Zasadniczą cechą tego podatku wyróżniającą go wśród innych podatków jest, że płatnikiem podatku i właściwym podatnikiem są różne osoby; dłużnik potrąca podatek wierzycielowi i wnosi go za niego do kasy skarbowej. W dobie braku kapitału na rynkach kredytowych wierzyciel częstokroć nie pozwala potrącić sobie podatku, ale przerzuca go na dłużnika.

Przedmioty podlegające podatkowi obejmują dwa początkowe artykuły ustawy.

Artykuł pierwszy za podstawę opodatkowania uważa majątek, a mianowicie kapitały ponad pewną wysokość, zabezpieczone bezpośrednio na nieruchomościach bez względu na to czy przynoszą dochód, czy nie (z wyjątkiem kapitałów wymienionych w art. 2 ust. 3 i 4) oraz skapitalizowane wartości zabezpieczonych bezpośrednio na nieruchomościach rent i innych powtarzających się świadczeń pieniężnych.

Według art. 2 podatkowi od kapitałów i rent podlegały:

1) przychody z wszelkiego rodzaju wartości papierów państwowych, publicznych i prywatnych,

Podatek płatny był w ciągu 14 dni licząc od terminu płatności procentów.

Podatkowi nie podlegały procenty od papierów, które na podstawie warunków ich emisji zostały zwolnione od płacenia podatków przez specjalne przepisy prawne. Dotyczyło to przeważnie papierów wartościowych.

2) Przychody z wkładów na rachunek bieżący i z innych wkładów procentowych w bankach państwowych, publicznych i prywatnych, kasach oszczędności, instytucjach i przedsiębiorstwach kredytowych, domach bankowych i kantorach.

Rachunki bieżące właściwe (kontokorentowe) czyli rachunki korespondentów, są to rachunki otwierane przez wyżej wymienione instytucje klientom, powierzającym im załatwianie swych interesów handlowych.

Podatek ten obliczał się w wysokości 10% od nadwyżki przyznanych klijentowi procentów (kredytowych) ponad obowiązujące go procenty (debetowe). Jeżeli procenty debetowe przewyższały procenty kredytowe, to podatku się nie pobierało. Jeśli dla tego samego klienta instytucje (o których wyżej mowa) prowadziły kilka rachunków kontokorentowych to podatkowi podlegała różnica między procentami kredytowymi i debetowymi ze wszystkich tych rachunków.

3) Przychody z kapitałów pieniężnych, pożyczonych bez względu na formę przez osoby prywatne lub instytucje i przedsiębiorstwa nie obowiązane do publicznego składania rachunków instytucjom lub przedsiębiorstwom handlowym i przemysłowym podlegającym opłacie podatkowi przemysłowemu na zasadzie przepisów, ustanowionych do publicznego składania rachunków.

Podatkowi zatem nie podlegały przychody (procenty) wypłacane od należności z tytułu operacyj towarowych nie noszących cech wypożyczonych kapitałów pieniężnych.

Obowiązek podatkowy istniał o tyle, o ile przedsiębiorstwo obowiązane do publicznego składania rachunków obliczało należne procenty osobom fizycznym lub instytucjom i przedsiębiorstwom nieobowiązanym do publicznego składania rachunków, a przypadające od kapitałów pieniężnych, wypożyczonych przez te osoby lub instytucje.

O ile należność z tytułu kredytu towarowego zostawała wskutek prolongat przedłużana i straciła charakter zobowiązania towarowego praktyka ówczesna traktowała taki dług, jako pożyczkę, a procenty od niej opodatkowała podatkiem od kapitałów i rent.

4) przychody od kapitałów pieniężnych hipotecznie zabezpieczonych, których wierzycielami były przedsiębiorstwa i instytucje obowiązane do składania rachunków.

5) przychody pobierane w gotówce lub w naturze świadczeń, umówionych w kontraktach wydobywania ciał kopalnych z cudzego gruntu, o ile te świadczenia ustalono nie w kwocie pieniężnej ściśle oznaczonej, lecz w stosunku procentowym do ilości ciał kopalnych (procenta brutto);

6) specjalne rachunki bieżące (on'callowe) zabezpieczone przez złożenie papierów wartościowych lub w jakikolwiek inny sposób, otwarte w państwowych, publicznych lub prywatnych instytucjach kredytowych oraz domach bankowych.

Podstawą do określenia wysokości zabezpieczonego na nieruchomości kapitału był wpis hipoteczny.

Sposób poboru podatku przewidziany przez ustawę nie wymagał składania zeznań przez płatników opłacających podatek w myśl ustępów 1, 2, 3 i 6 art. 2, ani wystawiania dla tych płatników nakazów płatniczych przez władzę skarbową. Płatnicy ci byli tylko obowiązani w ciągu 8 dni po wpłaceniu podatku — złożyć właściwej władzy skarbowej wykaz, który zawierał wszelkie szczegóły dotyczące obliczenia podatku, władza zaś skarbowa w razie wątpliwości co do prawidłowego obliczenia podatku, mogła od płatnika zażądać w oznaczonym terminie wyjaśnień dodatkowych. Jeśli po spraw-

dzeniu okazało się, że podatek obliczono i zapłacono w kwocie niższej niźli przepisanej ustawą, władza skarbowa wzywała pisemnie płatnika, aby dodatkową kwotę podatku wpłacił w ciągu dni 14-stu. Przeciw wezwaniu przysługiwało płatnikowi odwołanie w ciągu 4-ch tygodni.

Płatnicy wymienieni w ust. 5 art. 2 byli obowiązani do złożenia zeznania tylko w pierwszym roku obowiązywania ustawy. Obowiązek składania zeznań w latach następnych istniał tylko w razie uruchomienia przedsiębiorstwa górniczego lub też zmian uzasadniających wzgl. rozciągających obowiązek podatkowy.

Podatek jak to już wyżej wspomniano wynosił:

1) dla przychodów podanych w ustępach 1—5 art. 2 — 10%,

2) od rachunków on'calowych 0,540% rocznie w stosunku do czasu i sumy pożyczek (liczb procentowych).

Termin płatności podatku wynosił:

1) o ile chodzi o przychody z papierów procentowych wypuszczanych przez instytucje publiczne i prywatne — w ciągu miesiąca od potrącenia podatku (art. 30 ust. 2),

2) od przychodów wymienionych w art. 2 ust. 2 i 6 — w przeciągu 2-ch miesięcy od dnia zamknięcia rachunków (art. 31).

3) od przychodów wymienionych w art. 2 ust. 2 ustawy — do 31 marca roku następującego po roku sprawozdawczym (art. 33).

4) od przychodów wymienionych w art. 2 ust. 3 ustawy — w terminach ustanowionych do uiszczania podatku przemysłowego (art. 34),

5) od przychodów wymienionych w art. 2 ust. 5 ustawy w ciągu 15 dni każdego miesiąca za każdy ubiegły kalendarzowy miesiąc produkcji (art. 35).

Minister Skarbu wydał do omawianej ustawy rozporządzenie wykonawcze dnia 8 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 199).

Z biegiem czasu z przyczyn natury gospodarczej podstawy wymiaru podatku od kapitałów i rent zostają znacznie ścieśnione.

I tak:

Ustawą z dnia 1 maja 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 376) zawieszono z dniem 1 maja 1923 r. pobór podatku od kapitałów i rent od kapitałów zabezpieczonych bezpośrednio na nieruchomościach w charakterze rzeczywistych długów, długów od skapitalizowanych wartości rent i innych powtarzających się świadczeniach na nieruchomościach (art. 1 ustawy) oraz od przychodów pieniężnych hipotecznie zabezpieczonych, których wierzycielami były przedsiębiorstwa i instytucje obowiązane do publicznego składania rachunków (art. 2 ust. 4 ustawy).

Zawieszenie to zostało wprowadzone w okresie takiej dewaluacji pieniądza, że pobór podatku z powyższych źródeł w ogóle się nie opłacał.

Zawieszenie to może być w każdej chwili cofnięte uchwałą Rady Ministrów.

Ustawa wspomniana różniczkuje stawki z art. 2 ust. 5 wynoszące 10% w ten sposób iż:

a) ustanawia 20% stawkę podatkową, o ile chodzi o świadczenia umówione w kontraktach wydobywania ropy i gazu;

b) zaś 10%, o ile chodzi o świadczenia umówione w kontraktach wydobywania innych ciał kopalnych.

Wreszcie ustawa określa termin płatności podatku od przychodów wymienionych w art. 2 ust. 3 ustawy (art. 34) w ciągu 2-ch miesięcy po upływie roku sprawozdawczego.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 18 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 133 poz. 1106) ustala zasady stosowania stałej jednostki do podatku od kapitałów i rent.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 stycznia 1924 r. (Dz. U.R.P. Nr 11, poz. 94) przyspiesza terminy płatności podatku od niektórych przychodów i tak:

1) o ile chodzi o przychody z papierów procentowych z jednego miesiąca do dni 14;

2) jeżeli chodzi o podatek od przychodów z art. 2 ust. 2 i 6 ustawy (art. 31) z terminu dwumiesięcznego do dni 14-stu;

3) o ile chodzi o podatek od przychodów z art. 2 ust. 2 ustawy (art. 33) w ciągu dwóch miesięcy po upływie roku operacyjnego, a nie jak dotychczas trzech miesięcy.

Ustawą z dnia 20 lipca 1925 r. o ulgach w podatku od kapitałów i rent (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 564) zwolniono od podatku od kapitałów i rent:

a) przychód z kapitałów pieniężnych, wymienionych w art. 2 ust. 2 i 3 ustawy, należących do osób fizycznych i prawnych mających za granicą miejsce stałego zamieszkania względnie siedzibę,

b) oraz przychody z obligacji, emitowanych przez związki samorządowe, instytucje kredytowe, tudzież przedsiębiorstwa przemysłowe (art. 2 ust. 1 ustawy).

Ulga powyższa, przyznana od 1. VII. 1925 r. wydana w okresie załamania się złotego w roku 1925 miała na celu faworyzowanie kredytu zagranicznego oraz długoterminowego kredytu krajowego.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 maja 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 403) przyznaje dalsze ulgi kredytowi długoterminowemu, zwalniając go z dniem 28 maja 1927 r. od podatku przychodu z listów zastawnych, emitowanych przez instytucje kredytowe.

Dalsza z kolei ustawa z dnia 1 lutego 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 67) — zawiesza z dniem 1 stycznia 1930 r. wymiar i pobór podatku z przychodów wymienionych w art. 2 ust. 1, 2 i 3 ustawy, a mianowicie od przychodów z wszelkiego rodzaju papierów procentowych, z wkładów na rachunek bieżący i innych wkładów procentowych wreszcie z kapitałów pożyczonych bez względu na formę przez osoby prywatne lub instytucje i przedsiębiorstwa nieobowiązane do publicznego składania sprawozdań.

W ten sposób podatku od kapitałów i rent nie pobiera się obecnie ze źródeł wymienionych w art. 1 i art. 2 ust. 1, 2, 3 i 4 ustawy.

Przepisy art. 2 ust. 5 i 6 ustawy zostaną omówione w części traktującej w sposób systematyczny obowiązujące obecnie ustawodawstwo skarbowe.

Dla całokształtu omówienia rysu historycznego podatku od kapitałów i rent należy wspomnieć o zmianach wprowadzonych:

1) ordynacją podatkową z dnia 14 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 346), która uchyliła z dniem 1 października 1934 r. (art. 212 § 2 lit. k) przepisy proceduralne, karno-materialne i procesowe ustawy o podatku od kapitałów i rent;

2) dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 96, poz. 600) wprowadzający z dniem 1. I. 1936 r. zmiany odnośnie pobieranych stawek procentowych (art. 28) i tak:

a) podnoszący z 20% na 30% podatek od przychodów z pobieranych świadczeń umówionych w kontraktach wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego (art. 2 ust. 5),

b) podwyższający z 10% na 11,5% podatek od przychodów z pobieranych świadczeń, umówionych w kontraktach wydobywania innych ciał kopalnych (art. 2 ust. 5),

c) podnoszący wreszcie z 0,540% do 0,612% rocznie — w stosunku do czasu i sumy pożyczek — podatek od specjalnych rachunków bieżących (on'callowych) (art. 2 ust. 6).

Celem podwyższenia wpływów ze źródeł podlegających podatkowi wprowadzono w r. 1926 — 10% nadzwyczajny dodatek; pobór tego dodatku został rozp. Min. Sk. z dn. 14 maja 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 341) zawieszony. Ponownie został wprowadzony do podatku od kapitałów i rent dodatek 15% (ustawa z dnia 26 marca 1935 r. Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 127), wreszcie po podwyższeniu stawek dekretem Prez. Rz. P. z dn. 28 grudnia 1935 r. dodatek ten wkalkulowany w stawki zostaje zniesiony.

Podatek od kapitałów i rent

Z przedstawionego rysu historycznego podatku od kapitałów i rent wynika, iż obecnie podlegają podatkowi:

1) przychody z pobieranych w gotówce lub w naturze świadczeń umówionych w kontraktach wydobywania ciał kopalnych z cudzego gruntu, o ile te świadczenia ustalono nie w kwocie pieniężnej ściśle oznaczonej, lecz w stosunku procentowym do ilości wydobytych ciał kopalnych (procenta brutto); (art. 2 ust. 5 ustawy),

2) specjalne rachunki bieżące (on'callowe) zabezpieczone przez złożenie papierów wartościowych lub w jakikolwiek inny sposób, otwarte w państwowych, publicznych lub prywatnych instytucjach kredytowych oraz domach bankowych.

ad 1) Właściciel w którego gruncie znajduje się ropa albo inna kopalina (ruda, węgiel itp.) niezastrzeżone Państwu lub woli górniczej nie podpadające, oddaje osobie trzeciej umową hipotecznie zabezpieczoną, prawo wydobywania tych kopalin wzamian za procentową część wydobywanych kopalin — umowa ta jest umową o procenta brutto, tak nazwaną dlatego, iż właściciel wymawia sobie prawo do procentowej części wydobycia (brutto) bez żadnego potrącenia i udziału z jego strony w kosztach wydobycia. Ten przychód właściciela gruntu lub jego prawnonabywców jest obciążony podatkiem od kapitałów i rent.

Opodatkowaniu podlegają:

a) przychody procentowe pobierane przez uprawnionych w naturze np. 5% wydobytej ropy, wydobywanego węgla, rudy itp.,
b) przychody pobierane przez uprawnionych w gotówce jako ekwiwalent procentowy przychodów w naturze według każdoczesnej wartości obiegowej np. każdoczesna równowartość pieniężna 5% wydobytej ropy, wydobytego węgla, rudy itp.,
c) przychody pobierane przez uprawnionych w gotówce od każdej jednostki wydobytych ciał kopalnych np. 5 zł od tony wydobytej ropy, 1 zł od tony wydobytego węgla, 50 gr. od tony wydobytej rudy itp.

Jeżeli osoba, która nabywa prawo eksploatowania ciał kopalnych od właściciela gruntu sama eksploatacji nie prowadzi, lecz wydzierżawia prawo eksploatacji dalszej osobie za wynagrodzeniem, określonym w stosunku procentowym do ilości wydobytych ciał kopalnych, to przychody z tytułu takiego wynagrodzenia podlegają również podatkowi.

Nie podlegają zato opodatkowaniu jednorazowe wynagrodzenia w gotówce za odstąpione prawo wydobywania ciał kopalnych (np. 50.000 zł jednorazowo za eksploatację przez 40 lat oznaczonego pola naftowego) oraz kwotowe wynagrodzenia periodyczne, których wysokość nie jest uzależniona od ilości wydobytych ciał kopalnych (np. po 2000 zł rocznie w ciągu 40 lat trwania prawa eksploatacji oznaczonego pola naftowego, bez względu na ilość wydobytej rocznie ropy).

Ad 2). Rachunki on'callowe bieżące są to rachunki:

a) otwarte w państwowych, publicznych i prywatnych instytucjach kredytowych i domach bankowych,
b) zabezpieczone przez złożenie papierów wartościowych lub w jakikolwiek inny sposób,
c) w okresach czasu, kiedy zadłużenie klienta na tym rachunku przewyższa kwoty wpłacone przez niego na ten rachunek tzn. w okresach czasu, kiedy rachunek bieżący jest rachunkiem otwartego kredytu (on'call).

Wszystkie te warunki muszą zachodzić równocześnie.

Z powyższego wynika, że opodatkowaniu podlegają kredyty, udzielone w rachunkach bieżących przez państwowe, publiczne lub prywatne instytucje kredytowe oraz domy bankowe, zabezpieczone papierami wartościowymi, towarami lub listami przewozowymi i konosamentami czy warrantami, gotowizną w obcej walucie, ruchomościami, hipoteką oraz wekslami lub skryptami (oblig, list gwarancyjny itp.) osób trzecich itp.

Podatkowi nie podlegają kredyty, udzielone in blanco lub na podstawie weksli prostych (sola weksli) wyłącznie tylko z podpisem dłużnika. Kredyt udzielony na podstawie takich weksli jest równoznaczny z kredytem in blanco tj. opartym tylko na zaufaniu osobistym do dłużnika, weksle te bowiem nie stanowią istoty zabezpieczenia, mianowicie zobowiązania osoby trzeciej.

Z przepisów ustawy o podatku od kapitałów i rent wynika, że w zasadzie dla obowiązku obliczania i wpłacania podatku od specjalnych rachunków bieżących (on'callowych) przez instytucje kredytowe jest rzeczą obojętną, czy zadłużenie klienta na rachunku on'callowym jest oprocentowane czy też nie, a jeżeli jest oprocentowane, to dla obowiązku podatkowego jest rzeczą obojętną, czy klient spłaca swe zadłużenie oraz płaci procenty czy też nie.

W związku z kryzysem gospodarczym istniały w instytucjach kredytowych specjalne rachunki bieżące on'callowe, przy których instytucje te nie tylko, że nie otrzymywały od klientów procentów z tytułu zadłużenia, ale nawet ściągnięcie samego kapitału było często wątpliwe. Obliczenie od tego rodzaju rachunków podatku, stawiałoby instytucje kredytowe w położenie, że wpłacony na rzecz Skarbu Państwa podatek, nie mógłby być ściągnięty od klienta, wobec czego ciężar podatku ponosiłyby instytucje kredytowe. Dlatego też Ministerstwo Skarbu zezwoliło, aby od tych tak zw. „martwych rachunków on'callowych" instytucje kredytowe nie obliczały i nie wpłacały podatku od kapitałów i rent.

Za „martwy" należy uważać taki rachunek, na którym w ciągu okresu, za który ma być zapłacony podatek, nie były przeprowadzane żadne operacje w postaci podejmowania pewnych sum przez klienta wzgl. w postaci spłaty długu lub procentów. Z chwilą podjęcia operacyj podatek winien być obliczany i wpłacony za cały czas ubiegły. Wrazie spisania na straty części zadłużenia podstawą obliczenia podatku powinno być pozostałe zadłużenie na rachunku on'callowym.

Stawka podatku wynosi od 1 stycznia 1936 r.:

a) 30%, o ile chodzi o świadczenia umówione w kontraktach wydobywania rapy naftowej lub gazu ziemnego,
b) 11,5%, o ile chodzi o świadczenia umówione w kontraktach wydobywania innych ciał kopalnych,
c) 0,612% rocznie w stosunku do czasu i sumy pożyczek (liczb procentowych) od specjalnych rachunków bieżących.

ad c) Podatek oblicza się przy zastosowaniu następujcej formułki:

$$\text{Podatek} = \frac{\text{liczby \%\%} \times 17}{10.000}$$

W myśl zasad arytmetyki handlowej liczby procentowe oblicza się w sposób następujący:

$$\text{liczby \%\%} = \frac{100}{\text{K (kapitał)} \times \text{t. (czas)}}$$

Stosując podaną formułę, podatek od kapitałów i rent za czas np. od 1 lutego do 15 maja od 8000 zł wyniesie:

$$\text{Liczby \%\%} = \frac{8000 \times 95}{100} = 7600$$

$$\text{Podatek} = \frac{7600 \times 17}{10000} = 12.92 \text{ zł.}$$

Szczegółowy sposób obliczenia podatku i wyprowadzenia samej formuły podaliśmy w Kodeksie Podatkowym Tom I na stronie 285—287.

Podatek od specjalnych rachunków bieżących (on'callowych) w instytucjach kredytowych, domach bankowych i kantorach wymiany winien być wpłacony przez nie do kas skarbowych w przeciągu dni 14-stu licząc od dnia zamknięcia rachunku, na podstawie zamknięcia specjalnych rachunków bieżących (on'callowych). Wpłacony do kas skarbowych podatek wymienione instytucje potrącają sobie od dłużników.

Dla obliczenia podatku specjalne rachunki (on'callowe) mają być zamykane w terminach najwyżej półrocznych.

Podatek przypadający od świadczeń umówionych w kontraktach o wydobywaniu ciał kopalnych z cudzego gruntu (procentów brutto) mają przedsiębiorstwa górnicze obliczać i wpłacać do końca każdego miesiąca za każdy ubiegły kalendarzowy miesiąc produkcji.

W razie poboru tych świadczeń (procenty brutto) w naturze, przedsiębiorstwa górnicze obliczają wartość tych świadczeń według ceny ciał kopalnych, ustalonej urzędownie, wzgl. według przeciętnej ceny notowanej na giełdzie towarowej, a w braku takiego notowania wedle przeciętnej sumy, ustalonej przez Izbę Handlowo-Przemysłową, lub według przeciętnej ceny rynkowej w odnośnym miesiącu produkcji.

Odpowiedzialność za terminowe wpłacanie do kasy skarbowej i za prawidłowe obliczenie podatku ciąży na właściwych instytucjach lub przedsiębiorstwach.

W ciągu 8 dni po terminach podanych wyżej, przeznaczonych do wpłacenia podatku, płatnicy składają do władz skarbowych wykazy zawierające wszelkie szczegóły dotyczące obliczenia podatku oraz dowód uiszczenia tego podatku.

Tyle o podatku od kapitałów i rent.

Specjalny podatek od wynagrodzeń wypłacanych z funduszów publicznych

Specjalnemu podatkowi od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszów publicznych — dekret Prezyd. Rzp. z dn. 14 listopada 1935 r. (D.U.R.P. Nr 82, poz. 503) — podlegają wynagrodzenia wypłacane: 1) w pierwszym rzędzie przez Skarb Państwa i Skarb Śląski; 2) przez państwowe: monopole, banki (np. Bank Gospodarstwa Krajowego, Państwowy Bank Rolny), przedsiębiorstwa, fundusze, zakłady i instytucje; 3) dalej przez Bank Polski; 4) związki samorządu terytorialnego, związki międzykomunalne

(celowe) i ich przedsiębiorstwa, banki, zakłady i instytucje; 5) związki samorządu gospodarczego i zawodowego oraz przedsiębiorstwa, zakłady i instytucje tych związków; 6) prawno-publiczne zakłady ubezpieczeń wymienione w art. 2 powołanego dekretu.

Odnośnie przedsiębiorstw **państwowych** należy wyjaśnić, że za przedsiębiorstwa państwowe uważać należy tak przedsiębiorstwa, będące odrębnymi osobami prawnemi, jako też nieposiadające odrębnej osobowości. Natomiast nie są przedsiębiorstwami państwowymi przedsiębiorstwa spółek, w których Skarb Państwa jest udziałowcem (nawet chociażby był właścicielem wszystkich akcyj).

Odnośnie wynagrodzeń wypłacanych przez Skarb Państwa i Skarb Śląski, przez wyrażenie **„wypłacane przez"** rozumieć należy sam fakt wypłacania wynagrodzeń przez Skarb Państwa bądź Skarb Śląski, bez względu na to, czy wynagrodzenia te płyną z ich funduszów. Np. urzędnik Ministerstwa pracuje i w przedsiębiorstwie prywatnym; za pełnienie w tymże przedsiębiorstwie funkcyj kontrolnych otrzymuje pewne wynagrodzenie, lecz wypłata tegoż wynagrodzenia następuje drogą pośrednią, gdyż przedsiębiorstwo przekazuje należną kwotę Ministerstwu, które dopiero wypłaca swemu urzędnikowi. W tym wypadku wynagrodzenie powyższe będzie podlegać podatkowi specjalnemu.

W rozumieniu omawianego dekretu (art. 2 ust. 2) „za wszelkiego rodzaju wynagrodzenia w pieniądzach wraz z dodatkami i w naturze, jakie płatnik uzyskuje" należy uważać prócz zasadniczych uposażeń, wynagrodzeń za pracę, emerytur, rent, pensyj, zaopatrzeń, diet poselskich i senatorskich, z tytułu stosunku służbowego, z tytułu najmu pracy, z tytułu udziału w zarządach związków prawa publicznego, z tytułu udziału we wszelkiego rodzaju komitetach, komisjach itp., z tytułu pełnienia funkcyj kontrolnych z ramienia władz skarbowych, — również wszelkiego rodzaju dodatki funkcyjne, lokalne, reprezentacyjne, służbowe, zasiłki wyrównawcze, nagrody pieniężne, zapomogi, odprawy, odszkodowania za niewykorzystany urlop wypoczynkowy itp.

Natomiast nie pobiera się podatku specjalnego od wynagrodzeń, które przyznawane są wyłącznie na pokrycie kosztów, związanych (analogia z § 37 rozp. wyk. do ustawy o p. d.) z wykonywaniem obowiązków służbowych, jako to: diety, zwrot kosztów przejazdów, zwrot kosztów przeniesienia na inne miejsce służbowe, ryczałty na przybory kancelaryjne itp. Również nie należy pobierać podatku specjalnego od odpraw pośmiertnych i zwrotów kosztów pogrzebu, ponieważ wypłaty te nie są wynagrodzeniami w stosunku do osób trzecich, odbierających powyższe odprawy po śmierci pracownika.

Nadto nie podlegają podatkowi specjalnemu wynagrodzenia wypłacane za wynik pracy (np. za ocenę książki, zasiłki wynalazcze w wojsku itp) oraz wynagrodzenia za wykrycie przestępstw skarbowych, jako niepochodzące z tytułu stosunku służbowego.

Pewne ulgi zostały zastosowane do wynagrodzeń osób, pełniących służbę zagranicą i na terenie W. M. Gdańska. Osobom tym jest obliczany specjalny dodatek jedynie od uposażeń zasadniczych, z wyjątkiem pracowników kontraktowych, którzy opłacają specjalny podatek od 1/3 cz. umownego wynagrodzenia. Opłata specjalnego podatku nie ma natomiast miejsca, jeżeli osoby powyższe opłacają podatek dochodowy od uposażeń na rzecz państwa, na obszarze którego pełnią służbę (art. 2 ust. 3 dekretu). Zupełnie zwolnione od opłaty specjalnego podatku zostały, postanowieniami art. 3 omawianego dekretu pewne wynagrodzenia ludzi zasłużonych, jak np. zaopatrzenia weteranów, b. skazańców politycznych, pensje przysługujące z tytułu orderu „Virtuti Militari" itp. oraz świadczenia i zaopatrzenia z tytułu ubezpieczeń społecznych i opieki społecznej z wyjątkiem rent z tytułu ubezpieczenia pracowników umysłowych, unor-

mowanego rozporządzeniem Prezyd. Rzp. z dn. 24 listopada 1927 r. (D.U.R.P. Nr 106, poz. 911) wraz z późniejszymi zmianami. A więc te zaopatrzenia, które wypłacane są nie z funduszów ubezpieczeniowych, a z funduszów państwowych, którymi dysponuje Ministerstwo Opieki Społecznej. Zwolnienia te wymienia dekret taksatywnie. Jeżeli chodzi o wynagrodzenie w naturze to rozp. Rady Min. z dn. 8 kwietnia 1936 (Dz. U. R. P. Nr 33 poz. 255) określiło, że podlegają następujące świadczenia w naturze: a) bezpłatne mieszkania, b) deputaty rolne, c) wyżywienie w naturze, d) ordynaria.

Opłacie specjalnemu podatkowi podlegają wynagrodzenia dopiero od pewnej wysokości minimum egzystencji, odmiennej dla dwu rodzajów wynagrodzeń (art. 3 ust. 1 lit. a) i b) dekretu), a mianowicie:

a) wynagrodzenia, które są wolne od pod. doch. oraz opłat emerytalnych lub składek na rzecz ubezpieczeń społecznych, jak np. uposażenia etatowych pracowników państwowych, podlegają opłacie specjalnego podatku po przekroczeniu wysokości zł 100 miesięcznie, z dniem 1. IV. 1938 — 150 zł (ustawa skarbowa z dn. 29. III. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 161).

b) zaś wynagrodzenia, które podlegają wspomnianym wyżej obciążeniom — np. uposażenia pracowników państwowych kontraktowych — podlegają opłacie specjalnego podatku po przekroczeniu 110 zł miesięcznie. Z dniem 1. IV. 1938 r.—minimum to zostało podwyższone do 165 zł na mocy ustawy skarbowej z dn: 29.III. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 161).

Skale podatkowe dla obu tych rodzajów wynagrodzeń są inne.

Ad 1) Dla pierwszych skala w okresie od 1.XII 1935 do 31.III. 1938 r. jest surowa i wysoka od 7 — 25%. Skala jest progresywna.

Z dniem 1.IV. 1938 r. przy przedłużeniu poboru podatku ustawą skarbową z dnia 29 marca 1938 r.—do dnia 31 marca 1939 r. skala ta została znacznie obniżona i wynosi od 3% do 25 %. Poza podwyższeniem minimum opodatkowania z 100 do 150 zł obniżono znacznie skalę podatkową przy wynagrodzeniach do 1.000 zł.

Ad 2) Dla drugiego rodzaju wynagrodzeń skala obowiązująca od 1. XII. 1935 do 31. III. 1938 r. była znacznie niższa wynosiła bowiem od 5½% do 15%, zaś od 1. IV. 1938 r. od 2% do 15%. Poza podwyższeniem minimum z 110 zł do 165 zł, obniżono znacznie skalę podatkową przy wynagrodzeniach do 1.150 zł.

Podstawą do obliczenia podatku specjalnego jest wysokość wynagrodzeń, wypłaconych w ciągu miesiąca, — decyduje tu suma wypłacanych w ciągu miesiąca wynagrodzeń, nie zaś obliczenie wynagrodzenia w stosunku miesięcznym (np. przy wynagrodzeniach tygodniowych, dekadowych) lub w ciągu roku, jak dla obliczenia podatku dochodowego od uposażeń, co zresztą wyjaśnia szczegółowo art. 4 dekretu. Pod nomenklaturą „wypłaconych" wynagrodzeń należy uważać wynagrodzenia brutto, bez jakichkolwiek potrąceń.

Do obliczenia wysokości wynagrodzeń przyjmujemy wszystkie wynagrodzenia, wypłacone w ciągu tego samego miesiąca jedynie **przez jedną poszczególną władzę**, uprawnioną do asygnowania wynagrodzeń, to znaczy — w myśl § 4 przepisów Rachunkowo - Kasowych dla władz i urzędów skarbowych (załącznik do zarządzenia Min. Sk. z dn. 27.III. 35 r. Dz. Urz. M. Sk. Nr 9, poz. 178) — przez tę władzę, która ma otwarty kredyt (np. władze I-ej instancji — w Kasach Skarbowych, II-ej instancji — w Izbie Skarbowej) do jej dyspozycji i z tego kredytu odnośne wynagrodzenia wypłaca. Wypadek powyższy ma również miejsce, gdy dany organ asygnujący wypłaca pracownikowi w ciągu miesiąca kilka wynagrodzeń nietylko z mocy obowiązujących przepisów, ale za inne władze i urzędy, które przekazały wynagrodzenia do wypłaty jednej władzy asygnującej.

Jeżeli zaś jednej osobie zostaną wypłacone w ciągu tego samego miesiąca wynagrodzenia przez 2 lub więcej władz asygnujących (np. jedno wynagrodzenie przez władzę I-ej instancji, drugie zaś przez władzę II-ej instancji) to podatek specjalny oblicza się odrębnie od wynagrodzeń, wypłaconych przez każdą władzę asygnującą z osobna. W razie gdy wypłacone wynagrodzenie przez każdą władzę asygnującą z osobna (np. zł 80 i zł 90), nie przekroczą odrębnie minimum opodatkowania (zł 100 lub zł 110 od 1. IV. 1938 r. 150 zł wzgl. 165), wynagrodzenia te nie podlegają specjalnemu podatkowi.

Przy obliczaniu podstaw do wymiaru specjalnego podatku, a więc przy obliczaniu wynagrodzeń, wypłaconych w ciągu jednego miesiąca, mogą zachodzić pewne odchylenia, jak np. przy wypłacaniu w jednym miesiącu zaległych poborów służbowych za parę miesięcy, bądź dwumiesięcznych poborów: I-go i ostatniego tego samego miesiąca w związku ze świętem, przypadającym w dniu 1-go przyszłego miesiąca, bądź odprawy kilkumiesięcznej, lub też przy wypłacaniu częściowego wyrównania za ubiegłe miesiące itp. W wypadkach powyższych wynagrodzenia te należy traktować, jak wypłacone w poszczególnych miesiącach i przyjmować stopę procentową dla każdomiesięcznego wynagrodzenia osobno. Dla wynagrodzeń wyrównawczych za ubiegłe miesiące, należy odliczać specjalny podatek wg stopy procentowej, przypadającej od pełnej sumy wynagrodzeń za każdy ubiegły miesiąc, wyrównując równocześnie kwoty za mało ew. potrąconego podatku w miesiącach ubiegłych.

Wyjątek jedynie w **analogicznych wypadkach** będą stanowiły — w myśl wyjaśnień okólnika Min. Skarbu z dn. 11 stycznia 1936 r. (Dz. U. M. Sk. Nr 1, p. 38) — wynagrodzenia, które osobno za każdy poszczególny miesiąc nie przekraczają minimum opodatkowania (poniżej zł 100 lub 110 i od 1. IV. 1938 r. 150 lub 165 zł). Od wynagrodzeń tych poleciło Min. Skarbu obliczać specjalny podatek wg stopy procentowej, przewidzianej dla pierwszego stopnia wynagrodzenia (7 lub 5½%, od 1.IV. 1938 r. 3% lub 2%).

Dla dwóch rodzajów wynagrodzeń, tj.: a) wolnych od potrąceń i b) podlegających pewnym obciążeniom — ustalono dwie odrębne skale procentowe z art. 5 ust. 1 pkt 1 i 2 dekretu, z których ustalona dla wynagrodzeń wolnych od potrąceń, jest znacznie wyższa.

W myśl przepisów ustawy (art. 5 p. 3) przy obliczaniu specjalnego podatku należy uważać, aby z wynagrodzenia wyższego stopnia po potrąceniu specjalnego podatku nie pozostało nigdy mniej niż zostaje z najwyższego wynagrodzenia bezpośrednio niższego stopnia po potrąceniu specjalnego podatku, przypadającego na ten stopień (obliczenia analogiczne do obliczenia pod. doch.: art. 23 ustęp przedostatni przy Dz. I ustawy o p. d. oraz art. 45 ustęp ostatni ustawy o podatku dochodowym przy komulacji pod. doch. Dz. II).

Postanowienie ustępu 4 art. 5 dekretu przewiduje również możliwość wypłacania przez jedną władzę asygnującą jednocześnie obu rodzajów wynagrodzeń: a) wolnych od potrąceń oraz b) podlegających pewnym obciążeniom. Wynagrodzenia te podlegają dwom rodzajom różnych skali: wyższej i niższej. W wypadkach tych należy za podstawę do obliczenia właściwej stopy procentowej przyjąć łączną kwotę wynagrodzeń (kumulacja) i wg wysokości tej kwoty wyszukać osobno stopę procentową dla każdego z obu rodzajów wynagrodzeń. Np. pracownikowi jedna i ta sama władza asygnująca wypłaciła w ciągu miesiąca zł 200 tytułem wynagrodzeń wolnych od potrąceń oraz zł 350 tytułem wynagrodzeń, podlegających podatkowi dochodowemu i świadczeniom socjalnym. Należy wyszukać stopę procentową dla każdego z obu rodzajów wynagrodzeń wg łącznej kwoty zł 550, co w danym wypadku wyniesie: dla wynagro-

dzeń wolnych od potrąceń (zł 200) wg skali wyższej — stopa 14% (wynagrodzenie od zł 500 do zł 1.000) zaś dla wynagrodzeń obciążonych (zł 350) wg skali niższej — stopa 8% (od zł 220 do zł 560). (Obliczenie podano według starej skali).

Specjalnemu podatkowi podlegają w myśl art. 6 omawianego dekretu wynagrodzenia tak wypłacone w czasie od 1.XII 35 r. do 31.XII. 37 r., bez względu na to, za jaki okres przypadają, jak i wypłacone za czas od 1. XII. 35 r. do 31. XII. 37 r., bez względu na czas wypłaty (przepisu podobnego brak w dekrecie Prezyd. R. P. z dn. 22. XI. 35 r. odnośnie pod. doch.).

Na podstawie art. 12 ustawy skarbowej z dn. 29 marca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 20 poz. 161) — przedłużono pobór podatku do dnia 31 marca 1939 r.

Obowiązek potrącania specjalnego podatku ciąży na władzach, urzędach itp., wypłacających wynagrodzenia (art. 7 ust. 1). Potrącone kwoty specjalnego podatku odnośne władze winny wpłacić do właściwego urzędu skarbowego w terminie do dnia 7-go każdego miesiąca kalendarzowego, następującego po miesiącu podatkowym (tj. w którym uskuteczniono potrącenie specjalnego podatku) z dołączeniem wykazu potrąceń lub list płacy, zawierającego dane niezbędne do sprawdzenia prawidłowości dokonanych potrąceń (art. 7 ustęp 2).

Tryb postępowania w sprawach specjalnego podatku został podporządkowany zgodnie z art. 8 dekretu przepisom O. P. — w szczególności zaś przepisom odnoszącym się do Dz. II podatku dochodowego.

Nadmienić należy, że do kwot specjalnego podatku nie mogą być pobierane żadne dodatki ani na rzecz Skarbu Państwa, ani też na rzecz związków samorządowych (art. 9 ust. 2 dekretu), jak również nie mają zastosowania do specjalnego podatku zwolnienia od podatków, przysługujące z mocy poszczególnych przepisów, np. z ustawy **o ulgach dla nowowznoszonych budowli** (art. 9 ust. 3 dekretu).

Uzyskane na mocy omawianej ustawy należności z tytułu specjalnego podatku wpływają w myśl postanowień art. 9 p. 1 dekretu w całości do Skarbu Państwa. Wyjątek od tej zasady uczyniły postanowienia art. 8 dekretu Prezyd. Rzp. z dn. 3 grudnia 1935 r. o obniżeniu obciążenia daninami komunalnymi i o innych zmianach w finansach komunalnych (D. U. R. P. Nr 88, poz. 544) w myśl których postanowień Minister Skarbu przekazuje komunalnemu funduszowi pożyczkowo - zapomogowemu za czas od 1.XII. 35 r. do 31.XII 36 r. kwoty wpływające z tytułu specjalnego podatku od wynagrodzeń, wypłacanych przez związki samorządu terytorialnego i związki międzykomunalne oraz przez przedsiębiorstwa, zakłady i instytucje, należące do wymienionych związków.

Wedle ustawy z dnia 30 marca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 187) należności z tytułu podatku specjalnego od wynagrodzeń wyżej podanych związków komunalnych wpływają z dniem 1 kwietnia 1936 r. do kas tych związków.

Podatek wojskowy

Rys historyczny

Podatek wojskowy wprowadziło rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 31 marca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 202) na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

Wedle tegoż rozporządzenia podatek opłacali:

1) przeniesieni do rezerwy jedyni żywiciele rodzin oraz właściciele odziedziczonych gospodarstw rolnych po odbyciu w wojsku stałym służby przez okres 5 miesięcy;

2) uznani przy poborze za zdolnych do służby w pospolitym ruszeniu z bronią (kat C) i bez broni (kat. D);

3) uznani za zupełnie niezdolnych do służby (kat. E).

Wolni od podatku byli:

1) podani pod 1) odnośnie do roku w którym odbywali ćwiczenia wojskowe;

2) uznani przy poborze za zupełnie niezdolnych i niezdolni zarazem ani do pracy fizycznej, ani umysłowej, o ile nie osiągają dochodu podlegającego opodatkowaniu w pod. dochodowym;

3) utrzymywani kosztem samorządu gminnego lub dobroczynności publicznej.

Podatek pobierano:

A) w formie podatku zasadniczego,

B) w postaci dodatku do państwowego podatku dochodowego.

ad A) Podatek ten wynosił:

1) dla podanych wyżej pod 1) — 10 zł corocznie.

2) dla kat. C — 20 zł corocznie,

3) dla kat. D — 15 zł corocznie,

4) dla kat. E — 10 zł corocznie.

ad B) Podatek ten opłacały tylko osoby obowiązane do opłacania podatku dochodowego.

Wynosił on:

I) dla opodatkowanych pod. doch. Dz. I od dochodów:

dla 1) podanych pod 1) — 10% stawki podatku doch. za dany rok podatkowy.

dla 2) tj. kat. C — 20% stawki podatku doch. za dany rok podatkowy,

dla 3) tj. kat. D — 15% stawki podatku doch. za dany rok podatkowy,

dla 4) tj. kat. E — 10% stawki podatku doch. za dany rok podatkowy.

II) dla opodatkowanych dz. II pod. doch. od uposażeń od 2500 zł w zależności od wysokości uposażeń w skali progresywnej od 0,2% do 2%.

Obowiązek podatkowy rozpoczynał się:

dla osób podanych pod 1) od 1 stycznia roku bezpośrednio następującego po przeniesieniu do rezerwy, dla innych osób od 1 stycznia roku bezpośrednio następującego po orzeczeniu komisji poborowej.

Obowiązek podatkowy gasł:

a) z powodu śmierci, powołania lub dobrowolnego wstąpienia do wojska,

b) dla osób podanych pod 1) z końcem roku kalendarzowego, w którym ukończą 40 lat życia,

c) dla innych osób z końcem roku kalendarzowego, w którym ukończą 50 lat życia.

Obowiązek opłacania podatku dotyczył poborowych obowiązanych do stawienia się do poboru od roku 1925 tj. od roku podatkowego 1926 o ile chodzi o podatek pobierany w formie dodatku do podatku dochodowego.

Wymiar podatku należał do właściwych władz skarbowych dla wymiaru podatku dochodowego.

Dnia 6 sierpnia 1926 r. Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych wydał instrukcję o wymiarze i poborze podatku wojskowego (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 554).

Zmiany w podatku wojskowym przynosi rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1930 r. o podatku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 63).

Jest to nowo wydane rozporządzenie, które jednak różni się nieznacznie w szczegółach od rozporządzenia z dnia 31 marca 1926 r.

Zmiany te polegają:

1) na pociągnięciu do obowiązku podatkowego poborowych uznanych w czasie odbywania służby wojskowej orzeczeniem komisji wojskowo-lekarskiej do kat. C. D. E.

2) wyłącza ze zwolnienia od podatku przeniesionych do rezerwy jedynych żywicieli rodzin i właścicieli odziedziczonych gospodarstw rolnych.

3) dotychczasowe stawki pozostają bez zmiany z tym, że podani pod 1) opłacają stawkę 10 zł corocznie.

Rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 kwietnia 1930 r.

Na skutek zmiany ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej, Rada Ministrów wydała nowe rozporządzenie z dnia 24 czerwca 1931 r. o podatku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 697).

I to rozporządzenie wydane na nowo przynosi tylko pewne zmiany w dotychczasowym stanie prawnym w tym zakresie i tak:

1) wymiar podatku wojskowego zasadniczego powierza zarządom gmin.

2) ustalenie osób obowiązanych do opłacania podatku należy do władz administracji ogólnej oraz do powiatowych komend uzupełnień, o ile chodzi o osoby zwolnione na podstawie orzeczeń wojskowych komisji szpitalnych.

Ponieważ ordynacja podatkowa z dnia 15 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 346) dotyczyła również postępowania w podatku wojskowym pobieranym w postaci dodatku do podatku dochodowego tracą moc obowiązującą dotychczasowe przepisy proceduralne.

Dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 9 listopada 1936 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 23 maja 1924 r. o powszechnym obowiązku służby wojskowej (Dz. U.R.P. Nr 86, poz. 601) zostaje podatek wojskowy zniesiony od roku pod. 1937. Poraz ostatni podatek ten został pobrany za rok podatkowy 1936. Wzamian za podatek wojskowy wprowadził dekret zastępczy obowiązek służby wojskowej dla osób, które opłacały dotychczas podatek wojskowy.

Fundusz pracy

Opłaty na rzecz Funduszu Pracy stanowią w zasadzie rodzaj podatku docelowego i dlatego je tutaj uwzględniamy.

Opłaty na rzecz Funduszu Pracy zostały wprowadzone ustawą z dnia 16 marca 1933 r. o Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 163).

Bliższe wyjaśnienia w przedmiocie wymiaru i poboru opłat tych podawało rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dn. 31 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 176).

Ustawa o Funduszu Pracy została dwukrotnie nowelizowana a to, rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o połączeniu Funduszu Bezrobocia z Funduszem Pracy (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 849) oraz ustawą z dnia 14 lipca 1938 r. o zmianie ustawy o Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 401).

Dwukrotna ta nowelizacja ustawy nie dotyczyła jednakowoż przepisów normujących pobieranie na rzecz Funduszu Pracy opłat. Ukazało się tylko nowe rozporządzenie wykonawcze Ministra Opieki Społecznej z dnia 29 października 1937 r. o postępowaniu przy wymiarze i poborze należności na rzecz Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 604) zmieniające procedurę przy wymiarze i poborze opłat.

Opuścimy omawianie przepisów odnośnie struktury organizacji Funduszu Pracy, a wspomnimy jedynie o opłatach, stanowiących jedne ze środków finansowych dla wykonania zadań Funduszu Pracy, ze specjalnym uwzględnieniem tych opłat, które są administrowane przez władze skarbowe.

Opłaty powyższe są następujące:

1) Osoby, pobierające uposażenia służbowe, bądź stałe wynagrodzenia za najemną pracę — opłacają opłatę w wysokości 1% pobranego całkowitego dochodu, osiągniętego z tych źródeł,

2) Pracodawcy opłacają 1% zarobków uposażeń i wynagrodzeń, wypłacanych pracownikom;

3) Posłowie i członkowie Senatu opłacają 1% swych diet;

4) Osoby, należące do zawodów wolnych jak notariusze, pisarze hipoteczni, samodzielne wolne zajęcia zawodowe, jak lekarze, dentyści, weterynarze, felczerzy, adwokaci, obrońcy sądowni, architekci, inżynierowie, technicy i inne samoistne wolne zajęcia zawodowe, których wykaz ustala w drodze rozporządzeń Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Skarbu i właściwymi Ministrami — opłacają 1% od opodatkowanego dochodu z pracy zawodowej. Zmiany w wysokości dochodu z pracy zawodowej powstałe w wyniku rozstrzygnięcia odwołań, pociągają za sobą jednocześnie zmianę wysokości opłaty. O wysokości opłaty czyni się wzmiankę na nakazie płatniczym podatku dochodowego. W przypadku zwolnienia płatnika od podatku dochodowego z powodu ulg rodzinnych lub ulg z tytułu nadzwyczajnych wydarzeń, następuje równoczesne zwolnienie od opłaty na rzecz Funduszu Pracy;

5) Osoby pobierające tantiemy w rozumieniu zniesionego art. 18 ustawy o państwowym podatku dochodowym w brzmieniu art. 1 ustawy z dnia 7 listopada 1931 r. — opłacają 2% od każdej tantiemy;

6) Od biletów wstępu na wszelkiego rodzaju publiczne zabawy, rozrywki, widowiska i zawody sportowe pobiera się opłaty na rzecz Funduszu Pracy wahające się w granicach od 5 gr. do 50 gr.;

7) Od stawek w totalizatorze pobiera się opłatę w wysokości 1%;

8) Opłaty od cukru wynoszą 50 gr. od 1 q cukru;

9) Opłaty od piwa wynoszą 25 gr. od hl. piwa;

10) Opłaty od żarówek elektrycznych, nowych regenerowanych wyrobu krajowego, czy to sprowadzane zza granicy lub z W. M. Gdańska podlegają opłacie w wysokości 15% od wystawionego za nie rachunku po potrąceniu bonifikat zwrotów i skonta kasowego;

11) Opłaty od spożycia gazu wynoszą 5% od sumy należności za gaz;

12) Opłaty za przebywanie w lokalach gastronomicznych i salach bilardowych po godz. 24 do 6 godz. rano wynoszą 50 gr. od osoby;

13) Opłaty od czynszu dzierżawnego, osiągniętego z najmu mieszkań lub budynków w całości lub części, niezależnie od ich przeznaczenia użytkowego wynoszą 0,5% kwoty odpowiadającej sumie każdorazowo wypłaconego czynszu.

Opłatom od czynszu dzierżawnego nie podlega komorne z mieszkań jedno i dwu izbowych.

Podstawą opłat jest czynsz osiągnięty z najmu bez doliczenia za dodatkowe świadczenia.

Kontrola nad prawidłowym obliczaniem opłat wymienionych pod 4, 10 i 13 należy do urzędów skarbowych, zaś odnośnie opłat od uposażeń i wynagrodzeń potrącanych przez Skarb Państwa kontrolę tę przeprowadzają władze skarbowe z zachowaniem kompetencji przewidzianych dla kontroli podatku dochodowego od uposażeń. Kontrolę opłat wymienionych pod 3) przeprowadza Ministerstwo Skarbu.

Do wymiaru i poboru oraz postępowania odwoławczego od wymiaru opłat na rzecz Funduszu Pracy od wolnych zawodów stosuje się przepisy Ordynacji podatkowej, dotyczące państwowego podatku dochodowego według Działu I, o ile zaś to dotyczy opłat podanych pod 3), 10) i 13) stosuje się odpowiednie przepisy ordynacji podatkowej, dotyczące państwowego podatku dochodowego według Działu II.

Państwowy podatek przemysłowy

Rys historyczny

Początkowo podatki przemysłowe, t. j. podatki, które obciążają osoby, zajmujące się handlem i źródłem przemysłu i rzemiosła, miały charakter opłat za korzystanie z pewnych urządzeń publicznych. W Polsce pierwsze obciążenie handlu stanowiły t. zw. myta, czyli opłaty uiszczane przez kupców przy mostach, przewozach lub wjeździe do grodów oraz opłaty targowe płacone za pozwolenie brania udziału w targach*) Następnie obok opłat zjawiają się począwszy od połowy XV w. podatki konsumcyjne, jak czopowe, czyli podatek od piwa, miodu i wina (zwany także w XVII w. szeleżne lub beczkowe), akcyza i inne. Powstają również opłaty za pozwolenie przewiezienia towaru z jednej ziemi do drugiej. Noszą one nazwę ceł. W dawnej Polsce znano takich ceł dość dużo, np. w XVI wieku obowiązywały cła wielkopolskie, małopolskie, ruskie, podlaskie, wołyńskie, kijowskie a poza tym cło wodne, t. j. opłata za żeglugę na Wiśle oraz funtcol, czyli opłata od towarów przewożonych morzem. Wszystkie jednak rodzaje danin publicznych, które obciążały handel i rzemiosło, ściągane były dawniej dorywczo i tylko wówczas, o ile jakiś kupiec znalazł się w takiej okoliczności, od której ściąganie podatku było przewidziane. W dawnej Polsce nie było żadnych stałych i ogólnie obowiązujących świadczeń handlujących na rzecz króla, czy miast, wyłącznie z tego tytułu, że dana osoba zajmuje się rzemiosłem lub handlem. Wprawdzie handlujący płacili pewne stałe, coroczne podatki, jak podymne, pogłówne i inne, jednak nie obciążały one specjalnie handlu czy rzemiosła, ponieważ uiszczali je także inni obywatele.

Dopiero, gdy handel i przemysł wyodrębnił się z innych zajęć i stawał się coraz bardziej samodzielną gałęzią życia gospodarczego, dopiero wówczas mógł stać się przedmiotem zainteresowania jako źródło, skąd władza zwierzchnia mogłaby czerpać stałe i z góry określone podatki.

Pierwsza próba nałożenia tego rodzaju świadczeń na przemysł i handel miała miejsce w Europie w końcu XVIII wieku, a mianowicie we Francji**), bezpośrednio po wielkiej rewolucji. W czasie pierwszej republiki francuskiej wprowadzono zasadę, że każdy, kto chciał otworzyć lub prowadzić przedsiębiorstwo, musiał wykupić corocznie kartę przemysłową (ustawa francuska o podatkach z 1791 roku). Cena takich kart przemysłowych była różna w zależności od rodzaju i rozmiaru przedsiębiorstwa.

W ten sposób powstała nowa forma obciążenia przemysłu i handlu. Był to stały, corocznie płacony podatek, oparty na zewnętrznych znamionach dochodowości przedsiębiorstwa, a zatem typowy podatek o charakterze przychodowym. Przyjął on się i wydoskonalił we Francji, a stąd przeszedł w ciągu pierwszej połowy XIX wieku prawie do wszystkich państw europejskich***). Od tego czasu teza stałego i opartego na przychodzie

*) *B. Markowski: Administracja Skarbowa, str. 18. Warszawa 1931 r.*

**) *Lotz. Finanzwissenschaft.*

—Ó—

***) *Wyjątek stanowi Angila, gdzie istniała tendencja, nie wprowadzenia podatków przychodowych, lecz podciągnięcia wszystkich warstw społeczeństwa do ogólnego podatku dochodowego.*

podatku przemysłowego utrzymała się po dziś dzień. Oczywiście forma jego nie ograniczała się wyłącznie do świadectw przemysłowych (patentów). Obok nich wprowadzono także podatki przemysłowe oparte na dążeniu do uchwycenia czystego zysku (omówiony niżej podatek zarobkowy w Austrii) na przychodzie brutto przedsiębiorstw (podatek repartycyjny w Rosji, obrotowy w Prusach i inne). Zawsze jednak przemysł i handel obciążony jest pewnym specjalnym, stałym podatkiem, poza całym szeregiem danin publicznych, które uiszczają osoby trudniące się przemysłem i handlem na równi z innymi obywatelami każdego kraju.

Podatek przemysłowy w Polsce w okresie niewoli

W tym czasie, kiedy forma stałego obciążenia przemysłu zaczęła się w Europie przyjmować, państwo nasze utraciło samodzielność. Ziemie polskie zostały rozerwane i włączane stopniowo do terenów trzech państw zaborczych. Każda z oderwanych części dawnej Polski musiała się podporządkować interesom zaborczego państwa i przejąć od niego między innymi także system podatkowy. Zrozumiałą jest więc rzeczą, że Polska nie mogła wytworzyć u siebie żadnej jednolitej formy obciążenia przemysłu i handlu, ponieważ na ziemiach naszych obowiązywało także i w tej dziedzinie ustawodawstwo Austrii, Prus lub Rosji. Zasady podatku przemysłowego w poszczególnych zaborach były następujące:

B. zabór rosyjski

W b. zaborze rosyjskim podatek pobierany na zasadzie ustawy rosyjskiej z 1898 r. o podatku przemysłowym (Zbiór praw rosyjskich, tom V art. 365—559). Podatkowi podlegały przedsiębiorstwa handlowe, kredytowe, ubezpieczeniowe, pośrednictwo handlowe, dostawy i wszelkiego rodzaju antrepryzy oraz przedsiębiorstwa przemysłowe, rzemieślnicze, górnicze i przewozowe, a nadto zajęcia przemysłowe. Należy podkreślić, że do zajęć przemysłowych — obowiązanych do opłacenia podatku przemysłowego — zaliczano również uczestnictwo w zarządzie, radzie nadzorczej, komitetach dyskontowych i komisjach rewizyjnych przedsiębiorstw sprawodawczych.

Podatek przemysłowy był zasadniczy i dodatkowy.

Zasadniczy — to świadectwo przemysłowe, wykupywane na początku roku na każdy zakład handlowy lub przemysłowy. Wysokość opłaty za świadectwo przemysłowe zależała — podobnie jak obecnie — od czysto zewnętrznych cech przedsiębiorstwa, a mianowicie od rodzaju produkcji, ilości robotników, ilości pomieszczeń zajętych przez przedsiębiorstwa oraz od wysokości kapitału. W zależności od tych cech ustawa rozróżniała 8 kategorii świadectw dla przedsiębiorstw przemysłowych i 5 dla przedsiębiorstw handlowych. Opłaty za świadectwa przemysłowe poszczególnych kategorii uzależnione były jeszcze od miejscowości, w której przedsiębiorstwo istniało.

Podatek dodatkowy pobierano w postaci podatku procentowego od zysku,

a nadto:

1) od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania sprawozdań, — w formie podatku od kapitału;

2) od pozostałych przedsiębiorstw, które nie były zwolnione od podatku dodatkowego — w formie podatku repartycyjnego.

Podatek procentowy od zysku opłacały tylko te przedsiębiorstwa, które osiągnęły zysk większy niż pewne, ściśle w ustawie określone minimum.

Minimum to wynosiło dla przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składa-

nia sprawozdań — 3% ich kapitałów zakładowych, a dla wszystkich innych przedsiębiorstw — kwotę 30 razy większą, niż podatek przemysłowy zasadniczy.

Przedsiębiorstwa, które osiągnęły zysk mniejszy niż omówione wyżej minimum, wolne były od podatku. Poza tym zwolnione były od podatku dodatkowego w formie podatku od zysku przedsiębiorstwa drobne i inne wymienione w ustawie.

Podatek od zysku pobierany był od przedsiębiorstw obowiązanych do publicznego składania sprawozdań według skali progresywnej: wzrastającej w miarę wzrostu zysku przedsiębiorstwa w stosunku do kapitału zakładowego. Skala przewidywała podatek w wysokości:

3% sumy zysku, o ile ogólny zysk przedsiębiorstwa wynosił: 3% do 4% kap. zakł.
4% sumy zysku, o ile ogólny zysk przedsiębiorstwa wynosił 4% do 5% kap. zakł.
4½% sumy zysku, o ile ogólny zysk przedsiębiorstwa wynosił: 5% do 6% kap. zakł.
5% sumy zysku, o ile ogólny zysk przedsiębiorstwa wynosił: 6% do 7% kap. zakł.
5½% sumy zysku, o ile ogólny zysk przedsiębiorstwa wynosił: 7% do 8% kap. zakł.
5¾% sumy zysku, o ile ogólny zysk przedsiębiorstwa wynosił: 8% do 9% kap. zakł.
6% sumy zysku, o ile ogólny zysk przedsiębiorstwa wynosił: 9% do 10% kap. zakł.

Cały zysk przedsiębiorstwa nie sięgał 3% kapitału zakładowego — podatku nie wymierzano, natomiast o ile przewyższał 10% kapitału zakładowego, wówczas podatek wynosił 6% od całej sumy zysku, a nadto 5% od części zysku, która przekraczała 10% kapitału zakładowego.

Od pozostałych przedsiębiorstw podatek od zysku pobierany był według skali proporcjonalnej, a mianowicie w wysokości 1 rubla od każdych 30 rubli ponad wolny od opodatkowania minimum zysku t. j. ponad sumę trzydzieści razy większą, niż podatek zasadniczy. Podatek dla tego rodzaju płatników obliczany był na podstawie danych, zebranych dla wymiaru podatku repartycyjnego (patrz niżej).

Podatek od kapitału wynosił 15 kopiejek od każdych 100 rubli kapitału zakładowego. Jako podstawę wymiaru przyjmowano kapitał wykazany w sprawozdaniu rocznym lub dla przedsiębiorstw zagranicznych — kapitał przeznaczony na dokonywanie operacyj w państwie rosyjskim. Dla przedsiębiorstwa długoterminowego kredytu jako podstawę wymiaru przyjmowano jedną dziesiątą część emitowanych listów zastawnych i obligacyj. Od sumy należnego podatku od kapitału potrącano sumę zapłaconą za świadectwo przemysłowe.

Podatek repartycyjny nakładany był przez specjalną komisję proporcjonalnie do zysku osiągniętego przez poszczególne przedsiębiorstwa w roku poprzedzającym rok podatkowy. Suma podatku, jaką nałożono na całe państwo, była wyznaczana co trzy lata w drodze ustawodawczej. Sumę tą rozdzielało Ministerstwo Skarbu na gubernie i obwody, następnie Izby Skarbowe dzieliły znów sumy przypadające na poszczególną gubernię lub obwód między okręgi podatkowe. W okręgu podatkowym rozdzielano znów podatek na przedsiębiorstwa wymienione wyżej, przy czym zwolnione były przedsiębiorstwa drobne, t. j. przedsiębiorstwa handlowe IV i V kategorii„ przemysłowe VII i VIII kategorii oraz notariusze, ekspedytorzy i maklerzy, których zyski nie były wyższe niż dwukrotna opłata za świadectwo przemysłowe.

Podatek rozkładano na poszczególne przedsiębiorstwa, biorąc pod uwagę zyskowność. Zyskowność zaś określana była na podstawie obrotu przedsiębiorstwa, przy zastosowaniu norm średniej zyskowności, które ustalone były w każdym okręgu podatkowym dla poszczególnych gałęzi przemysłu i handlu przez specjalną komisję, składającą się z urzędników i przedstawicieli płatników.

Ustawy rosyjskie z okresu wojny światowej nie wprowadziły żadnych poważniejszych zmian, o ile chodzi o wyżej omówione zasady. Rozszerzony jedynie został obowiązek podatkowy również na teatry, kinematografy, cyrki i wrotniska oraz podwyższono, i to nawet dość znacznie, bo w granicach od 50% do 150%, stawki podatkowe.

B. zabór austriacki

W b. zaborze austriackim podatek przemysłowy pobierany był na zasadzie ustawy z dnia 25 października 1896 roku o bezpośrednich podatkach osobistych (Dz. U. P. Nr 230). Nosił on nazwę podatku zarobkowego (Erwerbsstener). W przeciwieństwie do podatku rosyjskiego wysokość jego określana była nie na podstawie obrotu, ani zewnętrznych cech, lecz na podstawie czystego przychodu przedsiębiorstwa. Dzielił się on na podatek szczegółowy, który obciążał przedsiębiorstwo obowiązane do publicznego składania rachunków oraz na podatek powszechny, płacony przez wszystkie inne przedsiębiorstwa i i zajęcia na zysk obliczone, do których ustawa austriacka zaliczała również wolne zawody.

Podatek szczegółowy wynosił 10% czystego przychodu osiągniętego przez przedsiębiorstwo w ciągu roku, który ustalano na podstawie ksiąg płatników.

Trudniej przedstawiała się sprawa wymiaru podatku powszechnego. Był to podatek repartycyjny. Sumę podatku, jaki zamierzano ściągnąć z całego państwa rozdzielała na poszczególne kraje główna komisja kontyngentowa w Wiedniu, następnie komisja krajowa rozdzielała wyznaczony kontyngent na towarzystwa podatkowe w poszczególnych okręgach.

Towarzystwo podatkowe stanowili płatnicy okręgu podatkowego należący do jednej klasy. Ustawa rozróżniała 4 klasy płatników:

do I klasy zaliczano płatników, płacących podatek w wysokości 2.000 koron i wyżej,
do II klasy zaliczano płatników, płacących podatek w wysokości od 2.000 koron do 300 koron,
do III klasy zaliczano płatników, płacących podatek w wysokości 300 koron do 60 koron,
do IV klasy zaliczano płatników, płacących podatek w wysokości od 60 koron i niżej.

Kontyngent wyznaczony na poszczególne towarzystwo, był rozdzielony na płatników przez specjalną komisję miejscową, która określała przeciętną zdolność przychodową każdego przedsiębiorstwa i na tej podstawie wyznaczała poszczególnemu płatnikowi stawkę podatku.

B. zabór pruski

W b. zaborze pruskim podatek przemysłowy pobierany był na podstawie ustaw z dnia 3 lipca 1876 r. o podatku od przemysłu i handlu wędrownego i z dnia 14 dnia 14 lipca 1891 r. o podatku przemysłowym. Zasady podatku przemysłowego pruskiego były analogiczne do omówionych wyżej, ponieważ ustawa austriacka wzorowała się pod tym względem na podatku obowiązującym w Prusach. Należy podkreślić, że od 1873 roku pruski podatek przemysłowy pobierany był na rzecz samorządów a nie na rzecz Państwa. Dopiero w okresie wojny światowej, gdy potrzeby Rzeszy gwałtownie wzrosły, pociągnięto znów przemysł i handel do świadczeń dla Państwa, wprowadzając ustawę z dnia 26 czerwca 1916 r. o opłacie stemplowej od obrotu towarowego. (D. U. R. str. 639) — opodatkowanie obrotów w wysokości 1%. Następnie podatek ten podwyższono i rozszerzono. Ustawą z dnia 26 lipca 1918 r. o podatku obrotowym, obciążono podatkiem w wysokości 5% wszelkie obroty z tytułu świadczeń i dostaw oraz w wysokości 10% obroty osiągnięte ze sprzedaży przedmiotów zbytku.

Rok 1918

Z powyższego widzimy, że na ziemiach polskich do czasu odrodzenia Rzeczypospolitej istniały w każdym zaborze zupełnie odmienne formy obciążenia przemysłu i handlu. Ta niejednolitość form opodatkowania jeszcze bardziej pogłębiła się w czasie okupacji wojennej, ponieważ państwa zaborcze poczyniły cały szereg zmian w ustawodawstwach, jakie istniały na terenach zajętych w czasie akcji wojennej.

Z chwilą odzyskania Niepodległości nie można było pogodzić się z tym, aby ten chaos przepisów prawnych, różnorodnych i nieskoordynowanych, istniał w ramach jednego Państwa, tym bardziej, że ciężar podatkowy, jaki nakładały te przepisy na obywateli, był zupełnie różny w poszczególnych dzielnicach kraju.

Z tych względów wraz z koniecznością stworzenia dla całego Państwa jednego systemu podatkowego wysunęło się zagadnienie jednolitego i stałego obciążenia przemysłu i handlu. Jednak nie było to rzeczą łatwą. Czynniki kierownicze w Odrodzonej Polsce, mając przed sobą ogrom najrozmaitszych problemów do rozwiązania, nie znając dokładnie warunków gospodarczych poszczególnych dzielnic, nie rozporządzając wykwalifikowanym aparatem administracyjnym, a potrzebując dużych dochodów na zaspokojenie niezbędnych potrzeb młodego Państwa, nie były w stanie stworzyć takiej formy podatku przemysłowego, która czyniłaby zadość wymaganiom zarówno teorii skarbowości jak i życia gospodarczego. Wprowadzano takie ustawy, do jakich zmuszała konieczność utrzymania Państwa. Decydujący wpływ na kształtowanie się systemu podatkowego w Odrodzonej Polsce miały przede wszystkim względy fiskalne. Ten moment wyrył swoje piętno również przy opracowywaniu podatku przemysłowego w Polsce i nie wolno o nim zapominać analizując rozwój tego podatku na przestrzeni ostatnich 20 lat.

Należy pamiętać, że odrodzone Państwo Polskie nie było w stanie odrazu wprowadzić jednolitego i pod każdym względem słusznego podatku przemysłowego, że jeszcze po dziś dzień nie może sobie pozwolić na taką formę i wysokość obciążenia przemysłu i handlu, jakiego wymagałaby struktura życia gospodarczego Polski, ponieważ konieczność utrzymania równowagi budżetowej zezwala tylko na takie konstrukcje, które są kompromisem między niezbędnymi wymogami życia gospodarczego a potrzebą zapewnienia Skarbowi Państwa dostatecznie wysokiej sumy dochodu z tego źródła.

Podatek przemysłowy nim uzyskał obecną formę, przechodził w ciągu dwudziestolecia naszej niepodległości bardzo liczne zmiany, które można ująć w takie etapy:

Unifikacja

Początkowy etap obejmuje zniesienie różnorodnych systemów z okresu niewoli i zunifikowanie podatku przemysłowego w całym państwie.

Cały szereg trudności natury zarówno polityczno-gospodarczej, jak technicznej, uniemożliwiło Rządowi jednorazowe dokonanie tego zadania. Trzeba było przystąpić do stopniowej unifikacji. Pierwszym krokiem w tym kierunku była ustawa z dnia 6 lipca 1920 r. (Dz. Ustaw Nr 66, poz. 437).

Ustawa ta wprowadziła jednolity podatek na obszarze b. zaboru rosyjskiego, t. j. na przestrzeni prawie 3/4 obszaru Polski. Zniosła ona wszystkie odrębności w dziedzinie podatku przemysłowego z okresu okupacji i przywróciła dawną ustawę rosyjską (z roku 1898 ze zmianami wojennymi z dnia 17 października 1914 r. i dnia 22 stycznia 1915 r.), przystosowując ją do nowych warunków politycznych i walutowych i wprowadzając szereg zmian w konstrukcji podatku. Ustawą z 1920 r. został zmieniony podatek repartycyjny, natomiast podwyższono stawki innych podatków oraz pociągnięto do obowiązku podatkowego wolne zawody.

Stawki podatku zasadniczego zawarte w ustawie rosyjskiej po uwzględnieniu 50% podwyżki, wprowadzonej jeszcze przez rząd rosyjski, przeliczono wg. relacji 1 rb. = 2,16 marek. Kwoty tak uzyskane projekt rządowy podwyższył czterokrotnie, a Sejm projektowane przez Rząd stawki dla handlu podniósł od 100% do 200%*). Stawki podatku od kapitału zmienionego, wprowadzając zamiast skali progresywnej, jedną stawkę w wysokości 0,5% bez względu na wysokość kapitału zakładowego, wreszcie zniesiono prawo potrącania opłaty za świadectwa przemysłowe od sumy podatku, należnego od przedsiębiorstw sprawozdawczych.

Uwzględniając zmiany wprowadzone przez Rząd w podatku rosyjskim, zasady obciążenia przemysłu i handlu w pierwszym etapie rozwoju podatku przemysłowego w Polsce były następujące:

Podatek uiszczały przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, zajęcia przemysłowe oraz wolne zawody. Składał on się z podatku zasadniczego i dodatkowych. Podatek zasadniczy pobierano w formie opłaty za świadectwa przemysłowe, wysokość których zależała, podobnie jak dziś, od czysto zewnętrznych cech przedsiębiorstwa. Ponadto ściągano dwa podatki dodatkowe:

1) Podatek procentowy od zysku, który obciążał wszystkich płatników i był obliczany na podstawie ustawowych stawek przez specjalną „komisję miejscową". Komisja ta określała dla każdego podatnika jego roczny obrót i stosując procent średniej zyskowności, obliczała jego zysk, a następnie sumę podatku.

2) podatek od kapitału płacony przez przedsiębiorstwa zobowiązane do publicznego składania rachunków w wysokości 0,5% od kapitału zakładowego.

W ten sposób skonstruowany podatek miał obowiązywać tylko do końca 1920 r. W międzyczasie Rząd obowiązany był w myśl rezolucji sejmowej złożyć projekt ustawy o podatkach przychodowych dla całego Państwa, a w ich liczbie także ustawę o jednolitym podatku przemysłowym. Jednak okazało się, że należyte opracowanie wspomnianego projektu w tak krótkim czasie było zupełnie niewykonalne. Cały szereg trudności technicznych oraz gospodarczych uniemożliwiał Rządowi wykonanie nałożonego nań obowiązku. Bezpośrednim skutkiem tego była konieczność przedłużenia ważności ustawy z dnia 6 lipca 1920 r. Rząd chciał wykorzystać tę okoliczność i przeprowadzić jednocześnie zupełną unifikację podatku przemysłowego drogą rozszerzenia ustawy z roku 1920 na całą Polskę. Za tym przemawiały także nikłe wyniki finansowe podatku przemysłowego obowiązującego w b. zaborach austriackim i pruskim w porównaniu z rosyjskim.

Ustawa z dnia 17 grudnia 1921 r.**) wprowadziła w życie zamierzenia Rządu. Jednak Sejm zastrzegł, że do r. 1923 winien być wniesiony do Sejmu projekt ustawy „bardziej odpowiadający warunkom gospodarczym i potrzebom skarbowym". Nowa ustawa rozszerzając dawną z r. 1920 na całą Polskę wprowadziła do niej szereg zmian. Przede wszystkim podniosła stawki za świadectwa przemysłowe dla b. zaboru rosyjskiego o 100%, a dla pozostałych dzielnic o 75%***). Poza tym zwiększyła stawki podatku pro-

*) *Cz. Czerwiński: Powstanie i rozwój podatku przemysłowego w Polsce, Warszawa, 1930. Str. 16.*

**) *Dziennik Ustaw R. P. z r. 1921 Nr 82, poz. 550.*

***) *Niższe stawki dla b. zaborów austriackiego i pruskiego tłumaczy się tym, że dotychczasowe obciążenie przemysłu w tych dzielnicach było znacznie słabsze niż w b. zaborze rosyjskim.*

centowego od zysku, wprowadziła ulgi dla spółdzielni i przedsiębiorstw zagranicznych oraz dodatki do podatku zasadniczego na rzecz szkół zawodowych i izb przemysłowych.

W ten sposób w końcu r. 1921 istniał na terenie całego Państwa jednolity już podatek, który w swych zasadach opierał się na ustawie rosyjskiej z r. 1898. Zrekonstruowany podatek rosyjski miał obowiązywać w Polsce w myśl ustawy najwyżej przez dwa lata. W tym czasie miano opracować i wprowadzić w życie nowy podatek, który możliwie najracjonalniej rozstrzygałby kwestie obciążenia przemysłu i handlu na rzecz Skarbu. Jednak wielkie trudności, w jakich znalazło się w tym okresie młode Państwo Polskie uniemożliwiły wprowadzenie takiego podatku.

Ciągle wzrastające wydatki Skarbu oraz spadek waluty zmuszały Rząd do uzyskania jak największych dochodów. Konieczność utrzymania Państwa nie pozwalała w tym czasie na należyte uwzględnianie wymogów życia gospodarczego, lecz zmuszała do wyłącznie fiskalnego nastawiania ustaw. Z tych więc przyczyn powstał w historii polskiego podatku przemysłowego drugi okres, w czasie którego celem wysiłków czynników rządzących było dążenie do uzyskania możliwie największych dochodów dla ratowania Skarbu Państwa.

Podatek od obrotu

Ustawa z dnia 14 maja 1923 r.*), która wprowadzona zostaje na obszarze całego Państwa z wyjątkiem górnośląskiej części województwa Śląskiego. W porównaniu z poprzednią wprowadza zasadnicze zmiany: znosi dotychczas obowiązujący podatek procentowy od zysku i podatek od kapitału, a na ich miejsce stwarza podatek od obrotu. Do tej zmiany skłoniła Sejm i Ministerstwo Skarbu konieczność doraźnego zwiększenia wpływów skarbowych. Dotychczasowa procedura ściągania podatku przem., w formie podatku od kapitału i procentowego od zysku, była bardzo uciążliwa dla Skarbu i zwłaszcza w okresie inflacji — mało wydajna.

Podatki te można było obliczać dopiero po upływie roku, co miało taki skutek, że przy szybkim tempie spadku waluty Skarb Państwa otrzymywał w rzeczywistości tylko nikłą cząstkę tego, co mu się należało. Aby temu zaradzić, postanowiono uprościć i przyspieszyć ściąganie podatków, które obciążają przemysł i handel poza opłatą za świadectwa przemysłowe.

Zamiast czekać końca roku dla obliczenia zysku oparto podatek na bieżącym obrocie przedsiębiorstwa, znosząc przy tym zbędną już progresję zależnie od wielkości zysku i wprowadzając stałą stawkę. Przedmiotem opodatkowania był zatem obrót, t. j. zasadniczo przychód brutto za sprzedane towary a wyjątkowo (przy pośrednictwie, komisie i in.) zarobek brutto. Ponieważ tak ujęty podatek obrotowy obciążał daleko silniej płatników niż dawne podatki od kapitału i zysku, przeto ustawa pozwalała potrącać od niego sumę zapłaconą za świadectwa przemysłowe. Zasadniczo zatem podatek przemysłowy—według tej ustawy ograniczał się wyłącznie do podatku obrotowego, natomiast opłata za świadectwo przemysłowe stanowiła tylko przedpłatę, uiszczaną z początkiem roku na wymierzony później podatek. Również przy świadectwach przemysłowych omawiana ustawa zabezpieczała Skarb przed spadkiem waluty. Mianowicie, aby wartość świadczenia podatnika uniezależnić od wahań pieniądza, umieszczono w ustawie upoważnienie dla Ministra Skarbu do zwiększania, względnie zmniejszania wszystkich stawek tak podatku jak grzywien w zależności od siły nabywczej pieniądza, obliczanej na podstawie wskaźnika cen hurtowych.

W ten sposób Państwo uchroniło się przynajmniej częściowo od strat z powodu

*) *Dz. U. R. P. z r. 1923 Nr 58, poz. 635.*

spadku waluty oraz zwiększyło znacznie swoje dochody z podatku przem. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 31 stycznia 1924 r.*) jeszcze bardziej powiększyło te dochody, ponieważ na jego podstawie zawieszano potrącanie opłaty za świadectwa przem. od podatku obrotowego. Od tego czasu podatek przemysłowy składa się znów z zasadniczego, którym są opłaty za świadectwa przem. i dodatkowego w formie podatku od obrotu.

W tych 2 formach skrystalizowały się zasady obciążenia przemysłu i handlu w Odrodzonej Polsce. Mimo różnych tendencyj wprowadzenia podatku bardziej odpowiadającego wymogom teorii skarbowości oraz potrzebom życia obie te formy utrzymały się w Polsce przez 15 lat. Wprawdzie w ciągu tych 15 lat podlegały one, a zwłaszcza podatek od obrotu całemu szeregowi zmian zmierzających z jednej strony do przystosowania podatku do struktury gospodarczej Polski i z drugiej strony do uproszczenia techniki wymiarowej, jednak zasady wprowadzone dla świadectw przemysłowych ustawą z dnia 7 lipca 1920 roku a dla podatku od obrotu ustawą z dnia 14 maja 1923 r. zostały niezmienione.

Zasady te zostały powtórzone w ustawie o podatku przemysłowym z dnia 25 lipca 1925 roku, przy czym w przytoczonej ustawie występują po raz pierwszy świadectwa przemysłowe i podatek od obrotu jako dwie samodzielne formy świadczeń publicznych stanowiące z mocy ustawy jeden podatek przemysłowy.

Wobec ustabilizowania stosunków gospodarczych w Polsce i wprowadzenia nowej waluty, ustawa z 1925 roku dostosowuje podatek przemysłowy do nowych warunków. Gdy minął bowiem okres inflacji i obniżania się z dnia na dzień wartości marki polskiej, stały się nieaktualne te przepisy, które miały na celu zabezpieczenie Skarbu Państwa przed spadkiem waluty. Ustawa z 1925 roku znosi upoważnienia dla Ministra Skarbu do uzależniania opłat za świadectwa przemysłowe i innych sum podatku od wskaźnika cen hurtowych oraz znosi obowiązek dokonywania wymiarów co pół roku; wreszcie wobec nadmiernego i nierównomiernego obciążenia podatkiem życia gospodarczego, co z całą wyrazistością wyszło na jaw po ustabilizowaniu stosunków gospodarczych, zmniejsza ciężar tego podatku drogą obniżenia i zróżniczkowania stawek oraz zwolnienia — w wypadkach szczególnych — eksportu, a nadto wprowadza przepisy mające na celu uproszczenie techniki wymiarowej.

W ten sposób ukształtował się ostatecznie podatek przemysłowy w Polsce po odzyskaniu Niepodległości.

Ustawa z 1925 roku regulując zasady podatku przemysłowego w warunkach gospodarczych, będących podstawą do normalnego rozwoju życia gospodaczego Państwa, rozpoczyna jednocześnie 3 okres w historii podatku przemysłowego w Polsce, a mianowicie okres dostosowywania tego podatku do wymogów życia przede wszystkim drogą zmniejszania ciężaru podatku w miarę możliwości budżetowych Państwa.

W okresie tym utrzymuje się dotychczasowa konstrukcja podatku. Zasadniczej reformie ulega ona dopiero w ustawie z dnia 4 maja 1938 r. Do tego czasu punktem wyjścia wszystkich zmian była ustawa z dn. 25 lipca 1925 r. Z tego więc względu, aby właściwie ocenić późniejsze zmiany, należy poznać, w jaki sposób konstruuje podatek przemysłowy ustawa z dnia 25 lipca 1925 r.

*) *Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr 12, poz. 102.*

CHCECIE PIĆ DOBRE PIWO JASNE WYBOROWE, Żądajcie i polecajcie Nagrodzone Złotymi Medalami BAWARSKIE, CIEMNE SŁODKIE **Sukc. K. ANSTADTA** Sp. Akc. ŁÓDŹ Pomorska 34-36

Podatek przemysłowy wg. ustawy z dnia 25 lipca 1925 r.

Wg. ustawy z dnia 25 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 79, poz. 550) podatkowi podlegają wszelkie obliczone na zysk przedsiębiorstwa o charakterze przemysłowym lub handlowym oraz zajęcia przemysłowe (t. j. maklerzy giełdowi, spedytorzy oraz wszelkiego rodzaju pośrednicy handlowi). Częściowemu podatkowi przemysłowemu podlegają jeszcze wolne zawody, a więc lekarze, dentyści, weterynarze, felczerzy, adwokaci, notariusze, obrońcy sądowi, architekci, inżynierowie i inni technicy, którzy płacą podatek przemysłowy tylko w formie podatku od obrotu.

Podkreślić przy tym należy, że tak skonstruowany przedmiot podatku przemysłowego nie dotyczy gospodarstw rolnych i leśnych oraz związanych z nimi zajęć jak hodowla, pszczelarstwo, mleczarstwo, sadownictwo, ogrodnictwo i wyrąb lasu. Pod warunkiem jednak, że te zajęcia nie nadają gospodarstwu charakteru przemysłowo-handlowego. Jeżeli natomiast gospodarstwo rolne czy leśne posiada ten charakter, a więc prowadzi własne zakłady przemysłowe, jak cukrownie, browary, gorzelnie, krochmalnie i t. p. albo jedno z wymienionych zajęć stanowi wyłączny lub przeważający rodzaj gospodarstwa, wówczas te obiekty, które nadają gospodarstwu ów specyficzny charakter, podlegają podatkowi przemysłowemu.

Ustawa przewiduje szereg zwolnień od podatku, przy czym zwolnienia te są całkowite lub częściowe. W pierwszym wypadku przedsiębiorstwa są zwolnione zarówno od opłaty za świadectwa przemysłowe, jak i od podatku od obrotu, natomiast w drugim wypadku są one zobowiązane do uiszczania tylko opłaty za świadectwa przemysłowe.

Całkowicie zwolnionych jest od podatku szereg zakładów i przedsiębiorstw, które można ująć w 5 grup, mianowicie:

1) Wszelkie przedsiębiorstwa państwowe z zastrzeżeniem jednak, że tylko wtedy są one zwolnione od podatku, o ile państwo prowadzi je na podstawie praw zwierzchniczych, prawa monopolu lub wyłącznie na potrzeby administracji państwowej, a ponadto koleje państwowe;

2) wszelkie przedsiębiorstwa i zakłady, które są prowadzone przez stowarzyszenia lub związki nie mające na celu zysku:

a) przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, prowadzone przez związki samorządowe we własnym zarządzie i na własny rachunek oraz prowadzone przez te związki lombardy i kasy pożyczkowe i oszczędnościowe (art. 3 p. 3),

b) związki pracownicze, mające na celu dostarczenie pracowników oraz kasy emerytalne, oszczędnościowe, pogrzebowe i t. p., zorganizowane dla pracowników (art. 3 p. 4 i 5),

c) zakłady wychowawcze, poprawcze, przytułki i schroniska noclegowe, biblioteki, czytelnie muzea, galerie i wystawy, warsztaty szkolne, wzorowe ogrody i sady, mające na celu podniesienie ogrodnictwa i sadownictwa utrzymywane przy pomocy Państwa, związków samorządowych lub instytucji społecznych, oświatowych i dobroczynnych oraz utrzymywane przez stowarzyszenia sportowe i przeznaczone wyłącznie dla członków sale gimnastyczne, boiska, ślizgawki itp. (art. 3 p. 7),

d) nieobliczone na zysk stałe i ruchome przedsiębiorstwa kinematograficzne prowadzone we własnym zarządzie i na własny rachunek przez instytucje państwowe, samorządowe i społeczne oraz teatry prowadzone także we własnym zarządzie przez Państwo i samorządy (art. 3 p. 8 i 9),

e) urządzane w celach filantropijnych i oświatowo-kulturalnych widowiska, zabawy i kiermasze (art. 3 p. 10);

3) czynności i zakłady, których rozwój jest pożądany z punktu widzenia interesów Państwa jako całości:

a) zakłady naukowe tak publiczne jak i prywatne (art. 3 p. 6),

b) operacje kredytu długoterminowego (art. 3 p. 14),

c) eksport wszelkiego rodzaju półfabrykatów i gotowych wyrobów oraz transakcje z firmami zagranicznymi, wynikające z obrotu uszlachetniającego czynnego (art. 3 p. 15),

d) p. 1 a) spółdzielnie mieszkaniowe dla budowy nowych domów oraz spółdzielnie drobnego kredytu o ile działają wśród swych członków (art. 35);

4) przedsiębiorstwa bardzo małe, od których dochód z podatku byłby niejednokrotnie mniejszy niż koszty jego ściągnięcia:

a) przemysł ludowy i rzemiosła wykonywane ubocznie przez drobnych gospodarzy rolnych lub bezrolnych bez obcych sił pomocniczych (art. 3 p. 11),

b) wykonywanie robót i dostaw, jeżeli ogólny obrót roczny nie przekracza 2 tysięcy zł (art. 3 p. 12),

c) utrzymywanie pokojów umeblowanych i stołowni, lecz bez sprzedaży napojów wyskokowych jeżeli ilość odnajmowanych pokojów nie przekracza czterech a ilość stołowników dziesięciu (art. 3 p. 13);

5) przedsiębiorstwa, dla zwolnienia których ustawa wymaga każdorazowej zgody władz:

a) przedsiębiorstwa naftowe, które do dn. 24 listopada 1937 r. podejmą się nowych pionierskich wierceń.

b) do r. 1945 przedsiębiorstwa przemysłowo-handlowe w Gdyni o ile mogą się wybitnie przyczynić do gospodarczego rozwoju miasta (Rozp. Prez. R. P. z 1. VI. 1927 r.),

c) eksport surowców (art. 94[1]),

d) ubodzy płatnicy, których podatek nie przekracza 50 zł (art. 3 p. 16).

Przy częściowym zwolnieniu ustawa nakłada jedynie obowiązek wykupywania świadectwa przemysłowego i wówczas podatek przemysłowy ogranicza się wyłącznie do opłaty za świadectwa. Zwolnień takich ustawa przewiduje nie wiele (art. 8). Są to przeważnie drobne przedsiębiorstwa, którym władze skarbowe nie byłyby w stanie określić ani sprawdzać wysokości osiągniętych obrotów, a więc przedsiębiorstwa rzemieślnicze, dorożkarskie, furmańskie oraz rybackie o ile prowadzone są przez właścicieli przy pomocy najwyżej 1 osoby, przedsiębiorstwa handlu wędrownego (handel obnośny i rozwoźny) i jarmarcznego, a poza tym wydawnictwa pism periodycznych. Wreszcie częściowy podatek przemysłowy tylko w formie opłat za świadectwa mają płacić komiwojażerowie, inspektorzy i ajenci krajowych przedsiębiorstw komunikacyjnych, przewozowych i ubezpieczeniowych. W tym ostatnim wypadku nie pociąganie wymienionych pomocników handlowych do obowiązku płacenia podatku obrotowego jest o tyle uzasadnione, że podatek od osiągniętych przez nich obrotów płaci ta firma, dla której zostały zebrane zlecenia.

b) **Podstawa opodatkowania:**

1) podatek od obrotu,

2) świadectwa przemysłowe.

Podstawa wymierzania podatku jest różna dla obydwu form. Przy podatku obrotowym bierze się pod uwagę obrót przedsiębiorstwa czyli jego przychód brutto, natomiast przy świadectwach przemysłowych oznacza się wysokość podatku wg. cech czysto zewnętrznych zupełnie niezależnie od obrotu.

Podatek od obrotu opłaca przedsiębiorstwo lub zajęcie przemysłowe od obrotu (art. 5 i 7) czyli od sumy przychodu brutto w oznaczonym roku podatkowym. Za

przychód brutto przyjmuje się z reguły ogólną sumę wpływów ze sprzedaży towarów w przedsiębiorstwach przemysłowych i handlowych natomiast dla zajęć przemysłowych, wolnych zawodów, instytucyj kredytu krótkoterminowego, instytucyj ubezpieczeniowych oraz dla wszelkiego rodzaju pośrednictwa handlowego oraz przy produkcji z cudzego materiału — zarobek brutto tj. sumę wynagrodzenia za dokonane świadczenia i usługi. Tak rozumiany przychód stwarza pewne podobieństwo do dochodu. Zwłaszcza dla grupy zajęć z wolnymi zawodami na czele zdawałoby się na pierwszy rzut oka, że granice między podatkiem przemysłowym a dochodowym nie są dość wyraźne, jednak tak nie jest. Przychód obejmuje całkowitą sumę wpływów jakie dana osoba osiągnęła z przedsiębiorstwa lub zajęcia, bez jakichkolwiek potrąceń, z tytułu kosztów własnych uzyskania tej sumy. Dlatego przy jednakowej sumie przychodu może być osiągnięty różny dochód a nawet może zajść wypadek, że przy znacznym przychodzie płatnik nie osiągnął żadnego dochodu, o ile koszty osiągnięcia przychodu były większe niż suma. Mimo to płatnik i w takim wypadku obowiązany jest uiścić podatek od obrotu. Ten właśnie brak zależności między wysokością przychodu i dochodu stanowi poważny argument przeciwko opodatkowaniu przychodu, który niezawsze jest miernikiem zdolności płatniczej podatnika.

Normalna stopa podatku obrotowego wynosi wg. ustawy z 1925 r. 2%, jednak od niej istnieje szereg odchyleń, zarówno w dół jak w górę.

Przede wszystkim istnieją zniżki przy podatku obrotowym natury społeczno-gospodarczej. Do nich należą ulgi dla spółdzielni. Na podstawie art. 95 omawianej ustawy, spółdzielnie, które działają na podstawie ustawy o spółdzielniach z dn. 29 października 1920 r. oraz należą do związków rewizyjnych lub same posiadają prawo rewizji płacą wprawdzie taką samą stawkę jak inne podobne przedsiębiorstwa, jednak nie od całego obrotu lecz od jego części. A mianowicie: w spółdzielniach, działających wyłącznie wśród swych członków, za obrót, podlegający opodatkowaniu przyjmuje się tylko 1/4 część rzeczywistego obrotu; we wszystkich innych spółdzielniach podlega podatkowi połowa rzeczywistych obrotów. Również korzystają z ulg przy podatku obrotowym sklepy kółek rolniczych, które płacą podatek od 1/4 części całkowitych wpływów oraz centralne kasy spółek rolniczych, opłacające podatek od ½ swych obrotów.

Poza tym istnieje szereg szczególnych transakcji, od których pobiera się różne stawki. Rozpatrzmy zatem kolejno, w jakim stopniu obciążone są podatkiem obrotowym poszczególne gałęzie życia gospodarczego.

Przemysł obciążony jest podatkiem obrotowym w wysokości:

1% od sprzedaży produktów innemu przedsiębiorcy przemysłowemu w celu dalszej produkcji,

2% od wszelkich innych transakcji.

Rzemiosło:

2% od wszystkich innych transakcji.

Handel hurtowy i skup zawodowy:

½% od sprzedaży artykułów pierwszej potrzeby oraz surowców, niezbędnych do rozwoju rolnictwa i przemysłu o ile przedsiębiorstwo prowadzi księgi handlowe,

2% od wszystkich innych transakcji.

Handel detaliczny i drobny:

1% od sprzedaży artykułów pierwszej potrzeby,

2% od wszystkich innych transakcji.

Banki:

2% od wszystkich transakcji z wyjątkiem operacji kredytu długoterminowego, które są zwolnione od podatku.

Przedsiębiorstwa ubezpieczeniowe:

0,05% od składek przy reasekuracji w działach ubezpieczeń na życie i od wypadków (2% od 1/40 części otrzymanych składek),

0,5% od składek przy reasekuracji w działach ubezpieczeń rzeczowych (2% od ¼ części otrzymanych składek),

0,2% od składek przy asekuracji w działach ubez. na życie i od wypadków (2% od 1/10 części otrzymanych składek),

2% od składek przy asekuracji w działach ubezpieczeń rzeczowych.

Przy czym podobnie jak dla spółdzielni istnieją jeszcze ulgi dla instytucji opartych na wzajemności i ograniczających działalność tylko do swoich członków. Takie istytucje płacą powyższe stawki tylko od połowy swych rzeczywistych wpływów.

Pośrednictwo handlowe i komis:

5% — od sumy wynagrodzeń (prowizji) przy operacjach na rzecz przedsiębiorstw opłacających podatek przemysłowy w Polsce,

2% — od pełnego obrotu czyli od przychodu brutto przy transakcjach komisowych na rzecz przedsiębiorstw nie zobowiązanych do płacenia podatku przemysłowego w Polsce (dotyczy to w szczególności komisu na rachunek firm zagranicznych).

Wolne zawody:

2% od zarobku brutto.

Ta niejednolitość stopy podatkowej jest wypadkową dwóch przeciwnych sobie tendencyj: wymogów fiskalnych, mających na celu utrzymanie wpływów z tego podatku na możliwie wysokim poziomie i żądań polityki gospodarczej, dążących do celowego rozwoju życia gospodarczego kraju.

Do sumy w ten sposób obliczonego podatku obrotowego doliczano jeszcze:

1) 10% — dodatek od podatku, wyprowadzony na zasadzie specjalnej ustawy z 1. VII. 1926 r.*),

2) 25% — dodatek komunalny pobierany na zasadzie art. 119 ustawy z 1925 r.

Druga forma podatku przemysłowego, mianowicie opłaty za świadectwa przemysłowe, jest obliczana w sposób zupełnie inny. Momentem, który wywołuje obowiązek podatkowy jest tutaj fakt powstania lub istnienia przedmiotu podatkowego. Do obowiązku wykupienia świadectwa przemysłowego zobowiązane jest każde zajęcie przemysłowe oraz każdy oddzielny zakład przemysłowy lub handlowy. Ta zasada stwarza już różnice między podatkiem od obrotu a świadectwem przem., ponieważ podatek obrotowy płaciło przedsiębiorstwo jako całość, a więc za wszystkie posiadane zakłady i oddziały, natomiast świadectwa przem. należy wykupywać dla każdego zakładu, każdej oddzielnej części przedsiębiorstwa osobno; nawet należący do przedsiębiorstwa skład, o ile znajduje się poza siedzibą główną przedsiębiorstwa, traktuje się pod tym względem oddzielnie. Wprawdzie nie wykupuje się dla takich składów osobnych świadectw przem., jednak każdy z nich musi posiadać oddzielną kartę rejestracyjną; opłata za taką kartę jest stała i wynosi 10 zł bez względu na wielkość przedsiębiorstwa, do którego dany skład należy. Natomiast opłata za świadectwa przemysłowe dla poszczególnych zakładów jest różna i zależy od trzech czynników: od rodzaju i wielkości przedsiębiorstwa oraz miejscowości, w której się ono znajduje.

Aby ustalić pewne normy co do rodzajów zakładów ustawa dzieli przedsiębiorstwa handlowe na 21 grup**), przedsiębiorstwa przemysłowe na 19 grup i zajęcia przemysłowe na 4 grupy. Następnie każda grupa w zależności od wielkości przedsiębiorstwa

---

*) *Dz. U. R. P. Nr 63, z 1926 r.*

**) *W taryfie załączonej do ustawy.*

t. zn. od ilości pracowników, ilości i jakości narzędzi, wielkości produkcji itp. zaliczona jest do pewnej kategorii. Tych kategoryj jest dla handlu 6 — właściwie 5, jednak piąta rozbija się na 5a i 5b — dla przemysłu 8, dla zajęć przemysłowych 4 oraz 3 specjalne kategorie dla handlu jarmarcznego. Każdy właściciel zakładu stwierdza zatem jakiej kategorii odpowiada jego zakład i obowiązany jest wykupić odpowiedniej kategorii świadectwo przemysłowe. Jeżeli pewien rodzaj przedsiębiorstwa nie da się podciągnąć do żadnej z przewidzianych ustawą kategoryj, wówczas Minister Skarbu drogą specjalnego rozporządzenia zaklasowuje dane przedsiębiorstwo *). Również zezwolenia na wykupienie świadectwa przem. niższej kategorii udziela Minister Skarbu o ile istnieją usprawiedliwiające okoliczności.

Wysokość opłaty za świadectwa przemysłowe zależy w pierwszym rzędzie od kategorii, do której zaliczono przedsiębiorstwo i oczywiście im kategoria jest wyższa, tym opłata jest większa. Poza tym przy świadectwach dla wszelkiego rodzaju pośredników handlowych, ekspedytorów, maklerów, ajentów ubezpiecz. i dla handlu poniżej 1 kategorii oraz przemysłu poniżej 5 kategorii wpływa jeszcze na wysokość opłaty miejscowość, w której się dany zakład znajduje. Ujęte mianowicie wszystkie miejscowości w Polsce, z wyjątkiem Warszawy, w 4 klasy i, zależnie od tego, w jakiej miejscowości się znajdują przedsiębiorstwa jednakowej kategorii płacą różne opłaty za świadectwa przem. Najwyższą cenę w każdej kategorii ma Warszawa, najniższą — miejscowość zaliczona do IV klasy.

Ceny świadectw przemysłowych wg. ustawy

Dla przedsiębiorstw handlowych (w złotych):

Kategorie	Warszawa	Wszędzie	I kl.	II kl.	III kl.	IV kl.
1	—	2000	—	—	—	—
2	400	—	330	270	200	130
3	80	—	65	50	40	25
4	30	—	25	20	15	10
5a rozwoźny	—	50	—	—	—	—
5b odnośny	—	15	—	—	—	—

Dla przedsiębiorstw przemysłowych (w złotych):

Kategorie	Warszawa	Wszędzie	I kl.	II kl.	III kl.	IV kl.
1	—	6000	—	—	—	—
2	—	4000	—	—	—	—
3	—	2000	—	—	—	—
4	—	600	—	—	—	—
5	—	200	—	—	—	—
6	120	—	100	80	60	40
7	60	—	50	40	30	20
8	15	—	12	10	6	4

*) *Art. 26.*

„AUTO COMMERCE" Sprzedaż i obsługa samochodów
Kielce, Sienkiewicza 53/55 tel. 13-01, 13-16 Chevrolet, Buick, Opel.

Dla handlu jarmarcznego (w złotych):

	handel hurtowy	handel detaliczny
Na jarmarkach ponad 21 dni	250	70
„ „ „ 7 do 21 dni	125	35
„ „ „ 3 do 7 dni	100	25

Dla zajęć przemysłowych ceny świadectw wynosiły w zależności od miejsca wykonywania czynności:

Dla ekspedytorów	od 250 z. do 400 zł
Dla maklerów giełdowych	od 250 zł do 400 zł
Dla innych pośredników	od 30 zł do 150 zł
Dla ajentów przed. ubezp. itd.	od 20 zł do 50 zł
Dla komiwojażerów	100 zł

Jeżeli przedsiębiorstwa lub zajęcia wykonywane są w kilku miejscowościach zaliczonych do różnych klas, to należy wykupić świadectwo wg. najwyższej ceny. Ta zasada stosuje się także w wypadkach, gdy w jednym zakładzie dokonywane są czynności różnorodne z punktu widzenia taryfy; wówczas świadectwo przem. należy wykupić dla tego rodzaju czynności, która wymaga najwyższej kategorii świadectwa (art. 24). Jeżeli np. w jednym zakładzie handlowym jest prowadzony handel hurtowy i detaliczny, to należy wykupić świadectwo dla handlu hurtowego, bo handel hurtowy wymaga wyższej kategorii niż detaliczny. Wykupienie świadectwa uprawnia do wykonywania przedsiębiorstwa lub zajęcia w tym roku, na który zostało wykupione, przy czym w granicach ściśle określonych t. zn. wolno uprawiać tylko taki rodzaj czynności i w takim zakresie jaki dana kategoria przewiduje. O ile w ciągu roku nastąpi rozszerzenie przedsiębiorstwa lub ono zostanie przeniesione do miejscowości zaliczonej do wyższej klasy, wówczas przedsiębiorstwo winno dopłacić różnicę między ceną wykupionego już świadectwa a ceną świadectwa, które należałoby wykupić po dokonanych zmianach. Dodać jeszcze należy, że suma jaką płaci podatnik za świadectwa przemysłowe jest daleko większa od opłaty określonej w taryfie. Do tej opłaty dolicza władza skarbowa cały szereg dodatków, które wynoszą 70% sumy podatku.

Z tych 70% przypada:

30% na dodatek dla związków samorządowych pobierany na zasadzie art. 119,

15% na dodatek dla Izb Przemysłowo-Handlowych i Rzemieślniczych pobierany na podstawie art. 120,

25% na dodatek dla szkół zawodowych, pobierany na zasadzie art. 120.

Technika wymiaru i poboru podatku w myśl ustawy z dn. 25 lipca 1925 r.

Ustawa z dn. 25 lipca 1925 roku poza przepisami prawa materialnego zawiera również przepisy dotyczące techniki wymiaru i poboru podatku przemysłowego.

Stwarzają one zupełnie odrębne zasady dla świadectw przemysłowych i podatku od obrotu.

O ile chodzi o opłaty za świadectwa przemysłowe, to władza skarbowa zasadniczo nie dokonywa wymiaru tej formy podatku przemysłowego ponieważ płatnik określa sam jego wysokość na podstawie cech zewnętrznych swego przedsiębiorstwa i przepisów załącznika do art. 23 ustawy. Działalność urzędu skarbowego ogranicza się do przyjęcia od płatnika wypełnionych deklaracyj i wydania świadectw przemysłowych żądanych kategorii; poza tym obejmuje tylko kontrolę wykupionych świadectw. W związ-

ku z obowiązkiem przeprowadzenia kontroli władza skarbowa tj. terytorialnie właściwy urząd skarbowy sprawdza czy płatnik wykupił świadectwo oraz ocenia czy jest ono właściwe i, w wypadku stwierdzenia przekroczenia przepisów ustawy, nakłada karę w wysokości od 3 do 20-krotnej opłaty nieuiszczonej za właściwe świadectwo przemysłowe oraz pociąga płatnika do obowiązku wykupienia świadectwa.

Zupełnie inaczej przedstawia się sprawa z wymiarem podatku od obrotu.

Stosunkowo nieskomplikowany jest wymiar dla płatników prowadzących księgi handlowe. Tacy płatnicy obowiązani są do 15 lutego następnego roku po roku podatkowym złożyć zeznanie o obrocie. Władza skarbowa sprawdza zeznanie z księgami handlowymi płatnika i o ile uzna księgi za prawidłowe i rzetelne, obowiązana jest przyjąć do opodatkowania obrót wykazywany w księgach.

Trudniej natomiast przedstawia się sprawa opodatkowania płatników nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych. Władza skarbowa ustala obrót i wymierza podatek na podstawie posiadanych materiałów i informacji. Informacje są zbierane na podstawie danych dotyczących przewozu na kolejach, poczcie itp. eksportu, importu, robót i dostaw dla instytucji państwowych oraz na podstawie danych zaczerpniętych z ksiąg handlowych innych płatników, następnie drogą lustracji przedsiębiorstwa przez organa skarbowe, wreszcie od osób orientujących się w faktycznych stosunkach danego przedsiębiorstwa.

Ustalenie obrotu i wymiar podatku należały w myśl ustawy do następujących władz skarbowych:

dla spółek akcyjnych I instancja — Izba Skarbowa, II instancja Ministerst. Skarbu.

dla innych osób obowiązanych do publicznego składania rachunków — Urząd Skarbowy i Izba Skarbowa.

dla pozostałych płatników — Komisja Szacunkowa i Komisja Odwoławcza.

Komisje Szacunkowe istniały przy urzędach skarbowych, komisje odwoławcze przy Izbach Skarbowych. W skład ich wchodzili reprezentanci płatników, którzy obradowali i orzekali pod przewodnictwem urzędników skarbowych. Od orzeczenia komisji szacunkowej przysługiwało przewodniczącemu oraz zainteresowanemu płatnikowi prawo wniesienia odwołania, przyczym ustawa przewiduje ściśle określone terminy w ciągu których odwołanie może być wniesione. Nie mogą korzystać z prawa wniesienia odwołania jedynie płatnicy, którzy obowiązani będąc w myśl ustawy do złożenia zeznania o obrocie, obowiązku tego nie dopełnili.

Odwołania rozpatrują władze skarbowe II instancji, a więc—jak podano wyżej — Ministerstwo Skarbu, Izba Skarbowa lub Komisja Odwoławcza. Władze te zależnie od stanu faktycznego i prawnego rozstrzygają wniesione odwołanie, przy czym wydając decyzję nie są związane ani wnioskiem instancji pierwszej, ani sprzeciwem przewodniczącego komisji szacunkowej, ani prośbą płatnika. Mogą również zwrócić sprawę I instancji do ponownego rozpatrzenia, o ile okaże się w postępowaniu odwoławczym, że podatek wymierzono w kwocie za niskiej.

Podatek wymierzony od jakiegoś przedsiębiorstwa czy zajęcia ściąga władza skarbowa od osoby wykonującej zajęcie lub prowadzącej przedsiębiorstwo; przy czym opłaty za świadectwa przemysłowe pobierane są z góry a podatek od obrotu — z dołu. Zasadniczo podatnik obowiązany jest wykupić świadectwo i karty rejestracyjne w listopadzie lub grudniu roku poprzedzającego rok podatkowy w urzędzie skarbowym tego okręgu, gdzie dane przedsiębiorstwo czy zajęcie jest wykonywane. W wypadku, gdy przedsiębiorstwo jest sezonowe lub gdy zaczyna swoją działalność w drugim półroczu, można wykupić świadectwa półroczne za połowę ceny nominalnej, z warunkiem jednak, że wykupuje się je przed rozpoczęciem działalności.

Podatek obrotowy płatny jest ostatecznie po zakończonym postępowaniu wymiarowym. Na uregulowanie należności z tytułu podatku obrotowego przewidziany jest termin 15-dniowy (licząc od dnia doręczenia nakazu płatniczego) dla płatników zobowiązanych do publicznego składania rachunków, okres zaś miesięczny dla wszystkich innych płatników, przy czym złożenie odwołania nie wstrzymuje obowiązku zapłacenia podatku.

W ciągu roku pobierane są na poczet podatku zaliczki. Przedsiębiorstwa obowiązane do składania zeznań o obrocie i prowadzące książki handlowe mają obowiązek wpłacania zaliczek miesięcznych obliczonych na podstawie wykazanego w księgach obrotu. Inni podatnicy płacą zaliczki na podstawie obrotu wymierzonego w ubiegłym roku podatkowym.

Dążenia do reformy podatku w latach 1925—1931

Podatek przemysłowy, który w odrodzonej Polsce ukształtował się ostatecznie w wyżej omówionych formach spotkał się z bardzo nieprzychylnym przyjęciem sfer zainteresowanych.

Przedstawiciele życia gospodarczego przez usta posłów w Sejmie oraz drogą składania licznych memoriałów domagali się zupełnego zniesienia świadectw przemysłowych i podatku od obrotu i zastąpienia obu tych form podatkiem bardziej dostosowanym do struktury życia gospodarczego o charakterze bądź cząstkowo dochodowym na wzór francuski, bądź zarobkowym na wzór austriacki. Żądanie swoje uzasadniali tym, że podatek przemysłowy w dotychczasowej konstrukcji nie czyni zadość podstawowej zasadzie sprawiedliwości podatkowej, ponieważ obciąża płatników nie biorąc pod uwagę zdolności płatniczej.

Podniesione zarzuty miały dużo słuszności. Wprawdzie cena świadectw przemysłowych była różna i w pewnej mierze brała pod uwagę zdolność płatniczą podatnika albowiem uzależniona była od rodzaju i rozmiarów przedsiębiorstwa oraz miejsca wykonywania. Również stawka podatku od obrotu była zróżniczkowana. Mimo to jednak konstrukcja podatku okazała się zbyt sztywna i nie dawała możności ścisłego uzależnienia wysokości podatku od osiągniętego dochodu. Przedsiębiorstwa różnej dochodowości, o ile były sobie podobne pod względem rozmiaru i przedmiotu działania płaciły jednakowy podatek. To budziło rozgoryczenie u płatników i głośne żądania o reformę, tymbardziej, że obciążenie życia gospodarczego tym podatkiem było bardzo duże.

Względy budżetowe, które od początku odzyskania Niepodległości Państwa, miały decydujące znaczenie przy kształtowaniu systemu podatkowego w Polsce, obecnie pozwalały jednak na gruntowną rekonstrukcję podatku przemysłowego. Dotychczasowe formy miały bowiem dla Skarbu Państwa te zalety, że obejmowały dużą ilość płatników i przynosiły znaczne dochody, bo około 50% wpływów z wszystkich podatków bezpośrednich. Te zalety zdecydowały o utrzymaniu dotychczasowej konstrukcji podatku na dalsze okresy. Rząd obawiał się wprowadzić gruntowną reformę, aby to nie odbiło się ujemnie na wpływach skarbowych, natomiast starał się w miarę możności dostosować dotychczas obowiązujące formy do struktury naszego życia gospodarczego i wymagań sfer zainteresowanych.

Pierwszym krokiem w tym kierunku był projekt ustawy w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do obniżania podatku przemysłowego od obrotu *). Złożony on został przez Rząd w Sejmie dn. 9 listopada 1928 r. Projekt ten rozszerzał upoważnienie

*) *Druk Sejmowy II Nr 270 z r. 1928.*

Ministra Skarbu do obniżania stopy w wypadku stwierdzonej potrzeby gospodarczej do wysokości 1%. Mianowicie na podstawie art. 7 p. s. ustawy z 25 lipca 1925 r. zniżka stopy mogła mieć zastosowanie tylko do handlu hurtowego, natomiast projekt pozwalał stosować ją także do wszystkich przedsiębiorstw przemysłowych, handlowych i samodzielnych dostaw. Przepis ten miał być pewną ulgą dla życia gospodarczego, ponieważ zniżał stawkę dla przedsiębiorstw nadmiernie opodatkowanych w stosunku do swojej zdolności płatniczej, jednak wobec braku charakteru normatywnego, powyższa zniżka nie mogłaby nie mieć dużego znaczenia dla płatników, bo uzależnione byłaby od swobodnego uznania władzy. Po pierwszym czytaniu w Sejmie projekt ten został przekazany do Komisji Skarbowej. Tam zastało go zamknięcie sesji i wskutek tego przestał on być nadal aktualnym.

Następna próba dostosowania obecnego podatku do wymogów życia gospodarczego wyraziła się w projekcie ustawy „w sprawie zmiany przepisów ustawy z dn. 15. VII. 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym" (Druk Sejmowy Nr 723) złożonej do Sejmu w dn. 12 lutego 1930 r. Projekt ten z jednej strony rozstrzygał kwestie niedość jasno sformułowane w poprzedniej ustawie i które w praktyce dawały możność różnorodnej interpretacji, a z drugiej strony dążył do usprawnienia wymiany towarowej wewnątrz kraju.

Zrozumiałą jest bowiem rzeczą, że niedość jasno sformułowane przepisy ustawy były kością niezgody między płatnikiem a władzą skarbową. Aby przyczynę niezgody usunąć Rząd zamierzał ściślej sprecyzować te wszystkie przepisy, które w praktyce budziły zastrzeżenia. Wśród zmian zmierzających do tego celu należy wymienić przepisy o komisie, pośrednictwie i handlu hurtowym.

W celu umożliwienia stwierdzenia przez władzę skarbową rzeczywistych wynagrodzeń komisantów, zamierzano wprowadzić przepis, że „za komisowe uważa się tylko przedsiębiorstwa sprzedaży, które prowadzą prawidłowe księgi handlowe i udowodnią stosunek komisu". Projekt utrzymuje nadal wyjątek dla pośredników, działających w imieniu i na rachunek „osób nie opłacających podatku przemysłowego w myśl obowiązującej ustawy", którzy zobowiązani byli uiszczać go od pełnego obrotu towarami. Wyjątek ten miał na celu wyrównanie obciążenia podatkiem obrotowym towarów wyprodukowanych przez przedsiębiorstwa nie opłacające podatku.

W odniesieniu do hurtu zamierzano podać nową jego definicję, któraby bardziej ściśle niż dawna określała sprzedaż hurtową. Gdy ustawa z 1925 roku za handel hurtowy uważała wyłącznie zbyt „celem odsprzedaży dalszej produkcji lub eksploatacji zaś kółkom rolniczym, producentom rolnym w ładunkach wagonowych" obecnie projekt uprościł jego definicje, określając, że za sprzedaż hurtową przyjmuje się zbyt wszelkiego rodzaju towarów kupcom i kółkom rolniczym celem odsprzedaży, przemysłowcom, przedsiębiorstwom państwowym i komunalnym celem dalszej produkcji lub eksploatacji z wyjątkiem towarów przeznaczonych na inwestycję. W ten sposób starano się usunąć dotychczasowe wątpliwości i podatkowe ustawowe pojęcie handlu hurtowego zbliżono bardziej do życia.

Projekt precyzował również podział przedsiębiorstw na handlowe i przemysłowe. Mianowicie za przedsiębiorstwa handlowe, które mogą korzystać z ulgowych stawek, uważa on wyłącznie przedsiębiorstwa, zajmujące się sprzedażą towarów w takiej formie w jakiej zostały zakupione. Natomiast wszelkie inne przedsiębiorstwa, które zajmują się sprzedażą towaru i bądź przerabiają go u siebie, bądź oddają do przerobu na swój rachunek przedsiębiorstwom przemysłowym, miały płacić stawkę normalną, taką jak przedsiębiorstwa przemysłowe.

Ustawa z 25 lipca 1925 r. takim przedsiębiorstwom pozwalała korzystać ze stawek przewidzianych dla handlu.

Okazało się to szkodliwym zarówno ze względów konkurencyjnych, jak z uwagi na interesy Państwa, ponieważ przedsiębiorstwo, przerabiające towar na rachunek kupca, płaciło podatek tylko od wartości wynagrodzenia i wskutek tego suma zapłacona przez przetwórnię i kupca była mniejsza, niż powinien był zapłacić przemysłowiec od powyższej transakcji.

Ponadto usunięto nieścisłość między art. 8 p. 5 a treścią taryfy co do klasyfikacji przedsiębiorstw rzemieślniczych VIII kategorii, przez dodanie do punktu ostatniego XIX części taryfy, że w liczbę zatrudnionych robotników w przedsiębiorstwie należy wliczać również właściciela i członków jego rodziny, zajętych w przedsiębiorstwie.

W drugiej grupie zmian, mających na celu usprawnienie i ułatwienie wymiany towarowej, należy przede wszystkim wymienić obniżenie stawek podatku dla przedsiębiorstw handlowych. Mimo, że nie przewidywano zniżek dla przemysłu i rzemiosła, to jednak względy budżetowe uniemożliwiały przeprowadzenie natychmiastowej obniżki stawek nawet w tak zwężonym zakresie. Aby nie narażać równowagi budżetowej Rząd zmuszony był przeprowadzić to zadanie stopniowo. Uwzględniając zatem strukturę naszego aparatu wymiany i kierując się względami polityki gospodarczej, zastosowano zniżkę najpierw dla hurtu, a potem dla detalu.

Art. 1 projektu obniżał stawkę podatku obrotowego od pierwszego kwietnia 1930 r. do wysokości ½% od obrotów przedsiębiorstw handlowych, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, uzyskanych ze sprzedaży hurtowej i od obrotów przedsiębiorstw skupu zawodowego i samoistnych dostaw, a następnie od 1-go kwietnia 1931 r. do 1% od wszystkich pozostałych obrotów przedsiębiorstw handlowych. Poza tym, aby odciążyć operacje kredytu krótkoterminowego, w celu należytego funkcjonowania aparatu wymiany, zniżono od 1 kwietnia 1930 r. stawkę z 2% na 1% od procentów, prowizji, komisowego itp. wynagrodzeń za świadczenia banków, domów bankowych i kantorów wymiany.

Również w celu usprawnienia wymiany towarowej projekt wprowadzał zwolnienie od podatku obrotowego „transakcje kupna sprzedaży wszelkiego rodzaju zbóż i mięsa dokonywane na giełdach krajowych a udowodnione kartami umów giełdowych spisanych przez przysięgłych maklerów".

Dalsze ulgi projektu, pośrednio związane z zasadniczym celem noweli, dotyczą eksportu i importu. W zakresie eksportu zamierzano wprowadzić nowe ułatwienia. A więc uprawnienie ministra Skarbu do zwalniania od podatku obrotowego eksportu surowców rozszerzono także na eksport produktów gospodarstwa rolnego, następnie dano prawo Ministrowi Skarbu do zniżania, względnie zawieszania, podatku obrotowego od prowizji, uzyskanych przez wspólne biura sprzedaży przy transakcjach eksportowych.

W stosunku do importu projekt starał się go zmniejszyć przy pomocy nowowprowadzonego podatku wyrównawczego. Podatek wyrównawczy przewiduje Rząd jako opłatę, pobieraną od fabrykatów i półfabrykatów wyprodukowanych przez przedsiębiorstwa nie opłacające polskiego podatku przemysłowego w wysokości — zależnej od ilości faz obrotu, przez jakie poszczególny towar przeszedłby, gdyby był wyprodukowany w kraju — jednak nieprzekraczającej 6% wartości. W ten sposób zamierzano zrównać obciążenie podatkowe towarów zagranicznych z krajowymi i znieść dotychczasową premię towarów importowanych, które będąc wyprodukowane za granicą, nie płaciły podatku obrotowego za poprzednie fazy obrotu.

W ten sposób projekt Rządowy zdążał do załagodzenia najbardziej spornych kwestii, które stały się widoczne w ciągu kilkuletniego stosowania ustawy z 1925 r.

oraz starał się dostosować podatek przemysłowy do wymagań życia gospodarczego, a w szczególności stworzyć lepsze warunki dla racjonalnego rozwoju handlu.

Przedłożoną przez Rząd nowelę traktowała Komisja Skarbowa jako ustawę na okres przejściowy t. zn. na czas poprzedzający wprowadzenie podatku przemysłowego opartego na innych zasadach niż dotychczasowe. Pomimo to starano się ją dostosować możliwie najlepiej do potrzeb życia gospodarczego. Komisja Skarbowa poszła jeszcze dalej, niż projekt Rządowy w kierunku odciążenia płatników i przeprowadziła w nim cały szereg zmian i uzupełnień. Przede wszystkim zastosowano zniżkę stawek w odniesieniu do wszystkich gałęzi życia gospodarczego. Porzucono zatem drogę, wytkniętą przez projekt rządowy a dążącą do szybkiej obniżki tylko dla niektórych obrotów i przystąpiono, w miarę możności budżetowych, do stopniowego obniżania stopy dla wszystkich obrotów. Bez zmiany zostawiła Komisja jedynie zniżkę stopy dla instytucyj kredytu krótkoterminowego. Natomiast zniżono poza tym stopę dla przedsiębiorstw komisowych i pośrednictwa handlowego z 5% na 3%, dla wydawnictw książek do ½% oraz dla obrotów dokonywanych artykułami pierwszej potrzeby do 1%. Dalsze zniżki proponowano wprowadzić stopniowo, a mianowicie:

dla handlu hurtowego od dn. 1. IV. 1930 r. — ¾%, a od 1. VI. 1931 r. — ½%,
dla handlu detalicznego od 1. I. 1931 r. — 1½%, a od 1. I. 1932 r. — 1%,
dla rzemiosła i przemysłu VIII i VII kategorii od 1. I. 1931 r. — 1%,
oraz dla przemysłu od 1. I. 1932 r. — 1¾%, a następnie coroczną zniżkę stawki o 0,25% aż do r. 1935, kiedy stawka ma wynosić tylko 1%.

Komisja Skarbowa poza zniżką stawek sprecyzowała bardziej stosunek komisu, podkreślając, że „określenie prowizji w formie skali ruchomej, prowadzenie handlu na rachunek własny i cudzy" nie może być przyczyną do odmówienia przedsiębiorstwu charakteru komisu. Również handel hurtowy uzyskał obecnie ścisłą definicję, która zgodnie z wymaganiami życia gospodarczego i jednocześnie zupełnie bezspornie określała sprzedaż hurtową.

Ze względu na bardzo ciężkie położenie drobnych pracowni rzemieślniczych Komisja zwalniała od podatku obrotowego pracownie chałupnicze zatrudniające do trzech pracowników. Zwolniono zupełnie od podatku także obroty drukarń osiągnięte z druku dzienników i innych pism periodycznych oraz obroty spółdzielni o ile statutowo i faktycznie działają wśród swych członków. Również upoważniono Ministra Skarbu do umarzania z urzędu zaległości podatku obrotowego, które powstały do r. 1927 w wysokości nieprzekraczającej 250 zł.

Poza tym Komisja Skarbowa wprowadziła szereg zmian proceduralnych, które dawały pewne udogodnienia podatnikowi, w ich stosunkach z władzami skarbowymi, oraz uwypukliła uprawnienie Ministra Skarbu w zakresie wprowadzenia podatku zryczałtowanego dla drobnych przedsiębiorstw.

W ten sposób projekt rządowy został przez Komisję Skarbową znacznie rozszerzony i w dużym stopniu łagodził dotychczasowe wady podatku przemysłowego. Wprawdzie utrzymano nadal świadectwa przemysłowe oraz podatek obrotowy w jego wielofazowej formie. Jednak zmniejszono znacznie obciążenie płatników, dostosowano nieodpowiadające warunkom rzeczywistym definicje hurtu i komisu oraz rozstrzygnięto szereg kwestyj spornych, w sposób możliwie najbardziej przychylny dla płatników. Ponadto dano Ministrowi Skarbu możność wprowadzenia nowej formy podatku, któraby zniosła dotychczasowe uprzywilejowanie towarów zagranicznych oraz zobowiązano Rząd do wprowadzenia ryczałtu w ciągu roku i wreszcie do przeprowadzenia ostatecznej reformy podatku przemysłowego.

Nowela stanowiłaby niewątpliwie znaczny krok w kierunku zracjonalizowania po-

datku przemysłowego i przyniosłaby duże odprężenie w dotychczasowych stosunkach. Jednak posunięcia natury politycznej nie pozwoliły na uchwalenie jej przez Sejm i Senat i uniemożliwiły wprowadzenie opracowanego już projektu w życie. Zamknięcie sesji a następnie rozwiązanie Sejmu automatycznie przekreśliło dotychczasowe wysiłki w zakresie dostosowania obecnego podatku do życia gospodarczego, a przez to odsunęło reformę znów na czas nieokreślony.

Dopiero pod koniec r. 1931 podjęto pracę w tym kierunku. Dnia 20 października 1931 r. złożył Rząd projekt ustawy „w sprawie zmiany ustawy z dn. 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym". Nowy projekt nowelizacji opierał się na podobnych zasadach, co poprzedni z roku 1930. Naczelnym motywem obecnej noweli było także zmniejszenie ciężaru podatkowego drogą stopniowego zmniejszenia stopy oraz wyjaśnienie powstałych w praktyce kwestyj spornych. W przeprowadzeniu tych zasadniczych motywów noweli zachodziły jednak różnice między obecnym a dawnym projektem. W projekcie z 1931 roku Rząd wprowadzał ulgi bardziej ostrożnie niż poprzedni projekt, przyjęty przez Komisję Skarbową, natomiast starał się to wynagrodzić przez dodanie szeregu nowych przepisów, które miały na celu dalszą rekonstrukcję podatku od obrotu.

Sfery gospodarcze, które od szeregu lat domagały się reformy podatku przemysłowego, przyjęły b. gorąco inicjatywę Rządu. Wprawdzie nie brak było głosów niezadowolenia, że w ciągu tylu lat Rząd nie opracował całkowitej rekonstrukcji podatku. Skoro jednak reformy takiej nie można było przeprowadzić, to oczywiście sfery zainteresowane wolały już widzieć podatek przemysłowy wg. przepisów projektu, niż wg. ustawy z 1925 r., ponieważ projekt przynosił bądź co bądź pewne odciążenie i realizował wiele postulatów życia gospodarczego.

Z tych względów w Komisji Skarbowej Sejmu spotkał się projekt Rządowy z bardzo przychylnym przyjęciem.

Niektórzy posłowie nie omieszkali, przy opracowywaniu noweli, żądać głębszej reformy, lub przynajmniej szybszego przeprowadzenia zniżek, motywując to katastrofalnie ciężkim położeniem przemysłu i handlu, jednak względy budżetowe i okres kryzysu, zupełnie nieodpowiedni do przeprowadzania przebudowy w systemie podatkowym, nie pozwoliły Komisji przychylić się do ich zdania. Komisja Skarbowa wprowadziła jedynie kilka drobnych poprawek, które bądź jaśniej formułują, bądź uzupełniają przepisy projektu rządowego.

Nieznacznie zmieniony projekt Rządowy został uchwalony przez Sejm dn. 15 grudnia 1931 r. i w cztery dni później przyjęty przez Senat. W ten sposób, upragniona przez sfery zainteresowane nowelizacja ustawy z 15 lipca 1925 r., choć tylko częściowo uwzględniała ich postulaty, stała się jednak faktem dokonanym i wyraziła się w formie ustawy z dnia 17 grudnia 1931 r.

Ustawa z dn. 17 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr 112, poz. 881)

Uchwalona przez Sejm i Senat nowela podatku przemysłowego wprowadziła cały szereg zmian do ustawy z r. 1925. Zmiany te można ująć w 7 zasadniczych grup, a mianowicie:

1) przepisy wprowadzające odciążenie płatników,
2) „ „ sprecyzowanie pojęć spornych,
3) „ „ przesunięcie obowiązku podatkowego (uwolnienia i rozszerzenia),
4) „ „ złagodzenie postępowania administr.,

5) przepisy wprowadzające zmiany taryfy,
6) „ „ specjalne uprawnienia Izb Przem.-Handlowych,
7) „ „ nowe prądy w dotychczasowej formie obciążenia przemysłu.

Najważniejszym pociągnięciem noweli było częściowe odciążenie płatników.

Względy natury budżetowej zmusiły Rząd do rozłożenia przewidzianych zniżek stopy na 5 lat tj. do roku 1937. Podkreślić tutaj należy, że konieczność stopniowego wprowadzenia zniżonej stopy dla poszczególnych obrotów nowela wykorzystała w celu specjalnego uprzywilejowania przedsiębiorstw, prowadzących księgi handlowe. W wielu wypadkach uwarunkowano możność korzystania ze zniżonej stopy obowiązkiem prowadzenia ksiąg handlowych. Taka forma ulg miała na celu pobudzenie płatników do zakładania i prowadzenia ksiąg handlowych, co jest niewątpliwie bardzo pożądane zarówno w interesie Skarbu Państwa, jak również z punktu widzenia polityki gospodarczej.

Wychodząc z takich założeń, nowela przeprowadziła daleko idące zróżniczkowanie stopy. Obciążenie podatkiem od obrotu poszczególnych gałęzi życia gospodarczego na podstawie ustawy z 1931 roku przedstawia się jak następuje:

Przemysł:

0,5% — od sprzedaży książek, druków w Polsce
1% — od obrotów przedsiębiorstw budowlanych przy budowie domów mieszkalnych
1% — od obrotów uzyskanych przez młyny i olejarnie
} Z warunkiem prowadzenia prawidłowych ksiąg handlowych.

1% — od sprzedaży produktów innemu przedsiębiorcy przemysłowemu w celu przerobienia i dalszej odsprzedaży,
2% — od pozostałych transakcji do dn. 31. XII. 1933 r.

Od tego czasu stawka ta maleje:

od 1. I. 1934 r. — 1,75%
od 1. I. 1935 r. — 1,5 %
od 1. I. 1936 r. — 1,25%
od 1. I. 1937 r. — 1,0 %

Rzemiosło:

1% od sprzedaży artykułów pierwszej potrzeby
1,5% od pozostałych obrotów do 31. XII. 1932 r.
1% od pozostałych obrotów od 1. I. 1933 r.
} Z warunkiem: aby właściciel miał kartę rzemieśl.

2% od pozostałych obrotów przedsiębiorstw nie prowadzących ksiąg handlowych.

Banki:

2% — zyski brutto z operacyj obcymi walutami, dewizami, czekami zagr. i wszelkiego rodzaju papierami wartościowymi,
1% — od pozostałych obrotów pod warunkiem prowadzenia praw. ksiąg handlowych.

Przedsiębiorstwa Ubezpieczeniowe:

0,05% — od składek przy reasekuracji w działach ubezpieczeń na życie i od wypadków,
0,5 % — od składek przy reasekuracji w działach ubezpieczeń rzeczowych,
0,2 % — od składek przy asekuracji w działach ubezpieczeń na życie i od wypadków,
2 % — od składek przy asekuracji w działach ubezpieczeń rzeczowych.

Poza tym instytucje oparte na wzajemności i ograniczające swą działalność tylko do swoich członków płacą powyższe stawki od połowy swych rzeczywistych wpływów.

Pośrednictwa Handlowe i Zajęcia Przemysłowe:

1,5% — od sumy wynagrodzeń uzyskanych przez przedsiębiorstwa ekspedycyjne i przewozowe,
4 % — od sumy wynagrodzeń przy operacjach handlowych na rzecz przedsiębiorstw opłacających podatek przem. w Polsce oraz przy obrotach zbożem na rachunek rolników i surowcami i półfabrykatami niezbędnymi dla rozwoju rolnictwa i przemysłu krajowego,
2 % — od rzeczywistego obrotu przy operacjach na rachunek przedsiębiorstw nieopłacających podatku przem. w Polsce, za wyjątkiem sprzedaży surowców i półfabrykatów niezbędnych dla rozwoju rolnictwa i przemysłu krajowego oraz zboża na rachunek rolnika.

Wolne Zawody:

2% — od zarobku brutto.

Widzimy zatem, że prawie każda dziedzina życia gospodarczego otrzymała pewne zniżki stawek. Najbardziej odciążony został handel, oraz rzemiosło; natomiast nie uzyskały zupełnie zniżek wolne zawody, dla których utrzymano w całej rozciągłości 2% stopę i przedsiębiorstwa ubezpieczeniowe, ponieważ te ostatnie już na zasadzie ustawy z r. 1925 były stosunkowo nieznacznie obciążone.

Jednocześnie z omówieniem zniżki stopy podatku od obrotu, zasługuje na podkreślenie przepis noweli, który ściślej ustala pojęcia obrotu, podlegającego podatkowi. Mianowicie powtarza on za dawną ustawą, że przy ustalaniu obrotu należy odliczyć, „po udowodnieniu prawidłowymi księgami handlowymi koszty przewozu i ubezpieczenia towarów, wyłożone za nabywcę, zwroty towarów, bonifikacje i skonta", a ponadto pozwala wyłączać także odsetki prolongacyjne przy transakcjach kredytowych. Stanowiło to poważną ulgę dla płatników zwłaszcza w czasach ówczesnego kryzysu, kiedy większość transakcyj była zawieraną na kredyt. W przypadku niezapłacenia weksla w terminie, kupiec obowiązany był płacić podatek od odsetek prolongacyjnych, mimo iż nie dawały mu one żadnej korzyści.

Dalszym ciągiem ulg, uzyskanych drogą obniżenia stopy podatku obrotowego, jest nowe sformułowanie w noweli pojęcia handlu hurtowego i komisowego. Dawna definicja handlu hurtowego nie miała ścisłego charakteru normatywnego i dlatego w praktyce dawała sposobność do ciągłych zatargów między władzą skarbową a podatnikami. Ustawa z 1931 roku uważała za sprzedaż hurtową „zbyt wszelkiego rodzaju towarów przez przedsiębiorstwa handlowe kupcom, przemysłowcom, kółkom rolniczym i producentom rolnym, oraz przedsiębiorcom państwowym i komunalnym, tudzież instytucjom ubezpieczeń społecznych, celem odsprzedaży i produkcji i jeżeli chodzi o przedsiębiorstwa komunikacyjne, także celem eksploatacji; w innych zaś wypadkach — w ładunkach lub ilościach wagonowych". Ta definicja jasno i kategorycznie rozstrzyga kwestię hurtowego charakteru sprzedaży i jednocześnie zbliża podatkowe pojęcie hurtu do stanu rzeczywistego.

Również komis uzyskał bardziej słuszne ujęcie. Nowela zupełnie wyraźnie podkreśla, że „inkasowanie należności za towar, określanie wysokości prowizji w skali ruchomej, pobieranie mniej niż połowę różnicy między ceną uzyskaną a oznaczoną oraz prowadzenie jednocześnie handlu na rachunek własny i cudzy" — nie może być przeszkodą dla nieodmawiania przedsiębiorstwu charakteru komisowego. Jednocześnie wprowadzono pewne obostrzenia, ponieważ możność korzystania z ulgowych stawek dla komisu uwarunkowano obowiązkiem prowadzenia ksiąg handlowych. Uczyniono to głównie dlate-

go, aby mieć możność stałego stwierdzania stosunku komisowego, oraz wysokości obrotu i wynagrodzenia.

W stosunku do spółdzielni nowela przynosi także pewne obostrzenia. Mianowicie począwszy od 1 stycznia 1934 r. ograniczono spółdzielniom możność korzystania z ulg. Skasowano dotychczasowe przywileje w formie pociągania do obowiązku podatkowego tylko określonej części obrotów, natomiast zwiększono ilość zupełnych zwolnień. Od 1. I. 1934 r. miały nie płacić podatku obrotowego następujące spółdzielnie:

1) spółdzielnie dla budowy nowych domów,
2) spółdzielnie pracy (dla wykonywania robót siłami członków z warunkiem, że narzędzia nie stanowią własności ani spółdzielni ani członków),
3) spółdzielnie drobnego kredytu,

ponadto w spółdzielniach kredytowych zwolniono sumy pobranych i należnych procentów od wkładów i pożyczek członków oraz od sum lokowanych w związkowych centralach finansowych; w innych spółdzielniach — obrót z członkami lub — w drobnych spółdzielniach rolniczych[1]) — obrót przypadający na członków, o ile członkowie ci są dostawcami spółdzielni.

Poza tym wszystkie inne spółdzielnie ustawa traktowała jednakowo z normalnymi przedsiębiorstwami. Tego rodzaju zmiany były bardzo pożądane. Z jednej strony bowiem, przez rozszerzenie zwolnień nowela wybitnie faworyzuje spółdzielnie, których rozwój jest korzystny z punktu widzenia polityki społeczno-gospodarczej, a z drugiej strony znosi uprzywilejowanie spółdzielni powstałych sztucznie w celu ominięcia obowiązku podatkowego. Dawna ustawa stosując szerokie ulgi dla spółdzielni, powodowała, że powstawały spółki handlowe obliczone na zysk, które przybierały formę spółdzielni jedynie w tym celu, aby płacić niższy podatek obrotowy. Tak sztucznie powstałe spółdzielnie nie przynosiły żadnych korzyści dla rozwoju ruchu spółdzielczego, natomiast były nielojalnym konkurentem przedsiębiorstw normalnie obciążonych podatkiem. Ustawa z 1931 roku nieuzasadnione przywileje zniosła.

Przesunięcie obowiązku podatkowego z jednego przedmiotu na inne nowela przynosi jeszcze w kilku wypadkach. A więc rozszerzono obowiązek podatkowy na odnajmujących więcej niż 2 pokoje, kierując się tym, że odnajmowanie 3 pokojów powinno podlegać podatkowi, ponieważ stanowi już konkurencję dla pensjonatów.

Poza tym obłożono podatkiem obrotowym zwolnione dawniej małe przedsiębiorstwa samoistnych dostaw oraz warsztaty rzemieślnicze, które zatrudniają 1 pracownika najemnego. Ponadto pociągnięto do obowiązku wykupu świadectw przemysłowych wszystkie nawet najdrobniejsze warsztaty rzemieślnicze. Na zasadzie ustawy z r. 1925 pracownia rzemieślnicza, w której zatrudniony był tylko właściciel choćby z jednym pracownikiem nie podlegała zupełnie podatkowi.

W odniesieniu do wolnych zawodów nowela także stwarza możność rozszerzenia obowiązku podatkowego na nowe podmioty, ponieważ, poza wyszczególnionymi w dawnej ustawie zawodami, dodano, że do obowiązku płacenia podatku mogą być pociągnięte także „inne samodzielne wolne zajęcia zawodowe", które ustali w drodze rozporządzenia Minister Skarbu.

Przesunięcie obowiązku podatkowego pociągnęło za sobą konieczność odpowiedniego dostosowania taryfy do nowych warunków; z tej przyczyny nowela zawiera szereg przepisów, wprowadzających zmiany taryfy.

———————

[1]) *Do spółdzielni ujętych w tym punkcie ustawa zalicza spółdzielnie sprzedające produkty gospodarstwa wiejskiego względnie przerabiające produkty hodowlane, len lub inne płody rolne, o ile spółdzielnie te wykupują świadectwa przem. nie wyższe niż VI kategorii.*

Rozszerzenie obowiązku podatkowego zostało zrównoważone przez wprowadzenie szeregu zwolnień. Tutaj wymienić należy przede wszystkim dalsze ulgi dla eksportu. Ciężkie warunki konkurencyjne naszych towarów na rynkach zagranicznych skłoniły Rząd i Sejm do dalszych ulg dla eksportu. Zwolniono ustawowo nie tylko wywóz fabrykatów i półfabrykatów, lecz także i węgla. Poza tym ustawa jednakowo traktuje wywóz bezpośredni — przez kupca i przemysłowca oraz wywóz pośredni — t. zn. za pośrednictwem wspólnych biur sprzedaży. Jako warunek postanowiono jedynie, aby przedsiębiorstwa trudniące się wywozem, prowadziły księgi handlowe; ma to na celu możność dokładnego stwierdzenia obrotu i rozdzielenia transakcyj eksportowych i krajowych.

Nadto rozszerzono uprawnienie do bonifikowania podatku za poprzednie fazy obrotu części składowych wywiezionego towaru dla wszystkich eksportujących, gdy dawniej korzystały z tego uprawnienia tylko przedsiębiorstwa przemysłowe wywożące własne wyroby. Dalej zwolniono transakcje eksportowe dokonywane przez Gdańsk.

Poza eksportem ustawa wprowadziła jeszcze kilka zwolnień. A więc uwolniono od podatku obroty zbożem i innymi ziemiopłodami, dokonane na giełdach krajowych i udowodnione kartami umów giełdowych. W ten sposób starano się ożywić giełdy oraz scentralizować obroty produktami rolnymi, co ma doniosłe znaczenie z punktu widzenia polityki gospodarczej. Również, w celu ożywienia i pobudzenia do szybszego tempa rozwoju przedsiębiorstw żeglugi morskiej i kas komunalnych, zwolniono od podatku przewóz podróżnych liniami morskimi oraz obroty kas komunalnych dokonywane państwowymi papierami wartościowymi i papierami banków państwowych. Wreszcie nowela dała możność Komisjom Szacunkowym uwzględniać złe warunki materialne płatnika i wyjątkowo zwalniać ubogich płatników od podatku, o ile jednak ten podatek nie przekracza 100 złotych.

Oprócz zniżek stopy i bezpośrednich zwolnień od podatku nowela przynosi także ulgi w postępowaniu administracyjnym. Przedłużono o 1 miesiąc terminy wpłat zaliczek podatku obrotowego, przedłużono termin składania wyjaśnień do protokółu o ujemnym wyniku lustracji z 8 dni na 14 oraz termin przeznaczony na nabycie świadectwa z 14 dni na 30, zniesiono rygorystyczny zakaz nierozpatrywania spóźnionych podań, natomiast pozwolono Komisji brać je pod uwagę, w wypadkach, gdy były ważne przyczyny spóźnienia zrobiono również pierwszy krok w sprawie jawności wymiaru podatku obrotowego, ponieważ została zobowiązana władza podatkowa do udzielania zgłaszającym się płatnikom lub ich pełnomocnikom ustnych informacyj, tyczących się podstaw wymiaru. Wszystkie te przepisy miały na celu załagodzić zbyt rygorystyczne postępowanie władz skarbowych w stosunku do ogółu płatników.

Trzeba również podkreślić, że nowela dała specjalne przywileje izbom przemysłowo-handlowym, rzemieślniczym i rolniczym. A więc tylko tym izbom poruczono wydawanie świadectw przemysłowych, podczas gdy dawniej prawo to miały także inne organizacje zawodowe. Również Izbom dano wyłączne prawo przedstawiania kandydatów do Komisji Szacunkowych i Odwoławczych oraz opiniowania wykazu surowców i półfabrykatów, które Minister Skarbu ma uznać jako niezbędne dla rozwoju rolnictwa i przemysłu krajowego oraz innych gospodarczych zarządzeń Rządu. Dzięki temu dawne uprawnienia różnorodnych organizacyj fachowych przelała nowela wyłącznie na Izby, podnosząc tym samym ich znaczenie wśród innych organizacyj samorządu gospodarczego.

Oprócz tych normatywnych zmian poszczególnych przepisów nowela wprowadza przepisy ramowe, które dają możność stopniowego przeprowadzenia przebudowy dotychczasowej formy podatku, w kierunku należytego dostosowania go do wymogów

życia. Wśród nich wymienić przede wszystkim należy przepis o scaleniu podatku obrotowego.

Sfery gospodarcze od dawna domagały się w licznych memoriałach zmian w konstrukcji podatku od obrotu przez wprowadzenie scalonego podatku obrotowego. Jednak realizacja tych zmian przedstawiała ogromne trudności, ponieważ opracowanie stawek podatku scalonego dla poszczególnych towarów wymagało dokładnych i długich studiów. Całkowite zastąpienie dotychczasowej wielofazowej formy polatku obrotowego podatkiem scalonym przy specjalnej strukturze naszego przemysłu musiałoby niewątpliwie odsunąć wprowadzenie noweli jeszcze na kilka lat. Nie czekano zatem na szczegółowe opracowanie podatku scalonego a stworzono w ustawie podstawę prawną do stopniowego wprowadzenia go w życie. Tą prawną podstawę stanowi upoważnienie dla Ministra Skarbu do wprowadzenia podatku scalonego, które jak zobaczymy dalej, zostało stopniowo wykorzystywane. Art. 20 daje zarys tego podatku, podkreślając, że będzie on pobierany od poszczególnych towarów jednorazowo za późniejsze fazy obrotu. Szczegóły zaś, jak wysokość stawek, przepisy wymiarowe, poborowe, osoby obowiązane do płacenia podatku i t. p. pozostawia do opracowania Ministrom: Skarbu oraz Przemysłu i Handlu.

Jednocześnie z podatkiem scalonym nowela daje możność wprowadzania również b. pożądanego przez życie gospodarcze, a mianowicie przez przemysł, podatku wyrównawczego na towary sprowadzane zza granicy. Podatkowi temu miały w myśl noweli podlegać fabrykaty i półfabrykaty wyprodukowane przez przedsiębiorstwa zagraniczne i przeznaczone do sprzedaży wewnątrz kraju. Jego celem jest obciążyć podatkiem towar importowany za te fazy obrotu przez jakie przeszedłby, gdyby był wyprodukowany w Polsce. W ten sposób zamierzała nowela znieść dotychczasowe uprzywilejowanie towarów zagranicznych, które nie płacąc podatku za poprzednie fazy obrotu, mają obecnie lepsze warunki konkurencyjne niż wyroby krajowe.

Podatek wyrównawczy wg. art. 29 noweli, obliczany od wartości towarów ustalonej z przeliczeniem na wagę lub od sztuki uiszczać miał odbiorca lub nabywca towaru. O ile chodzi o szczegółowe sformułowanie podatku wyrównawczego, a więc przede wszystkim listę podlegających mu towarów, następnie wysokość stawek, przepisy wymiarowe, poborowe terminy płatności, odpowiedzialność za podatek i sposób jego zwrotu w eksporcie, reeksporcie, pozostawiono, podobnie jak przy podatku scalonym, Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

Wreszcie trzeci i ostatni ramowy przepis noweli poświęcony jest sprawie zryczałtowania podatku dla drobnych płatników. Podobnie jak w ustawie z r. 1925 nowela zaznaczyła, że podatek obrotowy może być pobierany od drobnych przedsiębiorstw na podstawie przeciętnych norm, bez ustalenia sum obrotu w każdym poszczególnym wypadku. Szczegółowe przepisy o wymiarze i poborze ryczałtu ustawa z 1931 r. pozostawia do ustalenia Ministra Skarbu.

Należy podkreślić, że z pośród wszystkich ramowych przepisów noweli najwcześniej został wprowadzony ryczałt. Już w 2 miesiące po uchwaleniu ustawy o noweliza-cji podatku przem. ukazało się rozporządzenie Ministra Skarbu[1]), które wprowadziło na r. 1932 i 1933 zryczałtowany podatek obrotowy dla przedsiębiorstw przemysłowych VI, VII i VIII kat. i dla przedsiębiorstw handlowych III i IV kat., o ile obrót ich nie przekroczył w latach 1928, 1929 i 1930 — 45.000 zł w Warszawie i 35.000 zł poza Warszawą. Ryczałt oparty jest na obrotach lat poprzednich a definitywny obrót, który podlega opodatkowaniu 1% stopą obliczany jest jako średnia z obrotów z 1928, 1929 i 1930 lub, w wypadku, gdy przedsiębiorstwo w r. 1928 nie istniało, tylko z r. 1929 i 1930.

[1]) *Rozporządzenie Ministra Skarbu w sprawie zryczałtowania podatku obrotowego z dnia 4. II. 1932 r.*

Wprowadzenie w życie tak skonstruowanego ryczałtu z jednej strony obciążyło władze skarbowe od przeprowadzania żmudnego postępowania wymiarowego dla drobnych płatników a z drugiej strony została ściśle określona wysokość podatku, co zabezpieczało płatników od niespodzianek; z tych względów ryczałt leżał zarówno w interesie płatników jak i władzy skarbowej, dając tym samym możność uwzględniania go przy kalkulacji. Pewne niezadowolenie budził tylko fakt, że zryczałtowany podatek opierał się na obrotach z lat lepszej koniunktury. A zatem obroty przyjmowane za podstawę zryczałtowanego podatku były daleko wyższe niż w rzeczywistości. Sfery zainteresowane domagały się z tego powodu uwzględnienia spadku obrotów, spowodowanego kryzysem i zmniejszenia o kilkanaście procent dotychczasowej podstawy ryczałtu. Żądanie to jednak ze względów budżetowych nie zostało uwzględnione.

Zmiany wprowadzone do ustawy o podatku przemysłowym przez Ordynację Podatkową.

Znowelizowana w 1931 roku ustawa o państwowym podatku przemysłowym, której jednolity tekst został ogłoszony obwieszczeniem Ministra Skarbu z dnia 27 stycznia 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 110), w stosunkowo niedługim czasie ulega dalszym zmianom. Tym razem jednak zmiany odnoszą się do przepisów o charakterze proceduralnym. Normy prawa materialnego pozostają niezmienione.

Dzieje się to na skutek wejścia w życie z dniem 1 października 1934 r. Ordynacji Podatkowej, ustawy z dnia 15 marca 1934 r. Ordynacja Podatkowa, ten kodeks postępowania podatkowego, normująca postępowanie w sprawach 9 podatków, uchyliła art. 27, 28, 29, 34, 40—55, 57—75, 76 ustęp pierwszy, drugi, trzeci, czwarty i ustęp ostatni p. 1—2, 77—80, 82—93, 96—106, 108—119 i 123 ustawy o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 117, poz. 110), a więc wszystkie przepisy o charakterze formalnym. Z powodu tych zmian, Minister Skarbu korzystając z upoważnienia, zawartego w art. 215 § 2 Ordynacji Podatkowej, ogłosił jednolity tekst ustawy o państwowym podatku przemysłowym obwieszczeniem z dnia 9 sierpnia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 716). W związku z tym okazała się również konieczność wydania nowego rozporządzenia wykonawczego do ustawy. Zostało ono wydane rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 14 września 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 770).

Zmiany wprowadzone do ustawy o podatku przemysłowym dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r.

Istotne znów zmiany w przepisach materialnych ustawy o państwowym podatku przemysłowym wprowadza dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 15), który w art. 7 ust. (2) upoważnił Ministra Skarbu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu ustawy o podatku przemysłowym. Z upoważnienia tego Minister Skarbu skorzystał, ogłaszając obwieszczeniem z dnia 30 maja 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 339) jednolity tekst ustawy o państwowym podatku przemysłowym. Rozporządzenie wykonawcze do tej ustawy wydał Minister Skarbu dnia 11 grudnia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 93, poz. 649).

Zasadnicze zmiany w ustawie o podatku przemysłowym, wspomniany dekret Prezydenta Rzeczypospolitej, wprowadza w dziedzinę konstrukcji stawek podatkowych oraz dodatków do podatku a także w przepisach art. 14 ustawy. Wysokość stawki podatkowej nie będzie więc zależeć od rodzaju dokonywanej sprzedaży: hurtowej czy detalicznej, nie będzie uzależniona od tego czy sprzedaż miała za przedmiot artykuły spożywcze pierwszej potrzeby albo czy sprzedaż „wydobytych surowców, lub wyprodukowa-

nych towarów krajowych przedsiębiorstwom przemysłowym (nie wyłączając przedsiębiorstw budowlanych), zarówno opłacającym podatek przemysłowy, jak i nie opłacającym tego podatku w myśl niniejszej ustawy, z wyjątkiem artykułów, przeznaczonych na inwestycje nabywającego przedsiębiorstwa przemysłowego, tudzież remonty, które określi rozporządzenie Ministra Skarbu" spełniła warunki w tym przepisie przewidziane czy też warunków tych nie spełniła. Sprawa posiadania karty rzemieślniczej przez pracownie rzemieślnicze przestała być interesującą z punktu widzenia wysokości stawki podatkowej. Takie wyeliminowanie z konstrukcji stawek podatkowych zagadnień, które najwięcej budziły sporów i niejasności a w praktyce przysparzało niezmiernie dużo kłopotów i absorbowało wiele czasu, przyczyniło się niewątpliwie do usprawnienia administracji skarbowej i usunięcia nieporozumień między władzą skarbową a płatnikiem. Ułatwiło też w znacznym stopniu i pracę urzędnika skarbowego, który nie potrzebował odtąd mozolić się nad wytyczeniem linii demarkacyjnej między pojęciem remontu, który zwiększa wartość przedmiotów inwestycyjnych, a remontem, który wartości tych przedmiotów nie zwiększa. Cały szereg różnych zawiłych zagadnień i problemów został usunięty i zastąpiony stosunkowo prostymi i jasnymi przepisami. Usunięto również instytucję dodatków do podatków — tworząc jedną jednolitą stawkę podatkową. Usunięto to również tak wiele sporów wywołujące w praktyce pojęcie „zakładów hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji".

Wskutek zaś zastosowania jednolitej stawki podatkowej, uległy one pozornemu zwiększeniu, przedstawiając się obecnie jak następuje:

Dla obrotów osiągniętych przez przedsiębiorstwa handlowe, przedsiębiorstwa skupu zawodowego, samoistne przedsiębiorstwa wykonywania dostaw oraz przedsiębiorstwa wydawnictwa książek, drukowanych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, pod warunkiem prowadzenia przez wyżej wymienione przedsiębiorstwa prawidłowych ksiąg handlowych, stawka podatkowa wynosi 1,2%, podczas gdy od tych samych przedsiębiorstw (z wyjątkiem przedsiębiorstwa wydawnictw książek), ale nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych, stawka podatkowa wynosi 1,7%. Od obrotów zaś osiągniętych przez przedsiębiorstwa wydawnictw książek, drukowanych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, ale nieprowadzących prawidłowych ksiąg handlowych stawka podatkowa wynosi 3%.

Również 1,7% wynosi stawka podatkowa od obrotów, osiągniętych przez przedsiębiorstwa, prowadzące prawidłowe księgi handlowe, z wyjątkiem zysków brutto z operacyj obcymi walutami, dewizami, czekami zagranicznymi, tudzież wszelkiego rodzaju papierami wartościowymi.

Natomiast dla obrotów, osiągniętych przez przedsiębiorstwa przemysłowe kategoryj VI, VII i VIII świadectw przemysłowych, ze sprzedaży wydobytych lub przetworzonych surowców, albo wyprodukowanych wyrobów z wydobytych lub zakupionych na własny rachunek materiałów bądź też z tytułu wynagrodzenia za przerób cudzych materiałów, — stawka podatkowa wynosiła 1,5%.

Stawka w tej wysokości została rozciągnięta okólnikiem Ministerstwa Skarbu z dn. 6 października 1936 r. L. D. V. 43052/4/36 również i na obroty wymienione w art. 5 ust. (1) p. 9 ustawy, a osiągnięte przez przedsiębiorstwa przemysłowe kategoryj VI, VII i VIII świadectw przemysłowych.

Od obrotów zaś, wymienionych w art. 5 p. 4) i 7) ustawy o państwowym podatku przemysłowym, a osiągniętym przez prowadzące prawidłowe księgi handlowe: przedsiębiorstwa przemysłowe kategoryj I, II, III, IV i V świadectw przemysłowych oraz samoistne przedsiębiorstwa wykonywania robót stawka podatkowa wyniosła 1,9%, dla nie-

prowadzących zaś prawidłowych ksiąg handlowych miała zastosowanie stawka ogólna 3%.

Przedsiębiorstwa ekspedycyjne, przewozowe i komunikacyjne płaciły podatek według 2,5% stawki podatkowej, przedsiębiorstwa zaś komisowe i pośrednictwa handlowego oraz pośrednicy handlowi — według 6% stawki podatkowej.

Od pozostałych obrotów, niewymienionych powyżej pobierano podatek według 3% stawki podatkowej.

Dla obrotów, osiągniętych przez przedsiębiorstwa handlowe, ze sprzedaży towarów po ich przerobieniu, oblicza się podatek według stawki 1,9%. Nie uważa się zaś za przerób nabytego towaru czynności przygotowawczych, dokonywanych zgodnie z istniejącymi zwyczajami przed uskutecznieniem sprzedaży w przedsiębiorstwach handlowych lub na ich zlecenie w obcych przedsiębiorstwach przemysłowych.

Okólnikami z dnia 4 maja 1935 r. L. D. V. 1528/4/35 i z dnia 9 października 1936 r. L. D. V. 41901/4/36 Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, jakie czynności należy uważać za czynności przygotowawcze. Za czynności takie uznano między innymi: 1) pasteryzację mleka, t. j. czynności polegające na unieszkodliwieniu bakteryj, znajdujących się w mleku, 2) składanie (montowanie) wiecznych piór z gotowych części, polegające na złożeniu gotowych części pióra (obsadki, stalówki, woreczka gumowego i t. p.) bez pomocy maszyn lub bardziej skomplikowanych narzędzi, 3) składanie zegarków, sprowadzanych zza granicy w częściach, polegające wyłącznie na ześrubowaniu i ustawianiu odpowiednich części zegarka na właściwym miejscu bez żadnych przeróbek w ten sposób, że ześrubowanie zegarka jest zawsze możliwe (np. w celu sprawdzenia), 4) palenie kawy, o ile dotyczy kawy bezpośrednio sprzedawanej przez przedsiębiorstwo, 5) tabletkowanie proszku chemicznego, o ile jest to czynność wyłącznie mechaniczna, polegająca na nadaniu pewnego kształtu i określeniu dawki dla proszku chemicznego, przy czym skład chemiczny tabletek jest ten sam, co i proszku w stanie luźnym, z wyjątkiem wypadków, gdy przy tabletkowaniu łączy się kilka różnych proszków chemicznych, wskutek czego powstaje zupełnie nowy produkt; 6) sortowanie, suszenie, krajanie i mielenie ziół leczniczych; 7) przepakowywanie kolorowej nitkowanej przędzy bawełnianej z paczek większych do mniejszych pudełek, przy czym obojętną jest okoliczność, czy przepakowywanie odbywa się w sposób prymitywniejszy, t. j. wyłącznie przy pomocy drewnianych przyrządów do szpulkowania, obsługiwanych ręcznie, czy też w sposób, zezwalający na pewną ekonomię kosztów, co zachodzi w przypadku przepakowywania przy pomocy tychże samych drewnianych przyrządów, obsługiwanych mechaniczną siłą popędową; 8) wyrąb zakupionej działki lodu; 9) rozcieńczanie octu względnie esencji octowej i rozlew do butelek; 10) składanie rowerów z części sprowadzanych z fabryki, pod warunkiem, że składanie to dokonywane jest zwyczajnymi narzędziami bez specjalnych urządzeń mechanicznych lub warsztatów i bez żadnych zmian i uzupełnień poszczególnych części składowych (bez ich przeróbki lub obróbki); 11) przerzynanie ręcznie kantówki na krokwie i heblowanie desek; 12) skracanie, podłużanie, zwężanie, poprawianie i prasowanie oraz przyszywanie guzików wykonywane w związku ze sprzedażą gotowych ubiorów.

Wspomniane wyżej stawki podatkowe, w myśl art. 6 ust. (1) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r., stosuje się do obrotów, osiągniętych począwszy od dnia 1 stycznia 1936 r., przy czym począwszy od roku podatkowego 1939 stawki te miały być obniżone o 0,1%.

O ile chodzi o zakłady hurtowej sprzedaży wyrobów własnej produkcji, to dekret uznaje je za oddzielne w myśl art. 11 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, a więc za takie zakłady handlowe, na które winno być wykupione osobne świadectwo

przemysłowe. Jedynie tylko sprzedaż produktów własnego wyrobu, dokonywana w tym samym lokalu, gdzie mieści się zakład przemysłowy, nie stanowi oddzielnego przedsiębiorstwa, a więc wolne jest od obowiązku nabywania świadectwa przemysłowego kategorii handlowej. Znowelizowanie tego przepisu (art. 14) ustawy o podatku przemysłowym było usunięciem jednego z przedmiotów długotrwałych i częstych sporów między władzami skarbowymi a płatnikami. Spory toczyły się co do pojęcia handlu hurtowego. Pojęcie to było zaś kwestią faktu i takiej czy innej opinii biegłego, i dlatego zakres tego pojęcia w różnych sprawach był różny. Utrudniała ponadto sprawę tę okoliczność istnienia w ustawie o podatku przemysłowym dwóch różnych i niepokrywających się ze sobą definicji sprzedaży hurtowej: w rozumieniu art. 7 ustawy i w rozumieniu cz. II lit. A, kat. I taryfy. Kiedy stosownie do przepisu art. 7 ustawy za sprzedaż hurtową rozumiało się zbyt wszelkiego rodzaju towarów przez przedsiębiorstwo handlowe kupcom i przemysłowcom, kółkom rolniczym i producentom rolnym, oraz przedsiębiorstwom państwowym i samorządowym, tudzież instytucjom ubezpieczeń społecznych celem odsprzedaży lub produkcji, a jeżeli chodzi o przedsiębiorstwa komunikacyjne, także celem eksploatacji, w innych zaś wypadkach—w ładunkach lub ilościach wagonowych, to w myśl taryfy za handel hurtowy rozumiało się zbyt wszelkiego rodzaju towarów przeważnie w większych ilościach (partiami), głównie kupcom i przemysłowcom.

Dla biegłych niezawsze rozróżniających oba przepisy, wydawanie opinii w sprawie hurtowych sprzedaży było zawsze kłopotliwe, tym bardziej, że przepis taryfy nie zawsze nadawał się do oceniania zmienionej struktury współczesnego handlu, wywołując liczne korektury w myśl zasady poczucia sprawiedliwości i słuszności.

Znowelizowany zaś przepis art. 42 ustawy stanowił obecnie, że „związki samorządu terytorialnego otrzymują udział w państwowym podatku przemysłowym od obrotu w wysokości 17% wpływów tego podatku. Nadto związkom samorządowym przysługuje prawo pobierania od wszystkich przedsiębiorstw i zajęć dodatku do wysokości 30% pobieranej na rzecz Skarbu Państwa ceny świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych. Wpływy z odsetek, pobranych od zaległości w państwowym podatku przemysłowym przypadają w całości na rzecz Skarbu Państwa".

Pewne, również istotne zmiany wprowadziło rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu z dnia 11 grudnia 1936 r.

Przede wszystkim rozporządzenie wykonawcze uchylając poprzednie wyjaśnienie, stanęło na stanowisku, że udzielanie przez pośrednika handlowego t. zw. „del credere", nie powoduje dyskwalifikacji tego stosunku i nie zmusza władz skarbowych do opodatkowania pełnego obrotu towarowego zamiast otrzymanej przez pośrednika prowizji. Wyjaśniało również nowe rozporządzenie wykonawcze w ust. (2) § 26, że w przedsiębiorstwach ekspedycyjnych nie wyłącza się z podstaw opodatkowania wszelkich wydatków i kosztów, bez względu na ich rodzaj, jak np. koszty przewozu obcymi środkami przewozowymi, wydatki na opłacenie cła, składowego, ubezpieczenie i t. p., jeżeli umowa o ekspedycję lub spedycję opiewa na ryczałt wynagrodzenia, tzn. bez obowiązku wyliczania się wobec zleceniodawcy z wysokości faktycznie poniesionych wydatków i kosztów. Wprowadzono z powrotem, pominięty w rozporządzeniu wykonawczym z 1934 r. przepis, że w kopalniach ropy naftowej oraz kopalniach węgla wyłącza się z przychodu brutto, stanowiącego obrót przedsiębiorstwa wartość ropy i gazów ziemnych lub węgla, przypadającą na udziały brutto, obciążone już podatkiem od kapitałów i rent.

Na skutek wątpliwości co do wykładni przepisu art. 8 p. 5) ustawy o podatku przemysłowym rozporządzenie wykonawcze wyjaśniło, że pracownie rzemieślnicze (rękodzielnicze), zatrudniające dwóch lub więcej współwłaścicieli, obowiązane są oprócz na-

bycia świadectwa przemysłowego opłacać również i podatek od obrotu, choćby nawet każdy z współwłaścicieli posiadał kartę rzemieślniczą.

Podzielając zaś pogląd Sądu Najwyższego, że t. zw. technicy dentystyczni, nie posiadający prawa samodzielnego wykonywania zawodu techniczno-dentystycznego, są rękodzielnikami, o jakich mówi rozdz. XIX lit. C taryfy, rozporządzenie wykonawcze nałożyło na nich obowiązek nabywania świadectw przemysłowych i opłacania podatku przemysłowego od obrotu, uznając jedynie za wolne zajęcie zawodowe, w rozumieniu art. 9 ustawy, pracę techników dentystycznych, zarejestrowanych jako samodzielni bądź uprawnieni technicy dentystyczni (art. 14 i nast. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 czerwca 1927 r. o wykonywaniu praktyki dentystycznej (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 4, poz. 32).

Według rozporządzenia wykonawczego nie należy uważać za subiektów, absolwentów szkół handlowych wszelkich typów i stopni, zatrudnionych w przedsiębiorstwach do lat dwóch od daty ukończenia szkoły, — bez względu na rodzaj i wysokość pobieranego wynagrodzenia, ponieważ uważa się ich za praktykantów handlowych.

W nowym rozporządzeniu wykonawczym Minister Skarbu skorzystał z przyznanego mu przepisem art. 26 ustawy prawa zaliczania do odpowiednich kategorii przedsiębiorstw, które nie mogłyby być objęte taryfą załączoną do art. 23, i uregulował sprawę kolektur loterii państwowej § 74 rozporządzenia.

Według przepisu tego paragrafu **do kategorii I** przedsiębiorstw handlowych zaliczone zostały kolektury loterii państwowej, którym Dyrekcja Polskiego Monopolu Loteryjnego przydzieliła do rozsprzedaży do wszystkich loterii w danym roku podatkowym ogółem ponad 15.000 losów. **Do kategorii II-ej** przedsiębiorstw handlowych zaliczono: kolektury loterii państwowej, którym Dyrekcja Polskiego Monopolu Loteryjnego przydzieliła do rozsprzedaży do wszystkich loterii w danym roku podatkowym ogółem ponad 2.500 do 15.000 losów, oraz oddziały (filie) kolektur zaliczonych do kategorii I handlowej. **Do kategorii III-ej** zaliczono te kolektury loterii państwowej, których przydział w danym roku podatkowym wynosi ponad 150 do 2.500 losów, oraz oddziały (filie) kolektur, zaliczonych do kategorii II przedsiębiorstw handlowych. Natomiast do kategorii IV zaliczono kolektury otrzymujące do rozsprzedaży w danym roku podatkowym do 150 losów oraz oddziały (filie) kolektur, zaliczonych do III kategorii. Jednocześnie wyjaśniło rozporządzenie, że kolektura Polskiego Monopolu Loteryjnego w połączeniu z przedsiębiorstwem handlu towarowego może być prowadzona na podstawie jednego świadectwa przemysłowego.

Zaliczenie kolektur loterii państwowej przez Ministra Skarbu do odpowiednich kategorii świadectw przemysłowych było konieczne, ponieważ kwestia kolektur była bardzo sporna i wywołująca stałe spory. Władze skarbowe wymagały na kolektury nabycia świadectwa przemysłowego II kategorii handlowej, wychodząc z założenia, że są one przedsiębiorstwami pośrednictwa handlowego. Tego stanowiska władz skarbowych nie podzielał zarówno Sąd Najwyższy jak i Najwyższy Trybunał Administracyjny. Również na podstawie przepisu art. 26 ustawy zaliczył Minister Skarbu do kategorii II przedsiębiorstw handlowych przedsiębiorstwa wynajmu automatów bilardowych, jeżeli posiadają ponad 10 automatów oraz przedsiębiorstwa kolei linowych, a do kategorii III przedsiębiorstw handlowych przedsiębiorstwa wynajmu automatów bilardowych, jeżeli posiadają do 10 automatów.

Na skutek zaś konsekwentnego stanowiska, jakie Sąd Najwyższy zajmował przy interpretacji przepisu rozdz. VI lit. A, kat. III taryfy, rozporządzenie wykonawcze wyjaśniło, że biura pisania podań, prowadzone osobiście przez samego właściciela, nie mają obowiązku nabywania świadectw przemysłowych.

Również na skutek orzecznictwa Sądów Najwyższych unormowana została sprawa domów składowych w ten sposób, że świadectwa przemysłowe kategorii pierwszej przedsiębiorstw handlowych obowiązane zostały nabywać jedynie domy składowe, odpowiadające wymogom, przewidzianym w art. 647 do 681 kodeksu handlowego, natomiast nie zostały obowiązane do nabywania świadectw przemysłowych na przechowanie rzeczy te przedsiębiorstwa ekspedycyjno-przewozowe, które przechowywały towary w związku zwykonywanymi czynnościami wchodzącymi w zakres ich działalności.

Inne przedsiębiorstwa, które przyjmują towary na skład obowiązane zostały do wykupywania świadectw przemysłowych według wysokości osiąganego przez nie obrotu. Nowelizacja powyżej przedstawiona, była ostatnią, jaka dotknęła ustawę o państwowym podatku przemysłowym. Na skutek bowiem ataku sfer gospodarczych na instytucję świadectw przemysłowych i gwoli usprawnieniu administracji skarbowej, ustawa o podatku przemysłowym miała być poddana gruntownej rewizji. Przyjęte jednakże nowe wytyczne dla ustawy o podatku przemysłowym były tak dalece obce starej ustawie, a niejednokrotnie z nią sprzeczne, że nie pozostawało nic innego jak ustawę o państwowym podatku przemysłowym zupełnie uchylić, wprowadzając na jej miejsce dwie nowe i odrębne od siebie ustawy: ustawę o podatku obrotowym i ustawę o kartach rejestracyjnych od przedsiębiorstw i zajęć.

Druga z tych ustaw, a mianowicie ustawa o kartach rejestracyjnych pomyślana została jako ustawa o samoistnej daninie komunalnej i w skład państwowego ustawodawstwa skarbowego nie weszła.

Natomiast ustawa o podatku obrotowym ma rozpocząć swój żywot z dniem 1 stycznia 1939 r., jako kontynuatorka ustawy o podatku przemysłowym.

Gruntowna przebudowa ustawy o państwowym podatku przemysłowym była konieczna zresztą i z innych jeszcze powodów. Zmieniające się w szybkim tempie formy życia gospodarczego nie mogły się pomieścić w ramach sztywnych, kazuistycznie ujętych przepisów ustawy. Powodowało to niejednokrotnie niemożność objęcia podatkami czynności, które niewątpliwie posiadały charakter zawodowo wykonywanych czynności gospodarczych, z drugiej znów strony, przepisy ustawy o podatku przemysłowym, opierając swą strukturę na zewnętrznych cechach przedsiębiorstwa, gdy były stosowane ściśle, godziły w przedsiębiorstwa słabsze ekonomicznie lub nowopowstające. Stan taki powodował to, że poza przepisami ustawy o podatku przemysłowym i rozporządzenia wykonawczego do niej, istniało niejako drugie ustawodawstwo w formie okólników Ministerstwa Skarbu, korygujących przepisy ustawy w imię słuszności i sprawiedliwości podatkowej. Istniała też poza ustawową również i niejako pozaustawowa taryfa świadectw przemysłowych, wydawana w formie okólników Ministerstwa Skarbu. Okólniki te wydawane były przeważnie na podstawie art. 39 ustawy o podatku przemysłowym.

Celem zapoznania się z tymi przepisami, mającymi korygować przestarzałe już poglądy prawne i mającymi w myśl zasad słuszności i sprawiedliwości dostosować ustawę do nowych form życia, przedstawimy pokrótce najważniejsze z tych okólników Ministerstwa Skarbu.

Jedną z dziedzin życia gospodarczego, regulowaną poza ustawą o podatku przemysłowym, jeszcze i okólnikami, wydawanymi na podstawie art. 39, to transakcje giełdowe. Cały szereg okólników zwalnia od podatku przemysłowego od obrotu transakcje kupna sprzedaży, dokonywane mąką, kaszą i otrębami, pochodzenia krajowego, na krajowych giełdach zbożowo-towarowych. Transakcje te korzystają ze zwolnienia od podatku dopiero wtedy, gdy zostały udowodnione prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi oraz kartami umów giełdowych, spisanymi przez przysięgłych maklerów

giełdowych. Okólniki te zostają znów korygowane nowymi okólnikami i tak np. okólnikiem Ministerstwa Skarbu z dnia 5 stycznia 1934 r. L. D. V. 312/4/34, który zwalnia od podatku przemysłowego od obrotu jedynie transakcje giełdowe **mąką i otrębami**, które będą odpowiadały pewnym warunkom, a mianowicie: a) zwolnione od podatku będą jedynie transakcje mąką standaryzowaną i otrębami z przemiału standartowego, b) minimalna transakcja giełdowa mająca korzystać z ulgi podatkowej winna wynosić w obrocie mąką 2.500 kg, w obrocie otrębami 5.000 kg, przy czym ta minimalna partia towaru winna być jednolita, czyli nie może składać się z kilku rodzajów mąki względnie otrąb, c) karty umów giełdowych, wystawiane przez maklerów giełdowych, a dotyczące transakcyj, korzystających z ulg podatkowych, winny być zaopatrywane w sygnum komisarza giełdowego lub jego zastępcy.

O ile chodzi zaś o transakcje mąką, dokonywane na giełdzie zbożowo-towarowej w Wilnie, to okólniki Ministerstwa Skarbu, dopuszczały, aby minimalna transakcja mąką wynosiła 1.200 kg. W związku z tymi okólnikami zostały wydane kilkakrotnie tabele standartów.

W dziedzinie eksportu zaczęto na podstawie art. 39 ustawy zwalniać od podatku przemysłowego od obrotu również i eksport pośredni, nie korzystający z ustawowego zwolnienia. Okólnikiem z dnia 11 maja 1928 r. L. D. V. 3316/4/28 zwolniono pośredni eksport masła, dokonywany przez spółdzielnie mleczarskie i jajczarskie za pośrednictwem: Związku Gospodarczego Spółdzielni Mleczarskich w Poznaniu oraz Związku Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich w Warszawie. Dalszymi okólnikami rozszerzono tę ulgę na „Centralę Mleczarską" sp. z o. o. w Poznaniu, „Małopolski Związek Mleczarski" Spółdz. z o. o. w Krakowie, Spółdzielnię Eksportową Masła na Pomorzu itd. Okólnikiem z dnia 10 sierpnia 1936 r. L. D. V. 36206/4/36 zwolniony został pośredni eksport drewna, dokonany przez krajowych eksporterów drewna drogą morską za pośrednictwem krajowych lub gdańskich firm ekspedycyjnych, trudniących się zawodowo ekspedycją. Za krajowego eksportera drewna uważał okólnik Ministerstwa Skarbu krajowe przedsiębiorstwo handlowe, zakupujące od przedsiębiorstw przemysłowych na własny rachunek półfabrykaty lub gotowe wyroby drzewne w celu wyeksportowania poza granice celne Rzeczypospolitej. Ulga ta przysługiwała z urzędu i dotyczyła obrotów eksportowych dokonanych od dnia 1 września 1936 r. pod warunkami w okólniku tym wymienionymi.

Z innych ulg, udzielonych przez Ministerstwo Skarbu na podstawie art. 39 ustawy, możnaby wymienić: zwolnienie od podatku przemysłowego kasyn wojskowych (okólnik Min. Skarbu z dn. 16 sierpnia 1933 r. L. D. VI. 8390/1/33), ulgi dla obrotów giełdowych mięsem, ulgi dla komisowej sprzedaży benzyny z t. zw. „stacyj (pomp) benzynowych", ulgi dla sp. akc. „Ruch", ulgi dla przedsiębiorstw hodujących zwierzątka futerkowe, ulgi dla stowarzyszeń rolniczych, ulgi dla rzemieślników sprzedających na jarmarkach i targach, wytworzone w swoich warsztatach rzemieślniczych, zaliczonych w myśl ustawy do kategorii VIII świadectw przemysłowych, — wytwory, ulgi dla Targów Futrzarskich w Wilnie, ulgi dla garaży, przedsiębiorstw postoju i obsługi technicznej oraz dla przedsiębiorstw dorożek samochodowych itd.

Ulgi te dotyczyły bądź zwolnienia od podatku przemysłowego zarówno w formie świadectwa przemysłowego jak i w postaci podatku od obrotu, bądź tylko od podatku od obrotu, bądź wreszcie zezwalały na nabycie świadectwa przemysłowego niższej kategorii niż tego wymagała taryfa.

O ile chodzi zaś o ulgi odnoszące się do świadectw przemysłowych to okólniki Ministerstwa Skarbu ulgi przy nabywaniu świadectw z roku na rok przynosiły i z roku na rok krąg przedsiębiorstw, mających z tych ulg korzystać, rozszerzały.

Dla ilustracji, na czym ulgi te polegały, zapoznamy się pokrótce z zasadami okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 26 listopada 1937 r. L. D. V. 39640/4/37 w sprawie ulg przy nabywaniu świadectw przemysłowych na rok 1938.

Okólnik ten, podobnie zresztą jak i poprzednie, przewidywał przy nabywaniu świadectw przemysłowych ulgi, które przedsiębiorstwom przysługiwały z **urzędu** tj. bez konieczności składania podań o przyznanie ulgi oraz ulgi t. zw. indywidualne tj. takie które przedsiębiorstwo mogło uzyskać tylko na podstawie indywidualnie złożonego podania z prośbą o udzielenie ulgi a wreszcie ulgi w zaklasowaniu miejscowości.

Ulgi, przewidziane powołanym okólnikiem polegały na tym, że przedsiębiorstwa, odpowiadające pewnym warunkom, w okólniku wymienionym, mogły nabywać świadectwa przemysłowe niższej kategorii niż to ustawą było wymagane.

Jako kryteria udzielenia ulgi obowiązywały: wysokość obrotu ustalonego za rok 1936 w stosunku całorocznym oraz ilość zatrudnionych w przedsiębiorstwie pracowników.

I tak np. mogły z urzędu prowadzić swe przedsiębiorstwa na podstawie półrocznego (za cenę półrocznego) świadectwa przemysłowego kategorii **pierwszej** handlowej niektóre przedsiębiorstwa, dla których ustawa wymagała świadectwa przemysłowego całorocznego I kat. handl. np.: **przedsiębiorstwa gastronomiczne,** o ile wysokość ustalonych za rok 1936 obrotów nie przekraczała w stosunku całorocznym kwoty 300.000 złotych; przedsiębiorstwa skupu zawodowego jaj kurzych oraz pierza i puchu w celach eksportowych przy sumie skupu ponad 700.000 złotych do 1.000.000 złotych pod warunkiem prowadzenia ksiąg handlowych, podczas gdy tego samego rodzaju przedsiębiorstwa skupu przy sumie skupu ponad 500.000 zł do 700.000 złotych mogły nabywać świadectwa przemysłowe II kategorii handlowej, itd.

Na podstawie natomiast półrocznego (za cenę półrocznego) świadectwa przemysłowego kategorii **drugiej** przedsiębiorstw handlowych, mogły być prowadzone przedsiębiorstwa, wymienione w okólniku, na prowadzenie których wymagała ustawa świadectwa przemysłowego II kategorii handlowej, np. przedsiębiorstwa **handlu towarowego,** o ile wysokość ustalonych za rok 1936 obrotów nie przekraczała w stosunku całorocznym kwoty zł 100.000, **apteki,** o ile wysokość ustalonych za rok 1936 obrotów nie przekraczała w stosunku całorocznym kwoty 50.000 zł, biura **pośrednictwa handlowego,** o ile wysokość ustalonych za rok 1936 obrotów (prowizji) nie przekracza w stosunku całorocznym kwoty 7.200 złotych, itd.

Świadectwa przemysłowe kategorii III handlowej zamiast ustawowo wymaganej kategorii II-ej mogły nabywać pewnego rodzaju przedsiębiorstwa np., **przedsiębiorstwa handlu towarowego,** o ile wysokość ustalonych za rok 1936 obrotów nie przekraczała w stosunku całorocznym 50.000 zł., przedsiębiorstwa **gastronomiczne,** o ile wysokość obrotów za 1936 r. nie przekroczyła kwoty zł 25.000; przedsiębiorstwa **przewozowe,** utrzymujące najwyżej dwa samochody ciężarowe; przedsiębiorstwa **autobusów,** utrzymujące najwyżej dwa autobusy; przedsiębiorstwa komisowej sprzedaży benzyny z tzw. „stacji" (pomp) benzynowych; itd.

Okólnik przewidywał poza tym cały szereg przedsiębiorstw, które mogły nabywać świadectwa przemysłowe kategorii czwartej zamiast ustawowo należnej kategorii trzeciej a nawet czasami i drugiej np. przy sprzedaży wyrobów państwowego monopolu spirytusowego, oraz półroczne świadectwa przemysłowe kategorii czwartej zamiast ustawowo należnych świadectw kategorii trzeciej lub całorocznej czwartej.

Dla przedsiębiorstw przemysłowych zostały również przewidziane daleko idące ulgi przy nabywaniu świadectw przemysłowych np. świadectwo przemysłowe kategorii II przemysłowej było wystarczające dla prowadzenia przedsiębiorstwa, wymienionego w

rozdziałach XIV i XIX lit C taryfy, zatrudniającego najwyżej 1250 robotników, a świadectwo kategorii siódmej zezwalało na zatrudnienie najwyżej 12 robotników przy fabrykacji ręcznej i najwyżej 10 — przy stosowaniu silników mechanicznych.

Ulgi na skutek indywidualnie składanych podań mogły być udzielane przez urzędy skarbowe oraz izby skarbowe we wszystkich przypadkach, w których przedsiębiorstwo nie korzystało z ulg z urzędu. Okólnik zakreślał termin dla składania takich podań o ulgi do dnia 31 grudnia 1937 r. włącznie, a dla przedsiębiorstw powstających w ciągu 1938 r. — do dni 14 po uruchomieniu przedsiębiorstwa. Podania złożone po terminie były pozostawiane bez rozpoznania. Natomiast podania złożone w terminie do dnia 31 grudnia 1937 r. musiały być rozpatrzone przez izby skarbowe do dnia 1 maja 1938 r. i do tego terminu powinni byli być zawiadomieni płatnicy; do 1 kwietnia 1938 r. musiały rozpatrzyć podania urzędy skarbowe.

Niezałatwienie w terminach powyższych podania bądź niedoręczenie w tych terminach płatnikom zawiadomienia o postanowieniu powodowało ten skutek, iż uważało się, że prośba płatnika, wyrażona w podaniu, została całkowicie uwzględniona.

Ponadto zawierał okólnik cały szereg uwag i wyjaśnień, potrzebnych do praktycznego stosowania jego postanowień.

Okólniki tego rodzaju były dużą ulgą dla przedsiębiorstw, niemniej jednak nie usuwały one zła, tkwiącego w samej konstrukcji świadectw przemysłowych.

Jak została zbudowana ustawa o podatku obrotowym, rozwiązująca problem świadectw przemysłowych bez reszty, zobaczymy w uwagach odnoszących się do tej ustawy.

Scalony podatek przemysłowy od obrotu

Podstawą dla wprowadzenia scalonego podatku przemysłowego od obrotu był przepis art. 37 ustawy, który stanowił: „upoważnia się Ministra Skarbu do wprowadzenia od poszczególnych towarów scalonego podatku przemysłowego od wszelkiego rodzaju obrotów (art. 5). Podatek ten będzie pobierany jednorazowo za późniejsze fazy obrotów. Rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu i po wysłuchaniu opinii izb przemysłowo-handlowych i rzemieślniczych, określi zgodnie ze stawkami, przewidzianymi w niniejszej ustawie, wysokość scalonego podatku przemysłowego, przepisy wymiarowe, poborowe, terminy płatności scalonego podatku, władze powołane do wymiaru i poboru podatku, osoby obowiązane do płacenia podatku oraz odpowiedzialność za podatek; przy czym w razie poboru tego podatku na granicy lub przez władze celne stawki podatku scalonego muszą być przeliczone na jednostkę wagi lub od sztuki". Celem zatem podatku scalonego było pobranie podatku za wszystkie fazy obrotu.

Przepis art. 37 ustawy o podatku przemysłowym, dotyczący scalenia podatku, został zrealizowany przez Ministra Skarbu po raz pierwszy w dniu 28 maja 1932 r. W tym bowiem dniu wydał Minister Skarbu rozporządzenie w sprawie poboru scalonego podatku przemysłowego od obrotu **artykułami, objętymi Monopolem Tytoniowym, wyrobami Państwowego Monopolu Spirytusowego,** solą kuchenną (jadalną), bydlęcą i przemysłową oraz losami loterii państwowej (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 54, poz. 529).

Rozporządzeniem tym pobór scalonego podatku od artykułów wyżej wymienionych został wprowadzony począwszy od dnia 1 lipca 1932 r. Zobowiązanymi do opłacania scalonego podatku zostały: Dyrekcja Polskiego Monopolu Tytoniowego, Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego, Biuro Sprzedaży Soli i Generalna Dyrekcja Loterii Państwowej.

Scalony podatek przemysłowy wynosi: a) 4% od całkowitej sumy prowizji (rabatu, różnicy ceny towaru itp.), udzielanej przy sprzedaży artykułów, objętych Monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej (jadalnej), bydlęcej i przemysłowej, b) 3% od całkowitej sumy prowizji, udzielanej przy sprzedaży losów loterii państwowej.

Do tego scalonego podatku przemysłowego od obrotu dolicza się 10% dodatek (ustawa z 12. II. 1931 r. Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 82) oraz dodatek na rzecz związków komunalnych w wysokości jednej czwartej części scalonego podatku.

Scalony podatek obejmuje wszystkie fazy obrotu w handlu artykułami, w rozporządzeniu wymienionymi, w stanie nieprzerobionym. Dlatego też przedsiębiorstwa handlowe nie opłacają państwowego podatku przemysłowego od obrotu, który należałby się od obrotów, uzyskanych ze sprzedaży tych artykułów, jeśli od nich został już pobrany scalony podatek.

Rozporządzenie przewidziało ponad to, że instytucje, które zobowiązane zostały do opłacania scalonego podatku, uprawnione są do potrącania tego podatku od wypłacanej sprzedawcom prowizji (rabatu, różnicy ceny towaru itp.). Scalony podatek należy wpłacać do dnia 10 każdego miesiąca do kasy 1-go Urzędu Skarbowego w Warszawie w kwotach, odpowiadających sumie scalonego podatku, przypadającego od obrotów odnośnymi artykułami w miesiącu poprzednim.

Prawo kontroli czy instytucje, zobowiązane do opłacania podatku scalonego, obliczają go prawidłowo i wpłacają w terminie zostało przekazane Izbie Skarbowej Grodzkiej w Warszawie.

Powyższe rozporządzenie uchylone rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 17 lutego 1936 r., wydanym w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o poborze scalonego podatku przemysłowego od obrotu artykułami objętymi Monopolem Tytoniowym, od obrotu wyrobami Państwowego Monopolu Spirytusowego, solą kuchenną (jadalną), bydlęcą i przemysłową oraz losami loterii państwowej (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 122) — nie zmieniło w zasadzie przepisów poprzedniego rozporządzenia, przystosowało je tylko do znowelizowanych w 1936 r. przepisów ustawy o podatku przemysłowym.

Przepisy nowego rozporządzenia zatem, recypując prawie bez zmian przepisy uchylonego rozporządzenia — zmieniły tylko wysokość stawki podatku scalonego, która obecnie miała wynosić: a) 6,8% od całkowitej sumy prowizji (rabatu, różnicy ceny towaru itp.) udzielanej przy sprzedaży artykułów objętych monopolem Tytoniowym, wyrobów Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli kuchennej (jadalnej), bydlęcej i przemysłowej, b) 5% od całkowitej sumy prowizji, udzielanej przy sprzedaży losów loterii państwowej. Do obliczanego według nowych stawek podatku scalonego nie pobiera się obecnie ani 10% dodatku ani też dodatku na rzecz związków samorządowych. Nowe rozporządzenie ma zastosowanie do obrotów, osiągniętych począwszy od dnia 15 stycznia 1936 r.

Scalony podatek przemysłowy od cementu.

Scalony podatek przemysłowy od cementu został wprowadzony rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 22 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 531) i obejmował wszystkie fazy obrotu cementem w stanie nieprzerobionym od cementowni aż do konsumenta. Za konsumenta uważa się nabywcę, który nabyty cement przerabia lub zużywa. Scalony podatek przemysłowy od cementu obowiązane są opłacać cementownie, natomiast przedsiębiorstwa handlowe nie opłacają oddzielnie podatku przemysłowego od obrotu, przypadającego od obrotów, uzyskanych przy sprzedaży cementu w stanie nieprzerobionym, od których to obrotów został opłacony scalony podatek przemysłowy. Stawka scalonego podatku przemysłowego wynosiła 2,6% przy czym za podstawę wymiaru tego podatku przyjmowało się całkowity przychód brutto za cement, osiągnięty przez cementownie, a ustalony w myśl art. 5 p. 7 ustawy. Do scalonego podatku od cementu dolicza się 10% nadzwyczajny dodatek oraz dodatek na rzecz związków komunalnych w wysokości ¼ części scalonego podatku. Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 14 lutego 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 121) wprowadzone w miejsce poprzedniego, które zostało uchylone, podwyższyło stawkę scalonego podatku przemysłowego od cementu do wysokości 3,8% — zniosło natomiast wszystkie dodatki do tego podatku pobierane, a więc 10% nadzwyczajny dodatek oraz dodatek na rzecz związków samorządowych.

Natomiast same zasady poboru i wymiaru tego podatku nie uległy żadnej zmianie.

Scalony podatek przemysłowy od obrotów cementem pobiera się od dnia 1 lipca 1932 r.

Scalony podatek przemysłowy od cukru

Scalenie podatku przemysłowego od cukru nastąpiło od dnia 1 października 1932 r., gdyż z tym dniem weszło w życie rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 21 września 1932 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie poboru scalonego podatku przemysłowego od cukru (Dz. U. R. P. Nr 79, poz. 703). Scalony podatek przemysłowy od cukru obejmuje wszystkie fazy obrotu cukrem w stanie nieprzerobionym od cukrowni aż do konsumenta. Za konsumenta uważa się nabywcę, który nabyty cukier przerabia lub zużywa. Podatek ten, który wynosi 3,6% od całkowitego przychodu brutto za cukier, osiągniętego przez cukrownie, a ustalonego w myśl art. 5 p. 7 ustawy, obowiązane są opłacać cukrownie. Do podatku scalonego od cukru dolicza się 10% nadzwyczajny dodatek oraz dodatek na rzecz związków komunalnych w wysokości ¼ części scalonego podatku. Rozporządzenie przewiduje, że cukrownie uprawnione są do doliczania do ceny sprzedażnej cukru części scalonego podatku przemysłowego w wysokości 1,6% wraz z 10% dodatkiem nadzwyczajnym oraz dodatkiem na rzecz związków komunalnych w wysokości ¼ części. Scalonego podatku przemysłowego od cukru nie opłacają oddzielnie przedsiębiorstwa handlowe od obrotów, uzyskanych przy sprzedaży cukru w stanie nieprzerobionym, od których to obrotów został opłacony scalony podatek przemysłowy.

Scalonemu podatkowi przemysłowemu nie podlega obrót, uzyskany przez cukrownie ze sprzedaży cukru innym cukrowniom w celu przerobu na cukier wyższego gatunku.

Na skutek rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 13 stycznia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 44) stawka scalonego podatku przemysłowego od cukru począwszy od dnia 1 stycznia 1934 r. została obniżona z 3,6% na 3,35%, a począwszy od dnia 1 stycznia 1935 r. rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 18 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 116) stawka ta została obniżona z 3,35% na 3,1%.

Wprowadzone natomiast na miejsce poprzednich rozporządzeń, które zostały uchylone, rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 17 lutego 1936 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o poborze scalonego podatku przemysłowego od cukru (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 125) zmienia jedynie stawkę scalonego podatku przemysłowego od cukru, określając jej wysokość na 5%, oraz zezwalając cukrowniom na doliczanie do ceny sprzedażnej cukru części scalonego podatku przemysłowego w

wysokości 2,63%. Oczywista rozporządzenie powyższe nie przewiduje już żadnych dodatków do scalonego podatku.

W samej konstrukcji wymiaru i poboru podatku przemysłowego od cukru rozporządzenie to żadnych zmian nie wprowadza i zasad tego podatku nie zmienia. Rozporządzenie z dnia 17 lutego 1936 r. miało zastosowanie do obrotów, osiągniętych począwszy od dnia 15 stycznia 1936 r.

Scalony podatek przemysłowy od zapałek

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 29 grudnia 1933 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu o poborze scalonego podatku przemysłowego od zapałek (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 798) wprowadziło ten podatek począwszy od dnia 1 stycznia 1934 r. Scalony podatek przemysłowy od zapałek obejmuje wszystkie fazy obrotu zapałkami w handlu, nie obejmując jedynie fazy przemysłowej, od której w formie ryczałtu opłaca podatek Spółka Akcyjna do Eksploatacji Państwowego Monopolu Zapałczanego. Scalony podatek od zapałek, który wynosi 25 zł od jednego miliona zapałek, niezależnie od 10% dodatku nadzwyczajnego oraz dodatku na rzecz związków komunalnych, obowiązana jest wpłacać wymieniona wyżej Spółka Akcyjna. Jest ona jednak uprawniona do doliczania do ceny sprzedażnej zapałek podatku scalonego, z tym jednak, że nie może to spowodować zwyżki ceny zapałek przy sprzedaży detalicznej. Przedsiębiorstwa handlowe nie opłacają już oddzielnie scalonego podatku od obrotów, uzyskanych przy sprzedaży zapałek, jeśli od tych obrotów został już scalony podatek przemysłowy pobrany. Scalony podatek przemysłowy należy wpłacać do Iego Urzędu Skarbowego w Warszawie. Kontrolę nad obliczaniem i terminowym wpłacaniem tego podatku sprawuje Izba Skarbowa Grodzka w Warszawie.

Rozporządzenie to zostało uchylone rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 14 lutego 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 123). Nowe rozporządzenie powtarza dosłownie poprzednie przepisy; wprowadza jedynie zmianę w wysokości podatku scalonego od zapałek, który począwszy od dnia 15 stycznia 1936 r. wynosić będzie zł 43.— od jednego miliona zapałek oraz znosi wszelkie dodatki do tego podatku.

Na skutek zaś obniżenia detalicznej ceny zapałek o 20% zostało w dniu 31 sierpnia 1937 r. wydane rozporządzenie Ministra Skarbu (Dz. U. R. P. Nr 66, poz. 506), które określiło wysokość scalonego podatku od zapałek normalnych i innych zapałek zaliczanych do rzędu zapałek normalnych — zł 34.40 od jednego miliona zapałek oraz od wszelkich innych zapałek zł 43.— od jednego miliona zapałek. Podatek w tej wysokości był pobrany od obrotów, osiągniętych począwszy od dnia 1 lipca 1937 r.

Scalony podatek przemysłowy od obrotów piwem, napojami winnymi, wódkami gatunkowymi, octem, kwasem octowym i drożdżami

Wprowadzony został rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 13 kwietnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 230) począwszy od dnia 1 maja 1935 r. Do opłacania tego podatku obowiązani są **producenci** tj. przedsiębiorstwa produkujące, o ile chodzi o artykuły wytworzone na obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem octu spirytusowego, względnie jeśli chodzi o artykuły, sprowadzane na obszar Rzeczypospolitej, — osoby opłacające od tych artykułów cło, podatek spożywczy lub opłatę monopolową. Natomiast podatek scalony od octu spirytusowego obowiązana jest opłacać Dyrekcja Państwowego Monopolu Spirytusowego. Rozporządzenie wyjaśnia, że za producenta rozumie również osobę, która wytwarza artykuły z cudzych materiałów na rachunek osób

trzecich. Wykaz stawek oraz artykułów, podlegających podatkowi scalonemu, zawiera tabela załączona do tego rozporządzenia. Tabela przewiduje 21 artykułów np. piwo dubeltowe, piwo pełne, arak i rum, likier itd., dla których określa wysokość stawek podatkowych, wynoszących od 3% do 7%, względnie od 3 zł do 124 zł od 100 kg wagi łącznie z wagą naczynia.

Podstawę do obliczenia podatku scalonego stanowi dla artykułów, wyprodukowanych na obszarze Rzeczypospolitej, z wyjątkiem octu spirytusowego, — obrót, osiągnięty przez zakłady produkujące, a ustalone w myśl art. 5 p. 7 ustawy, natomiast dla artykułów sprowadzonych na obszar Rzeczypospolitej — od 100 kg wagi tych artykułów łącznie z wagą naczynia lub innego bezpośredniego opakowania z wyjątkiem kwasu octowego, który podlega opodatkowaniu od wagi netto. Podstawę wymiaru scalonego podatku od octu spirytusowego — stanowi suma uiszczona lub należna Dyrekcji Państwowego Monopolu Spirytusowego za spirytus, wydawany do wyrobu octu wytwórniom octu spirytusowego, zaś —od artykułów, wytworzonych na obszarze Rzeczypospolitej na rachunek osób trzecich stanowi podstawę wymiaru całkowita wartość sprzedażna tych artykułów.

Scalony podatek przemysłowy, do którego dolicza się 15% dodatek nadzwyczajny, dodatek na rzecz związków samorządowych itd., obejmuje przy artykułach wyprodukowanych na obszarze Rzeczypospolitej, wszystkie fazy obrotu artykułami, wymienionymi w tabeli, w stanie nieprzerobionym od producenta do konsumenta, przy artykułach zaś przywożonych z poza granicy celnej, lub z obszaru W. M. Gdańska, — wszystkie fazy obrotu w stanie nieprzerobionym do konsumenta. Od obrotów, uzyskanych przy sprzedaży artykułów w stanie nieprzerobionym, od których został już pobrany podatek scalony, przedsiębiorstwa handlowe oddzielnie podatku przemysłowego nie opłacają. Rozporządzenie wyjaśnia, że za konsumenta uważa osobę, która nabyty artykuł przerabia lub zużywa. Od obowiązku opłacania scalonego podatku przemysłowego zwolnione zostały krajowe przedsiębiorstwa przemysłowe (fabryki wódek, rozlewnie octu itp.), które sprowadzają w beczkach: 1) arak, rum, destylaty winne lub inne destylaty albo półfabrykaty wódczane — do przerobu na wódki gatunkowe, 2) wino kwaśne do wyrobu octu, 3) wino skażone do wyrobu winiaku (koniaku).

Powyżej przedstawione zasady recypuje w całości rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 17 lutego 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 124), które uchyla rozporządzenie poprzednie. Nowe rozporządzenie uchyla jedynie dodatki, jakie były pobierane do podatku scalonego, wprowadzając na ich miejsce jednolite, cokolwiek podwyższone stawki scalonego podatku. Stawki te wynoszą od 5,25% do 8,3%, względnie od 5 zł do 211 zł dla towarów, sprowadzanych na obszar Rzeczypospolitej.

Nowe stawki scalonego podatku mają zastosowanie do obrotów, osiągniętych na obszarze Rzeczypospolitej ze sprzedaży artykułów na tym obszarze wyprodukowanych, od dnia 15 stycznia 1936 r., natomiast od dnia ogłoszenia tego rozporządzenia, o ile chodzi o artykuły sprowadzane na obszar Rzeczypospolitej.

Powyżej przedstawione przepisy scalonych podatków przemysłowych przestały obowiązywać z dniem 31 grudnia 1938 r. włącznie, ponieważ od dnia 1 stycznia 1939 r. obowiązuje ustawa o podatku obrotowym, na której to podstawie muszą być wydane nowe przepisy o poborze scalonych podatków obrotowych.

ZAKŁADY CERAMICZNE M. CHMIELARZ i S-KA
Radom, Słowackiego 100, tel. 16-22
produkuje: płytki ścienne glazurowane białe i kolorowe oraz polewy kolorowe.

Zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu

Zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu został wprowadzony po raz pierwszy rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 4 lutego 1932 r., wydanym w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 86) i był pobrany od obrotów, które miały być osiągnięte w latach 1932 i 1933.

Wprowadzenie zryczałtowanego podatku przemysłowego było zrealizowaniem przepisu art. 76 ustawy o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 17, poz. 110), który przewidywał pobranie podatku „od drobnych przedsiębiorstw na podstawie przeciętnych norm obrotu bez ustalania sum obrotu w każdym poszczególnym przypadku".

Opracowując więc rozporządzenie o ryczałcie Minister Skarbu kierował się dwiema głównymi zasadami, a mianowicie:

1) zasadą objęcia ryczałtem tylko drobnych przedsiębiorstw, i
2) zasadą ustalenia przeciętnych norm obrotu.

Zasada pierwsza została zrealizowana w ten sposób, że rozporządzenie określiło samo co należy rozumieć przez przedsiębiorstwa drobne.

Zaliczyło ono mianowicie do rzędu tych przedsiębiorstw:

a) przedsiębiorstwa handlu towarowego, sprzedaży napojów chłodzących, księgarnie oraz magle i maszyny do czesania wełny, o ile w myśl ustawy posiadały one na rok 1932 świadectwa przemysłowe kategorii III lub IV;
b) przedsiębiorstwa przemysłowe zaliczane na rok 1932 w myśl ustawy do kategorii VIII świadectw przemysłowych — według rozdziału XIX części II lit. C taryfy, a które nie posiadały karty rzemieślniczej bądź zatrudniały więcej niż 1-go najemnego pracownika; takież same przedsiębiorstwa przemysłowe a ponadto dorożkarstwo i furmaństwo, ale prowadzone na podstawie kart rzemieślniczych i zatrudniające nie więcej niż jednego najemnego pracownika, oraz takie same przedsiębiorstwa przemysłowe, posiadające karty rzemieślnicze, dorożkarstwo i furmaństwo z tym tylko, że zaliczone w myśl ustawy do VI i VII kategorii świadectw przemysłowych;
c) przedsiębiorstwa skupu zawodowego, zaliczone w myśl ustawy na rok 1932 do IV kategorii świadectw przemysłowych.

Z wyliczonych przed chwilą przedsiębiorstw, które rozporządzenie Ministra Skarbu o ryczałcie, określiło jako przedsiębiorstwa drobne, nie wszystkie jednak w latach podatkowych 1932 i 1933, objęte zostały zryczałtowanym podatkiem.

Stało się to z powodu zastosowania drugiej zasady ryczałtu a mianowicie przeciętnych norm obrotu.

Tą przeciętną normę obrotu dla drobnych przedsiębiorstw utworzono w ten sposób, że zostały ustalone 43 grupy, z których pierwsza grupa obejmowała przedsiębiorstwa o obrocie do 3000 zł, ostatnia — od 44.000 zł do 45.000 zł i odpowiednio zryczałtowany podatek w wysokości 30 zł na rzecz Skarbu (1 grupa) i — 445 zł (43 grupa). Wysokość obrotu dla danego przedsiębiorstwa, potrzebną dla zaliczenia go do odpowiedniej grupy ryczałtu, przyjmowało się w wysokości średniej arytmetycznej prawomocnych obrotów, ustalonych za lata podatkowe 1928, 1929 i 1930, względnie w wypadku, gdy przedsiębiorstwo nie istniało w roku 1928 — za lata podatkowe 1929 i 1930.

Zrozumiałe więc jest, że na skutek tej drugiej zasady zakres przedsiębiorstw drobnych, powyżej wyliczonych, a mogących korzystać z ryczałtu, został ograniczony wymogiem prowadzenia przedsiębiorstwa w latach 1928, 1929 i 1930, a przynajmniej w

1929 i 1930 oraz wysokością przeciętnego obrotu, osiągniętego w tych latach, jako granicą górną, a mianowicie: kwotą obrotu zł 45.000 dla przedsiębiorstw, prowadzonych w Warszawie i miejscowościach klasy I-szej, oraz kwotą obrotu zł 35.000 dla przedsiębiorstw, prowadzonych w pozostałych miejscowościach.

Jedynie dla przedsiębiorstw skupu zawodowego ta górna granica przeciętnego obrotu za lata 1928, 1929 i 1930 (względnie za 1929 i 1930) wynosiła jeszcze mniejszą kwotę, bo zł 20.000. Przedsiębiorstwa skupu zawodowego zostały podzielone na 9 grup; 1-sza z obrotem do 4.000 zł (podatek na rzecz Skarbu 20 zł) i 9-ta z obrotem od 18.000 do 20.000 zł (podatek na rzecz Skarbu 104 zł 50 gr).

Zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu wynosił zł 16 na rzecz Skarbu dla przedsiębiorstw rzemieślniczych VIII kategorii świadectw przemysłowych, prowadzonych na podstawie kart rzemieślniczych a zatrudniających nie więcej niż jednego najemnego pracownika.

Z pośród przedsiębiorstw wyżej wymienionych, które w zasadzie mogłyby korzystać z ryczałtu, wyłączone jednak od opłacania podatku przemysłowego w formie ryczałtu zostały przede wszystkim przedsiębiorstwa, które powstały po dniu 31 grudnia 1929 r., następnie spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz te przedsiębiorstwa, które na zasadzie swych statutów lub specjalnych przepisów były obowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań o swych operacjach lub do składania sprawozdań do zatwierdzenia właściwym organom, dalej przedsiębiorstwa, które do dnia 15 marca 1932 r. względnie do dnia 15 lutego 1933 r. złożą właściwemu urzędowi skarbowemu pisemne oświadczenie o prowadzeniu od początku danego roku prawidłowych ksiąg handlowych — za ten rok, względnie lata, w których księgi są prowadzone i wreszcie te przedsiębiorstwa, których przeciętny obrót towarami, podlegającymi scalonemu podatkowi przemysłowemu przekraczał w stosunku rocznym za lata podatkowe 1928, 1929 i 1930, względnie w wypadku, gdy przedsiębiorstwo w roku 1928 nie było prowadzone — za lata podatkowe 1929 i 1930, 75% ogólnego obrotu tych przedsiębiorstw.

Zaliczenie przedsiębiorstw do poszczególnych grup ryczałtu uskuteczniają urzędy skarbowe, które też są obowiązane zawiadomić płatników o wymiarze podatku za pomocą nakazów płatniczych, rozesłanych do dnia 31 marca 1932 r. Zryczałtowany podatek płatny jest w czterech równych ratach w terminach: 15 kwietnia, 15 lipca, 15 października i 15 grudnia 1932 i 1933 r.

Rozporządzenie Ministra Skarbu o zryczałtowanym podatku przewidywało możliwość wyłączenia z ryczałtu przedsiębiorstwa, które zryczałtowany podatek opłacało, w tym przypadku gdy protokółem karnym zostało stwierdzone przestępstwo podatkowe z art. 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym tj. wtedy, gdy przedsiębiorstwo takie obowiązane było posiadać świadectwo przemysłowe wyższej kategorii od kategoryj, przewidzianych dla przedsiębiorstw, które mogły być zaliczone do ryczałtu. Wówczas przedsiębiorstwo takie opłacało podatek przemysłowy od obrotu na zasadach ogólnych.

Przyznane zostało również płatnikom zryczałtowanego podatku prawo wnoszenia odwołań w terminie do dnia 1 maja 1932 r. włącznie od doręczonych im nakazów płatniczych. Odwołanie, które mogło zawierać jedynie zarzuty bądź niewłaściwego pociągnięcia do obowiązku opłacania zryczałtowanego podatku bądź niewłaściwego zaliczenia do grupy ryczałtowej, rozstrzygała komisja odwoławcza. W przypadku zaś zlikwidowania przedsiębiorstwa w ciągu roku podatkowego, powiadomiony o tym przez płatnika urząd skarbowy, zarządzał umorzenie zryczałtowanego podatku w części przypadającej począwszy od następnego miesiąca po zlikwidowaniu do końca okresu podatkowego.

Zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu na rok 1934

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 stycznia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 15, poz. 111) ustaliło zasady zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu na rok 1934. Zasady te były identyczne z zasadami, zawartymi w poprzednim rozporządzeniu z tym tylko, że zakres przedsiębiorstw, objętych ryczałtem został rozszerzony.

Przede wszystkim więc zryczałtowanemu podatkowi przemysłowemu od obrotu, prócz wymienionych już w poprzednim rozporządzeniu, podlegały również przedsiębiorstwa handlu towarowego, które prowadziły bądź handel specjalny bądź handel artykułami, posiadającymi cechy produkcji wytworniejszej, a więc przedsiębiorstwa, zaliczone do kategorii II świadectw przemysłowych. Ponadto dla przedsiębiorstw przemysłowych VI, VII i VIII kategorii świadectw przemysłowych (rozdz. XIX lit. C taryfy) posiadanie karty rzemieślniczej nie było już warunkiem zaliczenia do ryczałtu. Również dla uzyskania zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu w wysokości 16 zł — na rzecz Skarbu Państwa, przez przedsiębiorstwa przemysłowe, zaliczone do kategorii VIII świadectw przemysłowych według Cz. II lit. C rozdz. XIX taryfy, w przypadku, gdy zatrudniały nie więcej niż jednego najemnego pracownika, — posiadanie karty rzemieślniczej nie było konieczne.

Zakres przedsiębiorstw przemysłowych, mogących korzystać z ryczałtu powiększono jeszcze i w ten sposób, że objęto nim i przedsiębiorstwa, zaliczone do kategorii VIII świadectw przemysłowych, według cz. II lit. C rozdz. IV i XVIII taryfy.

Przedsiębiorstwa wyżej wymienione mogły korzystać ze zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu tylko wtedy, gdy przeciętny prawomocny ich obrót w stosunku rocznym, ustalony za lata podatkowe 1930 i 1931, nie przekroczył kwoty zł 45.000.

Ilość grup zryczałtowanego podatku została zmniejszona z liczby 43 do 13, przy czym grupa pierwsza obejmowała przedsiębiorstwa z obrotem do 3000 zł, dla których podatek na rzecz Skarbu wynosił zł 25, a z 10% dodatkiem 27 zł 50 gr., zaś 13 grupa obejmowała przedsiębiorstwa z obrotem od 40.000 do 45.000 zł. Podatek dla tej ostatniej grupy wynosił zł 425, — z dodatkiem 467 zł 50 gr.

O ile chodzi o przedsiębiorstwa wyłączone od opłaty podatku przemysłowego od obrotu w formie ryczałtu, to z przedsiębiorstw, które w zasadzie mogłyby z niego korzystać wyłączono, podobnie jak i w poprzednim ryczałcie, przedsiębiorstwa powstałe po dniu 31 grudnia 1930 r. Za powstałe jednak po tym dniu nie uważało się przedsiębiorstw, które przed tym terminem istniały pod inną firmą lub były prowadzone przez inną osobę i nie zmieniły zakresu oraz przedmiotu swojej działalności. Następnie wyłączone zostały spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i przedsiębiorstwa sprawozdawcze oraz te, które do dnia 15 marca 1934 r. zawiadomią urząd skarbowy, że prowadzą prawidłowe lub uproszczone księgi handlowe od początku 1934 r. Ponadto wyłączono z ryczałtu przedsiębiorstwa, których przeciętny obrót towarami, podlegającymi scalonemu podatkowi przemysłowemu, przekraczał w stosunku rocznym za lata podatkowe 1930 i 1931 — 50% ogólnego obrotu tych przedsiębiorstw. Niezależnie od tych przedsiębiorstw ryczałtem na rok 1934 nie zostały objęte przedsiębiorstwa skupu zawodowego, chociaż z ryczałtu w latach 1932 i 1933 — korzystały. Wprowadzono również prawo wyłączenia z ryczałtu przedsiębiorstw nim objętych, a których obroty za rok 1932 lub 1933, na podstawie posiadanych przez urząd skarbowy danych, przewyższają co najmniej o 50% przeciętne obroty tych przedsiębiorstw w stosunku rocznym, ustalone za lata 1930 i 1931. O postanowieniu takim urząd obowiązany był zawiadomić płatnika pisemnie.

Zachowano również prawo wyłączenia z ryczałtu, podobnie jak w poprzednim

rozporządzeniu o ryczałcie, przedsiębiorstw co do których protokółem karnym zostanie stwierdzone, że przedsiębiorstwa takie winny być zaopatrzone w roku 1934 w świadectwo przemysłowe wyższej kategorii niż kategoria świadectwa przewidzianego dla przedsiębiorstwa, mogącego korzystać z ryczałtu, bądź też o ile przedsiębiorstwo VIII kategorii świadectw przemysłowych, opłacające podatek ryczałtowy w wysokości 16 zł na rzecz Skarbu Państwa, zatrudnia więcej niż jednego najemnego pracownika.

Podobnie jak to było unormowane w poprzednim rozporządzeniu o ryczałcie, pozostawiono możność wykreślenia z liczby przedsiębiorstw opłacających zryczałtowany podatek tych przedsiębiorstw, co do których w trybie art. 51 i 98 ustawy o państwowym podatku przemysłowym zostanie stwierdzone, że winno ono być w roku 1934 zaopatrzone w świadectwo przemysłowe kategorii wyższej od przewidzianych dla przedsiębiorstw, które mogły korzystać z podatku zryczałtowanego, albo też o ile zostanie stwierdzone, że przedsiębiorstwo opłacające podatek zryczałtowany w wysokości 16 zł zatrudnia więcej niż jednego pracownika. Przedsiębiorstwa wykluczone z ryczałtu opłacały podatek przemysłowy od obrotu na zasadach ogólnych.

Nakazy płatnicze na zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu na rok 1934 oraz zawiadomienia o wyłączeniu przedsiębiorstwa z ryczałtu miały być rozesłane do dnia 31 marca 1934 r. Od tych nakazów płatniczych mogły być wnoszone odwołania w terminie do dnia 1 maja 1934 r., które mogły dotyczyć wyłącznie spraw:

a) pociągnięcia przedsiębiorstwa do opłaty zryczałtowanego podatku wbrew przepisom rozporządzenia o ryczałcie,
b) niewłaściwego zaliczenia do grupy ryczałtowej.

Również od zawiadomień o wyłączeniu przedsiębiorstwa z rzędu przedsiębiorstw podlegających zryczałtowanemu podatkowi przemysłowemu od obrotu mieli płatnicy prawo w terminie do dnia 1 maja 1934 r. wnoszenia zażaleń.

Obok odwołań rozporządzenie Ministra Skarbu o ryczałcie na rok 1934 wprowadziło nową instytucję sprzeciwu przeciwko decyzjom urzędów skarbowych, a mianowicie: zażalenia. Zażalenia mieli prawo wnosić jedynie ci płatnicy, których przedsiębiorstwa nie zostały zaliczone do rzędu przedsiębiorstw opłacających zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu.

Wszelkie inne zasady pozostały unormowane tak samo jak w poprzednim rozporządzeniu o ryczałcie.

Zryczałtowany podatek przemysłowy na rok 1935

Zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu na rok 1935 unormowany został rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 6 marca 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 89). Opierał się on na tych samych zasadach co rozporządzenie o ryczałcie na rok 1934 i przewidywał, że w roku podatkowym 1935 podatek przemysłowy od obrotu będzie pobrany w formie ryczałtu od przedsiębiorstw, które podlegały zryczałtowanemu podatkowi przemysłowemu za rok podatkowy 1934 i które na rok podatkowy 1935 zostały zaliczone do tych samych kategorii świadectw przemysłowych, o których mówiło rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 stycznia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 111). Zakres zatem przedsiębiorstw, korzystających z ryczałtu pozostał w zasadzie ten sam co co w roku 1934 z tą tylko zmianą, że wyłączone z ryczałtu zostały przedsiębiorstwa sprzedaży mięsa połączonej z wyrębem (Cz. II lit. A, rozdz. I — kategoria trzecia — p. 3 oraz kategoria czwarta taryfy), przedsiębiorstwa drobnej sprzedaży mięsa i wędlin (cz. II lit. A, rozdz. I — kategoria trzecia — p. 1 oraz kategoria czwarta taryfy) oraz przedsiębiorstwa wyrobu wędlin (cz. II lit. C, rozdz. XIX taryfy) a ponadto te przed-

siębiorstwa, które do dnia 31 marca 1935 r. złożą właściwemu urzędowi skarbowemu pisemne oświadczenie o prowadzeniu od początku 1935 roku prawidłowych lub uproszczonych ksiąg handlowych.

Dla przedsiębiorstw przemysłowych, zaliczonych do VIII kategorii świadectw przemysłowych według cz. II lit. C, rozdz. XIX taryfy, zatrudniających najwyżej jednego najemnego pracownika, i opłacających podatek zryczałtowany w wysokości 16 zł, wyjaśniało rozporządzenie, że uczniów przemysłowych, trzymanych w przedsiębiorstwie na podstawie pisemnej umowy, zawartej w myśl art. 116 prawa przemysłowego (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr 53, poz. 468 i z 1934 r. Nr 40, poz. 350) nie uważa się za najemnych pracowników.

Zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu ustala się na rzecz Skarbu Państwa w tej samej wysokości, jaka była przyjęta przy wymiarze zryczałtowanego podatku za rok 1934. W przypadku zaś sprostowania wymiaru zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu za rok 1934 na skutek odwołania płatnika, bądź też obniżenia wymiaru w drodze indywidualnej ulgi, zryczałtowany podatek za rok 1935 ustala się w wysokości obliczonej w orzeczeniu na odwołanie lub postanowieniu na podanie o udzielenie ulgi.

Do podatku ustalonego na rzecz Skarbu Państwa dolicza się dodatek komunalny w wysokości ustalonej przez właściwe związki komunalne, natomiast do podatku nie dolicza się 10% dodatku, pobieranego w myśl ustawy z dnia 12 lutego 1931 roku (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 82).

Nakazy płatnicze na zryczałtowany podatek na rok podatkowy 1935 mają urzędy skarbowe rozesłać do dnia 15 kwietnia 1935 r., od nakazów tych służy prawo wnoszenia odwołań w terminie do dnia 15 maja włącznie.

O ile zaś chodzi o pozostałe przepisy dotyczące czy to prawa wyłączenia przedsiębiorstwa z ryczałtu czy też prawa wykreślenia przedsiębiorstwa z ryczałtu, z powodu spisania protokółu karnego za posiadanie świadectwa przemysłowego niższej kategorii od ustawowo należnej, bądź też stwierdzenia przy okazji lustracji przedsiębiorstwa, opłacającego podatek zryczałtowany w wysokości 16 zł, że zatrudnia ono większą ilość pracowników, prawa składania odwołań i zażaleń oraz przedmiotu tych odwołań i zażaleń — to przepisy rozporządzenia o ryczałcie na rok 1935 pozostały identyczne z przepisami rozporządzenia o ryczałcie na rok 1934.

Zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu na lata 1936 i 1937

Zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu na lata 1936 i 1937 wprowadzony został rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 10 lutego 1936 r. wydanym w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 98).

Zasady, na których opierało się powyższe rozporządzenie o zryczałtowanym podatku przemysłowym od obrotu znacznie odbiegało od zasad zawartych w rozporządzeniach poprzednich. Jakkolwiek nadal został utrzymany ściśle określony zakres przedsiębiorstw, które z ryczałtu mogły korzystać, to jednakże opłacanie zryczałtowanego pod. przem. od obrotu było dla tych przedsiębiorstw fakultatywne, a nie obligatoryjne. Nie musiały bowiem przedsiębiorstwa, odpowiadające warunkom rozporządzenia, opłacać bezwzględnie podatek zryczałtowany. Mogły się one podatkowi w tej formie pobieranemu sprzeciwić, co prawda nie w tym znaczeniu, aby wyrazić żądanie opodatkowania ich na ogólnych zasadach, ale przez zadeklarowanie w sprzeciwie od nakazu płatniczego na pod. zryczałtowany tak niskiej grupy ryczałtowej, iż a priori można było być pewnym, że naczelnik właściwego urzędu nie będzie się mógł na to zgodzić, czyli, że porozumienie

pomiędzy naczelnikiem urzędu a płatnikiem w sprawie kwoty ryczałtu nie nastąpi, a co za tym idzie przedsiębiorstwo tego płatnika będzie opodatkowane na zasadach ogólnych. Zasada ta została nazwana w praktyce zasadą „ugody".

O ile zaś chodzi o zakres przedsiębiorstw, mogących korzystać z ryczałtu, to zakres ten odpowiadał mniejwięcej zakresowi przedsiębiorstw, korzystających z ryczałtu w latach ubiegłych.

W latach bowiem 1936 i 1937 miał być pobrany podatek przemysłowy od obrotu w formie ryczałtu od przedsiębiorstw, zaliczonych na rok podatkowy 1936, według ustawy o podatku przemysłowym cz. II taryfy do następujących kategorii świadectw przemysłowych, a mianowicie:

1) do kategorii II świadectw przemysłowych dla przedsiębiorstw, prowadzących t. zw. handel specjalny oraz handel artykułami posiadającymi cechy produkcji wytwórniejszej;

2) do kategorii III i V świadectw przemysłowych dla przedsiębiorstw handlowych: handlu towarowego, zakładów dla sprzedaży napojów chłodzących, księgarni, magli i maszyn dla czesania wełny;

3) dla kategorii VIII świadectw przemysłowych według części II lit. c rozdziały IV (młyny mączne) i XVIII (przędzalnie, blicharnie, farbiarnie i apretury, walcownie żelaza i t. d.) taryfy;

4) do kategorii VI, VII i VIII świadectw przemysłowych dla przedsiębiorstw przemysłowych według części II lit. c rozdz. XIX taryfy, — których obrót po włączeniu obrotów artykułami podlegającymi scalonemu podatkowi przemysłowemu wynosił za rok podatkowy 1935 kwotę nie przekraczającą w stosunku całorocznym 50.000 zł.

Jednocześnie rozporządzenie wyjaśniało, że przedsiębiorstwa prowadzone w roku 1936 (1937) pod inną firmą lub przez inną osobę, niż w roku 1935 (1936) podlegają podatkowi przemysłowemu od obrotu w formie ryczałtu, jeżeli nie zmieniły zakresu przedmiotu swojej działalności oraz jeżeli prowadzone są w obrębie tej samej miejscowości co w roku 1935 (1936).

Okólnik zaś Ministerstwa Skarbu z dnia 10 lutego 1936 r. L. D. V. 36301/4/36 wyjaśniał, że ze zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu na lata 1936 i 1937 korzystają również i te przedsiębiorstwa, które w roku 1935 podlegały temu podatkowi, o ile obroty ich po włączeniu i obrotów, podlegających podatkowi scalonemu, nie przekroczyły kwoty zł 50.000. Okólnik ten wyjaśniał ponadto, że przedsiębiorstwa zaliczone w myśl taryfy, załącznika do art. 23 ustawy o podatku przemysłowym, do świadectw przemysłowych wyższych kategoryj niż określone w niniejszym rozporządzeniu, nie mogą korzystać z podatku zryczałtowanego, choćby nawet na zasadzie ulgi z art. 39 ustawy były uprawnione do nabycia świadectwa przemysłowego niższej kategorii, a więc np. odpowiadającej kategorii świadectwa, wskazanego w rozporządzeniu. Ze wskazanych powyżej przedsiębiorstw, które w zasadzie mogą opłacać podatek przemysłowy od obrotu w formie ryczałtu wyłączone zostały: a) spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielnie i inne przedsiębiorstwa, które obowiązane są do publicznego ogłaszania sprawozdań o swych operacjach lub do składania sprawozdań do zatwierdzenia; b) przedsiębiorstwa sprzedaży mięsa, połączone z wyrębem, przedsiębiorstwa drobnej sprzedaży mięsa i wędlin oraz przedsiębiorstwa wyrobu wędlin; c) przedsiębiorstwa przemysłowe obowiązane do opłacania scalonego podatku przemysłowego w trybie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 13 kwietnia 1935 r. w sprawie poboru scalonego podatku przemysłowego od obrotów piwem, napojami winnymi, wódkami gatunkowymi, octem, kwasem octowym i drożdżami; d) przedsiębiorstwa, które do dn. 29 lutego 1936 r. złożą właściwemu urzędowi skarbowemu pisemne oświadczenie, że od

początku 1936 r. prowadzą księgi handlowe w myśl kodeksu handlowego lub uproszczone księgi handlowe.

Rozporządzenie ustaliło 26 grup ryczałtu, z których grupa I-sza przewidywała dla przedsiębiorstwa zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu w kwocie zł 20,— rocznie, zaś grupa ostatnia, t. j. 26 — w kwocie zł 750,— rocznie. Do tych kwot podatku zryczałtowanego nie były już pobierane żadne dodatki.

Do odpowiedniej grupy ryczałtu zaliczają przedsiębiorstwa urzędy skarbowe na podstawie posiadanych konkretnych danych. One również dokonują wymiaru zryczałtowanego podatku, zawiadamiając płatników pisemnie w terminie do dnia 31 marca 1936 r. o zaliczeniu przedsiębiorstwa do odpowiedniej grupy ryczałtu. Z tym zaliczeniem przedsiębiorstwa do odpowiedniej grupy ryczałtu, dokonanym przez urząd skarbowy, płatnik może się zgodzić i wówczas zawiadomienie to otrzymuje moc nakazu płatniczego, albo też płatnik z zaliczeniem dokonanym przez urząd skarbowy nie zgadza się i wtedy obowiązany jest w ciągu 14 dni od daty zawiadomienia złożyć urzędowi skarbowemu pisemny wniosek o zaliczenie jego przedsiębiorstwa do innej grupy ryczałtu, niż to zrobił urząd. Nie złożenie takiego wniosku przez płatnika w terminie albo złożenie przez niego wniosku po terminie uważa się za wyrażenie zgody płatnika na zaliczenie, dokonane przez urząd skarbowy.

W przypadku gdy płatnik złoży wniosek, żądając zaliczenia swego przedsiębiorstwa do innej grupy ryczałtu, wniosek ten zostaje rozpoznany przez naczelnika urzędu lub jego zastępcę przy udziale płatnika. O terminie rozpoznania wniosku płatnik zostaje zawiadomiony i w razie gdy na skutek tego zawiadomienia zgłosi się do urzędu — wniosek zostaje poddany rozpoznaniu, a wynik tego rozpoznania ujęty w formę protokółu, zaopatrzonego w podpis naczelnika urzędu lub jego zastępcy oraz płatnika. Gdy na skutek takiej konferencji między płatnikiem a naczelnikiem urzędu dojdzie do porozumienia co do zaliczenia przedsiębiorstwa do odpowiedniej grupy ryczałtu, wówczas wymiar zryczałtowanego podatku następuje w wysokości określonej w porozumieniu, a o wymiarze tym płatnik zostanie powiadomiony za pomocą nakazu płatniczego. W przypadku zaś gdy między naczelnikiem urzędu skarbowego a płatnikiem do porozumienia nie dojdzie, wówczas przedsiębiorstwo płatnika zostaje wyłączone spośród przedsiębiorstw opłacających zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu i opodatkowane będzie podatkiem przemysłowym od obrotu na zasadach ogólnych.

Niezgłoszenie się zaś płatnika na konferencję z naczelnikiem urzędu skarbowego w terminie, wskazanym w zawiadomieniu, powoduje ten skutek, iż przyjmuje się, że płatnik zgłoszony przez siebie wniosek cofnął i, że zawiadomienie, którym płatnik został powiadomiony o zaliczeniu jego przedsiębiorstwa do odpowiedniej grupy ryczałtu, otrzymuje moc nakazu płatniczego. Jeśli zaś złożony przez płatnika wniosek zostaje uznany za zasadny, wówczas odpada potrzeba porozumienia się z płatnikiem i dlatego też nie wzywa się go na konferencję z naczelnikiem urzędu skarbowego, tylko dokonuje wymiaru zryczałtowanego podatku przemysłowego od obrotu w wysokości wymienionej we wniosku płatnika i o wymiarze tym płatnika się zawiadamia za pomocą nakazu płatniczego. Nakazy płatnicze winny być doręczone płatnikom do dnia 15 maja 1936 r.

Od doręczonych zawiadomień i nakazów przysługuje płatnikom prawo wniesienia odwołania w terminie dni 30 od doręczenia zawiadomienia lub nakazu płatniczego, zaś w terminie do dnia 15 czerwca 1936 r. włącznie służy płatnikom prawo wnoszenia zażaleń w sprawie niezaliczenia przedsiębiorstwa do rzędu przedsiębiorstw, opłacających zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu. Odwołania znów dotyczyć mogą jedynie pociągnięcia przedsiębiorstwa do opłaty zryczałtowanego podatku wbrew przepisom rozporządzenia.

Odwołania oraz zażalenia rozstrzyga komisja odwoławcza po przedstawieniu ich przez naczelnika urzędu, przy czym wniesienie odwołania nie wstrzymuje obowiązku uiszczenia w przepisanym terminie zryczałtowanego podatku.

Zryczałtowany podatek przemysłowy od obrotu na rok 1938

Zryczałtowany podatek na rok 1938 nie został wydany, jak to było zazwyczaj dotychczas, na lat dwa, ale tylko na jeden rok. Stało się to na skutek uchwalonej już ustawy o podatku obrotowym, która zarówno konstrukcją swoją jak i przedmiotem opodatkowania daleko odbiegała od dotychczasowych przepisów ustawy o państwowym podatku przemysłowym. To też rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 29 marca 1938 r. o zryczałtowanym podatku przemysłowym od obrotu na rok 1938, ma charakter przejściowy o tyle, że nie stara się o wprowadzenie jakichś nowych zasad do tego podatku, ale po-prostu opiera się na przepisach rozporządzenia o ryczałcie na lata 1936 i 1937, przewidując, że podatek zryczałtowany na rok 1938 r. będą opłacać te przedsiębiorstwa, które opłacały go w latach 1936 i 1937.

Wyłączone od opłacania podatku w formie ryczałtu poza przedsiębiorstwami, które przejęte zostaną lub zostały przez spółki akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielnie i t. p. są również przedsiębiorstwa, które w terminie do dnia 1 maja 1938 r. oświadczą, że nie chcą korzystać z ryczałtu na rok 1938, które do dnia 1 maja 1938 r. zawiadomią właściwy urząd skarbowy o tym, że od początku 1938 r. prowadzą prawidłowe księgi handlowe oraz te przedsiębiorstwa, które na rok podatkowy 1938 powinny nabyć świadectwa przemysłowe wyższej kategorii od przewidzianych w § 1 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 10 lutego 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 98) oraz wreszcie te przedsiębiorstwa, których obrót za rok podatkowy 1936 lub 1937, po wyłączeniu obrotów artykułami, podlegającymi scalonemu podatkowi przemysłowemu przewyższał kwotę zł 50.000 lub był conajmniej wyższy od obrotu przyjętego za podstawę do wymiaru podatku przemysłowego od obrotu za rok podatkowy 1935.

O wymiarze podatku zryczałtowanego zostają płatnicy zawiadomieni za pomocą nakazów płatniczych, które winny być im doręczone do dnia 15 maja 1938 r. Poza tym wszystkie inne postanowienia rozporządzenia są te same co postanowienia rozporządzenia o ryczałcie na lata 1936 i 1937.

Przedstawione powyżej przepisy, wydane na podstawie art. 37 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, kończą swoją egzystencję z dniem 1 stycznia 1939 r. t. j. z tym dniem, w którym wchodzi w życie ustawa o podatku obrotowym.

Na podstawie przepisów tej ustawy zostanie już wydane nowe rozporządzenie Ministra Skarbu o zryczałtowanym podatku obrotowym.

Ustawa o podatku obrotowym

Począwszy od dnia 1 stycznia 1939 r. wchodzi w życie ustawa z dnia 4 maja 1938 r. o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 292) w miejsce uchylonej ustawy o państwowym podatku przemysłowym. Istotnym celem wydania tej nowej ustawy było według uzasadnienia do rządowego projektu ustawy o podatku obrotowym (druk sejmowy Nr 680) „wprowadzenie w życie ogólnego podatku obrotowego w czystej postaci i zlikwidowania podatku przemysłowego w obecnej jego formie prawnej przy zachowaniu globalnej kwoty obciążenia, jakie wynika z obecnej ustawy, oraz przy zachowaniu w możliwie najszerszym zakresie dotychczasowych zasad rozkładu tego obciążenia na

poszczególne grupy płatników". Realizowanie jednak tego celu musiało znaleźć swój wyraz i w przepisach ustawy o podatku obrotowym i dlatego też uzasadnienie do projektu tejże ustawy mówi: „Skoro więc wraz z likwidacją świadectw przemysłowych musiało odpaść kazuistyczne i niejako przykładowe wyliczenie przedmiotów podatkowych, skoro poza taryfą obecna ustawa nie zawierała właściwych pojęć i definicji ogólnych w tym zakresie, skoro wreszcie założeniem projektowanej reformy było utrzymanie dotychczasowego materialnego obciążenia podatkiem — to w projektowanej ustawie należało przyjąć taką definicję ogólną, któraby odpowiadała ogólnym zasadom określenia przedmiotu podatkowego, ustalonym przez dotychczasową praktykę, likwidując równocześnie ujemne oddziaływania wadliwych konstrukcji obecnej ustawy. Przyjęto więc — jako określenie przedmiotu podatkowego — świadczenie, mające charakter wykonywania kontraktu cywilnego i posiadające dwie istotne cechy: odpłatność i zawodowość".

Zgodnie z tymi założeniami, przedmiotem opodatkowania, według art. 1 ust. (1) ustawy o podatku obrotowym są: „Prywatnoprawne zawodowe i odpłatne świadczenia rzeczy bądź usług, wykonywane na obszarze Państwa".

Do ustawy tej nie zostało dotychczas wydane rozporządzenie wykonawcze, dlatego trudno jest przewidzieć jaka będzie autentyczna interpretacja ustawy. Z cytowanego jednak przepisu art. 1 można zauważyć, że podatkowi obrotowemu podlegać będzie także świadczenie, które można będzie zaliczyć do świadczeń prywatno-prawnych, np. sprzedaż, a nie do świadczeń publiczno-prawnych np. opłaty za wydawanie zezwoleń na broń. Za prywatnoprawne świadczenia rzeczy bądź usługi można będzie uważać takie świadczenie, które wynika z umowy, t. j. zgodnego oświadczenia woli dwóch stron, wyrażonej w sposób wyraźny (pismo, słowo) bądź konkludentny (odpowiednie zachowanie się), a polega na przeniesieniu prawa własności (np. kupno-sprzedaż), używania (np. najem) lub użytkowania rzeczy (np. dzierżawa), bądź też na przeniesieniu jakiegokolwiek innego prawa majątkowego, albo wreszcie na wykonaniu pracy lub usługi. Za prywatno-prawne świadczenia rzeczy bądź usług należy rozumieć również i takie świadczenia, które wynikają z innego tytułu prawnego, niż umowa, jak np. świadczenia negatorium gestora. Te prywatno-prawne świadczenia, aby podlegały podatkowi, muszą być poza tym odpłatne oraz wykonywane zawodowo. Odpłatne będzie świadczenie wtedy, gdy strona świadcząca rzecz lub usługę z tego tytułu jakiś ekwiwalent np. gotówkę, towar itp. Za świadczenia wykonywane zawodowo należałoby, zgodnie z orzecznictwem Sądów Najwyższych, przyjąć takie świadczenia, które są wykonywane w okolicznościach wskazujących, że zamiarem świadczącego jest wykonywać je w sposób ciągły, choćby w pewnych odstępach czasu, poto, aby z tego tytułu mieć główne lub uboczne źródło przychodu. Należałoby uważać za świadczenia zawodowo wykonywane również i takie świadczenia, które są wykonywane w zakresie przedsiębiorstwa, jakkolwiek nie stanowią one głównego przedmiotu jego działalności, lecz mają niejako charakter działalności ubocznej, np. odszkodowanie za odstąpiony kontyngent na prawo wyrobu jakiegoś towaru i t. p. Z wymaganego przez ustawę odpłatnego charakteru świadczenia wynika poza tym, że nie będzie podlegać podatkowi obrotowemu wydanie towaru lub wykonanie usługi, w zamian za przekazanie sumy pieniężnej lub innej rzeczy, jeśli czynności te mają miejsce między zakładami, należącymi do jednej osoby prawa prywatnego.

To samo da się powiedzieć o organach, instytucjach i zakładach, działających w imieniu i na rachunek czy to Państwa czy innych związków publiczno-prawnych, o ile wspomniane organy, instytucje i zakłady nie posiadają odrębnej osobowości prawnej w stosunku do Państwa lub tego Związku publiczno-prawnego. Oprócz powyżej wymienionych już warunków, które powodują, że świadczenie podlega podatkowi obro-

towemu, konieczne jest jeszcze spełnienie się warunku ostatniego, a mianowicie, aby świadczenie wykonywane było na obszarze Państwa. Świadczenie bowiem wykonywane poza obszarem Rzeczypospolitej Polskiej podatkowi obrotowemu nie podlega.

Przewiduje poza tym ustawa, że obowiązek podatkowy istnieje niezależnie od tego, czy wykonywanie świadczeń, objętych ust. 1 (art. 1), odbywa się z zachowaniem warunków prawem przewidzianych. Należy przypuszczać, że chodzić tu będzie tylko o takie wykonywanie świadczeń, które w zasadzie przy dopełnieniu lub odpowiadaniu pewnym warunkom prawem przewidzianym, są dopuszczalne a więc wykonywanie np. czynności bez przepisanej prawem koncesji. Inne czynności, których wykonywanie nikomu nie może być zezwolone, np. paserstwo, zdaje się, że z pod działania przepisu art. 1 ust. 2) należy wykluczyć.

Z uwagi na to, że przedmiotem podatku są obecnie świadczenia, musiała ustawa wskazać kogo będzie uważać za płatnika podatku obrotowego. Uczyniła to ustawa w art. 2, stanowiąc, że płatnikami podatku są osoby fizyczne lub prawne, spółki jawne, komandytowe i spadki wakujące, spełniające świadczenia, określone w art. 1. Oczywista, że płatnikami podatku obrotowego może być również Państwo jak i związki publiczno-prawne, o ile będą one wykonywały świadczenia prywatno-prawne. Że osoby publiczno-prawne mogą wykonywać świadczenia prywatno-prawne, a więc świadczenia będące przedmiotem zobowiązań prawa cywilnego, to wynika to z ich statutów, upoważniających te osoby do zawierania umów prywatnych. Co należy uważać za spółki jawne i komandytowe, o tym mówi kodeks handlowy. Natomiast z przepisu art. 2 ustawy wynika, że spółka prawa cywilnego (a więc i spółka prowadzona w mniejszym zakresie) nie będzie podmiotem podatku. Podmiotem będą zatem spólnicy takiej spółki, a więc osoby fizyczne.

Zwolnienia od podatku obrotowego wylicza ustawa w przepisie art. 3. Należy jednak pamiętać, że zwolnienia w tym artykule wyliczone, nie są wyczerpujące, gdyż nie obejmują zwolnienia świadczeń wykonywanych przez cały szereg osób, którym z mocy specjalnych przepisów prawnych przysługuje zwolnienie od podatku np. Pocztowa Kasa Oszczędności, Monopole Państwowe i t. d. Zwolniona zatem jest sprzedaż wytworów własnego lub dzierżawionego gospodarstwa rolnego, nie przerobionych w zakładach przemysłowych, dokonywana bez utrzymywania w tym celu stałych miejsc sprzedaży poza obrębem własnych lub dzierżawionych gruntów. Za gospodarstwo rolne należy uważać również gospodarstwo leśne, ogrodowe, hodowlane, łowieckie, pszczelarskie, rybne lub rybołówstwo na wodach otwartych i zamkniętych w rozumieniu ustaw o rybołówstwie. W związku z tym przepisem ustawy należy zauważyć, że trzeba będzie odmówić charakteru dzierżawy gospodarstwa rolnego, ogrodowego lub rybnego wówczas, gdy za określoną cenę zostaje nabyte zboże na pniu, owoce na drzewach lub znajdujące się w stawie ryby. W tych bowiem przypadkach zamiarem nabywającego nie będzie prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, a jedynie nabycie towaru celem rozsprzedania go w przyszłości. Sprzedaż zatem nabytego w ten sposób towaru będzie podlegać podatkowi obrotowemu.

Również będzie podlegać podatkowi sprzedaż wytworów gospodarstwa mlecznego, prowadzonego na obszarze gminy miejskiej, które nie ma charakteru gospodarstwa rolnego oraz sprzedaż drewna z wyrębów leśnych, dokonywanych przez kupców. Kogo należy uważać za kupca, o tym stanowi kodeks handlowy. Kupcem zatem będzie ten, kto we własnym imieniu prowadzi przedsiębiorstwo zarobkowe. Poza tym kupcami i to kupcami rejestrowymi, z mocy samego prawa, są spółki jawne, spółki komandytowe, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjne. Kupcem, i to kupcem rejestrowym, może zostać ten, kto prowadzi gospodarstwo rolne w większym rozmiarze,

o ile zażąda wpisania siebie do rejestru handlowego. Również kupcem rejestrowym jest ten, kto prowadzi w większym rozmiarze przedsiębiorstwo uboczne związane z gospodarstwem rolnym. Zwalnia poza tym ustawa od podatku obrotowego dzierżawę lub najem nieruchomości lub ich części, poddaje jednak podatkowi najem pomieszczeń przy wykonywaniu przemysłu gospodniego (hotele, pensjonaty, zajazdy i t. p.). Nie podlegają podatkowi: operacje kredytu długoterminowego; świadczenia spełniane za wynagrodzeniem, podlegające podatkowi dochodowemu według działu II ustawy o państwowym podatku dochodowym; nauczanie w zakładach naukowych oraz praca zawodowa nauczycieli i wychowawców młodzieży; twórczość bądź działalność naukowa, oświatowa, artystyczna, literacka i publicystyczna, nie połączona z prowadzeniem odpowiedniego przedsiębiorstwa, czynności polegające przeważnie na pracy fizycznej, której celem nie jest wytwarzanie lub przetwarzanie i które też nie są rzemiosłem w rozumieniu prawa przemysłowego. Tymi czynnościami polegającymi przeważnie na pracy fizycznej będzie np. praca drwala, tragarza, praczki. Warunkiem zwolnienia tego rodzaju czynności jest, aby wykonywane one były osobiście, we własnym imieniu i na własny rachunek osoby, czynności te wykonywującej. Nie będą bowiem korzystały ze zwolnienia od podatku np. świadczenia pralni, choćby piorącej nie sposobem mechanicznym a ręcznym, gdyż w tym przypadku czynności prania wykonywane byłyby w ramach zorganizowanego przedsiębiorstwa.

Przepis art. 3 p. 8) zwalnia od podatku sprzedaż eksportową, dokonywaną na rachunek własny bądź na rachunek krajowych przedsiębiorstw eksportowych oraz transakcje z firmami zagranicznymi, wynikające z obrotu uszlachetniającego czynnego, pod warunkiem udowodnienia tych obrotów prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi. Pojęcie krajowego przedsiębiorstwa eksportowego ma określić Minister Skarbu. Dotychczas pojęcie to określone nie zostało. Z uzasadnienia jednak do projektu ustawy można zorientować się mniejwięcej jak pojęcie to zostanie zdefiniowane. Tekst uzasadnienia jest następujący: „Następnie dążąc do popierania rozwoju obrotów eksportowych poprzez ułatwianie przepisów specjalizowania się przedsiębiorstw handlowych w penetracji na rynki zagraniczne — wprowadzono do projektu przepis, zwalniający eksport pośredni, czyli obroty ze sprzedaży eksportowej, dokonywanej przy pomocy przedsiębiorstw handlowych o charakterze krajowych przedsiębiorstw eksportowych, nabywających w tym celu na własny rachunek towary od przedsiębiorstw przemysłowych".

Zwolnione od obowiązku opłacania podatku obrotowego zostały świadczenia przedsiębiorstw żeglugi morskiej i powietrznej, a więc te świadczenia, których treścią jest przewóz osób lub rzeczy statkami morskimi lub powietrznymi. Natomiast świadczenia żeglugi rzecznej ze zwolnienia od podatku nie korzystają. Zwalnia też ustawa świadczenia przedsiębiorstwa państwowego: „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" w zakresie wykonywania przez to przedsiębiorstwo prawa zakładania, utrzymywania i eksploatacji urządzeń pocztowych, telegraficznych, telefonicznych i radiotechnicznych oraz świadczenia szpitali odpowiadających warunkom, określonym w art. 3 lit. a) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 382), klinik szkół akademickich, prowadzonych przez instytucje społeczne, ośrodków zdrowia i przychodni jak również świadczenia sanatoriów (domów zdrowia, domów wypoczynkowych), prowadzonych przez zrzeszenia pracownicze, działające na podstawie prawa o stowarzyszeniach i związki zawodowe, a użytkowanych wyłącznie przez członków tych stowarzyszeń i związków oraz ich rodziny. Ze zwolnienia od podatku korzystają również świadczenia przedsiębiorstw, które dotychczas uważane były za przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, a mianowicie: świadczenia prowadzonych we własnym zarządzie i na własny rachunek przez Państwo, związki samorządu terytorialnego oraz

szkoły akademickie: wodociągów i kanalizacji, laboratoriów do badania produktów, zakładów dezynfekcyjnych, oczyszczania miast, łaźni, kąpielisk, rzeźni, targowisk, elektrowni, gazowni, telefonów, lombardów oraz tramwajów i autobusów, kursujących wyłącznie w granicach gmin miejskich. Tak samo zwolniono świadczenia kolei żelaznych, będących w zasadzie przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe" w zakresie przewozu osób i rzeczy kolejami żelaznymi. Wynikałoby z tego przepisu, że świadczenia P. K. P. w zakresie przewozu osób i rzeczy innymi środkami komunikacyjnymi, aniżeli koleje, np. autobusami, lub też w zakresie innych świadczeń niż przewóz — podlegać będą podatkowi obrotowemu.

Następnie wyłącza ustawa spod opodatkowania świadczenia Komunalnych Kas Oszczędności, gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, pracowniczych kas ubezpieczeń oraz prowadzonych przez zrzeszenia pracownicze i wolno-zawodowe, kas pomocy członkom tych zrzeszeń (emerytalnych, pożyczkowo - oszczędnościowych, pogrzebowych i t. p.), jak również świadczenia prowadzonych lub utrzymywanych przez Państwo, związki samorządowe, szkoły akademickie, zakony i zgromadzenia zakonne prawnie uznanych wyznań religijnych, zrzeszenia działające na podstawie prawa o stowarzyszeniach lub prawa przemysłowego, instytucje dobroczynne lub fundacje: a) burs, internatów, zakładów poprawczych, przytułków i schronisk noclegowych i t. p. urządzeń o celach opieki społecznej, jeżeli te świadczenia są spełniane na rzecz osób, korzystających z opieki, b) bibliotek, czytelni, świetlic, muzeów, galerii i przedsięwzięć wystawowych, oraz świadczenia stowarzyszeń sportowych, turystycznych i krajoznawczych, polegające na dozwalaniu używania ich urządzeń, przeznaczonych wyłącznie dla członków tych stowarzyszeń.

Wolne od podatku są także przedstawienia sceniczne i choreograficzne oraz produkcje wokalne i muzyczne, podlegają jednak podatkowi produkcje wykonywane w zakładach gastronomicznych oraz wyświetlanie filmów, chociażby połączone z innego rodzaju produkcjami. Z przepisu tego w związku z przepisem p. 6 art. 3 wynika, że produkcje wykonywane w zakładach gastronomicznych wtedy tylko będą podlegały podatkowi, gdy produkcje takie wykonywać będą przynajmniej dwie osoby, z których jedna będzie organizatorem imprezy, względnie gdy organizatorem będzie osoba trzecia, choćby produkcje wykonywane były przez jedną tylko osobę. Oczywista, że obowiązkowi podatkowemu podlegać będzie w takich przypadkach organizator imprezy, a nie osoba czy osoby wykonywujące produkcje.

Przepis art. 3 p. 18 ustawy zwalnia od podatku „czynności wytwórcze, przetwórcze i usługi o charakterze rękodzielczym, a w szczególności przemysł ludowy i domowy, pracę chałupniczą i rzemiosło, wykonywane ubocznie przez rolników lub pracowników rolnych bez sił pomocniczych — w zakresie ustalonym przez rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z właściwy ministrem". Należy zauważyć, że przepis ten nie jest dość jasny, ponieważ mówi nie o świadczeniach, które są przedmiotem opodatkowania, ale o czynnościach, które same przez się w ogóle podatkowi nie podlegają. Nie mniej chodzi o zwolnienie od podatku świadczeń, wykonywanych przez rzemieślników chałupników, przemysł ludowy i domowy oraz rolników czy pracowników rolnych, zajmujących się rzemiosłem ubocznie. Zakres zwolnienia z art. 3 p. 18 odpowiada niejako skumulowanym zakresom zwolnień względnie ulg, zawartym w przepisach art. 3 p. 11 i art. 8 p. 5 ustawy o podatku przemysłowym, zwłaszcza gdy uwzględnimy, że od obowiązku opłacania podatku obrotowego zwolnione jest także „dorożkarstwo, furmaństwo i eksploatacja taksówek, jeżeli czynności powyższe są wykonywane osobiście lub przy udziale najwyżej jednego członka najbliższej rodziny".

Po dodaniu do wyżej przedstawionych zwolnień, wolnego od podatku wydawania

dzienników i innych pism periodycznych oraz odnajmowania pokojów umeblowanych i utrzymywania stołowni, gdy ilość odnajmowanych pokojów nie przewyższa trzech, a ilość stołowników — dziesięciu — zakres zwolnień, przewidzianych w art. 3 ustawy byłby wyczerpany.

W dalszych postanowieniach ustawa definiuje rok podatkowy, jakim jest rok kalendarzowy, w którym powstaje obrót podatkowy. Ten obrót podatkowy stanowi podstawę wymiaru podatku, a obrotem tym **jest zapłata, należna** za spełnione świadczenia, będące przedmiotem podatku. Używając wyrażenia „zapłata" ustawa rozumie przez nią pewien ekwiwalent, wyrażony w pieniądzu (równowartość świadczenia), **należny** za spełnione świadczenie rzeczy lub usługi. Tylko w tym przypadku, gdy chodzi o wykonanie częściowe a umowa nie zawiera danych, umożliwiających określenie należności za spełnione świadczenie, bądź jeżeli umowa związana jest z wykonywaniem wolnego zawodu, obrotem podatkowym będzie zapłata **rzeczywiście** w roku podatkowym otrzymana. W tym ostatnim wypadku ważne będzie ustalenie co należy uważać za zapłatę. Zapłatą będzie przede wszystkim pieniądz, który ma zdolność umarzania zobowiązań. Ale należałoby uznać, że zapłatą będzie również i wręczenie czeku, który jest surogatem pieniądza, a nawet w pewnych przypadkach i weksle (por. wyrok N. T. A. z dnia 20 października 1936 r. L. Rej. 6357/34). O ile chodzi o zamianę, to obrotem podatkowym będzie świadczenie każdej strony, jeżeli świadczenie każdej strony jest zawodowe. Będzie zatem obrotem jedynie kupca, wydanie np. worka mąki w zamian za zegarek, który mu wręczył nie-kupiec (osoba nie wykonująca zawodowo świadczeń, podlegających podatkowi). Będzie jednak obrotem i kupca i zegarmistrza, o ile między nimi nastąpiła zamiana worka mąki na zegarek.

Do podstaw wymiaru podatku a więc do obrotu podatkowego nie włącza się: państwowych i samorządowych podatków i opłat pośrednich, pobieranych od towarów, produkowanych przez płatnika, oraz opłat od kart do gry i samorządowego podatku od widowisk i hotelowego wraz z wszelkimi dodatkami do tych danin, jak również wszelkich innych podatków i opłat, które obciążają lub mogą obciążać obrót, wyłącza się natomiast z obrotu po udowodnieniu prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi koszty przewozu i ubezpieczenia towaru, wyłożone za nabywcę, wartość zwróconych towarów i udzielonych bonifikat i skont oraz sumę pobranych przy świadczeniach rzeczy odsetek prolongacyjnych, jeżeli zwrot towaru, udzielenie bonifikaty lub skonta albo pobranie odsetek prolongacyjnych dotyczy transakcji, dokonanych w tym samym roku podatkowym, w którym powstał obrót lub w roku poprzedzającym rok podatkowy.

Kwestia, co należy uważać za podatek pośredni względnie bezpośredni nie jest należycie wyjaśniona. Według motywów wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 31 maja 1932 r. L. Rej. 1496/30, za podatek pośredni należy uważać podatek, określony jako pośredni w budżecie państwa. Analogicznie możnaby określić podatki bezpośrednie. Oczywista, że podatki pośrednie, pobierane od wyprodukowanych towarów, wyłącza się z obrotu tych tylko płatników, którzy produkują te towary we własnych przedsiębiorstwach przemysłowych. Nie można będzie również wyłączyć z obrotu kosztów własnych płatnika, które on ponosi w związku z wykonaniem świadczenia np. prowizja wypłacona komisantowi, odsetek dyskontowych policzonych nabywcy towaru, strat, jakie wynikły na dłużnikach i t. p. Wyłącza się natomiast z obrotu bonifikatę i skonto, gdyż one zmniejszają pierwotnie umówioną za świadczenie zapłatę, wyłącza się również i wartość zwróconych towarów, gdyż można słusznie sądzić, że pierwotnie zawarta umowa, została za zgodą stron rozwiązana. Warunkiem wyłączenia tych kwot z obrotu jest: 1) ściśle określony termin i 2) konieczność prowadzenia ksiąg handlowych. Wyłączeniu z obrotu podlegają również odsetki prolongacyjne t. j. odsetki zwło-

ki, pobrane przy świadczeniu rzeczy z powodu niezapłacenia pokredytowanej zapłaty w terminie umówionym przy zawarciu transakcji i z powodu sprolongowania pierwotnie ustalonego terminu płatności.

Oprócz ogólnej definicji obrotu zna ustawa także i szczególne rodzaje obrotu, które wylicza w art. 6. Takim szczególnym rodzajem obrotu przy czynnościach kredytowych jest suma należnych procentów i innych wynagrodzeń za świadczenia oraz zysk brutto z dokonanych operacyj obcymi walutami, dewizami, tudzież wszelkiego rodzaju papierami wartościowymi. Ustawa określa pojęcie obrotu w instytucjach ubezpieczeniowych nie opartych na wzajemności oraz w instytucjach ubezpieczeniowych opartych na wzajemności. Przy czynnościach komisowej sprzedaży uważa ustawa za obrót sumę należnej prowizji oraz innych wynagrodzeń za wykonane usługi, pod warunkiem jednak, aby komisant: a) działał na rachunek osób, opłacających podatek w myśl ustawy niniejszej z tytułu sprzedaży towarów, będących przedmiotem komisu, b) prowadził prawidłowe księgi handlowe i udowodnił stosunek komisu umową pisemną lub korespondencją, c) nie otrzymywał dla siebie, niezależnie od umówionego wynagrodzenia komisowego lub zamiast wynagrodzenia, różnicy między ceną istotnie osiągniętą przy sprzedaży, a ceną ustaloną w umowie na rzecz komisanta. O ile zaś wyżej wymienione warunki nie zostaną zachowane, wówczas przy czynnościach komisu uważa się za obrót całkowitą sumę zapłaty, jaka przypadłaby komisantowi, gdyby działał na rachunek własny. Ustawa, jakkolwiek określa dla celów podatkowych, pewne warunki, którym komisant obowiązany jest zadośćuczynić, to jednak samego pojęcia komisu nie określa. Posiłkować się więc w tym względzie należy przepisami kodeksu handlowego, który pojęcie komisu określa w sposób następujący: „Przez umowę komisu kupiec (komisant) podejmuje się kupna lub sprzedaży rzeczy ruchomych lub papierów wartościowych w imieniu własnym, a na rachunek innej osoby (komitenta)". Należy jednak zauważyć, że chociaż kodeks handlowy zna komis zakupu, to jednak ustawa o podatku obrotowym żadnych ulg dla niego nie przewiduje, ponieważ mówi tylko o komisowej sprzedaży. Oczywista, że dla opodatkowania komisanta od tego obrotu, jakiby osiągnął, gdyby działał na własny rachunek, wystarczy, o ile jeden z powyżej wyliczonych warunków nie został spełniony.

Stanowi jednak ustawa, że nie wymaga się warunku, aby komisant działał na rachunek osób, opłacających podatek w myśl ustawy niniejszej z tytułu sprzedaży towarów, będących przedmiotem komisu, o ile chodzi o działanie komisanta na rachunek osób trzecich przy sprzedaży produktów rolnych oraz surowców i półwyrobów, niezbędnych dla rolnictwa lub przemysłu krajowego, których wykaz ustali Minister Skarbu w porozumieniu z właściwym Ministrem. Minister Skarbu posiada prawo zwalniania komisantów od obowiązku prowadzenia prawidłowych ksiąg handlowych, w przypadku, gdy stosunek komisowy i obrót wynika z prawidłowo prowadzonych ksiąg handlowych komitenta.

Przy wykonywaniu zaś umowy ajencyjnej, jeżeli ajent posiada sprzedawane towary w konsygnacji i równocześnie działa w imieniu i na rachunek osób nie opłacających podatku w myśl ustawy mniejszej od wykonania umów sprzedaży, przy których zawarciu pośredniczy za obrót uważa się całkowitą sumę zapłaty, jaka przypadłaby ajentowi, gdyby działał we własnym imieniu i na własny rachunek przy sprzedaży powyższych towarów; we wszystkich innych przypadkach uważa się za obrót wynagrodzenia ajenta za pośrednictwo. Również uważa się za obrót wynagrodzenie ajenta za pośrednictwo przy sprzedaży surowców i półwyrobów, niezbędnych dla rolnictwa i przemysłu krajowego, których wykaz ustali Minister Skarbu w porozumieniu z właściwym Ministrem.

Miarodajnymi dla określenia umowy ajencyjnej będą przepisy kodeksu handlowego, według których „przez umowę ajencyjną kupiec (ajent) podejmuje się stałego pośredniczenia w zawieraniu umów na rzecz dającego polecenie lub zawierania ich w jego imieniu". Oprócz umowy ajencyjnej zna ustawa o podatku obrotowym również i pośrednictwo nie mające cech umowy ajencyjnej. Tym pośrednictwem nie mającym cech umowy ajencyjnej będzie pośrednictwo, określone art. 517 i nast. kodeksu zobowiązań. Art. 517 k. z. stanowi: „Kto przyrzeka drugiemu wynagrodzenie za nastręczenie sposobności do zawarcia umowy z inną osobą, albo za pośredniczenie przy zawarciu takiej umowy, obowiązany jest zapłacić wynagrodzenie tylko wtedy, gdy umowa zostanie zawarta wskutek zabiegów pośrednika".

Przy tego rodzaju pośrednictwie, mającym charakter zawodowy, obrotem będzie wynagrodzenie, jakie pośrednik otrzymuje za swoje usługi.

Wysokość stawek podatkowych określa art. 7 ustawy o podatku obrotowym.

Stawki te wynoszą 1,25% — od obrotów udowodnionych prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi, a osiągniętych: a) ze sprzedaży lub wymiany nabytych w tym celu i nie przerobionych towarów, z wyjątkiem sprzedaży w aptekach; nie uważa się jednak za przerób towaru czynności przygotowawczych, dokonywanych zgodnie z istniejącymi zwyczajami przed uskutecznieniem ich sprzedaży w przedsiębiorstwach handlowych lub na ich zlecenie w obcych przedsiębiorstwach przemysłowych, b) z wykonywania przedsiębiorstw wydawnictw książek drukowanych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast od powyżej wymienionych obrotów, ale nie udowodnionych prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi stawka podatku wynosi 1,7%. Stawka w wysokości 1,8% została przewidziana dla obrotów osiągniętych z czynności kredytowych po udowodnieniu prawidłowym księgami handlowymi, z wyjątkiem zysku brutto z dokonanych operacji obecnymi walutami, dewizami, tudzież wszelkiego rodzaju papierami wartościowymi. Stawka podatkowa bowiem dla zysku brutto z dokonanych operacji obcymi walutami i t. d. wynosi 3%.

1,5% stawka podatkowa, została przewidziana w p. 4 art. 6 ustawy o podatku obrotowym dla trzech rodzajów obrotu, a mianowicie: a) dla obrotów nie przewyższających 15.000 zł w stosunku rocznym, a osiągniętych z wynagrodzenia za przerób lub wytworzenie wyrobów bądź półwyrobów z cudzych materiałów, b) dla obrotów nie przewyższających zł 50.000 w stosunku rocznym, a osiągniętych ze sprzedaży lub wymiany surowców, półwyrobów lub wyrobów gotowych, wytworzonych przez płatnika na rachunek własny oraz za świadczenie usług o charakterze rękodzielczym, c) dla obrotów przewyższających 50.000 zł, lecz nie przewyższających zł 100.000 w stosunku rocznym, osiągniętych ze świadczeń wymienionych pod lit. b), a udowodnionych prawidłowymi księgami handlowymi. O ile zaś obroty w punkcie c) wymienione nie są udowodnione prawidłowymi księgami handlowymi, wówczas ma zastosowanie stawka 2,1%. Natomiast do obrotów osiągniętych przez płatnika ze sprzedaży lub wymiany surowców, półwyrobów lub gotowych wyrobów, wytworzonych przez niego na rachunek własny, i udowodnionych prawidłowymi księgami handlowymi, jeśli obroty te przewyższają 100.000 zł w stosunku rocznym stawka podatku wynosi 2,1%, gdy zaś obroty te udowodnione prawidłowo prowadzonymi księgami handlowymi nie są, stawka podatku wynosi 3%.

Od obrotów, osiągniętych z wynagrodzeń za ekspedycję, maklerstwo żeglugowe oraz przewóz osób i rzeczy stawka podatku wynosi 2,6%, zaś 6%-wa stawka ma zastosowanie do obrotów uzyskanych z wynagrodzeń za czynności komisu, czynności ajencyjne oraz za czynności pośrednictwa, nie mającego cech umowy ajencyjnej. O ile natomiast chodzi o przysięgłych maklerów giełdowych na giełdach towarowych, to gdy

udowodnią oni księgą maklerską obroty uzyskane z kurtażu od transakcji giełdowych, wówczas zapłacą podatek według 3%-wej stawki.

Przewiduje również ustawa 0,3% stawkę od obrotów, udowodnionych prawidłowymi księgami handlowymi, a pochodzących ze sprzedaży na giełdach zbożowo-towarowych ziemiopłodów, mąki, otrąb i makuchów — oraz stawkę w wysokości 3% od wszystkich nie wymienionych powyżej obrotów.

Odrębnie unormowała ustawa obroty przedsiębiorstw państwowych, nie posiadających odrębnej osobowości prawnej, i mianowicie w ten sposób, że od obrotów tych przedsiębiorstw pobiera się podatek o 50% wyższy w stosunku do stawek, które byłyby właściwe dla czynności tych przedsiębiorstw według ustępów (1) i (2) art. 7 ustawy.

W sprawie zaliczek na podatek obrotowy oraz terminów płatności stanowi art. 8 ustawy. Mianowicie płatnicy, którzy są kupcami rejestrowymi oraz ci płatnicy, którzy prowadzą prawidłowe księgi handlowe, mają obowiązek uiszczenia zaliczki na podatek w terminie do dnia 25 każdego miesiąca w wysokości podatku przypadającego od obrotu, osiągniętego w ubiegłym miesiącu.

Z przepisu tego wynika, że kupcy rejestrowi, choćby wbrew postanowieniom kodeksu handlowego, ksiąg handlowych nie prowadzili bądź prowadzili je nieprawidłowo, obowiązani są mimo to do opłacania zaliczek miesięcznych. O ile zaś chodzi o pozostałych płatników, a więc nie będących ani kupcami rejestrowymi ani też nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych, to obowiązani są oni po upływie każdego kwartału kalendarzowego uiścić zaliczkę na podatek w wysokości, odpowiadającej podatkowi przypadającemu od obrotu, osiągniętego w kwartale ubiegłym. Wysokość tej zaliczki nie może być jednak w żadnym przypadku mniejsza od 1/5 kwoty podatku, wymierzonego od obrotu za rok ubiegły. Zaliczki tego rodzaju są płatne w terminie: do 15 czerwca — za I kwartał, do 15 sierpnia — za II kwartał, do 15 października — za III kwartał oraz do 15 lutego następnego roku za IV kwartał.

Płatnicy zaś, którzy nie prowadząc ksiąg handlowych ani nie będąc kupcami rejestrowymi, rozpoczynają wykonywanie podlegających podatkowi świadczeń w roku podatkowym, obowiązani są do opłacania zaliczek kwartalnych w wysokości, odpowiadającej podatkowi od obrotu, osiągniętego w kwartale ubiegłym, a ustalonej przez właściwą władzę skarbową. Postanowienie o wysokości zaliczki wyda władza skarbowa po upływie trzech miesięcy od daty wykonania po raz pierwszy świadczenia, podlegającego opodatkowaniu. Płatność tych zaliczek jest taka sama, jak poprzednio przedstawiono, z wyjątkiem zaliczki pierwszej, która jest płatna w terminie 30 dni od daty doręczenia postanowienia. Nie wpłacone w terminach, wskazanych w art. 8 ustawy, kwoty zaliczek uważa się za zaległości. Mogą być one przeto przymusowo ściągnięte, a ponad to podlegają oprocentowaniu z upływem terminu ich płatności. W terminie zaś do dnia 31 maja roku bezpośrednio następującego po roku podatkowym płatny jest podatek obrotowy, jaki przypada za rok podatkowy po potrąceniu zaliczek.

Upoważnia ustawa Ministra Skarbu do wprowadzenia zryczałtowanego podatku obrotowego i stałego podatku obrotowego, dla których przepisy wymiarowe, poborowe i odwoławcze ustali Minister Skarbu drogą rozporządzenia. Rozporządzenia takiego dotychczas nie ma.

Przepisuje też ustawa, że postępowanie w sprawach podatku obrotowego będzie się odbywało według przepisów ordynacji podatkowej, a zwłaszcza, według przepisów, dotyczących państwowego podatku przemysłowego od obrotu.

Przewiduje również ustawa i możność udzielania ulg, gdyż Minister Skarbu w porozumieniu z właściwym Ministrem może w drodze rozporządzenia zwalniać całkowicie lub częściowo od podatku poszczególne rodzaje świadczeń.

Z przepisu tego wynika, że na podstawie art. 10 ust. (1) ulga indywidualna udzielona być nie może, a zwłaszcza że nie może być ona udzielona postanowieniem władzy skarbowej, tylko drogą rozporządzenia Ministra Skarbu, które musi być ogłoszone w Dzienniku Ustaw. Władza skarbowa może zwalniać postanowieniem od podatku jedynie ubogich płatników, których podatek nie przewyższałby kwoty rocznej 100 zł.

Zagadnieniom spółdzielni został poświęcony art. 11 ustawy, który w przepisie ustępu pierwszego zakreśla ogólne warunki, jakim winny odpowiadać spółdzielnie, aby móc korzystać z ulg.

W myśl zatem powyższego przepisu z ulg korzystają tylko spółdzielnie, działające na podstawie ustawy o spółdzielniach, a należące do związków rewizyjnych w rozumieniu ustawy o spółdzielniach, jeżeli działają one wyłącznie wśród swych członków lub jeżeli, w zakresie podstawowego przedmiotu swego przedsiębiorstwa, działają również z osobami, nie będącymi członkami, lecz przypadające na nieczłonków nadpłaty i zwroty przelewają w całości do funduszów, nie podlegających według ustawy o spółdzielniach lub statutu podziałowi między członków.

Jeśli zatem spółdzielnia wbrew zakazowi statutu działa wśród nieczłonków, to z ulg przewidzianych w art. 11 ustawy, nie korzysta. Nie korzysta również spółdzielnia z ulg, gdy przypadające na nieczłonków nadpłaty i zwroty przelewa w jakiejkolwiek postaci na rzecz członków.

Jeśli jednak spółdzielnie spełnią ogólne warunki, przewidziane w art. 11 ust. (1) ustawy, to korzystają wówczas z ulg następujących: zwolnione więc od podatku całkowicie będą spółdzielcze instytucje drobnego kredytu, które określi Minister Skarbu, o ile zaś chodzi o spółdzielnie kredytowe w rozumieniu prawa bankowego, to w tych spółdzielniach wolny od podatku jest obrót: a) osiągnięty z pożyczek udzielonych członkom i b) osiągnięty z tytułu lokat w związkowych centralach finansowych. Co należy rozumieć przez pożyczkę, stanowi o tym art. 430 i następne kodeksu zobowiązań. „Przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego przedmiot pożyczki, a biorący zobowiązuje się zwrócić przedmiot pożyczki w rzeczach tego samego gatunku i takiej samej jakości. Przedmiotem pożyczki mogą być pieniądze lub inne rzeczy zamienne" — w ten sposób kodeks zobowiązań definiuje umowę pożyczki. Wolny też od podatku jest obrót dokonany z członkami w spółdzielniach, których działalność polega na sprzedaży członkom nabytych w tym celu lub wytworzonych towarów. Natomiast w spółdzielniach, których działalność polega na sprzedaży dostarczonych przez członków wytworów gospodarstwa rolnego — zwolniony został od podatku obrót przypadający na członków, który został osiągnięty bądź ze sprzedaży wytworów gospodarstwa rolnego w stanie nieprzerobionym, bądź ze sprzedaży wytworów hodowli, zbóż chlebowych, owoców, lnu, konopi, ziół leczniczych i grzybów po ich przerobieniu, bądź też wreszcie ze sprzedaży innych wytworów rolnych po ich przerobieniu, jeżeli przerób nie ma charakteru produkcji fabrycznej.

Przewiduje również ustawa zwolnienie od podatku obrotu, przypadającego na członków spółdzielni, a osiągniętego ze sprzedaży dostarczonych przez członków wytworów warsztatów rzemieślniczych, wytworów pracy chałupniczej oraz przemysłu ludowego i domowego, pod warunkiem, aby sprzedaż tych wytworów dokonywana była w stanie nieprzerobionym. Zwolnione ponadto są działające na podstawie ustawy o spółdzielniach i należące do związków rewizyjnych spółdzielnie pracy i wytwórcze, zrzeszające wyłącznie pracowników najemnych, mające na celu zatrudnianie zarobkowe przez siebie członków i wykluczające inny dochód członków ze spółdzielni, poza wynagrodzeniem za własną pracę zarobkową. Warunki, którym mają odpowiadać oba rodzaje spółdzielni, aby uzyskać ulgi, określi rozporządzenie Ministra Skarbu.

O ile zaś chodzi o spółdzielnie wojskowe, należące do Związku Rewizyjnego Spółdzielni Wojskowych, to w spółdzielniach tych zwalnia się od podatku obrotowego obrót dokonany z członkami oraz z osobami wojskowymi i ich rodzinami, zamieszkałymi w obrębie garnizonu.

Dla związku samorządu terytorialnego zagwarantowany został udział we wpływach z podatku obrotowego w wysokości 15,5%.

Ustawa o podatku obrotowym, wchodząc w życie z dniem 1 stycznia 1939 r., i uchylając z tym dniem moc obowiązującą ustawy o państwowym podatku przemysłowym, musiała unormować i unormowała w przepisach przejściowych i końcowych szereg wątpliwych sytuacji prawnych. Przede wszystkim więc postanowiła ustawa, że „ilekroć w dotychczasowych przepisach prawnych jest mowa o podatku przemysłowym, w rozumieniu podatku przemysłowego od obrotu lub o podatku przemysłowym od obrotu, należy rozumieć przez to podatek obrotowy, unormowany w ustawie niniejszej". Następnie postanowiła ustawa, że podatek przemysłowy od obrotu za rok 1938 i świadectwa przemysłowe do roku 1939 włącznie zostaną pobrane na podstawie ustawy o podatku przemysłowym, przy czym część należności za świadectwo przemysłowe nabyte na rok 1939, mianowicie część przypadająca na Skarb Państwa wraz z 15% dodatkiem, zostanie potrącona z kwoty podatku obrotowego za rok podatkowy 1939.

W ten sposób został zrealizowany problem zniesienia świadectw przemysłowych i stworzone podstawy dla rozwoju coraz lepszego, doskonalszego ustawodawstwa w dziedzinie podatku obrotowego.

Państwowy podatek od energii elektrycznej

Państwowy podatek od energii elektrycznej został wprowadzony po raz pierwszy ustawą z dnia 17 grudnia 1931 r. o państwowym podatku od energii elektrycznej (Dz. U. R. P. Nr 112, poz. 880) i zaczął obowiązywać od dnia 1 stycznia 1932 r. na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego. Dla wykonania tej ustawy Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Robót Publicznych oraz Przemysłu i Handlu wydał w dniu 3 lutego 1932 r. rozporządzenie, ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr 15, pod poz. 88.

Podatkowi podlega, — ogólnie biorąc, — energia elektryczna, pobierana odpłatnie na niskim napięciu dla celów oświetleniowych. Energia elektryczna, pobierana dla innych celów niż oświetleniowych, podlega również podatkowi w tym tylko przypadku, gdy jest mierzona wspólnie z energią dla światła. Rozporządzenie Ministra Skarbu uznało jednak, że nie jest pobierana dla celów oświetleniowych energia elektryczna, czerpana przez przyrządy, mogące wprawdzie dawać światło, lecz służące do innych celów, jak np. lekarskich, sygnalizacyjnych, reklamowych i t. p., czerpana przez aparaty projekcyjne, kinematograficzne i t. p.

Zużycie zatem energii elektrycznej na cele powyżej wskazane zostało zwolnione od podatku. Dalsze takie zwolnienie energii elektrycznej od podatku ma miejsce wtedy, gdy energia elektryczna pobierana dla celów oświetleniowych mierzona jest wspólnie z energią elektryczną, pobieraną dla innych celów, ale pod warunkiem, że na cele oświetleniowe zużywa się nieznaczną tylko część pobieranej energii. Ta „nieznaczna" część pobieranej energii, według interpretacji rozporządzenia wykonawczego, zachodzi wówczas, gdy moc przyłączonych odbiorników dla światła nie przekracza 15% zainstalowanej mocy. Ale również nie podlega podatkowi i energia elektryczna, pobierana dla innych celów, aniżeli oświetleniowe, nawet wówczas, gdy jest wspólnie mierzona z ener-

gią dla oświetlenia, jeżeli tylko przez zastosowanie taryf specjalnych część energii, pobierana na cele inne niż oświetleniowe, jest wyodrębniona i sprzedawana przez zakłady elektryczne po cenie nie wyższej niż 55% ceny za 1 kWh oświetlenia.

Rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu wyjaśnia, że za niskie napięcie uznaje się napięcia nie przekraczające następujących wartości napięć nominalnych, podanych w rozporządzeniu Ministra Robót Publicznych z dnia 26 maja 1930 r. o napięciach normalnych i o częstotliwości normalnej prądu elektrycznego (Dz. U. R. P. Nr 45, poz. 384), a mianowicie: przy prądzie stałym 1 × 220 woltów i 2 × 220 woltów, przy prądzie jednofazowym 1 × 200 woltów oraz przy prądzie trójfazowym 220 woltów napięcia fazowego lub 380 woltów napięcia skojarzonego.

Oprócz tych zwolnień o charakterze przedmiotowym zna ustawa o państwowym podatku od energii elektrycznej i zwolnienia o charakterze podmiotowym. Mianowicie wolne jest od podatku zużycie energii elektrycznej dla celów własnych:

a) przez władze, urzędy, instytucje i zakłady państwowe niewydzielone oraz Fundusz Kwaterunku Wojskowego, przy czym za instytucje państwowe uważa się: Bank Gospodarstwa Krajowego, Państwowy Bank Rolny oraz Pocztową Kasę Oszczędności;

b) przez władze, urzędy, instytucje i zakłady samorządu terytorialnego z wyjątkiem przedsiębiorstw samorządowych o charakterze przemysłowym i handlowym, przy czym do instytucyj samorządu terytorialnego zalicza się komunalne kasy oszczędności, a do przedsiębiorstw samorządowych, nie posiadających charakteru przemysłowego względnie handlowego, zalicza się: wodociągi i kanalizacje, laboratoria do badania produktów, zakłady dezynfekcyjne, łaźnie, kąpieliska oraz rzeźnie wraz z przedsiębiorstwami z nimi połączonymi (chłodnie, fabryki lodu i t. d.);

c) przez przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe" oraz „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" oraz

d) przez przedsiębiorstwa, którym zostały udzielone ulgi na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. w sprawie ulg dla przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych.

Rozporządzenie Ministra Skarbu na równi z instytucjami samorządu terytorialnego stawia instytucje samorządu zawodowego i gospodarczego (Izby Przemysłowo-Handlowe, Izby Rolnicze i t. d.), o ile chodzi o zwolnienie od podatku od energii elektrycznej. Od podatku tego zwolnione jest również zużycie energii elektrycznej na cele oświetlenia ulic i placów publicznych.

Regulując w powyższy sposób przedmiot podatku od energii elektrycznej ustawa wskazuje również płatnika tego podatku t. j. osobę obowiązaną do opłacania podatku. Osobą tą jest odbiorca energii elektrycznej. Rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu za odbiorcę energii elektrycznej uważa osobę (abonenta energii elektrycznej) obowiązaną do płacenia, w odrębnej kwocie, należności za energię elektryczną, bądź bezpośrednio zakładowi elektrycznemu, bądź też innemu (niekoniecznie wytwórcy) sprzedawcy energii elektrycznej. Czyni tak rozporządzenie dlatego, że jakkolwiek energia elektryczna może być odsprzedawana kilkakrotnie, to jednak opodatkowaniu podlega raz tylko jeden, i to u ostatniego odbiorcy tej energii.

Podatek wynosi: 10% wartości zużytej energii, przy czym przez wartość zużytej energii trzeba rozumieć należność, policzoną przez zakład elektryczny za tę energię. Do państwowego podatku od energii elektrycznej może być pobrany w gminach miejskich, liczących ponad 25.000 mieszkańców, dodatek komunalny w wysokości nie przekraczającej 25% podatku państwowego. Dodatek komunalny będzie pobrany tylko w przypadku powzięcia odpowiedniej uchwały przez stanowiące organa samorządowe.

Ustawa reguluje również tryb wymiarowy i poborowy państwowego podatku od

energii elektrycznej, jedynie ramowo, pozostawiając wydanie szczegółowych przepisów Ministrowi Skarbu. Wskazuje tylko ustawa, że obowiązanym do obliczania i poboru kwot podatku jest sprzedawca energii elektrycznej, t. j. ten przedsiębiorca, który rozdziela energię elektryczną. Za czynności poboru sprzedawca może potrącić sobie 2% pobranej kwoty podatku wraz z dodatkiem komunalnym. Przewiduje również ustawa prawo ściągnięcia przez władzę skarbową od sprzedawcy niepobranych przezeń kwot podatku wraz z dodatkiem oraz karami za zwłokę i kosztami przymusowego ściągnięcia, na wypadek, gdyby sprzedawca zaniechał obowiązku poboru podatku od energii elektrycznej. Daje wszelako ustawa sprzedawcy prawo poszukiwania od odbiorcy energii sum za niego zapłaconych i wyposaża go w sankcje poszukiwania podatku od uchylających się od jego płacenia w tym samym trybie i z tym samym skutkiem, jaki przysługuje mu przeciwko odbiorcy niepłacącemu za pobraną energię elektryczną (np. przerwanie dostawy energii elektrycznej).

W rozporządzeniu z dnia 16 stycznia 1932 r. o obliczaniu i poborze podatku od energii elektrycznej (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 58) unormował Minister Skarbu szczegółowo tryb postępowania wymiarowego, poborowego i odwoławczego dla podatku od energii elektrycznej. Do wymiaru podatku mają zastosowanie przepisy ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dnia 15 lipca 1925 r. Obliczenia podatku dokonuje sprzedawca. Władze skarbowe mają jednak prawo a nawet obowiązek przeprowadzania kontroli, czy sprzedawca prawidłowo oblicza i pobiera podatek. Płatnikom zaś, w przypadku nieprawidłowego obliczenia lub poboru podatku przez sprzedawcę, przysługuje wniesienie odwołania. Pobrany przez sprzedawcę podatek od energii elektrycznej ma być przez niego 2 razy miesięcznie, a mianowicie w terminie do 5-go i do 20-go każdego miesiąca wpłacony na rachunek czekowy w Pocztowej Kasie Oszczędności kasy właściwego (według miejsca siedziby sprzedawcy) Urzędu Skarbowego lub bezpośrednio do kasy tegoż urzędu skarbowego.

Przewidywała również ustawa obowiązek udzielania przez właścicieli, względnie posiadaczy zakładów elektrycznych wszelkich informacyj, potrzebnych do prawidłowego obliczania podatku, gdy informacji takich zażądają władze skarbowe, grożąc za niewykonanie tego obowiązku grzywną w wysokości od 5 do 250 zł. Sprzedawcy zaś energii elektrycznej groziła grzywna w wysokości od jednokrotnej do dwudziestokrotnej kwoty uszczuplonego lub narażonego na uszczuplenie podatku w przypadku, gdy sprzedawca świadomie w celu uchylenia od ustawowej powinności podatkowej osoby własnej lub osób trzecich nie pobiera podatku łącznie ze swoją należnością lub pobiera go w niedostatecznej wysokości, albo gdy złoży nieprawdziwe wyjaśnienia, które mogą przyczynić się do uszczuplenia podatku.

Jakkolwiek podatek od energii elektrycznej obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej, to jednak na przeciąg 10 lat, który to okres może być przez Radę Ministrów przedłużony, od podatku od energii elektrycznej zostali zwolnieni odbiorcy na terenie województw: wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego, wileńskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego oraz z województwa pomorskiego powiatów: morskiego, kartuskiego, kościerskiego, tczewskiego, gniewskiego, chojnickiego i miasta Gdyni.

Powyżej przedstawione przepisy ustawy o państwowym podatku od energii elektrycznej nie uległy żadnej zmianie aż do dnia dzisiejszego. Ogłoszone bowiem w Dz. Ustaw z 1934 r. Nr 76, poz. 720 Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 9 sierpnia 1934 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 17 grudnia 1931 r. o państwowym podatku od energii elektrycznej, zostało wydane na podstawie art. 211 § 2 Ordynacji Podatkowej z dnia 15 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 346), a więc kodeksu, zawierającego formalne przepisy prawa podatkowego. Jednolity tekst ustawy o podatku

od energii elektrycznej wyłączył zatem tylko te przepisy z ustawy o podatku od energii elektrycznej, które miały charakter przepisów prawa formalnego i, które zostały unormowane przez ordynację podatkową. Uchylone więc przez art. 212 § 2 ordynacji podatkowej zostały przepisy: o obowiązku udzielania przez właścicieli zakładów elektrycznych informacyj na żądanie władz skarbowych oraz przepisy karne — i dlatego w jednolitym tekście ustawy o podatku od energii elektrycznej już ich nie znajdziemy.

Wskutek uchylenia powyższych przepisów i wydania jednolitego tekstu ustawy o podatku od energii elektrycznej, zostało uchylone poprzednie rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu i na jego miejsce wydane nowe w dniu 14 września 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 775), które weszło w życie z dniem 1 października 1934 r. Również w dniu 14 września 1934 r. wydał Minister Skarbu rozporządzenie o obliczaniu i poborze podatku od energii elektrycznej (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 774), w miejsce dotychczas obowiązującego. Przepisy te żadnych zmian w materialnych przepisach, dotyczących podatku od energii elektrycznej, nie poczyniły.

Państwowy podatek od uboju

Państwowy podatek od uboju został unormowany Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 614), dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 listopada 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 583) oraz rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 30 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 684).

Państwowym podatkiem od uboju, który zaczął obowiązywać na całym obszarze Rzeczypospolitej z dniem 1 listopada 1933 r., objęty został ubój bydła rogatego, cieląt i nierogacizny, z wyjątkiem uboju tych zwierząt, które zostały przeznaczone do spożycia we własnym gospodarstwie domowym. Rozporządzenie wykonawcze nie daje wprawdzie definicji gospodarstwa domowego, ale negatywnie określa, że za „gospodarstwo domowe" nie uważa się: koszar, szpitali, zakładów wychowawczych, schronisk i przytułków, hoteli, pensjonatów, domów zajezdnych (oberży), jadłodajni i innych zakładów otwartych do użytku publiczności, własnych gospodarstw rzeźników, masarzy, osób handlujących mięsem oraz osób zarządzających zakładami i przedsiębiorstwami, wyżej wymienionymi.

Ponadto, korzystając z ustawowej delegacji, Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych, określił, że państwowemu podatkowi od uboju nie podlega ubój zwierząt, przeznaczonych na eksport, pod warunkiem udowodnienia tego eksportu oraz ubój prosiąt nie przekraczających 30 kg żywej wagi.

Obowiązany do uiszczenia podatku od uboju jest posiadacz zwierzęcia, które poddaje ubojowi. Podatek od uboju oblicza się od sztuki i wynosi on: od 1 sztuki bydła rogatego 3 zł, od 1 cielęcia 50 gr, a od 1 sztuki nierogacizny 1 zł 50 gr. Podatek ten jest niższy i wynosi od 1 sztuki bydła rogatego 1 zł 50 gr, od 1 cielęcia 25 gr i od 1 sztuki nierogacizny 75 gr. na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego, wileńskiego i wołyńskiego oraz powiatów: białostockiego, bielskiego, grodzieńskiego, sokolskiego i wołkowyskiego.

Rozporządzenie wykonawcze określa jakie zwierzęta należy uważać za cielęta, a mianowicie te zwierzęta, które nie mają 6 miesięcy.

Podatek od uboju powinien być zapłacony w zasadzie przed ubojem zwierzęcia, ale ustawa przewiduje, że Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych, wolno jest ustalić te wypadki, w których podatek od uboju może

być zapłacony po uboju zwierzęcia. Tymi wyjątkowymi wypadkami, ustalonymi przez rozporządzenie wykonawcze, są: 1) konieczność natychmiastowego zabicia zwierzęcia wskutek nieszczęśliwego wypadku oraz 2) obawa, że zwierzę przed przybyciem lekarza weterynaryjnego lub oglądacza mogłoby paść albo, że mięso zwierzęcia wskutek pogorszenia się jego stanu zdrowia mogłoby znacznie stracić na wartości. W tych wypadkach podatek winien być uiszczony w tym samym dniu, w którym odbywa się badanie mięsa po uboju, równocześnie z zapłatą za badanie.

Państwowy podatek od uboju uiszcza się w gminach, które utrzymują rzeźnie — w tych rzeźniach, w gminach zaś, które rzeźni nie utrzymują — do rąk lekarzy weterynaryjnych lub oglądaczy. Pobór tego podatku odbywa się przy pomocy specjalnych znaczków wartościowych, których wzór ustala Minister Skarbu. Znaczki te, o wartości odpowiadającej sumie należnego podatku naklejają organa pobierające podatek na wydawanych płatnikom dokumentach, stwierdzających uiszczenie opłat za użytkowanie rzeźni, lub za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa, o ile dokumenty te wydawane są z księgi grzbietowej z pozostawieniem talonu (odcinka).

Zasadniczo wymiaru podatku nie dokonywa się. Wymiar podatku następuje tylko wówczas, gdy zostanie stwierdzone, że podatnik uchylił się od obowiązku uiszczenia należnego podatku w całości lub w części. Brak na świadectwie wwozu adnotacji o uiszczeniu podatku stanowi domniemanie, że należny podatek nie został uiszczony i uprawnia właściwą władzę do poboru tego podatku. Wymiar podatku może nastąpić bądź w sposób doraźny, bądź też w zwykłym trybie postępowania. W sposób doraźny uskutecznia się wymiar podatku dla tych osób, które nie uiściły należnego podatku i zostały przychwycone na usiłowaniu wprowadzenia do obrotu handlowego mięsa, pochodzącego z uboju nieopodatkowanego. W innych przypadkach wymiar podatku dokonuje się w zwykłym trybie postępowania.

Do dokonania wymiaru podatku w sposób doraźny uprawniona jest ta władza pobierająca podatek, na której obszarze działania przytrzymana zostanie osoba uchylająca się od zapłacenia podatku. Wymiar w zwykłym trybie postępowania uskutecznia natomiast ta władza uprawniona do poboru podatku, na której obszarze działania płatnik ma miejsce zamieszkania.

Wymiar podatku w sposób doraźny następuje przez wypełnienie nakazu płatniczego i natychmiastowe doręczenie tego nakazu płatnikowi. Wymierzony w sposób doraźny podatek jest płatny z chwilą doręczenia nakazu płatniczego.

Na niewłaściwy pobór jak również i na wymiar podatku płatnik może wnieść zażalenie do właściwego terytorialnie urzędu skarbowego w terminie 14 dni od dnia następnego po dniu, w którym powstał obowiązek zapłaty podatku. Zażalenie rozstrzyga urząd skarbowy, o ile decyzja urzędu wypada zgodnie z żądaniem podatnika. W razie przeciwnym przedstawia urząd skarbowy zażalenie izbie skarbowej, która w administracyjnym toku instancji rozstrzyga ostatecznie.

Uiszczony już podatek od uboju podlega zwrotowi:

1) jeżeli ubój, od którego uiszczono podatek, nie nastąpił;

2) jeżeli przy urzędowym badaniu, dokonanym po uboju, mięso zwierzęcia zostało uznane za niezdatne do spożycia, przy czym, gdy mięso jest całkowicie niezdatne do spożycia, podatek następuje w pełnej wysokości, gdy zaś mięso jest warunkowo zdatne do spożycia lub mniej wartościowe, podatek zostaje zwrócony w połowie wysokości.

Przewiduje wreszcie rozporządzenie w art. 11 sankcje karne, a mianowicie grzywnę w wysokości od 5 zł do 1000 zł, za wykroczenia przeciwko przepisom rozporządzenia, z zastrzeżeniem, że sankcja może być wyższa, o ile czyn zagrożony jest karą surowszą, przewidzianą według innych przepisów.

Podatek gruntowy

do 1936 roku

Przedstawienie rozwoju i przemian podatku gruntowego w odrodzonym Państwie Polskim nie należy do rzeczy łatwych i prostych. Usiłowania stworzenia jednolitego obrazu rozbijają się o istniejącą w dalszym ciągu odrębność dzielnicową systemów podatku, której ubiegłych dwadzieścia lat nie zdołały zatrzeć. Podatek gruntowy oparł się wszelkim zakusom „nowatorskim" i po dziś dzień tkwi swymi zasadami w instytucjach prawa skarbowego b. państw zaborczych z XIX wieku. Z tego powodu oraz z uwagi na odrębność polskich aktów prawnych z pierwszych lat bytu niepodległego przedstawienie jego dziejów aż do 1923 roku musi odbywać się według dzielnic b. zaborów. Poczynając od tego roku dzieje podatku w b. Królestwie Polskim, b. zaborze austriackim i pruskim zostaną omówione łącznie, gdyż dotyczą ich te same akty prawne. Natomiast dzieje podatku gruntowego na ziemiach wschodnich, tj. na obszarze b. zaboru rosyjskiego poza b. Królestwem Polskim zostały przedstawione oddzielnie za cały okres, t. zn. od 1918 do 1936 roku, a to z uwagi na samodzielny, nie posiadający cech wspólnych z innymi dzielnicami, rozwój przepisów polskich. Przed przystąpieniem do właściwego opisu wydaje się być pożyteczne zapoznanie się z wytycznymi skarbowości polskiej z okresu przed odzyskaniem bytu niepodległego, których wpływ na podatek gruntowy jest dotychczas widoczny. Oto one: „po przejęciu skarbowości od okupantów (należy) unikać wstrząsu i zamętu, że kompetencje przyszłych władz skarbowych powinny być jasne i ściśle określone, że ludność nasza bądź co bądź przyzwyczaiła się do systemów i form postępowania wymiarowego, wprowadzonego przez władze okupacyjne i że nie należy przez nagłą zmianę dotychczas pobieranych podatków i innych danin publicznych choćby bardzo niesympatycznych i niedoskonałych, wywoływać nagłych zmian w kalkulacjach gospodarstw indywidualnych, że z powodu przejęcia, skarbowości nie można skarbu naszego choćby przez jeden dzień pozbawiać dochodu z podatków i innych danin" *). Do tego dodać należy, że o ile podatek gruntowy jest łatwy przy poborze i wymiarze — o tyle ustalenie zasad podatku jest rzeczą wielce skomplikowaną w obecnym rozwoju stosunków ekonomicznych, a następnie i dlatego, że płaci go prawie 70% ludności Polski, stąd musi być on podatkiem sprawiedliwym jak żaden inny. Te oto przyczyny sprawiły, iż obecnie prowadzone są dopiero prace przygotowawcze do przyszłego polskiego podatku gruntowego.

I

B. Królestwo Polskie

B. Królestwo Polskie zdołało choć w części zachować swą odrębność prawną, podczas gdy pozostałe ziemie polskie w b. zaborze rosyjskim, do których należały ziemie obecnego województwa wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego, wileńskiego i powiaty: białostocki, bielski, sokólski, wołkowyski i grodzieński województwa białostockiego, podlegały ogólnemu ustawodawstwu rosyjskiemu. Konsekwencją tego są dwa odrębne, nie posiadające zupełnie wspólnych cech, systemy podatku gruntowego, które też wymagają osobnego przedstawienia.

W b. Królestwie Polskim są trzy podatki gruntowe, a to: dworski, od gruntów włościańskich i od gruntów w osadach, tj. byłych miast, — którym ukazem z dn. 1 (13) czerwca 1869 r. odebrano ustrój miejski; grunty w miastach opodatkowane były według norm dworskiego podatku gruntowego. Do gruntów dworskich odnosiła się ustawa z dn. 8 (20) grudnia 1866 r., podatek od gruntów włościańskich opierał się na ustawie z 19 lutego (2 marca) 1864 r., wreszcie podatek gruntowy w osadach wprowadzony został ustawą z 1 (13) czerwca 1872 roku. Skodyfikowane przepisy zostały umieszczone w tomie V Zbioru praw rosyjskich według wydania z 1903 r. i dalszego ciągu z 1912 roku. Wszystkie te podatki są kontyngentowe, repartycyjne i oparte jakgdyby na katastrze szacunkowym. Dworski podatek gruntowy dzielił się na dwie części: jedna z nich, wynosząca początkowo 2/3 sumy ogólnej, zwała się podatkiem głównym, druga — dodatkowym i wynosiła ostatecznie 60% podatku głównego.

Dodatkowy podatek gruntowy dworski miał początkowo służyć do wyrównania różnic i niesprawiedliwości, powstałych wskutek rozdziału podatku pomiędzy powiaty i wewnątrz nich i w tym celu miał być rozkładany przez władze skarbowe przy współudziale osób, wybranych z grona samych kontrybucentów. Miał on być tak rozkładany aby suma podatku gruntowego, innych stałych podatków oraz powinności gminnych była dostosowana do rzeczywistej dochodowości opodatkowanych dóbr. W praktyce jednak podatek dodatkowy stał się zwykłym, równym dla wszystkich dodatkiem procentowym *). Praktyka okazała rzeczywisty cel wprowadzenia podatku dodatkowego — zwiększenie dochodów z podatków gruntowych. Podatkowi podlegały wszystkie grunty prócz: ukazowych gruntów włościańskich, gruntów w osadach w granicach posiadłości osad, skarbowe grunty leśne, grunty sztucznie zalesione zwolnione na 30 lat, o ile wzamian nie dokonano wyrębu w innych miejscach, lasy ochronne oraz grunty, należące: do instytucyj dobroczynnych, duchownych, do duchowieństwa wszystkich wyznań za wyjątkiem gruntów własności osobistej, do szkół początkowych, osad szkolnych, wreszcie grunty pod cmentarzami wszystkich wyznań, pod rzekami, strumieniami, jeziorami, stawami i nieużytki.

Znajdujące się w miastach i służące dla celów gospodarstwa rolnego lub leśnego grunty podlegały dworskiemu podatkowi gruntowemu.

Podlegające dworskiemu podatkowi gruntowemu grunty były zaliczane do 5 klas. Do I klasy należały grunty orne, zdatne pod zasiew pszenicy, wydające obfity plon zboża jarego, ziemniaków, buraków itd., a następnie znajdujące się pod ogrodami warzywnymi, owocowymi i parkami; do kl. II — pozostałe grunty orne z wyjątkiem gruntów zaliczanych do kl. V; do kl. III — łąki dwu i więcej kośne; do IV — łąki jednokośne; do kl. V — grunty orne, zasiewane co lat 3 albo nawet rzadziej żytem lub gryką, lasy, pastwiska, krzaki i zarośla.

Dla klas gruntów ustalone były stawki podatku z jednego morga (300 prętowego) miary nowopolskiej różne dla każdego powiatu, których wysokość została obliczona na podstawie wartości ziemi, według szacunków Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego z uwzględnieniem stosunku pomiędzy poszczególnymi klasami, który przyjęto według przepisów instrukcji do oczynszowania włościan w dobrach rządowych**). Przyjęto mianowicie ziemię V klasy, tj. najgorszą, za jednostkę i ustalono, że ziemię:

str. 39.

I	klasy	liczy	się	za	8 jedności
II	„	„	„	„	3½ „
III	„	„	„	„	11 „
IV	„	„	„	„	4½ „

*) *Wiesenberg, „Wspomnienia z zarania współczesnej skarbowości polskiej" w wydawnictwie Stow. Urzęd. Skarb. p. t. „Odrodzona Skarbowość Polska".*

*) *Dr E. Taylor: „Prawo skarbowe Rzeczypospolitej Polskiej", str. 27.*

**) *Dr E. Strasburger: „Podatek gruntowy w Królestwie Polskim", wyd. 1918 r., str. 39.*

Zaliczenie gruntów do poszczególnych klas odbyło się na podstawie deklaracyj właścicieli, które zostały sprawdzone przez władze skarbowe, i było utrzymywane w spisach, gdzie ujawniono także nazwę majątku i nazwisko podatnika. Ustawa przewidywała, że zmiany klasyfikacji i wymiaru podatku, poza przypadkami wyraźnie przewidzianymi, mogą być dokonywane tylko na podstawie ogólnego zarządzenia rządu. (Zarządzenie takie w ogóle nie zostało wydane).

Jednostkę podatkową stanowiły każde dobra położone w jednym powiecie i posiadające osobną księgę hipoteczną. W dobrach niemających uregulowanych hipotek, jednostkę stanowiły grunty, należące do jednej osoby, a położone w każdej gminie. Tak samo jedną jednostką były dobra, należące do drobnych właścicieli względnie współwłaścicieli, jeżeli nie miały uregulowanej hipoteki.

Wymiar podatku mógł być zmieniony z powodu: 1) ujawnienia pomyłek w deklaracjach właścicieli, 2) wskutek zaszłych zmian w ilości gruntów opodatkowanych, przy czym zmiana była dopuszczalna, o ile podatek gruntowy z ubyłych gruntów wynosił co najmniej 5% podatku głównego z opodatkowanej jednostki. Poza tymi inne zmiany nie były dopuszczalne. Podatek opłacało się w dwóch ratach w styczniu i lutym, a do opłacania obowiązany był właściciel. Z gruntów zaś oddanych w dzierżawę na czas nieograniczony obowiązany był opłacać podatek dzierżawca.

Włościański podatek gruntowy jest również podatkiem kontyngentowym, gdyż kwota kontyngentu obliczona została na zasadzie sumy opłacanych uprzednio z uwłaszczonych gruntów podatków gruntowych, kontyngensu liwerunkowego oraz wartości świadczeń pieniężnych i rzeczowych, ponoszonych przez włościan z tychże gruntów. W identyczny jak w podatku dworskim sposób sumę tę podzielono na podatek główny i dodatkowy i w identyczny sposób podatek dodatkowy przekształcił się w stały, równy dla wszystkich dodatek procentowy, wynoszący od 1906 roku 60%. Podatkowi włościańskiemu podlegały grunty, jakie włościanie na mocy ukazu uwłaszczeniowego z 1864 r. nabyli na własność, z wyjątkiem gruntów korzystających z czasowego zwolnienia do czasu upływu okresu tego zwolnienia, grunty włościańskie zajęte bezpłatnie pod kościoły, cmentarze, szkoły, instytucje dobroczynne i publiczne, następnie lasy ochronne i wreszcie nieużytki. Grunty, podlegające podatkowi gruntowemu włościańskiemu, zaliczone zostały do czterech klas. Różnica w stosunku do podatku gruntowego dworskiego polegała na tym, że wszystkie łąki włościańskie (jedno i dwukośne) zaliczono do III klasy, pozostawiając bez zmian inne klasy. Stawki dla 1 morga (trzystupręgowego) miary nowopolskiej w każdej klasie ustalone były według tych samych metod co i w podatku gruntowym dworskim, z tym, że za jedność przyjęto ziemie najgorsze, t. j. IV klasy (zarośla, krzaki, pastwiska i t. d.) i uznano:

ziemie I klasy za 8 jedności
„ II „ „ 3½ „
„ III „ „ 4½ „

Zaliczenie gruntów włościańskich do klas odbyło się na zasadzie opisów osad i gruntów, sporządzonych równocześnie z opisami gruntów dworskich. Jednostką zaś do wymiaru podatku gruntowego była wieś, dla której wymiaru podatku głównego i dodatkowego dokonywały ros. izby skarbowe.

Obliczoną na każdą wieś sumę podatku rozkładało pomiędzy kontrybuentów wsi według uznania zebranie gromadzkie. Do wewnętrznego rozkładu we wsi władze skarbowe nie mieszały się.

Jakkolwiek zebrania gromadzkie były desygnowane do rozłożenia ciężaru podatku gruntowego wewnątrz wsi, to jednak właściwie — wobec ciemnoty ludu i władz gminnych—rozkładu dokonywał pisarz gminny. Dlatego też ustawodawca zakreślił pewne granice, które miały zapobiegać samowoli i pokrzywdzeniu. Mianowicie suma podatku głównego i dodatkowego, wyznaczona na jednego kontrybuenta, nie mogła przewyższać dwukrotnej należności głównego podatku, obliczonej dla niego według taryfy. Dalszym ograniczeniem, chroniącym gospodarstwa niepełnorolne (karłowate) był przepis zabraniający wyznaczania włościanom, posiadającym nie więcej jak trzy morgi gruntów, podatku gruntowego głównego ponad sumę, obliczoną według taryfy, zaś podatku gruntowego dodatkowego w wysokości przewyższającej ¾ podatku głównego.

Skargi na naruszenie wskazanych ograniczeń były rozpatrywane w dwóch instancjach: w pierwszej przez komisarzy, a w drugiej przez specjalne urzędy, zorganizowane przy gubernialnych urzędach do spraw włościańskich.

Zmiany w wymiarze podatku dla całej wsi mogły być uskutecznione w ciągu roku po sporządzeniu opisów osad i gruntów, jeżeli okazały się omyłki lub opuszczenia, które należycie zostały sprawdzone i ujawnione. Zmianę zarządzały ros. izby skarbowe. Inne zmiany w wymiarze podatku oparte były na tych samych zasadach co i w podatku gruntowym dworskim. Przewidywały jeszcze przepisy, że gdyby później okazało się, iż powierzchnia opodatkowanych gruntów wsi jest mniejsza od powierzchni rzeczywistej, wówczas, jeżeli nie było wiadomym, do której klasy powinna być owa nadwyżka zaliczona — zaliczano ją prowizorycznie do klasy najniższej, t. j. IV, do czasu urzędowego sprawdzenia.

Przechodząc do omówienia podatku gruntowego w osadach wypadnie zaznaczyć, że osadami od 1869 r. zostały dawne polskie miasta na mocy ukazu rządzącego senatu, który przemianę ustroju motywował tym, że w liczbie 452 miast Królestwa Polskiego wiele niczym nie różni się od wsi, a miastami były one dlatego, że według ówczesnych (historycznych) praw polskich tylko w miastach można było prowadzić handel i rzemiosło, że zaś obecnie, motywował senat, tego rodzaju ograniczenia handlu i rzemiosła nie istnieją — upadła wyłączna przyczyna przemiany wsi na miasta*). Otóż podatkowi gruntowemu w osadach podlegały wszystkie grunty, należące do mieszkańców osad, tak znajdujące się w obrębie osad, jak i zewnątrz nich, ale leżące w obrębie posiadłości osady. Nie podlegały podatkowi: grunty czasowo zwolnione od podatku do czasu upływu czasokresu tego zwolnienia, grunty, stanowiące własność osad, zajęte bezpłatnie pod kościoły, cmentarze, szkoły, instytucje dobroczynne, lasy ochronne, grunty, należące do instytucyj wyznaniowych i duchowieństwa wszystkich wyznań, za wyjątkiem własności osobistej, wreszcie nieużytki. Jednostką dla wymiaru podatku była osada. Wszystkie przepisy o stawkach podatku, klasyfikacji, rozkładzie podatku w osadach, zmianach wymiaru i t. d. były analogiczne jak we włościańskim podatku gruntowym **).

W miastach podatek gruntowy był wymierzany według norm i przepisów dla dworskiego podatku gruntowego.

Przedstawiony system podatku gruntowego w b. Królestwie Polskim unaocznił wady tego podatku, którymi między innymi były i nieuzasadniona stanowość i wynikająca stąd niesprawiedliwość wymiaru, ponieważ grunty włościańskie i w osadach opłacały podatek gruntowy o jakie 50% niższy od t. z. gruntów dworskich. Konsekwencją dalszą tego była nierówność opodatkowania i pomiędzy samymi włościanami wywołana tym, że wysokość opłaconego podatku za-

*) *Porównaj Dr E. Strasburger: „Podatek gruntowy w Królestwie Polskim" str. 47.*

**) *Porównaj art. art. 166—191 z art. 195—218 ros. ust. o pod. bezpośred. w wydaniu Królewsko-Polskiego Ministerstwa Skarbu z 1918 roku.*

leżała od tego, czy posiadał grunty t. z. ukazowe, czy też później nabyte — dworskie. Podział ziemi na klasy prymitywny, stwarzający sztuczne różnice, w krótkim czasie nie odpowiadające rzeczywistości. Potęgowało niewłaściwe ustosunkowanie ciężaru podatku do przychodowości gruntów jeszcze powierzchowne przeprowadzenie klasyfikacji. Stosunek stawek podatkowych pomiędzy powiatami uległ szybkiemu unierealnieniu wobec ewolucji gospodarczej, która zmieniła warunki przychodowości w powiatach. To też nierównomierność opodatkowania podatkiem gruntowym w b. Królestwie Polskim była olbrzymia. Rządy okupacyjne nic nie zmieniły w tym systemie.

Władze okupacyjne niemieckie rozporządzeniem z dn. 1 kwietnia 1917 r. uchyliły wszystkie dodatki państwowe do pod. gruntowego, a więc i dodatkowy podatek gruntowy i ustanowiły nowy dodatek w wysokości 150% podatku gruntowego głównego, a poza tym przyznały zwolnienia od podatku gruntowego dla Rzeszy Niemieckiej, jej obywateli, dla Austro-Węgier itd. (Dziennik rozporządzeń dla Jenerał-Gubernatorstwa Warszawskiego Nr 83). Austro-Węgierskie władze okupacyjne zaś z dniem 1 września 1918 r. zamiast dotychczasowych dodatków państwowych do głównego podatku gruntowego ustanowiły dodatek wojenny w wysokości 110% głównego podatku gruntowego (rozporz. L. 53 i obwieszcz L. 66 w „Dzienniku rozporządzeń C. i K. Zarządu Wojskowego w Polsce"). Jedne i drugie władze okupacyjne zarządziły ponadto przerachowanie rubli na marki niemieckie względnie na korony ustalają relację 100 rb. = 216 mk. = 300 koron.

Nic w tym stanie prawnym nie zmieniły dwa rozporządzenia kierownika Ministerstwa Skarbu z dnia 12 listopada 1918 r. ogłoszone w Nr 25 Monitora Polskiego. Zarządzeniami tymi zostały utrzymane w mocy przepisy prawne, które w chwili ustąpienia władz okupacyjnych obowiązywały na obszarze b. okupacji austro-węgierskiej i b. okupacji niemieckiej. W tej drugiej uchylone zostały tylko przywileje, o których była mowa wyżej, a które zresztą nie miały racji bytu w odrodzonym Państwie Polskim. Odzyskały więc moc prawną przepisy rosyjskiej ustawy o podatkach bezpośrednich, określające przedmioty zwolnione od podatku gruntowego. Czym kierowano się, zatrzymując ustawodawstwo skarbowe władz zaborczych ze zmianami, wprowadzonymi przez władze okupacyjne i czy wytyczne Komisji Organizacyjnej w Ministerstwie Skarbu z okresu Rady Regencyjnej wywarły wpływ na rozwój skarbowości polskiej osądzić może czytelnik na podstawie następującego oświadczenia Rządu Polskiego:

„Wzrastające z dnia na dzień potrzeby państwowe, a w pierwszej linii nadzwyczajne wydatki na obronę granic, na akcje społeczne Państwa i t. d., tudzież konieczność jaknajrychlejszego ich zaspokojenia nakładają na rząd obowiązek zasilenia Skarbu Państwa nadzwyczajnymi wpływami. Chodzi tu w szczególności o zapewnienie Państwu takich dochodów, któreby możliwie najrychlej wpłynęły do kas państwowych, nie oddziaływały szkodliwie na żywotne interesy społeczeństwa, nie spaczały obecnie obowiązującego systemu podatkowego i nie stały na przeszkodzie gruntownej reformie podatkowej w przyszłości".

Stan wprowadzony przez władze okupacyjne a utrzymany rozporządzeniem Kierownika Ministerstwa Skarbu dotrwał do 1920 roku. Na rok 1920 i 1921 sprawy wymiaru podatku gruntowego uregulowała już ustawa z dnia 14 lipca 1920 roku (Dz. U. R. P. Nr 71, poz. 477).

Ustawa uchyliła przepisy władz okupacyjnych austriackich i niemieckich, odnoszące się do podatku gruntowego i w sposób **wyraźny przywróciła rosyjskie przepisy o podatku gruntowym, zawarte w ustawie o podatkach bezpośrednich.**

IZAAK SZAPIRO PRZEMYSŁ LEŚNY EKSPORT DRZEWA
EXPORTATION de BOIS HOLZEXPORT
TARTAK PAROWY i FABRYKA PARKIETÓW w Stanisławowie ul. Szkarpowa 11 TELEFONY: Stanisławów 284, 465.
ŁÓDZKI BANK DEPOZYTOWY LWÓW, M.K.K.O. STANISŁAWÓW, ZIEMSKI BANK HIPOTECZNY STANISŁAWÓW.
Rk. BIEŻĄCY:

Zmieniono tylko art. 120 wspomnianej ros. ustawy o pod. bezpośrednich w tym sensie, iż grunty i lasy państwowe zostały zwolnione od podatku gruntowego. Stawki podatku gruntowego, wymienione w tejże rosyjskiej ustawie zostały podwyższone 14-krotnie z równoczesnym przeliczeniem na marki polskie według relacji 100 rb. = 216 mk. pol. Niemniej ważnym był przepis ustalający wysokość dodatkowego podatku gruntowego na 100% podatku głównego, z wyjątkiem gospodarstw do 30 mórg, dla których dodatkowy podatek wynosił 60% głównego podatku gruntowego. Nadając dodatkowemu podatkowi gruntowemu cechy stałego, równego dla wszystkich, ustawa polska zerwała z fikcją rozkładu, przewidzianego w rosyjskiej ustawie, przy współudziale czynnika obywatelskiego w osobach kontrybuentów — płatników, który miał uwzględniać „rzeczywisty dochód z dóbr". Wydane do ustawy z 14 lipca 1920 roku rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu z m-ca września tegoż roku zawierało znamienne przepisy, które przez dłuższy okres czasu wywierały duży wpływ na podatek gruntowy. Jak wiadomo rosyjska ustawa o podatkach bezpośrednich przewidywała, że zmiana klasyfikacji gruntów, poza nielicznymi, wyraźnie wymienionymi przypadkami, może odbywać się tylko na zarządzenie rządu i na całym obszarze b. Królestwa Polskiego. Tymczasem to rozporządzenie Ministra Skarbu dało urzędom skarbowym prawo zmiany klasyfikacji gruntów w odniesieniu do oddzielnych jednostek podatkowych; ustaliło jednocześnie skład Komisji Klasyfikacyjnej, oraz zmieniło częściowo zaliczenie gruntów do poszczególnych klas. Na zasadzie tych uprawnień urzędy skarbowe bądź z własnej inicjatywy, bądź na prośby osób zainteresowanych aż do 1935 roku dokonywały bardzo licznych reklasyfikacji gruntów. Kres temu położyło zarządzenie Ministerstwa Skarbu z 1935 r., oparte na wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego, który orzekł, iż omawiana część rozporządzenia nie ma mocy obowiązującej z braku odpowiednich uprawnień do wydania tego rodzaju przepisów w ustawie z 14 lipca 1920 roku.

Wpływy z podwyższonych czternastokrotnie stawek podatku gruntowego okazały się, tak jak i wpływy z innych danin bezpośrednich, niedostateczne. To też ustawą z dn. 17 czerwca 1921 roku (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 372) ustanowiono państwowy dodatek wolny od wszelkich dodatków na cele samorządowe w wysokości 900% stawek podatku gruntowego, obowiązujących w b. Królestwie Polskim. Pobór jego rozpoczął się już w 1921 r. łącznie z podatkiem gruntowym, przy czym izby skarbowe za zgodą Ministerstwa Skarbu wyznaczały terminy płatności dla dodatku, z mocy rozporządzenia Ministerstwa Skarbu z dnia 31 października 1921 roku. (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 728), będącego rozporządzeniem wykonawczym do ustawy. O ile czternastokrotna podwyżka stawek z mocy cytowanej ustawy z 14 lipca 1920 roku miała obowiązywać na dwa lata 1920 i 1921 r. — to już ustawa z 17 czerwca 1921 r. wprowadziła i czternastokrotną zwyżkę i 900%, dodatek na czas nieograniczony. W tym stanie rzeczy stawki podatku gruntowego w b. Królestwie Polskim w 1921 roku były 140 razy większe od takichże stawek, przewidzianych w rosyjskiej ustawie o podatkach bezpośrednich, a przeliczonych na marki polskie według relacji 100 rb. = 216 mkp.

B. zabór pruski

1. Podatek gruntowy na ziemiach byłego zaboru pruskiego nie był pobierany w pierwszych latach bytu Państwa Polskiego (1918—1921) na rzecz Skarbu Państwa, co było dalszym ciągiem ówczesnego stanu prawnego na tych ziemiach, lecz od 1921 roku przywrócono jego jakkolwiek nie bezpośredni pobór, o czym będzie mowa niżej i dlatego jest

konieczne przedstawienie jego zasad. Opiera on się na zasadniczej ustawie pruskiej z dn. 21 maja 1861 r. (Zb. ust. pr. str. 253 i 317). Różni się tym od podatku gruntowego w b. zaborze rosyjskim, że jest katastralnym, wspólną zaś ich cechą jest to, że obydwa są podatkami kontyngentowymi. Nim przejdziemy do szczegółowego poznawania zasad podatku gruntowego w b. zaborze pruskim wypadnie zatrzymać się nad pojęciem „kataster gruntowy".

Otóż pod katastrem gruntowym rozumie się wykaz gruntów w kraju, zawierający zestawienie ich przestrzeni, rodzajów uprawy i oszacowanej przeciętnej czystej intraty. (prof. Głąbiński). Kataster bywa albo przychodowy albo szacunkowy. W katastrze przychodowym ujawnione są powierzchnie parcel i uzyskiwane z nich przychody. Powierzchnie parcel są dokładnie pomierzone według zasad triangulacji i trygonometrii, a na tej podstawie są sporządzone mapy topograficzne, na których są naniesione poszczególne grunty według parcel lub oddzielnych jednostek gospodarczych (majątków).

Przychód (intrata) może być obliczony dla każdej parceli—wówczas jest to t. z. kataster indywidualny, albo ustala się pewne klasy gruntów zależnie od ich uprawy, a dla każdej klasy określa się przeciętny dochód. Kataster zaś szacunkowy oparty jest na wartości ziemi. Wychodzono bowiem z założenia, że wartość (cena) ziemi określa się przychodem z tejże, stąd w sposób pośredni na podstawie katastru szacunkowego można ustalić zbliżoną przychodowość ziemi. Jeden i drugi system katastru stwarza nieelastyczność podatku, gdyż katater szacunkowy daje przybliżoną wysokość przychodu, wyprowadzaną z nieodpowiadającej rzeczywistości wartości ziemi, zaś kataster przychodowy wskutek długiego upływu czasu, potrzebnego do jego założenia, przedstawia również mało realną przychodowość majątków czy parcel, ponieważ metody szacunku przy kańczeniu zakładania katastru zazwyczaj są odmienne od metod na początku.

W ogóle kataster jest dziełem mozolnym i dla administracji skarbowej bardzo kosztownym. Dość powiedzieć, iż w b. Austrii kataster zakładano 65 lat i pochłonął on przeszło 100 milionów koron, we Francji natomiast kataster zakładano od 1807 do 1858 roku i kosztowało to 200 milionów franków.

2. Kataster gruntowy w b. zaborze pruskim przeprowadzono w krótkim czasie, bo w ciągu lat 1861—1864 przez zastosowanie skróconego sposobu postępowania. Uzyskano to atoli dzięki dokonaniu pomiarów tylko na 15% obszaru i równoczesnym wykorzystaniu pomiarów starych. Założone zostały księgi gruntowe i matrykuły katastralne. W pierwszych spisano wszystkie gospodarstwa (jednostki podatkowe) w okręgu podatkowym, w drugich — parcele, ponadto w każdej uwidoczniono powierzchnię, przychód katastralny i inne szczegóły oraz przypadający podatek. Kataster więc na obszarze b. zaboru pruskiego jest parcelowym i przychodowym. Oszacowanie atoli przychodu (intraty) przeprowadzone zostało na większych powierzchniach łącznie, t. z. niwami. Za przychód katastralny przyjęto przychód surowy (brutto) i od niego potrącono koszty produkcji, do których zaliczono koszty gospodarki i procenty od reprezentowanego przez budynki i inwentarz kapitału, przy czym nie dokonywano indywidualnych oszacowań poszczególnych gospodarstw, lecz opierano się na przeciętnym sposobie i rodzaju gospodarowania w każdym okręgu podatkowym, bez względu na zakłady przemysłowe na gruncie się znajdujące i bez względu na prawa lub ciężary realne, obciążające nieruchomość. Do ustalenia przychodowości katastralnej oraz do obliczania przypadającego podatku podzielono, podlegające podatkowi grunty na 8 rodzajów uprawy, a to: role, ogrody, łąki, pastwiska, lasy i zarośla, grunty pod wodami, grunty nieurodzajne, lecz przynoszące jakieś przychody z użytkowania w inny niż rolniczy sposób i wreszcie grunty nieurodzajne (nieużytki), nie przynoszące żadnego przychodu. W każdym z tych rodzajów uprawy grunty zostały zaliczone do odpowiednich klas urodzajności, których było nie więcej niż 8. Szacunku przychodu katastralnego w poszczególnych okręgach dokonały odpowiednie komisje urzędniczo-podatnicze, gdzie element obywatelski reprezentowany był przez połowę członków komisji. Niezadowoleni z ustaleń komisyjnych o przychodowości ich gruntów mogli zaczepiać te ustalenia w postępowaniu odwoławczym, specjalnie przewidzianym dla katastru. Ustalony w powyższy sposób przychód katastralny dla całego państwa, nie podlegał już zmianom, zaś administracja katastralno-skarbowa utrzymywała i aktualizowała księgi gruntowe i matryce tylko co do powierzchni gospodarstw i parcel oraz osób właścicieli. W przypadku podziału gospodarstwa lub parceli na dwie lub więcej części — administracja katastralna przeprowadzała tylko rozdział przychodu katastralnego, ustalonego dla pierwotnego gospodarstwa lub parceli, na nowopowstałe części. Sumę podatku, przypadającą z gruntów całego państwa, rozdzielono w kolejności na kraje, prowincje, okręgi podatkowe, a dalej na poszczególne parcele w stosunku do intraty katastralnej.

Od podatku były zwolnione: a) ogrody należące do domów o powierzchni do 1 morga magdeburskiego (1 mórg magdeburski = około 0,5 ha), b) grunty państwowe, c) grunty panującego, d) stanowiące własność gmin, obszarów dworskich, samodzielnych, powiatów lub prowincyj grunty, a przeznaczone na cele publiczne, e) mosty, drogi, tory kolejowe, f) niektóre z gruntów należących do kościołów i szkół oraz grunty, podlegające podatkowi budynkowemu. Podkreślić należy, iż raz wymierzony podatek nie ulegał później żadnym zmianom, chyba że przedmiot podatku uległ zniszczeniu.

Wymierzony według przedstawionych zasad podatek gruntowy był pobierany na rzecz państwa do czasu reformy Miquela z 1893 roku. Wówczas to rząd pruski przeprowadził rozdział źródeł dochodowych pomiędzy państwem a gminami i oddał gminom m. in. podatek gruntowy ustawą z dnia 14 lipca 1893 r. o uchyleniu podatków bezpośrednich (Zbiór ustaw pruskich, str. 119) oraz z tej samej daty ustawą o daninach komunalnych. Ustawy te, zachowując w całości zasady wymiaru podatku gruntowego, wprowadziły tylko zmiany co do przedmiotów wolnych od podatku. W tej sytuacji, (o czym należy jeszcze przypomnieć), od powstania Państwa Polskiego do 1920 r. włącznie, podatek gruntowy nie był pobierany na obszarze b. zaboru pruskiego na rzecz Państwa.

3. Dopiero w 1921 roku, kiedy to po zakończonej polsko-bolszewickiej wojnie Państwo wymagało co raz większych środków na zaspokojenie wzrastających potrzeb, kiedy to jeszcze dewaluacja marki polskiej zmuszała do poszukiwania nowych źródeł dochodowych lub zwiększania wydajności dotychczasowych — sięgnięto do nieczynnego w tym czasie źródła, jakim był państwowy podatek gruntowy na ziemiach b. zaboru pruskiego. Ustawa z dnia 17 czerwca 1921 roku (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 372) przywróciła pośrednio pobór podatku gruntowego przez wprowadzenie wolnego od wszelkich dodatków na rzecz samorządu terytorialnego, państwowego dodatku do podatku gruntowego w wysokości 200-krotnej normy podatku gruntowego, przy czym w formie objaśniającej odpowiedni przepis wymienia pruską ustawę z 21 maja 1861 roku o podatku gruntowym. Tę, jeszcze niedostateczną wskazówkę rozwija rozporządzenie Ministra Skarbu z 31 października 1921 roku (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 728), które powiada, że podatkiem gruntowym, obowiązującym na ziemiach b. zaboru pruskiego, jest podatek wprowadzony ustawą z 21 maja 1861 r. z późniejszymi zmianami. A więc państwowy dodatek do podatku gruntowego opłacały grunty, podlegające podatkowi gruntowemu, t. j. pobieraniu przez gminy, oraz zwolnione od tego podatku na zasadzie specjalnych przepisów prawnych, w szczególności na zasadzie § 21 ustawy z 14 lipca 1893 r. o daninach komunalnych; inaczej mówiąc — do zwolnionych od państwowego dodatku należały te same grunty, którym przyznane było zwolnienie ustawą z 21 maja 1861 r. z późniejszymi zmianami. W tej mierze omawiane rozporządzenie Ministerstwa Skarbu

wyraźnie podkreśliło ścisły związek pomiędzy przepisami ustawy z 21 maja 1861 r. a wprowadzonym dodatkiem państwowym, nakazując zwolnienie od dodatku państwowego gruntów państwowych, które podlegały opłacie komunalnego podatku gruntowego na zasadzie § 24 ust. (1) ustawy o daninach komunalnych z 1893 roku.

Jeszcze jedną cechą wyróżniał się podatek, a właściwie — według terminologii ustawy — państwowy dodatek do podatku gruntowego w b. zaborze pruskim. Gdy bowiem w innych dzielnicach Polski podatek gruntowy wymierzały i pobierały urzędy skarbowe — to w b. zaborze pruskim państwowy dodatek do podatku gruntowego wymierzały i pobierały zarządy gmin. Wynikło to stąd, że wówczas władze gminne posiadały czynny aparat wymiarowy do pobieranego na własny rachunek podatku gruntowego, a urzędy skarbowe musiałyby go dopiero organizować, co przy konieczności jak najszybszego pobrania państwowego dodatku było niepożądaną rzeczą.

Dla całkowitego wyczerpania zagadnienia podatku gruntowego w b. zaborze pruskim wypadnie jeszcze dodać tę uwagę, zresztą wynikającą z poprzednich podkreśleń różnicy pomiędzy państwowym dodatkiem do podatku gruntowego a podatkiem gruntowym, że zwolnienia w obydwu podatkach nie były te same. Inne grunty są zwolnione od podatku gruntowego (komunalnego), a inne od państwowego dodatku do podatku gruntowego np. wyżej już wskazane grunty państwowe.

B. zabór austriacki

W b. zaborze austriackim podobnie jak w b. zaborze pruskim podatek gruntowy jest katastralny i kontyngentowy. Zasadniczymi ustawami są: ustawa z dn. 24 maja 1869 r. o podatku gruntowym (Dz. u. p. Nr 88), ustawa o ustaleniu kontyngentu z 7 czerwca 1881 r. (Dz. u. p. Nr 49) oraz ustawa z dnia 23 maja 1883 r. o utrzymaniu ewidencji katastru podatku gruntowego (Dz. u. p. Nr 83). Podatkowi gruntowemu podlegają z zasady wszystkie grunty (powierzchnie ziemi), które nadają się do uprawy rolnej, jeżeli nie są wyraźnie z mocy ustawy zwolnione od podatku. Do tych zwolnionych gruntów należały: 1) nieużytki, 2) bagna, jeziora i stawy, o ile ani nie podlegają uprawie rolnej, ani nie przynoszą żadnego przychodu z rybołówstwa, wydobywania torfu lub z wycinania trzciny i szuwarów, 3) publiczne drogi, ścieżki i ulice, 4) place publiczne, a także kościelne, place i uliczki, 5) kanały wodne i drogi wodne, służące do publicznego użytku, 6) łożyska rzek i strumieni, 7) cmentarze publiczne, 8) grunty pod budynkami i podwórzami. Ustawa przyznawała jeszcze jedno zwolnienie, które nie posiadało praktycznego znaczenia dla ziem polskich b. zaboru austriackiego, a mianowicie gruntom, przeznaczonym do przygotowywania soli morskiej.

Oprócz wymienionych stałych zwolnień ustawa przewidywała jeszcze zwolnienia czasowe. I tak: przez 25 lat wolne były od podatku gruntowego sztucznie zalesione grunty, (okres dwudziestopięcioletni poczynał biec od ukończenia zalesienia), zaś wzięte pod uprawę nieużytki korzystały z dziesięcioletniego zwolnienia. Grunty uprawne, zniszczone przez klęski żywiołowe względnie bezpłodne z tego samego powodu, mogły być zwolnionymi od podatku gruntowego na pewien okres czasu.

Podatek wymierzało się w pewnym % od czystej intraty (dochodu) katastralne, za którą uważano różnicę pomiędzy przychodem brutto, tj. przychodem, jaki może być trwale osiągany z danego gruntu przy zwykłym, przeciętnym stanie uprawy, a sumą kosztów produkcji i administracji, przy czym potrąceniu nie ulegały ciężary i daniny gruntowe. Szacunek przychodu gruntów odbywał się przy współudziale szeregu komisyj centralnych (dla całego państwa) krajowych (dla poszczególnych krajów) i okręgowych w każdym okręgu szacunkowym, którym z reguły był powiat (polityczny). Te ostatnie prócz kompetencji nadzorczych i odwoławczych dysponowały pracą referentów i mierniczych. Personel mierniczy miał obowiązek poprawić mapy katastralne, których opracowanie rozpoczęło się w 1817 roku, przez stwierdzenie zmian rodzajów uprawy i przedmiotów podatkowych, jakie w ciągu tych kilkudziesięciu lat zaistniały.

ELEKTROWNIA i TRAMWAJE MIEJSKIE
W BYDGOSZCZY.

Można pominąć sposób sporządzania map, które to sprawy interesować mogą mierniczych, a dla istoty wymiaru podatku są bez większego znaczenia. Wspomnieć tylko należy, że na mapach były i są dokładnie wymierzone i oznaczone granice gmin z tym, że mniejsze gminy łączono w jedną gminę katastralną (terytorialnie gmina austriacka odpowiadała wsi w b. Królestwie Polskim), następnie w każdej zaś gminie dokładnie były oznaczone granice każdej parceli, za którą przyjmowano zasadniczo każdy kawałek gruntu jednego właściciela, poddany jednolicie temu samemu rodzajowi uprawy. Wyniki pomiarów t. z. operat pomiarowy, były opracowane osobno dla każdej gminy i w oryginale przechowywane w Krakowskim Archiwum Map, kopie zaś znajdowały się w każdym urzędzie gminnym, później zaś w każdym urzędzie katastralnym dla powiatu, oraz w Głównym Archiwum Map w Wiedniu.

Operat pomiarowy składał się z mapy z oznaczonymi granicami wszystkich, ponumerowanych kolejno parcel, ze spisu porządkowego parcel, w którym wymieniono powierzchnie parcel i rodzaje ich uprawy, ze spisu właścicieli gruntów i opisu granic gminy katastralnej. Poza tym każdy urząd katastralny, a obecnie każdy urząd skarbowy, posiada t. z. główną księgę katastralną według nazwisk właścicieli i t. z. arkusze gruntowe, w których są wymienione wszystkie parcele, należące do jednej osoby, a znajdujące się w granicach jednej gminy. Przed oszacowaniem dochodu katastralnego grunty, tj. poszczególne parcele zostały zaklasyfikowane do odpowiednich rodzajów uprawy, a wewnątrz nich do klas urodzajności (żyzności). Ustawa wprowadziła 10 rodzajów uprawy jak: 1) role, 2) łąki, 3) ogrody, 4) winnice, 5) pastwiska, 6) hale (połoniny), 7) lasy, 8) jeziora, bagna i stawy, 9) nieużytki i 10) grunty paryfikacyjne. Do tych ostatnich zaliczone zostały grunty, używane do innych celów niż produkcja surowa (rolna lub leśna), np. grunty, zajęte pod kopalnie wapna, piasku, torfu, gliny itp., dalej grunty pod placami składowymi lub gospodarczymi, pod alejami i drogami prywatnymi, grunty używane przy kamieniołomach i kopalniach na sztolnie, zjazdy itp., wreszcie grunty kolejowe, kanały prywatne i wybrzeża rzek. Nazwa ich pochodzi stąd, że ustawa traktuje je na równi (alpari) z gruntami otaczającymi (przyległymi). Każdy rodzaj uprawy miał najwyżej 8 klas żyzności. Dla każdej klasy w każdym rodzaju uprawy ustalano czysty dochód katastralny z 1 morgi i w ten sposób powstała taryfa klasyfikacyjna. Na tej podstawie wszystkie parcele zaliczono do właściwych klas i obliczono dla nich czystą intratę katastralną.

Przepisy przewidywały wprawdzie rozległą i skomplikowaną procedurę odwoławczą tak przeciw taryfie klasyfikacyjnej jak i wynikom szacunku parcel, lecz bez szkody dla poznania systemu podatku gruntowego w b. zaborze austriackim można ją pominąć.

Globalną sumę podatku gruntowego ustala Rada Państwa, którą w stosunku do kwoty dochodu katastralnego podzielono pomiędzy kraje.

W krajach zaś ustalano klucz wymiaru podatku gruntowego na podstawie składników sumy czystego dochodu katastralnego i przypadającego podatku gruntowego. Dla ziem b. zaboru austriackiego klucz ten wynosił w latach do 1895 roku 22,7% czy-

stego dochodu katastralnego. Stopa procentowa uległa w latach następnych wahaniom i w 1914 r. wynosiła ostatecznie 19,3% czystego dochodu katastralnego. Z powodu wojny cesarskim rozporządzeniem z 28 sierpnia 1916 r. (Dz. u. p. Nr 280) ustanowiono dodatek wojenny w wysokości 80% podatku gruntowego, a następnie takim samym rozporządzeniem z 16 marca 1917 r. (Dz. u. p. Nr 124) wprowadzono jeszcze osobny dodatek, który wynosił 2% zasadniczego wymiaru. To ostatnie rozporządzenie poza tym unormowało jeszcze sposób oraz wysokość ulg w podatku gruntowym z powodu strat, wywołanych klęskami żywiołowymi (elementarnymi) zarówno w gospodarstwie rolnym, jak i leśnym. Prawo do ulg dawały tylko takie straty, jakie w ciągu ostatnich 10 lat nie zostały stwierdzone.

Zebrany w postępowaniu katastralnym materiał musiał być utrzymywany w stanie zdanym do użytku ze względu na ciągle zachodzące zmiany, w szczególności z powodu obrotu ziemią. Zagadnienie to uregulowała ustawa z dnia 23 maja 1883 roku o utrzymaniu w ewidencji katastru podatku gruntowego (Dz. u. p. Nr 83), która w ten sposób nakreśliła urzędom katastralnym zakres prac w tej dziedzinie: „Przedmiotem utrzymania ewidencji są przeto w ogólności wszelkie zmiany", które nastąpią we względzie rozciągłości gminy podatkowej, osoby posiadacza, przedmiotów podatkowi podlegających i na koniec wskutek sprostowania arkusza posiadania pierwotnie wypracowanego tudzież map". Z powyższego, co jest uzasadnione istotą katastru, wynika, że raz dokonane zaliczenie parceli do rodzaju uprawy i klasy żyzności nie mogło być później zmienione. Ustawą dopuszczalne było prostowanie t. z. omyłek pisarskich, za które uważano te przypadki, w których posiadacz, wymieniony w arkuszu posiadania, lub zamieszczone w tymże oznaczenie rodzaju uprawy, klasy i obowiązku płacenia podatku albo zwolnienia od podatku nie zgadzały się z „wypracowaniem klasyfikacyjnym lub reklamacyjnym", oraz omyłki rachunkowe w sumie intraty katastralnej lub w powierzchni parcel. Rewizja katastru mogła być tylko generalna z mocy specjalnej ustawy.

Obraz podatku gruntowego na obszarze ziem b. zaboru austriackiego nie byłby pełny, gdyby nie uzupełnić go wiadomością o osobach obowiązanych do opłacania podatku. Otóż podatek gruntowy obowiązany był, jak to wynika z ustawy o utrzymaniu w ewidencji katastru podatku gruntowego, opłacać rzeczywisty posiadacz gruntu z tym, że „współwłaściciele gruntów w stosunku do przedmiotu opodatkowania tylko za jednego kontrybuenta uważani byli, a żądanie zapłaty podatku „tylko do jednego z nich ma być wystosowane".

Jak więc widzimy, podatek gruntowy na ziemiach b. zaboru austriackiego z winy samego systemu jest przede wszystkim z punktu widzenia interesów skarbu podatkiem, podobnie jak w b. zaborze pruskim i w b. Królestwie Polskim, nieelastyczny, gdyż nie opodatkowuje przychodu rzeczywistego. Z biegiem lat przychodowość gospodarstw wskutek rozwoju stosunków gospodarczych faktycznie wzrastała, a podatek ciągle wymierzano od nierealnego, niskiego przychodu, przez co dochody skarbu były ciągle pomniejszane. Samo podwyższenie stawek podatku, chociażby nawet znaczne, nie było by atoli w stanie zaradzić temu złu, gdyż jednocześnie występowałyby inne, nie mniej ważne mankamenty systemu, jak np.: nierównomierny, a b. często nierzetelny szacunek intraty, uchwycenie tejże według szablonu dochodowości nie uwzględniającej indywidualnej właściwości gospodarstw.

Opisany wyżej system podatku gruntowego nie uległ żadnej zmianie w Państwie Polskim — zmieniała się tylko wysokość podatku. W latach 1918 i 1919 był on pobrany w wysokości, ustalonej rozporządzeniami cesarskimi z 28 sierpnia 1916 r. i z 16 marca 1917 r., o których była już mowa. Do zanotowania z tego okresu jest tylko fakt na-

tury organizacyjnej, a mianowicie na podstawie ustawy z dn. 8 kwietnia 1919 roku administrację skarbową w b. zaborze austriackim przejął Minister Skarbu, skutkiem czego została ona wyłączona z administracji ogólno-politycznej i zorganizowana w urzędach skarbowych.

Dopiero rok 1920 przyniósł istotną zmianę wysokości podatku. Uchylono bowiem dodatki do podatku gruntowego, wprowadzone wspomnianymi rozporządzeniami cesarskimi, a w zamian podatek na 1920 i 1921 rok ustalono w wysokości 350% czystego dochodu katastralnego. Zatrzymano też ulgi dla gospodarstw poszkodowanych klęskami żywiołowymi według zasad określonych rozporządzeniem cesarskim z 1917 roku. Rzeczą nową dla b. zaboru austriackiego było określenie jak gdyby minimum opodatkowania przez zwolnienie od podatku gruntowego posiadaczy gospodarstw rolnych i leśnych, dla których roczny podatek gruntowy, obliczony według stopy 350%, wynosił 20 i mniej marek polskich pod warunkiem, iż ci w okręgu urzędu skarbowego nie byli płatnikami podatku dochodowego. Zmiany, o których mowa, wprowadziła ustawa z dnia 14 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 389) oraz rozwijające jej przepisy rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 4 września 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 587).

Nie długo jednak trwał pobór podatku gruntowego w ustalonej przez ustawę z dnia 14 lipca 1920 r. wysokości. Już w następnym roku wysokość jego uległa znacznemu podwyższeniu z tych samych powodów co i w innych dzielnicach Polski. Ustawa bowiem z 17 czerwca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 372) wprowadziła dodatek do podatku gruntowego w wysokości 900% stopy już obowiązującej, do którego nie wolno było pobierać żadnego dodatku na cele samorządowe. Krótkotrwały również był byt zwolnienia dla posiadaczy gruntów, którzy opłacali rocznie 20 i mniej marek polskich podatku gruntowego, wprowadzony ustawą z 14 lipca 1920 r., gdyż ustawa z 17 czerwca 1921 r. uchyliła go z dniem 1 stycznia 1921 r.

W końcu dodać należy, że rozporządzenie Rady Ministrów z 24 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 688) zastosowało od 1 stycznia 1922 roku do polskiego obszaru Spisza i Orawy normy podatku gruntowego, ustalone ustawą z 14 lipca 1920 r. i ustawą z 17 czerwca 1921 r. w miejsce norm węgierskiej ustawy o podatku gruntowym z 18 marca 1909 r. (Zb. Pr. Państwa z 1 kwietnia 1909 r.).

II.

1. Ustawa z 17 czerwca 1921 r. zamyka jak gdyby okres pierwszy w dziejach podatku gruntowego na ziemiach b. Królestwa Polskiego, b. zaboru austriackiego i pruskiego, w którym mamy do zanotowania: 1) ostateczne usankcjonowanie systemów tego podatku, pozostawionych nam przez zaborców, 2) przywrócenie w pośredniej formie podatku gruntowego w b. zaborze pruskim, 3) zwolnienie od podatku gruntów i lasów państwowych na obszarze b. Królestwa Polskiego i 4) próby wprowadzenia minimum podatkowego, opartego nie na wielkości obszaru gruntów, a na wysokości wymierzonego podatku. Następny okres, trwający do 1936 roku, przynosi tylko jedno novum nieznane systemom zaborczym — progresję i degresję. Otwiera go ustawa z dnia 15 czerwca 1923 roku, ogłoszona pod poz. 505 w Nr 65 Dziennika Ustaw, której przepisy obowiązywały od 1 stycznia 1923 r. Rozwija i uzupełnia jej przepisy rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 7 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 73, poz. 569). Ustawa rzeczona 1) podwyższa podatek gruntowy i państwowy dodatek do podatku gruntowego, 2) wprowadza do podwyższonego podatku i państwowego dodatku do podatku gruntowego dla niektórych płatników %% dodatek, t.z. progresję, a dla innych—również %% ulgi, t.z. degresję, 3) normuje pobór wymierzonych kwot w dostosowaniu do malejącej wartości marki polskiej za pośrednictwem wykładnika podwyżki.

A więc od 1 stycznia 1923 roku zostały podwyższone stokrotnie na obszarze b. Królestwa Polskiego, b. zaboru austriackiego wraz ze Spiszem i Orawą oraz b. zaboru pruskiego kwoty państwowych podatków gruntowych, oraz dodatków państwowych do tych podatków, pobierane na zasadzie ustaw obecnie obowiązujących. Od tej samej daty obciążono dodatkowym podatkiem gruntowym w b. Królestwie Polskim jednostki podatkowe o obszarze do 60 morgów, które to uprzywilejowanie wprowadziła ustawa z 14 lipca 1920 roku. Praktyczne obliczanie podwyższonego podatku odbywało się w ten sposób:

a) na obszarze b. Królestwa Polskiego stawki głównego podatku gruntowego (dworskiego i włościańskiego), określone w załącznikach (taryfach) do rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 10 września 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 639), t. j. równające się w przeliczeniu na marki polskie czternastokrotnym stawkom rosyjskim — mnożyło się przez 1.000 i do każdej otrzymanej kwoty dodawało się 60% tejże tytułem dodatkowego podatku gruntowego.

b) w b. zaborze austriackim (łącznie ze Spiszem i Orawą) uwidoczniony w katastrze gruntowym dochód katastralny, przeliczony na marki polskie, mnożyło się przez 3,500,

c) w b. zaborze pruskim kwoty podatku katastralnego w markach polskich mnożyło się przez 20.000.

Obliczone w powyższy sposób sumy rocznego podatku gruntowego względnie w b. zaborze pruskim państwowego dodatku do podatku gruntowego były podstawą do obliczania progresji i degresji. Progresją obciążeni zostali płatnicy, którzy od swych gruntów, położonych w granicach jednego powiatu, opłacali więcej niż 600.000 marek polskich rocznie. Wysokość progresji wynosiła od płatników, opłacających rocznie podatku gruntowego względnie państwowego dodatku do tego podatku:

powyżej	600.000	mk.	do	1.000.000	mk.	—	10%	wymierzonej	rocznie sumy
„	1.000.000	„	„	3.000.000	„	—	20%	„	„ „
„	3.000.000	„	„	7.000.000	„	—	30%	„	„ „
„	7.000.000	„	„	15.000.000	„	—	40%	„	„ „
„	15.000.000	„	„	25.000.000	„	—	50%	„	„ „
„	25.000.000	„	„	35.000.000	„	—	60%	„	„ „
„	35.000.000	„	„	50.000.000	„	—	80%	„	„ „
„	50.000.000	„	„			—	100%	„	„ „

Jeżeli jednak posiadłość ziemska, będąca jednostką podatkową, należy do kilku osób (współwłaścicieli), z których każdy ma swoją część faktycznie wydzieloną i samoistnie zagospodarowaną — to progresję obliczać należało dla każdego współwłaściciela od przypadającej na jego część sumy podatku gruntowego względnie państwowego dodatku.

Natomiast degresja (zniżenie wymierzonego podatku) przysługiwała płatnikom, którzy opłacali rocznie do 200.000 marek, z tym, że była ona stopniowana. Mianowicie od płatników, dla których roczny wymiar wynosił do 50.000 marek — pobierało się tylko połowę tej należności w terminie jesiennym (druga rata), zaś ci, dla których również roczny wymiar wynosił więcej od 50.000 do 200.000 marek, obowiązani byli zapłacić połowę, jako ratę wiosenną i 60% reszty, jako ratę jesienną. Z ulg tych nie korzystali płatnicy, których gospodarstwa rolne znajdowały się w promieniu do 10 kilometrów od miast, liczących ponad 100.000 mieszkańców. Ponieważ w b. Królestwie Polskim istniały i istnieją t. z. zbiorowe jednostki podatkowe, uczestnikom których wymiaru podatku dokonywało de iure zebranie gromadzkie, a de facto sekretarz gminny—

przeto rozporządzenie Ministra Skarbu, celem uniknięcia możliwych nadużyć przy stosowaniu degresji, zleciło przyznawanie jej przez urzędy skarbowe. W tym celu gminy w określonym terminie (do 1 sierpnia) miały obowiązek nadsyłania urzędom skarbowym wykazów, t. z. list rozkładu podatku gruntowego, w których wymienieni byli wszyscy płatnicy z każdej gromady oraz suma wymierzonego im każdorocznie podatku, a ponadto w praktyce przyjęło się, iż w listach rozkładu gminy wskazywały jeszcze grunty, należące do płatnika i znajdujące się w innych wsiach w granicach jednej gminy. Na podstawie tych list—wykazów — urzędy skarbowe obliczały degresję.

2. Po raz pierwszy nastąpiło ustalenie jednych dla całego omawianego obszaru terminów płatności podatku gruntowego, którego roczna należność płatna była w dwóch równych ratach:

I rata — w czasie od 15 marca do 15 kwietnia,

II rata — w czasie od 15 października do 15 listopada.

W tych samych terminach płatna była progresja.

3. Ustawa zajęła się także zagadnieniem strat Skarbu Państwa z powodu dewaluacji marki polskiej i aby temu przeciwdziałać, wprowadziła t. z. wykładnik podwyżki względnie zniżki rat podatku gruntowego, dodatku państwowego do tegoż i progresji. Owym wykładnikiem był stosunek wskaźnika cen hurtowych w półroczu kalendarzowym, poprzedzającym półrocze płatności raty, do wskaźnika przeciętnych cen hurtowych z miesiąca marca 1923 roku. Minister Skarbu ustalał wykładnik podwyżki lub zniżki rat podatkowych w postaci liczby całej lub co najmniej z jednym znakiem dziesiętnym w miesiącach lipcu i styczniu, poczynając od lipca 1923 r., na podstawie danych, które dostarczał Główny Urząd Statystyczny. Omawiany wykładnik był stosowany także do kwot, od których zależała wysokość progresji, a tak samo i degresji. Zabezpieczając w ten sposób interesy Skarbu Państwa, a zarazem pragnąc zachęcić płatników do jednorazowego wpłacenia rocznej należności podatku w terminie płatności pierwszej raty — ustawa nakazała stosować do wpłacanej przedterminowo sumy wykładnik, obowiązujący dla pierwszej raty.

4. Doznały też ochrony prywatno-prawne interesy właścicieli względnie dzierżawców gruntów. Mianowicie ustawa przewidywała, że jeżeli umowa dzierżawy nakłada na właściciela gruntów, oddanych w dzierżawę, obowiązek płacenia podatku gruntowego (państwowego dodatku do niego) a czynsz dzierżawny był umówiony w gotówce i płacony w markach polskich — to właściciel miał prawo żądać od dzierżawcy zwrotu tej nadwyżki, jaka wypadnie do zapłacenia z powodu omówionego wyżej podwyższenia stawek podatkowych, a to w całości lub w odpowiedniej części w zależności od tego, czy cały przedmiot podatku, czy też jego część została oddana w dzierżawę. Na tych samych zasadach dzierżawca, zobowiązany umową do płacenia podatków, mógł nadwyżkę, o której dopiero co była mowa, potrącić z czynszu, jeżeli czynsz wynosił co najmniej podwójną kwotę podatku.

5. Wreszcie ustawa postanowiła, że jej przepisy obowiązywać będą od 1 stycznia 1923 roku i na obszarze województwa śląskiego z tym, iż przed tym powinno nastąpić na obszarze części górnośląskiej województwa obliczenie państwowego dodatku do podatku gruntowego według przepisów ustawy z 17 czerwca 1921 roku, a na obszarze powiatu bielskiego i cieszyńskiego — według przepisów ustawy z 14 lipca 1920 r. oraz tej samej ustawy z 17 czerwca 1921 roku.

6. Jeszcze jedną dziedziną, którą objęła omawiana ustawa z 15 czerwca 1923 r., była sprawa wysokości dodatków do podatku gruntowego, jako też i samoistnych podatków gruntowych na rzecz wszystkich stopni samorządu terytorialnego. Otóż wysokość ich została ustalona na 100% ogólnej kwoty państwowego podatku gruntowego

wraz z oddzielnym dodatkiem (progresją). Tylko w wyjątkowych, zasługujących na uwzględnienie wypadkach, Minister Spraw Wewnętrznych, działający w porozumieniu z Ministrem Skarbu, mógł pozwolić na podwyższenie tej normy do 150%, ale tylko w stosunku do podatku, a nie progresji. Należy przy tym zaznaczyć, że dodatki komunalne dzieliły los podatku przy stosowaniu degresji.

7. Wykładnik podwyżki dla drugiej raty podatku gruntowego i państwowego dodatku do podatku gruntowego (b. zabór pruski) rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 18 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 73, poz. 572) ustalony został na 1,1. Dewaluacja marki polskiej postępowała bardzo szybko i ustalony wykładnik 1,1 nie został praktycznie zastosowany, gdyż ustawą z 31 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 117, poz. 934) został podwyższony do 15, a dla płatników, opłacających więcej niż 1.000.000 marek polskich — do 20.

8. Wszystkie te środki okazały się zawodne i nie były w stanie chronić interesów Skarbu Państwa, z drugiej strony czynione już były przygotowania do wprowadzenia stałej waluty polskiej — wynikiem tego jest ustawa z 6 grudnia 1923 roku (Dz. U. R. P. Nr 127, poz. 1044). Z mocy tej ustawy, do czasu wprowadzenia stałej, polskiej jednostki monetarnej, podatek gruntowy obliczany był w frankach złotych. Wartość franka złotego określana była na podstawie cen czystego złota na giełdzie w Londynie i przeciętnego w tym samym dniu kursu funta szterlinga w postaci czeków na Londyn na giełdzie w Warszawie. Minister Skarbu ogłaszał w Monitorze Polskim wartość franka złotego, wyrażoną w markach. Przerachowanie kwot podatków, wymienionych w ustawach i rozporządzeniach, na franki złote dokonano na podstawie przeciętnego kursu franka złotego z ostatnich trzech miesięcy. Zapłaty wymierzonych podatków dokonywano w markach polskich według wartości franka złotego w dniu zapłaty.

Z chwilą ogłoszenia omawianej ustawy utraciły moc przepisy o wykładnikach podwyżki.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z 18 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 134, poz. 1117), wykonując przepisy ustawy, ustaliło wartość franka złotego na 11.369 marek polskich dla stawek podatku gruntowego i równocześnie podało przeliczenia kwot, miarodajnych dla obliczania progresji i degresji. Progresję opłacali więc płatnicy, dla których roczny wymiar podatku gruntowego względnie państwowego dodatku do podatku gruntowego wynosił:

powyżej	53	fr.	do	88	fr.	w wysokości	10%
„	88	„	„	264	„	„	20%
„	264	„	„	616	„	„	30%
„	616	„	„	1320	„	„	40%
„	1320	„	„	2199	„	„	50%
„	2199	„	„	3079	„	„	60%
„	3079	„	„	4398	„	„	80%
„	4398	„				„	100%

Degresja zaś przysługiwała tym, którym rocznie wymierzano do 17,60 franków i tak: płatnicy, którym wymierzono do 4,40 franków, opłacali tylko połowę sumy wymierzonej, a płatnicy, którym wymierzono więcej niż 4,40 franków do 17,60 franków, płacili połowę wymierzonej sumy jako I ratę, a 60% reszty jako drugą ratę.

9. Niedostateczność opodatkowania gruntów podatkiem gruntowym, istniejąca w dalszym ciągu i w chwili obecnej, spowodowała podwyższenie z mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 12 kwietnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 339) od roku podatkowego 1924 stawek podatku o 100%. Ta jednak podwyżka nie mogła służyć

do ustalania wysokości dodatków komunalnych do podatku gruntowego, które wobec tego mogły wynosić 50% względnie 75% podatku gruntowego w wysokości z 1924 roku.

10. Rozporządzenie Ministra Skarbu z 14 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 65) przekazało z dniem 1 stycznia 1925 roku pobór podatku gruntowego na obszarze b. zaboru austriackiego gminom wiejskim w stosunku do płatników, którzy rocznie opłacali nie więcej niż 500 złotych. Gminy otrzymały w tym celu w 1925 roku księgę bierczą B, wypełnioną przez urzędy skarbowe. Sumy, jakie zostały gminie przekazane do poboru (w tym czasie w Małopolsce istniały t. z. gminy jednostkowe), wpisane zostały do ksiąg bierczych D, w których również byli wpisani płatnicy, opłacający rocznie powyżej 500 zł podatku gruntowego. Wszelkie sumy, pobrane przez gminę a wpłacone do kasy skarbowej były odkontowywane w jednej kwocie w księgach bierczych D. W latach następnych urzędy skarbowe miały obowiązek przesyłać gminom do 5 marca wykazy przypadającego od płatników podatku po uprzednim wprowadzeniu zgłoszonych co do posiadania zmian. Rozporządzenie niezbyt fortunnie nakazywało nie wymieniać w wykazach tych nazwisk płatników, a tylko wypisywać numery arkuszy posiadłości gruntowych, przy czym arkusze powinny być złączone i wyprowadzony łączny dochód katastralny, o ile płatnik w tej samej gminie posiadał więcej arkuszy posiadłości. Od pobranych sum przyznane zostało gminom odszkodowanie w wysokości 3% tych sum.

11. W następnych latach ulegały zmianie tylko terminy płatności podatku gruntowego. I tak rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 stycznia 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 40) wyznaczyło termin płatności I raty podatku gruntowego względnie państwowego dodatku do podatku gruntowego pomiędzy 15 lutym a 15 marcem, który z kolei ustawą z 12 lutego 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 102) wyznaczony został do 30 kwietnia. Termin płatności drugiej raty nie ulegał zmianie, aż do czasu wydania rozporządzenia wykonawczego z 1934 r. do Ordynacji podatkowej, mocą którego termin płatności tej raty został przesunięty do 30 listopada.

12. Zwolnienia od podatku gruntowego, przedstawione w części I, rozszerzone zostały ustawą o scaleniu gruntów z 31 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 718, a jednolity tekst w Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr 39, poz. 244) na niektóre grunty scalone. Mianowicie na okres lat dwóch, licząc od daty zatwierdzenia przez ówczesne urzędy ziemskie projektu scalenia, przyznane zostało zwolnienie tym gruntom, których scalenie było przeprowadzone na koszt ich właścicieli. Do zwolnienia tego nie miały prawa grunty scalone, których właściciele zostali zwolnieni od opłat za techniczne wykonanie scalenia.

III.

Ziemie wschodnie.

W pozostałej części ziem b. zaboru rosyjskiego, tj. w obecnych województwach: wileńskim, nowogródzkim, poleskim i wołyńskim oraz w powiatach białostockim, bielskim, sokólskim, wołkowyskim i grodzieńskim województwa białostockiego system wymiaru podatku gruntowego różnił się zasadniczo od systemu w b. Królestwie Polskim z tego względu, że ta część ziem podlegała ogólno-rosyjskiemu prawu skarbowemu. Państwowy podatek gruntowy w Rosji został wprowadzony w miejsce pogłównego dopiero w roku 1875 i był zasadniczo normowany przepisami działu pierwszego części pierwszej rosyjskiej ustawy o podatkach bezpośrednich (art. 5 — 81), ogłoszonej w tomie V ros. zbioru praw według wydania z 1903 r. i dalszego ciągu z 1912 r., a także przepisami o powinnościach ziemskich (tom IV ros. zb. praw). Jest i był podatkiem

kontyngentowym. Z zestawienia art. 5 rosyjskiej ustawy o podatkach bezpośrednich z art. 41 i nast. ustawy o powinnościach ziemskich wynika, że podatkowi podlegały wszelkie ziemie użytkowe, za które uważane są grunty orne, łąki, lasy, inne użytki rolne, a nawet nieużytki, jeżeli w rzeczywistości przynoszą posiadaczom pewien dochód. Były zaś wolne od podatku ziemie państwowe, lasy ochronne i sztucznie zalesione tudzież ziemie kościelne, szkół, kolei żelaznych, zakładów dobroczynnych, straży leśnej różnych nazw, wywłaszczone pod budowę wodociągów, pod pewnymi warunkami pastwiska miejskie itp. Wszystkie gubernie podzielone zostały na grupy według przeciętnej urodzajności i według możliwości zbytu i dla tych grup ustalono przeciętną kwotę podatku z jednej dziesięciny.

Kontyngent dla gubernii ustalony był drogą przemnożenia przeciętnej stawki przez ilość podlegających podatkowi gruntów. Na skutek reformy Bungego stawki od 1884 r. zostały podniesione około 50%, lecz niejednakowo dla wszystkich gubernii, w celu przystosowania ciężaru podatku do zmienionych warunków ekonomicznych, atoli dalsze dostosowanie (podwyższenie) stawek nie miało miejsca, a nawet w dziesięcioleciu 1896—1906 uległo zniżce. Przeciętne stawki z roku 1884 przetrwały do wojny światowej. Dopiero mocą najwyżej zatwierdzonych uchwał rosyjskiej rady ministrów z dniem 1 stycznia 1915 r. wprowadzono nowe przeciętne stawki podatku, wyższe prawie trzykrotnie od dotychczasowych (Ros. Zb. Pr. i Rozp. Nr 8—9/I 1915 r., poz. 65).

Jak więc widzimy konstrukcja podatku jest bardzo prosta, lecz też i fatalna w skutkach. Jest tu rozległe pole do dowolności, która czyni ten podatek zasadniczo niesprawiedliwym. Władze okupacyjne podwyższały tylko stawki podatku gruntowego, nie naruszając jego konstrukcji.

Sumę kontyngentową dla gubernii rozkładało na powiaty gubernialne zebranie ziemskie, a w jego braku administracja skarbowa. Suma zaś wyznaczona na powiat rozkładana była na właścicieli (użytkowników) przez zarząd ziemstwa. Były znane pewne zasady rozkładu podatku w powiecie, oparte na kombinacji czystego dochodu, klas rodzajności i rodzajów uprawy, lecz ponieważ zasady te szybko uległy lokalnym przekształceniom — z konieczności ograniczyć się trzeba do tej wzmianki.

Pierwszym polskim aktem prawnym, odnoszącym się do części wymienionego uprzednio obszaru, tj. do powiatów białostockiego, bielskiego i sokólskiego województwa białostockiego, jest dekret z dn. 7 stycznia 1919 r. (Dz. Pr. Nr 7, poz. 104), mocą którego prawo skarbowe, obowiązujące na obszarze b. generał-gubernatorstwa warszawskiego, rozciągnięto na wskazane powiaty. Trudno jest powiedzieć czy przepisy dekretu zostały wykonane (praktycznie) w odniesieniu do podatku gruntowego, lecz należy raczej przypuszczać, iż — nie. Wykonaniu zapewne stanęły na przeszkodzie nie do pokonania — szczególnie w owym okresie nieustalonych stosunków politycznych — trudności, wynikające z natury systemu podatku gruntowego w b. Królestwie Polskim; trzeba byłoby bowiem zaliczyć grunty do klas po uprzednim dokonaniu ich opisów, ustalić stawki dla powiatów i dla klas itd. Zresztą możnaby przypuszczać, iż ustawodawca najprawdopodobniej nie brał w rachubę podatku gruntowego, licząc się z tymi olbrzymimi trudnościami, gdyż dekret ów nie zawiera żadnych bliższych objaśnień o praktycznym przystąpieniu do realizowania ustanowionej zasady. Dopiero po ustabilizowaniu stosunków politycznych i po utworzeniu ustawą z 4. II. 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 93) województwa

Fabryka wyrobów włókienniczych i sztucznego jedwabiu MAURYCY ŻARSKI
Pabianice, tel. 315 i 256, Firma egzystuje od 1904 r.

wołyńskiego, poleskiego i nowogródzkiego z równoczesnym wyraźnym utrzymaniem w mocy na ich obszarze dotychczasowych przepisów prawnych — ustawą z dn. 17 czerwca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 372) upoważniona została Rada Ministrów do określania na omawianym obszarze ziem wschodnich za wyjątkiem województwa wileńskiego, poczynając od 1920 roku wysokości państwowego podatku gruntowego od gruntów użytkowych i lasów i ustanowienia odpowiednich organów, któreby dokonywały rozdziału obliczonej dla powiatu sumy kontyngentowej pomiędzy poszczególnych płatników. Na tej podstawie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1922 roku (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 268) określiło przeciętne stawki z 1 dziesięciny dla każdego powiatu, dzieląc podlegające podatkowi grunty na dwie kategorie.

Do pierwszej kategorii zaliczono grunty uprawne, łąki, ogrody i sady, a do drugiej —lasy, grunty błotniste i pastwiska. Rozpiętość stawek pomiędzy poszczególnymi powiatami była bardzo znaczna, najwyższa stawka z 1 dzies. gruntów I kategorii wynosiła 300 mkp. (pow. krzemieniecki), a najniższa—80 mkp. (pow piński). Najwyższa zaś stawka z 1 dzies. gruntów II kategorii wynosiła 37 mkp. (pow. krzemiecki), najniższa — 10 mkp. (pow. piński). Wysokość zaś stawek z 1 dzies. gruntów I kategorii do takichże stawek gruntów II kategorii wyrażała się stosunkiem 8:1. Poza tym rozporządzenie w sposób wyraźny zaznaczyło, że podatkowi gruntowemu nie podlegają grunty i lasy państwowe oraz grunty i lasy w miastach i miasteczkach.

Sumę kontyngentową dla powiatu, otrzymaną z przemnożenia przeciętnych stawek przez ilość gruntów podatkowi podlegających, rozkładać miała pomiędzy poszczególnych płatników komisja repartycyjna, stosując normy z ustawy o powinnościach ziemskich co do jakości, wydajności i stanu gospodarczego gruntów. Komisja repartycyjna składała się z naczelnika urzędu skarbowego jako przewodniczącego i sześciu członków — płatników podatku gruntowego, powołanych przez dyrektora izby skarbowej na wniosek naczelnika urzędu, przy czym trzech członków miało reprezentować większą, a trzech mniejszą własność ziemską. Skargi na rozkład podatku gruntowego rozstrzygał dyrektor izby skarbowej.

Następne rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 3 listopada 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 901) ustaliło na 1922 rok nowe, wyższe stawki podatku gruntowego, a poza tym powtórzyło z małymi zmianami przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 12 kwietnia 1922 r. co do obowiązku podatkowego, zwolnień, zasad repartycji, składu komisji i instancji odwoławczej. Mianowicie członkowie komisji byli mianowani na wniosek naczelnika urzędu skarbowego, uzgodniony ze starostą, następnie urzędowi skarbowemu przyznano prawo rozstrzygania skarg na repartycję podatku.

W międzyczasie Ziemia Wileńska na mocy uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 24 marca 1922 r. weszła w skład Rzeczypospolitej. Ustawą z dn. 6 kwietnia 1922 r. utrzymano w Ziemi Wileńskiej (powiaty wileński, oszmiański, trocki, święciański i brasławski) dotychczasowe przepisy, upoważniając równocześnie Radę Ministrów do uporządkowania stanu prawnego i do rozciągnięcia na jej obszar polskich przepisów oraz przyłączono do Ziemi Wileńskiej powiaty dziśnieński, duniłowiczowski i wilejski. W związku z tym rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 3 listopada 1922 roku (Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 902) zmieniło art. 6 i 7 rosyjskiej ustawy o podatkach bezpośrednich przez upoważnienie Ministra Skarbu do określania wysokości podatku gruntowego w Ziemi Wileńskiej, przy czym wysokość ta nie mogła być większa od przeciętnych stawek na obszarze województwa białostockiego (powiaty wschodnie) i utrzymało te same zasady wymiaru, jakie obowiązywały w innych województwach wschodnich. Na tej zasadzie Minister Skarbu w rozporządzeniu z dnia 6 listopada 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 906) określił wysokość stawek w markach z gruntów I i II kate-

gorii. Godzi się przy tym zaznaczyć, że administracja skarbowa w Ziemi Wileńskiej została zorganizowana rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 11 lipca 1922 roku (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 522).

Ustawa z dnia 15 czerwca 1923 roku, o której była już mowa, upoważniła Radę Ministrów do określania od 1923 roku stawek podatku gruntowego z jednej dziesięciny na obszarze województwa wileńskiego (w międzyczasie Ziemia Wileńska stała się województwem wileńskim), nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: białostockiego, bielskiego, sokólskiego, wołkowyskiego i grodzieńskiego województwa białostockiego i do ustanowienia odpowiednich organów rozdzielczych i trybu postępowania. W tym celu Rada Ministrów w rozporządzeniu z dn. 12 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 72, poz. 560) ustaliła przeciętne stawki z 1 dziesięciny gruntów I i II kategorii w każdym powiecie w markach polskich, znacznie podwyższone w dostosowaniu do malejącej siły nabywczej tejże. Ponadto rozporządzenie (§ 2) postanowiło, że do płacenia podatku gruntowego pociągnięte być mają wszystkie grunty użytkowe uprawne, ogrody, sady, łąki, pastwiska i lasy, znajdujące się w powiecie, lecz położone poza granicami miast i miasteczek, z wyjątkiem gruntów, stanowiących własność Państwa, oraz gruntów wskazanych w ros. ustawie o powinnościach ziemskich, o których mowa na wstępie do niniejszej części. Kontyngent podatku, przypadający na powiat, rozkładała komisja repartycyjna na poszczególnych płatników; skład komisji identyczny jak w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1922 roku. Odwołania od rozkładu podatku, wnoszone w ciągu trzydziestu dni po ogłoszeniu o zakończeniu repartycji, rozstrzygał dyrektor izby skarbowej. Do tak obliczanych kwot podatku gruntowego miały odpowiednie zastosowanie przepisy o progresji, o wykładnikach podwyżki i zniżki, o terminach płatności i o dodatkach komunalnych, zawarte w ustawie z dnia 15 czerwca 1923 roku, tak samo odnosiły się do nich zwiększone wykładniki podwyżki do 15 względnie do 20, których omówienie znajduje się w części II.

Po ogłoszeniu ustawy z 6 grudnia 1923 roku o zastosowaniu do obliczania podatków stałej jednostki pieniężnej — ogłoszone zostało rozporządzenie o ustaleniu stawki podatkowej z 1 dziesięciny, obliczonej we frankach złotych, które miało zastosowanie od 1 stycznia 1924 roku. Jest to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 77). Ustalone przezeń stawki były w dalszym ciągu b. niskie i tak — najwyższa stawka z 1 dziesięciny I kategorii (grunty uprawne, sady, ogrody i łąki) w powiecie krzemienieckim, dubieńskim i ostrogskim wynosiła 1,50 fr., a z gruntów II kategorii (lasy, pastwiska, grunty błotniste) — 0,30 fr. Najniższa natomiast stawka, obowiązująca tylko w powiecie pińskim i koszyrskim, wynosiła 0,50 fr. dla gruntów I kategorii i 0,10 fr — II kategorii. Zmianie uległa rozpiętość pomiędzy wysokością stawek z gruntów I kategorii, a stawkami z gruntów II kategorii, które obecnie miały się do siebie jak 5:1, podczas gdy według rozporządzenia Rady Ministrów z 12 kwietnia 1922 roku stosunek ten przedstawiał się jak 8:1. Omawiane rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 14 stycznia 1924 r. utrzymało w mocy pozostałe przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 lipca 1923 roku, jak wyżej. Ma tutaj zastosowanie również rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 18 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 134, poz. 1117) w części odnoszącej się do przeliczenia na franki kwot miarodajnych dla obliczania progresji, bliżej omówione w części II.

Ustalone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dn. 14 stycznia 1924 r. stawki podwyższono o 100% rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 12 kwietnia 1924 roku (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 339). Od tego czasu stawki przeciętne nie ulegały już żadnym zmianom i przetrwały do 1936 roku.

W związku ze zmianami w podziale administracyjnym województw wileńskiego

i wołyńskiego — dwoma rozporządzeniami Rady Ministrów z dn. 11 marca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 161) i z dnia 30 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 239) ustalono stawki podatku dla powiatu kostopolskiego i mołodeczańskiego.

W końcu należy zaznaczyć, że do płatników na obszarze omawianym nie miały zastosowania przepisy ustawy z 15 czerwca 1923 roku o degresji. Uzasadnione to było, należy domniemywać się, tym, że wymiar podatku gruntowego poszczególnym płatnikom miał w zasadzie uwzględniać dochodowość opodatkowywanych gruntów. Z drugiej strony obciążenie podatkiem gruntowym w porównaniu np. z b. Królestwem Polskim było kilkakrotnie niższe. Do należności podatku gruntowego odnosiły się terminy płatności, o których jest mowa w II części).

(O zwolnieniu gruntów scalonych zobacz w części II).

IV.

Na zakończenie zwrócić wypadnie uwagę na następujące luki w ustawodawstwie podatku gruntowego, obowiązującym do 1936 roku.

Żaden z opisanych aktów prawnych nie zajął się zagadnieniem przedawnienia prawa do wymiaru podatku gruntowego. Wprawdzie na obszarach, gdzie istnieje system katastru gruntowego trudno sobie wyobrazić, iżby jakieś grunty mogły być opuszczone przy wymiarze podatku gruntowego, niemniej ten jeden fakt nie wyczerpuje istoty zagadnienia. Mogą zachodzić wypadki, iż ktoś przez dłuższy okres opłacał podatek gruntowy z gruntów, które nie były w jego posiadaniu i nie były przez niego użytkowane, w razie zaś prostowania niewłaściwego wymiaru wyłaniało się pytanie, od jakiego czasu (wstecz) można właściwą osobę obciążyć obowiązkiem zapłaty podatku gruntowego. W b. zaborze rosyjskim, gdzie władze skarbowe posiadały niedostateczny materiał o ilości gruntów w powiecie, a zwłaszcza w województwach wschodnich, gdzie właściciele majątków częstokroć rzeczywiście nie znali obszaru swych majątków — liczne były przypadki ujawniania gruntów dotychczas nieopodatkowanych. Tak samo b. częste były przypadki zmiany wymiaru podatku gruntowego wskutek sprzedaży gruntów w latach ubiegłych, kiedy zbywca z tych czy innych powodów zaniedbał zawiadomić władze skarbowe o tym w roku zbycia. W tych wszystkich przypadkach, wobec braku przepisów o przedawnieniu, dokonywano zmiany, obciążano podatkiem za cały czas ubiegły i zdarzało się nader często, iż w 1933 roku prostowano wymiar podatku gruntowego np. od 1921 r. Sytuację tę zmieniła dopiero ordynacja podatkowa z 1934 roku, wprowadzając pięcioletnie przedawnienie prawa do wymiaru podatku gruntowego dla tych faktów, które powstały pod jej rządami. Dla zdarzeń zaś, powodujących obowiązek zapłaty podatku, które zaistniały przed ogłoszeniem ordynacji podatkowej, przewidziane zostało również pięcioletnie przedawnienie z tym, że pięcioletni okres liczył się od daty wejścia w życie ordynacji podatkowej, t. j. od 1 października 1934 roku.

Ustawodawstwu podatkowemu, które było przedmiotem niniejszego opisu, znane były terminy płatności, lecz równocześnie nigdzie nie zostało powiedziane, do jakiego terminu mają władze skarbowe obowiązek ukończyć wymiar podatku gruntowego na dany rok i zdarzało się, że władze skarbowe doręczały nakaz płatniczy np. na dwa dni przed upływem terminu płatności raty podatku, po upływie których należność objęta nakazem stawała się zaległością, od której liczyło się—według ówczesnej nomenklatury—kary za zwłokę. Krańcowym takim przypadkiem było doręczenie nakazu płatniczego na całoroczny wymiar na kilka dni przed upływem terminu płatności drugiej raty — kiedy to po upływie tych kilku dni całoroczna należność stawała się zaległością. Nie trzeba dodawać, iż tego rodzaju fakty wywoływały liczne narzekania płatników. Dopiero ordynacja podatkowa i rozporządzenie wykonawcze do niej sprawiły, iż nakaz płatniczy

musiał być doręczony co najmniej na 30 dni przed upływem ustawowego terminu płatności, w przeciwnym razie należność stawała się zaległością po upływie 30 dni od dnia następnego po doręczeniu nakazu płatniczego. W ścisłym związku z omawianym problemem pozostawało prawo odwołania się od dokonanego wymiaru. Otóż, oprócz ziem wschodnich, termin odwołania się nie był znany i płatnik miał prawo zawsze wnieść odwołanie. Prostą konsekwencją było to, że dokonane wymiary nie mogły stać się prawomocne. Tak samo dopiero ordynacja wprowadziła pożądany ład prawny, chroniąc interesy Skarbu Państwa i ściśle określając uprawnienia płatników do podważenia mocy dokonanego wymiaru.

Podatek gruntowy

Od 1937 roku

Rok 1936 był rokiem przełomowym w dziejach podatku gruntowego nie z tego względu, iżby wprowadzał jakieś istotne, sięgające do podstawowych zasad, przemiany w prawodawstwie podatku gruntowego, ale dlatego, że wreszcie nastąpiła częściowa kodyfikacja przepisów o tym podatku. Dokonał tego dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 listopada 1936 r. o zmianie przepisów o państwowym podatku gruntowym, ogłoszony w Nr 85 (pozycja 593) Dziennika Ustaw oraz rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1937 r. o wymiarze i poborze państwowego podatku gruntowego, ogłoszone pod pozycją 250 w Nr 35 Dziennika Ustaw. Te dwa akty prawne są w chwili obecnej jak gdyby kodeksem podatku gruntowego, gdyż dla urzędnika wymiarowego, a nawet dla płatnika, potrzeba odwoływania się do przepisów b. państw zaborczych poważnie ograniczona została.

Przedmiot podatku

Podatkowi podlegają wszelkie grunty, o ile nie są zwolnione od podatku z mocy dalszych przepisów dekretu. Myśl tę wyraża rozporządzenie wykonawcze w ten sposób: „państwowemu podatkowi gruntowemu podlegają wszystkie grunty w gminach wiejskich i miejskich zarówno prywatne, jak i stanowiące własność Państwa i innych związków publiczno-prawnych, z wyjątkiem gruntów" jak wyżej. Określenie to jest dostatecznie jasne i nie zachodzi potrzeba uzupełnienia go.

Zwolnienie od podatku

Dekretowi nie są znane zwolnienia o charakterze osobistym, t. j. kiedy o zwolnieniu decyduje osoba właściciela lub użytkownika. Wszystkie zwolnienia mają charakter rzeczowy z tym odróżnieniem, że jedne są stałe, t. z. istnieją tak długo, jak długo istnieją warunki uzasadniające zwolnienie, inne zaś na określony dekretem okres czasu. Do pierwszych należą zwolnienia przyznane następującym gruntom:

1) podlegającym podatkowi od nieruchomości,
2) należącym do wyznań przez Państwo uznanych, z których dochody są przeznaczone — stale i wyłącznie na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do osobistych dochodów duchowieństwa i innych osób,
3) pod cmentarzami,
4) pod torami kolejowymi oraz pod publicznymi drogami, placami i parkami,
5) użytkowanym przez publiczne szkoły powszechne oraz gruntem użytkowanym wyłącznie w celach naukowych lub doświadczalnych przez szkoły rolnicze i instytucje naukowe lub przez należące do instytucji publiczno-prawnych zakłady doświadczalne,
6) i lasom państwowym, pozostającym w zarządzie wojska, użytkowanym w celach wojskowych, a nie w celach osiągania dochodu, oraz
7) nieużytkom, do których zaliczone zostały lotne piaski, bagna, mokradła, rojsty, strome stoki i parowy, nie nadające się do użytkowania jako grunty orne, leśne łąki lub pastwiska, a następnie skały, szutrowiska, okopy, doły po żwirze, torfie, glinie, piasku i t. p. oraz grunty pod wodami otwartymi.

Do p. 1. W celu dokładnego zrozumienia tego przepisu należy pokrótce zapoznać się z zasadami podatku od nieruchomości. Jeśli chodzi o grunty w gminach miejskich — to podatkowi od nieruchomości podlegają grunty niezabudowane bez względu na powierzchnię, o ile nie są użytkowane stale jako pola uprawne, łąki, pastwiska, sady i ogrody, jak również nie znajdują się pod lasami lub wodami, użytkowanymi dla celów hodowli ryb albo rybołówstwa, zaś grunty o powierzchni do 5.000 metrów kwadratowych bez względu na sposób ich użytkowania. Natomiast grunty zabudowane, za które uważa się grunty pod budynkami i budowlami, podwórza, place, ogródki, przejścia, dojazdy, podlegają podatkowi łącznie z budynkami i budowlami. W gminach wiejskich atoli grunty nie są odrębnie opodatkowywane i zawsze opodatkowuje się je łącznie z budynkami lub budowlami i tylko grunty zabudowane, w znaczeniu jak wyżej.

Przez grunty, podlegające podatkowi od nieruchomości, rozumie się nie tylko grunty, którym dokonuje się wymiaru tego podatku, lecz także zwolnione na zasadzie art. 2 dekretu o podatku od nieruchomości (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 14 z 1936 r.) oraz na zasadzie szczególnych przepisów prawnych, zawierających zwolnienia od podatku od nieruchomości.

Do p. 2. W stosunku do gruntów, będących własnością uznanych przez Państwo wyznań religijnych, duchowieństwa i innych osób duchownych czy zakonnych, dekret przejął zasady art. XV Konkordatu i rozszerzył je na wszystkie wyznania oraz położył kres dwutorowości zwolnień tej kategorii gruntów. Ubiegłe lata (do 1937 r.) charakteryzowały się tym, iż zwolnienie od podatku przysługiwało bądź na zasadzie przepisów b. państw zaborczych, bądź na zasadzie art. XV Konkordatu. Mianowicie, jeżeli aktualnie obowiązujący przepis dopuszczał zwolnienie w szerszym zakresie od art. XV Konkordatu — dawano pierwszeństwo przepisowi aktualnemu przed art. XV, jeżeli zaś aktualne przepisy podatkowe nie przewidywały pewnych zwolnień, lub przyznawały je w węższym zakresie (niekorzystniejsze warunki zwolnienia) — wówczas trzeba było przyjmować, że moc obowiązującą posiada wyłącznie art. XV Konkordatu.

Jak już uprzednio wskazano warunkiem zwolnienia jest, aby 1) grunt był własnością uznanego prawnie wyznania w ogólności, albo jego osób prawnych (moralnych); 2) dochody z takich gruntów płynące były przeznaczane na cele kultu religijnego w sposób wyłączny i trwały, t. z. w sposób uniezależniony od swobodnej decyzji właściciela lub użytkownika. Przeznaczanie dochodów na cele kultu religijnego, odpowiadające powyższemu wymogowi, może opierać się na przepisie prawa kanonicznego, zarządzeniu władz kościelnych, akcie fundacyjnym i t. d. Za dochody, przeznaczone na cele kultu religijnego, rozporządzenie Ministra Skarbu uznało tylko takie, „które zostały

ŁÓDZKI BANK DEPOZYTOWY
SPÓŁKA AKCYJNA
CENTRALA w ŁODZI, Piotrkowska 5. ODDZIAŁY — WARSZAWA Żabia 9, LWÓW 3-ego Maja 5.

przeznaczone na nabycie i utrzymanie przedmiotów majątkowych, użytkowanych wyłącznie przy spełnianiu czynności, należących do objawów kultu religijnego". Fakt przeznaczenia części dochodów z gruntów na inne cele, jak np. utrzymanie osób duchownych, zakonnych, służby, zakładów naukowych i t. p. jest dostatecznym powodem do zdyskwalifikowania takich gruntów w płaszczyźnie omawianego przepisu i pozbawienia ich prawa do zwolnienia od podatku gruntowego. Mówiąc o dochodach z gruntów, przeznaczonych na cele kultu religijnego ani dekret, ani rozporządzenie wykonawcze nie daje autoratywnego wyjaśnienia, co należy rozumieć przez „dochód", czy przychód brutto, czy przychód netto, a wobec tego jakie wydatki (koszty) mogą być potrącane z przychodów brutto. Nie ma takiego wyjaśnienia również w art. XV Konkordatu, w orzecznictwie Najwyższego Trybunału Administracyjnego oraz w wyjaśnieniach lub zarządzeniach Ministerstwa Skarbu. Koncepcję przychodu brutto wypadnie odrzucić jako przeciwną ratio legis rzeczonego przepisu dekretu — albowiem wówczas żaden grunt nie mógłby korzystać ze zwolnienia od podatku gruntowego. Pozostaje więc koncepcja przychodu netto, atoli kwestia potrącalności pewnych wydatków jest w chwili obecnej otwarta. Można jednakże przypuszczać, iż w najbliższej przyszłości będzie ona musiała być unormowana.

Do p. 4. Z gruntów wskazanych w tym punkcie bliższego omówienia wymagają grunty pod torami kolejowymi. Nie wyczerpuje tego zagadnienia rozporządzenie wykonawcze stanowiąc, że za takie uważa się wyłącznie grunty pod trasą kolei i że nie korzystają ze zwolnienia, o którym mowa, grunty pod torami kolei prowizorycznych i sezonowych. Istotne, merytoryczne zarządzenia mieszczą się dopiero w okólnikach Ministerstwa Skarbu. Pierwszy taki okólnik z dnia 21 maja 1937 r. G. K. K. Nr 1167/P/II/37 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15, poz. 500) odnoszący się do województwa pomorskiego i poznańskiego w granicach ówczesnych oraz do województwa krakowskiego, lwowskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego i śląskiego, t. j. do obszarów, na których istnieje kataster gruntowy, uznał za grunty pod torami kolei państwowych i prywatnych:

a) torowiska, t. j. grunty pod torem i urządzeniami technicznymi oraz z przylegającymi ścieżkami,
b) grunty pod budynkami, placami do ładowania i drogami dojazdowymi,
c) pasy przy torowiskach kolejowych, o ile szerokość tych pasów w rzucie poziomym nie przekracza 3 m., z jednej strony toru. Wszelkie inne grunty, należące do kolei państwowych lub prywatnych, podlegają podatkowi gruntowemu.

Na pozostałym obszarze Polski, na którym nie ma katastru gruntowego (b. zabór rosyjski), określenie gruntów pod torami kolejowymi mieści się w okólniku Ministerstwa Skarbu L. D. V. 15936/3/38 z dnia 26 sierpnia 1938 r.(Dz. Urz. Min. Sk. Nr 24, poz. 611). Uważane więc są za grunty pod torami kolejowymi:

a) torowiska, t. j. grunty pod właściwymi torami i urządzeniami technicznymi wraz z przylegającymi ścieżkami, ograniczone krawędziami korony torowiska,
b) grunty pod budynkami w obrębie stacyj, placami do ładowania i drogami dojazdowymi,
c) pasy przy torowiskach kolejowych o szerokości w rzucie poziomym trzech metrów. Pozostałe grunty kolejowe, nie mieszczące się w punktach a), b) i c) jak wyżej, podlegają podatkowi gruntowemu. Podział powierzchni terytorium kolejowego na część wolną i na część podlegającą podatkowi gruntowemu, urzędy skarbowe przeprowadzają na podstawie dowodów, dostarczanych przez dyrekcje kolejowe, a w ich braku — na podstawie dowodów, jakie są w posiadaniu Powiatowych Komisyj Klasyfikacyjnych.

Określenie gruntów pod torami kolejowymi dla obszaru, posiadającego kataster

gruntowy i dla pozostałego obszaru Polski różni się w punktach a) i b). Różnice tę jednak przestaną istnieć w najbliższym czasie, gdyż jak nam wiadomo, okólnik z 21 maja 1937 r. zostanie zmieniony i wprowadzone będą identyczne kryteria jak w okólniku z 26 sierpnia 1938 r. z mocą obowiązującą od 1939 roku.

Do p. 5. Rozporządzenie wykonawcze określiło bliżej wyłącznie grunty, użytkowane przez publiczne szkoły powszechne, za które uznało grunty, oddane przez ich właścicieli (posiadaczy) do bezpłatnego użytkowania tym szkołom. W praktyce sprowadza się do tego, że ze zwolnienia korzystają grunty, które użytkują nauczyciele szkół powszechnych, a które są im w tym celu oddane przez gromady lub gminy wiejskie (t. z. osady szkolne). Trudności interpretacyjne wyrażenia „...grunty, użytkowane wyłącznie w celach naukowych lub doświadczalnych przez szkoły rolnicze...", użytego w p. 5 art. 2 dekretu, usunęło Ministerstwo Skarbu w okólniku L. D. V. 6770/3/38 z dnia 31 października 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 30, poz. 714). Tym zarządzeniem Ministerstwo Skarbu uznało, że za grunty, o których mowa, należy uważać nie tylko grunty, których sposób użytkowania przyczynia się do powstawania lub rozwoju twórczości umysłowej (nauki), lecz także grunty, których użytkowanie ułatwia kształcenie umysłowe według programu (nauczanie). Do pierwszych należeć będą: grunty i lasy, które są uprawiane, urządzane i eksploatowane w celach naukowego opracowania wyników prowadzonego gospodarstwa rolnego lub leśnego. Do drugich zaś grunty i lasy, na lub w których pracują uczniowie szkół rolniczych (leśnych), uczący się w ten sposób praktycznie czynności związanych z zawodem rolnika, ogrodnika, leśnika itd. Warunkiem jest tylko, aby te sposoby użytkowania były wyłączne, t. j. wykluczające użytkowanie gruntów w sposób normalny, dochodowy. Fakt przynoszenia dochodów, jako uboczny wynik użytkowania gruntów w celach naukowych, nie wpływa na prawo do zwolnienia od podatku gruntowego.

Do p. 6. Zwrócić wypadnie tu uwagę na konieczność ścisłego interpretowania przepisu dekretu, który — zawierając szczególne zwolnienie — nie może być interpretowany w sposób rozszerzający. Dlatego też „cele wojskowe" nie mogą być rozszerzająco rozumiane jako „cele obrony Państwa". Bliżej zagadnieniem tym zajmuje się okólnik Ministerstwa Skarbu L. D. V. 29323/3/37 z dnia 7 stycznia 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 2, poz. 57) mówiący, że za grunty, użytkowane w celach wojskowych, a nie w celach osiągania dochodu, powinny być uważane pozostające w zarządzie wojska grunty, których głównym przeznaczeniem jest bezpośrednie i trwałe służenie celom wojskowym. Konkretnie będą to np. place ćwiczeń, strzelnice, tereny obozów ćwiczebnych, poligony i t. d. Okoliczność — głosi dalej tenże okólnik — iż grunt taki jest lub może być wydzierżawiony, sama przez się nie powoduje utraty zwolnienia od podatku gruntowego. Utrata bowiem zwolnienia może być tylko następstwem utraty cech gruntu, służącego celom wojskowym.

Do p. 7. Do kazuistycznie wymienionych rodzajów nieużytków w p. 7 art. 2 dekretu, którego treść prawie dosłownie powtórzona została wyżej, rozporządzenie wykonawcze dodało następujące postanowienia. „Mokradła i rojsty, które są zalesione lub nadają się do normalnego użytkowania jako łąki lub pastwiska, nie korzystają ze zwolnienia od państwowego podatku gruntowego". Następnie rozporządzenie wykonawcze wyjaśniło, iż za wody otwarte, o których mówi dekret, uważa się wody nie zamknięte z art. 2 ustawy z dnia 7 marca 1932 r. o rybołówstwie (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 357). Rzeczony artykuł uznaje za wody otwarte te, które nie są wodami zamkniętymi, a wodami zaś zamkniętymi są:

1) wszystkie stawy sztuczne, służące do hodowli i przechowywania ryb,
2) wszystkie sztuczne odgałęzienia naturalnego łożyska wody, dopóki służą wy-

łącznie do hodowli ryb i są stale zamknięte dla przepływu ryb większych niż miara, określona na podstawie art. 3 tejże ustawy,

3) wszystkie stawy naturalne i jeziora, nie posiadające stałego lub okresowo powtarzającego się połączenia z innymi naturalnymi łożyskami wody, przydatnego dla przepływu ryb, jeżeli każdy z tych zbiorników leży całkowicie w granicach jednej posiadłości gruntowej.

Obecnie zajmiemy się drugą grupą zwolnień od podatku gruntowego, t. j. zwolnień czasowych, poczynając od najkrótszych.

Na przeciąg 3 lat wolne są od państwowego podatku grunty osad objętych postępowaniem scaleniowym lub powstałych w wyniku scalenia. Grunty te podlegają jednak obowiązkowi opłacania dodatków do państwowego podatku gruntowego na rzecz samorządu terytorialnego. Okres trzechlecia liczy się od półrocza następującego — jak mówi dekret — po wyborze lub wyznaczeniu rady uczestników scalenia. Mając na względzie szczególne okoliczności postępowania scaleniowego, trwającego z zasady szereg lat, a w tym notoryczny fakt przeprowadzania i zakończania technicznych prac scaleniowych w kilka lat po wyznaczeniu lub wyborze rady uczestników scalenia, skutkiem czego rolnicy korzystaliby ze zwolnienia od podatku gruntowego w okresie normalnej gospodarki, a natomiast zmuszeni byliby opłacać podatek w okresie zagospodarowywania się na nowootrzymanych gruntach, Ministerstwo Skarbu po porozumieniu się z Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych, zarządzeniem z dnia 18 grudnia 1937 r. L. D. V. 29902/3/37 wprowadziło odchylenia od nakazu dekretu o początku liczenia okresu trzechletniego. Mianowicie Ministerstwo Skarbu poleciło władzom skarbowym przyznawać zwolnienia od następnego półrocza po otrzymaniu zawiadomienia władz administracji ogólnej, które to zawiadomienia są zazwyczaj nadsyłane władzom skarbowym po zakończeniu postępowania scaleniowego. Przez takie postawienie kwestii trzechletniego okresu zwolnienia, które wprawdzie nie odpowiada literalnemu brzmieniu przepisu dekretu, interes korzystających ze zwolnienia doznał właściwej ochrony, a przez co i ratio legis omawiającego przepisu znalazło właściwy wyraz.

W okresie zwolnienia od państwowego podatku gruntowego — dodatek na rzecz związków samorządu terytorialnego od gruntów osad, objętych postępowaniem scaleniowym lub powstałych w wyniku scalenia, oblicza się na podstawie sumy państwowego podatku gruntowego, pobieranego od tych gruntów w ostatnim roku przed okresem zwolnienia, do dodatku tego stosuje się odpowiednio przepisy o degresji i progresji, o czym będzie mowa niżej.

Zarówno dekret, jak i rozporządzenie wykonawcze zawierają przepis, że od gruntów, którym omawiane obecnie zwolnienie zostało przyznane, a których scalenie zostało zaniechane, pobiera się państwowy podatek gruntowy za cały czas przyznanego zwolnienia. Pobór tego podatku następuje na podstawie zawiadomienia władz administracji ogólnej, które mają obowiązek wysłać je do właściwego urzędu skarbowego najpóźniej w ciągu 30 dni od uprawomocnienia się orzeczenia I instancji lub wydania przez II instancję orzeczenia o zaniechaniu scalenia. Podatek za okres niewłaściwego zwolnienia pobiera się w ratach równocześnie z ratami bieżącymi, przy czym rata zaległa nie może być większa od 50% raty bieżącej. Realne możliwości stosowania przepisów o poborze podatku za okres niewłaściwego zwolnienia z powodu zaniechania scalenia obecnie sprowadzają się do zera, a to z uwagi na zarządzenie Ministerstwa Skarbu, dotyczące przyznawania tych zwolnień.

Na przeciąg 5 lat wolne są od podatku gruntowego nieużytki, które były zwolnione od państwowego podatku gruntowego jako takie, a na których założono sztuczne gospodarstwo rybne lub dokonano innych inwestycyj, umożliwiających ich eksploatację. Okres zwolnienia biegnie od roku następnego po przeprowadzeniu inwestycyj Przez „inne inwestycje" rozporządzenie wykonawcze rozumie wszelkie nakłady, mające na celu zmianę nieużytków na użytki.

Na przeciąg lat 30, licząc od roku następnego po dokonaniu sztucznego zalesienia, wolne są od podatku grunty zalesione sztucznie, a nie będące poprzednio gruntami leśnymi, o ile a) uznane zostały przez właściwą władzę za więcej nadające się do uprawy leśnej, b) na których zalesienie ta sama władza zezwoliła.

W razie gdyby sztuczne zalesienie takich gruntów nastąpiło nie w jednym roku, lecz stopniowo w ciągu kulku lat — zwolnienie od państwowego podatku gruntowego, w zależności od terminu otrzymania zawiadomienia władz administracji ogólnej, może być przyznane:

1) dla każdej części gruntów odrębnie — od następnego roku po dokonaniu sztucznego zalesienia danej części lub

2) dla całej powierzchni gruntów sztucznie zalesionych, licząc czasokres zwolnienia od roku następnego po ukończeniu zalesienia całej powierzchni. Na przykład: zalesiono ogółem 48 ha gruntów, z czego w roku 1936 r. — 10 ha, w roku 1937 — 12 ha i w roku 1938 — 26 ha;

a) zawiadomienia wpłynęły w roku 1936 co do 10 ha, w roku 1937 co do 12 ha i w roku 1938 co do 26 ha — grunty te zwalnia się od podatku na okres 30 lat: 10 ha od 1 stycznia 1937 r., 12 ha od 1 stycznia 1938 r. i 26 ha od 1 stycznia 1939 r.;

b) zawiadomienie, obejmujące wszystkie sztucznie zalesione grunty, wpłynęło w styczniu 1939 r. — a zatem 48 ha zwalnia się od podatku gruntowego na 30 lat, poczynając od 1 stycznia 1939 r.

I ostatnim zwolnieniem okresowym jest zwolnienie nieużytków, zalesionych na podstawie przepisów o zalesianiu niektórych nieużytków, a także nieużytków dobrowolnie zalesionych w sposób sztuczny — na przeciąg lat 50, liczonych od roku następującego po dokonaniu zalesienia.

Wreszcie jeszcze jednym zwolnieniem, nie mieszczącym się w obydwóch przedstawionych grupach, jest zwolnienie dla gruntów pod lasami, które uznane zostały za ochronne. Mianowicie lasy, które:

a) zabezpieczają grunty przed zmywaniem i wyjałowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi lub kamieni, przeszkadzają tworzeniu się dzikich potoków, obrywaniu się skał i spadkowi lawin,

b) chronią brzegi wód przed obrywaniem się ,a źródła przed zasypaniem,

c) przeszkadzają powstawaniu albo rozszerzaniu się piasków lotnych lub parowów,

d) mają specjalne znaczenie dla obrony Państwa,

e) mają znaczenie przyrodniczo-naukowe—mogą być decyzją władz administracji ogólnej uznane za ochronne, co powoduje pewne ograniczenia w ich użytkowaniu. Otóż takie lasy są zwolnione od podatku gruntowego całkowicie lub częściowo w zależności od stopnia zmniejszenia się ich wartości użytkowej na skutek zarządzonych ograniczeń w użytkowaniu. Zwolnienie od podatku — głosi rozporządzenie wykonawcze — przyznaje się w wysokości odpowiadającej stopniowi zmniejszonej wartości użytkowej lasów ochronnych, określonemu przez władze administracji ogólnej, np. 25% zmniejszeniu się wartości użytkowej lasów ochronnych, obejmujących obszar 500 ha, odpowiada 25% zwolnienie od podatku gruntowego, przypadającego z tych 500 ha. Przedstawione zwolnienie ma zastosowanie po raz pierwszy dopiero w 1938 roku i odnosi się tak do lasów państwowych, jak i do lasów prywatnych. W roku 1937 lasy prywatne, uznane za ochronne z powodów w pp. a), b), c) i e) wskazanych — korzystały ze zwolnienia od podatku gruntowego na zasadzie art. 28 rozporządzenia Prezydenta

Rzeczypospolitej z dnia 24 czerwca 1927 r. o ochronie lasów, nie stanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. Nr 111, poz. 932 z 1932 r.), t. j. były całkowicie wolne od podatku. Natomiast państwowe lasy ochronne w tym roku opłacały normalny podatek gruntowy.

Jednostka podatkowa

Pojęcie jednostki podatkowej jest pojęciem administracyjno-podatkowym i wyłącznym dla podatków realnych. W sposób wyraźny zostało ono sformułowane w latach 1935—1936 w nowych przepisach prawnych, dotyczących tych podatków, które zarazem wprowadziły podział na jednostki indywidualne i zbiorowe. Jednostki indywidualne istnieją w całej Polsce, a jednostki zbiorowe — tylko w województwach środkowych (w granicach z przed 1 kwietnia 1938 r.) i wschodnich. Za indywidualną jednostkę na obszarze województwa krakowskiego, lwowskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego oraz w granicach z przed 1 kwietnia 1938 r. województwa poznańskiego i pomorskiego — uważa się wszystkie grunty (działki — parcele gruntowe), należące w całości lub w ułamkowych częściach do jednej osoby, a położone na obszarze jednej gminy wiejskiej lub miejskiej. Przez części ułamkowe — w danym przypadku — rozumie się części nie posiadające prawnie określonych granic, gdyż części posiadające takie granice w systemie katastralnym są już oddzielnymi działkami — parcelami gruntowymi. Brak prawnych granic nie nastręcza żadnych trudności przy wymiarze podatku z tego względu, że na omawianym obszarze wymierza się podatek gruntowy od cyfrowo wyrażonego dochodu katastralnego względnie podatku katastralnego, za czym zawsze można obliczyć część dochodu czy podatku katastralnego, przypadającego na jedną osobę.

Na obszarze województw środkowych (w granicach z przed 1 kwietnia 1938 r.) i województw wschodnich rozporządzenie określiło jedynie podatkową jednostkę zbiorową, opierając się na faktycznym stanie z roku 1936. Uważa się bowiem za podatkową jednostkę zbiorową „grunty, położone w jednej miejscowości (osada, wieś i t. d.), od których należny państwowy podatek gruntowy wymierzony został na r. 1936 nie dla oddzielnych właścicieli posiadaczy gruntów, lecz zbiorowo dla ogółu lub części właścicieli (posiadaczy) gruntów tej miejscowości, rozkład zaś sumy podatku pomiędzy tych właścicieli (posiadaczy) należał do zebrań gromadzkich lub zebrań właścicieli (posiadaczy) gruntów". Za podatkową jednostkę zbiorową uważa się także grunty, znajdujące się w jednej i tej samej miejscowości, a należące do drobnych posiadaczy (właścicieli), którzy nie mają na posiadane przez każdego z nich grunty osobnych ksiąg hipotecznych, albo planów pomiarowych. Miarodajne przy tym są wyłącznie plany pomiarowe, sporządzone przez mierniczych, którzy są uprawnieni do wykonywania pomiarów gruntów na zasadzie ustawy z dn. 15 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 46, poz. 454). Wszystko co nie podpada pod powyższe określenie jest jednostką indywidualną. Tak samo rzeczonych określeń nie stosuje się do gruntów osad, powstałych w wyniku scalenia.

Uczestnik podatkowej jednostki zbiorowej, której grunty nie zostały objęte scaleniem, ma jednakże prawo żądania wyłączenia jego gruntów z podatkowej jednostki zbiorowej i opodatkowania ich jako podatkowej jednostki indywidualnej. W tym celu powinien wnieść do urzędu skarbowego odpowiednie podanie z wyciągiem z księgi hipotecznej, stwierdzającym tytuł własności i obszar jego gruntów oraz planem (odrysem planu), stwierdzającym położenie i sposób użytkowania gruntów, które ulec mają wyłączeniu. Grunty, wydzielone z jednostki zbiorowej na skutek żądania, podlegają opodatkowaniu jako jednostka indywidualna od początku następnego roku po wniesieniu podania o wydzielenie gruntów.

Początek i koniec obowiązku podatkowego

Odpowiedni przepis dekretu ma następujące brzmienie: „Obowiązek podatkowy powstaje od pierwszego dnia półrocza, następującego bezpośrednio po zajściu okoliczności faktycznych, uzasadniających wymiar państwowego podatku gruntowego. W tym samym terminie powstaje obowiązek podatkowy dla nabywcy gruntów. Obowiązek podatkowy wygasa z końcem półrocza, w którym zaszły okoliczności faktyczne, uzasadniające zwolnienie od podatku. W tym samym terminie wygasa obowiązek podatkowy zbywcy gruntów".

Prawne pojęcie nabywcy gruntów rozporządzenie wykonawcze rozszerzyło nakazując uważać za nabywcę nie tylko osobę, która posiada prawny tytuł własności, ale również osobę, która przed uzyskaniem prawnego tytułu własności została przez zbywcę wprowadzona w faktyczne posiadanie gruntu. Zacytowanych przepisów o początku i końcu obowiązku podatkowego z mocy rozporządzenia wykonawczego nie stosuje się do pięcioletnich zwolnień nieużytków, zmienionych na użytki, trzydziestoletnich zwolnień gruntów sztucznie zalesionych, które przed tym nie były gruntami leśnymi oraz pięćdziesięcioletnich zwolnień nieużytków dobrowolnie i sztucznie zalesionych. W tych przypadkach obowiązek podatkowy powstaje i gaśnie od następnego roku po zajściu okoliczności faktycznych, uzasadniających wskazane zwolnienia.

Na tle przepisów o zbywcy i nabywcy władze skarbowe I i II instancji mają trudności co do zmian we własności, zaistniałych w okresie przed 1 styczniem 1937 roku. Mianowicie pragnęłyby one zacytowane przepisy stosować do obecnie zmienionych wymiarów podatku za lata przed 1937 r. z powodu zbycia — nabycia gruntów w tym samym okresie. Jakkolwiek w sprawie tej nie ukazało się jeszcze oficjalne wyjaśnienie Ministerstwa Skarbu — wydaje się być trafnym zapatrywanie, że do omawianych przypadków nie odnoszą się zacytowane przepisy dekretu. a to na mocy ogólnej zasady prawnej, że przepis materialny, a takimi są w mowie będące przepisy, nie ma zastosowania do zdarzeń, które miały miejsce przed jego ogłoszeniem, o ile sam wyraźnie nie postanowi co innego. W konsekwencji tej zasady zmiany w wymiarze podatku za lata z przed 1937 r. z powodu zbycia — nabycia gruntów w tychże latach powinny być rozpatrywane pod kątem widzenia przepisów, obowiązujących przed 1937 r. z ograniczeniami wynikającymi z art. 105 (obecnie art. 99) Ordynacji podatkowej.

Podatek

Wysokość podatku musi już być omówiona według dzielnic, t. j. według byłych zaborów, gdyż dekret z 4 listopada 1936 roku nie wprowadził w tym kierunku zasadniczych zmian.

B. zabór austriacki i pruski.

Na tym obszarze istniejący system katastralny ułatwia w znacznym stopniu określenie wysokości i wymiar podatku. W księgach bowiem katastru gruntowego wpisane są w przeliczeniu na złote: w b. zaborze austriackim — czysty dochód katastralny, a w b. zaborze pruskim — podatek katastralny. Od kwot tych wymierza się obecnie państwowy podatek gruntowy: a) w wysokości 40% czystego dochodu katastralnego na obszarze b. zaboru austriackiego, t. j. województwa krakowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego oraz powiatów bielskiego i cieszyńskiego w województwie śląskim (w chwili, kiedy to piszę — sprawa wymiaru podatku gruntowego na odzyskanych ziemiach Śląska Cieszyńskiego nie została jeszcze prawnie uregulowana), zaś b) na obszarze województwa pomorskiego i poznańskiego w granicach z przed 1 kwietnia 1938 r. oraz

górnośląskiej części województwa śląskiego — mnoży się przez 3,5 podatek katastralny. Czysty dochód katastralny i podatek katastralny, figurujące w katastrze gruntowym, są przeliczone na złote polskie od czasu wprowadzenia złotego jako prawnego środka płatniczego. W roku 1937 działy katastralne urzędów skarbowych uzupełniły dane katastralne o dochodzie (intracie) względnie podatku, a to w związku z koniecznością opodatkowania gruntów pod budynkami oraz podwórz, które do 1936 r. nie podlegały podatkowi gruntowemu. Stosowne obliczenia zostały przeprowadzone na zarządzenie Ministerstwa Skarbu (Główna Komisja Klasyfikacyjna) z dnia 21 maja 1937 r. G. K. K. Nr 1167/P/II/37 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15, poz. 500).

B. Królestwo Polskie

Wysokość podatku gruntowego jest zależna od tego, czy są to grunty t. z. dworskie, czy t. z. włościańskie, a następnie od zaliczenia ich do odpowiednich klas. Gruntami włościańskimi według rosyjskiej ustawy o podatkach bezpośrednich (tom V Zb. praw, ros. z 1903 r. i d. c. z 1912) są grunty, które przy uwłaszczeniu włościan w latach sześćdziesiątych ubiegłego wieku zostały nadane na własność mieszkańcom wsi oraz osad, którymi były dawne polskie miasta w 1869 r. pozbawione ustroju miejskiego. Dla ścisłości wyjaśnić należy, że rosyjska ustawa o podatkach bezpośrednich rozróżniała podatek od gruntów włościańskich i od gruntów w osadach, jednakże różniły się one tylko nazwą. Istotne elementy tych podatków, były te same, za czym bez szkody dla jasności i wierności opisu — mówić będziemy ogólnie o podatku włościańskim, rozumiejąc przez to jeden i drugi podatek. Wszelkie inne grunty, nie mieszczące w podanym określeniu, uważa się za grunty t. z. dworskie.

Podlegające podatkowi grunty są zaliczone do odpowiednich klas, a dla każdej klasy ustalona jest wysokość podatku (w złotych) z 1 hektara, przy czym różna zazwyczaj w każdym powiecie.

Klasy gruntów są odmienne dla gruntów dworskich i włościańskich. Grunty dworskie są zaliczone do pięciu klas, a grunty włościańskie do czterech. Różnica polega na zaliczeniu wszystkich łąk włościańskich do jednej klasy, podczas gdy łąki dworskie zostały zaliczone do dwóch klas. Innych praktycznie różnic pomiędzy klasami nie ma, jakkolwiek redakcje odpowiednich przepisów rosyjskich różnią się między sobą. Tymi odpowiednimi przepisami są załączniki do art. 127 (dla gruntów dworskich) i art. 170 (dla gruntów włościańskich) rosyjskiej ustawy o podatkach bezpośrednich o następującej treści (w tłumaczeniu):

1) „Grunty, podlegające obłożeniu podatkiem gruntowym (dworskim) dzielą się na 5 klas. Do klasy I należą: a) grunty orne, zdatne pod zasiew pszenicy, b) grunty orne w miejscach niskich położone, a które z powodu rozlewu wód na wiosnę lub w jesieni nie są używane pod zasiew pszenicy, mogą wszakże wydawać plon obfity zboża jarego, kartofli, buraków i t. p., c) grunty, znajdujące się pod ogrodami warzywnymi, owocowymi i angielskimi i d) grunty pod budowlami i między budowlami. Do klasy II należą wszystkie grunty orne z wyjątkiem zaliczonych do klasy poprzedniej tudzież do klasy V w punkcie a). Do klasy III należą łąki, dające dwa lub więcej zbiorów siana na rok. Do klasy IV należą łąki, dające jeden zbiór siana na rok. Do klasy V należą: a) grunty orne z powodu małej swej urodzajności zasiewane tylko co lat trzy, albo na-

ZAKŁADY PRZEMYSŁU BAWEŁNIANEGO **Juliusza Kindermana** Spółka Akcyjna w Łodzi. Rok zał. 1892. Adr. telegr. „JUKA"
Zarząd i biuro sprzed.: Piotrkowska 139, Tel. 195-56 195-57. Zakłady przemysłowe, ul. Łąkowa 23/25 Tel. 209-93
PRZĘDZALNIA, TKALNIA, WYKOŃCZALNIA, FARBIARNIA, BIELNIK I DRUKARNIA.

wet co lat sześć, żytem lub gryką, b) pastwiska, z których właściciele dóbr korzystają wyłącznie lub wspólnie z włościanami i c) leśne przestrzenie, krzaki i zarośla".

2) „Załącznik do art. 170. Klasa I. Grunty, znajdujące się pod zabudowaniami i placami siedzibnymi, ogrody warzywne i owocowe, grunty orne najlepsze (pszenne). Klasa II. Grunty orne dobre i średnie (żytnie). Klasa III. Łąki. Klasa IV. Lasy, zarośla, krzaki, pastwiska, wygony, grunty orne z powodu małej swej urodzajności obsiewane co lat trzy lub sześć". (Teksty powyższe podałem według wydawnictwa z 1937 r. J. Rejsa, Naczelnika wydziału w Ministerstwie Skarbu i L. Stolzenwaldta, Inspektora w Ministerstwie Skarbu p. t. „Zbiór przepisów o państwowym podatku gruntowym"). Uzupełnieniem podziału gruntów na klasy zajmuje się rozporządzenie wykonawcze do dekretu stanowiąc, że grunty pod wodami zamkniętymi zalicza się do V klasy taryfy dworskiej, względnie IV klasy taryfy włościańskiej. Jednakże grunty, „pod sztucznie nawodnionymi stawami", opłacające podatek gruntowy według taryfy dworskiej — zalicza się do IV klasy tej taryfy. Następnie zarządzeniem Ministerstwa Skarbu z dnia 26 sierpnia 1938 r. L. D. V. 15936/3/38 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 24, poz. 611) grunty kolejowe, podlejące podatkowi gruntowemu, zostały zaliczone do klasy V taryfy dworskiej.

W wyżej podanej zasadzie podziału gruntów na dworskie i włościańskie rozporządzenie wykonawcze wprowadziło pewną korekturę stanowiąc, że grunty podatkowych jednostek indywidualnych, powstałych na skutek scalenia gruntów włościańskich podatkowych jednostek zbiorowych, zalicza się do gruntów włościańskich, chociażby wskutek scalenia do obszarów scalonych weszły również grunty dworskie. Grunty zaś włościańskie, z tego samego powodu odstąpione właścicielowi gruntów dworskich, zalicza się do gruntów dworskich. W podobny sposób postępuje się przy opodatkowaniu gruntów podatkowych jednostek zbiorowych, zaliczonych do gruntów dworskich. Grunty dworskie zaś, które przeszły na własność posiadaczy gruntów włościańskich za zrzeczenie się służebności gruntowych, zaliczyło natomiast rozporządzenie do gruntów włościańskich.

Dekret — celem usunięcia mogących powstać wątpliwości co do gruntów w miastach wydzielonych i w Warszawie — zawiera przepis następujący: „Grunty na obszarze miast, wydzielonych z powiatowych związków samorządowych, podlegają państwowemu podatkowi gruntowemu według taryfy dla gruntów dworskich tego powiatu, z którego zostały wydzielone; grunty na obszarze m. st. Warszawy opodatkowuje się według taryfy dla gruntów dworskich w powiecie warszawskim".

Ważnym jest z punktu widzenia interesów płatników, przepis dekretu, który od 1937 roku wprowadził opodatkowanie łąk dwukośnych, a więc zaliczonych do klasy III, według taryfy dla IV klasy gruntów dworskich.

Wysokość podatku z 1 hektara w każdej klasie i dla każdego powiatu oraz osobno dla gruntów dworskich i osobno dla gruntów włościańskich, t. z. taryfę dla gruntów dworskich i taryfę dla gruntów włościańskich, zawiera załącznik do art. 3 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej o zmianie przepisów o państwowym podatku gruntowym. Największy podatek z 1 hektara gruntów dworskich przypada w powiecie błońskim i grójeckim woj. warszawskiego i wynosi: w kl. I — 10,46 zł, w kl. II — 4,57 zł, w kl. IV—5,89 zł i w kl. V—1,31 zł, najniższy zaś podatek z takich samych gruntów pobierany jest w powiecie radzyńskim i włodawskim woj. lubelskiego, a mianowicie: 4,40 zł, w klasie pierwszej, 1,94 zł w klasie drugiej, 2,46 zł w klasie czwartej i 0,57 zł w klasie piątej. Z gruntów włościańskich natomiast największy podatek z 1 hektara wynosi w klasie I —10,34 zł, w klasie II — 4.57 zł, w klasie III — 5,77 zł i w klasie IV—1,32 zł dla powiatu błońskiego, grójeckiego, łowickiego, sochaczewskiego, a także warszawskiego — w woj. warszawskim, podczas gdy najmniejszy podatek jest również w powiecie włodaw-

skim i radzyńskim i wynosi w klasie I — 4,29 zł, w klasie II — 1,83 zł, w klasie III — 2,46 i w klasie IV — 0,51 zł.

Uważam za konieczne dodać jeszcze, że przez b. Królestwo Polskie rozumie się obszar województwa kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego i warszawskiego, m. st. Warszawy, powiatów: augustowskiego, łomżyńskiego, ostrowskiego, ostrołęckiego, suwalskiego, szczuczyńskiego i wysokomazowieckiego w województwie białostockim, włocławskiego, nieszawskiego, lipnowskiego i rypińskiego w województwie pomorskim oraz kaliskiego, kolskiego, konińskiego i tureckiego w województwie poznańskim.

Ziemie Wschodnie

Na ziemiach wschodnich, na które składają się obszary: województwa wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: białostockiego, bielskiego, sokólskiego, wołkowyskiego i grodzieńskiego w województwie białostockim, podlegające podatkowi grunty zostały podzielone na dwie kategorie. Do pierwszej kategorii zostały zaliczone grunty pod budynkami, grunty orne (uprawne), łąki, ogrody i sady, a do drugiej — stawy, grunty błotniste, pastwiska, tudzież grunty pod wodami. W drodze wyjątku — na zasadzie okólnika Ministerstwa Skarbu L. D. V. 1965/IV z dnia 21 listopada 1927 r. — błotniste łąki, dające trawy kwaśne, małowartościowe, które przy tym nie zawsze mogą być koszone z powodu zalewu wodą, zostały zaliczone także do II kategorii. Dla każdej kategorii, oddzielnie w każdym powiecie ustalone zostały w załączniku do art. 4 dekretu stawki z 1 ha w złotych. Najwyższe stawki mają powiaty: dubieński, krzemieniecki i zdołbunowski w woj. wołyńskim, a mianowicie dla I kategorii — 2,75 zł i dla II kategorii — 0,55 zł, zaś najniższe — powiat koszyrski i piński w woj. poleskim i wynoszą one dla I kategorii — 0,95 zł oraz dla II kategorii — 0,19 zł. Ani podział gruntów na kategorie, ani stawki z 1 ha nie służą do wymiaru podatku dla indywidualnej lub zbiorowej jednostki podatkowej, na ich podstawie oblicza się ogólną sumę podatku gruntowego od wszystkich gruntów w powiecie (kontyngent podatku). Sumę tę otrzymuje się z przemnożenia ilości (powierzchni) gruntów w całym powiecie w każdej kategorii przez odpowiednie stawki; ilość zaś gruntów tworzą wszystkie grunty, podlegające państwowemu podatkowi gruntowemu w gminach wiejskich i miejskich, nie wyłączając miast wydzielonych, oraz grunty pod lasami ochronnymi. Obliczony w ten sposób kontyngent podatku jest rozkładany pomiędzy indywidualne i zbiorowe jednostki podatkowe przez specjalny organ, składający się z elementu obywatelskiego i urzędniczego, t. z. komisje repartycyjne. O zasadach rozdziału podatku będzie mowa w części omawiającej wymiar podatku.

Progresja i degresja

Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej o zmianie przepisów o państwowym podatku gruntowym utrzymał w mocy oddzielny dodatek do państwowego podatku gruntowego (progresję) i ulgi w tymże podatku (degresję) wprowadzone ustawą z dnia 15 czerwca 1923 roku (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 505), z równoczesnym rozszerzeniem degresji na obszar ziem wschodnich, gdzie do 1936 r. nie była stosowana na podstawie wyraźnego przepisu wspomnianej ustawy.

Progresję opłacają wszyscy płatnicy, dla których roczny wymiar z ich gruntów, położonych w granicach jednego powiatu wynosi więcej niż 110 złotych. Grunty, położone w granicach miast wydzielonych dla ustalenia obowiązku opłacania progresji i jej wysokości traktuje się jako grunty położone w granicach powiatów, z których miasta te zostały wydzielone. Wysokość progresji poczynając od 10%, wzrasta aż do 100% rocznego podatku. Szczegółowa tabela wysokości progresji mieści się w art. 7 dekretu i przedstawia się następująco. Od płatników, którzy od swych gruntów położonych w granicach jednego powiatu opłacają rocznie:

więcej	niż	110	zł	do	200	zł	progresja	wynosi	10%	tego podatku
„	„	200	„	„	550	„	„	„	20%	„ „
„	„	550	„	„	1.250	„	„	„	30%	„ „
„	„	1.250	„	„	2.650	„	„	„	40%	„ „
„	„	2.650	„	„	4.400	„	„	„	50%	„ „
„	„	4.400	„	„	6.150	„	„	„	60%	„ „
„	„	6.150	„	„	8.800	„	„	„	80%	„ „
	więcej	niż	8.800	„		„	„	„	100%	„ „

Jeżeli posiadłość ziemska — mówi dekret — stanowiąca jednostkę podatkową, należy do kilku współwłaścicieli, z których każdy ma swą część faktycznie wydzieloną i „samoistnie" gospodarowaną, wówczas progresję oblicza się dla każdego współwłaściciela oddzielnie, t. z. każdego ze współwłaścicieli traktuje się w tym przypadku tak, jak osobnego (oddzielnego) płatnika.

Z ulgi (degresji) natomiast korzystają płatnicy, którzy od swych gruntów, położonych w granicach jednej gminy opłacają podatek gruntowy w wysokości do 35 złotych rocznie. I tak: od opłacających do 10 zł włącznie — pobiera się 50% tego podatku t. j. opłacają oni tylko II ratę podatku, a od opłacających więcej niż 10 zł do 35 zł włącznie — pobiera się 80% tego podatku, t. j. opłacają oni 60% pierwszej raty oraz w pełnej wysokości II ratę. Degresji nie przyznaje się tym płatnikom, których grunty są położone w promieniu 10 km od miast, liczących ponad 100.000 mieszkańców według stanu stwierdzonego przez zarządy miast na dzień 31 grudnia roku, poprzedzającego rok podatkowy. W przypadku, gdy płatnik w granicach jednej gminy posiada kilka posiadłości, przy czym jedne są położone w promieniu do 10 km włącznie od wspomnianych miast, inne zaś w odległości większej — to w celu określenia degresji bierze się pod uwagę wszystkie posiadłości, lecz ulgę stosuje się tylko do tych drugich posiadłości.

Od podanych zasad rozporządzenie wykonawcze wprowadziło wyjątek dla gruntów państwowych. Mianowicie w celu obliczenia progresji lub degresji—za oddzielnych płatników uważa się odrębne działy administracji państwowej oraz każdą instytucję (przedsiębiorstwo) państwową, „wyposażoną w odrębną od Skarbu Państwa osobowość prawną". Szczególny przypadek obliczenia progresji normuje okólnik Ministerstwa Skarbu L. D. V. 12650/3/38 z dnia 26 sierpnia 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 24, poz. 610), który wychodząc z przepisów art. 11 i 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 maja 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 435) w brzmieniu ustawy z 29 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 191) — uznał za odrębny dział administracji państwowe zakłady chowu koni i polecił dla celów obliczenia progresji nie łączyć kwot podatku, przypadającego od ich gruntów, z kwotami podatku, jakie przypadają z majątków państwowych, administrowane przez Lasy Państwowe. Zarządzenie to staje się o tyle zrozumiałe, o ile pamięta się, że naczelną władzą dla państwowych zakładów chowu koni i dla Lasów Państwowych jest Minister Rolnictwa i Reform Rolnych, a wobec tego jedne i drugie mogły być traktowane łącznie, jako jeden dział administracji państwowej.

Wymiar podatku

Władzami powołanymi do wymiaru podatku gruntowego są zasadniczo urzędy skarbowe, które na obszarze, na którym nie ma katastru gruntowego, mają obowiązek prowadzić stałą ewidencję gruntów w ich okręgach na przepisanym wzorze, obejmującą

zarówno grunty podlegające państwowemu podatkowi gruntowemu, jak i od tego podatku zwolnione. Wszelkie zmiany, jakie zachodzą w osobach właścicieli, w powierzchni jednostek podatkowych, klasyfikacji gruntów itd. muszą być uwidocznione w ewidencji na podstawie decyzji urzędu skarbowego lub izby skarbowej, opartej na dowodach przedstawionych przez osoby zainteresowane albo nadesłane przez inne władze lub urzędy w przypadkach w rozporządzeniu wykonawczym przewidzianych. Zwolnienia od państwowego podatku gruntowego są przyznawane przez władze skarbowe na podstawie:

a) własnych materiałów co do gruntów, podlegających podatkowi od nieruchomości,

b) zawiadomień lub zaświadczeń właściwych władz co do gruntów pod cmentarzami, gruntów i lasów pozostających w zarządzie wojska, gruntów osad objętych postępowaniem scaleniowym lub powstałych w wyniku scalenia, nieużytków zamienionych na użytki, lasów ochronnych i co do lasów, zwolnionych od podatku na lat 30 względnie 50,

c) deklaracji osób zainteresowanych a popartych dowodami, umożliwiającymi stwierdzenie okoliczności, uzasadniających zwolnienie co do gruntów, należących do uznanych wyznań, z których dochody są przeznaczone stale i wyłącznie na cele kultu religijnego, co do gruntów pod torami kolejowymi oraz publicznymi drogami, placami i parkami i wreszcie co do gruntów użytkowanych przez publiczne szkoły powszechne i t. d., jak w części „Zwolnienia od podatku".

Na podstawie tych materiałów względnie danych katastru gruntowego urzędy skarbowe dokonują wymiaru podatku zasadniczo w terminie do dnia 31 marca każdego roku w specjalnych księgach, t. z. rejestrach wymiarowych o ustalonym przez rozporządzenie wykonawcze wzorze. O dokonanym wymiarze za pomocą nakazu płatniczego zawiadamiają tylko płatników, opłacających progresję i podatkowe jednostki zbiorowe. Sposób zawiadomienia innych płatników ustala dyrektor izby skarbowej w porozumieniu z wojewodą. Szczegółowe prace wymiarowe różnią się w poszczególnych dzielnicach i dlatego przedstawione będą według dzielnic. Wymierzony za rok podatkowy (kalendarzowy) podatek płatny jest w dwóch równych ratach: do dnia 30 kwietnia i do 15 listopada.

Dzielnice (b. zabór austriacki i pruski), posiadające kataster gruntowy: Na tym obszarze działy katastralne urzędów skarbowych dostarczają referatom wymiarowym tych urzędów wszelkie dane potrzebne do wymiaru podatku, tak, że referaty wymiarowe obliczają tylko podatek od dochodu katastralnego względnie od podatku katastralnego, obliczają progresję i degresję oraz przyznają zwolnienia dla lasów ochronnych, ponieważ zwolnienie od podatku z innych powodów jest w odpowiedni sposób oznaczone w księgach katastralnych.

B. Królestwo Polskie: Wymiaru państwowego podatku gruntowego dla podatkowych jednostek indywidualnych i zbiorowych dokonują urzędy skarbowe na podstawie klasyfikacji gruntów tych jednostek, uwidocznionych w t. z. ewidencji gruntów. Za zwyczaj klasyfikacja taka pochodzi jeszcze z czasów b. władz zaborczych i obecnie zasadniczo zmienianą być nie może, a to z tego względu, że jej podstawą prawną są przepisy rosyjskiej ustawy o podatkach bezpośrednich (tom V Zb. pr. ros.), które dopuszczają możność generalnej reklasyfikacji gruntów, lecz na podstawie ogólnego „zarządzenia rządu". Takiego natomiast zarządzenia nie ma. Ściśle zastosowanie się do literalnego

M. L. WEITZ wyprawialnia skór i pracownia kuśnierska
HURT SKŁAD FUTER DETAL Kołomyja, Rynek 17
Konto P.K.O. Warszawa 154.247. Tel. Nr 106

brzmienia przepisu stwarzało częstokroć sytuacje, których rozwiązanie bez przeprowadzenia klasyfikacji byłoby niemożliwe, a które wymagały rozwiązania bądź ze względu na interes Skarbu Państwa, bądź na ważny interes strony. Dlatego też rozporządzenie wykonawcze dopuściło możność przeprowadzenia klasyfikacji, ale tylko w szczególnie ważnych i wyraźnie wskazanych przypadkach. Mianowicie można dokonać klasyfikacji gruntów, jedynie w przypadku:

a) indywidualnego opodatkowania posiadaczy gruntów w podatkowych jednostkach zbiorowych po dokonaniu scalenia tych gruntów oraz w razie utworzenia (wydzielenia) jednostki indywidualnej z jednostki zbiorowej.

b) przyłączenia części gruntów jednostki podatkowej, opodatkowanej według taryfy dworskiej, do jednostki podatkowej, opodatkowanej według taryfy włościańskiej i odwrotnie (przy zamianie gruntów, przy likwidacji służebności ciążących na gruntach dworskich),

c) przyznania ustawowego zwolnienia dla części gruntów jednostki podatkowej,

d) zbycia — nabycia lub zamiany części gruntów jednostki podatkowej,

e) ujawnienia gruntów nieopodatkowanych.

Klasyfikacji gruntów w wskazanych przypadkach dokonują urzędy skarbowe zarówno z własnej inicjatywy (z urzędu), jak i na wniosek płatników. Obowiązek przeprowadzenia z urzędu klasyfikacji ciąży na urzędach skarbowych w odniesieniu do przypadków wymienionych pod lit. a) i e). Przeprowadzając klasyfikację władze skarbowe muszą przestrzegać następujących zasad:

1) klasyfikacja gruntów w terenie nie powinna być przeprowadzana, jeżeli istnieje możliwość dokonania jej na podstawie deklaracji płatnika i posiadanych przez urząd skarbowy materiałów, np. w razie: a) zbycia — nabycia lub zamiany części gruntów jednostki podatkowej, jeżeli zbywca i nabywca złożą wspólną deklarację, podającą klasy zbywanych — nabywanych lub zamienianych gruntów, b) zastosowania zwolnienia 30-letniego dla gruntów sztucznie zalesionych i posiadania danych o powierzchni i sposobie użytkowania tych gruntów przed zalesieniem, a następnie c) zwolnienia od podatku lub opodatkowania małych powierzchni gruntów; rozporządzenie nie określiło bliżej tej „małej powierzchni gruntów" zostawiając swobodę działania organom skarbowym, a tym samym dając możność uwzględniania lokalnych stosunków;

2) klasyfikacja gruntów w terenie powinna być zasadniczo ograniczona tylko do części powierzchni gruntów, podlegających odrębnemu opodatkowaniu (przy zbyciu, zamianie) lub zwolnieniu od podatku, w tych przypadkach klasyfikacja powinna być przeprowadzona w granicach dotychczasowych klas gruntów jednostki podatkowej, z której część gruntów została wydzielona. To ostatnie zastrzeżenie należy rozumieć w ten sposób: z majątku A — powierzchni 500 ha, z których zaliczono do kl. I — 50 ha, do kl. II — 300 ha, do kl. III — 50 ha, do kl. IV — 30 ha i do kl. V — 70 ha, sprzedano obszar 60 ha, jako kolonię B. Po dokonanej klasyfikacji zaliczono grunty kolonii B. do kl. I, w ilości 3 ha, do kl. II — 40 ha, do kl. III — 4 ha, do kl. IV — 2 ha, do kl. V 1 ha, a zatem,aby zaliczenie pozostałych gruntów w majątku A do poszczególnych klas odpowiadało omawianemu zastrzeżeniu muszą one być zaliczone w ilości 47 ha do klasy pierwszej, 260 ha do klasy drugiej, 46 ha do klasy trzeciej, 28 ha do klasy czwartej i 69 ha do klasy piątej, ponieważ wówczas suma hektarów w poszczególnych klasach majątku A i kolonii B równać się będzie ilości hektarów w tych samych klasach pierwotnej klasyfikacji majątku A.

Klasyfikacji w przypadkach dozwolonych dokonują komisje, powoływane każdorazowo przez urząd skarbowy, w składzie: delegata urzędu skarbowego jako przewodniczącego, wójta gminy lub jego zastępcy, sołtysa danej gromady oraz dwóch rolników

spośród płatników podatku gruntowego w danej gminie. Dla ustalenia powierzchni klasyfikowanego gruntu może być powołany w charakterze biegłego mierniczy, przy czym koszty jego powołania, o ile na wniosek płatnika dokonuje się klasyfikacji w terenie, ponosi płatnik stosownie do art. 66 § 3 ordynacji podatkowej.

Jeżeli klasyfikacja w terenie dokonuje się na wniosek płatnika, oczywiście w przypadkach dozwolonych, płatnik ma obowiązek złożyć urzędowi skarbowemu w wyznaczonym przez tenże urząd terminie, nie krótszym niż 14 dni, deklarację na specjalnym druku, zawierającą dane o sposobie użytkowania i klasach gruntów, podlegających klasyfikacji. W dalszym ciągu tego przepisu (§ 23) rozporządzenie wykonawcze powiada, że deklaracja taka powinna być złożona także w przypadkach klasyfikacji gruntów z urzędu z tym, że jednakże wówczas niezłożenie deklaracji w wyznaczonym terminie nie wstrzymuje klasyfikacji. A contrario — niezłożenie deklaracji, o której mowa, w przypadku przeprowadzania klasyfikacji na wniosek płatnika — wstrzymuje jej dokonanie. Wydaje się być trafnym wniosek, że wstrzymanie dokonania klasyfikacji trwa do czasu złożenia przez płatnika wymaganej deklaracji. O dniu mającego być przeprowadzenia klasyfikacji gruntów na miejscu (w terenie) zawiadamia się płatników co najmniej na 7 dni przed tym dniem. Na podstawie wyników badania gruntów na miejscu komisja mocą uchwały zalicza grunty do odpowiednich klas, kierując się przepisami załączników do art. 127 względnie 170 rosyjskiej ustawy o podatkach bezpośrednich, a z uchwały spisuje się odpowiedni protokół, który powinien być podpisany przez członków komisji. O uchwale komisji zawiadamia się właścicieli (posiadaczy) klasyfikowanych gruntów w ciągu 7 dni po dokonanej klasyfikacji, a ci mają prawo przeciw uchwale wnosić zażalenia w ciągu 14 dni po doręczeniu zawiadomienia. Zażalenia wnosi się za pośrednictwem urzędu skarbowego do izby skarbowej, której postanowienia są ostateczne.

Jak to już było powiedziane — na podstawie klasyfikacji gruntów urzędy skarbowe dokonują wymiaru podatku gruntowego dla indywidualnych i zbiorowych jednostek podatkowych według stanu na dzień 1 stycznia roku podatkowego, przy czym dla indywidualnych jednostek obliczają one równocześnie progresję względnie degresję. W tym celu urzędy skarbowe prowadzą specjalne rejestry wymiarowe. Dokonanie wymiaru powinno być zakończone do dnia 31 marca każdego roku.

Wymierzenie podatku podatkowej jednostce zbiorowej a właściwie jej uczestnikom dokonuje się w sposób odmienny. Mianowicie w terminie do 1 lutego roku podatkowego urzędy skarbowe obowiązane są zawiadomić (w formie wykazu) — na podstawie ewidencji gruntów — zarządy gmin o kwotach państwowego podatku gruntowego na dany rok podatkowy, jakie przypadać będą dla poszczególnych jednostek zbiorowych. Na podstawie tych zawiadomień zarządy gmin dokonują rozkładu podatku pomiędzy poszczególnych uczestników jednostek zbiorowych po uprzednim wysłuchaniu — jak mówi rozporządzenie wykonawcze — opinii dwóch płatników podatku gruntowego z danej gminy oraz dwóch uczestników danej jednostki zbiorowej, których zarząd gminy powołuje we własnym zakresie, nie będąc ograniczonym w wyborze jakimiś szczególnymi kwalifikacjami tych osób. Rozkładu podatku (wymiaru) — pomiędzy uczestników jednostek zbiorowych — zarządy gmin dokonują w zależności od ilości posiadanych przez każdego z nich gruntów z uwzględnieniem wartości, przychodowości lub klas podatkowych tych gruntów oraz stosując się do następujących wymagań rozporządzenia wykonawczego. A mianowicie: 1) ogólna suma podatku, wymierzonego na podatkową jednostkę zbiorową, powinna być w całości rozłożona pomiędzy uczestników tej jednostki, 2) przeciętne (średnia arytmetyczna) obciążenie jednego hektara opodatkowanych gruntów u poszczególnego uczestnika nie może przewyższać półtorakrotnego obciążenia jednego hektara gruntów tejże jednostki podatkowej w danym roku podatkowym. Najczęściej spotykanym sposobem rozkładu podatku jest wyznaczenie go na podstawie ilości ha i średniej arytmetycznej stawki, którą otrzymuje się przez podzielenie ogólnej sumy podatku, wymierzonego przez urząd skarbowy jednostce podatkowej, przez ilość podlegających podatkowi gruntów tejże jednostki.

Inaczej mówiąc urząd skarbowy wyznacza dla podatkowej jednostki zbiorowej kontyngent podatku, który pomiędzy poszczególnych płatników (uczestników jednostki) rozkłada zarząd gminy.

Wyniki rozkładu (sumy wymierzonego każdemu uczestnikowi podatku) wpisują zarządy gmin do t.zw. list rozkładu podatku gruntowego, sporządzanych w dwóch egzemplarzach, z których jeden przesyłają urzędowi skarbowemu w terminie 14 dni od otrzymania zawiadomienia o sumie podatku, przypadającego na jednostkę zbiorową, tj. zasadniczo do dnia 15 lutego każdego roku. Do list tych dołączają zarządy gmin odpis protokułu z dokonanego rozkładu, tj. z opinii wyżej wspomianych osób przez zarząd gminy powoływanych. Po otrzymaniu list rozkładu urzędy skarbowe konfrontują je z posiadanymi materiałami, badając prawidłowość rozkładu podatku oraz doszukując się uczestników, którzy posiadają podlegające podatkowi grunty w innych gminach powiatu, a to celem stwierdzenia czy z tego powodu uczestnik nie jest pozbawiony prawa do degresji, jeżeli ewentualnie opłaca progresję od gruntów w innych gminach lub jeżeli suma podatku z gruntów w jednej gminie, lecz w różnych zbiorowych jednostkach albo opodatkowanych indywidualnie, przekracza normy rocznego podatku przewidziane dla degresji. Z tego samego powodu może okazać się, iż uczestnikowi przysługuje mniejsza degresja. Swoje uwagi odnotowuje urząd skarbowy w listach rozkładu i zwraca je zarządowi gminy, który ostatecznie oblicza degresję oraz jeden egzemplarz listy rozkładu zwraca urzędowi skarbowemu. Na podstawie listy rozkładu urzędy gminne zawiadamiają zainteresowanych w sposób w danej gminie przyjęty o wysokości wymierzonego (rozłożonego) na dany rok podatku, w każdym razie zawiadomienie to powinno być zakończone do dnia 31 marca każdego roku.

W przypadku dokonania dodatkowego wymiaru podatku gruntowego dla podatkowej jednostki zbiorowej zarząd gminy obowiązany jest przeprowadzić w terminie 30 dni od daty zawiadomienia urzędu skarbowego uzupełniający rozkład podatku dla uczestników tejże jednostki.

Kwoty podatku gruntowego, odpisane z powodu uwzględnienia odwołań uczestników podatkowej jednostki zbiorowej, zarządy gmin rozkładają na pozostałych uczestników i pobierają wraz z drugą ratą. Jeżeli jednak odwołania zostaną rozpatrzone po 15 października roku podatkowego, którego dotyczą, wówczas kwoty, o których mowa, powinny być rozłożone w następnym roku podatkowym i pobrane wraz z pierwszą ratą.

Wyżej powiedziane zostało, że urząd skarbowy bada prawidłowość rozkładu podatku, obecnie należy dodać jeszcze, że bada również prawidłowość obliczenia degresji na podstawie powtórnie otrzymanych list rozkładu. W razie stwierdzenia uchybień, tj. dokonania rozkładu lub obliczenia degresji niezgodnie z obowiązującymi przepisami, dyrektor izby skarbowej na wniosek urzędu skarbowego ma prawo uchylić dokonany rozkład podatku i zarządzić ponowny rozkład.

Ziemie wschodnie. Zgodnie z zasadą dekretu kontyngent podatku na powiat ustala się na podstawie ilości gruntów, podlegających podatkowi gruntowemu i przeciętnych stawek. Ilość gruntów według stanu na 1 stycznia roku podatkowego podaje urząd skarbowy do wiadomości izby skarbowej w terminie do dnia 15 stycznia każdego roku, która też oblicza kontyngent na poszczególne powiaty. Rozkładu kontyngentu na poszczególne jednostki podatkowe (zbiorowe i indywidualne) dokonują urzędy skarbowe przy współudziale powiatowych komisyj repartycyjnych. Zakres działania komisji re-

partycyjnej obejmuje z zasady jeden powiat łącznie z miastami wydzielonymi, a znajdującymi się w jego granicach. Jeżeli na obszarze działania powiatowej komisji repartycyjnej znajduje się kilka urzędów skarbowych — komisja czynna jest przy urzędzie powiatowym. Jeżeli zaś na obszarze komisji repartycyjnej jest więcej niż jeden powiatowy urząd skarbowy, wówczas urząd, przy którym komisja jest czynna, wyznacza dyrektor izby skarbowej.

W skład powiatowej komisji repartycyjnej wchodzą: 1) naczelnik lub zastępca naczelnika urzędu skarbowego, przy którym komisja jest czynna — jako przewodniczący i 2) czterej członkowie i tyluż zastępców, powołani z pośród płatników podatku gruntowego. Członków i zastępców powołuje dyrektor izby skarbowej na okres 3 lat podatkowych na wniosek właściwego naczelnika urzędu skarbowego. Dwóch członków i tyluż zastępców powołuje się z listy, przedstawionej przez izbę rolniczą — pozostałych członków i zastępców z listy, przedstawionej przez wydział powiatowy. W jednym i drugim przypadku jeden członek (zastępca) ma być przedstawicielem mniejszej własności, drugi — większej. Jeżeli na obszarze działania powiatowej komisji repartycyjnej znajduje się miasto wydzielone — do składu komisji powołuje się nadto dwóch członków i tyluż zastępców z pośród płatników podatku gruntowego. Kandydatów na członków i zastępców komisji repartycyjnej przedstawiają odpowiednio w podwójnej ilości izby rolnicze, wydziały powiatowe i zarządy miast wydzielonych, w terminach wyznaczonych im przez urząd skarbowy.

Członkami (zastępcami) mogą być tylko obywatele Rzeczypospolitej, którzy ukończyli 30 rok życia, korzystają z pełni praw obywatelskich i cywilnych i którzy nie byli karani za przestępstwa na szkodę Skarbu Państwa.

Mandaty członków (zastępców) komisyj repartycyjnych wygasają:

1) w razie nieprzybycia na dwa kolejne posiedzenia komisji bez należytego usprawiedliwienia,

2) w razie utraty warunków piastowania mandatu jak wyżej.

O wygaśnięciu mandatu orzeka dyrektor izby skarbowej.

O dniu posiedzenia komisji repartycyjnej przewodniczący powinien zawiadomić członków przynajmniej na 7 dni przed tym, a członkowie powinni bezzwłocznie usprawiedliwić niemożność przybycia. Jeżeli pozostało dość czasu, przewodniczący zaprasza zastępcę członka. Dla prawomocności uchwał potrzebna jest obecność co najmniej dwóch członków oprócz przewodniczącego. Uchwały w komisji zapadają bezwzględną większością głosów członków, biorących udział w głosowaniu, przy czym przewodniczący nie głosuje, lecz jedynie rozstrzyga w razie równości głosów. Z obrad i uchwał komisji spisuje się protokół, który podpisuje przewodniczący, co najmniej dwóch członków obecnych na posiedzeniu i protokólant.

Uchwały o zasadach rozkładu kontyngentu na poszczególne jednostki podatkowe zapadają na podstawie materiałów i projektów, opracowanych przez urząd skarbowy. Wprawdzie rozporządzenie wykonawcze podaje te zasady, jako obowiązujące komisje repartycyjne, ale — ponieważ projekt urzędu skarbowego musi być również opracowany zgodnie z owymi zasadami — będą one podane wśród warunków, jakie urząd skarbowy musi dopełnić podczas opracowania projektu.

Urząd skarbowy zbiera więc niezbędne materiały i przy współudziale biegłych opracowuje:

Cegielnia i Skład wszelkich materiałów budowlanych
Cegielnia w Buszkowicach
Telefon 1581
JÓZEF FREUDENHEIM Przemyśl
Biuro i Skład: Kopernika 25
Telefon 1407

1) projekt podziału powiatu na rejony ekonomiczne w zależności od warunków naturalnych i gospodarczych jak: klimat, rzeźba terenu, urodzajność gleby, stan dróg, przeciętny poziom kultury rolnej, rynki zbytu itd.; granice rejonów ekonomicznych powinny być dokładnie oznaczone przez wskazanie, które jednostki podatkowe należą do odpowiedniego rejonu;

2) dla każdego rejonu przeciętne stawki podatku z 1 hektara, zróżniczkowane według poszczególnych kategorii użytków, bądź rodzajów użytków, podanych w taryfie, która zawiera stawki dla obliczenia kontyngentu. A więc zasadniczo grunty dzielone są na dwie kategorie, z których pierwsza ma trzy, a druga — cztery rodzaje użytków. W pierwszej kategorii rodzajami użytków są: a) grunty uprawne (orne), b) łąki i c) sady i ogrody, w drugiej zaś — a) lasy z podziałem na lasy, objęte normalną gospodarką leśną i na lasy mniej lub wcale nie dochodowe z przyczyn od właściciela niezależnych, b) pastwiska, c) grunty błotniste i d) grunty pod wodami zamkniętymi z podziałem na grunty pod wodami, na których prowadzi się gospodarstwo rybne i na grunty pod pozostałymi wodami. Wskazany podział na rodzaje użytków może być zmieniany przez wyodrębnienie specjalnych rodzajów, przynoszących szczególne korzyści gospodarcze, bądź wyjątkowo mało urodzajnych (wydajnych).

Zaprojektowanie stawek podatku, o czym mowa wyżej w pkt. 2, przeprowadza urząd skarbowy w następujący sposób. Przede wszystkim przy współudziale biegłych ustala się liczby, zwane również mnożnikami, które wyrażają stosunek, w jakim do siebie pozostaje wartość albo przychód 1 hektara gruntów tego samego rodzaju (lub tej samej grupy różnych rodzajów użytków) w różnych rejonach ekonomicznych z tym, że za podstawę obliczenia przyjmuje się 1 ha gruntów danego użytku z rejonu, który ma podlegać najniższemu obciążeniu podatkiem gruntowym. Następnie ustala się wysokość stawki (przeciętnej) podatku dla 1 hektara danego rodzaju użytków w rejonie o najniższym obciążeniu oraz dla pozostałych rejonów zastosowanie posiadanych już mnożników. Ustalenie zaś stawki podatku w rejonie o najniższym obciążeniu podatkiem odbywa się taką drogą: iloczyn — otrzymany z przemnożenia ogólnej ilości hektarów tego samego rodzaju gruntów użytkowych z wszystkich rejonów w powiecie przez przeciętną stawkę z taryfy do art. 4 dekretu dla tego rodzaju gruntów w odpowiednim powiecie — dzieli się przez sumę iloczynów, jakie otrzyma się z przemnożenia ilości tych samych gruntów w każdym rejonie przez właściwy dla każdego rejonu mnożnik. Otrzymywane kwoty przeciętnych stawek zaokrągla się do pełnych groszy; części mniejsze od pół grosza odrzuca się. Jeżeli w wyniku zaokrąglenia stawek powstanie w kontyngencie rozłożonym niedobór lub nadwyżka — wówczas komisja repartycyjna obniża lub zwiększa według własnego uznania kwoty podatku dla niektórych jednostek podatkowych.

Przykład, jaki podaje rozporządzenie wykonawcze, ułatwia zrozumienie tych dość skomplikowanych obliczeń. W powiecie znajduje się 31.000 ha gruntów ornych, a stawka z załącznika do art. 4 dekretu wynosi dla 1 hektara gruntów ornych — 1,50 zł. Powiat podzielono na pięć rejonów gruntów ornych i zaliczono w rejonie A — 10.000 ha, w rejonie B — 10.000 ha, w rejonie C — 6.000 ha, w rejonie D — 1.000 ha i w rejonie E — 4.000 ha. Stosunek pomiędzy wartością 1 hektara tych gruntów z rejonów B, C, **D i E do takiejże wartości z rejonu A,** (uznany przy współudziale biegłych za rejon mający podlegać najniższemu obciążeniu podatkiem) ustalony został na podstawie opinii (tych samych) biegłych i wyraża się jak: 1 : 1,2 : 1,5 : 1,6 : 2. Zgodnie z tym, co wyżej powiedziane zostało, przeciętna stawka dla rejonu A wynosić będzie

$$\frac{31.000 \times 1{,}5}{(10.000 \times 1) + (10.000 \times 1{,}2) + (6.000 \times 1{,}4) + (1.000 \times 1{,}6) + (4.000 \times 2)} = 1{,}16 \text{ zł}$$

Dla pozostałych więc rejonów stawki podatku wynosić będą:

dla rejonu B = 1,16 × 1,2 = 1,392 zł w zaokrągleniu 1,39 zł
„ „ C = 1,16 × 1,4 = 1,624 „ „ 1,62 zł
„ „ D = 1,16 × 1,6 = 1,856 „ „ 1,86 zł
„ „ E = 1,16 × 2 = 2,32 zł.

Różnica pomiędzy kwotą kontyngentu, otrzymaną z przemnożenia ogólnej ilości gruntów ornych w powiecie przez stawkę z taryfy, a kwotą, otrzymaną przy zastosowaniu obliczonych j. w. stawek wymiarowych.

$$(31.000 \times 1{,}5) - [(10.000 \times 1{,}16) + (10.000 \times 1{,}39) + (6.000 \times 1{,}62) + (1.000 \times 1{,}86) + (4.000 \times 2{,}32)] = 46.500 - 46.360 = 140 \text{ zł}$$

i będzie rozłożona na niektóre jednostki podatkowe według uznania komisji repartycyjnej.

W sposób powyżej opisany projektuje urząd skarbowy stawki (przeciętne) podatku dla 1 hektara poszczególnych rodzajów użytków tej samej kategorii gruntów w granicach tego samego rejonu.

Ustalone w taki sposób stawki nie mogą przekroczyć następujących norm:

a) najwyższe obciążenie jednego ha gruntów nie może być większe od trzykrotnej stawki dla danej kategorii użytków w danym powiecie według taryfy, stanowiącej załącznik do art. 4,

b) maksymalna dopuszczalna rozpiętość między stawkami podatku z jednego hektara gruntów może wynosić jak 2 do 3 dla stawek, ustalonych dla tego samego rodzaju użytków w poszczególnych kolejno rejonach i jak 1 do 2 dla stawek, ustalonych dla poszczególnego rodzaju użytków tej samej kategorii w granicach tego samego rejonu. Przykład: powiat został podzielony na rejony A, B, C i D, a przeciętne stawki podatku z jednego hektara gruntu ustalono z zachowaniem maksymalnej rozpiętości stawek:

Dla rejonu	A	B	C	D
I kategoria:				
rodzaj użytku: grunty orne	1,20	1,40	1,50	2,00
ogrody	1,50	1,80	2,00	2,50
II kategoria:				
rodzaj użytku: grunty błotniste	0,10	0,15	0,20	0,25
pastwiska	0,20	0,28	0,30	0,24

Prócz tego przy projektowaniu i uchwalaniu rozkładu kontyngentu na jednostki podatkowe muszą być przestrzegane następujące zasady:

1) ogólna suma podatku, wyznaczona na powiat (kontyngent) nie może ulec uszczupleniu,

2) przy rozkładzie podatku nie bierze się pod uwagę zwolnień, przysługujących lasom ochronnym, a także i degresji,

3) grunty pod lasami ochronnymi, korzystające z procentowego zwolnienia od podatku, nie mogą być przy rozkładzie podatku obciążone „w silniejszym stopniu", niż sąsiednie grunty leśne, które z takiego zwolnienia nie korzystają.

4) przy zaliczaniu jednostek podatkowych do rejonów ekonomicznych nie uwzględnia się strat i szkód, poniesionych z powodu klęsk żywiołowych.

W pewnych, uzasadnionych przypadkach ustalenia stawek podatku mogą być dokonane w sposób odmienny od opisanego wyżej, lecz tylko za zezwoleniem dyrektora izby skarbowej i pod warunkiem przestrzegania wspomnianych norm i zasad.

Do współdziałania przy opracowaniu projektu rozkładu przez urząd skarbowy powołane są zarządy gmin, które mają obowiązek dostarczenia niezbędnego materiału ewidencyjnego. W tym samym celu urzędy skarbowe mają prawo przesłuchiwać świadków i biegłych oraz żądać wyjaśnień od innych osób, jak: wójtów, sołtysów, agronomów itd.

Opracowany w ten sposób projekt rozkładu podatku przechodzi pod obrady powiatowej komisji repartycyjnej, która może bądź przyjąć projekt, bądź wprowadzić zmiany, bądź go nawet odrzucić; powiatowa komisja repartycyjna korzysta z tych samych uprawnień co i urząd skarbowy. W każdym razie powiatowa komisja repartycyjna jest również związana wymienionymi uprzednio normami i zasadami rozdziału kontyngentu. Uchwalone przez komisję zasady rozkładu kontyngentu obowiązują zasadniczo na jeden rok podatkowy, w latach następnych mogą jednakże być ponownie przyjęte przez komisję repartycyjną. Na podstawie uchwał komisji urzędy skarbowe obliczają podatek gruntowy dla poszczególnych jednostek podatkowych (indywidualnych i zbiorowych) w sposób analogiczny do obowiązującego na ziemiach b. Królestwa Polskiego z następującymi uzupełnieniami. Grunty, nabyte przez uczestników podatkowej jednostki zbiorowej, a znajdujące się poza jej obszarem — dołącza się przy wymiarze podatku do obszaru tejże jednostki, o ile te nabyte grunty znajdują się w granicach tej samej gromady i o ile dla nich nie założono osobnych ksiąg hipotecznych. Jeżeli następnie przy obliczeniu ogólnej sumy państwowego podatku gruntowego lub progresji dla poszczególnych jednostek otrzyma się kwotę złotych z ułamkiem dziesiętnych o więcej niż jednym znaku dziesiętnym, a zarazem setne części złotego wynoszą 5 lub więcej — wówczas zaokrągla się części ułamkowe wzwyż do pełnych dziesiętnych części złotego; w przeciwnym razie setne i dalsze części złotego opuszcza się.

Dodatkowych wymiarów podatku gruntowego dokonują urzędy skarbowe przez zastosowanie przeciętnych stawek, przyjętych przez powiatową komisję repartycyjną na dany rok podatkowy.

Sposób i zasady rozkładu podatku gruntowego, wymierzonego podatkowej jednostce zbiorowej, pomiędzy uczestników tejże jednostki są takie same jak w województwach środkowych (b. Królestwo Polskie).

Nakazy płatnicze i odwołania

Za pomocą nakazów płatniczych urzędy skarbowe zawiadamiają o dokonanym wymiarze podatku gruntowego zbiorowe jednostki podatkowe, płatników indywidualnych, którym wymierzono w stosunku rocznym więcej niż 110 zł, tj. opłacających progresję, a następnie o dodatkowych wymiarach podatku gruntowego lub progresji. Pozostałych płatników o dokonanym im wymiarze podatku gruntowego zawiadamia w sposób, jaki dyrektor właściwej terytorialnie izby skarbowej ustali w porozumieniu z wojewodą. Uczestników podatkowych jednostek zbiorowych zawiadamia się o dokonanym rozkładzie podatku, jak to już wspomniano w części dotyczącej wymiaru podatku, w sposób w danej gminie przyjęty.

Od wymiaru podatku gruntowego przysługuje płatnikom, a więc i uczestnikom podatkowych jednostek zbiorowych, będących sensu strieto płatnikami podatku — prawo odwołania się. Jest tylko ta różnica, że uczestnicy podatkowych jednostek zbiorowych odwołują się od dokonanego rozkładu do urzędu skarbowego, który w tym przypadku jest władzą II instancji, natomiast inni płatnicy odwołują się do izby skarbowej za pośrednictwem urzędu skarbowego.

Okres w ciągu którego można wnosić odwołania wynosi:

a) dla płatników, którzy otrzymują nakazy płatnicze i dla podatkowych jednostek zbiorowych — 30 dni, licząc od następnego dnia po doręczeniu nakazu płatniczego,

b) dla płatników, którzy są zawiadamiani o wymiarze podatku w inny sposób (ustalony przez dyrektora izby skarbowej w porozumieniu z wojewodą) oraz dla uczestników podatkowych jednostek zbiorowych — do końca kwietnia każdego roku podatkowego, o ile zostaną zawiadomieni do 31 marca. W przeciwnym razie termin do wnoszenia odwołań przesuwa się o taką ilość dni, o jaką nastąpiło opóźnienie zawiadomienia o wymiarze podatku, np. o wymiarze podatku zawiadomiono do 20 kwietnia — termin odwoławczy przesuwa się do 20 maja; zawsze pomiędzy datą zawiadomienia o wymiarze pod. gruntowego, a upływem okresu odwoławczego musi upłynąć 30 dni. Z uwagi na strukturę pod. gruntowego — rozp. wykonawcze wprowadziło ograniczenie zakresu zarzutów przeciw wymiarowi, które ulegają rozpatrzeniu przez władze odwoławcze. I tak: na obszarze województw środkowych w odwołaniu nie może być kwestionowane zaliczenie gruntów do poszczególnych klas, na obszarze zaś województw wschodnich — stawki podatkowe, ustalone przez powiatowe komisje repartycyjne. Jeszcze rozleglejsze ograniczenie zarzutów odwołania wprowadziło rozporządzenie wykonawcze na obszarze województw zachodnich i południowych, tj. na obszarze posiadającym kataster gruntowy, przez określenie co może być zaczepione w odwołaniu. Wedle § 77 rozporządzenia wykonawczego prawo odwołania przysługuje jedynie co do:

1) opodatkowania gruntów wolnych od podatku,

2) przyjęcia za podstawę wymiaru kwoty większej od kwoty podatku katastralnego względnie czystego dochodu katastralnego, uwidocznionych w katastrze gruntowym,

3) obliczenia progresji,

4) nieprzyznania degresji lub przyznania jej w rozmiarze niewłaściwym. Z ograniczeń tych wynika, że zarzuty przeciw klasyfikacji gruntów oraz zarzuty niewymienione w p.p. 1—4 mogą być podnoszone tylko poza postępowaniem odwoławczym.

Odwołania podatkowych jednostek zbiorowych, poza ograniczeniami wyżej wskazanymi dla obszaru b. Królestwa Polskiego i województw wschodnich, podlegają jeszcze temu ograniczeniu, że muszą być podpisane przez dwóch przedstawicieli, wybranych przez uczestników tejże jednostki.

Dodatek samorządowy

Na całym obszarze Polski pobierany jest dodatek do podatku gruntowego na rzecz związków samorządu terytorialnego. Dodatek ten wynosi zasadniczo 50% państwowego podatku gruntowego i pobiera się także od kwot progresji. Zaniechanie poboru i umorzenie części z powodu zastosowania degresji skutkuje z samego prawa odpowiednie umorzenie dodatku na rzecz związków samorządowych.

W wyjątkowych i zasługujących na uwzględnienie przypadkach Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu ma prawo zezwolić na podwyższenie wysokości dodatku samorządowego do państwowego podatku gruntowego do 75%, atoli ta wyjątkowa podwyżka nie może odnosić się do dodatku samorządowego do progresji.

Pobór podatku

Urzędy skarbowe pobierają podatek gruntowy tylko od płatników, którzy opłacają progresję, tj. dla których roczny wymiar podatku wynosi więcej niż 110 złotych oraz samą progresję od innych płatników. Zarządy gmin natomiast pobierają podatek gruntowy (wraz z dodatkiem samorządowym) od płatników indywidualnych, nie opłacających progresji, a ponadto od wszystkich uczestników podatkowych jednostek zbiorowych.

Klęski żywiołowe

Gospodarstwa rolne i leśne, których przychodowość uległa zmniejszeniu z powodu strat i szkód wywołanych klęskami żywiołowymi, mają prawo ubiegania się o ulgi w spłacie wymierzonego na dany rok podatku gruntowego, o ile oszacowane straty i szkody wynoszą co najmniej 15% normalnego przychodu, przy czym za normalny przychód uważa się przeciętny roczny przychód brutto z 3 ostatnich nieklęskowych lat. Szczegółowe w tym względzie przepisy zawiera część IV rozporządzenia wykonawczego.

Na naczelnym miejscu rozporządzenie wykonawcze głosi, że „za wydarzenia (klęski) żywiołowe uważa się następujące zjawiska żywiołowe: nadmierne opady deszczowe i śnieżne, grad, burze, huragany, posuchy, upały, mrozy, okiść, sadź, pożary, powodzie, masowe pojawienie się szkodliwych owadów oraz innych szkodników natury zwierzęcej lub roślinnej, jak również epidemiczne choroby roślin i zwierząt". Prawo do ulg przysługuje o tyle, o ile powyższe klęski żywiołowe spowodują straty w ziemiopłodach, inwentarzu żywym i drzewostanie — rozumianym tutaj jako wyłącznie drzewostan leśny. Straty z tego samego powodu w budynkach lub w inwentarzu martwym nie uprawniają natomiast do ulg według zasad rozporządzenia wykonawczego. Ulgi z powodu klęsk żywiołowych przyznawane są płatnikom podatku gruntowego oraz dzierżawcom gruntów, którzy na podstawie umów dzierżawnych opłacają podatek gruntowy z dzierżawionych i użytkowanych przez nich gruntów — w postaci odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia częściowego albo w całości państwowego podatku gruntowego wraz z dodatkiem samorządowym, należnego za okres gospodarczy, na który przypada zmniejszenie przychodu wskutek klęski żywiołowej.

Celem uzyskania ulg poszkodowani powinni zawiadomić właściwy terytorialnie urząd skarbowy o zaistnieniu szkód w gospodarstwie — w terminie do dni 30 od dnia ustąpienia klęski żywiołowej. W zawiadomieniu poszkodowani mają obowiązek podać ogólny obszar gospodarstwa rolnego, obszar gruntu dotkniętego klęską, a następnie rodzaj i rozmiar szkód, o ile ich wysokość może być określona niezwłocznie po wydarzeniu żywiołowym. Jeżeli by wysokość szkód i strat, wyrządzonych klęską, mogła być stwierdzona dopiero po upływie pewnego czasu (co zachodzi w przypadkach posuchy,mrozów, rdzy zbożowej itd.), to wskazane uprzednio informacje mogą poszkodowani przedstawić urzędowi skarbowemu nawet po upływie terminu trzydziestodniowego, o którym była mowa, lecz w każdym razie w takim terminie, w którym możliwym jest ustalenie rozmiaru szkód i strat. Niedotrzymanie terminu zawiadomienia o stratach powoduje zasadniczo niemożność uzyskania ulg, o ile dyrektor właściwej izby skarbowej, a w odniesieniu do obszaru województwa śląskiego — naczelnik wydziału skarbowego śląskiego urzędu wojewódzkiego nie daruje skutków zaniedbania terminu (okólnik L. D. V. 28074/3/37 z 28 lipca 1937 r., Dz. Urz. Min. Sk. Nr 19, poz. 665). Oczywistym jest, że darowanie skutków niedotrzymania terminu nie może odnosić się do takich przypadków, kiedy nie ma możliwości ustalenia rozmiaru szkód i strat.

Po otrzymaniu zawiadomienia urząd skarbowy powinien możliwie niezwłocznie komisyjnie stwierdzić na miejscu stan faktyczny i ustalić wysokość strat, poniesionych przez płatnika względnie dzierżawcę, ubiegających się o ulgi. Komisyjne stwierdzenie na miejscu jedynie samego faktu zaistnienia klęski żywiołowej nie jest konieczne, jeżeli fakt ten jest ogólnie znany i zostanie potwierdzony zaświadczeniem gminy, na której obszarze miała miejsce klęska żywiołowa. Praktyka władz skarbowych w tym kierunku nie szła po jednej linii pomimo jasnych i wyraźnych przepisów rozporządzenia wykonawczego (§ 119), wobec czego w okólniku L. D. V. 28289/3/37 z dn. 24 lipca 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 20, poz. 703) Ministerstwo Skarbu udzieliło szczegółowych wy-

jaśnień. W wypadkach gwałtownych i szybko przemijających klęsk żywiołowych (np. huragan, grad, powódź) straty, jakie poniosły gospodarstwa rolne, należy ustalać niezwłocznie, gdyż spóźnione badania nie pozwolą określić dokładnie rozmiaru szkód. Tak samo niezwłoczne badanie powinno mieć miejsce w przypadkach „zniszczenia doszczętnie pól przez klęskę żywiołową (np. mrozu), które to pola mają być zaorane i ewentualnie ponownie obsiane". Komisyjne badania powinny być również niezwłocznie przeprowadzone w razie spowodowania strat przez klęskę żywiołową w inwentarzu żywym. Natomiast, o ile chodzi o klęski żywiołowe, których działanie jest powolne, trwające dłuższy okres czasu i które wpływają na wydajność upraw ziemiopłodów w okresie wegetacji (posucha, nadmierne opady atmosferyczne itp.) — komisyjne badanie strat odbywać się powinno w czasie, kiedy straty dadzą się ostatecznie i dokładnie określić. Najodpowiedniejszym czasem jest okres po zbiorach nie później jednak, niż w miesiącu wrześniu.

Co do poszkodowanych klęską, a położonych na terenie jednej gminy, gospodarstw rolnych o obszarze nie większym od 50 ha — przeprowadzenie na miejscu badania rozmiaru szkód i strat, wyrządzonych klęską, może być na zlecenie urzędu skarbowego dokonane przez zarząd gminy, działający wespół ze specjalną komisją, o której niżej będzie mowa.

Rozporządzenie przewidziało jeszcze szczególny wypadek, kiedy przyznanie ulg może nastąpić na podstawie wyników badania 2—3 gospodarstw typowych (przykładowych). Mianowicie „jeżeli z charakterem wydarzenia żywiołowego wynika, że klęska dotknęła w mniej więcej jednakowym stopniu obszar całej gromady lub całej gminy, wówczas badanie rozmiaru szkód można ograniczyć do zbadania stanu faktycznego na obszarze 2—3 gospodarstw w danej gromadzie (gminie) i wysokość ustalonych tą drogą strat przyjąć za podstawę przy przyznawaniu ulg dla wszystkich podobnych gospodarstw, dotkniętych klęską w tej że gromadzie (gminie)". Ten specjalny tryb przyznawania ulg uwarunkowany jest tylko prawdopodobieństwem tej samej wysokości szkód i strat i zastosowanie go zależy od uznania urzędu skarbowego. Z uwagi na znaczenie osiągniętych wyników — badania gospodarstw typowych (przykładowych) powinno być dokonane przez komisję urzędu skarbowego.

Komisja, powoływana przez urząd skarbowy, składa się z:

a) naczelnika urzędu skarbowego lub delegowanego przez niego urzędnika — jako przewodniczącego,

b) dwóch rolników, o ile to możliwe — jeden z mniejszej, drugi zaś z większej własności, powołanych przez naczelnika urzędu skarbowego z pośród rolników, mających gospodarstwa w miejscowościach, sąsiadujących z miejscowością nawiedzoną klęską żywiołową,

c) delegata samorządu terytorialnego, którego wyznacza przewodniczący wydziału powiatowego. W razie potrzeby naczelnik urzędu skarbowego może powołać do składu komisji biegłych (rolników, leśników itp.) z listy, przedstawionej przez izbę rolniczą. Wynagrodzenie tej komisji oraz biegłych za spełnione czynności regulują przepisy ordynacji podatkowej oraz rozporządzenia wykonawczego do niej.

W skład komisji, powoływanej przez zarząd gminy, o czym była mowa, wchodzą:

a) przełożony gminy lub osoba przez niego powołana — jako przewodniczący,

SKUP i EKSPORT LNU, KONOPI I PAKUŁ „KADZIEL"
M. ERLBAUM i S-ka Przemyśl, Kopernika № 26B
Adres telegr. KĄDZIEL—Przemyśl. Telefon 15-13

b) sołtys gromady, na obszarze której znajduje się gospodarstwo nawiedzone klęską żywiołową,

c) dwaj rolnicy, powołani przez zarząd gminy z pośród rolników, mających gospodarstwa rolne w miejscowościach sąsiadujących z miejscowością, nawiedzoną klęską żywiołową. Co zaś do kosztów tej komisji — to Ministerstwo Skarbu wyjaśniło w okólniku L. D. V. 27812/3/37 z dn. 27 lipca 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 20, poz. 705), że Skarb Państwa ponosi koszty, tak jak komisji, powołanej w tym samym celu przez urząd skarbowy; rachunki kosztów powinny zaś być realizowane przez izby skarbowe po uprzednim stwierdzeniu przez właściwy urząd skarbowy, że czynność miała miejsce i na skutek zlecenia urzędu skarbowego.

Powołana przez urząd skarbowy, bądź przez zarząd gminy komisja powinna:

1) stwierdzić rodzaj klęski,

2) określić w złotych normalny przychód brutto (przeciętny z 3 ostatnich nieklęskowych lat), oraz

3) określić również w złotych rzeczywisty przychód brutto, do którego dolicza się odszkodowanie, otrzymane od zakładów ubezpieczeń w związku z klęską żywiołową.

Przez porównanie tych przychodów ustalić następnie rozmiar strat w stosunku procentowym do normalnego przychodu brutto.

Dokonując obliczeń i ustaleń w przypadkach nawiedzenia klęską gruntów uprawnych, komisja „powinna uwzględnić obniżenie się zbiorów ziemiopłodów w danym roku wskutek ewentualnego przejścia rolników na gospodarkę ekstensywną (zmniejszenie zużycia nawozów itp.)". Komisja ma obowiązek stwierdzić ponadto, czy uszkodzeniu lub zniszczeniu ulega jedyna, pierwsza lub druga uprawa oraz czy skutki klęski mogą być zażegnane w bieżącym okresie gospodarczym przez nową uprawę lub na skutek sprzyjających zmian atmosferycznych i w jakim stopniu.

W celu dokonania powyższych ustaleń i obliczeń komisja ma prawo badać próbne omłoty, świadków, biegłych, następnie prawidłowo prowadzoną księgowość rolną gospodarstwa poszkodowanego, w jej braku zaś systematycznie prowadzone zapiski a zwłaszcza rejestry zbożowe (porównaj Dz. Urz. Min. Sk. z 1937 r. Nr 20, poz. 703).

Obliczenia przychodu normalnego i przychodu rzeczywistego powinny być oparte na przeciętnych cenach z okresu szacunku, lecz tego samego rodzaju, tj. albo ceny brutto w miejscu zbytu ziemiopłodów, albo ceny netto w miejscu znajdowania się nawiedzionego klęską gospodarstwa. Zasadę tę przypomina okólnik L. D. V. 28031/3/37 z 22 lipca 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 20, poz. 702) mówiąc, że „jeżeli np. cena żyta w dniu szacowania wynosiła 20 zł za 100 kg, to tę samą cenę 20 zł za 100 kg należy przyjąć dla żyta z trzech ostatnich lat nieklęskowych". Koniecznym jest uzupełnienie dotychczasowych objaśnień uwagą, że jeżeli w gospodarstwie znajdują się lasy, które nie ucierpiały z powodu klęski żywiołowej — wówczas do przychodu normalnego i rzeczywistego nie wlicza się przychodu z lasu.

Na zasadzie dokonanych ustaleń i obliczeń, ujętych w formę protokółu, komisja wyraża opinię co do konieczności udzielenia ulg podatkowych i co do rodzaju ulg, które należałoby przyznać poszkodowanym gospodarstwom. Opinię tę zamieszcza się w protokóle jako wniosek komisji, który zasadniczo nie wiąże władz skarbowych. W razie jednak udzielenia ulg innych niż proponowała komisja — w aktach powinno znajdować się uzasadnienie tej rozbieżności. Natomiast ustalenia wysokości strat w złotych i w stosunku procentowym, a tym samym obliczenia normalnego przychodu i rzeczywistego przychodu są wiążące dla władz skarbowych. Wyciągi z protokółów, zawierające rzeczowe dane (strata, przychód normalny i rzeczywisty) oraz skład komisji, która dokonała badań — mogą być wydawane poszkodowanym płatnikom na ich prośby,

o ile ich gospodarstwa były szacowane indywidualnie (Dz. Urz. Min. Sk. z 1937 r. Nr 23, poz. 761).

W końcu należy zaznaczyć, że uchwały komisji zapadają zwykłą większością głosów obecnych członków, przy czym przewodniczący nie głosuje, natomiast w przypadku równości głosów w protokóle przytacza się wszystkie opinie. Do ważności uchwał konieczna jest obecność co najmniej dwóch członków oprócz przewodniczącego.

Rozp. wyk. nie zawiera wskazówek o szacowaniu strat w inwentarzu żywym, gospodarstwie rybnym lub w sadach. Należy się spodziewać, że w najbliższym czasie ukażą się wyjaśnienia Ministerstwa Skarbu i usuną wątpliwości powstałe szczególnie co do zasad szacowania strat w inwentarzu żywym i w gospodarstwie rybnym, tj. co do sposobu obliczania wysokości przychodu normalnego i rzeczywistego w roku klęski.

Lasy. Wszystko to co wyżej zostało powiedziane o komisji, powoływanej przez urząd skarbowy, o zasadach szacowania szkód i strat w ziemiopłodach — odnosi się do szkód i strat w lasach z następującymi wyjątkami, które wprowadziło rozporządzenie wykonawcze w przepisach § 123 i okólnik Ministerstwa Skarbu L. D. V. 27315/3/38 z 18 listopada 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 32, poz. 774).

1) Nie ma zastosowania do gospodarstwa leśnego wymóg co najmniej 15% strat i szkód.

2) Zgłoszenie szkód i strat powinno nastąpić w takim terminie, że możliwym będzie ustalenie rozmiarów szkód i strat, oparte na dostatecznie miarodajnych dowodach, stwierdzających wysokość uzyskanych przychodów w czasie od chwili powstania klęski do chwili szacowania szkód i strat. Jeżeli nastąpiła już decyzja w sprawie ulg, wydana na podstawie dawnych przepisów, ponowne zgłaszanie szkód i strat nie jest dopuszczalne.

3) W skład komisyj, powołanych do oszacowania szkód i strat w lasach, powinni wchodzić jako biegli — leśnicy z listy przedstawionej przez izbą rolniczą.

4) Wszystkie podstawy i rezultaty szacunkowe oraz wysokość ulg podatkowych mają dotyczyć zasadniczo obszaru dotkniętego klęską.

5) Powołana przez urząd skarbowy komisja ustali co do obszaru leśnego, dotkniętego klęską żywiołową:

a) wartość — w chwili szacowania — przychodów spodziewanych w okresie od chwili ustalenia rozmiarów szkód do chwili, w której te przychody wpłynęłyby z obszaru dotkniętego klęską, o ile by obszar ten nie był uszkodzony;

b) wartość — w chwili szacowania — przychodów spodziewanych w okresie od chwili ustalenia rozmiaru szkód do chwili, w której te przychody wpłyną z obszaru dotkniętego klęską;

c) wartość przychodów uzyskanych zaraz po klęsce, za które uważa się przychody, uzyskane w roku klęski;

d) wysokość kosztów dodatkowych, związanych z uporządkowaniem obszaru uszkodzonego i z osiągnięciem z niego przychodów spodziewanych.

Przy ustalaniu wartości przychodów (lit. a—c) komisja powinna wziąć pod uwagę wszystkie uzyskane i spodziewane przychody, tj. tak drzewne, czyli z wyrębów dokonanych zaraz po klęsce oraz z wyrębów przewidywanych (np. cięć, trzebieży drzew uszkodzonych itp.), jak również z innych użytków ubocznych, uzyskanych zaraz po klęsce i przewidywanych (np. z jagód, grzybów, trawy itp.). Równocześnie komisja powinna potrącić od przychodów spodziewanych po klęsce koszty, związane z uporządkowaniem obszaru uszkodzonego i z osiągnięciem z niego przychodów spodziewanych, jak np. wydatki na ponowne lub uzupełniające zalesienie, oczyszczenie obszaru, zastosowanie środków ochronnych itp. Nadto należy wziąć pod uwagę zmianę czynników,

wpływających na zmianę wartości przychodów spodziewanych w przypadku, gdyby klęski nie było, do których należą np.: obniżenie się bonitacji siedliska, degradacja gleby, zadrzewienie, wydajność oraz jakość i wartość użytkowa zapasów drzewnych. Dla różnowiekowych drzewostanów, dotkniętych tą samą klęską, za podstawę obliczania przychodów spodziewanych i osiągniętych a tak samo i stosowania ulg może być przyjęty przeciętny wiek tych drzewostanów.

Wartość przychodów spodziewanych (lit. a i b wyżej) określa się na podstawie przewidywanej wartości poszczególnych przychodów w chwili ich wpływu, stosując przy tym stopę procentową 3 i przyjmując ceny przeciętne z pięciolecia, poprzedzającego dzień oszacowania przez komisję strat. Wartość tę oblicza się według wzoru:

$$Wp = Wr \times \frac{1}{1.03^{c}}, \text{ gdzie}$$

Wp — oznacza wartość spodziewanych przychodów w chwili szacowania,

Wr — oznacza wartość spodziewanych przychodów w chwili ich wpływu,

c — oznacza ilość lat, po upływie których spodziewany jest wpływ przychodów.

Ceny dla obliczenia przychodów uzyskanych w roku klęski (zaraz po klęsce) przyjmuje się według cen lokalnych w roku klęski. O ile jednak w czasie między okresem klęski a dniem szacunku strat — z obszaru dotkniętego klęską uzyskane zostały przychody, których faktyczną wysokość można w chwili szacunku ustalić (np. na podstawie ksiąg), wówczas zamiast szacunkowej wartości przychodów spodziewanych za ten czas można przyjmować sumy faktycznie osiągnięte.

Wartość kosztów, o których wyżej mowa pod lit. d, przyjmuje się według przeciętnych cen lokalnych w roku klęski.

Zasadą jest, aby we wszystkich obliczeniach stosowano ceny tego samego rodzaju, tj. albo ceny brutto (na wagonie miejsca załadowania lub w innym miejscu zbytu), albo ceny netto (dla drzewostanów na pniu, a dla innych przychodów — po strąceniu kosztów ich uzyskania, dostawy itp.).

Dla ustalenia zasadniczych podstaw szacunkowych, jak np.: I) powierzchni nawiedzonej klęską, bonitacji siedliska według przyjętych tablic wydajności, II) zasadniczych rodzajów drzew i ich wieku średniego, III) zadrzewienia, IV) kolei rębu, V) okresu czasu, po którego upływie przewiduje się wyrąb użytków rębnych (tj. z cięć), użytków międzyrębnych (tj. z trzebieży) itp. oraz wpływ z innych użytków, VI) przewidywanego zapasu z 1 ha użytków rębnych i międzyrębnych oraz przychodów z innych użytków, VII) wydajności z 1 ha drewna użytkowego (materiałowego) i opałowego i cen za 1 m^3 (na pniu lub w miejscu zbytu), odpowiadających ustalonym sortymentom drzewnym — służyć będzie plan lub program gospodarstwa leśnego oraz dane zebrane lub uzupełnione na gruncie, a dla lasów nie posiadających planu lub programu — dane zebrane i ustalone na gruncie.

Stratą, do której ustalenia powyżej opisane obliczenia służą, będzie różnica pomiędzy wartością przychodów, wskazanych wyżej pod lit. a), a sumą wartości przychodów wyżej wskazanych pod lit. b) i c), od której (różnicy) należy potrącić wartość kosztów, wymienionych pod lit. d.

6) Proponowane przez komisję do umorzenia kwoty podatku gruntowego bądź w formie jednorazowego, bądź corocznego umarzania oblicza się według następujących wskazówek:

a) wysokość procentowa ulgi w formie rokrocznego umarzania części podatku gruntowego odpowiada stosunkowi procentowemu wysokości straty do wysokości przychodów spodziewanych z obszaru w przypadku, gdyby klęski nie było;

b) okres gospodarczy, na który przypada rokroczne umarzanie części podatku

gruntowego odpowiadać powinien — według powołanego uprzednio okólnika z 18 listopada 1938 r. — dla dotkniętych klęską drzewostanów o przeciętnym ich wieku: I nieprzekraczającym 1/4 przyjętej dla tych drzewostanów kolei rębu — ich przeciętnemu wiekowi, II powyżej 1/4 do 3/4 kolei rębu — różnicy między koleją rębu a przeciętnym wiekiem tych drzewostanów, III powyżej 3/4 kolei rębu — okresowi czasu, po upływie którego nastąpiłby podług planu lub w razie braku planu, podług opinii biegłych, wyrąb tych drzewostanów w przypadku, gdyby klęski nie było. Np. dla dotkniętych klęską drzewostanów o przeciętnym ich wieku 100 lat, których wyrąb przewiduje się w ciągu 20 lat, miarodajnym dla stosowania rokrocznych ulg byłby okres 20-letni (według rozporządzenia wykonawczego — okres gospodarczy odpowiadał okresowi czasu, w ciągu którego przewiduje się zmniejszone przychody spodziewane z obszaru uszkodzonego);

c) wysokość ulgi w formie jednorazowego umorzenia podatku gruntowego określa się według wzoru $Um = Ul \times \frac{1{,}03 - 1}{1{,}03^{w} \times 0{,}03}$ gdzie

Um — oznacza wysokość kwoty państwowego podatku gruntowego, podlegającego jednorazowemu umorzeniu,

Ul — oznacza wysokość ulgi (kwoty podatku) przy rokrocznym umarzaniu,

w — oznacza okres gospodarczy, na który przypada rokroczne umarzanie podatku gruntowego.

Przytaczam przykład z rozporządzenia wykonawczego, który według okólnika z 18 listopada 1938 r. posiada tylko znaczenie orientacyjne i nie może być miarodajny dla dotkniętych klęską drzewostanów najmłodszych i najstarszych, a który opracowany jest na zasadach rozporządzenia wykonawczego co do wieku drzewostanu i okresu gospodarczego. Powierzchnia dotknięta klęską, wynosi 50 ha, od której przypada roczny podatek gruntowy w kwocie 200 zł (4×50); uszkodzone zostały drzewostany sosnowe: jednoroczne, dwudziesto, czterdziesto, sześćdziesięcio i osiemdziesięcioletnie na powierzchni po 10 ha każdego drzewostanu; kolej rębu osiemdziesięcioletnia.

Ustalono dla drzewostanów sosnowych:

	1-roczne	20-letnie	40-letnie	60-letnie	80-letnie
	złotych				
a) wartość przychodów spodziewanych w przypadku, gdyby klęski nie było	5.000	15.000	20.000	30.000	40.000
b) wartość przychodów spodziewanych po klęsce	5.000	10.100	14.000	18.000	24.000
c) wartość przychodów, uzyskanych zaraz po klęsce	—	1.000	2.100	8.100	12.100
d) wartość kosztów dodatkowych	800	100	100	100	100
Straty wynoszą	800	4.000	4.000	4.000	4.000
Stosunek procentowy strat do wartości przychodów pod a) wynosi	16%	26,7%	20%	13,3%	10%
Ulgi podatkowe w postaci rokrocznego umarzania części podatku gruntowego wyniosą po przez	6.40 zł 80 lat	10,70 zł 60 lat	8.— zł 40 lat	5,30 zł 20 lat	4.— zł 1 rok
umorzenie jednorazowe podatku gruntowego wyniesie	193 z	296 zł	185 zł	79 zł	4 zł

Ulg udziela urząd skarbowy w granicach swych kompetencji, określonych w rozporządzeniu wykonawczym do ordynacji podatkowej, opierając się na opinii komisji, o ile zaś sprawa przekracza jego kompetencje z własnym wnioskiem przedstawia izbie skarbowej. Do tego przepisu rozporządzenia wykonawczego Ministerstwo Skarbu w okólniku L. D. V. 29644/3/37 z dnia 30 listopada 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 32, poz. 917) wyjaśniło, że urzędy skarbowe uprawnione są do umarzania podatku gruntowego z powodu klęsk żywiołowych, każdemu uczestnikowi podatkowej jednostki zbiorowej do wysokości 500 złotych. Izba skarbowa rozstrzyga wspomniane sprawy w granicach swej kompetencji względnie, o ile one przekraczają jej kompetencje, przedstawia je do decyzji Ministerstwa Skarbu.

Postanowienia urzędu skarbowego oraz izby skarbowej jako pierwszej instancji, nie są ostateczne i płatnikowi przysługuje prawo zażalenia od postanowień urzędu skarbowego — do izby skarbowej jako władzy II instancji, a od postanowień izby skarbowej, jako władzy I instancji — do Ministerstwa Skarbu. Natomiast postanowienia Ministerstwa Skarbu, wydane jako przez władzę I instancji, są ostateczne.

Jeżeli klęską zostało dotknięte jedynie gospodarstwo rolne, umarza się tylko część podatku gruntowego — o czym już uprzednio wspomniano — która przypada na dotknięte gospodarstwo rolne, gdyż nie bierze się pod uwagę podatku, przypadającego od gruntów leśnych.

Przyznanie ulg w podatku gruntowym powoduje automatyczne zastosowanie w takim samym stosunku procentowym ulg w dodatku samorządowym.

W przypadku ,gdy klęską żywiołową dotknięta zostanie znaczniejsza ilość gospodarstw rolnych na większym terytorium, osobom poszkodowanym mogą być udzielone ulgi drogą ogólnego, specjalnego zarządzenia Ministra Skarbu, które określi rozmiar ulg i tryb ich przyznawania.

Podatek od nieruchomości

Do 1936 roku

Okres do 1923 roku

Otrzymaliśmy po zaborcach szereg podatków budynkowych, będących częściami składowymi ich systemów podatkowych, które w Odrodzonej Polsce stanowiły fragmenty, nie powiązane ze sobą żadną wspólną cechą, żadną myślą przewodnią, a jeśli istniały przez czas dłuższy, bo aż do 1924 r., to tylko dlatego, że skarb Państwa Polskiego potrzebował znacznych środków. Mając pod ręką istniejące, względnie wydajne podatki, do których bądź co bądź ludność przyzwyczaiła się, nie uważano zapewne za wskazane wprowadzenie jakiegoś nowego, wspólnego dla całej Polski podatku, którego wydajność była w owym czasie wielką niewiadomą, ze względu na dewaluację pieniądza, i brak zorganizowanego aparatu administracji skarbowej. Zadawalano się więc tylko podnoszeniem stawek odziedziczonych podatków. Mieliśmy w tym czasie następujące podatki: podymne i podatek od nieruchomości w b. zaborze rosyjskim, domowo-czynszowy, domowo-klasowy i od nowych budynków w b. zaborze austriackim oraz od 1921 roku podatek budynkowy w b. zaborze pruskim, przywrócony w formie pośredniej.

1. Podymne jest najstarszym podatkiem gruntowym w Polsce, wprowadzonym po raz pierwszy w 1629 r. Na sejmie ekstraordynaryjnym w 1775 r. zostało zreformowane

(p. u. „podymnego generalnego"), a w roku 1820 połączone z szarwarkiem, który uległ wówczas zamianie na opłatę pieniężną. W roku 1858 uległo ponownej reformie przez mechaniczne złączenie z opłatą szarwarkową i przetrwało w tym stanie do czasu utraty przez Królestwo Kongresowe skarbowej samodzielności. Podymne w postaci z 1775 roku jest raczej podatkiem pogłównym, albowiem nie brało w rachubę zdolności podatkowej płatników i nie było dostosowane do ich dochodów. Przedmiotem opodatkowania były domy i chałupy, kominy zaś były miernikiem ilości ludności. Można też podymne określić jako podatek od nieruchomości w grubej formie. Po utracie samodzielności skarbowej Królestwa podymne zostało zmienione równocześnie z podatkiem gruntowym i dzieliło się na podymne dworskie, włościańskie i w osadach. Ustawy, regulujące wymiar podatku gruntowego, obejmowały także przepisy o podymnem; były to ustawy z: 8 (20) grudnia 1866 r., 14 sierpnia 1874 r. i 8 (20) lutego 1883 r., dotyczące podymnego dworskiego, z 19 lutego (2 marca) 1864 r. i 15 grudnia 1868 roku, dotyczące podymnego włościańskiego oraz z 1 czerwca 1872 r., dotyczące podymnego w osadach. Przepisy tych ustaw są zebrane w tomie V ros. zbioru praw według wydania z 1908 r. i d. c. z 1912 r.

Podymnemu dworskiemu podlegały wszystkie oddzielne mieszkalne „lub mające jakiekolwiek znaczenie" budowle, znajdujące się poza obrębem gruntów: 1) miast i osad i 2) tych które przeszły na własność włościan z mocy ukazu z 1864 r., t. z. grunty ukazowe. Za oddzielne budynki uważane były takie, które miały osobne dachy, chociażby budynki te występami swoich dachów, bądź ścianami przytykały do innych budowli.

Od tej zasady były liczne zwolnienia między innymi zabudowań gospodarczych wszelkiego rodzaju, stanowiących stosownie do ich przeznaczenia niezbędną przynależność domów mieszkalnych i handlowych, jak np. magazyny, składy i t. p., chociażby budynki te znajdowały się pod osobnym dachem, jeżeli same nie służyły za stałe mieszkania.Należy tu zaznaczyć, że grunty, na których stały podlegające podymnemu budynki, podlegały podatkowi gruntowemu.

Był to podatek kontyngentowy, którego suma miała pokryć dawne podymne i szarwarki i dzielił się na podymne główne i dodatkowe. Główne podymne zależało od obszaru gruntów, do których dana budowla była przynależna i w tym celu istniała taryfa, dzieląca majątki na 5 klas: do I klasy należały majątki o obszarze powyżej 600 morgów, do II klasy — od 300 do 600 morgów, do III klasy — od 90 do 300 morgów, do IV klasy — od 15 do 90 morgów, a do V klasy majątki o obszarze 15 i mniej morgów ,przy czym do obszaru majątku wliczano także nieużytki. Im większa była powierzchnia majątku, tym większym był podatek. Dla każdej klasy, z wyjątkiem klasy V, były dwie stawki: wyższa i niższa. Wyższą stawkę opłacano od głównego domu mieszkalnego, od fabryk i budynków zakładów przemysłowych i handlowych, zaś stawkę niższą od wszelkich innych budowli. Dodatkowe podymne opłacane było w stosunku procentowym, od roku 1883 w wysokości 1/4% od sumy, na jaką budowla oszacowaną została na zasadzie przepisów o wzajemnym ubezpieczeniu od ognia, z tym, że największą braną za podstawę do wymiaru sumą było 10.000 rubli.

2. Podymnemu włościańskiemu podlegały „osady" (siedziby — domy) włościańskie, znajdujące się wyłącznie na gruntach t. z. ukazowych. Jeżeli bowiem osada znajdowała się na gruntach dworskich — pobierano podymne dworskie, jeżeli zaś znajdowała się w obrębie „zaludnionych przestrzeni miejskich" — podlegała podatkowi od nieruchomości. Wymiaru podymnego dokonywało się na całą wieś, jako jedną jednostkę podatkową, na zasadzie taryfy opartej na obszarze gruntów i tak do I klasy zaliczone były osady o powierzchni 15 i więcej morgów, do II — od 3 do 15 morgów, a do III — mniej niż 3 morgi; w rachubę wchodziły tylko grunty użytkowe. Podatek dzielił się

na główny i dodatkowy, które pomiędzy poszczególnych płatników rozkładało zebranie gromadzkie według swobodnego uznania z tym tylko ograniczeniem, że dla osady III kl. podymne nie mogło być większe od taryfowego, a dla innych — nie mogło być większe od dwukrotnej należności taryfowej.

3. Podymne w osadach, t. j. w miastach na zasadzie ukazu z 1 marca 1869 r. pozbawionych praw miejskich, pobierane było od budowli, należących do wszystkich w ogóle mieszkańców osad, tak znajdujące się w osadach, jak i zewnątrz nich, „o ile leżą w obrębie gruntów osady". Podlegały podymnemu wszystkie oddzielnie stojące domy i lokale handlowe oraz przemysłowe. Wysokość podymnego zależała od tych samych kryteriów co w podymnem włościańskim t. j. w zależności od obszaru gruntu. Istniały takie same trzy klasy i taka sama taryfa. Jednakże „domy, należące do byłych właścicieli osad i przeznaczone na czasowe lub stałe mieszkanie samych właścicieli lub ich rządców", zaliczane były zawsze do klasy I bez względu na ilość gruntów, należących do takiego domu. Tak samo według I klasy opłacały podatek domy mieszkalne oraz lokale handlowe i przemysłowe zbudowane z kamienia lub cegły. Wymiar i rozkład podatku taki sam jak przy podymnem włościańskim.

4. Władze okupacyjne niemieckie i austriackie uchyliły dodatkowe podymne dworskie, włościańskie i w osadach i zamiast niego wprowadziły specjalny dodatek w wysokości 150% względnie 110% podymnego głównego.

5. W miastach b. Królestwa Kongresowego stare podymne przetrwało aż do 1902 roku, kiedy to wprowadzono jak gdyby eksperymentalnie podatek od nieruchomości miejskich, oparty już na nowoczesnych zasadach skarbowości. Osiągnięte pomyślne rezultaty sprawiły, iż podatek ten został rozciągnięty na całe cesarstwo rosyjskie ustawą z 6 (19) czerwca 1910 r., którą do b. Królestwa Kongresowego zastosowano od 1912 r. (dodatek do art. 82 ros. ust. o pod. bezpośrednich, tomu V Zbioru praw ros. w wyd. 1912 r.). Podatek od nieruchomości pobierany był w Królestwie Kongresowym w miastach i miasteczkach, przy czym pobierało się go na t. z. przestrzeni zaludnienia miasta pod względem podatkowym, którą oznaczały urzędy podatkowe gubernialne i obwodowe i która zazwyczaj była większa od terytorium miasta. Przedmiotem podatku były zasadniczo, znajdujące się na przestrzeni jak wyżej: 1) domy mieszkalne wraz z przynależnymi do nich podwórzami i budynkami, fabryki, zakłady, teatry, łaźnie i w ogóle wszelkiego rodzaju budynki, 2) niezabudowane parcele gruntów, składy, puste place, sady, ogrody, oranżerie i t. p. Opodatkowaniu ulegały wszelkie nieruchomości, chociażby należały do państwa, kościoła itp. z wyjątkami wyraźnie wyliczonymi, wśród których znajdują się budynki o przychodzie 25 kopiejek rocznie. Podatek był wymierzany od przeciętnego dochodu netto, obliczanego co lat 5 (w ciągu roku poprzedzającego okres pięciolecia) na podstawie „lustracji" nieruchomości przez oszacowanie przychodu brutto. Ten ostatni dla nieruchomości wynajmowanych ustalany był według cen najmu za lokale lub części nieruchomości. Dla nieruchomości czasowo niewynajętych, zajętych przez właściciela lub oddanych do bezpłatnego użytkowania dochód brutto ustalano według cen najmu, jakieby otrzymano w przypadku wynajęcia. Dochód przeciętny netto otrzymywało się przez potrącenie z przychodu brutto: 1) czynszu dzierżawnego — o ile dom stał na cudzym gruncie, 2) podatków od budynków (szacunkowe) ziemskie i miejskie, 3) wydatków na utrzymanie, ubezpieczenie, nadzór, odnawianie nieruchomości, „wyciągnięcia" z nich dochodu, na utrzymanie i naprawę bruków bądź pod posta-

Markusa Lauba Synowie
EKSPORT DRZEWA
PRZEMYŚL, Potockiego 8, Tel. 13-96 Skr. poczt. 196
Specjalność: papierówka, tarcica jodłowa, drzewo ciosane i kopalniaki.

cią świadczeń w naturze bądź pod postacią podatku pieniężnego oraz domniemanego niedoboru, zgodnego z miejscowymi stosunkami, z powodu niewynajęcia lokali. Określenie przeciętnego dochodu netto dla tych nieruchomości, dla których nie można go było ustalić w sposób wyżej podany, dokonywano na podstawie wartości obiegowej takiej nieruchomości, której oszacowanie było specjalnie unormowane. W takich wypadkach przeciętnym dochodem netto było 5% od sumy wartości obiegowej.

Podatek wynosił 10% od sumy przeciętnego dochodu netto, a po wprowadzeniu samorządu miejskiego miał wynosić 6%.

Z tego krótkiego opisu widzimy, że podatek od nieruchomości był zupełnie nowoczesnym podatkiem cząstkowo-dochodowym, uwzględniającym niektóre zasady nauki skarbowości, co przejawia się w dopuszczeniu potrąceń z przychodu brutto, a skutkiem tego był dostosowany do rzeczywistej dochodowości budynków. Metoda szacunkowa (na okres pięcioletni) czyniła go wprawdzie mało elastycznym, ale za to uproszczonym pod względem wymiarowym, co zmniejszało koszty administracji podatku, a więc czyniło podatek od nieruchomości tanim. W tych warunkach przedstawiał podatek od nieruchomości stałe i pewne źródło dochodów dla skarbu. Dla rosyjskiego systemu podatkowego, opartego wyłącznie na podatkach przychodowych, było to rewelacyjne pociągnięcie, zwiastujące przełom w skarbowości cesarstwa.

W okupacji niemieckiej rozporządzeniem Nr 367 z dnia 15 sierpnia 1917 r., (Dz. Rozp. Nr 86), podatek od nieruchomości zawieszono z dniem 1 kwietnia 1917 r. Natomiast w okupacji austriackiej pobierano go nadal w wysokości 10% od dochodu netto. Dekretem z dnia 5 lutego 1919 r. (Dz. Pr. Nr 12, poz. 135) przywrócono podatek dla b. okupacji niemieckiej z mocą od 1 kwietnia 1917 r. z określeniem stopy na 10% dochodu netto. Za zgodą Ministra Skarbu można było podatek za lata 1917 i 1918 wymierzyć w drodze ugody z osobami zobowiązanymi do zapłaty — postanowienie niesłychane jak na owe czasy, którego celem było potrącenie kwot na rzecz okupanta wpłaconych. Prof. dr E. Taylor w „Prawie skarbowym Rzeczpospolitej Polskiej" (część I, str. 56) podaje, iż ugodę przeprowadzono tylko w Warszawie i Łodzi na łączną sumę 3 i pół milionów marek. Do powołanego dekretu wydane było rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 6 marca 1919 r. (Monitor Polski Nr 59) zajmujące się sprawami postępowania wymiarowego i odwoławczego, które do wymiaru podatku powołało element obywatelski w postaci komisji i które poza tym na zasadzie upoważnienia dekretu ustaliło na 1919 i 1920 rok stawkę podatku w wysokości 6% od dochodu netto. Moc tego rozporządzenia została rozciągnięta i na obszar b. okupacji austriackiej rozporządzeniem Ministra Skarbu z 28 czerwca 1920 roku (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 343), a więc od 1920 roku na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego podatek od nieruchomości wynosił 6% dochodu netto.

6. Podatek domowo-czynszowy, domowo-klasowy i od nowych budynków zostaną omówione łącznie. Podatkami tymi zajmują się zasadniczo ustawa z 1820 i ustawa z 9 lutego 1882 r. (Dz. p. p. Nr 17). Do wspomnianych podatków odnoszą się także ustawy: z 25 marca 1880 r., z 1 czerwca 1890 r., z 9 lutego 1892 r., z 28 grudnia 1911 r., i 23 stycznia 1914 r. oraz rozporządzenie Ministra Skarbu z 10 sierpnia 1914 r.

Podatek domowo-czynszowy pobierany był od budynków, położonych w miejscowościach, w których co najmniej połowa budynków mieszkalnych i połowa innych budynków była wynajęta za czynszem, a w innych miejscowościach od budynków wynajętych w całości lub w części. W owych innych miejscowościach, jeżeli część budynku była wynajęta — tylko od tej części pobierano podatek czynszowy, od reszty podatek klasowy. Do pierwszych miejscowości zostały zaliczone imiennie pewne miasta, a wśród nich Kraków, Lwów oraz szereg miejscowości przede wszystkim kąpielowych.

Inne nieobjęte wykazem miejscowości mogły być wciągnięte do wykazu po przeprowadzeniu stosownego obliczenia i postępowania przez władze podatkowe I instancji.

Podatkowi zaś domowo-klasowemu podlegały wszystkie domy mieszkalne, a nie budynki w ogóle, niewynajmowane i położone w miejscowościach, do których nie odnosił się podatek domowo-czynszowy. Budynki więc gospodarcze nie opłacały podatków domowych.

Od obydwóch podatków przewidziane były liczne zwolnienia rzeczowe dla budynków wyznaniowych, państwowych, samorządowych, szkolnych, domów robotniczych, szałasów górali itd. Prócz tych zwolnień istniały jeszcze zwolnienia okresowe dla budynków nowych (wzniesionych na gruncie niezabudowanym), budynków całkowicie przebudowanych (dawne budynki zniesione aż do fundamentów) i dla części przy i nadbudowanych do 1912 roku. Okres zwolnienia trwał 12 lat i liczył się od chwili rozpoczęcia użytkowania budynku lub części przy i nadbudowanej. Zwolnienie było przyznawane na skutek specjalnego podania i nie odnosiło się do dodatków samorządowych. Natomiast domy wybudowane i przebudowane w okresie 1912—1916 r. wolne były przez lat 10. W czasie trwania okresu zwolnienia budynek był opodatkowany 5%-wym podatkiem od nowych budynków, lecz tylko w tym przypadku, gdyby podlegał podatkowi domowo-czynszowemu, gdyby zaś podlegał podatkowi domowo-klasowemu — nie opłacał żadnych podatków domowych. Nowowzniesione budynki lub części nad i przybudowane po 1916 roku wolne były od podatków domowych tylko przez okres 6 lat i nie opłacały podatku od nowych budynków.

Podatek domowo-czynszowy był wymierzany od przychodu netto, do którego dochodziło się następującą drogą. Od przychodu brutto, którym było komorne umowne względnie wartość czynszowa, potrącało się pewne sumy na utrzymanie i amortyzację budynku w wysokości dopuszczalnej — 15% względnie 30% przychodu brutto — reszta była przychodem netto. Celem ustalenia przychodu netto obowiązani byli płatnicy składać w terminie deklaracje, gdyż w przeciwnym razie następowało oszacowanie urzędowe i wymierzano karę. Władze podatkowe miały prawo dokonać oszacowania także w przypadku złożenia deklaracji, o ile zeznane sumy uznane zostały przez nie za niskie. Stopa podatku wynosiła od 1914 roku od przychodu netto 23⅓% w miejscowościach imiennie wskazanych, o których była mowa wyżej, oraz 17 i pół proc. w innych miejscowościach. Budynki, którym okres zwolnienia upłynął, opłacały podatek w wysokości 19% względnie 15%.

5% podatek od nowych budynków obliczany był od przychodu netto, ustalonego w sposób uprzednio podany. Do tego podatku odnosiły się wszystkie inne przepisy dotyczące podatku domowo-czynszowego.

Domowo-klasowy podatek był opłacany według taryfy, zawierającej stałą stawkę dla każdej kategorii domów mieszkalnych, przy czym podział na kategorie oparty był na ilości izb mieszkalnych w domu. Kategorii tych było czterdzieści; do 40. kategorii należały domy posiadające od 36 do 40 izb mieszkalnych. Od domów, zawierających więcej niż 40 izb mieszkalnych, pobierało się podatek tak, jak od domów czterdziestoizbowych z dodatkiem pewnej sumy za każdą izbę ponad 40. Dla domów po upływie okresu zwolnienia przewidziana była taryfa niższa o 11—22% od taryfy normalnej. Należy tu jeszcze dodać, że za dom mieszkalny uważany był budynek zamieszkany względnie z przeznaczenia mieszkalny, za izbę zaś mieszkalną uważano pomieszczenie zamieszkane lub z przeznaczenia mieszkalne.

Wymiaru podatku domowo-klasowego dokonywano na podstawie katastru budynkowego, prowadzonego przez inspektoraty podatkowe.

7. Podatek budynkowy w b. zaborze pruskim zbudowany był na analogicznych

zasadach jak podatek domowo-klasowy w b. zaborze austriackim z tą różnicą, że podlegały mu budynki w miastach i w gminach wiejskich i to nie tylko budynki mieszkalne. Dalszą jeszcze różnicą było jeszcze i to, że wraz z budynkami podlegały podatkowi podwórza, ogródki itd. o obszarze 1 morga pruskiego, które to powierzchnie wolne tym samym były od podatku gruntowego. Zwolnienia od podatku ujęte zostały kazustycznie i zasadniczo nosiły charakter zwolnień rzeczowych. Podatek sam wymierzany był na podstawie katastru budynkowego, w którym budynki, podatkowi podlegające zaliczone były do pewnych grup. Podatek był stały i progresywny. Odpowiednie przepisy zawarte są w ustawie z 21 maja 1861 roku. W postaci prawie niezmienionej istnieje jeszcze na górnośląskiej części województwa śląskiego, lecz nie wpływa na rachunek skarbu.

8. W okresie od 1918 do 1923 roku opisane wyżej podatki nie uległy zasadniczym zmianom. Ustawodawca polski ograniczył się do przeliczenia stawek na marki polskie oraz do podwyższania stopy podatku, podążając za malejącą wartością marki.

Do podatków tych odnosiły się następujące ustawy: z 18 grudnia 1919 r. (Dz. Ust. Nr 2, poz. 3), z 14 lipca 1920 r. (Dz. Ust. R. P. Nr 71, poz. 477), z 16 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 70, poz. 469) wraz z rozporządzeniami Ministra Skarbu z 4 września 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 588) i z 10 września 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 639), następnie ustawa z 17 czerwca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 59, poz. 372) z rozporządzeniem wykonawczym z 31 października 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 728), ustawa z 15 czerwca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 505), z rozporządzeniem wykonawczym z 7 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 73, poz. 569), rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 18 lipca 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 73, poz. 572)), ustawa z 31 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 117, poz. 934) i ustawa z 6 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 127, poz. 1044). Wszystkie dotychczas opisane podatki przestały być pobierane z końcem 1923 r. na zasadzie cytowanej wyżej ustawy z 15 czerwca 1923 r.

Okres od 1924 roku

Poczynając od 1924 r. w całej Polsce, za wyjątkiem województwa śląskiego, pobierany był podatek od nieruchomości w gminach miejskich oraz od niektórych budynków w gminach wiejskich unormowany w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 523). Jest to zasadniczy akt prawny. Uległ on pewnym zmianom w następnych latach i w 1934 r. został ogłoszony jednolity tekst w Dzienniku Ustaw Nr 76, poz. 717). Do pierwszej redakcji rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej wydane zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 kwietnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 333), zajmujące się wyłącznie proceduralną stroną podatku, które zostało zastąpione rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 14 września 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 771). To ostatnie rozporządzenie zajmuje się prawie wyłącznie zagadnieniami merytorycznymi wyjaśniając, a nawet uzupełniając przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej. Pierwsze rozporządzenie Ministra Skarbu będzie powoływane jako rozporządzenie wykonawcze 1925 r., drugie zaś — jako rozporządzenie wykonawcze z 1934 roku.

Za podstawę do opisania podatku od nieruchomości przyjmujemy tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej według redakcji pierwotnej (z 1924 roku), dodając we właściwym, wynikającym z kolejności poszczególnych zagadnień, porządku późniejsze zmiany ze wskazaniem przepisu, które te zmiany wprowadził.

AUKCJE OWOCOWE
W Gdyni sp. z o. o.
Nabrzeże francuskie 4. Tel. centr. 19-44

Import i aukcjonowanie owoców południowych świeżych i suszonych

Magazyny własne w porcie

Przedmiot podatku

Rozporządzenie Prezydenta z 17 czerwca 1924 r. zróżniczkowało obowiązek podatkowy według miejsca położenia nieruchomości, którym może być obszar gminy miejskiej lub obszar gminy wiejskiej. I tak na obszarze gmin miejskich (miast) państwowy podatek od nieruchomości pobiera się: a) od domów mieszkalnych wraz z należącymi do nich zabudowaniami gospodarczymi, podwórzami, ogrodami i sadami, od fabryk, teatrów, łaźni i w ogóle od wszelkiego rodzaju budowli, b) od placów, zajętych na przedsiębiorstwo handlowe i składy towarowe. Pomimo tak wyraźnego sformułowania przepisów o przedmiocie podatku w miastach zdarzało się, że niektóre władze wymiarowe zwalniały od podatku budynki gospodarcze, przynależne do budynku mieszkalnego, o ile właściciel ich trudnił się rolnictwem i do tego celu używał budynków gospodarczych, tak samo i sami płatnicy wysuwali tego rodzaju żądania. Niewłaściwość ta została wyraźnie podkreślona w wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dn. 10 lutego 1928 r. L. Rej. 2895/26, orzekającym, że budynki gospodarcze, stanowiące przynależność budynku mieszkalnego, położone w miastach nie są zwolnione od podatku, chociażby były związane z produkcją rolną. Nie można snuć z powyższego wniosku, iż by budynki gospodarcze nie będące przynależnością domu mieszkalnego, znajdujące się w miastach, mogły być zwolnione od podatku z tego powodu, że są potrzebne gospodarstwu rolnemu — tego rodzaju budynki również podlegały podatkowi. Poważniejsza trudność wyłania się przy opodatkowaniu budynków fabrycznych. Trudność polegała na stwierdzeniu, czy państwowemu podatkowi od nieruchomości podlegają tylko same budynki, jako okrycie urządzeń, (maszyn) fabrycznych, czy też jeszcze pewne urządzenia, zwane w prawie cywilnym nieruchomością z przeznaczenia. Co do tego były poglądy podzielone, bowiem Ministerstwo Skarbu w okólniku z 18 września 1924 r. L. D. P. O. 1701/IV zarządziło, iżby opodatkowywano same okrycia — mury budynków fabrycznych, podczas gdy Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z 5 listopada 1929 r. L. Rej. 2566/27 stanął na stanowisku, że podatkowi podlegają także urządzenia fabryki, a między innymi maszyny. Stanowisko swe oparł Trybunał na rozważaniach pojęcia „fabryka", „łaźnia" i „budynek fabryczny", nie było ono powszechnie stosowane, ponieważ Ministerstwo Skarbu nie podało go do wiadomości władz wymiarowych celem stosowania.

Odmiennie przedstawiała się sprawa na obszarze gmin wiejskich. Tutaj państwowemu podatkowi od nieruchomości podlegały niektóre budynki zarówno mieszkalne jak i przeznaczone na pomieszczenie zakładów handlowych lub przemysłowych, o ile nabywały charakter dochodowych lub zarobkowych i niezwiązanych z produkcją rolną. Podkreślić trzeba, że było brak przepisu, lub wyjaśnienia Ministerstwa Skarbu, któryby dawał kryteria budynku, związanego z produkcją rolną i problem musiał być rozwiązywany w każdym konkretnym przypadku w zależności aktualnych stosunków faktycznych. Do liczby podlegających podatkowi należały następujące budynki. Domy mieszkalne i budynki wynajęte za czynszem w całości lub w części, przy czym wynajęta część musiała zajmować więcej niż połowę budynku, z wyłączeniem domów i budynków gospodarczych, dzierżawionych wraz z gruntami. Nie wynajęte za czynszem domy mieszkalne osób, nietrudniących się zawodowo rolnictwem i mieszkających w tych domach tylko sezonowo chociażby przy budynkach znajdowała się pewna ilość gruntu, przeznaczonego dla produkcji rolniczej lub ogrodniczej oraz niewynajęte za czynszem i niezwiązane z produkcją rolną (leśną) domy mieszkalne, zamieszkane przez osoby nietrudniące się zawodowo rolnictwem. Budynki handlowe i przemysłowe bez względu na to, czy znajdowały się w użytkowaniu samych właścicieli, czy też były oddane innymi osobom

bezpłatnie lub były wynajęte za czynszem z wyjątkiem budynków przemysłowych, związanych z produkcją rolną (leśną). Za związane zaś z produkcją rolną uważane były tylko zabudowania przeznaczone na takie zakłady przemysłowe, związane z produkcją rolną (leśną) jak np. gorzelnie rolnicze, cukrownie, browary, młyny, tartaki, krochmalnie, które przetwarzają w przeważającej części (więcej niż połowę) produkty własnego gospodarstwa rolnego lub leśnego. Należące do budowli handlowych i przemysłowych budynki uboczne były opodatkowywane łącznie z budynkami głównymi. Budynki związane z produkcją rolną, które nie były wynajęte za czynszem w części lub w całości, a które były użytkowane przez właściciela w części na cele zarobkowe (np. w części budynku właściciel prowadził przedsiębiorstwo handlowe) podlegały podatkowi w całości lub były w całości wolne od podatku w zależności od tego, czy wskutek takiego użytkowania (cele zarobkowe) zyskał charakter budynku zarobkowego, czy też w dalszym ciągu był związany z gospodarstwem rolnym. Jak to już zaznaczono, wynajęcie kilku pomieszczeń w budynku, uważanym za związany z produkcją rolniczą lub leśną, samo przez się nie powodowało obowiązku podatkowego. Aby obowiązek zaistniał, musiała nastąpić równocześnie utrata przymiotu budynku związanego z produkcją rolniczą lub leśną, a nabycie przymiotu budynku zarobkowego lub dochodowego, co najczęściej miało miejsce w przypadku wynajęcia więcej niż połowy powierzchni (użytkowej) budynku.

Do 1934 roku nie została uregulowana kwestia wymiaru podatku w miejscowościach przyłączonych lub wyłączonych z miast. Praktyka w tej dziedzinie nie była jednolita — jedne urzędy skarbowe dokonywały zmiany zasad wymiaru od dnia zmiany terytorialnej miast, inne znów dopiero od roku następnego po prawnym przeprowadzeniu takiejże zmiany. Wreszcie rozporządzenie wykonawcze z 1925 roku wypełniło tę lukę stanowiąc, że w miejcowościach, które uzyskały ustrój gminy miejskiej względnie w miejscowościach, które zostały przyłączone do miast — obowiązek wymiaru podatku od nieruchomości według zasad w miastach obowiązujących powstaje „od pierwszego dnia miesiąca, następującego po miesiącu, w którym powyższa zmiana zaczęła obowiązywać". Analogiczna zasada obowiązywała w przypadku odwrotnym, gdy jakieś miasto utraciło ustrój miejski lub gdy część miasta zostało przyłączona do gminy wiejskiej. W tych przypadkach obowiązek opłacania podatku według zasad dla miast wygasał z końcem miesiąca, w którym zaszła zmiana jak wyżej, z początkiem następnego miesiąca powstawał obowiązek opłacania podatku według zasad, obowiązujących dla gmin wiejskich.

Jednostka podatkowa

Identyczna sytuacja panowała do 1934 r. co do pojęcia jednostki podatkowej. Jednym wymiarem w praktyce obejmowano zazwyczaj nieruchomość w znaczeniu potocznym lub w znaczeniu prawa hipotecznego t. j. to wszystko, co, stanowiąc własność, jednej osoby, stanowiło zwarty (samoistny) kompleks. W gminach wiejskich natomiast jednym wymiarem obejmowano samoistny budynek wraz z budynkami przynależnymi. Pewien ład prawny wprowadziło rozporządzenie wykonawcze z 1934 r., uznając za odrębny przedmiot podatkowy w miastach „każdą własność (posiadłość), należącą do jednej osoby lub kilka osób (firmy), lecz nieprzedzielona zaułkiem, ulicą, placem lub cudzą własnością". Niemniej jednak zacytowany przepis nie wyczerpał wszystkich często spotykanych przypadków, a mianowicie nie było wiadomym jak i komu należy dokonać wymiaru, gdy budynki znajdują się na cudzym gruncie oraz gdy budynek należał do kilku osób, z których każda miała swą część ściśle (fizycznie) określoną i hipotecznie wydzieloną. W tych przypadkach panowała w dalszym ciągu dowolność władz wymiarowych.

Zwolnienia

Pośród wskazanych przedmiotów podatku od nieruchomości w gminach miejskich oraz od niektórych budynków w gminach wiejskich znajdują się także i te, którym przysługiwało na zasadzie przepisów omawianego rozporządzenia Prezydenta. W pierwszym rzędzie omówimy zwolnienie, przysługujące ze względu na osobę właściciela. Do tej grupy należały:

1) nieruchomości, stanowiące własność Państwa,

2) nieruchomości lub ich części należące do: a) związków samorządowych, oraz b) prawnie uznanych instytucyj i związków wyznaniowych, c) dobroczynnych, d) naukowych i oświatowych, o ile te nieruchomości lub ich części nie przynoszą dochodu przez oddanie ich w najem,

3) budynki, należące do prywatnych kolei żelaznych, o ile nie przynoszą dochodu przez oddanie ich w najem,

4) budynki, stanowiące własność prywatną, stale i bezpłatnie zajmowane w całości na użytek Państwa lub związków, wymienionych w p. 2.

Do p. 1. Jedno tu wymaga tylko naświetlenia, a mianowicie zwrot „stanowiące własność Państwa". Polskie ustawodawstwo podatkowe używa w celu przyznania zwolnienia podatkowego terminu „Państwo" lub „Skarb Państwa". Odróżnienie takie nie jest na ogół znane innym ustawodawstwom i nie da się pogodzić z naukowym pojęciem skarbu (fiskusa); podmiotem prawa może być bowiem tylko państwo. Pragnąc pewne przejawy działalności państwa, szczególnie wkraczające w dziedzinę wolnego obrotu (dziedzinę gospodarki prywatnej), obciążyć ciężarem podatkowym, a to w celu pomniejszenia siły konkurencyjnej takich działalności, bądź też w celu uzyskania prócz zysku jeszcze dodatkowych korzyści w postaci podatków — ustawodawstwo podatkowe używa wówczas określenia „Skarb Państwa". Kiedy zaś ma być zwolnione od podatku wszystko, co należy do Państwa jako takiego — używa terminu „Państwo". Z powyższego więc widać, iż „Państwo" mieści w sobie „Skarb Państwa", a zatem zwolnienie przyznane Państwu, obejmuje większą ilość przedmiotów podatkowych niż zwolnienie przyznane Skarbowi Państwa. W zakresie podatku od nieruchomości omawiane zwolnienie obejmować będzie zarówno nieruchomości użytkowane i administrowane przez organa administracji państwowej, jak i nieruchomości użytkowane przez przedsiębiorstwa państwowe. Będą więc to np. nieruchomości kopalni państwowych, zakładów zdrojowych, lasów państwowych itd. Szereg przedsiębiorstw państwowych, zorganizowanych jako oddzielne od Państwa osoby prawne, które podpadałyby pod zwolnienie od podatku od nieruchomości, posiada jednak zwolnienia, zawarte w odrębnych aktach prawnych, najczęściej w aktach do życia je powołujących, a są to: Państwowy Bank Rolny, Polskie Koleje Państwowe, Polska Poczta, Telegraf i Telefon, Państwowy Monopol Spirytusowy, Polski Monopol Tytoniowy i Polski Monopol Solny.

Do p. 2 i 3. Do 1934 roku nie było wyjaśnienia, które samorządy, czy terytorialne, czy gospodarcze, czy też zawodowe, albo nawet czy wszystkie razem podpadają pod pojęcie „związków samorządowych", użyte w rozporządzeniu Prezydenta. Wyjaśnienie rozporządzenia wykonawczego z 1934 r. uznało wprowadzić za takie tylko samorządy terytorialne, lecz Najwyższy Trybunał Administracyjny w jednym z wyroków orzekł, iż za związki samorządowe w rozumieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości uważać należy wszystkie samorządy jak wyżej. Nie jest wiadomym, czy rozporządzenie wykonawcze z 1934 r. nie zostałoby zmienione w tym punkcie po myśli rzeczonego wyroku, lecz wyrok ów ukazał się dopiero po utracie mocy obowiązującej wspomnianego rozporządzenia Prezydenta. Praktycznie władze skarbo-

we przyznawały zwolnienie od podatku od nieruchomości wyłącznie nieruchomościom należącym do samorządu terytorialnego.

Warunkiem zwolnienia od podatku od nieruchomości — nieruchomości związków i stowarzyszeń, o których mowa, jest nieprzynoszenie dochodu przez oddanie ich w najem. Myliłby się ten, kto sądziłby, iż przez „dochód" rozumiało rozporządzenie Prezydenta te sumy osiągane z nieruchomości, które podpadają pod pojęcie dochodu z ustawy o podatku dochodowym. Dochodem w rozpatrywanym przypadku był przychód, osiągany z najmu i z dzierżawy nieruchomości. Dodaliśmy i dzierżawę, którego to pojęcie nie utożsamia obecny polski kodeks zobowiązań z najmem, z tego względu, że w praktyce skarbowej podatkowi podlegały także nieruchomości oddawane w dzierżawę. Wynikły w pewnym, konkretnym przypadku spór pomiędzy władzami skarbowymi a wspomnianą gminą żydowską co do tego, czy łaźnia rytualna wydzierżawiona wraz z budynkiem osobie trzeciej podlega podatkowi od nieruchomości — rozstrzygnął Najwyższy Trybunał Administracyjny na niekorzyść gminy. W wyroku, odnoszącym się do wskazanej sprawy, Najwyższy Trybunał Administracyjny wypowiedział pogląd, że rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 roku odnośnie najmu przyswoiło sobie terminologię użytą w prawie cywilnym, obowiązującym na obszarze b. Królestwa Polskiego (Kodeks Napoleona), wobec tego pojęcie „oddanie nieruchomości w dzierżawę" jest w rozumieniu tego rozporządzenia równoznaczne z pojęciem „oddanie w najem". Spotykanym w praktyce skarbowej przypadkiem oddania nieruchomości lub części nieruchomości w najem, który najczęściej wywoływał spory natury faktycznej i prawnej, było oddanie do używania mieszkań, mieszczących się w nieruchomości, urzędnikom lub niższym funkcjonariuszom. Celem jednolitego traktowania takich przypadków Ministerstwo Skarbu wydało okólnik L. D. V. 20137/3/32 z dnia 15 grudnia 1932 roku o następującym brzmieniu: „Jest zatem obowiązkiem władzy wymiarowej w każdym poszczególnym przypadku zwrócić na to uwagę i ustalić, czy w domach, należących do danego związku samorządowego lub instytutcji wyżej wspomnianej, mieszkania zajmowane przez urzędników tego związku lub instytucji są im odstąpione na podstawie umowy najmu jako lokatorowi i za te mieszkania płacą oni komorne, chociażby w wysokości dodatku mieszkaniowego, czy też są to mieszkania służbowe do użytkowania których w interesie służby czy instytucji są pracownicy obowiązani, a wstrzymanie wypłaty dodatku mieszkaniowego opiera się jedynie na obowiązujących normach uposażeniowych a nie na kontrakcie najmu. Tylko w tym ostatnim wypadku jest podstawa do zwolnienia związku samorządowego, wyznaniowego itp. lub jej części na zasadzie p. 3 § 2 rozporządzenia Prezydenta". Odnosząc wyjaśnienia Ministerstwa do konkretnych przypadków należy zaznaczyć, że domy przy szosach zamieszkałe przez dróżników, należące do związków komunalnych, domy dróżników przy prywatnych kolejach żelaznych, części budynków szkolnych związków samorządu terytorialnego, zajmowane na mieszkania nauczycieli — wolne były od podatku od nieruchomości, gdyż nie stanowiły przedmiotu umowy najmu. Opisane dotychczas zwalnienia nie wyczerpywały ich zakresu w stosunku do nieruchomości, stanowiących własność wyznań katolickich, tym bowiem przysługiwały daleko szersze zwolnienia z mocy art. XV Konkordatu. Wprawdzie przez długi okres czasu zwolnienie z tego artykułu praktycznie nie było przyznawane z tego względu, że art. XV Konkordatu uważany był za przepis ramowy, wymagający rozwinięcia w specjalnych aktach prawnych, lecz od 1933 roku,

M. TRIPPENBACH NAJLEPSZE WINA KRAJOWE
Wytwórnia—Warszawa, ŻELAZNA 56 tel. 287-10

kiedy to Najwyższy Trybunał Administracyjny orzekł, że rzeczowy artykuł jest wykonalny bez potrzeby dalszych aktów prawnopaństwowych, a tym samym uchylił ogólne przepisy o podatku od nieruchomości, był już stosowany. Na zasadzie powoływanego art. XV wolne były od podatku nieruchomości, których dochody były przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniały się do dochodów osobistych beneficjariuszów, odpowiedni przepis zamieszczono dopiero w rozporządzeniu wykonawczym z 1934 r. W tym samym wyroku Najwyższy Trybunał Administracyjny orzekł także, że dochodami przeznaczanymi na cele kultu religijnego są dochody, które są stale i wyłącznie przeznaczane na nabycie i utrzymanie przedmiotów majątkowych używanych wyłącznie przy spełnianiu czynności, należących do objawów kultu religijnego.

Następnym warunkiem zwolnienia w odniesieniu do nieruchomości instytucyj naukowych, oświatowych i dobroczynnych było stwierdzenie charakteru naukowego, oświatowego lub dobroczynnego instytucyj ubiegających się o zwolnienia. W tym względzie ani rozporządzenie z 1925 r., ani rozporządzenie z 1934 r. nie zawierały żadnych wskazówek i praktyka skarbowa opierała się wyłącznie na wyrokach Najwyższego Trybunału Administracyjnego, który ustalił kryteria, jakim powinny odpowiadać instytucje naukowe, oświatowe i dobroczynne. Za instytucje naukowe uważane więc były instytucje, których celem był rozwój twórczości umysłowej (nauki), zaś za instytucje oświatowe — których celem było kształcenie umysłu według programu (nauczania). Do instytucyj dobroczynnych należały te, które z pobudek charytatywnych postawiły sobie dobrowolnie za zadanie dopomagać cierpiącej ludzkości i w tym celu gromadziły fundusze, płynące ze źródeł dobrowolnych jak legaty, zapisy, zbiórki itd. Istotnymi więc cechami tych instytucyj było zatem prócz pobudek i celów charytatywnych także dobrowolne, a więc nie oparte na przymusie, działanie i gromadzenie środków, które ze względu na samą nieruchomość zwolnione były od podatku:

a) „nieruchomości w gminach miejskich i budynki w gminach wiejskich, gdy komorne względnie wartość czynszowa nieruchomości" nie przekraczało 25 złotych w stosunku rocznym, przy czym sumę tę dla nieruchomości, podlegających ustawie o ochronie lokatorów, ustalało się według przepisów tej ustawy,

b) nieruchomości lub części tychże, podlegające przepisom o ulgach dla nowowznoszonych budowli,

c) budynki z powodu ich złego stanu niezamieszkane względnie nieużytkowane na zakład przemysłowy lub handlowy,

d) „znajdujące się na gruntach gmin wiejskich domy mieszkalne", przeznaczone na mieszkania dla osób, prowadzących gospodarstwo rolne lub leśne w charakterze właścicieli względnie dzierżawców, dla rodzin i domowników tych osób, tudzież dla służby, oficjalistów i robotników, zatrudnionych w produkcji rolnej albo w przedsiębiorstwach, związanych z produkcją rolną, oraz

e) położone na gruntach gmin wiejskich zabudowania, przeznaczone na zakłady przemysłowe, związane z produkcją rolną, jak również na magazyny i składy dla przechowywania zapasów ziemiopłodów, produktów przemysłu rolnego i inwentarzy.

Do p. b).

Nowowzniesione budowle i części nadbudowane lub dobudowane po dniu 1 stycznia 1922 roku wolne były od podatku na okres 15 lat na zasadzie ustawy z dnia 22 września 1922 roku (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 786), rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 września 1930 roku (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 508) i ustawy z dnia 24 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 173) do której było wydane rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 7 czerwca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 494). Okres piętnastoletni biegł dla całego budynku względnie dla całej części nad- lub dobudowa-

nej od chwili rozpoczęcia chociażby częściowego użytkowania budynku lub części. Pod rządem pierwszej ustawy zwolnienie było przyznawane przy każdorocznym wymiarze podatku od nieruchomości, ponieważ ustawa nie przewidywała, iżby zwolnienie mogło być przyznane specjalnym aktem władzy administracji skarbowej. Dopiero rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej przewidziało, że zwolnienie przyznawane być miało przez władze wymiarowe I instancji na skutek specjalnych podań osób zainteresowanych, przy czym dokładniejsze co do tego przepisy miał wydać Minister Skarbu. Jednakowoż przepisy takie nie były wydane i w dalszym ciągu zwolnienie było przyznawane każdorocznie. Wreszcie rozporządzenie Ministra Skarbu z 1934 r., oparte już na przepisach ustawy z 1933 r., sprawę tę ostatecznie unormowało i zwolnienie na cały 15-letni okres było przyznawane przez urzędy skarbowe przy zastosowaniu specjalnego trybu postępowania.

Do p. c) i d). Zwolnienia wymienione pod tymi punktami łączą się ściśle z tym co zostało powiedziane o przedmiotach podatku w gminach wiejskich. Tam też podane zostało określenie zakładów przemysłowych, związanych z produkcją rolną lub leśną.

Poza zwolnieniami, przewidzianymi w rozporządzeniu Prezydenta o podatku od nieruchomości, były przyznawane jeszcze zwolnienia na zasadzie szczególnych przepisów prawnych. Do takich w rozporządzeniu wykonawczym z 1934 roku zaliczone zostały zwolnienia dla nieruchomości izb przemysłowo-handlowych, izb rzemieślniczych oraz izb rolniczych, na tych samych warunkach co nieruchomościom związków samorządu terytorialnego. W danym przypadku kolizja pomiędzy poglądem Najwyższego Trybunału Administracyjnego, przedstawionym w związku z omawianiem terminu „związki samorządowe", a stanowiskiem rozporządzenia wykonawczego z 1934 roku — jest oczywista, lecz nie miała praktycznego znaczenia, gdyż zwolnienia były rzeczywiście przyznawane, a dla płatnika jest zasadniczo obojętne na zasadzie jakiego przepisu został zwolniony od podatku. W istocie swej kolizja jak wyżej sprowadza się do zagadnień teoretycznych. Istniało jeszcze jedno zwolnienie, pominięte wprawdzie w rozporządzeniu wykonawczym z 1934 roku, lecz płynące z przepisów ustawy, wydanej w tym samym roku co i rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości, a mianowicie z ustawy z dnia 3 grudnia 1924 roku (Dz. U. R. P. Nr 112, poz. 993). Na zasadzie tej ustawy pod warunkiem wzajemności wolne były od podatku od nieruchomości stanowiące własność Państw obcych nieruchomości, służące wyłącznie dla celów urzędowania ich akredytowanych przedstawicielstw dyplomatycznych lub ich przedstawicielstw konsularnych dopuszczonych do urzędowania w Polsce; uwolnienie to nie mogło naruszać odrębnych umów międzypaństwowych.

Początek i koniec obowiązku podatkowego

Tak ważne zagadnienie, od kiedy nieruchomość powinna być obciążona podatkiem, a od kiedy podatku nie należy wymierzać — zostało pominięte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości. Możnaby przypuszczać, że powodem było przeoczenie, a to z tego względu, że zostało ono wzorowane na rosyjskich przepisach o podatku od nieruchomości, którym zagadnienie takie było obce. W każdym razie i następne akty prawne, odnoszące się do podatku od nieruchomości, nie wypełniły tej luki. Zajęło się nim rozporządzenie wykonawcze z 1934 r., które tym samym spełniło zadanie, należące do zakresu aktów prawodawczych i postanowiło, że obowiązek podatkowy powstaje z początkiem miesiąca, następującego po miesiącu, w którym:

a) wykończono budowę lub chociażby częściowo rozpoczęto jej użytkowanie,

b) zajęto plac na przedsiębiorstwo handlowe lub na skład towarowy,

c) zaszły okoliczności, które nieruchomość lub budynek, korzystający ze zwolnienia od podatku, pozbawiły prawa do zwolnienia.

Obowiązek podatkowy wygasał z końcem miesiąca, w którym:

a) budowla przestała istnieć, albo też z powodu jej złego stanu zaprzestano użytkować ją na cele mieszkalne, przemysłowe, handlowe itd.,

b) zaprzestano użytkować plac na przedsiębiorstwo handlowe lub skład towarowy i

c) zaszły okoliczności, powodujące nabycie prawa do zwolnienia od podatku od nieruchomości.

Podstawa wymiaru

Podatek wymierzało się od sumy czynszu, jaką można było otrzymać z najmu nieruchomości, podlegającej podatkowi, a jeżeli nieruchomość była niewynajęta względnie była zajmowana bezpłatnie albo przez właściciela — od wartości czynszowej, tj. od sumy, jaką można by było otrzymać w razie wynajęcia nieruchomości. W pewnych przypadkach czynsz, właściwie wartość czynszową obliczano na podstawie wartości obiegowej. Nieruchomości lub ich części, którym dokonywano wymiaru od czynszu lub wartości czynszowej, dzieliły się na dwie grupy:

a) podlegające ustawie o ochronie lokatorów, tj. nieruchomości istniejące zasadniczo przed 1 lipcem 1919 r., a w b. dzielnicy austriackiej przed 27 stycznia 1917 r. z wyjątkami wymienionymi w art. 2 ustawy o ochronie lokatorów z 11 kwietnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 406),

b) niepodlegające tejże ustawie.

Ze względu na znaczne różnice ustalania podstawy wymiaru dla obydwóch grup zachodzi konieczność oddzielnego omówienia odpowiednich przepisów.

Do p. a). Podstawę wymiaru stanowiła suma komornego należnego z nieruchomości według przepisów ustawy o ochronie lokatorów, która przyjęła za podstawę do obliczania miesięcznego, należnego właścicielowi komornego — komorne z odpowiedniego lokalu z miesiąca czerwca 1914 r., a które to komorne nazwane zostało podstawowym komornym. Ustawa o ochronie lokatorów (z 11 kwietnia 1924 roku) podzieliła lokale na kategorie w zależności od wielkości lokalu, a więc na lokale jedno, dwu, trzypokojowe itd., przy czym kuchnia nie była wliczana do liczby pokojów. Dla każdej kategorii ustalone zostało pewne minimum podstawego komornego (w przeliczeniu na złote według relacji 100 rubli = 266 złotych, 100 marek niemieckich = 123 złote i 100 koron austro-węgierskich = 105 złotym) płaconego w drugim kwartale 1924 roku z tym, że w okresie od 1 lipca 1924 roku do 1 stycznia 1925 r. komorne to wzrastało co kwartał o 4% podstawowego komornego, a po 1 stycznia 1925 roku wzrastało co kwartał o 6% podstawowego komornego aż do wysokości 100% podstawowego komornego. W drodze wyjątku dopuściła ustawa możność ustalania wysokości komornego w dwustronnej pisemnej umowie właściciela i lokatora i na czas nie krótszy niż jeden rok, lecz tylko w stosunku do lokali pięciopokojowych i większych. Podwyższanie komornego o 6% było wielokrotnie mocą specjalnych ustaw wstrzymywane na określone czasokresy, tak że najmniejsze (jedno i dwupokojowe) mieszkania osiągnęły dopiero w 1931 — 1932 wysokość 100% podstawowego komornego. Tak samo w drodze wyjątku ustawa zezwoliła właścicielom domów pobierać oprócz komornego dodatkowe opłaty za dostarczanie wody i od kanałów, za czyszczenie przewodów kominowych, za oświetlenie klatek schodowych, korytarzy itd., za wywóz śmieci oraz za wynagrodzenie dozorcy, atoli mogły one być pobierane tylko do pewnego czasu, tj. do czasu gdy komorne osiągnie wysokość 50% względnie 75% podstawowego komornego.

Dla nieruchomości lub ich części wynajmowanych, podlegających ustawie o ochro-

nie lokatorów, przyjmowano komorne płacone w danym roku kalendarzowym, będącym rokiem podatkowym, w wysokości oznaczonej przez ustawę o ochronie lokatorów, lecz bez dodatkowych opłat. Obliczenie komornego musiało być dokonane oddzielnie na każdy kwartał (ustawa z dnia 1 kwietnia 1925 r., Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 293) z uwagi na ustawową podwyżkę komornego co kwartał. Dla nieruchomości zaś lub ich części, zajmowanych bezpłatnie albo zajmowanych przez właścicieli — podstawę wymiaru stanowiła wartość czynszowa, obliczona również na zasadzie przepisów ustawy o ochronie lokatorów, a więc obliczona na każdy kwartał roku podatkowego. Jeżeli w opodatkowanym budynku mieściły się lokale, co do których ustawa o ochronie lokatorów dopuściła komorne umowne — wówczas komorne to z roku podatkowego wliczane było do ogólnej sumy podatkowej wymiaru.

Na tych zasadach opierając się władze wymiarowe rygorystycznie przestrzegały obliczania podstawy wymiaru według przepisów ustawy o ochronie lokatorów, dochodząc do fikcyjnego komornego, ponieważ nie uwzględniały różnic w komornem in plus albo in minus, jakie z czasem — w drodze umów dobrowolnych z pominięciem rzeczonej ustawy — zaistniały w komornem płaconym właścicielom nieruchomości. Działo się to zarówno z krzywdą właścicieli nieruchomości, jak interesów Skarbu Państwa, do czasu ogłoszenia wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z 29 stycznia 1934 r. L. Rej. 9868/32, w którym on orzekł, że przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości dopuszczają możliwość przyjmowania za podstawę wymiaru komornego faktycznego z nieruchomości, podlegających przepisom ustawy o ochronie lokatorów, chociażby było ono większe lub mniejsze od komornego tą ustawą wyznaczonego. Zasadę tę przejęło rozporządzenie wykonawcze z 1934 roku, które uznało komorne większe lub mniejsze od ustawowego za podstawę wymiaru podatku w wysokości z roku poprzedzającego rok podatkowy, w ten sposób rygorystyczna praktyka uległa rozluźnieniu, a przez to wymiar podatku stał się sprawiedliwszym, zgodnym z rzeczywistością. Należy jeszcze zaznaczyć, że z komornego podstawowego w wysokości oznaczonej ustawą o ochronie lokatorów można było potrącać wynagrodzenie za oświetlenie, ogrzewanie (i ciepłą wodę) mieszkań według rzeczywistych kosztów tych świadczeń.

Do p. b) Podstawę wymiaru podatku dla nieruchomości lub ich części, niepodlegających ustawie o ochronie lokatorów, stanowiło „pełne umowne komorne (czynsz) lub pełna wartość czynszowa"; ta ostatnia była ustalana dla nieruchomości lub ich części nieoddanych w najem lub zajmowanych przez właściciela. W redakcji z 1924 r. rozporządzenie Prezydenta nie zajęło się kwestią z jakiego okresu komorne umowne ma być podstawą wymiaru na dany rok podatkowy. Lukę tę wypełniła ustawa z 1 kwietnia 1925 roku (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 296) drogą pośrednią, stanowiąc: „zmiany w wysokości czynszów najmu nieruchomości lub ich części, niepodlegających przepisom ustawy o ochronie lokatorów, zaszłe w ciągu roku 1924, względnie w latach następnych, powinny być uwzględnione przy wymiarze podatku już za rok kalendarzowy, bezpośrednio następujący po zaszłej zmianie". Pomimo tego redakcja z 1934 r. odpowiedniego przepisu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej powtórzyła expressis verbis zacyto-

MILJON W BĘDZINIE
Padł w 39-ej Loterji na Nr. 6424 w szczęśliwej kolekturze
J. KOKOTKA, Będzin ulica Małachowskiego 34
KTO GRA NA LOTERJI ZAWSZE MA DUŻE SZANSE DO WYGRANYCH

wany przepis, a nie wypowiedziała wyraźnie zasady, że komorne umowne z roku poprzedzającego rok podatkowy stanowi podstawę wymiaru na ten rok podatkowy.

Rozporządzenie wykonawcze z 1934 r. wyraźnie dopiero zasadę tę wyraziło tak co do komornego umownego, jak i co do wartości czynszowej. Równocześnie to rozporządzenie wykonawcze dało definicję wartości czynszowej tymi słowy: „wartość czynszową oblicza się w wysokości komornego, jakie uzyskane by zostało w razie wynajęcia tej nieruchomości, uwzględniając jej położenie, przeznaczenie, wielkość i urządzenia oraz inne okoliczności, mające wpływ na wysokość komornego".

Od sumy umownego komornego można było potrącać wartość świadczeń dodatkowych na rzecz lokatora, jak np. za umeblowanie, opał, światło itd., pod warunkiem, że komorne umowne obejmowało wynagrodzenie za te świadczenia. Oczywiste jest, że o ile wartość tego rodzaju świadczeń była określona w sumie oddzielnej od komornego — to nie była ona ani doliczana, ani potrącana od komornego umownego. Natomiast doliczalne były do komornego umownego, określonego w pewnej kwocie, inne świadczenia najemcy lub dzierżawcy na rzecz właściciela nieruchomości tak jednorazowe, jak i powtarzające się bez względu na to, czy były to świadczenia pieniężne, w naturze czy w innej formie, byleby powstały w związku z najmem lub dzierżawą nieruchomości lub jej części. Zasady jak wyżej znalazły się po raz pierwszy w rozporządzeniu wykonawczym z 1934 r. i częściowo zostały przejęte z okólnika Ministerstwa Skarbu L. D. V. 621/3/31 z dnia 16 marca 1932 roku.

Dla tych wszystkich rodzajów niewynajmowanych nieruchomości, dla których nie można było ustalić wartości czynszowej z powodu niemożności jej ustalenia, ustalało się wartość przez oszacowanie wartości obiegowej i przyjmowało się 5% od ustalonej sumy jako podstawę wymiaru (wartość czynszowa). Rozporządzenie wykonawcze z 1925 r., uzupełniając przepis rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, postanowiło, że jeżeli tego rodzaju nieruchomość stanowi własność osób prawnych — można wówczas wartość obiegową przyjmować wedle bilansu otwarcia w złotych. Mówiąc o nieruchomościach, dla których nie można ustalić wartości czynszowej, rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wymieniło przykładowo fabryki, teatry, łaźnie, wille, a więc nieruchomości naogół niewynajmowane lub wydzierżawione. To przykładowe wyliczenie dało jednakże Najwyższemu Trybunałowi Administracyjnemu asumpt do wysnucia w jednym z wyroków wniosku, opartego na analizie pojęcia „łaźnia", „fabryka" i „budynek fabryczny" — o czym była już uprzednio mowa — że wartość obiegowa omawianego rodzaju nieruchomości powinna obejmować także i urządzenia wewnętrzne. A więc w fabrykach — maszyny i urządzenia techniczne, będące w rozumieniu prawa cywilnego ruchomościami, w łaźniach — wszystkie urządzenia, służące potrzebom tychże itd. Pogląd Najwyższego Trybunału Administracyjnego stał w oczywistej sprzeczności z wyjaśnieniem Ministerstwa Skarbu z dnia 18 września 1924 r. L. D. P. O. 1701/IV, według których przy szacowaniu wartości obiegowej nieruchomości fabrycznych lub kopalnianych nie powinno się brać pod uwagę urządzeń fabrycznych, kopalnianych, maszyn, kotłów itd., lecz powinno się szacować wartość obiegową samych tylko budynków, a więc budowli, które okrywają wspomniane urządzenia fabryczne, wraz z gruntem pod i między tymi budynkami, jak podwórza, przejścia itp. oraz wartość obiegową samych tylko placów, należących do w mowie będących nieruchomości i bezpośrednio z nimi połączonych. Rozwijając dalej wyjaśnienia o szacowaniu placów fabrycznych w okólniku z dnia 24 lutego 1931 r. L. D. V. 20/3 Ministerstwo Skarbu zarządziło, iżby nie szacowano, a tym samym nie opodatkowywano gruntów, należących wprawdzie do danego przedsiębiorstwa, lecz „położonych poza obrębem zabudowań fabrycznych", przy czym konkretnie wskazało, że nie ma podstaw prawnych do wymiaru podatku od

nieruchomości, a to zarówno w gminach miejskich jak i wiejskich, od gruntów, zajętych pod kolejki dojazdowe, które wychodzą poza obręb zabudowań fabrycznych (osady fabrycznej). W celu zatem usunięcia możliwości skierowania praktyki skarbowej po linii poglądów Najwyższego Trybunału Administracyjnego, Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 16 lipca 1934 roku zarządziło niestosowanie — jak mówi okólnik ze względów gospodarczych — omówionego już poglądu N. T. A. Jednocześnie w tymże okólniku Ministerstwo Skarbu zarządziło co następuje: „Wartość obiegową ustala się na zasadzie cen płaconych w miarodajnym okresie czasu za takie same lub podobne nieruchomości, położone w tej samej miejscowości i znajdujące się w analogicznych warunkach, ewentualnie przy pomocy rzeczoznawców". Dodać do tego należy, że owym „miarodajnym okresem" był w praktyce skarbowej albo okres dokonywania szacunku, albo rok poprzedzający rok szacunku; te różnice czasu nie wpływały w sposób zasadniczy na realność wysokości szacunku, jeśli się zważy, że tylko przy szczególnie sprzyjającym zbiegu okoliczności nieruchomość w znacznym stopniu zwiększa lub zmniejsza swą wartość sprzedażną. Ogólnym zaleceniem, a zarazem żądaniem Ministerstwa Skarbu było, aby wartość obiegowa, ustalana drogą szacunku urzędowego, była najbardziej zbliżona do rzeczywistości. Nawiązując do postanowienia Prezydenta Rzeczypospolitej o możności przyjmowania za wartość obiegową wartości nieruchomości wedle bilansu otwarcia— Ministerstwo Skarbu następnie poleciło, aby obecnie, tj. od 1934 roku, opierać się na bilansach, przerachowanych stosownie do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 352), atoli wówczas przyjmować bilansową wartość nieruchomości bez potrąceń odpisów na amortyzację.

W uzupełnieniu dotychczasowego opisu podstawy wymiaru należy dodać, że fakt niewynajęcia lub wydzierżawienia nieruchomości lub jej części oraz fakt nieużywania budynków fabrycznych, byleby nie były spowodowane złym stanem budynków, był obojętny dla wymiaru podatku od nieruchomości i w tych przypadkach ustalało się podstawę wymiaru według zasad wyżej wskazanych.

Wysokość podatku i terminy płatności

W pierwszych latach po wprowadzeniu podatek zabierał piątą część przychodu brutto. Przychodu bardzo niskiego z powodu ograniczeń z ustawy o ochronie lokatorów, gdyż w stosunku do małych mieszkań komorne otrzymywane przez właścicieli budynków np. w 1924 r. nie było większe od połowy komornego z czerwca 1914 roku. Obniżanie w następnych latach wysokości podatku z równoczesnym wzrostem otrzymywanego komornego łagodziło niesprawiedliwość obciążenia. Na rok podatkowy 1924 podatek wynosił 20% od podstawy wymiaru. Ustawą z dnia 1 kwietnia 1925 roku (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 296) ustalona została następująca wysokość podatku:

na 1925	rok	w wysokości	12%	od podstawy	wymiaru
„ 1926	„	„	10%	„	„
„ 1927	„	„	8%	„	„
„ 1928	„	„	7%	„	„

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 292) wysokość podatku na 1929 rok ustalono na 7% i wysokość tę przedłużono na czas nieograniczony ustawą z dnia 30 grudnia 1929 r. (Dz. U. R. P. z 1930 r. Nr 2, poz. 6). Zasadą było (ustawa z 1. 4. 1925 r.), że podatek wymierzało się corocznie,, lecz jednak oddzielnie na każdy kwartał kalendarzowy, opierając się przy tym na danych, zebranych i sprawdzonych przy wymiarze podatku na 1924 rok.

W okresie największego kryzysu, a zarazem wysokiego deficytu budżetu państwowego, kiedy komorne w nieruchomościach, podlegających przepisom ustawy o ochronie lokatorów, doszło prawie w stosunku do wszystkich lokali do wysokości 100% podstawowego komornego, obciążono nieruchomości, poczynając od 1932 roku specjalnym podatkiem p. n. kryzysowego dodatku do państwowego podatku od nieruchomości w gminach miejskich oraz od niektórych budynków w gminach wiejskich. Wysokość kryzysowego dodatku wynosiła 3% podstawy wymiaru. Kryzysowy dodatek nie był pobierany od budynków mieszkalnych, których podstawa wymiaru w stosunku rocznym nie była większa od 1.000 złotych. A contrario budynki niemieszkalne i podlegające podatkowi od nieruchomości place handlowe i składowe w miastach podlegały kryzysowemu dodatkowi bez względu na wysokość ustalonej podstawy wymiaru. Wymiaru (obliczenia) kryzysowego dodatku dokonywały władze, wymierzające podatek od nieruchomości, jednocześnie z wymiarem tegoż podatku.

Podatek od nieruchomości płatny był za każdy kwartał kalendarzowy w końcu drugiego miesiąca następnego kwartału, a więc w maju, sierpniu, listopadzie i lutym następnego roku. W tych samych terminach płatny był kryzysowy dodatek do podatku od nieruchomości.

Wymiar i pobór podatku

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 czerwca 1924 r. przyjęło zasadę, że wymiaru podatku od nieruchomości mają dokonywać związki samorządowe, za czym w miastach — magistraty ówczesne, w gminach wiejskich — wydziały powiatowe przy współudziale zarządów gmin wiejskich. W rzeczywistości w gminach wiejskich wymiaru podatku dokonywały zarządy gmin wiejskich pod mało skutecznym i wnikliwym nadzorem wydziałów powiatowych. Powierzając samorządom terytorialnym wymiar podatku od nieruchomości, rozporządzenie Prezydenta miało na względzie z jednej strony niedostateczność skarbowego aparatu administracyjnego, z drugiej zaś to, iż w owym czasie magistraty, a także niektóre gminy wiejskie, dokonywały wymiaru podatku od lokali. Pojęcie zaś podstawy wymiaru dla celów podatku od lokali w miastach było identyczne z pojęciem podstawy wymiaru dla celów podatku od nieruchomości. Ta ostatnia okoliczność znalazła wyraz w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej, które postanowiło, że na 1924 rok magistraty ustalą podstawowe komorne na zasadzie akt, otrzymanych od urzędów (inspektoratów) skarbowych na zasadzie § 28 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu z dn. 29 kwietnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 34, poz. 294) bądź na zasadzie własnych akt podatku od nieruchomości albo podatku od lokali. Przed tym magistraty i zarządy gmin wiejskich dla wydziałów powiatowych miały obowiązek sporządzić wykazy nieruchomości podlegających podatkowi, zawierające niezbędne dane dla wymierzenia podatku. W wykazach tych powinny być w szczególności wymienione wszystkie lokale i inne części nieruchomości z podaniem przeznaczenia lokali jak np.: mieszkanie, sklep, fabryka, hotel oraz ilość pokojów w każdym lokalu. Co do każdego lokalu lub części nieruchomości, które podlegały ustawie o ochronie lokatorów, powinno być podane komorne z czerwca 1914 r. (podstawowe komorne), o ile w tym czasie (czerwiec 1914 r.) były wynajmowane za czynszem. Jeśli nie można było ustalić podstawowego komornego albo wartości czynszowej, opartej na podstawowym komornem, w sposób wyżej podany oraz celem ustalenia umownego komornego (wartości) czynszowej dla nieruchomości lub jej części niepodlegającej ustawie o ochronie lokatorów — magistraty (zarządy gmin) wezwały właścicieli do zeznania w odpowiednim terminie wysokości komornego względnie wartości czynszowej. Po upływie terminu i bez względu na złożone zeznania magistraty względnie zarządy gminne określały na podstawie opinii dwóch rzeczoznawców—z grona

płatników należycie obeznanych ze stosunkami faktycznymi w mieście (gminie) — wysokość podstawowego komornego lub wartości czynszowej dla nieruchomości podlegających ustawie o ochronie lokatorów, albo obecne umowne komorne względnie wartość czynszową dla nieruchomości niepodlegających ustawie o ochronie lokatorów. Ustalone tą drogą podstawowe komorne (wartość) czynszowa nie mogły zasadniczo ulegać w latach następnych zmianom, co wyraźnie przewidziała ustawa z 1 kwietnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 293) oraz co znalazło potwierdzenie w wyrokach Najwyższego Trybunału Administracyjnego, który również orzekł, że prawomocne ustalenie podstaw wymiaru podatku od nieruchomości za r. 1924 nie pozbawia, płatnika prawa zwalczania danych faktycznych, przyjętych za podstawę wymiaru w następnych okresach podatkowych. Można było to podstawowe komorne zmieniać tylko na podstawie wyroku urzędu rozjemczego do spraw najmu lokali albo wyroku sądu, ustalających odmienną wysokość komornego w razie sporu pomiędzy lokatorem a właścicielem nieruchomości. Na tym tle w praktyce doszło do wynaturzeń, ponieważ w prowincjonalnych miastach i miasteczkach urzędy rozjemcze podejmowały się określania wartości podstawowego komornego na jednostronny wniosek; z reguły miało to miejsce, gdy właściciel nieruchomości pragnął obniżyć wartość czynszową mieszkania, zajmowanego przez siebie, obliczoną w stosunku do komornego z czerwca 1914 r. za podobne mieszkania.

Jakkolwiek żaden z aktów prawnych, dotyczących podatku od nieruchomości, nie przewidywał corocznego składania zeznań o komornem — to jednak w praktyce przyjęło się, że rokrocznie władze wymiarowe wymagały od właścicieli nieruchomości tych zeznań. Skutki tego były opłakane — władze wymiarowe bądź świadomie, bądź nieświadomie zmieniały dowolnie wysokość podstawowego komornego bez żadnej, prawem przewidzianej potrzeby i zdarzało się, iż dla tego samego lokalu komorne podstawowe było odmienne w każdym poszczególnym roku podatkowym; albo co rok malejące, albo raz wyższe a raz niższe. Czym kierowały się władze wymiarowe — trudno jest rzecz tę zgeneralizować, możnaby nie bez podstawy przypuszczać, iż było to wyrazem i przyczyn natury prywatnej, i lekceważenia nałożonych obowiązków i brakiem dostatecznie sprawnego i skutecznego nadzoru ze strony urzędów skarbowych. Ta właśnie okoliczność przyczyniła się także do przejęcia przez władze skarbowe wymiaru podatku od nieruchomości.

Umowne komorne (wartość czynszowa) z natury rzeczy były ustalane rokrocznie na podstawie zeznań właścicieli, przy czym odstąpienie przez władze wymiarowe od zeznanych kwot mogło mieć miejsce tylko w przypadku obalenia ich wynikiem dochodzeń. Właściciele nieruchomości mieli obowiązek zawiadamiać władze wymiarowe o zmianach, zaszłych w zeznanym komornem w ciągu 30 dni po zaszłej zmianie, który to obowiązek nałożyła wielokrotnie powoływana ustawa z 1 kwietnia 1925 roku. Winni niezłożenia tego zawiadomienia lub podania świadomie w nim nieprawdziwych danych podlegali karom jak za niezłożenie zeznania albo podania świadomie nieprawdziwych danych dla celów podatku dochodowego; karę wymierzano na podstawie każdocześnie obowiązujących przepisów o podatku dochodowym. Obowiązek, o którym mowa, rozszerzyło rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 12 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 292) oraz zmieniło sankcje karne. Mianowicie, poczynając od 17 marca 1928 r. właściciele nieruchomości względnie ich zastępcy mieli obowiązek zawiadamiać władze wymiarowe w przypadkach, gdy komorne zostało lokatorowi podwyższone lub gdy pobierane względnie umówione komorne jest wyższe od zeznanego i opodatkowanego i to w ciągu 30 dni po zaszłej zmianie lub doręczeniu nakazu płatniczego. Winni niezłożenia takiego zawiadomienia, albo podania w nim świadomie nieprawdziwych danych, niezależnie od obowiązku zapłacenia należności podatkowej — podlegali karom:

a) za niezłożenie zawiadomienia — do wysokości dwukrotnej, b) za świadome podanie nieprawdziwych danych — w wysokości od dwukrotnej do dziesięciokrotnej sumy uszczuplonego lub narażonego na uszczuplenie podatku. Kary nakładały władze wymiarowe, t. j. magistraty i wydziały powiatowe. Osoby ukarane mogły w terminie 30 dni od dnia doręczenia odpowiedniego orzeczenia:

1) odwołać się za pośrednictwem władzy, która karę wymierzyła, do właściwej terytorialnie izby skarbowej, która rozstrzygała ostatecznie, albo
2) żądać przekazania sprawy właściwemu sądowi.

Nałożona kara (grzywna) mogła być przymusowo ściągana dopiero po uprawomocnieniu się orzeczenia o karze.

Po ustaleniu podstawy wymiaru i obliczeniu podatku władze wymiarowe obowiązane były rozesłać najpóźniej do 31 marca każdego roku nakazy płatnicze, odpowiadające naogół wymaganiom, jakie przewiduje obecna ordynacja podatkowa.

W ciągu czternastu dni po doręczeniu nakazu płatniczego mógł płatnik odwoływać się od dokonanego wymiaru i w tym celu złożyć za pośrednictwem władzy wymiarowej odwołanie do izby skarbowej. W tym miejscu rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości nie otrzymało, jednolitej linii i nie dało władzom samorządowym wyższego stopnia prawa orzekania w postępowaniu odwoławczym, co zresztą było konieczne z tego względu, iż ustawodawstwo polskie wyłączyło wcześniej administrację skarbową z administracji ogólnej. Gdyby bowiem prawo orzekania odwoławczego zostało przyznane władzom samorządowym wyższego stopnia, wówczas wydziały powiatowe stałyby się władzą odwoławczą w stosunku do wymiarów, dokonanych przez magistraty miast niewydzielonych, a urzędy wojewódzkie, wobec niezorganizowania samorządu wojewódzkiego — w stosunku do wymiarów, dokonanych przez wydziały powiatowe, jako władze wymiarowe I instancji i magistraty miast wydzielonych. W stosunku do wymiarów, dokonanych przez ówczesny magistrat m. st. Warszawy, władzą odwoławczą musiałby być Minister Spraw Wewnętrznych. Oczywiste komplikacje z takiego rozwiązania problemu władz odwoławczych oraz zasada koncentracji administracji podatkami u władz skarbowych nie mogły dać innego postępowania odwoławczego, jak przewidziane w rozporządzeniu. Władze wymiarowe (magistraty, wydziały powiatowe) mogły własną władzą załatwiać te odwołania, które dotyczyły oczywistych omyłek w obliczeniu podstawy wymiaru lub podatku. Inne odwołania obowiązane były władze wymiarowe wraz z niezbędnymi wyjaśnieniami, jak np.: dowodem doręczenia nakazu płatniczego, wyciągu z wykazu nieruchomości (aktu wymiarowego), opinią rzeczoznawców i t. d., przesyłać izbie skarbowej w teoretycznym (praktycznie zupełnie nie był dostosowany) terminie jednego miesiąca po wniesieniu odwołania. Izba skarbowa rozstrzygała odwołania przy współudziale przedstawiciela magistratu w siedzibie Izby skarbowej i dwóch rzeczoznawców, wskazanych przez tenże magistrat, z wyjątkiem odwołań spóźnionych, które sama pozostawiała bez rozpatrzenia. Lukę co do prawa darowywania skutków niedotrzymania terminu odwoławczego do 1934 r. wypełniła praktyka, w ten sposób, że darowywała te skutki izba skarbowa. Pod rządami ordynacji podatkowej wszelkie odwołania rozpatrywała samodzielnie izba skarbowa.

„EKSPORT" Andrzej Gardulski, Natan Ringel i Józef Kuta
Spółka zarejestrowana dla handlu bydłem i nierogacizną w CZORTKOWIE.
Telefony: Gardulski 104. Ringel 114 Kuta 142

Wniesienie odwołania nie wstrzymywało obowiązku zapłaty podatku w terminach ustawowych.

Podatek był płatny w kasach władz wymiarowych, które otrzymywane wpływy powinny były co dwa tygodnie przelewać do kas skarbowych, dołączając odpowiednie wykazy skarbowe. Magistraty i wydziały powiatowe ściągały przymusowo zaległości podatku, oraz nałożone grzywny.

Za czynności związane z wymiarem, poborem i ściąganiem podatku przyznane zostało władzom wymiarowym odszkodowanie w wysokości 5% sum wpłacanych do kas skarbowych, t. j. podatku, odsetek i kar za zwłokę, które ustawą z 17 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 112, poz. 877) zostało obniżone do 4%. Koszty i opłaty egzekucyjne władze wymiarowe pobierały na własny rachunek.

Celem dopilnowania należytego administrowania podatkiem od nieruchomości przez władze wymiarowe rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej wyposażyło naczelników urzędów skarbowych względnie specjalnie delegowanych urzędników skarbowych w prawo kontroli rachunkowej i kasowej przynajmniej raz na miesiąc, Rozporządzenie wykonawcze z 1925 r. przyznało prawo kontroli całej akcji wymiarowej magistratów i wydziałów powiatowych przynajmniej raz na rok. Ani jedno, ani drugie nie mogły w rezultacie dać pozytywnych wyników, gdyż władze skarbowe nie mogły stosować żadnych rygorów w stosunku do magistratów lub wydziałów powiatowych. Dopiero rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 12 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 292) z mocą od 17 marca 1928 r. upoważniło Ministra Skarbu do wstrzymania wypłaty władzy wymiarowej odpowiedniej części dodatków do podatków państwowych i udziałów w tychże, wypłacanych jej przez kasę skarbową, jeżeli władza wymiarowa nie wymierzyła podatku w terminie ustawowym, stwierdzono rażąco niskie, nieprawidłowe wymiary podatku, nadmierne zaległości podatkowe oraz przetrzymywanie wpływów z podatku od nieruchomości. I ta sankcja okazała się nieskuteczna, ponieważ zatrzymane dodatki i udziały władze rekompensowały wpływami podatku od nieruchomości, wielokrotnie większymi. W rezultacie sumy podatku od nieruchomości przetrzymane w kasach magistratów i wydziałów powiatowych, osiągnęły cyfrę kilkunastu milionów złotych, a wymiary podatku dokonywane były w sposób rażąco niski; częstokroć z pominięciem obowiązujących przepisów. Prostą konsekwencją takiego stanu mogło być tylko przejęcie przez władze skarbowe egzekucji wymiaru i poboru podatku od nieruchomości, co nastąpiło na zasadzie ustawy z 10 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) i na zasadzie ustawy z 18 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 168), które to ustawy zmieniły zarazem odpowiednie przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości, dotyczące władz wymiarowych. Dodać tu należy jeszcze, że w 1934 r. ogłoszona została ordynacja podatkowa, która jednolicie unormowała postępowania wymiarowe i odwoławcze.

Ogłoszony w 1934 r. w związku z tymi zmianami jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 17 czerwca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 717) zawierał już tylko przepisy merytoryczne, a więc dotyczące przedmiotów podatku, zwolnień, podstawy wymiaru, wysokości podatku i terminów płatności.

Dodatkowe wymiary.

Do roku 1931 włącznie w zasadzie nie było można dokonywać wymiarów uzupełniających, jeśli później wymiar okazał się za niski, gdyż obowiązujące do tego czasu przepisy o podatku od nieruchomości nie zawierały odpowiedniego upoważnienia dla władz wymiarowych zwłaszcza, że tylko część niewielka konkretnych przypadków podpadała pod przepis rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 12 marca 1928 r.

(Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 292), nakazujący składanie zawiadomień o podwyższeniu komornego i t. d., o którym była już uprzednio mowa. A nawet w przypadkach, objętych rzeczowym przepisem, niewiadomo było za jaki okres czasu można dodatkowo wymierzyć podatek. Tę, tak sprzyjającą nadużyciom podatkowym lukę wypełniła, poczynając od 1932 roku, ustawa z 17 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 112, poz. 877), która — rzecz charakterystyczna — nie zmieniła podstawowego aktu prawnego o podatku od nieruchomości, jakim było rozporządzenie Prezydenta Rzpl. z 17 czerwca 1924 r., lecz rozporządzenie Prezydenta Rzpl. z 12 marca 1928 r., które było drugim aktem przedłużającym moc pierwszego rozporządzenia.

Na zasadzie wspomnianej ustawy z 1931 r. nieruchomości, które przy wymiarze opuszczono, lub co do których wskutek później ujawnionych nowych konkretnych okoliczności faktycznych okazało się, iż wymiar był za niski, lub które przy pierwotnym wymiarze niewłaściwie uwolniono od podatku, można było pociągać do podatku dodatkowo za czas ubiegły, lecz nie więcej niż za lat 3, bezpośrednio poprzedzających rok, w którym stwierdzono rzeczone okoliczności. Ponowne oszacowanie jednak „wartości użytkowej" nieruchomości nie dawało prawa dokonania dodatkowego wymiaru. Przepis powyższy od 1934 r. został zastąpiony przepisami ordynacji podatkowej, która dla dodatkowych wymiarów ustanowiła pięcioletnie przedawnienie. Z biegiem okresu przedawnień 3 i 5-letniego zajął się Najwyższy Trybunał Administracyjny, który orzekł że nie można dokonać dodatkowych wymiarów podatku od nieruchomości, jeżeli w chwili wejścia w życie ordynacji podatkowej upłynął trzechletni okres przedawnienia z ustawy z 1931 r., chociażby według przepisów ordynacji przedawnienie jeszcze nie nastąpiło. Natomiast dodatkowe wymiary, których trzechletnie przedawnienie nie nastąpiło w chwili wejścia w życie ordynacji podatkowej, przedawniają się dopiero po upływie 5 lat, t. j. podlegają przepisom ordynacji.

Ulgi w podatku od nieruchomości

Na tle przepisów o podatku od nieruchomości w okresie do czasu wejścia w życie ordynacji podatkowej rozwinęły się specjalne ulgi. Mianowicie na zasadzie § 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości w redakcji z 1924 roku, które w części zastępowały przepisy o końcu obowiązku podatkowego, można było umarzać całkowicie lub częściowo podatek, jeżeli wskutek nadzwyczajnych wydarzeń (powódź, pożar) nastąpiło całkowite lub częściowe zniszczenie nieruchomości, lecz tylko na prośbę płatnika, zgłoszoną w 30 dni po wypadku. Na zasadzie zaś przepisów (art. 4) wielokrotnie cytowanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 1928 r. można było umarzać podatek z powodu t. z. próżnostania lokali lub z powodu niemożności ściągnięcia komornego od lokatora. W sposób szczegółowy normowały tę sprawę okólniki Ministerstwa Skarbu z 29 października 1932 r. L. D. V. 38585/3/32 i z 21 grudnia 1933 r. L. D. V. 49212/3/33. Zasadą było, że prośba była załatwiana pozytywnie, gdy ubytek komornego z powodu próżnostania, obniżenia komornego lub nieściągalności komornego, był większy od 20% ogólnego komornego z danej nieruchomości w stosunku rocznym i wtedy z reguły umarzano proporcjonalną część podatku. Nie korzystały z tej ulgi budynki nieczynnych fabryk.

Pod rządami ordynacji podatkowej ulgi w podatku od nieruchomości były już zasadniczo przyznawane według jej przepisów, t. j. na zasadzie ówczesnego art. 130.

Opisany polski podatek od nieruchomości jest niewątpliwie tworem doskonalszym od podatku podymnego, od pruskiego podatku budynkowego lub od austriackiego podatku domo-klasowego. Jest natomiast gorszym wydaniem rosyjskiego podatku

od nieruchomości, pomimo przyjęcia od tegoż zasad, z wyjątkiem tej, która rosyjski podatek od nieruchomości uczyniła nowoczesnym podatkiem cząstkowo-dochodowym t. j. zasady potrącalności pewnych wydatków z przychodu brutto, wymierzanie podatku od przychodu netto. Wprawdzie bezwzględna wysokość polskiego podatku od nieruchomości (7%) była niższa od takiejże wysokości rosyjskiego (10%), ale dla płatników pierwszy był bardziej dotkliwy. 1) z powodu wymierzania go od przychodu brutto, 2-o) z powodu rygorystycznych ograniczeń co do swobody ustalania czynszu najmu. Jeśli jeszcze uwzględnimy dodatek kryzysowy z 1931 r. — to porównanie wypadnie jeszcze więcej na korzyść rosyjskiego podatku od nieruchomości. Porównanie natomiast polskiego podatku od nieruchomości z austriackim podatkiem domowo-czynszowym, wypada korzystnie dla pierwszego co do wysokości, ponieważ podatek domowo-czynszowy wynosił do 2% przychodu brutto.

Podatek od nieruchomości

według przepisów obowiązujących od 1936 roku

Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 roku o podatku od nieruchomości, ogłoszony pod pozycją 14 w Nr. 3 Dziennika Ustaw, jest drugim z kolei polskim aktem prawnym, który normuje zasady wymiaru tego podatku na obszarze Polski za wyjątkiem województwa śląskiego, poczynając od 1 stycznia 1936 roku. Uzupełnieniem oraz wyjaśnieniem jego przepisów zajmuje się rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 20 kwietnia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr. 33, poz. 259), wymieniane dalej jako rozporządzenie wykonawcze. Obydwa akty prawne nie mogły być jeszcze poddane wszechstronnej próbie życia i niektóre zagadnienia są w tej chwili nie dość jasne. Pomyślną rzeczą jest jednak to, że dekret wielokrotnie używa tych samych określeń, którymi posługiwały się uprzednio obowiązujące przepisy o podatku od nieruchomości (rozporządzenie Prezydenta R. P. z 17 czerwca 1924 r.) i których wyjaśnienie znalazło wyraz czy to w wyrokach Najwyższego Trybunału Administracyjnego, czy to zarządzeniach Ministerstwa Skarbu. Te to przyczyny pozwalają istotne zagadnienia podatku od nieruchomości omówić bardziej szczegółowo.

1. Ważnym dla celów podatku od nieruchomości, choć może zbędnym z punktu widzenia zasad nauki prawa, jest stwierdzenie, że „na nieruchomości w rozumieniu dekretu uważa się grunty, budynki i inne budowle". Było ono jednak konieczne dla wyraźnego sformułowania zasady, iż te twory budownictwa, które nie mają cech budynku w potocznym znaczeniu, są również przedmiotem podatku od nieruchomości. Chodziło tu o takie np. budowle, jak piece wapienne, kominy fabryczne, piece do wypalania, szopy do suszenia cegły i t. p. Podatkowi od nieruchomości podlegają więc grunty, budynki i budowle w miastach i w gminach wiejskich, atoli kryteria obowiązku podatkowego są inne w miastach, a inne w gminach wiejskich. Z tego względu konieczne jest omówienie oddzielnie przedmiotów podatku w miastach i oddzielnie w gminach wiejskich.

Nieodzowne jest jednak zaznajomić się przed tym z pojęciem jednostki podatkowej w miastach, przez którą rozumieć należy to wszystko, co zostaje objęte jednym wymiarem, jednym nakazem płatniczym. Odpowiednia definicja dekretu ma następujące brzmienie: „za oddzielną jednostkę podatkową uważa się w gminach miejskich nieruchomość, należącą do jednej osoby lub kilku osób w częściach ułamkowych, lecz nie przedzieloną ulicą, placem lub cudzą własnością". Przez części ułamkowe rozumie się

dalej części idealne, a więc nie posiadające określonych granic, np. 5/7 budynku. W odniesieniu do budynków przepis ten stwarza to, co w sposób wyraźny wypowiedziało rozporządzenie wykonawcze, iż części, posiadające określone granice i wydzielone hipotecznie, a będące zarazem przedmiotem odrębnej własności — są oddzielnymi jednostkami podatkowymi. Uzupełniając definicję jednostki podatkowej rozporządzenie wykonawcze stanowi, że grunt, na którym wzniesiono budynek oraz t. z. grunty przyległe (o tym niżej) do tego budynku, stanowią jedną jednostkę podatkową także wtedy, gdy budynek został wzniesiony na cudzym gruncie. Określenie jednostki podatkowej mieć należy na uwadze szczególnie przy omawianiu obowiązku podatkowego dla gruntów niezabudowanych w miastach.

Wszelkie budynki i budowle w miastach z zasady podlegają podatkowi od nieruchomości łącznie z gruntami pod nimi i gruntami t. z. przyległymi, za które uważa się należące do budynków lub budowli podwórza (dziedzińce), grunty pod zieleńcami, kwietnikami, ogródkami, placami składowymi, przejściami, dojazdami i t. p. gruntami, przylegającymi do budynków i budowli. Kwestia powierzchni gruntów przyległych jest zagadnieniem mogącym być rozwiązanym tylko w odniesieniu do konkretnych przypadków z uwzględnieniem stosunków lokalnych lub szczególnych właściwości opodatkowywanego budynku. Jednym z charakterystycznych przykładów obowiązku podatkowego budowli są kioski uliczne i kolumny reklamowe. I jedne i drugie podlegają podatkowi od nieruchomości, o ile są tylko trwale związane z ziemią.

Grunty niezabudowane, t. j., na których niema budynków lub budowli, podlegają podatkowi od nieruchomości o tyle, o ile ich powierzchnia i sposób użytkowania odpowiadają wyraźnym wymaganiom dekretu. Mianowicie grunty niezabudowane o powierzchni nie większej niż 5.000 metrów kwadratowych podlegają podatkowi bez względu na sposób ich użytkowania Grunty zaś niezabudowane o powierzchni większej niż 5.000 metrów kwadratowych podlegają podatkowi:

a) jeżeli nie są stale w całości użytkowane jako pola uprawne, łąki, pastwiska, ogrody i sady, jak również jeżeli nie są pokryte lasami lub wodami użytkowanymi dla celów hodowli ryb albo rybołówstwa.

b) jeżeli część powierzchni tych gruntów, użytkowana na cele wyżej wskazane, zajmuje nie więcej niż 5.000 metrów kwadratowych. Często w praktyce można spotkać zbieg wszystkich trzech przedstawionych możliwości i w takim przypadku ustalenie zakresu obowiązku podatkowego wymagać będzie przeprowadzenia szczegółowych dochodzeń. Następujący przykład przypadek taki wyjaśni.

W jednostce podatkowej o obszarze 10.000 metrów kwadratowych znajdują się budynki (budowle) i grunty niezabudowane. Budynki wraz z gruntami pod nimi i gruntami przyległymi — podlegać będą zawsze podatkowi. Dla gruntów zaś niezabudowanych istnieją dwie możliwości: 1-o powierzchnia ich wynosi nie więcej niż 5.000 metrów kwadratowych i 2-o powierzchnia ich wynosi więcej niż 5.000 metrów kwadratowych. Jeżeli powierzchnia gruntów niezabudowanych jest nie większa od 5.000 metrów kwadratowych (grunty pod budynkami łącznie z gruntami przyległymi wtedy zajmują conajmniej 5.000 metrów kwadratowych) — podatkowi podlega cała jednostka podatkowa bez względu na to, w jaki sposób są użytkowane te niezabudowane grunty. Jeżeli zaś grunty niezabudowane mają powierzchnię większą od 5.000 metrów kwadratowych (grunty pod budynkami i grunty przyległe zajmują razem mniej niż 5.000 metrów kwa-

HILEL I DAWID STERNBERG

PRZEMYSŁ DRZEWNY

Czortków, ul. Sobieskiego 7. Telefon 45. Adres telegraficzny „Holzstern", Czortków

dratowych) w grę wchodzą wówczas warunki, wymienione wyżej pod p.p. a i b. W wyniku okazać się może:

że cała jednostka podlega podatkowi od nieruchomości, gdy w stosunku do gruntów niezabudowanych stwierdzone zostanie spełnienie albo warunku z p. a), albo warunku z p. b),

że podatkowi podlegają tylko budynki wraz z gruntami pod nimi i z gruntami przyległymi, których powierzchnia w tym przypadku jest mniejsza od 5.000 metrów kwadratowych, ponieważ grunty niezabudowane nie podpadają ani pod p. a), ani pod p. b). W licznych małych miastach, gdzie są prowadzone gospodarstwa rolne, w szczególności na obszarze województwa krakowskiego, lwowskiego i stanisławowskiego, nastąpiło tak silne rozrzucenie (rozczłonkowanie) własności, że przy ścisłym stosowaniu przepisów dekretu należałoby obciążyć podatkiem od nieruchomości grunty, użytkowane w celach jak wyżej, nawet wówczas, gdy ogólna powierzchnia tych gruntów, stanowiących własność jednej osoby, dochodzi do wielkości kilku hektarów, a które byłyby wolne od podatku gdyby były położone w jednym miejscu. Oczywiście ciężar podatku od nieruchomości byłby znacznie większy od podatku gruntowego, którego wymiar byłby właściwy, i nieusprawiedliwiony z punktu widzenia polityki podatkowej. W celu usunięcia tej niesprawiedliwości zarządzeniem Ministerstwa Skarbu (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 30, poz. 919 z 1936 r.) zostało przeprowadzone jakgdyby uzupełnienie przepisów dekretu dla miast o ludności do 15.000 mieszkańców. Mianowicie w miastach takich sumuje się powierzchnię wszystkich parcel, stanowiących jednostki podatkowe, a należących do jednej osoby, z wyłączeniem jednak parceli, która również jest zakwalifikowana jako jednostka podatkowa, lecz na której znajdują się budynki lub budowle. Otrzymana suma powierzchni parcel (jednostek podatkowych) decyduje równorzędnie ze sposobem w jaki te grunty są użytkowane o obowiązku podatkowym.

I tak, jeżeli suma powierzchni parcel jak wyżej nie jest większa lub równa się 5.000 metrów — ma miejsce wymiar podatku od nieruchomości, a jeżeli suma parcel, o których mowa, jest większa od 5.000 metrów kwadratowych — wszystkie te parcele wolne są od podatku od nieruchomości, a podlegają podatkowi gruntowemu. Tym samym zarządzeniem Ministerstwo Skarbu zarządziło jednocześnie zaniechanie wymiaru podatku od nieruchomości od tych wszystkich gruntów niezabudowanych dla których roczny wymiar podatku miałby wynosić mniej niż 1 złoty.

Przepisy art. 1 dekretu, którego część została opisana, nie mówią expressis verbis o obowiązku podatkowym parków prywatnych. Lukę tę wypełnia rozporządzenie wykonawcze stanowiąc, iż parki prywatne podlegają podatkowi od nieruchomości bez względu na ich obszar. Nie ma ani w dekrecie, ani w rozporządzeniu wykonawczym definicji parku i zagadnienie to jest kwestią faktu. W każdym konkretnym wypadku władze wymiarowe muszą rozstrzygać, czy dany przedmiot podatku może być uznany za park według przyjętych w tym względzie wymagań.

Zupełnie odmiennie określone zostały przedmioty podatku od nieruchomości w gminach wiejskich. Tutaj obowiązek podatkowy dotyczy tylko budynków, które zostały podzielone na dwie grupy:

1) budynki niezwiązane z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym,

2) budynki z takimi gospodarstwami związane. Wobec tego należy przede wszystkim zapoznać się z tymi przepisami dekretu, które zawierają definicję budynków, związanych z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym. Za takie dekret uważa:

a) budynki gospodarcze, przeznaczone do celów gospodarstwa rolnego, ogrodniczego lub leśnego,

b) budynki wraz z należącymi do nich budowlami ubocznymi, podwórzami i placami, zajętymi na zakłady przemysłowe, które nie podlegają państwowemu podatkowi przemysłowemu i wreszcie

c) budynki mieszkalne, zamieszkane przez właścicieli lub dzierżawców gospodarstw rolnych, ogrodniczych lub leśnych, ich rodziny i domowników oraz przez osoby, zatrudnione na podstawie umowy o pracę w gospodarstwie rolnym, ogrodniczym lub leśnym albo w zakładzie przemysłowym, wyżej wymienionym pod p. b). Oranżerie (szklarnie) zostały uznane w rozporządzeniu wykonawczym za związane z gospodarstwem ogrodniczym. Uzupełnieniem przepisów dekretu i rozporządzenia wykonawczego do zagadnienia gospodarstw związanych z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym jest zarządzenie Ministerstwa Skarbu, ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu z 1938 roku w Nr. 11, pod pozycją 337. Wyjaśnia ono, iż dekret nie uzależnia uznania pewnych budynków za związane z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym od wielkości (obszaru) takiego gospodarstwa, a także od wielkości dochodów, osiąganych przez właściciela gospodarstwa rolnego, ogrodniczego lub leśnego, z ich innych źródeł. Rozległość obszaru gospodarstw, o których mowa, oraz wielkość dochodów z innych źródeł są okolicznościami ubocznymi, które nie mogą i nie powinny wywierać wpływu na uznanie pewnych budynków za związane z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym. Do pierwszej więc grupy (niezwiązane z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym) należą domy mieszkalne (jak np. wille, domy letniskowe) i inne budynki (jak np. handlowe, zajęte na szkoły) wraz z należącymi do nich budowlami ubocznymi, podwórzami i placami oraz — budynki i inne budowle również wraz z należącymi do nich podwórzami i placami, zajmowane przez zakłady przemysłowe, które podlegają podatkowi przemysłowemu z wyjątkiem budynków i t. d., zajmowanych przez gorzelnie rolnicze. Ta grupa budynków w gminach wiejskich zawsze podlega podatkowi od nieruchomości i obojętny jest dla ustalenia obowiązku podatkowego fakt przynoszenia lub nieprzynoszenia dochodów. W tej materii mamy do zanotowania następujące wyjaśnienie Ministerstwa Skarbu. Jeżeli część budynku z konstrukcji mieszkalnego jest zajęta — chodzi tu prawdopodobnie o zajmowanie przez właściciela lub dzierżawcę gospodarstwa rolnego, ogrodniczego lub leśnego — stale na cele handlowe albo na przedsiębiorstwo przemysłowe, podlegające państwowemu podatkowi przemysłowemu, i jeżeli powierzchnia takiej części wynosi więcej niż połowa powierzchni całego budynku — podatkowi od nieruchomości podlega wówczas budynek w całości, gdyż wskutek powyższych okoliczności stracił charakter związanego z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym.

Budynki, zaliczone do drugiej grupy, t. j. związane z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym, mają obowiązek opłacania podatku od nieruchomości, jednak obowiązek ten nie jest permanentny. Byt jego jest zależny od zaistnienia dekretu przewidzianych okoliczności, jak najem i dzierżawa. W stosunku do najmu dekret używa przymiotnika „stałe", stąd powstaje kwestia, czy przez „stały" najem rozumieć należy najem, którego powstanie i trwanie opiera się na umowie wieloletniej, czy też taki najem, który opiera się wprawdzie na umowie, lecz jednorocznej i zawieranej coraz to z inną osobą. Zestawienie jednakowoż przepisów, odnoszących się do budynków wynajmowanych z przepisami, odnoszącymi się do budynków wydzierżawianych oraz z uwzględnieniem przepisu o budynkach wynajmowanych sezonowo — prowadzi do wniosku, iż wystarczającym wydaje się być dla powstania obowiązku podatkowego fakt trwania najmu przez okres dłuższy (np. jednoroczny), byleby nie mający cech najmu sezonowego. Oczywiście obowiązek podatkowy istnieje tylko w tym roku, w którym ma miejsce najem stały. Z pośród budynków, związanych z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym, podlegają podatkowi od nieruchomości budynki stale wynaj-

mowane — a jak dekret mówi: używane na podstawie umowy najmu — w całości lub w przeważającej części, o ile mieszczą w sobie więcej niż 4 izby, przy czym za wynajęte w przeważającej części uważa się budynki wynajęte więcej niż w połowie ich powierzchni. Następnie podlegają podatkowi wydzierżawione oddzielnie od gospodarstwa rolnego, ogrodniczego lub leśnego, jak dekret expressis verbis powiada: „używane na podstawie umowy dzierżawy, której przedmiotem są wyłącznie budynki, nie zaś gospodarstwa rolne, ogrodnicze lub leśne jako całość". W jednym i drugim przypadku obowiązek podatkowy rozciąga się na budowle uboczne oraz podwórza i place. Zarówno przy budynkach niezwiązanych z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym, jak i przy budynkach z takimi gospodarstwami związanych mówi się o „podwórzach i placach". Pojęciowo i praktycznie określenie to pokrywa się z pojęciem gruntów przyległych, o czym była mowa w odniesieniu do przedmiotów podatku w miastach. Miarodajny przepis rozporządzenia wykonawczego daje taką definicję: „przez podwórza i place rozumie się grunty pod i między budynkami albo innymi budowlami oraz grunty przylegające do budynków lub budowli, np. grunt między budynkiem i ulicą — drogą". droga".

Dodać należy — o czym jest już wzmianka przy interpretacji „stałego" najmu — iż rozporządzenie wykonawcze w sposób wyraźny zastrzegło, że nie podlegają podatkowi od nieruchomości budynki wynajmowane sezonowo, chociażby mieściły w sobie więcej niż 4 izby.

Nieruchomość w znaczeniu gospodarczym albo prawnym stanowi jednostkę podatkową dla potrzeb wymiaru podatku od nieruchomości w miastach. Zgoła odmiennie zagadnienie jednostki podatkowej zostało rozwiązane w stosunku do podlegających podatkowi od nieruchomości budynków, położonych w gminach wiejskich. Tutaj za jednostkę podatkową uznany został ogół przedmiotów podlegających podatkowi, należących do jednej osoby lub kilku osób w częściach ułamkowych, a położonych na obszarze tej samej gromady, bądź na obszarze jednej gminy, jeżeli obszar tej gminy ogranicza się do jednej miejscowości. Uzupełniające postanowienie rozporządzenia wykonawczego o budynkach wzniesionych na cudzym gruncie, o którym była mowa przy jednostce podatkowej w miastach, ma również zastosowanie do gmin wiejskich.

2. Z pośród przedmiotów, podlegających podatkowi od nieruchomości według zasad wyżej opisanych, wiele zostało zwolnionych od podatku bądź to w dalszych przepisach dekretu (art. 2), bądź to w specjalnych aktach prawnych.

W pierwszym rzędzie wymienić trzeba nieruchomości, stanowiące własność Skarbu Państwa — będą to wyłącznie nieruchomości, użytkowane i administrowane przez organa administracji państwowej. Nieruchomości atoli stanowiące własność Skarbu Państwa, lecz oddane w użytkowanie przedsiębiorstw państwowych, które są odrębnymi osobami prawnymi, nie są objęte tym zwolnieniem i w zasadzie ciąży na nich obowiązek opłacania podatku od nieruchomości. Tego rodzaju nieruchomości są zazwyczaj zwolnione jednak od podatku na zasadzie przywileju, ustanowionego w przepisach ustanawiających osobowość prawną przedsiębiorstw. Do takich należą nieruchomości: Państwowego Monopolu Spirytusowego, Polskiego Monopolu Tytoniowego, Polskiego Monopolu Solnego, Polskiego Monopolu Loteryjnego, Państwowego Zakładu Emerytalnego, oraz przedsiębiorstwa Polska Poczta, Telegraf i Telefon, tudzież Polskie Koleje Państwowe.

Na innych zasadach jest oparte zwolnienie nieruchomości, stanowiących własność związków samorządu i międzykomunalnych, przy czym przez „samorząd" należy rozumieć samorząd terytorialny i samorząd gospodarczy, jak: izby przemysłowo-handlowe, izby rolnicze, izby rzemieślnicze. Mianowicie są one wolne od podatku od nieruchomości pod warunkiem, że „te nieruchomości lub ich części nie przynoszą dochodu przez wynajęcie lub wydzierżawienie oraz gdy nie są zajęte przez przedsiębiorstwa" tych związków (art. 2 p. 2 dekretu). Używając terminu „dochód", dekret nie nawiązuje do pojęć ustawy o podatku dochodowym i przez „dochód" rozumieć należy przychód. Nie odgrywa żadnej roli przy ustalaniu prawa związków samorządowych do zwolnienia od podatku — zagadnienie opłacalności (rentowności). Niewspółmiernie niski przychód nawet, byleby był rezultatem oddania w najem lub w dzierżawę, skutkować będzie utratę prawa do zwolnienia. Z tego jednakże, ani też z zacytowanego wyżej przepisu nie wynika, by otrzymanie dochodu z części nieruchomości wywierało swój ujemny pod względem podatkowym skutek w stosunku do całej nieruchomości. W przypadku bowiem gdy tylko część nieruchomości przynosi dochód z najmu lub z dzierżawy — tylko ta część traci prawo do zwolnienia od podatku od nieruchomości. Nie mniej zasadniczym warunkiem pozbawienia prawa do zwolnienia od podatku od nieruchomości jest konieczność przynoszenia dochodów w roku podatkowym. Dokonanie wymiaru, a więc pozbawienie zwolnienia od podatku, tylko na tej zasadzie, że nieruchomość (część) przynosiła dochód w roku poprzedzającym, byłoby niezgodne z obowiązującymi przepisami, które z rokiem poprzedzającym rok podatkowy wiążą tylko sposób obliczania wysokości podstawy wymiaru. Oddanie do używania lokali, mieszczących się w nieruchomości samorządowej, urzędnikom tego samego samorządu nie na prawach najmu, lecz jako część wynagrodzenia za pracę (na mocy dyspozycji służbowej i bezpłatnie in partem salarii) nie kwalifikuje takiej nieruchomości do rzędu nieruchomości przynoszących dochód. Następną okolicznością skutkującą, jak wyżej powiedziano, pozbawienie prawa do zwolnienia jest zajęcie nieruchomości przez przedsiębiorstwa związków samorządowych. Tak samo i w tym przypadku zajęcie przez przedsiębiorstwo części nieruchomości — powoduje obowiązek opłacania podatku od nieruchomości tylko od tej części. Oczywiste jest, że, aby nieruchomość (część) mogła być uznana za podlegającą podatkowi, zajęcie przez przedsiębiorstwo musi istnieć w tym samym roku, w którym ma być dokonany wymiar podatku. Dla celów podatku od nieruchomości za przedsiębiorstwa związków samorządu terytorialnego uważa się przedsiębiorstwa „czysto handlowe i przemysłowe" (np. cegielnia, sprzedaż węgla), ale także przedsiębiorstwa o charakterze użyteczności publicznej, jak: elektrownie, gazownie, tramwaje, autobusy i t. p. Nie podpadają pod pojęcie przedsiębiorstw związków samorządu terytorialnego prowadzone przez te związki zakłady dobra publicznego, do których zalicza się: domy zdrowia, ambulatoria, przytułki, sierocińce, galerie obrazów, muzea i t. p. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 31, poz. 899 z 1937 r.).

Wszystko to, co zostało powiedziane o warunkach i powodach zwolnienia nieruchomości samorządowych od podatku od nieruchomości — ma analogiczne zastosowanie z mocy dekretu do nieruchomości instytucyj ubezpieczeń społecznych, prawnie uznanych w Państwie Polskim związków i gmin wyznaniowych i ich instytucyj, zakładów opiekuńczych oraz instytucyj naukowych, oświatowych i dobroczynnych, a na zasadzie przepisów specjalnych — do nieruchomości samorządu adwokackiego i lekarskiego.

Zwolnienia dla związków wyznaniowych, które przewiduje dekret, nie obejmują zwolnień, jakie przysługują wyznaniom katolickim z mocy art. XV Konkordatu. Na zasadzie tego artykułu wolne są od podatku od nieruchomości dobra (nieruchomości)

A. HOLZER Dom Bankowy. Kraków ul. Św. Gertrudy 11. Rok założ 1863.
Oddział: Rynek Gł. Sukiennice 9. Adres telegraficzny: HOLZERABANK
Telefony: 106-02, 104-35, 132-43, 135-49, 142-96, 184-46, 184-48. Oddział: 139-38, 142-06.
Załatwia wszelkie czynności bankowe.

z których „dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów". Bliższe określenie dochodów, przeznaczanych na cele kultu religijnego, w związku z pojęciem samego kultu religijnego, ustalił Najwyższy Trybunał Administracyjny w swej judykaturze. Dochodami więc przeznaczanymi na cele kultu religijnego są dochody zużytkowane na cele samego spełniania czynności, należących do objawów kultu religijnego, t. j. na koszty nabycia i utrzymania przedmiotów, które są używane przy spełnianiu czynności jak wyżej, lub które wyłącznie do tych czynności służą. Mogą to być wydatki na wybudowanie, konserwowanie kościołów, kaplic, na zakup szat i sprzętów liturgicznych, na ich konserwację i t. p. z wyłączeniem możliwości wydatkowania na utrzymanie osób duchownych, służby kleryków i t. p. Kardynalnym warunkiem jest tylko, aby przeznaczanie dochodów na cele kultu religijnego było stałe, niezależne od woli każdorazowego użytkowcy czy zarządcy dóbr (nieruchomości) i wyłączne, jak to już wyżej wspomniano, gdyż przeznaczenie chociażby części dochodów na inne jakiekolwiek cele dyskwalifikuje grunty, z których rzeczone dochody płyną, w zakresie zwolnienia od podatku od nieruchomości. Z mocy tego samego art. XV wolne są od podatku od nieruchomości jeszcze budynki, poświęcone służbie bożej, seminariów duchownych, domów (zakładów) przygotowawczych dla zakonników i zakonnic i domy mieszkalne dla zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa. Charakter rzeczowy wymienionych ostatnio zwolnień został wyraźnie podkreślony w wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego, który orzekł, iż treść art. XV Konkordatu w ogóle określa przedmioty zwolnień podatkowych według ich celu względnie przeznaczenia a nie według osoby właściciela, a natomiast na wstępie stanowi zasadę, że ze względu na osobę właściciela żadne ulgi podatkowe osobom duchownym i zakonnym nie przysługują. Inaczej mówiąc — sam fakt, że jakaś nieruchomość jest własnością osoby, wskazanej wyżej, nie jest jeszcze dostatecznym powodem do ubiegania się o zwolnienie od podatku od nieruchomości. Konkretnie stosując wspomnianą wykładnię, można stwierdzić, że tylko budynki, zajęte na seminaria duchowne, a nie budynki, należące do tychże seminariów — wolne są od podatku od nieruchomości.

Rozporządzenie wykonawcze wypowiedziało wprawdzie zasadę, że za instytucje oświatowe, naukowe i dobroczynne uważa się instytucje, które w myśl statutu mają wyłącznie cele naukowe, oświatowe i dobroczynne, a których działalność ściśle odpowiada statutowi, atoli zasada ta nie dała tym samym definicji tych instytucyj. Wnioskiem a contrario z podanej zasady może być tylko ten, że instytucje, mające w swych statutach wymienione cele naukowe, oświatowe lub dobroczynne między innymi celami (np. towarzyskimi, społecznymi) nie będą odpowiadać wymaganiom dekretu i że wobec tego ich nieruchomości z zasady podlegać będą podatkowi od nieruchomości. Natomiast bliższego, dokładniejszego określenia instytucji naukowej, oświatowej czy dobroczynnej poszukiwać należy w orzecznictwie Najwyższego Trybunału Administracyjnego, którego poglądy mają w praktyce ścisłe zastosowanie. Do określenia instytucji naukowej doszedł Najwyższy Trybunał Administracyjny przez analizę wyrazu „nauka". Wywody Trybunału dają się streścić w ten sposób: za instytucję naukową należy uważać nie tylko instytucję, której celem jest powstanie względnie rozwój twórczości umysłowej (nauki), lecz także instytucję mającą na celu kształcenie umysłowe według pewnego programu (nauczanie). W jednym z wyroków Najwyższy Trybunał Administracyjny, rozważając istotę instytucji oświatowej w rozumieniu przepisów o podatku od nieruchomości z przed 1936 roku, które co do tego punktu są identyczne z przepisami dekretu — doszedł do wniosku, że za instytucję oświatową uznać należy taką instytucję, której celem jest kształcenie umysłowe według programu. Z zestawienia tych dwóch poglądów można dojść do wniosku, że „instytucje oświatowe" w rozumieniu dekretu są synonimem „instytucyj naukowych".

Cechą zasadniczą, która nadaje instytucji charakter dobroczynny, jest utrzymywanie takiej instytucji ze środków publicznych, nie mówiąc już o tym, że instytucja ta powinna zaspakajać niezbędne potrzeby niezamożnej ludności. Rozwijając ten pogląd w późniejszym wyroku — Najwyższy Trybunał Administracyjny stwierdził, że w kwestii, czy w pewnym konkretnym przypadku ma się do czynienia ze „środkami publicznymi" nie jest miarodajna okoliczność, kto łoży na utrzymanie. „Natomiast niezbędnym wymogiem uznania pewnych środków za publiczne, jako kryterium instytucji dobroczynnej, jest związanie środków przeznaczeniem na utrzymanie instytucji w sposób, uchylający możność innego zadysponowania" (tymi środkami). To zaś związanie znajduje wyraz w statucie instytucji albo w akcie, którym przeznaczono majątek dla służenia określonym celom dobroczynnym.

Konsekwencją tych poglądów jest zarządzenie Ministerstwa Skarbu mocą, którego polecono ochotnicze straże pożarne traktować jako instytucje dobroczynne, a należące do nich nieruchomości zwalniać od podatku od nieruchomości na zasadach dekretem przewidzianych dla takich instytucyj.

W stosunku do konkretnych nieruchomości wspomnieć należy jeszcze, że budynki, zajmowane na zakład kąpielowy, prowadzony przez gminę żydowską, wolny jest od podatku od nieruchomości pod warunkiem, iż zakład ten jest całkowicie przeznaczony na kąpiele rytualne, lub, jeśli mając charakter zakładu dobroczynnego, jest utrzymywany ze środków publicznych. Gdyby więc rzeczony zakład przynosił zyski względnie pobierane opłaty były tak skalkulowane iżby miały na celu osiąganie zysków, gdyby następnie taki zakład został wydzierżawiony osobie trzeciej — wówczas budynek, mieszczący kąpielowy zakład rytualny nie miałby prawa do zwolnienia.

Następnie wolne są od podatku od nieruchomości grunty pod drogami i placami, oddanymi do publicznego użytku, pod torami kolejowymi, należące do kolei samorządowych i prywatnych, a także budynki wraz z należącymi do nich budowlami ubocznymi, podwórzami i placami, dla których podstawa wymiaru w stosunku rocznym nie jest większa od 100 złotych.

Niezabudowane grunty, których rozporządzalność na cele budowlane jest ograniczona obowiązującymi przepisami oraz wydanymi na ich podstawie rozporządzeniami i zarządzeniami właściwych władz — wolne są od podatku od nieruchomości. Zastosowanie mają tu przede wszystkim: prawo budowlane (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 202 z 1928 r. wraz z późniejszymi zmianami) i prawo górnicze (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 654 z 1930 r.). Uzyskanie omawianego zwolnienia uwarunkowane jest przedstawieniem przez zainteresowaną osobę urzędowych dokumentów — z zasady zaświadczeń władz budowlanych — stwierdzających istnienie rzeczonych ograniczeń. Najczęściej spotykanym powodem ograniczenia możności zabudowania gruntu z mocy prawa budowlanego — jest brak planu zabudowania na jakąś część miasta. Jednak brak planu zabudowania sam przez się nie jest jeszcze dostatecznym powodem do zwolnienia od podatku od nieruchomości niezabudowanych gruntów w tej części miasta. Musi jeszcze istnieć niemożność zabudowania konkretnych gruntów w miarodajnym roku kalendarzowym (podatkowym). Urzędowe stwierdzenie, iż określone grunty nie mogą być zabudowane w roku miarodajnym do wymiaru podatku od nieruchomości z powodu braku planu zabudowania — daje dopiero prawo do zwolnienia tych gruntów od podatku, lecz tylko na ten rok. W następnym roku osoba, roszcząca prawo do zwolnienia i na ten rok, ma obowiązek przedstawienia dokumentu, stwierdzającego istnienie w tym roku tych samych ograniczeń.

Nieruchomości z powodu złego stanu (zniszczenia) niezamieszkane, ani też w inny sposób niezużytkowane nie podlegają podatkowi od nieruchomości, przy czym jeżeli tylko część nieruchomości znajduje się w złym stanie — to tylko ta część jest zwolniona.

Wolne są od podatku nieruchomości zajęte na 1) szpitale, za które zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej o zakładach leczniczych (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 38, poz. 382) uważa się zakłady lecznicze dostępne naogół wszystkim potrzebującym stałej opieki lekarskiej i prowadzone bez zamiaru osiągania zysku, 2) na gorzelnie rolnicze, wymienione w art. 33 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 586) i w § 96 i następnych rozporządzeniach Ministra Skarbu z dn. 10 września 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 746) z późniejszymi zmianami. Te ostatnie przepisy w sposób obszerny podają warunki, jakim musi odpowiadać gorzelnia, aby być uznaną za gorzelnię rolniczą i z tego powodu zachodzi konieczność zaniechania streszczenia ich przepisów. Dla celów podatku od nieruchomości wystarczającym jest wiedzieć, że właściwe dla podatków pośrednich władze skarbowe decydują o tym, czy gorzelnia jest rolnicza i ich stwierdzenie w tej mierze są dostateczną podstawą do zwolnienia nieruchomości jak wyżej od podatku.

Ostatnim dekretowym zwolnieniem, znajdującym zastosowanie wyłącznie na obszarze gmin wiejskich, o którym była już wzmianka z okazji omawiania przedmiotów podatku w gminach wiejskich. Mianowicie zwolnione zostały od podatku od nieruchomości budynki mieszkalne wraz z należącymi do nich budowlami ubocznymi, podwórzami i placami, związane z gospodarstwem rolnym, ogrodniczym lub leśnym, które są stale wynajmowane w całości lub przeważającej części, o ile mieszczą w sobie najwyżej 4 izby. Pojęcie izby w rozumieniu dekretu o podatku od nieruchomości jest identyczne z pojęciem izby, ustalonym dla celów podatku od lokali. Uważa się więc za izby wszelkie pomieszczenia, jak pokoje mieszkalne, kuchnie, pokoje dla służby, sklepy, sale, pokoje biurowe i t. p. z wyjątkiem łazienek, spiżarni, werand, przedpokojów, korytarzy i t. p. pomieszczeń, które nawet po poczynieniu odpowiednich przeróbek nie nadają się do zamieszkania lub prowadzenia przedsiębiorstwa handlowego oraz wykonywania zawodu.

Na podstawie przepisów specjalnych zwolnienie od podatku od nieruchomości przysługuje 1) nieruchomościom Państwowego Banku Rolnego), 2) na lat dwa — gruntom niezabudowanym, powstałym ze scalenia działek, licząc od daty zatwierdzenia projektu scalenia i 3) nieruchomościom, stanowiącym własność Państw obcych, jeżeli służą wyłącznie dla celów urzędowania ich akredytowanych przedstawicielstw dyplomatycznych lub ich przedstawicielstw konsularnych, dopuszczonych do urzędowania w w Polsce. Tym ostatnim nieruchomościom przyznaje się zwolnienie pod warunkiem wzajemności i z uwzględnieniem odrębnych ustaw i umów międzynarodowych (ustawa z 3 grudnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 112, poz. 993).

3. Odmienne od dotychczas omówionych są ulgi dla nowowznoszonych budowli oraz części nad- i dobudowanych. Ulgi polegają na zwolnieniu takich budowli lub części od podatku od nieruchomości na okres lat 15, a w mieście Gdyni na okres 25 lat. Sposób przyznawania ulg nie podlegał specjalnemu trybowi do 1934 r., a ulga przyznawana była przy każdorocznym wymiarze. Od 1934 r. ulgi przyznawane są na zasadzie odpowiedniej decyzji urzędu skarbowego, wydawanej na skutek wniesionego podania osoby zainteresowanej, na cały okres zwolnienia. Począwszy od 1939 roku ulgi będą przyznawane z urzędu na podstawie materiału, dostarczanego przez władze budowlane. Ustawami, które normują zwolnienie nowowzniesionych budowli oraz części nad i dobudowanych, są: ustawa z dn. 22 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 786), rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 września 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 508) i ustawa z dn. 24 marca 1933 r. (Dz. U. R .P. Nr 22, poz. 173) oraz rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 7 czerwca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 494). Ta ostatnia ustawa obowiązuje do końca 1938 roku z tym, że budowle, części nad i dobudowane, których rozpoczęcie wznoszenia nastąpiło do końca 1938 roku, korzystać będą ze zwolnienia od podatku od nieruchomości na zasadzie jej przepisów. Za rozpoczęcie budowy (wznoszenia) uważa w stosunku do budynków — założenie fundamentów, a w stosunku do części nad i dobudowanych rozpoczęcie robót murarskich. Zwiększeniem okresu zwolnienia, przewidzianego w wymienionych ustawach, w stosunku do obszaru m. Gdyni zajmuje się ustawodawstwo o rozwoju tegoż miasta.

Budynki, wznoszone od 1939 r. do 1942 r. włącznie t. j. których budowa zostanie w tym czasie ukończona, korzystać będą ze zwolnienia od podatku od nieruchomości na zasadzie ustawy z 9 kwietnia 1938 r. o ulgach inwestycyjnych (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 224). Ustawa ta wprowadza daleko idące zmiany w zakresie, dotyczącym ulg w podatku od nieruchomości, z których najważniejszą jest zasadnicze ograniczenie okresu czasu w ciągu którego budowle nowowzniesione są wolne od podatku i uzależnienie tego okresu od wielkości lokali, mieszczących się w budynku. A więc budynki nowowzniesione oraz części dobudowane (ustawa nie używa terminu nadbudowane) wolne są od podatku od nieruchomości zasadniczo przez 10 lat od chwili rozpoczęcia chociażby częściowego użytkowania, termin ten przedłuża się w stosunku do przychodów z lokali mieszkalnych trzyizbowych i mniejszych do 15 lat. Praktycznie jeden budynek nowowzniesiony może być zwolniony od podatku w części mieszczącej lokale większe od trzyizbowych na lat 10, a w części zawierającej lokale mieszkalne mniejsze od poprzednich — na 15 lat

4. Obowiązek podatkowy (obowiązek opłacania podatku) powstaje w pierwszym dniu miesiąca kalendarzowego, następującego bezpośrednio po zajściu okoliczności faktycznych, na skutek których nieruchomość bądź stała się przedmiotem podatku, bądź utraciła warunki uwolnienia od podatku. Dla budynków nowowznoszonych lub części nad i dobudowanych obowiązek podatkowy powstaje w pierwszym dniu miesiąca kalendarzowego, następującego bezpośrednio po tym miesiącu, w którym budowa została ukończona, względnie w którym rozpoczęto chociażby częściowe użytkowanie budynku przed jego wykończeniem, zasadę tę stosuje się obecnie do tych nowowzniesionych budynków lub części nad- i dobudowanych, o uwolnienie których od podatku od nieruchomości wniesiono podanie po terminie przewidzianym rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 7 czerwca 1934 r., t. j. po 60 dniach od dnia w którym rozpoczęto chociażby częściowe użytkowanie, a które należy opodatkować za czas do końca kwartału, w którym wniesione zostało podanie. W razie wzniesienia budynku na cudzym gruncie — powstaje obowiązek podatkowy w czasie jak wyżej i obejmuje także grunt.

W miejscowościach, które uzyskały ustrój miejski oraz w miejscowościach, które w całości lub w części, po wyłączeniu z gminy wiejskiej, zostały przyłączone do gminy miejskiej — obowiązek podatkowy według zasad, obowiązujących dla nieruchomości w miastach, powstaje od początku roku, następującego bezpośrednio po roku, w którym został ogłoszony w Dzienniku Ustaw odpowiedni akt prawny. Natomiast w miejscowościach, które uległy wprost przeciwnym przemianom, t. j. które utraciły ustrój miejski

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE **S. Rajchman i N. Rozencwajg** Spółka Komandytowa
Częstochowa, Tartakowa 15/29. Telefon 24-20
Poleca: Posadzkę dębową w pierwszorzędnym gatunku wszelkich wymiarów. Wykonanie precyzyjne. Wieloletnia gwarancja.

oraz w miejscowościach, które w całości lub w części, po wyłączeniu z gminy miejskiej, zostały przyłączone do gminy wiejskiej — obowiązek podatkowy według zasad, obowiązujących dla nieruchomości w gminach wiejskich, powstaje od początku tego roku, który następuje bezpośrednio po roku ogłoszenia w Dzienniku Ustaw odpowiedniego aktu prawnego. W tym samym terminie wygasa obowiązek podatkowy według zasad obowiązujących w miastach.

Wygasa obowiązek podatkowy z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym nieruchomość utraciła cechy przedmiotu podatku lub nabyła warunki do zwolnienia. Dla właściciela gruntu, na którym wzniesiono cudzy budynek, obowiązek podatkowy wygasa w odniesieniu do gruntu z chwilą powstania obowiązku podatkowego dla właściciela budynku. Grunty niezabudowane, które po wzniesieniu na nich budynku stały się gruntami przyległymi, przestają podlegać podatkowi od nieruchomości z chwilą, od której biegnie okres zwolnienia dla budynku.

5. Rokiem podatkowym jest rok kalendarzowy.

Podstawę wymiaru podatku na rok podatkowy stanowi:

a) czynsz,

b) wartość czynszowa, albo

c) wartość obiegowa.

Czynsz najmu lub czynsz dzierżawny jest podstawą wymiaru dla nieruchomości (części) wynajmowanych lub wydzierżawianych, wartość czynszowa zaś dla nieruchomości (części) zajmowanych bezpłatnie. Wartość obiegowa służy do ustalenia podstawy wymiaru w tych przypadkach, gdy nie można ustalić wartości czynszowej.

Czynsz przyjmuje się w wysokości należnej w roku poprzedzającym rok podatkowy, czyli taki czynsz, jaki miał wpłynąć według umowy. Gdy jednak najemca lub dzierżawca oprócz czynszu, wyrażonego w określonej kwocie, zobowiązał się z tytułu najmu lub dzierżawy jeszcze do innych świadczeń (w gotówce, w naturze, w pracy lub w innej formie) na rzecz wynajmującego lub wydzieżawiającego, jednorazowych lub powtarzających się — wówczas do sumy czynszu należy doliczać wartość tych świadczeń, wykonanych w ciągu roku poprzedzającego rok podatkowy. Zagadnienie doliczalności wartości świadczeń do czynszu nie jest jeszcze dostatecznie wyświetlone, w każdym razie z art. 6 dekretu, mówiącego o podstawie wymiaru, z § 16 rozporządzenia wykonawczego oraz z przepisów Kodeksu zobowiązań o najmie można wysnuć następujące wnioski. Zobowiązanie do dodatkowych świadczeń musi być wyraźne i pozostawać w ścisłym związku z najmem (z przedmiotem najmu), może ono być pisemne lub ustne i może zaistnieć bądź już przy powstawaniu stosunku najmu, bądź też w czasie trwania tego stosunku. Wartość drobnych napraw, obciążających z mocy kodeksu zobowiązań lokatora, nie jest doliczalna do czynszu. Na przykład: 1) zawierając umowę w 1938 r. najemca zobowiązał się własnym kosztem doprowadzić lokal do stanu używalności i bez prawa żądania zwrotu tych kosztów od wynajmującego, 2) najemca lokalu handlowego w czasie trwania najmu zobowiązał się do płacenia od 1938 r. w imieniu i na rzecz właściciela składki za ubezpieczoną szybę wystawową używanego lokalu — w jednym i w drugim wypadku do komornego z 1938 r., stanowiącego część podstawy wymiaru z nieruchomości na rok 1939, dolicza się wartość remontu lokalu i sumę składek ubezpieczeniowych, zapłaconą w 1938 roku. W razie sporu co do tego, czy pewne świadczenie może być zaliczone do rzędu drobnych napraw w rozumieniu przepisów Kodeksu zobowiązań o najmie, których wartość nie jest doliczalna — zachodzić będzie potrzeba powołania biegłych celem wydania opinii czy konkretne świadczenie jest drobną naprawą, czy nią nie jest.

Gdy w sumie należnego czynszu (umówionego czynszu) mieści się wynagrodzenie

za specjalne świadczenia wynajmującego na rzecz najemcy, jak np. za ogrzewanie, za oświetlenie, za obsługę, za używanie mebli, wówczas wartość tych świadczeń, wykonanych w ciągu roku poprzedzającego rok podatkowy, potrąca się od sumy czynszu należnego.

Zmiany (zwyżka, zniżka) w wysokości czynszu w ciągu roku podatkowego nie powodują zmiany podstawy wymiaru na ten rok, a tym samym i wymierzonego podatku.

Przez wartość czynszową rozumie się czynsz, jak by został uzyskany w miarodajnym czasie, gdyby lokal względnie nieruchomość zostały wynajęte.

Dla nieruchomości więc w całości wynajętej podstawę wymiaru stanowić będzie suma komornego, jakie wynajmujący powinien otrzymać w roku poprzedzającym rok podatkowy, dla nieruchomości zaś w części wynajętej, a w pozostałej części zajętej przez właściciela lub oddanej do bezpłatnego używania — podstawą wymiaru będzie z części wynajętej czynsz jak wyżej, a z części niewynajętej wartość czynszowa. Zaznaczyć tu należy, iż dekret nie przewiduje zwolnienia części nieruchomości z tego powodu, że nie jest wynajęta w roku podatkowym (próżnostanie lokali), a wobec tego dla takich części nieruchomości (lokali) ustala się podstawę wymiaru według wartości czynszowej. Dla nieruchomości w całości zajmowanej przez właściciela lub w całości oddanej do bezpłatnego używania albo użytkowania — podstawą wymiaru budynków i gruntów przyległych znajdują się jeszcze grunty niezabudowane, podlegające podatkowi — to podstawę wymiaru dla takiej jednostki stanowi suma czynszu (wartości czynszowej), przypadającego z budynku, a tym samym obejmującego grunty przyległe i czynszu (wartości czynszowej) z gruntów niezabudowanych. Myślą poprzedniego zdania jest podkreślenie, że z gruntów przyległych do budynków nie ustala się oddzielnie podstawy wymiaru.

Skoro dla pewnej kategorii nieruchomości, zajmowanych przez właścicieli lub oddanych do bezpłatnego używania lub użytkowania, nie można ustalić wartości czynszowej nieruchomość fabryczna, parcela budowlana) — wówczas za podstawę wymiaru przyjmuje się:

a) dla budynków wraz z należącymi do nich budowlami ubocznymi, podwórzami i placami — 5% ich wartości obiegowej,

b) dla innych gruntów niezabudowanych, do których, jak to Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, nie mogą być zaliczane grunty stale użytkowane jako pola uprawne, łąki, pastwiska, sady, ogrody, grunty pod lasami i wodami, użytkowanymi dla celów hodowli ryb albo rybołówstwa — 3% ich wartości obiegowej. Parki mogą być opodatkowane według wartości obiegowej. Grunty, które nie mogą być opodatkowane według wartości obiegowej, opodatkowuje się według czynszu albo wartości czynszowej, przy czym ich wartość czynszowa powinna być ustalana z uwzględnieniem kategorii, klas i rodzajów takich gruntów.

Wartość obiegową ustala się na podstawie cen, płaconych w roku poprzedzającym rok podatkowy za takie same lub podobne, znajdujące się w analogicznych warunkach. W przedsiębiorstwach, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, jako wartość obiegowąm ożna przyjąć, za zgodą płatnika, wartość ujawnioną w bilansie za ostatni okres operacyjny, poprzedzający rok podatkowy. Przy ustalaniu wartości obiegowej budynków fabrycznych, nie dolicza się wartości maszyn i urządzeń technicznych, stanowiących przynależność tych budynków.

W sposób wyjątkowy ustala się, na zasadzie zarządzenia Ministerstwa Skarbu, podstawę wymiaru dla spółdzielni budowlano-mieszkaniowych, które budują domy na własny rachunek z prawem przepisania tytułu własności poszczególnych lokali na swych członków. Ministerstwo Skarbu stanęło bowiem na stanowisku, że stosunek istniejący

pomiędzy członkiem spółdzielni budowlano - mieszkaniowej a samą spółdzielnią do czasu przepisania na członka tytułu własności zajmowanego lokalu — jest stosunkiem najmu i wobec tego poleciło za podstawę wymiaru podatku dla takich spółdzielni przyjmować sumy wpłacane przez członków w roku poprzedzającym rok podatkowy, które uznane zostały za faktyczne komorne. Stosunek pomiędzy spółdzielnią mieszkaniową, t. j. taką, która ma obowiązek dostarczania swym członkom lokali tylko do używania, a jej członkiem — wynikający z dostarczenia członkowi mieszkania, jest niewątpliwie członkiem najmu i sumy płacone przez członka spółdzielni za używanie lokalu są czynszem. Zarządzenie, o którym mowa, zostało ogłoszone w Nr 30 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu z 1937 r. pod pozycją 888.

6. Stopa podatku wynosi:

a) od podstawy wymiaru, nie większej od 1.000 złotych — 8% podstawy wymiaru,

b) od podstawy wymiaru większej od 1.000 złotych — 12% podstawy wymiaru.

Wymierzony podatek za każdy rok podatkowy płatny jest, o ile nakaz płatniczy doręczony zostanie do dnia 31 maja, w dwóch równych ratach do dnia 30 czerwca i do dnia 30 listopada. Jeżeli doręczenie nakazu płatniczego nastąpi w terminie późniejszym — termin płatności upływa z 30 dniem po doręczeniu nakazu, np.:

a) nakaz płatniczy doręczono 15 lipca — termin płatności pierwszej raty upływa 15 sierpnia,

b) nakaz płatniczy doręczono 31 października — pierwsza i druga rata są płatne do 30 listopada.

Związki samorządu terytorialnego mają prawo pobierać dodatek do podatku od nieruchomości, którego wysokość musi być corocznie uchwalana przez odpowiednie organa związku, a który oblicza się w stosunku do 7% podstawy wymiaru. Tylko Ministerstwo spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu może zezwolić na pobór dodatku do podatku od nieruchomości w wysokości 100% od 7% podstawy wymiaru. Gdy związek samorządowy nie nadeśle uchwały o wysokości dodatku komunalnego najpóźniej przed zakończeniem wymiaru — to dodatek wymierza się w wysokości zeszłorocznej.

7. Nie ma przepisu, któryby wykazywał osoby obowiązane do opłacania podatku od nieruchomości i zagadnienie to jest w dalszym ciągu otwarte szczególnie w przypadkach, gdy opodatkowana nieruchomość należy do kilku osób w częściach ułamkowych. Jeśli chodzi o odpowiedzialność nabywcy nieruchomości za czas przed jej nabyciem — to odpowiedzialność ta, na zasadzie ordynacji podatkowej, jest solidarna (zbywcy i nabywcy). W każdym razie nabywca nie jest obowiązany zapłacić więcej od sumy, jaką, na jego prośbę, wskazała mu właściwa władza skarbowa jako ciążąca z tytułu podatku od nieruchomości na nabytej nieruchomości.

Podatek od lokali

Do 1936 roku

Podatek od lokali jest wymierzany w stosunku do komornego, a więc w stosunku do wydatków. Ich bowiem wysokość pozostaje w pewnym związku z dochodem, za czym mają one służyć do wnioskowania o dochodzie osoby opodatkowanej. W ubiegłym wieku w konstelacji ówczesnych podatków podatek od lokali był uzupełnieniem podatków dochodowych, podatkiem ogólno dochodowym, opartym na szacunku

*) *Dr E. Taylor — Prawo Skarbowe Rzeczypospolitej Polskiej t. I. str. 145 i sg.* ....

na podstawie zewnętrznych oznak*). Oczywiście mierzenie wysokości dochodu wysokością wydatków na komorne jest najbardziej zawodne. Gdy bowiem u ludności średnio zamożnej, pomijając warstwy niezamożne, komorne pochłania znaczną część dochodu — to u warstw zamożnych lub bogatych stanowi ono wydatek niewielki w stosunku do dochodów. Z drugiej strony istnieją z natury rzeczy ograniczenia w wielkości używanego lokalu i w wysokości więc płaconego komornego, np. nikt dlatego tylko, że jest bogaty nie wynajmie dla własnych potrzeb kilkupiętrowego budynku mieszkalnego. Te i inne względy sprawiły, że podatek od lokali jest naogół zaniechany względnie przekazany samorządom. Przed wojną światową istniał w granicach ziem obecnej Polski tylko na ziemiach b. zaboru rosyjskiego. Przepisy o państwowym podatku mieszkaniowym mieściły się w tomie V Zbioru praw rosyjskich, wydanie z 1903 r. i dalszy ciąg z 1912 r. w art. 743 — 789*).

1. Państwowy podatek mieszkaniowy obowiązywał w b. Królestwie Polskim i na ziemiach pozostałych b. zaboru rosyjskiego do końca 1919 roku. Nie był to jednak system jednolity, gdyż na ziemiach b. okupacji niemieckiej b. Królestwa Polskiego rozporządzeniem Generał Gubernatorstwa Warszawskiego z 19 kwietnia 1916 r., uzupełnionym rozporządzeniem wykonawczym z 29 maja 1916 r., wprowadzono istotne zmiany w porównaniu do zasadniczych jak wyżej przepisów rosyjskich. Tymczasem na ziemiach b. Królestwa Polskiego, okupowanych przez b. Austro-Węgry, uległy zmianie tylko stawki podatku mieszkaniowego, tak samo nie uległ zasadniczym zmianom podatek mieszkaniowy na pozostałych ziemiach b. zaboru rosyjskiego. Państwowy podatek mieszkaniowy nie był podatkiem powszechnym, ponieważ był pobierany tylko w miastach i t. z. osadach, imiennie wyliczonych w wykazach do ustawy.

Zasadniczo pobierany był wyłącznie od lokali mieszkalnych, a opłacali podatek wszyscy obywatele i cudzoziemcy, zajmujący lokale bez względu na to, czy zajmowanie jest odpłatnym, bezpłatnym, czy też ma miejsce we własnym budynku.

Zwolnienia od podatku były podmiotowe (osobowe) i przedmiotowe. Do pierwszych należały zwolnienia lokali, zajmowanych przez duchowieństwo wyznań chrześcijańskich, przedstawicieli dyplomatycznych i inne osoby, wchodzące w skład przedstawicielstw i misyj, personel konsularny pod warunkiem wzajemności, osoby czasowo przebywające w miejscowościach kuracyjnych, jeżeli opłacają podatek mieszkaniowy w miejscu swego stałego zamieszkania, oraz ich małżonkowie i krewni pierwszego stopnia (spis miejscowości kuracyjnych układał minister skarbu w porozumieniu z ministrem spraw wewnętrznych, przemysłu i handlu i był ogłaszany publicznie), wyższych oficerów i urzędników, a nawet podoficerów w korpusie inżynierów okrętowych, jeżeli zajmowane przez nich mieszkania odpowiadały pewnym warunkom (mieszkania mniejsze). Do drugich zaś — lokale, zajmowane przez: 1) instytucje rządowe, społeczne i stanowe, 2) instytucje naukowe i szkolne, 3) szpitale i lecznice, 4) zakłady handlowe i przemysłowe, 5) na inne cele niż mieszkalne, — następnie 6) pałace i inne budynki, zajmowane przez członków domu cesarskiego, 7) domy biskupie, klasztory, domy zgromadzeń klasztornych, 8) pensjonaty i bursy dla wychowanków zakładów naukowych, 9) przytułki, domy dla ubogich i inne lokale zakładów dobroczynnych oraz wspólne mieszkania przy tych zakładach, 10) lokale koszarowe z wyjątkiem podlegających podatkowi mieszkań oficerów, 11) mieszkania robotników przy zakładach przemysłowych z wyjątkiem mieszkań dyrektorów, „subiektów", majstrów i innych starszych pracowników zakładów przemysłowych, 12) zajazdy i domy noclegowe, 13) mieszkania o pewnym minimum

*) *Tłumaczenie urzędowe „ustawy o podatkach bezpośrednich", Warszawa 1918 r., wyd. Królewsko - Polskiego Ministerstwa Skarbu.*

komornego wreszcie 14) lokale zajęte przez zakłady poprawczo-wychowawcze dla małoletnich lub przez zakłady, należące do towarzystw opieki nad osobami uwolnionymi z więzień i domów karnych z wyjątkiem znajdujących się w tych lokalach mieszkań osób prywatnych i urzędników.

Za podstawę wymiaru przyjmowało się rzeczywiste roczne komorne, płacone za zajmowane przez płatnika mieszkanie ze wszystkimi przynależnościami, jak wozownie, stajnie, lodownie, ogrody i t. d. z wyłączeniem opłaty za umeblowanie i opał. Jeżeli w cenie komornego była wliczona opłata za opał, to przyjmowało się, iż opłata ta wynosi 15% komornego i taką sumę potrącało się. W przypadku gdy jedna osoba zajmowała kilka lokali w jednym domu — podstawę wymiaru podatku mieszkaniowego stanowiła łączna cena komornego. Cena najmu za lokal, zajęty przez właściciela we własnym domu lub za lokal bezpłatnie używany była określana podług rocznego komornego „które było płacone za ten lokal, gdy był wynajmowany" albo podług ceny najmu podobnych lokali.

W razie niemożności zastosowania powyższych sposobów oszacowania w przypadkach, gdy właściciel zajmował sam lub oddał drugiej osobie do bezpłatnego używania cały dom lub jego większą część, cenę komornego z takiego lokalu określało się według czystego dochodu w wysokości 4% od wartości budynku, na podstawie szacunków, sporządzanych dla obliczenia opłat ziemskich lub miejskich dla ubezpieczenia lub zastawu albo według cen kupna lub wartości rzeczywistej (szacunkowej) budynku.

Specjalny sposób określenia komornego był przewidziany dla lokali, zajmowanych na bezpłatne kwatery rządowe.

Podatek był obliczany od tej ceny komornego, jaką płatnik płacił w dniu 15 grudnia roku poprzedzającego. W razie zmiany mieszkania przed dniem 7 marca komorne określało się według ceny nowozajętego lokalu.

Ustawa przewidywała specjalne komisje, których zadaniem było określenie kwot podatku, przypadającego od płatników. Komisje czynne były przy izbach skarbowych i zwały się gubernialnym lub obwodowym urzędem do spraw podatku mieszkaniowego. W skład ich wchodzili urzędnicy i płatnicy podatku mieszkaniowego. Owe urzędy zbierały materiały wymiarowe i korygowały wykazy właścicieli lub administratorów domów, zawierających konieczne do wymiaru informacje o osobach i stanowiskach lokatorów, o osobach zajmujących lokale bezpłatnie, o cenach komornego, o wartości lokali bezpłatnych i o wartości lokali, zajmowanych przez właścicieli, a które to wykazy powinny były być dostarczone do dnia 7 stycznia. Do dnia 7 marca powinien był nastąpić wymiar i każdemu płatnikowi było wysłane zawiadomienie, zastępujące nakaz płatniczy, a poza tym publicznie, ogłaszano o zakończonym wymiarze.

Od dokonanych wymiarów płatnicy mieli prawo odwoływania się do dn. 7 kwietnia.

Dla celów wymiaru podatku wszystkie miasta i osady, w których podatek mieszkaniowy był pobierany, zostały podzielone na pięć klas; do klasy II zaliczona była Warszawa, do kl. III — Łódź i Lublin, do IV — osiemnaście miast (mowa jest tylko o miastach b. Królestwa Polskiego) i t. d. W każdej klasie istniały znów kategorie komornego i im klasa była niższa, tym od niższej sumy zaczynał się obowiązek podatkowy i tak: w klasie II — od 225 rubli, w III — od 150 rubli, w IV — od 120 rubli i w V — od 60 rubli. Kategorii było: w klasie II — 36, w klasie III — 27, w klasie IV — 29 i w klasie V — 19. Najwyższa stawka wynosiła 10% od ceny rocznego komornego, przy czym to maksymalne komorne od którego opłacało się 10% było różne w zależności od klasy. Tak więc w klasie II podatek w wysokości 10% opłacało się od komornego powyżej 4.500 rb., w klasie III — powyżej 3.000 rb., w klasie IV — powyżej 2.400 rb. i w klasie V — powyżej 1.200 rubli. Po zmianach wprowadzonych przez b. władze

okupacyjne austro-węgierskie wysokość podatku mieszkaniowego przedstawiała się następująco: w klasie III (na obszarze b. okupacji austro-węgierskiej nie było miasta, zaliczonego do II klasy) rozróżniano 26 kategorii; w pierwszej kategorii o komornem 375—450 koron podatek wynosił 8 koron, zaś od komornego powyżej 7.500 koron (26 kategoria) płaciło się 1.000 koron i 10% od nadwyżki opodatkowanego (rzeczywistego) komornego ponad 7.500. W klasie IV było 28 kategorii, a najniższy podatek wynosił 7 koron od komornego 300—360 koron w stosunku rocznym, a od komornego większego od 6.000 koron (28 kategoria) podatek wynosił 740 koron i 10% od nadwyżki jak w klasie III. Wreszcie w klasie V, mającej 18 kategorii, podatek wynosił: od komornego 150—180 koron (1. kategoria) — 3 korony, od komornego powyżej 3.000 koron (18. kategoria) — 400 koron i 10% jak wyżej.

Inaczej natomiast przedstawiała się sprawa podatku mieszkaniowego na ziemiach b. Królestwa Polskiego, okupowanych przez Niemcy. Rozporządzeniem Jenerał - Gubernatora Warszawskiego z dn. 19 kwietnia 1916 r. (Nr rozp. 83 w Dz. rozp. Nr 31), poczynając od 1. I. 1916 roku, uchylone zostały dotychczasowe przepisy rosyjskie i wprowadzone nowe, które jednakowoż zachowały zasady rosyjskiego podatku mieszkaniowego. Zmiany dotyczyły zwolnień, podziału miejscowości na klasy, taryfy podatku, podstawy wymiaru i trybu postępowania; jednak w rezultacie nie usunęły wad poprzednich.

Przedmiotem podatku, tak jak w rosyjskiej ustawie o podatku mieszkaniowym, były mieszkania wynajmowane, zajmowane bezpłatnie lub zajmowane przez właścicieli we własnych domach, a ponadto pomieszczenia, odpowiadające tym samym warunkom. Jedne i drugie podlegały podatkowi łącznie z mieszkaniami dla służby, stajniami, wozowniami, ogrodami, parkami i innymi przynależnościami. Mieszkanie, które było używane „nie wyłącznie w celu jego zamieszkania, lecz również w celach przemysłowych", podlegało podatkowi w całości. Pokoje umeblowane lub nieumeblowane nie były wyłączone od podatku.

Nie opłacały podatku mieszkaniowego od zajmowanych lokali 1) osoby, należące do państwa niemieckiego, które opłacały w Niemczech bezpośrednie podatki państwowe, 2) przedstawiciele dyplomatyczni i urzędnicy konsulatów obcych państw, jeżeli są poddanymi danego państwa, 3) duchowieństwo wszelkich wyznań, 4) właściciele pokojów umeblowanych, za które podatek opłacał wynajmujący, 5) właściciele i mieszkańcy zakładów dobroczynnych jak: tanich kuchen, szpitali, domów dla ubogich, internatów dla uczniów, domów robotniczych i t. d.

Podstawą wymiaru było komorne roczne, z którego nie potrącało się wartości ogrzewania centralnego, dla domów, zamieszkanych wyłącznie przez właściciela lub jego zastępcę, przyjmowano za podstawę wymiaru wartość czynszu — jak głosi rozporządzenie — w wysokości 6% od wartości domu. Było zasadą, że wartość komornego oceniały komisje, którym odpowiednie „potrzebne dane" oraz ceny najmu mieszkań i pomieszczeń obowiązany był dostarczyć właściciel domu lub jego zastępca w terminie do 1 lutego. Komisje owe składały się z 4—6 członków i odpowiedniej liczby zastępców, mianowanych przez naczelnika powiatu.

Rokiem podatkowym był rok kalendarzowy.

Podatek był pobierany w miastach i w szeregu miejscowości imiennie wyliczonych, które zostały podzielone na 4 klasy. Do pierwszej klasy zaliczoną była Warszawa, do II klasy — Łódź, Sosnowiec, Radzymin, Karczew, Otwock, Konstancin, Serock, do III klasy — 9 miast i 18 miejscowości powiatu warszawskiego, jak np.: Górce, Izabelin, Okuniew, Falenica, Miłosna, Jeziorna oraz 2 miejscowości powiatu częstochowskiego, do IV klasy — kilkadziesiąt innych miejscowości.

Wysokość podatku zależała od płaconego komorneggo, które w tym celu podzielone zostało w każdej klasie na kategorie. Kategorii tych było: w klasie I — 36, w klasie II — 27, w klasie III — 29 i w klasie IV — 19. Najniższe komorne (kategoria 1) wynosiło w klasie I od 225 do 270, w klasie II od 150 do 180, w klasie III od 120 do 144, a w klasie IV od 60 do 72 marek niemieckich. Podatek w kategorii 1 wymienionych klas wynosił odpowiednio 6, 4, 3 i 1 markę. Następne kategorie obejmowały komorne większe, a tym samym i podatek był wyższy, była to więc skala progresywna, która jednak nie wykraczała poza 15% komornego. W tej wysokości podatek był wymierzany od Komornego ponad 4.500 marek w klasie 1, ponad 3.000 marek w klasie II, ponad 2.400 marek w klasie III i ponad 1.200 marek w klasie ostatniej, czwartej. Podatek wymierzała poszczególnym płatnikom ta sama komisja, która dokonywała ustaleń komornego (podstawy wymiaru). Rozporządzenie nie przewidywało wysyłania nakazów płatniczych lub zawiadomień o wymierzonym podatku, wzamian tego wykładano publicznie do przejrzenia w ciągu czternastu dni „listy podatkowe". Było jednak obowiązkiem władzy ogłosić publicznie początek oraz czas tego wyłożenia. Płatnikowi przysługiwało prawo wnoszenia zażaleń od uchwał komisji do naczelnika powiatu w ciągu czterech tygodni, których bieg rozpoczynał się z dniem wyłożenia list podatkowych.

Poza tym rozporządzenie przewidywało karalność wykroczeń przeciw „usuwaniu się od opłaty podatku mieszkaniowego", które podlegały karze od 4 do 10-krotnej sumy niezapłaconego podatku lub karze więzienia albo aresztu aż do 6 miesięcy. Inne wykroczenia przeciw przepisom rozporządzenia o podatku mieszkaniowym oraz przeciw odpowiednim zarządzeniom władz podlegały karze pieniężnej do 10.000 marek lub zastępczo karze aresztu, licząc do 60 marek za jeden dzień aresztu. Od wymierzonych kar można było odwoływać się w ciągu 4 tygodni do szefa administracji przy Jenerał - Gubernatorstwie.

Jak więc widzimy są to postanowienia drakońskie, a tok instancyj typowo wojenny. Ponieważ praktycznie komisje składały się z urzędników z wykluczeniem czynnika obywatelskiego, co w połączeniu z przepisami o sankcjach karnych czyniło podatek nader uciążliwym.

W pierwszych latach bytu niepodległego Polski przedstawiony stan nie uległ żadnym modyfikacjom, gdyż rozporządzeniem Ministra Skarbu utrzymane zostały w mocy dotychczasowe rozporządzenia władz okupacyjnych, zachowane więc zostały różnice w podatku, które wynikają z opisanego wyżej stanu. Podatek w dalszym ciągu wpływał na rachunek Skarbu Państwa.

2. Stan opisany wyżej trwał aż do ogłoszenia ustawy z dnia 17 grudnia 1921 roku (Dz. U. R. P. Nr 2, poz. 6 z 1922 r.), do której wydane zostało rozporządzenie wykonawcze Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu z 29 kwietnia 1922 roku (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 294).

Podatek dotychczas państwowy stał się podatkiem komunalnym, pobieranym na rzecz miasta. Prawo do poboru podatku od lokali przyznane zostało w tych miejscowościach, w których do końca 1919 roku był pobierany państwowy podatek mieszkaniowy według przepisów ustawy rosyjskiej. W innych miejscowościach (miastach i miasteczkach) b. zaboru rosyjskiego, gdzie nie był pobierany podatek mieszkaniowy, podatek od lokali wprowadziło rozporządzenie wykonawcze. Jednocześnie podatek od lokali na rzecz gmin miejskich został wprowadzony w Krakowie i Lwowie oraz w tych miastach b. zaboru austriackiego, których dotyczyła ustawa krajowa z dnia 13 marca 1889 r. (Dz. Ust. Kr. Nr. 24) i z dnia 3 lipca 1896 r. (Dz. Ust. Kr. Nr. 51). Główne zasady podatku od lokali zostały oparte na rosyjskim podatku mieszkaniowym. Zmianami, jakie

wynikły ze zmiany stosunków politycznych i ekonomicznych, dotyczyły zwolnień i wysokości podatku oraz techniki wymiaru. Podatkowi w zasadzie podlegały wszystkie mieszkania, zakłady przemysłowo-handlowe lub inne ubikacje bez względu na to, czy mieszkanie lub ubikacje — jak głosi ustawa — były wynajęte, bądź oddane do bezpłatnego użytkowania, bądź też zajmowane we własnym domu.

Zwolnienia od podatku od lokali obejmowały:

a) pomieszczenia świątyń, otwartych dla ogółu poszczególnych wyznań, a zatem prywatne kaplice nie mogły korzystać ze zwolnienia,

b) lokale, zajmowane przez instytucje naukowe, oświatowe, i dobroczynne z wyjątkiem lokali odnajmowanych lub oddawanych przez te instytucje do użytkowania osobom trzecim i przynoszących dochód.

c) lokale w domach nowowybudowanych, nadbudowanych lub odbudowanych po dniu 1 stycznia 1919 roku przez lat 10 od wprowadzenia lokatorów,

d) lokale, zajęte przez cudzoziemskich przedstawicieli dyplomatycznych, uwierzytelnionych „przy Rządzie polskim" i inne osoby, należące do składu poselstw i misji, przez konsulów generalnych, konsulów, wicekonsulów i agentów konsularnych, będących „poddanymi" tego państwa które ich mianowało, jeżeli z państwem tym Polska zawarła konwencję co do spraw konsularnych, albo jeżeli przedstawiciele polscy w tych państwach korzystają z podobnych ulg oraz lokale, zajęte na potrzeby tych poselstw, misji lub konsulatów. Osoby, ubiegające się o zwolnienie, miały obowiązek udowodnić, że zachodzą warunki zwolnienia.

Podatek opłacały osoby fizyczne lub prawne, zajmujące lokale, podlegające podatkowi.

Wymierzany był podatek od komornego faktycznie płaconego za lokal łącznie z przynależnościami (wozownie, stajnie, ogrody i t. d.) albo od wartości czynszowej dla lokali, zajmowanych bezpłatnie lub przez właścicieli we własnym domu. Wartość czynszową określał magistrat przy współudziale specjalnej komisji, t. z. komisji paryfikacyjnej, w skład której wchodzili przedstawiciele magistratu i właściciel lokalu (lokator) lub jego zastępca przy czym ci ostatni mieli prawo powoływać na swój koszt rzeczoznawców. Reprezentacja miejska (rada miejska) określała wysokość podatku stosownie do faktycznego komornego lub wartości czynszowej na każdy rok podatkowy z mocą obowiązującą dopiero w 2 miesiące po ogłoszeniu uchwały. Uchwała reprezentacji miejskiej o wysokości podatku podlegała zatwierdzeniu władzy nadzorczej. W razie podwyższenia komornego z powodu zmiany ustawy o ochronie lokatorów — stawki podatku ulegały zmianie i zatwierdzeniu w ciągu 60 dni po wprowadzeniu zmiany ustawy ochronie lokatorów, tj. po wprowadzeniu podwyżki komornego, a uchwała o zmianie stawki podatkowej miała moc wsteczną od czasu podwyższenia komornego. Najniższa norma podatku wynosiła 25% faktycznego komornego lub wartości czynszowej. Na tych samych zasadach można było pobierać podatek od lokali w miejscowościach leczniczych, o ile były miastami i w letniskach z tą tylko zmianą, że wysokość podatku mogła być mniejsza niż 25% podstawy wymiaru.

Komunalny podatek od lokali obowiązani byli ściągać właściciele realności wraz z komornem za co otrzymywali odszkodowanie w wysokości 5% od sumy wpłacanej do kasy miejskiej. W razie odmowy zapłaty przez lokatora i najdalej w ciągu miesiąca po terminie płatności właściciel realności lub jego zastępca miał obowiązek donieść kompetentnej władzy (magistratowi) o tym, która wdrażała wówczas egzekucję ze strony gminy. O ileby właściciel nie dopełnił tego obowiązku — wówczas przypadający podatek stawał się należnością ściągalną z niego, wzamian za to ustawa przyznała mu prawo regresu do lokatora. Podatek był płatny z góry w terminach kwartalnych do 1

stycznia, do 1 kwietnia, do 1 lipca i do 1 października. Od tych terminów biegł miesięczny okres dla właścicieli realności, którzy w ciągu tego miesiąca obowiązani byli wpłacić do kasy miejskiej zainkasowany podatek pod rygorem zapłacenia za każdy miesiąc zwłoki 5% odsetek zwłoki, licząc termin ustawowy, a także czternastodniowy okres dla płatników, po upływie którego podatek od lokali stawał się zaległością od której były pobierane kary za zwłokę.

Płatnikom przysługiwało wnoszenie odwołań do władz nadzorczych.

Wymiaru komunalnego podatku od lokali, podług przedstawionych zasad, dokonywano od 1 stycznia 1921 roku, a więc ustawę zastosowano wstecz i w tym celu przewidziano specjalny termin płatności dla podatku za rok 1921. Z dniem pierwszego stycznia 1921 r. uchylony został pobór podatku gminnego od czynszów najmu i wartości czynszowej w Krakowie i Lwowie i opłaty od czynszów najmu w innych miastach b. zaboru austriackiego. Poza tym ustawa upoważniła Ministra Spraw Wewnętrznych do wprowadzenia powyższego komunalnego podatku od lokali na obszarze b. zaboru pruskiego, czego jednak Minister nie wykorzystał.

Ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dn. 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 747) komunalny podatek od lokali, wprowadzony ustawą z 1921 r. jak wyżej, rozciągnęła na miasta b. zaboru pruskiego i na wszystkie gminy wiejskie w całej Polsce. W związku z tym uzupełnione zostały zwolnienia od podatku, które zostały przyznane w gminach miejskich i wiejskich lokalom, zamieszkałym przez inwalidów, wdowy i sieroty tychże, pobierających rentę inwalidzką oraz emerytów, pobierających wsparcia na starość i niemoc. Jednocześnie ustawa, o której mowa, zastrzegła, iż stopa podatku nie może przekraczać normy określonej każdorocznie przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu. W tym celu rozporządzenie II Ministra Spraw Wewnętrznych z 18 marca 1924 roku (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 317) ustaliło stopę podatku w stosunku do komornego lub wartości czynszowej, obliczonych na podstawie art. 2 i 3 ustawy o ochronie lokatorów z 1920 r. Dla Warszawy, Krakowa, Lwowa, Łodzi, Poznania i Wilna stopa podatku wynosiła 4½% podstawy wymiaru, a dla pozostałych miast — 3%. Natomiast w gminach wiejskich podatek wynosił 5% od faktycznego komornego lub wartości czynszowej, ustalanej według cen płaconych w najbliższym mieście za podobne lokale. Wysokość podatku na 1925 i 1926 rok ustaliły rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 27 listopada 1924 r. (Dz. U. R P. Nr. 104, poz. 949) i z dnia 26 października 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 115, poz. 818).

Należy jednak zaznaczyć, że komunalny podatek od lokali nie był obligatoryjny i pobieranie go zależało od odpowiedniej uchwały zainteresowanego związku. Praktycznie pobierany był we wszystkich miastach, podczas gdy w gminach wiejskich był naogół mało spotykany.

3. Przemiana państwowego podatku mieszkaniowego na podatek komunalny od lokali, a tym samym przekazanie go samorządowi terytorialnemu, nie położyły kresu dalszej ewolucji podatku. Oto ustawą o rozbudowie miast z 29 kwietnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 346) wprowadzono państwowy podatek od lokali, równocześnie więc ten sam przedmiot i te same osoby były obciążone dwukrotnie z tego samego powodu. Raz na ogólne cele gospodarki samorządowej — drugi raz na cele stworzenia funduszu rozbudowy miast, który, jak to jego nazwa wskazuje, miał przyczyniać się do rozbudowy miast i zaspakajania głodu mieszkaniowego. W myśl tej ustawy, uzupełnionej rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 25 maja 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 57, poz. 407), podatek był pobierany tylko od lokali w miastach, zaś jego wymiar i pobór został zlecony zarządom miast. Przedmiot podatku, zwolnienia od podatku oraz osoby, obowiązane do płacenia państwowego podatku były te same co w komunalnym podatku od lokali. Podstawą wymiaru było komorne z czerwca 1914 r., obliczone według przepisów ustawy o ochronie lokatorów z 1924 r. lub wartość czynszowa, obliczana na tych samych zasadach. Podatek wynosił 6% od podstawy wymiaru i płatny był w tych samych terminach co komunalny podatek od lokali. O wymiarze dokonywanym przez magistraty zawiadamiano płatnika nakazem płatniczym, od którego mógł odwołć się do władzy samorządowej II instancji (wydział powiatowy lub województwo).

Wymiaru państwowego podatku od lokali dokonano po raz pierwszy za II półrocze 1925 roku.

4. Istnienie równorzędne dwóch podatków od lokali nie stanęło na przeszkodzie do wprowadzenia jeszcze trzeciego podatku o odmiennej nazwie wprawdzie, ale obciążającego te same przedmioty i te same osoby. Mianowicie ustawą o zakwaterowaniu wojska z 15 lipca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 97, poz. 681) wprowadzono z dniem 1 stycznia 1925 roku podatek od mieszkań na rzecz funduszu kwaterunku wojskowego t. z. podatek kwaterunkowy. Podatek ten miał wprawdzie obowiązywać do 1 stycznia 1932 r., lecz przetrwał jako część składowa aktualnego podatku od lokali do chwili obecnej. Wymiaru i poboru podatku kwaterunkowego dokonywały organa miejskie.

Podatkowi kwaterunkowemu podlegały te same wszelkie mieszkania, które już podlegały komunalnemu i państwowemu podatkowi od lokali. Zwolnienia od podatku były również te same z tym, że dla celów podatku kwaterunkowego przyznano zwolnienie jeszcze lokalom urzędów i instytucyj państwowych, tudzież samorządowych, mieszczących się w budynkach państwowych i samorządowych oraz lokalom w nowowzniesionych budowlach przez lat 10, licząc od dnia ukończenia budowy. Podatek kwaterunkowy wynosił 4% od podstawy wymiaru, obliczanej w identyczny sposób jak w podatkach od lokali. Pozostałe przepisy o podatkach od lokali (państwowym i samorządowym) miały całkowite zastosowanie do podatku kwaterunkowego.

5. Równoczesne pobieranie trzech podatków od tych samych przedmiotów i według tych samych zasad o łącznej wysokości do 15% komornego nie mogło trwać długo, to też już w następnym roku została ogłoszona ustawa o podatku od lokali, która zunifikowała dotychczasowe przepisy o podatkach od lokali i o podatku kwaterunkowym. Ustawą tą była ustawa z dn. 2 sierpnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 550), która, ustanawiając jeden podatek od lokali, podzieliła jego wpływy pomiędzy podmioty, uprawnione do poboru dotychczasowych podatków od mieszkań. Jej przepisy z mocą od 1932 r. włącznie zostały częściowo zmienione ustawą z dnia 17 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 112, poz. 879), po przekazaniu zaś wymiaru i poboru podatku od lokali władzom skarbowym został ogłoszony jednolity tekst ustawy z 2 sierpnia 1926 r. w Dzienniku Ustaw z 1934 r. w Nr. 76, poz. 718. Do pierwotnego brzmienia ustawy wydane zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 29 grudnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 12, poz. 95 z 1927 r.), które będzie powoływane jako rozporządzenie wykonawcze z 1926 r. natomiast do jednolitego tekstu ustawy wydane było rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 14 września 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 772) — powoływane jako rozporządzenie wykonawcze z 1934 roku. Za podstawę do opisania podatku od lokali przyjmujemy tekst ustawy z 1926 roku, a przy poszczególnych instytucjach podatku będą wskazane późniejsze zmiany.

Zakłady Przemysłowe Przetwórcze Pierza i Puchu
„POLPLUM" M. S. FRIED i S-KA w Kielcach
ul. St. Okrzei 35

Na wstępie ustawa głosi, że poczynając od 1 sierpnia 1926 r., podatek od lokali będzie pobierany na rzecz gmin miejskich, na rzecz państwowego funduszu rozbudowy miast oraz na rzecz funduszu kwaterunku wojskowego — na zasadach tejże ustawy.

Przedmiot podatku i osoby obowiązane do płacenia podatku.

Podatkowi podlegały wszelkiego rodzaju lokale na obszarze gmin miejskich, o ile dalszymi przepisami ustawy nie zostały od podatku zwolnione. Ustawa nie podała definicji lokalu, zaś rozporządzenie wykonawcze z 1926 r. zawierało tylko przepis głosząc, że podlegają podatkowi wszelkie lokale, jak np.: mieszkania, pomieszczenia przemysłowe, handlowe i inne, wraz z należącymi do nich zabudowaniami gospodarczymi, ogrodami, piwnicami, składami i t. p. — wynajmowane, oddane do bezpłatnego używania oraz zajmowane przez właściciela we własnym domu.

Do zapłaty podatku obowiązane były osoby fizyczne i prawne zajmujące lokale (lokatorzy główni). Myśl tę rozwinął Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z 30 grudnia 1929 r. L. Rej. 534/28 orzekając, że „osobami zajmującymi lokale" są nie tylko osoby, zajmujące lokal na zasadzie umowy najmu (lokatorzy), lecz w ogóle osoby, które zajmują lokal z jakiegokolwiek bądź tytułu. Za lokale (hotele, pensjonaty, pokoje umeblowane, gospody i t. p.) wynajmowane czasowo na krótkie okresy, nieprzekraczając 3 miesięcy, przypadający podatek obowiązani byli płacić stali ich posiadacze jak mówi rozporządzenie wykonawcze z 1926 r. — t. j. właściciele tychże lokali względnie ich dzierżawcy, na których nazwisko podatek był wymierzany. Skoro w konkretnym przypadku została zaprzeczona legalność tego przepisu — wówczas Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku L. Rej. 534/28 orzekł, że przepis ów jest zgodny z ustawą o podatku od lokali, ponieważ posiadacze hoteli, pensjonatów i t. d. są osobami zajmującymi lokal w rozumieniu ustawy. Z omawianym zagadnieniem łączy się jeszcze jeden wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego (L. Rej. 4086/28), ujęty w zasadę prawną i głoszący, że dzierżawca restauracji w salach stacji kolejowej, które jednocześnie służą za poczekalnie pasażerów, nie jest obowiązany do zapłaty podatku od lokali z tytułu powyższej dzierżawy.

Zwolnienia.

a) Od podatku były zwolnione kościoły, świątynie i lokale przeznaczone na stałe domy modlitwy wyznań religijnych w Państwie uznanych.

b) Wolne były „budynki fabryczne, przeznaczone na cele przemysłowe", gdyż wchodzące w skład zabudowań fabrycznych budynki mieszkalne oraz części budynków fabrycznych, zajmowane na mieszkania — podlegały podatkowi od lokali. Pojęcie budynku fabrycznego dało rozporządzenie wykonawcze z 1934 r. — wzorujące się, jak możnaby przypuszczać, na zasadzie prawnej Najwyższego Trybunału Administracyjnego (L. Rej. 1919/30) — określając go jako budynek „z konstrukcji swej budowy lub przeznaczenia" fabryczny. Dalszym wyjaśnieniem do omawianego zwolnienia jest okólnik Ministerstwa Skarbu z 13 grudnia 1933 r. L. D. V. 51656/3/33, który dla celów podatku od lokali ustalił pojęcie fabryki jako „tylko taki zespół urządzeń maszynowych, który służy do wytwarzania nowych lub do przetwarzania istniejących dóbr". Ponieważ zaś łaźnie cech takich nie posiadają — mówił dalej okólnik — wobec czego traktowanie ich jako fabryk byłoby prawnie nieuzasadnione. Rozporządzenie wykonawcze z 1934 r., przejęło wyjaśnienia okólników Ministerstwa Skarbu z dnia 24 maja 1927 roku L. D. P. O. 1632/IV i z dnia 9 lutego 1929 r. L. D. V. 277/3/29 i postanowiło, że:

1) należące do przedsiębiorstwa przemysłowego, wykonywanego w budynku fa-

brycznym, a zatem wolnym od podatku, biura, składy, magazyny i t. p., chociażby znajdowały się w innym budynku w granicach tej samej posesji (osady) fabrycznej — wolne są również od podatku od lokali, a natomiast

2) budynki z konstrukcji swej budowy lub z przeznaczenia mieszkalne podlegają podatkowi w całości nawet gdyby w ich części znajdowały się zakłady przemysłowe. Jeżeli więc w budynku mieszkalnym część jego pomieszczeń była zajęta np. na sodownie, mydlarnie, octownie, kaszarnie, tkalnie i t. d. — to od tych pomieszczeń był pobierany podatek od lokali.

c) Lokale, zajmowane przez urzędy i instytucje państwowe lub samorządowe, oraz przez instytucje naukowe, oświatowe, dobroczynne i wyznaniowe z wyjątkiem części tych lokali odnajmowanych lub oddawanych bezpłatnie do „użytkowania" — jak mówi ustawa — osobom trzecim — wolne były od podatku od lokali. Podany przepis obejmuje szereg zwolnień dla różnych podmiotów, mających tylko wspólny wyjątek — dlatego też omówimy każde zwolnienie oddzielnie.

Rozporządzenie wykonawcze z 1926 r. nie zajmowało się lokalami urzędów i instytucyj państwowych i samorządowych, nie wyjaśniło także które samorządy podpadają pod pojęcie samorządu z ustawy o podatku od lokali. Braki te uzupełniały okólniki Ministerstwa Skarbu. Dopiero rozporządzenie wykonawcze z 1934 zajęło się niektórymi wątpliwościami, dając odpowiednie wyjaśnienia, przy czym niektóre z nich uchyliły w sposób milczący dotychczasowe w tej dziedzinie zarządzenia okólnikowe Ministerstwa Skarbu. I tak rozporządzenie wykonawcze, o którym mowa, uznało, że lokale, zajmowane przez państwowe przedsiębiorstwa handlowe, przemysłowe i górnicze, wydzielone z administracji państwowej na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 195) podlegają podatkowi od lokali, tak jak przedsiębiorstwa prywatne. Wyjaśnienie powyższe odnosi się do wyrażenia „instytucje państwowe", które w okólniku Ministerstwa Skarbu z 25 sierpnia 1928 r. L. D. V. 2016/3/28 było rozumiane znacznie szerzej i pod nie podciągnięte zostały lokale Państwowego Monopolu Spirytusowego i Polskiego Monopolu Tytoniowego. Okólnikiem z 15 maja 1928 r. L. D. V. 891/3 wyjaśniło Ministerstwo Skarbu, że lokale, zajmowane przez Dyrekcję Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, podlegają uwolnieniu od podatku, jako lokale instytucji państwowej. Nie były natomiast traktowane jako lokale urzędów lub instytucji państwowych lokale, zajmowane na kancelarie (biura) notariuszów i komorników (okólniki Ministerstwa Skarbu L. D. V. 48378/3/33 z dnia 27 grudnia 1933 r. i L. D. V. 19217/3/34 z 22 maja 1934 r.).

Przez „samorząd" rozporządzenie wykonawcze rozumiało wyłącznie samorząd terytorialny. Stanowiska tego nie podzielił w jednym ze swych wyroków Najwyższy Trybunał Administracyjny i uchylił, jako niezgodne z prawem, orzeczenie władzy II. instancji, którym odmówiono lokalowi rady adwokackiej zwolnienia od podatku od lokali; stając na stanowisku, że pod pojęcie samorządu z ustawy o podatku od lokali podpada zarówno samorząd terytorialny, jak i gospodarczy, czy też zawodowy. Jako zaś instytucje komunalne uznane zostały również przez Najwyższy Trybunał Administracyjny — Komunalne Kasy Oszczędności. Interpretując wyraz instytucja, pochodzący od łacińskiego „instituere", który znów jest równoznaczny z polskim czasownikiem „zakładać", od którego pochodzi rzeczownik „zakład" — doszedł Najwyższy Trybunał Administracyjny do konkluzji, że Komunalne Kasy Oszczędności są niewątpliwie zakładami samorządowymi, zaś fakt wyposażenia je w odrębną osobowość prawną nie pozbawia tych kas charakteru instytucyj samorządowych. A zatem lokale, zajmowane przez komunalne kasy oszczędności wolne są od podatku od lokali (L. Rej. 5911/30).

Upadłość przedsiębiorstwa prywatnego podlega szczególnym przepisom prawnym,

które normują jej początek, przebieg i koniec i wyznaczają w tym celu specjalne organa, działające z ramienia państwa. Z tych to względów w pewnym przypadku powstał spór, czy lokal firmy upadłej może być uważany za lokal urzędu. Spór ów przez Najwyższy Trybunał Administracyjny rozstrzygnięty został negatywnie. Pogląd swój ujął Trybunał w formę zasady prawnej, wpisanej do księgi zasad prawnych Najwyższego Trybunału Administracyjnego, głoszącej, że lokal firmy upadłej nie może być uważany za lokal, zajmowany przez urzad (L. Rej. 507/28 z dnia 12 grudnia 1929 r.).

Co do lokali instytucyj naukowych i oświatowych rozporządzenie wykonawcze z 1926 r. zawierało dość skąpe wyjaśnienie, mówiąc, że „za lokale, zajmowane na cele oświatowe i naukowe, uważa się pomieszczenia szkół, ochronek, bibliotek, laboratorii szkolnych i t. p. Natomiast mieszkania sił nauczycielskich oraz służby, chociażby znajdowały się w domach szkolnych, podlegają podatkowi". Rzeczywistość wykazała niedostateczność tego wyjaśnienia, aż wreszcie w okólniku z 10 października 1932 r. L. D. V. 20133/3/32 zmuszone zostało Ministerstwo Skarbu do udzielenia wyjaśnień szerszych, które przejęte zostały do rozporządzenia wykonawczego z 1934 roku. Powtarzając pierwsze zdanie zacytowanego wyżej przepisu, to rozporządzenie dodało jeszcze następujące określenie „...będących instytucjami naukowymi tudzież t. p. zakładów, ściśle związanych z nauką i nauczaniem". Nie mogły z omawianego zwolnienia korzystać lokale różnych związków zawodowych, stowarzyszeń sportowych i t. p. chociażby w ich statutach były wymienione między innymi cele oświatowe i naukowe, jeżeli rzeczone lokale nie służyły na stałe i wyłączne pomieszczenia zakładów naukowych i oświatowych. Wszystkie opisane tutaj wyjaśnienia, czy zarządzenia nie zajęły się jednak kardynalnym zagadnieniem dla omawianego zwolnienia, t. j. nie zdefiniowały instytucji naukowej i oświatowej. Miarodajne w tym względzie definicje znajdziemy dopiero w orzecznictwie Najwyższego Trybunału Administracyjnego. I tak: za instytucje naukowe uznane zostały takie, których celem jest rozwój twórczości umysłowej (nauki), za instytucje oświatowe zaś takie, których celem jest kształcenie umysłu według programu (nauczanie).

Brak jest w przepisach, rozporządzeń wykonawczych, jakiejkolwiek wzmianki o lokalach, zajmowanych przez instytucje dobroczynne, a co było więcej konieczne — określenia instytucji dobroczynnej. I znów odpowiednie określenie znajdujemy w wyrokach Najwyższego Trybunału Administracyjnego. W świetle wyroków za instytucję dobroczynną mogła być uznana tylko taka, która z pobudek charytatywnych, a więc wyłączających przymus zewnętrzny, wzięła za zadanie nieść pomoc cierpiącej ludzkości, zaspakajając jej niezbędne potrzeby i w tym celu gromadziła środki z dobrowolnych ofiar, zapisów, składek i t. p. Zasadniczą więc cechą instytucji dobroczynnej jest utrzymywanie się ze środków publicznych (wyrok L. Rej. 1779/28 z 7. IV. 1930 r.). Czy w konkretnym przypadku ma się do czynienia ze środkami publicznymi, nie jest miarodajne, kto łoży na utrzymanie instytucji. „Natomiast niezbędnym wymogiem uznawania pewnych środków za publiczne, jako kryterium instytucji dobroczynnej, jest związanie środków przeznaczeniem na utrzymanie instytucji" w taki sposób, iżby uchylał możność innego ich użycia (wyrok N. T. A. L. Rej. 2435/29 z 9. XI. 1931 r.).

Tak samo w rozporządzeniu wykonawczym z 1926 r. brak było wyjaśnień co do instytucji wyznaniowych i lokali zajmowanych przez nie. Natomiast w rozporządzeniu wykonawczym z 1934 r. zamieszczony został przepis, stwierdzający zwolnienie od podatku lokali urzędowych władz i „instytucyj duchownych" wszystkich w Polsce uznanych wyznań religijnych oraz pomieszczeń seminariów duchownych, domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic, a także lokali mieszkalnych zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa. Mieszkania natomiast duchowieństwa podlegały po-

datkowi od lokali, chyba że część ich zajęta była na cele urzędowe (np. kancelarię stanu cywilnego). W tym przypadku tylko ta część wolna była od podatku.

Mieszkania pracowników urzędów i instytucyj, mieszczące się w lokalach tych urzędów i instytucji, podlegały podatkowi na ogólnych zasadach bez względu na to, czy były zajmowane przez pracowników na podstawie umowy najmu, czy też były im przydzielone bezpłatnie jako mieszkania służbowe.

d) Według pierwotnego tekstu ustawy o podatku od lokali, obowiązującego do 1 stycznia 1932 r., przez lat 10 wolne były od podatku lokale w domach nowowybudowanych, nadbudowanych lub odbudowanych po dniu 1 stycznia 1919 roku, a taksamo w budynkach podlegających ustawie z 22 września 1922 r. o ulgach dla nowowznoszonych budowli (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 786). Ustawa z 17 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 112, poz. 879) z mocą od 1 stycznia 1932 r. wprowadziła tę zmianę, że ze zwolnienia mogły korzystać tylko lokale w budowlach, wymienionych w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 12 września 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 508), t. j. korzystających z piętnastoletniego zwolnienia od podatku od nieruchomości. Okres zwolnienia dla lokali, o których mowa, wynosił lat 10 od dnia chociażby tylko częściowego użytkowania rzeczonych budowli, jeżeli użytkowanie nastąpiło przed 1 styczniem 1929 r., albo lat 15, o ile użytkowanie nastąpiło po 1 stycznia 1929 roku. W jednolitym tekście ustawy o podatku od lokali, ogłoszonym w 1934 r., okres zwolnienia nie uległ zmianie, a tylko zamiast rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 12 września 1930 r. wymieniona została ustawa z 24 marca 1933 r. o ulgach dla nowowznoszonych budowli (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 173). Ulgi były przyznawane corocznie przy wymiarze podatku na podstawie materiału, zebranego dla celów podatku od nieruchomości. Okresowe ulgi jak wyżej nie odnosiły się do gmin miejskich, zaliczonych do uzdrowisk o charakterze użyteczności publicznej. Według rozporządzenia wykonawczego z 1926 r. były to: Krynica, Busko, Ciechocinek, Zakopane, Inowrocław i Otwock, a według rozporządzenia wykonawczego z 1934 r. ponadto Druskieniki, Krzeszowice, Rymanów i Zaleszczyki.

e) Ustawa w redakcji z 1926 r. uznała, że wolne są od podatku: „lokale, zajęte przez cudzoziemskich przedstawicieli dyplomatycznych, uwierzytelnionych przy Rządzie Polskim, i inne osoby, należące do składu poselstw i misyj, przez konsulów generalnych, konsulów, wicekonsulów i agentów konsularnych, będących poddanymi tego państwa, które ich mianowało, albo jeżeli przedstawiciele polscy w tych państwach korzystają z podobnych ulg, oraz lokale, służące na potrzeby tych poselstw, misyj lub konsulatów". Warunek wzajemności zwolnienia w zacytowanym przepisie nie został dostatecznie jasno i wyraźnie sformułowany. Tę wadę usunęła ustawa z 17 grudnia 1931 r., wyżej już powoływana.

f) Nie podlegały podatkowi, co wynika z istotnych zasad podatku, lokale czasowo niezamieszkane oraz w ogóle czasowo nieużytkowane w inny sposób.

g) Mieszkania, jak mówi ustawa, jedno i dwupokojowe (ten ostatni wyraz ustawą z 17 grudnia 1931 r., Dz. U. R. P. Nr. 112, poz. 879, został zastąpiony wyrazem „trzyizbowe"), zajmowane przez bezrobotnych, były wolne od podatku od lokali pod warunkiem, że ci nie mieli sublokatorów. Aby uzyskać zwolnienie bezrobotny, zarejestrowany w biurze pośrednictwa pracy, miał obowiązek przedstawić dowody na to, że głównym jego źródłem była praca najemna, że obecnie znajduje się bez pracy i że nie ma sublokatora, przy czym dowody mogły pochodzić od policji państwowej, miejskich instytucyj opieki społecznej lub od właściciela albo administratora domu, w którym mieszkał. Takie warunki postawiło rozporządzenie wykonawcze z 1926 r. Natomiast rozporządzenie wykonawcze z 1934 r., pozostawiając bez zmian te warun-

ki, rozluźniło rygorystycznie przez władze wymiarowe pojmowany warunek nieposiadania sublokatora i uznało, iż podnajem części lokalu osobie również bezrobotnej nie pozbawia bezrobotnego lokatora prawa do zwolnienia. Dodało ponadto, że pobieranie zasiłku nie wywiera żadnego skutku na prawo do zwolnienia. Obszerne wyjaśnienia w tej materii zawierał okólnik Ministerstwa Skarbu z dn. 19 stycznia 1934 r. L. D. V. 56697/3/33, poświęcone w głównej mierze dokumentom, uprawniającym do ubiegania się o zwolnienie od podatku od lokali.

h) Nie podlegały podatkowi lokale jedno i dwuizbowe, przy czym za dwuizbowy uważało się lokal nawet wtedy, gdy w jednej izbie mieściła się kuchnia — zajmowane przez inwalidów, wdowy i sieroty tychże, pobierające rentę inwalidzką oraz osoby, pobierający wsparcia na starość i niemoc albo wsparcie z ubezpieczeń społecznych. Za osoby, pobierające wsparcie na starość i niemoc, nie byli uważani — według rozporządzenia wykonawczego z 1926 r. — emeryci, pobierający zaopatrzenie emerytalne na zasadzie obowiązującego prawa, (statutów i regulaminów emerytalnych). Nie uznawano również za wsparcia sum, wypłacanych przez kasy chorych lub inne instytucje ubezpieczeniowe za czas choroby, za wypadki i t. d. Okólnikiem z dnia 13 października 1927 r. L. D. V. 58/3 rozciągnęło Ministerstwo Skarbu zwolnienie, przysługujące wdowom i sierotom po inwalidach, na wdowy i sieroty „po poległych i zmarłych lub zaginionych, których śmierć względnie zaginięcie pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową", a pobierające zaopatrzenie od Państwa na zasadzie ustawy z 18 marca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 195). Inwalidów, wdów i sierot po nich dotyczył okólnik L. D. P. O. 302/IV z 12 lutego 1927 r. według którego okoliczność posiadania innego majątku czy dochodu prócz renty była obojętna dla sprawy zwolnienia od podatku oraz okólnik L. D. V. 20133/3/32 z dn. 10 października 1932 r. wyjaśniający, że skapitalizowanie renty nie stoi na przeszkodzie do przyznania zwolnienia od podatku od lokali.

Rozporządzenie wykonawcze z 1934 r. wniosło tę zmianę, że wymieniło, jako uprawnionych do będącego w mowie zwolnienia, weteranów z 1863 r. pod warunkiem, że inne ich dochody nie są większe od zaopatrzenia weterańskiego i osoby oraz pobierające zaopatrzenia na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 6 marca 1928 r. o zaopatrzeniu skazańców politycznych (Dz. U. R. P. Nr 47, poz. 406 z 1931 r.).

i) Wreszcie wolne były od podatku od lokali — lokale dozorców domowych bez względu na ilość izb. Do tego zwolnienia odnosił się wyrok Najwyższego Trybunału Administracyjnego z 25 września 1931 r. L. Rej. 721/30 głoszący, że lokal mieszkalny w budynku wydziału powiatowego, zajmowany przez woźnego tegoż wydziału, który to woźny pełnił zarazem czynności dozorcy domu — wolny jest od podatku od lokali, jako lokal dozorcy domowego.

j) Poza zwolnieniami, wymienionymi w ustawie o podatku od lokali, rozporządzenie wykonawcze wyliczyło zwolnienia, jakie zostały przyznane specjalnymi przepisami lokalom, zajmowanym przez Bank Polski, izby rolnicze, izby przemysłowo-handlowe, izby rzemieślnicze oraz lokalom reprezentacyjnym, do których należały mieszkania w budynkach państwowych lub przez Państwo wynajmowanych — m. in. ministrów, niektórych podsekretarzy stanu, wojewodów i t. d. (rozporządzenie Rady Ministrów z 28 stycznia 1934 r. Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 82).

Istniało ponadto, pod względem prawnym nie znajdujące oparcia w przepisach o podatku od lokali, zwolnienie lokali mieszkalnych dozorców więziennych, znajdujących się w zamkniętych obszarach więzień, a które wprowadził okólnik Ministerstwa Skarbu z dn. 29 sierpnia 1928 r. L. D. V. 2411/3 i z dn. 5 maja 1929 r. L. D. V. 1223/3.

Podstawa wymiaru i wysokość podatku

Ustawa z 2 sierpnia 1926 r. w jej pierwotnym brzmieniu wprowadziła fikcyjną, nieżyciową i nie wytrzymującą żadnej krytyki — zasadę wymierzania podatku dla **wszystkich** lokali od komornego z czerwca 1914 r. względnie od wartości czynszowej z tego samego okresu. Jeżeli więc lokal nie podlegał przepisom ustawy o ochronie lokatorów i był wynajmowany za dowolnym komornem umownym — wówczas dla celów podatku od lokali trzeba było ustalać komorne, jakie mogłoby być płacone w czerwcu 1914 roku. Absurdalność tego przepisu była jaskrawa w stosunku do lokali w budynkach nowowzniesionych np. w 1925 r. na obszarze uzdrowisk o charakterze użyteczności publicznej. Redakcja zaś odpowiedniego przepisu była taka, że zupełnie nie dopuszczała jakiejkolwiek innej, życiowej interpretacji. Sytuację tę zmieniła dopiero ustawa z 17 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 112, poz. 879) z mocą od 1 stycznia 1932 r. — dzieląc lokale na podlegające ustawie o ochronie lokatorów z 11 kwietnia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 39, poz. 406) i na niepodlegające przepisom tej ostatniej ustawy. Dla pierwszych na dany rok podatkowy, będący rokiem kalendarzowym, podstawę wymiaru stanowiło komorne, a dla lokali zajmowanych bezpłatnie względnie zajmowanych przez właścicieli we własnych domach — wartość czynszowa z czerwca 1914 r., obliczone według przepisów ustawy o ochronie lokatorów. Odmiennie niż w podatku od nieruchomości nie można było przyjmować za podstawę wymiaru komornego większego lub mniejszego od podstawowego komornego. Tak samo dla lokali pięciopokojowych i większych, co do których można było umówić komorne dowolne, trzeba było przyjmować komorne podstawowe (okólnik L. D. V. 52500/3/33 z dn. 23 stycznia 1934 r.). Dodać tu należy, że w 1932 roku komorne rzeczywiste z prawie wszystkich lokali osiągnęło 100% komornego z czerwca 1914 roku. (Bliższe w tej kwestii wyjaśnienia zobacz w opisie podstawy wymiaru podatku od nieruchomości w okresie po 1924 r. w niniejszym kalendarzu). Podstawą wymiaru dla pozostałych lokali było komorne z roku poprzedzającego rok podatkowy względnie z tego samego okresu — wartość czynszowa. Wartość czynszową zaś obliczało się w wysokości komornego, jakie uzyskane by zostało w razie wynajęcia lokalu z uwzględnieniem tych wszystkich okoliczności faktycznych, które mają wpływ na wysokość komornego. Rozporządzenie wykonawcze z 1934 r. poza pewnymi szczegółami, dotyczącymi lokali, podlegających ustawie o ochronie lokatorów, ustaliło ważną zasadę potrącalności względnie doliczalności pewnych świadczeń, pozostających w związku z najmem. Mianowicie jeżeli lokator zobowiązał się prócz czynszu, określonego w pewnej kwocie, jeszcze do innych świadczeń na rzecz właściciela budynku, jednorazowych lub powtarzających się w jakiejkolwiek postaci (gotówka, praca i t. d.) — to do czynszu doliczało się wartość takich świadczeń, obliczoną w stosunku rocznym. I odwrotnie — jeżeli najmodawca dokonywał na rzecz lokatora dodatkowych świadczeń, jak np. wynajął lokal z umeblowaniem, światłem, obsługą, ogrzewaniem i t. d. — wówczas wartość tych świadczeń była potrącalna od sumy komornego, gdy ta obejmowała wynagrodzenie za owe świadczenia.

W okólniku z dnia 6 lipca 1933 r. L. D. V. 30868/3/32 Ministerstwo Skarbu ustaliło zasady, których brak w przepisach o podatku od lokali wywoływał częstokroć znaczne trudności, dotyczące przypadków, gdy część komornego za lokatora opłacała inna osoba. Ministerstwo Skarbu stanęło na zupełnie słusznym stanowisku, że nie ma żadnych podstaw prawnych do przyjmowania za podstawę wymiaru tej części komornego, którą opłaca lokator, o ile różnicę pomiędzy sumą zapłaconą przez lokatora a sumą należną właścicielowi budynku, zapłaciła inna osoba i to bez względu na ty-

tuł prawny tej zapłaty. W przeciwnym razie opodatkowanoby nie cały lokal, a tylko jego część względnie nie pełne faktyczne komorne lecz tylko jego część — co byłoby sprzeczne z przepisami ustawy o podatku od lokali.

Stopa podatku do 1932 roku wynosiła 8% podstawy wymiaru, z których 4% przypadało na rzecz miast, 2% na rzecz państwowego funduszu rozbudowy miast i 2% na rzecz funduszu kwaterunku wojskowego. Od roku 1932 na zasadzie ustawy z 17 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 112, poz. 873) stopa podatku została zróżniczkowana i wynosiła:

a) dla lokali jedno, dwu i trzyizbowych — ogółem 8% podstawy wymiaru, przy czym podział jak wyżej został utrzymany,

b) dla lokali czteroizbowych i większych — ogółem 12% podstawy wymiaru, z których 4% przypadało na rzecz miast, 5½ na rzecz państwowego funduszu rozbudowy miast i 2½ na rzecz funduszu kwaterunku wojskowego. Jak więc widzimy podwyższenie stopy podatkowej przeznaczone zostało prawie wyłącznie na rzecz państwowego funduszu rozbudowy miast w związku z niezaspokojonymi jeszcze potrzebami mieszkaniowymi miast, który otrzymał wpływy większe o 125% od dotychczasowych.

Za „izbę" rozporządzenie wykonawcze z 1934 r. uznało „wszelkiego rodzaju ubikacje, jak pokoje mieszkalne, kuchnie, pokoje dla służby, sklepy, sale, pokoje biurowe i t. p. z wyjątkiem śpiżarni, werand, przedpokojów, korytarzy i t. p. ubikacji, które nawet po poczynieniu odpowiednich przeróbek nie nadają się do zamieszkania lub prowadzenia przedsiębiorstwa przemysłowego albo handlowego, jak również wykonywania zawodu". Jeżeli pomieszczenia zakładu handlowego, przemysłowego lub biura łączyły się bezpośrednio z mieszkaniem właściciela zakładu lub biura, tworząc jeden lokal — dla ustalania stawki podatkowej miarodajna była ogólna ilość izb w lokalu. W przypadkach gdy jedna i ta sama osoba zajmowała w jednym budynku dwa lub więcej lokali, lecz lokale te nie łączyły się ze sobą wspólnym przedpokojem, schodami wewnętrznymi i t. p., to każdy lokal był opodatkowany oddzielnie nawet gdy były wynajęte jedną umową i za jednym czynszem.

Obowiązek podatkowy.

Podobnie jak przepisy ustawowe o podatku od nieruchomości — ustawa o podatku od lokali nie oznaczyła ni początku, ni końca obowiązku podatkowego. Wypełnieniem tej luki zajęło się dopiero rozporządzenie wykonawcze z 1934 roku. Obowiązek podatkowy więc powstawał z początkiem miesiąca, następującego po miesiącu, w którym:

a) rozpoczęto użytkowanie lokalu na cele mieszkalne, przemysłowe, handlowe lub inne;
b) przestały istnieć warunki zwolnienia od podatku;
c) miejcowość otrzymała ustrój miejski (lub została przyłączona do miasta.

Obowiązek podatkowy wygasał z końcem miesiąca, w którym:

a) lokal został opróżniony,
b) zaistniały warunki do zwolnienia od podatku,
c) miasto utraciło ustrój miejski albo też jego część została przyłączona do gminy wiejskiej.

Lokal był uważany za użytkowany (nieopróżniony) nie tylko wtedy, gdy w nim mieszkano, prowadzono przedsiębiorstwo lub wykonywano zawód, ale również wówczas gdy był on wynajęty w ogóle, albo pozostawał do użytku właściciela lub jego rodziny na jakiekolwiek cele.

W razie wygaśnięcia obowiązku podatkowego z przyczyn, wskazanych w drugich p.p. a i b, w ciągu roku podatkowego władza wymiarowa dokonywała umorzenia podatku za pozostałą część roku na prośbę zainteresowanego, popartą odpowiednimi dowodami a zgłoszoną w ciągu 30 dni po zaistnieniu odpowiednich okoliczności. Niedotrzymanie terminu skutkowało umorzenie podatku dopiero od następnego miesiąca po wniesieniu prośby, o ile nie zaszły warunki do wymierzenia podatku nowemu lokatorowi. W razie zaś zmiany lokatora w ciągu roku podatkowego — jak mówi rozporządzenie wykonawcze z 1934 r. — władza wymiarowa po otrzymaniu zawiadomienia o tym od właściciela domu (lub płatnika) odpisuje poprzedniemu lokatorowi część podatku, należną za czas od początku miesiąca po opróżnieniu lokalu do końca roku i wymierza równocześnie podatek nowemu lokatorowi za czas od początku miesiąca po zajęciu lokalu.

Gdy miasto straciło ustrój miejski lub jego część została przyłączona do gminy wiejskiej — umorzenia podatku za odpowiedni okres dokonywała władza wymiarowa z urzędu.

Przy podziale lokalu w ciągu roku na dwa odrębne lokale, będące przy tym przedmiotem osobnych umów najmu — stosowano zasady jak przy wygaśnięciu obowiązku podatkowego z powodu opróżnienia lokalu i ewentualnie zmieniano równocześnie stawkę podatkową odpowiadającą nowym warunkom.

Wymiar podatku, władze wymiarowe i odwoławcze

Podatek do roku 1933 wymierzały magistraty i one też dokonywały przymusowego poboru.

Wymiar podatku mógł być oparty na materiale wymiarowym podatku od nieruchomości. Dla celów wymiarowych magistraty mogły żądać od właścicieli domów lub ich zastępców wszelkich danych, jakie się okazywały konieczne. W tym samym celu magistraty mogły dokonywać oględzin lokali, powoływać rzeczoznawców celem ustalenia podstawy wymiaru oraz żądać od właściciela domu i lokatora wyjaśnień pisemnych lub ustnych. Sankcje karne za przestępstwa o podatku od lokali zawarte były w ustawie o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 747).

Po ukończeniu wymiaru rozsyłano nakazy płatnicze, mające zawierać podstawę wymiaru, wysokość podatku, termin płatności oraz objaśnienia o środkach prawnych, przy czym rozesłanie powinno być ukończone do 15 stycznia każdego roku. Rozporządzenie wykonawcze z 1926 r. przewidziało doręczenie nakazów płatniczych za pośrednictwem właścicieli budynków, którzy płatnikom doręczali je za potwierdzeniem odbioru. W ciągu 14 dni mógł płatnik wnieść odwołanie, które było rozpatrywane przez władze samorządowe wyższego stopnia, wskazane w p. p. 4 i 5 art. 48 cytowanej ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych względnie dla b. zaboru pruskiego w § 69 i nast. ustawy o daninach komunalnych z 14 lipca 1893 roku (Zb. Ust. pruskich str. 152). Wojewodowie i wydziały powiatowe wtedy tylko rozpatrywali odwołanie, o ile zostało wniesione w terminie odwoławczym i o ile magistrat zakwalifikował je do negatywnego załatwienia, ponieważ przychylnie załatwiać odwołania mogły magistraty własną władzą. Na obszarze b. zaboru pruskiego odwołania (wszystkie) załatwiały magistraty, a ich decyzje mógł płatnik skarżyć do wojewódzkich sądów administracyjnych w terminie dni 14. Na zasadzie wielokrotnie cytowanej ustawy z 17 grudnia 1931 r. prawo orzekania zostało przyznane izbie skarbowej, jako instancji odwoławczej dla podatku od lokali, która miała obowiązek roz-

patrzeć odwołanie w ciągu 6 miesięcy od dnia jego wniesienia. Ministrowi Skarbu przyznane zostało równocześnie prawo darowania skutków niedotrzymania terminów, co miało szczególnie ważne znaczenie dla płatników, ponieważ dotychczas nie było dopuszczalne przywrócenie terminu odwoławczego.

Pobrane i ściągnięte sumy na rzecz państwowego funduszu rozbudowy miast i kwaterunku wojskowego, miały magistraty obowiązek przelewać do kas skarbowych oddzielnie na rzecz każdego z funduszów w ciągu pierwszych dziesięciu dni następnego miesiąca.

Celem kontrolowania działalności wymiarowej, poborowej i egzekucyjnej magistratów w zakresie podatku od lokali urzędnicy skarbowi, delegowani przez Ministerstwo Skarbu lub izbę skarbową, mogli przeprowadzać kontrolę periodycznie, a przynajmniej raz na pół roku. W razie stwierdzenia rażąco niskich wymiarów, opóźnienia wymiaru, nadmiernych zaległości i nieprzelewania do kas skarbowych należności jak wyżej, mogło Ministerstwo Skarbu wstrzymać magistratom wypłatę należnych im dodatków i udziałów w podatkach państwowych. Sankcje te nie zapobiegły jednak uchybieniom i notorycznie było znane, że wymiary są niewłaściwe, zaległości nadmierne, a nie przekazane sumy sięgają wielu milionów złotych.

Za wymiar i pobór podatku na rzecz funduszu kwaterunku wojskowego i państwowego funduszu rozbudowy miast otrzymywały gminy miejskie 3% sum, wpłacanych do kas skarbowych na rzecz tych funduszów. Koszty i opłaty egzekucyjne pobierały magistraty na własny rachunek.

W końcu ustawą z dnia 18 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 168) przekazano wymiar i pobór władzom skarbowym, które wymierzały podatek od lokali razem z podatkiem od nieruchomości, stosując od 1934 r. przepisy ordynacji podatkowej. Dlatego też jednolity tekst ustawy z 2 sierpnia 1926 r. o podatku od lokali, ogłoszony w 1934 r. oraz rozporządzenia wykonawczego z tego samego roku nie zawierają już przepisów proceduralnych.

Termin płatności

Do 1934 r. podatek od lokali był płatny w równych ratach kwartalnych, płatnych za bieżący kwartał kalendarzowy, w ciągu lutego, maja, sierpnia i listopada każdego roku. Od 1934 r. rozporządzenie wykonawcze do ordynacji podatkowej (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 91, poz. 821) ustaliło, iż podatek jest płatny w 4 równych ratach: do 30 kwietnia I rata, do 31 lipca II rata, do 31 października III rata i do 31 stycznia następnego roku IV rata. Według opisanych zasad podatek od lokali był pobierany do 1935 r. włącznie.

Podatek od lokali

Od 1936 roku

Wydany na podstawie konstytucji i ustawy z 6 listopada 1935 r. o pełnomocnictwach — dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14 listopada 1935 roku o podatku od lokali (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 505) w sposób nieco odmienny od stanu sprzed 1936 roku unormował zasady wymiaru podatku od lokali z mocą od 1 stycznia 1936 r. Rozwinęło i uzupełniło przepisy dekretu rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 20 kwietnia 1936 roku, ogłoszone pod poz. 258 w Nr 33, Dziennika Ustaw.

1. Przedmiotem podatku od lokali — tak jak w nieobowiązującej dziś ustawie z 2 sierpnia 1926 roku — są wszelkie lokale w gminach miejskich z wyjątkiem województwa śląskiego, o ile na podstawie dalszych przepisów dekretu lub innych specjalnych przepisów nie zostały zwolnione od podatku.

Lokalami, w rozumieniu dekretu, są wszelkiego rodzaju pomieszczenia mieszkalne, handlowe, biurowe i inne wraz z należącymi do nich zabudowaniami gospodarczymi, piwnicami, składami i t. p. innymi ubocznymi pomieszczeniami, bądź wynajmowane, bądź oddawane do bezpłatnego używania, bądź też zajmowane w budynku własnym. Wynajęcie jedną umową, chociażby za łącznym czynszem, przez tę samą osobę w jednym budynku dwóch lub więcej lokali — nie skutkuje opodatkowania tych lokali jako jednego pod warunkiem, że lokale te nie łączą się ze sobą, np. wspólnym przedpokojem, schodami wewnętrznymi i t. p.

Jednym z zarządzeń Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, że kioski uliczne nie mając charakteru izby — nie są lokalami w rozumieniu przepisów dekretu, za czym nie mogą być przedmiotem podatku od lokali.

2. Od podatku dekret (art. 2) zwolnił czasowo lub stale liczne lokale ze względów rzeczowych jak i ze względu na osoby je zajmujące. Są to lokale następujące:

a) Kościoły, świątynie i lokale, przeznaczone na domy modlitwy, należące do uznanych prawnie w Polsce wyznań religijnych. Przez lokale, zajęte na domy modlitwy rozumie się pomieszczenia, przeznaczone wyłącznie na stałe miejsca modlitwy, a zatem lokale, w których modlitwy odbywają się sporadycznie — nie korzystają z omawianego zwolnienia. Tak samo lokale, które, jakkolwiek są używane na stałe domy modlitwy, służą równocześnie do innych celów, nie mogą być zwolnione od podatku od lokali.

Rozporządzenie Ministra Skarbu, wyżej wymienione, przyznało zwolnienie od podatku od lokali lokalom urzędowym władz i instytucji prawnie uznanych w Polsce wyznań religijnych, jak również pomieszczeniom seminariów duchownych, domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic, oraz pomieszczeniom mieszkalnym zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa. Nie korzystają jednakże ze zwolnienia, tak jak mieszkania urzędników państwowych, lokale mieszkalne duchowieństwa. Skoro by jednak część lokalu mieszkalnego, zajmowanego przez duchownego, była zajęta na cele urzędowe, np. na kancelarię stanu cywilnego — to ta część jest wolna od podatku od lokali. Z pośród wymienionych podmiotów (osób) wyznań religijnych najwięcej trudności nastręcza zdefiniowanie, jakie instytucje mogą być uznane za instytucje prawnie uznanych w Polsce wyznań religijnych i brak jest w tym względzie miarodajnych, jakichkolwiek wyjaśnień. Istnieją tylko zarządzenia Ministerstwa Skarbu (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 5 i 23 z 1937 r.), dotyczące imiennie wyliczonych instytucyj, wyznania rzymsko-katolickiego. Mianowicie zarządzeniami tymi wyjaśniono, że instytucjami wyznaniowymi, w rozumieniu przepisów dekretu o podatku od lokali są jako zorganizowane na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z 28 stycznia 1934 r. o stowarzyszeniach, służących katolickim celom wyznaniowym i religijnym — Katolicki Związek Młodzieży Żeńskiej w Poznaniu, Katolicki Związek Młodzieży Męskiej w Poznaniu oraz należące do tych Związków katolickie stowarzyszenia młodzieży męskiej i żeńskiej, a następnie Katolicki Związek Kobiet w Poznaniu i Katolicki Związek Mężów w Warszawie, jak również należące do tych związków katolickie stowarzyszenia kobiet i mężów. Wobec czego, wyjaśniają dalej owe zarządzenia, lokale, jakie wymienione związki i stowarzyszenia zajmują na ich statutowe cele, są wolne od podatku od lokali.

Charakterystycznym dla zwolnień lokali, zajmowanych przez instytucje innych wyznań religijnych, jest problem zwolnień żydowskich łaźni rytualnych. W tej kwestii ustalone zostało w orzecznictwie Najwyższego Trybunału Administracyjnego, którego poglądy znajdują zastosowanie w praktyce władz skarbowych, że lokale łaźni rytualnych mogą korzystać ze zwolnienia od podatku od lokali pod warunkiem, iż zaspakajają wyłącznie potrzeby religijne ludności żydowskiej. Jednak w przypadku, gdy takie łaźnie rytualne równorzędnie z celami religijnymi służą innym celom nie mającym nic wspólnego z religią (np. osiąganie zysków) — wówczas brak jest warunków do omawianego zwolnienia.

b) Jedno i dwuizbowe lokale, zajęte na cele mieszkalne. Zwolnienie to traci swą moc w stosunku do całego jedno lub dwuizbowego lokalu, gdy część jego jest zajęta na inne cele z wyjątkiem na cele zakładów przemysłowych, o czym będzie mowa niżej.

c) Wolne są lokale, zajmowane przez urzędy państwowe i samorządowe. W odniesieniu do lokali, zajmowanych na kancelarie pisarzy hipotecznych, Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, iż lokale takie powinny być traktowane tak samo jak lokale urzędów państwowych, a to z tego względu, że są one lokalami Wydziałów Hipotecznych przy Sądach. Natomiast lokale, zajmowane na biura notariuszów i komorników, podlegają podatkowi od lokali.

Przez „samorząd" należy rozumieć zarówno samorząd terytorialny, jak i gospodarczy. Do tego ostatniego w obecnej chwili zalicza się izby przemysłowo - handlowe, izby rzemieślnicze i izby rolnicze. Natomiast lokale, zajmowane przez izby lekarskie, izby lekarsko - dentystyczne oraz rady adwokackie, wolne są od podatku od lokali tak, jak lokale urzędów samorządu terytorialnego, lecz zwolnienie to płynie z mocy szczególnych ustaw. Prócz tych, również z mocy szczególnych przepisów prawnych, ze zwolnienia korzystają lokale: Banku Polskiego, Państwowego Banku Rolnego, Polskiego Monopolu Solnego, Polskiego Monopolu Tytoniowego, Państwowego Monopolu Spirytusowego, Państwowego Zakładu Emerytalnego i przedsiębiorstwa: Polska Poczta, Telegraf i Telefon oraz Polskie Koleje Państwowe.

Na podstawie specjalnego zarządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu korzystają ze zwolnienia lokale, zajmowane przez Polski Biały Krzyż na jego cele statutowe.

Wreszcie wolne są od podatku t. zw. lokale reprezentacyjne, za które na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1934 r. uważa się mieszkania zajmowane w budynkach państwowych, przez Państwo administrowanych lub przez Państwo wynajmowanych przez:

Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych, Prezesa Rady Ministrów, Ministrów, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wojskowych i Ministerstwie Spraw Zagranicznych, Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa, Inspektorów Armii, Szefa Sztabu Głównego, Szefa Kierownictwa Marynarki, wojewodów, następnie przez Marszałków Sejmu i Senatu w gmachach Sejmu i Senatu oraz tych urzędników państwowych i Sejmu i Senatu, którym mieszkania zostaną przydzielone odpowiednio przez Prezesa Rady Ministrów i Marszałków Sejmu i Senatu.

Mieszkania pracowników urzędów i instytucyj wymienionych na wstępie niniejszego punktu, znajdujące się w lokalach tych urzędów i instytucyj, podlegają podatkowi od lokali bez względu na to, czy pracownicy ci korzystają z nich odpłatnie, czy bezpłatnie, czy też są im przydzielone służbowo. Trzeba tu zaznaczyć, że, o ile pod rządem wspomnianej ustawy z 2 sierpnia 1926 r., Ministerstwo Skarbu wydało zarządzenie nakazujące zwalniać od podatku od lokali mieszkania pracowników, które znajdują się w zamkniętym obrębie więzień — to obecnie zarządzeniem z dnia 9 stycznia 1937 r. Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, iż tego rodzaju lokale podlegają podatkowi. Jest jednak koniecznym zaznaczenie, że mieszkania, o których mowa, podlegają podatkowi tylko wówczas gdy składają się conajmniej z 3 izb.

d) Lokale zajmowane przez instytucje naukowe, oświatowe i dobroczynne, wolne są od podatku z wyjątkiem części tych lokali odnajmowanych lub oddawanych bezpłatnie do używania osobom trzecim.

Odpowiedzi na pytanie, co to są instytucje naukowe, oświatowe i dobroczynne — nie ma ani w dekrecie, ani rozporządzeniu wykonawczym, ani w zarządzeniach Ministerstwa Skarbu. Jedynie w wyrokach Najwyższego Trybunału Administracyjnego, wydanych pod rządem ustawy z 2 sierpnia 1926 r., o podatku od lokali, znajdujemy definicje tych instytucyj dla celów omawianego podatku, które nie straciły swej aktualności i pod rządem dekretu o podatku od lokali. W świetle tych wyroków instytucjami naukowymi są tak te, których celem jest powstanie albo rozwój twórczości umysłowej (nauki), jak i te, których celem jest kształcenie umysłowe nie w ogólności, lecz według programu (nauczanie). Tak samo za instytucje oświatowe uznał Najwyższy Trybunał Administracyjny instytucje, których celem jest jak wyżej — nauczanie, z czego można by wnioskować, iż „instytucje oświatowe" są synonimem drugiego znaczenia „instytucji naukowych". Instytucjami dobroczynnymi zaś są instytucje, których celem jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb najbiedniejszej ludności i które utrzymują się ze środków publicznych. W kwestii, czy w pewnym konkretnym przypadku ma się do czynienia ze środkami publicznymi, nie jest miarodajna okoliczność, kto łoży na utrzymanie instytucji. Natomiast niezbędnym wymogiem uznania pewnych środków za publiczne, jako kryterium instytucji dobroczynnej, jest związanie środków przeznaczeniem na utrzymanie instytucji w sposób, uchylający możność innego zadysponowania. To związanie znajduje wyraz albo w statucie instytucji albo w akcie, którym przeznaczono majątek dla służenia określonym celom dobroczynnym.

Rozporządzenie Ministra Skarbu podało jednakowoż określenie lokali, zajmowanych przez instytucje naukowe, oświatowe i dobroczynne, za które uznało lokale, zajęte przez zakłady służące wyłącznie celom naukowym, oświatowym i dobroczynnym. Równocześnie rozporządzenie zastrzegło, że lokale, zajmowane przez związki, stowarzyszenia i inne organizacje, które cele oświatowe, naukowe i dobroczynne mają wskazane między innymi celami — nie korzystają ze zwolnienia od podatku.

e) Lokale, zajmowane na szpitale. Do rzędu szpitali należą tylko takie zakłady lecznicze dla osób, potrzebujących stałej opieki lekarskiej, które są prowadzone bez zamiaru osiągnięcia zysku. (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 22 marca 1938 r., Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 382).

f) Wszystko to, co powiedziane zostało wyżej o mieszkaniach pracowników urzędów państwowych i samorządowych, mieszczących się w lokalach tychże urzędów — odnosi się całkowicie do mieszkań pracowników instytucji naukowych, oświatowych i dobroczynnych oraz pracowników szpitali.

g) Novum w stosunku do stanu z przed 1936 r. stanowi zwolnienie lokali lub ich części zajętych na przedsiębiorstwa przemysłowe wymienione w części II lit. C taryfy, stanowiącej załącznik do art. 23 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, i to zarówno opłacające podatek przemysłowy, jak i od tego podatku zwolnione z mocy ustawy lub dodatkowych zarządzeń. Podkreślić przy tym należy, że ani dekret, ani rozporządzenie wykonawcze do niego, ani jakiekolwiek inne zarządzenie **nie wymaga i nie uzależnia** zwolnienia zajętych przez przedsiębiorstwa lokali od do-

pełnienia obowiązku podatkowego w podatku przemysłowym, t. j. od faktu wykupienia świadectwa przemysłowego. Dlatego też stwierdzenie, iż przedsiębiorstwo przemysłowe nie posiada świadectwa przemysłowego, nawet w przypadkach ustawą o podatku przemysłowym przewidzianych, nie dyskwalifikuje lokalu, zajętego przez takie przedsiębiorstwo, pod względem zwolnienia od podatku od lokali. W jednym ze swych zarządzeń Ministerstwo Skarbu wyjaśniło, iż lokale, zajmowane przez przedsiębiorstwa przemysłowe sublokatorów, są tak samo wolne od podatku jakgdyby to było przedsiębiorstwo lokatora, ponieważ osoba prowadzącego przedsiębiorstwo jest bez znaczenia dla przedmiotowego zwolnienia.

Z przysługującego zwolnienia korzystają nie tylko lokale zajmowane wyłącznie przez zakłady przemysłowe, lecz także i te części tych samych lokali, w których dokonuje się sprzedaży wyrobów tego przedsiębiorstwa, ponieważ sprzedaż ta, stosownie do przepisów rozporządzenia wykonawczego do ustawy o podatku przemysłowym, nie stanowi oddzielnego przedsiębiorstwa, inaczej mówiąc — jest częścią przedsiębiorstwa przemysłowego. Nie są pozbawione zwolnienia od podatku od lokali pomieszczenia (lokale), w których dokonuje się sprzedaży wyrobów własnych w przypadku, gdy pomieszczenia (lokale) te znajdują się poza zakładem przemysłowym, o ile tylko położone są na terenie tej samej nieruchomości, w której znajduje się zakład przemysłowy, np. w nieruchomości zakład szewcki mieści się w lokalu w oficynie, a sklep, w którym dokonuje się sprzedaży wyrobów tego zakładu, prowadzony przez właściciela zakładu szewckiego — znajduje się w budynku frontowym tej samej nieruchomości, w tych warunkach od podatku od lokali zwolnione będą i lokal, zajęty na zakład szewcki i lokal, zajęty na sklep. Jeżeli jednak w pomieszczeniu, w którym dokonuje się sprzedaży produktów własnego wyrobu, odbywa się sprzedaż jeszcze wyrobów pochodzących z innych przedsiębiorstw — wówczas tego rodzaju pomieszczenia nie mogą korzystać ze zwolnienia od podatku od lokali.

Lokale, zajęte na biura, składy, pomieszczenia gospodarcze i t. p. zakładów przemysłowych, korzystają również ze zwolnienia od podatku od lokali, jeżeli znajdują się przy zakładach przemysłowych, t. j. w tym samym budynku lub w granicach kompleksu budynków, zajętych przez taki zakład.

W przypadku, gdy zakład przemysłowy zajmuje część lokalu, a druga część tego samego lokalu jest zajęta na mieszkanie — to podatkowi podlega tylko część mieszkalna lokalu, a podatek wymierza się według stawki, jaka wypadnie dla tej części, względnie — część mieszkalną zwalnia się od podatku, o ile składa się z jednej lub dwóch izb.

Izbę jednocześnie używaną na zakład przemysłowy i mieszkanie — uważa się dla celów podatku od lokali za izbę mieszkalną.

h) Znajdujące się w nowowzniesionych budynkach, które korzystają z okresowego zwolnienia od podatku od nieruchomości — lokale są wolne od podatku od lokali na okres 10 lub 15 lat. Mianowicie na lat 10, jeżeli rozpoczęcie użytkowania budynku (chociażby częściowe) nastąpiło przed dniem 1 stycznia 1929 roku, a na lat 15 — gdy nastąpiło po tym dniu. Okres 10 lub 15 lat rozpoczyna biec dla wszystkich lokali, znajdujących się w nowowzniesionym budynku, od chwili rozpoczęcia chociażby częściowego użytkowania tego budynku. Nie przysługiwało to 10 lub 15-letnie zwolnienie lokalom w nowowzniesionych budynkach w miastach, uznanych za uzdrowiska o charakterze użyteczności publicznej jak: Busko Zdrój, Ciechocinek, Druskieniki, Inowrocław, Krynica Zdrój, Krzeszowice, Otwock, Rymanów, Zakopane i Zaleszczyki. W stosunku do nowowzniesionych budynków, podlegających ustawie o ulgach inwestycyjnych z dnia 9 kwietnia 1938 r., ograniczenie jak wyżej nie będzie miało już zastosowania.

i) Poza wymienionymi dotychczas przysługuje zwolnienie od podatku na zasadach wzajemności lokalom, zajętym przez:

1) uwierzytelnionych szefów przedstawicielstw dyplomatycznych państw obcych oraz misje zagraniczne tudzież funkcjonariuszów, należących do uznanego personelu eksterytorialnego tych przedstawicielstw i misyj,

2) szefów i funkcjonariuszów przedstawicielstw konsularnych państw obcych pod warunkiem, iż te osoby są obywatelami państwa wysyłającego, i

3) służącym na potrzeby wymienionych przedstawicielstw, misyj i konsulatów. Zasada wzajemności, o czym była mowa, jest stosowana prawie we wszystkich państwach z wyjątkiem Wielkiej Brytanii (w stosunku do lokali konsulatów i lokali personelu konsulatów) oraz w pewnych przypadkach Belgii (w stosunku do lokali przedstawicielstw dyplomatycznych, konsulatów i lokali personelu przedstawicielstw i konsulatów). Z tego względu Ministerstwo Skarbu zarządziło: a) opodatkowanie lokali konsulatów (zawodowych i honorowych) Wielkiej Brytanii oraz lokali personelu tych konsulatów, a następnie b) lokali przedstawicielstwa dyplomatycznego (poselstwa) i konsulatów (zawodowych i honorowych) Belgii oraz lokali personelu poselstwa i konsulatów, jeżeli jedne i drugie są lokalami wynajętymi.

Co zaś do lokali konsulów honorowych innych państw — to, zarządza dalej wspomniane zarządzenie Ministerstwa Skarbu, lokale te nie korzystają ze zwolnienia od podatku, o ile konsulowie honorowi nie są obywatelami państwa wysyłającego (mianującego) z wyjątkiem tych części ich lokali, które służą celom urzędowym. Za służące celom urzędowym uważa zaś się te części lokali konsulów honorowych, które przeznaczone są na pomieszczenia biur, archiwów i t. d. konsulatów honorowych, o ile nie służą równocześnie do innych celów jak np. mieszkalnych, handlowych, wykonywania pracy zawodowej osób, będących konsulami honorowymi lub innych osób. Praktycznie wymierza się podatek od całego lokalu i odpisuje się taką część podatku, jaka odpowiada stosunkowi powierzchni części lokalu, zajętej na cele urzędowe, do powierzchni całego lokalu (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 27, poz. 817 z 1936 r.).

j) Wreszcie do zwolnionych od podatku należą lokale niezajęte (niewynajęte lub nieużytkowane) oraz lokale trzyizbowe, zajmowane przez bezrobotnych, jeżeli nie mają sublokatorów. Tym ostatnim lokalom zwolnienie jest przyznawane pod warunkiem przedstawienia odpowiedniego dowodu z biura pośrednictwa pracy Funduszu Pracy lub zarządu gminy stwierdzającego, że ubiegający się o zwolnienie od podatku jest bezrobotnym oraz zaświadczenia właściciela (administratora) domu, w którym zamieszkuje, stwierdzającego od jakiego czasu jest bezrobotnym, jakiego rodzaju praca stanowi jego zawód i czy posiada on sublokatora. Fakt pobierania przez bezrobotnego zasiłku nie pozbawia go prawa do zwolnienia od podatku od lokali.

3. Do opłacania podatku od lokali obowiązane są osoby fizyczne i prawne (płatnicy), zajmujące lokale. Osobami zajmującymi lokal są nie tylko osoby mieszkające, prowadzące przedsiębiorstwo lub wykonywujące zawód w lokalu, ale również i te osoby, które lokal wynajęły lub pozostawiły do własnego użytku na jakiekolwiek cele, chociażby lokalu tego nie używały. Przepisami Ordynacji podatkowej obowiązek opłacania podatku został rozszerzony i solidarnie z osobami jak wyżej odpowiedzialne są za podatek: małżonek, wstępni, zstępni, przysposobieni i rodzeństwo, zamieszkujący razem z płatnikiem.

4. Obowiązek podatkowy powstaje od początku następnego miesiąca po zajęciu lokalu lub po utracie zwolnienia od podatku.

Wygasa zaś obowiązek z końcem tego miesiąca, w którym lokal został opróżniony lub uzyskał zwolnienie od podatku.

W miejscowościach, które uzyskały albo utraciły ustrój gminy miejskiej, obowiązek podatkowy powstaje albo wygasa od następnego miesiąca po ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw odpowiednich aktów prawnych.

5. Podstawę wymiaru podatku od lokali na okres podatkowy (objaśnienie do „okresu podatkowego" niżej) stanowi faktyczne komorne z roku kalendarzowego poprzedzającego okres podatkowy. Przez faktyczne komorne rozumie się komorne, jakie najemca (lokator) obowiązany jest płacić wynajmującemu, przy czym obojętna jest kwestia, czy wysokość komornego ustalona jest przepisem ustawy, czy umową pomiędzy lokatorem a najmodawcą. Jeżeli lokator prócz komornego, wyrażonego w określonej kwocie, zobowiązał się z tytułu najmu jeszcze do innych świadczeń (w gotówce, w naturze, pracy lub innej formie) jednorazowych lub powtarzających się — to do sumy faktycznego komornego dolicza się wartość tych świadczeń, wykonanych w ciągu roku poprzedzającego okres podatkowy. Brak jest w obowiązujących przepisach podatku od lokali jakichkolwiek, bliższych wyjaśnień co do owych innych świadczeń. Wydaje się być zasadne twierdzenie, że zobowiązanie do dodatkowych świadczeń musi być wyraźne, t. j. nie można się go domniemywać i pozostawać w ścisłym związku z najmem (przedmiotem najmu), że może ono być pisemne lub ustne i może zaistnieć bądź już przy powstawaniu stosunku najmu, bądź też w czasie trwania tego stosunku. Wartość drobnych napraw, obciążających z mocy Kodeksu zobowiązań lokatora, nie jest doliczalna do czynszu.

W przypadku gdy lokal został wynajęty z umeblowaniem, opałem. światłem, obsługą i t. p. świadczeniami na rzecz lokatora ze strony najmodawcy — wówczas od sumy komornego umówionego potrąca się wartość tych świadczeń, oczywiście o ile są one objęte komornem.

Bez znaczenia dla ustalenia wysokości podstawy wymiaru jest okoliczność, że lokator opłaca tylko część komornego, a pozostałą część opłaca za niego służbodawca lub inna osoba. W tych przypadkach za podstawę wymiaru przyjmuje się sumę komornego należnego właścicielowi budynku. Natomiast jeżeli podatkowi podlega tylko część lokalu — co najczęściej zdarza się, gdy lokal zajęty jest w części na zakład przemysłowy, a w części na mieszkanie — to wtedy za podstawę wymiaru przyjmuje się odpowiednią część komornego, należnego za cały lokal. Ani dekret, ani rozporządzenie wykonawcze Ministra Skarbu nie zawierają żadnych wskazówek o sposobie obliczenia owej odpowiedniej części komornego. Przez analogię do zarządzenia Ministerstwa Skarbu o lokalach konsulów honorowych wydaje się być słuszne twierdzenie, że o ile inne sposoby okażą się niedostateczne — tę odpowiednią część komornego można obliczać według stosunku, jaki zachodzi pomiędzy powierzchnią części lokalu, podlegającej podatkowi od lokali, a powierzchnią całego lokalu.

Dla lokali, które są zajmowane bezpłatnie przez lokatorów i tak samo dla lokali, zajmowanych przez właścicieli we własnych domach — podstawę wymiaru stanowi wartość czynszowa z roku kalendarzowego poprzedzającego okres podatkowy. Wartością czynszową zaś jest suma, jaką uzyskanoby za taki lokal w razie wynajęcia z uwzględnieniem tych wszystkich okoliczności, które mają wpływ na wysokość komornego.

W sposób szczególny unormowało Ministerstwo Skarbu obliczanie podstawy wymiaru od lokali, zajmowanych w spółdzielniach budowlano - mieszkaniowych przez członków. Ministerstwo Skarbu uznało bowiem, że stosunek członka spółdzielni budowlano - mieszkaniowej, t. j. takiej, która buduje domy mieszkalne dla członków z prawem przepisania na nich własności poszczególnych lokali — do tejże spółdzielni aż do

czasu przepisania tytułu własności lokalu — jest stosunkiem najmobiorcy do najmodawcy (lokatora). W konsekwencji tego Ministerstwo Skarbu zarządziło przyjmowanie za podstawę wymiaru dla rzeczonych lokali sum, które członkowie spółdzielni ponoszą na rzecz spółdzielni. Stosunek członka spółdzielni mieszkaniowej, t. j. takiej, która swym członkom dostarcza lokali do używania, do tejże spółdzielni — jest stosunkiem lokatora, za czym sumy, wpłacane przez członka na rzecz spółdzielni za używanie lokalu, są czynszem faktycznym w rozumieniu dekretu o podatku od lokali (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 30, poz. 888 z 1937 r.).

6. Od obliczonej jak wyżej podstawy wymiaru wymierza się podatek w wysokości 8% dla lokali jedno, dwu i trzy izbowych lub w wysokości 12% dla lokali czteroizbowych i większych.

Za izbę uważa się — w rozumieniu dekretu — wszelkiego rodzaju pomieszczenia, jak pokoje mieszkalne, kuchnie, pokoje dla służby, sklepy, sale, pokoje biurowe i t. p. z wyjątkiem łazienek, śpiżarni, werand, przedpokojów, korytarzy i t. p. pomieszczeń, które nawet po poczynieniu odpowiednich przeróbek nie nadają się do zamieszkania lub prowadzenia przedsiębiorstwa handlowego oraz wykonywania zawodu.

Nawiązując do tego co uprzednio zostało powiedziane o lokalach, zajmowanych w części na zakłady przemysłowe, a w części na mieszkania — należy jeszcze przypomnieć, że podatek od części mieszkalnej, o ile część ta składa się więcej niż z dwóch izb, wymierza się według stopy, odpowiadającej ilości izb w części lokalu, zajętej na mieszkanie (np. w siedmioizbowym lokalu cztery izby są zajęte na zakład krawiecki, a trzy izby na mieszkanie — podatek wymierza się według stopy 8%).

7. Podatek od lokali wymierza się na okresy dwuletnie, co miało miejsce po raz pierwszy na rok 1936 i 1937. Rozumieć to należy w ten sposób, że od ustalonej podstawy wymiaru oblicza się podatek oddzielnie na każdy rok okresu dwuletniego (podatkowego), lecz w tej samej wysokości i wysyła się jeden nakaz płatniczy na dwa lata. Następujący przykład rzecz tę najlepiej objaśni: komorne z czteroizbowego lokalu, podlegającego podatkowi w okresie podatkowym 1938 — 1939, wynosiło za cały 1937 rok sumę 3.000 złotych. Suma ta jest więc podstawą wymiaru na okres 1938 — 1939 i przypadający podatek według stopy 12% wynosić będzie na każdy rok okresu, t. j. 1938 i 1939, po 360 złotych.

Przewidziane jednakże zostało, że gdyby komorne lub wartość czynszowa w ciągu pierwszego roku okresu podatkowego uległy zwyżce albo zniżce o conajmniej 10% w stosunku do ustalonej podstawy wymiaru — wówczas odpowiedniej zmianie ulega wymiar podatku na drugi rok tego samego okresu podatkowego. Zmiana polegać będzie na przyjęciu za podstawę wymiaru dla drugiego roku okresu podatkowego owego większego względnie zmniejszonego komornego z równoczesnym dokonaniem nowego wymiaru na ten rok. W odniesieniu do poprzedniego przykładu przedstawiałoby się to w następujący sposób. W roku 1938 komornego z tego lokalu wyniosło 3.400 złotych, a zatem wymiar podatku za 1939 rok wynosi 408 złotych.

Zarządzeniem z dnia 12 lutego 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 5, poz. 159) Ministerstwo Skarbu unormowało przeprowadzenie z przyczyn, o których mowa, zmian w wymiarze podatku od lokali na drugi rok okresu 1936 — 1937, że zaś w przedmiocie tym nie zaszły żadne zmiany — zarządzenie to będzie aktualne i na przyszłość. Według tego zarządzenia, o ile zwyżce lub zniżce uległo tylko komorne (wartość czynszowa), a osoba zajmującego lokal jest ta sama — zmiany dokonuje się zachowaniem ogólnych zasad i płatnika zawiadamia się o tym na druku p. n. „zawiadomienie o zmianie wymiaru podatku od lokali. Jeżeli zas ma miejsce także i zmiana osoby, zajmującej lokal

— dokonuje się normalnego wymiaru, lecz tylko na drugi rok okresu i wysyła się nakaz płatniczy na ten rok.

8. Podatek od lokali płatny jest za każdy rok w dwóch równych ratach półrocznych do 30 kwietnia i do 31 października każdego roku.

Wpływy z podatku od lokali są dzielone w następujący sposób:

1) 41,25% otrzymują gminy miejskie.
2) 34% otrzymuje Państwowy Fundusz Rozbudowy Miast.
3) 23% otrzymuje Fundusz Kwaterunku Wojskowego.
4) 1„75% otrzymuje Skarb Państwa jako wynagrodzenie za czynności wymiaru i poboru podatku.

Prawo podatkowe formalne przed dniem 1.X.34, t.j. przed wejściem w życie ordynacji podatkowej

Pierwsze lata po odzyskaniu niepodległości, lata walk o wykucie granic i utrwalenie wolności nie sprzyjały rozwojowi prawa podatkowego, które kształtowało się w sposób chaotyczny bez jednolitego planu i systemu. Przy dużych wydatkach na wojsko organizuje i odbudowę państwa, i wobec wielkiego zniszczenia kraju, wydatki państwowe musiały być w znacznej części pokrywane przez pożyczki i emisję pieniądza co w konsekwencji doprowadziło do jego deprecjacji.

W tych warunkach sprawa mało efektywnego wymiaru i poboru podatków odpadała z natury rzeczy na plan dalszy, gdyż wobec szybkiego upadku waluty nawet najlepszy system podatkowy nie mógłby wtedy zadość uczynić olbrzymim potrzebom państwa, nasz zaś młody organizm państwowy nie posiadał ani systemu ani odpowiednio wyszkolonego aparatu zdatnego do jego realizacji. Dopiero reforma walutowa przeprowadzona w r. 1924 daje podstawy do organizacji systemu fiskalnego państwa. Ogłaszane w tym okresie ustawy podatkowe nie mają jednak wspólnych linij przewodnich, lecz raczej powstają od przypadku do przypadku i dlatego każda z nich jest zamkniętą w sobie całością, nie zawsze harmonizującą z innymi i zawierającą zarówno przepisy prawa formalnego jak i materialnego. Utrudniało to w wysokim stopniu właściwe stosowanie przepisów i stwarzało częste kolizje i spory z płatnikami nie mogącymi się zorientować w powodzi różnorakich norm. Stan ten uległ zasadniczej zmianie z chwilą wejścia w życie Ordynacji Podatkowej w dn. 1.X. 1934 r.

Prawo podatkowe formalne przed wejściem w życie ordynacji podatkowej wyglądało w dużym skrócie jak niżej podano, przy czym zwrócono tu uwagę na te przepisy, które znalazły odmienne ujęcie w ordynacji podatkowej, pominięto zaś normy, które z poszczególnych ustaw podatkowych przeszły do ordynacji podatkowej bez zmian lub ze zmianami niewielkimi.

Władze wymiarowe i ich właściwość. — Właściwą do wymiaru podtku przemysłowego od obrotu dla wszystkich płatników za wyjątkiem spółek akcyjnych, spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i innych osób prawnych obowiązanych do publicznego składania rachunków, były Komisje Szacunkowe dla podatku przemysłowego. Komisje składały się z przewodniczącego, którym był z urzędu naczelnik urzędu skarbowego lub jego zastępca, z wyznaczonego przez prezesa (dyrektora) izby skarbowej przedstawiciela urzędu skarbowego, tudzież z 8 do 12 członków i tyluż zastępców, powołanych z grona płatników podatku przemysłowego od obrotu na okres lat 4, przyczym połowa z nich ustępowała co 2 lata. Połowę członków i zastępców komisji

mianował prezes (dyrektor) właściwej izby skarbowej na wniosek naczelnika władzy podatkowej I instancji, drugą zaś połowę mianował tenże prezes (dyrektor) z listy kandydatów przedstawionej przez Izby Handlowe i Przemysłowe, Izby Rzemieślnicze względnie zawodowe organizacje gospodarcze. Komisja była zdolna do powzięcia uchwał, jeżeli prócz przewodniczącego lub jego zastępcy była obecna przynajmniej połowa członków. Jeżeli na pierwsze posiedzenie nie przybyła zdolna do powzięcia uchwał ilość członków, wyznaczało się drugie posiedzenie z zastrzeżeniem, że zapadłe na nim uchwały będą prawomocne bez względu na ilość obecnych.

Spółkom z o. o. i innym przedsiębiorstwom, które na zasadzie swych statutów lub specjalnych przepisów były obowiązane do publicznego ogłaszania sprawozdań o swych operacjach, lub do składania sprawozdań do zatwierdzenia właściwym organom — podatek przemysłowy od obrotu wymierzał urząd skarbowy. Spółkom akcyjnym wymierzała podatek, jak i obecnie Izba Skarbowa.

Organem właściwym do wymiaru podatku dochodowego z działu I ustawy (za wyjątkiem spółek akcyjnych) były komisje szacunkowe dla podatku dochodowego, działające pod przewodnictwem naczelnika urzędu skarbowego lub jego zastępcy. Komisje były powoływane na okres 3-letni z grona płatników podatku dochodowego z działu I ustawy. Czwarta część członków i zastępców wybierana była przez rady miejskie miejsca urzędowania komisji, czwarta część przez sejmiki lub rady powiatowe, reszta zaś mianowana przez dyrektora (prezesa) właściwej Izby Skarbowej na wniosek naczelnika Urzędu Skarbowego. O ile Komisje Szacunkowe obejmowały wyłącznie okręgi miejskie, wybory połowy członków i zastępców do tych Komisyj uskuteczniały rady miejskie, drugą zaś połowę mianował Dyrektor Izby Skarbowej na wniosek naczelnika Urzędu Skarbowego. Jeżeli instytucje powołane do wyboru członków i zastępców członków Komisji Szacunkowych nie uczyniły tego w terminie wyznaczonym, wówczas członków i ich zastępców mianowała Izba Skarbowa. Do ważności uchwał Komisji potrzeba było oprócz przewodniczącego obecności przynajmniej połowy członków. Jeżeli na pierwsze posiedzenie nie zjawiła się zdolna do powzięcia uchwał ilość członków, wówczas wyznaczało się drugie posiedzenie z zastrzeżeniem, że na tym drugim posiedzeniu zapadną prawomocne uchwały bez względu na ilość obecnych. Gdy na drugim posiedzeniu nie stawiło się przynajmniej dwóch członków względnie zastępców, wówczas przewodniczący (naczelnik Urzędu) powoływał takąż ilość członków z grona płatników.

Uchwały Komisji zapadały bezwzględną większością głosów obecnych. Przewodniczący głosował tylko w razie równości głosów. Jeżeli przy głosowaniu nad wysokością pewnej cyfry nie można było osiągnąć bezwzględnej większości głosów to należało doliczyć głosy za cyfrą najniekorzystniejszą dla płatnika tak długo do głosów za cyfrą najbliższą dla płatnika aż okazała się większość.

Wnioski pod obrady Komisyj Szacunkowych w podatku przemysłowym od obrotu i w podatku dochodowym opracowywały Urzędy Skarbowe.

Wymiaru podatku dochodowego dla spółek akcyjnych dokonywały jak i obecnie Izby Skarbowe.

Wymiaru podatku od nieruchomości znajdujących się na obszarze gmin miejskich dokonywały zarządy tych gmin, a od nieruchomości znajdujących się poza obszarem gmin wiejskich, wydziały powiatowe przy współudziale zarządu gmin wiejskich. Od r. 1933 wymiaru dokonywały Urzędy Skarbowe.

Podatek od lokali i od placów budowlanych wymierzały organa związków komunalnych miejskich, od r. 1933 Urzędy Skarbowe.

Podatek wojskowy w formie podatku zasadniczego wymierzany był przez gminy

miejskie względnie wiejskie. Podatek wojskowy w formie dodatku do podatku dochodowego — przez Urzędy Skarbowe.

Wymiaru innych podatków dokonywały Urzędy Skarbowe.

Komisje Szacunkowe nie zdały egzaminu życiowego. Był to aparat bardzo ciężki, członków Komisji trudno było zazwyczaj zebrać na obrady, w razie zaś niestawiennictwa odpowiedniej liczby członków i rozpatrywania spraw w drugim terminie, udział czynnika obywatelskiego i wpływ jego na sprawiedliwy wymiar podatku bywał fikcją. Członkowie Komisyj najczęściej nie interesowali się kwotami wymiarów o ile nie dotyczyły one przedsiębiorstw osób znajomych, często także dokonywano wymiarów z pominięciem obowiązujących przepisów, co nastręczało dużo kłopotów władzom skarbowym. Urzędy Skarbowe, czy nie czując się odpowiedzialnymi za wymiar, często opracowywały wnioski wymiarowe niedbale, nie opierając ich na materiale faktycznym, a licząc na znajomość przedsiębiorstwa czy stosunków majątkowych płatnika przez Komisję. Ten stan rzeczy uległ radykalnej zmianie z chwilą wejścia w życie Ordynacji Podatkowej, która zniosła Komisje Szacunkowe a całą odpowiedzialność za sprawiedliwy i oparty na danych faktycznych wymiar przelała na Urzędy Skarbowe.

Tajemnica urzędowa i wyłączanie urzędników i osób biorących udział w akcie wymiaru. — Ustawa o podatku dochodowym przewidywała obowiązek zachowania w tajemnicy wiadomości o stosunkach majątkowych i dochodowych płatników otrzymanych w związku z wymiarem przez członków Komisji. Przy obradach nad opodatkowaniem członków Komisji, ich żon i mężów oraz krewnych albo powinowatych w linii wstępnej i zstępnej lub do trzeciego stopnia linji bocznej jak również podczas obrad nad opodatkowaniem służbodawcy członka Komisji, właściwy członek Komisji nie brał udziału w obradach i głosowaniu. Członek Komisji winien był również wyłączyć się w sprawach w których był osobiście zainteresowany. Obowiązek taki był przewidziany również w ustawie o podatku przemysłowym dla członków Komisji oraz przewodniczącego i jego zastępcy. Z obowiązkiem zachowania tajemnicy o stanie majątkowym płatnika kolidował w pewnym stopniu przepis nakazujący władzom skarbowym wywieszanie list z podaniem kwot ustalonego obrotu i dochodu i przypadającego podatku.

Inne ustawy podatkowe nie zawierały wzmianek o obowiązku zachowania w tajemnicy wiadomości o stanie majątkowym i dochodowym płatnika. Brak było także przepisu o obowiązku wyłączenia się urzędników dokonywujących pewnych czynności w związku z wymiarem.

Postępowanie przy wymiarze podatków. Ustawa o podatku przemysłowym przewidywała obowiązek złożenia zeznań o obrocie za rok ubiegły w terminie do 15. II roku następnego, przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kategorii; przedsiębiorstwa przemysłowe kategorii I — V, przez osoby trudniące się zajęciami przemysłowymi wymagającymi kategorii I i II „a" i „b" i przez wolne zajęcia zawodowe (lekarzy, adwokatów etc). Złożenie zeznania z powołaniem się na księgi handlowe odbierało władzy wymiarowej prawo odmiennego ustalenia obrotu bez uprzedniego uznania ksiąg za nieprawidłowe lub nierzetelne. Wnioski wymiarowe oparte na zeznaniach, danych zaczerpniętych z lustracyj, informacyj etc., były referowane przez przewodniczącego Komisji Szacunkowej na posiedzeniach tychże komisyj. Urzędy Skarbowe miały prawo żądać odpowiednich danych od innych osób i od płatnika, badać biegłych oraz „zbierać informacje od osób obznajmionych z faktycznymi stosunkami", przy czym nie było ograniczeń co do powoływania tych osób, co było powodem wielu dowolności, polegających na wydawaniu opinii przez osoby do tego całkowicie nieprzygotowane i nieodpowiednie.

Zeznania do podatku dochodowego osoby fizyczne obowiązane były składać w terminie do 1. III, osoby prawne do 1. V. Obowiązek ten dotyczył wszystkich których

dochód przewyższał zł 1.500 w stosunku rocznym za wyjątkiem tych osób, których dochód płynął: 1) z nieruchomości gruntowej do 30 ha, 2) z przedsiębiorstwa IV i V kategorii handlowej wszędzie i III kat. handlowej w miejscowościach III i IV klasy, 3) z zakładu przemysłowego lub warsztatu rzemieślniczego wolnego od obowiązku nabycia świadectwa przemysłowego lub obowiązanego do nabycia świadectwa przemysłowego VIII kategorii, 4) z domów mieszkalnych składających się najwyżej z czterech izb.

Niezłożenie zeznania uprawniało władzę do dokonania wymiaru na podstawie posiadanego materiału. Ustawa przewidywała złożenie zeznania do protokółu. Zeznania były sprawdzane przez władze skarbowe przez porównywanie z posiadanymi materiałami, przy czym można się było posiłkować dla ustalenia dochodu zeznaniami świadków i biegłych. Na tych podstawach opracowany wniosek był referowany przez przewodniczącego Komisji Szacunkowej na posiedzeniu tejże Komisji. Podstawa obliczenia dochodu nie mogła być przyjęta odmiennie od złożonego zeznania, jeżeli przedtem nie dano sposobności płatnikowi do udzielenia wyjaśnień, na co należało wyznaczyć termin co najmniej dwutygodniowy.

Termin do zapłacenia wymierzonego podatku był różnie ustalony w ustawach podatkowych. Podatek przemysłowy wymierzony przez Komisje Szacunkowe winien był być zapłacony w zasadzie w terminie dni 30, podatek przemysłowy wymierzony przez Władze Skarbowe w terminie dni 14 od daty otrzymania nakazu płatniczego.

W podatku dochodowym należało pokryć wymierzony podatek w terminie do 1. XI, o ile zaś nakazy zostały doręczone po 15. X — w terminie dni 30 od doręczenia. Osoby, które przybyły z zagranicy i otworzyły w Polsce przedsiębiorstwa lub obrały w Polsce miejsce zamieszkania lub siedzibę oraz nowopowstające na obszarze Rzeczpospolitej towarzystwa i zakłady obowiązane do publicznego składania rachunków powinny były płacić podatek w ciągu 2 tygodni od otrzymania nakazu.

Podatek od nieruchomości i od lokali płatny był kwartalnie. Terminy płatności innych podatków były różne ustalane w ustawach podatkowych, bez ścisłego związku z datą doręczenia nakazu płatniczego, który jednak w zasadzie zawsze winien był być doręczany przed terminem płatności. Ten chaos został usunięty przez ordynację podatkową wprowadzającą jeden termin dla wszystkich podatków t. j. 30 dni od otrzymania nakazu płatniczego.

Od wymiaru podatków wymierzanych przez Komisje Szacunkowe można się było odwołać do Komisji Odwoławczej, czynnej przy Izbie Skarbowej, od innych podatków do Izby Skarbowej względnie do Ministerstwa Skarbu (od podatków wymierzanych przez Izby Skarbowe).

Komisje Odwoławcze podatku przemysłowego od obrotu składały się z przewodniczącego, którym był z Urzędu dyrektor (prezes) Izby Skarbowej lub jego zastępca oraz z 2 urzędników Izby Skarbowej i tyluż zastępców mianowanych przez Ministra Skarbu na wniosek dyrektora (prezesa) Izby Skarbowej, tudzież z 8 do 12 członków i tyluż zastępców powołanych z grona płatników podatku przemysłowego. Połowę członków i zastępców Komisji mianował Minister Skarbu na wniosek dyrektora (prezesa) Izby Skarbowej, drugą zaś połowę tenże Minister z listy kandydatów przedstawionych przez izby handlowo-przemysłowe, rzemieślnicze, względnie przez zawodowe organizacje gospodarcze. Od uchwał Komisji Szacunkowej podatku przemysłowego przewodniczący Komisji mógł złożyć w terminie dni 7 sprzeciw, który winien był być przesłany Komisji Odwoławczej. Wniesienie sprzeciwu nie wstrzymywało wykonania uchwał Komisji Szacunkowej. W podatku dochodowym sprzeciw taki mógł przewodniczący Komisji wnieść w terminie dni 14 od powzięcia uchwały.

Komisje odwoławcze podatku dochodowego składały się z przewodniczącego,

którym był dyrektor (prezes) Izby Skarbowej lub jego zastępca, 3 urzędników Izby Skarbowej mianowanych przez Ministra Skarbu i 6 członków i tyluż zastępców z których 3 wybierała na okres 3-letni rada wojewódzka w siedzibie Komisji z pośród płatników podatku dochodowego, trzech zaś mianował na okres 3-letni Minister Skarbu na wniosek dyrektora (prezesa) Izby Skarbowej z grona płatników podatku dochodowego.

Terminy na wnoszenie odwołań były różne. W podatku przemysłowym od wymiaru Komisji Szacunkowych należało wnosić odwołanie w terminie do 15. V roku bezpośrednio następującego po roku kalendarzowym, od wymiarów innych w ciągu 14 dni od otrzymania nakazu. W podatku dochodowym w ciągu 30 dni od otrzymania nakazu. Komisja Szacunkowa podatku dochodowego miała prawo rozstrzygnąć odwołanie własną władzą w tych przypadkach, gdy Komisja zgodnie z wnioskiem przewodniczącego uznała, że odwołanie należy w całej rozciągłości uwzględnić, lub gdy częściowe uwzględnienie odwołania pociągało za sobą obniżenie podatku w kwocie nieprzekraczającej 200 zł. Zarówno w podatku przemysłowym jak i w dochodowym odwołanie należało przedstawić Komisji Odwoławczej do rozstrzygnięcia w terminie dni 30. Było to lex imperfectum — niedotrzymanie tego terminu nie powodowało żadnych skutków prawnych, choć termin ten z powodu nawału prac w urzędach prawie nigdy nie był respektowany. W podatkach od nieruchomości, od lokali i od placów budowlanych można było składać odwołania w terminie dni 14 od daty otrzymania nakazu płatniczego. Terminy te zostały teraz ujednostajnione i wynoszą dla wszystkich podatków 30 dni od otrzymania nakazu płatniczego.

Doręczenia — normowała tylko ustawa o podatku dochodowym, inne ustawy podatkowe przepisów o trybie doręczania pism i nakazów nie zawierały.

Dodatkowe wymiary — w podatku dochodowym z Działu I dodatkowe wymiary mogły być dokonywane nie więcej jak za 5 lat bezpośrednio poprzedzających rok, w którym stwierdzono okoliczność uzasadniającą dokonanie dodatkowego wymiaru. W podatku przemysłowym dodatkowe wymiary można było dokonać w ciągu 3 lat o ile na skutek później ujawnionych konkretnych okoliczności pierwotny wymiar okazał się za niski, o ile zaś przedsiębiorstwa lub zajęcia wcale nie pociągnięto do obowiązku podatkowego, wymierzał się podatek za 5 lat wstecz. W innych podatkach terminy na przedawnienie prawa do wymiaru nie były przewidziane.

Postępowanie karne. — W ustawie o podatku dochodowym przepisy karne materialne i formalne były zamieszczone w jednym dziale pod tytułem „postanowienia karne".

Grzywny za niezłożenie list szczegółowych i głównych (wykazu najemców) przewidziane w wysokości od 3—50 zł., grzywny za niezłożenie zeznania o dochodzie, przewidziane w wysokości od 3 — 100 zł., grzywny za niezłożenie list szczegółowych i głównych pomimo ponagleń władz skarbowych, względnie za niezłożenie innych żądanych danych (od 5—500 zł) wymierzała ta władza skarbowa lub te Komisje podatku dochodowego, która ujawniła przekroczenie. Kary za złożenie niezgodnego z prawdą zeznania zagrożone grzywną od 1—20-krotnej kwoty uszczuplonego lub narażonego na uszczuplenie podatku również nakładała ta władza, która przestępstwo wykryła. Inne przestępstwa jako to: ujawnienie wiadomości o stosunkach majątkowych i dochodowych płatnika przez osobę, która o tym z tytułu swych czynności urzędowych się dowiedziała (kara 50—1000 zł, lub pozbawienie wolności do 6 tygodni), podanie fałszywych danych przez biegłego i świadka (kara od 100 do 2000 zł. lub pozbawienie wolności do 6 mies.), — niedopuszczenie urzędnika do kontroli potrąceń z tytułu podatku dochodowego od uposażeń (kara od 50—1000 zł lub pozbawienie wolności do 12 m.) podpadały pod orzecznictwo sądów powszechnych.

Także rozpatrzeniu przez sąd powszechny podpadały sprawy z oskarżenia o złożenie niezgodnego z prawdą zeznania gdy obwiniony w ciągu 4 tygodni nie uiścił dobrowolnie nałożonej na niego przez władze skarbowe grzywny. Odwołanie od wymiaru tej grzywny, nałożonej przez władze skarbowe było niedopuszczalne. Od wymiaru innych grzywien można się było odwołać do Komisji Odwoławczej lub wyższej instancji skarbowej w ciągu 4 tygodni od otrzymania orzeczenia. Przedawnienie przestępstwa następowało po 5 latach od upływu roku podatkowego, w którym dopuszczono się naruszenia przepisów.

W ustawie o podatku przemysłowym przepisy prawa materialnego karnego były podane oddzielnie od przepisów prawa karnego formalnego.

Wszczynanie spraw o przekroczenia przepisów w podatku przemysłowym należało do tej władzy podatkowej względnie do tej Komisji do spraw podatku przemysłowego, która ujawniła odnośne przekroczenie.

Do naczelników władz podatkowych I instancji należało orzecznictwo co do kar nakładanych za nieokazanie urzędnikom lustrującym przedsiębiorstwa ksiąg lub zapisków (kara od 50—500 zł.), za nieposiadanie świadectwa przemysłowego (kara od 3—20-krotnej kwoty należnej za świadectwo), za posiadanie niewłaściwego świadectwa przemysłowego (kara do 3-krotnej kwoty stanowiącej różnicę należnego a posiadanego świadectwa), za nieumieszczenie na widocznym miejscu świadectwa przemysłowego (kara od 5—100 zł), za brak szyldu (kara od 5—100 zł) za nieuwidocznienie w świadectwie przemysłowym zmiany właściciela lub miejsca położenia przedsiębiorstwa (kara od 5—100 zł) za niezłożenie prośby o wydanie duplikatu w razie zagubienia świadectwa przemysłowego (kara od 5—50 zł).

Do Komisyj Szacunkowych, względnie do Władz Skarbowych należało orzecznictwo w sprawach za niezłożenie zeznania o obrocie (grzywna od 10—500 zł) za nieudzielenie odpowiedzi na wezwanie lub nieprzedstawienie ksiąg handlowych lub innych dowodów pomimo wezwania. Orzecznictwo w sprawach o przestępstwa zagrożone obok innej kary karą pozbawienia wolności należało do Sądów powszechnych. Do przestępstw takich zaliczano: niedopuszczenie osób wyznaczonych do lustracji, do dokonania tej lustracji (kara do 1000 zł lub pozbawienie wolności do 3 mies.), złożenie fałszywego zeznania (kara od 2—20-krotnej kwoty uszczuplonego lub narażonego na uszczuplenie podatku oraz kara do 3 mies. pozbawienia wolności) prowadzenie nierzetelnych ksiąg handlowych (kara pieniężna jak wyżej i pozbawienie wolności do 6 mies.), ujawnienie przez członka Komisji Szacunkowej lub rzeczoznawców okoliczności dotyczących położenie majątkowego płatnika, o których powzięli wiadomości podczas urzędowania (kara do 1000 zł lub nadto kara pozbawienia wolności do 6 miesięcy).

Przestępstwo podlegające orzecznictwu Naczelnika Urzędu winno było być stwierdzone w formie protokółu.

Od orzeczeń karnych można było wnieść odwołanie do wyższej instancji lub żądanie skierowania sprawy do sądu w terminie dni 14 od otrzymania orzeczenia. Właściwą władzą odwoławczą były Izby Skarbowe lub Komisje Odwoławcze. Odwołanie nie wstrzymywało wykonania kary z wyjątkiem kary pozbawienia wolności oraz kary pieniężnej za nieposiadanie świadectwa przemysłowego lub posiadanie niewłaściwego. Przedawnienie ścigania następowało po upływie 3 lat zaś przestępstwa za nieposiadanie właściwego świadectwa po upływie 5 lat, licząc od dnia popełnienia czynu przestępnego. Przedawnienie wyrokowania i wykonania wyroku następowało po upływie terminów trzykrotnie wyższych.

Wyżej podane niejednolite postępowanie zostało zunifikowane i w formie jednakowej podane dla wszystkich podatków w ordynacji podatkowej, której stosowanie zapewniło sprawiedliwszy i sprawniejszy wymiar podatków oraz ułatwiło szerokim warstwom płatników poznanie przepisów prawa formalnego podatkowego, rozdrobnionego dotychczas, jak wyżej zaznaczono, w całym szeregu ustaw.

Ordynacja podatkowa

Ordynacja Podatkowa weszła w życie 1. X. 1934 r. w brzmieniu obecnie obowiązującym, ogłoszono ją 14. II. 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 134). Rozporządzenie Wykonawcze do Ordynacji Podatkowej obecnie obowiązujące ogłoszono w Dz. U. R. P. Nr 35 z 1937 r., poz. 270.

Ordynacja Podatkowa zawiera jednolite formy postępowania dla wymiaru i załatwienia wszystkich spraw związanych z wymiarem następujących podatków:

1) gruntowego (z uwzględnieniem Rozp. Min. Skarbu z 31. III. 37 r. (Dz. U. R. P. 32 poz. 250)
2) od nieruchomości
3) od lokali
4) od energii elektrycznej
5) przemysłowego
6) dochodowego
7) nadzwyczajnego od niektórych zajęć zawodowych — (uchylony 15. XI. 36 Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 524)
8) wojskowego, pobieranego w postaci dodatku do podatku dochodowego (uchylony 9. XI. 1936 r. Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 601)
9) od kapitałów i rent.

Poza tym w myśl art. 215 o. p. postanowienia art. 21, 22, 48—51, 118, 123 i 125 o. p. mają zastosowanie do opłat stemplowych, podatku spadkowego i od darowizn oraz na podstawie art. 8 Dekretu Prezydenta Rzplitej z 14. XI. 35 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 503) ordynację podatkową stosuje się do podatku specjalnego od wynagrodzeń wypłacanych z funduszów publicznych. Ponadto w myśl art. 14 ustawy o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 34 z 1938 r., poz. 292) ordynację stosuje się od 1. I. 1939 r. do wymiaru podatku obrotowego.

Władze i ich właściwość. — Do zarządu wyżej wymienionymi podatkami powołane są następujące władze skarbowe:

Urzędy Skarbowe,

Izby Skarbowe,

Komisje Odwoławcze przy Izbach Skarbowych,

Minister Skarbu.

W myśl § 2 Rozp. Wykonawczego **Urzędy Skarbowe załatwiają** sprawy wymiaru i poboru wszystkich podatków za wyjątkiem wymiaru podatku przemysłowego od obrotu od kapitałów i rent i podatku dochodowego z Działu I Spółek akcyjnych, instytucji kredytowych emitujących listy zastawne, towarzystw ubezpieczeń wzajemnych oraz tych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, spółdzielni i innych osób prawnych, których kapitał zakładowy lub udziałowy wynosi najmniej 100.000 zł. Sprawy te w pierwszej instancji załatwiają Izby Skarbowe, w drugiej instancji Ministerstwo Skarbu.

Komisje Odwoławcze są powołane do rozstrzygania odwołań od wymiarów podatku przemysłowego od obrotu i podatku dochodowego z Działu I ustawy, dokonanych przez Urzędy Skarbowe. Odwołania od wymiarów w innych podatkach, dokonanych przez Urzędy rozstrzyga Izba Skarbowa.

Właściwość miejscową dla wymiaru podatku gruntowego, od nieruchomości i od lokali określa się według miejsca położenia przedmiotu podatku.

Właściwość miejscową dla nabycia świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych określa się według miejsca położenia przedsiębiorstwa. Właściwość miejscową dla podatku przemysłowego od obrotu określa się według miejsca, w którym znajdują się zakłady handlowe i przemysłowe, albo w którym wykonywa się przedsiębiorstwa na zysk obliczone, osobiste zajęcie przemysłowe albo samodzielne wolne zajęcie zawodowe. Dla osób prawnych miejscowo właściwą jest ta władza wymiarowa, w której okręgu znajduje się siedziba osoby prawnej.

Właściwość miejscową dla wymiaru podatku dochodowego określa się według miejsca, w którym płatnik w dniu 15 grudnia roku poprzedzającego rok podatkowy miał siedzibę lub miejsce zamieszkania. Jeżeli zachodzą tu wątpliwości wymierza się podatek w tym okręgu, w których znajdują się podlegające podatkowi źródła dochodu. Jeżeli źródła dochodu znajdują się w kilku okręgach wymiarowych, wymierza się podatek w tym okręgu, w którym znajduje się większa część lub też główne źródło dochodu. Jeżeli płatnik nie ma w kraju siedziby, wymierza się podatek w tym okręgu, w którym znajdują się podlegające podatkowi źródła dochodu. Dla spadków wakujących właściwą władzą wymiarową jest ostatnio właściwa władza wymiarowa dla zmarłego. Jeżeli wreszcie w sposób wyżej podany nie da się ustalić właściości miejscowej, właściwą będzie ta władza, w której okręgu płatnik miał ostatnio miejsce zamieszkania.

Właściwość miejscową dla podatku dochodowego z Działu II określa się według miejsca zatrudnienia pracownika (art. 15 o. p.).

Dla wymiaru różnicy w podatku dochodowym (Dz. II) właściwą jest władza skarbowa miejsca zamieszkania płatnika, a w braku tegoż miejsca pobytu.

Właściwość miejscową dla wymiaru podatku od kapitałów i rent określa się według prawnej siedziby zarządu instytucji i przedsiębiorstw obowiązanych do opłacania tego podatku (art. 16. o. p.).

Właściwość miejscową dla wymiaru podatku od energii elektrycznej, określa się według siedziby sprzedawcy energii elektrycznej (art. 17 o. p.).

Spory o właściwości rozstrzygają Izby Skarbowe i Ministerstwo Skarbu. Wszelkie wiadomości o stosunkach majątkowych i dochodowych płatnika otrzymane w związku z wymiarem są otoczone ścisłą tajemnicą.

Urzędnik powinien się wyłączyć ze sprawy, w której działanie jego ze względu na osobiste zainteresowanie może wzbudzić wątpliwości co do bezstronności sądu. Szczegóły podaje art. 22 o. p.

Komisje Odwoławcze — istnieją w Okręgu każdej Izby Skarbowej.

Komisja składa się z przewodniczącego lub jego zastępcy, którymi mogą być tylko urzędnicy Ministerstwa Skarbu I kategorii (z wyższym wykształceniem), posiadający przynajmniej 5-letnią służbę w dziale podatków bezpośrednich oraz 24 lub 36 członków mianowanych na okres 2-letni przez Ministra Skarbu z pośród kandydatów, płatników podatku przemysłowego i dochodowego z Działu I przedstawionych przez dyrektora Izby na wniosek organizacji Samorządu Gospodarczego i Wolnych Zawodów.

Członkami Komisji mogą być jedynie obywatele Rzeczypospolitej, którzy ukończyli 30 rok życia, korzystają z pełni praw cywilnych i obywatelskich i nie byli karani za przestępstwa na szkodę Skarbu Państwa.

Poza rozstrzyganiem odwołań do Komisji Odwoławczych należy także opiniowanie opracowanych przez Izby Skarbowe projektów norm szacunkowych, które zatwierdza ostatecznie Minister Skarbu po wysłuchaniu opinii właściwych samorządów gospodarczych.

Płatnicy i ich zastępcy. Płatnikiem jest osoba fizyczna lub prawna podlegająca obowiązkowi podatkowemu. Płatnik może działać sam lub ustanowić pełnomocnika. Pełnomocnictwo powinno być udzielone na piśmie, przy czym władza skarbowa może żądać uwierzytelnienia podpisu na pełnomocnictwie z wyjątkiem przypadków, gdy pełnomocnikiem jest adwokat. Pełnomocnikiem może być każda osoba własnowolna za wyjątkiem osób zajmujących się zawodowo prowadzeniem cudzych spraw w urzędach bez odpowiedniego uprawnienia (art. 6 i 10 ustawy z 28. III. 1933 r. o biurach pisania podań Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 269).

Właściwa władza skarbowa może wystąpić do sądu o wyznaczenie kuratora jeżeli współdziałanie płatnika jest konieczne i gdy sam on występować nie może, a pełnomocnika nie ustanowił.

Zbieranie danych do wymiaru. — Wszystkie urzędy państwowe, sądy, urzędy komunalne obowiązane są udzielać władzom skarbowym wszystkich danych o nieruchomościach, przedsiębiorstwach, wolnych zawodach itp. danych potrzebnych do wymiaru podatków. Właściciele nieruchomości budynkowych położonych na terenie miast oraz tych miejscowości w gminach wiejskich, które corocznie określi za pomocą obwieszczenia Izba Skarbowa, obowiązani są do sporządzania i dostarczania urzędom skarbowym w terminie do 15. I. każdego roku według stanu z dnia 15. XII. poprzedniego roku, wykazów wyszczególniających wszystkie lokale, znajdujące się w ich nieruchomościach, tak mieszkalne jak i handlowe lub przemysłowe, z podaniem ilości pomieszczeń, charakteru ich użytkowania, wysokości czynszu rocznego lub rocznej wartości czynszowej oraz nazwisk i imion osób zajmujących lokale. Właściciele nieruchomości gruntowych położonych na terenie miast obowiązani są w tymże terminie złożyć dane potrzebne do wymiaru podatku od nieruchomości. Posiadacze mieszkań w miejscowościach, które określa Izba Skarbowa obowiązani są w terminie do 1 stycznia każdego roku dostarczyć właścicielom nieruchomości, w których zamieszkują, wykazy osób zamieszkałych w ich lokalach w dniu 15. XII. z podaniem wieku tych osób, stosunku do posiadacza mieszkania, i źródeł dochodu. Wykazy te składają właściciele nieruchomości do urzędu skarbowego.

Wszystkie władze, urzędy i przedsiębiorstwa tak prywatne jak i samorządowe i w ogóle wszystkie osoby tak fizyczne jak i prawne obowiązane są na żądanie urzędów skarbowych udzielać wszelkich danych potrzebnych do wymiaru podatków. Badanie wkładów oszczędnościowych i lokacyjnych w instytucjach kredytowych może nastąpić tylko wyjątkowo na zarządzenie Ministra Skarbu odnośnie poszczególnego wkładcy. Materiał w ten sposób zdobyty władze skarbowe zużytkowują z całkowitym zachowaniem tajemnicy (art. 60 o. p.).

Właściciele nieruchomości budynkowych, w których znajdują się lokale, podlegające podatkowi od lokali, powinni zawiadamiać właściwy urząd skarbowy o wszystkich zmianach zaszłych w osobach najemców poszczególnych lokali w ciągu 30 dni od zaszłej zmiany (art. 62 o. p.).

Ponadto jako materiałem do wymiaru mogą władze skarbowe posługiwać się zeznaniami świadków i biegłych. O ile zajdzie potrzeba przesłuchania świadka lub biegłego pod przysięgą, dokonywuje tego sąd grodzki na wniosek właściwej władzy skarbowej.

Jako materiał do wymiaru służą także zeznania składane przez płatników. Kategorie płatników obowiązanych do składania zeznań ustala Minister Skarbu. W myśl § 62 Rozp. Wyk. obowiązani są złożyć zeznanie o obrocie:

Co do przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych:

1) osoby prawne — co do każdego oddzielnego zakładu lub przedsiębiorstwa bez względu na kategorię świadectwa przemysłowego,
2) wszyscy inni:
   a) jeżeli prowadzą księgi handlowe bez względu na kategorię świadectwa przemysłowego,
   b) w razie nieprowadzenia ksiąg handlowych co do każdego oddzielnego zakładu lub przedsiębiorstwa zaliczonego w roku podatkowym do kategorii I i II przedsiębiorstw handlowych oraz do kategorii I do VI przedsiębiorstw przemysłowych.

Wszystkie wolne zajęcia zawodowe.

Osoby wykonywujące zajęcia zaliczone do kategorii I i II zajęć przemysłowych.

Ponadto wszyscy pozostali płatnicy, którzy do złożenia zeznań zostaną wezwani przez władzę.

Zeznania należy składać na formularzach ustalonych przez władzę skarbową.

W myśl art. 63 Rozp. Wyk. zeznania o dochodzie powinni składać:

Bez względu na wysokość osiągniętego dochodu lub poniesionych strat:

1) osoby prawne,
2) osoby fizyczne oraz spadki wakujące, prowadzące księgi handlowe lub gospodarcze z wyjątkiem osób i spadków, których dochód płynie wyłącznie z gospodarstw rolnych o obszarze poniżej 15 ha użytkowego gruntu, położonych w odległości ponad 5 km od granicy miast z ludnością wyżej 100.000 mieszkańców.

W razie osiągnięcia w roku poprzedzającym rok podatkowy dochodu przewyższającego 1.500 zł. osoby fizyczne oraz spadki wakujące nie prowadzące ksiąg handlowych lub gospodarczych z wyjątkiem tych, których dochód płynie wyłącznie:

a) z nieruchomości gruntowej o łącznym obszarze nie przekraczającym 50 ha gruntów, a na obszarze województw: białostockiego, nowogródzkiego, poleskiego, wileńskiego i wołyńskiego o łącznym obszarze nie przekraczającym 100 ha,
b) z domów mieszkalnych obejmujących łącznie nie więcej niż 12 izb,
c) z jednego przedsiębiorstwa handlowego, bądź jednego przedsiębiorstwa przemysłowego, zaliczonego w roku poprzedzającym rok podatkowy do kategorii III, IV, Va i Vb przedsiębiorstw handlowych, albo kategorii VII i VIII przedsiębiorstw przemysłowych.

Ponadto ci, wszyscy, których do złożenia zeznania wezwą władze skarbowe.

Obliczenie dla wymiaru różnicy w podatku dochodowym z Działu II ustawy o podatku dochodowym winni w myśl § 64 rozp. wyk. składać ci wszyscy, którzy otrzymują wynagrodzenia podlegające obowiązkowi opłacania różnicy podatku.

Zeznania winny być składane na formularzach, których wzór ustalają władze skarbowe, względnie zawierać wszystkie dane przewidziane w tych formularzach.

Zeznania do podatku przemysłowego od obrotu i dochodowego należy składać w terminie do dnia 1 marca każdego roku, osoby prawne do 1 maja. Obliczenie różnicy w podatku dochodowym z Działu II — do 15 kwietnia.

Materiałem pomocniczym przy wymiarze są także lustracje przedsiębiorstw dokonywane przez uprawnionych do tego urzędników (art. 75 o. p.). Lustracje są dokonywane w 2 celach: 1) celem sprawdzenia świadectw przemysłowych i 2) celem zebrania materiałów do wymiaru. Płatnicy są obowiązani okazywać dokonywującym lustracji urzędni-

kom księgi handlowe i gospodarcze, zapiski i wszelkie dokumenty, posiadające znaczenie dla wymiaru. Organ lustrujący może te dowody zabrać do lokalu władzy skarbowej, jednak na czas nie dłuższy niż 30 dni. W razie powzięcia wiadomości o potajemnym prowadzeniu handlu lub przemysłu w lokalach mieszkalnych albo przechowywania tam dowodów mogących mieć wpływ na wymiar podatków, dokonywającym lustracji urzędnikom służy prawo do oględzin i zbadania tych lokali w trybie przepisanym ustawą z dnia 14 grudnia 1923 r. o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr 5, poz. 37). Z wyniku lustracji spisywany jest protokół.

Księgi handlowe prowadzone prawidłowo i rzetelnie stanowią podstawę do wymiaru podatków. Za rzetelne uważa się księgi prowadzone zgodnie z rzeczywistością. Za prawidłowe — prowadzone zgodnie z zasadami kodeksu handlowego oraz zasadami księgowości i zwyczajami handlowymi. Z wyników rewizji ksiąg sporządza się protokół, którego odpis pozostawia się płatnikowi. W razie wątpliwości co do dokładności lub prawdziwości zeznania opartego na księgach, lub w razie niewykazania w zeznaniach wszystkich źródeł podlegających opodatkowaniu władza wymiarowa obowiązana jest wezwać płatnika do uzupełnienia, wyjaśnienia lub sprostowania zeznania, wyznaczając odpowiedni termin. Termin na usunięcie wątpliwości nie może być krótszy od dni 14 (§ 72 rozp. wyk.).

Jeśli przy wymiarze podatku dochodowego władza wymiarowa dojdzie do przekonania, że zebrany przez nią materiał faktyczny nie wystarcza do obliczenia ogólnego dochodu, można ustalić dochód płatnika na podstawie zewnętrznych znamion, świadczących o jego położeniu ekonomicznym (art. 92 o. p.).

Wymiaru nie dokonywuje się, gdy pobór podatku odbywa się przez potrącenie z uposażeń służbowych, od kapitałów i rent, oraz inkasowanie na rzecz Skarbu Państwa należności podatkowych. Wymiar w tych wypadkach uskutecznia się tylko wtedy, gdy podatku nie wpłacono, lub gdy wpłacono za mało. Urzędnicy skarbowi są upoważnieni do dokonywania odpowiedniej kontroli.

Nakazy płatnicze. O dokonaniu wymiaru powiadamia się płatnika przez doręczenie mu nakazu płatniczego, zawierającego rodzaj i sumę wymierzonego podatku oraz pouczenie o środkach prawnych.

Termin płatności upływa zawsze w 30 dni po otrzymaniu nakazu.

Dodatkowe wymiary — a zadawnienie.

Władze skarbowe mają prawo dokonać wymiaru dodatkowego o ile okaże się na skutek później ujawnionych okoliczności, iż wymiar pierwotny był za niski lub gdy płatnika niesłusznie zwolni od podatku (art. 98 o. p.) Prawo do uskutecznienia wymiaru podatku przedawnia się z upływem 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym powstał obowiązek podatkowy. Przedawnienie to nie dotyczy uzupełniającego wymiaru podatku, dokonywanego na polecenie władzy odwoławczej.

Postępowanie odwoławcze.

Przed upływem terminu na wniesienie odwołania władze skarbowe są obowiązane do udzielania na prośby płatników bądź to ustnych podstaw wymiaru, bądź to podstaw wymiaru na piśmie. Wniesienie prośby o podstawy wymiaru zawiesza bieg terminu odwoławczego do czasu udzielenia odpowiedzi (art. 101 o. p.). Podanie o podstawy wymiaru podlega opłacie 3 zł, odpisy protokółów zawierających opinie biegłych itp. podlegają opłacie 2 zł od każdej strony pełnej lub zaczętej (§ 95 rozp. wyk.).

Od orzeczeń władz w sprawach wymiarowych służy płatnikowi prawo wniesienia odwołania do instancji odwoławczej w terminie dni 30 od otrzymania nakazu. Od postanowień służy prawo wniesienia zażalenia do władzy bezpośrednio wyższej w terminie dni

7 od otrzymania decyzji. Gdy pobór podatku odbywa się drogą potrącenia przez wypłacających należności podatkowe, służy płatnikowi w przypadku nieprawidłowego potrącenia lub inkasowania podatku prawo wniesienia do właściwego Urzędu Skarbowego w ciągu 30 dni od daty potrącenia lub zainkasowania podatku podania o sprostowanie dokonanego niesłusznie potrącenia. Od orzeczenia Urzędu służy prawo odwołania do Izby Skarbowej.

Wniesienie odwołania nie wstrzymuje obowiązku zapłacenia podatku.

Odwołanie powinno być złożone na piśmie i zawierać imię, nazwisko, adres, konkretne zarzuty, środki dowodowe i podpis płatnika.

Płatnik w odwołaniu może powoływać się na różne dowody za wyjątkiem tych, których mimo obowiązku lub wezwania władzy nie przedstawił.

Płatnik może żądać w terminie odwoławczym wezwania na termin rozpoznania odwołania. W tym wypadku winien uiścić opłatę za stawiennictwo w wysokości ½% od kwoty spornego podatku, jednak nie mniej niż 2 złote i nie więcej niż 50 złotych. W razie całkowitego lub częściowego uwzględnienia odwołania opłata podlega zwrotowi. Odwołanie wniesione po terminie pozostawia się bez rozpatrzenia. Urzędy skarbowe mogą własną mocą rozstrzygać odwołania w przypadkach, gdy w wyniku uwzględnienia odwołania zmniejszenie podatku nie przekroczy zł 300. W ciągu dni 14 od otrzymania powyższego orzeczenia może płatnik żądać rozpatrzenia sprawy przez władzę odwoławczą.

Władza odwoławcza korzysta z tych samych praw, jakie służą władzy wymiarowej.

Błędy rachunkowe mogą być każdego czasu prostowane przez władzę wymiarową.

W razie podwójnego opodatkowania wymiar niewłaściwy uchyla Izba Skarbowa lub Ministerstwo Skarbu (art. 118 o. p.).

Odroczenia, raty, umorzenia.

Władze skarbowe mogą na prośbę płatnika odraczać i rozkładać na raty należności podatkowe i grzywny (art. 122) oraz umarzać te należności w gospodarczo uzasadnionych przypadkach (art. 123 o. p.). Zakres kompetencji został ustalony w § 101 i 102 rozp. wyk.

Prawo przymusowego ściągnięcia podatku przedawnia się z upływem 5 lat licząc od końca roku kalendarzowego, w którym upłynął termin płatności. Każda czynność władzy skarbowej zmierzająca do ściągnięcia zaległości przerywa bieg przedawnienia. Przedawnienie nie pozbawia Skarbu Państwa prawa pokrycia należności z przedmiotów, na których należność była zabezpieczona hipoteką, w rejestrze lub zastawem.

Sumy nadpłacone zwraca się płatnikowi, bądź to przelewa na inne należności podatkowe po oprocentowaniu 4% od dnia wpłaty sumy, uznanej za niesłusznie pobraną. Nie podlegają zwrotowi sumy dobrowolnie uiszczone za świadectwa przemysłowe.

Odpowiedzialność za podatek.

Ordynacja ustala odpowiedzialność spadkobierców za należności podatkowe spadkodawcy (art. 127 o. p.), nabywcy majątku osoby prawnej za należny od tej osoby podatek dochodowy, członków rodziny za tę część podatku dochodowego, która przypada na ich dochód opodatkowany z dochodem głowy rodziny, krewnego lub powinowatego do 3-ej stopnia i małżonka za podatek dochodowy z majątku nabytego od płatnika (art. 128 o. p.), członków rodziny zamieszkałych z płatnikiem za podatek lokalowy (art. 129 o. p.), nabywcy nieruchomości za podatek od nieruchomości i gruntowy podatnika (art. 130 o. p.), użytkownika za podatek gruntowy i od nieruchomości za czas trwania użytkowania, i przedsiębiorstwa za podatek przemysłowy (art. 135 o. p.).

Terminy. Do biegu terminu nie wlicza się dnia, od którego się liczy dany termin. Koniec terminu przypadający na niedzielę lub święto przesuwa się automatycznie na

dzień następny (art. 140—141 o. p.). Jeżeli termin nie mógł być dotrzymany z powodu ważnej a nieuchronnej przeszkody, można w ciągu dni 7 po ustaniu przeszkody prosić o przywrócenie terminu i jednocześnie dopełnić czynności omieszkanej. Przywraca termin władza, która termin wyznaczyła lub wobec której czynność miała być dopełniona. Od odmowy przywrócenia lub przedłużenia terminu niema środka odwoławczego.

Doręczenia. Ordynacja szczegółowo normuje tryb doręczenia pism. Pismo winno być doręczone do rąk płatnika a w braku jego do rąk pracownika, domownika etc. Osobom zamieszkałym za granicą można pisma wysyłać listem poleconym. Doręczenie uważa się za uskutecznione po upływie 30 dni od dnia następnego po nadaniu listu na pocztę.

Przepisy karne. Przestępstwami podatkowymi w rozumieniu ordynacji podatkowej są wszelkie czyny i zaniechania zagrożone karą w czasie ich popełnienia, związane z wymiarem podatków i polegające na uszczupleniu lub narażeniu na uszczuplenie podatków skarbowych lub na obejściu albo niewykonaniu przepisów ordynacji lub nakazów i zarządzeń władz podatkowych.

Za przestępstwa podatkowe są przewidziane kary grzywny lub aresztu, lub obie te kary łącznie.

Karę grzywny nakładają władze skarbowe, kary aresztu tylko sądy. Grzywna nieściągalna może być zamieniona na areszt za wyjątkiem grzywien z art. 185 o. p., które zamianie na areszt nie podlegają.

O ile ordynacja podatkowa nie zawiera przepisów odmiennych stosuje się przepisy części ogólnej prawa o wykroczeniach oraz przepisy kodeksu postępowania karnego. Przy wymiarze kary należy wyszczególnić zarówno okoliczności obciążające jak i łagodzące, w przypadkach wyjątkowych można karę złagodzić lub całkowicie od niej uwolnić. Sprostowanie fałszywego zeznania przed ujawnieniem czynu przestępczego przez władze skarbowe uwalnia sprawcę od kary. Za grzywny nałożone na zastępcę odpowiada solidarnie zastępowana osoba prawna lub fizyczna. Przedawnienie ścigania następuje po 5 latach, za przestępstwa z art. 185 o. p. po roku od dnia popełnienia przestępstwa. Przedawnienie wyrokowania i wykonania kary następuje w terminach dwukrotnie wyższych.

Ordynacja podatkowa przewiduje następujące kary:

Grzywnę w wysokości od jednokrotnej do dwudziestokrotnej kwoty uszczuplonego lub narażonego na uszczuplenie podatku lub karę aresztu do 6 miesięcy lub obie te kary łącznie za: świadome podanie niezgodnych z prawdą danych powodujących uszczuplenie lub możność uszczuplenia podatku, oraz za świadome nierzetelnie prowadzone księgi handlowe powodujące takie uszczuplenie lub możność uszczuplenia (art. 176 i 177 o. p.).

Grzywnę do wysokości trzykrotnej należności za świadectwo przemysłowe w razie nieposiadania świadectwa lub posiadanie niewłaściwego (art. 178 o. p.).

Grzywnę w wysokości od jedno do dwudziestokrotnej kwoty uszczuplonego podatku od energii elektrycznej za zwolnienie, niepobranie lub pobranie w wysokości niewłaściwej.

Grzywnę do 5.000 zł lub karę aresztu do 6 miesięcy lub obie kary łącznie za niewpłacenie do kasy skarbowej potrąconego pracownikom podatku dochodowego (art. 181 o. p.).

Grzywnę do 3.000 zł za nieokazanie władzom skarbowym ksiąg handlowych (art. 182 o. p.).

Grzywnę do 2.000 zł lub karę aresztu do 3 miesięcy lub obie te kary łącznie za niedopuszczenie osób uprawnionych do oględzin lokalnych lub lustracji przedsiębiorstw (art. 183 o. p.).

Grzywnę do 5.000 zł lub aresztu do 6 miesięcy lub obie te kary łącznie za fałszywe zeznanie w charakterze świadka lub biegłego (art. 184 o. p.).

Wreszcie grzywnę do 500 zł za wszystkie inne naruszenia przepisów podatkowych i niezadośćuczynienie wezwaniu władzy.

Wszczynanie i prowadzenie postępowania karnego oraz wydawanie orzeczeń karnych należy do kompetencji władzy skarbowej I instancji. Przed wydaniem orzeczenia karnego władza skarbowa obowiązana jest przesłuchać obwinionego za wyjątkiem orzeczeń z art. 185, gdzie przesłuchanie nie jest konieczne. Wszystkie grzywny za wyjątkiem grzywien z art. 185 o. p. są w razie nieściągalności zamieniane na areszt. O wykonaniu aresztu zastępczego decyduje władza skarbowa, która wydała orzeczenie. O wykonanie zwraca się do właściwego sądu grodzkiego.

Od orzeczeń karnych można złożyć odwołanie w terminie 14-dniowym od dnia następnego po otrzymaniu orzeczenia od władzy skarbowej II instancji lub też w terminie dni 7 żądać rozpatrzenia sprawy przez Sąd Okręgowy. Wybór jednego z powyższych środków powoduje niemożność zastosowania drugiego, choćby pierwszy z nich został cofnięty.

W art. 208 — 214 zawiera ordynacja podatkowa przepisy przejściowe.

Postępowanie egzekucyjne

Zarys historii i struktura obowiązujących przepisów

Przepisy o egzekucji podatków w chwili powstania Państwa Polskiego opierały się na przepisach rozrzuconych w rozporządzeniach i reskryptach władz zaborczych. Na obszarze b. Królestwa Kongresowego skarbowe prawo egzekucyjne wywodziło się z dekretów królewskich, postanowień Rady Administracyjnej tudzież postanowień Namiestnika Królestwa, w szczególności zaś z dekretu Królewskiego z dnia 17. X. 1811 r. o poborze przez kasy i o egzekucji przez sekwestratorów należności skarbowych (Tom IV Zb. Przep. Adm. Wydz. Skarbu Nr 1) oraz z decyzji Komisji Skarbu z dnia 11/23 maja 1839 r. (Tom IV Zb. Przep. Adm. Wydz. Skarbu Nr 29).

Na obszarze byłej dzielnicy pruskiej postępowanie egzekucyjne skarbowe unormowane było rozporządzeniem cesarza niemieckiego z dn. 15 listopada 1899 r. i rozporządzeniem wykonawczym z dn. 28 listopada tegoż roku.

Na obszarach wchodzących w skład byłej monarchii austriackiej egzekucję skarbową, przystosowaną do przepisów sądowej ordynacji egzekucyjnej, określały z mocy dekretu z dn. 19 stycznia 1804 r. i art. III ustawy z dnia 27 maja 1896 r. (Dz. Praw Nr 78) przepisy rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 18 stycznia 1898 r. L. 58418/97 oraz przepisy, zawarte w dodatku do dziennika rozporządzeń Ministra Skarbu Nr 6 z r. 1899 i Nr 10 z r. 1910.

Na terenach Ziem Wschodnich prawo egzekucyjno-skarbowe oparte było na ustawie cywilnego sądowego postępowania (Cz. I Tomu XVI Zbioru Praw z 1914 r.) oraz na rozporządzeniach b. Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 15 maja 1919 r. Dz. Ustaw b. Cywilnego Zarządu Ziem Wschodnich Nr 4, poz. 23 i z dn. 8 marca 1920 r. (Dz. Ustaw b. Cyw. Zarządu Ziem Wschodnich Nr 22, poz. 544).

Przepisy powyższe niejednolite i częstokroć odmienne w różnych dzielnicach kraju, oparte były we wszystkich zaborach o ustawy sądowego postępowania cywilnego.

Do tych postanowień doszły w latach powojennych zarządzenia polskich władz skarbowych zawarte w okólnikach Min. Skarbu.

Tę mozaikę prawną próbowała ujednolicić instrukcja Ministra Skarbu z dnia 17 maja 1926 r. Ujednostajniła ona w granicach obowiązujących przepisów dzielnicowych postępowanie egzekucyjne władz skarbowych, jednak tylko w odniesieniu do egzekucji z ruchomości i tylko w odniesieniu do niektórych zagadnień (upomnienie, zajęcie, oszacowanie, licytacja) pozostawiając pozostałe przepisy dzielnicowe i określając przypadki, w których władze skarbowe obowiązane były uciekać się o pomoc władz sądowych.

Tak zmienione przepisy egzekucyjne stosowane być miały przy ściąganiu należytości skarbowych, obojętnie przez kogo ściąganych, przez władze skarbowe czy przez samorządowe (np. podatek od nieruchomości).

Egzekucja skarbowa była, oczywista, tylko częścią ogólnej egzekucji administracyjnej. Poza władzami skarbowymi również inne władze administracyjne miały prawo korzystać z egzekucji w drodze administracyjnej. Skodyfikowaniem tych ostatnich przepisów zajęło się rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342). Na podstawie tego rozporządzenia ściągane były wszelkie świadczenia pieniężne nakładane z tytułu publiczno-prawnego w zakresie administracji państwowej i komunalnej oraz innych instytucyj prawa publicznego z wyjątkiem świadczeń na rzecz instytucji ubezpieczeń społecznych. Samoistne daniny komunalne ściągane były według przepisów o egzekucji podatków skarbowych. Ściąganie odbywało się przez państwowe i gminne organa wykonawcze. Instytucja pragnąca skierować należność do egzekucji musiała uzyskać z reguły na swym wniosku od starostwa t. zw. klauzulę wykonalności, tj. stwierdzenie, że dana należność korzysta z przywileju egzekucji administracyjnej.

W ten sposób mieliśmy w tym okresie trzy rodzaje egzekucji:

1) sądową,
2) skarbową,
3) administracyjną.

Struktura egzekucji należności publiczno-prawnych posiada dla życia społecznego ogromne znaczenie. Musi się ona odbywać planowo i racjonalnie, w przeciwnym razie może spowodować poważne perturbacje w tym życiu.

Wypływa to z tych względów, że sens gospodarczy tej egzekucji jest całkiem inny niż sens gospodarczy egzekucji należności prywatno-prawnych. Przez egzekucję należności tych ostatnich nie przenosimy w zasadzie dóbr z ram gospodarstwa produkcyjnego do gospodarstwa konsumcyjnego, lecz tylko przesuwamy te dobra z gospodarstwa jednego podmiotu gospodarczego do gospodarstwa innego podmiotu. Dobra te służyć mają więc nadal w obiegu gospodarczym. Tymczasem w egzekucji należności publiczno-prawnych spotykamy się z wyniesieniem pewnej ilości dóbr z ram gospodarstwa produkującego do gospodarstwa konsumcyjnego, jakim jest z natury rzeczy gospodarstwo instytucji publiczno-prawnych: Państwa, związków samorządowych i innych instytucji prawa publicznego. Jest rzeczą naturalną, że gospodarstwa produkujące nie mogą bez szkody dla swej egzystencji oddać dowolnej ilości dóbr lecz ilość dóbr określoną, zależną od sytuacji koniunkturalnej tych gospodarstw. Niezbędnym więc jest odpowiednie ustosunkowanie tych dwóch zespołów gospodarstw, t. j. gospodarki publicznej i prywatnej, ustosunkowanie racjonalne i planowe *). Osiągnięcie takiego ustosunkowania było trudne, gdy do jednej i tej samej osoby zgłaszały się kolejno z pretensjami różne instytucje, ściągające z niej pośpiesznie swoje należności i nie oglądające się na to czy potrzeby innych instytucji publiczno-prawnych, ważniejsze z punktu widzenia istnienia Państwa i jego obrony, zostały już zaspokojone.

MAURYCY FEIL
BIURO BUCHALTERYJNO - REWIZYJNE i ORGANIZACYJNE
KRAKÓW, ul. BASZTOWA 9 TELEFON 150-17

Pod tym względem rok 1932 był przełomowy dla egzekucji administracyjnej, skarbowej zaś w szczególności. Prowadzona dotychczas przez różne władze administracyjne, bądź we własnym zakresie działania, bądź za pośrednictwem władz sądowych, została egzekucja administracyjna scalona w rękach władz skarbowych. Scalenie to nie było wprawdzie zupełne, gdyż niektóre władze jak np. władze wojskowe, sądowe, administracji ogólnej, samorządowe, Państwowy Bank Rolny i Komisje Uzdrowiskowe miały nadal prawo samodzielnego ściągania w trybie administracyjnym niektórych własnych należności, jednakże powyższe wyłączenie od ogólnej zasady było o tyle mało znaczące, dla całości zagadnienia egzekucyjnego, że można było uznać z zupełną słusznością, iż poczynając od dnia 1 października 1932 r. mamy w całym Państwie dwa rodzaje egzekucji jednolicie zorganizowanych: sądową i administracyjną, tę ostatnią prowadzoną przez władze skarbowe. Ubocznie równocześnie osiągnięto rzecz bardzo poważną, t. j. ujednolicenie przepisów w zakresie całej egzekucji administracyjnej nie wyłączając skarbowej, prowadzonej dotychczas w każdym zaborze na podstawie odmiennych przepisów zaborczych, przez co ułatwiono z jednej strony nadawanie jednolitego kierunku tej egzekucji, z drugiej zaś obronę praw egzekuta.

Wprowadzając tę formę organizacji administracyjnego postępowania egzekucyjnego, prawodawca stał wobec wielkiej niewiadomej jaką była zdolność opanowania nowych warunków pracy przez administrację skarbową. Dlatego nowa organizacja postępowania egzekucyjnego wprowadzona została jedynie tytułem próby wyraźnie w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580) zaznaczonej. Dla ułatwienia władzom skarbowym startu do nowej rzeczywistości uchroniono je przed zalewem pozostających u dotychczasowych władz egzekucyjnych wniosków egzekucyjnych, powołując rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 23 lipca 1932 r. (Mon. Polski Nr 169, poz. 199) specjalne komisje, których zadaniem było ocenienie, które należności objęte wnioskami spoczywającymi u tych władz, należy uznać za nieściągalne, a tym samym nie podlegające przekazaniu władzom skarbowym. Mimo tych środków ostrożności scalona egzekucja administracyjna niemal już w chwili swych narodzin weszła w poważny kryzys organizacyjny, zagrażający jej trwaniu. Okazało się przede wszystkim, że większość wierzycieli nie wyłączając samego Skarbu Państwa, posiadała dotychczas w egzekucji nieliczne tylko dojrzałe do egzekucji należności. Ponieważ należności te nie były przedmiotem egzekucji, nie mogły też być przedmiotem obrad powołanych specjalnych komisji, aczkolwiek pod obrady tych komisji, ze względu na swą nieściągalność, niewątpliwie nadawałyby się. Rozpatrywanie i ocena ściągalności należności Skarbu Państwa w ogóle nie należały do kompetencji wzmiankowanych ko-

---

*) *U w a g a: Dla przykładu podajemy, że według obliczeń Bohdana Dyderki (Bohdan Dyderko: Zdolność płatnicza podatkowa rolnictwa, W-wa 1930, str. 15) stosunek obciążenia rolnictwa i przemysłu miał się do siebie w r. 1926 jak 100 : 160 podczas gdy zdolność płatnicza obu tych gałęzi gospodarki narodowej miała się do siebie jak 36,5 do 63,5. Dyderko przewidywał jednak, że stosunek ten w latach następnych osiągnie 109 : 150 jeśli samorządy wykorzystają w pełni uprawnienia do określania swych dodatków samorządowych do podatków państwowych w granicach dozwolonych ustawami. Wiemy, że ewolucja ta miała w istocie miejsce ze szkodą dla rolnictwa niebronionego w postępowaniu egzekucyjnym.*

misji. Następnie, wprowadzenie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. stało się jak gdyby sygnałem do jednorazowego wystawienia tytułów wykonawczych na wszystkie dojrzałe do egzekucji należności.

W tych warunkach administracja skarbowa została zarzucona w latach budżetowych 1932/33 taką masą zewsząd napływających wniosków egzekucyjnych, że zachodziły wprost obawy o zdolność utrzymania w porządku napływającego materiału z punktu widzenia czysto kancelaryjnego, a jednolitość polityki egzekucyjnej udawało się utrzymywać z dużymi trudnościami. Wystarczy nadmienić, że ilość tytułów wykonawczych zarówno skarbowych jak i obcych, nadesłanych do egzekucji, wynosiła od chwili scalenia egzekucji administracyjnej do dnia 31 marca 1933 r. 11. 444.195, a w roku budżetowym 1933/34 — 17.778.808.

Tymczasem ilość, przeznaczonego do obsługi tego materiału, personelu egzekucyjnego, z natury rzeczy, musiała być ograniczona możliwościami finansowymi Skarbu Państwa. Ilość 1500 referentów egzekucyjnych, przeciętnie w tym okresie zatrudnionych, była niewystarczająca dla opanowania i właściwego poprowadzenia akcji egzekucyjnej.

Władze skarbowe czyniły wszelkie możliwe wysiłki polepszenia sytuacji. Wszystkie zarządzenia tych władz okazały się jednak niewystarczające. Wobec tego w początkach 1936 roku Ministerstwo Skarbu przystąpiło do opracowania zmian w organizacji postępowania egzekucyjnego. Sposobność ku temu dawała konieczność przystosowania przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. do przepisów wprowadzonego w międzyczasie kodeksu postępowania egzekucyjnego (k. p. c. część II). W połowie 1936 roku wiadomem już było, że uzdrowienie postępowania egzekucyjnego bez przeniesienia obowiązku doręczania upomnień na wierzycieli nie da się przeprowadzić. Od tej reformy bowiem zależne było generalne pociągnięcie, zmierzające do likwidacji nadmiaru czynności manipulacyjnych. Drugie takie generalne rozwiązanie spoczywało w zakresie należności podatku gruntowego, niezwykle licznych, a zarazem drobnych, z których tworzyły się masy tytułów wykonawczych. Ugruntowaną więc była także świadomość konieczności zmian rachunkowości i poboru podatku gruntowego od drobnych rolników i wykorzystania tych zmian dla łączenia w gminach wiejskich wszystkich dojrzałych do egzekucji zaległości tego samego zobowiązanego.

Konieczność tych reform nie od razu przeniknęła do świadomości wszystkich wierzycieli. Wysuwali oni początkowo koncepcję powrotu do stosunków sprzed 1932 r., upatrując zło głównie w zasadniczej niemożności należytego opanowania obszernego materiału egzekucyjnego przez władze skarbowe. Koncepcja ta jednak musiała rychło upaść, gdyż sprzeciwili się jej przede wszystkim sami zobowiązani, upatrując słusznie wielkie korzyści z posiadania przez Państwo możności stosowania jednolitych zasad polityki egzekucyjnej i z potanienia kosztów postępowania egzekucyjnego. Następnie część wierzycieli wysuwała koncepcję kompromisową, polegającą na oddaniu na razie tylko związkom samorządowym prawa egzekucji własnych należności pieniężnych. I ta koncepcja musiała upaść z przyczyn następujących: 1) takie wyłączenie sprowadziłoby zasadę scalenia egzekucji do fikcji, bowiem więcej ilościowo byłoby wyjątków od tej zasady, aniżeli wypadków jej zastosowania, 2) odstąpienie części egzekucji administracyjnej władzom samorządowym skłoniłoby również innych wierzycieli do wysunięcia żądania przekazania im uprawnień egzekucyjnych w zakresie ich należności pieniężnych. W wypadku zadośćuczynienia tym żądaniom idea scalenia egzekucji zostałaby całkowicie zburzona, 3) po zburzeniu zasady scalenia egzekucji władz skarbowych przywrócono by stan egzekucji wielotorowej, prowadzonej przez organa różnych wierzycieli, który to stan uznany był za wadliwy. Zobowiązany miałby do czynienia z szeregiem władz egzekucyjnych i ich organów, co sprowadziłoby znaczne i niepożądane zamieszanie tak

prawne jak i faktyczne przez różnorodność interpretacji tych samych przepisów egzekucyjnych i przez różnorodność praktyki egzekucyjnej, jak również przez kolizje, zachodzące przy zbiegu różnych egzekucyj administracyjnych, kierowanych na jeden przedmiot. Koszty aparatu egzekucyjnego władz samorządowych są znacznie wyższe niż aparatu skarbowego, dla utrzymania więc ich aparatu zachodziłaby konieczność podniesienia kosztów egzekucyjnych, co stanowiłoby podwyższenie obciążeń zobowiązanych. Wreszcie sama idea scalenia egzekucji nie spotykała się z poważniejszą krytyką, a skargi na wyniki działalności egzekucyjnej władz skarbowych streszczały się w zasadzie do podkreślania takich niedomagań, których usunięcie było całkowicie możliwe bez zrywania z samą zasadą scalenia egzekucji.

W ten sposób pozostawała jedyna koncepcja, polegająca na odciążeniu władz skarbowych od nadmiaru tytułów wykonawczych i nadmiaru czynności manipulacyjnych. W razie jednak przyjęcia tej koncepcji władze samorządowe oraz władze administracji ogólnej wysuwały postulat konsekwentnego dalszego rozszerzenia idei scalenia egzekucji przez przejęcie od tych władz egzekucji tych należności, które dotychczas pozostawione były kompetencjom egzekucyjnym władz samorządowych lub władz administracji ogólnej, były zaś trudno ściągalne i powodowały nadmierne obciążenie finansowe tych władz.

Realizacją tej koncepcji stały się cztery akta prawodawcze: 1) rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1937 r. o wymiarze i poborze państwowego podatku gruntowego (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250), 2) uchwalone w dniu 15 maja 1937 r. dwa projekty nowel do rozporządzeń Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 340) i o wyłączeniu niektórych rodzajów świadczeń pieniężnych spod egzekucji urzędów skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 341) i 3) instrukcja t. zw. wierzycielska o stosowaniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Mon. Polski z 1937 r. Nr 143, poz. 238).

Pierwszym z tych rozporządzeń przekazano zarządom gmin wiejskich prawo rozkładu i poboru państwowego podatku gruntowego od wszystkich płatników w podatkowych jednostkach zbiorowych, oraz wszystkich płatników indywidualnych, którzy nie opłacają oddzielnego dodatku t. zw. progresywnego do podatku gruntowego. W praktyce oznacza to przekazanie gminom prawa poboru podatku gruntowego od wszystkich płatników, którzy opłacają tytułem podatku gruntowego rocznie nie więcej niż 110 zł. Zarazem nałożono na gminy obowiązek doręczania zobowiązanym upomnień w ciągu 20 dni po upływie ustawowego terminu płatności podatku, a uchwaloną w dn. 15 maja 1937 r. nowelą do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych nadano zarządom gmin wiejskich charakter wierzycieli zastępczych. Wprowadzenie instytucji wierzycieli zastępczych w osobie zarządów gmin wiejskich stanowi w tych warunkach poważną zmianę w dotychczasowej organizacji administracyjnego postępowania egzekucyjnego. Z tą chwilą nie tylko Skarb Państwa ale i każdy inny wierzyciel uzyskał prawo upoważnienia zarządu gminy wiejskiej do zastępowania go jako wierzyciela w zakresie pierwszych czynności egzekucyjnych (pobranie należności, wystawienie tytułu wykonawczego, doręczenie upomnienia, przekazanie tytułu do egzekucji władzy skarbowej), co umożliwia łączenie przez zarządy gmin wiejskich w jednym tytule wykonawczym różnych należności, pochodzących od różnych wierzycieli, a tym samym zmniejszenie ogólnej ilości nadsyłanych władzom skarbowym do egzekucji tytułów wykonawczych.

Jednocześnie tą samą nowelą przeniesiono na wierzycieli obowiązek doręczenia upomnień przed wszczęciem właściwych kroków egzekucyjnych. Przeniesienie to od-

ciąża władze skarbowe w zakresie prac związanych z doręczeniem tych upomnień. Niezależnie od tego powoduje ono bardzo poważne zmniejszenie się ilości napływających do władz skarbowych tytułów wykonawczych, gdyż jak wskazuje praktyka, przeciętnie około 40% tytułów wykonawczych bywa pokrywanych przez zobowiązanych przed wszczęciem dalszych kroków egzekucyjnych. Poza tym omawiana zmiana dotychczasowego trybu postępowania upraszcza znakomicie prace techniczne w urzędach skarbowych.

Ponieważ, jak wspomniano, niektórzy wierzyciele żądali rozszerzenia scalenia egzekucji, a to w drodze przejęcia przez władze skarbowe również egzekucji tych należności, które dotychczas ściągali przymusowo sami wierzyciele, przeto nowela przekazała do egzekucji skarbowej niektóre należności, egzekwowane dotychczas przez władze gminne lub władze administracji ogólnej, a mianowicie: 1) kary pieniężne w celu wymuszenia, nakładane na podstawie art. 108 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym, 2) kary pieniężne celem przymuszenia, nakładane na podstawie art. 45—48 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342), 3) grzywny nakładane przez władze administracji ogólnej w trybie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 365), 4) grzywny nakładane przez wojewodów na podstawie art. 62 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr 80 z r. 1936, poz. 555).

Istota rzeczy jednak, jeśli chodzi o usprawnienie aparatu egzekucyjnego władz skarbowych, nie leżała wyłącznie li tylko w przyczynach zależnych od wierzycieli. To też reforma egzekucji nie mogła być uważana za wyczerpaną z chwilą wprowadzenia tych zmian w przepisach, o których była mowa.

Nie tylko bowiem nadmiar nadsyłanych przez wierzycieli tytułów wykonawczych wpływał dezorganizująco na postępowanie egzekucyjne władz skarbowych, ale także niedość wykształcona technika samego postępowania egzekucyjnego władz skarbowych oddziaływała w tym zakresie ujemnie.

Technika postępowania egzekucyjnego władz skarbowych, oparta o rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580*) rozprowadzona jest w szczegółach w dwu aktach prawnych: instrukcji t. zw. wierzycielskiej, omawiającej tok postępowania wierzycieli przy zgłaszaniu wniosków egzekucyjnych u władz skarbowych**) oraz instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych***), omawiającej te same zagadnienia w odniesieniu do tytułów wykonawczych skarbowych, nadto zaś regulującej technikę postępowania egzekucyjnego tych władz jako władz egzekucyjnych t. j. władz zarządzających i przeprowadzających egzekucję. Technika ta znajduje się jeszcze dziś na niedostatecznym poziomie, a zagadnienia, wiążące się nią, nie są opracowane ani tak wyczerpująco ani tak gruntownie, jak to ma miejsce w stosunku do techniki postępowania wymiarowego w podatkach t. zw. bezpośrednich

---

*) *Zmienione ostatnio rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 15 maja 1937 r (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 340).*

**) *Monitor Polski z r. 1937 Nr 143, poz. 238.*

***) *Dod. do Dziennika Urz. Min. Skarbu Nr 20 z 1932 r. oraz Dz. Urz. Min. Sk. Nr 16, poz. 547 z 1937 r. i Nr 33, poz. 931 z 1937 r.*

Od roku 1932, t. j. od chwili scalenia egzekucji administracyjnej w rękach władz skarbowych, uczyniono oczywiście w dziedzinie techniki egzekucyjnej bardzo wiele i byłoby truizmem twierdzić, że zmontowanie aparatu egzekucyjnego na podstawach wspomnianej instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych było wielkim postępem. Należy przecież jednak zdać sobie sprawę z tego, że właściwe problemy z zakresu techniki postępowania egzekucyjnego wysunęła dopiero praktyka egzekucyjna ubiegłego pięciolecia, że ramy organizacyjne, zakreślone w roku 1932, budowane były na podstawie skąpego materiału doświadczalnego, jakim w r. 1932 rozporządzały władze skarbowe, a więc stawiane i rozwiązywane były z natury rzeczy ogólnikowo i niewyczerpująco.

W tych ogólnikowych ramach musiała się pomieścić bogata rzeczywistość, która wystąpiła później. Nie zmieniając tych ram rozwiązywano wysuwane przez życie zagadnienia w drodze okólników Ministerstwa Skarbu, a jeszcze bardziej w drodze okólników poszczególnych izb skarbowych, lub w drodze urządzeń konstruowanych bezpośrednio przez urzędy skarbowe.

Tkwiły w tym i dodatnie i ujemne strony. Dodatnie, gdyż w każdym okręgu administracyjnym można było technikę tę przystowywać do lokalnych potrzeb, ujemne, gdyż w tych warunkach technika przybierała rozmaite postacie, a poszczególne komórki organizacyjne (działy egzekucyjne urzędów skarbowych) zdane były na konieczność wyszukiwania rozwiązań własnym wysiłkiem, z czym wiązała się niewątpliwie zbyteczna strata czasu, a że rozwiązania te nie zawsze były wszechstronnie rozważone i najprościej pomyślane, przeto wydłużały także tok urzędowania. Wiele zresztą z dobrych i słusznych rozwiązań musiało być w tych komórkach zaniechanych, gdyż wprowadzenia w życie jakiegoś z ogniw danego rozwiązania wymagało często bądź to zmiany któregoś z przepisów instrukcji egzekucyjnej, bądź wprowadzenia analogicznych urządzeń w innych urzędach skarbowych, co przekraczało kompetencje inicjującego u siebie dane rozwiązanie, właściwego urzędu skarbowego.

Już więc kompleks tych obserwacji doprowadza do wniosku, że instrukcja egzekucyjna powinna być zmieniona. Zmiana ta jest tym pilniejsza, iż technika egzekucyjna dla istotnej swej poprawy wymaga najczęściej reformowania jej w płaszczyźnie ogólnej, obejmującej wszystkie zainteresowane komórki organizacyjne i to nie tylko w aparacie skarbowym, ale także często w aparacie wierzycieli, co przekracza granice kompetencyjne nie tylko poszczególnych urzędów skarbowych, ale także izb skarbowych i może być dokonane tylko w drodze zmiany właściwych przepisów konstytutywnych, a więc przede wszystkim instrukcji wierzycielskiej i instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych.

To też prace nad reformą instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych podjęte zostały niezwłocznie po wejściu w życie noweli do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 580), t. j. po dniu 1 lipca 1937 r. i doprowadziły do: a) wyłączenia spod działania tej instrukcji zarządzeniem Ministra Skarbu z dnia 17 grudnia 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 33, poz. 1931) — wszystkich władz skarbowych poza urzędami skarbowymi — poddając te władze działaniu instrukcji wierzycielskiej, o której była wyżej mowa, b) przystosowania instrukcji egzekucyjnej do zmian, dokonanych w przepisach regulujących postępowanie egzekucyjne władz skarbowych, c) opracowania wstępnego projektu nowej instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych. Ponieważ projekt ten nie został jeszcze ostatecznie wykończony, w podanym niżej opisie struktury aparatu egzekucyjnego władz skarbowych opieramy się na obowiązującej dotychczas instrukcji egzekucyjnej.

Część II.

W postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych występują, podobnie jak i w postępowaniu egzekucyjnym sądowym: wierzyciel, władza egzekucyjna, zobowiązany oraz organ egzekucyjny.

Wierzyciel żąda ściągnięcia jego należności z majątku dłużnika czyli zobowiązanego.

Wierzycielem w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych jest każda władza lub instytucja, której przysługuje z mocy obowiązujących przepisów prawo ściągnięcia jej należności w trybie administracyjnym. Wierzyciel może upoważnić zarząd gminy wiejskiej, za jego zgodą i umówionym wynagrodzeniem, do zastępowania go jako wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych z tym, że koszty, jakie w postępowaniu egzekucyjnym ponosi wierzyciel, obciążają właściwego wierzyciela.

Gmina wiejska nosi w tym wypadku nazwę wierzyciela zastępczego. Sens tego urządzenia polega na tym, że gmina może w tych warunkach łączyć w jednym tytule wykonawczym należności różnych wierzycieli, wskutek czego zmniejsza się ilość papierów nadsyłanych urzędom skarbowym.

Wierzycielem jest także urząd skarbowy w zakresie należności własnych (podatków państwowych). Czynności urzędu skarbowego, jako wierzyciela należności własnych, zgrupowane są głównie w działach egzekucyjnych urzędów skarbowych, częściowo jednak także w działach wymiarowych, a w zakresie wystawiania (sporządzania) tytułów wykonawczych i doręczania upomnień — w działach rachunkowo-kasowych urzędów skarbowych.

Przed skierowaniem wniosku do władzy egzekucyjnej o ściągnięcie należności wierzyciel powinien wysłać zobowiązanemu pisemne upomnienie z zagrożeniem wdrożenia kroków egzekucyjnych przez właściwą władzę egzekucyjną, jeżeli zobowiązany w terminie 14 dni od doręczenia upomnienia nie zapłaci wierzycielowi poszukiwanej należności.

Jeżeli należność wynosi mniej niż 1 złoty, wierzyciel powinien przed wysłaniem upomnienia wysłać do zobowiązanego bezpłatne wezwanie o uiszczenie należności.

Koszty upomnienia, obciążające zobowiązanego wynoszą:

Należności w złotych: ponad	do	Koszty upomnienia w złotych:
	5	0,25
5 —	20	0,50
20 —	50	0,75
50 —	300	1.—
300 —	600	1,50
600 —	1000	3,—
1000 —	1500	4,50
1500 —	2000	6,—
2000 —	2500	7,50
2500 —	3000	9,—
3000 —	4000	12,—
4000 —	5000	15,—

od sum powyżej 5000 zł opłata wynosi zawsze 20 zł.

We wniosku egzekucyjnym, do którego dołącza się **tytuł wykonawczy** wraz z odpisem oraz dowód doręczenia upomnienia, wierzyciel wskazuje imię, nazwisko i adres zobowiązanego, należność poszukiwaną i sposób egzekucji oraz zaznacza, że tytuł wykonawczy dojrzał do egzekucji.

Tytuł wykonawczy stanowią decyzje (orzeczenia, zarządzenia), nakazy płatnicze oraz wykazy zaległości wydane przez władze lub instytucje do tego powołane.

Tytuły wykonawcze administracyjne są także tytułami egzekucyjnymi do egzekucji sądowej.

Władza egzekucyjna bada czy wierzycielowi przysługuje prawo domagania się ściągnięcia jego należności w trybie administracyjnym, w przypadku pozytywnym zaś stwierdza tę okoliczność w formie klauzuli wykonawczej i zarządza egzekucję. Godzi się wszakże zaznaczyć, że niektórzy wierzyciele mają prawo sami zaopatrywać swe wnioski egzekucyjne w klauzulę wykonalności.

Władzą egzekucyjną I instancji są urzędy skarbowe, w II instancji sprawy egzekucyjne załatwiają izby skarbowe, o ile w myśl rozporządzenia o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych wniesienie odwołania bądź zażalenia od decyzji lub zarządzeń urzędów skarbowych, wydanych w zakresie egzekucji, jest dopuszczalne. Decyzje i postanowienia izb skarbowych wydane na odwołania i zażalenia są ostateczne w administracyjnym toku instancji.

Odwołania i zażalenia od decyzji i zarządzeń urzędów skarbowych mogą wnosić zobowiązany i wierzyciel.

Urzędy skarbowe przeprowadzają egzekucję wszelkiego rodzaju świadczeń pieniężnych, które mogą być ściągane na podstawie obowiązujących przepisów w trybie administracyjnym, o ile dalsze rozporządzenia Rady Ministrów, wydane na podstawie ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe, oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 328) inaczej nie stanowią.

Takim rozporządzeniem jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 1937 r. o wyłączeniu niektórych rodzajów świadczeń pieniężnych spod egzekucji urzędów skarbowych (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 341). Na podstawie tego rozporządzenia wyłączone zostały spod egzekucji urzędów skarbowych:

a) należności, wynikające z zarządzeń administracyjnych władz wojskowych, a potrącane w trybie ustawy z dnia 2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego osób wojskowych oraz funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej (Dz. U. R. P. z r. 1933 Nr 58, poz. 439);
b) taksy, opłaty i kary na rzecz funduszu kuracyjnego, pobierane na podstawie art. 34 pkt. 2 i art. 35 pkt. 6 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 254), w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 331);
c) należności wymienione w art. 33 ustawy z dnia 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 117, poz. 966), w brzmieniu zmienionym dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 29 września 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 539);
d) należności Banku Gospodarstwa Krajowego, zarówno na rzecz funduszów powierzonych mu do likwidacji, jak i administracji, niezależnie od tego, czy należności te oparte są na tytułach powstałych przed objęciem przez Bank likwidacji lub administracji czy też na tytułach powstałych po tym terminie.

Egzekucję tych należności przeprowadzają, o ile chodzi o:

a) należności wymienione w lit. a) — władze wojskowe na podstawie przepisów dotychczasowych;
b) należności wymienione w lit. b) — wydziały wykonawcze komisji uzdrowiskowych na podstawie przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 342);
c) należności wymienione w lit. c) i d) — według wyboru Państwowego Banku Rolnego względnie Banku Gospodarstwa Krajowego albo urzędu skarbowego, albo władze sądowe.

Poza tym osobnymi aktami prawodawczymi wyłączone zostały spod egzekucji urzędów skarbowych również niektóre inne należności jak np. kary pieniężne nakładane przez władze sądowe (patrz art. VII przepisów wprowadzających część II k. p. c.). Wszystkie te jednak wyjątki są tak nieliczne w praktyce, że w rzeczywistości mamy do czynienia z jednolitą egzekucją administracyjną, wykonywaną przez urzędy skarbowe.

Celem wykonania przez urzędy skarbowe ciążących na nich zadań egzekucji administracyjnej, zorganizowane zostały w tych urzędach działy egzekucyjne, które dzielą się na referaty, odpowiadające terytorialnie rozgraniczonym rejonom egzekucyjnym. Personel działu egzekucyjnego składa się z kierownika działu, referentów — w ilości odpowiadającej ilości referatów — i odpowiedniej liczby organów egzekucyjnych (poborców skarbowych). Ogólny nadzór nad organizacją i podziałem pracy w dziale egzekucyjnym oraz nad prawidłowym stosowaniem przepisów, jak również decyzje w sprawach egzekucyjnych, należą do naczelnika urzędu skarbowego. Naczelnik urzędu skarbowego może przyznać kierownikowi działu egzekucyjnego prawo wydawania decyzji w sprawach dotyczących ulg w spłacie zaległych podatków, załatwiania interesantów oraz aprobaty pism.

Kierownik działu egzekucyjnego sprawuje nadzór nad działalnością referentów, układu plan pracy działu, wydaje zarządzenia egzekucyjne, zatwierdza protokóły dokonanych zajęć, wyznacza terminy licytacji ruchomości, decyduje w sprawach wyłączeń spod egzekucji, bada zażalenia na niezgodne z przepisami postępowanie organów egzekucyjnych, decyduje w sprawach udziału biegłych w postępowaniu egzekucyjnym, sprawuje nadzór nad składnicami zwiezionych ruchomości, nad pomieszczeniem i inwentarzem działu egzekucyjnego, zatwierdza i podpisuje korespondencję oraz przyjmuje i załatwia interesentów w granicach, przyznanych mu przez naczelnika urzędu skarbowego, uprawnień.

Do zakresu działania referentów należy wykonywanie wszelkich czynności kancelaryjnych działu, opracowywanie projektów pism, przydział i odbiór służby od organów egzekucyjnych oraz bezpośredni nadzór nad działalnością tych organów, opracowywanie wniosków na wszelkiego rodzaju egzekucję nie należącą do kompetencji organów egzekucyjnych, rozpisywanie licytacji itp.

Akcja egzekucyjna prowadzona jest w urzędzie skarbowym w/g z góry ułożonego planu. Plany układa się na okresy miesięczne. Plany egzekucyjne zatwierdza i wykonanie ich kontroluje naczelnik urzędu skarbowego.

Nadzór nad działalością urzędów skarbowych w zakresie egzekucji sprawują wydziały II izb skarbowych za pośrednictwem oddziałów egzekucyjnych bądź referatów egzekucyjnych w oddziałach administracyjnych.

Urząd skarbowy prowadzi egzekucję w okręgu swego terytorialnego działania i w tym okręgu dany urząd skarbowy jest właściwy dla dokonywania czynności egzekucyjnych. Gdy urząd skarbowy jest terytorialnie niewłaściwy do przeprowadzenia

czynności egzekucyjnych, winien on wezwać o ich przeprowadzenie terytorialnie właściwy urząd skarbowy.

Egzekucję w trybie administracyjnym wykonują urzędy skarbowe tylko z ruchomości oraz z wierzytelności pieniężnych i praw majątkowych niezabezpieczonych hipotecznie na nieruchomości.

Egzekucja z nieruchomości łącznie z przedmiotami, mającymi przymiot prawny rzeczy nieruchomych (przynależności nieruchomości, nieruchomości z przeznaczenia), nie wyłączając egzekucji przez przymusowy zarząd nieruchomości, jak również z wierzytelności pieniężnych i praw majątkowych, zabezpieczonych na nieruchomości lub wierzytelności hipotecznej, dopuszczalna jest tylko w drodze sądowej. Egzekucja sądowa może być jednak wszczęta tylko wówczas, gdyby środki egzekucyjne przeprowadzone w trybie administracyjnym, okazały się bezskuteczne lub, według słusznego domniemania, nie odniosłyby skutku.

Przedmioty, stanowiące na podstawie przepisów prawa prywatnego przynależności nieruchomości (nieruchomości z przenaczenia) lub rzeczy głównej, nie ulegają egzekucji oddzielnie od nieruchomości lub rzeczy głównej, której przynależność stanowią.

Jeśli chodzi o teren b. Królestwa Kongresowego o przedmiotach tych mowa jest w art. 519—526 K. N., na obszarze byłego zaboru rosyjskiego, poza b. Królestwem Kongresowym, o przynależnościach nieruchomości stanowią art. 387—392 Zbioru praw cesarstwa rosyjskiego tom X część I.

Na obszarze b. zaboru austriackiego w kwestii przynależności rzeczy głównej stanowią §§ 294—299 kodeksu cywilnego austriackiego z r. 1811, zaś na obszarze b. zaboru niemieckiego §§ 93—98 kodeksu cywilnego niemieckiego z r. 1896.

W razie zbiegu egzekucji administracyjnej i sądowej, co do przedmiotu lub prawa majątkowego, administracyjny tytuł wykonawczy łącznie z protokółami dokonanych czynności urząd skarbowy przekazuje sądowi celem dalszego prowadzenia egzekucji, w tym przypadku zajęcie, uzyskane w toku egzekucji administracyjnej, ma te same skutki pod względem mocy prawnej i prawa pierwszeństwa, co zajęcie dokonane w toku egzekucji sądowej.

Urząd Skarbowy nie wdroży egzekucji, bądź też już wdrożoną egzekucję umorzy:
a) jeżeli egzekucja nie należy do urzędu skarbowego,
b) na wniosek wierzyciela,
c) jeżeli ostatecznym orzeczeniem tytuł wykonawczy został pozbawiony skutków prawnych,
d) jeżeli egzekucja ze względu na przedmiot, do którego została skierowana, lub na osobę, przeciw której została skierowana, jest niedopuszczalna,
e) jeżeli jest oczywiste, że z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych,
f) jeżeli egzekucja została zawieszona na wniosek wierzyciela na czas nieograniczony, a wierzyciel nie zażądał jej podjęcia przed upływem roku od daty wniosku lub też nie określił w tym terminie daty, do której egzekucja ma być zawieszona.

Po ukończeniu postępowania egzekucyjnego urząd skarbowy zawiadamia o wyniku wierzyciela z wyjątkiem przypadków, gdy cała poszukiwana należność została przez urząd skarbowy w postępowaniu egzekucyjnym ściągnięta i wpłacona do kasy wierzyciela.

Zobowiązanym jest osoba, przeciwko której prowadzona jest egzekucja.

Egzekucja skierowana być winna przeciwko bezpośrednio obowiązanemu do uiszczenia należności.

Egzekucja może być jednak skierowana również przeciwko innym zobowiązanym, a mianowicie przeciwko osobom, które według istniejących przepisów są obowiązane do zapłacenia tej należności lub odpowiedzialne są za jej uiszczenie.

Egzekucja wdrożona ulega zawieszeniu, jeżeli okaże się, że zobowiązany nie ma zdolności do działań prawnych i nie ma zastępcy ustawowego.

Urząd skarbowy zwraca się w tym przypadku do sądu o ustanowienie kuratora dla zobowiązanego, który nie ma zastępcy ustawowego.

Egzekucja ulega również zawieszeniu w razie śmierci zbowiązanego. Zawieszenie trwa aż do możliwości podjęcia egzekucji z udziałem następców prawnych zmarłego.

Jeżeli następcy prawni zobowiązanego nie objęli spadku, albo nie są znani, urząd skarbowy zwraca się do sądu o ustanowienie kuratora celem zastąpienia zmarłego w postępowaniu egzekucyjnym.

Egzekucja podlega również zawieszeniu:

a) na żądanie wierzyciela,

b) w czasie zawieszenia czynności urzędu skarbowego wskutek wojny lub innych przeszkód o charakterze siły wyższej.

Wreszcie urząd skarbowy może na prośbę zobowiązanego zawiesić w całości lub w części egzekucję, jeżeli wniesiono zażalenie na czynności organu egzekucyjnego lub odwołanie od decyzji (zarządzenia egzekucyjnego) urzędu skarbowego.

W razie odroczenia płatności lub rozłożenia na raty ściąganej należności, pozostają w mocy wszelkie dokonane już czynności egzekucyjne. Urząd skarbowy może jednak uchylić dokonane czynności egzekucyjne, jeżeli utrzymanie ich w mocy jest szkodliwe dla zobowiązanego.

Urząd skarbowy może na prośbę zobowiązanego po dokonaniu zajęcia zawiesić egzekucję, jeżeli zobowiązany wniósł podanie o odroczenie płatności, lub rozłożenie na raty należności, a urząd skarbowy przedstawił wierzycielowi wniesione podanie z wnioskiem przychylnym, o ile sam nie jest wierzycielem uprawnionym do załatwienia podania.

Jeżeli w toku egzekucji okaże się, że bezwzględne ściągnięcie należności spowoduje niewątpliwie ruinę gospodarczą zobowiązanego, urząd skarbowy po należytym zbadaniu położenia ekonomicznego, może z urzędu lub na prośbę zawiesić egzekucję albo ją tymczasowo ograniczyć do kwoty, której ściągnięcie nie spowoduje wspomnianego skutku, względnie częściowo lub w całości uchylić zajęcie.

Zobowiązany może domagać się umorzenia egzekucji ponadto z tego powodu, że:

a) zarządzenie egzekucyjne jest niezgodne z tytułem wykonawczym,

b) zarządzono środki egzekucyjne, które nie są przewidziane w rozporządzeniu o postępowaniu egekucyjneym władz skarbowych.

Osoba trzecia, roszcząca sobie jakiekolwiek prawo do zajętego majątku lub jego części, powinna przed wytoczeniem powództwa przeciw wierzycielowi i zobowiązanemu o zwolnienie spod egzekucji zgłosić urzędowi skarbowemu pisemne żądanie zwolnienia, przedstawiając wszystkie zarzuty, które ma zamiar podnieść w powództwie, ze wskazaniem środków dowodowych; decyzja urzędu skarbowego powinna zapaść w ciągu miesiąca.

Urząd skarbowy zawiesza w tym przypadku egzekucję do czasu wydania decyzji.

W razie niezachowania przez osobę trzecią tych przepisów, ponosi ona koszty sporu nawet wtedy, gdy się z powództwem w sądzie utrzymuje.

Zwolnione od egzekucji są osoby i mienia, które nie podlegają jurysdykcji lub właściwości władz krajowych w myśl prawa międzynarodowego, zwyczajów międzynarodowych lub zawartych konwencyj, wyjąwszy przypadki, gdy zoboiązany lub jego zwierzchnik udziela zgodę na egzekucję.

Czynności egzekucyjne w pomieszczeniach, zajmowanych przez te osoby, są dozwolone tylko za zgodą tych osób, lub ich zwierzchników, stosownie do przepisów regulujących ich stosunek służbowy.

Mienie Skarbu Państwa nie podlega egzekucji. Egzekucja przeciwko Skarbowi Państwa odbywa się w ten sposób, że urząd skarbowy przesyła wniosek o przeprowadzenie egzekucji wraz z tytułem wykonawczym władzy, powołanej do zarządzenia wypłaty, celem uiszczenia poszukiwanej należności.

Egzekucja należności pieniężnych, przypadających od związków samorządu terytorialnego, odbywa się po każdorazowym porozumieniu z władzą nadzorczą danego związku komunalengo.

Natomiast egzekucja należności, przypadających od przedsiębiorstw samorządu terytorialnego, które posiadają odrębną osobowość prawną, oraz egzekucja należności przypadających od przedsiębiorstw państwowych, posiadających odrębną osobowość prawną (za wyjątkiem P. K. P. oraz Poczty) odbywa się na zasadach ogólnych.

Prawo w interesie publicznym wyłącza spod egzekucji niektóre przedmioty należące do majątku zobowiązanego. I tak zwolnione od egzekucji są:

a) sprzęty domowe, pościel, bielizna i ubranie codzienne niezbędne dla zobowiązanego i członków jego rodziny,

b) przedmioty używane z powodu ułomności przez zobowiązanego i członków jego rodziny,

c) zapasy żywności i opału, niezbędne dla zobowiązanego, jego rodziny i jego służby na okres jednego miesiąca,

d) krowa dojna, albo dwie kozy, lub trzy owce, albo jedna świnia wraz z zapasem paszy i ściółki aż do czasu najbliższych zbiorów, o ile te zwierzęta są niezbędne dla wyżywienia zobowiązanego, jego rodziny i jego służby,

e) przedmioty i surowce niezbędne do osobistego zarobkowania zobowiązanego, pracującego ręcznie,

f) przedmioty, niezbędne do pełnienia służby lub wykonywania zawodu oraz przyzwoite ubranie zobowiązanego, pracującego umysłowo,

g) u zobowiązanego, który pobiera periodyczne wynagrodzenie z tytułu stosunku służbowego prawno-publicznego, lub z tytułu umowy o pracę — pieniądze w kwocie odpowiadającej części wynagrodzenia za czas do najbliższego terminu wypłaty,

h) u zobowiązanego, który nie otrzymuje stałego wynagrodzenia za pracę — pieniądze niezbędne dla niego i jego rodziny na utrzymanie przez jeden tydzień,

i) przedmioty, dane zobowiązanemu celem poratowania jego i jego rodziny w razie klęski z powodu nadzwyczajnych wypadków, choroby lub śmierci, oraz zasiłki i wsparcia udzielone w takich przypadkach, o ile przedmioty te lub fundusze dla tych celów są mu jeszcze potrzebne,

j) przedmioty służące zobowązanemu i jego rodzinie do wykonywania praktyk religijnych lub niezbęne do nauki,

k) ordery honorowe, obrączki ślubne, listy, papiery familijne lub inne papiery osobiste zobowiązanego oraz jego księgi rachunkowe,

l) przedmioty codziennego użytku potrzebne zobowiązanemu, które mogą być sprzedane tylko za bezcen, a dla zobowiązanego mają znaczną wartość użytkową,

m) przedmioty, które mają służyć do pochowania zmarłego członka rodziny,

n) przedmioty służbie bożej poświęcone,
o) bydło, trzoda chlewna i owce zapisane do ksiąg gospodarczych zwierząt zarodowych oraz konie zapisane do ksiąg stadnych i do ksiąg ogierów i klaczy zarodowych.

Nie ulegają również egzekucji:
a) wsparcia, wyznaczone zobowiązanemu dla poratowania jego lub jego rodziny w czasie choroby, śmierci lub innej klęski,
b) zasiłki pieniężne z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby, i zabezpieczenia na wypadek bezrobocia,
c) sumy i świadczenia w naturze, przeznaczone na pokrycie wydatków lub wyjazdów w sprawach służbowych,
d) stypendia na kształcenie się,
e) świadczenia periodyczne, mające charakter nagród honorowych,
f) należności pośmiertne z tytułu zapomogi lub zaopatrzenia jednorazowego pod jakąkolwiek bądź nazwą albo z tytułu ubezpieczenia kosztów pogrzebu,
g) odszkodowania należące się zobowiązanemu od zakładu ubezpieczeń z umów o ubezpieczenie budynków lub ich przynależności (nieruchomości z przeznaczenia) — jeżeli odszkodowania te, według wspomnianych umów lub przepisów prawnych, winny być użyte tylko na odbudowanie ubezpieczonych budynków lub na uzupełnienie ich przynależności.

Uposażenie służbowe oraz zaopatrzenie emerytalne (uposażenia emerytalne, renty inwalidzkie, pensje wdowie i sieroce) osób, będących w publiczno-prawnym stosunku służbowym, pracowników samorządowych, oraz diety posłów i senatorów, wynagrodzenie pracowników umysłowych i robotników, tudzież świadczenia powtarzające się, których celem jest zapewnienie utrzymania nałożonego z tytułu alimentów, renty za utratę zdolności do pracy, ubezpieczenia, wsparcia lub z jakiegokolwiek innego tytułu prawnego, jeżeli nie przewyższają tysiąca dwustu złotych miesięcznie, podlegają egzekucji w jednej piątej części, przy czym zawsze suma stu złotych miesięcznie wolna jest od egzekucji. Jeżeli zobowiązany otrzymuje miesięcznie powyżej tysiąca dwustu złotych, egzekucji podlega nadto połowa całej przewyżki.

Dochody te oblicza się wraz ze wszystkimi dodatkami i wartością świadczeń w naturze, lecz po potrąceniu podatków, składek emerytalnych i opłat publicznych, należnych z ustawy.

Jeżeli zobowiązany otrzymuje dochody z kilku źródeł, podstawę obliczenia stanowi suma dochodów.

Uposażenie oraz zaopatrzenie emerytalne osób wojskowych tudzież funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej podlega egzekucji według przepisów ustawy z dnia 10 kwietnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 439 z r. 1933).

Narosłe w toku egzekucji koszty egzekucyjne z reguły ciążą na zobowiązanym i podlegają przymusowemu ściągnięciu łącznie z egzekwowaną należnością.

Na koszty egzekucyjne składają się opłaty i wydatki. Opłaty pobiera się za wymienione w tabeli opłat czynności w wysokości podanej w tej tabeli, natomiast wydatki są to kwoty faktycznie wypłacone przez wierzyciela lub władzę egzekucyjną, a związane z przeprowadzeniem egzekucji. Tu należą: wynagrodzenie biegłych, koszty za ogłoszenia, za przewiezienie i przechowanie ruchomości itp.

Wspólne wydatki poniesione w związku z egzekucją u dwu lub więcej zobowiązanych rozdziela się pomiędzy wszystkich zobowiązanych, mając na uwadze szczególne okoliczności każdego poszczególnego przypadku.

Wyjątkowo wierzyciel ponosi koszty egzekucyjne w następujących przypadkach:

a) jeżeli skierował do urzędu skarbowego wniosek o przymusowe ściągnięcie należności, która przed wysłaniem wniosku została uiszczona, umorzona, odroczona lub rozłożona na raty,
b) jeżeli uiszczenie, umorzenie, odroczenie lub rozłożenie na raty nastąpiło wprawdzie po wysłaniu wniosku egzekucyjnego, jednak wierzyciel w ciągu 7 dni od zajścia tych okoliczności nie nadesłał do urzędu skarbowego odpowiedniego zawiadomienia; jeżeli przed upływem tego terminu czynność egzekucyjna została chociażby rozpoczęta wskutek nieudowodnienia przez zobowiązanego wymienionych okoliczności, powstałe koszty egzekucyjne ponosi zobowiązany,
c) jeżeli w ciągu roku po otrzymaniu odpisu protokółu, stwierdzającego bezskuteczność egzekucji administracyjnej przeciwko zobowiązanemu z powodu braku ruchomości podlegających zajęciu wznowił wniosek egzekucyjny lub zażądał ściągnięcia innych należności u tego zobowiązanego, a protokólarnie znowu stwierdzono bezskuteczność egzekucji administracyjnej z tego samego powodu.

Wierzyciel ponosi wydatki egzekucyjne:
a) jeżeli od zobowiązanego nie mogą być ściągnięte,
b) związane z przekazaniem wierzycielowi ściągniętej gotówki.

Sposób obciążania kosztami egzekucyjnymi i wysokość opłat w egzekucyjnym postępowaniu administracyjnym ilustruje poniższy wyciąg z tabeli opłat:

Należność w złotych	OPŁATY EGZEKUCYJNE W ZŁOTYCH				
	za pobranie przez organ egzekucyjny na miejscu u zobowiązanego należności lub jej części przed dokonaniem jakiejkolwiek czynności egzekucyjnej	za przybycie organu egzekucyjnego na miejsce do zobowiązanego celem dokonania zajęcia i stwierdzenia niemożności przeprowadzenia lub bezskuteczności egzekucji	za zajęcie ruchomości albo wierzytelności pieniężnych lub innych praw majątkowych	za rozpisanie licytacji lub zarządzenie sprzedaży w inny sposób	za przeprowadzenie licytacji lub sprzedaży w inny sposób
1	2	3	4	5	6
ponad — do					
— 5	0,25	0,50	0,50	0,25	0,50
5 — 20	0,50	0,50	1	0,50	1
20 — 50	1	1	1,50	0,75	1
50 — 100	1,50	1	2,50	1	1,50
100 — 150	2	1,50	3,75	1	2 25
150 — 200	2,50	2	5	1	3
200 — 250	3	2,50	6,25	1	3,75
250 — 300	3,50	3	7,50	1	4,50
300 — 350	4	3,50	8,75	1,50	5,25

Organ egzekucyjny powołany jest do wykonania zarządzonych przez urząd czynności egzekucyjnych. Do czynności tych należą: zajęcie, zwózka i sprzedaż ruchomości.

Organem egzekucyjnym jest poborca skarbowy lub inny funkcjonariusz, któremu urząd skarbowy zleci przeprowadzenie czynności egzekucyjnej.

W miastach będących siedzibą dwu lub więcej urzędów skarbowych, obejmujących okręgi miejskie, właściwość organów egzekucyjnych każdego z tych urzędów roz-

ciąga się na cały obszar miast. Poza tym właściwość organu egzekucyjnego pokrywa się z właściwością terytorialną urzędu skarbowego, przy którym poborca pełni służbę.

Organom egzekucyjnym nie służy prawo badania ważności zarządzenia egzekucyjnego.

Przed przystąpieniem do wykonania czynności egzekucyjnych powinien organ egzekucyjny okazać zobowiązanemu pisemne polecenie urzędu skarbowego wykonania egzekucji.

W dni niedzielne i ustawowo uznane za święta powszechne, jako też w porze nocnej, czynności egzekucyjne można spełniać jedynie z mocy specjalnego pisemnego zarządzenia urzędu skarbowego.

Od tego zarządzenia nie ma zażalenia.

Wierzyciel i zobowiązany mają prawo być obecni przy czynnościach egzekucyjnych.

Organ egzekucyjny może upomnieć, a po bezskutecznym upomnieniu wydalić osobę, która zachowuje się niewłaściwie lub przeszkadza jego czynnościom.

Organ egzekucyjny może wezwać pomocy organów policji w razie oporu.

Wezwaniu o udzielenie pomocy, przewidzianej w ustępie poprzednim należy bezzwłocznie zadośćuczynić.

Na żądanie wierzyciela lub zobowiązanego, a także według uznania organu egzekucyjnego, mogą być przy czynnościach egzekucyjnych obecni świadkowie, nie więcej jednak jak po jednym z każdej strony.

Organ egzekucyjny winien jednak przywołać jednego lub dwóch świadków, jeżeli zobowiązany nie jest obecny lub został przez organ egzekucyjny wydalony, a nie zachodzi obawa udaremnienia wskutek tego egzekucji.

Jeżeli cel egzekucji tego wymaga, organ egzekucyjny zarządza otworzenie drzwi i schowków zobowiązanego oraz przeszukuje jego mieszkanie i schowki. Gdyby to nie wystarczało, lub gdyby zobowiązany chciał się wydalić, organ egzekucyjny może przeszukać odzież, którą zobowiązany ma na sobie.

Organ egzekucyjny w każdym miejscu może przeszukać odzież zobowiązanego, jednak tylko na specjalne pisemne polecenie urzędu skarbowego, wydane w przypadku, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że przedmioty, które zobowiązany ma przy sobie, chce on usunąć od egzekucji. Polecenie to należy zobowiązanemu okazać przed rozpoczęciem czynności egzekucyjnej.

Przeszukanie odzieży u kobiet winna dokonać kobieta, wezwana przez organ egzekucyjny.

Organ egzekucyjny obowiązany jest odstąpić od czynności egzekucyjnej, jeżeli przed jej rozpoczęciem zobowiązany udowodni odroczenie płatności, rozłożenie na raty lub umorzenie należności.

Zająć można tylko ruchomości znajdujące się w posiadaniu zobowiązanego. Ruchomości, będące w posiadaniu osoby trzeciej, można zająć tylko wówczas, gdy ona wyraźnie zgadza się na ich zajęcie.

Nie wolno zająć więcej ruchomości ponad te, które są potrzebne dla zaspokojenia poszukiwanej należności i kosztów egzekucyjnych.

Z ruchomości, należących do gospodarstwa domowego, ulegają zajęciu przede wszystkim gotówka, następnie przedmioty zbytkowe, jak kosztowności i klejnoty oraz papiery wartościowe.

Zobowiązanemu służy prawo żądania, aby wskazane przezeń przedmioty, poza wymienionymi wyżej, nie były zajęte, jeżeli inne pozostałe wystarczają według oszacowania na zaspokojenie poszukiwanej należności.

W przedsiębiorstwach przemysłowych lub handlowych ulegają zajęciu, podobnie jak w gospodarstwie domowym, przede wszystkim gotówka, następnie przedmioty zbytkowe oraz papiery wartościowe, potem zapasy wytworów, towarów i surowców, a gdy i te nie wystarczają na zaspokojenie poszukiwanych należności, także inne ruchomości.

Zajęcie towarów oddanych przez zobowiązanego do transportu przedsiębiorstwom przewozowym (kolejowym, żeglugowym i innym) może nastąpić tylko wtedy, gdy egzekucja z innego ruchomego majątku zobowiązanego była bezskuteczna, lub gdy zebrane przez urząd skarbowy dane o majątku ruchomym zobowiązanego wskazują, że bez zastosowania tego środka egzekucja byłaby udaremniona lub znacznie utrudniona.

Zajęcie przesyłek może nastąpić podczas transportu, lecz winno być dokonane bądź przed wysłaniem ich z miejsca nadania, bądź przed wydaniem ich odbiorcy po przybyciu przesyłek do miejsca przeznaczenia, o ile towar stanowi jeszcze własność zobowiązanego.

Organ egzekucyjny dokonywa zajęcia przez wciągnięcie zajętych ruchomości do protokółu. Zajęcie jest dokonane z chwilą podpisania protokółu przez organ egzekucyjny.

Zobowiązanemu, a w razie oddania zajętej ruchomości pod dozór osoby trzeciej, także dozorcy, organ egzekucyjny doręcza odpis protokółu zajęcia.

Jeżeli ruchomości, zajęte na zaspokojenie jednej należności mają być zajęte jeszcze na zaspokojenie innej należności, organ egzekucyjny dokona nowego zajęcia przez protokólarne zaznaczenie go w protokóle pierwszego zajęcia bez wciągania poszczególnych ruchomości do protokółu.

Organ egzekucyjny dokonywa przy zajęciu opisu każdej zajętej ruchomości według znamion jej właściwych oraz oznacza jej wartość. Organ egzekucyjny może dokonać oszacowania na podstawie dowodów okazanych przez zobowiązanego, a w szczególności na podstawie faktur.

Przedmioty ze złota, platyny i srebra nie mogą być oszacowane niżej wartości kruszcu.

Jeżeli organ egzekucyjny uzna, że dla należytego oszacowania należy przywołać biegłego, albo jeżeli wierzyciel lub zobowiązany podnoszą zarzuty przeciwko oznaczonej wartości, odbywa się oszacowanie przez biegłego najpóźniej w ostatnim tygodniu przed terminem licytacji. O terminie oszacowania organ egzekucyjny lub urząd skarbowy zawiadamia wierzyciela i zobowiązanego.

Do oszacowania powołuje się jednego biegłego. Jeżeli mają być oszacowane ruchomości rozmaitego rodzaju, a nie ma biegłego, któryby mógł oszacować wszystkie ruchomości, urząd skarbowy powinien powołać biegłego do oszacowania każdej z odrębnych grup ruchomości.

Strona, żądająca oszacowania przez biegłego, winna złożyć na koszty tego oszacowania sumę odpowiednio oznaczoną przez urząd skarbowy pod rygorem odrzucenia żądania strony.

Na każdej zajętej ruchomości organ egzekucyjny umieszcza znak, ujawniający na zewnątrz jej zajęcie, a jeżeli to jest niemożliwe, ujawnia je na zewnątrz w inny sposób.

Zajęte ruchomości organ egzekucyjny oddaje pod dozór zobowiązanemu lub osobie trzeciej, u której je zajął; jednak z ważnych przyczyn może każdocześnie oddać je pod dozór innej osobie, nie wyłączając wierzyciela, choćby to było związane z koniecznością przeniesienia ruchomości.

Jeżeli organ egzekucyjny zajęte ruchomości oddał pod dozór zobowiązanemu, osobie trzeciej, u której je zajął; jednak z ważnych przyczyn może każdocześnie oddać je

Dozorca obowiązany jest przechowywać oddane mu pod dozór ruchomości z taką

starannością, by nie straciły na wartości i wydać je na wezwanie urzędu skarbowego lub organu egzekucyjnego. Dozorca nie odpowiada za uszkodzenie lub zaginięcie rzeczy przypadkowe, albo wynikłe wskutek siły wyższej. Dozorca obowiązany jest zawiadomić urząd skarbowy o zamierzonej zmianie miejsce przechowania ruchomości.

Jeżeli zajęte ruchomości pozostawiono w pomieszczeniu należącym do zobowiązanego i dozór powierzono jemu samemu lub członkowi jego rodziny, razem z nim mieszkającemu lub pracownikowi, albo domownikowi, dozorca ma prawo zwykłego używania rzeczy, byleby przez to rzecz nie straciła na wartości. To samo stosuje się do przypadku, gdy rzeczy zajęto u osoby trzeciej i pozostawiono pod jej dozorem, o ile osoba ta uprawniona jest do używania rzeczy.

Dozorcy, o ile nim nie jest zobowiązany, członek jego rodziny lub domownik, należy się wynagrodzenie za przechowanie i dozór, odpowiednio do poniesionych trudów w wysokości określonej przez urząd skarbowy.

Urząd skarbowy może z ważnych przyczyn zwolnić dozorcę lub w jego miejsce ustanowić innego. Odwołanie przeciwko takiej decyzji nie jest dopuszczalne.

Z powodu uszkodzenia lub zaginięcia zajętej ruchomości w czasie przechowania jej u dozorcy lub w czasie transportu, zobowiązanemu nie służy żadne roszczenie do wierzyciela, ani do urzędu skarbowego, o ile nie jest dozorcą.

Do przechowywania i dozorowania przez władze skarbowe zajętych ruchomości oraz ich sprzedaży służą specjalne składnice rządowe.

W miejscowościach, w których urzędy skarbowe nie posiadają takiego własnego pomieszczenia, związki samorządu terytorialnego obowiązane są dostarczyć na ten cel odpowiedniego pomieszczenia oraz przechowywać zajęte ruchomości, złożone w tym pomieszczeniu przez organa egzekucyjne.

Sprzedaż zajętych ruchomości odbywa się z reguły przez publiczną licytację.

Pieniądze zagraniczne, papiery wartościowe i inne ruchomości, mające cenę targową lub giełdową, urząd skarbowy sprzedaje z wolnej ręki po kursie dziennym.

Jeżeli sprzedaż taka nie dojdzie do skutku, urząd skarbowy zarządza dokonanie sprzedaży przez publiczną licytację.

Po pierwszej licytacji niedoszłej do skutku, urząd skarbowy może na wniosek zobowiązanego lub wierzyciela, a także z urzędu, ze względu na ważny interes każdego z nich, zarządzić, by sprzedaż zajętych ruchomości odbyła się w inny sposób niż w drodze licytacji (nie wyłączając sprzedaży z wolnej ręki, sprzedaży w przedsiębiorstwie zobowiązanego, sprzedaży komisowej itp.) oraz by tego rodzaju sprzedaż odbyła się w innym miejscu niż miejsce, w którym znajdują się ruchomości i przez inną osobę niż właściwy organ egzekucyjny. W tym celu urząd skarbowy zarządzi dostarczenie ruchomości na miejsce, w którym ma się odbyć sprzedaż. Dokonanie sprzedaży w powyższy sposób może nastąpić nawet przed pierwszą licytacją, jednakże tylko za zgodą zobowiązanego.

Termin licytacji wyznacza się tak, aby licytacja nie odbyła się wcześniej niż piętnastego dnia od daty zajęcia.

Termin licytacji może być wyznaczony na dzień wcześniejszy niż piętnasty od daty zajęcia, jeżeli ruchomości ulegają szybkiemu zepsuciu lub wskutek opóźnienia sprzedaży straciłyby znacznie na wartości, oraz jeżeli przechowanie ruchomości pociąga za sobą koszty niewspółmierne z ich wartością.

Termin licytacji przedmiotów zajętych u właścicieli, użytkowników lub dzierżawców gospodarstw rolnych urząd ma obowiązek tak wyznaczyć, aby licytacja nie odbyła się podczas siewów zwyczajnych wiosennych i jesiennych przez dwa tygodnie i podczas żniw przez cztery tygodnie.

Licytacja odbywa się w miejscu, gdzie się znajdują ruchomości.

Urząd skarbowy może jednak zarządzić na wniosek zobowiązanego lub wierzyciela a także z urzędu, aby licytacja ruchomości odbyła się w innym miejscu, jak również aby licytację przeprowadził kto inny niż właściwy organ egzekucyjny, jeżeli to rokuje korzystniejszą sprzedaż. W tym celu urząd skarbowy zarządzi dostarczenie ruchomości na miejsce, w którym ma się odbyć licytacja. Z powodu uszkodzenia lub zaginięcie ruchomości zajętych w czasie transportu, zobowiązanemu nie służy żadne roszczenie do wierzyciela i urzędu skarbowego.

Urząd skarbowy ogłasza o licytacji przez obwieszczenie, w którym wymienia:

a) miejsce i czas licytacji,
b) ruchomości, które mają być sprzedane z podaniem ich rodzaju,
c) miejsce i czas, w których można ruchomości przed licytacją oglądać,
d) nazwisko zobowiązanego, jeżeli podanie nazwiska może rokować pomyślniejszą sprzedaż.

Odpisy obwieszczenia urząd skarbowy doręcza zobowiązanemu, dozorcy i wierzycielowi, jeżeli w nadesłanym wniosku egzekucyjnym wyraźnie tego zażądał. Od obowiązku doręczenia odpisu obwieszczenia jest jednak urząd skarbowy wolny w przypadkach, w których przybicie obwieszczenia następuje w dniu licytacji.

Jeżeli wartość ruchomości, które mają być sprzedane, przewyższa sumę pięciuset złotych, urząd skarbowy obowiązany jest zarządzić jednorazowe zamieszczenie obwieszczenia w dzienniku poczytnym w danej miejscowości.

Na wniosek i koszt wierzyciela lub zobowiązanego urząd skarbowy zarządzi ogłoszenie również w inny, przez wnioskodawcę wskazany, a odpowiedni sposób.

Na trzy dni przed dniem licytacji, a gdy licytacja ma się odbyć wcześniej, niż po czternastu dniach od daty zajęcia, urząd skarbowy na jeden dzień przed wyznaczonym terminem lub w wyjątkowych przypadkach nawet w dniu licytacji, zarządza przybicie obwieszczenia na tablicy urzędu skarbowego, na drzwiach zewnętrznych domu, gdzie się odbyć ma licytacja, na tablicy ogłoszeń najbliższego zarządu miejskiego lub gminnego, a nadto, o ile to uzna za potrzebne, zarządza ogłoszenie w sposób, w danej miejscowości zwyczajem przyjęty, w takich miejscach, w których ogłoszenie może przyczynić się do rozpowszechnienia wiadomości o licytacji.

Przetarg rozpoczyna się od wywołania ceny. Ceną wywołania jest suma oszacowania.

Licytacja poczytuje się za niedoszłą do skutku, jeżeli w niej nie weźmie udziału przynajmniej dwóch licytantów, jak również, jeżeli żaden z uczestniczących nie poda ceny wyższej ponad oszacowanie.

W przetargu nie mogą uczestniczyć: zobowiązany, organ egzekucyjny prowadzący licytację, jego małżonek i dzieci oraz osoby obecne na licytacji w charakterze urzędowym. Za taką osobę nie uważa się wierzyciela, uczestniczącego w przetargu w charakterze licytanta.

Przetargu nie można rozpoczynać później niż w trzy godziny po czasie oznaczonym w obwieszczeniu o licytacji.

Na sprzedaż wystawia się kolejno poszczególne ruchomości lub poszczególne grupy obejmujące ruchomości tego samego rodzaju, z wymienieniem sumy oszacowania i sumy wywołania. Zobowiązany może żądać, aby ruchomości były wystawione na sprzedaż w kolejności przez niego wskazanej.

Przetarg odbywa się ustnie. Zaofiarowana cena przestaje wiązać uczestnika licytacji, jeżeli inny uczestnik postąpił cenę wyższą.

Przybicie zostaje udzielone osobie, która ofiarowała najwyższą cenę, Jeżeli po trzykrotnym wezwaniu do dalszych postąpień, nikt więcej nie zaofiarował.

Wierzyciel lub zobowiązany mogą wnieść sprzeciw na udzielone przybicie w razie naruszenia przepisów o publicznym charakterze licytacji, o najniższej cenie nabycia i o wyłączeniu od udziału w przetargu. Sprzeciw winien być zgłoszony do protokółu licytacji.

O sprzeciwie rozstrzyga urząd skarbowy.

Od rozstrzygnięcia tego nie ma środka odwoławczego.

Gdyby rozstrzygnięcie sprzeciwu nie nastąpiło w ciągu dwóch tygodni, nabywca może zrzec się nabycia i odebrać zapłaconą sumę.

Nie ma sprzeciwu na udzielenie przybicia ruchomości, które ulegają szybkiemu zepsuciu.

Jeżeli w pierwszym terminie licytacja nie doszła do skutku, wyznaczony zostanie nowy termin przetargu publicznego.

Nowy przetarg publiczny może być wyznaczony po podaniu o tym do publicznej wiadomości co najmniej na trzy dni przed jego terminem.

Na drugim przetargu publicznym ruchomości mogą być sprzedane nawet niżej sumy oszacowania.

Nabywca obowiązany jest cenę licytacji uiścić natychmiast po udzieleniu mu przybicia. Nabywca, który nie zapłacił natychmiast całej ceny, traci prawo wynikłe z przybicia. Organ egzekucyjny wystawia wówczas niezwłocznie ruchomość ponownie na licytację. Pierwszy nabywca nie ma prawa uczestniczenia w przetargu na tę ruchomość, poza tym obowiązany jest zapłacić jedną piątą część zaofiarowanej przez siebie ceny. Jeśli tej sumy natychmiast nie wpłaci, ściągnięta ona będzie w drodze przymusowej.

Jeżeli cena licytacyjna przewyższa sumę 5.000 zł, nabywca powinien złożyć natychmiast po udzieleniu mu przybicia, jedną piątą część tej ceny, niemniej jednak niż 5.000 zł, resztę zaś do godziny dwunastej dnia następnego. Nabywca, który w tym terminie nie zapłaci reszty ceny, traci złożoną jedną piątą część, niemniej jednakże niż 5.000 zł, licytację zaś uznaje się za niebyłą.

Piątą część ceny licytacyjnej, ściągniętej od nabywcy, używa się na zaspokojenie poszukiwanej należności, a w przypadku zupełnego jej zaspokojenia wydaje się ją zobowiązanemu.

Nabywca, który zapłacił całą cenę licytacyjną, staje się właścicielem nabytej ruchomości i winien ją natychmiast odebrać.

Nabywca nie może domagać się ani unieważnienia nabycia, ani zmniejszenia ceny nabycia z powodu wad ruchomości, z powodu wadliwego oszacowania lub z jakiejkolwiek innej przyczyny.

Obok przeprowadzania zajęć, zwózek i sprzedaży ruchomości, poborcy skarbowi wykonują jeszcze inne czynności w toku postępowania egzekucyjnego, jak pobieranie od zobowiązanych opłat na poczet egzekwowanych należności, prowadzenie dochodzeń o stanie materialnym zobowiązanych i ich zdolności płatniczej itp.

Egzekucję prowadzi się jednak nie tylko przez organy egzekucyjne. Może ona być prowadzona także środkami, do których użycie organu egzekucyjnego nie jest potrzebne.

Do takich środków należą:

1. **Egzekucja z wierzytelności pieniężnych i innych praw majątkowych.** Celem wykonania egzekucji na wierzytelności pieniężnej zobowiązanego lub innych jego prawach majątkowych urząd skarbowy zajmuje te wierzytelności lub prawa. Oczywiście w trybie egzekucji administracyjnej zająć można, o czym była już mowa, tylko wierzytelności pieniężne i prawa majątkowe niezabezpieczone na nieruchomości. Celem zajęcia wierzytelności lub prawa majątkowego urząd skarbowy wzywa dłużnika wierzytelności lub prawa, aby należnej od niego sumy lub świadczenia nie uiszczał zobowiązanemu, natomiast sumy te wpłacił urzędowi skarbowemu lub złożył do depozytu sądowego. Zarazem urząd skarbowy zawiadamia zobowiązanego o dokonaniu zajęcia, zakazując mu przyjęcia zajętej sumy lub świadczenia, jak również rozporządzania zabezpieczeniem (np. zastawem), ustanowionym dla zajętych wierzytelności lub praw. W zarządzeniu skierowanym do dłużnika zajętej wierzytelności lub prawa, urząd skarbowy wezwie zarazem adresata do złożenia w ciągu tygodnia oświadczenia:

a) czy przyznaje, że zobowiązanemu należy się od niego zajęta wierzytelność lub czy uznaje zajęte prawo,

b) czy zajętą wierzytelność uiści, czy też i z jakich powodów odmawia uiszczenia,

c) czy i w którym sądzie lub przed jaką władzą toczy się sprawa o zajętą wierzytelność lub prawo.

Zajęcie wierzytelności lub prawa jest dokonane z chwilą doręczenia wezwania dłużnikowi zajętej wierzytelności, lub prawa, jednakże skutki zajęcia powstają już z chwilą doręczenia zarządzenia urzędu jednej z osób biorących udział w akcje prawnym dotyczącym zajętych wierzytelności lub praw. Dłużnik zajętej wierzytelności lub prawa, który na wezwanie urzędu nie złoży należytego oświadczenia, odpowiada według zasad prawa cywilnego za wyrządzoną przez to wierzycielowi szkodę. Zająć można tylko wierzytelności i prawa istniejące w chwili zajęcia, jednakże można zająć sumy wypłacane periodycznie zobowiązanemu i wówczas zajęcie obejmuje także wypłaty przyszłe, o ile to jest potrzebne do zaspokojenia poszukiwanej należności. Jeżeli dokonano zajęcia płac bądź innych należności przypadających na rzecz zobowiązanego ze stosunku służbowego, wówczas zajęcie to obowiązuje także osobę, na którą przeszły obowiązki poprzedniego służbodawcy, o ile osoba ta wiedziała o zajęciu.

Jeżeli dokumenty, stanowiące dowód zajętych wierzytelności lub praw, znajdują się w posiadaniu zobowiązanego, urząd skarbowy niezależnie od zajęcia dokonanego w trybie wyżej opisanym zarządzi odebranie przez organ egzekucyjny od zobowiązanego tych dokumentów i przechowa je w depozycie kasy urzędu skarbowego. Jeżeli natomiast mają być zajęte wierzytelności lub prawa związane z posiadaniem dokumentu (np. weksle, czeki, warranty) wówczas zajęcie tych wierzytelności lub praw następuje przez odebranie od posiadacza dokumentów i opisanie tej czynności w protokóle.

Realizacja zajęcia wierzytelności i praw następuje w drodze wykonania przez urząd skarbowy praw zobowiązanego, przysługujących mu w stosunku do zajętych wierzytelności i praw, przy czym zobowiązany winien udzielić urzędowi skarbowemu wszelkich wyjaśnień, potrzebnych do dochodzenia praw przeciwko dłużnikowi zajętej wierzytelności lub prawa. Urząd skarbowy może zgłosić do sądu wniosek o ustanowienie kuratora dla wykonania praw wierzyciela zajętych wierzytelności lub prawa, zwłaszcza gdy natrafia na trudności przy realizowaniu zajęcia. Jeżeli zajęte wierzytelności lub prawa majątkowe nie doprowadzają do zaspokojenia poszukiwanej należności, urząd skarbowy może zarządzić sprzedaż wierzytelności bądź prawa, chyba że sprzedaż taka wyrządziłaby znaczną szkodę zobowiązanemu. Sprzedaż prawa następuje w trybie przewidzianym dla sprzedaży ruchomości.

2. **Egzekucja w trybie sądowym.**

Świadczenia pieniężne, które na podstawie obowiązujących przepisów ściągane są w trybie administracyjnym przez urzędy skarbowe, mogą być ściągane również w trybie egzekucji sądowej. Warunki zastosowania przez władze sądowe przepisów postępowania cywilnego do egzekucji należności administracyjnych określa rozporządzenie

Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 1930 r. W myśl tego rozporządzenia w drodze egzekucji sądowej mogą być ściągane: 1) należności pieniężne z tytułu publiczno-prawnego, nakładane w zakresie swych uprawnień przez władze państwowe i komunalne oraz inne instytucje prawa publicznego, jeżeli należność przekracza 10.000 złotych — a bez względu na wysokość należności, jeżeli egzekucja ma być skierowana do majątku nieruchomego, do wierzytelności lub praw zabezpieczonych na nieruchomościach, albo jeżeli mają być zastosowane przepisy o wyjawieniu majątku pod przysięgą; 2) bez względu na wysokość — należności innych instytucji, którym szczególne przepisy przyznają prawo egzekucji w trybie administracyjnym.

Do poczynienia kroków celem przymusowego ściągania w drodze sądowej świadczeń, o których mowa, powołane są wyłącznie urzędy skarbowe. Wierzyciel, który chce poszukiwać swej należności na drodze egzekucji sądowej, winien zgłosić odpowiedni wniosek do urzędu skarbowego i urząd skarbowy podejmie stosowne kroki celem wdrożenia i wykonania egzekucji w trybie sądowym. Wszelkie pozwy, wnioski i żądania wobec sądu i organów egzekucyjnych sądowych zgłasza w toku postępowania egzekucyjnego sądowego urząd skarbowy, nie zaś wierzyciel egzekwowanej należności.

Podstawą wdrożenia egzekucji sądowej jest sądowy tytuł wykonawczy, to jest tytuł egzekucyjny, zaopatrzony przez sąd w klauzulę wykonalności. Administracyjne tytuły wykonawcze są tytułami egzekucyjnymi do egzekucji sądowej, przeto celem wdrożenia egzekucji sądowej urząd skarbowy zwraca się do sądu o nadanie tytułom wykonawczym administracyjnym sądowej klauzuli wykonalności. Klauzulę wykonalności administracyjnym tytułom wykonawczym nadaje sąd grodzki właściwości ogólnej dłużnika, tj. sąd grodzki, w którego okręgu dłużnik zamieszkuje lub przebywa z zamiarem stałego pobytu, lub ma miejsce pobytu w Polsce, a gdy to miejsce nie jest znane, nadaje klauzulę wykonalności sąd grodzki, w którego okręgu dłużnik ostatnio zamieszkiwał. Po uzyskaniu sądowej klauzuli wykonalności dla tytułu wykonawczego administracyjnego, urząd skarbowy zwraca się do właściwego komornika o wszczęcie egzekucji przeciwko zobowiązanemu. We wniosku należy wskazać świadczenie, które ma być spełnione przez zobowiązanego i sposób egzekucji, przy czym w jednym wniosku można wskazać kilka sposobów egzekucji przeciwko temu samemu dłużnikowi.

Do wniosku o wszczęcie egzekucji należy dołączyć tytuł wykonawczy.

Komornik przy pierwszej czynności egzekucyjnej doręcza dłużnikowi zawiadomienie o wszczęciu egzekucji z podaniem treści tytułu wykonawczego i wymienieniem sposobu egzekucji. Na żądanie dłużnika komornik powinien okazać mu tytuł wykonawczy w oryginale. Każdą czynność egzekucyjną komornik stwierdza protokółem, który zawierać winien: 1) oznaczenie miejsca i czasu czynności, 2) imiona i nazwiska stron i innych osób przywołanych, 3) sprawozdanie z przebiegu czynności, 4) wnioski i oświadczenia obecnych, 5) wzmiankę o odczytaniu protokółu, 6) podpisy obecnych lub wzmiankę o przyczynie braku podpisu, 7) podpis komornika. Wierzyciel i dłużnik mogą być obecni przy czynnościach egzekucyjnych. Na żądanie wierzyciela lub dłużnika albo według uznania komornika, mogą być przy tych czynnościach obecni świadkowie w liczbie nie więcej niż po dwóch z każdej strony. Jeżeli potrzeba zasięgnąć opinii biegłego, komornik wzywa jednego lub kilku biegłych. Jeżeli cel egzekucji tego wymaga komornik zarządzi otworzenie pomieszczeń i schowków dłużnika oraz przeszuka jego rzeczy, mieszkanie i schowki. Gdyby to nie wystarczało, komornik może przeszukać odzież, którą dłużnik ma na sobie.

Po ukończeniu postępowania egzekucyjnego na tytule wykonawczym należy zaznaczyć wynik egzekucji i tytuł zatrzymać w aktach. Jeżeli jednak świadczenia, objęte tytułem, nie zostały zaspokojone całkowicie, tytuł zwraca się wierzycielowi. Przepisy

K.P.C. dotyczące zawieszenia i umorzenia postępowania egzekucyjnego, ograniczenia egzekucji z uwagi na osobę zobowiązanego, bądź niektóre jego przedmioty majątkowe, regulują te kwestie w sposób zbliżony do przepisów postępowania egzekucyjnego władz skarbowych.

Każdą czynność egzekucyjną komornik podejmuje na odrębny wniosek wierzyciela.

Egzekucja z ruchomości w trybie sądowym następuje przez zajęcie i sprzedaż ruchomości. K.P.C. zna również egzekucję z ułamkowej części rzeczy ruchomej będącej wspólną własnością kilku osób. W wypadku takim ulega sprzedaży tylko udział dłużnika we wspólnej ruchomości, chyba że inni współwłaściciele żądają łącznie, aby była sprzedana cała rzecz. Sprzedaż ruchomości w toku egzekucji sądowej następuje zasadniczo przez licytację publiczną. Z wolnej ręki mogą być sprzedane papiery na okaziciela, pieniądze zagraniczne i inne ruchomości, mające cenę targową lub giełdową. Ceną wywołania przy przetargu sądowym w pierwszym terminie licytacji jest połowa sumy oszacowania ruchomości. Jest to zarazem najniższa cena, za jaką można zbyć ruchomości w pierwszym terminie licytacji, jednak rzeczy ze złota, platyny i srebra wywołuje się w sumie oszacowania i nie mogą one być zbyte za cenę niższą od wartości kruszcu. Jeżeli licytacja w pierwszym terminie nie doszła do skutku, wierzyciel może w ciągu dwóch tygodni żądać wyznaczenia drugiej licytacji lub przejąć na własność niesprzedane ruchomości lub niektóre z nich w cenie nie niższej od trzech czwartych części sumy oszacowania. Na drugiej licytacji cena wywołania wynosi dwie piąte części sumy oszacowania. Jeżeli na drugiej licytacji nikt nie zaofiarował nawet ceny wywołania, wierzycielowi służy prawo przejęcia ruchomości na własność w cenie, wynoszącej połowę sumy oszacowania.

Obok sprzedaży ruchomości w drodze licytacji K.P.C. zna również instytucję sprzedaży ruchomości z wolnej ręki. Może to mieć miejsce w każdym stadium postępowania egzekucyjnego, — nie wcześniej jednak niż po upływie dwóch tygodni od zajęcia — na wniosek jednej ze stron i po wysłuchaniu drugiej strony, przy czym cena sprzedaży ruchomości z wolnej ręki musi być co najmniej o jedną czwartą wyższa od sumy oszacowania.

Egzekucję wierzytelności pieniężnych i innych praw majątkowych prowadzi komornik na wniosek wierzyciela. Zasady postępowania sądowego w tym przypadku są analogiczne do egzekucji administracyjnej z wierzytelności pieniężnych i praw majątkowych, niezabezpieczonych na nieruchomości z tym odchyleniem — że wykonanie wszelkich praw dłużnika celem poszukiwania zajętej sumy lub świadczenia z mocy dokonanego zajęcia należy do wierzyciela egzekwującego. W tym celu na żądanie wierzyciela komornik wydaje mu odpowiednie zaświadczenie. Zajęcie wierzytelności lub innych praw majątkowych zabezpieczonych wpisem hipotecznym dokonywa się na wniosek wierzyciela przez odpowiedni wpis do księgi hipotecznej. Zajęte prawo majątkowe na wniosek wierzyciela może być po wysłuchaniu dłużnika oddane przez sąd w zarząd przymusowy lub sprzedane, natomiast K. P. C. nie zna instytucji sprzedaży egzekucyjnej zajętej wierzytelności pieniężnej.

Egzekucja z nieruchomości w trybie sądowym następuje przez zajęcie i sprzedaż nieruchomości. Dopuszczalna jest również egzekucja z ułamkowej części nieruchomości hipotekowanej, o ile dana część nieruchomości nie jest obciążona łącznie z innymi częściami nieruchomości wskutek wniosku wierzyciela o wszczęcie egzekucji z nieruchomości komornik wzywa dłużnika, aby zapłacił dług w ciągu dwóch tygodni pod rygorem przystąpienia do opisu i oszacowania nieruchomości. Nieruchomość w stosunku do dłużnika zajęta jest z chwilą doręczenia mu wezwania przez komornika.

W stosunku do osób trzecich nieruchomość jest zajęta z chwilą dokonania wpisu

w księdze hipotecznej albo wciągnięcia wzmianki do wykazu zajętych nieruchomości niehipotekowanych. Jednakże w stosunku do każdego, kto wiedział o wszczęciu egzekucji, skutki zajęcia powstają z chwilą, gdy o wszczęciu egzekucji powziął wiadomość, chociażby wezwanie nie było jeszcze wysłane dłużnikowi, albo wpis w księdze hipotecznej lub wzmianka w wykazie zajętych nieruchomości nie były jeszcze dokonane.

Wierzyciel, który skierował egzekucję do nieruchomości po jej zajęciu przez innego wierzyciela, przyłącza się do postępowania wszczętego już wcześniej i nie może żądać powtórzenia czynności już dokonanych; poza tym ma takie same prawa co i pierwszy wierzyciel. Do opisu i oszacowania nieruchomości komornik przystępuje na wniosek wierzyciela dopiero po upływie miesiąca od daty doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty długu. Przy wniosku o dokonanie opisu i oszacowania wierzyciel dołącza wyciąg z wykazu hipotecznego nieruchomości, a gdy nieruchomość jest niehipotekowana — zaświadczenie władzy administracyjnej państwowej lub samorządowej, że dłużnik jest właścicielem lub posiadaczem nieruchomości; przy nieruchomościach wciągniętych do katastru — nadto wyciąg z katastru. Poza tym we wniosku należy wskazać miejsce zamieszkania osób, które winny być zawiadomione o terminie opisu i oszacowania. Wierzyciel we wniosku może podać szacunek nieruchomości, szacunek ten będzie przyjęty za podstawę licytacji o ile nie sprzeciwią się temu dłużnik i uczestnicy. W tym ostatnim wypadku, oraz gdy wierzyciel nie poda szacunku nieruchomości, oszacowanie nastąpi przy pomocy biegłych. Licytacja nieruchomości może się odbyć najwcześniej po upływie dwóch miesięcy od dokonania opisu i oszacowania nieruchomości. Najniższa suma, za którą nieruchomość może być nabyta na pierwszej licytacji, wynosi trzy czwarte części sumy oszacowania, jest to suma wywołania przy pierwszej licytacji. Jeżeli nieruchomość na pierwszej licytacji nie zostanie sprzedana, komornik na wniosek wierzyciela wyznacza drugą licytację, na której cenę wywołania stanowią dwie trzecie części sumy oszacowania. Cena ta jest najniższą, za którą można nabyć nieruchomość. Jeżeli również druga licytacja nieruchomości nie dojdzie do skutku, wówczas wierzyciel egzekwujący jak również każdy wierzyciel hipoteczny ma prawo objąć nieruchomość na własność w cenie nie niższej od trzech czwartych części sumy oszacowania. Jeżeli po drugiej niedoszłej do skutku licytacji żaden z wierzycieli nie objął nieruchomości na własność, postępowanie egzekucyjne umarza się i nowa egzekucja z tej nieruchomości może być wszczęta dopiero po upływie roku.

Po zamknięciu przetargu sąd w osobie sędziego, pod którego nadzorem odbywa się licytacja nieruchomości, wydaje postanowienie co do przybicia na rzecz licytanta, który zaofiarował najwyższą cenę. Jednakże w ciągu tygodnia od dnia przybicia każdy, kto ma prawo do uczestniczenia w przetargu, może na piśmie złożonym sądowi, zaofiarować za nieruchomość cenę co najmniej o jedną czwartą część wyższą od ceny, w której przybicie nastąpiło. Jest to tak zwana nadlicytacja. W nadlicytacji uczestniczą tylko nabywca licytacyjny i nadlicytant, przy czym ostateczne przybicie udzielone będzie temu z nich, kto na wyznaczonym przez sąd terminie zaofiaruje cenę wyższą.

3. Egzekucja z pożytków i dochodów z nieruchomości przez zarząd przymusowy. Zarząd przymusowy nad nieruchomością ustanawia sąd na wniosek wierzyciela w wypadkach, gdy nieruchomość nie może być poddana egzekucji przez sprzedaż, wskutek istniejących ograniczeń prawa własności, lub gdy czysty dochód dwuletni z nieruchomości wystarczy na zaspokojenie wierzytelności egzekwowanej. Wskutek wniosku wierzyciela o ustanowienie zarządu przymusowego nad nieruchomością, sąd wzywa dłużnika, aby wpłacił dług w ciągu dwóch tygodni pod rygorem ustanowienia zarządcy i jednocześnie sąd przesyła władzy hipotecznej żądanie dokonania wpisu o ustanowieniu

zarządu we właściwej księdze hipotecznej. Żądanie to zgłosić może również wierzyciel. Nieruchomość w stosunku do dłużnika jest zajęta z chwilą doręczenia mu wezwania przez sąd, w stosunku do osób trzecich nieruchomość jest zajęta z chwilą dokonania wpisu w księdze hipotecznej. Przez zajęcie zostaje dłużnikowi odjęty zarząd i użytkowanie zajętej nieruchomości. Sąd ustanawia zarządcą osobę, która zgadza się na przyjęcie zarządu i ma odpowiednie przygotowanie zawodowe do należytego sprawowania zarządu. Zarządcą może być ustanowiony sam dłużnik, który wykonuje wówczas zarząd pod nadzorem, ustanowionym przez sąd. Zarządca składa sądowi w wyznaczonych terminach sprawozdania ze swoich czynności, jak również sprawozdania rachunkowe z końcem roku, a nadto po ukończeniu zarządu. Z dochodów nieruchomości zarządca bezpośrednio pokrywa konieczne wydatki, połączone z zarządem, w kolejności prawem przewidzianej, nadwyżki zaś dochodów, pozostałe po pokryciu wydatków, zarządca zużywa na zaspokojenie wierzyciela egzekwującego, a jeśli jest kilku wierzycieli egzekwujących, zaś nadwyżka nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich, zarządca składa nadwyżkę do depozytu sądowego celem podziału.

Po ukończeniu postępowania egzekucyjnego, o ile uzyskana z egzekucji suma nie wystarcza na zaspokojenie wszystkich wierzycieli egzekwujących, następuje podział tej sumy wg. planu sporządzonego przez sąd bądź komornika.

W podziale sumy uzyskanej przez egzekucję z ruchomości oraz z niehipotekowanych wierzytelności i innych praw majątkowych uczestniczą:

1) wierzyciele egzekwujący, 2) wierzyciele składający tytuł wykonawczy z dowodem doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty, 3) wierzyciel, który uzyskał zabezpieczenie swych pretensji oraz 4) zastawnik. Kolejność zaspokojenia różnych wierzytelności określa art. 796 K. P. C.

W podziale sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości uczestniczą: 1) wierzyciele egzekwujący, 2) wierzyciele, którzy złożyli tytuły wykonawcze z dowodem doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty, 3) wierzyciele, którzy uzyskali zabezpieczenie powództwa, 4) osoby, mające prawa zabezpieczone hipotecznie oraz 5) pracownicy co do należności za pracę w sprzedanej nieruchomości lub przedsiębiorstwie dłużnika, położonym w tej nieruchomości. Kolejność zaspokojenia wierzytelności z sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości, określa art. 800 K. P. C. W podziale nadwyżek uzyskanych przez zarząd przymusowy uczestniczą wierzyciele, na rzecz których prowadzi się zarząd przymusowy, wierzyciele hipoteczni co do odsetek i innych powtarzających się świadczeń pieniężnych, o ile nie zostali zaspokojeni bezpośrednio przez zarządcę, oraz wierzyciele składający tytuł wykonawczy z dowodem doręczenia dłużnikowi wezwania do zapłaty.

Podział sumy nadwyżek następuje w kolejności podanej w art. 811 K. P. C.

4. Wyjawienie majątku.

Przepisy ustaw o sądowym postępowaniu egzekucyjnym, dopuszczające sądową przysięgę wyjawienia majątku, mają zastosowanie, gdy administracyjna egzekucja z ruchomości nie doprowadziła do zupełnego zaspokojenia poszukiwanej należności, albo gdy już z protokółu zajęcia wynika, że z ruchomości należność ta nie będzie w całości zaspokojona, albo jeżeli osoby trzecie zgłosiły prawa uzasadniające zwolnienie zajętych ruchomości od egzekucji, a w posiadaniu zobowiązanego nie ma innych ruchomości wystarczających na zaspokojenie należności. Egzekucja przez wyjawienie majątku może być prowadzona tylko w trybie sądowym. Wnioski wobec sądu i jego organów co do przeprowadzenia tej egzekucji składa urząd skarbowy. Na wniosek wierzyciela (urzędu skarbowego) w przedmiocie wdrożenia egzekucji przez wyjawienie majątku sąd nakazuje dłużnikowi złożenie wykazu swego majątku oraz przysięgi, że ze swego mająt-

ku świadomie niczego nie zataił i że wykaz jest prawdziwy i zupełny. Wniosek o nakazanie dłużnikowi złożenia wykazu i przysięgi sąd rozpoznaje na posiedzeniu niejawnym po wezwaniu i wysłuchaniu stron, jeżeli się stawią, a przysięgę odbiera po uprawomocnieniu się postanowienia. Jeżeli dłużnik bez usprawiedliwiającej go przyczyny nie stawi się do złożenia wykazu i przysięgi, albo stawiwszy się, wykazu nie złoży, bądź odmówi odpowiedzi na zadawane mu przez sąd i wierzyciela pytania, zmierzające do wykrycia przedmiotów i praw, do których mogłaby być skierowana egzekucja, lub wreszcie odmówi złożenia przysięgi, sąd na wniosek wierzyciela zastosuje do dłużnika przymus osobisty (areszt) oraz zagrozi mu dalszym przymusem na wypadek, gdyby w ciągu tygodnia po zwolnieniu nie dopełnił włożonego nań obowiązku. Przymus osobisty na podstawie każdego poszczególnego postanowienia sądu nie może trwać dłużej niż dwa tygodnie, ogólny zaś czas trwania przymusu nie może przewyższać sześciu miesięcy. W czasie trwania przymusu osobistego dłużnik może domagać się stawienia go przed sądem celem złożenia wykazu i przysięgi; sąd niezwłocznie przyjmie wykaz i przysięgę, po czym zwolni dłużnika. Dłużnik, który złożył przysięgę lub odbył przymus osobisty w ciągu sześciu miesięcy, obowiązany jest do złożenia nowej przysięgi na żądanie tego samego lub innego wierzyciela tylko wtedy, gdy wierzyciel uprawdopodobni, że dłużnik nabył później majątek, do którego może być skierowana egzekucja, albo gdy od czasu złożenia przysięgi lub odbycia przymusu osobistego upłynął okres lat pięciu.

5. Zabezpieczenie.

Postępowanie egzekucyjne władz skarbowych zna instytucję zabezpieczenia należności przed terminem jej płatności. Zabezpieczenie takie następuje na podstawie tytułu wykonawczego na wniosek wierzyciela i dopuszczalne jest w tych wyjątkowych przypadkach, gdy istnieje niebezpieczeństwo co do otrzymania zaspokojenia w razie zwłoki. Wniosek wierzyciela o zabezpieczenie niepłatnej jeszcze należności powinien zawierać przyczyny, dla których wierzyciel żąda zabezpieczenia, wskazanie majątku, na którym należność ma być zabezpieczona i uprawdopodobnienie niebezpieczeństwa w zwłoce. We wniosku może być podana wysokość kaucji, przez której złożenie zobowiązany może się uwolnić od wykonania zabezpieczenia oraz wysokość kaucji, którą wierzyciel zaofiaruje celem zwolnienia się od obowiązku uprawdopodobnienia niebezpieczeństwa w zwłoce. Obowiązek oraz termin złożenia kaucji tudzież jej wysokość określa ostatecznie urząd skarbowy według swobodnej oceny. Kaucję składa się do depozytu kasy urzędu skarbowego w pieniądzach lub papierach wartościowych, w których obowiązujące przepisy zezwalają umieszczać fundusze osób małoletnich, lub wreszcie kaucję można złożyć przez zabezpieczenie hipoteczne na miejscu, uznanym przez urząd skarbowy za wystarczające.

Celem dokonania zabezpieczenia urząd skarbowy może:

1) zarządzić zajęcie i przechowanie ruchomości zobowiązanego,

2) wydać zobowiązanemu zakaz pozbycia i obciążania swoich rzeczy ruchomych, jak również rozporządzania swymi wierzytelnościami pieniężnymi i innymi prawami majątkowymi, niezabezpieczonymi na nieruchomościach.

Urząd Skarbowy w zarządzeniu zabezpieczenia oznacza należność, która ma być zabezpieczona, jej wysokość, majątek poddany zabezpieczeniu, sposób i zakres zabezpieczenia, kaucję, którą obowiązany może złożyć w celu zapobieżenia wykonania lub uchylenia zabezpieczenia i ewentualnie kaucję, którą wierzyciel ma złożyć przed wykonaniem zarządzenia.

Zabezpieczenie należności przeciwko Skarbowi Państwa nie jest dopuszczalne,

a przeciwko samorządowi terytorialnemu może nastąpić tylko za zezwoleniem właściwej władzy nadzorczej.

Zabezpieczeniu nie podlegają rzeczy i prawa, z których egzekucja nie jest dopuszczalna oraz rzeczy ulegające szybkiemu zepsuciu. Zajętą w trybie zabezpieczenia gotówkę zobowiązanego oraz jego papiery wartościowe składa się do depozytu kasy urzędu skarbowego.

Sprzedaż rzeczy zajętych tytułem zabezpieczenia nie jest dopuszczalna, jak tylko na żądanie samego zobowiązanego.

Dłużnik wierzytelności, którą zobowiązany w myśl otrzymanego zakazu nie może rozporządzać, obowiązany jest na żądanie urzędu skarbowego po nadejściu płatności, złożyć sumę dłużną do depozytu kasy urzędu skarbowego.

O ile posiadany przez zobowiązanego majątek ruchomy nie daje dostatecznego zabezpieczenia, a zobowiązany posiada majątek nieruchomy, wierzytelności pieniężne lub inne prawa majątkowe, obciążające majątek nieruchomy osób trzecich, wówczas urząd skarbowy może wystąpić do sądu o zabezpieczenie należności na wspomnianych wyżej przedmiotach, co następuje przez ostrzeżenie hipoteczne (prenotację) lub przez zakaz zbywania lub obciążania nieruchomości niehipotekowanych.

Za czynności zabezpieczenia nie pobiera się kosztów egzekucyjnych w postępowaniu egzekucyjnym administracyjnym, z wyjątkiem wydatków poniesionych.

6. Inne ważniejsze czynności, zmierzające do przymusowego zaspokojenia należności.

a) Przejmowanie na własność Państwa gruntów za niektóre należności pieniężne. W myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r., zmienionego ustawą z dnia 14 lipca 1936 r. (jednolity tekst Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 544 z r. 1936), z nieruchomości obciązonych zaległymi należnościami z tytułu podatków i danin publicznych tak państwowych jak i samorządowych, lub z tytułu udzielonych przez Państwo pożyczek, mogą być przejmowane na własność Państwa grunty za ciążące na tych nieruchomościach podatki, daniny publiczne i pożyczki udzielone przez Państwo. Przejęcie gruntów może być zastosowane do nieruchomości ziemskich o obszarze ponad 50, 75 względnie 100 ha (gospodarstwa grupy B i C w rozumieniu art. 3 ust. (1) punkty 2) i 3) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych (Dz. U. R. P. Nr 5, poz. 59 z r. 1936), oraz do gruntów niezabudowanych, położonych w granicach administracyjnych lub w sferze interesów mieszkaniowych miast — bez względu na obszar tych gruntów. O ile chodzi o należności podatkowe Skarbu Państwa, grunty mogą być przejmowane bez ograniczenia za należności, które posiadają przywilej zaspokojenia z danej nieruchomości z pierwszeństwem przed innymi obciążeniami, ujawnionymi w księgach hipotecznych, lub które zapisane są w tych księgach na pierwszym i bezpośrednio na dalszych miejscach; za pozostałe należności podatkowe grunty mogą być przejmowane tylko o tyle, o ile należności te były płatne już przed dniem 1 stycznia 1936 r., przy czym taka suma należności lub jej część może być pokryta przez przejęcie gruntów, która — bez względu na stopień hipoteczny należności — mieści się wraz ze wszystkimi poprzedzającymi obciążeniami w granicach 2/3 wartości nieruchomości. Ograniczenie powyższe nie stosuje się do gruntów, nie posiadających uregulowanej hipoteki.

Decyzje w sprawie wszczęcia postępowania o przejęcie na własność Państwa gruntów, jak również decyzje o przejęciu gruntów na własność Państwa wydaje właściwy wg. miejsca położenia nieruchomości wojewoda. Decyzje te są ostateczne. Decyzje o wszczęciu postępowania o przejęcie gruntów wojewoda wydaje na wniosek dyrektora

izby skarbowej, instytucji lub innych osób, których należności mogą być pokryte drogą omawianego postępowania.

Szacunek całej nieruchomości, jak również szacunek gruntów przejmowanych z tej nieruchomości ustala specjalna komisja. Decyzja wojewody o przejęciu gruntów na własność Państwa jest tytułem do objęcia przejętych gruntów w posiadanie Państwa, oraz do wydzielenia gruntów przejętych i przepisania prawa własności na rzecz Państwa.

Koszty postępowania, dotyczące przejęcia gruntów, obciążają właściciela nieruchomości.

Wojewoda umarza postępowanie przejęcia gruntów w przypadku uiszczenia przez dłużnika należności zaległych oraz już powstałych kosztów postępowania. Umorzenie jednak postępowania, dotyczącego należności Skarbu Państwa, następuje tylko po porozumieniu się z dyrektorem izby skarbowej.

Udział władz skarbowych w postępowaniu o przejęcie gruntów na własność Państwa sprowadza się do opracowania wniosku do wojewody o wszczęcie tego postępowania celem zaspokojenia należności Skarbu Państwa, względnie o przyłączenie się do już wszczętego, na wniosek innych władz bądź instytucji, postępowania. Urząd skarbowy, celem zaspokojenia swoich należności podatkowych w trybie przejęcia gruntów zobowiązanego na własność Państwa, składa odpowiedni wniosek izbie skarbowej, w następstwie dyrektor izby skarbowej kieruje od siebie odpowiedni wniosek do wojewody.

Przejęte grunty obejmuje w posiadanie urząd wojewódzki i zatrzymuje w przejściowej administracji do czasu dalszego zadysponowania tych gruntów. Grunty przejęte, o ile okażą się zbędne dla potrzeb państwowych, będą rozdysponowane w następujący sposób:

1) grunty położone poza granicami i poza sferą interesów mieszkaniowych miast i nadające się do użytkowania rolniczego przeznaczone zostają na parcelację;

2) obszary leśne nadające się, według opinii właściwej dyrekcji lasów państwowych, do gospodarowania przez organa państwowe, przekazane zostają tej dyrekcji niezwłocznie po objęciu w posiadanie;

3) grunty niezabudowane, położone w granicach administracyjnych lub w sferze interesów miszkaniowych miast, przekazane zostają na cele rozbudowy miastom i innym związkom komunalnym.

Grunty, które nie zostaną rozdysponowane w sposób powyższy, są przeznaczane na sprzedaż lub zamianę. Wpływy ze zbycia przejętych na własność Państwa gruntów oraz wpływy za użytkowanie tych gruntów do czasu ich zbycia, po pokryciu kosztów związanych ze zbyciem gruntów, przelewane są corocznie na pokrycie należności, proporcjonalnie do wysokości tych należności.

b) Udział urzędów skarbowych w postępowaniu hipotecznym i upadłościowym.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 151) o zmianie ustroju Prokuratorii Generalnej, upoważniło władze skarbowe do zastępstwa interesów Skarbu Państwa przed sądami w postępowaniu egzekucyjnym, hipotecznym i upadłościowym. W związku z powyższym urzędy skarbowe występują przed sądami w postępowaniu hipotecznym i upadłościowym, reprezentując Skarb Państwa odnośnie sum podatkowych przypisanych w księgach bierczych tych urzędów.

Najczęstszą w praktyce formą hipoteki, wyjednywaną przez urzędy skarbowe, jest hipoteka prawna, jednakże w wypadku konieczności zapisania na nieruchomości zobowiązanego hipoteki sądowej lub umownej Skarb Państwa zastępowany jest rów-

nież przez urząd skarbowy. Wszelkie czynności związane z wyjednaniem hipotek zabezpieczających zaległości podatkowe, jak również skreślanie tych hipotek, o ile zabezpieczone należności zostały w całości uregulowane — wykonują urzędy skarbowe. Natomiast sprawy zwolnienia części nieruchomości, albo jednej lub kilku spośród większej ilości nieruchomości spod obciążenia hipotecznego, lub ustąpienie pierwszeństwa hipotecznego dla pożyczek zaciąganych przez płatników urzędy skarbowe tylko opiniują, decyzje zaś w tych sprawach należą do izb skarbowych z reguły przy współudziale Prokuratorii Generalnej. Powyższy tok załatwiania spraw hipotecznych uregulowany został okólnikami Ministerstwa Skarbu. Prośby płatników o zwolnienie części nieruchomości, albo jednej lub kilku spośród większej ilości nieruchomości spod obciążenia hipotecznego, lub o ustąpienie pierwszeństwa hipotecznego dla nowych pożyczek, zaciąganych przez zobowiązanych, uwzględniane są przez władze skarbowe, o ile przy sposobności tych czynności stosowna część zaległości podatkowych zostaje uregulowana oraz o ile zaległości podatkowe, zabezpieczone hipotecznie wraz z poprzedzającymi je obciążeniami, oraz ewentualnie zaciągnąć się mającą pożyczką, mieszczą się w połowie wartości odnośnej nieruchomości. Od powyższych zasad władze skarbowe odstępują tylko w wypadkach wyjątkowych, zasługujących na szczególne uwzględnienie, zwłaszcza zaś wtedy, gdy zaciągane przez płatników pożyczki mają służyć wyłącznie na pokrycie rat pierwotnie zaciągniętych pożyczek u tego samego wierzyciela, korzystających z pierwszeństwa hipotecznego przed zaległościami podatkowymi.

W postępowaniu upadłościowym urzędy skarbowe załatwiają we własnym zakresie wszelkie czynności, związane ze zgłaszaniem zaległości podatkowych do masy upadłości oraz dopilnowaniem przyjęcia zgłoszonych pretensji Skarbu Państwa do pasywów masy i zaliczeniem ich do właściwych kategorii w myśl postanowień art. 203 Prawa Upadłościowego (Dz. U. R. P. Nr 93, poz. 834 z r. 1934).

W toku postępowania upadłościowego urząd skarbowy reprezentuje Skarb Państwa jako wierzyciela, dokonuje badania listy wierzytelności, deleguje swego przedstawiciela na zgromadzenie wierzycieli, może upoważnić swego przedstawiciela do głosowania w sprawie zawarcia układu z upadłym i t. d. Układ zawarty przez upadłego z wierzycielami obowiązuje również Skarb Państwa, jako wierzyciela z tytułu należności podatkowych, zatem o ile układ przewiduje redukcję zobowiązań upadłego, redukcji tej ulegają również jego zaległości podatkowe, z wyjątkiem zaległości korzystających z przywileju, t. j. zaległości zaliczonych do kategorii 1 i 4 art. 203 Prawa Upadłościowego. Jednakże nawet mimo zasadniczej redukcji na skutek zawarcia układu, mogą być egzekwowane w drodze egzekucji do nieruchomości pełne kwoty zaległości podatkowych upadłego, zabezpieczone przed ogłoszeniem upadłości na hipotece bądź w rejestrze danej nieruchomości wraz z odsetkami, oraz zaległości korzystające z przywileju pierwszeństwa zaspokojenia z tej nieruchomości.

Układ zawarty przez upadłego z wierzycielami nie narusza praw wierzyciela w stosunku do współdłużnika (art. 193 § 2 p. 4), zatem od osób odpowiedzialnych w myśl obowiązujących przepisów za zaległości podatkowe upadłego, można dochodzić tych zaległości w pełnej wysokości.

SKŁAD PAPIERU, TEKTURY I MATERIAŁÓW PIŚMIENNYCH
„GEZET"
BĘDZIN, Modrzejowska 19 Telefon 7-16-44

Ulgi inwestycyjne

Rys historyczny

Sprawa inwestycji zajmowała i zajmuje w Polsce jedno z naczelnych zagadnień gospodarczych. Obok ustawy skarbowej składa Rząd Rzeczypospolitej Izbom ustawodawczym odrębną ustawę o inwestycjach publicznych. Ustawa ta daje Rządowi uprawnienia do zakrojonych na szeroką skalę prac inwestycyjnych w ramach 4-letniego planu inwestycyjnego opracowanego i przedłożonego Izbom ustawodawczym jeszcze na sesji budżetowej 1936/37. Ostatnio do sejmu wniesiono projekt nowej ustawy o nowych inwestycjach.

Rok budżetowy 1938/39 ma przynieść poszczególnym obszarom kraju podstawowe inwestycje jak środki komunikacyjne i energetyczne, które mają umożliwić prywatnym przedsiębiorcom zakładanie nowych warsztatów pracy na tych obszarach. Gros inwestycji przewidziane jest na Centralny Okręg Przemysłowy.

Same podstawowe inwestycje stanowiące ważny czynnik do rozwoju przedsiębiorczości prywatnej jednakowoż nie wystarczą. Pobudzenie inicjatywy prywatnej do nakładów inwestycyjnych może przynieść odpowiednia polityka podatkowa. Premia podatkowa przy obecnych dość wysokich stawkach podatkowych okazuje się jednym ze skutecznych środków skierowania kapitałów prywatnych do inwestycji.

W polskim systemie podatkowym ulgi podatkowe dla inwestycji nie są czymś zupełnie nowym, mają one już swą historię.

Na obszarze Małopolski oddziedziczyła Polska w sukcesji po Austrii ulgi dla nowowznoszonych budowli. Ulgi te opierały się jeszcze na austriackiej ustawie z dnia 28 grudnia 1911 r. i wygasły dopiero w roku 1920. Dopiero ustawodawstwo polskie rozbudowało ulgi podatkowe na szerszą skalę.

Ulgi te początkowo rozwijały się jednostronnie i preferowały kapitały lokowane w budowie nowych domów i długotrwałych pożyczkach państwowych.

Jedną z pierwszych polskich ustaw, które przyniosły pewne ulgi podatkowe inwestycjom, była ustawa z dnia 22 września 1922 r. o ulgach dla nowowznoszonych budowli (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 786). Ustawa powyższa zwalniała nowowznoszone budowle, jak również części nadbudowane i przybudowane, tak mieszkalne, jak i przeznaczone dla celów handlowych lub przemysłowych, jeśli budowa, nadbudowa lub przybudowa była ukończona w ciągu 8 lat po ogłoszeniu ustawy tj. do dnia 20 października 1930 r. Ulga dotyczyła podatku od nieruchomości, wzgl. podatków budynkowych pobieranych na rzecz Państwa, jakoteż instytucji samorządowych, na okres lat 15. Z takiego zwolnienia korzystały nowe budowle, przybudówki i nadbudówki o ile zostały wykończone po 1 stycznia 1922 r. Zwolnienie obejmowało również opłaty stemplowe pierwszej sprzedaży nowego domu.

Udzielenie ulgi było uzależnione od przedłożenia zaświadczenia władzy budowlanej.

Po wspomnianej ustawie przyszły dalsze akty prawne, z których niemal każdy do przywilejów już istniejących dorzucał przywilej nowy.

Były to akty prawne:

1) Ustawa z dnia 29 kwietnia 1925 r. o rozbudowie miast (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 346) wraz z rozporządzeniem wykonawczym Min. Skarbu z dnia 8 czerwca 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 401).

2) rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o rozbudowie miast (Dz. U. R. P. Nr 42, poz. 372) wraz z rozporządzeniem wykonawczym Min. Sk. z dnia 3 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 106, poz. 913).

3) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 września 1930 r. o ulgach dla nowowznoszonych budowli (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 508),

4) ustawa z dnia 24 kwietnia 1933 r. o ulgach dla nowowznoszonych budowli (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 173) wraz z rozporządzeniem wykonawczym Min. Skarbu z dnia 7 czerwca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 494).

Omówimy pokrótce wszystkie podane wyżej akty prawne:

Ustawa z dnia 29 kwietnia 1925 r. o rozbudowie miast daje początek ulgom w podatku dochodowym.

Zakres tych ulg normuje art. 25 lit. a i b; szczegółową wykładnię tych przepisów zawierają §§ 20 i 21 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 8 czerwca 1925 r.

Ulgi są dwojakiego rodzaju:

1) w formie zwolnienia dochodów płynących z domu nowowzniesionego względnie wykończonego lub z jego części nowozbudowanej lub wykończonej od obciążenia podatkiem dochodowym na okres czasu, od chwili ukończenia budowy, do końca 10-go roku podatkowego po jej ukończeniu;

2) w postaci przyznania osobom fizycznym i prawnym, które w okresie 1925 — 1930 wybudują domy mieszkalne, prawo potrącenia z ogólnego dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu, kosztów budowy z wyłączeniem pożyczek przewidzianych w ustawie. Potrącenia te mogą być uskutecznione zależnie od życzenia płatnika, jednorazowo lub najdłużej w ciągu lat 5-ciu, poczynając od roku następnego po ukończeniu budowy.

Paragraf 20 rozp. wyk. wyjaśnia, iż zwolnienia od podatku dochodowego, przewidziane w lit. a) i b) art. 25 ustawy, dotyczą tylko nowych budowli przeznaczonych na „cele mieszkalne".

Za budynki, korzystające z ulg w podatku dochodowym, uważa rozp. wyk. takie budynki, w których przynajmniej 2/3 powierzchni i kubatury przeznaczono wyłącznie na mieszkania. Za pokoje mieszkalne uważa rozp. wyk. również kuchnie, alkowy, nyże itp.

Wedle judykatury Najw. Tryb. Adm. „przeznaczenie na cele mieszkalne" następuje, gdy nowowzniesiony budynek technicznie został przystosowany na cele mieszkalne. Faktyczne użycie lokalu przeznaczonego na cele mieszkalne na inne cele np. biuro nie uchyla prawa do ulg. Pod pojęcie domów mieszkalnych podpadają też domy przeznaczone na hotele i pensjonaty.

Warunkiem nieodzownym przyznania obu ulg, jest, aby nowe budynki były wzniesione w gminach miejskich, a nie w gminach wiejskich.

Ulgi przyznawane są jedynie płatnikom, którzy wniosą do właściwych władz skarbowych I instancji indywidualne prośby należycie udokumentowane.

W myśl § 21 rozp. wyk. do podania o ulgi winny były być dołączone:

1) zatwierdzone plany budowy,
2) poświadczenie ukończenia budowy,
3) konses na zamieszkanie,
4) dowody co do przeznaczenia lokali na cele mieszkalne lub przemysłowe czy

ZAKŁADY CERAMICZNE Wytwórczość
A. CZARNIECKI i S-ka
Włocławek, Pl. Staszica 2. Tel. 10-58.
a) Wyroby ceramiczno-sanitarne
b) Specjalne wyroby naczyń fajansowych marki „IDEAL",

też handlowe, powierzchni i kubatury pomieszczeń z wyszczególnieniem, jaka część powierzchni i kubatury przypada na cele mieszkalne, a jaka na cele handlowe i przemysłowe,

5) o ile chodzi o ulgi w postaci potrącenia kosztów budowli wiarygodny wykaz szczegółowy kosztów budowy,

6) wykaz pożyczek państwowych otrzymanych na cele budowy z funduszów budowlanych.

Prośby o zwolnienie dochodów z nowowzniesionych budowli winny były być wnoszone przed uprawomocnieniem się wymiaru podatku dochodowego za rok podatkowy bezpośrednio następujący po roku, w którym budowę ukończono. Płatnicy, którzy wnieśli podania po tym terminie, korzystali tylko z ulg na czas od wniesienia prośby aż do końca 10-go roku podatkowego, który liczy się od roku podatkowego bezpośrednio następującego po roku, w którym budowę ukończono.

Udowodnienie kosztów budowy nie następuje jedynie przez przedłożenie rachunków na każdą poszczególną pozycję kosztów budowy, ustawa wymaga przedłożenia tylko wiarygodnego wykazu kosztów, a ocena czy przedstawiony wykaz kosztów jest w swej treści wiarygodny należy do właściwej władzy w związku z całokształtem sprawy oraz innymi dowodami.

Potrącenie kosztów budowy dotyczy tak dochodów z Dz. I jak i dochodów z Dz. II tj. uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę. Ulga z art. 25 lit. a) ustawy następuje przy dochodach, podlegających działowi II podatku dochodowego przez zwrot w gotówce podatku dochodowego potrąconego przez służbodawcę. W tym celu płatnik winien był wnieść stosowne podanie do właściwych władz skarbowych I-ej instancji w terminie do dnia 1 lutego roku następującego po roku, za który się ulga należy przedkładając obok podanych już wyżej dokumentów zaświadczenie służbodawców wzgl. służbodawcy z wyszczególnieniem kwot wynagrodzeń sum wpłaconego podatku w poszczególnych okresach wypłaty.

Dalszą normą przynoszącą zupełnie prawie identyczne ulgi dla podatku dochodowego to rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o rozbudowie miast wraz z rozporządzeniem wykonawczym Min. Skarbu z dnia 3 listopada 1927 r.

Art. 33 p. 2 i 3 tegoż rozporządzenia oraz §§ 32 i 33 podanego wyżej rozporządzenia wykonawczego wprowadzają identyczne ulgi co ustawa z dnia 29 kwietnia 1925 r. i podobne przepisy z tą jedynie zmianą, iż prawo potrącenia z ogólnego dochodu sum zużytych na budowę przewidziane jest dla domów wykończonych do dnia 31 grudnia 1935 r., gdy ustawa z dnia 25 kwietnia 1925 r. przewidywała takie ulgi dla budynków wykończonych w latach 1925 do 1930.

Ulgi dotyczyły całego terytorium Państwa Polskiego oprócz Śląska.

Następnym aktem prawnym przynoszącym ulgi podatkowe dla nowowznoszonych budowli jest rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 września 1930 r. o ulgach podatkowych dla nowowznoszonych budowli, które weszło w życie z dniem 16 września 1930 r. Rozporządzenie to zostało wydane z uwagi na to, iż termin 8-letni zakreślony ustawą z dnia 22 września 1922 r. o ulgach dla nowowznoszonych budowli upłynął dnia 20 października 1930 r., wobec czego domy wykończone po tym terminie w razie nieprzedłużenia ulg nie korzystałyby z ulg w podatku od nieruchomości. Otóż rozporządzenie Prezydenta z dnia 12 września 1930 r. w art. 1 postanawia, iż nowowznoszone budowle jak również części nadbudowane i przybudowane tak mieszkalne jak i przeznaczone dla celów handlowych lub przemysłowych, jeżeli budowa, nadbudowa lub przybudowa wykończone będą do końca roku 1940 będą zwolnione na

okres 15-letni od chwili, chociażby tylko częściowego ich użytkowania od podatków od nieruchomości wzgl. podatków budynkowych pobieranych na rzecz Państwa, jako też związków samorządowych.

Art. 2 przyznaje osobom zarówno fizycznym jak i prawnym, które do końca 1940 r. wybudują domy mieszkalne, prawo potrącenia z ogólnego dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu sum zużytych na budowę z wyłączeniem jednak pożyczek, przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. Potrącenia te mogą być uskutecznione, zależnie od życzenia płatnika, jednorazowo lub najdłużej w ciągu 5-ciu lat, poczynając od roku następnego po ukończeniu budowy.

Prawo potrącenia przysługuje wymienionym osobom nawet wówczas, o ile wybudowane przez nie domy przejdą w ręce osób trzecich.

Nowość ulg polega na tym, iż ulgi w podatku dochodowym w postaci potrącenia kosztów budowy przyznawane są również budynkom nowowzniesionym na terenie gmin wiejskich. Potrącalne są jednakowoż jedynie koszta budynków poniesione po wejściu w życie rozporządzenia tj. po 16 września 1930 r. Ulga w formie zwolnienia dochodów z tytułu nowej budowli nie została jednakowoż przyznana budynkom wzniesionym w gminach wiejskich.

Zaświadczenia stwierdzające fakty uzasadniające prawo do korzystania z ulg wydają właściwe władze budowlane.

Rozporządzenie przewidziane w art. 4 mające określić kompetencje udzielania ulg nie ukazało się.

Ukazała się natomiast w Dzienniku Ustaw za rok 1933 Nr 22 pod poz. 173 ustawa z dnia 24 marca 1933 r. o ulgach dla nowowznoszonych budowli. Rozporządzenie wykonawcze do tejże ustawy ukazało się dopiero dnia 7 czerwca 1934 r.

Powyższa ustawa wprowadza ulgi nowego typu.

Art. 1 ustawy zwalnia nowowznoszone budowle jak również części nadbudowane i przybudowane tak mieszkalne jak i przeznaczone do celów handlowych lub przemysłowych od podatków od nieruchomości lub budynkowych pobieranych na rzecz Państwa jako też związków samorządowych i od wszelkiego rodzaju podatków i opłat, dla których podstawą wymiaru są podatki od nieruchomości lub budynkowe (z wyjątkiem opłat przewidzianych w art. 19 i 31 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej), jeżeli budowa, nadbudowa lub przybudowa wykończona będzie do końca roku 1940. Zwolnienie następuje na okres 15-letni od chwili chociażby tylko częściowego użytkowania budowy, nadbudowy lub przybudowy.

Przebudowy nie korzystają z ulg.

Osoby ubiegające się o ulgi muszą złożyć do właściwego urzędu skarbowego podanie o ulgi w ciągu 60-ciu dni licząc od dnia, w którym rozpoczęło się chociażby tylko częściowe zużytkowanie budynku.

Celem stwierdzenia prawa do przyznania ulg należało do podania dołączyć:

a) zezwolenie na budowę,

b) zatwierdzony plan budowy,

c) zaświadczenie stwierdzające, że budowla jest nową, bądź nadbudową lub przybudową,

BUCK I GOTTFRIED
EKSPORT ZBOŻA, PRODUKTÓW STRĄCZKOWYCH, NASION OLEISTYCH I KONICZYNY NASIENNEJ
EXPORTATION DE GRAINS, GRAINES, SEMENCES D'HUILEET LEGUMES SECS
TEL.: dzienny—39 nocny—68 i 171 TELEGR. BUCK CZORTKÓW CODE: WIEGER'S BLITZ 1929, PRYWATNY-PRIVE. **CZORTKÓW** P O L O G N E

d) zezwolenia na zużytkowanie budynku i

e) zaświadczenie stwierdzające dzień rozpoczęcia użytkowania.

Jeżeli podanie o ulgę wniesiono po terminie ulgę przyznaje się dopiero od następnego kwartału kalendarzowego po wniesieniu podania na pozostały czas 15-stoletniego okresu zwolnienia.

O ile chodzi o nowowznoszone budowle parterowe mieszkalne i gospodarcze na terenie gmin wiejskich z wyjątkiem województw poznańskiego i pomorskiego przedłożenie planu budowy i użytkowania budynków nie było i nie jest konieczne jako niewymagane rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej o prawie budowlanym i zabudowaniem osiedli.

Ministerstwo Skarbu przyznało okólnikiem z dnia 6 listopada 1936 r. Dyrektorom Izb Skarbowych prawo darowania skutków zaniedbania terminów wnoszenia podań.

Zwolnienie w podatku od lokali dla nowowznoszonych budynków zawierał art. 3 p. 4 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o podatku od lokali (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 550) stanowiąc:

„lokale w budowlach wymienionych w art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 września 1930 r. o ulgach podatkowych dla nowowznoszonych budowli (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 508) przez lat 10 od dnia chociażby tylko częściowego użytkowania tych budowli o ile użytkowanie nastąpiło przed 1 stycznia 1929 r. a przez lat 15-cie o ile użytkowanie nastąpiło po 1 stycznia 1929 r.".

Zwolnienie nie dotyczyło gmin miejskich zaliczonych do uzdrojowisk o charakterze użyteczności publicznej.

Dalsze zwolnienie w podatku od lokali przynosi art. 2 pkt. 4 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. o podatku od lokali (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 505).

Ulgi w podatku dochodowym zawiera ustawa z dnia 24 marca 1933 r. w art. 2 i 3.

Art. 2 ustawy stanowi, że dochody płynące z nowowznoszonych domów mieszkalnych w gminach miejskich, zwolnione są od podatku dochodowego do końca 15-tego roku podatkowego od chwili ukończenia budowy, jeżeli budowa wykończona będzie do końca 1940 r.

Ulgi zatem mają zastosowanie jedynie do domów wybudowanych w gminach miejskich pod warunkiem, że domy te przeznaczone są na cele mieszkalne. Jeżeli budynek przeznaczony jest częściowo tylko na cele mieszkalne, ulgi przysługują jedynie co do dochodu płynącego z części przeznaczonej na cele mieszkalne. Ulga dotyczy domów wykończonych po wejściu w życie ustawy tj. po dniu 1 kwietnia 1933 r. Odpada tu wymóg wykazania, że przynajmniej 2/3 użytkowanej powierzchni danego budynku służą wyłącznie celom mieszkalnym. Wedle podanych powyżej przepisów obowiązujących przed 1 kwietnia 1933 r. dochód z całego nowowzniesionego budynku korzystał ze zwolnienia, skoro przynajmniej 2/3 użytkowanej powierzchni tego budynku przeznaczone było na cele mieszkalne, obecnie wolny jest od podatku dochodowego tylko dochód z części mieszkalnej.

Ulga z art. 2 jest ulgą przedmiotową złączoną z budynkiem i przysługuje każdoczesnemu właścicielowi domu. Okres ulgowy zwolnienia dochodu od podatku dochodowego wynosi lat 15-cie a nie jak poprzednio lat 10.

Celem uzyskania ulg winien ubiegający się o ulgi dołączyć do podania o ulgi zaświadczenie stwierdzające datę ukończenia budowy, ogólną ilość mieszkań, ogólną ilość lokali przeznaczonych na inne cele, aniżeli mieszkalne, ogólną kubaturę użytkową budynku oraz kubaturę użytkową części mieszkalnej budynku. Podanie winno być

wniesione do właściwego urzędu dla wymiaru państwowego podatku dochodowego przed uprawomocnieniem się wymiaru tego podatku na rok podatkowy, bezpośrednio następujący po roku, w którym ukończono budowę.

Dochód zwolniony płynący z mieszkalnych części nowowznoszonej budowli wyłącza się przy wymiarze z podstaw wymiaru podatku dochodowego.

Art. 3 ustawy przyznaje osobom fizycznym, prawnym i członkom spółdzielni mieszkaniowych i mieszkaniowo-budowlanych, które do końca 1940 r. wybudują domy mieszkalne prawo, potrącenia z ogólnego dochodu podlegającego podatkowi dochodowemu według Dz. I i II ustawy o państwowym podatku dochodowym sum, będących częścią tego dochodu, a zużytych na budowę.

Z ulgi art. 3 korzystają podobnie jak i z ulgi z art. 2 tylko budynki przeznaczone na cele mieszkalne. Potrąceniu podlegają jedynie sumy zużyte na budowę z dochodu miarodajnego roku operacyjnego. Nie podlegają zatem potrąceniu koszty budowy, pokryte z funduszów własnych, nie będących częścią dochodu danego roku oraz sumy uzyskane z pożyczek. Z powyższego wynika, że ulga z art. 3 ustawy opiera się na zupełnie innych podstawach, niż ulgi przyznawane na podstawie dotychczasowych przepisów, a to: art. 25 lit. b) ustawy z dn. 29 kwietnia 1929 r., art. 33 p. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. oraz art. 2 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 września 1930 r.

Ulgi na podstawie dawnych przepisów przyznawano, gdy:

1) stwierdzono w sposób bezsporny wysokość poniesionych kosztów budowy,
2) biorąc pod uwagę treść życzenia płatnika, a mianowicie, czy żąda potrącenia poniesionych kosztów budowy w sposób jednorazowy, czy też w ciągu 5-ciu lat poczynając od następnego roku po ukończeniu budowy.

Natomiast wedle art. 3 ustawy z dnia 23 marca 1933 r. potrąceniu podlegają jedynie sumy, zużyte na budowę z dochodu podlegającego opodatkowaniu **w danym roku.**

Przy przyznawaniu ulg na zasadzie art. 3 tejże ustawy musi się wziąć pod uwagę, że nie wszystkie koszty budowy nadają się do potrącenia, gdyż nie mogą być potrącone koszty budowy, które wyłożono:

a) z funduszów własnych, nie będących częścią dochodu opodatkowanego w roku miarodajnym. A więc: nie potrąca się kosztów budowy wyłożonych z oszczędności lat ubiegłych oraz z dochodów nie podlegających opodatkowaniu (np. dochodu ze źródeł zagranicznych itd.),
b) z uzyskanych pożyczek. Jeżeli nowowzniesiony budynek przeznaczony jest częściowo tylko na cele mieszkalne, potrąca się jedynie taką część sum zużytych z dochodów na budowę, jaka odpowiada stosunkowi kubatury użytkowej części mieszkalnej budynku do kubatury użytkowej całego budynku. O ile budynek został przeznaczony na cele mieszkalne i niemieszkalne (przemysłowe, handlowe), koszty budowy, które nie nadają się do potrącenia, a więc, które zostały pokryte z funduszów własnych i pożyczek dzieli się proporcjonalnie w tym stosunku, w jakim pozostają do siebie kubatura całego budynku do kubatury części mieszkalnej i dopiero część kosztów wyłożoną z funduszów własnych i pożyczek przypadającą proporcjonalnie na części mieszkalne, potrąca się z kosztów budowy części mieszkalnej, jako koszty nie nadające się do potrącenia z dochodów.

Przez długi okres czasu władze skarbowe stały na stanowisku, że koszty nadające się do potrącenia nie potrąca się z całego dochodu podlegającego opodatkowaniu w danym okresie wymiarowym, bowiem z tegoż dochodu potrącić należy koszty utrzymania płatnika i jego rodziny i dopiero od w ten sposób wyprowadzonego dochodu należy po-

trącić te koszta budowy, które nadają się do potrącenia. Dopiero ostatnio Najw. Tryb. Administracyjny w wyroku z dn. 14 września 1938 r. L. Rej. 4655/55 ustanowił tezę, że określone w art. 3 cytowanej ustawy prawo potrącenia od dochodu podlegającego podatkowi dochodowemu sum, zużytych na budowę domów mieszkalnych nie jest ograniczone do nadwyżki tego dochodu ponad koszt utrzymania płatnika i jego rodziny w danym roku.

Potrąceniu nie podlega koszt nabycia placu, podlegają potrąceniu natomiast nie tylko koszty budowy konieczne, ale także i zbytkowe (np. galerie, balustrady, kosztowne sale przyjęć itp.), o ile zostały tylko udowodnione.

Do prośby o przyznanie ulg, która ma być złożona przed uprawomocnieniem się wymiarów podatku na rok podatkowy bezpośrednio następujący po roku, w którym ukończono budowę, winny być dołączone oprócz dokumentów przewidzianych dla ulg z art. 2 wiarogodny wykaz kosztów budowy według poszczególnych lat budowy, wykaz pożyczek uzyskanych na cele budowy, wykaz wyłożonych na budowę sum z funduszów własnych. Osoby ubiegające się o ulgę w podatku dochodowym Dział II winny przedłożyć również zestawienie osiągniętych w ciągu poszczególnych lat budowy wynagrodzeń oraz potrąconego od tych wynagrodzeń podatku dochodowego.

Ulgę z art. 3 ustawy przyznaje się za każdy rok podatkowy z osobna w miarę zużycia sum z dochodu poszczególnego roku operacyjnego na koszta budowy.

Ustawa dozwala przyznawać ulgi z art. 3 warunkowo jeszcze przed ukończeniem budowy, jeżeli budowa trwa przez lat kilka, (art. 4) byleby budowa została ukończona do końca roku 1940.

Ulga z art. 3 jest podmiotową i przysługuje ona osobie, która wybudowała nowy dom nawet wtedy, gdy dom ten przejdzie w ręce osób trzecich. Ulga ta przysługuje tej osobie, dzięki której celowej działalności gospodarczej powstaje nowy dom mieszkalny bez względu na to, że osoba ta sama domu nie budowała. Sposób uregulowania tytułu własności nowozbudowanego domu nie przesądza kwestii prawa do ulgi z art. 3.

Jeżeli dom mieszkalny wybudowała osoba, której dochód w myśl art. 11 ustawy o podatku dochodowym podlega doliczeniu do dochodu głowy rodziny, ulgę przyznaje się w granicach dochodu tej osoby doliczonego do dochodu głowy rodziny.

Fakt, że budowa nowego domu rozpoczęła inna osoba nie wyklucza sam przez się uwzględnienia u tego, kto nabywszy rozpoczętą budowę dom wykończy, pełnych kosztów budowy łącznie z kosztami zbywcy.

Prawo potrącenia sum zużytych na budowę nie gaśnie skutkiem śmierci tej osoby, która wybudowała dom mieszkalny.

Przebudowy, nadbudowy i przybudowy, jeśli przez to powstają nowe lokale mieszkalne traktuje ustawa (art. 5) w odniesieniu do ulg w zakresie podatku dochodowego na równi z budową nowych domów.

Ustawa przyznaje szereg ulg w dziedzinie opłat stemplowych (art. 8, 9, 10).

Zwolnienia przewidziane w art. 6 w podatku majątkowym i nadzwyczajnej daninie majątkowej są nieaktualne.

Uprawnienia nabyte na mocy przepisów o ulgach dla nowowznoszonych budowli obowiązujące przed 1 kwietnia 1933 r. pozostają nadal w mocy. Przyznanie jednak ulg dla budynków ukończonych przed 1 kwietnia 1933 r. następuje w trybie przewidzianym w rozporządzeniu z dnia 7 czerwca 1934 r.

Budowle ukończone w okresie przed 16 września 1930 r., do których miała zastosowanie ustawa z dnia 22 września 1922 r. korzystają z urzędu z ulg tą ustawą przewidzianych, do czasu upływu okresu ulgowego.

Z dniem 1 stycznia 1939 r. traci moc obowiązującą ustawa z dnia 24 marca 1933 r.,

w miejsce jej wchodzi w życie nowa ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o ulgach inwestycyjnych. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 224), która w art. 24 do 34 zawiera nowe ulgi dla nowowznoszonych budowli oraz dla niektórych inwestycyj w budynkach istniejących. Ustawa ta zostanie omówiona w części kalendarza traktującej i omawiającej aktualne, bieżące ustawodawstwo.

Obok ulg dla nowowznoszonych budowli wprowadzono z biegiem czasu również ulgi dla inwestycji przemysłowych w rozmiarze skromniejszym, niż ulgi dla nowowznoszonych budowli. Ulgi te nie były poza tym tak powszechne jak pierwsze.

Do ulg tego drugiego typu należą:

1) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 czerwca 1927 r. o popieraniu rozbudowy i rozwoju gospodarczego miasta i portu Gdyni (Dz. U. R. P. z r. 1935 Nr 42, poz. 285) w brzmieniu dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz.15) oraz ustawy z dnia 29 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 190) przewidują cały szereg ulg podatkowych dla pewnego rodzaju przedsiębiorstw mających znaczenie dla rozwoju Gdyni oraz częściowo powiatu morskiego oraz proteguje ulgi dla nowowznoszonych budowli na obszarze Gdyni przyznając tym budowlom zwolnienie od podatku od nieruchomości najpierw przez lat 15, a następnie (ustawa z dnia 29 marca 1937 r.) przez lat 25.

Ulgi w podatku przemysłowym dotyczyły zwolnienia najpierw od całego podatku przemysłowego na lat 15, potem tylko od jego części, w podatku dochodowym polegały na zwolnieniu od tegoż podatku na okres dziesięcioletni w razie dokonania inwestycji mających doniosłe znaczenie dla rozbudowy i rozwoju gospodarczego miasta i portu Gdyni.

Zwolnienie w podatku dochodowym nie dotyczyło dodatku do początku dochodowego pobieranego na zasadzie art. 24 ustawy o podatku dochodowym, który oblicza się na podstawie idealnego wymiaru tego podatku.

2) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 885) wprowadziło ulgi podatkowe dla ruchu wiertniczego.

W zakresie danin publicznych ulgi te obejmowały:

a) zwolnienie kapitałów inwestowanych w wierceniu poszukiwawczym od podatków bezpośrednich przez lat 10. Zwolnienie to nie przedstawiało praktycznego znaczenia, ponieważ pojęte w ten sposób kapitały żadnym podatkom bezpośrednim nie podlegały.

b) zwolnienie od podatków państwowych i samorządowych przychodów i dochodów z produkcji ropy naftowej i gazu ziemnego, uzyskanego w poszukiwawczych otworach wiertniczych przez lat 10. W praktyce wchodziły tu w rachubę przy obecnym systemie podatkowym, podatek przemysłowy, jako obciążający przychód i podatek dochodowy, jako obciążający dochód;

c) zwolnienie od podatku komunalnego od kopalń ropy naftowej uzyskanej w poszukiwawczych otworach wiertniczych;

d) zwolnienie od opłat stemplowych pism stwierdzających zawiązanie spółki mającej na celu prowadzenie poszukiwań ropy naftowej oraz pism, stwierdzających wniesienie do spółki przy jej zawiązaniu nieruchomości albo prawa do ciał kopalnych tytułem wkładu rzeczowego.

T-wo Handlowo-Przemysłowe
Dzierżawcy Młyna
ARMARNIKA i S-ka

M. DANCIGER i SPÓŁKA
W KOWLU
Tel. Nr 25. PKO Nr 63.223. Teleg. „ARMAR"

Rozporządzenie powyższe obowiązywało przez lat 10 i wygasło z dniem 20 listopada 1937 r.

3) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 329) w sprawie ulg dla przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych zmienione ustawą z dnia 25 stycznia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 118) przewidywało ulgi podatkowe dla przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych zakładanych w t. zw. trójkącie bezpieczeństwa.

Rozmiar tych ulg był następujący:

a) z ulg mogły korzystać nowopowstające przedsiębiorstwa przemysłowe i komunikacyjne wymienione taksatywnie w art. 2 rozporządzenia oraz przedsiębiorstwa istniejące, które przez odpowiednie nakłady uległy powiększeniu.

Ministrowi Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i Ministrem Skarbu przyznano prawo uzupełnienia wykazu przedsiębiorstw korzystających z ulg. Uprawnienia te wykorzystał Min. Przem. i Handlu w rozp. z dnia 20 kwietnia 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 306), z dnia 14 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 132) i z dnia 7 marca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 130) uzupełniając wykaz przedsiębiorstw nowymi.

b) przedsiębiorstwa te korzystały w zasadzie z zwolnienia: od podatku przemysłowego od obrotu przez lat 10, podatku od nieruchomości przez lat 25 i od opłat stemplowych, przypadających od pism stwierdzających: zawiązanie spółki, wniesienie do spółki wkładu rzeczowego, przeniesienie prawa własności nieruchomości oraz umowę o najem lub dzierżawę nieruchomości, potrzebnych do prowadzenia przedsiębiorstwa.

c) przedsiębiorstwa zakładane w widłach Wisły i Sanu korzystały z szerszych ulg niż wymienione pod b) a mianowicie były zwolnione na okres lat 15 od wszelkich podatków bezpośrednich tak państwowych jak i samorządowych z wyjątkiem dodatków na rzecz samorządu terytorialnego do podatku gruntowego.

Skomplikowaną procedurę uzyskania ulg zawierało rozporządzenie Ministrów: Przemysłu i Handlu, Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości, Rolnictwa i Reform Rolnych, Robót Publicznych, Komunikacji oraz Poczt i Telegrafów z dnia 26 lutego 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 12, poz. 100) oraz instrukcja w sprawie przyznania tychże ulg wydana przez Min. Przemysłu i Handlu, Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Robót Publicznych i Komunikacji — ogłoszona poza Monitorem Polskim, w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu w r. 1929, Nr 30, poz. 325.

Omówione rozporządzenie wygasło z dniem 31 marca 1938 r.

4) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o popieraniu elektryfikacji (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 633) przewiduje w zakresie ulg podatkowych udzielenie ulg: osobom, które wybudują elektrownie lub linie elektryczne:

a) w opłatach stemplowych, jeżeli kapitał zakładowy przeznaczony będzie na nabycie nieruchomości, wznoszenie budowli lub zainstalowanie urządzeń, potrzebnych do wykonania uprawnienia rządowego na elektrownię, albo wkład rzeczowy będzie stanowił taką nieruchomość, budowlę lub urządzenie,

b) zwolnienie od opłat państwowych i komunalnych pism, dotyczących przejścia własności nieruchomości, jeżeli nieruchomości te są potrzebne do wykonania uprawnienia rządowego na elektrownię,

c) zwolnienie od wszelkich podatków bezpośrednich państwowych i samorządowych oraz dodatków samorządowych do bezpośrednich podatków państwowych z wyjątkiem dodatków samorządowych do podatku gruntowego za obiekty stanowiące przedmiot uprawnienia rządowego na elektrownię.

Rozporządzenie to wygasło z dniem 30 października 1938 r. Zostało ono jednakowoż ostatnio na podstawie upoważnienia zawartego w art. 4 przez Radę Ministrów przedłużone na okres dalszych lat pięciu rozporządzeniem z dnia 3 września 1938 r. o przedłużeniu terminu do występowania o stwierdzenie prawa do ulg przewidzianych w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o popieraniu elektryfikacji (Dz. U. R. P. Nr 69, poz. 503).

5) Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 listopada 1936 r. o popieraniu ruchu inwestycyjnego na obszarze województw wschodnich (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 614) przewiduje ulgi dla inwestycyj: w przedsiębiorstwach przemysłowych, żeglugi śródlądowej, chłodni lub elewatorów oraz w gospodarstwach rolnych. Ulgi te służą osobom fizycznym i prawnym prowadzącym prawidłowe księgi handlowe, bądź księgi gospodarcze w sposób określony w ordynacji podatkowej (art. 81) na obszarach województw: nowogródzkiego, poleskiego, wileńskiego i wołyńskiego oraz powiatów: bielskiego, grodzieńskiego sokólskiego i wołkowyskiego w województwie białostockim.

Treścią ulg jest prawo płatnika potrącenia od dochodu podatkowego kosztów inwestycji, a mianowicie kosztów wzniesienia nowych budynków dobudowy do budynków istniejących, nabycia i zainstalowania nowych maszyn i urządzeń, przeprowadzenia melioracji terenowych oraz zagospodarowania łąk i pastwisk.

Dekret upoważniał Ministra Skarbu do udzielania ulg posiadaczom gospodarstw rolnych opłacających podatek gruntowy w wysokości nie przekraczającej 100 zł bez obowiązku prowadzenia ksiąg handlowych. Min. Skarbu z uprawnienia tego nie skorzystał.

Osobną dziedzinę stanowił dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 maja 1936 r. o ulgach podatkowych dla nabywców pojazdów mechanicznych (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 294).

Przy najogólniejszym porównaniu treści zacytowanych powyżej aktów ustawodawczych w dziedzinie ulg inwestycyjnych rzuca się w oczy niewspółmierność między ulgami preferującymi budowę domów mieszkalnych a ulgami, mającymi na celu poparcie inwestycji przemysłowych. Te pierwsze ulgi rozrosły się do rozmiarów niebywałych i niespotykanych poza Polską bodaj nigdzie na świecie. Wspomniana niewspółmierność ulg stała się powodem, że zainteresowanie kapitału prywatnego skupiło się głównie na budowie domów mieszkalnych ze szkodą istotną dla inwestycji przemysłowych, które będąc znacznie mniej atrakcyjne, traktowane były po macoszemu. Dochodziło do takich anomalii, że szereg spółek akcyjnych i z ograniczoną odpowiedzialnością wygospodarowany przez siebie dochód ze swych przedsiębiorstw, obracał nie na inwestycje w swych przedsiębiorstwach, renowację zużytych maszyn i narzędzi produkcji, lecz na budowę domów mieszkalnych.

Powodem uprzywilejowania budownictwa mieszkaniowego był powszechnie znany wyjątkowy głód mieszkaniowy, w jakim Polska stanęła po odzyskaniu niepodległości. Cały obszar Polski z wyjątkiem województw zachodnich był terenem wojennym, który uniemożliwiał inwestycje budowlane. Droga, jaka została wybrana dla rozwiązania klęski mieszkaniowej szła po linii popierania budownictwa prywatnego przy pomocy wszelkich możliwych ulg i udogodnień. Ulgi podatkowe stwarzające wysoką rentowność dla lokat w budownictwie przyciągały do nich kapitały prywatne. Do roku 1932 i 1933 ulgi podatkowe nie sprostały swemu zadaniu. Do roku 1932 budownictwo rozwijało się dość poważnie dzięki głównie spółdzielniom mieszkaniowym, które operowały nie własnymi kapitałami, lecz kredytem państwowym.

Zasadniczy zwrot daje się zauważyć dopiero w r. 1935. Działalność spółdzielni ulega znacznemu osłabieniu, państwowe kredyty budowlane maleją, wzrasta natomiast

prywatna inicjatywa indywidualna przy znacznym zasobie kapitałów własnych. Daje się zaobserwować silny wzrost oddanych do użytku nowych budynków i mieszkań oraz kubatury w m^3. Głównym bodźcem było podwyższenie w r. 1936 stopy podatku dochodowego. Podatek dochodowy bowiem grał podwójną rolę w kompleksie ulg podatkowych: raz przez potrącenie kosztów budowy domu z dochodu, drugi raz przez zwolnienie od niego dochodów płynących z nowego domu na lat 15. Z chwilą, gdy stopa podatku dochodowego doszła do granic zakreślonych w dekrecie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 518) rentowność lokat w budownictwie mieszkaniowym stała się bezkonkurencyjna. Stąd wzrost zainteresowania kapitału w budownictwie mieszkaniowym. Główny ciężar przyrostu przypada na wieloizbowe domy blokowe, np. w r. 1936 przy wzroście rozpoczętych budynków o 24% kubatura wzrasta w porównaniu z r. 1932 o 101%. Ruch budowlany poparty ustawą o ulgach dla nowowznoszonych budowli, jako jednym z współczynników akcji budowlanej poszedł w kierunku niewłaściwym, ponieważ w skali ogólnopolskiej brak jest mieszkań składających się z 1—2 izb. Mieszkaniami wieloizbowymi rynek mieszkaniowy został nasycony, gdy brak jest nadal mieszkań 1—2 izbowych, dlatego ustawa z dn. 9 kwietnia 1938 r. o ulgach inwestycyjnych (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 221) — jak to będzie bliżej wyjaśnione w dziale kalendarza omawiającym ustawodawstwo podatkowe aktualne, — poszła w kierunku przyznania ulg podatkowych tylko domom mieszkalnym zawierającym lokale mieszkalne nie większe niż trzyizbowe.

Gdy pod rządem ustawy z dnia 24 marca 1933 r. budownictwo mieszkaniowe rozwijało się pomyślnie, to sprawa inwestycji przemysłowych w ostatnim dziesięcioleciu przy poparciu, jakiego udzielały przepisy podatkowe, przedstawiała się skromnie.

Za podstawę do wysnucia takich wniosków mogą posłużyć stosunkowo nikłe wyniki osiągnięte przy działaniu aktów ustawodawczych: ustawy z dnia 17 listopada 1927 roku o popieraniu naftowego ruchu wiertniczego i rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. w sprawie ulg dla przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych w tzw. trójkącie bezpieczeństwa.

Skoro zanalizujemy przyczyny tego zjawiska i stanu rzeczy, to dojdziemy do następujących wniosków:

po 1) kapitał prywatny zachęcony wysoką rentownością lokat w budownictwie mieszkaniowym, nie zainteresował się inwestycjami przemysłowymi, jako daleko mniej rentownymi.

po 2) system ulg podatkowych dla inwestycji przemysłowych był w obu podanych wyżej aktach prawnych wadliwie skonstruowany. Przewidywał on ulgi podatkowe, które z natury rzeczy zaczynały działać dopiero po uruchomieniu przedsiębiorstwa w momencie, gdy zaczynało ono zyskiwać pierwsze obroty i dochody. Natomiast w momencie budowy przedsiębiorstwa, a więc w momencie, w którym przedsiębiorca potrzebował najwięcej środków pieniężnych na pokrycie kosztów budowy, pomocy nie dawał żadnej, bo nie przewidywał ulgi w takich wypadkach, a wyrażających się w prawie potrącenia kosztów inwestycji z dochodu podatkowego. Brak ten dawał się odczuć i to dotkliwie zwłaszcza w dziedzinie wierceń poszukiwawczych, które, gdy nie doprowadziły do odkrycia złóż ropnych, siłą rzeczy nie korzystały z żadnej ulgi.

To też ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o ulgach inwestycyjnych — system ulg podatkowych oparła na innych niż dotychczasowe zasadach.

Ulgi podatkowe tak skonstruowano, iż:

po 1) usunięto preferencję ulg budownictwa mieszkaniowego przyznając równowagę inwestycjom przemysłowym, i skierowując na nie zainteresowanie kapitałów,

po 2) o ile chodzi o rozmiar ulg dobrane zostały one w ten sposób, aby mogły

być poczute przez przedsiębiorcę już w momencie rozpoczęcia inwestycyj. Takimi ulgami są prawa potrącania od dochodu podatkowego inwestycji oraz ulgi w opłatach stemplowych.

po 3) przyznano ulgi dodatkowe tym osobom, które podejmą inwestycje uznane za szczególnie ważne, czy to ze stanowiska obronności kraju, czy też społeczno-gospodarczego lub innych ważnych przyczyn. Ulgi te mają za zadanie swą dodatkową premią zachęcić kapitał prywatny do tego typu inwestycji.

Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o ulgach inwestycyjnych

Rys systematyczny

Ustawa z dnia 9 kwietnia 1938 r. o ulgach inwestycyjnych ogłoszona została w Dzienniku Ustaw Nr 26 pod poz. 224. Zostaną omówione tu zasady tej ustawy. Rozporządzenie wykonawcze do wspomnianej ustawy ogłoszone zostało dnia 16 listopada 1938 r. w Dzienniku Ustaw Nr 93 pod poz. 636.

System ulg, na podstawie którego została zbudowana ustawa oraz jej motywy ustawodawcze, zostały omówione w części historycznej, dlatego nie będą tu powtórzone. Przystąpimy zatem do omówienia samych postanowień ustawy łącznie z najważniejszymi przepisami rozporządzenia wykonawczego.

Ustawa dzieli się na 9 rozdziałów. Obejmują one: Rozdział I — ulgi dla przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych w Centralnym Okręgu Przemysłowym, rozdział II — ulgi dla przedsiębiorstw przemysłowych i niektórych handlowych na obszarze woj. wschodnich, rozdział III — ulgi dla poszukiwawczego wiertnictwa naftowego, rozdział IV — ulgi dla kopalnictwa rud, przemysłu hutniczego, koksowni, przedsiębiorstw lotniczych, inwestycyj służących celom motoryzacji, oraz dla budowy kolei użytku prywatnego, rozdział V — ulgi dla osób, nabywających akcje i udziały spółek nowozakładanych, których celem jest prowadzenie przedsiębiorstw wymienionych w rozdziałach I — IV, rozdział VI — przepisy proceduralne w zakresie przyznawania ulg, objętych rozdziałami I — V, rozdział VII — ulgi dla nowowznoszonych budowli, rozdział VIII — ulgi dla nabywców pojazdów mechanicznych, i wreszcie rozdział IX — przepisy przejściowe i końcowe.

Rozdział I wchodzi w życie w miejsce wygasającego z dniem 31 marca 1938 r. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o ulgach dla przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych w tzw. trójkącie bezpieczeństwa.

Granice terytorialne dotychczasowego trójkąta bezpieczeństwa zostały znacznie rozszerzone. Zyskał on oficjalną nazwę „Centralnego Okręgu Przemysłowego". Obejmuje on (art. 3 ustawy) powiaty: 1) kozienicki, radomski, opoczyński, konecki, iłżecki, kielecki, opatowski, jędrzejowski, pińczowski, stopnicki i sandomierski, w woj. kieleckim, 2) brzeski, dąbrowski, mielecki, tarnowski, dębicki, jasielski, gorlicki i nowosądecki w woj. krakowskim, 3) włodawski, lubartowski, puławski, lubelski, chełmski, krasnystawski, janowski, biłgorajski, zamojski, hrubieszowski i tomaszowski — w woj. lubelskim, 4) lubaczowski, jarosławski, przeworski, łańcucki, przemyski, dobromilski, brzozowski, sanocki, niski, tarnobrzeski, kolbuszowski, rzeszowski i krosnieński — w woj. lwowskim, oraz 5) powiaty miejskie: Radom i Lublin.

Przewidziane w art. 4—7 ustawy ulgi służą osobom fizycznym i prawnym prowadzącym prawidłowe księgi w rozumieniu art. 81 ord. pod., zakładającym lub powiększa-

jącym przedsiębiorstwa przemysłowe lub komunikacyjne, wymienionym taksatywnie w art. 2 ustawy. Wykaz ten może uzupełniać Min. Skarbu w porozumieniu z Min. Przemysłu i Handlu oraz Spraw Wojskowych. W § 11 rozp. wykon. wykaz ten został uzupełniony wytwórniami kazeiny.

W szczególności będzie służyć tym osobom:

1) prawo potrącenia z dochodu podatkowego kosztów inwestycyj, związanych z założeniem na obszarze Centralnego Okręgu Przemysłowego, bądź z powiększeniem tych przedsiębiorstw już istniejących na tym obszarze (art. 1 ust. 1). Potrącenie następuje w roku operacyjnym, w którym poczyniono nakłady, a jeżeli suma, przypadająca do potrącenia przewyższa ten dochód, potrącenie następuje z dochodu lat następnych, aż do zupełnego wyczerpania sumy, przypadającej do potrącenia (art. 5 ust. 1 pkt. 1). Przez założenie przedsiębiorstwa rozumie się utworzenie nowego samoistnego zakładu lub założenie oddziału (filii) już istniejącego zakładu.

Prawo potrącenia obejmuje koszty: nabycia gruntów, wzniesienia budynków lub innych budowli (a nie kosztów przebudowy) z wyjątkiem domów mieszkalnych, kosztów dobudowy, przybudowy i nadbudowy do takich budynków i budowli już istniejących oraz nabycie i zainstalowanie nowych (nieużywanych) maszyn i urządzeń, jeśli grunty te i nakłady są potrzebne do powstania lub powiększenia przedsiębiorstwa.

Prawo potrącenia tych kosztów nie służy osobom prawnym, które będą utworzone w okresie obowiązywania ustawy celem prowadzenia przedsiębiorstw wymienionych w art. 2 i dla których te przedsiębiorstwa będą pierwszym źródłem dochodu (§ 12 rozp. wyk.).

Prawo potrącenia kosztów nabycia gruntów oraz kosztów nakładów podanych powyżej służy tylko o tyle, o ile nabycie gruntów nastąpiło lub nakłady poczyniono najwcześniej dnia 15 kwietnia 1938 r., a najpóźniej w dniu upływu terminu trzechletniego od daty ogłoszenia w Monitorze Polskim decyzji, stwierdzającej prawo do ulg (o czym niżej).

2) Zwolnienie od opłat stemplowych pism tyczących się zawiązania spółki, o ile kapitał zakładowy przeznaczony będzie na poczynienie wkładów inwestycyjnych, oraz pism tyczących się nabycia nieruchomości potrzebnych do powstania lub powiększenia przedsiębiorstwa (art. 5 ust. (1) p. 3 oraz §§ 16 i 17 rozp. wyk.).

3) Piętnastoletnie zwolnienie nowych budowli od podatku od nieruchomości (art. 4 ust. (1) p. 2).

4) Ułatwienia w dziedzinie niepodatkowej, jak prawo nabywania gruntów w drodze wywłaszczenia, prawo nabywania gruntów z parcelacji nieruchomości ziemskich, prawo pierwszeństwa w nabywaniu od zarządów majątku państwowego materiałów budowlanych itp., potrzebnych do powstania przedsiębiorstwa (art. 4 ust. (1) p. 5—7).

5) Oprócz wymienionych ulg przedsiębiorstwa, które Minister Spraw Wojskowych uzna za szczególnie ważne dla obrony kraju, korzystać będą poza tym ze zwolnienia od podatku dochodowego przez 10 kolejno po sobie następujących lat podatkowych (art. 4 ust. (2) i 5 ust. (2) i (3)).

Uznanie takie następuje w poszczególnych przypadkach indywidualnie na podstawie swobodnej oceny Ministra Spraw Wojskowych.

Dziesięcioletni okres zwolnienia od podatku dochodowego biegnie dopiero od roku podatkowego, następującego po roku podatkowym, w którym dokonano po raz ostatni potrącenia z dochodów kosztów inwestycyjnych, o których była wyżej mowa (art. 4 ust. (1) pkt. 1). Jeżeliby po potrąceniu po raz ostatni tych kosztów pozostała jeszcze część dochodu podlegająca opodatkowaniu, wówczas uprawnionemu służy prawo wyboru, czy bieg 10-letniego zwolnienia ma się rozpocząć już od tego roku, w którym

potrącenie nastąpiło po raz ostatni, czy też dopiero od roku następnego. W tym ostatnim przypadku uprawniony zobowiązany jest do zapłacenia podatku dochodowego, przypadającego od pozostałej części dochodu przy zastosowaniu przepisów art. 21 ust. (5) (o czym będzie mowa niżej). W razie niedokonania wyboru przed upływem roku podatkowego, w którym potrącenie nastąpiło po raz ostatni, okres 10-letni rozpoczyna się od tego roku (art. 5 ust. (2)).

O ile chodzi o osoby, którym nie służy prawo potrącania inwestycyj od dochodu (art. 4 ust. (1) p. 1), to okres 10-letni zwolnienia od podatku dochodowego biegnie od roku podatkowego obejmującego rok operacyjny, w którym osoba uprawniona do ulgi osiągnie w założonym przedsiębiorstwie (art. 2) pierwszy obrót, podlegający podatkowi obrotowemu (art. 5 ust. (3)).

U osób prawnych wolna jest od podatku dochodowego ta część dochodu (to jest zysków bilansowych w rozumieniu art. 21 ustawy o podatku dochodowym) ustalonego na podstawie wprowadzonych przez nie ksiąg handlowych, jaka odpowiada stosunkowi przychodu brutto przypadającego na przedsiębiorstwo uznane za szczególnie ważne dla obrony kraju do sumy wszystkich przychodów brutto, objętych księgami handlowymi.

Zasadę tą stosuje się również przy ustaleniu wolnego od podatku dochodu tych osób fizycznych, których księgi poza wspomnianym przedsiębiorstwem obejmują także inne choćby nie wszystkie źródła dochodu, z tą różnicą, że nadzwyczajnych przychodów w rozumieniu art. 7 ustawy o podatku dochodowym nie bierze się pod uwagę.

Wartość wytworów jednego zakładu przemysłowego, przekazanych do drugiego zakładu przemysłowego należącego do tej samej osoby, celem dalszego zużytkowania uważa się za przychód brutto zakładu przekazującego.

O ile z prowadzenia przedsiębiorstwa, będącego w mowie wyniknie strata, potrąca się ją z sumy dochodów, osiągniętych z innych źródeł.

Szczegółowe cztery przykłady sposobu obliczenia dochodu zwolnionego od opodatkowania podaje ust. (5) § 21 rozporządzenia wykonawczego.

Jak widzimy zespół omawianych ulg uległ zmianie w stosunku do rozporządzenia z dnia 28 marca 1928 r. Ulgę główną stanowi prawo potrącania z dochodu podatkowego inwestycyj, które nie było dotychczas znane. Ulgi w opłatach stemplowych i w dziedzinie niepodatkowej pozostają bez zmiany. Zwolnienie nowych budowli od podatku od nieruchomości wynoszące normalnie lat 10 zostaje przedłużone do lat 15.

Znika całkowicie zwolnienie od podatku przemysłowego od obrotu oraz podatku gruntowego. Skasowanie tych przywilejów zwłaszcza w podatku przemysłowym od obrotu zostało podyktowane względami na przedsiębiorstwa już istniejące, niekorzystające z ulg. Podatek przemysłowy bowiem stanowi stały i bezpośredni koszt handlowy, premia zatem w tym podatku stanowi dla przedsiębiorstwa z niej korzystającego ważny czynnik konkurencyjny i może się odbić ujemnie na przedsiębiorstwach już istniejących pozbawionych tych premii. Podatek gruntowy nie odgrywa większej roli dla przedsiębiorstw przemysłowych i nie ma słusznej podstawy do zwolnienia ich od tego podatku.

Ulgi określone w rozdziale I nie należą do ulg generalnych, to znaczy nie służą wszystkim inwestycjom i nie działają automatycznie. Służą one niektórym przedsiębiorstwom i to pod pewnymi warunkami. Jak to już wyżej podkreśliliśmy art. 2 wymienia taksatywnie takie przedsiębiorstwa, dając jednak uprawnienie Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Spraw Wojskowych uzupełniania tego wykazu przedsiębiorstw drogą rozporządzeń. Wykaz wspomniany nie wiele odbiega od dotychczasowego wykazu objętego art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzp. z dnia 22 marca 1928 r. uzupełnionego rozporządzeniami Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 20 kwietnia 1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 306) oraz z dnia 14 marca 1931 r. (Dz.

U. R. P. Nr 25, poz. 152). Obejmuje on tylko te rodzaje przedsiębiorstw, których powstanie na obszarze Centralnego Okręgu Przemysłowego pożądane jest w interesie wzmożenia potencjału obronnego Polski.

Ulgi nie działają z mocy prawa, lecz przyznaje je Minister Skarbu na podanie na wniosek przedstawiony przez Ministra Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych. Celem uzyskania ulg osoba ubiegająca się o ulgi musi wnieść podanie do Ministra Przemysłu i Handlu, w którym musi się zobowiązać do założenia lub powiększenia przedsiębiorstwa, zorganizowania produkcji na sposób fabryczny w ciągu trzech lat od daty ogłoszenia w Monitorze Polskim decyzji, stwierdzającej prawo do ulg — zgodnie z wymogami obrony Państwa, jakie ustali w każdym przypadku Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych. Szczegółowe przepisy odnośnie treści podania oraz koniecznych jego załączników podaje § 4 rozporządzenia wykonawczego. Na władze powołane do rozstrzygania ulg został nałożony obowiązek załatwienia podania w ciągu trzech miesięcy od dnia wniesienia podania do Ministra Przemysłu i Handlu. W szczególności w ciągu tego okresu powinna być ogłoszona w Monitorze Polskim decyzja, przyznająca osobie zainteresowanej prawo do ulgi. Jeżeli osoba ta nie ma warunków do uzyskania ulg, powinna otrzymać w ciągu tego czasokresu zawiadomienie z Ministerstwa Przemysłu i Handlu, że podanie jej zostało załatwione odmownie, bądź też Ministerstwo to powinno jej zakomunikować na jakich warunkach mogłaby ulgi uzyskać. Niedoręczenie takiego zawiadomienia w terminie wyżej wspomnianym ma ten skutek, że osoba interesowana nabywa prawo do ulg na warunkach, jakie przyjęła na siebie we wniesionym podaniu, ale tylko wówczas, gdy treść podania zgodna jest z ustawą. Gdyby więc podanie dotyczyło przedsiębiorstwa niewymienionego w art. 2 lub w rozporządzeniu wykonawczym, innego obszaru niż przewidziany w art. 3, albo też ulg nieprzewidzianych w art. 4, nabycie prawa do ulgi mimo braku odpowiedzi nie następuje. Instytucja dozwalająca nabycie pewnego prawa na skutek „milczenia władzy" zjawia się po raz pierwszy w polskim ustawodawstwie podatkowym. Wprawdzie była ona zastosowana już przy podaniach o ulgowe świadectwa, jednakowoż opierała się ona nie na przepisie ustawowym, ale na okólniku Ministerstwa Skarbu.

Termin do składania omawianych podań o ulgi kończy się z dniem 31 grudnia 1942 r.

Należy podkreślić, że instytucja przemilczenia nie stosuje się do ulg, przewidzianych w art. 4 ust. (2). Prawa bowiem te można nabyć tylko wskutek wyraźnego stwierdzenia decyzji (§ 20 ust. 3 rozp. wyk.).

Celem umożliwienia powstania na obszarze Centralnego Okręgu Przemysłowego również przedsiębiorstw rzemieślniczych, ustawa zawiera w ust. (2) art. 2 upoważnienie dla Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu i Ministrem Spraw Wojskowych do ustalenia rzemiosł, których prowadzenie uzasadniałoby korzystanie z ulg w takim rozmiarze, jaki jest przewidziany dla przedsiębiorstw zorganizowanych na sposób fabryczny.

Paragraf 6 rozporządzenia wykonawczego ustala wykaz tych rzemiosł pomocniczych dla przemysłu fabrycznego. Są to: 1) bednarstwo, 2) kołodziejstwo, 3) stolarstwo karoseryjne i modelarskie, 4) kowalstwo, 5) kotlarstwo, 6) mosiężnictwo, 7) ślusarstwo, 7) ślusarstwo precyzyjne (mechanictwo), 9) ślusarstwo samochodowe, 10) tokarstwo maszynowe, 11) wyrób szkieł i narzędzi optycznych, 12) powróźnictwo, 13) szczotkarstwo, 14) cholewkarstwo, 15) blacharstwo z wyjątkiem budowlanego, 16) elektrotechnikę samochodową (instalacyjno-reperacyjną), 17) spawalnictwo, 18) drykierstwo i 19) reparacje pneumatyków.

Należy podkreślić, że osobom, które na obszarze Centralnego Okręgu Przemysłowego założą wymienione przedsiębiorstwa rzemieślnicze, albo te przedsiębiorstwa już na tym obszarze istniejące powiększą, przyznało rozporządzenie wykonawcze jedynie ulgę podaną powyżej pod 1) (art. 4 ust. (1) pkt. 1). Ulga ta służy tym osobom z mocy samego prawa w stosunku do inwestycji dokonanych w okresie od 15 kwietnia 1938 r. do dnia 31 grudnia 1942 r., jednakowoż pod warunkiem: a) posługiwania się siłą motoryczną i b) prowadzenia prawidłowych ksiąg w rozumieniu art. 81 Ordynacji Podatkowej.

Rozdział II obejmuje ulgi dla inwestycyj dla województw wschodnich i wchodzi w miejsce dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 25 listopada 1936 r., który ustawa w art. 46 ust. 1 z dniem jej wejścia w życie a więc z dniem 15 kwietnia 1938 r. uchyla.

Rodzaj ulg, przewidzianych w tym dekrecie, a polegający na prawie potrącania kosztów inwestycyjnych z dochodu podatkowego podlegającego Dz. I pod warunkiem prowadzenia prawidłowych ksiąg w rozumieniu art. 81 Ord. Pod. pozostaje bez zmian (potrącenie kosztów, wzniesienie budynków i innych budowli z wyjątkiem domów mieszkalnych, kosztów dobudowy do budynków takich i budowli już istniejących oraz kosztów nabycia i zainstalowania nowych (nieużywanych) maszyn i urządzeń, jeżeli te nakłady są potrzebne do powstania, powiększenia lub ulepszenia przedsiębiorstw — art. 10 ust. (1)). Okres potrącenia kosztów został zakreślony do dnia 31 grudnia 1942 r.

Ulega rozszerzeniu zakres przedsiębiorstw korzystających dotychczas z ulg (przedsiębiorstwa przemysłowe, żeglugi śródlądowej, chłodni, elewatorów) przez rozciągnięcie prawa do ulg na niektóre przedsiębiorstwa handlowe, a mianowicie: spichrze, targi, aukcje, handel lnem, hurtowny handel konopiami, przedsiębiorstwa hotelarskie i gastronomiczne (art. 9 p. 1). Stan liczebny tych ostatnich przedsiębiorstw jest w województwach wschodnich mierny.

Za przedsiębiorstwa hotelarskie uważa się: hotele i pensjonaty, zaś za gastronomiczne: restauracje, bary, cukiernie, kawiarnie, jadłodajnie (§ 25 rozp. wyk.).

W zakresie ulg dla gospodarstw rolnych (art. 9 pkt. 2) rozszerzono dotychczasowe ulgi (koszty wzniesienia nowych budynków gospodarczych, nabycia nowych maszyn rolniczych, przeprowadzenia melioracyj terenowych oraz zagospodarowania łąk i pastwisk) uznając za potrącalne koszty — inwestycje złączone z zakupem nowych i nieużywanych narzędzi rolniczych, założenia lub powiększenia sadów owocowych i plantacji wikliny. Sama ustawa nie określiła o ile chodzi o przedsiębiorstwa hotelarskie i gastronomiczne (których stan w województwach wschodnich jest opłakany) inwestycyj, których koszty będą podlegały potrąceniu z dochodu, lecz pozostawia to rozporządzeniu Ministra Skarbu, pozwalając na określenie ich przy uwzględnieniu stosunków miejscowych.

Minister Skarbu korzystając z powyższego upoważnienia unormował zagadnienie to w sposób następujący:

W zakresie przedsiębiorstw hotelarskich i gastronomicznych służy osobom uprawnionym do ulgi prawo potrącania dochodu podlegającego podatkowi dochodowemu Dz. I kosztów:

1) wzniesienia budynków na pomieszczenie przedsiębiorstw hotelarskich lub gastronomicznych, przebudowy budynków już istniejących w części, służącej na pomieszczenie przedsiębiorstw hotelarskich lub gastronomicznych oraz kosztów dobudowy do budynków już istniejących, jeżeli część dobudowana przeznaczona będzie wyłącznie na pomieszczenie przedsiębiorstwa hotelarskiego lub gastronomicznego;
2) nabycia nowych (nieużywanych) mebli, naczyń, pościeli i bielizny oraz innych

tego rodzaju nakładów, które są potrzebne do założenia, powiększenia lub ulepszenia przedsiębiorstwa hotelarskiego lub gastronomicznego;

3) nabycia i zainstalowania lub przerobienia urządzeń wodociągowych, oświetleniowych, cieplnych, chłodniczych, wentylacyjnych, asenizacyjnych, telefonicznych, wyciągowych lub innych tego rodzaju nakładów, które są potrzebne dla założenia, powiększenia lub ulepszenia przedsiębiorstwa hotelarskiego lub gastronomicznego.

Jeżeli budynek nowowzniesiony posiada oprócz lokali, służących na pomieszczenie przedsiębiorstw hotelarskich lub gastronomicznych, również lokale inne, potrąceniu ulega taka część sum zużytych na budowę, jaka odpowiada stosunkowi kubatury użytkowej części, przeznaczonej na pomieszczenie przedsiębiorstw hotelarskich lub gastronomicznych do kubatury użytkowej całego budynku, chyba, że koszty budowy tych ostatnich lokali mogą być potrącone na podstawie innych przepisów ustawy.

Należy nadmienić, że koszty wzniesienia budynków lub części dobudowanych na pomieszczenia przedsiębiorstw hotelarskich potrącone w sposób powyższy nie mogą być po raz drugi potrącone na podstawie przepisów art. 25 ustawy tj. z tytułu ulg dla nowowznoszonych budowli.

Rozporządzenie wykonawcze wprowadza inne warunki przy uzyskaniu ulg dla przedsiębiorstw hotelarskich i przedsiębiorstw gastronomicznych jak i inne ulgi dla przedsiębiorstw nowozałożonych i już istniejących.

Prawo potrącenia kosztów o ile chodzi o **nowozakładane** przedsiębiorstwa hotelarskie służy pod następującymi warunkami:

1) w Wilnie i innych miastach liczących ponad 20.000 mieszkańców oraz w Nowogródku, budynki oraz części dobudowane, w których te przedsiębiorstwa będą zakładane, powinny być wzniesione z materiałów ogniotrwałych; nadto w Wilnie powinny być one połączone z siecią kanalizacyjną i we wszystkich pokojach (numerach) powinna być zaprowadzona bieżąca woda zimna i ciepła, a w miejscowościach pozostałych powinny być one zaopatrzone w urządzenia aseniza-cyjne;
2) w Wilnie nowo-zakładane hotele powinny liczyć co najmniej 20, zaś pensjonaty co najmniej 10 pokojów (numerów); w innych miastach, liczących ponad 20.000 mieszkańców i w Nowogródku hotele powinny liczyć co najmniej 10 a pensjonaty co najmniej 5 pokojów (numerów); w pozostałych miejscowościach hotele i pensjonaty powinny liczyć co najmniej 5 pokojów (numerów)—i
3) łączny koszt nakładów powyżej wymienionych dokonanych w ciągu roku przez poszczególne przedsiębiorstwa, nie może być niższy niż: w Wilnie — 10.000 zł; w innych miastach, liczących ponad 20.000 mieszkańców oraz w Nowogródku— 5.000 zł; w miejscowościach pozostałych — 1.000 zł.

O ile chodzi o **przedsiębiorstwa hotelarskie już istniejące** prawo potrącenia kosztów nakładów wyżej podanych służy pod następującymi warunkami:

1) w Wilnie budynki, w których te przedsiębiorstwa się znajdują, powinny być skanalizowane, a we wszystkich pokojach (numerach) powinna być zaprowadzona bieżąca woda zimna i ciepła, chyba, że te urządzenia są już zaprowadzone; we wszystkich miejscowościach każde przedsiębiorstwo hotelarskie polarskie powinno posiadać co najmniej jedną łazienkę — i
2) łączny koszt wymienionych wyżej nakładów dokonanych w ciągu roku przez poszczególne przedsiębiorstwa, nie może być niższy niż: w Wilnie — 5.000 zł; w innych miastach, liczących ponad 20.000 mieszkańców i w Nowogródku — 2.000 zł; w miejscowościach pozostałych — 1.000 zł.

O ile chodzi o potrącenie kosztów u przedsiębiorstw **gastronomicznych,** to podane **pod** 2) i 3) koszty nakładów przedsiębiorstw hotelarskich, podlegają tu potrąceniu:

1) jeśli chodzi o **nowo zakładane** przedsiębiorstwa gastronomiczne — pod warunkiem, że łączny koszt tych nakładów, dokonanych w ciągu roku przez poszczególne przedsiębiorstwo wyniesie: w Wilnie co najmniej 15.000 zł; w innych miastach liczących ponad 20.000 mieszkańców i w Nowogródku co najmniej 10.000 zł; w miejscowościach pozostałych co najmniej 1.000 zł;
2) jeśli chodzi o przedsiębiorstwa gastronomiczne **już istniejące** — pod warunkiem, że łączny koszt tych nakładów, dokonanych w ciągu roku przez poszczególne przedsiębiorstwo, wynosi w Wilnie co najmniej 3.000 zł; w innych miastach, liczących ponad 20.000 mieszkańców i w Nowogródku co najmniej 2.000 zł; w miejscowościach pozostałych co najmniej 500 zł (§ 27 rozp. wyk.).

Zgodnie z upoważnieniem zawartym w art. 11 ustawy Minister Skarbu przyznał posiadaczom gospodarstw rolnych, opłacającym podatek gruntowy w wysokości nie przekraczającej 110 zł, i nie prowadzącym prawidłowych ksiąg w rozumieniu art. 81 Ordynacji Podatkowej prawo potrącenia z dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu z Dz. I:

1) kosztów nabycia nowych (nieużywanych) maszyn i narzędzi rolniczych;
2) kosztów nabycia materiałów i kosztów robocizny najemnej, poniesionych przy wzniesieniu budowli gospodarczych, przy melioracjach terenowych, zagospodarowaniu łąk i pastwisk lub przy założeniu lub powiększeniu sadów owocowych lub plantacji wikliny,

— jeżeli te inwestycje zostały lub będą dokonane w okresie od dnia 15 kwietnia 1938 r. do dnia 31 grudnia 1942 r.

Poniesienie powyższych kosztów winno być udowodnione rachunkami, wystawionymi przez sprzedawców, pokwitowaniami z otrzymanego wynagrodzenia za pracę itp. dowodami (§ 28 rozp. wyk.).

Rozdział III obejmuje ulgi dla poszukiwawczego wiernictwa naftowego i gazów ziemnych, wchodzi w miejsce rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 885), które wygasło z dniem 24 listopada 1937 r.

Ulgi służą osobom, podejmującym wiercenia poszukiwawcze w celu uzyskania produkcji naftowej i gazu ziemnego, na całym obszarze Państwa. Za wiercenie poszukiwawcze uznaje ustawa wiercenia, oddalone co najmniej o 1000 m od produktywnych otworów wiertniczych, oraz wiercenia w oddaleniu mniejszym, jeśli Wyższy Urząd Górniczy uzna je za poszukiwawcze; nadto wszystkie następne wiercenia w promieniu 500 m od otworu pierwszego odkrywczego (art. 12 i 13 ustawy). Pojęcie wierceń poszukiwawczych formułuje ustawa korzystniej dla poszukiwaczy niż wspomniane wyżej rozporządzenie. Gdy to ostatnie bowiem uznawało za wiercenia poszukiwawcze wiercenia oddalone co najmniej o 2 kilometry od produktywnych otworów wiertniczych, ustawa uznaje za takie wiercenia jak to już wyżej podano oddalone co najmniej o 1 kilometr od otworów produktywnych.

Ulgi (art. 14) obejmują w podatku dochodowym:

1) prawo potrącenia z dochodu podatkowego, podlegającego opodatkowaniu według Dz. I wydatków związanych z wierceniami, na materiały, narzędzia, urządzenia i robociznę a poniesionych w okresie od dnia ogłoszenia ustawy, tj. 15 kwietnia 1938 r. do dnia 31 grudnia 1942 r.

Potrącenie będzie dokonane z dochodu roku operacyjnego, w którym wymienione wydatki zostały poniesione. Jeżeli suma, przypadająca do potrącenia

przewyższa ten dochód, potrącenie następuje z dochodu lat następnych aż do zupełnego wyczerpania sumy, przypadającej do potrącenia.

2) Zwolnienie od podatku dochodowego przez lat 10 dochodu z produkcji ropy naftowej i gazu ziemnego, otrzymanej z otworów poszukiwawczych oraz produktów, uzyskanych z przeróbki tych surowców.

Dziesięcioletni okres zwolnienia od podatku dochodowego biegnie od roku podatkowego następującego po roku, w którym dokonano po raz ostatni potrącenia z dochodu kosztów wierceń, o których mowa pod 1). U osób, którym nie służy to prawo, 10-letni okres zwolnienia biegnie od roku podatkowego, obejmującego rok operacyjny, w którym osoba uprawniona do ulgi, uzyska w założonym przedsiębiorstwie lub z produkcji, uzyskanej w szybach pierwszy obrót, podlegający podatkowi obrotowemu.

Przepisy w sprawie sposobu stosowania ulg w razie gdy, przy potrąceniu po raz ostatni kosztów wierceń pozostałaby część dochodu podlegająca opodatkowaniu są identyczne, co przy ulgach z art. 4 ust. (2) i 5 ust. (2) i (3).

Rozporządzenie wykonawcze podaje w § 30 zasady i przykłady ustalania ulg w przypadkach, gdy osoba uprawniona do ulg posiada inne źródła dochodu, niekorzystające z ulg.

I tak, u osób prawnych jest wolna od podatku dochodowego ta część dochodu (to jest zysków bilansowych w rozumieniu art. 21 ustawy o podatku dochodowym) ustalonego na podstawie prowadzonych przez nie ksiąg handlowych, jaka odpowiada stosunkowi przychodu brutto ze sprzedaży ropy naftowej (oleju skalnego) i gazu ziemnego, otrzymanych w otworach poszukiwawczych oraz ze sprzedaży produktów, uzyskanych z przerobu tych surowców, do sumy wszystkich przychodów brutto, objętych księgami handlowymi.

Powyższą zasadę stosuje się również przy ustalaniu wolnego od podatku dochodu tych osób fizycznych, których księgi, poza poszukiwawczym wiertnictwem naftowym i przeróbką otrzymanych z niego surowców, obejmują jeszcze inne (choćby nie wszystkie) źródła dochodu — z tą jednak różnicą, że nadzwyczajnych przychodów w rozumieniu art. 7 ustawy o podatku dochodowym nie bierze się pod uwagę.

Stratę wynikłą przy produkcji ropy naftowej i gazu ziemnego, otrzymanej z otworów poszukiwawczych oraz produktów uzyskanych z przeróbki tych surowców potrąca się z sumy dochodów, osiągniętych z innych źródeł — zgodnie z przepisami art. 9 ustawy o podatku dochodowym.

3) Zwolnienie od opłat stemplowych pism, stwierdzających umowę o zawiązanie spółki lub o wniesienie do spółki nieruchomości albo prawa wydobywania ciał kopalnych.

Rozdział IV przewiduje ulgi na obszarze całego Państwa dla osób, które (art. 16):

1) podejmą poszukiwania górnicze zmierzające do uzyskania produkcji rud i poczynią nakłady, związane z założeniem i urządzeniem kopalni oraz zakładów do przygotowania rud (wielkie piece, stalownie i walcownie),

2) założą przedsiębiorstwa hutnicze, koksownie, albo też przedsiębiorstwa takie, już istniejące, powiększą lub ulepszą;

3) wybudują w rafineriach ropy naftowej lub poza ich obrębem urządzenia dla otrzymania wysoko gatunkowych paliw i olejów, albo też wybudują lub powiększą gazoliniarnie i uruchomią wytwórczość paliw płynnych, odpornych na detonację, z ropy naftowej lub gazów ziemnych;

4) założą przedsiębiorstwa lotnicze, bądź przedsiębiorstwa budowy utrzymania

i eksploatacji lotnisk użytku publicznego albo założą lub urządzą własne lotniska albo zbudują hangary, dworce lotnicze, stacje obsługi technicznej, bądź warsztaty lotnicze;

5) zbudują pomieszczenia garażowe dla pojazdów mechanicznych, stacje obsługi technicznej, warsztaty reperacyjne pojazdów mechanicznych oraz dworce lub stacje postojowe dla autobusów;

6) zbudują koleje zarówno normalne jak i wąskotorowe dla użytku prywatnego o silniku mechanicznym.

Rozporządzenie wykonawcze w § 32 podaje definicję przedsiębiorstw lotniczych, w § 33 pomieszczeń garażowych, zaś w § 34 „kolei użytku prywatnego o silniku mechanicznym".

Ulgi powyższe mogą być przyznane osobom fizycznym i prawnym, prowadzącym prawidłowe księgi w rozumieniu art. 81 Ordynacji Podatkowej.

Ulgi obejmują:

1) ulgi w podatku dochodowym Dz. I (art. 18),

2) zwolnienia w opłatach stemplowych (art. 19).

Ad 1). Ulgi w podatku dochodowym obejmują prawo potrącenia z dochodu podlegającego opodatkowaniu według Dz. I ustawy kosztów:

a) wzniesienia budynków i innych budowli z wyjątkiem domów mieszkalnych, kosztów dobudowy do budynków takich i budowli już istniejących, nabycia i zainstalowania nowych (nieużywanych) maszyn i urządzeń oraz kosztów podziemnych budowli (szybów, sztolni, chodników i innych wyrobisk, mających charakter inwestycyj), jeżeli nakłady te są potrzebne do powstania lub powiększenia zakładu górniczego, hutniczego, koksowni wymienionych pod 1) i 2) bądź zakładów wymienionych pod 3),

b) nabycia terenów pod budowę: lotnisk, budynków i urządzeń lotniczych; kosztów wzniesienia budynków, przeznaczonych na hangary, dworce lotnicze, stacje obsługi technicznej, lotniczej i warsztaty lotnicze, kosztów wzniesienia budowli i nabycia i zainstalowania urządzeń, potrzebnych dla zapewnienia bezpieczeństwa ruchu lotniczego oraz kosztów nabycia taboru lotniczego,

c) wzniesienia budynków, przeznaczonych na garaże, stacje obsługi technicznej, warsztaty reperacyjne, dworce i stacje postojowe dla autobusów oraz kosztów nabycia i zainstalowania nowych (nieużywanych) maszyn i urządzeń, potrzebnych do prowadzenia warsztatów reperacyjnych i stacji obsługi technicznej,

d) nabycia gruntów pod budowę linii kolejowych, wykonania nasypów i wykopów, mostów, przepustów, podtorza i torów kolejowych, nabycia i zainstalowania nowych urządzeń, potrzebnych do utrzymania ruchu, wzniesienia budynków kolejowych oraz nabycia nowego (nieużywanego) taboru kolejowego.

Ad 2). Zwolnienia od opłat stemplowych dotyczą pism, stwierdzających zawiązanie spółki — o ile kapitał zakładowy przeznaczony jest na inwestycje, oraz pism stwierdzających nabycie gruntów, potrzebnych do powstania lub powiększenia wyżej wymienionych przedsiębiorstw.

Ponadto rozdział IV zawiera przepis (art. 16 ust. 2) upoważniający Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Spraw Wojskowych do udzielania ulg w podatku dochodowym Dz. I w formie potrącenia z dochodu kosztów inwestycyj (pod warunkami podanymi w art. 18) osobom, które poczynią inwestycje w przedsiębiorstwach przemysłowych wyżej pod 1) do 6) niewymienionych o produkcji szczególnie ważnej dla obrony Państwa.

Rozporządzenie wykonawcze w § 35 podaje wykaz tych przedsiębiorstw czyniąc udzielenie ulg zależne od prowadzenia prawidłowych ksiąg w rozumieniu art. 81 O. P.

Na podkreślenie zasługuje przepis ust. (2) § 35 stanowiący, iż osobom fizycznym i prawnym, prowadzącym prawidłowe księgi w rozumieniu art. 81 Ord. Pod., które dla przystosowania posiadanych zakładów przemysłowych do obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej poczynią inwestycje lub adaptacje związane z tą obroną lub nabędą sprzęt obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, służy prawo potrącenia z dochodu, podlegającego podatkowi dochodowemu z Dz. I kosztów tych nakładów, o ile zostaną poczynione w okresie od 15 kwietnia 1938 r. do 31 grudnia 1942 r.

Rozdział V przewiduje ulgi dla nabywców akcyj i udziałów spółek, tworzonych w celu prowadzenia przedsiębiorstw wymienionych w rozdziałach I — IV.

Ulgi powyższe są w ustawodawstwie podatkowym polskim zupełną nowością. Ulgi te polegają na tym, że nabywca akcyj spółki akcyjnej lub udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością ma prawo potrącić cenę emisyjną nabycia akcji lub udziału z dochodu podlegającego opodatkowaniu według działów I i II ustawy o podatku dochodowym, oraz z wynagrodzeń podlegających podatkowi specjalnemu.

Prawo to służy wyłącznie pierwonabywcom akcyj lub udziałów i to tylko w przypadku, gdy spółka mająca na celu prowadzenie przedsiębiorstwa wymienionego w jednym z rozdziałów poprzedzających zostanie utworzona i wpisana do rejestru a poza tym rozpocznie produkcję w okresie od dnia 15 kwietnia 1938 r. do 31 grudnia 1942 r.

Podobne prawo służy spólnikom spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, których zawiązanie zostanie zgłoszone celem wpisania do rejestru handlowego w czasie wyżej podanym, a których celem jest prowadzenie przedsiębiorstw wymienionych w rozdziałach I do IV, co do udziałów objętych przez nich przy zawiązaniu spółki.

Potrącalna jest cena emisyjna akcji a nie cena nominalna, gdyż cena emisyjna jest faktycznym kosztem nabycia akcji.

Potrącalna jest cena akcji udziałów w spółce z o. o. jedynie pokryta gotowizną (§ 43 rozp. wyk.), a nie wkładami niepieniężnymi.

W razie niespełnienia wspomnianych powyżej warunków, osoby, które uzyskały omawiane ulgi obowiązane będą dodatkowo uiścić podatek dochodowy nie zapłacony na skutek potrącenia zapłaconej ceny akcji lub udziałów na podstawie ogłoszenia komunikatu przez Ministerstwo Skarbu w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu i zawiadomienia interesowanej osoby przez właściwą władzę skarbową o utracie ulg i obowiązku wpłaty podatku w terminie 30 dni od otrzymania zawiadomienia. W razie niewpłacenia kwot w tym terminie podlegają one ściągnięciu w trybie egzekucji (§ 44 rozp. wyk.). Za przypadające Skarbowi Państwa z tego tytułu sumy odpowiadają solidarnie z płatnikami założone spółki.

Wprowadzenie ulg dla nabywców akcyj i udziałów podyktowane zostało wieloma względami.

Potrącenie z dochodu kosztów inwestycyj polegających bądź to na założeniu nowego przedsiębiorstwa, bądź powiększeniu lub ulepszeniu już istniejącego służy tylko tym osobom, które w momencie podjęcia inwestycyj już mają pewne źródło dochodu i dochód z tych źródeł obracają na te właśnie inwestycje. Potrącenie to służy płatnikowi zarówno z dochodów z tych źródeł, które już posiada jak i z nowego źródła, które powstanie w wyniku poczynionych nakładów. Inaczej przedstawia się sprawa z osobami, które nie mają żadnych źródeł dochodu, wchodzą tu w grę osoby prawne, które będą tworzone w celu prowadzenia mającego powstać przedsiębiorstwa. Taka osoba prawna nie będzie miała z czego potrącić kosztów inwestycyj, bo jej jedynym źródłem dochodu będzie nowy, mający się dopiero zbudować zakład fabryczny. Osobom prawnym nie przysługuje prawo potrącenia kosztów inwestycyj, a wzamian za to ustawa

przewiduje dla nabywców akcyj prawo potrącenia ceny emisyjnej akcji, suponując, że w tych przypadkach koszt akcji jest kosztem inwestycji.

Rozdział VI zawiera wspólne przepisy proceduralne w zakresie przyznawania ulg w podatku dochodowym (potrącenie) osobom objętym w rozdziałach I—V.

Potrącenia, przewidziane w art. 10, 18 i 20 ustawy, o ile chodzi o dochód podlegający opodatkowaniu według Dz. I dokonywane są z dochodów roku operacyjnego, w którym poczyniono inwestycje, bądź w którym nabyto akcje lub udziały nowozakładanych spółek. Jeśli suma przypadająca do potrącenia przewyższa ten dochód, nadwyżka zostanie potrącona z dochodu 4-ch lat następnych. Z powyższego wynika, że skoro koszty inwestycyjne nie zostały wyczerpane w ciągu 4-ch lat nie mogą być potrącane z dochodów dalszych lat.

Jedyne potrącenia, przewidziane w art. 20 o ile chodzi o wynagrodzenia podlegające podatkowi dochodowemu według Dz. II ustawy i podatku specjalnego, bądź jednego z tych podatków, dokonywa się od wynagrodzeń otrzymanych w roku nabycia akcyj lub udziałów, przy czym dla ustalenia rozmiaru ulgi w podatku specjalnym stosuje się przepisy art. 26 (ulgi w podatku specjalnym dla nowowznoszonych budowli). Jeżeli cena nabytych akcji i udziałów przewyższa sumę wynagrodzeń, to nadwyżka podobnie jak i koszty inwestycyj przy Dz. I potrącona zostanie od wynagrodzeń, otrzymanych w ciągu następnych lat 4-ch.

Prawo potrącenia służy osobom wymienionym w art. 1, 9, 12 i 16 również wówczas, gdy założone przez nie przedsiębiorstwa przejdą na własność osób trzecich.

Pozostały po potrąceniu dochód lub pozostała suma wynagrodzeń podlegają podatkowi dochodowemu według tej stopy procentowej, jaka będzie właściwa dla osiągniętego dochodu bez potrąceń, przewidzianych w art. 4 ust. 1 pkt. 1, art. 10, 14, 18 i 20, a nie tak jak dotychczas, że stopę podatku obliczano od dochodu, pozostałego po potrąceniu kosztów. Przykłady obliczenia podatku w tych przypadkach podaje § 45 rozp. wyk.

Dodatek komunalny do podatku dochodowego z art. 24 ustawy o pod. doch. oblicza się również od tej części dochodu podatkowego, jaka pozostaje po potrąceniu kosztów inwestycyjnych według stopy procentowej, jaka jest właściwa dla osiągniętego dochodu bez potrącenia kosztów.

Sumę przypadającą do potrącenia z tytułu kosztów inwestycyjnych z dochodu podlegającego opodatkowaniu według Dz. I potrąca płatnik w zeznaniu o dochodzie, składanym za właściwy rok operacyjny (art. 5, 14 i 21). Do zeznania dołącza zestawienie dokonanych inwestycyj oraz ich kosztów, a o ile chodzi o ulgi z art. 20 wykaz nabytych akcyj lub udziałów, zawierający dane określone ściśle w art. 23 ustawy. O ile chodzi o ulgi w podatku dochodowym pobieranym według Dz. II i w specjalnym podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszów publicznych, to są one udzielane w postaci zwrotów sum pobranych podatków od dochodów, wynagrodzeń, zużytego na cele wskazane w art. 20. Ulgi przyznaje się na skutek podań, które wnoszą osoby ubiegające się o ulgi do urzędu skarbowego, w którego okręgu mają zamieszkania w dniu wnoszenia podania. Do podania dołącza się obok wykazu nabytych akcyj i udziałów, o którym wyżej była mowa, również zestawienie wynagrodzeń, otrzymanych w ciągu roku, w którym akcje lub udziały nabyto, tudzież potrąconych od tych wynagrodzeń sum podatku dochodowego i specjalnego.

Ulgi przyznają w I instancji te władze skarbowe tj. urząd skarbowy lub Izba Skarbowa, które są właściwe do wymiaru podatku dochodowego Dz. I za dany rok operacyjny dla osoby uprawnionej do ulgi.

Ulgi w podatku dochodowym z Dz. II oraz w podatku specjalnym stosują te urzę-

dy skarbowe, w okręgu których osoby uprawnione do ulgi mają miejsce zamieszkania w dniu wnoszenia podań (§ 46 rozp. wyk.).

Tryb postępowania przy udzieleniu ulg w podatku dochodowym Dz. I jest następujący:

1) płatnikowi, korzystającemu z ulg wymierza się podatek tak jakby mu ulgi nie przysługiwały i doręcza się mu nakaz płatniczy;

2) równocześnie z postępowaniem wymiarowym bada się złożone przez płatnika zestawienie dokonanych inwestycyj oraz ich kosztów. W razie wątpliwości władza skarbowa, w okręgu której inwestycyj dokonano stwierdza na miejscu, czy podane w zestawieniu inwestycje zostały rzeczywiście dokonane, żąda od płatnika wyjaśnień, uzupełnień, w razie potrzeby przesłuchuje biegłych itp.;

3) płatnik, który nie złoży w terminie przepisanym zestawienia dokonanych inwestycyj i kosztów traci prawo do ulgi. Dyrektorowi Izby Skarbowej przysługuje prawo darowania skutków przekroczenia tego terminu. Postanowienia jego w tej materii są ostateczne;

4) jako zasadę przyjmuje rozporządzenie, że władza nie może odmówić płatnikowi, który złożył zestawienie inwestycyj i ich kosztów w terminie, potrącenia z dochodu podatkowego całości lub części wykazanych w zestawieniu kosztów inwestycyj, jeżeli przed tym nie zażąda od niego udzielenia w terminie wyznaczonym stosownych wyjaśnień wskazując konkretne okoliczności, dla których zestawienie władza poddaje w wątpliwość. Jeśli płatnik nie udzieli wyjaśnienia w terminie wyznaczonym, władza może z urzędu ustalić sumę potrącalną na podstawie materiału, jakim rozporządza;

5) w postępowaniu mającym na celu ustalenie sumy potrącalnej stosuje się poza tym odpowiednio przepisy art. 63—67, 70—72, 74, 75, 78 i 79 Ordynacji Podatkowej.

Po ustaleniu kosztów inwestycyj podlegających potrąceniu doręcza się płatnikowi równocześnie z nakazem płatniczym postanowienie o uldze zawierające części składowe szczegółowo podane w ustępie 5 § 47 rozp. wyk. Z powyższego wynika, iż stosowną część lub całość podatku umarza się

Egzekucję zaliczki na podatek dochodowy za dany rok operacyjny wstrzymuje się.

Podania o zwrot podatku dochodowego Dz. II lub podatku specjalnego z tytułu ulgi przewidzianej w art. 20 należy wnosić w terminie od dnia 1 stycznia do 15 kwietnia roku następującego po roku, w którym nabyto akcje lub udziały. Dyrektorowi Izby Skarbowej służy i tu prawo darowania skutków przekroczenia tego terminu.

Jeżeli wynagrodzenia otrzymane w ciągu pierwszych kilku miesięcy w roku, w którym płatnik nabył akcje lub udziały pokrywają w całości zapłaconą za nie sumę, płatnik może wnieść podanie o zwrot pod. doch. Dz. II lub podatku specjalnego w ciągu roku, w którym nabył te akcje lub udziały, a mianowicie już tego dnia, w którym suma otrzymanych wynagrodzeń osiągnie co najmniej wysokość sumy zapłaconej za akcje lub udziały, a potrącony podatek — wysokość sumy podlegającej zwrotowi. Celem ustalenia wysokości podatku dochodowego przypadającego do zwrotu, należy w podanych przypadkach obliczyć kwotę wypłaconego wynagrodzenia periodycznego w stosunku rocznym i po dodaniu do tej kwoty wynagrodzeń jednorazowych ustalić dla łącznej sumy właściwą stopę procentową podatku wg. skali dla Dz. II, przewidzianej w art. 43 ustawy o podatku dochodowym. Podatek przypadający do zwrotu oblicza się przez zastosowanie tej stopy procentowej do sumy zapłaconej za akcje lub udziały. Przykład obliczenia podatku przypadającego do zwrotu podany został w ustępie 3 § 48 rozp. wyk.

Jeżeli po upływie roku, w którym nabyto akcje lub udziały, okaże się, że na skutek zmian wysokości otrzymanego wynagrodzenia lub z innych powodów zwrócony płatnikowi podatek dochodowy z Dz. II lub podatek specjalny przy zastosowaniu przepisów

podanych powyżej wynosi mniej niżby wyniósł w razie wniesienia podania w terminie od dnia 1 stycznia do 15 kwietnia roku następującego po roku, w którym nabyto akcje lub udziały służy płatnikowi prawo żądania dodatkowego zwrotu brakującej sumy podatkowej. Podanie o dodatkowy zwrot winien płatnik złożyć w terminie wyżej podanym.

To samo stosuje się w przypadku, gdy płatnik otrzymuje kilka wynagrodzeń uzasadniających obowiązek opłacania różnicy podatku dochodowego z Dz. II w myśl art. 45 ustawy o podatku dochodowym.

O ile prośba o zwrot podatku budzi wątpliwości, przeprowadza się postępowanie wyjaśniające. Równocześnie z wydaniem postanowienia o przyznaniu ulgi następuje zwrot podatku lub zaliczenie na inne zaległości.

Jeżeli cena nabycia akcyj lub udziałów przewyższa sumę wynagrodzeń otrzymanych przez płatnika w ciągu roku, to nadwyżka ulega potrąceniu z wynagrodzeń otrzymanych w roku następnym. Celem uzyskania zwrotu podatku doch. Dz. II lub podatku specjalnego musi płatnik wnieść w terminie do 15 kwietnia roku następującego po roku, w którym ulga ma być zastosowana do nadwyżki podanie. W podaniu tym płatnik powołuje się na otrzymane postanowienie o uldze i prosi o zwrot podatku, dołączając zestawienie otrzymanych w roku następnym wynagrodzeń oraz potrąconych od tych wynagrodzeń sum podatku dochodowego z Dz. II lub podatku specjalnego.

Podobny tryb obowiązuje aż do zupełnego wyczerpania okresu, w ciągu którego służy prawo potrącenia (§ 50 rozp. wyk.).

W razie ustalenia, iż ulga nie należy się, wydaje się postanowienie odmowne przeciwko któremu służy odwołanie w ciągu 30 dni do władzy bezpośrednio przełożonej nad władzą, która postanowienie wydała, a więc do Izby Skarbowej lub do Ministerstwa Skarbu.

Od rozmiaru przyznanych ulg również służy płatnikowi prawo wniesienia odwołania w wskazanym wyżej terminie (§ 52 rozp. wyk.).

W postępowaniu odwoławczym stosuje się odpowiednio przepisy art. 101, 102 § 2, 103 § 1 i 3, 104—107, 109 i 110 oraz 112—116 ordynacji podatkowej.

Niezależnie od ulg płatnicy zachowują prawo do potrąceń z tytułu amortyzacji, dokonanych inwestycyj (art. 22).

Rozdział VII traktuje o ulgach dla nowowznoszonych budowli.

Wchodzi on w miejsce ustawy z dnia 24 marca 1933 r., która zostaje uchylona zgodnie z art. 46 ust. (2) dopiero z dniem 1 stycznia 1939 r.

We wspomnianym rozdziale przyznane zostały dla nowowznoszonych budowli oraz części dobudowanych następujące ulgi podatkowe:

1) zwolnienia w podatku od nieruchomości i podatkach budynkowych, pobieranych na rzecz Państwa i Związków Samorządowych;
2) zwolnienie od wszelkiego rodzaju danin publicznych, dla których podstawą wymiaru są podatki od nieruchomości lub budynkowe z pewnymi wyjątkami;
3) zwolnienia w podatku od lokali pewnych kategorii lokali;
4) ulgi w podatku dochodowym Dz. I i II w formie potrącenia z dochodu sum zużytych na budowę;
5) ulgi w podatku specjalnym od wynagrodzeń wypłacanych z funduszów publicznych;
6) zwolnienia dochodów pewnej kategorii mieszkalnych domów nowowznoszonych;
7) zwolnienia od opłat stemplowych;
8) zwolnienia od podatku od darowizn;
9) zwolnienia od pewnych opłat sądowych.

Ad 1) Nowowzniesionym budowlom i częściom dobudowanym przyznaje ustawa (art. 24 ust. (1) pkt. 1) zwolnienie na okres 10-letni od podatków nieruchomości lub budynkowych, pobieranych na rzecz Państwa i Związków Samorządowych od dnia chociażby tylko częściowego ich użytkowania. Warunkiem przyznania ulg jest, aby budowla została rozpoczęta po 1 stycznia 1939 r. (o czym szczegółowo poniżej) oraz, aby budowa lub dobudowa została wykończona do końca roku 1942.

Przez „części dobudowane", „dobudowy" rozumieć należy przybudowę lub nadbudowę (§ 54 rozp. wyk.).

Termin 10-letni zwolnienia rozpoczyna się z dniem, w którym chociażby jeden lokal (pomieszczenie) został oddany do użytkowania, bez względu na to, czy oddanie do użytkowania nastąpiło za zezwoleniem, czy też bez zezwolenia właściwej władzy budowlanej. Należy nadmienić, że oddanie lokalu do używania dozorcy domowemu nie uzasadnia rozpoczęcia biegu 10-letniego terminu zwolnienia od podatku od nieruchomości (§ 55 rozp. wyk.).

Przez wykończenie budowy lub dobudowy (koniec roku 1942) rozumieć należy wykonanie wszystkich robót związanych z budową lub dobudową z wyjątkiem zewnętrznego tynkowania lub licowania.

Budowlę lub część dobudowaną uważa się za wykończoną również wówczas, jeżeli wszystkie lokale w tej budowli lub części dobudowanej zostały oddane w użytkowanie, choćby roboty wyżej wymienione nie zostały w całości wykonane.

Ustawa przedłuża okres 10-letni do lat 15 dla nowowznoszonych budowli oraz części dobudowanych zawierających lokale mieszkalne nie większe niż 3-izbowe, jednakże tylko w stosunku do przychodu z lokali mieszkalnych (art. 24 ust. (2)). Piętnastoletnie to zwolnienie służy pod warunkiem, że wszystkie lokale mieszkalne w budowlach i częściach dobudowanych będą składać się nie więcej niż z trzech izb. Istnienie w takich budowlach lub części dobudowanych choćby jednego lokalu, składającego się z więcej niż trzech izb, uzasadnia tylko 10-letnie zwolnienie od podatku od nieruchomości. Nie wpływa natomiast na prawo do 15-letniego zwolnienia istnienie w takiej budowli lub części dobudowanej lokali niemieszkalnych (np. przemysłowych, handlowych, garaży itp.), lokale te jednak korzystają ze zwolnienia od podatku od nieruchomości tylko przez lat 10.

W stosunku do budowli, położonych w granicach administracyjnych miasta Gdyni ustawa (art. 24 ust. (3)) przedłuża okres 10-letni zwolnienia od podatku od nieruchomości lub od podatków budynkowych do lat 15, a okres 15-letni do lat 25, z tym, że powyższego przepisu nie stosuje się do podatków pobieranych na rzecz miasta Gdyni.

W ten sposób z dniem 1 stycznia 1939 r. tracą moc obowiązującą ulgi w podatku od nieruchomości zawarte w art. 7 rozp. Prez. Rzeczypospolitej z dnia 1 czerwca 1927 r. o popieraniu rozbudowy i rozwoju gospodarczego miasta i portu Gdyni (Dz. U. R. P. z r. 1935 Nr 42, poz. 285) w brzmieniu ustawy z dnia 29 marca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 190).

Ulgi w podatku od nieruchomości stosuje się zgodnie z art. 32 ustawy z samego prawa. W razie sporu osoba roszcząca sobie prawo do ulg powinna udowodnić okoliczności faktyczne uzasadniające to prawo.

Rozporządzenie wykonawcze reguluje tryb przyznania ulg w §§ 70—72.

Władze sprawujące nadzór nad budownictwem zobowiązane są przesyłać właściwemu miejscowo urzędowi skarbowemu w dotąd terminach do końca stycznia i do końca lipca każdego roku wykaz budowli i części dobudowanych wykończonych w ciągu każdego półrocza, poprzedzającego te miesiące. Na podstawie danych zawartych w tych wykazach oraz przeprowadzonego w razie potrzeby postępowania wyjaśniającego, urząd

skarbowy wydaje postanowienie o uldze. Części składowe takiego postanowienia określa § 70 ust. (4) rozp. wyk. Od postanowienia o uldze służy odwołanie w ciągu 30 dni od jego doręczenia do Izby Skarbowej.

Ad 2) Nowowznoszonym budowlom oraz częściom dobudowanym przyznaje ustawa (art. 24 ust. (1) pkt. 2) zwolnienia na okres 10-letni od wszelkiego rodzaju danin publicznych, dla których podstawą wymiaru są podatki od nieruchomości lub budynkowe z wyjątkiem opłat i dopłat przewidzianych w art. 19 i 23 ustawy z dnia 10 grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. R. P. z r. 1921 Nr 6, poz. 32), oraz art. 6 ustawy z dnia 26 marca 1935 r. o świadczeniach w naturze na niektóre cele publiczne (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 204)—jeżeli budowa lub dobudowa zostanie wykończona do końca roku 1942.

Podstawę wymiaru opłat i dopłat wyżej wspomnianych stanowi idealny podatek od nieruchomości albo budynkowy tj. taki podatek, obliczony według pełnego czynszu umownego lub pełnej wartości czynszowej w nowowzniesionej budowli lub części dobudowanych, nieoddanych w najem, jaki przypadał by od tych budowli lub części dobudowanych, gdyby im zwolnienie od podatku nie służyło.

Ad 3) Ustawa (art. 24 ust. (4)) przewiduje 10-letnie zwolnienie od podatku od lokali, lokali w budowlach lub częściach dobudowanych, korzystających ze zwolnienia 10-letniego od podatku od nieruchomości, zaś 15-letnie zwolnienie dla budowli lub części dobudowanych zawierających lokale mieszkalne nie większe niż 3-izbowe. Dłuższy okres zwolnienia dla lokali jedno i dwuizbowych nie jest przewidziany, z tego powodu, że w myśl art. 2 pkt. 7 dekretu Prez. Rzplitej z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 505) lokale takie są w ogóle wolne od podatku od lokali.

Z dniem 1 stycznia 1938 r. zgasną zatem ulgi w podatku od lokali dla lokali w nowowznoszonych budowlach, przewidziane w art. 2 pkt. 4 cyt. dekretu.

Zwolnienie od podatku od lokali wiąże się ściśle ze zwolnieniem od podatku od nieruchomości. Jeżeli nowowzniesiona budowla lub część dobudowana nie nabywa prawa do zwolnienia od podatku od nieruchomości na skutek niewykończenia przed 1 stycznia 1943 r. nie nabywają również prawa do zwolnienia od podatku od lokali, lokale znajdujące się w tej budowli lub części dobudowanej. Jednakże osoby, które w okresie przed 1. I. 1943 r. zajęły lokale w budowli lub części dobudowanej i nie opłacały w tym okresie podatku od lokali, nie mogą być pociągnięte do obowiązku uiszczenia tego podatku wstecz za ten okres.

Piętnastoletnie zwolnienie od podatku od lokali służy tylko tym lokalom mieszkalnym nie więcej niż trzyizbowym, które znajdują się w budowlach lub częściach dobudowanych korzystających z piętnastoletniego zwolnienia od podatku od nieruchomości (§ 59 rozp. wyk.).

Ulgi w podatku od lokali stosuje się z urzędu w trybie tym samym co w podatku od nieruchomości.

ad 4) Osobom fizycznym (nie prawnym), które do końca 1942 r. wybudują domy mieszkalne lub garaże, a nie na inne cele przemysłowe, handlowe, służy prawo potrącenia z dochodu podlegającego podatkowi dochodowemu (Dz. I i II) sum zużytych na budowę z wyłączeniem pożyczek udzielonych przez Państwowy Fundusz Budowlany.

Innych wyłączeń ustawa nie zna, nie zostały wprowadzone zwłaszcza ograniczenia istniejące w artykule 3 ustawy z dnia 24 marca 1933 r., że potrącalna jest jedynie ta część kosztów budowy, która jest częścią dochodu podatkowego.

W przeciwstawieniu do ustawy z dnia 24 marca 1933 r. potrąceniu nie ulega zawsze pełny koszt budowy domów mieszkalnych bez żadnych ograniczeń. Ustawa czyni różnicę między osobami fizycznymi i prawnymi oraz pomiędzy obszarami Państwa, na

których domy mieszkalne będą budowane. W szczególności prawo potrącenia pełnego kosztu budowy domu mieszkalnego służyć będzie osobom fizycznym i prawnym tylko w odniesieniu do domów budowlanych w Gdyni i w Centralnym Okręgu Przemysłowym, i bez względu na to, z ilu izb mieszkalnych składać się będą lokale w tych domach.

Na pozostałym obszarze Państwa osoby fizyczne i prawne będą mogły potrącić z dochodu — w granicach rzeczywistych kosztów budowy — najwyżej kwotę zł 15.000 na pierwszy lokal mieszkalny i po 5.000 zł na każdy lokal następny. Dla m. st. Warszawy kwoty powyższe określono na 20.000 i 7.000 zł. Koszt budowy garażu ulega potrąceniu w całości. Gdy jednak osobom fizycznym prawo to służyć będzie bez względu na to, z ilu izb mieszkalnych składać się będą lokale w wybudowanych przez nie domach, osobom prawnym będzie ono służyć tylko pod warunkiem, że wszystkie lokale mieszkalne w budowanych przez nie domach nie będą się składać z większych lokali, aniżeli 1 lub 2-izbowych mieszkań.

Za lokale jednoizbowe uważa się lokale składające się z kuchni, stanowiącej zarazem izbę mieszkalną i ewent. z pomieszczeń przynależnych, jak przedpokój, łazienka i t. p. za lokale dwuizbowe zaś lokale składające się prócz pomieszczeń przynależnych z pokoju i kuchni (art. 29).

Osoby prawne, które uzyskały ulgi w podatku dochodowym z tytułu wybudowania domów wyłącznie dla jedno i dwuizbowych mieszkań, które przebudują te lokale przez połączenie na mieszkanie trzyizbowe i większe, tracą w stosunku do mieszkań przebudowanych prawo do ulg w podatku od nieruchomości (piętnastoletnie zwolnienie). To samo stosuje się w przypadku usunięcia kuchni z lokali mieszkalnych większych niż dwuizbowych.

Utrata praw do ulg następuje z pierwszym dniem miesiąca następującego po dniu, w którym, chociażby jeden lokal powiększony oddano do użytku, lub w którym usunięto kuchnię.

Również nie stosuje się ulg w podatku od nieruchomości przewidzianych dla Gdyni (art. 24 ust. (3)) do lokali, które powiększono w sposób wyżej opisany (art. 33).

To ograniczenie ma na celu zachęcenie osób fizycznych do budowy domów o małych i skromnie uposażonych mieszkaniach, suma bowiem zł 5.000, stanowi w obecnych warunkach właśnie przeciętny koszt budowy mieszkania 2-izbowego. Jeżeli więc ktoś będzie budował mieszkania małe, będzie miał ulgę stosunkowo większą, która może wyrazić się w potrąceniu nawet pełnego kosztu budowy. W miarę jednak budowy mieszkań większych ulga ta będzie maleć na zasadach degresji. Ograniczenia zaś w stosunku do osób prawnych wypływają z założenia, że osoba prawna powinna zużywać dochód przedsiębiorstwa nie na budowę domów mieszkalnych, ale na inwestycje w swym przedsiębiorstwie. Jeżeli taka osoba prawna chce budować takie domy, to wydaje się rzeczą słuszną, by przy pomocy ulg budowała tylko domy zawierające mieszkania, jakie ze względów społecznych są najpotrzebniejsze, a więc mieszkania 1 i 2-izbowe.

Właścicielom domów, przeprowadzą w okresie od 1. I. 1939 r. do roku 1942 w istniejących budowlach kanalizację lub wodociągu, służy prawo potrącenia z dochodów sum wydatkowanych na ten cel.

Dobudowy, na skutek których powstają nowe lokale mieszkalne, traktuje się celem zastosowania ulg w podatku dochodowym na równi z budową nowych domów (art. 28).

Potrącenia, o których wyżej mowa, jeśli chodzi o dochód płynący z Dz. I dokonywa się z dochodu roku operacyjnego, w którym sumy zużyte na budowę lub na inwestycję wydatkowano.

Pojęcia „wydatkowania" nie określa ani sama ustawa, ani też rozporządzenie wykonawcze. Różni się ono od pojęcia używanego przez ustawę z dnia 24 marca 1933 pojęcia potrącenia z ogólnego dochodu sum zużytych na budowę. Przez „wydatkowanie" należy naszym zdaniem rozumieć przy prowadzeniu ksiąg w rozumieniu art. 81 Ord. Pod. moment zaksięgowania zaszłości z tytułu kosztów przez obciążenie i uznanie odpowiednich rachunków, o ile zaś chodzi o wydatkowanie tych kosztów w razie nieprowadzenia ksiąg, należy rozumieć nie moment wystawienia rachunku przez dostawcę, lecz moment gotówkowego pokrycia rachunku. Jest rzeczą sporną i wątpliwą, czy moment pokrycia rachunku drogą zamiany, moment pokrycia rachunku przez wystawienie weksli na pokrycia tego rachunku, moment cesji wierzytelności, moment przekazania na własność ruchomości wzamian za dług (datio in solutio) mogą być uważane za „wydatkowanie".

I tu jeśli suma ulegająca potrąceniu stosownie do powyższych rozważań przewyższa dochód z Dz. I z roku operacyjnego, w którym sumy zużyte na budowę lub na inwestycje wydatkowano — nadwyżka kosztów budowy — inwestycyj może być potrącona z dochodu najdalej 4-ch lat następnych.

Sumę przypadającą do potrącenia z dochodu Dz. I. potrąca płatnik w zeznaniu o dochodzie złożonym za właściwy rok operacyjny. Do zeznania winien dołączyć wiarygodny wykaz poniesionych kosztów na budowę, kosztów inwestycyj (art. 32 ust. 2).

Do postępowania w pierwszej instancji celem zastosowania ulg w podatku dochodowym, właściwości władz, postępowania odwoławczego stosuje się zgodnie z § 72 rozp. wyk. przepisy w sprawie postępowania przy potrąceniu kosztów inwestycyj w podatku dochodowym, przewidzianych w art. 4 ust. (!) pkt. 1, art. 10, 14, 18 i 20. Przepisy te zostały wyżej omówione. (§§ 46—53 rozp. wyk.).

Prawo potrącania służy również wówczas, gdy wybudowane przez osoby, korzystające z ulg domy przejdą na własność osób trzecich (art. 25 ust. (6)).

O ile po potrąceniu kosztów budowy — inwestycyj — pozostanie dochód, to podlega on opodatkowaniu wg. stopy procentowej, jaka będzie właściwa dla osiągniętego dochodu bez potrąceń z tytułu kosztów budowy — inwestycyj (art. 25 ust. (7)). Sposób obliczenia podatku ewent. dodatku komunalnego z art. 24 ustawy o pod. doch. od pozostałego dochodu po potrąceniu kosztów następuje w sposób określony w § 45 rozp. wyk., który został już wyżej opisany (§ 62 rozp. wyk.).

Płatnicy niezależnie od potrącenia kosztów budowli — inwestycyj — mogą te koszty — inwestycje — normalnie amortyzować zgodnie z art. 6 ustawy o podatku dochodowym (art. 25 ust. (8)).

Jeśli nowowzniesiony budynek jest przeznaczony tylko częściowo na cele mieszkalne lub garaże a częściowo na inne cele (handlowe, przemysłowe), potrąca się jedynie taką część sum zużytych na budowę, jaka odpowiada stosunkowi kubatury użytkowej części mieszkalnej lub przeznaczonej na garaże, do kubatury użytkowej całego budynku (art. 25 ust. (10)).

Potrącenia sum zużytych na budowę lub inwestycje, o ile chodzi o wynagrodzenia podlegające opodatkowaniu wg. Dz. II dokonuje się od wynagrodzeń otrzymanych w roku, w którym sumy zużyte na budowę lub na inwestycję wydatkowano. Jeśli suma ulegająca potrąceniu przewyższa to wynagrodzenie, to nadwyżka zostanie potrącona od wynagrodzeń otrzymanych w ciągu najdalej 4-ch lat następnych (art. 25 ust. (5)).

Po potrąceniu kosztów dochód z Dz. II podlega opodatkowaniu wg. tej stopy procentowej, jaka jest właściwa dla dochodu z Dz. II, osiągniętego bez potrąceń na koszty budowy — inwestycyj (art. 25 ust. (7)).

Ulgi w podatku dochodowym pobieranym wg. Dz. II udziela się w postaci zwrotu

sumy pobranego podatku dochodowego Dz. II od dochodów z wynagrodzeń zużytych na cele budowy — inwestycyj. Ulgi te przyznaje się na skutek podań wnoszonych do urzędu skarbowego, w którego okręgu osoby ubiegające się o ulgi mają miejsce zamieszkania w dniu wnoszenia podania. Do podania należy dołączyć wiarogodny wykaz poniesionych na budowę kosztów oraz zestawienie wynagrodzeń, otrzymanych w ciągu roku, w którym budowę prowadzono i potrąconych od tych wynagrodzeń sum podatku dochodowego Dz. II (art. 32 ust. (3)).

Do postępowania w I instancji celem zastosowania ulg pod. doch. Dz. II właściwości władz skarbowych, terminu wnoszenia podań o ulgi oraz postępowania odwoławczego stosuje się zgodnie z § 72 rozp. wyk. odpowiednie przepisy § 46—53 rozp. wyk. już wyżej szczegółowo omówione przy przyznawaniu ulg z art. 20 (ulgi dla nabywców akcyj i udziałów).

W końcu należy tu podkreślić, że ani sama ustawa, ani rozporządzenie wykonawcze nie zawiera przepisów, które by nakazywały przyznanie ulg w formie potrącenia kosztów budowy — inwestycyj — w Dz. 1, Dz. II i w podatku specjalnym (art. 25) dopiero po całkowitym ukończeniu budowy, dokonaniu pełnych inwestycyj, jak to wymagała ustawa z dnia 24 marca 1933 r. w art. 3 dozwalając równocześnie w art. 4 przyznawać warunkowo ulgi z art. 3 jeszcze przed ukończeniem budowy poczynając od roku następnego po jej rozpoczęciu. Z powyższego wynika, że pod rządem ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. przyznanie ulg przed ukończeniem budowy jest prawnie dopuszczalne. Kwestia ta jako wątpliwa i sporna zostanie wyjaśniona dopiero w praktyce władz skarbowych i w orzecznictwie.

Art. 5). Osobom, które pobierają wynagrodzenia podlegające podatkowi specjalnemu od wynagrodzeń wypłacanych z funduszów publicznych, służy prawo potrącenia z tych wynagrodzeń sum zużytych na budowę domów — kosztów inwestycji w granicach art. 25 (które podaliśmy w pkt. 4) z następującymi jednak zmianami (art. 26).

1) przy ustalaniu sumy podatku, przypadającej do zwrotu osobom pobierającym wynagrodzenia obciążone podatkiem specjalnym, łączy się w jedną ogólną sumę, z jednej strony wynagrodzenia otrzymane w ciągu roku, z drugiej — potrącony od tych wynagrodzeń podatek i ustala się stosunek procentowy ogólnej sumy potrąconego podatku do ogólnej sumy wynagrodzeń; przypadającą do zwrotu kwotę podatku oblicza się przy zastosowaniu do sumy, podlegającej potrąceniu, stopy procentowej, ustalonej stosownie do zdania poprzedzającego;

2) osobom, pobierającym różne wynagrodzenia, z których jedne podlegają tylko podatkowi dochodowemu, inne tylko podatkowi specjalnemu, bądź też, które podlegają równocześnie i podatkowi dochodowemu i podatkowi specjalnemu, służy prawo do ulg w obu podatkach. Jednakże koszty budowy potrącone raz w całości z wynagrodzeń, podlegających tylko podatkowi dochodowemu, nie mogą być poraz drugi potrącone z wynagrodzeń, podlegających tylko podatkowi specjalnemu (oraz odwrotnie), jeżeli te wynagrodzenia zostały otrzymane w tym samym roku, przy ustalaniu sumy podatku dochodowego, przypadającej do zwrotu, stosuje się przepisy art. 25, zaś przy ustalaniu przypadającej do zwrotu sumy podatku specjalnego stosuje się odpowiednio przepisy podane pod 1).

3) W przypadku, gdy ulga dotyczy podatku specjalnego, pobieranego na rzecz osób prawnych, wymienionych w art. 2 ust. (1) pkt. 3 dekretu Prez. Rzp. z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 503) w brzmieniu ustawy z dn. 30 marca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 187), osoby te zwracają podatek na zarządzenie właściwego urzędu skarbowego.

Płatnikowi, którego dochód ogólny płynie ze źródeł podlegających podatkowi dochodowemu z Dz. 1 oraz z wynagrodzeń podlegających pod. doch. z Dz. II i podatkowi specjalnemu służy prawo potrącenia kosztów budowy domu mieszkalnego z całego, osiągniętego w ciągu roku dochodu, pod warunkiem, że suma potrącalna nie jest mniejsza od sumy tego dochodu.

Przykład obliczenia ulg podaje § 63 ust. (1) rozp. wyk.

Płatnikowi, którego dochód ogólny płynie ze źródeł podlegających podatkowi dochodowemu Dz. I i Dz. II i podatkowi specjalnemu, a wydatkowane w ciągu roku koszty budowy domu nie przewyższają dochodu uzyskanego z jednej kategorii powyższych źródeł dochodowych — służy prawo potrącenia kosztów budowy domu tylko z dochodu z kategorii źródeł pozostałych, ale tylko nadwyżki.

Przykład przyznania ulg w powyższym wypadku podaje ust. (2) § 63 rozp. wyk.

Jeżeli dochód ogólny płatnika płynie ze źródeł podlegających Dz. I pod. doch. oraz z wynagrodzeń, podlegających Dz. II i podatkowi specjalnemu, a suma wydatkowana w ciągu roku na budowę domu, nie przekracza jego dochodu ogólnego, ale przewyższa dochód, uzyskany choćby z jednej kategorii powyższych źródeł dochodowych,— stosuje się ogólną zasadę, że suma kosztów budowy, potrącona z dochodu płynącego z jednej kategorii źródeł, nie może być ponownie potrącona z dochodu, płynącego z kategorii źródeł pozostałych, ale tylko nadwyżka.

Przykład przyznania ulg w tym wypadku podaje ust. (3) § 63 rozp. wyk.

Gdy ogólny dochód płatnika, płynie bądź tylko ze źródeł podlegających podatkowi dochodowemu z Dz. I i z wynagrodzeń, podlegających podatkowi dochodowemu z Dz. II, bądź tylko ze źródeł, podlegających podatkowi dochodowemu z Dz. I i z wynagrodzeń, podlegających podatkowi specjalnemu, bądź też tylko z wynagrodzeń, podlegających podatkowi dochodowemu z Dz. II i podatkowi specjalnemu — stosuje się analogicznie zasady powyżej podane (§ 63 ust. (4) rozp. wyk.).

Ulga w specjalnym podatku, o której wyżej była mowa służy osobom, które budowę domów mieszkalnych lub garaży ukończą po dniu ogłoszenia ustawy tj. po dniu 15 kwietnia 1938 r. bez względu na termin rozpoczęcia budowy, tj. choćby budowa ta rozpoczęta została przed dniem 15 kwietnia 1938 r. Jest to wyjątek od zasady.

Potrącenie to służy po raz pierwszy z ogólnej sumy wynagrodzeń, otrzymanych przez osobę uprawnioną do ulgi w roku 1938. Jeżeli budowa domu mieszkalnego lub garażu została rozpoczęta przed 15 kwietnia 1938 r., koszty budowy poniesione przed tym dniem ulegają również potrąceniu z wynagrodzeń, otrzymanych w roku 1938.

Do domów mieszkalnych i garaży, których budowa została rozpoczęta przed dniem 1 stycznia 1939 r. (art. 43) stosuje się w zakresie podatku specjalnego ulgi z art. 26 wyżej omówione, w zakresie zaś innych danin publicznych ulgi, przewidziane w ustawie z dnia 24 marca 1933 r.

Ad 6). Ustawa przewiduje (art. 27) zwolnienie dochodów, płynących z nowowznoszonych domów mieszkalnych w gminach miejskich (nie wiejskich), a składających się wyłącznie z lokali nie większych, niż 2-izbowe, od podatku dochodowego do końca 10-go roku podatkowego od chwili ukończenia budowy, jeżeli budowa tych domów zostanie wykończona do końca roku 1942. Jeżeli nowowzniesiony dom składa się również z innych lokali niż mieszkalne (a więc przemysłowych i handlowych) wówczas jest wolny od podatku dochód z domu w takiej części, jaka odpowiada proporcjonalnie przychodowi z lokali mieszkalnych w stosunku do przychodu z całego domu.

Za lokale 2-izbowe uważa się lokale składające się oprócz pomieszczeń przynależnych jak pokój, łazienka itp., z jednego pokoju i kuchni (art. 29).

Dziesięcioletni okres zwolnienia od podatku dochodowego, o którym wyżej mowa, obejmuje dziesięć kolejno po sobie następujących lat podatkowych, począwszy od

roku podatkowego, obejmującego rok operacyjny, w którym budowa domu została wykończona.

Zwolnienie służy z samego prawa.

Jeśli dom mieszkalny zostanie oddany choćby częściowo do używania przed ukończeniem budowy, dochód z tego domu, płynący w okresie od oddania do częściowego używania do dnia ukończenia budowy podlega opodatkowaniu na zasadach ogólnych.

Dochodów z domu mieszkalnego zwolnionego od podatku, płatnik nie wykazuje w zeznaniach o dochodzie składanych na dane lata podatkowe. Do zeznania o dochodzie składanego za rok operacyjny, w którym budowa domu została ukończona, powinien płatnik dołączyć zaświadczenie władzy, sprawującej nadzór nad budownictwem, stwierdzające: a) dzień ukończenia budowy domu, b) że dom ten jest położony w gminie miejskiej, c) że posiada on lokale mieszkalne nie większe niż 2-izbowe, d) że posiada on również lokale niemieszkalne, o ile to rzeczywiście zachodzi.

W wypadku, gdy wszystkie lokale w budowli zostały oddane w używanie, jakkolwiek nie nastąpiło wykonanie wszystkich robót, związanych z budową lub dobudową, winien płatnik dołączyć do zeznania o dochodzie w miejsce zaświadczenia, o którym była wyżej mowa, oświadczenie, że wszystkie lokale w budynku stanowiącym przedmiot ulgi zostały oddane w używanie oraz — podać datę oddania w używanie ostatniego lokalu.

Jeżeli dom, korzystający z ulg na zasadzie art. 27 zawiera wyłącznie lokale mieszkalne i stanowi jedyne źródło dochodu płatnika, nie ma on obowiązku składania zeznań o dochodzie za okres zwolnienia. Zaświadczenie, o którym wyżej mowa winien płatnik przedstawić właściwej władzy skarbowej dopiero w dniu, w którym byłby obowiązany do złożenia zeznania o dochodzie za rok operacyjny, w którym budowa domu została ukończona, gdyby zwolnienie od podatku dochodowego mu nie służyło.

Istnienie prawa do zwolnienia stwierdza właściwa władza w postanowieniu o uldze. W razie stwierdzenia, że płatnikowi roszczącemu sobie prawo do ulgi, ulga nie służy, wydaje się decyzję odmowną, która może być zaczepiona odwołaniem w ciągu dni 30 od daty doręczenia postanowienia.

Ad 7). Zwolnienie od opłat stemplowych: a) sprzedaży domów niewykończonych, składających się z lokali mieszkalnych 1- lub 2-izbowych — w ciągu lat 4 od dnia rozpoczęcia budowy, b) pierwszej sprzedaży domów wykończonych, składających się z takichże lokali, — w ciągu 2 lat od dnia oddania ich choćby do częściowego użytku, c) pism, tyczących się nabycia nieruchomości przez niektóre związki publiczno-prawne (Skarb Państwa, Miasta i powiatowe związki samorządowe, instytucje ubezpieczeń społecznych) celem budowy domów mieszkalnych, d) pism, tyczących się zbycia przez te związki gruntów budowlanych; obligacyj i innego rodzaju obligów dotyczących pomocy kredytowej, przewidzianej w rozporządzeniu o rozbudowie miast oraz ustawie o Śląskim Funduszu Gospodarczym, tudzież weksli własnych nie na zlecenie, wystawionych w ramach kredytu budowlanego krótkoterminowego (art. 30 ustęp (2)).

Ad 8). Zwolnienie od podatku od darowizn dotacyj, udzielonych przez miasta spółdzielniom mieszkaniowym, oraz bezpłatnego odstąpienia przez Państwo miastom gruntów, stanowiących własność Państwa a położonych w sferze interesów mieszkaniowych miast (art. 30 ust. (1)).

Fabryka Papieru i Młyny w Częstochowie, Sp. Kom.
Telefon Nr. 20-79 i 11-79 Adr. telegr.: Papiernia Częstochowa

Ad 9). Zwolnienie od opłat sądowych wpisów w księgach wieczystych (art. 31).

Do domów, których budowa lub dobudowa została rozpoczęta przed 1 stycznia 1939 r. stosuje się ulgi na podstawie ustawy z dnia 24 marca 1933 r., art. 7 rozp. Prez. Rzp. z dnia 1 czerwca 1927 r. o popieraniu rozbudowy i rozwoju gospodarczego miasta i portu Gdyni, wzgl. ulgi, przewidziane w art. 2 pkt. 4 dekretu Prez. Rzp. z dnia 14 listopada 1935 r. o podatku od lokali.

Za rozpoczęcie budowy lub dobudowy uważa ustawa wykonanie fundamentów pod przyszły dom lub część dobudowaną, bądź też jeżeli zamierzono dobudowanie pięter — przystąpienie do robót murarskich.

Wobec wątpliwości, co należy uznać za wykończone fundamenty, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało okólnik w dniu 9 stycznia 1939 r. Nr SB. 28—197. W okólniku tym wyjaśniono, że pod fundamentem należy rozumieć część konstrukcyjną budynku, przeznaczoną wyłącznie do dźwigania ścian nośnych i kapitalnych oraz filarów nośnych, wystarczającą do wzniesienia na niej pozostałej części budynku, mieszczącego lokale użytkowe.

Zgodnie z powyższym za fundamenty należy uważać:

1) w budynkach zwykłych niepodpiwniczonych — podmurówkę ścian drewnianych lub mury pod murowanymi ścianami kapitalnymi i nośnymi oraz pod filarami nośnymi, sięgające do wysokości izolacji poziomej nad przyległym terenem,

2) w budynkach o konstrukcjach specjalnych lub skomplikowanych (np. szkieletowych) oraz w budynkach, posiadających kondygnacje poniżej poziomu terenu, jak piwniczne lub suterynowe — konstrukcję, sięgającą do dolnej powierzchni podłogi najniższej kondygnacji nadziemnej lub podziemnej.

Okólnik ten został podany przez Ministerstwo Skarbu władzom skarbowym do wiadomości dnia 23 stycznia 1939 r. L. D. V. 824/1/39.

Ulgi już uzyskane jak i nabyte prawa do ubiegania się o ulgi na podstawie starych przepisów trwają nadal (art. 44).

Rozdział VIII przewiduje ulgi dla nabywców pojazdów mechanicznych i statków powietrznych.

Ulgi dla nabywców pojazdów mechanicznych regulował dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 maja 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 294), który wygasł z dniem 31 grudnia 1937 r. Ulgi tego dekretu polegały na prawie osób fizycznych potrącenia z dochodu ceny nabycia pojazdu mechanicznego kosztującego nie więcej niż 12.000 zł. Ustawa przewiduje inny system ulg. Zamiast potrącenia z dochodu ceny pojazdu mechanicznego wprowadza prawo potrącenia 20% ceny pojazdu nabytego od 1. I. 1938 r. — 31. XII. 1939 r. bez względu na jej wysokość — z podatku dochodowego z działu I i II i podatku specjalnego. Rada Ministrów ma prawo obniżenia 20% do 15% lecz dopiero od roku 1940. Radzie Ministrów przyznano prawo przedłużenia ulg do końca roku 1942.

Potrącenie następuje z ogólnej sumy podatku dochodowego (Dz. I) wymierzonego za rok operacyjny, w którym należność za pojazd całkowicie uiszczono oraz podatków dochodowego dział II i specjalnego, które potrącono osobie uprawnionej z wynagrodzeń wypłaconych również w roku, w którym należność za pojazd całkowicie uiszczono. Jeżeli kwota, podlegająca potrąceniu, przewyższa sumę tych podatków, nadwyżka ulega potrąceniu w ciągu 2-ch lat następnych.

Pojazdami mechanicznymi są samochody, ciągniki i motocykle. Rowery zaopatrzone w silniki o pojemności do 100 cm traktuje się na równi z motocyklami (§ 73 ust. (2) rozp. wyk.). Ulga służy w stosunku do wszystkich pojazdów mechanicznych nabytych przez tę samą osobę bez względu na ich ilość (§ 74 rozp. wyk.).

Ulga przysługuje tylko osobom fizycznym a nie prawnym.

Zmiana w systemie ulg spowodowana została koniecznością równomierniejszego przyznania ulgi, niezależnie od wysokości dochodu nabywcy pojazdów, co przy związaniu ulgi z dochodem faworyzowało uprzednio zgodnie ze strukturą progresji w podatku dochodowym osoby o dochodach wyższych.

Przez cenę nabycia pojazdu mechanicznego rozumie się cenę pojazdu w stanie gotowym do użytku wg. przeznaczenia.

Zastrzeżenie przez sprzedającego prawa własności pojazdu w przypadku pokrycia należności wekslami aż do opłacenia całej sumy kupna jest dla sprawy przyznania ulgi bez znaczenia (§ 75).

Za całkowite uiszczenie ceny nabycia pojazdu mechanicznego uważa ustawa również uiszczenie przez wręczenie weksla.

Ulga służy wyłącznie osobom, które nabędą nowe pojazdy mechaniczne (a nie używane) w przedsiębiorstwach trudniących się na obszarze Rzeczypospolitej produkcją, montażem lub sprzedażą pojazdów mechanicznych (art. 37).

Ulgi przyznawane są na podstawie podań wnoszonych do właściwych urzędów skarbowych.

Osoba uprawniona do ulgi, obowiązana jest dołączyć do podania zaświadczenie przedsiębiorstwa, o którym była wyżej mowa, zawierające następujące dane: 1) imię i nazwisko nabywcy, 2) rodzaj, typ i numer motoru sprzedanego pojazdu mechanicznego, 3) datę zawarcia umowy sprzedaży, 4) wysokość ceny sprzedażnej i datę całkowitego jej uiszczenia, 5) oświadczenie sprzedawcy, że sprzedany pojazd mechaniczny jest nowy, 6) zaznaczenie, że zaświadczenie zostało wydane w celu uzyskania ulg, przewidzianych dla nabywców pojazdów mechanicznych.

Osoba uprawniona do ulgi w podatku dochodowym Dz. II lub w podatku specjalnym musi dołączyć oprócz zaświadczenia zestawienie wynagrodzeń otrzymanych w ciągu roku, w którym powstało prawo do ulgi, a więc w którym należność za pojazd została całkowicie uiszczona, łącznie z wykazem potrąconych od tych wynagrodzeń sum podatku dochodowego i specjalnego (art. 39).

Podania o ulgę w podatku dochodowym Dz. II i podatku specjalnym wnosi się do urzędu skarbowego, w którego okręgu miał uprawniony miejsce zamieszkania w dniu wnoszenia podania w terminie od 1 stycznia do 15 kwietnia następującego po roku, w którym należność za pojazd została całkowicie uiszczona.

Ulga następuje w postaci zwrotu podatków do wysokości sumy tych podatków, przypadającej do uiszczenia (art. 41).

W przypadku, gdy ulga dotyczy podatku specjalnego, pobieranego na rzecz osób prawnych, a nie Skarbu Państwa, osoby te zwracają podatek na zarządzenie właściwego urzędu skarbowego.

Jeżeli podatek dochodowy z Dz. II lub specjalny potrącony płatnikowi w ciągu pierwszych kilku miesięcy roku, w którym płatnik nabył pojazd mechaniczny pokrywa w całości sumę przypadającą do zwrotu, płatnik może wnieść podanie o zwrot podatku już tego dnia, w którym łączna suma podatku potrąconego i wpłaconego do kasy skarbowej osiągnie co najmniej wysokość sumy, przypadającej płatnikowi z tytułu ulgi do zwrotu. Przykłady obliczenia podatku, przypadającego do zwrotu w tych wypadkach podaje § 78 rozp. wyk.

Na skutek podania właściwa władza skarbowa wydaje postanowienia o uldze, doręcza osobie uprawnionej oraz zarządza zwrot przypadającej sumy podatku. Od tego postanowienia, podobnie jak i od postanowienia, odmawiającego w ogóle ulgi — płatnik może wnieść odwołanie do Izby Skarbowej w ciągu 30 dni od daty doręczenia postanowienia.

Podania o ulgę w podatku dochodowym Dz. I wnosi się do urzędu skarbowego właściwego do wymiaru tego podatku w terminach, przewidzianych dla zeznań w sprawie tego podatku, a więc do końca lutego roku następującego po całkowitym uiszczeniu należności za pojazd. Sumę przypadającą do potrącenia strąca uprawniony, aż do jej wyczerpania z wpłat, jakie obowiązany byłby uiścić na poczet podatku dochodowego za lata, za które mu służy ulga (art. 40).

Tryb przyznania ulgi jest następujący: podatek wymierza się tak jakby ulga nie przysługiwała i doręcza się nakaz płatniczy, równocześnie wydaje się postanowienie o uldze i przypisany podatek umarza się do wysokości przyznanej ulgi (§ 77 rozp. wyk.).

W końcu należy zauważyć, że na obszarze, na którym pobiera się dodatek komunalny do podatku dochodowego (art. 24 ustawy o pod. doch.) suma, przypadająca do potrącenia z podatku dochodowego z tytułu nabycia przez osobę uprawnioną do ulgi pojazdu mechanicznego rozdziela się proporcjonalnie między podatek dochodowy na rzecz Państwa i dodatek komunalny do tego podatku.

Analogiczna ulga, jak dla pojazdów mechanicznych służy nabywcom nowych statków powietrznych. Należy podkreślić, że dekret z 7 maja 1937 r. ulgi takiej nie przewidywał.

Zakłady Solvay w Polsce

Tow. z o. p.

Cementownia **„Grodziec"** przy stacji Ząbkowice

Produkuje Cement Portlandzki pierwszorzędnej jakości o wytrzymałościach znacznie przekraczających wymagania Polskich norm dla cementu Portlandzkiego.

Zdolność produkcyjna:
350 000 ton rocznie

Specjalny cement wysokowartościowy z marką **„ŻUBR"**

Zamówienia wykonywane są niezwłocznie na najdogodniejszych warunkach.

Zamówienia należy kierować do Zakładów Solvay w Polsce, Tow. z o. p Warszawa, Czackiego 14, tel. Nr. 532-30, 532-44 i 208-97

»SILVINIA«
SPÓŁKA AKCYJNA
i LASOWO-GOSPODARCZA z o. o.

WYGODA obok Doliny, Małopolska

Depesze: SILVINIA WYGODA
TELEFON WYGODA 2
RUDOLF MOSSE CODE
RUDOLF MOSSE HOLZCODE
P. K. O. Nr. 503-545 LWÓW.

JAKUB MARGOSCHES
i SYNOWIE

FABRYKA SKÓR
W STANISŁAWOWIE

TELEFONY:

Biuro Nr. 35 Fabryka Nr. 734

DZIAŁ PRACOWNICZY

Państwowa służba cywilna

Ustawa o państwowej służbie cywilnej z dn. 17 lutego 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 164) została zamieszczona w Kalendarzu Skarbowym na r. 1936 na str. 289—324 oraz uzupełniona zaszłymi zmianami w latach 1936 i 1937 w Kalendarzu na r. 1938 str. 383 — 396.

Tabela stanowisk

Przepisy o ustanowieniu tabeli stanowisk we władzach, urzędach, zakładach i instytucjach państwowych zostały zamieszczone w Kalendarzu Skarbowym na 1936 rok, str. 330—345 i na r. 1938 str. 400.

Zmiany zaszłe w latach 1937 i 1938.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 listopada 1937 r. o częściowej zmianie tabeli stanowisk we władzach, urzędach, zakładach i instytucjach państwowych (Dz. U. R. P. Nr 83, poz.603).

Na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 164) zarządza się co następuje:

§ 1. W tabeli stanowisk, stanowiącej załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o ustanowieniu tabeli stanowisk we władzach, urzędach, zakładach i instytucjach państwowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 780), zmienionej rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 370), z dnia 21 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 67) oraz z dnia 12 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 431), wprowadza się zmiany następujące:

W części, dotyczącej Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej.

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 8 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", a ponadto dodaje się pod poz. 9 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 10 stanowisko „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Biura Sejmu.

W kolejności pod poz. 6 przed stanowiskiem „Komendant Straży Marszałkowskiej" dodaje się stanowisko „Kierownik Kancelarii"; skreśla się wszystkie stanowiska wymienione pod poz. 8 i w ich miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", a ponadto dodaje się pod poz. 9 stanowisko „Rejestrator" i pod poz. 10 stanowiska: „Kancelista", „Magazynier", „Pomocnik archiwalny (biblioteczny)", „Rachmistrz", „Zastępca Komendanta Straży Marszałkowskiej".

W części, dotyczącej Biura Senatu.

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 7 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", a ponadto dodaje się pod poz. 8 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 9 stanowiska: „Kancelista", „Magazynier" i „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Prezydium Rady Ministrów.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 8 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", a ponadto dodaje się pod poz. 9 stanowisko „Rejestrator" i pod poz. 10 stanowiska: „Kancelista" oraz „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, urzędy i instytucje przy Prezesie Rady Ministrów":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 6 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", a ponadto dodaje się pod poz. 7 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 8 stanowiska: „Kancelista" i „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 9 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", a ponadto dodaje się pod poz. 10 stanowisko „Rejestrator" i pod poz. 11 stanowiska: „Kancelista", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władze i urzędy bezpośrednio podległe":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 10 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator" a ponadto dodaje się pod poz. 11 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 12 stanowiska: „Kancelista", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władzy i urzędy pośrednio podległe":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 6 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", a ponadto dodaje się pod poz. 7 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 8 stanowiska: „Kancelista", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 9 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", a ponadto dodaje się pod poz. 10 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 11 stanowiska: „Kancelista", „Rachmistrz".

W szęści, dotyczącej Ministerstwa Spraw Wojskowych.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 8 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", a ponadto dodaje się pod poz. 9 stanowisko „Rejestrator" i pod poz. 10 stanowiska: „Kancelista", „Kreślarz", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W rubryce „Urzędy i instytucje bezpośrednio podległe":

Skreśla się stanowiska wymienione w kolejności pod poz. 9, a w ich miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto pod poz. 10 dodaje się stanowisko „Rejestrator" i pod poz. 11 stanowiska: „Kancelista", „Kreślarz", „Magazynier", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W rubryce „Urzędy i instytucje pośrednio podległe":

Skreśla się stanowiska wymienione w kolejności pod poz. 6, a w ich miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto pod poz. 7 dodaje się stanowisko „Rejestrator" i pod poz. 8 stanowiska: „Kancelista", „Kreślarz", „Magazynier", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Ministerstwa Skarbu.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowiska wymienione w kolejności pod poz. 12, a w ich miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 13 stanowisko „Rejestrator" i pod poz. 14 stanowiska: „Kancelista", „Magazynier" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, urzędy, instytucje bezpośrednio podległe":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 8 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 9 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 10 stanowiska: „Kancelista", „Kreślarz" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, urzędy, instytucje pośrednio podległe":

Skreśla się stanowiska wymienione w kolejności pod poz. 6 i w ich miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 7 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 8 stanowiska: „Kancelista", „Kasjer", „Kreślarz", „Poborca skarbowy" „Rachmistrz" i „Rewident skarbowy".

W części, dotyczącej Ministerstwa Sprawiedliwości.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 8 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 9 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 10 stanowiska: „Kancelista" i „Rachmistrz".

W rubryce „Sądy i Prokuratury":

Skreśla się stanowisko „Pomocnik (kancelaryjny, rachunkowy)" wymienione w kolejności pod poz. 5 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 6 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 7 stanowiska: „Kancelista" i „Rachmistrz".

W rubryce „Zakłady":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 2 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 3 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 4 stanowiska: „Kancelista" i „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 10 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 11 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 12 stanowiska: „Kancelista" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, zakłady i instytucje bezpośrednio podległe":

Skreśla się stanowiska wymienione w kolejności pod poz. 11, i w ich miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 12 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 12 stanowiska: „Kancelista", „Magazynier", „Podleśniczy" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, urzędy, instytucje pośrednio podległe":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 4 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 5 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 6 stanowiska: „Kancelista" i „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 8 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 9 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 10 stanowiska: „Kancelista", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, urzędy i instytucje bezpośrednio podległe":

A. Urzędy Wojewódzkie:

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 6 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 7 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 8 stanowiska: „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

B. Państwowy Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach:

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 7 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 8 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 9 stanowiska: „Kancelista", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

D. Państwowe Zakłady Chowu Koni:

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 3 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „ Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 4 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 5 stanowiska: „Felczer" i „Kancelista".

W rubryce „Władze, urzędy, instytucje pośrednio podległe":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 4 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 5 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 6 stanowiska: „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 11 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 12 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 13 stanowiska: „Kancelista", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, urzędy, instytucje bezpośrednio podległe":

W kolejności pod poz. 8 po stanowisku „Nadzorca wydm" dodaje się stanowisko „Starszy rejestrator"; skreśla się stanowiska wymienione w kolejności pod poz. 9, a w ich miejsce wstawia się stanowisko „Rejestrator", ponadto w kolejności pod poz. 10 dodaje się stanowiska: „Cechowniczy", „Dozorca wydm", „Instruktor rybacki", „Kancelista", „Latarnik morski", „Magazynier", „Pomocnik techniczny", „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, urzędy, instytucje pośrednio podległe":

Skreśla się stanowiska wymienione w kolejności pod poz. 6 i w ich miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 7 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 8 stanowiska: „Kancelista", „Magazynier", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Ministerstwa Komunikacji.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 9 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 10 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 11 stanowiska: „Kancelista", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, urzędy, instytucje bezpośrednio podległe":

Skreśla się stanowiska wymienione w kolejności pod poz. 7 i w ich miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 8 stanowisko „Rejestrator", a pod poz. 9 stanowiska: „Kancelista", „Kontroler ruchu drogowego", „Magazynier", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W rubryce „Państwowy Instytut Meteorologiczny".

Skreśla się stanowiska wymienione w kolejności pod poz. 7 i w ich miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 8 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 9 stanowiska: „Kancelista", „Magazynier", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Ministerstwa Opieki Społecznej.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 9 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 10 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 11 stanowiska: „Kancelista" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, urzędy, instytucje bezpośrednio podległe":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 9 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 10 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 11 stanowiska: „Kancelista", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W rubryce „Władze, urzędy, instytucje bezpośrednio podległe":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 8 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 9 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 10 stanowiska: „Kancelista", „Pomocnik techniczny" i „Rachmistrz".

W części, dotyczącej Ministerstwa Poczt i Telegrafów.

W rubryce „Zarząd Centralny":

Skreśla się stanowisko wymienione w kolejności pod poz. 8 i w jego miejsce wstawia się stanowisko „Starszy rejestrator", ponadto dodaje się pod poz. 9 stanowisko „Rejestrator" oraz pod poz. 10 stanowiska: „Kancelista" i „Rachmistrz".

Wszystkie stanowiska, wprowadzone przepisami rozporządzenia niniejszego, w rubryce „kategoria" zalicza się do kategorii III.

§ 2. Urzędnicy, zajmujący stanowiska, nie przewidziane tabelą stanowisk, zostaną do dnia 1 stycznia 1938 r. przemianowani na stanowiska tą tabelą objęte.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 lutego 1938 r. o zmianie tabeli stanowisk we władzach, urzędach, zakładach i instytucjach państwowych. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 91).

Na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 164) zarządza się co następuje:

§ 1. W tabeli stanowisk dla władz, urzędów, zakładów i instytucyj państwowych stanowiącej załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 780), zmienionej rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 370), z dnia 21 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 67), z dnia 12 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 431) i z dnia 24 listopada 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 603), wprowadza się zmiany następujące:

W części, dotyczącej Ministerstwa Komunikacji, w rubryce „Państwowy Instytut Meteorologiczny", w kolejności stanowisk 2 umieszcza się stanowisko „Wicedyrektor Państwowego Instytutu Meteorologicznego" w kategorii I; w związku z powyższym stanowiska, wymienione dotychczas po stanowisku „Dyrektor Państwowego Instytutu Meteorologicznego" w kolejności od 2 do 9 otrzymują kolejność od 3 do 10.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 1938 r. o zmianie tabeli stanowisk we władzach, urzędach, zakładach i instytucjach państwowych. (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 195).

Na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 164) zarządza się co następuje:

§ 1. W tabeli stanowisk dla władz, urzędów, zakładów i instytucji państwowych, stanowiącej załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 780), zmienionej rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 370), z dnia 21 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. poz. 67), z dnia 12 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 431), z dnia 24 listopada 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 603) i z dnia 16 lutego 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 13, poz. 91), wprowadza się zmiany następujące:

W części dotyczącej Ministerstwa Przemysłu i Handlu w rubryce „Zarząd Centralny" w kolejności stanowisk 3 umieszcza się stanowisko „Wicedyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego" w kategorii I, a stanowiska zamieszczone dotychczas w tej rubryce w kolejności 3 — 13 otrzymują kolejność 4—14.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przepisy o uposażeniu

Przepisy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych zostały zamieszczone w Kalendarzu Skarbowym na 1936 rok, str. 371 — 401 oraz na rok 1938, str. 402—407.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 czerwca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 355) o zmianie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia ,o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych.

Na podstawie art. 4 ust. 1 i art. 5 ust. 4 i 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) zarządza się co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781) zmienionym rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 12 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 885), z dnia 21 sierpnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 407), z dnia 2 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 369), z dnia 21 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 68), z dnia 29 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 69), z dnia 15 maja 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 303) i z dnia 12 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 432) wprowadza się zmiany następujące:

1) po § 35 dodaje się § 35a w brzmieniu:

§ 35a. Funkcjonariuszom państwowym, pełniącym służbę w mieście Gdyni, przyznaje się dodatek lokalny w następującej wysokości:

w grupie uposażenia:	złotych miesięcznie:
IV	200
V	140
VI	90
VII	70
VIII	50
IX	40
X	30
XI	30
XII	20"

2) w § 36 wyraz „Gdyni" skreśla się, zaś wyrazy „Królewskiej Hucie" zastępuje się wyrazem „Chorzowie";

3) w § 39 w ustępie wymieniającym stanowiska kierownicze zaliczone do 5 stawki skreśla się wyrazy: „Główny Inspektor Pracy";

4) w § 40 pkt. 9 lit. a) otrzymuje brzmienie:

„a) Inspekcja Pracy:

	zł miesięcznie:
Główny Inspektor Pracy	850
Okręgowi inspektorzy pracy: przy Głównym Inspektorze Pracy, w Warszawie I Okręgu, w Łodzi III Okręgu i w Katowicach IX Okręgu	500
Okręgowy inspektor pracy w Kielcach IV Okręgu	400
Okręgowi inspektorzy pracy inni	350
Obwodowi inspektorzy pracy: w Łodzi 12, 13, 14 i 15 Obwodu, w Częstochowie 22 Obwodu, w Sosnowcu 23 Obwodu, w Katowicach 54 Obwodu, w Chorzowie 55 Obwodu i w Gdyni 70 Obwodu	300
Obwodowi inspektorzy pracy: przy Głównym Inspektorze Pracy, w Warszawie 1, 2, 3, 4, 5, 7 i 8 Obwodu, w Łodzi 17 Obwodu, w Białymstoku 32 Obwodu, w Krakowie 38 Obwodu, w Białej 39 Obwodu, we Lwowie 49 Obwodu, w Bielsku 58 Obwodu, w Poznaniu, 59 Obwodu i w Wilnie 71 Obwodu	250
Obwodowi inspektorzy pracy: w Piotrkowie 16 Obwodu, w Radomiu 19 Obwodu, w Kielcach 25 Obwodu, w Lublinie 26 Obwodu, w Rybniku 57 Obwodu, w Toruniu 65 Obwodu i w Bydgoszczy 67 Obwodu	200
Obwodowi inspektorzy pracy inni	175

Podinspektorzy pracy oraz urzędnicy, pełniący obowiązki podinspektorów pracy, jeżeli złożyli egzamin, przewidziany w art. 16 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lipca 1927 r. o inspekcji pracy (Dz. U. R. P. Nr 67, poz. 590) 100

Urzędnicy, pełniący obowiązki podinspektorów pracy — nieegzaminowani 50"

§ 2. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Skarbu oraz właściwym ministrom.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą przepisów § 1 pkt. 1) i 2) — od dnia 1 kwietnia 1938 r., a przepisów § 1 pkt. 3) i 4) od dnia 1 maja 1938 r.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 lipca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 53, poz. 414) o zmianie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych.

Na podstawie art. 5 ust. 4 i 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) zarządza się co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781), zmienionym rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 12 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 885), z dnia 21 sierpnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 407), z dnia 2 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 369), z dnia 21 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 68), z dnia 29 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 69), z dnia 15 maja 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 303), z dnia 12 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 432) i z dnia 1 czerwca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 355) wprowadza się zmiany następujące:

1) w § 39:

a) w ustępie wymieniającym stanowiska kierownicze zaliczone do 8 stawki dodatków funkcyjnych skreśla się wyrazy: „Dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego";

b) w ustępie wymieniającym stanowiska kierownicze zaliczone do 9 stawki dodatków funkcyjnych skreśla się wyrazy: „w Państwowym Instytucie Geologicznym";

2) w § 40:

a) w punkcie 7 po wyrazach „W dziale Ministerstwa Przemysłu i Handlu umieszcza się przepisy następujące:

„a) Dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego 400

Wicedyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego 300

Naczelnik Wydziału w Państwowym Instytucie Geologicznym . . 250

Personel naukowy w Państwowym Instytucie Geologicznym . . 50—200

Stawki dodatków w wysokości od 50 zł do 200 zł dla personelu naukowego w Państwowym Instytucie Geologicznym ustala Minister Przemysłu i Handlu";

b) dotychczasowe przepisy pkt. 7, oznaczone literami a) i b), oznacza się literami b) i c).

§ 2. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrom Przemysłu i Handlu oraz Skarbu.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje od dnia 1 lipca 1938 r.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 22 września 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 74, poz. 522) o zmianie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych.

Na podstawie art. 3, 5 ust. 4 i 5 oraz art. 9 ust. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) zarządza się co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933 r. o zasadach zaszeregowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781), zmienionym rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 12 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 885), z dnia 21 sierpnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 407), z dnia 2 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 369), z dnia 21 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 68), z dnia 29 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 69), z dnia 15 maja 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 303), z dnia 12 lipca 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 432), z dnia 1 czerwca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 43, poz. 355) i z dnia 13 lipca 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 53, poz. 414) wprowadza się zmiany następujące:

1) § 23 nadaje się brzmienie następujące:

„(1) Kwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy X, po sześciu latach służby — grupy IX, po piętnastu latach służby — grupy VIII, po dwudziestu czterech latach służby — grupy VII, wreszcie po trzydziestu latach służby mogą awansować według uznania władzy do grupy VI.

(2) Kwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych, posiadający ukończony Państwowy Instytut Nauczycielski, Państwowe Pedagogium, Państwowy Instytut Robót Ręcznych, Instytut Wychowania Fizycznego, Konserwatorium Muzyczne (Wydział Nauczycielski), Seminarium Gospodarcze w Snopkowie od 1925 r. do 1936 r. lub Prywatną Szkołę Gospodarczą Żeńską w Snopkowie — Towarzystwa Gospodarczego Wykształcenia Kobiet we Lwowie od 1936 r., otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy X, po trzech latach służby grupy IX, po dziewięciu latach służby — grupy VIII, po osiemnastu latach służby — grupy VII wreszcie po dwudziestu siedmiu latach służby — grupy VI.

(3) Kwalifikowani nauczyciele niższych szkół zawodowych, posiadający ukończone studia wyższe, otrzymują przy mianowaniu uposażenie grupy IX, po trzech latach służby — grupy VIII, po dziewięciu latach służby — grupy VII, po osiemnastu latach służby — grupy VI, wreszcie po dwudziestu siedmiu latach służby mogą być awansowani według uznania władzy do grupy V.";

2) w § 39 w ustępie, wymieniającym stanowiska kierownicze zaliczone do 9 stawki dodatków funkcyjnych, po wyrazach: „Naczelnik Urzędu Probierczego", wstawia się wyrazy: „Wicedyrektor Państwowego Instytutu Meteorologicznego,";

3) w § 40 pkt. 5 lit. d) przed ustępem ostatnim dodaje się przepis o brzmieniu następującym:

„Nauczyciele szkół średnich, sprawujący czynności wychowawców... 10";

4) w § 43 pkt. 6) nadaje się brzmienie następujące:

„6) kapitanowie statków (pogłębiarek) i pomocniczy kapitanowie statków (pogłębiarek), starsi kierowcy łodzi motorowych (prądówek), kierowcy łodzi motorowych (prądówek) i pomocniczy kierowcy łodzi motorowych (prądówek), starsi kierowcy dźwigów (kopaczek), kierowcy dźwigów (kopaczek) i pomocniczy kierowcy dźwigów (kopaczek), starsi sternicy, sternicy i pomocniczy sternicy, starsi maszyniści, maszyniści i pomocniczy maszyniści, starsi majtkowie, majtkowie i pomocniczy majtkowie, starsi nadzorcy wodni, nadzorcy wodni i pomocniczy nadzorcy wodni, starsi strażnicy wodni, strażnicy wodni i pomocniczy strażnicy wodni, starsi palacze, palacze i pomocniczy palacze oraz w służbie melioracyjnej — niżsi funkcjonariusze zatrudnieni w służbie terenowej";

5) § 53 nadaje się brzmienie następujące:

„(1) Nauczyciele wymienieni w § 23 ust. 1, którzy na skutek zaszeregowania przeszli do grup uposażenia niższych od dotychczas posiadanych, przechodzą do następnych grup na zasadach przewidzianych dla nauczycieli wymienionych w § 50.

(2) Nauczyciele wymienieni w § 23 ust. (2), którzy na skutek zaszeregowania przeszli do grup uposażenia niższych od dotychczas posiadanych, przechodzą do następnych grup na zasadach przewidzianych dla nauczycieli wymienionych w § 52.

(3) Nauczyciele wymienieni w § 23 ust. (3), którzy na skutek zaszeregowania przeszli do grup uposażenia niższych od dotychczas posiadanych, przechodzą do następnych grup na zasadach przewidzianych dla nauczycieli wymienionych w § 51".

§ 2. Przepisy rozporządzenia niniejszego nie dają prawa do uposażenia wyższego za czas przed ich wejściem w życie.

§ 3. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Skarbu oraz innym właściwym ministrom.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie od dnia 1 września 1938 r., a co do przepisów § 1 pkt 2), 3) i 4) — z dniem 1 października 1938 r.

Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 6 maja 1935 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 15, poz. 354) w sprawie wysokości dodatków lokalnych dla funkcjonariuszów państwowych, pełniących służbę w urzędach celnych położonych za granicą.

Na podstawie art. 4 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) ustalone zostało przez Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu co następuje:

§ 1. Dodatek lokalny dla funkcjonariuszów państwowych, pełniących służbę w urzędach celnych położonych za granicą, wynosi miesięcznie: 120 złotych dla urzędników, 75 złotych dla niższych funkcjonariuszów.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 kwietnia 1935 r.

Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 1 marca 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 7, poz. 159), w sprawie wysokości dodatków lokalnych dla funkcjonariuszów państwowych, pełniących służbę w urzędach położonych za granicą.

Na podstawie art. 4 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P.

Nr 86, poz. 663) ustalone zostało przez Ministra Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu co następuje:

§ 1. W § 2 zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 6 maja 1935 r. w sprawie wysokości dodatków lokalnych dla funkcjonariuszów państwowych, pełniących służbę w urzędach celnych położonych za granicą (Dz. Urz. Ministerstwa Skarbu Nr 15, poz. 354) zmienia się wyrazy: „1 kwietnia 1935 r." na: „1 lutego 1934 r.".

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Zasiłek wyrównawczy

W myśl § 29 rozporządzenia Rady Ministrów z 1 stycznia 1934 r. poz. 26 Dz. Ust. prawo do zasiłku wyrównawczego, przyznanego z dniem 1 lutego 1934 r., ulega tylko zawieszeniu na czas otrzymywania dodatku funkcyjnego.

NTA rozważył co następuje:

Istota sporu sprowadza się do rozstrzygnięcia pytania, czy prawo do zasiłku wyrównawczego, przyznanego na dzień 1 lutego 1934 r. zgodnie z zasadami § 28 rozporządzenia Rady Ministrów z 1 stycznia 1934 r. poz. 26 Dz. Ust., w całości lub części gaśnie, czy tylko ulega zawieszeniu skutkiem przyznania po tej dacie dodatku funkcyjnego. Samo brzmienie § 29 powyższego rozporządzenia nie rozwiązuje tej kwestii w sposób niewątpliwy, przepis ten bowiem nie stanowi wyraźnie, czy cofnięcie lub zmniejszenie zasiłku wyrównawczego ma nastąpić na stałe, czy też tylko na czas pobierania dodatku funkcyjnego. Warunkiem cofnięcia lub zmniejszenia zasiłku wyrównawczego jest awans lub otrzymanie dodatku funkcyjnego, a zatem takie zarządzenia, które powodują zwiększenie uposażenia pracownika, przy czym zwiększenie to w razie awansu jest stałe, w razie zaś przyznania dodatku funkcyjnego — czasowe. Jasną jest rzeczą, że w razie awansu cofnięcie lub zmniejszenie zasiłku wyrównawczego jest stałe; wnioskując więc logicznie, możnaby przyjąć, że w razie przyznania dodatku funkcyjnego cofnięcie lub zmniejszenie zasiłku winno by być czasowe. Lecz — jak wyżej powiedziano — przepis przytoczonego § 29 sam przez się nie daje dostatecznej podstawy do rozstrzygnięcia nasuwających się wątpliwości, ponieważ nie zawiera wyraźnego w tym względzie postanowienia. Należy zatem rozważyć przepisy, określające warunki przyznania zasiłku wyrównowczego, jego cel i sposób ustalania wysokości, zawarte w § 28 przytoczonego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów.

W myśl tych przepisów zasiłek wyrównawczy powinien pokryć różnicę między pełną stratą, a stratą 7%, którą pracownicy ponoszą przy porównaniu płacy netto na dzień 1 stycznia 1934 r. z nowym uposażeniem, przyznanym z dniem 1 lutego 1934 r.

Celem więc zasiłku wyrównawczego było uchronienie pracowników przy wprowadzeniu w życie nowego systemu uposażeń od większej straty uposażenia w służbie czynnej, niż 7% dotychczasowej płacy netto. Decydujące dla powstania prawa do zasiłku wyrównawczego było porównanie uposażeń z 1 stycznia i 1 lutego 1934 r. i, jeżeli z dniem 1 lutego 1934 r. pracownik ów nie nabył prawa do zasiłku wyrównawczego, późniejsze obniżenie jego uposażenia z jakichkolwiek przyczyn nie stwarzało podstawy do żądania przyznania mu tego zasiłku (por. wyrok z 8 czerwca 1936 r. L. Rej. 7709/34). Jeżeli jednak z dniem 1 lutego 1934 r. pracownik nabył prawo do zasiłku wyrównawczego, to późniejsze czasowe zwiększenie jego uposażenia skutkiem przyznania dodatku funkcyjnego nie daje podstawy do stałego cofnięcia lub zmniejszenia zasiłku, bo w takim razie, wbrew przepisowi § 28, pracownik otrzymywałby skutkiem przeszeregowania

uposażenie, zmniejszone więcej niż o 7% w porównaniu z uposażeniem z 1 stycznia 1934 r.

Z powyższych względów NTA, nie wdając się w ocenę zarzutów skargi, dotyczących wadliwości postępowania, uchylił zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z prawem. (Wyrok z 11 października 1937 r. L. Rej. 8149/34).

Diety i koszty podróży

Przepisy o dietach i kosztach podróży zostały zamieszczone w Kalendarzu Skarbowym na 1938 r. str. 408—429.

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 25 lipca 1938 r. L. B. P. 8630/Org./38 (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 21, poz. 522) w sprawie wynagrodzenia za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych.

Do Gabinetu Ministra, wszystkich Departamentów (Biura Personalnego) Ministerstwa Skarbu, Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń, Inspektoratu Głównego Ochrony Skarbowej, Komendy Straży Granicznej, Państwowego Zakładu Emerytalnego, Rady Spółdzielczej, Urzędu Długów Państwa, Komisji Rewizyjnej Monopolów, Mennicy Państwowej, wszystkich Izb Skarbowych i Dyrekcji Ceł, Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego (Wydział Skarbowy) w Katowicach, Inspektoratu Ceł w Gdańsku oraz Komisariatu do spraw likwidacji niemieckiej w Poznaniu.

Na podstawie § 16 ust. (7) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 320) w brzmieniu obecnie obowiązującym ustalam od 1 sierpnia 1938 r. począwszy dla funkcjonariuszów resortu Ministerstwa Skarbu, którzy w podróżach służbowych używają własnych samochodów, następującą wysokość wynagrodzenia (ryczałtu):

1. za używanie własnego samochodu o litrażu do 1.500 cm^3 włącznie — 25 groszy za każdy kilometr,
2. za używanie własnego samochodu o litrażu powyżej 1.500 cm^3 — 30 groszy za każdy kilometr.

Wynagrodzenie powyższe (ryczałt) zwiększa się o 5 groszy za każdy przejechany kilometr, tj. do kwoty 30 względnie 35 groszy w podróżach służbowych, odbywanych własnym samochodem:

a) na obszarze województw:
wileńskiego z wyjątkiem powiatu wileńsko-trockiego,
wołyńskiego z wyjątkiem powiatu dubieńskiego i równieńskiego,
poleskiego z wyjątkiem powiatu brzeskiego, kobryńskiego i prużańskiego,
oraz nowogródzkiego z wyjątkiem powiatu szczuczyńskiego;

b) na obszarze powiatów:
wołkowyskiego i grodzieńskiego w województwie białostockim, powiatów górskich przyległych do granicy południowej Państwa oraz powiatów myślenickiego, limanowskiego i kołomyjskiego.

W razie użycia przez funkcjonariusza w podróży służbowej innych własnych środków lokomocji, jak np. roweru, motocykla itp., przysługującą z tego tytułu należność przyznaje się według zasad, określonych w § 16 ust. (5) powołanego na wstępie rozporządzenia.

Zaznaczam, że przepisy tego paragrafu określają zarazem warunki odbywania podróży służbowej własnymi środkami lokomocji (samochodem, motocyklem itp.) na koszt Skarbu Państwa.

W związku z powyższym z dniem 1 sierpnia 1938 r. tracą moc obowiązującą zarządzenia Ministra Skarbu z dnia 30 grudnia 1936 r. w sprawie wynagrodzenia za używanie w podróżach służbowych własnych samochodów (Dz. Urz. Min. Skarbu z 1937 r. Nr 1, poz. 14) i z dnia 29 lipca 1937 r. o zmianie wynagrodzenia za używanie w podróżach służbowych własnych samochodów (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 21, poz. 114).

Z tymże terminem traci swą ważność okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 27 kwietnia 1937 r. L. B. P. 2841/37 (Dz. Urz. Min. Sk. z 1937 r. Nr 12, poz. 396) oraz wyjaśnienie do § 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r., zawarte w okólniku z dnia 8 października 1936 r. L. D. III. 15231/3/36.

Sprawy dotychczas ostatecznie niezałatwione należy rozstrzygać w świetle niniejszego zarządzenia.

Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 3 lipca 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 17, poz. 597) w sprawie ryczałtów dla urzędników, przeprowadzających kontrolę stemplową.

Na podstawie § 26 rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 28 marca 1934 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 320) zarządzam, co następuje:

§ 1.

Urzędnikom, przeprowadzającym kontrolę stemplową na podstawie art. 38 ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. z 1935 r. Nr 64, poz. 404) w miastach, będących siedzibami urzędów opłat stemplowych, przyznaję, począwszy od 1 lipca 1937 r., zamiast zwrotu kosztów przejazdu w mieście, ryczałt w kwocie 30 zł miesięcznie, płatny z dołu łącznie z uposażeniem (wynagrodzeniem) miesięcznym z kredytów przeznaczonych na pdoróże służbowe.

§ 2.

Prawo do powyższego ryczałtu służy tylko tym urzędnikom, którzy faktycznie pełnili funkcje kontroli stemplowej co najmniej przez 20 dni w danym miesiącu kalendarzowym i wyłącznie na terytorium miast, wskazanych w § 1.

Zarządzenie Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 10, poz. 266) w sprawie ryczałtów miesięcznych dla urzędników Brygad Ochrony Skarbowej.

Na podstawie § 26 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 320) zarządzam co następuje:

§ 1. Urzędnikom Brygad Ochrony Skarbowej, pełniącym służbę w miastach liczących według urzędowego spisu ludności ponad 50.000 mieszkańców oraz w Gdyni, przyznaję tytułem zwrotu kosztów przejazdów w mieście ryczałt w kwocie 30 zł miesięcznie.

§ 2. Urzędnikom Inspektoratów Okręgowych Ochrony Skarbowej, pełniących służbę zewnętrzną w miastach liczących według urzędowego spisu ludności ponad 50.000 mieszkańców oraz w Gdyni, przyznaję tytułem zwrotu kosztów przejazdów w mieście ryczałt w kwocie 30 zł miesięcznie.

§ 3. Ryczałty te płatne z dołu łącznie z uposażeniem miesięcznym z kredytów przeznaczonych na podróże służbowe.

§ 4. Prawo do powyższego ryczałtu służby tylko tym urzędnikom Brygady Ochrony Skarbowej i Inspektoratu Okręgowego Ochrony Skarbowej, którzy faktycznie pełnili swe funkcje przez 16 dni w danym miesiącu kalendarzowym i wyłącznie na terytorium miast wymienionych w § 1 i 2.

§ 5. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Umundurowanie

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 20 stycznia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 63) o umundurowaniu urzędników kontroli skarbowej.

Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 1923 r. o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr 5, poz. 37) zarządzam co następuje:

§ 1. Urzędnicy kontroli skarbowej, pełniący służbę w rejonach i stałych nadzorach kontroli skarbowej, jako organ wykonawczy władz skarbowych akcyzowo-monopolowych, obowiązani są do noszenia w służbie munduru według wzoru ustalonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 1929 r. o umundurowaniu urzędników celnych (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 420) ze zmianami wynikającymi z niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Kolor patek na kurtce i na płaszczu oraz otoku czapki jest czarny, przy czym patki zaopatrzone są zielonymi wypustkami. Ani na patkach, ani na otoku czapki nie umieszcza się laski Merkurego (w wieńcu z liści laurowych i dębowych).

Do kurtki nosi się białą koszulę i biały wykładany kołnierz oraz czarny krawat.

Oznaką stanowisk służbowych są gwiazdki złote, haftowane, sześciopromienne o promieniu 1 cm, umieszczane na patce kołnierza kurtki i płaszcza.

Oznaką kierownika rejonu są trzy gwiazdki, zastępcy kierownika rejonu i kierownika stałego nadzoru — dwie gwiazdki, innych urzędników — jedna gwiazdka.

Kontrolerzy skarbowi noszą na wysokości 10 cm od końca rękawa kutrki i płaszcza złoty galon szerokości 1½ cm.

§ 3. Kobiety w służbie kontroli skarbowej, zatrudnione przy rewizji kobiet, noszą w służbie jako oznakę służbową na lewym ramieniu opaskę sukienną koloru zielonego z napisem białym: „Kontrola Skarbowa".

§ 4. Pełnienie służby w ubraniu cywilnym może zarządzić w poszczególnych przypadkach bezpośredni przełożony, jeżeli ze względu na zachodzące okoliczności okaże się to konieczne.

§ 5. Urzędnikom kontroli skarbowej dozwolone jest noszenie munduru także poza służbą. Urzędnikom zaś przeniesionym w stan spoczynku nie przysługuje prawo noszenia munduru.

§ 6. Urzędnicy kontroli skarbowej otrzymają na czas do końca okresu budżetowego 1937/38 odpowiedni materiał, z którego obowiązani będą sporządzić sobie przepisany mundur w terminie sześciotygodniowym od dnia otrzymania materiału.

§ 7 Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 19 lutego 1930 r. o umundurowaniu urzędników kontroli skarbowej (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 247).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 27 listopada 1937 r. w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 20 stycznia 1937 r. o umundurowaniu urzędników kontroli skarbowej.

Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 1923 r. o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych (Dz. U R. P. z 1924 r. Nr 5, poz. 37) zarządzam co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Skarbu z dnia 20 stycznia 1937 r. o umundurowaniu urzędników kontroli skarbowej (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 63) wprowadza się następujące zmiany:

1) § 1 otrzymuje brzmienie:

„Urzędnicy kontroli skarbowej, pełniący służbę w rejonach i stałych nadzorach kontroli skarbowej, jako organ wykonawczy władz skarbowych akcyzowo-monopolowych, obowiązani są do noszenia w służbie munduru według wzoru ustalonego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 1929 r. o umundurowaniu urzędników celnych (Dz. U. R .P. Nr 52, poz 420), z wyłączeniem przepisów o umieszczeniu laski Merkurego na patkach i czapce oraz ze zmianami wynikającymi z przepisów rozporządzenia niniejszego".

2) § 2 otrzymuje brzmienie:

„Kolor patek na kurtce i na płaszczu oraz otoku czapki jest czarny, przy czym patki zaopatrzone są zielonymi wypustkami.

Na czapce wzdłuż górnej krawędzi otoku umieszczony jest złoty płaski sznur.

Do kurtki nosi się wykładany kołnierz i czarny krawat.

Oznaką stanowisk służbowych są gwiazdki złote, haftowane, sześciopromienne o średnicy 1 cm, umieszczone na patce kołnierza kurtki i płaszcza, w sposób uwidoczniony na tablicach 6, 7 i 8 wzorów umundurowania urzędników celnych (Dz. U. R. P. z 1929 r. Nr 52, poz 420).

Oznaką rewidenta skarbowego jest jedna gwiazdka, podkomisarza skarbowego — dwie gwiazdki, komisarza skarbowego — trzy gwiazdki oraz kontrolera skarbowego — trzy gwiazdki i złoty galon szerokości 1½ cm, umieszczony na wysokości 10 cm od końca rękawa kurtki i płaszcza".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 11 lipca 1938 r. o umundurowaniu poborców skarbowych. (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 394).

Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 14 grudnia 1923 r o uprawnieniach organów wykonawczych władz skarbowych (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr 5, poz. 37) zarządzam co następuje:

§ 1. Poborcy skarbowi, jako organ wykonawczy władz skarbowych, obowiązani są do noszenia w służbie munduru według wzoru ustalonego postanowieniami § 2 i § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 1929 r. o umundurowaniu urzędników celnych (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 420), z wyłączeniem przepisów o umieszczeniu laski Merkurego na patkach i czapce oraz ze zmianami wynikającymi z przepisów niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Mundur składa się z płaszcza, kurtki, spodni długich do trzewików lub krótkich do butów i czapki.

Płaszcze ,kurtki, spodnie i czapki na okres zimowy będą wykonywane z sukna; kurtki, spodnie i czapki na okres letni — z lekkiego materiału wełniano-bawełnianego.

§ 3. Kolor patek na kurtce i płaszczu oraz otoku czapki jest brązowy, przy czym patki zaopatrzone są w zielone wypustki.

Do kurtki nosi się wykładany kołnierz i czarny krawat.

§ 4. Oznaką poborcy skarbowego jest gwiazdka złota ,haftowana, sześciopromienna o średnicy 1 cm, umieszczona na patce kołnierza kurtki i płaszcza oraz złoty płaski sznur, umieszczony na czapce wzdłuż górnej krawędzi otoku.

§ 5 Poborcy skarbowi otrzymują w terminach ustalonych osobnymi zarządzeniami odpowiedni materiał, z którego obowiązani są sporządzić sobie przepisane mundury w terminie sześciotygodniowym od dnia otrzymania materiału.

§ 6. Okres używalności umundurowania ustala się na dwa lata dla kurtki, spodni i czapki a na trzy lata dla płaszcza.

§ 7. Mundur stanowi własność poborcy skarbowego.

W przypadku utraty lub zniszczenia z winy poborcy skarbowego poszczególnych części umundurowania przed upływem okresu używalności, otrzymuje on materiał na sporządzenie nowych części umundurowania, przy czym obowiązany jest zwrócić Skarbowi Państwa część kosztów tego umundurowania ,przypadającą za czas niewykorzystany.

§ 8. Poborcom skarbowym dozwolone jest noszenie munduru także poza służbą.

§ 9. Poborcom skarbowym przeniesionym w stan spoczynku lub zwolnionym ze służby nie przysługuje prawo noszenia munduru.

§ 10. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 19 lutego 1930 r. o umundurowaniu sekwestratorów podatkowych mianowanych na stałe (Dz U. R. P. Nr 28, poz. 248).

Pomoc lekarska

Przepisy o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych, sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym, prokuratorów, oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Straży Granicznej, członków ich rodzin oraz emerytów, zostały zamieszczone w Kalendarzu Skarbowym na 1936 rok, str. 448—463.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 150) o komisjach lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych.

Na podstawie art. 14 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowym i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 20, poz. 160) zarządza się co następuje:

§ 1. Artykuły, powołane w rozporządzeniu niniejszym bez bliższego określenia, oznaczają artykuły ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U R. P. z 1934 r. Nr 20, poz. 160).

§ 2. Komisje lekarskie dla funkcjonariuszów państwowych są powołane do wydawania oceny:

a) o trwałej niezdolności do służby w przypadkach, przewidzianych w art. 9 ust. 2, art. 11 i 44, oraz o tym, czy niezdolność ta spowodowana została przyczynami, przewidzianymi w art. 9 ust. 2;

b) o czasie powstania i o związku przyczynowym choroby (kalectwa) ze służbą państwową, w szczególności do oceny, czy choroba (kalectwo) powstała bez winy funkcjonariusza i z przyczyn, wskazanych w art. 9 ust. 2;

c) o stopniu utraty zdolności zarobkowej w przypadkach, przewidzianych w art. 11 i 12;

d) o tym, czy śmierć nastąpiła z przyczyn, wskazanych w art. 9 ust. 2;

e) o zdolności do służby w przypadkach, określonych w art. 28 pkt. a) i art. 29 pkt. b);

f) o trwaniu nadal niezdolności do pracy zarobkowej i stopniu odzykania zdolności do pracy zarobkowej (art. 39 ust. 1);

g) o zupełnej zdolności do służby w przypadkach ,określonych w art. 39 ust. 2 i art 40;

h) o potrzebie umieszczenia emeryta w zakładzie dla umysłowo chorych (art. 42).

§ 3. Ustanawia się następujące emerytalne komisje lekarskie dla funkcjonariuszów państwowych:

a) komisje lekarskie I insancji przy urzędach wojewódzkich (Komisariacie Rządu na m. st. Warszawę) — dla wszystkich funkcjonariuszów państwowych z wyjątkiem funkcjonariuszów, wskazanych w pkt. c);

b) komisje lekarskie II instancji przy urzędach wojewódzkich Komisarjacie Rządu na m. st. Warszawę) — jako odwoławcze od orzeczeń komisyj, wymienionych w pkt. a);

c) Komisję lekarską I instancji przy Ministerstwie Opieki Społecznej — dla tych funkcjonariuszów państwowych, których ich władza naczelna uzna za wskazane poddać badaniu przez tę komisję, a także w przypadkch, wymienionych w § 11 ust. (3);

d) komisję lekarską II instancji przy Ministerstwie Opieki Społecznej jako komisję odwoławczą od orzeczeń komisji, wymienionej w pkt. c).

§ 4. (1) Jeżeli przepisy rozporządzenia niniejszego nie stanowią inaczej, miejscową właściwość komisyj lekarskich określa w stosunku do:

a) funkcjonariuszów państwowych pozostających w służbie — miejsce pełnienia służby;

b) funkcjonariuszów zwolnionych ze służby — miejsce zamieszkania;

c) funkcjonariuszów państwowych, zmarłych z przyczyn, wymienionych w art 9 ust. 2 — miejsce ostatniego pełnienia służby.

(2) Władza, zarządzająca badanie, może zwrócić się o zbadanie przez komisję lekarską, właściwą według miejsca pobytu osoby, mającej być badaną, jeżeli badanie przez właściwą komisję lekarską byłoby utrudnione z powodu obłożnej choroby danej osoby lub zmiany przez nią miejsca zamieszkania.

(3) Wojewoda (Komisarz Rządu na m. st. Warszawę) nie może pozostawić bez uwzględnienia wniosku właściwej władzy o poddanie funkcjonariusza państwowego lub emeryta badaniu przez komisję lekarską.

§ 5. (1) Badanie przez komisję lekarską funkcjonariusza państwowego, pozostającego w służbie, zarządza ta władza służbowa, do której kompetencji należy przeniesienie funkcjonariusza w stan spoczynku; władza naczelna może upoważnić do tego podległe sobie bezpośrednio władze.

(2) Badanie przez komisję lekarską funkcjonariusza państwowego, zwolnionego ze służby, nie będącego uczestnikiem Państwowego Zakładu Emerytalnego, zarządza władza skarbowa, właściwa do rozpatrzenia jego praw emerytalnych.

(3) Badanie przez komisję lekarską funkcjonariusza państwowego, zwolnionego ze służby, a będącego uczestnikiem Państwowego Zakładu Emerytalnego, zarządza ten Zakład.

(4) W przypadkach, wymienionych w art. 39 i 40, władza, o której mowa w ust. (2) lub Państwowy Zakład Emerytalny, zarządza badanie emeryta przez komisję lekarską w porozumieniu z władzą, właściwą dla powołania emeryta do służby czynnej.

(5) Ustalenie, czy śmierć funkcjonariusza państwowego, nie będącego uczestnikiem Państwowego Zakładu Emerytalnego, nastąpiła z przyczyn ,wymienionych w art 9 ust. 2, zarządza na wniosek osób zainteresowanych władza skarbowa, właściwa do rozpatrzenia praw emerytalnych pozostałej po nim rodziny.

(6) Ustalenie, czy śmierć funkcjonariusza państwowego, będącego uczestnikiem Państwowego Zakładu Emerytalnego, nastąpiła z przyczyn, wymienionych w art. 9 ust. 2, zarządza na wniosek osób zainteresowanych Państwowy Zakład Emerytalny.

§ 6. (1) Skład komisyj lekarskich jest następujący:

a) komisyj wymienionych w § 3 pkt. a) i b); przewodniczący — lekarz rządowy, powołany przez Ministra Opieki Społecznej na wniosek właściwego wojewody (Komisarza Rządu na m. st. Warszawę), członkowie — dwaj lekarze, rządowi lub samorządowi, powołani przez wojewodę (Komisarza Rządu na m. st. Warszawę);

b) komisji wymienionej w § 3 pkt. c); przewodniczący — lekarz rządowy i członkowie — dwa lekarze rządowi lub samorządowi, powołani przez Ministra Opieki Społecznej;

c) komisji wymienionej w § 3 pkt. d): przewodniczący i dwaj członkowie — lekarze rządowi, powołani przez Ministra Opieki Społecznej.

(2) W badaniu funkcjonariusza państwowego przez komisję lekarską II instancji nie może brać udziału lekarz, który uczestniczył w badaniu tego funkcjonariusza przez komisję lekarską I instancji

(3) Jednocześnie z powołaniem przewodniczących i członków komisyj lekarskich powołuje się ich zastępców w sposób, wskazany w ust. (1).

(4) Lekarzem rządowym w rozumieniu rozporządzenia niniejszego jest lekarz zatrudniony w administracji rządowej, lekarzem samorządowym — lekarz zatrudniony w administracji samorządowej.

§ 7. Komisje lekarskie II instancji powołane są do wydawania oceny w przypadkach, jeżeli po wydaniu orzeczenia przez komisję I instancji władza zarządzi ponowne badanie, lub jeżeli zainteresowany, dla którego wynik badania przez komisję lekarską I instancji wypadł niekorzystnie, wniesie odwołanie. W przypadkach, gdy chodzi o ustalenie, czy śmierć funkcjonariusza nastąpiła z przyczyn, wskazanych w art. 9 ust. 2, prawo odwołania służy wdowie lub sierotom po zmarłym funkcjonariuszu państwowym, o ile osoby te, w razie ustalenia takiej okoliczności uzyskałyby prawo do pensji wdowiej lub sierocej. Jeżeli chodzi o osobę umysłowo chorą prawo odwołania służy jej opiekunowi.

§ 8. W przypadkach, gdy zachodzi istotna potrzeba uzupełniających badań specjalnych, przewodniczący komisji przed wydaniem orzeczenia może kierować badanego do odpowiedniego specjalisty, zakładu leczniczego lub diagnostycznego, lub zapraszać na posiedzenia komisji lekarzy specjalistów z głosem doradczym.

§ 9. O zdolności do służby oraz o stopniu utraty zdolności do pracy zarobkowej komisje lekarskie orzekają na podstawie tabeli stanów chorobowych i skali wysokości utraty zdolności do pracy zarobkowej, załączonych do rozporządzenia niniejszego.

§ 10 Stwierdzenie czasu powstania i związku przyczynowego choroby (kalectwa) ze służbą oraz stwierdzenie, że choroba (kalectwo) powstała bez własnej winy funkcjonariusza państwowego, komisja lekarska opiera na wynikach badań i na aktach, które powinny być jej dostarczone przez władzę zarządzającą badanie, oraz na wskazaniach wiedzy lekarskiej.

§ 11. (1) W razie niemożności stawienia się funkcjonariusza państwowego do komisji lekarskiej z powodu choroby obłożnej, stwierdzonej świadectwem lekarskim, wła-

dza, przy której istnieje komisja lekarska, po wysłuchaniu opinii tej komisji rozstrzyga:

a) czy potrzebne jest stwierdzenie przez lekarza powiatowego lub innego, wyznaczonego przez tę władzę, niemożności stawienia się,

b) czy badanie ma być odłożone do innego terminu i jakiego,

c) czy też komisja lekarska ma się udać na miejsce pobytu funkcjonariusza państwowego.

(2) W przypadkach potrzeby zbadania przez komisję lekarską funkcjonariusza państwowego, przebywającego na leczeniu w szpitalu publicznym lub w innym zakładzie leczniczym, w którym mogą być leczeni funkcjonariusze państwowi, na rachunek Skarbu Państwa, a stan zdrowia tego funkcjonariusza nie pozwala na dokonanie badań lekarskich przez komisję lekarską, komisja może wydać orzeczenie bez badania chorego na zasadzie opinii lekarza, kierownika szpitala publicznego lub innego zakładu leczniczego, aktów osobowych funkcjonariusza oraz wskazań wiedzy lekarskiej.

(3) W przypadkach potrzeby zbadania przez komisję lekarską funkcjonariusza państwowego, przebywającego za granicą lub na terenie Wolnego Miasta Gdańska, orzeczenie wydaje komisja lekarska I instancji przy Ministerstwie Opieki Społecznej na podstawie opinii lekarza zaufania, powołanego przez przedstawiciela polskiego za granicą (Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku).

(4) W razie odwołania od orzeczenia, określonego w ust. (3), jeżeli powrót do kraju podlegającego badaniu funkcjonariusza państwowego według opinii jego władzy przełożonej jest nadal niemożliwy, komisja lekarska II instancji przy Ministerstwie Opieki Społecznej może wydać orzeczenie na podstawie opinii, wydanej przez lekarzy, powołanych na jej wniosek przez przedstawiciela polskiego za granicą (Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.

§ 12. (1) Orzeczenia komisyj lekarskich zapadają większością głosów, wstrzymywanie się od głosowania jest niedopuszczalne.

(2) Orzeczenia komisyj lekarskich podpisują przewodniczący i obaj członkowie.

§ 13. (1) Członkom komisyj lekarskich, nie będących lekarzami rządowymi, przysługuje za udział w posiedzeniach komisji wynagrodzenie dzienne w wysokości diety, ustalonej w § 4 ust. (1) lit. g) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 320) oraz zwrot kosztów przejazdu z miejsca zamieszkania do miejsca urzędowania komisji lekarskiej i z powrotem na zasadach przepisów powołanego rozporządzenia; do kosztów prejazdu nie mogą być wliczone koszty przewozu bagażu podróżnego.

(2) W przypadkach, wyjątkowych mogą być przyznane lekarzom specjalistom diety oraz koszty przejazdu w wysokości, określonej w § 4 ust. (1) lit. f) powołanego w ust. (1) rozporządzenia.

(3) Wysokości wynagrodzenia oraz zwrotu kosztów badania i przejazdu lekarzy zagranicznych ustala przedstawiciel polski za granicą według uznania i warunków miejscowych.

§ 14. (1) Wydatki na koszty podróży i diety funkcjonariuszów państwowych pozostających w służbie, związane z badaniami dla celów emerytalnych, obciążają właściwe paragrafy budżetu administracji.

(2) Wydatki, wymienione w § 13, oraz koszty badań przewidzianych w § 8 ust. (2), obciążają budżet Ministerstwa Skarbu.

(3) Wydatki, połączone z badaniem zwolnionych ze służby funkcjonariuszów państwowych, nie będących uczestnikami Państwowego Zakładu Emerytalnego, obciąża-

ją budżet Ministerstwa Skarbu z wyjątkiem wydatków, związanych z badaniami na mocy przepisów art. 40, które obciążają budżet władzy, powołującej emeryta do służby czynnej.

(4) Wydatki, połączone z badaniem dla celów emerytalnych, zwolnionych ze służby państwowej funkcjonariuszów państwowych, będących uczestnikami Państwowego Zakładu Emerytalnego, ponosi ten Zakład.

§ 15. (1) Nadzór nad komisjami lekarskimi wykonywa Minister Opieki Społecznej.

(2) Minister Opieki Społecznej ustala regulamin wewnętrzny urzędowania komisyj lekarskich.

§ 16. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Opieki Społecznej oraz Ministrowi Skarbu i innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

§ 17. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie ósmego dnia po ogłoszeniu.

(2) Równocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 302), o ile dotyczy funkcjonariuszów państwowych.

Zaopatrzenia emerytalne

Jednym z zasadniczych praw, zagwarantowanych funkcjonariuszom państwowym w ustawie o państwowej służbie cywilnej, jest prawo do zaopatrzenia emerytalnego ze Skarbu Państwa na warunkach, określonych w ustawie emerytalnej z 11 grudnia 1923 r. Ta ostatnia ustawa przyznaje w zasadzie prawo do zaopatrzenia tylko stałym funkcjonariuszom państwowym oraz pozostałym rodzinom, t. j. wdowom i sierotom; jednakże moc tej ustawy została w drodze specjalnego rozporządzenia Rady Ministrów z 20 stycznia 1934 r. rozciągnięta również na prowizorycznych funkcjonariuszów państwowych, którzy do czasu wydania tego rozporządzenia korzystali ze świadczeń Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych wzgl. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, podobnie jak pracownicy kontraktowi.

Funkcjonariuszami państwowymi w rozumieniu ustawy emerytalnej są urzędnicy i niżsi funkcjonariusze państwowi, funkcjonariusze poczt, telegrafów i telefonów, oficerowie i szeregowi Straży Granicznej, oficerowie i szeregowi Policji Państwowej, nauczyciele wszystkich szkół państwowych i publicznych, pozostający na etacie Państwa tudzież sędziowie z wyjątkiem handlowych, prokuratorzy i asesorzy sądowi.

W istniejącym więc obecnie stanie prawnym prawo do świadczeń emerytalnych ze Skarbu Państwa mają funkcjonariusze stali oraz prowizoryczni, tudzież ich rodziny; pracownicy kontraktowi podlegają nadal przepisom o ubezpieczeniu społecznym. Sprawa zaopatrzenia emerytalnego ministrów dotychczas nie została ustawowo uregulowana. Do czasu unormowania tej kwestii ministrowie korzystają z świadczeń emerytalnych ze Skarbu Państwa na następujących warunkach: Ministrowie, którzy przed objęciem stanowiska ministra pozostawał na służbie państwowej bądź w stanie spoczynku i którzy pełnili funkcję ministra co najmniej dwa lata, otrzymują — w razie ustąpienia ze stanowiska ministra i niepowołania z powrotem do służby państwowej — zaopatrzenie emerytalne na ogólnych warunkach, przewidzianych w ustawie emerytalnej dla funkcjonariuszów państwowych, z tym, iż podstawą do wymiaru zaopatrzenia jest uposażenie, pobierane ostatnio na stanowisku ministra.

Natomiast ministrowie, którzy przed objęciem stanowiska ministra pozostawali na służbie państwowej lub w stanie spoczynku, a którzy zajmowali stanowisko ministra

krócej niż dwa lata otrzymują — w razie ustąpienia ze stanowiska ministra — zaopatrzenie, ustalone również przy zachowaniu ogólnych norm emerytalnych, przy czym jednak za podstawę obliczenia zaopatrzenia przyjmuje się uposażenie, jakie pobierali ostatnio w służbie państwowej przed powołaniem na stanowisko ministra.

Praktykanci nabywają wyjątkowo prawo do emerytury:

1) gdy ulegli nieszczęśliwemu wypadkowi z powodu lub w czasie pełnienia służby,

2) gdy stali się niezdolni do służby i utracili zdolność zarobkową z powodu działań wojennych w miejscu służbowego pobytu,

3) z powodu chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu.

Prawo do zaopatrzenia emerytalnego ze Skarbu Państwa mają również zawodowi żołnierze.

Warunki uzyskania emerytury.

Funkcjonariusz państwowy nabywa prawo do emerytury, jeśli posiada odpowiednią wysługę emerytalną oraz jeżeli zostaje przeniesiony w stan spoczynku z powodów przewidzianych w ustawie emerytalnej lub też jeżeli zostaje zwolniony ze służby państwowej w sposób, który nie pozbawia prawa do zaopatrzenia emerytalnego.

A. a) Wysługa emerytalna, wymagana do nabycia praw emerytalnych, wynosi zasadniczo 15 lat.

Do 15-letniego okresu oraz do okresu 5-letniego, o którym będzie mowa niżej, zalicza się wszystkie okresy służby i pracy zawodowej, zaliczalne w ogóle do wysługi emerytalnej i w tym stosunku ,w jakim do tej wysługi powinny być zaliczone.

Nie zalicza się jedynie okresów, które mają wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego (okresami tymi — jeśli chodzi o funkcjonariuszów państwowych — są: służba wojskowa obowiązkowa i czas studiów wyższych).

b) Wyjątkowo może być funkcjonariuszowi przyznana emerytura po nieprzerwanej co najmniej 5-letniej służbie, gdy stał się trwale niezdolny do pełnienia służby z powodu choroby lub kalectwa, nabytego bez własnej winy po wstąpieniu do służby.

Powstanie kalectwa lub choroby z winy funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego zachodzi tylko w razie rozmyślnego postępowania, zmierzającego do wywołania szkodliwych dla zdrowia następstw.

c) Wreszcie bez względu na czas służby funkcjonariusz nabywa prawo do emerytury, jeżeli stał się trwale niezdolny do służby z powodu:

a) nieszczęśliwego wypadku, wynikłego w związku z pełnieniem służby lub w czasie pełnienia służby,
b) działań wojennych w miejscu służbowego pobytu, lub
c) chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu lub w danej formacji wojskowej.

Niezależnie od powyższego funkcjonariusze państwowi, którzy w dniu 1 kwietnia 1932 r., t. j. w dniu wejścia w życie ustawy z 18 marca 1932 r. (poz. 239 Dz. Ustaw) pozostawali w czynnej służbie i posiadali co najmniej 10 lat służby, a z którymi zostanie rozwiązany stosunek służbowy przed osiągnięciem przez nich 15-letniej wysługi emerytalnej, mają prawo do ustawowego zaopatrzenia od pierwszego dnia następującego miesiąca po ukończeniu 60 roku życia, w przypadkach, gdy z tytułu swej późniejszej służby lub pracy, pełnionej po rozwiązaniu stosunku służbowego, nie uzyskali jakiegokolwiek innego zaopatrzenia oraz gdy za nich nie zostały przekazane składki ze Skarbu Państwa.

Poza tym przyznanie zaopatrzenia funkcjonariuszom, którzy w dniu 1 kwietnia 1932 r. posiadali 10-letnią wysługę i zostali zwolnieni przed wysłużeniem 15 lat ,może nastąpić w drodze uchwały Rady Ministrów. Wdowy i sieroty po tych funkcjonariuszach mają prawo do zaopatrzenia z mocy samej ustawy.

Funkcjonariusz, przeniesiony w stan spoczynku lub zwolniony ze służby na podstawie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego nabywa prawo do emerytury tylko wówczas, gdy posiada co najmniej 15-letnią wysługę emerytalną.

B. Przeniesienie w stan spoczynku. Właściwą do przeniesienia w stan spoczynku jest władza naczelna, która może upoważnić podległe sobie bezpośrednio władze do przenoszenia w stan spoczynku funkcjonariuszów, których mianowanie zastrzeżone jest jej kompetencji lub kompetencji podległej władzy.

Sędziów i prezesów Najw. Trybunału Administracyjnego przenosi w stan spoczynku Prezes Rady Ministrów.

Członków Kolegium Najw. Izby Kontroli i prezesów Izb Okręgowych przenosi w stan spoczynku Prezes Rady Ministrów, innych urzędników — Prezes Najw. Izby Kontroli.

Przeniesienie w stan spoczynku następuje:

I. **z urzędu:**

a) gdy funkcjonariusz z powodu choroby nie pełni służby dłużej niż na to zezwalają ustawy o państw. służbie cywilnej;

b) gdy funkcjonariusz z powodu ułomności cielesnej albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do służby i utracił przy tym co najmniej 50% zdolności zarobkowej;

c) gdy w ciągu pół roku od chwili przeniesienia w stan nieczynny — funkcjonariusz nie zostanie powołany z powrotem do służby czynnej.

Poza tym funkcjonariusz może być przeniesiony w stan spoczynku, gdy ukończył 60 lat życia i nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego. Przepis ten nie stosuje się do sędziów, prokuratorów, profesorów szkół akademickich oraz członków kolegium Najwyższej Izby Kontroli, kolegiów departamentów Najwyższej Izby Kontroli, prezesów i wiceprezesów izb okręgowych oraz członków kolegiów tych izb.

O zamierzonym przeniesieniu funkcjonariusza w stan spoczynku, w przypadkach, przewidzianych w punktach a) i b), władza zawiadamia pisemnie funkcjonariusza, z pouczeniem, iż w ciągu dni 14-stu może wnieść odwołanie. Jeżeli przeniesienie w stan spoczynku ma nastąpić z powodu trwałej niezdolności do służby, władza winna ponadto powołać się na orzeczenie komisji lekarskiej i pouczyć, że przeciw orzeczeniu komisji może funkcjonariusz odwołać się do komisji lekarskiej II instancji.

II. **Na prośbę funkcjonariusza:**

a) bez względu na wiek, gdy funkcjonariusz z powodu ułomności cielesnej lub upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do służby,

b) bez względu na zdolność do służby, gdy przekroczył 60 lat życia,

c) gdy uzyska prawo do pełnej emerytury i ukończy 55 lat życia.

Funkcjonariusz, który ubiega się o przeniesienie w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby, będzie poddany badaniu komisji lekarskiej I instancji dla stwierdzenia, czy ta niezdolność powstała oraz z jakich przyczyn, a nadto dla stwierdzenia, czy i w jakiej wysokości zachodzi utrata zdolności do pracy zarobkowej. Władza ma prawo podać funkcjonariusza badaniu komisji lekarskiej II instancji, a również funkcjonariusz może domagać się z uzasadnionych powodów badania przez komisję lekarską II instancji, jeśli wynik badania w I instancji wypadł dla niego niekorzystnie.

Prawo do pełnej emerytury, o którym mowa w punkcie c) powstaje wówczas, gdy

funkcjonariusz po uwzględnieniu wszystkich okresów, zaliczalnych do emerytury i uzasadniających nabycie prawa do niej, nie zaś mających jedynie wpływ na wymiar emerytury, nabył prawo do uposażenia emerytalnego w wysokości pełnego wymiaru tego uposażenia (100%). Przy ustaleniu nabycia prawa do pełnego uposażenia emerytalnego okresy służby, policzalne korzystniej (np. służba wojenna liczona podwójnie i t. p.) uwzględnia się w tym korzystniejszym stosunku. Poza tym każdy funkcjonariusz, przeniesiony w stan spoczynku lub zwolniony ze służby z przyczyn innych, niż niezdolność do służby, który w razie przeniesienia w stan spoczynku lub zwolnienia ze służby w powodu niezdolności do niej mógłby otrzymać emeryturę w ogóle lub w korzystniejszym wymiarze, może żądać zbadania przez komisję lekarską. Podanie o zarządzenie tego badania należy wnieść do władzy, właściwej do orzekania o prawach emerytalnych funkcjonariusza. Termin do wniesienia podania jest zachowany, jeśli wniesiono je w ciągu dni 30-stu od rozwiązania stosunku służbowego lub w ciągu dni 30-stu od doręczenia orzeczenia o prawach emerytalnych.

W razie stwierdzenia przez komisję lekarską trwałej niezdolności do służby i szczególnych okoliczności, związanych z tą niezdolnością, zbadanego funkcjonariusza należy — pod względem uprawnień do emerytury — traktować na równi z przeniesionymi w stan spoczynku lub zwolnionymi ze służby z powodu trwałej niezdolności do służby z uwzględnieniem wszystkich ustaleń, dotyczących okoliczności, mających wpływ na prawo do emerytury lub jej wysokość.

Przeniesienie w stan spoczynku następuje na mocy orzeczenia właściwej władzy. Orzeczenie to powinno zawierać:

a) oznaczenie władzy, która zarządziła przeniesienie,

b) imię i nazwisko funkcjonariusza z podaniem tytułu i grupy uposażenia,

c) datę orzeczenia i datę, od której ma nastąpić przeniesienie,

d) wskazanie podstawy prawnej przeniesienia,

e) przytoczenie okoliczności faktycznych, ustalonych w postępowaniu administracyjnym, a wypełniających stan faktyczny, wymagany przez przepis prawny, na podstawie którego następuje przeniesienie w stan spoczynku,

f) pouczenie o środku odwoławczym od orzeczenia,

g) podpis uprawnionego przedstawiciela władzy.

Badanie lekarskie funkcjonariuszów dla celów emerytalnych.

Komisje lekarskie powołane są do wydawania oceny:

a) o trwałej niezdolności do służby w przypadkach, w których funkcjonariusz nabywa prawo do emerytury bez względu na czas służby, dalej w przypadkach, gdy chodzi o doliczenie 10 lat z powodu utraty 95% zdolności do pracy zarobkowej, wreszcie gdy chodzi o przyznanie odprawy z powodu nienabycia praw emerytalnych, dalej powołane są do oceny o tym, czy niezdolność ta spowodowana została:

1) nieszczęśliwym wypadkiem, doznanym z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych,

2) działaniami wojennymi w miejscu służbowego pobytu,

3) chorobami zakaźnymi, panującymi epidemicznie w miejscu służbowego pobytu;

b) o czasie powstania i o związku przyczynowym choroby (kalectwa) ze służbą państwową, w szczególności do oceny, czy choroba (kalectwo) powstało bez winy funkcjonariusza i z przyczyn wskazanych w punkcie a) 1—3.

c) o stopniu utraty zdolności zarobkowej w przypadkach, gdy funkcjonariusz żąda doliczenia lat z racji utraconej zdolności do pracy zarobkowej,

d) o tym, czy śmierć nastąpiła z przyczyn, wskazanych w punkcie a) 1—3,
e) o tym, czy funkcjonariusz jest trwale niezdolny do służby z powodu ułomności cielesnej albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych,
f) o tym, czy emeryt, któremu doliczono lata z powodu utraty zdolności zarobkowej, z przyczyn, wskazanych w punkcie a) 1—3, jest nadal niezdolny do pracy zarobkowej wzgl. w jakim stopniu odzyskał tę zdolność,
g) o zupełnej zdolności do służby w przypadkach, w których emeryt może być powołany z powrotem do czynnej służby,
h) o potrzebie umieszczenia emeryta w zakładzie dla umysłowo chorych, w przypadkach, w których miałby być leczony na koszt Skarbu Państwa.

Zostały ustanowione następujące emerytalne komisje lekarskie:
a) komisje lekarskie I instancji przy urzędach wojewódzkich (Komisariacie Rządu na m. st. Warszawę) dla wszystkich funkcjonariuszów z wyjątkiem funkcjonariuszów wymienionych niżej w pkt. c),
b) komisje lekarskie II instancji przy urzędach wojewódzkich (Komisariacie Rządu na m. st. Warszawę) jako odwoławcze od orzeczeń komisyj, wymienionych pod a),
c) komisja lekarska I instancji przy Ministerstwie Opieki Społecznej dla tych funkcjonariuszów, których ich władza naczelna uzna za wskazane poddać badaniu przez tę komisję, a także w przypadkach, gdy zachodzi potrzeba badania funkcjonariusza, przebywającego za granicą lub na terenie W. M. Gdańska,
d) komisja lekarska II instancji przy Ministerstwie Opieki Społecznej jako odwoławcza od orzeczeń komisji, wymienionej pod c),

Komisje lekarskie II instancji są powołane do wydawania oceny w przypadkach, gdy po wydaniu orzeczenia przez komisję I instancji władza zarządzi ponowne badanie lub jeżeli wniesie odwołanie funkcjonariusz, dla którego wynik badania w I instancji wypadł niekorzystnie.

Gdy chodzi o ustalenie, czy śmierć funkcjonariusza nastąpiła z przyczyn, wskazanych w punkcie a) 1—3, prawo odwołania służy wdowie lub sierotom, o ile osoby te w razie ustalenia tej okoliczności uzyskały by prawo do zaopatrzenia.

Jeżeli chodzi o osobę umysłowo chorą, odwołanie służy kuratorowi.

Badanie przez komisję lekarską funkcjonariusza w czynnej służbie zarządza władza służbowa.

Badanie funkcjonariusza, zwolnionego ze służby, nie będącego uczestnikiem Państwowego Zakładu Emerytalnego, zarządza Władza Skarbowa, właściwa do rozpatrzenia praw emerytalnych.

Badanie funkcjonariusza, zwolnionego ze służby, będącego uczestnikiem Państwowego Zakładu Emerytalnego, zarządza Zakład.

W razie niemożności stawienia się funkcjonariusza do komisji lekarskiej z powodu choroby obłożnej, stwierdzonej świadectwem lekarskim, władza, przy której istnieje komisja, rozstrzyga po wysłuchaniu opinii tej komisji:
1) czy potrzebne jest stwierdzenie przez lekarza powiatowego lub innego, wyznaczonego przez tę władzę, niemożności stawienia się.
2) czy badanie ma być odłożone do innego terminu, czy też
3) komisja ma udać się na miejsce pobytu funkcjonariusza.

W przypadkach potrzeby zbadania przez komisję lekarską funkcjonariusza, przebywającego na leczeniu w szpitalu publicznym lub w innym zakładzie leczniczym, w którym funkcjonariusze mogą być leczeni na rachunek Skarbu Państwa, a stan zdrowia funkcjonariusza nie pozwala na dokonanie badań lekarskich przez komisję lekarską, komisja może wydać orzeczenie bez badania chorego, na zasadzie opinii lekarza, kierownika szpitala publicznego lub innego zakładu leczniczego, akt osobowych funkcjonariusza oraz wskazań wiedzy lekarskiej.

Wymiar emerytury

Wymiar emerytury zależny jest od dwóch czynników: od uposażenia służbowego i od wysługi emerytalnej.

Za podstawę wymiaru przyjmuje się uposażenie zasadnicze, otrzymane ostatnio w czynnej służbie bez dodatków.

Jednakże funkcjonariuszom, którzy w dniu 1 lutego 1934 r. pozostawali w czynnej służbie i w dniu 31 stycznia 1934 r. posiadali co najmniej 15 lat policzalnej do emerytury służby i pracy, uzasadniającej roszczenie emerytalne, a którzy przy rozwiązaniu stosunku służbowego nabywają prawo do emerytury, służy prawo wyboru bądź zaopatrzenia, należne na zasadzie przepisów, obowiązujących w czasie rozwiązania stosunku służbowego, bądź zaopatrzenia, które otrzymaliby, gdyby stosunek służbowy został rozwiązany w dniu 31 stycznia 1934 r. W tym ostatnim przypadku nie zalicza się do wysługi emerytalnej okresu służby wzgl. pracy, odbytego po dniu 31 stycznia 1934 r.

Przy wymiarze emerytury funkcjonariuszów, którzy pełnią służbę na placówkach zagranicznych i na terenie Wolnego Miasta Gdańska uwzględnia się uposażenie, jakie pobierali by pełniąc służbę w kraju.

Niezależnie jednak od tego funkcjonariuszom, którzy przed przejściem w stan spoczynku pełnili służbę na terenie Wolnego Miasta Gdańska, Rada Ministrów może przyznać mu czas zamieszkania na tym obszarze, dodatek do zaopatrzenia emerytalnego.

Wysokość uposażenia zasadniczego dla funkcjonariuszów państwowych została określona następująco w 12 grupach:

I	grupa	3000 zł
II	„	2000 „
III	„	1500 „
IV	„	1000 „
V	„	700 „
VI	„	450 „
VII	„	335 „
VIII	„	260 „
IX	„	210 „
X	„	160 „
XI	„	130 „
XII	„	100 „

Ze względu na wysługę emerytalną oblicza się uposażenie emerytalne następująco:

za	15	letnią	wysługę	emerytura	wynosi	40% uposażenia
„	16	„	„	„	„	43 „
„	17	„	„	„	„	46 „
„	18	„	„	„	„	49 „
„	19	„	„	„	„	52 „
„	20	„	„	„	„	55 „
„	21	„	„	„	„	58 „
„	22	„	„	„	„	61 „
„	23	„	„	„	„	64 „
„	24	„	„	„	„	67

za 25 letnią wysługę emerytura wynosi 70% uposażenia
„ 26 „ „ „ „ 73 „
„ 27 „ „ „ „ 76 „
„ 28 „ „ „ „ 79 „
„ 29 „ „ „ „ 82 „
„ 30 „ „ „ „ 85 „
„ 31 „ „ „ „ 88 „
„ 32 „ „ „ „ 91 „
„ 33 „ „ „ „ 94 „
„ 34 „ „ „ „ 97 „
„ 35 „ „ „ „ 100 „

W przypadkach, w których możliwe jest nabycie prawa do emerytury po krótszym okresie służby niż 15 lat, wymiar emerytury przedstawia się jak poniżej:

do 10 lat służby : 30% uposażenia
za 11 „ „ : 32% „
„ 12 „ „ : 34% „
„ 13 „ „ : 36% „
„ 14 „ „ : 38% „

Przy ostatecznym obliczeniu lat wysługi emerytalnej nie uwzględnia się części roku do sześciu miesięcy włącznie; natomiast okres przekraczający nad 6 miesięcy liczy się jako pełny rok. Przepis ten nie ma zastosowania przy obliczeniu 15 letniej względnie 5-letniej wysługi emerytalnej, uzasadniającej nabycie praw emerytalnych.

Uposażenie emerytalne przyznaje się i oblicza na podstawie danych, zawartych w aktach funkcjonariusza i popartych bądź oryginalnymi dokumentami, bądź uwierzytelnionymi odpisami dokumentów.

Funkcjonariusz, który rości sobie prawo do wyższego wymiaru zaopatrzenia, niżby to wynikało z akt osobowych, musi przedstawić odpowiednie dowody.

W tym przypadku otrzymuje wyższy wymiar od pierwszego dnia następującego miesiąca po zgłoszeniu i wykazaniu prawa do tego wyższego wymiaru, chyba, że nie ponosi winy opóźnionego przedstawienia dowodów, gdyż wówczas otrzymuje różnice również za czas nieobjęty obliczeniem z powodu późniejszego przedstawienia dowodów.

Przy przyznawaniu emerytury dowody, złożone w terminie, wyznaczonym do wniesienia zażalenia na pierwsze orzeczenie w sprawie emerytury, należy uważać za złożone bez zawinionego opóźnienia .

O doliczenie pewnego okresu do wysługi emerytalnej celem uzyskania wyższego wymiaru emerytury można ubiegać się tylko w tym przypadku, gdy właściwa władza nie wypowiedziała się już poprzednio co do zaliczalności tego okresu w prawomocnym orzeczeniu.

W razie uprawomocnienia się orzeczenia władzy, odmawiającego przyznania uposażenia emerytalnego lub zaliczenia pewnego okresu do wysługi emerytalnej z powodu nieprzedstawienia wymaganych dowodów, kwestia zaliczalności tego okresu może być ponownie rozważona jedynie na zasadach, dotyczących wznowienia postępowania administracyjnego.

Zaopatrzenie emerytalne powinno być przyznane i wymierzone zasadniczo w ciągu dni 30-stu po przeniesieniu funkcjonariusza w stan spoczynku.

Jeśli to z pewnych względów nie może nastąpić, Minister Skarbu może przyznać zaliczkę, która podlega zwrotowi przy pierwszej wypłacie emerytury. Zaliczka nie może przekraczać wymiaru emerytury, który na podstawie dowodów, znajdujących się w aktach osobowych, może być uznany za niesporny.

Zaopatrzenie emerytalne przyznaje i wymierza:

1) Minister Skarbu: funkcjonariuszom otrzymującym ostatnio przed rozwiązaniem stosunku służbowego uposażenie VI grupy lub wyższej we władzach naczelnych i centralnych oraz wszystkim funkcjonariuszom, otrzymującym ostatnio przed rozwiązaniem stosunku służbowego uposażenie IV grupy lub wyższej, tudzież sędziom i prokuratorom Sądu Najwyższego i sędziom Najwyższego Trybunału Administracyjnego;
2) Właściwa Izba Skarbowa (Warszawa Grodzka, Lwów, Poznań, Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach), niewymienionym pod 1) stałym funkcjonariuszom, mianowanym przed dniem 1 lutego 1934 r.;
3) Państwowy Zakład Emerytalny w Warszawie: wszystkim funkcjonariuszom prowizorycznym, tudzież tym stałym, którzy uzyskali nominację po dniu 1 lutego 1934 r.

Przyznanie emerytury i zaliczenie poszczególnych okresów do wysługi emerytalnej następuje **po rozwiązaniu stosunku służbowego,** przy czym prawo do emerytury i zaliczenia poszczególnych okresów do wysługi emerytalnej ocenia się w/g przepisów, **obowiązujących w czasie rozwiązania stosunku służbowego.**

Przyznanie i wymiar emerytury następuje w dekrecie emerytalnym. Dekret ten powinien zawierać:

a) oznaczenie władzy, przyznającej zaopatrzenie,
b) imię i nazwisko funkcjonariusza, z podaniem tytułu i grupy uposażenia, do której należał ostatnio w czynnej służbie, lub stopnia i z zaznaczeniem „w stanie spoczynku" lub „były",
c) datę orzeczenia oraz datę, od której została przyznana emerytura,
d) wskazanie prawnej podstawy przyznania emerytury,
e) dokładne wyszczególnienie wszystkich okresów służby i pracy, zaliczonych do wysługi emerytalnej, ze wskazaniem stosunku, w jakim zaliczenie nastąpiło oraz dokładne obliczenie wysokości uposażenia emerytalnego,
f) dokładne wyszczególnienie wszystkich okresów służby i pracy, niezaliczonych do wysługi emerytalnej, ze wskazaniem powodów niezaliczenia,
g) pouczenie o obowiązku zawiadomienia właściwej władzy o wszelkich zmianach mających wpływ na prawo do emerytury lub na jej wysokość, oraz pouczenie o środku odwoławczym od dekretu emerytalnego,
h) podpis uprawnionego przedstawiciela władzy.

Jeżeli funkcjonariusz ,przeniesiony w stan spoczynku, nie nabył prawa do emerytury, właściwa władza wydaje odpowiednie orzeczenie.

Orzeczenie to powinno zawierać m. in. wymienienie ustalonych w postępowaniu administracyjnym okoliczności faktycznych, stwierdzających brak warunków, wymaganych do nabycia prawa do emerytury oraz przytoczenie przepisów prawnych, ustanawiających warunki, którym interesowany nie czyni zadość.

Jeśli przyczyną odmowy przyznania uposażenia emerytalnego jest brak wymaganej ilości lat służby, zaliczalnej do wysługi emerytalnej i uzasadniającej nabycie prawa do emerytury, orzeczenie powinno zawierać dokładne wyszczególnienie wszystkich okresów służby i wskazanie powodów niewystarczalności lub niezaliczalności poszczególnych okresów.

Jeżeli w aktach osobowych funkcjonariusza są wzmianki o odbyciu pewnych okresów służby, zaliczalnych do wysługi emerytalnej, lecz należycie nieudowodnionych, a od zaliczenia tych okresów zależne jest przyznanie uposażenia emerytalnego, wydanie orzeczenia, odmawiającego przyznania tego uposażenia, powinno nastąpić po uprzednim we-

zwaniu do przedstawienia wymaganych dowodów i bezskutecznym upływie wyznaczonego w tym celu terminu, który nie może być krótszy niż 30 dni.

Orzeczenie w sprawie przyznania lub odmowy przyznania emerytury powinno być doręczone odbiorcy za pokwitowaniem.

Od orzeczeń (dekretów emerytalnych) wydanych przez Izby Skarbowe (Urząd Wojewódzki Śląski) lub przez Państwowy Zakład Emerytalny, służy prawo odwołania do Ministerstwa Skarbu w ciągu dni 30-stu. Od decyzji Ministerstwa Skarbu służy tylko skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego w ciągu dwóch miesięcy.

Ustalanie wysługi emerytalnej

Do wysługi emerytalnej zalicza się czas służby od dnia rzeczywistego objęcia służby do dnia rozwiązania stosunku służbowego. Do tego czasu wlicza się:

1) państwową służbę prowizoryczną i przygotowawczą, o ile nominacja na służbę stałą nastąpiła w razie służby prowizorycznej lub bezpośrednio po odbyciu służby przygotowawczej (praktyki). Przy obliczaniu wysługi emerytalnej funkcjonariuszom prowizorycznym, nominację na służbę prowizoryczną traktuje się na równi ze służbą stałą. Przy zaliczaniu funkcjonariuszom prowizorycznym czasu praktyki, nominacja na prowizoryczną służbę jest równoznaczna z mianowaniem na stałe.

2) pracę kontraktową w służbie państwowej polskiej, jeśli bezpośrednio po ukończeniu tej pracy nastąpiła nominacja na służbę stałą lub prowizoryczną (czas tej pracy, pełnionej przed dniem 1 lutego 1934 r. musi być opłacony składkami emerytalnymi, o ile nie nastąpiło przekazanie Skarbowi Państwa składek ubezpieczeniowych).

Przez pracę kontraktową należy rozumieć wykonywanie w organach władzy państwowej na mocy umowy (pisemnej lub ustnej) stałych czynności, należących do zakresu działania funkcjonariuszów państwowych za wynagrodzeniem, obliczanem w stosunku do przepracowanego czasu (dziennie, tygodniowo, miesięcznie).

Praca w instytucjach, przedsiębiorstwach lub zakładach państwowych, których pracownicy etatowi nie nabywają praw emerytalnych na zasadzie ustawy emerytalnej z 11 grudnia 1923 r., nie stanowi pracy kontraktowej, o której mowa w niniejszym punkcie.

3) czas przebyty w stanie nieczynnym,

4) funkcjonariuszom, którzy wstąpili ponownie do służby państwowej, zalicza się do wysługi emerytalnej za każdy pełny kalendarzowy rok służby państwowej, pełnionej po przerwie, jeden rok pełnionej przed przerwą służby państwowej, podlegającej zaliczeniu do emerytury.

Przy przechodzeniu z jednego działu służby państwowej do drugiego, uważa się za przerwy okresy, wynoszące więcej niż jeden miesiąc.

Lata służby, odbytej przed przerwą, a zaliczalne w myśl niniejszego punktu, uzasadniają nabycie prawa do emerytury i są zaliczalne do 15-letniego oraz do 5-letniego okresu, uzasadniającego nabycie praw do emerytury.

Jeśli w służbie jest kilka przerw, do wysługi emerytalnej zalicza się za każdy pełny kalendarzowy rok służby, pełnionej po ostatniej przerwie, jeden rok ze wszystkich okresów służby przed ostatnią przerwą, tak jak gdyby innych przerw poza ostatnią nie było.

Ze służby przed przerwą zalicza się przede wszystkim okresy, zaliczalne do emerytury w sposób korzystniejszy, przy czym w przypadku, gdy ilość lat rzeczywistej służby przed przerwą wynosi mniej aniżeli służba po przerwie, dopuszczalne jest stosowanie korzystniejszego liczenia lat służby przed przerwą, z tym jednak zastrzeżeniem, że ogólna ilość lat służby, odbytej przed przerwą i obliczonej w sposób korzystniejszy, ostatecznie nie może przekraczać ilości pełnych kalendarzowych lat służby, pełnionej po ostatniej przerwie.

Służba przed przerwą jest zaliczalna do wysługi emerytalnej niezależnie od przyczyny rozwiązania stosunku służbowego przed przerwą (wyjątek: wydalenie ze służby).

Gdy okres służby przed przerwą z ewent. uwzględnieniem korzystniejszego sposobu zaliczenia tego okresu lub jego części nie przewyższa ilości pełnych kalendarzowych lat służby po przerwie, do wysługi emerytalnej zalicza się całkowity okres służby przed przerwą łącznie z miesiącami i dniami, niestanowiącymi pełnego roku.

Okresy służby prowizorycznej i przygotowawczej oraz pracy kontraktowej w służbie państwowej, odbyte przed przerwą, są zaliczalne z samego prawa w stosunku: rok służby przed przerwą za rok służby po przerwie, pod warunkiem jednak, że okresy tych służb odpowiadają ogólnym warunkom zaliczalności, określonym w punkcie 1) niniejszego rozdziału. Okresy, które nie odpowiadają tym warunkom, mogą być zaliczone tylko za zgodą Ministra Skarbu.

Zwolnienie ze służby na własną prośbę funkcjonariusza, który w ciągu jednego miesiąca po tym zwolnieniu objął w służbie państwowej inne stanowisko stałe lub prowizoryczne, przygotowawcze czy też kontraktowe, z którego przeszedł następnie bezpośrednio do służby stałej wzgl. prowizorycznej (jeśli chodzi o funkcjonariuszów prowizorycznych) nie pociąga za sobą ani powstania przerwy ani też utraty praw emerytalnych, nabytych poprzednią służbą.

Uskutecznione w czasie czynnej służby doliczenie lat lub przywrócenie praw, nabytych poprzednią służbą, nie wpływa na uprawnienia emerytalne, o ile ustawa emerytalna lub szczegółowe przepisy nie stanowią inaczej.

5) czas czynnej, również obowiązkowej, służby w Wojsku Polskim.

Czas służby wojskowej, odbytej podczas wojny od dnia rozpoczęcia działań wojennych do dnia podpisania traktatu pokoju, liczy się podwójnie.

(Jako datę podpisania traktatu pokoju w ostatniej wojnie należy rozumieć datę podpisania go w Rydze, to jest dzień 18 marca 1921 r.).

Również podwójnie liczy się czas rzeczywiście pełnionej służby cywilnej, odbytej na terenie operacyjnym, podporządkowanym dowództwu armii oraz okresy służby, rzeczywiście pełnionej w formacjach wojskowych.

Przy częściowej mobilizacji oblicza się w ten sposób czas służby, odbytej podczas wojny, tylko pełniącym służbę w formacjach zmobilizowanych a nadto wojskowym, zatrudnionym w Ministerstwie Spraw Wojskowych i w Naczelnym Dowództwie.

Służba wojskowa obowiązkowa ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia o to uposażenie. Czas pobytu w niewoli liczy się do wysługi emerytalnej pojedyńczo i to tylko wówczas, gdy dostanie się do tej niewoli nastąpiło bez własnej winy. Do zaliczenia czasu czynnej służby w wojsku polskim oraz czasu pobytu w niewoli nie ma zastosowania warunek nieprzerwalności służby.

Również nie ma zastosowania warunek nieprzerwalności do służby w Legionach Polskich oraz w innych formacjach wojskowych, które były jednocześnie składowymi częściami armii zaborczych.

W razie pełnienia przez funkcjonariusza państwowego równolegle ze służbą państwową cywilną służby wojskowej, zaliczalnej do wysługi emerytalnej w stosunku korzystniejszym, niż służba cywilna, okres tej służby, pełnionej równolegle ze służbą wojskową, zaliczalną w stosunku korzystniejszym, powinien być funkcjonariuszowi liczony również korzystniej, tak, jak gdyby zaliczalna była nie służba cywilna lecz równolegle z nią pełniona służba wojskowa.

W przypadku odbywania służby wojskowej ochotniczej albo też służby wojskowej z mobilizacji lub z mocy zarządzenia Rady Ministrów, gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, przez osobę, która nie odbywała obowiązkowej służby wojskowej, okres służby wojskowej, ochotniczej lub z mobilizacji lub z mocy zarządzenia Rady Ministrów, o którym mowa wyżej, nieprzekraczający ustawowo przewidzianego okresu obowiązkowej służby wojskowej, należy uważać pod względem zaliczalności do wysługi emerytalnej za służbę obowiązkową. Powyższe nie dotyczy osób, które w dniu rozpoczęcia służby wojskowej, ochotniczej, z mobilizacji lub z mocy zarządzenia Rady Ministrów, o którym mowa wyżej, przekroczyły wiek poborowy.

Do okresu służby wojskowej wlicza się również czas ćwiczeń wojskowych, odbytych w rezerwie.

Jako służbę w Wojsku Polskim zalicza się również służbę wojskową, odbytą przed dniem 1 listopada 1918 r. w polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo Polskie oraz odbytą przed dniem 1 sierpnia 1914 roku służbę w polskich organizacjach wojskowych.

Formacje są następujące:

1) **Legiony Polskie (Polski Korpus Posiłkowy, Polska Siła Zbrojna) od 1. VIII.** 1914.
2) Bajończycy od 21. VIII. 1914 — 22. VIII. 1915.
3) Legion Puławski od 18. X. 1914.
4) Brygada Strzelców Polskich od 13. X. 1915.
5) Dywizja Strzelców Polskich od 21. II. 1917.
6) I Korpus Polski od 6. VIII. 1917 do 7. VII. 1918.
7) II Korpus Polski od 8. XII. 1917 do 12. V. 1918.
8) III Korpus Polski od 15. I. 1918 do 22. VIII. 1918.
9) Oddział Polski w Odesie od 23. XI. 1917 do 20. IV. 1918.
10) Polska Oddzielna Brygada na Kaukazie od 25. XII. 1917 do 26. VII. 1918.
11) Oddział na Murmanie od 29. VI. 1918.
12) Oddział na Kubaniu od 24. VIII. 1918.
13) IV Dyw. Gen. Żeligowskiego od 23. X. 1918.
14) V Dyw. Syberyjska od 23. VI. 1918.
15) Armia Polska we Francji od 4. VI. 1917.
16) P.O.W. od 1. 9. 1914 do 15. 4. 1923.
17) Zarządy Związków Wojskowych Polaków od 24. 3. 1917 — 1. 7. 1918.
18) Naczelny Polski Komitet (Naczpol) od 21. 6. 1917 do 31. 1. 1918.
19) Naczelna Rada Polskiej Siły Zbrojnej od 1. 2. 1918 do 4. 3. 1918.
20) Organizacja Werbunkowo Agitacyjna od 13. 5. 1918 do 5. 1. 1919.
21) Pogotowie Bojowe P.P.S. od 11. 5. 1917 do 11. XI. 1918.
22) Organizacje przygotowawcze do powstania Wielkopolskiego:
    a) Baon Pograniczny Nr 1 w Szczypiornie od 10. XI. 1918 do 20. 8. 1919.
    b) Rady Robotników i Żołnierzy od 10. XI. 1918 do 20. 8. 1919.
    c) Służba Straży i Bezpieczeństwa od 10. XI. 1918 do 20. VIII. 1919.
    d) Organizacja Wojskowa Pomorze (Towarzystwo b. Żołnierzy) od 27. 12. 1918 do 10. II. 1920.
23) Oddziały i instytucje wojska wielkopolskiego od 27. 12. 1918 do 20. 8. 1919.
24) Straż Ludowa i Obrona krajowa od 10. XI. 1918 do 20. 8. 1919 (na Pomorzu) do 10. 2. 1920.
25) Pułk Strzelców im. Bartosza Głowackiego od 1. XI. 1917 do 6. IV. 1918.

26) Oddział Mikuliniecki od 16. X. 1918 do 2. IV. 1919.
27) Oddziały Polskie we Włoszech od 1. XII. 1917 do 5. XI. 1918 po czym Armia Polska we Francji.
28) Legion w Finlandii od 24. 4. 1917 do 1 marca 1918.
29) Samoobrona Ziemi Grodzieńskiej od 12. XI. 1918 do 7 marca 1919.
30) Samoobrona Litwy i Białorusi od 28. X. 1918 do stycznia 1919.
31) Partyzancki oddział mjra Dąbrowskiego od 6 stycznia 1919 do 9. II. 1919.
32) Ochotnicza Legia Obywatelska od 8. 7. 1920 do 20. 10. 1920.
33) Ochotnicza Legia Kobiet od 1. XI. 1918 do 1. 2. 1922.

Organizacje są następujące:

1) Organizacja Bojowa P.P.S. od 1. VIII. 1904 do 31. XII. 1912.
2) Związek Walki Czynnej od 1. VI. 1908.
3) Związek Strzelecki od 1. XII. 1910.
4) Strzelec od 1. XII. 1910.
5) Armia Polska od 1. X. 1910.
6) Polskie Drużyny Strzeleckie od 31. VII. 1911.
7) Sokole Drużyny Polowe od 1. VII. 1912.
8) Drużyny Bartoszowe od 1. VII. 1912.
9) Drużyny Tow. im. Kościuszki od 1. VII. 1912.
10) Drużyny Podhalańskie od 1. VII. 1912.

Należy tu zaznaczyć, że działalnością niepodległościową poza tą, która została ujęta w ramy wyliczonych wyżej formacyj i organizacyj wojskowych (art. 145 ustawy emer.) ustawa emerytalna zajmuje się jeszcze w innym miejscu (art. 37 ust. em.), mianowicie przewiduje zaliczenie do wysługi emerytalnej czasu czynnej działalności, zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego oraz czasu odbywania kar, orzeczonych przez władze b. państw zaborczych za taką działalność (vide niżej pkt. 7).

Ponieważ zaliczenie działalności niepodległościowej, wymienionej w pkt. 7 obłożone jest pewnymi rygorami (np. zgłoszenie w określonym terminie, stwierdzenie działalności przez nadanie Krzyża lub Medalu Niepodległości itp.), rygorów zaś tych w odniesieniu do służby, wyliczonej w niniejszym punkcie, ustawa nie przewiduje, należy na to zwrócić uwagę i mieć na względzie, że służba, która została ujęta w ramy formacyj i organizacyj i została zrównana ze służbą w Wojsku Polskim, **nie wymaga żadnego zgłoszenia** i że zaliczalność tej służby opiera się na tych samych zasadach, jakie są ustawowo przewidziane dla zaliczenia służby wojskowej polskiej.

6) Minimalny, nieprzekraczający jednak 4 lat, czas rzeczywistych studiów w wyższych zakładach naukowych państwowych i uznanych za równorzędne z państwowymi jeśli czas tych studiów nie biegnie równolegle z czasem służby, zaliczalnej do emerytury i tylko w przypadku zakończenia studiów przepisanymi egzaminami. **Czas studiów wyższych ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia o to uposażenie.** W razie reaktywowania emeryta, który przeszedł w stan spoczynku przed 1. X. 1923, czas studiów wyższych może być zaliczony do wysługi emerytalnej dopiero po przesłużeniu co najmniej 5 lat w państwowej służbie polskiej.

W przypadku rozpoczęcia studiów wyższych przed wstąpieniem do służby a ukończenia ich w czasie trwania tej służby dolicza się do wysługi emerytalnej tylko czas studiów odbytych przed rozpoczęciem służby, przy czym jeśli czas rzeczywiście odbytych studiów przekracza ich ustawowy okres minimalny, różnicę potrąca się z czasu studiów, odbytych przed wstąpieniem do służby.

7) Czas czynnej działalności zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego oraz czas odbywania kar, orzeczonych przez władze b. państw zaborczych za taką działalność.

W myśl tego zalicza się:

a) okresy odbywania kar pozbawienia wolności lub administracyjnego zesłania, orzeczonych przez władze państw zaborczych za czynną działalność, zmierzającą do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego oraz okresy przebywania w areszcie zapobiegawczym za taką działalność;

b) okresy czynnej działalności, zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego, stwierdzonej nadaniem Krzyża Niepodległości bądź Medalu Niepodległości.

Celem uzyskania zaliczenia okresów pod a) i b) winno być dokonane odpowiednie zgłoszenie, przy czym jeśli chodzi o okresy pod b) termin zgłoszenia minął z dniem 31. 12. 1938 r.

Decyzje co do zaliczenia pomienionych okresów wydaje — jeśli chodzi o funkcjonariuszów państwowych — Minister Skarbu po wysłuchaniu opinii specjalnej komisji kwalifikacyjnej, czynnej w Ministerstwie Skarbu. Poza tym należy zwrócić uwagę na wyjaśnienie, zawarte w punkcie 5) odnośnie do zaliczania służby w formacjach i organizacjach.

8) Okresy, za które powinny być przekazane Skarbowi Państwa składki ubezpieczeniowe za funkcjonariusza.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazuje Skarbowi Państwa (Państwowemu Zakładowi Emerytalnemu) składki za zaliczalne do ubezpieczenia okresy po dniu 31. 12. 1927 r., inne instytucje ubezpieczające przekazują składki za cały czas pracy umysłowej opłaconej składkami emerytalnymi, z wyjątkiem okresów, za które składki zostały już poprzednio przekazane.

9) Okresy służby w monopolach, mającej charakter publiczno-prawny, pod warunkiem bezpośredniego przejścia do służby państwowej i na zasadach zaliczalności, obowiązujących w chwili przejścia.

10) Okresy służby w przedsiębiorstwie P.K.P. pod warunkiem bezpośredniego przejścia do służby państwowej i na zasadach zaliczalności, obowiązujących w chwili przejścia.

11) Funcjonariuszom niektórych działów służby państwowej (np. Straż Graniczna, Policja Państwowa, dozorcy więzienni itp.), służba czynna zalicza się w sposób uprzywilejowany, przewidziany w właściwych przepisach służbowych.

12) Emerytowanym funkcjonariuszom państwowym, powołanym z urzędu lub na własną prośbę do służby państwowej (reaktywacja), przy ponownym przeniesieniu w stan spoczynku dolicza się do wysługi emerytalnej okres ponownej służby.

Reaktywacja następuje w przypadku ponownego przyjęcia emeryta do stałej lub prowizorycznej służby państwowej lub w charakterze zawodowego wojskowego bez względu na to, czy nowy stosunek służbowy unormowany jest takimi samymi przepisami o stosunkach służbowych, jak poprzedni.

Przy ponownym rozwiązaniu stosunku służbowego z reaktywowanym emerytem przyznanie prawa do emerytury zawisłe jest od ponownego przeniesienia w stan spoczynku lub zwolnienia w takich warunkach, które nie powodują utraty praw emerytalnych. Wydalenie reaktywowanego emeryta ze służby nie przywraca praw do emerytury, wymierzonej przed reaktywacją.

Reaktywowanemu emerytowi, który wskutek ponownego przeniesienia w stan spoczynku odzyskał prawo do emerytury, zalicza się do wysługi emerytalnej w całości okresy, zaliczone do wysługi emerytalnej, ustalonej przy pierwotnym przeniesieniu w stan

spoczynku, nawet, gdyby wg. przepisów, obowiązujących w czasie ponownego przeniesienia w stan spoczynku, wysługa emerytalna miała być obliczona odmiennie.

Jednakże zaliczony okres służby lub pracy zawodowej odpowiednio zwiększa się, o ile wskutek pełnienia służby po reaktywacji funkcjonariusz nabył prawo do doliczenia nowego okresu służby lub pracy zawodowej, przy czym w tym przypadku czasu przebywania w stanie spoczynku nie uważa się za przerwę.

13) Służbę państwową w b. państwach zaborczych, policzalną do wysługi emerytalnej wg. przepisów tych państw.

Przez służbę w b. państwach zaborczych należy rozumieć jedynie służbę państwową, pełnioną w jednym z b. państw zaborczych (Austro-Węgry, Niemcy, Rosja), w okresie, kiedy państwo to miało jeszcze charakter państwa zaborczego i na obszarze, na który w czasie pełnienia służby rozciągała się władza tego państwa, bez względu na to, czy obszar ten wchodzi obecnie w skład Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast nie może być uważana za służbę w b. państwie zaborczym służba na obszarze, który obecnie należy do Państwa Polskiego, pełniona w okresie przejściowym przed objęciem tego obszaru przez władze polskie, a po opuszczeniu go przez władze zaborcze.

Zaliczalność służby w b. państwie zaborczym nie zależy od terminu wstąpienia na służbę polską i terminu uzyskania charakteru funkcjonariusza polskiego wzgl. zawodowego wojskowego; o policzalności tej służby decydują wyłącznie przepisy pensyjne b. państwa zaborczego, które normują również stosunek, w jakim ma nastąpić zaliczenie lat tej służby. Tu istnieją jednak następujące zastrzeżenia:

I. Służba w b. państwie zaborczym nie może być liczona korzystniej, niż byłaby zaliczona, gdyby pełniona była w Państwie Polskim; jeżeli jednak przepisy państwa zaborczego przewidują uprzywilejowany sposób liczenia lat służby, pełniony w szczególnych okolicznościach, które w Państwie Polskim nie mają odpowiednika (np. służba w koloniach), należy stosować przepisy b. państwa zaborczego.

II. Uprzywilejowane (korzystniejsze) liczenie służby w b. państwach zaborczych służy w ogóle tylko tym funkcjonariuszom, którzy są odznaczeni orderem „Virtuti Militari" lub Krzyżem Niepodległości.

Wyjątek od ogólnej zasady, iż policzalność służby zaborczej ocenia się wg. przepisów pensyjnych b. państw zaborczych, stanowi służba wojskowa, pełniona z poboru, mobilizacji lub ochotnicza, która — bez względu na odmienne przepisy emerytalne b. państwa zaborczego — podlega wliczeniu do wysługi emerytalnej jedynie w przypadku, gdy pełniąca tę służbę osoba miała już w b. państwie zaborczym charakter funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego wzgl. gdy przeszła bezpośrednio (a najdalej w ciągu dni 30-tu) do służby państwowej polskiej lub jednej z formacyj wojskowych, uznanych przez Państwo Polskie.

Za służbę w państwach zaborczych uważa się służbę cywilną i wojskową, pełnioną: w Rosji: przed dniem 1 listopada 1917 r. (nowego stylu), w Austro-Węgrzech: przed dniem 1 listopada 1918 r., w Niemczech: służbę cywilną przed dniem 10 stycznia 1920 r., służbę wojskową przed 27 grudnia 1918 r.

Niemiecką służbę cywilną na części obszaru plebiscytowego G. Śląska, przyznanej Rzeczypospolitej Polskiej na mocy decyzji Rady Ambasadorów z 20 października 1921 r., liczy się do dnia 20 października 1921 r. niemieckim funkcjonariuszom państwowym, którzy przy obejmowaniu G. Śląska przez władze polskie byli zatrudnieni na obszarze plebiscytowym i pozostawali na swych stanowiskach służbowych, z których zostali bezpośrednio przyjęci do polskiej służby państwowej, czas służby w państwie niemieckim jako zaborczym liczy się do daty przejęcia władzy w miejscu urzędowania przez Państwo Polskie, najdłużej jednak do 20 lipca 1922 r. Niemiecką służbę cywilną na obszarze

tzw. Wałów Kwidzyńskich, przyznanym Rzeczypospolitej Polskiej decyzją Rady Ambasadorów z 12 sierpnia 1920 r., liczy się do dnia 12 sierpnia 1920 r.

14) Służbę w b. Wydziale Krajowym Galicyjskim i służbę nauczycielską w publicznych szkołach ludowych i wydziałowych, o ile służba ta była policzalna wg. ustaw krajowych.

Do tej służby mają również zastosowanie zastrzeżenia, odnoszące się do służby w b. państwach zaborczych (korzystniejsze liczenie).

15) czas służby, opłacany składkami do kas emerytalnych b. państw zaborczych, o ile prawa z tytułu należenia do tych kas nie zostały zrealizowane w b. państwach zaborczych. W razie podjęcia w całości lub w części składek w b. państwach zaborczych, funkcjonariusze, którzy pełnili służbę w Państwie Polskim, mogą domagać się zaliczenia czasu służby, za który podjęli składki, pod warunkiem wpłacenia do Skarbu Państwa podjętych kwot wg. kursu ustalonego rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 stycznia 1925 r. (poz. 77 Dz. Ustaw).

Funkcjonariusze, którzy ubiegają się o zaliczenie czasu uczestnictwa w kasach emerytalnych, powinni złożyć deklarację, mocą której odstępują na rzecz Skarbu Państwa wszelkie prawa, służące im z tytułu uczestnictwa w tych kasach, lub z tytułu opłacania składek emerytalnych. Doliczenie odpowiednich okresów następuje po złożeniu deklaracji i ewent. uiszczeniu stosownych kwot, o ile zostały podjęte składki w całości lub części.

U w a g a: Funkcjonariusze, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej, pełnili służbę w b. państwach zaborczych (patrz pkt. 13, 14, 15) winni byli najpóźniej do 31 grudnia 1933 r. zgłosić swe prawa z tego tytułu i należycie je udokumentować. Przekroczenie tego terminu może być uwzględnione tylko wówczas, o ile samo zgłoszenie nastąpiło w właściwym czasie a nieudowodnienie tej służby w zakreślonym terminie wywołane było okolicznościami, niezależnymi od woli funkcjonariusza. Niezgłoszenie w powyżej podanym terminie służby zaborczej powoduje utratę prawa do zaliczenia tej służby.

Właściwe władze, powołane do orzekania o prawach emerytalnych, stwierdzają, czy zgłoszone okresy służby podlegają zaliczeniu do wysługi emerytalnej.

16) Czas służby samorządowej, zaliczalnej do emerytury w myśl pkt. d art. 15 ustawy z 28 lipca 1921 r. (poz. 466 Dz. Ustaw) wzgl. w myśl pkt. a art. 12 ustawy z 5 sierpnia 1922 r. (poz. 616 Dz. Ustaw). Służbę tę zalicza się tym funkcjonariuszom, którzy służyli czynnie w czasie obowiązywania tych ustaw i którzy po odbyciu służby samorządowej wstąpili do służby państwowej oraz uzyskali przed dniem 1 października 1923 r. charakter stałych funkcjonariuszów lub zawodowych wojskowych.

17) Czas pracy nauczycielskiej tym b. zawodowym nauczycielom polskich szkół prywatnych w b. zaborze rosyjskim, którzy posiadając odpowiednie kwalifikacje wstąpili do służby państwowej polskiej w zawodzie nauczycielskim i pozostawali w służbie w dniu 1 października 1923 r., pod warunkiem, iż do dnia 1 kwietnia 1924 r. przedłożyli Ministerstwu W. R. i O. P. dowody pracy nauczycielskiej w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo.

Przez pracę nauczycielską, o której niniejszym mowa, należy rozumieć zarówno czynną służbę nauczycielską jak i służbę zawodowych nauczycieli w charakterze funkcjonariuszów państwowych, pełnioną w państwowym nadzorze szkolnym.

18) Czas ustawowo niezaliczalnej służby państwowej lub samorządowej albo pracy zawodowej, pełnionej przed wstąpieniem na służbę państwową polską, o ile służba ta lub praca została zaliczona do wysługi lat, dodatku starszeństwa, dodatku za trzechlecia; służbę tę oraz pracę zalicza się do wysługi emerytalnej w stosunku za każdy kalendarzowy rok służby polskiej, zaliczalnej do emerytury, rok zakwalifikowanej służby wzgl pracy zawodowej.

Uwzględnienie służby wzgl. pracy zawodowej w wymiarze wyższym niż rok za rok, należy do uznania władzy naczelnej w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Doliczenie okresu służby samorządowej lub pracy zawodowej następuje również, gdy funkcjonariusz w czasie zaliczenia okresu służby czy pracy do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa lub dodatku za trzechlecia miał nominację na stanowisko prowizoryczne. Za państwową służbę polską, o której powyżej mowa, należy uważać jedynie służbę, zaliczalną do emerytury i uzasadniającą roszczenie o uposażenie emerytalne.

Gdy okres niezaliczalnej na zasadzie innych przepisów służby państwowej, służby samorządowej lub pracy zawodowej wynosi mniej, aniżeli ilość kalendarzowych lat polskiej służby państwowej, zaliczalnej do emerytury, do wysługi emerytalnej zalicza się całkowity okres niezaliczalnej na zasadzie innych przepisów służby państwowej, służby samorządowej lub pracy zawodowej z miesiącami i dniami, nie stanowiącymi pełnego roku.

19) Czas pracy kontraktowej w służbie państwowej oraz inne okresy służby lub pracy, za które Skarbowi Państwa zostały przekazane rezerwy premiowe, może być zaliczony do wysługi emerytalnej za zgodą Ministra Skarbu, ewent. następuje zwrot rezerwy premiowej.

20) Za zgodą Ministra Skarbu może być zaliczony do wysługi emerytalnej — pod warunkiem opłacenia składek emerytalnych lub otrzymania składek ubezpieczeniowych:

a) profesorom wyższych uczelni okres pracy w zagranicznej szkole akademickiej, jeśli czas tej pracy został zaliczony w myśl art. 6 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24. II. 1928 r. (poz. 204 Dz. Ustaw),

b) pomocniczym siłom naukowym okres pracy w tym charakterze w zagranicznej szkole akademickiej,

c) nauczycielom przedmiotów zawodowych okres pracy, zaliczony do służby nauczycielskiej w myśl art. 15 ustawy z 1 lipca 1926 (poz. 462 Dz. Ustaw),

d) funkcjonariuszom państwowym nie więcej, niż 10 lat z czasu zasadniczo niepoliczalnej służby państwowej lub samorządowej lub pracy zawodowej w Państwie Polskim wzgl. z czasu służby państwowej, samorządowej lub pracy zawodowej w państwie obcym, jeśli okresy tej służby lub pracy nie zostały zaliczone do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa, dodatku za trzechlecie.

21) Czas, spędzony na stanowisku ministra, nadto zaś czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego przed dniem 1 października 1923 r.

22) Funkcjonariuszowi państwowemu, który po nieprzerwanej co najmniej 10-letniej służbie stał się trwale niezdolny do służby, a nadto utracił bez własnej winy trwale co najmniej 95% zdolności do pracy zarobkowej, w związku przyczynowym ze służbą, dolicza się przy wymiarze emerytury 10 lat do czasu służby, podlegającej normalnemu zaliczeniu.

W razie stwierdzenia przez komisję lekarską czasowej utraty zdolności do pracy zarobkowej w wysokości co najmniej 95%, zbadany może żądać w ciągu dni 30 po upływie okresu, na którego przeciąg został uznany za niezdolnego do zarobkowania, poddania go powtórnemu badaniu lekarskiemu. O ile przy powtórnym badaniu zostanie ustalona trwała utrata zdolności do zarobkowania, zbadanemu, odpowiadającemu poza tym innym warunkom, należy doliczyć 10 lat do wysługi emerytalnej. W tym przypadku doliczenie następuje od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożył podanie o zarządzenie ponownego badania lekarskiego, nie wcześniej jednak, niż po upływie okresu, na którego przeciąg został uznany za czasowo niezdolnego do zarobkowania.

Początek okresu, na przeciąg którego zbadany został uznany za niezdolnego do zarobkowania, przypada na dzień wydania orzeczenia komisji lekarskiej.

Podwyższenie procentu utraty zdolności do zarobkowania z powodu pogorszenia się stanu zdrowia po przeniesieniu w stan spoczynku nie może być podstawą roszczenia o doliczenie lat do wysługi emerytalnej.

Do 10 letniego okresu służby państwowej, będącym jednym z wymogów doliczenia lat, zalicza się okresy, uzasadniające nabycie prawa do emerytury. Nie są zaliczalne: studia wyższe i obowiązkowa służba wojskowa (u funkcjonariuszów cywilnych).

Okresy, zaliczalne do wysługi emerytalnej w stosunku korzystniejszym (np. liczenie podwójne służby wojennej), w tym korzystniejszym stosunku są zaliczalne do 10-letniego okresu służby państwowej.

23) Funkcjonariuszowi, który wskutek:

a) nieszczęśliwego wypadku, doznanego z powodu lub w czasie pełnienia służby,

b) działań wojennych w miejscu służbowego pobytu,

c) chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu utracił również zdolność do pracy zarobkowej, dolicza się do wysługi emerytalnej, zależnie od stopnia utraty zdolności do zarobkowania:

2	lata	przy	utracie	zdolności	od	35%— 54%
4	„	„	„	„	„	55%— 74%
6	„	„	„	„	„	75%— 84%
8	„	„	„	„	„	85%— 94%
10	„	„	„	„	„	95%—100%

W wyjątkowych przypadkach może być przyznane uposażenie emerytalne w wymiarze wyższym, niż przy zastosowaniu stopy procentowej wyżej określonej.

Doliczenie lat, o którym mowa w niniejszym punkcie, następuje pod warunkiem: niezdolności do służby, spowodowanej wyliczonymi wyżej przypadkami, a stwierdzonej przez komisję lekarską oraz pod warunkiem zgłoszenia wypadku w ciągu jednego roku tej władzy, w której funkcjonariusz pełnił służbę. Wyjątkowo może być przyjęte zgłoszenie po upływie roku, nie później jednak niż w trzy lata po wypadku. W razie przyznania emerytury z doliczeniem lat wskutek nieszczęśliwego wypadku, właściwa władza emerytalna może zarządzać trzykrotnie w ciągu lat dziewięciu w okresach trzechletnich badanie emeryta celem stwierdzenia, czy trwała niezdolność do pracy zarobkowej nadal istnieje. Jeśli funkcjonariusz odzyskał częściowo zdolność do pracy zarobkowej, następuje częściowe odliczenie lat, dodatkowo przyznanych. Jeśli emeryt odzyskał całkowicie zdolność do pracy zarobkowej, może być powołany do służby w tym samym lub w innym dziale zarządu państwowego na stanowisko nie niższe od poprzednio zajmowanego. Emeryt, który odmówi zgłoszenia się do służby, traci prawo do emerytury.

Funkcjonariusz, który ma warunki do doliczenia lat w myśl punktu 22 i 23, może domagać się skutecznie doliczenia tylko 10 lat. Doliczenie większej ilości lat może być dokonane tylko za zgodą Ministra Skarbu.

Do wysługi emerytalnej nie wlicza się:

1) czasu służby przed ukończeniem 18 lat życia; wyjątek stanowi służba wojskowa na terenie operacyjnym;

2) czasu urlopu bez uposażenia z wyjątkiem urlopu, udzielonego na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego oraz czasu urlopu bez uposażenia, udzielonego nauczycielowi dla pracy w szkolnictwie państwowym i innych działów administracji, w szkolnictwie prywatnym lub w instytucji społecznej, zajmującej się szerzeniem oświaty poza szkolnej;

3) czasu zawieszenia w służbie, niepoliczalnego do czasu czynnej służby w myśl właściwych przepisów;

4) czasu służby, odliczonego orzeczeniem dyscyplinarnym w myśl właściwych przepisów;

5) okresu służby po dniu 31 stycznia 1934 r. tym funkcjonariuszom, którzy dokonali wyboru na rzecz zaopatrzenia emerytalnego, przypadającego wg. przepisów, obowiązujących do dnia 31 stycznia 1934 r.

Powstanie, ograniczenie i zgaśnięcie prawa do emerytury

Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca, następującego po przeniesieniu w stan spoczynku wzgl. po zwolnieniu ze służby. Emerytura płatna jest miesięcznie z góry. Zaopatrzenie emerytalne, wymierzone i przyznane, a nie podjęte w ciągu 5 lat, przepada na rzecz Skarbu Państwa. Wyjątek od tej zasady może być uczyniony wg. uznania Ministra Skarbu.

Niepodjęcie w ciągu pięciu lat przyznanego i wymierzonego uposażenia emerytalnego, powodujące utratę prawa do zalegających ponad 5 lat rat tego zaopatrzenia, nie wpływa na możność żądania wypłacenia uposażenia emerytalnego na przyszłość ani też wypłacenia rat, zalegających od krótszego czasu niż 5 lat. Termin pięcioletni liczy się od daty płatności danej raty uposażenia emerytalnego, a jeżeli termin płatności danej raty jest wcześniejszy, niż data doręczenia emerytowi orzeczenia o przyznaniu i wymiarze emerytury — od daty doręczenia tego orzeczenia. Termin pięcioletni stosuje się również do osób niezdolnych do działań prawnych, jeśli miały prawnych zastępców.

Prawo do emerytury gaśnie:

1) w razie śmierci emeryta,

2) gdy emeryt został skazany prawomocnie na karę dodatkową utraty praw publicznych.

Zawieszenie wykonania kary pociąga za sobą utratę emerytury tylko wówczas, gdy emeryt zostanie następnie skazany na odbycie zawieszonej kary. W tym przypadku utrata emerytury następuje od pierwszego dnia następującego miesiąca po uprawomocnieniu się ponownego skazania. Rodzinie emeryta, skazanego prawomocnie na karę dodatkową utraty praw publicznych, może być za zgodą Ministra Skarbu przyznany zasiłek, w wysokości normalnego zaopatrzenia, na czas, przez który rodzina pozostawałaby bez środków utrzymania,

3) gdy emeryt zostanie pozbawiony z mocy orzeczenia dyscyplinarnego emerytury z powodu podstępnego uzyskania zaopatrzenia lub wyższego wymiaru emerytury od przypadającego mu na zasadzie ustawy emerytalnej. Rodzinie takiego emeryta może być przyznany stały zasiłek, nieprzekraczający normalnego zaopatrzenia.

Wypłatę emerytury wstrzymuje się z końcem tego miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiło wydarzenie, pociągające za sobą zgaśnięcie prawa do emerytury (śmierć emeryta, uprawomocnienie się zarządzenia przez sąd wykonania zawieszonej kary).

Skazanie z mocy kodeksu karnego powoduje wygaśnięcie prawa do otrzymywania uposażenia emerytalnego, gdy jest połączone z utratą praw publicznych (art. 45 k. k.).

Zarządzenie przez sąd wykonania kary (art. 63 k. k.) pociąga za sobą utratę prawa do emerytury na równi ze skazaniem na odbycie zawieszonej kary. Jeśli emerytowi, skazanemu sądownie lub dyscyplinarnie na karę, pociągającą za sobą wygaśnięcie prawa do emerytury, Prezydent Rzeczypospolitej w drodze łaski daruje skutki skazania, należy uważać, że akt łaski dotyczy również prawa do emerytury, chyba, że akt ten stanowi

inaczej. W tym przypadku należy emerytowi wypłacić wstrzymane raty emerytury, począwszy od raty, płatnej pierwszego dnia miesiąca, następującego po wydaniu aktu łaski, chyba, że akt ten stanowi inaczej.

4) Gdy emeryt, który nie ukończył 50 lat życia, powołany w ciągu 6 lat po przeniesieniu w stan spoczynku z powodu:

a) ułomności cielesnej lub z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych,

b) niepełnienia służby dłużej, niż na to zezwalają ustawy o państwowej służbie cywilnej,

c) niepowołania w ciągu roku od chwili przeniesienia w stan nieczynny — odmówi przyjęcia ofiarowanej mu ponownie posady państwowej, równej lub wyższej grupy uposażenia.

5) Gdy emeryt zostaje powołany z urzędu lub na własną prośbę ponownie do służby państwowej (reaktywacja).

6) Gdy emeryt, który otrzymał zaopatrzenie z doliczeniem lat wskutek nieszczęśliwego wypadku, działań wojennych lub chorób zakaźnych i który w okresie 9 lat od przeniesienia w stan spoczynku zostanie uznany przez komisję lekarską za zupełnie zdolnego do służby, odmówi powrotu do służby.

Dopuszczalność poddawania emerytów periodycznym badaniom lekarskim dotyczy tylko emerytów, którym doliczono lata z racji utraty zdolności zarobkowej wskutek nieszczęśliwego wypadku, działań wojennych lub chorób zakaźnych. Powołanie emeryta do czynnej służby może nastąpić jedynie po stwierdzeniu przez komisję lekarską zupełnej zdolności do pełnienia obowiązków służbowych na tym stanowisku, na które emeryt ma być powołany. Powołanie do czynnej służby emeryta nie może nastąpić wbrew jego woli, gdy uzyskał on już warunki, w których powinien być przeniesiony w stan spoczynku na własną prośbę.

Emeryt może zrzec się stale lub na pewien czas prawa do emerytury; zrzeczenie to nie może jednak szkodzić prawom rodziny emeryta do otrzymania zaopatrzenia, oraz prawom osób, uprawnionych do otrzymania od emeryta alimentów.

Zrzeczenie się prawa do emerytury winno być uskutecznione na piśmie. O dacie, od której wygasa prawo do emerytury, decyduje treść aktu zrzeczenia się. Jeżeli w akcie tym nie oznaczono daty, od której biegnie zrzeczenie się, należy uważać, że zrzeczenie obejmuje raty emerytury, płatne począwszy od pierwszego dnia miesiąca, następującego po doręczeniu aktu zrzeczenia się.

Emeryt może zrzec się uposażenia emerytalnego na zawsze, na pewien okres czasu lub do odwołania. Zrzeczenie może obejmować całość lub część uposażenia emerytalnego. W przypadku zrzeczenia się całości lub części uposażenia emerytalnego na pewien okres czasu lub do odwołania, emeryt odzyskuje prawo do otrzymywania uposażenia emerytalnego począwszy od raty, płatnej pierwszego dnia miesiąca, następującego po upływie danego okresu czasu lub po doręczeniu aktu odwołującego zrzeczenie się.

Prawo do emerytury nie przysługuje:

1) na czas przebywania przez okres dłuższy niż pół roku poza granicami Państwa Polskiego lub W. M. Gdańska bez zezwolenia Ministra Skarbu;

2) w razie utraty obywatelstwa polskiego z wyjątkiem równoczesnego przyjęcia obywatelstwa gdańskiego,

3) na czas pobierania zaopatrzenia z tytułu niezdolności do służby lub pracy na zasadzie innych ustaw, jeśli świadczenie to płynie ze Skarbu Państwa. Postanowienie to nie ma zastosowania do weteranów powstań narodowych oraz wdów i sierot, o ile otrzymują zaopatrzenie na mocy ustawy z 23. III. 1922 r. (poz. 212 Dz. Ustaw),

4) w razie wstąpienia do klasztoru,

5) na czas umieszczenia i leczenia w zakładach dla umysłowo chorych na koszt Skarbu Państwa,

6) na czas pozostawania w publiczno-prawnym stosunku służbowym w monopolach lub przedsiębiorstwie P. K. P.

W powyższych przypadkach wypłaca się uposażenie emerytalne od dnia pierwszego miesiąca, następującego po usunięciu przyczyn, skutkujących zawieszenie prawa do emerytury, nie wcześniej jednak niż od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o uposażenie.

Emeryci, którzy zajmują jakiekolwiek płatne stanowisko w urzędzie, instytucji, przedsiębiorstwie lub zakładzie państwowym czy też samorządu terytorialnego lub gospodarczego, tudzież w instytucjach ubezpieczeń społecznych oraz emeryci, którzy pobierają emeryturę z funduszów takiej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu, mogą otrzymać tylko taką część emerytury ze Skarbu Państwa, która wraz z wynagrodzeniem wzgl. zaopatrzeniem, pobieranym z instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu nie przewyższa 150% uposażenia, otrzymywanego ostatnio w czynnej służbie.

Za uposażenie, ostatnio pobierane w służbie czynnej, należy uważać uposażenie, któreby emeryt otrzymał w danym miesiącu, gdyby pełnił obowiązki w miejscu swego stałego zamieszkania, jako samotny funkcjonariusz lub zawodowy wojskowy, zaliczony do tego stopnia i grupy, do których był zaliczony ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku, z uwzględnieniem tylko tych dodatków do uposażenia, do których mają prawo wszyscy funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi.

Czasowe powierzenie emerytowi ściśle określanych specjalnych czynności nie powoduje ograniczenia w pobieraniu zaopatrzenia emerytalnego.

Ze Skarbu Państwa można pobierać tylko jedno zaopatrzenie. Gdyby funkcjonariuszowi wzgl. rodzinie jego służyło z jakiegokolwiek bądź innego tytułu prawo do zaopatrzenia, wypłacanego ze Skarbu Państwa, monopolu lub przedsiębiorstwa P. K. P., uprawniony ma prawo wyboru.

Wybór jednego z periodycznie wypłacanych zaopatrzeń nie ma charakteru ostatecznego zrzeczenia się zaopatrzenia nie wybranego. Osoba, która dokonała wyboru jednego z kilku zaopatrzeń, może następnie wybrać inne świadczenie. Zmiana dokonanego wyboru, o ile chodzi o zaopatrzenie emerytalne, wywiera skutki od pierwszego dnia miesiąca, następującego po zawiadomieniu władzy, która wypłacała lub ma wypłacać uposażenie emerytalne.

Przy zbiegu uprawnień do zaopatrzenia emerytalnego i do zaopatrzenia inwalidzkiego dopuszczalne jest pobieranie obu zaopatrzeń, lecz tylko do łącznej wysokości zasadniczej renty zupełnego inwalidy.

Odprawa

Funkcjonariusz stały, który nie nabył prawa do emerytury, a opuszcza służbę z powodu trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych, nabytej bez własnej winy wskutek choroby luh kalectwa, oraz funkcjonariusz, który zostaje zwolniony ze służby z powodu zmian w organizacji władz i urzędów, otrzymuje jednorazową odprawę w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobieranego w służbie czynnej uposażenia.

Prawo do odprawy, wymienionej w ustępie poprzednim, mają funkcjonariusze prowizoryczni, z którymi został rozwiązany stosunek służbowy i którzy nie nabyli prawa do emerytury jedynie z powodu braku wymaganej wysługi emerytalnej, o ile ostatnio nieprzerwanie pełniona służba trwała co najmniej 12 miesięcy. Jeśli przepisy służbowe,

którym podlegał funkcjonariusz prowizoryczny, przewidują również prawo do odprawy, funkcjonariusz ma prawo wyboru..

Zaopatrzenie w drodze łaski

W przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, a nie objętych ustawą emerytalną, może Prezydent Rzeczypospolitej:

a) uwzględniać przy wymiarze zaopatrzeń emerytalnych ustawowo niezaliczalne lata służby,
b) podwyższać wymiar ustawowo przypadającego zaopatrzenia emerytalnego,
c) przyznawać zaopatrzenie emerytalne funkcjonariuszom państwowym, jako też pozostałym po nich osobom. Z dobrodziejstwa tego postanowienia mogą korzystać praktykanci oraz pracownicy kontraktowi.

O treści i rozciągłości uprawnień, przyznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej, rozstrzyga brzmienie dekretu. Jeśli dekret nie zawiera w tym względzie zastrzeżeń, należy uważać, że dobrodziejstwa z niego płynące są równoznaczne z prawami emerytalnymi, nabytymi w zwykłym trybie i rozciągają się na wdowę i sieroty po osobie, której dekret dotyczy.

Jeżeli wysokość zaopatrzenia emerytalnego, przyznanego lub zwiększonego przez Prezydenta Rzeczypospolitej nie została ustalona w dekrecie w określonej sumie pieniężnej, lecz przez przyrównanie do zaopatrzenia emerytalnego w pewnej grupie uposażenia za pewną ilość lat służby, należy do tego, zaopatrzenia odpowiednio stosować wszystkie przepisy, wpływające na wysokość przyznanych już i wymierzonych zaopatrzeń emerytalnych, chyba, że dekret stanowi inaczej.

Potrącenia z zaopatrzeń

Egzekucja sądowa z zaopatrzeń może nastąpić za wszelkie należności. Zaopatrzenie emerytalne, jeśli nie przewyższa 1.200 zł miesięcznie, podlega egzekucji sądowej w 1/5 części, a na zaspokojenie należności alimentarnych w drugiej piątej części, przy czym suma 100 zł miesięcznie zawsze jest wolna od egzekucji, chyba, że dochodzone są należności alimentarne. Jeśli zaopatrzenie przekracza 1.200 zł miesięcznie, egzekucji podlega nadto połowa całej przewyżki, a na zaspokojenie należności alimentarnych również i druga połowa.

Przy zbiegu egzekucji należności alimentarnych z egzekucją innych należności, jedna piąta część podlega egzekucji za wszystkie długi ogółem, druga zaś część na zaspokojenie samych należności alimentarnych, o ile by pierwsza część na nie przy zbiegu z innymi wierzytelnościami nie wystarczała. Wg. tej samej zasady podlega egzekucji przewyżka ponad 1.200 zł miesięcznie. Dodatki, które emeryt otrzymuje na utrzymanie członka rodziny, podlegają w całości egzekucji na zaspokojenie należności alimentarnych tego członka przed innymi należnościami. Egzekucja z zaopatrzeń oraz z odprawy może nastąpić za należności Skarbu Państwa zarówno o charakterze publiczno-prawnym jak i prywatno-prawnym, niezależnie od tego, czy należność powstała w związku ze stosunkiem służbowym.

Egzekucja administracyjna na zaopatrzenie nie przewyższające 1.200 zł miesięcznie, dopuszczalna jest do wysokości jednej piątej części, przy czym suma 100 zł miesięcznie jest zawsze wolna od egzekucji. Jeśli zaopatrzenie przekracza 1.200 zł miesięcznie, egzekucji podlega nadto połowa całej przewyżki.

Zaopatrzenie, wymienione w ustępie poprzednim, oblicza się wraz z wszystkimi dodatkami i wartością w naturze, lecz po potrąceniu podatków, składek emerytalnych

i opłat publicznych. Z pensji wdowiej nie potrąca się należności Skarbu Państwa od emeryta i sierot, z pensji zaś sierocej — należności od emeryta, wdowy i innych sierot.

Inne świadczenia

1) **Zwrot kosztów przesiedlenia:**

Funkcjonariusz ma prawo z powodu przeniesienia w stan spoczynku do zwrotu kosztów jednorazowego przesiedlenia się z rodziną z ostatniego miejsca służbowego do przyszłego miejsca zamieszkania w kraju lub na obszarze W. M. Gdańska wg. przepisów, normujących sprawę należności za przeniesienie z urzędu w służbie czynnej.

Z prawa tego można korzystać w ciągu jednego roku licząc od dnia przeniesienia w stan spoczynku; Minister Skarbu może wyjątkowo przyznać zwrot kosztów przesiedlenia, gdy przesiedlenie nastąpiło po upływie roku od dnia przejścia w stan spoczynku, bądź jeszcze przed przejściem w stan spoczynku.

Prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia z powodu przeniesienia w stan spoczynku służy wszystkim funkcjonariuszom państwowym, przeniesionym w stan spoczynku z powodów, określonych w właściwych przepisach, bez względu na nabycie prawa do emerytury.

Zwolnienie ze służby bez przeniesienia w stan spoczynku uzasadnia prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia tylko w przypadkach, gdy zwolniony nabył prawo do emerytury. Jeżeli doręczenie orzeczenia, przenoszącego w stan spoczynku, nastąpiło nie w dniu rozwiązania stosunku służbowego, należy uważać, że termin roczny został zachowany, o ile tylko przesiedlenie nastąpiło w ciągu roku albo od daty rozwiązania stosunku służbowego albo od daty doręczenia orzeczenia o przeniesieniu w stan spoczynku. Roczny termin dotyczy samego przesiedlenia, a nie zgłoszenia żądania o zwrot kosztów. Przesiedlenie należy uważać za dokonane w dniu zgłoszenia się na zamieszkanie w nowym miejscu. Koszty przesiedlenia oblicza się w/g obowiązujących w chwili przesiedlenia przepisów, normujących sprawę należności w razie przeniesienia w czynnej służbie tego działu służby, do którego przesiedlający się był zaliczony przed przeniesieniem w stan spoczynku.

W razie przesiedlenia się przeniesionego w stan spoczynku funkcjonariusza za granicę nie ma on prawa do zwrotu kosztów przesiedlenia nawet w części, obejmującej koszty przesiedlenia do granicy.

Przeniesiony w stan spoczynku funkcjonariusz nie ma prawa do zwrotu kosztów przesiedlenia, gdy przed dokonaniem tego przesiedlenia został powołany z powrotem do czynnej służby.

2) Leczenie na koszt Skarbu Państwa:

Emeryt, psychicznie chory, nie mający prócz emerytury innych środków utrzymania może być umieszczony za zgodą Ministra Skarbu i leczony na koszt Skarbu Państwa w Zakładzie dla umysłowo chorych. Przez czas przebywania w zakładzie wstrzymuje się emerytowi wypłatę uposażenia emerytalnego, natomiast żonie i dzieciom przysługuje prawo do zaopatrzenia w wysokości normalnej pensji wdowiej i sierocej.

3) Pomoc lekarska:

Państwowa pomoc lekarska przysługuje funkcjonariuszom przeniesionym w stan spoczynku z powodu trwałej niezdolności do służby, przekroczonego wieku lub uzyskania prawa do pełnej emerytury, tudzież tym emerytom, którzy zostali zwolnieni ze służby państwowej na innej zasadzie, ale w chwili zwolnienia mieli nabyte prawo do pełnej emerytury albo przekroczyli 60 lat życia bądź też istniała co do nich podstawa w formie orzeczenia lekarskiego do przeniesienia w stan spoczynku z powodu trwałej nie-

zdolności do służby. Emeryci odpowiadający tym warunkom, a pobierający uposażenie, emerytalne z tytułu służby w charakterze funkcjonariuszów państwowych, zatrudnionych w zarządzie centralnym Ministerstwa Komunikacji oraz w Głównej Inspekcji Komunikacji, otrzymują pomoc lekarską z przedsiębiorstwa P. K. P. w zakresie, przewidzianym dla pracowników tego przedsiębiorstwa.

Od pomocy lekarskiej są wyłączeni:

a) emeryci, podlegający z tytułu swego zatrudnienia obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby,
b) emeryci przebywający w zakładach leczniczych dla umysłowo chorych na koszt Skarbu Państwa.

Pomoc lekarska obejmuje:

Poradę i pomoc lekarską z wyjątkiem zabiegów dentystycznych, dostarczanie niezbędnych lekarstw, leczenie w zakładach leczniczych, lecznictwo fizykalno-terapeutyczne i naświetlenie, badanie diagnostyczne, kąpiele i zabiegi balneoterapeutyczne za pół ceny w państwowych zakładach zdrojowych.

Pomocy udzielają lekarze umówieni przez wojewódzkie władze administracji ogólnej. Pomoc lekarska jest udzielana na podstawie karty porady, którą chory otrzymuje za uiszczeniem opłaty manipulacyjnej znaczkiem stemplowym wartości nominalnej 50 gr.

Karty porady wydaje emerytom właściwa dla miejsca ich przebywania powiatowa władza administracji ogólnej (starosta grodzki, dyrektor policji), po wykazaniu uprawnienia emeryta do korzystania z pomocy lekarskiej.

Emerytowanym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, asesorom sądowym, oficerom P. P. i Straży Granicznej, przysługuje leczenie szpitalne w/g II klasy, niższym funkcjonariuszom państwowym, szeregowym P. P. i Straży Granicznej w/g III klasy. Za leczenie w szpitalu publicznym Skarb Państwa uiszcza 75% opłaty dziennej, obowiązującej w szpitalu. Za niezbędne lekarstwa, przepisane przez lekarza umówionego, Skarb Państwa opłaca 75% należności, zaś za specyfiki zagraniczne 50% należności. Resztę płaci emeryt.

Koszty lekarstw, materiałów i środków opatrunkowych, zużytych przez lekarzy w przychodniach i gabinetach lekarskich, ponosi Skarb Państwa.

Ulgi w przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi

a) Za przejazd kolejami państwowymi na liniach normalno-torowych emeryci płacą stawki przewozowe w/g tabeli VI taryfy osobowej,
b) za przejazd liniami wąskotorowymi przedsiębiorstwa P. K. P. płacą emeryci połowę opłat normalnych.

Korzystanie z ulg uzależnione jest od przedstawienia przy kasie biletowej i organom kontrolnym legitymacji z fotografią, wydanej przez właściwą władzę emerytalną, a stwierdzającą, że emeryt ma prawo do ulg w przejazdach państw. środkami komunikacyjnymi.

Zaopatrzenie wdów i sierot

Prawo do pensji wdowiej i sierocej jest prawem pochodnym, zależnym od nabycia praw emerytalnych przez męża wzgl. ojca.

W razie śmierci funkcjonariusza w warunkach, w których możliwym jest nabycie praw emerytalnych przed osiągnięciem 15-letniej wysługi emerytalnej (a więc: trwała niezdolność do służby po przesłużeniu 5 lat, trwała niezdolność do służby, spowodowana nieszczęśliwym wypadkiem, działaniami wojennymi lub chorobami zakaźnymi — bez

względu na czas służby), pozostała wdowa lub sieroty nabywają również prawo do pensji wdowiej wzgl. sierocej. O ile niema przeciwnego dowodu należy zawsze domniemywać, że śmierć funkcjonariusza nastąpiła powodu kalectwa lub choroby, nabytych przez zmarłego po wstąpieniu do służby i bez jego winy.

Pensja wdowia wynosi 50% kwoty uposażenia emerytalnego, które zmarły mąż pobierał, wzgl. do którego w chwili śmierci miałby prawo. Pensja wdowia po funkcjonariuszu poległym lub zmarłym wskutek działań wojennych wynosi 50% kwoty pełnego uposażenia w stanie czynnym zmarłego męża. Wdowie i sierotom po funkcjonariuszu zmarłym wskutek nieszczęśliwego wypadku, wynikłego w czasie służby lub z powodu pełnienia obowiązków służbowych, działań wojennych oraz wskutek chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu, dolicza się 10 lat do wysługi emerytalnej zmarłego męża wzgl. ojca. Doliczenie to jest niezależne od tego, czy za życia zmarłego funkcjonariusza została stwierdzona trwała utrata zdolności do zarobkowania.

Natomiast doliczenie przy wymiarze pensji wdowiej i sierocej 10 lat w warunkach, o których mowa w punkcie 22 rozdziału: „Ustalenie wysługi emerytalnej" zawisłe jest od ustalenia przez komisję lekarską za życia funkcjonariusza trwałej utraty co najmniej 95% zdolności do zarobkowania.

Za zgodą Ministra Skarbu może być przyznana pensja w wymiarze wyższym aż do 50% pełnego uposażenia zmarłego. Czasowe zmniejszenie uposażenia emerytalnego funkcjonariusza w drodze dyscyplinarnej nie wpływa na wysokość pensji wdowiej i sierocej. Wdowa nie ma prawa do pensji wdowiej:

1) gdy małżeństwo zostało zawarte przez emeryta,
2) gdy wspólność małżeńska została sądownie rozdzielona bez obowiązku męża do alimentowania żony.

Przez wdowę po funkcjonariuszu, uprawnioną do otrzymywania pensji wdowiej należy rozumieć wdowę, z którą zmarły funkconariusz zawarł związek małżeński przed przejściem w stan spoczynku, o ile małżeństwo to aż do śmierci funkcjonariusza lub emeryta nie zostało prawomocnym wyrokiem sądowym rozłączone od stołu i łoża (separowane), rozwiedzione ani też unieważnione.

Wdowie, z którą funkcjonariusz lub emeryt został sądownie rozłączony (separowany) służy prawo do pensji wdowiej tylko w tym przypadku, gdy małżeństwo zostało rozłączone z obowiązkiem męża do utrzymywania żony. Skoro tylko obowiązek ten został ustanowiony, wdowa ma prawo do pensji wdowiej w normalnym wymiarze, choćby nawet wyznaczone jej alimenty wyniosły kwotę mniejszą.

Należy uważać, że rozłączenie sądowe nastąpiło z obowiązkiem męża do utrzymywania żony zarówno w tym przypadku, gdy obowiązek taki został na męża nałożony w wyroku sądowym jak i wówczas, gdy wypływa on z umów małżeńskich, zawartych przed uzyskaniem wyroku sądowego w sprawie rozłączenia — zgodnie z właściwymi przepisami prawa cywilnego.

Faktycznie oddzielne pożycie małżonków przed śmiercią męża nie pozbawia wdowy prawa do pensji wdowiej.

Seperacja, rozwód oraz unieważnienie małżeństwa nie wpływają w niczym na prawa sierot do pensji sierocej.

Wdowa po funkcjonariuszu, która z tytułu własnej służby nabyła prawo do emerytury, może otrzymać tylko jedno zaopatrzenie — wg. swego wyboru.

Prawo do pensji sierocej nabywa się po ojcu.

Dzieci pozostałe z małżeństwa, zawartego przez emeryta, nie mają prawa do pensji sierocej.

Pensja sieroca wynosi:

¼ pensji wdowiej dla każdego dziecka, jeśli wdowa żyje i w chwili śmierci męża miała prawo do pensji wdowiej.

½ pensji wdowiej dla każdego dziecka, jeśli wdowa nie żyje lub też w chwili śmierci męża nie miała prawa do pensji wdowiej albo prawo to później utraciła.

2/3 pensji wdowiej dla jedynej sieroty bez ojca i matki lub dla jedynej sieroty bez ojca w razie, gdy matka nie pobiera pensji wdowiej.

Jeśli wdowa nie pobiera pensji wdowiej z powodu otrzymywania własnej emerytury, pensja sieroca wynosi ¼ pensji wdowiej dla każdego dziecka.

Łączna kwota pensyj sierocych bez względu na ilość dzieci nie może sama ani łącznie z pensją wdowią przekraczać uposażenia emerytalnego, które zmarły funkcjonariusz pobierał, względnie do którego miałby prawo w chwili śmierci.

Jeżeli suma pensji sierocych sierot, których matka żyje i sierot bez matki, łącznie z pensją wdowią przekracza uposażenie emerytalne, które zmarły funkcjonariusz pobierał lub do którego miałby prawo w chwili śmierci, pensje sieroce ulegają stosunkowemu zmniejszeniu.

Prawo do pensji sierocej może być nabyte również po matce. Jeżeli sierota ma prawo do pensji po ojcu i matce, wypłaca się pensję wyższą. Sierota nabywa prawo do pensji po matce za życia ojca w razie jego niezdolności do pracy i niemożności zapewnienia jej utrzymania. Pensja sieroca po matce wynosi ¼ emerytury matki. Prawo do otrzymywania pensji wdowiej i sierocej rozpoczyna się pierwszego dnia miesiąca następującego po tym miesiącu, za który zmarły funkcjonariusz otrzymał należne mu uposażenie służbowe wzgl. emerytalne. Dla sierot, które przyszły na świat po tym terminie, prawo do pensji rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca następującego po urodzeniu. Jeśli żądanie pensji wdowiej i sierocej nie zostało zgłoszone w ciągu jednego roku od dnia śmierci męża wzgl. ojca i matki, przyznaje się pensję wdowią i sierocą od pierwszego dnia miesiąca po zgłoszeniu. Wyjątkowo ze zgodą Ministra Skarbu może być przyznana pensja wdowia i sieroca od pierwszego dnia miesiąca, następującego po tym, w którym zmarły mąż wzgl. ojciec otrzymał ostatnie uposażenie służbowe lub emerytalne, jeśli uprawnione osoby wykażą, że zaszły ważne okoliczności, które uniemożliwiły zgłoszenie praw w terminie wcześniejszym. Pensje wdowie i sieroce, wymierzone i przyznane, a niepodjęte w ciągu 5 lat od chwili płatności zaopatrzenia, przepadają na rzecz Skarbu Państwa. Minister Skarbu może czynić wyjątki od powyższej zasady.

Pensja wdowia i sieroca płatna jest miesięcznie z góry.

Prawo do pensji wdowiej lub sierocej gaśnie:

1) w razie śmierci wdowy lub sieroty,
2) w razie ukończenie przez sierotę 18 roku życia lub też wcześniejszego zawarcia związku małżeńskiego,
3) w razie skazania wdowy lub sieroty prawomocnie na karę dodatkową utraty praw publicznych.

Sierotom, odbywającym studia w zakładach naukowych, przyznaje się pensję na każdy rok szkolny aż do ukończenia studiów, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia. Za zgodą Ministra Skarbu może być wyjątkowo udzielone zezwolenie na dalsze pobieranie wzgl. przy niezdolności do pracy, na przyznanie pensji sierocej także po ukończeniu 18 wzgl. 24 roku życia. Prawo do pensji wdowiej i sierocej nie przysługuje:

1) na czas przebywania przez okres dłuższy niż pół roku poza granicami Państwa Polskiego wzgl. W. M. Gdańska bez zezwolenia Ministra Skarbu.

2) w razie utraty obywatelstwa polskiego z wyj. równoczesnego przyjęcia obywatelstwa gdańskiego,

3) na czas pobierania zaopatrzenia z tytułu śmierci męża wzgl. ojca, na zasadzie innych ustaw, o ile świadczenia te płyną ze Skarbu Państwa. Postanowienie to nie ma zastosowania do wdów i sierot po weteranach powstań narodowych, które otrzymują zaopatrzenie na mocy ustawy z 23 marca 1922 r. (poz. 212 Dz. Ustaw).

4) na czas zajmowania przez sierotę jakiegokolwiek stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej, do którego przywiązane jest stałe uposażenie,

5) na czas uwzględnienia sieroty przy wymiarze uposażenia funkcjonariusza państwowego (ojczyma, matki, macochy).

6) w razie wstąpienia do klasztoru.

Wdowa po funkcjonariuszu, która weszła ponownie w związek małżeński, otrzymuje na prośbę albo jednorazową odprawę wzamian za pobieraną pensję wdowią albo zachowuje prawo do pensji wdowiej na wypadek ponownego owdowienia. Zgłoszenie o odprawę powinno nastąpić w ciągu trzech miesięcy od dnia zawarcia ponownego małżeństwa. Odprawa wynosi dla wdów w wieku do 45 lat życia — dwuletnią, powyżej zaś tego wieku — jednoroczną kwotę pensji wdowiej. Wdowa po funkcjonariuszu, który zmarł w czynnej służbie przed uzyskaniem prawa do emerytury, otrzymuje jednorazową odprawę w wysokości połowy kwoty rocznego uposażenia, służącego za podstawę wymiaru emerytury funkcjonariusza. W tej samej wysokości otrzymują odprawę sieroty bez ojca i matki w wieku poniżej 18 roku życia. Sierotom wypłaca się odprawę niepodzielnie.

W razie śmierci emeryta należy się wdowie, która pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, niezależnie od zaopatrzenia wzgl. odprawę, pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio przez emeryta. Pod tymi samymi warunkami i w tej samej wysokości należy się pośmiertne wdowcowi w razie śmierci funkcjonariuszki w stanie spoczynku. W braku wdowy, uprawnionej do pośmiertnego, należy się pośmiertne w tej samej wysokości niepodzielnie dzieciom ślubnym, uprawnionym i pasierbom zmarłego emeryta, o ile emeryt je utrzymywał. W braku tych członków rodziny można zwrócić udowodnione koszty leczenia i pogrzebu do wysokości pośmiertnego innym krewnym lub osobom postronnym, jeśli emeryt nie pozostawił majątku ruchomego lub nieruchomego, wystarczającego na pokrycie kosztów. Wdowy lub sieroty po funkcjonariuszach zmarłych w czynnej służbie, mają prawo do zwrotu kosztów jednorazowego przesiedlenia się z miejsca dotychczasowego zamieszkania do przyszłego miejsca zamieszkania, które obiorą sobie w kraju lub na obszarze W. M. Gdańska.

Ubezpieczenia Społeczne

I. Organizacja Ubezpieczeń Społecznych.

Istniejące przepisy przewidują następujące rodzaje ubezpieczeń:

1) na wypadek choroby i macierzyństwa, wspólne dla pracowników umysłowych i fizycznych (robotników),
2) na wypadek niezdolności do zarobkowania lub śmierci osoby ubezpieczonej wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, wspólne dla pracowników umysłowych i fizycznych (robotników),
3) na wypadek braku pracy tylko pracowników umysłowych,
4) ubezpieczenie emerytalne pracowników umysłowych,

5) zabezpieczenie na wypadek braku pracy pracowników fizycznych (robotników),
6) ubezpieczenie emerytalne pracowników fizycznych (robotników).

Pierwsze dwa rodzaje ubezpieczeń i ubezpieczenie emerytalne robotników normuje ustawa z dnia 28 marca 1933 r. o ubepieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 396) zmieniona rozporządzeniem Prezydenta R. P. z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 855) i ustawą z 11 stycznia 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 15).

Ubezpieczenie na wypadek braku pracy i emerytalne pracowników umysłowych normuje rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 106, poz. 911) zmienione ustawą z dnia 22 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 229) i rozporządzeniem Prezydenta R. P. z dnia 15 marca 1934 r. (Dz. U. R. P.Nr 39, poz. 347).

Ubezpieczenie wykonywują:
1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
2) Ubezpieczalnie Społeczne.

Dla każdego rodzaju ubezpieczeń zatwierdzone są odrębne fundusze ubezpieczeniowe, którymi zarządza Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Fundusze te są następujące:
1) Fundusz Ubezpieczenia na Wypadek Choroby i Macierzyństwa,
2) Fundusz Ubezpieczenia od Wypadków i Chorób Zawodowych,
3) Fundusz Ubezpieczenia na Wypadek Braku Pracy Pracowników Umysłowych,
4) Fundusz Ubezpieczenia Emerytalnego Pracowników Umysłowych,
5) Fundusz Ubezpieczenia Emerytalnego Robotników.

Zasoby danego funduszu ubezpieczeniowego nie mogą być używane na pokrycie wydatków związanych z wykorzystywaniem innych rodzajów ubezpieczeń.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych obejmuje swym działaniem cały obszar Rzeczypospolitej.

Siedzibą Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest Warszawa. Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest powołany do wykonywania wszelkich czynności w zakresie ubezpieczeń społecznych przewidzianych w obowiązujących przepisach, poza czynnościami przekazanymi ubezpieczalniom społecznym, oraz do normowania koordynowania, kontrolowania, upoważniania i usprawniania działalności ubezpieczalni społecznych oraz instytucji specjalnych powołanych do wykonywania ubezpieczeń społecznych.

Ubezpieczalnie Społeczne obejmują swoim działaniem okręg wyznaczony rozporządzeniem Ministra Opieki Społecznej, przeważnie jeden powiat. Do zakresu działania ubezpieczalni społecznej należy:
1) ustalanie obowiązku ubezpieczenia w zakresie wszystkich rodzajów ubezpieczeń,
2) ustalenie uprawnień do kontynuowania poszczególnych rodzajów ubezpieczeń;
3) wymierzanie i pobieranie składek ubezpieczeniowych oraz kontrola uiszczanych składek przez pracodawców ;
4) przyznawanie i udzielanie świadczeń z ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa;
5) przyjmowanie roszczeń o świadczenia oraz przeprowadzanie czynności przygotowawczych dla udzielania świadczeń przyznawanych przez Zakład Ubezp. Społecznych oraz na zlecenie tego Zakładu,
6) prowadzenie wykazów i kontrola osób, pobierających świadczenia.

Na terenie Górnego Śląska obowiązuje w zakresie ubezpieczenia na wypadek choroby Niemiecka Ordynacja Ubezpieczenia z dnia 19 lipca 1911 r. zmieniona ustawami Sejmu Śląskiego. Ubezpieczenia te wykonywują kasy chorych.

Zabezpieczenie na wypadek bezrobocia pracowników fizycznych prowadzi Fundusz Pracy.

II. Ubezpieczenie na wypadek choroby i macierzyństwa pracowników umysłowych i pracowników fizycznych.

Zarówno pracownicy umysłowi jak i pracownicy fizyczni podlegają tym samym przepisom o ubezpieczeniu na wypadek choroby i macierzyństwa, korzystają z tych samych świadczeń, na jednakowych warunkach. Dlatego też ubezpieczenie to jako obejmujące obie wymienione kategorie pracowników omówione jest w jednym dziale.

A. Osoby, podlegające obowiązkowi ubezpieczenia.

Ubezpieczeniu na wypadek choroby i macierzyństwa podlegają w zasadzie wszystkie osoby bez różnicy płci i wieku, pozostające w stosunku pracy najemnej na podstawie umowy o pracę (kontraktu). Podlegają również uczniowie, terminatorzy, wolontariusze i praktykanci oraz chałupnicy i osoby z nimi pracujące. Za chałupników uważane są osoby, które zawodowo wyrabiają, przerabiają lub wykańczają własną pracą, chociażby korzystały z pomocy osób innych, przedmioty zamówione przez jednego lub więcej przedsiębiorców (fabrykantów, kupców, majstrów, pośredników itp.), zazwyczaj z dostarczonych przez nich materiałów, jeżeli ta praca wykonywana jest zazwyczaj dla przedsiębiorcy i na jego ryzyko i jeżeli osoby te pracują we własnym mieszkaniu lub jakimkolwiek innym miejscu, w którym tryb pracy nie jest normowany przez przedsiębiorcę. Obowiązkowi ubezpieczenia podlegają również osoby zatrudnione na statkach polskich oraz osoby zatrudnione przy czynnościach dorywczych, wykonywanych na statkach obcych, w obrębie portów polskich i na ich redzie, nie należące do załogi statku.

B. Osoby, nie podlegające obowiązkowi ubezpieczenia.

1) obywatele polscy, zatrudnieni za granicą w polskich przedstawicielstwach dyplomatycznych i etatowych konsulatach,
2) funkcjonariusze państwowi stali (etatowi) prowizoryczni i odbywający służbę przygotowawczą i zawodowi żołnierze,
3) pracownicy przedsiębiorstwa, „Polskie Koleje Państwowe" podlegający przepisom służbowym tego przedsiębiorstwa,
4) funkcjonariusze stali, prowizoryczni i odbywający służbę przygotowawczą w państwowym przedsiębiorstwie „Polska Poczta, Telefon i Telegraf".
5) osoby pozostające w czynnej służbie wojskowej;
6) duchowni wyznań uznanych przez Państwo oraz członkowie zakonów, zgromadzeń zakonnych i stowarzyszeń religijnych, należących do tych wyznań, jeżeli wykonywują czynności, bezpośrednio wynikające z ich powołania duchownego i nie na mocy specjalnego tytułu prawno-prywatnego tudzież osoby, spełniające prace lub posługi bez wynagrodzenia, wyłącznie z pobudek religijnych, humanitarnych lub ideowych,
7) cudzoziemcy, zatrudnieni w przedsiębiorstwach dyplomatycznych i konsularnych państwowych oraz w międzynarodowych komisjach,
8) **pracownicy, których zarobek w okresie miesięcznym przekracza 725 zł,**
9) pracownicy, zatrudnieni w gospodarstwach rolnych, leśnych, ogrodowych, hodowlanych i rybnych jak również w zakładach pracy, ściśle z tymi gospodarstwami związanych, a nie posiadających przeważającego charakteru przemysłowego lub handlowego, oraz służba domowa w tych gospodarstwach i zakładach pracy, jak również pracownicy fizyczni zatrudnieni przy melioracjach i przy przeprowadzanych przez Państwo pracach regulacyjno-agrarnych. (Tym wszystkim

pracownikom wymienionym w tym punkcie udzielają świadczeń w razie choroby i macierzyństwa pracodawcy rolni, zatrudniający te osoby, na warunkach i w zakresie omówionych w dziale świadczenia udzielane przez pracodawców rolnych),

10) praktykanci i wolontariusze, będący uczniami lub absolwentami szkół zawodowych i akademickich, zatrudnieni wyłącznie w celu praktycznego przysposobienia się do swego zawodu według przepisów ustawowych lub danej uczelni,

11) osoby, dla których praca najemna nie stanowi głównego źródła utrzymania, zatrudnione celem wykonania prac dorywczych albo też zatrudnione okazyjnie lub przejściowo, jeżeli zatrudnienie to u tego samego pracodawcy nie trwa dłużej niż tydzień,

12) pracownicy związków samorządu terytorialnego oraz pracownicy przedsiębiorstw i zakładów tych związków z tytułu wszelkich zatrudnień, jeżeli na mocy statutu, zatwierdzonego przez władzę nadzorczą tych związków przysługuje im prawo do świadczeń nie mniejszych i na warunkach nie gorszych od przewidzianych w postanowieniach o ubezpieczeniu na wypadek choroby i macierzyństwa z zastrzeżeniem, że prawa te przysługują wszystkim pracownikom, którzy w myśl zasad ogólnych powinni podlegać ubezpieczeniu i zatrudnieni są dłużej niż rok w tym samym związku samorządu terytorialnego, w jego przedsiębiorstwie lub zakładzie,

13) pracownicy poszczególnych zakładów wojskowych i poszczególnych podległych Ministerstwu Spraw Wojskowych skomercjalizowanych przedsiębiorstw państwowych, w przypadkach, gdy wymaga tego interes obrony Państwa, jeżeli pracownicy ci będą mieli zapewnione świadczenia nie mniejsze i na warunkach nie gorszych od przewidzianych w omawianym ubezpieczeniu.

C. Powstanie i ustanie obowiązku ubezpieczeń.

Obowązek ubezpieczenia rozpoczyna się z dniem faktycznego rozpoczęcia pracy przez pracownika, a ustaje z dniem rozwiązania stosunku służbowego. W razie zmniejszenia się zarobku do 725 zł miesięcznie lub poniżej tej kwoty, obowiązek ubezpieczenia powstaje z początkiem pierwszego tygodnia kalendarzowego po upływie miesiąca, w którym nastąpiło obniżenie zarobku. Obowiązek ubezpieczenia ustaje natomiast z początkiem pierwszego tygodnia po upływie miesiąca kalendarzowego, w którym zarobek ubezpieczonego przekroczył 725 zł.

D. Kontynuowanie ubezpieczenia, dobrowolne ubezpieczenie.

Osobie, która podlegając obowiązkowi ubezpieczenia opłaciła przynajmniej dwadzieścia składek tygodniowych w ciągu ostatnich pięćdziesięciu tygodni przed ustaniem obowiązku ubezpieczenia przysługuje prawo do kontynuowania ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa, jeżeli w ciągu trzech tygodni po ustaniu obowiązku ubezpieczenia zgłosi gotowość niezwłocznego rozpoczęcia kontynuowania ubezpieczenia. Okres trzech tygodni przedłuża się o okres pobierania periodycznych świadczeń pieniężnych (zasiłków) oraz o czas odbywania służby wojskowej. Kontynuowanie ubezpieczenia rozpoczyna się z dniem uiszczenia składki, a ustaje:

1) jeżeli ubezpieczony oświadczy na piśmie, że nadal nie będzie korzystał z niego z dniem otrzymania przez właściwą ubezpieczalnię społeczną oświadczenia, 2) jeżeli ubezpieczony zalega ze składkami za ostatnie 4 okresy płatnicze — z dniem ostatniego terminu płatności składki.

Osoba, pragnąca kontynuować ubezpieczenie na wypadek choroby i macierzyństwa powinna zgłosić gotowość rozpoczęcia kontynuowania do ubezpieczalni, w której osoba kontynuująca ubezpieczenie była ostatnio obowiązkowo ubezpieczona lub w której okręgu zamieszkuje. Obowiązek opłacania składek powstaje z dniem zgłoszenia. Podstawę wymiaru składek za kontynuowanie ubezpieczenia stanowi ostatni zarobek osoby kontynuującej ubezpieczenie, przyjęty za podstawę wymiaru składek w ubezpieczeniu obowiązkowym (patrz niżej).

Jeżeli dochody tej osoby obniżą się poniżej dotychczasowej podstawy wymiaru podstawa wymiaru składek zostanie obniżona. Składki za kontynuowanie ubezpieczenia uiszcza się co miesiąc z dołu za tygodnie kalendarzowe, przy czym za ostatni dzień tygodnia przyjmuje się sobotę. Obowiązek opłacania składek nie istnieje za okresy otrzymywania zasiłku chorobowego, domowego, szpitalnego lub połogowego.

Z własnej woli mogą przystąpić do ubezpieczenia osoby, nie podlegające obowiązkowi ubezpieczenia, które ukończyły 16 rok życia, a nie przekroczyły 45-go, jeżeli całkowity ich dochód roczny nie przewyższa dziesięciu tysięcy złotych. Kto pragnie przystąpić do ubezpieczenia, powinien przedłożyć zeznanie o źródłach i wysokości dochodu oraz świadectw zdrowia, wydane przez wyznaczonego w tym celu przez ubezpieczalnię społeczną, lekarza, względnie komisję lekarską. Jeżeli badanie wykaże zły stan zdrowia osoby zamierzającej przystąpić do dobrowolnego ubezpieczenia, ubezpieczalnia społeczna ma prawo odmówić przyjęcia do ubezpieczenia. Szczegółowe warunki tego ubezpieczenia normuje rozporządzenie Min. Op. Społ. z 10. IV. 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 335).

Świadczenia.

Świadczenia dzielą się na zwyczajne i nadzwyczajne, dla ubezpieczonych i dla członków rodzin, na wypadek choroby i na wypadek połogu, w razie śmierci i świadczenia dodatkowe.

Świadczenia zwyczajne dla ubezpieczonych

Świadczenia w ubezpieczeniu na wypadek choroby i macierzyństwa udzielane są przez ubezpieczalnie społeczne.

I. Świadczenia w razie choroby są następujące: 1) pomoc lecznicza nie dłużej niż przez 26 tygodni w poszczególnym wypadku choroby (w takim przypadku ubezpieczony nabywa prawa do świadczeń z tytułu innych ubezpieczeń), pomoc lecznicza obejmuje: a) opiekę lekarską, b) lekarstwa i środki opatrunkowe oraz środki lecznicze i pomocnicze, c) środki pomocnicze przeciwko zniekształceniu i kalectwu; 2) zasiłek chorobowy za każdy dzień stwierdzonej niezdolności do pracy wskutek choroby, nie wyłączając niedziel i świąt, nie dłużej niż przez dwadzieścia sześć tygodni, poczynając od czwartego dnia niezdolności do pracy, gdy jednak niezdolność ta wystąpi później niż w trzecim dniu choroby — od pierwszego dnia niezdolności do pracy. Jeżeli w pewnych okresach korzystania z pomocy leczniczej ubezpieczalni ubezpieczony nie pobierał zasiłku chorobowego, pomoc ta przedłuża się aż do wyczerpania okresu zasiłkowego. Okres zasiłkowy należy liczyć od pierwszego dnia wypłacania zasiłku.

Robotnicy (pracownicy fizyczni) nie mają prawa do zasiłku chorobowego w okresie czasu, w którym w myśl przepisów służbowych lub umowy zbiorowej otrzymują od pracodawcy całkowite wynagrodzenie. Pracownicy umysłowi nie mają prawa do zasiłku chorobowego w okresie czasu, w którym w myśl przepisów prawnych przysługuje im prawo do całkowitego wynagrodzenia od pracodawcy.

Ubezpieczalnia społeczna pobiera od ubezpieczonych dopłaty za porady lekarskie, lekarstwa, środki lecznicze, pomocnicze i zabiegi lecznicze.

Za zabiegi chirurgiczne, rozpoznawcze ubezpieczalnia nie pobiera dopłat. Również bez dopłat udzielane są niektóre leki i porady w chorobach ostrych, zakaźnych, gruźlicy, nagłych wypadkach, chorobach wenerycznych, umysłowych, zakaźnych chorobach skórnych, jaglicy itp.

Ubezpieczeni, których choroba spowodowana została przez wypadek w zatrudnieniu, osoby, w stosunku do których ustał obowiązek ubezpieczenia, lecz którym ubezpieczalnia obowiązana jest nadal udzielać pomocy leczniczej (patrz niżej — przyznawanie, pozbawianie, wstrzymywanie i ograniczenie świadczeń), jako też osoby za które składkę opłacają w całości pracodawcy (patrz niżej dział składki) nie mogą być w żadnym razie pociągani do dopłat.

Jeżeli ubezpieczalnia nie jest w stanie zapewnić ubezpieczonym pomocy lekarskiej, bądź na całym obszarze swego okręgu, bądź też w pewnej jego części — ubezpieczalnia udziela zamiast pomocy lekarskiej świadczeń w gotowiźnie w wysokości przeciętnych kosztów tej pomocy. Jeśli ubezpieczony stanie się powtórnie niezdolnym do pracy z powodu nawrotu tej samej choroby, drugie zachorowanie uważa się przy obliczaniu zasiłku za nową chorobę tylko wtedy, gdy przerwa w niezdolności do pracy, wynosiła więcej niż 8 tygodni.

Zasiłek chorobowy wynosi tygodniowo 50% przeciętnego tygodniowego zarobku ubezpieczonego z okresu zatrudnienia w ciągu ostatnich trzynastu tygodni przed zachorowaniem. Zasiłek dzienny wynosi jedną śiódmą zasiłku tygodniowego. Uczniowie, terminatorzy, praktykanci i wolontariusze, jako też krewni i powinowaci pracodawców, nie otrzymujący wynagrodzenia, nie otrzymują zasiłku chorobowego.

Jeżeli wskutek masowych zwolnień z pracy w okręgu działalności ubezpieczalni liczba osób pobierających zasiłki, przekracza przeciętną normalną liczbę tych osób w stopniu zagrażającym równowadze finansowej ubezpieczalni, ubezpieczalnia może ograniczyć do trzynastu tygodni okres pobierania zasiłków w stosunku do osób, które utraciły pracę z innych powodów niż choroba np. ogólna redukcja.

Ograniczenie, o którym mowa może ubezpieczalnia wprowadzić najwyżej na pół roku. Na dokonanie tego ograniczenia wymagana jest zgoda Ministra Opieki Społecznej.

Zamiast omówionych świadczeń: pomocy leczniczej i zasiłku chorobowego może ubezpieczalnia za zgodą chorego udzielać bezpłatnego leczenia i utrzymania szpitalnego na najniższej klasie. Na zlecenie lekarza może ubezpieczalnia zarządzić umieszczenie chorego w szpitalu bez względu na jego zgodę, gdy: a) rodzaj choroby wymaga leczenia i pielęgnowania, które w domu jest niemożliwe, b) choroba jest zakaźna, c) stan chorego lub jego zachowanie się wymaga stałego nadzoru, d) gdy chory niejednokrotnie przekroczył regulamin dla chorych lub postępował wbrew poleceniom lekarza. Jeżeli ubezpieczalnia zarządziła umieszczenie chorego w szpitalu, a chory do tego zarządzenia nie zastosował się pomimo, że zwrócono mu uwagę na skutek jego postępowania, to ubezpieczalnia może go pozbawić zasiłku chorobowego w całości lub części.

Ubezpieczonym leczonym w szpitalu, którzy mają na utrzymaniu jedną lub więcej osób, zamieszkujących razem z ubezpieczonym, przysługuje prawo do zasiłku domowego w wysokości połowy zasiłku chorobowego.

Ubezpieczeni leczeni w szpitalu nie pobierający zasiłku domowego otrzymują oprócz leczenia i utrzymania szpitalnego zasiłek szpitalny w wysokości jednej piątej zasiłku chorobowego. Prawo do zasiłku domowego i szpitalnego nie przysługuje ubezpie-

czonemu, któremu przez czas pobytu w szpitalu pracodawca wypłaca całkowite wynagrodzenie.

II. Świadczenia w razie połogu obejmują: 1) bezpłatną pomoc leczniczą i położniczą przed, w czasie i po porodzie, 2) zasiłek połogowy przez czas, gdy położnica wstrzymuje się od pracy, nie wyłączając niedziel i świąt, nie dłużej jednak niż w ciągu ośmiu tygodni, z których co najmniej sześć przypadać powinno po porodzie. Zasiłek nie przysługuje, o ile przez podany okres ubezpieczonej wypłaca pracodawca całkowite wynagrodzenie, 3) zasiłek dla karmiących matek w naturze, w ilości litra mleka dziennie lub równowartość w gotówce przez czas karmienia od dnia ukończenia zasiłku połogowego, nie dłużej jednak niż przez dwanaście tygodni.

Od położnic nie są pobierane żadne dopłaty z tytułu pomocy lekarskiej i położniczej. Prawo do zasiłku mają obowiązkowo ubezpieczone, które w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy przed porodem pozostawały przynajmniej przez cztery miesiące w zajęciu, uzasadniającym obowiązek ubezpieczenia. Osoby dobrowolnie ubezpieczone mają prawo do zasiłków, jeżeli były ubezpieczone co najmniej w ciągu dziesięciu miesięcy przed porodem. Gdy położnica jest niezdolna do pracy ponad osiem tygodni wówczas przysługuje jej prawo do świadczeń przewidzianych w razie choroby na zasadach dotyczących wszystkich ubezpieczonych (jak wyżej).

Zasiłek połogowy wynosi tygodniowo 50% przeciętnego tygodniowego zarobku ubezpieczonej za ostatnie trzynaście tygodni zatrudnienia przed powstaniem prawa do zasiłku, jeżeli zaś ubezpieczona pobierała bezpośrednio przed tym zasiłek chorobowy — to wysokość zasiłku połogowego równa się wysokości zasiłku chorobowego. Zasiłek dzienny równa się jednej siódmej zasiłku tygodniowego.

Za zgodą położnic można udzielić im: a) utrzymania i opieki lekarskiej w zakładzie dla położnic; w tym przypadku zamiast zasiłku połogowego położnice otrzymują zasiłek domowy lub szpitalny; b) niezależnie od pomocy leczniczej poza zakładem dla położnic — pomocy i opieki pielęgniarek za potrąceniem na ten cel najwyżej 50% zasiłku połogowego.

Świadczenia dla członków rodzin ubezpieczonego. Członkom rodziny obowiązkowo ubezpieczonego lub kontynuującego ubezpieczenie przysługują następujące świadczenia: 1) pomoc lecznicza w pełnym zakresie, przysługującym ubezpieczonemu w ciągu najwyżej 13 tygodni w ciągu roku kalendarzowego, 2) bezpłatna pomoc lecznicza i położnicza przed, w czasie i po porodzie, 3) zasiłek dla karmiących w wysokości połowy zasiłku przysługującego położnicy ubezpieczonej, przez czas karmienia, nie dłużej jednak niż przez 12 tygodni od dnia porodu. Członek rodziny może na zlecenie lekarza ubezpieczalni korzystać przez 13 tygodni z leczenia i utrzymania szpitalnego na najniższej klasie szpitala, gdy rodzaj choroby wymaga leczenia i pielęgnowania, które w domu jest niemożliwe, lub gdy choroba jest zakaźna, albo gdy stan chorego lub jego zachowanie się wymaga stałego nadzoru i wreszcie w razie połogu. Po wyczerpaniu okresu świadczeń ubezpieczalnia społeczna udziela pomocy leczniczej przez okres nie dłuższy niż 13 tygodni tylko w wypadkach ostrych chorób. Świadczenia dla członków rodziny nie mogą przekraczać podanych norm, nawet jeżeli oboje małżonkowie są ubezpieczeni.

Świadczenia przysługują: 1) żonie lub niezdolnemu do zarobkowania mężowi ubezpieczonej, 2) dzieciom ślubnym, uprawnionym (legitymowanym), przysposobionym (przybranym) i nieślubnym, wnukom do lat 16 lub ponad 16 lat, jeżeli są niezdolni do zarobkowania, jeśli zaś kształcą się w zakładach naukowych, najdłużej do 21 roku życia lub w razie odbywania studiów wyższych do ukończenia 24 roku życia, 3) najwyżej dwóm osobom z pośród innych członków rodziny obowiązkowo ubezpieczonego lub konty-

nuującego ubezpieczenie, 4) osobie nie należącej do rodziny jeżeli ubezpieczony nie zgłosi do ubezpieczalni osób wymienionych w punkcie trzecim.

Członkom rodziny udziela się świadczeń o ile: 1) zamieszkują we wspólnym gospodarstwie domowym z ubezpieczonym, zastrzeżenie to nie dotyczy żony i dzieci, 2) są wyłącznie i całkowicie przez niego utrzymywane, 3) nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia i nie są dobrowolnie ubezpieczone.

Osoba nie należąca do rodziny powinna co najmniej od sześciu miesięcy przed zgłoszeniem jej do ubezpieczalni posiadać warunki przewidziane dla członków rodziny. Inni członkowie rodziny za wyjątkiem żony, dzieci i wnuków powinni być zgłoszeni nie później niż na 13 tygodni przed zachorowaniem.

Świadczenia w razie śmierci ubezpieczonego i członka rodziny ubezpieczonego. W razie śmierci ubezpieczonego ubezpieczalnia udziela jednorazowego zasiłku pogrzebowego w wysokości trzytygodniowego zarobku ubezpieczonego. Jeżeli kwota zasiłku pogrzebowego jest większa niż koszty pogrzebu, nadwyżkę wypłaca się małżonkowi lub dzieciom i wnukom albo też innym osobom uprawnionym do świadczeń.

W razie zaś śmierci członka rodziny ubezpieczonego zostaje przyznany zasiłek pieniężny na koszty pogrzebowe w wysokości połowy zasiłku pogrzebowego, przyznanego w razie śmierci ubezpieczonego.

Świadczenia dodatkowe. Jeżeli stan finansowy ubezpieczalni jest pomyślny można przyznać świadczenia dodatkowe: 1) podwyższenie zasiłku połogowego do wysokości 100% przeciętnego zarobku tygodniowego, 2) podwyższenie zasiłku chorobowego do wysokości, nie przekraczającej 60% przeciętnego tygodniowego zarobku, 3) przedłużenie okresu udzielania pomocy leczniczej i zasiłku chorobowego dla ubezpieczonych na czas nie dłuższy, niż trzydzieści dziewięć tygodni, 4) przedłużenie okresu zasiłkowego położnicom do 12 tygodni, z czego 2 tygodnie przed porodem, do 10 tygodni po porodzie.

Świadczenia nadzwyczajne. Jeżeli przy udzielaniu świadczeń dodatkowych zachodzą nadal pomyślne warunki finansowe, ubezpieczalnia społeczna może wprowadzić świadczenia nadzwyczajne.

Przyznawanie, pozbawianie, wstrzymywanie i ograniczanie świadczeń.

Zasiłek chorobowy przyznawany jest przy zachowaniu innych warunków dla jego przyznania, po upływie 4 tygodni podlegania obowiązkowi ubezpieczenia lub kontynuowania ubezpieczenia względnie, jeżeli osoby, ubiegające się o zasiłek chorobowy, były ubezpieczone w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie mniej, niż przez 26 tygodni — od dnia powstania obowiązku ubezpieczenia, względnie rozpoczęcia kontynuowania ubezpieczenia, inne świadczenia, również przy zachowaniu warunków dla nich przewidzianych, przyznawane są od dnia powstania obowiązku ubezpieczenia, względnie rozpoczęcia kontynuowania ubezpieczenia. Bez względu jednak na czas ubezpieczenia przyznawane są świadczenia osobom, które uległy wypadkowi w zatrudnieniu lub zapadły na chorobę ostrą lub ostrą chorobę zakaźną.

Chałupnikom świadczenia przyznawane są po upływie 4 tygodni ubezpieczenia lub kontynuowania ubezpieczenia.

Roszczenia o świadczenia przedawniają się po upływie pół roku od chwili zajścia okoliczności, uprawniających do tych świadczeń. Prawo do zgłoszenia roszczeń powstaje: 1) co do okresowych świadczeń pieniężnych z każdym dniem, za który to świadczenie należy się, 2) co do zwrotu za pomoc leczniczą z każdym dniem udzielania tej pomocy. Poszczególne kwoty przyznanych świadczeń przedawniają się po upływie pół roku od dnia płatności danej kwoty.

Obowiązek przyznawania nowych świadczeń ustaje z dniem ustania obowiązku ubezpieczenia lub kontynuowania ubezpieczenia. Jednak osoby, które przed ustaniem stosunku pracy, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia, były obowiązkowo ubezpieczone co najmniej przez 10 ostatnich tygodni lub w ciągu ostatnich 12 miesięcy przynajmniej przez 36 tygodni, mają prawo do opieki lekarskiej, lekarstw, środków opatrunkowych i środków leczniczych i pomocniczych — bez dopłat przez czas nie dłuższy niż trzynaście tygodni, jeżeli wypadek choroby zajdzie w ciągu trzech tygodni od dnia ustania obowiązku ubezpieczenia lub w ciągu czterech tygodni, o ile zdarzy się wypadek zapadnięcia na chorobę o dłuższym okresie wylęgania.

Prawo do bezpłatnej pomocy leczniczej i położnej w razie połogu przysługuje po ustaniu ubezpieczenia o ile poród nastąpi w ciągu 4 tygodni od dnia ustania ubezpieczenia. Ubezpieczenie w tym przypadku powinno trwać co najmniej 4 miesiące.

Ustanie obowiązku ubezpieczenia lub kontynuowania ubezpieczenia nie pozbawia prawa do świadczeń, przysługujących na skutek okoliczności powstałych przed dniem ustania ubezpieczenia.

Prawo do świadczeń przysługuje osobom przebywającym poza granicami Państwa, gdy uprawniony ma za granicą stałe miejsce zamieszkania w pasie pogranicznym lub gdy pobyt za granicą wywołany został koniecznością leczenia się po uprzednim uzyskaniu zezwolenia ubezpieczalni.

W przypadkach stwierdzonego nałogu pijaństwa ubezpieczalnia ma prawo bez upoważnienia ubezpieczonego wypłacać świadczenia pieniężne na ręce osób, przez niego utrzymywanych.

Ubezpieczony może być pozbawiony świadczeń, jeżeli odbywa karę pozbawienia wolności, na czas pozbawienia kary. Nie ma to jednak wpływu na prawo członków rodziny do świadczeń, nie wyłączając zasiłku pogrzebowego. Ubezpieczony może być również pozbawiony w całości lub częściowo zasiłku chorobowego lub szpitalnego, jeżeli wywołał chorobę rozmyślnie lub przez udział z własnej winy w bójkach lub czynach gwałtu. W takim przypadku zasiłek może być wypłacony rodzinie, jeśli pozostaje w potrzebie.

Składki.

Za opłatę składek odpowiedzialny jest pracodawca, któremu przysługuje prawo potrącenia z wynagrodzenia pracownika części składki przypadającej na pracownika. Potrącenie to może być dokonane tylko z tytułu składki należnej za ten okres, za który wypłaca się wynagrodzenie.

Za ubezpieczenie na wypadek choroby i macierzyństwa składka wynosi 4,6% zarobku pracownika umysłowego i 5% zarobku pozostałych ubezpieczonych. Ze składki tej połowa przypada na pracownika. Pracodawcy ponoszą w całości składki ze ubezpieczonych, którzy nie otrzymują żadnego wynagrodzenia lub za ubezpieczonych, których jedynym zarobkiem jest utrzymanie.

Osoby kontynuujące ubezpieczenie ponoszą same ciężar całej składki i opłacają ją według wynagrodzenia, które pobierały przed ustaniem obowiązku ubezpieczenia. Za osoby niezdolne do pracy wskutek choroby lub połogu, nie pobiera się składek, jak długo one otrzymują zasiłek chorobowy, domowy, szpitalny lub połogowy.

Wysokość składki przy dobrowolnym ubezpieczeeniu wynosi 5% dochodu.

Odpowiedzialność pracodawcy.

W razie utraty przez ubezpieczonego lub członków jego rodziny prawa do świadczeń, przewidzianych w omawianym ubezpieczeniu z powodu niezgłoszenia pracownika przez pracodawcę lub niewniesienia należnych za niego składek we właściwych terminach, pracodawca obowiązany jest wypłacić zainteresowanemu sumę równą wartości wszystkich świadczeń, jakie utrzymałby z tytułu swego ubezpieczenia, oraz wynagrodzić mu powstałe stąd szkody i straty. Na żądanie uprawnionego ubezpieczalnia dostarczy mu obliczenia wartości świadczeń, których został pozbawiony. Do rozstrzygania sporów w omawianych przypadkach między pracownikiem a pracodawcą właściwe są sądy pracy, a odnośnie do gospodarstw rolnych rolne komisje rozjemcze powołane na mocy ustawy z 1. VIII. 1919 r. (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 81, poz. 713), na obszarze zaś województw poznańskiego, pomorskiego i górnośląskiej części województwa śląskiego — sądy powszechne.

Świadczenia udzielane przez pracodawców rolnych.

Pracownicy rolni, wymienieni w punkcie 9 w dziale B — jako niepodlegający obowiązkowi ubezpieczenia mają zapewnione prawo do świadczeń w razie choroby i macierzyństwa przez pracodawców rolnych. Jeżeli indywidualne i zbiorowe umowy o pracę lub orzeczenia komisji rozjemczej dla ustalania warunków pracy i płacy nie zawierają korzystniejszych dla pracowników postanowień, pracodawcy rolni obowiązani są do udzielania wymienionej kategorii pracowników rolnych, na tych samych warunkach w ciągu tych samych okresów, jakie obowiązują ubezpieczalnie społeczne w stosunku do osób w nich ubezpieczonych, następujących świadczeń:

1) opłacać w całości koszty leczenia szpitalnego i koszty pomocy położniczej oraz 90% kosztów związanych z pomocą lekarską i 90% kosztów lekarstw i środków opatrunkowych,

2) udzielać zasiłków w wysokości pełnych naturalii, ustalonych wg. umowy jako wynagrodzenie. Wartość tego zasiłku nie może być niższa niż 50% całego wynagrodzenia.

Świadczenia przysługują również żonie i dzieciom poniżej 15 lat, pracownika rolnego. Obowiązek udzielenia świadczeń spoczywa na pracodawcy rolnym również i po ustaniu stosunku pracy, jeśli wypadek choroby lub porodu miał miejsce w czasie trwania tego stosunku. Pracodawcy rolni obowiązani są dostarczyć środków lokomocji dla przewozu chorych pracowników rolnych i członków ich rodzin do lekarza lub szpitala, a w przypadkach niedostarczenia tych środków zwrócić pracownikom rolnym poniesione z tego powodu koszty.

Pracodawcy rolni nie są obowiązani do udzielania świadczeń osobom zatrudnionym celem wykonania prac dorywczych, jeżeli zatrudnienie to trwa bez przerwy krócej niż 25 dni u tego samego pracodawcy oraz osobom, dla których praca najemna nawet podczas jej wykonywania nie jest źródłem utrzymania lecz zapewnia dochód uboczny nie przekraczający 50 groszy dziennie.

Przepisy odnoszące się do ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa pracowników umysłowych i pracowników fizycznych. Ustawa z 28. III. 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 396). Rozporządzenie Prezydenta R. P. z 24. X. 1934 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 855). Rozporządzenie Rady Ministrów z 29. IX. 1933 r. w sprawie wejścia w życie art. 212 i 213 ustawy o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 79, poz. 560). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej o pomocy leczniczej dla pracowników rolnych (Dz

U. R. P. Nr 87, poz. 673). Rozporządzenie Rady Ministrów z 27. XII. 1933 w sprawie wejścia w życie ustawy o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 789). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 28. XII. 1933 r. o ustaleniu wykazu chorób o dłuższym okresie wylęgania (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 813). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 28. XII. 1933 r. o sposobie wydawania leków przez ubezpieczalnie społeczne poza aptekami (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 814). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 28. XII. 1933 r. o dopłatach za porady lekarskie, lekarstwa, środki lecznicze, pomocnicze i zabiegi lecznicze (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 815). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 28. XII. 1933 r. o sposobie dokonywania zgłoszeń w zakresie ubezpieczeń społecznych, uiszczaniu składek i kontroli czynności pracodawców (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 818). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 29. XII. 1933 r. w sprawie zastosowania ustawy o ubezpieczeniu społecznym do osób, zatrudnionych w żegludze morskiej (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 1, poz. 1). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 30. XII. 1933 r. o przekształceniu się kas chorych na ubezpieczalnie społeczne i ustaleniu okręgów i siedzib ubezpieczalni (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 819). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 3. I. 1934 r. o rozrachunkach oraz o rozstrzyganiu sporów między szpitalami publicznymi a ubezpieczalniami społecznymi (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 83). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 10. IV. 1934 r. określające warunki dobrowolnego ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa (Dz. U. R. P. Nr 37, poz. 336). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 17. XI. 1937 r. o ewidencji i uiszczaniu składek przy kontynuowaniu ubezpieczenia (Dz. U. R. P. Nr 88, poz. 634).

III. Ubezpieczenia pracowników umysłowych i pracowników fizycznych na wypadek niezdolności do zarobkowania lub śmierci osoby ubezpieczonej wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej.

Ubezpieczenie to nazywane krócej ubezpieczeniem w razie wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, obejmuje tymi samymi postanowieniami zarówno pracowników umysłowych jak i pracowników fizycznych.

A. Osoby, podlegające ubezpieczeniu

Ubezpieczeniu temu podlegają wszystkie osoby, które podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa, a ponadto pracownicy nieetatowi przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe", krewni pacodawcy, z wyjątkiem małżonka i powinowaci, jeżeli są zatrudnieni przez tegoż pracodawcę, a nie pozostają w stosunku pracy najemnej, więźniowie jeżeli są zatrudnieni w myśl przepisów o organizacji więziennictwa i osoby wykonywujące na własny rachunek samodzielnie zawód żeglarski na statkach o pojemności nieprzekraczającej 50 m^3. Poza tym podlegają ubezpieczeniu pewne kategorie osób, które wyłączone są od ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa a więc obywatele polscy zatrudnieni za granicą w polskich przedsiębiorstwach dyplomatycznych i etatowych konsulatach, chyba, że ubezpieczeni są na podstawie ustawodawstwa miejsca pracy, wszyscy pracownicy rolni, praktykanci i wolontariusze, będący absolwentami szkół zawodowych i akademickich.

B. Osoby, nie podlegające ubezpieczeniu

Ubezpieczeniu nie podlegają te osoby, które nie podlegają ubezpieczeniu na wypadek choroby i macierzyństwa za wyjątkiem wyżej wymienionych grup osób, które

nie podlegając ubezpieczeniu na wypadek choroby i macierzyństwa muszą być jednak ubezpieczone w omawianym ubezpieczeniu (np. pracownicy rolni, praktykanci i wolontariusze).

C. Powstanie i ustanie obowiązku ubezpieczenia

Obowiązek ubezpieczenia rozpoczyna się z dniem faktycznego rozpoczęcia pracy przez pracownika, a ustaje z dniem rozwiązania stosunku pracy.

D. Świadczenia.

Świadczeniami w zakresie ubezpieczenia od wypadku w zatrudnieniu i choroby zawodowej są:

1) świadczenia pieniężne; 2) lecznictwo i 3) świadczenia w naturze.

Świadczenia pieniężne są następujące:

a) renta wypadkowa,
b) dodatki do renty wypadkowej,
c) renta wdowia wypadkowa,
d) renta sieroca wypadkowa,
e) renta dalszej rodziny,
f) zapomoga pośmiertna,
g) zasiłek dla rodziny leczonego,
h) odprawa wdowia w razie zamążpójścia.

Prawo do renty wypadkowej przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli stał się całkowicie lub częściowo niezdolny do zarobkowania wskutek wypadku w zatrudnieniu lub wskutek choroby zawodowej i jeżeli niezdolność trwa dłużej niż cztery tygodnie. Za wypadki w zatrudnieniu uważa się wypadki przy pracy, przechowywaniu, czyszczeniu, naprawie, przenoszeniu narzędzi, chociażby dostarczanych przez zatrudnionego, przy zajęciach domowych lub innych, do których ubezpieczony został użyty przez pracodawcę lub osobę, której ubezpieczony podlega w pracy. Za wypadki w zatrudnieniu uważa się również wypadki w drodze do pracy i z pracy, a nawet wypadki poza granicami Państwa, jeżeli ubezpieczony pracuje w przedsiębiorstwie zajmującym się przewożeniem osób lub rzeczy, i znalazł się za granicą w związku z ruchem środków przewozowych. Za choroby zawodowe uważa się zachorowania z powodu zatrucia ołowiem, rtęcią, fosforem, arsenem, siarczkiem węgla, benzolem i ich związkami, stopami, pochodnymi, chloro pochodnymi węglowodorów szeregu tłuszczowego, zachorowania na pylicę krzemową, zakażenia wąglikiem, zmiany chorobowe, wywołane, działaniem promieni Roentgena, radem i innymi substancjami promieniotwórczymi, jeżeli pracownicy, wykonując swoje zajęcia zawodowe narażeni są w przedsiębiorstwach, zakładach, gospodarstwach na działanie wymienionych substancji lub w przypadku zakażenia wąglikiem, na zetknięcie się z chorymi zwierzętami albo zakażonymi przedmiotami, a także zachowania na nabłonki skóry na skutek styczności w zatrudnieniu ze smołą, pakiem, asfaltem, olejami mineralnymi, parafiną oraz wszelkimi połączeniami, produktami lub pozostałościami tych substancyj.

Podstawą wymiaru renty jest zarobek przeciętny miesięczny, obliczony na podstawie zarobków tygodniowych ubezpieczonego z okresu zatrudnienia w ciągu 52 tygodni przed dniem wypadku lub zachorowania na chorobę zawodową. Za zarobek tygodniowy przyjmuje się przy wypłacie miesięcznej sześć dwudziestych piątych zarobku miesięcznego, a przy wypłacie dziennej, sześciokrotny zarobek dzienny.

Podstawą wymiaru renty dla osób nie otrzymujących wynagrodzenia żadnego lub

pełnego (praktykanci, terminatorzy, uczniowie, krewni pracodawcy itp.), jest przeciętny w danej miejscowości zarobek tygodniowy osób, będących w zatrudnieniu, jakie wykonywał poszkodowany lub w którym odbywał wykształcenie.

Renty wypadkowa wynosi miesięcznie:

a) jeżeli ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do zarobkowania — $66^2/_3$ przeciętnego zarobku miesięcznego,
b) jeżeli ubezpieczony jest częściowo, nie mniej jednak niż 10%, niezdolny do zarobkowania — odpowiednią procentową część renty.

Dodatek do renty w wysokości $33^1/_3\%$ podstawy wymiaru przysługuje renciście, znajdującemu się wskutek wypadku lub choroby zawodowej w stanie całkowitej bezradności.

Dodatek na dzieci w wysokości jednej dziesiątej na każde dziecko przysługuje poszkodowanemu, który utracił co najmniej $66^2/_3\%$ zdolności do zarobkowania.

Renta wdowia wynosi 30% podstawy wymiaru i przysługuje wdowie, której mąż zmarł wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej. W takim samym przypadku i wysokości przysługuje renta wdowcowi, jeżeli jest inwalidą w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu emerytalnym pracowników fizycznych i był wyłącznie utrzymywany przez żonę.

Renta sieroca wynosi 20%, a dla sieroty bez ojca i matki 25% podstawy wymiaru. Prawo do tej renty mają dzieci, chłopcy do ukończenia 17 lat, a dziewczęta 18 lat życia, po ojcu i matce. Dzieci niezdolne do zarobkowania, otrzymują rentę przez cały czas trwania niezdolności, a uczące się do 21 roku życia lub 24, w razie odbywania studiów wyższych. W razie zbiegu rent po ojcu i matce przyznaje się rentę wyższą.

Renta dalszej rodziny wynosząca ogółem 20% podstawy wymiaru należy się wstępnym zmarłego, jak długo żyją w niedostatku, a wnukom i rodzeństwu, jeżeli byli wyłącznie lub przeważnie utrzymywane przez zmarłego, z zastrzeżeniem co do wieku jak przy rentach sierocych.

Rodzicom zmarłego przysługuje renta przed dziadkami, wnukom nie będącym na wyłącznym utrzymaniu w braku wstępnych, rodzeństwu zaś jedynie, gdy nie ma innych uprawnionych.

Renta dalszej rodziny jest podzielona między uprawnionych.

Zapomoga pośmiertna, przysługuje niezależnie od prawa do renty, po zmarłym w wypadku lub na skutek choroby zawodowej. Zapomoga stanowi równowartość miesięcznego zarobku, podług którego zmarły był ostatnio ubezpieczony i nie może wynosić mniej niż 75 zł. Prawo do niej ma małżonek, w jego braku dzieci, dalsza zaś rodzina w kolejności uprawnień do renty.

Renta wypadkowa może być na prośbę uprawnionego, pełnoletniego, **skapitalizowana** ,gdy istnieje pewność celowego jej użycia.

Rodzinie zatrudnionego na statku morskim, uznanym za zaginiony, jeżeli w ciągu trzech miesięcy od ostatnich wiadomości o statku nie było żadnej wiarogodnej wieści o życiu ubezpieczonego przysługują prawa do świadczeń, jak po zmarłym wskutek wypadku w zatrudnieniu.

Jednorazową odprawę przyznaje się zamiast renty wdowie, pobierającej rentę wdowią, w razie zamążpójścia. Odprawa ta wynosi, o ile wdowa wstąpiła w związek małżeński przed 55 rokiem życia trzydziestosześciokrotną wysokość renty miesięcznej, o ile zaś po 55 roku życia dwunastokrotną wysokość tej renty.

Lecznictwo. Ubezpieczony chory na skutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej ma prawo do pomocy lekarskiej bez względu na czas ubezpieczenia. Celem zapobieżenia niezdolności do zarobkowania, grożącej ubezpieczonemu lub przywróce-

niu zdolności do zarobkowania osobie otrzymującej świadczenia, można zarządzić umieszczenie tych osób w zakładzie leczniczym lub innym miejscu nadającym się do przeprowadzenia kuracji. Przez czas takiego leczenia może być wstrzymana w całości lub w części wypłata renty. Członkom rodziny leczonego przysługuje prawo do zasiłku w wysokości renty, jaką pobieraliby w razie jego śmierci. Odmowa ubezpieczonego na poddanie go leczenia może pozbawić go renty w całości lub części na okres do sześciu miesięcy.

Świadczenia w naturze. Otrzymującemu rentę przysługuje prawo do protez, do ich naprawy i odnawiania. Osoba otrzymująca rentę może być na własne żądanie, opiekuna lub kuratora umieszczona w zakładzie dla inwalidów, starców lub sierot. Zakład ubezpieczeń społecznych obowiązany jest na żądanie opiekuna do umieszczenia w miarę możności, sieroty w przytułku dla sierot lub zakładzie wychowawczym. W obu wymienionych przypadkach potrąca się na koszta utrzymania rentę w całości lub w części. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do pokrywania kosztów, związanych z umieszczeniem osób w wymienionych zakładach, a przekraczających wysokość przysługujących tym osobom rent. Część renty nie użyta na koszty utrzymania w zakładzie, wypłaca się uprawnionym lub ich prawnym zastępcom.

E. Powstanie i realizacja prawa do świadczeń

Prawo do renty wypadkowej powstaje z dniem powstania niezdolności do zarobkowania wskutek wypadku lub choroby zawodowej, przy czym w okresie świadczeń pieniężnych z ubezpieczalni społecznej z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby rentę wypadkową redukuje się o pełną wysokość zasiłku chorobowego.

Prawo do rent wypadkowych wdowy, sieroty, dalszej rodziny, powstaje z dniem śmierci osoby, poszkodowanej wskutek wypadku lub choroby zawodowej, dla sierot zaś, które przyszły na świat po śmierci tej osoby, prawo to powstaje z dniem ich urodzenia. Renty wypłaca się miesięcznie z góry. W razie śmierci uprawnionego do świadczeń pieniężnych prawa jego do świadczeń, zgłoszone, a w chwili śmierci nie zrealizowane, przechodzą na osoby, uprawnione po nim do świadczeń. Osoby te mają również prawo dalszego prowadzenia nie ukończonego jeszcze postępowania celem ustalenia świadczeń.

Postępowanie w sprawach o świadczenia

O każdym wypadku w zatrudnieniu powinien pracodawca w ciągu pięciu dni od dnia wypadku, a w innych przypadkach (np. wypadek w czasie drogi do pracy lub z pracy, przy naprawie narzędzi pracy po za miejscem pracy itp.) w ciągu pięciu dni od dnia zawiadomienia o wypadku przez poszkodowanego lub jego rodzinę (otoczenie) donieść ubezpieczalni społecznej miejsca zatrudnienia ubezpieczonego. O wypadku na polskim statku w czasie podróży kapitan statku zawiadamia najbliższy polski konsulat. W sprawie wypadku w zatrudnieniu zostaje zarządzone dochodzenie, celem ustalenia okoliczności wypadku. Dochodzenie to zostaje wszczęte z urzędu niezależnie od doniesienia pracodawcy, jeżeli w związku z wypadkiem w zatrudnieniu ubezpieczalnia udziela ubezpieczonemu pomocy lekarskiej. Roszczenie o przyznanie świadczeń można wnieść w każdej chwili po wypadku, przed upływem jednak okresu przedawnienia (3 lata dla rent, rok dla zapomogi pośmiertnej) do ubezpieczalni ostatniego miejsca zatrudnienia, lub do ubezpieczalni miejsca zamieszkania uprawnionego.

G. Składki

Składka za ubezpieczenie od wypadków zatrudnienia lub choroby zawodowej zarówno pracowników umysłowych jak i fizycznych obciąża wyłącznie pracodawcę.

Składka obliczona jest dla poszczególnych gałęzi gospodarczych osobno tak, aby poszczególne grupy pracodawców pokrywały zasadniczo swymi składkami ryzyko wypadków przy pracy i chorób zawodowych. Do 31. III. 1939 r. składki, określone w taryfie składek, zatwierdzonej zarządzeniem Ministra Opieki Społecznej z 21. III. 1938 r. (Monitor Polski Nr 79, poz. 112) zostały obniżone według zasad podanych w rozporządzeniu Ministra Opieki Społecznej z 6. IV. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 238).

IV. Ubezpieczenia pracowników umysłowych na wypadek braku pracy.

A. Osoby, podlegające obowiązkowi ubezpieczenia.

Ubezpieczeniu na wypadek braku pracy podlegają pracownicy umysłowi bez różnicy płci, którzy ukończyli szesnaście lat życia, a nie przekroczyli sześćdziesięciu lat życia i są zatrudnieni u osób fizycznych lub osób prawnych prawa prywatnego lub publicznego, na obszarze Rzeczypospolitej, bez względu na okres trwania zatrudnienia, jak również niezależnie od wysokości wynagrodzenia za świadczone usługi oraz niezależnie od okresów wypłaty. Pracownik umysłowy, który przekroczył sześćdziesiąt lat życia, podlega nadal temu ubezpieczeniu, o ile posiada z okresu pracy przed osiągnięciem tego wieku miesiące składkowe policzalne do ubezpieczenia. Obywatele polscy, zatrudnieni poza obszarem Rzeczypospolitej, podlegają temu ubezpieczeniu, o ile są pracownikami w oficjalnych polskich placówkach zagranicznych (jak ambasady, poselstwa lub inne przedstawicielstwa oraz konsulaty) i o ile nie podlegają obowiązkowi analogicznego ubezpieczenia na podstawie ustawodawstwa, obowiązującego w miejscu zatrudnienia.

Za pracowników umysłowych uważa się:

1) osoby, spełniające czynności administracyjne i nadzorcze, jako to: zarządców i kierowników wszelkich przedsiębiorstw i zakładów, gospodarstw rolnych i leśnych lub połączonych z nimi przedsiębiorstw, inżynierów, techników, konstruktorów, sztygarów, kontrolerów, oficjalistów rolnych i leśnych, majstrów lub równorzędnych z nimi pracowników, którzy kierują technicznie pracą w zakładzie lub jego oddziałach i są za całość tej pracy odpowiedzialni i t. p. oraz następujące kategorie dozorców górniczych:
   a) wszystkich dozorców z ukończonym średnim wykształceniem zawodowym, posiadających charakter sztygarów lub ich zastępców;
   b) dozorców pól górniczych;
   c) dozorców materiałów wybuchowych;
   d) wszystkich tych dozorców kopalnianych, których czynności przekraczają miarę zwykłego dozoru i polegają na wykonywaniu kontroli i nadzoru nad podwładnymi im robotnikami z prawem rozporządzania tymi robotnikami i z odpowiedzialnością za wykonywane przez nich prace, ewentualnie, którzy wykonywują prócz zwykłej czynności dodatkowe prące piśmienne;

2) osoby, uprawiające sztuki wyzwolone, bez względu na wartość artystyczną produkcji (malarze, rzeźbiarze, śpiewacy, muzycy itp.);

3) artystyczny personel teatrów, orkiestr, wytwórni filmowych, stacyj nadawczych radiowych oraz doradców literackich i muzycznych;

4) dziennikarzy;

5) personel lekarski, dentystyczny, weterynaryjny, oraz wykwalifikowany pomocniczy personel lekarski, dentystyczny i weterynaryjny;

6) osoby, spełniające czynności biurowe i kancelaryjne, oraz czynności rachunkowe, rysunkowe i kalkulacyjne;

7) telefonistów i telegrafistów;

8) farmaceutów, drogistów, kasjerów, dysponentów, sprzedawców podróżujących, akwizytorów;

9) sprzedawców i ekspedientów sklepowych i księgarskich, o ile ukończyli sześć klas szkoły średniej ogólno-kształcącej państwowej lub prywatnej z prawami szkół państwowych, albo szkołę średnią zawodową albo, o ile ukończyli zawodową szkołę dokształcającą i odbyli praktykę (rozporządzenie z 1. IV. 1931 r. Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 414);

10) nauczycieli i wychowawców;

11) kapitanów, oficerów pokładowych i maszynowych, zarządców i asystentów zarządu polskich statków morskich lub rzecznych, jako też osoby, spełniające czynności, połączone z zajmowaniem równorzędnego lub wyższego stanowiska;

12) nawigatorów oraz tych pilotów statków powietrznych, którzy obok czynności pilota nie wykonywują przeważnie czynności o charakterze pracy fizycznej.

B. Osoby nie podlegające obowiązkowi ubezpieczenia.

Spośród osób, posiadających warunki do ubezpieczenia w myśl wyżej podanych zasad, nie podlegają ubezpieczeniu:

1) osoby niezdolne do wykonywania swego zawodu (za niezdolnego do wykonywania swego zawodu, uważa się pracownika, którego zdolność do wykonywania zawodu wskutek ułomności cielesnej lub umysłowej względnie wskutek upadku sił fizycznych lub umysłowych obniżyła się poniżej 50% zdolności osób zdrowych fizycznie i umysłowo, o podobnym uzdolnieniu zawodowym. Przy rozstrzyganiu kwestii, które zajęcie pracownika uważać należy za jego zawód, należy brać pod uwagę przede wszystkim fachowe wykształcenie pracownika, następnie długość okresu wykonywania danego zajęcia w czasie posiadania zdolności zawodowej, oraz przynależność zawodową, jakiej pracownik dawał wyraz w okresie pełnej zdolności zawodowej, a wreszcie inne stosowne znamiona istotne);

2) osoby, których czynności uzasadniające obowiązek ubezpieczenia, stanowią zajęcie uboczne, przynoszące dochód niższy niż inne stałe czynności zarobkowe, nie uzasadniające obowiązku ubezpieczenia;

3) mianowani na stałe (etatowi) funkcjonariusze państwowi, praktykanci oraz zawodowi wojskowi z tytułu wszelkich zatrudnień (podlegają ubezpieczeniu państwowi pracownicy kontraktowi);

4) państwowi funkcjonariusze prowizoryczni i nauczyciele tymczasowi, jeżeli są uczestnikami Państwowego Zakładu Emerytalnego z tytułu wszelkich zatrudnień;

5) pracownicy przedsiębiorstw i zakładów państwowych z tytułu wszelkich zatrudnień, jeżeli przysługuje im prawo do uposażenia emerytalnego nie mniejszego od przysługującego funkcjonariuszom państwowym. (Na podstawie tego przepisu nie podlegają ubezpieczeniu pracownicy etatowi, stali i praktykanci przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe", pracownicy przedsiębiorstw: „Polski Monopol Tytoniowy", „Państwowy Monopol Spirytusowy", „Polski Monopol Solny" i „Państwowy Monopol Loteryjny", funkcjonariusze przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon". Wyjątek stanowią pracownicy zatrudnieni w tych przedsiębiorstwach na podstawie umowy o pracę, tak zwani pracownicy kontraktowi — ci podlegają ubezpieczeniu);

6) pracownicy Banku Polskiego, Pocztowej Kasy Oszczędności, Państwowego Banku Rolnego i Banku Gospodarstwa Krajowego — z tytułu wszelkich zatrudnień, jeśli

przysługuje im prawo do świadczeń nie mniejszych i na warunkach nie gorszych od przewidzianych w przepisach omawianego ubezpieczenia. (Pracownicy tych instytucji mają zapewnione przez te instytucje prawa do świadczeń na wypadek braku pracy);

7) pracownicy dóbr żywieckich rodziny Habsburgów z Żywca — z tytułu wszelkich zatrudnień na podstawie statutu, zatwierdzonego przez Ministra Opieki Społecznej dnia 26. IX. 1934 r., zapewniającego pracownikom tych dóbr świadczenia nie mniejsze i na warunkach nie gorszych od przewidzianych w przepisach omawianego ubezpieczenia;

8) pracownicy związków samorządowych oraz ich przedsiębiorstw i zakładów, jako też pracownicy innych instytucyj publiczno-prawnych oraz przedsiębiorstw lub zakładów tych instytucyj — z tytułu wszelkich zatrudnień z takim samym zastrzeżeniem, jak w punkcie 6-tym. (Pracownikom samorządowym, jeszcze jednak nie wszystkim, zapewniają świadczenia na wypadek braku pracy statuty samorządowych funduszów emerytalnych. Podobnie posiadają zabezpieczone prawa w specjalnych statutach pracownicy Izb Przemysłowo-Handlowych. Na mocy tego przepisu nie podlegają również ubezpieczeniu pracownicy Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, gdyż Zakład ten posiada własny fundusz, zabezpieczający prawa pracowników na wypadek braku pracy);

9) Duchowni, zakonnicy i zakonnice oraz osoby, należące do zgromadzeń i stowarzyszeń religijnych wszelkich wyznań lub organizacyj dobroczynnych, o ile z pobudek religijnych lub humanitarnych zajmują się nauczaniem, pielęgnowaniem chorych lub innymi czynnościami użyteczności społecznej, nie pobierając za to innego wynagrodzenia prócz utrzymania;

10) cudzoziemcy, zatrudnieni w przedstawicielstwach dyplomatycznych i handlowych państw obcych oraz w międzynarodowych komisjach;

11) uczniowie szkół średnich ogólnokształcących, państwowych szkół zawodowych oraz zakładów uznanych przez Ministra Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne — w czasie studiów w tych zakładach (rozporządzenie takie zostało wydane 8. III. 1928 r. Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 482);

12) pracownicy przedsiębiorstw rozrywkowych wędrownych;

13) osoby, otrzymujące zaopatrzenie (pensje, renty, emerytury itp.).

Przepisy przewidują nadto, że na własne żądania będą zwolnieni od obowiązku ubezpieczenia:

1) studenci (zwyczajni słuchacze) państwowych szkół akademickich oraz innych szkół wyższych, które oznaczy Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (rozporządzenie takie zostało wydane 8. III. 1928 r. Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 482);

2) adwokaci, aplikanci sądowi i adwokaccy oraz kandydaci notarialni — z tytułu wszelkich zatrudnień;

3) lekarze, lekarze dentyści i lekarze weterynarii — z tytułu wszelkich zatrudnień;

4) zatrudnieni u techników cywilnych, mających prawo samodzielnego prowadzenia robót (inżynierów wszelkich kategoryj, architektów i mierniczych) kandydaci do tego zawodu — z tytułu wszelkich zatrudnień;

5) pochodzący z wyboru członkowie zarządów związków samorządowych oraz organów innych osób prawnych;

6) duchowni, uznanych w państwie wyznań, o ile nie są zwolnieni z mocy samego prawa w myśl wyżej podanych zasad w punkcie 9-tym lub jako stali (etatowi) bądź prowizoryczni nauczyciele państwowych lub publicznych szkół, pozostający na etacie państwa;

7) rodzice (teść, teściowa), dziadkowie i małżonek (małżonka) pracodawcy; pracownicy zaś pozostający do pracodawcy w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii zstępczej albo w stosunku pasierbów, dzieci pasierbów, małżonków pasierbów lub małżonków dzieci pasierbów pod warunkiem, że żyją z pracodawcą we wspólnym gospodarstwie domowym.

C. Powstanie i ustanie obowiązku ubezpieczenia

Obowiązek ubezpieczenia rozpoczyna się od pierwszego dnia tego miesiąca kalendarzowego, w którym pracownik objął zajęcie, uzasadniające ten obowiązek, a zajęcie trwało przynajmniej czternaście dni w ciągu tego miesiąca kalendarzowego, w przeciwnym zaś razie od pierwszego dnia następnego miesiąca kalendarzowego z tym samym zastrzeżeniem, iż praca w tym miesiącu będzie trwała przynajmniej czternaście dni.

Obowiązek ubezpieczenia ustaje z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym osoba ubezpieczona utraciła warunki wymagane dla podlegania obowiązkowi ubezpieczenia (np. przestała pracować, utraciła charakter pracownika umysłowego), albo uzyskała prawo do renty inwalidzkiej lub starczej, a zajęcie trwało przynajmniej czternaście dni w ciągu tego miesiąca kalendarzowego, w przeciwnym zaś razie z końcem poprzedniego miesiąca kalendarzowego. Zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia dla osób, które mogą być zwolnione na własne żądanie, następuje z pierwszym dniem tego miesiąca kalendarzowego, w którym dana osoba zgłosiła takie żądanie.

Pracownika nie wykonywującego faktycznie czynności służbowych, uważa się za pozostającego w zatrudnieniu tak długo, jak długo otrzymuje od pracodawcy wynagrodzenie lub ma prawo do wynagrodzenia. Mowa tu o tych wszystkich przypadkach, w czasie których pracownik ma prawo do pobierania uposażenia w ciągu trzech miesięcy w myśl przepisów o umowie o pracę pracowników umysłowych, mimo że nie pracuje z powodu: choroby, nieszczęśliwego wypadku, ćwiczeń wojskowych w rezerwie, pełnienia obowiązków ławnika sądu pracy, albo wyłączenia od zajęć przez władzę sanitarną dla zapobieżenia rozwleczenia choroby zaraźliwej.

D. Świadczenia i warunki ich uzyskania

Ubezpieczenie na wypadek braku pracy przewiduje następujące świadczenia:

1) zasiłek w razie braku pracy;

2) opłata składek za ubezpieczenie na wypadek choroby ubezpieczonego, pozostającego bez pracy;

3) zapomoga na podróż;

4) odprawa, zamiast świadczeń wymienionych w p. 1, 2 i 3, dla wyjeżdżającego za granicę.

Świadczenia przyznawane są jedynie na roszczenie zgłoszone do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za pośrednictwem ubezpieczalni społecznej, działającej na obszarze, na którym znajduje się miejsce zamieszkania zgłaszającego roszczenie.

Dla uzyskania prawa do tych świadczeń ubezpieczony powinien przebyć w ubezpieczeniu co najmniej dwanaście miesięcy składkowych w ciągu 24 miesięcy, licząc wstecz od dnia utraty ostatniego zajęcia. Ten minimalny okres ubezpieczenia, uzasadniający prawo do świadczeń, nazywa się okresem wyczekiwania. Ubezpieczony nie może korzystać ponownie ze świadczeń na wypadek braku pracy na podstawie tych samych miesięcy składkowych. Za te same miesiące składkowe należy rozumieć również miesiące, policzone do okresu wyczekiwania, a nie wykorzystane wskutek utraty prawa do świadczeń z winy ubezpieczonego. Ubezpieczony może utracić prawo do świadczeń z własnej winy:

1. jeżeli nie stosował się do przepisów o kontroli pozostających bez pracy;
2. jeżeli odmawia uzupełnienia wyszkolenia zawodowego (patrz niżej);
3. jeżeli nie przyjął bez uzasadnionej przyczyny odpowiedniego zajęcia;
4. jeżeli udzielał świadomie nieprawdziwych wyjaśnień.

Czas obowiązkowej lub zastępującej ją ochotniczej służby wojskowej, czas ćwiczeń wojskowych, czas sezonu martwego i czas choroby stanowią przerwę, o którą przedłuża się wymieniony okres 24 miesięcy.

Ubezpieczony ma prawo do wyżej podanych świadczeń, o ile czyniąc zadość warunkom o okresie wyczekiwania:

1. jest zdolny do pracy,
2. pozostaje nieprzerwanie bez pracy z powodu niemożności znalezienia odpowiedniego zajęcia.

Za zajęcie odpowiednie uważać należy każde zajęcie, odpowiadające zdolnościom fizycznym, zawodowemu wykształceniu i uzdolnieniu ubezpieczonego, a nieszkodliwe dla zdrowia lub obyczajności. O ile proponowane ubezpieczonemu zajęcie odpowiada tym warunkom, obowiązany jest je przyjąć, nawet jeżeli to zajęcie znajduje się poza okręgiem jego dotychczasowego miejsca zatrudnienia lub miejsca pobytu, a na nowym miejscu zatrudnienia możliwe jest dla niego otrzymanie odpowiedniego mieszkania. Zajęcie uważa się za nieodpowiednie:

1. jeżeli wynagrodzenie jest niższe lub warunki pracy są gorsze, niż stosowane ogólnie w miejscu nowego zatrudnienia;
2. jeżeli przedsiębiorstwo, w którym zaproponowano zajęcie, objęte jest zatargiem gospodarczym.

W razie gdy dwa okresy czasu, w ciągu którego ubezpieczony pozostawał bez pracy, przegradza okres przejściowego zajęcia, trwającego krócej, aniżeli okres wyczekiwania, przewidziany dla uzyskania praw do świadczeń na wypadek braku pracy, przyjmuje się, iż ubezpieczony pozostaje nieprzerwanie bez pracy z zastrzeżeniem, że na czas przejściowego zajęcia ulega zawieszeniu prawo do świadczeń.

Ubezpieczonemu nie przysługuje prawo do świadczeń:

1. o ile pozostaje bez zajęcia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia z powodu gospodarczego usamodzielnienia się;
2. w razie opuszczenia zajęcia w związku z zawarciem małżeństwa, o ile chodzi o osoby płci żeńskiej;
3. o ile zatrudnienie posiada charakter pracy sezonowej — przez okres sezonu martwego (określenie pracowników sezonowych oraz ustalenie okresów sezonu martwego dla tych pracowników zawarte jest w rozporządzeniu Ministra Opieki Społecznej z dnia 13. VI. 1933 r. — Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 394);
4. jeżeli żyje we wspólnym gospodarstwie domowym z pracodawcą i pozostaje do niego w stosunku pokrewieństwa i powinowactwa, wyżej określonych w przepisach o osobach zwolnionych od ubezpieczenia na własne żądanie (pkt. 7), z wyjątkiem przypadku likwidacji zakładu pracy;
5. jeżeli utracił zajęcie z własnej winy. Mowa tu o tych wszystkich przypadkach, które upoważniają pracodawcę w myśl przepisów o umowie o pracę pracowników umysłowych, do niezwłocznego rozwiązania umowy z ważnych przyczyn, a więc jeżeli pracownik nadużywa zaufania pracodawcy, w razie obrazy lub znieważenia pracodawcy, w razie niezachowania przez pracownika istotnych warunków umowy o pracę, o ile zachodzi zła wola lub niedbalstwo ze strony pracownika, w razie prowadzenia przez pracownika bez zgody pracodawcy własnego przedsiębiorstwa, w razie zdrady przez pracownika tajemnicy tech-

nicznej lub handlowej przedsiębiorstwa, w razie jeżeli umowa o pracę została zawarta na zasadzie fałszywego lub sfałszowanego świadectwa, w razie utraty przez pracownika uprawnień koniecznych do zajmowania danego stanowiska.

Ubezpieczony nie traci natomiast prawa do świadczeń, jeżeli zajęcie utracił skutkiem strajku. W tym przypadku ulega jedynie zawieszeniu na czas trwania strajku prawo do świadczeń,

6. jeżeli w ostatnio utraconym zajęciu nie otrzymywał żadnego wynagrodzenia ani w gotówce, ani w naturze.

Ubezpieczonemu, przebywającemu poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej i Wolnego Miasta Gdańska nie służą świadczenia, jeżeli Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie wyraził zgody na wyjazd. W myśl umowy pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką o ubezpieczeniu społecznym z dnia 11. VI. 1931 r. (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 65, poz. 487) zastrzeżenie to nie dotyczy wyjazdu do Niemiec. Postanowienie powyższe nie dotyczy również ubezpieczonych, którzy pozostają bez pracy z powodu utraty zatrudnienia przy oficjalnej polskiej placówce zagranicznej. W razie wyjazdu za granicę pozostającego bez pracy Zakład Ubezpieczeń Społecznych może przyznać wyjeżdżającemu odprawę zamiast przypadających mu świadczeń, najwyżej jednak do wysokości trzymiesięcznego zasiłku. Wspomniane wyżej w pukcie 3 rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 13. VI. 1933 r., przewiduje warunki dla pobierania świadczeń przez osoby, osiedlone na obszarach pogranicznych.

Ubezpieczony, uprawniony do świadczeń **podlega** od dnia utraty zajęcia, jeśli zgłoszenie roszczenia nastąpiło w ciągu miesiąca od dnia utraty zajęcia, w przeciwnym zaś razie od pierwszego dnia tego miesiąca kalendarzowego, w którym dokonano zgłoszenia, **obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby** z prawem do świadczeń w zakresie ustalonym w przepisach regulujących to ubezpieczenie (patrz wyżej). Składkę za ubezpieczenie na wypadek choroby opłaca Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zakład ten opłaca również składkę za pozostającego bez pracy, a nie mającego prawa do zasiłku w razie braku pracy, celem zapewnienia mu w razie choroby pomocy leczniczej bez prawa do zasiłków pieniężnych. Jak to podano wyżej w pkt. 6 prawo do zasiłku nie przysługuje ubezpieczonemu, który z tytułu ostatniego zajęcia nie pobierał wynagrodzenia. **Zapomoga na podróż** przysługuje pozostającemu bez pracy, który otrzymał zajęcie odpowiednie poza miejscem poprzedniego zatrudnienia lub zamieszkania; ubezpieczony powinien zgłosić roszczenie o zapomogę na podróż pisemnie za pośrednictwem ubezpieczalni Społecznej nowego miejsca zamieszkania, dołączając zaświadczenie pracodawcy o objęciu zatrudnienia, rachunek poniesionych kosztów przejazdu, liczonych według najniższej taryfy przejazdu najtańszymi środkami komunikacyjnymi, oraz o ile ubezpieczony zgłasza roszczenie o zwrot kosztów przejazdu członków swojej rodziny, dowodu zameldowania tych członków rodziny w nowym miejscu zamieszkania. W razie otrzymania zatrudnienia poza granicami Rzeczypospolitej i W. M. Gdańska zwraca się koszty przejazdu według najniższej taryfy tylko do granicy Rzeczypospolitej lub do W. M. Gdańska.

Zasiłek na wypadek braku pracy przyznawany jest na roszczenie zgłoszone w ciągu 6 miesięcy od chwili powstania uprawnienia do świadczenia t. j. od dnia utraty zajęcia, jeżeli w tym dniu pracownik był zdolny do pracy i pozostawał bez pracy z powodu niemożności znalezienia odpowieniego zajęcia lub od późniejszych chwil powstania tych warunków. Roszczenie powinno być zgłoszone z jednoczesnym zarejestrowaniem się w biurze pośrednictwa pracy lub jego ekspozytury na terenie powiatu, w którym znajduje się siedziba tego biura lub w ubezpieczalni społecznej, jeśli w powiecie nie ma takiego biura. Rejestracja ma na celu ułatwienie uzyskania pracy i jest warunkiem przyznania świadczeń. Poza tym przez cały czas pozostawania bez pracy ubezpieczony powinien zgłaszać się do właściwej instytucji rejestrującej w połowie i końcu każdego miesiąca w celu wykazania, że pozostaje bez pracy z powodu niemożności znalezienia odpowiedniego zajęcia. Wreszcie należy poddawać się wszelkim zarządzeniom kontrolnym, co może się wyrażać w obowiązku dodatkowego zgłaszania się do kontroli w instytucji rejestrującej w terminach przez nią oznaczonych, zwłaszcza wtedy, gdy okres pozostawania bez pracy przedłuża się ponad trzy miesiące, jak również zawiadamiać właściwe instytucje o zmianach swoich warunków osobistych i rodzinnych oraz zmianach miejsca zamieszkania. Podstawę wymiaru zasiłku z powodu braku pracy stanowi przeciętna płaca podstawowa (patrz niżej dział K — składki) z ostatnich dwunastu miesięcy składkowych przed zajściem okoliczności, uprawniających do tego zasiłku, względnie jeżeli ubezpieczenie nie trwało dwunastu miesięcy, przeciętna płaca podstawowa wszystkich miesięcy składkowych, podlegających zaliczeniu do ubezpieczenia. Ten ostatni przepis na razie jednak nie obowiązuje, ponieważ na czas przejściowy, okres wyczekiwania został przedłużony z sześciu miesięcy składkowych, przebytych w ciągu ostatniego roku, licząc wstecz od dnia utraty zajęcia do 12 miesięcy składkowych, przybytych w ciągu 24 miesięcy licząc wstecz. Zasiłek dla pozostających bez pracy składa się z zasiłku zasadniczego i zasiłku rodzinnego. Zasiłek zasadniczy wynosi dla samotnych 30%, dla utrzymujących zaś rodzinę 40% podstawy wymiaru zasiłku. Zasiłek rodzinny wynosi 10% zasiłku zasadniczego za każdego niezarobkującego, a pozostającego na utrzymaniu ubezpieczonego, członka jego rodziny z zastrzeżeniem, że zasiłek rodzinny nie może przekroczyć wysokości zasiłku zasadniczego. Zasiłek dla pozostających bez pracy nie może wynosić mniej niż trzydzieści zł miesięcznie, względnie mniej niż podstawa wymiaru zasiłku, jeżeli jest ona niższa od tej kwoty. Za członków rodziny w rozumieniu przepisu o zasiłku rodzinnym uważa się: 1) małżonka, 2) dzieci i dalszych zstępnych, pasierbów, braci i siostry — wszystkich do osiemnastu lat życia, względnie ponad osiemnaście lat, jeżeli członek rodziny, o którym tu mowa, jest niezdolny do zarobkowania wskutek ułomności cielesnej lub umysłowej, o ile niezdolność istniała już przed osiągnięciem powyższego wieku. Również o ile członek rodziny studiuje w zakładzie naukowym publicznym lub mającym prawo publiczności najdłużej jednak do ukończenia dwudziestego czwartego roku życia, 3) wstępnych, 4) rodziców współmałżonka.

Na czas przejściowy, w celu przywrócenia równowagi finansowej w dziale ubezpieczenia na wypadek braku pracy obniżona została wysokość zasiłków dla pozostających bez pracy według skali następującej:

Przy podstawie wymiaru zasiłku	Procentowa obniżka zasiłku
od 60 zł do 90 zł włącznie	—
„ 90 „ „ 120 „ „	—
„ 120 „ „ 150 „ „	5
„ 150 „ „ 180 „ „	7
„ 180 „ „ 220 „ „	9
„ 220 „ „ 260 „ „	12
„ 260 „ „ 300 „ „	13
„ 300 „ „ 360 „ „	15
„ 360 „ „ 420 „ „	16
„ 420 „ „ 480 „ „	18
„ 480 „ „ 560 „ „	20
„ 560 „ „ 640 „ „	22
„ 640 „ „ 725 „ „	25

Gdyby po zastosowaniu obniżki w odpowiedniej grupie kwota zasiłku okazała się mniejsza od kwoty zasiłku, jakaby się należała ubezpieczonemu w razie przyjęcia za podstawę wymiaru najwyższej kwoty w grupie bezpośrednio niższej przy zastosowaniu właściwej dla tej grupy procentowej obniżki, wówczas wypłaca się ustaloną w ten sposób wyższą kwotę zasiłku.

Świadczenia na wypadek braku pracy nie podlegają podatkowi dochodowemu.

Zasiłek z powodu braku pracy należy się od dnia utraty zajęcia, jeżeli zgłoszenie roszczenia nastąpiło w sposób przepisowy w ciągu miesiąca od dnia utraty zajęcia, w przeciwnym zaś razie — od pierwszego dnia tego miesiąca kalendarzowego, w którym dokonano zgłoszenia. Zasiłek ten przysługuje tylko za pełne miesiące pozostawania bez pracy, w ciągu których prawo do zasiłku istniało. W razie zajścia okoliczności powodujących zawieszenie lub częściowe pozbawienie praw do świadczeń (patrz niżej) za pełne miesiące pozostawania bez pracy uważa się dni 30, chociażby nie następowały po sobie kolejno. Zasiłki z powodu braku pracy wypłaca się miesięcznie z dołu.

E. Zawieszenie, zmniejszenie i pozbawienie świadczeń

Prawo do świadczeń z powodu braku pracy ulega zawieszeniu:

1) jeżeli ubezpieczony otrzymał od pracodawcy odszkodowanie za rozwiązanie umowy o pracę — na ten okres czasu jakiemu odpowiada otrzymane odszkodowanie według ostatnio pobieranego wynagrodzenia. W myśl przepisów o umowie o pracę pracowników umysłowych odszkodowanie ma miejsce, jeżeli umowa była zawarta na czas nieokreślony, a nastąpiło rozwiązanie jej z winy pracodawcy lub wydalenia pracownika bez ważnej przyczyny, pracownikowi należy się pełne wynagrodzenie za miesiąc, w którym rozwiązanie lub wydalenie nastąpiło i za następne trzy miesiące, o ile z umowy nie wynikają dla pracownika dalej idące uprawnienia. Gdy zaś umowa była zawarta na czas określony, to w powyższych przypadkach należy się pracownikowi wynagrodzenie za cały czas, aż do wygaśnięcia umowy.

2) na czas korzystania z pomocy leczniczej połączonej z umieszczeniem w zakładzie leczniczym. Może to mieć miejsce na skutek zarządzenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, mającego na celu przywrócenie ubezpieczonemu pobierającemu świadczenia, zdolności do wykonywania zawodu (patrz przepisy o ubezpieczeniu, emerytalnym pracowników umysłowych);

3) na czas niezdolności do pracy z powodu choroby;

4) na czas ćwiczeń wojskowych i służby wojskowej;

5) na czas zajęcia przejściowego;

6) na czas aresztu prewencyjnego oraz na czas kary utraty wolności;

7) dla ubezpieczonego, którego zatrudnienie posiada charakter pracy sezonowej — na okres sezonu martwego;

8) na czas pobytu za granicą, chyba, że ubezpieczony utracił zatrudnienie przy oficjalnej polskiej placówce zagranicznej lub mieszka na obszarze pogranicznym;

9) jeżeli utrata zajęcia jest skutkiem strajku na czas trwania strajku;

10) na okres trzech miesięcy — jeżeli utrata zajęcia nastąpiła wskutek ustąpienia dobrowolnego bez uzasadnionego powodu.

Zawieszenie prawa do świadczeń z powodu braku pracy nie może trwać ze skutkiem odraczającym dłużej aniżeli 24 miesiące; po upływie powyższego okresu ubezpieczony traci wszelkie ewentualne prawa do świadczeń z powodu braku pracy, wynikające z poprzedniego ubezpieczenia.

Przez utratę zajęcia wskutek własnej winy należy rozumieć wszelkie wypadki, uprawniające pracodawcę w myśl obowiązujących przepisów prawnych do natychmiastowego wydalenia pracownika z winy tegoż. Wypadki tego rodzaju zostały omówione wyżej w dziale C w części dotyczącej nieprzysługiwania prawa do świadczeń (pkt. 5). Za dobrowolne ustąpienie bez uzasadnionego powodu nie należy uważać opuszczenia zajęcia z powodów, uprawniających pracownika w myśl obowiązujących przepisów prawnych do natychmiastowego porzucenia zajęcia. Są to przypadki, o których mowa w przepisach o umowie o pracę pracowników umysłowych, a więc: a) w razie śmierci lub wzięcia z poboru do wojska członka jego rodziny, jeżeli skutkiem tego na pracownika przechodzi obowiązek prawny utrzymania tej rodziny; b) w razie stwierdzonego przez lekarza państwowego, samorządowego, ubezpieczalni społecznej lub lekarza zakładu pracy, szkodliwego wpływu pracy w zakładzie pracy na zdrowie pracownika, c) w razie obrazy lub znieważenia pracownika przez pracodawcę, jak również w razie tolerowania przez pracodawcę takich czynów ze strony przełożonych pracownika; d) w razie niezachowania przez pracodawcę istotnych warunków umowy; e) w razie, jeżeli pracodawca lub przełożeni pracownika dopuszczają się przy prowadzeniu przedsiębiorstwa lub nakłaniają pracownika do czynów przeciwnych prawu lub dobrym obyczajom. W wypadkach przewidzianych w punktach c) i e) jak również w punkcie d) o ile zachodzi zła wola lub niedbalstwo ze strony pracodawcy, rozwiązanie umowy następuje z winy pracodawcy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych może pozbawić ubezpieczonego prawa do świadczeń w całości lub częściowo:

1) jeżeli nie stosował się do przepisów o kontroli pozostających bez pracy (patrz wyżej);

2) jeżeli odmawia uzupełnienia wyszkolenia zawodowego (patrz niżej).

F. Ustanie praw do świadczeń i wznowienie zawieszonych świadczeń

Prawo do świadczeń ustaje:

1) jeżeli zabraknie któregokolwiek, z warunków, wymaganych do przyznania świadczenia;

2) w razie śmierci uprawnionego do świadczenia z zachowaniem tych uprawnień, jakie przysługują członkom pozostałej rodziny w wypadku śmierci ich żywiciela (patrz przepisy o ubezpieczeniu emerytalnym pracowników umysłowych).

3) jeżeli uprawniony do świadczeń nie przyjął bez uzasadnionej przyczyny odpowiedniego zajęcia;

4) jeżeli uprawniony do świadczeń udzielił świadomie nieprawdziwych wyjaśnień;

5) przez przedawnienie. Roszczenie o świadczenia z powodu braku pracy przedawnia się z upływem 6 miesięcy od dnia powstania prawa, przy czym do okresu tego nie wlicza się czasu zawieszenia prawa w myśl wyżej podanych w części E postanowień o zawieszeniu prawa do świadczeń.

Poszczególne kwoty, przypadające do wypłaty tytułem świadczeń przedawniają się z upływem 6 miesięcy licząc od dnia płatności danej kwoty. Podjęcie przez ubezpieczonego, wyjeżdżającego za granicę odprawy, którą Zakład Ubezpieczeń Społecznych może mu przyznać zamiast należnych świadczeń wyczerpuje wszelkie prawa jakieby mu ewentualnie przysługiwały z tytułu ubezpieczenia na wypadek braku pracy;

6) z upływem 6 miesięcy od dnia, od którego świadczenia przyznano, przy czym do tego czasu nie wlicza się okresu zawieszenia prawa do świadczeń;

7) z chwilą nabycia praw do renty starczej w myśl przepisów o ubezpieczeniu emerytalnym pracowników umysłowych.

Wznowienie wypłaty świadczenia lub jego części następuje od dnia, w którym ustały warunki powodujące zawieszenie wypłaty.

G. Przedłużenie okresu świadczeń

Dla pozostających bez pracy, którzy:

1) mają co najmniej 30 miesięcy składkowych przebytych w ubezpieczeniu i nie korzystali na podstawie tego okresu ubezpieczenia ze świadczeń z powodu braku pracy, lub
2) mają co najmniej 24 miesiące składkowe, przebyte w ubezpieczeniu i nie korzystali na podstawie tego okresu ubezpieczenia ze świadczeń z powodu braku pracy, a którzy w chwili utraty ostatniego zajęcia mieli co najmniej 60 lat życia, prawo do świadczeń przedłuża się o 3 miesiące ponad okres 6 miesięcy.

Jeżeli pozostający bez pracy nie odpowiada jednemu z dwu podanych warunków, przedłużenie okresu świadczeń następuje równie:

1) o 1 miesiąc — dla pozostających bez pracy, którzy mają na swym wyłącznym utrzymaniu co najmniej 3 członków rodziny i przebyli w ubezpieczeniu co najmniej 18 miesięcy, nie więcej jednak jak 23 miesiące składkowe bez korzystania na podstawie tego okresu ubezpieczenia ze świadczeń;
2) o 2 miesiące — dla pozostających bez pracy, którzy mają na swym wyłącznym utrzymaniu co najmniej 3 członków rodziny; przebyli w ubezpieczeniu co najmniej 24, nie więcej jednak jak 29 miesięcy składkowych bez korzystania na podstawie tego okresu ubezpieczenia ze świadczeń.

Jeżeli ubezpieczony nie wykorzystał całkowicie prawa do przedłużenia okresu świadczeń, prawo to przysługuje mu jeszcze przy następnym uzyskaniu praw do świadczeń z powodu braku pracy, w niewykorzystanej poprzednio mierze.

H. Skutki bezprawnego korzystania ze świadczeń

Przyznane świadczenia zostają wstrzymane, świadczenia zaś już wypłacone podlegają zwrotowi, o ile okaże się, że prawo do tych świadczeń wcale nie istniało lub przestało istnieć, a świadczenia były nadal wypłacane.

Osoba, która nieprawnie korzystała ze świadczeń, obowiązana jest do zwrotu otrzymanych kwot niezależnie od ewentualnej odpowiedzialności karno-sądowej.

I. Uzupełnienie wyszkolenia zawodowego

W wypadku, gdy ubezpieczony nie może znaleźć odpowiedniego zajęcia z powodu braku dostatecznego przygotowania do obranego zawodu, Zakład Ubezpieczeń Społecznych uprawniony jest zobowiązać go do uzupełnienia swego przygotowania przez uczęszczanie na wskazane mu kursy lub do szkoły zawodowej. Uczęszczanie do szkoły lub na kursy nie pozbawia uprawnionego prawa do zasiłku z powodu braku pracy w ciągu okresu zasiłkowego. O ile zarządzone uzupełnienie wyszkolenia połączone jest z pewnymi opłatami, opłaty te ponosi Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

K. Składki

Na pokrycie świadczeń przewidzianych w omawianym ubezpieczeniu służą składki, należne za każdy miesiąc kalendarzowy, w którym pracownik podlegał obowiązkowi ubezpieczenia (patrz Dział C). Za uiszczenie składki, należnej z tytułu obowiązkowego ubezpieczenia, odpowiada pracodawca, któremu przysługuje prawo potrącenia części

składki, przypadającej na pracownika. Warunki i czas potrącania składki należnej od pracownika omówione są w dziale ubezpieczenia emerytalnego pracowników umysłowych. Za podstawę wymiaru składek w ubezpieczeniu na wypadek braku pracy służy rzeczywiście otrzymywane wynagrodzenie miesięczne, podlegające zaliczeniu do ubezpieczenia (patrz dział F w ubezpieczeniu emerytalnym pracowników umysłowych) z następującym zastrzeżeniami:

a) otrzymywane wynagrodzenie zaokrągla się do jednostek złotego, przy czym kwotę pięćdziesiąt groszy i wyższe przyjmuje się za jedną złotówkę;
b) osoby, nieotrzymujące żadnego wynagrodzenia lub wynagrodzenie niższe od 60 złotych miesięcznie, podlegają ubezpieczeniu z wynagrodzeniem 60 złotych miesięcznie;
c) osoby, otrzymujące wynagrodzenie przekraczające siedemset dwadzieścia pięć złotych, podlegają ubezpieczeniu z wynagrodzeniem siedemset dwadzieścia pięć złotych miesięcznie (podstawa wymiaru świadczeń).

Otrzymywane wynagrodzenie rzeczywiste ustalone przy zachowaniu wyżej podanych zasad stanowi **płacę podstawową,** służącą za podstawę wymiaru składek i świadczeń, przewidzianych w ubezpieczeniu na wypadek braku pracy (patrz wyżej dział D — świadczenia — podstawa wymiaru świadczeń). Najwyższa więc podstawa wymiaru świadczeń wynosi siedemset dwadzieścia pięć zł. **Podstawę jednak wymiaru składki w zakresie ubezpieczenia na wypadek braku pracy stanowi rzeczywiście otrzymane wynagrodzenie miesięczne, przekraczające nawet siedemset dwadzieścia pięć złotych.**

Wysokość całej składki na pokrycie świadczeń na wypadek braku pracy wynosi 2,8% płacy podstawowej, przy czym podział tej składki między pracodawcę i ubezpieczonego jest następujący:

1) gdy pracownik otrzymuje wynagrodzenie w granicach ponad sześćdziesiąt złotych do czterystu złotych miesięcznie, pracodawca i pracownik płacą tytułem składki po 1,4% płacy podstawowej;
2) gdy pracownik otrzymuje wynagrodzenie ponad czterysta złotych do osiemset złotych miesięcznie, pracodawca płaci 1,2%, zaś pracownik 1,6% płacy podstawowej;
3) gdy pracownik otrzymuje wynagrodzenie ponad osiemset złotych miesięcznie, pracodawca płaci 1%, zaś pracownik 1,8% od siedmiuset dwudziestu pięciu zł.

Za obowiązkowo ubezpieczonych, nie otrzymujących żadnego wynagrodzenia lub otrzymujących nie wyższe niż sześćdziesiąt złotych miesięcznie, albo tylko utrzymanie, opłaca składkę ubezpieczeniową tylko pracodawca z własnych funduszów w wysokości 2,8% od sześćdziesięciu złotych. Ubezpieczeni, których wynagrodzenie przekracza złotych siedemset dwadzieścia pięć, opłacają tytułem składki, niezależnie od kwot przypadających od nich w myśl punktu 3-go, 1,68% od pełnej kwoty otrzymywanego wynagrodzenia, podlegającej zaliczeniu do ubezpieczenia, a pomniejszonej o złotych siedemset dwadzieścia pięć. Przy opłacie składki nie uwzględnia się kwot do pięciu groszy włącznie, zaś kwoty ponad pięć groszy zaokrągla się w górę do najbliższej dziesiątki.

Przepisy odnoszące się do ubezpieczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych

Rozporządzenie Prezydenta R. P. z 24. XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 106, poz. 911). Ustawa z 22. III. 1933 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta R. P. z 24. XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 229). Ustawa z 15. III. 1934 r. o zmianie rozporzą-

dzenia Prezydenta R. P. z dn. 24. XI. 1927 r o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 347). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 22. XII. 1927 r o wykonaniu rozporządzenia Prezydenta R. P. z 24. XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 118, poz. 1016). Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 13. VI. 1930 r. o rejestracji, kontroli i udzielaniu świadczeń z powodu braku pracy pozostającym bez pracy pracownikom umysłowym (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 459). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 13. VI. 1933 r. o świadczeniach z powodu braku pracy dla pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 50, poz. 394). Rozporządzenie Rady Ministrów z 17. VI. 1933 r. o podwyższeniu składki w ubezpieczeniu na wypadek braku pracy dla pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 45, poz. 349). Rozporządzenie Rady Ministrów z 27. XII. 1933 r. o uchyleniu grup zarobkowych w ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 794).

V. Ubezpieczenie emerytalne pracowników umysłowych

Ubezpieczenie emerytalne pracowników umysłowych obejmuje: a) ubezpieczenie na wypadek niezdolności do wykonywania zawodu, b) na starość, c) członków rodziny ubezpieczonego na wypadek jego śmierci.

A. Osoby podlegające obowiązkowi ubezpieczenia i osoby dopuszczone do ubezpieczenia

Ubezpieczeniu temu podlegają pracownicy umysłowi bez różnicy płci, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek braku pracy; do pracowników tych mają w całości zastosowanie postanowienia o których mowa w dziale A ubezpieczenia pracowników umysłowych na wypadek braku pracy. Poza wymienioną tam kategorią osób do ubezpieczenia emerytalnego mogą przystąpić z własnej woli następujące kategorie osób, niepodlegających obowiązkowi ubezpieczenia, jeżeli nie przekroczyły w chwili przystąpienia do ubezpieczenia czterdziestu pięciu lat życia:

1) pracownicy umysłowi przedsięwzięć rozrywkowych wędrownych;
2) nauczyciele nie zatrudniający sił pomocniczych.

Szczegółowe przepisy, dotyczące warunków ubezpieczenia osób przystępujących dobrowolnie do ubezpieczenia, a w szczególności okresu wyczekiwania, zaliczania wynagrodzeń i miesięcy składkowych wyda Minister Opieki Społecznej w drodze rozporządzeń. Rozporządzenie takie nie zostało jednak dotychczas wydane.

B. Osoby, nie podlegające obowiązkowi ubezpieczenia

Osoby, które nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego pracowników umysłowych zostały wymienione w dziale B ubezpieczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych za wyjątkiem wymienionych w p. 13 osób, otrzymujących zaopatrzenie (pensje, renty, emerytury itp.). Emeryci bowiem o ile są pracownikami umysłowymi podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu. Do 12 maja 1934 r. nie podlegał obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego, emeryt, pobierający zaopatrzenie emerytalne co najmniej w wysokości 40% pierwszego wynagrodzenia służbowego, jakie otrzymał na nowoobjętej posadzie. Emeryt, odpowiadający temu warunkowi nie podlega i nadal ubezpieczeniu emerytalnemu, jeżeli już 12 maja 1934 był zwolniony od ubezpieczenia w myśl wyżej podanego warunku i w tym dniu miał ukończone 40 lat życia lub otrzymywał zaopatrzenie nie z tytułu własnej pracy (np. dar z łaski i t. p.). Osoby, które będą zwolnione na własne żądanie z obowiązku ubezpieczenia również zostały wymienione w dziale B ubezpieczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych.

C. Powstanie i ustanie obowiązku ubezpieczenia

Obowiązek ubezpieczenia emerytalnego pracowników umysłowych powstaje i ustaje na zasadzie tych samych postanowień, jak obowiązek ubezpieczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych. Postanowienia te podano w dziale C tego ostatnio wymienionego ubezpieczenia.

D. Zachowanie uzyskanych uprawnień po ustaniu obowiązku ubezpieczenia

Uprawnienia do świadczeń emerytalnych, pozostają w mocy, jeżeli nie zaszły okoliczności, uzasadniające przekazanie lub zwrot składek (patrz niżej dział o przekazywaniu składek) przez okres osiemnastu miesięcy po ustaniu ubezpieczenia obowiązkowego i zaprzestaniu ewentualnego dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia, w tej wysokości, w jakiej przysługiwały ubezpieczonemu w chwili ustania ubezpieczenia względnie zaprzestania dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia.

Do powyższego osiemnasto - miesięcznego okresu nie wlicza się:

1) czasu sprawowania mandatu poselskiego i senatorskiego, czasu służby wojskowej i ćwiczeń wojskowych, niewoli, internowania oraz czasu tymczasowego aresztowania;
2) czasu, w ciągu którego niemożliwe było uzyskanie zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia z powodu działań wojennych, prowadzonych na obszarze, na którym znajduje się miejsce zamieszkania ubezpieczonego;
3) czasu udowodnionej choroby, uniemożliwiającej objęcie względnie wykonanie zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia, o ile ubezpieczony nie otrzymuje wynagrodzenia od pracodawcy ani nie przysługuje mu prawo do wynagrodzenia. W myśl przepisów o umowie o pracę pracowników umysłowych pracownikowi nie przysługuje prawo do wynagrodzenia po upływie trzech miesięcy, o ile umowa nie zostanie rozwiązana wcześniej, w razie nie możności pełnienia przez pracownika obowiązków wskutek choroby lub nieszczęśliwego wypadku, jeżeli nie zostały one wywołane rozmyślnie, wskutek powołania go do ćwiczeń wojskowych w rezerwie lub do pełnienia obowiązków ławnika sądu pracy, albo też wskutek wykluczenia go od zajęć przez władzę sanitarną dla zapobieżenia rozwleczenia choroby zaraźliwej;
4) czasu pozostawania bez zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia z powodu niemożności znalezienia odpowiedniego zajęcia (określenie odpowiedniego zajęcia podane jest w dziale D ubezpieczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych) pod warunkiem składania w czasie pozostawania bez pracy przepisanych poświadczeń o niemożności znalezienia odpowiedniego zajęcia. W tym celu pracownik po upływie okresu pobierania świadczeń na wypadek braku pracy powinien zgłaszać się do właściwego biura pośrednictwa pracy, stosownie do ogólnie obowiązujących przepisów o rejestracji poszukujących pracy. Biuro pośrednictwa stwierdza datę rozpoczęcia i zakończenia czasu pozostania bez pracy. W ciągu całego czasu pozostawania bez pracy winien pracownik przedstawiać Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych co sześć miesięcy zaświadczenie biura pośrednictwa pracy, stwierdzające niemożność znalezienia odpowiedniego zajęcia.

E. Dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia obowiązkowego i dobrowolne ubezpieczenia

Osoby, których obowiązkowe ubezpieczenie ustało z jakiegokolwiek powodu, z wyjątkiem niezdolności do wykonywania zawodu, mają prawo dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia emerytalnego, pod warunkiem osiągnięcia w chwili ustania obowiązkowego ubezpieczenia co najmniej czterech miesięcy składkowych. Dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia jest dopuszczalne z płacą podstawową, odpowiadającą przeciętnej płac podstawowych z ostatniego roku, lub z całego okresu ubezpieczenia obowiązkowego jeżeli okres ten był krótszy. Dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia przez osoby, które nie przebyły w ubezpieczeniu obowiązkowym co najmniej sześćdziesięciu miesięcy składkowych, może Zakład Ubezpieczeń Społecznych uzależnić od wyniku badania lekarskiego, stwierdzającego normalny, z uwzględnieniem wieku i zawodu, stan zdrowia. Osoby które w chwili ustania obowiązku ubezpieczenia posiadają conajmniej sześćdziesiąt miesięcy składkowych, płacą tytułem składki za dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia o 25% więcej, niż wynosi składka na pokrycie świadczeń emerytalnych z tytułu ubezpieczenia obowiązkowego. (Składka ta wynosi 8% płacy podstawowej).

Zamiar dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia powinien być zgłoszony w ciągu 18 miesięcy po ustaniu ubezpieczenia obowiązkowego. Składki za dobrowolne kontynuowanie ubezpieczenia opłaca się bez przerwy za miesiące kalendarzowe począwszy od pierwszego miesiąca kalendarzowego, następującego bezpośrednio po ustaniu ubezpieczenia obowiązkowego, niezależnie od chwili zgłoszenia wniosku w sprawie dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia. Przerwa w dobrowolnym kontynuowaniu ubezpieczenia jest dopuszczalna tylko o tyle, o ile dotyczy ona okresów czasu wskazanych wyżej w dziale D w punktach od 1-go do 4-go pod warunkiem należytego ich udowodnienia. Ubezpieczony obowiązkowo ma prawo w ciągu miesiąca, w razie zniżenia jego wynagrodzenia, utrzymać swoje ubezpieczenie emerytalne z płacą podstawową, odpowiadającą przeciętnej z ostatnich dwunastu miesięcy ubezpieczenia lub całego okresu ubezpieczenia, jeżeli był krótszy, opłacając z własnych funduszów różnicę między składką należną od ubezpieczonego wynagrodzenia a składką bieżącą, przypadającą od zniżonego wynagrodzenia. Różnica powinna być opłacana, poczynając od miesiąca, w którym wynagrodzenie zostało obniżone. Ubezpieczenie to posiada nazwę: „częściowe kontynuowanie dobrowolne". Zaliczanie miesięcy składkowych przy dobrowolnym kontynuowaniu ubezpieczenia oraz przy częściowym kontynuowaniu dobrowolnym następuje w miarę rzeczywistego wpłacania za nie składek. Wpłacanie zaległych składek po zajściu okoliczności, uprawniających do świadczeń jest nieważne. Prawo całkowitego i częściowego dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia ustaje, jeżeli ubezpieczony:

1) zgłosił zaprzestanie kontynuowania ubezpieczenia;
2) stał się niezdolny do wykonywania swego zawodu;
3) zalega z opłatą składki ponad sześć miesięcy od daty jej płatności, jednak składki, przypadające za okres poprzedzający zgłoszenie kontynuowania ubezpieczenia mogą być wpłacone w ciągu sześciu miesięcy od dnia tegoż zgłoszenia.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych uprawniony jest do prowadzenia działu dobrowolnego ubezpieczenia emerytalnego osób, niepodlegających obowiązkowi ubezpieczenia, tudzież osób, podlegających temu obowiązkowi a pragnących zapewnić sobie świadczenia wyższe od przysługujących im z tytułu ubezpieczenia obowiązkowego. Ubezpieczenia tego jednak Zakład Ubezpieczeń Społecznych narazie nie prowadzi.

F. Wynagrodzenie podlegające zaliczeniu do ubezpieczenia obowiązkowego

Do wynagrodzenia, podlegającego zaliczeniu do ubezpieczenia, należy, prócz miesięcznej płacy stałej w gotówce, także udział w zyskach, wynagrodzenie w naturze i wszelkie inne wynagrodzenia, które ubezpieczony otrzymuje na podstawie przepisów prawnych, umowy lub zwyczaju, zamiast płacy lub obok niej. Za wynagrodzenie miesięczne przyjmuje się przy dziennej wypłacie dwudziestopięciokrotne wynagrodzenie dzienne, przy wypłacie zaś tygodniowej czterokrotne wynagrodzenie tygodniowe. Przy wynagrodzeniu wypłaconym za niepełny miesiąc, za wynagrodzenie miesięczne, podlegające zaliczeniu do ubezpieczenia, przyjmuje się wynagrodzenie odpowiednio podwyższone w stosunku do pełnego miesiąca, przy czym, jeżeli pracownik podlegał obowiązkowi ubezpieczenia w jednym miesiącu kalendarzowym z tytułu dwóch kolejnych zatrudnień, za wynagrodzenie miesięczne przyjmuje się odpowiednio podwyższone wynagrodzenie wyższe. Jeżeli w takim przypadku składka zostanie wpłacona z tytułu obydwu zatrudnień, wówczas Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwraca składkę od wynagrodzenia niezaliczonego w myśl wyżej podanej zasady, do ubezpieczenia. Wynagrodzenia, pobierane w całości lub w pewnej jego części w okresach dłuższych od miesiąca oblicza się w odpowiednim stosunku miesięcznym. Dodatki do wynagrodzenia (procenty, tantiemy i gratyfikacje, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe itp.) dolicza się do wynagrodzenia w ten sposób, że poczynając od daty wypłaty poszczególnego dodatku zwiększa się wynagrodzenie o stosunkową część dodatku na czas równy okresowi, za który dodatek wypłacono. Wynagrodzenie zmienne (tantiema, prowizja i t. p.) obliczać należy w pierwszym okresie rozrachunkowym w umówionej między pracodawcą a pracownikiem lub określonej zgodnie przez pracodawcę i pracownika przypuszczalnej kwocie, a następnie w miesięcznej stosunkowej części kwoty, otrzymanej w poprzednim okresie rozrachunkowym od tego samego pracodawcy. W braku umówionej lub zgodnie określonej przypuszczalnej kwoty minimalnej, pracownik, otrzymujący wynagrodzenie zmienne, podlega ubezpieczeniu w pierwszym okresie rozrachunkowym z płacą podstawową sześćdziesięciu złotych miesięcznie, o ile jego płaca stała nie uzasadnia zaliczenia go do ubezpieczenia z wyższą płacą podstawową. Pracownik podlegający ubezpieczeniu z tytułu kilku zatrudnień i otrzymujący wynagrodzenie równocześnie od kilku pracodawców zostaje zaliczony do ubezpieczenia najwyżej z kwotą siedmiuset dwudziestu pięciu złotych. Wartość wynagrodzenia w naturze ustala Zakład Ubezpieczeń Społecznych względnie na wniosek tego Zakładu powiatowa władza administracji ogólnej miejsca zatrudnienia pracownika po wysłuchaniu opinii organizacyj pracowników i pracodawców.

Za podstawę wymiaru składek za osoby podlegające ubezpieczeniu emerytalnemu pracowników umysłowych, służy rzeczywiście otrzymywane wynagrodzenie miesięczne podlegające zaliczeniu do ubezpieczenia w myśl wyżej podanych zasad, z następującymi zastrzeżeniami:

a) otrzymywane wynagrodzenie zaokrągla się do jednostek złotego, przy czym kwotę pięćdziesiąt groszy i wyższe przyjmuje się za cały złoty,
b) osoby, nie otrzymujące żadnego wynagrodzenia lub wynagrodzenie niższe od 60 złotych miesięcznie podlegają ubezpieczeniu z wynagrodzeniem 60 zł miesięcznie;
c) osoby, otrzymujące wynagrodzenie miesięczne przekraczające 725 zł, podlegają ubezpieczeniu z wynagrodzeniem 725 zł miesięcznie.

Otrzymywane wynagrodzenie rzeczywiste, ustalone w określony wyżej sposób, stanowi **płacę podstawową**, służącą za podstawę wymiaru składek i świadczeń w ubezpie-

czeniu emerytalnym pracowników umysłowych. W ubezpieczeniu tym więc najwyższa podstawa wymiaru zarówno składek jak i świadczeń wynosi 725 zł. Inne postanowienia w sprawie składek patrz dział S — składki.

G. Świadczenia i warunki ich uzyskania

Ubezpieczenie emerytalne pracowników umysłowych przewiduje następujące świadczenia:

1) renta inwalidzka ewent. wsparcie dla osób alimentowanych przez ubezpieczonego;
2) renta starcza;
3) dodatki do renty: pielęgnacyjny i na dzieci;
4) pomoc lecznicza dla ubezpieczonego;
5) renta wdowia lub renta wdowca;
6) renta sieroca;
7) jednorazowa odprawa dla ubezpieczonego lub dla wdowy (wdowca), względnie dla sierot lub rodziców ubezpieczonego;
8) renta dla rodziców ubezpieczonego zamiast odprawy (pkt. 7);
9) odprawa z powodu ponownego zamążpójścia;
10) zasiłek pogrzebowy.

Świadczenia przyznawane są na roszczenie.

Świadczenia te z wyjątkiem jednorazowej odprawy i zasiłku pogrzebowego uzależnione są, poza szczególnymi warunkami uzyskania praw do poszczególnych świadczeń, od przebycia określonego niżej minimalnego okresu ubezpieczenia, uzasadniającego prawo do świadczeń tak zwanego **okresu wyczekiwania.** Okres ten wynosi z zastrzeżeniem szczególnych przypadków, o czym będzie mowa, dla uzyskania prawa do wszystkich świadczeń emerytalnych, z wyjątkiem jednorazowej odprawy i zasiłku pogrzebowego, sześćdziesiąt miesięcy składkowych, osiągniętych przed zajściem wypadku, uprawniającego do tych świadczeń. Postanowienia o okresie wyczekiwania nie mają zastosowania, jeżeli niezdolność do wykonywania zawodu lub śmierć ubezpieczonego nastąpiła wskutek wypadku, uprawniającego do świadczeń w myśl postanowień obowiązujących przepisów o ubezpieczeniu w razie wypadku i choroby zawodowej (patrz dział II ubezpieczenia w razie wypadków i choroby zawodowej).

1. **Renta inwalidzka.** Prawo do tej renty ma ubezpieczony, niezdolny do wykonywania swego zawodu, niezależnie od wieku. Ponadto do renty inwalidzkiej ma prawo ubezpieczony, który po upływie dwudziestu sześciu tygodni choroby, połączonej z niezdolnością do pracy, jest nadal chory i niezdolny do pracy. Pojęcie osoby niezdolnej do wykonywania swego zawodu zostało podane w dziale B. ust. pierwszym — ubezpieczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych. Do renty inwalidzkiej nie ma prawa ten, kto niezdolność do wykonywania swego zawodu spowodował rozmyślnie. W tym wypadku można przyznać osobom, mającym prawo do alimentacji ze strony ubezpieczonego, wsparcie do wysokości renty inwalidzkiej, do jakiej miałby prawo ubezpieczony.

2. **Renta starcza.** Prawo do tej renty przysługuje ubezpieczonemu:

a) płci męskiej — po osiągnięciu czterystu osiemdziesięciu miesięcy składkowych i ukończeniu przynajmniej 60 lat życia;
b) płci żeńskiej po osiągnięciu czterystu dwudziestu miesięcy składkowych i ukończeniu 55 lat życia;
c) niezależnie od płci po ukończeniu 65 lat życia i posiadaniu sześćdziesięciu miesięcy składkowych (okres wyczekiwania).

3. **Dodatek pielęgnacyjny** przysługuje osobie pobierającej rentę inwalidzką lub starczą, jeżeli osoba ta potrzebuje stałej opieki i pomocy innych osób. Dodatek na każde dziecko przysługuje osobie otrzymującej rentę inwalidzką lub starczą.

4. **Pomoc lecznicza.** Do pomocy leczniczej na koszt Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ma prawo nie zależnie od prawa do renty inwalidzkiej lub starczej, ubezpieczony, który, po upływie 26 tygodni choroby, połączonej z niezdolnością do pracy, jest nadal chory na tę samą chorobę.

5. **Renta wdowia.** Do renty wdowiej ma prawo wdowa, pozostała po ubezpieczonym, który w chwili swej śmierci otrzymywał na podstawie omawianych przepisów rentę inwalidzką lub starczą lub też miałby prawo do renty inwalidzkiej, gdyby stał się niezdolny do wykonywania zawodu, o ile nie zachodzą określone niżej okoliczności wyłączające prawo do renty wdowiej. Okolicznościami wyłączającymi prawo do tej renty są:

a) śmierć ubezpieczonego małżonka przed upływem sześciu miesięcy od dnia zawarcia małżeństwa, z wyjątkiem wypadku, gdy śmierć nastąpiła wskutek przyczyn, które zaszły po zawarciu małżeństwa;
b) zawarcie związku małżeńskiego z ubezpieczonym po ukończeniu przez niego pięćdziesięciu pięciu lat życia, lub w chwili, gdy pobierał on już rentę inwalidzką lub starczą;
c) spowodowany winą małżonki rozdział małżeństwa, obowiązujący małżonków w chwili śmierci, a orzeczony w sposób przewidziany w obowiązujących przepisach prawnych;
d) rozwód, przeprowadzony zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi.

W warunkach analogicznych dla przyznania renty wdowiej przysługuje prawo do renty wdowcowi, niezdolnemu do wykonywania swego zawodu, o ile i jak długo nie posiada niezbędnych środków utrzymania, a zmarła małżonka, która podlegała ubezpieczeniu, ponosiła w całości lub w przeważnej części wydatki połączone z utrzymaniem rodziny.

6. **Renta sieroca.** Do tej renty ma prawo każde dziecko poniżej lat osiemnastu w razie śmierci ubezpieczonego ojca lub ubezpieczonej matki, jeżeli zmarły ojciec lub matka otrzymywali rentę inwalidzką lub starczą, lub mieliby prawo w chwili śmierci do renty inwalidzkiej, gdyby stali się niezdolnymi do wykonywania zawodu. Należy rozumieć, że z chwilą śmierci warunek niezdolności do wykonywania zawodu jest całkowicie spełniony. W wypadku, gdy dziecku przysługuje równocześnie prawo do renty sierocej po ubezpieczonym ojcu i po ubezpieczonej matce, wymierza się rentę sierocą tylko po ojcu lub tylko po matce, zależnie od tego, po którym z nich należy się renta wyższa. Prawo do renty sierocej przysługuje dziecku niezdolnemu do zarobkowania wskutek ułomności cielesnej lub umysłowej, także po ukończeniu osiemnastu lat przez cały czas trwania tej niezdolności, o ile ona istniała już przed osiągnięciem powyższego wieku. Dziecko odbywające studia w zakładach naukowych publicznych lub mających prawo publiczności, ma prawo do renty sierocej do ukończenia studiów, najdłużej jednak do ukończenia 24 roku życia. Dzieci uprawnione (legitymowane) posiadają równe prawa z dziećmi ślubnymi. Dzieci naturalne (nieślubne) mają w stosunku do matki te same prawa, jakie przysługują dzieciom ślubnym, w stosunku zaś do ojca naturalnego tylko w przypadkach następujących:

a) jeżeli ojcostwo zostało już za życia ubezpieczonego sądownie ustalone lub jeżeli zostało poza sądownie uznane i ubezpieczony łożył na utrzymanie dziecka;

b) jeżeli ojcostwo w stosunku do dziecka naturalnego, urodzonego po śmierci ubezpieczonego, zostało sądownie ustalone.

Dzieci przysposobione (przybrane) mają prawo do rent sierocych o ile zostały przysposobione (przybrane) przynajmniej na rok przed zajściem okoliczności, uprawniających do renty po ojcu lub matce. Pasierbowie i pasierbice, wnuki i wnuczki mają prawo do rent sierocych, o ile pozostawali na utrzymaniu osoby ubezpieczonej przynajmniej rok bezpośrednio przed nastaniem niezdolności do wykonywania zawodu lub przed śmiercią osoby ubezpieczonej i o ile powyższe prawo nie służy im po ojcu lub po matce.

7) **Odprawa.** Prawo do jednorazowej odprawy mają:

a) ubezpieczony, który stał się trwale niezdolny do wykonywania swego zawodu, a nie ma prawa do renty inwalidzkiej jedynie z tego powodu, że nie przebył okresu wyczekiwania (sześćdziesięciu miesięcy),

b) wdowa (wdowiec), pozostała po ubezpieczonym, nie mająca prawa do renty wdowiej jedynie z tego powodu, że ubezpieczony nie przebył okresu wyczekiwania o ile sam ubezpieczony nie podjął odprawy w myśl punktu a,

c) w braku uprawnionej wdowy (wdowca), łącznie sieroty przy analogicznym zachowaniu warunków, przewidzianych w punkcie b,

d) w braku wdowy, wdowca lub sierot, pozostała po śmierci ubezpieczonego matka, a w braku uprawnionej matki, ojciec ubezpieczonego w tym wypadku: 1) gdy wyłącznie lub przeważnie pozostawali na utrzymaniu ubezpieczonego i nie mają niezbędnych środków utrzymania, oraz 2) gdy ubezpieczony nie otrzymał odprawy, ani nie otrzymywał renty inwalidzkiej lub starczej.

8) **Renta dla rodziców ubezpieczonego** — matce lub ojcu w myśl podanych wyżej zasad, będzie przyznana na żądanie osoby uprawnionej zamiast przysługującej jej odprawy przewidzianej w punkcie 7 lit. d. Renta ta zostanie obliczona z uwzględnieniem wysokości należnej odprawy i wieku uprawnionej osoby.

9) **Odprawę z powodu ponownego zamążpójścia** otrzymuje wdowa zamiast renty wdowiej o ile zgłosi roszczenie o odprawę.

10) **Zasiłek pogrzebowy.** Prawo do zasiłku pogrzebowego przysługuje osobie, która nie mając prawa do świadczeń emerytalnych po zmarłym ubezpieczonym, udowodni, iż poniosła koszty pogrzebu ubezpieczonego.

W razie gdy o osobie ubezpieczonej nie było żadnych wiarogodnych wieści przez przeciąg jednego roku, licząc od zajścia okoliczności, czyniących jej śmierć prawdopodobną, lub od ostatniego dnia tego miesiąca kalendarzowego, do którego odnosi się ostatnia wiadomość o danej osobie, a okoliczności czynią jej śmierć prawdopodobną, powstają dla członków rodziny takiej osoby zaginionej te same prawa do świadczeń, przewidzianych w omawianym ubezpieczeniu, jakie by im przysługiwały, gdyby osoba ubezpieczona zmarła. Na żądanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwy sąd grodzki wzywa wskazane przez Zakład osoby w celu zbadania ich pod przysięgą co do prawdziwości wiadomości o osobie zaginionej, podanych poprzednio przez rodzinę. Stwierdzone prawomocnym wyrokiem sądowym rozmyślne działanie lub współdziałanie członków rodziny ubezpieczonego w celu spowodowania jego śmierci pozbawia te osoby wszelkich uprawnień, które by przysługiwały im na mocy podanych postanowień.

H. Podstawa wymiaru świadczeń i ich wysokość

Podstawę świadczeń emerytalnych stanowi przeciętna płaca podstawowa wszystkich miesięcy składkowych, podlegających zaliczeniu do ubezpieczenia. Jeżeli niezdol-

ność do wykonywania zawodu lub śmierci ubezpieczonego nastąpiła wskutek wypadku, uprawniającego do świadczeń w myśl obowiązujących przepisów prawnych o ubezpieczeniu w razie wypadku i choroby zawodowej (patrz postanowienia w dziale III) świadczenia wymierza się tak, jak gdyby okres wyczekiwania (60 miesięcy) został przebyty, przy czym dla miesięcy brakujących do tego okresu przyjmuje się ostatnią płacę podstawową przed zajściem wypadku.

1) **Renta inwalidzka składa się** z kwoty zasadniczej i kwoty wzrostu renty. Kwota zasadnicza wynosi 40% podstawy wymiaru świadczeń emerytalnych. Wzrost renty rozpoczyna się po przebyciu stu dwudziestu miesięcy składkowych. Kwota wzrostu renty wynosi 1/6% podstawy wymiaru za każdy dalszy miesiąc i dochodzi po czterystu osiemdziesięciu miesiącach składkowych do wysokości 60% podstawy wymiaru. Renta inwalidzka nie może wynosić mniej niż 50 zł. miesięcznie.

2) **Renta starcza równa się** co do wysokości rencie inwalidzkiej, jaką otrzymałby uprawniony do renty starczej, gdyby, w chwili, od której rozpocząć się ma wypłata renty starczej, był niezdolny do wykonywania zawodu.

3) **Dodatek pielęgnacyjny** wynosi połowę wysokości renty, dodatek zaś na każde dziecko jedną dziesiątą kwoty zasadniczej renty czyli 4% podstawy wymiaru renty na każde dziecko. Łączna kwota renty i wszystkich wogóle dodatków nie może przekroczyć podstawy wymiaru renty.

4) **Pomoc lecznicza** należy się (patrz dział G punkt 4) uprawnionym w tym zakresie, w jakim udziela tej pomocy Ubezpieczalnia Społeczna swoim członkom (patrz dział II — ubezpieczenia chorobowe). Pomocy tej udziela Zakład Ubezpieczeń Społecznych za pośrednictwem Ubezpieczalni Społecznej lub publicznego zakładu leczniczego za zwrotem kosztów leczenia albo we własnych urządzeniach leczniczych.

5) **Renta wdowia** (wdowca) wynosi 3/5, renta dla sieroty niezupełnej 1/5, zaś dla sieroty zupełnej 2/5 renty, jaką pobierała osoba ubezpieczona, albo do jakiej ta osoba miałaby prawo w chwili śmierci, gdyby stała się niezdolną do wykonywania zawodu. Za sierotę zupełną uważa się także dziecko naturalne (nieślubne), osierocone przez matkę, a dziecko ślubne, jeżeli osierocone jest tylko przez ojca i o ile pozostała matka nie nabyła prawa do renty wdowiej lub je później utraciła. Na równi z sierotą zupełną traktuje się wnuka lub wnuczkę, o ile zachodzą okoliczności przewidziane w punkcie 5, zdanie ostatnie, dział G, jeżeli babka nie żyje lub nie nabyła prawa do renty wdowiej albo jej później utraciła. Renta wdowia (wdowca) łącznie z rentami sierocymi lub renty sierot zupełnych nie mogą w sumie przekroczyć renty inwalidzkiej lub starczej, jaką pobierała osoba ubezpieczona lub do jakiej w chwili śmierci miałaby prawo. W razie przekroczenia wysokości tych rent następuje stosunkowe zmniejszenie renty sierocej, przypadającej na każde dziecko z tym, że w miarę zmniejszania się liczby dzieci uprawnionych do rent sierocych, renty pozostałych podwyższa się do dopuszczalnej łącznej wysokości.

6) **Jednorazowa odprawa** dla ubezpieczonego, który osiągnął sześć miesięcy składkowych, wynosi dwumiesięczną przeciętną płacę podstawową, stanowiącą podstawę wymiaru świadczeń, przy czym wymiar odprawy wzrasta o jednomiesięczną przeciętną płacę podstawową po każdych następnych sześciu miesiącach składkowych, przebytych w ubezpieczeniu. Jeżeli ubezpieczony nie osiągnął sześciu miesięcy składkowych, jednorazowa odprawa wynosi jednomiesięczną przeciętną płacę podstawową, stanowiącą podstawę wymiaru świadczeń. Jednorazowa odprawa dla wdowy (wdowca) lub sierot równa się odprawie, jaka należałaby się ubezpieczonemu. Jednorazowa odprawa dla matki lub ojca wynosi połowę kwoty, jaka przypadłaby ubezpieczonemu przy uwzględnianiu wyżej podanego sposobu obliczania odprawy, z zastrzeżeniem, że kwota od-

prawy dla matki lub ojca nie może w żadnym razie przekroczyć pięciomiesięcznej przeciętnej płacy podstawowej ubezpieczonego, stanowiącej podstawę wymiaru świadczeń. Odprawa nie podlega podatkowi dochodowemu.

7) **Odprawa z powodu ponownego zamążpójścia** wynosi potrójną kwotę rocznej renty wdowiej.

8) **Zasiłek pogrzebowy** wynosi udowodnione koszty pogrzebu, nie więcej jednak niż jednomiesięczną przeciętną płacę podstawową, stanowiącą podstawę wymiaru świadczeń.

Przy wymiarze wszystkich świadczeń nie uwzględnia się kwot do pięciu groszy włącznie, kwoty zaś ponad pięć groszy zaokrągla się w górę do najbliższej dziesiątki.

K. Powstanie praw do świadczeń i wypłata świadczeń.

Prawo do świadczeń powstaje w razie ziszczenia się wszystkich warunków, od których uzależnione jest uzyskanie tego prawa. Prawo do renty inwalidzkiej powstaje od dnia nastania niezdolności do wykonywania zawodu. Za dzień ten uważa się dzień zgłoszenia roszczenia o rentę inwalidzką, **o ile w postępowaniu dla stwierdzenia niezdolności nie ustalono innego dnia, jako dnia jej powstania.** W stosunku do osób, pobierających zasiłek z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby (patrz Dział II), za dzień nastania niezdolności do wykonywania zawodu, uprawniającej do renty inwalidzkiej, uważa się dzień utraty prawa do tego zasiłku. Sieroty, które przyszły na świat po śmierci ojca, nabywają prawo do renty sierocej od dnia urodzenia się. Wszystkie renty wypłaca się miesięcznie z góry, począwszy od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, następującego po powstaniu prawa do renty, bez obowiązku zwrotu stosunkowej części, w razie gdy prawo to w ciągu miesiąca ustaje. Raty renty, należne za okres czasu pomiędzy powstaniem prawa do renty a zgłoszeniem roszczenia, wypłaca się najwyżej za rok wstecz, licząc od dnia zgłoszenia roszczenia o rentę. Renty podlegają podatkowi dochodowemu, na tych samych zasadach jak wynagrodzenia za pracę najemną (według Działu II ustawy o państwowym podatku dochodowym).

I. Zawieszenie i zmniejszenie świadczeń.

Przez czas odbywania kary utraty wolności, trwającej dłużej niż miesiąc, uprawniony renty nie otrzymuje, rentę tę natomiast przekazuje się osobom, mającym prawo do alimentacji z jego strony. Na czas otrzymywania renty na podstawie przepisów o ubezpieczeniu od wypadków i choroby zawodowej renta inwalidzka, wdowia (wdowca) lub sieroca zostaje zmniejszona o połowę wysokości renty, otrzymywanej na podstawie przepisów o ubezpieczeniu od wypadków i choroby zawodowej, z tym jednak, że suma obu rent nie może przekroczyć podstawy wymiaru renty inwalidzkiej. Gdy ubezpieczony otrzymuje zasiłki z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby, renta inwalidzka zmniejsza się na czas otrzymywania zasiłku o kwotę tegoż zasiłku. Gdy zajęcie osoby, pobierającej rentę inwalidzką, daje jej zarobek przewyższający łącznie z rentą podstawę wymiaru renty, renta inwalidzka zostaje zmniejszona o taką kwotę, o jaką zarobek łącznie z rentą przewyższałby podstawę wymiaru. Postanowienie to ma również zastosowanie do osoby pobierającej rentę starczą, jeżeli okres jej wyczekiwania nie wynosi przynajmniej trzystu sześćdziesięciu miesięcy składkowych. Świadczenia emerytalne ulegają zawieszeniu na okres od roku do trzech lat, jeżeli przez podanie niezgodnych z prawdą okoliczności faktycznych podstępnie uzyskano w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych świadczenia w wysokości, nie odpowiadającej właściwym normom. Powyższe nie wyłącza postanowień o skutkach bezprawnego korzystania ze świadczeń (patrz

dział IV.). Poza tym Zakładowi przysługuje prawo potrącenia z należnych świadczeń nieprawnie dokonanych wypłat. Prawo do renty wdowiej ulega zawieszeniu na czas trwania ponownego małżeństwa, wdowa może jednak zgłosić w razie zamążpójścia roszczenie o przyznanie jej odprawy, która zostanie przyznana zamiast renty wdowiej. Odprawa ta powoduje wygaśnięcie prawa do wypłacania renty wdowiej.

M. Ustanie praw do świadczeń i wznowienie zawieszonych świadczeń

Postanowienia o ustaniu praw do świadczeń zostały omówione w dziale F ubezpieczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych. Należy jedynie dodać, że ustanie prawa do świadczeń na skutek przedawnienia normowane jest przepisami obowiązujących ustaw cywilnych, a więc mają tu zastosowanie postanowienia art. 273—287 Kodeksu Zobowiązań i w szczególności art. XLIII — przepisów wprowadzających Kodeks Zobowiązań (D. U. R. P. z 1933 r. Nr. 82 poz. 599) ten ostatni o ile prawo do świadczeń powstało przed 1. VII. 1934 r., z tym wszelako zastrzeżeniem, że roszczenie o rentę przedawnia się z upływem pięciu lat, a o odprawę po roku, poczynając od chwili powstania uprawnień do tych świadczeń bez wliczenia do tych okresów okresu rocznego, po upływie którego osobę zaginioną uznaje się w myśl przepisów omawianego ubezpieczenia za zmarłą. Prawo do renty wdowiej (wdowca) ustaje, niezależnie od ogólnych zasad o ustaniu prawa do świadczeń, z powodu zawarcia ponownego małżeństwa, o ile wdowa zgłosi roszczenie o odprawę.

Prawo do renty sierocej ustaje również z powodu zawarcia związku małżeńskiego. Wznowienie wypłaty lub jego części następuje od dnia, w którym ustały warunki powodujące zawieszenie wypłaty świadczenia. Z chwilą ustania przyczyny powodującej zawieszenie renty wdowiej, wdowa ma prawo do zawieszonej renty wdowiej tylko w tym wypadku, gdy z tytułu ponownego małżeństwa nie nabyła prawa do drugiej renty wdowiej na podstawie przepisów o ubezpieczeniach społecznych. W wypadku nabycia prawa do drugiej renty wdowiej wdowa ma prawo wyboru.

N. Skutki bezprawnego korzystania ze świadczeń

Skutki te zostały omówione w dziale H ubezpieczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych.

O. Zarządzenia lecznicze

W celu zapobieżenia niezdolności do wykonywania zawodu, grożącej ubezpieczonemu, lub w celu przywrócenia tej zdolności osobie otrzymującej świadczenie, ma prawo Zakład Ubezpieczeń Społecznych zastosować leczenie. W tym celu może Zakład umieścić na własny koszt daną osobę za jej zgodą w zakładzie leczniczym lub innym miejscu, nadającym się do przeprowadzenia leczenia. Odmówienie zgody bez uzasadnionej przyczyny w następujących przypadkach:

1) gdy rodzaj choroby wymaga leczenia i pielęgnowania, które w domu chorego są niemożliwe;
2) gdy choroba jest zakaźna;
3) gdy stan chorego lub jego zachowanie się wymaga stałego nadzoru;
4) gdy chory niejednokrotnie postępował wbrew poleceniom lekarza; może spowodować pozbawienie na pewien czas renty inwalidzkiej w całości lub w części, o ile leczenie wedle opinii lekarskiej przypuszczalnie osiągnęłoby swój cel.

Osobom, otrzymującym renty, umieszczonym na koszt Zakładu Ubezpieczeń

Społecznych w zakładzie leczniczym zostaje renta zmniejszona na czas zarządzonego leczenia, dla posiadających na wyłącznym lub przeważnym utrzymaniu członków rodziny — o połowę, dla pozostałych osób otrzymujących rentę — o 4/5. Przez czas umieszczenia w zakładzie leczniczym nie wypłaca się dodatku przysługującego osobie potrzebującej opieki. Ubezpieczeni, nie otrzymujący renty, którzy zostali umieszczeni na koszt Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakładzie leczniczym, otrzymują, jeżeli nie mają prawa do zasiłku z ubezpieczenia na wypadek choroby, zasiłki pieniężne w następującej wysokości:

a) dla ubezpieczonych posiadających na wyłącznym lub przeważnym utrzymaniu członków rodziny — 25% podstawy wymiaru świadczeń z powodu braku pracy;
b) dla pozostałych — 10% podstawy wymiaru tych samych świadczeń.

Świadczenia pieniężne, przewidziane w tych postanowieniach, nie przysługują jeżeli i jak długo dana osoba otrzymuje lub ma prawo bądź do wynagrodzenia od pracodawcy, bądź też do innego rodzaju świadczeń pieniężnych z tytułu ubezpieczeń społecznych, co najmniej w ustalonej powyżej wysokości.

P. Świadczenia w naturze

Osoby, otrzymujące renty inwalidzkie, starcze, wdowie lub sieroce, mogą być umieszczone na własne żądanie względnie na żądanie opiekuna lub kuratora w zakładzie dla inwalidów, starców lub sierot, za potrąceniem na ten cel renty w całości lub odpowiedniej części. Osoby te nie są uważane za korzystające z opieki społecznej. Na żądanie opiekuna względnie władzy opiekuńczej powinno, w miarę możności, nastąpić umieszczenie sieroty w przytułku dla sierot lub w innym zakładzie wychowawczym. Część renty, niezużytą na pokrycie kosztów utrzymania w zakładach, należy wypłacać uprawnionym względnie ich prawnym zastępcom.

R. Zwrot składek i kapitalizacja rent

Kobieta, która osiągnęła 60 miesięcy składkowych i w ciągu roku po opuszczeniu zatrudnienia wyszła zamąż lub w ciągu dwóch lat po zawarciu małżeństwa opuściła zatrudnienie, uzasadniające ubezpieczenie emerytalne ma prawo do zwrotu 50% uiszczonych składek na świadczenia emerytalne. Roszczenie o zwrot składek może być zgłoszone nie wcześniej jak po upływie sześciu miesięcy pozostawania bez zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia najpóźniej jednak w ciągu roku po opuszczeniu zatrudnienia. Składki nie podlegają zwrotowi jeżeli osoba zgłaszająca roszczenie wstąpi do zatrudnienia uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia przed dokonaniem zwrotu składek.

Na prośbę osoby uprawnionej Zakład Ubezpieczeń Społecznych może wypłacać kwotę odpowiadającą skapitalizowanej wartości renty, o ile gmina zobowiązana do zaopatrzenia danej osoby w razie ubóstwa, wyrazi na to zgodę a zarazem zapewnione jest celowe użycie otrzymanej kwoty.

Odebranie składek emerytalnych i kapitalizacja renty wyczerpują wszelkie uprawnienia z tytułu ubezpieczenia emerytalnego.

S. Składki

Wysokość składki na pokrycie świadczeń emerytalnych wynosi 8% płacy podstawowej (patrz dział F). Za ubezpieczonych nie otrzymujących wynagrodzenia lub

otrzymujących wynagrodzenie nie wyższe niż 60 złotych miesięcznie albo utrzymanie, całą składkę opłaca pracodawca. W innych przypadkach składkę dzieli się między pracodawcę i pracownika wg. następującej tabeli:

Przy wynagrodzeniu miesięcznym wynoszącym		Składki		
ponad zł.	do zł. włącznie	pracodawcy	Pracownika (ubezpieczon.)	Razem
60	400	4,8%	3,2%	8%
400	800	4 %	4 %	8%
800	—	3,2%	4,8%	8%

Najwyższa płaca podstawowa wynosi 725 zł miesięcznie. Część składki przypadającej na pracownika, potrąca pracodawca przy wypłacie wynagrodzenia, należnego ubezpieczonemu w myśl umowy za odnośny okres płatniczy. Potrącenie może być dokonane wstecz tylko za dwa ostatnie okresy płatnicze, nie potrącone zaś w tym terminie składki pokrywa całkowicie pracodawca z własnych funduszów. Zastrzeżenie to nie ma zastosowania w razie toczącego się sporu w sprawie obowiązku ubezpieczenia.

Składka emerytalna w ubezpieczeniu emerytalnym pracowników umysłowych została obniżona do dnia 31.III. 1939 r. do wysokości 6,5% policzalnego do ubezpieczenia wynagrodzenia osób ubezpieczonych. Jeżeli w myśl odpowiednich przepisów pracodawca nie jest obowiązany do opłaty całej składki, to ze składki emerytalnej w wyżej podanej wysokości przypada na pracodawców i pracowników w procentach policzalnego do ubezpieczenia wynagrodzenia, jak następuje:

Przy wynagrodzeniu miesięcznym wynoszącym		Składki		
ponad zł.	do zł. włącznie	pracodawcy	pracownika (ubezpiecz.)	Razem
60	400	4,1%	2,4%	6,5%
400	800	3,3%	3,2%	6,5%
800	—	2,5%	4,0%	6,5%

T. Zaliczanie miesięcy składkowych

W razie zgłoszenia pracownika do ubezpieczenia we właściwym czasie zalicza się do ubezpieczenia wszystkie miesiące kalendarzowe, licząc od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, w którym powstał obowiązek ubezpieczenia, do końca miesiąca, w którym ten obowiązek ustał, **chociażby należne za ten okres składki nie zostały ściągnięte.** W razie zgłoszenia do ubezpieczenia w niewłaściwym czasie — ubezpieczenie liczy się od pierwszego dnia miesiąca, w którym dokonano zgłoszenia. Zgłoszenie dokonane przez pracownika lub z urzędu przez organ kontrolny instytucji ubezpieczającej ma te same skutki jak zgłoszenie dokonane przez pracodawcę. Do czasu ubezpieczenia będzie zaliczony okres nie dłuższy niż trzyletni poprzedzający zgłoszenie, jeżeli składki za ten okres zostaną wpłacone w ciągu dwóch lat od chwili zgłoszenia do ubezpieczenia. Zgłoszenia dokonane po zajściu okoliczności uprawniających do świadczeń emerytalnych (niezdolność do wykonywania zawodu, osiągnięcie wieku starczego, śmierć) są nieważne, jeśli nie zostały dokonane we właściwym terminie.

Przerwy w ubezpieczeniu nie dłuższe niż osiemnastomiesięczne nie stanowią

ujemnych skutków w ciągłości ubezpieczenia. Miesiące składkowe przebyte przed przerwą uwzględnione przy przyznawaniu jednorazowej odprawy, przy zwrocie składek mężatce oraz przy przekazaniu składek nie podlegają w żadnym razie ponownemu zaliczeniu do ubezpieczenia. Jeżeli przerwa w ubezpieczeniu trwała ponad osiemnaście miesięcy, doliczenie okresu ubezpieczenia przed przerwą uzależnione jest od przebycia w ponownym ubezpieczeniu:

12 m-cy składkowych po przerwie nie dłuższej niż 5-cio letniej;
24 m-cy składkowych po przerwie nie dłuższej niż 10-cio letniej;
36 m-cy składkowych po przerwie nie dłuższej niż 15-to letniej.

Przerwa dłuższa niż 15 letnia powoduje utratę poprzedniego okresu ubezpieczenia. Również jeżeli trwała **ponad trzy lata,** a obowiązek ubezpieczenia powstał po ukończeniu przez ubezpieczonego sześćdziesięciu lat życia, uważa się za wygasłe wszelkie ewentualne uprawnienia wynikające z przebytych poprzednio miesięcy składkowych (patrz dział D — zachowanie uzyskanych uprawnień po ustaniu obowiązku ubezpieczenia).

Przepisy odnoszące się do ubezpieczenia emerytalnego pracowników umysłowych

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 106, poz. 911). Ustawa z 22.III. 1933 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24. XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 229). Ustawa z 15.III. 1934 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24.XI 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 347). Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z 14.I. 1936 r. o czasowym obniżeniu składek za ubezpieczenie emerytalne... pracowników umysłowych... (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 24). Ustawa z 29. III. 1938 r. o przedłużeniu czasowego obniżenia składek za ubezpieczenia społeczne (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 171). Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 22.XII. 1927 r. o wykonaniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24. XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 118 poz. 1016). Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 8. III. 1928 r. w sprawie wykonania art. 5 punkt. 9 i art. 6 punkt 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 1.IV. 1931 r. określające w zakresie ubezpieczenia pracowników umysłowych warunki praktyki, wymaganej dla zaliczenia do pracowników umysłowych sprzedawców i ekspedientów sklepowych i księgarskich oraz warunki tegoż zaliczenia (Dz. U. R. P. Nr 79, poz. 414). Rozporządzenie Rady Ministrów z 27.XII. 1933 r. o uchyleniu grup zarobkowych w ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 794). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 21. VIII. 1934 r. o zaliczeniu nawigatorów i pilotów statków powietrznych do kategorii pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 78, poz. 729). Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z 28. XII. 1933 r. o sposobie dokonywania zgłoszeń w zakresie ubezpieczeń społecznych, uiszczaniu składek i kontroli czynności pracodawców (Dz. U. R. P Nr 103, poz. 818).

VI. Ubezpieczenie emerytalne robotników

A. Osoby podlegające obowiązkowi ubezpieczenia

Obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego w Funduszu Ubezpieczenia Emerytalnego robotników podlegają w zasadzie wszyscy pracownicy fizyczni, pozostający w stosunku pracy najemnej lub stosunku służbowym z wyjątkiem:

a) stałych lub prowizorycznych funkcjonariuszów państwowych, którzy realizują swe uprawnienia ze Skarbu Państwa lub Państwowego Zakładu Emerytalnego;
b) etatowych pracowników przedsiębiorstwa Polskie Koleje Państwowe, podlegających analogicznemu ubezpieczeniu emerytalnemu;
c) osób zatrudnionych w instytucjach, przedsiębiorstwach i zakładach samorządu terytorialnego, jeżeli odpowiednie przepisy emerytalne gwarantują im uprawnienie emerytalne na warunkach nie gorszych niż w ogólnym ubezpieczeniu emerytalnym;
d) osób, które w chwili objęcia zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia, mają ukończone 60 lat życia i nie posiadają przebytych w ubezpieczeniu conajmniej 50 tygodni składkowych w ciągu ostatnich 3-ch lat lub też nie przebyły przed osiągnięciem tego wieku conajmniej 200 tygodni składkowych;
e) terminatorów, praktykantów i wolontariuszy;
f) pracowników samodzielnych;
g) zatrudnionych w rzemiośle krewnych (zstępni, rodzeństwo i wstępni) pracodawcy, pozostających z nim we wspólnocie domowej.

B. Składki emerytalne

Podstawą wymiaru świadczeń i składek emerytalnych są faktyczne zarobki pracownika wraz ze wszystkimi dodatkami, wynagrodzeniem w naturze (mieszkanie, opał, odzież i t. p.) oraz wynagrodzeniem za godziny nadliczbowe. Jeżeli zarobki te przewyższają kwotę zł 72 tygodniowo (300 zł — miesięcznie) składki i świadczenia wymierza się od tej kwoty. Podstawą wymiaru są zarobki tygodniowe. Osoby nie pobierające żadnego wynagrodzenia lub zarabiające mniej niż 6 zł podlegają ubezpieczeniu od kwoty zł 6 tygodniowo.

Wysokość składki na ubezpieczenie emerytalne robotników wynosi:

	% zarobku		
	pracodawca	pracownik	razem
za robotników zatrudnionych w górnictwie i hutnictwie	2,25	3,65	5,9
za pozostałych robotników	1,95	3,35	5,3

Na okres przejściowy do dn. 31/III 1939 składki na ubezpieczenia emerytalne wynoszą:

	% zarobku		
	pracodawca	pracownik	Razem
za robotników zatrudnionych w górnictwie i hutnictwie	1,95	2,95	4,9
za pozostałych robotników	1,65	2,65	4,3

W zestawieniu wysokości składek uwzględniono zwiększenie składki od 1/I 1939.

Za robotników, nieotrzymujących żadnego wynagrodzenia lub tylko utrzymanie, względnie za osoby, których zarobek dzienny nie przekracza zł 2 a na obszarze województwa wileńskiego, nowogródzkiego, poleskiego, wołyńskiego, tarnopolskiego, stanisławowskiego i lwowskiego (z wyjątkiem miast ponad 50 tys. mieszkańców) — 1,50 zł dziennie składkę uiszcza w całości pracodawca.

C. Świadczenia emerytalne

Rodzaje świadczeń emerytalnych.

A. Świadczenia, przysługujące ubezpieczonemu.

1. renta inwalidzka
2. dodatki do renty (na dzieci)
3. świadczenia lecznicze.

B. Świadczenia, przysługujące członkom rodziny ubezpieczonego.

1. renta wdowia
2. renty sieroce
3. jednorazowa zapomoga pośmiertna
4. odprawa wdowia (w razie ponownego zamążpójścia).

Ponadto przepisy emerytalne przewidują w okresie przejściowym udzielanie specjalnych zaopatrzeń inwalidzkich, wdowich i sierocych pewnym kategoriom osób, nie posiadającym prawa do świadczeń na ogólnych warunkach.

Ogólne warunki nabycia świadczeń emerytalnych

Nabycie przez ubezpieczonego lub pozostałej po nim rodziny prawa do świadczeń emerytalnych (z wyjątkiem prawa do jednorazowej zapomogi pośmiertnej) uzależnione jest:

1. od przebycia przez ubezpieczonego pewnego okresu ubezpieczenia (t. zw. okresu wyczekiwania)
2. od utraty zdolności do pracy lub osiągnięcie pewnego wieku, co uważane jest za równoznaczne z niezdolnością do pracy.

Okres wyczekiwania wynosi 200 tygodni składkowych t. j. około 3 lat 10 m. ubezpieczenia, które powinny przypadać na okres ostatnich 10-ciu lat przed dniem powstania inwalidztwa (niezdolności do pracy lub osiągnięcie odpowiedniego wieku), jeżeli chodzi o świadczenia dla ubezpieczonego lub przed dniem śmierci, jeżeli chodzi o świadczenia osób pozostałych. Z okresu 200 tyg. składkowych conajmniej 50 tyg. składkowych winno przypadać przytem na okres ostatnich 3 lat.

Do wymienionych wyżej okresów (10-cio i 3 letniego) nie wlicza się 1) czasu pozostania bez pracy 2) czasu pobierania zasiłków z Ubezpieczalni Społecznej 3) czasu pobierania renty wypadkowej nie mniejszej niż 40% renty pełnej 4) obowiązkowej służby wojskowej. Warunek aby tygodnie składkowe przypadały na okres 10-ciu lub 3 lat (t. zw. warunek ciągłości ubezpieczenia) nie jest wymagany od osób, które przebyły w ubezpieczeniu emerytalnym 1000 tyg. składkowych (około 19 lat 3 miesięcy) lub też taką liczbę tygodni składkowych większą od 200, która stanowi 3/4 tygodni kalendarzowych jakie upłynęły od początku ubezpieczenia do dnia powstania inwalidztwa lub śmierci.

Warunki nabycia świadczeń emerytalnych dla osób zatrudnionych w górnictwie i hutnictwie są łagodniejsze niż dla pozostałych kategorii pracowników. Spowodowane to jest zarówno znacznie trudniejszymi warunkami ich pracy, jak i względami na istniejące tradycje. Uprawnienia emerytalne górników i hutników omówimy oddzielnie.

Renta inwalidzka

Prawo do renty inwalidzkiej przysługuje ubezpieczonemu który 1) posiada odpowiedni okres wyczekiwania (patrz wyżej) oraz 2) ukończył 65 rok życia lub też wskutek choroby ułomności fizycznej lub umysłowej, bądź też wskutek upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się niezdolny do zarabiania własną pracą trzeciej części tego, co zarabia w danej miejscowości osoba w pełni sił fizycznych i umysłowych o podobnym wykształceniu i uzdolnieniu.

Uzyskanie zatem renty inwalidzkiej uzależnione jest od niezdolności osoby ubezpieczonej do pracy (inwalidztwa) przyczem osiągnięcie pewnego wieku uważane jest za równoznaczne z istnieniem niezdolności do pracy i ubezpieczony otrzymuje rentę inwalidzką chociażby posiadał jeszcze faktyczną zdolność do pracy.

Renta inwalidzka składa się z kwoty zasadniczej i kwoty indywidualnej.

Kwota zasadnicza jest jednakowa dla wszystkich rentowców, którym w danym roku przyznano świadczenia rentowe. Wysokość ich jest ustalaną co rocznie przez Radę Ministrów w granicach 10—16% przeciętnego zarobku miesięcznego wszystkich ubezpieczonych, którym w roku ubiegłym przyznano świadczenia rentowe. Kwota zasadnicza wynosiła w 1938 r. zł 15. Kwota ta wynosi w 1939 r. również 15 zł.

Kwotę indywidualną oblicza się na podstawie przeciętnego zarobku ubezpieczonego w całym okresie jego ubezpieczenia. Dla osób które przebyły w ubezpieczeniu nie więcej niż 416 tyg. składkowych (8 lat) wysokość kwoty tej wynosi 10% przeciętnego zarobku. Po upływie 8 lat aż do 16 lat (832 tyg.) ubezpieczenia kwota indywidualna wzrasta o ½% za każdy rok ubezpieczenia, po upływie 17 lat do 24 lat ubezpieczenia o 1% za każdy rok od 25 do 36 lat — o 1½% za każdy rok. Po 36 latach ubezpieczenia kwota indywidualna osiąga maksymalną wysokość 40% przeciętnego zarobku ubezpieczonego i przestaje wzrastać. Przy obliczaniu lat ubezpieczenia liczbę tygodni większą 26 liczy się za pełny rok, liczby mniejszej nie uwzględnia się.

Dodatki do renty

Otrzymującemu rentę inwalidzką przysługuje dodatek na każde dziecko, które mogłoby mieć prawo otrzymania po nim renty sierocej. Dodatek ten wynosi 1/10 kwoty renty zasadniczej oraz kwoty indywidualnej bez uwzględnienia jednak jej wzrostu.

Swiadczenia lecznicze

Ubezpieczony, który przebył w ubezpieczeniu co najmniej 200 tyg. składkowych w ciągu ostatnich 10 lat niezależnie od ewentualnych uprawnień do renty, ma prawo do pomocy leczniczej, jeżeli po upływie 26 tygodniowego okresu niezdolności do pracy i leczenia podczas tego okresu w Ubezpieczalni jest chory nadal na tę samą chorobę na koszt Funduszu Ubezpieczenia Robotniczego. Pomocy leczniczej udziela Ubezpieczalnia w zakresie przewidzianym dla osób ubezp. na wypadek choroby. Charakter pomocy leczniczej jest obowiązkowy dla Zakładu. Niezależnie od obowiązkowych świadczeń leczniczych Zakład może zarządzić leczenie w odpowiednim zakładzie leczniczym, celem zapobieżenia utracie przez ubezpieczonego zdolności do zarobkowania lub celem przywrócenia tej zdolności osobie, pobierającej rentę lub występującej o przyznanie renty. Przez cały czas trwania leczenia może być wstrzymana renta częściowo lub całkowicie. W takich przypadkach należy jednak przyznać członkom rodziny osoby poddanej leczeniu zasiłek w wysokości renty do jakiej mieliby prawo w razie śmierci ubezpieczonego.

Renta wdowia

Renta wdowia przysługuje wdowie, której mąż pobierał rentę inwalidzką lub też w chwili śmierci do renty takiej miałby prawo (t. zn. w dniu śmierci, który przyjmujemy za dzień powstania inwalidztwa, posiadał odpowiedni okres wyczekiwania). Prawo do renty przysługuje jednak wdowie dopiero po ukończeniu 60 roku życia lub w razie utraty więcej niż 2/3 zdolności do zarobkowania.

Na takich samych warunkach przysługuje prawo do renty wdowcowi, jeżeli pozostawał na całkowitym i wyłącznym utrzymaniu zmarłej żony.

Renta wdowia wynosi połowę renty inwalidzkiej, którą zmarły małżonek pobierał lub do której w chwili śmierci miałby prawo.

Renta sieroca

Renty sieroce przysługują dzieciom po ojcu lub matce, jeżeli zmarły rodzic pobierał rentę inwalidzką lub w chwili śmierci do renty tej miałby prawo (posiadał odpowiedni okres wyczekiwania). Renta przysługuje dzieciom ślubnym i uprawnionym oraz z pewnymi ograniczeniami dzieciom naturalnym i przysposobionym, wnukom oraz pasierbom (patrz warunki nabycia renty wypadkowej).

Prawo do renty przysługuje chłopcom do ukończenia 17-go, dziewczętom zaś do ukończenia 18-go roku życia. Dalsze pobieranie renty możliwe jest tylko w przypadku niezdolności sieroty do pracy.

Renta sieroca wynosi 2/5 renty, którą pobierał zmarły rodzic lub do której miałby prawo. Dla sierot bez ojca i matki lub sierot bez ojca w przypadkach, gdy matka nie otrzymuje renty wdowiej, podwyższa się ogólną sumę rent sierocych o 15% renty inwalidzkiej. Suma rent wdowiej i sierocych nie może przekraczać wysokości renty, którą zmarły pobierał lub do której miałby prawo.

Dopłaty do rent

Osoby, pobierające renty indywidualne wdowie i sieroce otrzymują następujące roczne dopłaty do rent.

Przy przeciętnym tygodniowym zarobku ubezpieczonego, stanowiącym podstawę wymiaru kwoty indywidualnej	Dopłaty roczne wynoszą dla rent		
	inwalidzkich	wdowich	sierocych
do 12 zł.	48	39	36
od 12 zł. do 17 zł.	36	30	24
od 17 zł. do 24 zł.	24	24	12
od 24 zł. do 36 zł.	12	12	9

Jednorazowa zapomoga pośmiertna

Rodzinie zmarłego ubezpieczonego lub osoby pobierającej rentę przysługuje prawo do jednorazowej zapomogi pośmiertnej w wysokości jednomiesięcznego zarobku ubezpieczonego w kwocie nie mniejszej jednak niż 75 zł. Zapomoga ta przysługuje niezależnie od posiadania okresu wyczekiwania, jeżeli zmarły przebył w ubezpieczeniu chociaż jeden dzień składkowy. Zapomoga przysługuje pozostałemu przy życiu małżonkowi, w razie jego śmierci — dzieciom, w razie braku dzieci — pozostałej rodzinie. Prawo do zapomogi pośmiertnej jest niezależne od prawa do zasiłku pogrzebowego,

wypłacanego przez Ubezpieczalnie Społeczne z funduszów ubezpieczenia na wypadek choroby.

Odprawa wdowia (w razie ponownego zamążpójścia)

Wdowa pobierająca rentę wdowią, w razie ponownego zamążpójścia, traci prawo do tej renty otrzymując jednorazową odprawę. Wdowy które w chwili ponownego wstąpienia w związki małżeńskie ukończyły 55 lat życia, otrzymują odprawę w wysokości 12 miesięcznej renty, wdowy zaś które wstępują w związki małżeńskie przed ukończeniem 55 lat życia — 36 miesięcznej renty.

Odrębne uprawnienia górników i hutników

Osoby zatrudnione w górnictwie i hutnictwie nabywają prawo do renty:

1) po ukończeniu 60 roku życia, jeżeli przebyły w ubezpieczeniu ze zwiększoną składką dla górników i hutników conajmniej 750 tygodni (około 15 lat);
2) jeżeli utracą ponad 50% zdolności do zarobkowania i przebyły w ubezpieczeniu ze zwiększoną składką co najmniej 600 tygodni składkowych (około 12 lat) z czego 50 tygodni w ciągu ostatnich 4 lat przed utratą zdolności do zarobkowania.

Wdowy po górnikach i hutnikach mają prawo do renty po ukończeniu 50 lat życia bez względu na zdolność zarobkową (pod warunkiem jednak przebycia przez męża odpowiedniego okresu wyczekiwania).

D. Postępowanie w sprawach emerytalnych

Świadczenia emerytalne przyznaje Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczenia Emerytalnego Robotników. Podania o przyznanie świadczeń składać należy pisemnie lub ustnie do Ubezpieczalni Społecznej, która po zebraniu odpowiedniego materiału przesyła wniosek do Zakładu.

Przepisy odnoszące się do ubezpieczenia emerytalnego robotników

Ustawa z 28.III. 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 396). Rozporządzenie Prezydenta R. P. z 24.X. 1934 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 855 i z 1938 r. Nr 3,poz. 15). Dekret Prezydenta R. P. z 14.I. 1936 r. o czasowym obniżeniu składek za ubezpieczenie emerytalne robotników (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 24). Ustawa z 29.III. 1938 r. o przedłużeniu czasowego obniżenia składek za ubezpieczenie społeczne (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 171). Rozporządzenie Rady Ministrów z 27.XII. 1933 r. w sprawie wejścia w życie ustawy o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 789). Rozporządzenie Rady Ministrów z 27.XII. 1933 r. w sprawie wykonania art. 223 ust. (1) ustawy o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 790). Rozporządzenie Rady Min. z 27.XII. 1933 w sprawie uprawnień osób, które były ubezpieczone na zasadzie obowiązujących ustaw o ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, śmierci i na starość (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 791). Rozporządzenie Ministra Op. Społ. z 28.XII. 1933 r. w sprawie zaopatrzeń inwalidzkich dla robotników oraz członków ich rodzin (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 812). Rozporządzenie Min. Op. Społ. z 28.XII. 1933 r. o przekazaniu Kasie Emerytalnej dla robotników Kolei Państwowych w b. dzielnicy pruskiej w Poznaniu wykonywania w zastosowaniu do członków tej Kasy czynności Zakładu Ubezpieczenia Emerytalnego Robotników (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 812). Uchwała Rady Ministrów

z 17.XI. 1937 r. w sprawie ustalenia kwoty zasadniczej rent z ubezpieczenia emerytalnego robotników w latach 1937 i 1938 (Monitor Polski z 1938 r. Nr 2, poz. 2) i takaż uchwała Rady Ministrów z 12.I. 1939 r. (Monitor Polski Nr 11, poz. 18 na rok 1939) Ustawa z 30.VII. 1938 r. o przejęciu Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 446).

VII. Zabezpieczenie na wypadek bezrobocia robotników

Obowiązek zabezpieczenia

Obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotników padlegają wszyscy robotnicy, którzy ukończyli 16 rok życia i pozostają w stosunku najmu pracy przedsiębiorstwach przemysłowych, górniczych, hutniczych, handlowych, komunikacyjnych i przewozowych jeżeli przedsiębiorstwa te zatrudniają conajmniej 5-ciu pracowników.

Składki

Podstawą wymiaru składek jest faktyczny zarobek robotnika. Wysokość składki wynosi 2% zarobku robotnika z czego robotnik płaci 0,5%, pozostałą część (1,5%) płaci pracodawca z własnych funduszów. Składka za robotników sezonowych wynosi 4%, z czego robotnik jak i pracodawca płacą po 2%.

Świadczenia

Prawo do zasiłków z powodu bezrobocia przysługuje pozostającym bez pracy robotnikom, którzy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed dniem zgłoszenia prawa do zasiłku podlegali przez conajmniej 26 tygodni obowiązkowi zabezpieczenia.

Podstawą wymiaru zasiłku jest przeciętny dzienny zarobek robotnika w ciągu ostatnich 13 tygodni zabezpieczenia. Jeżeli przeciętny dzienny zarobek wynosi więcej niż 6 zł wówczas zasiłek oblicza się od kwoty złotych 6.

Zasiłek na wypadek bezrobocia wynosi dla samotnych 30% podstawy wymiaru. Robotnicy mający na swym utrzymaniu rodzinę otrzymują ponadto dodatki rodzinne w wysokości od 5% do 20% podstawy wymiaru w zależności od ilości osób pozostających na utrzymaniu robotnika.

Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnym w zasadzie w ciągu 13-tu tygodni. Roszczenie o przyznanie zasiłku należy zgłaszać w biurach Funduszu Pracy.

Przepisy odnoszące się do zabezpieczenia na wypadek bezrobocia

Ustawa z 18.VII. 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 58 poz. 555). Ustawa z 16. III. 1933 o Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 163, z 1934 r. Nr 94, poz. 849) oraz z 1938 r. Nr 52, poz. 401). Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 31. XII. 1924 r. w sprawie obowiązku pracodawców zawiadamiania państwowych urzędów pośrednictwa pracy o każdym wolnym lub nowoobsadzonym miejscu (Dz. U. R. P. Nr 67, poz. 650). Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki społecznej z 5. II. 1926 r. o postępowaniu przy ustalaniu przynależności do zakresu osób, podlegających obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. Nr. 18 poz. 112). Rozporządzenie Ministra Pracy i Op. Społecznej z 20. V. 1926 r. w sprawie wykluczenia od prawa do świadczeń zabezpieczeniowych osób zabezpieczonych na wypadek bezrobocia, pozostających bez pracy na skutek choroby, inwalidztwa, strajku lub też przewinień, które na mocy obowiązujących ustaw powodują wydalenie z pracy. (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 336). Rozporządzenie Rady Ministrów z 25. VI. 1932 r. w sprawie rodzajów przedsiębiorstw i zakładów pracy państwowych i samorządowych oraz kategoryj zatrudnionych w nich robotników, podlegających obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 546). Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 2. VII. 1932 r. o postępowaniu przy przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków dla bezrobotnych (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 556). Rozporządzenie Min. Pracy i Op. Społ. z 2. VII. 1932 r. o sposobie ściągania składek na rzecz Funduszu Bezrobocia (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 557). Rozporządzenie Min. Pracy i Op. Społ. z 6. VII. 1932 r. w sprawie zwolnienia od obowiązku zabezpieczenia na wypadek bezrobocia niektórych kategoryj robotników (Dz. U. R. P. Nr. 58 poz. 558). Rozporządzenie Min. Pracy i Op. Społ. z 6. VII. 1932 r. w sprawie robotników sezonowych podlegających obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 559). Rozporządzenie Min. Opieki Społ. z 9. I. 1933 r. w sprawie uprawnień robotników, zatrudnionych za granicą do zasiłków na wypadek bezrobocia. (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 215) zmienione rozp. Min. Op. Sp. z 18. VI. 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 45, poz. 310). Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27. X. 1933 r. o zniesieniu państwowych urzędów pośrednictwa pracy i opieki nad wychodźcami. (Dz. U. R. P. Nr. 84 poz. 621). Rozporządzenie Min. Op. Społ. z 20. XII. 1933 w sprawie wypłacania zasiłków, przewidzianych ustawą z 18. VII. 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia, w okresach dwutygodniowych (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 809). Rozporządzenie Min. Op. Społ. z 26. III. 1935 r. o wykonywaniu przez Fundusz Pracy pośrednictwa pracy (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 353). Zarządzenie Min. Op. Społ. z 26. III. 1935 r. o utworzeniu ekspozytur Wojewódzkich Biur Funduszu Pracy (Monitor Polski, Nr 78, poz. 112). Rozporządzenie Min. Op. Społ. z 23. V. 1935 r. o postępowaniu odwoławczym od decyzyj wojewódzkich biur Funduszu Pracy i ich ekspozytur. (Dz. U. R. P. Nr 41 poz. 280). Rozporządzenie Min. Op. Społ. z 23. X. 1937 r. o czasowym zmniejszeniu liczby dni pracy, uważanych za tydzień podlegania obowiązkowi zabezpieczenia na wypadek bezrobocia w odniesieniu do niektórych kategorii robotników sezonowych (Dz. U. R. P. Nr 76 poz. 553). Rozporządzenie Min. Op. Społ. z 12. III. 1938 r. w sprawie powierzenia czynności Wojewódzkich biur Funduszu Pracy związkom samorządowym i innym instytucjom prawno-publicznym (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 162).

VIII. Ubezpieczenia społeczne na ziemiach odzyskanych

Na ziemie odzyskane we Frydeckim i Czadeckim, włączone do województwa śląskiego, w Jaworzynie Śpiskiej, w Ficminach i w dolinie Popradu, włączone do województwa krakowskiego, w źródłowisku Udawy, włączone do województwa lwowskiego, rozciągnięto w pełni obowiązujące ogólnie przepisy o ubezpieczeniach społecznych. Na odzyskanych zaś ziemiach Śląska Cieszyńskiego ubezpieczenia społeczne zostały uregulowane tymczasowo odrębnymi przepisami prawnymi. Przepisy te mają również odpowiednie zastosowanie na okres przejściowy na terenie ziem wspomnianych na wstępie.

Tymczasowymi przepisami zostały uregulowane następujące ubezpieczenia prowadzone przez czechosłowackie instytucje ubezpieczeń społecznych od wypadków, ubezpieczenie na wypadek inwalidztwa i na starość, ubezpieczenie pensyjne pracowników prywatnych oraz ubezpieczenie pensyjne w górniczych kasach brackich. Osobom, które były uprawnione do świadczeń z tytułu wymienionych ubezpieczeń a są obywatelami polskimi, wypłacane są zaliczkowo zasiłki w wysokości kwot należnych od instytucji

czesko-słowackich wraz z wszelkimi dodatkami. Wysokość wypłacanego świadczenia nie może wynosić mniej niż 50 zł miesięcznie. Po dokonaniu rozrachunku między Rzecząpospolitą Polską a Republiką Czechosłowacką z tytułu ubezpieczeń społecznych kwoty wypłacone zaliczkowo zostaną potrącone ze świadczeń przyznanych przez polskie instytucje ubezpieczeń społecznych. Wykonywanie ubezpieczenia na wypadek choroby powierzono Ubezpieczalniom Społecznym w Cieszynie i we Frysztacie. Poza tym pozostawiono nadal zakres działania niektórych przedsiębiorstw prywatnych w Nowym Boguminie, prowadzących ubezpieczenia na wypadek choroby dla swych pracowników.

Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych powierzono wykonywanie na odzyskanych ziemiach Śląska Cieszyńskiego:

1) ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa i na starość, wykonywanego poprzednio przez Centralny Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Pradze,
2) ubezpieczenia od wypadków wykonywanego poprzednio przez Zakład Ubezpieczeń Robotników od Wypadków w Brnie,
3) ubezpieczenia pensyjnego pracowników umysłowych, wykonywanego poprzednio przez Powszechny Zakład Pensyjny w Pradze i jego oddziały.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wykonywa wymienione trzy rodzaje ubezpieczenia na podstawie przepisów, jakie normowały te ubezpieczenia w dniu 30. IX. 1938 r.

Należności ze składek ubezpieczeniowych, odsetek zwłoki i kar pieniężnych z tytułu zatrudnienia na ziemiach odzyskanych, istniejące w dniu zmiany suwerenności lub powstałe po zmianie suwerenności, powinny być uiszczone właściwej polskiej instytucji ubezpieczeniowej.

Dekret Prezydenta R. P. z 6. XI. 1938 r. o tymczasowym uregulowaniu ubezpieczeń społecznych na odzyskanych ziemiach Śląska Cieszyńskiego (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 572). Rozporządzenie Ministra Op. Społ. z dnia 19.XI. 1938 r. w sprawie wykonania dekretu z 6. XI. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 632).

IX. Przekazywanie składek emerytalnych.

Przepisy o przekazywaniu składek stanowią konieczne uzupełnienie przepisów, normujących uprawnienie emerytalne, prawników wobec Skarbu Państwa, PZE-nego, ZUS i innych instytucji ubezpieczenia emerytalnego. Treścią przepisów tych jest przekazywanie składek emerytalnych, w razie przejścia pracownika z jednego rodzaju ubezpieczenia do drugiego i związane z tym przekazaniem zaliczanie w nowym ubezpieczeniu okresów zaliczalnych w ubezpieczeniu poprzednim.

W ten sposób przepisy o przekazywaniu składek są istotnym powiązaniem między różnymi rodzajami ubezpieczenia emerytalnego i pozwalają na przechodzenie między poszczególnymi rodzajami tego ubezpieczenia bez utraty praw nabytych w ubezpieczeniu poprzednim.

Z uwagi na niejednolitość norm, obowiązujących w przedmiocie przekazania składek, w zależności od tego między jakimi instytucjami przekazanie to następuje, omówimy kolejno następujące działy:

a) przekazywanie składek między Skarbem Państwa i PZE a instytucjami ubezpieczającymi,
b) przekazywanie składek między ZUS a „instytucjami zastępczymi",
c) przekazywanie składek między poszczególnymi funduszami emerytalnymi ZUS,
d) przekazywanie składek między ZUS (funduszu ubezpieczenia emerytalnego robotników) a związkami samorządu terytorialnego.

A. Przekazywanie składek emerytalnych pomiędzy Skarbem Państwa i Państwowym Zakładem Emerytalnym a instytucjami ubezpieczającymi

Przepisy wstępne

Za „instytucje ubezpieczające" w rozumieniu przepisów o przekazywaniu składek należy uważać Zakład Ubezpieczeń Społecznych (Fundusz Ubezpieczenia Emerytalnego pracowników umysłowych) oraz te instytucje, przedsiębiorstwa i Zakłady, wyjąwszy Państwowy Zakład Emerytalny i przedsiębiorstwo „Polska Poczta, Telegraf i Telefon", w których zatrudnienie zwalnia pracowników w myśl przepisów rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych od obowiązku ubezpieczenia w Funduszu Ubezpieczenia Emerytalnego Pracowników Umysłowych (np. Polskie Monopole Państwowe, Państwowy Bank Rolny, PKO, Bank Gospodarstwa Krajowego, Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych, fundusze emerytalne samorządu terytorialnego i gospodarczego etc). Za właściwą władzę skarbową należy uważać władzę skarbową (Ministerstwo Skarbu, Izby Skarbowe), która jest lub ostatnio była powołana do orzekania o prawach emerytalnych danego pracownika. Uprawnienie i obowiązki władzy skarbowej w sprawach, dotyczących otrzymywania i przekazywania składek emerytalnych na rzecz funkcjonariuszów administracji Lasów Państwowych posiadają właściwe Dyrekcje Lasów Państwowych, w sprawach zaś dotyczących pracowników przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon" właściwe Dyrekcje Okręgów Poczt i Telegrafów.

Ogólne warunki przekazywania składek

Skarb Państwa, Państwowy Zakład Emerytalny (PZE) i wszystkie instytucje ubezpieczające przekazują między sobą składki emerytalne na rzecz pracowników, którzy z zatrudnienia, uzasadniającego bezpośrednie uprawnienia emerytalne ze Skarbu Państwa lub obowiązek ubezpieczenia w funduszu emerytalnym instytucyj ubezpieczających lub PZE-nego przechodzą do ubezpieczenia w innym funduszu emerytalnym.

Pracownik nie może się zrzec przekazania składek ze szkodą tej władzy lub instytucji, której powinny być przekazane składki.

1. Przekazywanie składek przez Skarb Państwa i PZE

Skarb Państwa przekazuje instytucji ubezpieczającej składki emerytalne jedynie na rzecz pracowników, którzy pełnili służbę jako stali funkcjonariusze państwowi lub zawodowi wojskowi i po rozwiązaniu stosunku służbowego z Państwem wstąpili do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w tej instytucji ubezpieczającej.

PZE przekazuje instytucji ubezpieczającej składki na rzecz swych uczestników (osób ubezpieczonych w PZE), którzy po rozwiązaniu stosunku służbowego, uzasadniającego uczestnictwo w PZE wstąpili do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w tej instytucji ubezpieczającej.

Przekazanie składek przez Skarb Państwa lub PZE następuje jedynie wówczas gdy stały funkcjonariusz państwowy (zawodowy wojskowy) któremu przysługują uprawnienia emerytalne ze Skarbu Państwa lub uczestnik PZE-nego przeszedł po zwolnieniu go ze służby państwowej do ubezpieczenia w jednej z instytucji ubezpieczających jako pracownik umysłowy. Za osoby które przeszły do ubezpieczenia emerytalnego, jako pracownicy fizyczni, Skarb Państwa ani PZE składek nie przekazują.

Na przekazanie składek przez Skarb Państwa lub PZE nie ma wpływu skazanie pracownika w czasie trwania lub po rozwiązaniu stosunku służbowego, uzasadniają-

cego uczestnictwo w PZE lub bezpośrednie uprawnienie emerytalne ze Skarbu Państwa, przez Sąd Karny lub dyscyplinarnie na karę pociągającą utratę lub ograniczenie prawa do emerytury lub odprawy.

Skarb Państwa i PZE nie przekazują składek emerytalnych na rzecz pracowników, którzy po rozwiązaniu stosunku służbowego, nabyli prawo do emerytury ze Skarbu Państwa lub PZE, choćby to prawo następnie stracili wskutek jego zgaśnięcia lub zrzeczenia się.

Przekazanie składek zostaje wstrzymane jeżeli w sprawie przyznania zaopatrzenia emerytalnego pracownikowi lub pozostałej po nim rodzinie toczy się postępowanie administracyjne lub sądowo - administracyjne.

Jeżeli po przekazaniu składek przez Skarb Państwa lub Zakład zostanie usunięte lub wznowione postępowanie emerytalne i w jego wyniku pracownikowi lub pozostałej po nim rodzinie zostanie przyznane zaopatrzenie emerytalne, instytucja ubezpieczająca zwraca sumy otrzymane poprzednio ze Skarbu Państwa lub PZE. Jeżeli jednak pracownik ten (wzgl. pozostała po nim rodzina) pobierał świadczenie emerytalne w instytucji ubezpieczającej, władze skarbowe lub PZE potrącą z jego uposażenia emerytalnego i przekażą tej instytucji sumy, które zostały przez nią wypłacone na skutek uprzedniego przekazania składek przez Skarb Państwa czy też PZE.

Na przekazanie składek i wysokość sum przekazywanych nie ma wpływu otrzymanie przez pracownika odprawy. Między Skarbem Państwa a PZE-ym przekazywanie składek — w ścisłym znaczeniu tego terminu — nie istnieje. Skarb Państwa przekazuje jednak PZE pewne kwoty (t. zw. rezerwę techniczną) za okresy zaliczalne do emerytury funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym a poprzedzające ich uczestnictwo w PZE.

Skarb Państwa przekazuje składki tylko na rzecz tych pracowników, których ostatni stosunek służbowy z Państwem został rozwiązany po dniu 31 marca 1932 r., niezależnie jednak od tego, kiedy wstąpili do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w jednej z instytucji ubezpieczających.

2. Przekazywanie składek przez instytucje ubezpieczające

Instytucje ubezpieczające przekazują Skarbowi Państwa lub PZE-nemu składki emerytalne na rzecz funkcjonariuszów państwowych (zawodowych wojskowych) którzy przed wstąpieniem do służby państwowej, uzasadniającej prawo do zaopatrzenia emerytalnego ze Skarbu Państwa względnie uczestnictwo w PZE-nym, pozostawali w zatrudnieniu, uzasadniającym obowiązek ubezpieczenia lub opłacania składek emerytalnych, bądź też dobrowolnie opłacali składki w tych instytucjach ubezpieczających.

Na przekazanie składek przez instytucje ubezpieczające nie ma wpływu skazanie pracownika w czasie trwania lub po rozwiązaniu stosunku służbowego z daną instytucją przez sąd karny lub dyscyplinarnie na karę, pociągającą w myśl przepisów tej instytucji utratę lub ograniczenie prawa do świadczeń emerytalnych lub jednorazowych.

Instytucje ubezpieczające nie przekazują składek ani też sum otrzymanych uprzednio na rzecz danego pracownika ze Skarbu Państwa, PZE lub innej instytucji ubezpieczającej, jeżeli pracownik ten nabył prawo do świadczeń emerytalnych z danej instytucji.

Jeżeli jednak pracownik ten zrzeknie się świadczeń emerytalnych z danej instytucji i zwróci jej otrzymane świadczenia, zarówno składki emerytalne jak też sumy otrzymane uprzednio przez instytucję podlegają przekazaniu pod warunkiem jednak, że zrzeczenie się takie jest dopuszczalne w myśl obowiązujących daną instytucję przepisów.

Przekazanie składek zostaje wstrzymane, jeżeli w sprawie przyznania danemu pracownikowi świadczenia emerytalnego przez instytucję ubezpieczającą, toczy się postępowanie sądowe, administracyjne lub sądowo-administracyjne.

Na przekazywanie składek i na wysokość przekazywanych sum nie ma wpływu otrzymanie przez pracownika od danej instytucji ubezpieczającej w związku ze zwolnieniem z zatrudnienia jednorazowego świadczenia (odprawy).

Okresy za które przekazuje się składki emerytalne:

1. Przekazywanie składek przez Skarb Państwa.

Skarb Państwa przekazuje instytucjom ubezpieczającym składki za wszystkie okresy służby stałej, pełnionej po dniu 31 grudnia 1927 r. Nie podlegają przekazaniu składki za pewne okresy służby, niezaliczalne do wysługi emerytalnej (urlop bez uposażenia, czas dezercji lub samowolnego opuszczenia służby, odbywanie kary pozbawienia wolności oraz czas spędzony w stanie nieczynnym bez uposażenia).

Skarb Państwa przekazuje składki również za te okresy służby i pracy, za które pracownik uiści odpowiednią opłatę emerytalną celem uzyskania zaliczenia tych okresów zgodnie z przepisami ustawy emerytalnej. Jeżeli jednak w okresach tych pracownik był ubezpieczony w ZUPU lub ZUS (Fundusz Emerytalny Pracowników Umysłowych) składki nie podlegają przekazaniu a opłata emerytalna winna być zwrócona pracownikowi.

Przekazaniu podlegają również sumy otrzymane uprzednio przez Skarb Państwa na rzecz danego pracownika od instytucyj ubezpieczających.

Oprócz składek emerytalnych i sum uprzednio otrzymanych na rzecz pracownika z instytucyj ubezpieczających, Skarb Państwa przekazuje również odsetki składane.

2. Przekazywanie składek przez PZE.

PZE. przekazuje instytucjom ubezpieczającym składki emerytalne za czas uczestnictwa w PZE oraz za zaliczalne do emerytury okresy po dn. 31 grudnia 1927 r., poprzedzające uczestnictwo w PZE. Nie podlegają przekazaniu składki za pewne okresy służby niezaliczalne do wysługi emerytalnej (urlop bez uposażenia, czas dezercji, samowolnego opuszczenia służby, odbywanie kary pozbawienia wolności, czas spędzony w stanie nieczynnym bez uposażenia).

Oprócz składek emerytalnych PZE. przekazuje również składane odsetki od nich.

3) Przekazywanie składek przez instytucje ubezpieczające.

ZUS (dawniej ZUPU) przekazuje Skarbowi Państwa i PZE-mu składki za zaliczalne do ubezpieczenia okresy pracy umysłowej po dniu 31 grudnia 1927 r. Pozostałe instytucje ubezpieczające przekazują składki za cały czas **pracy umysłowej** opłaconej składkami emerytalnymi (ubezpieczeniowymi) bez względu na przerwy w służbie lub pracy; nie przekazują natomiast składek za czas, za który składki zostały już uprzednio przekazane Skarbowi Państwa lub innej instytucji ubezpieczającej. Instytucje ubezpieczające przekazują również sumy otrzymane na rzecz danego pracownika od PZE, Skarbu Państwa lub innych instytucyj ubezpieczających. Wraz ze składkami i sumami wymienionymi wyżej podlegają przekazaniu składane odsetki od nich.

Zaliczanie okresów na skutek przekazania składek

1) Zaliczanie okresów przez Skarb Państwa i PZE — czas, za który Skarbowi Państwa powinny być przekazane składki emerytalne, zalicza się do wysługi emerytalnej, o ile ustawa emerytalna nie stanowi inaczej, nie zależnie od terminu, w którym stwierdzono istnienie obowiązku przekazania składek lub rzeczywiście je przekazano.

Również uczestnikom PZE zalicza się do wysługi emerytalnej okresy, za które

powinny być PZE-mu przekazane składki i to niezależnie od terminu, w którym stwierdzono przekazanie składek lub rzeczywiście je przekazano.

2. Zaliczanie okresów przez instytucje ubezpieczające.

Instytucje ubezpieczające zaliczają w całości do wysługi emerytalnej (miesięcy składkowych) okresy, za które PZE lub Skarb Państwa powinien przekazać im składki lub sumy otrzymane uprzednio na rzecz pracownika. Okresy te podlegają zaliczeniu do wysługi, uzasadniającej prawo do świadczeń emerytalnych, lub do miesięcy składkowych, uzasadniających w razie przerwy w zatrudnieniu zaliczanie miesięcy składkowych przebytych przed przerwą.

Czas, za który powinny być przekazane przez Skarb Państwa lub PZE. składki emerytalne, zalicza się do wysługi emerytalnej (miesięcy składkowych) pracownika, niezależnie od terminu, w którym stwierdzono istnienie obowiązku przekazania składek lub rzeczywiście je przekazano.

Czas, za który powinny być przekazane składki, nie może być uważany za przerwę w zatrudnieniu, któraby w myśl przepisów danej instytucji ubezpieczającej pozbawiła pracownika do świadczeń emerytalnych lub ograniczała ich wysokość.

Wszystkie zasady powyższe stosuje się również w tych przypadkach, gdy instytucja ubezpieczająca otrzymuje od innej instytucji ubezpieczającej składki przekazane poprzednio przez Skarb Państwa lub PZE.

Postępowanie w sprawach przekazywania składek

Składki emerytalne, w imieniu Skarbu Państwa przekazują względnie otrzymują właściwe władze skarbowe (Ministerstwo Skarbu, Izby Skarbowe) lub Dyrekcje Lasów Państwowych i Dyrekcje Okręgu Poczt i Telegrafów (na rzecz swoich pracowników).

Dla ustalenia, czy zachodzi obowiązek zaliczania do wysługi emerytalnej pewnych okresów służby lub pracy, władza skarbowa, PZE lub instytucja ubezpieczająca może żądać od właściwej władzy czy instytucji ubezpieczającej, stwierdzenia jeszcze przed przekazaniem składek czy i za jakie okresy składki będą na rzecz danego pracownika przekazane.

Zarówno Skarb Państwa, jak PZE oraz instytucje ubezpieczające przekazują składki niezwłocznie na żądanie pracownika. Prawo żądania przekazania składek nie przedawnia się.

Władze skarbowe, PZE lub instytucja, do której pracownik zwrócił się, żądając przekazania składek, powinna w ciągu trzech miesięcy przekazać składki lub wydać orzeczenie stwierdzające, czy i za jakie okresy składki będą przekazane. Orzeczenie to pracownik może skarżyć w terminie i trybie postępowania, przewidzianych dla dochodzenia praw do świadczeń emerytalnych, wypłacanych przez te władze czy instytucje. Niewydanie orzeczenia w ciągu trzech miesięcy jest równoznaczne z wydaniem orzeczenia odmawiającego przekazania składek.

Spory w sprawach przekazywania składek pomiędzy władzami skarbowymi (również Dyrekcjami Lasów Państwowych, Dyrekcjami Okręgu Poczt i Telegrafów), a instytucjami ubezpieczającymi rozstrzyga komisja urzędująca przy Ministerstwie Opieki Społecznej.

W razie sporu między PZE a instytucją ubezpieczającą rozstrzyga PZE. Od orzeczenia PZE służy prawo odwołania do Ministra Skarbu w ciągu trzydziestu dni od dnia doręczenia orzeczenia. Minister Skarbu rozstrzyga ostatecznie w administracyjnym toku instancji.

B. Przekazywanie składek emerytalnych pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych (Fundusz Ubezpieczenia Emerytalnego Pracowników Umysłowych) a instytucjami ubezpieczenia zastępczego

Przepisy wstępne

Za instytucje ubezpieczenia zastępczego należy uważać te instytucje przedsiębiorstwa lub zakłady, w których zatrudnienie zwalnia w myśl przepisów rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych od obowiązku ubezpieczenia emerytalnego w ZUS. (patrz dział o przekazywaniu składek między Skarbem Państwa i PZE. a instytucjami ubezpieczającymi).

Instytucje te będziemy nazywali „instytucjami zastępczymi" ubezpieczenia zaś w nich „ubezpieczeniem zastępczym" w odróżnieniu od ubezpieczenia powszechnego w ZUS.

Ogólne warunki przekazywania składek

ZUS, oraz instytucje zastępcze przekazują między sobą składki emerytalne na rzecz pracownika, który z zatrudnienia, uzasadniającego ubezpieczenie w jednej z tych instytucji przechodzi do zatrudnienia uzasadniającego ubezpieczenie w innej instytucji ubezpieczającej.

Składki podlegają przekazaniu, jeżeli pracownik przechodzi z jednego ubezpieczenia do drugiego w ciągu 18-tu miesięcy, licząc od chwili ustania obowiązku ubezpieczenia poprzedniego.

W razie dobrowolnego kontynuowania ubezpieczenia lub podtrzymywania nabytych uprawnień, okres ten liczy się od chwili zaprzestania ubezpieczenia lub podtrzymywania nabytych uprawnień.

Do okresu 18-miesięcznego nie wlicza się: 1) czasu otrzymywania przez pracownika renty (zaopatrzenia emerytalnego), 2) czasu sprawowania mandatu poselskiego i senatorskiego, czasu służby wojskowej i ćwiczeń wojskowych, niewoli, internowania, oraz czasu tymczasowego aresztowania, 3) czasu w ciągu którego niemożliwe było uzyskanie zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w Z. U. S. lub w „instytucji zastępczej" z powodu działań wojennych, prowadzonych na obszarze, na którym znajduje się miejsce zamieszkania pracownika, 4) czasu udowodnionej choroby, uniemożliwiającej objęcie bądź wykonywanie zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w ZUS lub w „instytucji zastępczej", jeżeli pracownik nie otrzymuje wynagrodzenia od pracodawcy, ani nie służy mu prawo do wynagrodzenia, 5) **czasu pozostawania bez zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w Z.U.S., lub w instytucji zastępczej z powodu niemożności znalezienia odpowiedniego zajęcia, pod warunkiem, iż pracownik rejestrował się we właściwej instytucji jako poszukujący pracy.**

Jeżeli przejście z jednego z wyżej wymienionych ubezpieczeń do innego zajdzie po upływie 18 miesięcy, jednak po okresie nie dłuższym niż 15 lat, przekazanie składek nastąpi dopiero po przebyciu przez pracownika w ponownym ubezpieczeniu powszechnym lub zastępczym, albo w obu łącznie wskazanych niżej okresów czasu: 12 m-cy składkowych po przerwie nie dłuższej niż 5-letniej i 24 m-cy składkowych po przerwie nie dłuższej niż 10-letniej oraz 36 m-cy składkowych po przerwie nie dłuższej niż 15-letniej.

Składek nie przekazuje się: 1) jeżeli przerwa trwała powyżej 15 lat, 2) jeżeli przerwa trwała ponad 3 lata, a wznowienie ubezpieczenia lub objęcie uprawnieniami nastąpiło dopiero po ukończeniu przez pracownika 60 lat życia (przy czym do powyższych przerw

nie wlicza się tych samych, wymienionych wyżej okresów, których nie wlicza się do okresu 18 miesięcznego, 3) jeżeli pracownik otrzymał świadczenie emerytalne od instytucji, która była by obowiązana do przekazania składek (rentę, emeryturę, pensję itp. lub odpowiadające im świadczenie jednorazowe, tj. takie świadczenie jednorazowe, które uzależnione jest od niezdolności, do wykonywania zawodu (służby) oraz zwrot składek w razie zamążpójścia.

Zrzeczenie się przez pracowników lub ich rodziny uprawnień wynikających z przepisów o przekazywaniu składek jest nieważne.

Nieważne są również wszelkie przepisy i umowy, zmierzające do ograniczenia tych uprawnień na niekorzyść pracowników i ich rodzin.

Okresy za które przekazuje się składki emerytalne

Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz instytucje zastępcze przekazują składki za wszystkie okresy podlegające zaliczeniu do ubezpieczenia a w szczególności i za okresy zaliczone na podstawie przekazania składek przez inną instytucję.

Dyscyplinarne zmniejszenie uprawnień emerytalnych nie ma wpływu na obowiązek przekazania składek.

Zarówno ZUS jak i instytucje zastępcze przekazują składki emerytalne jedynie za okresy zaliczalne do ubezpieczenia po dniu 31. XII. 1927.

Zaliczenie okresów na skutek przekazania składek

Zakład Ubezpieczeń Społecznych zalicza pracownikowi wszystkie m-ce, za które składki zostały przekazane, na równi z ubezpieczeniem powszechnym i według zasad normujących to ubezpieczenie.

Instytucje zastępcze, bez względu na obowiązujące odmienne przepisy obowiązane są zaliczyć w całości okres czasu, za który otrzymały składki, do okresu uzasadniającego, w myśl przepisów danej instytucji, prawo do świadczeń emerytalnych na wypadek śmierci, na wypadek niezdolności do służby (wykonywania zawodu) i na starość (okoliczności uprawniającej pracownika do otrzymania świadczeń na własną prośbę).

Jeżeli przepisy danej instytucji przewidują ponadto uprawnienia emerytalne na wypadek zwolnienia pracownika ze służby po przebyciu w tej instytucji określonego czasu, zaliczenie pracownikowi odpowiedniego okresu do czasu pracy, uzasadniającej prawo do tych świadczeń, odbywa się na zasadzie wewnętrznych przepisów danej instytucji. W każdym razie jednak, po przebyciu przez pracownika w danej instytucji okresu czasu, uzasadniającego prawo do świadczeń w tej instytucji w przypadku zwolnienia go z pracy, instytucja zastępcza (z wyjątkiem PKP) powinna zaliczyć pracownikowi w całości okres czasu, za który otrzymała składki.

Przedsiębiorstwo PKP w przypadku, określonym w ustępie poprzedzającym, zaliczy pracownikowi za otrzymane składki tyle m-cy do wysługi emerytalnej, ile wynosi iloraz wynikający z podzielenia sumy otrzymanych składek, bez uwzględnienia oprocentowania, przez opłatę emerytalną, przypadającą w myśl przepisów, obowiązujących w przedsiębiorstwie „PKP" od pierwszej płacy miesięcznej, otrzymanej na podstawie zatrudnienia w przedsiębiorstwie „PKP", zwalniającego od obowiązku ubezpieczenia.

Okresy, policzalne w myśl ustępów poprzedzających, zarówno uzasadniają roszczenie o świadczenie na podstawie zaliczonego okresu czasu w razie zajścia odpowiednich okoliczności, jako też mają wpływ na wysokość zaopatrzenia, wyrażoną w procencie podstawy wymiaru. Sposób ustalania podstawy wymiaru świadczeń określają wewnętrzne przepisy instytucji zastępczych.

Przekazanie składek w żadnym przypadku nie uzasadnia dwukrotnego zaliczenia tych samych okresów kalendarzowych.

Jeżeli otrzymano składki za okresy czasu, policzalne już do wysługi emerytalnej (do m-cy składkowych) danego pracownika, powinno nastąpić podwyższenie za odpowiedni okres podstawy wymiaru świadczeń emerytalnych, jednak obowiązuje to tylko wówczas, jeżeli wymiar świadczeń odbywa się na podstawie płac przeciętnych. Skutkiem podwyższenia podstawy wymiaru nie może być w ubezpieczeniu powszechnym przekroczona górna podstawa wymiaru świadczeń.

Postępowanie w sprawie przekazywania składek

Przekazywanie składek następuje na wniosek instytucji uprawnionej do otrzymania składek; w razie spełnienia się warunków, uzasadniających to przekazanie, wniosek o przekazanie składek instytucja powinna wnieść w ciągu 3-miesięcy od chwili zawiadomienia jej przez pracownika o poprzednim ubezpieczeniu.

Należna suma winna być przekazana w ciągu 30 dni po zgłoszeniu umotywowanego wniosku. Jeżeli jednak przekazanie składek w powyższym terminie nie może nastąpić z powodu nieprzebycia jeszcze przez pracownika wymaganego okresu czasu w ponownym ubezpieczeniu (po upływie 18 miesięcy) lub dlatego, że pewien okres pracy nie podlega jeszcze zaliczeniu do ubezpieczenia powszechnego z powodu nieopłacenia składek przez pracodawcę (art. 112 ust. 1 rozp. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych) albo wreszcie dlatego, że toczy się jeszcze postępowanie sądowe, administracyjne lub sądowo-administracyjne, przekazanie składek za odpowiednie okresy powinno nastąpić w terminie 30-dniowym od dnia ustania przeszkody, uniemożliwiającej przekazanie składek.

Spory wynikłe w sprawach dotyczących przekazywania składek pomiędzy ZUS z jednej strony, a instytucją zastępczą lub interesowaną osobą z drugiej strony, rozstrzygane są w trybie odwołań od decyzyj ZUS według tych samych przepisów i przez te same władze (organa), co spory o obowiązek ubezpieczenia pracowników umysłowych (art. 130 i 164 rozp. o ubezp. prac. umysł.). Instytucje zastępcze odpowiadają za szkody, wynikłe z zaniedbania zgłoszenia wniosku o przekazanie składek, oraz z zaniedbania terminowego przekazania składek lub niezgodnego z prawem ich przekazania.

Inne spory, rozstrzygają właściwe sądy państwowe.

C. Przekazywanie składek pomiędzy funduszem ubezpieczenia emerytalnego robotników a funduszem ubezpieczenia emerytalnego pracowników umysłowych

Fundusze ubezpieczenia emerytalnego robotników i pracowników umysłowych przekazują sobie wzajemnie składki emerytalne na rzecz osób, które z ubezpieczenia w jednym z tych funduszów przechodzą do ubezpieczenia w drugim.

Jeżeli pracownik przechodzi z ubezpieczenia w jednym z wymienionych funduszów do ubezpieczenia w drugim funduszu, po przebyciu w ubezpieczeniu poprzednim nie dłużej niż 5 lat w ubezpieczeniu pracowników umysłowych, bądź 200 tygodni składkowych w ubezpieczeniu robotniczym, fundusz, któremu przekazano składki zalicza pracownikowi do ubezpieczenia tyle miesięcy, względnie tygodni składkowych ile mu zaliczono w funduszu poprzednim. Jeżeli zaś poprzednie ubezpieczenie trwało dłużej niż 5 lat w ubezpieczeniu pracowników umysłowych, bądź 200 tygodni składkowych w ubezpieczeniu robotników, zaliczenie za pierwsze pięć lat, bądź 200 tygodni składkowych dokonywa się wg. zasad wymienionych wyżej, zaliczenie natomiast dalszych lat

lub tygodni składkowych — odpowiednio do kwoty składek za ten okres przekazanych, przeliczonej stosownie do wysokości składek, obowiązujących w nowym ubezpieczeniu.

Ponadto obydwa fundusze zaliczają również zarobki ubezpieczonych za pierwsze pięć lat, bądź 200 tygodni składkowych, jakie stanowiły podstawę do wymiaru składek i świadczeń.

Składki emerytalne powinny być przekazane w ciągu miesiąca od zgłoszenia wniosku przez fundusz uprawniony do otrzymania składek.

D. Przekazywanie składek między funduszem ubezpieczenia emerytalnego robotników a funduszami emerytalnymi związków samorządu terytorialnego

Warunki przekazywania składek

ZUS (Fundusz ubezpieczenia emerytalnego robotników) i Związki Samorządu Terytorialnego (Fundusze emerytalne tych związków) przekazują sobie wzajemnie składki emerytalne na rzecz tych robotników, którzy z zatrudnienia uzasadniającego ubezpieczenie emerytalne w jednej z tych instytucji przechodzą do zatrudnienia uzasadniającego ubezpieczenie emerytalne w drugiej instancji. Przekazaniu podlegają oprócz składek emerytalnych również i sumy otrzymane na rzecz danego pracownika od innej instytucji ubezpieczającej.

Składki nie podlegają przekazaniu, jeżeli pracownik otrzymał od funduszu emerytalnego Związku samorządu terytorialnego lub od ZUS-u rentę, emeryturę albo pensję lub odpowiadające im świadczenie jednorazowe.

Szczegółowe przepisy normujące wzajemne przekazywanie składek i zasady nabywania uprawnień na podstawie przekazywanych składek, wydaje Rada Ministrów na wniosek Min. Opieki Społecznej. Przepisy takie nie zostały dotychczas wydane.

Przekazanie składek emerytalnych powinno nastąpić w ciągu miesiąca od chwili zgłoszenia roszczenia, przez instytucję uprawnioną do otrzymania składek.

Przepisy obowiązujące w przedmiocie przekazywania składek

Ust. z 11. XII. 1923 r. o zaopatrzeniu emer. funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr 20, zał. do poz. 160 i z 1935 r. Nr 85, poz. 521).

Rozp. Rady Ministrów z 6. III. 1934 r. o przepisach finansowych dla PZE. (Dz. U. R. P. Nr 31, poz. 277).

Rozp. Rady Ministrów z 28. V. 1934 r. o przekazywaniu składek emerytalnych za funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U.R.P. Nr 52, poz. 480).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24. XI. 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr 106, poz. 911) w brzmieniu ust. z 22. III. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 229). Rozporządzenie Rady Ministrów z 29. I. 1937 r. o przekazywaniu składek za pracowników umysłowych i łączeniu uprawnień emerytalnych (Dz. U. R. P. Nr 11, poz. 76).

Ustawa z 28. III. 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 396) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24. X. 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 855).

UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE W POLSCE

Ubezpieczenia Społeczne obejmują wszystkie osoby, pozostające w stosunku pracy najemnej lub w stosunku służbowym.

Mamy w Polsce cztery rodzaje ubezpieczeń społecznych:

1. na wypadek choroby i macierzyństwa,
2. od wypadków w zatrudnieniu i chorób zawodowych,
3. ubezpieczenia emerytalne na wypadek inwalidztwa, starości i śmierci,
4. na wypadek braku pracy:

Ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych jest przymusowe.

Ubezpieczenie na wypadek choroby i macierzyństwa zapewnia:

A. **UBEZPIECZONEMU:**

1. **OPIEKĘ LEKARSKĄ, LEKARSTWA, PROTEZY** itp.
2. **ZASIŁEK CHOROBOWY** w wysokości 60% zarobku a z dodatkami na dzieci 75%.
3. W razie umieszczenia w szpitalu ubezpieczonego, który ma na utrzymaniu co najmniej jedną osobę — zasiłek domowy w wysokości 30% zarobku.
4. W razie umieszczenia w szpitalu ubezpieczonego, który nie ma nikogo na swym utrzymaniu — zasiłek szpitalny w wysokości 12% zarobku.
5. Pomoc leczniczą i położniczą przed, w czasie i po porodzie.
6. **ZASIŁEK POŁOGOWY** w wysokości 75% zarobku w ciągu 8 tygodni (dwa tygodnie przed i 6 tygodni po porodzie).
7. Zasiłek dla karmiących matek w naturze w ilości jednego litra mleka dziennie lub równowartość w gotówce w ciągu 12 tygodni od ukończenia zasiłku połogowego.
8. Zasiłek pogrzebowy w wysokości 1½ tygodniowego zarobku ubezpieczonego w razie śmierci członka jego rodziny.

B. **CZŁONKOM RODZINY:** w ciągu 23 tygodni corocznie, niezależnie od ilości zachorowań:

1. **POMOC LECZNICZĄ,** szpitalną i sanatoryjną.
2. **ZASIŁEK DLA KARMIĄCYCH** w ilości pół litra mleka dziennie lub równowartość w gotówce w ciągu 12 tygodni.
3. **ZASIŁEK POGRZEBOWY** w wysokości 3-tygodniowego zarobku, prócz tego zapomogę pośmiertną z ubezpieczenia emerytalnego robotników lub pracowników umysłowych w wysokości 1-dno miesięcznego wynagrodzenia w razie śmierci z powodu wypadku — zapomoga przysługuje z ubezpieczenia wypadkowego. Ubezpieczenia w razie śmierci członka ich rodziny (ubezpieczenia na wypadek choroby) otrzymują zasiłek pogrzebowy w wysokości 15 tygodniowego zarobku.

UBEZPIECZENIE OD WYPADKÓW W ZATRUDNIENIU I CHORÓB ZAWODOWYCH.

Prawo do świadczeń wypadkowych ma pracownik (fizyczny, umysłowy) na-

wet gdyby wskutek niesumienności pracodawcy lub innych przyczyn n i e b y ł z g ł o s z o n y d o u b e z p i e c z e n i a, a wypadek został zgłoszony.

Świadczenia wypadkowe obejmują: leczenie (ewentualnie protezy) i renty dla poszkodowanego oraz renty dla wdowy, sieroty i dalszej rodziny.

RENTĘ WYPADKOWĄ uzyskuje poszkodowany, jeśli stał się całkowicie lub częściowo (przynajmniej 10%) niezdolny do zarobkowania wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, jeśli niezdolność ta trwa dłużej niż 4 tygodnie. Renta wypadkowa dla poszkodowanego, całkowicie niezdolnego do zarobkowania, wynosi 2/3 zarobku ubezpieczonego, przy mniejszej niezdolności renta ta jest mniejsza. Całkowicie zaś bezradni otrzymują pełne wynagrodzenie.

RENTY WDÓW po ubezpieczonych, którzy zmarli wskutek wypadku lub choroby zawodowej wynoszą 30% zarobku ubezpieczonego. Przy wyjściu za mąż — patrz str. 14 p. a.

RENTY SIEROT po ubezpieczonych, którzy zmarli wskutek wypadku lub choroby zawodowej, wynoszą 20—25% (sieroty zupełne) zarobku ubezpieczonego.

RENTY DALSZEJ RODZINY wynoszą 20% zarobku ubezpieczonego.

Składkę za ubezpieczenie od wypadków pokrywają całkowicie pracodawcy.

EMERYTALNE UBEZPIECZENIE ROBOTNIKÓW ZAPEWNIA:

A. **UBEZPIECZONEMU** (o ile ma 200 tygodni składkowych): 1) rentę inwalidzką. Uzyskuje ją ten, kto ukończył 65 lat (górnik 60 lat) czy wskutek choroby czy ułomności stał się niezdolny do zarabiania własną pracą 1/3 (górnik połowy) tego, co zarabiają inni w danej miejscowości w tym samym zajęciu, 2) pomoc leczniczą — patrz str. 15 p. f.

B. **CZŁONKOM RODZINY:** wdowa po renciście otrzymuje rentę po ukończeniu 60 (po górnikach 50) roku życia, a wcześniej tylko wtedy, jeśli jest inwalidką. Renta wdowia wynosi połowę renty ubezpieczonego. W razie wyjścia za mąż przed ukończeniem 55 roku życia — 3-letnią rentę, po ukończeniu 55 roku życia 1-roczną rentę.

Sieroty otrzymują rentę w wysokości 20% świadczeń zmarłego. Pomoc lecznicza przysługuje ubezpieczonemu z ubezpieczenia emerytalnego, który wyczerpał leczenie z ubezpieczenia na wypadek choroby w ciągu 2 tygodni, a w ubezpieczeniu emerytalnym przebył 200 tygodni.

Robotnicy, którzy w dniu 1. I. 1934 mieli ukończone 65 lat życia, mają prawo do zaopatrzeń s t a r c z y c h: 20 zł miesięcznie Również zaopatrzenie takie otrzymują robotnicy, którzy ukończyli w dniu 1. I. 1934 r. 60 rok życia, przebyli w ubezpieczeniu co najmniej 26 tygodni, a pracować nie mogą z powodu inwalidztwa. Zarówno pierwsi jak i drudzy, dla otrzymania tego zaopatrzenia muszą złożyć dowód, że w okresie od 1. I. 1920 do 1. I. 1934 pozostawali w zatrudnieniu co najmniej 4 lata i nie posiadają niezbędnych środków utrzymania. Prawo do zaopatrzeń przechodzi na wdowy i sieroty.

Emerytalne ubezpieczenie pracowników umysłowych zapewnia:

A. **UBEZPIECZONEMU,** o ile przebył w ubezpieczeniu 60 miesięcy składkowych:

1. **RENTĘ INWALIDZKĄ**, którą uzyskuje ten, kto utracił więcej, niż 50% zdolności do wykonywania swego zawodu.

2. **RENTĘ STARCZĄ PO UKOŃCZENIU** 65 lat życia (lub mężczyznom po ukończeniu 60 lat życia, o ile mają 480 miesięcy składkowych, a kobietom po ukończeniu 60 lat życia i osiągnięcia 420 miesięcy składkowych).

Renty zarówno inwalidzka, jak i starcza, po 5 latach ubezpieczenia wynoszą 40% zarobku, za każdy następny rok, licząc od 11 roku ubezpieczenia — podwyższa się je o 2%. Ubezpieczony pracownik umysłowy, który przebył w ubezpieczeniu mniej niż 60 miesięcy, a stał się trwale niezdolny do wykonywania zawodu, otrzymuje odprawę w wysokości 2-miesięcznego wynagrodzenia za pierwsze 6 miesięcy ubezpieczenia, a za każde następne 6 miesięcy ubezpieczenia — jednomiesięczne wynagrodzenie.

Renciści (inwalida, starzec) w razie, jeśli potrzebują stałej pomocy i opieki innych osób, otrzymują dodatek w wysokości połowy renty.

3. **POMOC LECZNICZA** przysługuje ubezpieczonemu z ubezpieczenia emerytalnego, który wyczerpał leczenie z ubezpieczenia na wypadek choroby w ciągu 26 tygodni, a w ubezpieczeniu emerytalnym przebył 5 lat.

B. **CZŁONKOM RODZINY:**

Wdowa po renciście lub ubezpieczonym pracowniku umysłowym, który nabył prawo do renty, otrzymuje rentę w wysokości 3/5 renty ubezpieczonego, a w razie w y j ś c i a z a m ą ż — patrz str. 14 p. a.

SIEROTY otrzymują rentę wysokości 1/5 (niezupełne) i 2/5 (zupełne: bez ojca i matki) renty ubezpieczonego.

Pracownicy umysłowi, którzy w dniu 1. I. 1928 r. mieli ukończone 65 lat życia, mają prawo do zaopatrzenia starczego na rachunek Skarbu Państwa w wysokości 50 zł. Również zaopatrzenie takie otrzymują pracownicy umysłowi, którzy ukończyli 60 lat życia w dniu 1. I. 1928 r., a pracować nie mogli z powodu inwalidztwa. Zaopatrzenie to otrzymują obywatele polscy, którzy wykażą się dowodem pracy w ciągu 5 lat i nie posiadają niezbędnych środków utrzymania. Zaopatrzenia otrzymuje obecnie 2.000 osób. Prawo do zaopatrzeń przechodzi na wdowy i sieroty.

ZABEZPIECZENIE NA WYPADEK BRAKU PRACY ROBOTNIKÓW.

Ubezpieczony z rodziną, złożoną z pięciu i więcej osób, otrzymuje tytułem zasiłku połowę tego tego co zarabiał. Samotny otrzymuje 30% zarobku, mający jedną osobę na utrzymaniu 35%, a trzy do pięciu osób na utrzymaniu 40% zarobku.

Bezrobotnemu robotnikowi, który otrzymał zajęcie poza miejscem swego zamieszkania, przysługuje zwrot kosztów przejazdu do miejsca nowego zatrudnienia.

O świadczenia te należy zgłaszać się do Funduszu Pracy.

UBEZPIECZENIE NA WYPADEK BRAKU PRACY PRACOWNIKÓW UMYSŁOWYCH.

Świadczenia ubezpieczonych (pracowników umysłowych) na wypadek braku pracy są uzależnione od przebycia przez pracowników umysłowych okresu wyczekiwania (12 miesięcy składkowych).

Ubezpieczenie pracowników umysłowych na wypadek braku pracy zapew-

nia ubezpieczonemu: 1) zasiłek pieniężny, 2) opłacanie składek w ubezpieczeniu na wypadek choroby, 3) zapomogi na podróż do miejsca nowego zatrudnienia.

Zasiłek dla pozostających bez pracy wynosi dla samotnych 30%, a dla obarczonych rodziną 40% (przy zastosowaniu czasowej obniżki) przeciętnej płacy z ostatnich 12 miesięcy. Obarczeni rodziną otrzymują na każdego nie zarobkującego członka rodziny (rodziców, współmałżonka, rodzeństwo i dzieci do lat 18, względnie 24) 4% przeciętnej płacy.

Zasiłek należy się bezrobotnym pracownikom umysłowym w ciągu 6—9 miesięcy w zależności od ilości miesięcy przebytych w ubezpieczeniu.

W czasie pobierania zasiłku na wypadek braku pracy pracownicy umysłowi są ubezpieczeni na wypadek choroby.

Bezrobotny pracownik umysłowy, który otrzymał zajęcie poza miejscem swego zamieszkania ma prawo do zapomogi na podróż. Roszczenia o wszystkie świadczenia ubezpieczone należy zgłaszać do najbliższej ubezpieczalni społecznej z wyjątkiem roszczenia o bezrobocie robotników.

OGŁOSZENIA

DYKTY

suchoklejone, brzozowe, olchowe, fornierowane dębiną, jesionem i innymi fornierami, wodoodporne, brzozowe, olchowe, do budowy kajaków, żaglówek, łodzi motorow. itd.

Do nabycia w firmie

BRACIA KONOPACCY

Przemysł Drzewny w MOSTACH Wojew. Białostockie Telefon 9

Cenniki na żądanie!

Szkło okienne maszynowe, matowe, mrożone, foto, wszelkich grubości, szkło szybowe prasowane, ornamentowe, katedralne, dachowe, siatkowe, dachówki, posadzka, cegła, luksfery

produkują:

MAŁOPOLSKIE

Fabryki szkła

SPÓŁKA z o. o. SZCZAKOWA TELEFON 16 TELEGRAM „SZKLARNIA"

Belg. Sp. Akc.

Towarzystwo Południowo - Polskich Hut Szklanych

Huta Ząbkowice telefon 11 telegr. „Lustro"
„ Szczakowa „ 16 „ „Lustro"

Biuro sprz. w Warsz., ul. Złota 14 m. 2 tel. 66071 sprz. 66097 Dyr.

STARACHOWICE

TOWARZYSTWO
Starachowickich Zakładów Górniczych
Spółka Akcyjna

S T A L konstrukcyjna, węglowa, stopowa, nierdzewna i kwasoodporna

S T A L narzędziowa i szybkotnąca

CZĘŚCI KUTE a w szczególności dla silników samochodowych i samolotowych

CZĘŚCI PRASOWANE jako to: podwozia samochodowe i t. p.

O D L E W Y ze stali zwykłej i wysokowartościowej z pieców elektrycznych

KONSTRUKCJE ŻELAZNE
MŁOTKI PNEUMATYCZNE
KOTŁY DO CENTRALNEGO OGRZEWANIA

LASY I TARTAKI: Kopalniaki, materiały tarte eksportowe. Deski budowlane. Materiał wagonowy. Skrzynie transportowe.

STOLARNIA MECHANICZNA: Stolarszczyzna budowlana w masowym wykonaniu. Okna. Drzwi ramiakowe. Drzwi płytowe. Płyty suchoklejone. Skrzynie precyzyjne.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY: Terpentyna, Kalafonia i Żywica ekstrakcyjna

ZARZĄD: Warszawa I, ul. Warecka 15, tel. 567-90 (centr.)

Z A K Ł A D Y: Starachowice (poczta Starachowice) stacja kolejowa: Starachowice stacje towarowe: Wierzbnik i Wąchock

---

INŻ. KAROL RUSIN Przetwórnia Olejów
Biała k. Bielska Pl. Ratuszowy Nr. 3 telefon 35-01
Specjalność: oleje ennilgujące dla włókiennictwa, garbarstwa i do obróbki stali i żelaza. Wyrób mydeł technicznych i mazistych.

„TRYUMF" spółka komandytowa, A. Białek i S-ka
Polski Przemysł Gumowo – włókienniczy
Kamienica koło Bielska, Śląsk

ERNST STOSIUS Spółka Jawna wł. Ryszard i Artur Stosius
Fabryka Sukna Kamienica koło Bielska
Śląsk Cieszyński

POL-SCHIELD
Fabryka Naczyń i szyldów emaliowanych
wł. H. Rosenblut Biała koło Bielska
Leszczyny 2

Zygmunt Kohn i Synowie
Fabryka Skór
Właściciele Juliusz Kohn i Ska. CIESZYN

Zjednoczone Zakłady Materjałów Wybuchowych i Azotu
Spółka Akcyjna Łaziska-Górne
FABRYKI: Łaziska-Górne, Wyry i Jaworzno
DOSTARCZA: materiały wybuchowe, środki zapalcze, tłuszcze utwardzone, tlen i lód sztuczny

---

EDWIN KULKA
Hurtownia Materjałów Aptecznych
CIESZYN

FABRYKA PRZETWORÓW TECHNOCHEMICZNYCH
„MARY" L. LEWIN
Warszawa, Zajączkowska Nr. 9 Tel. Dział sprzedaży 435-69 Gabinet Szefa 406-51
POLECA: ZAPRAWĘ DO PODŁÓG, PASTĘ DO OBUWIA I PŁYN DO METALI
pn. Jaśniej słońca

Societé Textile la Czenstochovienne

Towarzystwo Przędzalnicze

La Czenstochovienne

FRANCUSKA SPÓŁKA AKCYJNA

Zarząd w Roubaix (Francja) ul. Longues Haies Nr. 38

Fabryki w Częstochowie
ul. Narutowicza Nr. 127
Telef. Nr Nr 1103, 2031, 1396

Przędzalnia, Tkalnia, Wykończalnia, Farbiarnia, oraz Bielarnia Bawełny, Przędzalnia,, T k a l n i a o r a z Wykończalnia J u t y.

Związek Zawodowy CUKROWNI

b. KRÓLESTWA POLSKIEGO, WOŁYNIA MAŁOPOLSKI I ŚLĄSKA

WARSZAWA
ULICA MONIUSZKI 11

TELEFONY

- Dyrekcja 2.31-14, 581-28 Sekretariat 6.57-07 ●
- Szef biura 6.55-43 Statystyka 6.57-73 ●

Zarząd Główny Dóbr i Zakładów Przemysłowych

X. X. Druckich Lubeckich w Grodnie

ul. Orzeszkowej Nr. 24, telefon 19.

POLECA:

różne nasiona i płody rolne
drzewka i krzewy owocowe
kafle białopolewane berlińskie i kwadratele
cegłę ręczną, maszynową i trocinówkę.
Wzory i katalogi gratis na żądanie.

POLSKIE KOPALNIE SKARBOWE na Górnym Śląsku

Sp. DZIERŻ. Sp. Akc. w KATOWICACH

Adres: CHORZÓW I, pl. M. Piłsudskiego nr. 11 ≋ Adres telegraficzny: SKARBOFERME CHORZÓW ≋ Telefon: 409-01

SPRZEDAŻ: Węgla, koksu, brykietów i siarczanu-amonu z kopalń: **„Krol" w Chorzowie, „Bielszowice" i „Knurów"**

Arcyksiążęcy Browar w Żywcu

Poleca niezrównanej jakości piwa:

„Zdrój Żywiecki"
„M a r c o w e"
„S ł o d o w e"
„A L E"
specjalność „PORTER"

Najwyższe odznaczenia tak krajowe jak i zagraniczne.

Zastępstwa we wszystkich miastach Polski.

FABRYKA WYROBÓW BAWEŁNIANYCH

»Franciszek Ramisch«

SPÓŁKA AKCYJNA

Ł Ó D Ź

WSPÓLNICY:
KAROL FR. ELSNER
ALFRED R. ELSNER

CZŁONKOWIE ZRZESZENIA INTERESANTÓW HANDLU BAWEŁNĄ W GDYNI

KAROL ELSNER i SYN

BAWEŁNA

AMERYKAŃSKA, INDYJSKA, EGIPSKA I EGZOTYCZNA

ROK ZAŁOŻENIA 1903

ŁÓDŹ

UL. ABRAMOWSKIEGO № 1

KLUCZE TELEGR.:
BENTLEY'S
BUENTINGA I III
W Y D.
UNIWERSAL
TRADE-CODE
I K L U C Z E
P R Y W A T N E
ADRES TELEGRAFICZNY:
„KARFELS" ŁÓDŹ
TELEFON 115-95

FABRYKA KABLI

CLEMENT ZAHM

SPÓŁKA Z OGR. ODP.

DZIEDZICE

Doktora Lustra Preparaty Lekarsko - Kosmetyczne

„MIRACULUM"

Nieodzowne do racjonalnej pielęgnacji urody

Światowej sławy środki do pielęgnowania zębów

„CHLORODONT"

niezastąpione do higienicznego pielęgnowania zębów

Kraków, Obożna 14 — Warszawa, Wiejska 9

WM DT

WALCOWNIE METALI S. A. DZIEDZICE

POLECA:

Blachy
Taśmy
Druty
Pręty
Profile
Rury
Płyty Graficzne

dla Cynkografii, Miedziorytu i Offsetowego druku, — miedziane i cynkowe ze specjalnego stopu, — wysoka wytrz. małość, równe trawienie.

Stop aluminiowy, odporny na wpływy atmosferyczne, — łatwe szlifowanie, polerowanie, lutowanie, spawanie, wysoka wytrzymałość.

Bloczki do odlewów w piasku i kokilach, dla architektury, konstrukcji pojazdów.

ANTICORODAL

nieczerniejący

metal srebrzysty.

Obwieszczenie

Zarząd Miejski w Białej Krakowskiej podaje do publicznej wiadomości, że w tutejszej Rzeźni miejskiej jest do nabycia sztuczny lód z dostawą lub bez dostawy.

Ul. Rzeźni Miejskiej Nr 2, tel. 11-61.

E. v. MÜNSTERMAN, BIELSKO

(WŁAŚC.: F. VOGT, R. STANZEL i S-KA)

Fabryka armatur, odlewnie brązu fosforowego, metali i żelaza.

(ROK ZAŁOŻENIA 1895)

PORCELANA

STOŁOWA: biała i dekorowana
TECHNICZNA: montażowa i instalacyjna
IZOLATORY do niskiego i wys. napięcia

GIESCHE

Fabryka Porcelany Sp. Akc.

KATOWICE II

Towarzystwo Zakładów Żyrardowskich

Spółka Akcyjna

Warszawa, ul. Traugutta Nr 8

POLSKI PRZEMYSŁ ELEKTRYCZNY
„ELIN"
Sp. z ogr. odp.
MASZYNY i APARATY ELEKTRYCZNE

Warszawa, Jaworzyńska 8/7. Tel. 812-13, Tel. 713-19
Kraków, Kopernika 6. Tel. 111-37
Lwów, Zimorowicza 15. Tel. 271-00

Domy Towarowe # WHOLE WORTCH Sp. Akc.

KATOWICE, 3-go Maja 9 — CHORZÓW I, Wolności 32

Przodują w gatunkach i cenach.

Spółka Akcyjna Przemysłu Elektrycznego

„CZECHOWICE"

w CZECHOWICACH

Telefony: Bielsko 24-23, Czechowice 15. Adres telegr.: INDUKTOR CZECHOWICE.

S. AXELRAD

FABRYKA SUKNA

Właśc. HENRYK AXELRAD

Kamienica, na Śląsku koło Bielska. Telefon 23-80.

WYRÓB SUKNA PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

LEOPOLD VOGT Farbiarnia
wł. O. i E. VOGT Wapienica n/Śl.
rok zał. 1886
Farbiarnia i karbonizacja Tel Bielsko 2663. Adr. telegr. Vogt Wapienica
FARBUJE: przędzę, wełnę, bawełnę, jedwab i sukno. Karbonizuje sukno
Specjalność: farbowanie przędzy włóczkowej oraz wełny czesankowej.

ŚLĄSKI PRZEMYSŁ SZMERGLOWY Vogt i S-ka
wł. O. i E. Vogt, Wapienica n/Śl.
Adr. telegr. Vogt Wapienica Tel. Bielsko 2663
Wyrabia z korundu normalnego, szlachetnego oraz z siliciumcarbidu wszelkiego rodzaju materiały szlifierskie w sposób ceramiczny
Specjalność: tarcze do szlifu szkła oraz do stali Widia i innych stopowych stali.

„OLKUSZ" SA. FABRYKA NACZYŃ EMALIOWANYCH W OLKUSZU
PRODUKUJE: Naczynia emaliowane, reflektory poemaliowane, stalowe emaliowane wanny kąpielowe naczynia aluminiowe, ocynowane, ocynkowane, oraz maszynki do gospodarstwa domowego jak: maszynki do siekania mięsa, maszynki, do wytwarzania lodów. a także wyroby blaszane lakierowane, piece kąpielowe, kubły ocynkowane do bezpylnego usuwania śmieci. Cennik i prospekty na żądanie.

Zakłady Przemysłu Lniarskiego
w Wilnie, ul. Kurlandzka 6
tel. 25-10, skr. poczt. 119
„RALOPOL" Sp. Akc.
Produkcja jednolitej uszlachetnionej kądzieli maszynowej

Zakłady Przemysłowe „VITRUM" w Warszawie
Warszawa, ul. Orla 6, tel. 2.60-98, 5-23-75, 6 95-52
Polecają z hut swoich
W ROKITNIE WOŁYŃSKIM, WOŁOMINIE i WILNIE
szkło okienne, izolatory, syfony, słoje i gąsiory, butelki apteczne i innych typów

ROK ZAŁOŻENIA 1889
M. THALER i S-ka
STANISŁAWÓW
Nagrodzeni medalem na II-giej Wszechpolskiej Wystawie drobiu w Poznaniu 1924 r.
Konto Bankowe: Powszechny Bank Związkowy w Polsce S. A. oddział Stanisławów Rach. żyrowy: Bank Polski
EKSPORT JAJ ODDZIAŁY: w Czortkowie, Haliczu MOSCICKIEGO 3
Adr Telegr: Jajthaler Stanisławów Telefon Nr. 76

JMRE PIRNITZER
WŁAŚCICIEL KOPALŃ
DROHOBYCZ
Telefon 7058 Tel. w Urycku 1616

JÓZEF WEININGER EKSPORT DRZEWA (HOLZEXPORT)
SAMBOR, (Pologne)
TELEFON Nr. 86
Konto bankowe: Powszechny Bank Kredytowy, Lwów
Adres telegr.: WEININGER SAMBOR

Fabryka perfum, kosmetyków i wody kolońskiej
Zygfryd BOCHNER i S-ka.
Telefon Nr. 24. DZIEDZICE, ŚLĄSK

Łowickie Zakłady Przetworów Zbożowych
CH. LIFSZYC
Łowicz ul. Legionów 1
SŁODOWNIA

Wytwórnia Sygnałów i Urządzeń Kolejowych
Spółka Akcyjna ul. Cystersów 16
w Krakowie Telefon 143-41.
Wykonuje i dostarcza urządzenia bezpieczr ruchu pociąg. oraz wagi wszelkiego rodz

Najtańsze źródło zakupu
Leon Kułakowski
Dom Towarowy
DZIEDZICE (Śląsk Cieszyński)

Parowa fabryka waty i wataliny
M. BUCHEN i SYN
CZECHOWICE, Śląsk polski

Rok założenia 1852
Karol Kramer i Synowie
Właść. Karol Kramer i S-ka
Fabryka Sukna i Wykończalnia
Konto czekowe PKO. Katowice 209-500 Konto żyrowe Bank Polski oddz. Bielsko Tel.: biuro 1085 fabr. 1084
BIELSKO

FABRYKA WYROBÓW WŁÓKIENNICZYCH
HIRSZBERG i BIRNBAUM w Łodzi
Spółka akcyjna
Łódź ul. Piotrkowska 96

„Kalwaryjska Huta Szklana"
Zelman Szapiro
WILNO, Targowa 3 — tel. 368
P. K. O. 700.246

J. L. Silberberg i Syn
Wł M. Tichauer
MYSŁOWICE. Rynek 16, tel. 220-95
Najstarsza na Śląsku fabr. wódek i likierów
Import win, rumu, araków i koniaku. Hurtownia piwa

Pierwsza Śląska Fabryka Koców i Sukna
Bracia Heilpern
Bielsko
Wł. Dr L. Heilpern i H. Heilpern

Fabryka chemiczna
A. WILLENZ i S-ka
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
w Dziedzicach

Polska Fabryka środków opatrunkowych
„POLFA"
Czechowice tel. Bielsko 12-23
Dostarcza wszelkich materiałów opatrunkowych

Zakłady Przemysłu Futrzanego
Pipersberg i S-ka
Spółka z o. o.
Aleksandrowice koło Bielska

Pierwsza Krajowa Fabryka Czółenek Tkackich
Juliusz Ulrich i S-wie
Łódź. ul. Wólczańska Nr. 206-208 tel 150-58

Olejarnia »SZEMEN«
J. SZEPETYŃSKI i S-ka
Poleca w najlepszych gatunkach olej lniany, pokost lniany, Maku h lniany,
Adres: Lida ul. Dąb-Bernackiego 38
Telegr.: Szemen Lida
Listy: skrzynka poczt. 64 Tel. Nr 146

Zakład Garbarski
Sztejn i Szurman, WILNO
spółka firmowa
ul. Tartaki 4 Telefon Nr. 9-55
Wyrób skór podeszwowych i branzlowych

Zakłady Górnicze „Silesia"

Spółka Akcyjna

Bielsko

Siedziba Zarządu: Czechowice. poczta Dziedzice.
Telefony: Bielsko 14-31, 26-31. Dziedzice 4.

Kopalnia węgla w Czechowicach produkuje węgiel wysokokaloryczny dla celów przemysłowych i opału domowego.

Elektrownia okręgowa w Czechowicach dostarcza energię elektryczną dla Bielska, Białej i przeważnej części Śląska Cieszyńskiego.

Spółka węglowa „Silam" w Bielsku, ul. Legionów 295, dostarcza węgiel opałowy, starannie sortowany i płukany, koks i brykiety po cenach przystępnych i konkurencyjnych.

Tartak w Czechowicach.

Polsko-Rumuńska Spółka Naftowa

„POLRUM"

Spółka z ogr. odp. w Drohobyczu

Telefon 75-22.

Zarząd Kopalni Nafty

„ARTUR"

SANOK

ul. Sobieskiego 8

Telefon 162

„Grabownica Towarzystwo Wiertnicze"

Spółka z ogr. odp. we LWOWIE.

Kopalnie ropy w Grabownicy Starzeńskiej i Humniskach.

Dyrekcja kopalń:
Sanok, ul. Zamkowa 30. Tel. Nr. 8.

Kierownictwo kopalń:
Grabownica Starzeńska. Tel. Nr. 1.

Ekspedycja i magazyny ropne:
Zarszyn. Tel. Nr. 7.

Produkcja ropy i gazoliny.

DOM BANKOWY
N. KLECK i J. LEWIN
WILNO, Wielka 14. Telefony Nr. 3-39 i 9-52
Załatwia Wszelkie Operacje Bankowe
Kupno i Sprzedaż Walut i Papierów %%
Adr. telegr.: KLEWBANK Konto czek. P.K.O. 80,806

TOWARZYSTWO GARBARNI **„UNION"**
Wilno, ul. Tartaki Nr. 2. Telefon 6-23
Konto P.K.O. 700-014
SKŁAD FABRYCZNY
WARSZAWA, FRANCISZKAŃSKA NR. 30
Krupony, Boki i Karki podeszwowe Krajce, Boki i Karki myte (wrzos)

Hurtownia rowerów
i maszyn do szycia
Bracia RIWKES
WILNO, ul. Zawalna 14 tel. 17-69

Małopolska Spółka Drzewna S. A.
we Lwowie
Zarząd Tartaku
w Synowódzku Wyżnem

SCHIPPER i JONAS
STANISŁAWÓW
Skup i eksport produktów rolnych
Telefony: SCHIPPER Nr 736. JONAS Nr. 509
Adr. telegr.: SCHIPPER, Stanisławów
Codes: Bentley's Complete Phrase Code, Wegers Blitz 1908, Private Code
Bankk. Powszechny Bank Związkowy Oddział Stanisławów, Akcyjny Bank Hipoteczny Filja w Stanisławowie.

SAUL ANDERMAN
FABRYKA SKÓR
STANISŁAWÓW
TELEFON 362
KONTO CZEKOWE P. K. O. LWÓW Nr 507 972.

URYCKA SPÓŁKA
DLA PRZEMYSŁU NAFTOWEGO
GARTENBERG, SCHREIER, FEDERSTEIN, WIŚNIEWSKI w DROHOBYCZU
Właściciele **Dr. H. Gartenberg i Spółka**

M. G. Rożański S-cy
SKŁADY ŻELAZA
PIŃSK, ul. KOŚCIUSZKI 13/4

Jakub Kalmanowicz
WILNO
HURTOWY SKŁAD PAPIERU
TEKTURY I ZESZYTÓW SZKOLNYCH
SADOWA 15 TEL. 6-16
Konto PKO Nr 81.145

WSZELKIE NASIONA WARZYWNE, KWIATOWE, GOSPODARCZE i t. d. NAWOZY SZTUCZNE.
POLECA
F. SZYK i S-wie
WILNO, Zawalna Nr. 58 tel. 1760

MOSES D. HOLDER
TARTAK PAROWY
I PRZEMYSŁ DRZEWNY
W KAŁUSZU.
ADRES TELEGRAFICZNY
TARTAK HOLDERA, KAŁUSZ
Telefon Nr 45.

ODLEWNIA DZWONÓW
BRACI FELCZYŃSKICH
w Kałuszu i Przemyślu

Fabryka Waty, Watoliny, Kołder i Przędzy Kilimowej
Bracia Mendelsohn, Stanisławów
(MAŁOPOLSKA)
Adres telegraficzny: Mendelsohn Stanisławów Tel. 210
Konto w P.K.O. Lwów, Nr. 504.631
Konto bankowe: Bank Polski, Stanisławów
Bank Gospodarstwa Krajowego Stanisławów
Pow. Bank Związ. w Polsce S.A. Stanisławów

Przedsiębiorstwo Naftowe
JÓZEF MAYER i S-ka
w Borysławiu, Telefon 14-21

S-ka dla handlu towarami spożywczymi i kolonialnymi, materiałami budowlanymi oraz wyrobami gumowymi m. „ARDAL" i „PEPEGE"
„PRODUKT" Brześć n/B ul. Jagiellońska 26
Telefon 121
Konto czekowe P.K.O. 63511
Adres telegr. „Produkt" Brześć n/B.

MŁYN i OLEJARNIA
B-cia FELDMAN, Pińsk
Skrzynka pocztowa Nr 8.
Tel. biura Nr. 92—mieszk. 116

Apteczny Dom Handlowy egzyst. od 1905 r.
I. KACEW i S-wie
Baranowicze
Konto PKO Nr. 82 102 Skr. poczt. 104
Telefony nr. 24 i 243

J. BRONNER i H. LESSER
PRZEMYSŁ i EKSPORT DRZEWNY
SANOK
Telefon 107

J. i S. May PODKARPACKI PRZEMYSŁ LUDOWY
RYMANOW
Wyroby z drzewa i Galanteria skórzana.

Hurtownia Artykułów Pierwszej Potrzeby
H. Trachman i S-wie
w SANOKU
Telefon 24

TARTAK PAROWY i Przemysł drzewny **Jakób Zwiebel**
KROSNO
Telefon Nr. 48

M. TOPOLSKI
BIAŁYSTOK
RYNEK KOŚCIUSZKI Nr. 30 Tel. 2-25
Rachunek czekowy P. K. O. 67 061
Szkło, fajans, porcelana, lampy, żarówki i wszelkie naczynia kuchenne

„KONSORCJUM"
BIURO SPRZEDAŻY GÓRNOŚLĄSKICH
Węgla i koksu koncernu „Robur" oraz Grodzieckiego Towarzystwa Białystok. ul. Sienkiewicza 17. Tel. 11 42, bocznica własna Telefon 11-43.

TARTAK PAROWY **„MOSTY"**
W ZELWIANACH
właść.; B-cia Poczciwi, B. Berg i S. Eliaszow
Poczta Mosty 1, telefon Nr. 2
Powiat Wołkowyski

Fabryka kamieni, maszyn młyńskich i młyn parowy.
ROGUZNICKI i BRUK (T-wo „Mukomol")
Baranowicze, ul. Nariutowicza Nr. 23 Telefon Nr. 51
Oddział we Lwowie. Kazimierza Wielkiego 85.
Telefon Nr. 29-61

Rosen i Weinberger
RYMANÓW (Małopolska)
Telegr. Rosen, Rymanów. Telefony 5 i 25
Skład Skór Surowych.

„NADZIEJA"
Spółka Naftowa z ogr. odp.
w Krośnie Telefon 110.
Kopalnia Nafty w Turoszówce

B. AKSELRAD
TARTAK PAROWY
w KROŚNIE
TELEFON 85

FABRYKA SUKNA i KOŁDER **B. Polaka S-wie**
Białystok, Branickiego 17
Firma istnieje od 1873 r.
Telefony: fabryki 2-05 składu 2-38

Fabryka Mydła Tekstyln.
i Przetworów Chemicznych
M. BERESZKOWSKI
Białystok ul. Żytnia 14
TELEFON 10-74

ALEKSANDER LEWIŃSKI
Białystok, Częstochowa 4 telefon 2-67
Dykty sucho i mokro klejone
Forniery krajowe i egzotyczne
Tlen techniczy i medyczny
Karbid, acetylen, Chlor ciekły, artykuły do spawania metali

Fabryka SKÓR
Ch. BEKKER i S-wie SPÓŁKA JAWNA
BIAŁYSTOK
Telefon 6-15

Wykończalnia sukna
M. AMDURSKI
BIAŁYSTOK
Mickiewicza 43. Telefony: 11-94 i 11-66

Wodociąg Białostocki
BIAŁYSTOK
ul. Młynowa 52/l. Tel. 119 i 13-61

Przędzalnia
Wolf Szlachter i Synowie
BIAŁYSTOK, Mickiewicza 49.
TELEFONY: 4-55 i 15-55

Towarzystwo Białostockiej Manufaktury
Eugeniusz BECKER i S-ka
Spółka Akcyjna w Białymstoku
Fabryka Pluszów, Aksamitów, Welwetów i Kortów
Rach. żyrowy w Banku Polskim w Białymstoku.
Rach. Czekowy w Banku Gosp. Krajowego w Białymstoku. Konto Czekowe w P. K. O. Warszawa Nr. 67.290. Adres telegr. „JEDWAB" Białystok.
Telefony: Gab. Dyr. 14-06. Biuro 2-79.

„STANDART"
Spółka z ogranicz. odpowiedzialnością
WILNO, Gościnna 1. Tel. 19-02, 15-53
Eksport oraz dostawa do fabryk kraj., lnu, pakuł i siemia lnianego.

Skład Futer i Wyrobów Futrzanych
S. FIN WILNO, Niemiecka 20
Telefon 3-38
Firma egzystuje od 1910 roku
PRZY SKLEPIE ISTNIEJE SPECJALNA PRACOWNIA
KUŚNIERSKA

Zakłady Przemysłu Dykt owego
A. ROCHLIN i S-ka
Spółka komandytowa
Fabryki: Wilno, Potowo, Zgierz
Fabrykacja Dykt mokroklejonych
Zarząd, Warszawa, Lwowska 9
Tel. 839-50 i 7-2-03 Adres telegr. „DYKTA"

Kopalnie nafty
„Montana", „Kościuszko" i „Sienkiewicz"
PINKAS HACKER
w Borysławiu. Tel. 17-19.

A. GROSFELD i G. LEWIT
BIAŁYSTOK, ul. Marsz. Piłsudskiego 1. Tel 9-60
Wyroby Jutowe, Konopne i Lniane
Zastępstwa: „Stradom" Sp. Akc. „Lewlen"
Biuro sprzedaży wyrobów Fabryk Jutowych i Zjedn. Tow. Handl. Wyrobów Jut-Lnianych.

Biuro Transportowe
D. M. SOLNICKI i Syn
Spółka jawna
Białystok, ul. Kupiecka Nr 6
Tel. 1-92 i 11-92.

„PETROSIN"
Spółka Naftowa
z ogr. odpow.
w Borysławiu. Telefon 15-46

Centralny Tartak Parowy
i Fabryka Woliny
Z. Alperowicz i J. Soseński
w Wilnie — Spółka
Wilno, ul. Pilarska 8/15. Tel. 1-57

DOM BANKOWY
M. RYNDZIUŃSKI
i K. KAUFMANS
WILNO ul. Niemiecka 37
AGENTURA DEWIZOWA

Towarzystwo Metalurgiczne
B-cia CZERNIAKI S-ka
Oddz. w Wilnie, ul. Bazyliańska Nr 6. Tel 2-3 i 13-45
SPRZEDAŻ: Blachy ocynkowanej i pomalowanej **C. K. H. „Królewska Huta"** blachy żelaz ej czarnej, gwoździ, cementu i innych ar ykułów budowlanych.

WARSZTATY MECHANICZNE
FILIP HENNIG i Spółka
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
BORYSŁAW, Kościuszki 153a. Tel. 10-96

KOPALNIA NAFTY
„Maria 17—27"
w Schodnicy
Zarząd w Drohobyczu
w gmachu Ratusza Nr 43. Tel. 75-61

M. Stobiecki i Ska, Częstochowa
Garibaldiego 12. Telefon 21-30.
Żelazo, metale i artykuły techniczne

„PIERZE" D. Cukier
Kraków ul. Józefa 12
Telefon 18823

CZĘSTOCHOWSKI Skład Metali i Artykułów Budowlanych w Częstochowie Tel. 11-54 i 21-54. skrz. poczt. 87 K. PKO. 308.953. Blach. i druty żelaz. moś. miedz. i inse Cyna angielska, ołow, antymon stal Tlen ocetylen i wszel. armatury spawal. Tarcze szmerg oraz art. bud.

HURTOWY SKŁAD ŻELAZA S. ENGEL i D. WEICMAN
Częstochowa Joselewicza 12 telefon 25-85 poleca. Bednarki różnego rodzaju i gatunku do celów przemysłowych i handlowych

Skład naczyń kuchennych emaliowan. i ocynkowan.
N. Kurland i S-ka
Częstochowa, Nowy Rynek 2 w podwórzu

A. GOLDBERG Radom Żeromskiego 9
Sprzedaż manufaktury i towarów galanteryjnych
HURT DETAL
Dostawy do Urzędów Państwowych

Fabryka świec „METROPOL" Sp. z o.o.
RADOM Moniuszki 21
telefon 1878

Fabryka Wyrobów Celulo dowych
B-cia SZMULEWICZ
Częstochowa ul. Wilsona 20-22

Wytwórnia Obuwia H. Rafałowicz
KIELCE
ul. Sienkiewicza 46

Radomska Spółka Samochodowa
Sp. z ogr. odp. w Radomiu
ul Malczewskiego 19 Telefon 18-21

Fabryka Dywanów Orientalnych Ręcznie Wiązanych
HA-ZET-BE S-ka z o. o,
Biała - Krakowska ul Piłsudzkiego 2

WYTWÓRNIA RÓŻNEGO OBUWIA
„RUBIN SHOE"
w RADOMIU, ul. Rwańska 7 K-to P. K. O. 100.734
Skrz. poczt 55

KAROL OSCHNER i Syn
w Bielsku
POMPY i SILNIKI

Fabryka Wyrobów Tekstylnych
H. LIFSZYC Łódź ul. Śródmiejska 3
Tel: 122-61 Rach. czek. w PKO Nr: 6-1-161

„LUNETA"
Fabryka świec
Biała k/Bielska

KAROL SCHWABE i S-ka
Biała Krakowska
Odlewnia Dzwonów
Istnieje przeszło 100 lat

HUTA SZKŁA
Sp. z ogr. odp.
w JAŚLE Tel. 179

Fabryka Galanterii Metalowej „GALMET"
—GOLDBERG i KUCYŃSKI Sosnowiec Przejazd 2—
Telefon 61-546
Emaljowane odznaki klubowe, medale, puchary i gwoździe do sztandarów.

Mechaniczny Zakład Sortowania Pierza i Puchu
I. M. FRIED
KIELCE Stare-Warszawskie Przedm. 25.
Skrz. poczt. 161 Telefon 16-52

Fabryka Wózków Dziecięcych i Łyżew marki
„KONKON" Kongrecki i Konh: Częstoch.
Gen. Dąbrowskiego 44-46 Tel. 20-19
Konto w PKO Nr. 63.746 Adr. Telegr. KONKON

Wytwórnia Obuwia M. J. FRYDMAN
RADOM ul. Traugutta Nr 50
Skrz. poczt. Nr. 35. Telefon Nr. 15-45

Skład żelaza blachy tektury smołowcowej i smolowcu
Artykuły budowlane i gospodarcze
przybory kanal.-wodociągowe artykuły techniczne
szczeliwa do maszyn
oraz specjalny dział przyborów młyńskich
GAZA JEDWABNA marki „DUFOUR"
Materiały do nalewania kamieni młyńskich i t. p.
D. WOLMAN
Radom ul. Żeromskiego 23 Tel 28-62 PKO 152 783

Przedsiębiorstwo Garbarskie „CHROM-BOX"
w Radomiu BORKI - DOLNE
Właściciel Al. Burghardt

„JAWA"
Fabryka Cykorji i Artykułów Żywnościowych
w Radomiu Telefon 1793

Skład Skór Baranich Częstochowskich
B. REICH. Radom ul. Wałowa Nr. 3
Telefon 2-87. Filja KIELCE ul. Sienkiewicza 38

WYTWÓRNIA OBUWIA **M. FISZMAN**
RADOM ul. MALCZEWSKIEGO 11
Skrz. poczt. 15. - Konto czek. we w P. K. O. 149 933

Skład Materjałów Aptecznych i Hurtownia Perfum
B. GRYLAK
Częstochowa, Warszawska 50 Telefon 15-28

Wytwórnia Pierwszorzędnego Gwarantowan Obuwia
JAKUB GOLDBERG Radom
Żeromskiego Nr. 7

FABRYKA WYROBÓW WŁÓKIENNICZYCH
Kaszub i Krzyłowiecki S-ka Komandytowa
Rachunek Przekazowy w Banku Polskim
Oddział w Łodzi Rach. PKO Łódź Nr. 401-551

Przyrządy Tkackie
M. SZNAJDER
ŁÓDŹ. ul. PIOTRKOWSKA Nr. 92

„CELOID"
Wyroby z materiałów plastycznych
KAROL SCHREIBER
BIAŁA, KRAK. ul. Piłsudskiego Nr. 2

Przemysł wełniany **CH. B. SZNICER, ŁODŹ**
FABRYKA ul. Cegielniana 66 Tel. 207-97
BIURO i SKŁAD ul Piotrkowska 55 Tel. 218 43
P. K. O. ŁÓDŹ Nr 60-979

Towarzystwo Rolniczo-Osadnicze
Spółka z ograniczoną poręką w TARNOPOLU
CEGIELNIA w PETRYKOZIE
Telefon 12

Skład Towarów Tekstylnych
S. SCHWARZAPPEL Tarnopol
Rynek 5 Telefon Nr 135

SZYMON HORNSTEIN
BUCZACZ. Rynek
Hurtowna Sprzedaż Manufaktury

S. RICHTER
Skład śledzi, sera i różnych marynat
KOŁOMYJA Piekarska 2

Zużytkownia Odpadków i Surowców
M. LIPPER następca LEON LIPPER
KOŁOMYJA ul. Legionów 54 Telefon 277

Dom Handlowo-Komisowy B-cia SCHEUERMAN
w KOŁOMYI ul Piłsudskiego 2
Hurtowny Skład Papierów, Pakowych Piśmiennych
i Drukarskich. Magazyn Korków i Szpagatu

Młyny Kołomyjskie
I. GOLDBERG i S-ka
S-ka z ogr. odp. Tel. 76 w Kołomyi

FRISCH i LIEBERGALL
Skład Towarów Bławatnych i Sukiennych
w KOŁOMYI

Przemysł Włóczny Spółka z ogr. odp. w PRZEMYŚLU
PKO Kraków Nr 414-506 PKO. Lwów tel. Nr 13-84
Adres telegraficzny „AUTOMAT" Przemyśl.
Skrytka pocztowa Nr 138.

M. NEBENZAHL
Hurtownia Towarów Mieszanych
GORLICE Rynek 6

Gospodarczy Młyn Parowy
S. SCHULDENFREIA
w PRZEWORSKU Telefon 35

OZJASZ SPIRO
Skład Papieru i Tektury
RZESZÓW Rynek 13 tel. 335

WILHELM ZUCKER
Zegarmistrz i Jubiler
RZESZÓW

Wyrób Pudełek Tekturowych
B. PERLMAN
TARNÓW Legionów 11

Młyn Małopolski D. FISCH
Dzierż. I. WASSERMANN i S-ka
TARNÓW ŁANGUSZKÓW 36 Telefon 287

Chrześcijańska Fabryka Tkanin Jedwabnych
HENRYK KRAJ
Biuro sprzedaży: ŁÓDŹ, Narutowicza 18.
Telefon 273-59. — P.K.O 603 838.

TOWARY BŁAWATNE
JAKUB PERLMUTTER
TARNOPOL RYNEK 10.

Elektryczna Fabryka Wędlin
WŁADYSŁAW PIECHOWSKI
Czortków, ul. Mickiewicza 95 tel. № 42.
EKSPORT WĘDLIN MAŁOPOLSKICH

Fabryka maszyn i odlewnia - Br. Biskupscy S. A.
KOŁOMYJA UL. JAGIELLOŃSKA 121
Wyrabia: maszyny rolnicze, odważniki, płyty kuchenne.
i Magle Pokojowe

Mojżesz i Józef SCHLIESSER Kołomyja
Handel mąką i zbożem Sklep i Biuro Rynek 9,
Tel, Nr 70 Magazyn ul, Parv Hirscha 2. Mąka, ryż,
krupy, otręby zboże, fasola i nasiona oleiste.

CHAIM KERN Kołomyja Rynek 21 tel. Nr 144
Komisowy skład blachy pocynkowanej i artykułów
żelaznych- Wyłączna sprzedaż na Kołomyję
i okolice blachy taśmowje „SĘDZIMIR"

S. Altenhaus, J. Bittfr i S. Halpern
TARTAK PAROWY
KOŁOMYJA. 29 Listopada 26

A. KASWAN i S-ka w Kołomyi
ul. Zbożowa Nr 13 Telefon 61
handel materjałów budowlanych i węgla.

»DELTA«
Fabryka Automatów i wyrobów metalowych
D. Dienstag i M. Löwenthal Przemyśl ul. Tarnawskiego 11. Telefon 15-15. Skr. poczt. 195

„ASTRA" Fabryka farb i wyrobów chemicznych
J. LAZARA SYNOWIE W PRZEMYŚLU
Tel. Nr. 13-94. Produkuje: Atramenty biurowe i szkolne we wszystkich kolorach.

JAROSŁAWSKI EKSPORT JAJ
MAKSYMILJAN SOBEL
JAROSŁAW

„ALKO" Fabryka wodek w RZESZOWIE

MARKUS SCHIFF zakład jubilerski
RZESZÓW, UL. GAŁĘZOWSKIEGO 7
Najstarsza firma jubil. w Rzeszowie Rok założ. 1866

Skup Skór Surowych
Bracia GRÜNSPAN Rzeszów
ul. Bernardyńska 3 Telefon 282

Sz. Offner i H. Osterweil
HURTOWNIA TOWARÓW ŻELAZNYCH
TARNÓW ul. Orlicz-Dreszera 8. Tel. 242

HURTOWNY SKŁAD SZYB
WIKTOR GRÜNHUT
TARNÓW Lwowska 7 tel. 151 i 549

ZAKŁADY WŁÓKIENNICZE
ADOLF HORAK
Sp. Akc.
RUDA PABIANICKA POD ŁODZIĄ

Adres dla depesz: Horak Ruda Pabianicka
Telefony Łódź: 151-73, 149-47, 222-35,

Trwałe farbowane i drukowane wzorzyste tkaniny bawełniane, materiały na fartuchy i koszule, bieliznę pościelową, wsypy i t. p.

Składy sprzedaży: WARSZAWA, ul. Gęsia 1.
KRAKÓW, ul. Bracka 7.
LWÓW, ul. Kazimierzowska 20/22.
BIELSKO, ul. 3-go Maja 21.
POZNAŃ, ul. Wielka 26.

Skład konsygnacyjny: Walter Goldstein, Gdańsk, Holzmarkt 27/28.

ZAKŁADY WŁÓKIENNICZE
KAROL T. BUHLE w Łodzi
Spółka Akcyjna.

Istnieją od roku 1897. (Kapitał akcyjny zł 5.250.000)
Zatrudniają około 2000 robotników

BIURO I FABRYKA:
Łódź, ul. Hipoteczna 7/9
Telefon 195-44

PRZĘDZALNIA CIENKA:
Łódź ul. Dąbrowska 21
Telefon 160-37

Adres telegraficzny: KATEBU — Łódź
skrzynka pocztowa Nr 6

Zakłady posiadają **oddziały:** przędzalnię cienkoprzędną, tkalnię, farbiarnię, drukarnię, bielnik, wykończalnię tkanin bawełnianych, z jedwabiu sztucznego i naturalnego (obciążanie), oddział kotonizacji lnu i konopi.

DOM HANDLOWY
HERMAN MEYER
SPÓŁKA AKCYJNA
WARSZAWA, TRAUGUTTA 2

CENTRALNY SKŁAD FAJANSU
H. ALPERIN
WARSZAWA, ZIMNA 7

Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe
A. L. SOJKA, SPÓŁKA AKCYJNA
Hurtowa sprzedaż węgla i koksu
WARSZAWA PIUSA XI Nr. 10. TEL.552-30 centrala Oddział w Katowicach, Kilińskiego 50. tel. 317-19 i 325-41. Własne składy z bocznicą kol. w Warszawie, Wolska 95 róg Bema telefon 201-99 i 601-99.

JEŚLI MYDŁO
TO MYDŁO
„TRÓJKA"

TOWARZYSTWO METALURGICZNE
Sp. z ogr. odp.
KRAKÓW, UL. LUBICZ 3a
Telefony Nr. 106-28, 133-28, 509-00

SPÓŁKA AKCYJNA
WYROBÓW BAWEŁNIANYCH
„WOLA"
WARSZAWA, UL. BEMA Nr. 70,
ŁÓDŹ, UL. PIOTRKOWSKA Nr 125

HURTOWNIA TOWARÓW
KOLONIALNYCH i SPOŻYWCZYCH
KAROL HILPERT i S-ka
ŁÓDŹ, ul. Nawrot 28. Telefon 215-68

FABRYKA WYROBÓW JEDWABNYCH
„KAROL REISFELD"
Łódź, ul. Południowa 67
Adres telegraf. Reisfeld, Łódź tel. 198-40

ZWIĄZEK POLSKICH FABRYK PORTLAND-CEMENTU
WARSZAWA, ul. MAZOWIECKA 4 m. 5
Tel. 517-85, 228-12
WYDAJE CZASOPISMA „CEMENT" i „BETON"
(prenumerata roczna zł 6.—) udziela bezpłatne porady dla budujących z betonu

DOM KOMISOWY DLA HANDLU
PRODUKTAMI OGRODNICZO - ROLNYMI
APOLINARY ŻYCHOWICZ
w Warszawie Pl. Mirowski 5 i Krochmalna 6
Tel. 624-92. Egz. od 1902 r.
Specjalnością firmy jest hurtowa sprzedaż OWOCÓW na warunkach komisowych

Fabryka łóżek metalowych
Odlewnia żelaza i mosiądzu
B-cia WAJNMAN
W WOŁOMINIE
produkuje: łóżka metalowe najnowszych fasonów, łóżka szpitalne, łóżka koszarowe. Kłódki i zatrzaski cylindryczne. Roboty specjalne na zamówienia.

Tkaniny jedwabne i sztuczno-jedwabne
Fabryka wyrobów jedwabnych
Union Textil Kosches & Co
ŁÓDŹ, UL. PIOTRKOWSKA 96
TEL. 198-33 TELEGR. „KOSCHESCO"

Obręcze rowerowe drewniane
pierwszorzędnej jakości wyrabia
„LABOR"
Fabryka mebli giętych
RADOMSKO

Przemysł włókienniczy
BRACIA ZAJBERT w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Zarząd i Biuro sprzedaży:
Piotrkowska 175 Tel. 154-18, 224-29 i 162.26.
Zakład fabryczny:
Suwalska 6, Tel. 210-53 i 265-83

MAZO i LEMPERT
Fabryka wyrobów włókienniczych
wełnianych damskich
Łódź, Pogonowskiego 56/58 Telef. 129-51
Piłsudskiego 76, telefony: 210-91, 263-59

Przemysł bawełniany
TEODOR TIETZEN i S-ka
SPÓŁKA AKCYJNA ŁÓDŹ
Telefony: Biuro 214-45
Wydział sprzedaży 155-10

BANK AKCEPTACYJNY
Spółka Akcyjna
Warszawa, - Nowogrodzka Nr 50

TOWARZYSTWO KREDYTOWE ZIEMSKIE
w Warszawie
ul. Kredytowa 1

WARSZAWSKIE TOWARZYSTWO
FABRYK CUKRU
SPÓŁKA AKCYJNA
w Warszawie ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 7

TOW. BUDOWY MASZYN i URZĄDZEŃ SANITARNYCH
DRZEWIECKI I JEZIORAŃSKI S. A.
ROK ZAŁOŻENIA 1893.
CENTRALA: Warszawa, Al. Jerozolimskie 71.
ODDZIAŁY: Łódź, Lwów, Kraków, Wilno, Katowice, Gdynia
Ogrzewanie centralne wszelkich systemów. Wentylacja — Klimatyzacja
Ogrzewanie przez promieniowanie syst. Crittall
Ogrzewanie kościołów syst. Mahra
Samoczynne paleniska oszczędnościowe syst. Palos
Przygotowywanie centr. wody ciepłej syst. C. T. C.
Wodociągi — Kanalizacja, Kąpieliska — Pływalnie
Gazociągi — Kuchnie gazowe i parowe — Pralnie mechaniczne.

CONCORDIA Sp. Akc.
Drukarnia i wydawnictwo
POZNAŃ, Al. Marszałka Piłsudskiego 25
Telefon 6105, 6275. P. K. O. 200283.
WYKONUJE: Wszelkie druki jedno i wielokolorowe starannie w terminie po cenach umiarkowanych

Międzynarodowi Ekspedytorzy **C. HARTWIG S. A.**
Poznań, ul. Towarowa Nr. 20
Oddziały: Bydgoszcz, Gdynia, Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań, Warszawa, Wilno, Zbąszyń

FABRYKA WYROBÓW WEŁNIANYCH
Samuel i Jakób Goldlust
ŁÓDŹ
Skład: Piotrkowska 71 Tel. 107-52
Fabryka: Zagajnikowa 20 Tel. 144-91

PRZEMYSŁ WEŁNIANY **BRACIA MIRSCY I WASSERMAN**
Łódź Biuro ul. Piotrkowska 61. Tel. 120-23: 278-83 fabryka ul. Strzelc. Kaniowskich 63 tel. 226-28
Rach. żyrowy w Łodzi Oddział Banku Polskiego w Łodzi Oddział Banku Gospod. Krajowego
KONTO CZEKOWE P. K. O. 600.594

FABRYKA WYROBÓW JEDWABNYCH
S. i M. WEINFELD
ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA Nr 44. TEL. 156-67

SKŁAD WEŁNY ZAGRANICZNEJ i KRAJOWEJ i odpadki wełniane **M. Sznycer**
ŁÓDŹ, Śródmiejska 54 tel. 211-33

SPRZEDAŻ BARWNIKÓW ANILINOWYCH NA BAWEŁNĘ, WEŁNĘ I SKÓRY
SZERESZEWSKI I PERKAL
ŁÓDŹ, GDAŃSKA 37

ROTHERT KIŁACZYCKI SP. Z O. O.
MAKLERZY OKRĘTOWI
GDYNIA, ul. Świętojańska Nr. 9
GDAŃSK, ul. Reilbahn 19/20

Gdyński Import Owoców Południowych
Gdynia, ul. Władysława IV, tel. 12-85, 12-87
Adres telegraficzny „Gdynimowpol"

„ANKERLAGER"
DOM TRANSPORTOWO EKSPEDYCYJNY
SPÓŁKA Z OGR. ODP.
Gdynia, ul. Świętojańska 63. Tel. 28-34

JÓZEF FETTER SP. KOMANDYT
Łódź, ul. Południowa № 40
Telefony: 156-21 i 151-76
IMPORT TOWARÓW KOLONIALNYCH I OWOCÓW POŁUDNIOWYCH

Zakład gazowy w GDYNI Spółka z Ogr. Odp.
Gdynia, ul. Świętojańska 66
Gazownia — ul. Chylońska Tel. 25-15
Wykonuje instalacje gazowe i dostarcza aparaty Tel. 10-27

IMPORT BAWEŁNY
«EXIMPORT» SP. AKC.
GDYNIA Skwer Kościuszki 14
Adres Telegr. „EXIMPORT"
Skrzynka pocztowa 22 Telefony 1381, 2413

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE
„EMIL EISERT i Bracia SCHWEIKERT"
ŁÓDŹ ul. Gdańska 47 SP. AKC. Tel. 198-60 198-61
Skrót Telegr. „EMILEISERT"

»RUDZKA PRZĘDZA«
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
ŁÓDŹ, ul. Legionów 8a
Telefon Nr.: 250-80 250-81 250-82

PRZEMYSŁ BAWEŁNIANY
ADAM OSSER SPÓŁKA AKCYJNA W ŁODZI

SP. AKC. FABRYK METALOWYCH P. F.
Norblin, B-cia Buch i Werner
Zarząd: Warszawa, ul. Żelazna 51, Tel. centr. 569-90
Poleca w wielkim wyborze WYROBY PLATEROWANE
znane ze swej trwałości i wykwintnych fasonów
Sklepy Fabryczne: Bracka 16, tel. 618-81, Marszałkowska 127, tel. 630-82
Nalewki 2 a, Tel. 11-18-33.

FABRYCZNY SKŁAD DYWANÓW
WŁ. CHOJECKI
WŁ.: MARIA CHOJECKA
WARSZAWA, ULICA MARSZAŁKOWSKA 122. TELEFON 6.54,34
POLECA:
DYWANY — FIRANKI — POKRYCIA MEBLOWE — PLEDY
KOŁDRY — NARZUTY — SERWETY — CHODNIKI — I. T. P.
CENY ŚCIŚLE FABRYCZNE

BE-TE-HA
BIURO TECHNICZNO-HANDLOWE i SKŁAD MASZYN
S. z o. o.
WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 17 tel. 554-60
OBRABIARKI i NARZĘDZIA
DO OBRÓBKI METALU
GENERALNE PRZEDSTAWICIELSTWO F-MY ROBERT BOSCH

„CUKROPORT"
SKŁADY PORTOWE ZACHODNIO - POLSKICH CUKROWNI
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
Udziałowcami są wszystkie cukrownie Zachodniej Polski.
Spółka posiada w porcie w Gdyni 4 magazyny o łącznej powierzchni 28.500 m² i pojemności do 90.000 ton cukru.

SPRZEDAŻ BIELI CYNKOWEJ
FABRYK
„HUTA FENIKS" Sp. Ak.
B. i J. INWALD
w BĘDZINIE

Browar **GAMBRINUS**
Spółka Akcyjna
Dawniej D. Sercarz
w Będzinie

Dom Bankowy
Dr. JÓZEF KUGEL i S-ka
Spółka Komandytowa
w Gdyni
Tel. 39-51, 39-52, 39-53
adres telegr. „Kugelco"

SPRZEDAŻ MANUFAKTURY
B-cia J. B. i N. KON
ŁÓDŹ
Ul. Piotrkowska 24 Telefon 152-17
Konta Bankowe B. G. K. K. K. O. P. K. O. 600-744

Kaliska Parowa Fabryka Ultramaryny
PŁOCKI, WASSERMAN i S-ka
Kalisz, Dobrzecka 84
POLECA
Ultramarynę do prania, bielenia i cukru.

Frezarki uniwersalne. Wiertarki szybkobieżne. Szlifierki do płaszczyzn. Ostrzarki uniwersalne. Piły tarczowe. Toczaki piaskowcowe. Polerki.
W. KRUSCHE i S-ka, Pabianice

BANK KUPIECKO-KREDYTOWY SPÓŁDZIELCZY
w Łodzi
z ograniczoną odpowiedzialnością
Łódź, ul. Piotrkowska Nr. 29

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWY
Inż. Zygmunt Mięsowicz
Gdynia dom własny ul. Bema 7
Telefon 24-58

HURTOWNIA MANUFAKTURY
H. UNGER
BĘDZIN, ul Sączewskiego 21
POLECA: w wielkim wyborze towary wełniane, półwełniane, bawełniane, płótna, chustki, koce, firanki itp. PO CENACH FABRYCZNYCH

DĄBROWSKI PRZEMYSŁ DRUCIANY
BRACIA KLEIN
Spółka firmowa
DĄBROWA GÓRNICZA

JAKUB KOHAN Spółka Akcyjna Przemysłu Pończoszniczego
ŁÓDŹ, ul. Żeromskiego Nr. 23
Telefony: Dyrekcja 249-28 Biuro i skład 134-93

Wyroby Włókiennicze
BRACIA LEWKOWICZ
ŁÓDŹ, Piotrkowska 51, telefon 167-14

Kaliska Manufaktura Pluszu i Aksamitu
Edmund Gaede Sp. Akc.
w Kaliszu, ul. Szopena 27

FABRYKA CHUSTEK I WYROBÓW WŁÓKIENNICZYCH
„A. A. PIASKOWSKI i S-ka"
Biuro sprzedaży: Łódź Piotrkowska 62
Telefony: 121-12, 213-71, 136-68

Przemysł Włókienniczy
CH. M. PIK
Łódź, ulica Piotrkowska Nr. 65
Telefony: 129-34, 265-54 i 128-84

BIURO EKSPEDYCYJNE
BENINSON BRODOCKI i S-ka
w Łodzi Piotrkowska 59
załatwia wszelkie transporty krajowe

BANK DYSKONTOWY WARSZAWSKI
SPÓŁKA AKCYJNA
Założony w roku 1871 — Kapitał Akcyjny zł. 10.000.000
CENTRALA w WARSZAWIE ul. Fredry Nr. 8
ODDZIAŁ MIEJSKI ul. Senatorska Nr. 22
ODDZIAŁY: LWÓW, ŁÓDŹ, KRAKÓW, DROHOBYCZ

ZAKŁADY METALURGICZNE **L. Kranc i T. Łempicki** Spółka z ograniczoną odpow.
Warszawa 36 ul. Czerniakowska 80 Te. Biuro 9-56-50. Fabryka 9-85-38 Konto czek. P.K.O. Warszawa 29750, R-k bież. w Powszechnym Banku Związkowym S. A.
Odlewy pod ciśnieniem press-spritzguss. Odlewy kokilowe. Precyzyjne odlewy ze stopów, miedzi, aluminium, cynku i t. p. Fasonowe prasowanie na gorąco ze stopów miedzi i aluminium. Masowe artykuły tłoczone, szlancowane toczone. Armatury budowlana, wodna i gazowa. Odlewy artystyczne z brązu (pomniki, popiersia, i posągi)
Specjalny dział budowy form stalowych i matryc.

POLSKIE TOWARZYSTWO TRANSPORTU MIĘDZYNARODOWEGO
SCHENKER i Ska S. A.
Centrala w Warszawie ul. Marszałkowska 129 tel. 550-66
ODDZIAŁY: Białystok, Gdynia, Gdańsk, Łódź, Katowice, Śniatyń-Załucze, Zebrzydowice
Adres telegraficzny dla całej organizacji: SCHENKERCO

A. SCHAEFER
SKŁAD ŻELAZA SP. Z OGR. ODP.
TARNOWSKIE-GÓRY TELEFON 545-55
Żelazo materiały budowlane i instalacyjne. Przybory dla kopalń i hut.

FABRYKA WYROBÓW WEŁNIANYCH
Przemysł wełniany
S. BARCIŃSKI i S-KA
SPÓŁKA AKCYJNA
ŁÓDŹ, TYLNA 6

MANUFAKTURA BAWEŁNIANA Rok założenia 1878
GAMPE i ALBRECHT
Spółka akcyjna
w ŁODZI, ul. PIOTRKOWSKA № 210 Wyroby bawełniane
Adres telegraficzny „GAMPAL" telefon 198-25 Surowe — Bielone — Drukowane

MIĘDZYNARODOWE TOWARZYSTWO TRANSPORTÓW I ŻEGLUGI
„MITRANZA"
SPÓŁKA AKCYJNA
Łódź. Wólczańska 17— Telefon 196-80 Adres telegraficzny „MITRANZA"
Transporty Lądowe i Morskie—Eksport i import

BOLESŁAW KOTKOWSKI i S-ka
ZAKŁADY GRAFICZNE, SP. AKC.
ŁÓDŹ, UL. DOWBORCZYKÓW 18.
SPECJALNOŚĆ: etykiety, opakowania kartonowe i wszelkie reklamy barwne

Cegielnia GRĘBOCIŃSKI Tartak „PIŁA"

Inż. Józef Chrzanowski

Toruń, Bydgoska 33

Materiały budowlane: — cegła, pustaki, płytki okładzinowe, drzewo budulcowe, stolarka, podłogi itp.

Dom handlowy **S. M. LEISER**

Toruń, Stary Rynek 36-37 Tel. Nr. 13-16

Materiały wełniane, bawełniane, płótna, jedwabie, firanki, trykotaże, galanteria,

Konfekcja damska — męska — dziecięca.
Dywany — chodniki.

TOWARZYSTWO HANDLOWE

„FERRUM"

Spółka z ograniczoną odp.
GDYNIA, ULICA PORTOWA 13-15
TELEFON 36-77
IMPORT ZŁOMU ŻELAZNEGO

WINIARNIA

„ERMITAGE"

Sp. z ogr. odpowiedzialnością

Gdynia, ul. Świętojańska Nr. 39 tel. 17-88

FABRYKA WYROBÓW POŃCZOSZNICZYCH

OTTON HAU

ŁÓDŹ, ulica Wólczańska № 187
TELEFON 132-19 i 181-85

Skład gaśnic przeciwpożarowych

Ryszard Gertner

Łódź, Kilińskiego 146, telefon 201-33

Gaśnice płynowe i pianowe „PERKUN", gaśnice suchoproszkowe „UNIWERSALNA" gaśnice samochodowe „EM-RI" i „AUTO-PERKUN".
Ceny konkurencyjne.

CEBEKA Centralne Biuro Sprzedaży Kotłów Żeliwnych, Sp. z o. o. w Łodzi, ul. Piotrkowska 213, telefon 226-56

Kotły żeliwne do centralnego ogrzewania z wytwórni **Sp. Akc. J. JOHN w Łodzi i St. WEIGT Sp. Akc. w Łodzi**

Fabryka wyrobów fajansowych

A. ROTTENBERG i S-ka

Radom
ul. Mleczna 8
Telefon 1299

B. ORENSZTAJN, I. L. RUBINSZTAJN i S-ka

Spółka komandytowa

Młyn pszenno-żytni „CENTRAL"

w Lublinie ul. Szańcowa 5. Telefon 22-48

SZLAMIARNIA JELIT

A. LUKSENBERG

LUBLIN, GMACH RZEŹNI MIEJSKIEJ

SKPZ. POCZTOWA 193. TELEFONY 26-58 i 10-65.

BRACIA BRAWER

Adm. Por: Szlamiarni Jelit przy Rzeźni Miejskiej w Lublinie

FABRYKA GARBARSKA

P. BRIKMAN

LUBLIN

Towarowa 41, telefon 21-44

Sprzedaż materiałów techniczno-budowlanych

S. GRADEL

Lublin
ul. Bernardyńska 24
tel. 23-80

Artykuły: wodociągowo-kanalizacyjne, cement, cegła, kafle, dachówka, eternit, papa i inne.

Przedsiębiorstwo budowlane

Bracia A. i I. Rachman

Lublin, ul. Krak. Przedmieście 30. Tel. 28-51

Wykonuje wszelkie roboty wchodzące w zakres budownictwa

A. Gradel (JUNIOR)

Skład materiałów budowlanych

LUBLIN, Krak. Przedm. 21 (Hotel Angielski) i Zielona 18 tel. 27-00

Artykuły wodociągowe i kanalizacyjne. Sprzedaż kafli i cegieł ogniotrwałych. Cement, wapno i pokrycia dachowe. Eternit i papa.

Fabryka Mebli Giętych

Johann Kohn i S-ka

Radom tel. 1221

Produkuje meble gięte, obręcze rowerowe i sedesy

Koncesjonowane Przez Ministerstwo Skarbu Biuro Spedycyjne

PRZEWÓZ

SPÓŁKA Z OGRAN. ODPOW.

Gdynia ul. Starowiejska 11 Telefony 13-87, 23-88

ADRES TELEGR.: PRZEWÓZ—GDYNIA

CHŁODNIA I SKŁADY PORTOWE W GDYNI Sp. z o. o.

Kapitał zakładowy 12.156.000.

Koncesjonowany Dom Składowy — Składy Celne

Przyjmuje na przechowanie szybkopsujące się produkty rolnicze. Prowadzi odrębne działy i posiada specjalistów dla przechowywania różnych towarów.

Własne Nabrzeże
Własne Bocznice Kolejowe

Wszelkich informacyj udziela się odwrotnie
Adres poczt. GDYNIA — PORT
Telefony: 29-17, 13-05, 12-78.

POSIADA ODDZIAŁY: w Warszawie przy ul. Wolskiej 90. Telefony: 2-77-90, 2-77-51/2
w Łodzi przy ul. Rokicińskiej 28. Telefon: 142-23
Adres telegr. dla wszystkich chłodni: „CHŁODROL"

ŁUSZCZARNIE RYŻU w GDYNI

Ryż Polerowany

Ryż Glazurowany

Puder Ryżowy

Mączka Ryżowa

M. FOGEL i S-ka

Dzierżawcy Zakładów Fabrycznych firmy
Towarzystwo Schlösserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie Spółka Akc.

ROK ZAŁOŻENIA 1812 Telefon № 14

Produkcja fabryki: przędza do Nr. 120 włącznie. Tkaniny wszelkiego rodzaju bieliźniane jak madapolamy, batysty, shirtingi, flanele, popeliny i t. p oraz dla celów przemysłowych: tkaniny filtracyjne, dla przemysłu gumowego, Obrony Przeciwgazowej i szpitalnictwa

Zakłady zatrudniają w dwóch fabrykach 2750 robotników

SKŁADY: w Łodzi. ul. Piotrkowska 5 tel. 250-35,, w Katowicach, ul. 3 Maja 11
w Warszawie, ul. Gęsia 4, we Lwowie, ul. 3 Maja 2, w Bydgoszczy, St. Rynek 16.

Huta Szklana Robotnicza
»Chełmianka«
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
— Przy st. kolejowej Chełm-Lubelski —
Rampa Brzeska Poleca wyroby: Telefon Nr 6
Flaszki wszelkiego rodzaju, butle i słoje, szkła do lamp, kałamarze i inne wyroby

Olejarnia Motorowa i Rafineria Olejów Jadalnych
„Sz. A. Cuperfajn Synowie"
Kowel, ul. Łucka Nr. 63. Bocznica własna
P. K. O. w Warszawie 154.193 Tel. 35 i 130
Skr. poczt. 19.
Adr. dla depesz Olejarnia Cuperfajn Kowel

OLEJARNIA
S. Łapides, Kowel
Podjaworska 1. Telefon 77.

Młyn Gazowy
KONSTANTY SAWICKI
w WŁODZIMIERZU
Al. 11-go Listopada 69. Tel. 150

SPÓŁDZIELNIA Rolniczo - Handlowa
„ROLNIK"
w SKALU
ul. Kościuszki 45 Telefon 4

Fabryczny Skład
Papieru
Adolf Hôlzel
LWÓW
Hetmańska 24 Tel. 210-63

„WŁÓKNO" Tkalnia, eksport Lnu i Konopi ŻÓŁKIEW (Polska)
CZESALNIA i SORTOWNIA Lnu, Konopi i Pakuł
Telegramy. Włókno Żółkiew Telefon Nr 11
P. K. O. Lwów 503-248 — Powszechny Bank Związkowy we Lwowie — Sp. Bank Kredytowy w Żółkwi
ZNAK FIRMOWY W. Z.

Rok założenia 1890 Rok założenia 1890
Fabryka Olejów Roślinnych
JÓZEF LAUTERPACHT
Żółkiew, Telefon Nr 3.
Produkuje Oleje roślinne, jadalne, techniczne oraz pokosty kity w najlepszych gatunkach

I. Rogak i A. Libhaber
Chełm - Lub. ul. Uściługska 9
TELEFON 49
Hurtownia towarów kolonialnych
nafty oraz śledzi.

Skup i Eksport Jaj
N. i H. Band i F. Sygał
Spółka jawna
w Kowlu
ul. Warszawska 120 Telefon 44

Skład Towarów Galanteryjnych
Wider i Kołtun
WŁODZIMIERZ, PIŁSUDSKIEGO 43.
Skrytka pocztowa 194. Konto czekowe P.K.O. 81323
Telefon Nr 145.

M. S. Rojtensztejn
Włodzimierz
Telefon 193
Przemysł leśny i tartaczny

Ch. Silber
Przedsiębiorstwo
Tartaku Parowego
w Krystynopolu Telefon Nr 6

Adolf Freud
Hurtownia Towarów Żelaznych
Lwów
ul. Kołłątaja 3 Telefon 20087

Browar Parowy i Słodownia
Państwa BUSK
w BUSKU koło Lwowa
Stacja Kolejowa KRASNE
Piwo Bok ciemne Piwo Eksport jasne

Małopolska Rafineria Olejów Roślinnych
SP. z Ogr. Odp.
ŻÓŁKIEW, Telefon 75
PRODUKUJE: Oleje jadalne, rzepakowe, słonecznikowe w najwyższych gatunkach

PRZĘDZALNIA WEŁNY CZESANKOWEJ
MARKUS KOHN
ŁÓDŹ, Ul. Łąkowa 5
Spółka Akcyjna
Centrala 116-05 Sprzedaż 146 - 63 Przędzal. w Pabianic. 116-66 Rok założenia
Dyrekcja 110-22 Biuro fabr. 130-37 Leonarda 1 170-07 — 1865 —

„BRITHOLL" Polska Spółka Importu Śledzi Sp. z o. o.
GDYNIA, Starowiejska 7
poleca śledzie solone
jak szkockie, holenderskie, angielskie, Matiasy i t. d.
po cenach bardzo korzystnych
Adres telegraficzny: „BRITHOLL—Gdynia" Tel. 26-90

TOWARZYSTWO HANDLU ZAMORSKIEGO SKÓRAMI Sp. Akc.
OVERSEAS HIDE TRADING COMPANY Ltd.
Adres telegraficzny „ZAMSKOR"
Telefon 23-64
Powszechny Bank Związkowy w Polsce S. A. Oddział w Gdyni
SKÓRY SUROWE
konta bankowe:
Bank Gospodarstwa Krajowego
Oddział w Gdyni
Bank Zachodni S. A. Oddział w Gdyni
P. K. O. Warszawa Nr 144 623.
EKSPORT—IMPORT

Teodor Różkowski
Gdynia, ul. Świętojańska 13
Zaopatrywanie Okrętów we wszelkie artykuły niezbędne na statkach. Fabryka konserw przetworów mięsnych. Nowoczesne urządzenia chłodnicze i zamrażalnia
Rzetelna, fachowa i szybka obsługa. Telefony: 1815, 8316 i 8317

Spółka Akcyjna Fabryk Chemicznych i Huty Szklanej
KIJEWSKI, SCHOLTZE i S-ka
rok założenia 1822
Warszawa, ulica Siarczana 6, tel. 10-01-85

Fabryka Filców
LANDAU i WEILE
SPÓŁKA AKCYJNA
ŁÓDŹ, INŻ. SKRZYWANA Nr 5

BACON EXPORT GNIEZNO S. A.
BYDGOSZCZ — UL. GDAŃSKA 10
poleca swe doskonałe wędliny i konserwy mięsne
po cenach bezkonkurencyjnie niskich
Własna Śniadalnia w Bydgoszczy, ul. Gdańska 10 I-p.

„Komdrobit"
Polskie Towarzystwo Budowy Dróg
Spółka z o. o. w Warszawie
Centrala: Warszawa, ul. Mazowiecka 3, tel. 286-03 i 286-05
Fabryka: Katowice II ul. Floriana 5, tel. 311-66

„Żelazo“ ROTTENBERG, MORMOROSCH i POHORILLE
sprzedaż towarów żelaznych i blachy
CZORTKOW, ul. SOBIESKIEGO 6 Tel. 126.
Konto P. K. O. Nr. 507.339.

SKŁAD TOWARÓW BŁAWATNYCH CHUSTEK i BAWEŁNY
BERGMAN i PREMINGER
KOŁOMYJA, ulica Kościuszki 3. Skr. poczt. 16.
Telefon Nr. 145 P. K. O. 1550 048.

ISER KRISS
KOŁOMYJA, ul. Legionów 19
Adres telegr.: ISER KRISS Tel. Nr. 41
Handel Produktów Rolnych skór szwowych
oraz dom składowy

BENIAMIN STEIN
HURTOWY SKŁAD SKÓR BARANICH
Telefon Nr. 113.
KOŁOMYJA, skrytka pocztowa Nr. 4.
ul. Szklarska 15.

HURTOWNIA TOWARÓW BŁAWATNYCH i PRZĘDZY
BENZIONA ZULAUFA WWA
KOŁOMYJA, Pl. Karpińskiego 18
Teleton Nr. 189. Skrytka pocztowa 36.
Telegramy: Zulauf, Kołomyja,
P. K. O. Warszawa Nr. 101.493.
Rk. bieżący w Banku Gospodarstwa Krajowego.

JECHIEL EBENSTEIN i S-ka
zarejestrowana spółka dla eksportu bitych cieląt, mięsa i żywca
W PECZENIŻYNIE Telefon 5
W KOŁOMYI „ 109

BRACIA REISEL
MECH. FABRYKA TOWARÓW TRYKOTOWYCH i TKACKICH
KOŁOMYJA UL. TKACKA. KONTO P. K. O. Nr 411.418
RACHUNEK BIEŻĄCY:
MIEJSKA KOMUNALNA KASA OSZCZĘDNOŚCI, KOŁOMYJA
SKLEP FABRYCZNY: UL. PIŁSUDSKIEGO Nr. 8

ABRAHAM SCHUCHNER
towary kolonialne i spożywcze
KOŁOMYJA
Konto czekowe P. K. O. 505.641
Telefon Nr. 152.

Młyn turbinowo-walcowy Brettler i S-ka
DIERŻAWCY
M. FRISCH, H. SECHESTOWER i S-ka
KOŁOMYJA
Telefon Nr. 176 — Telefon nocny Nr. 175.
Rach. bieżący:
Bank Handlowy, Kołomyja.
Zw. Kredytowy, Kołomyja.

GEDALY BITTER, KOŁOMYJA
TARTAK PAROWY
i SKŁAD DRZEWA BUDOWLANEGO
Telefon Nr. 71
P. K. O. Nr. 143.392

Rok założenia 1886.
SEIDE LANDMAN i S-wie,
KOŁOMYJA
Towary bławatne, chustki i bawełny
P.K.O. W-wa 101.424. TELEFON Nr. 25. P.K.O. Lw. 501.022
Adres telegr.: Landman Synowie, Kołomyja Skr. pocztowa 2

N. PETROWER i I. FUND
HURTOWNY SKŁAD TOWARÓW ŻELAZNYCH
KOŁOMYJA
Plac Karpińskiego 10.
Telefon Nr. 126. P. K. O. 413.490

FABRYKA KAPELUSZY SŁOMKOWYCH
BRETTLER i HERBST
KOŁOMYJA
Poleca wszelkie wyroby słomkowe.

SAMUEL HIRSCH
KOŁOMYJA, UL. KOŚCIUSZKI 9
PKO LWÓW, Nr. 501.037. SKR. POCZTOWA 13.
TFLEFON Nr. 110
Hurtowy skład naczyń kuchennych, szkła i lamp.

SZYMON GLASER
SKŁAD TOWARÓW BŁAWATNYCH, SUKNA GÓRALSKIEGO i CHUSTEK
KOŁOMYJA, Plac Piłsudskiego 6
Telefon Nr. 173. P.K.O. Nr. 508.207.
Skrytka pocztowa Nr. 6.

ZAKŁAD ARTYSTYCZNYCH ROBÓT RĘCZNYCH
LEONORY STERNHELL
wytwórnia stor, firanek i kap
Kołomyja, ul Tarnowskich 18.
Telefon Nr. 251. Konto P.K.O. Nr.410.623.

DOM BANKOWY
D. M. SZERESZOWSKI
Warszawa, ul. Żelazna Brama Nr 1.
EGZYSTUJE OD 1864 ROKU

Międzynarodowe Towarzystwo Handlowe
„EM TE HA“
Sp. Akc. w Warszawie,
Oddział w Gdyni, ul. św. Piotra 5,
Tel. 13-85, 13-86, 11-54, 37-11, 21-48, 10-49
Eksport towarów rolnych i przemysłowych
Import towarów kolonialnych
Zaopatrywanie statków

ANATOL FRUMKIN
Łódź, Cegielniana 19. Telefony 117-18 i 187-19
Adres dla depesz: „ANFRUM“ Łódź
SPRZEDAŻ PRZĘDZY:
Bawełnianej-Kraehnholmskiej Manufaktury w Kraehnholmie (Estonia), Sztucznego Jedwabnej Fabryki Przędzy i Tkanin Sztucznych „Chodaków“ w Chodakowie

PRZĘDZALNIA BAWEŁNY
„TEODOR STEIGERT“
SPÓŁKA AKCYJNA
ŁÓDŹ, UL. MILIONOWA 35/37
Telefon biura gł. 208-47, 139-46
Telefon fabryki 210-46

KAROL KRÖNING i S-ka
Karolewska Manufaktura
ŁÓDŹ, 6-go Sierpnia № 5
Sprzedaż przędzy bawełnianej i wełnianej

Zakłady Włókiennicze KAROL HOFFRICHTER Sp. Akc.
Fabryka wyrobów bawełnianych
Łódź, ul. Kątna № 15 tel. 201-26
Zarząd: ul. Piotrkowska № 204, tel. 102-26. Skrót telegr. „Karter Łódź“

Polskie Towarzystwo Transportu
Międzynarodowego
SCHENKER i S-ka S. A.
Oddział w Gdyni. Rotterdamska 3
Tel. 2924. Adr. Telegr. SCHENKERCO

DOM SPEDYCYJNY „RAWA“
wł. WŁADYSŁAW I TEODOR SZMAŃDA
Ekspedycja Lądowa
BYDGOSZCZ
ul. Śniadeckich 37
KONCESJONOWANI
AGENCI CELNI
Transporty morskie
GDYNIA
ul. Starowiejska 21

NATAN ZEICHNER

Kołomyja, ul. Górna 22

Handel surowych skór baranich, konopi i grzybów jadalnych

Skrytka pocztowa 52

Rok założenia 1873

Abraham Langsam

PRZEMYŚL, ul. Kazimierza Wielkiego 10

Hurtownia Towarów Żelaznych i Wodociągowych

Skrytka Pocztowa 60 — PKO Warszawa 141.015

Telefon 12-76

Fabryka skór **„Samsonja"**

Inż. Kudisch i Ska

w Złoczowie, ul. Nowy Świat 6a

Konto czekowe P. K. O. Nr. 506. 412 Tel. Nr. 50

Rachunek bieżący:

Powszechny Bank Związkowy S. A. we Lwowie

adres telegr.: „SAMSONJA" Złoczów

Opakowania Fermaceutyczno-Chemiczne,
Pudełka blaszane, Etykiety tłoczone

poleca

ZŁOCZOWSKA FABRYKA WYROBÓW PAPIEROWYCH i KARTONOWYCH FERMACEUTYCZNYCH

w Złoczowie

ul. Sokoła 11 Telefon 107

SZ. GÜNSBERG

Hurtownia towarów spożywczych

Tarnopol, Rynek 34

Telefon Nr 368 Rach. żyr. BANK POLSKI

Mieszkanie pryw. ul. Sokoła 3

M. Margulies, K. Karpf

Zastępstwo Browaru Okocimskiego
i Browaru Kałuskiego

w CZORTKOWIE

Adres telegr.: Margulies Karpf, Czortków. — Konto P.K.O. Nr. 508.518 — Telefon Nr. 78

Eksport zboża, produktów strączkowych nasion oleistych i koniczyny nasiennej

B. STERN & L. FRÄCHTER

CZORTKÓW (POLOGNE)

Telefon Nr. 11 — Adr. telegr. Stern Frächter

Isr. & Zach. HIRSZHORN

Export jaj, fasoli i nasion

Rok założenia 1860

BUCZACZ

Telegr. Adr. HIRSCHEGGS BUCZACZ. Telefon Nr 7

L. GALLER

Handel i Eksport surowców włókienniczych

w Przemyślu

ul. Smolki 15 Telefon 1162

Fabryka skór **Jan Polisiuk**

ZŁOCZÓW, Telefon 52

Rok założenia 1848

produkuje skóry wierzchnie, uprzężowe i świńskie galanteryjne

---

NUSSENL ZŁOCZÓW

Eksport jaj Rok założenia 1889

Adres telegr.: NUSSENL ZŁOCZÓW

TELEFON Nr. 5

Rk. bież.: Państwowy Bank Rolny Oddział Lwów
Powszechny Bank Związkowy S. A. Lwów

HANDEL TOWARÓW SPOŻYWCZYCH I OWOCÓW POŁUDNIOWYCH

J. BICK, TARNOPOL

Plac Kazimierzowski L. 8

TELEFON Nr. 57 MIESZKANIE Nr. 238

Adres telegr.: Juda Bick, Tarnopol

Skrytka poczt. 50 PKO Nr. 508,070

Markus Salzinger, Czortków

HURTOWNIA TOWARÓW

kolonialnych, spożywczych,
cementu i papieru pakunk.

Telefony: Biuro, sklep 36. Mieszkanie 132

P. K. O. Lwow 500271

Reprezentacja Lwowskiego Tow. Akc.

BROWARÓW

M. SILBERFELD w Czortkowie

Gwarna 5, (za Magistratem), Telefon Nr 175

Adres Telegr.; SILBERFELD CZORTKÓW

MŁYN TURBINOWO-WALCOWY

BARANI HIKIND

SZEPAROWCE

Biuro: KOŁOMYJA, Plac Piłsudskiego 4

TELEFONY Nr. 83 i 115

Prywatna Hurtownia Monopolu Spirytusowego

Firma zarejestrowana

w CZORTKOWIE

Składy pomocnicze

w Borszczowie i Zaleszczykach

Telefon 139

„OMNICOLOR"

wł. ARNO MÜLLER

ŁÓDŹ, ul. SIENKIEWICZA 61. TEL. 147-25

Sprzedaż barwników i chemikalii dostarczanych tylko w oryginalnym opakowaniu

---

Spółdzielczy Bank Przemysłowców Łódzkich

Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

W ŁODZI

Łódź, ul. Gen. Bronisława Pierackiego Nr. 15

Telefony: 102-27, 218-53, 107-97, 154-74

ROK ZAŁOŻENIA 1881.

BANK DEWIZOWY

ZAŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

WYNAJEM KASET STALOWYCH (SAFES).

Sp. Akc. J. JOHN w Łodzi

WYKONYWA:

Pędnie (transmisje) sprzęgła cierne, napręż. pasów itp. Tokarka szybkobieżna Tys—20.
Koła zębate czołowe z zębami frezowanymi prostymi, skośnymi i daszkowymi oraz stożkowe z zębami heblowanymi.
Napędy paskami klinowymi (texropy)
Przekładnie zębate i ślimakowe oraz motoreduktory
Tokarki szybkotnące najnowszych konstrukcji do metali 8 typów i WIERTARKI kolumnowe do metali
Kotły żeliwne Strebel'a oraz radiatory (grzejniki) do ogrzewań centralnych
Odlewy z żeliwa wysokowartościowego o dowolnym składzie chemicznym, wytwarzanego metodą bezkoksową. Ruszta kotłowe i wszelkie odlewy.
Piece żeliwne szybko-grzejne, cyrkulacyjne.

Dom Towarowy

W. KORZENIEWSKI

Spółka Akcyjna

Grudziądz, Rynek 22/24 Telefon 1898

Największy magazyn bławatów, jedwabi, płócien, stołowizmy, konfekcji męskiej, damskiej i dziecięcej, bielizny, artykułów męskich, firanek, dywanów.

Zabawki! Torebki damskie!

Całkowite wyprawy ślubne!

Wyprawki dla niemowląt!

Największy wybór! Najniższe ceny!

BIURO CHEMICZNE
EDWARD GRONIOWSKI
Warszawa, ul. Towarowa 12

SKŁAD PRZĘDZY
M. Wolrauch S-cy
Łódź, Piotrkowska 38

Zarząd eksploatacji
Łódzkich Rzeźni Miejskich
ŁÓDŹ, Inżynierska 1

Mechan. Fabr. Czyściwa do czyszczenia maszyn
JAKUB MONAT
ŁODŹ, KILIŃSKIEGO 83

Lüdert i Müller Fabr. filców i tkanin techn. Sp. Akc. w Tomaszowie Maz.
Biuro i składy: Łódź, ul. Piotrkowska 177

Sprzedaż towarów włókienniczych
„ŁÓDZKA MANUFAKTURA"
Wł. Sz. H. RABINOWICZ
Łódź, Piotrkowska 60. Tel. 105-38, 152-96.

ZGROMADZENIE TKACZY
M. ŁODZI
ul. Piotrkowska Nr 133. Telefon 258-85

Wiener, Jakubowicz i Adler
Łódź, Piotrkowska 27

Fabryka wyrobów wełnianych
Bracia NAFTALI
Łódź, Piotrkowska Nr 59. Rach. Żyr. Bank Polski i Bank Gosp. Krej. P.K.O. Łódź 603.311

Fabryka Wyrobów Wełnianych
A. M. WARSZAWSKI i Synowie
Fabryka: Łódź, Przędzalnicza 20. Tel. 142-09
Skład: „ Piotrkowska 19. „ 219-08

Fabryka Czekolady „EUROPA"
WIERZBICKI i ORBACH
ŁÓDŹ, Żeromskiego 27.

FABRYKA SKÓR
i Skórzanych Artykułów Technicznych
Karol Kolbe
Pabianice, ul. Legionów Nr. 69. Telefon Nr 50.

Fabryka Mat. Dek. i Obrusów
Józef CZYDEL i S-ka
Pabianice, ul. Kapliczna Nr 15. Telefon 191
poleca wg. najnowszych wzorów zagranicznych wszelkie mat. dekoracyjne, meblowe, kapy i t. p.

Hurtowa Sprzedaż Manufaktury
Spółka Akcyjna dla Handlu i Przemysłu
Borenstein Zonis i S-ka
Łódź, Piotrkowska 51

Najlepszy krem tualetowy do twarzy i rąk
KWIAT ŚNIEŻNY
Fabryki Kosmetyczno-Perfumeryjnej
NEIGE DE FLEURS

Sprzedaż towarów galanteryjn. i pończoszniczych
BORUCH KOTLER
WŁODZIMIERZ, ul. Piłsudskiego Nr 60.
Skr. poczt. 154. Konto czekowe P.K.O. Nr 80.286

Dom Handlowy
MAKS WYSZEWIAŃSKI i S-ka
Łódź, ul. Piotrkowska Nr 212

Fabryka Wyrobów Włókienniczych
Władysław Zylbersztajn
Łódź, ul. Prezydenta Narutowicza 83
Biuro, Piotrkowska 82. Telefon 152-62

Fabryka Wyrobów Wełnianych
I. MINC I s-ka
Zgierz, Piłsudskiego 43

Fabryka poduszek maźniczych **Marek SZMYCER** Łódź, Śródmiejska 22

Sprzedaż przędzy jedwabnej i bawełnianej
S. I. Blusztajn i Syn
Łódź, Piłsudskiego 72

Barwniki Anilin. i Chemikalia **B. FABRYKANT**
Łódź, Śródmiejska 6. Tel. 188-77
Dostawa w oryginalnych opakowaniach Firm

Fabryka Wyrobów Bawełnianych
SENDER vel ALEKSANDER GUTMAN
Łódź, ul. Zakątna

Skład Fabryczny
B. GOTHEINER
Łódź, ul. Piotrkowska 31

Fabryka Wyrobów Włókienniczych
Jakub Świętowicz
Fabryka, ul. Łąkowa 11. Skład, ul. Piotrkowska 46

Towarzystwo Dalekomorskich Połowów
„Pomorze" Sp. z o. o.
Gdynia — Port Rybacki Telefony: 3022 i 3055

Wyroby Włókiennicze
L. FELDBERG
Łódź, ul. Cegielniana 3. Tel. 129-70

Mechaniczna Fabryka Wyrobów Włókienniczych
Gerszon Weinstein
PABIANICE, ul. Warszawska 73. Telefon 71
(Tkalnia Zarobkowa)

Jakub Leszczyński
Przedstawicielstwa handlowe
sprzedaż maszyn i przędzy
Łódź, ul. Cegielniana 47. Telefon 102.91 i 179-20

Skład Przędzy **Aron Farber S-cy**
Łódź, Piotrkowska 37

Dom Konfekcyjny „I W A R"
J. WARSCHER i Synowie
Lwów, ul. Kazimierza Wielkiego 17. Tel. 272-19

PIEGI usuwa niezawodnie tylko
D-ra Stenzla BENIGNINA

„ARNOLD FIBIGER"
—niech każdy pamięta - przez lat 60 w służbie klienta,
Kalisz, ul. Szopena 9
Jedyna polska Fabryka fortepianów i pianin dopuszczona do udziału w Wystawie Światowej w Nowym Yorku

ST. WEIGT
Sp. Akc. - Łódź
WYKONYWA:
Maszyny pralnicze, kotły typu Strebel'a i mieszkaniowe „Eswu", grzejniki, rury ebrowe, walcarki, gniotowniki, formierki, opulaki, sita, autoklawy, prasy filtracyjne, przetłoczki. doubelfony, misy z żeliwa kwaso - ługo - ognioodpornego, maszyny młyńskie, walce młyńskie, koła zębate, tarcze do śrutowników, turbiny syst. Francis'a, wyciągi do stawideł, kraty przepływowe, walce cegielnicze, ruszty, części pieców Hoffmanna, słupy budowlane, wszelkie odlewy do 10,000 kg. w.

FABRYCZNY SKŁAD PAPIERU
SAMUEL BARACH i Synowie
LWÓW, ul. Kamińskiego 5 Telefony: 20849 i 26615

Ch. Fenster, S. Linsker i Ska
DZIERŻAWCY M Ł Y N A PAROWEGO
„BRONISŁAWA" w Sokalu
Konto P. K. O. Nr 508.741
Adres telegraf.: Wattmann Sokal
Tel.: Biuro Nr 7 :-: Pryw. Nr 65

„Fortuna“
Spółka Handlowo - Przemysłowa
Dzierżawcy Nowego Młyna Handl.
Engelberga
w Buczaczu Tel. biura 80

Fabryka Wyrobów
Miedzianych i Metalowych
MASZYN I KOTŁÓW
Quissek i Geppert, Bielsko
Rok założenia 1883 Telefon 18-62
Wyrabia piece kąpielowe: węglowe i gazowe itd.

G. JOSEPHY'EGO SPADKOBIERCY
Właściciele: Inż. W. Josephy i Dr. F. Weinschenck
BIELSKO

Garbarnia Przymostowa
Sp. z ogr. odp.
Gorlice Telefon 30
Wyrób skór juchtowych szarych i kierpcowych.

Landau i Rabinowicz
Wyrób Oleju i Pokostu
GORLICE
TELEFON 77

NATAN SCHWARZ
ROK ZAŁOŻENIA 1905. GORLICE.
PKO KRAKÓW 415.452 TELEFON Nr. 47.
Fabryka armatur, odlewnia metali i brązu fosforowego.
Warsztat mechaniczno-mosiężniczy

M. Wassermann
Handel Towarów Żelaznych
Jarosław
Rynek 28 Tel. 184

Młyn Motorowy
Naftali Fisch
Jarosław
Telefon 88

Baran i Brettler
eksport ziemiopłodów
KOŁOMYJA
Adres telegraficzny: BARAN BRETTLER
Nr telefonu 184

Komunalna Kasa Oszczędności
miasta BIELSKA
BIELSKO, pl. Bol. Chrobrego Nr 1
(nowy gmach własny) Telefony 3380, 3381
Instytucja o pupilarnej pewności. Przyjmuje wkłady oszczędnościowe od 1 złotego. Wkłady oszczędnościowe gwarantuje m. Bielsko całym majątkiem.

PAPIERY:
Pakowe szare, Torebkowe, Drukowe, Afiszowe, Albumowe Szablonowe Kartony szare,
WYRABIA: S. W. Niemojowski
S. A. BIELSKO Fabryka papieru

S. METH
Garbarnia
w GORLICACH
TELEFON 77

Józef Einhorn, Gorlice
Dzierżawca Mgr. D. Einhorn
Fabryka armatur i pomp oraz odlewnia metali.
Rok założenia 1890. Adres Telegr. Einhorn Gorlice.
Tel. Nr. 28. Konto Bankowe: Bank. Przem. Kupiecki, Gorlice. P.K.O. Nr. 411.918 Mgr. D. Einhorn, Gorlice

DAWID KRAMER
PRZEMYSŁ DRZEWNY
JAROSŁAW
ul. Kraszewskiego 22
KONTO ŻYROWE W BANKU POLSKIM
KONTO P.K.O. KRAKÓW Nr 412 – 537
TELEFON Nr. 104

M. KORN
MŁYN MOTOROWY
„KRUHEL“
Jarosław, Telefon 34

„Salus,, fabryka marmolady, cukierków i skład czekolady
wł. S. REINHERZ
JAROSŁAW
Konto P. K. O. Nr. 507.719
Konto żyr. w Banku Polskim. Rok założ. 1910
Telegr. „SALUS“, JAROSŁAW

POLSKI EKSPORT ŻELAZA SP. Z O. O.
KATOWICE, LOMPY 14.
Tel. Katowice 359-01 Telegr. PEZKA-Katowice
Oddział
HAMBURG I Schopenstehl 15 Tel. 33-45-51 Telegr. Polexport Hamburg
Wyłączny eksporter:
Żelaza sztabowego, formowego taśmowego, blach zwykł. i cynkowych, walcówki, rur, szyn, i akcesorii kolej.

Zjednoczone Towarzystwo Przemysłu Drzewnego „WSCHÓD“
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
Katowice, ul. Ligonia 22. Telefony: 309-67, 309-68, 309-69.

OSKAR SZPIGIEL i Syn
Przetwory Chemiczne
Sosnowiec ul. Piłsudskiego Nr 1
(dom własny) Telefon 6 - 18-81.
Dostawa hurtowa i detaliczna artykułów chemicznych dla hut, kopalń i fabryk. Składy własne w Sosnowcu oraz komisowe: w Warszawie, Łodzi, Lwowie, i Bielsku **Firma istnieje od 1895**

S. WILEŃSKI, ŁÓDŹ
FABRYKA FILCÓW
Długosza 43 — Telefon 204-99 — P.K.O. 600680
Fabryka wyrabia filce:
obuwiane, pantoflowe, gietrowe, młynarskie, puchowe, konfekcyjne, tapicerskie, dywanowe, siodlarskie, techniczne i izolacyjne.

Znanej i wyborowej jakości **Nasiona** warzywne, kwiatowe, gospodarcze, **Rośliny** drzewka, krzewy, cebulki kwiatowe itd.
kupuje się najkorzystniej w FIRMIE **B. HOZAKOWSKI, Toruń skrz. poczt. 1**
Specjalny skład i hodowla nasion
Zakłady Ogrodnicze — rok założenia 1885
Ilustrowane katalogi wysyła się na życzenie bezpłatnie.

Sukcesorowie LEBRECHTA MÜLLERA, Sp. Akc.
Ruda - Pabianicka
Bielnik, farbiarnia, drukarnia, merceryzarnia i wykończalnia.

JULIUSZ SOWADSKI i S-ka
Kalisz, ul. Majkowska 17. Tel. 69.
Fabryka Garbarska Wyrabia wszelkie skóry podeszwowe i rymarskie, jak również juchtowe pierwszorzędnej jakości

„Pierwsza“ Polska Farbiarnia i Wykończalnia Jedwabi
Spółka Akcyjna,
dawniej ARTUR MEISTER
w RUDZIE PABIANICKIEJ

F I R M A POLECA:

„TEXTYL„
w Katowicach

Najlepsze materiały wełniane jako też jedwabie w najnowszych wiązankach i kolorach, towary bawełniane, płótna, adamaszki, nakrycia, obrusy, kompletne wyprawy ślubne, materiały dekoracyjne, firany, chodniki, dywany i ponadto materiały kamgarnowe i szewiotowe na ubrania męskie oraz gotową konfekcję, damską i dziecięcą

Towarzystwo Francusko — Włoskie
Dąbrowskich Kopalń Węgla w Dąbrowie Górniczej Kopalnia „PARYŻ"

— Wydobycie za pomocą nowoczesnych skipów. Udoskonalone urządzenia sortowni i płóczki są ostatnim wyrazem współczesnej techniki. Wydobycie roczne: 1,000.000 ton. Węgiel o długim płomieniu, twardy, doskonale sortowany, poszukiwany na opał domowy w kraju i za granicą. Dostawa prądu elektrycznego i wody.

Fabryka Śrub i Okuć Budowlanych
BARTELMUSS i SUCHY
Właś. A. Bartelmuss i Spólnicy

Biała k/Bielska
Zarząd: Bielsko ul. Długa 3.
Tel. 18-20 i 18-21

ELEKTROWNIA OKRĘGOWA
w Zagłębiu Dąbrowskim Sp. Akc.
Sprzedaje na dogodnych warunkach ratalnych odbiorcom prądu wszelkiego rodzaju przyrządy elektryczne gospodarstwa domowego oraz radia, żyrandole itp. w swoim sklepie przy ul. DĘBIŃSKIEJ Nr. 1 w SOSNOWCU

P. LAMPRECHT
FABRYKA PAPIERU
SOSNOWIEC

F. Gassner, K. Najdeker i W. Orłowski
Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żelaza
CHEŁM LUBELSKI — POCZTOWA 62
Wyrabiamy; Kieraty Sieczkarnie, Podstawki uniwersalne. Wykonujemy wszelkie reperacje maszyn rolniczych. Posiadamy na składzie: Pługi, Kultywatory, Brony, Parniki, Wialnie, Młockarnie oraz części zapasowe narzędzi i maszyn rolniczych.

SPÓŁKA AKCYJNA
Cukrowni i Rafinerii „REJOWIEC"
p. Rejowiec Lubelski

MEBLE NOWOCZESNE:
Jadalnie, Sypialnie, Gabinety, Kuchnie, Salony, i Klubowe Garnitury, Pianina, Dywany-Oryg. Perskie, Smyrneńskie i strzyżone. Kilimy, Chodniki, Portiery, Firanki, Kapy, Narzuty, Materie-Brokatowe, Pluszowe i Gobelinowe do obicia mebli, Łóżka: Mosiężne i Metalowe, Materace Włosienne i Sprężynowe, Otomany, Tapczany, Wózki Dziecięce i t. p. Poleca na dogodnych warunkach S. KLUZA Nast.

Rok założenia 1868

SZYMON GRUBNER
RZESZÓW, Jagiellońska 1b. Tel. 88.

STARZYCKA FABRYKA WYROBÓW SUKIENNYCH
Z. BORNSTEIN Sp. Akc.
W Tomaszowie Maz. — Ul. Warszawska 59/71
Materiały wojskowe i cywilne w najlepszym gatunku.

FABRYKA SUKNA TOMASZÓW MAZOWIECKI
Matys, Jakubowski i S-ka
P. K. O. Łódź Nr 603.368. Adres telegraficzny: „MATJAS" — Telefon Nr 5

SP. AKC. PABIANICKICH FABRYK WYROBÓW BAWEŁNIANYCH
„KRUSCHE I ENDER"
GŁÓWNE BIURO SPRZEDAŻY: PABIANICE — Łódź, ulica Piotrkowska 143

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY „KAROL STEINERT"
SPÓŁKA AKCYJNA
Łódź, ul. Piotrkowska Nr 276
FABRYKA WYROBÓW BAWEŁNIANYCH istnieje od r. 1834. Zatrudnia 1,300 rob.

„BON MARCHÉ" Polski Dom Towarowy
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
w Gdyni

POLSKI PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY APOLINARY SCHMALHOFER
GDYNIA, ul. 10 Lutego 24, gmach ZUS. Tel. 16-66
DOSTAWY PO CENACH FABRYCZNYCH
HURT — DETAL
Komisowa sprzedaż wyrobów Zakładów Żyrardowskich Sp. Akc. Wszelkiego rodzaju tkaniny bieliźniane, pościelowe. — Wełny damskie i męskie. — Jedwabie. — Materiały meblowe i dekoracyjne. — Firany, dywany, chodniki, — Bandery, — Flagi — Brezenty — Juta — Szpagaty „IRASKO"
ODDZIAŁ KONFEKCJI DAMSKIEJ

OWOCE POŁUDNIOWE I ZIEMIOPŁODY **J. ISLER & Cie Sp. z o. o. GDYNIA**
export — tranzyt — Import
Adr. telegr. „Islerco" GDYNIA — Code Maximo, Tel. 14,43.

TOWARZYSTWO BRACI L. i AL. LOURIÉ
OLSZOWE DYKTY KLEJONE PIŃSK MARKA FABRYCZNA **TOBAL**
5 wymiarów: około 222X122 cm. 200X122 cm. 180X122 cm. 162X122 cm. 145X120 cm. grubość od 1 do 40 mm.
Specjalne wymiary do drzwi. — Dykty skrzynkowe.
Adres telegr. „TOWARZYSTWO" Pińsk. Telefony. 3 i 59

STÖCKEL, FENSTER i S-KA

PIERWSZY AUTOMATYCZNY MŁYN WALCOWY W TARNOPOLU

Konto żyrowe: BANK POLSKI. Konto P.K.O. Lwów Nr. 505-954

TELEFONY: **Młyn, Biuro 201.**

MIESZKANIE: D. STOCKLA, Tarnopol 71.
CH. FENSTERA, Lwów 291-40
J. HIRSCHBERGA Tarnopol 201.
M. HELLMANA „ 300

Adres telegr.: MŁYN STÖCKLA Skr. pocztowa 48

CUKROWNIA ROLNICZA **„PODOLE"** SPÓŁKA AKCYJNA

W BEREZOWICY WIELKIEJ K. TARNOPOLA.

STACJA KOL. BEREZOWICA-OSTRÓW
TELEFONY: TARNOPOL 189
BEREZOWICA WIELKA 4.
SKRYTKA POCZTOWA TARNOPOL 67

RACHUNKI BIEŻĄCE:
P. BANK ROLNY ODDZ. WE LWOWIE.
POW. KOM. KASA OSZCZĘDNOŚCI W TARNOPOLU.
KONTO CZEKOWE P. K. O. LWÓW 508.128.

NOWE TURBINOWE MŁYNY

AUTOMATYCZNE

Weisser i Rauchberg

w CZORTKOWIE Tel. Nr. 24

GWARECTWO „HRABIA RENARD"

SOSNOWIEC, ul. Zamkowa Nr 5. Telefon: 62-101.

Adres telegraficzny: RENARD-SOSNOWIEC
Rachunek P. K. O. Nr 308-635

Kopalnia węgla kamiennego, Browar Parowy oraz gospodarstwo rolne

POLECAJĄ:

Węgiel kamienny, należący do kategorii węgla o długim płomieniu, wysoko-kalorymetryczny, dający mało popiołu, zawierający bardzo mało siarki, dostarczony w sortymentach, przystosowanych do zapotrzebowań wszelkiego rodzaju i jako taki nadający się znakomicie do opału domowego, jak również do wszelkich palenisk przemysłowych oraz opału parowozów i statków, jako węgiel bardzo twardy i wyjątkowo czysty, nadaje się on do celów eksportowych, wytrzymując bardzo dobrze długi transport i przeładunek.

ŻEGLUGA POLSKA S.A.

o r a z

Polsko-Brytyjskie Towarzystwo Okrętowe S. A.

(Polish British Steamship Co., Ltd.)

GDYNIA, ul. Waszyngtona 15

TELEGRAMY: „Polmorsk" i „Polbrit"

CENTRALA Telefony: 29-91 i 39-91

UTRZYMUJĄ

regularną komunikację okrętową towarowo-pasażerską i towarową z Gdyni / Gdańska do portów:

Malmö, Göteborg, Norrköping, Stockholm, Hamburg, Rotterdam, Antwerpia, Gandawa, Tallin, Kotka, Viborg, Helsinki, Riga, Liepaja, Kłajpeda, Abo, Raumo, Mäntyluoto, Vasa, Uleaborg, Yxpila, Kemi, London, Hull, Le Havre oraz do portów Lewantu.

Własne magazyny składowe w Gdyni.

Okręty towarzystw posiadają urządzenia chłodnicze. W sezonie letnim S. A. ŻEGLUGA POLSKA utrzymuje komunikację pasażerską między poszczególnymi miejscowościami Wybrzeża, podczas zimy komunikację między Gdynią a Helem.

Wszelkich informacji udzielają: Biuro w Gdyni, reprezentacje: w Warszawie, Plac Napoleona 9 II p., w Katowicach, ul. Mickiewicza 25, w Łodzi, ul. Brzeźna 18, oraz agenci w poszczególnych portach.

PRAWDZIWY

Oto

PRAWDZIWY

PRAWNIE ZASTRZEŻONY

Machandel i Wejherowski

Towarzystwo Kopalń i Zakładów Hutniczych Sosnowieckich Sp. Akc.

Zarząd w Sosnowcu
ul. 3 Maja 27 Tel. 6,7,8

KOPALNIE WĘGLA:

MILOWICE — MODRZEJÓW — NIWKA
KLIMONTÓW — MORTIMER

Fabryka maszyn w NIWCE

PROJEKTY I WYKONANIE WSZELKICH
Konstrukcyj żelaznych, urządzeń górniczych kół zębatych, obrób ci metali, pędni i odlewów

JAKUB LASZCZOWER

SZTUCZNY MŁYN PAROWY W CZORTKOWIE

oraz Sprzedaż mąki własnej produkcji we LWOWIE, ul. KARNA 2

TELEFONY:
CZORTKÓW 95 i 107 ≋ LWÓW 250-68

P. K. O. 500.693

Adres telegraficzny: **LASZCZOWER CZORTKÓW**

Towarzystwo Akcyjne Zakładów Hutniczych

Huta Bankowa

Siedziba Zarządu 91, rue Saint-Lazare — Paris.

Zakłady Hutnicze w Dąbrowie Górniczej. ═══ Telefon 68-154 — 68.157 włącznie
Biuro Warszawskie: ul. Pierackiego 11. ═══ Telefon Nr. 27-715 i 63-240.

WYROBY:

Surówka martenowska i odlewnicza. — Żelazo i stal walcowane. — Belki i szyny. — Walcówka żelazna i stalowa. — Blacha czarna i ocynkowana. — Obręcze i osie. — Sztuki kute. — Akcesoria kolejowe. — Odlewy żeliwne i stalowe.

SPECJALNOŚĆ:

Wały kolanowe. — Stal Isteg dla żelazo-betonu. — Żerdzie wiertnicze i pompowe. — Stal kwaśna „Perrin". — Stal automatowa. Stal resorowa i sprężynowa.

Rudzkie Gwarectwo Węglowe

RUDA ŚLĄSKA

Węgiel gazowy i płomienny z kopalni Walenty-Wawel w Rudzie, Pokój w Nowym Bytomiu, Eminencja w Katowicach. Koks hutniczy i opałowy oraz produkty uboczne (smoła, siarczan amonowy, benzole i t. p.) z koksowni WALENTY w Rudzie. Wyroby ceglarskie i szamotowe z fabryki Karol Emanuel, styliska i trzonki do łopat i innych narzędzi z fab. stylisk w Rudzie Śl.

Sprzedaż: węgla i koksu przez **Robur w Katowicach,** produktów ubocznych przez Związek Koksowni w Katowicach, wyrobów ceramicznych i fabryki stylisk przez Biuro sprzedaży Rudzkiego Gwarectwa Węglowego.

JÓZEF FETTER

SP. KOM.

WARSZAWA, PRZEJAZD 5

TELEFON 562-40 (CENTRALA)
ADR. TELEGR. „FETLES" WARSZAWA
R-K ŻYROWY W BANKU POLSKIM
R-K CZEKOWY w P. K. O. № 7230

Oddziały w Gdyni i Łodzi

Hurtowa sprzedaż towarów kolonialnych i owoców suszonych

„BERGTRANS" TOW. ŻEGLUGOWE

Sp. z o. o.	A. G.
GDYNIA	GDAŃSK
ul. Portowa 13/15 Tel. 39-21 Centrala	Langermarkt — Telefon 22-541

MAKLERSTWO — EKSPEDYCJA — ASEKURACJA

Regularne linie okrętowe z Gdyni i Gdańska do:

portów bałtyckich,
Szwecji, Norwegii,
Holandii, Belgii,
Portugalii, Francji,
Hiszpanii, Italii,
portów Lewantu,
portów Morza Czarnego,
Marokka, portów Gulfu
Meksykańskiego, Ameryki,
Południowej Australii,
Afryki Południowej

SPECJALNE LINIE OKRĘTOWE DLA IMPORTU OWOCÓW POŁUDNIOWYCH

GODULA Sp. Akc. w Chebziu.

Zarząd: Katowice, ul. Powstańców 5.

Węgiel gazowy i płomienny z kopalń Paweł, Karol i Wanda-Lech. Koks, siarczan amonu, smoła, benzol z koksowni ORZEGÓW. Drewno miękkie i twarde z własnych lasów karpackich.

Sprzedaż węgla i koksu: „ROBUR", Katowice, ul. Powstańców 49.

Sprzedaż produktów ubocznych: Związek koksowni Sp. z o. o. Katowice, ul. Powstańców 50.

Sprzedaż drewna: Katowice ul. Powstańców 5.

The Henckel Von Donnesmarck-Beuthen Estates, Limited

TARNOWSKIE GÓRY (Carlshof)
Telefon: Tarnowskie Góry
Nr. 54.541 do 54.547

WĘGIEL I BRYKIETY

KOPALNIA RADZIONKÓW, TARTAK RADZIONKÓW w Radzionkowie, Poczta Radzionków
Telefon: Nr. 531-43
Wapienniki Nakielskie Nakło; Górny Śląsk. Telefon Nr. 545-11

PRODUKUJE
Wapno palone grube budowlane—wapno grube nawozowe—wapno palone miałkie

Belgijska Spółka Akcyjna

Towarzystwo Akcyjne Przemysłowe i Handlowe dawnych przedsiębiorstw EMILA HAEBLERA

Huty Szklane w PIOTRKOWIE „Kara" i „Hortensja"

Produkuje i posiada stale na składzie:

Szkło okienne, opalowe, ornamentowe, katedralne, dachowe gładkie i siatkę drucianą we wszystkich grubościach.

Poza tym szkło galanteryjne szkło prasowane, dmuchane, białe i kolorowe, oraz kryształy ołowiane szlifowane w najlepszym wykonaniu. —

Przędzalnia bawełny w Łodzi wyrabia przędzę bawełnianą pojedyńczą i nitkowaną NrNr 8 do 32 oraz przędzę kotoninową

R J H
R. HORN
Eksport jaj.
Jarosław, Dietziusa 23
Telegr. Horn Jarosław. Telefon Nr. 152
Skrytka pocztowa Nr. 15

Stanisław Gurgul
Parowa fabryka ciast i cukrów
JAROSŁAW
Specjalność: precelki fryburskie

Maks Lauterbach i Syn
DOM TEKSTYLNY. KRAKÓW UL. BRACKA 7 TEL. 143-47

B. BASSECHES
Skup i eksport jaj
ŁAŃCUT
Telefon 37

ABRAHAM KATZ
Skup i eksport jaj. ŁAŃCUT (Poland)
International Eiercode
Konto P. K. O. Kraków Nr. 414.001
Telegr. Katz, Łańcut. Telefon Nr. 20

B. WEISSMANN i M. S. GRÜNBAUM
SKUP i EKSPORT JAJ W ŁAŃCUCIE
Adres telegraf. „WEISSMANN ŁAŃCUT"
Telefon 36

Odlewnia „RUBINSTEIN" w Radomiu
Fabryka maszyn rolniczych, Podstaw pod maszyny do szycia i zakłady galwanizacyjne
ul. Gieryczewska 15 Telefon 2650

GLANZMANN & Co.
HANDEL JELIT
W PRZEWORSKU
Telefon Nr. 52

JÓZEF BASSECHES
PRZEWORSK
EKSPORT JAJ.
TELEFON NR. 21
Telegr. Basseches, Przeworsk Internationaler Eier-code

ZYGMUNT SCHIPPER
TARTAK PAROWY
RZESZÓW
Telefon 268

Chaim Jerut, Kraków, Sebastiana 27
Józef Klotz, Rzeszów, Bernardyńska 12
Telefon 286
HANDEL DRZEWA

Izak Lieber RZESZÓW
Cegielnia kręgowa, fabryka pieców kaflowych, oraz sprzedaż węgla koksu i cementu.
Telefon biura Nr. 160
Telefon fabryki Nr. 334

Licht & Leser
Fabryka drutu, gwoździ i innych wyrob. metalow.
w Rzeszowie
Konto P.K.O. Kraków 410.921. Telefon Nr. 47

SAUL STERNSCHUSS
WŁ. MOSES i DR. PINKAS STERNSCHUSS
EKSPORT JAJ – RZESZÓW
Telegr. Sternschuss Rzeszów Telefon Nr 106

Młyn parowo-walcowy
I. Weidenbaum
Rzeszów Staromieście
Telefon 111

Młyn parowy
Korn i Weidenbaum
RZESZÓW - PRZYBYSZÓWKA
Telefon 115

J. WEISSBERG
Handel Towarów Bławatnych
RZESZÓW, Mickiewicza 6
Konto P. K. O. Nr. 411.074.
TELEFON Nr. 285.

O. Jortnera Spadk.
SKŁAD SUKNA
w TARNOWIE
Rok założenia 1895

FABRYKA KONFEKCJI MĘSKIEJ
GU-RE-TA
I. GUTTER i M. RÖWITZ
TARNÓW, WEKSLARSKA 8

HUTA SZKŁA
Dr Inż. W. Heinrich i Ska
TARNÓW, ŚW. TRÓJCY 251.
Telefon 156

Bracia ROSENBLUTH Sp. z o. o.
Towary żelazne, naczynia emaliowane i przybory kuchenne
TARNÓW, ul. Lwowska 19
Rachuki bieżące: Powszechny Bank Związk. oddz. w Tarnowie. Bank Gospod. Kraj. oddział w Tarnowie
Konto P. K. O. Kraków Nr. 405.184
Telegr. ROSENBLUTH, TARNÓW Telefon Nr 232

HOTEL
J. HOCHNER
TARNÓW, LWOWSKA 4
Wyrób bielizny i trykotaży
PKO 407.913 Skr. poczt. 65

„TEDE" Wytwórnia wykwintnej konfekcji
TARNÓW, Ul. Limanowskiego 6
Telefon Nr. 547. — P. K. O. Nr 414.942.
wł. D. TODER.

Eskate FABRYKA WALIZ I KUFRÓW
TARNÓW, OCHRONEK 5
Skrytka pocztowa 83 Telefon Nr. 136
Kupując wyroby „Eskate" (z Lwem)
ZADOWOLISZ KLIENTELĘ

„PANAMA„ Fabryka Rowerów
Rzeszów, Grottgera, Telef. 204
produkuje rowery balonowe, półwyścigowe, balonowo drabinkowe luksus, bal. damskie, i chłopięce.
Własna niklownia i lakiernia.

W. RUBIN i G. DURST
WŁAŚCICIEL WILHELM RUBIN
Hurtowy Handel Jaj w Tarnowie
Telefon 182

Fabryka Konfekcji Męskiej i Dziecinnej
Sara Zuckerbroth
TARNÓW Bernardyńska 21

FABRYKA KAPELUSZY
E. WIRTHEIMER
dawniej JAKÓB KLEIN
TARNÓW Wałowa 16
Konto P. K. O. 415-175

Bracia Kellerowie TARNÓW
Wyrób Konfekcji Męskiej i Damskiej
P. K. O. 415.893 Telefon nr. 298
ul. Legionów 5

Me-We-Ta Własny wyrób konfekcji męskiej, chłopięcej i dziecinnej.
M. WEISSMAN
TARNÓW ul. Marcina 5

Konfekcja Damska Samson Toder
TARNÓW, Krakowska 2. Telefon Nr. 207.
Konto P. K. O. Kraków 413-214
Powsz. Bank Zw. S. A. Tarnów
Spółdz. Tow. Wzaj. Kr. Tarnów
Towarzystwo Eskontowe Tarnów
Skrytka pocztowa 153

Tarnowski Przemysł Mączny Sp. z ogr. odp. w TARNOWIE Tel. Nr 52. Konto PKO Kraków 413-295
Adres Telegr. Młyny Tarnów
Kupuj tylko mąkę najtańszą Złoto najlepszą najwydatniejszą z młynów parowych SZANCERÓW w TARNOWIE.
Wyrabiamy: jęczmienne kasze, perłówki i pęcak najlepszej jakości. Konto żyrowe: Powsz. Bank Związkowy w Polsce, oddział w Tarnowie.

Rudolf DEUTSCH
Fabryka sukna
Bielsko, Śląsk Cieszyński

Fabryczny skład pierwszorzędnych czekolad i cukierków
Jakub WILCHFORT
Biała Krak. ul. 11 Listopada 25

LANDESMAN & KORNHABER
wł. H. Kornhaber i S-ka
Fabryka sukna
Bielsko tel. 12-25 skr. poczt. 175

Karol BETTER
Fabryka sukna
BIELSKO

„KA-RI-BI"
KAROL RIESENFELD
właść. F. i P. Riesenfeld
Bielsko, ulica Kazimierza Wielkiego 22.

Inż. HUGON RÖSSLER
architekt i budowniczy
sąd. zaprz. Rzecz.
BIAŁA ul. Komorowicka 66
Wykonuje wszelkie roboty budowlane.

„PU-CHO" Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
Fabryka uszlachetnienia skór futrzanych
Biała Krak. ul. Piłsudskiego 9

Tibor REICH i S-ka
Fabr. Sukna w Mikuszowicach k/Bielska
Biuro i Skład: Biała Krak. ul. 11 Listopada 23. Tel. 19-79
Urzędnikom Państwowym sprzedaż na dogodnych warunkach

Sternickel i Gülcher
właść. O. Gülcher i H. Gülcher
Biała Krak. ul. Piłsudskiego 2
Telefony: 10-70 i 14-29

Fabryka Sukna
Karol Drucker
i Synowie
Bielsko
Telefon Nr 13-39 Skr. poczt. Nr 218

Bialska Olejarnia
spółka akcyjna
Biała Krakowska Tel. 11-95
Olej jadalny „Korona", pokost „Kobalt"

Fabryka przyborów tkackich
F. MARGOLIN
Łódź, ul. Zachodnia 59 Telefon 112-36
Poleca najwyższej jakości przyrządy tkackie. Specjalność: Płochy i Nicielnice

A. RUBIN i SYNOWIE
Fabryka Sukna i Towarów Modnych
Biała Krakowska
Oddziały: Warszawa, Gęsia 1.
Łódź, Piotrkowska 24
Chorzów, Wolności 42

FRANCISZEK HORNISCH
Fabryka Sukna w Mikuszowicach k/Bielska
Biuro i skład: Biała Krak. ul. 11 Listopada 23. Telefon 19-79
Urzędnikom Państwowym sprzedaż na dogodnych warunkach

FABRYKA SUKNA
KAROL MIDELBURG i Syn
BIELSKO ŚL.

Józef Fränkel i Synowie
Biała k. Bielska
FABRYKA SUKNA

HENRYK WAGNER
SPADKOBIERCY
FABRYKA PRZYBORÓW
TKACKICH I MASZYN
Łódź, ul. Przejazd Nr. 10, Telefon 126-66

Fabryka Wyrobów WŁÓKIENNICZYCH
A. L. URBACH i M. SINICKI
PABIANICE
właściciele
A. L. Urbach, J. Sinicki i I. Urbach
Skład Fabryczny: ŁÓDŹ Piotrkowska 69

SAL. MATZNER
HURTOWNY SKŁAD SZKŁA
TAFLOWEGO I SZYB LUSTRZANYCH
BIAŁA - BIELSKO
№ telefonu 28-18 Pl. Ratuszowy 1.

JÓZEF RAPAPORT i Ska
Fabryka sukna, Bielsko — Biała
Skład Bielsko, Sixta 4, tel. 14-12
Fabryka Biała, Keuzelisa 626, tel. 27-37
oddziały: WARSZAWA, Gęsia 8 tel. 11.54.87
ŁÓDŹ, Piotrkowska 19 tel. 246.13
SOSNOWIEC, Modrzejowska 11

Zjednoczone Fabryki Sukna
i Wyrobów Wełnianych
Hess, Piesch i Strzygowski
BIELSKO

Fabryka wyrobów włókienniczych
H. GRINSZTAJN
Pabianice, ul. Piotra Skargi 33, tel. 132
Konto czekowe P.K.O. 600.921

Wytwórnia Nicielnic Stalowych
ALFRED HERMSDORF i S-ka
ŁÓDŹ
ul. 28 p. Strzelców Kaniowskich 65

PRZEMYSŁ DRZEWNY
Maksymilian JAKUBOWICZ
Spółka Akcyjna—ul. Żeromskiego 90/92
Tartak, Fabryka posadzek, Skrzyniarnia i Stolarnia Budowlana. Dykty sucho i mokro klejone
Składy drzewa Budowlanego i Stolarskiego.

PABIANICKIE ZAKŁADY WŁÓKIENNICZE
dawniej
R. KINDLER, SP. AKC.
W PABIANICACH

Pędzle oraz szczotki wszelkiego rodzaju najlepszej jakości po cenach bardzo umiarkowanych poleca najstarsza w Polsce fabryka
Bracia Sennewaldt,
właśc. O. Sennewaldt i H. Sennewald
BIAŁA Krakowska
telef. 1229 adres telegraf. Sennewaldt Biała

RUDOLF SCHMIDT, BIAŁA
Fabryka armatur, odlewnie brązu
fosforowego, metali i żelaza
WŁ. R. i O. SCHMIDT

C. BREITBART
Fabryka Sukna — Bielsko
Zarząd ul. 3 Maja 25. Tel. 15-71
Fabryka, ul. Rzeźnicza 39. Tel. 11-49

SATELIT Sp. z o. o.
Fabryka wyrobów gumowych i ebonitowych
ŁÓDŹ, Wólczańska 168
Telefony. Fabr. 148-29, biuro 266-29
Wszelkiego rodzaju artykuły techniczne z gumy oraz ebonitu Gumowanie tkanin

Fabryka Przyrządów Tkackich
BRUNO THIELE
właśc. ARTUR THIELE
ŁÓDŹ, ul. 28 p. Strz. Kan. 65.

Fabryka Szpulek i Wyrobów Drzewnych
Henryka Wyssa—Spadkobiercy
Łódź Kopernika 17

Wytwórnia Nicielnic
„EKAR" wł. Ela Karczmar
Łódź Piotrkowska 61
Telefon 21.104, 11.101

ŁÓDZKI SPÓŁDZIELCZY BANK DYSKONTOWY
z ograniczoną odpowiedzialnością w ŁODZI ul. Moniuszki 4

S. TUNGENDHAT jun. FABRYKA SUKNA
właśc. W. Tugendhat BIAŁA KRAKOWSKA

ZAKŁADY PRZEMYSŁU LNIANEGO
—właśc. Krzyżanowski Kazimierz— *„WILAMOWICE"*
BIELSKO — Śląsk Ciesz. wytwarza wszelkiego rodzaju tkaniny lniane, surowo-bielone, barwione oraz przędzę lnianą i pakulaną

„LESZCZE" Fabryka Dykt Klejonych
G. Sznajder, B-cia Feldman i B-cia Kunda
Spółka jawna
PINSK, tel. 170. P. K. O. 142.110 Produkuje dykty mokro-klejone o wymiarach 200x122 cm, 158x122 cm, i 180x122 cm., grub. od 1 do 40 mm.

„STREM" S.A. TOWARZYSTWO ZAKŁADÓW CHEMICZNYCH
ZARZĄD: Warszawa, ul. Mazowiecka nr 7
Telefony; 635-36, 584-30, 303-20. Fabryki: w Strzemieszycach, Łodzi, Tarchominie i Lwowie.

KLEJE — KOSTNY i SKÓRNY — w perełkach tabliczkach i proszku najwyższej jakości, KLEJ SKÓRNY BURSZTYNOWY, ELASTICOL — specjalny klej do fabrykacji gumy, TUCOL — specjalny wodoodporny klej do fornierowania w prasach hydraulicznych na gorąco, KLEJ DO PASÓW, ŻELATYNY TECHNICZNE, SPUMOL —środek przeciwko pienieniu się kleju. GLICERYNA — farmaceutyczna, destylowana i dynamitowa, OLEINA, ACIDUM OLEINICUM REDESTILLATUM, STEARYNA, STERACID - do mieszanek gumowych. STEARYNA kosmetyczna, STEARYNIANY: CYNKU techniczny i kosmetyczny, MAGNEZU: kosmetyczny, GLINU, WAPNIA i OŁOWIU, OLEJ KOPYTKOWY. OLEJ KOSTNY, MĄCZKI KOSTNE nawozowe.

„SANOK" POLSKA SPÓŁKA DLA PRZEMYSŁU GUMOWEGO S. A. W SANOKU.
Nowocześnie urządzona fabryka wyrobów gumowych produkuje oprócz różnych artykułów gumowych i technicznych:
POSADZKI i CHODNIKI gumowe. GĄBKI GUMOWE i wszelkie inne artykuły z gumy porowatej. OBCASY i PŁYTY PODESZWOWE (Skórguma). OPONY, DĘTKI i wszelkie inne gumowe części rowerowe. PASY GUMOWE TRANSMISYJNE. TAŚMY GUMOWE do urządzeń transporterowych. PASY KLINOWE do nowoczesnych napędów - OBRĘCZE GUMOWE do kół pojazdów konnych. PODKOWY GUMOWE dla koni. WĘŻE GUMOWO-PŁÓCIENNE przeciwpoż. PASKI WENTYLATOROWE do samochodów. NICI GUMOWE. PŁÓTNA GUMOWANE dla różnych celów. RÓŻNE ARTYKUŁY SPECJALNE, częściowo według własnych patentów.
Osobny dział produkcji artykułów ze specjalnego rodzaju gumy porowatej, znanych ogólnie pod marką „LATICEL"
Fachowy personel techniczny. Wzorowo urządzone laboratorium. Nowoczesne urządzenia maszynowe.
Produkcja masowa. Centrala telef. Nr. 112, 113 i 122. Adres telegr. GUMA-SANOK

Małopolskie Towarzystwo Cukrownicze
„PRZEWORSK"
Spółka Akcyjna **W PRZEWORSKU, Telefon Nr 11. Zarząd Nr 61**

Handlowo-Przemysłowa Spółka Akcyjna **M. Weinreb i S-ka**
Lwów, Kościuszki 7

A. i M. Zobel
Żółkiew, Rynek 8
Towary bławatne

Fabryka Kapeluszy
Oberwalder i S-ka
Lwów, ul. Legionów 5

Hurtowy Skład Materiałów Aptecznych
J. KAUFMAN
Włodzimierz, ul. Farna 1 – telefon 93

N. GITMUŁ
Włodzimierz, ul. Sienkiewicza 17, telefon 115
Hurtownia Manufaktury

Młyn „UDZIAŁOWY" D. Pajewski i S-ka
We Włodzimierzu przy st. kolejowej tel. 94. Skrz. poczt. 192
Adres pieniężny „MŁYN UDZIAŁOWY" Włodzimierz
Adres dla telegraf. „UDZIAŁOWY" Włodzimierz

Towary Włókiennicze
M. J. KRONFELD
Włodzimierz, Sienkiewicza Nr 90, tel. 124

MŁYN GAZOWY
D. ALPERIN, BLUM I NETEL
Włodzimierz, Trakt Legionów 60
Skrytka pocztowa 283 Telefon młyna Nr 195

SKUP I EKSPORT JAJ
CH. J. WAJNTRAUB i S-ka
SPÓŁKA KOMANDYTOWA we Włodzimierzu, ul. Sienkiewicza 4.
Tel. 159, 138 i 108 Skrz. poczt. Nr. 182

S. GRAJWER
Handel Manufaktury Ludowej
Kowel. ul. Warszawska 191

I. SZ. DUNIEC
Chełm - Lub. ul. Pijarska 3
Hurtowy Skład Manufaktury

J. DUBECKI i S - ka Eksploatacja Młyna Chełm — Lub.
ul. Kolejowa 90 Telefon 162

Fabryka Pilników **H. FRENKLER** w LUBLINIE
ul. Czwartek 5
Telefon 2812

„METAL" Lublin, ul. Lubartowska 2
Metale-Półfabrykaty i wyroby metalowe.

D. HOROWITZ I I. NAGEL Komisanci firmy
„KARPATY" Sprzedaż prod. naftowych
Tarnopol, ul. Ruska 8 S-ka z ogr. odp.
Tel. 56 i 306

ELIAS MESCHNIK Tarnopol, ul. Ruska L.27
Skład towarów galanteryjnych i papieru Rk. P. K O. 405.457
TELEFON Nr. 284

SPÓŁKA EKSPORTOWO-JAJCZARSKA
„JAJKOPOL" Sp. z ogr. odp.
w Chełmie Lubelskim ul. Kolejowa 37
Telefon 85

S. TÜRK
Skup Zboża
Żółkiew, Małopolska Telef. 48

„BRAZYLJA" Sp. Spożywczo-Kolonialna z Ogr. Odp.
Lwów, ul. Szpitalna 7 Telefon Nr 241-70 po godz. biur. 202-60 Adres telegr.: BRAZYLJA LWÓW
Konto czekowe P. K. O. Nr 500.203

MANUFAKTURA i FUTRA
A. LERNER, WŁODZIMIERZ
ul. FARNA 4 tel. 148 SKR. POCZT. 245

SPRZEDAŻ MANUFAKTURY
P. SZEJNKESTEL I M. STERN
WŁODZIMIERZ RYNKOWA 38
Konto czekowe P. K. O. w Warszawie 81.579 — TEL. Nr. 141

Młyn gazo-generatorowy Wolf Jochenzon
Dzierżawcy: M. Szylman i J. Galperson
WŁODZIMIERZ
Telefony: biuro 135 mieszk. 162 Skr. poczt. 271

Skład pończoch, trykotaży bielizny i galanterii **Bencjon WIDER**
WŁODZIMIERZ, Sienkiewicza 90
(1-sze piętro).

Manufaktura **CH. ROJTENSZTEJN**
WŁODZIMIERZ, ul. Warszawska 26 Telefon 184

MŁYN S. SZYLMANA we N-COW Włodzimierzu
UL. TRAKT LEGIONÓW 75. — Tel. 19
Firma istnieje od 1870 r. Skrytka pocztowa Nr 251

Skład Towarów Kolonialnych i Spożywczych
A. RYCHTER
CHEŁM, KRZYWA Nr 20

„KOLONIALNA" Sp. z ogr. odp.
Chełm—Lub. Lubelska 39
HURTOWNIA TOWARÓW KOLONIALNYCH ORAZ PAPIERU

Fabryka Garbarska **„Domańskich"**
K. Prejzerowicz
Lublin, ul. Bychawska 20. Tel. 22-20

Hurtowy skład żelaza i wyrobów żelaznych
E. EKSZTEIN
LUBLIN, ul. Lubartowska Nr. 3. Telefon 13-46.

Skład towarów bławatnych i chustek
Moses Milgrom
Tarnopol, ul Ruska L. 39 P. K. O. 504-605

Rok zał. 1899 **S. KANCZUKER** Główny skład żelaza, materiałów budowlanych, artykułów technicznych i wszelkich towarów żelaznych.
Konto PKO 501-952 Telefon Nr. 67

Skład maszyn rolniczo-gospodarczych
S. GÜNSBERG i SYNOWIE TARNOPOL ul. Ruska 25
Motory, maszyny do szycia, rowery i części skład.

M. Schwanenfeld i S-ka
FABRYKA OCTU SPIRYTUSOWEGO
W TARNOWIE, telefon 163 ROK ZAŁOŻENIA 1832

Wyroby Fabryki Chemicznej
M. LESZCZYŃSKI i S-ka
Spółka Akcyjna w Warszawie
Atramenty — Tusze, Kalka—Taśmy do Maszyn
Matryce i Farby do Powielania
Lak—Kleje Powielacze. Farby Artystyczne i Szkolne z marką DRAKON
są chlubą całej Polski

Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego Spółka akcyjna w BĘDZINIE produkują:
Blachę ocynkowaną „CKH Królewska Huta" Będzin Blachę ocynkowaną-pomalowaną Blachy dziurkowane (sita) Wiadra ocynkowane „CKH" Wiadra z czystej blachy cynkowej Podkładki pod gwoździe do papy Tlenek cynku farmaceutyczny (zincum oxydatum purissimum) Biel cynkową we wszystkich gatunkach Chlorek cynku w proszku, płynie i stanie stopionym—Tlenki żelaza

ELEWATOR Sp z o. o. Katowice Fabryka maszyn i konstrukcyj żelaznych, odlewnia stali
Urządzenia transportowe: Wyciągi towarowe i osobowe. APARATY DLA: Kopalń, Hut, Przemysłu papierniczego, Przemysłu chemicznego, KONSTRUKCJE: Żelazne i z blachy, SPECJALNOŚCI: Klatki wyciągowe, Zawiesia linowe, Zwrotce. Wózki kopalniane Wózki wywrotowe Urządzenia chwytcze
ADRES POCZTOWY: „ELEWATOR" Sp. z o o KATOWICE Skrytka pocz 65
Biuro i Fabryka. Katowice, Krakowska 31 tel. nr. 300-57 i 341-13 Konto bieżące P. K. O. Katowice 302-721

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE
WYROBY FILCÓW I WOJŁOKÓW
Łódź, ul. Łąkowa 11 Spółka akcyjna Tel. 256-76 konto czek. 605-850
FABRYKA WYRABIA FILCE siodłowe, pantoflowe, obuwiane, gietrowe, młynarskie, puchowe, konfekcyjne, tapicerskie, dywanowe techniczne izolacyjne, i.t.d.

ADOLF MÄNHARDT
FABRYKA GREMPLI
BIELSKO

DOM SPORTOWY
Skład Sukna Mód Damskich i Męskich
Wyrób bielizny J. PROCHASKA i S-ka Bielsko

KAROL JANKOWSKI i Syn
właśc. K. JANKOWSKI i Ska
Fabryka sukna — BIELSKO

M. RAPAPORT i BRAT
Fabryka sukna Biała - Bielsko
Telefon 16-99 ul. Piłsudskiego 2

H. DANIELCZYK
FABRYKA KAPELUSZY
Biała Krakowska

IZYDOR GANGER
Fabryka Sukna Biała—Bielsko
pl. Ratuszowy 2.

POLSKI PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY
BRACIA J. i W. WINTER
wł. Jarosław Winter
Biała Krak. ul. Piłsudskiego 9
tel. 31-29
Tkalnia tkanin bawełnianych. Konfekcja bielizny męskiej i niemowlęcej. Pończochy przeciw żylakom.
„POROLAST"

Fabryka Naczyń Blaszanych i Metalowych
J. SCHLESINGER i S-ka
BIAŁA KRAKOWSKA Tel. 1565

H. FREY i F. LANGER
FABRYKA SUKNA
Biała Krakowska ul. Zipsera 4
tel. 17-38

Polska Fabryka Farb i Lakierów
E D W A R D L U T Z
Ska z. o. o.
Kraków, XXII. Kalwaryjska 66
Tel: Nr. 13121, 18621
poleca: wszelkie farby i lakiery dla celów przemysłowych i gospodarczych w najwyższej jakości.

Mechaniczna Wytwórnia Torebek Papierowych
i Hurtowa Sprzedaż Papieru
„TOREBKOL" CZĘSTOCHOWA
ul. MOSTOWA 11
TELEFON 21-92 P. K. O 62,340,

F. LEIDGENS i SYN
Biała koło Bielska
przedst. firmy
I. R. Geigy A—G
BASCH
BARWNIKI ANILINOWE

ZYGFRYD RUBIN
FABRYKA SUKNA
BIAŁA KRAK.
Pl. RATUSZOWY 2

„WEŁPOL"
Sp. z. o. o.
Biała koło Bielska, Cyniarska 17-19
Tel. 16-59
Export i import wełny. Przędzalnia kamgarnowa i szewiotowa.

ERNEST KARFIOL i KAROL SILBERSTEIN
Nasiona, Mąka i Artykuły Spożywcze
BIAŁA KRAK.
ul. GŁĘBOKA 4

Dr. Zygmunt Last
Biała Krakowska ul. 11 Listopada 49
Telefon 1456
Hurt i detal szkła taflowego
Szlifiernia szkła Fabryka luster

ZINS i EHRLICH HANDEL I SPRZEDAŻ KOMISOWA TOWARÓW ŻELAZNYCH I BUDOW.
z własną bocznicą kolejową przy ul. Bandrowskiego Nr. 24. **T A R N Ó W**
Telefony: Nr 60 Biuro, 550 mieszkanie Zins 291 Ehrlich
R-ki bieżące w Tarnowie,
Bank Polski Bank Gospodarki Krajowej. PKO Katowice 302.891 Telegramy: Zins Ehrlich Tarnów.

JAKUB ALEKSANDROWICZ
HURTOWNA SPRZEDAŻ SKÓR
KRAJOWYCH I ZAGRANICZNYCH
KRAKÓW, ul. Dietla L. 57
Telefony 143,04, 1622
ODDZIAŁ: Kielce, ul. św. Leonarda L. 19.

Wytwórnia Artykułów CHEMICZNYCH
S. KENIGSBERG i S-ka
CZĘSTOCHOWA, Narutowicza 32
Telefon 1026
Specjalność: Artykuły Galwanotechniczne

DOM EKSPEDYCYJNO - TRANSPORTOWY

„EXPEDBLOK"

WARSZAWA, Nowogrodzka 36 telefon 9.94.83
GDYNIA, Święto - Jańska 40 telefon 12-62,24-21
Sniatyń — Załucze, — Zebrzydowice, — Zbąszyń,
Kopenhaga, Bornholmsgade 3.

CLENIE MAGAZYNOWANIE TRANSPORTOWANIE

TOWARZYSTWO
Zgierskiej
Manufaktury
Bawełnianej
Spółka Akcyjna

Skład
w Łodzi, ul. Piotrkowska 177

Fabryka Wyrobów Metalowych

„Rapid" Sp. z ogr. odp.

Częstochowa, Aleja 4

Części rowerowe

Fabryka Kapeluszy i Wyrobów Włókienniczych

w Częstochowie

Spółka Akcyjna

E. Goldblum

KIELCE, ul. Piotrkowska 54

Telefon 12-79

Sprzedaż mąki i piekarnia

Wyrób Zabawek Dziecinnych, tonów oraz ozdób choinkowych

H. SZTUL

Częstochowa, ul. Narutowicza 31

Telefon 12-47. P. K. O. 142.258.

Fabryka Odlewów Kutolanych

M. Horowicz i S-ka

Radom, ul. Kozienicka 49 Tel. 18-67

Wyrabia: części rowerowe, części maszyn rolniczych, klucze zamkowe, okucia do okien i drzwi i wszelkie wchodzące w zakres odlewów kutolanych. Wyroby z nadesłanych modeli lub rysunków.

F. Herszkowicz

HURTOWA SPRZEDAŻ WĘGLA i KOKSU

KIELCE, Sienkiewicza 4. Telefon Nr. 14-26

R-k żyrowy: BANK POLSKI w Kielcach

P. K. O. Nr 63 827 Skrz. poczt. 176.

Z kopalń: Juliusz, Kazimierz, Modrzejów, Niwka, Milowice, Flora.

Sprzedaż Bieli Cynkowej

Fabryk **„Huta Feniks"**

SP. AKC.

i B. i J. Inwald

w Będzinie

Skup i Sprzedaż Jelit

S. Gutman

Radom, Rzeźnia Miejska

Adres prywatny: ulica Peretza 8.

B-cia KOKOTEK

Wytwórnia Mechanicznego Obuwia

BĘDZIN

Czeladzka 27 Tel. 718-62

ZAKŁADY PRZEMYSŁU METALOWEGO

J. ALTMAN

CZĘSTOCHOWA, Warszawska 67

SPECJALNOŚĆ: Części rowerowe, łyżwy, śruby i rury stalowe.

FABRYKA PILNIKÓW

JÓZEF SOSNOWSKI

SKARŻYSKO-KAMIENNA

TELEFON 30

F. Jarząbek

Skup i sprzedaż starego żelaza, metali oraz materiałów budowlanych.

CZĘSTOCHOWA, STRAŻACKA 15/19

Biuro: Częstochowa Katedralna 8 Telefon 2297

WYTWÓRNIA OBUWIA

B. NAJMAN

RADOM, Rwańska 16 — Tel. 13-87 SKRZ. POCZ. 63

ROK ZAŁOŻENIA 1905

Konto czekowe P. K. O. 66.659.

Fabryka Harmonijek Ustnych

„ORGANPOL"

B-cia Plaze i S-ka

Częstochowa

ul Warszawska 172/4 Telefon 18-18

FABRYKA OKUĆ BUDOWLANYCH

„METALOPOL"

Będzin Browarna 13/15 Telef. 71475

Poleca: Wszelkie okucia budowlane

Specjalność:

Odlewy mosiężne i biało-metal.

Sz. L. Goldberg wł. R. Goldberg

Kielce ul. Piotrkowska 25 telefon nr 12-72

Poleca: Żelazo, blachę żelazną ocynkowaną cynkową, miedzianą i t p. Papę dachową i smołę. Szyny i belki żelazne Okucia budowlane oraz wszelkie materiały budowlane, kanalizacyjne i techniczne.

— CENY FABRYCZNE —

FABRYKA LAKIERÓW i FARB

Towarzystwo „NOBILES"

KOCHANOWICZ, LACHNOWSKI & Co Sp. Akcyjna w WŁOCŁAWKU, skrz. poczt. № 54 Telefon 11-17.

Lakiery olejne i nitrocelulozowe do wszystkich celów. Emalje dekoracyjne. Oddział w Warszawie, ul. Szpitalna 5

PRZEDSTAWICIELSTWO FIRMY

J. RÜCKLA Synowie

E. TEITELBAUM KRAKÓW

ul. Jana Sarego Nr. 22

Telefon 18089

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH i ROWEROWYCH

„ES-KA-ES"

M. Szydłowski i Spół.

CZĘSTOCHOWA

ul. FABRYCZNA Nr 113

PRZEDSTAWICIELSTWA:

Fabryki Wyrobów Lnianych „LEWLEN", Częstochowa i Zjednoczonego T-wa Handl. Wyrobów Jutowo-Lnianych, Łódź SKŁAD FABRYCZNY I WYŁĄCZNA SPRZEDAŻ Częstoch. Zakł. Wyrobów Włókien. „STRADOM" S. A. Warszawa Biura Sprzedaży Wyrobów Fabryk Jutowych w Warszawie

E. J. LEWIT i S-KA, Kielce ul. Piotrkowska 14

Skrz. poczt. 152. P. K. O. 66.471. Telefon 13-59.

I. i R. B-cia SZTAJNIC

dawniej H. SZTAJNIC.

W CZĘSTOCHOWIE

ul. Berka Joselewicza 2 Tel. 25-12. P.K.O. 303.916

SKŁAD SKÓR, PRZYBORÓW SZEWCKICH i SZPAGATU

H. PESZKE Fabryka WAG CZĘSTOCHOWA

Narutowicza Nr. 34. Telefon Nr. 12-31.

Wyrabia wagi osobowe, do ważenia niemowląt i inne

„AUTO-STOP" KIELCE ul. Sienkiewicza 54

Telefon 15-22 Konto czekowe P.K.O. 63.221.

Oryginalne części zamienne. Akcesoria samochodowe. Wyłączna sprzedaż OPONI DĘTEK **AVON i ENGLEBERT**

SKŁAD TOWARÓW GALANTERYJNYCH

oraz artykuły kosmetyczne

A. Sz. FRYDENSOHN

KIELCE

ul. Bodzentyńska 3 Konto P.K.O. 145.972

Dzierżawca PAŃSTWOWEGO TARTAKU

STRADOM-ZACISZE Adolf MITTELMAN i Ska

CZĘSTOCHOWA, PODKOLEJOWA 47. Telefon 18-3

Bocznica kolejowa na miejscu

Wykonuje wszelkie heblowane materiały stolarsko-budowlane oraz dostawa dla kopalń i hut.

HURTOWNIA PRYWATNA WYROBÓW P.M.S.

w KIELCACH ul Chęcińska 16. tel. 14-42

ZWIĄZKU LEGIONISTÓW POLSKICH KOMENDY NACZELNEJ

FABRYKA FORNIERÓW, DYKT I BECZEK

J. M. LESLAU i Synowie

W RADOMIU

TELEFON 1539

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH

„REKORD" N. Deres i S-ka CZĘSTOCHOWA ul. Królka 30.

Telefon Nr. 14-68 Konto P. P. O. 152,576

Wytwarza w najlepszych jakościach: Łyżwy, Piasty do kół rowerowych przednich i tylnych. Hamulce dźwign. i linkowe.

RAMY ROWEROWE, WIDEŁKI oraz WSZELKIE SUROWE CZĘŚCI DO RAM i WIDEŁ PRODUKUJE

„WIDŁORAM" B-cia FRYDMAN i S-ka CZĘSTOCHOWA

ul. Wilsona Nr. 20/22. Telefon 21-94

SPRZEDAŻ TOWARÓW MANUFAKTURNYCH

J. Mąka Będzin

ul. Modrzejowska Nr. 19

Tel. 71-485 P.K.O. 307.124

„Ekspres-Kielecki"

WARSZAWA, ul. Franciszkańska 30.

Telefon 11-43-15

Załatwia wszelkie ekspedycje na terenie Kielce-Warszawa

SKŁAD ŻELAZA

MAJER EISENBERG

KIELCE

Pl. Mar. Piłsudskiego 17.

TELEFON NR. 1639

„PETRONAFTA"

Towarzystwo Górnicze Sp. z ogr. odp.

KROSNO

Telefon 102

ZARZĄD i BIURO:

Jasło, Plac Żwirki i Wigury 2 **Telefon 27**

Płyty, Papiery Fotograficzne

„Orion"

Fabryka w Kielcach tel. 1742 i 1792

Zakłady Przemysłowo - Leśne

„Ruda Strawczyńska"

Oddział w Pile

Biuro: Kielce

ul. Sienkiewicza 62

Telefon 14-37 ※ Skrz. poczt .260

„TECHNOSIL"

A. Silbersztein

Sprzedaż Węgla i Koksu

w Częstochowie, Aleja Kościuszki 23 Tel. 1860

Skład na placu Kolejowym Aleja Wolności 65

Węgiel z Kopalń „FLORA" „GIESCHE" Szyby (Wilson i Ligoń)
„PARYŻ" i innych

Konto P.K.O. Katowice N. 307.081.

WKŁADY i LOKATY

na książeczki wkładkowe imienne i na okaziciela przyjmuje

POLSKI BANK KOMUNALNY Spółka Akcyjna

Warszawa, Plac Napoleona № 7 (gmach własny)

Bank założony w roku 1919, liczy 516 akcjonariuszów w tym 210 miast 180 powiatów, gmin i związków specjalnych oraz 126 K. K. O.

BANK wykonuje zlecenia giełdowe, inkasowe i przekazowe w kraju i za granicą: załatwia wszelkie czynności bankowe **WYNAJMUJE** w Skarbcu swoim **KASETKI**

Tajemnica wkładów zastrzeżona. **Korzystne warunki inkasa.**

Fabryka Farb i Przyborów Malarskich w KRAKOWIE

ISKRA i KARMAŃSKI właśc.: M. CHYŻEWSKI

WYRABIA **DLA**

Urzędów i biur: atramenty, gumy, kleje, poduszki i tusze do pieczęci, taśmy i kalki do maszyn, kalkę do ołówka i buchalteryjną, aparaty do powielania i matryce, przybory hektograficzne i laki

Szkół: atramenty, kleje. farby akwarelowe, tusze rysunkowe, kredę do tablic, kredki kolorowe, plastelinę, linie, piórniki i t p. Ołówki wszelkiego rodzaju grafitowe, atramentowe, kolorowe i kredki w drzewie. Farby i przybory malarskie dla artystów.

Powszechny Bank Związkowy w Polsce S. a.

Centrala
Warszawa, ul. Zgoda Nr. 11

Oddział Miejski
Warszawa, ul. Nalewki Nr. 27

ODDZIAŁY

Bielsko, Cieszyn, Gdynia, Kraków, Lwów, Przemyśl, Drohobycz, Stanisławów i Tarnów.

ADRES TELEGRAFICZNY

„BANKDION"

„E D K A“

Fabryka wózków Dziecięcych Lalkowych, Mebli Żelaznych, Łyżew, i Części Rowerowych

EDWARDA KINDERMANA

w Częstochowie, al. Wolności 12 Tel. 341

GRODZIECKIE TOW. KOPALŃ WĘGLA i ZAKŁADÓW PRZEMYSŁOWYCH Sp. Akc.

w GRODŹCU koło BĘDZINA

Adres Telegr. „GROTO“ Stacja kolejowa BĘDZIN

Poczta GRODZIEC koło BĘDZINA

Tel. 71-121, 71-122, 71-123 BĘDZIN

PLUTZAR i BRÜLL

Spółka Komandytowa

Wytwórnia i Wykończalnia Towarów Tekstylnych

MIKUSZOWICE koło BIAŁEJ

adres pocztowy BIELSKO, skrzynka pocztowa Nr. 19.

„U N I A“ Spółka Akcyjna

Przemysłu Jutowo-Lnianego w Bielsku

Wyroby jutowe: worki, sienniki, wańtuchy, tkaniny, wrapery, przędza, nici.

Wyroby lniane: worki, sienniki, tkaniny, przędza.

WYTWÓRNIA MASZYN w ZAWIERCIU

Inż. I. BANACHIEWICZ i S-ka

DAWNIEJ KRAWCZYK i S-ka

ŚLĄSKIE ZAKŁADY ELEKTRYCZNE

Spółka Akcyjna

Zarząd: Katowice ul. 3-go Maja 9

Elektrownia w Chorzowie III.

TOWARZYSTWO FABRYKI WYROBÓW AZBESTOWYCH i GUMOWYCH

„LEONOWIT“ Sp. Akc.

Łódź, ul. Piotrkowska 175

TH. POLLAK i Syn Właść B. POLLAK i SKA

Fabryka śrub i ciągarnia drutu

BIAŁA Krakowska

Przedstawicielstwo Firmy

I. Hűckla

Synowie M. Teitelbaum

Kraków ul. J. Sarego Nr. 24 Telefon 13304

Fabryka siodeł i toreb rowerowych

B-cia LIBERMAN

Częstochowa, Fabryczna 1/3. PKO 310,058

TELEFON 16-05

KONIECPOLSKA WALCOWNIA MIEDZI

W KONIECPOLU

Województwo Łódzkie telefon 9

Produkuje blachę miedzianą i ołowianą.

DOM SPEDYCYJNY

MAURYCY GALSTER

Częstochowa ul. Panny Marii 23 Telefon 11-17

SOSNOWIEC Skrz. pocz. 14 | GDYNIA Skrz. pocz. 119 | LUBLINIEC Skrz. pocz.

ODOL

PASTA DO ZĘBÓW

WALCOWNIA DRUTU

I Wytwórnia Przyborów Tkackich

CERBEL I PRENCLAU

Łódź, ul. Lipowa Nr. 73 — Tel. 115-12.

Drut walcowany wszelkich numerów do płoch. Płochy w smołowej obsadzie i zatapiane w cynie do wszelkich tkanin. Nicielnice druciane. Kółka i listewki zębate do bideł taśmowych. Różne przybory tkackie.

GUSTAW SWOBODA SYNOWIE i S-ka

Fabryka stożków wełnianych do kapeluszy

KAPELUSZY PODHALAŃSKICH

BIAŁA KRAKOWSKA

„BIALSKA FARBIARNIA“

KORN i FROMOWITZ

FARBIARNIA i WYKOŃCZALNIA

BIAŁA PLAC RATUSZOWY Nr. 3

BIELSKO, FABRYCZNA Nr. 8

Kielecka Spółka Samochodowa

J. Konsfańciak i E. Dziedzic

Kielce, ul. Równa 11 Tel. 16-47

Kursuje na linji Kielce-Łódź

Włocławska Fabryka Papieru

Spółka Akcyjna

Włocławek, ul. P.O.W. 27. Telefon 11-40

Zarząd w Warszawie, al. Szucha 4

Telefon 8-86-99.

KRAIN i FESSER

właśc. L. Kindler Katowice

Biuro Katowice, ul. Kochanowskiego 4 Telefon Biura 31977-Adres Tel. Krainfesser Składy. Katowice Bogucice Tel. 32064 Konto Czek. P.K.O. Katowice 301251 - Rach. Bieżące. Bank Gospodarstwa Krajowego Dresdner Bank Agrat i Commerzbank

Katowice

Oddział: Częstochowa, ul. Berka Joselewicza 6 Tel. 2312

stal wszelkiego rodzaju narzędzia i artykuły techn.

ARCYKSIĄŻĘCY BROWAR W ŻYWCU

REPREZENTACJA ORAZ FABRYKA WODY SODOWEJ I LEMONIADY „PERŁA“

GUSTAW GLAJCAR BIAŁA KRAKOWSKA

Al PPEZ I. MOŚCICKIEGO 223

Telefon 13-25

„TECHNOTKAŃ“

Sp. z o. o.

WYTWÓRNIA TKANIN TECHNICZNYCH

ŁÓDŹ Abramowskiego 2. Tel 20.180

RACHUNKI. Bank Gosp. Kraj. oddział w Łodzi Nr. 1158. Bank Związku Spółek Zarobk. Oddział w Łodzi Nr 452. Kom. Kasa Oszcz. m. Łodzi Nr. 515.

„PERSIA“

FABRYKA DYWANÓW

ŻYWIEC

ZAKŁADY PRZEMYSŁU METALOWEGO

B-cia SZAJN

Spółka akcyjna

BĘDZIN MAŁACHOWSKIEGO Nr. 29

Fabryka chustek, szali i wyrobów włókienniczych

Langnas, Coldblum i Zajączkowski

Łódź, ul. Sienkiewicza 3/5

telefon w szarparni 167-59

„ w składzie 113-08

KONSERW-EKSPORT

Centrala: ŁÓDŹ ul. KOPERNIKA 50

Tel. 125-42 Ekspedycja
Tel. 125-35 Biuro główne

JEDYNA w WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM
FABRYKA KONSERW MIĘSNYCH

Rafineria smalcu **Fabryka wędlin świeżych i suchych**

Produkcja na rynki zagraniczne i krajowe

RYBNICKIE GWARECTWO WĘGLOWE

KATOWICE
ul. Powstańców Nr 49

SZCZYT

Kosy patentowane najlepsze

P o l e c a:

„KARPATIA"
Wytwórnia i eksport kos
DZIEDZICE, województwo śląskie

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością **Eksportowa Przetwórnia Mięsna w Radomiu**

Fabryka bekonów, Wytwórnia szynek i przetworów mięsnych w puszkach. Wyroby masarskie
Sklepy własne: Radom, ul. Mireckiego Nr. 16, ul. Słowackiego 63.
Warszawa, ul. Wolska 27, tel. 236-23, Chłodna 39, Grójecka 47, Czerniakowska 189
tel. 868-92. Centrala sprzedaży hurtowej — Wolska 27, tel. 236-23.

Towarzystwo Częstochowskiej Fabryki Odlewów i Emaljarni „METALURGIA"

sp. z ogr. odp. CZĘSTOCHOWA, ul Krótka 16 Telefon 22-46 i 20-61
Odlewnia żeliwa i wyroby lano-kute emaljarnia, niklownia, warsztaty mechaniczne.

Zakłady Handlowo-Przemysłowe **„STEMAR"** Marian Szmorliński

RADOM, ul. Metalowa 2 Telefon 1446 Oddział w Warszawie, Hoża 57. Telefon 9-37-34

Fabryka tektur bitumicznych i smołowcowych, materiałów izolacyjnych, wyrobów korkowych i przetworów chemicznych. Przedsiębiorstwo robót dekarskich, asfaltowych i izolacyjnych.

Rachunek czekowy w P. K. O. 100218. Rachunek żyrowy w Banku Polskim. Rachunek bieżący w Domu Handlowym w Radomiu.

ROK ZAŁOŻENIA 1916

Spółka Akcyjna
Browaru w Częstochowie

dawniej K. SZWEDE poleca swoje piwa i lemoniady Częstochowa, Generała Orlicz - Dreszera Nr. 18/22, tel. 20-41

Jerzy BORCHÓLSKI KIELCE, Czarnowska 13. Tel. 15-32

Przedstawicielstwo Zjedn. Brow. Warsz. P. T. Haberbusch i Schiele
Fabryka Wód Owocowych. Rozlewnia Octu SPIESS i Syn S. A.

Sprzedaż Węgla i Koksu

Władysław Bończyk

Częstochowa, Aleja Wolności 49. Telefon 1339

I. MEITLIS Kraków, Starowiślna 87. telef. 109-89

Repr. i skł. kons. fy. Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego S. A. Będzin. skł. kons. fy. Tow. Akc. Przemysłu Metalurgicznego w Polsce, Radomsko sprzedaż blach wszelkiego rodzaju, naczyń ocynkowanych bednarki pocynkowanej, drutu i gwoździ, łopat, wideł i t. p. oraz bieli cynkowej i metali.

Hurtownia Wyrobów Żelaznych i Okuć Budowlanych

Alfred Szwarcbaum BĘDZIN, Tel. Biuro 71.063, 71.820. tel. Mieszk. 71.814

SPECJALNOŚĆ: P. K. O. KATOWICE 301552

Okucia budowlane marki „B. i S." Okucia meblowe marki „FEMA" Wyroby śrubowe Z. P. F. Śr. przy bezpośrednich dostawach z fabryk po cenach fabrycznych. Szybka i solidna obsługa!

Oferty na żądanie!

Compagnie Gènèrale des Industries Textiles Sociète Anonyme des Etablissements ALLART, ROUSSEAU & Cie.

Francuska Spółka Akcyjna

Jeneralna Kompania Przemysłu Przędzalnianego

Towarzystwo Anonimowe Zakładów ALLART, ROUSSEAU i S-ka

BIURO ZARZĄDU: Roubaix (Francja), adres telegraficzny: Textiles Roubais. Biuro Sprzedaży w Paryżu i w Brukseli. Fabryki w Roubaix (Francja), Warcoing (Belgia)

oraz w POLSCE:

w ŁODZI przy ul. Kątnej Nr. 19 adres telegraficzny: Allarto Łódz. Czesalnia, przędzalnia, farbiarnia i drukarnia wełny

w TOMASZOWIE-MAZOWIECKIM Dział dawnej fabryki PIESCH przy ul. św. Tekli Nr. 25. Adres telegraf,: Piesch Tomaszów-Maz. przędzalnia zgrzebna, farbiarnia i wykończalnia wyrobów weln.

ODDZIAŁY W POLSCE:

w ŁODZI Al. Kościuszki 39--Adres telegraficzny; Tompiesch-Łódź
w WARSZAWIE, ul. Długa Nr. 48
w LUBLINIE, ulica Krakowskie Przedmieście Nr. 20.

Kapitał przeznaczony na działalność w Polsce zł. 16.855.000.

TOWARZYSTWO AKCYJNE DLA FABRYKACJI ŚRUB I WYROBÓW KUTYCH

Brevillier Ska. i A. Urban S-wie

Reprezentacja i centralne biuro w **Ustroniu** (Śląsk Ciesz.) Fabryka wyrobów kutych i odlewnia żelaza w **Ustroniu.** Fabryka śrub i nitów w **Sporyszu** obok Żywca. **Fabryka w USTRONIU** wykonuje wszelkiego rodzaju wyroby kute dla kolei, przemysłu i rolnictwa, piece stałopalne, oraz maszyny (prasy mimośrodowe, nożyce korbowe młoty sprężynowe i t. d.) **Odlewnia żelaza w Ustroniu** wyrabia wszelkie odlewy z żelaza lanego. **Fabryka śrub w Sporyszu** wytwarza wszelkiego rodzaju śruby i nity.

Sprzedaż wyrobów fabryki i odlewni w Ustroniu: **USTROŃ** (Śląsk Ciesz.) Sprzedaż wyrobów fabryki w Sporyszu przez:

ZJEDNOCZONE POLSKIE FABRYKI ŚRUB Ska. z o. p." BIELSKO. Inwalidzka 2.

Bracia SCHRAMEK

Fabryka wafli, kleksów, biszkoptów i czekolady

Cieszyn, Telefon Nr 1293.

„GAZY ZIEMNE"

Spółka Akcyjna dla Przemysłu Naftowego

CENTRALA: Lwów, Akademicka 7. Telefon 102-47.

Rafineria we Lwowie – Zniesieniu

Poleca:

z najnowszych ameryk. urządzeń destylacyjnych produkty pierwszorzędnej jakości a to benzynę i naftę, oleje, maszynowe cylindrowe i specjalne oleje samochodowe marki **FUNISCH-OIL,** asfalty przemysłowe i drogowe, kwasy i mydła naftenowe, emulsję benzynową patentu prof. **D-ra Pilata** dla wyrobu mydła benzynowego.

Galicyjskie Towarzystwo Naftowe

„GALICJA"

SPÓŁKA AKCYJNA

RAFINERIA w DROHOBYCZU

CENTRALA HANDLOWA WE LWOWIE UL. KOŚCIUSZKI Nr. 8

Tel.: 299-81, 299-82. 299-83. 299 84.

POLECA: wszelkiego rodzaju przetwory ropne, w szczególności oleje samochodowe «Gaitol», materiały izolacyjne «Wodochron» i «Szczelnit». Płynny gaz ziemny «Gazyna»

LIGNOZA SPÓŁKA AKCYJNA

GENERALNA DYREKCJA: KATOWICE, DWORCOWA 13 TEL. 339-81.
WYTWÓRNIE: KRYWAŁD. POWIAT RYBNICKI
BIERUŃ STARY, POWIAT PSZCZYŃSKI
PNIOWIEC, POWIAT TARNOGÓRSKI

Materiały wybuchowe, środki zapalcze, artykuły pirotechniczne. Materiały plastyczne sztuczne na podstawie fenoli i formaliny, oraz formy stalowe do prasowania tych materiałów. Siarczan miedzi, chlorek miedziawy. Papiery bezdrzewne i drzewne różnych gatunków.

FABRYCZNY SKŁAD
MANUFAKTURY
I. PRYWIN i H. FINKIEL
Łódź, ul. PIOTRKOWSKA Nr. 58

Wyroby Czekoladowe i Cukry
Firma L. Zalewski — LWÓW
ul. Akademicka L. 10 i 22
Oddział Warszawa — Nowy Świat 57

HERBERT BARTELMUSS
FABRYKA SUKNA
KAMIENICA koło BIELSKA
WYRÓB Z CZYSTEJ WEŁNY

LEOPOLD VOGT młodszy
Wyrób sukna
Biała Krakowska, ul. Piłsudskiego 19
Telefon 16-16

„KRYSZTAŁY CIESZYN"
Przemysł szklany
Spółka z ogr. odp.
CIESZYN Legionów 21

Towary wełniane, pledy, kołdry, koce i chustki
POLECA
KRYSTIAN WUTKE wł. A. Wutke
Łódź, Piotrkowska 157 Filia, Piotrkowska 307
(plac Reymonta)

D/H Bracia Cholem
istnieje od roku 1846
WILNO Kwiatowa Nr 5. Tel. 353 17-94 i 25-60
Największy na ziemiach Północno-Wschodnich Hurtowy Skład Żelaza, Artykułów Budowlanych i Technicznych

A. O. LIFSZYC Grodno ul. Bonifraterska 18 telefon 26-526 CUKIER. Banku Cukrownictwa SA. w Poznaniu WĘGIEL. Przedstawicielstwo Górnośląskiego Koncernu „Robur" oraz Warszawskiego T-wa Kopalni Węgla. SODA „Zakł. Solvay w Polsce CEMENT różnych cementowni.
Zboże i nasiona. Zakup-Export

Edward ZIPSER i Syn
właśc.: K. Zipser, E. Zipser i J. Zipser
Bielsko

Komunalna Kasa Oszczędności
miasta BIAŁEJ KRAKOWSKIEJ
— instytucja o pupilarnym bezpieczeństwie
Stan wkładów oszczędnościowych zł. 10.000.000.
Za wkłady ręczy Gmina miasta Białej Krakowskiej całym majątkiem.

Karola Buttnera Synowie
Fabryki sukna i ręczny wyrób dywanów
BIELSKO

W. Szafarczyk
Fabryka Maszyn
w CIESZYNIE
Wyrób tokarek precyzyjnych

E. Spitzer i F. Sinaiberger
Zakłady Garbarskie w Skoczowie
dawniej fabryka skór
DAWIDA SZPITZERA

Mechaniczna Fabryka Damskiego luksusowego obuwia
Szwarc i Zinkower
Warszawa
Bonifraterska 11-13. Tel. 11-97-36

Firma ist. od r. 1893. Nagrodzona Złotymi Medalami
HURT SKŁAD FUTER DETAL
Bracia PORUDOMIŃSCY
Wilno, Niemiecka 28 (róg Wielkiej). Tel. 13-72.
WYKWINTNA KONFEKCJA FUTRZANA
Lisy srebrne, niebieskie i inne. Karakuły nurki, błamy etc. Pracownia kuśnierska pod własnym kierownictwem.

Zjednoczone Fabryki Dykt klejonych
Bracia BRAUN Sp. Akc.
Fabryka w Braunówku k/Grodna
Adres dla listów GRODNO, skrytka pocztowa 81, tel. Grodno 174. Biuro Zarządu w Warszawie, ul. Zielna 17. Telefon 249-44, 331-89.

LOS Z KOLEKTURY
WOLANOWA
WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA Nr 159
KONTO P. K. O. 18814

DOM HANDLOWY
A. GEPNER
SPÓŁKA AKCYJNA
Warszawa, Królewska 43
Tel.: Centrala 5-68-30
CYNA, ANTYMON, CYNK, BLACHA CYNKOWA, BLACHA CYNKOWANA, MIEDŹ, BLACHA MIEDZIANA, ALUMINIUM, BLACHA ALUMINIOWA, BLACHA BIAŁA (pocynowana), OŁÓW, BLACHA OŁOWIANA, BLACHA MOSIĘŻNA, BLACHA CZARNA PODWÓJNIE DEKAPOWANA
ZAKUP I SPRZEDAŻ STARYCH METALI ORAZ ZAMIANA NA NOWE

Zakłady Hohenlohego — Hohenlohe-Werke, Spółka Akcyjna
Telefon: Katowice 33-971 Wełnowiec, Górny Śląsk Adres telegraficzny: Hohenlohe, Wełnowiec Górnyśląsk
ODDZIAŁ I: WĘGIEL
Węgiel płomienny z kopalń MICHAŁ i WUJEK
Brykiety z kopalni WUJEK marki HW.
ODDZIAŁ II METALE
Cynk H. H. korona (podwójne rafin.)
Cynk Hohenlohe (rafin i nierafin.)
Pył cynkowy — Blacha cynkowa
Oryg. ołów hutniczy
ODDZIAŁ III KWASY
Kwas siarkowy (60° Bé) techn. czysty
Kwas siarkowy od 92 — 100%
Oleum 12% — Oleum 20%

Czernickie Towarzystwo Węglowe Spółka Akcyjna
Poczta i stacja kolejowa NIEWIADOM G. Śląsk Kopalnia IGNACY Tel.: Rydułtowy 9 lub Rybnik 109 Adr. telegr.: Czernicarbon, Rybnik
Górnośląski węgiel kamienny pierwszorzędnej jakości, zawartość kalorii 7200 do 7800, popiołu ca 4%

Fulmen Górnośląski Handel Węgla Sp. z o. o.
Tel.: Katowice 33-971 Wełnowiec, Górny Śląsk Adr. telegr.: FULMEN-WEŁNOWIEC
Wyłączna sprzedaż węgla z kopalń ZAKŁADÓW HOHENLOHEGO — Hohenlohe-Werke. Spółka Akcyjna i Czernickiego Towarzystwa Węglowego, Spółka Akcyjna.

EF—KA *Konfekcja męska i dziecinna*
F. i Sz. Kochowie TARNÓW, Szeroka 9. Konto P. K. O 411.454

BE•KA•BE ZAKŁADY KONFEKCYJNE RAFAEL BELLER i Ska
Tarnów, Pl. Pod Dębem 3 P. K. O. 409.102 Tel. 1062

Bracia SILBERSTEIN FABRYKA KAPELUSZY TARNÓW
BERNARDYŃSKA 18.

Cegielnia Mieszczańska w Tarnowie *Sp. z o.o*
FABRYKA DACHÓWEK, DREN i TARTAKI PAROWE
Rach. bież. Bank Gospodarstwa Krajowego oddział w Tarnowie.
K-to czek. P. K. O. Kraków Nr. 408.106.
Adres telegraficzny: Cegielnia Mieszczańska Tarnów
Telefon Nr. 17.

FABRYKA KONFEKCJI DAMSKIEJ
JÓZEF KETZ
Tarnów, Urszulańska 15 Telefon Nr. 327

»CYNKEMAL« TARNÓW Brodzińskiego 9.
HURTOWNIA NACZYŃ KUCHENNYCH
Konta Bankowe: Powsz. Banl Zw. S. A. Tarnów
Związek Kredytowy Tarnów.
Konto P. K. O. Kraków 410.222.
Telefon Nr. 451.

WYRÓB KONFEKCJI DZIECINNEJ
CHA — FA — TA
CH. FALLMAN
Tarnów, Lwowska 7
Konto P. K. O. Kraków Nr. 406902

Skład Towarów Mieszanych i Hurtowna Sprzedaż Cukru
Ch. L. SIEDLISKER
P. K. O. Kraków 407.309 Tarnów, ul. Lwowska 7 Tel. 1015

Żądajcie wyroby firmy Pierwsza Polska Fabryka Napojów alkoholowych z Mlekowym kwasem „CHABESO"
wł. JAN BLIŃSKI Łódź, ul. Przejazd 9 tel. 181-01

A. RUBIN Skład Fabryczny Wyrobów Bawełnianych
Łódź, ul. Ogrodowa 3, tel. 212-23

Sprzedaż towarów bawełnianych
JUDA LEWI
Łódź, ul. Zgierska 8

SONDERLING I DEUTSCH Właśc. J. Sonderling,
F. Deutsch i E. Sonderling
Fabryka waty watoliny Biała—Bielsko

FABRYKA TKANIN WZORZYSTYCH
B. A. GLIKSMAN w Łodzi
SPÓŁKA AKCYJNA Łąkowa 4
WYRABIA: Tkaniny meblowe, pościelowe, obrusy i kapy na łóżka.

Warszawski Młyn Parowy
FRAJTAG i RADZYŃSKI
Częstochowa, ul. Warszawska 123/125. Telef. 23-84

Biuro Agenturowo—Komisowe
H. NORYMBERSKI
Częstochowa, Panny Marii 38 Telefon Nr. 16-31

Towarzystwo Przemysłu Drzewnego
„PLYWOOD UNION" N. Cukier i G. Sznajder,
Spółka Jawna Horodyszcze K. Pińska
Fabryka Dykt klejonych

SUKNA i KORTY
J. i A. Reinhold Tarnów, ul Szeroka 9
P. K. O. Nr. 407.553 Telefon 470.

Skład Towarów Włókienniczych
Ch. Sz. Korn
Tarnów Lwowska 7

ELIAS SPRINGER
Wyrób bielizny, ubranek i trykotaży
Tarnów Lwowska 8

W. ICEK Częstochowa ul. Garibaldiego 10.
Telefon 22-52. Artykuły budowlane,
Skup złomu żelaznego i metali wąskotor., kanalizacyjno-wodociągowe i techniczne.

Fabryko Wyrobów Włókienniczych
BRACIA CZĘSTOCHOWSCY Łódź Cegielniana 15
telefon 180-69

„POLIRON" Bank Gosp. Krajowego Oddział w Tarnowie P.K.O. Kraków Nr. 411 464
Polskie Towarzystwo Ajencyjno Handlowe Sp. z o. o. Telegramy: „Poliron" Tarnów, Mickiewicza 1 Telefon Nr. 240
w TARNOWIE Towary żelazne

Fabryka wyrobów włókienniczych
STANISŁAW KRAJ Pabianice
Biuro Sprzedaży ŁÓDŹ. ul. Piotrkowska 67
Telef. Łódź 142-10 Telefon. Pabianice 2-42
P. K. O. 602390 Rok założenia 1919

JU-WU Fabryka Bielizny **WURZEL i S-ka**
Biała Bielsko, ul. Piłsudzkiego 2, tel. 24-98

M. Grinbaum Rozwózka towarów i nadeszłych przesyłek z Warszawy
Biuro Przewozowe
Kielce, Św. Wojciecha 5

I. i G. ALBIRT Tartak Parowy i Heblarnia Kielce, Zagnańska 29.
Tel. 17-67. Adres Telegr.: Albirt Kielce Piotrkowska 63

Cerata i Linoleum
A. NUSSBAUM
Kraków, Dietla 45 Telefon 11358

„GE-RA" R. GERSTNER *Wyrób Pierwszorzędnej Bielizny*
Tarnów. Wałowa 32. **Konto P. K. O. Nr. 400.616**

PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY
S. i D. SEIDEN, Tarnów
Konto czek. P. K. O Kraków Nr. 401.195
Tel. Nr. 316. Telegr. SEIDEN, Konfekcja Tarnów

A. SCHANZ i Ska
Fabryka Sukna
Biała *ul Piłsudskiego 2*

Bracia LION w Tarnowie Tel. 195
Eksport Jaj Telegr. LION Tarnów

Naftali Grünspan SKUP SKÓR SUROWYCH
Tarnów, ul. Orlicz-Dreszera 5
Adres telegr: Grünspan Tarnów
Telefon Nr. 76

ROZPUSZCZALNIKI ZNORMALIZOWANE
Octany z butylu, amylu, propylu, etylu
ROZPUSZCZALNIKI SPECJALNE, BUTANOL NORMALNY
Aldehyd octowy i krotonowy
PRODUKUJĄ:
„ZAKŁADY CHEMICZNE KUTNO, S. A."
w KUTNIE
Zarząd:
Warszawa, Aleja Róż № 7.
Adres telegr:
Etanol-Warszawa
Telefony: 954.89 703.56

BIAŁOSTOCKIE TOWARZYSTWO ELEKTRYCZNOŚCI w BIAŁYMSTOKU
Spółka Akcyjna
Adres telegraficzny: ELEKTROWNIA
Telefony: Gabinet dyrektora 49. Ogólny 3-91.

TEKTUROWNIA
WAKA MUROWANA
Hr. Jana Tyszkiewicza
P. i ST. LANDWARÓW
TELEFON WILNO 14-08

Krupony podeszwowe, karki, półkarki, brandzlowe boki, półboki brandzlowe, krajce waszledrowe na białą robotę krajce „SPECJAL" nieblichowane krupony waszledrowe „SALWIL"
FABRYKA GARBARSKA
I. SALMAN i S-wie
WILNO, Meczetowa 9, tel. 9-36, 18-19, i 18-93
Skład Fabryczny w Warszawie, — Franciszkańska 23. Telefony: 11-73-45 i 2-27-95

BRACIA BORKOWSCY S. A.
ZAKŁADY ELEKTROTECHNICZNE
WARSZAWA, GROCHOWSKA 306/308 JEROZOLIMSKA 6. MARSZAŁKOWSKA 129
KATOWICE, Stawowa 9 LWÓW, Akademicka 7
POZNAŃ Marcinkowskiego 23 BYDGOSZCZ, Gdańska 28a

Metalowa Fabryka Masowej Produkcji
Inżynier Aleksander Krzywiec **»Prodmetal«** właścicielka Helena Krzywcowa
Bydgoszcz, Śląska 15, tel. 34-02 i 11-02

Wilhelm i Hugo Bracia Müller
Merceryzownia, Bielarnia, Farbiarnia, Wykończalnia i Tkalnia w Kaliszu, Spółka Akcyjna.
Kalisz, Majkowska 23

»HAZET«
PAROWA FABRYKA CUKRÓW I CZEKOLADY
LWÓW, UL. PANIEŃSKA 21.

Salomona Mandla S-wie

DOM ŻELAZA I BLACHY, SKŁAD RUR WODOCIĄGOWYCH, GAZOWYCH, ODPŁYWOWYCH, ŁĄCZNIKÓW, POMP, ARMATUR, METALI I ARTYKUŁÓW TECHNICZNYCH DLA WSZELKICH GAŁĘZI PRZEMYSŁU.

Specjalny skład artykułów dla urządzeń łazienkowych, klozet. i sanitarnych

STANISŁAWÓW, ul. Halicka 59|61. — Telefon Nr. 272.

Konto P. K. O. Nr 504.316, Konto żyrowe w Banku Polskim oddział Stanisławów Rach. bież. w Banku Gosp. Krajowego oddz. Stanisławów, Rach. bież. w Międzynar. Banku Handl. S.A. Katowice.

Oddz. artykułów technicznych i sanitarnych Stanisławów, ul. Karpińskiego 22.—Tel, Nr 274

Filia w Czortkowie, Rynek 62.—Składy konsygnacyjne w Kołomyi. Tarnopolu i Stryju.

Bracia PERLIS

Spadkobiercy ŁOCHÓW

Odlewnia Żelaza i Fabryka Maszyn

Rok założenia 1863

Majątek Baczki

bocznica i szosa — własne

centrala telef. Nr. 9

Produkuje:

1. Rozjazdy kolejowe
2. Klocki hamulcowe, maźnice oraz inne części i akcesorja do wagonów
3. Wózki wywrotowe do kolejek wąskotorowych
4. Śruby i naśrubki
5. Obrabiarki do metali i drzewa
6. Maszyny i narzędzia rolnicze
7. Maszyny do eksploatacji torfu
8. Gwoździe tapicerskie
9. Odlewy żeliwne i z metali półszlachetnych według modeli własnych i nadesłanych.

PAPIERY

„ALBION" i „ATLAS"

SĄ NAJLEPSZE

Najlepsze bibułki i gilzy

KALINA

z fabryki spółdzielni „BUDUCZNIST" w Tarnopolu

TOWARZYSTWO BEZIMIENNE KOPALŃ WĘGLA w Piaskach/Czeladzi pod Sosnowcem

«CZELADŹ»

Węgiel kamienny z kopalń w Czeladzi dla celów przemysłowych i potrzeb domowych

Adres pocz.: p. Czeladź 2. via Sosnowiec. Adr. dla depesz: Czeladź Sosnowiec. Telef.: Sosnowiec 611-85

ROK ZAŁOŻENIA 1874

Sp. Akc. Fabryki Maszyn i Narzędzi Rolniczych

M. WOLSKI i S-ka w Lublinie

Wyrabia: Maszyny i narzędzia rolnicze. Wykonuje roboty z zakresu odlewnictwa żeliwnego metali i kolorowych; rob. stolarskie budowlane i inne.

Towarzystwo Handlowo — Przemysłowe

«HORACY HELLER»

Spółka Akc. w Warszawie, Jasna 10

adr. telegr. HORHEL Warszawa tel. 6-37-44 i 6-37-41

Eksploatacja w lasach własnych, tartaki, przemysł drzewny eksport wszelkich materiałów drzewnych. Broń war i Wytwórnia wód Gazowych w GRODNIE tel. 16-

Przedsiębiorstwo robót budowlanych i instal.

Inżynier J. Mackiewicz i Fr. Sikorski

Brześć n|Bugiem Sp. z ogr. odp. Zygmuntowska 29

Zakłady Rymarskie

J. Pietraszek i W. Falkowski

Spółka jawna Brześć n.B., Steckiewicza 25

Gazol

GAZ NIETRUJĄCY (propan, butan i izobutan)

Skroplony gaz ziemny w butlach stalowych

Ekonomiczny i wygodny opał gazowy, dla przemysłu i gosp. domowego.

Informacje: GAZOLINA S. A. Lwów ul. L. Sapiehy 3 oraz Oddziały: Bielsko, Borysław Chodorów, Gdynia, Łódź, Mikołajów, Poznań, Stryj, Warszawa, Wilno, Żydaczów.

Spadkobiercy JULIUSZA JARISCHA

FABRYKA ŚRUB i WYROBÓW TŁOCZONYCH

Sp. akc. w Łodzi, Wodna 11-13 Biuro tel. 100-74 Mag. 171-99 Adr. tel.: Jarull, Łódź

„OIKOS"

Spółka Akcyjna dla Przemysłu Drzewnego

Lwów, ul. 3-go Maja 16. Telefon 201-44 i 214-24

WSZELKIE MATERIAŁY DRZEWNE – SUCHOKLEJONE PŁYTY (dykty) OLCHOWE DĘBOWE, JESIONOWE i t. p. STOLARSZCZYZNA BUDOWLANA

PIĘKNA, TRWAŁA, JEDWABISTA, TRÓJKĄT W KOLE WEŁNA CZYSTA!

Białostocka Manufaktura
SZPIRO JAGŁOM
sp. z o. o.
Białystok, ul. Jurowiecka 12

FABRYKA SUKNA
J. KRYŃSKI i O. DWORECKI
Spółka jawna
BIAŁYSTOK ul. Kupiecka 23 Tel. 11-16

„WUKO" ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE
Zarząd: Warszawa ul. Szkolna 2
tel. 685-59, 647-87, 685-53
papy bitumiczne ALUMIT, WUKOLIT, WUKOLOR, lepniki, smoła i karbolineum.

M. Grünwald
KOŃSKIE ul. Jatkowa 3
Telefon 102
Skup Starego Żelaza

Bracia CH. i J. ALBERT, Końskie
Sprzedaż Żelaza i Wyrobów Metalowych
spółka jawna
Reprezentant: Fabryki odl. żel., zakł. mech. i ni klarni „NEPTUN" J. MINTZ, Końskie.
Wyłączna sprzedaż: Fabryki części narzędzi rolniczych „PRASTAL" Sp. z ogr. odp. Końskie.
Adres telegraf.: Albert, Końskie. Telefon 76.

ELEKTROWNIA w SIEMIATYCZACH
Sp. z Ogr. Odp.
DOSTARCZA PRĄD DO FABRYK I MIESZKAŃ
SIŁA MOTOROWA 280 K. M.

Fabryka Zegarków - Budzików
Braci Fortwängler
(dawniej Georges Fortwängler)
Właść. K. F. HEITICH
Warszawa, Okopowa № 126, tel. 11-15-47

Tow. Przem. Leśne
„KAMIENNE"
Sp. Akc. Tel. 992-47
Zarząd w Warszawie Marszałkowska 99
Eksploatacje leśne i tartaki parowe

CUKIERNIA
A. BLIKLE
WARSZAWA,
NOWY ŚWIAT 35

HENRYK SCHEERSCHMIDT i KOCH
BIAŁYSTOK, ul. Sienkiewicza Nr 27
Tel. 332 po godz. 7 wiecz. 663 i 664
Autoryzowane zastępstwa sprzedaży Samochodów osobowych i ciężarowych
„CHEVROLET" „BUICK" i „OPEL"

„PRASTAL" Sp. z o. o.
FABRYKA CZĘŚCI NARZĘDZI ROLNICZYCH
KOŃSKIE, wojew. Kieleckie
Adres telegraficzny „PRASTAL" KOŃSKIE Tel. 52
ul. Nowy Świat L. 13 Skrzynka pocztowa № 21.
Konto czekowe P. K. O. № 68.093. w Warszawie.
Specjalność: kute ze specjalnej stali: Lemiesze i odkładnie do pługów konnych i parowych, ruchadła, płozy, korpusy, ostrogi i redliczki wszelkich systemów dusze do żelazek, osie do wozów oraz młoty i kilofy.

Fabryka Odlewów Żelaznych i Zakłady Mechaniczne
S. KRONENBLUM
Końskie Telefon Nr. 1
Wyroby: blachy i ruszty kuchenne, drzwiczki piecowe i kuchenne, buksy, odważniki, odlewy budowlane pompy, imadła równoległe, szlifierki, polerki, wiertarki ręczne i transmisyjne kuźnie polowe, rury ziewowe i kanalizacyjne.

ZAKŁADY CHEMICZNO - CERAMICZNE
M. MAŁACH i S-ka
Spółka jawna
Siemiatycze, woj. białostockie
Telefon Nr. 6 PKO Nr 81-784
Wytwórnia Kafli i Polewy Kaflowej.

„MELBE" Sp. z ogr. odp.
Siemiatycze wojew. Białostockie
Fabryka Dykt Klejonych
Przy st. kol. Siemiatycze Tel. № 5.
Konto czek. P. K. O. 29.732

Towarzystwo Braci L. i Al. Lourié
PIŃSK **Olszowe Dykty Klejone**
Marka fabryczna **TOBAL**

5 wymiarów: około 222×122 cm.
" 200×122 "
" 180×122 "
" 162×122 "
" 145×120 "
grubość od 1 do 40 mm,
Specjalne wymiary do drzwi
DYKTY SKRZYNKOWE.

Adres telegr: „TOWARZYSTWO" Pińsk. Tel. 3 i 59

Przedsiębiorstwo Budowlane
Tadeusz Kobek
SOCHACZEW, Słowackiego 4
(dom własny) Tel. Sochaczew 21

SIŁA i ŚWIATŁO
SPÓŁKA AKCYJNA
WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA Nr 94 DOM WŁASNY
Tel. Nr 5-45-75 CENTRALA. Adres Telegr. »ESES« Warszawa
KAPITAŁ AKCYJNY ZŁ. 5.200.000.—
Budowa i finansowanie elektrowni miejskich i okręgowych, tramwajów i kolei dojazdowych

---

Towarzystwo Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza Spółka akcyjna
ZARZĄD: WARSZAWA, MONIUSZKI 10, Telefon 667-35
Biuro sprzedaży:
Sosnowiec. Nowopogońska 1, Telefon 6-21-51
wyrabia:
Rury spawane i bez szwu do przewodów gazowych i wodociągowych.
Rury bez szwu do kotłów, przewodowe do 165 mm średnicy.
Rury ciągnione bez szwu do wyrobu rowerów, motocykli, samochodów, aparatów cukrowniczych, mebli i innych celów oraz rury ze stali specjalnej, sprężynujące, do wyrobu mebli nowoczesnych.
Rury do samolotów ze stali z pieca elektrycznego: węglistej, niklowej, chromowej, chromo-niklowej, molibdenowej, manganowej.
Rury elektrycznie sawane do przewodów elektrycznych, wyrobu rowerów, mebli i łóżek.
Rury szczelinowe do ogrodzeń i mebli.
Rury gięte, wszelkie wężownice, przegrzewacze, różne kształki i t. p.
Rury żebrowe stalowe kute, patentu Favier, do centralnego ogrzewania i chłodni oraz grzejniki z nich.
Rury spłuczkowe. Konstrukcje z rur. Słupy z rur do oświetlania i przewodów. Lemiesze, odkładn e, płozy i inne części do wszelkich systemów pługów. Beczki żelazne czarne, ocynkowane i malowane.
Butle do gazów sprężonych. Blachy pancerne trzywarstwowe, blachy odporne na kwasy. Wysokogatunkowe stalowe odlewy, armaturowe i maszynowe z pieca elektrycznego.

SKŁAD ŻELAZA
M. Sz. Chary i S-wie
BRZEŚĆ n/B
ul. PERECA Nr 63 TEL.: 113 i 333

FRANCISZEK SZYSZKO
Siemiatycze (woj. Białostockie)
FABRYKA KAFLI

Spółdzielnia Mleczarska
w Siemiatyczach z odpow. udziałami
wyrób masła eksportowego
Siemiatycze, ul. 11 Listopada 45-a Telefon 38

Fabryka Kafli
M. GORFAJN i SYN
st. kol. Nurzec Tel. 7

Fabryka Kafli
M. GORFAJN
Milejczyce, Telef. 4

Województwo Białostockie

DOM HANDLOWY M. BITTER
Skarżysko-Kamienna, ul. 3-go Maja 42 Tel. 23
Skład żelaza i wyrobów żelaznych oraz wszelkich materiałów budowlanych, rolniczych, technicznych, elektrotechnicznych, radiowych aparatów, artykułów fotograficznych i rowerowych.

TOWARZYSTWO WYROBÓW TRYKOTOWYCH I DZIANYCH
„JAKUB HIRSZBERG i WILCZYŃSKI"
w ŁODZI
Spółka Akcyjna

DOM BANKOWY
Józef Hirszberg Spadkobiercy
ŁÓDŹ, Piotrkowska 24
tel. Nr. 208-44, 146-54, adr. telegr. „Jothabank Łódź"
załatwia wszelkie czynności bankowe.

Fabryka wyrobów włókienniczych
CH. HAJMAN
PABIANICE, UL. MAJDANY 13. Tel. 2-12

Egzystuje od roku 1895
Fabryka Kafli
Sukcesorów Dajcz
Siemiatycze, województwo białostockie
Telefon Nr. 2 i 37-27 skrz. poczt. Nr. 19.
R-k P.K.O. Nr. 80.912 Ch. L. Dajcz, Siemiatycze.
Adres telegr.: DAJCZ SIEMIATYCZE.

F. Radzyński i S-wie
FABRYKI KAFLI
SIEMIATYCZE
TELEFON 3

MŁYN MOTOROWY
„JEDNOŚĆ"
Bielsk Podl., ul. Brańska 8. Tel. 13
Konto P. K. O. 60.580

SZ. LEWINZON
Milejczyce Wojew. Białostockie
Fabryka Kafli
Telefon 6

NOWOCZESNE
MASZYNY i NARZĘDZIA ROLNICZE
WYRABIA
SPRZEDAJE
EKSPORTUJE
Unia-Ventzki SP. AKC. GRUDZIĄDZ

Krochmal ryżowy w kawałkach i proszku oraz Mączka połyskowa pod nazwą „Błyszcz Pomorski" wyrabiane przez Zakłady Przemysłowo-Handlowe „Polska Chiozza" Sp. Akc. w Tczewie
do nabycia we wszystkich sklepach, hurtowniach kolonialnych, składach aptecznych i drogeriach.

FABRYKA WYROBÓW WŁÓKIENNICZYCH
Fajwel Ber i S-ka
PABIANICE
SKŁAD: MAJDANY 4 TEL. 263
FABRYKA: BOCZNA 11, TEL. 291
Konto P. K. O. Łódź 600.657.

Lakiery i emalie najprzedniejszej jakości poleca
Fabryka BLUMENFELDA
we LWOWIE

„SMOŁOGRANIT"
Przedsiębiorstwo dostawy masy bitumicznej
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
KATOWICE, WITA STWOSZA 9.
Telef. 34504

SKŁADNICA ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORCÓW GORZELŃ ROLNICZYCH S. A.
we LWOWIE, ul. 3-go Maja L. 16
SPRZEDAJE dla gorzelń węgiel górnośląski, wszelkie grzejniki i lampy spirytusowe, siatki do lamp, oraz utensylia gorzelnicze.

WSPÓLNE BIURO SPRZEDAŻY
WĘGLA I KOKSU
ZAGŁĘBIA KARWIŃSKIEGO
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
CIESZYN ZACHODNI, UL. Gen. BORTNOWSKIEGO 10.

STEINHAGEN I SAENGER
Fabryka Papieru i Celulozy
Spółka Akcyjna
ZARZĄD Warszawa, ul. Smolna 17
FABRYKI:
1 CELULOZY WE WŁOCŁAWKU
2 PAPIERU W MYSZKOWIE
3 PAPIERU W PABIANICACH
4 PAPIERU WE WŁOCŁAWKU

WIDZEWSKA MANUFAKTURA

SPÓŁKA AKCYJNA w ŁODZI

Rok założenia 1874 **Rok założenia 1874**

TELEFONY:

Centrala i Biuro Sprzedaży, ul. Śródmiejska 13 — 198-50
Fabryka Widzewska. ul. Rokicińska 81 — 195-91

Zatrudnia około 8000 robotników normalnie.

Wyrabia wszelkie bawełniane towary bielone i drukowane do najwyższych gatunków marki „OK" włącznie, oraz płótna:

balonowe, namiotowe, leżakowe, tornistrowe, markizowe

Posiada największy w Łodzi Dom Konfekcyjno - Towarowy

„KONSUM"

PRZY „WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE" S.A.

ROKICIŃSKA 54. Dojazd tramwajami 10 i 6

TELEFONY: 182-10, 216-17

zaopatrzony we wszystkie towary w zakres domów konfekcyjno-towarowych wchodzące oraz konfekcję własnego wyrobu,

JAKO TO BIELIZNĘ:

męską
damską
dziecinną
stołową
pościelową
chusteczki do nosa

pyjamy
płaszcze: impregnowane, kąpielowe
ubrania: dziecinne, męskie, sportowe i zawodowe

jak również własnej produkcji artykuły gospodarstwa domowego:

maszynki do mielenia mięsa
wyżymaczki
lodówki
leżaki

hydropulty
żelazka elektryczne i zwykłe
fotele i parasole ogrodowe
namioty

Dział rozsyłkowy „KONSUMU" uskutecznia wszelkie przesyłki w kraju, jak również do Z. S. R. R. na zasadzie posiadanej koncesji

Śląsk Zaolziański

zwiedzisz szybko, wygodnie, tanio posługując się autobusami

przedsiębiorstwa komunikacyjnego

J. MOLIN

w Cieszynie, Górny Rynek 1 tel. 1563

Linie autobusowe na Zaolziu:

Cieszyn—Trzyniec—Jabłonków—Istebna
Cieszyn — Frysztat — Karwina
Cieszyn — Toszonowice — Wojkowice
Cieszyn — Cierlicko — Orłowa
Cieszyn — Szonów — Pietwałd

Do CIESZYNA cogodzinne kursy autobusowe z KATOWIC i BIELSKA

Informacje i rozkłady jazdy w biurach przedsiębiorstwa i u obsługi autobusów

FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH

„CHODAKÓW"

Spółka Akcyjna

Adres pocztowy: SOCHACZEW, skrz. poczt. 39.

Adres telegraficzny: CHODAKÓW SOCHACZEW. Telefon Sochaczew Nr. 81

Produkcja obejmuje: Przędzę sztucznego jedwabiu surową nitkowaną pojedyńczą i łączoną w pasmach i na szpulach. Przędzę szlichtowaną: surową barwioną i manipulowaną w pasmach i na szpulach. Przędzę matową cienkoprzędną *„MEWA"* i *„MIMEWA"* do wyrobów dzianych i pończoszniczych

Generalne Przedstawicielstwo „UNION TEXTILE" S. A. Łódź ul. Piotrkowska Nr. 171/173

SPÓŁKI AKCYJNE

M. SILBERSTEINA W ŁODZI i PIOTRKOWSKIEJ MANUFAKTURY w PIOTRKOWIE

ZARZĄD: ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA NR. 40

PRZĘDZALNIE BAWEŁNY I WEŁNY CZESANKOWEJ, TKALNIE, BIELNIK, FARBIARNIA i WYKOŃCZALNIA

SKŁADY: w WARSZAWIE, POZNANIU, LWOWIE, KATOWICACH i GDAŃSKU

Zakłady przemysłu bawełnianego

„LUDWIK GEYER"

SPÓŁKA AKCYJNA

w ŁODZI

Rok założenia 1829 — Rok założenia 1829

Centrala: Piotrkowska Nr. 282

Wyroby bawełniane, drukowane i kolorowo-tkane. Tkaniny z jedwabiu sztucznego. Chustki i kołdry. Płótna introligatorskie. Kalka rysunkowa. Sztuczna skóra meblowa i galanteryjna.

CEGIELNIA
JAKUBA REISSA
WSPÓŁWŁAŚCICIELE
Bud. LEOPOLD REJSS i inż. JERZY REISS
Rok założenia 1899
Lwów Fabryka: Snopkowska 87. Tel. 224-30
Zarząd Tel. 224-20

MŁYNY PAROWE
„HERMANKA"
Sp. Akc. w POZNANIU

Fabryka Wyrobów JEDWABNYCH
Klinge i Schulz
Sp. Akc. ŁÓDŹ
Piotrkowska 108.

Zakłady Przemysłu Metalowego **„POLMET"** Sp. z o. o.
OLKUSZ, UL. 3-go MAJA 93
POLECA: sztućce ocynowane, sztućce aluminiowe w każdym wykonaniu;
maszynki do krajania chleba) w wykonaniu
maszynki do krajania mięsa) aluminiowym
oraz galanteria aluminiowa, jak — haki do garderoby, szufle, grzebienie, klucze itp.

Śląska Fabryka KARTONAŻY
„BESKID"
BRACIA SEROG, BIELSKO

FABRYKA WYROBÓW TRYKOTOWYCH
W. ZBAR i S-ka
ŁÓDŹ, Wólczańska 66
TELEFON Nr. 162-48
P. K. O. ŁÓDŹ, Nr 600.591

MECHANICZNA FABRYKA POŃCZOCH
P. MARGULIES i D. WOLMANA Spadk.
W ŁODZI, POŁUDNIOWA 69
TELEFONY: 131-09, 163-09

Fabryka Wyrobów Włókienniczych
„LEORE" właść. L. RENSZ **w PABIANICACH**
wyrabia w bogatym wyborze ręczniki kąpielowe, prześcieradła, płaszcze kąp., firany w/g najnowszych wzorów, oraz patentowane ręczniki hygroskopijne.

DOM EKSPEDYCYJNY
„EXPRESS"
„FR. WILCZYŃSKI"
POZNAŃ, Małe Garbary 5. Clenie, transport mebli. Magazynowanie i zwózki.

FABRYKA SUKNA
BRACIA KNYSZYŃSCY
Spółka Jawna BIAŁYSTOK
ul. NOWY-ŚWIAT 12. TELEFON 9-72

FRIEMANN i WOLF Sp. Z O. O.
KATOWICE, Zamkowa 41
TELEFON 303-31

FABRYKA DRUTU i GWOŹDZI
„LASKI"
BIMKE i WIŚLICCY
w **Sławkowie** ziemia kielecka Telef. 4

Hurtownia Artykułów Wodociągowych
I. RAJCHMAN, ŁÓDŹ
NARUTOWICZA 22, TELEFON 147-19
POLECA Rury kanalizacyjne, wodociągowe i gazowe Kręny, Wanny i piece kąpielowe na węgiel i gaz. Umywalki, zlewy, klozety. Kafle i żelastwo do pieców i kuchen. Płytki glazurowane ścienne.

Fabryka Wyrobów —Włókienniczych—
GRYNSZTAJN, PUKACZ i SYN
PABIANICE
Kościelna 11 tel. 52

SALOMON LEWINSOHN i SPÓŁKA
ŁÓDŹ, Wodna 12/14 Tel. 110-30 i 110-34
Przetwory chemiczne i tłuszcze dla wykończalń, farbiarń, bielników i mydlarń.

„Spójnia" PABIANICKIE MŁYNY PAROWE i ŁUSZCZARNIA
Spółka z ogr. odp. w PABIANICACH, KOLEJOWA 4

Agentura i Sprzedaż
Artykułów Chemicznych i Technicznych
OTTON KELLER
wł. Igor Keller
Łódź, ul Bandurskiego 23

F. i E. Pinczewscy
Przemysł Bawełniany i Półwełniany
Łódź, Legionów 8a, telefon: 223-47, 279-76
Specjalność:
bawełniane i półjedwabne materiały podszewkowe

Sprzed. przędzy sztuczno-jedwabnej
fabryki „CHODAKÓW" S.A.
M. Mariński i K. Kabaker
Łódź, Piotrkowska 17

S. PINES i S-KA
Import - Eksport - Agentura
ŁÓDŹ, Narutowicza 3, tel. 201-15, 274-33
BIELSKO, Kolejowa 12. telefon 35-89.

DOM BANKOWY BRACIA TAUB w ŁODZI
ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 17
BANK DEWIZOWY
Adres telegraficzny: „TAUBANK"
Telefony: 250-65—ogólny, 203-75 — dyrekcja

Rafineria Nafty i Fabryka Olejów Maszynowych
BRACIA HABER
Sp. z ogr. odp. w Stanisławowie, tel. № 5
Dostarcza wszelkie produkty naftowe.

BRACIA I. i M. S. WOHL
Telefon № 318 Stanisławów, Kołłątaja 20
cement, wapno, gips, płytki ścienne i posadzkowe, papa dachowa i izolacyjna, asfalt, smoła, karbolineum, ter, oraz inne materiały izolacyjne, cegły szamotowe, płyty piekarskie, mączka szamotowa, płyty budowlane „DUROLITH," terazzo i terrabona (szlach wyprawa fasad.),

„PROGRES"
PAROWA FABRYKA GARBARSKA
Stanisławów, ul. Belwederska Nr 121
Inż. Abraham Haber i Pinkas Katz
Poleca: skóry chromowe bydlęce i cielęce w najlepszych jakościach.

Pierwsza Łódzka Fabryka Okuć Budowlanych
B-CIA SUWALSCY - ŁÓDZ
wł. Inż. B. GUTHKE
Żeglarska 9 (dawn. Golca) telefon 209-52
Wykonywa zam. i zatrzaski i wszelkie okucia budowlane. Automaty do otwierania górnych okien. Przyjmujemy kompletne okucia nowych budowli. Dojazd do fabryki i biura tramwajem Zgierskim do ulicy Julianowskiej

Sprzedaż Przędzy
WILHELM BOLTZ ŁÓDŹ
Piotrkowska 49
tel. 219-13

Fabryka wyrobów jedwabnych (spec. mat. krawat.)
J. L. BORKOWSKI w ŁODZI
rok założenia 1913
FABRYKA: Kilińskiego 194 Tel. 181-79
SKŁAD i BIURO Narutowicza 24
Tel. 146-22, 146-23.

Przetwory Chemiczne i Ziemniaczane
JAKUB ABERSTEIN
ŁÓDŹ AL. KOŚCIUSZKI 57
Tel. 218-31, 271-31

SPRZEDAŻ PRZĘDZY
B. FAKTOR
Spółka komandytowa
ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 15 TELEFON 128-08
Przędza wełniana, bawełniana, jedwabna, wigoniowa i melange do wyrobów dzianych i pończoszniczych

JÓZEF RUBINFELD
STANISŁAWÓW, Rynek 23
P. K. O. № 512.113
Hurtowa sprzedaż towarów galanteryjnych i trykotaży

TABAK i FISCHER
MŁYN
Stanisławów
Skr. poczt. 82. Telefon Nr. 75.
P. K. O. Nr. 510.698.

Wytwórnia Wełny Drzewnej
Bracia Lauterstein
w Stanisławowie, ul. Króla Jana
Biuro: ul. P. O. W. Nr. 30.
Telefon 601 i 612.

J. ŁUKASIK
FABRYKA MYDŁA
TARNOWSKIE GÓRY
Telefon 542-21 — Rok założenia 1845
P. K. O. Katowice Nr. 301.045

WYROBY:
Mydło jędrne, szare i toaletowe
proszki mydlane
SPECJALNOŚĆ
MYDŁO „MŁOTEK i PERLIK"

ANGIELSKO-POLSKI
PRZEMYSŁ GUMOWY
„GENTLEMAN"
SP. AKCYJNA ŁÓDŹ Ul. Bol. Limanowskiege 156. tel. 199-40, 187-61
Wyrób i sprzedaż śniegowców, kaloszy, deszczówek, obuwia sportowego i letniego gumowego nici gumowych, opon samochodowych i rowerowych, płaszczy gumowych oraz różnych artykułów technicznych i galanteryjnych z gumy.

FABRYKA MASZYN I ODLEWNIA ŻELAZA
MÜLLER I SEIDEL Spółka Akcyjna
Łódź, ul. St. Żeromskiego 96
Maszyny włókiennicze — odlewy żeliwne wysokowartościowe, pojedyńcze i masowe. Koła zębate żeliwne, stalowe, termicznie obrobione, części zamienne do samochodów i motocykli, skrzynki biegów.

Fabryka Garbarska „Nasbar"
Cz. Barasz i S-ka
Spółka Jawna, Białystok
Żydowska 18, Tel. 2-97

Wytwórnia nicielnic, sprzędeł i przyborów tkackich
J. H. LANDO, ŁÓDŹ, Piotrkowska 26
Telefon 220-93

„Tardrzew"
Tartak i Heblarnia
Radomsko, Reymonta 21

Fabryka Garbarska
„TRÓJKĄT"
ŁÓDŹ, Sierakowskiego 25

„Brabancja"
Fabryka Koronek Klockowych
Kalisz, Dobrzecka 16, tel 76

Lewy Alenber i Król
ŁÓDŹ, Piotrkowska 46

Fabryka Wyrobów Włókienniczych
JÓZEF FORMA
Fabr.: Śródmiejska 35, Skład: Legionów 1

M. i J. Torenberg Wyrób i Sprzedaż towarów włókienniczych
ŁÓDŹ, Piotrkowska 46, Telefon 118-64

M. SZAJNIAK — DRUKARNIA
Łódź, Gdańska 40 Telefony: 188-16, 128-84

FABRYKA GARBARSKA
H. Rzepnik
ŁÓDŹ, Św. Antoniego 5 tel. 154-45

R. HOROWITZ i E. STERNBERG
Skład Towarów Bławatnych Stanisławów
Potockiego 3 Konto P.K.O. 506.665

FABRYKA SKÓR BOLECHÓW **F. FRISCH**
ul, Garbarska 4

PRZEMYSŁ DRZEWNY **W. Heinrich i Syn**
W STRYJU, GRABOWIECKA 14, tel. 138, PKO. 507.342
TARTAK I PARKIECIARNIA

„CENTRAL" **Skład Futer** właśc. CH. SNARSKI
Grodno, Dominikańska 3, tel. 361
Najtańsze źródło zakupów-w wielkim wyborze futra
Ceny najtańsze. Obsługa najsolidniejsza, Import Export. Na raty i za gotówkę, z głównych rynków futrzanych świata: **Francii, Anglii, Ameryki i Rosii**

Składy Przędzy surowej, mercer, farbowanej
I. CUKIERMAN i S-ka
Łódź, Cegielniana 7, tel. 151.37

Zakłady Włókiennicze
Rozen i Wiślicki, Sp. Akc.
Łódź, ul. Wólczańska 18

KANTOR WYMIANY
I. Lachower i S. Rożański
Spółka Jawna w BIAŁYMSTOKU

Biuro Handlowo — Agenturowe **N. Kapłański, Łódź**
Przejazd 15, tel. 167-75 - import tłuszczy technicznych dla fabryk mydła, apretur i farbiarń.

GWIRCMAN I RATNER
ŁÓDŹ, Piotrkowska 71

PIWO OSTROWSKIE
Hurtowa sprzedaż manufaktury oraz komisowa sprzedaż wyrobów Kaliskiej Manufaktury Pluszu i Aksamitu Sp. Akc.
w KALISZU, Babina 11 **H. Heiszrek i S-ka**

Skład Towarów Włókienniczych
EDWARD FORMA ŁÓDŹ, Legionów 2

Wyrób Szali Wełnianych i Jedwabnych
P. Margulies ŁÓDŹ ul. Cegielniana 6

Bencjon ROZMARIN i S-ka
ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 18

FABRYKA PODSZEWEK **Ch. Krakowski**
Skład i biuro: ŁÓDŹ, Piotrkowska 25

Wilhelm KUPFERMAN
Główny Skład Wód Mineralnych i Produktów Źródlanych **STANISŁAWÓW** Skrz. poczt. 213
Telefon — P- K O. Lwów 500 239

KOPEL HILLMAN Pracownia Tkacko - Kilimiarska
KOSÓW HUCULSKI
Konto czekowe P K O Nr 154.683

M. SEGALL i S-ka dzierżawcy młynów Steuermana i Boraka
w STRYJU Skwer Stojałowskiego 9.
Telefony: biura 149 młyn Boraka 256 Steuermana 91.

B-CIA BURDE i S-ka
w Grodnie, Pl. Batorego Nr 9—Telefon 273
Hurtownia Spożywcz - Kolonialna

M. WASILKOWSKI i Spółka
Spółka Jawna Białystok Nowy-Świat 24a

S. DISZKIN S. A. w Łodzi
Piotrkowska 8, tel. 127-88
Poleca swoje znane wyroby wędliniarskie

ŁAZARZ POCZEBUCKI FABRYKA SUKNA Białystok
Fabryka ul. Monopolowa 20. Tel. 4-57
Biuro ul. Nowy Świat 7 Tel. 13-87

Młyn walcowy „CZECHOWSZCZYZNA"
WOLF DWORECKI i S-wie
Grodno, Brygidzka 22, Telefon Nr. 238

Bank Kupiecki Spółdzielczy
w Grodnie
SPÓŁDZIELNIA z ogr. odp.

Skład mąki i eksport zboża
B. BIRGER i A. BADYLKES
Grodno, Pl. Batorego 8

Józef MINTZ i S-ka
Fabryka Mebli Giętych
w Radomsku

A. WENZELIS Fabryka sukna
Długoletni dostawca dla wszystkich zakonów w Polsce. Specjalne wyroby dla Przew. Duchowieństwa. Katolicka firma.
Skład: Bielsko, 3-go Maja 19

Polsko-Francuski Przemysł jedwabny **C. J. Bonnet** S.A.
ŁÓDŹ, ul. 28 Pułku Strz. Kaniowskich 61. Telefony: Zarząd i Biuro Sprzed. 225-40. Fabryka 182-84. Sprzedaż w Warszawie, ul. Bielańska 15/17. Adres telegr. Nostennob-Łódź. Konto w PKO Nr. 603.850.

Zelowska Spółka Włókiennicza
M. Zielke i O. Heinz
ZELÓW. Skład fabryczny — Łódź, Piotrkowska 81
Telefon 256-36.

Kawa — Herbata — Towary kolonialne!
Franciszek Glugla
Łódź, ul. Południowa 28. Tel. 115-32.

Hurtowy skład kaloszy i galanterii
A. ŁABRYS i A. PINES
Brześć n Bugiem, ul. Dąbrowskiego Nr. 119
Skrzynka pocztowa 126. Telefon Nr. 547

Tartak
„PINA" w PIŃSKU

Olejarnia i Rafineria **Bracia GOLD**
Baranowicze. Tel. Nr 168. Rok zał. 1881. Skr. poczt. Nr 69
OLEJE ROŚLINNE surowe i rafinowane. Pokost czysto lniany. Makuchy cienko mielone gwarantowane.

Walcowy Młyn Motorowy
„TROSPOL" Lida
Sp. jawna
Suwalska 140. Biuro, Rynek 15.

Browar i tartak
Spadk. J. Papirmejstra
Spółka firmowa w Lidzie
Firma egzystuje od 1874 roku. Tel. 74

L. Płockier i S-ka
Tartak Parowy w Sanoku
Telefon 144.

Brojdo, Lifszyc i Dziewieniski
WILNO 2. Skrzynka poczt. 35. Telefon 489 i 354.
Adres telegr.: ABRO WILNO. Handel i Eksport lnu, zboża i nasion.

Odlewnia Żelaza
„BENLAND" Spółka Firmowa
LIDA, ul. Suwalska 142. Telefon 87.

Trykotaże, Bielizna-Galanterja. Polecamy najtaniej
B. CIECHAŃSKI GRODNO
Dominikańska 14 Telefon 523.

Hurtownia Towarów Spożywczo-Kolonialnych i palarnia pestek
J. i I. KABAK-FAJN, GRODNO
Grodno ul. Mieszczańska 1 Telefon Nr. 393

A. AJZYN i SKA
Grodno, Mostowa 2
Skład mąki i kasz.

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY
S. PIK ŁÓDŹ
Ul. Śródmiejska Nr. 9

Farbiarnia i wykończalnia
Dawid Góralski
Łódź, Piotrkowska Nr 214. Telefon 134-74

Mechaniczna Fabryka Pończoch
Mozes Rozenfeld i Syn
ŁÓDŹ, Pomorska Nr 72 Telefon 215-92.

DOM HANDLOWO—KOMISOWY
SZ. BORYSZAŃSKI
ŁÓDŹ, ul. Pr. Narutowicza 32

MŁYN PAROWY
SPÓŁKA MĄCZNA „RENOME" Sp. z ogr. odp.
BRZEŚĆ n. B. Jana Sobieskiego Nr. 99 Tel. 183

Zakłady Garbarskie
Inż. S. KLEMBOCKI
WILNO, Staroszlachturna 5 ≈ Tel. 16-47 i 916

SPRZEDAŻ SKÓR i przyborów szewskich
I. FERDMAN
PIŃSK, ul. Piłsudskiego Nr. 22 P.K.O. 145.503

Fabryka serów, suszarnia owoców i jarzyn oraz Hurtowa Sprzedaż Grzybów i Miodu.
„SERLIT"
Baranowicze, ul. Ułańska 20. Tel. 247.

Odlewnia żelaza i fabryka maszyn rolniczych
Br. J. i E. SZAPIRO
tel. 75 ≈ LIDA, Suwalska 170 ≈ P. K. O. 700.908

M. LANDAU
SKŁAD SKÓR
RYMANÓW

Olejarnia „OLID"
Spółka Firmowa w Lidzie. Adr. telegr. OLID LIDA
Telefon 100. Skrzynka pocztowa 44.
OLEJE — POKOSTY — MAKUCHY

Towarzystwo Parowej Fabryki Konserw
„BAŁTYK"
Wilno, ul. Beliny Nr 7. Telefon 431. Poleca powszechnie znane konserwy w najlepszej jakości

Skład Komisowy Włókienn. Sp. Akc.
N. EJTINGON i S-ka w Łodzi
A. Rozental i Z. Frydman w Brześciu n. Bugiem
Ul. Jagiellońska 30. Telefon 521.

SKŁAD FUTER I KAPELUSZY
A. KAPELUSZNIK
BIAŁYSTOK, Rynek Kościuszki Nr. 20 Tel. 8-65

GARBARNIA
G. PRUŻAŃSKI
BIAŁYSTOK, Fabryczna Nr 51 Telefon 7-24

BRACIA BIEŁOSTOCCY
BIAŁYSTOK, Jurowiecka 31, Tel. 17-94
Fabryka skór w Zabłudowie. Telefon Nr 9

DOM HANDLOWO - EKSPEDYCYJNY
IZAAK SZTEJN S-wie
Spółka Komandytowa
BIAŁYSTOK, Tel. 4-29 i 10-29

BIAŁOSKÓRNIA
JEWNO BORUCHOWICZ
Wilno, ul. Popławska Nr 30. Tel. 16-79

C. PŁOTNIK - SMORGOŃSKI, S-ka
Wilno, Kwiatowa 3
Sprzedaż przyborów młynarskich i art. technicznych
Telefon 8-24.

Samuel i Izrael Zarwanitzer
Przemysł Drzewny
w Kałuszu Telefon 81

L. Piekar Dzierżawca Młyna Motorowego N. GURFINKLA
w Sokołowie Podlaskim
ul. Bużniczna 26. Telefon 53

A. Bronerwajn
Skład Śledzi „ŚLEDŹ POL"
GRODNO, Pl. Batorego Nr 9. Telefon 383

Import śledzi Ch. I. MINDELSOHN
Centrala, ul. Rynkowa 11 (Żel. Brama) tel. 5-40-35
Oddziały: Ząbkowska 13. Telefon 10-19-86
Targowa 47. Egz. od r. 1892.

Fabryka kafli
K. Szczupak i D. Czaczkowski
Białystok, ul. Poleska 11. Telefon 1-11.

Fabryka listew i ram
SZ. WEINTRAUB
KOŃSKIE, ul. Małachowskich Nr. 21

Fabryki parowe ćwieków i kopyt drewnianych
oraz kafli i polewy do kafli
H. Belkes i S-ka
Spółka jawna w SIEMIATYCZACH

Poleska Fabryka Waty, Watoliny i Kołder
„GELWAT"
Brześć nad Bugiem, ul. Szpitalna Nr. 35.
Konto czekowe P. K. O. 66494.

M. GŁOGOWSKA i S-wie, Spółka firmowa, Bielsk Podlaski,
ul. Mickiewicza 58. Tel. 67. Skrytka pocztowa Nr 25
Konto P. K. O. 68.772. R-k bież. w Komunalnej Kasie
Oszczędności w Bielsku Podl.
Towary: Kolonialne. Galanteria. Wyr. Gumowe

Herman AXELBRĄD
Lwowski Młyn Parowy we Lwowie.

Wytwórnia cukiernicza „Wiedeński"
Chaim Sofer i Syn
Spółka firmowa
Białystok, ul. Sosnowa 3. Telefon 10

Hurtowy skład rowerów, art. radiowych i elektrotechnicznych L. ZYBERSKI
Białystok, ul. Giełdowa 5. Telefon 6-67.

R. Orłowski, B. Kanc i S-ka
Fabryka sukna
BIAŁYSTOK, Nowy-Świat 9. Telef. 8-45

LEON FIDLER, Wilno,
ul. Makowa Nr. 15. Tel.: Biuro 13-35. Skład 23-59
Węgiel koncernu FULMANA KSIĘCIA PSZCZYŃSKIEGO w Katowicach

T-wo „AGRUMKOL" Sp. Firmowa. Hurtowa i detaliczna
sprzedaż owoców połud. i kraj. Jarzyn i ryb wędzon.
Wytw. kiszonych jarzyn, kapusty, ogórków. WILNO
Sklep Nr 1 ul. Straszuna 17, tel. 14-01. Sklep Nr 2, ul.
Wsz. Świętych 3, tel. 14-23. Sklep Nr 3 ul. Straszuna 7,
tel. 531.

H. KLINGER
Fabryczny skład papieru i wytwórnia torebek oraz
fabryka zeszytów i ksiąg handlowych,
Stanisławów, Potockiego 5. Telefon 514.

Spółka Akcyjna Plantatorów Cukrowni
„Sokołów"
p-ta Sokołów Podlaski.

Supraślska Sukienna Manufaktura
„S. H. CYTRON" Spółka Akcyjna
Białystok, Kupiecka 35.

Sprzedaż futer
D. GLINER
Warszawa, Grzybowska 20

Centrala handlowa członków
Zrzeszenia Przemysłu Szklanego
w Polsce. Spółdzielnia z ogr. odp. w Warszawie
Rachunki przekaz. Bank Handlowy w Warszawie
P.K.O. Konto Nr 12985 Adres telegr. „HUTSZKŁO"

Fabryka Tektury Dachowej Sz. W. Dajcz
Siemiatycze przy st. kolejowej. Tel. Nr 5

Składy żelaza, koksu oraz różnych odlewów że-
laznych i narzędzi rolniczych
J. M. HENDLER Końskie,
ul. Berka Joselewicza 6. Telefon 82.

NOACH CHAZAN Brześć n/Bug.
ul. Jagiellońska 28. Telefon 323. Skrzynka pocz. 110
Konto PKO 67368. Skład naczyń emaliowanych, fa-
jansu, szkła, porcelany i lamp oraz wyrob. metalowych

A. M. GELERSZTEJN Brześć n/Bugiem
ul. Dąbrowskiego 108. Tel. 105. Sprzedaż komiso-
wa wyr. Warszawsko-Ryskiej fabr. wyrob. gum.
„RYGAWAR" Sp. Akc. w W-wie oraz Komisowa
sprzedaż różnych towarów włókienniczych.

Elektrownia w Bielsku Podl.
Sp. z o. o.
Telefon 28. Ul. 11 listopada 23.

SILESIABACON Spółka z ogr. odpowiedz.
Eksport i import żywego i bitego bydła
Katowice

Belgijska Spółka Akcyjna
Towarzystwo Akcyjne Myszkowskiej Fabryki
Sztucznego Jedwabiu
Sztuczny jedwab Słomka w ŁODZI

Założony w roku 1905 DOM BANKOWY HIERONIM SCHIFF (Spadkobiercy)
w ŁODZI
Łódź, Piotrkowska 78 Bank Dewizowy

Z dobrych najlepsze z prawdziwych najtańsze
WINKELHAUSENA KONIAKI
ARVINE JUBILEUSZOWY MEDICINAL

Dom Handlowy - Przemysłowy
CH. ZIERING I SYN
STANISŁAWÓW
TELEFONY: Biuro 327 Mieszkanie 245 Magazyn 433
Rachunki bieżące: AKCYJNY BANK HIPOTECZNY S. A. STANISŁAWÓW O. LWÓW Nr. 506.684
Skrytka pocztowa 175
Adr. telegr. Fabryka Zieringów
Poleca chemikalia dla wszelkich gałęzi przemysłu

JÓZEF HORNIK i BRAT
Stanisławów Gillera II a
Nry telefonów: Biuro 242 Magazyn 664
Adres telegraficzny: HORNIK STANISŁAWÓW
Eksport i import produktów rolnych
Specjalność: fasola

Młyn „POLONIA" O. EISNER i L. KAUFMAN
STANISŁAWÓW Sapieżyńska 150. Telefon Nr. 222
P. K. O. N. 507.616
Adres telegr.: MŁYNPOL
Telefon nocny 699
Skrzynka pocztowa 111
Automatyczny młyn „POLONIA"
Stanisławów TEITELBAUM i S-ka
Sapieżyńska L 150
telefon 83a-b P. K. O. 500.531
Adres telegraficzny: MŁYN TEITELBAUM

ZWIĄZEK
PRZEMYSŁOWCÓW i KUPCÓW DRZEWNYCH
Województwa STANISŁAWOWSKIEGO STANISŁAWÓW
Tel. 556 LWÓW P.K.O. Nr. 505.210 UL. SOBIESKIEGO 26

„SZTUKA HUCULSKA"
Spółka z ogr. odp.
Kosów koło Kołomyji
Wyrabia Kilimy, Gobeliny, Narzuty stylowe z wełny krajowej ręcznie
przędzonej i roślinnymi farbami barwionej. Jedyne źródło niezniszczalnych
w ciągu lat 25-30 kilimów podłogowych. Wykonuje najrozmaitsze zamówie-
nia w zakresie kilimkarstwa. — Posiada zawsze na składzie duży wybór kili-
mów. ceramiki. drzeworytów i haftów huculskich.
Ekspozytura: WARSZAWA
Tel. 2-12-65
ul. Króla Alberta 1, róg Fredry; Hotel Brühlowski, sklep narożny.
(dawniej Niecała) P. K. O. 154.988

Szczyt doskonałości to
WÓDKI i LIKIERY
„Rektyfikacji Warszawskiej"

JAKO NAJLEPSZE WYROBY MYDLANE POLECA SIĘ:

„ALBORIL" najprzedniejsze mydło aromatyczne
„ALBORIL" środek samopiorący
„ALBORIL Z" specjalną sodę do prania i bielenia
„STRAHL" mydło jędrne z Jaszczurką
„ALBORIL" płatki mydlane

ZARZĄD DÓBR LUBIEŃCE
Bracia GARTENBERG.
Drzewo opałowe
Hodowla nasion zbożowych
Obora zarodowa
Poczta Lubieńce, powiat Stryj.
TELEFON Stryj Nr. 5

PETEA
Polskie Towarzystwo Akumulatorowe
S. A.
Poleca:
AKUMULATORY DO WSZELKICH CELÓW
Zarząd i Biuro Sprzedaży
WARSZAWA, KOPERNIKA 13
Fabryka w BIAŁEJ KRAKOWSKIEJ

A. TAUB
PRODUKTY NAFTOWE I WYTWÓRNIA SMARÓW
STANISŁAWÓW
BARONA HIRSCHA Nr 8 TELEFON Nr 124
REPREZENTACJA ZJEDNOCZONYCH FABRYK PORTLAND CEMENTU „FIRLEY" SKA AKC.

„Surowiec" skup i eksport surowców dla przemysłu metalurgicznego, papierniczego i włókienniczego. Stare żelazo i metal sp. z o.o. w Stanisławowie ul. Słowackiego 42 Tel. nr 166 PKO Nr 500-741 Adres tel.: Surowiec Słowackiego 42 Rach. bież. Powszechn. Bank Związk. oddz. w Stanisławowie. Bank Polski oddział w Stanisławowie. Skupuje stare żelazo. metale i szmaty. Dostarcza cyny kompozycji i wszelkie metale.

ELEKTROWNIA
Jakóba Kaufmana
w KOSOWIE HUCULSKIM
Telefon Nr. 5
ADRES TELEGR.: ELEKTROWNIA KOSÓW

Karpacka Sztuka Ludowa
Wytwórnia kilimów
KOSÓW HUCULSKI
Konta czek. P.K.O. 101-3315 i 10-639

A. KURZER FABRYKA SKÓR BOLECHÓW
P. K. O. Nr. 511.306
TELEFON Nr. 11
Specjalność skóry juchtowe

Przemysł Drzewny
E. Heller i Strassmann
DOLINA Wojew. Stanisławowskie
Telefon 16
Tartak Parowy i Fabryka Skrzyń

Ch. M. Neubauer i Synowie
MŁYN WALCOWY w STRYJU
Konto P.K.O. Nr. 501-743
Telefon Nr 111.
Adres telegr. NEUBAUER młyn.

H. i M. LANDAU
Młyn gospodarczo-handlowy
w STRYJU, MARCINÓWKA.
Telefon Nr. 227. Konto P. K. O. Nr. 504.808
Skrytka pocztowa 19.

L. WALDMAN Przedsiębiorstwo spedycyjno - transportowe
STANISŁAWÓW
UL. ORMIAŃSKA 14
TELEFON Nr 127 ● KONTO P.K.O. 508.307
Spedycja i Magazynowanie ≈ Ruch zbiorowy samochodami i kolejami we wszystkich kierunkach
Przewóz mebli patentowanymi wozami meblowymi

Inż. Krausz i S-ka
PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWY I BIURO TECHNICZNO-HANDLOWE SKA z OGR. ODPOW. STANISŁAWÓW ULICA TRZECIEGO MAJA 38, TELEGRAMY KRAUSZ. STANISŁAWÓW KONTO PKO 151 228 TEL. 80

PRZEDSIĘBIORSTWO PRZEMYSŁOWO — HANDLOWE
M. KRESSEL i S-KA
KOSÓW HUCULSKI.
Telefon Nr. 22. Telegr.: Kressel Kosów Huc.
Konto czekowe P. K. O. Nr. 507.208.
Hurtowy skład rozmaitej przędzy i wyrobów tkackich

UPRZYW. KRAJ. FABR. SKÓR
Izrael Hauptman i S-ka
BOLECHÓW (Małopolska)
TELEFON NR. 12.

Baumgarten, Bittman i Kriegel
tartak parowy i przemysł drzewny
DOLINA

SCHAME GÄRTNER
SKŁAD ŻELAZA
towarów żelaznych i technicznych
w STRYJU
TEL. Nr. 121. — Skrytka pocztowa Nr. 28.
Konto czekowe P. K. O. Lwów 503.090.

Rok założenia 1878
L. MONDSCHEIN I SYNOWIE
w STRYJU.
PRZEMYSŁ DRZEWNY i TARTAK PAROWY
FABRYKA PARKIETÓW
Tartak parowy Słobódka tor przemysł. Konto PKO Nr 510.301. Adres telegr.: MONDSCHEIN, tartak Stryj
TELEFON NR 112.

„SABOR" WYTWÓRNIA I EKSPORT SKRZYŃ
Ska z ogr. odpow. STRYJ.
Telefon Nr 261. ≈ Telegramy: SABOR STRYJ.
P. K. O. Nr 508.344 LWÓW.

RUDOLF MOSSE HOLZ-CODE

ABRAHAM LOCKER

HURTOWY SKŁAD SKÓR FUTRZANYCH I WEŁNY

KOSÓW HUCULSKI

TELEFON NR 12

POLWIERT

ZAKŁADY URZĄDZEŃ MECHANICZNYCH Spółka z ogr. odp.

Biuro centralne i fabryka: STRYJ, (Małopolska).
Adres telegr.: Polwiert, Stryj. — Tel. Nr 12.
P. K. O. Nr 506.310

WYKONUJE i DOSTARCZA:

Urządzenia i narzędzia wiertnicze do wierceń ręcznych i mechanicznych, konstrukcje żelazne, wyroby kute i obrobione, woły korbowe do motorów, wyroby z blachy, prasy hydrauliczne i aparaty retinacyjne dla olejarni.

Przedsiębiorstwo Transportowe

LEJBOWICZ

STRYJ Telefon 57

Spedycja i Magazynowanie. Ruch zbiorowy koleją we wszystkich kierunkach.

M. A. WOHLMUTH

EKSPORT SZMAT SORTOWNIA

STRYJ Adres telegr.: WOHLMUTH, STRYJ

Telefon Nr 64. Konto P. K. O. Lwów Nr 507.876.

Rachunek bieżący: POWSZECHNY BANK ZWIĄZKOWY S.A. LWÓW

MICHAŁ PYĆ

FABRYKA PRZETWORÓW MIĘSNYCH

W STRYJU, Tel. Nr. 19. P. K. O. 505.116.

SKLEPY: STRYJ, DROHOBYCZ, BORYSŁAW

SEZON.: TRUSKAWIEC, MORSZYN.

BELGIJSKA SPÓŁKA AKCYJNA

Warszawskiej Fabryki Drutu, Sztyftów i Gwoździ

Warszawa, ul. Objazdowa Nr. 1. **Telefon 10-06-81**

POLECA: Gwoździe, druty żelazne i stalowe, sprężyny meblowe, teksy i t. p.

MATERIAŁY: szamotowe, dynasowe, kwasoodporne i izolacyjne
PONADTO: kafle kolorowe i białe porcelanowe
POLECA:

Fabryka Wyrobów Szamotowych i Fajansowych S. A.

w SKAWINIE

Bracia HEMPEL

FABRYKA WYROBÓW SREBRNYCH

WARSZAWA

LESZNO 100. Magazyn KRAK-PRZEDM. 7

Nakrycia stołowe, łyżki, widelce, noże, tace, półmiski, talerze, cukiernice, patery, serwisy do herbaty i do kawy. Kandelabry, lichtarze, pudła do papierosów i do cygar, papierośnice. Kryształy okute w srebro, wazony, dzbany, kompotiery, koszyki, karafki. Wyroby kościelne.

„KAHAGE" S-ka dla Przem. Drzewnego
M. Kartin i S-ka STRYJ, Grabowiecka 7
Telefon Nr. 226. Adr. Telegr.: „KAHAGE" STRYJ
Zebra Code, Third Edition.
Rudolf Mosse Holzcode
Konto P. K. O. Nr 506-378.

Suwaki firmy **ALBERT NESTLER, Lahr/B.**
oraz wszelkie przybory rysownicze
Reprezentacja:
PAWEŁ ALEKSANDROWICZ
KRAKÓW
ZYBLIKIEWICZA 15

WYROBY WŁÓKIENNICZE
„ESKA"
wł. H. BLEIFEDER i S-ka
ŁÓDŹ, Piotrkowska 67

Stephan i Werner Sp. Akc.
ŁÓDŹ, ul. Wierzbowa 44
Przędzalnia szewiotu
i
Fabryka trykotów

Betoniarki o pojemności 75 do 750 litrów, Łamaki i Walce do kruszenia kamieni, Sortowniki i Płoczki do żwiru i tłucznia, Wibratory do wszelkich celów, Formy do wyrobów betonowych wszelkiego rodzaju,
FABRYKA MASZYN
Bracia HOFFMAN, Łódź
Kilińskiego 170, Telefon 120-30

»WIEK« SPÓŁKA AKCYJNA PRZEMYSŁU CEMENTOWEGO, FABRYKA w OGRODZIEŃCU, POCZTA ZAWIERCIE
Biuro Warszawa, ul. Warecka 11. Tel. Biuro 687-30 Zarząd 686-39, 886-06, Biuro Sprzedaży w Poznaniu ul. Przecznica 3. Tel. 65-40.

DOM HANDLOWO-KOMISOWY
„SAIR"
Spółka Akcyjna
w Warszawie, Al. Jerozolimskie 31
Telefon 5-60-60 Oddział w Grudziądzu Rzeźnia Miejska tel. 18-66

SKŁAD SUKNA i KORTÓW
N. WEINSTEIN
BĘDZIN, ul. Sączewskiego 9.
Tel. 71-423. P.K.O. Katowice Nr. 302-249

Ch. Seinfeld i Synowie
Przemysł Drzewny i Tartak Parowy
Olchówka p. Perehińsko
Telefon Perehińsko 7.
Adres telegr. SEINFELD Perehińsko.

FABRYKA PRODUKTÓW CHEMICZNYCH
„LIBAN" S. A. w Krakowie
dostarcza nawozy sztuczne jako to: superfosfaty mineralne, kostne, amoniakalne i amoniakalno-potasowe.

Łódzka Czesalnia i Przędzalnia Wełny
Spółka Akcyjna
ŁÓDŹ, ul. Boczna 6/8.

Fabryka Tasiem, Wstążek i Koronek
Gustaw Pattberg i S-ka
dawniej E. Wever
Łódź, Kopernika 3
Tel. 156-86 i 166-86

Fabryka obrusów, ręczników i tkanin wzorzystych
Józef Pytowski, Łódź
Ul. Piotrkowska 6. Konto P. K. O. 602.927
Telefony: Biuro i skład 204-70 Fabryka 231-70

Fabryka Rękawiczek i Trykotaży
Bracia RADZIEJEWSCY
ŁÓDŹ Telef. 142-56
Lipowa 4 142-58
Adres telegr. REX-ŁÓDŹ

WARSZAWSKA FABRYKA DYWANÓW
„DYWAN"
Spółka Akcyjna
TOMASZÓW MAZOWIECKI
ul. Miła 34, Tel. 122

HURTOWNIA MANUFAKTURY
H. UNGER, Będzin
ul. SĄCZEWSKIEGO, L. 21
Telefony: składu 71-811 mieszk. 71-540
Poleca w wielkim wyborze po cenach fabrycznych towary: wełniane, półwełniane, bawełniane, jedwabne płótna, firanki, chodniki, chustki, koce, sienniki i t. d.

PAŃSTWOWY

BANK ROLNY

Instytucja Centralna **WARSZAWA, Nowogrodzka 50**

KAPITAŁY WŁASNE **zł. 119.000.000.** POŻYCZKI UDZIELONE **zł. 1.180.800.000.** SUMA BILANSOWA **zł 1.912.000.000.**

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

prowadzi wszelkie operacje bankowe posiada korespondentów w całym świecie

Udziela różnorodnych pożyczek rolnikom

Finansuje produkcję, handel i przetwórstwo rolne

Parceluje własne i przyjęte w komis majątki

ODDZIAŁY:

Białystok, Gdynia, Grudziądz, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin Lwów, Łuck, Pińsk, Poznań, Wilno, Warszawa

Towarzystwo „ELEKTRYCZNOŚĆ"

Spółka Akcyjna

w Warszawie, ulica Czackiego 6, telefon 217-82 i 634-94

wytwarza w swoich Zakładach Elektrochemicznych w Ząbkowicach chlorek bielący, chlor ciekły, sodę żrącą, karbid, wodę utlenioną skoncentrowaną do celów technicznych i medycznych, **nadboran sodu** (perborat), węgle do baterii i suchego elementu i szczotki do maszyn elektrycznych.

SPÓŁKA AKCYJNA WYROBÓW BAWEŁNIANYCH I. K. POZNAŃSKIEGO ● W ŁODZI, ul. Ogrodowa 17. Tel. Centr. 197-05. Zatrudnia 5.500 robotników. Rok założenia 1872

POSIADA ODDZIAŁY: PRZĘDZALNIĘ ● TKALNIĘ ● WYKOŃCZALNIĘ i MECHANICZNY

WYRABIA: Przędzę od nr. grubszych do nr. 120, wszystkie gatunki towarów bielonych i drukowanych oraz tkaniny dla potrzeb Rządowych, Wojskowych i Lotnicz.

SKŁADY FIRMY:

Warszawa	ul. Gęsia 16/18	Łódź	ul. Piotrkowska 44
„	„ Marszałkowska 118	Lublin	„ Lubartowska 8
Lwów	„ Trybunalska 1	Cieszyn	„ Goethego 4
Poznań	„ Stary Rynek 80-82	Białystok	„ Piłsudskiego 14
Kraków	„ Gertrudy 16	Bydgoszcz	„ Długa 37
Wilno	„ Wielka 66	Włodzimierz	Farna 23
		Zamość,	ul. 3 maja 10

Browar OKOCIM

POLECA SWOJE PIWA

Marcowe
Eksportowe
Porter
Świętojańskie
Słodowe

Hotel Bristol

WARSZAWA – Centrala tel. 551-60

250 pokojów z wodą bieżącą zimną i gorącą i z tel. od zł. 8. – za dobę, **90** pokojów z łazienkami

RESTAURACJA

wykwintna kuchnia, bogato zaopatrzona piwnica

COCKTAIL–BAR, DANCING, OGRÓDEK, GABINETY

Julian Glass

SKŁADY ŻELAZA

CENTRALA:
W A R S Z A W A, Aleja Jerozolimska Nr 41

Telefony: 9-82-71, 9-82-83, 9-95-99, 9-91-96. ● Adres telegraficzny JOTGLAS Warszawa

SKŁADY:

ulica SOKOŁOWSKA 27, telefon 335-74. PLAC Grzybowski Nr 8, telefon 233-38.

ODDZIAŁY:

w BIAŁYMSTOKU, ulica Artyleryjska 9, telefon 6-19. w ŁODZI, 11 Listopada 107, telefon 187-58.

Żelazo, blachy, dźwigary, stalgriffel.

Fabryka wyrobów metalowych
I. L. Zylbersztajn
Częstochowa, ul. Krótka Nr 26 tel. 25-49 PKO Nr 100-938
Części rowerowe, latarki-reflektory, pedały, zamki „Stop", światełka tylne, pomoki, bandaże do [illegible] rowe

Wytwórnia luster i szkła oraz skład
Nieznanowski i Konsens
Częstochowa, ul. B. Joselewicza 10, tel 23-76

Fabryka drutów emaliowanych **„ELEKTRON"**
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
Będzin, ul. Modrzejowska Nr 72

HURTOWNIA PRYWATNA Wyrobów P.M.S.
A. Liniewicz i H. Wróblewski
w Łomży ul. św. Mikołaja 19 tel. 169

Sprzedaż cukru i towarów kolonialnych
B-cia L. B. i N. D. Bofkowscy
Łomża, St. Rynek 6

Hurtowa sprzedaż śledzi, ryżu i artykułów spożywczych **B. JEROZOLIMSKI**
Łomża, Rządowa Nr 21

Napoleon Jelenkiewicz i Ska
Łódź, Aleja Kościuszki Nr 10

MATERIAŁY DRZEWNE I BUDOWLANE
J. SZKLARSKI, SOSNOWIEC
UL. PREZ. MOŚCICKIEGO 43b TEL. 614-46

Z. Mławer i Ska
Łomża, ul. Długa Nr 9
magazyn sukienno-bławatny

„Romestal" Fabryka Wyrobów Metalowych w SOSNOWCU
ul. Piłsudskiego 25, tel. Nr 62-787

G. Ochrymski i Ska przedstawicielstwa Bielskich Fabryk Sukna
Skład fabryczny: Białystok, Sienkiewicza 16 tel. 9.12
Bogaty wybór materiałów dam. i męskich. Ceny fabr.

Jcko i Michla Woronowscy
Skidel, pow. grodzieński. Skupy zawodowe zboża
tel-fon 6. 13

A. Morgensztern ŁOMŻA RZĄDOWA 21.
Sprzedaż towarów galanteryjnych.

Fabryka obuwia **„SZI-LAK"**
Dąbrowa Górnicza, ul. Okrzei Nr 7.
Skrytka pocztowa 67 Telefon Nr 68-375

Hurtownia naczyń emaliowanych, wyrobów żelaznych i metalowych **SZTROCHLIC S-ka**
ul. Targowa 20 SOSNOWIEC Telefon 61-789

Hurtownia Szkła **Szymon Zalcberg** Spółka z ogr. odp.
BĘDZIN, Kołłątaja 12 Tel. 71-725
Przedstawicielstwo zrzeszonych hut szklanych w Polsce.

Hurtowy Skład Papieru
M. BIBER Częstochowa
ul. N. M. Panny 4, Telef. 14-48 i ul. Nadrzeczna Nr. 46

HURTOWNIA ROWERÓW I CZĘŚCI ORAZ INSTRUMENTY MUZYCZNE
JAKÓB MASS
Częstochowa 1-a Aleja 7 Telefon 13-30

Chrześcijańskie Okręgowe Stowarzyszenie Spółdzielcze **„ZJEDNOCZENIE"** w Białymstoku
Zarząd i biuro Ryn. Kościuszki 4 tel. 3-02. Magazyny ul. Stalowa 6 tel: 8-10 Dom własny i piekarnia ul. Wesoła 7 — Telefon 14-05

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWO-HANDLOWE **„ŻYTOMŁYN"** C. CIECHANOWICZ I S-KA
Łomża, ul. Żwirki i Wigury Nr 35. Tel. Nr 78. m. 199
Adres telegr. „ŻYTOMŁYN" Łomża

Zakład Wędliniarski
BRONISŁAW JAKUBOWSKI
ŁOMŻA, ul. Długa 18. Tel. 19

Tartak Parowy i Heblarka
M. BIAŁY
ŁOMŻA, ul. ZDROJOWA 15, tel. Nr 134

GALANTERIA **F. OSTRY**
Sosnowiec, Modrzejowska 12, Telefon 3-53.

Skład żelaza i odlewów
H. i A. Zynger
SOSNOWIEC, ul Sienkiewicza, tel. 622-38

FABRYKA GALANTERII METALOWEJ
B-cia Cudzynowscy SOSNOWIEC ul. Targowa № 17
Stalugi i mechanizmy do parasoli

L. Goldberg i S-wie SOSNOWIEC
Fabryka sztucznych kwiatów ul. Prez. Mościckiego, tel 6-91
Sprzedaż nasion ul. Modrzejowska 14, tel. 11-20 Sk. pocz. 86

„REMBIELIN" Hotel i Restauracja
poleca pokoje pojedyńcze od zł 3,50 do zł 4—, podwójne zł 7— tania zdrowa kuchnia—stare wina i miody. Łomża, pl. Kościuszki 13 tel. 67

Garbarnia Ch. Lewit, Sz. Kramer i Ska
SKIDEL, ul. TATARSKA Nr. 34, Tel. 8
wyrabia skóry podeszwowe i branżowe.

S. MONETA i S-ka - DĄBROWA-GÓRN. - ul. Kr. Sobieskiego 29
Skład materiałów aptecznych, farb, artykułów technicznych i przyborów fotograficznych. Tel 68.403.
Dostawa do fabryk i kopalń. P.K.O. Katowice Nr 303.741

Fabryka Wyrobów Ortopedycznych
„ORTOPEDJA"
Sp. z ogr. odp. BĘDZIN, Telefon Nr. 71473
Konto czekowe P. K. O. Nr 302-187

Hurtownia JELIT **CH. WAJCMAN** IMPORT EXPORT
SOSNOWIEC, Wspólna 16a (Pologne)
Tel. 62-827 i 62-600 Konto P. K. O. 310 869

Sprzedaż Towarów MANUFAKTURNYCH **I. L. RYNSKI**
SOSNOWIEC, MODRZEJOWSKA 20, Telefon 6-24-69
P. K. O. Katowice Nr. 304.884

Aleksander Müller
Tomaszowska Fabryka Dywanów, chodników i wyrobów kokosowych
Spółka Akcyjna
Tomaszów Maz., ul. Relanda 2

PÓŁNOCNE TOWARZYSTWO TRANSPORTOWE i EKSPEDICYJNE
SPÓŁKA AKCYJNA
ZARZĄD W WARSZAWIE, WIDOK Nr. 6
ADRES TELEGRAFICZNY DLA WARSZAWY ORAZ ODDZIAŁÓW „NORDAK"
SKŁADY CELNE i AKCYZOWE DOM SKŁADOWY PUBLICZNY
ODDZIAŁY WŁASNE: GDYNIA, Derdowskiego 7, tel. 12-61. ŁÓDŹ, Andrzeja 6, tel. 196-86. CZĘSTOCHOWA, Panny Marii 33, tel. 11-68. LUBLINIEC—Dworzec.
AGENCI LINIJ OKRĘTOWYCH KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH CZĘŚCIACH ŚWIATA

PRZEMYSŁ METALOWY **„GRANAT"** SP. AKC.
ZARZĄD: WARSZAWA, Smolna 14, Tel. 348-21
FABRYKA: KIELCE, Młynarska 106, Tel. 11-01
Laboratorium Techniczne: Warszawa, Stalowa 67, Tel. 10-09-44
POLECA: blaszane wyroby tłoczone, latarki elektryczne polowe, odlewy pod ciśnieniem z metali półszlachetnych.

ZJEDNOCZONE SKŁADY PIWA p. f.
K. PROKOP, J. BLUSIEWICZ i S-ka
w ŁOMŻY, ul. Giełczyńska 15. **Telefon Łomża Nr. 126**
FABRYKA NAPOJÓW GAZOWYCH p. f. **„ŁOMŻYNIANKA"**
Reprezentacja Zjednoczonych Browarów Warszawskich p.f. HABERBUSCH i SCHIELE S.A.

FABRYKA WYROBÓW WEŁNIANYCH i BAWEŁNIANYCH **„M. i T. PIKIELNI"** SPÓŁKA AKCYJNA
ŁÓDŹ
Adres dla depesz: „EMITE ŁÓDŹ" BIURO I SKŁAD: ul. Piotrkowska Nr 76. FABRYKA: ul Cegielniana Nr 76
TELEFONY: Dyrekcja 163-00 Biuro 219-33 Skład 188-11 Fabryka 132-85
Specjalność modne tkaniny damskie
Przedstawicielstwa w Holandii, Anglii, Norwegii, Palestynie i Ameryce Południowe

Towarzystwo Wyrobów Wełnianych i Gumowych
„F. W. SCHWEIKERTA"
Spółka Akcyjna w Łodzi

I. Polskie Towarzystwo Kąpieli Morskich (Sp. Akc.)
GDYNIA
Place budowlane na kamienice i wille—
Duży wybór.—Ceny bardzo przystępne—
ul. Korzeniowskiego 13. Tel. 18-06.

PIERWSZA FABRYKA LOKOMOTYW
W POLSCE
Spółka Akcyjna
w CHRZANOWIE
ZARZĄD: WARSZAWA, ZGODA 8.

BROWAR Hr. LARISCH-MÖNNICHA
w K A R W I N I E
poleca swoje wyśmienite piwa
Prazdrój
B o k
Z d r ó j
Słodowe

Zakłady Przemysłowe
„Wola Krysztoporska"
Fabryki: drożdży prasowanych
spirytusu
syropu karmelkowego
glukozy (cukru gronowego)
krochmalu
słodu
Wola Krysztoporska
St. Pictrków, Telef. 9

C O M P A G N I E
FRANCO - POLONAISE de CHEMINS de FER
FRANCUSKO-POLSKIE TOWARZYSTWO KOLEJOWE
S P Ó Ł K A A K C Y J N A
Siedziba Spółki:
Paryż, Avenue de L'opera 28
PRZEDSTAWICIELSTWO w POLSCE
W A R S Z A W A, Plac Napoleona 9 Telefon 3-01-60

Mennica Państwowa
WARSZAWA-PRAGA
ul. Markowska nr 18
Telefony 10-15-93 – DYREKTOR
10-15-93,94 – CENTRALA
MENNICA PAŃSTWOWA wykonywa zamówienia na medale, plakiety, żetony i tym podob ODDZIAŁY sprzedaży posiadają na składzie plakiety z wizerunkami zasłużonych Polaków medale pamiątkowe oraz plakiety dewocyjne.
ODDZIAŁY SPRZEDAŻY WYROBÓW ARTYSTYCZNYCH
POLSKA AGENCJA TELEGRAFICZNA—Warszawa, ul. Królewska 5. ● oraz Oddziały Polskiej Agencji Telegraficzne
GDYNIA, Skwer Kościuszki 16 ≈ KATOWICE, ul. 3-go Maja 34 ≈ KRAKÓW Rynek Główny 6
LWÓW, Akademicka 11 ≈ ŁÓDŹ, Piotrkowska 121 ≈ POZNAŃ, Fredry 8 ≈ WILNO, Mickiewicza 15
TORUŃ, Plac Bankowy 2.

HANDEL PAPIEREM I TEKTURĄ
F. HENIG
BĘDZIN, Kołłątaja 32
Telefony: 716-62 i 716-47
P. K. O. Katowice Nr 300.789.

Częstochowska Fabryka Jedwabnych Wstążek
„LA RUBANERIE"
CZĘSTOCHOWA,
ul. GARIBALDIEGO 14, Telefon 16-52

SPRZEDAŻ, ARTYKUŁÓW MĄCZNO-SPOŻYWCZYCH, KOLONIALNYCH i NASION
E. P. WEINSZTOK
CZĘSTOCHOWA
PLAC DASZYŃSKIEGO 15. ● TELEFON 18-41.

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH
„TRANCILO"
CZĘSTOCHOWA, Przechodnia 19 (dom własny)
TELEFON 21-83. P. K. O. 309 256.
PRODUKCJA: Nożyczki, maszynki do mięsa, wyżymaczki, łyżwy, otwieracze konserw, żelazka do ondulacji, cykliny, podkładki do śrub i części rowerowe.

„BRAKONG"
Fabryka Wyżymaczek, maszynek do mięsa i wyrobów metalowych.
D. KONGRECKI, CZĘSTOCHOWA
ul. Przemysłowa Nr 9. ● Telefon 24-58.
Konto czekowe P K. O. Nr 300,025

M. ORŁOWSKI
Fabryka Maszyn, Odlewnia Żelaza i Rur Wodociągowych Pionowo-Lanych
ŁOMŻA Telefon 58

TARTAK PAROWY
J. Froimowicz
Ostrów Mazowiecka
Telefon 19

A. GLAJTMAN
BĘDZIN
ul. Modrzejowska 62 tel. 71 - 701
Wyrób i Sprzedaż Konfekcji Damskiej, Męskiej i Dziecinnej

HURTOWA SPRZEDAŻ GALANTERII
B. KIWKOWICZ, SOSNOWIEC
ul. MODRZEJOWSKA 18 i 22
Telefon Nr: 628-75, Konto czekowe: P. K. O. Katowice Nr. 310,203

Sprzedaż artyk. mączno-kolonjalnych i cukru
GOLDMINC i WEINMAN
Częstochowa, ul. Berka Joselewicza 2
Telefon 15-22, pryw. 12-79

Fabryka Okuć Budowlanych
CHOROWICZ i S-KA, CZĘSTOCHOWA
UL. KRÓTKA 25/27
Telefon Nr 11-93 Skr. poczt. Nr 98
P. K. O. Warszawa, 63-794

Towarzystwo Handlowe
„ESTE" Spółka z o. o.
Częstochowa
Aleja Wolności Nr. 11, telefon 16-80
Kleje skórne i kostne, oraz artykuły chemiczne

Artur Kramer i S-ka
ŁÓDŹ, ul. Limanowskiego 67
Telefon 258,83
Sprzedaż materiałów bawełnianych oraz przędzy wigoniowej własnego wyrobu.

Magazyn Sukienno-Biawatny
Wielki wybór jedwabi i wełen oraz ostatnie nowości sezonowe. Towary męskie, wojskowe i damskie z najprzedniejszych fabryk bielskich. Firanki ręczne i fabryczne oraz rozmaite płótna bieliźniane i stołowe. Kołdry i materiały kołdrowe.
F. J. BERENZON
ŁOMŻA, ul. Długa Nr. 24

I. J. GLAJTMAN i S-KA
BĘDZIN, RYBNA 15 TELEFON 71-575
Wyrób i sprzedaż konfekcji męskiej i dziecinne

W. Böhm
Sosnowiec, ul. Prez. Mościckiego 39/2
Tłuszcze jadalne i margaryna

„PAŃSTWOWE WYTWÓRNIE UZBROJENIA"
BIURO SPRZEDAŻY, WARSZAWA, MAZOWIECKA 9
SKLEP, WARSZAWA, KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE 11
SKŁAD KONSYGNACYJNY, KATOWICE, MICKIEWICZA 14
" " ŁÓDŹ, PIOTRKOWSKA 107

FABRYKA SZPUL PRZĘDZALNICZYCH
EDWARD NACHNER
w SOSNOWCU Telefon 6-25-41

B-cia J. i Ch. SZWARCBERG, Olkusz
Filia w Będzinie, ul. Małachowskiego Nr 24-a
Reprezentacja i wyłączna sprzedaż wyrobów S-ki Akc. „OLKUSZ" w Olkuszu. Naczynia emaliowane, aluminiowe, ocynowane, ocynkowane i żeliwne.
Telefon Olkusz Nr 15. R-k czekowy P.K.O. Katowice Nr 304.867
Telefon Będzin Nr 71.849.

Wyrób Pantofli Domowych
S. SZPRYNGIER
SOSNOWIEC
ul. CZYSTA 10 Tel. 6-14-76

Zakłady Przemysłu Metalowego
„SILESIA"
BĘDZIN *Telefon 71-770*
Nity, śruby, nakrętki, okucia budowlane, meblowe i kielnie.

SKŁAD SKÓR
K. FISZEL, SOSNOWIEC
ul. Modrzejowska 49
Konto P. K. O. Katowice 301.747
Telefon 614.34 m. 622.98 Skrytka pocztowa 128

Sosnowiecka Szlifiernia Szkła i Fabryka Luster
Sosnowiec, ul. Targowa 12
TELEFON 61976
Wyłączna sprzedaż szkła z HUT ZWIĄZKOWYCH w Polsce

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNY
I. M. SZLEZYNGIER - Spadk.
w Będzinie, ul. Sielecka 11; telefon 71-671
POLECA: Szpagaty i przędze konopne, Przędze manilowe, sisalowe do lin. Przędza sznurowiązałkowa do żniwiarek. Liny konopne sisalowe i manilowe do żeglugi i transmisyj. Sznury uszczelniające

Fabryka Wyrobów Włókienniczych
BRACIA BASIEWICZ
i M. KAGAN S-cy
Łódź, ul. Moniuszki 1

„STROP"
Inż. M. Brzeziński i S-ka
Spółka jawna w Łomży

Skład Skór Krajowych i Zagranicznych
H. HENIG
BĘDZIN, Modrzejowska 24 Tel. Nr 71-393

PRZEMYSŁ METALOWY
M. LASKIER, Będzin
Kościuszki 66 Tel. 71-663 P.K.O. 304.272
Wytwórczość:
Bednarka i żelazo ocynkowane, haki ocynkowane do rur i rynien, cynkowanie gwoździ, haki żelazne kute.

Koncesjonowane
Biuro Przewozowo-
Ekspedycyjne
N. Dziubkiewicz i W. Ladelski
Łomża, Giełczyńska 13 —— Tel. 57

FABRYKA
ŚRUB I NITÓW
B. RECHNIC
DĄBROWA - GÓRNICZA
ul. Kościuszki 34 - Tel. 6-82-56
Skrzynka poczt. 138. P. K. O. Katowice 304.013.

BIELSKI DOM TEKSTYLNY
J. i A. Grochowina
SOSNOWIEC, ul. Modrzejowska Nr. 37.
Telefon 6-25-91.

ALFRED HERMANS i S-ka, Sp. Jawna
ŁÓDŹ, ul. KILIŃSKIEGO Nr. 138
Warsztaty samochodowe. Fabryka resorów samochodowych. Przedstawicielstwo samochodów: „B M.W.", „Lancia" „Tatra" „Renault"

FELIKS
GOLDSTEIN
AGENTURY
i Sprzedaż SUROWCÓW
ŁÓDŹ, GDAŃSKA 48.

Dostawa Materiałów Drzewnych do kopalń

Łazar Borzykowski

Będzin, ul. Kołłątaja Nr. 38 Telefon 7.10.38

PRZEDSIĘBIORSTWO EKSPEDYCYJNO-PRZEWOZOWE

M. BORENSZTAJN, Sosnowiec

TELEFON Nr. 61-600. ul. TARGOWA Nr. 19. TELEFON Nr. 61-600

POLSKIE TOWARZYSTWO HANDLU KOMPENSACYJNEGO

SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

WARSZAWA, ul. Jasna 11

Fabryka Lin konopnych

M. FISZER i S-ka

Mechaniczna Przędzalnia Konopi

Liny transmisyjne z manilli i sisalu, szpagat i sznury. Szpagat snopowiązałkowy. Liny konopne oraz uszczelnienie dla wodociągów i kanalizacji.

BĘDZIN, Kościuszki 4 B. TELEFON 71-515

FABRYKA FARB CHEMICZNYCH

„REDEN"

Sp. z ogr. odp.

BĘDZIN, ul. Sielecka 59

Telefon: 71-440

Poleca FARBY CHEMICZNE:

zielenie wapienne, chromowe, żółcienie chromowe, czerwienie berlińskie, czerwienie tureckie. Różowe, minie, błękity niebieskie, violety, bejcy itp. oraz wszelkie farby chemiczne dla fabryk lakierów.

HERMAN KALISZ

Koncesjonowane biuro przyłączeń kanalizacyjnych ŁÓDŹ, Sienkiewicza 75/77
Telefony: 132-04, 132-05 i 132-06

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE
Mechaniczna stolarnia, konstrukcje żelbetonowe o wielkich rozpiętościach

M. Sz. Herszenberg, Synowie i Halberstadta Spadk.

PRZEMYSŁ WEŁNIANY

Łódź, Aleja Tadeusza Kościuszki 3

Biuro Architektoniczno — Budowlane

INŻ. FAJN i S-ka

Sp. z o. o. Łódź, ulica Andrzeja 27a telefon 238-37

Dywany, linoleum i przybory tapicerskie

WOLF PAKUŁA Łódź,

Południowa 2 tel. 205-54, PKO 604-564 i 65-406.

WYROBY WŁÓKIENNICZE

J. i W. EIZENBERG

Łódź Cegielniana 8

Fabr. Wyrobów Pończoszniczych »ESLA« ul. S. Lande

ŁÓDŹ. ul. Gdańska Nr 79.

Łódzki Przemysł Firankowy

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Łódź, ul. Inżynierska 14, Tel. 217-38

Wytwórnia Firanek, Stor, Kap i wyrobów szydełkowych **M. Richter**

Sosnowiec, Wspólna 4. Tel. 61.542

Fabryka Mebli F. SCHNEJDER, Łódź

ul. Świętokrzyska 17 (vis a vis parku Sienkiewicza)
Tel. 169-43 i 114-80 PKO. Łódź 501-495
Poleca meble stylowe i nowoczesne, Arch, wnętrz

Fabryka Wyrobów Metalowych i Galalitowych

„POLMETAL"

N. EDELIST i SZ. JELEŃ

CZĘSTOCHOWA, ul. Jaskrowska 21/23

P. K. O. Katowice 301|97 Telefon 12-35

WYRABIA: Okucia meblowe oraz najnowsze fasony okuć galalitowych.

ODLEWNIA METALI PŁSZLACHETNYCH

BOLESŁAW PLUCIŃSKI

Dąbrowa Górnicza ul. Chopina Nr 10

przystanek tramw. Miejski. ● Telefon Nr 68-309

SPECJALNOŚĆ: Precyzyjne drobne odlewy bronzowe, mosiężne, miziane, aluminiowe i t. p. wg modeli, runków lub wzorów.

Fabryka Przetworów Chemicznych

„DĄBIE"

w CZĘSTOCHOWIE

P-k PKO 302 [illegible] Aleja Pilsudskiego 10 Telefon Nr 24-31

Artykuły galanotechniczne

MŁYN ELEKTROWALCOWY

„IMPERIAL"

BĘDZIN, ul. Kościuszki 66. — Tel 71-704

Właśc.: WALDLIEERANT i KLAJNBERG

SKUP i SPRZEDAŻ ZŁOMU ŻELAZNEGO

Mozes SZPIRO, Będzin

ul. SĄCZEWSKIEGO 2

TELEFON 7-13-01

FABRYKA WIECZNYCH PIÓR

i Ołówków Automatycznych

M. SZAJA i A. WROŁAWSKI, Częstochowa

FABRYCZNA 1/3 TELEFON 22-32

KÖNIGSBERGER

KATOWICE, Pocztowa 2. Telefon 324-63.

Codzienny wyw nowości w materiałach jewabnych i wełnianych

Specjalny oddział bielizny pościelowej oraz stołowej

Leon MINC SOSNOWIEC Prez. Mościckiego 35a

Telefon 6-24-36

Przedstawicielstwo firmy „Schicht-Lever" S. A. w Warszawie

oraz firmy „Chemimetal" S.A. w Krakowie

Skład kafli i materiałów budowlanych

JAKUB ZAJDLER vel ZADEL

Sosnowiec, ul. Stara Nr. 4 Tel. 62-363

Poleca: Kafle białe i kolorowe, płytki i cegiełki ścienne glazurowane, posadzki terakotowe i cementowe, cegły szamotowe, flizy piekarskie, oraz wszelkie przybory do pieców.

BRACIA M. i A. GOLD

Materiały drzewne

BĘDZIN	KATOWICE
PLAC 3-GO MAJA 6	CHORZOWSKA 21
TELEFON 71-451	TELEFON 34-285

HANDEL MĄKI

M. Dąb

BĘDZIN

UL. KOŁŁĄTAJA 42 TELEFON 71083

HURTOWA SPRZEDAŻ TOWARÓW GALANTERYJNYCH MANUFAKTURNYCH i DODATKÓW KRAWIECKICH

S. i O. FISZER, BĘDZIN

Firma egzystuje od 1898 r.

Czeladzka 5 Telef. 71291

Fabryka Wyrobów Celluloidowych, Grzebieni Gumowych (Hardgummi) «Rubonit» oraz Guzików i Klamer Galalitowych

S. CH. EPSTEIN

Częstochowa

ul. Jaskrowska 15/17 Telefon 14-66

P. K. O. 309.254.

FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH

SPECJALNOŚĆ: CZĘŚCI ROWEROWE

M. L. WEINBERG

CZĘSTOCHOWA, JASNOGÓRSKA 27/29

TELEFONY: 25-43 i 14-39

J. D. POTOK Spółka Jawna

właściciele: JÓZEF POTOK i Spadkobiercy Ferdynanda POTOKA

Będzin Telefon 7-18-88

Przemysł Drzewny

„CENTROWIN"

BRACIA ALTER

Wytwórnia Win i Miodosytnia

w Będzinie, ul, Kołłątaja 23

Telefon 7-13-80

„Staldrut" Górnośląska Fabryka Sprężyn Meblowych i Wyrobów Drucianych
wł. H. Pradelski & H. Jarząbek
SOSNOWIEC: ul Dębińska 13, telefon 62,739
Katowice, Telefon 31491 Konto PKO 308143
wyrabia: Wkłody sprężynowe do kozetek, tapczanów i materaców oraz automaty sprężynowe do tapczanów.

Fabryka wyrobów cukierniczych oraz sprzedaż czekolady i wafli różnych firm N. PILCER, BĘDZIN
Małachowskiego 58. Tel 71-812

Bielski Przemysł Tekstylny
HIPOLIT FRENKIEL
SOSNOWIEC, WARSZAWSKA 16. TELEFON 622-15
poleca w wielkim wyborze
materiały damskie i męskie
z przodujących fabryk Bielskich oraz oryg. Angielskich
Obsługa fachowa. Ceny przystępne

ZAKŁADY CERAMICZNE
„JUPITER"
CZĘSTOCHOWA, ul. MOKRA 13. TELEFON 1801.
Wyroby porcelanowe dla celów technicznych i elektrotechnicznych

L. ZYGRAJCH
SKŁAD SZKŁA i FAJANSU
SOSNOWIEC, Targowa 20.
TELEFON NR. 6-29-46

WYTWÓRNIA BIELIZNY MĘSKIEJ
„RENOMA" B-cia Gelbard
SOSNOWIEC, ul. MODRZEJOWSKA 8,
Telefon Nr 629.75 Konto czek. P. K. O. 306.315

SKŁAD PORCELANY I SZKŁA
H. ALTMAN
SOSNOWIEC, MODRZEJOWSKA 19

SKŁAD SKÓR
I. BESSER i SZ. FROMER
SOSNOWIEC
Modrzejowska 13. — Telefon 62583.

JAKOB H. FAJERMAN
CZĘSTOCHOWA,
Narutowicza 19-23 Telefon 13-44
Olejarnia, Fabryka przetworów tłuszczowych
Sprzedaż tłuszczów z nasion egzotycznych.

Wytwórnia Wózków Dziecięcych i Lalkowych
„WARTA" Spółka z ogranicz. odpowiedzialnością
CZĘSTOCHOWA, ul. Piotrkowska 29
Telefon 1402

Bielski Skład Sukna i Dodatków Krawieckich
G. GOLDFLIS
Sosnowiec ul. Warszawska 18

FABRYKA DRUTÓW EMALIOWANYCH
„PROTON" Sp. z ogr. odp.
BĘDZIN
UL. KOŚCIUSZKI 52 TELEFON 71024

ZAKUP ZŁOMU ŻELAZNEGO i METALI DLA HUT ŻELAZNYCH
BERGER i S-KA
BĘDZIN
Ul. Piłsudskiego 2 Telefon 71596

Skład szkła, porcelany i fajansu
A. Lewkowicz
Częstochowa, N. P. Marii 3

Odlewnia Żeliwa
Winc. Imieliński
Dąbrowa Górnicza
Kościuszki 45 Telefon 68405

FABRYKA CZEKOLADY i CUKRÓW
„ARS" BĘDZIN, ul. Modrzejowska 84
(vis a vis dworca kolejowego)

SKŁADNICA i SORTOWNIA ZŁOMU ŻELAZNEGO
H. PFEFFER, Będzin
ul. Kościuszki 30. Telefon 71470 i 71255

M. L. Guttman MAGAZYN MERKURY
BĘDZIN
ul. Kościuszki 6

J. M. GINSBERG
SKŁAD SUKNA i KORTÓW
BĘDZIN, UL. MAŁACHOWSKIEGO 13

Nr inw. 580

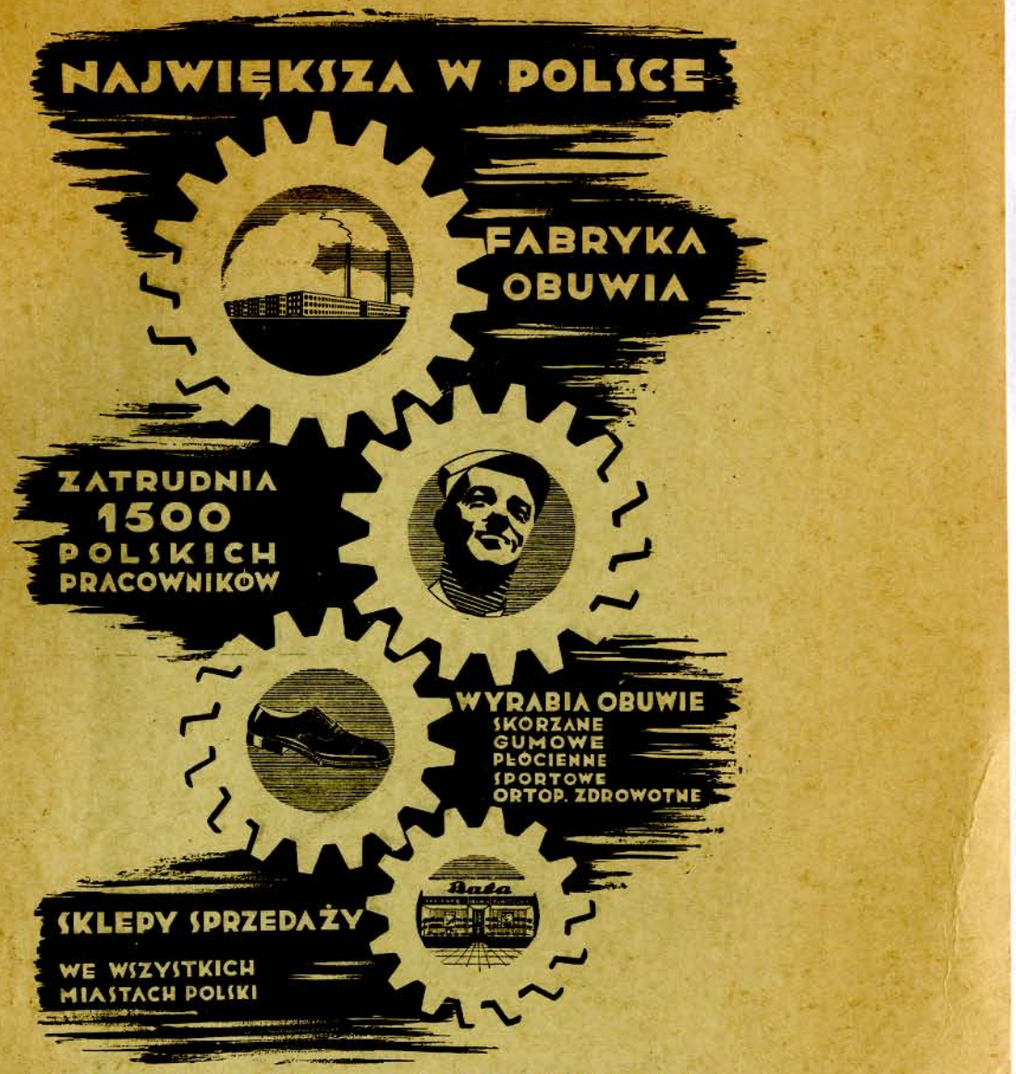

POLSKA SPÓŁKA OBUWIA S.A.
Bata
FABRYKA W CHEŁMKU /WOJ. KRAKOWSKIE/

Uniwersytet Warszawski BIBLIOTEKA Wydz. Hum. w Białymstoku
100109